FILOCALIA

Versiunea în limba română a antologiei în limba greacă,
publicată la Veneția, în 1782, de
SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL
&
SFÂNTUL MACARIE MITROPOLITUL CORINTULUI
la care s-au adăugat și alte texte
Ediție îngrijită, note, notă asupra ediției și postfață de DOINA URICARIU
Studiu introductiv de academician VIRGIL CÂNDEA

UNIVERSALIA
2001

FILOCALIA DE LA PRODROMUL

este închinată celor dintâi tălmăcitori
de acum două veacuri
din obştea Stareţului Paisie
de la Mănăstirea Neamţul
şi monahilor cărturari
din Schitul românesc Prodromul
de la Sfântul Munte Athos
care au pregătit pentru tipar
Filocalia românească în 1922,
manuscris ce vede
lumina tiparului
pentru prima dată
acum, în Ajunul
Crăciunului, 2001.

SUMAR

Cartea a doua

Filocalia
în literatura română veche

În cele mai vechi timpuri ale trecutului nostru, monahismul este atestat, după unii cercetători, încă din secolul al IV-lea [1]. Peste o mie de ani această cale a desăvârşirii creştine era atât de temeinic asumată în Ţările Române, încât învăţătura isihastă a sfinţilor Grigore Sinaitul şi Grigore Palama s-a bucurat de o primire deosebit de favorabilă [2] în secolul al XIV-lea, îndată după reafirmarea ei în celebra controversă cu ereziarhii apuseni care o contestau.

Teologii Bisericii Răsăritului au apărat nestrămutat adevărul că împlinirea supremă făgăduită omului este îndumnezeirea, unirea lui cu Dumnezeu prin energiile divine necreate. Cele dintâi dovezi că monahii români cunoşteau îndemnul apostolic "Să vă faceţi părtaşi ai dumnezeieştii firi" (*2 Petru 1,4*) şi practicau sfintele nevoinţe ale desăvârşirii după învăţătura Sfinţilor Părinţi sunt aduse de literatura noastră veche. Ea cuprinde, încă din secolul al XIV-lea, un număr impresionant de scrieri despre trezie sau trezvie (gr. *nêpsis*, vigilenţă), arta păstrării minţii limpezi, ferită de cugetele pătimaşe, mereu pregătită pentru cunoaşterea lui Dumnezeu. Mai întâi în versiuni slavone – limba scrisă folosită un timp în Biserica şi cultura noastră – apoi în română, aceste scrieri patristice constituiau de peste şase veacuri panoplia luptei cu patimile şi hrana spirituală a monahilor şi monahiilor de la noi, şi chiar a laicilor instruiţi. Scrierile trezvitoare sau neptice erau răspândite prin copii manuscrise, separate sau în culegeri de texte ascetice şi contemplative, care tratau despre curăţirea de patimi, vieţuirea în linişte (*isihie*) şi săvârşirea rugăciunii curate (a inimii sau a lui Iisus).

Cea mai cunoscută antologie cu asemenea cuprins a fost alcătuită în secolul al XVIII-lea de Macarie, mitropolit al Corintului şi publicată la Veneţia în 1782 cu o introducere şi scurte biografii ale autorilor de monahul cărturar din Muntele Athos Nicodim Aghioritul, amândoi veneraţi ca sfinţi în Biserica Ortodoxă. Ei au dat culegerii lor titlul lung şi lămuritor

[1] V. cele mai vechi mărturii la V. Muntean, *Organizarea mănăstirilor româneşti* în comparaţie cu cele bizantine (până la 1600), Bucureşti, 1984, p. 24 şi urm.

[2] Cf. Dumitru Stăniloae, *Isihaştii sau sihaştrii şi rugăciunea lui Iisus în tradiţia ortodoxiei româneşti*, în *Filocalia*, vol. VIII, Bucureşti, 1979, p. 555-587.

Filocalia [3] *sfinților trezvitori, adunată de la sfinții și de Dumnezeu purtătorii Părinți în care [se arată cum] prin lucrare și contemplare potrivit filosofiei etice, mintea este curățată, luminată și desăvârșită.* Această carte a rămas până azi principala referință în ascetica și mistica ortodoxă, iar din a doua jumătate a secolului XX s-a bucurat, prin numeroase traduceri și studii, de o mare răspândire și în creștinismul apusean.

Scrierile Părinților trezvitori reprezintă de peste șase veacuri, alături de textele liturgice și hagiografice, *Psaltirea* și *Evangheliile*, hrana spirituală de căpetenie a credincioșilor din Țările Române. Începând din secolul al XVIII-lea scrierile filocalice vor circula, cum vom vedea, îndeosebi prin antologii. Până la traducerea modernă a Părintelui Stăniloae, *Filocalia românească* a fost opera colectivă a cărturarilor din mănăstirile moldovenești de sub ascultarea Starețului Paisie. Această operă a fost împlinită de monahii învățați din comunitățile românești ca o *ascultare*, nu pentru faimă. Ispitei de a se evidenția prin erudiție sau talent, acești literați cu excelentă pregătire de eleniști și iscusiți scriitori nu i-au cedat niciodată.

Altă particularitate a operei desfășurată în obștea paisiană este finalitatea ei practică. Monahii traduceau scrierile filocalice ca să le înțeleagă și să le experimenteze prin trăirea lor spirituală. Spre deosebire de isihaștii din alte părți ale lumii ortodoxe care trebuiau să decripteze *Filocalia* scrisă în limbi neînțelese, ca greaca veche și slavona, monahii români au vrut și au reușit să o citească în limba lor vernaculară, româna maternă. În receptarea scrierilor trezvitoare acesta a fost un caz singular, subliniat de cercetătorii români și străini ai fenomenului [4].

Filocalia de la Dragomirna din 1769 (ms.rom. 2597 al Bibliotecii Academiei Române) este cea dintâi culegere bogată de texte trezvitoare din literatura română veche. Așezată cu șase ani mai devreme în Mănăstirea Dragomirna din Bucovina, obștea Cuviosului Paisie era înzestrată cu scrierile patristice necesare operei duhovnicești pe care o începuse în Muntele Athos, având ca scopuri curățirea de patimi și săvârșirea rugăciunii inimii. Faima acestei școli de viață călugărească riguroasă a atras la Dragomirna pe Rafail, monah din Mănăstirea Horezu, cunoscut copist de texte religioase [5]. El a transcris, firește cu îngăduința Cuviosului Paisie și după îndrumările lui, scrieri patristice "ce arată pentru dumnezeiasca rugăciune, adică «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!»", cu precizarea: "Că de acestea ne iaste mai mult

[3] *Filocalia*, "iubirea de frumusețe" [divină] fusese titlul dat de sfinții Vasile cel Mare și Grigore de Nazianz unei culegeri de comentarii biblice ale lui Origen selecționate pentru Teodor, episcopul Tyanei.
[4] Remarcă făcută de Părintele Elia Citterio, în studiul său *La scuola filocalica di Paisij Velichkovskij e la Filocalia di Nicodimo Aghiorita. Un confronte*, în *Amore del Bello. Studi sulla Filocalia*, Magnano (VC), Comunità di Bose, 1991, p. 201; la fel, Kallistos Ware, *Possiamo parlare di spiritualità della Filocalia?*, *ibidem*, p. 40 și dr. Dan Zamfirescu, *Biruința unei idei*, în cartea sa *Paisianismul, un moment românesc în istoria spiritualității europene*, București, 1966, p. 11-13.
[5] V. manuscrisele copiate de el, păstrate în Biblioteca Academiei Române (15 lucrări), la G. Strempel, *Copiști de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, București, 1959, p. 196-201.

cuvântul întru aceste sfinte scripturi", după cum notează la fila 181v a manuscrisului său, subliniindu-i astfel conținutul filocalic. *Filocalia de la Dragomirna* are în comun cu ediția venețiană nouă scrieri ale sfinților Simeon Noul Teolog, Grigore Sinaitul și Casian Romanul, ale lui Simeon al Tesalonicului, Nichifor din Singurătate și tâlcuirea anonimă *Arătare pentru graiurile ce să cuprind în dumnezeiasca rugăciune* [a minții]. Cuviosul Paisie a mai adăugat acestei culegeri texte absente din *Filocalia* venețiană publicată peste treisprezece ani. Antologia de la Dragomirna avea aceeași tematică spirituală, ilustrată însă prin texte în bună măsură diferite [6].

Filocalia publicată la Veneția în 1782 a ajuns repede la Mănăstirea Neamț, unde procurarea scrierilor patristice originale, în copii manuscrise sau ediții nou apărute era o preocupare statornică [7] și astfel, pe la începutul secolului al XIX-lea, versiunea românească a primei părți era încheiată. Ea se păstrează în ms. rom. 1455 al Bibliotecii Academiei Române și cuprinde în afară de scrierile din ediția lui Nicodim Aghioritul, prefața și notele biografice alcătuite de el, precum și câteva texte ale lui Marcu Pustnicul și Sfântul Maxim Mărturisitorul absente din *Filocalia* grecească [8]. Versiunea românească a părții a doua a fost și ea realizată: aproape toate scrierile din cuprinsul ei au fost identificate în traduceri separate mai vechi sau din intervalul 1782 – 1800 [9]. Ele nu au fost însă copiate împreună într-un tom, la fel ca cele din prima parte. Istoria manuscrisului publicat în ediția de față ne va permite să aproximăm stadiul alcătuirii părții a doua a versiunii românești în anii de după săvârșirea Cuviosului Stareț Paisie (15 noiembrie 1794), când proiectul unei *Filocalii* integrale în limba română pare să fi fost abandonat pentru câteva decenii.

Ritmul traducerilor românești din literatura patristică a scăzut în secolul al XIX-lea. Modernizarea culturii, măsurile anticlericale, slăbirea interesului pentru limba greacă au pus capăt operei inițiate și conduse cu atâta stăruință în a doua jumătate a veacului precedent de Paisie și de "preaiubiții [săi] frați Macarie și Ilarion, dascăli iscusiți în traducerea cărților și bărbați învățați"[10], cum își numea Cuviosul Stareț principalii colaboratori. Un capitol de cultură românească tradițională se încheiase. Dar căutătorii desăvârșirii, ucenicii ucenicilor marelui stareț erau încă numeroși în mănăstirile și mai ales în schiturile și sihăstriile românești. Pentru ei, un distins ierarh de tradiție paisiană, mitropolitul Moldovei Veniamin Costachi și stareții moldoveni

[6] V. descrierea *Filocaliei de la Dragomirna*, la p. 50-54 din studiul *Biserica Ortodoxă Română și traducerile patristice și filocalice în limbile moderne* de Arhim. Ciprian Zaharia, inclus de dr. Dan Zamfirescu în lucrarea sa *Paisianismul*...p. 46-64.

[7] Informații despre această preocupare în scrisoarea Starețului Paisie către Theodosie, Arhimandritul Sihăstriei Sofroniev, în Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte și scrisori duhovnicești*, ed. Valentina Pelin, Chișinău, 1998, p. 47-54.

[8] Cf. studiul Arhim. Ciprian, citat mai sus, la Dan Zamfirescu, *op. cit.*, p. 57-59.

[9] V. lista lor, *ibidem*, p. 59-61.

[10] Valentina Pelin, *op.cit.*, p. 51.

începând cu Dorotei, cunoscutul traducător cu studii la Academia Domnească din București, au publicat începând din 1807, când lavra nemțeană a fost înzestrată cu o tiparniță proprie, scrieri patristice sau ale unor cărturari bisericești mai noi, după vechile tălmăciri păstrate în manuscrise. Prezența lor în scrisul românesc s-a prelungit astfel în prima jumătate a secolului al XIX-lea când au văzut lumina tiparului operele sfinților Efrem Sirul, Isaac Sirul și Ioan Gură de Aur, scrieri ale sfinților Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur și Atanasie cel Mare, opuscule patristice de teologie dogmatică, despre datoria ascultării călugărești, sau manualele de viață duhovnicească ale Cuviosului Nicodim Aghioritul *Războiul nevăzut*, *Apanthisma* și *Despre paza celor cinci simțiri*. Scrise de autori celebri ai doctrinei creștine, aceste opere clasice de propășire sprituală vor fi republicate în secolele XIX și XX. Centrate pe marile teme ale despătimirii și îndumnezeirii omului, ele au asigurat continuitatea dimensiunii filocalice în cultura românească și în perioada ei modernă, orientată precumpănitor spre orizonturi raționaliste și secularizante.

Un rol de seamă în cultivarea acestei tradiții care a inspirat reflecția și creația lui Mihai Eminescu, Tudor Arghezi și Vasile Voiculescu au avut în planul vieții spirituale monahi învățați, chemați pentru vrednicia lor la înalte rosturi în ierarhia Bisericii Ortodoxe Române. L-am amintit mai sus pe Veniamin Costache, mitropolit al Moldovei. Să adăugăm numele lui Calinic cel Sfânt, episcop al Râmnicului, un isihast din Schitul Frăsinei-Vâlcea, cu aspră rânduială athonită, stareț al Mănăstirii Cernica, unde la începutul secolului XIX se păstra rigoarea călugărească și intelectuală introdusă de alt mare stareț, Gheorghe, un ucenic al Cuviosului Paisie de la Neamțul. Să mai amintim pe Iosif Naniescu, episcop de Argeș, apoi cel mai vrednic urmaș al lui Veniamin Costache în scaunul mitropolitan al Moldovei (1875–1902), înțelept păstor de suflete, iubitor al culturii creștine, filantrop și patriot luminat care a dăruit Academiei Române – al cărei membru de onoare a fost – un adevărat tezaur de cărți vechi, manuscrise și documente.

Un contemporan al mitropolitului Iosif a fost Gherasim Safirin (1850–1922), dintre ultimii ierarhi români cu autentice trăsături monahale și contemplative, care a dus viața aspră a pustnicilor primelor veacuri creștine, a apărat cu înverșunarea acelora rânduielile îndătinate ale Bisericii și a criticat nemilos abaterile întâi-stătătorilor ei. Ales în 1900 episcop al Râmnicului pentru însușiri intelectuale și duhovnicești pe care nimeni nu i le putea contesta, a fost depus din treaptă și trimis la mănăstire datorită intransigenței sale, apreciată ca tulburătoare pentru pacea Bisericii. Măsură controversată [11], dar în multe privințe providențială: episcopul Gherasim s-a retras într-un loc prielnic nevoințelor sale, la Frăsineii lui Calinic cel Sfânt, unde și-a sfârșit viața în post, rugăciune și fapte bune (el a ctitorit paraclisul "Sfinții Trei Ierarhi" și o parte însemnată din chiliile mănăstirii). Dar mai ales, în ultimii ani ai vieții sale, el a încurajat și sprijinit un important act de spiritualitate

[11] Cf. Arhim. I. Scriban, *Episcopul Gherasim Safirin*, în "Biserica Ortodoxă Română", s. II, 40, 1922, p. 459-460.

și cultură, desăvârșirea versiunii românești a *Filocaliei*, cea începută încă în timpul vieții Cuviosului Paisie și din care, după cum am arătat mai sus, până la moartea acestuia nu se finalizase decât prima parte.

Împrejurări fericite au făcut ca o dactilogramă a întregii *Filocalii românești*, (legată într-un tom masiv) a cărei transcriere a fost încheiată la 5 ianuarie 1922 (episcopul Safirin a murit la 14 februarie același an), să fie descoperită la schitul românesc Lacu din Muntele Athos și adusă în țară în vederea publicării ei. Istoria acestei necunoscute versiuni a *Filocaliei* am reconstituit-o după sumarele informații din chiar *Însemnările* care introduc primul tom al manuscrisului *Filocaliei de la Prodromul*, editat în două volume.

Întrebările fără răspuns cu care încep *Însemnările* nu explică nimic în legătură cu *inițiativa* uriașei întreprinderi de adunare a vechilor traduceri necesare alcătuirii unei *Filocalii românești*. Lipsa ei pe vremea când vor fi început lucrările (cu cel puțin unul sau două decenii înainte de 1922) era, firește, resimțită de isihaștii de la cumpăna secolelor XIX și XX care cunoșteau unele scrieri cuprinse în antologia spirituală publicată de Cuviosul Nicodim, dar nu aveau acces la toată cartea și nu înțelegeau elina ei adesea foarte dificilă. Gândul ne duce în primul rând la monahii Schitului românesc Prodromul, ai cărui igumeni au fost succesiv, în anii 1900–1922 vrednicul de pomenire arhimandrit Antipa Dinescu (1900–1914) urmat pentru scurte răstimpuri de ieromonahii Ioasaf Ionescu, Anichit Dumitrescu, Iacov Țețiu, Pimen Teodorescu și Hrisostom Postolache[12]. Bogăția bibliotecii Schitului, în care se aflau, potrivit *Însemnărilor*, cele mai multe din textele necesare unei *Filocalii românești* explică plauzibil inițiativa monahilor prodromiți. De la bun început ei n-au plănuit o traducere nouă ci, ca și cărturarii nemțeni alcătuitori ai primei părți, au socotit că trebuie doar să adune versiunile vechi, exacte și frumoase din perioada paisiană, să le pună în ordinea din Filocalia greacă, să traducă din nou numai *Predoslovia* Cuviosului Nicodim Aghioritul și notele biografice alcătuite de el, care preced operele fiecărui autor. De observat că, deși la Mănăstirea Neamțu aceste operații erau făcute pentru prima parte a *Filocaliei*, prodromiții n-au putut profita de ea, pentru că, luat din biblioteca nemțeană de emisarii Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, manuscrisul fusese dăruit Academiei Române la 2 septembrie 1900. Cu răbdare și resemnare călugării Schitului athonist au refăcut, așadar, și prima parte. Despre ridicarea în scopuri "științifice" a vechilor manuscrise din mănăstirile noastre la începutul secolului XX și consecințele negative ale acestei măsuri pentru obștiile monahale vitregite de hrana lor spirituală ne vom ocupa altădată. Observăm doar că ms. rom. 1455 al Bibliotecii Academiei Române pare să fi rămas nefolosit de cercetători cel puțin șaptezeci de ani de la confiscarea lui în scopuri "științifice".

Etapele alcătuirii *Filocaliei de la Prodromul*, cum se cuvine numită această variantă a versiunii românești sunt relatate în *Însemnări* : cele mai multe scrieri se aflau în biblioteca

[12] Arhim. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, ed. 2-a, București, 2001, p. 358.

Schitului, traduceri ale lui Ilarion Dascălul, excelent cunoscător al limbii eline"[13] şi de "eruditul bărbat" Teodosie[14]. Alte scrieri au fost procurate din diferite părţi ale Sfântului Munte: de la Mănăstirea Vatoped (manuscris provenit de la Schitişorul românesc Calimiţa), de la colibele vieţuitorilor români, de la peştera de lângă mare a Cuviosului ieroschimonah Nifon Ionescu, întemeietorul Schitului Prodromul (manuscrise aduse de la Mănăstirea Văratec). Textele cu neputinţă de găsit au fost traduse din elină de Aristovul monahul din Marea Lavră în greaca nouă, apoi în româneşte de monahul medic Ignatie Transilvăneanul din Schitul Ivirului[15], iar *Predoslovia* şi biografiile scrise de Cuviosul Nicodim Aghioritul au fost tălmăcite de învăţatul din Schitul Prodromul Chiril Lambrino, bun elenist, care a comparat şi traducerile mai vechi cu originalele în greaca veche, completând unele texte cu "capetele lipsă".

Alcătuitorii *Filocaliei de la Prodoromul* se temeau că "nu vom avea fericirea de a o ceti în condiţiunile ce să cere", [*i.e.* cuvenite, dorite]. O copie a fost trimisă episcopului Gherasim la Frăsinei. Este aceea pe care a consultat-o Părintele Dumitru Stăniloae, amintind-o în *Cuvântul înainte* al versiunii sale: "La traducerea primului volum din *Filocalia greacă* (adică până la sfântul Maxim Mărturisitorul inclusiv) am avut alături şi traducerea episcopului Gherasim Safirin, procurându-mi o copie după manuscrisul de la Mănăstirea Frăsinei. Traducerea am făcut-o după textul grec. Versiunea episcopului Gherasim Safirin ne-a fost numai un mijloc auxiliar, folosit mai ales la locurile obscure, pentru a vedea cum le-a înţeles şi el"[16]. Din *Însemnările Filocaliei de la Prodromul* reiese însă că episcopul Gherasim asistase pe alcătuitorii ei doar pentru găsirea traducătorului Aristovul monahul. El urmărise şi încurajase pregătirea *Filocaliei româneşti*, carte atât de necesară aspiraţiilor sale spirituale, şi ca recunoştinţă primise un exemplar dactilografiat, acela de pe care şi-a procurat o copie Părintele Stăniloae, convins că traducerea fusese făcută de episcopul însuşi.

Filocalia de la Prodromul are intercalate şi texte în plus faţă de ediţia veneţiană. *Cuvântul despre dumnezeiescul nume Iisus* (plasat după fragmentul din Viaţa Sfântului Palama) pare să fie luat, cu mici modificări, din *Minei*, sinaxarul zilei de 1 ianuarie, iar

[13] Despre traducătorii nemţeni, v. studiile prof. N. A. Ursu şi dr. Valentina Pelin în volumul *Românii în reînnoirea isihastă. Studii închinate Cuviosului Paisie de la Neamţ la bicentenarul săvârşirii sale, 15 noiembrie 1944*, publicate sub îngrijirea lui Virgil Cândea, Iaşi, 1997, p. 39-82 şi 83-120.

[14] Despre Teodosie monahul din Mănăstirea Neamţul şi vedenia lui, v. Diac. Prof. Ioan Ivan, *Viaţa Cuviosului Paisie de la Neamţ*, Iaşi, 1997, p. 113-116. Demonul care i s-a arătat lui Teodosie la trei ani după săvârşirea Cuviosului Paisie i-a spus acestuia că deşi stareţul murise, dracii nu părăseau mănăstirea pentru că "au întrarmat stareţul [pe] ucenicii săi cu cele mai tari arme [cărţile]. Însă degrab şi de acelea mă voi răsufla, căci le voi răpune şi după aceea mă voi odihni!". O mare parte din biblioteca Mănăstirii a ars în 1862, cum îi vestise demonul: "Blestematele terfeloage de cărţi, arde-le-ar focul!", iar multe manuscrise patristice le-a luat apoi Ministerul Cultelor.

[15] Sihastru şi duhovnic, din Chilia Sf. Gheorghe de pe moşia Mănăstirii Iviron, v. Ioanichie Bălan, *op.cit.*, p. 513.

[16] *Filocalia*, trad. de Dumitru Stăniloae, red. Rodica Pandele, vol. I, Bucureşti, Editura Humanitas, 1999, p. 11-12.

Prosopografia lui Iisus Hristos (*Epistola lui Lentulus către Senatul Romei*) ca şi *Istorisirea despre chipul Maicii Domnului* (la începutul manuscrisului) sunt texte comune, prezente în multe cărţi religioase răsăritene[17].

Din izvoare greceşti sunt şi *Cuvântul al doilea din epistolele către monahi* al Sfântului Ioan Gură de Aur şi fragmentul din *Viaţa Sfântului Nifon*[18] (intercalat după *Cuvântul pentru trezvire* al lui Nichifor din Singurătate). Celelalte adaosuri provin din literatura trezvitoare în limba slavonă: *Tipicul vieţii nevoitoare* al sfântului Nil Sorski, *Învăţătură duhovnicească a omului celui dinlăuntru* a sfântului Dimitrie Rostovski, cele trei predoslovii ale Stareţului Vasile de la Poiana Mărului şi postfaţa aceluiaşi la cartea lui Nil Sorski, cu care se încheie *Filocalia de la Schitul Prodromul.* Alcătuitorii ei nu ezită să intercaleze între vechile texte ascetice şi unul foarte nou, tradus din limba rusă, al Părintelui Ioan din Kronstadt decedat în 1910, a cărui carte *Viaţa mea întru Hristos* ajunsese în anul 1899 la a cincea ediţie.

În tradiţia românească de scrieri ascetice şi mistice, *Filocalia de la Schitul Prodromul* face legătura între opera şcolii paisiene din Mănăstirea Neamţului şi traducerea Părintelui Stăniloae. Marele teolog a cunoscut şi preţuit vechile versiuni ale scrierilor filocalice şi referinţele la ele ne întâmpină în mai toate introducerile la autorii din traducerea sa, realizată potrivit normelor ştiinţifice moderne, pe bază de ediţii critice ale operelor patristice, cu ample comentarii care le limpezesc mesajul şi într-o limbă accesibilă cititorilor de azi. Părintele Stăniloae avea acribia savantului şi veneraţia teologului pentru operele Părinţilor neptici, dar în acelaşi timp respect pentru cititorii săi. "În traducere, declară dânsul, am căutat să folosesc, pe cât s-a putut, un vocabular înţeles de toţi şi nu prea depărtat de cel original. Dar în unele locuri am recurs şi la câte un termen mai nou, de dragul preciziunii"[19]. Readucerea *Filocaliei* în literatura română contemporană rămâne meritul său necontestat.

Filocalia de la Prodromul ne pune însă în contact cu o epocă a scrisului teologic românesc în care limba *Bibliei*, a cărţilor liturgice, a hagiografiilor şi scrierilor patristice a fost mult timp aceeaşi. Cititorul va constata că româna secolului al XVIII-lea avea o terminologie teologică bogată şi nuanţată, care permitea înţelegerea corectă a scrierilor trezvitoare şi eficienta lor folosire pentru urcuşul treptelor anevoioase ale desăvârşirii. Interesul pentru româna sacră manifestat de lingvişti în ultimii ani [20] pregăteşte viitoarele

[17] Împreună, *Epistola* şi *Chipul Maicii Domnului* se găsesc în manualul de pictură al lui Dionisie din Furna.

[18] Cf. *Neon eklogion*, Veneţia, 1803, la praznicul sfântului Nifon patriarhul Constantinopolului, 11 august.

[19] *Filocalia românească*, vol. I, *ed. cit.*, p. 12.

[20] Cf. studiile lui Gh. Chivu, *Civilizaţie şi cultură. Consideraţii asupra limbii bisericeşti actuale*, Bucureşti, 1997, Liviu Onu, *Terminologia creştină şi istoria limbii române*, Bucureşti, 2000 şi revelatoarea teză de doctorat a d-nei Lia Brad Chisacof, *Probleme ale contactului dintre română şi neogreacă la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea*, Bucureşti, 1998. În anexă, un *Lexicon grec şi român după alfabet* din 1796, variantă integrală a celui folosit de traducătorii obştii paisiane.

ediţii critice de opere filocalice în traduceri vechi. Publicarea unui corpus de texte neptice ca cel de faţă se va dovedi atunci deosebit de utilă acestor proiecte menite să valorifice un capitol al scrisului românesc pe nedrept neglijat de istoriografia literară modernă. Pentru asemenea finalităţi, editoarea cărţii de faţă a preferat să publice *Filocalia de la Prodromul* în forma sa genuină, fără intervenţii sau modificări.

Dar dincolo de valoarea sa ca document lingvistic, cartea de faţă este act de recunoştinţă pentru cărturarii de altădată de la Neamţu şi Prodromul şi călăuză duhovnicească iubitorilor scrisului românesc vechi. Stăruinţa asupra vechii traduceri a *Filocaliei româneşti*, cea alcătuită de carturarii paisieni şi dusă la bun sfârşit de monahii prodromiţi la începutul secolului trecut pune în lumină continuitatea unei nobile şi salutare tradiţii a culturii scrise româneşti.

După Sfântul Maxim Mărturisitorul, unele veacuri sunt pentru coborârea lui Dumnezeu la oameni, iar altele pentru urcarea oamenilor la Dumnezeu"[21]. În aceste veacuri se află omenirea după Întruparea Fiului. Iar cea mai bună călăuză pentru ascensiunea spirituală este *Filocalia*.

Academician VIRGIL CÂNDEA

[21] *Filocalia*, trad. D. Stăniloae, vol. III, Sibiu, 1948, p. 70-71. Răspuns la întrebarea 22 a lui Talasie Libianul (comentarii la 1 Cor. 10, 17). *Răspunsurile către Talasie* sunt adăugate *Filocaliei româneşti* de traducător.

Notă asupra ediției

Întâmplare fericită, cum ar spune laicul, un Dar de la Dumnezeu, cum mi se pare mie această ediție a *Filocaliei de la Schitul Prodromul* a făcut ca în urmă cu mai bine de trei ani să primesc la editură, în 1997, un manuscris voluminos de peste 1600 de pagini, pe care mi le-a adus spre publicare, dimpreună cu o recomandare a academicianului Virgil Cândea, Monahul Ignatie Marica, pe numele său Duhovnicesc Ignatie Monahul, de la Mănăstirea Antim.

În vreme ce se corectau ultimele pagini culese din manuscrisul acesta împlinit la Prodromul, au început să se publice, rând pe rând, volumele *Filocaliei* într-o nouă ediție a traducerii părintelui Dumitru Stăniloaie *.

Prezența acestei versiuni contemporane purtând pecetea personalității și culturii Părintelui Stăniloaie m-a făcut să amân o vreme editarea manuscrisului excepțional pe care-l primisem, adevărat tezaur de limbă și gândire românească, și, în același timp, mi-a întărit opțiunea, alegerea mea ca scriitoare și filolog, de a publica o ediție genuină a *Filocaliei* „așa într-un timp adunată", la începutul secolului XX, cu toată „răzmerița veacului întru care ne aflăm", cum stă scris în *Însămnări oarecare de pricina adunării aceștii Cărți*.

Învățătura isihastă strânsă în antologia alcătuită în secolul al XVIII-lea de Sfântul Macarie, Mitropolit al Corintului și Sfântul Nicodim Aghioritul și publicată apoi „pe elinește" la Veneția, în 1782 avea să parcurgă până la versiunea ei integrală în limba română, (căreia i s-au mai adăugat și alte texte ale despătimirii și îndumnezeirii), o cale benefică pentru însăși devenirea limbii și spiritualității sacre românești. Nu vom mai relua această cale a învrednicirii, evocată în studiul ce însoțește ediția de față, bazat pe o profundă cunoaștere a prezenței *Filocaliei* în cultura română și, nu în ultimul rând, pe ceea ce latinii numesc *bonitas verborum*, arta cuvintelor bine alese.

---

* *Filocalia*, traducere de Dumitru Stăniloaie, vol. I, București, Humanitas, 1999. Redactor Rodica Pandele. Prima ediție a *Filocaliei* tradusă din grecește de Prot. stavr. Dr. Dumitru Stăniloaie, profesor la Academia Teologică "Andreiană" a apărut la Sibiu în 1947-1948, la Institutul de arte grafice "Dacia Traiană" S.A., vol. I, cunoscând rapid o a doua ediție, "înainte de a purcede la publicarea celorlalte volume". Titlul primei ediții a traducerii publicate de Prot. stavr. Dr. Dumitru Stăniloaie era *FILOCALIA sau culegere din scrierile Sfinților Părinți cari arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Ediția apărută la Harisma, în 1993 (noi am consultat ediția a IV-a) în traducerea Preotului Profesor Dumitru Stăniloaie, Membru al Academiei Române, se intitulează *FILOCALIA sfintelor nevoințe ale desăvârșirii*.

Pentru iubitorii limbii române şi cercetarea documentelor ei lingvistice de referinţă, editarea *Filocaliei de la Schitul Prodromul* va reprezenta o verigă esenţială în lanţul unei deveniri unitare din care nu poate lipsi principala zidire din ascetica şi mistica ortodoxă.

Un exces de zel a uneia dintre culegătoarele textului adus de la Muntele Athos a făcut să primesc primele o sută cincizeci de pagini într-o versiune „adusă la zi" cu transcrieri „corectate" şi cu o „remodelare" a morfo-sintaxei şi vocabularului conform gramaticii şi lexicului din zilele noastre. Prezenţa acestui hibrid „actualizat" în corpusul genuin al manuscrisului cules pe computer, a devenit, încă un argument, poate cel mai întemeiat legat de pierderile pe care le-ar fi pricinuit o ediţie prelucrată şi ajustată.

„Corpul străin" a fost expulzat în pofida rezistenţei lui în memoria fişierelor.

Drept care am ales calea reproducerii integrale, fără să operăm modificări sau corecturi în această unică operă de întemeiere, pe care o reprezintă *Filocalia de la Schitul Prodromul.*

Ediţia de faţă, în două volume cuprinde versiunea românească, realizată în diferite etape, a *Filocaliei* veneţiene, „pre-scrise" (copiate şi dactilografiate), şi duse la bun sfârşit la „5 ianuarie, anul Mântuirii 1922", „cu ajutorul lui Dumnezeu Celui Întreit Sfânt", cum citim la finele manuscrisului. O vastă operaţie de traducere şi retraducere căreia i se adaugă versiunea unor texte mai noi şi introducerea în premieră a unor autori şi titluri ce aparţin scrierilor filocalice, încheie un orizont al receptării scrierilor trezvitoare pre limba română, având ca „scopos", – cum citim în *Filocalia de la Prodromul* – curăţirea de patimi, despătimirea şi săvârşirea rugăciunii inimii şi a minţii. Opera aceasta colectivă şi individuală, împlinită de cărturarii din mănăstirile moldoveneşti, şi-a întins un capăt de pod exemplar în osârdia monahilor cărturari de la Prodromul.

Iar podul acesta întins peste două veacuri se arată a fi, deopotrivă, ziditor de limbă şi de oameni, în căutarea desăvârşirii.

Pentru cititorii care nu vor putea consulta direct manuscrisul de la Prodromul, dactilografiat şi legat în scoarţele tomului de 1614 de pagini, vom face cuvenita lui prezentare.

Manuscrisul *Filocaliei de la Prodromul* care se publică pentru prima oară acum în ediţia de faţă, după 80 de ani de la încheierea lui se prezintă sub forma unui volum având dimensiunile de 15,5 (16) x 23,5 (24) cm şi este un tom masiv care leagă cele 1614 pagini dactilografiate faţă-verso şi numerotate cu cifre arabe şi cu litere, pagini cusute cu aţă între coperţile cartonate, imitaţie de piele neagră cu striuri.

Textul propriu-zis care adună scrierile filocalice ale Sfinţilor Părinţi, de la Sfântul Antonie cel Mare până la Părintele Ioan Crondştanschi * (Ioan din Kronstadt, care a trăit până la 1910) adaugă şi intercalează, printre titlurile şi autorii din ediţia veneţiană, piese de rezistenţă în scrierile filocalice din literatura religioasă răsăriteană, din izvoare greceşti şi Filocalii slavone (Sfântul Nil Sorski şi Sfântul Dimitrie Rostovski).

Întregul material ce alcătuieşte amândouă tomurile Filocaliei elineşti se încheie la pagina 1421 a manuscrisului. „La urma acestora" – cum se spune într-o *Nota bene* către cititori (*Spre ştiinţă*) –, traducătorii şi alcătuitorii ediţiei de la 1922 ne previn că au alăturat şi

* La Tabla alfabetică de la finele manuscrisului numele este dat Ioan Cronştand. La colon titlu, pag. 1589 a manuscrisului numele este dactilografiat „Păr(intele) Ioan Crondştanschi".

următoarele „cuvinte" (texte, n.n.), „a oarecărora Sfinți și Dascăli ai Bisericii Răsăritului precum și a oarecărora Cuvioși Părinți Români, ca cele ce privesc tot spre un scopos": *Cuvânt pentru numele Iisus*, *Chip de luare aminte al rugăciunii* de Părintele Calist, Patriarhul Constantinopolului, *18 capete* ale Sfântului Marco Pustnicul, o scriere anonimă, un text *Din viața Sfântului Nifon din Țarigrad*, un text din cartea *Chir Hariton*, *Pentru gândurile hulii, Învățătura duhovnicească a omului dinlăuntru* a Sfântului Dimitrie al Rostovului (Dimitrie Rostovski), cele trei predoslovii ale Starețului Vasilie de la Poiana Mărului, la Sfântul Filofteiu, Sfântul Grigorie Sinaitul; Postfața la Cartea lui Nil Sorski...

Manuscrisul *Filocaliei de la Schitul Prodromul* se încheie cu Părintele Ioan Cronștandschi (Kronstadt) și textul acestuia cu titlu interogativ *Cu putință este a avea cineva inimă curată* ?

Tot din secțiunea „adăugată" mai fac parte textele de o deosebită valoare din Starețul Paisie Nemțeanul, și din Sfântul Ioan Gură de Aur.

Cele 1594 de pagini sunt numerotate cu cifre arabe din care 1590 este albă și 1504 care rămâne tot albă, apare tăiată cu linii diagonale, violet și cu o sintagmă scrisă de mână pe una dintre ele „iartă cetitorule". Manuscrisul nu este numerotat cu cifre arabe de la început. Primele 5 file, numerotate în ordine alfabetică de la *a* la *e*, doar pe față, mai adaugă 10 pagini, fiind urmate de alte file numerotate cu litere de la *e* la *g*, care mai adaugă 6 pagini. O eroare de numerotare mai adaugă numărului de pagini al manuscrisului, paginile 213 bis, 214 bis, 215 bis și 216 bis, deci încă alte patru pagini în plus. Tomul manuscrisului legat în coperțile cartonate negre are în total 1594 + 10 + 6 + 4 pagini, respectiv 1614 pagini. Din acestea ultimele 4 sunt reprezentate de o *„Tablă alfabetică"(Scară de Sfinți)* și *materialul ce compune cartea de față*, prezentată ca un tabel cu numele, autorul și titlul scrierii fiecăruia, precum și pagina la care se află în manuscrisul Filocaliei numerotat precum l-am descris.

Manuscrisul Filocaliei de la Prodromul a fost dactilografiat foarte îngrijit, ca o carte, pe hârtie velină subțire (are o consistență asemănătoare cu o hârtie de Biblie) de culoare ocru-gălbui, uzată parțial (și cromatic, cu mici pete și de „rugină", și de la foaia de indigo, și de la trecerea timpului). Deși a fost adeseori citit și răsfoit, paginile nu sunt zdrențuite, șifonate sau deteriorate iar elasticitatea hârtiei i-a fost un aliat, cu siguranță. În plus contează calitatea cititorilor și preocuparea de a păstra această carte-manuscris în bune condiții, de-a lungul timpului. Grija față de dăinuirea obiectului în sine se vede și din „bandajele" de hârtie albă transparentă sau ocru lipite la marginile paginilor și la cotor, ca un fel de ramă ce trebuie să protejeze pânza textului.

Aceste bandaje emoționante apar până la pagina 28. Este partea din manuscris cea mai marcată de vreme, și pare să fi suferit un accident (apa? umezeala?) care a pătat și umflat oarecum textura hârtiei. Cele peste 1600 de pagini sunt legate și cusute cu ață între coperțile negre, deja pomenite.

Numele autorilor ce au tipărit antologia elenă de la Veneția e scris cu majuscule cu folie de aur și a fost așezat în partea superioară a copertei întâi unul, sub altul. Pe primul rând citim **SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL**, pe rândul al doilea **MACARIE DE CORINT**, fără precizarea c-ar fi și acesta Sfânt al Bisericii Ortodoxe. În centrul copertei, cu litere mari și un font apropiat de acela de pe coperțile ediției noastre, e scris în relief cu litere îngropate și

folie de aur, parțial ștearsă **FILOCALIA**, iar jos la baza copertei, în locul rezervat editurii e tipărit tot cu majuscule, cu folie de aur **SF. MUNTE ATHOS 1911-1922**, pe două rânduri.

O ciudățenie este dactilografierea paginilor cu culori diferite: negru, mov-ciclamen, albastru-verzui, și albastru după cum urmează: Filele numerotate sus, centrat, cu creionul de la *a* la *e*, pe față, nu și pe verso, au fost dactilografiate cu albastru-verzui. Filele numerotate cu creionul de la *e* la *g* inclusiv, numai pe față sunt dactilografiate cu mov-ciclamen. Paginile de la *Scurtă cuvântare despre capetele Sfântului Antonie*, numerotate cu cifre arabe de la 1-83, unde începe Sfântul Marcu Pustnicul, sunt dactilografiate cu bandă neagră și indigo negru. De la pagina 84 la pagina 216 textul este dactilografiat cu albastru-verzui. Urmează paginile 213 bis - 214 bis - 215 bis și 216 bis sărite de la numărătoare, dactilografiate cu negru. Colon cifrul apare dactilografiat cu cifre arabe de la pag. 1 la pag. 513.

De la 213 bis la 352 inclusiv textul este dactilografiat cu negru, De la 353 la 514, textul apare cu litere mov-ciclamen.

De la 514 la 1586 numerotarea se face cu creionul, cu cifre arabe scrise la extremele de sus ale paginii, stânga, dreapta. De la 1027 la pagina 1138 cifra paginii apare și cu cerneală și dactilografiată, iar textul este dactilografiat cu mov-ciclamen. De la pagina 1139 la 1244 inclusiv textul e bătut la mașină cu albastru-verzui. De la 1245 la 1318 cu mov-ciclamen, de la 1319 la 1425 cu negru. Pagina 1425 este dactilografiată 3/4 cu negru și o pătrime cu albastru-verzui, la bază. De la 1245 la 1500, dactilografierea folosește litere albastru-verzui. De la 1501 la 1589 și ultimele 4 pagini textul este scris cu mov-ciclamen.

Textul *Filocaliei de la Schitul Prodromul* este dactilografiat cu 48 de rânduri pe pagină, des, compact, cu o oglindă a paginii economică. În întreg volumul, care se prezintă ca un manuscris-carte, colon titlul și colon cifrul sunt scrise la partea superioară. Dactilografierea și legarea paginilor prin coasere și lipire s-a făcut cu mare grijă, astfel încât oglinda paginilor respectă simetria, rândurile se întâlnesc fără „ezitări" și diferențe, pe o orizontală continuă, iar rama lăsată pentru margini și cotor este identică, dacă includem și rândul lăsat pentru colon titlu și colon cifru.

Colon titlul prezintă de regulă numele Sfântului Părinte pe ambele părți ale filei, dar în câteva cazuri, pe paginile fără soț, adaugă lângă nume titlul scrierii: *Sf. Macsim Mărt. Suta 2 Teolog*. Dactilografierea apelează la numeroase prescurtări neunificate în cazul trimiterilor la Sfânta Scriptură pe care le-am tipărit ca atare (Mateiu dar și Mat. pentru Sfânta Evanghelie după Matei, Luc. și Luca pentru Sfânta Evanghelie după Luca, Sir. dar și Is. Sir. pentru Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul și 2Leg. pentru Deuteronomul. Corinteni este prescurtat Kor. în manuscris. Am optat în ediția de față pentru transcrierea Cor. Am păstrat în schimb prescurtarea Kap. sau K. indicând diverse capete din Scrierile Sfinților Părinți.

Am scris cuvintele întregi, renunțând la prescurtările D-zeu pentru Dumnezeu, D-hnicești, pentru Duhovnicești, IS. Hs. pentru Iisus Hristos, D-l pentru Domnul. Am corectat trimiterile de câte ori a fost cazul, menționând în notele ce reproduc citatele din text, versiunea acestora în Biblia editată în anul 1982*. Am optat pentru această ediție a Sfintei Scripturi care repro-

* Sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, la Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

duce textul Noului Testament din ediția 1979 și textul Vechiului Testament din ediția apărută în 1975, având în vedere că această ediție de sfârșit de secol XX are la bază ediția din 1936 tradusă de Gala Galaction și Vasile Radu și episcopul din acea vreme Nicodim Munteanu care au folosit textul Septuagintei pentru Vechiul Testament confruntând și originalul ebraic. Ediția din 1936 a Sfintei Scripturi este diferită de aceea din 1914 ce va fi fost folosită în ultimele traduceri. Stabilirea surselor folosite pentru revizuirea română a unor citate din texte va putea indica o cronologie a traducerilor, confruntând citatele cu Biblia de la București din 1688 cu Noul Testament de la Belgrad de la 1648, cu Biblia de la Blaj de Samuil Micu (Clain) reeditată la 1819, la Petersburg, la inițiativa Mitropolitului Gavriil Bănulescu, cu Biblia de la Buzău (1854-1856) sau aceea de la Sibiu (1856-1858) cu un text revizuit de Mitropolitul Andrei Șaguna. Asemenea analize dimpreună cu cercetarea bibliotecii Schitului de la Prodromul și a celei de la Neamțul vor putea da răspuns întrebărilor pe care ni le ridică stabilirea cronologiei și identificarea traducătorilor.

Volumul-manuscris este însoțit de 55 de ilustrații, portrete de sfinți, scene biblice (mai puține) ce au fost decupate din publicații și cărți religioase ori au fost, la origine, iconițe tipărite. Aceste ilustrații folosind policromia, 4 culori plus bronz sau fără bronz aurit, alb-negru, alb-albastru, și sepia sunt completate de câteva desene de mână, în creion și peniță (cu cerneală sepia) între care cel mai spectaculos este desenul în creion și peniță reprezentându-l pe „Cuviosul Paisie Stareţul Monasterii Neamțul" ce apare la pagina 1458, înainte de Scurta Cuvântare despre Cuviosul Paisie, Stareţul Mănăstirii Neamțul: prescrisă din precuvântarea la cele 14 trimiteri ale Sfântului Apostol Pavel.

Neașteptate sunt cele trei desene „științifice" folosite pentru a da o reprezentare geometrică, matematică de la pagina 1079, la Sfântul Grigore Palama (Capetele 13 „fie sfera pământului rotundă înlăuntru care e subînsemnată ABCD și împreună ei se aduce alt ocol... sfera acestei EFGH) și paginile 1394 și 1395 (*A anonimului Cuvânt minunat*) unde prin grafică „scriem și țărcălim" „Dumnezeirea unui născut ..... lui Dumnezeu" sau avem „pildă spre mai bună înțălegere", „patru ziceri Dumnezeiești și săbii Duhovnicești" ce „*răstoarnă și strică* două cumpene de eresuri protivnice între sineși la răutate și la eres, însă de un rang și împreună glăsuite la păgânătate". În afara ilustrațiilor despre care s-ar mai putea scrie și alte amănunte, poate în *Postfața* la aceste volume, trebuie remarcate adnotările cu creion negru sau cerneală (mai rar), de câteva ori cu creion albastru, de câteva ori cu roșu (o dată apare scris HAR, cu majuscule). Acestea corectează sau completează sintagme, cuvinte, câteva paragrafe, sau dublează conturul literelor dactilografiate și șterse sau greu lizibile din textul propriu-zis, rescriu câteva litere sau cuvinte la capetele și începuturile de rând, uneori peste „bandajul" de foiță albă transparentă ce s-a lipit, acoperind fâșia din marginea dactilogramei.

Tot cu creionul se scriu câteva note de subsol, observații, corecții, mici comentarii, unele probabil ale cititorilor monahi sau nu. Tot cu creionul mai sunt scrise diferite colon titluri *Suta a treia pentru dragoste, Cuvânt pentru rugăciune, Cele 226 capete, Duhovniceasca Lege, Pentru dreapta socoteală, Pentru cele 8 gânduri, Pentru deslușirea patimilor, Cuvânt pentru liniște*, corecturi făcute mai ales în prima sută de pagini care creează impresia unei pregătiri a manuscrisului pentru tipar. Când? Pentru ce

editură? Nu ştim. La pagina 1422 este scris de mână cu pixul albastru (când? de cine?) un text ce acoperă toată pagina intitulat *Studiul Duhovnicesc* pe care l-am cules şi este prezent în ediţia noastră păstrând menţiunea „asta nu face parte din Filocalie."

Uneori linii orizontale trase cu creionul despart capetele.

Cu creionul sau cu cerneală sunt desenate vestmintele unor sfinţi în completarea ilustraţiilor sau pentru a reprezenta aura pe creştetul Sfinţilor Părinţi, cu un cerc perfect, când e trasat cu compasul, mai tremurat, când intervine peniţa cu cerneală sepia, de regulă. Între planşele desenate se cuprinde şi Scara Sfântului Teofan de la pagina 609.

La pagina 38, ultimele 7 rânduri au fost şterse cu creion violet, cu haşurări repetate, tenace, aproape violente, dacă le studiem ductul, iar dedesubt, cu creionul negru, de astă dată, citim o notă de mână: „Vezi şi la Pedalion pag. 49 unde pe larg arată pricina pentru ce Monahii nu mănâncă carne".

Revenind la valoarea de document lingvistic şi de tezaur de memorabilă expresivitate care ne impresionează în *Filocalia de la Prodromul* ca scriitori, ca lingvişti, ca iubitori ai limbii române nu putem omite valorile morale şi spirituale multiple ale *Cuvintelor* (echivalent vechi pentru Text), cuprinse în această ediţie genuină, şi generoasă prin multipla ei dăruire şi deschidere către cititor. Lumea modernă a accentuat ostentativ retorica şi poietica scrisului, pe linia „mărirei deşarte" blamată în paginile *Filocaliei*, carte de învăţătură a trezvirei, despătimirii şi înDumnezeirii, din care nu lipsesc valorile comunicării interactive, introspecţia şi training-ului autogen, intertextualitatea, psiho-drama şi autoscopia.

Toate aceste valori (mai puţin ostentaţia şi nombrilismul găunos al omului modern şi străin de sine) dezvoltă în *Filocalia*, pilduitoare scrutări de sine şi lecţii ale plenitudinii în smerenie, şi credinţă.

Aşezând în oglindă citatele din text cu notele din subsol care extrag din Sfânta Scriptură echivalenţe contemporane, am oferit cititorului o posibilă călătorie lingvistică, semantică, poetică în lumea comparatismului şi a arheologiei textuale şi intertextuale.

Exerciţiul de a pune faţă în faţă aceste citate (din care multe îşi au o rostire aproape identică în *Biblia de la 1688, de la Bucureşti*), e pilduitor, în ordinea unor continuităţi culturale. În plus, editarea textului conform cu manuscrisul, departe de a evidenţia nostalgii arhaice şi o nevoie de reîntoarcere la expresionismul ortodoxismului şi gândirismului românesc, corespunde, în cazul de faţă, şi în particular, unor afinităţi şi nevoi de exemplaritate. Când am scris, la vârsta de 18 ani, volumul meu de debut în poezie *Vindecările*, citisem *Biblia*, nu şi textele isihaste şi cuvintele Sfinţilor Părinţi. Când am scris acea poezie „tragică, matură, plină de adânci întrebări", cum a definit-o Geo Dumitrescu, nu ştiam că versurile mele erau în felul lor nişte despătimiri. Şi nu am înţeles bătălia dusă vreme de şapte ani cu cenzura care-mi cerea să scot de peste tot din volum cuvântul vindecare şi să renunţ la titlul cărţii: *Vindecările*. Mă gândeam doar la poezie şi taumaturgie, într-o lume care a rupt tot mai mult limba şi poezia de rugăciune şi de smerenie.

Nu cred că cititorul modern al *Filocaliei* poate rămâne indiferent la marea lecţie şi lege a vindecării fiinţei umane fără de care nu poate începe înDumnezeirea *. Iar dacă mă

* Acest cuvânt e scris cu majuscule la interior, în tot manuscrisul.

gândesc la limba română contemporană, care a „dezvoltat", de-a lungul ultimei jumătăți de veac, și acea acuzată limbă de lemn sau de rumeguș, cum mi se pare mie, sau dacă refuz limbajul folosit de media, înțesat de strigături *kitsch* promoționale, nu pot să nu le opun tuturor acestor cazuri ale pierderii și căderii în uscăciune și vulgaritate, Marile Texte. Marile Texte își au rostul lor proteguitor în lupta cu aceste *Ersatz*-uri de limbă care ne-au asaltat și ne oxidează auzul și simțirea, reflexele umane și morale, acea bună cuviință creștină. Limba română se poate vindeca în fața propriei „epifanii" pe care o descoperim proaspătă și curată, blândă și neîntinată în straiul lingvistic al *Filocaliei de la Schitul Prodromul*. Textul întreg al acestui manuscris își are precum orice zidire temeinică, menirea de a purta o solie. În cele *40 de capete pentru Trezvire*, rămase de la Sfântul Filoftei Sinaitul *, citim despre „lucrătorul bunei-credințe", pomenit și de Sfântul Ioan Gură de Aur (Ioan Chrisostomos).

Monahilor de la Schitul Lacu, unde s-a păstrat acest manuscris al *Filocaliei* și celor ce au împlinit versiunea integrală în limba română și au *prescris-o* între anii 1911-1922 li se dedică acest volum, lor și celor ce și-au făcut din *ascultarea* legilor duhovnicești o mai adevărată lege de ascultare a binelui și frumosului din *omul din lăuntru* și *din afară*, cel care vede trezvirea drept calea ce duce spre Împărăție „cea dinlăuntru nostru și cea ce va să fie și care „se aseamănă unei ferestruice luminoase prin care Dumnezeu plecându-se se arată minții" noastre.

Atenția editorului a fost să nu clintească nimic (*să clătească*) din textul manuscrisului.

Să înlocuiești *încredințare* cu *credibilitate* sau *credință*?

Să înlocuiești *rugăciunea minții* cu *meditație*, sau *reflexivitate*?

Să schimbi tectonica frazei, terminațiile verbale și să intervii pe textul original cu alte asemenea unelte ale unei convertiri moderne?

Nicidecum. Am ales să păstrez *diferența*. Cititorul are în fața lui o mare carte de căpătâi în limba română. Citindu-i frazele, pildele, rugăciunile, predosloviile, cuvintele, poate repeta comentariul din *Scurta cuvântare spre capetele Sfântului Antonie*: „atâta mândrie și folos se face celor ce citesc", „câtă încredințare se află întru dânsele... câtă dulceață curg dintr-însele... cât izvorăște bunul nărav... dulceața aceasta, ei ce vor gusta mierea aceasta, cu gâtlejul cel gânditor al minții".

Filocalia, în straiele manuscrisului de la Schitul Prodromul este o revelație. Îl lăsăm pe cititor să descopere binele și frumosul din aceste texte, adevărat și unic arhipelag al literaturii isihaste. Un neprețuit *kalokagathón* aparținător literaturii sacre și ortodoxismului se dăruie cititorului, acum la sfârșitul anului 2001, în zilele ce apropie Nașterea lui Iisus Hristos.

Dr. Doina URICARIU
New York, decembrie, 2001

---

* Căruia Starețul Vasilie de la Poiana Mărului din România „i-a făcut o înainte cuvântare pe care au tipărit-o și grecii în filadă aparte".

FILOCALIA

Adică Iubirea de Bine
[în]
Româneşte
a
Sfinţitei Trezviri
împreună alcătuită
De la Sfinţii şi de Dumnezeu Purtătorii Părinţii noştri,
de
Fericitul întru pomenire
DASCĂLUL NICODIM AGHIORITUL
Pentru:
Cele despre Lucrare şi Privire,
Năravnica Filosofie,
a minţii curăţire, luminare şi săvârşire

* Pagina de gardă a *Filocaliei de la Schitul Prodromul* cu care se deschide manuscrisul. Lipseşte numele lui Macarie de Corint. În a doua jumătate a paginii de gardă s-a lipit o ilustraţie color reprezentând *Cina cea de Taină.*

Înainte cuvântare
la această carte „FILOCALIA", Ediția întâi tipărită
[la] Veneția, la anul 1782 [pe] Elineşte

DUMNEZEU firea cea prea fericită, desăvârşită, cea maĭ presus de săvârşire săvârşire, a tuturor bunătăților săvârşire şi făcătoare începere, foarte bun, prea desăvârşit: Din veşnicie maĭ înainte hotărând începătoarea de cugetare, Dumnezeire, spre a înDumnezei pre om, ce despre acesta dintru început întru sine maĭ înainte puind scoposul *, în vremea care bine aŭ voit pre acesta îl şi zideşte. Şi din materie adecă trupul luând, iar de la Sine sufletul într-însul puind, ca pre o lume oarecare mare, prin mulțimea puterilor şi a covârşireĭ în lumea cea mică l-aŭ pus, luător de samă a simțiteĭ zidirĭ, şi tăinuitor al celeĭ gândite, dupre Marele în Teologhie Grigorie. Şi ce alt este, decât o statue cu adevărat şi icoană de Dumnezeŭ zidită, plină de toate harurile? Pe lângă aceasta şi dându-ĭ legea porunciĭ ca o cercare a de sine-şĭ stăpânireĭ, a-l slobozi pre el pe viitor a cunoaşte, precum şi Sirah zice „L-aŭ lăsat pre el în mâna căderiĭ (sfatuluĭ) săŭ" (I.Sir.**4**.21) [1] şi după părerea luĭ să ia cununa, ca dupre cinstirea de Dânsŭl a porunciĭ, să priimească Ipostatnicul Dar al înDumnezeireĭ, Dumnezeŭ făcându-se, şi de adevărata lumină în vecĭ strălucindu-se. Dar însă, O! rea meşteşugire a zavistieĭ! nu suferea acesta în fapt a veni, începătorul vechiĭ răutăți: Şi ajungând şi precugetând, şi împrotiva Ziditoruluĭ şi împrotiva făptureĭ precum zice Sfântul Macsim, întâĭ, ca să nu să facă cu totul învederată puterea cea dupre lucrare, prea lăudata bunătate a zidirei omuluĭ; Iar al doilea, ca să nu să facă părtaşe uneĭ asemenĭ maĭ presus de fire slave dupre înDumnezeire; Cu vicleşug vicleanul înşălând pre ticălosul or, l-aŭ pregătit prin bune adecă sfaturĭ a călca făcătoarea de viață poruncă, Vaĭ! şi de Dumnezeasca slavă l-aŭ despărțit! Ca un Olimpicesc revoluționar, i s-a părut întru sine că este, că aŭ putut să întrerupă împlinirea Sfatului celuĭ maĭ înainte de vecĭ!

Însă fiindcă dupre Dumnezeeştiĭ Prorocĭ, „Sfatul luĭ Dumnezeŭ cel făcut spre înDumnezeirea fireĭ omeneştĭ –, în vecĭ rămâne, în gândurile inimeĭ luĭ în neam şi în neam" (Ps. **32**.11) [2]: adecă a Proniеĭ şi a judecății cuvintelor care tind la acest scopos şi în veacul de față şi în cel viitor nestrămutate sunt, dupre lămurirea Sfântuluĭ Macsim. Aŭ binevoit în zilele cele maĭ din urmă pentru milostivirea mileĭ, acest Cuvânt al Tatălui cu Dumnezeească stăpânire, vrând adecă a strica sfaturile Boerilor întunereculuĭ, şi a aduce la săvârşire lucrul, despre care aŭ pus sfatul cel bun şi adevărat, decĭ cu bunăvoința Tatăluĭ, prin lucrarea Sfântuluĭ Duh întrupându-să, luând asupra Sa

---

* *scopos*, variantă a cuvântului "scop", substantiv neutru, din neogreacă "skopós".

[1] *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **4**, 21: "Iar de va rătăci, îl va părăsi şi-l va da în mâinile căderii lui". *Biblia sau Sfânta Scriptură* tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte † IUSTIN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1982.

[2] *Psalmii*, **32**, 11: "Iar sfatul Domnului rămâne în veac, gândurile inimii Lui, din neam în neam".

toată ființa noastră și înDumnezeindu-o; Apoi dându-ne și mântuitoarele Sale poruncĭ, și a Sfântuluĭ săŭ Duh desăvârșitul Săŭ Dar prin Botez, ca o sămânță Dumnezească sămănând în inimele noastre ne-aŭ dat nouă, dupre Dumnezeescul Evanghelist, „putere" (Ioan **1**.12) [3], ca, și făcătoarele de viață ale luĭ poruncĭ, și Duhovniceștele vârste trecându-le, și prin lucrarea lor păzind întru noĭ nestâns Darul, în cele din urmă să rodim, și Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ prin acestea să ne facem și să ne înDumnezeim, „ajungând la bărbat desăvârșit, la măsura vârsteĭ plinireĭ luĭ Hristos" (Efes.**4**.13);[4] că aceasta era tot sfârșitul și cuprinderea a toateĭ iconomieĭ ceiĭ pentru noĭ.

Dar vaĭ mie! că bine este aicea a suspina cu amar, dupre Dumnezeescul Gură de Aur, că ceĭ ce am dobândit asemenea har, și ne-am învrednicit de atâta cinste, încât sufletul nostru să strălucească mai mult decât Soarele în Sfântul Botez, curățindu-se întru Duhul: Și fiindcă prunci priimim pre această Dumnezească strălucire, aceasta dacă din neștiință, iar ce este maĭ mult din întunecarea grijilor vieții orbindu-ne, întru-atâta Darul în patimĭ l-am cufundat, întrucât să primejduiește desăvârșit a să atinge întru noi Duhul luĭ Dumnezeŭ, și de asemenea cu cele către Pavel răspunsurĭ pătimind, „cum că, nicĭ n-am auzit de să află Duh Sfânt" (Fap.**14**.2);[5] Și să face nouă cu adevărat ca și maĭ întâĭ, dupre Prorocul, când nu începuse Darul nostru. Ci Vaĭ de nesimțirea noastră! că ne-aŭ pierdut răutatea și îndeletnicirea noastră cea fără cuviință întru cele simțite! Și încă mai minunat aceasta este, că deși am auzit cel întru alțiĭ lucrător Dar, însă zavistuindu-ĭ *, îĭ clevetim, și nicĭ de este lucrarea Duhuluĭ în veacul acesta credem. Decĭ ce de aicea? Îl înțăleptăște Duhul cel Sfânt adecă pre Purtătoriĭ de Dumnezeŭ Părințiĭ noștri, și către cea cu totul trezvire, și întru toate luare aminte, și păzirea mințiĭ și chipul, le descopere lor spre a afla iarăși Harul, cu adevărat minunat și foarte cu meșteșugire. Iar a să ruga Domnuluĭ nostru Iisus Hristos Fiuluĭ lui Dumnezeŭ neîncetat, nu prost (numai cu buzele), în minte zic, aceasta și tuturor bine credincioșilor doritorĭ este arătat, și toată mintea dupre omul cel dinlăuntru întorcându-o, ceea ce este și minunat, așa înlăuntru și întru adâncul inimei, să cheme Prea Sfântul Nume al Domnului, și de la El să ceară milă, numai la aceste cuvinte goale ale rugăciuniĭ luând aminte, și nimic pre dinlăuntru saŭ pre dinafară nălucind, ci cu totul neînchipuită și nefelurită să ție pre minte.

Iară pricinele aceștiĭ lucrări, și ca cum ar zice cineva, materia, o aŭ din învățăturele Domnuluĭ nostru Iisus Hristos, uneori zicând: „Împărăția luĭ Dumnezeŭ înlăuntru vostru este" (Luca **17**.21) [6] iar alteorĭ: „Farisee oarbe, curățăște maĭ întâĭ păharul pe dinlăuntru, și pe urmă pre din afară, și atuncea vor fi și cele de afară curate" (Mat. **23**.26) [7]. Care nu simțitor, ci despre cel dinlăuntru om al nostru să înțălege. Și Apostolul Pavel către Efesenĭ scrie așa „Pentru aceasta plec genunchile mele către Tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Hristos ... ca să dea vouă putere să vă întăriți prin darul Duhului Săŭ, ...ca în omul cel dinlăuntru să lăcuească Hristos, în inimile voastre (Efes.**3**.14) [8]. Ce poate a fi

[3] *Sfânta Evanghelie după Ioan* **1**, 12: "Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu".

[4] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 13: "Până vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos".

[5] *Faptele Sfinților Apostoli*, **14**, 2: "Dar iudeii care n-au crezut au răsculat și au înrăit sufletele păgânilor împotriva fraților".

* *a zavistui* (var. "*a zavistii*") din slavonul "zavistovati" tranz.: a pizmui, a invidia, intranz. "a face sau a băga intrigi". Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Univers Enciclopedic, 1996.

[6] *Sfânta Evanghelie după Luca* **17**, 21: "Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci iată, împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru".

[7] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 26: "Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară".

[8] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel* **3**, 14: "Pentru aceasta, îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos".

maĭ adevărat decât această mărturie? Şi întru alt loc „Lăudând şi cântând întru inimele voastre Domnuluĭ" (Efes.5.19)[9]. Auzĭ? în inima voastră zice. Nu maĭ puţin şi Verhovnicul aceasta adevereşte, „până când, zicând, ziua va lumina şi luceafărul va străluci întru inemele voastre" (2Pet.1.19)[10]. Însă aceasta ca trebuincioasă tuturor bine credincioşilor, şi în miĭ de alte foĭ ale Sfintei Scripturĭ Sfântul Duh învaţă cum să cunoască ceĭ să pleacă cu bună gândire acestora. De această lucrare Duhovnicească şi meşteşugită, dimpreună cu dorita împlinire a celorlalte fapte bune, prin chemarea Numeluĭ celuĭ Sfânt în Duh făcută cu ferbinţala inimeĭ, şi a fi dupre sine-şĭ Duhovnicească lucrare, patimile adecă să perd. „Că foc mistuitor este Dumnezeul nostru" (Evr. 12.29)[11] şi foc mistuitor al răutăţiĭ, şi mintea şi inima câte puţin să curăţăşte şi întru dânsele să unesc. Şi când curate sunt acestea, şi între ele unite, atuncĭ Mântuitoarele poruncĭ maĭ lesne să săvârşesc, atuncĭ rodurile Duhului răsar iarăşĭ în suflet, şi toată adunarea bunătăţilor să înmulţeşte. Şi ca în scurt să zic: atuncĭ maĭ cu apropiere este nouă a ne întoarce de cel din început desăvârşit Har al Duhuluĭ întru Sfântul Botez, – nefiind întru noĭ din pricina înecării scânteiĭ în cenuşa patimilor –, şi strălucitor luminând văzându-l, luminându-se cu mintea, să desăvârşeşte şi să înDumnezeieşte de o potrivă.

Decĭ despre această lucrare ceĭ maĭ mulţĭ din Părinţĭ, presărată icĭ colea în scrierile lor pomenind, ca către ceĭ ce cunosc aceasta fac cuvântul. Iar uniĭ dintre dânşiĭ, – aceasta maĭ înainte văzându-o, poate acelor din vremea de acum pentru această mântuitoare lucrare cugetare necunoştinţa împreună şi lenevirea –, pre însuşĭ lucrătorul chip al aceştia, prin oarecare fireşte metoade, cu subţirătate tâlcuindu-l, ca pre o părintească moştenire, nouă fiilor săĭ nu s-aŭ lenevit a ne o da. Care cu multe numirĭ o aŭ numit: şi început a toateĭ alte de Dumnezeŭ iubitoare lucrări, şi adunare de bunătăţĭ, şi încredinţată cunoştinţă a pocăinţiĭ, şi lucrare gândită, şi înălţare la adevărată privire. Pre aceasta maĭ înainte spuindu-o, pre toţĭ îĭ îndeamnă spre câştigarea lucrăriĭ. Însă plâng pre cele de aicea, că durerea îmĭ taie cuvântul! Că cele despre aceasta cu adevărat curăţitoare, luminătoare şi săvârşitoare, dupre Ariopaghitul zicând, lucrare, a filosofeştiĭ cărţĭ, nu maĭ puţin şi a altora, câte despre luarea aminte, trezvire şi rugăciune cuprind, multe aud. Toate împreună ca pre nişte trebuincioase cinstindu-se, mijloace şi organe privitoare la această lucrare fiind, şi acelaşĭ scopos având spre a înDumnezei pre om: Însă pentru vechimea vremiĭ, pentru rara, cum am zice, şi maĭ niciodată date în tipar, însuşĭ acelea aŭ lipsit deşi oarecare aŭ rămas, şi acelea mâncate de moliĭ fiind şi cu totul stricate, şi ca [sic] cum niciodată ar fi fost pomenite.

Să adăogăm încă, fiindcă şi ceĭ maĭ mulţĭ din noĭ cu lenevire să află, şi să grijesc adecă mult pentru trupeştile zic, şi lucrătoarele fapte bune, saŭ maĭ bine a zice pentru uneltele faptelor bune, şi întru acestea maĭ tot timpul vieţiĭ îl cheltuiesc. Iar a singuruluĭ lucru adecă a păzireĭ minţiĭ şi a curateĭ rugăciunĭ, nu ştiŭ cum fără de ştiinţă foarte trec cu vederea. Şi să primejdueşte aceasta în scurt şi prea dulce lucrare cu totul a lipsi, şi de aceea a să înnegri şi a să stinge Darul. Pe lângă acestea şi din unirea noastră cu Dumnezeŭ, şi din lucrarea cea Dumnezeească să cădem (care era, dupre cum s-aŭ zis maĭ sus, cea din început dupre iconomie * voinţă a lui Dumnezeŭ, către care trebuie ca [sic] către un scopos cel maĭ din margene să privim, adecă spre a fi zidirea, şi spre bine

[9] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 19: "Vorbiţi între voi în psalmi şi în laude şi în cântări duhovniceşti, lăudând şi cântând Domnului, în inimile voastre".

[10] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 19: "Şi avem cuvântul proorocesc mai întărit, la care bine faceţi luând aminte, ca la o făclie ce străluceşte în loc întunecos, până când va străluci ziua şi Luceafărul va răsări în inimile voastre".

[11] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 29: "Căci «Dumnezeul nostru este şi foc mistuitor». Indicaţia în mss. dactilografiat trimite greşit la paragraful 19 din capitolul 12. Sintagma evocată apare în finalul capitolului 12 (*Răbdare şi sfinţenie*), paragraful 29.

* *iconomie*, s.f., variantă învechită care înseamnă "economie", cu sensul de mod de întocmire, de orânduire a planului sau a părţilor unei lucrări, ale unei scrieri, ale unei legi etc.; alcătuire, compoziţie. DEX, *ed. cit.*, p. 329.

a fi, şi spre pururi bine a fi, pentru noĭ iconomia a lui Dumnezeŭ Cuvântuluĭ; şi cuprinzător, câte în vechea Scriptură, şi câte întru cea nouă cu bună cuviinţă s-aŭ lucrat).

Decĭ precum maĭ înainte mulţĭ şi din ceĭ din lume aflătorĭ şi însuşĭ Împăraţiĭ, şi ceĭ ce petreceau în palaturile împărăteştĭ, cu toate miile lor de grijĭ şi silinţĭ ale vieţiĭ, în fieştecare zi întinzându-se şi îndeletnicindu-se, unul şi acelaşĭ lucru aveau: ca în inimă neîncetat să se roage, precum pre mulţi aflăm în istoriĭ; Întru acest chip şi acum din lenevire şi din necunoştinţă, nu numaĭ în ceĭ din lume nu să află; (această lucrare) ci nicĭ întru Monahĭ, care cu linişte să singurătăţăsc, prea puţinĭ să află. O! ce pagubă mare! Şi cu totul greŭ de aflat! De care şi lipsindu-se, cu toate că dupre putere să osteneşte fiecare, şi rabdă durerile cele pentru fapta bună, însă nu seceră nicĭ un rod. Că fără de neîncetată pomenire a Domnuluĭ, şi din aceasta împungându-se inima, şi fără de a să curăţi mintea de tot răul, nu poate a rodi, că zice: „Fără de mine nu puteţĭ face nimic", şi iarăşĭ „Cel ce rămâne întru mine acesta aduce rod mult" (Ioan **15**.5) [12]. De aceea îmĭ daŭ cu părerea că nu este altă pricină, prin care aŭ lipsit ceĭ ce petrec cu sfinţănie şi vieţuesc şi după moarte, şi aşa puţinĭ sunt ceĭ ce să mântuesc în vremea de acum: ci numaĭ pentru că ne-am lenevit de acest lucru aducător spre înDumnezeire. Iar fără a să înDumnezei mintea, aŭ zis oarecine, nu numaĭ a să sfinţi, dar nici a să mântui omul nu poate. Care lucru şi singur auzuluĭ este foarte înfricoşat! Că aceeaşĭ este a să mântui cu a să înDumnezei, dupre arătarea înţăleptiţilor de Dumnezeŭ. Iară cea maĭ de căpetenie adecă pricină, că şi de acestea ducătoare de mână cărţi ne lipsim. Iară fără de acestea a dobândi săvârşirea, este cu neputinţă.

Dar iată cel întru toate îmbunătăţit, şi cu adevărat iubitor de Hristos, Domnul Ioan Mavrocordat, care pre nicĭ una din cele întăitoare lăsând, că câte adecă spre slobozenia cuvântuluĭ sunt: iubirea de săracĭ, iubirea de străinĭ, şi alt danţ de fapte bune, carele cu Dumnezeiască râvnă pentru obştescul folos totdeauna să arde. Acesta zic, acesta, din Darul lui Hristos carele voeşte ca toţĭ oameniĭ să se mântuească şi să se înDumnezeească, însuflându-se, întru bucurie schimbă plângerea, deslegând nedumerirea. Că depuind de obşte mijlocul de înDumnezeire, cu tot sufletul, şi ca să zic aşa, cu mâinele şi cu picioarele, şi cu tot chipul împreună lucrează în partea aceasta, precum s-aŭ zis, al celuĭ maĭ înainte de vecĭ sfatul luĭ Dumnezeŭ. O! ce mare slavă! O! ce mărire! Iată dar cele ce niciodată în vremile cele maĭ dinainte date la lumină, cele ca în adânc şi întunerec, şi ca în unghiŭ aflate necinstite şi mâncate de moliĭ, şi aicĭ şi acolo lepădate şi răspândite; Iată cele spre curăţenia inimeĭ şi trezvirea minţiĭ, şi a doua chemare întru noĭ a Daruluĭ, încă şi a înDumnezeireĭ, cele ce cu mare meşteşug povăţuesc la aceasta, întru una adunându-le, şi necruţând nicĭ o osteneală şi cheltuială, la marea şi prea strălucita lumină, prin tipar spre darea la lumină vine.

Trebuea dar, trebuea cele de Dumnezeeasca luminare arătătoare a să învrednici tiparului; Şi prin aceasta izbăveşte pre ceĭ cunoscătorĭ de osteneala prescrieriĭ, îndeamnă însă şi pre neştiutorĭ spre dobândirea eĭ, încă şi spre dragostea fapteĭ celĭ lucrătoare. Şi aĭ prin urmare, O! prea iubite cetitorule! Prin prea îmbunătăţitul Domn Ioan, fără de osteneală şi lesne de câştigat această Duhovnicească carte. Carte, a trezvireĭ vistierie, păzitoarea sufletului, tainica învăţătură a rugăciunei minţiĭ, Carte, a lucrăriĭ cea prea minunată în tipărire, a povăţuireĭ spre privire nerătăcire, Raiul Părinţilor, lanţ de aur al faptelor bune, Carte, de deasa a lui Iisus învăţătură, (cugetare), trâmbiţa cea înapoĭ chemătoare a Daruluĭ: Şi în scurt a zice, aceasta cu adevărat, acesta este înalta înDumnezeire, lucru maĭ presus de orice, de miĭ de orĭ dorit, şi de mulţĭ anĭ cugetată şi căutată, dar nu aflată. Pentru aceasta, dare şi datorie netrecută stă asupra ta, dupre tot cuvântul drept cerută, pentru făcătorul de bine şi cel împreună cu dânsul lucrător, prin rugăciunĭ întinse, pre Dumnezeŭ a ruga, ca şi eĭ deopotrivă partea înDumnezeireĭ să dobândească, şi ca ceĭ ce la aceasta s-aŭ ostenit, eĭ întâĭ din roduri vor culege.

[12] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

Însă făcându-se cuvântuluĭ împrotivire, că poate nu este, zicând, drepte câte să publică în cartea aceasta, întru auzul multora ca streine fiind, zicând că şi primejdie din aceasta urmează; către acestea în scurt răspundem: că nicĭ noĭ O! prietene iubite! Cu ale noastre fireştĭ cugetărĭ am venit a face această uneltire; ci maĭ ales întrebuinţând pildele, unele adecă ale Sfintei Scripturĭ care fără deosebire poruncesc a să ruga neîncetat bine credincioşiĭ, şi înaintea ochilor pentru totdeauna a avea pre Domnul, – iar păgânesc lucru este a zice, că este ceva oprit, de Duhul cele poruncite, saŭ cu neputinţă, dupre Marele Vasilie *–; încă şi dupre a Părinţilor înscrise predaniĭ: că de Dumnezeŭ Cuvântătorul Grigorie ** de obşte poporuluĭ celuĭ de sub sine porunceşte a pomeni maĭ mult pre Dumnezeŭ decât a răsufla. Încă şi Dumnezeiescul Gură de aur ***, trei cuvinte aŭ alcătuit despre neîncetata rugăciune a minţiĭ, şi în miĭ de locuri ale celorlalte cuvinte ale sale, de obşte pre toţĭ îĭ îndeamnă neîncetat a să ruga. Şi minunatul acela Grigorie Sinaitul ****, multe cetăţĭ înconjurând, această mântuitoare lucrare a învăţat. Dar şi însuşĭ Dumnezeŭ prin minune trimiţând de sus Înger, acest adevăr aŭ pecetluit, astupând gura împrotivitorului Monah, precum să vede la sfârşitul cărţiĭ aceştia (Cuvântul cel din viaţa Sfântuluĭ Grigorie Palama). Şi ce îmĭ trebuie mic maĭ multe a zice pentru aceasta? Când şi aceştia care şi în lume fiind şi întru cele Împărăteşti petrecând, lucru neîncetat, precum am zis, o asemenea cugetare şi îndeletnicire având, cu adevărat întăresc cuvântul, şi mulţĭ din eĭ astupă gurele protivnicilor.

Dar deşi uniĭ puţin oareşĭce s-aŭ abătut, ce este de mirare? Că din înălţarea minţiĭ ceĭ maĭ mulţĭ aŭ pătimit aceasta, dupre prea priceputul Grigorie Sinaitul. Iară eŭ socotesc că maĭ ales, pricina cea de căpetenie a aceşteĭ abaterĭ, aceasta este: că nu întru toate urmează întru această lucrare învăţătura Părinţilor; iar nu dintru această lucrare, (adecă să înşală), să nu fie! Căcĭ aceasta Sfântă este, şi prin aceasta de toate rătăcirea să cuvine a ne ruga să ne izbăvim, deşi cea dupre Lege poruncă a lui Dumnezeŭ, ceea ce duce spre viaţă,: „s-aŭ aflat, zice Pavel, oare cărora spre moarte" (Rom. **7**.10) [13], însă nu pentru această poruncă s-aŭ făcut, căcĭ cum? fiind aceasta Sfântă, şi dreaptă, şi adevărată? Ci pentru răutatea celor ce o lucrează supt păcat. Ce pentru aceasta? Să ne desnădăjduim de Dumnezeiasca poruncă pentru păcatele oarecărora?? şi să ne împuţinăm şi de o asemenea Mântuitoare lucrare pentru rătăcirea oarecăruia? Nicĭdecum. Nicĭ de aceea (de poruncă), nicĭ de aceasta (de lucrare); privind numaĭ la Cela ce aŭ zis: „Eŭ sunt calea şi adevărul" (Ioan **14**.6) [14]; Cu tot adevărul, şi cu toată smerita cugetare, şi cu aşăzare tânguitoare uneltească lucrul. Că cel ce de înălţarea minţiĭ şi de plăcerea de oamenĭ este izbăvit, măcar toată tabăra cea rea a dracilor împrotiva luĭ s-ar strânge, nicĭ a să apropia vor putea, dupre învăţătura Sfinţilor Părinţĭ.

Acestea aşa fiind, şi a cărţiĭ aceştia din toate părţile, din câte s-aŭ zis, neprinderea întru toate propuindu-se, la bună vreme va fi chemarea aceea a prânzului Înţelepciuneĭ, a o luoa în mâini, cu înalta propoveduire a aceşteĭ cărţĭ, la Dumnezeasca ospătarea să cheme pre toţĭ câţĭ nu sunt urâtorĭ de Dumnezeeştile ospătări, nicĭ ca ceĭ din Evanghelie: ţarinĭ, boĭ, muerĭ pricinuind. Veniţĭ dar, veniţĭ de mâncaţĭ pâinea înţălepciuneĭ a cunoştinţeĭ aceştia, şi beţĭ vinul cel ce veseleşte gânditor inima, depărtându-o cu totul de cele simţite şi gândite, pentru înDumnezeirea cea uimitoare şi îmbătaţi-vă beţie cu adevărat trezvitoare. Veniţĭ toţĭ câţĭ sunteţĭ părtaşĭ aĭ chemăriĭ ceĭ drept

* Staretul Vasilie de la Poiana Mărului, *Filocalia*, vol. II, ed. Universalia, Buc. 2001.
** Sfântul Grigorie Palama, *Filocalia*, vol. II, *ed. cit.*, Buc. 2001.
*** Sfântul Ioan Gură de Aur, *Filocalia*, vol. II, *ed. cit.*, Buc. 2001.
**** Grigorie Sinaitul, *Filocalia*, vol. II, *ed. cit.*, Buc. 2001.
[13] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 10: "Iar eu am murit! Şi porunca dată spre viaţă, mi s-a aflat a fi spre moarte".
[14] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 6: "Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl meu decât prin Mine".

slăvitoare, împreună mirenĭ şi Monahĭ, cărora cu adevărat a voastră este Împărăţia luĭ Dumnezeŭ, şi comoara cea în ţarina inimeĭ ascunsă, să ne sârguim a o afla, care este Prea dulcele Iisus Hristos; Ca despre robia ceea de jos, şi de răspândirea minţiĭ noastre să ne slobozim, şi să curăţăm inima de patimĭ, prin neîncetata înfricoşată chemare a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos, şi a celor împreună lucrătoare fapte bune, cele ce învaţă cartea aceasta.

Uniţi-vă uniĭ cu alţiĭ, şi printr-înşiĭ şi cu Dumnezeŭ, dupre cea către Tatăl rugăciune a Domnuluĭ: „ca să fiţĭ, zicând, una, precum şi noĭ una suntem" (Ioan **17**.11) [15]. Şi aşa cu Dânsul uniţĭ, şi cu totul schimbaţi prin împărtăşirea şi unirea dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ, foarte cu îndestulare vă veţĭ înDumnezei, întru simţire gânditoare şi neîndoită încredinţare; şi către întâiul scopos a lui Dumnezeŭ întorcându-vă, slăvind pre TATĂL, pre FIUL, şi pre SFÂNTUL DUH, pre o începătoare de stăpânire Dumnezeire:

Căruia să cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea,
în veciĭ vecilor AMIN.

D.N.A.

[15] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **17**, 11: "Şi eu nu mai sunt în lume, iar ei în lume sunt. Şi Eu vin la Tine? Părinte Sfinte, păzeşte-l în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem şi noi".

Celor din Sfântul Munte Athos,
petrecători cu viață liniștită:
Prea Cuvioşĭ Părinţĭ aĭ noştri,[1]
Această ediţie a Sfinţiteĭ „FILOCALII"
*o afieroseşte,**
Editorul

CĂRORA altora această ediţie a aceştiĭ Dumnezeieştĭ cărţĭ, a Sfinţiteĭ Rugăciunĭ, ceea ce povăţueşte întru cereasca şi întocmaĭ cu Îngerii petrecere, şi despre canoanele eĭ arată şi învaţă, a Sfinţiteĭ, zic, „FILOCALII", maĭ cu dreptate este decĭ însuşită decât vouă?

Întru voĭ Dumnezeiasca petrecere, a căruia prea înțăleptile şi prea Duhovniceştele a aceştiĭ Sfinţite cărţĭ scriind a urma lucrările eĭ, a nişte povăţuitoare şi pildă nouă s-aŭ făcut, căcĭ înfloritoare este, şi cu maĭ ales înverzitoare.

Sfântul Munte al vostru fiind, şi al Împărăteseĭ a toate, şi Prea Curateĭ Fecioare gândită grădină, Finicĭ înfloritorĭ şi miĭ de cedri înmulţiţĭ, ca cei din Livan, întru Duhul aŭ arătat, şi încă arată cu Darul Prea Bunului Dumnezeŭ, şi cu neîncetate rugăciunĭ ale Prea nevinovateĭ Fecioare Maria.

Întru voĭ ca întru oarecare Chivot, întregĭ ale Vizantismuluĭ să păstrează odoare de mult preţ, lăudate de toţĭ, care dupre Sfinţire despre multe grijindu-se, şi din vechile prieteniĭ, şi de la ceĭ cu adevărat bine credincioşĭ, şi adevăraţĭ aĭ drept slăvitoare Răsăritene Bisericĭ maĭ ales Fiĭ s-aŭ adunat (odoarele).

Dintre voĭ Fericitul întru pomenire NICODIM **, care la ediţia (darea la lumină) atâtor Sfinţite şi de Dumnezeŭ iubitoare cărţĭ cheltuind viaţa sa, precum şi la această carte nu maĭ puţin osteneală aŭ pus, ca prea aceasta dimpreună cu cea din Corint a Sfântuluĭ Macarie *** să fie dată la lumină.

Voĭ şi această ediţie la lumină aţĭ adus, nu întâmplătoare bunăvoinţă arătând spre priimirea eĭ.

Decĭ vouă trebuie aducerea acesteĭ Ediţiĭ, şi vouă o afierosim pre aceasta; spre îndemnarea adecă a nevoinţiĭ către fapta bună, iar spre pildă de viaţă întocmaĭ cu Îngerii prea plăcută, şi spre curaj şi întărire de biruinţă împrotiva meşteşugirilor prea vicleanuluĭ Satana.

Decĭ rugaţi-vă Părinţĭ Sfinţĭ şi pentru noĭ, ca Dumnezeŭ să fie milostiv în ziua cea mare a judecăţii:

AMIN.

---

[1] Această deasupra scriere este pusă la Ediţia a doua a *Filocaliei*, tipărită în Atena, la anul 1893.

* *afierosi*, *afierosesc*, vb. IV, formă învechită, tranzitiv. A risipi o avere, un bun. *A se afierosi* (reflexiv) a se dedica, a se consacra. Din neogreacă "afieróno" (aorist *afierósa*). DEX, *ed.cit.*, p. 17.

** Nicodim Aghioritul

*** Pe coperta mss., legat în coperta de carton neagră, cu titlul, autorii traducerii şi menţiunea datei şi locului unde s-a făptuit lucrarea, tipărite pe folie de aur, apare sub Sfântul Nicodim Aghioritul, Macarie de Corint, pomenit şi în această dedicaţie sau afierosenie.

Însămnări oarecare de pricina adunării aceştiĭ Cărţĭ

CINE a adunat-o aşa precum se vede? Dumnezeŭ îĭ ştie.
Cum şi prin care mijloace?? Dumnezeŭ le ştie.
Pentru ce a scris-o ??? Tot Dumnezeŭ ştie !!!

Însă numaĭ de două lucrurĭ suntem cuprinşĭ: de bucurie şi de întristare; de bucurie, căci nu suntem vrednicĭ a mulţămi Prea Milostivuluĭ Dumnezeŭ, Cel ce a zis: „Fără de mine nu puteţĭ face nimica" (Ioan **15**.5) [16] că ne-a ajutat prin cine-ĭ ştie iarăşĭ tot Bunătatea Sa, de am ajuns să o vedem aşa întru'n trup adunată: iar de întristare, că faţă de răzmeriţia veacului întru care ne aflăm, poate nu vom avea fericirea de a o ceti în condiţiunile ce să cere, las de a zice că de a pune început, poate ne va lăsa înapoĭ acel „astă-zĭ" şi ne va apuca vecinicia cufundaţĭ în potopul grijilor vieţiĭ aceştia!!! „Cel ce are urechĭ de auzit să audă", zice Domnul!!!

Manuscrisele după care s-a prescris * această carte, parte se află în Biblioteca Prodromuluĭ, precum: acel ce poartă scrierile: Sfântul Antonie, Sfântul Isihie Ierusalimneanul, Sfântul Isaia Pustnicul, Sfântul Ioan Damaschin, a Anonimuluĭ, Sfântul Calist şi Ignatie sută I, Calist Tilicude, Calist Catafighiotul, Sfântul Simeon Metafrast, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Evagrie şi alţĭ Sfinţĭ, cariĭ sunt scrişĭ în maĭ multe manuscripte, dintre care unele poartă în original traducerile aceluĭ Cuvios Ieromonah Ilarion din Sfânta Monastire Neamţul, precum şi traducerile aceluĭ Erudit bărbat Teodosie ce a văzut acea înfricoşată vedenie puţin după moartea Cuviosului Paisie; care parte din manuscripte sunt aduse de la Monastirea Neamţuluĭ de răposatul Ieromonah Victor în Biblioteca Schitului Românesc „Prodromul".

Alte manuscrise se maĭ află maĭ prin toate bibliotecele de prin Sfântul Munte, precum în Biblioteca Monastireĭ Vatopeduluĭ se află chear în original manuscrisul scris de Mitropolitul Grigorie al Bucureştilor, pe timpul când se afla, precum se zice, în peştera din Schitişorul Român „Calimiţa", astăzĭ distrus de Monastirea Vatopeduluĭ, şi care manuscript poartă scrierile Sfântuluĭ Casian Romanul, Sfântuluĭ Marco Pustnicul, şi alţiĭ. Iarăşĭ altele se maĭ află pe la mulţĭ Părinţĭ Românĭ de prin Sfântul Munte, precum şi la peştera Părintelui Nifon Prodromitul se găseşte multe de felul acesta, aduse de la Monastirea Varateculuĭ, care poartă scrierile Sfântuluĭ Diadoh, Sfântuluĭ Talasie, Sfântuluĭ Teognost, Sfântuluĭ Nil Sinaitul, Sfântuluĭ Grigorie Sinaitul, şi alţiĭ; pre care pe unele se află însemnat aşa: „scrisă de mine Schimonahia Evstolia păcătoasa, cu blagoslovenia Părintelui Iosif, Duhovnicul Dascăl al Sfinţiteĭ Rugăciuniĭ minţiĭ". Însă în ştiinţă să fie, că pe sama acestuĭ Cuvios Duhovnic, se găseşte în unele manuscripte împreună cu alţĭ Sfinţĭ şi acel tipic al rugăciuneĭ

---

[16] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: „Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne cu Mine şi Eu cu el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

* *a prescrie* (tranzitiv) într-o formă învechită avea sensul de *a transcrie* un text. (DEX, *ed.cit.*, p. 844).

ce o metaherisesc* uniĭ din Părinţiĭ Românĭ, aşa-zisă cu a pune două degete deasupra dulămiĭ în dreptul inimeĭ când zice rugăciunea de-osebĭ; scriind uniĭ cum că ar fi născocit (inventat) acel tipic de Părintele Duhovnic de maĭ sus, iar alţiĭ maĭ neştiutorĭ să întăresc cum că ar fi aşăzat de Sfântul Grigorie Sinaitul. Însă dupre cum se vede din Filocalie precum şi dupre a tuturor celor lucrătorĭ din Părinţiĭ Grecĭ de prin Sfântul Munte neînvoeală despre o asemenea rânduеală (a degetelor), credem că poate a fost o iconomie până acum pusă de cine ştie cine.

Cele 700 de capete ** Teologhiceştĭ ale Sfântuluĭ Macsim Mărturisitoruluĭ, precum şi suta a doua a Sfântuluĭ Calist şi toate scrierile Sfântuluĭ Grigorie Palama, după o cercetare de aproape 12 anĭ neputându-să afla pe nicăieri traduse, noĭ, după îndemnul şi binecuvântarea Prea Sfinţitului Gherasim Sanfirin, Episcop al Romanuluĭ, am rugat pe învăţatul Monah Aristovul Lavriotul de ni le-a tradus pe toate acestea de pe limba Elenă pe apla ***, iar de acolo s-a tradus în româneşte de către mult încuviinţatul Schimonah Ignatie Transilvăneanul, vieţuitor în Schitul Iviruluĭ, care cu cunoştinţele medicineĭ practice ce le are în gradul cel maĭ înalt, – în timp de maĭ bine de 40 de anĭ ştergând multe lacrămi de la mulţĭ suferinzĭ fără de plată, a avut ocazie a-şĭ înavuţi terminiĭ limbeĭ greceştĭ: Vecinică amintire să cuvine acestuĭ Filantrop bărbat de la toţĭ ceĭ ce-ĭ sunt datorĭ cu recunoştinţa.

Iar de să îndoeşte cineva despre acestea ce sunt cuprinse întru această carte, cum că poate nu sunt traduse după original, binevoească a le înfăţoşa cu originalul Elen, precum am făcut şi noĭ prin părintele (răposat) Chiril Lambrino Prodromitul Elinist, ce a maĭ tradus de iznoavă **** aproape de sfârşitul vieţiĭ sale: înainte cuvântare, toate biografiile Sfinţilor din *Filocalie*, precum şi oarecare capete ce le-am găsit lipsă la înfăţoşarea cu originalul. De asemenea poate să servească de verificare şi acele nenumărate sholiĭ aduse din materia aflătoare în *Filocalie* prin toate cărţile Eclisiastice tipărite până acum, ca Sfântul Ioan Scărarul, Apantisma, cele trei Tomurĭ ale tâlcuireĭ celor 14 Epistoliĭ ale Sfântului Apostol Pavel, şi altele şi altéle ...

Slavă, cinste şi închinăciune de la toată suflarea să cuvine
Tatălui şi Fiului şi Sfântuluĭ Duh,
acum şi pururi şi în veciĭ ceĭ nesfârşiţĭ:
AMIN, AMIN.
AMIN.

* *metaherisi, metahirisi*, vb. IV. Tranz. Formă învechită, a folosi, a utiliza, a obişnui, a practica (un obicei), a dori, a pofti, a exercita, a practica (o meserie) un negoţ, a face ceva, a se îndeletnici cu ... Din ngr. *métahirisomai* (viitorul lui *metahirízo*). DEX, *ed. cit.*, p. 624.

** *capete*, înseamnă fragment, rămăşiţă de... În context, fragmente. Refăcut din pl. *capete*. Din latinescul *capita*. DEX, *ed.cit.*, p. 134.

*** De pe limba veche pe cea nouă grecească (explicaţie dată în subsolul paginii de mss.).

**** *de iznoavă*, din nou, de la capăt, încă o dată din sl. "izu nova" care înseamnă *din nou*. DEX, *ed.cit.*, p. 511.

Pentru Chipul Domnuluĭ nostru Iisus Hristos

TRIMITERE a luĭ Publie lentul Romanuluĭ, celuĭ ce odată a fost pro-consul prea slăvit, de care Iisus Christos minunat să ia înscris: (adecă [sic] ca [sic] cum să zugrăveşte); Pre Care când petrecea el (adecă Publie) în Ierusalim, către Senatul obştiĭ Romanilor cu de-amănuntul o aŭ scris, (precum mărturiseşte pentru aceasta Evtropie).

Prosopografia luĭ Iisus Hristos

S-AU arătat în vremile noastre, şi încă este, un om cu mare faptă bună încuviinţat: numit Iisus Hristos. Carele se zice de neamuri Prooroc al Adevăruluĭ, pre Carele uceniciĭ Luĭ îl numesc „Fiu a luĭ Dumnezeŭ". Înviază pre morţĭ şi vindecă toate slăbănogirile. Om cu statul neted în sus, măsurat, (adecă bine potrivit) şi vrednic de privire, faţa avându-o vrednică de cinste şi de cucernicie; Spre Carele ceĭ ce privesc, cu lesnire pot şi a O iubi şi a se cutremura de Dânsa. Periĭ capului îi are în floarea aluniĭ ceĭ timpurie şi netezĭ până la urechĭ, iară de la urechĭ în jos creţĭ bine tocmiţĭ, puţin oarece maĭ negri şi maĭ strălucitorĭ, de pre umere de vânt mişcându-să, cărare având prin mijlocul capuluĭ, după obiceiul Nazoreilor. Fruntea avându-o prea seninată (adecă foarte luminată), cu faţa fără de zbârcitură sau semn oarecarele. Barbă având cu îndestulare (adecă deasă) şi tinerească, de o floare cu periĭ, nu lungă, însă în mijloc despărţită în două gemănărĭ. Căutătura avându-o proastă* (adecă simplă, firească şi nefăţarnică) şi coaptă, adecă deplin la vremea sa şi bărbătească. Ochii căpriĭ, fel de fel (adecă picaţĭ ca [sic] cu nişte umpluturĭ, şi luminoşĭ fiindu-I. Nasuluĭ şi guriĭ cu totul nicĭ o prihană nu le este. Pre Carele (adecă pe Hristos) rumeneală măsurată îl înfrumuseţază. Întru mustrare groaznic, între sfătuire blând şi drăgăstos, plin de veselie, păzându-I-să greutatea cea încuviinţată. Carele niciodată nu S-a văzut să râdă, iar să plângă de multe orĭ. Întru statul trupuluĭ crescut întins şi drept, mâinĭ având şi braţe vrednice de iubit şi prea plăcute vederiĭ. Întru voroavă greu, adecă întemeiat şĭ cu vrednicie, rar şi bine măsurat şi smerit cu cugetul.

Prea frumos şi chipeş între fiiĭ oamenilor!!!

* adj. *prost, proastă* înseamnă şi obişnuit, comun, de condiţie socială modestă, din popor, mai ales în limba veche găsim această conotaţie explicată şi în text. DEX, *ed.cit.*, p. 861.

Pentru Chipul Maicii Domnuluĭ

Despre Doamna noastră Stăpâna, Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeŭ și pururi Fecioara Maria

NĂSCĂTOAREA de Dumnezeŭ MARIA, aŭ luat cele dupre numele Ei închipuitoarele semne, dupre maĭ înainte Dumnezeiască cunoștință. Aŭ luat de la tatăl putere ca o Fiică a Luĭ, să săvârșască ca o Maică pre pământ cele ce săvârșaște El ca un Tată în Ceruri. Au luat ințălepciune de la Fiul, ca o Maică a Luĭ, să împrietenească pre Dumnezeŭ cu omul. Au luat Sfințire de la Duhul Sfânt ca o Mireasă a Luĭ, ca să dea la toate zidirele, cereștĭ și pământeștĭ Duhovniceștele Eĭ Darurĭ și hărăzirĭ.

Cine este începătorul Rugăciuniĭ mințiĭ și al înalteĭ Privirĭ?

SCRIE Sfântul Grigorie al Tesalonicului, la cuvântul cel dintâĭ la Intrarea în Biserică: Cum că Doamna Născătoarea de Dumnezeŭ Maria, aflându-Să în Sfintele Sfinților, și viețuind viață întocmaĭ ca Îngeriĭ și de Dumnezeŭ văzătoare, aŭ aflat o lucrare gândită , și prin trânsa s-a suit maĭ presus de tot omul la marĭ și înalte privirĭ; Că prin mijlocirea întoarceriĭ mințiĭ la sine și a rugăciuneĭ ceĭ neîncetate și a luăriĭ aminte, unindu-să totuluși tot cu Sine, s-a înălțat maĭ presus de toată vederea și chipul. Și așa cu ințălegătoarea tăcere, a alcătuit un nou drum la cerurĭ. Și lipindu-șĭ mintea Eĭ la Dumnezeŭ, să suie maĭ presus de toate zidirele; Și vede slava luĭ Dumnezeŭ maĭ desăvârșit ca Moisi și ca ceilalțĭ, și vede Dar Dumnezeiesc carele nu se ințălege desăvârșit de simțirĭ: Carele este o sfințită și veselitoare privire, numaĭ la sufletele cele curate. Pre care lucrare și privire gândită, Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeŭ de la Sine o aŭ aflat-o, și aŭ lucrat-o și la ceĭ după Dânsa aŭ predat-o.

Prorocul David nefiind el singur de ajuns să laude pre Domnul, cheamă întru ajutor pre toți ceĭ blânzĭ, zicând: „Măriți pre Domnul cu mine și să înălțăm Numele Luĭ împreună" (Ps. **33**) [17], Iar Doamna Născătoarea de Dumnezeŭ, prea vrednică fiind, singură mărește pre Domnul, zicând: „Mărește suflete al meu pre Domnul" (Luca **1**.46) [18].

[17] *Psalmii*, **33**, 3: "Slăviți pe Domnul împreună cu mine și să înălțăm numele Lui împreună".

[18] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **1**, 46: "Și a zis Maria: Mărește sufletul meu pe Domnul".

De la Epifanie Coresie
şi de la Melstie al Ateneĭ,
pentru chipul Maiciĭ lui Dumnezeŭ

DOAMNA Născătoarea de Dumnezeŭ, la chipul trupului şi la vedere era cinstită, şi dupre toate prea încuviiţată. Puţine şi de nevoe grăind. Era ascultătoare şi priimită la vorbire. Pre toţĭ îĭ cinstea şi li se închina lor. La statul trupuluĭ era potrivită: puţin ceva era maĭ înaltă de cât ceĭ de mijloc. Nu să arăta la tot omul. Era departe de râs, de turburare şi de mânie. În faţa grâuluĭ îşĭ avea faţa. Periĭ capului îĭ avea galbenĭ. Ochiĭ îĭ avea foarte frumoşĭ şi văpsiţi cu Dumnezească cuviinţă, înfrumuseţaţĭ cu luminĭ ascuţite la felul măsliniĭ, şi acoperiţĭ cu gene luminat încuviinţate. Avea sprâncene negre încovoeate închipuite. Avea nasul oblu şi drept frumos. Buzele era roşiĭ şi vioaie. Cuvântul îl avea dulce. Sfinţitul obraz nu-l avea rotund, ci puţintel cam prelung. De Dumnezeŭ priimitoarele mâinĭ le avea lungĭ, asemenea şi degetele şi cu măsură supţirĭ. Era fără de mândrie şi neprefăcută, ne arătătoare. Avea smerenie nemăsurată. Purta haine naturale, fireştĭ văpsite, dupre cum arată Sfinţitul Eĭ Omofor *, de la sine văpsit fiind. Şi îndeobşte, oricine o vedea, priimea în suflet oarecare evlavie şi frică, cu o bucurie dinăuntru, şi numaĭ după chipul Eĭ să cunoştea cum că cu adevărat este Maică a lui Dumnezeŭ.

Născătoarea de Dumnezeŭ, după înălţarea Fiuluĭ Eĭ, să nevoea cu post, cu rugăciunĭ, cu plecărĭ de genunchi şi cu alte bunătăţĭ bine încuviinţate.

---

* *omofor, omofoare*, s.n. Veşmânt bisericesc în forma unei eşarfe, pe care arhiereul îl poartă pe umeri în timpul serviciului bisericesc. Din sl. *omoforŭ.* DEX, *ed. cit.*, p. 719.

Scurtă cuvântare
spre capetele Sfântuluĭ Antonie

MARELE Părintele nostru Antonie, vârful din ceata nevoitorilor, a înflorit în pustie, întru Împărăţia Sfântuluĭ Constantin cel Mare, pe la anii 330 d. Hristos, contimporan cu Sfântul Atanasie cel Mare, care i-a scris pe larg viaţa lui. Ajungând la vârful nepătimirei şi a[l] faptelor bune, – deşi prost şi necărturar, dar Învăţător având pre Cel de Sus, Care a înţăleptit pe pescari şi prunci, Înţălepciunea Duhului, de la carele luminându-se cu mintea – multe şi alte sfinte Duhovniceşti povăţuiri, prin felul de lucruri ce să cuvin a dat şi înţălepte răspunsuri către cei ce l-a întrebat, pline de suflet folositoare, precum se vede în multe locuri în scrierile bătrânilor (Pateric). Afară de acelea şi cele cuprinse în cartea aceasta, 170 capete, acest Prea proslăvit Părinte ni le-au lăsat nouă. Iar cum că sunt acestea adevărată naştere a de Dumnezeŭ văzătoarei minţii lui, decât toţi mai presus şi Cuviosul Mucenic Petru Damaschin întăreşte. Singure cuvintele Sfântuluĭ rădică depre sine toată îndoiala, care numai că nu dă glas, să ne spuie că este o sfântă şi veche lucrare. Nu este minune că în vorbire simplă şi în stil vechiŭ s-a pogorât cuvântul, ci aceia este minune, că de la atâta prostime, atâta mântuire şi folos se face celor ce cetesc. Câtă încredinţare se află întru dânsele, câtă dulceaţă curg dintr-însele, şi îndeobşte cât izvoraşte bunul nărav şi săvârşirea Evangheliceştii vieţuiri, vor cunoaşte în sfârşit dulceaţa aceasta, ei ce vor gusta mierea aceasta, cu gâtlejul cel gânditor al minţii!!!

Afară de acestea, Sfântul mai are şi următoarele scrieri:

1) Învăţăturile Sfântuluĭ pentru viaţa în Hristos în 20 cuvinte şi 20 de trimiteri felurite.
2) Tipicul vieţii pustniceşti.
3) Zicerile şi descoperirele Sfântuluĭ în 8 cuvinte.
4) Lămuriri la aceste ziceri făcute după moartea Sfântuluĭ de altul.

Scurtă cuvântare spre capetele Sfântuluĭ Antonie

MARELE Părintele nostru Antonie, vârful din ceata nevoitorilor, a înflorit în pustie, întru Împărăţia Sfântuluĭ Constantin cel Mare, pe la anii 330 d. Hristos, contimporan cu Sfântul Atanasie cel Mare, care i-a scris pe larg viaţa lui. Ajungând la vârful nepătimirei şi a[l] faptelor bune, – deşi prost şi necărturar, dar Învăţător având pre Cel de Sus, Care a înţăleptit pe pescari şi prunci, Înţălepciunea Duhului, de la carele luminându-se cu mintea – multe şi alte sfinte Duhovniceşti povăţuiri, prin felul de lucruri ce să cuvin a dat şi înţălepte răspunsuri către cei ce l-a întrebat, pline de suflet folositoare, precum se vede în multe locuri în scrierile bătrânilor (Pateric). Afară de acelea şi cele cuprinse în cartea aceasta, 170 capete, acest Prea proslăvit Părinte ni le-au lăsat nouă. Iar cum că sunt acestea adevărată naştere a de Dumnezeŭ văzătoarei minţii lui, decât toţi mai presus şi Cuviosul Mucenic Petru Damaschin întăreşte. Singure cuvintele Sfântuluĭ rădică depre sine toată îndoiala, care numai că nu dă glas, să ne spuie că este o sfântă şi veche lucrare. Nu este minune că în vorbire simplă şi în stil vechiŭ s-a pogorât cuvântul, ci aceia este minune, că de la atâta prostime, atâta mântuire şi folos se face celor ce cetesc. Câtă încredinţare se află întru dânsele, câtă dulceaţă curg dintr-însele, şi îndeobşte cât izvoraşte bunul nărav şi săvârşirea Evangheliceştii vieţuiri, vor cunoaşte în sfârşit dulceaţa aceasta, ei ce vor gusta mierea aceasta, cu gâtlejul cel gânditor al minţii!!!

Afară de acestea, Sfântul mai are şi următoarele scrieri:

1) Învăţăturile Sfântuluĭ pentru viaţa în Hristos în 20 cuvinte şi 20 de trimiteri felurite.
2) Tipicul vieţii pustniceşti.
3) Zicerile şi descoperirele Sfântuluĭ în 8 cuvinte.
4) Lămuriri la aceste ziceri făcute după moartea Sfântuluĭ de altul.

Acelui întru Sfinți Părintelui nostru Antonie cel Mare,
Învățături pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire
Capete 170

1. Oamenii, din obicinuință să zic cuvântători, dar nu sunt cuvântători cei ce au învățat cuvintele și cărțile înțăleptților celor de demult, ci cei ce au pre suflet cuvântător și cari pot a desluși ce adecă este cel bun și ce cel rău; și de cele viclene adecă și de suflet vătămătoare fug și se feresc iar pre cele bune și folositoare de suflet, cu sârguință le cugetă și le deprind și pre aceste le fac cu mulțumire către Dumnezeŭ. Numai unii ca aceștia sunt datori întru adevăr a să numi oameni cuvântători.

2. Cel cu adevărat cuvântător om, o sârguire are, cu tot sufletul a se pleca și a plăcea Dumnezeŭlui tuturor; Și întru aceasta numai să-și deprindă pe sufletul său, cum bine să placă lui Dumnezeŭ mulțămind unia ca aceștia și atâtea Proniei Lui și a tuturor chivernisală, măcar ori în ce întâmplare se va afla în viață. Pentru că, nu-i necuvincios lucru ca doftorilor celor ce ne dau nouă doftorii amare și nepriimite a le mulțumi pentru sânătatea trupului, iar lui Dumnezeŭ, pentru cele ce ni se par nouă nelesnicioase a nu-I mulțumi și a nu cunoaște cum că toate cu cuviință și spre folosul nostru se fac după Pronia Lui? Deci credința și cunoștința cea către Dumnezeŭ, este mântuire și săvârșire sufletului.

3. Înfrânarea, nerăutatea, întreaga înțălepciune, tăria, răbdarea și cele asemenea acestora; prea mari și îmbunătățite puteri am priimit de la Dumnezeŭ, care împrotivă sunt rânduite și se împrotivesc și ajutorează către cele ce ni se întâmplă nouă nelesnicioase. Pre care puteri de le vom iscusi și întru mâini îndămânatece le vom avea, nimic greu, sau dureros, sau nesuferit vom socoti că se face nouă, ci cugetând că aceste toate omenești sunt, și se vor birui de faptele bune cele ce sunt întru noi. De acestea nu-și aduc aminte cei neînțălegători cu sufletul, pentru că nici socotesc, cum că toate bine și cu cuviință se fac spre folosul nostru, ca să strălucească bunătățile noastre și să ne încununăm de la Dumnezeŭ.

4. Pre câștigarea banilor și pre cea bogată uneltire, ca o nălucire singură puțin vremelnică socotindu-o, și cunoscând cum că petrecerea cea îmbunătățită și care place lui Dumnezeŭ, mai bună este decât bogăția, aceasta negreșit cugetându-o și prin pomenire avându-o, nu vei suspina, nu te vei văeta, nu vei prihăni pre nimenea, ci pentru toate vei mulțumi lui Dumnezeŭ, văzând pre cei mai răi decât tine răzămați și de cuvânt și de bani. Pentru că prea rea patimă a sufletului este poftirea, slava și necunoștința.

5. Cuvântătorul bărbat, însuși pre sine prihănindu-se, ispitește pre cele ce sunt cu cuviință, și pre cele ce-i folosesc lui, și care adecă sunt osebite ale sufletului și care sunt streine de acesta; și așa fuge de cele ce vatămă pre suflet ca de niște streine și care-l despărțăsc pre el de la nemurire.

6. Pre cât cineva mai măsuratecă are avuția, pre atâta este mai fericit; Căci nu se grijaște pentru multe slugi, sau plugari, sau câștigarea celor necuvântătoare. Fiind că spre acestea pironindu-ne pre înșine, și întru cele nelesnicioase care se întâmplă din pricina acestora căzând, prihănim pre Dumnezeŭ.

Iară dintru cea de sineşi aleasă a noastră poftire, moartea se adapă, şi rămânem rătăcin-du-ne întru întunerecul vieţii păcatelor, ne mai cunoscându-ne pre înşine.

7. Nu e cuviincios a grăi cineva, cum că nu este cu putinţă a dobândi omul viaţă îmbunătăţită; ci cum că nu este cu lesnire şi nici celor fiece cum s-ar întâmpla este lesne cuprinsă una ca aceasta. Iar îmbunătăţită viaţă au, câţi sunt oameni bine credincioşi şi au minte iubitoare de Dumnezeŭ. Pentru că mintea cea de obşte, lumească este şi schimbăcioasă înţelegeri dând şi bune şi rele, schimbându-se cu firea şi spre materie plecându-se. Iar mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ izbânditoare este răutăţii cei ce se face între oameni dintru trândăvia cea de sineşi aleasă.

8. Cei nepedepsiţi şi proşti, lucru de râs socotesc învăţăturile şi nu vor pre acestea a le auzi, de vreme ce se mustră şi se vădeşte nepedepsirea lor, din căci voesc pre toţi să fie asemenea lor. Întru acest chip şi cei neînfrânaţi cu viaţa şi cu năravurile, se sârguesc a fi toţi mai răi decât ei, socotind a-şi vâna loruşi desvinovăţirea dintru mulţimea relelor. Piere şi se turbură sufletul cel slăbănogit de răutatea păcatelor, având întru sineşi: curvia, mândria, nesăturarea, mânia, neruşinarea, turburarea, uciderea, cârtirea, zavistia, lăcomia, răpirea, nedreptatea, nerăbdarea, minciuna, dulceaţa, lenevirea, întristarea, temerea, boala, urăciunea, prihănirea, neputinţa, rătăcirea, necunoştinţa, înşălarea, uitarea de Dumnezeŭ. Prin acestea şi prin cele asemenea acestora, să munceşte ticălosul suflet despărţindu-se de la Dumnezeŭ pre sineşi.

9. Cei ce voesc a se nevoi întru viaţa cea îmbunătăţită şi cucernică şi slăvită, nu din nărav şi obiceiu făţărnicit, sau din petrecere mincinoasă se cuvine a se judeca, ci precum meşterii zugrăvirelor şi ai izvoditorilor de chipuri scobite, din singure lucrurile – aşa şi aceia – pre cea îmbunătăţită şi de Dumnezeŭ iubită petrecere o arată; şi ca de nişte curse, aşa se întorc despre toate poftele şi desmerdările cele rele.

10. Cel bogat şi de bun neam, lângă cei ce bine socotesc şi înţăleg, fără de luminarea cea sufletească şi de viaţa cea îmbunătăţită, rău norocit este. Precum săracul şi robul cu întâmplare, prin luminare şi prin fapta bună a vieţii împodobit fiind, bine norocit este. Şi precum se rătăcesc în căi cei streini, aşa şi cei ce nu se sârguesc pentru viaţa cea îmbunătăţită, amăgindu-se de pofte, pier ticăloşii.

11. Făcător de om dator este a se numi, cela ce poate a îmblânzi pre cel nepedepsit ca să îndrăgească învăţăturile şi deşteptarea. Întru acest chip şi cei ce pre cei neînfrânaţi cu viaţa, spre cea îmbunătăţită şi care place lui Dumnezeŭ vieţuire îndreptându-i, datori sunt a se numi făcători de oameni ca unii ce de iznoavă de a doua oară zidesc pre oameni. Pentru că blândeţea şi înfrânarea sunt fericirea şi nădejdea cea bună pentru sufletele omeneşti.

12. Se cuvine oamenilor întru adevăr a-şi iscusi năravurile şi viaţa lor cu cuviinţă; căci când acestea vor fi îndreptate, atunci cu lesnire se cunoaşte cele dupre Dumnezeŭ. Că cel ce cinsteşte pre Dumnezeŭ din toată inima şi cu credinţă prin purtare de grijă priimeşte de la Dânsul ajutor, ca să-şi stăpânească mânia şi pofta. Pentru că pricină a tuturor relelor, este mânia şi pofta.

13. Om se numeşte, sau cel cuvântător, sau cel ce sufere ca să se îndrepteze. Pentru că pre cel neîndreptat, nu se cuvine a-l numi om, deoarece această neîndreptare este faptă neomenească, şi se cuvine a fugi de unii ca aceştia. Pentru că ceea ce vieţuesc împreună cu răutatea, nu este cu putinţă a se face vre-odinioară întru cei fără de moarte.

14. Cuvântarea întru adevăr împreună cu noi fiind, ne face pre noi vrednici a ne numi oameni. Iar neavând această cuvântare, numai prin singură plăzmuirea mădulărilor şi prin glas ne deosebim de dobitoace. Deci cunoască-se omul cel cu minte pre sineşi cum că este fără de moarte şi să urască toată pofta cea urâtă, care se face oamenilor pricină de moarte.

15. Precum fieştecare din meşteşuguri, împodobind pre materiile cele ce zac supt dânsul, pre a sa lucrare bună o arată, precum unul este adecă lemnele lucrându-le, iar altul arama şi altul aurul şi

argintul; aşa şi noi viaţa cea bună şi petrecerea ceia ce place lui Dumnezeŭ auzind-o, datori suntem a arăta că oameni întru adevăr suntem cu sufletul şi nu numai cu plăzmuirea trupului. Iar sufletul el întru adevăr cuvântător şi iubitor de Dumnezeŭ, îndată pre cele ce sunt în viaţă le cunoaşte, şi pre Dumnezeŭ îl milostiveşte cu dragostea şi-I mulţumeşte Lui întru adevăr, către Dânsul pornindu-se cu toată dorirea şi cu tot cugetul.

16. Precum ocârmuitorii de corăbii prin îndreptar (Busolă) îndreptează corabia, ca nu de vre-o peatră ce este acoperită în mare, sau de stâncă să o razeme; aşa şi cei ce râvnesc pre cea îmbunătăţită viaţă, cu sârguire iau aminte care adecă sunt lor vrednice de lucrare şi care trebuie a fugi de ele. Şi pre cele adevărate şi Dumnezeieşti legi să le socotească loruşi a le fi de folos, tăind din suflet pre aducerile aminte cele viclene şi rele.

17. Precum ocârmuitorii şi vizitiii, prin cugetare şi sârguinţă îndreptează pre aceia către care se osârdueşte; aşa se cade şi cei ce să sârguiesc spre viaţa cea dreaptă şi îmbunătăţită, a cugeta şi a se îngriji ca, cu sârguinţă şi cu plăcere de Dumnezeŭ, să vieţuească (petreacă). Pentru că cela ce voeşte aceasta a o face şi s-au încredinţat cum că poate, unul ca acesta ajunge la săvârşire.

18. Slobozĭ socotească-se ţie, nu ceĭ ce cu întâmplarea sunt slobozĭ, ci aceĭ ce cu vieaţa şi cu năravul sunt slobozĭ. Pentru că nu să cuvine a-ĭ numĭ slobozĭ întru adevăr pre aceĭ boerĭ ce sunt răĭ sau neînfrânaţĭ, fiindcă robĭ sunt ai patimilor materieĭ. Iar slobozenie şi fericire a sufletuluĭ este curăţeniea cea adevărată, şi trecerea cu vederea a celor vremelnice.

19. Fă-ţĭ ţie pomenire, că neîncetat să cuvine a te arăta, însă dintru vieaţă şi dintru singure lucrurile; pentru că aşa şi pre doftorĭ, ceĭ ce bolesc, nu din cuvinte, ci din lucruri îĭ află, şi îĭ cunosc mântuitorĭ şi de bine făcătorĭ.

20. Sufletuluĭ celuĭ îmbunătăţit şi cuvântător, semn şi cunoştinţă-i sunt (acestea): vederea, căutarea, umbletul, păşirea, glasul, râsul, petrecerile, vorbirele, pentru că toate sunt schimbate şi tocmite spre maĭ bună închipuire; fiindcă mintea lor cea iubitoare de Dumnezeŭ, treaz portar fiind, închide intrările relelor şi a urâtelor aducerĭ aminte.

21. Cearcă pre cele întru sineţĭ şi le ispiteşte, că boerĭ şi stăpânĭ sunt numaĭ aĭ trupuluĭ, iar nu şi ai sufletuluĭ, şi aceasta ţine-o în mintea ta totdeauna. Pentru aceasta când eĭ poruncesc a ucide, saŭ oarecare necuvioase, saŭ nedrepte şi vătămătoare de suflet, nu se cade a să supune lor, măcar deşi trupul l-ar chinui. Pentru că Dumnezeŭ pre suflet l-aŭ zidit slobod, şi însuşĭ de sineşĭ stăpânitor, şi poate a merge cum voeşte, orĭ bine, orĭ răŭ.

22. Cuvântătorul suflet să sârgueşte a fi slobod de calea ce cu anevoe umblată: de îngâmfare, de trufie, de înşălare, de ucidere, de răpire şi de cele asemenea, câte sunt lucrărĭ ale dracilor şi ale voireĭ ceĭ viclene. Şi toate acestea prin sârguinţă şi prin cugetare petrecătoare, să îndreptează de omul, la carele pofta nu să pleacă către dulceţile cele de jos şi rele.

23. Ceĭ ce să nevoesc spre puţină şi nu spre cea întru tot desăvârşită avuţie, şi de primejdiĭ sunt slobozĭ, şi de ceĭ ce ar păzi nu aŭ trebuinţă. Iară biruind pre poftire întru toate, află calea ce duce către Dumnezeŭ cu lesnire.

24. Omeniĭ ceĭ cuvântătorĭ, nu trebue a luoa aminte la vorbirele cele multe, ci numaĭ acelea ce folosesc şi care povăţuesc a cunoaşte voia luĭ Dumnezeŭ, fiindcă ea este calea, pre care oameniĭ să întorc către vieaţa şi lumina cea veşnică.

25. Să cuvine celor ce caută vieaţa cea îmbunătăţită şi iubitoare de Dumnezeŭ, slobozĭ a fi de părere şi de toată deşarta şi minciunoasa slavă, şi a să sârgui spre îndreptarea cea bună a vieţiĭ şi a inimeĭ. Pentru că mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ şi neschimbată, este cale ducătoare către Dumnezeŭ.

26. Nicĭ un folos nu este a deprinde învăţăturĭ, de nu va avea sufletul vieaţă bună şi plăcută lui Dumnezeŭ. Iar pricina tuturor relelor este: rătăcirea, înşălarea şi necunoştinţa de Dumnezeŭ.

27. Cugetarea vieții cei prea bune și sârguința sufletului lucrează pre bărbații cei buni și de Dumnezeŭ iubitori. Pentru că cela ce caută pre Dumnezeŭ îl află, biruind pofta întru toate și de rugăciune nedespărțindu-să, fiindcă unul ca acesta de draci nu să teme.

28. Cei ce să înșală prin nădejdiile cele vremelnice, și până la cuvinte pre cele ce sunt cu cuviință a să lucra întru vieața cea prea bună le cunosc, iară lucrul îl defaimă, de asemenea ceva pătimesc, cu cei ce adecă aŭ uneltile și erburile cele de doftorie, iar a le unelti pre acestea nici știŭ, nici să grijesc. Pentru aceasta spre păcatele cele ce să fac de la noi, nici odinioară facerea, saŭ pre altă oarecare să pricinuim, ci pre înșine; pentru că dacă însuși sufletul de a sa bună voe să va da trândăviei, nu poate a fi nebiruit.

29. Celui ce nu poate face deosebire între cel bun și cel răŭ, nu poate a judeca cine e bun și cine e răŭ. Pentru că omul carele cunoaște pre Dumnezeŭ, bun este, iar dacă nu e bun nimic nu știe, nici va cunoaște vreodinioară; fiindcă singurul chip al cunoștinței lui Dumnezeŭ, este bunătatea.

30. Cei buni și de Dumnezeŭ iubitori bărbați, pre oameni de față fiind îi mustră pentru cel răŭ, iar nefiind de față nu-i ocărăsc, și nici pre cei ce să ispitesc a grăi ceva pentru ei nu le dă voe.

31. Întru vorbiri, toată asprimea să se depărteze, fiindcă pre cei cuvântători din oameni, rușinea și întreaga ințălepciune, mai mult decât pre fecioare știe a-i împodobi. Pentru aceia mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ, lumină este, strălucind pre suflet, precum soarele pre trup.

32. La fieștecare din patimile cele sufletești care ți să întâmplă ție, adu-ți aminte, cum că celor ce drept ințăleg, și voesc întru cuviință și întru întărire cele ale sale a le așeza, nu li să socotesc lor dulce câștigarea bogăției cea stricăcioasă, ci slavele cele drepte și adevărate, acestea îi lucrează pre dânșii fericiți. Pentru că bogăția, adecă, și să fură, și de cei mai puternici să răpește, iară fapta bună, ea singură este câștigarea sufletului fără de primejdie și nefurată, și după moarte mântuind pre cei ce o aŭ câștigat pre dânsa, fiindcă cei ce așa ințăleg, nu-i răpesc nălucirele bogăției și ale celorlalte dulceți desmierdătoare.

33. Nu să cuvine cei nestatornici și nepedepsiți, a să socoti de bărbații cuvântăreți. Pentru că bărbat cuvântăreț este, care place lui Dumnezeŭ, cela ce cele multe le tace, saŭ puține și de nevoe și care plac lui Dumnezeŭ vorbește.

34. Cei ce urmăresc pre cea îmbunătățită și lui Dumnezeŭ plăcută vieață, să grijesc de bunătățile sufletului, ca de cele ce sunt a lor câștigare și veșnică desfătare; iară din cele vremelnice să împărtășăsc, pre cât trebue, și precum și Dumnezeŭ dă și voește, cu toată veseliea și mulțumirea uneltirea acestora făcându-o, măcar foarte de s-ar întâmpla cu măsură. Pentru că mâncarea cea cu multă cheltuială, hrănește pre trupuri ca pre niște materiealnici; Iară cunoștința lui Dumnezeŭ, înfrânarea, bunătatea, facerea de bine, blagocestiea * și blândeța pre suflet îl înDumnezeiește.

35. Câți din cei ce ne stăpânesc, ne silesc a ne apuca de faptele cele necuvioase și vătămătoare de suflet, pre sufletul cel ce s-aŭ zidit însuși de sine stăpânitor, nu-l stăpânesc. Căci ei leagă trupul, însă nu pre voire, a căruia omul cel cuvântător este Domn, pentru Dumnezeŭ cela ce l-aŭ zidit, carele este mai puternic decât toată stăpânirea, nevoia și puterea.

36. Cei ce socotesc rea norocire, perderea banilor, sau a fiilor, saŭ a robilor, saŭ a altei averi, cunoască, cum că întâi să cade a să îndestula cu cele ce se daŭ de la Dumnezeŭ; iară când să cade a le da înapoi pre acestea, și gata, și cu bună mulțumire să fie, nimic scârbindu-să pentru lipsirea acestora, și mai vârtos pentru răsplătire. Căci că uneltind pre cele nu ale sale, iarăși pre acestea le-aŭ dat înapoi.

* *blagocestiea*, calitate mereu evocată în definirea sufletului înDumnezeit. Vezi și *blagoslovirea*, *blagoslovenie*, *a blagoslovi*, de la slavul "blagosloviti". Blagoveștenie (pop.) Bunavestire din sl. "blagoveštenije". (DEX, *ed.cit.*, p. 102). Vezi capetele 87-89 din *Învățăturile pentru năravul oamenilor și pentru buna viețuire* ale Sfântului Părinte Antonie cel Mare. De asemenea cap.151.

37. Lucrul omuluĭ celuĭ bun, carele ea * aminte, este a nu vinde slobozeniea pentru luoarea banilor, măcar foarte mulţĭ s-ar întâmpla ceĭ ce să daŭ. Pentru că visuluĭ sunt asemenea cele vremelnice lumeştĭ, şi puţin vremelnice şi necredincioase nălucirile îşĭ are bogăţiea.

38. Oamenii ceĭ întru adevăr, atâta să se sârguiască cu iubire de Dumnezeŭ şi îmbunătăţit a petrece, încât a străluci vieaţa lor cea îmbunătăţită întru ceilalţĭ oamenĭ: Precum porfira cea mică deasupra celor albe din haine pusă fiind, prea le împodobeşte pe ele, şi a străluci şi a cunoaşte. Pentru că aşa maĭ cu întărire să vor griji de bunătăţile sufletuluĭ.

39. Oamenilor celor bine cunoscătorĭ, li se cuvine a-şĭ socoti puterea lor, şi gătirea fapteĭ bune ceĭ sufleteştĭ care este întru dânşiĭ, şi aşa a să găti şi a să împrotivi patimilor celor ce-i întâmpină, după puterea ce este a fapteĭ bune, care după fire e dăruită de la Dumnezeŭ. Asemenea sunt împrotivitoare către frumuseţă şi toată pofta cea vătămătoare de suflet, înfrânarea; iară spre dureri şi lipsirĭ, aşteptarea; iară către dosădiri şi iuţime, nerăutatea, şi cele de asemenea acestora.

40. Bărbat bun şi înţălept, de năprasnă a să face, e cu neputinţă; ci prin dureroasă cugetare, petrecere, ispitire, vreme, nevoinţă îndelungată, şi cu mare poftă a lucruluĭ celuĭ bun. Iară omul cel bun şi iubitor de Dumnezeŭ, carele întru adevăr cunoaşte pe Dumnezeŭ, nu încetează cu îndestulare toate făcând cele ce place luĭ Dumnezeŭ. Însă rarĭ să află uniĭ ca aceştiea bărbaţĭ.

41. Nu să cuvine celor maĭ neînvăţaţĭ din oamenĭ, a să desnădăjdui pre sine, şi a să lenevi despre vieaţa cea îmbunătăţită şi iubitoare de Dumnezeŭ, şi a o defăima pre dânsa ca pre ceia ce este neajunsă şi necuprinsă de dânşiĭ; Ci se cuvine lor a cugeta după putere şi a să griji pentru sineşĭ. Căcĭ măcar că nu pot a câştiga desăvârşit fapta bună şi săvârşirea, ci însă din învăţătură şi dorinţă, saŭ maĭ bunĭ să fac, saŭ nicĭ maĭ răĭ, care nu este mic folos al sufletuluĭ.

42. Omul după minte, adecă, cu negrăita aceea putere să împreunează; iară după trup, are rudenie către dobitoace. Şi puţinĭ adecă oareşcarii, – câţĭ desăvârşiţĭ oamenĭ şi cuvântători sunt, care se sârguesc a avea cunoştinţă şi rudeniea către Dumnezeŭ şi Mântuitorul, şi aceasta o arată prin lucruri şi prin vieţuirea cea bună. Iară ceĭ maĭ mulţĭ din oamenii ceĭ neînţălegătorĭ cu sufletul, pre Dumnezeiasca aceea şi fără de moarte punere de fiĭ părăsindu-o, către cea moartă şi nenorocită şi puţin vremelnică rudenie a trupuluĭ abătându-să, ca nişte dobitoace cele ale trupuluĭ înţălegând, şi de dulceţĭ aprinzându-să, să despărţăsc pre sineşĭ de la Dumnezeŭ, şi jos trag pre suflet din cerurĭ, şi în prăpastie de la dorinţele luĭ.

43. Cuvântătorul bărbat, aducându-şĭ aminte de împărtăşirea şi împreunarea cea cu Dumnezeirea, nicĭ odinioară nu să va lipi către nimic pământesc saŭ de jos; ci spre cele cereştĭ şi veşnice îşĭ întinde mintea luĭ, ştiind cum că voia luĭ Dumnezeŭ aceasta este: a să mântui omul, ca ceea ce este pricină şi izvor oamenilor de toate bunătăţile cele veşnice.

44. Când aĭ afla pre cineva pricindu-să ** şi luptându-să împrotiva adevărului, şi spre arătat încetând de pricire **, lasă-ĭ calea unuia ca acestuia ce este tot împietrit cu mintea. Pentru că precum pre cele maĭ alese din vinurĭ, apa cea prea rea le strică, întru acestaşĭ chip, şi pre ceĭ îmbunătăţiţĭ cu vieţuirea şi cu năravurile, îĭ strică vorbirile cele rele.

45. Dacă noĭ întrebuinţăm toată stăruinţa şi toate mijloacele pentru înlăturarea trupeştiĭ morţĭ, cu mult maĭ vârtos datori suntem a ne sârgui spre fugirea de moartea cea sufletească. Pentru că cela ce voeşte a să mântui, nimic nu-ĭ este împedecare, fără numaĭ lenevirea şi trândăvirea sufletuluĭ.

46. Câţĭ tânjesc a înţălege cele ce folosesc şi cele ce bine să grăesc, aceştiea răŭ norociţĭ să pare a fi. Iară câţĭ înţălegând adevărul şi fără de ruşine să pricesc, a acestora moartă este cea socotitoare parte, şi s-aŭ însălbăticit năravul lor, şi nu cunosc pre Dumnezeŭ, şi nicĭ s-aŭ luminat sufletul lor.

* *ia, ea aminte*, am păstrat forma din mss. pentru *ia aminte*.

** *pricindu-să* şi *pricire*, forme vechi şi regionale. Faptul de *a se prici*, ceartă, sfadă (*pricire*). Vezi verbul *a se prici*, a se certa, DEX, *ed. cit.*, p. 848.

47. Neamurile dobitoacelor, cu una spre alta trebuinţa le-aŭ adus Dumnezeŭ întru fiinţă cu cuvântul Săŭ, spre al nostru folos: pre unele adecă, ca pre cele ce să mănâncă, iar pre altele, spre slujbă. Iară pre om l-aŭ zidit Dumnezeŭ privitor al acestora şi al lucrurilor lor, şi mulţămitor tâlcuitor. Pentru această sârguiască-se oamenii, ca nu cumva neprivitori fiind şi neînţălegând pre Dumnezeŭ şi lucrurile luĭ, să moară ca nişte heară necuvântătoare. Şi să cuvine omuluĭ a cunoaşte cum că Dumnezeŭ toate poate, şi nimic nu este împrotivnic aceluĭ ce poate toate: ci dintru nefiinţă a făcut toate cele ce a voit, şi le face cu cuvântul săŭ, oamenilor spre mântuire.

48. Cereştile fiinţĭ sunt nemuritoare, pentru bunătatea ceea ce este într-însele; iar cele ce s-aŭ făcut pre pământ, muritoare, pentru răutatea cea dintru aşa voire, care este înăuntru într-însele, care să înmulţăşte întru ceĭ neînţălegătorĭ, dintru trândăviea lor şi necunoştinţa de Dumnezeŭ.

49. Moartea pentru oameniĭ care o înţăleg, nemurire este; iar pentru cei proştĭ care nu înţăleg, moarte este; şi de moartea aceasta nu să cade a să teme, ci de perzarea sufletuluĭ, care este necunoştinţa de Dumnezeŭ. Iată ce este cumplit pentru suflet.

50. Răutatea, patimă a materieĭ este, pentru aceasta cu neputinţă este a fi trupul fără de răutate. Iară sufletul cel (înţălegător) cuvântător, înţălegând aceasta, scutură depre sine greutatea materieĭ care este răutatea, şi dintru una ca această greutate desmeticindu-să, cunoaşte pre Dumnezeul tuturor, şi priveşte pre trup cu luoare aminte ca pre un vrăjmaş şi împrotivnic luptător, nesupuindu-să luĭ. Şi aşa să încununează de la Dumnezeŭ sufletul, ca acela ce a biruit patimile răutăţiĭ şi ale materieĭ.

51. Răutatea cunoscută fiind de suflet, să urăşte ca o heară prea împuţită, iară neştiută fiind, să iubeşte de cela ce nu o înţălege, şi robind pre îndrăgitorul eĭ, îl ţine la sine rob. Şi răŭ norocitul şi ticălosul om, nicĭ vede ceea ce îĭ foloseşte luĭ, nicĭ înţălege; ci socotind a să împodobi de la răutate, să bucură.

52. Sufletul cel curat bun fiind, să luminează şi să străluceşte de la Dumnezeŭ şi atuncea mintea gândesce noime bune şi cuvinte iubitoare de Dumnezeŭ. Dar când s-ar înnoroia sufletul de păcat, să întoarce de la dânsul Dumnezeŭ şi mai vârtos sufletul despărţindu-se pre sine de la Dumnezeŭ, vicleniĭ draci intrând înlăuntru în cuget, necuvioase fapte însuflă sufletuluĭ: preacurviĭ, ucideri, furare de cele sfinte, răpiriĭ şi cele de asemenea, câte sunt lucrări ale dracilor.

53. Ceĭ ce cunosc pre Dumnezeŭ, sunt plinĭ de toate bunele cugetări, şi pre cele cereştĭ poftindu-le, pre cele lumeştĭ le defaimă. Iară uniĭ ca aceştiea nu multora plac, nicĭ multora le este cu plăcere întrucât dintru aceasta nu numaĭ a să urî eĭ, ci şi batjocorițĭ a fi înaintea celor mulţĭ dintru ceĭ neînţelegătorĭ; însă gata sunt a suferi toată lipsa, cunoscând cum că cele ce să văd de mulţĭ rele, pentru eĭ bune sunt. Pentru că cela ce înţălege cele cereştĭ, crede luĭ Dumnezeŭ, şi cunoaşte cum că toate făpturile sunt lucru voiĭ Luĭ; iar cela ce nu înţălege, nu crede vreodinioară cum că lumea lucru este a luĭ Dumnezeŭ, şi pentru mântuirea omuluĭ s-a făcut.

54. Ceĭ ce sunt plinĭ de răutate, şi beţĭ de necunoştinţă, nu cunosc pre Dumnezeŭ, pentru că nicĭ să trezvesc cu sufletul; iară Dumnezeŭ gândit este adecă, deşi este nevăzut, dar prea arătat este întru cele văzute, precum sufletul în trup. Căcĭ precum trupul fără suflet cu neputinţă e a sta, aşa şi toate cele ce să văd şi sunt, fără de Dumnezeŭ, împreună a sta, cu neputinţă este.

55. Pentru ce s-a făcut omul? Pentru ca pre făpturile luĭ Dumnezeŭ înţălegându-le, să-L vază pre el, şi să slăvească pre acela ce le-aŭ zidit pre acestea pentru om. Iară mintea cea prea îndrăgită de Dumnezeŭ, este bunătate nevăzută, dăruindu-să de la Dumnezeŭ celor vrednicĭ, pentru vieţuirea cea bună a lor.

56. Slobod este acela ce nu slujeşte dulceţurilor, ci prin pricepere şi întreagă înţălepciune stăpâneşte pre trup şi să îndestulează cu deplină mulţumire cu cele ce i să daŭ luĭ de la Dumnezeŭ, măcar foarte s-ar întâmpla măsurate. Când mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ şi sufletul împreună s-ar uni, împacă pre trup şi nevrând, căcĭ atuncĭ sufletul toată pornirea cea trupească o stânge.

57. Ceĭ ce nu să mulțumesc cu cele ce sunt de față spre viețuire, ci maĭ multe poftesc, robĭ să fac pre sine patimilor celor ce turbură pre sine (suflet) și pun în el gândurĭ și nălucirĭ, că aceleașĭ rele sunt. Și precum hainele cele lungĭ, care sunt maĭ presus de măsură, împedecă pre ceĭ ce să nevoesc spre călătorie, așa și poftirea averiĭ ceĭ maĭ presus de măsură, nu sloboade a să nevoi sau a să mântui sufletul.

58. Întru care cineva să află fără de voe și nevrând, acestea temniță îĭ este luĭ și muncire. Decĭ fiĭ mulțumit cu cele ce îțĭ sunt de față, pentru că fără de mulțumire suferind această stare a ta, pre sinețĭ te muncești nesimțind. Și o cale este către aceasta, defăimarea celor lumeștĭ.

59. Precum avem pre partea văzătoare de la Dumnezeŭ, spre a cunoaște cele ce să văd, ce adecă e cel alb, și care e văpsala celuĭ negru, așa și cea socotitoare s-aŭ dăruit nouă de la Dumnezeŭ, spre a socoti cele ce folosesc sufletuluĭ. Iară pofta de gând deslipindu-să dulceață naște, și pre suflet a să mântui, saŭ cu Dumnezeŭ a să uni, nu-l sloboade.

60. Nu cele ce să fac dupre fire sunt păcate, ci cele rele, care sunt după voire. Nu a mânca este păcat, ci a mânca fără mulțumire, și fără bună cucernicie, și fără înfrânare; pentru ca să stea trupul în vieață fără de toată scornirea cea vicleană. Ci nicĭ prost a vedea este păcat, ci cu pizmă și cu mândrie și cu nesăturare a vedea. Și a nu asculta cu pace este păcat, ci cu mânie. Nu-ĭ păcat a deprinde limba spre mulțumire și rugăciune, ci spre a cleveti. Nu-ĭ păcat a lucra cu mâinele pentru milostenie, ci spre uciderĭ și răpirĭ a-ĭ da voe. Și așa fieștecare din mădulărĭ păcătuește cele rele în locul celor bune, afară de voea luĭ Dumnezeŭ, cu singură de sine stăpânirea lucrându-le.

61. Dacă te îndoeștĭ cum că fieștecare din lucrul tăŭ să privește de Dumnezeŭ, socotește cum că și tu om fiind și țărână poțĭ împreună și întru aceiașĭ dată pentru felurĭ de lucrurĭ a socoti și a cunoaște. Cu cât maĭ vârtos Dumnezeŭ, carele toate le vede ca pre un grăunț de muștar, carele pre toate le face cu vieață și le hrănește precum voește.

62. Când veĭ închide ușele sălășuireĭ caseĭ tale, și singur veĭ rămânea, cunoaște cum că de față împreună cu tine este Îngerul cela ce este rânduit fieștecăruia de la Dumnezeŭ, pre carele Eliniĭ îl cheamă drac de casă. Acesta neadormit și neamăgit fiind, pururea împreună cu tine de față toate le vede și de întuneric neîmpedecându-să, împreună cu acesta și Dumnezeŭ în tot locul fiind, pentru că nicĭ este loc sau materie oarecare întru care nu este Dumnezeŭ, ca cela ce este maĭ mare decât toate, și pre toate cuprinzându-le cu mâna Sa.

63. Dacă ostașiĭ păzesc credința către Împăratul, întru ca să li să dea de la dânsul hranele, cu cât maĭ mult datorĭ suntem a ne sârgui să mulțumim neîncetat cu gurĭ netăcute, și a plăcea luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce a zidit toate pentru om.

64. Buna mulțumire cea către Dumnezeŭ, și viețuirea cea bună a omuluĭ, roadă este care place luĭ Dumnezeŭ. Însă roadele pământuluĭ nu întru un ceas să coc, ci prin vreme și prin ploĭ și prin sârguință; așa și roadele oamenilor, prin nevoință, cugetare, vreme, așteptare, înfrânare și răbdare să strălucesc. Și dacă prin acestea te veĭ arăta vreodinioară oarecărora a fi bărbat cucernic, să nu-țĭ crezi ție până eștĭ în trup, și nimica dintru ale tale să nu ți să pară a plăcea luĭ Dumnezeŭ. Pentrucă să știĭ că nu este lesne omuluĭ până în sfârșit a păzi nepăcătuirea.

65. Decât cuvântul la oamenĭ, nimic nu este maĭ cinstit, așa de puternic este cuvântul, căcĭ cu cuvântul și cu mulțumirea cinstim pre Dumnezeŭ, iar uneltind cuvântul cel netrebnic saŭ răŭ grăitor, osândim sufletul nostru. Decĭ lucru al omuluĭ celuĭ nesimțitor este, pre a sa naștere, sau pre altcineva a osândi, sau a prihăni pentru cele ce păcătuește, saŭ cuvânt, saŭ lucru viclean, cu singură de sine stăpânirea uneltind.

66. Dacă ne sârguim a vindeca patimile trupuluĭ, pentru batjocora celor ce ne întâmpină, cu mult maĭ vârtos toată nevoea este, pre patimile sufletuluĭ să ne sârguim a le vindeca, ca ceĭ ce vom a ne judeca înaintea luĭ Dumnezeŭ, pentru ca nu necinstițĭ să ne aflăm și batjocorițĭ. Că având

singură de sine stăpânirea, dacă voim nu lucrăm faptele cele rele, aceasta putem şi întru a noastră stăpânire este a vieţui cu plăcerea luĭ Dumnezeŭ, şi nimeni nu ne va sili pre noĭ vreodinioară nevrând a face ceva viclean. Pentru că aşa nevoindu-ne, vom fi oamenĭ vrednicĭ a luĭ Dumnezeŭ, şi ca îngeriĭ în cerurĭ petrecând.

67. Dacă voeştĭ, poţĭ a fi rob a[l] patimilor, şi de voeştĭ, poţĭ a rămâne slobod, nesupuindu-te sub jugul patimilor, pentru că Dumnezeŭ te-aŭ făcut pre tine singur de sine stăpânitor, şi cela ce birueşte patimile trupuluĭ, să încununează cu nestricăciune. Căcĭ de nu ar fi fost patimile, nu ar fi fost faptele bune, nicĭ cununele cele ce să daŭ de la Dumnezeŭ celor vrednici din oamenĭ.

68. Ceĭ ce nu văd ceea ce le foloseşte lor, şi pre cel bun nu îl cunosc, orbĭ sunt cu sufletul, şi cu cea socotitoare parte sunt orbiţĭ. Pentru aceasta, nu să cuvine a luoa aminte la dânşiĭ noĭ, ca nu întru aceleaşĭ să cădem de nevoe şi noĭ cu neînţălegere ca nişte orbĭ.

69. Nu să cade a ne mâniea asupra celor ce păcătuesc, măcar de ar fi greşalele cele ce să fac de dânşiĭ vrednice de muncire; ci pre ceĭ ce greşesc, datorĭ suntem a-ĭ întoarce pentru singură dreptatea, şi a-ĭ pedepsi de s-ar întâmpla aşa, orĭ prin înşine, orĭ prin alţiĭ. Iar a ne iuţi saŭ a ne mâniea, nu să cade pentru că mâniea după patimă face numaĭ, şi nu după judecată saŭ dreptate; pentru aceasta nicĭ pre ceĭ ce miluesc maĭ presus de măsură să cade a-ĭ priimi. Însă pentru singur cel bun, şi pentru dreptate, să cade a pedepsi pre ceĭ răĭ şi nu pentru osebită aşa patimă a mânieĭ.

70. Câştigarea sufletească, singură numaĭ este întemeiată şi nefurată, şi ea este cea îmbunătăţită şi luĭ Dumnezeŭ plăcută petrecere, şi cunoştinţă şi lucrarea faptelor celor bune. Pentru că bogăţiea este povăţuitor orb, şi sfetnic neînţălegător, şi perde pre sufletul cel nesimţitor, carele răŭ şi cu desfătăciune unelteşte bogăţiea.

71. Să cuvine oamenilor, saŭ nimic de prisosit a avea, saŭ având, aşa a cunoaşte cu întărire, cum că toate cele în vieaţa aceasta, după fire sunt stricăcioase, şi lesne răpite şi perdute, şi zdrobite, şi cele ce să întâmplează a le defăima nu se cuvine.

72. Durerile cele trupeştĭ, cunoaşte cum că fireştĭ sunt, osăbite ale trupuluĭ celuĭ stricăcios şi materiealnic. Decĭ întâmplându-să, să cuvine sufletuluĭ celuĭ pedepsit, cu mulţumire a arăta bărbăţie şi răbdare, şi a nu prihăni pre Dumnezeŭ pentru ce a zidit trupul.

73. Ceĭ ce să nevoesc întru luptările cele olimbiceştĭ, nu să încununează pentru biruinţa a unuia, saŭ al doilea, saŭ al treilea ci când vor birui pre toţĭ ceĭ ce să luptă cu dânşiĭ. Aşadar să cade fieştecarele vrând a să încununa de la Dumnezeŭ, a-şĭ iscusi sufletul săŭ spre a întreg înţălege, nu numaĭ către trupeştile socotelĭ, ci şi întru agonisirĭ, răpirĭ, pizmă, deşarte mărirĭ, dosădirĭ, morţĭ, şi cele asemenea acestora.

74. Nu pentru lauda omenească să meşteşugim vieţuirea cea bună şi luĭ Dumnezeŭ iubită, ci pentru mântuirea sufletuluĭ să alegem vieaţa cea îmbunătăţită, pentru că moartea este în fieştecare zi înaintea ochilor noştri văzându-să, şi cele omeneştĭ sunt fără de nădejde.

75. Întru a noastră stăpânire este a vieţui cu (dreaptă) întreagă înţălepciune, iar a fi bogaţĭ nu este întru a noastră stăpânire. Dar ce? Nu să cuvine a osândi pre sufletul nostru pentru nălucirea cea puţin vremelnică a bogăţieĭ, pre care nu avem stăpânire să o câştigăm? Ci numaĭ bogăţiea poftindu-o? O! cu ce neînţălegere alergăm, neştiind cum că smerita cugetare este maĭ presus decât toate faptele bune, precum maĭ sus decât toate patimile este îndrăcirea pânteceluĭ şi pofta celor lumeştĭ.

76. Să cuvine celor cu dreaptă socoteală a-şĭ aduce aminte nelipsit, cum că micĭ şi puţin vremelnice ostenele suferind în vieaţă, prea mare dulceaţă şi desfătare veşnică priimim noĭ după moarte. Pentru aceasta cela ce să luptă cu patimile şi doreşte a să încununa de la Dumnezeŭ, dacă ar cădea, să nu să împuţineze cu sufletul şi să rămâe în cădere, desnădăjduindu-să pe sine, ci

sculându-să, iarăşĭ să se lupte, şi să se grijască a să încununa până la cea după urmă răsuflare, sculându-să din căderea cea întâmplată. Pentru că ostenelele cele trupeştĭ, arme sunt ale faptelor bune, şi mântuitoare să fac sufletuluĭ.

77. Primejdiile cele lumeştĭ, pre bărbaţĭ şi pre nevoitori vrednicĭ îĭ fac a să încununa de la Dumnezeŭ; decĭ să cuvine a omorî în vieaţă mădulările sale despre toate cele lumeştĭ; pentru că mortul, nicĭ odinioară să va griji de ceva lumesc.

78. Nu să cuvine sufletul cel cuvântător şi carele să nevoeşte, îndată a să spăimânta şi a să teme despre patimile cele ce să întâmplează, pentru ca să nu să batjocorească ca un fricos că sufletul învăluindu-să cu nălucirile cele lumeştĭ, esă * din a sa rânduială. Sufleteştile bunătăţĭ, ne fac pre noĭ vrednicĭ bunătăţilor celor veşnice, iar pricina veşnicilor muncĭ, sunt răutăţile omeneştĭ cele de sineşĭ voitoare.

79. Omul cel cuvântător adecă, de simţirele cele cuvântătore care sunt într-însul, prin patimile cele sufleteştĭ să luptă. Şi trupeştĭ simţirĭ sunt cinci: vederea, auzul, mirosirea, gustul şi pipăirea. Prin acestea cinci simţirĭ, sub cele patru osebite patimĭ căzând, să războeşte ticălosul suflet. Şi sunt patru patimĭ sufleteştĭ: mărirea deşartă, bucuriea, mâniea şi frica. Decĭ omul când cu înţălepciune şi cu dreaptă judecată bine va doborî şi va birui pre patimĭ, nu este luptat maĭ mult, ci în pace e sufletul, şi să încununează de la Dumnezeŭ, ca un biruitor.

80. Dintru ceĭ ce să opresc în casele cele de găzduire, oarecare priimesc paturĭ, iară alţiĭ pat neavând, ci jos pre pământ dormind, adorm aşa de tare ca şi ceĭ ce dorm pre pat, horăind; şi sfârşitul nopţiĭ aşternându-l, dimineaţa uniĭ şi alţiĭ paturile lăsându-le, es afară cu toţiĭ din sălăşluire, purtând cu sineşĭ numaĭ pre ale sale. Întru acest chip şi toţĭ ceĭ ce călătoresc pre calea acesteĭ vieţĭ, şi care întru măsură a vieţuit, şi care întru slavă şi bogăţie aŭ trăit, es afară din vieaţă ca dintru o casă priimitoare de streinĭ, nimic luând cu sineşĭ din dulceţile vieţiĭ şi bogăţie, fără numaĭ singure faptele sale, bune sau rele, lucrate de eĭ în vieaţă.

81. Avâñd mare stăpânire, să nu îngrozeştĭ deodată pre cineva cu moartea, cunoscând că după fire şi tu sub moarte zacĭ, şi ca pre o haină maĭ depre urmă, sufletul va arunca pre trup. Aceasta luminos cunoscându-o, nevoeşte-te a fĭ blând, şi bine făcând, mulţumeşte totdeauna luĭ Dumnezeŭ; pentru că cel nemilostiv nu are întru sine fapte bune.

82. De moarte a scăpa este cu neputinţă şi nicĭ mijloace nu să află, care oameniĭ ceĭ întru adevăr cunoscând şi iscusindu-să cu faptele cele bune şi cu gândul cel iubitor de Dumnezeŭ, priimesc moartea fără de suspinurĭ şi fără de plângere şi frică, aducându-şĭ aminte de neocolirea aceştiea, şi de slobozirea relelor care sunt în vieaţă.

83. Pre ceĭ ce aŭ uitat vieţuirea cea bună şi plăcută luĭ Dumnezeŭ, şi pre cele drepte şi iubite luĭ Dumnezeŭ dogme nu le înţăleg, nu să cuvine adecă aĭ urâ, ci maĭ vârtos a ne părea răŭ, ca de nişte lipsiţĭ de dreapta socoteală, şi orbiţĭ cu inima şi cu cugetul. Pentru că pre cel răŭ ca pre cel bun priimindu-l, pier dintru necunoştinţă, şi nu cunosc pre Dumnezeŭ de trei orĭ ticăloşiĭ şi neînţălegătoriĭ cu sufletul.

84. Pentru blagocestie şi buna vieţuire, părăseşte-te a vorbi către mulţĭ. Nu pentru zavistie grăesc aşa, pentru că înaintea celor nesocotitorĭ, vrednic de râs mi să pare că te veĭ arăta. Pentru că cea de asemenea, de cea de asemenea se simte: iară unele ca aceste cuvinte aŭ puţinĭ ascultătorĭ, şi maĭ drept a zice, foarte rarĭ. Maĭ bine e pentru aceasta a nu grăi, fiindcă nu aceasta o voeşte Dumnezeŭ pentru mântuirea omuluĭ.

85. Sufletul împreună pătimeşte cu trupul, iară trupul nu pătimeşte împreună cu sufletul. Aşa când trupul tăindu-să, pătimeşte împreună şi sufletul, şi împuternicindu-să şi însănătoşindu-să trupul, simţirele sufletuluĭ împreună să ajută. Iar sufletul cugetând, trupul nu încă cugetă, ci rămâne

* *iese.*

întru sineşĭ nemişcat; pentru că a cugeta, patimă e a sufletuluĭ, precum este: necunoştinţa, mândriea, necredinţa, lăcomiea, urăciunea, pizma, mâniea, împuţinarea sufletuluĭ, mărirea deşartă, cinstea, îndoirea minţiĭ, şi necunoştinţa celuĭ bun, pentru că unele ca acestea prin suflet să lucrează.

86. Cugetând cele pentru Dumnezeŭ, blagocestiv * fiĭ, nepizmuitor, bun, întreg înţălept, blând, dăruitor după putere, împărtăşitor, neprigonitor, şi cele de asemenea. Pentru că aceasta este câştigarea sufletuluĭ cea nefurată, adecă a plăcea luĭ Dumnezeŭ – prin unele ca acestea, şi a nu osândi saŭ a nu grăi pre nimeni cum că cutare răŭ este şi a păcătuit; ci maĭ bine este pre ale sale rele a le căuta, şi a chibzui întru sine pre a sa vieţuire, de este plăcută luĭ Dumnezeŭ. Pentru că ce ne pasă nouă dacă altul este viclean şi rău.

87. Adevăratul om să sârgueşte blagocestiv a fi. Iar blagocestiv este, carele nu pofteşte cele streine, iară streine de om sunt toate cele zidite, deci pre toate le defaimă ca cel ce este chipul luĭ Dumnezeŭ. Iară chip a luĭ Dumnezeŭ să face omul când drept şi plăcut luĭ Dumnezeŭ vieţueşte, şi întru altfel nu este cu putinţă aceasta a să face, de nu va înceta omul de toate cele pătimaşe. Căci la cine e mintea iubitoare de Dumnezeŭ, tot folosul cel sufletesc, şi toată buna cucernicie care să face dintr-însa, o ştie. Iubitorul de Dumnezeŭ bărbat, pre nimenea altul nu prihăneşte, fiindcă ştie că şi însuşĭ păcătueşte, iar aceasta semn este al sufletuluĭ celuĭ ce să mântueşte.

88. Câţĭ să sârguesc a avea câştigarea cea vremelnică cu sila, şi iubesc pofta lucrurilor răutăţiĭ, uitând pre moarte, şi pre perzarea sufletuluĭ lor, şi pentru ceea ce este mântuitor sufletuluĭ lor negrijindu-să, nu îşĭ închipuesc săraciĭ ce pătimesc oameniĭ de la răutate după moarte!

89. Răutatea patimă este a materieĭ, iară al răutăţiĭ nu este pricinuitor Dumnezeŭ. El a dăruit oamenilor cunoştinţa şi singură de sine stăpânirea, ca să poată a deosebi binele de răŭ. Iară ceea ce naşte patimele răutăţiĭ, este negrijirea şi lenevirea oamenilor; întru acestea nu este vinovat Dumnezeŭ. Căci după sloboda alegerea voeĭ, draciĭ s-aŭ făcut vicleni, precum şi din oameni ceĭ maĭ mulţĭ.

90. Omul întru blagocestie vieţuind, nu sloboade pre răutate a intra înlăuntru în suflet, iară, răutatea lipsind, neprimejduirea şi nevătămarea este în suflet, fiindcă pre uniĭ ca aceştea, nicĭ drac cumplit, nicĭ norocul îĭ stăpâneşte, pentru că Dumnezeŭ îĭ izbăveşte pre dânşiĭ de rele, Dumnezeŭ de asemenea întocmaĭ păzindu-să. Deşi va lăuda pre unul ca acesta cineva, râde întru sineşĭ de cela ce îl laudă pre el, măcar îl prihăneşte, nu răspunde către ceĭ ce îl dosădesc **, pentru că nicĭ îĭ pare răŭ de cele ce grăesc eĭ.

91. Răutatea fireĭ urmează, precum rugina arămiĭ, şi întinăciunea trupului. Ci nicĭ rugina lucrătorul de aramă o aŭ făcut, nicĭ pre tină ceĭ ce au născut; aşa nicĭ pre răutate o aŭ făcut Dumnezeŭ. El a dat şi cunoştinţă şi socoteală omuluĭ, ca să fugă de răutate, ca cela ce ştie cum că să vatămă de dânsa şi să munceşte. Decĭ caută cu luoare aminte, nu cumva văzând pre oarecarele bine norocind întru putemicie şi bogăţie, întru nimic să-l fericeştĭ pre el, înşălându-te dracul. Ci moartea facă-să ţie înaintea ochilor îndată, şi nicĭ odinioară vreun lucru răŭ saŭ lumesc veĭ pofti.

92. Dumnezeul nostru a dăruit nemurire celor ce sunt în cerurĭ, iară pre ceĭ de pre pământ, supuşĭ schimbăriĭ i-aŭ zidit. Însă întru tot vieaţă şi mişcare a dăruit, şi toate pentru om. Deci să nu te răpească pre tine împreună nălucirea cea lumească a draculuĭ aceluia ce pune în suflet cele viclene, aducerĭ aminte. Ci îndată de bunătăţile cele cereştĭ aducându-ţĭ aminte, grăeşte întru sineţĭ: de voiŭ voi, în a mea este a birui şi pre această luptă a patimiĭ, şi nu o voiŭ birui, dacă voiŭ voi a dobândi pofta mea. Cu aşa chip nevoeşte-te, care poate a-ţi mântui sufletul tăŭ.

* calitate a sufletului înDumnezeit. Vezi definiţiile în capetele 86, 87, 90, 151 ale Sfântului Antonie cel Mare.

** *dosădesc*, de la verbul *dosădi*, IV, a chinui, vezi *Zaharia*, 11 şi alte părţi din Biblia adecă *Dumnezeiasca Scriptură*... tipărită întâia oară la 1688, în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino.

Tot în Biblia de la 1688 *a dosădi* mai apare cu semnificaţia de *a certa, a pedepsi cu război*. Ca adjectiv, *dosădit* înseamnă *pedepsit, nenorocit, chinuit*. *Dosăditoriu* este cel ce chinuieşte, chinuitor. Iar *dosadă* înseamnă necaz, nenorocire. Cuvântul prezent în *Filocalia* ca şi în *Biblia* lui Şerban Cantacuzino de la 1688, reeditată la 1988, circumscrie un moment lingvistic. Explicat în *Glosarul* Bibliei lui Şerban Cantacuzino, ediţia 1988. Cuvânt absent din DEX, *ed. cit*.

93. Viaţa este unirea şi împreunarea minţii şi a sufletului şi a trupului; iară moartea este, nu perzarea celor împreună adunate, ci risipirea cunoştinţei lor; pentru că de Dumnezeŭ toate să păzesc şi după răsipire.

94. Mintea nu este suflet, ci dar a luĭ Dumnezeŭ, mântuind pre suflet. Şi înainte aleargă şi sfătueşte pre suflet mintea că plăcută luĭ Dumnezeŭ, a defăima adecă pre ceste vremelnice şi materiealnice şi stricăcioase, şi a îndrăgi pre cele veşnice şi nestricăcioase şi nemateriealnice bunătăţĭ, şi a umbla omul în trup, pre cele ce sunt în cerurĭ, şi pre cele ce sunt împrejurul luĭ Dumnezeŭ, pre toate împreună prin minte înţălegându-le şi văzându-le. Aşa că mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ e bine făcătoare şi mântuitoare omenesculuĭ suflet.

95. Sufletul în trup făcându-să, îndată din necaz şi din dulceaţă să întunecă şi piere. Şi ca nişte umezelĭ ale trupuluĭ sunt necazul şi dulceaţa. Iară mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ împrotivă lucrând, necăjaşte pre trup şi mântueşte pre suflet, ca un doftor tăind sau arzând pre trupurĭ.

96. Câte suflete nu să ocârmuesc de partea cea cuvântătoare şi nu să îndreptează de minte, ca să sugrume şi să oprească, şi să ocârmuească pre ale sale patimiĭ, adecă, pre necaz şi pre dulceaţă; sufletele acestea pier ca nişte dobitoace necuvântătoare, târâtă fiind partea cea cuvântătoare de patimĭ, ca un vizitiŭ de caĭ biruindu-să.

97. Pre mare boală şi perzare şi periciune este a sufletuluĭ a nu cunoaşte pre Dumnezeŭ, carele a făcut toate pentru om, şi aŭ dăruit luĭ şi minte şi cuvânt, prin care zburând în sus, poate omul a să împreuna cu Dumnezeŭ, înţălegându-L şi slăvindu-L pre El (pre Dumnezeŭ).

98. Sufletul adecă este în trup, iară în suflet este mintea, iară în minte este cuvântul, prin care Dumnezeŭ înţălegându-să şi slăvindu-să, nemuritor face pre suflet, nestricăciunea luĭ şi desfătare veşnică dăruindu-ĭ; pentru că Dumnezeŭ tuturor celor ce să fac, pentru singură bunătateaa le-aŭ dăruit a fĭ.

99. Dumnezeŭ însuşi de sine stăpânitor făcând pre om, ca un nepizmuitor şi bun, i-aŭ dat luĭ şi putere, de va voi să placă luĭ Dumnezeŭ. Plăcut lui Dumnezeŭ este, a nu fi răutate în om. Dacă oamenii laudă lucrurile cele bune şi faptele cuviosuluĭ şi de Dumnezeŭ iubitoruluĭ suflet, şi osândesc urâtele şi viclenele fapte, cu cât maĭ vârtos Dumnezeŭ, cel ce voeşte mântuirea omului.

100. Bunătăţile, de la Dumnezeŭ, ca de la un bun le priimeşte omul, că pentru aceasta s-au zidit de la Dumnezeŭ. Iară relele, întru sineşĭ le trage omul, de la sineşĭ, din răutatea cea întru sineşĭ, din poftă şi nesimţire.

101. Sufletul cel fără de judecată, fără de moarte fiind şi stăpân trupuluĭ, prin dulceţĭ să face rob trupuluĭ, neînţălegând că desfătarea trupuluĭ, vătămare este a sufletuluĭ. Şi nesimţând şi nebunindu-să, grijaşte de desfătarea trupuluĭ.

102. Dumnezeŭ este bun, omul răŭ. Nimic este răŭ în cer; nimic bun pre pământ. Iară cuvântătorul om, alege pre cea maĭ bună: şi cunoaşte pre Dumnezeul tuturor, şi-ĭ mulţumeşte, şi îl laudă pre Dânsul, şi maĭ înainte de moarte urăşte pre trup, şi pre simţirele cele rele nu le lasă a să săvârşi, ştiind perzarea şi reaua lor lucrare.

103. Bărbatul viclean, lăcomiea adecă iubeşte, iară dreptatea o defaimă, nesocotind neadeverirea, nestatorniciea şi puţina vreme a vieţiĭ, nicĭ nepriimirea de darurĭ şi neocolirea morţiĭ cugetând. Iară dacă şi bătrân este, urât şi neînţălegător, ca un lemn putred spre toată trebuinţa e nelucrător.

104. Precum cercarea celor ce mâhnesc priimindu-o, atunci simţim dulceţile şi bucuriea; fiindcă nicĭ bea cu dulceaţă, cela ce nu este însetat, nicĭ cu dulceaţă mănâncă, cela ce nu e flămând, nicĭ cu dulceaţă doarme, cela ce nu foarte dormitează, nicĭ simţire a bucurieĭ priimeşte, cela ce nu s-aŭ necăjit de maĭ înainte. Aşa nicĭ de bunătăţile cele veşnice nu ne vom îndulci, dacă nu vom defăima pre cele puţin vremelnice.

105. Cuvântul, slujitor este al minţiĭ, pentru că ceea ce voeşte mintea, aceasta o tâlcueşte şi cuvântul.

106. Mintea toate le vede, şi pre cele ce sunt în cerurĭ, şi nimic nu o întunecă pre dânsa, fără numaĭ păcatul. Iară celuĭ curat nimic îĭ este nedescoperit, precum de cuvânt nimic este negrăit.

107. După trup, adecă omul este muritor, iară după minte şi cuvânt, este fără de moarte. Tăcând tu, înţălegi, şi înţălegând grăeştĭ întru sineţĭ; pentru că întru tăcere, mintea naşte pre cuvânt. Iară cuvânt mulţămitor aducându-să luĭ Dumnezeŭ, să află mântuirea omuluĭ.

108. Cela ce grăeşte cele nesocotite, minte nu are, pentru că nimic înţălegând grăeşte. Ci să socoteşti ce îţĭ foloseşte ţie a face spre mântuirea sufletuluĭ.

109. Cuvântul cu minte şi de suflet folositor, dar a luĭ Dumnezeŭ este; precum şi cuvântul cela ce este plin de bârfeală, şi caută măsurile şi depărtările ceruluĭ şi ale pământuluĭ, şi mărimele soareluĭ şi ale stelelor, aflare este a omuluĭ celuĭ ce să osteneşte în deşărt. Pentru că pre cele ce nimic nu folosesc, în zădar ostenindu-să le caută, precum cela ce voeşte a scoate apă cu ciurul, căcĭ acestea nu este cu putinţă oamenilor a le afla.

110. Nimenea nu vede cerul şi pre cele ce sunt într-însul, saŭ poate a le înţălege, fără numaĭ singur omul cela ce să îngrijaşte de vieaţa cea îmbunătăţită, şi înţălege şi slăveşte pe cela ce a făcut cerul spre mântuirea şi vieaţa omuluĭ. Pentru că ştie cu întărire de Dumnezeŭ iubitorul şi unul ca acesta bărbat, cum că nimic nu este fără Dumnezeŭ: ci pretutindenea este şi întru toate ca un Dumnezeŭ ce e nehotărât împrejur.

111. Precum este omul din pântecele maiciĭ eşind, aşa şi sufletul gol esă din trup, unul adecă curat şi luminos, iară altul întinăciune având greşalele, şi e negru de căderile cele multe. Pentru aceasta sufletul cel cuvântător, şi iubitor de Dumnezeŭ, cugetând şi socotind relele cele după moarte, cu blagocestie vieţueşte, ca nu cu dânsele osândindu-să să cază. Ceĭ necredincioşĭ nu simţesc, şi greşesc, defăimând pre cele de acolo, neînţălegătoriĭ cu sufletul.

112. Precum eşind din pântece, de cele ce sunt în pântece nu-ţi veĭ maĭ aduce aminte, aşa din trup eşind, nu-ţi veĭ mai aduce aminte de cele din trup.

113. Precum eşind din pântece, maĭ bun şi maĭ mare te-aĭ făcut cu trupul, aşa şi din trup, curat şi fără de spurcăciune eşind, maĭ bun veĭ fi şi nestricăcios în cerurĭ petrecând.

114. Precum în pântece trupul săvârşându-să, nevoe este a să naşte, aşa şi sufletul în trup împlinind hotarul de la Dumnezeŭ, nevoeşte este a eşi din trup.

115. Precum veĭ unelti pre suflet fiind în trup, aşa şi acesta te va unelti pre tine eşind din trup. Pentru că cela ce în bine a slujit trupuluĭ săŭ dându-ĭ toate poftele aicea, singur luişĭ ş-aŭ făcut rău după moarte, căcĭ ş-aŭ osândit pre al săŭ suflet după moarte ca un neînţălegător.

116. Precum trupul din pântecele maiciĭ nesăvârşit eşind, a trăi nu poate, aşa şi sufletul din trup eşind şi pre cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ prin buna petrecere neîndreptându-o, nu poate a să mântui sau a să uni cu Dumnezeŭ.

117. Trupul împreunându-să cu sufletul, dintru întunerecul pântecului esă la lumină. Iară sufletul împreunându-să cu trupul, întru întunerecul trupuluĭ să leagă împreună, pentru aceasta să cuvine a nu-ţi fi milă de el, ci să-l pedepseştĭ, ca pre un vrăjmaş ce este sufletuluĭ şi luptător. Căcĭ mulţimea bucatelor şi a mâncăriĭ ceĭ dulci, rădică patimile răutăţiĭ asupra oamenilor, iară înfrânarea pântecelui, smereşte pre patimĭ şi mântueşte pre suflet.

118. Vederea trupuluĭ sunt ochiĭ, iară vederea sufletuluĭ e mintea. Şi precum trupul ochĭ neavând, orb este, şi pre soarele care străluceşte tot pământul şi marea nu le vede, nicĭ poate a să îndulci de lumină, aşa şi sufletul, minte bună şi vieţuire bună neavând, orb este: şi pre Dumnezeŭ făcătorul şi de bine făcătorul tuturor nu-l înţălege, nicĭ îl slăveşte, nicĭ poate a să face întru împărtăşirea nestricăciuneĭ şi a veşnicilor bunătăţĭ.

119. Nesimţire şi nebunie a sufletuluĭ este necunoştinţa de Dumnezeŭ, pentru că răutatea, dintru necunoştinţă să naşte; iară bunătatea, dintru cunoştinţa de Dumnezeŭ, să face întru oamenĭ şi mântueşte pre suflet. Decĭ dacă tu petrecând în trezvirea prin cunoştinţa de Dumnezeŭ şi te sârgueştĭ a nu-ţĭ împlini voile tale, atuncĭ mintea ta priveşte spre faptele bune; iară dacă voile tale cele rele spre dulceaţă te sârgueştĭ a le face, cu recunoştinţa de Dumnezeŭ îmbătat fiind, pieri ca cele necuvântătoare, neaducându-ţi aminte de relele cele ce vor a ţi să întâmpla ţie după moarte.

120. Lucrul proniеĭ * este aceea ce să face după neschimbata rânduială hotărâtă de Dumnezeŭ pentru lume, precum: a răsări soarele în fieştecare zi, şi a apune, şi roade a aduce pământul. Aşa şi lege să grăeşte, ceea ce să face după nevoea omenească, însă toate pentru om s-aŭ făcut.

121. Câte adecă face Dumnezeŭ, ca un bun pentru om le face, iară câte omul face, luişĭ face, şi pre cele bune şi pre cele rele. Ci pentru ca să nu te minunezĭ de bună norocirea celor răĭ, cunoaşte, că precum cetăţile hrănesc pre muncitori, nelăudând pre cea a lor prea rea înainte voire, ci printr-înşiĭ muncind pre ceĭ vrednicĭ, întru acestaşĭ chip dară şi Dumnezeŭ pre ceĭ răĭ îĭ sloboade a stăpâni pre cele lumeştĭ, întrucât printr-înşiĭ a chinui pre ceĭ ce păgânătăţesc, iară maĭ pre urmă şi pre dânşiĭ îĭ dă judecăţiĭ, de vreme ce nu ca luĭ Dumnezeŭ slujind, ci ca răutăţiĭ sale slujind, cele cumplite oamenilor aŭ făcut.

122. Ceĭ ce cinstesc idoliĭ, de ar fi cunoscut şi ar fi văzut cu inima ce cinstesc, nu s-ar fi rătăcit ticăloşiĭ din calea blagocestieĭ, ci văzând buna împodobire şi rândueala şi proniea, şi a celor ce s-a făcut şi a celor ce să fac de la Dumnezeŭ, ar fi cunoscut pre cela ce le-aŭ făcut pre aceste toate pentru om.

123. Omul fiind răŭ şi nedrept, a omorî poate, iară Dumnezeŭ vieaţă dăruind şi celor nevrednicĭ, nu încetează. Pentru că, ca un nepizmuitor şi bun după fire fiind, aŭ voit a să face lumea, şi s-aŭ făcut, şi să face pentru om şi pentru mântuirea luĭ.

124. Om cuvântător este acela, care a înţăles ce este trupul, că stricăcios este şi puţin vremelnic; pentru că unul ca acesta şi pre suflet îl înţălege că Dumnezeiesc este şi fără de moarte, şi suflare a luĭ Dumnezeŭ fiind, spre ispitire şi înDumnezeire s-aŭ legat împreună cu trupul. Iară cela ce aŭ înţăles pe suflet, drept şi cu plăcere de Dumnezeŭ vieţueşte, trupuluĭ neplecându-să, ci văzând pre Dumnezeŭ cu aşa minte, şi pre cele dăruite de la Dumnezeŭ veşnice bunătăţĭ sufletuluĭ, gânditor le priveşte.

125. Bun şi nepizmuitor pururea fiind Dumnezeŭ, aŭ dat omuluĭ stăpânirea, cunoştinţa bineluĭ şi a răuluĭ dăruindu-ĭ, ca văzând lumea şi pre cele întru dânsa, să cunoască pre cela ce aŭ făcut toate pentru om. Iară nedreptuluĭ, cu putinţă îĭ este a voi şi a nu înţălege, pentru că cu putinţă îĭ este luĭ şi a nu crede, şi a nu nemeri, şi cele protivnice adevăruluĭ a înţălege. Una ca această stăpânire are omul, şi la bine şi la răŭ.

126. Poruncă a luĭ Dumnezeŭ este, ca după măsura creşteriĭ trupuluĭ, sufletul să se umple de minte, ca omul să aleagă din bine şi răŭ ce-ĭ place minţiĭ; iară sufletul care nu alege cel bun, nu are minte. Deşi toate trupurile aŭ suflete, dar nu putem a zice că şi toate sufletele aŭ minte. Minte cea iubitoare cea iubitoare de Dumnezeŭ, este la ceĭ întreg înţăleptĭ, cuvioşĭ, dreptĭ, curaţĭ, bunĭ, milostivĭ şi bine credincioşĭ. Şi starea minţiĭ de faţă, să face luĭ ajutorinţă către Dumnezeŭ.

127. Una numaĭ nu este cu putinţă omuluĭ: a fi fără de moarte. Iar cu Dumnezeŭ a să împreuna, cu putinţă îĭ este luĭ, dacă ar înţălege cum că poate, pentru că voind, înţălegând, crezând, şi iubind prin buna vieţuire, să face omul împreună vorbitor cu Dumnezeŭ.

* Formă învechită şi populară: Dumnezeire; Dumnezeu, Providenţă. Din ngr. (neogreacă) *prónia*. DEX, *ed. cit.*, p. 858. Apare scris şi *proniea* ca mai jos (cap. 122). Vezi cap. 156 la Sfântul Antonie cel Mare.

128. Ochiul, pre cele ce să văd le vede, iară mintea, înțălege pre cele nevăzute; pentru că mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ lumină este sufletuluĭ. Cela ce are minte iubitoare de Dumnezeŭ, s-aŭ luminat cu inima, și vede pre Dumnezeŭ cu așa minte.

129. Nimenea bun fiind nu este rușinat, iară cela ce nu este bun, cu adevărat e răŭ și iubitor de trup. Și întăia faptă bună a omuluĭ este defăimarea trupuluĭ, fiindcă depărtarea de cele vremelnice și stricăcioase și materiealnice, cea după voire, și nu cea după lipsire, ne face pre noĭ moștenitorĭ aĭ veșnicilor și nestricăcioaselor bunătățĭ.

130. Cela ce are minte, știe pre sine ce este, că stricăcios este omul; iară cela ce să știe pre sineșĭ, pre toate le știe cum că făpturĭ sunt ale lui Dumnezeŭ și pentru mântuirea omuluĭ s-aŭ făcut. Că pre toate a le înțălege și a crede drept, întru stăpânirea omuluĭ este. Și cunoaște tare unul ca acesta bărbat, că ceĭ ce defaimă bunătățile cele lumeștĭ, prea puțină osteneală aŭ, și eaŭ după moarte de la Dumnezeŭ desfătare și odihnă veșnică.

131. Precum trupul fără de suflet, mort este, așa și sufletul fără de minte, nelucrător este și pre Dumnezeŭ a-l moșteni nu poate.

132. Numaĭ pre om îl ascultă Dumnezeŭ, singur omuluĭ să arată, iubitor de oamenĭ este Dumnezeŭ, și oriunde ar fi omul, acolo este și Dumnezeŭ. Singur omul este închinător vrednic a lui Dumnezeŭ, pentru om Dumnezeŭ să schimbă la față.

133. Dumnezeŭ, omului a făcut cerul împodobit cu stelele, pentru om pământul, oameniĭ îl lucrează pentru eĭ. Aceĭ ce nu simt atâta pronie a lui Dumnezeŭ, sunt neînțălegătorĭ cu sufletul.

134. Bunul este nevăzut, precum și cele ce sunt în cer. Răul este arătat, precum și cele ce sunt pre pământ. Bunul este carele nu are asemănare; iară omul carele are minte, pre cea maĭ bună alege; pentru că de singur omul, Dumnezeŭ și făpturele luĭ sunt înțălese.

135. Mintea în suflet să vede, și firea în trup. Și mintea adecă înDumnezeire este a sufletuluĭ, iară firea vărsare este a trupuluĭ. Și întru tot trupul adecă este fire, iară nu în tot sufletul este minte, pentru aceasta nu tot sufletul să mântuiește.

136. Sufletul în lume este ca un născut, iară mintea maĭ presus de lume este ca o nenăscută. Iară sufletul care înțălege lumea și voește a să mântui, în fieștecare ceas are lege necălcată, socotind întru sineșĭ, că acum este nevoința și ispitirea, și nu lasă ca să sorocească, pre judecătorul; Și cum că piere, și nu să mântuește sufletul pentru o mică și urâtă dulceață.

137. Pre pământ s-aŭ zidit de la Dumnezeŭ naștere și moarte, iar în cer, pronie și neschimbare: ci toate pentru om și pentru a omului mântuire s-aŭ făcut. Neavând trebuință de toate bunătățile Dumnezeŭ; pentru oamenĭ cerul și pământul și stihiile a zidit, prin acestea toată îndulcirea bunătăților dăruindu-le lor.

138. Cele muritoare zac subt cele nemuritoare, iară cele nemuritoare, slujesc celor muritoare: Adecă stihiele, omuluĭ slujesc, pentru iubirea de oamenĭ și bunătatea cea înlăuntru sădită a luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce le-aŭ zidit.

139. Săracul ce nu poate a vătăma, nu să socotește întru ceĭ blagocestivĭ. Însă cela ce poate a vătăma, și pre puterea sa nu o unelteşte spre răutate, ci pre ceĭ maĭ smerițĭ îĭ cruță pentru blagocestiea cea către Dumnezeŭ, acela să face și după moarte înlăuntru răsplătirelor celor bune.

140. Pentru iubirea de oamenĭ a lui Dumnezeŭ celuĭ ce ne-aŭ zidit pre noĭ, multe căĭ sunt ale oamenilor către mântuire, care întorc sufletele și le duc pre dânsele către cerurĭ; pentru că priimesc sufletele oamenilor, în locul fapteĭ ceĭ bune răsplătirĭ, iar în locul greșalelor, muncĭ.

141. Fiul întru Tatăl, și Duhul întru Fiul, și Tatăl întru amândoi este. Iară omul prin credință, cunoaște pre toate cele văzute și înțălege, iară credința este împreună întocmirea cea de voe a sufletuluĭ.

142. Precum ceĭ ce pentru oareşcare trebuinţe şi întâmplări, siliţĭ fiind a intra întru cele prea marĭ ape ale râurilor, dacă trejĭ ar fi, să mântuesc, pentru că măcar sunt sâlnice curgerile, puţin şi înghiţându-să, însă dacă de la oarecare ce sunt lângă ţărmuri s-ar apuca, să mântuesc. Iară câţi beţĭ s-ar afla, dacă şi de multe orĭ la margene aŭ cugetat a înota, ci de vin buruindu-să, supt curgere cufundaţĭ să fac, şi să află afară de ceĭ viĭ. Întru acestaşĭ chip şi sufletul căzând întru sorburile şi valurile curgerilor vieţiĭ, dacă nu va cunoaşte pre sine trezvindu-să dintru materiea răutăţiĭ, cum că Dumnezeiesc fiind şi fără de moarte, cu puţina vreme şi cu multa pătimire şi muritoarea materiea trupuluĭ, s-aŭ legat împreună spre ispitire, a să trage jos de dulceţile cele trupeştĭ spre piericiune: şi defăimând pre sine, şi cu necunoştinţa îmbătându-să, şi nesprijinindu-să, piere, şi să află afară de ceĭ ce să mântuesc. Că de multe ori ne trage pre noĭ ca un râŭ trupul, spre necuvioasele pofte.

143. Sufletul cel cuvântător stând nemişcat întru aşa bunăvoire, înfrânează ca pre un cal pre mâniea şi pre pofta, patimile sale cele necuvântătoare. Şi biruindu-le şi sugrumându-le pre dânsele să încununează, şi să învredniceşte petreceriĭ ceĭ din cerurĭ, plată pentru biruinţă şi osteneală ea de la Dumnezeŭ carele l-au zidit pre dânsul.

144. Sufletul cel întru adevăr cuvântător, văzând bunele norociri ale celor vicleni şi nevrednicĭ, nu să turbură, închipuind desfătarea lor în vieaţa aceasta, precum ceĭ neînţălegătorĭ din oamenĭ. Că ştie arătat şi nestatorniciea norociriĭ şi nearătarea vieţiĭ, şi puţina vreme a traiuluĭ şi nepriimirea de darurĭ a judecăţiĭ. Şi crede pre sineşĭ unul ca acesta suflet, de la Dumnezeŭ a nu fi trecut cu vederea despre hrana cea de nevoe.

145. Vieaţa trupului şi desfătarea cea puternică a vieţiĭ aceştiea întru multa bogăţie, moarte să face a sufletuluĭ. Şi dimpotrivă, osteneala, răbdarea, lipsirea cea cu mulţumită, şi omorârea trupuluĭ, vieaţă şi desfătare veşnică e a sufletuluĭ.

146. Sufletul cel cuvântător defăimând câştigarea cea vremelnică, şi vieaţa cea de puţină vreme, alege desfătarea cea cerească şi veşnică vieaţă, prin buna vieţuire pre aceasta de la Dumnezeŭ luându-o.

147. Ceĭ ce sunt înnoroiţĭ cu veşmântul, întină hainele celor ce să ating de dânşiĭ. Întru acest chip, şi ceĭ răĭ cu voirea şi nu dreptĭ cu vieţuirea împreună petrecând cu ceĭ mai proştĭ, şi vorbind cele ce nu să cuvin, ca nişte noroiŭ prin auz, întină pre sufletele lor.

148. Începutul păcatuluĭ pofta este, prin care piere sufletul cel cuvântător. Iară începutul mântuireĭ şi a împărăţieĭ cerurilor, dragostea este pentru suflet.

149. Precum arama trecută fiind cu vederea şi neînvrednicindu-să ceĭ cuviincioase purtărĭ de grijă, dintru zăbavnica legătură şi nelucrare, de rugina ceea ce s-aŭ făcut deasupra să putrezeşte, şi netrebnică şi neîmpodobită să lucrează; întru acest chip şi sufletul deşert fiind, şi negrijindu-să pentru vieaţa cea bună şi de întoarcerea cea către Dumnezeŭ, lipsindu-să pre sineşĭ prin fapte viclene de acoperemântul luĭ Dumnezeŭ, de răutatea ceea ce să face din trândăvie în materiea timpuluĭ, ca o aramă de rugină să mistueşte, şi urât şi netrebnic spre mântuire să află.

150. Dumnezeŭ, bun, nepătimaş, şi neschimbat este. Iară dacă cineva pre Dumnezeŭ adecă, neschimbat a fi, binecuvântat lucru socoteşte şi adevărat, însă nu să pricepe, cum de ceĭ bunĭ adecă să bucură, iară despre ceĭ răĭ să întoarce, şi asupra celor ce greşesc să mânie, iară cinstindu-să milostiv să face; li să cuvine a le grăi: cum că nicĭ să bucură Dumnezeŭ, pentru că bucuriea şi să întristrează; nici să mânie, căcĭ că patimă este şi a să mâniea; nici cu darurĭ să cinsteşte, că de dulceaţă s-ar fi biruit. Nu este cu dreptate din lucrurile cele omeneştĭ, bun, aŭ răŭ a avea pre Dumnezeŭ. Ci acela bun adecă este, şi foloseşte numaĭ, iară nici odinioară vatămă pre nimenea, petrecând totdeauna asemenea. Iară noĭ, bunĭ, rămâind, pentru asemănarea cu Dumnezeŭ, ne împreunăm; iară răĭ făcându-ne, pentru neasemănare, ne depărtăm de la Dumnezeŭ. Şi întru fapta bună vieţuind, ne ţinem de Dumnezeŭ; iară răĭ, făcându-ne, vrăjmaş îl facem nouă pre acela, nu în

deşārt mâniindu-să, ci păcatele nelăsând pre Dumnezeŭ a străluci întru noĭ, cu dracĭ muncitorĭ împreunându-ne. Iară dacă prin rugăciune şi facere de bine, deslegare păcatelor aflăm, nu pre Dumnezeŭ îl cinstim şi îl schimbăm, ci pre cele ce să lucrează, şi prin întoarcerea cea către Dumnezeŭ, răutatea noastră videcându-o, iarăşĭ ne îndulcim de bunătatea luĭ Dumnezeŭ. Întrucât asemenea e a zice pre Dumnezeŭ: a să întoarce despre ceĭ răĭ şi soarele a să ascunde de ceĭ lipsiţĭ de vedere.

151. Blagocestivul suflet cunoaşte pre Dumnezeul tuturor, pentru că blagocestiea nu este alt nimic, fără numaĭ a face voea luĭ Dumnezeŭ, care este cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ, adecă: a fi nezavistnic *, întreg înţălept, blând, dăruitor după putere, împărtăşitor, neiubitor de pricire, şi câte sunt plăcute voiĭ lui Dumnezeŭ.

152. Cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ şi frica Luĭ, vindecare este a materieĭ patimilor. Pentru că necunoştinţa de Dumnezeŭ fiind împreună cu sufletul şi patimile nevindecate petrecând, putrezesc pre suflet; ca de o bubă care putrezeşte din zăbovire, aşa pătimeşte el de răutate. A căriea, Dumnezeŭ nu este pricinuitor, cunoştinţă şi ştiinţă oamenilor trimiţând.

153. Dumnezeŭ a umplut pre om de ştiinţă şi de cunoştinţă, sârguindu-să a curăţi patimile şi pre cea de sineşĭ aleasă răutate, şi a muta pentru a Sa bunătate pre cel muritor întru nemurire, voind.

154. Mintea ceea ce este în sufletul cel curat şi iubitor de Dumnezeŭ, întru adevăr vede pre Dumnezeul tuturor, cel nenăscut, şi nevăzut, şi negrăit, pre singur bunul curaţilor cu inima.

155. Cunună a nestricăciuneĭ, şi faptă bună, şi mântuire a omuluĭ este: a suferi primejdiile cu bucurie şi cu mulţumită. Iar a stăpâni: mâniea, limba, pântecele şi dulceţile, aceasta să face prea mare ajutorinţă a sufletuluĭ.

156. Ceea ce ţine lumea, proniea luĭ Dumnezeŭ este, şi nu este nicĭ un loc pustiŭ de pronie. Iară proniea este cuvântul luĭ Dumnezeŭ, cel însuşĭ săvârşitor, cel închipuitor al materieĭ ceea ce vine în lume, şi făcător şi meşter al tuturor celor ce să fac. Pentru că nicĭ este cu putinţă materiea a să împodobi fără de puterea cea socotitoare a cuvântului, carele este chip şi minte, şi înţelepciune şi pronie a luĭ Dumnezeŭ.

157. Pofta cea dintru aducerea aminte, rădăcină este a patimilor rudeniilor întunereculuĭ; şi sufletul fiind întru aducere aminte a poftireĭ, nu să cunoaşte pre sine că însuflare a luĭ Dumnezeŭ este. Şi aşa să aduce spre păcătuire neînţelegătorul, relele cele după moarte nesocotindu-le.

158. Prea mare şi nevindecată boală, şi perzarea sufletuluĭ este: uitarea de Dumnezeŭ, şi iubirea de slavă. Pentru că pofta răuluĭ, lipsirea este a bunuluĭ, iară bun este, ca cu nepizmuire pre toate cele bune câte place luĭ Dumnezeŭ a le face.

159. Omul singur este priimitor de Dumnezeŭ, pentru că cu singură vietatea aceasta vorbeşte Dumnezeŭ. Noaptea adecă, prin visurĭ, iar ziua prin minte, şi prin toate, oamenilor celor vrednicĭ de El, înainte le spune, şi înainte le însămnează bunătăţile cele ce vor să fie.

160. Nimic nu este cu nelesnire celuĭ ce crede şi voeşte a înţelege pre Dumnezeŭ, iar de voeştĭ a-L şi vedea pre El, vezĭ buna podoabă şi proniea tuturor, şi acelor ce s-aŭ făcut, şi a celor ce să fac prin cuvântul Luĭ, şi toate pentru om.

161. Sfânt să numeşte, cel curat de răutate şi de păcate, şi pentru aceasta, pre mare este îndreptarea sufletuluĭ, şi lucru foarte plăcut luĭ Dumnezeŭ este, ca să nu fie răutate în om.

162. Numele este o însemnare a unuia dintru ceĭ mulţĭ. Pentru aceasta neînţelegător este, a socoti pre Dumnezeŭ unul şi singur fiind, alt nume a avea. Pentru că numele acesta însemnează Dumnezeŭ fără de început, carele a făcut toate pentru om.

163. Dacă ştiĭ întru sineţĭ fapte rele, tae-l din sufletul tău prin aşteptarea celor bune, pentru că Dumnezeŭ drept este şi iubitor de oameni.

* *zavistnic*, invidios, pizmaş, intrigant, zavistuitor, variantă *zavistic*, de la slav. zavistiniku. Vezi şi familia de cuvinte *zavistie, a zavistui, a zavistii, a zavistios* -oasă, *zavistnicie, zavistuitor -oare*, DEX, *ed.cit.*, p. 1179.

164. Cunoaşte pre Dumnezeŭ, şi cunoscut este de Dumnezeŭ, acel om care să sârgueşte totdeauna nedespărţit a fi de Dumnezeŭ; şi nedespărţit de Dumnezeŭ să face omul cel bun întru toate, şi care să înfrânează de toată simţitoarea poftă. Nu după lipsirea dăruireĭ acestora, ci după a sa voe şi slobodă înfrânare.

165. Fă bine celuĭ ce te nedreptăţeşte pre tine, şi prieten veĭ avea pre Dumnezeŭ. Nimăruĭ să nu cleveteştĭ pre vrăjmaşul tău. Nevoeşte-te în dragoste, în întreagă înţelepciune, în răbdare, în înfrânare, şi în cele asemenea, fiindcă aceasta este cunoştinţa de Dumnezeŭ, ca prin smerita cugetare şi prin unele ca acestea fapte bune, a urma luĭ Dumnezeŭ. Iară lucrurile acestea nu fieştecăruia sunt îndămânatece, ci numaĭ sufletuluĭ luĭ înţelegător.

166. Împrotiva celor ce cutează a grăi cum că sadurile * şi erburile aŭ suflet, am scris eŭ capul acesta spre înştiinţare celor maĭ proştĭ. Sadurile adecă aŭ firească vieaţă, iară suflet nu aŭ. Omul să numeşte dobitoc cuvântător, pentru că are minte, şi priimitor este de ştiinţă. Însă întru celelalte dobitoace, şi întru cele pământeştĭ, şi întru cele din văzduh care aŭ glas, duh aŭ şi suflet. Şi toate, adecă cele ce cresc şi să micşorează, vieţuitoare le putem a numi, pentru că vieţuesc şi cresc, însă nu putem a le zice că aŭ şi suflet. Iar a vieţuitoarelor, patru osebirĭ sunt: pentru că unele adecă dintr-însele sunt fără de moarte şi însufleţite, precum Îngeriĭ; iară altele, minte şi suflet şi duh aŭ, precum oameniĭ; iară altele numaĭ vieaţă aŭ, precum sadurile. Şi vieaţă adecă între sadurĭ, să ţine şi fără de suflet şi fără de duh şi fără de minte şi fără de nemurire, iară celelalte toate, fără de vieaţă nu pot a fi. Iară tot sufletul omenesc, pururea mişcător este, dintr-un loc în alt loc.

167. Când aĭ priimi nălucirea oareşcăruia simţitoare dulceţĭ, păzeşte-te pre sineţĭ ca nu îndată să te răpeştĭ de dânsa, ci puţin îngăduind, adu-ţĭ aminte de moarte. Şi îţĭ adu aminte, cum că, maĭ bine este a şti împreună întru sineţĭ că aĭ biruit pre această înşălare a dulceţiĭ.

168. Precum întru naştere patimă este, fiindcă ceea ce să naşte în vieaţă, şi să strică; aşa şi întru patimă, răutate este să nu zicĭ dar că nu putea Dumnezeŭ răutatea a o tăea; pentru că ceĭ ce grăesc aceasta, nesimţitorĭ şi nebunĭ fiind, grăesc. Decĭ, nu să cădea dară luĭ Dumnezeŭ a tăea materiea, pentru că ale materieĭ sunt patimile acesteia. Iar Dumnezeŭ după ceea ce foloseşte, aŭ tăeat răutatea din oamenĭ, minte, şi ştiinţă, şi cunoştinţă, şi socoteală a bunuluĭ dăruindu-le oamenilor. Ca cunoscând răutatea ce ne vătămăm dintr-însa, să fugim de dânsa, iar neînţălegând omul, urmează răutăţiĭ şi să trufeşte întru dânsa: şi ca întru o mreajă căzând el, să luptă de dânsa, prinzându-să înăuntru. Şi nicĭ odinioară putând a să deştepta şi a vedea şi a vedea şi a cunoaşte pre Dumnezeŭ, cela ce aŭ făcut toate spre mântuirea şi înDumnezeirea omuluĭ.

169. Cele muritoare lor îşĭ pizmuiesc, dintru a şti înainte pre moartea aceasta. Şi nemurirea adecă, dintru a fi bun să face întru cuviosul suflet; iar murire, dintru a fi răŭ să întâmplă neînţelegătoruluĭ şi ticăloșuluĭ suflet.

Când cu mulţumită te-aĭ abate spre patul tăŭ, cugetând întru sineţĭ facerile de bine şi proniea luĭ Dumnezeŭ, atunci umplându-te de buna cugetare, maĭ mult te veseleştĭ, cu duhul. Şi să face somnul tăŭ trezvire a sufletuluĭ, şi mijirea ochilor tăĭ, adevărata vedere a luĭ Dumnezeŭ, şi tăcerea ta fiind ea prea plină de simţirea bineluĭ, dă, dintru tot sufletul şi puterea, întinsă simţitoare mărire Dumnezeuluĭ tuturor. Pentru că

răutatea departe de om fiind, şi singură mulţumirea, maĭ presus de toată jertfa cea de mulţĭ anĭ,

place lui DUMNEZEU,

Căruea să cuvine slava, şi marea cuviinţă, în veciĭ vecilor

AMIN...

---

* *sad, saduri*, substantiv neutru, formă învechită. Plantaţie de pomi fructiferi, livadă plantată de curând, răsad. Din slav. *sadŭ*. (DEX, *ed.cit.*, p. 942).

Scurtă cuvântare despre Sfântul Isaiea Pustnicul

CUVIOSUL Părintelui nostru Isaiea Pustnicul, aŭ trăit întru aniĭ de la Hristos 370, întru o vreme fiind cu Ava Macarie cel Mare. Şi cugetând noaptea şi ziua întru Dumnezeeştile scripturĭ, şi îndestulate pre apele Duhovniceştilor înțelepciunĭ, din izvoarele mântuireĭ scoțând, al multora şi prea bune cuvinte s-aŭ făcut făcător, care multe felurĭ şi de suflet folositoare pricinĭ coprind, cât toată cartea dintru acestea să săvârşeşte şi să închee. Dintru care şi pre cuvințelul acesta despărțindu-l, celor ce doresc să-şĭ păzească pre a sa minte, l-am pus înainte; că învață cât de în scurt şi cum să cuvine a izgoni asuprelele şi năpădirele gândurilor, şi cum nemustrată şi neprihănită a avea pre ştiință, şi cum întru ascuns a cugeta, şi întru toată neturburarea cu ştiință a păzi pre cele treĭ părțĭ ale sufletuluĭ.

Locul nevoințelor a acestuĭ Sfânt, a fost pustiea Eghipetuluĭ, şi pomenirea luĭ să săvârşeşte în sâmbăta brânzeĭ.

Scrierile Sfântuluĭ Isaiea ce sunt notate în filocaliea * slavonă:

1) O carte în 29 de cuvinte felurite.

2) Altă carte către Teodora cea de bun neam.

3) Pravele şi sfaturĭ noilor începătorĭ.

4) Zicerĭ felurite.

5) Cuvânt pentru păzirea mințiĭ în 27 de capete.

6) Pentru pustnicie şi linişte, 12 capete.

---

* Cuvântul „Filocalia" este transcris în mss. şi această variantă. Observăm o nouă trimitere la *Filocalia* slavonă.

Ale Sfântuluĭ Isaiea Pustnicul
Capete 27
pentru păzirea minţiĭ

1. MINTEA după fire este cu mânie asupra patimilor. Şi fără de mânie, nicĭ curăţeniea nu se face în om, dacă adecă, nu să va mâniea asupra tuturor celor sămănate întru noĭ de la vrăjmaşul. Şi când l-aŭ aflat pre el Iov, aŭ ocărât pre vrăjmaşiĭ luĭ zicându-le lor: necinstiţilor şi defăimaţilor, lipsiţilor de tot binele, pre cariĭ nu v-aşĭ fi socotit vrednicĭ, a fi de câini turmelor mele. Şi cel ce voeşte să vie întru mâniea cea după fire, îşĭ tae toate voile sale, până când să va aşăza pre sine în starea cea dupre fire a minţiĭ.

2. Dacă stând împrotiva vrăjmaşuluĭ, şi aĭ vedea oastea luĭ slăbind şi [că fuge] de la tine înapoĭ, să nu să bucure inima ta cu aceasta. Pentru că vrăjmaşiĭ tăĭ, rea meşteşugită cursă gătesc în urma ta, şi acolo gătesc război maĭ rău decât cel dintâi. Eşind împrotiva ta, eĭ aŭ lăsat parte de oaste în desiş dinapoea cetăţiĭ, poruncindu-le să nu să pornească; şi iată dacă te împrotiveşti şi aĭ eşit în contra lor, ei fug de la faţa ta, ca nişte neputincioşĭ. Şi dacă se va înălţa inima ta cu aceea că tu i-aĭ gonit pre dânşiĭ, şi veĭ lăsa cetatea, atuncĭ să vor rădica şi aceia care aŭ rămas dinapoĭ în desiş, şi stând şi ceĭ care fugea înaintea ta, prind pre ticălosul suflet în mijlocul lor, ne maĭ având încă scăpare. Cetatea, este rugăciunea, iară starea împrotivă a vrăjmaşilor, este grăirea împrotivă a gândurilor, cea întru Hristos Iisus, iar temelie şi stare, mâniea.

3. Decĭ să stăm iubiţilor întru frica luĭ Dumnezeŭ, păzind şi ferind lucrarea faptelor bune, nedând poticnire ştiinţeĭ noastre, ci luând aminte de înşine întru frica luĭ Dumnezeŭ; până când şi ea să va slobozi pre sineşĭ împreună cu noĭ, ca să se facă între noĭ şi între dânsa, unire, şi de aceia ea să va face păzitoare a noastră, arătându-ne nouă tot ce poate să ne împedece. Iară de nu o vom asculta pre dânsa, ea să va depărta de la noĭ şi ne va părăsi pre noĭ. Atuncĭ cădem în mâinele vrăjmaşilor noştri, şi nu ne vor maĭ lăsa pre noĭ, dupre cum ne învaţă pre noĭ Stăpânul nostru zicând: împacă-te cu pârâşul tăŭ, până eştĭ în cale cu dânsul, şi c.l. (Mat. 5.25.) [1]. Zic, cum că pârâşul este ştiinţa, că stă împrotiva omuluĭ celuĭ ce voeşte să facă voia trupuluĭ săŭ; Şi dacă nu o va asculta pre dânsa omul, îl dă pre dânsul vrăjmaşilor luĭ.

4. Dacă va vedea Dumnezeŭ că s-aŭ supus luĭ mintea cu toată puterea şi nu aşteaptă ajutor de nicăierea, fără numaĭ de la singur El, o împuternicează pre dânsa zicându-ĭ: „nu te teme Iacove, împuţinatule Israile" şi iarăşĭ: „nu te teme, că te-am mântuit pre tine, chematu-te-am pre numele tăŭ: al meŭ eştĭ tu. Şi de veĭ trece prin apă cu tine sunt şi râurile nu te vor acoperi: şi de veĭ trece

[1] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 25: "Împacă-te cu pârâşul tău degrabă, până eşti cu el pe cale ca nu cumva pârâşul să te dea judecătorului, şi judecătorul slujitorului şi să fii aruncat în temniţă".

prin foc, nu te veĭ arde, flacăra nu te va arde pre tine. Că Eŭ sunt Domnul Dumnezeul tăŭ, Sfântul luĭ Israil, cel ce te mântuesc pre tine." (Isa..**43**.1-3.)[2]

5. Dacă va auzi mintea însuflețirea aceasta, îndrăzneşte împrotiva vrăjmaşilor zicând: cine voeşte să se lupte cu mine? lasă să-mi stea împrotiva mea. Cine voeşte să se judece cu mine? Apropie-să de mine, iată Domnul îmĭ este ajutorul meu, cine îmĭ va face mie rău? Iată voĭ toțĭ vă vețĭ învechi ca o haină mâncată de moliĭ.

6. Dacă inima ta deplin a urât păcatul, şi silindu-te a-l birui te depărtezĭ pre sinețĭ de la tot ce naşte păcatul, şi aĭ pus pre muncă înaintea ochilor tăĭ, cunoaşte, că ajutorul luĭ Dumnezeŭ împreună cu tine este şi rămâne. Şi când tu întru nimic te vei plânge înaintea lui şi nu-L vei scârbi pre dânsul, cât veĭ zice: tu eştĭ mila, ca să mă izbăveştĭ Doamne, că neputincioase am eŭ mâinile, ca să scap de vrăjmaşĭ fără de ajutorul tăŭ!; şi veĭ luoa aminte la inima ta, atunci! El te va păzi pre tine de tot răul.

7. Dator este Monahul să închiză toate uşile sufletului săŭ, adecă, simțirele, ca să nu cază printr-însele. Şi dacă s-ar vedea mintea pre sine nedumerindu-să ca să le biruească pre ele, să găteşte spre nemurire, semnându-şĭ toate simțirele sale întru una şi făcându-le pre dânsele un trup.

8. Dacă să va slobozi mintea de toată nădejdea a celor văzute lumeştĭ, acesta e semnul că aŭ murit în tine păcatul.

9. Dacă să va slobozi mintea de patimĭ, atunci mijlocirea care o avea între mine şi între Dumnezeŭ, cade.

10. Dacă să va slobozi mintea de toțĭ vrăjmaşiĭ săĭ, şi va sâmbeti, atunci întru alt veac noŭ este şi nouă şi nestricăcioase oglindeşte. De aceea unde va fi stârvul, acolo să vor aduna şi vulturiĭ? (Luca **17** St 37)[3].

11. Să ascund draciĭ pre sine cu viclenie la o vreme, doară omul îşĭ va perde inima sa, socotind că s-aŭ odihnit de lupĭ şi aŭ scăpat de dânşiĭ. Atunci fără de veste sar asupra sufletului celuĭ ticălos, şi îl răpesc pre dânsul ca pre o pasăre mică, şi de aceea maĭ puternici decât dânsul să arată, şi îl biruesc pre dânsul fără de milă întru toat păcatul, maĭ cumplit decât la începuturĭ, pentru acelea care să ruga să.i să erte. Decĭ ia să stăm neîncetat întru frica luĭ Dumnezeŭ, şi să păzim cu străşnicie inima, săvârşind fără de încetare lucrările noastre, păzind faptele bune, care opresc pre răutatea vrăjmaşuluĭ.

12. Învățătorul nostru Iisus Hristos ştiind nemilostivirea cea mare a vrăjmaşilor noştri, şi fiindu-ĭ milă de neamul omenesc, aŭ poruncit, cu câtă asprime trebue să ținem inima, zicând: „fițĭ gata în tot ceasul, că NU ştițĭ în ce ceas va veni tâlharul; ca nu cumva să vie şi să vă afle pre voĭ dormitând" (Mat, &. **24**,43)[4] Şi iarăşĭ: „Iară vă luoațĭ aminte, ca să nu să îngreueze inima voastră cu sațiul mâncăriĭ, şi cu bețiea, şi cu grijele lumiĭ, şi făr de veste să vie asupra voastră ziua aceea" (Luc,&.**21**,34)[5]. Decĭ staĭ asupra inimeĭ tale, luând aminte la simțirele tale, şi dacă va fi în pace cu tine pomenirea luĭ Dumnezeŭ, uşor veĭ prinde pre tâlhariĭ ceĭ ce o jefuesc pre dânsa. Că cel ce să păzeşte cu de-adinsul de gândurĭ, cunoaşte pre ceĭ ce vor să intre şi să-l spurce pre dânsul. Că

[2] Isaia, **43**, 1–3, *Anunțarea unei noi împărății, Pedeapsa neascultării*: 1. „Şi acum aşa zice Domnul Ziditorul tău, Iacove, şi Creatorul tău, Israele: «Nu te teme, căci Eu te-am răscumpărat şi te-am chemat pe nume, al Meu eşti!». 2. Dacă tu vei trece prin ape, Eu sunt cu tine şi în valuri tu nu vei fi înecat. Dacă vei trece prin foc, nu vei fi ars şi flăcările nu te vor mistui. 3. Că eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Sfântul lui Israel, Mântuitorul. Eu dau Egiptul preț de răscumpărare pentru tine, Etiopia şi Saba în locul tău; ş.a.m.d."

[3] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 37: "Şi răspunzând, ucenicii I-au zis: Unde, Doamne? Iar El le-a zis: Unde va fi stârvul, acolo se vor aduna şi vulturii."

[4] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **24**, 43: "Aceea cunoaşteți că de-ar şti vecinul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar priveghea şi n-ar lăsa să i se spargă casa."

[5] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **21**, 34: "Luați seama la voi înşivă să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare şi de băutură şi de grijile vieții, şi ziua aceea să vină peste voi fără de veste."

turbură mintea, ca ea să se răsipească şi să se facă nelucrătoare. Iar ceĭ ce cunosc viclenia lor, netŭrburaţĭ să păzesc, rugându-să Domnuluĭ.

13. Dacă nu va urî omul toată lucrarea lumiĭ aceştiea, nu poate să i să închine luĭ Dumnezeŭ cum trebue. Slujirea luĭ Dumnezeŭ ce este? Fără numaĭ a nu avea noĭ nimic strein în minte, când ne rugăm Lui; nicĭ dulceaţă, când îl vom binecuvânta pre Dânsul, nicĭ răutate, când vom cânta Luĭ; nicĭ urăciune când îl vom preamări pre Dânsul; nicĭ râvnă rea, care ne împedecă pe noĭ, când ne îndeletnicim întru Dânsul şi îl pomenim pre El. Pentru că toată această întunecime, este zid, care cuprinde pe ticălosul suflet, şi nu poate curat să slujască luĭ Dumnezeŭ, având întru sine această întunecime. Că îl opresc pre dânsul în văzduh, şi nu-l lasă pre dânsul să întâmpene pre Dumnezeŭ, şi întru ascuns să-l binecuvânteze pre El, şi să se roage Luĭ întru dulceaţa inimeĭ, ca să se lumineze de la dânsul. Pentru acesta mintea să întunecă totdeauna şi nu poate să sporească în vieaţă dupre Dumnezeŭ, că nu să grijaşte întru cunoştinţă ca să le tae pre acestea.

14. Când va mântui mintea sinţirele sufletului din voile trupuluĭ, şi le va trece pre dânsele întru nepătimire, şi va despărţi pre suflet de voile trupuluĭ, atuncĭ dacă ar vedea Dumnezeŭ neruşinarea patimilor, că să pornesc asupra sufletuluĭ ca să ţie pre simţirele luĭ întru păcat, şi va striga mintea luĭ necontenit către Dumnezeŭ, îĭ va trimete ajutorul Săŭ şi pre toate, deodată le va perde.

15. Te rog pre tine, în câtă vreme eştĭ în trup, să nu slobozi pre inima ta. Că precum omul cel lucrător de pământ, nu poate a-şi nădăjdui spre oarecare rod al săŭ ce răsare în ţarina luĭ, că nu ştie ce i să va întâmpla luĭ, mai înainte de a să închide în vistierile sale, aşa şi omul nu poate slobozi pre a sa inimă, în câtă vreme are răsuflarea în nările luĭ (Iov, **27**.3) [6]. Şi precum omul nu ştie care patimă îl va întâmpina pre dânsul, până la răsuflare cea de pre urmă: Pentru aceea nu trebue a slobozi omul pre inima sa, în câtă vreme are răsuflarea; ci să cuvine să strige el către Dumnezeŭ totdeauna, pentru ajutorul şi mila Luĭ.

16. Cela ce nu află ajutor în vremea războiuluĭ, nu poate a crede că este pace.

17. Decĭ când cineva se va despărţi pre sineşĭ de la partea cea de-a stânga, va cunoaşte cu de-adinsul pre toate păcatele sale, care le-a făcut înaintea luĭ Dumnezeŭ, fiindcă nu vede păcatele sale, dacă nu se va despărţi de dânsele cu despărţire amară. Ceĭ ce aŭ ajuns la măsura aceasta, plâng, umilindu-şĭ rugăciunele, şi cu ruşine acoperindu-să înaintea luĭ Dumnezeŭ, pomenindu-şi prieteniea lor cea netrebnică cu patimile. Decĭ ia să ne nevoim fraţilor după puterea noastră, şi ne va ajuta nouă Dumnezeŭ dupre mulţimea mileĭ Sale. Şi de n-am păzit inima noastră precum Părinţiĭ noştri, măcar să facem puterea noastră, a păzi trupurile precum le cere Dumnezeŭ fără de păcat. Şi să credem, că în vremea foametiĭ care ne-a ajuns pre noĭ, va face El cu mila Sa, precum şi cu Sfinţiĭ Luĭ.

18. Cela ce aŭ dat pre inima sa ca să caute pre Domnul întru blagocestie, cu adevărat acesta nu poate să aibă cuget întru sineşi, că au plăcut luĭ Dumnezeŭ osteneala luĭ. Că precât îl mustră pre el ştiinţa luĭ pentru oarecare din cele afară de fire, strein este de slobozenie. Căcĭ în cât este cel ce îl mustră, este şi cel ce îl judecă, şi în câtă vreme este judecată, nu este slobozire. Decĭ dacă veĭ vedea pre sine când te rogĭ, că desăvârşit nicĭdecum nu te prihăneştĭ pre tine în rău, apoĭ aşa eştĭ slobod, şi aĭ intrat întru Sfânta Luĭ odihnă, dupre voia Luĭ. Dacă veĭ vedea că de rodul cel bun eşti tu împuternicit, şi nu l-aŭ maĭ înecat pre el neghinele vrăjmaşilor, şi nu de la sineşĭ plecându-să cu viclenie duşmaniĭ, s-aŭ depărtat de a maĭ da războĭ cu simţirele tale, şi dacă norul aŭ umbrit preste cortul tăŭ, şi soarele nu te arde ziua, nicĭ luna noaptea, dacă s-aŭ aflat întru tine toată gătirea cortuluĭ, ca să-l aşezĭ şi să-l păzeştĭ pre el dupre voia luĭ Dumnezeŭ, cunoaşte că tu aĭ biruit, cu puterea luĭ Dumnezeŭ, şi atuncĭ de aceea şi El va umbri preste cort, că a Luĭ este. Iară până este războĭ, supt frică şi cutremur este omul: orĭ că va birui astăzĭ, orĭ că se va birui; orĭ că va birui mâine, ori că se va birui. Că nevoinţa şi lupta, strânge şi îmbulzeşte pre inimă, iar nepătimirea, fără de războĭ este: că aŭ priimit celenchiul, şi s-aŭ

[6] *Cartea lui Iov*, **27**, 3: "Câtă vreme duhul meu va fi în mine, şi suflarea lui Dumnezeu în pieptul meu".

făcut fără de grijă, pentru partea celor trei despărțite, că aŭ apucat de s-aŭ împăcat unele cu altele, prin Dumnezeŭ. Și cele trei sunt acestea: sufletul, trupul și duhul. Când cele treĭ se vor face una, prin lucrarea Sfântuluĭ Duh, atuncĭ nu maĭ pot să se despărțească. Decĭ nu socoti că aĭ murit păcatuluĭ, întru câtă vreme eștĭ silit de vrăjmașiĭ tăĭ, orĭ în vremea privigheriĭ, orĭ în somn. Că în câtă vreme este ticălosul om în câmpul nevoințiĭ, nu are îndrăzneală.

19. Când mintea se va însufleți și se va hotărî cu gătire a urma dragosteĭ, ceea ce pre toate patimile trupuluĭ, și cu puterea eĭ, nu va lăsa vreo patimă – din cele afară de fire-să silnicească pre inimă, împrotivindu-să mintea ceĭ afară de fire, ajunge până acolo, că tae tot de la sine și ce e firesc.

20. Ispitește-te pre sinețĭ frate în fieștecare zi ca să înțălegĭ pre inima ta înaintea fețiĭ luĭ Dumnezeŭ, care din patimĭ este întru dânsa. Și leapădă-o de la inima ta, ca să nu vie preste tine vreo hotărâre rea (maĭ înainte de a te curăți).

21. Decĭ ia aminte la inima ta frate, și priveghează asupra vrăjmașilor tăĭ, că măeștri și viclenĭ sunt întru răutatea lor. Și încredințează-te întru inima ta pentru acest adevăr, că cu neputință este omuluĭ celuĭ ce face rele, să facă bune.* Pentru aceasta ne-aŭ învățat pre noĭ Mântuitorul nostru, a priveghea zicând: că strâmtă este poarta și necăjită calea, care duce în vieață, și puținĭ sunt ceĭ ce o află pre dânsa. (Mat. 7.14)[7].

22. Decĭ ia aminte de sinețĭ, ca nu cumva vreun lucru de pierzare, să te depărteze pre tine de la dragostea luĭ Dumnezeŭ, și ține pre inima ta. Și să nu te trândăveștĭ zicând: că cum o voiŭ păzi pre dânsa, om păcătos fiind; că după ce va părăsi omul păcatele sale și se va întoarce către Dumnezeŭ, pocăința luĭ de a doua oară îl naște, și cu totul îl face noŭ.

23. Pretutindenea Dumnezeasca scriptură, și cea veche și cea nouă, pentru păzirea inimiĭ vorbește. Întâĭ Cântătorul de Psalmĭ strigă „fiiĭ oamenilor, până când greĭ la inimă?" Și iarăși „inima lor este deșartă". Iară pentru ceĭ ce gândesc deșarte: „că aŭ zis întru inima luĭ, nu voiŭ clăti" ** și iarășĭ: „că aŭ zis întru inima luĭ, uitat-aŭ Dumnezeŭ", și multe altele ca acestea. Că dator este Monahul, să înțăleagă scoposul scripturеĭ: către cine grăește, și pentru ce grăește; și să ție necontenit pre nevoința pustniciеĭ, și să ia aminte năpădirele și asuprelele împrotiva luptătoruluĭ. Și ca un cârmaciŭ iscusit, să poată a trece valurile gândurilor, ocârmuit fiind de darul, neabătându-să în laturĭ din cale. Și la sineșĭ să ia aminte, și întru liniște să vorbească cu Dumnezeŭ, cu gând nerășchirat și cu minte neiscoditoare.

24. Vremea care de la noĭ rugăciunĭ, precum de la cârmaciŭ, vânturile, întreitele valurĭ și furtunele vânturilor. Că suntem priimitorĭ de asuprelele gândurilor, și de fapta bună și de răutate; și stăpân al patimilor, să zice că este gândul cel blagocestiv și de Dumnezeŭ iubitor. Că să cuvine nouă liniștitorilor, cu istețime de minte și cu trezvire, a despărți și a desluși pre faptele bune și pre răutate, și de care faptă bună ni să cade a ne griji, când sunt de față frațiĭ și Părinți, și pe care a le lucra când suntem deosebĭ la singurătate; și care este fapta bună cea întâĭ, și care a doua și care a treia; și care patimă este sufletească, și care trupească; și din care faptă bună mândriea pălmuește pre minte, și din care slava deșartă să naște, și din care să apropie mâniea, și din care vine lăcomiea pântecеluĭ. Că datorĭ suntem a curăți gândurile și pre toată înălțimea ce să rădică împrotiva cunoștințiĭ luĭ Dumnezeŭ. (2. Cor. &. **10**.5)[8].

* *Sfânta Evanghelie după Matei,* 7, 17: "Așa că orice pom bun face roade bune iar pomul rău face roade rele".
[7] *Sfânta Evanghelie după Matei,* 7, 14: "Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt cei care o află".
** *clăti,* în afară de a curăța rufe, limpezindu-le într-o ultimă apă curată, mai are sensul de "a se clătina" (despre apă, valuri), a se pune în mișcare, a se izbi (de un obstacol). Iar la tranzitiv reflexiv și intranzitiv are sensul din acest text de "a se zgudui", a se cutremura, a se zdruncina, DEX, *op.cit.*, p. 185.
[8] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel,* **10**, 5: "Și toată trufia care să ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos".

25. Întăia faptă bună este negrijirea, adecă, moartea despre tot omul şi despre toate lucrurile, şi de aicea dintru aceasta să naşte pofta cea spre Dumnezeŭ, şi cu aceasta naşte pre mâniea cea dupre fire, care stă împrotivă la tot gândul ce să samănă de la vrăjmaşul. Atuncea frica luĭ Dumnezeŭ află locaş în om, şi prin lucrarea friceĭ, să descopere dragostea.

26. Să cuvine pre asupreala gândurilor a o răsturna şi a o înfrânge din inimă, prin blagocestivă împrotivă grăire, în vremea rugăciuneĭ, ca nu cumva să ne aflăm, cu buzele adecă rugându-ne luĭ Dumnezeŭ, iară cu inima gândind cele necuvioase. Că nu priimeşte Dumnezeŭ de la liniştitor rugăciune răspândită şi defăimătoare. Că pretutindenea scriptura mărturiseşte şi porunceşte, a păzi noĭ simţirele sufletuluĭ. Că dacă se va supune voia monahuluĭ, legiĭ luĭ Dumnezeŭ, şi dupre legea Luĭ, mintea va chivernisi pre cele supuse eĭ, zic adecă, pre toate mişcările cele sufleteştĭ, iar maĭ ales mâniea şi pofta, că aceste sunt supuse cuvântuluĭ; atuncĭ fapta bună o am lucrat şi dreptatea am plinit: pre poftă adecă, şi pre voile minţiĭ, către Dumnezeŭ le-am întors, iară pre mânie asupra dieavoluluĭ şi a păcatuluĭ. Dar ce încă se maĭ caută? Cugetareaa cea ascunsă.

27. Dacă vre o urăciune şi necurăţie s-ar sămăna în inima ta şăzând tu în chilie, caută, staĭ împrotiva răutăţiĭ, ca nu cumva să te stăpânească pre tine. Sârgueşte-te a pomeni pre Dumnezeŭ, că ia aminte la tine, şi acelea care le gândeştĭ în inima ta descoperite sunt înaintea Luĭ. Decĭ zi sufletuluĭ tăŭ: dacă îţĭ este frică de păcătoşiĭ ceĭ asemenea ţie, ca să nu vază păcatele tale, cu cât maĭ vârtos de Dumnezeŭ, cel ce vede pre toate. Şi din sfătuirea aceasta, să descopere frica luĭ Dumnezeŭ în sufletul tăŭ; şi dacă veĭ rămânea cu dânsa împreună, neclătit veĭ petrece de patimĭ, dupre cum este scris: „Ceĭ ce nădăjduesc în Domnul, sunt ca Muntele Sionuluĭ, nu să va clăti în veac, cel ce locueşte în Ierusalim" (Ps. **124**.1)[9]. Încă şi întrutot
lucru care îl facĭ, aibĭ pre Dumnezeŭ că priveşte
la tot gândul tăŭ, şi nu veĭ păcătuĭ
niciodată...
Luĭ i să cuvine slava,
în veciĭ vecilor.
AMIN.

[9] *Psalmul* **124**, 1 : „Cei ce de se încred în Domnul sunt ca muntele Sionului; nu se va clătina în veac cel ce locuieşte în Ierusalim".

Scurtă cuvântare spre scrierile ce să află aicĭ ale Cuviosuluĭ Monah Evagrie

EVAGRIE înţeleptul şi prea cuvântăreţul bărbat aŭ înflorit adecă, pe la aniĭ 380, de la Hristos şi de Marele Vasilie, s-aŭ suit la treapta ceteţuluĭ; iar de fratele săŭ Grigorie Nisis s-aŭ hirotonisit Diacon; iară Sfintele cuvinte, supt Sfântul Grigorie de Dumnezeŭ Cuvântătorul s-aŭ învăţat, al căruia şi Arhidiacon aŭ fost, când Epitropiea Bisericeĭ ceĭ din Ţarigrad o avea, dupre Nichifor Calistul, în Cartea **11**. Cap. 42. Iară maĭ pre urmă de toate din cele din lume lepădându-se, întru vieaţă Monahicească s-aŭ îmbrăcat. Decĭ supţire fiind a înţelege, a tâlcui pre cea înţeleasă foarte iscusit, multe şi de multe felurĭ de scripturĭ a lăsat, dintre care este şi acest cuvânt de faţă, către ceĭ ce să liniştesc şi capetele cele pentru deslușirea patimilor şi a gândurilor, puindu-le înainte ca nişte trebuincioase şi folositoare.

Scrierile acestuĭ Cuvios ce sunt notate în Filocaliea Rusască:

1) Capete pentru vieaţa lucrătoare, către Anatolie.
2) 100, Idem, idem.
3) Chipul vieţiĭ Monahiceştĭ.
4) 33 Capete, Analoghie.
5) Zicerĭ după alfa vita, pentru Duhovniceasca vieaţă.
6) Alte zicerĭ.
7) Pentru 8 gândurĭ, către Anatolie.
8) Idem. (asemenea).
9) Învăţăturĭ pentru chinovie. *
10) Învăţături pentru feciorie.
11) Învăţături pentru deosebirea patimilor, 23 capete.
12) Alte zicerĭ.

---

* *chinovie*, chinovii, mânăstire în care călugării au viaţa organizată în comun. Din sl. kinovija, DEX, *ed. cit.*, p. 170.

A luĭ Evagrie Monahul,
Închipuirea vieţiĭ Monahiceştĭ, care învaţă cum să cade a să nevoi şi a să linişti monahul

1*. LA IEREMIEA s-aŭ zis: „şi tu să nu-ţĭ iaĭ ţie muere în locul acesta. Că acestea zice Domnul pentru fiiĭ şi pentru fiĭcele ce să nasc în locul acesta, că cu moarte bolnăvicioasă vor peri" (Ier. &.**16**.1-4.) [1] Aceasta arătându-o cuvântul, că şi Apostolul zice: „omul cel însurat, grijaşte de ale lumiĭ, cum să placă mueriĭ... Şi muerea cea măritată, grijaşte de ale lumiĭ, cum să placă bărbatuluĭ" (1.Cor. & 7.33, 34.) [2] Şi arătat este, că nu numaĭ pentru fiiĭ şi fiicele, ceĭ ce vor fi întru viaţa cea însurată, s-aŭ zis întru Proorocul aceea, că adecă, „cu moarte bolnăvicioasă vor muri", ci şi pentru fiiĭ şi fiicele ceĭ ce se nasc în inimele lor, care este pentru gândurile şi poftele cele trupeştĭ, ca întru un bolnăvicios şi neputincios şi slăbănog cuget al lumiĭ aceştiea vor muri şi vieaţa cerească şi veşnică, nu o vor dobândi. Iară „cel neînsurat, zice, să grijaşte de ale Domnuluĭ, cum să placă Domnuluĭ" (1 Cor. 7.32.) [3] şi cum pre rodurile cele de-a pururea înfrunzite şi nemuritoare ale vieţiĭ ceĭ veşnice le va face.

2. Unul ca acesta este monahul, şi aşa să cuvine să fie Monahul, să se depărteze de muere, şi să nu facă fiĭ saŭ fete în locul cel maĭ înainte zis. Şi nu numaĭ aceasta, ci şi ostaş a luĭ Hristos nemateriealnic şi fără de grijă să fie, afară de toată cugetarea şi fapta neguţătorească, dupre cum şi Apostolul zice: „nimenea ostaş fiind, se amestecă cu lucrurĭ lumeştĭ, ca voevoduluĭ să fie plăcut" (2. Tim. **2**.4.). [4] Întru acestea să petreacă monahul, maĭ ales cela ce pre toată materiea lumeĭ acesteia o aŭ părăsit, şi către biruinţele cele frumoase şi bune ale linişteĭ aleargă. Căcĭ cât de frumoasă şi bună este nevoinţa linişteĭ! Cât este de frumoasă cu adevărat şi bună! „că jugul acesta este bun, şi sarcina uşoară" (Mat. **11**.30.) [5] Dulce este vieaţa şi lucrarea veselitoare.

---

* Cuvântul acesta, în cea Elinescă, este fără numere, iar în cea slavonă, este împărţit, a căruia împărţire am urmat-o şi noi, spre mai multă înlesnire cetitorului. (nota traducătorului *Filocaliei* în limba română).

[1] *Ieremia*, **16**, 1–4: "1. Şi a fost cuvântul Domnului către mine: 2. «Să nu-ţi iei femeie şi să nu ai nici fii, nici fiice în locul acesta. 3. Deoarece aşa grăieşte Domnul despre fiii şi fiicele care se vor naşte în locul acesta, despre mamele care îi vor naşte şi despre părinţii care îi vor face pe pământul acesta: 4. Vor muri de moarte grea şi nu vor fi nici bociţi, nici îngropaţi, ci vor fi ca gunoiul pe faţa pământului; vor fi pierduţi prin sabie şi foamete şi trupurile lor vor fi mâncarea păsărilor cerului şi fiarelor pământului»".

[2] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 33–34: "33. Cel ce s-a căsătorit se îngrijeşte de cele ale lumii, cum să placă femeii. 34. Şi este împărţire: şi femeia nemăritată şi fecioara poartă de grijă de cele ale Domnului, ca să fie sfântă şi cu trupul şi cu duhul. Iar cea care s-a măritat, poartă de grijă de cele ale lumii, cum să placă bărbatului".

[3] *Idem*, 7, 32: "Dar eu vreau ca voi să fiţi fără de grijă. Cel necăsătorit se îngrijeşte de cele ale Domnului, cum să placă Domnului".

[4] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Nici un ostaş nu se încurcă cu treburile vieţii ca să fie pe plac celui care strânge oaste".

[5] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 30: "Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară".

3. Voeștĭ, o iubite, vieață singuratecă, precum se cuvine să iaĭ asupră-țĭ, și către biruințele liniștei să alergĭ? Lasă acolo pre grijele lumeĭ și pre dregătoriele și stăpânirele cele ce sunt întru acestea, adecă, fă-te nemateriealnic, nepătimaș, afară de toată pofta; ca de înconjurarea acestora făcându-te strein, să poțĭ a te liniști bine. Că de nu să va răzleți cineva de acestea pre sineșĭ, nu va putea să isprăvească petrecerea aceasta. Și puține și proaste bucate să priimeștĭ, nu multe și bine grijite. Iară dacă și ca cum pentru iubirea de streinĭ, împrejurul celor scumpe gândul s-ar învălui, lasă-l pre acesta acolo, nicĭdecum să nu te plecĭ Luĭ. Că te pândește prin aceasta protivnicul, ca să te depărteze de liniște. Aĭ pre Domnul Iisus imputând oarecum Marteĭ, adecă sufletuluĭ celuĭ ce spre unele ca acestea să sârguește, și zicându-ĭ: „te grijeștĭ, și spre multe te sileștĭ; ci un lucru trebuește" (Luc. **10**.41.) [6], adecă de a asculta, zice, Dumnezeiescul Cuvânt. Și după acestea să te mulțumeștĭ cu tot ce să află. Pentru aceea și îndată adaogă pre urmă zicând: „iară Mariea partea cea bună ș-aŭ ales, care nu se va luoa de la dânsa" (stih **42**.) [7] Aĭ pilda încă și a văduveĭ ceĭ din Sarepta *, cu care aceasta pre Proorocul l-aŭ priimit și l-aŭ ospătat (3 Imp. **17**.10.) [8] măcar deși numai pâine, sare și apă aĭ, poțĭ cu acestea să dobândeștĭ plata iubireĭ de streinĭ. Iară dacă și pre acestea nu le aĭ, și cu voirea cea bună numaĭ, veĭ priimi pre streinul, și ĭĭ veĭ da luĭ cuvânt bun, așișderea poțĭ a câștiga plata iubireĭ de streinĭ. Că maĭ bun, zice, e cuvântul, decât darul (Sirah. **18**.16) [9].

4. Unele ca acestea să cade ție să le gândeștĭ pentru milostenie. Decĭ vezĭ să nu pofteștĭ a avea bogăție, spre împărțirea la săracĭ; că este și aceasta amăgire a celuĭ rău, care înspre slava deșartă de multe orĭ să apropie, și întru pricina multeĭ iscodirĭ aruncă pre minte. Aĭ pre văduva cea mărturisită de Domnul Iisus în Evanghelie, care, prin doi bănișorĭ numaĭ, aŭ covârșit pre ceĭ bogațĭ cu voirea și cu puterea. Că aceea adecă, zice: „din prisosință aŭ aruncat în vistierie, iar aceasta toată avuțiea sa" (Luc. **21**.4.) [10] Iară pentru haine, să nu pofteștĭ a avea haine de prisos, ci numaĭ de cele ce sunt destule nevoeĭ trupuluĭ grijaște-te. Aruncă spre Domnul, maĭ vârtos, grija ta, și El va purta grijă pentru tine" (Ps. **54**.25) [11] Că Luĭ, zice, „îi pasă pentru noĭ" (1 Petru **5**.7) [12]. Dacă aĭ trebuință de hrană, saŭ de haine, să nu te rușinezĭ pre cele de la alțiĭ aduse ție a le priimi, că aceasta este un fel de mândrie. Iară, dacă și tu întru acestea aĭ de prisosit, dă celuĭ lipsit; așa vorbește Dumnezeŭ să se iconomisască fiiĭ Luĭ. Pentru aceasta și Apostolul, către Corintenĭ scriind zice: „– pentru ceĭ lipsițĭ – ca prisosința voastră, să plinească lipsa acelor; ca și prisosința acelora, să plinească lipsa voastră, ca să fie întocmire, precum este scris: celuĭ cu mult, nu i-aŭ prisosit, și celuĭ cu puțin, nu i-aŭ lipsit" (2 Cor. **8**.14) [13]. Decĭ având cele trebuincioase vremeĭ ceĭ de față, în vremea ce va să fie, să nu te grijeștĭ; adecă, de o zi, saŭ de o săptămână, saŭ de o lună, saŭ de un an. Că sosind de față vremea cea de mâine, ea îțĭ va dărui cele trebuincioase, dacă veĭ căuta tu maĭ ales împărățiea cerurilor, și

[6] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 41: "Și răspunzând, Domnul i-a zis: Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești".
[7] *Idem*, **10**, 42: "Dar un lucru trebuie: căci Maria, partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea."
* în mss. traducerii apare scris Sareta nu Sarepta, cum este corect.
[8] *Cartea a treia a Regilor (sau Împăraților)*, **17**, 10: "Și s-a sculat el și s-a dus la Sarepta. Și când a ajuns la porțile cetății, iată o femeie văduvă aduna vreascuri și a chemat-o Ilie și i-a zis: «Adu-mi puțină apă ca să beau!»".
[9] *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **18**, 16: "Oare nu roua răcorește căldura? Așa, mai bun este cuvântul decât darea".
[10] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **21**, 4: "Căci toți aceștia din prisosul lor au aruncat la daruri, aceasta însă din sărăcia ei a aruncat tot ce avea pentru viață".
[11] *Psalmii*, **54**, 25: "Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului".
[12] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **5**, 7: "Lăsați-I Lui toată grija voastră căci El are grijă de voi".
[13] *Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 14: "Prisosința voastră să împlinească lipsa acelora, pentru ca și prisosința lor să împlinească lipsa voastră, spre a fi potrivire".

dreptatea luĭ Dumnezeŭ. Că: „căutațĭ, zice Domnul, maĭ întăĭ Împărățiea luĭ Dumnezeŭ, şi dreptatea Luĭ, şi acestea toate să vor adaoge vouă" (Mat. **6**.33) [14].

5. Să nu priimeştĭ tu copil, ca nu cumva protivnicul, prin acesta, să pornească vreo sminteală şi să turbure cugetul tăŭ ca să se grijască de bucatele cele prea scumpe. Că nu veĭ mai putea să te grijeşti numaĭ de sinețĭ, măcar deşi ca cum pentru odihna trupească ț-ar veni ție gând. Însă tu pre cel maĭ bun înțelege şi socoteşte, zic de odihna cea Duhovnicească. Că maĭ bună este cu adevărat odihna cea Duhovnicească decât cea trupească măcar deşi pentru folosul copiluluĭ aĭ priimi în socoteală să nu te plecĭ luĭ. Că nu este acesta lucrul nostru, al altora este, al Sfinților Părințĭ, celor din vieața de obşte. Tu grijeşte-te de singur folosul tăŭ, şi pre chipul linişteĭ păzeşte-l. Să nu iubeştĭ a te sălăşluĭ cu oamenĭ materiealnicĭ şi limbuțĭ, orĭ trăeşte singur, orĭ cu frațiĭ ceĭ nematerieaInicĭ şi de un gând cu tine. Că cela ce împreună cu oamenĭ materiealnicĭ şi înconjurătorĭ locueşte, negreşit că se va împărtăşi, şi el de înconjurarea, nevoia, şi primejdiea acelora, şi va sluji obiceiurilor omeneştĭ, şi grăirilor celor deşarte, şi tuturor celorlalte lucrurĭ rele: mânieĭ, scârbeĭ, nebunieĭ, fricei şi smintelelor. Şi de grijele părinteştĭ, saŭ de prieteniele rudeniilor, să nu te tragĭ, saŭ să te robeştĭ. Ci încă şi de desele vorbirĭ şi întâlnirele cele cu aceştiea, leapădă-te, ca nu cumva să te jefuească de liniştea ta cea din chilie, şi către înconjurările şi nevoile lor să te aducă. Lasă, zice Domnul „pre morțĭ, să-şĭ îngroape pe aĭ săĭ morțĭ; iară tu vino de-mĭ urmează mie" (Mat. **8**.22) [15]. Iară dacă şi chiliea întru care şezĭ, mult turburăcioasă este, fugĭ , şi să nu-țĭ fie jale de dânsa, şi să nu te slăbănogeştĭ de dragostea eĭ. Pre toate fă-le, pre toate lucrează-le, ca să poțĭ a te îndeletnici, şi a te linişti, şi a te sârgui de una: cum să petrecĭ în voea luĭ Dumnezeŭ, şi cu reuşită a te lupta cu nevăzutele puterĭ.

6. Dacă nu poțĭ cu lesnire a te linişti în părțile şi în locurile tale, dă-țĭ voirea şi înainte punerea ta în străinătate, şi spre aceasta sileşte pre gândul tăŭ. Fă-te ca un iscusit neguțător, care pre toate le cearcă pentru linişte, şi pre cele liniştitoare spre aceasta şi folositoare prin toate țiindu-le. Însă zic ție, pre străinătate iubeşti-o; că te izbăveşte pre tine de înconjurările şi nevoile cele dintru a ta laturea şi țară, şi numaĭ de folosul cel din linişte te face să te îndulceştĭ. De petrecerile şi vorbirele cele prin cetate, fugĭ, şi întru cele din pustie îngădueşte. Că iată, zice Sfântul Pr. David: „m-am îndelungat fugind, şi m-am sălăşluit în pustie" (Ps. **54**.7) [16]. De-țĭ este cu putință, în cetate nicĭdecum să nu mergĭ, că nimic bun, nimic trebuincios, nimic folositor petrecereĭ tale veĭ vedea acolo. „Am văzut, zice iarăşĭ Sfântul, fărădelege şi pricire * în cetate" (Ps. **54**.9) [17]. Decĭ pre locurile cele nerăspânditoare şi osebite caută-le, şi să nu te temĭ a locui în ele; deşi nălucirĭ ale dracilor veĭ vedea acolo, să nu te sparii, nicĭ să fugĭ din locul cel de nevoință al folosuluĭ tău. Rabdă fără de frică, şi veĭ vedea măririle luĭ Dumnezeŭ, sprijineala, purtarea de grijă şi pre toată cealaltă deplin adeverirea cea întru mântuire. „Că, aşteptat-am, zice Fericitul bărbat, pre Dumnezeŭ, cel ce mântueşte de împuținarea sufletuluĭ şi de vifor" (Ps. **54**.8) [18]. Să nu biruească pofta răspândireĭ pre voirea ta, că, neînfrânarea pofteĭ schimbă mintea cea fără de răutate (Înț. Sol. **4**.12) [19]. Multe sunt pentru aceasta ispitele. Teme-te de căderĭ şi în chiliea ta fiĭ întemeiat.

7. Dacă aĭ prietenĭ, fugĭ de desele întâlnirĭ şi vorbirĭ ale acestora, că după multă vreme cu dânşiĭ vorbind, va fi şi pentru tine, şi pentru eĭ, maĭ de folos. Iar dacă şi veĭ cunoaşte, că prin

[14] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 33: "Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă".
[15] *Idem*, **8**, 22: "Iar Iisus a zis: Vino după Mine şi lasă morții să-şi îngroape morții lor".
[16] *Psalmii*, **54**, 7: "Iată m-aş îndepărta fugind şi m-aş sălăşlui în pustiu".
* *pricire*, dezbinare, ceartă, sfadă, DEX, *ed. cit.*, p. 848.
[17] *Psalmii*, **54**, 9: "Nimiceşte-i, Doamne şi împarte limbile lor, că am văzut fărădelege şi dezbinare în cetate".
[18] *Idem*, **54**, 8 (în mss. e dat greşit stihul 9 în loc de 8): "Aşteptat-am pe Dumnezeu, Cel ce mă mântuieşte de puținătatea sufletului şi de vifor".
[19] *Cartea înțelepciunii lui Solomon*, **4**, 12: "Căci vraja viciului întunecă cele bune şi ameţeala poftei schimbă gândul cel fără de răutate".

însășĭ acestea să pricinuește ție vătămare, nicĭdecum să te apropiĭ de dânșiĭ. Că prietenĭ ți să cuvine ție să aibĭ pre ceĭ folositorĭ, și care ajută petrecereĭ tale. Fugi și de întâlnirele oamenilor celor viclenĭ și sfadnicĭ, și cu nicĭ unul dintru aceștiea să locuieștĭ împreună; ci încă și de vorbirele lor cele rele te leapădă, că nicĭ luĭ Dumnezeŭ nu slujesc, nicĭ pentru Dânsul trăesc. Bărbațĭ păciuitorĭ fie prieteniĭ tăĭ, frațĭ Duhovniceștĭ, părințĭ Sfințĭ. Că așa și Domnul îĭ numește pre aceștiea zicând: „Muma mea și frațiĭ meĭ, și părințiĭ aceștiea sunt, care fac voea Tatăluĭ Meŭ celuĭ din cerurĭ (Mat. **12**.50 [20]. Mar. **3**.35) [21]. Cu ceĭ ce să învăluesc și să îngrijesc, să nu te sălășluieștĭ împreună, nicĭ să mergi la ospăț cu dânșiĭ; ca nu cumva întru a lor înșălăciune să te tragă pre tine, și de la știința și meșteșugul liniștеĭ să te depărteze pe tine. Că patimă aceasta este întru dânșiĭ. Să nu-țĭ pleci urechea ta la cuvintele lor, și nu priimi cugetul inimeĭ lor, că sunt cu adevărat prea păgubitoare. Către credincioșiĭ pământuluĭ fie-țĭ ție durerea și dorirea inimeĭ tale, spre râvna plânsuluĭ lor. Că „ochiĭ meĭ, zice, preste credincioșiĭ pământuluĭ, ca să șază eĭ împreună cu mine" (Ps. **100**.8) [22]. Iară dacă cineva din ceĭ ce petrec dupre dragostea luĭ Dumnezeŭ, viind la tine, te va chema să mănâncĭ la dânsul, și veĭ să te ducĭ, du-te adecă, dar degrab în chiliea ta întoarce-te. De-țĭ este cu putință afară de chilie nicĭodată să nu dormĭ, ca totdeauna darul plângeriĭ să rămâe lângă tine și depunerea și sârguința cea dintru dânsa neîmpedecată veĭ avea slujba ta.

8. Nu te face poftitor de bucate bune, și de amăgirele cele ce să pricinuesc din ospățurĭ; că ceĭ ce benchetuesc, viĭ fiind au murit, dupre cum a zis și Apostolul (1Tim. **5**.6) [23]. Să nu-țĭ saturĭ pântecele tăŭ de bucatele streinilor ca să nu te împătimeștĭ către ele, și să nu îțĭ facĭ deprindere a cina adeseaorĭ în laturĭ. Că s-aŭ zis: „să nu vă amăgițĭ cu săturarea pântecceluĭ" * Iară dacă și adesea orĭ afară de chiliea ta veĭ vedea pre sinețĭ chemat, lepădă-te; că este păgubitoare de a sa zăbovire afară de chiliea ta. Aceasta jefuește darul, întunecă cugetul, veștejește dorirea. Vezĭ vinul cum este că zăbovind întru un loc, și neclătit petrecând, cum să face de strălucit, așezat și bine mirositor; iar dacă aicea și acolo să poartă, îl face turburat, știros, și la gust neplăcut, și arătând toată răutatea cea din drojdie pricinuită. Decĭ cu acesta asemănându-te pre sinețĭ, ia iscusință de folos. Tae tovărășiele celor mulțĭ, ca să nu se răspândească mintea ta cu cugetele, și îțĭ va tulbura chipul liniștеĭ tale. De lucrarea mâinilor tale grijaște-te, și aceasta de este cu putință noaptea și ziua, pentru ca să nu îngreuezĭ pe cineva; iară maĭ vârtos, și pentru ca să daĭ cu împărtășire, dupre cum și Apostolul Pavel poruncește (2Tes. **3**.12 [24]. Efes. **4**.28) [25]. Și ca și întru aceasta să biruieștĭ pre dracul trândăvieĭ, și pe toate poftele dușmanuluĭ să le rumpĭ. Că s-aŭ obișnuit dracul urăciuneĭ, a năpădi asupra celor deșerțĭ. Și „întru pofte să află, precum zice scriptura, tot cel nelucrător" (Pil. **13**.4) [26]. Din dare și din

[20] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **12**, 50: "Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă".

[21] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **3**, 35: "Că oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea".

[22] *Psalmii*, **100**, 8: "Ochii mei sunt peste credincioșii pământului, ca să șadă ei împreună cu mine. Cel ce umblă pe cale fără prihană, acela îmi slujea".

[23] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 6: "Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă".

* apare o trimitere greșită în mss. la Pilde **24**, 15, dar citatul nu face parte din *Pildele lui Solomon*, capitolul 24, paragraful 15.

[24] *Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 12: "Dar unora ca aceștia le poruncim și-i rugăm, în Domnul Iisus Hristos, ca să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea lor".

[25] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 28: "Cel ce fură să nu mai fure, ci mai vârtos să se ostenească lucrând cu mâinile sale lucrul cel bun, ca să aibă să dea și celui ce are nevoie".

[26] *Pildele lui Solomon*, **13**, 4: "Sufletul celui leneș poftește, însă în zadar. Numai sufletul celor silitori este îndestulat".

loare nu veĭ scăpa de păcat. Decĭ, orĭ de vinzĭ, orĭ de cumperĭ, puţin din preţul cel ce să cuvine, păgubeşte-te pre sineţĭ, ca nu băgându-te şi vârându-te în chipurile cele cu de-adinsul ale iubireĭ de câştig ceĭ împrejurul preţuluĭ, întru prihănirele cele vătămătoare de suflet să cazi: cu prigonirĭ, cu jurământurĭ strâmbe, cu schimbările cuvintelor tale, şi cu unele ca acestea, pre vredniciea cea cinstită a înainte puneriĭ tale, să o necinsteştĭ şi să o ruşinezĭ. Aşa şi tu gândind, despre darea ta şi despre luoare, fereşte-te cu luoare aminte. Iară dacă pre cel maĭ bun îl alegĭ, şi îţĭ este ţie cu putinţă acest lucru, asupra altuĭ oarecarele bărbat credincios aruncă grija ta. Că aşa cu bun suflet făcându-te, te veĭ umplea de bucurie şi veselitoare nădejdĭ.

9. Acestea aşa ştie să te sfătuească pre tine cele trebuincioase, chipul linişteĭ. Decĭ vino şi pre mintea lucrurilor acelor ce de aicea înainte să aduc pre urmă întru dânsa, să o pun înainte ţie. Şezând în chiliea ta, adună-ţĭ mintea ta, adu-ţĭ aminte de ziua morţiĭ. Vezĭ atunci mortăciunea trupuluĭ, înţălege primejdiea (în care să află sufletul), ia în minte durerea; defaimă deşertăciunea cea din lumea aceasta, şi linguşirea şi sârguinţa, ca să poţĭ totdeauna a rămânea întru acelaşi scopos al linişteĭ, şi să nu slăbeştĭ. Adu-ţĭ aminte încă şi de aşezarea care este acum în iad; gândeşte aceea: cum oare să află acolo sufletele? Întru care prea amară tăcere? Saŭ în care suspin prea cumplit? Întru care frică? Saŭ întru câtă îngrijire? Saŭ întru care aşteptare? Gândeşte chinuirea cea neîncetată, lacrămile cele sufleteştĭ şi nemărginite. Încă şi pre ziua Învierei, şi a stărei înaintea luĭ Dumnezeŭ, pomeneşte-o: Năluceşte înfricoşatul acela şi groaznicul Divan. Adă în mijloc, pre cele gătite celor ce păcătuesc, pre ruşinea cea înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a Hristosuluĭ luĭ, cea înaintea Îngerilor, a Arhanghelilor, a Stăpâniilor, şi a tuturor oamenilor. Şi muncele toate, focul cel veşnic, vermele cel fără de sfârşit, tartarul, întunerecul, scrâşnirea dinţilor, şi cea maĭ presus de toate acestea, fricele şi pedepsele. Adă încă şi pre bunătăţile cele gătite drepţilor, îndrăzneala cea către Dumnezeŭ Tatăl, şi cea către Hristosul luĭ, petrecerea cea cu Îngeriĭ, cu Arhangheliĭ, cu stăpâniile, şi cea cu toate cetele Sfinţilor. Împărăţiea şi a aceştiea darurĭ, bucuriea şi desfătarea. Pre pomenirea amândorora acestora, adu-o întru sineţĭ. Şi pentru judecata adecă, a păcatelor, suspină, lăcrămează-te, îmbrăca-te în haina plânsuluĭ, temându-te nu cumva şi tu însuţĭ întru acestea să te ducĭ. Iar pentru bunătăţile cele gătite drepţilor: bucură-te, dănţueşte şi te veseleşte. Şi pre acestea adecă, sârgueşte-te a le dobândi, iar despre acelea, a te înstrăina. Vezĭ, să nu le uiţĭ pre acestea niciodată, măcar înlăntru chilieĭ tale de eştĭ, orĭ afară, pomenirea acestora să nu slobozĭ a eşi din mintea ta. Că măcar prin acestea să scapĭ de gândurile cele întinate şi vătămătoare.

10. Ajunarea * fie-ţĭ ţie, după câtă putere aĭ înaintea feţiĭ Domnuluĭ; aceasta fărădelegile tale şi păcatele tale le va curăţi, face cinstit pre suflet, sfinţeşte pre cuget, pre dracĭ îĭ goneşte, de Dumnezeŭ te face aproape să fiĭ. Şi o dată pe zi mâncând, al doilea rând să nu maĭ pofteştĭ, ca nu mult să te cheltueştĭ şi să turburĭ pre mintea ta. De aicea veĭ putea totdeauna bine să călătoreştĭ către lucrurile faceriĭ de bine, şi spre a omorî pre însăşĭ patimile trupuluĭ tăŭ. Iar când s-ar întâmpla să vie vreuniĭ din fraţĭ, şi este trebuinţă ca şi al doilea şi al treilea rând să mânâncĭ tu, să nu te întristezĭ, nicĭ să te mâhneştĭ; ci te bucură maĭ vârtos că te-aĭ făcut slujitor al trebuinţiĭ fraţilor. Şi al doilea rând şi al treilea mâncând, mulţumeşte luĭ Dumnezeŭ că pre legea dragosteĭ o aĭ împlinit, şi cu adevărat pre însuşĭ Dumnezeŭ îl veĭ avea econom al vieţiĭ tale. Uneorĭ încă şi boală a trupuluĭ să întâmplă, şi ar fi trebuinţă şi a doua oară, şi a treia oară şi de multe orĭ a mânca, nu te tulbura cu gândul. Că nicĭ să cuvine ostenelele cele trupeştĭ ale vieţiĭ noastre, a le ţinea cu asprime şi în vremea boaleĭ, ci întru oarecare a face pogorământ, ca maĭ curând să te facĭ sânătos, ca iarăşĭ să începi ostenelele pusniciei. Iară pentru depărtarea de bucate, nu ne-aŭ oprit de ceva a nu mânca

* *ajuna, ajunez* (în practicile religioase). A nu mânca nimic, a ţine post complet, a răbda de foame (figurativ şi în context laic). Din latina, *adjunare*, DEX, *ed. cit.*, p. 22.

Dumnezeiescul Cuvânt, ci aŭ zis: „iată am dat vouă toate, ca pre niște verdețurĭ de ierburĭ* să le mâncațĭ, nimic îndoindu-vă (Fac. **9**.3.[27]; 1Cor. **10**.25-27[28]). Și iarășĭ: „Nu cele ce intră în gură spurcă pe om" (Mat. **15**.11.)[29]. Decĭ a ne înfrâna de oarecare bucate, acest lucru a[l] voireĭ noastre poate să fie, totdeauna din buna plăcere a nevoințeĭ sufletuluĭ.

11. Privigherea și culcarea pe jos, și toate celelalte rele pătimirĭ, cu dulceață suferi-le, căutând la slava ceea ce va să se descopere ție, împreună cu toțĭ Sfinții. Că nu sunt, vrednice zice, pătimirile vremeĭ de acum, către slava ceea ce va să se descopere nouă (Rom. **8**.18)[30]. Dacă te veĭ mâhni, roagă-te, dupre cum este scris: (Iacob **5**.13)[31]. Însă roagă-te cu frică, cu cutremur, cu durerea inimeĭ, cu trezvire și priveghere. Așa, să cade a te ruga, maĭ ales pentru nevăzuțiĭ vrăjmașĭ ceĭ cumplițĭ, care totdeauna să ispitesc a ne pricinui nouă turburare în fapta aceasta. Când eĭ ne vor vedea pre noĭ întru rugăciune stând, atuncea cu adevărat și eĭ cu sârguință staŭ asupra noastră, pre acelea supuindu-le și vârându-le în mintea noastră, care nu să cade a le aduce aminte, sau a le gândi în vremea când ne rugăm; ca robită pre mintea noastră să o ducă și nelucrătoare, și deșartă, și nefolositoare, pre cererea și rugăciunea noastră să o facă. Deșartă și nefolositoare este cererea și ruga, când nu precum s-aŭ zis maĭ înainte, cu frică, și cu cutremur, și cu trezvire și cu priveghere să săvârșește. Dacă la Împăratul apropiindu-se omul, fiecare își pune cererea sa, cu frică, și cu cutremur, și cu toată luoarea aminte; aŭ nu cu mult maĭ vârtos, asemenea se cade să stăm înaintea luĭ Dumnezeŭ Stăpânuluĭ tuturor și luĭ Hristos, Împăratul Împăraților și Domnul Domnilor, și așișderea pre cererea și ruga noastră a o face; încă și de maĭ multă frică este trebuință? Că Luĭ și toată mulțimea cea gândită a Îngerilor și horile, cu frică slujind și cu cutremur slavoslovindu-L **, neîncetat îĭ înalță cântare de laudă, împreună și celuĭ fără de început a[l] Luĭ Părinte, și prea Sfântuluĭ și de-a pururea împreună vecuitoruluĭ Duh, acum și de-a pururi și în veciĭ vecilor,

AMIN.

* Unii cetind cuvântul acestui cuvios, stau asupră cu îndreptarea, zicând: iată că nu e oprit monahilor a mânca carne; cărora pentru a lor neînțelegere, le aducem aminte: că deși întru începutul vieții monahicești, când încă nu era întărită întrutoate cu predaniile și cu așezământurile Sfinților Părinți, a avut zic obiceiu, unele din Monastiri din orașe, a mânca carne, însă nu și în pustie și schituri. Iar Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul, Părintele nostru, Sava Sfințitul, a așezat ca monahii, nicidecum să nu mănânce carne, și care așezământ l-a priimit, și l-a întărit ca pre o lege neclătită, toată Biserica Ortodoxă de răsărit, din toată lumea. Iar pentru mai luminată înțelegere, rugăm pre cetitor, a ceti cuvântul Starețului Vasilie de la Poiana Mărului, asemenea și cuvântul starețului Paisie, în cartea ascultării. Vezi și la Pedalion, pagina 49 în mss., unde pe larg se arată pricina pentru ce Monahii nu mănâncă carne. (nota traducătorilor).

[27] *Facerea*, **9**, 3: "Tot ce se mișcă și se trăiește să vă fie de mâncare; toate vi le-am dat, ca și iarba verde".

[28] *Întâia epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 25-27:

25. "Mâncați tot ce se vinde în măcelărie, fără să întrebați nimic pentru cugetul vostru.

26. Căci «al Domnului este pământul și plinirea lui».

27 Dacă cineva dintre necredincioși vă cheamă pe voi la masă și voiți să vă duceți, mâncați orice vă este pus înainte, fără să întrebați nimic pentru conștiință".

[29] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **15**, 11: "Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om".

[30] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 18: "Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi".

[31] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **5**, 13: "Este vreunul dintre voi în suferință? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi".

** *slavoslovi*, v. IV tranz. În limbaj bisericesc. A slăvi, a preamări pe Dumnezeu. Din sl. *slavosloviti*, DEX, *ed. cit.*, p. 995.

Ale acestuiaşĭ Evagrie Monahul.
Capete pentru deslușirea patimilor și a gândurilor, 23

1. DINTRE dracii ceĭ ce să împrotivesc vieții ceĭ lucrătoare, ceĭ întăĭ la războĭ împreună să scoală, aceea cărora le sunt încredinţate: poftele lăcomieĭ pânteculuĭ, ceĭ ce ne sfătuesc pre noĭ iubirea de argint, şi ceĭ ce spre căutarea slaveĭ omeneştĭ ne cheamă pre noĭ. Iar ceilalţĭ, toţĭ în urma acestora umblând, pre ceĭ pătimaşĭ şi rănițĭ de aceştiea îĭ ia[u] în priimire. Că nu este cu putință a cădea în mâinele duhuluĭ curvieĭ, cele ce nu s-aŭ biruit maĭ întăĭ de lăcomiea pântecelui. Şi nu este cu putință a-l turbura Mâniea, pre cel ce pentru bucate, saŭ pentru banĭ, saŭ pentru slavă nu se luptă. Şi nu este cu putință a scăpa de dracul mâhnireĭ, cela ce nu a pătimit lipsirea tuturor acestora; nicĭ de mândrie va scăpa, de această întâe naştere dieavolească, cel ce pre rădăcina tuturor relelor, adecă pre iubirea de argint nu o aŭ surgunit (1Tim.**6**.10) [32], fiindcă şi sărăciea smereşte pre om (Pilde, **10**.4).[33] Şi în scurt să zic, nu este cu putință să cază omul în mâinele orĭcăruĭ drac, dacă nu maĭ întăĭ se va răni de întăiĭ stătătoriĭ aceea. Pentru aceea şi dieavolul pre aceste trei gândurĭ, atuncea la Mântuitorul le-au adus. Întăĭ adecă, rugându-se, ca petrele să se facă pâini, al doilea, şi pre toată lumea i-aŭ făgăduit-o, dacă va cădea şi i să va închina luĭ; şi al treilea zicându-ĭ: că dacă îl va asculta, îl va proslăvi, şi nimic dintru atâta cădere nu va pătimi. Decât care Domnul nostru maĭ bun, şi maĭ înalt arătându-se, aŭ poruncit dieavoluluĭ dinapoea Luĭ să se ducă, învăţându-ne pre noĭ prin acestea, că nu este cu putință a împinge pre dieavolul, dacă pre aceste treĭ gânduri nu le vom defăima.

2. Toate gândurile cele drăceştĭ, noime, adecă înţelegerĭ, ale lucrurilor celor simţite aduc în suflet, întru care tipărindu-se, mintea pre chipurile lucrurilor acelora le poartă întru sineşĭ. Prin urmare, dintru însuşĭ lucrul gânduluĭ, putem a cunoaşte ce drac s-a apropieat de noĭ. Adecă, dacă faţa celuĭ ce m-aŭ păgubit pre mine, saŭ m-aŭ necinstit, în mintea mea ar veni, să vădeşte, că, dracul pomenireĭ de răŭ, e cel ce a venit. Dacă iarăşĭ, aducere aminte de banĭ, saŭ de slavă, s-ar face în gândul nostru, din semnul acesta, putem a cunoaşte cine ne turbură; asemenea şi la celelalte gânduri, din semnul acesta veĭ afla pre cel ce stă lângă tine şi te sfătueşte. Însă nu toate pomenirele unor lucrurĭ ca acestora zic, cum că toate de la draci se întâmplă; fiindcă are fire şi însăşi mintea, mişcându-se şi pornindu-se de om, pre nălucirele lucrurilor celor făcute, să le aducă înlăuntru; ci câte pre mânie, saŭ pre poftă, afară de fire, împreună după sineşĭ o trag. Că pentru turburarea dracilor acestora, mintea în cugetul săŭ preacurveşte şi să luptă, neputând să priimească pre gândirea luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce i-aŭ legiuit eĭ, fiindcă strălucirea aceea (neturburata gândire de Dumnezeŭ) prin lipsirea noimelor celor ce se află întru lucrurĭ, în vremea rugăciuneĭ, părţiĭ ceĭ stăpânitoare, întunecată se arată.

---

[32] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor şi cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credinţă, şi s-au străpuns cu multe dureri".

[33] *Pildele lui Solomon*, **10**, 4: "Mâna leneşilor pricinuieşte sărăcie, iar mâna celor înţelepţi adună avuţii".

3. Nu va putea omul, de la sineșĭ pre pomenirele cele pătimșe a le lepăda, dacă nu va face purtare de grijă pentru vindecarea părțiĭ ceĭ poftitoare și mânioase. Pre poftă adecă, prin postirĭ, privigherĭ și culcare pre jos cheltuindu-o; iară pre mânie, prin îndelungi răbdări, suferirea de rele, nepomenirea de răŭ, șĭ prin milostenie îmblânzindu-o. Că dintru acestea două patimi, maĭ toate gândurile cele drăceștĭ să alcătuesc și să înființează, care pre minte o aruncă întru pieire și perzare. Și cu neputință este nouă a birui patimile acestea, netrecând cu vederea cu totul desăvârșit; bucatele, baniĭ, și slava, și încă și pre însuși trupul, pentru gândurile cele ce de multe orĭ să ispitesc să-l pălmuească pre el. Decĭ toată nevoea noastră este, a urma noĭ pre ceĭ ce să primejduesc în mare, și își leapădă vasele din corabie, pentru sila vânturilor și a valurilor celor ce se rădică asupra lor. Însă aicea să cuvine a luoa aminte cu de-adinsul, că nu lepădarea vaselor făcând noĭ, să o facem aceasta ca să fim văzuți de oamenĭ; că apoĭ perdem plata noastră, și altă spargere de corbie ne va priimi pre noĭ, maĭ cumplită decât cea dintăĭ, când duhul draculuĭ slaveĭ deșarte va sufla împrotivă. Pentru aceea, și Domnul nostru, în Evanghelie pre cârmaciul mintea învățându-l zice: „Luoațĭ aminte, milosteniea voastră să nu o facețĭ înaintea oamenilor ca să vadă eĭ: iară de nu, plată nu avețĭ de la Tatăl vostru, care este în cerurĭ" (Mat. **6**.1)[34]. Și iarășĭ: „Și când te rogĭ, nu fiĭ ca fațarniciĭ, că iubesc în adunărĭ, și în unghiurile uliților să se roage, ca să se arate oamenilor: adevăr zic vouă, căcĭ iaŭ plata lor" (stih 5)[35]. „Și, când posteștĭ, nu vă facețĭ ca ceĭ fățarnicĭ, triștĭ, că își smolesc fețele lor, ca să se arate oamenilor că postesc: adevăr zic vouă, că își iaŭ plata lor" (stih 16)[36]. Și se cuvine a luoa aminte aicea la Doftorul sufletelor, cum adecă, prin milostenie, tămăduește pre mânie; iară prin rugăciune, pre minte o curățește; Și iarășĭ, prin postire, pre poftă o vestejește, din care se alcătuește și să înființază noul Adam, carele de a doua oară să înnoește, dupre chipul celuĭ ce l-aŭ zidit pre el (Col.**3**.10)[37]. Întru care, pentru nepătimire, nu este parte bărbătească saŭ femeească; și din pricina unireĭ credințeĭ și a dragosteĭ, nu Elin și Iudeŭ; tăere împrejur și netăere împrejur; varvar, schift,* rob și slobod. Ci toate și întru toate Iisus Hristos (Gal. **3**.28)[38].

Patru visurĭ

4. SĂ CUVINE a căuta, cum draciĭ în nălucirele cele din somn tipăresc chipuri, în partea cea stăpânitoare a mințiĭ noastre. Că un lucru ca acesta să pare că se întâmplă cu mintea și la arătare; când orĭ cu ochiĭ vede, orĭ cu urechile aude, saŭ orĭ cu altă simțire, priimește cea din afară și o ține pre aceea în pomenire, iar pomenirea aducându-le în mișcare, ce aŭ priimit prin trup, duce chipuri în partea cea stăpânitoare. Decĭ draciĭ, mi se pare mie, că pre pomenire mișcându-o, tipăresc pre partea cea stăpânitoare, pentru că organele simțiriĭ în vremea aceea, de somn sunt ținute nelucrătoare. Dar cum iarășĭ pre pomenire o mișcă? Se cuvine a căuta. Aŭ poate prin a patimilor mijlocire? Și aceasta este arătată, dintru căcĭ ceĭ curați și nepătimașĭ, nu maĭ pătimesc nimic întru acest fel. Este

[34] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 1: "Luați aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri".
[35] *Idem*, **6**, 5: "Iar când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor stând în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor".
[36] *Idem*, **6**, 16: "Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă, și-au luat plata lor".
[37] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 10: "Și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit".
* *scit.*
[38] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 28: "Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus".

încă şi oarecare mişcare a pomenireĭ proastă şi nepătimaşă, care de la noĭ se face, orĭ de la Sfintele puterĭ, prin care cu Sfinţiĭ vorbim şi împreună ne ospătăm. Însă a luoa aminte ni să cuvine, că pre chipurile pre care împreună cu trupul, le priimeşte înlăuntru sufletul, pre acestea afară de trup, pomenirea le mişcă, cu patimă orĭ fără patimă. Şi acest lucru este arătat, dintru căcĭ de multe orĭ şi în somnurĭ pătimim noĭ aceasta, trupul liniştindu-se. Că precum este cu putinţă a pomeni apa, şi cu sete şi fără sete; aşa este cu putinţă a pomeni aurul, şi cu lăcomie şi fără lăcomie. Încă şi întru celelalte materiĭ, asemenea. Iară aceea adecă, întru acest fel, saŭ în altul, a afla deosebirele nălucirelor ale releĭ meşteşugirĭ aĭ acelora, este semnul şi cunoaşterea. Împreună încă şi aceasta a o şti ni să cuvine, că şi pre lucrurile cele din afară le uneltesc draciĭ, spre a pricinui nălucire, adecă, pre urletul valurilor la ceĭ ce înoată.

5. Foarte ajută mâniea noastră scoposuluĭ dracilor, când afară de fire să porneşte, şi spre toată reaua meşteşugire a lor să face prea trebuincioasă. Pentru aceea, noaptea şi în fieştecare zi, a o turbura pre aceasta, nicĭ unul dintr-înşiĭ nu se leapădă. Însă când o vor vedea pre dânsa legată cu blândeţa, atuncea pentru drepte pricinĭ îndată o slobozesc pre dânsa, ca prea iute şi ascuţită făcându-se, către gândurile lor cele sălbatece să se facă trebuincioasă. Pentru aceea nevoea urmează, ca nicĭ pentru drepte, nicĭ pentru nedrepte lucrurĭ, să nu o zădărâm pre dânsa, nicĭ sabie primejduioasă să-ĭ dăm celor ce ne sfătuesc, care lucru ştiu că mult de multe orĭ îl fac şi mai mult decât să cuvine, pentru micĭ pricinĭ aprinzându-se de mânie. Că pentru ce, spune-mĭ mie, cazĭ degrab în luptă şi în sfadă? Dacă bucatele şi baniĭ şi slava o aĭ defăimat? Şi pentru ce hrăneşti câinele, după ce te-aĭ făgăduit ca nimic să aibĭ? Iar dacă acesta latră şi asupra oamenilor năvăleşte arătat este, că aĭ tu ceva înlăutru, şi pre acestea voeşte să le păzască. Însă eŭ pre unul ca acesta, departe de rugăciunea cea curată îl socotesc că este, ştiind că mâniea este perzătoare a uneĭ rugăciunĭ ca aceştiea. Încă maĭ mult mă minunez, cum a uitat el şi pre Sfinţĭ, pre David adecă, care strigă: „Părăseşte-te de iuţime, şi lasă mâniea (Ps. **36**.8) [39]. Iară pre Eclisiesticul care porunceşte: „Depărtează-ţi mâniea de la inima ta, şi goneşte răutatea de la trupul tăŭ" (&.**11**.10). Iară pre Apostolul care ne porunceşte: „a rădica în toată vremea şi în tot locul mâini cuvioase, fără de mânie, şi fără de gândurĭ" (1 Tim.**2**.8) [40]. Şi de ce nu ne învăţăm de la tainica şi vechea obişnuinţă a oamenilor, care gonea din case pre câinĭ în vremea rugăciuneĭ? Fiindcă aceasta însemnează, că nu se cade să fie de faţă mâniea, la ceĭ ce se roagă. „Şi mânie de balaur, este vinul lor. Iară Nazoreiĭ de vin se depărta". Iară pentru că nu se cade a ne griji de haine şi de bucate, socotesc că de prisosit este a scri, fiindcă însuşĭ Mântuitorul în Evanghelie ne opreşte: „nu vă grijiţĭ cu sufletul vostru, ce să mâncaţi şi ce să beţĭ, nicĭ cu trupul vostru cu ce să vă îmbrăcaţĭ" (Mat. **6**.25) [41]. Că a neamurilor este arătat acest lucru, şi al celor ce nu cred, şi al celor ce nu priimesc purtarea de grijă a Stăpânuluĭ, şi de Ziditorul să leapădă (stih. 32). Iară de creştinĭ, un lucru ca acesta, cu totul desăvârşit este strein, de îndată ce a crezut; că şi cele două păsărele vândute pre un asariŭ, supt purtarea de grijă a Sfinţilor Îngerĭ sunt. Însă aŭ draciĭ şi acest obicei, că după gândurile cele necurate, să arunce întru noĭ, şi alte multe grijiri. Că se dă în laturĭ Iisus, calabaluc de noime şi de înţelegerĭ în locul minţiĭ fiind, şi neroditor să face cuvântul, înecându-se de grijele cele prin gândurĭ (Mat. **13**.22) [42].

---

[39] *Psalmii*, **36**, 8: "Părăseşte mânia şi lasă iuţimea; nu căuta să vicleneşti".

[40] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 8: "Vreau deci ca bărbaţii să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie şi fără şovăire".

[41] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 25: "De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana şi trupul decât îmbrăcămintea?".

[42] *Idem*, **13**, 22: "Cea semănată în spini este cel care aude cuvântul, dar grija acestei lumi şi înşelăciunea avuţiei înăbuşă cuvântul şi îl face neroditor".

Deci lepădându-le pre dânsele, ia să aruncăm grija noastră spre Domnul (Ps. **54**.25 [43]. Evr.**13**.5 [44]) cu cele de faţă îndestulându-ne, şi vieaţă săraciască petrecând, şi haină proastă purtând, şi de născătorii slavei deşarte să ne desbrăcăm în fiecare zi. Iară dacă cineva socoteşte că se ruşinează pentru haina cea săracească, vază pre Sfântul Apostol Pavel în frig şi în golătate, pre cununa dreptăţii aşteptându-o (2 Tim.**4**.8) [45]. Dar de vreme ce privelişte, şi loc de nevoinţă aŭ numit Apostolul pre lumea aceasta, (1 Cor. **9**.24) [46] să vedem de este cu putinţă, cel ce s-a îmbrăcat cu gândurile grijei, a alerga către celenchiul cel de sus a lui Dumnezeŭ (Filip. **3**.14) [47], şi a să lupta împrotiva stăpâniilor, şi a domniilor, şi asupra stăpâniilor veacului acestuia (Efes. **6**.12) [48]. Saŭ adecă, nu ştiŭ şi din istoriea cea simţită învăţându-mă, că se va împedeca adecă, luptătorul de haină, împrejur trăgându-se, precum mintea de gândurile grijei. Fiindcă adevărat este cuvântul cel ce zice: că mintea să îngăduiască în vistieriea sa nedeslipită „că unde e comoara voastră, zice, acolo va fi şi inima voastră (Mat. **6**.21) [49].

6. Din gânduri, unele adecă tae, iară altele să tae; şi tae adecă, cele rele pre cele bune, dar să tae iarăşi, cele rele de cele bune. Deci Duhul cel Sfânt la gândul cel ce s-a pus mai întâi ia aminte, şi dupre acela ne judecă pre noi, saŭ ne priimeşte. Iar ceea ce o zic, întru acest fel este. Am oarecare gând de iubire de streini, şi îl am cu adevărat pentru Domnul; însă acestuia venindu-i asupră ispititorul, să tae, dacă îl sfătueşte pentru slavă să priimească pre streini. Şi iarăşi: am gând de iubire de streini, ca să mă arat oamenilor, dar şi acestuia venindu-i asupră gândul cel mai bun, să tae, fiindcă către Domnul mai vârtos, pre fapta bună a noastră o îndreptează, şi nu ne sileşte pre noi, ca pentru oameni să lucrăm acestea.

7. Între gândurile cele Îngereşti şi între cele omeneşti, şi între cele de la draci, această deosebire cu multă pândire am cunoscut că este: Că întâi adecă, gândurile cele Îngereşti pre firele lucrurilor le iscodesc, şi pre cuvintele lor cele Duhovniceşti le urmează. Adecă: pentru ce s-a făcut aurul, şi pentru ce ca nisipul jos pre oare unde în părţile pământului s-aŭ semănat? Şi cu multă osteneală şi durere se află; Şi cum după ce s-au aflat, cu apă să spală şi focului se dă, şi apoi aşa în mâinele meşterului se pune, ale celui ce face pre sfeşnicul cortului, şi cădelniţa, şi căţuele, şi păharele, dintru care nu mai bea acum, pentru darul Mântuitorului nostru, Vaviloneanul împărat (Dan. **5**.3) [50]. Iară Cleopa, aduce inima arzând de tainele acestea (Luca **24**.32) [51]. Iară gândul cel drăcesc, pre acestea nici le vede, nici le ştie, ci numai pre singură câştigarea aurului celui simţit, cu obrăznicie o vâră în mintea noastră, şi pre desfătarea şi pre slava ceea ce va să fie dintru acesta, mai înainte ne-o spune. Iară gândul cel omenesc, nici pre câştigare o caută, nici iscodeşte să cunoască, a cui semn

[43] *Psalmii*, **54**, 25: "Aruncă spre Domnul grija ta şi El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului".

[44] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 5: "Feriţi-vă de iubirea de argint şi îndestulaţi-vă cu cele ce aveţi, căci însuşi Dumnezeu a zis: «Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi»".

[45] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 8: "De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, şi nu numai mie, ci şi tuturor celor ce au iubit arătarea Lui".

[46] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 24: "Nu ştiţi voi că acei care aleargă în stadion, toţi aleargă, dar numai unul ia premiul? Alergaţi aşa ca să-l luaţi".

[47] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 14: "Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele dinainte, alerg la ţintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus".

[48] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 12: "Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânirilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduhuri".

[49] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 21: "Căci unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta".

[50] *Daniel*, **5**, 3: "Atunci au fost aduse vasele de aur şi de argint care fuseseră luate din templul lui Dumnezeu din Ierusalim şi au băut din ele regele şi dregătorii săi, femeile sale şi concubinele sale".

[51] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **24**, 32: "Şi au zis unul către altul: Oare nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale şi când ne tâlcuia Scripturile?".

este aurul, fără numai pre chipul aurului gol, de patimă şi de lăcomie despărţit, îl aduce în minte. Acelaşi cuvânt şi pentru celelalte lucruri se va zice, dupre canonul acesta, tainic iscodindu-se şi cercându-se.

8. Este un drac, carele să numeşte amăgitor, şi dimineaţa despre ziuă mai ales să arată fraţilor, carele duce pre mintea lor din cetate în cetate, şi din sat în sat, şi din casă în casă, ca când goale făcând vorbirele şi întâlnirele, şi cu care cunoscuţi vorbind mai lung. Şi pre aşa aşezare cu cei ce îi întimpenă şi stricându-o, şi câte puţin câte puţin, departe făcându-se de cunoştinţa lui Dumnezeu şi de fapta bună, şi de aşa făgăduinţă şi chemare uitând. Deci să cade pusnicul, să-l pândească pre acesta, de unde vine şi unde se aşază, că nu în zadar, nici cum s-ar întâmpla pre lunga această încunjurare o lucrează, ci ca pre aşezarea pusnicului vrând să o strice face aceasta; că arprinzându-se mintea dintru acestea şi din multele vorbiri, îmbătându-se, îndată întru dracul curviei, sau întru al mâniei, sau întru al scârbei să cază, care mai ales vatămă pre strălucirea Aşezării lui. Iar noi, dacă avem scopus ca să cunoaştem mai lămurit viclenia şi măestriea dracului acestuia, să nu grăim degrab către dânsul, nici să-i vestim pre cele ce se fac, cum adecă lucrează el în minte vorbirele, şi în ce chip câte puţin goneşte pre minte spre moarte, că apoi va fugi de la noi; că nu priimeşte el să fie văzut când lucrează acestea, şi nimic dintru aceea nu vom şti de acelea care ne-am sârguit a ne învăţa; ci şi altă zi, şi două să-i slobozim lui a săvârşi lucrarea aceasta. Că cu de-adinsul învăţându-ne vicleşugul lui, pe urmă cu un singur cuvânt să-l întoarcem în fugă. Dar de vreme ce după vremea ispitei, să întâmplă ca mintea turburată fiind, de nu poate să vadă cu de-adinsul * pre cele ce se fac, după ducerea dracului acestuia, aceasta facă-se: Şezând, adu-ţi aminte întru sineţi de lucrurile cele ce s-a întâmplat ţie, şi de unde ai început, şi unde te-ai dus, şi în care loc te-ai prins de duhul curviei, sau de al scârbei, sau de al mâniei, şi cum iarăşi s-au făcut cele făcute. Acestea învaţă-le, şi dă-le pomenirei, ca să poţi a-l mustra pre el când va veni, şi pre locul cel ascuns de dânsul vesteşte-l şi de aicea nu vei mai urma lui. Iară dacă voeşti şi întru nebunie a-l chema pre el şi a-l arunca, mustră-l pre dânsul îndată când stă de faţă, şi pre întâiul loc în care ai intrat, şi pre al doilea, şi pre al treilea cu cuvântul arată-i-l; că foarte să îngreuează nesuferind ruşinea. Şi dovadă că la bună vreme ai răspuns către dânsul, fie-ţi ţie aceasta, că a fugit gândul de la tine; că nu este cu putinţă să stea, la arătare mustrându-se. După biruinţa dracului acestuia urmează un somn prea greu, şi o amorţire cu răceală multă a genelor, şi căscări nenumărate, şi umeri îngreueaţi, pre care pre toate acestea prin rugăciune întinsă, le risipeşte Duhul cel Sfânt.

9. Urăciunea cea asupra dracilor, foarte ne ajută nouă către mântuire, şi către lucrarea faptei bune e îndămânatecă, şi pre aceasta a o hrăni între înşine, ca pre oarecare naştere bună, nu putem, fiindcă duhurile iubirilor de dulceţi o luptă pre dânsa, şi către prietenie şi obişnuinţă pre suflet iarăşi îl cheamă. Ci pre prieteniea aceasta, iară mai vârtos, şi pre cangrena cea mai greu de vindecat, Doftorul sufletelor prin părăsire o tămădueşte; că slobode să pătimim noi de la dânşii oarece lucru înfricoşat, noaptea şi ziua. Şi iarăşi sufletul către urăciunea cea dintâi să întoarce, învăţându-se a zice către Domnul ca David: „cu urăciune desăvârşit i-am urât pre dânşii, întru neprieteni mi s-au făcut mie" (Ps.138.21) [52]. Că acesta este cel ce cu urăciune desăvârşit pre vrăjmaşi i-au urât, cine nici cu lucrarea, nici cu gândul păcătueşte, care al cei prea mari şi al întâei nepătimiri este semnul.

---

* *înadins*, cu un anumit scop anume, intenţionat.

[52] *Psalmii*, **138**, 21: "Oare, nu pe cei ce Te urăsc pe Tine, Doamne, am urât şi asupra vrăjmaşilor Tăi m-am mâhnit?".

Pentru duhul nesimţireĭ

10. IARĂ pentru dracul care pre suflet îl face nesimţitor, ce se cade şi să zic? Că eŭ mă tem, a scri pentru dânsul. Cum sufletul îşi esă dintru aşa aşezare, şi de frica luĭ Dumnezeŭ şi de evlavie să desbracă, şi pre păcat nu îl socoteşte păcat, şi pre fărădelege n-o socoteşte fărădelege? Iară pre muncă şi pre judecata cea veşnică, ca pre un graiŭ gol le pomeneşte. Şi îşi râde cu adevărat de cutremurul cel de foc purtător. Şi pre Dumnezeŭ măcar că îl mărturiseşte, iar poruncile Luĭ nici a şti voeşte, îl bate pre el în piept când se porneşte spre păcat, şi el nu simte, din scripturĭ îĭ vorbeşte, şi el ca un orbit nu vede, şi ca un surd nu aude. Pre ocara cea de la oamenĭ i-o aduce luĭ, şi el nu o socoteşte întru nimic, pre ruşinea cea înaintea oamenilor, şi el nu pricepe ca un porc ce a mijit şi gardul l-a rupt. Şi pre dracul acesta, gândurile slaveĭ deşarte zăbovidu-se, îl aduce asupră; ale căruia de nu s-ar fi scurtat zilele acelea, nu s-ar fi mântuit tot trupul (Mat. **24**.22)[53]. Că acelor ce rar vin la fraţĭ în chinovie este dracul acesta, şi pricina este arătată: că pentru primejdiile altora, şi ale celor ce se tescuesc în boale, saŭ în temniţe pătimesc rele norocirĭ, saŭ ale celor ce cad în moarte fără de veste şi grabnică, el îndată se apucă de fugă, fiindcă sufletul umplându-se de pătimire, vine întru umilinţă, după care întunecarea ce de la dracul s-a alcătuit, săĭ risipeşte. De care noĭ (pustniciĭ suntem lipsiţĭ pentru pustietate, şi pentru rărimea bolnavilor celor ce se află la noĭ. Pre dracul acesta maĭ ales izgonindu-l Domnul, în Evanghelie a poruncit, să cercetăm pre ceĭ bolnavĭ, şi pre ceĭ din temniţă. Că bolnav, zice, am fost, şi aţi venit la mine" (Mat.**25**.36)[54]. Pe lângă aceasta a şti ni se cuvine, dacă cineva din pustnicĭ, după ce aŭ căzut în mâinele draculuĭ acestuia, nu a priimit gândurĭ curveştĭ, orĭ chiliea pentru trândăvie nu o aŭ părăsit, aceasta însemnează, că, răbdare şi întreagă înţelepciune, care s-aŭ pogorât din cerurĭ, a priimit; şi fericit este pentru o nepătimire ca aceasta. Iar când din ceĭ ce s-aŭ făgăduit să se nevoească întru cinstirea de Dumnezeŭ, şi voesc a să sălăşlui cu mireniĭ, păzască-se de dracul acesta; că eŭ pentru dânsul a zice, saŭ mai mult a scrie, şi de oamenĭ mă ruşinez.

Pentru duhul mâhniciuneĭ

11. IARĂ dраciĭ învaţă pre suflet a fi iubitor de dulceţĭ, numaĭ singur dracul scârbeĭ, nu voeşte a face aceasta, ci pre gândurile celor ce aŭ intrat în pustie le strică, şi pre dulceaţa şi desmerdarea sufletuluĭ o curmează, şi prin scârbă-l usucă; „fiindcă oasele bărbatuluĭ mâhnicios se usucă (Pilde, **17**.23)[55]. Şi cu măsură adecă dându-ĭ război, iscusit pre pustnic îl lucrează: că îl pleacă, nimic din lumea acesta să priimească, şi despre toată dulceaţa şi mângâerea a să întoarce. Iar când maĭ mult îngăduеşte, naşte gândurĭ care sfătuesc pre suflet să iasă pre ascuns, saŭ îl silesc să fugă departe de locul unde locueşte. Care lucru l-aŭ socotit oarecând şi l-aŭ pătimit. Sfântul Iov, de dracul acesta supărat fiind, „Că o! de aşĭ fi putut, zice, eŭ pre sine-mĭ să mă omor, saŭ să mă rog de altul să-mĭ facă mie aceasta" (Iov, **30**.24)[56]. Închipuirea draculuĭ acestuia este heara ce se numeşte, Ehidnă (viperă) a căruia venin în puţină măsură fiind dat, strică toate veninurile celorlalte heare; iară când fără măsură să priimeşte, şi însuşi jivina aceasta să strică. Draculuĭ acestuia aŭ dat Pavel pre cela ce aŭ

---

[53] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **24**, 22: "Şi de nu s-ar fi scurtat acele zile, n-ar mai scăpa nici un trup, dar pentru cei aleşi se vor scurta acele zile".
[54] *Idem*, **25**, 36: "Gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine".
[55] *Pildele lui Solomon*, **17**, 22: "O inimă veselă este un leac minunat, pe când un duh fără curaj usucă oasele".
[56] *Cartea lui Iov*, **30**, 24. Trimiterea din mss. nu corespunde.

nelegiuit în Corint. Pentru că iarăşĭ degrab aŭ scris, zicând: „Întăriţĭ Corintenilor către dânsul dragoste, ca nu cumva de maĭ multă scârbă să se înghiţă unul ca acesta" (2 Cor. 2.7,8) [57]. Însă ştie duhul acesta, că necăjind pre oamenĭ pricinuitorĭ de nevoinţă bună să se facă. De unde şi Sfântul Ioan Botezătorul, pre ceĭ înveninaţĭ de duhul acesta, şi năzuia la Dumnezeŭ „Puĭ de vipere, îĭ numea zicând, cine v-aŭ arătat vouă, să fugiţĭ de mâniea ceea ce va să fie? Faceţĭ dar rodurĭ vrednice de pocăinţă. Şi să nu vă lăudaţĭ între voĭ înşivă zicând: tată avem pre Avraam". (Mat. 3.7-9) [58]. Cu toate acestea, tot cel ce a urmat pre Avraam, şi a eşit din pământul săŭ şi din rudenia sa, el şi decât dracul acesta s-a făcut maĭ tare.

Pentru mânie

12. CINE a biruit mâniea, aceasta pre dracĭ i-aŭ biruit, iar dacă cineva s-aŭ robit de aceasta, acesta de vieaţa Monahicească este strein, şi resleţit de căile Mântuitoruluĭ nostru, fiindcă însuşĭ Domnul, să zice, că „învaţă pre ceĭ blânzi căile sale" (Ps.**24**.10) [59]. Pentru aceea şi cu greŭ de vânat se face mintea pustnicilor, care în câmpul blândeţeĭ scapă. Că maĭ de nicĭ una din faptele bune nu se tem draciĭ, ca de blândeţă. Pre aceasta Marele Moisi acela o aŭ câştigat, care maĭ blând decât toţĭ oameniĭ s-au numit (Num.**12**.3) [60]. Şi Sfântul David o aŭ hotărât că este vrednică de pomenirea luĭ Dumnezeŭ, zicând: „Adu-ţĭ aminte Doamne de David, şi de toate blândeţele luĭ" (Ps. **131**.1) [61]. Încă şi singur Mântuitorul nostru, ne aŭ poruncit nouă, să ne facem următorĭ blândeţeĭ Luĭ zicând: „Învăţaţi-vă de la mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţĭ afla odihnă sufletelor voastre" (Mat.**11**.29) [62]. Iar dacă cineva de bucate şi de băutură se va înfrâna, dar pre mânie prin gânduri rele o zădăreşte întru sine, asemenea este acesta uneĭ corăbiĭ ce călătoreşte pe marea pontuluĭ, şi are pre un drac cârmaciŭ. Pentru aceea a luoa aminte ni se cuvine cu toată puterea la câinele nostru, şi a-l învăţa pre dânsul, ca numaĭ pre lupĭ să-ĭ rupă, iară pre oĭ să nu le mănânce, ci pre toată blândeţa să o arate către toţĭ oameniĭ.

Pentru slava deşartă

13. DIN GÂNDURI, numaĭ singur al slaveĭ ceĭ deşarte este cu mult maĭ materiealnic, şi carele maĭ pre toată lumea o cuprinde, şi tuturor dracilor le deşchide uşele, ca un oarecare vânzător răŭ al oarecăriea cetăţĭ făcându-se. Pentru aceasta foarte smereşte pre mintea pustnicului (adecă, o vatămă) de multe cuvinte şi bucuriĭ umplându-o pre dânsa; şi pre rugăciunele luĭ vătămându-le, prin care pre toate ranele sufletuluĭ săŭ a le tămădui să sârgueşte. Pre gândul acesta toţĭ draciĭ

[57] *Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 7–8: "7. Aşa, încât voi, dimpotrivă, mai bine să-l iertaţi şi să-l mângâiaţi, ca să nu fie copleşit de prea multă întristare unul ca acesta. 8. De aceea vă îndemn să întăriţi în el dragostea".

[58] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **3**, 7–9: "7. Dar văzând Ioan (Botezătorul) pe mulţi din farisei şi saduchei venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiţi de mânia ce va să fie? 8. Faceţi deci roadă, vrednică de pocăinţă. 9. Şi să nu credeţi că puteţi zice în voi înşivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate şi din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam".

[59] *Psalmii*, **27**, 10: "Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăţa-va pe cei blânzi căile Sale".

[60] *Numerii*, **12**, 3: "Moise însă era omul cel mai blând dintre toţi oamenii de pe pământ".

[61] *Psalmii*, **131**, 1: "Adu-Ţi aminte, Doamne, de David şi de toate blândeţile lui".

[62] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 29: "Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre".

biruindu-se, împreună îl cresc; şi iarăşi printr-însul apucă toţi intrare în suflet; făcând eĭ pre cele maĭ de pre urmă, maĭ rele decât cele dintăĭ (Luc. **11**.26) [63]. Din gândul acesta să naşte şi cel al mândrieĭ, cela ce pre pecetea asemănăriĭ, şi pre cununa frumuseţiĭ, din ceruri îndată o aŭ scuturat pre pământ (Iezechie, **28**.12) [64]. Ci să te depărtezĭ de la aceata, şi să nu întârziezĭ, ca să nu vindem altora vieaţa şi traiul nostru celor nemilostivĭ (Pil.**5**.9) [65]. Iar pre dracul acesta îl izgoneşte rugăciunea cea întinsă, şi nimic a face, saŭ a zice de voe, celor ce ajută către slava cea deşartă şi blestemată.

14. Când mintea pustnicilor va câştiga puţină nepătimire, atuncĭ pre calul slaveĭ deşarte luându-l, îndată aleargă prin cetăţi, săturându-se de laudă neţinută şi nesăţioasă, cea din slava deşartă pricinuită. Pre care dupre iconomie, întâmpinându-o duhul curvieĭ, şi întru-n vifor cu vârtej pre acesta încuindu-o, o învaţă pre dânsa să nu maĭ părăsească patul, maĭ înainte de sănătatea cea desăvârşit, nicĭ pre bolnaviĭ ceĭ fără de rânduială să-ĭ urmeze, care încă rămăşiţă de boală având întru sine, se daŭ pre sineşĭ căilor şi băilor fără de vreme, şi în boalele cele de întoarcere cad. Pentru aceea şezând noi în chilie, să luom aminte întru înşine maĭ vârtos, ca sporind adecă întru fapta bună, cu greŭ porniţĭ către răutate să ne facem. Şi înnoindu-ne întru cunoştinţă, mulţime de priviri de multe felurĭ vom luoa; şi înălţindu-ne întru rugăciune, maĭ luminată pre lumina Mântuitoruluĭ o vom vedea.

15. Pre toate adecă relele lucrurĭ şi furtişagurile dracilor a le scrie, nu pociŭ; şi pre toate relele meşteşugirĭ ale lor a le număra mă ruşinez, totodată mă tem şi de cetitoriĭ ceĭ proştĭ. Dar însă auzĭ pre vicleniea duhuluĭ curvieĭ. Când cineva pre nepătimirea părţiĭ ceĭ poftitoare o va câştiga, şi gândurile cele spurcate şi urâte cam recĭ se vor face, atunci aduce înlăuntru în gândul lor, bărbaţĭ şi mueri jucându-se uniĭ cu alţiĭ, şi fac pre pustnicĭ văzătorĭ de lucrurĭ de ruşine şi de chipurĭ grozave. Însă ispita aceasta, nu este din numărul celor ce zăbovesc în minte, că rugăciunea cea cu luoare aminte, şi dietă (ajunare) prea strâmtorată, cu privighere şi cu iscusinţa vederelor celor Duhovniceştĭ, ca pre un noor fără de apă o goneşte pre dânsa. Însă să întâmplă uneorĭ de se atinge şi de trupurĭ, şi către înfocare necuvântătoare pre dânsele le slăbănogeşte. Încă şi altele nenumărate meşteşugurĭ alcătueşte vicleanul acesta, care nu e de nevoe a le publica şi a le da scrisoareĭ. Ajută şi împrotiva unor gândurĭ ca acestea şi ferbinţala mânieĭ, care împrotiva draculuĭ acestuia să porneşte. De care mânie el maĭ mult se teme, şi de gândurile acestea el se turbură, şi îĭ strică noimele şi socotelele luĭ. Şi aceasta este aceea: „mânieaţi-vă şi nu greşiţĭ" (Ps.**4**.4.) [66] folositoare doftorie întru ispite aducând sufletuluĭ. Urmează încă şi dracul mânieĭ pre dracul acesta, şi formălueşte şi el pre oarecare din născătorĭ, orĭ din prietenĭ, orĭ din rudeniĭ, ocărâţĭ ca de nişte nevrednicĭ; şi pre mâniea pustnicului o porneşte, ca să grăească vreun cuvânt rău, saŭ să facă, către ceĭ ce se arată în minte. La care de nevoe lucru este, a luoa aminte, şi degrab a răpi pre minte, de la nişte idolĭ ca aceştia, ca nu zăbovindu-se întru dânşiĭ, să se facă în vremea rugăciuneĭ tăciune fumegând. Însă întru ispitele acestea cad maĭ ales ceĭ mânioşĭ şi care cu lesnire spre pornire să aprind: Cariĭ sunt departe de rugăciunea cea curată şi de cunoştinţa Mântuitoruluĭ Iisus Hristos.

16. Pre noimele şi înţălegerile veacuIuĭ acestuia, Domnul, ca pre nişte oĭ, omuluĭ, păstoruluĭ celuĭ bun le-aŭ dat. Şi scris este: că fieştecăruia om s-aŭ dat chibzuire întru inima sa, înjugând cu dânsul pre poftă şi pre mânie spre ajutor: ca prin mânie adecă, să izgonească pre noimele lupilor, iar prin poftă, să iubească oile (bunele cugetărĭ) şi când de ploĭ şi de vânturĭ se bate de multe orĭ. I-aŭ

---

[63] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 26: "Atunci merge şi ia cu el alte şapte duhuri mai rele decât el şi intrând, locuieşte acolo; şi se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi".

[64] *Iezechiel*, **28**, 12: "Fiul omului, plânge pe regele Tirului şi-i spune. Aşa zice Domnul Dumnezeu: Tu erai pecetea desăvârşirii, deplinătatea înţelepciunii şi cununa frumuseţii".

[65] *Pildele lui Solomon*, **5**, 9: "Ca să nu dai virtutea ta altora şi anii tăi unuia fără de milă".

[66] *Psalmii*, **4**, 4: "Mâniaţi-vă, dar nu greşiţi, de cele ce ziceţi în inimile voastre, întru aşternuturile voastre, vă căiţi", (În mss. indicaţia era greşită. Trimitea la Psalmul **4**, stihul 5).

dat lângă acestea şi lege, ca să pască oile; şi loc de verdeaţă şi apă de odihnă (Ps.**22**.2) [67], şi psaltire şi alăută, şi toiag şi vargă, ca din turma aceasta, şi să se hrănească şi să se îmbrace, şi iarbă de munte să adune (Pil.**27**.25) [68]. Că, cine zice: „paşte turma, şi din laptele turmeĭ nu mănâncă?" (1 Cor.**9**.7) [69]. Decĭ să cade pustnicului, ziua şi noaptea să-şĭ păzască turma aceasta; ca nu vreuna din prăsilĭ să se facă răpită de heare, saŭ în mâinile tâlharilor să cază. Iar dacă şi ceva de acest fel s-ar întâmpla în vreo vale, îndată să o răpească din gura leuluĭ saŭ din a ursuluĭ, (1.Imp.**17**.34) [70]. Şi să face noima cea pentru fratele de heară răpită, dacă cu urăciune s-ar paşte între noĭ; şi cea pentru muere, dacă cu poftă urâtă s-ar învârti întru noĭ, şi cea a auruluĭ şi a argintuluĭ, dacă cu lăcomie s-ar sălăşlui întru noĭ; şi noimele Sfintelor darurĭ, dacă cu slavă deşartă s-ar paşte în noĭ. Şi cu celelalte noime aşişderea se va întâmpla dacă se vor fura de patimĭ. Şi nu numaĭ ziua se cade a păzi această turmă, ci şi noaptea privighind a le străjui. Că să întâmplă şi nălucindu-se pustnicul, cu ruşine şi cu vicleşug să pearză tot. Şi aceasta este cea de Sfântul Iacob zisă: „nu ţe-am adus ţie oae de heară răpită: Eŭ am plătit furtişagurile cele de ziuă şi furtişagurile de noapte, şi m-am ars de arşiţa zileĭ şi de îngheţul nopţiĭ. Şi somnul s-a depărtat de la ochiĭ meĭ" (Fac.**31**.38-40) [71]. Iar dacă din osteneală vreo trândăvie s-ar întâmpla nouă, puţin alergând noĭ în sus la peatra cunoştinţeĭ, cu psaltirea să vorbim, lovind prin faptele bune ale cunoştinţeĭ coardele eĭ. Şi să paştem iarăşĭ pe supt Muntele Sionuluĭ oile noastre, ca Dumnezeul Părinţilor noştri, şi pre noĭ din rug să ne cheme (Eşire, **3**.1,2) [72] şi pre puterea semnelor şi a minunelor să ne dăruească nouă.

17. Pre firea cea cuvântătoare, care de patimĭ s-a omorât o înviează Hristos prin privirea tuturor veacurilor, Iar Tatăl Acestuia, pre sufletul cel ce a murit cu moartea lui Hristos îl înviează prin cunoştinţa Sa. Şi aceasta este cea de Sfântul Apostol Pavel zisă: „Că de am murit cu Hristos credem, că vom şi viea cu Dânsul" (Romanĭ **6**.8) [73].

18. Când mintea de omul cel vechi se va dezbrăca, şi întru cel al daruluĭ se va îmbrăca, atuncea şi pre a sa aşezare o va vedea în vremea rugăciuneĭ, asemănată Sapfiruluĭ şi văpseleĭ ceĭ cereştĭ. Pre care şi loc al luĭ Dumnezeŭ, scriptura o numeşte, care de ceĭ bătrâni, s-a văzut pre Muntele Sionuluĭ (Eş.**24**.10) [74].

19. Din necuraţiĭ dracĭ, uniĭ adecă pre om, ca pre un om îl ispitesc; iar alţiĭ pre om, ca pre o vită necuvântătoare îl turbură. Şi ceĭ dintâĭ adecă venind, pre noimele slaveĭ deşarte, saŭ ale mândrieĭ, saŭ ale pizmeĭ, saŭ pre ale grăireĭ de rău, le bagă întru noĭ; care noime, de nicĭ una din vitele cele necuvântătoare nu se atinge. Iar ceĭ de al doilea apropiindu-se, mânie saŭ poftă afară de fire pornesc întru om; Că patimile acestea de obşte sunt ale noastre şi ale vitelor celor necuvântătoare,

---

[67] *Psalmii*, **22**, 2: "La loc de păşune, acolo m-a sălăşluit; la apa odihnei m-a hrănit".

[68] *Pildele lui Solomon*, **27**. 25: "Când iarba s-a trecut şi păşunea s-a isprăvit şi fânul de pe dealuri s-a strâns".

[69] Trimitere greşită. E vorba de fapt de un citat extras tot din *Pildele lui Solomon*.

[70] *Cartea întâi a Regilor*, **17**, 34: "David însă a zis către Saul: «Robul tău a păscut oile tatălui său şi când se întâmpla să vină leul sau ursul să ia vreo oaie din turmă»". În stihul următor 35: "Atunci eu alergam după el şi i-o luam din gura lui..."

[71] *Facerea*, **31**, 38–40: "38. Iată douăzeci de ani am stat la tine: oile tale şi caprele tale n-au lepădat; berbecii oilor tale nu ţi i-am mâncat. 39. Vite sfâşiate de fiare nu ţi-am adus: acestea au fost paguba mea. Din mâna mea ai cerut ceea ce se furase în timpul zilei şi în vremea nopţii. 40. Ziua eram mistuit de căldură, iar noaptea de frig şi somnul nu se lipea de ochii mei".

[72] *Ieşirea*, **3**, 1–2: "1. În vremea aceea, Moise păştea oile lui Ietro, preotul din Madian, socrul său. Şi depărtându-se odată cu turma în pustie, a ajuns până la muntele lui Dumnezeu, la Horeb; 2. Iar acolo i S-a arătat îngerul Domnului într-o pară de foc, ce ieşea dintr-un rug: şi a văzut că rugul ardea dar nu se mistuia".

[73] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 8: "Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom şi vieţui împreună cu El".

[74] *Ieşirea*, **24**, 10: "Şi au văzut locul unde stătea Dumnezeul lui Israel; sub picioarele Lui era ceva, ce semăna cu un lucru de safir, curat şi limpede ca seninul cerului".

care patimi supt firea cea cuvântătoare sunt acoperite. Pentru aceea zice Duhul cel Sfânt către gândurile adecă cele ce se întâmplă oamenilor „Eŭ am zis, Dumnezeĭ sunteţĭ şi fiĭ aĭ Celuĭ prea Înalt toţi, iar voĭ ca nişte oamenĭ murițĭ, şi ca unul din boerĭ cădeţĭ" (Ps.**81**.6,7) [75]. Iar către cele ce se pornesc cu necuvântare, ce zice? „Nu fiţĭ ca calul şi ca muşcoiul, întru care nu este pricepere" (Ps.**31**.10) [76] în strună şi în zăbală veĭ strânge fălcile lor, celor ce nu se apropie către tine; iar sufletul cel păcătuitor, acesta va muri.

Arătat este, că oamenii adecă ca nişte oameni mor, şi de oamenĭ se îngroapă; iar ceĭ necuvântători omorându-se, adecă căzând, de vulturĭ şi de corbĭ se vor mânca, aĭ căror puĭ, uniĭ cheamă pre Domnul, iară alţiĭ se frământă în sânge. Cel ce are urechĭ de auzit, auză!

20. Când vreunul din duşmaniĭ tăĭ venind, te-ar răni pre tine, şi tu voeştĭ ca sabiea luĭ să o întorcĭ, dupre cea scrisă, în inima luĭ (Ps.**36**.15) [77] fă aşa precum îţĭ zicem: Despărţeşte întru sineţĭ, pre gândul cel de dânsul aruncat întru tine, orĭcare ar fi el, şi din câte lururĭ s-aŭ alcătuit, şi ce fel este acesta, care maĭ ales năcăjeşte pre minte. Iară ceea ce o zic, întru acest fel este: Fie gândul cel trimis de dânsul al iubireĭ de argint; pre acesta despărţeşte-l şi în mintea ceea ce l-aŭ priimit pre el, şi în noima auruluĭ; şi pre însuşĭ aurul, şi pre patima iubireĭ de argint. De aceea întreabă-le: Ce păcat este dintru acestea? – mintea –? şi apoĭ cum este chip a luĭ Dumnezeŭ? Dar noima auruluĭ? şi aceasta, cine o ar fi zis cândva minte având? Dar însuşĭ aurul este păcat? şi pentru ce s-a făcut? Decĭ urmează să fie pricina cea a patra a păcatuluĭ (iubirea de argint) care nu este lucru înfiinţat după fiinţă, nicĭ noimă a vreunuĭ lucru, ci oarecare dulceaţă urâtoare de om, care dintru stăpânirea de înşine se naşte, şi care sileşte pre minte să uneltească răŭ pre zidirele luĭ Dumnezeŭ; Pre care dulceaţă, porunceşte legea luĭ Dumnezeŭ a o tăia. Şi acestea tu iscodindu-le, se va strica adecă gândul, întru a sa privire risipindu-se; iar dracul va fugi de la tine, după ce mintea ta, de cunoştinţa aceasta la înălţime se va rădica. Iar dacă nu voeştĭ să unelteştĭ împrotiva aceluia pre sabiea luĭ, dar voeştĭ întâĭ cu praştia pre acesta să-l răneştĭ, scoate şi tu o piatră din teşila ta cea păstorească, şi caută a cuvântului acestuia privirea. Cum Îngeriĭ şi draciĭ vin în lumea noastră, iar noĭ în lumea lor nu ne ducem. Că nicĭ putem mai mult pre Îngerĭ să-ĭ unim cu Dumnezeŭ, nicĭ pre dracĭ maĭ necuraţĭ voim să-ĭ facem. Şi cum luceafărul care de dimineaţă răsărea, în pământ s-a lepădat, şi socoteşte adecă, marea, ca pre un alavastru cu mir, iar pre tartărul adânculuĭ, ca pre un robit, şi fierbe pământul ca pre o aramă, şi pre toţĭ îĭ turbură cu răutatea luĭ, şi pre toţĭ voeşte să-ĭ stăpânească (Iov **41**.21) [78]? Că privirea lucrurilor acestora, foarte pre dracul îl răneşte şi pre toată tabăra luĭ o izgoneşte. Însă acestea la ceĭ ce încetinel şi pre taină se curăţesc, şi văd pricinele lucrurilor celor făcute, se întâmplă; iar ceĭ necuraţĭ, pre privirea acestora nu o ştiŭ. Şi dacă s-ar fi şi învăţat de la alţiĭ şi s-ar fi descântat, nu vor auzi, mult praf şi turburare, pentru patimĭ, adunându-se şi strângându-se în vremea războiuluĭ înlăuntru lor. Că se cade negreşit, tabăra celor de altă seminţie să stea pe loc şi să se liniştească, ca numaĭ Goliat să se întimpene cu Davidul nostru. Aşişderea şi pre despărţirea încă şi pre felul războiuluĭ, îl vom arăta şi îl vom descoperi, şi pentru toate gândurile cele necurate.

21. Când oarecarele din gândurile cele necurate degrab se vor alunga, să căutăm pricinele, de unde s-a întâmplat aceasta. Care din două; pentru rărimea lucruluĭ s-aŭ întâmplat, de este materiea gânduluĭ cu greŭ de aflat, saŭ pentru nepătimirea care este întru noĭ, nu aŭ putut împrotiva noastră

[75] *Psalmii*, **81**, 6–7: "6. Eu am zis: «Dumnezeu sunteţi şi toţi fii ai Celui Prea Înalt». 7. Dar voi ca nişte oameni muriţi şi ca unul din căpetenii cădeţi".

[76] *Idem*, **31**, 10: "Nu fi ca un cal şi ca un catâr, la care nu este pricepere; cu zăbală şi cu frâu fălcile lor voi strânge ca să nu se apropie de tine".

[77] *Idem*, **36**, 15: "Sabia lor să intre în inima lor şi arcurile lor să se frângă".

[78] *Cartea lui Iov*, **41**, 21: "Răsuflarea lui este de cărbuni aprinşi şi din gura lui ţâşnesc flăcări". Textul trimite la mai multe stihuri din acest capitol al *Cărţii lui Iov*, intitulat *Puterea leviatanului*.

duşmanul. Adecă, dacă cineva din pustnicĭ aŭ gândit, ca să i se încredinţeze Duhovnicească ocârmuire a vreuneĭ cetăţĭ de căpitenie, nu lasă să întârzieze nălucind pre gândul acesta, şi să face cunoscut din cele maĭ înainte zise. Iar dacă cineva al vreuneĭ cetăţĭ, şi al fieştecăruia după cum s-ar întâmpla s-ar fi făcut ocârmuitor, şi asemenea gândeşte, acesta fericit este pentru nepătimire. Aşişderea şi pentru celelalte gândurĭ se vor afla, dacă vom întrebuinţa acelaşi mijloc de cercetare. Aceasta de nevoe este a o şti pentru învierea sârguinţeĭ şi a puteriĭ noastre. Ca să vedem de am trecut Iordanul, şi de suntem aproape de Finicienĭ, orĭ încă în pustie petrecem, şi de ceĭ de altă seminţie ne batem. Că foarte împistrit şi în multe felurĭ, mi se arată mie dracul iubireĭ de argint, şi întru amăgire nebiruit. Carele de multe orĭ strâmtorat fiind, de tăcerea cea desăvârşit, pre Economul îndată şi iubitor de săracĭ îl făţărniceşte; şi pre streiniĭ ceĭ ce încă nu sunt de faţă, îĭ priimeşte maĭ cu bucurie, şi altora care sunt lipsiţĭ le trimite cele de nevoe, şi temniţele cetăţiĭle cercetează, şi pre ceĭ vânduţĭ ca cum îĭ răscumpără, şi muerele celor bogate le arată pre taină că se vor munci, pre alţiĭ iarăşĭ îĭ sfătueşte a să supune, care aŭ punga groasă. Şi aşa câte puţin amăgind pre suflet, cu gândurile iubireĭ de argint îl înfăşură pre dânsul, şi draculuĭ slaveĭ deşarte îl dă. Carele mulţime de ceĭ ce slăvesc pre Domnul, pentru iconomiile acestea, le aduce înlăuntru. Şi câte puţin economiseşte, pre oarecare să grăească uniĭ cu alţiĭ pentru preoţie, şi pre moartea Preotuluĭ celuĭ ce este, maĭ înainte i-o vrăjeşte, şi îĭ pune înainte că nu va putea să scape, că aŭ făcut nenumărate bunătăţĭ; şi aşa ticăloasa minte legându-se şi încurcându-se în gândurile acestea, cu oameniĭ ceĭ ce nu le priimesc se luptă. Iară celor ce le priimesc, cu osârdie le dăruieşte darurĭ, şi îĭ laudă pre dânşiĭ pentru buna cunoştinţă; iar pre aceea care se rădică cu zurbă, îĭ dă Judecătoruluĭ şi porunceşte să se surgunească din cetate. Şi de aceea gândurile acestea înlăuntru fiind şi întorcându-se, îndată dracul mândrieĭ îĭ stă de faţă, fulgere dese brăzdează prin văzduhul chilieĭ, şi balaurĭ întraripaţĭ trimiţându-ĭ, şi maĭ pre urmă lipsire a minţiĭ lucrându-ĭ. Dar noĭ rugându-ne ca să piee gândurile acestea, cu mulţumire întru sărăcie să trăim, că nimic n-am adus în lume, arătat este decĭ, că nicĭ putem să scoatem ceva. Şi având hrană şi acoperământurĭ, cu acestea ne vom îndestula" (1Tim. **6**.8) [79] aducându-ne aminte de Sfântul Apostol Pavel carele zice: „că rădăcina a tuturor relelor, este iubirea de argint" (stih 10).

22. Toate gândurile cele necurate, pentru patimĭ zăbovind întru noĭ, pogoară pre mintea noastră, întru pieire şi întru pierzare. Că precum pomenirea pâineĭ zăboveşte întru cel flămând, şi pomenirea apeĭ întru cel însetat, pentru setea; aşa şi pomenirea banilor şi ale gândurilor celor necurate, care să nasc din grasele bucate, zăbovesc întru noĭ, pentru patimĭ. Încă şi pentru gândurile slaveĭ deşarte, şi pentru celelalte noime şi pomenirĭ, asemenea se va arăta. Că nu este cu putinţă mintea ceea ce se sugrumă de nişte gândurĭ ca acestea, să stea înaintea luĭ Dumnezeŭ, şi cu cununa dreptăţiĭ să se încununeze. Că de aceste gândurĭ fiind înghiţită, de trei orĭ ticăloasa aceea minte, care, după pilda Evanghelieĭ, s-aŭ lepădat de la cina cunoştinţeĭ luĭ Dumnezeŭ (Luca **14**.18) [80]. Şi iarăşĭ, cel legat de mâinĭ şi de picioare, şi întru întunerecul cel maĭ din afară aruncat, din gândurile acestea îşĭ avea haina ţesută; pre care cel ce l-au chemat, o aŭ hotărât că nu este vrednic de nişte nunţĭ ca acestea (Mat. **22**.11) [81]. Pentru că haină de nuntă, este nepătimirea sufletuluĭ celuĭ cuvântător, care de poftele cele lumeştĭ s-aŭ lepădat. Dar care este şi pricina, că noimele lucrurilor celor simţite zăboveşte în minte, şi strică pe cunoştinţă, în capetele cele pentru rugăciune s-aŭ zis.

[79] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 8: "Ci având hrană şi îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulaţi". Trimitere corectată faţă de mss., unde apare 1 Tim., **6**, 7.

[80] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **14**, 18: "Şi au început toţi, câte unul, să-şi ceară iertare. Cel dintâi i-a zis: ţarină am cumpărat şi mă duc să-i încerc: te rog iartă-mă".

[81] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **22**, 11: "Iar intrând împăratul a zis slugilor: Legaţi-l de picioare şi de mâini şi aruncaţi-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor".

23. Aĭ dracilor celor ce se împrotivesc părțiĭ ceĭ lucrătoare, trei sunt maĭ stătătorĭ; cărora le urmează toată tabăra celor de altă seminție: Care întâĭ şi în frunte la războĭ staŭ, şi pre suflet prin gândurile cele necurate către răutate îl cheamă. Întâĭ adecă, aceea cărora poftele lăcomieĭ de pântece le sunt încredințate; al doilea, care iubirea de argint ne sfătueşte pre noĭ; şi al treilea, care ne arată nouă a căuta slava cea omenească. Decĭ tu poftind curată rugăciune, păzeşte-te de mânie; şi iubind întreaga înțelepciune, stăpâneşte-țĭ pântecele. Şi să nu daĭ pânteceluĭ tăŭ pâine întru sațiu, şi cu setea necăjeşte-l pre el. Priveghează întru rugăciune, şi pomenirea de răŭ departe izgoneşte-o de la tine. Cuvintele Sfântuluĭ Duh, să nu lipsască de la tine, şi în uşele scripturelor bate cu mâinele faptelor bune. Atuncea îțĭ va răsări ție nepătimirea inimeĭ, şi pre minte cu chip de stea o veĭ vedea în vremea rugăciuneĭ tale.

Ale acestuiaşĭ, din capetele cele trezvitoare

1. AŞA să cade de-a pururi să se afle Monahul, ca cum dimineaţă va să moară, şi aşa iarăşĭ pe trup să cade să-l uneltească ca cum întru mulţĭ anĭ ar avea să trăească. Că aceea adecă, pre gândurile trândăvieĭ, de prin prejur le tae şi le curmează, şi maĭ sârguitor îl face să fie monahul; iar aceea întreg păzeşte pre trup, şi deopotrivă păzeşte pre înfrânare.

2. Cela ce cunoştinţă a agonisit, şi pre dulceaţa ceea dintru aceasta o aŭ dobândit, nu se va maĭ pleca, nicĭ se va maĭ supune draculuĭ slaveĭ deşarte, celuĭ ce pre toate dulceţile lumeĭ le aduce luĭ. Că ce şi i-ar fi îngăduit maĭ mare decât vederea cea Duhovnicească? Iar în câtă vreme suntem negustaţĭ din cunoştinţă, pre fapta cea lucrătoare, cu osârdie să o arătăm şi să o lucrăm, şi pre scoposul nostru luĭ Dumnezeŭ să-l arătăm, că pre toate le facem, pentru cunoştinţa Luĭ.

3. De nevoe lucru este ca pre căile Monahilor celor ce maĭ înainte aŭ călătorit, a le pomeni şi a le povesti, şi către dânsele a se îndrepta. Că multe sunt de dânşiĭ şi lucrate şi grăite bine; între care şi aceasta o zice oarecare din trânşiĭ: că cea uscată, şi nu nepotrivită dietă, cu dragostea înjugată fiind, degrab bagă pre monah întru limanul nepătimireĭ.

4. Am mers odată spre statornica amiază-zi la Sfântul Macarie, şi foarte de sete arzindu-mă, ceream apă să beaŭ, care el me-a zis: îndestulează-te cu umbra, că mulţĭ călătorind acum, şi înotând, şi de aceasta sunt lipsiţĭ. Apoĭ eŭ întru gândurile cele pentru înfrânare, cu de-adinsul iscusindu-mă, cutează, mi-a zis, o, fiule; că eŭ întru 20 de anĭ întregĭ, nicĭ de pâine, nicĭ de apă, nicĭ de somn nu m-am săturat. Ci pâinea mea adecă, o mâncam cu cumpănă, şi apa o beam cu măsură, şi de păreţĭ puţin răzămându-mă, puţină oarecare parte de somn răpeam.

5. Pre mintea adecă, ceea ce se rătăceşte, o opreşte cetirea, privigherea şi rugăciunea, iară pre pofta ceea ce se aprinde o veştejeşte foamea, osteneala şi depărtarea de oamenĭ; Iară pre mâniea ceea ce clocoteşte, cântarea de psalmĭ, îndelungă răbdarea şi mila. Că cele fără de măsură şi fără de vreme, şi care la puţină vreme să uneltesc, sunt vătămătoare maĭ vârtos şi nu folositoare.

Sfârşit.

Scurtă cuvântare
despre Sfântul Casian Romanul

CUVIOSUL Părintele nostru Casiean * Romanul, aŭ trăit pe vremea împărăţieĭ luĭ Teodosie celuĭ mic, pe la 431 de anĭ de la Hristos. Iară din cuvintele ** luĭ cele cu osteneală făcute, cuvântul cel pentru cele 8 gânduri, şi cel pentru dreapta socoteală s-aŭ pus aicea, ca unul ce pică tot felul de folos, şi de har. Pomeneşte de acestea şi prea înţeleptul Fotie, cu însuşĭ cuvintele acestea zicând: cetirea 197. foaea 265, şi 266 (la cartea luĭ ce se numeşte *Miriovivlos*) şi al doilea cuvânt, tot a acestuia, adecă a preafericituluĭ Papeĭ Castor este închinat, şi pentru 8 gândurĭ are scriere deasupra ***, şi de îmbuibarea pânteceluĭ, de curvie, de iubirea de argint, de iuţime, de mâhniciune, de trândăvie, de mărirea deşartă şi de mândrie îl atârnă. De trebuinţă sunt maĭ mult decât fieştece alt, cuvintele acestea celor ce aŭ ales să priimească lupta cea călugărească. Şi al treilea cuvinţel după acestea împreună s-aŭ cetit ... care învaţă şi ce este dreapta socoteală, şi cum că este maĭ mare aceasta decât celelalte fapte bune, şi de unde se naşte, şi cum că cel maĭ mult e din darul cel de sus etc. Pre acesta şi Biserica în 29 ale luneĭ luĭ Fevruarie pomenindu-l, cu cinste şi cu laude îl măreşte.

AMIN.

---

* În mss. pe care l-am folosit pentru ediţia de faţă care este un text, dactilografiat strâns, având 1594 de pagini, legate în coperţi de carton, cu titlul scris cu folie de aur: Sfântul Nicodim Aghioritul Macarie de Corint, *Filocalia*, Sfântul Munte Athos 1911-1922, numele Sfântului Casian Romanul apare transcris în două variante. Această „ezitare" nu are la bază o eroare de ortografie sau de dactilografiere. Ea indică un stadiu de tranziţie al limbii şi normelor ortografice. În corpul „scurtei cuvântări", chiar sub titlu, unde apare numele Casian, în text este transcris Casiean.

** *cuvintele*, sintagmă frecvent folosită în corpul *Filocaliei* având semnificaţia de *texte*, de *scrieri*.

*** cu sensul de *subtitluri* sau *titluri*.

A Sfântuluĭ Casiean Romanul
către Castor Episcopul
Pentru cele opt gândurĭ ale răutățiĭ

MAI ÎNAINTE alcătuind cuvântul cel pentru închipuirea viețelor celor de obşte, iarăşĭ astă dată la rugăciunele voastre nădăjduind, ne-am apucat a scrie pentru cele opt gânduri ale răutățiĭ: pentru îmbuibarea pântecelui zic, pentru curvie, pentru iubirea de argint, pentru iuțime, pentru mâhniciune, pentru trândăvie, pentru mărirea deşartă, şi pentru mândrie.

Pentru înfrânarea pântecelui

MAI ÎNTÂI DAR, pentru înfrânarea pântecelui se va zice de noĭ, care se împrotiveşte îmbuibăriĭ pântecelui, şi pentru chipul posturilor, şi pentru felul şi suma mâncărilor. Şi acestea nu de la sinene le vom zice, ci care le-am lat de la Sfinții Părințĭ. Decĭ aceea nu un canon al postireĭ, nicĭ un chip al împărtăşireĭ mâncărilor, nicĭ aceeaşĭ măsură aŭ dat. Fiindcă nu aŭ toțĭ aceeaşĭ vârtute, saŭ pentru vrâstă, saŭ pentru slăbiciune, saŭ pentru deprindere maĭ gingaşă a trupuluĭ. Dar un scopos aŭ dat tuturor, a fugi de îmbuibare, şi a să întoarce de săturarea pântecelui. Iar postirea cea din fieştecare zi, au ales-o că este maĭ folositoare, şi cum că ajută spre curățenie maĭ mult decât postirea cea de trei saŭ de patru zile, saŭ cea întinsă până la o săptămână. Că zic, că cel ce fără măsură întinde postirea, peste măsură de multe orĭ metaherisește* hrana. Încât dintru aceasta de multe orĭ, pentru covârşirea nemâncăriĭ slăbeşte trupul, şi spre slujbele cele Duhovniceştĭ maĭ trândav se face: iar alteorĭ pentru mulțumire a hranelor prea îngreuindu-se, trândăvie şi moleşire pricinueşte în suflet. Şi iarăşĭ, aŭ cercat că nu tuturor le este potrivit împărtăşirea verdețurilor, nicĭ a legumelor, nicĭ cum că toțĭ pot a metaherisi hrana pâineĭ ceĭ uscate; ci unul, aŭ zis, că mâncând două litre de pâine, încă e flămând, iar altul, mâncând o litră, saŭ şase unghiĭ, să satură. Decĭ tuturor precum s-aŭ zis maĭ sus, un hotar al înfrânăriĭ aŭ dat (Pild. **24**.15) [1] a nu să amăgi de săturarea pântecelui, nicĭ a să trage de dulceața gâtlejuluĭ. Că nicĭ osebirea feluluĭ mâncărilor numaĭ, ci şi suma mulțimeĭ, săgețile cele înfocate ale curvieĭ obişnueşte a le aprinde. Că de orĭce fel de hrană se va umplea pântecele, naşte semințele curvieĭ. Şi iarăşĭ, nu numaĭ mahmurlucul vinuluĭ obişnueşte a îmbăta mintea, ci şi îmbuibarea apeĭ, şi covârşirea tuturor hranelor amețită şi somnoroasă o fac. Sodomlenilor nu mahmuriea vinuluĭ şi a felurilor de bucate s-aŭ făcut pricină răzvrătireĭ, ci îmbuibarea pâineĭ, după Proorocul (Iez.**16**.48) [2]. Slăbiciunea trupuluĭ la curățenia inimeĭ nu să împrotiveşte, când dăm

---

* *metahirisi*, a folosi, a pofti, a obişnui.

[1] *Pildele lui Solomon*, **24**, 15: "Nu pândi, nelegiuitule, casa celui drept şi nu tulbura locaşul lui".

[2] *Iezechiel*, **16**, 48: "Viu sunt Eu, zice Domnul Dumnezeu; Sodoma, sora ta, n-a făcut nici ea nici fiicele ei, ce-ai făcut tu şi fiicele tale." Şi 49: "Iată care au fost fărădelegile Sodomei, sora ta, şi ale fiicelor ei; mândria îmbuibarea şi trândăvia; iar mâinile săracului şi ale celui nevoiaş nu le-au sprijinit".

trupuluĭ cele ce slăbiciunea cere, iar nu cele ce dulceața voeşte. Trebuința bucatelor să priimeşte numaĭ cât a sluji spre a trăi, iar nu cât a robi pornirelor pofteĭ. Priimirea hranelor cea cu măsură şi cu socoteală, să împărtăşeşte de sănătatea trupuluĭ, iară sfințenia nu o ia. Hotar al înfrânăriĭ şi canon lămurit, dat de la Părințĭ, acestea este: ca cel ce se împărtăşeşte de vreo hrană, încât având poftă, să se depărteze de ia, şi să nu aştepte sațiul.Şi Apostolul încă zice: „grija trupuluĭ nu o facețĭ spre poftă (Rom. **13**.14) [3], nu chivernisala cea de nevoe a vieţiĭ a stânjenit, ci silința cea iubitoare de dulcețĭ o aŭ oprit. Şi maĭ vârtos spre curățeniea cea desăvârşit a sufletuluĭ, numaĭ singură depărtarea de mâncărĭ nu poate, dacă nu şi celelalte fapte bune împreună vor alerga. Drept aceea, smereniea, prin ascultarea lucruluĭ, şi prin chinuirea trupuluĭ, marĭ folosurĭ ne fac. Depărtarea de iubirea de argint, nu numaĭ a nu avea banĭ, ci şi a nu pofti a agonisi, spre curățeniea sufletuluĭ povățueşte. Depărtarea de iuțime, de mâhniciune, de mărirea deşartă, de mândrie, acestea toate, curățeniea cea cuprinzătoare a sufletuluĭ o lucrează. Iar cea din parte curățenie a sufletuluĭ prin întregimea mințiĭ, maĭ ales înfrânarea şi postul o isprăveşte. Că cu neputință este cel ce ş-aŭ săturat pântecele, a să lupta cu duhul curvieĭ prin minte. Pentru aceea întâia luptă să ne fie, ca să stăpânim pântecele, şi să robim trupul, nu numai prin post, ci şi prin privighere, şi osteneală, şi cetirĭ, şi ca să adunăm inima spre frica gheniĭ *, şi spre dorul împărățieĭ cerurilor.

Pentru duhul curvieĭ şi al pofteĭ trupuluĭ

A DOUA LUPTĂ ne este asupra duhuluĭ curvieĭ, şi al pofteĭ trupuluĭ care poftă dintâia vrâstă începe a supăra pre om. Mare este acest război şi cumplit, şi îndoită are lupta. Căcĭ celelalte neajungerĭ în suflet numaĭ având lupta, aceasta îndoită este, în suflet şi în trup alcătuindu-se. Şi pentru aceasta, îndoită trebue a priimi lupta. Că nicĭ este destul numaĭ postul cel trupesc, spre câştigarea întregimeĭ mințiĭ ceĭ desăvârşit, şi a curățenieĭ ceĭ adevărate, de nu se va face şi zdrobire a inimeĭ, şi rugăciune către Dumnezeŭ întinsă, şi cetire deasă a scripturilor, şi osteneală, şi lucrul mâinilor, care pot a opri pornirele sufletuluĭ celuĭ nestâmpărat, şi de la nălucirele cele de ruşine a-l întoarce înapoĭ. Iar maĭ înainte de toate îĭ este de folos smereniea sufletuluĭ, fără de care, nicĭ curviea, nicĭ celelalte nu va putea cineva a le birui. Decĭ mai întâiaşĭ dată, trebue cu toată străjuirea a strejui inima despre gândurile cele întinate. Că dintr-însa es după glasului D-luĭ: „gândurile cele rele, uciderele, preacurviile, curviele şi celelalte" (Mat. **15**.19) [4]. Că şi postul, nu numaĭ spre chinuirea trupuluĭ ni s-a poruncit, ci şi spre trezvirea mințiĭ, ca nu pentru mulțimea bucatelor întunecându-se să nu poată spre strejuirea gândurilor. Trebue dar nu numaĭ spre postul cest trupesc a arăta toată sârguința, ci şi spre luoarea aminte a gândurilor, şi spre cugetare cea Duhovnicească, fără de care cu neputință este la înălțimea întregimeĭ mințiĭ, şi a curățenieĭ ceĭ adevărate a ne sui. Trebue dar să curățim mai întâi după glasul Domnuluĭ, (Luc. **11**.39) [5] cea dinlăuntru păharuluĭ şi a bliduluĭ, ca să se facă şi cea din afară curată. Pentru aceasta dar, de ne sârguim după cum zice Apostolul (2Tim.**2**.5) [6] după lege a ne lupta, şi a ne încununa, biruind duhul cel necurat al curvieĭ, să nu ne bizuim la puterea noastră, şi la nevoință, ci la ajutorul Stăpânuluĭ

---

[3] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 14: "Ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceți spre pofte".

* *gheenă*, iad, infern, de la sl. *geena*. DEX, *ed.cit.*, p. 421.

[4] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **15**, 19: "Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule".

[5] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 39: "Şi Domnul a zis către el: Acum voi fariseilor, curățiți partea din afară a paharului şi a blidului, dar lăuntrul vostru este plin de răpire şi de viclenie".

[6] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 5: "Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului".

nostru Dumnezeŭ. Că nu încetează omul de a fi luptat de duhul acesta, până ce întru adevăr va crede, că nu prin a sa sârguință, nicĭ prin a sa osteneală, ci prin acoperemântul și ajutorul luĭ Dumnezeŭ scapă de această boală, și la înălțimea curățieĭ să rădică. Că maĭ presus de fire este lucru, și oarecum afară de trup să face, cel ce a călcat zădărârele* trupuluĭ, și dulcețile luĭ. Și pentru aceasta, cu neputință este omul (ca așa să zic) cu aripele sale la această înaltă și cerească cunună a sfințenieĭ să zboare, și următor Îngerilor să se facă, de nu darul luĭ Dumnezeŭ depre pământ și din noroiŭ îl va rădica. Că cu nicĭ o faptă bună alta, maĭ mult nu se asemenează oameniĭ ceĭ legațĭ împreună cu trupul, Îngerilor celor Duhovniceștĭ, ca cu a curățănieĭ mințiĭ. Că prin aceasta, încă pre pământ fiind, și petrecând, aŭ după cum zice Apostolul (Ef.3.2) [7], în cerurĭ petrecerea. Iar semn este, că am câștigat desăvârșit această faptă bună, dacă sufletul la nicĭ un chip al năluciriĭ ceĭ de rușine nu ia sama în somn. Că deși nu se socotește păcat o acest fel de mișcare, însă semn este, că bolește sufletul, și de patimă nu s-a izbăvit. Și pentru aceasta, nălucirele cele de rușine, ce ni se întâmplă în somnurĭ, datorĭ suntem a le crede, că sunt dovadă ale lenevireĭ noastre și ale neputințeĭ ceĭ maĭ dinainte. Fiindcă boala cea tăinută în ascunsurile sufletuluĭ, arătată o face scurgerea ceea ce se întâmplă în odihna somnuluĭ. Pentru care și Doftorul sufletelor noastre, în ascunsurile sufletuluĭ a pus doftoriea, unde și pricinele boaleĭ le știea, grăind (Mat. 5.28) [8]: „Că cel ce a căutat la femee spre a o pofti, acum a preacurvit cu ea în inima sa" nu atât ochii ceĭ luotorĭ de samă și curveștĭ îndreptându-ĭ, cât sufletul cel înlăuntru așezat, carele ochii ceĭ dațĭ de Dumnezeŭ spre bine, răŭ îĭ întrebuințază. Pentru aceasta și pilda cea înțeleaptă (Pil.4.23) [9] nu zice, cu toată străjuirea strejuește-țĭ ochiĭ tăĭ, ci, cu toată străjuirea străjuește-țĭ inima. Preste aceea maĭ vârtos puind doftoriea strejuireĭ, care întrebuințază ochiĭ spre ce voește. Drept aceea aceasta fie straja cea dintâĭ a inimeĭ noastre, ca când va veni în mintea noastră pomenirea a vreuneĭ femeĭ răsărind prin dieavoleasca lucrare, bunăoară a maiceĭ, saŭ a sororiĭ, saŭ a altor femeĭ cucernice oarecare, îndată aceasta să o scoatem din inima noastră, ca nu mult zăbovind noĭ întru această pomenire, amăgitorul răutățiĭ dintru aceste fețe să prăvale, și să surpe mintea în aduceri aminte de rușine, și vătămătoare, precum și porunca cea dată de Dumnezeŭ celuĭ întâĭ zidit care poruncește, a păzi capul șarpeluĭ: adecă, începuturile gândurilor celor vătămătoare, prin care se ispitește a să târĭ în sufletele noastre, ca nu prin priimirea capuluĭ, carele este asupreala gânduluĭ, și celălalt trup al șarpeluĭ adecă învoiala dulcețiĭ să o priimim. Și dintru aceasta, de aceea la fapta cea fărădelege, să surpe pre minte. Ci trebue precum este scris, în diminețĭ a ucide pre toțĭ păcătoșiĭ pământuluĭ, adecă, cu lumina cunoștințeĭ a alege, și a prăpădi gândurile cele păcătoase depre pământ, care pământ este inima noastră după învățătura Domnuluĭ. Și cum că până când sunt încă prunci fiiĭ Vavilonuluĭ, gândurile cele viclene zic, pre aceștia a-ĭ lovi și a-ĭ zdrobi de piatră, care este Hristos. Că de se vor face bărbațĭ prin a noastră învoială, nu fără de mare suspin și osteneală se vor birui. Dar lângă cele zise din Dumnezeiască scriptură, bine este a pomeni și cuvintele Sfinților Părințĭ. Drept aceea s-aŭ zis de Sfântul Vasilie Episcopul Chesarieĭ Capadochieĭ: și femee nu cunosc, și feciorelnic nu sunt. Atâta cunoștea, că darul fecioriеĭ nu numaĭ întru depărtarea cea trupească de femee să isprăvește, cât întru Sfințenia și curățeniea sufletuluĭ, care prin frica luĭ Dumnezeŭ obișnuește a să isprăvi. Maĭ zic și aceasta Părințiĭ, că nu putem noĭ fapta bună a curățenieĭ desăvârșit să o isprăvim, de nu maĭ întâĭ vom agonisi adevărată smerenie a mințiĭ în inima noastră, nicĭ de cunoștință adevărată să ne învrednicim, încât șade patima curvieĭ întru ascunsurile sufletuluĭ. Dar că să arătăm isprava

* *zădărâre*, acțiunea de a zădărĭ, a întărâta, a provoca pe cineva, a sâcâi, a necăji, a hărțui, a răscoli, a tulbura, a ațâța focul, de la bulgarul *zadarjam*, scr. *zadirati*. DEX, *ed.cit.*, p. 1180.

[7] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 2: "Dacă în adevăr ați auzit de iconomia harului lui Dumnezeu care mi-a fost dat mie pentru voi".

[8] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 28: "Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui".

[9] *Pildele lui Solomon*, 4, 23: "Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea țâșnește viața".

curățenieĭ și de la Apostolul, de un cuvânt a Luĭ mai pomenim vom înceta cuvântul „Pacea goniți împreună cu toate și sfințeniea, fără de care, nimenea nu va vedea pre Domnul" (Evr. **12**.14) [10]. Căcĭ, cum că pentru aceasta zice, arătat este din cele ce aŭ adus pre urmă, zicând: „nimenea curvar, saŭ întinat, ca Isav" (stih 16). Decĭ cât este de cerească și Îngerească isprava sfințenieĭ, pre atâta se luptă de maĭ grele băntuele ale protivniculuĭ. Și pentru aceasta avem datorie să ne silim a ne deprinde nu numaĭ la înfrânarea trupuluĭ, ci și la zdrobirea inimeĭ, și la rugăciunĭ dese cu suspinurĭ, ca cuptorul trupuluĭ nostru, pre care împăratul Vavilonuluĭ prin zădărârile pofteĭ îl aprinde în fieștece zi, cu roua venireĭ Duhuluĭ Sfânt să-l stingem. Iar lângă acestea prea mare armă ne este spre războĭ, privigherea cea după Dumnezeŭ; Care precum paza zileĭ gătește sfințeniea cea de noapte, așa privigherea nopțiĭ Cea după Dumnezeŭ, face cale sufletuluĭ, curățeniea cea de ziuă.

Pentru iubirea de argint

A TREIA LUPTĂ ne este asupra duhuluĭ iubireĭ de argint. Străin este războiul acesta, și din afară de fire să cunoaște din necredință pricina călugăruluĭ găsindu-o. Că zădărârile celorlalte patimĭ, ale mânieĭ zic, și a pofteĭ, din trup să par că aŭ pricinele, și oarecum ca unele ce în fire sunt sădite, din naștere aŭ începutul. Drept aceea și prin lungă vreme să biruesc. Iar boala iubireĭ de argint din afară viind, maĭ lesne poate a să tăea, de va fi silință și luoare aminte. Iar nebăgată fiind în seamă, maĭ perzătoare decât celelalte patimĭ și cu anevoe de lepădat se face. Că rădăcina a tuturor relelor este, dupre cum zice Apostolul (1Tim.**6**.10) [11]. Și să socotim așa, mișcările cele fireștĭ ale trupuluĭ, nu numai la copiĭ se văd, la care încă nu este cunoștința bineluĭ și a răuluĭ, ci și la prunciĭ ceĭ prea micĭ și sugătorĭ, cariĭ nicĭ urmă de dulceață (firească) în sine nu aŭ, însă firească mișcare însămnează în trup. Asemenea și boldul mânieĭ, la pruncĭ se vede, atuncĭ când ĭĭ vedem că se pornesc asupra celor ce i-aŭ mâhnit. Și acestea le zic, nu firea rea făcându-o ca o pricină a păcatuluĭ, să nu fie! Ci că să arăt că mâniea și pofta, deși spre bine de Ziditorul s-aŭ înjugat cu omul, dar însă se pare oarecum, că din cele fireștĭ ale trupuluĭ, în cea afară de fire prin lenevire a căzut, și cade. Că mișcarea trupuluĭ spre nașterea de fiĭ, și spre rămânerea neamuluĭ pe rând uniĭ de la alțiĭ, iar nu spre curvie de Ziditorul s-a dat: încă și mișcarea mânieĭ, spre mântuire s-a semănat în noĭ, ca să ne mâniem asupra răutății, iar nu asupra celuĭ de un neam să ne sălbătăcim. Decĭ dar nu este firea păcătoasă, deși răŭ le întrebuințăm, saŭ Ziditoruluĭ ĭĭ vom găsi vina, precum nicĭ celuĭ ce a dat fierul spre trebuința cea de nevoe și de folos, dacă cel ce l-aŭ priimit, spre slujirea ucideriĭ l-aŭ întrebuințat. Iară acestea le-am zis, vrând să arătăm, că patima iubireĭ de argint, nu din cele fireștĭ are pricina, ci numaĭ din singură voirea cea rea și stricată. Că această boală când va găsi sufletul încropit și necredincios, la începutul lepădăriĭ de lume, niște pricinĭ drepte și după părere binecuvântate pune într-însul pre ascuns, ca să oprească ceva din cele ce are. Că ĭi închipuește călugăruluĭ în minte, bătrânețe lungĭ, slăbiciunea trupuluĭ, și cum că trebuințele cele ce se daŭ din vieața de obște, nu sunt destule spre mângâere, nu zic, când este bolnav, dar nici când este sânătos, ci că aicea nu se face purtare de grijă după cum se cade bolnavilor, ci foarte trecută cu vederea: și că, de nu va avea aur ascuns, ticăloșaște va muri: Iar maĭ pre urmă ĭĭ pune în minte, că nicĭ va putea rămâne în Mănăstire la multă vreme, pentru greutatea lucrurilor, și pentru cercetarea cea cu de-a măruntul a Starețuluĭ. Și când cu acest fel de aduceri aminte va rătăci mintea luĭ, ca să oprească măcar un bănișor, atuncĭ îl pleacă și rucodelie pe furiș de Starețul să învețe, din care va

[10] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 14: "Căutați pacea cu toții și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul".
[11] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credință, și s-au străpuns cu multe dureri".

putea creşte argintul cel dorit de dânsul. Şi de aicea cu nădejdĭ nearătate, îl înşală pre ticălosul, puindu-ĭ în minte câştigul cel din rucodelie, şi odihna cea dintr-însa, şi negrija: şi în scurt, tot dându-se la gândirea câştiguluĭ, nimica nu socoteşte din cele protivnice, nicĭ turburarea mânieĭ, de i se va întâmpla vreo dată să cază în pagubă, nicĭ întunerecul mâhniciuneĭ, de nu va nemeri nădejdea câştiguluĭ, ci se face precum altora pântecele Dumnezeŭ, aşa acestuia aurul. Pentru aceea şi fericitul Apostol aceasta ştiind, nu numaĭ rădăcină a tuturor răutăţilor, ci şi slujire idolilor pre dânsa o a numit. Să luom sama dar, la câtă răutate boala aceasta târaşte pre om, încât şi la slujirea idolilor îl bagă. Că depărtându-şĭ mintea iubitorul de argint de la dragostea luĭ Dumnezeŭ, iubeşte idoliĭ oamenilor ceĭ scobiţĭ în aur. Şi de aceste gândurĭ şi socotele călugărul întunecându-se, şi spre maĭ răŭ crescând, nicĭ o ascultare de aceia nu maĭ poate avea, ci să necăjeşte, tânjeşte şi, împrotiva fieştecăruia lucru cârteşte, răspunde împrotivă, şi nicĭ o cucernicie nu maĭ păzeşte, ca un cal prea tare în gură, în prăpăstiĭ dă, nicĭ cu hrana cea din toate zilele îndestulându-se, şi mărturiseşte că nu poate până în sfârşit să rabde acestea, şi Dumnezeŭ, zice, că nu este numaĭ acolo, nicĭ mântuirea luĭ nu este încuiată numaĭ într-un loc, şi că, de nu se va depărta de Mănăstirea aceea, va peri. Şi aşa având ajutorul al socoteliĭ stricate, arginţiĭ ceĭ păstraţĭ ca cu nişte aripĭ cu aceştia uşurându-se, şi eşirea cea din mănăstire cugetând, de aceea cu mândire şi aspru la toate poruncele răspunde, şi ca un strein şi din afară pre sineşĭ socotindu-se, orĭce va vedea în mănăstire că are trebuinţă de îndreptare, nu bagă seamă, şi trece cu vederea, şi prihăneşte toate cele ce se fac. Apoĭ pricinĭ caută, prin care se va mâniea, saŭ se va mâhni, ca să nu să pară ca un uşor, şi că fără pricină esă din mănăstire. Iară dacă şi pre altul va putea cu şoptirĭ, şi cu cuvinte deşarte a-l înşăla, şi a-l scoate din mănăstire, nicĭ aceasta nu se leapădă de a o face, vrând a avea ajutor al neputinţeĭ sale, Şi aşa aprinzându-se cu focul banilor săĭ iubitorul de argint, nicĭodată nu va putea a să stâmpăra în mănăstire, saŭ supt canon a trăi. Iar când dracul, ca un lup îl va răpi din staul, şi despărţindu-l de turmă, gata spre mâncare îl va luoa. Atuncĭ el face lucrurile care în vieaţa de obşte la ceasurĭ rânduite să lenevea, acestea în chilie ziua şi noaptea cu multă osârdie a le face, şi nicĭ obiceiurile rugăciunelor, nicĭ chipul postirilor, nicĭ canonul a privigherilor nu-l sloboade a-l păzi, ci cu turbarea iubireĭ de argint legându-l, toată sârguinţa îl pleacă să o aibă la lucrul mâinelor. Iar ale boaleĭ aceştia treĭ sunt chipurile pre care întocmaĭ le opresc Dumnezeieştile scripturĭ, şi învăţăturile Părinţilor: unul este carele găteşte pre bieţiĭ călugărĭ, că cele ce eĭ în lume nu le avea, pre acestea a le agonisi şi a le aduna: iar altul este carele face pre ceĭ ce odată s-aŭ lepădat de banĭ a să căi, puindu-le în minte să caute acelea, pre care le-aŭ afiorosit luĭ Dumnezeŭ; iar al treilea este carele la început cu necredinţa şi cu încropirea legând pre călugăr, nu-l lasă desăvârşit a să izbăvi de lucrurile lumeĭ, puindu-ĭ în minte frica sărācieĭ, şi necredinţă de pornirea luĭ Dumnezeŭ, şi călcător arându-l făgăduinţelor sale, care a mărturisit când s-aŭ lepădat de lume. Decĭ a acestor treĭ feluri pildele în Dumnezeieştile scripurĭ, precum s-aŭ zis ascunse le-am găsit. Că Ghezi *, baniĭ, care maĭ înainte nu i-aŭ avut, vrând a-ĭ agonisi, s-aŭ scăpat de darul Proorocieĭ (4Imp.**25**-27) [12] pre care învăţătorul săŭ în loc de moştenire vrea să i-l lase, şi în locul blagosloveniеĭ, veşnică lepră prin blestemul Proroculuĭ aŭ moştenit (Fap.**1**.18) [13]. Şi Iuda vrând a lua baniĭ, pre care maĭ înainte i-aŭ lepădat, urmând luĭ Hristos nu numaĭ spre vânzarea Stăpânuluĭ alunecând, din ceata Apostolilor a căzut, ci şi însuşi vieaţa cea în trup, prin silnică moarte o aŭ părăsit. Iar Ananiea şi Sapfira, păstrând oarecare din cele ce avea, prin Apostoleasca gură cu moarte s-aŭ pedepsit

* *Ghehazi*, vezi *Cartea a patra a Regilor*, capitolul 5, *Vindecarea lui Neeman. Pedeapsa lui Ghehazi.*

[12] *Cartea a patra a Regilor*, 5, 25–27: "Când însă a venit şi s-a arătat stăpânului său, Elisei i-a zis: «De unde vii Ghehazi?» Şi el a răspuns: «Robul tău n-a fost nicăieri». Iar Elisei i-a zis: «Au doar inima mea nu te-a întovărăşit când omul acela s-a dat jos din căruţă şi a venit în întâmpinarea ta? Este timpul oare să iau argint şi haine, măslini şi vii, vite mari sau mărunte, robi sau roabe? Să se lipească, dar lepra lui Neeman de tine şi de urmaşii tăi în veci». Şi a ieşit Ghehazi de la Elisei alb de lepră ca zăpada".

[13] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **1**, 18: "Deci acesta a dobândit o ţarină din plata nedreptăţii şi, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc şi i s-au vărsat toate măruntaiele".

(Fap.**5**. 1) [14]. Iar Moisi cel Mare la a doua lege, (**20**.8) [15], pre taină poruncește celor ce să făgăduesc a să lepăda de lume, și cu frica necredințeĭ iarășĭ să țin de lucrurile cele pământeștĭ, zicând, orĭce om este fricos, și-i tremură inima de frică, să nu iasă la război, ci să miargă și să se întoarcă la casa sa, ca nu cumva va face inimile fraților luĭ a să speriea. Este decât această mărturie maĭ de credință, s-aŭ maĭ arătat? Aŭ **nu prin** aceste ne învățăm ceĭ ce ne lepădăm de lume, ca desăvârșit să ne lepădăm, și așa la război să eșim, iar nu prin a pune început moloșit și stricat, să surpăm pe ceilalțĭ din Evangheliceasca săvârșire și temere să punem într-înșiĭ? Dar fiindcă cea zisă bine de Dumnezeiasca scriptură, adecă, fericit este maĭ vârtos a da decât a lua (Fap.**20**.35) [16] rău o tâlcuiesc (iubitoriĭ de argint) silind spre alorușĭ înșelare, și spre pofta iubireĭ de argint, înțălegerea cuvântuluĭ, răŭ socotind și învățătura Domnuluĭ, care grăește: „de veĭ să fiĭ desăvârșit, vinde-ți averile și le dă săracilor și veĭ avea comoară în cerurĭ, și vino urmeză mie (Mat.**19**.21) [17] și judecă că decât neagonisala, maĭ fericit este a-șĭ stăpâni bogățiea, și din prisosința eĭ a da celor ce le trebuesc, să știe uniĭ ca aceștia, că înc[illegible] nu s-aŭ lepădat de lume, nicĭ s-aŭ suit la săvârșirea cea călugărească. Fiindcă se rușinează pent[illegible] Hristos să ia sărăciea Apostoluluĭ, și prin lucrarea mâinilor să slujască lorușĭ, și celor ce aŭ trebuință, și cu lucru să împlinească făgăduința cea călugărească, și cu Apostolul să se slăvească, risipind bogățiea cea veche, (2Cor.**11**.27) [18], cu foamea, și cu sete, cu ger, și cu golătate, împreună cu Pavel, nevoească-se nevoința cea bună. Că dacă a avea bogăție veche, maĭ de nevoe ar fi știut însușĭ Apostolul că este de trebuință a săvârșireĭ, nu ș-ar fi defăimat dregătoriea. Că se zice pre sine, că a fost vestit, și cetățean Râmlenilor. Încă și cei din Ierusalim, care îșĭ vindea casele și țarinele, și punea prețul lor lângă picioarele Apostolilor (Fap.**4**.34-35) [19] nu ar fi făcut aceasta, de ar fi știut că este judecat de Apostolĭ, și maĭ fericit a să hrăni cu ale sale averĭ, iar nu cu osteneala sa, și cu aducerea limbilor. Iar maĭ arătat învață pentru aceasta Apostolul cel zis, în cele ce scriind către Romanĭ (**15**.26) [20], acestea zice „Că aŭ binevoit Machedoniea și Ahaia, împărtășire oarecare să facă, către ceĭ săracĭ din Sfințiĭ ceĭ din Ierusalim. Că bine aŭ voit, și datorĭ le sunt". Încă și El însușĭ în legăturĭ și în temniță, de multe orĭ, și în supărarea călătorieĭ fiind pus, și împedecat dintru aceasta, precum obișnuia, cu mâinele sale a-șĭ agonisi cele de nevoe, învață, că trebuințele acestea și le-a luat de la frațiĭ, care venisă la dânsul din Machedoniea, zicând: „că lipsa mea a plinit-o frațiĭ venind de la Machedoniea" (2Cor.**11**.9) [21]. Încă și Filipenilor scriind (**4**.15-16) [22] grăește: „Știțĭ și voĭ Filipsenilor, că

[14] *Faptele Sfinților Apostoli*, **5**, 1-5: "Iar un om, anume Anania cu Safira, femeia lui, și-a vândut țarina. Și a dosit din preț, știind și femeia lui, și aducând o parte, a pus-o la picioarele apostolilor. Iar Petru a zis: Anania de ce a umplut satana inima ta, ca să minți tu Duhul Sfânt și să dosești din prețul țarinei? Oare, păstrând-o, nu-ți rămânea ție, și vândută nu era în stăpânirea ta? Pentru ce ai pus în inima ta lucrul acesta? N-ai mințit oamenilor, ci lui Dumnezeu. Iar Anania, auzind aceste cuvinte, a căzut și a murit. Și frică mare i-a cuprins pe toți care au auzit".

[15] *Deuteronomul*, **20**, 8: "*Ba căpeteniile oștirii să mai spună poporului și să zică: Cine este fricos și puțin la suflet*, acela să iasă și să se întoarcă acasă, ca să nu facă fricoase și inimile fraților lui, cum este inima lui".

[16] *Faptele Sfinților Apostoli*, **20**, 35: "Toate vi le-am arătat, căci ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci el a zis: Mai fericit este a da decât a lua".

[17] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **19**, 21: "Iisus i-a zis: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi".

[18] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 27: "În osteneală și în trudă, în privegheri adeseori, în foame și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în lipsă de haine".

[19] *Faptele Sfinților Apostoli*, **4**, 34-35: „Și nimeni nu era între ei, fiindcă toți câți aveau țarini sau case le vindeau și aduceau prețul celor vândute. Și-l puneau la picioarele apostolilor. Și se împărțea după cum avea cineva trebuință."

[20] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 25-26: "25. Acum însă mă duc la Ierusalim, ca să slujesc sfinților. 26. Căci Macedonia și Ahaia au binevoit să facă o strângere de ajutoare pentru săracii dintre sfinții de la Ierusalim".

[21] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 9: "Și de față fiind la voi și în lipsuri aflându-mă, n-am făcut supărare nimănui. Căci în cele ce mi-au lipsit, m-au îndestulat frații veniți din Macedonia. Și în toate m-am păzit și mă voi păzi, să nu vă fiu povară".

[22] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 15-16. Manuscrisul trimite citatul doar la paragraful 15 din capitolul 4. El se întinde de fapt și în paragraful următor: "15. Doar și voi știți, filipenilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat din Macedonia, nici o Biserică nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit, decât voi singuri. 16. Pentru că și în Tesalonic, o dată și a doua oară, mi-ați trimis ca să am cele trebuincioase".

eşind Eŭ din Machedoniea, nicĭ o biserică nu mi s-a împărtăşit în cuvântul dăriĭ şi a luăriĭ, decât numaĭ voĭ singurĭ. Că şi în Tesalonic şi o dată şi de două orĭ, mi-aţĭ trimis cele de trebuinţă". Fie dar după părerea iubitorilor de argint şi aceştia maĭ fericiţĭ decât Apostolul, fiindcă din averele lor i-aŭ dat cele de trebuinţă. Dar nu va îndrăzni cineva a zice aceasta, de nu va veni în cea depre urmă nebunie. Decĭ de voim să urmăm Evangheliceştiĭ poruncĭ, şi a toateĭ Bisericĭ aceea, care este întemeiată din început pre Apostolĭ, să nu ne plecăm părerilor noastre, nicĭ cele bune zise, răŭ să le înţălegem, ci lepădând părerea cea încropită şi necredincioasă, să luăm înţălegerea cea cu dinadinsul a Evengheliei. Că aşa vom putea şi urmelor Părinţilor a urma, şi de ştiinţa vieţiĭ de obşte nicĭodată a ne depărta, şi întru adevăr a ne lepăda de această lume. Drept aceea bine este şi aicea să aducem aminte cuvântul unuĭ Sfânt. Că să vorbeşte, că ar fi zis Sfântul Vasile Episcopul Chesarieĭ Capadochieĭ, un cuvânt de acest fel către oarecare Singlitic, carele încropit să lepădase de lume, şi maĭ ţinea oarece din baniĭ săĭ; şi singliticul l-aĭ pierdut, şi călugăr nu te-aĭ făcut. Trebue dar cu toată sârguinţa să tăem din sufletul nostru rădăcina tuturor răutăţilor, care este iubirea de argint, fără greşală ştiind, că rămâind rădăcina, lesne răsar ramurile. Iar această faptă bună cu anevoe este de a o isprăvi, de nu vom petrece în vieaţa de obşte. Că într-însa şi pentru însăşi trebuinţele cele de nevoe nu ne grijim. Osânda luĭ Ananiea şi a Sapfireĭ înaintea ochilor avându-o, să ne înfiorăm a lăsa ceva vreodată din averea cea veche: Asemenea de pilda lui Ghezi temându-ne, aceluĭ ce pentru iubirea de argint s-aŭ dat veşniciei lepre, să ne ferim de a aduna pentru sine banĭ care nicĭ în lume nu i-am avut: încă, al Iudeĭ socotind sfârşitul, cel prin sugrumare, să ne temem a lua ceva vreodată, din cele ce lepădându-ne le-am defăimat. Şi după toate acestea, înaintea ochilor având de-a pururea nearătarea morţiĭ, nu cumva în ceasul în care nu aşteptăm va veni Domnul nostru, şi va afla întinată de iubirea de argint ştiinţa noastră, şi ne va zice, cele ce în Evanghelie s-aŭ zis bogatuluĭ aceluia: Nebune, întru această noapte sufletul tăŭ îl vor cere de la tine, dar cele ce le-aĭ gătit cuĭ vor fi?" (Luc.**12**.20) [23].

Pentru iuţime

A PATRA LUPTĂ ne este asupra duhuluĭ iuţimeĭ, şi trebuinţă este ca cu Dumnezeŭ, veninul cel purtător de moarte al acestuia din adâncul sufletuluĭ să-l tăem. Că acesta în inima noastră şăzând tăinuit, şi ochiul inimeĭ cu întunecatele turburărĭ orbindu-l, nicĭ socoteală a celor de folos putem a câştiga, nicĭ pricepere a Duhovniceştiĭ cunoştinţe a afla, nicĭ sârguire a sfatuluĭ celuĭ bun a ţinea, nicĭ părtaş vieţiĭ ceĭ cu adevărat a fi, nicĭ de privirea lumineĭ ceĭ Dumnezeieştĭ şi adevărate, priimitoare se va face mintea noastră. „Că s-aŭ turburat, zice, de mânie ochiul meŭ" (Ps.**6**.7) [24]. Încă nicĭ Dumnezeieştiĭ înţelepciunĭ părtaşĭ ne vom face, deşi foarte înţeleptĭ prin părerĭ de toţĭ vom fi socotiţĭ. Fiindcă este scris: „iuţimea, în sânul celor fără de minte să sălăşlueşte" (Ecl.7.9) [25]. Dar nicĭ sfătuirele cele mântuitoare ale socoteliĭ ceĭ drepte putem a le câştiga, deşi pricepuţĭ de oamenĭ vom fi socotiţĭ. Că scris este „Mâniea şi pre ceĭ pricepuţi iĭ pierde" (Pil.**16**.1) [26]. Nicĭ cârmuirele dreptăţiĭ cu inimă trează nu le vom ţinea. Că scris este „Mâniea bărbatuluĭ, dreptatea luĭ Dumnezeŭ nu o lucrează" (Iacov.**1**.20) [27]. Dar nicĭ podoaba şi chipul cel bun, care de toţĭ este lăudat nu-l putem

[23] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 20: "Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! În această noapte vor cere de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor fi?"
[24] *Psalmii*, **6**, 7: "Tulburatu-s-a de supărare ochiul meu, îmbătrânit-am între toţi vrăjmaşii mei".
[25] Citatul din manuscris nu corespunde trimiterii care se face tot în manuscris la *Ecclesiastul*, cap. **7**, **10**. El apare la cap. **7**, 9: "Nu te grăbi să te întărâţi întru duhul tău, pentru că mânia sălăşluieşte în sânul celor nebuni".
[26] *Pildele lui Solomon*, **16**, 1: "Un răspuns blând domoleşte mânia, iar un cuvânt aspru aţâţă mânia".
[27] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 20: "Căci mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu".

câștiga. Că scris este „Bărbatul mânios, nu este cu bun chip" (Pil.11.25) [28]. Drept aceea cel ce voește la săvârșire a veni, și poftește cu Duhovnicească luptă după lege a să lupta, de toată neajungerea mânieĭ și a iuțimeĭ strein să fie, și auză ce-ĭ poruncește vasul alegereĭ " toată zice, amărăciunea, și mâniea, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se rădice de la voĭ împreună cu toată răutatea" (Ef.4.31) [29]. Iar când zice, toată, nicĭ o pricină a mânieĭ, saŭ ca de nevoe, saŭ binecuvântată nu ne-aŭ lăsat. Decĭ cel ce va să îndrepte pre fratele, când greșește, saŭ certare să-ĭ dea, sârguiască-se, pre sine fără turburare a să păzi, ca nu cumva pre altul vrând a-l vindeca, asupra sa să tragă boala; și i să va zice luĭ acel cuvânt Evanghelicesc: „Doftore, vindecă-te pre sinețĭ (Luc.4.23) [30]. Și iarășĭ: „ce vezĭ ațăpocul* care este în ochiul frateluĭ tăŭ, iar bârna, care e în ochiul tăŭ nu o vezĭ" (Mat.7.3) [31]. Că ori din ce fel de pricină pornirea iuțimeĭ clocotind, orbește ochiĭ sufletuluĭ, și nu-l lasă să vază soarele dreptățiĭ. Că precum cel ce a pus pe ochĭ tăblițe de aur, saŭ de plumb, întocmaĭ a oprit puterea cea văzătoare, și nicĭdecum scumpetea tăbliței ceĭ de aur n-a făcut osebire a orbiciuneĭ: așa și când orĭ din ce fel de pricină, ca cum cu cale saŭ fără de cale mâniea să aprinde, puterea cea văzătoare să întunecă. Atuncea numaĭ după fire mâniea o întrebuințăm, când împrotiva gândurilor celor pătimașe și iubitoare de dulcețĭ o pornim. Așa Prorocul ne învață zicând „Mânieați-vă, și nu greșițĭ" (Ps.4.4) [32] adecă, asupra patimilor voastre pornițĭ mâniea, și asupra gândurilor celor rele, iar nu pentru a săvârși cele puse de dânsele, să greșițĭ. Că zice „cele ce zicețĭ în inimele voastre, întru așternuturile voastre vă umilițĭ" (Ps.4.4) [33] adecă, când vin în inima voastră gânduri rele, scoțindu-le prin mâniea cea asupra lor după scoaterea lor, ca pre patul linișteĭ sufletuluĭ aflându-vă, atuncĭ vă umilițĭ spre pocăință. Să unește cu acesta încă și fericitul Pavel, întrebuințând mărturiea acestuia, și adăugând „soarele să nu apue întru mânieĭ voastră. Nicĭ dațĭ loc dieavoluluĭ" (Ef.4.26,27) [34] adecă, să nu facețĭ pre Hristos soarele dreptățiĭ prin a-l mâniea cu învoiala gândurilor celor rele, să apue din inimele voastre, ca nu prin ducerea luĭ, să gătească în voĭ, loc dieavolul. Pentru acest scop și Dumnezeŭ prin Prorocul zice: „Iar celor ce se tem de numele meŭ, va răsări soarele dreptățiĭ, și vindecare în aripele luĭ va fĭ" (Malah.3.20) [35]. Iar dacă după slovă vom lua cea zisă, nicĭ până la apusul soareluĭ nu ni să iartă a păzi mâniea. Ce dar vom zice de aceștia, care pentru sălbătăciea și turburarea așezăriĭ ceĭ pătimașe, nu numaĭ până la apusul acestuĭ soare țin mâniea, ci și în pre multe zile întinzându-o, tac uniĭ despre alțiĭ, nemaĭscoțind cu adevărat mâniea prin graiurĭ, dar prin tăcerea unora către alțiĭ, veninul pomenireĭ de răŭ, spre perzarea lorușĭ crescându-l, neștiind, că trebue, nu numaĭ de mâniea cea întru lucrare a să depărta, ci și de cea cu mintea, ca nu de întunerecul pomenireĭ de răŭ negrindu-se mintea, să cază din lumina cunoștințeĭ și din socoteală, și să se lipsască de sălășluirea Sfântuluĭ Duh. Că pentru aceasta și Domnul în Evanghelie poruncește, să lăsăm darul înaintea oltaruluĭ**, și să ne împăcăm cu fratele, (Mat. 5.23) [36]. Fiindcă nu este cu

[28] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 11, 25: "Cel ce binecuvântează va fi îndestulat, iar cel ce blestemă va fi blestemat".
[29] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 31: "Orice amărăciune și supărare și mânie și izbucnire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate".
[30] *Sfânta Evanghelie după Luca*, 4, 23: "Și El le-a zis: Cu adevărat Îmi veți spune această pildă: Doctore, vindecă-te pe tine însuți! Câte am auzit că s-au făcut în Capernaum, fă și aici în patria Ta".
* Echivalentul ar fi "paiul", opus bârnei.
[31] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 3: "De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă?".
[32] Este vorba de *Psalmul* 4, stihul al patrulea și nu al cincilea, cum se face din nou trimiterea în textul *Filocaliei*.
[33] *Psalmii*, 4, 4: "Mâniați-vă dar nu greșiți; de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți".
[34] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 26–27: "26. Mâniați-vă și nu greșiți; soarele să nu apună peste mânia voastră. 27. Nici nu dați loc diavolului".
[35] *Maleahi*, 3,20: Trimitere eronată la 4.2. *Maleahi* are numai trei capitole. La 3,20: „Și va răsări pentru voi, cei care vă temeți de numele Meu, soarele dreptății, cu tămăduire venind în razele lui și veți ieși și veți zburda ca vițeii de îngrășat".
** În manuscris, cuvântul *oltar* apare în loc de *altar*. Am păstrat forma din manuscris.
[36] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 23: "Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta".

putință, să fie acesta priimit dacă mâniea și pomenirea de răŭ zace în noĭ. Încă și Apostolul zicând, neîncetat vă rugațĭ, în tot locul rădicațĭ mâinĭ cuvioase fără mânie și fără gândurĭ, aceasta ne învață. Drept aceea rămâne, sau niciodată să ne rugăm, și după aceasta să fim vinovațĭ Apostoliceștiĭ poruncĭ, saŭ silindu-ne să păzim cea poruncită, fără mânie, și fără pomenire de răŭ, aceasta să o facem. Și fiindcă de multe orĭ mâhnițĭ fiind frațiĭ, saŭ turburațĭ, nu ne pasă, zicând, că nu din pricina noastră sunt mâhnițĭ, pentru aceea Doftorul sufletelor, pricinele păcatuluĭ din rădăcină, adecă, din inimă vrând a le smulge, nu numaĭ noĭ, de ne vom întâmpla să fim mâhnițĭ asupra frateluĭ, poruncește a lăsa darul, și a ne împăca, ci și el de ea mâhnit asupra noastră (Mat.**5**.23-24) [37] drept saŭ nedrept, prin a-ĭ da răspunsul să-l vindecăm, și atuncea să aducem darul. Dar de ce mult ne zăbovim în Evangheliceștile poruncĭ, cu putință fiind și din legea cea veche aceasta a o cunoaște, care cu toate că se pare, că are pogorâre a supțirătățiĭ Evangheliei, însă acestea zice: să nu urăștĭ pre fratele tăŭ în inima ta" (Lev.**19**.17) [38]. Și iar: „căile pomenitoruluĭ de răŭ spre moarte" (Pil.**12**.28) [39]. Decĭ și aicea, nu numaĭ mâniea cea cu lucrul o oprește, cĭ și pre cea cu mintea o pedepsește. Pentru aceea trebue Dumnezeieștilor legĭ urmând, cu toată puterea a ne lupta asupra duhuluĭ mânieĭ, și asupra boaleĭ ceĭ zăcătoare înlăuntru nostru, iar nu asupra oamenilor pornind mâniea, să gonim pustiea și sângurătatea, ca când acolo nu va fi cel ce ne va porni spre mânie; și ca cum maĭ cu lesnire la singurătate fapta bună a îndelungeĭ răbdărĭ se poate isprăvi. Căcĭ din mândrie, și dintru a nu vrea pre sine a ne prihăni, și a scrie leneviret noastre pricinele turburăreĭ, poftim depărtarea de frațĭ. Drept aceea până când pricinele neputințeĭ noastre le scrim la alțiĭ, cu neputință ne este la săvârșirea îndelungeĭ răbdărĭ să ajungem. Pentru aceea capul îndreptăriĭ și păciĭ noastre, nu din îndelunga răbdare a aproapeluĭ care se face către noĭ se isprăvește, ci din a noastră suferire de răutate către aproapele. Iară când fugim de lupta îndelungeĭ răbdărĭ, pustiea și singurătatea o gonim, orĭcâte din patimile noastre le vom duce acolo nevindecate, ascunse sunt, iar nu șterse. Că pustiea și darea în laturĭ la ceĭ neizbăvițĭ de patimĭ, nu numaĭ a le păzi știe, ci și a le acoperi, și nicĭ a să maĭ simți pre sine nu-ĭ lasă, de ce patimă se biruesc: ci împrotivă, nălucire de faptă bună le pune în minte, și îĭ face să crează că aŭ isprăvit și îndelunga răbdare și smereniea, până când nu este de față cel ce-ĭ zădărăște și-ĭ lămurește. Iar când se va întâmpla vreo pricinuire, care îĭ va porni și îĭ va cerca, îndată patimile cele ce zac înlăuntru, și maĭ înainte tăinuite, ca niște caĭ fără de frâŭ, dintru ale sale grajdurĭ sărind, și de lunga liniștire și odihnă hrănițĭ fiind, maĭ tare și maĭ sălbatec târăsc pre călărețul lor. Că maĭ mult se sălbătăcesc patimile în noĭ, șezând fără de frecarea cea cu oameniĭ, și pre însușĭ umbra răbdăriĭ și a îndelungeĭ răbdărĭ, care prin închipuire ni se părea că o avem, amestecațĭ fiind cu frațiĭ, pentru lenevirea frecăriĭ cu oameniĭ și a singurătățiĭ o perdem. Că precum hearele cele veninate, în pustie și în culcușurile sale stâmpărându-se, atuncĭ își arată turbarea sa, când apucă pre cineva ce s-ar apropiea, așa și oameniĭ ceĭ pătimașĭ, cariĭ nu pentru așezarea fapteĭ ceĭ bune, ci pentru nevoea pustieĭ să liniștesc, atuncea îșĭ borăsc veninul, când vor apuca pre cel ce se apropie de dânșiĭ, și îĭ zădărește: Și pentru aceasta datorĭ sunt ceĭ ce caută săvârșirea blândeţelor, toată sârguința să arate, ca nu numaĭ asupra oamenilor să nu se mânie, dar nicĭ asupra dobitoacelor celor necuvântătoare, nicĭ asupra lucrurilor celor neînsuflețite. Că îmĭ aduc aminte eŭ, când petreceam în pustie, că porneam mânie asupra trestieĭ, grosimea eĭ orĭ supțirătatea neplăcându-mĭ: Și asupra lemnuluĭ iarășĭ când vream să-l tai, și nu puteam îndată: Și iarăși asupra cremeniĭ când eŭ silindu-mă să scoțŭ foc, nu degrab eșia focul. Până întru atâta să întinsesă mâniea, cât și asupra lucrurilor celor

[37] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 23–24. Vezi pentru **5**, 23, nota anterioară. Pentru **5**, 24: "Lasă darul tău acolo, înaintea altarului și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău".

[38] *Leviticul* (a treia carte a lui Moise) **19**, 17: "Să nu dușmănești pe fratele tău în inima ta, dar să mustri pe aproapele tău, ca să nu porți păcatul lui".

[39] *Pildele lui Solomon*, **12**, 28. Am decalat trimiterea din mss. care se făcea la **12**, 29. Citatul apare la **12**, 28: "Pe cărarea dreptății este viața și pe calea pe care ea o însemnează, nemurirea, iar calea nebuniei duce la moarte".

nesimțitoare o scoteam. Drept aceea de poftim să dobândim fericirea Domnuluĭ, nu numaĭ mâniea cea cu lucru, precum s-aŭ zis datorĭ suntem să o oprim, ci şi pre cea cu mintea. Că nicĭ foloseşte atât, a ținea gura în vremea mânieĭ, şi a nu scoate graiurĭ turburăcioase, precât foloseşte, a curăți inima de pomenirea de răŭ, şi a nu învârti în mintea sa gândurĭ viclene asupra frateluĭ. Că rădăcinele păcatelor poruncește învățătura Evangheliceascǎ a le tăia maĭ mult, decât roadele. Că rădăcina mânieĭ, de se va tăia din inimă, nicĭ urăciune, nicĭ pizmă, cu lucru nu se va lucra. Că cel ce urăşte pre fratele săŭ, ucigaş de om s-aŭ zis (1Ioan.3.15) [40], ucigându-l cu aşezarea urăciuneĭ în minte, al căruia sânge, nu prin sabie vărsat, îl văd oameniĭ, ci prin minte şi prin aşezarea urăciuneĭ omorât, Dumnezeŭ îl priveşte, carele, nu numaĭ pentru fapte, ci şi pentru gândurĭ, şi pentru voirĭ, unuia fieştecăruia, saŭ cununĭ, saŭ muncĭ îĭ va da, precum însuşĭ prin Prorocul zice: Iată Eŭ viŭ să adun lucrurile şi gândurile lor. Şi iarăşĭ Apostolul grăeşte: „între sine gândurile unele pre altele pârându-se, saŭ şi îndreptându-se, în ziua, în care va judeca Dumnezeŭ cele ascunse ale oamenilor" (Rom.2.16) [41]. Şi însuşĭ Stăpânul învățându-ne, că trebue toată mânia să o lepădăm, zice în Evanghelie „Cel ce se mânie pre fratele săŭ, vinovat va fi judecățiĭ" (Mat.5.22) [42]. Că aşa aŭ izvoarele cele cercate cu de-adinsul. Că acel cuvânt, ce zice, în deşert, din adaos s-a pus de ceĭ ce nu vor să-şĭ tae mâniea desăvârşit. Decĭ cum că din adaos s-a pus aceea, în deşert, arătat e din voia scriptureĭ care stă înainte. Că scoposul Domnuluĭ voeşte, ca noĭ rădăcina şi scânteia mânieĭ să le tăem cu toate chipurile, şi nicĭ o pricină de mânie în sine-ne să nu purtăm, ca nu cu pricină ca [sic] cum binecuvântată întâĭ pornindu-ne, pre urmă în turbarea mânieĭ ceĭ fără de cale să cădem. Iar a boaleĭ aceştia vindecarea cea desăvârşit, aceasta este: ca să credem că nicĭ pentru drepte, nicĭ pentru nedrepte, nu ne este slobod, să priimim mâniea. Că duhul mânieĭ întunecând mintea, nicĭ lumină de socoteală dreaptă, nicĭ întărire de sfat drept, nicĭ ocârmuire de dreptate nu se va afla în noĭ: Dar nicĭ lăcaş Sfântuluĭ Duh nu este cu putință să se facă sufletul nostru, dacă duhul mânieĭ întunecând mintea, ne va stăpâni pre noĭ. Iar maĭ apoĭ de toate, să cade ca nearătarea sorțiĭ în fieştecare zi avându-o înaintea ochilor noştri, să ne păzim pre sine-ne de mânie, şi să ştim, că nicĭ de curățenie, nicĭ de lepădarea de toată materiea, nicĭ de posturĭ şi de privigherĭ, nu avem nicĭ un folos, dacă de mânie şi de urăciune fiind ținuțĭ, ne vom afla vinovațĭ judecățiĭ.

Pentru mâhniciune

A CINCEA LUPTĂ ne este aspra duhuluĭ mâhniciuneĭ, carele întunecă sufletul despre toată Duhovniceasca privire şi opreşte despre toată lucrarea cea bună. Căcĭ când acest duh viclean se va apuca de suflet, şi-l va întuneca tot, nu-l lasă nicĭ rugăciunĭ cu osârdie a săvârşĭ, nicĭ în folosul Sfintei scripturĭ a îngădui, blând şi lesne umilit, către frațĭ a fi omul, nu sufere, şi către toate izvodirile lucrurilor, şi către însăşĭ făgăduința vieţiĭ, urăciune îĭ pricinueşte, şi în scurt, toate sfătuirele cele mântuitoare ale sufletuluĭ turburându-le, şi puterea luĭ şi îngăduirea slăbindu-le, ca pre un eşit din minte şi nebun îl face, legănându-l cu cugetul desnădăjduireĭ. Pentru aceasta, de ne este scoposul să ne luptăm cu Duhovnicească luptă, şi să biruim cu Dumnezeŭ duhurile vicleşuguluĭ, cu toată paza să păzim inima noastră, despre duhul mâhniciuneĭ. Că precum moliea pre haină, şi

[40] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 3, 15: "Oricine urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni şi ştiţi că orice ucigaş de oameni nu are viaţă veşnică, dăinuitoare în El".

[41] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 16: "În ziua în care Dumnezeu va judeca, prin Iisus Hristos, după Evanghelia mea cele ascunse ale oamenilor".

[42] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 22: "Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; şi cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului".

vermele pre lemn, aşa mâhniciunea mănâncă sufletul omuluĭ, plecându-l să se abată despre toată întâlnirea cea bună, şi nicĭ de la prieteniĭ ceĭ adevăraţĭ nu-l lasă să priimească cuvânt de sfătuire, nicĭ răspuns bun saŭ pacinic a da lor îl sloboade: ci tot sufletul cuprinzându-l, îl umple de amărăciune şi lenevire, şi de aci îĭ pune în minte să fugă de oamenĭ, ca de uniĭ ce i să fac pricinuitorĭ de turburare, şi nu-l lasă să cunoască, că nu din afară, ci înlăuntru are zăcând boala, care atuncĭ să arată, când supărările viind, prin zădărâre la arătare o scot. Că niciodată nu se va vătăma omul de altul, de nu va avea înlăuntru zăcând pricinele patimilor. Şi pentru aceasta Ziditorul tuturor, şi Doftorul sufletelor, Dumnezeŭ, cel ce singur ştie cu de-adinsul ranele sufletuluĭ, nu porunceşte ca petrecerile cu oameniĭ să le lăsăm, ci pricinele răutăţiĭ ceĭ dintru noĭ să le tăem, şi să cunoaştem, că sânătatea sufletuluĭ nu întru despărţirea de oamenĭ să isprăveşte, ci întru petrecerea şi amestecarea dimpreună cu ceĭ îmbunătăţiţĭ. Când doar pentru oarecare pricinĭ, ca [sic] când binecuvântate vom părăsi pre fraţĭ, nicĭ pricinele mâhniciuneĭ le-am tăiat, ci numaĭ le-am schimbat; fiindcă boala cea înlăuntru zăcătoare, şi prin alte lucrurĭ pre aceste le porneşte. Pentru aceasta, asupra patimilor dinlăuntru să ne fie nouă tot războiul. Că acestea din darul luĭ Dumnezeŭ şi ajutorul, din inimă scoţându-se, nu zic, cu oameniĭ, ci şi cu heare sălbatece lesne împreună vom petrece, după cea zisă de fericitul Iov „heare sălbatece vor păciui cu tine" (Iov, 5.23)[43]. Maĭ întâiaşĭ dată dar trebue să ne luptăm asupra duhuluĭ mâhniciuneĭ, care bagă pre suflet în desnădăjduire, ca să-l gonim din inima noastră. Că acesta n-aŭ lăsat pre Cain, după uciderea de frate, să se pocăiască; nicĭ pre Iuda, după vânzarea Stăpânuluĭ. Numaĭ acea mâhniciune să deprindem, care să face cu bună nădejde, pentru pocăinţa greşalelor, pentru care Apostolul aŭ zis: „că, mâhniciunea cea după Dumnezeŭ, lucrează pocăinţă fără de căinţă spre mântuire" (2Cor. 7.10)[44]. Căcĭ mâhniciunea cea după Dumnezeŭ, cu nădejdea pocăinţeĭ hrănind sufletul, este amestecată cu bucurie. Drept aceea şi osârduitor, şi ascultător spre toată lucrarea cea bună face pre om, lesne apropieat, smerit, blând, suferitor de răutate, spre toată osteneala bună şi sdrobirea răbdător. Fiindcă cu adevărat este după Dumnezeŭ. Încât dintru aceasta de aicea roadele Sfântuluĭ Duh să cunosc în om, adecă bucuriea, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credinţa, înfrânarea. Că din mâhniciunea cea protivnică roadele duhuluĭ cel viclean le cunoaştem, care sunt: trândăviea, nerăbdarea, mâniea, urăciunea, răspunderea împrotivă, desnădăjduirea, lenevirea de rugăciune; de care mâhniciune aşa suntem datorĭ a ne abate, ca de curvie, şi de iubirea de argint, şi de mânie, şi de celelalte patimĭ. Iar aceasta să vindecă prin rugăciune, şi prin nădejdea cea spre Dumnezeŭ, şi prin cetirea Duhovniceştilor cuvinte, şi prin petrecerea cea cu oamenĭ cucernicĭ.

Pentru trândăvie

A ŞASEA LUPTĂ ne este, asupra duhuluĭ trândăvieĭ, care este împreună înjugat, şi ajută duhuluĭ mâhniciuneĭ. Cumplit este acest drac şi greŭ, şi de-a pururea luptă pre călugărĭ, slăbănogire şi înfiorarea pricinuindu-ĭ, şi carele întru al şaselea ceas cade peste călugăr, şi urăciune făcându-ĭ, şi către însuşĭ locul, şi către fraţiĭ ceĭ împreună petrecătorĭ, şi către toată lucrarea, şi către însuşĭ cetirea Dumnezeeştilor scripturĭ, puindu-ĭ în minte şi gândurĭ ale mutăriĭ, şi că, de nu se va muta la alte locurĭ, zadarnică i să face toată osteneala şi vremea: Şi lângă acestea toate, şi foame pune într-însul la al şaselea ceas, cât nu i s-ar fi întâmplat din post de trei zile, saŭ din cale îndelungată, saŭ din osteneală prea grea, apoĭ gândurĭ pune într-însul, că cu nicĭ un chip altul nu va putea să

[43] *Cartea lui Iov*, 5, 23: "Căci vei avea legământ cu pietrele câmpului şi fiara sălbatică va trăi cu tine în pace".
[44] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 10: "Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăinţă spre mântuire fără părere de rău, iar întristarea lumii aduce moarte".

scape de boala aceasta, și de greutatea, decât numaĭ prin a eși des, și a merge pe la frațĭ, ca [sic] când pentru folos, saŭ pentru cercetarea celor slabĭ. Iar când nu va putea cu acestea a-l înșela, atuncĭ în somn prea greŭ cufundându-l, maĭ puternic aspra luĭ, și maĭ tare se face, nu întru altfel surpându-se, decât numaĭ prin rugăciune, și prin depărtarea cuvintelor celor deșarte și prin cetirea Duhovniceștilor cuvinte, și prin răbdarea în ispite. Că de nu-l va găsi cu aceste arme îngrădit, săgetându-l cu ale sale săgețĭ, nestatornic îl arată, și răspândit îl face, și leneș, și șăzător fără de lucru, și Monastirĭ multe de colindă, și de nimic alt nu se grijește, decât numaĭ ia seama unde se fac mâncărĭ și băuturĭ. Că nimic alt nu nălucește mintea trândavuluĭ, decât răspândirele cele dintru acestea. Și apoĭ din acestea, și cu lucruri lumeștĭ îl leagă, și câte puțin îl amăgește cu aceste îndeletnicirĭ vătămătoare, până ce și din însușĭ cinul călugăresc îl scoate desăvârșit. Această boală, știindu-o Duhovnicescul Apostol, că este prea grea, și vrând din sufletele noastre ca un doftor înțelept, din rădăcină a o smulge, pricinele maĭ ales, din care se naște, le arată și acestea grăește: „Vă poruncim vouă fraților, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Hristos să vă ferițĭ voĭ de tot fratele, care umblă fără de rânduială, iar nu după învățătura care au luat-o de la noĭ. Că înșivă știțĭ, cum trebue să ne urmațĭ nouă; că noĭ n-am umblat fără de rânduială între voĭ, nicĭ am mâncat de la cineva pâine în dar, ci cu osteneală și trudă, ziua și noaptea lucrând, ca să nu îngreuem pre cineva din voĭ, nu ca [sic] cum nu am fi avut putere, ci ca pre noĭ să ne dăm pildă vouă ca să ne urmațĭ nouă. Căcĭ când eram la voĭ, aceasta vă porunceam, ca oricine nu voește să lucreze, nicĭ să mănânce. Că auzim că oarecare umblă între voĭ fără de rânduială, nimic lucrând, ci iscodind. Iar unora ca acestora le poruncim, și-ĭ rugăm prin Hristos Iisus ca cu liniște lucrând, să mănânce pâinea sa" (2Tes. 3.6-12)[45]. Să auzim cum lămurit ne arată pricinele trândăvieĭ Apostolul. Că fără de rânduială numește, pre ceĭ ce nu lucrează, prin graiul acesta unul, multă răutate însemnând. Că cel fără de rânduială, și fără de evlavie este, și obraznic în cuvinte, și spre ocară gata, și de aicĭ spre liniște neîndămânatec, și trândav rob. Drept aceea poruncește să se ferească de el, adecă, să se deosebească ca de o ciumă. Și apoĭ zice, iar nu după învățătura care o a luat de la noĭ. Prin cuvântul acesta arătându-ĭ că sunt mândrĭ, și defăimătorĭ, și Apostoleștilor învățăturĭ stricătorĭ. Și iarășĭ grăește: „În dar nu am mâncat pâine de la voĭ, ci cu osteneală și muncă, ziua și noapte lucrând". Dascălul neamurilor, propovăduitorul Evangheliei, cel înălțat până la al treilea cer, cel ce zice: „că Domnul a poruncit, ca ceĭ ce vestesc Evangheliea, din Evanghelie să trăească"; cu osteneală și trudă, ziua și noaptea lucrează ca să nu îngreueze pre cineva. Ce dar noĭ vom face, lenevindu-ne de lucru, și odihna cea trupească gonindu-o? Cărora nicĭ propoveduirea Evanghelieĭ nu ni s-a încredințat, nicĭ grija Bisericilor, ci purtarea de grijă numaĭ a sufletuluĭ nostru? Apoĭ maĭ lămurit arătând vătămarea, care se naște din șederea fără de lucru, maĭ aduce, nimic lucrând, ci iscodind. Că din șederea fără de lucru e iscodirea, și din iscodire nerânduiala, și din nerânduială, toată răutatea. Și făcându-le iarășĭ vindecarea, maĭ aduce iar unora ca acestora le poruncim, ca cu liniște lucrând, să-șĭ „mănânce pâinea sa". Încă și maĭ cu dojenire zice „oricine nu voește să lucreze, nicĭ să mănânce". De aceste poruncĭ Apostoleștĭ, fiind învățațĭ Sfințiĭ Părințĭ ceĭ din Eghipet, nicĭ într-o

[45] *Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel* 3, 6–12:
"6. Fraților, vă poruncim în numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de orice frate care umblă fără de rânduială și nu după predania pe care ați primit-o de la noi.
7. Căci voi înșivă știți cum trebuie să vă asemănați nouă, că noi n-am umblat fără rânduială între voi.
8. Și nici n-am mâncat de la cineva pâine în dar, ci, cu muncă și cu trudă, am lucrat noaptea și ziua, ca să nu vă împovărăm pe nimeni dintre voi.
9. Nu doar că n-avem putere, ci ca să ne dăm pe noi înșine pildă vouă spre a ne urma.
10. Căci și când ne aflăm la voi, v-am dat porunca aceasta: *dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce.*
11. Pentru că auzim că unii de la voi umblă fără rânduială, nelucrând nimic, ci iscodind.
12. Dar unora ca aceștia le poruncim și-i rugăm, în Domnul Iisus Hristos, ca să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea lor".

vreme nu daŭ voe călugărilor să fie fără de lucru, şi maĭ ales, ceĭ tinerĭ, ştiind, că prin răbdarea lucruluĭ, şi trândăviea o gonesc, şi hrana lor o dobândesc, şi celor ce au trebuinţă le ajută. Că nu numaĭ pentru a lor trebuinţă lucrează, ci şi streinilor şi săracilor, şi celor din temniţă, din lucrul lor daŭ crezând că acest fel de facere de bine, să face jertfă Sfântă priimită de Dumnezeŭ. Încă şi aceasta zic Părinţiĭ, că cel ce lucrează, cu un drac de multe orĭ să luptă, şi de dânsul este necăjit, iar cel ce şade fără de lucru, de nenumărate duhurĭ e robit. Şi bine este lângă acestea, să aducem aminte şi un cuvânt al Aveĭ Moisi, celuĭ prea iscusit între Părinţĭ, pre carele către mine l-a zis. Că şezând eŭ puţină vreme în pustie, am fost supărat de trândăvie, şi m-am dus la dânsul şi am zis că erĭ cumplit fiind supărat de trândăvie, şi slăbind foarte nu maĭ întâĭ m-aş fi izbăvit de dânsa, de nu m-aş fi dus la Ava Pavel. Şi mi-aŭ răspuns la acestea Ava Moisi, şi aŭ zis: îndrăzneşte, nu te-aĭ izbăvit de dânsa, ci maĭ mult prins şi rob te-aĭ făcut. Decĭ să ştiĭ, că maĭ greu te va lupta, ca pre un părăsitor de rânduială, dacă nu de-acum înainte prin răbdare, şi prin rugăciune, şi prin lucru mânelor, te veĭ sârgi a o birui pre ia.

Pentru mărirea deşartă

A ŞAPTEA LUPTĂ ne este asupra duhuluĭ mărireĭ deşarte. În multe felurĭ este această patimă, şi prea subţire, şi nu să înţelege lesne, nicĭ de însuşĭ cel ce e supărat de dânsa. Că ale celorlalte patimĭ asuprelele, maĭ arătate sunt, şi maĭ uşoare oareşcum au lupta cea cu dânsele. Fiindcă sufletul cunoaşte pre luptătorul săŭ, şi prin răspunderea împrotivă, şi prin rugăciune, îndată îl surpă. Iar răutatea mărireĭ deşarte, în multe felurĭ fiind, precum s-aŭ zis, cu anevoe este de biruit. Că în toată izvodirea de faţă este, şi în glas, şi în cuvânt, şi în tăcere, şi în lucru, şi în privighere, şi în posturĭ, şi în rugăciune, şi în cetire, şi în linişte, şi în îndelungă răbdare. Că prin toate acestea să ispiteşte să însăgeteze pre ostaşul luĭ Hristos. Că pre care nu va putea să-l înşale spre mărirea deşartă cu scumpetea hainelor, pre acesta cu îmbrăcăminte proastă să ispiteşte să-l supere; şi pre carele n-aŭ putut să-l înalţe prin cinste, pre acesta prin a răbda ca [sic] cum necinste, spre mândrie îl rădică; şi pe care n-aŭ putut să-l plece pentru meşteşugirea cuvintelor să se mărească în deşert, prin tăcere ca pre un liniştit ca [sic] când îl amăgeşte; şi pre care n-aŭ putut prin scumpetea bucatelor să-l plece să se moloşască, pre acesta prin post spre laudă îl slăbănogeşte, şi în scurt, tot lucru, toată izvodirea, pricină de război dă draculuĭ acestuia viclean. Încă lângă acestea, şi cliros îĭ pune în minte să nălucească. Că îmĭ aduc aminte de un bătrân , când petreceam la schit, că ducându-se la chiliea unui frate întru cercetare, şi apropiindu-se de chiliea luĭ, îl aude înlăuntru grăind, şi socotind bătrânul că din Scriptură ceteşte ceva, au stat de-l asculta, şi simte că ş-au eşit din minte de mărirea deşartă, şi pre sine să hirotonisisă dieacon, şi celor chemaţi le făcea otpustul. Decĭ cum a auzit acestea bătrânul, împingând în uşă a intrat, şi întâmpinându-l fratele, i s-aŭ închinat după obiceiŭ, şi-l ruga să se înştiiţeze de la el, de are mult ceas decât stă la uşă, iar bătrânul în glumă aŭ răspuns către dânsul, acum zice veniiŭ, când tu făceaĭ otpustul celor chemaţĭ. Iar fratele acestea auzind, aŭ căzut la picioarele bătrânuluĭ, şi-l ruga să se roage pentru el, ca să se izbăvească de această răutate. Şi acestea le-am pomenit, vrând să arat la câtă nesimţire aduce pre om acest drac. Drept aceea cel ce voeşte desăvârşit a să lupta, şi cu cununa dreptăţiĭ desăvârşit a să încununa, prin toate chipurile să va sârgui, să biruiască aceas heară de multe felurĭ, înaintea ochilor având de-a pururea cuvântul luĭ David „Domnul a risipit oasele cele ce plac oamenilor" (Ps.**52**.7) [46], şi nimic să nu facă, uitându-se la lauda oamenilor, ci numaĭ plată de la Dumnezeŭ să aştepte. Şi lepădând totdeauna gândurile cele ce îĭ vin în inimă, şi-l laudă, să se defaime pre sine înainte luĭ Dumnezeŭ. Că aşa va putea cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, să scape de duhul mărireĭ deşarte.

[46] *Psalmii,* **52**, 7: "Că Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor; ruşinatu-s-au, că Dumnezeu i-a urgisit pe ei".

Pentru mândrie

A OPTA LUPTĂ ne este asupra duhuluĭ mândrieĭ. Prea cumplită este aceasta, şi maĭ sălbatecă decât toate cele maĭ dinainte. Fiindcă pre ceĭ desăvârşit maĭ vârtos îĭ luptă, şi în scurt, pre ceĭ ce s-aŭ suit la înălțimea faptelor bune, să ispiteşte să-ĭ prăvale. Şi precum boala ciumeĭ cea făcătoare de stricăciune, nu un mădular al trupuluĭ, ci pre tot îl strică, aşa mândriea, nu o parte a sufletuluĭ, ci pre tot îl strică. Şi din celelalte patimĭ fieştecare, deşi turbură sufletul, dar asupra uneĭ fapte bune ce i să împrotiveşte eĭ, luptându-să, şi silindu-se să o biruească, din parte întunecă sufletul, şi-l turbură. Iar patima mândrieĭ, pre tot îl întunecă, şi încă depre urmă cădere îl pogoară. Şi ca maĭ lămurit să înțălegem cea zisă, să luăm seama aşa: îmbuibarea pânteceluĭ, pre înfrânare să sârgueşte a o strica; curviea, pre curățenie; iubirea de argint, pre neagonisală; mâniea, pre blândeță; şi celelalte feluri ale răutățiĭ, pre celelalte fapte bune, protivnice lor. Iar răutatea mândrieĭ când va stăpâni pre ticălosul suflet, ca un tiran prea cumplit, cetate mare luând, şi înaltă, pre toată o surpă, şi până în temeliĭ o sapă. Şi martor acestuĭ lucru este îngerul acela, carele din Cer a căzut pentru mândrie, carele de Dumnezeŭ fiind zidit, şi cu toată fapta bună şi înțelepciune împodobit, nu daruluĭ Stăpânuluĭ aŭ voit a le scrie, ci fireĭ sale. Drept aceea şi întocmaĭ luĭ Dumnezeŭ să socotea pre sine că este. Şi această gândire a luĭ văzându-o Prorocul zicea: „aĭ zis în inima ta, şădea-voiŭ pre Munte înalt, voiŭ pune scaunul meŭ pe norĭ, şi voiŭ fi asemenea celuĭ Prea Înalt, iar tu eştĭ om, şi nu Dumnezeŭ" (Isa.**14**.13-14)[47]. Şi iarăşĭ alt Proroc zice: „ce te lauzĭ întru răutate puternice?" Şi celelalte ale Psalmuluĭ (**51**.1)[48]. Decĭ acestea ştiind să ne temem, şi cu toată paza să păzim inima noastră despre duhul mândrieĭ cel purtător de moarte, zicând în sine de-a pururea cuvântul Apostoluluĭ, când voiŭ isprăvi vreo faptă bună, acela adecă „însă nu eŭ, ci darul luĭ Dumnezeŭ carele este cu mine: Şi cel zis de Domnul „că fără de mine nu puteţĭ face nimic" (Ioan, **15**.5)[49]. Şi cel de Prorocul zis „Dacă nu Domnul va zidi casa, în deşert s-aŭ ostenit ceĭ ce zidesc" (Ps.**126**.1)[50]. Şi acela: „Nu a celuĭ ce voeşte, nicĭ a celuĭ ce aleargă, ci a luĭ Dumnezeŭ, carele milueşte" (Rom.**9**.16)[51]. Că deşi va fi cineva prea ferbând cu osârdiea, şi sârguitor cu voința, dar fiind legat cu trup şi cu sânge, nu va putea a ajunge la săvârşire, decât numaĭ prin mila luĭ Hristos şi prin darul luĭ. Că Iacov zice: „Toată darea cea bună de sus este" (Iac.**1**.17)[52]. Şi Apostolul Pavel: „că ce aĭ, ceea ce n-aĭ luat? iar dacă şi aĭ luat, ce te lauzĭ ca cum n-aĭ luat, ci ca cum te aĭ făli pentru ale tale?" (1Cor.**4**.7)[53]. Iar cum că prin darul, şi mila luĭ Dumnezeŭ ni să face mântuirea, martur adevărat este tâlharul acela, carele nu plată pentru fapta bună a luat Împărățiea cerurilor,

[47] *Isaia*, **14**, 13–14, "Tu care ziceai în cugetul tău: «Ridica-mă-voi în ceruri şi mai presus de stelele Dumnezeului celui puternic voi aşeza jilţul meu! În muntele cel sfânt voi pune sălaşul meu, în fundurile laturei celei de miazănoapte. 14. Sui-mă-voi deasupra norilor şi asemenea cu Cel Preaînalt voi fi»". Am adăugat şi stihul 14 al capitolului la care se extinde citatul, fără să fi fost cuprins în trimiterea din mss.

[48] *Psalmii*, **51**, 1: "Ce te făleşti întru răutate, puternice? Fărădelege toată ziua, nedreptate a vorbit limba ta; ca un brici ascuţit a făcut vicleşug".

[49] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără mine nu puteţi face nimic".

[50] *Psalmii*, **126**, 1: "De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzeşte".

[51] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 16: "Deci dar, nu este nici de la cel care voieşte, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu, care miluieşte".

[52] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 17: "Toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este, pogorându-se de la Părintele Luminilor, la Care nu este schimbare sau umbră de mutare".

[53] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Căci cine te deosebeşte pe tine? Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?"

ci prin darul şi mila luĭ Dumnezeŭ. Acestea Părinţiĭ noştri ştiindu-le toţĭ, cu o minte aŭ învăţat, că nu putem în alt chip să ajungem la săvârşirea faptelor bune, decât numaĭ prin smerenie, care din credinţă, şi frica luĭ Dumnezeŭ, şi din blândeţă, şi neagoniseala cea desăvârşit are fire a se face, prin care şi dragostea cea desăvârşit să isprăveşte, cu darul şi cu iubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos,

căruia i se cuvine slava în vecĭ,

AMIN.

Ale acestuiaşĭ cuvios către Leontie Egumenul pentru Sfinţiĭ Părinţĭ ceĭ din schit, şi pentru dreapta socoteală cuvânt, plin de mult folos

DATORIEA care m-am făgăduit prea fericituluĭ Papeĭ Castor pentru povestirea şi a vieţiĭ Sfinţilor Părinţĭ, şi a învăţătureĭ lor, din parte dându-o în cele de mine scrise de demult, prea Sfinte Leontie; acum pentru închipuirea vieţilor de obşte, şi pentru cele opt gândurĭ ale răutăţiĭ, am pus gând ca să împlinesc. Dar fiindcă m-am înştiinţat, că lăsându-ne cel maĭ sus zis Arhiereŭ, s-aŭ mutat către Hristos, de nevoe am socotit, ţie, celuĭ ce aĭ priimit ca o soartă (cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ) fapta cea bună a Aceluia, şi grija Monastireĭ, cele ce lipsesc, prin povestire împlinindu-le să ţi le trimiţŭ. Decĭ când în pustiea schituluĭ, unde era din Călugărĭ, ceĭ prea iscusiţĭ Părinţĭ, am venit eŭ, şi Sfântul Ghermano, carele din vrâsta cea dintâĭ mi să făcuse prieten Duhovnicesc, la şcoale, şi la ostăşie şi la vieaţa călugărească, am văzut pre Ava Moisi, Bărbat Sfânt, carele strălucea nu numaĭ cu faptele cele bune lucrătoare, ci şi cu privirea cea Duhovnicească. Decĭ acestuia ne rugam cu lacrămĭ, să ne – spue cuvânt de zidire, prin care vom putea a ne sui la săvârşire. Carele mult fiind rugat, zice: fiilor, toate faptele cele bune, şi lucrările cele dinadins făcute, aŭ un scopos, la care ceĭ ce privesc, pre sine îndreptându-se, îşĭ nemeresc sfârşitul cel dorit. Că plugarul, uneorĭ văpaea soareluĭ, alteorĭ îngheţul geruluĭ răbdând, cu osârdie pământul îl lucrează, scopos având, să-l arate curat de mărăcinĭ şi de buruenĭ, iar sfârşit câştigarea roadelor. Şi cel ce face neguţătorie, nicĭ primejdiile cele depre mare, nicĭ cele depre uscat prepuindu-le, cu osârdie să dă pre sine la neguţătorie, scopos având, câştigul cel dintr-însa, iar sfârşit, desfătarea cea din câştig. Şi cel ce se ostăşeşte, nicĭ primejdiele cele din războae, nicĭ ticăloşiile cele din streinătate nu le prepune, scopos având sporirea cea din vitejie la dregătorie, iar sfârşit, câştigul cel din dregătorie. Are dar şi cinul nostru scopos şi sfârşit al săŭ, pentru care toată osteneala şi truda o răbdăm cu osârdie. Că pentru aceasta, ajunarea posturilor nu ne oboseşte, osteneala privigherilor ne veseleşte, cetirea şi îndeletnicirea scripturilor, cu osârdie se face, şi truda lucruluĭ, şi ascultarea, şi golirea de toate lucrurile cele pământeştĭ, şi petrecerea într-această pustie, cu dragoste săvârşesc. Dar voĭ defăimând patriea şi neamul, şi toată lumea, şi străinătatea priimind, şi la noĭ viind, cariĭ suntem oamenĭ proştĭ şi ţăranĭ, spuneţi-mĭ, care este scoposul vostru? Şi la care sfârşit privind, aţi făcut aceasta? Şi răspunzind am zis: pentru Împărăţiea cerurilor. La care Ava Moisi, bine, zice, pentru sfârşit aţĭ zis, dar care este scoposul, la care privind, şi neabătându-ne din calea cea dreaptă, putem a dobândi Împărăţiea cerurilor, n-aţi spus. Iar când am mărturisit, că nu ştim, Bătrânul a răspuns: Sfârşit adevărat al cinuluĭ nostru, precum s-aŭ zis, Împărăţiea luĭ Dumnezeŭ este: iar scopos, curăţeniea inimeĭ, fără de care cu neputinţă este a veni la acest sfârşit. Decĭ la acest scopos totdeauna fie mintea noastră: şi dacă vreodată se va întâmpla puţin inima a se abate din calea cea dreaptă, îndată

să o întoarcem iarăşĭ înapoĭ, ca un îndreptar teslăresc cu scoposul îndreptându-o. Aceasta şi fericitul Pavel Apostolul ştiind, zice: „cele dinapoĭ uitându-le, şi la cele dinainte întinzându-mă, la scopos (adecă la semn) alerg, la răsplătirea chemăriĭ ceĭ de sus a luĭ Dumnezeŭ (Filip.3.14) [1]. Drept aceea pentru acest scopos, şi noĭ toate le lucrăm, pentru acesta toate le defăimăm, şi patriea, şi neamul, şi averile, şi toată lumea, ca curăţeniea inimeĭ să agonisim. Iar de vom face uitare de scoposul acesta, de nevoe este, ca uniĭ ce umblăm întru întunerec, şi afară de calea cea dreaptă călătorim, mult să ne poticnim, şi mult să ne rătăcim. Că aceasta multora s-aŭ întâmplat, care la începutul lepădăriĭ de lume defăimând bogăţiea şi averile, şi toată lumea, maĭ pre urmă, pentru sapă, şi ac, şi condeiŭ, şi carte, îşĭ pornesc mâniea şi iuţimea, care nu ar fi pătimit aceasta, de ar fi ţinut minte scoposul, pentru care toate lucrurile le-aŭ defăimat. Că pentru dragostea aproapeluĭ, bogăţiea o defăimăm, ca nu pentru aceasta sfădindu-ne, şi aşezarea mânieĭ crescându-o, să cădem din dragoste. Decĭ când în materiile cele micĭ, tot această aşezare a mânieĭ către fratele arătăm, am căzut din scopos, şi folos nicĭ unul nu ne este din lepădare. Care şi fericitul Apostol ştiind zice: „Măcar de vom da trupul, ca să arz, iar dragoste nu am, nimic nu mă folosesc" (1Cor.13.3) [2]. De unde ne învăţăm, că săvârşirea nu se întâmplă îndată cu golirea şi lepădarea de lucrurĭ, ci după isprăvirea dragosteĭ, ale căruia însuşirele tot acestaşĭ Apostol le scrie, zicând: dragostea, nu pizmueşte, nu să îngâmfează, nu să mânie, nu să înalţă, nu gândeşte răul. Iar aceste toate curăţenie a inimeĭ alcătuesc. Pentru aceasta trebue toate a le face, şi banĭ a defăima, şi post şi privighere cu dragoste a suferi, şi întru cetirĭ şi Psalmĭ a petrece, dar nu pentru cele maĭ sus zise de aceea a'ne lenevi, dacă vreodată pentru vreo zăbovire la ceva de nevoe şi după Dumnezeŭ, să va întâmpla să ne stânjenim despre postul cel obişnuit şi despre cetire. Că nici este atâta dobândă din post, precât este pagubă din mânie, nicĭ atâta este folosul din cetire, precât este vătămarea dintru a defăima pre fratele şi a-l mâhni. Că posturile, şi privigherile, şi cetirele scripturilor, şi golire de bogăţie, şi lepădarea de toată lumea, nu este săvârşire precum s-aŭ zis, ci scule ale săvârşireĭ. Fiindcă nu întru acestea se află săvârşirea, ci prin acestea să câştigă. Dar în zadar ne fălim în post, şi în privighere, şi în neagonisală, şi în cetirea scripturilor, când nu vom isprăvi dragostea cea către Dumnezeŭ şi către aproapele. Că cel ce a isprăvit dragostea, în sine are pre Dumnezeŭ, şi mintea luĭ de-a pururea este cu Dumnezeŭ. Către acestea aŭ zis Ghermano: Dar cine poate, legat fiind cu trupul acesta, a avea mintea de-a pururea cu Dumnezeŭ, încât să nu-şĭ mai aducă aminte de alt nimica, nicĭ de cercetarea bolnavilor, nicĭ de priimirea streinilor, nicĭ de lucrul mâinilor, saŭ de celelalte trebuinţĭ ale trupuluĭ, care sunt de nevoe şi netrecute? În cea depre urmă, cum va putea mintea omuluĭ, să vază de-a pururea pre Dumnezeŭ cel nevăzut şi neajuns, şi să fie nedespărţit de Dânsul? Moisi a zis: a vedea de-a pururea pre Dumnezeŭ, şi nedespărţit a fi de Dânsul, după chipul cu carele socoteştĭ, cu neputinţă este omuluĭ, celuĭ ce poartă trup, şi este înjugat cu neputinţe. Iar cu alt chip, îĭ este cu putinţă a vedea pre Dumnezeŭ. Că vederea luĭ Dumnezeŭ, în multe felurĭ să ia, şi să înţălege. Că Dumnezeŭ, nu numaĭ în fiinţa Sa cea fericită şi de minte neajunsă să cunoaşte, (că aceasta în veacul cel viitor numaĭ Sfinţilor să păstrează). Ci şi din mărimea, şi frumuseţa zidirelor Luĭ, şi din ocârmuirea şi proniea Luĭ, şi din minunele „care în fieştecare neam arată la Sfinţiĭ Luĭ. Căcĭ când vom socoti puterea luĭ cea nemăsurată, şi ochiul luĭ cel neadormit, carele priveşte cele ascunse ale inimilor, şi de carele nu poate să se tăinuească nimenea, de frica inimeĭ fiind ţinuţĭ, ne minunăm de acesta şi ne închinăm Luĭ. Când vom socoti, că numărate sunt de Dânsul picăturele ploiĭ, şi năsipului măriĭ, şi stelele ceruluĭ, ne înspăimântăm de mărimea fireĭ şi a înţelepciuneĭ. Când vom socoti înţelepciunea

[1] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 14: "Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele dinainte, alerg la ţintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus".
[2] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 3: "Şi de aş împărţi toată avuţia mea şi de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte".

luĭ cea negrăită şi nepovestită, şi iubirea de oamenĭ, şi îndelunga răbdare cea neajunsă de minte „carele poartă greşalele cele fără de număr ale celor ce greşesc, îl slăvim pre El. Când vom socoti dragostea luĭ cea mare către noĭ, că nicĭ un bine făcând noĭ, aŭ voit să se facă om, Dumnezeŭ fiind, ca să ne mântuească din rătăcire, ne rădicăm spre dorul luĭ. Când vom socoti că pre protivnicul nostru dieavol, El întru noĭ biruindu-l, numai pentru voinţă şi pentru plecarea spre bine, vieaţă veşnică ne dărueşte, ne închinăm luĭ. Maĭ sunt şi alte privirĭ cu mintea nenumărate de acest fel, care după asemănarea lucrăriĭ noastre şi după măsura curăţenieĭ răsar întru noĭ, prin carele se vede Dumnezeŭ, şi să înţălege. Decĭ iarăşĭ aŭ întrebat Ghermano: dar de unde se întâmplă aceasta? Că de multe orĭ ne biruim noĭ, nevrând, multe aducerĭ aminte, şi viclene gândurĭ ne supără, şi maĭ neştiind noĭ, ne fură, pre ascuns şi supţire vârându-se, încât nu numaĭ nu putem, a le opri să nu vie, ci şi nelesnire multă este, a le cunoaşte. Şi de este cu putinţă mintea de tot a înceta despre acestea, şi a nu se supăra nicĭdecum, ne rugăm să ştim. Moisi aŭ zis: Mintea a nu fi supărată de aducerile aminte acestea, cu neputinţă este, dar a le priimi pe ele, şi a cugeta într-însele, aŭ a le lepăda, cu putinţă este fieştecăruia ce se sileşte. Că precum a veni ele, nu este în puterea noastră: aşa izgonirea lor în stăpânirea noastră este. Încă şi îndreptarea minţiĭ noastre, întru a noastră voinţă este şi silinţă. Căcĭ când cu pricepere şi des cetim legea lui Dumnezeŭ, şi în Psalmĭ şi în cântărĭ ne îndeletnicim, şi în posturĭ şi în privegherĭ petrecem, şi ne aducem aminte des de cele viitoare, de Împărăţiea cerurilor, şi de ghena focului şi de toate lucrurile luĭ Dumnezeŭ, gândurile cele rele se împuţinează şi loc nu găsesc. Iar când în grijĭ lumeştĭ, şi în lucrurĭ trupeştĭ ne îndeletnicim, şi la vorbe deşarte şi fără de grabă ne dăm, să înmulţesc întru noĭ gândurile cele rele. Că precum moara, de ape mişcându-se, cu neputinţă este să stea de mişcare; dar în stăpânirea morarului este grâŭ a măcina saŭ neghină. Aşa mintea noastră, de-a pururea mişcătoare fiind, nu poate sta fără de gândurĭ, dar întru a noastră putere este, a îĭ da orĭ Duhovnicească cugetare, orĭ trupească lucrare. De acestea văzându-ne Bătrânul că ne minunăm, şi ne spăimântăm, şi către cuvintele luĭ cu dorinţă nesăţioasă ne aflăm, puţin maĭ tăcând, iarăşĭ aŭ zis: fiindcă dorinţa voastră, întru atâta lungime aŭ întins cuvântul, şi încă cu osârdie maĭ sunteţĭ, încât dintru aceasta socotesc eŭ, că însetaţĭ voĭ de învăţătură săvârşirei, voiŭ să vorbesc pentru bunătatea cea mai aleasă a drepteĭ socotelĭ, care între celelalte fapte bune, este ca o cetate înaltă şi Împărătească; şi să vă arat covârşirea eĭ, şi înălţimea, şi folosul, nu numaĭ din cuvintele noastre, ci şi din socotele vechĭ ale Părinţilor: fiindcă Domnul dă darul celor ce tâlcuesc, dupre vredniciea şi dorul celor ce ascultă. Că nu este mică faptă bună, ci şi din cele prea însemnate darurĭ ale Sfântului Duh, pentru care zice Apostolul: „unuia se dă prin Duhul cuvântul înţelepciuneĭ, altuia, cuvântul cunoştinţeĭ, dupre acelaşĭ Duh; altuia, credinţa, întru acelaşĭ Duh, altuia, darurile tămăduirilor; altuia, alegerile duhurilor" (1Cor.**12**.8-9)[3]. Apoĭ după ce s-aŭ împlinit catastihul darurilor celor Duhovniceştĭ, maĭ aduce: „Iar pre toate acestea le lucrează unul şi acelaş Duh" (Pre această alegere uniĭ o tâlcuesc dreaptă socoteală). Vedeţĭ dar, că nu este pământesc, nicĭ mic darul drepteĭ socotelĭ, ci al Dumnezeescului Har prea mare dar, căruia călugărul de nu va urma cu toată puterea şi silinţa, şi nu va câştiga prin socoteală întărită, alegerea duhurilor celor ce se sue întru dânsul, de nevoe este el, ca întru o noapte rătăcindu-se, nu numaĭ în prăpastiele răutăţiĭ cele prea cumplite să cază, ci şi în cele netede şi drepte să se poticnească. Că îmĭ aduc aminte odată în vremurile tinereţilor mele aflându-mă în părţile Tivaideĭ, unde fericitul Antonie petrecea, că s-aŭ adunat la dânsul nişte Bătrânĭ, şi aŭ făcut cercare cu dânsul, pentru săvârşirea fapteĭ bune, oarecare din toate faptele bune ar fi maĭ mare, şi care să poate pre călugăr să-l păzască despre mrejile dieavoluluĭ şi înşălarea luĭ, nevătămat? Decĭ fieştecarele, după priceperea minţiĭ luĭ îşĭ da socoteala,

[3] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 8–9: "Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înţelepciune, iar altuia, după acelaşi Duh, cuvântul cunoştinţei. Şi unuia i se dă întru acelaşi Duh credinţă, iar altuia darurile vindecărilor, întru acelaşi Duh".

şi uniĭ zicea, că postul şi privigherea, fiindcă prin acestea mintea supţiindu-se, şi curăţeniea adăogându-se, maĭ lesne poate să se apropie de Dumnezeŭ: Iar alţiĭ zicea, că este maĭ mare neagonisala, şi defăimarea lucrurilor sale; fiindcă prin acestea mintea izbăvindu-se de funiile cele mult împleticite ale grijeĭ ceĭ lumeştĭ, poate maĭ cu lesnire a se apropiea de Dumnezeŭ: Alţiĭ fapta cea bună a milosteniei mai mult o alegea; fiindcă Domnul zice în Evangheliea: „Veniţĭ blagosloviţiĭ Părinteluĭ meŭ, moşteniţĭ Împărăţiea cea gătită vouă de la întemeerea lumiĭ. Că am flămânzit şi ne-aţĭ dat de am mâncat" şi celelalte (Mat.25.34-35) [4]. Şi când cu acest chip prin felurĭ de fapte bune, fieştecarele dupre socotela ce isprăvea, zicea, că maĭ mult poate omul a se apropiea de Dumnezeŭ, şi trecuse cea maĭ multă parte a nopţiĭ, în cercare şi întrebarea aceasta cheltuindu-o, maĭ pre urmă decât toţĭ Fericitul Antonie aŭ răspuns: Acestea toate care le-aţĭ zis, şi de nevoe sunt, şi de folos celor ce caută pre Dumnezeŭ, şi la Dânsul poftesc să vie. Dar acestor fapte bune, a le da cinstea cea dintâĭ, nu ne lasă acesta, fiindcă am aflat noĭ prea mulţĭ, cariĭ s-aŭ topit pre sineşĭ cu posturĭ şi cu privigherĭ, şi prin pustiŭ s-aŭ depărtat şi neagonisală desăvârşit aŭ câştigat până întru atâta, cât nicĭ hrana cea din toate zilele nu ş-aŭ lăsat, şi milosteniea o aŭ îndreptat până întru atât, cât nu le-aŭ ajuns cele ce avea spre împărţire: Şi după acestea, jalnic aŭ căzut din fapta bună, şi la răutate s-aŭ alunecat. Decĭ ce este ceea ce i-aŭ făcut pre dânşiĭ, de aŭ greşit din calea cea dreaptă? Nu altceva, după a mea hotărâre şi socoteală „decât numaĭ, că nu aŭ avut eĭ darul drepteĭ socotelĭ, adecă, alegerea. Că aceasta învaţă pre om, ca lăsând trecerea preste măsură cea despre amândoă, părţile, pre cale împărătească să călătorească, şi nicĭ prin înfrânare fără măsură, nu-l lasă să se fure de cele de-a dreapta, nicĭ în nebăgare de samă şi moloşire a se trage de cele de-a stânga. Căcĭ ochiŭ oarecarele al sufletuluĭ, şĭ lumină este dreapta socoteală, după acel glas Evanghelicesc, carele zice: „Lumina trupuluĭ este ochiul; decĭ de va fi ochiul tăŭ curat, tot trupul tăŭ luminat va fi, Iar de va fi ochiul tăŭ răŭ, tot trupul tăŭ întunecat va fi" (Mat.6.22) [5]. Că aşa este, că pre toate aducerile aminte şi faptele omuluĭ dreapta socoteală cercându-le, osebeşte şi deosebeşte tot lucrul răŭ, şi care nu place luĭ Dumnezeŭ, şi departe face de la dânsul rătăcirea. Şi aceasta poate cineva să o afle şi din Duhovniceştile Scripturĭ. Că Saul acela căruia i s-aŭ încredinţat întâĭ Împărăţiea luĭ Israil (1Imp.13.1) [6] fiindcă acest ochiŭ al drepteĭ socotelĭ nu l-a avut, întunecându-se mintea, n-aŭ judecat să aleagă, că decât să aducă jertfă (1Imp.15.22) [7] mult maĭ plăcut era luĭ Dumnezeŭ, să asculte el porunca Sfântului Samuil: Şi din care socotea, că cinsteşte pre Dumnezeŭ, dintru acelea greşaşte şi să leapădă afară din Împărăţie. Carele n-ar fi pătimit aceasta de ar fi avut în sine lumina drepteĭ socotelĭ. Pre aceasta şi Apostolul soare o numeşte, după cuvântul cel zis de dânsul: „Soarele să nu apue întru mâniea voastră" (Ef.4.26) [8]. Aceasta şi a vieţiĭ noastre ocârmuire să face, după cum este scris: „Cărora nu este ocârmuire, cad ca frunzele" (Pil. 11.14) [9]. Aceasta sfat să zice de Scriptură (Pil.31.4) [10] fără de care, ne învăţăm de Scriptură, nimic să nu facem până întru atâta, cât nicĭ însuşĭ vinul cel Duhovnicesc,

---

[4] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 34–35: "34. Atunci va zice Împăratul cerurilor de-a dreapta Lui: Veniţi, Binecuvântaţi Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. 35. Căci flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit".

[5] *Idem*, **6**, 22: "Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat".

[6] *Cartea întâi a Regilor*, **13**, 1: "Se împlinise un an de când fusese făcut Saul rege şi acum domnea în al doilea an peste Israel, când şi-a ales el trei mii de israeliţi".

[7] *Cartea întâia a Regilor*, **15**, 22: "A răspuns Samuel: «Au doară arderile de tot şi jertfele sunt tot aşa de plăcute Domnului, ca şi ascultarea glasului Domnului? Ascultarea este mai bună decât jertfa şi supunerea mai bună decât grăsimea berbecilor".

[8] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 26: "Mâniaţi-vă şi nu greşiţi; soarele să nu apună peste mânia voastră".

[9] *Pildele lui Solomon*, **11**, 14: "Unde lipseşte cârmuirea poporul cade: izbăvirea stă în mulţimea sfetnicilor".

[10] *Idem*, **31**, 4: "Nu se cuvine regilor, o, Lemuel, nu se cuvine regilor să bea vin şi conducătorii băuturi îmbătătoare".

carele veseleşte inima omuluĭ, fără de aceasta nu lasă să-l bem, după cuvântul ce zice „cu sfat bea vin". Şi iarăşĭ „că ca o cetate, zice, săpată, şi fără de zid, aşa este omul, carele nu cu sfat face toate" (Pil.**25**.28)[11]. Printr-aceasta înţelepciunea, printr-aceasta înţălegerea şi simţirea să alcătueşte; fără de care, bogăţiea cea Duhovnicească a să aduna, după cuvântul ce zice: „Cu înţelepciune să zideşte casa, şi cu pricepere să isprăveşte, şi cu înţălegere să umplu cămările de bogăţie". (Pil.**24**.3)[12]. Aceasta s-aŭ zis: şi „hrană vârtoasă, a celor ce pentru obişnuinţă îşĭ aŭ simţirele deprinse spre alegerea bineluĭ şi a răuluĭ (Evr.**5**.14)[13]. Printr-aceasta dar vederat să arată, că nicĭ o faptă bună nu să alcătueşte, fără de darul drepteĭ socotelĭ, nicĭ temeinică nu rămâne până în sfârşit: Că de toate faptele cele bune este născătoare şi păzitoare. Şi aceasta e hotărârea şi socoteala luĭ Antonie, cu care împreună s-aŭ unit şi ceilalţĭ Părinţĭ. Dar că şi din pilde proaspete, şi din ceĭ ce aŭ fost în vremile noastre, să întărim hotărârea Sfântului Antonie, aduceţi-vă aminte şi voĭ de bătrânul Iron, şi de jalnica cădere ce aŭ pătimit, cu ce fel de chip, maĭ înainte cu aceste puţine zile, înaintea ochilor noştri, prin batjocura dieavoluluĭ, din înălţimea ceea a petreceriĭ, în adâncul morţiĭ s-aŭ prăpăstuit. Că de aceasta ne aducem aminte, că cincizeci de anĭ a petrecut în pustiea cea de aproape, şi mare asprime de vieaţă aŭ avut, şi tare înfrânare, carele aŭ gonit singurătatea maĭ mult decât toţĭ ceĭ de aicĭ, şi aŭ şezut la pustiea cea maĭ în sus, şi apoĭ după atâtea ostenele şi lupte, batjocorit fiind de dieavolul, şi prea grea cădere alunecându-se, pre toţĭ Părinţiĭ şi fraţiĭ ce era în pustiea cea de aproape, în nemângâeată jale i-aŭ pus. Care nu ar fi pătimit aceasta de ar fi fost întărit cu fapta bună a drepteĭ socotelĭ, care l-ar fi învăţat, nu socoteleĭ sale să se plece, ci sfătuireĭ Părinţilor şi fraţilor. Că până întru atâta socoteleĭ sale urma, şi postul, şi a se deosebi de oamenĭ gonea, cât nicĭ la praznicul Sfintelor Paştĭ nu venea la Biserică, ca nu adunându-se cu Părinţiĭ şi cu fraţiĭ, şi împreună mâncând cu dânşiĭ, silit să fie a se împărtăşi din legumĭ, saŭ din altceva ce-ĭ aducea la masă, şi să se pară că aŭ căzut din scoposul şi hotarul săŭ. Decĭ acesta prea multă vreme înşelat fiind de voea sa, şi pre îngeru sataniĭ priimindu-l, şi luĭ ca îngeruluĭ lumineĭ închinându-i-se, i se porunceşte de dânsul, ca la miezul nopţiĭ să se arunce pre sine într-un puţ prea adânc, ca să cunoască cu cercarea, că nicĭdecum nu va maĭ fi supus supt vreo primejdie, pentru fapta bună cea mare, ce o avea el, şi pentru ostenelele cele după Dumnezeŭ. Iar el neosebind cu socoteala pre cel ce îl sfătuia acestea, ci întunecându-se cu mintea, s-aŭ aruncat pre sine la mezul nopţiĭ în puţ, şi după puţin cunoscând fraţiĭ întâmplarea, de-abea cu osteneală multă aŭ putut maĭ mort să-l scoaţă de acolo. Decĭ după ce l-aŭ scos de acolo, maĭ trăind două zile, a treia zi a răposat, lăsând fraţilor, şi bătrânuluĭ Pafnutie, jale nemângâiată, carele de multă iubire de oamenĭ fiind îndemnat, şi aducându-şi aminte de multele luĭ ostenele, şi de aniĭ ceĭ de mult număr, care în pustie a îngăduit, nu l-aŭ despărţit de pomenire şi de prinosul celor adormiţĭ, ca să nu să numere împreună cu ceĭ omorâţĭ de sine. Ce să zic pentru aceĭ doi fraţĭ, care petrecea dincolo de pustiea Tivaideĭ unde odată fericitul Antonie petrecea? Că aceştiea din cuget fără de socoteală pornindu-se, ş-aŭ dat loruşĭ sfat ca să meargă în pustiea cea maĭ dinlăuntru, care este mare şi nelucrată, judecând întru sine, să nu ia hrană de la om, decât numaĭ care Domnul le va da-o, făcând minune. Şi când i-aŭ văzut de departe Mazichiĭ, (care este neam decât toate neamurile cele sălbatece maĭ sălbatec şi maĭ crud) că să rătăcesc prin pustie şi sunt slăbiţĭ de foame, prefăcând, din Dumnezeiasca pronie, sălbătăciea cea împreună cu dânşiĭ crescută, spre iubire de oamenĭ, cu pâinĭ i-aŭ întâmpinat. Atuncĭ, unul din ceĭ doi fraţĭ maĭ sus zişĭ, dreaptă socoteală viindu-ĭ luĭ pre taină, cu bucurie şi cu mulţumită a priimit pâinele, socotind, că ceĭ atâta de

---

[11] *Pildele lui Solomon*, **25**, 26: "Asemenea unei cetăţi cu o spărtură şi fără zid, aşa este omul căruia îi lipseşte stăpânirea de sine". Trimitere eronată în mss. la **25**, 39. Capitolul **25** nu are decât 28 de paragrafe sau stihuri.
[12] *Idem*, **24**, 3: "Prin înţelepciune se ridică o casă, prin bună chibzuială se întăreşte".
[13] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 14: "Iar hrana tare este pentru cei desăvârşiţi, care au prin obişnuiţă simţurile învăţate să deosebească binele şi răul".

cruzĭ şi sălbatecĭ, şi care de-a pururea să bucură de sângele oamenilor, nu s-ar fi milostivit spre dânşiĭ care de tot obosise acum şi slăbise, nicĭ hrană le-ar fi adus, de nu Dumnezeŭ i-ar fi îndemnat. Iar celălalt lepădându-se de hrană, care acum de oamenĭ i s-aŭ adus, şi rămâind în sfatul cel fără de socoteală, din slăbirea nemâncăriĭ, s-aŭ săvârşit. Decĭ deşi prea rău la început amândoĭ s-aŭ sfătuit, sfătuire fără de socoteală şi de prăpădenie dându-şi loruşĭ, dar însă unul, viindu-ĭ luĭ pre taină dreapta socoteală, aceasta care cu obrăznicie şi cu nepază aŭ hotărât, bine o aŭ îndreptat: iar celălalt, în cugetarea de maĭ înainte fără de minte rămâind, şi afară de dreapta socoteală aflându-se, moartea, pre care Domnul a voit să o întoarcă de la dânsul, el o aŭ tras asupră-şĭ. Ce să maĭ zic încă şi de acela, al căruia nume nu voesc să-l spuiŭ, fiindcă este în vieaţă? Carele pre dracul de multe orĭ ca pre un înger îl priimiră, şi descoperirĭ prin trânsul luând, şi lumină de lihnar des în chiliea luĭ văzând, maĭ pre urmă i să porunceşte de dânsul, pre fiul săŭ carele petrecea împreună cu dânsul în monastire, jertfă să-l aducă luĭ Dumnezeŭ, ca cum printr-aceasta cinstireĭ Patriearhuluĭ Avraam va să se învrednicească; la a căruia sfătuire atâta s-a plecat, cât cu lucrul ar fi săvârşit junghierea fiuluĭ săŭ, de nu fiul săŭ văzându-l, că afară de obiceiŭ ascute cuţitul, şi găteşte legăturĭ, cu care vrea să-l lege ca pre o ardere de tot, cu fuga s-ar fi agonisit mântuirea. Cu prelungire este să povestim înşelarea aceea a Mesopotamiteanuluĭ, carele atâta înfrânare arătând, şi în chilie închizându-se anĭ mulţĭ, aşa maĭ pre urmă prin dievoleştĭ de descoperirĭ şi visurĭ s-a (amăgit) batjocorit, cât după atâtea ostenele şi fapte bune, cu care pre toţĭ călugăriĭ ceĭ ce şedea acolo iĭ întrecea, la credinţa jidovească, şi la tăere împrejur a căzut. Că vrând dievolul să-l înşale, de multe orĭ iĭ arăta visurĭ adevărate, ca prin trânsele, lesne de priimit să facă înşelarea, în care era maĭ pre urmă să-l supue. Decĭ iĭ arată întru o noapte, norodul Hristieanilor cu Apostoliĭ şi cu Muceniciĭ, întunecat şi plin de toată ruşinea, şi topit de mâhniciune şi de jale, şi dimpotrivă, norodul jidovilor cu Moisi şi cu Prorociĭ, strălucit de lumină strălucitoare, şi cu bucurie şi veselie petrecând: Şi-l sfătuia amăgitorul, că de voeşte să aibă parte de fericirea şi bucuriea noroduluĭ jidovilor, să ia tăerea împrejur, care cu adevărat şi înşălându-se a făcut. Decĭ prea arătat este din cele zise maĭ sus, că nu s-ar fi batjocorit toţĭ ceĭ zişĭ aşa de jalnic şi ticăloşeşte, de ar fi avut darul drepteĭ socotele. Către acestea Ghermano aŭ zis: Şi prin pilde nouă, şi prin hotărârĭ ale Părinţilor celor de demult de ajuns s-au dovedit, că dreapta socoteală este izvor, şi rădăcină, şi cap, şi legătură a tuturor faptelor celor bune. Dar cu ce fel de chip putem să o câştigăm, dorim să ştim: şi cum să cunoaştem pre cea adevărată, şi de la Dumnezeŭ dreaptă socoteală, şi pre cea cu nume mincinos şi spoită şi dievolească? Atuncea Ava Moisi aŭ zis: adevărata dreapta socotelă nu să câştigă, fără numaĭ din adevărata smerenie, cu aceasta, ca nu numaĭ cele ce facem, ci şi cele ce gândim, să le descoperim Părinţilor, şi întru nimic să nu credem socoteleĭ noastre, ci întru toate să urmăm cuvintelor Bătrânilor, şi aceea să credem, că este bună care eĭ o vor alege. Iar această lucrare, nu numaĭ prin adevărata socoteală şi prin calea cea dreaptă pe călugăr îl face să rămâie nevătămat, ci încă şi de toate cursele dieavoluluĭ nevătămat îl păzeşte. Căci neputinţă este cel ce îşĭ pune vieaţa sa la rânduială, prin judecata şi socoteala celor maĭ bătrânĭ, să cază în înşelarea dieavolilor. Căcĭ şi maĭ înainte de a se învrednici cineva de darul drepteĭ socotele, însăşĭ aceasta, adică, a arăta şi a descoperi Părinţilor aducerile aminte cele rele şi gândirile le veştejaşte, şi maĭ slabe le face. Că precum şarpele din gaură întunecoasă scoţându-se la lumină, să sileşte să fugă, şi să peară; Aşa şi gândurile cele rele, prin buna mărturisire şi ispovedanie făcându-se arătate, să silesc să fugă de la om. Şi ca maĭ desluşit să înţălegĭ această faptă bună şi din pildă, lucru luĭ Ava Serapion, care el îl punea des înaintea celor ce venea la dânsul pentru pază, îl voiŭ povesti. Că zicea aşa: când eram maĭ tânăr, şedeam împreună cu stareţul meŭ, şi după ce mâncam noĭ, sculându-mă de la masă, din lucrarea dieavoluluĭ, furam câte un pasimad, şi îl mâncam pe furiş de stareţul meŭ. Decĭ după ce am petrecut aşa făcând aceasta câtăva vreme, stăpânit fiind, nu puteam să-l biruesc, fără numaĭ ce eram judecat de ştiinţa mea, iar stareţuluĭ îmĭ era ruşine să-ĭ

spuiŭ. Şi s-aŭ întâmplat din iconomiea iubitoruluĭ de oamenĭ Dumnezeŭ de aŭ venit nişte fraţĭ la Stareţul pentru folos, şi-l întreba pentru gândurile sale. Şi aŭ răspuns Stareţul: că nimic nu vatămă aşa pre călugăr, şi bucură pre dracĭ, precum aceasta, adică, a ascunde gândurile sale despre Părinţiĭ ceĭ Duhovniceştĭ. Le-aŭ maĭ grăit încă şi pentru înfrânare. Iar acestea grăindu-se, viindu-mĭ în sine şi socotind, că Dumnezeŭ aŭ descoperit Stareţuluĭ greşalele mele, şi umilindu-mă, am început a plânge, şi am scos pasimadul din sânul meŭ, pre care rău mă învăţasem a-l fura, şi aruncându-mă pre sine-mĭ la pământ, ceream ertăciune pentru cele trecute, şi rugăciune pentru întărirea celor viitoare. Atunci zice Stareţul: O fiule, te-aŭ slobozit pre tine, şi tăcând eŭ, mărturisirea ta, iar pre dracul, carele te rănea prin tăcere, spuind cele pentru tine l-aĭ junghieat: Pre carele şi până acum l-aĭ făcut de te-aŭ stăpânit, nicĭ răspunzând împotrivă, nicĭ vădindu-l, dar de acum nu va maĭ avea loc întru tine, din inima ta la arătare fiind scos afară. Şi încă n-au isprăvit Stareţul vorba, şi iată lucrarea s-aŭ arătat ca o făclie de foc trăgându-se afară din sânul meŭ şi aŭ umplut casa de putoare, cât socotea ceĭ ce era acolo, că mulţime de pucioasă este ceea ce arde. Atuncĭ aŭ zis Stareţul: Iată Domnul a dat dovadă pentru cuvintele mele şi pentru slobozeniea ta, prin semnul ce s-aŭ făcut. Şi aşa s-aŭ depărtat de la mine prin mărturisire, patima îmbuibăriĭ pântecelui, şi dieavoleasca lucrare aceea, cât nicĭ în minte nu maĭ îmĭ venea acest fel de poftă. Iată dar că şi din cele zise de Ava Serapion ne învăţăm, că atuncĭ ne învrednicim de Darul adevărateĭ drepteĭ socotele, când nu judecăţiĭ minţiĭ noastre vom crede, ci învăţătureĭ şi sfătuireĭ Părinţilor. Că nu prin altă oarecare neajungere aşa dieavolul surpă pre călugăr în prăpăstiĭ, precum prin aceasta, adecă să-l plece, ca să lepede sfătuirile Părinţilor, şi să urmeze judecăţiĭ şi voiĭ sale. Şi trebuea noĭ şi de la meşteşugurile şi ştiinţele omeneştĭ să luăm pilde, şi să ne învăţăm. Că dacă acestea, şi cu mâinile pipăindu-le, şi cu ochiĭ văzându-le, şi cu urechile auzindu-le, de la sinene nu le putem isprăvi, ci avem trebuinţă de cel ce să ne înveţe pre noĭ şi să ne îndrepteze bine, cum nu este lucru nebunesc, meşteşugul cel Duhovnicesc, carele este maĭ greŭ decât toate meşteşugurile, să socotim, că n-are trebuinţă de dascăl? Care meşteşug Duhovnicesc, şi nevăzut este, şi ascuns, şi numaĭ de curăţeniea inimeĭ văzut; a căruia meşteşug ne nemerirea, nu pagubă vremelnică, ci perzare a sufletuluĭ naşte şi muncă veşnică. Ghermano a zis: pricină de ruşine, şi acoperământ de evlavie vătămătoare obicinueşte a ne naşte; aceasta, adecă, că de multe orĭ uniĭ din Părinţĭ, auzind gândurĭ de la fraţĭ, nu numaĭ nu i-aŭ tămăduit, ci şi-aŭ defăimat, şi în desnădăjduire i-au adus. Precum şi noĭ înşine am cunoscut, că s-aŭ întâmplat aceasta în părţile Sirieĭ. Că un frate ş-aŭ spus gândurile sale unuia din bătrâniĭ ceĭ de acolo, cu toată prostimea şi adevărul, fără de ruşine desgolindu-şĭ ascunsurile inimeĭ sale. Iar el îndată ce a auzit, aŭ început a se mâniea, şi a să pornĭ asupra frateluĭ ocărându-l pentru acest fel de gândurĭ rele, încât dintru aceasta mulţĭ auzind, le-aŭ fost ruşine a-şĭ maĭ vesti gândurile sale bătrânilor. Ava Moisi aŭ zis: Bine este precum am zis maĭ sus, a nu ascunde gândurile sale despre Părinţĭ; dar nu fieştecăruia ce s-ar întâmpla a le spune, ci Bătrânilor celor Duhovniceşti şi care au dreaptă socoteală a le vesti, iar nu celor cărunţĭ pentru vreme. Căcĭ mulţĭ la vrâstă privind, şi gândurile sale vestindu-le, în loc de vindecare în desnădăjduire aŭ căzut, pentru neiscusinţa celor ce auzia. Că era oarecarele din fraţĭ, foarte sârguitor, şi tare fiind supărat de dracul curvieĭ, aŭ venit la un bătrân, şi i-aŭ vestit gândurile sale. Iar acela auzind, neiscusit fiind, mâniindu-se, zicea că e ticălos fratele, şi nevrednic de cinul călugăresc, fiindcă acest fel de gânduri a priimit. Acestea auzind fratele, desnădăjduindu-se, şi lăsând locul, să întorcea la lume. Iar din iconomiea luĭ Dumnezeŭ, îl întâlneşte Ava Apolos, cel maĭ iscusit din Bătrânĭ, şi văzându-l turburat, şi foarte posomorât, îl întreabă pre el zicând: fiule ce este pricina a atâteĭ mâhniciunĭ? Iar el, întâiaşĭ dată din multa mâhniciune, nimic n-aŭ răspuns. Iar maĭ pre urmă mult fiind rugat de bătrânul, aŭ spus cele pentru sine zicând: că gândurĭ de multe orĭ mă supără, şi mergând am vestit cutăruia bătrân, şi după cuvântul luĭ, nu-mĭ este nădejde de mântuire. Decĭ desnădăjduindu-mă, mă duc în lume. Acestea

Părintele Apolos auzindu-le, mult îl mângâia şi îl sfătuia pre fratele, zicând, nu te mira fiule, nicĭ nu te desnădăjduĭ, că eŭ întru această vrâstă şi cărunteţe fiind, foarte sunt supărat de aceste gândurĭ. Drept aceea nu te scârbi pentru acest fel de înfocare, care nu atât prin silinţă omenească să tămădueşte, cât prin iubirea de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ; şi numaĭ ziua de astăzi dăruieşte-mi-o mie, şi te întoarce la chiliea ta. Şi aŭ făcut fratele aşa. Şi ducându-se de la dânsul Ava Apolos, aŭ mers la chiliea bătrânuluĭ, celuĭ ce desnădăjduise pe fratele, şi stând afară, s-aŭ rugat luĭ Dumnezeŭ cu lacrămĭ, zicând: Doamne, acela ce aducĭ ispite pentru folos, întoarce războiul frateluĭ asupra acestuĭ bătrân, ca cu cercarea să se înveţe la bătrâneţele luĭ cele ce în lungă vreme nu s-a învăţat, ca să pătimească împreună cu ceĭ ce sunt luptaţĭ. Şi după ce aŭ sfârşit rugăciunea, vede un arap stând aproape de chilie, şir săgeţĭ slobozind asupra bătrânuluĭ, de care rănindu-se, îndatăşĭ ca de o beţie, încoace şi încolo se învârtea, şi neputând suferi, eşind din chilie, pre aceiaşĭ cale, pre care şi tânărul, la lume să ducea. Iar Ava Apolos înţălegând ceea ce se făcu, l-aŭ întâmpinat zicând: unde te ducĭ? Iar el simţind, că s-aŭ cunoscut de Sfântul cele pentru dânsul, de ruşine nimic nu grăia. Şi i-aŭ zis Ava Apolos luĭ: întoarce-te la chiliea ta, şi de-acum înainte cunoaşteţĭ neputinţa ta, şi te aibĭ pre sineţĭ, saŭ că nu aĭ fost ştiut de dieavolul, saŭ că aĭ fost nebăgat în samă de dânsul, pentru care nu te-aĭ învrednicit de lupta cea cu dânsul. Şi ce zic de luptă? Că o lovire a luĭ de o zi n-aĭ putut să o suferĭ. Aceasta însă ţi s-aŭ întâmplat, că pre un tânăr ce era luptat de vrăjmaşul cel de obşte priimindu-l, în loc să-l îmbărbătezĭ la luptă, în desnădăjduire l-aĭ aruncat, nesocotind porunca cea înţeleaptă, aceea care zice: „Izbăveşte pre ceĭ duşĭ la moarte, şi de a răscumpăra pre ceĭ ucişĭ, nu cruţa" (Pil. **24**.11) [14]. Dar nicĭ pilda Mântuitoruluĭ nostru, care zice: „Trestiea zdrobită nu o frânge, şi inul ce fumegă nu-l stânge" (Mat. **12**.20) [15]. Că nimeni n-ar fi putut suferi băntuelele vrăjmaşuluĭ, dar nicĭ fierberea cea înfocată a fireĭ a o stânge, de nu darul luĭ Dumnezeŭ ar fi strejuit neputinţa omenească. Decĭ după ce s-aŭ împlinit această iconomie mântuitoare pentru noĭ, cu rugăciunĭ de obşte să ne rugăm luĭ Dumnezeŭ, ca şi biciul cel lăsat asupra ta să-l dea în laturĭ. Că El face a durea, şi iarăşĭ tămădueşte, aŭ rănit, şi mâinele Luĭ aŭ vindecat, smereşte, şi înalţă, omoară, şi înviează, pogoară în iad, şi rădică. Acestea zicând, şi rugându-se, îndată l-au izbăvit de războiul cel adus asupra luĭ, şi sfătuindu-l, ca să ceară de la Dumnezeŭ, să-ĭ dea limbă de învăţătură, ca să ştie în vreme, când să cade să zică cuvânt. Decĭ din toate cele zise, cunoaştem, că nu se va găsi altă cale maĭ temeinică de mântuire, ca aceasta, a vesti gândurile sale Părinţilor celor maĭ cu dreaptă socoteală, şi de la dânşiĭ a să îndrepta spre fapta bună, iar nu a urma gânduluĭ şi socoteleĭ sale. Că nicĭ trebue de va da cineva din întâmplare, peste vreun bătrân prost, saŭ peste puţinĭ neiscusiţĭ, dintru aceasta să fugă, ca să nu-şĭ mărturisească gândurile sale Părinţilor celor maĭ iscusiţĭ, şi să defaime învăţătura strămoşilor. Căcĭ, cum că şi eĭ nu de sineşĭ mişcaţĭ fiind, ci de Dumnezeŭ, şi de scripturile cele de Dumnezeŭ însuflate, aŭ dat celor maĭ de pre urmă, a întreba pre ceĭ ce maĭ înainte a călătorit, este cu putinţă şi dintre alte multe, care sunt în scriptura cea de Dumnezeŭ însuflată, a ne învăţa, dar maĭ ales din istoriea Sfântului Samuil, carele de copil fiind dat luĭ Dumnezeŭ de maică-sa, şi învrednicind-se de Dumnezeiasca vorbire, n-aŭ crezut socoteleĭ şi gânduluĭ săŭ, ci o dată şi de două orĭ fiind chemat de Dumnezeŭ, alergă la bătrânul Ili, şi prin învăţătura luĭ să pune la rânduială (1 Împăr. **3**.9) [16] şi să îndreptează, cum trebue să răspunză luĭ Dumnezeŭ. Şi pre carele prin aşa chemare l-aŭ socotit Dumnezeŭ luiş vrednic, pre acesta îl voeşte prin punerea la rânduială şi porunca bătrânuluĭ să se înveţe, fiindcă dintru aceasta va să se povăţuiască spre smerenie. Încă şi pre Pavel prin

[14] *Pildele lui Solomon*, **24**, 11: "Izbăveşte pe cei ce sunt târâţi la moarte şi pe cei ce se duc clătinându-se la junghiere scapă-i!".

[15] *Sfânta Evanghealie după Matei*, **12**, 20: "Trestie strivită nu va frânge şi feştilă fumegândă nu va stinge, până ce nu va scoate, spre biruinţă, judecata".

[16] *Cartea întâi a Regilor*, **3**, 9: "Şi a zis Eli către Samuel: «Du-te înapoi şi te culcă» şi când Cel ce te cheamă te va mai chema, tu să zici «Vorbeşte, Doamne că Robul Tău ascultă!» Şi s-a dus Samuel şi s-a culcat la locul său".

sineşĭ chemându-l, şi carele putea maĭ înainte vorbindu-ĭ Hristos îndată aĭ deschide ochiĭ, şi cunoscută aĭ face calea săvârşireĭ, îl trimite la Ananiea, şi îĭ porunceşte ca de la dânsul să afle calea adevăruluĭ, zicând: „scoală-te şi intră în cetate, şi acolo ţi să va spune ţie ce trebue să facĭ". (Fap. **9**.6) [17]. Învăţându-ne pre noĭ printr-acestea, ca să urmăm povăţuirea celor ce maĭ înainte aŭ călătorit, ca nu cumva ceia ce bine s-aŭ grăit de Pavel, răŭ înţălegându-se, pildă spre obrăznicie, să se facă celor maĭ de pre urmă, fiindcă fieştecarele ar fi vrut asemenea ca Pavel, de Dumnezeŭ, iar nu prin Părinţĭ, să fie povăţuit spre adevăr. Şi cum că acestea întru acest fel sunt, este cu putinţă nu numaĭ din cele zise a ne învăţa, ci şi din cele ce cu însăşĭ lucrurile aŭ arătat Apostolul, în cele scrise zicând: „că m-am suit în Ierusalim, ca să văz pre Petru şi pre Iacob, şi le-am arătat lor Evangheliea, care o propovăduesc (Gal. **1**.18) [18]. Ca nu cumva în deşert să alerg, saŭ am alergat" (Gal. **2**.2) [19]. Măcar că călătorea împreună cu el darul Duhuluĭ Sfânt prin puterea semnelor, care făcea. Decĭ cine este aşa de mândru şi de trufaş, încât cu socoteala şi cu judecata sa să umble? Când vasul alegereĭ mărturiseşte, că are trebuinţă de sfătuirea Apostolilor celor maĭ înainte de dânsul? Prea arătat este dar şi prin acestea s-aŭ dovedit, că nimăruĭ nu descopere Domnul calea săvârşireĭ, fără numaĭ celor ce se povăţuesc, spre aceasta prin Părinţĭ Duhovniceştĭ, precum şi prin Prorocul zice: „Întreabă pre Părintele tăŭ şi-ţĭ va vestĭ ţie" (Cân.Moi. **9**) [20]. Decĭ dar cu toată puterea, şi cu toată stăruinţa suntem datori să agonisim în sine-ne darul cel bun al drepteĭ socotele, carele va putea să ne păzească de trecerea preste măsură a amânduoă părţile nevătămaţĭ. Că precum zic Părinţiĭ, eşirele maĭ mult a amândorora părţile întocmaĭ vatămă, şi trecerea preste măsură a postireĭ, şi săturarea îmbuibăreĭ pântecelui: şi nemăsurarea privighereĭ, şi saţiul somnuluĭ, şi celelalte trecerĭ preste măsură. Că am cunoscut pre uniĭ, că de îmbuibarea pântecelui nu s-aŭ biruit, iar de postirea cea preste măsură s-aŭ surpat, şi întru aceia patimă a îmbuibăreĭ pântecelui s-aŭ alunecat, pentru slăbiciunea ce li s-aŭ făcut din postirea cea preste măsură. Încă şi eŭ ţin minte că am pătimit odată oarece întru acest fel, şi până întru atâta m-am înfrânat, cât am uitat pofta hraneĭ, şi două treĭ zile am rămas nemâncat, şi nicĭdecum n-am poftit a mânca, de nu alţiĭ m-ar fi îndemnat spre aceasta. Şi iarăşĭ de la ochiĭ meĭ din bântuiala dieavoluluĭ aşa s-aŭ depărtat somnul, cât prea multe nopţĭ petrecând fără somn, mă rugam Domnuluĭ să iau puţin somn. Şi maĭ greu m-am primejduit pentru nemâncarea şi privigherea cea preste măsură, decât pentru îmbuibarea pântecelui şi săturarea somnuluĭ. Cu acest fel, şi atâtea de marĭ învăţăturĭ Sfântul Moisi ne-aŭ vestit, încât noĭ folosindu-ne,

am proslăvit pre Domnul, carele dă atâta înţălepciune,
celor ce se tem de Dânsul,
Căruia se cuvine cinstea, şi stăpânirea,
în vecĭ.
AMIN...

[17] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **9**, 6: "Şi el, tremurând şi înspăimântat fiind, a zis: Doamne, ce voieşti să fac? Iar Domnul i-a zis: Ridică-te, intră în cetate şi ţi se va spune ce trebuie să faci".

[18] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 18: "Apoi, după trei ani, m-am suit la Ierusalim, ca să-l cunosc pe Chefa şi am rămas la el cincisprezece zile". Vezi şi nota 19.

[19] *Idem*, **2**, 2: "M-am suit, potrivit unei descoperiri şi le-am arătat Evanghelia pe care o propovăduiesc la neamuri, îndeosebi celor mai de seamă, ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zadar".

[20] Trimitere lacunară în mss. Probabil *Cântarea lui Moise*, respectiv cap. 32 din *Deuteronomul*.

Scurtă cuvântare despre Sfântul Marcu Pustnicul

PREA CUVIOSUL Părintele nostru Marcu nevoitorul, a înflorit aproape de 430 de anĭ de la Hristos Ucenic a fost Sfântul Ioan Gură de Aur, după mărturisirea luĭ Nichifor Calist (Tom. 2 cartea 14.Cap. 53) întru o vreme fiind cu Sfântul Nil şi Isidor Pilusiotul slăvitul nevoitor. Fiind iubitor de osteneală, s-a dat cu totul la învăţătura Dumnezeeştiĭ scriputrĭ, aŭ scris multe cuvinte pline de toată învăţătura şi folos: din care pentru 32 pomeneşte Nichifor Calist, cele ce învaţă toată calea pustniceştiĭ vieţĭ, care acum nu să află. Să păzesc alte 8 cuvinte* de care şi Calist acela pomeneşte, şi criticul Fotie (în cartea 200 pag. 268). Dintru acestea, trei s-aŭ pus aicea, întâiul este pentru legea Duhovnicească, al doilea, pentru ceĭ ce de îndreptează din fapte, şi al treilea, trimiterea către Necolaĭ, ca cele decât altele maĭ folositoare. Pomeneşte pentru scrierele acestea, Sfântul Petru Damaschin, Sfântul Grigorie Tesalonicul, Sfântul Grigorie Sinaitul, Sfântul Calist Patriearhul, Sfântul Pavel cel bun, şi alţĭ mulţĭ din Părinţĭ, care cetindu-le pre dânsele, şi pre noĭ ne îndeamnă către cetire. Pre acesta şi Sfânta Biserica a luĭ Hristos cinstindu-l, în cincĭ martie pomenirea luĭ o face, pustniceştile luĭ nevoinţe, şi înţelepciunea în cuvinte şi darul minunelor cel dat luĭ de sus propoveduindu-l...

* În Biblioteca Schituluĭ Românesc Prodromul, precum şi pe la câţiva din Părinţiĭ aflătorĭ în Sfântul. Munte, români, se află în manuscript 10 cuvinte ale acestuĭ Sfânt. (nota traducătorului).

A Sfântuluĭ
şi de Dumnezeŭ purtătoruluĭ Părinteluĭ nostru,
Marcu Pustnicul
*Legea cea Duhovnicească: Capete 200**

1. De vreme ce de multe orĭ, aţĭ voit a cunoaşte, cum este Duhovniceasca lege, după Apostolul (Rom. 7.14) [1] şi care este înţălegerea şi lucrarea celor ce voesc a o păzi pre dânsa, pentru aceasta după putere vom zice.

2. Întâĭ că pre Dumnezeŭ îl ştim a tot binele început a fi, şi mijloc, şi sfârşit. Iar cu neputinţă este, binele a să lucra saŭ a să crede, fără numaĭ întru Hristos Iisus şi întru Sfântul Duh.

3. Tot binele cu iconomisire de la Dumnezeŭ s-aŭ dăruit, şi cel ce aşa crede, nu îl va perde pre dânsul.

4. Credinţa cea întărită, stâlp este tare; iară Hristos toate celuĭ ce crede se face.

5. Să începătorească la toată înainte punerea voireĭ tale, cel ce începătoreşte pre tot binele, ca după Dumnezeŭ să se facă ceia ce îţĭ zace înainte.

6. Cel ce e smerit-înţelept, şi lucrează Duhovniceşte, cetind Dumnezeiştile scripturĭ, toate întru sine va înţelege, iar nu întru altul.

7. Cheamă pre Dumnezeŭ ca să-ţĭ deschidă ochiĭ inimeĭ tale şi veĭ vedea folosul rugăciuneĭ, şi al cetireĭ.

8. Cel ce are oarecare dăruire Duhovnicească, şi împreună pătimeşte cu ceĭ ce nu aŭ, prin împreună pătimirea păzeşte dăruirea. Iar cel ce se îngâmfează o va perde pre dânsa, de cugetele îngâmfăreĭ bătându-se împrejur.

9. Gura celuĭ înţelept, grăeşte adevărul; iar cel ce împrotivă îĭ grăeşte luĭ, asemenea este cu sluga aceia, care aŭ lovit pre Domnul cu palma preste obraz.

10. Nu te face ucenic celuĭ ce se laudă pre sineşĭ, ca nu în loc de smerită înţelepciune, mândrie să te înveţe.

11. Să nu te înalţĭ cu inima ta pentru înţelegerile scripturilor, ca nu în duhul huleĭ să cazĭ cu mintea.

12. Nu te ispiti a deslega lucru întunecat şi încurcat, prin iubire de pricire, ci prin cele ce legea cea Duhovnicească porunceşte, adecă prin răbdare şi rugăciune, şi prin nădejdea cea întărită.

13. Cel ce se roagă trupeşte şi nu are încă înţelegere Duhovnicească, orb e, asemenea celuĭ ce striga: Fiul luĭ David miluește-mă (Mar. **10**.48) [2].

---

* Textul prezintă modificări, completări precum şi delimitări ale capetelor prin linii orizontale, făcute cu creionul.

[1] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 14: "Dar ştim că Legea e duhovnicească; dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat".

[2] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **10**, 48: "Şi mulţi îl certau ca să tacă, el însă cu mult mai tare striga: «Fiule al lui David, miluieşte-mă!»"

14. Cel odinioară orb, căutând și văzând, pre Domnul, nu încă, Fiul luĭ David, ci, Fiul luĭ Dumnezeŭ, mărturisindu-l i s-a închinat (Ioan. **1**.35) [3].

15. Să nu te înalțĭ vărsând lacrămĭ întru rugăciunea ta, pentru că Hristos s-a atins de ochiĭ tăĭ, și cu mintea aĭ zărit.

16. Cel ce după urmarea orbuluĭ aruncându-șĭ haina, și o va apropia către Domnul, adevărat martor Luĭ și propoveduitor se face celor maĭ desăvârșite dogme.

17. Răutatea învârtindu-se în cugete, împietrită face pe inimă; iar înfrânarea cu nădejdea stricând păcatul, o moaie pre ea.

18. Este înfrânare a inimiĭ netedă și folositoare către umilința eĭ, și e alta fără de rânduială și vătămătoare către certarea ei.

19. Privigherea și rugăciunea și acelor ce vin asupră răbdare, înfrângere este fără de vătămare și folositoare inimeĭ, fără numaĭ dacă nu, prin lăcomie vom tăia împreună amestecarea acelora. Pentru că cel ce rabdă întru acestea, și întru celelalte se va ajuta; iar cel leneș și răsfățat, nesuferită durere va avea în vremea eșireĭ.

20. Inima cea iubitoare de dulcețĭ, temniță și lanț sufletuluĭ să face în vremea eșireĭ; iar cea iubitoare de osteneală, ușă este deschisă în ceilaltă vieață.

21. Poartă de fer care duce în cetate (Fap. **12**.10) [4] este inima cea vârtoasă, însă celuĭ ce răŭ pătimește și să necăjaște, de sineși se va deschide, precum și luĭ Petru.

22. Multe adecă sunt chipurile rugăciuneĭ, unele decât altele maĭ deosebite. Însă nicĭ un chip al rugăciuneĭ nu e vătămător, fără numaĭ dacă nu e rugăciune, ci lucrare satanicească ceea ce să face.

23. Omul voind a face răŭ, și maĭ întâĭ s-a rugat cu mintea după obiceiŭ, și cu Dumnezeească orânduială oprindu-se, maĭ pre urmă a mulțămit mult.

24. David vrând să ucigă * pre Navul Carminuluĭ, luând aducere aminte a Duhovniceștiĭ răsplătirĭ, după ce s-a oprit de la înainte punere, mult a mulțămit. Însă știm iarășĭ ce feliŭ a făcut uitând pre Dumnezeŭ, și nu a încetat, până ce Natan Prorocul, l-aŭ adus pre el întru pomenirea luĭ Dumnezeŭ.

25. În vremea pomenireĭ luĭ Dumnezeŭ înmulțește rugăciunea ca, când veĭ uita, Domnul să-țĭ aducă aminte de tine.

26. Cetind Dumnezeeștile scripturĭ, înțelege pre cele ascunse întru dânsele pentru tine însușĭ. Pentru că, câte maĭ înainte s-aŭ scris, zice, „toate spre a noastră învățătură s-a scris" (Rom. **15**.4) [5].

27. Pre credință o grăește scriptura, „adeverire acelor nădăjduite" (Evr. **11**.1) [6] și „pre ceĭ ce nu știu că întru dânșiĭ este Hristos neiscusițĭ i-aŭ zis (2Cor. **13**.5) [7].

28. Precum prin lucrurĭ și prin cuvinte să arată gândirea și ințălegerea, așa și prin lucrările inimeĭ, răsplătirea ce va să fie.

29. Inima îndurerată, arătat este că va fi și milostivă; iar cele împrotivă, cheamă și urmarea.

[3] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 35: "Și a doua zi, foarte de dimineață, sculându-Se, a ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo".

[4] *Faptele Sfinților Apostoli*, **12**, 10: "Și trecând de straja întâi și de a doua, au ajuns la poarta cea de fier care duce în cetate; și poarta s-a deschis singură. Și ieșind, au trecut o uliță și îndată îngerul s-a depărtat de la el".

* Am păstrat forma *ucigă*. Verbul *a ucide* a construit un prezent la indicativ și subjonctiv, formă populară: *ucig, să ucigă.*

[5] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 4: "Căci toate câte s-au scris mai înainte, s-au scris spre învățătura noastră, ca prin răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi, să avem nădejde".

[6] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 1: "Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".

[7] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 5: "Cercetați-vă pe voi înșivă dacă sunteți în credință; încercați-vă pe voi înșivă. Sau nu vă cunoașteți voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sunteți netrebnici".

30. Legea slobozeniei învață la tot adevărul, și cei mulți pe aceasta după cunoștință o cetesc. Iar puțini o înțeleg pre ea după potrivirea lucrării poruncilor.

31. Nu căuta săvârșire a legei întru faptele cele omenești, fiindcă săvârșită întru dânsele nu se află; pentru că săvârșirea ei, întru crucea lui Hristos s-a ascuns.

32. Legea slobozeniei, prin cunoștință adevărată să cetește, iar prin lucrarea poruncilor să înțălege, și să împlinește prin îndurările lui Hristos.

33. Când către toate poruncile lui Dumnezeŭ, ne vom sili a le îndrepta prin știință, atuncea vom înțelege pre legea Domnului, făr' de prihană deprinzându-se întru bunătățile noastre, și fără de îndurările lui Dumnezeŭ, neputându-se săvârși întru oameni.

34. Câți nu s-aŭ socotit pre sine datori la toată porunca lui Hristos aceștiea pre legea lui Dumnezeŭ trupește o cetesc, neînțelegând nici cele ce grăesc, nici pentru care să întăresc (1Tim. 1.7)[8]. Drept aceia și a o împlini pre ea din lucruri, socotesc.

35. Este lucru la arătare bine săvârșindu-se, iar scoposul celui ce îl săvârșește pre el, nu este spre bine. Și este altul ca cum răŭ, iar scoposul celui ce îl săvârșaște este spre bine. Încă nu numai lucruri fac oarecare, ci și cuvinte grăesc, dupre chipul care am zis mai sus. Pentru că unii închipuesc lucrul adecă, după neiscusință și după neștiință; iar alții după înainte punerea * vicleșugului; iar alții după scopul blagocestiei.

36. Cela ce întru pricina laudelor ascunde înlăuntru clevetire și prihană, nelesne aflat este celor mai proști. Și asemenea acestuea e și cel ce în deșert să smerește în chip smerit; carii de multe ori meșteșugind adevărul întru minciună, mai pe urmă slobozindu-se, prin lucruri să vădesc.

37. Este cineva făcând oarecare lucru la arătare ca un bun, izbândind aproapelui, și priimind vătămare în suflet; și este când nu-l face pre acela, folosindu-se tot în suflet.

38. Este mustrare după răutate și după izbândire; și este alta după frica lui Dumnezeŭ și după adevăr.

39. Pre acela ce s-aŭ părăsit de la păcat, și de acela s-a pocăit, nu încă să-l mai mustre; Iar dacă zici că după Dumnezeŭ voești a-l mustra pre el, mai întâi pre ale tale păcate arată-le lui.

40. În toată fapta bună, începătorește Dumnezeŭ, precum și în lumina cea de ziuă, soarele.

41. Făcând fapta bună, adu-ți aminte de cel ce a zis, că „fără de mine nu puteți a face nimic" (Ioan. **15**.5)[9].

42. Prin scârbe, cele bune s-aŭ gătit oamenilor; însă asemenea și cele rele, prin mărirea deșartă și prin dulceață.

43. Scapă de păcat cel ce este nedreptățit de oameni, și asemenea scârbei află sprijineală.

44. Cel ce crede lui Hristos pentru răsplătire, pre toată nedreptatea cu osârdie o rabdă după măsura credinței.

45. Cel ce se roagă pentru oamenii cei ce îi fac nedreptate, sfarămă pre draci; iar cel ce se împrotivește celor dintâi, de cei de al doilea să rănește.

46. Mai bine să rabzi de la oameni o nedreptate decât de la draci; iar cel ce bine place Domnului, pre amândouă le-a biruit.

47. Tot binele de la Domnul cu iconomisire vine, și fuga cu taină de la cei nemulțămitori, necunoscători și nesimțitori.

---

[8] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 7: "Voind să fie învățători ai Legii, dar neînțelegând nici cele ce spun, nici cele pentru care dau adeverire".

* Sintagma *punere înainte* este folosită în *Biblia* lui Șerban Cantacuzino cu sensul de „ofrandă", cum apare și în *Filocalia*, unde apare și cu sensul de „inițiativă" iar „punere de fii" înseamnă înfiere.

[9] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic".

48. Tot păcatul întru dulceața cea lepădată să sfârșaște; și toată fapta bună, întru mângâerea cea Duhovnicească. Cea dintâi adecă stăpânind, îndeamnă pre ale sale; iar cea de a doua, asemenea pre cele de un neam.

49. Ocara oamenilor, scârbă dă inimeĭ; iar curățieĭ pricinuitoare să face celuĭ ce o rabdă.

50. Neștiința, dă slobozenie a grăi împrotiva celor folositoare, și îndrăzneț făcându-te, creștĭ răutățile.

51. Nimic neavând lipsă, pre cele scârbicioase priimește-le, și precum eștĭ dator a da socoteală pre lăcomie leapădă-o.

52. Greșind în taină, nu te ispiti a tăinui; pentru că toate sunt goale și descoperite înaintea ochilor Domnuluĭ, către carele ne este nouă cuvântul (Evr. **4**.13) [10].

53. În minte te arată pre sinețĭ Stăpânuluĭ, pentru că omul la față, iar Dumnezeŭ în inimă privește. (1Imp. **16**.7) [11].

54. Nimic să cugețĭ saŭ să lucrezĭ, fără de cel după Dumnezeŭ scopos. Pentru că cel ce călătorește fără de scop, în deșert se va osteni.

55. Cel ce greșaște afară de nevoe, cu anevoe să pocăește; pentru că cu neputință e a'să tăinui de dreptatea luĭ Dumnezeŭ.

56. Întâmplarea cea dureroasă, pre pomenirea luĭ Dumnezeŭ o dă celuĭ înțelept, care scârbește după măsură, pre cel ce a uitat pre Dumnezeŭ.

57. Toată durerea cea fără de voe, facă-se ție învățătoare pomenireĭ, și nu va lipsi ție pricină spre pocăință.

58. Uitarea, singură de sineșĭ, nu are nicĭ o putere, ci dintru ale noastre nebăgărĭ de samă, după măsură să întărește.

59. Nu zice, ce voiŭ face, că nu voesc și vine? Pentru că aducându-țĭ aminte n-aĭ băgat samă de datorie.

60. De care bine îțĭ aducĭ aminte, fă-l, și de care nu îțĭ aducĭ aminte, atuncĭ se descopere ție, și nu da pre gând uităreĭ ceĭ fără de socoteală.

61. Scriptura zice: „Iadul și perzarea, de față sunt înaintea Domnuluĭ" (Pil. **15**.11) [12]. Iar acestea pentru neștiința inimeĭ și pentru uitare le grăește.

62. Că Iad e neștiința, fiindcă amândouă sunt neluminate. Iar uitarea e perzare, de vreme ce dintru amândouă aŭ perit.

63. Pre ale tale fapte rele ispitește-le, iar nu pre ale aproapeluĭ, și nu se va fura dughena ta cea gânditoare și lucrătoare.

64. Lenevirea este nelesne ertată, când poțĭ face bine după putere. Iar milosteniea și rugăciunea, cheamă iarășĭ pre ceĭ negrijnicĭ la datorie.

65. Toată scârba cea după Dumnezeŭ, lucru neluoat este al blagocestieĭ. Pentru că dragostea cea adevărată, prin cele protivnice lucrurĭ să cearcă.

66. Nu gândi a-țĭ agonisi faptă bună, afară de scârbă; pentru că este neiscusită din pricina odihneĭ.

67. La toată scârba * cea fără de voe, să-ĭ cugețĭ eșirea, și veĭ afla întru dânsa curățirea păcatelor.

68. Multe sunt sfătuirele aproapeluĭ spre folos; iar decât fieștecăruia al său sfat, nimic este maĭ cuviincios.

69. Căutând tămăduire, nevoește-te pentru știință, și câte îțĭ grăește, fă-le, și veĭ afla folos.

[10] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 13: "Și nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite, pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală".

[11] *Cartea întâi a Regilor*, **16**, 7: "Dar Domnul a zis către Samuel: «Nu te uita la înfățișarea lui și la înălțimea staturii lui; Eu nu Mă uit ca omul; ci omul se uită la față, iar Domnul se uită la inimă»".

[12] *Pildele lui Solomon*, **15**, 11: "Iadul și adâncul sunt cunoscute Domnului, cu atât mai vârtos inimele fiilor oamenilor".

* Ca și în *Biblia* de la 1688, *scârba* are semnificația de *necaz*, suferință, uneori de *ură, dușmănie*.

70. Pre cele ascunse ale fieştecăruia, Dumnezeŭ şi ştiinţa Luĭ le ştie, şi prin chiar acestea să priimească îndreptare.

71. Cât poate omul lucrează după voia sa, iar împlinirea lucrurilor luĭ, Dumnezeŭ le lucrează după dreptate.

72. Dacă voeştĭ cu neosândire a luoa laudă de la oamenĭ, maĭ întâĭ pentru păcatele tale iubeşte mustrarea.

73. Pre cât cineva va priimi pentru adevărul luĭ Hristos ruşinare, pre atât însutit se va proslăvi de mulţime. Şi maĭ bine este a lucra tot binele pentru cele viitoare răsplătirĭ.

74. Când om pre om va folosi cu cuvinte saŭ cu lucrurĭ, să înţeleagă amândoi că a luĭ Dumnezeŭ este darul. Iar cel ce nu o înţelege pre aceasta, se va stăpâni de cel ce o înţelege.

75. Cel ce laudă pre aproapele după oarecare făţărie *, îl va defăima pre el în vreme, şi însuşĭ se va ruşina.

76. Cel ce nu cunoaşte cursele vrăjmaşilor, să junghie lesne; şi cel ce nu ştie pricinele patimilor, cade cu lesnire.

77. Din iubirea de dulceţĭ, lenea, şi din negrijire, uitarea vine; fiindcă pre cunoştinţa celor folositoare, Dumnezeŭ tuturor o dă.

78. Omul sfătueşte pre aproapele după cum ştie, şi Dumnezeŭ lucrează întru cel ce aude după cum a crezut.

79. Am văzut proştĭ cu lucrul, smerit cugetând, şi s-aŭ făcut decât înţelepţiĭ maĭ înţelepţĭ.

80. Alt prost auzind a fi aceia lăudaţĭ şi n-a urmat smeriteĭ lor cugetărĭ, ci mândrindu-se în deşert, prostimea, mândrie a luoat.

81. Cel ce defaimă ştiinţa, şi întru neînvăţătură să laudă, nu este numaĭ cu cuvântul prost, ci şi cu cunoştinţa.

82. Pentru că precum alta e înţelepciunea cuvântuluĭ, şi alta înţelegerea; aşa, alta e prostiea cuvântuluĭ, şi alta nebuniea.

83. Nu va vătăma nimic învăţătura zicerilor, pe cel prea cucernic; precum nicĭ înţelepciunea cuvintelor, pe cel smerit înţelept.

84. Nu zice că nu ştiŭ ceea ce se cuvine, şi nevinovat sunt nefăcând pre aceea: pentru că de aĭ fi făcut câte bunătăţĭ le ştiĭ, şi celelalte cu urmare s-ar fi descoperit ţie, în chipul căsuţeĭ, una printr-alta socotindu-se. Că nu îţĭ este ţie de folos maĭ înainte de împlinirea celor dintâĭ, a şti pre cele de a doua. Pentru că cunoştinţa îngâmfează, pentru nelucrarea; iar dragostea zideşte, pentru a răbda toate (1Cor. **8**.1;**13**.7)[13].

85. Pre graiurele Dumnezeştiĭ scripturĭ, prin fapte să le ceteştĭ, iar nu cuvânta larg, pentru cele goale înţelegerĭ trufindu-te.

86. Cel ce a lăsat fapta, şi de cunoştinţa cea goală să razemă în loc de sabie cu două ascuţişurĭ, toiag de trestie ţine, carele în vremea războiuluĭ după scriptură, va pătrunde mâna luĭ şi va intra într-însa (Eş. **36**.6)[14], veninul îngâmfăreĭ maĭ înainte de al vrăjmaşilor băgându-l.

87. Măsură are şi cumpănă înaintea luĭ Dumnezeŭ, fiecare cugetare. Pentru că cu putinţă este pre acelaşi lucru, saŭ cu împătimire saŭ cu prostie a-l cugeta.

88. Cel ce a făcut porunca, să aştepte pre ispite pentru aceasta. Pentru că dragoste cea către Hristos prin cele protivnice se ispiteşte.

---

* *făţărie*, ipocrizie, făţărnicie, cuvântul apare şi în *Biblia* de la 1688.

[13] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântuluĭ Apostol Pavel*, **8**, 1: "Cât despre cele jertfite idolilor, ştim că toţi avem cunoştinţă. Cunoştinţa însă semeţeşte, iar iubirea zideşte".
şi **13**, 7: "(Dragostea) toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduieşte, toate le rabdă".

[14] *Ieşirea*, **36**, 6: "Atunci a poruncit Moise şi s-a strigat în tabără, că nici bărbat, nici femeie să nu mai facă nimic pentru dăruit la locaşul sfânt. Şi a încetat poporul de a mai aduce".

89. Să nu defaimĭ cândva cu negrijire pentru cugete, pentru că netăinuit este înaintea luĭ Dumnezeŭ tot gândul.

90. Când veĭ simţi pre cuget făgăduindu-ţĭ ţie slavă omenească, să cunoştĭ arătat că ruşine îţĭ găteşte ţie.

91. Ştie vrăjmaşul ce cere legea cea Duhovnicească, şi cearcă numaĭ pre cea gânditoare împreună alcătuire; pentru că aşa poate a face pre cel robit, saŭ vinovat ostenelelor pocăinţeĭ, saŭ nepocăindu-se, cu cele fără de voe năpădirĭ să-l necăjască pre el. Şi încă uneorĭ şi către năpădirĭ îl face a să lupta împrotivă, ca şi aceea să-ĭ înmulţească durerile, şi întru eşire *, pentru nerăbdare, să-l arate necredincios.

92. Împrotiva celor ce vin asupră, mulţi a rânduit împrotivă multe; dar fără de rugăciune, şi fără de pocăinţă nimeni aŭ scăpat de cele cumplite.

93. Una de la alta relele priimesc puterea; asemenea şi bunătăţile unele de la altele cresc, şi pre părtaşul lor spre cele din'nainte maĭ mult îl îndeamnă a se întinde.

94. Pre cele micĭ greşale, dieavolul le închipueşte în ochiĭ noştri de nimic; pentru că în altfel spre maĭ marĭ rele să ne aducă nu poate.

95. Rădăcină a poftireĭ ceĭ de ruşine este lauda (că nu poate) omenească, precum şi a întregeĭ înţelepciunĭ, mustrarea cea pentru greşale. Nu când o vom auzi numaĭ, ci când o vom şi priimi.

96. Nu s-aŭ folosit nimic cel ce s-a lepădat de lume şi să îndulceşte cu patimile; pentru că ceea ce o făcea prin banĭ, aceasta şi nimic având, o lucrează.

97. Iar cel înfrânat dacă câştigă banĭ, frate e celuĭ maĭ dintâĭ cu cugetul; al maiciĭ aceiaşĭ adecă, pentru cea gânditoare dulceaţă, iar altuia tată, pentru schimbarea patimiĭ.

98. Este cel ce tae patimă pentru maĭ mare îndulcire a patimiĭ, şi de la ceĭ ce nu îĭ cunosc scopul luĭ, să slăveşte; încă poate şi însuşĭ pre sine nu se cunoaşte, ostenindu-se fără de folos.

99. Pricină a toate răutatea, mărirea deşartă şi dulceaţa este, şi cel ce nu le-a urât pre acestea, nu taie patimile.

100. Rădăcină a tuturor răutăţilor, s-aŭ zis iubire de argint (1Tim. **6**.10) [15] ci aceea, printr-acelea să alcătueşte cu adevărat.

101. Să orbeşte mintea prin aceste trei patimĭ: prin iubire de argint, zic, prin mărirea deşartă şi prin dulceaţă **.

102. Treĭ fiice ale lipitoriĭ sunt acestea după scriptură, de maica nebunieĭ cu iubire iubindu-se (Pil. **30**.15) [16].

103. Cunoştinţa şi credinţa împreună hrănitoarele fireĭ noastre, prin nimic alta, fără numaĭ prin acelea s-aŭ tâmpit.

104. Mâniea, iuţimea, războaele, uciderile şi tot celălalt număr al relelor, pentru acelea între oamenĭ foarte s-aŭ întărit.

105. Aşa să cuvine a urî pre iubirea de argint, şi pre mărirea deşartă, şi pre dulceaţă, ca pre nişte maice ale răutăţiĭ şi împrotivitoare ale faptelor bune.

106. Pentru acestea ni s-a poruncit să nu iubim lumea şi pre cele din lume. Nu ca pre zidirele luĭ Dumnezeŭ fără de socoteală să le urâm, ci ca să tăem pricinele acelor trei patimĭ.

107. „Nimenea, zice ostaş fiind să împleticeşte cu neguţătoriile lumiĭ" (2Tim. **2**.4) [17]. Pentru că cel ce s-a legat cu dânsele şi voeşte să biruească patimile, asemenea este celuĭ ce stinge focul cu paie.

---

* cu sensul de "împlinire".

[15] *Epistola întâi către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor şi cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credinţă şi s-au străpuns cu multe dureri".

** *dulceaţă*, plăcere, bucurie, cu acest sens apare cuvântul şi în *Sfânta Evanghelie după Marcu*, în *Biblia* de la 1688.

[16] *Pildele lui Solomon*, **30**, 15: "Lipitoarea are două fiice care zic: «Dă-mi, dă-mi!». Trei lucruri nu se pot sătura, ba şi al patrulea care nu zice niciodată: «Destul!» şi anume".

[17] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Nici un ostaş nu se încurcă cu treburile vieţii, ca să fie pe plac celui care strânge oaste".

108. Cel ce se mânie asupra aproapeluĭ pentru banĭ, saŭ pentru slavă, saŭ pentru dulceaţă, încă nu a cunoscut că întru dreptate chiverniseşte Dumnezeŭ lucrurile.

109. Când auzĭ pre Domnul zicând: „că dacă nu se va lepăda cineva de toate averile sale, nu este mie vrednic" (Luc. **14**.33 [18]; Mat. **10**.37) [19]. Nu numaĭ pentru averĭ să înţelegĭ cea zisă, ci şi pentru toate lucrurile răutăţilor.

110. Cel ce nu cunoaşte adevărul, nicĭ adevărat a crede poate. Pentru că cunoştinţa după fire, înainte povăţueşte credinţeĭ.

111. Precum fieştecăruia lucru din cele văzute, Dumnezeŭ i-a împărţit pre cea cuviincioasă, aşa şi cugetelor celor omeneştĭ, orĭ voim, orĭ nu voim.

112. Dacă cineva la arătare greşind şi nepocăindu-se, nimic nu a pătimit până la eşirea sa, pre a acestuia judecată, nemilostivă să o socoteştĭ a fi.

113. Cel ce cu înţelegere să roagă în inimă, rabdă pre cele ce îĭ vin asupră; iar cel ce are pomenire de răŭ, nu încă curat s-a rugat.

114. Păgubindu-te, saŭ ocărându-te, saŭ izgonindu-te de la cineva, să nu socoteşti pre cea de faţă, ci pre cea viitoare să o aşteptĭ, şi veĭ afla că a multor bunătăţĭ s-aŭ făcut ţie pricinuitor, nu numaĭ în cest de acum, ci şi în cel viitor veac.

115. Precum pre ceĭ vătămaţĭ cu stomahul îĭ foloseşte pelinul cel amar, aşa şi celor cu nărav răŭ, de folos le este a pătimi rele. Pentru că pre aceia adecă, a să însănătoşa; iar pre aceştiea a să pocăi îĭ fac doftoriile.

116. Dacă nu voeştĭ răŭ a pătimi, nicĭ a face răŭ să voeştĭ. Pentru că aceasta cu adevărat, aceştiea urmează. Că ceea ce va semăna fieştecarele, aceea va şi secera (Gal. **6**.7) [20].

117. Cu voe cele rele sămănând, şi fără de voe pre acelea secerându-le, a ne minuna suntem datorĭ de dreptatea luĭ Dumnezeŭ.

118. De vreme ce oarecare timp s-a hotărât între semănătură şi între seceriş, pentru aceasta nu credem pentru răsplătire.

119. Greşind, nu pricinui pre lucrare, ci pre gând; pentru că de nu ar fi alergat înainte mintea, nu ar fi urmat trupul.

120. Decât ceĭ ce la arătare fac nedreptate, maĭ viclean e cel ce în taină face răŭ. Drept aceea, acela şi maĭ răŭ să munceşte.

121. Cela ce împleteşte vicleşugurĭ şi face răŭ întru ascuns, şarpe este după scriptură, şezând întru pândire pre cale şi muşcând călcâiul caluluĭ (Fac. **49**.17) [21].

122. Cel ce întru aceeaşĭ vreme întru unele adecă laudă, iar întru altele prihăneşte pre aproapele, acesta de slava deşartă şi de zavistie ţinut este. Şi prin laude adecă, să ispiteşte a ascunde zavistiea, iar prin prihănire *, pre sineşĭ maĭ bine iscusit să alcătueşte decât acela.

123. Precum nu se poate împreună a paşte şi oile şi lupiĭ, aşa cu neputinţă este să câştige milă, cel ce face vicleşug aproapeluĭ.

124. Cel ce în poruncă amestecă întru ascuns pre a sa voe, preacurvar este, precum întru Înţelepciune s-aŭ arătat, şi pentru lipsirea minţiĭ, durerĭ şi necinstirĭ sufere (Pil. **6**.32) [22].

[18] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **14**, 33: "Aşadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu".
[19] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 37: "Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine".
[20] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 7: "Nu vă amăgiţi: Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va şi secera".
[21] *Facerea*, **49**, 17: "Dar va fi şarpe la drum, viperă la potecă, înveninând piciorul calului, ca să cadă călăreţul".
* *prihană*, prihănire, învinuire, plângere. *A avea prihană către cineva*, a-l învinui, a se plânge. În *Biblia* de la 1688.
[22] *Pildele lui Solomon*, **6**, 32: "Cel ce se desfrânează însă cu o femeie este lipsit de minte, se pierde pe el însuşi făcând astfel".

125. Precum adunarea focului şi a apei este împrotivnică întru sineşi; aşa să împrotivesc una alteia îndreptarea în cuvânt şi smereniea.

126. Cel ce caută ertare păcatelor, iubeşte pre smerita Înţelepciune; iar cel ce osândeşte pre altul, pecetlueşte pre ale sale.

127. Să nu laşi neşters păcatul, măcar de ar fi şi prea (răutăţi) mic, ca nu mai pre urmă la mai mare răŭ să te tragă pre tine.

128. Dacă voeşti să te mântueşti, iubeşte pre cuvântul cel adevărat, şi să nu te întorci fără de socoteală nici odinioară de la mustrare.

129. Cuvântul Adevărului a schimbat pre puii năpârcilor, şi le-aŭ arătat lor să fugă de mâniea cea viitoare (Mat. **3**.7) [23].

130. Cel ce priimeşte cuvintele Adevărului, priimeşte pre Dumnezeŭ Cuvântul, pentru că zice „cel ce priimeşte pre voi, pre mine priimeşte" (Mat. **10**.40) [24].

131. Slăbănog este slobozindu-se prin acoperământul casei, păcătosul cel ce se mustră de la credincioşi după Dumnezeŭ, şi pentru credinţa acelora luând ertare (Luc. **5**.18-19) [25].

132. Mai bine este cu cucernicie a să ruga pentru aproapele, decât a-l mustra pre el pentru tot păcatul.

133. Cel ce drept să pocăeşte, de la cei fără de minte să batjocoreşte; iar acesta este semnul bunei plăceri, aceluia.

134. *Cel ce se nevoeşte, de toate să înfrânează, şi nu încetează până ce va perde Domnul* sămânţa din Vavilon (1Cor. **9**.25) [26].

135. Socoteşte-mi mie douăsprezece a fi patimile necinstirei. Dacă pre una dintru acela cu voia o vei iubi, aceia va împlini locul celor unsprezece.

136. Foc arzător este păcatul şi pre cât vei tăia materiea, pre atâta se va stinge; şi după cât o vei adaoge, pre atâta cu asemănare se va aprinde.

137. Înălţându-te întru laude, aşteaptă necinstire. Pentru că zice „Cel ce se înalţă, pre sine se va smeri" (Mat. **23**.12) [27].

138. Când pre toată răutatea cea de voe o vom lepăda din gând, atunci iar vom face războiŭ cu patimile cele după nărav (obiceiŭ).

139. Năravul este pomenire fără de voe a răutăţilor celor mai dinainte. De la nevoitor adecă oprindu-se a păşi înainte întru patimă; iar de la biruitor, până la asupreală prăpădindu-se.

140. Băntuiala este, fără de chip mişcare a inimii, după asemănarea cheii, înainte oprindu-se de la cei iscusiţi.

141. Unde sunt chipurile cugetelor, acolo împreună alcătuire s-a făcut. Pentru că este mişcare fără de chip, nepricinuită băntuială. Însă cel ce şi dintru acestea fuge afară ca tăciunele de foc, şi este cel ce nu să întoarce până va aprinde văpaie.

142. Nu zice, că nu voesc şi vine. Pentru că cu adevărat măcar deşi nu pre aceea, ci pre pricinele lucrului le iubeşti.

143. Cel ce caută laudă, se află în patimă. Şi cel ce se plânge pentru scârba ce i-aŭ venit asupră, iubeşte dulceaţa.

[23] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **3**, 7: "Dar văzând Ioan pe mulţi din farisei şi saduchei venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiţi de mânia ce va să fie?".

[24] *Idem*, **10**, 40: "Cine vă primeşte pe voi pe Mine Mă primeşte şi cine Mă primeşte pe Mine primeşte pe Cel ce M-a trimis pe Mine".

[25] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **5**, 18-19: "Şi iată nişte bărbaţi aduceau pe un pat un om care era slăbănog şi căutau să-l ducă înăuntru şi să-l pună înaintea Lui; Dar negăsind pe unde să-l ducă, din pricina mulţimii, s-au suit pe acoperiş şi, printre cărămizi, l-au lăsat cu patul în mijloc, înaintea lui Iisus".

[26] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 25: "Şi oricine se luptă se înfrânează de la toate. Şi aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi nestricăcioasă".

[27] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 12: "Cine se va înălţa pe sine se va smeri şi cine se va smeri pe sine se va înălţa".

144. Ca o cumpănă fără de aşezare, aşa este şi gândul celuĭ dulce pătimaş: Uneorĭ adecă plânge şi să tânguеşte pentru păcate, iar uneorĭ să luptă şi împrotivă grăeşte aproapeluĭ, gonind dulceţile (adecă în urma lor).

145. Cel ce pre toate le ispiteşte, şi pre cel bun ţine, cu urmare de la tot răul se va depărta.

146. Bărbatul îndelung răbdător, mult e la înţelegere; asemenea şi cel ce lângă cuvintele înţelepciuneĭ îşĭ alătură urechea sa.

147. Fără de pomenirea luĭ Dumnezeŭ, cunoştinţă adevărată a fi nu se poate. Pentru că afară de cea dintăiŭ, cea de a doua mincinoasă este.

148. Pre cel împietrit la inimă, îl foloseşte cuvânt al cunoştinţeĭ ceĭ maĭ subţirĭ. Pentru că fără de frică, a pocăinţeĭ durere nu priimeşte.

149. Omuluĭ celuĭ blând, crederea cuvântuluĭ să cuvine; de vreme ce nu ispiteşte îndelunga răbdare a luĭ Dumnezeŭ şi nu se bate prin deasa călcare de lege.

150. Pre bărbatul puternic, să nu-l mustrĭ pentru slava deşartă, ci pre aducere aminte a necinsteĭ ceia ce va să fie să-ĭ arăţĭ luĭ. Pentru că cu acest chip, cel înţelept maĭ lesne priimeşte mustrarea.

151. Cel ce uraşte mustrarea, după voire şi înainte punere zace în patimă. Iar cel ce o iubeşte, arătat este că după nărav să răpeşte.

152. Nu voĭ a auzi streine vicleşugurĭ, pentru că întru una ca această voe, şi însemnările vicleşuguluĭ să scriŭ.

153. Cu cuvinte rele învăţat fiind, asupră-ţĭ te iuţeşte, iar nu asupra celuĭ ce grăeşte. Pentru că al auzuluĭ celuĭ viclean, viclean este şi răspunzătorul.

154. Dacă cineva va vorbi cu oamenĭ cuvântătorĭ în deşert, vinovat pre sineşĭ socotească-se unora ca acestora graiurĭ, măcar nu de noŭ, ci de vechea datorie.

155. De veĭ vedea pre cineva după făţărie lăudându-te pre tine întru altă vreme de la acela prihănire să aştepţĭ.

156. Pre cele de aicĭ scârbicioase, alăture-le cu bunătăţile ce vor să fie, şi nicĭodată pre nevoinţă nu o va slăbănogi lenea.

157. Când pentru trupeasca dăruire pre om ca pre un bun veĭ lăuda, afară decât pre Dumnezeŭ, maĭ pre urmă acelaşĭ, viclean se va arăta ţie.

158. Tot binele de la Domnul cu iconomisire vine, şi ceĭ ce le aduc pre acelea, sunt slugĭ ale bunătăţilor.

159. Pre împletiturele bunătăţilor şi ale răutăţilor cu potrivit cuget priimeşte-le, şi aşa Dumnezeŭ va surpa pre cumplіţimele lucrurilor în vieaţa ta.

160. Nepotrivirea cugetelor aduce asupră pre prefacerile celor osebite, pentru că Dumnezeŭ a împărţit cu cunoştinţă, pre cele fără de voe, celor de voe.

161. Cele simţitoare celor gânditoare sunt naşterĭ, pre cea cuviincioasă purtând cu hotărârea luĭ Dumnezeŭ.

162. Inima dulce pătimind, stricăciunele cugetelor răsar. Şi din fum cunoaştem pre materiea ceea ce arde înlăuntru.

163. Petrecĭ întru înţelegere, şi nu te veĭ osteni întru ispite; iar de acolo eşind, rabdă pre cele ce îţĭ vin asupră.

164. Roagă-te să nu îţĭ vie ţie ispită, iar viind, priimeşte-o ca pre a ta şi nu ca pre o streină.

165. Ridică-ţĭ gândul din toată lăcomiea, şi atuncĭ veĭ putea vedea pre meşteşugirele dieavoluluĭ.

166. Cel ce zice că ştie pre toate meşteşugirele dieavoluluĭ, precum nu ştie, pre sine desăvârşit să aduce într-însele.

167. Când va eşi mintea din grijele cele lumeştĭ, vede după măsură pre ale vrăjmaşilor vicleşugurĭ.

168. Cel ce să poartă împreună cu cugetele, să orbeşte de ele; şi pe lucrările păcatuluĭ le vede, iar pe pricinele lor nu poate a le şti.

169. Este cel ce face la arătare poruncă slujind patimiĭ, şi prin viclene cugete perzând pre fapta bună.

170. Lăsând întru tine începutul păcatuluĭ, să nu zicĭ, nu mă va birui pre mine, că precât l-aĭ lăsa, iată pre atâta te-aĭ biruit.

171. Fieştecare lucru din cele ce se fac, de mic să începe, şi din parte hrănindu-se, priimeşte creşterea.

172. Mreajă mult împletită este meşteşugirea răutăţiĭ, şi cel ce din parte s-a împletit, dacă se va negriji, cu cuprindere să strânge din toate părţile.

173. Nu voi să auzĭ ticăloşiea oamenilor celor vrăjmaşĭ; pentru că ceĭ ce aud graiurile unora ca acestora, culege roadele înainte puneriĭ lor.

174. Nu socoti că vine aspra oamenilor toată scârba pentru păcate; pentru că sunt uniĭ bine plăcând, şi ispitindu-se. Că este scris „ceĭ necredincioşĭ şi ceĭ fără de lege, se vor goni" (Ps. **36**.28)[28]. Asemenea şi „ceĭ ce voesc cu bună credinţă a vieţui în Iisus Hristos goniţĭ vor fi" (2Tim. **3**.12)[29].

175. Vezĭ în vremea scârbeĭ, pre năvălirea dulceţiĭ; fiindcă făgădueşte să mângâe pre scârbă, pentru aceea priimită să face.

176. Uniĭ zic Înţelepţĭ, pre ceĭ socotitorĭ aĭ lucrurilor celor simţitoare; iar Înţelepţĭ sunt ceĭ ce îşĭ stăpânesc voilele lor.

177. Maĭ înainte de omorârea răutăţilor, să nu asculţĭ de inima ta, pentru că ce fel de fapte înăuntru are, acest fel şi adăogirĭ caută.

178. Precum sunt şerpĭ întâmpinând prin pădurĭ, şi sunt alţiĭ ascunzându-se prin case: Aşa sunt patimile cugetător închipuite; şi sunt altele cu fapta lucrate, măcar deşi întru altele în alte chipurĭ s-aŭ închipuit.

179. Când veĭ vedea pre cele înăuntru zăcătoare că vin cu mare mişcare, şi către patimă chemând pre mintea ceea ce liniştează, să cunoştĭ că mintea oarecând şi acestora înainte a povăţuit, şi întru faptă le-aŭ adus, şi în inimă le-aŭ băgat.

180. Nu să alcătueşte nor fără de suflarea vântuluĭ. Şi nu să naşte patimă, fără de mişcarea gândurilor.

181. Dacă nu vom maĭ face încă voile trupuluĭ, după scriptură, cu lesnire întru Domnul, vor înceta cele ce înainte erau înlăntru zăcând.

182. Idoliĭ minţiĭ ceĭ petrecătorĭ, maĭ viclenĭ sunt şi maĭ tarĭ; iar ceĭ cugetătorĭ, pricinuitorĭ şi înainte povăţuitorĭ sunt aĭ acestora.

183. Este răutate în inimă stăpânind, pentru năravul – cel de multă vreme, şi este răutate cugetător luptând, prin lucrurile cele din toate zilele.

184. Dumnezeŭ, faptele şi înainte punerile socoteşte, pentru că zice: „Deie-ţĭ ţie Domnul, după inima ta" (Ps. **19**.5)[30].

185. Cel ce nu rabdă întru vedeniea ştiinţeĭ, nicĭ pre ostenelele cele trupeştĭ nu le priimeşte pentru blagocestie.

186. Firească carte este ştiinţa, şi cel ce cu fapta o ceteşte pre dânsa, priimeşte iscus al sprijineleĭ ceĭ Dumnezeeştĭ.

---

[28] *Psalmii*, **36**, 28: "Că Domnul iubeşte judecata şi nu va părăsi pe cei cuvioşi ai Săi; în veac vor fi păziţi. Iar cei fără de lege vor fi izgoniţi şi seminţia necredincioşilor va fi stârpită."

[29] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 12: "Şi toţi care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniţi".

[30] *Psalmii* **19**, 5: "Bucura-ne-vom de mântuirea ta şi întru numele Dumnezeului nostru ne vom mări. Plinească Domnul toate cererile tale".

187. Cel ce nu priimeşte de voe pre ostenelele celor pentru adevăr, de cele fără de voe maĭ cu cumplire să pedepseşte.

188. Cel ce a cunoscut voia luĭ Dumnezeŭ, şi după putere o face pre aceea, prin micĭ ostenele de cele marĭ va scăpa.

189. Cel ce afară de rugăciune şi de răbdare voeşte să biruească ispitele, nu le va goni pre ele, ci maĭ mult se va împletici.

190. Domnul întru ale Sale poruncĭ s-aŭ ascuns, şi celor ce îl caută pre El, după măsura căutăriĭ îl află.

191. Să nu zicĭ, am făcut poruncĭ, şi n-am aflat pre Domnul. Pentru că cunoştinţă cu dreptatea, după scriptură, de multe orĭ ai aflat; iar ceĭ ce drept îl caută pre Dânsul, vor afla pace.

192. Pacea este a patimilor izbăvire, care fără de lucrarea Sfântuluĭ Duh nu se află.

193. Alta este lucrarea porunciĭ şi alta fapta bună. Măcar deşi una dintru alta priimesc pre pricinele bunătăţilor.

194. Lucrarea poruncilor să zice, săvârşirea lucruluĭ poruncit; Iar faptă bună, întru a plăcea cu adevărat cea făcută (luĭ Dumnezeŭ).

195. Precum una este bogăţiea cea simţitoare, iar după câştigare în multe părţĭ împărţită; aşa una este fapta bună, în multe chipurĭ având lucrările.

196. Cel ce fără de lucru să înţelepţeşte şi grăeşte cuvinte, să îmbogăţeşte dintru nedreptate; şi ostenelele luĭ după scriptură, „în casele cele streine intră" (Pil. 5.10)[31].

197. „Toate se vor supune auruluĭ, zice" (Ecl. **10**.19)[32] şi cu darul luĭ Dumnezeŭ cele gânditoare se vor chivernisi (vieaţă Duhovnicească).

198. Ştiinţa bună prin rugăciune se află; şi rugăciune curată prin ştiinţă. Pentru că una pre alta după fire priimesc.

199. Iacob, luĭ Iosif haină pestriţă i-aŭ făcut; şi Domnul celuĭ blând, pre cunoştinţa adevăruluĭ îĭ dărueşte, precum este scris „Că va învăţa Domnul pre ceĭ blânzĭ căile sale" (Ps. **24**.9-10)[33].

200. Totdeauna să lucrezĭ pre cel bun după putere, şi în vremea celuĭ maĭ mare să nu te întorcĭ la cel maĭ mic; pentru că cel ce se întoarce înapoĭ, zice, nu este bine îndreptat întru Împărăţiea Cerurilor. Amin (Luca, **9**.62)[34]

[31] *Pildele lui Solomon*, **5**, 10: "Ca străinii să nu se îndestuleze de strădania ta şi ostenelile tale să nu treacă în casa altuia".

[32] *Ecclesiastul*, **10**, 19: "Ospeţele se fac pentru a gusta plăcerea; vinul înveseleşte viaţa şi banii răspund la toate".

[33] *Psalmii*, **24**, 9-10: "Bun şi drept este Domnul, pentru această lege va pune celor ce greşesc în cale. Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăţa-va pe cei blânzi căile Sale".

[34] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **9**, 62: "Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mâna pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu".

Al acestuiaşi
Pentru ceĭ ce li se par din lucrurĭ a se îndrepta. Capete 226

1. CREDINȚA cea rea a celor din afară, întru cele scrise maĭ jos capete se va vădi, de ceĭ cu adevărat credincioşĭ şi cari aŭ cunoştința adevăruluĭ *.

2. Domnul voind să arate pre toată porunca datornică, iar pre punerea de fiĭ ** prin sângele săŭ dăruită oamenilor, grăeşte aşa: „când vețĭ face toate cele poruncite vouă, atuncea zicețĭ, că slugĭ netrebnice suntem, şi ceea ce am fost datorĭ a face am făcut" (Luc. **17**.10) [35]. Pentru aceasta, Împărățiea Cerurilor, nu este plată a lucrurilor, ci dar al Stăpânuluĭ slugilor credincioase gătită.

3. Nu cere robul ca pre o plată slobozeniea, ci ca un datornic face bine spre plăcere, şi ca un dar o aşteaptă.

4. Hristos a murit, după scripturĭ, pentru păcatele noastre (1Cor.**15**.3) [36] şi celor ce bine îĭ slujesc Luĭ, slobozenie le dărueşte, pentru că zice: „Bine slugă bună şi credincioasă, întru puțin aĭ fost credincios, preste multe te voiŭ pune, intră întru bucuriea Domnuluĭ tăŭ" (Mateiŭ, **25**.23) [37].

5. Nu încă slugă credincioasă este cel ce se rezemă de goală cunoştință, ci cel ce prin ascultare crede luĭ Hristos celuĭ ce a poruncit.

6. Cel ce cinsteşte pre Stăpânul, face pre cele poruncite, iar greşind, saŭ neascultând, rabdă ca pre ale sale pre cele ce îĭ vin asupra luĭ.

7. Iubitor de învățătură fiind, fă-te şi iubitor de osteneală, pentru că înțelegerea cea goală trufeşte pre om.

8. Ispitele cele ce cu neaşteptare să întâmplă nouă, ne învață cu iconomisire pre noĭ iubitorĭ de osteneală a fi, şi nevrând spre pocăință ne trag.

9. Scârbele cele ce vin asupra oamenilor, sunt naşterĭ ale răutăților lor. Iar dacă prin rugăciunele răbdăm pre acelea, aflăm iarăşĭ adăogirĭ a lucrurilor celor bune.

10. Uniĭ pentru fapta bună lăudațĭ fiind s-aŭ îndulcit, şi pre cea aşa dulceață a deşarteĭ mărirĭ, o aŭ socotit a fi mângâere. Alțiĭ pentru greşala mustrându-se, aŭ bolit, şi pre durerea cea folositoare, o aŭ socotit a fi lucrare a răutățiĭ.

---

* Capetele cuprinse între 2-8, sunt întocmai cu capetele 79-82 ale Sfântului Isihie. (nota traducătorului, scrisă cu cerneală sepia)

** *Punere de fii*, înseamnă *înfiere*. „Şi noi sânguri întru noi suspinăm, puneri-de-fii aşteptând, mântuirea trupului nostru", în *Biblia* lui Şerban Cantacuzino de la 1688.

[35] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 10: "Aşa şi voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem".

[36] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 3: "Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce şi eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi".

[37] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 23: "Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău".

11. Câți cu pricina nevoințelor se înalță celor maĭ leneşĭ, aceştiea socotesc a se îndrepta din lucrurile cele trupeştĭ. Iar câțĭ de cunoştința cea goală rămânându-ne defăimăm pre ceĭ ce nu ştiŭ, decât aceea mult maĭ fără de minte suntem.

12. De sineşĭ, fără de lucru, nu încă întărită e cunoştința, măcar deşi adevărată este; fiindcă la toată fapta, lucru îi este întărirea.

13. De multe orĭ din negrijirea cea pentru lucrare, şi cunoştința să întunecă. Pentru că ale cărora lucrările cu totul nu s-a băgat în samă, ale acestora şi pomenirele câte puțin vor pieri.

14. Scriptura pentru aceasta sfătueşte a şti pre Dumnezeŭ întru cunoştință, ca cu dreptate prin lucrurĭ să-ĭ slujim.

15. Când la arătare am săvârşi poruncele, pre cele osebite, adecă, de la Domnul după măsură le luom, dar ne folosim după scoposul înainteĭ voirĭ.

16. Cel ce voeşte a face ceva şi nu poate, ca cel ce a făcut este înaintea ştiutoruluĭ de inimĭ Dumnezeŭ; însă aceasta, şi pentru bune şi pentru rele să cuvine să se înțăleagă.

17. Mintea fără de trup, bune şi rele săvârşaşte multe, iar trupul fără de minte, nicĭ una dintru acestea nu poate a săvârşi, fiindcă legea slobozenieĭ, maĭ înainte de a lucrăriĭ să ceteşte.

18. Uniĭ nefăcând poruncile, socotesc că drept cred; iar alțiĭ făcându-le, ca pre o plată datornică aşteaptă Împărățiea: Însă amândoĭ din adevăr aŭ greşit.

19. La Stăpân nu se îndatoreşte plata robilor, nicĭ iarăşĭ câştigă slobozeniea ceĭ ce nu slujesc cu dreptate.

20. Dacă Hristos a murit pentru noĭ după scripturĭ (2Cor. .5.15) [38] şi noi nu viețuim nouă înşine, ci celuĭ ce pentru noĭ a murit şi a învieat, arătat este că a sluji Luĭ până la moarte ne-am îndatorit. Decĭ cum datornică vom socoti pre punerea de fiĭ?

21. Hristos Stăpân este după ființă, şi Stăpân după iconomisire. Pentru că şi pre cele ce nu era leaŭ făcut, şi pre ceĭ morțĭ prin păcat i-aŭ răscumpărat cu Sângele Săŭ. Şi celor ce aşa cred, le-aŭ dăruit dar.

22. Când auzĭ scriptura grăind „că va răsplăti fieştecăruia după lucrurile luĭ" (Ps.**61**.11) să nu înțălegĭ că lucrurile sunt vrednice de ghenă * saŭ de Împărăție. Ci după lucrurile necredințeĭ saŭ ale credințeĭ ceĭ întru Dânsul, Hristos răsplăteşte fieştecăruia, nu ca un schimbător al lucrurilor, ci ca un Dumnezeŭ ziditor şi răscumpărător al nostru.

23. Câți ne-am învrednicit băiĭ ceĭ de-a doua, lucrurile cele bune, nu pentru răsplătire le aducem, ci pentru paza curățenieĭ ceĭ date nouă.

24. Tot lucrul bun pre carele îl lucrăm cu fireştile noastre puterĭ, a ne depărta ne face de la protivnicul; iar adăogire a Sfințireĭ, nu poate face fără de Dar.

25. Cel înfrânat, să depărtează de îndrăcirea pântecеluĭ. Cel necâştigător, de lăcomie. Linişitorul, de multa cuvântare. Cel curat, de iubirea de dulcețĭ. Cel întreg-înțelept, de curvie. Cel întru puțin îndestulat, de iubirea de argint. Cel blând, de turburare. Cel smerit cugetător, de mărirea deşartă. Cel ascultător, de iubirea de pricire. Defăimătorul de sine, de fățărnicie. Asemenea şi cel ce se roagă, să depărtează de desnădejde. Cel sărac, de multa avere. Mărturisitorul, de lepădare. Mucenicul, de închinăciunea de Idolĭ. Vezĭ, cum că toată fapta bună, ceea ce până la moarte să săvârşeşte, nimic altă, fără numaĭ decât de la păcat este depărtarea. Iar depărtarea păcatuluĭ, al fireĭ lucru este, iar nu schimbare a Împărățieĭ.

26. Omul abiea va putea păzi pre cele ale fireĭ sale, iar Hristos prin cruce, pre punerea de fiĭ o dărueşte.

27. Este poruncă din parte, şi este alta cuprinzătoare. Pe undeva adecă, din parte porunceşte a da celuĭ ce nu are; iar pre undeva porunceşte a să lepăda de toate averile.

[38] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 15: "Şi a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai vieze loruşi, ci aceluia care, pentru ei, a murit şi a înviat."
* gheenă, iad, infern, de la sl. *geena*. DEX, *ed. cit.*, p. 421.

28. Este lucrare a daruluĭ, pruncului necunoscută; şi este alta a răutăţii cu adevărul asemănându-se. Iar bine este unele ca acestea a nu le oglindi pentru înşelăciunea, nicĭ a nu le anamatisi pentru adevărul; ci pre toate prin nădejde a le aduce luĭ Dumnezeŭ. Pentru că acela ştie pre cea folositoare amândorora.

29. Cela ce voeşte a înota marea cea gânditoare, îndelung rabdă; smerit cugetă; priveghează, să înfrânează; iar afară de acestea patru, dacă se va sili a intra, îşĭ turbură inima, şi a trece nu poate.

30. Liniştea este tăere a răutăţilor; iar dacă va lua pe lângă rugăciune şi pre cele maĭ de sus patru fapte bune, apoĭ ajutorinţă către nepătimire, nu e luĭ nicĭ una decât aceea.

31. Nu este cu putinţă a să linişti mintea fără de trup; nicĭ a strica pe zidul cel din mijloc al acestora, fără de linişte şi rugăciune. (Înţălegerile cele trupeştĭ, adecă).

32. Trupul pofteşte asupra duhuluĭ, şi duhul asupra trupuluĭ; iar ceĭ ce umblă cu Duhul, pre pofta trupuluĭ o vor săvârşi.

33. Nu este rugăciune desăvârşit, fără de gânditoarea chemare; Iar mintea care va striga cu nerăsipire, o va auzĭ Domnul.

34. Mintea fără de răsipire rugându-se, strâmtorează pre inimă. Iar pre inima înfrântă şi smerită, Dumnezeŭ o va urgisi (Ps.**50**.18)[39].

35. Şi rugăciunea să zice faptă bună, măcar deşi e maică a lor; pentru că le naşte pre ele, prin împreunarea cea întru Hristos.

36. Orĭce am lucra fără de rugăciune şi fără de nădejdea cea bună, maĭ pre urmă, de vătămare şi nesăvârşit să arată.

37. Când veĭ auzi că vor fi ceĭ după urmă întâĭ, şi ceĭ dintâĭ pre urmă (Mat.**19**.30) pre părtaşiĭ faptelor bune, şi pre părtaşiĭ dragostiĭ să-i înţălegĭ a fi. Pentru că dragostea adecă, maĭ pe urma faptelor bune este după rânduială, iar întâi se află decât toate după vrednicie, pre cele maĭ înainte născute decât sineşi, maĭ pre urmă arătându-le.

38. Dacă te veĭ trândăvi rugându-te, saŭ din răutatea cea în multe chipurĭ scârbindu-te, adu-ţĭ aminte de eşire, şi de muncele cele cumplite. Şi maĭ bine este a te lipi de Dumnezeŭ prin rugăciune şi prin nădejde, decât a avea pomeniri de cele din afară, măcar şi folositoare de vor fi.

39. Nicĭ una din faptele bune singură de sineşĭ deşchide pre uşa cea firească a noastră, dacă nu toate una de alte să vor spânzura cu urmare.

40. Nu e înfrânat cel ce să hrăneşte cu cugetele, măcar deşi folositoare sunt; căcĭ nu sunt decât nădejdea maĭ folositoare.

41. Tot păcatul este spre moarte, de nu va fi curăţit degrab prin pocăinţă. Pentru că măcar Sfântul pentru altul de să va ruga, nu se aude.

42. Cel ce să pocăeşte cu dreptate, nu socoteşte asemenea osteanela cu păcatele cele vechĭ; ci printr-însa milostiveşte pe Dumnezeŭ.

43. Dacă pre câte bune le are firea noastră, suntem datorĭ a le face pre ele în toată ziua, ce de aceia vom răsplăti luĭ Dumnezeŭ pentru răutăţile cele ce maĭ înainte am făcut?

44. Oricâtă prisosinţă a fapteĭ bune am face astăzĭ, mustrare este a negrijireĭ ceea ce a trecut, iar nu vădire a leneĭ.

45. Cel ce să scârbeşte gânditor şi să odihneşte trupeşte: asemenea este cu cel ce trupeşte să scârbeşte şi gânditor să răsfăţază.

46. Scârba cea de bună voe, de la amândoă părţile împreună lucrează una pentru alta: cea a gânduluĭ trupuluĭ, şi cea trupească cei ce este în gând; fiindcă despărţirea lor, maĭ rea să face.

47. Mare faptă bună este a răbda cele ce vin asupră, şi a iubi pre aproapele cel ce te urăşte, după cuvântul Domnuluĭ.

[39] *Psalmii*, **50**, 18: "Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi". În mss. se făcea trimitere la **50**, 19.

48. Semn al dragosteĭ ceĭ nefățarnice, este ertarea facerilor de strâmbătate. Pentru că și Domnul, așa a iubit lumea aceasta.

49. Nu este cu putință de la inimă a erta oarecare greșală, fără de cunoștința cea adevărată. Pentru că aceasta osebită arată fieștecăruia pre cele ce vin asupră.

50. Nimic nu veĭ pierde din cele ce aĭ lăsat pentru Domnul. Pentru că la vremea sa mult înmulțite vor veni.

51. Când mintea va uita scopul blagocestieĭ, atuncea și lucrul cel arătat al fapteĭ bune să face nefolositor.

52. Dacă tot omuluĭ îĭ este vătămătoarea sfătuirea cea rea, cu mult maĭ vârtos celor ce înainte a voit a lua asupră-și pre nevoința cea cu de-adinsul.

53. Cu lucrul să filosofeștĭ pentru sfatul omuluĭ, și pentru răsplătirea luĭ Dumnezeŭ. Pentru că nu este cuvântul decât lucrarea maĭ înțelept saŭ maĭ folositor.

54. Ostenelelor celor pentru blagocestie, le urmează pre urmă sprijineală; Însă pre aceasta să cade a o cunoaște prin legea cea Dumnezeească și prin știință.

55. Omul a luoat înțălegerea, și fără de cercetare o a ținut; iar altul o aŭ luat, și cu adevărul o aŭ asemănat. A căuta să cuvine, cine dintru dânșiĭ maĭ cu blagocestie aŭ făcut?

56. Cunoștință adevărată este: răbdare celor scârbicioase, și a nu pricinui pre oamenĭ pentru ale sale primejdiĭ.

57. Cel ce face bine și cere răsplătire, nu slujaște luĭ Dumnezeŭ, ci voiĭ sale.

58. Nu este cu putință să scape de răsplătire cel ce greșește, fără numaĭ prin pocăința cea cuviincioasă greșaleĭ.

59. Uniĭ grăesc: nu putem să facem binele, dacă nu cu lucrarea vom priimi darul Duhuluĭ.

60. Ceĭ ce de-a pururea cu înainte voire întru dulcețĭ zac, să leapădă de cea după putere, sub cuvânt că n-aŭ ajutor de sus.

61. Darul adecă cu taină s-aŭ dăruit celor ce întru Hristos s-aŭ botezat, însă lucrează după măsura lucrăriĭ poruncilor. Și pre ascuns darul a ne ajuta nu încetează; iar întru a noastră înainte voire este, a face saŭ a nu face pre cel bun după putere.

62. Maĭ întâĭ cu Dumnezescă cuviință rădică pre știință, de unde și făcătoriĭ răŭ pocăindu-se, luĭ Dumnezeŭ bine aŭ plăcut.

63. Iarăși întru învățătura aproapeluĭ s-aŭ ascuns (darul). Iar uneorĭ și de va cetĭ urmează gânduluĭ, și prin firească urmare, învață pre minte adevărul Săŭ. Decĭ dacă nu vom ascunde talantul urmăreĭ aceștiea ce este din parte, întru bucuriea Domnuluĭ cu urmare vom intra.

64. Cela ce maĭ înainte de lucrarea poruncilor, caută lucrările Duhuluĭ, asemenea este robuluĭ cumpărat pre argint, carele împreună cu a să cumpăra, ciarcă a să scrie și slobozeniea.

65. Cel ce a cunoscut pre năpădirele cele ce vin din afară cu dreptatea luĭ Dumnezeŭ, acesta căutând pre Domnul, a aflat cunoștință cu dreptate.

66. Dacă veĭ fi unit cu scriptura, ținând minte că „peste tot pământul sunt judecățile Domnuluĭ" (Ps.104.7) [40] se va face ție toată întâmplarea învățătoare a cunoștințeĭ de Dumnezeŭ.

67. Dacă a fiecăruia așezare dinlăuntru întâmpină și cea cuviincioasă. Iar pre felurimea ceĭ cuviincioase întâmplărĭ din afară, singur Dumnezeŭ o știe.

68. Când veĭ pătimi oarecare necinste de la oamenĭ, îndată să îțĭ aducĭ aminte de venirea asupră a Slaveĭ ceĭ de la Dumnezeŭ (Ioan. 5.44) [41]. Și pentru necinste, fără de necaz și fără de turburare veĭ fi, iar pentru slavă, credincios și neosândit veĭ fi când va veni.

[40] *Psalmii*, **104**, 7: "Acesta este Domnul Dumnezeul nostru, în tot pământul judecățile Lui".

[41] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 44: "Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unii de la alții și slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutați?"

69. Lăudându-te de mulțime după bunăvoirea luĭ Dumnezeŭ, nimic arătător să nu amestecĭ cu cea a Domnuluĭ (dăruire) iconomisire. Ca nu să schimbe toate, și să pătimeștĭ cea dimprotivă rușine.

70. Sămânța nu va crește fără de pământ și apă. Și omul nu se va folosi fără de ostenelele cele de voea și fără de Dumnezeasca sprijineală.

71. Nu este cu putință a să vărsa ploaĭe fără de norĭ; nicĭ fără de știință bună a plăcea luĭ Dumnezeŭ cineva bine.

72. Nu te lepăda a te învăța, măcar de eștĭ și foartea înțălept; fiindcă iconomiea lui Dumnezeŭ, maĭ folositoare e decât înțălegerea noastră.

73. Când inima din oarecare dulceață, cu necuviință se va mișca de la locul iubireĭ de osteneală, atuncĭ precum o piatră prea grea spre pogorâre alunecându-se, cu anevoe ținută să face.

74. Precum vițelul neiscusit alergând de la iarbă la iarbă, ajunge la loc de amândoă părțile cu prăpastie; așa să află și sufletul, pre încet pre încet, înșelându-se de cugete.

75. Când mintea îmbărbătându-se întru Domnul, ar smulge pre suflet din năravul cel de multă vreme, atuncea inima ca de un speculator să muncește; întinzându-o pre dânsa și întru o parte și întru alta, și mintea și patima.

76. Precum ceĭ ce înoată pre mare cu nădejdea câștiguluĭ, cu dulceață rabdă arșița soareluĭ; Așa și ceĭ ce urăsc răutatea, iubesc mustrarea. Pentru că se împrotivește, unul adecă, vânturilor, iară celălalt patimilor.

77. Precum fuga iarna saŭ Sâmbăta (Mat.**24**.20) [42] durere să face trupuluĭ și spurcare sufletuluĭ; așa împrotivă sculare patimilor în trup îmbătrânit și în suflet Sfințit.

78. Nimenea este așa de bun și îndurat ca Domnul; însă celuĭ ce nu să pocăește nici acela nu îĭ iartă greșalele.

79. Mulțĭ ne scârbim pentru păcate, iar pre pricinele lor cu dulceață le priimim.

80. Cârtița pre supt pământ târându-se, oarbă fiind, nu poate să vază stelele. Și cel ce nu crede pentru cele vremelnice, nicĭ pentru cele veșnice a crede nu poate.

81. Dar, înaintea Daruluĭ, adevărata cunoștiță s-aŭ dăruit de la Dumnezeŭ oamenilor. Maĭ înainte de toate celuĭ ce o au dăruit, a crede, pre părtașiĭ ei învățându-i.

82. Când sufletul cel păcătos nu priimește scârbele* cele ce îĭ vin asupră, atuncea Îngerii pentru dânsul grăesc: „Tămăduit-am pre Vavilon, și nu s-a vindecat" (Irimiea, **51**.9) [43].

83. Mintea uitând pre adevărata cunoștință, pentru cele vătămătoare ca pentru niște folositoare, cu oameniĭ face războiŭ.

84. Precum nu poate a zăbovi focul în apă, așa nicĭ cugetul cel spurcat în inima iubitoare de Dumnezeŭ. Pentru că tot iubitorul de Dumnezeŭ este și iubitor de osteneală; iar osteneala cea de voe, este după fire vrăjmașă îndulcireĭ patimilor.

85. Patimas tiind pășune cu lucrul prin voe, maĭ pre urmă și nevrând părtașul, să înalță asupra luĭ cu sila.

86. Pre pricinele cugetelor celor fără de voe le iubim, și pentru aceasta năvălesc asupră; iar a celor de voe, arătat este că și pre lucrurĭ adecă le iubim.

87. Părere și trufiea sunt pricinĭ ale huleĭ; iar iubirea de argint și slava deșartă, ale nemilostivireĭ și ale fățărieĭ.

88. Când ar vedea dieavolul că mintea de la inimă s-a rugat, atuncea marĭ și răŭ meșteșugitoare ispite aduce asupră. Pentru că pre cele micĭ fapte bune, cu marĭ năvălirĭ asupră, voește a le perde.

[42] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **24**, 20: "Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta".
* *scârbele*, cu sensul de necazuri, suferințe, ură, dușmănie, același din *Biblia* de la 1688.
[43] *Ieremia*, **51**, 9: "Am voit să vindecăm Babilonul, dar nu s-a vindecat! Lăsați-l și haideți să mergem fiecare în țara noastră, pentru că osânda lui s-a ridicat până la nori și a ajuns până la cer!".

89. Cugetul zăbovind înlăuntru, arată pre a omuluĭ spre pătimire; iar degrab ucigându-se, însemnează războĭ şi împrotivire.

90. Treĭ sunt locurile cele gânditoare, întru care intră mintea schimbându-se întru sine: după fire, maĭ presus de fire şi împrotiva fireĭ. Şi când adecă ar intra întru cel după fire loc, să află pre sine pricinuitoare a cugetelor celor viclene, şi îşĭ mărturiseşte luĭ Dumnezeŭ păcatele, cunoscând pricinele patimilor. Iar când întru cel împrotiva fireĭ ar veni, uită pe dreptatea luĭ Dumnezeŭ, şi cu oameniĭ să luptă ca cum ar nedreptăţi-o pre ea. Iar când întru cel maĭ presus de fire s-ar aduce, află rodurile Sfântului Duh pre care le-aŭ zis Apostolul: „Dragostea, bucuriea, pacea şi c.l. (Gal.5.22)[44]. Şi ştie, că de ar maĭ alege înainte pre grijele cele trupeştĭ, a petrece înlăuntru acolo, nu poate. Şi cel ce ese din locul acela, cade în păcat, şi întru cele ce urmează după dânsul cumplite întâmplărĭ; măcar de nu degrab, şi întru aşa vreme, precum ştie dreptatea luĭ Dumnezeŭ.

91. Pre atâta e adevărată cunoştinţa, pre cât pre ea, fieştecăruia, o adeverează blândeţa, smereniea şi dragostea.

92. Tot cel ce s-a Botezat cu pravoslavie *, priimeşte cu taină pre tot Darul, însă să adeverează deplin de aceia, după lucrarea poruncilor.

93. Porunca lui Hristos după ştiinţă săvârşindu-se, după mulţimea durerilor inimiĭ dărueşte mângâere. Însă fieştecarele dintru dânsele, întru a sa vreme vine.

94. Să aĭ petrecătoare rugăciune întru tot lucrul, că nimic nu săvârşeştĭ fără de ajutorul luĭ Dumnezeŭ.

95. Nimic decât rugăciunea întru lucrare nu este maĭ puternic; şi către buna plăcere a luĭ Dumnezeŭ, nimic nu este decât dânsa maĭ folositor.

96. Toată lucrarea poruncilor întru dânsa să cuprinde; fiindcă decât dragostea cea către Dumnezeŭ, nu este maĭ înalt nimic.

97. Rugăciunea cea nerăsipită, semn este al iubireĭ luĭ Dumnezeŭ celuĭ petrece (întru ea); iar negrijirea cea pentru dânsa şi răsipirea, al iubireĭ de dulceţĭ este semnul.

98. Cel ce fără scârbă priveghează şi îndelung rabdă, şi să roagă, al Sfântului Duh cu lucrarea părtaş este. Iar cel ce scârbeşte întru acestea, şi cu voirea, şi acesta degrab ea sprijineală.

99. O poruncă, precum s-a zis, maĭ înaltă este decât alta. Drept aceea şi credinţă decât credinţă maĭ tare să află.

100. Este credinţă din auz după Apostolul (Rom.**10**,17)[45]. Şi este credinţă a celor nădăjduite adeverire (Evr.**11**.1)[46].

101. Bine este a folosi prin cuvinte pre ceĭ ce întreabă; iar maĭ bine este a le ajuta acelora prin rugăciune şi prin fapta bună. Pentru că cel ce prin acesta din urmă, să aduce pre sine luĭ Dumnezeŭ, ajutorează şi aproapeluĭ, singur încredinţându-se de ajutor.

102. Dacă voeştĭ cu scurt cuvânt să foloseştĭ pre iubitorul de învăţătură, arată rugăciune, şi credinţă dreaptă, şi de cele ce vin asupră răbdare. Pentru că toate cele ce sunt bune, prin mijlocul acestora să află.

103. Pentru cele ce a nădăjduit cineva spre Dumnezeŭ, nu încă pentru acelea se va lupta cu aproapele.

104. Dacă toată cea fără de voe, din cea de voe are pricina, după scriptură, apoi nimenea este întru acest fel vrăjmaş omuluĭ, precum el singur luişĭ este.

[44] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 22: "Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa".
* *pravoslavie*, ortodoxie, religie creştină ortodoxă, din sl. *pravoslavije*, DEX, *ed.cit.*, p. 834.
[45] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 17: "Prin urmare, credinţa este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos".
[46] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 1: "Iar credinţa este încredinţarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".

105. Înaintea tuturor răutăților, povățuitor este neștiința, iar a doua după aceasta este necredința.

106. Fugĭ de ispită prin răbdare și rugăciune. Iar dacă fără de acestea te împrotivești, mai mult năvălește asupra ta.

107. Cel blând după Dumnezeŭ, decât ceĭ înțelepțĭ este maĭ înțelept. Și cel smerit cu inima, decât ceĭ puternicĭ este maĭ puternic; de vreme ce jugul luĭ Hristos întru cunoștință îl poartă.

108. Pre câte, fără de rugăciune, saŭ le grăim, saŭ le facem, maĭ pre urmă saŭ greșite, saŭ spre vătămare sunt, și pre noĭ neștiut prin lucrurĭ ne mustră.

109. Din lucrurĭ și din cuvinte, și din gândurĭ, drept, unul este. Iar din credință, și din Dar, și din pocăință, mulțĭ dreptĭ sunt.

110. Precum celuĭ ce să pocăește, este strein lucru a cugeta înalt, așa celuĭ ce de voe păcătuește, a cugeta smerit cu neputință îĭ este luĭ.

111. Nu este smerita cugetare osândire a științeĭ, ci Dar al luĭ Dumnezeŭ și cunoștință a milostivireĭ.

112. Ceea ce este casa cea simțitoare văzduhuluĭ celuĭ de obște, aceasta este și mintea cea cuvântătoare Dumnezeescului dar. Și pre cât aĭ scoate pre materie, pre atâta de sineșĭ va veni; și pre cât o aĭ băga, pre atâta se va depărta.

113. Materiea caseĭ sunt vasele și bucatele, iar materiea mințiĭ este mărirea deșartă și dulceața.

114. Lărgirea inimeĭ este nădejdea cea spre Dumnezeŭ; iar strâmtorarea eĭ este grija cea trupească.

115. Unul este adică, și neschimbat Darul Duhuluĭ, însă lucrează întru fieștecarele deosebĭ precum voește.

116. Precum ploaia vărsându-se pre pământ, dă sadurilor pre felurimea cea cuviincioasă, dulce adecă celor credincioșĭ, cu neschimbare viind asupră-le, pre lucrările cele cuviincioase faptelor bune le dăruește.

117. Celuĭ ce flămânzește pentru Hristos, Darul să face hrană. Și celuĭ ce însetează, băutură prea dulce. Celuĭ ce îĭ este frig, îmbrăcăminte. Și celuĭ ce să ostenește, odihnă. Celuĭ ce se roagă, plină adeverire * și celuĭ ce plânge, mângâere.

118. Decĭ când veĭ auzi scriptura grăind pentru Sfântul Duh: „că a șezut pre unul fieștecarele din (eĭ) Apostolĭ" (Fap. **2**.3) [47] sa: că „a căzut asupra Proroculuĭ" (1Împ. **10**.10) [48] saŭ „lucrează" (1Cor. **12**.11) [49] saŭ „să scârbește" (Ef. **4**.30) [50] saŭ „să stinge" (1Sol. **5**.19) [51] saŭ „să aprinde" (Fap. **17**.16) [52]. Și iarășĭ „uniĭ adecă, pârgă avându-l" (Rom. **8**.23) [53] iar alțiĭ „plinĭ fiind de Duhul Sfânt" (Fap. **2**.4) [54], să nu socoteștĭ pentru Duhul tăere, saŭ schimbare, saŭ mutare oareșicare; ci crede după chipul carele maĭ înainte aŭ zis, neprefăcut, și neschimbat, și întru tot puternic a fi. Drept aceea, și întru lucrările Luĭ, și petrece ceea ce este și fieștecăruia pre cea cuviincioasă o păzește cu

* *adeverire, a adeveri, a se adeveri*, afirmare, confirmare, a se confirma, adevăr. În *Biblia* de la 1688 mai apare și forma *adevericiunei* și *a adevera*.

[47] *Faptele Sfinților Apostoli*, **2**, 3: "Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei".

[48] *Cartea întâi a Regilor*, **10**, 10: "Iar dacă au ajuns ei la Ghibeea iată i-a întâmpinat o ceată de prooroci și a venit peste el Duhul lui Dumnezeu și a proorocit și el în mijlocul lor".

[49] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 11: "Și toate acestea le lucrează unul și același Duh, împărțind fiecăruia deosebi, după cum voiește".

[50] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 30: "Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu întru Care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării".

[51] *Cartea înțelepciunii lui Solomon*, **5**, 19: "Din sfințenia Sa va face pavăză nebiruită".

[52] *Faptele Sfinților Apostoli*, **17**, 16: "Iar în Atena, pe când Pavel îi aștepta, duhul lui se îndârjea în el, văzând că cetatea este plină de idoli".

[53] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 23: "Și nu numai atât, ci și noi, care avem pârga Duhului, și noi înșine suspinăm în noi, așteptând înfierea, răscumpărarea trupului nostru".

[54] *Faptele Sfinților Apostoli*, **2**, 4: "Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi".

Dumnezeească cuviință. Acela adecă ca un soare, preste ceĭ ce s-aŭ botezat, cu covârşire s-aŭ vărsat, şi fieştecarele din noĭ după măsura care a urât patimile să luminează, iar după cât să arată că le iubeşte pre acelea, (adecă pre patimĭ) pre atâta să şi întunecă.

119. Cel ce urăşte patimile, taie pricinele acestora; iar cel ce zace în pricinĭ, să luptă de patimĭ şi nevrând.

120. Când ne lucrăm de cugetele cele viclene, singurĭ pre sine să ne ocărâm, iar nu pre păcatul cel părintesc.

121. Rădăcinĭ ale cugetelor, sunt răutățile cele arătate, pre care cu mâinele, cu picioarele şi cu gura, le facem totdeauna.

122. Nu este cu putință să vorbească cu patima în gând, cel ce nu iubeşte pricinele aceştiea.

123. Pentru că cine defăimând ruşinea, să împreună cu mărirea deşartă? Saŭ cine iubind ocara, să turbură pentru necinstire? Şi cine având inimă înfrântă şi smerită, priimeşte dulceață trupească. Saŭ cine crezând luĭ Hristos să grijaşte pentru cele vremelnice, sau să luptă?

124. Cel ce se leapădă de cineva, şi nicĭ cu cuvântul, nicĭ cu gândul nu să priceşte cu cel ce îl leapădă, cunoştință adevărată a câştigat şi credință tare arată Stăpânuluĭ.

125. „Mincinoşĭ sunt fiiĭ oamenilor în cumpene, a face nedreptate" (Ps. **61**.9) [55] pe când Dumnezeŭ dă fieştecăruia aceea ce este vrednic după dreptate.

126. Dacă nicĭ celuĭ ce face nedreptate, îĭ este vreo prisosință, nicĭ celuĭ nedreptățit, lipsire, în chip dar trece omul, însă în deşert să turbură" (Psalm **38**.9) [56].

127. Când veĭ vedea pre cineva bolind cu inima pentru multele necinstirĭ, să cunoştĭ că de cugetele măriręĭ deşarte este plin, şi cu nemulțămire seceră mănunchile seminților celor din inimă.

128. Cel ce s-a desfătat afară de ceea ce se cuvine întru dulcețile trupuluĭ, cu însutite durerĭ va răsplăti prisosința.

129. Începătorul, dator e a grăĭ cea datornică ascultătoruluĭ; iar neascultând, înainte a-ĭ vesti pre năvălirea celor rele.

130. Cel ce se nedreptăţeşte de la cineva, şi nu cearcă de la cel ce l-aŭ nedreptățit, cu aceea parte crede luĭ Hristos şi însutit priimeşte în veacul acesta, şi vieața veşnică moşteneşte.

131. Pomenirea luĭ Dumnezeŭ să face prin durerea inimiĭ pentru blagocestie. Iar tot cel ce uită pre Dumnezeŭ, dulce pătimeşte şi nesimțitor (fără de durere) să face.

132. Să nu zicĭ, că cel nepătimaş nu poate a să scârbi. Pentru că măcar deşi nu pentru sineşĭ, ci pentru aproapele dator este cu aceasta.

133. Când vrăjmaşul va aduna multe zapise ale păcatelor săvârşite întru uitare, atuncea şi cu pomenire nevoeşte pre datornic a face pre acelaşĭ; căcĭ pre legea păcatuluĭ cu cale răŭ a uneltit-o.

134. Dacă voeştĭ totdeauna a-țĭ aduce aminte de Dumnezeŭ, nu lepăda asuprelele ca pre nişte nedrepte, ci ca pre cele ce cu dreptate vin să le rabzĭ. Pentru că răbdarea adecă, prin fieştece întâmplare, pre aducerea aminte o porneşte; iar lepădarea micşorează pre înțălegerea cea gânditoare a inimeĭ, şi prin odihnă, pre uitare o lucrează.

135. Dacă voeştĭ de Domnul a să acoperi păcatele tale, să nu facĭ arătată oamenilor dacă aĭ faptă bună. Pentru că ceea ce am face cu faptele bune ale noastre, aceasta şi cu păcatele noastre lucrează Dumnezeŭ.

136. Ascunzând fapta bună, nu te înălța cu mintea, ca cum dreptate săvârşind. Fiindcă dreptate e, nu numaĭ a ascunde cele bune, ci şi nimic a cugeta din cele oprite.

137. Nu te bucura când veĭ face bine cuiva, ci când veĭ răbda cu nepomenire de răŭ, pre împrotivirea ceea îțĭ ce urmează. Pentru că în ce chip nopțile pre zile, aşa răutățile pre facerile de bine le moştenesc.

[55] *Psalmii*, **61**, 9: "Dar deşărtăciune sunt fiii oamenilor, mincinoşi sunt fiii oamenilor; în balanță, toți împreună sunt deşărtăciune".
[56] *Idem*, **38**, 9: "Deşi ca o umbră o trece omul, dar în zadar se tulbură".

138. Mărirea deşartă, şi iubirea de argint, şi dulceaţa, nu o lasă a rămânea nespurcată pre facerea de bine, dacă nu maĭ întâĭ acestea prin frica luĭ Dumnezeŭ vor cădea.

139. Întru cele fără de voe dureri s-a ascuns mila luĭ Dumnezeŭ, trăgând spre pocăinţă pe cel ce rabdă şi izbăvindu-l de veşnica muncă.

140. Uniĭ lucrând poruncile, în cumpănă deopotrivă a le cumpăni pre ele cu păcatele aşteaptă. Iar uniĭ prin-trânsele milostivesc pre (Dumnezeŭ) cel ce a murit pentru păcatele noastre. A căuta se cuvine cine din eĭ are înţălegere dreaptă?

141. Frica Ghieneĭ * şi iubirea Împărăţieĭ, daŭ pre răbdarea celor scârbicioase; şi aceaste nu de la înşine, ci de la cel ce ştie cugetele noastre.

142. Cela ce crede pentru cele viitoare, de cele de aicea dulcĭ să depărtează fără de iscodire; iar cel ce nu crede, dulce şi iubitor de sine să face.

143. Să nu zicĭ, cum dulce va pătimi săracul neavând pre cele pricinuitoare? Pentru că poate cineva şi prin cugete maĭ cu ticăloşie dulce a pătimi.

144. Alta este înţălegerea lucrurilor, şi alta e cunoştinţa adevăruluĭ; pre cât să deosebeşte Soarele de Lună, pre atâta cea de a doua, decât cea dintâĭ, maĭ folositoare este.

145. Înţălegerea lucrurilor, după măsura lucrăriĭ poruncilor vine; iar cunoştinţa Adevăruluĭ, după măsura nădejdeĭ ceĭ întru Hristos.

146. Dacă voeştĭ a te mântui şi întru cunoştinţa adevăruluĭ a veni, ispiteşte totdeauna a covârşi ** pre cele simţitoare, şi cu singură nădejdea a te lipi de Dumnezeŭ. Pentru că aşa fără de voe abătându-te, veĭ afla pre începătoriĭ şi pre stăpânirĭ luptându-se cu tine prin asuprelele cugetelor. Însă pre acestea, prin rugăciune biruindu-le, şi petrecând cu bună nădejde, veĭ avea darul luĭ Dumnezeŭ, de mânie ce va să fie, izbăvindu-te pre tine.

147. Cel ce înţălege pre cea zisă cu taină de Sfântul Apostol Pavel, carele a zis a fi războiul cel împrotiva duhurilor vicleşugurilor (Efes.**6**.12) [57] va cunoaşte şi pre pilda Domnuluĭ pre care a zis: „Cum că să cuvine totdeauna a să ruga, şi a nu înceta" (Luc. **18**.1) [58].

148. Legea cu închipuire porunceşte a lucra în şase zile , iar întru a şaptea a prăznui. Pentru că lucrul sufletuluĭ eşte facerea de bine cea prin averĭ, adecă prin lucrurĭ. Iar prăznuirea luĭ şi odihnirea, aceea adecă, a vinde toate şi a le da săracilor, după cuvântul Domnuluĭ. Şi prin necâştigare odihnindu-se, întru cea gânditoare nădejde a petrece. Deci întru această odihnă, şi Pavel cu sârguinţă ne îndeamnă pre noĭ a intra grăind „Să ne sârguim a intra întru acea odihnă" (Evr. **4**.11.) [59].

149. Iar acestea am zis, nu încuind pre cele viitoare, nicĭ hotărând a fi aicea întreagă răsplătirea; Ci să cuvine maĭ întâĭ în inimă lucrând a avea pre Darul Sfântului Duh, şi aşa după măsură a intra întru Împărăţiea Cerurilor. Pre aceasta arătată făcându-o şi Domnul a grăit „Împărăţiea Cerurilor înlăuntru vostru este" (Luc. **17**.21) [60]. Aceasta şi Apostolul o a grăit: „Este credinţă adeverirea celor nădăjduite" (Evr. **11**.1) [61]. Şi iarăşĭ: „aşa să alergaţĭ ca să ajungeţĭ". Şi iarăşĭ „Ispitiţi-vă pre

* *ghienă* (precum aici în mss.), gheenă, iad. Sunt folosite şi alte variante: *ghena*.

** *a covârşi*, cu sensul de *a acoperi*, *a fi superior*, semnificaţii pe care le are cuvântul şi în *Biblia* de la 1688.

[57] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel* **6**, 12: "Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduhuri".

[58] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 1: "Şi le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna şi să nu-şi piardă nădejdea".

[59] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 11: "Să ne silim, deci, ca să intrăm în acea odihnă, ca nimeni să nu cadă în aceeaşi pildă a neascultării".

[60] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 21: "Şi nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru".

[61] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 1: "Iar credinţa este încredinţarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".

înşivă, de sunteţĭ întru credinţă, saŭ a nu cunoaşteţĭ pre Iisus Hristos că lăcueşte întru voĭ? Fără numaĭ de sunteţĭ neiscusiţĭ" (2Cor. 13.5)[62].

150. Cel ce a cunoscut adevărul nu se împrotiveşte năpădirelor celor scârbicioase; pentru că ştie că întru frica luĭ Dumnezeŭ povăţuesc pre om.

151. Păcatele cele vechĭ după chip pomenindu-se, vatămă pre cel cu bună nădejde. Pentru că cu scârbă adecă răsărind, de la nădejde îl depărtează; Iar fără de scârbă închipuindu-se, pre spurcăciunea cea veche o pun înlăuntru.

152. Când mintea prin lepădarea cea singură de sineşi, va ţinea pre nădejdea cea singură gândită, atuncea vrăjmaşul cu a mărturisireĭ pricină, închipueşte pre răutăţile cele maĭ dinainte ca pre un tabloŭ: Ca pre patimile cele cu darul luĭ Dumnezeŭ uitate, să le rădice iarăşĭ, şi pre taină să nedreptăţască pre om. Pentru că atuncea şi tare şi urâtoare de patimĭ fiind, de nevoe se va întuneca, turburându-se pentru cele lucrate. Şi dacă întunecată şi iubitoare de dulceţĭ ar fi mintea, de va zăbovi cu adevărat şi cu împătimire va vorbi cu asuprelele, ca pre un nărav va afla pre una ca această pomenire, iară nicĭdecum mărturisire.

153. Dacă voeştĭ a aduce luĭ Dumnezeŭ mărturisire neosândită, nu pomeni după chip pre mărturiele cele spre maĭ răŭ; ci rabdă cu vitejie pre năpădirele acestora.

154. Cele întristăcioase năpădesc asupră pentru păcatele cele maĭ nainte făcute; aducând spre tot păcatul pre cea cuviincioasă ispită.

155. Cunoscătorul şi cel ce ştie adevărul, nu prin pomenirea celor lucrate, ci prin răbdarea celor de năpădesc asupră, să mărturiseşte luĭ Dumnezeŭ.

156. Lepădând osteneala şi necinstirea, nu te făgădui prin alte fapte bune a te pocăi; pentru că slava deşartă şi nesimţirea osteneleĭ, s-a obişnuit a sluji păcatuluĭ şi prin cele de-a dreapta.

157. Pentru că precum pre faptele cele bune, ostenelile şi necistirele: aşa şi pre răutăţĭ, dulceţĭle şi mărirele deşarte, a le naşte s-aŭ obişnuit.

158. Toată dulceaţa cea trupească, este din odihna ceea ce înainte a întâmpinat; Iar pre odihnă o naşte necredinţa.

159. Cela ce este supt păcat, nu poate singur să biruească pre înţălegerea cea trupească: Pentru că pre întărâtare o are neîncetată şi întru mădulări zăcând.

160. Pătimaşĭ fiind noĭ, să cuvine să petrecem în rugăciune şi în supunere. Pentru că abia este cu putinţă, cu ajutorire, a face războiŭ cu năravurile (prinderile în minte).

161. Cela ce de voe să nevoeşte cu supunere şi cu rugăciune, nevoitor este bine meşteşugitor; pre lupta cea gânditoare arătându-o la iveală prin depărtarea celor simţitoare.

162. Cel ce nu uneşte voia sa cu voia luĭ Dumnezeŭ, să împedecă întru ale sale meşteşugirĭ, şi rob protivnicilor să face.

163. Când veĭ vedea pre doi răĭ având dragoste unul către altul, să cunoştĭ că unul altuia ajută către voia sa.

164. Înaltul cugetător şi măreţul în deşert, cu dulceaţă unul cu altul să împacă; pentru că unul adecă, ca un rob de desupt căzând, laudă pre măritul în deşert; iar altul adeseorĭ lăudându-se, măreşte pre înalt cugetătorul.

165. Auzitorul cel iubitor de Dumnezeŭ, pentru amândoă întâmplările priimeşte folos. Pentru faptele cele bune adecă, mărturisindu-se, maĭ osârduitor să face; iar pentru cele rele mustrându-se, a să pocăi să nevoeşte. Însă să cuvine noă după sporire, şi vieaţa a o avea, şi după vieaţă suntem datorĭ a aduce rugăciunele luĭ Dumnezeŭ.

[62] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 5: "Cercetaţi-vă pe voi înşivă dacă sunteţi în credinţă; încercaţi-vă pe voi înşivă. Sau nu vă cunoaşteţi voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sunteţi netrebnici."

166. Bine este adecă a ţinea pre porunca cea maĭ mare şi cuprinzătoare, şi pentru nimic după chip a purta grijă, nicĭ după chip a să ruga. Ci numaĭ a căuta pre Împărăţiea şi Cuvântul luĭ Dumnezeŭ (Mat. 6.33)[63]. Iar dacă pentru fieştecare trebuinţă purtăm grijă, datorĭ suntem şi pentru fieştecare a ne ruga. Pentru că cel ce fără de rugăciune face ceva, saŭ să grijeşte de ceva, nu bine sporeşte către sfârşitul lucruluĭ. Şi aceasta este ceea ce o aŭ zis Domnul „Nu puteţĭ fără de mine a face nimic" (Ioan 15.5)[64].

167. Pre cela ce nu bagă în samă pre porunca cea pentru rugăciune, maĭ necuviicioase neascultăriĭ moştenesc, care, una de la alta, ca pre un legat trimiţându-l.

168. Cel ce priimeşte pre cele scârbicioase cu mulţumire, de aicea prin aşteptarea bunătăţilor celor ce vor să fie, cunoştinţa adevăruluĭ a aflat, şi de iuţime, şi de scârbă, lesne se va izbăvi.

169. Cel ce alege pentru adevăr pre pătimirea cea rea şi pre necinstire, pe cale Apostolească călătoreşte: luându-şi crucea şi cu lanţul încingându-se. Iar cel ce fără de acestea să ispiteşte a luoa aminte inimiĭ, cade în ispitele şi în lanţurile dieavoluluĭ, şi acele să înşală cu mintea.

170. Nicĭ pre cugetele cele rele fără de pricinĭ, nicĭ pre pricinĭ fără de cugete, nu este cu putinţă a le birui cel ce să luptă. Pentru că când pre una de o parte o lepădăm, nu după mult cea, prin ceilaltă, de amândouă ne cuprindem.

171. Cel ce pentru frica pătimireĭ ceĭ rele şi a ocăriĭ să luptă cu oameniĭ, saŭ aicea pătimeşte răŭ maĭ mult prin năpădirĭ, saŭ în veacul cel viitor cu nemilostivire să munceşte.

172. Cel ce voeşte a să apăra de toată năpădirea cea rea, dator este prin rugăciune a împăca cu Dumnezeŭ lucrurile; şi a ţinea adecă cu gândirea nădejdea cea spre Dânsul; iar pre grija celor simţitoare, după putere a o defăima.

173. Când ar afla dieavolul pre om îndeletnicindu-se fără de nevoe întru cele trupeştĭ, maĭ întâĭ răpeşte de la dânsul dobânzeala cunoştinţiĭ, apoĭ aşa îĭ taie ca pre un cap pre nădejdea cea spre Dumnezeŭ.

174. Dacă veĭ luoa sau afla cândva locul cel îngrădit al rugăciuneĭ ceĭ curate, apoĭ să nu priimeştĭ pre cunoştinţa lucrurilor, celor ce în vremea aceea răsare de la vrăjmaşul, ca să nu pierzĭ pre cea maĭ mare. Pentru că maĭ bine este cu săgeţile rugăciuneĭ, a-l săgeta pre el jos oareunde încuiat împreună, decât a vorbi cu dânsul, aducându-ne cele rele, şi meşteşugindu-se să ne smulgă pre noĭ de la rugăciunea cea asupra luĭ.

175. Înţelegerea lucrurilor, în vremea ispiteĭ şi a trândăvieĭ, foloseşte pre om, iar în vremea rugăciuneĭ a-l vătăma s-a obişnuit.

176. Dacă aĭ priimit sorţ a învăţa întru Domnul, şi neascultându-te, să te scârbeştĭ cu mintea, şi să nu te turburĭ la arătare. Pentru că scârbindu-te, nu te veĭ osândĭ împreună cu cel ce nu te ascultă, iar turburându-te, întru acelaş lucru te veĭ ispiti.

177. În vremea tâlcuireĭ *, să nu ascunzĭ cele cuviincioase celor ce sunt de faţă: Cele cu bună cuviinţă adecă, maĭ luminos, iar pre cele aspre, umbros povestindu-le.

178. Celuĭ ce nu este întru supunerea ta, să nu îĭ aducĭ greşala luĭ în faţă. Pentru că acest lucru este a stăpânireĭ, maĭ vârtos decât al sfătuireĭ.

179. Cele ce să grăesc înmulţit, să fac tuturor de folos, fieştecăruia pre ale sale după ştiinţă arătându-le.

---

[63] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: "Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă".

[64] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 15, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic". Leitmotiv în comentariul Sfântului Marcu Pustnicul la fel ca şi citatele de la capele 222 şi 223.

* *tâlcuire*, comentare, tălmăcire, şi în *Biblia* de la 1688.

180. Cel ce grăește drept, dator este și singur să mulțumească ca cum de la Dumnezeŭ luând graiurile. Pentru că adevărul nu este al celui ce grăește, ci al lui Dumnezeŭ celui ce îl lucrează.

181. De la carii nu ai mărturiea supunerii, nu te lupta cu dânșii când să împrotivesc adevărului, ca să nu rădici urăciune, după Dumnezeasca scriptură (2 Tim. 2.23)[65].

182. Cel ce lasă unde nu să cuvine ascultătorului celui ce împrotivă grăește, îl înșală pre el întru acel lucru, și pre făgăduințele supunerii a le lepăda îl face.

183. Cel ce cu frica lui Dumnezeŭ învață saŭ pedepsește pre cel ce greșaște, pre fapta bună ceea ce se împrotivește greșalei luiși își câștigă. Iar cel ce poruncește răul, și cu voire de răŭ ocărăște, întru cea deasemenea patimă cade, după legea cea Dumnezească.

184. Cel ce bine s-a învățat legea, să teme de puitorul de lege; Și temându-se de Dânsul, să abate de la tot răul.

185. Nu fii cu două limbi, întru astfel cu cuvântul, și întru altfel cu știința aflându-te. Pentru că pre unul ca acesta, îl pune scriptura supt blestem (Is. Sir. 28.15)[66].

186. Este cel ce grăește adevărul, și de cei fără de minte să urăște după Apostolul. Și este cel ce să fățărnicește, și pentru aceasta să iubește. Însă nici una dintru acestea, răsplătiri spre mulți ani să face. Pentru că Domnul întru a sa vreme, dă fieștecăruia pre cea cuviincioasă.

187. Cel ce voește a să izbăvi de relele cele viitoare, dator este a suferi cu dulceață pre cele de aicea. Pentru că așa cu mintea schimbând lucru cu lucru, prin mici dureri, va scăpa de cele mari munci.

188. Închide pre cuvânt despre laudă, și pre cuget despre părere, ca să nu fii slobozit, și vei lucra cele protivnice. Pentru că nu de la om numai să lucrează desăvârșit cel bun, ci cu ajutorul lui Dumnezeŭ cel atoatevăzător.

189. Dumnezeul cel a toate văzător, precum lucrurilor noastre împarte pre părțile cele vrednice, așa și pentru cugetele și înțălegerile cele de voe, face.

190. Cugetele cele fără de voe, răsar din păcatul cel ce înainte a întâmpinat; iar cele de voe, din voia cea de sineși stăpânitoare. Drept aceea, să află pricinuitoare celor dintâi, cele a doua.

191. Scârbă urmează gândurilor celor rele, ce sunt împrotiva înaintei puneri, drept aceea și degrab să pierd. Iar celor ce sunt după înainte punerea, bucurie; drept aceea și cu anevoe ne putem izbăvi de dânsele.

192. Iubitorul de dulceți să scârbește întru prihăniri și întru rele pătimiri. Iar iubitorul de Dumnezeŭ, pentru laude și pentru multe averi să scârbește.

193. Cel ce nu cunoaște judecățile lui Dumnezeŭ, trece cu mintea pe cele de amândouă părțile prăpăstioasă. și de tot vântul cu lesnire să răstoarnă. Lăudându-se, să înalță; și prihănindu-se, să amărăște. Ospătându-se, se face curvar și rău pătimind, să plânge. Înțălegând, voește a să arăta; și neînțelegând să formălueşte. Îmbogățindu-se, să trufește; și sărăcind, să fățărnicește. Săturându-se, îndrăzneț să face; și postindu-se, în deșert să mărește. Cu cei ce îl mustră, să pricește; și la cei ce îi daŭ lui iertare, ca la niște nepricepuți să uită.

194. Deci dacă nu va câștiga cineva cu darul lui Hristos cunoștința adevărului și frica lui Dumnezeŭ, apoi nu numai din patimi, ci și din întâmplările cele din afară, priimește cumplite rane.

195. Când voești să deslegi vreun lucru împletit și neurcat, cearcă pentru el ce place lui Dumnezeŭ, și vei afla deslegarea lui spre folos.

196. Întru care lucruri dacă ar binevoi Dumnezeŭ, acestora și toată făptura le slujaște; Iar de la carele El s-ar întoarce, asemenea și făptura să împrotivește.

---

[65] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 23: "Ferește-te de întrebările nebunești, știind că dau prilej de ceartă".

[66] *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)* **28**, 15: "Limba clevetitoare pe mulți i-a clătinat și i-a risipit dintr-un neam într-alt neam și cetăți tari a surpat și casele celor mari a stricat".

197. Cel ce se împrotiveşte năvălirelor celor scârbicioase, precum nu ştie, împrotivă să luptă cu porunca luĭ Dumnezeŭ. Iar cel ce le priimeşte pre acelea cu cunoştinţă adevărată, acesta după scriptură aşteaptă pre Domnul.

198. Ispita năpădind, nu căuta pentru ce, saŭ prin cine a venit, ci caută cum o veĭ răbda pre dânsa cu mulţumire, şi fără de necaz şi cu nepomenire de răŭ.

199. Streină răutate nu adauge păcatul, dacă nu o vom priimi noĭ pre aceea cu gândurile cele rele.

200. Dacă nu este cu putinţă a afla cu lesnire pre cel ce a plăcut luĭ Dumnezeŭ fără de ispite, atuncĭ să cuvine a mulţămi luĭ Dumnezeŭ pentru toată întâmplarea.

201. Dacă Petru nu ar fi greşit vânatul cel de noapte, nu ar fi nemerit pre cel de ziuă. Dacă nu simţitor ar fi orbit Pavel, nu ar fi văzut cu mintea. Şi dacă nu s-ar fi clevetit Ştefan ca un hulitor, nu ar fi văzut pre Dumnezeŭ, deşchizându-i-se Cerurile.

202. Precum lucrarea cea după Dumnezeŭ, faptă bună să grăeşte, aşa şi scârba cea maĭ presus de aşteptare, ispită să numeşte.

203. Dumnezeŭ ispitea pre Avram, adecă îl scârbea spre folos; nu ca să-l cunoască ce fel este, pentru că îl ştiea pre el Cel ce ştie toate maĭ înainte de facerea lor, ci ca să-ĭ dea luĭ pre pricinele credinţeĭ ceĭ desăvârşit.

204. Toată scârba vădeşte pre cumpănirea voiĭ noastre, saŭ înspre dreapta să cumpăneşte, saŭ spre stânga. Pentru aceasta, scârba ceea ce se întâmplă, ispită să numeşte; dăruind partaşuluĭ iscusinţă a voilor celor ascunse.

205. Frica luĭ Dumnezeŭ ne sileşte pre noĭ să ne luptăm cu răutatea; Decĭ noĭ făcând războiŭ, darul luĭ Dumnezeŭ o birueşte pre ea.

206. Înţelepciune este, nu numaĭ aceea a şti adevărul prin firească urmare, ci aceea a şi răbda ca pre a sa pre viclenie a celor ce fac strâmbătate. Pentru că uniĭ adecă întru cea dintâĭ petrecând, către mândrie s-aŭ rădicat; iar alţiĭ ajungând la cea de-a doua, smerită înţelepciune aŭ câştigat.

207. Dacă voeştĭ să nu te superĭ de cugetele cele viclene, defăimarea sufletuluĭ şi scârba trupuluĭ priimeşte-le, şi acestea nu din parte, ci în toată vremea şi locul şi lucrul.

208. Cel ce se pedepseşte întru cele scârbicioase cu voia, de cugetele cele fără de voe nu se va stăpâni. Iar cel ce nu priimeşte pre cele maĭ dintâĭ, de cele de-a doua, şi nevrând să robeşte.

209. Când nedreptăţindu-te tu, şi se vor împietri cele dinlăuntru şi inima, nu te scârbi; pentru că cu iconomisire s-aŭ clătit ceea ce zăcea maĭ înainte înlăuntru. Ci bucurându-te, surpă pre cugetele cele ce iarăşĭ să ivesc; ştiind că ucigându-se acestea din asupreală, şi răutatea după clătire împreună a să ucide s-aŭ obişnuit. Asemenea cugetele neîncetând, aceeaşĭ adăogiri reprimeşte.

210. Fără de sfărămarea inimeĭ, nu să poate nicĭdecum a să izbăvi de răutate. Iar pre inimă o sfarmă înfrânarea cea din trei părţĭ: a somnuluĭ zic, a hraneĭ, şi a odihneĭ ceĭ trupeştĭ. Pentru că prisosinţa acestora, dulcea pătimire hrăneşte; iar pătimirea cea dulce, înmulţăşte pre cugetele cele viclene, şi să împrotiveşte şi rugăciuneĭ şi slujireĭ ceĭ cuviincioase.

211. Priimind soartă a povăţui frăţimea, păzeşte rânduiala ta, şi să nu tacĭ pre cele cuviincioase pentru ceĭ ce grăesc împrotivă. Întru cele ce vor asculta adecă, plată veĭ avea pentru fapta bună a acelora, iar întru cele ce nu te vor asculta, cu adevărat le veĭ lăsa lor, şi veĭ luoa cele de o potrivă de la Cel ce a zis: „lăsaţĭ, şi se va lăsa vouă" (Luc. 6.37) [67].

212. Iarmarocului s-aŭ asemănat toată întâmplarea. Cel ce ştie a neguţători, câştigă multe; iar cel ce nu ştie, păgubire rabdă.

---

[67] *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 37: "Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi; nu osândiţi şi nu veţi fi osândiţi; iertaţi şi veţi fi iertaţi".

213. Pre cel ce nu a ascultat de un cuvânt, să nu-l sileştĭ cu iubire de pricire; ci pre dobânda ceea ce o a lepădat acela, tu o câştigĭ ţie însuţĭ. Pentru că maĭ mult decât îndreptarea aceluia, te va folosi pre tine neräutatea (suferirea de cele rele).

214. Când vătămarea se lăţeşte la mulţĭ, atuncea nu să cuvine a răbda îndelung, nicĭ a căuta folosul săŭ, ci a celor mulţĭ, ca să se mântuiască. Pentru că decât cea de o parte faptă bună, cea din multe părţĭ maĭ folositoare este (1 Cor. **10**.33) [68].

215. Dacă cineva va cădea orĭcum ar fi în oarecare greşală, şi nu se va scârbi după măsura greşaleĭ, cu lesnire iarăşĭ va cădea întru aceiaşĭ mreajă.

216. Precum Leoaica nu să apropie cu prieteşug către junice; aşa neruşinarea nu priimeşte pre scârba cea după Dumnezeŭ.

217. Precum oaia nu să adună cu Lupul întru naşterea de fiĭ, aşa nicĭ durerea inimiĭ cu saţul spre zămislirea faptelor bune.

218. Nimenea nu poate a avea osteneală şi scârbă după Dumnezeŭ, dacă nu maĭ întâi va iubi pre pricinele acestora.

219. Frica luĭ Dumnezeŭ şi mustrarea, înlăuntru priimesc pre scârbă; iar înfrânarea şi privigherea, să împărtăşesc cu durerea.

220. Cel ce nu este pedepsit cu poruncele cele din scripturĭ şi cu sfătuirele, cu biciul caluluĭ şi cu boldul măgaruluĭ se va îmboldi" (Pil. **26**.3) [69]. Iar dacă va lepăda şi pre acestea „cu zăbală şi cu frâŭ preste fălcĭ se va aduce" (Ps. **31**.10) [70].

221. Cel ce este biruit cu lesnire de cele micĭ ispite, şi de cele marĭ de nevoe să robeşte. Iar cel ce defaimă pre acestea, celor marĭ va sta împrotivă întru Domnul.

222. Nu te ispiti a vindeca cu mustrărĭ pre cel ce să laudă întru fapte bune: pentru că acela şi iubitor de arătare şi iubitor de adevăr a fi nu poate.

223. Tot graiul luĭ Hristos, Milă, Dreptate şi Înţelepciune a luĭ Dumnezeŭ arată, şi pre puterea acestora, prin auz bagă în sufletele celor ce cu dulceaţă ascultă. Drept aceea, nemilostiviĭ şi nedrepţiĭ, cu nedulceaţă ascultând, nu numaĭ că nu aŭ putut să cunoască pre Înţelepciunea luĭ Dumnezeŭ, ci şi pre Cel ce îĭ învăţa l-aŭ răstignit. Decĭ şi noĭ să socotim, oare cu dulceaţă îl ascultăm pre El? Pentru că acela a zis: „Cel ce mă iubeşte pre mine, poruncele mele va păzi şi Eŭ voiŭ iubi pre el, şi mă voiŭ arăta pre sinemĭ luĭ" (Ioan **14**.15-21) [71]. Vezĭ cum pre arătarea Sa întru poruncĭ o a ascuns? Decĭ maĭ cuprinzătoare decât toate poruncile este dragostea cea către Dumnezeŭ şi către aproapele; carea să alcătueşte din depărtarea de materiĭ şi din liniştea cugetelor.

224. Pre aceasta ştiindu-o Dumnezeŭ, ne porunceşte nouă grăind „ Nu vă grijiţĭ pentru cea de mâine" (Mat. **6**.34) [72], şi cu cuviinţă. Pentru că cel ce nu s-a izbăvit de materiĭ şi de grija lor, cum să

[68] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 33: "Precum şi eu plac tuturor în toate, necăutând folosul meu, ci pe al celor mulţi, ca să se mântuiască".

[69] *Pildele lui Solomon*, **26**, 3: "Biciul este bun pentru cal, frâul pentru măgar, iar varga pentru spatele celor nebuni".

[70] *Psalmii*, **31**, 10: "Nu fi ca un cal şi ca un catâr, la care nu este pricepere; cu zăbală şi cu frâu fălcile lor voi strânge ca să nu se apropie de tine".

[71] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 15–21: "De mă iubiţi, păziţi poruncile Mele. Şi eu voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaşte, voi Îl cunoaşteţi, că rămâne la voi şi în voi va fi! Nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi. Încă puţin timp şi lumea nu Mă va vedea; voi însă Mă veţi vedea, pentru că Eu sunt viu şi voi veţi fi vii. În ziua aceea veţi cunoaşte că Eu sunt întru Tatăl Meu şi voi în Mine şi Eu în voi. Cel care are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte; iar cel ce Mă iubeşte pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu şi-l voi iubi şi Eu şi Mă voi arăta lui".

[72] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 34: "Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei".

va izbăvi de cugetele cele viclene? Iar cel ce se ţine de cugete, cum va vedea pre cel acoperit de acest păcat fără de ipostas, care este întunerec şi ceaţă sufletuluĭ, din gândurĭ asupreală nesilit ispitind, şi începutul arătând (numaĭ); iară omul prin iubirea de dulceţĭ, şi prin mărirea deşartă, cu dulceaţă împărtăşindu-se; Că măcar după socoteală nu voia, dar după lucrare să îndulcea şi priimea. Cel ce nu a cunoscut pre acest păcat cuprinzător, când rugându-se pentru dânsul, se va (izbăvĭ) curăţi? Iar cel ce nu s-a curăţit, cum va afla locul fireĭ ceĭ curate? (Iez. **37**.27) [73]. Iar cel ce nu a aflat pre acesta, cum va vedea pre cea maĭ dinlăuntru casă a luĭ Hristos? De vreme ce casă a luĭ Dumnezeŭ suntem, după Prorocescul, şi Evanghelicescul, şi Apostolescul cuvânt (Zah. **2**.10 [74], Ioan. **14**.23 [75], 1Cor. **3**.16) [76].

225. Decĭ să cuvine prin rânduiala celor maĭ înainte zise, să ne grijim a afla casa aceasta, şi cu rugăciunea petrecând, să batem în uşă (Mat. **7**.7) [77]. Ca, saŭ aicea, saŭ întru eşire să ne deşchiză Stăpânul, şi să nu ne zică celor negrijnicĭ * „nu vă ştiŭ pre voĭ unde sunteţĭ" (Luc. **13**.25) [78]. Însă nu numaĭ a cere şi a luoa suntem datorĭ, ci şi să-ĭ păzim pre cea dată. Pentru că sunt uniĭ, cariĭ şi după ce aŭ luoat, aŭ pierdut. Drept aceea, din lucrurile cele maĭ înainte zise, ţin poate şi ceĭ ce târziŭ aŭ început, a să învăţa, şi ceĭ tinerĭ adecă, supţire cunoştinţă; iar prea cu răbdare petrecătoare lucrare, abia ceĭ cucernicĭ şi mult iscusiţĭ din bătrânĭ o aŭ; Carĭ de multe orĭ pierzându-o pre dânsa prin neluoarea aminte, pe urmă prin ostenelele cele de voe, iarăşĭ o a căutat şi o a aflat. Decĭ aceasta a face şi noĭ să nu încetăm, până ce neluoată o vom câştiga pre dânsa.

226. Aceste îndreptărĭ ale Legeĭ ceĭ Duhovniceştĭ, am cunoscut puţine din multe, pre carele şi Marele Cântător de Psalmĭ neîncetat ne sfătueşte, să le învăţăm pre ele şi să le facem, pre cele ce

adesea orĭ le cântăm: întru Domnul Iisus Hristos
A căruia Slava şi Stăpânirea şi Închinăciunea,
este o datorie, şi acum şi întru veci nesfârşiţi AMIN.
acum şi întru vecĭ
nesfârşiţĭ
AMIN.

---

[73] *Iezechiel*, **37**, 27: "Fi-va locaşul Meu la ei şi voi fi Dumnezeul lor, iar ei vor fi poporul Meu".

[74] *Zaharia*, **2**, 10: "«Sculaţi, sculaţi şi fugiţi din ţara de la miazănoapte», zice Domnul, «că v-am împrăştiat în cele patru vânturi ale cerului»".

[75] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 23: "Iisus a răspuns şi i-a zis: Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu şi Tatăl Meu îl va iubi, şi vom veni la el şi vom face locaş la el".

[76] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 16: "Nu ştiţi, oare, că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?"

[77] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 7: "Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide".

* *negrijnici*, alt adjectiv din marea serie a cuvintelor create cu prefix negativ, care nu se îngrijesc, care nu se ocupă...

[78] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **13**, 25: "După ce se va scula stăpânul casei şi va încuia uşa şi veţi începe să staţi afară şi să bateţi la uşă, zicând: Doamne, deschide-ne! – şi el, răspunzând, vă va zice: Nu vă ştiu de unde sunteţi".

** Şi în acest text al Sfântului Marcu Pustnicul apar corecturi şi completări cu creionul,iar capetele sunt despărţite cu linii orizontale marcate cu creionul.

Al acestuiaşi
Trimitere către Călugărul Nicolae
Prea dorituluĭ fiŭ Nicolae

DE VREME CE maĭ înainte prea bine eraĭ, grijindu-te pentru mântuirea ta, şi multă grijă având pentru vieaţa cea după Dumnezeŭ, aĭ pus înainte nouă cele pentru sine-ţĭ povestindu-ne. Prin ce fel de ostenele şi pornire ferbinte aĭ avut a te lipi, către Domnul; prin vieaţă cu de-adinsul şi prin înfrânare, şi prin toată pătimirea cea rea; Încă cu privigherea cea multă, şi cu cea deasă rugăciune nevoindu-te. Şi ce fel de războaie şi mulţimĭ ale patimilor celor trupeştĭ să rădică întru firea cea trupească, şi asupra sufletuluĭ să scoală de la legea păcatuluĭ, ceea ce împreună să ostăşeşte cu legea minţiĭ noastre. Iară maĭ mult te-aĭ jeluit, că eştĭ supărat de patima mânieĭ şi a pofteĭ, şi meşteşug oarecarele şi al cuvântuluĭ sfătuire aĭ căutat; ce fel de ostenele şi nevoinţe uneltind aĭ putea să fiĭ maĭ înalt decât cele maĭ înainte zise pierzătoare patimĭ.

Şi în vremea aceea adecă, pre cât era cu putinţă, în faţa dragosteĭ tale am sfătuit, puindu-ţĭ înainte socotelele şi înţelegerile cele folositoare de suflet, şi arătându-ţĭ, cu ce fel de osteneală şi întinderĭ pustniceştĭ, cu înţelegere şi cu luminată cunoştinţă cuvântătoare, după Evanghelie vieţuind sufletul, prin credinţă ajutorindu-se cu darul, va putea birui pre răutăţile cele ce izvorăsc înlăuntru, iar maĭ ales pre patimile cele maĭ înainte zise. Pentru că prin care patimĭ, prin nărav, şi prin obiceiŭ, s-aŭ înfelurit sufletul cu prisosinţă, de dânsele trăgându-se cu vicleşug, împrotiva acestora este dator a rădica nevoinţa cea maĭ grabnică şi neîncetată, până va supune pre cele trupeştĭ şi necuvântătoare lucrăriĭ ale păcatuluĭ, cărora maĭ înainte să supunea, şi cu înşălăciune de dânsele să trăgea; Şi cu cea deasă aducere aminte a cugetelor, şi cu învăţătura cea rea, prin împreună alcătuirea gândurilor celor din lăuntru, robit să purta.

Decĭ de vreme ce întru puţin timp ne depărtăm trupeşte de la tine, cu faţa, iar nu cu inima, în pustie viind către ceĭ adevăraţĭ lucrătorĭ şi nevoitorĭ aĭ luĭ Hristos ca şi noĭ măcar puţin oareşcum nevoindu-ne, şi împreună cu fraţiĭ ceĭ ce să nevoesc împrotiva lucrărilor celor împrotivă zăcătoare, şi să împrotivesc împrotiva patimilor vitejaşte: Lenevirea să o lepădăm, trândăviea să o scuturăm, negrijirea să o aruncăm de la noĭ. Şi toată osârdiea şi nevoinţa să o priimim asupră, către buna plăcere a luĭ Dumnezeŭ sârguindu-ne. Drept aceea puţină sfătuire şi învăţătură de suflet folositoare ne-am sârguit prin slove a însemna dragosteĭ tale, ca pentru cele ce de faţă grăim ţie; pre acestea prea puţine, întru smerită scrisoarea noastră de sfătuire cetindu-le cu luoare aminte, ca cum am fi noĭ de faţă, de Duhovnicească folosinţă să te îndulceştĭ.

Decĭ, o Fiule! Începutul adecă, a folosuluĭ tăŭ celuĭ după Dumnezeŭ, de aicea a-l face dator eştĭ. Să cuvine ţie neuitat şi de-a pururea pomenit, să cugeţĭ întru neîncetată cugetare, pre toate iconomisirele ce s-aŭ făcut şi să fac spre tine, ale iubitoruluĭ de oamenĭ Dumnezeŭ. Şi facerile de bine cele spre mântuirea sufletuluĭ tăŭ; iar nu cu uitarea răutăţiĭ acoperindu-le, saŭ cu pricina trândăvieĭ, a uita pre cele multe şi marĭ facerĭ de bine ale Luĭ. Şi pentru aceasta fără de folos, şi cu nemulţămire, a-ţĭ trece ceilaltă vreme a vieţiĭ tale. Pentru că unele ca acestea neîncetate pomenirĭ, ca oareşĭcarele bold

îmboldind pre inimă, o pornesc pre dânsa totdeauna, spre mărturisire, spre smerenie, spre mulţumire cu suflet înfrânt, spre toată sârguinţa cea bună, şi spre răsplătirea chipurilor şi a obiceiurilor celor bune, şi a toateĭ fapte bune ceĭ după Dumnezeŭ. De-a pururea a cugeta cu bună ştiinţă a cunoştinţeĭ Prorocescul cuvânt: „Ce voiŭ răsplăti Domnuluĭ, pentru toate care mi-aŭ dat mie" (Pentru că când va cugeta sufletul pre cele din naştere facerĭ de bine ale iubitoruluĭ de oamenĭ Dumnezeŭ, saŭ din câte primejdiĭ de multe orĭ s-au izbăvit, s-aŭ supt câte răutăţi căzând, şi în greşale de multe orĭ de voe alunecându-se, nu s-aŭ dat după dreptate duhurilor celor ce l-aŭ înşălat, spre pierzare şi spre moarte. Ci cu îndelungă răbdare Stăpânul iubitorul de oamenĭ, trecând cu vederea greşalele, aşteaptă întoarcerea luĭ. Şi vrăjmaşilor şi viclenelor duhurĭ de voe slujind prin patimĭ, Acela îl hrănea acoperindu-l, şi în multe felurĭ purtându-ĭ de grijă, şi la sfârşit cu bunăvoire la cale mântuireĭ l-a povăţuit, şi iubire a pustniceştiĭ vieţĭ în inimă i-aŭ pus, şi l-aŭ însufleţit cu bucurie a lăsa lumea şi toată a eĭ înşălăciune, a dulceţurilor celor trupeştĭ, şi cu Îngeresc chip al călugăreştiĭ rânduele l-aŭ împodobit, şi cu lesnire a să priimi de Sfinţii Bărbaţĭ întru adunarea fraţimeĭ aŭ făcut. Şi având înţelegere cu bună ştiinţă, şi acestea cugetându-le, nu va fi totdeauna întru sfărămarea inimiĭ? Având atâtea logodirĭ ale facerilor de bine celor ce aŭ apucat maĭ înainte, nicĭ un bine maĭ întâĭ acela făcând; Aŭ nu totdeauna adevărată nădejde ar fi priimit, acestea socotindu-se? Că dacă eŭ, deşi n-am făcut nicĭ un bine, ci şi multe înaintea feţiĭ Luĭ greşind, întru necurăţiile trupuluĭ, şi întru alte multe rele petrecând; însă nu după păcatele mele mi-aŭ făcut mie, nicĭ după fărădelegile mele mi-aŭ răsplătit mie: ci atâtea dăruirĭ şi darurĭ aŭ iconomisit spre mântuire: Dacă cu totul desăvârşit mă voiŭ da pre sinemĭ, de aceea a-ĭ sluji Luĭ întru toată curata petrecere, şi întru îndreptarea faptelor bune, a câte bunătăţĭ şi Duhovniceştĭ dăruirĭ mă voiŭ învrednici, spre tot lucrul bun întărindu-mă, şi îndreptându-mă, şi povăţuindu-mă? Drept aceea, cel ce are acest fel de cuget totdeauna, şi nu uită facerile de bine ale Luĭ Dumnezeŭ, să îndeamnă pre sineşi să îndreptează, şi să sileşte spre toată buna nevoinţă a fapteĭ ceĭ bune, şi spre toată lucrarea dreptăţiĭ. Totdeauna osârduitor, totdeauna fiind gata spre a face voia luĭ Dumnezeŭ.

Pentru aceasta O! Fiule iubite! având cu darul luĭ Hristos firească înţălegere, pre aceasta de-a pururea învăţătură şi cugetare bună, totdeauna întru sineţi o păzeşte. Neacoperindu-te supt pierzătoarea uitare, nicĭ împedicându-te de trândăvirea ceea ce deşartă şi abate pre minte de la vieaţă; Saŭ de necunoştinţă, care a tuturor răutăţilor este pricină, întunecându-ţi cugetul: Saŭ de lenevirea cea prea rea împedecându-te: Nicĭ de dulceaţa trupuluĭ trăgându-te cu înşălăciune; Nicĭ de îndrăcirea pânteculuĭ biruindu-te; nicĭ de poftire robindu-ţĭ mintea, şi cu împreună alcătuirea cugetelor curveştĭ spurcăciune întru sineţĭ lucrând; nicĭ de mânie biruindu-te, ceea ce naşte urăciune de fraţĭ, şi pentru cea prea mică şi ticăloasă pricină, scârbind, şi scârbindu-te, şi aducând pomenire a cugetelor celor viclene asupra aproapeluĭ, de la cea către Dumnezeŭ rugăciune curată abătându-te, şi mintea robindu-ţĭ, şi cu cuget în chip de heară vrăjmăşuind spre fratele cel de un suflet cu tine: Şi cu năravul cel necuvântător al înţelegereĭ ceĭ trupeştĭ legându-ţĭ ştiinţa, şi duhurilor celor viclene, cărora aĭ fost dat până la o vreme; Până ce de pretutindenea nepricepându-se mintea, şi de scârbă şi de trândăvie înghiţindu-se, şi pre sporirea cea după Dumnezeŭ, pentru pricinele cele ce maĭ înainte a apucat pierzându-o, iarăşĭ începe a te atinge prin multă smerenie de începutul căiĭ mântuireĭ; Şi mult ostenindu-te întru rugăciunĭ şi în privigherĭ de toată noaptea, deslegând pricinele prin smerenie şi prin mărturisirea cea către Dumnezeŭ, şi prin cea către aproapele; aşa începe iarăşĭ a doua oară a te trezvi, şi prin luminările cunoştinţeĭ ceĭ Evangheliceştĭ, cu Dumnezeiescul dar luminându-te, cunoaşte: Că cela ce nu să dă pre sineşi desăvârşit la Cruce, întru înţelegerea smerenieĭ şi defăimăriĭ de sine, şi cel ce nu să aruncă pre sine dedesuptul tuturor a să călca, şi a să defăima, şi a să trece cu vederea, şi a să nedreptăţi, şi a să râde, şi a să batjocori, şi a acestea toate pentru Domnul cu bucurie a le răbda: Şi cel ce nu goneşte nicĭdecum pre cele omeneştĭ, slava, cinstea, saŭ lauda, saŭ dulceaţa, mâncăriĭ saŭ a băutureĭ, saŭ a îmbrăcămintei, creştin adevărat a fi, nu poate.

Drept aceea, unele ca acestea nevoințe, și cinstirĭ, și cununĭ zăcându-ne nouă înainte, până când noĭ ne batjocorim de cea prefăcută blagocestie a închipuireĭ, cu vicleșug slujind Domnuluĭ; alta de oameni ne socotim, și alta de Cel ce știe tainele ne vedem? Pentru că Sfințĭ socotindu-ne de la mulțĭ sălbatecĭ cu obiceiul suntem. Cu adevărat, chip al blagocestiei avem, iară puterea luĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ necâștigându-o (2Tim.3.5) [79]. Feciorelnicĭ și curațĭ de la mulțĭ socotindu-ne, iar înaintea celuĭ ce știe tainele, cu necurățiele alcătuirelor ale cugetelor celor curveștĭ înlăuntru spurcându-ne și cu lucrările patimilor întinându-ne, și încă pentru cea prefăcută a noastră pustnicie, și pentru laudele *oamenilor încă zăcând cu fața în sus, și orbĭ fiind cu mintea. Decĭ până când umblăm întru deșărtăciunea* mințiĭ, neînsușindu-ne nouă Evangheliceasca înțelegere? Și pre cea după știință viețuire, nu o cunoaștem, ca pre aceasta cu sârguință să o gonim, ca și pre cea după știință îndrăsneală să o aflăm? Ci încă numaĭ spre dreptatea cea cu părere a omuluĭ celuĭ dinafară ne întărim, pentru lipsirea cunoștințeĭ ceĭ adevărate, și numaĭ pentru cele dinafară deprinderĭ ne înșălăm pre sine, oamenilor a plăcea voind, și pre cele de la dânșiĭ slave și cinstirĭ și laude vânându-le. Va veni cu adevărat Cel ce descopere tainele cele ascunse ale întunerecului, și arată sfaturile inimelor (1Cor.4.5) [80]. Judecătorul cel neînșelat; Carele nicĭ de bogat să rușinează, nicĭ pre sărac îl milueşte; Carele pre chipul cel dinafară îl rădică, și pre adevărul cel înlăuntru ascuns îl arată; Carele pre ceĭ ce vieţuesc după știință, adevărațĭ nevoitorĭ și pătimitorĭ, întru starea de față a Îngerilor, înaintea Părinteluĭ Săŭ îi încununează. Iar pre cei fățarnicĭ și prefăcuțĭ și cu închipuirea blagocestieĭ îmbrăcațĭ, și pre ceĭ ce arată oamenilor petrecerea cea văzută numaĭ, și spre aceasta să întăresc în deșert, și să înșală cu mintea pre sine, înaintea Bisericeĭ ceĭ de sus a Sfinților, și atoată cereasca ostășime îi vădește; Și așa cumplit rușinându-se întru întunerecul cel maĭ din afară îĭ trimite, precum fecioarele cele nebune; Care aŭ păzit adecă feciorіеа cea din afară, pentru că nimic nu s-aŭ prihănit pentru aceasta, ci și unt-de-lemn din parte avea în vase, adecă, fapte bune și oreșcărora darurĭ părtașe eraŭ, drept aceea și candelele lor până la o vreme oarecare ardea; iară pentru lenevire, și necunoștință, și trândăvire, n-aŭ făcut purtare de grijă, și pre cea ascunsă înlăuntru mulțime a patimilor, pre cea lucrată de duhurile cele viclene, cu de-adinsul nu o aŭ cunoscut; ci de cele împrotivnice lucrurĭ, înțelegerile lor își strica, întru împreună alcătuirea cugetelor împărtășindu-se cu dânsele, și înșălându-se în taină, și biruindu-se: de zavistiea cea prea rea, de mâniea cea urâtoare de bine, de price, de întrecerea în cuvinte, de urăciune, de urgie, de pomenirea de răŭ, de fățărie, de mândrie, de deșarta mărire, de plăcerea omenească, de plăcerea de sine, de iubirea de argint, de trândăvire, de pofta trupească, cu cugetele cele ce lucrează pre pătimirea cea dulce, de necredință, de netemere, de frică, de scârbă, de împrotivă grăire, de slăbănogire, de somn, de părere, de îndreptarea de sine, de înălțare, de îngâmfare, de nesațiu, de neînfrânare, de lăcomie, de desnădăjduire ceea ce este maĭ cumplită decât toate, și de celelalte subțirĭ lucrărĭ ale răutățiĭ. Care și pre lucrarea celor bune, saŭ vieața cea cinstită, pre aceea li să părea a o face înaintea oamenilor, și a priimi pre laudele cele de la dânșiĭ. Măcar deși oareșicărora darurĭ Duhovniceștĭ să împărtășea, însă vindea darurile cele Duhovniceștĭ, duhurilor deșarteĭ mărirĭ și omeneștilor plăcerĭ; și cu celelalte patimĭ împărtășindu-se, mesteca pre cele bune deprinderĭ cu cele viclene și trupeștĭ înțelegerĭ. Drept aceea, nepriimite și necurate pre acelea le lucra, ca pre jertfa luĭ Cain, de bucuriea Mireluĭ lipsindu-se, și de cămara cea cerească afară încuindu-se.

Decĭ pre acestea cugetându-le și cercându-le, vom cunoaște și vom înțelege întru care stare suntem; Ca până avem multă vreme de pocăință și de întoarcere, să ne îndreptăm pre sine; Ca lucrurile noastre cele bune și curat săvârșite, adevărate și bune să fie, cu trupească înțelegere neamestecate;

[79] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 15: "Având înfățișarea adevăratei credințe, dar tăgăduind puterea ei. Depărtează-te și de aceștia".

[80] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 5: "De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu laude".

ca nu lepădate să fie, ca o jertfă prihănită, din pricina netemereĭ şi negrijeĭ şi pentru lipsa cunoştinţeĭ ceĭ adevărate; Ca nu cumva şi osteneala fecioriei şi a înfrânăriĭ şi a privigheriĭ, şi a postireĭ, şi a iubireĭ de streinĭ să le răbdăm, şi zilele să cheltuim; şi pentru pricinele cele maĭ înainte zise ale patimilor, îndreptările cele părute aflându-se nouă jertfă prihănită, nepriimite să fie Cerescului Preot Hristos.

Decĭ pentru cunoştinţă, O Fiule! Şi pentru înţelegere, maĭ întâĭ să cuvine a să nevoi cel ce voeşte a rădica Crucea, şi a urma luĭ Hristos prin cea neîncetată întru sineşĭ a cugetelor ispitire, şi prin multă grijă pentru mântuire şi pentru înţelegere, şi prin multă sârguinţă către Dumnezeŭ, şi prin întrebarea robilor luĭ Dumnezeŭ, celor de un suflet şi de o minte, şi celor ce nevoesc cu aceeaşĭ nevoinţă; ca nu neştiind, unde, şi cum umblă, întru întuneric fără de lumina Luminătoruluĭ să călătoarescă. Pentru că rânduitorul de sine, fără de Evangheliceasca cunoştinţă, şi fără de povăţuirea cuiva călătorind, mult să împedecă; şi în multe gropĭ şi laţurĭ ale vicleanuluĭ cade, şi adeseaorĭ rătăceşte, şi în marĭ priimejdiĭ vine, şi nu ştie ce fel de sfârşit va dobândi. Pentru că mulţĭ prin multe ostenele şi prin pustnicie, şi prin rea pătimire aŭ trecut, şi ostenele multe a răbdat, iar rânduiala de sine, şi nesocoteala, şi netrebuirea folosuluĭ de la aproapele, neîntărite şi deşarte aŭ făcut pre acest fel de ostenele ale lor.

Decĭ tu iubite fiule, după sfătuirea cea dintâi a cuvântuluĭ, pre cele ce spre tine s-aŭ făcut facerĭ de bine, ale închinatuluĭ şi iubitoruluĭ de oamenĭ Dumnezeŭ, nu le uita, trăgându-te prin furarea răutăţiĭ şi a trândăvieĭ; ci pre cele de la începutul naştereĭ până acum, saŭ trupeştĭ saŭ Duhovniceştĭ facerĭ de bine, înaintea ochilor puindu-le, cugetă întru dânsele, şi pururea te deprinde după cea zisă: „Nu uita toate răsplătirele Luĭ" (Ps. **102**.2) [81]. Ca cu lesnire către frica luĭ Dumnezeŭ şi către dragoste inima să ţi să pornească: a răsplăti după putere, vieaţă cu de-adinsul, petrecere cu fapte bune, cu ştiinţă blagocestivă, cu cuvânt binecuviincios, cu credinţă dreaptă, cu socoteală smerită, şi prost a zice, pre tot pre sine a te dăruĭ luĭ Dumnezeŭ. Iată către ce te trage pomenirea bunătăţilor acestora, care le-aĭ primit de la Stăpânul cel bun şi iubitorul de oamenĭ! Ca cu singur de sine oareşcare chip, prin una ca această pomenire a facerilor de bine, iar maĭ vârtos ajutându-ţĭ ţie şi milostivirea cea de sus, spre dragoste şi dorirea luĭ Dumnezeŭ să se rănească inima ta şi nevrând. Căcĭ că pre cele de minune lucrurĭ, care altora mult maĭ bunĭ decât tine nu le-aŭ făcut, cu însuşĭ a Sa şi cea negrăită iubire de oamenĭ, ţie le-aŭ făcut.

Decĭ toate adecă, cele bune, ce s-aŭ făcut pentru tine de la Dumnezeŭ, întru pomenire neîncetată a le avea te nevoeşte; iar maĭ ales de acea mare şi minunată dăruire şi facere de bine, neîncetat adu-ţĭ aminte, pre care o aŭ dăruit ţie, înotând tu în corabie împreună cu maica ta, de la Sfintele Locurĭ la cetatea luĭ Constantin, precum nouă ne-aĭ povestit; când s-a pornit noaptea acel necontenit şi înfricoşat vifor, şi învăluire în mare, şi toţĭ ceĭ din corabie împreună cu corăbierĭ şi cu însuşĭ maica ta aŭ perit întru adânc; şi din prea slăvită şi Dumnezeiască putere, singur tu cu alţĭ doi, aruncaţĭ fiind la mal, v-aţĭ mântuit; şi cum s-a iconomisit să viĭ tu la Anghira, şi cu milostivirĭ Părinteştĭ să fiĭ tu priimit de la oarecarele slobod, şi cu dragoste însoţit să fiĭ cu prea cucernicul Epifanie; ca amândoĭ povăţuindu-vă prin Cuvios Bărbat, să veniţĭ la calea mântuireĭ şi de la Sfinţiĭ robiĭ luĭ Dumnezeŭ, ca nişte adevăraţĭ fiĭ să fiţĭ priimiţĭ.

Decĭ pentru toate bunătăţile acestea care s-aŭ făcut ţie de la Dumnezeŭ, ce lucru aĭ să răsplăteştĭ, celuĭ ce a chemat sufletul tăŭ în vieaţa veşnică? Pentru că de aceia după dreptate, nu maĭ eştĭ dator a vieţuĭ încă ţie însuţĭ, ci luĭ Hristos celuĭ ce pentru tine a murit şi a învieat, întru toată fapta bună, întru dreptate, întru toată împlinirea poruncilor; cercând de-a pururea ce este voia luĭ Dumnezeŭ cea bună, şi desăvârşit, şi bine plăcută (Rom. **12**.2) [82] şi pre aceasta cu toată puterea ta să te sârgueştĭ a o împlini.

[81] *Psalmii*, **102**, 2: "Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul şi nu uita toate răsplătirile Lui".

[82] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 2: "Şi să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin înnoirea minţii, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvârşit".

Însă pre tinereţile tale fiule, aşa le supune cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ, precum însuşĭ cuvântul cere „a pune înainte trupuluĭ jertfă vie, Sfântă, bine plăcută luĭ Dumnezeŭ, slujba cea cuvântătoare" (Rom. 12.1) [83]. Şi pre toată umejunea poftireĭ trupuluĭ, prin puţina mâncare şi prin puţina băutură, şi prin cele de toată noaptea privigherĭ, o fă a seca şi o usucă; ca şi tu din aşezământ să zicĭ „Făcutu-m-am ca o foale în brumă, îndreptările Tale nu le-am uitat" (Ps. 118.83) [84]. „Şi cunoscând că a luĭ Hristos eştĭ, răstigneşte trupul tăŭ după Apostolescul glas, cu patimile şi cu poftele (Gal. 5.24) [85], şi pre mădulările cele de pre pământ să le omorĭ" (Col. 3.5) [86]; nu numaĭ pre lucrarea curvieĭ, ci şi pre necurăţiea ceea ce se lucrează în trup, de la duhurile cele viclene. Şi nu numaĭ până la acestea pune nevoinţa cel ce aşteaptă cununa fecioarieĭ ceĭ adevărate, şi nespurcate, şi cu totul desăvârşit, ci urmând pre urma Apostoleştiĭ învăţăturĭ, şi pre însăşĭ însemnarea patimiĭ şi pre mişcare, a o omorî se nevoeşte. Şi nicĭ aşa încă nu să încredinţează, aşteptând a să sălăşlui în trup cu prea mare iubire cea Îngerească şi curată feciorie: ci să roagă, ca şi însuşi cea în cuget numaĭ, a poftireĭ ceĭ subţirĭ aducere aminte, fără de mişcare, şi fără de lucrarea patimeĭ ceĭ trupeştĭ, care să ridică în vremea bântuireĭ minţiĭ să se piarză. Însă la aceasta, să poate a ajunge, numaĭ prin cel de sus ajutor şi putere, şi dăruire a Sfântului Duh, dacă sunt oarecariĭ învredniciţĭ daruluĭ acestuia.

Aşa şi cel ce doreşte cununa fecioarieĭ ceĭ curate, şi fără de materie şi nespurcate, îşĭ răstigneşte trupul prin pustniceşti ostenele; îşĭ omoară mădulările cele de pre pământ, cu cea întinsă şi petrecătoare înfrânare, stricând pre omul cel din afară şi supţiindu-l pre el, şi învechit şi uscat lucrându-l; ca prin credinţă şi prin nevoinţă, şi cu lucrarea Daruluĭ, omul cel dinlăuntru să se înnoească din zi în zi, înainte sporind spre maĭ bine: cu dragostea crescând, cu blândeţa împodobindu-se, cu bucuriea Duhuluĭ veselindu-se, cu pacea luĭ Hristos dăruindu-se, cu bunătatea purtându-se, cu facerea de bine păzind-se, cu frica de Dumnezeŭ cuprinzându-se, cu înţelegerea şi cu cunoştinţa luminându-se, cu înţelepciunea strălucindu-se, cu smerita înţelepciune povăţuindu-se. Cu acestea şi cu cele de asemenea fapte bune înnoindu-se mintea de la Sfântul Duh, priimeşte întru sine pre însemnarea chipuluĭ celuĭ cu Dumnezeiască vedere, şi înţelege pre frumuseţea cea gânditoare şi negrăită, a asemănăriĭ ceĭ Stăpâneşti, şi înţelege pre bogăţiea Legiĭ ceĭ înlăuntru aşezate, a înţelepciuneĭ ceĭ însăşĭ învăţată şi însăşĭ înţăleasă.

Decĭ supţiează-ţĭ, O Fiule! tinerescul tăŭ trup, şi îngraşă pre cel fără de moarte suflet, cu cele maĭ înainte fapte bune. Înnoeşte-ţĭ mintea cu împreună lucrarea Sfântului Duh; pentru că trupul îngrăşat fiind cu felurĭ de bucate şi băuturĭ, să face asemenea ca un porc gata spre junghiere, Al căruia cu aprinderea dulceţurilor celor trupeştĭ, sufletul să junghie, şi cu ferbinţelele pofteĭ ceĭ rele, mintea să robeşte, neputând a răbda împrotiva dulceţurilor trupuluĭ. Pentru că înlăuntru intrarea sângeluĭ, eşire afară a duhuluĭ lucrează; Iar maĭ ales pre împărtăşirea vinuluĭ nicĭ să o miroase tânărul, ca nu îndoită învăpăere arătându-se, cu cea dinlăuntru lucrare a patimiĭ, şi cu cea dinafară ce se varsă pre deasupra băuturiĭ vinuluĭ, şi prin acestea prea înferbântându-se dulceaţa cea trupească, pre cea Duhovnicească dulceaţă a osteneleĭ umilinţeĭ, dintru sineşĭ să o gonească, şi turburare şi nesimţire în inimă să facă; ci pentru dorirea cea Duhovnicească, şi pre saţiul apeĭ, tinereţile să nu-l priimească. Pentru că foarte foloseşte lipsa apeĭ către împreună lucrarea întregeĭ înţelepciunĭ; şi pre aceasta prin lucru cercându-o, cu singur iscusul adeverire veĭ luoa. Pentru că nu ca cum voind a-ţĭ pune ţie asupră jug al nevoeĭ, aceasta o legiuim saŭ o poruncim; ci te învăţăm cu dragoste, şi te sfătuim, şi îţi punem înainte ca

[83] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 1: "Vă îndemn, deci fraţilor, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfăţişaţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească".

[84] *Psalmii*, 118, 83: "Că m-am făcut ca un foale la fum, dar îndreptările tale nu le-am uitat".

[85] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 24: "Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele".

[86] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: "Drept aceea, omorâţi mădularele voastre, cele pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli".

o socoteală şi meşteşugire bună, către păzirea adevăratei fecioriĭ a întregeĭ înţelepciunĭ ceĭ cu de-adinsul; lăsând la socoteala voiĭ tale ceĭ slobode, a face ceea ce voeştĭ.

Decĭ vino de aceia şi pentru necuvântătoarea patimă a mânieĭ, puţine să vorbim: Care pre tot sufletul îl pustieşte, şi îl turbură, şi îl întunecă, şi fearelor asemenea pre om îl arată, în vremea porniriĭ şi a lucrăriĭ eĭ, maĭ vârtos pre cel ce este lesne lunecăcios şi repede pornit către dânsa. Patima aceasta, maĭ ales cu mândriea să întăreşte, şi să împuterniceşte, şi nesurpată să face, până ce s-ar adăpa cu apa cea rea a mândrieĭ, copaciul acest dieavolesc al amărăciuneĭ (Evr. **12**.15) [87] adecă, al iuţimeĭ şi al mânieĭ, până ce creşte şi înfloreşte, şi mult rod al fără de legĭ aduce; Şi aşa nesurpată să face zidirea vrăjmaşuluĭ în suflet, având întărire şi putere pre temeliea mândrieĭ. Decĭ dacă voeştĭ, copaciul acesta al fărădelegiĭ, patima zic a amărăciuneĭ, a iuţimeĭ şi a mânieĭ a să usca întru tine, şi fără de rod a să face, ca viind săcurea Duhuluĭ, să-l tae pre el şi în foc să-l arunce, după Evanghelicescul glas, şi să-l scoaţă împreună cu toată răutatea; şi dacă voeştĭ casa aceasta a fărădelegiĭ, pre care vicleanul o zideşte răŭ în suflet, totdeauna adunând ca nişte pietre felurĭ de pricinĭ, binecuvântate saŭ nebinecuvântate, prin lucrurile materieĭ saŭ prin graiurĭ, făcând zidire a răutăţiĭ, în cugete şi în suflet, întărire şi întemeere dedesupt puind pre cugetele mândrieĭ; deci dacă voeştĭ să se răsipească, şi să se sape casa aceasta, să aibĭ smereniea Domnuluĭ neuitată în inima ta; Cine fiind, şi ce s-a făcut pentru noĭ? Şi din ce fel de înălţime a luminiĭ Dumnezeireĭ ceĭ descoperite, după măsura fiinţelor celor de sus, şi în cerurĭ slăvită de toată firea cea cuvântătoare: a Îngerilor, a Arhanghelilor, a Scaunelor, a Domnilor, a Începătoriilor, a Stăpâniilor, a Heruvimilor, a Serafimilor, şi a tuturor nenumăratelor gânditoare. Puterĭ, ale cărora numele n-aŭ ajuns la noĭ, după zicerea Apostoluluĭ; şi în ce fel de adânc al smerenieĭ omeneştĭ, pentru cea negrăită bunătate s-a pogorât la noĭ? după toate asemănându-se nouă, celor ce şedem întru întunerec şi în umbra morţiĭ; şi prin călcarea luĭ Adam, robiţĭ ne făcusem, şi prin lucrarea patimilor de la vrăjmaşul stăpâniţĭ eram.

Decĭ întru una ca aceasta robie cu cumplire fiind noĭ ţinuţĭ, şi împărăţiţĭ de cea nevăzută şi amară moarte, nu s-aŭ ruşinat Stăpânul a toată făptura cea văzută şi nevăzută; ci smerindu-se pre sine, şi luând asupră pre omul cel osândit, supt patimile necinstireĭ, şi ale certăriĭ, şi ale Stăpâneştiĭ hotărâri, după toate asemenea nouă s-a făcut, afară de păcat, adecă, afară de patimile necinstireĭ. Pentru că pre certările cele aduse asupra omuluĭ, de Stăpâneasca hotărâre, pentru greşala călcăriĭ de poruncă, pre toate le-a priimit asupră ca: Moartea, osteneala, foamea, setea, şi unele ca acestea; făcându-se ceea ce noi suntem, ca să ne facă ceea ce este „Cuvântul trup s-a făcut (Ioan **1**.14) [88] ca trupul să se facă cuvânt. Bogat fiind, a sărăcit pentru noĭ, ca noĭ cu sărăciea Luĭ să ne îmbogăţim" (2Cor.**8**.9) [89]. Asemănatu-s-aŭ nouă, pentru iubirea de oamenĭ cea multă, ca cu toată fapta cea bună să ne asemănăm Luĭ. Pentru că după ce a venit Hristos cu adevărat omul cel noŭ, după chip şi după asemănare, prin darul şi prin puterea Sfântului Duh să înnoeşte, întru măsura dragosteĭ ceĭ desăvârşit ajungând, care scoate afară pre frică, care nu maĭ poate a fi supt cădere; pentru că dragostea nicĭ odinioară nu cade" (1 Cor.**13**.8) [90]. Pentru că grăeşte Evanghelistul Ioan „Dumnezeŭ dragoste este, şi cel ce petrece în dragoste, în Dumnezeŭ petrece" (1 Ioan **4**.16) [91]. Măsureĭ aceştiea s-aŭ învrednicit

[87] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 15: "Veghind cu luare aminte ca nimeni să nu rămână lipsit de harul lui Dumnezeu şi ca nu cumva, odrăslind vreo pricină de amărăciune, să vă tulbure, şi prin ea mulţi să se molipsească".

[88] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 14: "Şi Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi şi am văzut slava Lui, slava ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr".

[89] *A doua epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 9: "Căci cunoaşteţi harul Domnului nostru Iisus Hristos, că el, bogat fiind pentru voi a sărăcit, ca voi cu sărăcia Lui să vă îmbogăţiţi".

[90] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 8: "Dragostea nu cade niciodată. Cât despre proorociri — se vor desfiinţa; darul limbilor va înceta; ştiinţa se va sfârşi".

[91] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 16: "Şi noi am cunoscut şi am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el".

Apostoliĭ, şi toţĭ ceĭ ce asemenea cu dânşiĭ au deprins fapta bună, şi desăvârşit s-aŭ pus înaintea Domnuluĭ pre sine; şi cu dorire desăvârşit în toată vieaţa lor, luĭ Hristos aŭ urmat.

Decĭ dacă totdeauna pre cea atâta de mare smerenie, pre care pentru dragostea cea pentru noĭ, cu negrăită iubire de oamenĭ o a priimit asupră-şĭ Domnul, o veĭ socoti, adecă: sălăşluirea luĭ Dumnezeŭ Cuvântul în mitras *, priimirea asupră-şi a omuluĭ, naştere din femee, cea din parte creştere a vrâsteĭ ceĭ trupeştĭ, necinstirele, dosădirele, defăimările, batjocurile, ocările, bătăile, scuipirele, luoarea în râs, luoarea în batjocoră, hlamida cea roşie, cununa cea de spinĭ, hotărârea cea asupra Luĭ, a boerilor strigare, a celor fără de lege jidovĭ, şi de un neam fiind Luĭ" ia-l, ia-l, răstigneşte-l pre El" (Ioan **19**.15) [92], crucea, piroanele, suliţa, adăparea cea cu oţet şi cu fiere, punerea în priveala limbilor, luoarea în râs a celor ce trecea şi zicea: „de eşti Tu Fiul luĭ Dumnezeŭ, pogoară-te depre cruce, şi vom crede întru Tine" (Mat. **27**.42) [93]. Şi celelalte pătimiri care pentru noĭ a răbdat: răstignirea, moartea, îngroparea în mormânt cea de treĭ zile, în iad pogorârea. Apoĭ ale patimilor rodurĭ: adecă Învierea din morţĭ, prădarea iaduluĭ, şi a morţiĭ, a sufletelor cele ce cu Domnul împreună s-au adunat, înălţarea la Cerurĭ, şederea cea de-a dreapta Tatăluĭ, cinstea şi slava cea maĭ presus de toată stăpânirea şi începătoriea, şi decât tot numele cel numit (Efes.**1**.21) [94] închinarea de la toţĭ Îngeriĭ, Începătoruluĭ celuĭ din morţĭ pentru pricina patimilor, după glasul Apostoluluĭ, carele grăeşte: „Aceasta să se înţăleagă întru voĭ, care şi întru Hristos Iisus. Carele în chipul lui Dumnezeŭ fiind, nu răpire s-a socotit a fi întocmaĭ cu Dumnezeŭ, ci pre sine s-a micşorat, chip de rob luând. Şi cu chipul aflându-se ca omul, smeritu-s-aŭ pre sine, ascultător făcându-se până la moarte, iară moartea cruceĭ. Pentru aceea şi Dumnezeŭ pre El l-aŭ prea înălţat, şi i-aŭ dăruit Luĭ nume, carele este maĭ presus decât tot numele. Că întru numele luĭ Iisus Hristos tot genunchiul să se plece, al celor Cereştĭ, şi al celor pământeşti, şi al celor dedesupt, ş.c.l." (Filip.**2**.5-11) [95]. Iată pricinele celor maĭ înainte zise, după dreptatea luĭ Dumnezeŭ, în ce fel de slavă şi înălţime, pre Dumnezeiescul om l-a înălţat.

Drept aceea dacă cu dragoste şi cu aşezământ, cu neuitare pre pomenirele acestea, le veĭ păzĭ în inima ta, nu te va stăpâni pre tine patima amărăciuneĭ, iuţimeĭ şi a mânieĭ. Pentru că temeliiele patimiĭ mândrieĭ, deasupra eşind prin smereniea luĭ Hristos carea o gândeştĭ, toată zidirea fărădelegiĭ, a mânieĭ, a iuţimeĭ şi a scârbeĭ, cu lesnire însuşi de sine să strică. Pentru că care inimă vârtoasă şi împietrită, dacă are în minte totdeauna pre cea atâta de mare a unuia născut Dumnezeire, pentru noĭ smerindu-se, şi pre pomenirea cea nenumărată a patimilor celor maĭ înainte zise, nu se va înfrânge, nu se va umili, şi nu se va smeri? Aŭ nu pământ şi cenuşă, şi călcare la toţĭ oameniĭ de voe, după scriptură, se va face? Şi aşa smerindu-se şi înfrângându-se sufletul, spre smereniea luĭ Hristos privind, ce fel de mânie va putea să-l stăpânească pre acesta? Ce fel de iuţime? Saŭ ce fel de amărăciune

* *mitra, mitre*, acoperământ al capului de formă sferică sau conică, uneori bogat ornamentat, purtat mai ales de arhierei în timpul slujbei religioase. Din sl. şi ngr. *mitra* 2. uter din ngr. *mitra*.

[92] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **19**, 15: "Deci au strigat aceia: Ia-L, Ia-L! Răstigneşte-L! Pilat le-a zis: Să răstignesc pe Împăratul vostru? Arhiereii au răspuns: Nu avem împărat, decât pe Cezarul".

[93] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **27**, 42: "Pe alţii i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască. Dacă este regele lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce, şi vom crede în El".

[94] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 21: "Mai presus decât toată începătoria şi stăpânirea şi puterea şi domnia şi decât tot numele ce se numeşte, nu numai în veacul acesta, ci şi în cel viitor".

[95] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 5–11:

"5. Gândul acesta să fie în voi care era şi în Hristos Iisus,

6. Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o ştirbire a fi El întocmai cu Dumnezeu.

7. Ci S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, şi la înfăţişare aflându-Se ca un om,

8. S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, şi încă moarte de cruce.

9. Pentru aceea, şi Dumnezeu L-a preaînălţat şi I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume;

10. Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt.

11. Şi să mărturisească toată limba că Domnul este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl."

să-l biruească? Cĭ precum să pare, uitarea acestor cugetărĭ folositoare, şi nouă de vieaţă făcătoare, şi sora aceştiea trândăviea, şi cea acestora ajutătoare şi de un nărav necunoştinţa, cele maĭ grele şi maĭ din lăuntru patimĭ ale sufletuluĭ, cele cu anevoe aflate şi cu anevoe îndreptate, şi cumplita neiubire de cercare acoperind şi întunecând pre suflet, pre celelalte patimĭ ale răutăţiĭ a lucra şi a să încuiba într-însul fac; precum: netemerea şi negrija celor mai bune, pricinuind întrare şi lucrare, fieştecăruia patimĭ cu îndrăsneală şi cu lesnire dându-ĭ. Pentru că acoperindu-se sufletul sub uitarea cea întru tot rea, şi sub trândăvirea cea pierzătoare, şi sub necunoştinţa, care este maica şi hrănitoarea tuturor răutăţilor, de fieştecare din cele văzute, saŭ gândite, saŭ auzite cu lesnire să leagă mintea cea mincinoasă şi oarbă; precum de va vedea frumuseţă muerească, îndată să răneşte cu trupească poftă; şi aşa de aceia pomenirele primind cu întâmpinare şi cu îndulcire, pre lucrul cel văzut, saŭ auzit, saŭ pipăit, prin închipuirea gândurilor şi a cugetuluĭ celuĭ răŭ, înlăuntru icoane zugrăvesc. Şi întru acest fel spurcă pre mintea cea încă pătimaşă şi ticăloasă, prin lucrare duhurilor celor curveştĭ. Pentru că de aceea, şi trupul de va fi gras, saŭ întinerit, saŭ mai umejos, cu unele ca acestea pomenirĭ, cu îndemnare zădărându-se, prin patimă, lucrează pre ale sale, către poftire mişcându-se. Saŭ uneorĭ în somnurĭ, saŭ la arătare curăţiea lucrându-o, măcar că deşi întru cele ce se văd cu muerea nu s-a împărtăşit; iar întreg înţelept şi feciorelnic şi curat de la mulţĭ socotindu-se, saŭ şi părere de Sfânt având, însă înaintea Celuĭ ce priveşte cele ascunse, spurcat a fi acesta, şi curvar, şi prea curvar să judecă, şi cu dreptate în ziua aceea să osândeşte, de nu va plânge, şi de nu se va tângui, şi cu postirĭ şi cu privigherĭ şi cu neîncetate rugăciunĭ topindu-şĭ trupul, şi mintea cu Sfintele aducerĭ aminte, şi cu cugetările Cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ, tămăduindu-o şi îndreptându-o, vrednică pocăinţă de nu va aduce luĭ Dumnezeŭ, înaintea căruia a gândit saŭ a făcut cele rele. Pentru că nemincinos este Viul glas cel ce a zis: „Iar Eŭ grăesc vouă: tot cel ce caută la muere, spre a o pofti pre ea, iată aŭ prea curvit cu ea întru inima sa" (Mat.5.28)[96]. Pentru aceasta de folos este celor maĭ tinerĭ, maĭ ales, ca nicĭdecum de este cu putinţă a nu să vedea şi a vorbi cu muerĭ, măcar deşi Sfinte a fi să socotesc; iar de este cu putinţă a trăi deosebĭ şi afară de oamenĭ a petrece, prin aceasta maĭ uşor îi va fi războiul, şi maĭ luminos va simţi pre a sa înainte sporire; Mai ales dacă cu de-adinsul ia aminte de sine, şi cu puţină hrană şi cu puţină băutură a apeĭ, şi cu multa priveghere întru rugăciune, având petrecere a să nevoi; şi cu Duhovniceştĭ şi cu iscusiţĭ Părinţĭ a să afla, şi împreună a petrece, şi sârguindu-se a să povăţui de la dânşiĭ. Pentru că primejdioasă este cea deosebită, şi cea de sine-şi rânduită, şi cea nemărturisită, şi cu ceĭ neiscusiţĭ a războiuluĭ celuĭ Duhovnicesc împreună vieţuirea; pentru că cu alte chipurĭ ale războaelor, uniĭ ca aceştia să perd. Pentru că multe sunt meşteşugirele răutăţiĭ, şi cursele ascunse, şi felurĭ de laţurĭ ale vrăjmaşuluĭ, pretutindenea s-aŭ înfipt. Pentru aceasta de este cu putinţă împreună a umbla, adecă adesea a veni, către Bărbăţiĭ ceĭ cunoscătorĭ aĭ faptelor celor Duhovniceştĭ, a să sârgui şi a să nevoi. Că măcar deşi nu are însuşĭ sfetnic al cunoştinţeĭ ceĭ adevărate, pentru nesăvârşirea, încă şi pentru pruncimea a vrâsteĭ ceĭ gânditoare, însă cu cel ce are, împreună călătorind, nu umblă întru întunerec, nu să primejdueşte în curse şi în laţurĭ, şi în fiarele cele gândite nu cade, care întru întunerec să pasc, şi pre ceĭ ce umblă într-însul, fără de luminătorul cel gânditor al Dumnezeuluĭ cuvânt, îĭ răpesc şi îĭ strică.

Decĭ dacă voeşti fiul meŭ, sfeşnicul lumineĭ ceĭ gânditoare şi al Duhovniceştiĭ cunoştinţe înlăuntru a-l câştiga, ca să poţĭ fără de poticnire în noaptea cea prea adâncă a veacului acestuia, şi de la Domnul paşiĭ tăĭ să se îndrepteze, ca să voeştĭ foarte calea Evangheliei, după Prorocesul cuvânt (Ps. **118**.133)[97], adecă întru credinţă înfocată a petrece, a poruncilor celor maĭ desăvârşit ale Evangheliei, şi patimilor Domnuluĭ prin dorire şi rugăciune a te face părtaş: arăt ţie meşteşug minunat, şi socoteală a chipuluĭ celuĭ Duhovnicesc, netrebuindu-ĭ trupească osteneală, saŭ nevoinţă, ci sufletească osteneală, şi a

[96] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 28: "Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui".

[97] *Psalmii*, **118**, 133: "Paşii mei îndreptează-i după cuvântul Tău, şi să nu mă stăpânească nici o fărădelege".

minții povățuire, și a gândului luoare aminte trebuindu-ĭ, prin lucrarea friceĭ și a dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ împreună ajutorindu-se. Prin care socoteală, veĭ putea a birui cu lesnire pre pâlcul vrăjmașilor, după Fericitul David, carele pre un urieaș din ceĭ de alt neam, l-aŭ ucis prin credință și prin nădejdea cea spre Dumnezeŭ și pre zecile de miĭ ale vrăjmașilor, cu lesnire cu al săŭ norod, le-au (ucis) biruit. Iar pricina cuvântuluĭ nostru, vede pre ceĭ treĭ urieașĭ putemicĭ și tarĭ celor de alt neam, pre care să întărește toată puterea gândituluĭ Olofern celuĭ împrotivitor. Cari surpându-se și omorându-se, cu lesnire de aceea întru ucidere va slăbi toată puterea duhurilor celor viclene. Și sunt ceĭ ce se socotesc aĭ vicleanuluĭ tarĭ trei urieașĭ ceĭ iată maĭ înainte zișĭ: Necunoștința, maica tuturor răutăților; Uitarea, sora aceștiea și împreună lucrătoare și ajutătoare; și trândăvirea ceea ce țese sufletuluĭ pre haina și acoperemântul cel întunecat al noruluĭ celuĭ negru, care pre amândouă le împuternicește și le întărește, și alcătuirea acestora dându-le, și pre răutatea cea înlăuntru sădită și petrecătoare în sufletul cel prea leneș, o lucrează. Pentru că de la trândăvie, și de la uitare și de la necunoștință, să măresc și să întăresc de desupt întemeerile celorlalte patimĭ; fiindcă ajutătoare una alteia este, și una fără de alta nu poate a să alcătui; și să arată ale vrăjmașuluĭ tarĭ puterĭ, și ceĭ putemicĭ aĭ vicleanuluĭ boerĭ; prin care toată oastea duhurilor vicleșuguluĭ să întoarce și să întărește, și cugetările poate a le săvârși; fără de care nu se pot alcătui cele maĭ înainte zise.

Decĭ dacă voeștĭ a ținea biruință asupra patimilor, și a birui cu lesnire pre tabăra celor gânditorĭ a celor de alt neam prin rugăciune și prin ajutorul luĭ Dumnezeŭ, întru sine-țĭ viind, și întru adâncurile inimeĭ tale intrând, află pre aceștĭ treĭ aĭ dieavoluluĭ tarĭ urieașĭ: pre uitare zic, pre trândăvie, și pre necunoștință, pre întemeerea celor gânditorĭ aĭ celor de alt neam, prin care celelalte patimĭ ale răutățiĭ purtându-se, împrejur lucrează și viețuesc, și să împuternicează în inimele iubitorilor de dulcețĭ, și în sufletele celor nepedepsițĭ. Și prin multă luoare aminte, și cu a mințiĭ stăpânire, și cu ajutorul cel de sus, aflând pre cele neștiute altora, și pre cele ce nicĭ să socotesc a fi, dar maĭ perzătoare rele fiind decât altele, prin armele dreptățiĭ ceĭ împrotivitoare, ale pomenireĭ ceĭ bune zic, a ceea ce este pricina tuturor bunătăților; și ale cunoștinței ceĭ luminate, prin care iarășĭ deșteptându-se sufletul, gonește de la sineșĭ pre întunerecul necunoștințeĭ, și ale osârdieĭ ceĭ prea bune, care gătește către mântuire, și sporește pre suflet. Pre aceste arme ale fapteĭ bune, îmbrăcându-le întru puterea Sfântului Duh, prin toată rugăciunea și rugămintea, cu vitejie și cu bărbăție, vei birui pre ceĭ aĭ celor gânditorĭ treĭ urieașĭ, aĭ celor de un neam, ce maĭ înainte s-aŭ zis. Prin cea prea bună adecă, a luĭ Dumnezeŭ pomenire, câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte de bună laudă, de este vreo faptă bună, și de este vreo laudă" (Filip. 4.8) [98], totdeauna cugetându-le, izgonește de la sine-ți pre uitarea cea întru tot rea; Iar prin cea luminoasă și cerească cunoștință, pre cea pierzătoare necunoștință și întunecată stingându-o; iar prin cea prea cu faptă bună și prea bună osârdie, izgonind pre trândăviea, ceea ce fără de Dumnezeŭ lucrează în suflet pre răutatea cea înlăuntru sădită. Iar pre aceste fapte bune, nu numaĭ din cea goală înainte voire, ci din puterea luĭ Dumnezeŭ, și din ajutorul Duhuluĭ Sfânt, cu multă luoare aminte, și cu rugăciune câștigându-le, așa veĭ putea a te trezvi, și a te izbăvi de ceĭ tarĭ, ca mai înainte s-aŭ zis treĭ urieașĭ aĭ vicleanuluĭ.

Pentru că prin a cunoștințeĭ ceĭ adevărate a pomenireĭ de Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, și a osârdieĭ ceĭ bune făcându-se alcătuire prin darul cel lucrător, în sufletul cel ce se nevoește, și cu de-adinsul să păzește, să prăpădește în el urma uităriĭ, și a necunoștințeĭ, și a trândăvieĭ, și întru neființă să întoarce; Darul de aceea împărțind întru dânsul: Întru Hristos Iisus Domnul
nostru. A căruia Slava, și stăpânirea, este,
în veciĭ vecilor AMIN.

[98] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 8: "Mai departe, fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul".

Scurtă cuvântare despre Cuviosul Isihie Ierusalimneanul

PREA CUVIOSUL Părintele nostru, Isihie, Preotul Bisericeĭ Ierusalimuluĭ, a fost născut în Ierusalim, şi în tinerii săĭ anĭ, a fost ucenic Sfântului Grigorie Bogoslovul, după a căruia povaţă a petrecut vieaţă pustnicească în pustiele Palestineĭ. La anul 412, a fost hirotonisit Preot, de Patriarhul Ierusalimuluĭ. Odată cu priimirea Preoţieĭ, a fost numit şi predicator, pre carele istoriile Bisericeştĭ, îl arată ca pre unul din renumiţiĭ dascălĭ. El a înflorit pre vremea Împărăţieĭ luĭ Teodosie cel mic, sporind în cuvântul învăţătureĭ, şi s-a sfârşit pe la aniĭ 433. Din multele luĭ scrierĭ, un cuvânt * au pus aicea, împărţit în 203 capete, ca cel maĭ trebuincios, şi maĭ mult decât altele folositor; pentru noiĭ începătorĭ, şi pentru trezvire, luoare aminte şi păzirea inimeĭ. Despre care şi criticul Fotie, zice în cet. 198, pag. 267, că capetele luĭ, cuprind cunoştinţĭ trebuincioase, celor de se nevoesc pentru dobândirea Împărăţieĭ Cerurilor, maĭ mult decât în alte cărţĭ. Au ele şi lămurirĭ precum se vede, şi tot ce este de trebuinţă bărbaţilor celor ce se ostenesc în nevoinţa cea lucrătoare. Pomenirea luĭ să săvârşeşte de Sfânta Biserică, în Sâmbăta brânzeĭ, cu toată ceata Sfinţilor Părinţĭ.

---

* Cu semnificaţia de text, scriere.

Ale Prea Cuviosuluĭ Părinteluĭ nostru:
Isihie, Preotul Ierusalimuluĭ,
către Teodul
Cuvânt de suflet folositor şi mântuitor, pentru trezvire,
şi rugăciune, cu linişţire
în capete 203

1. TREZVIREA este meşteşugire Duhovnicească, care de înţelegerile cele pătimaşe, şi de cuvinte, şi de lucrurile cele viclene, cu totul slobozeşte pre om, cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, şi cu cea de-a pururea osârdie călătorind. Şi cunoştinţă întărită a necuprinsuluĭ Dumnezeŭ dărueşte, dupre cât este cu putinţă nouă; şi deslegare prin ascuns a tainelor celor Dumnezeeştĭ şi ascunse. Este şi făcătoare de toată porunca luĭ Dumnezeŭ, a nouluĭ şi a vechiuluĭ aşezământ, şi dătătoare de tot binele veaculuĭ celuĭ viitor. Şi aceasta este cu adevărat curăţăniea inimiĭ, carea şi pentru mărimea şi frumuseţa eĭ, saŭ maĭ adevărat a zice, pentru neluoarea aminte şi lenevirea noastră, între călugărĭ foarte rar să aflā astăzĭ. Pre care o fericeşte Hristos grăind: „Fericiţĭ ceĭ curaţĭ cu inima, că aceştiea vor vedea pre Dumnezeŭ" (Mat. **5**.8)[1]. Decĭ una ca aceasta fiind, cu mult preţ să cumpără. Trezvirea în om zăbovindu-se, să face luĭ povăţuitoare de vieţa cea dreaptă şi plăcută luĭ Dumnezeŭ, şi suire a vedereĭ, şi pre cele trei părţĭ ale sufletuluĭ, drept a le porni ne învaţă pre noĭ, şi simţirele cu tărie a le păzi, şi cele patru bunătăţĭ cuprinzătoare, întru părtaşul eĭ, în toate zilele le creşte.

2. Marele Moisi, puitorul de lege, şi maĭ vârtos Duhul Sfânt arătând neprihănirea, şi curăţiea, şi cuprinderea şi facerea de înălţime a uniea ca aceştiea fapte bune, şi învăţându-ne pre noĭ cum să cade a o începe pre aceasta şi a o săvârşi „ia aminte de sine zice, să nu fie graiŭ ascuns în inima ta fără de lege" (2 Lege, **15**.9). Graiŭ ascuns, pre cea singură mişcătoare arătare numind, a oarecăruia lucru viclean, ce se uraşte de Dumnezeŭ, pre care adecă, şi asupreală o grăesc Părinţiĭ, ceea ce se aduce în inimă de la vicleanul; căruia îĭ şi urmează gândurile noastre îndată după ce s-ar fi ivit minţiĭ, şi cu patimă grăesc cu dânsa.

3. Trezvirea este cale a toată fapta bună şi a porunciĭ luĭ Dumnezeŭ, care şi linişte a inimeĭ să grăeşte; şi fără de nălucire săvârşindu-se, pãzire a minţiĭ este aceasta.

4. Nu vede lumina soareluĭ cel ce s-a născut orb; aşa nicĭ cel ce călătoreşte fără de trezvire, nu vede din destul razele Dumnezeesculuĭ Dar celuĭ de sus, şi nicĭ se va slobozi de lucrurile, şi cuvintele, şi cugetele cele viclene şi urâte luĭ Dumnezeŭ; carele întru eşirea luĭ nu prin chip slobod va trece boeriĭ Tartaruluĭ.

5. Luoarea aminte a inimeĭ, este linişţirea cea neîncetată despre tot gândul, întru care pre Hristos Iisus pre Fiul luĭ Dumnezeŭ, şi Dumnezeŭ, nelipsit numaĭ pre Dânsul răsuflându-l şi chemându-l,

[1] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu". Citat identic cu această versiune a *Filocaliei*.

şi cu bărbăţie împreună cu El împrotiva vrăjmaşilor ostăşindu-se; şi singur Luĭ să mărturiseşte, Celuĭ ce are putere a erta păcatele. Aşa suflet, des îmbrăţisând pre Iisus prin chemare ascunsă, pre singur cel ce ştie tainele inimilor, şi despre toţĭ oamenii în tot chipul ispitindu-se a-şĭ ascunde dulceaţa eĭ şi nevoinţa cea dinlăuntru, ca nu cumva vicleanul înşălându-o, pre răutate să o sporească şi pre buna lucrare să o prăpădească.

6. Trezvirea este înfigere statornică a gânduluĭ, şi stare a luĭ în uşa inimeĭ; carele vede şi aude pre furĭ* adecă, pre gândurile cele ce vin, ce grăesc adecă, şi ce fac ucigaşiĭ? Şi carele este chipul cel săpat şi rădicat de la dracĭ, şi să ispiteşte pre sineşĭ cu nălucire a înşela pre minte? Pentru că acestea cu sârguire lucrându-se, iscusul războiuluĭ celuĭ gânditor, foarte cu bună ştiinţă ni-l arată nouă, dacă voim.

7. Frica cea îndoită, adecă, părăsirele de la Dumnezeŭ, şi întâmplările cele pedepsitoare ale ispitelor, ştiŭ a naşte pre desimea luoriĭ aminte ceĭ statornice, în partea cea stăpânitoare a omuluĭ, celuĭ ce se ispiteşte a astupa izvorul gândurilor celor rele şi al lucrurilor. Pentru aceasta şi părăsirele, şi ispitele cele neaşteptate de la Dumnezeŭ, spre îndreptarea vieţiĭ noastre să trimit, şi maĭ vârtos celuĭ ce a gustat odihna bunuluĭ acestuia, şi să leneveşce. Iar desimea** naşte pre deprindere, şi aceasta firească oarecare desime a trezvireĭ, iară aceasta pre încet naşte pre vederea războiuluĭ în ce fel este, după care o priimeşte rugăciunea cea petrecătoare a luĭ Iisus şi statorniciea cea nenălucită, şi dulce şi lină a minţiĭ, carea din Iisus să alcătueşte.

8. Stând şi chemând mintea pre Hristos asupra războinicilor, şi scăpând către Dânsul, ca oarecare feare înconjurată fiind de câini mulţĭ, cu bărbăţie stând împrotiva lor, şi ascunzându-se întru oarecare îngrădire (să face). De departe gânditor pre cele gânditoare pândirĭ ale dracilor înainte văzându-le, şi pentru că des să roagă luĭ Iisus făcătoruluĭ de pace împrotiva lor, petrece neranit de dânşiĭ.

9. De ştiĭ, şi ţi s-aŭ dat ţie, în dimineţĭ a sta înainte, şi a te vedea, dară şi a vedea: ştiĭ ceea ce grăesc. Iar de nu, trezveşte-te, şi veĭ luoa. (Psalm 5.3-4)[2].

10. Adunările mărilor, apă multă este, iar alcătuirea şi întărirea trezvireĭ, şi a deşteptăriĭ, şi a linişteĭ ceĭ întru adâncul sufletuluĭ, şi adânc al vederilor celor minunate şi negrăite, şi al smereniei cunoscătoare, şi al dreptăţiĭ, şi al dragosteĭ: trezvirea ce a desăvârşit, şi rugăciunea luĭ Iisus Hristos ce afară de gândurĭ, este. Şi aceasta cu strâmtorime, şi des, şi totdeauna şi cu durere, şi a nu ne trândăvi, şi fără a ni să supăra să o facem.

11. „Nu tot cel ce îmĭ grăeşte, Doamne, Doamne, va intra zice, întru Împărăţiea Cerurilor, ci cela ce face voea Părinteluĭ meŭ" (Mat.7.21)[3]. Iară voea Părinteluĭ Săŭ, aceasta este: „Ceĭ ce iubiţĭ pre Domnul, urâţĭ cele rele" (Ps.96.11)[4]. Decĭ împreună cu rugăciunea luĭ Iisus Hristos să urâm şi gândurile cele viclene, şi iată am făcut voea luĭ Dumnezeŭ deplină.

12. Pildă şi arătare a toată fapta bună, şi a doua chemare a neamuluĭ omenesc din călcarea cea de demult, Stăpânul nostru întrupându-se, ne-aŭ pus nouă înainte, zugrăvindu-ne pre cea a Sa în trup întru tot prea bună vieţuire. Şi împreună cu toate bunătăţile care ne-aŭ arătat nouă, după botez suindu-se la pustie, împreună cu postul a început lupta cea gânditoare cu dieavolul, ca la un om prost apropiindu-se la Dânsu. Şi prin chipul biruinţeĭ asupra luĭ, ne-aŭ învăţat Stăpânul şi pre noĭ

* *furi*, hoţi, tâlhari, apare şi în *Biblia* de la 1688. Din lat. *fur, furis*.

** *desime*, însuşirea de a fi des, compact sau îndesat. DEX, *ed. cit.*, p. 287.

[2] *Psalmii*, 5, 3-4: "Dimineaţa vei auzi glasul meu; dimineaţa voi sta înaintea Ta şi mă vei vedea. Că Tu eşti Dumnezeu, Care nu voieşti fărădelegea, nici nu va locui lângă Tine cel ce vicleneşte".

[3] *Sfânta Evanghelie după Matei* 7, 21: "Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri".

[4] *Psalmii*, 96, 11: "Cel ce iubiţi pe Domnul, urâţi răul; Domnul păzeşte sufletele cuvioşilor Lui; din mâna păcătosului îi va izbăvi pe el".

slugile cele netrebnice, cum să cuvine a lucra către duhurile vicleşugurilor. Adecă, în smerenie, şi în post, şi în rugăciune şi trezvire; Cel ce nu avea trebuinţă de unele ca acestea ca un Dumnezeŭ, şi Dumnezeul Dumnezeilor.

13. Iar câte sunt chipurile trezvireĭ după cum eŭ cunosc, cu adevărat a curăţi pre minte dupre puţin de gândurile cele pătimaşe, iată a le însemna ţie prin zicere nemeşteşugită şi neîmpodobită nu m-am lenevit. Pentru că nu am socotit, întru povestirele războiuluĭ în cuvântul acesta, a ascunde folosul prin ziceri, şi maĭ vârtos de la ceĭ mai proştĭ. Iară tu Fiule Timofteiŭ, zice, ia aminte celor ce ceteştĭ (1Tim.4.13) [5].

14. Deci un chip al trezvireĭ este: ca des a cerceta nălucirea adecă asupreala. Pentru că cu neputinţă este Sataniĭ fără de nălucire gândurĭ a zidi, şi a le arăta minţiĭ spre înşelare mincinoasă.

15. Iar altul: a avea inima cu adâncime totdeauna tăcând, şi liniştind despre tot gândul, şi a să ruga.

16. Altul: ca pre Domnul Iisus Hristos des a-l ruga spre ajutor, cu smerenie.

17. Iar alt chip: ca pre pomenirea morţiĭ nelipsit a o avea în suflet.

18. Toate aceste lucrurĭ bune iubitule, ca un portar opresc pre gândurile cele viclene; iar a privi spre Cer, şi spre pământ, şi nimic a socoti cum este lucrat împreună cu altele, Dumnezeŭ dând graiŭ, întru alt loc, maĭ desăvârşit voiŭ descoperi.

19. Dacă spre puţin pricinele patimilor tăindu-le, şi întru vedeniile cele Duhovniceştĭ ne vom îndeletnici, şi nu întru dânsele vom petrece, aceasta singură avându-o lucru, lesne iarăşĭ către patimile trupuluĭ ne abatem, nimic alt rod de acolo agonisind, fără numaĭ întunecarea desăvârşit a minţiĭ şi abatere spre cele materiealnice.

20. Să cuvine celuĭ ce se nevoeşte înlăuntru, în fieştecarea clipeală a vremiĭ, aceste patru lucrări a le avea: smerenie, luoare aminte desăvârşit, împrotivă grăire şi rugăciune. Şi smerenie, adecă, pentru că spre draciĭ ceĭ mândri, împrotivniciĭ smereniei, îĭ este lupta luĭ; şi pentru ca ajutorul luĭ Hristos în mâna inimeĭ să-l aibă; pentru că uraşte Domnul, pre ceĭ mândri. Iar luare aminte, ca pururea să facă pre inima sa nicĭ un gând a avea, măcar ca când bun s-ar arăta. Iar împrotivă cuvântare, ca când în grabă ar cunoaşte pre cel ce a venit, îndată cu iuţime să cuvinteze vicleanuluĭ „şi voiŭ răspunde cuvânt, zice, celor ce mă ocărăsc pre mine" (Ps.**118**.42) [6]. „Aŭ nu luĭ Dumnezeŭ se va supune sufletul meŭ" (Ps.**61**.1) [7]. Iar rugăciune, ca după împrotiva cuvântare, îndată dintru adâncurile inimeĭ să strige luĭ Hristos cu suspin negrăit; şi atuncea însuşĭ cela ce se nevoeşte, va vedea pre vrăjmaşul risipindu-se saŭ gonindu-se, de Sfântul şi închinatul Nume al lui Iisus ca praful de vânt, saŭ ca fumul lipsind, împreună cu nălucirea luĭ.

21. Cela ce nu are rugăciune curată de gândurĭ, armă nu are la războiŭ. Iar rugăciune grăesc, pre cea ce de-a pururea să lucrează, întru cele dinlăuntru ascunsurĭ ale sufletuluĭ; ca prin chemarea luĭ Iisus Hristos, luptătorul cel ce luptă, întru ascuns să se bată şi să se arză.

22. Pentru că dator eştĭ tu adecă, prin iute şi întinsă vedere a minţiĭ, a vedea înlăuntru, ca să cunoştĭ pre ceĭ ce intră. Şi cunoscându-ĭ, îndată prin împrotivă cuvântare a zdrumica capul şarpeluĭ. Şi împreună cu aceasta, cu suspin să strigĭ către Domnul şi veĭ luoa atuncea iscus al Dumnezeeştiĭ sprijinelĭ ceiĭ nevăzute; şi atuncea vezĭ luminat îndreptarea inimeĭ.

23. Precum cel ce ţine oglindă în mână şi să uită într-însa, şi de se va întâmpla să stea împrejurul multora, vede adecă faţa sa în ce fel este, însă vede şi pre ale altora, ale celor ce se pleacă întru acea oglindă. Aşa cele ce cu toată luoarea aminte să uită în inima sa, vede adecă într-însa starea luĭ, însă vede şi feţele cele negre ale arapilor celor gânditorĭ.

[5] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 13: "Până voi veni eu, ia aminte la citit, la îndemnat, la învăţătură".

[6] *Psalmii*, **118**, 42: "Şi voi răspunde cuvânt celor ce mă ocărăsc, că am nădăjduit în cuvintele Tale."

[7] *Idem*, **61**, 1: "Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu? Că de la El este mântuirea mea".

24. Însă a birui minte pre nălucirea cea drăcească prin sine singură nu poate, şi nicĭ odinioară aceasta să nădăjduească. Pentru că vrăjmaşiĭ vicleniĭ fiind, şi a să birui să făţărnicesc, despre altă parte prin deşarta mărire împedicându-te pre tine. Iar prin chemarea Numeluĭ Iisus Hristos a sta şi a te înşăla pre tine, nicĭ un minut nu vor suferi.

25. Caută să nu te asemenĭ după Israilul cel de demult şi veĭ fi dat şi tu luptătorilor celor gânditorĭ. Pentru că acela de la Dumnezeul tuturor slobozit fiind din Eghipet, ajutor s-aŭ scornit luişĭ, pre Idolul cel vărsat.

26. Iară Idol vărsat veĭ înţelege prin mintea noastră cea neputincioasă, care adecă până să roagă luĭ Iisus Hristos împrotiva duhurilor vicleşuguluĭ, lesne le biruieşte pre acelea, şi cu ştiinţă meşteşugită birueşte pre puterile cele nevăzute şi luptătoare ale vrăjmaşilor; Iar când spre sine nebuneşte ar nădăjdui, cade cădere năprasnică, şi să sfarămă asemenea porumbuluĭ. Iată ce mărturiseşte cel ce nădăjdueşte spre Domnul: „Ajutorul meŭ şi scutitorul meŭ este; spre dânsul a nădăjduit inima mea, şi maĭ ajutorat, şi a înflorit trupul meŭ" (Ps. 27.9,10) [8]. Şi „cine afară de Domnul să va scula cu mine asupra celor ce viclenesc, saŭ cine va sta împreună cu mine asupra celor ce lucrează fără de lege?" (Ps.93.16) [9]. Nenumăratele cugete? Şi cel ce să nădăjdueşte spre sine, iar nu spre Dumnezeŭ, acela cade cu cădere cumplită.

27. Chip şi rânduială a linişteĭ inimiĭ, dacă voeştĭ a duce lupta precum se cuvine, să-ţĭ fie ţie iubite, jivina cea mică paianjenul, iar de nu, nu încă precum se cuvine aĭ liniştit cu mintea. Şi acela adecă, micĭ muşte vânează, iar tu dacă de asemenea cu sufletul liniştezĭ ostenindu-te, nu veĭ înceta omorând prunci Vavilonestĭ de-a pururea. Pentru care ucidere, ferici-te-veĭ de Duhul Sfânt prin David (Ps.136.9) [10].

28. Precum nu este cu putinţă marea cea roşie, întru tărie a să arăta în mijlocul stelelor, şi precum nu este cu putinţă, umblând omul pre pământ, a nu răsufla văzduhul acestea; aşa cu neputinţă este a curăţi pre inima noastră de înţelegerile cele pătimaşe şi a goni pre vrăjmaşiĭ ceĭ gânditori dintr-însa fără de deasa chemare a Numeluĭ luĭ Iisus Hristos.

29. Dacă cu smerită înţelepciune, şi cu pomenirea morţiĭ, şi cu ocărârea de sine, şi cu împrotivă cuvântare, şi cu chemarea luĭ Iisus Hristos veĭ face totdeauna petrecerile în inima ta, şi pre cea strâmtă cale şi făcătoare de bucurie, şi frumoasă a cugetuluĭ, în toate zilele cu armele acestea veĭ călători cu trezvire; întru vedeniĭ Sfinte ale Sfinţilor veĭ veni, şi te veĭ lumina cu vederile tainelor celor adâncĭ de la Hristos, la carele vistieriele înţelepciuneĭ şi ale cunoştinţeĭ sunt ascunse (Col. 2. 3 şi 19) [11]. Întru carele locueşte toată plinirea Dumnezeireĭ trupeşte. Pentru că veĭ simţi de la Iisus, cum că Duhul Sfânt a săltat în sufletul tăŭ, de la carele mintea omuluĭ să luminează a vedea (2Cor. 3.18) [12] cu faţa descoperită. Căcĭ că „nimenea zice, grăeşte pre Domnul Iisus fără numaĭ Duhul Sfânt" (1Cor.12.3) [13], adecă, carele adeverează prin taină pre cel ce se caută.

[8] *Psalmii*, 27, 9–10: "Domnul este ajutorul şi apărătorul meu, în El a nădăjduit inima mea şi mi-a ajutat. Şi a înflorit trupul meu şi de bunăvoia mea Îl voi lăuda pe El."

[9] *Idem*, 93, 16: "Cine se va ridica cu mine împotriva celor ce viclenesc şi cine va sta împreună cu mine împotriva celor ce lucrează fărădelegea?".

[10] *Idem*, 136, 9: "Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră".

[11] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 3 şi 19:
"3. Întru care sunt ascunse toate vistieriile înţelepciunii şi ale cunoştinţei.
19. În loc să se ţină strâns de capul de la care trupul tot, – prin încheieturi şi legături, îndestulându-se şi întocmindu-se –, sporeşte în creşterea lui Dumnezeu."

[12] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 18: "Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slava Domnului, ne prefacem, în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului".

[13] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: "De aceea, vă fac cunoscut că precum nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! – tot aşa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decât în Duhul Sfânt".

30. Dar însă şi aceasta a şti iubitorul de învăţătură; Cum că pizmuitorii dracĭ, uneorĭ ascund şi strâng din noĭ războiul cel gânditor, pizmuindu-ne nou cumplițiĭ, pentru folosul cel din luptă, şi pentru cunoştinţa şi suirea cea către Dumnezeŭ; şi întru negrijire aflându-ne noĭ, de năprasnă mintea iarăşĭ să o răpească, şi ca pre nişte neluotorĭ aminte cu cugetul iarăşĭ să ne lucreze. Pentru că scopos este lor necurmat, şi nevoindu-se să grijesc, ca nicĭdecum a ne lăsa pre noĭ să aducem pre inimă întru luoarea aminte, ştiind bogăţiea ce se adună în suflet din luoarea aminte. Ci însă noĭ atuncea cu pomenirea Domnuluĭ nostru Iisus Hristos să ne întindem întru vederĭ Duhovniceştĭ, şi războiul iarăşĭ să întoarce la minte numaĭ cu sfatul ca aşa să zic, a-l însuşĭ Domnuluĭ, şi cu smerenie multă toate să le facem.

31. Petrecând în chinovie *, suntem datorĭ cu alegerea cea de bună voe şi gătire a inimeĭ, a ne tăia toată voia noastră înaintea Stareţuluĭ, şi a fi prin aşa chip cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, oarecare voitorĭ cu cea de sineşĭ alegere. Întru toate acestea, ni să cuvine a ne iscusi, ca să nu ne turburăm cu mâniea, şi a nu lăsa neînţelegătoarele şi nefireştile mişcărĭ ale mânieĭ; pentru că altfel în ceasul lupteĭ Duhovniceştĭ, ne vom arăta neîndrăzneţĭ. Fiindcă voia noastră, singurĭ de sine de nu o vom tăia, de obiceiŭ să întărâtă asupra acelora, care să ispitesc a o tăia orĭ în ce chip. Şi pentru aceasta mâniea ce s-a rădicat, hămăind cu răutate, strică planul lupteĭ, care cu mare osteneală abia l-aĭ putut a-l agonisi. Fireşte mânia este stricătoare, însă dacă ea să mişcă împrotiva drăceştilor cugete, le strică şi le prăpădeşte, iar dacă se va înferbânta împrotiva oamenilor, strică întru noĭ cugetele cele bune. În aşa chip mânia precum se vede, se face stricătoare a tot felul de cugete, bune, saŭ rele. Mânia ne este dăruită nouă de la Dumnezeŭ ca o pavăză şi săgeată, şi este aşa, de o vom întrebuinţa bine; iar de vom începe a lucra dimprotivă, se face vătămătoare. Câteodată am văzut şi pre câini repezându-se cu iuţală asupra lupilor, şi din marea lor pornire a rupt şi din oĭ.

32. Aşa să cade a fugi de îndrăsneală, ca de veninul aspideĭ, şi a ne abate de la vorbirele împreună cele multe, ca de la şerpĭ şi puiĭ năpârcelor: De la acestea care pot foarte degrab a ne pune întru uitarea cea desăvârşit, a războiuluĭ celuĭ dinlăuntru, şi a pogorî pre suflet dintru bucuria cea înaltă, care e dobândită din curăţenia inimeĭ. Pentru că se împroteveşte blestemata de uitare, luoăriĭ aminte, precum apa foculuĭ, şi luptătoriĭ eĭ, tare sunt în tot ceasul. Căcĭ că din uitare în lenevire venim, iar dintru lenevire, întru defăimare şi pofte necuviaoase trecem. Şi aşa iarăşĭ ne întoarcem înapoi, în ce chip câinele către a sa borâtură" (2Pet.2.22) [14]. Să fugim dar de îndrăsneală, ca de veninul morţiĭ; Iar pre vătămarea cea rea a uităriĭ, şi pre cele dintr-însa, le vindecă strejuirea minţiĭ cea foarte cu de-adinsul, şi chemarea cea foarte deasă a Domnuluĭ Iisus Hristos. Pentru că fără de El nu putem face nimic" (Ioan **15**.5) [15].

33. Nu ne poate, nicĭ este cu putinţă, cu şarpele prieteşug a face şi în sân a-l purta; nicĭ pre trup prin felurĭ de chipurĭ a-l momi, şi a-l veseli, şi a-l iubi afară de cele trebuincioase şi de cele de nevoe: şi totodată cu aceste a să griji şi pentru bunătatea cea Cerească. Pentru că acela adecă, are fire a răni pre cela ce îl încălzeşte, iar celălalt a spurca cu poftele pre cela ce îl veseleşte. Când trupul întru ceva greşaşte, prin bătăĭ să se căznească cu biciul fără de cruţare, ca un rob fugar, plin de beţie, Ca să cunoască că este asupra luĭ stăpân (minte) şi să nu petreacă prin cârciume. Să nu fie necunoscător de Stăpânul şi nestricatul, tina cea stricăcioasă, şi robul şi întunecatul. Până la eşire să nu te nădăjdueştĭ la trupul tăŭ „Că voea trupuluĭ zice, vrăjmăşie este la Dumnezeŭ, căcĭ că legeĭ luĭ

* mănăstire în care călugării au viaţa organizată în comun. Din sl. *kinovija*. DEX, *ed.cit.*, p. 170.

[14] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **2**, 22: "Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui şi porcul scăldat la noroiul mocirlei lui".

[15] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

Dumnezeŭ nu se supune" (Rom.8.7) [16]. Şi „trupul pofteşte împrotiva Duhuluĭ" (Gal.5.17) [17].Şi „ceĭ ce vieţuesc în trup a plăcea luĭ Dumnezeŭ nu pot" (Rom. 8.8,9) [18].

34. Lucrul priceperei este pururea a porni pre partea cea iuţoasă spre împleticirea lupteĭ ceĭ dinlăuntru, şi spre ocărârea de sine; Iar al înţelepciuneĭ, a porni pre cea cuvântătoare către trezvire cu de-adinsul, şi deasă vedere Duhovnicească; Iar al dreptăţiĭ, a îndrepta pre cea poftitoare (parte) spre bunătate şi spre Dumnezeŭ; Iar al bărbăţieĭ, pre cele cinci simţirĭ a le ocârmui şi a le ţinea, ca nu printr-însele să spurce pre omul nostru cel dinlăuntru, carele este inima, şi cel din afară, carele este trupul.

35. „Preste Israil mare este cuviinţa luĭ" preste mintea care vede frumuseţa măririĭ luĭ Dumnezeŭ, precât este cu putinţă", „şi puterea luĭ în norĭ" (Ps.67.36) [19], în sufletele cele cu vederĭ strălucitoare, care privesc la dimineţĭ, adecă, la cela ce şade de-a drepta cea Părintească, şi le luminează pre dânsele, ca un soare pre norĭ şi curaţĭ ca razele Sale strălucindu-ĭ, iubite le are.

36. „Păcătuind unul, zice, va perde bunătate mare" (Ecl.9.18) [20] şi păcătuind mintea, prăpădeşte băuturile şi mâncările cele fără de moarte, care sunt scrise în capul cest maĭ înainte.

37. Nu suntem decât Samson maĭ puternicĭ, nicĭ decât Solomon maĭ înţelepţĭ, nicĭ decât Dumnezeescul David maĭ cunoscătorĭ; nicĭ decât Petru Verhovnicul maĭ mult pre Dumnezeŭ iubindu-l. Decĭ să nu ne nădăjduim spre înşine, pentru că zice scriptura „Cela ce se nădăjdueşte spre sine, va cădea cădere cumplită".

38. Să ne deprindem de la Hristos smerit a înţălege, şi de la David a ne pocăi, şi de la Petru a lăcrăma pentru cele ce ni să întâmplă (căderĭ); dar să nu ne desnădăjduim ca Samson, şi ca Iuda, şi ca Solomon cel foarte prea înţelept.

39. Pentru că dieavolul răcnind ca Leul, umblă căutând pre cine să înghiţă, împreună cu puterile sale (1Petr.5.8) [21]; Drept aceea, cu totul luoare aminte a inimiĭ, trezvirea, împrotivă cuvântarea şi rugăciunea către Hristos Iisus. Dumnezeul nostru, să nu înceteze nicĭodinioară întru noĭ. Pentru că maĭ bun ajutor decât Iisus nu veĭ afla întru toată vieaţa ta. Căcĭ că însuşĭ Domnul singur ştie ca un Dumnezeŭ, vicleşugurile, meşteşugirele şi pândirele dracilor.

40. Decĭ sufletul cu îndrăzneală să nădăjduiască întru Hristos şi să-l roage pre Dânsul, şi nicĭdecum să se teamă, pentru că, nicĭ se luptă singur: ci împreună cu înfricoşatul Împărat Iisus Hristos cu Ziditorul tuturor celor ce sunt fără de trupurĭ şi în trupurĭ adecă, al celor văzute şi nevăzute.

41. Căcĭ precum ploaea, pre cât maĭ multă pre pământ să pogoară, pre atâta şi pre pământ îl inmoaie; Aşa şi Numele cel Sfânt a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos de la noĭ chemându-se fără de gândurĭ, întrucât maĭ des pre acesta chemându-l noĭ, moaie pământul, umplându-l de bucurie şi veselie.

42. Însă bine este şi aceasta celor neiscusiţĭ a-ĭ ştiĭ; Cum că pre vrăjmaşiĭ ceĭ nevăzuţĭ şi fără de trup, şi voitorĭ de rele, a chinui înţelepţĭ, şi iuţĭ, şi uşorĭ, şi iscusiţĭ în lupte, dintru aniĭ ceĭ de la Adam, până şi în ceĭ de acum, noĭ graşiĭ şi ceĭ ce atârnăm spre pământ, nicĭ printr-un chip altul este cu putinţă a-ĭ birui pre dânşiĭ, fără numaĭ prin trezvirea minţiĭ cea de-a pururea curgătoare, şi prin

[16] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 7: "Fiindcă dorinţa cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu se poate".

[17] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: "Căci trupul pofteşte împotriva Duhului, iar Duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceţi cele ce aţi voi".

[18] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 8-9: "Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu. Dar voi nu sunteţi în carne, ci în Duh, dacă Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi. Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui".

[19] *Psalmii*, 67, 35: "Daţi slavă lui Dumnezeu! Peste Israel măreţia Lui şi puterea Lui în nori".

[20] *Ecclesiastul*, 9, 18: "Înţelepciunea este mai de preţ decât armele de luptă; dar o singură greşeală nimiceşte mult bine".

[21] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 5, 8: "Fiţi treji, privegheaţi. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită".

chemarea luĭ Iisus Hristos, Dumnezeuluĭ şi făcătoruluĭ nostru. Şi celor neiscusiţĭ în rugăciunea luĭ Iisus, îndemnare spre a cerca cel bun, aceasta să fie, iar celor iscusiţĭ, fapta şi ispitirea, şi odihna bineluĭ, prea bună îndemnare şi Învăţător le este.

43. Precum copilul cel mic, încă şi fără de răutate, văzând pre oarecarele făcător de nălucirĭ, din nerăutate şi nevicleşug, să îndulceşte şi urmează făcătoruluĭ de nălucirĭ; Aşa şi sufletul nostru, prost oarecarele şi bun fiind, în acest felŭ de la Prea bunul săŭ Stăpân zidit fiind, să îndulceşte cu asuprelele cele nălucitoare ale dieavoluluĭ, şi înşălându-se aleargă ca la un bun la cel maĭ răŭ, (ca o porumbiţă la vânătorul puilor eĭ) şi aşa amestecă gândurile cu nălucirea drăceştiĭ asupreli. De s-ar întâmpla faţă de muere frumoasă, saŭ altceva ce de la poruncile luĭ Dumnezeŭ este oprit cu totul, şi ca cum să sfătueşte cu dânsele ce se cuvine a meşteşugi, ca spre lucrare a aduce pre cea arătată luĭ frumuseţă; şi atuncea spre împreună alcătuire viind, la lucrul de aceia aduce pre nelegiuirea cea arătată luĭ în cuget, spre a sa osândă.

44. Acesta e meşteşugul vicleanuluĭ, şi cu săgeţile acestea otrăveşte pre tot sufletul. Şi pentru aceasta nu este fără de primejdie maĭ înainte de mult iscus, al războiuluĭ minţiĭ, gândurile a le lăsa să intre în inima noastră, maĭ vârtos întru început, de vreme ce încă sufletul nostru să bucură întru asuprelele cele drăceştĭ, şi să îndulceşte, şi urmează lor: Ci să cade numaĭ a înţălege pre acesta, şi îndată a le tăia din răsărire şi asupreală. Iar când va zăbovi mintea întru minunatul acesta lucru multă vreme, se va iscusi şi va înţălege, şi întru deprindere necurmată a războiuluĭ se va face, a le înţălege pre acestea fără de uitare, şi precum zice Prorocul „să poată ea cu lesnire a prinde pre vulpele cele micĭ" (Cân.C,**2**.15) [22]. Atuncea cu ştiinţă a le lăsa pre ele să intre înlăuntru, şi împreună cu Hristos a să lupta cu dânsele, şi a le mustra şi a le surpa.

45. Precum nu este cu putinţă prin un singur canal, foc şi apă împreună a trece, aşa este cu neputinţă în inimă păcat a intra, dacă nu va bate maĭ întâĭ în uşa inimeĭ prin nălucirea asupreleĭ ceĭ viclene.

46. Este întâi asupreală; A doua, împreunarea, adecă amestecate făcându-se gândurile noastre cu cele ale dracilor celor viclenĭ; A treia, împreună alcătuirea: cum să cuvine a fi între amândouă gândurile care să sfătuesc cu răutate; Iar a patra, este fapta cea simţitoare, adecă păcatul. Decĭ dacă va lua aminte mintea trezvindu-se, şi prin împrotivă cuvântare, şi prin chemarea Domnuluĭ Iisus va izgoni pre asupreală din singură răsărirea nălucireĭ, celelalte ale acestora rămân nelucrătoare. Pentru că minte fără trup fiind vicleanul, întru astfel nu poate a înşela pre suflet, fără numaĭ prin nălucire şi prin gândurĭ. Şi pentru asupreală adecă David zice „în dimineţĭ am ucis" (Ps.**100**.10) [23] Iar Marele Moisi pentru împreună alcătuirea zice: „nu te veĭ împreună alcătui cu dânşiĭ" (Eş.**23**.32) [24].

47. Minte cu minte, nevăzut spre lucrare să împleticeşte, cea drăcească cu a noastră. Şi pentru aceasta trebuinţă este în fieştecare clipeală, dintru adâncurile sufletuluĭ a striga către Domnul, ca să pearză pre mintea cea drăcească, iară biruinţele să le dea ca un iubitor de oamenĭ minţiĭ noastre ceiĭ neputincioase.

48. Chip să-şi fie ţie al linişteĭ inimeĭ, cel ce ţine oglindă şi într-însa să priveşte; şi atuncea veĭ vedea în inimă, gânditor scriindu-se şi cele rele şi cele bune.

49. Sârgueşte-te pururea nicĭ un gând a avea în inima ta, nicĭ necuvântat nicĭ bine cuvântat, pentru ca aşa cu lesnire să cunoştĭ pre ceĭ de altă seminţie, adecă, pre fiiĭ ceĭ întâĭ născuţĭ aĭ Eghiptenilor.

50. Cât e de bună, şi frumoasă, şi prea dulce, şi luminoasă, şi împodobită, şi cu vedere strălucitoare, şi înfrumuseţată bunătate, Trezvirea, de tine Hristoase Dumnezeule bine povăţuindu-se, şi de deşteptată mintea omenească întru multă smerenie călătorindu-se! Pentru că îşĭ întinde până

[22] *Cântarea Cântărilor*, **2**, 15: "Prindeţi vulpile, prindeţi puii lor, ele ne strică viile, că via noastră e acum în floare".
[23] *Psalmii*, **100**, 10: "În dimineţi voi judeca pe toţi păcătoşii pământului, ca să nimicesc din cetatea Domnului pe toţi cei ce lucrează fărădelegea".
[24] *Ieşirea*, **23**, 32: "Să nu vă amestecaţi şi să nu faceţi legământ cu ei, nici cu dumnezeii lor".

la Mare şi până la adânc viţele vedereĭ sale, şi până la râurile tainelor celor dulcĭ şi Dumnezeeştĭ odraslele, şi adapă prea cu saţiu pre mintea cea arsă de multă vreme, prin păgânătate, de sărătura gândurilor duhurilor celor viclene, şi de înţălegerea trupuluĭ cea vrăjmaşă, care e moartea.

51. Trezvirea să asamănă scăriĭ lui Iacov, pre a căruia vârf şade Dumnezeŭ, şi pre dânsa umblă Îngerii. Pentru că rădică din noĭ tot răul, prăpădeşte multa cuvântare, ocările, clevetirele, şi tot numărul relelor celor simţitoare, nerăbdând pentru aceasta nicĭ cât de puţin a să lipsi de dulceaţa eĭ.

52. Pre aceasta fraţilor cu sârdie să o trecem, Şi în vederile aceştiea prin cuget curat împreună cu Hristos Iisus zburând, să mişcăm vederea păcatelor noastre şi a vieţiĭ ceĭ maĭ dintâĭ. Ca prin pomenirea păcatelor noastre, zdrobindu-ne şi smerindu-ne, nesmuls să avem din noĭ ajutorul Domnuluĭ nostru Iisus Hristos în războiul cel nevăzut. Pentru că lipsindu-ne de ajutorul luĭ Iisus prin mândrie, saŭ prin iubirea de sine, saŭ prin deşarta mărire, ne-am lipsit şi de curăţeniea inimeĭ, prin care Dumnezeŭ cunoscut să face omuluĭ, după făgăduinţă (Mat.5.8) [25]. Pentru că cea maĭ dintâĭ, ai ceĭ de a doua este pricină.

53. Mintea nelenevindu-se de lucrarea sa cea ascunsă, împreună cu celelalte bunătăţĭ ce va afla din lucrarea strejuireĭ ceĭ de-a pururea, şi pre cele cinci simţirĭ ale trupuluĭ nelucrătoare de relele cele din afară le va arăta. Pentru că bunătăţiĭ şi trezvireĭ sale cu totul luând aminte înlăuntru, şi întru înţălegerile cele bune a să desfăta voind, nu sufere a să (desfăta) fura de gândurile cele materiealnice şi deşarte, care de la simţirĭ să aduc eĭ, ci cunoscând amăgirea lor, înlăuntru eĭ maĭ de multe orĭ le adună pre dânsele.

54. Petrecĭ în cuget, şi nu te veĭ osteni întru ispite; iar de acolo eşind, rabdă pre cele ce îţi vin asupră.

55. Precum pre ceĭ bolnavĭ cu stomahul îĭ foloseşte pelinul cel amar, aşa pre ceĭ cu răŭ nărav, îĭ foloseşte relele pătimirĭ.

56. Dacă nu voeştĭ rele a pătimi, nu voi nicĭ răŭ a face; pentru că aceştiea, aceea netrecut îĭ urmează; căcĭ că cine ce samănă fieştecarele, aceasta va şi secera. Când noĭ de bună voe cele rele sămănăm, împrotiva voiĭ secerăm cele scârbicioase; a ne minuna suntem datorĭ de judecăţile luĭ Dumnezeŭ.

57. Să orbeşte mintea prin acestea trei patimĭ: prin iubirea de argint, grăesc, prin mărirea deşartă, şi prin iubirea de dulceţĭ.

58. Cunoştinţa şi credinţa, cele dimpreună crescătoare cu firea noastră, pentru alt nimic, fără numaĭ pentru acelea s-aŭ tâmpit.

59. Iuţimea, mâniea, războaele, uciderile, şi tot celălalt număr al relelor, pentru acelea între oamenĭ foarte s-aŭ întărit.

60. Cela ce nu cunoaşte adevărul, nicĭ adevărat a crede poate. Pentru că cunoştinţa după fire înainte merge de credinţă. Că cele zise prin scriptură, nu numaĭ să le înţelegem s-aŭ zis, ci ca şi să le facem (ni s-aŭ poruncit).

61. Să începem dar lucrul, pentru ca aşa cu urmare sporind înainte, vom afla, că nu numaĭ nădejdea cea spre Dumnezeŭ, ci şi credinţă întărită, şi cunoştinţa cea maĭ dinlăuntru, şi izbăvirea ispitelor, şi dăruirea darurilor, şi mărturisire din inimă, şi lacrămĭ îmbelşugate să daŭ credincioşilor prin rugăciune. Şi nu numaĭ acestea, ci şi răbdare a necazurilor celor ce vin asupră, şi curată lăsare a aproapeluĭ, şi cunoştinţă a legeĭ ceĭ Duhovniceştĭ, şi aflarea dreptăţiĭ luĭ Dumnezeŭ, şi venirea Duhuluĭ Sfânt şi darea vistierilor celor Duhovniceştĭ; şi toate cele ce s-aŭ făgăduit Dumnezeŭ a da oamenilor celor credincioşĭ, şi aicea, şi în veacul cel ce va să fie. Şi într-un cuvânt, cu neputinţă este a să arăta sufletul după chipul luĭ Dumnezeŭ, de nu prin darul luĭ Dumnezeŭ şi prin credinţă, omul împreună cu multă smerită cugetare, şi cu rugăciune nerăsipită va petrece în inimă.

62. Mare bine este cu adevărat, precum din iscus am luoat, des a chema pre Domnul Iisus, asupra războinicilor celor gânditorĭ, celuĭ ce voeşte a curăţi inima sa. Şi vezĭ cum e unit cuvântul cel grăit de la mine din iscus, cu mărturiele din scripturĭ: „Găteşte-te, zice, Israile a chema Numele

[25] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

Domnuluĭ Dumnezeuluĭ tăŭ" (Amos, **4**.12) [26]. Şi Apostolul „nelipsit vă rugaţĭ" (1Sol.**5**.17) [27]. Şi însuşĭ Domnul nostru zice „nu puteţĭ fără de mine nimic a face". „Cel ce petrece întru mine, şi Eŭ întru dânsul, acesta aduce roadă multă". Şi iarăşĭ „De nu ar petrece cineva întru mine, s-aŭ aruncat afară ca viţa" (Ioan.**15**.5) [28]. Decĭ mare bine este rugăciunea, şi dătătoare a tuturor bunătăţilor, ca ceea ce curăţăşte pre inimă, întru care Dumnezeŭ să arată credincioşilor.

63. Lucrul smeriteĭ înţelepciuni, de vreme că făcător de înălţime este a fi, şi să iubeşte de Dumnezeŭ, este şi cheltuitor în scurt al tuturor răutăţilor celor noĭ, şi care să urăsc de Dumnezeŭ; Pentru aceasta cu anevoe să agoniseşte. Şi cu lesnire veĭ afla poate întru un om, ale multora fapte bune osebite lucrărĭ, iar căutând întru el miros al smerenieĭ de abea veĭ afla. Şi pentru aceasta trebuinţă este de multă trezvire şi silinţă ca să câştigăm această vistierie. Căcĭ că pentru aceasta şi pre dieavolul, necurat îl grăeşte scriptura, de vreme ce lucrul acesta al smeriteĭ înţelepciunĭ din început l-a lepădat, şi mândriea a iubit, pentru aceasta şi duh necurat în toate scripturele să numeşte. De vreme ce care necurăţie trupească poate a lucra cel fără de trup cu totul şi nematerieaInic? Ce fel era dintru început, şi acum Satana ca necurat să se numească. Bine arătat este că pentru mândrie s-aŭ chemat necuratul; şi din Înger curat şi luminat, spurcat şi necurat s-aŭ arătat. Pentru că necurat e înaintea Domnuluĭ, tot cel înalt cu inima, (Pil.**16**.6) [29], fiindcă întâiul păcat după scriptură, e mândriea" (Sirah **10**.13) [30]. Pentru că aşa mândrul Farson grăia „Pre Dumnezeul tăŭ nu-l ştiŭ, şi pre Israil nu-l voĭ trimite" (Eşire **5**.2) [31].

64. Şi sunt multe lucrările minţiĭ, cele ce pot pre bun dar al smeriteĭ cugetărĭ a mijloci nouă, dacă nu ne vom lenevi de mântuirea noastră: Pomenirea păcatelor, (făcute) cu lucrul, cu cuvântul şi cu gândul, şi altele maĭ multe ne ajută nouă spre smerita cugetare, prin vedere adunându-se. Însă pricinueşte smerenie adevărată şi aceasta: ca cineva îndreptările celor de aproape în fieştecare zi în minte să le învistierească, şi împreună să le potrivească cu ale sale pre ale acelora. Şi aşa văzând mintea prostimea sa, şi cât lipseşte de săvârşirea fraţilor, pământ şi cenuşă pre sine omul să se socotească, şi nu om, ci câine oarecarele, ca cel rămas decât toţĭ oameniĭ ceĭ depre pământ întru toate, şi este maĭ pre urmă.

65. Zice gura luĭ Hristos Iisus, stâlpul Bisericeĭ, Marele Părinte Vasilie, mare bine este spre a nu păcătui, şi în ziua cea viitoare întru acelea a nu cădea, ca după împlinirea zileĭ, a supune judecăţiĭ ştiinţeĭ pre noĭ înşine, şi pre ale noastre toate, ce adecă am greşit, şi ce drept am lucrat. Aceasta şi Iov făcea, şi pentru sine, cât şi pentru fiiĭ săĭ. Căcĭ că ispitele de cuvintele cele în fieşte care zi, în tot ceasul ne luminează.

66. Şi altul iarăşĭ dintru ceĭ înţelepţĭ întru cele Dumnezeeştĭ a zis „începătura roadeĭ e floarea, şi începătura a ceĭ lucrătoare vieţĭ e înfrânarea". Şi aceasta cu măsură şi cumpănă priimind înfrânarea, precum Părinţiĭ învaţă, şi toată ziua ceasurilor celor 12, întru păzirea minţiĭ să petrecem. Pentru că aşa făcând, răutatea cu oreşcare silă, a o stinge şi a o micşora vom putea cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ. De vreme ce silită e petrecerea cea îmbunătăţită, prin care se dă Împărăţiea Cerurilor.

67. Cale spre cunoştinţă este nepătimirea şi smereniea, fără de care nimenea va vedea pre Domnul.

[26] *Amos*, **4**, 12: "Drept aceea, iată ce-ţi voi face, Israele – şi cu de-adinsul îţi voi face aceasta! Pregăteşte-te Israele – să te întâlneşti cu Dumnezeul tău!".

[27] *Cartea Înţelepciunii lui Solomon*, **5**, 17. Referinţă inexactă.

[28] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

[29] *Pildele lui Solomon*, **16**, 5: "Toată lumea semeaţă este urâciune înaintea Domnului; hotărât, ea nu va rămâne nepedepsită".

[30] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **10**, 13: "Începutul păcatului este trufia, şi cel care stăruieşte în ea este ca şi când i-ar ploua urâciune".

[31] *Ieşirea*, **5**, 2: "Faraon însă a zis: Cine este acela Domnul ca să-I ascult glasul şi să dau drumul fiilor lui Israel? Nu-L cunosc pe Domnul şi nu voi da drumul lui Israel".

68. Cela ce nelipsit îşĭ face petrecerile împrejurul celor din lăuntru, întreg înţelege; şi nu numaĭ, ci şi vede, şi de Dumnezeŭ cuvintează, şi să roagă. Şi aceasta este ceea ce grăeşte Apostolul „cu Duhul umblaţĭ, şi pofta trupuluĭ nu o săvârşiţĭ" (Gal.**5**.16) [32].

69. Cela ce nu ştie a călători pre calea cea Duhovnicească, nu face grijire de înţelegerile cele pătimaşe, ci toată îndeletnicirea împrejurul trupuluĭ are, şi saŭ cu Pântecele să îndrăceşte şi nestâmpărat să face, şi să necăjaşte, şi să mânie, şi pomeneşte de răŭ, şi de aicea îşĭ întunecă mintea; saŭ nevoinţă fără de măsură meşteşugeşte, şi îşi turbură cugetul.

70. Cela ce de lucrurile cele lumeştĭ s-aŭ lepădat, adecă, de muere, de banĭ şi de celelalte, pre omul cel din afară l-a făcut călugăr, dar nu încă şi pre cel dinlăuntru. Iar cel ce de înţelegerile cele pătimaşe ale acestora (s-aŭ lepădat) pre omul cel dinlăuntru care este mintea; şi acesta este adevărat călugăr. Şi pre cel din afară om, adecă, cu lesnire cineva îl face călugăr, numaĭ de va vrea; iar a face călugăr pre omul cel dinlăuntru, nu este puţină nevoinţă.

71. Oare cine este în neamul acesta, carele desăvârşit s-a slobozit de înţelegerile cele pătimaşe, şi s-aŭ învrednicit de curata şi nematerialnica rugăciune totdeauna, ceea ce este semn al călugăruluĭ celuĭ dinlăuntru?

72. Multe patimĭ sunt ascunse în sufletele noastre, şi atuncea să vădesc, când pricinele să arată.

73. Nu toată îndeletnicirea pentru trup să o aibĭ, ci hotărăşte-ĭ luĭ după putinţă nevoinţă, şi pre toată mintea ta spre cele dinlăuntru o abate. Pentru că nevoinţa cea trupească, spre puţin este folositoare, iară blagocestiea spre toate este folositoare" (1 Timofteiŭ **4**.8) [33].

74. Pentru nelucrarea patimilor, mândriea să naşte, saŭ pricinele tăindu-se, saŭ draciĭ cu vicleşug depărtându-se.

75. Smereniea şi reaua pătimire, de tot păcatul slobozeşte pre om, una adecă, pre patimile sufletuluĭ, iară ceilaltă pre ale trupuluĭ tăindu-le. Pentru aceasta grăeşte Domnul „Fericiţĭ ceĭ curaţĭ cu inima, că aceea vor vedea pre Dumnezeŭ" (Mat.**5**.8) [34]. Îl văd pre Dânsul singur şi vistierele cele ce sunt întru El, când prin dragoste şi prin înfrânare să curăţăsc pre sine; şi atâta maĭ mult, pre cât curăţeniea o vor întinde.

76. Strejuire a cuvintelor celor pentru toată fapta bună, păzirea minţiĭ este; precum de demult strejarul luĭ David, tăerea împrejur a inimiĭ o arăta maĭ înainte (2Imp.**18**. 24) [35].

77. Precum simţitor, pre cel ce vatămă văzându-l, ne vătămăm, aşa şi cu mintea (înţelege).

78. Precum cel ce a rănit inima pomuluĭ, pre tot l-a uscat; aşa şi la inima omuluĭ înţelege. De aceasta să cade a luoa aminte, de vreme ce furiĭ nu sunt fără de lucru.

79. Domnul vrând a arăta pre toată porunca datornică, iară punerea de fiĭ * oamenilor dăruită prin sângele săŭ, zice „Când toate veţĭ face cele poruncite vouă, ziceţĭ, că robĭ netrebnicĭ suntem, că ce am fost datorĭ a face am făcut" (Luc.**17**.10) [36]. Pentru aceasta nu plată a lucrurilor este Împărăţiea Cerurilor, ci dar al Stăpânuluĭ ce s-aŭ gătit slugilor celor credincioase. Nu îşĭ cere robul ca pre o plată slobozirea, ci mulţimeşte ca un datornic, şi după dar o priimeşte.

80. Hristos a murit pentru păcatele noastre după scripturĭ, şi celor ce slujesc luĭ bine, slobozeniea le dărueşte; Pentru că zice „Bine slugă bună şi credincioasă, preste puţin aĭ fost credincios, preste

[32] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 16: "Zic dar: În Duhul să umblaţi şi să nu împliniţi pofta trupului".
[33] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 8: "Căci deprinderea trupească la puţin foloseşte, dar dreapta credinţă spre toate este de folos, având făgăduinţa vieţii de acum şi a celei ce va să vină".
[34] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".
[35] *A doua Carte a Regilor*, **18**, 24: "David şedea atunci între cele două porţi; iar straja se suise pe acoperişul porţii, pe zid, şi, ridicându-şi ochii, a văzut pe cel ce venea şi a strigat şi a zis către rege: «Iată un om vine în fugă»".
* *punerea de fii*, înfierea, apare şi în *Biblia* de la 1688.
[36] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 10: "Aşa şi voi, când veţi face toate cele poruncite vouă, să ziceţi: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem".

multe te voiŭ pune, intră întru bucuriea Domnuluĭ tăŭ" (Mat.25.21)[37]. Însă nu încă slugă credincioasă este cel ce se razemă de goală cunoştinţa; ci cel ce crede prin ascultare luĭ Hristos celuĭ ce a poruncit.

81. Cela ce pre Stăpânul cinsteşte, pre cele poruncite face; Iar greşind saŭ neascultând, rabdă ca pre ale sale pre cele ce ĭĭ vin asupră. Iubitor de învăţătură fiind, fă-te şi iubitor de osteneală, pentru că cunoştinţa cea goală, înalţă pre om.

82. Ispitele cele ce se întâmplă nouă cu neaşteptare, prin rânduială ne învaţă pre noĭ a fi iubitorĭ de osteneală.

83. Osebită este adecă, lumina steleĭ cea împrejurul eĭ; Iar a cinstitoruluĭ de Dumnezeŭ, şi a celuĭ Ce se teme de Dumnezeŭ, osebită ĭi este prostimea şi smereniea. De vreme ce nicĭ un semn altul de cunoştinţă şi de arătare, are a fi din fire Ucenicilor luĭ Hristos precum înţelegerea cea smerită şi chipul cel prostatic. Şi aceasta pretutindenea o strigă cele Patru Evangheliĭ. Iar cel ce nu este aşa, adecă, nu cu smerenie vieţueşte, cade din partea celuĭ ce s-a smerit pre sine de bună voe până la cruce şi moarte, şi care e Făcător şi puitor de Lege al Dumnezeiştilor poruncĭ.

84. „Ceĭ ce însetaţĭ zice, mergeţĭ la apă" (Isa. 55.1)[38]. Iar ceĭ ce însetoşaţĭ de Dumnezeŭ, mergeţĭ spre curăţeniea cugetuluĭ. Însă cel ce înalt prin această sboară, trebue şi către pământul micşorăriĭ sale a căuta; pentru că nimenea e maĭ înalt, decât cel smerit. Pentru că precum nefiind lumina de faţă, neguroase sunt toate şi întunecate, aşa şi smerita cugetare nefiind de faţă, toate sârguirele noastre cele după Dumnezeŭ, deşarte sunt şi zadarnice.

85. „Iar sfârşitul a tot cuvântul auzĭ: de Dumnezeŭ teme-te, şi poruncile luĭ le păzeşte" (Ecl.12.13)[39], şi gânditor şi simţitor. Pentru că dacă gânditor veĭ sili pre sine spre acestea a le păzi, de puţine orĭ veĭ avea trebuinţă de ostenelele cele simţitoare spre acestea. Că zice David „ca să fac voia Ta Dumnezeul meŭ am voit, şi Legea Ta în mijlocul pântecelui meŭ" (Ps.39.11)[40].

86. Dacă nu în mijlocul pântecelui, adecă în mijlocul inimeĭ ar face omul voia şi Legea luĭ Dumnezeŭ, nicĭ din afară poate cu lesnire a o face aceasta. Şi va grăi către Dumnezeŭ, cela ce nu să trezveşte şi nebăgătorul de samă „căile Tale a le şti nu voesc" (Iov 21.14)[41]: Cu adevărat, pentru lipsirea Dumnezeeştiĭ strălucirĭ; Căreia cel ce se împărtăşeşte nu e neadeverit, ci şi întărit îndestul se va face întru cele Dumnezeeştĭ.

87. Pentru că, precum sarea cea simţită, şi pre pâine îndulceşte şi pre toate bucatele, şi neputrede pre oarecare le face, adecă din cărnurĭ, şi stătătoare la multă vreme le păzeşte, şi pre toată împuţiciunea o răsipeşte; aşa şi pentru păzirea minţiĭ, de dulceaţa cea gânditoare şi de minunata lucrare în inimă înţelege. Pentru că îndulceşte înDumnezeit, şi pre omul cel din afară şi pre cel dinlăuntru, şi pre împuţiciunea gândurilor celor viclene o goneşte, şi petrecătorĭ pre noĭ ne păzeşte întru cele bune (adecă fapte bune).

88. Din asupreală *, multe gândurĭ; iar dintru acestea, vicleana faptă cea simţitoare. Şi cela ce cu Iisus pre cea dintâĭ îndată o stinge, de celelalte a scăpat, şi cu cunoştinţă Dumnezeiască şi cu dulceaţă se va îmbogăţi, prin care va afla pre Dumnezeŭ, cel ce este pretutindenea; şi întru acesta oglinda minţiĭ răzămându-o să luminează totdeauna, după asemănarea sticleĭ ceĭ curate, şi a soareluĭ celuĭ simţitor. Şi atuncea să odihneşte mintea, ca ceea ce a ajuns la margenea celor dorite, despre toate celelalte oarecare videniĭ ce este întru sine.

[37] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 21: "Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău".

[38] *Isaia*, **55**, 1: "Cei ce sunteţi însetaţi, mergeţi la apă, şi cei care nu aveţi argint, mergeţi de cumpăraţi şi mâncaţi, mergeţi şi cumpăraţi fără de argint şi fără preţ vin şi grăsime".

[39] *Ecclesiastul*, **12**, 13: "Iată pe scurt; tot ceea ce ai auzit, aceasta este: Teme-te de Dumnezeu şi păzeşte poruncile Lui! Acesta este lucru cuvenit fiecărui om".

[40] *Psalmii*, **39**, 11: "În capul cărţii este scris despre mine. Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit şi legea Ta înlăuntrul inimii mele".

[41] *Cartea lui Iov*, **21**, 14: "Şi tocmai ei ziceau lui Dumnezeu: «În lături de la noi! Nu vrem deloc să cunoaştem căile Tale!»".

* *asupreală*, forma populară şi veche de la *asuprire*, prigonire, chinuire, oprimare, DEX, *ed. cit.*, p. 67.

89. De vreme ce tot gândul prin nălucirea oareşcărora simţitoare lucrurĭ intră în inimă, atuncea lumina Dumnezeireĭ cea fericită o luminează pre minte, când cu totul ar fi slobodă despre toate chipurile cele simţitoare, şi neînchipuită dintru acelea s-ar face. De vreme ce strălucirea aceea, după lipsirea tuturor înţelegerilor să iveşte minţiĭ ceĭ curate.

90. Precât cugetuluĭ desăvârşit iĭ iaĭ aminte, dupre atâta cu dorire caldă, te veĭ ruga luĭ Iisus. Şi precât iarăşĭ pre cuget cu negrijire îl cerceteză, dupre atâta şi de Iisus te veĭ depărta; Şi precum cea maĭ întâĭ, desăvârşit pre văzduhul cugetuluĭ îl luminează, aşa şi a să abate de la trezvire şi de la rugăciunea cea dulce a luĭ Iisus, a întuneca pre aceasta are fire cu totul cea de a doua; Întrucât a fi din fire lucrul întru acest fel precum am zis, şi întru altfel nu este. Şi aceasta, cu iscusul o veĭ pricepe prin lucrul ispitireĭ; De vreme ce nu are fire bunătatea, şi maĭ vârtos una ca aceasta născătoare de lumină şi frumoasă lucrare, fără numaĭ prin iscus a să învăţa.

91. Cu dor oarecarele adecă, plin de dulceaţă şi de bucurie, a chema des pre Iisus pricină este a fi văzduhul inimeĭ plin de bucurie şi de linişte, dintru cea desăvârşită luoare aminte. Iar desăvârşit a să curăţi inima, pricină este Iisus Hristos. Fiul luĭ Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ, pricina şi Făcătorul tuturor celor bune. Pentru că zice „Eŭ sunt Domnul Dumnezeŭ cel ce fac pace" (1 Corint, **14**.33)[42].

92. Facerile de bine priimind sufletul şi îndulcindu-se de la Iisus cu oareşcare bucurie şi dragoste, prin mărturisire Făcătoruluĭ de bine iĭ răsplăteşte; mulţămindu-ĭ şi chemându-l cu bucurie pre Cel ce îl împacă pre dânsul, şi în mijlocul luĭ gânditor văzându-l pre Dânsul, răsipind nălucirele duhurilor vicleşuguluĭ.

93. „Şi aŭ privit, zice David, ochiul meŭ cel gânditor, întru vrăjmaşiĭ mei ceĭ gânditorĭ, şi întru ceĭ ce se scoală asupră, şi viclenesc, va auzi urechea mea" (Ps. **91**.11)[43]. „Şi răsplătirea păcătoşilor am văzut de la Dumnezeŭ întru mine făcându-se (Ps. **90**.3)[44]. Însă nălucirĭ oareşicare nefiind în inimă, întru cea după fire stă mintea, gata fiind a să porni spre toată vederea cea frumoasă Duhovnicească şi de Dumnezeŭ iubită.

94. Decĭ aşa precum am zis, aŭ fire a fi, una alteia împreună alcătuitoare, şi trezvirea şi rugăciunea luĭ Iisus. Pentru că cea desăvârşit luare aminte a rugăciuneĭ ceĭ dese, iar rugăciunea iarăşĭ a trezvireĭ ceĭ desăvârşit în minte, şi a luoriĭ aminte e pricina.

95. Prea bun povăţuitor, şi al trupuluĭ şi al sufletuluĭ, e pomenirea morţiĭ cea neuitată. Şi aceea pre cele din mijloc toate trecându-le cu vederea, pre ea pururea a o vedea înainte, şi pre însuşĭ patul întru carele trăgând de moarte vom zăcea despărţindu-ne cu trupul. ş.c.l.

96. Nu este cu putinţă fraţilor, somn a priimi, cel ce voeşte de-a pururi a petrece nerănit. Pentru că nevoe este din două una, saŭ a cădea şi a peri, de fapte bune desgolindu-se, saŭ totdeauna întrarmat * a sta cu mintea; pentru că şi vrăjmaşul stă pururea împreună cu întrarmarea sa.

97. Să face oareşcare aşezare Dumnezeiască în mintea noastră, din deasa pomenire a Domnuluĭ nostru, şi din chemarea luĭ cea deasă, de nu ne-am lenevi despre rugăciunea cea deasă către Hristos cea în minte, şi despre trezvire deasă, şi despre lucrul cel desăvârşitor care să face prin stare. Ci cu adevărat lucrul acesta pururea şi de asemenea l-am avea săvârşindu-se, cu aprinderea inimeĭ strigând, ca să luom pe Prea Sfântul nume a luĭ Iisus în mijloc. Pentru că desimea şi întru bunătate şi întru răutate este maică a deprinderiĭ; însă ea ca o fire de aicea stăpâneşte. Şi întru una ca această aşezare mintea făcându-se, caută pre războinicĭ, precum câinele cel Laconicesc pre epurĭ în desişurĭ. Pentru că aşa şi mintea pre gândul cel viclean îl cearcă, şi acela adecă ca să-l mănânce, iar ea pentru ca să-l strice.

---

[42] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **14**, 33: "Pentru că Dumnezeu nu este al neorânduielii, ci al păcii".

[43] *Psalmii*, **91**, 11: "Şi a privit ochiul meu către vrăjmaşii mei şi pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea, îi va auzi urechea mea".

[44] *Idem*, **90**, 3: "Că El te va izbăvi din cursa vânătorilor şi de cuvântul tulburător".

* *întrarmat* şi *întrarmare*, formă veche şi populară, înarmat, înarmare de la *întru+armă*.

98. Când şi de câte ori se întâmplă a să înmulţi întru noĭ gândurile cele viclene, chemarea Domnuluĭ nostru Iisus Hristos să o punem în mijlocul acestora; şi vom vedea pre acestea îndată ca fumul în văzduh risipindu-se, precum iscusul a învăţat. Şi mintea singură rămâind, atuncea iarăşĭ să o începem pre deasa luoare aminte şi chemarea. Şi de câte orĭ din răsipire aceasta am pătimi, aşa să facem.

99. Pentru că precum nu este cu putinţă, gol în războiŭ a intra, saŭ a înota noian mare cu îmbrăcăminte, saŭ a vieţui fără a răsufla, aşa cu neputinţă este fără de smerenie, şi fără de rugăciunea cea deasă către Hristos pre războiul cel gânditor ascund a-l deprinde, şi cu meşteşug pe acestea a le goni şi a le tăia.

100. Marele prea lucrătorul David zice „stăpânirea mea către tine voiŭ păzi" către Domnul grăind. Întrucât a să păzi întru noĭ ţinerea linişteĭ ceĭ din inimă, dintru care se nasc toate faptele cele bune, prin a ne ajutora noĭ de la Domnul ni se pricinueşte, de la cela ce poruncile a dat, şi de la noĭ pre vicleana uitare o goneşte, neîncetat de noĭ chemându-se, pre ceea ce este stricătoare maĭ ales linişteĭ inimeĭ precum apa foculuĭ. Pentru aceasta O! Călugăre, să nu adormĭ spre moarte din lenevire, ci cu numele luĭ Iisus bate pre războinicĭ. Şi precum oarecarele Înţălept a grăit: „Numele luĭ Iisus să se lipească de suflarea ta, şi atunce veĭ cunoaşte folosul linişteĭ".

101. Când Dumnezeeştilor şi Prea curatelor luĭ Hristos Taine, a Mareluĭ Dumnezeŭ şi Împăratuluĭ nostru, cu frică şi cu cutremur ne vom învrednici noĭ nevredniciĭ, atuncea maĭ vârtos trezvirea, şi păzirea şi luoarea aminte a minţiĭ să o arătăm, ca să mistuească păcatele noastre, şi pre întinăciunele cele micĭ şi pre cele marĭ, focul cel Dumnezeesc, adecă Trupul Domnuluĭ nostru Iisus Hristos. Pentru că intrând în noĭ, îndată izgoneşte duhurile vicleşuguluĭ din inimă, şi păcatele cele adăogate nouă ni le iartă, şi rămâne atuncea mintea fără de supărarea gândurilor cele viclene. Şi dacă după aceasta vom păzi mintea cu de-adinsul, şi vom sta în uşa inimeĭ noastre, când iarăşĭ ne-am învrednici acestora, maĭ mult şi maĭ vârtos străluceşte pre minte, şi în chipul steliĭ o lucrează pre ea Dumnezeescul Trup.

102. Uitarea ştie a stinge pre păzirea minţiĭ, precum apa pre foc. Iar rugăciunea cea neîncetată a luĭ Iisus, până la sfârşit o cheltueşte pre aceasta din inimă, împreună ajutorind trezvirea cea întinsă. Pentru că are trebuinţă rugăciunea de trezvire, precum făclioara inimiĭ de sfeşnic.

103. A osteni să cuvine, şi cu durere a ne griji pentru păzirea celor cinstite; însă cinstite cu adevărat sunt, cele ce ne păzesc pre noĭ de toată răutatea cea simţitoare şi gânditoare. Iar acestea sunt: păzirea minţiĭ, împreună cu chemarea luĭ Iisus Hristos şi a privi de-a pururea întru adâncul inimeĭ, şi a linişti pururiea cu cugetul, ca aşa să zic, şi despre gândurile cele ce se par drepte a fi, şi a ne sârgui deşerţĭ de gândurĭ a ne afla, pentru ca să nu ne înşale furiĭ. Şi deşi ostenim cu inima aşteptând, însă aproape este mângâerea.

104. Inima care nelipsit este păzită, şi nu priimeşte feţele, chipurile şi nălucirele întunecatelor şi viclenelor duhurĭ, naşte dintr-însa gândurĭ cu vedere strălucitoare. Pentru că precum cărbunele naşte văpae, cu mult maĭ vârtos Dumnezeŭ carele lăcueşte în inimă de la Sfântul Botez, dacă află văzduhul cugetuluĭ nostru curat de vânturile vicleşuguluĭ, şi de strejuirea minţiĭ strejuindu-se, aprinde partea noastră cea socotitoare spre vedere, precum văpaea pre lumânare.

105. Căcĭ că să cuvine pururea a învârti întru încăperea inimiĭ numele luĭ Iisus Hristos precum fulgerul să învârteşte în văzduhul tăriei, ploaie vrând a fi. Pentru că aceasta o ştiŭ cu de-adinsul ceĭ ce aŭ iscusul minţiĭ şi al războiuluĭ celuĭ dinlăntru. Precum prin rânduiala cea ostăşască, aşa să cuvine a ne lupta întru războiul cel gânditor. Întâĭ luoarea aminte; a doua, pre vrăjmaşul gând carele a venit cunoscându-l, cu cuvinte de blestem şi cu mânie pre acesta în inimă să-l lovim; al treilea, îndată a ne ruga asupra luĭ, întorcându-ne inima prin chemarea luĭ Iisus Hristos. Ca îndată să se răsipească drăcescul chip, ca să nu urmeze mintea în urma aceşteĭ nălucirĭ, ca un prunc înşălându-se de la oarecarele făcător de comediĭ.

106. Să ne ostenim ca David, strigând: Doamne Iisuse Hristoase să amorţască gâtlejul nostru, iar ochiĭ noştri ceĭ gânditorĭ, să nu înceteze din a nădăjdui spre Domnul Dumnezeul nostru (Ps. **68**.4)[45].

[45] *Psalmii,* **68**, 4: "Ostenit-am strigând, amorţit-a gâtlejul meu, slăbit-au ochii mei nădăjduind spre Dumnezeul meu".

107. De pilda Judecătoruluĭ nedreptățiĭ pururea aducându-ne aminte, pre care o aŭ zis Domnul spre învățătura noastră, că să cuvine nouă totdeauna a ne ruga, şi a nu ni să supăra, şi vom afla dobândă şi izbândă" (Luca, **18**.1-8)[46].

108. Precum cel ce priveşte la soare, cu neputință este a nu-şĭ străluci din destul vederile, aşa cel ce pururea să pleacă întru văzduhul inimeĭ sale, cu neputință este a nu să lumina.

109. Precum este cu neputință întru această vieață de acum, a vieţui fără de a mânca şi a bea, aşa cu neputință este sufletuluĭ fără de păzirea mințiĭ şi curățeniea inimeĭ, ceea ce este şi să grăeşte trezvire, întru ceva Duhovnicesc şi plăcut luĭ Dumnezeŭ a ajunge, saŭ a să slobozi de păcatul cel gânditor, deşi să sileşte cineva pre sine a nu păcătui cu lucrul, de frica muncilor.

110. Însă şi ceĭ ce de la păcatul cel după lucrare să depărtează cu vreo silă, fericiţĭ sunt, şi înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a îngerilor şi a oamenilor: pentru că „silitorĭ aĭ Împărățieĭ Cerurilor să află" (Mat. **11**.12)[47].

111. Aceasta este mirarea folosințeĭ mințiĭ a ceĭ din linişte: că toate păcatele cele ce bat maĭ întâĭ în minte prin gândurĭ numaĭ, întrucât de s-ar priimi de la cuget s-ar face simțitoare şi grose greşale, pre toate le tae fapta bună cea gânditoare trezvitoare, în omul nostru cel dinlăuntru; nelăsându-le pre acestea a intra înlăuntru şi a să face lucrurile rele, prin plecarea şi sprijineala Domnuluĭ nostru Iisus Hristos.

112. Chip al nevoințeĭ ceĭ din afară simțitoare şi trupeştĭ este aşezământul cel vechiŭ; Iar Sfânta Evanghelie, ceea ce este cel noŭ, chip e al luăriĭ aminte, adică a curățenieĭ inimeĭ. Şi precum cel vechiŭ nu săvârşa, nicĭ făcea deplin pre omul dinlăuntru întru cinstirea luĭ Dumnezeŭ „Că pre nimenea, aŭ zis Apostolul, Legea aŭ săvârşit" (Evr. **7**.19)[48], ci singure păcatele cele groase le oprea; pentru că decât a opri nu scoate ochiul şi dintele aproapeluĭ, aceea şi gândurile din inimă a le tăia, care este poruncirea Evanghelieĭ, şi pre aducerile aminte cele viclene, maĭ mare este spre curățeniea sufletuluĭ. Aşa să înțelegĭ şi pentru dreptatea şi nevoința cea trupească: pentru post grăesc, înfrânare, culcare pe jos, privighere, stare, şi pentru celelalte care sunt împrejurul trupuluĭ; şi partea cea pătimaşă a trupuluĭ o fac a linişti despre păcatul cel după lucrare; negreşit precum am zis pentru aşezământul cel vechiŭ. Bune fiind adică şi acestea, pentru că pedepsirĭ sunt ale omuluĭ celuĭ din afară, şi păzitorĭ despre răutățile cele după lucrare, dară nu şi opritoare a păcatelor celor după cuget; adecă a ne schimba pre noĭ cu Dumnezeŭ desăvârşit, de pizmă, de mânie şi de celelalte (răutățĭ).

113. Iară curățeniea inimeĭ, adecă păzirea mințiĭ, a căruia chip e aşezământul cel noŭ, dacă adecă precum se cuvine de noĭ să păzeşte, toate patimile şi toate relele din inimă le tae, şi împrotivă aduce bucurie, bună nădejde, umilință, plângere, lacrămă, cunoştință de noĭ înşine, şi a păcatelor noastre, dragoste nemărginită, şi spre Dumnezeŭ şi spre oamenĭ, şi dorire Dumnezeiască din inimă.

114. Precum nu este putință a nu tăia pre văzduhul acesta cel ce umblă pre pământ, aşa cu neputință este a nu să lupta inima omuluĭ de-a pururea de la dracĭ, saŭ şi de la eĭ prin ascuns a să lucra, măcar deşi ar avea multă nevoință trupească.

[46] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 1-8:
"1. Şi le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna şi să nu-şi piardă nădejdea,
2. Zicând: Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea şi de om nu se ruşina.
3. Şi era, în cetatea aceea, o văduvă, care venea la el, zicând: Fă-mi dreptate față de potrivnicul meu.
4. Şi un timp n-a voit, dar după acestea a zis întru sine: Deşi de Dumnezeu nu mă tem şi de om nu mă ruşinez.
5. Totuşi, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă supere.
6. Şi a zis Domnul: Auziți ce spune judecătorul cel nedrept?
7. Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleşilor Săi care strigă către El ziua şi noaptea şi pentru care El rabdă îndelung?
8. Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ?"

[47] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 12: "Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se ia prin străduință şi cei ce se silesc pun mâna pe ea".

[48] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 19: "Căci Legea n-a desăvârşit nimic, iar în locul ei îşi face cale o nădejde mai bună, prin care ne apropiem de Dumnezeu".

115. Dacă voeşti întru Domnul nu prin părere, a fi călugăr, bun, blând, şi cu Dumnezeŭ totdeauna unit, ci şi întru adevăr şi cu lucrul unul ca acesta a fi, cu toată puterea stărueşte-te a trece pre fapta bună cea luotoare aminte, ceea ce este păzirea minţiĭ, ferirea, săvârşirea minţiĭ, liniştea cea dulce a inimeĭ nenălucită, fericita aşezare a sufletuluĭ, lucru ce nu întru mulţĭ se află.

116. Fapta cea bună a luoriĭ aminte, să grăeşte înţelepciune gânditoare. Şi călătoreşte pre aceasta întru multă trezvire, şi cu ferbinte osârdie, împreună cu rugăciunea luĭ Iisus, cu smerenie, cu desime, şi cu tăcerea buzelor celor simţitoare şi a celor gânditoare, împreună cu înfrânarea mâncărilor şi a băuturilor, şu cu depărtarea de tot lucrul păcătos. Călătoreşte pre această cale a cugetuluĭ, cu ştiinţă prin înţelegere, şi aceasta te va învăţa cele ce nu le ştieĭ. Şi învăţa-te-veĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, şi veĭ cunoaşte, şi lumina-te-va şi te va înţelepţĭ; Şi cele ce maĭ întâĭ a le luoa în minte, cu neputinţă le aveĭ, când umblaĭ întru întunerecul patimilor, şi al lucrurilor celor întunecate, şi eraĭ cufundat întru adâncul uităriĭ şi al turburăriĭ cugetelor.

117. Precum văile cu belşug înmulţesc grâul, aşa aceasta va înmulţi în inima ta tot binele, şi maĭ vârtos Domnul nostru Iisus Hristos le va da ţie pre acestea, fără de carele nu putem face nimic. Şi întâĭ, adecă scară o veĭ afla pre aceasta, iar apoĭ carte, în care veĭ ceti; apoĭ sporind înainte, o veĭ afla pre ea Cetate, Ierusalim Ceresc, şi pre Hristosul luĭ Israil, Împăratul Puterilor, îl veĭ vedea gânditor, împreună cu Născătorul Săŭ cel de o fiinţă Tatăl, şi împreună cu Închinatul Sfântul Duh.

118. Prin nălucire minciunoasă pururea ne îndeamnă pre noĭ ca să păcătuim, draciĭ. Pentru că prin nălucirea iubireĭ de argint şi a câştiguluĭ, pre ticălosul Iuda l-aŭ făcut să vânză pre Dumnezeul şi Domnul tuturor; Iară prin minciună ca în loc de odihnă trupească, cinste, dobândă şi slavă, cu sugrumare pre el l-a îmbrăcat, şi veşnică moarte i-aŭ pricinuit luĭ, cu totul împrotivă năluciriĭ lor, a asupreleĭ grăesc, răsplătindu-ĭ ticăloşiĭ.

119. Vezĭ cum prin nălucire mincinoasă şi deşarte făgăduinţe, ne surpă pre noĭ vrăjmaşi mântuireĭ noastre. Şi însuşĭ Satana, prin aşa chip dintru înălţime ca fulgerul s-a aruncat de-o-potrivă cu Dumnezeirea nălucindu-se. Tot aşa şi pre Adam îl desparţi de Dumnezeŭ, cu vrednicie Dumnezeiască nălucindu-l pre dânsul. Şi aşa pre toţĭ cariĭ greşesc, a-ĭ înşela obişnueşte mincinosul şi vicleanul vrăjmaş.

120. Ne amărâm adecă cu inima din veninurile gândurilor vicleşuguluĭ, când de la luoarea aminte şi de la rugăciunea luĭ Iisus spre mult din uitare lenevindu-ne ne ducem; Dară ne îndulcim iarăşĭ întru simţirea inimeĭ cu dulceaţă oareşcare de veselie fericită, când cele înainte grăite, cu tărie şi cu osârdie întru prăvăliea cugetuluĭ cu sârguinţă prin dorire Dumnezeiască le săvârşim. Pentru că atuncea nu pentru altceva cu liniştea inimeĭ, împreună cu oarecare dragoste a umbla ne osârduim, ci numaĭ pentru a sa dulce desfătare şi veselie care e în suflet.

121. Ştiinţă a ştiinţelor, şi meşteşug al meşteşugurilor, meşteşugul gândurilor celor făcătoare de rele este. Dar este prea bun chip şi meşteşug al acestora, aceea: ca în Domnul a vedea nălucirea asupreleĭ, şi a păzi cugetul totdeauna curat, precum pre ochiul cel simţitor îl păzim, şi iute cu dânsul vedem pe ceea ce vine să-l lovească pre el din întâmplare, şi cât ne este puterea, tot aţăpocul îl oprim din el ca să nu-l vatăme.

122. Precum nu va naşte zăpada văpae, saŭ apa nu va naşte foc, saŭ spinul smochine; aşa nu va fi slobodă inima a tot omul de drăceştile gândurĭ, de cuvinte şi de lucrurĭ, de nu va curăţi pre cele dinlăuntru, şi trezvire prin rugăciunea luĭ Iisus va împreuna cu trezvire, şi de nu va agonisi smerenie şi linişte sufletească, îndreptând şi grăbindu-se cu multă osârdie şi călătorind. Ci sufletul cel ce nu-şĭ ia aminte de sine, negreşit va fi sterp de toată înţelegerea cea bună şi desăvârşit, precum muşcoiul cel neroditor, întru carele nu este pricepere a înţelepciuneĭ ceĭ Duhovniceştĭ. Cu adevărat pacea sufletuluĭ este lucru dulce, chemarea Numeluĭ luĭ Iisus, şi deşertare a înţelegerilor celor pătimaşe.

123. Când răŭ se va uni sufletul împreună cu trupul, atuncea amândoĭ împreună zidesc cetatea măririeĭ deşarte, şi turnul mândrieĭ, şi pre gândurile cele necurate (fac) ca să locuească întru eĭ. Iară

Domnul prin înfricoşarea gheniĭ, pre unirea lor o amestecă şi o rumpe. Streine şi împrotivnice trupuluĭ, pre stăpânul suflet a grăi şi a înţelege silindu-l; dintru care frică, şi despărţire lor li să întâmplă. „Pentru că înţelegerea trupuluĭ vrăjmaşe e la Dumnezeŭ, şi nu să supune legeĭ luĭ Dumnezeŭ" (Rom.**8**.7)[49].

124. Lucrurile noastre cele din fieştecare zi, să cuvine a le cumpăni în fieştecare ceas, şi a lua aminte pre cât ne este puterea, şi negreşit a le face uşoare sara prin pocăinţă, dacă voim împreună cu Dumnezeŭ răutatea a o birui. Şi a socoti să cuvine, de săvârşim după Dumnezeŭ toate lucrurile noastre cele simţite şi văzute înaintea luĭ Dumnezeŭ, şi numaĭ pentru Dumnezeŭ singur, ca nu despre simţirĭ fără de socoteală să ne furăm.

125. Pentru că dacă în toate zilele am dobândi împreună cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, cea dintru trezvirea noastră dobândă, nu suntem datorĭ cu negrijire a petrece, şi a ne păgubi prin multe împreună vorbirĭ de primejdie; Ci mai vârtos a defăima să cuvine cele deşarte, pentru cea iubită dulce dobândă şi frumuseţa bunătăţiĭ.

126. Cu dreptul după fire, precum de la Dumnezeŭ s-aŭ zidit, datorĭ suntem a porni cea întreită parte a sufletuluĭ. Zic, să pornim pre iuţime, împrotiva omuluĭ nostru celuĭ din afară, şi a şarpeluĭ Sataniĭ „Mânieaţi-vă, zice, şi nu greşiţĭ" (Ps.**4**.4)[50] asupra păcatuluĭ, adecă asupra noastră înşine şi asupra dieavoluluĭ, ca să nu păcătuiţĭ luĭ Dumnezeŭ. Iară partea ce poftitoare, să cade să o pornim, şi către Dumnezeŭ şi către fapta bună. Iară pre cea cuvântătoare, să o punem stăpână asupra amândorora acestora, cu înţelepciune şi cu ştiinţă a le porunci, a le sfătui, şi a le pedepsi, şi aspru a stăpâni, ca un Împărat stăpânindu-şĭ pe slugĭ. Şi atuncea după Dumnezeŭ, cuvântul cel întru noĭ, pre acestea le chiverniseşte; deşi asupra cuvântuluĭ patimile să ridică, dar a stăpâni cuvântul preste acestea, să-l punem. Pentru că zice Fratele Domnuluĭ „Dacă cineva în cuvânt nu greşeşte, acesta e bărbat desăvârşit" (Iacov, **3**.2)[51] ş.c.l. De vreme ce întru adevăr să zic, tot păcatul şi fărădelegea, prin aceste treĭ părţĭ să face; şi toată fapta bună şi dreptatea, iarăşĭ prin aceste treĭ (părţĭ) singure să săvârşaşte.

127. Atuncea mintea să întunecă şi neroditoare rămâne, când Călugărul saŭ cuvinte lumeştĭ va grăi, saŭ în cuget cu acestea va vorbi, saŭ întru oarecare simţitoare trupul împreună cu mintea în deşert s-ar îndeletnici, saŭ deşărtăciunelor s-ar da pre sine. Pentru că întru această întâmplare îndată şi numaidecât, pierde ferbinţala şi umilinţa, şi pre cea întru Dumnezeŭ îndrăsneală şi cunoştinţă. Fiindcă precât luom aminte minţiĭ ne luminăm, şi precât nu luom aminte minţiĭ, ne întunecăm.

128. Pentru că cel ce goneşte şi caută cu osârdie în fieştecare zi pacea şi liniştea minţiĭ, acesta cu lesnire va defăima tot lucru simţit, ca nu în deşert să se ostenească. Iar de îşi amăgeşte pre a sa ştiinţă, amar va dormi întru moartea uităriĭ, întru care dreptul David să roagă să nu adoarmă (Ps.**12**.4)[52]. Că zice Apos „Cel ce ştie bine a face, şi nu face, păcat e luĭ (Iac.**4**.17)[53].

129. Însă vine mintea din lenevire, iarăşĭ întru aşa rânduială şi trezvire, dacă iarăşĭ sârguirea ar nemeri; şi dacă lucrarea minţiĭ noastre, întru sârguire ferbinte iarăşĭ o vom pune.

130. Nu va trece înainte Asinul cel de moară din ocolirea întru care s-a legat, nicĭ mintea va trece înainte întru fapta bună cea făcătoare de săvârşire, neîndreptând pre cele dinlăuntru eĭ. Pentru că pururea e oarbă cu ochiĭ ceĭ dinlăuntru, neputând a vedea şi pre fapta bună şi pre Iisus cela ce o luminează.

---

[49] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 7: "Fiindcă dorinţa cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate".

[50] *Psalmii*, **4**, 4: "Mâniaţi-vă, dar nu greşiţi; de cele ce ziceţi în inimile voastre, întru aşternuturile voastre, vă căiţi".

[51] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **3**, 2: "Pentru că toţi greşim în multe chipuri; dacă nu greşeşte cineva în cuvânt, acela este bărbat desăvârşit, în stare să înfrâneze şi tot trupul".

[52] *Psalmii*, **12**, 4: "Caută, auzi-mă, Doamne, Dumnezeul meu, luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm întru moarte".

[53] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **4**, 17: "Drept aceea, cine ştie să facă ce e bine şi nu face, păcat are".

131. Cal adecă oareşĭcarele semeţ şi nedomolit, saltă cu frumuseţa pre călăreţ priimindu-l. Iar mintea veselindu-să se va veseli întru lumina Domnuluĭ intrând, dacă întru dimineţĭ de înţelegerĭ slobozindu-se (Ps.5.3) [54]. Merge-va din puterea filosofieĭ ceiĭ lucrătoare a minţiĭ, însuşĭ pre sine deşteptându-se a privi către puterea negrăitelor bunătăţĭ. Iar când în inimă va primi nemăsuratul adânc de Dumnezeeştĭ înţelegerĭ, arăta-se-va minţii, pre cât e cu putinţă, în inimă Dumnezeul Dumnezeilor, iară mintea spăimântându-se slăveşte cu dragoste pre Dumnezeu, carele şi să vede şi vede, şi mântueşte pre cel ce priveşte aşa la Dânsul.

132. Adâncime înaltă va vedea, linişitea inimeĭ îndreptându-se cu cunoştinţă, şi prea minunata va auzi de la Dumnezeŭ urechea linişteĭ minţiĭ.

133. Călătorul adecă, cale îndelungată şi cu anevoe umblată, şi grea, a umbla începând, şi rătăcire prepuind când se va întoarce, semne oarecare şi povăţuirĭ întru călătoriea sa va înfige, cele ce îi pricinuesc luĭ lesne întoarcerea cea spre a le sale. Iar bărbatul cel ce cu trezvire călătoreşte, cuvinte va înfige (auzite de la Sfinţii Părinţĭ) însăşĭ aceea şi el prepuind.

134. Ci călătorul adecă, a să întoarce de unde a eşit, pricină îĭ este de bucurie; Iară celuĭ ce se trezveşte, a să întoarce spre cele dinapoĭ, pieire e a sufletuluĭ celuĭ cuvântător, şi semn al depărtăriĭ de lucrurile şi cuvintele şi gândurile cele plăcute luĭ Dumnezeŭ. Şi va avea în vremea somnuluĭ celuĭ purtător de moarte al sufletuluĭ, pre cuvinte ca pre nişte boldurĭ deşteptându-l pre el, prin pomenire, de multa întunecare şi trândăvie, care i s-a întâmplat luĭ din negrijire.

135. Întru necazurĭ, slăbiciunĭ de suflet şi desnădăjduirĭ căzând noĭ, ni să cuvine a face întru înşine pre cea a luĭ David, a vărsa inima noastră către Dumnezeŭ, şi rugăciunea şi necazul nostru, precum este, Domnuluĭ a-l vesti (Ps.**141**.2) [55]. Pentru că ne mărturisim luĭ Dumnezeŭ, ca celuĭ ce poate cu înţelepciune pre cele ale noastre a le ocârmui; şi necazul dacă e spre folos, a-l face maĭ uşor şi a ne izbăvi pre noĭ de pierzătoarea şi stricătoarea întristare.

136. Iuţimea afară de fire, împrotiva oamenilor pornindu-se, întristare nu după Dumnezeŭ, şi mâhnire asemenea, stricătoare este ale celor bune şi cunoscătoare gândurĭ, pre care Domnul, prin mărturisire răsipindu-le, bucurie sălăşlueşte.

137. Iar pre gândurile cele ce staŭ şi sunt înfipte în inimă şi nevrând noĭ, are fire rugăciunea luĭ Iisus împreună cu trezvirea, dintru adâncurile cugetuluĭ inimeĭ a le şterge.

138. Însă uşurare şi bucurie vom afla, făcându-ne întru necazul gândurilor celor multe necuvântătoare, când întru adevăr ne vom prihăni pre înşine şi fără de patimă, saŭ a vesti toate Domnuluĭ ca omuluĭ. Şi cu adevărat din două acestea vom afla odihnă cu totul, despre cele ce ne turbură pre noĭ.

139. Întru închipuirea minţiĭ, puitorul de lege Moisi, să ia de la Părinţĭ; carele pre Dumnezeŭ îl vede în rug, şi cu faţa să slăveşte, şi Dumnezeŭ a luĭ Faraon, de la Dumnezeul Dumnezeilor să pune. Pre Eghipet bătându-l şi pre Israil scoţându-l, şi lege puindu-ĭ; cele ce prin închipuire luându-se Duhovniceşte, sunt ale minţiĭ lucrări.

140. Iară închipuire a omuluĭ celuĭ din afară, e Aron, fratele puitoruluĭ de lege. Decĭ mustrărĭ cu iuţime ca Moisi luĭ Aron, celuia ce aŭ greşit şi noĭ aducându-ĭ, să grăim „Ce nedreptate făcu ţie Israil, că te-aĭ sârguit, a-ĭ depărta pre dânşiĭ de la Domnul Dumnezeul cel viŭ Atotţiitorul?" (Eş.**32**.21) [56].

141. Aŭ arătat nouă Domnul împreună cu toate bunătăţile celelalte şi aceasta, când vrea a înviea din morţĭ pre Lazăr: a opri adecă prin certare femeimea (adecă firea cea lesne plecată), şi revărsarea sufletuluĭ, şi nărav aspru a aşeza, zic: prihănirea de sine, ceea ce ştie pre suflet a-l izbăvi, de iubirea de sine, de mărirea deşartă şi de mândrie.

[54] *Psalmii*, **5**, 3: "Dimineaţa vei auzi glasul meu; dimineaţa voi sta înaintea Ta şi mă vei vedea".
[55] *Idem*, **141**, 2: "Vărsa-voi înaintea Lui rugăciunea mea, necazul meu înaintea Lui voi spune".
[56] *Ieşirea*, **32**, 21: "După aceea a zis către Aaron: «Ce ţi-a făcut poporul acesta, de l-ai vârât într-un păcat aşa de mare»".

142. Decĭ precum fără de corabie mare nu e cu putinţă a înota noian mare al Mării, aşa nu e cu putinţă a goni asupreala gânduluĭ celuĭ viclean, fără de chemarea luĭ Iisus Hristos.

143. Împrotiva cuvântare, a opri (calea cugetuluĭ) iar chemarea (numeluĭ luĭ Iisus) a goni obişnueşte pre gândurĭ din inimă. Pentru că asupreala închipuită fiind în suflet, prin nălucirea a celuĭ simţitor lucru, precum faţa celuĭ ce ne-aŭ scârbit pre noĭ, saŭ nălucirea frumuseţiĭ femeeştĭ, saŭ a auruluĭ, saŭ a argintuluĭ, una după alta dintru acestea dacă s-ar face întru cugetul nostru, îndată să vădesc gândurile pomenireĭ de răŭ, şi ale curvieĭ, şi ale iubireĭ de argint cele ce a nălucit pre inimă. Şi dacă iscusită şi pedepsită este mintea noastră, fiind întru deprinderea păzireĭ minţiĭ, şi ca curat şi întru senin a vedea, şi nălucirele cele îndulcitoare şi înşălările viclenilor, cu lesnire îndată din răsărire prin împrotivă cuvântare, şi prin rugăciunea luĭ Iisus Hristos stinge uşor săgeţile cele înfocate ale dieavoluluĭ, neertând nălucirea cea pătimaşă a porni împreună cu sineşi şi gândurile noastre a să închipui împreună cu nălucirea cu împătimire, saŭ împreună a vorbi cu prietenie, saŭ multă gândire, saŭ împreună alcătuire a face; Dintru care urmează oarecăria nevoĭ, precum zilelor nopţile, lucrurĭ viclene.

144. Iar dacă nepedepsită este mintea noastră de ascuţirea minţiĭ cea din trezvire, îndată să amestecă cu ceea ce s-a nălucit cu pătimire, orĭ în ce fel ar fi, şi vorbeşte, întrebărĭ luând nelegiuite, şi dând răspunsurĭ. Şi atuncea amestecate să fac gândurile noastre cu nălucirele drăceştĭ, aceasta încă maĭ vârtos crescând şi înmulţindu-se, ca poftită, şi frumoasă, şi plăcută să se arate minţiĭ ceea ce se înşală şi să fură. Şi atuncea aceeaşĭ pătimeşte mintea, în ce fel de s-ar arăta întru oarecarele loc de câmp, un cîine turbat, unde şi meĭ oareşcari să fie s-ar întâmpla, fără de răutate şi micĭ, şi celuĭ arătat lor luând aminte de multe orĭ ca maicilor, nimic de la cela ce s-aŭ apropiat dobândind, fără numaĭ dintru necurăţiea şi împuţiciunea câineluĭ a priimi. Întru acest chip, şi gândurile noastre aleargă cu nepedepsire spre toate nălucirele cele drăceştĭ din minte, şi amestecare precum am zis făcându-se, este a le vedea pre ele amândouă sfătuindu-se a surpa pre Cetatea Soareluĭ, precum Agamemnon şi Menelaos. Pentru că aşa şi acestea să sfătuesc, ce se cuvine a se face, ca spre lucru a aduce prin trup, pre cea frumoasă acestora şi dulce arătată din înşelare, prin drăcească intrare. Şi aşa atuncea de aceea să zidesc înlăuntru adecă, căderile sufletuluĭ; şi de nevoe este atuncea şi afară a le scoate pre cele dinlăuntru ale inimeĭ.

145. Pentru că lesnicios oarecare lucru şi fără de răutate este mintea noastră, cu lenire urmând nălucirelor, şi despre nălucirele cele fără de lege cu anevoe ţinută, dacă nu ar avea pre gândul cel însuşĭ stăpânitor asupra patimilor, oprindu-o pre dânsa de-a pururea şi înfrânându-o.

146. Vederea şi cunoştinţa, povăţuitoare şi pricinuitoare aŭ fire a fi a vieţiĭ ceĭ cu de-a măruntul; căcĭ după ce s-ar fi înălţat cugetul cu acestea, ajungea defăimarea desfătărilor şi ale celorlalte simţitoare şi dulcĭ ale vieţiĭ, ca întru a unora lesne defăimate.

147. Iar vieaţa care prin luarea aminte întru Iisus Hristos să îndreptează, Părinte să face iarăşĭ al vedereĭ şi al cunoştinţeĭ, şi născător al suirilor celor Dumnezeeştĭ şi al cugetărilor celor prea înţelepte. Ca cu o soţie logodită fiind cu smereniea, precum zice Dumnezeescul Proroc Isaiea „Că ceĭ ce aşteaptă pre Domnul, vor schimba virtute, scoate-vor ăripĭ ca vulturiĭ, şi vor zbura prin Domnul" (Is.**40**.31)[57].

148. Aspru şi cumplit lucru să arată oamenilor aceea: a linişti sufleteşte despre tot gândul. Şi este cu adevărat greŭ şi cu durere, pentru că e povărâcios nu numaĭ celor neînvăţaţĭ aĭ războiuluĭ, pre cel fără de trup trupeşte şi a-l încuia şi a-l hotărî împrejur, ci şi celor ce iscus aŭ luat al lupteĭ ceĭ nematerialnice dinlăuntru. Iar cel ce pre Domnul Iisus l-aŭ cuprins în sânurile sale, prin deasa rugăciune, nu va osteni urmându-ĭ Luĭ, şi după Prorocul „ziua omuluĭ, unul ca acesta nu o va pofti (Eri.**17**.16 şi 21) [58] pentru frumuseţa, şi veselia şi dulceaţa luĭ Iisus, şi de draciĭ ceĭ necuraţĭ cariĭ

[57] *Isaia*, **40**, 31: "Dar cei ce nădăjduiesc întru Domnul vor înnoi puterea lor, le vor creşte aripi ca ale vulturului, vor alerga şi nu-şi vor slei puterea, vor merge şi nu se vor obosi".

[58] *Ieremia*, **17**, 16 şi 21: "16. Eu nu te-am îndemnat totuşi la mai rău, nici n-am dorit ziua nenorocirii. Tu ştii aceasta; şi ce a ieşit din gura mea e descoperit înaintea feţei tale".

"21. Aşa grăieşte Domnul: «Păziţi-vă sufletele şi nu duceţi sarcini în ziua de odihnă, nici le băgaţi pe porţile Ierusalimului»".

umblă împrejur, de vrăjmaşiĭ luĭ nu se va ruşina, grăindu-le în porţile inimeĭ" şi prin Iisus Hristos gonindu-l din'apoĭ în spatele lor (Ps.**126**.5) [59].

149. Zburând sufletul după moarte în aerul porţiĭ cei cereştĭ, împreună cu sineşĭ pentru dânsul pre Iisus Hristos avându-l, nicĭ acolo de vrăjmaşiĭ luĭ se va ruşina, ci cu îndrăsneală precum acum, şi atuncea va grăi în porţĭ către dânşiĭ; numaĭ de nu s-ar îngreuia până la eşire a striga către Domnul Iisus Hristos. Fiul lui Dumnezeŭ, ziua şi noaptea, şi însuşĭ făcând va face izbânda acestuia (sufletuluĭ) în degrab, după nemincinoasa şi Dumnezeiasca Luĭ făgăduinţă care a zis pentru Judecătorul nedreptăţiĭ „aşa grăesc vouă, va face şi în vieaţa cea de acum, şi după eşirea luĭ din trup" (Luc. **18**.8) [60].

150. Cela ce înoţĭ Marea cea gânditoare, nădăjdueşte întru Iisus pentru că glăsueşte înlăuntru în inima ta pre taină „Nu te teme pruncul meŭ Iacove, împuţinatule Israile! Nu te teme verme Israile, Eŭ te sprijinesc pre tine" (Isa.**41**.14) [61]. Decĭ dacă Dumnezeŭ este pentru noĭ, care viclean e împrotiva noastră? (Rom.**8**.31) [62]. Care (Dumnezeŭ) aŭ fericit pre ceĭ curaţĭ cu inima, şi Lege aŭ pus, cum că în inimele cele curate, Prea dulcele şi singur curatul Iisus voeşte a să sui Dumnezeeşte şi a locui. Pentru aceasta să nu ne depărtăm după Dumnezeescul Pavel „obişnuindu-ne mintea întru blagocestie" (1Tim.**4**.7) [63]. Că cu adevărat blagocestie cu cuviinţă s-aŭ grăit, ceea ce din rădăcină smulge sămănăturile vicleanuluĭ. Aceasta este blagocestiea, aceasta este cărarea cuvântuluĭ, adecă calea cuvântătoruluĭ, adecă calea gânduluĭ.

151. Întru mulţimea păciĭ se va desfăta dupre David (Ps.**36**.11) [64] carele nu priimeşte faţă a omuluĭ, judecând nedreptate în inima luĭ, adecă, nepriimind chipurile duhurilor celor viclene, şi prin chipurĭ negândind păcatul, şi răŭ judecând şi orânduind în pământul inimeĭ sale, pre cele drepte păcatuluĭ dându-le. Pentru că Mariĭ şi cunoscătoriĭ Părinţĭ, întru unele scripturĭ ale lor, pre dracĭ, oameniĭ aŭ numit, pentru cea cuvântătoare parte; În ce fel este şi pilda cea Evanghelicească unde Domnul zice „Cum că omul viclean a făcut aceasta, şi cu grâul a amestecat neghinele" (Mat.**13**. 38-39) [65]. Nu e împrotivă cuvântarea în degrab despre ceĭ ce fac răul. Decĭ pentru aceaste şi ne cheltuim de gândurĭ.

152. Cu cea a minţiĭ luare aminte începând a vieţui, dacă împreună vom înjuga cu trezvire pe smerenie, şi cu împrotiva grăire vom lipi împreună rugăciunea, calea cugetuluĭ bine o vom călători. Ca cu o făclie luminoasă, cu închinatul şi Sfântul Nume al Domnuluĭ nostru Iisus Hristos pre casa inimeĭ noastre, de vicleşug măturându-o, şi înfrumuseţându-o cu iubire, şi împodobindu-o, şi curăţindu-o de păcat. Iar dacă numaĭ întru trezvirea noastră, saŭ luoare aminte vom nădăjdui, în degrab de la vrăjmaşĭ împingându-ne, povârniţĭ fiind vom cădea, şi jos ne vor pune pre noĭ sfetniciĭ vicleşuguluĭ şi pre vicleniĭ. Şi în mrejele lor întru aducerile aminte cele viclene, maĭ mult ne vom împletici, saŭ ne vom junghiea de la dânşiĭ cu lesnire, neavând sabiea cea mare pre Numele luĭ Iisus Hristos. Pentru că numaĭ Sfinţitul acesta paloş neîncetat învârtindu-se în inima cea cu un gând, ştie a-ĭ întoarce şi a-ĭ tăia pre dânşiĭ, a-ĭ perde şi a-ĭ arde ca focul pre paie.

---

[59] *Psalmii*, **126**, 5: "Fericit este omul care-şi va umple casa de copii; nu se va ruşina când va grăi cu vrăjmaşii săi în poartă".

[60] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 8: "Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credinţă pe pământ?"

[61] *Isaia*, **41**, 14: "Nu-ţi fie frică, vierme al lui Iacov, viermişor al lui Israel, Eu sunt ajutorul tău, zice Domnul Mântuitorul tău şi Sfântul lui Israel".

[62] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 31: "Ce vom zice deci la acestea? Dacă Dumnezeu e pentru noi cine este împotriva noastră?"

[63] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Iar de basmele cele lumeşti şi băbeşti, fereşte-te şi deprinde-te cu dreapta credinţă".

[64] *Psalmii*, **36**, 11: "Iar cei blânzi vor moşteni pământul şi se vor desfăta de mulţimea păcii".

[65] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **13**, 38–39: "Ţarina este lumea; sămânţa cea bună sunt fiii împărăţiei; iar neghina sunt fiii celui rău. Duşmanul care a semănat-o este diavolul; secerişul este sfârşitul lumii, iar secerătorii sunt îngerii".

153. Deci lucrul trezvirei ceĭ nelipsite, adecă, folosirea şi câştigul sufletuluĭ cel mare, e aceea: a vedea îndată nălucirele gândurilor care să închipuesc în minte. Iar al împrotivă cuvântăriĭ lucru: a mustra şi a arăta pre gândul ce se ispiteşte a intra în văzduhul minţiĭ noastre, prin nălucirea oarecăruia lucru simţitor. Iar ceea ce stinge şi răsipeşte îndată toată înţelegerea protivnicilor, tot cuvântul, toată nălucirea, tot chipul, tot idolul, tot stâlpul viclean: chemarea Domnuluĭ este. Pentru că şi noĭ în minte vedem biruirea acestora, cu stăpânire, pre cea prin Iisus Marele Dumnezeul nostru, şi pre a noastră a smeriţilor, defăimaţilor şi netrebnicilor, izbândire.

154. Cum că toate gândurile nimic alt sunt, fără numaĭ nălucirĭ singure ale lucrurilor celor simţitoare şi lumeştĭ, aceasta ceĭ maĭ mulţĭ nu ştim. Iar dacă vom zăbovi în rugăciune cu trezvire, maĭ mult desbracă rugăciunea pre cuget de toată nălucirea cea materialnică a gândurilor celor spurcate, şi cunoscute face luĭ şi cuvintele războaelor, şi dobânda cea mare a rugăciuneĭ şi a trezvireĭ. „Însă cu ochiĭ tăĭ veĭ privi, şi răsplătirea păcătoşilor celor gânditorĭ, gânditor şi însuşĭ tu, şi veĭ vedea, şi veĭ înţălege. zice David Dumnezeescul Cântăreţ (Ps.**90**.8) [66].

155. Să ne aducem aminte de moarte, de este cu putinţă nelipsit, prin care aducere aminte lepădare să naşte întru noĭ de grijĭ, şi a tuturor deşărtăciunelor, şi păzire a minţiĭ, şi de-a pururea rugăciune, nepătimire a trupuluĭ, şi îngreţoşare a păcatuluĭ, şi în scurt, dacă să cuvine adevărul a zice, toată fapta bună să află dintru aceasta curgând. Pentru aceasta ca de însuşĭ suflarea de acest lucru să avem trebuinţă, de e cu putinţă.

156. Inima, deşartă fiind desăvârşit de nălucirĭ, înţelegerĭ va naşte în mijlocul eĭ săltând, şi Dumnezeeştĭ şi tainice; în ce chip saltă peştiĭ, şi joacă delfiniĭ, liniştind marea. Şi să suflă marea de suflarea cea supţire, iar adâncul inimeĭ de Duhul cel Sfânt „Iară pentru că sunteţi fiĭ, zice, aŭ trimes Dumnezeŭ pre Duhul Fiuluĭ săŭ în inimele voastre, carele strigă Ava * Părinte (Gal.**4**.6) [67].

157. Nu se va pricepe, şi se va îndoi tot Călugărul, de Duhovniceasca lucrare a să apuca maĭ înainte de trezvirea minţiĭ; saŭ neştiind frumuseţa aceştiea, saŭ ştiind, însă pentru lenevire neputând. Iar de nepricepere fără de îndoire se va deslega, suindu-se spre păzirea minţiĭ, care este şi să numeşte gânditoare filosofie, saŭ lucrătoare Filosofie a minţiĭ, ca cel ce a aflat calea, precum a zis „Eŭ sunt calea, şi învierea, şi vieaţa" (Ioan.**14**.6) [68].

158. Iarăşĭ îndată nu se va pricepe, văzând adânc de gândurĭ şi mulţime de pruncĭ Vaviloneştĭ. Ci şi pre această nepricepere, o desleagă Hristos dacă adecă, cu temeiul cugetuluĭ totdeauna stăm pre Dânsul, şi pre toţĭ pruncii Vavilonestĭ, de piatra aceasta lovindu-ĭ îi zdrumicăm (Ps.**136**.9) [69]. Împlinindu-ne dupre cuvânt, din ei pofta noastră. Pentru că zice „Carele păzeşte porunca, nu va cunoaşte graiŭ viclean" (Ecl. **8**.5) [70]. Căcĭ că aŭ zis Domnul „Fără de mine, nu puteţĭ face nimic" (Ioan **15**.5) [71].

159. Acesta întru adevăr este adevărat Călugăr, care trezvire îndreptează. Şi acesta este adevărat trezvitoriŭ, carele în inimă este Călugăr.

160. Împreună să întinde cu oameniĭ vieaţa, în anĭ, în lunĭ, în săptămâni, în zile, în nopţĭ, în ceasurĭ şi în minuturĭ înconjurându-se. Decĭ împreună cu acestea ni să cade şi nouă a întinde până la eşire lucrările cele îmbunătăţite. Zic, adecă, trezvirea, şi rugăciunea, şi pre a inimeĭ dulceaţă prin linişte cu sârguire.

[66] *Psalmii*, **90**, 8: "Însă cu ochii tăi vei privi şi răsplătirea păcătoşilor vei vedea".
* Ava, *Avva*, termen de adresare către Dumnezeu, tată, părinte. Apare şi în *Biblia* de la 1688.
[67] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 6: "Şi pentru că sunteţi fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva, Părinte!".
[68] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 6: "Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine".
[69] *Psalmii*, **136**. 9: "Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră".
[70] *Ecclesiastul*, **8**, 5: "Celui ce ascultă porunca nu i se va întâmpla nimic rău, că inima unui om înţelept va cunoaşte trupul şi judecata".
[71] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce va rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

161. Pentru că va veni spre noĭ ceasul cel înfricoşat al morţiĭ, veni-va! de carele a scăpa nu e cu putinţă. Şi măcar boiarul lumiĭ şi al văzduhuluĭ viind atuncea, să afle nelegiurile noastre puţine şi lesne trecute cu vederea, ca să nu ne mustre cu dreptate, şi vom plânge fără de folos! Pentru că sluga aceea care a cunoscut voia Domnuluĭ săŭ, şi n-a gătit, nicĭ a făcut pe voia Aceluia ca o slugă, bătut va fi mult, zice" (Luca **12**.47) [72].

162. Vaĭ celor ce au perdut inima, zice! şi ce vom face când va cerceta Domnul? (Sir. **21**.5) [73]. Decĭ ni să cuvine noă fraţilor, să ne nevoim.

163. Gândurilor celor fireştĭ, şi ca cum maĭ nepătimaşe, cele pătimaşe urmează, precum am aflat prin multă vreme, şi iscusire şi chitire. Întrucât mi să pare că gândurile cele dintăĭ, intrare celor de a doua, să fac, şi cele nepătimaşe, celor pătimaşe.

164. Pentru că întru adevăr să cade omul în două a să tăia, întru voire, şi întru socoteala cea prea înţeleaptă; şi a să despica precum am zis, şi vrăjmaş însuşĭ lui şi neîmpăcat să cuvine a fi cu adevărat. Decĭ în ce fel având cineva dragoste cu totul, cu oarecarele om cumplit foarte, şi carele de multe orĭ l-aŭ necăjit şi i-a făcut nedreptate, să desparte de dânsul lepădând prieteniea luĭ. Aşa, saŭ şi mult maĭ mult, dacă voim a să îndrepta porunca cea mare şi întâi, zic petrecerea luĭ Hristos fericita smerenie, vieţuirea luĭ Dumnezeŭ cea în trup. Pentru aceasta zice Apost. „Cine mă va izbăvi din trupul morţiĭ aceştiea"? (Rom.**7**.24) [74]. Pentru că legeĭ luĭ Dumnezeŭ nu se supune (Rom.**8**.7) [75]. Şi arătând cum că a supune trupul voiĭ luĭ Dumnezeŭ, din cele ce sunt întru noĭ este, zice „Că de ne-am fi judecat pre înşine, nu ne-am fi osândit, iar judecându-ne de la Domnul, ne pedepsim" (1Cor.**11**.31-32) [76].

165. Începătură a roduluĭ, e floarea; iar începutul păzireĭ minţiĭ, înfrânarea mâncărilor, şi a băuturilor, şi depărtarea şi lepădarea de tot felul de gândurĭ, şi liniştea inimeĭ.

166. Întru Hristos Iisus împuternicindu-ne, şi prin trezvirea întărirei a alerga începând, ca o făclie ni să arată noă dintâĭ în minte, de la noĭ ca cum ţiindu-se prin mâna minţiĭ, şi povăţuindu-ne pe noĭ întru cărările cugetuluĭ. Apoĭ ca o Lună cu totul luminoasă întru tăriea inimeĭ înconjurând. Iară maĭ apoĭ ni să arată noă, Soarele Iisus, cu dreptate strălucind, arătându-se pre Sine şi pre ale Sale întru tot luminoase luminĭ ale vederilor.

167. Pentru că acestea tăinuit le descopere minţiĭ ceea ce urmează porunceĭ Sale, care grăeşte „Şi vă veţĭ tăia împrejur învârtoşarea inimeĭ voastre" (2 Leg.**10**.16) [77]. Şi precum s-aŭ zis, minunate adevărurĭ învaţă pre om, trezvirea cea osârduitoare, că neluător de faţă e Dumnezeŭ. Pentru aceasta zice Domnul „Ascultaţi-mă şi înţălegeţĭ, Că carele ar avea, da-se-va luĭ şi va prisosi, iară cela ce nu are, şi ceea ce se pare a avea, rădica-se-va de la dânsul" (Mat.**13**.12) [78]. Şi „celor ce iubesc pre Dumnezeŭ, toate le ajută spre bine" (Rom. **8**.28) [79]. Decĭ nu cu mult maĭ vârtos acestuia, bănătăţile îi vor ajuta?

168. Nu se va mişca corabiea fără de ape; şi păzirea minţiĭ, nicĭdecum va trece înainte fără de trezvire, împreună cu smerenie şi cu rugăciunea luĭ Iisus Hristos cu totul.

[72] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 47: "Iar sluga aceea care a ştiut voia stăpânului şi nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult".

[73] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **21**, 5: "Batjocura şi semeţia vor pustii avuţia; aşa şi casa celui trufaş se va pustii".

[74] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 24: "Om nenorocit ce sunt? Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?"

[75] *Idem*, **8**, 7: Fiindcă dorinţa cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate".

[76] *Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 31-32: "Căci de ne-am fi judecat noi înşine, nu am mai fi judecaţi. Dar, fiind judecaţi de Domnul, suntem pedepsiţi, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea".

[77] *Deuteronomul*, **10**, 16: "Deci tăiaţi împrejur inima voastră şi de acum înainte să nu mai fiţi tari la cerbice".

[78] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **13**, 12: "Căci celui ce are i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, şi ce are i se va lua".

[79] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 28: "Şi ştim că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, al celor care sunt chemaţi după voia Lui".

169. Temeliea caseĭ sunt pietrile; iară temeliele şi acoperemântul aceşteĭ fapte bune, Închinatul şi Sfântul Nume al Domnuluĭ nostru Iisus Hristos. Şi cu lesnire va sfărâma corabiea ocârmuitorul cel neînţelept în vremea furtuneĭ, pre corăbierĭ izgonindu-ĭ, iar vâslele şi pânzele întru noian aruncându-le dacă el va dormi. Însă maĭ cu lesnire sufletul se va cufunda de dracĭ, de trezvire lenevindu-se, şi de a chema Numele luĭ Iisus Hristos întru asuprele cele ce se încep.

170. Ceea ce ştim, scriind grăim; şi ceea ce am văzut trecând calea, mărturisim celor ce voesc, dacă veţĭ voi a priimi cele grăite, că însuşi (Domnul) a zis: „De nu va rămânea cineva întru mine, aruncat va fi afară ca viţa, şi o adună pre ea şi în foc o bagă şi arde. Iar cel ce rămâne întru mine, şi Eŭ întru dânsul, acela aduce roadă multă" (Ioan **15**.5) [80]. Pentru că precum Soarele a străluci fără de lumină, nu e cu putinţă, aşa e cu neputinţă inima a să curăţa de spurcăciunea gândurilor pierzăriĭ, fără de rugăciunea Numeluĭ luĭ Iisus. Iară dacă e adevărat aceasta, de vreme ce şi adevărat este precum văz, ca de însuşĭ răsuflarea să avem trebuinţă de pomenirea aceasta. Pentru că lumină e aceasta, iar acelea (gândurile) întunerec; şi acesta Dumnezeŭ şi Stăpân, iar aceia, robĭ şi dracĭ.

171. Născătoare de lumină, şi născătoare de fulger, şi slobozitoare de lumină, şi purtătoare de foc, strejuirea minţiĭ cu cuviinţă şi cu vrednicie numească-se; căcĭ ca să zic adevărat, covârşaşte nemărginite şi multe fapte bune trupeştĭ. Decĭ pentru aceasta cu numirele cele cinstite, să cuvine a o numi pre această faptă bună, pentru luminele cele cu chip prea strălucit care să nasc dintr-însa. Pre care ceĭ ce o a îndrăgit din păcătoşĭ, şi netrebnicĭ, şi spurcaţĭ, şi din necunoscătorĭ, şi nepricepuţĭ şi nedrepţĭ: drepţĭ, de bună treabă, curaţĭ, Sfinţĭ, şi pricepuţĭ cu puterea luĭ Iisus Hristos pot a să face. Şi nu numaĭ aceasta, ci şi taine Dumnezeeştĭ pot a vedea, şi a cuvânta de Dumnezeŭ; şi văzătorĭ făcându-se, prin prea curata şi nemărginita această lumină, să mută, şi să ating de Dânsul prin nepovestite atingerĭ; şi ca împreună cu Dânsul locuesc şi vieţuesc; de vreme ce a gustat că bun este Domnul. Întrucât la uniĭ ca aceştia întâĭ Îngerĭ, arătat să împlineşte aceea a Dumnezeescului David „Însă Drepţii să vor mărturisi Numeluĭ Tăŭ, şi vor locui Drepţiĭ cu faţa Ta" (Ps. **139**.13) [81]. Pentru că cu adevărat, cu adevărat aceştia singurĭ cu de-adinsul cheamă şi să mărturisesc luĭ Dumnezeŭ, cu carele şi iubesc împreună a vorbi, totdeauna iubindu-l pre El.

172. Vaĭ celor dinlăuntru, de la ceĭ din afară! Pentru că foarte se va necăji despre simţirele cele din afară omul cel dinlăuntru; şi necăjit fiind acesta, bătăi va meşteşugi împrotiva simţirelor celor din afară. Ceĭ ce au lucrat pre cea din slovă, iată au cunoscut pre cea din vedere (adică din privire).

173. Dacă omul nostru cel dinlăuntru privighează, după Părinţĭ, puternic este a păzi şi pre cel din afară. Dar însă noĭ, şi necuraţiĭ dracĭ, de obşte amândoĭ facem păcatele; şi eĭ prin gândurĭ numaĭ, adică prin nălucitoare zugrăvele închipuesc în minte păcatul precum voesc; iar noĭ şi prin gândurĭ pre dinlăuntru, şi prin lucrurĭ pre dinafară păcătuim. Pentru că de grosimea trupuluĭ lipsiţĭ fiind draciĭ, prin gândurĭ singure şi prin înşelare şi vicleşug, şi loruşĭ şi noă pricinuesc munca. Pentru că dacă de grosimea trupuluĭ nu s-ar fi lipsit necuvioşiĭ, nu ar fi contenit şi prin lucrurĭ a păcătui, gata pre voirea cea rea pururea păzindu-o întru dânşiĭ.

174. Iară rugăciunea cea singură gândită, omoară şi mistueşte pre amăgirele acestora. Pentru că prin noĭ chemându-se, şi de noĭ rugându-se Iisus Fiul luĭ Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ, des şi fără de lene, nicĭdecum sloboade acestora, nicĭ începerea intrăriĭ, pre care şi asupreală o numesc, a o arăta minţiĭ întru oglinda cugetuluĭ, nicĭ închipuire, nicĭ iarăşĭ cuvinte oarecare a grăĭ inimeĭ. Iar drăceasca închipuire neintrând în inimă, şi de gândurĭ precum am zis va fi deşartă; de vreme ce cu sufletul prin gândurĭ, şi a vorbi şi a-l învăţa răutatea pre furiş, este lor obiceiŭ a face.

[80] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic". Citatul din text este şi o interpretare şi evocare a fragmentului 14 din capitolul 15.

[81] *Psalmii*, **139**, 13: "Iar drepţii vor lăuda numele Tău şi vor locui cei drepţi în faţa ta".

175. Deci prin neîncetată rugăciune, să curăţeşte văzduhul cugetului de norii cei întunecaţi, de vânturile duhurilor vicleşugului. Iar văzduhul inimei curăţindu-se, cu neputinţă este a nu străluci într-însul lumina cea Dumnezeiască a lui Iisus dacă nu cumva de mărirea deşartă, de trufie şi de părere ne umflăm, şi ne uşurăm spre cele neajunse, şi neajutoriţi de la Iisus ne aflăm. Pentru că uraşte Hristos unele ca acestea, arătătorul smereniei fiind.

176. Deci să ne ţinem de rugăciune şi de smerenie, de aceste două arme care se întrarmează asupra dracilor, împreună cu trezvirea ca o sabie de văpae. Dacă aşa făcând în fieştecare zi şi în fieştecare ceas, atunci cu taină bucurându-ne, prăznuim în inimi.

177. Opt sunt gândurile cele sobornicești ale răutăţii, dintru care să cuprinde tot gândul, şi dintru care toate îşi aŭ naşterea; precum din Ira şi din Diea tot dracul spurcat, Dumnezeul Danaonilor, după basmele acelora. Toate să sue în poarta inimei, dacă va afla-o nestrăjuită de minte, şi unul câte unul intră în vremea sa. Şi oricare gând din cele opt suindu-se în inimă ar intra, pâlc de gânduri urâte aduce înlăuntru; şi aşa pre minte întunecând-o, întărâtă pre trup, îndemnându-l spre lucrarea faptelor celor urâte.

178. Deci acela ce păzeşte capul şarpelui, şi prin împrotivă cuvântare cea cu chip mânios, zdrobeşte pre acesta din răsărire, a scăpat de multe gânduri viclene şi lucruri prea rele. Şi atunci rămâne cugetul neînvăluit, Dumnezeŭ priimind privigherea acestuia în gânduri; şi împrotivă dăruindu-i lui vedere, să ştie cum să cuvine a birui pre cei ce să luptă cu dânsul, şi cum să cuvine a curăţa după puţin pre inimă, de gândurile cele ce spurcă şi pângăresc pre omul cel dinlăuntru; precum zice Domnul Iisus „din inimă es gândurile cele viclene, curviele, precurviele, ş.c.l. Acestea sunt care spurcă pre om" (Mat. **15**.19) [82].

179. Deci cu aşa chip, poate sufletul întru Domnul a sta, cu cea a sa bună închipuire, şi frumuseţă şi dreptate, precum s-a zidit dintru început de Dumnezeŭ, foarte bun şi drept; precum zice, având-şi cea gânditoare după fire, bunătate să alcătueşte. Şi iarăşi aŭ zis: Pentru că drept a fi sufletul, aceasta este ca să-şi aibă ea după fire gânditoare a lui stare, precum s-aŭ zidit. Şi după puţin iarăşi zice: Să ne curăţim cugetul, pentru că eŭ crez, cum că curat fiind sufletul, şi după fire stând, poate văzător făcându-se, mai multe şi mai departe a vedea decât dracii, având pre Domnul carele îi descopere lui. Acestea aŭ zis Marele Antonie, precum zice Slăvitul Atanasie în vieaţa cea pentru dânsul.

180. Tot gândul nălucire este în minte a oarecăruia lucru simţitor. Pentru că minte fiind Asirianul, nu va putea înşăla întru altfel, dacă nu va meşteşugi pre cele de la noi simţitoare şi obişnuite (lucruri).

181. Deci precum nu este cu putinţă a goni noi păsările cele în văzduh zburătoare, oameni fiind, saŭ sus a zbura precum şi acelea, aceasta neavând-o firea noastră; aşa nu este cu putinţă a ne izbăvi de gândurile cele drăceşti netrupeşti, fără de rugăciune trezvitoare neîncetată; saŭ neabătut ochiul minţii către Dumnezeŭ a-l întinde. Iar dacă nu, în pământ cauţi.

182. Deci dacă cu adevărat voeşti a îmbrăca cu ruşine pre gânduri, şi a linişti cu dragoste, şi a te trezvi cu inima cu lesnire, rugăciunea lui Iisus să se lipească de suflarea ta, şi întru puţine zile vei vedea făcându-se aceasta (cu lucru).

183. Precum în văzduh slove a să scrie nu e cu putinţă, pentru că se cade acestea în trup tare a să însemna, ca petrecătoare să se păzească; aşadar cu ostenicioasa trezvirea noastră pre rugăciunea lui Iisus Hristos să o lipim; pentru că fapta bună cea întru tot înfrumuseţată a trezvirei, petrecătoare împreună cu Dânsul, să se păzască întreagă; şi printr-însul noă în veac ne răpită să se păzească (adică trezvirea).

184. Răstoarnă spre Domnul lucrurile tale şi vei afla dar; ca nu şi pentru noi să se grăească de la Prorocul „aproape eşti Doamne de gura lor, şi departe de la rărunchii lor" (Ieri. **12**.2) [83]. Nimeni

[82] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **15**, 19: "Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule".

[83] *Ieremia*, **12**, 2: "Tu i-ai sădit şi ei au prins rădăcini, au crescut şi au făcut roade; Tu eşti aproape numai de buzele lor, iar de inima lor eşti departe".

altul afară de Iisus va împăciui pre inima ta despre patimĭ, fără numaĭ însuşĭ Iisus Hristos cel ce a împreunat pre cele departe despărțite.

185. Asemenea amândouă întunecă pre suflet, şi vorbirile cele dupre cuget ale gândurilor, şi cele din afară împreună vorbirĭ şi deşarte cugetărĭ. Şi să cuvine abătându-ne de la vătămarea mințiĭ, pre amândoĭ ceĭ ce iubesc în deşert a cuvânta aĭ izgoni, şi pre gândurĭ şi pre oamenĭ, pentru pricină prea binecuvântată după Dumnezeŭ, ca nu întunecându-se mintea să prăpăstuească trezvirea. Pentru că din uitare întunecându-ne, pre minte o perdem.

186. Cel ce cu toată sârguința păzeşte pururea curățeniea inimeĭ, va avea Învățător al aceştia pre Hristos puitorul de Lege, cu taină grăindu-i luĭ voia Sa „auzi-voĭ ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeŭ, zice David" (Ps. **84**.8) [84] aceasta arătând. Iară pre a mințiĭ spre sineşĭ sârguitoare cercetare, pentru războiul cel gânditor arătând, şi pre a luĭ Dumnezeŭ ajutătoare sprijineală, grăia „Şi va grăi, zice, omul, oare fi-va roadă dreptuluĭ?" (Ps. **57**.11) [85]. Apoĭ pre cea din căutare socotire, care pre amândoă împreună le-aŭ numărat arătându-o, grăia „oare este Dumnezeŭ care judecă pre vicleniĭ aceştia dracĭ în pământul inimeĭ noastre?" (Ps. **57**.11) [86]. Şi aiurea zice „veni-va om şi inima adâncă, şi se va înălța Dumnezeŭ. Şi atuncea ranele lor, ca săgețile pruncilor se vor socoti de noĭ" (Ps. **63**.7-8) [87].

187. „Întru înțelepciune ferecațĭ fiind cu inima pururi, să petrecem dupre Sfințitul Cântăreț" (Ps. **89**.14) [88] pre singură puterea luĭ Dumnezeŭ Părinteluĭ, şi Înțelepciunea luĭ Dumnezeŭ, pre Iisus Hristos totdeauna răsuflând. Iar dacă din oarecare primejdie slăbănogindu-ne vom defăima fapta cea gânditoare, întru cea viitoare dimineață, iarăşĭ mijlocul mințiĭ bine să-l strângem, şi cu tărie de lucru iarăşĭ să ne apucăm. Ştiind, că nu este noă nicĭ o îndreptare celor ce am cunoscut pre cel bun, de nu îl vom face pre el.

188. Precum mâncările cele făcătoare de boală, priimite fiind în trup de curând, supără, iar cel ce a mâncat îndată simțind vătămarea, în degrab prin oarecare doftorie vărsându-le pre acestea, nevătămat rămâne; aşa şi mintea, când gândurĭ viclene priimind ar înghiți, şi ar simți amărăciunea lor, rugăciunea luĭ Iius Hristos dintru adâncurile inimeĭ chemându-se, cu lesnire le varsă pre acestea şi departe le leapădă de la sine. Precum cu Dumnezeŭ, pătimirea şi iscusul prin învățătură aŭ dat a înțălege, pentru cea pusă înainte celor ce se trezvesc.

189. Cu suflarea ta şi nările, uneşte trezvirea şi Numele luĭ Iisus, şi pomenirea cea neuitată a morțiĭ, şi smereniea; pentru că foarte ştiŭ amândoă a folosi.

190. Zi-saŭ Domnul „Învățați-vă de la mine că blând sunt, şi smerit cu inima, şi veți afla odihnă sufletelor voastre" (Mat. **11**.29) [89].

191. Zi saŭ Domnul „Carele se va smeri pre sine precum pruncul acesta (Mat. **18**.17) [90] înălța-se-va". „Iar cel ce se înalță pre sine, smeri-se-va" (Luc. **18**.14) [91]. De la mine, zice, învățați-vă. Vezĭ ce să ne învățăm? Smereniea. Pentru că dacă porunca luĭ este vieață veşnică şi aceasta este smereniea, prin urmare cel ce nu e smerit a căzut din vieață, şi protivnic foarte arătat se va afla.

[84] *Psalmii*, **84**, 8: "Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu; că va grăi pace peste poporul Său".
[85] *Idem*, **57**, 11: "Şi va zice omul: «Da, este răsplată pentru cel drept! Da, este Dumnezeu Care îi judecă pe ei în viață!".
[86] *Idem, ibidem.*
[87] *Idem*, **63**, 7–8: "Ca să pătrundă înlăuntrul omului şi în adâncimea inimii lui. Dar Dumnezeu îi va lovi cu săgeata şi fără de veste îi va răni, că ei singuri se vor răni cu limbile lor".
[88] *Idem*, **89**, 14: "Învață-ne să socotim bine zilele noastre, ca să ne îndreptăm inimile spre înțelepciune".
[89] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 29: "Luați jugul Meu asupra voastră şi învățați-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veți găsi odihnă sufletelor voastre".
[90] *Idem*, **18**, 17: "Adevărat grăiesc vouă: Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un prunc nu va intra în ea". Trimiterea se face incorect la **18**.9, nu la **18**.17.
[91] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 14: "Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălța".

192. Toată fapta bună, prin suflet şi prin trup să zideşte; şi zidire a luĭ Dumnezeŭ este şi sufletul şi trupul, prin care fapta bună precum am zis să alcătueşte: cum nu desăvârşit ne înnebunim întru podoabele cele streine fălindu-ne, şi ale sufletuluĭ şi ale trupuluĭ; şi mărindu-ne în deşert, şi întru mândrie, ca de un toiag de trestie răzămându-ne; şi pre Dumnezeŭ cel ce prin nemărginită mărire maĭ presus de noĭ este, asupra creştetuluĭ nostru rădicându-l; lucru cel prea înfricoşat, pentru cea prea multă nelegiuire a noastră şi nebunie? Pentru că „Domnul mândrilor le stă împrotivă" (Iac. 4.6)[92]. Şi în loc de a urma Domnuluĭ prin smerenie, cu vrăjmaşul, Domnuluĭ ne împrotivim, cu dracul cel mândru, din cugetul cel măreţ în deşert şi mândru. Că pentru aceasta grăia Apostolul „Că ce aĭ zice, ceea ce n-aĭ luoat de la Dumnezeŭ"(1Cor. 4.7)[93]. Nu cumva şi tu te-aĭ zidit pre sine-ţĭ? Iară dacă şi trupul şi sufletul, dintru care, şi întru care, şi prin care toată fapta bună se alcătueşte, de la Dumnezeŭ aĭ luoat, ce te lauzĭ ca cum nu aĭ fi luoat? Pentru că Domnul e carele îţĭ dărueşte acestea.

193. Însă cu totul nu este altceva curăţeniea inimeĭ, prin care şi smerenie şi tot binele întru noĭ să află pogorându-se de sus, fără numaĭ, nicidecum a slobozĭ gândurile cele ce se pleacă înainte a intra în suflet.

194. Păzirea minţiĭ împreună cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, şi pentru singur Dumnezeŭ, zăbovindu-se în suflet, pricepere dă stăpânitorului (minţiĭ) întru nevoinţele cele după Dumnezeŭ. Şi nu puţină virtute dărueşte părtaşuluĭ eĭ, întru a orândui lucrurile şi cuvintele după Domnul, întru judecată bine priimită.

195. Cele arătate ale Preotuluĭ frumuseţĭ întru cea veche Lege, (Eş. 28.36-37)[94] era înainte închipuirele inimeĭ ceĭ curate, ca şi noĭ să luoăm aminte la tăbliţa inimeĭ noastre, nu cumva din păcat s-a înnegrit, şi de se va afla aşa, atuncĭ cu lacrămĭ, cu rugăciune şi cu pocăinţă să o curăţim. Pentru că mintea este oarecare lucru lesnicios, şi despre aducerile aminte cele fără de lege, cu anevoe ţinută, cu lesnire urmând de asemenea nălucirelor celor cuvântătoare, şi celor bune şi celor rele.

196. Fericit este cu adevărat, carele aşa s-a lipit de Iisus Hristos întru cuget, şi Îl cheamă pre El nelipsit în inimă, precum unit aerul cu trupurile noastre, saŭ precum văpaea cu ceara. Şi trecând soarele pre deasupra pământuluĭ, va face ziuă; Iară Sfântul şi Marele şi cinstitul Numele Domnuluĭ Iisus în cuget strălucind neîncetat, va naşte nenumărate cugete cu chip de soare.

197. Şi răsipindu-se noriĭ, aer curat să arată; iar nălucirele patimilor de Soarele dreptăţiĭ Iisus Hristos răsipindu-se şi ştergându-se, înţălegerĭ în chipul Luniĭ, şi în chipul Stelelor, a să naşte din inimă cu totul aŭ fire, văzduhul aceştia prin Iisus. luminându-se. Că zice Înţeleptul (3.9)[95] „Ceĭ ce nădăjduesc spre Domnul, vor înţălege adevărul, şi credincioşiĭ întru dragoste vor petrece cu El.

198. Aŭ zis oarecarele din Sfinţĭ: pomenind, pomeneşte răutăţilor dracilor, şi vrăjmăşuind, vrăjmăşueşte-ţi trupul tău totdeauna. Viclean prieten e trupul, făcându-se îndestulat, maĭ cu trăire să luptă. Şi iarăşĭ: vrajbă să aibĭ către trup, şi războiŭ către pântece.

199. Decĭ întru cuvintele cele dinapoĭ, întru cele din suta dintâĭ şi a doua, am alcătuit ostenelele linişteĭ ceĭ Sfinţite a minţiĭ, nu lucrare a cugetuluĭ nostru numaĭ, ci precum şi Dumnezeeştile cuvinte ale celor de Dumnezeŭ Înţelepţiţĭ Părinţĭ ne învaţă pre noĭ, pentru curăţeniea minţiĭ. Iară acum puţine grăind, a arăta câtă e dobânda păzireĭ minţiĭ, vom înceta de a grăi.

[92] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 6: "Nu, ci dă mai mare har. Pentru aceea zice: «Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har»".
[93] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 7: "Căci cine te deosebeşte pe tine? Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?"
[94] *Ieşirea*, 28, 36–37: "Să faci după aceea o tăbliţă şlefuită de aur curat, şi să sapi pe ea, cum se sapă pe pecete, cuvintele: «Sfinţenia Domnului». Şi s-o prinzi cu şnur de mătase violetă de chidar, aşa ca să vină în partea de dinainte a chidarului". Mss. citează doar fragmentul 37.
[95] *Cartea Înţelepciunii lui Solomon*, 3, 9: "Ei vor înţelege adevărul, ca unii care şi-au pus încrederea în Domnul; cei credincioşi vor petrece cu El în iubire, căci harul şi îndurarea sunt partea aleşilor Lui".

200. Decĭ vino dar, urmează mie, spre ajungere la fericita păzire a minţiĭ, oricarele aĭ fi tu, dorind a vedea zile bune întru Duhul, şi întru Domnul te voiŭ învăţa pre tine lucrarea care să vede, şi vieţuire a Puterilor celor fără de trupurĭ. Nu se vor sătura Îngeriĭ lăudând pre Făcătorul, nicĭ mintea ceea ce curat cu aceştia să întrece. Şi precum ceĭ nematerialnicĭ nu se grijesc pentru hrană, aşa nicĭ materialniciĭ aceştiea nematerialnicĭ se vor griji de dânsa, dacă vor intra în Cerul linişteĭ Minţiĭ.

201. Precum Puterile cele de sus nu se grijesc de bogăţie şi agonisală, aşa şi ceĭ curaţĭ cu partea cea văzătore a sufletuluĭ, şi care aŭ deprins faptele cele bune, nu să grijesc pentru răutăţile duhurilor celor viclene. Şi precum pre aceea îi deosebeşte bogăţiea spoririĭ înainte întru săvârşirea luĭ Dumnezeŭ, aşa şi pre aceştia dragostea cea către Dumnezeŭ, trezvirea, şi suirea către cele Dumnezeeştĭ. Şi încă cu dorire şi cu nesăturare spre suire întinzându-se, din gustarea Dumnezeesculuĭ şi uimituluĭ dar, nu vor sta, până ce pre Serafimĭ îi vor ajunge; nu vor conteni din trezvirea minţiĭ şi despre înălţarea cea doritoare, până ce Îngerĭ se vor face, întru Hristos Iisus Domnul nostru.

202. Nu este venin maĭ presus de veninul Aspideĭ şi al Vasilisculuĭ; şi nu este răutate maĭ presus de răutatea iubireĭ de sine. Iar fiiĭ iubireĭ de sine, sunt năpârcĭ zburătoare, cele ce sunt acestea: laudele în inimă, plăcerea de sine, îndrăcirea pântecelui, curviea, deşarta mărire, pizma, şi vârful tuturor mândriea, care ştie a smulge nu numaĭ pre oamenĭ, ci şi pre Îngerĭ din Cerurĭ şi a-ĭ îmbrăca cu întuneric în loc de lumină.

203. Acestea ţie Teodule îţi trimete cel numit cu numele Linişteĭ

„ISIHIE"
Deşi prin faptă a greşit,
Ci poate nu sunt ale noastre,
Ci Dumnezeŭ le-aŭ dat...
Cel ce se laudă în Tatăl, şi Fiul, şi Sfântul Duh,
de toată firea cea cuvântătoare a Îngerilor,
şi a oamenilor, şi de toată zidirea...
TREIMEA cea negrăită
Unul DUMNEZEU,
A căruia strălucită Împărăţie,
şi noi să o dobândim, prin
solirele Prea Curateĭ,
Născătoareĭ de Dumnezeŭ,
şi prin rugăciunele,
Prea Cuvioşilor Părinţĭ,
Căruia necuprins Dumnezeŭ, să cuvine slavă în veciĭ vecilor
AMIN...

Sfârşitul capetelor Sfântului Isihie Ierusalimneanul.

Scurtă cuvântare despre Sfântul Nil Sinaitul

PREA CUVIOSUL Părintele nostru Nil Sinaitul, patriea avea Ţarigradul. Învăţător i-a fost Dumnezeescul Gură de Aur. Cu bunul neam şi cu bogăţiea întrecând pre mulţĭ, a fost pus Eparh în patriea sa. Ci toate lăsându-le, la anul 390, şi în Muntele Sinaiŭ viind, unde cu mâinele sale săpându-şĭ două peşterĭ, una luĭ şi una fiuluĭ săŭ, a petrecut şaizeci de anĭ, pustnicească vieaţă alegându-şĭ. Acolo s-a pristăvit * la aniĭ 450. De Episcopul Cetăţiĭ Eluza, au fost hirotonisiţĭ Preoţĭ amândoĭ, pe când să răpisă de Agarenĭ fiul săŭ. Mult fiind întru înţelepciunea şi cea din afară şi cea Duhovnicească, multe scrierĭ a lăsat şi de Duhovnicească înţelepciune şi de negrăit dar pline. Dintre care noĭ după chipul albineĭ adunând cuvântul pentru rugăciune despărţit întru 153 capete, şi cuvântul pentru pustniceasca nevoinţă, având cu acestea ca un oarecare fagure de miere, pre ceea ce le cetesc îĭ zidesc. Miere cu adevărat a luĭ Anvrosie şi Nectarie, dulceaţă izvorăsc, şi mult îmbelşugatul folos arătându-l. Pomeneşte de acesta şi prea Înţeleptul Fotie, în cet. 201, pag. 266, aşa grăind: „Cuvântul Monahuluĭ Nil l-am cetit, despărţit în 153 capete. Întru acesta Dumnezeescul bărbat arată chipul rugăciuneĭ „Multe şi altele sunt vrednice de laudă ale luĭ [...] întru lucrurĭ şi întru săvârşire şi cuvinte, puterea mărturisind".

Pomenirea luĭ să face la 12 Noembrie.

Scrierile acestuĭ Sfânt notate în *Filocalia* slavonă:

1) 153 capete pentru rugăciune.
2) 8 cuvinte pentru cele 8 gândurĭ de moarte
3) 116 capete îndemnătoare
4) 98 capete cugetărĭ povăţuitoare de la cele stricăcioase la cele nestricăcioase
5) 85 capete către Evlogie
6) 33 capete cuvânt îndemnător către Călugărĭ
7) Cuvânt pustnicesc

---

* *pristăvi, vesc*, vb. IV Reflex. Formă învechită şi regională. A muri. Din sl. *prěstaviti sen*. DEX, *ed. cit.*, p. 851.

Ale Prea cuviosului Părintelui nostru,
Nil Sinaitul
153 de capete, pentru rugăciune
Cuvânt înainte spre capete (al acestuiaşi)

APRINS fiind eŭ, de învăpăerea necuratelor patimĭ, după obiceiu, iarăşĭ maĭ câştigat prin atingerea scrisorilor tale, celor iubitoare de Dumnezeŭ, mintea mea cea bolnavă întru cele maĭ de pre urmă mângâindu-o; şi urmând cu fericire Povăţuitoruluĭ celuĭ Mare şi Învăţătoruluĭ. Şi nu este de mirare. Pentru că a ta parte pururea s-a făcut cele însemnate, precum şi a blagocestivuluĭ Iacov; căcĭ că bine slujind pentru Rahil, şi luând pre Liea, cauţĭ pre cea dorită, ca unul ce cu adevărat aĭ împlinit şi pre ceĭ şapte anĭ aĭ aceştiea (Fac. **29**.20-28) [1]. Iar eŭ, nu aşĭ tăgădui, cum că toată noaptea ostenindu-mă, nu am prins nimica. Ci însă pentru cuvântul tăŭ, mreaja aruncându-o, vânat-am mulţime a peştilor, de marĭ nu mi să pare, dar însă 153 (Ioan **21**.11) [2]. Şi pre aceştiea i-am trimes în coşniţa dragosteĭ către tine, prin capetele acestea întocmaĭ cu numărul, poruncirea ta împlinindu-o. Însă mă minunez de tine, şi foarte râvnesc, pentru cea prea bună înainte punere, că pre capetele cele pentru rugăciune le iubeştĭ. Pentru că nu prost pre acestea le iubeştĭ, pre cele ce de la mână şi întru hârtie prin cerneală îşĭ aŭ fiinţa, ci pre cele ce în minte sunt întemeiate prin dragoste şi prin neţinerea minte de răŭ. Ci de vreme ce toate sunt îndoite, una înaintea uneia, după Înţelepciunea luĭ Iisus (Sir. **42**.31-32) [3] primeşte lângă scrisoare şi pre Duhul, şi înţălege, cum că cu adevărat maĭ înainte de scrisoare, urmează mintea. Pentru că nefiind aceasta, nicĭ scrisoare va fi. Decĭ şi rugăciunea îndoit îĭ este chipul: unul adecă lucrător, iară altul văzător. Aşa şi a număruluĭ cea înaintea maineĭ, adecă, este suma, iar ceea ce să însămnează este felurimea. Decĭ întru 153 cuvântul cel pentru rugăciune împărţindu-l, Evanghelicească mâncare ţie îţĭ trimitem, pentru ca să afli frumuseţa număruluĭ celuĭ însemnător, şi chipul cel cu trei unghiurĭ, şi cel cu şase unghiurĭ. Împreună cunoştinţă cu bună

[1] *Facerea*, **29**, 20–28:
"20. Şi a slujit Iacov pentru Rahila şapte ani şi i s-a părut numai câteva zile, pentru că o iubea.
21. Apoi a zis Iacov către Laban: «Dă-mi femeia, că mi s-au împlinit zilele să intru la ea».
22. Atunci a chemat Laban pe toţi oamenii locului aceluia şi a făcut ospăţ.
23. Iar seara a luat Laban pe fiica sa Lia şi a băgat-o înăuntru şi a intrat Iacov la ea.
24. Şi Laban a dat pe roaba sa Zilpa, roabă fiicei sale Lia.
25. Dar când s-a făcut ziuă, iată era Lia. Şi a zis Iacov către Laban: «Pentru ce mi-ai făcut aceasta? Nu ţi-am slujit eu oare pentru Rahila? Pentru ce m-ai înşelat?»
26. Răspuns-a Laban: «Aici la noi nu se pomeneşte să se mărite fata cea mai mică înaintea celei mari.
27. Împlineşte această săptămână de nuntă şi-ţi voi da-o şi pe aceea, pentru slujba ce-mi vei face alţi şapte ani!»
28. Şi a făcut Iacov aşa: a împlinit săptămâna de nuntă şi i-a dat Laban şi pe Rachila, fiica sa de femeie".
[2] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **21**, 11: "Simon-Petru s-a suit în corabie şi a tras mreaja la ţărm, plină de peşti mari: o sută cincizeci şi trei, şi, deşi erau atâţia, nu s-a rupt mreaja".
[3] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **42**, 31–32: "Toate sunt pereche, unul împotriva altuia şi n-a făcut nimic cu scădere. Una cu alta au întărit cele bune şi cine se va sătura văzând slava Lui?"

credință a Treimeĭ; împreună încă și a împodobireĭ aceștiea, scrisoarea împrejur arătându-o. Ci numărul cel de 100, de sineșĭ cu 4 unghiurĭ este, iar cel de 53 cu 3 unghiurĭ și rotogol. Pentru că cel de 28, cu 3 unghiurĭ este, adică cel de 25 este rotogol, pentru că de 5 orĭ sunt câte 5 capete. Decĭ aĭ chipul cel cu 4 unghiurĭ, nu numaĭ prin pătrimea bunătăților ci și a veaculuĭ acestuia cunoștința cea înțeleaptă, ce se asamănă cu cel de 25, pentru rotogolirea anilor. Pentru că săptămână spre săptămână, și lună spre lună să pornește, și din anĭ spre anĭ se învârtește anul, și vremea spre vreme, precum la mișcarea soareluĭ și a luneĭ, și a primăvereĭ și a celorlalte vremĭ. Iar cel cu 3 unghiurĭ ar însemna ție cunoștința Sfintei Treimĭ întru altfel. Iar dacă prin mulțimea numerilor, aĭ lua pre cel de 103, fiind cu 3 unghiurĭ, a înțelege să cuvine pre cea lucrătoare, pre cea firească și pre cea de Dumnezeŭ cuvântătoare saŭ și a credințeĭ, nădejdeĭ și dragosteĭ; aurul, argintul și pietrele cele scumpe. Ci numărul unul ca acesta este. Iar smerenia capetelor să nu o ocărăștĭ, ca unul ce știĭ și a te sătura, și a-ți lipsi (Filip. **4**.12) [4] așa și ca cela ce îțĭ aducĭ aminte de Cela ce pre ceĭ doi filerĭ aĭ văduveĭ, nu i-aŭ lepădat, ci și maĭ presus decât bogățiea altora multora i-aŭ priimit. Decĭ a buneĭ cugetărĭ și a dragosteĭ roade știindu-le, să le păzeștĭ, adevăraților fraților tăĭ poruncindu-le a să ruga pentru cel bolnav ca să se însănătoșeze, și patul săŭ luându-l de aceea să umble, cu bun darul Hristosuluĭ adevăratuluĭ Dumnezeuluĭ nostru,

Căruia i să cuvine slava în veciĭ vecilor,

AMIN

---

[4] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 12: „Știu să fiu smerit, știu să am și de prisos; în orice și în toate m-am învățat să fiu sătul și flămând, și în belșug și în lipsă”.

Începutul capetelor

1. DACĂ CINEVA ar voi bine mirositoare tămâie a face, Livanul cel luminos, şi Casiea, şi Unghiea, şi Stactiea, de-o potrivă le va alcătui după Lege (Eş. **30**.34) [5]: iar acestea sunt pătrimea bunătăţilor. Pentru că dacă pline şi de-o potrivă va fi, nu va fi mintea vândută.

2. Curăţindu-se sufletul prin plinirea bunătăţilor, rânduiala minţiĭ neclătită o izvodeşte,* priimitoare pre dânsa făcându-o de aşezarea care să caută.

3. Rugăciunea e vorbire a minţiĭ cu Dumnezeŭ. Deci de care aşezare are trebuinţă mintea, pentru ca să linişteze cu neîntoarcere a să uimi către Stăpânul săŭ, şi împreună a vorbi cu dânsul, nimica mijlocind?

4. Dacă la rugul cel ce pre pământ ardea, a să apropia Moisi ispitindu-se să opreşte, până ce va deslega încălţămintea picioarelor (Eş. **3**.5) [6]; Cum însuţi voind a vedea pre Cel maĭ presus de toată cugetarea şi simţirea, şi împreună vorbitor cu Dânsul a te face, nu deslegĭ de la tine toată pătimicioasa înţelegere?

5. Maĭ întâĭ pentru luoarea lacrămilor te roagă, pentru ca să moĭ prin plângere sălbătăcimea ceea ce este în sufletul tău, şi mărturisind împrotiva ta nelegiuirea ta Domnuluĭ, de la Dânsul ertare dobândeştĭ (Ps. **31**.6) [7].

6. Meşteşugeşte lacrămile spre îndreptarea a toată cererea. Pentru că foarte să bucură Stăpânul tău, în lăcrămĭ rugăciunea priimindu-o.

7. Dacă izvoare de lacrămĭ veĭ vărsa întru rugăciunea ta, nu te înălţa nicĭdecum întru sineţĭ, ca cum aĭ fi mai presus de ceĭ mulţĭ. Pentru că ajutorinţă a priimit rugăciunea ta, ca să poţĭ cu osârdie a mărturisi păcatele tale şi milostiv a face pre Stăpânul prin lacrămĭ. Decĭ să nu abaţĭ spre patimĭ pre izgonitoarea patimilor, pentru ca nu maĭ mult să mâniĭ pre cel ce au dat darul.

8. Mulţĭ lăcrămând pentru păcate, uitând scoposul lacrămilor, nebunindu-se s-aŭ uimit (eşit afară din sine).

9. Staĭ cu durere, şi te roagă cu bună întindere, şi te întoarce despre nemeririle grijilor şi ale gândurilor; pentru că te clătesc şi te turbură pre tine, ca întinderea ta să o slăbănogească.

10. Când te-ar vedea draciĭ pre tine osârduindu-te cu adevărat a te ruga, atunci pune gândurĭ a oareşcărora lucrurĭ ca când de nevoe, şi după puţin rădică aducerea aminte de acestea, pornind

[5] *Ieşirea*, **30**, 34: "Apoi a zis Domnul către Moise: «Ia-ţi mirodenii: stacte, oniha, halvan mirositor şi tămâie curată, din toate aceeaşi măsură»".
* *izvoadi, izvodesc*, vb. IV. Formă veche, a crea, a face, a inventa (rar) a descoperi. Tranz. a alcătui, a compune, a redacta, a scrie. Reflex. a se contura, a lua fiinţă, a apărea. Din sl. *izvoditi* „a extrage, a traduce", DEX, *ed. cit.*, p. 512. În *Biblia lui Şerban Cantacuzino* de la 1688 cuvântul *izvodire* apare cu sensul de creaţie, întemeiere.
[6] *Ieşirea*, 3, 5: "Şi Domnul a zis: «Nu te apropia aici! Ci scoate-ţi încălţămintea din picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!"
[7] *Psalmii*, **31**, 6: "Zis-am: «Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului; şi Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu".

mintea spre căutarea lor, şi ca neaflând foarte să scârbeşte şi să mâhneşte. Iar când ar sta la rugăciune, îĭ aduc aminte luĭ de cele căutate şi de cele pomenite, pentru ca slăbănogindu-se mintea spre cunoştinţa acestora, să piarză rugăciunea cea cu bună roadă.

11. Nevoeştete a pune mintea ta în vremea rugăciuneĭ, surdă şi mută, şi veĭ putea a te ruga.

12. Când te va întâmpina pre tine ispita, saŭ grăirea împrotivă, saŭ te veĭ zădărî, saŭ spre cea protivnică izbândire a porni iuţimea, saŭ a rupe glas oarecarele: adu-ţi aminte de rugăciune, şi de cea întru dânsa judecată, şi îndată cea dintru tine fără de rânduială mişcare se va alina.

13. Câte aĭ face spre izbândire frateluĭ celuĭ ce te-a năpăstuit pre tine, toate întru sminteală ţie se vor face în vremea rugăciunei.

14. Rugăciunea este odrasla blândeţeĭ şi a nemânierеĭ.

15. Rugăciunea e punerea înainte a bucurieĭ şi a mulţămireĭ.

16. Rugăciunea este izgonirea scârbeĭ şi a mâhniciuneĭ.

17. „Mergând vindeţĭ averile tale, şi le dă săracilor" Mat. (**19**.21) [8] „şi luând Crucea, leapădă-te de sineţĭ" (Mat. **16**.24) [9] pentru ca să poţĭ fără de grijă a te ruga.

18. De voeştĭ lăudat a te ruga, leapădă-te de sineţĭ în fieştecare ceas, şi prea multe rele pentru rugăciunea cea iubitoare de înţelepciune sufere.

19. Orĭce rău cu iubire de înţelepciune îl veĭ suferi, roada acestuia în vremea rugăciuneĭ o veĭ afla-o.

20. Poftind a te ruga după cum se cade, să nu scârbeştĭ vreun suflet, iar de nu, în deşert alergĭ.

21. „Lasă darul tăŭ, zice, înaintea Oltaruluĭ *, şi ducându-te maĭ întâi te împacă cu fratele tăŭ" (Mat. 5.24) [10] şi atunci te veĭ ruga fără turburare. Pentru că pomenirea de răŭ înnegreşte mintea celuĭ ce se roagă, şi rugăciunele acestuia le întunecă.

22. Ceĭ ce scârbe şi pomenirĭ de răŭ loruşĭ îşĭ grămădesc, şi a să ruga socotesc, asemenea sunt celor ce scot apă, şi într-un ulcior spart o bagă.

23. Dacă suferitor veĭ fi, pururea cu bucurie te veĭ ruga.

24. Rugându-te tu după cuviinţă, nişte lucrurĭ ca acestea te vor întâmpina pre tine, ca să ţi să pară cum că cu adevărat cu dreptate este să unelteştĭ mâniea. Însă nu este vreo dreaptă mânie asupra aproapeluĭ nicĭdecum; pentru că de veĭ căuta veĭ afla cum că cu putinţă este, şi fără de mânie bine a să aşăza lucru. Decĭ tot felul de chip fă, ca să nu te mâniĭ.

25. Caută nu părându-ţi-să pre altul a vindeca, însuţĭ nevindecat să rămâi, şi veĭ da zătâcnire* rugăciuneĭ tale.

26. Curăţind mâniea, curăţire veĭ afla, şi înţelept pre sineţĭ te veĭ arăta, şi întru ceĭ ce se roagă veĭ fi.

27. Asupra mânieĭ întrarmându-te, poftirea nu o veĭ suferi niciodată, pentru că aceasta, materie dă mânieĭ, şi aceasta turbură pre ochiul cel gânditor, aşezarea rugăciuneĭ stricându-o.

28. Nu te ruga întru singure chipurile cele din afară, ci abate mintea ta spre simţirea rugăciuneĭ ceĭ Duhovniceştĭ cu multă frică.

29. Uneorĭ de năprasnă stând la rugăciune, bine te veĭ ruga; iar de multe orĭ foarte ostenindu-te, nu veĭ dobândi scoposul; pentru că încă maĭ mult căutând, şi luând, veĭ avea îndreptare nefurată.

30. Stând de faţă Îngerul, de năprasnă toţĭ să depărtează ceĭ ce ne supără pre noĭ, şi să află mintea întru multă răsuflare sânătos rugându-se. Iar uneorĭ obişnuitul războiŭ zăcând preste noĭ,

---

[8] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **19**, 21: "Iisus i-a zis: Dacă voieşti să fii desăvârşit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer; după aceea, vino şi urmează-Mi".

[9] *Idem*, **16**, 24: "Atunci Iisus a zis ucenicilor Săi: Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie".

* *Altarului*. În multe texte ale *Filocaliei* apare scris oltar. În *Biblia* lui Şerban Cantacuzino de la 1688, de asemenea.

[10] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 24: "Lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind adu darul tău". * *zăticni, zătigni*, a împiedica, a stânjeni, a tulbura, a încurca, a întrerupe, din sl. *zatŭknonti*. DEX, *ed, cit.*, p. 1181.

să luptă mintea, şi nu să slobozeşte în sus a privi. Pentru că maĭ înainte s-a înfiinţat cu patimile cele în multe felurĭ. Însă maĭ mult căutând va afla, şi bătând cu bună întindere, i se va deschide eĭ.

31. Nu te ruga voile tale a să face, pentru că cu adevărat nu să întocmesc cu voia luĭ Dumnezeŭ. Ci maĭ vârtos precum te-aĭ învăţat te roagă grăind: „să se facă voia Ta întru mine" (Mat. 6.10) [11] încă şi întru tot lucrul aşa să cerĭ de la Dumnezeul cel bun, fiindcă El doreşte tot bunul şi ceea ce foloseşte sufletuluĭ tăŭ, iar tu nu cu adevărat aceasta o cauţĭ.

32. De multe orĭ rugându-mă, am rugat a să face mie ceea ce mi s-a părut a fi bună, şi am petrecut întru cerere dobitoceşte, voia luĭ Dumnezeŭ dobitoceşte silindu-o: şi nedând Luĭ ca ceea ce ştie de folos, însuşĭ să o rânduiască. Şi întru adevăr că luând, maĭ pre urmă m-am mâhnit foarte, pentru maĭ mult voirea mea am cerut a să face; fiindcă nu mi s-aŭ întâmplat mie un lucru ca acesta în ce fel socoteam.

33. Ce altă bunătate este, decât fără Dumnezeŭ? Decĭ luĭ să i le dăm toate cele ale noastre, şi bine noă va fi. Pentru că cel bun cu adevărat, şi de bune darurĭ este dătător.

34. Nu te scârbi nepriimind îndată cererea ce o cerĭ de la Dumnezeŭ. Pentru că voeşte ţie spre maĭ mult a face bine, aşteptând lângă dânsul întru rugăciune. Pentru că ce este maĭ înalt decât a vorbi cu Dumnezeŭ, şi întru împreunarea cea cu El a ne îndeletnici?

35. Rugăciunea cea nerăspândită, este cea maĭ înaltă lucrare a minţiĭ.

36. Rugăciunea este suire a minţiĭ către Dumnezeŭ.

37. Dacă a te ruga doreştĭ, de toate te leapădă, pentru ca pre toate să le moşteneştĭ.

38. Te roagă maĭ întâĭ, pentru a te curăţa de patimĭ; şi a doua, pentru ca să te izbăveştĭ de necunoştinţă şi uitare; şi a treia, de toată ispita şi părăsirea.

39. Pre singură dreptatea să o cerĭ întru rugăciunea ta, şi Împărăţiea, adică bunătatea şi cunoştinţa, şi toate celelalte se vor adaoge ţie" (Mat. 6.33) [12].

40. Cu dreptate este, nu numaĭ pentru a ta curăţie a te ruga, ci şi pentru cel de o seminţie, ca să urmezĭ năravul Îngeresc.

41. Caută, dacă cu adevărat lângă Dumnezeŭ aĭ stătut întru rugăciunea ta, saŭ de lauda oamenilor te birueştĭ, şi pre aceasta a o vâna te sârgueştĭ, ca un acoperemânt starea rugăciunii uneltindu-o.

42. Orĭ împreună cu fraţiĭ te rogĭ, orĭ deosebĭ, nevoeşte-te nu din obiceiŭ, ci întru simţire a te ruga.

43. Năravul rugăciuneĭ este cu bună cucernicie, şi cu umilinţă şi cu durere a sufletuluĭ, întru mărturisirea greşalelor cu suspinurĭ negrăite.

44. De ar privi împrejur mintea ta încă în vremea rugăciuneĭ, nu încă ca un călugăr să roagă, ci încă lumean este, pre cortul cel din afară înfrumuseţându-l.

45. Rugându-te, aducerea aminte a ta cu putere o păzeşte, pentru că nu pre ale sale de faţă să le pue ţie, ci spre cunoştinţa întindereĭ să te mişce pre tine. Pentru că foarte obişnueşte a să fura mintea despre aducere aminte în vremea rugăciuneĭ.

46. Rugându-te, aducerea aminte, saŭ năluciri ale lucrurilor celor viclene aduce ţie, saŭ griji noĭ, saŭ faţa celuĭ ce te-a scârbit.

47. Foarte zavistuieşte dracul pre omul cel ce se roagă, şi toată măestriea o unelteşte a strica gândul acestuia. Decĭ nu încetează gândurile lucrurilor pornindu-se prin aducerea aminte, şi toate patimile prin trup rădicându-le, pentru ca să poată împedeca pe prea buna alergare a acestuia şi eşirea cea către Dumnezeŭ.

48. Când mult trudindu-se prea vicleanul drac, nu ar putea împedeca rugăciunea sârguitoruluĭ, puţin slăbeşte, şi apoĭ izbândeşte asupra luĭ după ce s-ar ruga. Pentru că saŭ spre iuţime aprinzându-l prăpădeşte pre cea din rugăciune întru el împreună adunată prea bună aşezarea, saŭ spre oarecare poftă dobitocească zădărându-l, mintea o ocărăşte.

---

[11] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 10: "Vie împărăţia Ta; facă-se voia Ta, precum în cer şi pe pământ".

[12] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 33: "Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă".

49. Rugându-te precum să cuvine, pre cele ce nu se cuvine le aşteaptă, şi să staĭ cu bărbăţie roada ta păzindu-o. Pentru că la aceasta din început pus aĭ fost „a lucra şi a păzi" (Fac. 2.15) [13]. Decĭ lucrând, să nu o laşĭ nepăzită osteneala ta, iar de nu, nimic aĭ folosit rugându-te.

50. Tot războiul carele împreună să ridică între noĭ şi între necuratele duhurĭ, nu pentru altceva să face, fără decât numaĭ pentru rugăciunea cea Duhovnicească. Pentru că foarte protivnică este lor şi prea urâtă, iar noă mântuitoare şi prea iubită.

51. Ce este voia dracilor a lucra întru noĭ? : îndrăcirea pântecelui, curviea, iubirea de argint, mâniea, aducerea aminte a răuluĭ, şi celelalte patimĭ. Pentru că îngroşându-se mintea dintr-însele, să nu poată a să ruga precum să cuvine. Pentru că patimile părţiĭ ceĭ cuvântătoare începătorind, nu o lasă pre dânsa de pre cuvânt a să mişca, şi pre Cuvântul luĭ Dumnezeŭ a-l căuta.

52. Faptele bune le săvârşeşte, pentru că ele să cer din fire a fi făcute, şi pre acestea pentru Domnul carele le-aŭ înfiinţat; iar aceasta întru aşezarea rugăciuneĭ să obişnueşte a să arăta.

53. Aşezarea rugăciuneĭ este deprindere nepătimaşă, cu prea deplină dragoste, întru înălţime înţelegătoare pre iubitoarea de înţelepciune şi Duhovniceasca minte răpindu-o.

54. Nu numaĭ mânia şi pofta să cuvine a o stăpâni cel ce cu adevărat a să ruga să sileşte, ci şi afară de pătimicioasa gândire a să face.

55. Cel ce iubeşte pre Dumnezeŭ, cu Acesta împreună ca cu un Tată pururi vorbeşte, despre toată pătimaşa gândire întorcându-să.

56. Nu cel ce a dobândit nepătimirea, iată şi cu adevărat să roagă. Pentru că poate şi întru cugetările cele subţirĭ a fi, şi întru istoriele lor a să îndeletnici, şi departe a fi de la Dumnezeŭ.

57. Nu când nu s-ar zăbovi mintea întru gândurile cele supţiri ale lucrurilor, iată a priimit şi locul rugăciuneĭ. Pentru că poate a fi întru vederea lucrurilor, şi a cugeta întru cuvintele acestora; care deşi supţirĭ graiurĭ sunt, ci ca unele ce sunt vederiĭ ale lucrurilor, mintea o închipuesc şi departe de la Dumnezeŭ o duc.

58. Măcar şi maĭ pre sus de vedeniea fireĭ ceĭ trupeştĭ mintea s-ar face, nu încă desăvârşit locul luĭ Dumnezeŭ l-a văzut. Pentru că poate a fi întru cunoştinţa celor înţelegătoare, şi în fel a să schimba cu dânsa.

59. De voeştĭ a te ruga, este trebuinţă de cel ce dă rugăciune celuĭ ce să roagă. Decĭ îl cheamă pre dânsul grăind „Sfinţască-se numele Tău, Vie împărăţiea Ta" (Mat. 6.9-10) [14], adecă, Duhul Sfânt şi unul născut Fiul Tăŭ. Pentru că aşa ne-am învăţat grăind „Întru Duh şi întru adevăr a ne închina luĭ Dumnezeŭ Părinteluĭ" (Ioan 4.24) [15].

60. Cel ce întru Duhul şi întru adevăr să roagă, nu încă din zidire pre Ziditorul îl cinsteşte, ci dintr-însul pre El îl laudă.

61. De eştĭ Cuvântător de Dumnezeŭ, te veĭ ruga cu adevărat; şi de te veĭ ruga cu adevărat, Cuvântător de Dumnezeŭ eştĭ.

62. Când mintea ta prin cea multă către Dumnezeŭ dorire, dupre puţin ca cum să depărtează din trup, şi despre toate înţelegerile cele dintru aducerea aminte, saŭ din amestecare s-ar întoarce, de bună cucernicie împreună şi de bucurie plină făcându-se, atuncea să socoteştĭ cum că s-a apropiat la hotarele rugei.

63. Duhul cel Sfânt să împreună pogoară cu neputinţa noastră, şi necuraţĭ fiind noĭ vine spre noĭ. Şi de ar afla mintea noastră cu iubire de adeverinţă Luĭ rugându-se, să sue pre dânsa, şi tot

[13] *Facerea*, 2, 15: "Şi a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse şi l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze şi s-o păzească".

[14] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 9–10: "Deci aşa să vă rugaţi: Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău; Vie împărăţia Ta; facă-se voia Ta, precum în cer şi pe pământ".

[15] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 4, 24: "Duh este Dumnezeu şi cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh şi în adevăr".

pâlcul gândurilor saŭ al cugetărilor, cele ce o încunjură pre dânsa îl prăpădeşte, îndemnându-o pre dânsa spre lucrurile duhovniceşteĭ rugăciunĭ.

64. Ceealalţĭ adecă, prin schimbarea trupuluĭ, minţiĭ gândurĭ îĭ pricinuesc, saŭ înţelegerĭ şi vederĭ; iar Dumnezeŭ împrotivă lucrează, pre singură mintea să sue, şi înlăuntru puind într-însa cunoştinţă precum voeşte, şi prin minte neînfrânarea trupului domolindu-o.

65. Cel ce rugăciunea cea adevărată iubeşte, şi mâniindu-se, saŭ ţiind minte răul, vrednic este de toată defăimarea. Pentru că de asemenea este cu cela ce iute a vedea voeşte, şi pre ochiĭ săi îĭ turbură.

66. Dacă pofteştĭ a te ruga, să nu facĭ nimica din cele ce se împrotivesc rugăciuneĭ; pentru ca Dumnezeŭ apropiindu-se să călătorească împreună cu tine.

67. Să nu închipueştĭ Dumnezeirea întru sineţĭ rugându-te, nicĭ să slobozeştĭ pre mintea ta spre oarecare închipuire să se schimbe, ci nematerialnic la Cel nematerialnic te apropie, şi veĭ înţelege.

68. Păzeşte-te de cursele protivnicilor. Pentru că se face când te rogĭ tu curat şi fără de turburare, de năprasnă a sta lângă tine de faţă închipuire streină şi de altă seminţie, ca să te ducă pre tine întru părere, să socoteştĭ pre Dumnezeirea acolo; ca ceea ce de năprasnă ţi s-au descoperit ţie, să te încredinţeze cum că Dumnezeirea este atâta; însă Dumnezeirea fără de samă este şi neînchipuită.

69. Când nu ar putea aducerea aminte să o mişte întru rugăciune dracul cel pizmătareţ, atunci amestecarea trupuluĭ o sileşte spre a face minţiĭ oarecare streină nălucire, şi a o închipui pre dânsa. Şi cel ce are obiceiŭ a să învârti în gânduri cu lesnire să pleacă; şi spre nematerialnică şi neînchipuită cunoştinţă silindu-se pre sine, să împrelisteşte, fum în loc de lumină ţiind (saŭ priimind).

70. Să staĭ la streaja ta, mintea ta păzindu-o de cugetărĭ în vremea rugăciuneĭ, ca să stea întru a sa linişte, pentru ca cel ce împreună pătimeşte cu ceĭ necunoscătorĭ (Ev. 5.2) [16] şi preste tine să vie, şi atuncĭ veĭ lua Prea slăvit dar al rugăciuneĭ.

71. Nu veĭ putea a te ruga curat, cu lucrurĭ materialnice încurcându-te şi cu dese grijĭ înváluindu-te. Pentru că rugăciunea este lepădare a sufletelor.

72. Nu poate cel legat a alerga. Nicĭ mintea care slujeşte patimilor a vedea locul rugăciuneĭ ceĭ Duhovniceştĭ. Pentru că să trage şi împrejur să poartă de cugetarea cea pătimaşă, şi nu stă neclătită.

73. Când curat de aceia, fără de înşălăciune şi adevărat mintea s-ar ruga, atunci maĭ mult nu vin dracĭi de-a stânga, ci de-a dreapta. Pentru că îĭ pun acestuia Slava luĭ Dumnezeŭ, închipuire oarecare a celor iubite simţirĭ, întrucât a i să părea luĭ cum că desăvârşit a nemerit scopul cel pentru rugăciune. Iar aceasta au spus minunat şi cunoscătorul bărbat (Sfântul Evagrie) cum că se face de la patima măririĭ deşarte, şi de la dracul carele să atinge de locul creerilor şi clăteşte vinele.

74. Pare-mi-să, dracul atingându-să de locul cel grăit, a premenĭ lumina cea împrejurul minţiĭ precum voeşte. Şi aşa a mişca patima măririĭ ceĭ deşarte, întru gândire cu uşurătate de minte, mintea închipuindu-o spre nălucirea cunoştinţeĭ ceĭ Dumnezeeştĭ înfiinţate. Şi nefiind supărat unul ca acesta despre patimile cele trupeştĭ şi necurate, ci curat ca când stând de faţă i să pare a nu se face maĭ mult întru dânsul vreo lucrare protivnică, pentru aceea prepune a fi Dumnezeasca arătare, ceea ce s-a făcut luĭ de la dracul, şi închipuind pre el precum a zis.

75. Îngerul luĭ Dumnezeŭ stând de faţă, cu singur cuvântul toată împrotivnica lucrare o încetează din noĭ, şi porneşte lumina minţiĭ fără de înşelăciune a lucra.

76. A grăi întru descoperire că aduce Îngerul tămâe, pentru ca să le dea la rugăciunele Sfinţilor (Apoc. 8.3) [17] parimi-să aceasta a fi darul prin Înger lucrându-să: pentru că cunoştinţă pricinueşte a rugăciuneĭ ceĭ adevărate. Întrucât de aceia a sta mintea afară de toată clătirea, şi de lenevire şi de trândăvie.

[16] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 2: "El poate să fie îngăduitor cu cei neştiutori şi rătăciţi, devreme ce şi el este cuprins de slăbiciune".

[17] *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul*, **8**, 3: "Şi a venit un alt înger şi a stat la altar, având cădelniţă de aur, şi i s-a dat lui tămâie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinţilor, pe altarul de aur dinaintea tronului".

77. Năstrapele * tămâerelor, rugăciunele Sfinților să grăesc a fi, pre care ceĭ douăzeci şi patru de bătrânĭ le poartă (Apoc.5.8) [18]. Iar năstrape a înțelege ni să cuvine, pre cea către Dumnezeŭ prietenie, adecă pre cea desăvârşită şi Duhovnicească dragoste (către Dânsul) întru care rugăciunea să lucrează întru Duhul şi întru adevăr.

78. Când ți s-ar părea a nu avea trebuință de lacrămĭ întru rugăciunea ta pentru păcate, socoteşte cât te-aĭ depărtat de Dumnezeŭ, dator fiind a fi întru Dânsul totdeauna, şi maĭ cu ferbințeală veĭ lăcrăma.

79. Aşa şi măsurele tale cunoscându-le, cu dulceață veĭ plânge, după Isaiea ticăloşindu-te pre sinețĭ, „că necurat fiind, şi necurate buze având, şi în mijlocul unuia ca acestuia norod fiind, împrotivă cutezĭ a sta lângă Domnul Savaot" (Is. **6.**5) [19].

80. Dacă cu adevărat te rogĭ, multă şi deplină adeverire veĭ afla, şi Îngeriĭ împreună cu tine vor merge, precum la Daniil, şi pricinele lucrurilor celor ce se fac le vor lumina.

81. Să cunoştĭ cum că Sfinții Îngerĭ ne îndeamnă pre noĭ la rugăciune, şi împreună staŭ de față cu noĭ, bucurându-se împreună, şi rugându-se pentru noĭ. Decĭ dacă ne-am lenevi, şi am priimi gândurĭ protivnice, foarte îĭ întristăm pre dânşiĭ; că pentru noĭ atâta să nevoesc, iar noĭ nicĭ pentru înşine nu voim a ruga pre Dumnezeŭ; ci slujirea acestora defăimându-o, şi pre Dumnezeul acestora şi pre Stăpânul părăsindu-l, către draciĭ ceĭ necurațĭ ne apropiem şi facem vorbă cu dânşiĭ.

82. Roagă-te cu măsură şi fără de turburare, şi cântă cu înțelegere şi cu bună tocmire, şi veĭ fi ca un puiŭ de vultur întru înălțime rădicându-te.

83. Cântarea Psalmilor, patimile domoleşte, şi neînfrânarea trupuluĭ a linişti o lucrează; iar rugăciunea face pre minte a lucra lucrarea sa.

84. Rugăciunea este cuviincioasă lucrare vredniciei mințiĭ; adecă maĭ bună şi curată judecată a aceştiea.

85. Cântarea Psalmilor, închipuire este a înțelepciuneĭ ceĭ de mult fel; iar rugăciunea este, începătură a cunoştințeĭ ceĭ nematerialnice şi de mult fel.

86. Cunoştința lucru prea frumos este, pentru că împreună ajutătoare este a rugăciuneĭ; puterea cea înțelegătoare a mințiĭ deşteptându-o spre vredniciea cunoştințeĭ ceĭ Dumnezeeştĭ.

87. Dacă încă nu aĭ luat dar al rugăciuneĭ, saŭ al cântăriĭ Psalmilor, dvoreşte ** şi veĭ lua.

88. „Şi grăia lor şi pildă: că se cuvine lor, totdeauna a să ruga şi a nu slăbi" (Luc. **18.**1) [20]. Decĭ să nu slăbeştĭ de acum, nicĭ ca neluând să te mâhneştĭ, pentru că veĭ lua maĭ pre urmă. Şi aŭ adus la pildă „Căcĭ că deşi de Dumnezeŭ nu mă tem, şi de om nu mă ruşinez, ci însă pentru că îmĭ dă mie muerea supărare, voiŭ face izbândirea eĭ" (Luc. **18.**5) [21]. „Decĭ aşa şi Dumnezeŭ va face izbândire celora ce strigă către Dânsul ziua şi noaptea în degrab" (**18.** 7) [22]. Binevoesc dar să fiĭ tu, aşteptând cu durere întru Sfânta Rugăciune.

89. Să nu voeştĭ precum ție ți să pare, ci precum luĭ Dumnezeŭ îĭ place, cele după tine a să face; şi veĭ fi fără de turburare şi mulțămitor întru rugăciunea ta.

90. Deşi cu Dumnezeŭ ți s-ar părea a fi, păzeşte-te de dracul curvieĭ; pentru că foarte împrelistitor este, şi prea pizmătăreț, şi voeşte maĭ iute a fi decât mişcarea mințiĭ tale, şi de la Dumnezeŭ o smulge pre dânsa, când stă lângă dânsul cu bună cucernicie şi cu multă frică.

* *năstrapele,* formă învechită sau/şi populară însemnând vas (de băut), cană, potir, cupă; 2. cantitate de lichid cuprinsă într-o năstrapă. Din bulg. *năstrap, nastrap,* în limba sârbo-croată. (DEX, *ed.cit.,* p. 673).

[18] *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul,* **5,** 8: "Şi când a luat cartea, cele patru ființe şi cei douăzeci şi patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută şi cupe de aur pline cu tămâie care sunt rugăciunile sfinților".

[19] *Isaia,* **6,** 5: "Şi am zis: «Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate şi locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Şi pe Domnul Savaot, L-am văzut cu ochii mei!»".

** *dvori, dvoresc,* vb. IV Intranz. Formă învechită, a servi, a sluji la curtea unui domnitor sau a unui boier. Din sl. *dvoriti.* DEX, *ed. cit.,* p. 326.

[20] *Sfânta Evanghelie după Luca,* **18,** 1: „Şi le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna şi să nu-şi piardă nădejdea".

[21] *Idem,* **18,** 5: "Totuşi, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă supere".

[22] *Idem,* **18,** 7: "Dar Dumnezeu oare, nu va face dreptate aleşilor Săi care strigă către El ziua şi noaptea şi pentru care El rabdă îndelung?"

91. Dacă porți grijă de rugăciune, păzește-te de năpădirele dracilor, și rabdă cu așteptare bătăile cele de la dânșiĭ. Căcĭ ca hearele sălbatice vor veni spre tine, și tot trupul îl vor răni.

92. Gătește-te ca un iscusit luptător, deși de năprasnă aĭ vedea nălucirĭ, să nu te clăteștĭ, măcar sabie scoasă asupra ta, saŭ făclie în vederea ta țiindu-o, să nu te turburĭ, măcar închipuire oarecare urâtă și sângerată, nicĭdecum a cădea cu sufletul tăŭ, ci să staĭ mărturisind mărturisirea ta cea bună, și maĭ cu lesnire veĭ privi spre vrăjmașiĭ tăĭ.

93. Cel ce sufere pre cele de scârbă, și pre cele de bucurie le va dobândi. Și cela ce așteaptă întru cele neîndulcite, nu se va lipsi de cele dulcĭ.

94. Caută să nu te înșale pre tine prin oareșĭcare vedeniĭ draciĭ ceĭ viclenĭ; ci fiĭ cu minte, către rugăciune abătându-te și roagă pre Dumnezeŭ. Pentru că dacă adecă de la Dânsul este înțelegerea, El pre tine să te lumineze, iar nu, îndegrab pre înșălătorul să-l gonească de la tine. Și îndrăznește, că nu vor sta câiniĭ, tu cu înfocare rugăciunea către Dumnezeŭ uneltindu-o. Pentru că îndată nevăzut, și nearătat, de puterea luĭ Dumnezeŭ bătându-se, se vor goni.

95. Cu dreptul este, ca nicĭ vicleșugul acesta a fi tăinuit despre tine; căcĭ că în vreme să împart draciĭ pre sineși în cete, și de ți s-ar părea ajutor a cere, întru ceilalți închipuiți Îngereștĭ, pre ceĭ dintâi izgonindu-ĭ; spre a te împreleștĭ de la eĭ cu mintea, ca cum că sunt Sfințiĭ Îngerĭ (o formăluesc necurațiĭ).

96. Grijește-te pentru multă smerită înțelepciune, și ispitirea dracilor nu se va atinge de sufletul tăŭ; *„și bătaie nu se va apropia la lăcașul tăŭ. Că Îngerilor Săĭ va porunci pentru tine, ca să te păzească pre tine“* (Ps. **90**.10–11)[23], și nevăzut toată protivnica lucrare o vor izgoni de la tine.

97. Izbiturĭ adecă, și plesniturĭ, și glasurĭ și bătăĭ de la draci va auzi cel ce se grijește de rugăciune curată. Ci nu va cădea cu gândul, grăind către Dumnezeŭ: „Nu mă voiŭ teme de rele, că Tu cu mine eștĭ; și cele asemenea“ (Ps. 22.4)[24].

98. În vremea unora ca acestora ispite, scurtă și prea întinsă rugăciune să unelteștĭ.

99. Dacă te vor înfricoșa pre tine draciĭ, de năprasnă din văzduh a se arăta și a te îngrozi pre tine, și a răpi mintea ta, saŭ ca niște hiare ar năpăstui trupul tăŭ, să nu te spăimântezi de dânșiĭ, nicĭ cu totul să te grijeștĭ de înfricoșarea acestora. Pentru că te înfricoșează pre tine ispitindu-te, dacă cu totul iaĭ aminte de eĭ, saŭ desăvârșit i-aĭ defăimat pre dânșiĭ.

100. Dacă staĭ întru rugăciune lângă Dumnezeŭ Atotțiitorul, și Ziditorul, și Purtătorul de grijă a toate, de ce neînțelegător lângă Dânsul aĭ stat, întrucât necovârșită frica acestuia lăsându-o, și de țânțarĭ și de muște a te spăimânta? Aŭ n-aĭ auzit pre cel ce grăiește?: „De Domnul Dumnezeul tăŭ te teme“ (2Leg. **10**.20.)[25]. Și iarășĭ „de carele să teme și să cutremură toate, de fața puteriĭ Luĭ“ ș.c.l. (Rug. Manasi)[26].

101. Precum pâinea hrană este a trupuluĭ, iar bunătatea a sufletuluĭ, așa și a mințiĭ rugăciunea cea Duhovnicească este hrană.

102. Nu te ruga ca Fariseul, ci ca Vameșul, întru Sfințitul loc al rugăciuneĭ, pentru ca și tu să te îndreptezĭ de la Domnul.

103. Nevoește-te a nu te ruga împrotiva cuiva întru rugăciunea ta, pentru ca nu pre cele ce le zideștĭ să le răsipeștĭ, urâtă rugăciunea ta făcându-o.

104. Cel dator cu 1000 de talanțĭ, pedepsască-te pre tine; că de nu veĭ lăsa datornicului, nicĭ însuțĭ lăsarea o veĭ dobândi. Căcĭ că „l-aŭ dat pre el, zice, muncitorilor“ (Mat. **18**.34)[27].

---

[23] *Psalmii*, **90**, 10-11: „Nu vor veni către tine rele și bătaie nu se va apropia de locașul tău. Că îngerilor săi va porunci pentru tine ca să te păzească în toate căile tale".

[24] *Idem*, **22**, 4: „Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești".

[25] *Deuteronomul*, **10**, 20: „De Domnul Dumnezeul tău să te temi, numai Lui să-I slujești, de El să te lipești și cu numele Lui să te juri".

[26] *Rugăciunea regelui Manase*, **4**: „Înaintea căruia toate se tem și tremură din pricina atotputerniciei Tale".

[27] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **18**, 34: „Și mâniindu-se stăpânul lui, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria".

105. Treci cu vederea nevoile trupuluĭ întru starea rugăciuneĭ; ca nu îmboldindu-te de purice, saŭ de păduche, de muscă saŭ de ţânţar, să te păgubeştĭ de dobânda cea prea mare a rugiĭ Tale.

106. Venit-aŭ la noĭ, cum că oareşicăruia din Sfinţĭ rugându-se, atâta i-aŭ stătut împrotivă vicleanul, încât împreună întru a întinde mâinele, acela în Leu se închipuia, şi rădica oblu picioarele cele dinainte, şi unghiile sale despre amândouă părţile le înfigea întru amândoă umerile nevoitoruluĭ; şi nu se lăsa maĭ înainte până ce nu pogora mâinele. Iar el nicĭ odinioară le slobozea pre ele, până ce rugăciunele cele obişnuite le împlinea.

107. Unul ca acesta am cunoscut că a fost şi Ioan cel mic, adecă Călugărul cel prea mare care în groapă a liniştit, şi nemişcat a rămas de cea a luĭ Dumnezeŭ împreunare, dracul în chip de bălaur înfăşurându-se, şi rozând cărnurile acestuia, şi în faţa luĭ râgâind.

108. Aĭ cetit cu adevărat şi vieţile Călugărilor Tavenisioţĭ, precum zice: Cum că grăind Ava Teodor cuvânt Fraţilor, venit-aŭ două năpârci supt picioarele luĭ, iar el fără de turburare pre ele ca un cerc făcându-le, le-aŭ luat pre dânsele înăuntru, până ce a încetat grăind cuvântul; şi atuncea le-aŭ arătat pre ele fraţilor, lucrul tâlcuindu-l.

109. Pentru altul Duhovnicesc iarăşĭ am citit, cum că rugându-se el, năpârcă viind, s-a atins de piciorul luĭ. Iar el nu aŭ slobozit maĭ întâĭ mâinile, până ce rugăciunea cea obişnuită a săvârşit-o; şi nimic s-a vătămat cel ce a iubit pre Dumnezeŭ, maĭ mult decât pe sineşi.

110. Neînălţată vedere să aibĭ întru rugăciunea ta, şi de trupul şi sufletul tăŭ lepădându-te, vieţueşte cu mintea.

111. La alt oarecare Sfânt, ce cu bună întindere se ruga, în pustie liniştind, dracíĭ stând de faţă, în două săptămânĭ pre acesta îl rostogolea, şi îl zvârlea în văzduh ca pre o minge, priimindu-l pre dânsul în rogojină. Şi nicĭdecum nu aŭ putut pogorî mintea acestuia din rugăciunea cea înfocată.

112. Iarăşĭ la alt iubitor de Dumnezeŭ, şi carele de rugăciune făcea grijire, în pustie umblând, doi Îngerĭ i-aŭ stat de faţă, şi în mijloc îl luaŭ pre el, împreună călătorind cu dânsul; iar el nicĭdecum nu lua aminte la aceştia, ca nu de cel maĭ bun să se păgubească. Pentru că şi-a adus aminte de zisa cea Apostolească care grăeşte: „Nicĭ Înger, nicĭ Începătoriĭ, nicĭ Puterĭ... vor putea pre noĭ a ne despărţi de dragostea luĭ Hristos." (Rom. **8**.38–39)[28].

113. Deopotrivă cu Îngeriĭ să facă Călugărul prin rugăciunea cea adevărată, poftind a vedea faţa Părinteluĭ celuĭ din cerurĭ (Mat. **18**.10)[29].

114. Nu căuta nicĭdecum închipuire, saŭ formă a primi în vremea rugăciuneĭ tale.

115. Nu pofti Îngerĭ a vedea, saŭ Puteri, saŭ pre Hristos simţitor, pentru ca nu desăvârşit ieşit din minte să te facĭ; lup în loc de păstor primind, şi vrăjmaşilor dracĭ închinându-te.

116. Începătura împrelestireĭ minţiĭ este mărirea cea deşartă, dintru care pornindu-se mintea, întru închipuire, şi forme, Dumnezeirea împrejur a o scrie să ispiteşte.

117. Eŭ a mea aceasta voi zice, care şi celor maĭ tineri am zis: Fericită este mintea, care în vremea rugăciuniĭ, desăvârşită neînchipuire a câştigat.

118. Fericită este mintea, care fără de grijă rugându-se, maĭ mult dar pururea către Dumnezeŭ primeşte.

119. Fericită este mintea, care în vremea rugăciuniĭ, nematerialnică şi neagonisitoare se face.

120. Fericită este mintea, care în vremea rugăciuniĭ, desăvârşită nesimţire a câştigat către toate.

121. Fericit este Călugărul, care pre toţĭ oameniĭ ca pre un Dumnezeŭ, dupre Dumnezeŭ îi socoteşte.

---

[28] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 38-39: „Căci sunt încredinţat că nici moartea, nici viaţa, nici Îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile. Nici înălţimea, nici adâncul şi nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru". Am corectat trimiterea din mss. adăugând şi stihul 39.

[29] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **18**, 10: „Vedeţi să nu dispreţuiţi pe vreunul din aceştia mici, că zic vouă. Că îngerii lor, în ceruri, pururea văd faţa Tatălui Meu, Care este în ceruri".

122. Fericit este Călugărul, care pre mântuirea tuturor şi sporirea înainte, ca pre aşa cu toată bucuria o vede.

123. Fericit este Călugărul, care ca pre o tearfă a tuturor se socoteşte pre sineşi.

124. Călugăr este cel ce de toate s-a despărţit şi cu toate s-a împreunat.

125. Călugăr este, cel ce pre sineşi împreună cu toţĭ se socoteşte, pentru a i se părea a vedea întru fieştecarele pre sineşi cu nelipsire.

126. Acesta rugăciune săvârşeşte, care pururea începătorea minţiĭ sale, toată o aduce roadă luĭ Dumnezeŭ.

127. Toată minciuna, şi tot jurământul, îl abate de la tine ca un Călugăr, şi ca unul ce a te ruga doreştĭ; iar de nu, în deşert o închipuieştĭ pre ceea ce nu este a ta.

128. Dacă cu Duhul a te ruga voeştĭ, nimic să nu scoţi din trup şi nu veĭ avea nor împrotivă întunecându-te pre tine în vremea rugăciuniĭ tale.

129. Încredinţează luĭ Dumnezeŭ trebuinţa trupuluĭ, şi arătat veĭ fi, şi pre cea a Duhuluĭ Acestuia încredinţându-o.

130. Dacă veĭ dobândi făgăduinţele, veĭ Împărăţi. Deci către acelea privind, cu dulceaţă veĭ suferi sărăcia cea de aicea.

131. Nu te lepăda de sărăcie şi de necaz, de materialele rugăciuniĭ ceĭ fără de greutate.

132. Să chezăşluĭască ţie bunătăţile cele trupeştĭ spre cele sufleteştĭ, şi cele sufleteştĭ spre cele Duhovniceştĭ, şi acestea spre cunoştinţa cea nematerialnică şi înfiinţată.

133. Socoteşte rugându-te împrotiva gândurilor, dacă cu lesnire ar înceta, de unde aceasta s-a făcut, ca să nu pătimeştĭ tăinuire, şi împrelestireĭ te veĭ da pre sineţi.

134. Este când draciĭ îţi pun ţie gândurĭ, şi iarăşĭ te zădărăsc pre tine, ca când a te ruga împrotiva lor, saŭ împrotivă a grăi lor, şi de bună voe se depărtează; pentru ca împrelestindu-te, să ţi se pară pentru sineţi, cum că aĭ început a birui gândurile, şi pre draci aĭ înspăimântat.

135. Te rogi asupra patimiĭ, saŭ a draculuĭ care te supără pre tine, adu-ţi aminte de acela ce grăieşte: „Goni-voi pre vrăjmaşiĭ meĭ, şi-i voi prinde pre dânşiĭ. Şi nu mă voi întoarce până ce vor lipsi. Necăji-voi pre dânşiĭ, şi nu vor putea să stea, cădea-vor sub picioarele mele“ ş.c.l. (Ps. 17.41–42)[30]. Iar acestea în bună vreme le veĭ grăi, cu smerită cugetare pre sine-ţi întrarmându-te asupra protivnicilor.

136. Să nu socoteştĭ a dobândi faptă bună, neîntrarmându-te maĭ întâi pentru dânsa până la sânge. Căcĭ că se cade până la moarte a sta împrotiva păcatuluĭ cu luptare şi fără de prihană, dupre cum grăieşte Dumnezeescul Apostol (Evr. 12.4)[31].

137. Dacă veĭ folosi pre cineva, te veĭ vătăma de la altul, pentru că năpăstuindu-te, să rabzi, saŭ să lucrezi ceva fără de cuviinţă; şi veĭ risipi rău, pre cele ce bine le-aĭ adunat. Pentru că (gând) scopos este acesta al viclenilor draci. Pentru aceasta a lua aminte se cuvine cu mintea.

138. Năvăliri drăceştĭ, aduse să aştepţi, grijindu-te, cum te veĭ depărta de slujba lor.

139. Noaptea adecă prin sineşi îl cer draciĭ a-l turbura pre dascălul cel Duhovnicesc, şi ziua prin oameni întru încunjurări, şi întru năpăstuiri şi în primejdiĭ pre acesta îl bagă.

140. Să nu te lepezi de nălbitori. Pentru că deşi bat, călcând şi întinzând, ci prin aceştia, strălucită simţirea ta se face.

141. Întrucât nu te-aĭ lepădat de patimi, ci mintea ta se împroliveşte fapteĭ şi adevăruluĭ, nu veĭ afla tămâie cu bună mireazmă în sânul tăŭ.

[30] *Psalmii*, 17, 41-42: „Urmări-voi pe vrăjmaşii mei şi-i voi prinde pe dânşii şi nu mă voi întoarce până ce se vor sfârşi. Îi voi zdrobi pe ei şi nu vor putea să stea, cădea-vor sub picioarele mele". Am corectat trimiterea din mss. de la 17, 40 la 17, 41-42.

[31] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 4: „În lupta voastră cu păcatul, nu v-aţi împotrivit încă până la sânge".

142. A te ruga doreştĭ? Mutându-te dintru cele de aicea, petrecerea totdeauna să o aibă în cerurĭ, nu prost cu cuvântul gol, ci cu faptă Îngerească, şi cu cunoştinţă maĭ Dumnezeiască.

143. Dacă numaĭ întru rea norocire îţi aduci aminte de Judecătorul, cum că înfricoşat şi neamăgit este, nu încă te-aĭ deprins a „sluji Domnuluĭ cu frică, şi a te bucura Luĭ cu cutremur" (Ps. **2.**11) [32]. Căcĭ să ştiĭ, cum că şi întru răsuflările cele Duhovniceştĭ, şi întru ospătări maĭ mult cu bună cucernicie şi cu frică se cuvine a sluji Luĭ.

144. Cu minte bărbat, nu se depărtează de cea cu întristăciune aducere aminte de păcatele sale, şi de judecata cea întru focul cel vecinic, de căutarea acestora.

145. Cele ce întru păcate este vinovat, şi întru mânieri, şi cutează fără de ruşine a se întinde spre cunoştinţa lucrurilor celor maĭ Dumnezeeştĭ, saŭ împrotivă se suie şi spre rugăciunea cea nematerialnică, acesta să primească certarea cea Apostolească, cum că nu este fără de primejdie luĭ cu capul gol şi neacoperit a se ruga. Pentru că „datoare este zice, una ca aceasta pre cap învălitoare a avea, pentru Îngerĭ" (1Cor.**11.**10) [33], care staŭ de faţă cu ruşine şi cu cuvincioasă smerită înţelepciune îmbrăcându-se.

146. Precum pre cel bolnav cu ochiul, nu-l va folosi cea întru statornică amiază zi şi întru prea foarte strălucire necuprinsă şi prea întinsă vedere a soareluĭ. Aşa nicĭ pre mintea cea pătimaşă şi necurată, nicĭdecum o va folosi închipuirea rugăciuniĭ ceĭ înfricoşate şi maĭ presus de fiinţă, aceleĭ întru Duhul şi întru adevăr, ci şi împrotivă, spre întărâtarea asupra sa, Dumnezeirea o ridică.

147. Dacă pre cel ce a venit la Oltar cu dar, nu l-a primit Cel fără de lipsire şi neamăgit, până ce se va împăca cu aproapele cel scârbit spre dânsul (Mat.5.23) [34], socoteşte de câtă păzire şi socoteală este trebuinţă, pentru ca tămâie bine primită să dăm luĭ Dumnezeŭ întru Jertfelnicul cel înţelegător.

148. Să nu fiĭ iubitor în cuvinte, nicĭ iubitor întru slavă; iar de nu, maĭ mult nu în spatele tale, ci în faţa ta lucrează păcătoşiĭ (Ps.**123.**3) [35] şi veĭ fi acestora spre bucurie, în vremea rugăciuniĭ tale, scoţindu-te şi amăgindu-te de la dânşiĭ în gândurĭ înstreinate.

149. Luarea aminte rugăciune căutând, rugăciune va afla, pentru că rugăciunea luăriĭ aminte, una alteia urmează, spre care a ne sârgui se cuvine.

150. Precum decât toate simţirele maĭ bună este vederea, aşa decât toate bunătăţile, rugăciunea este maĭ Dumnezeiască.

151. Lauda rugăciuniĭ, nu prost ĭĭ este suma, ci felurimea. Şi aceasta o arată ceĭ ce s-aŭ suit în Biserică (Luc. **18.**10) [36]; şi aŭ zis (Domnul) „voi rugându-vă să nu grăiţi multe" ş.c.l. (Mat.**6.**7) [37].

152. Întrucât asemănăriĭ trupuluĭ ieĭ aminte, şi mintea ta încondeieşte pre cele frumoase ale cortuluĭ, nu încă locul rugăciuniĭ l-aĭ văzut; ci departe, eştĭ de la această fericită cale.

153. Când stând la rugăciune, maĭ presus decât toată altă bucurie te-aĭ face, atuncea cu adevărat aĭ aflat R U G Ă C I U N E A.

---

[32] *Psalmii*, **2**, 11: „Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi de El cu cutremur".

[33] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 10: „De aceea femeia este datoare să aibă (semn de) supunere asupra capului ei, pentru îngeri".

[34] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 23: „Deci, dacă îţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta".

[35] *Psalmii*, **123**, 3: „De vii ne-ar fi înghiţit pe noi când s-a aprins mânia lor împotriva noastră".

[36] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 10: „Doi oameni s-au suit la Templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş".

[37] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 7: „Când vă rugaţi, nu spuneţi multe ca neamurile, că ele cred că în multa lor vorbărie vor fi ascultate".

Al acestuiaşĭ Prea Cuvios
şi de Dumnezeŭ purtător,
Părinte al nostru Nil Pustnicul (Sinaitul),
Cuvânt pustnicesc foarte trebuincios şi prea folositor

DE A FILOSOFI s-aŭ ispitit şi din Elini mulţi, şi din Iudeĭ nu puţini, iar adevărateĭ Înţelepciuni aŭ râvnit singurĭ Uceniciĭ luĭ Hristos. De vreme ce eĭ singurĭ pre înţelepciune aŭ avut-o învăţătoare care cu lucrul arată, pre petrecerea cea cuviincioasă uneĭ apucări ca aceştia. Căcĭ ceĭ maĭ dintâĭ adecă, ca într-o privelişte pre o faptă străină cu plăzmuirea închipuind, cu chip străin pre eĭ şi s-aŭ împodobit, sub nume deşert vărându-se, fiind lipsiţi de adevărata filosofie, în rasă şi în barbă şi în toiag pre filosofie cu fală arătându-o, şi poftelor ca unor stăpâne slujind, ale pântecelui dulceţi ca pre un lucru al firiĭ primindu-le, iuţimeĭ ascultători, spre slavă uimiţi. Iar la mesele cele strălucite ca căinişoriĭ cu lăcomie sărind, neştiind că maĭ întâi de toate slobod se cuvine a fi filosoful, şi maĭ mult a fugi de a fi rob al patimilor, decât a fi rob celuĭ cumpărat cu argint. Pentru că oamenilor a fi rob, poate că nimic aŭ vătămat pre cel ce bine vieţuieşte. Iar a avea pre patimi ca pre nişte stăpâni şi a sluji dulceţilor, ruşine aŭ adus şi râs mult.

Deci sunt adecă lângă aceştia care cu totul de lucrare n-aŭ grijit, iar pre cuvântătoarea filosofie, precum li se pare, alegând, de cele cereştĭ şi înalte lucrurĭ bârfitori oarecare fiind, şi a celor nedovedite tâlcuitori: a ceruluĭ mărime, şi a Soareluĭ măsurĭ, şi ale stelelor lucrări a şti făgăduindu-se. Iar uneori şi a Teologhisi apucându-se, unde şi adevărul neajuns este, şi socoteala cu primejdie, – trăind decât porciĭ ce se tăvălesc în noroi maĭ necinstiţi. Iar deşi oarecariĭ s-aŭ făcut lucrători, ci decât aceştia s-aŭ făcut maĭ răi, pentru slave şi laude vânzându-şi ostenelele. Căcĭ pentru nimic alt, fără numaĭ pentru cea cu trufie arătare şi iubire de slavă se nevoesc ticăloşiĭ maĭ de multe ori, plată proastă şi de nimic vrednică schimbând pentru acest fel de ticăloşie. Că a tăcea totdeauna şi cu iarbă a se hrăni, şi cu haine de păr sparte a-şi acoperi trupul, şi în chiup * închizându-se a petrece, nicĭ o răsplătire dupre moarte nădăjduind, maĭ presus este decât toată nebunia, adecă împreună cu viaţa aceasta a pierde şi pre plăţile fapteĭ bune, şi a-şi pune loruşi nevoinţă care nu are vreme de cununi, şi luptă de-a pururea, lipsită de darurĭ; şi nevoinţe, care decât sudorile nimica alt aŭ maĭ mult.

Iar din Iudeĭ câţi pre viaţa aceasta o aŭ cinstito, sunt adecă neam a luĭ Ionadav, pre toţĭ adecă ceĭ ce voesc asemenea a vieţui priimindu-i, la aceeaşi petrecere trăgându-i, în corturĭ lăcuind totdeauna, de vin şi de toate cele ce spre viaţa cea cu răsfăţare privesc depărtându-se, şi hrană proastă având şi trebuinţa trupuluĭ măsurată. Deci foarte să silesc la aşezarea năravurilor celor bune, şi la vedenie maĭ de multe ori să îndeletnicesc (Ier.35.6) [1] pentru aceea şi Ieseĭ se numesc, pre aceştia cuvântăreţi arătându-i numele acesta. Şi în scurt este despre toate părţile îndreptat de dânşiĭ scoposul filosofieĭ,

* *chiup*, *chiupuri*, regionalism, vas de lut ars de mare capacitate în formă de amforă, întrebuinţat pentru păstrarea untdelemnului. Din turcescul *küp*. DEX, *ed. cit.*, p. 172.

[1] *Ieremia*, 35, 6: „Dar am zis: Noi nu bem vin, pentru că Ionadab, fiul lui Recab, tatăl nostru, ne-a dat poruncă, zicând: «Să nu beţi vin nici voi, nici fiii voştri în veac!»".

nicăiri lucrurile împrotivindu-se dregătorieĭ. Dar ce folos este lor din nevoință şi din cea cu osteneală pătimire, omorând pre Hristos puitorul de nevoință? Pentru că şi acestora asemenea li s-aŭ pierdut plata ostenelilor, de vreme ce s-aŭ lepădat de împărțitorul plăților şi al adevărateĭ vieți; şi pentru aceea de la filosofie aŭ greşit. Pentru că filosofia este îndreptare a năravurilor împreună cu socoteala cunoştinţeĭ ceĭ adevărate pentru Cel ce este. Însă de la aceasta aŭ greşit amândoi şi Iudeiĭ şi Eliniĭ, fiindcă s-aŭ lepădat de înțelepciunea ceea ce de la Cer a venit; şi fără de Hristos, care singur numaĭ a arătat şi cu lucrul şi cu cuvântul pre cea adevărată filosofie, s-aŭ apucat de a filosofi.

Acesta (Hristos) cel întâi cu viaţa sa pre drum aceştia l-aŭ tăiat, curată petrecere arătând, şi pre suflet de-a pururea maĭ presus de patimile trupuluĭ aducându-l. Iar maĭ apoi de toate şi pre acesta cu vederea l-aŭ trecut, când cea de Dânsul iconomisită mântuire a oamenilor cerea pre moarte. Învățând prin acestea, cum că cel ce drept a filosofi dintru întâi voeşte, să cuvine a să lepăda de toate cele dulcĭ ale vieţiĭ, şi a să osteni, şi patimile foarte bine a le stăpâni, trecând cu vederea pre trup şi nicĭ pre suflet cinstit a-l avea, ci şi pre acesta cu osârdie a-l lepăda pentru arătarea fapteĭ bune, când trebuința ar cere. Şi pre această viețuire primindu-o o aŭ urmat Sfinţiĭ Apostoli îndată ce chemaţi aŭ fost, lepădându-se adecă de viață, şi trecând cu vederea patria, neamul şi averea, şi către cea aspră şi ostenicioasă viaţă îndată s-aŭ mutat, prin toate greutățile trecând, necăjiţi fiind, de rău supărați, goniţi, goi, de însuşi cele de nevoe lipsiţi fiind. Iar maĭ pre urmă şi la moarte aŭ îndrăznit, bine prin toate Învăţătoruluĭ urmând, şi cu viaţa chip lăsând al prea buneĭ petreceri. Iar de vreme ce a zugrăvi de la aceeaşi Icoană toţĭ creştiniĭ pre a lor viață datori fiind, saŭ nu aŭ voit, saŭ aŭ slăbit spre urmare, însă puţini oarecare aŭ putut a privi maĭ presus de turburările cele lumeştĭ, şi a fugi de furtuna cea de prin cetăţi. Şi întru acest chip afară de turburări făcându-să, pre viaţa cea singuratică a o săruta, făcând închipuirea Apostoleştilor fapte bune: adecă în locul agoniseliĭ, pre necâştigare maĭ înainte alegând, pentru nesmulgere. Şi decât hrana cea cu multe dulceţi alcătuită, pre cea cum s-ar fi întâmplat maĭ înainte cinstindu-o, cu aceasta pentru sculările asupra ale patimilor pre trebuința trupuluĭ împlinindu-o. Şi pre hainele cele moi şi afară de trebuință, ca cum ar fi izvodire a omeneştiĭ desfătări, defăimându-le, proastă şi negrijită îmbrăcăminte aŭ uneltit pentru nevoia trupuluĭ, nefilosofesc lucru socotind că este, a lăsa pre grija cea pentru cele cereştĭ, şi împrejurul celor ce zac jos a îndeletnicĭ pre minte, care şi hearelor gata şi de sineşi fireşte le vin.

Nu ştia pre lume, afară de cele omeneştĭ patimi făcându-se. Nu era la dânşiĭ cela ce nedreptăţeşte, şi cela ce se nedreptăţeşte, cel ce judecă, şi cel ce să judecă, pentru că fieştecare avea judecător neluător de mită pre a sa ştiinţă. Nu altul adecă era bogat, iar celălalt sărac, nicĭ altul adecă să topea de foame, iar altul să spărgea de saţiu: pentru că împlinea pre trebuinţa celor lipsiţi, iubirea de dăruire a celor îmbelşugaţi. Şi era potrivire şi de o potrivă împărţire, fiindcă pentru cea de bună voe împreună viețuire a celor maĭ înalţi către ceĭ maĭ de jos, era scoasă afară nepotrivirea. Iar maĭ ales nicĭ atuncea nu era potrivire, pentru că făcea şi atuncea pre nepotrivire, sârguinţa acelora ce să sârguiaŭ ca maĭ mult să se smerească, precum face acum nebunia acelora ce să pricesc ca maĭ mult să se slăvească. Se scosesă afară zavistia, se lepădasă pizma, se ridicasă din mijloc mândria, se stricasă toate pricinele împrotivirei. Pentru că la cele maĭ groase patimi morţi eraŭ oarecum şi nesimţitori, nicĭ în vis nălucirĭ de unele ca acestea luând. Fiindcă pre aducerea aminte a acestora o urâsă, pentru că dintru cea din toate zilele nevoinţă şi răbdare, la acest fel de deprindere se suisă. Şi în scurt lumini eraŭ, întru întuneric luminând şi stele nerătăcite, pre cea întunecoasă noapte a vieţiĭ luminându-o, şi tărie de limanurĭ cu lesnire prin a loruşi neînviforare tuturor arătând, ca să scape fără de vătămare de bântuielile patimilor.

Ci osârduita acea petrecere şi cerească viețuire, ca o icoană din lenevirea celor ce dupre vremi a prescris-o, câte puţin micşorându-se, la cea de pre urmă neasemănare a ajuns, şi cu totul de cel întâiŭ chip s-aŭ depărtat. Pentru că iarăşĭ ceĭ ce s-aŭ răstignit lumiĭ, şi aŭ părăsit viaţa aceasta, şi s-aŭ lepădat de a fi oameni, şi către firea celor fără de trupurĭ cu singurul chipul nepătimireĭ a să muta să nevoesc,

s-aŭ întors adecă înapoi, cu neguţătoriile vieţiĭ şi cu agoniselele cele vrednice de ocară turburând pre păzirea cea cu amăruntul a celor ce bine maĭ înainte aŭ vieţuit, şi pre ceĭ ce putea a să slăvi şi a să lăuda pentru a lor faptă bună, a să defăima cu neluarea aminte a lor făcându-i. Şi pre coarnele pluguluĭ adecă ţinem, păzind chipul cel cinstit, însă netrebnicĭ de împărăţia cerurilor ne-am făcut, pentru că ne-am întors înapoi, şi cu multă osârdie ne ţinem de cele ce datori suntem a le uita. Căcĭ nu încă să maĭ sârgueşte la noĭ proasta şi cea cum s-ar fi întâmplat viaţă. Nicĭ liniştea, folositoare către a ne curăţi de cele vechi întinăciuni s-aŭ socotit: Ci gloata de lucrurĭ s-aŭ ales, care către cel adevărat scopos nefolositoare grijă are, şi cea către materie osârdie pre Mântuitoarele sfătuiri le-aŭ biruit. Pentru că Domnul cu totul de grija cea către cele pământeştĭ pre noĭ depărtându-ne, şi numaĭ pre Împărăţia ceruluĭ poruncind să o căutăm (Mate. **6**.33)[2], ca cum pre cea împrotivă cale sârguindu-ne a călători, am trecut cu vederea pre Stăpâneştile porunci, şi de purtarea de grijă aceea depărtându-ne, în mâini am pus pre nădejdi. Că Acela zicând: „Căutaţi la păsările ceruluĭ, că nu seamănă, nicĭ seceră, nicĭ adună în jitniţe*, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte pre ele“ şi iarăşĭ: „Socotiţi criniĭ ţariniĭ cum cresc, nu se ostenesc, nicĭ torc“ (Mat. **6**.26–28)[3]. Şi încă şi traistă, şi pungă, şi toiag, a purta oprind, şi cu singură nemincinoasa făgăduinţă a umbla poruncind, pre care, când aŭ trimis pre Ucenicĭ spre facerea de bine a celorlalţi oameni aŭ făgăduit-o zicând: „Vrednic este lucrătorul de plata sa“ (Mat.**10**.10)[4], maĭ adeverită spre purtarea de grijă celor cuviincioase ştiind pre aceea, decât pre a noastră sârguinţă.

Iar noĭ pământ cât putem de a câştiga nu ne lepădăm, şi turme de oi, şi boi de plug şi cu chipul şi cu mărimea râvniţi, şi asini bine hrăniţi cumpărăm: Pentru că unele adecă să dea lână din destul la trebuinţa lucrurilor, iar boiĭ la gătirile cele pentru lucrarea de pământ lucrând, nouă adecă hrană, iar loruşi şi celorlalte dobitoace păşune să dea. Iar cele purtătoare de povară, ca cele ce în locul nostru lipsesc, cu cele din străin pământ povoare împlinind, pre cea de nevoe hrană să o săvârşească, adăugându-ne nouă viaţă desfătată. Şi nu numaĭ, ci şi din meşteşugurĭ alegem pre cele maĭ cu câştig, şi care nicĭdecum nu ne daŭ nouă vreme de pomenirea luĭ Dumnezeŭ, toată îndeletnicirea la dânsele făcându-o, judecând, cum se pare, neputinţă a purtătoruluĭ de grijă, saŭ pre înşine pentru cea dintâi făgăduinţă. Pentru că deşi nu cu cuvântul pre aceasta o mărturisim, ne vădim însă prin lucrurĭ, întru vieţuirea oamenilor celor lumeştĭ bucurându-ne, când tot de aceleaşi lucrurĭ cu aceea ne apucăm, şi maĭ mult poate întru cele trupeştĭ iubiri de osteneală ne zăbovim, întrucât de aceea ceĭ mulţi câştig socotim blagoceştia. Şi pentru nimic alt de cea de demult fără de grijă şi fericită viaţă ne apucăm, fără numaĭ, ca prin cea prefăcută blagoceştie, să fugim de slujbele cele ostenicioase. Şi slobozenie de desfătare câştigând, fără de zăticnire la cele plăcute pre porniri să le întindem, cu multă neruşinare mândrindu-ne împrotiva celor maĭ de jos, iar uneori şi împrotiva celor maĭ de sus, ca cum pricină de putemicie, iar nu de smerită cugetare şi de blândeţe pre îmbunătăţita viaţă socotindu-o că este. Pentru aceasta şi de ceĭ ce datori sunt să ne cinstească pre noĭ, ca o gloată deşartă suntem văzuţi şi de boeri, şi, în scurt, de toţi oameniĭ; maĭ vârtos în târgurĭ umblând noĭ ne râdem, nimic decât ceilalţi, precum era cu cuviinţă, maĭ ales având. Nu din petrecere, ci din chip a ne cunoaşte voind; şi de cele pentru fapta bună osteneli lepădându-ne, pre slava cea pentru acestea nebuneşte o poftim, umbră arătând aceluĭa ce odinioară era adevăr.

[2] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 33: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă".

* *jitniţe*, magazie de grâu, grânar, hambar. Din sl. *žitnica*. DEX, *ed. cit.*, p. 548.

[3] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 26-28: „Priviţi la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună jitniţe şi Tatăl nostru Cel ceresc le hrăneşte. Oare nu sunteţi voi cu mult mai presus decât ele?
Şi cine dintre voi, îngrijindu-se poate să adauge naturii sale un cot.Iar de îmbrăcăminte de ce să vă îngrijiţi? Luaţi seama la roadele câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc".

[4] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 10: „Nici traistă pe drum, nici două haine, nici încălţăminte, nici toiag; că vrednic este lucrătorul de hrana sa".

Și astăzi cineva luând pre cinstitul acesta chip, și nicĭ încă pre întinăciunile sufletuluĭ spălându-le, nicĭ pre cele însemnate chipurĭ ale păcatelor celor vechi din cugetul luĭ ștergându-le, ci încă poate întru ale acestora năluciri petrecând cu necurăție, și pre obiceiul nu încă spre plăcerea făgăduințiĭ îndreptându-l, nicĭ știind ce oare este scoposul înțelepciuniĭ ceĭ de pre Dumnezeŭ, îndată farisaicească sprânceană a plăzmuit, înalt cugetând ca pentru o îndreptată faptă bună, numaĭ pentru singur chipul. Și înconjură unelte împrejur purtând, al căror meșteșug nu l-aŭ învățat. Și cunoștință să făgăduiesc cu cel arătat chip, pre care nicĭ cu marginea buzelor aŭ gustat-o. Piatră înaltă în marea, în loc de liman, și, în loc de biserică, monnânt plin de țărână, și în loc de oaie, lup, spre pierzarea celor amăgiți dupre arătare aflându-se. Căcĭ când uniĭ ca aceștia de la Mănăstiri fugind, pentru a nu suferi pre cea cu de-amăruntul păzire a vieții, petrec cu neînfrânare prin cetăți, atuncea de aceea de nevoea pântecеluĭ biruindu-se, spre înșelarea celor mulți, pre a blagocestieĭ închipuire, ca pre o amăgire împrejur o poartă, toate a face suferind, câte trebuința trupuluĭ silește. Pentru că nicĭ un lucru este maĭ silnic ca nevoia cea firească. Că celor lipsiți chip cu bună meșteșugire izvodește și maĭ ales când și cugetată nelucrare să află, atuncea și maĭ cu vicleșug pricinuirea sporește.

Deci slujesc aceștia pre la ușile bogaților, nu maĭ puțin decât lingușitoriĭ, iar în târgurĭ ca robiĭ pre lângă domni aleargă, pre ceĭ ce se apropie alungându-i, și împingând pre ceĭ ce îi întâmpină, lesnicioasă petrecere a o da lor sârguindu-să. Și pre acestea le fac pentru lipsa meseĭ, pre dulceața cea spre bucatele cele pricinuitoare de lăcomie a o munci nefiind învățați. Nicĭ pre cel de la Moisi al trebuințiĭ săpător (răzuș) * în brâu a-l purta nevrând, (2Lege 23.13) [5], pentru că ar fi cunoscut pre acesta uneltindu-l, cum că a toateĭ dulceți a mâncărurilor hotar gâtul se face, și cele ce s-ar fi întâmplat pre lipsa trupuluĭ împlinindu-o, acopăr pre necuviințele pofteĭ ceĭ fără de vreme. Pentru aceasta adecă Numele luĭ Dumnezeŭ se hulește, și cea prea iubită viață s-aŭ făcut urâcioasă, și câștigarea celor ce cu adevărat viețuiesc dupre fapta bună, înșelare s-aŭ socotit. Și să îngreunează adecă orașele despre ceĭ ce în deșert înconjoară, și să supără ceĭ de prin case, și către înșuși chipul lor fără de dulceață se află, văzându-i pre dânșiĭ maĭ fără de rușine decât cerșetoriĭ pre lângă uși stăruind. Iar mulți și primiți fiind în casă, și cucernicie în puțină vreme fățărnicind, și socoteala cea vicleană cu chipul fățărniciеĭ acoperindu-o, maĭ pre urmă dupre ce i-aŭ prădat pre dânșiĭ s-aŭ dus, întrucât împrotiva a toateĭ călugăreștiĭ vieți lățită pre defăimare o fac.

Deci întru acest chip ca niște stricători să izgonesc din cetăți, ceĭ ce odată eraŭ întregi înțălepți, și ca niște necurați să alungă nu maĭ puțin decât ceĭ ce sunt cuprinși de lepră. Și tâlharilor maĭ vârtos și spărgătorilor de ziduri maĭ înainte ar fi ales cineva a încredința, decât celora ce uneltesc viața cea călugărească, maĭ lesnicioasă spre păzire pre cea arătată tâlhărie socotindu-o, decât pre cea vrednică încredințare care pentru viclejug este meșteșugită. Și aceștia nicĭ începând pre cea de Dumnezeŭ cinstire, nicĭ știind ce oare este dobânda cea din liniște, de oarecare nevoe, poate, siliți fiind fără de socoteală spre viața cea călugărească, și pricină de negustorie spre câștigarea celor de nevoe socotind pre lucru – (mi se pare, pre acesta maĭ cinstit l-ar fi uneltit dacă nu s-ar fi apropiat la ușile tuturor, ci înainte l-ar fi pus pre chipul acesta milostivire a maĭ multora dobânzi –). Și voind să dea dajdie** trupuluĭ, nu pre cea de nevoe plătesc, ci pre care moliciunea celor ce să desfătează, pentru nenumăratele pofte cu nou chip meșteșug aŭ alcătuit. Și pre aceștia ce nevindecat bolesc, a-i tămădui greu lucru este. Căcĭ cum cineva ar fi tâlcuit pre folosul sănătățiĭ celor ce întru sănătate niciodată nu aŭ fost, ci dintru înșuși scutecele cu ofticoasă boală sunt crescuți, și pre această nenemerire a firiĭ pentru obiceĭ

---

* *răzuș, răzușuri*, s.n. unealtă cu care se rade ceea ce a rămas lipit sau prins de ceva. Daltă folosită în tâmplărie, dulgherie, rotărie, cu care se sapă în lemn. Unealtă de plivit. DEX, *ed. cit.*, p. 895.

[5] *Deuteronomul*, **23**, 13: „Afară de uneltele tale, să mai ai o lopată și, când vei vrea să ieși cu scaunul afară din tabără, să sapi o groapă și apoi să îngropi cu ea necurățeniile tale".

** *dajdie, dajdii*, s.f. Formă învechită, impozit, dare, bir. La plural apare și forma *dăjdii*. Din sl. *dažda*. DEX, *ed. cit*, p. 258.

socotesc cum că nimic nu are trebuință de cea dupre fire întreagă așezare! Pentru că de prisosit este spre îndreptare tot cuvântul, când osârdia celor ce aud spre cel maĭ rău plecându-se, cu împrotivire să află la cele ce cu sfătuire să zic, și maĭ ales când nădejdea dobânziĭ hrănește pofta. Căcĭ astupă patima pre auzire cu totul la sfătuire, întrucât nicĭ o intrare să afle sfătuirile cele pentru întreaga înțelepciune, spre dorința cea pentru câștig, măcar deși rea ar fi, fiind cugetul întins.

Iar noĭ, o iubiților, care pentru dorința fapteĭ ceĭ bune, precum socotim, ne-am lepădat de viață, și ne-am lepădat de poftele cele lumeștĭ, și a urma luĭ Hristos ne-am făgăduit, pentru ce iarășĭ ne împleticim cu grijile vieții, și rău zidim pre cele ce bine le-am surpat? Pentru ce ne împărtășim de reaua sfătuire a celor ce nu dupre cuviință uneltesc lucrul acesta, poftele celor maĭ neputincioși aprinzându-le, pentru osârdia cea către cele deșarte, și ne-am făcut celor maĭ fără de răutate cale a lăcomieĭ? Pentru că a vindeca, iar nu să zădărâm pre ceĭ lesne alunecăcioși de la Domnul ni s-a poruncit, și maĭ înainte de ceea ce ne place nouă, pre al aproapeluĭ folos să-l socotim, ca nu pornirilor noastre celor fără de socoteală urmând, pre mulți din ceĭ maĭ proști să-i facem să se împiedice, pricină lor făcându-ne a pofteĭ ceĭ către cele pământeștĭ. Pentru ce ca pre un mare lucru socotim materia, pre care ca să o defăimăm ne-am învățat, de bani și de averi ținându-ne, și spre multe și nefolositoare griji pre minte împărțindu-o? A cărora sârguință pre noĭ adecă ne depărtează de cea maĭ de nevoe îndeletnicire, și ne face să ne lenevim de bunătățile sufletuluĭ, iar pre ceĭ ce cască spre lucrurile cele strălucite ale vieții, și prea înaltă norocire socotesc pre cea din bunătăți desfătare în mare prăpastie îi aduce, fiindcă văd pre ceĭ ce a filosofi se făgăduiesc, și deasupra dulcețurilor a fi să laudă, maĭ mult decât eĭ că să sârguiesc spre aceste lucrurĭ. Și nicĭ un lucru atât în muncă netrecută aduce, precum pre mulți a-i face următori răutăților sale. Pentru că pierzarea celor ce aŭ urmat, se face adăogire de muncire celuĭ ce aŭ învățat, și pentru ceĭ ce nu s-aŭ lepădat de urmare ca de o necuviincioasă, nu mică osândă este acestuia că învățător al răutăților s-a făcut. De a cărora învățătură aŭ fugit ceĭ ce înțeleaptă socoteală aŭ uneltit fiindcă vrednică de ocară aŭ judecat-o.

Deci nimeni să nu să îngreueze de cele zise, ci saŭ să îndrepteze pre cele ce cu greșeală pentru a multora neluare aminte spre rușinarea numeluĭ să fac, saŭ și de nume să se lepede. Căcĭ dacă a filosofi zace înainte, de prisosit sunt averile la filosofie, care și de însuși trupul înstrăinare să făgăduiește pentru curățănia sufletuluĭ. Iar dacă aceea adecă a agonisi și pre cele dulcĭ ale vieții a le dobândi, oarecărora foarte sârguit lucru este, pentru ce slăvesc cu cuvântul pre filosofie, cu lucrul pre cea de aceasta înstrăinare rădicând asupraleși, și lucrurĭ streine de dregătorie lucrând, cu numiri cinstite fiind îmbrăcați? Apoi nu grozav lucru gândim, când ne ocărâm de ceĭ ce să socotesc maĭ de jos, pre care mireni îi numim, pentru cele călcate legi ale Mântuitoruluĭ, și pre cele lepădate porunci ale Domnuluĭ, ne învățăm noĭ de la ceĭ ce datori erau a să învăța de la noĭ? Căcĭ când învrăjbindu-ne noĭ, ne zic: „Robul Domnuluĭ nu i să cuvine a să învrăjbi, ci blând a fi către toțĭ", și iarășĭ când ne pricim pentru bani saŭ pentru agoniselе, zice: „Dacă cineva îți va lua haina ta lasă-i luĭ și cămașa" (Mat. 5.40) [6], ce alta fac eĭ? fără numaĭ râzându-ne, ca în comedie își bat joc de noĭ, și ne ocărăsc pentru cea către dregătorie a lucrurilor împrotivire. Pentru că nu este nevoe să ne luptăm cu cel ce agoniselile noastre le face ale luĭ, și toate să lucrăm câte grija acestora ne silește.

Aŭ stricat cineva hotarul vieĭ, și lângă a luĭ încă aŭ moștenit și dintru a ta, altul pre dobitoc în țarina ta aŭ lăsat, altul apa care curgea în grădină o aŭ tras,: deci să cuvine a te turba și decât ceĭ ce să înnebunesc maĭ rău a te face acestora tuturor împărțind pre izbândă, și la divanurĭ a pironi pre minte ceea ce la privirea făpturilor a să îndeletnicĭ datoare este? și spre vicleșug împlinit cu lucrul a schimba pre puterea cea privitoare, ca nouă îndestulare a lucrurilor celor ce nimic nu ne folosește bine să ne sporească? Pentru ce de cele streine ca de ale noastre ne ținem, grele nouă pre pedecele [?] materieĭ făcându-le, și pre acela ce ticăloșește pre uniĭ ca aceștia nu-l auzim? „Vaĭ! zice Prorocul,

[6] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 40: „Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa".

acela ce îşi adună luĭ şi pre cele ce nu sunt ale luĭ, şi îngreuează legăturile sale tare" (Avac.**2**.6) [7]. Căcĭ dacă uşori sunt ceĭ ce gonesc, dupre acela ce zice „uşori s-aŭ făcut ceĭ ce ne gonesc pre noĭ maĭ mult decât vulturiĭ Ceruluĭ" (Pl. Ier. **4**.19) [8], iar noĭ îngreunăm pre înşine cu cele lumeştĭ lucrurĭ, arătat este cum că maĭ cu zăbavă pornindu-ne la drum, cu lesnire de vrăjmaşi ne vom prinde. De care a fugi Pavel ne-aŭ învăţat zicând: „Fugiţi de curvie şi de lăcomie" (1Cor.**10**.14) [9], când şi ceĭ bine încinşi în vremea care aleargă ca să ea darul, dacă nu cu iute pornire ar fi alergat, departe de apucarea daruluĭ rămân, fiindcă vrăjmaşiĭ ceĭ ce gonesc poate maĭ grabnice aŭ pre păşiri. Mare zăticnire* este celor ce spre fapta bună să sârguiesc, împătimirea cea spre lucrurile cele lumeştĭ, şi sufletuluĭ şi trupuluĭ de multe ori pierzare pricinuind. Că ce pre Navute Israilteanul l-aŭ perdut? Aŭ nu via zavistuită** pricina luĭ de moarte s-aŭ făcut, spre uciderea asupra luĭ împingând pre vecinul Ahav? (3Imp. **21**.2-7) [10]. Şi ce pre cele două seminţiĭ şi jumătate afară de pământul făgăduinţeĭ a rămânea i-aŭ făcut? Nu mulţimea dobitoacelor? (Num.**32**.1-6) [11]. Şi ce şi pre Lot de Avraam l-aŭ despărţit? Nu cel mult număr al dobitoacelor, necurmate priciri pornind păstorilor, care până în sfârşit pre dânşiĭ i-aŭ despărţit unul de altul? Deci dacă şi spre uciderea pre pizmătareţi zădărăsc averile împrotiva celor ce le aŭ, şi de cele maĭ bune lucrurĭ depărtează pre ceĭ ce le dobândesc, şi rudeniĭ despărţeşte, şi prieteniĭ spre vrăjmăşie îi aşază, şi către viaţa ceea ce va să fie nimic are de obşte, şi trupuluĭ nu atâta de mult foloseşte, pentru ce de la slujirea luĭ Dumnezeŭ depărtându-ne cu totul ne facem aĭ deşertăciuniĭ? Căcĭ aŭ doară noĭ suntem ceĭ ce pre cele ale vieţiĭ noastre le săvârşim? Dumnezeŭ este cel ce pre acestea le iconomiseşte. Şi cea omenească adecă sârguinţă nenemerind pre cel de la Dumnezeŭ ajutor, de nevoe nu ajunge sfârşitul. Iar iconomia luĭ Dumnezeŭ

---

[7] *Avacum*, **2**, 6: „Oare toate aceste popoare nu vor rosti împotriva lui pilde, fabule şi cuvinte cu tâlc? Şi vor zice: «Vai de cel ce-şi sporeşte averea cu ceea ce nu este al lui - până când? - şi se încarcă cu povara zălogurilor date".

[8] *Plângerile lui Ieremia*, **4**, 19: „Inima mea! Inima mea! Mă doare inima până în adânc! Tulburatu-s-a inima mea în mine şi nu pot tăcea, că tu, suflete al meu, auzi glasul trâmbiţei, auzi strigătul de război".

[9] *Întâia epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 14: „De aceea, iubiţii mei, fugiţi de închinarea la idoli"

* *zătnicire*, formă populară ca şi *zăticneală*, ambele cuvinte întâlnite în mss. ce stă la baza acestei ediţii a *Filocaliei*. Înseamnă împiedicare, stânjeneală, stinghereală, încurcătură, turburare, întrerupere. Din sl. *zatŭknonti* (vb.) *DEX, ed. cit.*, p. 1181.

** *pizmuită*, invidiată, râvnită.

[10] *Cartea a treia a Regilor*, **21**, 2-7:

"2. Şi a grăit Ahab cu Nabot şi a zis: «Să-mi dai mie via ta, ca să-mi fac din ea o grădină de verdeţuri, căci e aproape de casa mea; iar în locul ei îţi voi da o vie mai bună decât aceasta sau dacă îţi convine mai bine, îţi voi da argint cât preţuieşte ea».

3. Nabot însă a grăit către Ahab: «Să mă ferească Dumnezeu să-ţi dau eu moştenirea părinţilor mei!»

4. Şi a venit Ahab acasă trist şi mânios pentru cuvântul pe care îl spusese Nabot Israelianul, zicând: nu-ţi dau moştenirea părinţilor mei. Şi cu duhul tulburat, s-a culcat în patul său, s-a întors cu faţa la perete şi n-a mâncat.

5. Atunci a intrat Izabela, femeia lui, la el şi i-a zis: «De ce este întristat duhul tău şi nu mănânci?»

6. Iar el a zis: «Când am vorbit cu Nabot Izraelianul i-am zis: Dă-mi via ta pe bani, sau dacă vrei, să-ţi dau altă vie în locul ei, el a zis: Nu-ţi dau via mea, că este moştenirea părinţilor mei».

7. A zis Izabela, femeia lui: „Ce cârmuire ar mai fi în Israel, dacă tu nu ai face tot aşa scoală, mănâncă, şi fii cu voie bună, că via lui Nabot, Israeliteanul ţi-o dau eu!".

[11] *Numerii*, **32**, 1-6:

"1. Iar fiii lui Ruben şi fiii lui Gad aveau foarte multe turme; iar văzând că pământul Iazer şi pământul Galaad sunt locuri bune pentru turme,

2. Au venit fiii lui Gad şi fiii lui Ruben şi au grăit cu Moise, cu Eleazar preotul şi cu căpetenia obştii şi au zis:

3. «Atarotul, Dibonum, Iazerul, Nurai, Heşbonul, Eleale, Sevam, Nebo şi Beon;

4. Ţinuturile pe care Domnul le-a lovit înaintea obştii lui Israel, sunt pământuri bune pentru turme, şi robii tăi au turme».

5. Şi au mai zis: «De-am aflat trecere în ochii tăi, dă pământurile acestea robilor tăi în stăpânire şi nu ne trece peste Iordan».

6. Moise însă a zis către fiii lui Gad şi către fiii lui Ruben: «Fraţii voştri se duc la război, iar voi vreţi să rămâneţi aici?»".

şi fără de omeneasca sârguinţă, întregi pre bunătăţi le dă. Că ce aŭ folosit pre aceea osteneala lor, către care zicea Dumnezeŭ: „Aţi sămănat multe, şi aţi cărat puţine, şi le-am suflat pre ele din mâna voastră"? (Agheu 1.2-9) [12] Şi ce le-aŭ lipsit din cele de nevoe celor ce dupre fapta bună aŭ vieţuit, nimic de acestea grijindu-se? Aŭ nu în pustie 40 de ani Israiltenii de nimic de cele din lucrarea pământuluĭ împărtăşindu-se, să hrănea, şi nu aŭ avut trebuinţă de bucate? Ci marea adecă înnoia hrană prea slăvită, potârnicĭ izvorând, şi cerul mană ploând (Num.11.31) [13], ploaie neobicinuită şi străină. Iar piatră de umezelă lipsită fiind, despicându-se da îndestulată pre curgere. Iar îmbrăcămintele şi încălţămintele sluja toată vremea neînvechindu-se. Şi ce pământ lucrând în pârâu Ilie să hrănea? Aŭ nu corbiĭ aducea luĭ hrană (3 Imp.17.6)![14] Aŭ nu la văduva cea din Serefta viind, şi trebuindu-i cele de nevoe, pâine îi da, din gura fiilor eĭ răpindu-o? ca să se arate că şi decât firea, maĭ întâi cinstită este fapta bună.

Şi acestea prea slăvite adecă sunt, însă nu cu neputinţă, că se poate şi nemâncat a trăi cineva, când va voi Dumnezeŭ. Căcĭ cum Ilie cale de patruzeci de zile a săvârşit în puterea uneĭ mâncări? Cum şi Moisi optzeci de zile pre munte vorbind cu Dumnezeŭ, din omenească hrană aŭ rămas negustat? Pentru că dupre patruzeci de zile pogorându-se, şi pentru facerea de viţel mâniindu-se, îndată sfărămând tablele, sus la munte a alergat, şi atâtea alte zile zăbovind în munte, aşa pre tablele cele de a doua oară iarăşĭ luându-le s-aŭ pogorât către norod (2Lege 9.18; 10.4)? [15]

Şi care gând omenesc pre buna cuviinţă a minuniĭ aceştia a o pune de faţă va putea? Cum stricăcioasa fire a trupuluĭ întru atâta vreme a ţinut, cu nimica împlinind pre puterea ceea ce în fieştecare zi să cheltuia cu răsuflarea? Însă dezleagă pre nedumerirea aceasta Dumnezeescul cuvânt când zice: „Nu cu pâine numaĭ va trăi omul, ci cu tot graiul ce esă din gura luĭ Dumnezeŭ" (Mat.4.4) [16]. Pentru ce pre petrecerea cea cerească la pământ o tragem, cu cele materialnice ticăloşiĭ îngreoindu-o? Pentru ce cu gunoiŭ ne îmbrăcăm, ceĭ ce odată ne hrăneam în porfiră? Precum pentru oarecare Ieremia plângând zicea: „Când adecă întru cele strălucite şi ferbinţi înţelegeri ne odihnim, în porfiră ne hrănim", iar când lăsând una ca această aşezare, şi cu cele pământeştĭ lucrurĭ ne amestecăm, „cu gunoĭ ne îmbrăcăm" (Pl.Ier.4.5) [17].

Deci pentru ce pre nădejde depărtându-o de la Dumnezeŭ pre trup în braţul nostru îl întărim, pre pronia Stăpânuluĭ în mâinile noastre scriindu-o? Şi ceea ce întru mare păcat luişi a să socoti Iov aŭ

---

[12] *Agheu*, **1**, 2-9: „Aşa zice Domnul Savaot: Poporul acesta grăieşte: «N-a venit încă vremea ca să zidim templul Domnului». Atunci a fost cuvântul Domnului către proorocul Agheu zicând: «Este oare, timpul ca voi să locuiţi în casele voastre cu pereţii lucraţi în tăblii, când templul acesta este în ruină?» Şi acum iată ce zice Domnul Savaot: «Fiţi cu băgare de seamă la căile voastre! Voi aţi semănat mult, dar aţi cules puţin; aţi mâncat, dar nu v-aţi săturat; aţi băut dar nu v-aţi îmbătat; v-aţi îmbrăcat în veşminte dar nu v-au ţinut de cald şi aţi strâns simbria voastră ca să o puneţi într-o pungă spartă». Aşa grăieşte Domnul: «Fiţi cu băgare de seamă la căile voastre! Suiţi-vă în munte şi aduceţi lemne ca să clădiţi iarăşi templul în care voi binevoi şi Mă voi preaslăvi», zice Domnul. V-aţi aşteptat la mult, dar iată că aveţi puţin. Aţi strâns mult dar Eu am risipit tinda voastră! Pentru ce?, zice Domnul Savaot. Din pricina templului Meu care stă dărâmat, iar voi zoriţi cu lucrul, fiecare pentru casa lui".

[13] *Numerii*, **11**, 31: „Atunci s-a stârnit vânt de la Domnul, a adus prepeliţe dinspre mare şi le-a presărat împrejurul taberei cale de o zi într-o parte şi cale de o zi în cealaltă parte împrejurul taberei, strat gros aproape de doi coţi de la pământ".

[14] *Cartea a treia a Regilor*, **17**, 6: „Corbii îi aduceau pâine şi carne dimineaţa, pâine şi carne seara, iar apă bea din pârâu".

[15] *Deuteronomul*, **9**, 18 şi **10**, 4: **9**, 18: „Apoi am îngenunchiat a doua oară înaintea Domnului ca şi întâia oară, patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, fără să mănânc pâine şi fără să beau apă; m-am rugat pentru păcatele voastre cu care aţi greşit voi, făcând rău înaintea ochilor Domnului Dumnezeul vostru şi mâniindu-L" şi
10, 4: „Iar el a scris pe table, cum fusese scris şi pe cele dintâi, cele zece porunci pe care vi le spusese Domnul pe munte din mijlocul focului, în ziua adunării şi mi le-a dat Domnul mie".

[16] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **4**, 4: „Iar El răspunzând a zis: Scris este: «Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu»".

[17] *Plângerile lui Ieremia*, **4**, 5: Trimitere incorectă. La locul indicat: "Spuneţi aceasta în Iuda şi le vestiţi în Ierusalim! Grăiţi şi trâmbiţaţi cu trâmbiţa prin ţară! Strigaţi tare şi ziceţi".

cercat, adecă punând mâna pre gură să o sărute (Iov **31**.27) [18], aceasta făcând noi acum nu ne înfricoşăm. Pentru că obiceiul este la mulţi mâinele a săruta, dintru acelea zicând că aŭ pre îndestulare, pre care umbros arătând prin închipuire Legea zice: „Cel ce umblă pre mâini necurat este, şi cel ce are mulţime de picioare necurat este, şi cel ce umblă pre patru (picioare) totdeauna, necurat este" (Lev.**11**.20-27) [19]. Deci pre mâini umblă cel ce în mâini se reazemă, şi toată nădejdea întru ele o are; iar pre patru, cel ce la lucrurile cele simţite nădăjduieşte şi la sârguinţa acestora totdeauna târaşte partea cea văzătoare a sufletuluĭ. Iar mulţime de picioare are, cela ce tare să ţine de cele trupeştĭ. Pentru aceasta înţăleptul pilduitor voeşte a nu avea două picioare omul cel desăvârşit, ci unul, şi acesta rar la cele trupeştĭ lucrurĭ mişcându-se zicând: „Rar bagă piciorul tăŭ către prietenul tăŭ, ca nu cândva săturându-să de tine te va urî" (Pil.**25**.19) [20]. Căcĭ dacă cineva rar pre Hristos pentru trebuinţa trupuluĭ va supăra, iubit luĭ va fi. Pentru că acesta este scoposul unora ca acestora prieteni, precum către aĭ Săi ucenicĭ zice Mântuitorul: „Voi prieteniĭ meĭ sunteţi" (Ioan **15**, 14) [21]. Iar dacă maĭ des aceasta ar face, urât va fi.

Deci prin ce va plăcea, şi cum nu va fi urât, cel ce totdeauna întru trebuinţele acestea să îndeletniceşte, şi niciodată către viaţa cea de sus să rădică pentru a nu avea el fluĭere deasupra picioarelor ca să sară cu ele de la pământ? Pentru că precum fluĭerele prin plecare pre toată adecă greutatea trupuluĭ deasupra lor maĭ înainte o priimeşte, şi puţin apropiindu-se de pământ, deodată spre înălţime a sări îl găteşte: Întru acest chip socoteala cea judecătoare a lucrurilor celor ale fireĭ, după ce maĭ înainte s-aŭ împilat despre trebuinţa trupuluĭ, iute iarăşĭ în sus trimite pre înţălegere, nicĭ una din întinăciunele cele pământeştĭ împreună cu ea în sus rădicând. Pentru că drepte a avea pre fluere, să află adecă şi la ceĭ ce sunt foarte desfătaţi şi jos zac totdeauna, să află încă şi la Sfintele Puteri, pentru a nu avea trebuinţă nicĭdecum, nicĭ de cele trupeştĭ nicĭ de cea către acestea plecare. Fiindcă aceasta, precum mi să pare, însemnând Marele Iezechil zicea: „Cum că era fluerele lor drepte şi cu aripi picioarele lor" (Iez. **1**.7) [22], care lucru arăta pre neplecarea minţiĭ, şi pre cea către înţălegeri a fireĭ aceea iute mişcare. Iar oamenilor destul este a avea fluere plecate. Şi uneori adecă către cele trupeştĭ nevoi, iar alteori către cele sus aducătoare ale sufletuluĭ petreceri a fi folositoare. Şi pentru rudenia sufletuluĭ adecă cea către cele de sus puteri maĭ de multe ori împreună cu acelea pre cele cereştĭ a le socoti. Iar pentru întărirea trupuluĭ, atâta a îndeletnicĭ pre pământ îngrijirea, pre cât trebuinţa sileşte. Iar a se târî totdeauna la gătirile cele desfătătoare, necurat lucru este cu adevărat, şi necuviincios oamenilor celor ce cunoştinţă cuvântătoare aŭ luat. Căcĭ cu socoteală pre cel ce pre patru umblă, şi nu prost l-aŭ numit necurat, ci dacă totdeauna pre patru ar umbla. Pentru că aŭ dat celor ce sunt în trup vreme a se pogorî către trebuinţa trupuluĭ. Fiindcă şi Ionaftan, cu Naas Amoniteanul bătând război, de vreme ce pre patru a umblat aŭ biruit (1Imp.**14**.13) [23], de care ce numaĭ la nevoia firiĭ aŭ slujit, pentru că să cuvenea cel ce bate războiŭ cu şarpele care să târaşte pre pept, (pentru că aceasta se tâlcuieşte Naas), a închipui puţin pre cea către el asemănare, prin a umbla pre patru, şi aşa sculându-să întru a sa aşăzare, a-l birui pre el cu multă lesnire.

Ce încă şi istoria luĭ Ievosfteiu pre noĭ nu ne învaţă, ca nu cu însărcinare să ne ţinem de lucrurile cele trupeştĭ, nicĭ simţireĭ a încredinţa pre paza noastră? Pentru că acesta Împărat fiind, şi în cămară

---

[18] *Cartea lui Iov*, **31**, 27: "A fost inima mea amăgită în taină şi am dus eu mâna la gură, ca s-o sărut?".

[19] *Leviticul*, **11**, 20-27: "Toate insectele înaripate, care umblă pe patru picioare sunt spurcate pentru voi... Din toate fiarele cu patru picioare cele care calcă pe labe sunt necurate pentru voi şi tot ce se va atinge de stârvul lor, necurat va fi până seara".

[20] *Pildele lui Solomon*, **25**, 19: "Dinte rău şi picior şovăitor este cel fără credinţă în vreme de nevoie".

[21] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 14: "Voi sunteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc".

[22] *Iezechiel*, **1**, 7: "Picioarele lor erau drepte, iar copitele picioarelor lor erau cum sunt copitele picioarelor de viţel şi scânteiau ca arama, strălucitoare, iar aripile lor erau sprintene".

[23] *Cartea întâi a Regilor*, **14**, 13: "Şi a început Ionatan să se urce căţărându-se cu mâinile şi cu picioarele, şi cel ce-i purta armele se căţăra după el. Şi au căzut Filistenii înaintea lui, iar cel ce purta armele în urma lui le da cele din urmă lovituri.

odihnindu-să, muierii lui, zice, i-aŭ încredințat a păzi la uşă, şi viind ceĭ cu Rihav şi Vaana, şi aflându-o pre ea curățind grâu şi dormitând, pre ascuns aŭ intrat şi aŭ omorât pre Ievusfteĭ, fiindcă l-aŭ aflat şi pre el dormind (2Imp.4)[24].

Pentru că toate dorm: şi mintea şi sufletul, şi cugetul, când lucrurile cele trupeştĭ stăpânesc. Căcĭ a curăți grâu portărița, aceasta arată adecă, îndeletnicirea cea cu sârguință a cugetuluĭ la lucrurile cele trupeştĭ, şi nu în treacăt, ci cu oarecare osârdie pre curățirea acestora a o unelti. Căcĭ cum că nu în chip de istorie aceasta învață scriptura, arătat este de acolo, pentru că cum Împărat, muiere portăriță a avea, dator fiind de mulțime de ostaşi a să înconjura, şi pre tot alaiul vredniciei Împăratuluĭ luişi a-l avea? Saŭ cum atâta de lipsit era, cât prin acea a curăți grâul? Ci de multe ori cu istoria a să amestecă ceea ce nu are povestire, pentru adevărul lucrurilor celor ce să însemnează. Pentru că mintea fieştecăruia ce ca un Împărat oare unde înlăuntru petrece, portar al simțirelor având pre cuget, dacă la lucrurile cele trupeştĭ se va da pre sine (cugetul) – pentru că trupesc lucru este a curăți grâu, – cu lesnire pre ascuns vrăjmaşiĭ omoară pre minte.

Deci pentru aceasta Marele Avraam nu încredințează femeiĭ a păzi uşa, căcĭ ştie pre cea lesnicioasă amăgire a simțirelor eĭ, cum că bucurându-se de vederea lucrurilor celor simțite împărțeşte în două pre minte, şi o pleacă a să împărtăşi cu ea din lucrurile cele dulcĭ, deşi arătat, primejduicioasă împărtăşirea va fi. Ci însuşi el aproape şade, Dumnezeeştilor înțălegeri adecă deşchisă dând pre intrare, iar lumeştilor griji încuind uşa. Că ce folos urmează nouă în viața acestea din cea către acestea deşartă osteneală? Nu toată osteneala omuluĭ, dupre Eclisiastul (C.7)[25] în gura luĭ este? şi „hrane şi acoperemânturĭ, dupre Apostolul, destule sunt spre întemeerea ticălosuluĭ trup“ (1Tim.6.8)[26]. Deci pentru ce fără de sfârşit ne ostenim şi chinuim în vânt, precum zice Solomon (Ecl.5.16)[27], pentru sârguința celor pământeştĭ împedicând sufletul de către desfătarea Dumnezeeştilor bunătăți, şi pre trup ocrotindu-l şi încălzindu-l maĭ mult decât să cuvine, şi ca pre un vrăjmaş şi pizmaş vecinic îl hrănim întrucât nu numaĭ despre amândouă părțile pricită lupta luĭ a să face, şi cu multă covârşire maĭ cu vitejie luptându-se împrotiva sufletuluĭ îl mâhneşte, întrucât nicĭ cinste şi cununi a pofti îl lasă pre el. Şi ce este trebuința trupuluĭ, că pre aceasta aflându-o pricină spre nefolositoare nelesnire pre poftă o întindem? Pâinea adecă este totul şi apă. Apoi, nu izvoarele din destul daŭ pre curgere? Iar pâinea aŭ nu lesne câştigată este celor ce aŭ mâini, şi din unele ca acestea lucrurĭ putem a câştiga, dintre care şi trebuința trupuluĭ să împlineşte, şi puțin saŭ nicĭdecum nu ne smulgem? Ci îmbrăcămintea dă multă îngrijire? Nicĭ aceasta, dacă nu către cea din obiceiŭ moliciune, ci numaĭ spre singură trebuința am fi căutat. Căcĭ care haine ca de păianjen țesute, care vison, saŭ porfiră, saŭ de mătasă, omul cel dintâi a purtat? Aŭ nu din pieĭ aŭ făcut luĭ Ziditorul pre îmbrăcăminte (Fac.3.21)[28] şi cu verdețurĭ a se hrăni i-aŭ poruncit?

Întru acest chip rânduind, aceste hotare le-aŭ pus trebuințeĭ trupuluĭ, şi de departe oprind ceea ce acum să politiceşte a omuluĭ necuviință. Însă nu zic, căcĭ şi acum va hrăni cu adevărat pre ceĭ ce bine vieţuiesc, cel ce paserile ceruluĭ hrăneşte, şi va îmbrăca, cel ce la criniĭ țarineĭ atâta slavă aŭ pus, de vreme ce nu este cu putință a-i pleca pre ceĭ ce de la această credință mult sunt depărtați. Pentru că cine celuĭ ce dupre fapta bună viețueşte nu cu rugăminte va da cele de trebuință? Că dacă oameniĭ varvari şi cu legea războiuluĭ luând pre Ierusalim, Vaviloneniĭ, de fapta bună a Ieremieĭ s-aŭ cucernicit, şi toată trebuința cea trupească cu îndestulare i-aŭ dat, şi nu numaĭ cele spre hrană dându-i, ci şi

[24] *Cartea a doua a Regilor*, **4**, intitulat *Işboşet ucis*; *David îl răzbună*, numele personajelor la care face referire textul sunt *Isboşet* pentru *Ievosfteiu* (Ievusfei), Rihav şi Vaana fiind numiți Rechab şi Baana.

[25] *Ecclesiastul*, cap. 7. Capitolul este intitulat *Folosul înțelepciunii. Femeia rea este amărăciunea sufletului.*

[26] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 8: "Ci având hrană şi îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați".

[27] *Ecclesiastul*, **5**, 16: "Mai mult încă, toată viața lui este întuneric şi supărare, necaz peste fire şi boală de durere"..

[28] *Facerea*, **3**, 21: "Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam şi femeii lui îmbrăcăminte de piele şi i-a îmbrăcat"..

vasele cu care este obiceiul a să sluji ceĭ ce să ospătează. Cum nu să vor cucernicĭ de viaţă îmbunătăţită ceĭ de un neam, şi la socoteală din copilărie de varvaricescul obiceiŭ maĭ mult fiind curăţiţi spre înţălegerea celor bune şi a fapteĭ bune râvnitori? Căcĭ deşi nu aŭ putut aĭ aceştia râvnitori a să face pentru neputinţa firiĭ, însă cinstesc fapta bună, şi de nevoitoriĭ aceştia se minunează. Cine a plecat pre Somaniteanca a zidi luĭ Eliseĭ casă de streini, şi a pune acolo masă, scaun, pat şi făclie? (4Imp.**4**.10)[29]. Aŭ nu fapta bună a bărbatuluĭ? Şi ce pre văduva aceea o aŭ plecat, tot pământul fiind cuprins de foamete, decât pre a sa nevoe maĭ înainte a cinsti pre trebuinţa Proroculuĭ? (3Imp.**17**.12)[30]. Cu adevărat, dacă nu de înţelepciunea luĭ Ilie s-ar fi spăimântat, nu pre puţina mângâiere a vieţiĭ de la ea şi de la copiĭ luându-o ar fi dat-o aceluĭa, pre moartea ceea ce dupre puţin o nălucea, maĭ înainte de vreme pre aceasta alegându-o, pentru primirea cea către cel străin.

Şi i-aŭ făcut pre dânşiĭ uniĭ ca aceştia bărbăţia, şi cea către ostenele neslăbirea, şi aceea adecă cu defăimare a să afla către lucrurile vieţiĭ aceştia. Pentru că la sărăcie nevoindu-să, şi spre netrebuinţă, ca cum să zic, din a avea trebuinţă de puţine, sporind, aproape de puterile cele fără de trupurĭ aŭ stătut. Drept aceea, măcar deşi nearătaţi eraŭ cu trupul şi neînsemnaţi, însă decât ceĭ ce purta pre toate s-aŭ făcut maĭ puternicĭ, şi cu atâta îndrăzneală vorbind cu ceĭ ce purta coroană, ca cum ar fi de asemenea cu dânşiĭ. Pentru că la care arme nădăjduind, saŭ la care putere către Ahav zicea Ilie: „Nu răzvrătesc eu pre Israil, ci tu şi casa tătâne-tăŭ?" (3Imp.**18**.18)[31]. Cum încă şi Moisi se împrotivea luĭ Faraon, neavând spre luptă nicĭ o merindă a îndrăzneliĭ, fără decât numaĭ fapta bună? Cum şi Eliseĭ fiind strânsă spre războiŭ oastea a doi Împăraţi a luĭ Israil adecă şi a Iudeĭ, zicea luĭ Ioram: „Viu este Domnul Puterilor, înaintea căruia staŭ înainte, că de nu aş fi luat eu faţa Împăratuluĭ Iosafat, nu aş fi căutat spre tine şi nu te-aş fi văzut" (4Imp.**3**.14)[32]? Nicĭ de oastea ce era pornită înfricoşându-se, pre care o vedea, nicĭ de mânia Împăratuluĭ temându-se, care în vremea războiuluĭ ca cuviinţă era a o unelti şi pre cea necuvântătoare pornire, mintea turburată fiind pentru război. Că ce atâta poate Împăratul pre cât fapta bună? Care porfiră a despărţit râu, precum cojocul luĭ Ilie? Care coroană de boale aŭ slobozit, ca măhramele Apostolilor? Înfruntat-aŭ oricând Prorocul pre singur Împăratul cel călcător de lege cu toată oastea ce era adunată cu el. Şi de vreme ce înfruntarea a aprins mâniea, a rădicat Împăratul mâna spre Proroc, însă şi pre el nu l-aŭ luat şi mâna uscându-se a o întoarce către sine nu aŭ putut, (3Imp.**13**.4)[33]. Şi era nevoindu-se fapta bună cu stăpânirea cea Împărătească, şi biruinţă a fapteĭ bune a fost. Nu s-a luat Prorocul, şi fapta bună a surpat pre potrivnic. Deşert era luptătorul, şi credinţa lucra. Ajutătoriĭ Împăratuluĭ, martori a fost nevoinţiĭ aceştia, şi mâna sta mărturisind biruinţa fapteĭ bune.

Şi pre acestea le făcea, de vreme ce numaĭ dupre suflet a trăi judeca, de trup şi de cele ale trupuluĭ nevoi îngreţoşându-se. Şi maĭ înalţi decât toţĭ îi făcea aceea adecă, de nimic a nu avea trebuinţă. Pentru că alegea maĭ bine să lase pre trup şi de viaţa cea în trup să se izbăvească, decât să vânză pre vrednicia fapteĭ bune, saŭ pentru trebuinţă trupească să momească pre vreo oarecare din ceĭ bogaţi. Iar noĭ când întru trebuinţa oarecăruĭ lucru am fi venit, lăsând a ne nevoi întru cele

[29] *Cartea a patra a Regilor*, **4**, 10: "Să-i facem un mic foişor sus şi să-i punem acolo un pat, o masă, un scaun şi un sfeşnic şi, când va veni pe la noi, să se ducă acolo".

[30] *Cartea a treia a Regilor*, **17**, 12: "Ea însă a zis: «Viu este Domnul Dumnezeul tău, n-am nici o fărâmitură de pâine, ci numai o mână de făină într-un vas şi puţin untdelemn într-un urcior. Şi iată am adunat câteva vreascuri şi mă duc să o gătesc pentru mine şi pentru fiul meu şi apoi să mâncăm şi să murim!»".

[31] *Idem*, **18**, 18: "Iar Ilie a zis: «Nu eu sunt cel ce aduce nenorocire peste Israel; ci tu şi casa tatălui tău, pentru că aţi părăsit poruncile Domnului şi mergeţi după baali»".

[32] *Cartea a patra a Regilor*, **3**, 14: "Iar Elisei a zis: «Pe cât este de adevărat că Domnul Savaot, Căruia slujesc, este viu, tot aşa este de adevărat că de nu aş cinsti pe Iosafat, regele Iudeii, nici nu m-aş uita la tine şi nici nu te-aş vedea!»".

[33] *Cartea a treia a Regilor*, **13**, 4: "Când regele Ieroboam a auzit cuvântul omului lui Dumnezeu pe care l-a grăit în gura mare în faţa jertfelnicului de la Betel, şi şi-a întins mâna lui de la jertfelnic, zicând: «Puneţi mâna pe el!», i-a înlemnit mâna care o întinsese asupra lui şi nu putea să o întoarcă înapoi".

scârbicioase cu vitejie, precum câinişorii cu veselă mişcare a cozii se gudură pre lângă cei ce le aruncă os poate gol saŭ sfărâmituri, aşa alergăm către cei bogaţi, făcători de bine pre aceştia şi ai creştinilor chivernisitori numindu-i. Şi toată fapta bună în scurt lor o mărturisim, măcar de vor fi şi în cea mai de pre urmă răutate, pentru ca să săvârşim lucrul cel sârguit, necercând petrecerea Sfinţilor, pre a căror faptă bună ca când să o urmăm am ales. Venit-aŭ către Eliseĭ, Neeman Voevodul Sirieĭ, multe darurĭ cu el aducând (4Imp.5.1)[34]. Deci ce Prorocul? Oare l-aŭ întâmpinat? Oare aŭ alergat? Nu prin un tinerel pre trebuinţa pentru care venisă o aŭ arătat luĭ? Nicĭ spre vedere pre acesta priimindu-l, ca nu pentru cele aduse să se socotească că dă tămăduire. Însă acestea s-aŭ zis, nu ca să ne învăţăm trufie, ci ca nu pentru trebuinţă trupească să momim pre ceĭ ce grijesc de acelea pre care noĭ a le defăima ne-am învăţat.

Deci pentru ce noĭ lăsând scoposul filosofieĭ, de lucrări de pământ şi de neguţătoriĭ ne apucăm? Şi ce mare lucru luĭ Dumnezeŭ, dacă pre grija noastră împreună o aducem? Însă ca să se arate cum că de obşte este silinţa lucrăriĭ de pământ, sârguinţa omenească taie pământul şi pune seminţele, iar Dumnezeŭ cu cele unele dupre altele ploi adapă pre cele ce sunt semănate întru cele moi sânurĭ ale pământuluĭ, pre rădăcini a să întinde gătindu-le. Soare răsare care înferbântează pământul, şi cu ferbinţeala cheamă în sus pre sadurĭ. Suflări ale vânturilor suflă măsuratecă vârsta roadelor celor ce să hrănesc. Cu subţiri adecă suflări suflând întâi pre câmpul cel înverzit, ca nu de cele ferbinţi vânturĭ înecându-se cele ce s-aŭ sămănat să se pălească. Iar cu tari porniri ale vânturilor, în teci cocând pre laptele grăunţeĭ. În vremea secerişuluĭ, căldură dând potrivită, iar în vremea treerişuluĭ, vânturĭ cuviincioase. Şi dacă una dintre acestea ar fi lipsit, deşartă s-ar fi arătat omeneasca osteneală, şi nelucrătoare aŭ rămas sârguinţa noastră nefiind pecetluită cu darurile luĭ Dumnezeŭ. Iară de multe ori nici una dintre acestea aŭ lipsit către săvârşire, însă ploae mare fără de vreme făcându-se şi multă, saŭ pre spic încă în arie frecându-să, saŭ pre grâu în bună vreme fiind grămădit l-aŭ risipit. Iar uneori şi întru însuşi jitniţa, verme saŭ molie l-aŭ stricat, de la însuşi gura, ca să zic aşa, gata răpind pre masă. Deci unde şi spre ce este nouă de folos sârguinţa noastră? Dumnezeŭ ţinând pre cârmele lucrurilor şi pre toate purtându-le şi aducându-le precum ar fi voit? Ci întru neputinţă, vom zice, cum că trupul are trebuinţă de mângâiere, însă cu atât maĭ bun lucru este a murĭ, decât a lucra ceva din cele necuvincioase făgăduinţiĭ. Căcĭ cu adevărat dacă încă a trăi noĭ ar voi Dumnezeŭ, saŭ tărie pune în trup deopotrivă cu neputinţa, ca şi pre cea din boală durere să o suferim şi pre cele pentru bărbăţie cununi să le primim, saŭ chip va afla spre mângâiere a celuĭ bolnav, şi nu va lipsi aflare către mântuire izvoruluĭ înţelepciuniĭ.

Deci bine este, O iubiţilor! şi foarte bine, ca iarăşĭ la cea dintâi fericire să ne suim, şi de petrecerea celor vechi să ne ţinem. Pentru că tuturor este lesnicioasă, precum socotesc, celor ce voesc. Iar dacă şi oarecare durere ar fi, nu fără de roadă va fi, destulă mângâiere având pre slava celor ce maĭ înainte aŭ călătorit, şi pre îndreptarea celor ce pre urmă vor urma. Pentru că cea de a doua oară rădicare a celor lăsate, nu mic folos va fi celor ce aŭ început pre una ca aceasta vieţuire, şi la ceĭ de pre urmă aŭ lăsat chip al prea buneĭ petreceri. Să fugim de petrecerile cele de prin cetăţi şi de prin sate, ca ceĭ de acolo să alerge la noĭ. Să iubim pustiurile, ca să tragem pre ceĭ ce fug acum de noĭ, dacă oarecărora cu totul plăcut lucru este acesta. Căcĭ pentru oarecare întru laudă este scris: „Că aŭ lăsat cetăţile, şi aŭ lăcuit în pietre şi s-aŭ făcut ca nişte porumbiţe cercetătoare" (Iez.7.16)[35]. Încă şi Botezătorul Ioan în pustie petrecea, şi toţĭ ceĭ ce petreceaŭ prin cetăţi veneaŭ către dânsul (Mar.1.4)[36] şi către privirea brâuluĭ celuĭ de piele se sileaŭ ceĭ ce eraŭ îmbrăcaţi cu haine de mătase. Şi pre cea de afară

[34] *Cartea a patra a Regilor*, 5, 1: "Neeman, căpetenia oştirii regelui Siriei, era om de seamă şi cu trecere înaintea stăpânului său, pentru că prin Domnul dăduse biruinţă Sirienilor. Dar acest ostaş vrednic era lepros".
[35] *Iezechiel*, 7, 16: "Iar care vor fugi, vor scăpa şi vor fi prin munţi ca nişte porumbei rătăciţi. Toţi vor geme, fiecare pentru nelegiuirea sa".
[36] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, 1, 4: "Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinţei întru iertarea păcatelor".

în văzduh ticăloşie o alegea, ceĭ ce lăcuia în case cu tavanurile poleite cu aur. Şi pre odihnele cele de pre paturile cele împodobite cu pietre scumpe, le întrecea cu slavă culcarea cea pre năsip. Şi toate era lor suferite, măcar deşi afară de obiceiŭ să făcea, fiindcă pre cele dureroase le uşura dorul faptei bune a bărbatuluĭ, şi pre cea pentru aspra petrecere durere, o fura minunea faptei bune. Atâta este fapta bună decât bogăţia maĭ cinstită, şi viaţa liniştită decât mulţi bani maĭ slăvită. Câţi în vremea aceea era bogaţi şi înalt cugetând pentru slavă, şi acum în tăcere aŭ rămas? Iar minunea celuĭ neslăvit până acum să propovăduieşte, şi pomenirea cetăţeanuluĭ pustieĭ, tuturor este foarte poftită. Pentru că al fapteĭ bune osebit lucru este aceea, adecă, cea de-a pururea pomenire, şi pre veste a o trimite propovăduitor bunătăţilor sale.

Aşadar să ne lepădăm de hrănirea dobitoacelor, pentru ca păstoreasca aşezare iarăşĭ să priimim. Să părăsim neguţătoria cea defăimată, ca pre mărgăritarul cel de mult preţ să-l câştigăm. Să fugim de lucrarea pământuluĭ, carele spini şi ciuline răsare, pentru ca lucrători şi păzitori aĭ Raiuluĭ să ne facem. Pre toate să le aruncăm, şi pre cea liniştită viaţă să alegem, pentru ca să ruşinăm pre ceĭ ce acum pre noĭ ne ocărăsc punând înainte pre avere. Pentru că nimic aşa îmblânzeşte pre ceĭ defăimători, precum cea cu blândeţă îndreptare pentru cele prihănite, pentru că se face schimbarea celor ce să ocărăsc întoarcere la ceĭ ce ocărăsc. Încă grozav lucru şi pre acesta socotesc, şi este cu adevărat grozav, pentru care şi de toţĭ cu cuviinţă ne râdem: Că acum cineva viind la viaţa cea Monahicească, obiceiurile numaĭ învăţând ale nevoinţiĭ, adecă, cum să se roage, şi când, şi care este petrecerea hraniĭ, îndată dascăl să face acelora care nu aŭ învăţat, şi umblă, şireag de uceniciĭ târând după dânsul, însuşi încă având trebuinţă de învăţătură. Şi cu atâta maĭ mult, pre cât şi maĭ lesnicios pre lucru l-aŭ socotit, neştiind cum că decât toate maĭ greu lucru este a purta grijă de suflete, care aŭ trebuinţă maĭ înainte adecă de curăţirea celor vechi întinăciuni, apoi de multă luare aminte spre a priimi chipurĭ ale învăţătureĭ fapteĭ ceĭ bune. Iar acela ce nimic maĭ mult decât nevoinţa cea trupească a nălucit, cum va îndrepta pre năravurile supuşilor? Şi cum va pune la rândueală pre ceĭ ce să stăpânesc de răul obiceĭ? Şi cum celor ce să luptă de patimi va ajuta, nicĭdecum pre războiul cel gânditor ştiindu-l? Saŭ cum pre ranele cele ce să întâmplă în vremea războiuluĭ le va vindeca, el însuşi cu rană zăcând, şi de legăturĭ având trebuinţă?

Tot meşteşugul adecă, de vreme are trebuinţă şi de învăţătură multă spre îndreptare, iar numaĭ meşteşugul meşteşugurilor fără de învăţătură să unelteşte. Şi la lucrarea de pământ adecă nu ar fi îndrăznit cel neiscusit, nicĭ cel neînvăţat s-ar fi apucat de lucrurile doftorieĭ. Pentru că se va arăta acesta adecă cum că lângă aceea ce n-aŭ folosit nimic pre bolnavi, încă şi maĭ grea lor aŭ făcut boala. Iar acela cum că înţălenit şi necurăţit pre pământul cel bun l-aŭ făcut. Ci numaĭ către cinstirea de Dumnezeŭ, ca ceea ce ar fi maĭ lesnicioasă decât toate îndrăznesc nepedepsiţiĭ, şi cel greu de îndreptat lucru, lesnicios de ceĭ mulţi a fi s-aŭ socotit. Şi ceea ce Pavel zice „cum că încă nu o a înţeles" (Filip.3.13) [37], pre aceasta cu deamăruntul a o şti să întăresc, ceĭ ce nicĭ însuşi ştiu aceasta, cum că nu ştiu. Pentru aceasta lesne defăimată s-aŭ făcut viaţa cea călugărească, şi ceĭ ce o uneltesc pre dânsa de toţĭ sunt batjocoriţi. Căcĭ cine nu va râde de cel ce ieri în cârciumă căra apă, văzându-l astăzi ca pre un învăţător al fapteĭ bune de ucenicĭ fiind înconjurat? Saŭ de cel ce dimineaţa de la vicleşugurile cele politiceştĭ s-aŭ depărtat, sara cu mulţime de ucenicĭ cu trufie umblând prin tot târgul? Iar de era bine adeveriţi cum că multă osteneală este adecă a aduce pre cineva la blagocestie, şi pre primejdia ce urmează la lucrul acesta arătat o ar fi ştiut, cu adevărat s-ar fi lepădat de lucrul acesta ca de cela ce este maĭ presus de puterea lor. Iar până când aceasta nu o ştiu, şi slavă socotesc a fi proestos aĭ oarecăruia, cu lesnire cad întru una ca această prăpastie. Şi a (suferi) sări în cuptorul cel aprins lucru uşor socotesc, râs adecă pornind la ceĭ ce ştiu pre cea de eri a lor viaţă, iar de la Dumnezeŭ urgie pentru una ca această îndrăzneală a lor (trăgându-şi).

[37] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 13: "Fraţilor, eu încă nu socotesc să o fi cucerit".

Căcĭ dacă pre Ili nimic nu l-aŭ izbăvit de mânia luĭ Dumnezeŭ, nicĭ bătrâneţile cele cinstite, nicĭ cea dintâi îndrăzneală, nicĭ cinstea cea preoţească, pentru că s-aŭ lenevit de îndreptarea fiilor, cine va scoate acum dintru-una ca aceasta urgie pre ceĭ ce nicĭ din lucrurile cele maĭ dinainte vrednică credinţă aŭ la Dumnezeŭ, nicĭ ştiu saŭ pre chipul păcatuluĭ, saŭ pre meşteşugul îndreptăriĭ, ci fără de iscusinţă pentru pofta slaveĭ să apucă de primejdiosul lucru? (1Imp.2.13) [38]. Pentru aceasta dupre maĭ înainte cunoştinţă pre Fariseĭ defăimându-i, Domnul zicea: „Vaĭ vouă Cărturarilor şi Fariseĭ făţarnicĭ! că înconjuraţi marea şi uscatul să faceţi un nemernic, şi când găsiţi, îl faceţi pre el fiu al gheeniĭ, maĭ îndoit decât pre voi" (Mat.23.15) [39]. Iar cu singur adevărul, prin cea împrotivă a acelora mustrare sfătuind pre ceĭ ce maĭ pre urmă vor cădea întru aceleaşi greşeli, pentru ca la „Vaĭ!" luând aminte, să oprească pre eĭ şi de la cea fără de vreme poftă a slaveĭ ceĭ de la oameni, cugetând înfricoşata ticăloşie a lor. Şi plece-i pre dânşiĭ încă şi Iov, ca ori asemenea luĭ să poarte grijă de ceĭ supuşi, saŭ să se lepede de una ca această stare înainte, neştiind cele asemenea cu acela a face, nicĭ vrând pre aceeaşi sârguinţă a aduce pentru aceia de care poartă grijă. Că dacă acela şi de ale cugetuluĭ întinăciuni pre fiĭ voind a fi curaţi, jertfe în fieştecare zi pentru dânşiĭ aducea, zicând „ca nu cumva fiiĭ meĭ întru inimele sale să fi gândit rele către Dumnezeŭ" (Iov.1.5) [40]. Cum încă aceştia şi pre alegerea acelor arătate greşale neştiind, – fiindcă încă întunecă pre partea cea cuvântătoare a lor praful cel din lupta cea către patimi –, sar la starea înainte a altora, şi tămăduire a altora asupră-şi priimesc, nu încă pre ale lor patimi tămăduindu-le, nicĭ dintru a lor biruinţă asemenea pre alţiĭ spre a birui putând a-i povăţui? Căcĭ să cuvine maĭ întâi a să lupta cu patimile, şi cu multă trezvire cele ce să întâmplă la războiŭ a le da pomenireĭ, şi aşa dintru ale lor altora a le arăta pre cele ale războiuluĭ, şi pre biruinţă maĭ lesnicioasă lor a o face, prin a le spune maĭ înainte pre meşteşugul războiuluĭ.

Sunt uniĭ care aŭ stăpânit patimile pentru multa poate reaua pătimire, şi pre chipul biruinţiĭ nu-l ştiu, deoarece ca întru o luptă de noapte a urmat năvălirile, nicĭ la vicleşugurile vrăjmaşilor cu de-adinsul şi-aŭ pus mintea. Aceasta cu închipuire şi Iisus a luĭ Navi (4.5) [41] făcea, când tabăra noaptea aŭ trecut Iordanul, poruncind ca din mijlocul râuluĭ să scoată pietre şi afară de tabără făcându-le stâlp să le văruiască, şi să scrie deasupra aceea, adecă „cum că aŭ trecut Iordanul", însemnând că se cuvine pre cele adânci înţelegeri ale petreceriĭ ceĭ pătimaşe la arătare a le aduce, şi arătat a le descoperi, şi a nu zavistui pre alţiĭ pentru cunoştinţă, ca nu numaĭ cel ce a trecut să ştie chipul petreceriĭ, ci şi ceĭ ce pre acestaşi voesc a face, lesnicioasă petrecere din învăţătură să o facă, şi iscusul altora să fie şi la alţiĭ învăţătură. Ci pre acestea adecă nicĭ le văd aceea, nicĭ de alţiĭ zicându-se le aud, ci la singură a loruşi încredinţare căutând, ca oricăror robi, slujbe care se cuvin robilor poruncesc fraţilor, întru aceasta pre toată slava socotind, întru a fi proestoşi aĭ maĭ multora. Şi este pricire, ca nu maĭ puţini robi decât ceilalţi întru purcederi pre urmă a trage, a cârciumarilor maĭ vârtos decât a învăţătorilor aşezare arătând. Căcĭ când socotesc cum că cu cuvântul adecă a porunci lesnicios lucru este, măcar deşi sunt grele cele ce să poruncesc, iar cu lucrul a învăţa

[38] *Cartea întâi a Regilor*, 2, 12-13: „Însă fiii lui Eli erau oameni netrebnici. Ei nu ştiau de Domnul. Nici de datoria preoţească faţă de popor. Când aducea cineva jertfă, feciorul preotului venea în timpul când se fierbea carnea cu o furculiţă în mână".

[39] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 23, 15: „Vai vouă cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că înconjuraţi marea şi uscatul ca să faceţi un ucenic şi dacă l-aţi făcut, îl faceţi fiu al gheenii şi îndoit decât voi".

[40] *Cartea lui Iov*, 1, 5: "Şi apoi, când isprăveau zilele petrecerii lor, Iov chema şi sfinţea pe feciorii săi şi se scula dis-de-dimineaţă şi aducea arderi de tot, după numărul lor al tuturor, căci Iov zicea: «Se poate ca feciorii mei să fi păcătuit şi să fi cugetat cu păcat împotriva lui Dumnezeu». Şi aşa făcea Iov mereu".

[41] *Cartea lui Iosua Navi*, 4, 5: "Şi le-a zis: «Mergeţi înaintea chivotului Domnului Dumnezeului vostru, în mijlocul Iordanului, şi luaţi de acolo şi ridicaţi pe umerii voştri fiecare câte o piatră, după numărul celor douăsprezece seminţii ale lui Israel»".

nicĭdecum sufăr, tuturor arătat fac pre a lor scopos, cum că nu ca să folosească pre ceĭ ce vin către dânşiĭ, ci ca pre a lor dulceaţă sârguindu-se să săvârşească, sub această stăpânire se vâră.

Însă înveţe-să aceştia dacă voesc, de la Avimeleh (Jud.**9**.48) [42] şi de la Ghedeoan (Jud.**6**.11) [43], cum că nu cuvântul, ci lucrul pre supuşi îi îndeamnă către urmare. Acela adecă făcându-şi sarcină de lemne şi dupre ce aŭ purtat-o zicând: „În ce chip m-aţi văzut pre mine făcând, faceţi şi voi". Iar acesta lucru de obşte învăţând, şi pre sineşi maĭ înainte de lucrare puind şi zicând: „de la mine veţi vedea şi aşa faceţi". Încă şi Apostolul zicând: „Că trebilor mele şi acelor ce sunt împreună cu mine, aŭ slujit mâinile mele acestea" (Fap.**20**.34) [44], şi însuşi Domnul făcând şi apoi învăţând (Fap.**1**.4) [45]: pre cine nu pleacă că maĭ vrednică de credinţă să socotească a fi învăţătura cea prin lucrurĭ, decât cea prin cuvinte? Iar aceştia către unele adecă ca acestea chipurĭ închid ochiĭ, şi cu trufie poruncesc pre cele vrednice de lucrare. Iar când şi a şti ceva dintru acestea, din auzire li să pare, precum păstoriĭ ceĭ ce să prihănesc de Prorocul, sabia în braţe poartă. Pentru acesta şi preste braţ ochiul cel drept al lor să întunecă orbeşte). Căcĭ defăimându-se pentru nesocoteala cea de-a dreapta parte a lucrăriĭ, stinge împreună cu dânsa şi pre luminarea priviriĭ. Iar aceasta pătimesc ceĭ ce cu cruzime şi fără de omenie pedepsesc; când gata aŭ pre pedepsitoarea putere, îndată privitoarele înţelegeri cele de-a dreapta să sting. Şi iarăşĭ lucrările lipsite fiind de privire se veştejesc: Nicĭ a lucra ceva nicĭ a şti putând, ceĭ ce nu la coapsă ci la braţ aŭ încins sabia. Însă preste coapsă lipesc sabia (2Moisi **32**.27) [46], ceĭ ce împrotiva patimilor sale uneltesc pre Dumnezeiescul Cuvânt. Iar preste braţ, ceĭ ce pedeapsa gata o aŭ către greşale străine.

Întru acest chip şi Naas Amoniteanul (1Imp.**11**.1) [47], carele să tâlcueşte, şarpe, înfricoşa pre Israil cel iute văzător, că îi va scoate pre tot ochiul cel drept al luĭ, pentru ca nicĭ o înţălegere din cele de-a dreapta fiind întru el, spre cea de-a drepta lucrare să povăţuească pre cel ce o are. Ştiindu-o pe această pricină de mare sporire celora ce de la privire către cea lucrătoare faptă vin. Pentru că să face la uniĭ ca aceştia fără de vină ceea ce să lucrează, fiind maĭ înainte privită cu ochiĭ ceĭ foarte iute văzători aĭ cunoştinţiĭ. Şi cum că acelor uşori oameni şi care nicĭ un folos aŭ înlăuntru este aceasta, adecă, a priimi asupră starea înainte a altora, arătat este şi din cercare: pentru că nu ar fi ales cineva carele din linişte a gustat, şi la privire câtva a să îndeletnicĭ aŭ început, cu grijile cele pentru lucrurile cele trupeştĭ a lega pe minte, depărtându-o pre ea de la cunoştinţă, şi înaltă de multe ori purtându-o, la cele pământeştĭ lucrurĭ a o târĭ. Iar maĭ arătat este şi din cea mult vestită pildă aceea, pre care Ioaftan o punea înaintea Sichimenilor, zicând: „Mergând aŭ mers lemnele codruluĭ ca să ungă loruşi Împărat (Jud.**9**.8) [48], şi aŭ zis vieĭ: Vino de împărăteşte preste noĭ, şi aŭ zis via: voi lăsa eu pre roada mea cea bună pre care aŭ slăvit-o Dumnezeŭ şi oameniĭ, şi să merg să

---

[42] *Cartea Judecătorilor*, **9**, 48: "Atunci Abimelec s-a dus în muntele Talmon, el şi tot poporul ce era cu dânsul; a luat Abimelec cu sine topoare şi a tăiat lemne din pădure şi le-a pus pe umăr şi a zis către popor: «Aţi văzut ce am făcut eu? Faceţi repede şi voi ce am făcut eu!»".

[43] *Cartea Judecătorilor*, **6**, 11: "Atunci a venit îngerul Domnului şi a şezut în Ofra sub un stejar, care era al lui Ioaş, tatăl lui Abiezer; şi fiul său Ghedeon treiera atunci grâul în arie, ca să-l ascundă de Madianiţi".

[44] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **20**, 34: "Voi înşivă ştiţi că mâinile acestea au lucrat pentru trebuinţele mele şi ale celor ce erau cu imne".

[45] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **1**, 4: "Şi cu ei petrecând, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aştepte făgăduinţa Tatălui pe care (a zis El) aţi auzit-o de la Mine".

[46] *Ieşirea* sau *A doua carte a lui Moise*. Mss. foloseşte, de obicei, trimiterea la *Ieşirea* (Es.). **32**, 27: „Iar Moise le-a zis: «Aşa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: Să-şi încingă fiecare din voi sabia sa la şold şi străbătând tabăra de la o intrare până la cealaltă, înainte şi înapoi, să ucidă fiecare pe fratele său, pe prietenul său, şi pe aproapele său»".

[47] *Cartea întâia a Regilor*, **11**, 1: "S-a întâmplat însă, după vreo lună, să vină Nahaş Amoniteanul şi să împresoare cetatea Iabeş din Galaad. Atunci toţi locuitorii din Iabeş, au zis către Nahaş: «Încheie legământ cu noi şi noi îţi vom sluji ţie"».

[48] *Cartea Judecătorilor*, **9**, 8: "S-au dus odată copacii să-şi ungă împărat peste ei şi au zis către măslin: Domneşte peste noi!".

domnesc preste lemne? (st.**12**) [49]. Asemenea încă şi smochinul pentru dulceaţă, şi măslinul pentru grăsimea pre care o are, s-aŭ lepădat (stih **9**) [50]. Iar mărăcinele lemn neroditor şi spinos pre începătoria acestora o aŭ primit (st.**15**) [51], nicĭ grăsime aşa având, nicĭ a lemnelor celor supuse. Căcĭ nu lemne de grădină aŭ zis pilda că era, ci de codru, cele ce aveaŭ trebuinţă de stăpânire. Căcĭ precum via şi smochinul s-aŭ lepădat de a stăpâni preste lemnele codruluĭ, maĭ mult veselindu-se pentru rodul lor, decât pentru vrednicia începătorieĭ, aşa şi ceĭ ce întru sineşi văd ceva roade a fapteĭ bune, şi pre folosul cel din aceasta simţesc, măcar deşi mulţi către una ca aceasta stăpânire îi silesc, să leapădă; pre a lor folos maĭ mult alegându-l, decât cinstea cea de la mulţi.

Ia aceea ce în pildă s-aŭ întâmplat lemnelor, aceea şi oamenilor celor ce să neguţătoresc asemenea cu acelea urmează. Pentru că „saŭ va eşi, zice, foc din mărăcine şi va mânca lemnele codruluĭ, saŭ din lemne va eşi, şi va mistui pre mărăcine“ (Jud.**9**.15) [52]. Pentru că tocmelele nefolositoare făcându-se nevoe este a urma primejdie şi celor ce aŭ supus pre eĭ şi la învăţător neiscusit, şi acestora ce aŭ primit asupră pre stăpânire, pentru neluarea aminte a ucenicilor. Fiindcă neiscusinţa învăţătoruluĭ pierde pre ucenicĭ, şi lenevirea ucenicilor primejdie aduce învăţătoruluĭ, şi maĭ vârtos când pentru a luĭ neştiinţă să lenevesc aceia. Pentru că nicĭ învăţătoruluĭ a-i scăpa din cele ce să cuvin spre îndreptarea ucenicilor cu datorie este, nicĭ uceniciĭ a trece ceva cu vederea din poruncile învăţătoruluĭ datori sunt. Fiindcă greu lucru este şi primejduicios şi la aceştia aceea, adecă a nu asculta, şi la acela a-i trece cu vederea când greşesc. Nicĭ să socotească pre lucrul acesta a fi pricină de odihnă şi de desfătare. Căcĭ decât toate maĭ ostenicios este a ocârmui suflete. Pentru că ceĭ ce sunt începători aĭ dobitoacelor celor necuvântătoare, către nimic împrotivitoare aŭ pre cirezi, şi pentru aceasta de multe ori începutul lor bine sporeşte. Iar la ceĭ ce sunt începători aĭ oamenilor, felurimea năravuluĭ şi al gânduluĭ vicleşug, maĭ grea face pre începătorie. Şi să cuvine ceĭ ce vin către aceasta, să se ungă ca spre o luptă prea ostenicioasă, ca şi pre ale tuturor neajungeri cu multă nerăutate să le sufere, şi cele ce nu le ştiu eĭ să-i înveţe cu multă îndelungă răbdare.

Căcĭ pentru aceasta pre spălătoare adecă boiĭ în biserică o ţinea. Iar sfeşnicul cu totuluşi tot întemeiat şi străjuit era făcut. Însemnând sfeşnicul, cum că cel ce a lumina pre alţiĭ înainte s-aŭ pus, dator este despre toate părţile a fi întărit, şi nimic a avea nefolositor saŭ deşert, şi toate cele de prisos a le străjui, câte celor ce văd nu vor fi de folos spre pildă a petreceriĭ ceĭ fără de prihană. Iar ceĭ de sub spălătoare boi, cum că cela ce s-a vârât supt unul ca acest lucru, de nimic din cele ce vin asupră să se lepede, ci şi pre greutăţile şi pre întinăciunea celor maĭ mici să o sufere, până când fără de primejdie este aceasta, adecă a suferi. Căcĭ cu adevărat dacă va voi curate să facă pre lucrările celor ce vin la dânsul, nevoe este ca şi el să se împărtăşască de ceva întinăciune. De vreme ce şi spălătoarea curăţind mâinile celuĭ ce să spală, ea priimeşte întinăciunea aceluĭa. Fiindcă cel ce vorbeşte despre patimi, şi pre alţiĭ de unele ca aceste întinăciuni curăţeşte, cu neputinţă este a trece nemânjit. Căcĭ însuşi pomenirea are fire a spurca pre cugetul celuĭ ce spune. Pentru că măcar deşi nu cu frumoase văpsele va pecetluĭ pre formele lucrurilor celor necuvioase, însă pre faţa cea pre deasupra minţiĭ, cu eşirile cuvântuluĭ, ca cu nişte necurate culori o turbură pre dânsa.

Să cuvine încă şi atâta de cu ştiinţă să fie Egumenul, întrucât nicĭ una din socotelile vrăjmaşuluĭ să nu fie tăinuite de el. Pentru că acele ascunse lupte, celora ce sunt încredinţaţi luĭ, descoperit să le arate, şi pre vicleşugurile a le împrotivi luptătoruluĭ maĭ înainte spuindu-le, fără de osteneală pre

---

[49] *Cartea Judecătorilor*, **9**,12: "Apoi au zis copacii către viţă de vie: Vino tu de domneşte peste noi!".
[50] *Idem*, **9**, 9: "Iar măslinul a zis: Lăsa-voi eu oare grăsimea mea, cu care se cinsteşte Dumnezeu şi oamenii se mândresc şi mă voi duce să umblu prin copaci.
[51] *Idem*, **9**, 15: "Iar spinul a zis către copaci: Dacă voi mă puneţi cu adevărat Împărat peste voi, atunci veniţi şi vă odihniţi sub umbra mea; iar de nu, atunci va ieşi foc din spini şi va arde cedrii Libanului.
[52] *Idem, Ibidem.*

biruinţa lor să o dea, şi încununaţi din luptă să-i rădice pre dânşiĭ. Însă rar este unul ca acesta, şi nu lesne aflat. Pentru că Marele Pavel însuşi aceasta mărturiseşte zicând: „Că ştim amăgirile luĭ" (2Cor.**2**.10)[53]. Iar minunatul Iov nedumerindu-se pentru unele ca acestea zice: „Cine va descoperi faţa îmbrăcăminteĭ luĭ, şi la încheierea zileĭ luĭ cine va intra şi porţile feţiĭ luĭ cine le va descoperi? (Iov.**41**.13-14)[54]" Iar ceea ce zice, întru acest chip este: „Nu este, zice, ceea ce să vede faţă la el, pentru că cu multă îmbrăcăminte acopere pre vicleşug, amăgind adecă dupre ceea ce să vede cu înşălăciune, iar dupre ceea ce este ascuns cu pândire zidind pre pierzare". Şi pentru ca nu şi pre sine să se numere cu ceĭ ce nu ştiu pre ale luĭ, spune arătat semnele luĭ, ştiind pre toată ciudăţia cea dimprejurul luĭ: „Ochiĭ luĭ, zicând, chip de luceafăr, ficaţiĭ luĭ pavăze de aramă" (st.18 şi 15)[55]. Şi acestea le zice, vădind pre răutatea aceluĭa, ca cela ce prin aceasta adecă prin a să închipui cu chipul luceafăruluĭ, meşteşugeşte să tragă la sine pre ceĭ ce îl văd, iar prin cele dinlăuntru paveze, neguţătoreşte moarte celor ce să apropie.

Încă şi parimia pre primejdia lucruluĭ însemnează zicând: „Cel ce despică lemne primejduise-va întru ele, dacă va cădea ferul" (Eclis.**10**.9)[56]. Pentru că cela ce taie lucrurile cu cuvântul, şi pre cele ce să socotesc a fi unite le despărţeşte de la împreunare, şi străine cu totul unele de altele a le arăta voeşte, pre acestea care cu adevărat sunt bune de acelea ce să socotesc a fi unele ca acestea, dacă nu de pretutindeni va avea întărit pre cuvânt, pricinueşte primejdia la ceĭ ce aud, fiindcă cuvântul cela ce aŭ căzut de la întărire, pricină de sminteală dă ucenicilor. Aşa oare cine din ceĭ ce venisă către Eliseĭ, tăind lemne lângă Iordan, şi securea căzând în râu, temându-să de primejdie, către învăţătorul striga zicând: „Vaĭ mie Doamne! şi aceasta era împrumut luată (4Imp.**6**.4-5)[57]. Iar aceasta o pătimesc ceĭ ce din cele rău auzite a învăţa să apucă, şi către sfârşit a veni neputând, pentru a nu spune dintru a lor deprindere. Căcĭ când în mijlocul auzitorilor să vor dovedi cum că zic ceva împrotivă la cele ce zace înainte, atuncea mărturisesc neştiinţa, pentru cuvântul cel împrumut luat primejduindu-să. Drept aceea şi Marele Eliseĭ punând lemnul întru adânc, aŭ făcut pre fier a pluti pe deasupra: înţelegerea ceea ce s-aŭ aruncat despre ucenic şi cum că întru adânc este acoperită s-aŭ socotit, arătându-o, şi de faţă la ceĭ ce auzea aducându-o. Iată Iordanul pre cuvântul pocăinţiĭ însemnează, pentru că acolo se săvârşa de Ioan Botezul pocăinţiĭ. Iar cela ce pentru pocăinţă nu cu de-amăruntul aŭ zis, ci prin a dezgoli pre acea ascunsă bunătate, aŭ făcut pre ascultători întru defăimare a veni, – în Iordan aŭ aruncat pre fer–, arătat fiind cum că şi lemnul cela ce s-aŭ văzut aduce sus pre fer din adânc şi a pluti îl face. Pentru că maĭ înainte de Cruce, adecă, era ascuns cuvântul cel pentru pocăinţă. Pentru aceasta şi cela ce ar fi voit a zice ceva de aceasta, s-ar fi mustrat îndată că a îndrăznit. Iar după Cruce, arătat tuturor s-aŭ făcut în vremea sa, prin lemn arătându-se.

Iar pre acestea le zic, nu oprind de la a povăţui pre oarecare, nicĭ zăticnind de la a îndrepta pre oarecine din ceĭ noĭ începători către cinstirea de Dumnezeŭ, ci îndemnând maĭ întâi să ia deprindere

---

[53] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 10: "Iar cui îi iertaţi ceva, îi iert şi eu; pentru că şi eu, dacă am iertat ceva, am iertat pentru voi, în faţa lui Hristos".

[54] *Cartea lui Iov*, **41**, 13-14: În mss. *Filocaliei de la Prodromul*, cum o numeşte academicianul Virgil Cândea se face o trimitere dactilografiată eronat *Iov*, **41**, 3. Fragmentul din capitolul 41 al Cărţii lui Iov la care se referă textul este în realitate cuprins în stihurile 13 şi 14 (începutul): "Cine a ridicat pulpana din faţă a veşmântului lui şi cine poate pătrunde în căptuşeala armurei lui? Cine a deschis vreodată porţile gurii lui?"

[55] Trimitere greşită în mss. la *Iov*, **41**, 8 şi 5. Am corectat prin *Iov*, **41**, 18 şi 15: "18. Din strănutul lui scapără lumină şi ochii lui sunt roşii ca pleoapele zorilor"; 15. Spinarea lui este un şirag de scuturi...".

[56] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah* (*Ecclesiasticul*), **10**, 9: "Pentru ce se trufeşte cel ce este pământ şi cenuşă, când în viaţă el se leapădă mereu dinlăuntrul său?" În dactilograma *Filocaliei (de la Prodromul)* trimiterile la această carte se fac fie prin Is (Sirah) sau, ca de data aceasta, prin *Eclis.*, scris fără doi de *c Eccles.*

[57] *Cartea a patra a Regilor*, **6**, 4-5: "Şi ajungând la Iordan, s-au apucat de tăiat copaci. Şi când a prăvălit unul o bârnă, i-a căzut toporul în apă şi a strigat acela şi a zis: «Ah, stăpânul meu! Acesta îl luasem împrumut!»".

de faptă bună, ca luând aminte la mărimea lucrului, nu îndată pre sine să se dea scoposului lor, pre cele dulcĭ socotindu-le, adecă, şi pre cea de la ucenicĭ slujire, şi pre cea de la ceĭ din afară laudă. Iar pre primejdia ceea ce urmează cu izvodite amăgiri trecându-o cu vederea. Şi nu maĭ înainte de pacinica aşăzare pre uneltele cele de război a le face scule de plugărit. Iar după ce aŭ supus pre toate patimile, şi de nicăiri încă îi maĭ supără războaie, nicĭ având nevoe de întrebuinţarea uneltelor celor ajutătoare, bine este a lucra pre alţiĭ. Însă până când tiranisesc patimile şi stă războiul cel împrotiva înţelegereĭ trupuluĭ, nu să cuvine a ridica mâinile de pre arme, ci preste acelea neîncetat a le ţânea: ca nu vreme de năvălire luând vrăjmaşiĭ pre a noastră moliciune, fără de sânge să ne robească pre noĭ. Căcĭ precum celora ce bine s-aŭ nevoit pentru fapta bună şi pentru multa lor smerenie socotesc cum că încă nu aŭ biruit, zice cu îndemnare cuvântul: „Faceţi săbiile voastre heare de plug, şi suliţele voastre seceri" (Isa.2.4) [58], sfătuindu-i pre eĭ ca nu pre ceĭ biruiţi vrăjmaşi în zădar de aceea să-i lovească, ci pentru folosul multora de la cea războinică deprindere, să schimbe pre puterile sufletuluĭ, spre a lucra pre aceea care încă întru lucrurile răutăţiĭ să înnebunesc. Aşa pre ceĭ ce maĭ înainte de una ca această stare, saŭ pentru neiscusinţă, saŭ pentru nesocoteală aŭ priimit stăpânirea maĭ presus de puterea lor, îi sfătuieşte cea împrotivă zicând: „Tăiaţi pre plugurile voastre spre săbiĭ, şi secerile voastre spre suliţi" (Ioil, 3.10) [59].

Deci care folos este nouă din plugărie, războiul ţiind pământul şi desfătarea celor lucrate oprindu-o, şi vrăjmaşilor maĭ vârtos decât celor ce aŭ ostenit pre îndestulare dându-o? Pentru aceasta poate şi Israelitenilor celor ce încă în pustie cu felurĭ de neamurĭ băteaŭ război, nu porunceşte a să stărui la lucrarea pământuluĭ, ca să nu se împedece de la învăţăturile cele de luptă. Iar după încetarea războiuluĭ despre vrăjmaşi, pre aceasta a o unelti sfătuieşte zicând: „Când veţi intra în pământul carele daŭ Eu vouă, sădiţi întru el tot lemnul roditor" (Levi **25**.2) [60] iar maĭ înainte de a intra nu veţi sădi: pentru că lângă aceea se înţelege şi aceasta. Şi cu cuviinţă. Căcĭ maĭ înainte de săvârşire, cele ce să sădesc nu sunt întemeiate, maĭ ales ceĭ ce voesc a sădi rătăcindu-se încă întru nestatornic obiceĭ. Căcĭ dacă rânduială şi urmare este întru alt oarecare lucru şi întru al cinstireĭ de Dumnezeŭ lucrurĭ, să cuvine dar de la începuturĭ a să apropia la petrecere. Pentru că ceĭ ce trec cu vederea pre ale începutureĭ, şi de cele maĭ lacome să amăgesc, de nevoe supuindu-se a umbla dupre urmarea rânduieleĭ. Precum şi Iacov de frumuseţa Rahileĭ fiind atras, aŭ trecut cu vederea pre neputinţa ochilor Lieĭ, însă n-aŭ fugit de osteneala cea pentru dobândirea uneia ca aceştia fapte bune, ci aŭ împlinit altă şeptime şi pentru aceea (Fac.**29**.17,27) [61].

Se cuvine dar celuĭ ce voeşte a trece nevoinţa dupre lege nu de la sfârşit spre începuturi a să pogorî, ci de la început a spori către săvârşire. Pentru că întru acest chip şi însuşi va dobândi pre aceea spre care să sârgueşte, şi pre ceĭ supuşi neprihăniţi îi va povăţui către sfârşitul fapteĭ bune. Însă ceĭ mulţi nicĭ o osteneală aducând, nicĭ vreun lucru mic saŭ mare al cinstireĭ de Dumnezeŭ îndreptând, fără de socoteală aleargă după nume, (nebunie cumplită arătând), nu primejdie pre aceasta socotindu-o adecă a Egumeni. Şi nu numaĭ nu se leapădă când îi îndeamnă pre dânşiĭ oarecare spre lucrul acesta, ci şi încunjurând uliţele fără de voe trag pre ceĭ ce îi întâmpină pre el, toată mângâierea făgăduindu-le, precum ceĭ ce pun tocmele cu argaţiĭ pentru hrană şi îmbrăcăminte. Însă nevoe este ca ceĭ ce atâta iubesc pre lucrul acesta, şi voesc cu mulţime în umblări a să arăta, şi a să odihni pre ducătoriĭ de mâini, şi toată comedia povăţuitoruluĭ a păzi ca un prefăcut chip

[58] *Isaia*, **2**, 4: "El va judeca neamurile şi la popoare fără de număr va da lefile Sale. Preface-vor săbiile în fiare de pluguri şi lăncile lor în cosoare. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia şi nu vor mai învăţa războiul".
[59] *Ioil*, **3**, 10: "Faceţi din brăzdarele voastre săbii şi din secerile voastre lănci! Cel slab să zică: «Eu sunt viteaz!»".
[60] *Leviticul*, **25**, 2: "Vorbeşte fiilor lui Israel şi le spune: «După ce veţi intra în pământul pe care îl voi da vouă, să se odihnească pământul; să fie o odihnă în cinstea Domnului»".
[61] *Facerea*, **29**, 17, 27: "17. Lia era bolnavă de ochi, iar Rahila era chipeşă la statură şi tare frumoasă la faţă; 27. Împlineşte această săptămână de nuntă şi-ţi voi da-o pe aceea, pentru slujba ce-mi vei mai face alţi şapte ani!".

luând, pentru ca să nu-l lase ceĭ ce săvârşesc slujba aceasta lor, fac har maĭ de multe ori dulcețurilor acestora şi slobozesc lor pofte, precum vezetiul ce lasă frâul şi de sineşi stăpânitoare lăsându-le lor alergarea, întrucât dintru aceasta preste prăpăstiĭ să surpă, şi de tot cel din picioare se împedecă, nimănui nefiindu-i cu putință să-i oprească, şi pre cele fără de rânduială porniri să le împedece.

Deci auză uniĭ ca aceştia pre fericitul Iezechil ticăloşind pre ceĭ ce la ale altora dulceți daŭ materiĭ, şi pentru a să purta cu ale fieştecăruia voi loruşi pre vaĭ îşi învistierese, căcĭ zice: „Vaĭ celor ce coasă perene sub tot cotul mâineĭ şi fac acoperământurĭ preste tot capul a toată vârsta, ca să răzvrătească suflete... pentru o mână de orz şi pentru o bucată de pâine“ (Iez.**13**.18-19) [62]. Aşa şi aceştia cele de trebuință trupuluĭ din milostenia loruşi adunând (din refenea)* şi întru cele cusute ca din gătiri de terfe** odihnindu-se, pre ceĭ ce cu capul gol a se ruga saŭ şi a proroci datori sunt, prin acoperământurĭ îi ruşinează, pre bărbătească aşezare cu ale acoperământurilor învelitori slăbănogindu-o, şi suflete perzând care nu se cădea să moară. Ci maĭ vârtos cu adevărat se cădea supuindu-se adevăratuluĭ Învățător Hristos a se lepăda cât este cu putință de a altora purtare de grijă, căcĭ zice către aĭ Săi Ucenicĭ: „Iară voi să nu vă numiți Dascăli "(Mat.**23**.8) [63]. Iar dacă şi pre Petru şi pre Ioan şi pre toată ceata Apostolilor sfătuia departe a sta de unul ca acesta lucru, şi nicĭ a socoti pre eĭ şi de una ca aceasta dregătorie, cine dar va fi carele maĭ sus de aceea pre sineşi năluceşte şi se aşază întru o vrednicie de carele s-aŭ oprit aceea? Saŭ poate zice, cum că a nu se numi învățători, nu, ca să nu fie, ci, ca să nu se numească opreşte.

Iar dacă cineva fără de voe dintru a primi pre unul şi pre al doilea, ar fi fost silit şi maĭ aĭ multora a fi începător, întâi adecă cu de-amăruntul pre sine ispitească de poate cu lucrul maĭ vârtos decât cu cuvântul a învăța pre cele ce să cade a face: Chip al toateĭ fapteĭ bune pre a luĭ viață puindu-o înainte celor ce să învață, ca nu ceĭ ce prescriu de acolo, pentru slutimea greşaleĭ să tâmpească pre frumuseță a fapteĭ ceĭ bune. Apoi să ştie, că nu maĭ puțin pentru ceĭ supuşi decât pentru sineşi a să nevoi dator este. Căcĭ precum şi pentru sineşi, aşa şi pentru aceea va da cuvânt dupre ce odată a priimit pre a lor mântuire. Fiindcă osârdia Sfinților era, ca nu maĭ jos decât pre sine a arăta întru faptele bune pre ucenicĭ. Ci din cea dintâi aşăzare a-i aduce pre dânşiĭ la maĭ bună stare. Aşa adecă Apostolul Pavel, pre Onisim din slugă fugită, mucenic l-aŭ făcut. Iar Ilie, pre Eliseĭ din plugar, Proroc l-aŭ gătit. Iar Moisi, pre Iisus cel ce era maĭ tânăr decât toți, spre maĭ bine l-aŭ împodobit. Iar Ili pre Samuil şi maĭ mare decât pre sineşi l-aŭ arătat. Căcĭ măcar deşi a însuşi acestora sârguință aŭ ajutat acelora spre câştigarea fapteĭ bune, însă şi toată pricina sporireĭ lor s-aŭ făcut aceasta, adecă, că aŭ nemerit învățători a lucruluĭ celuĭ bun, cari aŭ putut pre cea aprinsă scânteie a osârdieĭ spre maĭ mare îndemnare a o aprinde, şi a o face să strălucească. Şi pentru aceasta Gură a luĭ Dumnezeŭ s-aŭ făcut, ceĭ ce la voile luĭ Dumnezeŭ oamenilor aŭ slujit. Pentru că aŭ auzit pre cela ce zice: „De veĭ scoate cinstit din nevrednic, ca gura mea veĭ fi".

Iar pre aşezarea Învățătoruluĭ, şi luĭ Iezechil i-o arată Dumnezeŭ, învățându-l, ce fel din ce fel să cade pre ucenicĭ a-i face. Pentru că zice: „Fiule al omuluĭ, ia ție lespede şi veĭ pune-o pre ea înaintea fețeĭ tale, şi veĭ scrie pre dânsa cetatea Ierusalimuluĭ" (Iez.**4**.1) [64]. Însemnând cum că din tină lăcaş

---

[62] *Iezechiel*, **13**, 18-19: "Şi le spune: Aşa grăieşte Domnul Dumnezeu: Vai de cele ce cos pernițe fermecate pentru subsuori şi fac marame pentru capul celor de orice statură, pentru a vâna sufletele! Au doar vânând sufletele poporului Meu, vă veți mântui sufletele voastre?". Am adăugat la trimiterea din mss. şi stihul sau fragmentul 19 din *Iezechiel*, **13**: "Voi Mă necinstiți înaintea poporului meu pentru o mână de orz şi pentru o bucată de pâine..."

* *refenea*, *refenele*, s.f. (înv.), petrecere în comun, chef din turcă *refene*. DEX, *ed.cit.*, p. 906.

** *tearfă*, *terfe*, s.f. (reg.), 1. zdreanță, otreapă, 2. zestrea miresei compusă din obiecte casnice şi îmbrăcăminte. DEX, *ed. cit.*, p. 1078.

[63] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 8: "Voi însă să nu vă numiți rabi, că unul este Învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sunteți frați".

[64] *Iezechiel*, **4**, 1: "Şi tu, fiul omului, ia-ți o cărămidă şi pune-o înaintea ta şi sapă pe ea o cetate, Ierusalimul".

sfânt învăţătorul pre ucenic îl fac. Bună încă este şi aceasta adecă, „veĭ pune-o pre ea înaintea feţiĭ tale“, căcĭ întru acest fel grabnică sporire va fi totdeauna ucenicului, dacă în vederea învăţătoruluĭ va fi neîncetat. Pentru că cele necurmate pomeniri ale pildelor celor bune, asemenea chipurĭ tipăresc în sufletele cele ce nu sunt foarte sâlnice şi aspre. Pentru aceasta Ghezi şi Iuda aŭ căzut, unul adecă sub furare, iar altul sub vânzare, de vreme ce pre ascuns aŭ scos pre eĭ şi din ochiĭ Învăţătoruluĭ. Întrucât de ar fi petrecut lângă ceĭ întregi înţelepţi, nu ar fi greşit nici unul dintre aceia.Iar cum că primejdie urmează învăţătoruluĭ din lenevirea ucenicilor, prin cele de pre urmă aŭ arătat, zicând: „Şi veĭ pune tigaia de fier între tine şi între cetate, şi va fi zid între tine şi între cetate“ (Iez.**4**.3) [65]. Căcĭ cel ce nu voeşte a să împărtăşi de munca lenevosuluĭ, după ce i-aŭ făcut luĭ din cărămidă cetate, pre muncile cele ce sunt înfricoşate celora ce să întorc înapoi de la una ca această aşezare a le spune dator este. Pentru ca făcându-se zid, să oprească pre cel fără de pricină de la cel cu pricină. Căcĭ aceasta poruncind Dumnezeŭ luĭ Iezechil zice: „Fiule al omuluĭ, strajă te-am dat pre tine caseĭ luĭ Israil. Şi dacă veĭ vedea sabia viind, şi nu veĭ spune lor maĭ înainte, şi va peri vreunul dintre eĭ, sufletul luĭ din mâinile tale îl voi cere“ (Iez.**3**.17) [66].

Pre unul ca acesta zid punea şi Moisi luĭşi, zicând Israiltenilor: „Ia aminte de sineţi ca să nu cauţi în urma lor după ce aŭ perit eĭ de la tine“. Pentru că să întâmplă aceasta la ceĭ ce maĭ cu lenevire iaŭ aminte de cugetul lor dupre tăerea patimilor, adecă ca oarecare vlăstari a să ivi încep chipurile nălucirilor celor vechi. Cărora dacă cineva ar fi dat loc necurmat a cădea în partea cea stăpânitoare a sufletuluĭ, şi nu ar fi oprit pre intrarea lor, iar va priimi înlăuntru pre patimi, luptătoare luĭşi după biruinţă iarăşĭ făcând pre petrecere. Căcĭ este cu putinţă patimile fiind îmblânzite, şi iarbă de-o potrivă cu boiĭ a mânca fiind învăţate, din lenevirea celuĭ ce le îmblânzeşte iarăşĭ a să sălbătici, şi pre a hearelor cruzime de a doua oară a o lua. Deci ca nu aceasta să se facă, nu căuta a urma lor, după ce aŭ pierit ele de la tine. Ca nu prin a căuta în urma lor, deprindere luând sufletul întru unele ca acestea nălucirĭ a să îndulcĭ, şi către cea dintăi răutate să se întoarcă. Aceasta ştiindu-o Marele Iacov că să face, adecă, cum că privindu-se, şi necurmat cugetându-se unele ca acestea, maĭ mult vatămă pre suflet tipărind în el prea descoperite şi prea arătate pre chipurile nălucirilor celor rele, „În Sichem ascunde pre Dumnezeiĭ ceĭ străini“ (Fac.**35**.4) [67]. Fiindcă osteneala cea către patimi ascunde şi pierde pre acestea, nu la puţină oarecare vreme, ci „până în ziua de astăzi“ adecă, în toată vremea. De vreme ce împreună cu tot veacul să întinde acestea, adecă „astăzi“, pre vremea ceea ce este de faţă totdeauna însemnându-o. Iar Sichima, braţ să tâlcuieşte, care însemnează pre cea către patimi osteneală. Pentru aceasta şi Iacov luĭ Iosif îi dă pre Sichima avere aleasă, celuĭ ce se luptă cu patimile, pre cea întru acelea, osteneală arătând. Că cu acestea zicând Iacov cum că cu sabia şi cu arc aŭ luat pre Sichima, arată că cu luptă şi cu osteneală aŭ stăpânit patimile, ascunzându-le pre acestea în pământul Sichimelor.

Însă să pare oarecum împrotiva a să arăta aceasta: „a ascunde în Sichima pre Dumnezeĭ“ şi „a pune Idol întru ascuns“ căcĭ aceea este lăudată, adecă a ascunde în Sichima, iar aceasta defăimată, a pune Idol întru ascuns. Fiindcă întru acest chip şi cu blestem a pus pre aceasta zicând: „Blestemat cel ce aŭ pus Idol întru ascuns“ (2Lege 7.25) [68]. Pentru că nu aceeaşi este, în pământ de tot a

[65] *Iezechiel*, **4**, 3: "Apoi ia o tablă de fier şi o pune ca un zid de fier între tine şi cetate şi întoarce-ţi faţa spre ea, ca şi cum ea ar fi împresurată, iar tu cel care o împresori. Aceasta va fi un semn pentru casa lui Israel".

[66] *Iezechiel*, **3**, 17: "Fiul omului! Iată, te-am pus străjer casei lui Israel; vei asculta deci cuvântul ce-Mi va ieşi din gură şi-l vei vesti ca din partea Mea".

[67] *Facerea*, **35**, 4: "Iar ei au dat lui Iacov toţi dumnezeii cei străini, care erau în mâinile lor, şi cerceii ce-i aveau în urechile lor; şi Iacov i-a îngropat sub stejarul de lângă Sichem şi i-a lăsat necunoscuţi până în ziua de astăzi".

[68] *Deuteronomul*, **7**, 25: Am corectat indicaţia dată cu creionul în mss. *Filocaliei*. Corect este nu **7**, 15, ci **7**, 25-26: "Idolii dumnezeilor lor să-i ardeţi cu foc; să nu doreşti a lua argintul sau aurul de pe ei, ca să nu-ţi fie aceasta cursă, că urâciune sunt aceştia înaintea Domnului Dumnezeului tău. Şi urâciunea idolească să n-o duci în casa ta ca să nu cazi sub blestem, ca ea. fereşte-te de aceasta şi să-ţi fie scârbă de ea că este blestemată".

ascunde, şi aceea: a pune întru ascuns. Căcĭ ceea ce s-aŭ ascuns în pământ, şi nu încă simţiriĭ se arată, cu vreme şi din pomenire se şterge. Iar ceea ce întru ascuns s-aŭ pus, de ceĭ de afară poate este neştiută, iar de însuşi acesta care o aŭ pus văzându-se adeseori pre pomenire o înnoeşte (ca un) Idol purtându-se (în suflet) prin ascuns. Pentru că tot gândul rău ce se închipuieşte în suflet, idol cioplit este ascuns. Atâta cu adevărat de mare ruşine este în mijloc a pune pre unele ca acestea gândurĭ. Deci primejduicios lucru este, şi întru ascuns a pune cioplit, iar maĭ cu primejdie este a urma şi a căuta formele cele ce maĭ înainte s-aŭ stins, dând cu aceasta lesnire cugetuluĭ iarăşĭ a să pleca către patima cea lepădată, şi pre talerul cumpeniĭ dulceţilor îngreoindu-l până la pământ. Căcĭ întru acest chip este deprinderea fapteĭ bune, oarece iute poftită, şi foarte lesne, dacă va fi negrijită, spre cele împrotivă să pleacă. Că acesta prin închipuire să vede scriptura că arată nouă, când zice: „Pământul întru care mergeţi, mutător este, întru mişcarea oamenilor păgâni". Căcĭ îndată ce s-aŭ mutat către cele împrotivă cela ce are deprinderea fapteĭ bune, împreună s-a mutat şi aceea, căcĭ pământ mutător este.

Drept aceea să cuvine nicĭdecum a nu da intrare la început în cuget nălucirilor celor gânditoare ce aŭ fire a vătăma, nicĭ a-l lăsa pre el să se pogoare în Eghipet, pentru că de acolo la Asirieni cu sila să aduce. Căcĭ dacă întru întunerecul gândurilor celor necurate se va pogorî cugetul (căcĭ aceasta Eghipet se tâlcuieşte), cu sila de aceea şi nevrând despre patimi către lucrare să trage. Pentru aceasta cu închipuire şi puitorul de lege oprind pre intrarea dulceţiĭ, pre capul şarpeluĭ a păzi poruncind, de vreme ce şi acela pre călcâiul pre păzeşte (Fac.**3**.15) [69]. Căcĭ aceluia scopos adecă zace înainte lucrarea, de care de nu se va apuca a turna în muşcătură pre otravă nu poate cu lesnire (a împlini scoposul). Iar nouă sârguinţă, a sfărâma pre însuşi bântuiala dulceţiĭ. Căcĭ aceasta sdrobindu-se neputincioasă este lucrarea. Încă poate şi Samson nu ar fi ars secerăturile celor de alt neam, dacă întorcând capetele vulpilor nu le-ar fi legat cu coardele (Jud.**15**.4) [70]. Pentru că cela ce aŭ putut dintru întâi a socoti pre vicleşugul gândurilor celor viclene, şi aŭ trecut cu vederea pre începuturi, (căcĭ cinstite dupre părere pre acestea a le face să meşteşugesc), va primi sfârşitul. Şi dintru unele către altele alăturare a sfârşiturilor, va arăta pre necuviinţa gândurilor, coadă cu coadă legând, şi făclie punând în mijlocul lor pre vădire (învinovăţire).

Şi ca maĭ descoperită să se facă ceea ce să grăeşte, preste (saŭ în) două gândurĭ voĭ a arăta pre ceea ce s-aŭ zis, căcĭ va fi aceasta şi pentru celelalte adevărată încredinţare. De multe ori de la mărirea deşartă vine gândul curvieĭ, şi măcar că cinstite arată pre pridvoarele căilor celor ce duc în iad, totuşi pre locurile cele pierzătoare le ascunde, prin care la lăcaşurile cele tainice ale morţiĭ pogoară pre ceĭ ce fără de socoteală urmează luĭ. Căcĭ îi pune înainte uneori, Preoţie, iar alteori viaţă desăvârşită a Călugăruluĭ, şi mulţi fac pre ceĭ ce pentru folos vin către el, şi pre sporire din cuvânt şi din lucrare acela a o năluci îl găteşte. Şi când din destul pre acela cu aceste gândurĭ rătăcindu-l îl depărtează mult de la cea firească trezvire, atuncea vorbire a oarecăreĭ muieri oarecum cinstită umbros închipuind, către lucrarea necurătuluĭ lucru îl aduce, pre îndrăzneala ştiinţeĭ întru cea de pre urmă ruşine pogorându-o. Deci cela ce coardele a le lega voeşte, să ia pre sfârşiturile celor două gândurĭ, pre a măririĭ deşarte, adecă certarea, iar pre al curvieĭ, necinstirea. Şi când va vedea arătat împrotivindu-se una alteia, atuncea socotească cum că pre a luĭ Samson lucru a făcut. Iarăşĭ gândul îmbuibăriĭ de pântece sfârşit are pre al curvieĭ, iar al curvieĭ pre al mâhniciuneĭ, căcĭ îndată mâhnire şi întristare urmează, dupre depărtare, celuĭ ce s-aŭ biruit de unele ca acestea gândurĭ. Deci socotească nevoitorul nu pre desfătarea bucatelor, nicĭ pre moliciunea dulceţiĭ, ci pre ale amândorora

[69] *Facerea*, **3**, 15: "Duşmănie voi pune între tine şi între femeie, între sămânţa ta şi sămânţa ei; aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcâiul".
[70] *Cartea Judecătorilor*, **15**, 4: "Apoi Samson s-a dus şi a prins trei sute de vulpi, a luat făclii, a legat câte două vulpi de coadă şi între ele câte o făclie".

acestora sfârşiturile. Şi când va afla cum că mâhniciune urmează amândorora, să ştie cum că coadă cu coadă aŭ legat, şi cu mustrare pre secerişurile celor de alt neam a pierdut.

Deci dacă de atâta ştiinţă şi iscusinţă are trebuinţă războiul cel către patimi, cunoască ceĭ ce priimesc asupră-şi pre starea înainte a altora, de câtă cunoştinţă este trebuinţă lor, ca pre ceĭ supuşi cu înţelepciune să-i povăţuiască la Darul chemăriĭ ceĭ de sus, şi pre toate meşteşugurile arătat să-i înveţe. Ca nu numaĭ mişcând mâinile în văzduh pre biruinţă să închipuiască, ci şi întru însăşi lupta cea împrotiva lucrătoruluĭ rane de moarte asupră a-i aduce: Ca nu în deşert să arunce în vânt mâinele, ci pre însuşi împrotivă luptătorul să-l strâmtoreze. Fiindcă decât lupta cea întru care goi să luptă, aceasta este maĭ grea. Pentru că acolo trupurĭ de ale nevoitorilor să pleacă, care cu lesnire pot a să scula. Iar aice suflete cad jos, pre care după ce odată aŭ căzut abia este cu putinţă a le rădica. Iar dacă cineva încă întru împătimaşă viaţă bătând cu pumnul, şi înfăşurat fiind în sânge, lăcaş luĭ Dumnezeŭ din cuvântătoare suflete a zidi să va apuca, cu adevărat va auzi unul ca acesta: „Cum că nu tu îmi veĭ zidi mie lăcaş, că bărbat al schingiurilor eştĭ tu" (2Imp.7.5) [71], pentru că acele pacinice aşăzări este a zidi lăcaş luĭ Dumnezeŭ. Şi Moisi adecă luând cortul, şi afară de tabără înfigându-l, însemnează cum că prea departe de turburarea războiuluĭ să cuvine a fi învăţătorul, şi deosebi de oastea cea turburată a şedea, către cea pacinică şi fără de luptă viaţă fiind mutat. Însă când se vor afla uniĭ ca aceştia învăţători, aŭ trebuinţă de ucenicĭ care întru acest fel s-aŭ lepădat de sine şi de voile lor, întrucât nimic să se deosebească eĭ de un trup neînsufleţit, saŭ de materia cea supusă meşteruluĭ. Că precum sufletul în trup lucrează ceea ce voeşte, nimic trupul împrotivindu-se, saŭ precum meşterul în materie pre al său meşteşug îşi arată, nimic de materie către al său scopos împedicându-se: Aşa Învăţătorul întru ucenicĭ pre credinţa fapteĭ bune să o lucreze, avându-i supuşi şi către nimic împrotivă grăind.

Drept aceea a iscodi iconomiile învăţătoruluĭ, şi a voi a cerca pre cele ce să poruncesc de dânsul, împedecare este a sporireĭ uceniculuĭ. Pentru că nicĭ cu adevărat lucrul cela ce să pare binecuvântat şi adevărat celuĭ neiscusit, acesta şi cu adevărat binecuvântat este, căcĭ întru altfel meşterul şi întru altfel cel ce nu ştie meşteşugul judecă pre cele ale meşteşuguluĭ. Fiindcă îndreptar unul adecă pre ştiinţă unelteşte, iar celălalt pre sămuire. Iar sămuirea * de puţine ori adecă nemereşte pre adevăr, iar maĭ de multe ori greşeşte maĭ vârtos din dreptar **, aproape de înşelăciune având rudenie. Pentru că ce să pare după aceea ce să vede maĭ necuvântător lucru, decât a porunci cârmaciul când se poartă corabia pieziş (dupre acea înotare ce se numeşte de corăbieri „Tron Ortion"), lăsând pre peretele ce stă maĭ sus, a şedea pre cela să îneacă, şi vântul maĭ vârtos spre acela împingând şi răsturnându-l pre carele a-l îngreoia a poruncit? Şi încă cu cuviinţă era să sfătuiască a îngreoia pre păretele cel ce sta maĭ sus, iar nu a alerga spre cel ce să primejduia. Dar însă cârmaciuluĭ să supun maĭ ales ceĭ ce înoată cu corabia, decât părerilor lor. Pentru că îĭ supune pre dânşiĭ nevoia ca să slujească meşteşuguluĭ celuĭa ce a luat mântuirea în mână, măcar de nu ar avea încredinţare lucrul cel ce să face din cele ce să văd. Deci dară şi ceĭ ce s-aŭ încredinţat altora pre a loruşi mântuire, lăsând sămuirile, să dea loc meşteşuguluĭ celuĭa ce ştie, judecând pre a acelora ştiinţă maĭ vrednică de credinţă decât pre gândurile lor.

Şi cea întâi adecă să se lepede de lume, şi nimic de afară să nu-şi lase, nicĭ cel prea mic lucru, temându-se de pilda Ananieĭ (Fap.5.2) [72], carele socotind a se ascunde de oameni cu ceea ce

[71] *Cartea a doua a Regilor*, 7, 5: "Mergi şi spune robului Meu David: Aşa grăieşte Domnul: Tu oare ai să-Mi zideşti casă pentru locuinţa Mea".

* *sămuire, asemănare.*

** *dreptar, dreptare*, s.n. riglă, echer, sau orice alt instrument folosit în construcţii, dulgherie, pentru verificarea suprafeţelor plane şi trasarea drumurilor.

[72] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, 5, 2: "Şi a dosit din preţ, ştiind şi femeia lui, şi aducând o parte, a pus-o la picioarele apostolilor".

tăinuia, a luat pre osândire de la Dumnezeŭ pentru furtişag. Ci precum pre sine, aşa şi pre ale loruşi toate să le dea, bine cunoscând, că partea cea lăsată, adeseori către sineşi trăgând pre minte, maĭ mult îl va smulge de la cele maĭ bune, iar maĭ pre urmă şi desăvârşit îl va arunca din frăţime. Că pentru aceasta Duhul cel Sfânt a scris vieţile Sfinţilor, ca pre fieştecarele din ceĭ ce să deprind ori la care viaţă, să îl aducă la adevăr dintru cele de asemenea închipuiri. Deci cum Eliseĭ lipindu-se de învăţătorul s-aŭ lepădat de lume. Că „Ara, zice, cu boiĭ, şi 12 perechi de boi înaintea luĭ ... şi aŭ junghiat 2 boi, şi i-aŭ fript pre dânşiĭ cu uneltele boilor" (3Imp.**19**.20) [73]. Iar aceasta închipuieşte fierbinţeala credinţeĭ. Că n-aŭ zis: voi vinde perechile de boi, şi cu cuviinţă voi iconomisi. Nicĭ aŭ socotit că vânzându-se acestea, maĭ mult câştig vrea să aducă: Ci cu totuluşi tot al sârguinţeĭ făcându-se, care îl trăgea pre el spre împreunarea învăţătoruluĭ, aŭ defăimat pre cele ce să văd, şi maĭ vârtos ca pre cele ce îl smulgea de la dreapta înainte punere, a să izbăvi de acestea s-aŭ sârguit, ştiind că zăbovirile de multe ori să fac pricină de căinţă. Şi cum Domnul aŭ poruncit bogatuluĭ să-şi vânză averile şi să le dea săracilor, şi nimic luĭşi să nu-şi lase" (Mat.**19**.21) [74], săvârşirea vieţiĭ ceĭ dupre Dumnezeŭ arătându-i, dacă nu ar fi ştiut că partea cea rămasă, de asemenea ca toate celelalte pricină de smulgere să face? Încă socotesc că şi Moisi prin a porunci cum că ceĭ ce voesc a să curăţi pre sine întru cea mare rugăciune, să rază tot trupul (Lev.**14**.9) [75] pre cea desăvârşit lepădare a averilor aŭ poruncit.

Iar a doua (este aceasta): pre rudeniĭ şi pre prieteni aşa să-i uite, ca nicĭdecum să nu să supere cândva de a acelora aducere aminte. Că dacă pre vacile cele înjugate la carul ce purta Chivotul, le-aŭ făcut Chivotul să-şi uite firea şi pre viţeiĭ lor închişi fiind în casă, şi nimeni fiind să le silească, fără de prihană ş-aŭ săvârşit calea, neabătându-se în dreapta saŭ în stânga, nicĭ cu întoarcerea cefeĭ pre cea către viţeĭ dragoste arătând, nicĭ cu mugirea, durerea cea pentru a viţeilor despărţire însemnând. Ci şi greutatea Chivotuluĭ strâmtorându-le, şi de muncirea firiĭ trăgându-se de gât, ca pre un îndreptar călătorea, nicăiri din calea cea dreaptă abătându-se, maĭ mult decât de milostivirea ceea ce este în fire, biruindu-se de cinstea Chivotuluĭ ce le era deasupra (1Imp.**6**.12) [76]. Deci dacă vacile acelea aşa se supunea, pentru ce şi celor ce voesc să rădice pre Chivotul cel înţelegător, să nu le fie cu cuviinţă să facă aceeaşi? Se cuvenea cu adevărat şi maĭ mult, ca nu de firea cea necuvântătoare întru lucrurile cele de nevoe, cea cuvântătoare gătire să se mustre: pentru că nu face pre acelea cu gândul, pre care de nevoe le lucrează dobitoacele. Însă poate şi Iosif pentru aceea să rătăceşte în pustie, de vreme ce de la numele rudenieĭ căuta pre hotarul săvârşireĭ. Pentru aceea şi omul cel adevărat, să auză de la el pricina rătăcireĭ, şi să înţeleagă cum că aceea este pătimirea cea spre rudeniĭ. Fiindcă nu ar fi zis cum că „pasc eĭ oile", ci „păstoresc", de nu rătăcită ar fi avut judecata pentru vicleşug: Căcĭ zice către el: „S-aŭ rădicat de aici, pentru că i-am auzit pre dânşiĭ zicând: să mergem la Doftaim" (Fac. **37**.15–17) [77] iar Doftaim se tâlcuieşte „lipsire multă": Învăţând pre cel ce

[73] *Cartea a treia a Regilor*, **19**, 20: "Atunci a lăsat Elisei boii şi a alergat după Ilie, zicând: «Lasă-mă să merg să sărut pe tatăl şi pe mama mea, şi voi veni după tine!» Iar el i-a zis: «Du-te şi vino înapoi, că ce-am făcut e făcut»".

[74] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **19**, 21: "Iisus i-a zis: Dacă voieşti să fii desăvârşit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer; după aceea, vino şi urmează-Mi".

[75] *Leviticul*, **14**, 9: "În ziua a şaptea să-şi radă tot părul său, capul şi barba sa, sprincenele sale, tot părul său să şi-l radă, şi să-şi spele iarăşi hainele sale şi trupul său şi să şi-l spele cu apă şi va fi curat".

[76] *Cartea întâi a Regilor*, **6**, 12: "Şi au pornit vacile de-a dreptul pe drumul spre Betşemeş; şi au ţinut calea mereu înainte, mugind dar neoprindu-se şi neabătându-se nici la dreapta, nici la stânga; iar căpeteniile Filistenilor au mers în urma lor până la hotarele Betşemeşului".

[77] *Facerea*, **37**, 15-17:

"15. După aceea l-a găsit un om rătăcind pe câmp şi l-a întrebat omul acela şi i-a zis: «Ce cauţi?»;

16. Iar el à zis: «Caut pe fraţii mei. Spune-mi, unde pasc ei oile?»;

17. Zisu-i-a omul acela: «S-au dus de aici, căci i-am auzit zicând: Haidem la Dotain!» Şi s-a dus Iosif după fraţii săi şi i-a găsit la Dotain".

încă întru cele iubite trupuluĭ să rătăceşte, cum că nu este cu putinţă întru altfel a dobândi pre săvârşire, de nu cu totul va lăsa pre cea către cele ale trupuluĭ pătimire.

Căcĭ de şi-ar fi lăsat cineva pre Haran (Fac **27**.43) [78] care însemnează pre simţiri, căcĭ găurĭ se tâlcuieşte, şi din valea luĭ Hevron ar fi ieşit (Num.**13**.22) [79] adecă din lucrurile cele proaste, şi din pustie, întru care rătăcire să face celuĭ ce caută pre săvârşire, şi către cea din destul lăsare nu ar fi putut, nicĭ un folos este luĭ din cea îndelungată ticăloşie, fiindcă pentru cea către rudenie dragoste aŭ greşit de la săvârşire. Nu numaĭ, ci şi Domnul imputând Născătoareĭ de Dumnezeŭ Marieĭ pentru că întru rudeniĭ l-aŭ căutat pre El (Luca **2**.49) [80] şi pre cel ce iubeşte pre tatăl saŭ pre mumă maĭ mult decât pre El, nevrednic luĭşi judecându-l (Luca **14**.26) [81]: întărită lăsare de legăturile rudeniilor sfătuieşte. Iar după îndreptarea acestora să cuvine a sfătui pre aceea, cariĭ încă de curând de turburări aŭ scăpat, a să linişti, şi nicĭ cu necurmate ieşiri pre ranele cele ce prin simţiri să fac în cuget a le zgândăra, nicĭ preste Idoliĭ ceĭ vechi aĭ păcatelor a aduce alte chipurĭ. Ci a fugi adecă de bântueala celor nouă, şi a avea toată sârguinţa spre a şterge pre cele vechi nălucirĭ. Căcĭ ostenicioasă este liniştea celor ce de curând s-aŭ lepădat, fiindcă atuncea vreme luând pomenirea, pre toată necurăţia ceea ce zace înlăuntru o zădăreşte, neavând îndeletnicire a face aceasta maĭ înainte pentru mulţimea lucrurilor celor ce prisoseaŭ. Căcĭ are împreună cu osteneala şi pre folos, slobozind pre minte cu vreme de supărarea gândurilor celor spurcate. Căcĭ dacă zace înainte a curăţi eĭ sufletul şi a-l tămădui de toate cele ce-l *spurcă, datori sunt a să depărta de toate lucrurile prin care întinăciunea creşte. Şi* multă linişte a da părţiĭ ceĭ socotitoare, şi departe de cele ce o zădăresc a fi, şi împreună lăcuinţele acelor maĭ de aproape aĭ săi a fugi, sângurimea iubind, pre maĭca filosofieĭ.

Însă este cu lesnire întru aceleaşi curse a cădea, de care aŭ socotit cum că aŭ scăpat, când fără de frică să sârguesc cu cele turburătoare gloate împreună a locui. Căcĭ fără de folos este celuĭ ce s-aŭ mutat către fapta bună, pentru aceleaşi lucrurĭ a să bucura, de care defăimându-le a fugit. Fiindcă şanţ este obiceiul, întrucât frică este, ca nu pre liniştea lucrurilor celor necinstite, ceea ce din multă sârguinţă înlăuntru să face, iarăşĭ a o înnoĭ şi pomeniri ale răutăţilor celor ce s-aŭ uitat a lucra. Pentru că se asemănează mintea acelor ce puţin maĭ înainte de la răutate s-aŭ depărat, cu un trup care aŭ început a să rădica din îndelungată boală. Căruia şi cea maĭ mică întâmplare, pricină i să face iarăşĭ a întoarcereĭ spre boală, nefiind încă întărit spre maĭ tare vârtute. Căcĭ slăbănogesc şi acestora puterile cele gânditoare, şi se clătesc, întrucât frică este ca să nu să întoarcă patima, având fire a să zădărĭ dintre cea întru gloate amestecare. Pentru aceasta a rămâne înlăuntru în colibe ceĭ ce voesc a nu pătimi nimic despre cela ce pierde, Moisi aŭ poruncit zicând: „Nu veţi ieşi nicĭ unul din uşa caseĭ voastre, ca nu cel ce pierde să se atingă de voi" (Eşire **12**.22) [82]. Încă şi Ieremia aceasta porunceşte când zice: „Nu purcedeţi la ţarine, şi în căi nu umblaţi, că sabia vrăjmaşilor lăcuieşte prin prejur."(Ier.**6**.25) [83]. Căcĭ a luptătorilor celor viteji este cu îndrăzneală a întâmpina pre vrăjmaşi, şi de vicleşugul acestora a fugi fără de vătămare. Iar dacă cineva va fi din cel ce încă a bate război nu pot fără de vătămare, rămâe în casă, întărire fără de primejdie din liniştea luĭşi adunând.

[78] *Facerea*, **27**, 43: "Acum dar, fiul meu, ascultă povaţa mea şi, sculându-te, fugi la Haran, în Mesopotamia, la fratele meu Laban".

[79] *Numerii*, **13**, 22: "Şi s-au dus ei şi au cercetat pământul de la pustiul Ţin până la Rehob, care vine lângă Hamat".

[80] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **2**, 49: "Şi el a zis către ei: De ce era să Mă căutaţi? Oare, nu ştiaţi că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?"

[81] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **14**, 26: "Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mamă şi pe femeie şi pe copii şi pe fraţi şi pe surori, chiar şi sufletul său însuşi, nu poate să fie ucenicul Meu".

[82] *Ieşirea*, **12**, 22: "După aceea să luaţi un mănunchi de isop *, şi muindu-l în sângele strâns de la miel într-un vas, să ungeţi pragul de sus şi amândoi uşorii uşii cu sângele cel din vas, iar voi să nu ieşiţi nici unul din casă până dimineaţa".

* *isop, isopi*, mic arbust exotic cu flori albastre, mai rar roşii sau albe, cultivat ca plantă ornamentală (Hyssopus officinalis). Din sl. *isopŭ*. DEX, *ed. cit.*, p. 509.

[83] *Ieremia*, **6**, 25: "Să nu ieşiţi la câmp, nici la drum să nu plecaţi, căci sabia duşmanilor şi groaza sunt pretutindeni".

Întru acest fel a fost Iisus al luĭ Navi, pentru care scris este: „Iară Iisus sluga, tânăr fiind, nu ieşea afară din cort" (Eşire **33**.11) [84], căcĭ ştia pre ceĭ ce ies la câmp, cum că despre aĭ trupuluĭ fraţi şi după trup prieteni, pentru cea maĭ înainte de vreme luptă să omor: din istoria luĭ Avel fiind învăţat. Încă nu maĭ puţin şi dintru a Dineĭ (Fac.**34**.1) [85] este cu putinţă cu de-adinsul a cunoaşte, cum că aceluĭ tineresc cu adevărat şi femeiesc cuget este aceasta, adecă a se apuca de cele ce sunt maĭ presus de aşa deprindere, şi a se înşela cu părerea cea pentru sine cum că este din destul. Căcĭ de nu aceea degrab s-ar fi apucat de vederea lucrurilor lăcuitorilor, ca ceea ce ca cum puternică era, şi nu ar fi socotit cum că nicĭdecum din veselia acestora s-ar fi amăgit, nu s-ar fi stricat fără de vreme la partea cea socotitoare a sufletuluĭ, fiindcă s-aŭ amăgit aceasta de nălucirea celor simţite, şi nu încă dupre lege s-aŭ sfătuit cu bărbătescul cuvânt. Această patimă ştiindu-o Dumnezeŭ cum că petrece întru oameni, a păreriĭ zic, şi voind-o pre ea din rădăcină a o smulge din deprinderea noastră, zice către Moisi puitorul de lege: „Cucernicĭ faceţi pre fiiĭ luĭ Israil". Ca cela ce ştia străin de cucernicie pre aceasta, adecă, a se apuca degrab de nevoinţele cele preste putere.

Deci nu să cuvine a ne amesteca pre înşine maĭ înainte de deprinderea ce-a desăvârşit cu turburările cele din cetăţi, ci cât de departe a fugi, şi departe a pune cugetul de sunetele cele ce împrejur glăsuiesc. Pentru că nu mult folos este aceasta, adecă dupre ce de lucrurĭ ne-am depărtat, despre cele pentru acelea veştĭ împrejur să ne lovim. Şi după ce pre Cetate o am lăsat pentru lucrurĭ, lângă uşă, precum Lot (Fac.**19**) [86] să şădem, de turburarea cea de acolo umplându-ne. Ci afară precum Marele Moisi să cuvine să ne depărtăm: Ca nu numaĭ lucrurile, ci şi glasurile acestora să înceteze, precum zice: „Când voi ieşi din cetate, şi voi întinde mâinile mele, glasurile vor înceta" (Eş.**9**.27) [87]. Pentru că atuncea să face cea adevărată linişte, când nu numaĭ lucrurile, ci şi pomenirile cele pentru acestea încetând, vreme să dea sufletuluĭ ca să poată a privi pre chipurile cele tipărite, şi împrotiva fieştecăruia dintre ele a să nevoi, şi din cuget a le tăia. Iar când intră altele şi alte închipuiri, cu neputinţă este a le şterge nicĭ pre închipuirile cele ce s-aŭ făcut maĭ înainte. De vreme ce partea cea cuvântătoare să îndeletniceşte la cele ce să închipuiesc pre urmă; şi osteneala lor cea spre a tăia patimile, nevoe este a să face maĭ cumplită, putere luând patimile dintre cea câte puţin creştere, şi ca nişte râurĭ cu nedespărţită curgere, cu nălucirile cele ce curg înlăuntru pre partea cea văzătoare a sufletuluĭ înecându-o.

Pentru că precum ceĭ ce voesc pre curgerea râuluĭ a o vedea uscată (fiindcă poate oarecare lucrurĭ vrednice de povestire se află înlăuntru), nimic nu folosesc scoţând apa cea din locul acela întru care socotesc cum că se află ceea ce să caută, fiindcă pre locul apeĭ ceea ce să deşartă, îndată îl umple ceea ce curge pre urmă. Iar când pre curgerea cea de sus o opresc, fără osteneală lor pământul se arată, fiindcă apa ceea ce aŭ rămas de sine să depărtează, şi uscat dă lor pre pământ spre povestirea lucrurilor dorite. Întru acest chip şi aceasta adecă a să deşerta chipurile cele făcătoare de patimi, uşor să face. Iar dacă acestea trimit ca un râu pe cele simţite, nu numaĭ cu greu, ci şi cu neputinţă este cu totul a curăţi pre minte de una ca aceasta înecare. Căcĭ deşi nu ar fi supărat patimile, pentru cele necurmate vorbe, vreme de mişcare neavând, ci măcar pre ascuns întorcându-se maĭ mult să îngroaşe, pre cea din multă vreme putere luând loruşi. Şi în ce chip pământul cel ce necurmat să calcă, deşi are mărăcini, nu-i răsare pre aceştia, pentru că împedică pre răsărire frecarea picioarelor. Însă adânci în sânurile luĭ pre rădăcini întinzându-le, bine lucrate şi foarte verzi îndată le odrăsleşte, când vreme ce

[84] *Ieşirea*, **33**, 11: "Domnul însă grăia cu Moise faţă către faţă, cum ar grăi cineva cu prietenul său. După aceea Moise se întorcea în tabără; iar tânărul său slujitor Iosua, fiul lui Navi, nu părăsea cortul".
[85] *Facerea*, **34**, 1: "Într-o zi, Dina, fata Liei, pe care aceasta o născuse lui Iacov, a ieşit să vadă fetele ţării aceleia".
[86] *Idem*, **19**. Întreg capitolul *Pieirea Sodomei*.
[87] *Ieşirea*, **9**, 27: "Atunci trimiţând, Faraon a chemat pe Moise şi pe Aaron şi a zis către ei: «Acum văd că am păcătuit! Domnul este drept, iar eu şi poporul meu suntem vinovaţi»".

iartă pre răsărire apucă. Aşa şi patimile de cele necurmate vorbe a să ivi la arătare împedecându-se, maĭ puternice să fac, şi linişte dobândind, cu multă putere să pun asupră, greu şi primejduicios făcând pre războiul celor ce din început de cea împrotivă lor luptă s-aŭ lenevit.

Pentru aceea şi Prorocul porunceşte a pierde de tot sămânţa din Vavilon, până când în cămările simţirelor sunt formele sfătuind a le pierde pre ele. Ca nu în pământul cugetuluĭ căzând să odrăslească, şi despre cele mari şi nefolositoare ploi ale cugetăriĭ ceĭ necurmate udându-se, mult înmulţită pe roada răutăţiĭ să o aducă. Iar alt Proroc şi fericeşte pre ceĭ ce nicĭ vârful patimilor priimesc, ci când la însuşi ţâţa să apropie le strică „Fericit, zicând, care va apuca şi va lovi pre pruncii tăĭ de peatră" (Ps.**136**.9) [88]. Încă poate şi Marele Iov pre ale luĭ filosofând, una ca aceasta sămuieşte: „În apă adecă a odrăslit papură şi trestie, zicând... (Iov **8**.11) [89], iar lipsindu-se de râu toată iarba se va usca". Şi aceea: „Iar – furnicoleul * – a perit neavând mâncare" (Iov **4**.11) [90], una ca aceasta a însemna să pare. Pentru că vrând Marele Iov pre vicleşugul patimeĭ a-l arăta, din două alcătuită aŭ aflat eĭ pre numire: din Leul cel prea îndrăzneţ, şi din Furnica cea maĭ mică decât toate alcătuind pre nume. Căcĭ bântuelile patimilor de la netrebnicele năluciri încep, ca furnica pre ascuns târându-se. Iar cele depre urmă spre mare mărime să rădică, întrucât nu maĭ mică decât năvălirea Leuluĭ daŭ pe primejdie celuĭ ce s-ar întâmpla. Pentru aceea să cuvine nevoitoruluĭ atuncea a să lupta împrotiva patimilor când ca furnica să apropie, amăgire pe micşorime puind înainte. Căcĭ dacă vor apuca a spori înainte la tăria Leuluĭ, anevoe biruite să fac, şi strâmtorează tare. Iar mâncarea acestora, precum maĭ înainte cu puţin de multe ori s-aŭ zis, sunt chipurile lucrurilor celor simţite, care intră prin simţiri. Căcĭ aceste chipurĭ hrănesc pre patimi, pre fieştecare idol pre rând, unele dupre altele, întrarmându-l împrotiva sufletuluĭ.

Pentru aceasta şi la Biserică pre ferestri de zăbrele puitorul de lege însemnând le-aŭ gătit (Eş.**27**.4) [91], cum că se cuvine ceĭ ce voesc a păzi pre sufletul lor curat ca o biserică, precum acolo s-aŭ gătit cu ferestri de zăbrelele spre a nu se târî nimic din cele necurate, aşa simţirelor a împleti opriri ale gândurilor, pre greutatea judecăţiĭ ceea ce va să fie, care chipurilor celor necurate ce se târăsc înlăuntru îngrădesc pre intrare. Şi poate pentru aceasta Ohozia s-aŭ bolnăvit, de vreme ce aŭ căzut din zăbreaua cerdaculuĭ (4Imp.**1**.2) [92]. Căcĭ a înşela pre cuvintele răsplătireĭ în vremea ispitelor pogorându-se la pofte, din zăbreală a cădea este. Şi ce este maĭ greu decât boala aceasta? Căcĭ a trupuluĭ boală aceasta este: a se afla afară de fire, când cea întocmaĭ împărţire a stihielor, pentru stăpânirea uneĭ stihiĭ întru cea afară de fire să schimbă. Iar a sufletuluĭ este (boală), a să abate din socoteala cea dreaptă, când de patimile cele făcătoare de boală este biruit. Unele ca acestea mreji împleticea Solomon vederiĭ celuĭ ce poate a auzi, zicând „Când vor vedea ochiĭ tăĭ pre muiere străină, atuncea gura ta va grăi strâmbe" (Pil.**23**, 33) [93]. Strâmbe zicând, pre cele ce după păcat vor întâmpina în vremea răsplătireĭ. Căcĭ acestea gândindu-se cu cea cuviincioasă aşăzare, opreşte toată privirea ochilor cea primejduicioasă. Încă aŭ spus şi pre aşăzarea gânduluĭ ce fel să cuvine a fi în vremea aceea: „Că, veĭ zăcea, zice, ca în inima mării, şi ca un cârmaciu în multă furtună" (Pil.**23**.34) [94].

---

[88] *Psalmii*, **136**, 9: "Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră".
[89] *Cartea lui Iov*, **8**, 11: "Oare papura creşte fără baltă şi rogozul fără umezeală?".
* *furnicoleu*, s.m. leu, hienă. Cuvântul apare şi în *Biblia* de la 1688, în cap. **4**, 11: "Furnicoleul au pierit, neavând mâncare".
[90] *Cartea lui Iov*, **4**, 11: "Leul bătrân moare că nu mai are ce mânca şi puii leoaicei se risipesc".
[91] *Ieşirea*, **27**, 4: "Să faci jertfelnicului o împletitură, un fel de cămaşă din sârmă de aramă, şi la împletitura aceasta să faci, în cele patru colţuri ale ei, patru inele de aramă.
[92] *Cartea a patra a Regilor*, **1**, 2: "Iar Ohozia, căzând printre gratiile foişorului său cel din Samaria, s-a îmbolnăvit şi a trimis soli şi le-a zis: «Duceţi-vă şi întrebaţi pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului: Mă voi însănătoşi eu oare din boala aceasta?» Şi aceştia s-au dus să întrebe".
[93] *Pildele lui Solomon*, **23**, 33: "Dacă ochii tăi vor privi la femei străine şi gura ta va grăi lucruri meşteşugite".
[94] *Idem*, **23**, 34: "Vei fi ca unul care stă culcat în mijlocul mării, ca unul care a adormit pe vârful unui catarg".

Chiar dacă ar fi putut cineva în vremea războiuluĭ cel către fapta ceea ce îl zădărăşte, aşa pre sineşi luptător a face cu muncile cele ce sunt înfricoşate, precum cel ce în mare să înviforează, făr de osteneală va birui pre ceĭ ce să luptă, nesimţind pre bătăile cele ce să aduc, întrucât a zice: „Mă lovea pre mine, şi nu m-aŭ durut, şi, mă batjocorea pre mine, iară eu n-am ştiut“ (Pil.**23**.35) [95]. Căcĭ aceea adecă lovea, zice, şi cum că batjocoresc socoteaŭ, iară eu nicĭ ranele am simţit, căcĭ săgeţi ale pruncilor aŭ fost, nicĭ spre amăgirile lor m-am întors, făcându-mă ca cum nicĭ sunt eĭ de faţă. Căcĭ aşa şi David defăimând pre uniĭ ca aceştia împrotiva luptători, zicea: „Pre cel ce să abate de la mine, pre cel rău n-am cunoscut“ (Ps. **100**.99) [96], adecă, nici când se depărtaŭ zice, nici când se apropiaŭ simţire am primit. Iar cela ce nicĭ însuşi aceasta ştie, cum că simţurilor către cele simţite multă adecă le este împărtăşirea, şi amăgire dintru împărtăşire cu lesnire să face, nicĭ pre cea dintru această vătămare socoteşte: ci fără de păzire de aceasta să îndestulează, cum în vremea amăgireĭ va cunoaşte pre vicleşugul patimilor, nefiind maĭ înainte iscusit la a acestora alegere? Căcĭ cum că simţirelor război să face de către lucrurile cele simţite, şi biruri poruncesc celor biruite simţiri, lucrurile cele simţite, arătat este de la cel către Sodomleni al Asirienilor război. Căcĭ în chip de istorie, Scriptura aduce pre pricina celor patru Împăraţi aĭ neamurilor Asirienilor împrotiva celor cinci Împăraţi ce eraŭ împrejurul Sodomiĭ. Întâi adecă tocmire şi aşezăminturile, şi jertfele cele de pace la marea cea sărată. Apoi robia celor cinci pe doisprezece ani, apoi întru al treisprezecelea rădicarea împrotivă, iar întru al paisprezecelea războiu a celor patru ce s-aŭ bătut cu ceĭ cinci, luându-i pe eĭ robi (Fac.**14**.3–9) [97].

Şi istoria adecă întru acest chip are sfârşitul. Iar noĭ din povestirea aceasta ne iscusim la cele ale noastre, şi al simţirelor către cele simţite ne învăţam războiul. Căcĭ fieştecare din noĭ de la naştere până la doisprezece ani, încă nefiind curăţit cu alegerea, supune spre robie fără de cercare pre simţiri celor simţite, ca oarecare stăpâni slujindu-le la cele poruncite: Vederea adecă celor văzute, iar auzul, glasurilor. Iar gustul, umezelelor. Iar mirosul, aburilor. Iar pipăirea, celor simţite, ce are fire a mişca pre această simţire: Neputând pre nicĭ una din cunoştinţe a alege şi a dezlega, pentru pruncie. Iar când socoteala va creşte, şi pre vătămare a o simţi va începe, rădicare împrotivă îndată gândeşte şi fugire de la una ca această robie. Şi dacă adecă tare făcându-se cu socoteala va adeveri pre alegerea aceasta, slobod de tot rămâne, de amariĭ stăpâni fugind. Iar dacă maĭ neputincioasă decât apucarea aceasta are pre judecată, iarăşĭ roabe pre simţiri le dă, fiind biruite despre acelor simţite putemicie. Şi pre robie de aici tiranicească suferindu-o, fără nicĭ oarecare bună nădejde. Căcĭ pentru aceasta şi ceĭ din istorie cinci Împăraţi biruindu-se de ceĭ patru, împreună să gonesc la fântâni de smoală. Ca noĭ să ne învăţăm, cum că ceĭ ce s-aŭ biruit de cele simţite, ca întru nişte prăpăstiĭ şi fântâni, în fieştecare simţire pre al eĭ simţit îl îngroapă, nimic maĭ mult de aceea, decât

---

[95] *Pildele lui Solomon*, **23**, 35: "M-au lovit!... Nu m-a durut! M-au bătut... Nu ştiu nimic! Când mă voi deştepta din somn, voi cere iarăşi vin".

[96] *Psalmii*, **100**, 9: "Nu va locui în casa mea cel mândru; cel ce grăieşte nedreptăţi nu va sta înaintea ochilor mei".

[97] *Facerea*, **14**, 3-9:

"3. Toţi aceştia din urmă s-au adunat în valea Sidim, unde e acum Marea cea Sărată.

4. Doisprezece ani stătuseră ei în robia lui Kedarlaomer, iar în anul al treisprezecelea s-au răzvrătit.

5. Şi în al patrusprezecelea an au venit Kedarlaomer şi regii, care ţineau cu el, şi au bătut pe Refaimi la Aşterot-Carnaim, pe Zuzimi la Ham, şi pe Emini la Şave-Chiriataim.

6. Iar pe Horei i-a bătut la muntele lor Seir şi până la El-Faran, care e lângă pustiu.

7. Apoi, întorcându-se de acolo, au venit la Ain-Mişpat sau Cadeş şi au bătut toată ţara Amaleciţilor şi pe toţi Amoreii, care locuiau în Haţaţon-Tamar.

8. Atunci au ieşit regele Sodomei, regele Gomorei, regele Admei, regele Ţeboimului şi regele Belei sau Ţoarului şi s-au bătut în valea Sidim.

9. Cu Kedarlaomer, regele Elamului, cu Tidal, regele din Gutim, cu Amrafel, regele Senaarului şi cu Arioc, regele Elasarului: patru regi împotriva a cinci".

cele ce să văd gândind, pentru că cu cele pământeştĭ aŭ legat pre poftă, şi pre desfătarea celor de aici lucrurĭ aŭ iubit-o, maĭ mult decât a celor gândite.

Aşa şi robul cela ce a îndrăgit pre stăpânul său, şi pre femeie şi pre copiĭ, de cea adevărată slobozenie lepădându-se, pentru rudenia cea către cele trupeştĭ, rob vecinic să face, fiind găurit cu sula la ureche, ca nu cu gaura cea firească a auzuluĭ auzind, să priimească vreodinioară cuvânt de slobozenie, ci rob să rămâe de-a pururea, fiindcă pre cele de faţă aŭ îndrăgit. Pentru aceasta şi mâna femeiĭ ceea ce apucă de boaşă când se bat doi bărbaţi, a o tăia legea aŭ poruncit (2Lege **25**.11) [98]. Că sfadă fiind a gândurilor pentru alegerea celor lumeştĭ bunătăţi şi a celor cereştĭ, pre a acestor cereştĭ lăsând alegerea, pre cele ale faceriĭ şi ale stricăciuneĭ aŭ luat. Fiindcă prin părţile cele născătoare, pre lucrurile faceriĭ aŭ arătat scriptura. Deci nicĭ un folos nu este a să lepăda de lucrurĭ, dacă nu rămân întru socoteală, ci câte puţin să tărăsc iarăşĭ şi să supun gânduluĭ, şi prin a să întoarce necurmat către cele lăsate, pre cea către acelea împătimire propoveduiesc, precum femeia luĭ Lot. Căcĭ întorcându-se aŭ stătut până acum pildă celor nesupuşi, schimbându-se în stâlp de sare (Fac. **19**.26) [99]. Pentru că acest fel de lucru este obiceiul, a căruia semn este aceasta, pre ceĭ ce voesc a să depărta către sineşi îi întoarce. Încă ce zice şi legea ceea ce porunceşte, cum că cel ce intră în Biserică dupre ce aŭ sfârşit rugăciunea să nu să întoarcă pre uşa aceea prin care aŭ intrat, ci prin ceea ce este împrotivă să iasă, fără de întoarcere pre dreapta călătorie făcând: fără decât cum că nu să cuvine pre virtutea fapteĭ bune ceĭ către îndreptare a o slăbănogi cu îndoelile. Căcĭ cele necurmate plecări la acelea de la care am ieşit, cu totul de la obiceĭ către cele dinapoi ne trag. Şi pre pornirea cea către cele dinainte moleşindu-o, pre toată o trag întru ceilaltă parte spre sine, şi a să întoarce către răutăţile cele dintru început o gătesc.

Puternic lucru este obiceiul a ţinea lângă el, şi a nu da voe a se scula spre cea dintâi deprindere a fapteĭ bune. Căcĭ din obiceĭ deprindere, iar din deprindere fire să face, iară firea a o muta şi a o schimba greu lucru este. Căcĭ deşi s-ar pleca puţin cu anevoe, degrab către sineşi iarăşĭ aleargă, slăbindu-se adecă din hotarele sale, însă nu de tot trecând, de nu iarăşĭ multă osteneală pre aceasta prin aceeaşi cale înapoi a călători o va face, ca spre deprinderea ceea ce este lăsată de la obiceĭ a să întoarce. Căcĭ vezi pre sufletul cela ce urmează obiceiurilor, cum deasupra preste Idoli şade, pironind pre sineşi preste cele fără de chip materiĭ, şi de împreună suirea către cuvântul cela ce voeşte a-l povăţui către cele maĭ înalte neapropiindu-se, zicând „Nu pot a mă scula înaintea ta, că dupre obiceiul muierilor mi s-aŭ întâmplat mie“ (Fac.**31**.35) [100]. Căcĭ sufletul cela ce despre lucrurile vieţiĭ de mulţi ani să odihneşte, preste Idoli şade, care de sineşi adecă fără de chip sunt, iară cu meşteşug omenesc pre chip priimesc. Pentru că oare nu este lucru fără de chip bogăţia şi slava, şi celelalte lucrurĭ ale vieţiĭ, care nimic aŭ luminat nicĭ lămurit ci cu asemănare lesne adusă minţind pre adevăr, prin a primi în fieştecare zi felurite schimbări? Iar chip împrejur le punem noĭ lor, când împrejurul celor ce spre nimic sunt cuviincioase din cele folositoare cuviincioasă nălucire plăzmuim prin gândurile cele omeneştĭ. Căcĭ când pre cea de nevoe a trupuluĭ trebuinţă spre cea cu anevoe multă cheltuială o întindem, pre hrană adecă cu multă îndulcire îndulcindu-o, iar pre îmbrăcăminte spre desfătare şi moliciune, mult împestrindu-le; apoi imputându-ni-se pentru deşertăciunea aceasta, ca cum în zadar şi în deşert cu groase cheltuieli pre trebuinţa a ceea ce puţine a să împlini să poate, noĭ împodobim răspunsurĭ ca cum pentru trebuincioase lucrurĭ facem. Ce alt pregătim? Fără decât numaĭ materiilor celor fără de chip (Ipostas), chip împrejur a le pune ne pricim.

[98] *Deuteronomul*, **25**, 11: "De ce se vor bate între dânşii nişte bărbaţi, şi femeia unuia din ei se va duce ca să scoată pe bărbatul său din mâna celui ce-l bate şi, întinzându-şi ea mâna, va apuca pe acesta de părţile lui ruşinoase".

[99] *Facerea*, **19**, 26: "Femeia lui Lot însă s-a uitat înapoi şi s-a prefăcut în stâlp de sare".

[100] *Idem*, **31**, 35: "Iar ea a zis către tatăl său: «Să nu se mânie domnul meu că nu mă pot scula înaintea ta, pentru că tocmai acum am necazul obişnuit al femeilor». Şi mai scotocind Laban prin tot cortul Rahilei, n-a găsit idolii".

Încă bine am zic cum că şi şade preste acestea unul ca acest suflet. Fiindcă sufletul cela ce pentru cele zise, unele ca acestea judecăţi lângă sine întăreşte, pironit este peste cele de aici lucruri, Idolilor de aceea, şi nu Adevărului slujind, şi pentru aceea nicicum a să scula putând. Şi cu obiceiurile ca cum cu lunatecă necurăţire pre firea acestora spurcându-o. Iar aceasta adecă cu a şădea, pre nelucrarea celor bune şi pre iubirea de dulceaţă scriptura aicea însemnează. Nelucrare adecă, când zice: „Celor ce şedea întru întunerec şi în umbra morţii, legaţi cu sărăcie şi cu fier" (Isa.**9**.1-2) [101], fiindcă şi întunericul şi legătura, împiedicători de lucrare sunt. Iar pre iubirea de dulceaţă când zice, pentru ceĭ ce s-aŭ întors cu inima în Eghipet, şi uniĭ către alţiĭ zic: „Ne-am adus aminte când şedeam lângă căldările cu cărnurĭ, şi mâncam carne, până la saţiu" (Eş.**16**.3) [102]. Căcĭ după adevăr lângă cazanurĭ şăd, ceĭ iubitori de dulceaţă, cariĭ cu umejoasă şi neîncetată căldură pre pofte le aprind. Iar a iubireĭ de dulceaţă, îndrăcirea pânteculuĭ îi este maĭcă. Căcĭ aceasta naşte pre iubirea de dulceaţă, încă poate şi multe din celelalte patimi. Fiindcă de la aceasta ca de la o rădăcină răsar ca nişte vlăstari celelalte patimi, şi câte puţin încopăcindu-se, despre născătoarea, până la cer de lungi odrăslesc pre răutăţi. Căcĭ iubirea de argint, şi mânia şi scârba, ale îndrăcireĭ pântecelui sunt naşteri şi vlăstări. Pentru că întâi îi este trebuinţă de bani celuĭ îndrăcit cu pântecele, spre a împlini pofta ceea ce pururea să umflă, măcar că aceasta niciodată să umple. Iar către ceĭ ce împiedică dobândirea acestora, nevoe este a porni pre partea cea mânioasă, şi scârbă de nevoe urmează mânieĭ, înlăuntru pentru neputinţă nesporind în lucru. Căcĭ cela ce pre piept şi pre pântece să târaşte (Fac. **3**.14) [103], când adecă are pre materiile cele făcătoare de dulceţi, pre pântece să târăşte. Iar când de acestea să lipseşte, se pleacă pre piept, unde este mânia. Pentru că iubitoriĭ de dulceţi lipsindu-se de dulceţurĭ să iuţesc şi să amărăsc.

Drept aceea Marele Moisi Engolpionul pune pre pieptul Preotuluĭ (Eş.**28**.23) [104], prin semne arătând cum că se cuvine prin dreaptă judecată pre năvălirile patimiĭ ceĭ mânioase a le ţine cu socoteală. Căcĭ Engolpion, al judecăţiĭ este Engolpion. Şi acesta cu cuvântul stăpâneşte pre patimă, căcĭ nu este desăvârşit. Iar Moisi cel desăvârşit, toată partea cea mânioasă o leapădă. Căcĭ nu pre Engolpion poartă, ci pre însuşi pieptul leapădă: „Căcĭ luând, zice, pieptul, l-aŭ despărţit pre el punere deasupra înaintea Domnuluĭ" (Lev.**8**.28) [105]. Iar alţiĭ sunt care nicĭ cu totul taie, pre mânie, nicĭ cu cuvântul stăpânesc pre patimă, ci cu osteneala aŭ biruit-o. Şi aceştia sunt ceea ce pieptul împreună cu braţul iaŭ. Căcĭ braţul al osteneliĭ şi al lucrăriĭ semn este. Încă prea arătată este asemenea şi aceea, cum că pre pântece umblă dulceaţa. Căcĭ în scurt acesta este pricina dulceţilor. Fiindcă după ce s-aŭ umplut pântecele, tare să face de pofte şi de celelalte dulceţi. Iar întru lipsă aflându-se, liniştit şi maĭ întărit rămâne. Încă şi aicea este deosebire celuĭ sporit şi celuĭ desăvârşit. Pentru că Moisi adecă desăvârşit pre dulceaţa bucatelor lepădând, „pântecele şi picioarele le-aŭ spălat cu apă" (Levi **9**.14) [106]. Pântece adecă, pre dulceaţă, iară picioare, pre suire şi pre sporiri

[101] *Isaia*, **9**, 1-2: "Tu vei înmulţi poporul şi vei spori bucuria lui. El se va veseli înaintea Ta, cum se bucură oamenii în timpul secerişului şi se veselesc la împărţirea prăzilor". În mss. se face trimiterea la **9**, 2. Dar citatul este din *Isaia*, **9**, 1: "Poporul care locuia întru întuneric va vedea lumină mare şi voi cei ce locuiaţi în latura umbrei morţii lumină va străluci peste voi". Urmează textul dat la începutul notei la care se face referinţă în mss. din *Isaia*, **9**, 2.
[102] *Ieşirea*, **16**, 3: "Şi au zis către fiii lui Israel: «Mai bine muream bătuţi de Domnul în pământul Egiptului, când şedeam împrejurul căldărilor cu carne şi mâncam pâine de ne săturam! Dar voi ne-aţi adus în pustia aceasta, ca toată obştea aceasta să moară de foame»".
[103] *Facerea*, **3**, 14: "Zis-a Domnul Dumnezeu către şarpe: «Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii între toate animalele şi între toate fiarele câmpului; pe pântecele tău să te târăşti şi ţărână să mănânci în toate zilele vieţii tale!".
[104] *Ieşirea*, **28**, 23: "Să mai faci pentru hoşen lănţişoare de aur curat, lucrat răsucit, ca sfoara".
[105] *Leviticul*, **8**, 28: "Apoi a luat Moise acestea din mâinile lor şi le-a ars pe jertfelnic ardere de tot; aceasta a fost jertfa de sfinţire, mireasmă plăcută, jertfă Domnului". Citatul dat în text, în mss. *Filocaliei de la Prodromul* este din *Leviticul*, **8**, 29: "Luând apoi pieptul, Moise l-a adus, legându-l înaintea feţei Domnului; aceasta era de partea lui Moise din berbecul sfinţirii, cum poruncise Domnul lui Moise".
[106] *Leviticul*, **9**, 14: "Iar măruntaiele şi picioarele le-a spălat cu apă şi le-a pus peste arderea de tot şi le-a ars pe jertfelnic".

sămuind. Iar cel ce sporeşte pre cele din pântece spală, însă nu tot pântecele. Încă şi aceea „aŭ spălat", şi aceasta „Vor spăla", multă are pre deosebire. Căcĭ aceea este de bună voe, iar aceasta din poruncire să face. Căcĭ să cuvine cel desăvârşit adecă cu sârguinţă de sineşi poruncită a se mişca spre lucrările fapteĭ bune. Iar cela ce sporeşte, supuindu-se sfatuluĭ povăţuitoruluĭ. Însă foarte cu socoteală, pieptul adecă îl leapădă cu totul, iar pântecele nu îl leapădă, ci îl spală. Fiindcă înţeleptul de toată mânia poate a să lepăda şi a o tăia, iar pre pântece a-l curma este cu neputinţă luĭ. Căcĭ pre bucatele cele de nevoe, firea a le unelti sileşte şi pre ceĭ foarte înfrânaţi. Iar sufletul neumblând cu cea dreaptă şi întărită socoteală, ci cu curveştĭ pofte stricându-se, pentru aceasta să aprinde pântecele. De vreme ce deşi vasele trupuluĭ să vor prea umple, totuşi petrece setoasă poftă, şi urmează dupre umflarea pânteceluĭ, a cădea coapsa. (Num. **5**.21) [107]. Fiindcă slăbeşte cugetul spre facerea celor bune, umplându-se pântecele despre mulţimea bucatelor, şi pre care Duhovniceştĭ puteri le slăbănogeşte. Căcĭ pre acestea prin coapsă, cuvântul legeĭ le-aŭ sămuit. Deci adecă iubitorul de dulceţi pre pântece se târaşte, cu totul spre dulceţile cele desfătătoare, plecându-se. Iar cel ce începe pre viaţa cea dupre fapta bună, pre seul pântecelui îl taie de hranele cele ce îngraşă trupul lepădându-se. Şi cel ce sporeşte adecă, pre cele din pântece spală, iar cel desăvârşit pre tot pântecele îl spală, pre cele de prisos ale trebuinţeĭ ceĭ de nevoe de tot aruncându-le. Şi foarte potrivit lângă aceea adecă „pre piept şi pre pântece", stă aceasta „te veĭ târî" (Fac.**3**.14) [108]. Căcĭ dulceaţa nu din cele ce staŭ şi sâlnicesc, ci din cele ce se mişcă şi sunt pline de turbare este. Iar maĭ vârtos maĭ înainte de aceasta de lăcomia pântecelui maĭ aproape este mişcarea lucrurilor curvieĭ. Pentru aceasta şi firea pre rudenia acestor patimi a o arăta voind, sub pântece pre organele cele împreunătoare le-aŭ pus, dintru apropiere pre rudenie însemnând. Căcĭ şi de ar fi neputincioasă patima aceasta, din lipsa celuĭ ce maĭ sus zace este neputincioasă, şi de s-ar înverşuna şi s-ar mişca, de acolo dată are pre putere.

Şi nu numaĭ acestora lăcomia pântecelui este hrănitoare şi doică, ci şi a tuturor bunătăţilor surpătoare să face. Pentru că stăpânind aceasta, şi pre începătorie luând, a cădea şi a se surpa cele bune aŭ fire, ca: înfrânarea, întreaga înţelepciune, bărbăţia, răbdarea, şi toate celelalte fapte bune. Fiindcă aceasta umbros Ieremia aŭ arătat zicând: „Că aŭ surpat tot zidul de prin prejur al Ierusalimuluĭ, cel maĭ mare preste bucătari al Vavilonuluĭ" (Ier.**40**.1) [109], pre patima lăcomieĭ pântecelui maĭ mare preste bucătari numindu-o. Căcĭ precum cel maĭ mare preste bucătari toată osârdia avea pre pântece a-l desmierda, şi meşteşugurĭ nenumărate izvodeşte, dulceţurĭ zidind. Aşa lăcomia pântecelui tot meşteşugul porneşte slujind dulceţiĭ gâtlejuluĭ. Şi surpă şi doboară pre tăria faptelor bune multa felurime a bucatelor. Pentru că îndulcirile şi dresurile bucatelor, ale fapteĭ bune ce acum bine este întărită, organurĭ luătoare de cetăţi să fac şi meşteşugire, pre tăria şi întemeierea eĭ clătindu-o şi surpându-o. Şi precum multa prisosinţă surpătoarea faptelor bune este, aşa iarăşĭ proasta uneltire (cumpătarea) pre ale răutăţiĭ întăriri aŭ fire a le strica. Că în ce chip pre zidul Ierusalimuluĭ, adecă al sufletuluĭ celuĭ paşnic, cel maĭ mare preste bucătari al Vavilonienilor l-aŭ surpat, trezind pre dulceţile cele trupeştĭ cu aşezarea meşteşuguluĭ mâncărurilor. Aşa şi turta de orz a Israiltenilor întrebuinţându-se, pre corturile madiamitenilor aŭ surpat. Căcĭ hrana cea proastă des întrebuinţându-se, şi spre maĭ mult sporind, strică pre patimile curvieĭ. Pentru că Madiamiteniĭ pre semnul patimeĭ curvieĭ

[107] *Numerii*, **5**, 21: "Atunci să dea Domnul să fii de blestem şi de ocară în poporul tău; să facă Domnul ca sânul tău să cadă şi să se umfle pântecele tău".

[108] *Facerea*, **3**, 14: "Zis-a Domnul Dumnezeu către şarpe: «Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii între toate animalele şi între toate fiarele câmpului; pe pântecele tău să te târăşti şi ţărână să mănânci în toate zilele vieţii tale!".

[109] *Ieremia*, **40**, 1: "Cuvântul care a fost de la Domnul către Ieremia, după ce Nebuzaradan, căpetenia gărzii, i-a dat drumul din Rama, unde fusese găsit ferecat în lanţuri în mijlocul celorlalţi robi ai Ierusalimului şi ai lui Iuda, care au fost strămutaţi la Babilon".

poartă. Căcĭ aceştia sunt ceĭ ce curviele aŭ adus în Israel, şi multă mulţime de tineri aŭ amăgit (Num.**25**) [110]. Şi foarte potrivit a zis scriptura, că corturĭ adecă aŭ Madiamiteniĭ, iar Ierusalimul zid. Căcĭ toate cele ce cuprind pre fapta bună, sprijinite sunt şi întărite. Iar cele ce ţin pre răutate, chip şi cort sunt, de nălucire nedeosebindu-se.

Pentru aceasta aŭ fugit Sfinţiĭ de cetăţi, şi de la întâlnirele celor mulţi se abăteaŭ maĭ mult decât de boala ciumeĭ, făcătoare de stricăciune ştiind pre împreună lăcuirea oamenilor celor răzvrătiţi. Pentru aceasta nimic luând, nelucrate pre agoniselile le-aŭ lăsat, de cea dintru acestea pricinuită smulgere lepădându-se. Pentru aceasta Ilie părăsind pre Iudeea lăcuia în Muntele Carminuluĭ (3Imp.**18**.19) [111], pustiu şi plin de heară, nimic având afară de copaci întru mângâierea hraneĭ. Căcĭ să îndestula cu rodul copacilor, cu acestea pre nevoia fireĭ împlinindu-o. Iar Eliseĭ asemenea pre aceeaşi petrecere avea împreună cu celelalte bunătăţi şi a iubi a lăcui în pustiurĭ de la învăţătorul cu diadohie primind. Şi Ioan adecă în pustiul Iordanuluĭ lăcuind, vlăstari mânca şi miere sălbatecă, arătând celor mulţi pre neticăloşia trebuinţeĭ trupuluĭ ceĭ spre viaţă, şi înfruntând a lor îngrijitoare desfătare. Încă poate şi Moisi soborniceşte una ca această lege pune pentru mana Israiltenilor, maĭ înainte vestind că destulă este numaĭ pe o zi de adunat (Eş.**16**.4) [112], zilnic ascunsă poruncind a fi viaţa omenească şi nefelurită, socotind cum că să cuvine aceasta fireĭ ceĭ cuvântătoare adecă îndestulându-se cu cele ce se întâmplă; iar acelorlalte chelar (împărţitor) a crede că este Dumnezeŭ, decât purtare de grijă de cele maĭ înainte făcând, după părere, a nu crede daruluĭ luĭ Dumnezeŭ ca cum nu totdeauna răvarsă oamenilor pre cele de-a pururea curgătoare Darurĭ.

Şi ca cuprinzător să zic, pentru aceasta toţĭ Sfinţiĭ, cărora nu era lumea vrednică, aŭ lăsat pre pământul cel lăcuit, în pustiurĭ rătăcindu-să, în munţi, în peşteri, şi în crăpăturile pământuluĭ, şi aŭ umblat cu cojoace şi cu pieĭ de capre, lipsindu-se, necăjindu-se, chinuindu-se“ (Evr.**11**.37.38) [113], fugind de răutăţile oamenilor cele linguşitoare, şi de lucrurile cele turburătoare care prin cetăţi să revarsă. Ca nu de pornirea curgeriĭ, ca de o silă a pârâuluĭ s-ar fi tras spre cea fără de osebire a multora turburare. Iar întru cea cu hearele petrecere bucurându-se, şi cea de la acestea vătămare maĭ mică decât cea de la oameni judecându-o. Iar maĭ vârtos, de oameni adecă ca de nişte vrăjmaşi fugind, iar la heară ca la nişte prieteni alergând. Fiindcă nicĭ învaţă răutate acelea, şi de fapta bună să spăimântează, şi o cinstesc. Căcĭ întru acest chip pre Daniîl l-aŭ perdut, adecă precum li se părea, oameniĭ însă l-aŭ mântuit Leiĭ, pre cel ce din zavistie fără de dreptate s-aŭ osândit păzindu-l eĭ, şi pre dreapta judecată cea pentru cel ce fără de dreptate s-aŭ osândit aceştia propovăduindu-o, dreptatea cea între oameni lipsită fiind de cuvinciosul dar. Şi s-aŭ făcut fapta bună a bărbatuluĭ, oamenilor adecă materie de zavistie şi de vrajbă, iar hearelor pricină de cucernicie şi de cinste.

Deci la câţi pofta îmbunătăţireĭ este semănată, să râvnim pre ale Sfinţilor fapte bune, şi de la robia poruncilor trupuluĭ depărtându-ne, slobozire să căutăm. Şi pre măgarul (asin) cel sălbatic, carele de Ziditorul s-aŭ lăsat în pustiu (Iov.**39**.5) [114] şi dojana strângătoruluĭ de bir nu aude, şi râde de multa gloată a cetăţiĭ, deşi până acum ca să poarte greutate l-aŭ gătit, cu patimile răutăţiĭ pre acesta înjugându-l, ci măcar acum să-l deslegăm din legăturĭ. Şi de ar grăi împrotivă ceĭ ce nu fireşte sunt

[110] *Numerii*, **25**. Capitol intitulat *Pedeapsa pentru idolatrie şi desfrânare.*

[111] *Cartea a treia a Regilor*, **18**, 19: "Trimite dar acum şi adună la mine în muntele Carmel tot Israelul, dimpreună cu cei patru sute cincizeci de prooroci ai lui Baal şi cu cei patru sute de prooroci ai Aşerei, care mănâncă la masa Izabelei".

[112] *Ieşirea*, **16**, 4: "Domnul însă a zis către Moise: «Iată Eu le voi ploua pâine din cer. Să iasă dar poporul şi să adune în fiecare zi cât trebuie pentru o zi, ca să-l încerc dacă va umbla sau nu după legea Mea".

[113] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 37-38:

"37. Au fost ucişi cu pietre, au fost puşi la cazne, au fost tăiaţi cu fierăstrăul, au murit ucişi cu sabia, au pribegit în piei de oaie şi în piei de capră, lipsiţi, strâmtoraţi, rău primiţi.

38. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, şi în munţi, şi în peşteri, şi în crăpăturile pământului".

[114] *Cartea lui Iov*, **39**, 5: "Cine a lăsat slobod asinul sălbatic şi l-a dezlegat de la iesle?".

Domni, ci din obiceĭ pre stăpânire o aŭ câştigat, cu adevărat auzind ne vor auzi pre noĭ, nu cu limba numaĭ şi cu supţire glas, ci cu aşăzare zicând: „Că Domnuluĭ acesta îi trebuieşte" (Mat.**21**.3) [115], numaĭdecât îl va trimite pre el, ca împodobindu-se cu Apostoleştile haine, căruţă Cuvântuluĭ să se facă. Saŭ la cea dintâi păşune a cuvântuluĭ slobozindu-se pre urma a toată verdeaţa să încerce, care este: cum că urmând graiurilor celor înflorite ale Dumnezeeştiĭ Scripturĭ, să povăţuieşte la viaţă neprihănită, primiînd hrană împreună cu bucurie, roade mult aducând. Întru această dată să cuvine încă şi a căuta, cum pre urma a toată verdeaţa cearcă asinul cel sălbatec, care în pustie s-aŭ lăsat slobod de Dumnezeŭ, pre hrană având pustiul, iar pre lăcaş sărătura sărătureĭ, şi pustiul de maĭ multe ori nefiind prea bun spre facere de iarbă? De nu poate cineva va zice: că, cel pustiu de patimi este din destul a cerca pre cea întru Dumnezeieştile cuvinte privire, dupre ce s-aŭ prefăcut în sare umezeala patimilor.

Deci să părăsim pre cele ale vicţiĭ lucrurĭ, şi către ale sufletuluĭ bunătăţi să ne rădicăm. Până când întru copilăreştele jucăriĭ petrecem, înţelegere bărbătească nicĭ odinioară luând? Până când decât ceĭ foarte prunci maĭ neputincioşi lucrăm, nicĭ de la aceea către sporirea celor maĭ mari povăţuindu-ne? Căcĭ acea vârstă schimbând, schimbă şi pre aşezările cele către jucăriĭ, şi pre pătimirea cea către materiĭ, cu lesnire o leapădă. Fiindcă nuci poate acestora, şi arşice şi mingiĭ este materia jucărieĭ, şi către acestea aŭ patimă, până când pre nesăvârşirea înţelegeriĭ o aŭ, şi cinstite socotesc pre acestea a le face. Iar dacă sporind cineva s-ar fi făcut bărbat, aŭ aruncat pre acelea, şi de lucrurĭ cu multă sârguinţă să ţine. Însă noĭ am rămas în pruncie, minunându-ne de cele vrednice de pruncie şi de batjocură, şi a ne apuca de grija lucrurilor celor maĭ bune, şi a lua cuget bărbaţilor cuviincios nu voim. Ci pre acesta lăsându-l, în lucrurile cele pământeştĭ ca în nuci ne jucăm, râs pricinuind celor ce judecă lucrurile dupre urmarea firiĭ. Pentru că precum urât lucru este a vedea bărbat desăvârşit în cenuşă şezând, şi în pulbere copilăreştĭ hazurĭ închipuind. Aşa urât şi cu mult maĭ urât lucru este a vedea pre ceĭ ce pre dobândirea bunătăţilor celor vecinice neguţătoresc, în cenuşa celor pământeştĭ tăvălindu-se, şi cu nepotrivirea lucrurilor ruşinând pre săvârşirea făgăduinţiĭ. Iar pricină a lucruluĭ acestuia este nouă, precum să pare, a nu înţelege nicĭ un lucru maĭ mare decât cele ce să văd, nicĭ din asemănarea prostimeĭ ceĭ de aicea, a cunoaşte pre covârşirea bunătăţilor celor de acolo, şi luminându-ne de strălucirea bunătăţilor celor de aicea, ce să par cinstite, a ne stăpâni, şi cu acestea pre poftă a o lega. Pentru că pururea prin lipsirea celor bune să cinstesc cele rele, pre rânduiala acelora moştenindu-o. Întrucât de am fi fost având noĭ maĭ înaltă înţălegere pentru cele ce vor să fie, nu ne-am fi fost aflat căscând (gura) la acestea.

Deci să începem a ne depărta de cele de aicea. Să nu băgăm samă de averi şi de bani, şi de toate cele ce cufundă mintea şi o îneacă pre aceasta. Să lepădăm sarcina, ca puţin să se rădice corabia. Să scoatem afară când ne înviforăm şi cele maĭ multe din vase, ca cârmuitoarea minte împreună cu socotelile cele ce înoată să poată a să mântui. Pentru că dacă ceĭ ce pre mare înoată şi înviforându-se, nu bagă seamă de a lor neguţătorie, şi sarcina cu mâinile lor în mare o aruncă, a doua după viaţă pre avuţie socotindu-o, ca nu prea plină fiind corabia se va primejdui de greutatea sarcineĭ afundându-se, o uşurează pre aceasta, pre cele cinstite din odoare poate asupra adânculuĭ aruncându-le. Pentru ce şi noĭ pentru viaţa cea maĭ bună nu defăimăm pre cele ce trag în adânc pre suflet? Pentru ce nu poate frica luĭ Dumnezeŭ cât poate frica măriĭ? Aceea pre viaţa cea vremelnică poftindu-o, nu mare lucru socotesc pre paguba povoarelor celor ce aduc. Iar noĭ cum că de viaţa cea vecinică ne ţinem zicând, nu defăimăm nicĭ pre cel maĭ mic lucru ce să întâmplă, ci alegem maĭ vârtos cu sarcina împreună a pieri, decât a ne mântui de acelea lipsindu-ne. Să ne dezbrăcăm dar, rogu-vă, de toate. Că gol stă cel împrotivă luptător. Aŭ doară ceĭ ce se luptă, îmbrăcaţi se luptă? Goli pre aceştia în stadie îi aduce legea lupteĭ, măcar ger ori poate şi căldură, aşa intră, hainele afară lăsându-le. Iar dacă oarecine din eĭ se va lepăda de a să dezbrăca, s-aŭ lepădat şi de luptă.

[115] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **21**, 3: "Şi dacă vă va zice cineva ceva, veţi spune că-I trebuie Domnului; şi le va trimite îndată".

Iar noï a ne lupta făgăduindu-ne, şi către împrotivă luptători mult maï iuţi decât ceï ce simţit să luptă având război, nu numaï nu ne dezbrăcăm, ci şi nenumărate sarcini pre umere purtând ne apucăm a ne lupta, multe apucări dând celor împrotivă luptători asupra noastră.

Cum deci va lovi asupra duhurilor răutăţiï, cel ce de averi să ţine, din toate părţile cu îndemână pălmuindu-se? Şi cum va lupta cu duhul iubireï de argint, cel ce este îngropat de bani? Şi cum va alerga asupra dracilor celor goli de toată grija, cel ce cu nenumărate griji este îmbrăcat? Dumnezeasca Scriptură grăind: „Cel gol va alerga în ziua aceea" (Amos **2**.16) [116]. Cel gol, nu cel ce este îmbrăcat cu haine de multe felurï de văpsele, şi cu multe cusuturï ale grijeï lucrurilor vieţiï acesteia. Cel gol, nu cel ce să zăticneşte la sporire de gândurile cele mult materialnice ale banilor şi ale averilor, pentru că cu anevoe prins, ori şi neprins de vrăjmaşi este cel gol. Că de ar fi fost Marele Iosif gol, nu ar fi aflat de ce să se apuce Eghipeteanca. Pentru că zice Dumnezeescul graï: „Că s-aŭ apucat de hainele luï, zicând: culcă-te cu mine" (Fac.**39**.12) [117]. Iar haine, sunt lucrurile cele trupeştï, de care trage pofta ţiindu-le. Şi cela ce să ţine de acestea, nevoe este a se târî pricinuindu-se cu ceï ce le iaŭ. Deci întru acest chip nevoitorul întregeï înţălepciuni, dacă aŭ văzut pre sineşi cum că şi de cea de nevoe trebuinţă a trupuluï să trage cu sila către pofta împărtăşireï şi către împreunare, înţelegând cum că gol se cuvine împreună a să afla cu stăpâna care putea a-l ţine şi a-l sili, lăsând hainele aŭ fugit şi aŭ ieşit afară. Ca în Raiŭ în fapta bună gol umblând, după urmarea celuï întâi zidit, care maï ales dar de la Dumnezeŭ pre goliciune luându o avea, până când prin neascultare întru trebuinţa hainelor s-aŭ făcut. Căcï până când adecă se nevoia asupra vrăjmaşilor celor ce îl sfătuiaŭ a dezlega porunca luï Dumnezeŭ, gol ca un luptător în privelişte sta. Iar dupre ce s-aŭ biruit şi afară de luptă s-aŭ făcut, cu cuviinţă s-aŭ îmbrăcat, pre goliciune împreună cu deprinderea nevoinţiï lepădându-o.

Pentru aceasta alcătuitorul pildelor către ungătorul nevoinţelor grăind zice: „Ia-i haina luï că aŭ venit în mijloc" (Pilde **20**.16) [118]. Căcï până când adecă era afară de măïdan, bine uneltea pre haine ceï ce nu să lupta, pre bărbăţia cea luptătoare întru îmbrăcămintea hainelor ascunzându-o. Iar după ce aŭ venit în mijloc la luptă „ia haina luï". Căcï gol să cuvine a să lupta, iar maï vârtos nicï gol numaï, ci şi uns. Pentru că a fi gol, nu lesne luat se face nevoitorul de cel protivnic. Iar a fi uns cu untdelemn, şi de să va apuca vreodată, a aluneca din apucare îl face. Pentru aceea ceï împrotivă luptători pământ a presăra preste ceï împrotivă luptători să nevoesc, ca praful pre alunecăciunea untdelemnuluï asprindu-o, lesne prinşi pre aceştia către apucări să-i facă. Iar ceea ce este ţărâna acolo, aceasta este la lupta noastră lucrurile cele pământeştï. Şi ceea ce este acolo untdelemn, aceasta aicea este negrija. Şi în ce chip acolo cel ce este uns, cu îndemână dezleagă pre cele ce să numesc de aceştia legăturï, iar dacă ar fi priimit pulbere, cu greu fuge de mâna celuï ce să luptă. Întru acest chip aicea cel ce de nimic nu să grijaşte, anevoe prins este de diavolul. Iar purtând grija, şi cu grija ca cu oarecare pulbere asprind pre alunecăciunea negrijiriï minţiï, cu greu va fugi de mâna aceluïa.

Deci aceluï desăvârşit suflet este negrija, iar aceluï necredincios de purtările de grijă a se sfărâma. Căcï pentru cel desăvârşit suflet s-aŭ zis: „Că crin este în mijlocul spinilor" (Cânt C.2.2) [119]. Iar aceasta însemnează pre sufletul cel ce împreună cu ceï mult purtători de grijă fără de grijă petrece. Pentru că crinul şi în Evanghelie pre sufletul cel fără de grijă însemnează: „Căcï nu osteneşte, zice, nicï toarce, şi cu maï mare slavă decât a luï Solomon este îmbrăcat" (Luca **12**.27) [120]. Iar pentru

[116] *Amos*, **2**, 16: "«Şi cel mai îndrăzneţ dintre cei viteji va fugi dezbrăcat în ziua aceea», zice Domnul".

[117] *Facerea*, **39**, 12: "Ea l-a apucat de haină şi i-a zis: «Culcă-te cu mine!» El însă, lăsând haina în mâinile ei, a fugit şi a ieşit afară".

[118] *Pildele lui Solomon*, **20**, 16: Indicaţia în mss. este eronată: *Pilde*, **20**, 19. O greşeală de dactilografiere probabil. textul parafrazat este din *Pilde*, **20**, 16: "Ia-i haina şi fiindcă s-a pus chezaş pentru altul în locul celor străini, ia-l zălog".

[119] *Cântarea Cântărilor*, **2**, 2: "Cum este crinul între spini, aşa este draga mea între fete".

[120] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 27: "Priviţi la crini cum cresc: Nu torc, nici nu ţes. Şi zic vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceştia".

ceĭ ce multă purtare de grijă aŭ la cele pământeştĭ, zice, „toată viaţa necredinciosuluĭ, întru purtarea de grijă este". Căcĭ cu adevărat acelor necredincioşi lucru este, împreună cu toată viaţa a întinde pre purtarea de grijă a celor trupeştĭ, şi nicĭ o sârguinţă pentru cele ce vor să fie a arăta. Şi pentru trup adecă, măcar că nu de multă sârguinţă are trebuinţă, toată vremea o cheltuim, iar sufletuluĭ care are atâta lungime de sporire, cât nu ajunge toată viaţa spre săvârşirea aceştia, nicĭ vrerea ceea ce s-ar întâmpla o dăm. Iar dacă şi oarecare ni se va părea că dăm, cu slăbănogire şi cu lenevire acestuia pre aceasta i-o dăm, de strălucirea celor văzute amăgindu-ne. Şi aceeaşi pătimind cu ceĭ ce de către cele prea urâte curve să undesc, care pentru lipsirea frumuseţiĭ ceĭ adevărate, mincinoase izvodesc spre vânarea acelor ce le privesc, cu meşteşugiri pre sluţimea găvănăturilor îndreptându-o. Pentru că odată de deşertăciunea celor de aicea biruindu-ne, pre grozăvia materieĭ a o vedea nu putem, despre împătimire înşelându-ne.

Şi pentru aceasta întru cea de nevoe trebuinţă nu stăm, ci pre saţiul care este ocărâtor de viaţă puindu-l înainte, de felurite agonisele ne apucăm. Nesocotind, că măsura agoniseliĭ este trebuinţa trupuluĭ, iar ceea ce trece preste aceasta, necuvinţă de aceea şi nu încă trebuinţă este. Pentru că în ce chip haina aceea ce este măsurată pre trup, şi trebuinţă şi podoabă este, iar ceea ce în toate părţile împrejur curge, şi în picioare să împleticeşte şi se târăşte pre pământ, împreună cu necuviinţa şi zăticnire să face spre toată lucrarea. Întru acest chip agonisala ceea ce covârşaşte pre trebuinţa trupuluĭ, şi la fapta bună este poticnire, şi multă prihană are lângă ceĭ ce pot firea lucrurilor a cerca. Deci nicĭ la ceĭ ce sunt amăgiţi despre lucrurile cele simţite să cuvine a lua aminte, nicĭ celor ce pentru că nu aŭ luat aminte la cele gândite, aŭ împătimire spre cele pământeştĭ, să cuvine a urma fără de socoteală. Pentru că aceeaşi este a avea judecători orbi aĭ văpseliĭ florilor, şi surzi aĭ sunetelor muzicale fiind lipsiţi de organele cele judecătoare ale lucrurilor celor ce să judecă, ca şi acestora a crede ca cum cu cuviinţă aŭ ales desfătarea celor de aicea. Pentru că sunt orbi, fiind betegi la cel maĭ de nevoe judecător organ, adecă la socoteală, de care aŭ fire a să judeca cele bune şi cele de mijloc.

Unul dintru aceştia era Ahar fiul luĭ Harmi, mărturisind luĭ Iisus că în cortul ce vieţuieşte sunt ascunse sub pământ cele furate, şi dedesubtul acestora argintul este îngropat (Iisus Navi 7.21) [121].

Pentru că cela ce pre cele împestrite şi strălucite ale materieĭ maĭ sus le-aŭ socotit, iar pre cuvânt de dedesubtul acestora l-aŭ îngropat, cu cuvinţă să amăgeşte, ca un necuvântător plecându-se şi supuind pre sineşi la vederea lucruluĭ celuĭ ce i-aŭ plăcut. Pentru că s-aŭ pogorât socoteala de la scaunele cele începătoreştĭ, şi în rândueala ascultătorilor, iar maĭ vârtos a osândiţilor s-aŭ rânduit. Pentru că de era aceasta întru a sa vrednicie întărită, şi pre judecător cestor ce să văd o avea încredinţată eĭ, dreaptă şi adevărată ar fi adus pre hotărâre, muncind pre pornirea ceea ce la lucrurile cele amăgitoare aleargă. Deci bun lucru este a petrece în hotarele trebuinţeĭ, şi a să sili cu toată puterea preste acesta a nu trece. Pentru că dacă cineva puţin de poftă s-ar fi tras afară către cele dulcĭ ale vieţiĭ, nicĭ un cuvânt de aceea opreşte pre curgerea cea către cele dinainte. Pentru că aceluĭ maĭ presus de trebuinţă nicĭ un hotar nu-i este, ci nemăsurată îi este sârguinţa, şi nesfârşită deşărtăciunea, pentru că pre cea către unele ca acestea osteneală, o creşte totdeauna ca pre o flacără, cu adăogirea materieĭ hrănind pre nesăţioasa poftă.

Pentru că când ceĭ ce odată pre hotarele nevoiĭ ceĭ fireştĭ le-aŭ trecut, la viaţa cea materialnică încep a spori, lângă pâine voesc a adăuga pre gustarea cea dulce, lângă apă de odată numaĭ vinul cel de nevoe, iar după acesta pre cel de maĭ mult preţ. Iar cu hainele cele trebuincioase a umbla nu sufăr. Ci întâi adecă din lânurĭ pre cele maĭ luminoase cumpăr, pre însuşi floarea lâneĭ alegând. Apoi de la acestea să mută către cele amestecate, care din in şi din lână aŭ pre alcătuire. Apoi cele de mătase

[121] *Cartea lui Iosua*, 7, 21: "Am văzut printre prăzi o haină frumoasă, pestriţă şi două sute de ciclii de argint, un drug de aur, greu de cincizeci de siclii, acestea mi-au plăcut şi le-am luat şi iată sunt ascunse în pământ, în mijlocul cortului meu şi argintul este pus sub ele".

iscodesc, şi pre acestea maĭ întâi simple, apoi împestrite cu războaie şi cu heare şi cu tot felul de istoriĭ. Şi vase de argint şi cu aur poleite fac, care nu numaĭ la ospeţe slujesc, ci şi la dobitoace şi la paturĭ de prisos împrejur să află. Şi ce este trebuinţă pre cea nemăsurată a lor poftă maĭ mult a o pune înainte? Când şi până la cele prea necinstite trebuinţe pre aceasta o întind, nicĭ pre vasele prisosinţelor cu cuviinţă socotind din altă materie a le face, de nu şi la această slujbă va sluji argintul. Pentru că acest fel de lucru este pofta, care până la cele de pre urmă pre sineşi să întinde, şi pre cele necinstite lucrurĭ cu multă cheltuială le cinsteşte pre cele ale materieĭ. Iar aceasta este a să afla afară de fire de aceea.

Pentru că cea dupre fire petrecere şi nouă şi dobitoacelor aceeaşi s-aŭ rânduit de la Ziditorul. Căcĭ „Iată v-am dat vouă, zice Dumnezeŭ omuluĭ, toată iarba câmpuluĭ... vouă şi tuturor hearelor va fi spre mâncare" (Fac.**1**.29) [122].

Deci de obşte luând împreună cu cele necuvântătoare pre hrană, şi pre aceasta cu izvodirile spre maĭ neînfrânare întorcându-o, cum nu maĭ necuvântători decât acelea cu cuviinţă ne vom socoti? De vreme ce hearele adecă rămân întru hotarele fireĭ, nimica schimbând din cele orânduite de la Dumnezeŭ, iar noĭ oameniĭ ceĭ ce cu socoteală ne-am cinstit, cu totul de la cea dintâi punere de lege ne-am depărtat. Căcĭ care mâncări bucătărite sunt la acelea? Şi care nenumărate meşteşugurĭ ale jimblarilor şi ale bucătarilor alcătuiesc dulceţurĭ ticăloşuluĭ pântece? Aŭ nu pre cea dintâi prostime iubesc, verdeaţă mâncând, şi cu cele ce se întâmplă îndestulându-se, şi băutură din izvor uneltind, şi pre aceasta poate rar? Pentru aceasta şi cu dulceţile cele de supt pântece sunt maĭ înmicşorate, cu nicĭ o hrană grasă pre poftă aprinzând, nicĭ întotdeauna pre deosebirea părţiĭ bărbăteştĭ şi a ceĭ femeieştĭ ştiind. Pentru că o vreme a anuluĭ lor pre această simţire o dă, când legea fireĭ spre sămănarea celuĭ asemenea pre împreunare lor pentru rămânerea neamuluĭ aŭ aflat. Iar în ceilaltă vreme atât să înstrăinează, întrucât uitare iaŭ cu totul a uneia ca această poftă. Iar la oameni dintru cea spre bucate multă cheltuială pofta cea nesăţioasă a lucrurilor curveştĭ răsărind turburate profete aŭ semănat, întru nicĭ o vreme lăsând patima a să alina.

Deci de vreme ce multă vătămare urmează averilor, şi ca ceea ce este pricină făcătoare de boală şi tuturor patimilor dă îndemnări, să tăiem pre însăşi pricina, dacă maĭ înainte purtăm grijă de buna sănătate a sufletuluĭ şi cu neagonisala pre patima iubireĭ de bani să o vindecăm. Să fugim de adunările oamenilor celor fără de folos, singurătatea iubind. Pentru că vătămătoare şi stricătoare a aşezăriĭ ceĭ pacinice este cea cu ceĭ maĭ deşarţi împreună lăcuirea. Fiindcă în ce chip ceĭ ce sunt în aer vătămător să bolnăvesc, aşa şi ceĭ ce petrec între oameniĭ ceĭ nebăgători de seamă, să împărtăşesc de răutatea acelora. Pentru că ce împărtăşire aŭ cu lumea, ceĭ ce s-aŭ lepădat de lume? Căcĭ „Nimenea ostaş fiind, să amestecă cu lucrurĭ lumeştĭ, ca Voevoduluĭ să fie plăcut" (2Tim.**2**.4) [123].

Pentru că cea întru neguţătorie îndeletnicire, pre ale războiuluĭ deprinderi le zăticneşte. Iar nedeprinşi fiind, cu ceĭ iscusiţi în războaie luptându-ne, cum vom suferi? Iar maĭ vârtos de să cuvine adevărul a grăi, cu atâta neputinţă şi slăbănogire ne luptăm, întrucât nicĭ zăcând protivnicul putem a ne împrotivi. Şi ceĭ ce stăm, de cel căzut ne viclenim. Pentru că ceea ce pătimesc întru războaie pentru iubirea de bani ceĭ ce pre morţi îi jefuiesc, dupre biruinţă de multe ori omorându-se de ceĭ ce zac, şi pentru dobândă rea după semnele de biruinţă ticăloşaşte perind. Aceasta şi noĭ acum pătimim, apropiindu-ne de vrăjmaşul cel ce zace şi-şi dă duhul. Pentru că precum aceea pentru dorul banilor cercetează pre ceĭ morţi, şi de multe ori după ce s-aŭ apropiat de oarecare ce era maĭ mort şi l-aŭ dezbrăcat, pre ascuns priimind rană purtătoare de moarte aŭ căzut, şi slava cea pentru biruinţă fără socoteală ruşinându-o. Aşa şi noĭ când prin întreaga înţălepciune şi înfrânare

[122] *Facerea*, **1**, 29: "Apoi a zis Dumnezeu: «Iată, vă dau toată iarba ce face sămânţă de pe toată faţa pământului şi tot pomul ce are roade cu sămânţa în el. Acestea vor fi hrana voastră»".

[123] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Nici un ostaş nu se încurcă cu treburile vieţii, ca să fie pe plac celui care strânge oaste".

surpăm pre vrăjmaşı, s-aŭ nı se pare că l-am surpat, atuncea pre hainele cele dimprejurul luĭ poftindu-le, care sunt acelea ce să par oamenilor cinstite: bogăţia, puternicia, bunele sănătăţi, slavele, – ne apropiem de el poftind a lua ceva dintru ale luĭ, şi aşa murim, singurĭ pre înşine ducându-ne la junghiere.

Aşa aŭ pierit cele cinci fecioare, prin curăţenie adecă şi prin înfrânare omorând pre împrotivnicul. Iar prin nemilostivire, pre care iubirea de argint o naşte, pre sineşi împingându-se asupra sabieĭ, celuĭ ce pentru că zăcea a omorî pre ceĭ ce sta nu putea. Deci nimic dintru ale luĭ să nu voim, ca nu împreună cu ale aceluĭa şi pre suflet să pierdem. Pentru că cheamă şi acum la acestea, şi îndeamnă pre toţĭ, dacă ar fi aflat maĭ vârtos pre cineva supuindu-se. Fiindcă dacă pre însuşi Domnul cheamă grăind: „Toate acestea le voi da ţie, de te veĭ pleca şi te veĭ închina mie" (Mat.**4**.9) [124], şi de a amăgi să apuca prin cele ce în viaţă să par strălucite pre cela ce de acestea nu avea trebuinţă. Cum pre oameniĭ ceĭ lesne prinşi nu va socoti că-i va amăgi, care lesne să pleacă spre dobândirea lucrurilor celor simţite? Deci să ne deprindem mintea spre blagocestie, dacă cea trupească deprindere s-aŭ îndreptat. Fiindcă „cea trupească deprindere spre puţin este folositoare", cu cele copilăreştĭ învăţăturĭ asemănându-se, „iar blagocestia * întru toate este folositoare" (1Tim.**4**.8) [125], pre cea din suflet buna sânătate tocmindu-o, celor ce poftesc pre biruinţa cea asupra celor împrotivă luptătoare patimi. Pentru că în ce chip luptaciilor celor ce să deprind la cele copilăreştĭ, lucru bine cuviincios este pre trup a-l deprinde, şi mădularăle a le mişca necurmat. Iar bărbaţilor celor luptători a purta grijă de tăria cea de nevoinţă, şi către Sfinţitele lupte a să unge. Întru acest chip şi celor ce încep la cea de Dumnezeŭ cinstire, osârduitor lucru este a opri lucrurile, că iubit lucru este de ar birui patimile, fiindcă să împung ca de o strechie de dulceţurile cele împreună crescute, şi către răutăţile obiceiuluĭ maĭ fără de voe să mân. Iar celor ce aŭ ajuns întru deprinderea fapteĭ bune ceĭ lucrătoare, şi de ale cugetuluĭ de aceea poartă grijă, toată sârguinţa este a păzi gândul, ca nu fără de rânduială pornindu-se, se va surpa către oarece dintru a nesăvârşiţilor.

Şi ca cuprinzător să zic, acela adecă sârguinţa este a îndrepta mişcările trupuluĭ, iar acelora, a deprinde pre pornirile gânduluĭ către singură filosofeasca petrecere cu bună rânduială a să mişca, nicĭ o nălucire lumească smulgând gândul de la cele maĭ Dumnezeieşti cugetări. Pentru că să cuvine a să întinde pofta aceluĭ cinstitor de Dumnezeŭ cu totul către cea dorită. Întrucât de tot a nu afla vreme gândurile cele omeneştĭ a lucra pre ale sale patimi. Căcĭ dacă fieştecare patimă, când întru cel ce este biruit s-ar fi mişcat, ţine pre gând împedicat. Pentru ce nu şi râvna fapteĭ bune încetată de la celelalte patimi va ţinea cuget? Pentru că, care simţire a celor de afară ia cel ce se mânie, cu Idolul celuĭ ce l-aŭ scârbit în cuget luptându-se? Şi care încă cel ce pofteşte baniĭ, când hrăpindu-se de nălucire, cu întinsă căutare priveşte la materiile cele pricinuitoare de venit? Iar desfrânatul, de multe ori şi împreună cu oarecare şezând, aŭ închis simţirile şi pre cea dorită faţă luându-o, cu aceea vorbeşte, pre cele ce sunt de faţă uitându-le, şi stâlp şade fără de glas, nimic ştiind din cele ce înaintea ochilor luĭ să fac saŭ să vorbesc. Ci plecându-se către cele dinlăuntru, cu totul să face al nălucireĭ. Pre unul ca acesta suflet poate îl numeşte Legea „departe şezând" (Levi 13.46) [126], când departe de simţiri şezând va strânge pre a sa lucrare, nimic cu totul din cele de afară înţelegând, pentru nălucirea cea scârnavă ce îl stăpâneşte pre acela.

[124] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **4**, 9: "Şi I-a zis Lui: Acestea toate Ţi le voi da Ţie, dacă vei cadea înaintea mea şi Te vei închina Mie".

* Este tradusă prin „dreapta credinţă" în *Biblia* ultimelor decenii.

[125] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 8: "Căci deprinderea trupească la puţin foloseşte, dar dreapta credinţă spre toate este de folos, având făgăduinţa vieţii de acum şi a celei ce va să vină".

[126] *Leviticul*, **13**, 46: "Tot timpul cât va avea pe el boala, să fie spurcat, că necurat este; şi să trăiască singuratic şi afară din tabără să fie locuinţa lui".

Iar dacă acestea atâta stăpâneşte gândul pentru împătimirea, şi a nu lucra pre simţiri le face, cu cât maĭ vârtos dorul iubireĭ de înţelepciune a să lepăda de cele simţite şi de simţiri va face pre minte înaltă răpindu-o pre ea, şi întru privirea celor gândite îndeletnicindu-o? Pentru că precum la cela ce să taie saŭ să arde, nu va intra gând afară de patima ceea ce îl stăpâneşte pentru durerea ceea ce îl ţine. Aşa şi cel ce cu patimă gândeşte, a-şi aduce aminte de altoarece nu este cu putinţă. Fiindcă patima cea ce stăpâneşte pre cuget, cu totul cu a sa felurime pre gând l-aŭ felurit: pentru că dulceaţa nu priimeşte durerea, nicĭ întristarea bucuria, nicĭ posomorârea veselia. Nicĭ iarăşĭ împrotivă durerea începătorind, primeşte dulceaţă, nicĭ stăpânind întristăciunea are pre bucurie înjugată, nicĭ posomorârea este amestecată cu veselie. Pentru că fără de amestecare să află unele către altele cele împrotivă patimi, şi nu întru aceeaşi va veni vreodinioară, nicĭ se va pleca spre prietenească împreunare, pentru cea din fire neîncetată vrăjmăşie şi înstrăinare.

Deci să nu se turbure curăţenia fapteĭ ceĭ bune cu înţălegerile lucrurilor celor lumeştĭ, nicĭ strălucirea priviriĭ cu griji trupeştĭ să se întunece. Ca şi icoana adevărateĭ Filosofiĭ pre a sa frumuseţe strălucindu-o, nu maĭ mult să se clevetească de către ceĭ îndrăzneţi cu gura, nicĭ pricină de batjocură pentru neiscusinţa celor ce o scriu să se facă, ci să se laude, de nu de la oameni, însă măcar de la puterile cele de sus, saŭ de la însuşi Stăpânul Hristos de la care şi Sfinţiĭ cereaŭ lauda. Precum Marele David cel ce aŭ călcat preste slava omenească, şi de la Dumnezeŭ pre buna laudă cerând zice: „De la Tine este lauda mea“ şi iarăşĭ „Întru Domnul se va lăuda sufletul meu“ (Ps.33.2) [127]. Pentru că oamenii de multe ori şi pentru zavistie clevetesc pre cele bune iar privelişte cea de sus fără de făţărnicie judecă lucrurile, şi dupre adevărul lucrurilor celor ce să fac, dă hotărârea. Deci aceasta (care şi nevoe este a o veseli cu frumuseţa lucrurilor) să veselească pe privelişte. Iară pentru oameniĭ ceĭ ce nicĭ răsplătiri a da lucrurilor celor bune ale vieţiĭ, nicĭ pentru cele ce întru alt chip se află a munci pot, nu este mult cuvântul, dacă saŭ pentru zavistie, saŭ pentru împătimire pre ale fapteĭ bune lucrurĭ cu ale răutăţiĭ nume umbrindu-le, pre viaţa ceea ce luĭ Dumnezeŭ şi Anghelilor * este cunoscută cu plăzmuite hule o clevetesc. Pentru că va urma cu adevărat în vremea răsplătireĭ celor ce bine aŭ vieţuit, nu de la a oamenilor păreri, ci de la însuşi adevărul lucrurilor vieţiĭ răsplătirea vecinicelor bunătăţi. Pre care să fie ca noĭ toţĭ a le dobândi,

Cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos,
Cu care părinteluĭ slavă să cuvine, împreună şi Sfântul Duh,
Acum şi pururea, şi întru ceĭ nesfârşiţi, şi fără de sfârşit veci aĭ vecilor
AMIN.

[127] *Psalmii*, 33, 2: "În Domnul se va lăuda sufletul meu; să audă cei blânzi şi să se veselească".
* *Îngerilor.*

Scurtă cuvântare despre Sfântul Diadoh

CEL DINTRU Sfinți Părintele nostru, Diadoh numitul, Episcopul Fotichieĭ, care este în vechiul Epir de la Iliric. Acesta că a fost un vechiŭ Părinte şi maĭ înainte de al şaptelea veac, poate fieştecare a înțelege din cuvintele Sfântuluĭ Macsim, întru care pomeneşte El de capetele acestui Sfânt. Că a fost înțelept în cuvinte şi strălucind cu privirea mințiĭ, poate fieştecare a înțelege din cuvântul acesta ce s-a păstrat, cu care multora cu iscusul filosofând, şi Dumnezeeştile suişurĭ în inimă agonisind; maĭ ales a scris întru 100 de capete, împărțind şi pre acelea, ca aşa să zic, taine adânci de poftitoarele fapte bune, cu toată stăruința a descoperit; şi nu numaĭ, ci şi cuvintele scripturilor şi ale vedeniilor, cu cunoştință întărită a înmulțit, ca oarecare învățătură a Sfinteĭ Trezviri de un chip, alcătuită din toate faptele cele bune, tuturor celor ce sunt cu dânsul trezvitori şi de Dumnezeŭ purtătorilor Părinți, a lăsat. Pentru care şi mulți dintr-înşiĭ veĭ afla spre capetele acestuia întorcându-se, cu sârguință cele lucrate privind, şi de la dânsele pricinele mărturiilor cu singurele lor dorințe aducând întru ale lor trezviri. Pomeneşte pentru acestea şi Fotie, aşa zicând în cetirea 201 pag. 263: sub acestea, adecă (dupre cele 10) întru 100 de capete puind şi cuvântul acesta, întru bine va sluji celor ce să nevoesc într-însele, cu cea desăvârşit făcătoare de lucrurĭ, nu fără de luminare s-a pus... Adunându-se în prezența luĭ Andronic Paleologul sobor, Grigorie Tesaloniceanul şi Simson din Tesalonic, Grigorie Sinaitul, Sfințitul Calist, şi alți mulți, aŭ mărturisit pentru acestea că sunt fără prihănire. Suta de capete, precum zice Fotie, deşi se pare a fi vrednică de înjosire (zicând: sub acestea) însă Dumnezeescul Macsim înlătură pricina aceasta, îndreptând scopul minții, către dreapta blagocestie, precum în sfârşitul lor se vede. Sfânta Biserică cinsteşte pomenirea Sfântuluĭ Diadoh, împreună cu toțĭ Sfințiĭ ceĭ ce aŭ strălucit pustniceşte, în sâmbăta brânzeĭ.

Ale prea Fericituluĭ Diadoh Episcopul Fotichieĭ: 10 hotărâri:

1. Hotarul credințeĭ, este nepătimaşa afundare a minții în Dumnezeŭ.
2. Hotarul nădejdeĭ, ducere a minții către bunătățile cele aşteptate.
3. Hotarul răbdăriĭ: pre cel nevăzut ca pre un văzut, văzându-l cu ochiĭ cugetuluĭ, nelipsit a aştepta.
4. Hotarul a neiubireĭ de argint: aşa a nu voi a avea, precum voeşte cineva a avea.
5. Hotarul cunoştințeĭ: a nu să şti pre sine, când iese din sineşi la Dumnezeŭ.
6. Hotarul smeriteĭ cugetărĭ: uitare cu totul a tuturor faptelor bune ale sale.
7. Hotarul nemânieriĭ: poftă multă a nu ne mânia.
8. Hotarul curățenieĭ: simțire neîncetată lipită de Dumnezeŭ.
9. Hotarul dragosteĭ: creştere a prieteniei către ceĭ ce ne ocărăsc.
10. Hotarul prefaceriĭ ceĭ desăvârşit: întru desfătarea luĭ Dumnezeŭ, bucurie a socoti pomenirea morțiĭ.

A acestuĭ Fericit Diadoh
Episcopul Fotichieĭ,
Cuvânt pustnicesc
împărţit în o sută de capete, a lucrătoareĭ cunoştinţe şi a drepteĭ socotelĭ ceĭ Duhovniceştĭ

1. FRAŢILOR, decât toată Duhovniceasca vedere, povăţuiască înainte credinţa, nădejdea şi maĭ mult dragostea. Pentru că acelea adecă, învaţă a defăima bunătăţile cele văzute, iar dragostea, împreunează pre însuşi sufletul, prin singure aceste fapte bune cu Dumnezeŭ, cercând pre Cel nevăzut cu simţire cugetătoare.

2. Din fire bun, singur Dumnezeŭ este. Însă să face şi omul bun, din nevoinţa obiceiurilor, prin Cel cu adevărat bun. Întru care nu este schimbându-se, când sufletul prin nevoinţa bineluĭ, atâta se face întru Dumnezeŭ, cât puterea luĭ lucrându-se voeşte că zice: „Fiţi buni, şi îndurători, precum Tatăl vostru cel din cerurĭ" (Luc. **6**.38 [1]. Mat.**5**.48 [2]).

3. Răul nicĭ în fire este, nicĭ iarăşĭ din fire este ceva rău. Pentru că Dumnezeŭ, ceva rău nu a făcut, iar când întru pofta inimeĭ, cela ce nu este întru fiinţă, aduce vreun chip, atuncea să începe a fi, după cum voeşte acela ce îl face pre dânsul. Deci să cade de-a pururea prin neîncetată pomenirea luĭ Dumnezeŭ, a ne lenevi de deprinderea răuluĭ. Pentru că maĭ puternică este firea bunuluĭ, decât deprinderea răuluĭ; fiindcă unul adecă, este, iar altul nu este, decât numaĭ întru a lucra.

4. Toţĭ oameniĭ, dupre chipul luĭ Dumnezeŭ suntem, (prin mişcarea sufletuluĭ cea gânditoare) iar cea după asemănare, a celor singurĭ iute, celora ce prin multa dragoste, slobozenia lor, şi-aŭ robit-o luĭ Dumnezeŭ. Căcĭ că când nu suntem aĭ înşine, asemănaţi suntem cu Cela ce ne-aŭ împăcat pre noĭ cu sineşi prin multă dragoste. Pre care cineva nu-L va câştiga, dacă nu-şi va pleca sufletul său, a nu se umili împrejurul slaveĭ ceĭ lesne a vieţiĭ.

5. De sineşi stăpânirea cuvântătoruluĭ suflet, este voia, gata mişcându-se spre orice ar şi voi; pre care să o plecăm a fi gata spre singur binele. Pentru că de-a pururea cu cugetele cele bune să cheltuieştĭ pomenirea răuluĭ.

6. Lumină a adevărateĭ cunoştinţe, este a alege fără de greşală binele din rău. Pentru că atuncea calea dreptăţiĭ ducând pre minte spre soarele dreptăţiĭ, o aduce pre dânsa înăuntru întru nemărginita luminare a cunoştinţeĭ; până încât de aicea înainte caută dragostea cu îndrăzneală. Deci se cade cu mânie nemânioasă a răpi dreptatea de la ceĭ ce îndrăznesc a o batjocori pre dânsa. Pentru că râvna buneĭ credinţe, arată biruinţa, nu urând, ci vădind.

---

[1] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 38: "Daţi şi vi se va da. Turna-vor în sânul vostru o măsură bună, îndesată, clătinată şi cu vârf, căci cu ce măsură veţi măsura, cu aceeaşi vi se va măsura".

[2] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 48: "Fiţi, dar, voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este".

7. Cuvântul cel Duhovnicesc, deplin face simțirea cea curgătoare, pentru că lucrarea dragosteĭ, de la Dumnezeŭ se aduce. Pentru aceasta, și neispitită rămâne mintea noastră, întru mișcările cuvântăriĭ de Dumnezeŭ. Pentru că nu pătimește atuncea sărăcie care aduce pre grijă, de vreme ce întru atâta să lățește cu vederile, întrucât voește lucrarea dragosteĭ. Deci bine este în credință de-a pururea a rămânea, prin dragostea ce să lucrează luminarea mințiĭ. Că nimic nu este maĭ săracă, decât mintea ceea ce filosofește, pre cele ale luĭ Dumnezeŭ, afară de Dumnezeŭ.

8. Neluminat fiind cu Duhul, nu să cade a cugeta spre vederile cele Duhovniceștĭ; nicĭ iarășĭ bogat fiind, luminat de darul Sfântuluĭ Duh, a veni spre a grăi. Pentru că unde e sărăcia, aduce neștiință; iar unde este bogăția, nu sloboade a grăi. Pentru că îmbătându-se sufletul atuncea cu dragostea luĭ Dumnezeŭ, cu glas tăcut, voește a se desfăta în dragostea Domnuluĭ. Deci să cade păzind mijlocirea lucrăriĭ, a veni la cuvinte grăitoare de Dumnezeŭ. Pentru că această măsură, un chip oarecare de cuvinte prea slăvite dăruiește sufletuluĭ; iar săvârșitul cel mult al străluciriĭ, hrănește, credința cuvântătoruluĭ în credință. Pentru că întâi cel ce învață, să guste din roade prin dragostea cunoștințeĭ, că zice „Plugarul ce să ostenește, să cade el întâi din roade să se împărtășească“ (2Tim.2.6.) [3].

9. Ale unuia Sfântul Duh sunt darurile, și înțelepciunea, și cunoștința, precum și toate Dumnezeeștile dăruiri. Și fieștecare dintru acestea își are osebită lucrearea. Pentru că mărturisește Apostolul: că „altuia i se dă înțelepciunea, iar altuia cunoștința, întru același Duh“ (1Cor.12.8) [4]. Pentru că cunoștința, prin cercare împreunează pre om cu Dumnezeŭ, nemișcând pre suflet spre pricinele lucrurilor. Drept aceea și oarecare din ceĭ ce filosofesc viața cea singuratecă, măcar deși se luminează prin simțire dintre acestea, iar spre cuvinte Dumnezeeștĭ nu vin. Iar înțelepciunea de se va da cuiva, împreună cu dânsa întru frică (dar rar este aceasta) pre însuși lucrurile cunoștințeĭ le arată întru dragoste. De vreme ce, aceea adecă prin lucrare, iar aceasta prin cuvânt să obișnuiește a înțelepți. Ci pre cunoștință, rugăciunea o aduce și multa liniște, întru negrijire desăvârșit. Iar pre înțelepciune, nemăreața în deșert cugetare a cuvintelor luĭ Dumnezeŭ, și maĭ întâi darul Dătătoruluĭ Dumnezeŭ.

10. Când partea cea iuțoasă a sufletuluĭ să pornește împrotiva patimilor, să cade a ști vreme a tăcereĭ, pentru că ceasul lupteĭ este. Iar când va vedea cineva pre nestatornicia aceea, viind întru liniște, saŭ prin rugăciune, saŭ prin milostenie, să se pornească cu dragostea Dumnezeeștilor cuvinte, cu legătura smeriteĭ înțelepciuniĭ țiindu-și aripele mințiĭ. Pentru că de nu cineva prin defăimare se va smeri pre sine foarte, nu poate a povesti pentru mărirea luĭ Dumnezeŭ.

11. Cuvântul cel Duhovnicesc, de-a pururea păzește pre suflet nemăreț în deșert. Pentru că prin simțirea luminiĭ ceĭ Duhovniceștĭ, tuturor părților luĭ făcându-le bine, îl face a nu avea trebuință de cinstirea cea de la oameni. Pentru care și nenălucit de-a pururea păzește cugetul, pentru că îl schimbă pre dânsul tot întru a luĭ Dumnezeŭ dragoste. Iar cuvântul înțelepciuniĭ lumiĭ, spre iubirea de slavă pururea cheamă pre om. Pentru că de vreme ce prin cercarea simțireĭ nu poate a face bine, prietenie de laudă, celor ce sunt aĭ săi dăruiește, ca acela ce este plăzmuit oamenilor celor măreți în deșert. Deci așezarea Dumnezeesculuĭ Cuvânt, neînșelat o vom cunoaște, de vom cheltui cu negrijalnica tăcere ceasurile cuvântăriĭ, întru fierbinte Pomenire a luĭ Dumnezeŭ.

12. Cela ce să iubește pre sine, a iubi pre Dumnezeŭ nu poate. Iar cela ce nu să iubește pre sine, pentru bogăția cea covârșitoare a dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ, acesta iubește pre Dumnezeŭ. Drept aceea cel ce este întru acest fel, nicĭ odinioară își caută slava luĭ, ci a luĭ Dumnezeŭ. Că cela ce iubește pre sine, slava luĭși caută, iar cela ce iubește pre Dumnezeŭ, iubește slava celuĭ ce l-aŭ făcut pre

[3] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: "Cuvine-se ca plugarul ce se ostenește să mănânce el mai întâi din roade".

[4] *Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 8: "Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia după același Duh, cuvântul cunoștinței".

dânsul. Că osebit este a simțitoruluĭ și iubitoruluĭ de Dumnezeŭ suflet, a căuta de-a pururea slava luĭ Dumnezeŭ, întru toate poruncile care le face; și a se înfrumuseța întru smerenia luĭ. Că luĭ Dumnezeŭ, prin mărire, i să cuvine slavă, iar omuluĭ smerenie. Ca prin-trânsa să ne unim cu Dumnezeŭ. Ceea ce am face și noĭ, precum și Sfântul Ioan Botezătorul, bucurându-ne întru mărirea Domnuluĭ, neîncetat să începem a zice „acela să cade a să înălța, iar noĭ a ne smeriĭ“ (Ioan 3.30)[5].

13. Știu eu pre oarecarele, ce atâta iubește pre Dumnezeŭ, și încă plânge, că nu iubește pre cât voește; întrucât este sufletul luĭ întru oarecare poftă ferbinte neîncetat întru acest fel, cât Dumnezeŭ să slăvește într-însul, iar însuși este ca și cum nu ar fi. Și acesta nicĭ știe ceea ce este, nicĭ întru singure laudele cuvintelor. Că pentru multă poftă a smereniеĭ, nu-și pricepe vrednicia luĭ. Ci slujaște adecă luĭ Dumnezeŭ, precum este legea Preoților, și cu multă oareșĭcare așezare a iubiriĭ de Dumnezeŭ, își fură aducerea aminte de vrednicia sa, întru adâncul dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ, ascunzând înlăuntru pre lauda cea dintru aceasta, întru duhul smereniеĭ. Ca rob oarecarele netrebnic, lângă sineși de-a pururea cu cugetarea să se arate; ca cum ar fi străin de vrednicia sa prin pofta smereniеĭ. Care făcând și noĭ să cade a fugi de toată cinstea și slava, pentru cea cuvântătoare bogăție a dragosteĭ Celuĭ ce așa ne-aŭ iubit pre noĭ.

14. Cela ce iubește pre Dumnezeŭ întru simțirea inimiĭ, acela s-a cunoscut de Dânsul. Că cu cât cineva întru simțirea sufletuluĭ primește dragostea luĭ Dumnezeŭ, cu atâta să face întru dragostea luĭ Dumnezeŭ. Pentru care de aicea unul ca acesta, este întru oarecare dragoste iute a luminăriĭ cunoștințeĭ, până ce ar putea simți pre însăși simțirea oaselor. Nu este științdu-se pre sine, ci cu totul schimbat pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ. Încă unul ca acesta, și este în viață, și nu este. Pentru că încă aflându-se în trupul său, călătorește către Dumnezeŭ neîncetat, prin dragoste, și prin pomenirea sufletuluĭ. Că neiubit de aicea înainte prin focul dragosteĭ arzându-se inima, prin oarecare nevoe a doririĭ s-aŭ lipit de Dumnezeŭ, ca cel ce-a ieșit odată dintru a luĭ iubire, prin dragostea luĭ Dumnezeŭ. Că zice: „ori de ne-am ieșit din minte, luĭ Dumnezeŭ, ori de suntem întregi la minte, vouă suntem“ (2.Cor.5.13)[6].

15. Când va începe a simți bogat dragostea luĭ Dumnezeŭ, atuncea începe întru simțirea Duhuluĭ a iubi și pre vecinul său, pentru că aceasta este dragostea, pentru care toate Sfintele scripturĭ grăiesc. Pentru că dragostea cea după trup, foarte lesne să strică, puțină oarecare pricină aflându-se, fiindcă nu s-a legat cu simțirea Duhuluĭ. Că pentru aceasta măcar de s-ar și întâmpla a se face vreo zădărâre întru sufletul cel ce să lucrează de Dumnezeŭ, nu să dezleagă de la dânsul legătura dragosteĭ. Căcĭ cu ferbințeala dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ ațițându-se pre sine, îndată spre bunătate cheamă degrabă și cu multă bucurie pre dragostea aproapeluĭ, măcar prea mult de dânsul saŭ s-ar fi batjocorit, saŭ s-ar fi păgubit. Pentru că întru dulceața luĭ Dumnezeŭ cheltuiește cu adevărat amărăciunea prigonireĭ și a vrajbeĭ.

16. Nimenea poate a iubi pre Dumnezeŭ dintru simțirea inimeĭ, netemându-se maĭ întâi de Dânsul din toată inima. Că prin lucrarea temereĭ curățindu-se și înmuindu-se sufletul, întru dragostea ce să lucrează vine. Și nu va putea cineva veni întru frica luĭ Dumnezeŭ, dupre chipul ce s-a zis, de nu se va face afară de toate grijile vieţiĭ. Căcĭ când se face mintea întru multă liniște și negrijă, atuncea o supără pre dânsa (întru) frica luĭ Dumnezeŭ, și o curățește pre dânsa întru simțire multă de toată grăsimea cea pământească, pentru ca întru acest chip, pre dânsa întru multa dragoste a luĭ Dumnezeŭ să o aducă. Drept aceea, frica este a celor ce încă se curățește, dimpreună cu mijlocirea dragosteĭ; iară dragostea cea desăvârșită, a celor ce maĭ înainte s-a curățat, întru care nu de aceea este frică; că „dragostea cea desăvârșit, zice, scoate afară pre frica“ (1Ioan 4.18)[7]. Și amândouă a

[5] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 3, 30: "Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez".

[6] *A doua epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 13: "Căci, dacă ne-am ieșit din fire, este pentru Dumnezeu, iar dacă suntem cu mintea întreagă, este pentru voi".

[7] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 18: "În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire".

singurĭ celor drepți sunt, care cu lucrarea Sfântuluĭ Duh bunătățile lucrează. Şi pentru aceasta Dumnezeească scriptură, oare unde adecă grăeşte „temeți-vă de Domnul, toțĭ Sfințiĭ Luĭ" (Ps.33.9) [8], iară în alt loc „iubiți pre Domnul toțĭ Cuvioşiĭ Luĭ" (Ps.30.25) [9]. Ca să ne deprindem arătat, că frica luĭ Dumnezeŭ, este a drepților celor ce încă să curățesc, cu mijlocirea dragosteĭ, precum s-a zis. Iar dragostea cea desăvârşită, a celor ce s-aŭ curățat, întru care nu maĭ este gândire de vreo frică, ci ardere neîncetată şi lipire a sufletuluĭ către Dumnezeŭ, prin lucrarea Sfântuluĭ Duh, dupre cuvântul ce zice „Lipitu-s-aŭ sufletul meu dupre Tine, şi pre mine m-a sprijinit dreapta Ta". (Psalm...).

17. Precum ranele ce se întâmplă trupuluĭ, când adecă ar fi ințelenite şi înnegrite, doftoriea ce se aduc lor de la doftor nu o simt; iar curățindu-se, simt lucrarea doftorieĭ, spre tămăduirea grabnică viind de aicea. Aşa şi sufletul, până se află înnegrit şi de lepra iubireĭ de dulceață cu totul acoperit, a simți frica luĭ Dumnezeŭ nu poate, măcar de i-ar vesti luĭ neîncetat înfricoşatul şi puternicul județ a luĭ Dumnezeŭ. Iar de va începe prin multă luare aminte a să curăți, atuncea ca pre o doftorie oarecare ce este a vieții, simte frică ca cum l-ar arde pre dânsul, prin lucrarea mustrărilor în focul nepătimireĭ. Pentru aceasta din parte de aceea curățindu-se, întru săvârşirea curățieĭ ajunge. Atâta adăogându-se întru dragoste, cât se micşorează întru dânsul frica, pentru ca cu cuviință să ajungă întru dragostea cea desăvârşită, întru care frică nu este, ci toată nepătimirea ce să lucrează prin dragostea luĭ Dumnezeŭ. Deci fie-ne nouă întru laudă neîncetată a laudelor, maĭ întâi adecă frica luĭ Dumnezeŭ, iar de aceea dragostea, care este pâinea legiĭ săvârşireĭ ceĭ întru Hristos.

18. Sufletul ce nu s-a schimbat de grijele lumeştĭ, nicĭ pre Dumnezeŭ îl va iubi curat, nicĭ de diavolul îi va fi scârbă după cum se cade, pentru că are acoperemânt însărcinător pre grija vieții. Pentru aceasta a-şi cunoaşte mintea pre al său județ nu poate întru unele ca acestea, ca lângă sineşi să-şi încerce neînşelat sorțiĭ judecățiĭ. Deci prin toate deosebirea e de folos.

19. Osebit este a sufletuluĭ celuĭ curat cuvântător, adecă, nezavistnic, şi râvnă fără de răutate, şi dorire neîncetată a adâncului măririĭ Domnuluĭ. Că atuncea mintea şi cumpenele eĭ cu amăruntul le îndreptează, fiind înăuntru în cugetul eĭ, ca într-un județ prea curat.

20. Credință fără de fapte şi fapte fără de credință, întru acest chip vor fi neplăcute. Că să cade cel credincios, credința arătând, a aduce Domnuluĭ lucrurile. Pentru că nicĭ Părinteluĭ nostru Avraam i s-ar fi socotit întru dreptate credința, de nu ar fi adus roadă pre fiul (jertfă luĭ Dumnezeŭ).

21. Cel ce iubeşte pre Dumnezeŭ şi crede curat, şi lucrurile credințeĭ săvârşaşte cu cuvioşie. Iar cel ce crede numaĭ, şi nu este întru dragoste, nicĭ pre însuşi credința care i să pare că o are, o are. Căcĭ că crede cu uşurința mințiĭ, ca cel ce nu să lucrează de greutatea măriręĭ dragosteĭ. Deci credința ce să lucrează prin dragoste, e puterea cea mare a faptelor bune (Gal.5.6) [10].

22. Adâncul credințeĭ cercându-se, a rămâne să învălue, iar privindu-se cu aşezare proastă, să linişteză. Pentru că adâncul credințeĭ apă fiind a uităreĭ relelor, nu sufere a se privi de gândurile cele cu amăruntul ispititoare. Drept aceea cu prostimea mințiĭ să înotăm, întru ale aceştia ape, ca aşa să ajungem la limanul voiĭ luĭ Dumnezeŭ.

23. Nimeni poate saŭ a iubi, saŭ a crede curat, dacă însuşi pre sine se are pârâş luĭşi. Căcĭ când ştiința noastră se turbură pre sine cu mustrările, nu încă să sloboade mintea a simți mirosul bunătăților celor maĭ presus stătătoare, ci îndată să împărtăşte cu îndoire. Cu fierbinte adecă pornire, pentru încercarea care maĭ înainte a apucat, poftind credința, dar neputând însă a să apuca de dânsa, întru simțirea inimeĭ prin dragoste, pentru desele cum s-aŭ zis, îmboldiri ale mustrătoarelor ştiințe. Însă

[8] *Psalmii*, **33**, 9: "Temeți-vă de Domnul toți sfinții Lui, că n-au lipsă cei ce se tem de El".
[9] *Idem*, **30**, 25: "Iubiți pe Domnul toți cuvioşii Lui că adevărul caută Domnul şi răsplăteşte celor ce se mândresc, cu prisosință".
[10] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 6: "Căci în Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire trebuie să crească, iar eu să mă micşorez".

curățindu-ne pre înșine cu maĭ ferbinte rugăciune și luare aminte, și cu maĭ multă cercare întru Dumnezeŭ, vom câștiga dorința.

24. Precum spre cele ce se arată nouă bune, cu sila să îndeamnă simțirile trupuluĭ, așa spre cele nevăzute bunătăți, simțirea mințiĭ să obișnuiește a ne duce pre noĭ de mână, când va câștiga Dumnezeasca bunătate. Că fieștecare cu adevărat poftește pre a sa rudenie; sufletul adecă, ca cel ce este fără de trup, bunătățile cele cereștĭ, iar trupul ca cel ce este țărână, dulcețile cele pământeștĭ. Deci vom veni întru cercarea nematerialniceĭ simțiri nerătăcit, dacă vom supția trupul nostru cu ostenelele.

25. Cum că una este simțirea cea firească a sufletuluĭ, singură lucrarea Sfinteĭ Cunoștințe ne învață pre noĭ; de aicea în două lucrurĭ despărțite pentru neascultarea luĭ Adam; și cum că una este singură ce să face preste aceasta de la Sfântul Duh, pre care nimeni nu o poate ști, fără numaĭ singurĭ aceia care cu dulceață s-aŭ schimbat de bunătățile viețiĭ, pentru nădejdea bunătăților celor ce vor să fie, și-și veștejesc toată simțirea trupeștilor simțiri prin înfrânare. Că numaĭ întru acestea poate mintea cu însănătoșire pornindu-se, prin simțire negrăită a gusta Dumnezeasca bunătate pentru negrijire. De unde și trupuluĭ atuncea după măsura sporireĭ sale, îĭ dă dintru a sa bucurie, prin oarecare cuvânt nemărginit, veselindu-se întru dragostea mărturisireĭ. Pentru că zice „Spre Dânsul a nădăjduit inima mea, și m-am ajutorat, și a înflorit trupul meu, și din voia mea mă voi mărturisi Luĭ“ (Ps.**27**.10) [11]. Pentru că cu adevărat, bucuria ce se face atuncea în suflet și în trup, este aducere aminte neînșelată a vietuireĭ ceĭ nestricăcioase.

26. Să cade nevoitoruluĭ a păzi de-a pururea cugetul neînvăluĭt; pentru că socotind mintea gândurile cele ce aleargă la dânsa, pre cele bune și de Dumnezeŭ trimise, să le pună înlăuntru în vistierielе ținereĭ de minte, iar pre cele rele și drăceștĭ, să le lepede afară din jitnițele fireĭ. Pentru că Marea când este liniștită, până la însuși mișcarea eĭ cea din fund să vede de ceĭ ce vânează pescĭĭ, până încât atuncea pre scurt, nicĭ una din jivinele ce merg pre cărările cele de acolo nu să ascunde de dânșiĭ, iar când să turbură de valurĭ, ascunde întru posomorârea furtuneĭ aceleia, care întru liniștea alinăreia a să vedea să sârguiește, dintru care vedem meșteșugirea aceea, care meșteșugea amăgirea vânăriĭ pescelor, că este nelucrătoare. Care și mințiĭ ceĭ văzătoare să întâmplă cu adevărat a pătimi, atunci când maĭ vârtos din mânie nedreaptă se turbură adâncurile sufletuluĭ.

27. A putințeĭ este foarte, a-și cunoaște cu de-amăruntul toate greșalele sale, și a acelora care niciodată să răsipește mintea din aducerea aminte de Dumnezeŭ. Că în ce chip ochiĭ noștri ceĭ trupeștĭ, când adecă sănătoși sunt, toate pot a vedea până și la țânțari, saŭ altele în chipul țânțarilor ce zboară prin văzduh, iar când de turbureală saŭ altă oarecare împăienjenire să acopere, de va fi ceva din cele ce să întâmplă înaintea lor mare, acesta maĭ întunecat îĭ văd, iar pre cele mici nu le simt cu simțirea vederiĭ. Așa și sufletul dacă va izgoni cu luarea aminte întunecarea ce i se întâmplă luĭ din iubirea de lume, și cele prea foarte mici greșelile luĭ ca pre niște foarte mari socotindu-le, lacrimă preste lacrimă cu multă mulțămire nelipsit aduce. „Că drepțiĭ zic, se vor mărturisi numeluĭ Tăŭ“ (Ps.**139**.13) [12]. Iar de va rămânea întru amăgirea lumiĭ, de ar lucra și ceva de ucidere, vrednic de mare pedeapsă, atuncea de abia le simte. Iar din alte greșeli, nicĭ una nu poate a însemna, ci și ca pre niște îndreptări oarecare de multe ori le socotește pre ele, pentru aceasta și pentru dânsele fierbinte făcând vorbă ticălosul suflet, nu să rușinează a le apăra.

28. Pre minte a o curăți, e a însuși Sfântuluĭ Duh. Deci „de nu va intra cel puternic și să prade pre răpitorul“ (Luc. **11**.22) [13] nicĭdecum prada să va slobozi. Deci să cade prin toate faptele bune, și maĭ

[11] *Psalmii*, **27**, 10: "Și a înflorit trupul meu și de bunăvoia mea îl voi lăuda pe El".
[12] *Idem*, **139**, 13, (corectat față de mss.): "Iar drepții vor lăuda numele Tău și vor locui cei drepți în fața Ta". În mss. se făcea trimiterea la *Psalmii*, **139**, 14.
[13] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 22: "Dar când unul mai tare decât el vine asupra lui și-l înfrânge, îi ia toate armele pe care se bizuia, iar prăzile de la el le împarte".

vârtos prin pacea sufletuluĭ a odihni pre Duhul cel Sfânt, ca să avem de-a pururea făclia cunoştinţeĭ strălucind întru noĭ; pentru că luminând El neîncetat în cămările sufletuluĭ, nu numaĭ arătate tuturor să facă amarele acelea şi întunecatele asupră-le ale dracilor înlăuntrul minţiĭ, ci şi slăbesc de aceea foarte, vădindu-se de Sfânta şi prea slăvita aceea lumină. Pentru aceasta Apostolul zice „Duhul nu-l stingeţi" (1Tes.5.19) [14] adecă, „nu-l scârbiţi" (Ef.4.30) [15] în loc de nu cumva lucrând rele, ceĭ ce socotiţi rele, să întristaţi bunătatea Sfântuluĭ Duh, ca să nu vă lipsiţi de acea făclie apărătoare. Pentru că nu (Duhul) cel ce este de-a pururea vecinic şi de viaţă făcător să stinge, ci întristarea Aceluĭa, adecă întoarcerea denspre noĭ, mâhnită şi neluminată de cunoştinţă lasă pre minte.

29. Cum că una este precum am zis simţirea cea firească a sufletuluĭ, căcĭ că cele cinci de-odată se deosebesc după trebuinţele trupuluĭ nostru, Sfântul şi iubitorul de oameni Duh al luĭ Dumnezeŭ ne învaţă pre noĭ. Dar să împart acelea pentru alunecarea ce s-a făcut minţiĭ din neascultare cu însuşi pornirile sufletuluĭ. Pentru aceasta o parte a eĭ să împreună cu partea cea pătimaşă, dintru care de-a pururea simte cu dulceaţă bunătăţile vieţiĭ. Iar alta să îndulceşte împreună de multe ori cu pornirea luĭ cea cuvântătoare şi de gând, cu care către frumuseţele cele cereştĭ pofteşte mintea noastră a alerga, când întreg înţelegem. Deci, de vom veni întru deprindere a defăima bunătăţile cele din lume, vom putea pofta cea pământească a sufletuluĭ, a o împreună aşeza cu partea cea cuvântătoare a luĭ, împărtăşirea Sfântuluĭ Duh rânduind aceasta întru noĭ. Căcĭ că de nu cu lucrarea, Dumnezeirea Luĭ va lumina cămările inemeĭ noastre, nu vom putea întru simţire nedespărţită, adecă, întru întreaga aşezare a sufletuluĭ a gusta din bunătăţile cele cereştĭ.

30. Simţire a minţiĭ este, gustul care deosebeşte drept lucrurile Duhovniceştĭ. Că în ce chip cu simţirea cea gustătoare a trupuluĭ nostru, cele bune din cele rele neînşelat în vremea sănătăţiĭ alegându-le, cele bune poftim. Întru acest chip şi mintea noastră, când cu însănătoşire şi cu multă îngrijire va începe a să porni, poate a simţi din destul şi Dumnezeŭ mângâiere, şi din cele din protivă a nu să răpi niciodată. Că precum trupul gustând din dulceţile cele pământeştĭ, are cercarea simţireĭ negreşită, aşa şi mintea de se va rădica împrotiva cugetăriĭ trupuluĭ, poate a gusta neînşelată de mângâierea Sfântuluĭ Duh. Că zice: „Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul" (Ps.33.8) [16].

Şi a avea ţinere de minte a gustuluĭ, prin cercarea dragosteĭ neîncetată, când cearcă negreşit cele folositoare, precum zice Sfântul Apostol Pavel: „şi aceasta mă rog, ca dragostea voastră încă maĭ mult să se înmulţească întru cunoştinţă, şi întru toată simţirea spre a ispiti voi cele de folos." (Filip.1.9) [17].

31. Când mintea noastră va începe a simţi mângâierea Sfântuluĭ Duh, şi bunătatea, atuncea şi Satana întru oarecare simţire cu dulce părere întru liniştirele cele de noapte (când cineva ca întru o mutare a vreunui somn prea supţire vine) mângâie sufletul. Deci se va afla mintea întru pomenire foarte fierbinte, ţiind numele cel Sfânt al Domnuluĭ Iisus, şi ca pre o armă tare va meşteşugi împrotiva înşelăciuniĭ, Sfântul acela şi prea slăvitul Nume, fuge adecă din vicleşug înşelătorul, însă de aicea se aprinde spre război ipostatic al sufletuluĭ. De unde cunoscând mintea înşelăciunea vicleanuluĭ cu de-amăruntul, maĭ mult sporeşte în încercarea socoteleĭ.

32. Buna mângâiere fiind deştept trupul să face, saŭ şi când cineva ar veni spre somn să arată, când întru ferbinte pomenire de Dumnezeŭ s-a lipit de dragostea Luĭ. Iar înşălăciunea, se face spre oarecare somn subţire, precum am zis, aducându-se nevoitorul cu de mijloc pomenire de Dumnezeŭ. Pentru că aceea adecă ca ceea ce este de la Dumnezeŭ adevărat voeşte a îndemna sufletul nevoito-

[14] *Epistola Întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 19: "Duhul să nu-l stingeţi".
[15] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 30: "Să nu întristaţi Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru care aţi fost pecetluiţi pentru ziua răscumpărării".
[16] *Psalmii*, **33**, 8: "Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduieşte în El".
[17] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 9: "Şi aceasta, mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult şi mai mult, întru cunoştinţă şi întru orice pricepere".

ruluĭ buneĭ credințe, către dragoste întru bucurie multă a sufletuluĭ. Iar ceilaltă de vreme ce cu oarecare vânt supțire a înșelăciuneĭ, se obișnuiește a sufla pre suflet, începe a sufla prin somnul cel trupesc cercarea simțireĭ mințiĭ ce să însănătoșează întru pomenirea luĭ Dumnezeŭ. Deci dacă se va afla mintea pomenind cu luare aminte, precum am zis, pre Domnul Iisus, risipește acea suflare supțire cu dulce părere a vrăjmașuluĭ, și bucurându-se să pornește spre războiul cel împrotiva luĭ. Având de aicea ca pre o armă tare dupre dar, pre lauda cea din cercare (Duhovnicească).

33. Dacă se va începe a să aprinde sufletul spre dragostea luĭ Dumnezeŭ, cu neîndoită și nenălucită pornire, trăgând ca cum și pre trup întru adâncul aceleĭ dragoste negrăite, întru deșteptare, saŭ în chipul ce am zis, spre somn viind, cel ce de la Sfântul Duh să lucrează, necugetând altă nimica atuncea, fără numaĭ aceasta spre care s-a pornit: se cade a ști cum că lucrarea Sfântuluĭ Duh este. Pentru că îndulcindu-se tot de acea nepovestită dulceață, nimic alt atuncea poate a cugeta, de vreme ce să veselește atuncea cu neslăbită bucurie. Iar dacă cu adevărat va primi întru sineși mintea îndoire când să lucrează, saŭ cuget spurcat, oarecare, saŭ și Sfântul Nume îl va meșteșugi spre izbânda răuluĭ, și nu maĭ vârtos spre dragostea luĭ Dumnezeŭ numaĭ se va porni; cade-se a ști, că de la înșelătorul este mângâierea aceea prin arătare de bucurie. Iar bucuria aceea toată este deșartă de orice fel de felurime și neașezată. Vrând vrăjmașul a curvi cu sufletul, când va vedea pre minte lăudându-se cu de-adinsul întru cercarea simțireĭ sale, atuncea cu oarecare mângâieri, precum am zis, cu bune păreri cheamă pre suflet; ca deșertându-se el de trândava aceea și umedă dulceață, necunoscută să i se facă amestecarea vicleanuluĭ cu dânsul. Deci dintru aceste semne vor cunoaște pre Duhul adevăruluĭ, și pre duhul înșelăciuneĭ (1Ioan **4**.6) [18]. Însă cu neputință este saŭ a gusta cineva din Dumnezeasca bunătate, saŭ a să ispiti simțitor de amărăciunea dracilor, de nu cineva se va adeveri pre sine, cum că adecă dracul s-a sălășluĭt întru adâncul mințiĭ, iar duhurile cele rele petrec împrejurul mădularelor inimiĭ. Care (lucru) nu voesc draciĭ niciodată a să crede de la oameni. Ca nu cumva mintea adevărat știindu-o aceasta, cu aducerea aminte de Dumnezeŭ, împrotiva lor să se întrarmeze.

34. Alta este dragostea sufletuluĭ cea firească, și alta ceea ce să face luĭ de la Sfântul Duh. Pentru că aceea adecă, dintru a noastră voire, când voim, cu măsură să pornește. Pentru aceasta și lesne să răpește de duhurile cele rele, când nu vom stăpâni cu sila voia noastră. Iar ceilaltă atâta aprinde pre suflet spre dragostea luĭ Dumnezeŭ, până încât toate părțile sufletuluĭ atuncea să lipesc nepovestit întru bunătatea Dumnezeieștiĭ dorințe; întru nemărginită oarecare prostime a dragosteĭ. Pentru că îngreoată făcându-se mintea atuncea de Duhovnicesca lucrare, izvor oarecare al dragosteĭ izvorăște și al bucurieĭ.

35. Precum Marea are fire de a să supune untuluĭ-de-lemn ce se varsă preste dânsa când se înviforează, biruindu-se turburarea de grăsimea luĭ, așa și sufletul nostru când se îngrașă de bunătatea Sfântuluĭ Duh, cu dulceață să alină. Că bucurându-se se biruiește de acea bună și negrăită bunătate ce-l umbrește pre dânsul, dupre Sfântul ce zice „însă luĭ Dumnezeŭ te supune suflete al meu" (Ps. **61**.5) [19]. Deci pentru aceasta măcar câte zădărâri atuncea de s-ar meșteșugi de la draci împrotiva sufletuluĭ, nemânios rămâne și de toată bucuria plin. Întrucare cineva vine și rămâne, dacă își va îndulcĭ sufletul luĭ neîncetat cu frica luĭ Dumnezeŭ. Pentru că celor ce să nevoesc, chip oarecare de curățenie și neprihănire, le aduce frica Domnuluĭ Iisus, că zice „Frica Domnuluĭ curată, care rămâne în veacul veaculuĭ" (Ps.**18**.10) [20].

[18] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 6: "Noi suntem din Dumnezeu; cine cunoaște pe Dumnezeu ascultă de noi; cine nu este din Dumnezeu nu ascultă de noi. Din aceasta cunoaștem Duhul adevărului și duhul rătăcirii".

[19] *Psalmii*, **61**, 5: "Dar lui Dumnezeu supune-te, suflete al meu, că de la El vine răbdarea mea".

[20] *Idem*, **18**, 10: "Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecățile Domnului sunt adevărate, toate îndreptățite".

36. Nimenea auzind simțire de minte, să nu nădăjduiască a i să arăta slava luĭ Dumnezeŭ simțitor. Că zicem cum că simte sufletul mângâierea cea Dumnezeească întru oarecare, ce gustă negrăit când este întru curățenie. Dar nu cum că i se arată luĭ ceva din cele nevăzute. De vreme ce acum „prin credință umblăm, iar nu prin vedere" (2Cor.5.7)[21] precum zice Fericitul Pavel. Deci de se va arăta vreunuia din ceĭ ce se nevoesc, saŭ lumină, saŭ închipuire oarecare în chipul foculuĭ, saŭ glas, nicĭdecum să nu primească acest fel de vedere (ca adevărată). Că este înșelare arătată a vrăjmașuluĭ. Care mulți pătimind din necunoștință, s-aŭ abătut din calea adevăruluĭ. Iar să fim înțelegând că întrucât ne aflăm întru acest trup stricăcios, „suntem călători de la Domnul" (2Cor.5.6)[22] adecă văzut, saŭ pre Dânsul, saŭ ceva din vederile cele cereștĭ, a vedea nu putem.

37. Visele ce să arată întru dragostea luĭ Dumnezeŭ sufletuluĭ, cătuși de cât sunt ajutători neînșelați aĭ sânătosuluĭ suflet. Pentru aceasta nicĭ dintru o închipuire întru altele oarecare să prefac. Nicĭ iarășĭ înspăimântează simțirea, nicĭ o fac a râde, saŭ o mâhnesc fără de veste. Ci cu toată blândeța să apropie de suflet, umplându-l pre dânsul de veselie Duhovnicească, pentru care și dupre ce să deșteaptă trupul, cu multă poftă caută sufletul bucuria visuluĭ. Iar nălucirile dracilor, prin toate împrotivă se află. Pentru că nicĭ întru aceeași închipuire rămâne, nicĭ în multă vreme frumusețea neturburată arată. Că ceea ce nu o aŭ din voe, ci numaĭ dintru a lor înșălăciune să împrumută, nu poate a-i îndestula pre dânșiĭ întru multă vreme. Ci și mult grăiesc, și înfricoșează mult în chip de ostași de multe ori făcându-se, uneori și cântă sufletuluĭ strigare tare. Pentru aceasta cunoscând mintea când este curată, întru nălucirĭ deșteaptă trupul. Iar uneori se și bucură, ca ceea ce a cunoscut vicleșugul lor. Pentru aceasta și întru însuși visul de multe ori mustrându-i pre dânșiĭ, spre mare mânie îi pornește. Însă uneori și visurile cele bune, bucurie adecă nu aduc sufletuluĭ, ci întristare dulce fac într-însul, și nedureroasă lacrimă. Și aceasta să face întru ceĭ ce sporesc întru multă smerită înțelepciune.

38. Am zis noĭ cum că am auzit de la ceĭ ce s-aŭ făcut întru cercare, socoteala bunelor și a relelor visurĭ. Însă fie-ne nouă din destul spre mare faptă bună, a nu ne supune nicĭdecum nicĭ uneĭ nălucirĭ; pentru că visele maĭ de multe ori alt nimic nu sunt, ci numaĭ Idoli aĭ cugetelor celor înșelate; saŭ batjocoriri ale dracilor. Căcĭ când din bunătatea luĭ Dumnezeŭ, se va trimite nouă vedere în vreun chip vreodată, și nu o vom primi pre dânsa, nu se va mânia pre noĭ mult doritul Domnul Iisus pentru aceasta. Că știe că pentru vicleșugul dracilor venim spre aceasta. Că cea maĭ înainte socoteală adecă, nesimțită este. Dar se întâmplă din vreo răpire oarecare nesimțită, întinându-se sufletul, fără de care nimeni, precum mi se pare, nu să află, a pierde urma iscusiteĭ cunoștințe, și a crede ca unor bune, celor ce sunt nu bune.

39. Și fie-ne nouă spre pilda lucruluĭ, următoarea zicere: Un stăpân după multă ducere de acasă, înaintea curților caseĭ viind (noaptea), cheamă pre rob a-i deschide, căruia deschiderea ușilor cu totul a lepădat-o robul. Că se temea, nu cumva asemănarea glasuluĭ răpindu-l cineva, pre dânsul să-l facă a să face prădător al lucrurilor, cărora de la dânsul să încredințase. Asupra căruia nu numaĭ s-a mâniat Domnul luĭ, făcându-se ziuă, ci și a multor laude l-a învrednicit pre dânsul, căcĭ și glasul stăpânuluĭ, a fi înșelăciune a socotit, nevrând a pierde vreuna din averile încredințate luĭ.

40. Cum că mintea când va începe a să lucra des de Dumnezeească lumină, și luminoasă toată s-ar face, întrucât vede din destul lumina sa, nu să cade a ne îndoi. Că aceasta zic să face, când puterea sufletuluĭ va stăpâni patimile. Iar cum că toate ce să arată eĭ întru închipuire, au ca lumină, au ca focul, de la reaua meșteșugire a vrăjmașuluĭ să face, Dumnezeescul Pavel, arătat ne învață pre noĭ zicând: „Cum că să închipuiește el întru Îngerul luminiĭ" (2Cor.**11**.14)[23]. Decĭ nu să cade cineva

[21] *A doua Epistolă către Corinteni A Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 7: "Căci umblăm prin credință, nu prin vedere".
[22] *Idem*, **5**, 6: "Îndrăznind deci totdeauna și știind că, petrecând în trup, suntem departe de Domnul".
[23] *Idem*, **11**, 14: "Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii".

cu această nădejde a priimi viață pustnicească, pentru ca nu cumva de aici să afle pre suflet Satana spre răpire. Ci ca să ajungem numaĭ, întru toată simțirea și adeverirea inimeĭ a iubi pre Dumnezeŭ. Care este „din tot sufletul, și din toată inima, și din tot cugetul“ (Luc.**10**.27)[24]. Că cela ce să lucrează de la darul luĭ Dumnezeŭ, întru aceasta să duce din lume, măcar de ar fi și în trup.

41. Ascultarea, s-a cunoscut că este bună maĭ întâi, întru toate aducătoarele înlăuntru fapte bune, pentru că maĭ înainte leapădă trufia, și naște nouă smerita înțelepciune. Pentru aceasta să face ușă și intrare celor ce o știu pre dânsa, a dragosteĭ ceĭ spre Hristos. De aceasta lepădându-se Adam, s-au alunecat întru adâncul tartaruluĭ, pre aceasta iubindu-o Domnul, prin cuvântul rânduieliĭ „până la cruce și moarte a ascultat pre Părintele Său“ (Filip.**2**.8)[25], și maĭ vârtos întru nimic fiind maĭ mic de Mărirea Luĭ. Pentru că greșala neascultăriĭ omeneștĭ, prin a Luĭ și ascultare stricându-o, întru fericită și vecinică viață să întoarcă pre ceĭ ce viețuiesc întru ascultare. Deci să cade maĭ întâi a ne nevoi pentru aceasta, ceĭ ce primesc asupra lor lupta împrotiva trufieĭ diavoluluĭ. Că acesta mergând înainte, ne va arăta nouă nerătăcit toate cărările faptelor bune.

42. Înfrânarea, de obște este numită a tuturor faptelor bune. Decĭ să cade „cel ce să nevoește, de toate a să înfrâna“ (1Cor.**9**.25)[26]. Că precum de va lipsi oarecare din mădularele cele prea mici ale omuluĭ, pre tot al omuluĭ, măcar cât de puțin va fi ceea ce lipsește din închipuire, grozav îl face. Așa și acela ce nu bagă în seamă de o faptă bună, toată buna cuviință înfrânăriĭ o strică precum nu știe. Drept aceea să cade nu numaĭ întru trupeștile fapte bune a ne nevoi, ci și întru cele ce pot a curăți pre omul cel dinlăuntru. Că ce fel de folos este celuĭ ce își păzește trupul întru feciorie, dacă sufletul și l-aŭ preacurvit de dracul neascultăriĭ? Saŭ cum să va încununa cela ce de îndrăcirea pânteculuĭ, și de toată pofta trupească să va feri, iar de trufie și de iubirea de slavă, nu să îngrijaște a se apăra? Nicĭ suferă puțină scârbă a cumpeniĭ, ceea ce voește a cumpăni întocmaĭ lumina dreptățiĭ celor ce a lucrat lucrurile dreptățiĭ, întru Duhul smerenieĭ?

43. Decĭ toate poftele cele necuvântătoare, atât să cade a să îngriji a le tăia ceĭ ce să nevoesc, până încât să câștige întru deprindere urâciunea cea împrotiva lor. Iar înfrânarea cea întru mâncări, atât să cade a o păzi, ca să nu vie cineva întru scârba vreunuia dintru acestea. Pentru că acest lucru este și blestemat și drăcesc cu totul. Că nu ca de niște rele ne depărtăm de dânsele, să nu fie. Ci pentru ca rupându-ne pre sine din hranele cele multe și netrebuincioase, părțile cele arzătoare ale trupuluĭ, cu măsură să le muncim. Și de aici ca și prisosința noastră întru purtarea de grijă a săracilor îndestulată să se facă. Care este cunoștință a dragosteĭ ceĭ curate.

44. A mânca și a bea, mulțămind luĭ Dumnezeŭ, din toate cele ce s-au pus înainte, Saŭ să toarnă, nicĭdecum nu să luptă cu canonul cunoștințeĭ. „Pentru că toate sunt bune foarte“ (Fac.**1**.31)[27]. Iar a să depărta de cele dulci și mult cu dulceața, și prea socotitor lucru este, și prea cunoscător. Și nu vom putea defăima cele de aici cu dulceață, de nu vom gusta din dulceața luĭ Dumnezeŭ, întru toată simțirea și adeverirea deplin.

45. În ce chip de mulțimea mâncărilor îngreuindu-se, trupul, fricoasă oarecum și anevoe pornită lucrează pre minte, așa și slăbindu-se de multă înfrânare, mâhnită oarecare și neiubitoare de cuvântare săvârșește partea cea văzătoare a sufletuluĭ. Decĭ să cade ca chipul hraneĭ trupeștĭ, a-l măsura cu starea tărieĭ trupuluĭ. Pentru că când adecă este sănătos, să se muncească cu cuviință, iar când este

---

[24] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 27: "Iar el, răspunzând, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuți".
[25] *Epistola Către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 8: "S-a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte, și încă moarte de cruce".
[26] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 25: "Și oricine se luptă se înfrânează de la toate. Și aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestricăcioasă".
[27] *Facerea*, **1**, 31: "Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea".

neputincios, să se întărească cu măsură. Că nu să cade a slăbi cu trupul cel ce să nevoeşte, ci a fi putincios cât să-i ajungă spre nevoinţă, ca prin ostenelile trupuluĭ, sufletul cu cuviinţă să să curețe.

46. Când mărirea deşartă foarte să aprinde împrotiva noastră, venirea vreunor fraţi, saŭ a oarecărora străini, spre pricina răutăţiĭ sale aflând, bine este atuncea a slobozi peste obicinuita mâncare, măsurată îndeletnicire, pentru că aşa vom trimite pre dracul nelucrător, şi maĭ vârtos plângând ispitirea. Şi legea dragosteĭ cu judecată o vom împlini-o, şi taina înfrânăriĭ nearătată prin plecare o vom păzi-o.

47. Postul are laudă adecă întru sineşi, ci nu către Dumnezeŭ, pentru că este unealtă ca cum spre întreaga înţelepciune, îndreptând pre ceĭ ce vor. Deci nu să cade a cugeta înalt pentru aceasta nevoitori (buneĭ credinţe, ci numaĭ a aştepta întru credinţa luĭ Dumnezeŭ sfârşitul scoposuluĭ nostru. Pentru că nicĭ ştiutoriĭ a oricăruí fel de meşteşugurĭ, nu-şi laudă vreodată săvârşirea făgăduinţeĭ din unealtă. Ci fieştecare dint-înşiĭ aşteaptă vederea lucruluĭ, pentru că dintru acela să arată iscusinţa meşteşuguluĭ.

48. În ce chip pământul cu măsură udându-se, sămânţa cea sămănată într-însul, curată o răsare cu multă adăugire, iar îmbătându-se de multe ploi, spini aduce numaĭ şi pălămidă. Aşa şi pământul inimeĭ, de vom obişnui vin cu măsură, curata răsare fireştile luĭ seminţe, şi cele semănate întru dânsul de la Sfântuluĭ Duh, foarte bine înflorite, le răsare şi mult roditoare. Iar dacă să face cu totul udăcioasă de multa băutură, spini cu adevărat aduce pre toate gândurile luĭ şi pălămidă.

49. Când mintea noastră va înota în valurile multeĭ băuturĭ, nu numaĭ nu priveşte spre idoliĭ ceĭ ce să închipuie în somn de la draci cu împătimire, ci şi întru sine oarecare fete bine împodobite închipuind, meşteşugeşte cu aprindere nălucirile cele de la sine, ca pre nişte ibovnice. Pentru că înferbântându-se uneltele acelea împreunătoare ale organelor prin încălzirea vinuluĭ, toată nevoia este a-şi pune înainte eĭ şi, mintea, umbră îndulcitoare a patimiĭ. Decĭ să cade nouă obişnuindu-ne cu măsura vinuluĭ, a scăpa din stricăciunea cea din cel preste măsură. Pentru că când nu are dulceaţa ceea ce o aprinde pre dânsa spre închipuirea păcatuluĭ, cu totul rămâne nenălucită, şi cel maĭ bun lucru, nepornită spre pofta femeiască.

50. Toate băuturile cele făcute, cele ce şi înainte băuturile numesc meşteriĭ acesteĭ izvodiri, precum să pare, pentru că povăţuiesc în pântece mulţimea mâncărilor, nu se cade a alerga după ele, ceĭ ce voesc a munci părţile cele umflătoare ale trupuluĭ. Pentru că nu numaĭ felurimea lor, stricătoare trupurilor celor ce să nevoesc să facă, ci şi însuşi necuvântătoarea lor amestecare, răneşte foarte ştiinţa cea temătoare de Dumnezeŭ. Că, oarece este ceea ce lipseşte firiĭ vinuluĭ, ca prin amestecarea a felurĭ de îndulciri, tăria luĭ să se femeiască?

51. Domnul nostru şi al Sfinteĭ aceştia nevoinţe Învăţătorul Iisus Hristos cu oţet în vremea patimiĭ s-a adăpat, de la ceĭ ce slujeau poruncilor celor diavoleştĭ, pentru ca să ne lase nouă chip arătat, precum mi se pare mie, al dragosteĭ Sfinteĭ nevoinţe. Că zice „Ceĭ ce să nevoesc împrotiva păcatuluĭ, nu să cade a să deprinde cu băuturĭ Saŭ cu mâncărurĭ ce îndulcesc, ci maĭ vârtos a suferi amărăciunea războiuluĭ cu răbdarea". Încă să se adauge şi Isop în burete, pentru ca desăvârşit să se zugrăvească cu chipul forma curăţenieĭ noastre. Pentru că Isopul, hotărât osebit, e al nevoinţelor. Iar ce este curăţitor, adecă buretele, cu adevărat săvârşireĭ este chip.

52. A merge la baie, nu va putea cineva hotărĭ păcătos, saŭ necuviincios lucru, iar a ne depărta şi de aceasta pentru înfrânare, şi bărbătesc îl grăiesc, şi prea întreg înţelept. Pentru că nicĭ pre trup îl va muieri acea umezeală dulce, nicĭ iarăşĭ întru aducerea aminte de acea neslăvită goliciune a luĭ Adam venim, ca şi de frunzele aceleĭa să purtăm grijă spre a acoperi pre a doua pricină a ruşiniĭ; care maĭ vârtos din perderea vieţiĭ, cu puţin maĭ înainte sărind afară, suntem datori a să împreuna curăţenia trupuluĭ nostru, cu frumuseţea întregeĭ înţelepciuni.

53. A chema doftori în vremea boaleĭ, nicĭ o opreală este. Pentru că voeşte vreodată a să aduna împreună meşteşugul de cercarea omenească, pentru aceasta şi maĭ întâi erau doftoriile. Însă nu să

cade a avea nădejdea tămăduiriĭ în eĭ, ci întru adevăratul mântuitor și Doftorul nostru Iisus Hristos. Și acestea eu o zic, pentru ceĭ ce petrec viață de obște, saŭ în Cetăți, pentru că îndreptează scopul înfrânăriĭ, și nu pot eĭ din nevoințele ce să întâmplă a avea neîncetat lucrarea credințeĭ prin dragoste. Și într-alt chip, ca să nu cadă eĭ în slava deșartă și în ispita diavoluluĭ, dintru care uniĭ din eĭ să făgăduiesc înaintea multora, a nu avea trebuință de doftori. Iar dacă petrece cineva viața cea depărtată în locurĭ maĭ pustiĭ, între doi saŭ treĭ frați de un nărav, singur Domnuluĭ pre sineși, celuĭ ce tămăduiește toată boala și toată neputința noastră, întru credință să se aducă, măcar în orice patimă de va cădea. Pentru că are împreună cu boala, destulă mângâiere dupre Domnul pustia. Pentru aceasta unul ca acesta, nicĭ lucrarea credințeĭ este sărac vreodată; de vreme ce maĭ vârtos nicĭ găsește unde să-și arate fapta bună cea din răbdare; bine meșteșugind pustia ca o perdea. Pentru aceasta și Domnul, l-aŭ sălășluĭt pre el cu ceĭ de un cuget în casă (Psalm **67**.6) [28].

54. Când către nestatornicele cele trupeștĭ ce ni se întâmplă nouă foarte ne scârbim, cade-se a ști, că sufletul nostru încă să robește de pofta trupuluĭ. Pentru aceasta poftind norocirile cele materialnice, nicĭ a să depărta de bunătățile vieții voește, ci și mare neîndeletnicire socotește, a nu putea pentru boală a meșteșugi cele frumoase ale vieții. Iar dacă cu mulțumită va primi întristările cele din boală, nu departe fiind de hotarele nepătimiriĭ să cunoaște. Pentru aceasta și moartea ca cum ar fi pricină a vieții cu adevărat, atuncea cu bucurie o așteaptă.

55. Nu va face a pofti sufletul a să depărta de trup, de nu se va face luĭ așezarea cea către văzduhul acesta nefelurită. Pentru că toate simțirile trupuluĭ, să împrotivesc credințeĭ; de vreme ce acelea adecă, pentru cele de acum să fac. Iar aceea făgăduiește numaĭ petrecerea bunătăților ce vor să fie. Decĭ să cade cel ce să nevoește, a nu-și aduce aminte nicĭdecum, nicĭ pentru oarecare copaci cu bune ramurĭ, saŭ umbrariu, saŭ pentru izvoare frumoase și curgătoare, saŭ pentru livezi de multe felurĭ și înflorite, saŭ pentru case bine împodobite, saŭ și pentru plimbări dimpreună cu rudenie . Și de se va întâmpla, nicĭ de iubirile de cinste. Ci a să obișnui cu cele trebuincioase cu mulțumire. Și cale oarecare străină a socoti viața, de toată dragostea cea trupească pustie. Că întru acest chip numaĭ strâmtorând cugetarea nostru, în urma căiĭ ceĭ vecinice, pre dânsul tot îl vom putea întoarce.

56. Cum că vederea și gustarea și celelalte simțiri strică aducerea aminte a inimeĭ când preste măsură le vom întrebuința, întâi Eva ne mărturisește una ca aceasta. Că până nu căuta asupra la lemnul făgăduințeĭ cu dulceață, își aducea aminte cu nevoință de Dumnezeasca poruncă, care și cu aripile încă ale Dumnezeeștiĭ dragoste ca când se acoperea, de aici necunoscându-și a sa goliciune. Iar dacă a privit lemnul cu dulceață și cu multă poftă s-a atins de dânsul, și de aceea din rodul cel dintr-însul cu lucrătoare oarecare dulceață a gustat, îndată adecă s-a îndulcit către trupeasca împleticire, ca ceea ce s-a împreunat goală cu patima, și pre toată pofta eĭ au dat-o spre îndulcirea celor de acum, amestecându-o pentru dulce părerea roduluĭ, către a sa cădere și a luĭ Adam greșală; dintru care cu anevoe de aici cu mintea omenească, poate a-și aduce aminte de Dumnezeŭ și de poruncile luĭ. Decĭ noĭ în adâncul inimeĭ noastre privind de-a pururea cu pomenirea de Dumnezeŭ negreșită, ca niște orbi și vătămați cu vederile să petrecem întru această viață iubitoare de înșelăciune. Că osebit cu adevărat al Filosofieĭ ceĭ Duhovniceștĭ, este a păzi de-a pururea vederea ochilor neabătută. Că aceasta și mult ispititul Iov ne învață pre noĭ zicând „și de a urmat ochiuluĭ meu inima mea" (Iov **31**.7) [29]. Așa a prea nemărginiteĭ înfrânări este pricina cunoștințeĭ.

57. Cela ce se află de-a pururea întru a sa inimă, călătorește cu adevărat afară de frumusețile vieții. Că umblând cu Duhul pofta trupuluĭ a o ști nu poate. De vreme cel de aici în turnul ce de pază al poruncilor celor de acest fel face umbletele, pre singure faptele ca pre niște portari avându-le, ale

[28] *Psalmii*, **67**, 6: "Dumnezeu este în locul cel sfânt al Lui; Dumnezeu așază pe cei singuratici în casă".
[29] *Cartea lui Iov*, **31**, 7: "Dacă pașii mei s-au abătut de la calea cea dreaptă și inima mea a fost târâtă de ochii mei, iar de mâinile mele s-a lipit vreo murdărie".

Cetățuiĭ curățenieĭ. Pentru care dar și nelucrătoare de aici să fac asupra luĭ atuncea meșteșugurile dracilor, măcar de ar ajunge săgețile pofteĭ, până și la ferestrile fireĭ.

58. Când sufletul nostru nu va maĭ începe a pofti cele frumoase ale pământuluĭ, atuncea maĭ de multe ori intră într-însul pre ascuns un duh trândav, nicĭ slujbeĭ cuvântuluĭ neslobozindu-l pre el a sluji cu dulceață, nicĭ iarășĭ lăsându-i luĭ arătat pofta bunătăților celor ce vor să fie, ci și pre această vremelnică viață prea covârșit netrebnicindu-o, ca pre ceea ce nu are lucru vrednic de faptă bună. Dar și pre însuși cunoștința defăimându-o, saŭ ca pre ceea ce s-a dat și altora mulți maĭ înainte, saŭ ca pre ceea ce nu s-a făgăduit nouă nimic a putea a însemna desăvârșit. Și de această patimă nicĭ caldă nicĭ rece și făcătoare de trândăvie, vom scăpa dacă vom pune gândul nostru întru foarte strâmte treceri către singură pomenirea luĭ Dumnezeŭ privind. Că întru acest chip numaĭ, întru a sa înfierbințală întorcându-se mintea, va putea neîntristată a să depărta de acea trândăvie.

59. Cere de la noĭ mintea cu adevărat când toate trecerile eĭ le vom îngrădi cu pomenirea luĭ Dumnezeŭ, lucru datornic a încredința prea deplin sârguința eĭ. Să cade dar a-i da eĭ pre Doamne Iisuse numaĭ, pentru întreaga neguțătorie gândind. Că zice „Nimenea nu zice Domnul Iisus, fără numaĭ întru Duhul Sfânt" (1Cor.**12**.3) [30]. Și acest graĭ să-l vadă cu strâmtorime întru vistieriile eĭ, ca să nu se abată întru vreo oarecare nălucire. Că câți întru adâncul inimeĭ lor, neîncetat cugetă acest Sfânt și prea slăvit Nume, aceștia și lumina mințiĭ lor pot a vedea vreodinioară. Pentru că cu grijire strâmtorată, ținându-se de gândiri, toată întinăciunea ce este pusă pre suflet, întru îndestulată simțire o arde. Că zice: „Dumnezeŭl nostru, este foc mistuitor" (Evr.**12**.29) [31]. De unde întru dragoste multă de aici a slaveĭ Sale cheamă Domnul pre suflet. Că zăbovind prea slăvitul acela și mult doritul Nume al luĭ Iisus, prin pomenirea mințiĭ întru ferbințeala inimeĭ, naște întru noĭ deprindere cu adevărat a iubi bunătățile Luĭ, nefiind de aici nimic care ne zăticnește. Că acesta este Mărgăritarul cel de mult preț, pre care, vânzându-și toată avuția luĭ cineva poate a-l câștiga, și a avea nepovestită bucurie în aflarea luĭ.

60. Alta este bucuria cea aducătoare înlăuntru, și alta cea făcătoare desăvârșit. Că aceea adecă, nălucireĭ nu este împărtășită, iar aceasta are puterea smeriteĭ cugetări. Iar mijlocirea acestora este întristare iubitoare de Dumnezeŭ, și lucrătoare lacrimă. Pentru că cu adevărat, întru mulțimea înțelepciuneĭ, mulțime de cunoștințe, și „cela ce i se adaugă cunoștința adaugă durere" (Ecl.**1**.18) [32]. Pentru aceasta dar să cade maĭ întâi a pleca sufletul către nevoință, prin bucuria cea aducătoare înlăuntru și de aceea a să vădi și a să cerca de adevărul Sfântuluĭ Duh, și pentru cele ce a făcut rele, saŭ și încă pentru cele ce face înălțări. Că zice „Întru mustrări pentru fărădelegi aĭ pedepsit pre om. Și aĭ supțiat ca un păianjen sufletul luĭ" (Ps.**38**.14-15) [33]. Pentru că Dumnezeasca luĭ mustrare ispitindu-l pre dânsul, ca întru o topitoare, așa să ia lucrarea bucurieĭ cea nenălucită, întru fierbinte pomenire de Dumnezeŭ.

61. Când să turbură sufletul de multă mânie, saŭ de amețeala bețieĭ vinuluĭ să face turbure, saŭ de nesuferită scârbă să supără, nu poate mintea a să face ținătoare pomenireĭ Domnuluĭ, măcar în orice chip de s-ar sili cineva pre sineși. Că întunecată cu totul fiind de greutatea patimiĭ, străin cu adevărat să face de a sa simțire. Pentru care pofta nu are unde să-și tipărească pecetea sa, ca să aducă mintea neuitat chipul cugetăriĭ de Dumnezeŭ, împetrită făcându-se pomenirea gândiriĭ, din

[30] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 3: "De aceea vă fac cunoscut că precum nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! – tot așa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, – decât în Duhul Sfânt".

[31] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 29: "Căci Dumnezeul nostru este și foc mistuitor".

[32] *Ecclesiastul*, **1**, 18: "Că unde este multă înțelepciune este și multă amărăciune, și cel ce își înmulțește știința își sporește suferința".

[33] *Psalmii*, **38**, 14-15: "De tăria mâinii Tale, eu m-am sfârșit. Cu mustrări pentru fărădelege ai pedepsit pe om". "Și ai subțiat ca pânza de păianjen sufletul său; dar în deșert se tulbură tot pământeanul". Am completat trimiterea și cu stihul 15.

cruzimea patimiĭ cea ce s-a făcut. Iar de va fi afară de acestea, măcar puţin de s-ar fura de întristare doritul lucru, îndată şi mintea iarăşĭ meşteşugind a sa sârguinţă, fierbinte să apucă de acel mult dorit şi Mântuitor vânat. Că are atuncea sufletul pre însuşi darul, şi împreună cugetând cu dânsul, şi împreună lucrând pe: Doamne Iisuse Hristoase, precum maĭca învaţă pre copil, a poftori împreună cu dânsa, pre numele TATĂ, până când îl va aduce în deprindere. Măcar de doarme, a chema luminat pre Tatăl, în loc de oricare altă vorbă cu cuviinţă pruncească. Pentru aceasta grăieşte Apostolul „singur Duhul ajută neputinţa noastră. Căcĭ că ce ne vom ruga precum să cuvine, nu ştim. Ci însuşi acesta Duhul, să roagă pentru noĭ cu suspinurĭ negrăite" (Rom.**8**.26) [34]. Ci de vreme ce noĭ suntem prunci către săvârşirea fapteĭ bune aceştia, avem trebuinţă cu adevărat de ajutorul Luĭ; că de nepovestita Luĭ dulceaţă ţinută fiind toată cugetarea noastră, şi îndulcindu-se din toată dragostea, să putem a veni către pomenirea şi dragostea luĭ Dumnezeŭ Părinteluĭ nostru. Pentru care întru dânsul, precum iarăşĭ acest Dumnezeesc Apostol zice" strigăm, când de dânsul ne îndreptăm, a numi pre Dumnezeŭ Părintele neîncetat „Avaa Părinte" (Rom.**8**.15) [35].

62. Mânia maĭ mult decât alte patimi, s-a obişnuit a turbura şi amesteca sufletul. Iar uneori este, când foarte mult îl foloseşte pre el. Căcĭ când împrotiva celor necredincioşi, saŭ în orice chip vreodată neînfrânaţi, o vom meşteşugi pre dânsa, fără de turburare, ca să se mântuiască, saŭ să se ruşineze, adăogirile blândeţiĭ pricinuim luĭ. Că cu adevărat alergăm împreună cu scoposul dreptăţiĭ şi bunătăţiĭ luĭ Dumnezeŭ. Încă şi femeimea luĭ, greu mâniindu-se asupra păcatuluĭ, o întrebuinţăm de multe ori. Şi cum că şi cu acest duh al stricăciuniĭ turburându-se, când vom fi întru multă întristare, deasupra laudeĭ morţiĭ cugetăm, nu să cade a ne îndoi. Care ca să ne înveţe pre noĭ Domnul, de două ori cu Duhul suspinând, împrotiva iaduluĭ, şi turburându-se pre Sine, şi măcar că cu voe neturburată câte voeşte face, aşa sufletul luĭ Lazăr l-aŭ dat trupuluĭ. Decĭ dar mi se pare, cum că s-a dat firiĭ noastre de la Dumnezeŭ cela ce ne-a zidit pre noĭ, mânia cea înţeleaptă, maĭ mult ca o armă a dreptăţiĭ. Drept aceea de s-ar fi folosit Eva cu aceasta împrotiva şarpeluĭ, nu s-ar fi lucrat de acea dulceaţă a patimiĭ. Pentru care mi se pare, că acela ce să foloseşte de mânie cu întreaga înţelepciune, pentru râvna buneĭ credinţe, maĭ cercat cu adevărat se va afla lângă cumpăna răsplătirilor, decât acela ce nu să porneşte nicĭdecum spre mânie, pentru anevoia pornire a minţiĭ. De vreme ce acela să arată având neiscusit pre acela ce ţine hăţurile cugetelor omeneştĭ. Iar celălalt, de-a pururea să poartă nevoitor, fiind pe caiĭ faptelor bune. Şi în mijlocul taberelor drăceştĭ, iscusind totdeauna căruţa cea cu patru caĭ a înfrânăriĭ, întru frica luĭ Dumnezeŭ. Care o aflăm zisă lângă Sfânta scriptură „Carul luĭ Israel, întru înălţarea Dumnezeesculuĭ Ilie" (4 Imp.**2**.12) [36]. De vreme ce maĭ întâi Iudeilor, pentru cele patru fapte bune, în multe chipurĭ să arată că a vorbit Dumnezeŭ, pentru care cu totul de car de foc s-a înălţat acest mare hrănitor al înţelepciuniĭ meşteşuguluĭ, întreg înţeleptul, ale sale fapte bune, ca pre nişte caĭ întru Duhul cela ce l-a răpit pre el, întru supţire suflare de foc.

63. Cela ce s-a împărtăşit Sfinteĭ cunoştinţe, şi a gustat din dulceaţa luĭ Dumnezeŭ, nicĭ a judeca este dator, nicĭ judecată cu totul a porni spre cineva, măcar de i-ar lua cineva şi acestea singure cu care să îmbracă. Pentru că dreptatea stăpânireĭ lumeĭ aceştia, se biruieşte cu adevărat de dreptatea luĭ Dumnezeŭ. Şi maĭ vârtos nimic nu este către dreptatea luĭ Dumnezeŭ, de vreme ce care deosebire este între fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, şi între oameniĭ veacului acestuia, de nu se va arăta dreptatea acestora fiind nesăvârşită pre lângă dreptatea acelora. Pentru că aceea adecă, să zice dreptate

[34] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 26: "De asemenea şi Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite".
[35] *Idem*, **8**, 15: "Pentru că n-aţi primit iarăşi un duh al robiei, spre temere, ci aţi primit Duhul înfierii, prin care strigăm: Avva! Părinte!".
[36] *Cartea a patra a Regilor*, **2**, 12: "Iar Elisei se uita şi striga: «Părinte, părinte, carul lui Israel şi caii lui!» Şi apoi nu l-a mai văzut. Şi apucându-şi hainele le-a sfâşiat în două".

omenească, iar aceasta dreptate Dumnezeească. Deci într-acest chip Domnul Iisus, nici batjocorindu-se, împrotivă a batjocorit, nici pătimind, a înfricoşat (1Pet.2.23) [37], ci şi lipsirea hranei, tăcând a o suferit. Încă şi pentru mântuirea, ca să zis cea mai mare, a rău lucrătorilor, ruga pre Tatăl. Iar oamenii lumii nu vor înceta de a să judeca, de nu cu adăogire uneori, când mai vârtos mai întâi de datorie, iau dobânzile, întrucât a să face dreptatea lor, început de multe ori de mare nedreptate.

64. Nu să cade, zice, am auzit pre oarecare cucernici grăind, a slobozi celor ce să întâmplă a răpi cele ce pentru chivernisirea noastră, saŭ şi pentru odihna săracilor le avem, mai vârtos dacă de la creştini pătimim aceasta. Pentru ca să nu ne facem pricinuitori de păcate celor ce ne fac strâmbătate nouă, prin ceea ce suferim rău. Dar aceasta nimic alta este, fără numai voesc a mântui pre ale mele mai mult decât pre însumi. O! pricină necuvântătoare! Că dacă părăsind de a mă ruga, şi a lua aminte întru a mea inimă, voi începe câte puţin a grăi drepte, către cei ce voesc a mă asupri, şi a merge pre lângă curţile divanurilor, arătat este că cele răsipite le socotesc mai bune decât a mea mântuire, ca să nu zic, şi decât însuşi porunca cea mântuitoare. Că cum vom urma poruncilor Evangheliei, care îmi porunceşte mie, „şi de la cel ce ia ale tale nu cere"? dacă nu cu bucurie vom suferi după Apostolescul cuvânt, răpirea lucrurilor celor ce îmi sunt mie (Evr.10.34) [38]. Când nici judecându-se cineva şi dobândind acelea câte i s-au făcut silă, de păcat nu izbăveşte pre asupritorul. De vreme ce divanurile cele stricăcioase, pre nestricăciosul a lui Dumnezeŭ divan, a-l hotărî nu poate. Că pre toate legile acestea le împlineşte pricinuitorul, lângă care şi pentru pricina lor i se întâmplă a răspunde. Întrucât bine este a suferi sila celor ce vor a ne asupri pre noi, şi a ne ruga pentru dânşii, ca prin pocăinţă, iar nu prin răsplătirea acelor ce au răpit de la noi, să se dezlege de greşeala lăcomiei. Că aceasta voeşte dreptatea lui Dumnezeŭ, ca pre asupritor, slobod de păcat să-l facă prin pocăinţă, dar nu ceea ce s-a asuprit să o câştige vreodinioară.

65. Foarte cuviincios şi prin toate de folos este, cunoscându-se calea bunei credinţe, îndată şi a vinde toate cele ce ne sunt nouă, şi a da săracilor (Luc.18.22) [39] dupre porunca Domnului, şi nu cu pricină a voi de-a pururea a face poruncile, a nu asculta mântuitoarele porunci. Că ne va fi nouă dintru aceasta, mai întâi, adecă în frumoasa negrijire, şi deci de aici sărăcia nepismuită, care preste toată nedreptatea, şi preste toată judecata, deasupra cugetă, pentru că nu mai avem noi încă materia aceea ce aprinde focul asupritorilor. Şi ne va încălzi pre noi atuncea mai mult decât alte fapte bune, smerita cugetare, şi întru ale sale sânuri, ca pre unii ce suntem goi ne va odihni; precum maica pre al său prunc, într-ale sale braţe luându-l, îl încălzeşte, când pentru prunceasca prostime dezbrăcându-se de a sa haină, departe undeva o va lepăda, în goliciune mai vârtos pentru multa nerăutate, decât în frumuseţea hainei veselindu-se. Că zice: „Cel ce păzeşte pre prunci Domnul, smeritu m-am, şi m-au mântuit" (Psalm 114.6) [40].

66. Pre cât avem cu adevărat, pre atâta ne va cere Domnul măsura milosteniei, nu pre cât nu avem (2Cor 8.12) [41]. Deci dacă ceea ce putem a da în mulţi ani, în puţină vreme pentru frica lui Dumnezeŭ bine o voi semăna: pentru oarecare încă nemai având nimic, nu mă voi învinui? Dar va zice cineva: de unde se vor milui de aceea săracii, ce să obişnuiesc a se chivernisi din măsurile noastre? Înveţe-se unii ca aceştia a nu ocărî pre Dumnezeŭ, prin pricina a iubirii sale de bani. Că nu va lipsi

[37] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 2, 23: "Şi Care, ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu ameninţa, ci se lăsa în ştirea Celui ce judecă cu dreptate".

[38] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 10, 34: "Căci aţi avut milă de cei închişi, iar răpirea averilor voastre aţi primit-o cu bucurie, bine ştiind că voi aveţi o mai bună şi statornică avere".

[39] *Sfânta Evaghelie după Luca*, 18, 22: "Auzind, Iisus i-a zis: Încă una îţi lipseşte: Vinde toate câte ai şi le împarte săracilor, şi vei avea comoară în ceruri; şi vino de urmează Mie".

[40] *Psalmii*, 114, 6: "Cel ce păzeşte pe prunci este Domnul; umilit am fost şi m-am izbăvit".

[41] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 12: "Căci dacă este bunăvoinţă, bine primit este darul, după cât are cineva, nu după cât nu are".

Dumnezeŭ chivernisind pre a sa zidire, precum din început. Pentru că nicĭ maĭ înainte de a să ridica acesta, saŭ acela spre milostenie, să lipsea de hrană, saŭ de acoperământurĭ săraciĭ. Decĭ bine este afară de această cunoştință, cu bun gând a lepăda lauda cea necuviincioasă din bogăție, urându-şi poftele sale, care este a-şi urî sufletul său. Ca nu încă bucurându-ne în semănarea banilor, să defăimăm sufletul nostru foarte, ca nicĭ una din bunătăți lucrând. Că până suntem îndestulați de bogățiĭ ne bucurăm foarte mult, dacă este spre pornire a bineluĭ lucrarea, pentru răsipirea acestora, ca cum cu dragoste slujim Dumnezeeştilor porunci. Iar dacă îl vom deşerta toți, întristare nemărginită şi smerenie intră pre ascuns întru noĭ, ca şi cum nu am fi lucrat nimic vrednic de dreptate. Dintru care de aici spre sineşi să întoarce sufletul, în multă smerenie. Că ceea ce nu o poate dobândi în fieştecare zi prin milostenie, aceea prin rugăciunea cea osârdnică şi prin răbdare şi prin smerita cugetare, de aici înainte să şi-o câştige luĭ însuşi. Că zice „Săracul şi mişelul vor lăuda numele tăŭ Doamne" (Ps.**73**.22) [42]. Pentru că nicĭ darul Cuvântăriĭ de Dumnezeŭ, să găteşte cuiva de la Dumnezeŭ, de nu cineva se va găti pre sineşi, întru atât cât a lepăda el toate câte îi sunt luĭ, pentru slava Evanghelieĭ luĭ Hristos. Ca întru sărăcie iubitoare de Dumnezeŭ să bine vestească bogăția măririĭ luĭ Dumnezeŭ. Că cela ce a zis „Gătita-i întru bunătatea ta săraculuĭ Dumnezeŭle" au adăugat preste acestea „Domnul va da cuvânt celor ce bine vestesc cu putere multă" (Psalm **67**.11, 12) [43].

67. Toate adecă darurile Dumnezeŭluĭ nostru bune sunt foarte, şi de toată bunătatea dătătoare. Însă nimic aşa aprinde şi porneşte inima spre dragostea bunătăților Luĭ, ca Cuvântarea de Dumnezeŭ. Că fiind aceasta naştere timpurie a daruluĭ luĭ Dumnezeŭ, cele dintâi cu adevărat şi darurĭ hărăzeşte sufletuluĭ. Că maĭ întâi ne face pre noĭ a defăima bucurându-ne pre toate prieteniile viețiĭ, ca ceĭ ce avem în locul poftelor celor stricăcioase, bogăție nepovestită, cuvintele luĭ Dumnezeŭ. Şi apoi firea noastră cea împrejurul mințiĭ o străluceşte, dintre care şi părtaşă o face pre ea Duhurilor celor slujitoare. Curat dar pre această faptă bună, ceĭ ce ne-am gătit spre aceasta, să o dorim iubiților. Pre cea bine împodobită, pre cea atotvăzătoare, pre cea pricinuitoare de toată negrijirea, pre cea luminată, plină de lumina negrăită şi care hrăneşte mintea cu Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, pre aceia ce a împreunat cu Dumnezeŭ Cuvântul, pentru ca să nu zic multe, pre cuvântătorul suflet, prin Sfântul Proroc spre împărtăşire nedespărțită. Că lângă oameni, O! minune! să alcătuiască cele cu chip Dumnezeesc glasurĭ, Dumnezeeasca aducătoare de miere, luminat cântând măririle luĭ Dumnezeŭ.

68. Mintea noastră maĭ de multe ori cu anevoe să află suferitoare în rugăciune, pentru foarte strâmtorimea şi sfiirea fapteĭ bune ceĭ rugătoare. Iar pentru cuvântarea de Dumnezeŭ, bucurându-se să dă pre sine, pentru lățimea şi slobozenia Dumnezeeştilor vederi. Decĭ ca să nu dăm eĭ slobozenie a voi a grăi multe, saŭ şi preste măsură, să o slobozim pre dânsa a zbura cu bucurie maĭ de multe ori în rugăciune, şi întru cântarea Psalmilor, şi în cetirea Sfinteĭ Scripturĭ să ne îndeletnicim. Netrecând vreodată cu vederea tâlcurile bărbaților celor iubitori de cuvântare, a căror credință prin cuvinte să cunoaşte. Că aceasta făcând, o vom face pre dânsa a nu amesteca, nicĭ ale sale graiurĭ întru cuvintele daruluĭ, nicĭ iarăşĭ o vom slobozi pre dânsa a să trage pre ascuns de mărirea deşartă, deşertându-se prin multa bucurie şi multa cuvântare. Ci şi afară de toată nălucirea o vom păzi pre dânsa în vremea vedereĭ, şi lăcrămoase, pre scurt, toate cugetele eĭ dintru aceasta le vom agonisi. Că odihnindu-se în vremea linişteĭ şi îndulcindu-se de dulceața rugăciuneĭ, maĭ vârtos, nu numaĭ de cele maĭ sus zise pricini afară să face, ci şi maĭ mult şi maĭ mult să înnoeşte, spre a gândi iute şi fără de osteneală de Dumnezeeştile vederi. Dimpreună cu şi a spori înainte spre vederea alegeriĭ întru multă smerenie. Însă să cade a şti că este rugăciune preste toată lățimea maĭ sus, şi aceasta a singurĭ acelora este, care întru toată simțirea şi deplin adeverirea s-a umplut de Dumnezeescul dar.

[42] *Psalmii*, **73**, 22: "Să nu se întoarcă ruşinat cel umilit; săracul şi sărmanul să laude numele Tău".
[43] *Idem*, **67**, 11, 12: "11. Vietățile Tale locuiesc în ea; întru bunătatea Ta, Dumnezeule, purtat-ai grijă de cel sărac; 12. Domnul va da cuvântul celor ce vestesc cu putere multă".

69. Darul dintru întâi, întru simţire multă să obişnuieşte a străluci pre suflet cu a sa lumină. Pentru că mergând înainte nevoinţele, necunoscut maĭ de multe ori lucrează în sufletul cel grăitor de Dumnezeŭ tainele Sale. Pentru ca atuncea adecă, să ne pună pre noĭ bucurându-ne în urma Dumnezeeştilor vederi, ca pre nişte chemaţi dintru necunoştinţă întru cunoştinţă. Iar în mijlocul nevoinţelor, nemăreţi în deşert să păzim cunoştinţa. Să cade dar nouă a ne întrista cu măsură ca nişte părăsiţi, ca maĭ mult să ne smerim şi să ne supunem măririĭ Domnuluĭ, şi a ne bucura în vreme cu prilej, cu bună nădejde înaripându-ne. Că precum multa întristare în deznădăjduire şi întru necredinţă pune sufletul, aşa şi multa bucurie întru trufie îl cheamă pre dânsul; însă către ceĭ ce încă sunt prunci grăiesc. Pentru că e mijlocirea luminăriĭ şi a părăsirei cercarea; iar mijlocirea întristăriĭ şi a bucurieĭ nădejdea. Că zice „Aşteptând am aşteptat pre Domnul, şi a luat aminte spre mine“ (Ps.39.1)[44]. Şi iarăşĭ „Dupre mulţimea durerilor mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu“ (Ps.93.19)[45].

70. În ce chip uşile băilor adesea deschizându-se, fierbinţeala dinlăuntru către cele din afară o împinge, aşa şi sufletul, când voeşte a vorbi multe, dacă şi toate bune le zice, pomenirea sa prin poarta cea glăsuitoare o deşertează. Dintru care de aceea mintea să lipseşte de cugetele cele prea folositoare, şi pre însuşi baterea împreună a gândurilor, cu supărare oarecum celor ce se întâmplă o vorbeşte. De vreme ce de aceea nicĭ pre Sfântul Duh are, întru nenălucită cugetare păzindu-l pre dânsul. Pentru că fuge Bunul de multă vorbă, ca cela ce este străin de toată turburarea şi nălucirea. Decĭ bună este tăcerea cea cu bună vreme, nimic alta fiind, fără numaĭ maĭcă a cugetelor celor prea înţelepte.

71. Cum că întru început, adecă, multe patimi supără pre cuvântătorul de Dumnezeŭ suflet, însuşi cuvântul cunoştinţeĭ ne învaţă pre noĭ. Şi maĭ presus decât toate, mânierea şi urăciunea. Şi aceasta pătimeşte, atât de la draciĭ ce lucrează acestea, cât şi pentru a sa sporire înainte. Că până se aduce împreună sufletul cu cugetarea lumiĭ, măcar ori în ce chip de ar vedea dreptatea călcându-se de oarecare, nemişcat şi neturburat petrece. Că grijind de ale sale pofte, spre dreptatea luĭ Dumnezeŭ nu priveşte. Iar când va începe a fi deasupra patimilor sale, pentru nebăgarea în seamă a celor de acum, şi pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ, nicĭ în somn rabdă a vedea dreptatea lepădată. Ci să veninează împrotiva celor ce fac rele şi să turbură, până când va vedea pre ocărâtoriĭ dreptăţiĭ, cum că îşi dau seama la vrednicia acesteia, cu gând pravoslavnic. Decĭ pentru aceasta pre ceĭ nedrepţi adecă, îi ureşte, iar pre ceĭ drepţi îi prea iubeşte. Că nerăpit cu adevărat să face ochiul sufletuluĭ, când pre a luĭşi perdea, pre trup zic, în multă supţiere prin însuşi înfrânarea o va ţine. Însă mult maĭ bine este decât a urî pre ceĭ nedrepţi, a plânge maĭ vârtos a lor nesimţire. Că deşi sunt aceia vrednicĭ de urâciune, dar socoteala nu voeşte pre sufletul cel iubitor de Dumnezeŭ a să supăra de urâciune. De vreme ce urâciunea fiind de faţă în suflet, nu lucrează cunoştinţa.

72. Cuvântătoarea de Dumnezeŭ minte, de însuşi Cuvântul luĭ Dumnezeŭ îndulcindu-se cu sufletul şi înfocându-se, ajunge întru însuşi măsurile nepătimireĭ întru lăţimi de bună vreme. Că zice „Cuvintele Domnuluĭ cuvinte curate, argint cu foc lămurit, ispitit pământul“ (Ps.11.6)[46]. Iar cunoscătorul din cercarea cea după lucrare adeverindu-se, deasupra patimilor să face. Încă gustă şi cuvântătorul de Dumnezeŭ, dacă se va aşeza pre sineşi maĭ smerit, din cercarea cea cunoscătoare, şi cunoscătorul dacă are partea cea alegătoare a sufletuluĭ negreşită, gustă întru puţin din fapta bună cea văzătoare. Pentru că amândouă darurile nu să întâmplă a veni desăvârşit la fieştecare, ca amândoi minunându-se întru ceea ce fieştecarele prisoseşte decât altul, smerită cugetare dimpreună cu râvna dreptăţiĭ, să prisosească într-însul. Pentru aceasta Apostolul zice

[44] *Psalmii*, **39**, 1: "Ştii tu când nasc caprele sălbatice? Ai băgat de seamă care este vremea cerboaicelor?".
[45] *Idem*, **93**, 19: "Doamne, când s-au înmulţit durerile mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu".
[46] *Idem*, **11**, 6: "Cuvintele Domnului, cuvinte curate, argint lămurit în foc, curăţat de pământ, curăţat de şapte ori".

„Că unuia adecă prin Duhul i se dă cuvântul înţelepciuneĭ, iar altuia cuvântul cunoştinţeĭ întru acelaşi Duh" (1Cor.**12**.8)[47].

73. Când sufletul ar fi întru ieftinătatea fireştilor luĭ roade, maĭ cu mare glas şi cântarea Psalmilor face, şi cu glas maĭ vârtos voeşte a să ruga. Iar când de Sfântul Duh să lucrează cu toată domolirea, şi dulce cântă, şi să roagă în singură inima sa; întru aceea adecă, aşezări, îi urmează bucurie nălucită, iar aceştia Duhovnicească lacrămă, şi după aceasta oarecare bucurie iubitoare de linişte. Pentru că ferbinte petrecând pomenirea, pentru măsura glasuluĭ, găteşte cu adevărat pre inimă, a aduce oarecare cugetări lăcrămoase şi domoale. Dintre care cu adevărat este a vedea seminţele rugăciuniĭ, dimpreună cu lacrămi în pământul inimeĭ pentru nădejdea secerişuluĭ, cu bucurie semănându-se (Ps.**125**.5)[48]. Însă când din multa scârbă ne îngreueam, să cade nouă puţin maĭ cu mare glas a face cântarea Psalmilor, lovind versurile sufletuluĭ cu bucuria nădejdeĭ, până când acel nor prea greu se va risipi de vânturile dulceĭ versuiri.

74. Când întru aşa cunoştinţă se va face sufletul, aduce şi dintr-însa oareşicare ferbinţeală de Dumnezeŭ iubitoare. Că neamestecându-se de grijile vieţiĭ, naşte oarecare îndrăgire a păciĭ, care cu măsură cântă pre Dumnezeŭl păciĭ. Dar adecă de aceasta degrab să deşartă, saŭ de simţiri furându-se pomenirea, saŭ şi firea cheltuind degrab pre al său bine, pentru sărăcie. Dintru care Înţelepţiĭ Elinilor, ceea ce socoteau că au dobândit prin înfrânare, aceea nu o aveau precum să cade, pentru că nu să lucra mintea lor de înţelepciunea cea de-a pururea curgătoare şi cu totul adevărată. Iar ferbinţeala aceea ce se dă inimeĭ de la Sfântuluĭ Duh, maĭ întâi adecă paşnică este toată şi neînfrântă. Şi pre toate părţile sufletuluĭ chemându-le spre dorirea luĭ Dumnezeŭ, ci nicĭ afară din inimă vânturându-se, ci prin sine maĭ vârtos pre tot omul, spre oarecare dragoste nemărginită şi bucurie veselindu-se. Să cade dar cunoscând pre aceea, a ajunge întru aceasta. Pentru că dragostea cea firească, cunoştinţă este a fireĭ ceea ce sănătoşează oarecum, şi este prin înfrânare; iar a ferici mintea spre nepătimire, precum dragostea cea Duhovnicească, niciodată nu poate.

75. Precum văzduhul acesta cel dimprejurul nostru, când adecă suflă crivăţul în zidurĭ, curat rămâne, pentru firea cea supţire oarecum, care este şi făcătoare de senin a vântuluĭ. Iar Austrul suflând, cu totul oarecum să îndeseşte, pentru că firea vântuluĭ acestuia, ce este făcătoare de ceaţă, cu pricina oareşcăruia rudeniĭ dintru ale sale părţi, aduce noriĭ preste tot pământul. Aşa şi sufletul, când adecă de a adevăratuluĭ şi dreptuluĭ şi maĭ vârtos Sfântuluĭ Duh suflare să lucrează, afară de ceaţa cea drăcească cu totul să află. Iar când de Duhul înşelăciuneĭ tare să suflă, de noriĭ păcatuluĭ tot să acopere. Se cade nouă dar de-a pururea a întoarce punerea noastră înainte din toată puterea către cea de viaţă făcătoare şi curăţitoare suflare a Sfântuluĭ Duh, adecă, către Duhul ce l-aŭ văzut viind despre crivăţ întru lumina cunoştinţeĭ Prorocul Ezechil (**1**.4)[49]; ca de-a pururea să rămână înseninată partea cea văzătoare a sufletuluĭ nostru, spre a pricepe noĭ neînşelat vederile cele Dumnezeeştĭ, întru văzduhul luminiĭ, văzând pre ale luminiĭ. Că aceasta este lumina adevărateĭ cunoştinţe.

76. Uniĭ adecă au socotit cum că darul împreună şi păcatul, adecă Duhul adevăruluĭ şi duhul înşelăciuniĭ să ascunde la ceĭ botezaţi, în minte. Pentru care zic eĭ, că Acela adecă maĭ vârtos către cele bune îndeamnă pre minte; iar celălalt, îndatăş către cele împrotivnice. Iar eu din Dumnezeeştile scripturĭ, încă şi din simţirea minţiĭ am luat: Că maĭ întâi adecă de Sfântul Botez, de afară Darul către cele bune îndeamnă pre suflet, iar Satana în însuşi adâncurile este încuibat, încercând a încuia toate trecerile cele drepte ale minţiĭ. Iar din ceasul acela care de a doua oară ne naştem, afară adecă să face

[47] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 8: "Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înţelepciune, iar altuia, după acelaşi Duh, cuvântul cunoştinţei".
[48] *Psalmii*, **125**, 5: "Cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera".
[49] *Iezechiel*, **1**, 4: "Eu priveam şi iată venea dinspre miazănoapte un vânt vijelios, un nor mare şi un val de foc, care răspândea în toate părţile raze strălucitoare; iar în mijlocul focului strălucea ca un metal în văpaie".

dracul, şi dinlăuntru Darul. Că precum de demult înşelăciunea a stăpânit pre suflet, aşa dupre Botez îl stăpâneşte pre dânsul adevărul. Însă lucrează şi dupre aceasta Satana în suflet, precum şi maĭ întâi, şi maĭ rele de multe ori. Dar nu ca şi cum este de faţă, împreună cu Darul. Să nu fie. Ci ajutând oarecum pre minte prin umezeala trupuluĭ, cu dulceaţa necuvântătoarelor dulceţi. Şi cu lăsarea luĭ Dumnezeŭ să face aceasta. Că prin furtună, şi prin foc şi prin ispitire trecând omul, aşa de voeşte să se facă întru câştigarea bineluĭ. Că zice „Trecut-am prin foc şi prin apă, şi ne-aĭ scos pre noĭ întru odihnă" (Ps.**65**.11)[50].

77. Darul, precum am zis, din această clipeală întru care ne botezăm, întru însuşi adâncul minţiĭ să ascunde. Pre însuşi a eĭ simţire ascunzându-o întru a Sa venire. Şi când va începe cineva dintre toată punerea înainte a îndrăgi pre Dumnezeŭ, atuncea cea cu oareşicare cuvinte negrăite prin simţirea minţiĭ împărtăşaşte sufletul oareşicăreĭ părţi din ale sale bunătăţi. Dintru care întru poftă de aici vine, – acela ce voeşte cu totul a ţine cu tărie această aflare –, a lepăda toate bunătăţile cele de aici cu multă bucurie, ca să dobândească cu adevărat ţarina în care a aflat visteria vieţiĭ ascunsă (Mateĭ **13**.44)[51]. Căcĭ când va lepăda cineva toată bogăţia cea lumească, atuncea află locul în care a fost ascuns Darul luĭ Dumnezeŭ. Că după înainte sporire a sufletuluĭ, şi Dumnezeescul dar străluceşte în minte pre aşa bunătate. Însă atuncea sloboade Domnul maĭ mult a să supăra sufletul de draci. Ca şi alegerea aceasta a bineluĭ şi a răuluĭ, cu cuviinţă să-l înveţe, şi maĭ smerit să-l lucreze pre dânsul. Pentru că se face întru dânsul când se lucrează multă ruşine din grozăvia cugetelor drăceştĭ.

78. După chipul luĭ Dumnezeŭ suntem, cu mişcarea cea gândită a sufletuluĭ; pentru că trupul, ca o casă a luĭ este. Decĭ de vreme ce prin călcarea poruncilor de Adam, nu numaĭ însemnările închipuirilor sufletuluĭ s-au întinat, ci şi trupul nostru a căzut sub stricăciune. Pentru aceasta Sfântul luĭ Dumnezeŭ Cuvânt s-a întrupat, apă nouă a mântuireĭ prin Botezul Săŭ, dăruindu-ne ca un Dumnezeŭ şi Mântuitorul nostru spre naştere de a doua oară prin apă, întru lucrarea Sfântuluĭ şi de viaţă Făcătoruluĭ Duh, dintre care îndatăşi cu sufletul şi cu trupul ne curăţim, dacă din dragoste cu totul întreagă să apropie cineva de Dumnezeŭ, Sfântul Duh adecă sălăşluîndu-se întru noĭ, iar păcatul izgonindu-se de Dânsul. Că nu este cu putinţă unul fiind şi singuratec chipul sufletuluĭ, două feţe precum au socotit uniĭ, de faţă a fi într-însul. Pentru că Dumnezeescul dar alcătuindu-l pre dânsul prin Sfântul Botez în oarecare dragoste nemărginită, cu însemnările cele dupre chip, spre arvună a asemănăriĭ, cum poate a se încăpea faţa vicleanuluĭ, maĭ vârtos nefiind nicĭ o împărtăşire luminiĭ cu întunericul? (2Cor.**6**.14)[52]. Decĭ credem ceĭ ce mergem pre calea Sfintelor nevoinţe, cum că şarpele cel cu multe închipuiri, să scoate afară din cămările minţiĭ, prin baia nestricăciuniĭ (Tit.**3**.5)[53]. Şi să nu ne minunăm, pentru care pricină după botez, iar rele împreună cu bune cugetăm? Că baia Sfinţenieĭ, întinarea noastră cea din păcat adecă o curăţă depre noĭ, iar îndoirea voiĭ noastre nu o schimbă acum. Nicĭ iarăşĭ pre draci nu-i opreşte de a da războı cu noĭ, Saŭ de a pune asupra noastră graiurĭ de a înşelăciuneĭ. Pentru că cele ce nu le-am păzit fireşte fiind, dupre ce am luat arvunele dreptăţiĭ în puterea luĭ Dumnzeu, să le păzim.

79. Satana, precum am zis, prin Sfântul Botez adecă să goneşte afară din suflet; dar i se dă voe pentru pricinile cele maĭ sus zise, a lucra întru dânsul prin trup. Pentru că adecă darul luĭ Dumnezeŭ, întru însuşi adâncurile sufletuluĭ adecă în minte se sălăşluĭeşte. Că zice „Toată mărirea feteĭ Împăratuluĭ dinlăuntru" (Ps.**44**.15)[54] nearătându-se dracilor. Pentru care dintru însuşi adâncul

[50] *Psalmii*, **65**, 11: "Ridicat-ai oameni pe capetele noastre, trecut-am prin foc şi prin apă şi ne-ai scos la odihnă".
[51] *Sfânta Evaghelie după Matei*, **13**, 44: "Asemenea este împărăţia cerurilor cu o comoară ascunsă în ţarină, pe care, găsind-o un om, a ascuns-o, şi de bucuria ei se duce şi vinde tot ce are şi cumpără ţarina aceea".
[52] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 14: "Nu vă înjugaţi la jug străin cu cei necredincioşi, căci ce însoţire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtăşire are lumina cu întunericul?".
[53] *Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 5: "El ne-a mântuit, nu din faptele cele întru dreptate, săvârşite de noi, ci după a Lui îndurare, prin baia naşterii celei de a doua şi prin înnoirea Duhului Sfânt".
[54] *Psalmii*, **44**, 15: "Toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu ţesături de aur şi prea înfrumuseţată".

inimeĭ noastre, simțim izvorând Dumnezeasca dorire, când fierbinte ne aducem aminte de Dumnezeŭ. Iar duhurile cele viclene, de aici în simțirile trupuluĭ sar, şi să cuibăresc lucrând prin bună văpsala trupuluĭ, la sufletele cele ce încă să aflã întru pruncie. Aşadar mintea adecă, de-a pururea după cum zice Apostolul, să îndeletniceşte cu legile Duhuluĭ, iar simțirile trupuluĭ voesc a să aduce dimpreună cu alunecarea dulceților (Rom.7.25) [55]. Drept aceea Darul adecă, prin simțirea mințiĭ veseleşte trupul, în bucurie negrăită la ceĭ ce sporesc înainte cu cunoştință. Iar draciĭ prin simțirile trupuluĭ, când maĭ vârtos ne vor afla pre noĭ alergând cu defăimare pre calea buneĭ credințe, robesc pre suflet cu sâlnicie, spre cele ce nu voeşte îndemnându-l pre dânsul ucigaşiĭ.

80. Ceĭ ce zic, cum că sunt de față amândouă fețele dimpreună, şi a daruluĭ şi a păcatuluĭ, înlăuntru în inima credincioşilor, dintru ceea ce a zis Evaghelistul „şi Lumina întru întuneric luminează, şi întunericul pre dânsa nu o a cuprins" (Ioan 1.5) [56] a să alcătui voesc întru a lor părere zicând, că nicĭdecum nu să întinează Dumnezeeasca strălucire de petrecerea dimpreună cu a vicleanuluĭ, de s-ar apropia.în orice chip zice, lumina aceea Dumnezească de suflet, cu întunecarea draculuĭ. De însuşi Evanghelicescul graĭ, afară de Sfânta scriptură cugetând, să mustră. Că de vreme ce Cuvântul luĭ Dumnezeŭ lumina cea adevărată, a învrednicit prin trupul Său, a arăta zidireĭ cu nemăsurată sârguință, aprinzând la noĭ lumina cunoştințeĭ Luĭ. „Iar cugetarea lumeĭ, sfatul luĭ Dumnezeŭ nu l-a cuprins, de vreme ce cugetarea trupuluĭ vrăjmăşie este la Dumnezeŭ" (Rom.8.7) [57]; pentru aceasta cu acest fel de graiu, a grăit: „de Dumnezeŭ Cuvântătorul". Deci după ce a zis puține, Dumnezeescul aduce. „Era *lumina cea adevărată, care luminează pre tot omul ce vine în lume*" – în loc de îl povățuia şi îl face viu – „În lume era, şi lumea printr-însul s-a făcut, şi lumea pre Dânsul nu l-a cunoscut, întru ale Sale a venit, şi aĭ Săi, pre Dânsul nu l-aŭ primit. Iar câți l-aŭ luat pre Dânsul le-a dat lor stăpânire, Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ să se facă, celor ce cred în Numele Luĭ" (Ioan 1.9-12) [58]. Încă zice şi prea Înțeleptul Pavel, tâlcuind cuvintele acestea, adecă „nu l-a cuprins" nu ca şi cum acum l-am luat, saŭ acum l-am săvârşit „ci gonesc, doar îl voi şi cuprinde, pentru care m-am şi cuprins de Iisus Hristos." (Filip.3.12) [59]. Drept aceea nu zice Evanghelistul, cum că Satana nu a cuprins Lumina cea adevărată; – că dintru început străin a fost de aceasta, de vreme ce nicĭ întru dânsul nu luminează –; ci pre ceĭ ce auzea, cum că rămân întru oameni puterile şi minunile Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi nu a vrut a se apropia de lumina cunoaşteriĭ Luĭ, pentru întunecata lor inimă, prin cuvânt dupre vrednicie îi necinsteşte.

81. Decĭ cum că două neamurĭ sunt ale duhurilor celor viclene, cuvântul cunoştințeĭ ne învață pre noĭ. Pentru că unele adecă dintr-însele, sunt oareşicum maĭ supțiri, iar altele maĭ materialnice. Decĭ cele maĭ supțiri, dau război cu sufletul, iar celelalte, să obişnuiesc a robi pre trup prin oarecare mângâieri groase. Pentru care, împrotivire au de-a pururea către sine draciĭ, ceĭ ce să luptă cu sufletul, şi ceĭ ce să luptă cu trupul, măcar deşi au întocmaĭ punere înainte spre a vătăma pre oameni. Decĭ când darul nu lucrează în om, în adâncul inimeĭ ca nişte şerpi, cu adevărat, să încuibează duhurile cele rele, nelăsând nicĭdecum a privi sufletul spre pofta bineluĭ. Iar când să ascunde darul în minte, ca nişte nori întunecați oarecare, de aceea prin părțile inimeĭ aleargă întru patimile păcatuluĭ,

[55] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 25: "Mulțumesc lui Iisus Hristos, Domnul nostru! Deci, dar, eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului".
[56] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 5: "Şi lumina luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o".
[57] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 7: "Fiindcă dorința cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate".
[58] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 1, 9-12:
"9. Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume;
10. În lume era şi lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut;
11. Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit;
12. Şi celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu".
[59] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: "Nu (zic) că am dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârşit; dar o urmăresc ca doar o voi prinde, întrucât şi eu am fost prins de Hristos Iisus".

și întru înălțări în sus de multe felurĭ închipuindu-se; pentru ca înălțând pomenirea mințiĭ, să o smulgă pre dânsa dimpreună petrecerea cu darul. Deci când de draciĭ ceĭ ce supără sufletul, ne înferbântăm, spre patimile cele sufletești, și maĭ vârtos spre trufie, care este maĭca tuturor relelor. Cugetând de răsipirea trupuluĭ nostru, să rușinăm maĭ vârtos umflarea iubireĭ de slavă. Însă asemenea să cade a face, și când draciĭ ceĭ ce să luptă cu trupul, se vor găti a înfierbânta inima noastră spre pofte urâte. Că numaĭ singură această aducere aminte, toate războaiele viclenelor duhurĭ, poate a le surpa în pomenirea luĭ Dumnezeŭ. Dar dintru această aducere aminte, iarășĭ defăimare nemărginită a firiĭ omeneștĭ, pre ascuns pun întru draciĭ ceĭ sufleteștĭ, adecă, cum că de nicĭ un cuvânt este vrednică aceasta prin trup (că vor eĭ a face când cineva voește a-i munci pre eĭ); cu acest fel de aducere aminte să gândim, de aceea de cinstea și mărirea Împărățireĭ ceĭ cereștĭ. Nicĭ amărăciunea și înfricoșarea nefățarniceĭ judecățĭ trecându-o cu vederea. Ca cu aceea adecă, întristarea noastră să o mângâiem, iar cu aceasta, lesnirea inimeĭ noastre să o amărâm.

82. Domnul în Evanghelie ne învață pre noĭ, „căcĭ când întorcându-se Satana, va afla casa lui măturată și deșartă, adecă pre inima cea neroditoare, atuncea împreună cu sineși ia alte șapte duhurĭ intră într-însa, și se încuibează, maĭ rele decât cele dintâi făcând cele de apoi ale omuluĭ" (Luca **11**.25)[60]. Pentru aceea se cade a înțelege, că în câtă vreme Sfântul Duh este întru noĭ nu poate Satana intrând a rămâne în adâncul sufletuluĭ. Dar și Dumnezeescul Pavel arătat ne învață pre noĭ înțelegerea lucruluĭ acestuia. Că din cunoștința cea nevoitoare, văzând închipuirea pricineĭ, așa grăiește „Mă îndulcesc împreună cu Legea luĭ Dumnezeŭ, dupre omul cel dinlăuntru, dar văd altă lege în mădularele mele, și robindu-mă pre mine cu legea păcatuluĭ, care este în mădularele mele" (Rom.**7**.23)[61]. Iar pentru ceĭ desăvârșiți zice „Decĭ nicĭ o osândă este acum celor întru Hristos Iisus pentru că legea Duhuluĭ viețiĭ, m-a slobozit pre mine de legea păcatuluĭ de moarte" (Rom.**8**.1,2)[62]. Încă zice și în alt loc, ca iarășĭ să ne învețe pre noĭ, că din trup dă războĭ Satana cu sufletul ce are împărtășirea Sfântuluĭ Duh „Decĭ stați având încins mijlocul vostru într-adevăr, și fiind îmbrăcați cu platoșa credințeĭ. Și încălțându-vă picioarele în gătirea Evanghelieĭ păciĭ. Preste toate luând pavăza credințeĭ, în care veți putea stinge toate săgețile vicleanuluĭ cele aprinse, și coiful mântuiriĭ primiți, și sabia Duhuluĭ, care este Cuvântul luĭ Dumnezeŭ" (Efes.**6**.14–17)[63]. Însă alta este robia, și alta este lupta. De vreme ce aceea adecă este însemnătoare a aduceriĭ ceĭ silnice. Iar aceasta este arătătoare a oarecăreĭ nevoințe întocmaĭ puternică. Pentru care desăvârșit, și cu săgeți înfocate zice Apostolul, că vine diavolul asupra sufletelor celor purtătoare de Duh. Că cela ce nu este biruitor cu mâinile, al împrotivă luptătoruluĭ său, cu săgeți să meșteșugește asupra luĭ, ca pre cel ce din delung să luptă cu dânsul, să-l poată pătrunde cu rana săgeților. Așa și Satana, de vreme ce nu poate pentru venirea daruluĭ a să încuiba precum maĭ înainte în mintea celor ce să nevoesc, de aceea prin umezeală, zboară asupra și se încuibează în trup, ca prin bună văpsala luĭ să înșele pre suflet. Pentru aceasta să cade a-l topi pre dânsul cu măsură; ca nu prin umezeala luĭ, să alunece mintea în umezeala dulcețilr. Că de însuși Apostolescul graĭ să cade a ne încredința, cum că adecă mintea celor ce se nevoesc, să lucreaze de Dumnezeasca lumină. Pentru care

[60] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 25: "Și venind o află măturată și împodobită".
[61] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 23: "Dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minții mele și făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele".
[62] *Idem*, **8**, 1-2:
"1. Drept aceea nici o osândă nu este acum asupra celor ce sunt în Hristos Iisus;
2. Căci legea duhului vieții în Hristos Iisus m-a liberat de legea păcatului și a morții".
[63] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 14-17:
"14. Stați deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății;
15. Și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii;
16. În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului;
17. Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu".

și drepțiĭ, legi slujaște și să îndulcește dimpreună. Iar trupul primește la sineși duhurile cele viclene ca pre ale sale, pentru lesnirea luĭ. Pentru aceasta iasă afară uneori, pentru a sluji viclenieĭ lor. Drept aceea maĭ vârtos să arată a nu fi oarecare locaș de obște mintea, și a luĭ Dumnezeŭ și a diavoluluĭ. De vreme ce cum adecă cu mintea mea slujesc legeĭ luĭ Dumnezeŭ și cu trupul meu legeĭ păcatuluĭ. Dacă nu mintea mea întru toată slobozenia ar fi stătut întru războiul dracilor, cu dulceață robită fiind de bunătatea daruluĭ. Iar trupul meu ar fi primit la sineși mirosul necuviincioaselor dulceți ca al său. Pentru că să slobozește precum am zis, duhurile cele viclene ale înșelăciuneĭ, a se încuiba întru dânsul la ceĭ ce să nevoesc. Că zice „știu că nu lăcuiește întru mine, adecă în trupul meu, bunătatea. Drept aceea la ceĭ ce stau împrotiva păcatuluĭ, în oarecare nevoință de mijloc, că nu din sineși zice Apostolul aceasta. Cu mintea adecă dau război diavoliĭ, iar trupul să apucă pre lângă alunecarea dulceților, al trândăvieĭ și cu mângâieri groase. Că se slobod odată după judecată dreaptă a petrece împrejurul patimilor trupuluĭ, și la ceĭ ce cu multă osteneală să nevoesc împrotiva păcatuluĭ, pentru că este de-a pururea sub cercare însuși stăpânuluĭ, cugetul omenesc. Iar dacă cineva încă trăind pentru osteneală a ales a muri, tot de aici să face casă a Sfântuluĭ Duh. Că maĭ înainte de a muri omul acesta a înviat. Ceea ce era însuși Fericituluĭ Pavel și câți desăvârșit s-a nevoit și să nevoesc împrotiva păcatuluĭ.

83. Aduce adecă inima și din sineși gândurĭ bune și rele, însă nu din sineși rodind gândurile cele rele. Ci ca cum întru deprindere având pomenirea răuluĭ, pentru cea deodată înșelare. Iar pre cele maĭ multe și rele le zămislește amărăciunea dracilor: Însă pre toate le simțim ca și cum ar ieși din inima noastră. Și pentru aceasta uniĭ au socotit a fi în minte împreună cu darul și păcatul. Pentru care zic, cum că și Domnul a zis: „Iar cele ce ies din gură din inimă ies. Și acelea spurcă pre om. Că din inimă ies gândurile celelalte: uciderile, curvelile, prea curvielile și c.l.l." (Mat.**15**.18–20) [64]. Dar nu știu că mintea noastră având lucrare a oarecăreĭa simțiri prea supțiri, prin gândurĭ care să supun într-însa de la duhurile cele viclene îl osebește eĭ și, ca pre lucrarea cea prin trup, lesnirea trupuluĭ maĭ vârtos adunând pre suflet spre aceasta, prin împreună alcătuirea precum nu știm. De vreme ce fără de măsură, de-a pururea iubește trupul a să momi de înșelăciune. Și pentru aceasta din inimă și gândurile cele semănate de la draci să arată ieșind, și le facem ale noastre cu adevărat, când voim de ne îndulcim cu dânsele. Pre care lucru mustrându-l Domnul, precum însuși Dumnezeescul Cuvântător arată, cel maĭ sus zis cuvânt a grăit. Că cela ce să îndulcește întru gândurile cele supuse într-însul din viclenia Sataneĭ, și pomenirea lor o scrie întru a sa inimă, nu e nearătat că de aici aduce rod dintru al său gând.

84. Grăiește Domnul în Evanghelie, că „nu se poate a să scoate cel tare din casa luĭ, de nu cel maĭ tare decât dânsul, legându-l pre el și prădându-l, îl va scoate" (Mat.**12**.29) [65]. Deci cum poate acela ce se scoate afară cu atâta rușine, iarăși a intra și dimpreună cu adevăratul Stăpân a petrece? Cela ce se odihnește în a sa casă precum și voește într-însa. Că nicĭ vreun Împărat pre cel ce îi stă luĭ împrotivă, adecă pre tiranul împrotivnicul luĭ surpându-l, vreodată a fi el dimpreună cu dânsul în curțile cele Împărătești, nu-și va aduce aminte, ci maĭ vârtos îl va și junghia, Saŭ legându-l spre îndelungată pedeapsă și moarte vrednică de îndurare, nu îl va da oștilor sale spre muncire?

85. Dacă cineva, pentru căcĭ gândim noĭ dimpreună și bune și rele, socotește cum că locuiește împreună în minte Sfântul Duh și draciĭ, învețe-să că aceasta se face, pentru că încă nu am gustat noĭ saŭ și nu am văzut că bun este Domnul (Ps.**33**.8) [66]. Că maĭ întâi adecă precum și maĭ sus am zis,

[64] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **15**, 18-20: "18. Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă și acelea spurcă pe om;
19. Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule;
20. Acestea sunt care spurcă pe om, dar a mânca cu mâini nespălate nu spurcă pe om".

[65] *Idem*, **12**, 29 și nu **12**, 19 cum apare în mss.: "Cum poate cineva să intre în casa celui tare și să-i jefuiască lucrurile, dacă nu va lega întâi pe cel tare și pe urmă să-i prade casa".

[66] *Psalmii*, **33**, 8: "Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduiește în El". În mss. era făcută trimiterea la *Ps.* **33**, 9.

ascunde darul venirea şi la ceĭ ce să botează, aşteptând punerea înainte a sufletuluĭ. Şi dacă cu totul se va întoarce omul către Domnul, atuncea prin oarecare simţire negrăită, străluceşte în inimă venirea Sa. Şi iarăşĭ aşteptând pornirea sufletuluĭ, lăsând încă săgeţile cele drăceştĭ ajunge până la simţirea luĭ cea adâncă, ca maĭ cu fierbinte sârguinţă să caute pre Domnul. Deci dacă de aicea va începe omul să păşască înainte cu păzirea poruncilor, şi neîncetat va chema pre Domnul Iisus, atuncea şi pre cele maĭ din afară simţiri ale inimeĭ să împartă focul Sfântuluĭ Duh, arzând de tot cu prea deplin adeverire neghinele pământuluĭ omenesc. Dintru care drăceştile zvârliturĭ, departe oriunde ajung locul acela, încet de aceea îmboldind partea cea pătimaşă a sufletuluĭ. Iar când toată fapta bună, ca pre un odor de mult preţ le va avea omul, nevoinţa şi maĭ vârtos neagoniseala ce-a desăvârşit, atuncea toată firea luĭ o străluceşte, cu oarecare simţire maĭ adâncă, în dragoste multă a luĭ Dumnezeŭ de aceea încălzindu-l pre el. Pentru care maĭ din afară de simţirea trupuluĭ să sting săgeţile cele drăceştĭ. Că suflarea cea supţire a Sfântuluĭ Duh, către vânturĭ paşnice pornind inima, săgeţile dracilor cele de foc purtătoare, încă în văzduh aducându-se le stinge. Însă şi pre cel ce a ajuns în această măsură, îl lasă câteodată în răutatea dracilor Dumnezeŭ, neluminată lăsând mintea lor atunci, ca de sine-şi stăpânirea noastră întrutot să nu fie legată cu legătura daruluĭ. Nu numaĭ ca să biruiască păcatul de nevoinţă, ci şi pentru că este dator omul încă a spori înainte întru Duhovnicesca cercare. Pentru că atuncea săvârşirea cea părută a celuĭ ce să pedepseşte, nesăvârşită este către bogăţia luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce ne pedepseşte pre noĭ şi întru dragostea iubireĭ de cinste este, măcar pre toată scara ce s-a arătat luĭ Iacov, de ar putea cineva a să sui cu sporirea înainte a ostenelelor.

86. Domnul însuşi zice „Că am văzut pre Satana ca un fulger căzând din Cer" (Luca **10**.18)[67], pentru ca nicĭ să privească urâtul la petrecerile Îngerilor. Decĭ cum cela ce nicĭ s-a învrednicit, nicĭ măcar împărtăşireĭ slugelor celor bune, de obşte lăcaş poate a avea dimpreună cu Dumnezeŭ pre mintea omenească? Dar vom zice că după lăsare să face aceasta, nimic maĭ mult nu vor avea. Pentru că părăsirea cea pedepsitoare, nicĭdecum nu lipseşte sufletul de Dumnezeasca lumină, ci numaĭ ascunde, precum de multe ori am zis, maĭ de multe ori darul în minte venirea sa, pentru ca să împingă înainte oarecum pre suflet întru amărăciunea dracilor. Pentru căci cu toată frica şi cu toată smerenia, caută el ajutorul luĭ Dumnezeŭ, cunoscând câte puţin răutatea vrăjmaşuluĭ său. În ce chip dacă şi maĭca văzând pre al său prunc fără de orânduială purtându-se întru legile aplecăriĭ, câte puţin l-ar fi împins afară din braţele sale, ca spăimântându-se de oarecare oameni cu chipul urât ce stau împrejurul luĭ, saŭ de orice fel de heară, cu multă frică şi cu lacrămi să se întoarcă înapoi la sânurile cele de maĭcă. Iar părăsirea ce să face după întoarcere despre dânsul, ca pre un legat dă dracilor pre sufletul cel ce nu voeşte a avea pre Dumnezeŭ. Dar noĭ nu suntem fiĭ aĭ trageriĭ înapoi, să nu fie, ci credem că suntem prunci săvârşiţi aĭ daruluĭ luĭ Dumnezeŭ, cu mici părăsiri şi cu dese mângâieri aplecându-ne de Dânsul. Ca prin bunătate Luĭ, să ajungem a veni întru bărbat desăvârşit, întru măsura plinireĭ vârsteĭ luĭ Hristos" (Efeseni **4**.13)[68].

87. Părăsirea cea pedepsitoare, aduce sufletuluĭ adecă întristare multă, şi smerenie, încă şi deznădăjduire măsurată. Pentru ca partea luĭ cea iubitoare de slavă şi nespăimântată, cu cuviinţă să vie întru smerenie. Dar îndată-şi aduce inimeĭ frica luĭ Dumnezeŭ, şi lacrămă de mărturisire, şi multă poftă a prea frumoaseĭ tăceri. Iar părăsirea ce să face despre întoarcerea luĭ Dumnezeŭ despre om, deznădăjduire împreună şi de necredinţă, şi de trufie, şi de mânie lasă pre suflet a să umplea. Să cade dar nouă, ştiind cercarea amândorora părăsirelor, după chipul fieştecăruia a ne apropia de Dumnezeŭ. Pentru că acolo adecă, mulţumită prin mărturisire suntem datori a-i aduce Luĭ, ca cela ce munceşte neînfrânarea socotinţeĭ noastre, prin încetarea mângâierilor, ca să ne înveţe pre noĭ ca un Tată bun,

[67] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 18: "Şi le-a zis: Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer".
[68] *Epistola către Efeseni*, **4**, 13: "Până vom ajunge toţi la unitatea credinţei şi a cunoaşterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos".

deosebirea faptelor bune și a răutăților. Iar aceea suntem datori a-i aduce Luĭ mărturisirea păcatelor neîncetată, și lacrămă nelipsită, și depărtare maĭ multă. Pentru ca așa să putem cu adăogirea ostenelelor a pleca vreodată pre Dumnezeŭ, a privi în inimele noastre precum maĭ înainte. Însă să cade a ști, cum că când să face războiul sufletuluĭ și Sataniĭ cu înființată împreună lovire la părăsirea cea pedepsitoare zic, se trage înapoi adecă darul pre sine, precum și cu puțin maĭ înainte am zis, dar necunoscut împreună lucrează cu sufletul spre ajutor, ca să arate vrăjmașuluĭ cum că a singur sufletuluĭ e biruința.

88. Precum când cineva în vreme de iarnă stând în vreun loc oriunde sub senin, și privind către răsăriturĭ tot la începutul zileĭ, părțile adecă ale luĭ cele de dinainte, toate s-au încălzit de soare, iar cele de dinapoi, toate sunt neîmpărtășite căldureĭ, pentru căcĭ nu este soarele preste capul luĭ. Așa și ceĭ ce sunt întru începutul lucrăriĭ ceĭ Duhovniceștĭ, să încălzesc adecă vreodinioară la inimă de Sfântul. Dar din parte, pentru care și Duhovniceștĭ cugetări începe mintea lor atuncea a rodi, dar arătate părți ale eĭ rămân încă cugetând după trup, pentru că încă nu sunt strălucite toate părțile inimeĭ întru simțire adâncă de lumina Sfântuluĭ Dar. Care uniĭ, nepricepându-o, au socotit întru sine a fi în mintea celor ce să nevoesc doi ipostasurĭ, oarecum împrotivă așezate. Decĭ așa, întru aceiași clipeală *, și bune și rele să întâmplă a gândi sufletul, în ce chip omul pildeĭ întru acelaşi moment, simte și frig și să încălzește. Că de când mintea noastră întru îndoirea cunoștințeĭ s-a alunecat, nevoe are de atuncea, măcar deși nu voește, întru aceeași clipeală a aduce gândurĭ, și bune și rele, dar maĭ vârtos la ceĭ ce vin întru supțirătatea alegeriĭ. Că cu cât să nevoește de-a pururea a gândi binele, îndată-și aduce aminte și de rău. De vreme ce pomenirea omuluĭ de la neascultarea luĭ Adam, s-au despicat întru oarecare gândire îndoită. Decĭ dacă vom începe, cu râvnă fierbinte, a face poruncile luĭ Dumnezeŭ, toate organele noastre cele simțitoare, de aici întru oarecare simțire adâncă luminându-le darul, pre ale noastre adecă aduceri aminte oarecum de tot le arde, și îndulcind inima noastră întru oarecare pace de prieteșug nebiruită, ne gătește pre noĭ a cugeta oarecare Duhovniceștĭ, iar nu trupeștĭ. Și aceasta foarte des să întâmplă celor ce să apropie de săvârșire, care neîncetat au în inimă pomenirea luĭ Iisus.

89. Două bunătăți ne pricinuiește nouă Sfântul Dar prin Sfântul Botez al nașteriĭ a doua, dintre care una nemărginită covârșind decât este pre noĭ în apa aceasta, și toate însemnările sufletuluĭ, adecă cea dupre chip le luminează, spălând toată întinăciunea păcatelor noastre. Iar pre una așteaptă ca dimpreună cu noĭ să o lucreze, care este cea dupre asemănare. Decĭ când va începe mintea întru multă smerenie a gusta din bunătatea Sfântuluĭ Duh, atuncea suntem datori a ști că începe darul a zugrăvi deasupra întru cea după chip, pre cea după asemănare. Pentru că în ce chip zugrăviĭ adecă, cu o văpsală maĭ întâi scriu închipuirea omuluĭ, și cu văpsală pre văpsală câte puțin înflorindu-o, așa păzesc desăvârșit chipul celuĭ ce după asemănare să scrie, până și la peri. Așa și Sfântuluĭ Dar al luĭ Dumnezeŭ, maĭ întâi adecă prin Sfântul Botez, întâi ceea ce era când s-a făcut omul alcătuit pre cea după chip. Iar când ne va vedea pre noĭ că din toată punerea înainte poftim frumusețea asemănăriĭ, și cum că stăm goi și nemișcați în prăvălia aceștia, atuncea cu faptele bune pre fapta bună înflorindu-o, și din slavă în slavă aducând în sus chipul sufletuluĭ, înfrumusețază chipul asemănăriĭ luĭ. Drept aceea dar simțirea ne arată pre noĭ cum că ne înfrumusețăm cu cea după asemănare. Iar săvârșirea asemănăriĭ dintru luminare o vom cunoaște. Pentru că toate faptele bune adecă prin simțire le dobândește mintea, după măsura și alcătuirea nepovestiteĭ sporiri înainte. Iar Duhovniceasca dragoste nu poate cineva a o dobândi, de nu întru toată adeverirea se va lumina de la Sfântuluĭ Duh. Că dacă nu va câștiga mintea desăvârșit pre cea după asemănare prin Dumnezeasca lumină, toate adecă pre scurt celelalte fapte bune poate a le avea, iar de dragostea cea desăvârșită, încă rămâne neîmpărtășit. Dar când se va asemăna cu fapta bună a luĭ Dumnezeŭ, pre cât începe a se asemăna omul luĭ Dumnezeŭ, atuncea și asemănarea Dumnezeeștiĭ dragoste o aduce. Că precum

* *clipă.*

la ceĭ ce zugrăvesc după asemănare, văpsala cea maĭ înflorită decât toate celelalte văpsele adăogându-se, pre icoană până şi la zâmbire păzeşte desăvârşit asemănarea celuĭ ce după asemănare să zugrăveşte. Aşa la ceĭ ce să zugrăvesc de Dumnezeescul dar întru Dumnezeasca asemănare, luminarea dragosteĭ adăogându-se, arată cum că este cea după chip, cu desăvârşită împlinire întru bună podoabă cea după asemănare. Pentru că nicĭ nepătimirea altă faptă bună poate a o pricinui desăvârşit în suflet, fără numaĭ dragostea singură, „pentru că plinirea legeĭ, dragostea este" (Rom.**13**.10) [69]. Decĭ dar de iznoavă se înnoeşte din zi în zi omul nostru cel dinlăuntru întru gustarea dragosteĭ, şi să împlineşte întru săvârşirea aceştia.

90. Decĭ face adecă Sfântul Duh pre suflet a gusta întru început puţin din săvârşire, întru simţirea şi adeverirea daruluĭ Luĭ Dumnezeŭ, de vom îndrăgi cu ferbinţeală fapta bună a luĭ Dumnezeŭ. Ca să poată mintea a şti întru cunoştinţă cu de-amăruntul plata cea desăvârşită a ostenelelor celor de Dumnezeŭ iubite. Şi decĭ ascunde întru multă vreme multa bogăţie a acestui dar de viaţă făcător. Că măcar pre toate celelalte bunătăţi de lucrează nimic cu totul să nu ne socotim pre înşine cum că suntem vrednicĭ a face, căcĭ încă nu avem întru deprindere Sfânta Dragoste. Deşi aşa atunci dracul urâciuneĭ, maĭ mult supără sufletul celor ce să nevoesc, întrucât şi pre însuşi aceia ce îi iubesc pre eĭ a-i cleveti spre urâciune. Şi pre scurt până la sărutare a aduce lucrarea cea făcătoare de stricăciune a urâciuneĭ. Dintre care maĭ multă durere pătimeşte sufletul, purtând adecă pomenirea Dumnezeeştiĭ dragoste, dar neputând a o dobândi pre dânsa întru simţire, pentru lipsirea ostenelelor celor maĭ desăvârşite. Decĭ trebuinţă este a o lucra pre dânsa maĭ întâi de silă, ca întru simţirea şi deplin adeverirea să ajungem întru gustarea eĭ. Pentru că săvârşirea acesteia, nimenea fiind în trupul acesta poate a o dobândi, afară de Sfinţiĭ ceĭ ce au venit până la Mucenie şi la cea desăvârşit împrotivă mărturisire. De vreme ce cel ce a dobândit aceasta, să schimbă cu totul, şi nicĭ de hrană are trebuinţă. Că celuĭ ce să hrăneşte din Dumnezeasca dragoste, ce fel îi va fi pofta bunătăţilor celor din lume? Pentru aceasta Prea înţeleptul Pavel, Marele vas al cunoştinţeĭ, hrana ce va să fie a drepţilor celor dintâi bine vestindu-ne nouă, dintru a luĭ adeverire aşa zice „Nu este Împărăţia luĭ Dumnezeŭ mâncare şi băutură, ci dreptate şi pace, şi bucurie întru Sfântul Duh" (Rom.**14**.17) [70]. Cele ce sunt roada dragosteĭ ceĭ desăvârşite. Drept aceea dar a gusta adecă dintr-însa aicea, adesea pot ceĭ ce sporesc înainte întru săvârşire. Iar desăvârşit a o dobândi pre dânsa, nimenea nu poate, fără numaĭ când desăvârşit „ceva înghiţi cel muritor de viaţă" (2Cor.**5**.4) [71].

91. Povestitu-mi-au mie oare cineva dintre ceĭ ce iubesc pre Dumnezeŭ, (cu oarecare minte nesăţioasă). Că, mie celuĭ ce am poftit cunoscut a cunoaşte dragostea luĭ Dumnezeŭ, mi-au dăruit aceasta Bunul întru simţire multă şi adeverire. Şi atâta zice, am simţit acest fel de lucrare, întrucât să veselea atuncea sufletul, cu nepovestită bucurie, şi dragoste, a ieşi din trup, şi a merge către Domnul. Şi a nu cunoaşte rânduiala acesteĭ vieţi vremelnice. Şi cel ce s-a făcut întru cercarea dragosteĭ acesteia, măcar de miĭ de ori de s-ar ocărî de cineva, saŭ s-ar păgubi (că se întâmplă unuia ca acestuia a avea ceva de acest fel ce voeşte a să lucra) nu să mânie împrotiva luĭ. Ci rămâne ca şi cum ar fi lipit de sufletul celuĭ ce l-a ocărât pre el, saŭ l-a păgubit. Ci numaĭ împrotiva acelora singurĭ să aprind, care saŭ împrotiva săracilor să pornesc, saŭ împrotiva luĭ Dumnezeŭ, precum zice Scriptura „grăiesc nedreptate" (Ps.**73**.6) [72], Saŭ într-alt chip vieţuiesc rău. Pentru că acela ce de aici maĭ mult decât pre sine, maĭ mult iubeşte pre Dumnezeŭ, şi maĭ vârtos nu să iubeşte pre sine, ci pre singur Dumnezeŭ; nu

[69] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 10: "Iubirea nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea legii".
[70] *Idem*, **14**, 17: "Căci împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură, ci dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt".
[71] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 4: Că noi, cei ce suntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiaţi, de vreme ce dorim să nu scoatem haina noastră, ci să ne îmbrăcăm cu cealaltă pe deasupra, ca ceea ce este muritor să fie înghiţit de viaţă".
[72] *Psalmii*, **73**, 6: "Sfărâmat-au intrarea cea de deasupra".

maĭ izbândeşte pre aşa cinste, ci numaĭ dreptatea celuĭ ce l-a cinstit pre dânsul, întru cinste vecinică voeşte a să cinsti. Şi aceasta nu încă ca dintru o voe oarecare puţină o are, ci ca şi cum de aici întru deprindere are acest fel de aşezământ, pentru multa cercare a dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ. Şi lângă aceasta se cade a şti, că acela ce se lucrează de Dumnezeŭ în acest fel de dragoste, deasupra şi a credinţeĭ să face în vremea acestui fel de lucrare. Că acela ce ţine de aici întru simţirea inimeĭ prin multă dragoste, pre acela ce să cinsteşte de dânsul prin credinţă: Care nouă arătat ne însemnează Sfântul Apostol Pavel zicând: „Iar acum rămân acestea treĭ: credinţa, nădejdea şi dragostea, iar maĭ mare dintru acestea dragostea este (1Cor.**13**.13) [73]. Că acela ce întru bogăţia dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ este, precum am zis, maĭ mult de atuncea decât a sa credinţă, tot fiind întru dorire.

92. Mijlocirea lucrăriĭ a Sfinteĭ cunoştinţe, nu puţin ne face pre noĭ a ne scârbi, când din voe o zădărâre oarecare ocărând pre cineva, vrăjmaş nouă îl vom face. Pentru care niciĭ odinioară nu slăbeşte îmboldind ştiinţa noastră, până când prin mult răspuns întru cea dintâi dragoste vom aduce pre cel scârbit. Iar cea prea desăvârşit stare a eĭ, şi când cu nedreptate vreuniĭ dintre oameniĭ vieţiĭ acesteia să va mânia asupra noastră, ne face pre noĭ a ne deprinde şi a purta grijă de dânsul, pentru că de acolo ne-am făcut oarecare sminteală celor ce grăiesc din veacul acesta, dintre care şi nelucrătoare să face mintea noastră atuncea întru vedere. Pentru că cuvântul cunoştinţeĭ tot fiind dragoste, nu sloboade gândirea a să lăţi către zămislirea vederilor celor Dumnezeeştĭ, dacă nu maĭ întâi vom câştiga întru dragoste şi pre cel ce în deşert să mânie asupra noastră. Iar dacă acela nu voeşte a face aceasta, saŭ iarăşĭ stă departe de petrecerile noastre, ne sileşte pre noĭ de aici, ca prin oarecare închipuire nepovestită a sufletuluĭ, adăugând chipul feţeĭ aceluĭa întru a noastră dragoste, aşa întru adâncul inimeĭ a împlini legea dragosteĭ. Că zice: să cade celor ce voesc a avea cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ, şi feţele celor ce să mânie fără de vreme, cu gândire neastâmpărată a le vedea înlăuntru în cugetele lor. Şi aceasta făcându-se, nu numaĭ întru cuvântarea de Dumnezeŭ mintea noastră fără de greşală se va porni, ci şi întru dragostea luĭ Dumnezeŭ, cu multă îndrăzneală se va sui, ca dintru a doua treaptă spre cea dintâi, fără de zăticnire sârguindu-se.

93. Calea faptelor bune celor ce adecă încep a îndrăgi buna credinţă, colţuroasă foarte şi cu totul posomorâtă să arată. Nu pentru că aceea este întru acest fel, ci pentru că firea omenească din pântece petrece împreună cu lăţimea dulceţilor. Iar celor ce pot a petrece mijlocul acesteia, dulce cu totul şi slobodă se arată. Că obiceiuluĭ celuĭ bun supunându-se cel rău, prin lucrarea bineluĭ, piere împreună cu pomenirea dulceţilor celor necuvântătoare. Dintre care de aceea cu dulceaţă sporeşte sufletul, pre toate cărările faptelor bune. Pentru aceasta Domnul aducându-ne pre noĭ adecă înlăuntru pre calea mântuiriĭ, zice „Strâmtă şi cu scârbe este calea ce duce întru Împărăţie, şi puţini călătoresc pre ea" (Mat.7.14) [74]. Iar către ceĭ ce vor cu multă punere a să apropia de casa Sfintelor Luĭ porunci zice „Că jugul Meu este bun, şi sarcina Mea uşoară" (Mat.**11**.30) [75]. Să cade dar întru începutul nevoinţeĭ, cu o voire oarecare silnică a lucra Sfintele porunci ale luĭ Dumnezeŭ. Ca văzând Bunul Domnul cugetarea nostru şi osteneala, să ne trimită nouă vreo voire gata a sluji foarte cu dulceaţă Sfintele Luĭ voi. Că de la Domnul atuncea se găteşte voia (Pil.**8**.35) [76] întrucât cu multă oarecare bucurie neîncetat a lucra noĭ binele. Că atuncea vom simţi cu adevărat că Dumnezeŭ este cel ce lucrează întru noĭ, şi voia şi lucrarea pentru buna voire (Filip **2**.13) [77].

[73] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 13: "Şi acum rămân acestea trei: credinţa, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea".

[74] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 14: "Şi strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă şi puţini sunt care o află".

[75] *Idem*, **11**, 30: "Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară".

[76] *Pildele lui Solomon*, **8**, 35: "Cel ce mă află, a aflat viaţa şi dobândeşte har de la Domnul".

[77] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 13: "Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi şi ca să voiţi şi ca să săvârşiţi, după a Lui bunăvoinţă".

94. În ce chip ceara neînfierbântându-se, saŭ şi nemuindu-se prea mult, nu poate a primi pecetea ce să pune pre dânsa, într-acest chip nicĭ omul dacă nu se va ispiti prin osteneli şi slăbiciuni, nu poate a începe pecetea dragosteĭ luĭ Dumnezeŭ. Pentru aceasta adecă Domnul grăieşte Dumnezeesculuĭ Pavel „Îţi ajunge ţie darul Meu, că puterea Mea întru slăbiciuni să săvârşeşte" (2Cor.**12**.9) [78]. Iar Apostolul aşa să laudă zicând: „Decĭ prea cu dulceaţă mă voi lăuda maĭ vârtos întru slăbiciunile mele, pentru ca să se sălăşluĭască întru mine puterea luĭ Hristos" (Asem.). Dar şi întru Paremiĭ s-a scris „Că pre care îl iubeşte Domnul îl pedepseşte, şi bate pre tot fiul pre care primeşte" (Pil.**3**.12) [79]. Şi Apostolul adecă slăbiciuni zice, sculările asupra ale vrăjmaşilor crucii, cele ce adeseori să întâmplă luĭ, şi tuturor Sfinţilor de atunci, ca să nu să înalţe, precum el grăieşte „pentru covârşirea descoperirilor" (2Cor.**12**.7) [80], ci maĭ vârtos să rămâe prin smerenie întru chipul săvârşireĭ, prin desele defăimări păzind cu cuvioşie Dumnezeescul dar. Iar noĭ acum neputinţe zicem: pre gândurile cele viclene şi neîntocmirile cele trupeştĭ. Pentru că de vreme ce atuncea să da la chinuiri purtătoare de moarte, ori la alte felurĭ de necazurĭ trupurile Sfinţilor celor ce să nevoia împrotiva păcatuluĭ, deasupra era preste patimile cele ce spre stricare a intrat prin păcat în firea noastră. Iar acum de vreme ce să înmulţeşte pentru Domnul pacea Bisericilor, să cade adecă trupul nevoitoruluĭ a să ispiti cu dese neîntocmiri, iar sufletul cu gânduri. Şi maĭ vârtos la aceea la care cunoştinţa întru toată simţirea şi adeverirea, lucrează cu putere. Ca şi de toată mărirea deşartă şi de înălţare afară să fie, şi să poate a încăpea precum am zis, în inimă prin multă smerenie, pecetea frumuseţiĭ ceĭ Dumnezeeştĭ, după Sfântul ce zice: „Însemnatu-s-au preste noĭ lumina feţeĭ Tale Doamne" (Ps.**4**.6) [81]. Să cade dar mulţumind a îngădui sfatuluĭ Domnuluĭ. Că atuncea îndesirea boalelor şi lupta către cugetele cele drăceştĭ, ni se va socoti nouă întru cuvânt de a doua mucenie. Că cela ce zicea atuncea Sfinţilor Mucenicĭ prin boeriĭ ceĭ fără de lege, adecă, leapădă-te de Hristos şi pofteşte slavele cele lumeştĭ, şi acum stă deasupra robilor luĭ Dumnezeŭ, neîncetat grăind acestea prin sineşi. Cela ce făcea durerea atuncea trupurilor Drepţilor, şi ocăra pre ceĭ maĭ de jos, au pre ceĭ cinstiţi, pre ceĭ ce erau învăţători aĭ cinsteĭ, prin ceea ce slujea acelor cugete diavoleştĭ, acela şi acum aduce asupra nevoitorilor buneĭ credinţe, patimile cele de multe feluri, ale multora ocări şi defăimări, când maĭ vârtos ajută săracilor celor osteniţi pentru slava luĭ Dumnezeŭ. Pentru aceasta să cade nouă cu întemeiere şi răbdare a lucra înaintea luĭ Dumnezeŭ, mucenia ştiinţeĭ noastre. Că zice „Aşteptând am aşteptat pre Domnul şi a luat aminte spre mine" (Ps.**39**.1) [82].

95. Cu anevoe câştigat este lucrul smeriteĭ cugetări. Că cu cât este maĭ mare, cu atât să isprăveşte cu multe nevoinţe. Şi vine la ceĭ împărtăşiţi Sfinteĭ cunoştinţe în două chipuri: Că când adecă nevoitorul buneĭ credinţe este întru înjumătăţirea Duhovniceştiĭ sporiri, saŭ pentru neputinţa trupuluĭ, saŭ pentru ceĭ ce în deşert vrăjmăşuiesc pre ceĭ ce să grijesc de dreptate, saŭ pentru gândurĭ viclene maĭ smerit oarecum are cugetarea. Iar când în simţire multă şi adeverire, se va lumina mintea de Sfânt dar, atuncea ca şi cum firească are sufletul smerita cugetare. Că îngrăşându-se şi adăpându-se de Dumnezeasca bunătate, nu maĭ poate a să înălţa întru grosimea iubireĭ de slavă, măcar neîncetat de ar lucra poruncile luĭ Dumnezeŭ, ci maĭ vârtos să socoteşte pre sine maĭ smerit decât toate, pentru împărtăşirea Dumnezeeştiĭ bunătăţi. Şi adecă acea smerită cugetare, maĭ de

[78] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 9: "Şi mi-a zis: Îţi este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârşeşte din slăbiciune. deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos".

[79] *Pildele lui Solomon*, **3**, 12: "Căci Domnul ceartă pe cel pe care-l iubeşte şi ca un părinte pedepseşte pe feciorul care îi este drag".

[80] *A doua Epistolă către Corinteni*, **12**, 7: "Şi pentru ca să nu mă trufesc cu măreţia descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al satanei, să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc".

[81] *Psalmii*, **4**, 6: "Mulţi zic: «Cine ne va arăta nouă cele bune?» Dar s-a însemnat peste noi lumina feţei Tale, Doamne!".

[82] *Idem*, **39**, 1: "Aşteptând am aşteptat pe Domnul şi S-a plecat spre mine".

multe ori întristare şi mâhniciune, iar aceasta, are bucurie împreună cu cucernicie prea înţeleaptă. Pentru care aceea adecă vine, precum am zis, la ceĭ ce sunt întru înjumătăţirea nevoinţelor. Iar aceasta, se trimite la ceĭ ce să apropie de săvârşire. Pentru aceasta aceea adecă, să ocărăşte de multe ori de bunele norociri cele lumeştĭ. Iar aceasta, măcar toate împărăţiile lumiĭ de i le-ar aduce cineva, nicĭ să înspăimântează, nicĭ cu totul simţeşte de săgeţile cele cumplite ale păcatuluĭ. Că toată Duhovnicesca frumuseţe, cu totul nu bagă în samă de măririle cele lumeştĭ. Să cade dar a ne nevoi în tot chipul, ca trecând prin aceea, a veni spre aceasta. Că de nu, printr-aceea prin aducerea asupră a patimilor celor pedepsitoare, va muia (Domnul) maĭ înainte de sineşi stăpânirea noastră cu ispitire, (pentru că nu ne sileşte), nu ne va dărui nouă preţuirea aceştia.

96. Ceĭ ce sunt prieteni aĭ dulceţilor vieţiĭ acesteia de acum, din gândurĭ vin întru greşale. Că aducându-se de socotinţă nealegătoare, toate gândurile lor cele pătimaşe, în scurt poftesc a le aduce în cuvinte necuvioase, şi în lucrurĭ fără de lege. Iar ceĭ ce să apucă desăvârşit a îndrepta viaţa pustnicească, din greşeli vin în gândurĭ maĭ viclene, saŭ în oarecare cuvinte rele vătămătoare. Că dacă îi va vedea draciĭ pre uniĭ ca aceştia, saŭ cu dulceaţă suferind a batjocori, saŭ deşartă oarecare şi fără de vreme vorbind, saŭ râzând precum nu să cade, saŭ poftind mărirea cea deşartă şi înzădarnică, saŭ mâniindu-se fără de măsură, atuncea toţĭ împreună să înarmează împrotiva lor. Pentru că iubirea de mărire luându-o maĭ vârtos întru pricină a răutăţilor, prin aceea, ca prin o fereastră oarecare întunecată, sărind înlăuntru, răpesc sufletele. Să cade dar celor ce voesc a petrece dimpreună cu mulţimea faptelor bune, nicĭ mărime a pofti, nicĭ cu mulţi a vorbi, nicĭ cu ieşiri dese a să obişnui, nicĭ a batjocori pre vreuniĭ, măcar ceĭ ce să batjocoresc de ar fi vrednicĭ de batjocură, şi nicĭ multe a grăi, măcar de ar putea a grăi toate bune. Pentru că multa vorbă fără de măsură împrăştiind mintea, nu numaĭ întru Duhovnicesca lucrare nelucrătoare o face pre dânsa, ci şi draculuĭ trândăvieĭ o dă pre dânsa, care fără de măsură slăbănogindu-o, o dă de aici înainte draculuĭ întristăriĭ şi al mânieĭ. Să cade dar de-a pururea a să îndeletnicĭ mintea întru paza Dumnezeeştilor porunci, şi întru adâncă pomenire a măririĭ Domnuluĭ. Că zice „Cela ce păzeşte poruncile, nu va cunoaşte cuvânt viclean" (Eclis.8.5)[83], adecă, în gândurĭ rele Saŭ cuvinte nu se va abate.

97. Când cu durere oarecare călduroasă priimeşte inima săgeturile dracilor, întrucât cel ce să luptă socoteşte cum că suferă săgeţile acestea, atuncea sufletul dimpreună cu durerea urăşte patima, ca cela ce este întru începutul curăţenieĭ. Că dacă nu va pătimi durere foarte mare pentru neruşinarea păcatuluĭ, nu va putea îndestulat a să bucura pentru bunătatea dreptăţiĭ. Decĭ cela ce voeşte a-şi curăţi inima sa, cu neîncetată pomenire a Domnuluĭ Iisus înfierbânteaz-o pre dânsa, aceasta numaĭ avându-o cugetare şi Duhovnicesc lucru neîncetat. Pentru că nu uneori să cade a să ruga, şi alteori nu, ceĭ ce voesc a lepăda putrejunea lor, ci de-a pururea a să îndeletnicĭ cu rugăciunea întru paza minţiĭ, măcar afară undeva de s-ar sălăşluĭ de casele cele de rugăciune. Că în ce chip acela ce voeşte a curăţi aurul, dacă întru puţin va lăsa focul a înceta din topitoare, învârtoşare i-ar face întru materia aceea ce să curăţă; întru acest chip şi cela ce uneori îşi aduce aminte de Dumnezeŭ, iar alteori nu, ceea ce i să pare că a dobândit prin rugăciune, aceasta o pierde prin încetare. Dar osebit este a bărbatuluĭ celuĭ iubitor de faptă bună aceea, adecă, de-a pururea a mistui pre cel pământesc al inimeĭ cu pomenirea luĭ Dumnezeŭ, că aşa după puţin cheltuindu-se cel rău de focul pomenireĭ bineluĭ, desăvârşit să se întoarcă sufletul la starea luĭ (cea maĭ dinainte) maĭ cu multă strălucire a slaveĭ.

98. Nepătimirea este, nu a nu ne lupta de la draci. De vreme ce suntem datori adecă precum zice Apostolul a ieşi din lume, (1Cor.5.10)[84], ci luptându-ne de dânşiĭ a rămâne neluptaţi. Pentru că şi

[83] *Ecclesiastul*, **8**, 5: "Celui ce ascultă porunca nu i se va întâmpla nimic rău, că inima unui om înţelept va cunoaşte timpul şi judecata".

[84] *Epistola Întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 10: "Dar nu am spus, desigur, despre desfrânaţii acestei lumi, sau despre lacomi, sau despre răpitori, sau despre închinătorii la idoli, căci altfel ar trebui să ieşiţi afară din lume".

ostaşiĭ ceĭ îmbrăcaţi cu fier, se săgetează adecă de la împrotivă luptătoriĭ, şi sunetul săgeţilor aud, încă şi pre însuşi săgeţile cele trimise le văd luminat toate cele spre dânşiĭ, dar nu să rănesc pentru tăria hainelor celor ostăşeştĭ. Dar aceea adecă cu fier îngrădindu-se, când dau războiul au nebiruirea. Iar noĭ cu întrarmarea Sfinteĭ Lumini întrarmându-ne, şi cu coiful mântuireĭ, toate taberele cele întunecate ale dracilor le vom tăia. Pentru că nu numaĭ a nu-i lucra încă rele curăţenie aduce, ci prin nevoinţa bunătăţilor, desăvârşit a lepăda relele.

99. Când toate patimile în scurt vor birui omul luĭ Dumnezeŭ, doi draci rămân în urmă luptându-se cu el. Dintre care unul adecă, supără sufletul din multa iubire de Dumnezeŭ, întru râvnă fără de vreme aducându-l pre dânsul, întrucât a nu voi altcineva a plăcea luĭ Dumnezeŭ întocmaĭ cu dânsul. Iar altul, supără trupul spre pofta împreunăriĭ cu lucrare poftindu-l pre dânsul. Şi aceasta să întâmplă trupuluĭ întâi adecă, că această dulceaţă este osebită a firiĭ, ca ceea ce este pentru naşterea de fiĭ, şi pentru aceasta lesne biruită este. Încă de aici şi pentru lăsarea luĭ Dumnezeŭ. Căcĭ când va vedea Domnul pre vreuniĭ din nevoitori mult întinerind cu mulţimea faptelor bune, îl lasă pre dânsul uneori de a se întina de acest fel de drac scârnav, ca decât toţĭ oameniĭ vieţiĭ maĭ netrebnic să se socotească pre sine. Decĭ supărarea patimiĭ acesteia saŭ urmează îndreptărilor, saŭ şi le apucă pre acestea înainte vreodinioară. Pentru că, saŭ cu apucarea înainte, saŭ cu aducerea pre urmă a patimiĭ să facă a i se părea sufletuluĭ netrebnice, măcar orice fel va fi îndreptările luĭ. Ci cu acelea adecă, întru multă smerită cugetare şi dragoste ne vom lupta, iar cu acestea întru înfrânare, şi nemâniere, şi întru gândire adecă de moarte neîncetat, de aici lucrarea Sfântuluĭ Duh înţeleg, să ne facem întru Domnul şi deasupra patimilor acestora.

100. Câţi sunt părtaşi aĭ Sfinteĭ Cunoştinţe, şi de înălţările cele fără de voe cu adevărat voim să dăm răspuns. Că zice „Însemnat-aĭ, fără de voe şi ceva de am călcat, şi cu dreptate“ (Iov **14**.16) [85]. Că dacă nu va înceta cineva a pomeni pre Dumnezeŭ, şi nu se va lenevi de Sfintele Luĭ Porunci, nu va cădea în greşale de voe şi fără de voe. Se cade dar îndată şi pentru cele fără de voe greşale, a aduce Stăpânuluĭ mărturisire întinsă, adecă, afară de lucrarea canonuluĭ celuĭ osebit. Că nu este fiind om, a nu greşi omeneşte, până când deplin se va adeveri ştiinţa noastră întru lacrămă a dragosteĭ pentru lăsarea acestora. Că zice „De vom mărturisi păcatele noastre, credincios este şi drept ca să lase nouă păcatele noastre şi să ne cureţe pre noĭ de toată nedreptatea“ (1Ioan **1**.9) [86]. Şi să cade a lua aminte nelipsit de simţirea mărturisireĭ, nu cumva ştiinţa noastră este mincinoasă, de-o potrivă socotind cum că din destul s-a mărturisit luĭ Dumnezeŭ. Că mult maĭ bună este judecata luĭ Dumnezeŭ decât ştiinţa noastră, măcar cineva îşi ştie luĭ şi nimic rău, deplin întru toată adeverirea, precum prea Înţeleptul Pavel ne învaţă grăind: „dar nicĭ pre însumi mă încerc, că nimica nu ştiu întru însumi, ci nu întru aceasta m-am îndreptat. Iar cel ce mă încearcă pre mine, Domnul este“ (1Cor.**4**.4) [87]. Că de nu şi pentru aceasta cu cuviinţă ne vom mărturisi, temere oarecare nearătată în vremea ieşiriĭ vom afla întru înşine. Dar se cade nouă celor ce iubim pre Domnul, a ne ruga ca să ne aflăm atuncea fără de toată frica. Că acela ce atuncea se va afla în frică, slobod nu va putea trece pre boeriĭ tartaruluĭ. Pentru că au acea împreună ajutători aĭ lor pre temerea sufletuluĭ. Iar sufletul ce să veseleşte cu dragostea luĭ Dumnezeŭ, în ceasul despărţiriĭ deasupra tuturor taberelor celor întunecoase, împreună cu Îngeriĭ păciĭ să aduce. Pentru că s-au înaripat cu dragostea cea Duhovnicească, ca cela ce aduce nelipsit plinirea legiĭ prin dragoste. Pentru care şi întru venirea Domnuluĭ, ceĭ ce ies din viaţă cu

[85] *Cartea lui Iov*, **14**, 16: "Pe când astăzi Tu numeri paşii mei; atunci Tu nu vei mai lua seama la păcatul meu". Trimiterile la Cartea lui Iov se decalează cu o cifră mai puţin, la stihuri.

[86] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **1**, 9: "Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept, ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească pe noi de toată nedreptatea".

[87] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 4: "Căci nu mă ştiu vinovat cu nimic, dar nu întru aceasta m-am îndreptat. Cel care mă judecă pe mine este Domnul".

acest fel de îndrăzneală, împreună cu toțĭ Sfințiĭ să vor răpi. Iar ceĭ ce măcar cât de puțin se tem în vremea morțiĭ, întru mulțimea celorlalți oameni sunt supt judecată. Pentru că după ce se vor ispiti prin focul judecățiĭ să dobândească moștenirile, cele ce sunt cu cuviință dupre faptele lor, de la Bunul nostru Dumnezeŭ și Împărat Iisus Hristos. Că acesta este Dumnezeŭ al dreptățiĭ, a acestuia este preste noĭ ceĭ ce-l iubim pre Dânsul.

Bunătatea Împărățieĭ Luĭ,
În veac și întru toțĭ nesfârșițiĭ veci,
AMIN.

Tâlcuire a Sfântuluĭ Macsim, la capul 100 a Sfântuluĭ Diadoh, care zice: prin foc ispitindu-ne la judecată...

Ceĭ ce au dobândit desăvârșit dragostea către Dumnezeŭ, și au înălțat aripele sufletuluĭ prin fapte bune, dupre Aspotolul „în nori se vor răpi" (1Tes.4.17) [88] și la judecată nu vor veni. Iar ceĭ ce nu au dobândit cu totul desăvârșirea, ci și păcate și lucrurĭ bune au făcut, aceștia vin la tribuńalul judecățiĭ, și acolo prin cercetarea faptelor bune și a celor rele, ca și cum arzându-se, dacă cumpăna faptelor bune se va îngreuna, se vor curăți de munci. (Dumnezeuluĭ nostru slavă. Sfârșit.)

[88] *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 17: "După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea vom fi cu Domnul".

Scurtă cuvântare despre Sfântul Ioan Carpaftiul

CEL DINTRU Sfinți Părintele nostru Ioan Carpaftiul, cine a fost el, și în care vreme a înflorit, și unde curgerea pustniciei a săvârșit și c.l.l. toate acestea pentru dânsul sunt nearătate. Aceasta numai mărturisește Fotie (cap 261 pag. 266), „El mult urmează (adecă Diadoh) lui Ioan Carpaftiul, care și a sa scriere au dat-o ostenelei lui, scrisă cuvânt mângâietor Călugărilor celor ce îi scriseseră care erau din India; care întru această sută de capete, graiul său îl sfârșaște, întru care mult pre cei ce le citesc, părintește îi îndeamnă, bine a suferi în scârbe, și răbdare a avea întru ispitele ce ne vin".

Carpaftiu este o insulă între Rodos și Crit.

Scrieri:

Ale Prea Cuviosului Părintelui nostru Ioan Carpaftiul, către Călugării cei din India, care îi și scriseseră Lui, Mângâietoare (cuvinte) capete: 100.

Înainte cuvântare

CELOR depre pământ Împăraţi, primăvăratece flori aducându-le, oarecare din cerşetori, nu numaĭ lepădaţi nu au fost de multe ori, ci încă şi oarecare darurĭ osebite primea. Decĭ şi eu dupre dorinţa voastră, de o sutime de ori unde împrumutându-mă de cuvinte bune, şi aducându-o vouă, care aveţi petrecerea la Cerurĭ O! de m-aş face primit, şi O! de aş primi Darul rugăciuneĭ de la voi.

Începutul capetelor

1. PRE CÂT ÎMPĂRATUL tuturor cel veşnic, este neavând nicĭ început nicĭ sfârşit al Împărăţieĭ Sale, pre atâta şi celor ce pentru Dânsul şi pentru faptele cele bune a voit a să osteni, li s-au întâmplat sârguinţa maĭ dobânditoare. Pentru că cinstele adecă ale vieţiĭ aceste̕a de acum, deşi foarte sunt luminoase, cu adevărat împreună cu viaţa aceasta de acum să risipesc. Iar cele de la Dumnezeŭ împărţite celor vrednicĭ, ca acelea ce împreună cu nestricăciunea se dau, întru tot desăvârşit petrec.

2. Fericitul David, cântare de la toată făptura alcătuind luĭ Dumnezeŭ, au adus aminte adecă şi de Îngeri, şi de toate Puterile cele nevăzute, şi s-au pogorât până şi la pământ. Întrucât nicĭ de heare, nicĭ de dobitoace, nicĭ de pasări, nicĭ de târâtoare a să depărta, de vreme ce socotea Făcătoruluĭ a să închina, aducerea cea de la acestea. Ca cela ce voia tot ce s-au făcut de la Dânsul, asemenea dajdie * a săvârşi. Şi oare, cum Călugărul care e întocmaĭ ca aurul cel de sufir, va suferi vreodinioară a să trândăvi, saŭ a să lenevi spre cântare?

3. Precum pre rug focul îl împresura, şi nu-l ardea pre el, aşa şi ceĭ ce au luat darul nepătimireĭ, deşi greu şi foarte prea fierbinte poartă trup, nimic pre trup saŭ pre minte supără, saŭ vatămă ferbinţeala trupuluĭ. Pentru că „glasul Domnuluĭ a tăiat văpaia firiĭ“ (Ps.**28**.7) [1]: De vreme ce voia, şi Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, cele dupre fire unite, le-aŭ despărţit.

4. Luna crescând şi iarăşĭ micşorându-se, arată aşezarea omuluĭ, acum adecă bine lucrând şi acum greşind, apoi prin pocăinţă iarăşĭ alergând la viaţă îmbunătăţită. Drept aceea n-au pierit mintea celuĭ ce a greşit, precum oarecare la voi socotesc, precum nicĭ trupul Luniĭ nu s-a micşorat, ci lumina. Decĭ câştigă a doua oară omul iarăşĭ pre a sa luminare prin pocăinţă, precum şi Luna după ce se micşorează, din sineşi se îmbracă cu lumina obişnuită. Pentru că „acela ce crede în Hristos de va şi muri, viu va fi“ (Ioan **11**.25) [2]. Şi cunoaşte zice „că eu Domnul am grăit, şi voi face“ (Ezechil **37**.14) [3].

---

* *dajdie, dajdii*, (înv.), impozit, dare, bir, din sl. *dajda* DEX, *ed. cit.*, p. 258.

[1] *Psalmii*, **28**, 7: “Glasul Domnului, cel ce varsă para focului”.

[2] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **11**, 25:”Şi Iisus i-a zis: Eu sunt învierea şi viaţa; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi”.

[3] *Iezechiel*, **37**, 14: “«Şi voi pune în voi Duhul Meu şi veţi învia şi vă voi aşeza în ţara voastră şi veţi şti că Eu, Domnul, am zis aceasta şi am făcut», zice Domnul”.

5. Dacă sculându-se asupra ta în cuget mulțime de închipuiri ale vrăjmașilor, slăbindu-te de veĭ birui, cunoaşte-te pre sineți că te-aĭ despărțit la o vreme de Dumnezeescul dar, drept aceea te-aĭ şi dat în mâinile cădereĭ tale, dupre dreapta judecată. Pentru aceasta nevoeşte-te, a nu fi niciodinioară părăsit de la dar prin lenevire niciĭ spre o cirtă * a vremeĭ. Iar dacă veĭ putea maĭ bun decât alunecarea făcându-te, a păşi maĭ presus de zidul gândurilor celor pătimaşe, şi de cele dese spurcate asupra-le ale multeĭ chibzuiri a vrăjmaşilor, să nu nesocoteştĭ Darul cel dat ție de sus. Pentru că zice Apostolul „Însă nu eu, ci darul luĭ Dumnezeŭ care e cu mine, a făcut una ca această biruință“ (1Cor.**15**.10)[4]. „Şi de la gândurile cele spurcate, ce să scoală asupra mea m-au înălțat. Şi de bărbatul nedrept, adecă, de diavolul şi de omul cel vechi, m-au izbăvit pre mine“ (Ps.**17**.52)[5]. Drept aceea prin aripile Duhuluĭ înălțându-mă, şi slobozindu-mă din trup, am putut a zbura pre deasupra dracilor celor ce vânează, care prind mintea omenească prin dulcea pătimire, pre care cu sila şi cu nevoe o pun înainte. Deci cela ce m-au scos pre mine din pământul Egipetuluĭ, adecă din lumea cea pierzătoare de suflet, Acesta cu mână tainică pentru mine luptându-se a biruit pre Amalic, şi mi-au dat mie a nădăjdui, că şi pre celelalte limbi ale necuvioaselor patimi, le va prăpădi Domnul de la fața noastră (Eş.**17**.14)[6]. Aceasta Dumnezeŭl nostru va da înțălepciune şi putere. Pentru că oarecare au primit înțălepciune, adecă, însă nu şi putere a Duhuluĭ întru a birui pre vrăjmaşi. Acesta va înălța capul tăŭ şi preste vrăjmaşiĭ tăi, şi-ți va da aripi ca de porumb, şi zburând te veĭ odihni la Dumnezeŭ (Ps.**54**.6)[7]: „Pune-va Domnul arc de aramă în brațele tale“, tare, şi grabnic, şi vârtos te va arăta pre tine împrotiva vrăjmaşuluĭ; „şi împiedicând sub tine pre toțĭ ceĭ ce să împrotivesc“ (Ps.**17**.35, 4)[8]. Deci dă-i Domnuluĭ mulțumită pentru curățenie, căcĭ nu te-au închis pre tine în mâinile poftelor trupuluĭ tăŭ şi ale sângeluĭ, şi ale celor ce se îndeletnicesc întru acestea făcătoare de stricăciune şi necurate duhuri. Ci te-a întărit pre tine cu dreapta Sa. Zideşte-i Luĭ Oltar precum şi Moisi dupre ce a biruit pre Amalic (Eş.**17**.15)[9]. Pentru aceasta mă voi mărturisi şi te voi lăuda pre tine Doamne, şi Numele Tăŭ voi cânta, mărind puterile Tale (Ps.**17**.53)[10], că aĭ izbăvit din stricăciune viața mea, şi m-aĭ răpit pre mine din lațurile şi vânările răutățiĭ ceĭ lesne împresurătoare, şi în multe chipurĭ şi nestâmpărate.

6. Aprind întru noĭ pre spurcatele patimi şi le înnoesc, şi le înalță, şi le înmulțesc vicleniĭ draci. Iară cercetările Dumnezeescului Cuvânt, şi maĭ ales cele ce să fac prin vărsarea lacrămilor, moarte le fac pre patimi, deşi de multă vreme sunt, şi le răsipesc, şi după puțin, întru neființă întorc pre lucrările sufletuluĭ şi ale trupuluĭ păcătuirile cele pierzătoare. Numaĭ noĭ să nu ne trândăvim, ca prin rugăciune, şi nădejde, neslăbit şi fără de ruşine să dvorim ** lângă Domnul.

7. Pentru ce Hristos, din gura credincioşilor celor ce sunt prunci cu răutatea săvârşeşte laudă? Fără numaĭ cu adevărat, ca prin cântare să sfareme pre vrăjmaşul şi izbânditorul, care foarte munceşte pre diavolul vrăjmaşul faptelor bune şi izbânditorul răutățiĭ. Drept aceea şi noĭ pre Stăpânul întru prostimea inimeĭ lăudându-l, să zdrobim şi să sfărâmăm măiestria vrăjmaşuluĭ.

* *cirtă, cirte* (Pop.), lucru foarte mic, neînsemnat, interval de timp foarte scurt, clipă. Din sl. *cruta* DEX, *ed.cit.*, p. 180.
[4] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 10: "Dar prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt; şi harul Lui care este în mine n-a fost în zadar, ci m-am ostenit mai mult decât ei toți. dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine".
[5] *Psalmii*, **17**, 52: "De la cei ce se ridică împotriva mea, înalță-mă, de omul nedrept izbăveşte-mă".
[6] *Ieşirea*, **17**, 14: "Atunci a zis Domnul către Moise: «Scrie acestea în carte spre pomenire şi spune lui Iosua că voi şterge cu totul pomenirea lui Amalec de sub cer!»".
[7] *Psalmii*, **54**, 6: "Şi am zis: Cine-mi va da mie aripi ca de porumbel, ca să zbor şi să mă odihnesc?".
[8] *Idem*, **17**, 35, 4: "Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere, şi a pus fără prihană calea mea"; 4: "Lăudând voi chema pe Domnul şi de vrăjmaşii mei mă voi izbăvi".
[9] *Ieşirea*, **17**, 15: "Atunci a făcut Moise un jertfelnic Domnului şi i-a pus numele: «Domnul este scăparea mea!»".
[10] *Psalmii*, **17**, 53: "Pentru aceasta Te voi lăuda între neamuri, Doamne, şi numele Tău îl voi cânta".
** *dvori, dvoresc*, verb (Înv.), a se servi, a sluji la curtea unui domnitor sau a unui boer. Din sl. *dvoriti*. DEX, *ed.cit.*, p. 326.

„Pentru că întru mulțimea slaveĭ Tale, aĭ zdrobit pre vrăjmaşi şi protivnicĭ" (Eş, **15**.7) [11], care ne luptă pre noĭ.

8. Dacă cineva este după chip lepădătură, să grăieşte acum jumătate din cele trupeştĭ a mânca, iar ceilaltă jumătate întru veacul ce va să fie. Pentru că rodurile căiĭ sale, fieştecare le va cunoaşte.

9. Pre cea maĭ bună postire, şi a nu să înşela de patimi, dator e Călugărul a alege, şi mare liniştire a lucra totdeauna.

10. Dracii ceĭ ce urăsc sufletele noastre, sfătuiesc pre oricine, orecare rece laudă să ne dăruiască nouă, apoi spre aceasta a ne vărsa ne îndeamnă pre noĭ. Deci dacă slăbănogindu-ne prin părere vom da loc măririĭ deşarte, nu vor obosi de apoi vrăjmaşiĭ noştriĭ a ne birui pre noĭ.

11. Primeşte maĭ vârtos pre cela ce te ocărăşte pre tine, decât pre cela ce te laudă. Carele scris este „că nimic nu se deosebeşte de cela ce blestemă" (Pil.**27**.14) [12].

12. Când pentru pustiitoarea faptă bună sârguindu-te, pentru neputință veĭ slăbi dintr-însa, atuncea zdrobindu-ți inima, te veĭ abate spre mulțămirea purtătoruluĭ de grijă şi Judecătoruluĭ tuturor. Însă dacă smerit de-a pururea te veĭ arăta pre sineți înaintea Domnuluĭ, nu te veĭ înălța vreodinioară asupra nicĭ unui om.

13. Ştiind vrăjmaşul pre rugăciune cum că este nouă arma cea maĭ apărătoare, iar luĭ bântuitoare, a ne smulge pre noĭ de la aceasta sârguindu-se, întru pofte pre noĭ ne bagă a cuvintelor celor Elineştĭ, de la care ne-am şi depărtat, şi întru aceasta a ne îndeletnicĭ ne îndeamnă. Căruia să nu ne supunem; ca să nu ne abatem de la rânduiala lucrăriĭ noastre ceĭ Duhovniceştĭ, şi să culegem în locul smochinilor şi strugurilor, spini şi ciulini. Pentru că înțelepciunea lumiĭ acesteia, nebunie s-au socotit la Dumnezeŭ" (*1Corinteni* **3**.*19*) [13].

14. „Bucurie mare, zice, bine vestesc vouă, care va fi la tot norodul" (Luc.**2**.10) [14] nu la o parte a noroduluĭ. Şi iarăşĭ: „Tot pământul să se închine Ție, şi să cânte Ție" (Ps.**65**.1) [15], pentru că nu se cade numaĭ o parte a pământuluĭ. Iar aceea a cânta, nu e a celor ce se bocesc, ci a celor ce se bucură. Decĭ dacă acestea aşa sunt, nicĭdecum să nu ne deznădăjduim, ci cu bun suflet să trecem viața aceasta de acum, de aici primind cugetarea, veselia şi bucuria aceea. Însă cu Dumnezeasca frică veselia să o amestecăm; precum zice „bucurați-vă Domnuluĭ cu cutremur" (Ps.**2**.11) [16]. Pentru că cel ce era cu Maria, cu frică şi cu bucurie mare a fugit de la mormânt (Mat.**28**.8) [17]. Poate şi noĭ vreodinioară cu bucurie şi cu frică de la gânditorul mormânt ne vom porni. Pentru că mă minunez dacă fără de frică, de vreme ce nimenea nu e fără de păcat; măcar Moisi, măcar Petru Apostolul de ar fi, ci însă întru uniĭ ca aceştia Dumnezeasca dragoste, afară scoate pre frică în vremea ieşiriĭ.

15. Că dacă păcătoşiĭ crezând cu toată inima şi smerindu-se, priimesc darul nepătimiriĭ, aĭ pre Scriptura ceea ce mărturiseşte „că astăzi, zice, veĭ fi cu mine în Raĭ" (Luc.**23**.43) [18]. Şi „credința ta te-a

[11] *Ieşirea*, **15**, 7: "Cu mulțimea slavei Tale ai surpat pe cei potrivnici.
Trimis-ai mânia Ta
Şi i-a mistuit ca pe nişte paie".

[12] *Pildele lui Solomon*, **27**, 14: "Celui ce binecuvântează pe prietenul său cu glas mare dis-de-dimineață, i se socoteşte ca un blestem".

[13] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 19: "Căci înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu, pentru că scris este: «El prinde pe cei înțelepți în viclenia lor»".

[14] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **2**, 10: "Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul".

[15] *Psalmii*, **65**, 1: "Strigați lui Dumnezeu tot pământul. Cântați numele Lui; dați slavă laudei Lui". Trimiterile la *Psalmi* trebuie decalate.

[16] *Idem*, **2**, 11: "Slujiți Domnului cu frică şi vă bucurați de El cu cutremur". Trimitere eronată în mss. la **2**, 9.

[17] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **28**, 8: "Iar plecând ele în grabă de la mormânt, cu frică şi cu bucurie mare au alergat să vestească ucenicilor Lui".

[18] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **23**, 43: "Şi Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ție, astăzi tu vei fi cu Mine în rai".

mântuit pre tine, mergi în pacea fericiteĭ nepătimiri" (Mar.**5**.34) [19]. Şi cât întru acest fel de chip, sunt şi altele. Şi „în sămânţă va coace strugurul" şi „dupre credinţa voastră fie vouă" (Mateĭ **9**.29) [20].

16. Când cu durere împrotiva patimilor aflându-te, şi maĭ cu tărie prin gândurĭ de ruşine de la draci ne supărăm, atuncea maĭ mult întru credinţa Domnuluĭ să ne întărim, şi maĭ adevărată să arătăm pre nădejdea cea pentru vecinicile bunătăţi cele făgăduite. De la care a ne depărta pre noĭ vrăjmaşiĭ, şi a ne înstrăina prin zavistie să sârguiesc. Pentru că dacă nu foarte prea mari ar fi fost bunătăţile acelea, nu ar fi fost aprinzându-se asupra noastră draciĭ cu atâta zavistie, prin spurcate gândurĭ des săgetându-ne, măcar prin aceasta părându-li-se a-şi face a lor turburare, şi către deznădăjduire pre noĭ a ne împinge socotind, prin nesuferită şi multă supărare.

17. Cunoştinţă prea adevărată oarecare a fi, pre faptă o hotărăsc. Deci sârguiţi-vă maĭ vârtos prin lucrurĭ şi credinţă, şi cunoştinţa a arăta. Pentru că cela ce se îngâmfează întru singură cunoştinţa, va auzi: „Că pre Dumnezeŭ mărturisesc a-l şti, iar cu lucrurile se leapădă" (Tit **1**.16) [21].

18. Cel maĭ de multe ori în vremea praznicilor, şi a Sfinţitelor adunări, şi maĭ vârtos când voeşte cineva la masa cea de taină a să apropia, atuncea prin spurcate năluciri şi scurgeri de sămânţă, să sârguiesc draciĭ a spurca pre pustnicul. Ci nicĭ prin aceasta să turbure, saŭ să slăbănogească pre acela ce s-a obişnuit toate cu răbdare şi cu vitejie a suferi. Nicĭ să se laude asupra noastră stricătoriĭ de feciorie, ca nişte drepţi.

19. Pre năravul şi osârdia, vrăjmaşiĭ izbândesc prin multe felurĭ şi negrăite ispite, pălmuind pre suflet. Dar îmbărbătează-te, pentru că din necazurile cele multe şi nespuse ţi se împleteşte ţie cunună. Şi iarăşĭ „întru neputinţe să săvârşeşte puterea luĭ Hristos." (2Cor.**12**.9) [22]. Şi întru aşezările cele maĭ mâhnicioase, se obişnuieşte a înflori darul Duhuluĭ. Pentru că „au răsărit lumină întru întuneric celor drepţi" (Ps.**111**.4) [23]. „Dacă adecă îndrăzneala şi lauda nădejdiĭ, până în sfârşit adeverită o vom ţinea-o" (Evrei **3**.6) [24].

20. Nimic aşa să obişnuieşte a prăpădi pre fapta bună, precum glumirea, râsul, şi deşarta cuvântare. Şi iarăşĭ, nimic aşa înnoeşte pre sufletul cel învechit, şi îl găteşte a se apropia la Dumnezeŭ, precum, frica luĭ Dumnezeŭ, şi buna luare aminte, şi aceea, a cugeta totdeauna cuvintele luĭ Dumnezeŭ, şi cu rugăciunea pre sine a se întrarma, şi folosul privigheriĭ a-l urma.

21. Prea cuviincios lucru, împreună şi de folos e aceea, cu tărie a suferi tot necazul ce să aduce asupră-i, ori de la oameni, ori de la draci. Şi aceea, cu adeverire a şti, că datori suntem de chinuri. Şi pre nimenea pre altul, iar numaĭ pre sine singur a prihăni. Pentru că cela ce pre altul pentru ale sale necazurĭ prihăneşte, s-a alunecat din judecata cea dreaptă, care să cuvine a fi.

22. Uneori să mişcă omul din starea cea dreaptă, măcar de este şi sârguitor, înmulţindu-se ispitele, să abate din rânduiala sa, pentru că s-au ispitit, precum zice scriptura „toată înţelepciunea şi meşteşugul luĭ" (Ps.**106**.27) [25], ca „să nu fim nădăjduindu-ne spre înşine" (2Cor.**1**.9) [26]. Şi „ca să nu să

[19] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **5**, 34: "Iar El i-a zis: Fiică, credinţa ta te-a mântuit, mergi în pace şi fii sănătoasă de boala ta!".

[20] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **9**, 29: "Atunci S-a atins de ochii lor, zicând: După credinţa voastră, fie vouă!".

[21] *Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 16: "Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc, urâcioşi fiind, nesupuşi, şi la orice lucru bun, netrebnici".

[22] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 9: "Şi mi-a zis: Îţi este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos".

[23] *Psalmii*, **111**, 4: "Răsărit-a în întuneric lumină drepţilor, Cel milostiv, îndurat şi drept".

[24] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 6: "Iar Hristos a fost credincios ca Fiu peste casa Sa. Şi casa Lui suntem noi, numai dacă ţinem până la sfârşit, cu neclintire, îndrăzneala mărturisirii şi lauda nădejdii noastre".

[25] *Psalmii*, **106**, 27: "Se tulburau şi se clătinau ca un om beat şi toată priceperea lor a pierit".

[26] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 9: "Ci noi, în noi înşine, ne-am socotit ca osândiţi la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morţi".

laude Israel, zicând: „mâna mea m-a mântuit pre mine" (Jud.7.2)[27]. Ci nădăjduieşte a te aşeza în frumoasa ta stare cea maĭ dinainte, când căzând de la tine prin Dumnezeasca poruncă, şi izgonindu-se vicleanul carele îndeamnă pre toate pătimaş, adecă şi a le vedea şi a le auzi, şi către păcat invitează, şi îngroşând pre minte ca pre un nor des, face şi pre trup a simţi negrăită greutate şi povară. Pe gândul cel înlăuntru sădit, prost oarecare fiind şi neprefăcut, după asemănarea pruncilor celor de acum născuţi, mult împistrit şi foarte mult iscusit, spre tot felul de păcat îl arată fermecându-l şi răsturnându-l prin plecarea cea spre necurăţire.

23. Mare oarecare lucru este omul, crescând înlăuntru şi mărindu-se întru faptele bune. Ci însă marele acesta să teme de păcat, precum Elefantul de şoarece. „Ca nu cumva altora propovăduind, însumi neiscusit să fiu" (1Cor.9.27)[28].

24. Nu numaĭ aproape de sfârşitul lumiĭ diavolul va grăi cuvinte asupra celuĭ Prea Înalt, precum zice Daniĭl (7, 25)[29]. Ci adecă şi acum este când grele hule prin gândurile noastre, până la însuşi Cerul trimite. Şi hulind însuşi asupra Celuĭ Prea Înalt, şi asupra zidirilor luĭ, şi asupra Sfintelor taine ale luĭ Hristos. Ci noĭ fiind înfipţi tare pre piatra cunoştinţeĭ, să nu ne temem pentru aceasta, nicĭ să ne minunăm de îndrăzneala necuratuluĭ. Ci credinţă şi rugăciune maĭ fierbinte uneltind, şi pre cea de sus ajutorinţă dobândind, să răsplătim vrăjmaşuluĭ.

25. Luptându-se şi defăimând cu îndrăzneală vrăjmaşul, năpădeşte asupra sufletuluĭ celuĭ ce a ieşit din trup, amar pârâiaş şi înfricoşat făcându-se pentru cele greşite. Ci cu putinţă este a vedea atuncea pre sufletul cel iubitor de Dumnezeŭ şi prea credincios, neînspăimântându-se de pornirile şi înfricoşările aceluĭa, deşi de multe ori rănit a fost de păcate. Ci maĭ vârtos întrarmându-se întru Domnul cu bucurie, şi îndrăzneţ făcându-se de povăţuitoarele Sfintele Puteri. Şi îngrădindu-se cu lumina cunoştinţeĭ. Şi împrotivă strigând cu multă îndrăzneală vicleanuluĭ Diavol: Ce ţie şi nouă străinule de Dumnezeŭ? Ce ţie şi nouă fugitorule de cele Cereştĭ şi robule viclene? Nu aĭ tu stăpânire asupra noastră, pentru că Hristos, Fiul luĭ Dumnezeŭ, şi preste noĭ şi preste toţĭ are stăpânirea. Luĭ i-am greşit, Luĭ şi îi voi răspunde. Arvună având milostirea şi mântuirea cea către noĭ, pre cea a acestuia Cinstită Cruce. Iar tu fugi departe de la noĭ, pierzătorule. Nimic ţie şi robilor luĭ Hristos. Acestea grăind sufletul cu îndrăzneală, spatele de aceea dă diavolul, şi strigă tânguindu-se, neputând a sta împrotiva Numeluĭ Luĭ Hristos. Şi maĭ presus fiind sufletul, zboară pre deasupra vrăjmaşuluĭ pălmuindu-l pre el, precum acela ce să grăieşte iute zburătoare (şoim) pre corb. Şi dupre aceasta de Dumnezeeştiĭ Îngeri se duce bucurându-se în locurile cele hotărâte, dupre aşezarea luĭ.

26. Cum că deşi de mică oarecare ispită, dupre slobozire, se împiedică uneori a spori înainte sârguitorul, să te încredinţeze pre tine Ehienies, peştişorul cel prea mic, care pre corabia cea încărcată cu povară fără de număr, printr-o atingere singură o opreşte şi o împiedică a merge înainte. Şi îţi adă aminte cu adevărat de acela ce grăieşte: „Că eu Pavel acela ce atâta sunt, o dată, şi de două ori am vrut a veni la voi, şi ne-au oprit pre noĭ Satana" (1Tes.2.18)[30]. Ci să nu te turburĭ pentru aceasta. Ci împrotivă maĭ vârtos nevoeşte-te prin răbdare, şi veĭ dobândi Darul.

27. Cela ce este bogat întru faptele bune, şi dacă pentru puţină trândăvire să abate de la ceea ce să cuvine, atunci să suie asupra luĭ fiiĭ răsăriturilor celor rele de la Amalic, şi maĭ vârtos Madiam

[27] *Cartea Judecătorilor*, 7, 2: "Iar Domnul a zis către Ghedeon: «E prea mult popor cu tine; nu voi putea eu să dau pe Madian în mâinile lor, ca să nu se mândrească Israel înaintea Mea şi să nu zică: Mâna mea m-a izbăvit!»".
[28] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 9, 27: "Ci îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic".
[29] *Daniel*, 7, 25: "Şi va grăi cuvinte de defăimare împotriva Celui Preaînalt şi va asupri pre sfinţii Celui Preaînalt şi îşi va pune în gând să schimbe sărbătorile şi legea şi ei vor fi daţi în mâna lui o vreme şi vremuri şi jumătate de vreme".
[30] *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 18: "Pentru aceea, am voit să venim la voi, îndeosebi eu Pavel - o dată încă o dată, - dar ne-a împiedicat satana".

(Jud.6) puterea cea iubitoare de curvie cu cămilele sale, adecă, cu pătimaşele aduceri aminte, cărora nu este număr, şi strică toate roadele pământuluĭ, adecă a fapteĭ ceĭ bune şi a deprindereĭ. Şi atuncea de aceea sărăceşte Israel, şi foarte să împuţinează cu sufletul, şi silit este a striga către Domnul. Şi aşa să trimită din cer gând bun, urmând luĭ Ghedeon, prin multă credinţă, şi smerită cugetare. Pentru că „mie a mea, zice, maĭ smerită este întru Manasi (Jud.6.15) [31] pentru ca să mă tăbărăsc împrotiva atâtor mulţimi cu treĭ sute de oameni neputincioşi" şi semne de biruinţă a pune cu prea slăvire asupra protivnicilor, prin ajutorul Daruluĭ.

28. Nu veĭ putea adecă „preste Aspidă şi preste Vasilisc a încăleca şi c.1.1." (Ps.90.13) [32] de nu prin multă rugăciune pre Dumnezeŭ rugându-l, veĭ lua apărători pre Îngeri, care te uşurează pre tine cu ale sale mâini, şi te fac pre tine maĭ presus de voirea cea noroioasă.

29. Când cineva tare nevoindu-se s-ar birui, nicĭdecum să nu se necăjească, nicĭ să obosească cu năravul. Ci prin graiurile Isaiei să se îndrepteze şi să fie cu bun suflet, unele ca acestea cântând: „Ceĭ puternicĭ plecaţi-vă" „o viclenilor draci" „Că dacă şi iarăşĭ de veţi putea, iarăşĭ veţi fi biruiţi. Şi orice sfat veţi sfătui, risipi-l-va Domnul, Că cu noĭ este Dumnezeŭ" (Is.8.9–10) [33]. Dumnezeŭ este care rădică pre ceĭ surpaţi, şi face pre vrăjmaşiĭ noştri a plânge, când ne-am căi.

30. Cu neputinţă este fără de mâhniciune, a trece cel pedepsit întru ispite. Ci dupre acestea, de multă bucurie să umple uniĭ ca aceştia, şi de lacrimi dulci, şi de înţelegeri Dumnezeeştĭ, câţi au lucrat necaz şi durere întru inimile lor.

31. Dacă Isaac vrând, şi Isav oricând alergând spre dorirea blagosloveniei au greşit, despre Dumnezeŭl cela ce miluĭeşte, blagosloveşte, şi prin Duhul unge (Rom.9.16) [34], nu pre carele noĭ cu adevărat le-am voit, ci pre carele Dumnezeŭ maĭ înainte de a-l zidi, maĭ înainte l-aŭ hotărât spre slujbă. Nicĭdecum să nu ne turburăm, nicĭ iarăşĭ să zavistuim, când vom vedea pre oarecare fraţi proşti şi prea mici, sporind înainte întru fapte bune. Aĭ auzit pre Domnul care grăieşte „dă acestuia locul, ca să şadă maĭ sus" (Luc.14.9) [35]. Ci maĭ vârtos să ne minunăm de Judecătorul pentru acestea carele cu înţelepciune şi negrăit a judecat. Acela adecă, prea micul şi cel maĭ de pre urmă, întâi a fi şi a povăţui; iar noĭ de pre urmă a fi, care cu pustnicia şi cu vremea suntem maĭ întâi decât aceea. Că fireştecărui om precum Domnul, i-a împărţit, aşa şi să umblăm, „Dacă cu Duhul trăim, cu Duhul să şi umblăm" după cea scrisă (Gal.5.25) [36].

32. Să nu te uneştĭ vre odinioară cu cela ce este întru supunerea ta, care îţi grăieşte ţie, dă-mi mie stăpânire întru oarecare vreme spre fapta bună, cutare Saŭ cutare lucru a încerca şi aşa a îndrepta. Pentru că cela ce grăieşte aşa, arătat e că aşa voe săvârşeşte, şi se leapădă de făgăduinţele supuneriĭ ceĭ prea bune.

33. Patimile sufletuluĭ, şi ale trupuluĭ adecă, precum veĭ vedea, prin vreme şi prin Dumnezeasca voinţă, să vor prăpădi deşi sunt înmulţite. Iar mila luĭ Hristos, nicĭdecum nu se va răsipi. „Că mila Domnuluĭ din veacul acesta, şi până în veacul ce va să fie, este spre ceĭ ce să tem de Dânsul" (Ps.102.17) [37].

[31] *Cartea Judecătorilor*, **6**, 15: "Atunci Ghedeon a zis: «Doamne, cum să izbăvesc eu pe Israel? Iată neamul meu este cel mai sărac din seminţia lui Manase, iar eu sunt cel mai mic în casa tatălui meu». Domnul însă i-a zis".

[32] *Psalmii*, **90**, 13: "Peste aspidă şi vasilisc vei păşi şi vei călca peste leu şi peste balaur".

[33] *Isaia*, **8**, 9-10:

"9. Cu noi este Dumnezeu, înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi. Auziţi până la marginile pământului, cei puternici plecaţi-vă. De vă veţi întări, iarăşi veţi fi biruiţi;

10. Şi orice sfat veţi sfătui, îi va risipi Domnul, şi cuvântul pe care îl veţi grăi nu va rămâne întru voi, căci cu noi este Dumnezeu!".

[34] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 16: "Deci, dar nu este nici de la cel care voieşte, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu care miluieşte".

[35] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **14**, 9: "Şi venind cel care te-a chemat pe tine şi pe el, îţi va zice: Dă acestuia locul. Şi atunci, cu ruşine, te vei duce să te aşezi pe locul cel mai de pe urmă".

[36] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 25: "Dacă trăim în Duhul, în Duhul să şi umblăm".

[37] *Psalmii*, **102**, 17: "Iar mila Domnului din veac în veac spre cei ce se tem de Dânsul".

34. Vistieriile Împărăteşti se vor umplea de aur, şi minţile celor cu adevărat Călugări, se vor umple de cunoştinţă.

35. Uneori Învăţătorul, întru necinste să dă şi să supune ispitelor, pentru cei ce s-au folosit Duhovniceşte. Pentru că zice „Noi necinstiţi, şi necinstindu-ne prin pălmuire, şi neputincioşi fiind iar voi slăviţi şi tari sunteţi întru Hristos." (1Cor.**4**.10) [38].

36. Izvor şi pricină a stricăciunii cei prin trup, este gândul cel rău pătimaş, pre care prin pocăinţă îl izgoneşte din suflet, cela ce s-a trezvit dupre cădere. Pentru că zice „Bine aţi plâns numai, ca să se ia din mijlocul vostru gândul cel viclean şi necuvios, carele îndeamnă a lucra lucrul acesta" (1Cor.**5**.2) [39]. De aceea plânsul se împroviteşte duhului stricăciunii.

37. Cine va vesti celui tescuit * întru neslavă, şi întru neputerea faptei bune, că va vedea pre Iisus? Nu numai în veacul cel ce va să fie, ci şi aicea iată cu putere şi cu slavă mare viind către dânsul prin nepătimire? Întrucât a zice ca Sara: „Suflet ce a îmbătrânit întru stârpiciune, şi afară de nădejde a născut pre fiul dreptăţii." „Că râs mi-a făcut mie Dumnezeŭ" (Fac.**21**.6) [40] adecă, prea mare bucurie s-a dăruit, celui necăjit întru prea mulţi ani, prin multă pătimire. S-aŭ precum alt tâlcuitor au dat la iveală: gingăşime mi-au făcut mie, adecă „S-aŭ înnoit tinereţea mea ca a vulturului" (Ps.**102**.5) [41] care se învechiseră mai înainte întru păcate şi întru patimile necinstirei. Pentru că acum iarăşi m-am născut, şi iarăşi tânăr sunt, şi moale, cel învârtoşat mai întâi prin materie, şi netede văd acum de aceea lucrurile cele ce sunt în lume, luând prostimea cea dupre fire simplă şi nefelurită, însănătoşindu-se mintea, prin multa milostivire a lui Dumnezeŭ. Şi s-a făcut trupul meu precum al lui Neeman Sirianul, ca al pruncilor (4Imp.**5**.14) [42]. Pentru că m-am spălat în Iordanul cunoştinţei, şi sunt cu un cuget cu darul lui Dumnezeŭ, izbăvit de sfatul şarpelui, şi de pâlcul celor mult iscusite şi mult materialnice gânduri ale răutăţii, care am cugetat mai înainte împrotiva firii.

38. Socoteşte, a grăi Domnul către tine: că în vreme oarecare, am luat de la tine aceasta şi aceasta dar, întru care ai socotit în mintea ta, a te adeveri şi a te odihni, şi am dat ţie în locul acestora, alt dar întocmai cumpănit, acesta şi acesta. Iar cele luate, adecă socotindu-le, iar cele date, mai presus de acelea nesocotindu-le, te posomorăşti, şi boleşti, şi cu necaz te răneşti „Ci mă veseleşte pre mine întristându-te de la mine" (2Cor.**2**.2) [43] pentru că eu voi necăji spre ceea ce foloseşte, a mântui mai vârtos, iar nu a pierde, tocmai pre cel socotit mie fiu.

39. Porunceşte-ţi ţie însuţi, şi-ţi pune lege a nu mânca peşte, şi priveşte după aceasta, că spre pofta peştelui vrăjmaşul neslăbit te împinge pre tine. Şi tu iarăşi, de asemenea spre îndulcirea lucrului celui ce nu îţi este în voe cu nebunie te sârguieşti, ca să te înveţi cele ale lui Adam cu închipuire întâmplate. Pentru că auzind acela singur, să nu mănânci dintru singur lucrul acesta pre însăşi spre acest oprit mai vârtos, cu multă poftă singur a alergat.

40. Deci pre altul prin cunoştinţă îl mântuieşte Dumnezeŭ, iar pre altul prin curăţenie şi nerăutate. Pentru că a şti eşti dator, că nu va lepăda Dumnezeŭ pre cei fără de răutate.

---

[38] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 10: "Noi suntem nebuni pentru Hristos; voi însă înţelepţi întru Hristos. Noi suntem slabi; voi însă sunteţi tari. Voi sunteţi întru slavă, iar noi suntem întru necinste!".

[39] *Idem*, **5**, 2: "Iar voi v-aţi semeţit, în loc mai degrabă să vă fi întristat, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvârşit această faptă".

* *tescuit*, presat, stors în teasc, îndesat, ticsit, presat. De la *a tescui*, a presa struguri, fructe pentru a stoarce mustul, a pune la teasc. Din sl. *teskovati*, DEX, *ed.cit.*, p. 1088-1089.

[40] *Facerea*, **21**, 6: "Iar Sara a zis: «Râs mi-a pricinuit mie Dumnezeu; că oricine va auzi aceasta, va râde!»".

[41] *Psalmii*, **102**, 5: "Pe cel ce umple de bunătăţi pofta ta; înnoi-se-vor ca ale vulturului tinereţile tale".

[42] *Cartea a patra a Regilor*, **5**, 14: "Atunci el s-a coborât şi s-a cufundat de şapte ori în Iordan, după cuvântul omului lui Dumnezeu, şi s-a înnoit trupul ca trupul unui copil mic şi s-a curăţit".

[43] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 2: "Căci dacă eu vă întristez, cine este cel care să mă înveselească, dacă nu cel întristat de mine?".

41. Câţi rugăciunea maĭ vârtos o uneltesc, aceştia de înfricoşate şi sălbatece ispite robiţi sunt.

42. Dacă întru nepătimire aĭ voit a te îmbrăca, nu fiĭ fără de grijă, ci câtă-ţi este puterea sârguieşte-te a o dobândi pre aceasta. „Pentru că suspinăm, dorind a ne îmbrăca întru locaşul nostru cel din Cer" (2Cor.**5**.2)[44]. Nu numaĭ trupeşte odată cu sfârşitul lumiĭ, ci şi Duhovniceşte ca o arvună „pentru că s-au înghiţit moartea întru biruinţă" (1Cor.**15**.54)[45], şi se vor cufunda toţĭ Egiptenii care ne vor necăji pre noĭ şi gonesc în urma noastră, prin valurile puteriĭ ceĭ trimise nouă de la Cer.

43. Dacă veĭ uita pre cela ce a zis „că mă tem ca nu altora propovăduind, însumi să fiu neiscusit" (1Cor.**9**.27)[46]. Şi „Cel ce să pare a sta, vază ca nu cumva să cază" (1Cor.**10**.12)[47]. Şi „tu cel Duhovnicesc, păzindu-te pre tine ca să nu te ispiteştĭ" (Gal.**6**.1)[48]. Şi dacă veĭ uita de Solomon după atâta dar, schimbarea şi fără de legea. Şi dacă uităriĭ veĭ da, pre cea neaşteptată lepădare a Mareluĭ Petru, nădăjduieşte spre cunoştinţa ta, şi te măreşte întru petrecere, şi pentru vremea postniciei tale ceĭ multe te trufeşte, şi veĭ da loc mândrieĭ. Ci nicĭdecum să nu dormitezi cu faţa în sus, o frate, şi să nu fiĭ fără de grijă, ci maĭ vârtos teme-te până când aĭ suflare, deşi întru numărul anilor luĭ Moisi aĭ ajuns, şi te roagă grăind „Doamne nu mă lepăda pre mine, în vremea bătrâneţilor mele, când va lipsi virtutea mea, să nu mă părăseştĭ pre mine Dumnezeŭle Mântuitorul meu, întru tine e lauda mea" (Psalm **70**.10)[49].

44. Grăieşte ţie Domnul, precum luĭ Matei „urmează Mie" (Mat.**9**.9)[50]. Decĭ şi tu cu osârdie în urma Stăpânuluĭ tăŭ celuĭ mult dorit alergând, dacă în calea vieţiĭ veĭ împiedica de piatră pătimaşă piciorul tăŭ, şi veĭ cădea în păcat fără de nădejde, saŭ şi de multe ori în locurile cele ce se află noroioase nevrând aflându-te, precum n-aĭ voit te-aĭ alunecat şi aĭ căzut, de câte ori s-ar întâmpla, şi a cădea şi a-ţi zdrobi trupul, de atâtea ori sculându-te, prin aceeaşi osârdie aleargă în urma Domnuluĭ tăŭ, până când îl veĭ ajunge pre el. Aşa întru Sfânta gândire arătându-se ţie, a vedea slava şi puterea ceea ce mă mântuieşte pre mine, şi întru numele Tăŭ Doamne voi rădica mâinile mele, şi mi se va părea şi voi socoti de seu şi de grăsime a mă umple, şi se vor bucura buzele mele cântând Ţie (Ps.**62**.5–6)[51]. Pentru că mare îmi este mie că m-aĭ numit creştin, precum îmi grăieşte mie Domnul prin Prorocul Isaia „Că mare este ţie a te numi Fiul Meu (**49**.6)[52].

45. Decĭ oare unde grăieşte „Că va da Tatăl bunăţăţi celor ce cer de la Dânsul" (Mat.**7**.11)[53]. Iar oare unde „Că va da Duh Sfânt celor ce se roagă" (Luc.**11**.13)[54]. Prin care graiurĭ înţelegem, nu numaĭ

---

[44] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 2: "Căci de aceea şi suspinăm, în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră cea din cer".

[45] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 54: "iar când acest (trup) stricăcios să se îmbrace în nestricăciune şi acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: «Moartea a fost înghiţită de biruinţă»".

[46] *Idem*, **9**, 27: "Ci îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic".

[47] *Idem*, **10**, 12: "De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă".

[48] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 1: "Fraţilor, chiar de va cădea un om în vreo greşeală, voi cei duhovniceşti îndreptaţi-l pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită".

[49] *Psalmii*, **70**, 10: "Nu mă lepăda la vremea bătrâneţilor; când va lipsi tăria mea, să nu mă laşi pe mine".

[50] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **9**, 9: "Şi plecând Iisus de acolo, a văzut un om care şedea la vamă, cu numele Matei, şi i-a zis acestuia: «Vino după Mine». Şi sculându-se, a mers după El".

[51] *Psalmii*, **62**, 5-6:
"5. Aşa Te voi binecuvânta în viaţa mea şi în numele Tău voi ridica mâinile mele;
6. Ca de seu şi de grăsime să se sature sufletul meu şi cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea".

[52] *Isaia*, **49**, 6: "Mi-a zis: «Puţin lucru este să fii sluga Mea ca să aduci la loc seminţiile lui Iacov şi să întorci pe cei ce-au scăpat dintre ai lui Israel. Te voi face Lumina popoarelor ca să duci mântuirea Mea până la marginile pământului!»".

[53] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 11: "Deci, dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?".

[54] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 13: "Deci dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi fiilor voştri daruri bune, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da Duh Sfânt celor care îl cer de la El!".

lăsare a greşalelor, ci şi dăruire a dobândi a darurilor celor Cereştĭ rugătoriĭ luĭ Dumnezeŭ, care să întăresc cu unul ca acesta cuget. Că nu drepţilor, ci păcătoşilor făgăduieşte Domnul unele ca acestea bunătăţi. Că „dacă voi zice, ştiţi a da dări bune fiilor voştri, cu cât maĭ vârtos Tatăl vostru cel Ceresc va da celor ce cer de la Dânsul Duh Sfânt? Decĭ cere cu neslăbire, şi, fără îndoială, deşi prost eştĭ întru *petrecerea cea bună, şi foarte neputernic, şi maĭ presus de vrednicie, şi veĭ primi pre cele mari.*

46. Cum ar fi crezut cel necredincios saŭ cel puţin credincios, că furnica se întraripează, şi vierme oarecare iarăşĭ pasăre să face, şi cu altele prea multe ce cu prea slăvire să face întru făptură, că măcar aşa lepădând boala necredinţeĭ şi a nenădejdiĭ, aripi de aceea să odrăslească, şi să înflorească ca un pom cunoştinţa cea bine lăudată. „Că Eu sunt, zice, acela ce înverzesc lemnul cel uscat, *şi viĭ* fac oasele cele uscate (Ezechil **17**.24; **37**.4–9) [55].

47. Nicĭdecum pentru trebuinţele cele trupeştĭ prin griji să cuvine a ne topi. Ci cu tot sufletul să credem luĭ Dumnezeŭ, precum oarecare bărbat bun grăia odinioară: Încredinţaţi-vă Domnuluĭ, şi se va încredinţa vouă. Precum scrie Fericitul Apostol Petru „Înţelepţiţi-vă şi vă treziţi întru rugăciune" (1Pet.**4**.7) [56]. Şi „toată grija voastră spre Dumnezeŭ aruncându-o, că El să grijaşte pentru voi" (1Ptr.**5**.7) [57]. Iar dacă te îndoeştĭ încă şi nu crezi, cum că cu totul El să grijaşte pentru tine ca să te hrănească, caută la păianjen, şi pricepem cât se deosebeşte omul de păianjen. Păianjen zic, decât carele nu e nimic maĭ neputincios, nicĭ maĭ neputernic. Pentru că acesta nicĭ câştigurĭ neavând, nicĭ pre mare călătorie făcând, nicĭ judecându-se, nicĭ nu se mânie, nicĭ jitniţe având, întru cea cu totul desăvâşită blândeţe şi întreagă înţelepciune, şi întru linişte desăvârşit pre a sa viaţă petrecându-şi. Cu totul nicĭ pre cele ale celor de aproape iscodindu-le, prin lucrul săŭ liniştită oarecare şi neturburată aşezare unelteşte. Numaĭ cât nu sloboade glas iubitorilor de deşertăciune, că tot omul carele voeşte a fi deşert nicĭ a mânca să vroiască. Şi atâta tace, întrucât pre Pitagora cu covârşire au biruit, pre care Eliniĭ maĭ presus decât pre toţĭ Filosofiĭ îl laudă, pentru că s-au iscusit întru înfrânarea limbiĭ. Pentru că Pitagora adecă, deşi nu grăia către toţĭ, ci către ceĭ iubiţi aĭ luĭ oameni vorbea întru ascuns prin vreme, încă şi boilor de multe ori şi vulturilor le răspundea, cu iubire de cinste oarecare bârfiri şi bâiguiri. Şi de vin cu totul depărtându-se, apa o uneltea. Iar acesta, prin cea covârşitoare şi desăvârşit neglăsuire, au covârşit pre înfrânarea limbiĭ luĭ Pitagora, şi s-au întrarmat cu împreună nebăutura de vin, şi pre băutura de apă. Şi întru una ca aceasta adecă aşezare liniştită petrecând neputinciosul şi smeritul păianjen, şi nicĭdecum suferind a umbla afară, nicĭ împreună a să zbuciuma aici şi acolo cu nălucire, nicĭ a se osteni şi rău a pătimi nesfârşit, Domnul, (care lăcuieşte întru cele Înalte, şi spre cele smerite priveşte), pentru că nimic nu este decât păianjenul maĭ smerit, şi până la acesta întinzându-şi purtarea de grijă, a trimite acestuia în fieştecare zi hrănicică, aproape lângă a luĭ cortişor făcând a cădea în mrejele acestuia jivinele cele pentru trebuinţa luĭ.

[55] *Iezechiel*, **17**, 24: (nu cum apare în mss.): "Şi vor cunoaşte toţi pomii câmpului că Eu, Domnul, pomul înalt îl fac mic şi pe cel mic îl fac înalt; pomul verde îl usuc şi pomul uscat îl înverzesc. Eu, Domnul, am spus acestea» şi *Iezechiel*, **37**, 4-9:

"4. Domnul însă mi-a zis: «Prooroceşte asupra oaselor acestora şi le spune: Oase uscate, ascultaţi cuvântul Domnului!

5. Aşa grăieşte Domnul Dumnezeu oaselor acestora: Iată, Eu voi face să intre în voi duh şi veţi învia.

6. Voi pune pe voi vine şi carne va creşte pe voi; vă voi acoperi cu piele, voi face să intre în voi duh şi veţi învia şi veţi ştii că Eu sunt Domnul.

7. Proorocit-am deci cum mi se poruncise. Şi când am proorocit, iată s-a făcut un vuiet şi o mişcare şi oasele au început să se apropie, fiecare os la încheietura sa.

8. Şi am privit şi eu şi iată erau pe ele vine şi crescuse carne şi pielea le acoperea pe deasupra, iar duh nu era în ele.

9. Atunci mi-a zis Domnul: «Fiul Omului, prooroceşte duhului: Aşa grăieşte Domnul Dumnezeu: Duhule, vino din cele patru vânturi şi suflă peste morţii aceştia şi vor învia!»".

[56] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **4**, 7: "Iar sfârşitul tuturor s-a apropiat; fiţi dar cu mintea întreagă şi privegbiaţi în rugăciuni".

[57] *Idem*, **5**, 7: "Lăsaţi-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi".

48. Ci poate va zice cineva din ceĭ robiți cu îndrăcirea gâtuluĭ, că eu foarte mult mănânc, şi de vreme ce sunt mult cheltuitor, nevoe îmi este mie cu neguțătoriĭ fără de număr ale vieții a mă îndeletnicĭ. Ci şi acesta socotească Chițiĭ ceĭ mari care să pasc întru noianul Oceanuluĭ Atlantic, de la Dumnezeŭ cu îndestulare hrănindu-se, şi nicĭ odinioară primind cercarea foameteĭ. Pentru că atâta peşte înghite fieştecare heară dintr-însele, cât nicĭ oarecare Cetate cu mult noroada în fieştecare zi poate a cheltui. Pentru că zice „toate către Tine aşteaptă să le daĭ lor hrană la bună vreme" (Ps.**103**.28) [58]. Drept aceea şi pre cel ce mult mănâncă, şi pre cel ce prea puțin, Dumnezeŭ este acela ce hrăneşte. Şi acestea auzindu-le cela ce şi însuşi aĭ larg şi răsfățat pântecele, luĭ Dumnezeŭ şi credințeĭ Luĭ de aceea pre sineți tot lasă-te, pre tot felul de grijire lumească scuturând de la tine, şi pre grija cea multă a mințiĭ, şi nu fiĭ necredincios maĭ mult, ci credincios.

49. Dacă cu adevărat voim a plăcea luĭ Dumnezeŭ, şi cu prea fericită prietenie a ne împrieteni, goală mintea noastră să o punem înaintea luĭ Dumnezeŭ. Nimic trăgând la sine a veaculuĭ acestuia de acum, nicĭ meşteşug, nicĭ înțălegere, nicĭ izvodire, nicĭ îndreptare de cuvânt, deşi pedepsiți am fi întru toată înțelepciunea lumiĭ. Pentru că se întoarce Domnul de ceĭ ce cu nărav trufaş se apropie către Dânsul, şi cu mărirea deşartă hrăniți şi îngâmfați. Pentru că bine oarecare din tâlcuitori, pre deşarta părere, o a tâlcuit: umflare şi îngâmfare.

50. Cum am fi putut prin luptare a birui pre păcatul acela ce maĭ înainte a stăpânit? De silă este trebuință, pentru că zice „Bărbatul întru osteneli să osteneşte luĭ însuşi, şi să sileşte a abate de la sine pre a sa pierzare" (Pil.**16**.28) [59], totdeauna pricindu-se a o împinge spre sfințenia gândurilor sale. Iar cu sila pre silă a o dezlega, nu este oprit de lege. Decĭ de aceea deşi aducem silă oareşicăruia sârguințe, dacă şi prea neputincioasă, însă aşteptăm de aceea puterea aceea ce va să vie dintru înălțime preste noĭ, şezând în Ierusalim (Luc.**24**.49) [60], adecă, întru neîncetată rugăciune şi întru celelalte fapte bune, când va veni preste noĭ sila cea tare, pentru că adecă nicĭ pre cea neputincioasă dupre a noastră silă lucrând, ci pre silă oarecare, care nu să poate spune prin buze trupeştĭ. Care biruieşte cu multă putere, şi surpă pre năravul cel prea rău, şi pre răutatea dracilor. Şi care biruieşte şi pre plecarea sufletelor noastre, care este spre cel maĭ rău. Care biruieşte şi pre mişcările cele necuviincioase ale trupuluĭ „Că s-au făcut, zice, sunet din Cer, ca o suflare de vifor ce vine repede" (Fap.**2**.2) [61]. Ca să silească pre răutatea ceea ce pururea ne sileşte pre noĭ spre cel maĭ rău.

51. Pândeşte vrăjmaşul ca un Leu în culcuşul său (Ps.**9**.29) [62] şi ne ascunde nouă curse şi mreji ale gândurilor celor necurate şi păgâneştĭ. Ci şi noĭ dacă nu vom dormi, vom putea şi maĭ mari şi maĭ cumplite curse şi capcane a-i pune luĭ. Pentru că rugăciunea, şi Psalmul, şi privigherea, şi smerita cugetare, şi slujirea către ceĭ de aproape, şi mila, şi mulțămirea, şi ascultarea Dumnezeeştilor cuvinte: capcană, cursă, groapă, bătăi, sugrumări şi mreji să fac vrăjmaşuluĭ.

52. Întru toată vârsta sporind înainte Dumnezeescul David, mulțumind luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce l-aŭ ales pre el zice pentru cele maĭ de pre urmă ale blagosloveniei „Că acum a aflat robul Tăŭ inima sa a să ruga cu rugăciunea aceasta". Şi aceasta s-au zis, ca să ne învățam noĭ, că trebuință este de multă nevoință şi devreme întru rugăciune, ca de-abia să aflăm aşezarea mințiĭ ceĭ nesupărată, altora care Cer al inimeĭ, unde lăcuieşte Hristos precum zice Apostolul „Au nu ştiți că Iisus Hristos lăcuieşte în voi" (2Cor.**13**.5) [63].

[58] *Psalmii*, **103**, 28: "Toate către Tine aşteaptă ca să le dai lor hrană la bună vreme".
[59] *Pildele lui Solomon*, **16**, 28: "Omul cu gând rău ațâță ceartă şi defăimătorul desparte pe prieteni".
[60] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **24**, 49: "Şi iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; voi însă şedeți în cetate, până vă veți îmbrăca cu puterea de sus".
[61] *Faptele Sfinților Apostoli*, **2**, 2: "Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, şi a umplut toată casa unde şedeau ei".
[62] *Psalmii*, **9**, 29: "Pândeşte din ascunziş, ca leul din culcuşul său; pândeşte ca să apuce pe sărac, pândeşte pe sărac ca să-l tragă la el".
[63] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 5: "Cercetați-vă pe voi înşivă dacă sunteți în credință; încercați-vă pe voi înşivă. Sau nu vă cunoaşteți voi singuri bine că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sunteți netrebnici".

53. Dacă „Hristos nouă s-a făcut dreptate, şi înţălepciune, şi celelalte" (1Cor.**1**.30) [64], bine arătat este că şi odihnă, pentru că zice „Veniţi către Mine toţi cei osteniţi, şi însărcinaţi, şi Eu vă voi odihni pre voi" (Mat.**11**.28) [65]. Deci bine s-a zis că sâmbăta, adecă odihna s-a făcut pentru om. Pentru că întru însuşi singur Hristos odihnă va primi neamul omenesc.

54. Precum este paharul căderii, şi paharul mâniei, aşa este şi paharul neputinţei, pre care luându-l Domnul de la noi în vremea aceea ce se cuvine, îl dă în mâinile vrăjmaşilor noştri, ca de aceea nu încă noi ci dracii să slăbească şi să cază.

55. Precum întru lucrurile cele din afară sunt zarafi, ţesători, vânători, luptători, meşteri de case, aşa şi la cele dinlăuntru, să înţelegi că sunt întru gânduri, jucători în cărţi, fermecători, tâlhari de mare, vânători, spurcători, ucigaşi, şi celelalte. Pre care se cuvine îndegrab mai înainte a-i închide din afară prin blagocestivă împrotivă grăire şi rugăciune, şi mai ales pre spurcător, ca să nu spurce locul cel Sfânt, şi pre omul lui Dumnezeu.

56. Nu numai prin limbă să pleacă Domnul spre a mântui, precum la tâlharul s-au făcut care striga spre cruce, ci şi prin gând. „Pentru că grăia întru sine, zice, ceea ce-i curgea sânge: dacă mă voi atinge de poala hainelor lui mă voi mântui" (Mat.**9**.21) [66]. Şi sluga lui Avraam pentru Reveica, grăia lui Dumnezeu în cuget (Fac.**24**.15) [67].

57. În scurt însuşi păcatul goneşte către Dumnezeu pre cela ce se căieşte, primind pre simţirea relei împuţiciuni, şi a greutăţii, şi a nebuniei acestuia. Iară pre acela ce nu voeşte a se pleca spre pocăinţă, nu-l goneşte către Dumnezeu. Ci mai vârtos ţiindu-l la sine, cu legături nedezlegate îl leagă, mai tari şi mai cumplite lucrând dupre aceea pre poftele pierzării.

58. Ia aminte de sineţi despre fermecătoriile Iezavelii (4Imp.**9**.22) [68], care mai vârtos sunt gândurile trufiei şi ale măririi deşarte. Şi vei putea pre acestea a le birui prin darul lui Dumnezeu, defăimând pre suflet şi micşorându-l pre el, şi aruncându-se pre sine înaintea Domnului, şi chemându-l pre El spre a-ţi ajuta ţie, ştiind că Cereşti sunt darurile. Pentru aceea zice: „Nimenea nu poate a primi nimic, de nu va fi lui dat din Cer (Ioan **3**.27) [69].

59. Grăieşte legea „Iar dacă va mărturisi lui să nu-l piarză, ci să plătească". Uneori la prânz sare gândul măririi deşarte, vrând a grăi afară de vreme. Însă îţi mărturisesc ţie gândurile cele Îngereşti, a prăpădi pre gândul iubirii de bârfeală şi fără de vreme. Deci dacă nu-l vei pierde pre el prin tăcerea cea bună, ci îi vei slobozi lui a ieşi afară, slăbănogit fiind cu trufia, atuncea vei plăti datoria. Saŭ de judecată la mare păcat dându-te, saŭ la grele oarecare dureri trupeşti, saŭ sfezilor celor dese cu fraţii, saŭ muncire în veacul cel ce va să fie. Fiindcă pentru deşert şi mareţ cuvânt, cuvânt vom să dăm, pentru nepedepsirea limbii, pentru aceea să cuvine cu trezvire a păzi limba noastră.

60. Câţi sunt întru dulceţi şi întru nimic să ispitesc, şi întru iubirea de slavă, şi în c.1.1. aceştia să grăiesc adecă „de soare în zi a se arde, iar noaptea de Lună" (Ps.**120**.6) [70]. Deci rogu-te a fi adecă acoperit prin Dumnezeescul nor cel slobozitor de rouă, ca să scapi de arşiţa vrăjmaşului.

61. Să nu dai nicidecum îndrăzneală asupra ta slujitorului beţiei, şi robilor mesei cei fără de rânduială. Nici celor ce-ţi voesc a grăi ţie cu neruşinare, măcar cărunţi de ar fi fost cu faţa, măcar

[64] *Întâia Epistolă către Corinteni*, **1**, 30: "Din El, dar, sunteţi voi în Hristos Iisus. Care pentru noi S-a făcut înţelepciune de la Dumnezeu şi dreptate şi sfinţire şi răscumpărare".
[65] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 28: "Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi".
[66] *Idem*, **9**, 21: "Căci zicea în gândul ei: numai să mă ating de haina Lui şi mă voi face sănătoasă".
[67] *Facerea*, **24**, 15: "Dar nu se sfârşise el încă a cugeta acestea în mintea sa, când iată că ieşi cu urciorul pe umăr Rebeca, fecioara care se născuse lui Batuel, fiul Milcăi, femeia lui Nahor, fratele lui Avraam".
[68] *Cartea a patra a Regilor*, **9**, 22: "Şi când a văzut Ioram pe Iehu, a zis: «Cu pace, Iehu?» Iar el a zis: «Ce pace, când sunt atâtea desfrânările Izabelei, mama ta, şi vrăjitoriile ei?»".
[69] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **3**, 27: "Ioan a răspuns şi a zis: Nu poate un om să ia nimic, dacă nu i s-a dat lui din cer".
[70] *Psalmii*, **120**, 6: "Ziua soarele nu te va arde, nici luna noaptea".

multă vreme de ar avea întru viața Călugărească; ca nu după scriptură putrejunea să te acopere pre tine, și cu ceĭ necurați și netăiați împrejur cu inima să fiĭ surpat.

62. Maĭ întâi să încredințeaze luĭ Petru cheile, apoi sloboade a cădea întru lepădare. Ca să se înțelepțească prin cădere cu înțelegere. Deci și tu dacă primind cheia cunoștințeĭ, și veĭ cădea în felurĭ de gânduri, să nu te înspăimântezi, ci slăvește pre unul înțăleptul nostru Domn, carele prin căderi, înfrânează părerea ceea ce se suie asupra cunoștințeĭ ceĭ maĭ Dumnezeeștĭ. Pentru că ispitele frâu sunt, care pot a înfrâna îngâmfarea cea omenească prin pronia luĭ Dumnezeŭ.

63. Dacă Domnul ia de la noĭ cele bune, precum bogăția luĭ Iov „pentru că Domnul a dat, Domnul a luat" (Iov.**1**.21) [71], cu adevărat vreodinioară și pre cele rele care a adus asupra noastră. Cel vecinic, din mâna noastră le va lua. Pentru că zice: „Cele bune și cele rele, de la Domnul" (Sir.**11**.16) [72]. Și cela ce aduce preste noĭ cele rele, acela va aduce preste noĭ vecinica veselie, cu slavă vecinică. Pentru că precum privegheam zice Domnul „spre a vă surpa" și rău a vă face vouă, și iarășĭ voi zidi, „și nu voi răsipi, și voi sădi și nu voi smulge" (Iez.**17**.21–24) [73]. Decĭ tacă pilda noroduluĭ ceea ce zice: de când e răul, nu este binele. Pentru că Domnul care a schimbat lucrurile spre maĭ rău, poate cu adevărat și pre acestea iarășĭ spre maĭ luminată stare, fără de veste a le preface.

64. Cela ce năpădește asupra dracilor: ori prin înfrânare, ori prin rugăciune, saŭ prin toată fapta bună, maĭ tare și maĭ repede și maĭ adânci rane de la dânșiĭ va primi, până încât și întru deznădăjduire va veni, osânda morțiĭ ceĭ gândite văzându-o întru al său suflet. Întrucât a veni el să grăiască „Cine mă va izbăvi de trupul morțiĭ acesteia" (Rom.7.24) [74], pentru că silit sunt fără de voe a mă supune legilor protivniculuĭ.

65. Nu prost s-a scris înainte, că oarecare grăia către sine: „Sculați-vă, și să mergem către norodul care nădăjduiește spre nădejde și liniștează" (Jud.**18**.9) [75]. Și iarășĭ „Veniți suindu-ne în Iudeia, să vorbim împreună cu el, prin limbă de gând vicleană și să-i întoarcem de la adevăr către noĭ" (Isa.**7**.6) [76]. Pentru că cumpliți draci s-au obișnuit în toată viața, asupra celor ce a ales viață liniștită, a ascuți săbiile ispitelor, și maĭ cu turbare, maĭ vârtos asupra celor maĭ cucernicĭ și maĭ cinstitori de Dumnezeŭ a-și porni oștășimea, împungându-l pre acesta prin nesuferite războaie, spre păcatul cel spre singur lucru. Ca poate măcar așa să poată a-i despărți de credința cea întru Hristos și de rugăciune, și de nădejde pre ceĭ luptați. Ci noĭ precum zice David: (Ps.**79**.19) [77]. Nu ne vom depărta de la Tine, până când te veĭ milostivi spre noĭ. Și să se depărteze de la noĭ ceĭ ce ne înghițise pre noĭ. Nu ne vom depărta de la Tine, până nu veĭ porunci a să duce de la noĭ ceĭ ce ne ispitesc pre noĭ. Și să ne înviezi pre noĭ prin răbdare și prin întărită nepătimire. Pentru că ispitire este viața omuluĭ. Și în vreme rânduită de multe ori

[71] *Cartea lui Iov*, **1**, 21: "Și a rostit: «Gol am ieșit din pântecele mamei mele și gol mă voi întoarce în pământ! Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!»".

[72] *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, Fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **11**, 16: "Cele bune și cele rele, viața și moartea, sărăcia și avuția de la Domnul sunt".

[73] *Iezechiel*, **17**, 21-24:

"21. Iar toți fugarii din toate taberele lui vor cădea de sabie, și cei rămași vor fi împrăștiați în toate vânturile și veți cunoaște că Eu, Domnul, am zis acestea;

22. Așa zice Domnul Dumnezeu: «Voi lua din vârful cedrului celui înalt un lăstar și-l voi sădi; din creștetul lui voi rupe lăstarul cel plăpând și-l voi sădi pe un munte înalt și măreț;

23. Pe muntele cel înalt al lui Israel îl voi sădi și va slobozi ramuri, va aduce rod, și se va face un cedru falnic și vor locui în el tot felul de păsări; tot felul de înaripate vor locui în umbra ramurilor lui;

24. Și vor cunoaște toți pomii câmpului că Eu, Domnul, pomul înalt îl fac mic și pe cel mic în fac înalt; pomul verde îl usuc și pomul uscat îl înverzesc. Eu, Domnul, am spus acestea".

[74] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 24: "Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?".

[75] *Cartea Judecătorilor*, **18**, 9: "Iar ei au răspuns: «Să ne sculăm și să mergem asupra lor. Am văzut țara și este foarte bună. Voi însă să nu stați pe gânduri și să nu zăboviți a merge și a lua în stăpânire țara aceea»".

[76] *Isaia*, **7**, 6: "Să ne suim în Iuda, să-l speriem, să ne facem stăpâni pe el și să punem rege peste el pe feciorul lui Tabee!".

[77] *Psalmii*, **79**, 19: "Și nu ne vom depărta de Tine; ne vei da viață și numele Tău vom chema".

supt picioarele celor străini a cădea să găteşte de la Puitorul de nevoință. Iar a sufletuluĭ celuĭ mare şi viteaz, osebit lucru este a nu se deznădăjdui în primejdiĭ.

66. Dacă întru atâta poate dracul, întrucât şi nevrând omul, a-l aşeza pre el şi a-l aduce spre a sa pornire, dintru cea dupre fire bună aşezare depărtându-l. Cu cât poate Îngerul în vremea cea rânduită, porunca luĭ Dumnezeŭ priimind, pre toată aşezarea omuluĭ spre maĭ bine a o aduce? Dacă crivăţul cel cu totul rece întru atâta a putut, întrucât a preface întru învârtoşare pre firea apelor cea cu totul moale, ce dară va face vântul cel de către miază-zi cel prea fierbinte? Dacă văzduhul cel foarte rece pre toate luişi a să supune face „pentru că cine va sta împrotiva fețiĭ geruluĭ" (Ps.**147**.6) [78]. Cum dar ferbinţeală nu le va preface către sineşi pre toate? Că cine va sta împrotiva feţiĭ ferbinţeliĭ? Deci să credem cum că cărbunele cel rece şi negru al cugetuluĭ nostru, târziu oarecând, saŭ maĭ degrabă, ferbinte şi în chipul luminiĭ va fi, prin aţâţarea foculuĭ celuĭ Dumnezeesc.

67. Este oarecare aşezare întru această vreme de faţă, încredinţată mărturie şi semn puindu-se celuĭ întru ascuns al nostru Iosif, pentru nepătimirea întru care suntem. Prin care mintea ieşind din Egipet, să depărtează adecă de sarcinile cele pătimaşe, şi de cea în coşniţi prea de ruşine robie, şi limba care nu o a ştiut o aude. Nu de aceea iarăşĭ limbă spurcată a dracilor, şi stricătoarea cugetuluĭ celuĭ drept, ci limbă Sfântă a Îngerilor celor purtători de lumină, care schimbă pre minte de la trup spre netrup. Limbă Luminătoare a sufletuluĭ celuĭ ce o primeşte.

68. Auzit-am pre oarecare fraţi care bolea cu trupul cu neslăbire, şi nu putea a unelti post zicând către mine: Cum putem fără de post a ne izbăvi de diavolul şi de patimi? Către care să cuvine a grăi: Că nu numaĭ prin depărtarea mâncărilor, ci şi prin strigarea inimeĭ către Dumnezeŭ, a pierde şi a izgoni veţi putea, şi pre cele rele, şi pre sfetniciĭ celor rele. Pentru că zice „Strigat-au către Domnul când se necăjeau eĭ, şi din nevoinţele lor i-au izbăvit pre dânşiĭ" (Ps.**106**.6) [79]. Iarăşĭ scris este „Din pântecele iaduluĭ strigarea mea, auzit-au glasul meu. Şi să se suie din stricăciune viaţa mea" (Iona **2**.3 şi 7) [80]. Drept aceea până va trece fărădelegea, adecă supărarea păcatuluĭ „Striga-voi, zice, către Dumnezeŭl cel Prea Înalt" (Ps.**56**.3) [81]. Că prea mare facere de bine dăruind, şi pre însuşi asupreala păcatuluĭ să o piarză cu a Sa stăpânire, şi pre Idoliĭ cugetuluĭ celuĭ pătimaş să-i şteargă, şi fără de Idoli (închipuiri) să arate pre neputinţele noastre cele asemenea Idolilor. Deci dacă nu aĭ luat darul înfrânăriĭ, cunoaşte că prin rugăciune, şi prin nădejde va Domnul a te auzi pre tine când strigi către Dânsul. Cunoscând dară stăpâneasca judecată, nu te mâhni pentru neputinţa postniciеĭ, ci maĭ vârtos dă-te la lucrare, ca să te izbăveştĭ de vrăjmaşul prin rugăciune şi prin răbdare mulţămitoare. Iară dacă vă gonesc pre voi gândurile neputinţeĭ şi ale ticăloşieĭ din Cetatea cea postitoare, fugiţi în cealaltă, adecă, întru rugăciune şi mulţămită (Mat.**10**.23) [82].

69. Zicea Faraon rugându-se, să ia Dumnezeŭ de la mine moartea aceasta" (Eş.**9**.28) [83], şi s-au auzit. Asemenea şi draciĭ rugând pre Domnul „ca nu întru adânc să fie trimişi" (Luc.**8**.31) [84] au

---

[78] *Psalmii*, **147**, 6: "Cel ce aruncă gheaţa Lui, ca bucăţelele de pâine; gerul Lui cine-l va suferi?".

[79] *Idem*, **106**, 6: "Dar au strigat către Domnul în necazurile lor şi din nevoile lor i-a izbăvit pe ei".

[80] *Iona*, **2**, 3 şi 7:

"3. Strigat-am către Domnul în strâmtorarea mea, şi El m-a auzit; din pântecele locuinţei morţilor către El am strigat, şi El a luat aminte la glasul meu!;

7. Mă coborâsem până la temeliile munţilor, zăvoarele pământului erau trase asupra mea pentru totdeauna, dar Tu ai scos din stricăciune viaţa mea, Doamne Dumnezeul meu!".

[81] *Psalmii*, **56**, 3: Striga-voi către Dumnezeul Cel Preaînalt, Dumnezeul Care mi-a făcut bine". Trimitere greşită în mss. la *Ps*. **56**, 23.

[82] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 23: "Când vă urmăresc pe voi în cetatea aceasta, fugiţi în cealaltă; adevărat grăiesc vouă: nu veţi sfârşi cetăţile lui Israel, până ce va veni Fiul Omului".

[83] *Ieşirea*, **9**, 28: "Rugaţi-vă Domnului pentru mine, să înceteze tunetele, grindina şi focul pe pământ şi vă voi lăsa şi, mai mult, nu vă voi împiedica".

[84] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **8**, 31: "Şi-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adânc".

dobândit cererea. Cu cât maĭ vârtos va fi auzit omul creştin rugându-se a dobândi slobozenie de moartea cea gânditoare?

70. Cela ce în oarecare vreme luminându-se şi odihnindu-se de la Dumnezeescul dar, iar dupre cea a acestuia tragere înapoi, întru răsipire şi întru spurcăciuni a căzut, au cârtit pentru aceasta, şi neîmbărbătându-se prin rugăciune iarăşĭ a chema mântuirea cea adevărată. Ci bănuind: Asemenea este săracului celuĭ ce ia milostenie de la Palat, şi tânjeşte pentru căcĭ nu a intrat înlăuntru, ca împreună să prânzască cu Împăratul.

71. „Fericiţi sunt ceĭ ce nu M-au văzut şi au crezut" (Ioan **20**.29) [85]. Aşişderea fericiţi sunt care dupre tragerea înapoi a Daruluĭ, neaflând mângâiere întru sineşi. Ci maĭ vârtos întindere acelor necăjicioase văzând, şi întuneric adânc, şi nedeznădăjduindu-se, ci cu credinţa întărindu-se, întru a socoti cum că văd pre cel nevăzut, şi ar răbda cu vitejie.

72. Smerita cugetare cea după dar dată, întru aşa vreme după multă nevoinţă, şi necaz, şi lacrămi, celor ce o caută din Cer pre aceasta, cu covârşire maĭ tare şi maĭ mare este decât smerenia celor ce se face celor ce au căzut din fapta bună. Căriea ceĭ ce s-au învrednicit, cu adevărat desăvârşiţi bărbaţi sunt.

73. Când au lăsat Diavolul pre Domnul „atuncea viind Îngeriĭ îi slujea Luĭ" (Mat.**4**.11) [86]. Decĭ să cuvine a şti, căcĭ că precum nu e scris, când îl ispitea pre El că de faţă era Îngeriĭ, aşa şi noĭ ispitindu-ne, în vreme oarecare să depărtează Îngeriĭ luĭ Dumnezeŭ, însă nu departe. Apoi după ducerea ispitelor, vine către noĭ dând Dumnezeeştĭ înţălegeri, întăriri, luminare, umilinţă, mângâiere, răbdare, dulceaţă, şi câte odihnesc, şi întăresc, şi a doua oară câştigă pre sufletul cel ostenit în luptă. Pentru că s-au zis luĭ Natanaîl „că veĭ vedea pre Îngeri suindu-se şi pogorându-se preste Fiul omuluĭ" (Ioan **1**.51) [87], adecă, preste neamul oamenilor, slujirea Îngerilor şi ajutorul din destul se va vărsa.

74. Adu-ţi aminte de Arhiereul acela, căruia i-au stătut diavolul de-a dreapta ca să i să împrotivească luĭ (Zah.**3**.1) [88], adecă, la toată înţelegerea de-a dreapta şi cuvântul şi lucrul ca să nu te înspăimântezi pentru cele ce se întâmplă.

75. Să cade a şti Călugărul, ce adecă este neputinţă, precum aceea „Miluĭeşte-mă Doamne că neputincios sunt" (Ps.**6**.2) [89] şi ce este depărtarea de la Dumnezeŭ, care boală e a Diavoluluĭ şi a Îngerilor luĭ.

76. În ce chip pre fer, nepipăit îl face împreunarea foculuĭ, aşa rugăciunile cele dese, maĭ tare aşează pre minte la războiul vrăjmaşuluĭ. Pentru aceasta cu toate puterile, leneşi a ne face pre noĭ se sârguiesc draciĭ, şi a ne slăbănogi la starea rugăciuniĭ ceĭ cu răbdare. Ştiindu-o pre aceasta, a lor adecă bântuitoare, iar a minţiĭ apărătoare.

77. Primit-au David osârdia celor ce au ieşit din Sechelac, împreună cu dânsul asupra celor de alt neam, deşi slăbănogindu-se au rămas la râul Vosor. Pentru că întorcându-se către dânşiĭ cu biruinţa cea asupra Varvarilor, şi auzind pre ceĭ ce grăia, că nu să cade a da parte din prăzi celor ce din slăbănogire au şezut la pârâu, şi aceea ruşinându-se şi nimic grăind, răspunde pentru dânşiĭ prea bunul David zicând: că lângă vase au fost puşi păzindu-le. Drept aceea şi întocmaĭ parte au dat lor cu cea dată celorlalţi bărbaţi şi cu bun suflet luptători (1Imp.**30**.21) [90]. Decĭ socoteşte ca şi pentru oarecare frate, care adecă a arătat începătură fierbinte, iar maĭ pre urmă câte puţin obosind,

[85] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **20**, 29: "Iisus i-a zis: Pentru că M-ai văzut, ai crezut. fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut!".
[86] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **4**, 11: "Atunci L-a lăsat diavolul şi iată îngerii venind la El. Îi slujeau".
[87] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 51: "Şi i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului".
[88] *Zaharia*, **3**, 1: "Şi mi-a arătat pe Iosua, marele preot, stând înaintea Îngerului Domnului, şi pe Satana, stând la dreapta lui ca să-l învinuiască".
[89] *Psalmii*, **6**, 2: "Miluieşte-mă, Doamne, că neputincios sunt; vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat oasele mele".
[90] *Cartea întâi a Regilor*, **30**, 21: "După aceea a venit David la cele două sute de oameni care nu fuseseră în stare să-i urmeze şi pe care îi lăsase la pârâul Besor; şi au ieşit aceştia în întâmpinarea lui David şi în întâmpinarea oamenilor, care erau cu el. Iar David, apropiindu-se de acei oameni, i-a întrebat de sănătate".

Vase ale mântuireĭ să se înțeleagă, credința și căința, smerenia și plânsul, răbdarea și nădejdea, și îndelunga răbdare, și c.l.l. Lângă care cineva neputincios cu năravul șezând, și îngăduind prin așteptarea cea întru Hristos precum este cu cuviință dobândește oarecare dar vecinic.

78. Leviți adecă și Preoți s-au numit aceea, care tot cu totul s-au pus pre sineși luĭ Dumnezeŭ și prin faptă și prin vedere. Iar dobitoace ale Leviților să grăiesc (Num.**3**) [91] care nu pot a umbla pre urma pătimirilor, însă doresc de fapta bună, și împrejurul acesteia dupre cât le este cu putință osârduindu-se, și pre aceasta poftindu-o de-a pururea, deși greșesc de multe ori, pentru a fi slăbiți cu vinele din răutate. Și cu cuviință în vreme cuviincioasă și aceștia au a primi Darul nepătimireĭ, prin singura iubirea de oameni a luĭ Dumnezeŭ. Pentru că „pofta săracilor o au auzit Domnul" (Ps.**9**.37) [92].

79. Loviturile pre care le aduce vrăjmașul asupra noastră, ori arătat, ori nearătat, de multe ori le înțelegem și le vedem. Iar muncile și durerile care de la noĭ rabdă, îndreptând noĭ uneori faptele bune, saŭ căindu-ne pentru greșale, saŭ îndelung răbdând întru cele ce să întâmplă, saŭ rugându-ne, și celelalte izvodind, pentru care el crapă, și să muncește, și plânge, și să tânguiește. Pre acestea toate dupre rânduială noĭ nu le vedem, ca să nu ne îngâmfăm. Pentru că „cu dreptul, zice, este la Dumnezeŭ, a răsplăti necazul celor ce ne necăjesc pre noĭ" (2Tes.**1**.6) [93].

80. Dacă rădăcina ceea ce a îmbătrânit în pământ și în piatra, din mirosul apeĭ crește ca o odraslă tânără. Cu cuviință și noĭ deșteptați fiind prin puterea Sfântuluĭ Duh, a odrăsli nestricăciune pre care dupre fire o am luat, și a face seceriș ca o nouă odraslă, deși am căzut jos întru omul cel vechi.

81. Către sufletul carele s-a deznădăjduit despre sineși, pentru covârșirea ispitelor și mulțimea păcatelor, și grăiește: pierit-au nădejdea noastră, murit-am, zisu-s-au de la Dumnezeŭ, care nu să deznădăjduiește de mântuirea noastră, aceasta adecă „Trăi-veți, și veți cunoaște că Eu sunt Domnul" (Iez.**37**.6) [94]. Iar către sufletul, ce nu să pricepe cum adecă va putea prin mari fapte bune a naște pre Hristos s-aŭ zis „Duh Sfânt va veni preste tine" (Luca **1**.35) [95]. Iar unde este venirea Sfântuluĭ Duh, să nu cauți de aceea lege și urmare a firiĭ și a obiceiuluĭ. Pentru că a Tot puternic este închinatul și Sfântul Duh, și pre cele ce nu sunt în fire, a ți le aduce ție cu puterea Sa, ca să te minunezi. Ci și biruitoare arată acum pre mintea a ceea ce maĭ întâi să biruisă. Pentru că Mângâietorul care vine de sus preste noĭ pentru milostivire, deasupra tuturor este. Și te pune pre tine deasupra tuturor mișcărilor celor fireștĭ și a patimilor celor drăceștĭ.

82. Nevoește-te ca pre cea întru stăpânitorul tăŭ, adecă mintea, strălucită de lumină a o păzi nevătămată. Dacă veĭ începe cu patimă a privi la toate, însemnează că ți-au întunecat pre tine Domnul, și a pus acoperământ fețiĭ Tale „și lumina ochilor tăi nu este cu tine" (Ps.**37**.10) [96]. Și dacă sunt acestea așa, să nu obosești nicĭ să te slăbănogeștĭ, rugându-te împreună cu Sfântul David „Trimite lumina Ta și adevărul Tăŭ, mie posomorâtuluĭ, Mântuirea fețeĭ mele și Dumnezeŭl meu" (Ps.**42**.3–5) [97]. Pentru că „trimite-vei Duhul Tăŭ și se vor zidi, și veĭ înnoi fața pământuluĭ" (Ps.**103**.31) [98].

[91] *Numerii*, **3**, 6-13. Vezi întreg capitolul **3** din *Numerii*.
[92] *Psalmii*, **9**, 37: "Dorința săracilor a auzit-o Domnul; la râvna inimii lor a luat aminte urechea Ta".
[93] *Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 6: "De vreme ce drept este înaintea lui Dumnezeu să răsplătească cu necaz celor ce vă necăjesc pe voi".
[94] *Iezechiel*, **37**, 6: "Voi pune pe voi vine și carne va crește pe voi; vă voi acoperi cu piele, voi face să intre în voi duh și veți învia și veți ști că Eu sunt Domnul".
[95] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **1**, 35: "Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema".
[96] *Psalmii*, **37**, 10: "Inima mea s-a tulburat, părăsitu-m-a tăria mea și lumina ochilor mei și aceasta nu este cu mine".
[97] *Idem*, **42**, 3-5:
"3. Trimite lumina Ta și adevărul Tău; acestea m-au povățuit și m-au condus la muntele cel sfânt al Tău și la locașurile tale;
4. Și voi intra la jertfelnicul lui Dumnezeu, la Dumnezeul Cel ce veselește tinerețile mele;
5. Lăuda-Te-voi în alăută, Dumnezeule, Dumnezeul meu".
[98] *Idem*, **103**, 31: "Trimite-vei duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului".

83. Fericit este carele fără de sațiu mănâncă și bea rugăciuni și Psalmi aicea ziua și noaptea; și va întări pre sine întru slăvită cetirea scripturei. Pentru o împărtășire ca aceasta, va răsări sufletului neîmpuținată veselie în veacul ce va să fie.

84. Cu toată puterea întărește-te a nu cădea. Pentru că a cădea nu să cuvine celui tare nevoitor. Iar dacă ți se va întâmpla a cădea, îndată sari și stai iarăși întru nevoința cea bună, măcar de mii de ori aceasta de se va întâmpla, de mii de ori și aceea să fie, adecă aceea a sculării, și până la sfârșitul tău. Pentru că scris este „Că dacă de două ori va cădea dreptul, adecă priind toată viața, de șapte ori se va scula" (Pil.**24**.16) [99]. Până când ții arma Sfântului Chip, cu lacrămi, și cu rugăciunea cea către Dumnezeu, întru cei ce stau te socotește, deși de multe ori ai căzut. Până când petreci cu Călugării, ca un viteaz ostaș, pentru cele înainte primește ranele, prin care lăudat vei fi mai vârtos, că nici rănindu-te ai suferit a te da, sau a te depărta. Iar dacă te depărtezi de Călugări, pre spate te rănești, de aceea ca un fugar, și fricos, și părăsitor de rânduială, și neîndrăzneț.

85. Mai cumplit e decât a greși, aceea a să deznădăjdui, pentru că Iuda vânzătorul împuținat cu sufletul era și neiscusit la război, și pentru aceasta după ce s-a deznădăjduit el alergând vrăjmașul asupră-i, i-a pus ștreang. Iar Petru, piatra cea tare, cu înfricoșată cădere surpat fiind, ca un iscusit la război n-a slăbit, nici s-a deznădăjduit necăjindu-se. Ci sărind a adus amare lacrămi, din inimă necăjită și smerită. Și îndată pizmașul nostru văzând aceasta, ca cu niște văpăi prea tari la vedere aprinzându-se, au sărit fugind departe și cumplit jelindu-se.

86. Către aceste trei patimi mai ales, dator este Călugărul a avea război neîmpăcat: Împrotiva nebuniei pântecelui, împrotiva slavei deșarte, și împrotiva iubirii banilor, care e închinare de Idoli.

87. Împărat oarecarele Israelitean a biruit pre neamul Tragloditenilor și pre ceilalți Varvari, cu Psalmi și cu cântări și cu versuri Duhovnicești, întru cuvintele și organele lui David (2 Paral.**20**.22) [100]. Ai și tu varvari Trogloditeni, pre dracii care intră întru simțirile și mădularele tale, și muncind pre trup prin aprindere, și a te așeza pre tine cu patimă, și a vedea, și a auzi, și a mirosi, și a grăi graiuri necuvioase, și ochii plini a-i avea de prea curvie, și a te turbura dinlăuntru și din afară ca cuptorul cel Vavilonesc. Deci grijăște-te și însuți prin mare credință, prin Psalmi și laude, și cântări Duhovnicești, pre Trogloditenii cei ce lucrează rele de năprasnă a-i prăpădi.

88. Precum om prin om voește Domnul a să mântui, așa și om prin om să sârguiește Satana a pierde. Pentru aceea nu se cuvine a te lipi de bărbatul defăimător, și viclean, și care nu își păzește limba sa, ca nu împreună cu dânsul să te duci în muncă. Pentru că de abia cineva de cel drept apropiindu-se dobândește mântuire. Iar dacă cineva cu acela ce viclenește, împreună ar petrece nepăzindu-se, ca o ciumă și lepră gata va afla sfărâmarea corabiei. Și cine de aceea va milui pre acela ce cu bucurie să apropie de balaur? Deci fugi de cei nepedepsiți cu limba și ațâțători de război, turburați cu cele dinlăuntru și din afară mădulări.

89. Cine voește înțălept și priceput, și prieten al lui Dumnezeu a să chema, să se sârguiască a pune înaintea lui Dumnezeu pre al său suflet, în ce fel l-au luat pre el de la Dumnezeu, curat, și neränit, și tot fără de prihană, ca pentru aceasta să se încununeze în ceruri, și de la Îngeri să se fericească.

90. Un grai bun pre spurcatul acela tâlhar, odinioară, curat și Sfânt l-a lucrat, și în rai l-au băgat (Luc.**23**.42) [101]. Și un grai necuvios au oprit pre Moisi a intra în pământul făgăduinței

[99] *Pildele lui Solomon*, **24**, 16: "Căci dacă cel drept cade de șapte ori și tot se scoală, cei fără de lege se poticnesc în nenorocire".

[100] *Cartea a doua Paralipomena* (sau *Cartea a doua a Cronicelor*): **20**, 21-22:
"21. Astfel s-a sfătuit el cu poporul și a rânduit cântăreți care să cânte Domnului, ca, ieșind aceștia în podoabe sfinte înaintea celor înarmați, să preamărească și să zică: «Slăviți pe Domnul, că în veac este mila Lui!»
22. Dar când au început ei să scoată strigătele de laudă și să preamărească Domnul a stârnit neînțelegeri între Amoniți și Macabiți și între locuitorii muntelui Seir, care veniseră în Iuda, și au fost bătuți".

[101] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **23**, 42: "Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în Împărăția Ta".

(2Lege **32**.52) [102]. Deci nu mică boală să socotim bolirea limbiĭ. Pentru că iubitoriĭ de ocărâre şi bârfitoriĭ, îşi închid loruşi Împărăţia Cerurilor. Pentru „căcĭ bărbatul limbut, deşi aicea se va îndrepta, ci acolo nu se va îndrepta", ci maĭ vârtos se va împiedica „şi relele îl vor vâna spre stricăciune" (Ps.**139**,11) [103]

Decĭ bine grăia oarecarele Înţelept bărbat, că maĭ bine este a cădea din înălţime pre pământ, decât din limbă. Se cade drept aceea a asculta pre Sfântul Iacob Apostolul care scrie „Fie tot omul, grabnic spre a auzi şi zăbavnic spre a grăi" (1Iac.**1**.19) [104].

91. Pentru ca să nu ne răspândim, amăgindu-ne de simţiri împrejurul deşertăciuniĭ, bine este a-i lua aminte celuĭ ce grăieşte „Mergi norodul Meu, intră în camera-inimeĭ tale, cea ascunsă despre toată simţirea gânditoare, întru nearătatul acela locaş, care străluceşte prin nepătimire, şi prin umbrirea Sfântuluĭ Dar. Dar „încuie uşa ta" – tuturor celor văzute, ascunde-te puţin „câtuşi de cât" – pentru că puţină este viaţa omenească. Şi dupre aceasta grăieşte „până ce va trece mânia Domnuluĭ" (Isa.**26**.20) [105]. Precum altul grăia „până când va trece fără de legea" (Ps.**56**.2) [106]. Pentru că mânia Domnuluĭ, şi fărădelegea, poate sunt, draciĭ, patimile şi păcatele. Precum zice către Dumnezeŭ Isaia (**34**.5) [107]. „Iată Tu te-aĭ mâniat, şi noĭ am greşit". Şi scapă de mânia aceasta omul, luând aminte totdeauna inimeĭ întru rugăciune, şi înlăuntru celor neintrate sârguindu-se a fi. Că „trage zice, înţelepciune, maĭ vârtos la cele dinlăuntru" (I; Sirah **51**.17) [108]. Pentru că „toată mărirea feteĭ Împăratuluĭ dinlăuntru" (Ps.**44**.15) [109]. Şi „mă voi osteni până ce voi intra la Sfinţitorul luĭ Dumnezeŭ" (Ps.**72**.17) [110], în muntele moşteniręĭ (Ps.**67**.17) [111] zice, în lăcaşul cel gata, care l-aĭ făcut Doamne sfinţenie, care l-aŭ gătit mâinile Tale.

92. Acela ce voeşte cu adevărat a să lepăda de lume, să urmeze Fericituluĭ Proroc Eliseĭ „nicĭ un lucru luĭşi lăsând" (3Imp.**19**.20) [112], prin cea multă şi înfocată către Dumnezeŭ dragoste. Decĭ pre toate averile sale împărţească-le celor ce le trebuiesc, şi aşa purtând crucea Domnuluĭ, prin înainte punere să se sârguiască, spre moartea cea de bună voe, ceia ce se face pricinuitoare de Împărăţia cea vecinică.

93. Când veĭ ajunge a înţelege, că Amorul să întăreşte întru tine ca un stejar, roagă-te Domnuluĭ cu osârdie, ca să se usuce rodul cel pre de deasupra luĭ, adecă păcatul cel cu lucrarea, şi rădăcinile luĭ cele de desubt, adecă pre necuratele gânduri, şi va secera Domnul pre Amoreŭ de la faţa ta.

94. Nu să cuvine a vă spăimânta, când aţi vedea pre ceĭ ce batjocoresc liniştea noastră, care nu pot a să linişti, ci maĭ vârtos cântaţi asupra lor, însă nu pomenind de rău. Şi pre cea către Dumnezeŭ supunerea voastră, maĭ tare puneţi-o înaintea lor, strigând întru a cânta „Însă luĭ Dumnezeŭ te

[102] *Deuteronomul*, **32**, 52: "Numai de departe vei vedea pământul pe care Eu îl dau fiilor lui Israel, dar de intrat nu vei intra în pământul acela".

[103] *Psalmii*, **139**, 11: "Bărbatul limbut nu se va îndrepta pe pământ; pe omul nedrept răutatea îl va duce la pieire". Am decalat cifra de trimitere a citatului de la **139**, 12, cum e dat în mss, la *Ps.*, **139**, 11.

[104] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 19: "Să ştiţi iubiţii mei fraţi: orice om să fie grabnic la ascultare, zăbavnic la vorbire, zăbavnic la mânie".

[105] *Isaia*, **26**, 20: "Du-te la poporul meu, intră în cămările tale şi închide uşa după tine; ascunde-te puţine clipe, până când mânia va fi trecut!"

[106] *Psalmii*, **56**, 2: "Şi în umbra aripilor Tale voi nădăjdui, până ce va trece fărădelegea".

[107] *Isaia*, **34**, 5: "Că s-a îmbătat de mânie în ceruri sabia Domnului şi iată că asupra lui Edom coboară, asupra poporului hărăzit pedepsei".

[108] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **51**, 17: ""Când eram mai tânăr, mai înainte până a nu rătăci, am căutat să am înţelepciunea întru rugăciunea mea".

[109] *Psalmii*, **44**, 15: "Toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu ţesături de aur şi prea înfrumuseţată".

[110] *Idem*, **72**, 17: "Până ce am intrat în locaşul cel Sfânt al lui Dumnezeu şi am înţeles sfârşitul celor răi".

[111] *Idem*, **67**, 17: "Pentru ce, munţi cu piscuri, pizmuiţi muntele în care a binevoit Dumnezeu să locuiască în el, pentru că va locui în el până la sfârşit?".

[112] *Cartea a treia a Regilor*, **19**, 20: "Atunci a lăsat Elisei boii şi a alergat după Ilie zicând: «Lasă-mă să merg să sărut pe tatăl şi pe mama mea şi voi veni după tine!» Iar el i-a zis: «Du-te şi vino înapoi, că ce-am făcut e făcut!»

supune suflete al meu" (Ps.**61**.5) [113]. Pentru că „în loc ca să mă iubească mă cleveteşte, iar eu mă rugam" (Ps.**108**.3) [114] şi pentru a mea şi pentru a lor vindecare.

95. Nesuflând în Mare vânt silnic, nu s-ar fi arătat val. Şi nefiind asupra noastră dracul, nu s-ar fi înviforat de patimi nicĭ sufletul nicĭ trupul.

96. Dacă te înfierbântezi de-a pururea cu rugăciunea şi cu Dumnezeescul dar, grăieşte către tine Dumnezeasca scriptură, ca către cel îmbrăcat cu armele luminiĭ „Iară haina ta fierbinte, pentru că vrăjmaşiĭ tăi, ca într-o haină întru ruşine îndoită, şi într-un cutremur de frig s-au îmbrăcat.

97. Luând pomenire a greşelilor tale, să nu te leneveştĭ a bate pieptul tău. Ca cu nişte rane ca aceasta, să ciopleştĭ inima ta cea orbitâs, şi să afli Mademul cel de aur al Vameşuluĭ, şi foarte să te bucurĭ pentru bogăţia cea Cerească şi ascunsă.

98. Focul dorinţelor, către cele de sus bunătăţi şi pentru Sfânta cugetare a cuvintelor Duhuluĭ, să se aprindă de-a pururea întru jertfelnicul sufletuluĭ tău.

99. Dacă de-a pururea te sârguieştĭ „ă-ţi încălţa picioarele întru gătirea Evangheliei păciĭ" (Efes.**6**.15) [115] veĭ zidi cu adevărat bine, şi pre a ta casă şi pre a aproapeluĭ tău. Iar dacă te veĭ trândăvi, scuipat veĭ fi nevăzut, şi dupre lege „veĭ moşteni numele celuĭ descult de încălţăminte" (2Leg.**25**.9, 10) [116].

100. Dacă după Ioan „ Dumnezeŭ dragoste este", acela ce iubeşte întru Dumnezeŭ petrece, şi Dumnezeŭ într-însul. Iar acela ce urăşte pre aproape întru despărţirea legăturiĭ dragosteĭ, arătat că urâciune alcătuieşte. Decĭ acela ce urăşte pre cel de neam, întru depărtare stă de Dumnezeŭ. De vreme ce „ Dumnezeŭ dragoste este, şi acela ce petrece întru dragoste, întru Dumnezeŭ petrece, şi Dumnezeŭ întru dânsul" (1Ioan **4**.16) [117]. Aceluĭa mărirea şi stăpânirea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor,

AMIN.

[113] *Psalmii*, **61**, 5: "Dar lui Dumnezeu supune-te, suflete al meu, că de la el vine răbdarea mea". Am decalat cifra, corectând trimiterea la *Ps.* **61**, 5 unde se află citatul din cap. **94** al Sfântului Ioan Carpaftiul.

[114] *Idem*, **108**, 3: "În loc să mă iubească, mă cleveteau, iar eu mă rugam".

[115] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6** 15: "Şi încălţaţi picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii".

[116] *Deuteronomul*, **25**, 9, 10: "Atunci cumnata lui să se ducă la el acolo, în faţa bătrânilor, să-i dezlege sandaua din piciorul lui, să-l scuipe în obraz şi să zică: Aşa se cuvine omului care nu vrea să zidească fratelui său casă în Israel".

[117] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 16: "Şi noi am cunoscut şi am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeul rămâne întru el".

Al acestuiaşĭ Fericit Ioan Carpaftiul, Cuvânt pustnicesc, şi foarte mângâetor, către Călugăriĭ ceĭ din India, care l-aŭ îndemnat

SĂ NU VOEŞTI vre-odinioară, maĭ vârtos decât pre Călugăr, pre mirean a-l ferici, pre cela care are muĭere şi copiĭ, şi să bucură pentru că face bine altora multora, şi cu îndestulare face milostenie, şi nu să ispiteşte de la draci nicĭdecum, socotindu-te pre sineţĭ maĭ mic decât acela a fi spre plăcerea luĭ Dumnezeŭ. Nicĭ te ticăloşi pre sineţĭ ca cel pierdut. Şi nu grăiesc cum că fără prihană vieţuieştĭ, de vreme ce îngăduieştĭ cu Călugăriĭ. Ci dacă şi foarte păcătos eştĭ, necazul sufletuluĭ tăŭ, şi reaua pătimire, maĭ cinstită este la Dumnezeŭ decât fapta bună mirenească. Care covârşeşte necazul cel mult, şi întristarea, şi suspinurile, şi mâhniciunea, şi lacrămile, şi mustrarea ştiinţeĭ, nepriceperea gânduluĭ, şi aceea a te osândi în cuget, şi tânguirea, şi plânsul minţiĭ, plângerea cea cu strigare a inimeĭ, şi zdrobirea, şi ticăloşia, şi posomorârea şi defăimarea. Acestea toate şi unele ca acestea, care de multe ori să întâmplă celor ce se aruncă în cuptorul cel de fer al ispitelor, maĭ cinstite sunt şi maĭ bine primite, decât buna plăcere a mireanuluĭ. Decĭ ia aminte ca să nu cazi sub prihănirea Dumnezeeştiĭ scripturi, aceea ce grăieşte despre faţa ta (Mar.**3**.4) [118]. Pentru că ce ne-am folosit rugătoriĭ, ducându-ne înaintea Domnuluĭ, şi în casa Luĭ petrecând de-a pururea? Iară arătat este că tot robul aproape fiind de casa stăpânuluĭ, uneori şi bătăi priimeşte, şi pumni, şi prihăniri, şi defăimări. Iară ceĭ ce sunt afară de aceea, departe sunt de rane, ca ceĭ străini, saŭ fiĭ din curvie, saŭ nebăgători de seamă. Decĭ ce ne-am folosit zice, noĭ adecă întru necazurĭ căzând, şi cu sufletul şi cu trupul, care totdeauna şi ne rugăm şi cântăm? Iar care nicĭ să roagă nicĭ priveghează, să bucură, şi să veselesc, şi bine sporesc, şi cu bun suflet îşi petrec viaţa? Şi precum grăieşte Prorocul „Iată a doua oară să zidesc casele cele străine, şi noĭ fericim pre ceĭ străini? Şi aduce grăind: „Acestea au clevetit robiĭ luĭ Dumnezeŭ, ceĭ ce au cunoştinţă" (Malah.**3**.15) [119].

Ci însă să cuvine a şti, că nimic străin pătimesc necăjindu-se, şi în multe felurĭ mâhnindu-se, cele ale stăpânuluĭ lor răbdând, prin multe ispite. Pentru că l-aŭ auzit pre El grăind în Evanghelie „Amin grăiesc vouă, că voi veţi plânge şi vă veţi tângui, – voi ceĭ de aproape de Mine –, iar lumea se va bucura" (Ioan, **16**.20) [120]. Ci încă puţin, şi vă voi cerceta pre voi prin Mângâitorul, şi voi goni întristarea voastră. Voi pune întru voi gândurĭ ale vieţiĭ şi odihneĭ ceĭ Cereştĭ, şi lacrămi dulci, de

---

[118] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **3**, 4: "Şi a zis lor: Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau".
[119] *Maleahi*, **3**, 15: "Dar iată că acum noi fericim pre cei mândri. Şi propăşesc cei ce săvârşesc fărădelegi, ba chiar şi pun la încercare pre Domnul, şi ei scapă".
[120] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **16**, 20: "Adevărat, adevărat zic vouă că voi veţi plânge şi vă veţi tângui, iar lumea se va bucura. Voi vă veţi întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie".

care v-ați lipsit la puțină vreme ispitindu-vă. Şi voi da vouă țâța daruluĭ Meu, precum Muma prunculuĭ celuĭ plângător, şi vă voi întări pre voi cu puterea cea de sus, că ați slăbit întru a vă lupta. Şi vă voi îndulci pre voi ceĭ amărâți, precum zice Prorocul Ieremia întru tânguiri, pentru tainicul Ierusalim. Ci mă voi arăta vouă prin cercetare ascunsă, şi se va veseli inima voastră, şi necazul vostru întru bucurie se va schimba; şi bucuria voastră nimenea nu o va lua de la voi" (Ioan **22**) *.

Deci să nu mințim, nicĭ să orbim, fericind pre mireni, maĭ vârtos decât pre noĭ. Ci ştiind deosebirea fiilor celor adevărați şi a celor mincinoşi, să iubim maĭ vârtos pre ceea ce se socoteşte rea pătimire, şi tare chinuire a Călugărilor. A căruia sfârşitul este în viața vecinică şi întru cea neveştejită cunună a slaveĭ Domnuluĭ. Să primim ticăloşia acelor ce se par păcătoşi pustnicĭ, ca să nu zic a drepților. Şi aceea a fi lepădați în casa luĭ Dumnezeŭ, adecă întru ceata celor ce slujesc neîncetat luĭ Hristos. Iar a locui în locaşurile păcătoşilor (Ps.**83**.11) [121] saŭ împreună a petrece cu mireniĭ, deşi mari dreptăți fac. Pentru că grăieşte către tine: O! Călugăre, Tatăl tăŭ cel Ceresc acela ce prea te iubeşte pre tine, şi te necăjeşte, şi te chinuieşte, prin felurĭ de ispite, bine să ştiĭ Călugăre necăjitule, că precum prin Prorocul am grăit „voi fi ție pedepsitor" (Osia **5**.2) [122], şi te voi întâmpina pre tine în calea Egiptuluĭ, prin necazurĭ pre tine iscusindu-te. Şi căile tale cele prihănite, le voi îngrădi cu mărăciniĭ Pronieĭ Mele. Împingându-te cu primejdiĭ neaşteptate şi împingându-te, ca nu pre cele ce voeştĭ cu nepricepută inimă, pre acestea cu adevărat şi la lucru să le scoți (Osia **2**.6) [123]. Şi voi îngrădi Marea patimilor tale, cu porțile îndurărilor Mele, şi voi fi ție ca o heară mâncându-te pre tine cu gândurile prihăniriĭ, ale defăimăriĭ şi ale căințeĭ, întru ştiința nepriceperilor tale (Osia **13**.7) [124].

Toate necăjicioasele acestea, darurĭ sunt prea mari ale luĭ Dumnezeŭ. Şi nu numaĭ heară, ci şi bold îți voi fi ție, prin gândurile umilințeĭ rănindu-te pre tine şi prin durerile cele inimelnice, şi nu va lipsi durerea din casa ta, adecă din suflet şi din trup, bine şi cu folos străjuindu-te, prin cele dulci cu adevărat şi de miere curgătoare munciri ale luĭ Dumnezeŭ. Iară sfârşitul muncirelor şi al durerilor, al turburăriĭ, al ruşineĭ, al fricilor, al deznădăjduirelor, care s-au obişnuit a să întâmpla, celor ce înainte au pus a să pustnicĭ; sfârşitul tuturor posomorâtoarelor acestora, bucurie Cerească este, desfătare şi slavă negrăită şi bucurie neîncetată. Că pentru aceasta te-am necăjit pre tine, zice, ca să te hrănesc pre tine cu Mana cunoştințeĭ, şi cu foame te-am sugrumat pre tine, ca bine să îți fac ție întru cele maĭ de pre urmă şi întru Împărăția cea de sus să te bag pre tine. Pentru că atuncea veți sălta smeriților Călugări, ca nişte vițeluşi dezlegați din legături, din patimile trupuluĭ şi din ispitele vrăjmaşilor. Şi atuncea veți călca pre nelegiuțiĭ draci, pre ceĭ ce acum vă calcă, şi vor fi cenuşă sub picioarele voastre. Că dacă cinstitor de Dumnezeŭ eştĭ şi smerit cugetând, neînălțându-te prin deşarta îngâmfare, nicĭ obrăznicind, ci zdrobit cu inima, şi socotindu-te pre tine netrebnic rob a fi, şi zdrobit cu duhul, dacă unul ca acesta eştĭ smerit cugetând: maĭ bună e a ta greşeală, O! Călugăre, decât dreptatea mirenilor. Şi maĭ de nevoe a ta spurcăciune, decât curățenia cea mare a mirenilor.

Pentru că ce este aceea pentru care tare te necăjeştĭ? Cu adevărat prihană este întâmplându-se. Ci vezi pre oarecare om smolindu-şi mâinile, şi prin puțin unt-de-lemn curățindu-le. Decĭ cu mult maĭ vârtos tu veĭ putea a te curăți, prin mila luĭ Dumnezeŭ. Că precum ție nu-ți este cu nelesnire a-ți spăla haina ta, aşa cu mult maĭ vârtos nu este cu nelesnire Domnuluĭ a te spăla pre tine de toată prihana, dacă în fieştecare zi precum este cu cuviință, s-ar întâmpla din nevoia ispitelor. Pentru că când grăieştĭ tu: greşit-am Domnuluĭ, sa dă răspuns Lasă-se greşalele tale". Eu sunt cela ce şterg

* Trimitere greşită în mss.

[121] *Psalmii*, **83**, 11: "Că mai bună este o zi în curțile Tale decât mii. Ales-am a fi lepădat în casa lui Dumnezeu, mai bine, decât a locui în locaşurile păcătoşilor".

[122] *Osea*, **5**, 2: "Şi la Sitim au săpat o groapă adâncă. Nu mai e nici o scăpare pentru ei toți!".

[123] *Idem*, **2**, 6: "Nu voi avea milă de fiii ei – că ei sunt copii de desfrânată".

[124] *Idem*, **13**, 7: "De aceea voi fi pentru ei ca un leu şi îi voi pândi pe cale ca o panteră".

şi nu voi pomeni. „Că pre cât sunt departe răsăriturile de la apusuri, am depărtat de la tine fărădelegile tale“ (Ps.**102**.12) [125]. Că precum Tatăl miluieşte pre fiĭ, aşa Eu te voi miluĭ pre tine. Numaĭ tu să nu te depărtezi, nicĭ să sari de la Cela ce te-a ales pre tine, pentru ca să cânţi şi să te rogi. Ci lipeşte-te de Dânsul întru toată viaţa ta, ori prin îndrăzneală curată, ori prin neruşinare cinstitoare de Dumnezeŭ şi tare Luĭ mărturisindu-te. Şi El pre tine te curăţeşte prin a Sa amelinţare. Pentru că cele ce Dumnezeŭ prin a Sa voinţă le curăţeşte, nicĭ singur Marele Apostol Petru, va putea a le spurca, Saŭ a le osândi. Că s-au zis către dânsul „Cele ce Dumnezeŭ a curăţit, tu să nu le zici spurcate“ (Fap.**10**.15) [126]. Pentru că dacă Dumnezeŭ, cela ce cu a Sa iubire de oameni ne-au îndreptat pre noĭ „Cine este cela ce ne judecă pre noĭ“? (Rom.**8**.34) [127]. Pentru că chemând noĭ Numele Domnuluĭ nostru Iisus Hristos cu lesnire să curăţeşte ştiinţa noastră. Şi nimic deosebeşte între noĭ şi între Proroci, şi între ceilalţi Sfinţi. Că nu ne-au pus pre noĭ Dumnezeŭ spre mânie, ci spre păzire prin Domnul nostru Iisus Hristos care a murit pentru noĭ. Că ori deştepţi suntem întru faptele bune, ori dormim după oarecare întâmplare, precum cu cuviinţă este întru oarecare micşorări împreună cu Hristos vom vieţui. Către Dânsul privind cu mari suspine, şi tânguindu-ne neîncetat şi pre Dânsul răsuflându-l.

„Deci să ne îmbrăcăm în zaua credinţeĭ, şi să luăm coif nădejdea mântuiriĭ“ (Ef.**6**.16) [128] ca să nu afle intrare înlăuntru săgeţile deznădăjduireĭ şi ale necunoştinţeĭ. Dar tu grăieştĭ că mă mâniĭ când văd nimica ispitindu-se mireniĭ, şi cumplit crăp. Ci să ştiĭ iubitule, că nu are trebuinţă Satana a-i ispiti pre ceĭ de sine ispitiţi, şi pururea la cele de jos traşi prin lucurile cele lumeştĭ. Şi cunoaşte şi aceasta, că celor ispitiţi, cinstile şi cununile se păzesc. Iar nu celor ce nu să grijesc pentru Dumnezeŭ, nicĭ mirenilor celora ce zac cu faţa în sus şi horăesc. Ci eu zice, foarte mult mă ispitesc, şi şalele mele să umpre de ocări, precum grăieşte Prorocul. Şi pătimire este şi gârbovire, şi nu este în trup vindecare, şi sârguinţă întru oase. Ci însă aproape şi de faţă este Marele Doftor la ceĭ ce să obosesc. Cela ce poartă neputinţele noastre, şi cu rana Luĭ ne-au vindecat pre noĭ şi ne vindecă. De faţă este şi acum, puind mântuitoarele doftoriĭ. Pentru că Eu zice, am bătut prin părăsire, Eu şi voi vindeca. Decĭ să nu te temi, când mânia iuţimiĭ Mele va pica, că iarăşĭ voi vindeca. Că precum nu-şi va uita muierea a-şi miluĭ pre fiiĭ pânteceluĭ eĭ, aşa nicĭ Eu te voi uita pre tine grăieşte Domnul (Is.**49**.15) [129]. Pentru că dacă inima păsăriĭ să varsă spre puiĭ săi, şi strigă către dânşiĭ hrană în gura lor le dă, cu mult maĭ vârtos îndurările Mele să varsă spre zidirile Mele. Maĭ cu mult îndurările Mele se varsă spre tine, şi te cercetează pre tine tăinuit. Şi vorbesc către tine în minte. Şi hrană pui înlăuntru cugetuluĭ celuĭ ce-i trebuieşte, ca uneĭ mici rândunicĭ. Pentru că hrană ţie voi dărui a friceĭ ceĭ maĭ bune, şi hrana dorireĭ ceĭ Cereştĭ, hrană a suspinelor, hrană a mângâieriĭ, hrană a umilinţeĭ, hrană a cântăriĭ, hrană a cunoştinţeĭ ceĭ maĭ adânci, şi hrană a oricăror taine Dumnezeeştĭ. Şi dacă mint acestea grăindu-le ţie, Eu Stăpânul şi Părintele tăŭ, mustră-mă, şi voi răbda.

Decĭ acestea Domnul nouă pururea ne vorbeşte prin cugete. Iar eu ştiu că am covârşit măsura, multe scriind, ci voi m-aţi îndemnat pre mine, aceasta a o face. Am lărgit cuvântul, pentru întărirea celor ce să primejduiesc a cădea din pricina împuţinăriĭ de suflet. Pentru că s-au aflat, precum mi-aţi scris mie la voi ceĭ din India, oarecare din fraţi afară de nădejde, foarte îngreuiaţi cu ispitele, şi lepădându-se de viaţa şi petrecerea Călugărilor. Grăind a fi aceasta sugrumare şi întuneric de

[125] *Psalmii*, **102**, 12: "Pe cât sunt de departe răsăriturile de la apusuri, depărtat-a de la noi fărădelegile noastre".
[126] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **10**, 15: "Şi iarăşi, a doua oară, a fost glas către el: Cele ce Dumnezeu a curăţit, tu să nu le numeşti spurcate".
[127] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 34: "Cine este cel ce osândeşte? Hristos, cel ce a murit, şi mai ales Cel ce a înviat, Care şi este de-a dreapta lui Dumnezeu, Care mijloceşte pentru noi!".
[128] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 16: "În toate luaţi pavăza credinţei, cu care veţi putea să stingeţi toate săgeţile cele arzătoare ale vicleanului".
[129] *Isaia*, **49**, 15: "Oare femeia uită pe pruncul ei şi de rodul pântecelui ei n-are milă? Chiar când ea îl va uita, Eu nu te voi uita pe tine".

primejdiĭ. Şi că arătat pre mireni i-au fericit, iar pre sine s-a prihănit şi ziua întru care a primit schima. Pentru aceasta şi eu silit am fost maĭ lung a face pre acest de faţă cuvânt, prin netede graiuri. Întrucât a putea şi cel prost şi necărturar cele grăite a le înţelege. Pentru aceasta scriseĭ multe, că de aceea nu încă pre mirean, ci însuşi pre sine să se fericească Călugăriĭ. Că fără de toată împrotiva cuvântare, maĭ buni sunt decât Împăraţiĭ ceĭ ce poartă diademe pre cap, şi maĭ străluciţi, şi maĭ slăviţi, ca ceĭ ce de-a pururea îngăduiesc lângă Dumnezeŭ. Iară eu acestea scriindu-le, rog pre a voastră dragoste, pomenire de mine întru rugăciune de-a pururea a face, ca să mă învrednicesc şi eu ticălosul de Darul Domnuluĭ, întru cel bun şi prea bun sfârşit, a hotărî pre această de faţă viaţă. Iară Părintele îndurărilor, şi Dumnezeŭ a toată mângâierea, va da vouă mângâiere vecinică, întru Iisus Hristos Domnul nostru, Căruia slava şi ţinerea, în veciĭ vecilor

AMIN.

Sfântul Teodor Episcopul Edesieĭ
Viața în scurt

CEL ÎNTRU SFINȚI Părintele nostru Teodor, a fost întru Împărăția luĭ Iraclie și a luĭ Constantin Bărbosul, pre la aniĭ 660. Și maĭ întâi s-a nevoit cu viața Pustnicească în locașul Sfântul Sava, pre urmă cu alegere Dumnezeească la scaunul de Episcopie al Edesieĭ * rădicându-se, și multor minuni singur lucrător fiind, încă în viață și dupre moarte, și cu Dumnezeeștile sale învățături, mulți Mucenicĭ și mântuiți a arătat. În 11 Iulie către vecinicele locașurĭ s-a mutat, precum în cartea numită *Calochiriniĭ* viața luĭ s-au scris. Iar scrierile ce a lăsat, altele oarecare, cu înștiințare de aceasta a spune nu putem. Iar acestea de față, 100 de capete, cu ostenelele luĭ alcătuite, în numărul celorlalte pustniceștĭ cărți închise sunt. Aceste capete mult îmbelșugate, de Sfânta Treire și de Dumnezeescul folos, rod pun înainte celor ce cetesc cu socoteală, și mântuirea lor doresc. Decĭ veniți, și îmbelșugatul rod priimiți-l. La sfârșitul acestor capete, și teoreticeasca scriere având numele luĭ Teodor s-a pus, pre care asemenea cu capetele cunoștințeĭ ceĭ trezvitoare, și asemenea cuvântul a urma, luând aminte ca de la oarecare chipurĭ și semne, adevărată facere a fi, a aceluĭași Teodor o încheiem.

---

* În mss. și în colon titlurile din mss. apar ambele variante: *Edesiei* și *Edesei.*

A celuĭ întru Sfinți,
Părinteluĭ nostru, T eodor,
Marele pustnic nevoitor și Episcopul Edesiei
Capete o sută a faptelor bune

1. DE VREME că prin bun darul luĭ Dumnezeŭ ne-am lepădat de Satana, și de faptele luĭ cele viclene, și prin Sfântul Botez ne-am apropiat către Hristos, iar acum, iarășĭ prin făgăduința cea Monahicească, (ne-am îndatorat) ca să păzim poruncile Luĭ. Drept aceea pentru acestea amândouă avem a da răspuns. Și nu numaĭ că suntem datori a păzi pre acestea amândouă făgăduinți, ci și pre datoria cea firească. Că fiind noĭ zidiți foarte buni de însuși Dumnezeŭ, foarte ni să cade a o păzi, și să o ținem întreagă, dupre cum întru început o a făcut Dumnezeŭ, așa suntem datori și să fim. Și de au intrat și păcatul pentru nepaza noastră, care ne-am purtat preste firea noastră, ci iarășĭ prin milostivirea și mila Dumnezeŭluĭ nostru, fiind chemați și înnoiți cu patima celuĭ fără de patimă, și răscumpărați și prețuiți cu scump sângele luĭ Hristos ne-am izbăvit de călcarea porunceĭ ceĭ de demult, de căderea strămoșuluĭ. Drept aceea de ne vom face și drepți, nu este lucru de mirare. Iar a cădea din dreptate, acest lucru e foarte ticălos și vrednic de toată tânguirea.

2. Că după cum este fapta cea bună dreptate, care, dacă este fără de credință, moartă este (Iac.**2**.17) [1] și nimic nu folosește. Așa este și credința, că dacă este singură, și nu are în sine faptele drepților, apoi nu ne va izbăvi pre noĭ de focul cel vecinic. Că au zis Domnul „Acela ce mă iubește, păzește poruncile mele“ (Ioan **14**.23) [2]. Decĭ dacă iubim pre Domnul, și credem într-însul, să facem și fapte bune ca să câștigăm viața vecinică. Iar de vom trece cu vederea paza poruncilor, ale Aceluĭa ce i se supune toată făptura, apoi în ce chip ne vom numi credincioși? Că fiind noĭ maĭ cinstiți decât toată făptura, apoi pentru ce suntem maĭ nesupuși decât toată făptura, și neascultători poruncilor ale Aceluĭa ce au zidit pre toate?

3. Și măcar de am și păzi poruncile luĭ Hristos însă noĭ nu putem să-i dăm mulțumire de răsplătire, nicĭ nu putem să-i mulțumim Dătătoruluĭ de tot binele; fiindcă El nu o cere aceasta de la noĭ. Ci păzind noĭ poruncile Luĭ, însuși nouă ne solim viața cea vecinică și desfătarea bunătăților cele negrăite.

4. Oricine ni se va pune împrotiva noastră pentru împlinirile poruncilor luĭ Dumnezeŭ, măcar tatăl nostru, saŭ muma, saŭ oricine de ar fi, urât și ca un pizmaș să ne fie. Pentru ca să nu auzim pre Domnul zicând „Acela ce iubește pre tatăl, saŭ pre mama sa maĭ mult decât pre Mine, nu este vrednic Mie“ (Mat.**10**.37) [3].

---

[1] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **2**, 17: "Așa și cu credința: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăși".
[2] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 23: "Iisus a răspuns și i-a zis: Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el".
[3] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 37: "Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine".

5. Cu toată puterea noastră să ne silim spre lucrarea poruncilor Domnuluĭ, ca să nu fim traşi cu legăturile cele nedezlegate ale poftelor celor viclene şi de patimile cele pierzătoare de suflete. Ca să nu ni să zică şi nouă osândirea smochinuluĭ celuĭ neroditor „Taie-l pre el, ca să nu maĭ cuprinză locul acela" (Luca **13**.7) [4], dupre cum a zis „Că tot pomul ce nu face roade bune, se taie şi în foc se aruncă" (Luca **3**.9) [5].

6. Cela ce este biruit de pofte şi de dulceaţa patimilor, şi apoi trăieşte aproape de lume, unul ca acela degrab va cădea în mrejele păcatelor. Numaĭ odată de va face păcatul, apoi îndată va fi ca focul în trestie, şi ca o piatră ce să porneşte din munte la vale, şi ca o groapă cu apă. Deci acela va câştiga acestea ce am zis maĭ sus, şi însuşi îşi va face periciunea.

7. De câte ori să porneşte sufletul preste fire şi se aruncă în patimi, de atâtea ori este şi locaş înfricoşatelor heare, după cum s-au zis „Că acolo se vor încuiba năpârcile, şi se vor aduna draciĭ cu puterile lor" (Is.**34**.14) [6]. Acestea sunt patimile cele de multe feluri şi fără de număr. Însă unul ca acela de se va scula asupra fireĭ sale (de va vrea, va putea birui, fiindcă sufletul este înjugat cu trupul), şi de se va întări cu faptele cele bune, apoi iarăşĭ îşi va veni în fire şi va trăi în Legea luĭ Dumnezeŭ; şi atuncea vor fugi hearele acelea, şi vor veni ÎngeriĭI străjuitoriĭ vieţiĭ noastre, făcând ziua bucurieĭ. Şi pre Sfântul Darul Duhuluĭ iarăşĭ va veni în sufletul acela, învăţându-l cunoştinţa ca să păzească cele bune, şi atuncea se va sui şi la cele maĭ mari.

8. Sfinţiĭ Părinţi au orânduit rugăciunea ca o armă Duhovnicească, şi fără de aceea nu să poate a ieşi la război, ca să nu fim răniţi cu săgeţile lor şi ca nişte robi duşi în ţara vrăjmaşuluĭ. Şi de nu vom alerga către Dumnezeŭ, cu inimă curată, apoi nicĭ rugăciune curată nu vom putea câştiga, că „Acela dă rugăciune celor ce se roagă" (1Imp.**2**.9) [7] şi învaţă pre oameni cunoştinţa.

9. Nu este lucru de mirare că supără patimile pre suflet, şi pentru că intră în suflet la război şi fără de voia luĭ, fiindcă nu este în puterea noastră, ci pentru că zăbovesc întru noĭ gândurile lor, şi să ridică patimile, aceasta cu adevărat este în puterea noastră. Cea dintâi adecă, fără de păcat este, fiindcă nu este în puterea noastră. Iar cea de a doua, dacă ne vom împrotivi ne vom învrednicĭ a câştiga cununile biruinţeĭ. Iar de ne vom supune slăbiciuniĭ şi de ne vor birui patimile, apoi vom fi vrednicĭ de muncile cele vecinice.

10. Treĭ Căpeteniĭ sunt ale patimilor, din care se nasc toate răutăţile: iubirea de dulceţuri, iubirea de slavă, şi iubirea de argint. Cărora urmând noĭ apoi vor intra întru noĭ şi celelalte cinci duhurĭ viclene, şi dupre aceea din acestea se fac mulţime de patimi şi multe răutăţi de multe feluri. Decĭ cel ce va birui pre acelea treĭ, acela a biruit şi pre cele cinci, şi dupre aceea şi pre toate patimile le va birui (cu darul luĭ Hristos).

11. Precât am lucrat pre patimi, pre atâta intră în suflet aducerea aminte a poftelor celor rele şi îl muncesc. Iar când se curăţă de la inimă toate gândurile cele rele, atâta cât să nu se poată apropia dupre aceea, atuncea se va arăta şi semnul iertăriĭ păcatelor celor dintâi. Iar până când petrec patimile în suflet, până atuncea şi cunoştinţa cea Duhovnicească se opreşte despre el (suflet).

12. Pre patimile cele trupeştĭ, să cade a le birui cu patima cea grea a trupuluĭ. Iar pre patimile cele sufleteştĭ şi nearătate, se cuvine a le birui cu smerita cugetare, cu blândeţile şi cu dragostea.

[4] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **13**, 7: "Şi a zis către vier: Iată, trei ani sunt de când vin şi caut rod în smochinul acesta şi nu găsesc. Taie-l; de ce să ocupe locul în zadar?".
[5] *Idem*, **3**, 9: "Acum securea stă la rădăcina pomilor; deci orice pom care nu face roadă bună se taie şi se aruncă în foc".
[6] *Isaia*, **34**, 14: "Câini şi pisici sălbatice se vor pripăşi pe-acolo şi făpturi omeneşti cu chip de ţap se vor strânge (fără număr). Acolo vor zăbovi năluci ce umblă noaptea şi în acele locuri îşi vor găsi odihna".
[7] *Cartea întâi a Regilor*, **2**, 9: Domnul va zdrobi pe cei ce se împotrivesc Lui; va tuna din cer asupra lor. Sfânt este Domnul; să nu se laude cel înţelept cu înţelepciunea sa şi cel puternic să nu se laude cu puterea sa, nici cel bogat să nu se fălească cu bogăţia sa; ci cel ce voieşte să se laude, cu aceea să se laude că ştie şi cunoaşte pe Domnul şi face judecată şi dreptate în mijlocul pământului".

13. Pre pofta patimilor, o veştejeşte înfrânarea şi smerita cugetare. Iar pre aprinderea mâniеĭ, o linişteşte dragostea. Iar pre gândurile cele rele, le depărtează rugăciunea şi pomenirea luĭ Dumnezeŭ. Şi într-acest chip din treĭ părţi să curăţă sufletul, şi pre acestea îndreptându-le Dumnezeescul Apostol, zice „Pacea să aveţi cu toţiĭ, şi Sfinţenia, fără de care, nimenea nu va vedea pre Domnul" (Evr.12.14)[8].

14. Sunt uniĭ care nu să pricep şi zic: de unde să scornesc patimile în gânduri, saŭ cugetele patimilor. Şi uniĭ zicând într-un chip, iar alţiĭ într-alt chip. Iar eu zic: că gândurile se scornesc din pofte, că de nu ar fi patimi în suflet, apoi nu i-ar supăra gândurile cele rele.

15. Au obiceĭ vrăjmaşiĭ noştri care de-a pururea să luptă cu noĭ, de ne opresc ca să nu facem fapte bune, fiind noĭ putincioşi şi gata. Iar spre faptele acelea ce sunt preste putinţă şi neîntărite, ne îndeamnă cu mare dragoste pre noĭ. Iar maĭ vârtos pre pustnicĭ şi pre ceĭ ce vieţuiesc cu tăcere, îi îndeamnă să meargă şi să trăiască în viaţa de obşte, iar pre ceĭ ce vieţuiesc în viaţa de obşte întru supunere, îi silesc să iasă, şi să se facă pustnicĭ. Ci noĭ ca ceĭ ce ştim răutăţile luĭ cele viclene (2Cor.2.11)[9] pre toate cele bune, să le facem la vremea lor şi cu bună măsură, iar pre cele ce sunt maĭ înainte de vreme şi fără de măsură, să le urâm până în sfârşit.

16. Dacă trăim lângă mireni, şi dacă ne apropiem de lucrurile lumeştĭ, pofte de patimi şi dorinţi de lucrurĭ lumeştĭ pornesc dracіĭ asupra noastră şi să luptă cu noĭ. Iar pre ceĭ ce trăiesc în pustie, îi supără cu gândurile acestor patimi, care cu mult maĭ cumplite sunt ca cele dintâi. Şi acelea cearcă vreme aleasă pentru câştig, şi loc gata pentru odihnă. Iar acestea, cearcă mintea cu bună silinţă şi fără de lene. Iar împrotiva lupteĭ acelor fără de trup, ni s-au dat nouă Sfânta Rugăciune, întru care ni s-au poruncit a petrece totdeauna. Ea face pre minte puternică în luptă şi totdeauna gata, fiindcă poate fi săvârşită şi fără (ajutorul) trupuluĭ.

17. Arătând Apostolul desăvârşita omorâre a patimilor, zice: „Iar care sunt aĭ luĭ Hristos trupul s-au răstignit cu patimile şi cu poftele" (Gal.5.24)[10]. Că de vom omorî patimile, şi vom birui poftele, şi dacă vom supune Duhuluĭ gândurile cele trupeştĭ, atuncea vom lua crucea şi vom merge în urma luĭ Hristos nimic având din cele lumeştĭ, ci numaĭ cele de nevoe ale trupuluĭ, care se vede a fi arătarea cea pentru Hristos a vieţiĭ ceĭ tăinuite.

18. Pentru aprinderea trupuluĭ, ceĭ ce pătimesc această moarte ceĭ ce de-a pururea să luptă cu războiul acesteĭ patimi, uniĭ ca aceea să nu-şi defaime trupul, ci pre sine. Căcĭ de nu i-ar da aceea pricină de slăbiciune trupuluĭ său, şi de nu ar împlini voia luĭ, apoi atuncea nu ar pătimi atâta de la dânsul. Şi au doar nu ştiau aceştia să-şi răstignească trupul cu patimile şi cu poftele, şi să poarte moartea luĭ Iisus, în trupul lor cel muritor, ca să o câştige pre aceea ca pre o bună sporitoare către faptele bune, iar nu către cele împrotivitoare, şi să-l supună pre dânsul legiĭ luĭ Dumnezeŭ, ca să facă şi aceea, dupre cum a făcut aceea ce s-au zis maĭ înainte (şi să se îndulcească de odihnă).

19. De tot gândul cel rău către pofta cea rea, adecă, către robirea pofteĭ, păcat este Monahuluĭ. Că gândul cel dintâi, adecă vine prin poftă, şi spurcă mintea cea curată, şi dupre aceea să abate şi sufletul spre poftă, şi nesuferind ispita, vine şi să alcătuieşte întruna. Decĭ dupre cum am zis, păcat este, fiindcă porneşte patima ce am spus, şi dupre aceea vine şi se abate ca să le săvârşască cu însuşi fapta. Pentru aceasta ferіceşte Prorocul „pre aceea ce au ucis pre pruncіĭ ceĭ din Vavilon de piatră" (Ps.136.9)[11]. Ceĭ ce s-au învăţat Alfa-vita, să cunoască ce am zis.

[8] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 14: "Căutaţi pacea cu toţi şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul".
[9] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 11: "Ca să nu ne lăsăm covârşiţi de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute".
[10] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 24: "Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele".
[11] *Psalmii*, **136**, 9: "Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră". Trimiterea din mss. nu corespunde (**136**, 12).

20. Îngeriĭ sunt slujitoriĭ dragosteĭ şi păciĭ, şi pentru aceea să bucură pentru pocăinţa noastră, şi pentru sporul faptelor bune, şi dintru acestea să silesc ca să ne umple pre noĭ de cunoştinţele luĭ Dumnezeŭ cele Duhovniceştĭ, şi ne ajută spre toată fapta cea bună. Iar draciĭ fiind făcători de mânie şi de răutate, să bucură când văd că s-a stricat fapta cea bună, şi ne pun înainte lucrurĭ blagocestive, ca să abată sufletul nostru şi la alte năluciri spurcate.

21. Bun lucru este credinţa, ca ceea ce naşte nouă frica luĭ Dumnezeŭ. Iar frica aceea ne învaţă să păzim poruncile luĭ Dumnezeŭ, dintru care ne creşte nouă nepătimirea cea Dumnezeească şi odrasla faptelor bune. Iar dragostea este săvârşirea tuturor poruncilor luĭ Dumnezeŭ, căcĭ că pre toate le rânduieşte bine şi le întăreşte.

22. Precum simţirea trupuluĭ când este sânătos, simte ce boală l-a apucat, şi cel ce nu cunoaşte aceasta boleşte cu nesimţirea. Aşa şi mintea până îşi păzeşte întreaga sa lucrare, ştie de unde îi vin patimile cele muncitoare, şi foarte tare să luptă cu dânsele. Iar amar şi cumplit va fi aceluĭa ce-şi petrece zilele vieţiĭ sale cu nesimţirea, acesta este asemenea aceluĭa ce să luptă noaptea, şi socoteşte cum că gândurile cele de războĭ sunt ca nişte visuri.

23. Când gânditoarea noastră putere şade la privirea faptelor bune, şi când către dânsa şi Dătătorul eĭ Hristos Domnul să porneşte toată puterea cea poftitoare, iar cea mânioasă să întrarmează asupra dracilor, atuncea puterile noastre lucrează după fire.

24. Din treĭ părţi este tot cuvântătorul suflet, dupre cum zice Bogoslovul Grigorie: Adecă, în partea cea gânditoare au alcătuit puterea luĭ, buna cunoştinţă, cugetarea şi înţălepciunea. Iar în cea iuţoasă, au alcătuit bărbăţia şi răbdarea. Iar întru a pofteĭ, dragostea, întreaga înţălepciune şi înfrânarea. Dreptatea întru toate are parte, învăţându-ne a lucra cu bun chip. Aceasta cu bună cunoştinţă să luptă cu slujitoriĭ vrăjmaşuluĭ, apărând faptele cele bune. Cu întreaga înţălepciune, fără de patimă priveşte lucrurile. Cu dragostea, pre toţĭ oameniĭ ca pre sine îi iubeşte. Cu înfrânarea, taie toată dulcea pătimire. Cu bărbăţia şi cu răbdarea, să întrarmează asupra nevăzutelor lupte. Aşa e de bine răsunătoare melodia organuluĭ sufletesc.

25. Cela ce se nevoeşte pentru întreaga înţălepciune, şi cela ce iubeşte fericita curăţenie, unul ca acela să-şi înfrâneze trupul şi să-l robească cu gândurĭ smerite, chemând ajutorul şi Darul luĭ Dumnezeŭ ca să câştige cele dorite. Iar cela ce îşi hrăneşte trupul cu mâncărurĭ neînfrânate, cela va fi robit de duhul curvieĭ. Decĭ precum potoleşte apa pre focul cel mult, aşa potoleşte şi postul împreună cu sufletul smerit, pre toată aprinderea trupuluĭ şi pierde pre toată nălucirea cea de ruşine.

26. Patima pomenireĭ de rău, foarte să se depărteze de la sufletul tăŭ, O iubitorule de Hristos! Şi celuĭ ce ţi-au făcut ţie rău, nicĭdecum să nu-l răsplăteştĭ. Că precum este focul cel tăinuit în pleve, aşa este şi pomenirea de rău ceea ce se încuibează în inimă. Ci tu maĭ vârtos te roagă cu căldură pentru ceĭ ce te-au scârbit, şi pre cât poţi fă-le bine, pentru ca să-ţi câştigi sufletul tăŭ din moarte, şi să poţi avea îndrăzneală în vremea rugăciuniĭ tale.

27. Întru sufletele celor smeriţi să odihneşte Dumnezeŭ, iar întru inimele celor mândri, se odihneşte patima ocărâriĭ. Că nimic alt nu ne birueşte pre noĭ dintru început, dupre cum gândurile mândrieĭ, şi cu nimic alt nu se curăţesc, nicĭ se dezrădăcinează buruenile cele sufleteştĭ, precum cu fericita smerenie, şi pentru aceea cu dreptate s-a numit ucigătoare de patimi.

28. De gândurile cele rele să se curețe sufletul tăŭ, şi întru cele bune să se lumineze cugetul tăŭ, având de-a pururea în mintea ta, cele ce s-au zis „Cum că inima cea iubitoare de pofte, temniţă şi lanţ sufletuluĭ să face în vremea ieşireĭ. Iar cea iubitoare de ostenele, este uşă deschisă" (Sf. Marc. Pus.**20**. Leg.) [12]. Că pre sufletul cel curat când iese din trup, întru adevăr că îl povăţuiesc Îngeriĭ, ducându-l către viaţa cea fericită. Iar pre cel nepocăit, Vaĭ mie! draciĭ îl iau.

[12] Psalmul **136** nu are decât 9 stihuri. Sfântul Marco Pustnicul, *200 de capete ce cuprinde Legea Duhovnicească.*

29. Prea frumos este capul cel împodobit cu cunună luminoasă de pietre scumpe din India şi de mărgăritaruri. Ci cu mult maĭ luminos este sufletul acela, carele să împodobeşte în bogăţiile cunoştinţeĭ luĭ Dumnezeŭ ceĭ luminate, având în sine sălăşluĭt pre Duhul Sfânt Şi cine poate să spuie după vrednicie frumuseţa fericireĭ acestui Suflet!

30. Pre iuţime şi pre mânie, nu le lăsa să se sălăşluĭască în tine, că „bărbatul mânios, nu este bun chip" (Pil.**11**.25) [13]. Şi „în inimile celor blânzi, se sălăşluĭeşte înţelepciunea" (Pil.**14**.3) [14]. Dacă patima mânieĭ va domni asupra sufletuluĭ tăŭ, maĭ buni se vor arăta decât tine ceĭ ce locuiesc în lume, şi tu te veĭ arăta ruşinat şi nebăgat în seamă Călugăr.

31. La toată ispita şi la tot războiul, să-ţi câştigi Sfânta rugăciune, că aceasta este arma cea nebiruită, şi cu darul luĭ Hristos veĭ birui pre vrăjmaşi. Şi să fie ea curată, dupre cum strigă Învăţătorul nostru cel Înţelept „Voesc zice, ca să se roage bărbaţiĭ, în tot locul, ridicând mâinile cele curate, fără de mânie, şi fără de gânduri" (1Tim.**2**.8) [15]. Cine nu se îngrijeşte de aşa rugăciune, unul ca acesta este dat ispitelor şi patimilor.

32. „Vinul veseleşte inima omuluĭ după cum este scris" (Ps. **103**.16) [16]. Iar tu Monahe, te-aĭ făgăduit că te veĭ tângui, şi pentru aceasta să te abaţi de la o veselie ca aceasta, şi te veĭ veseli cu darurile cele Duhovniceştĭ. Iar cel ce se veseleşte de vin, va trăi cu gândurile patimilor şi în multe scârbe va cădea.

33. Nu face praznicele cu băutura vinuluĭ, ci cu înnoirea minţiĭ şi cu curăţia sufletuluĭ. Iar cela ce îşi umple pântecele cu mâncărurĭ multe şi cu băutura vinuluĭ în ziua praznicului, foarte mânie pre acela în numele căruia se Sfinţeşte praznicul.

34. De-a pururea se cade a priveghea întru cântări de Psalmi întru rugăciune şi întru cetire, iar maĭ vârtos întru zilele praznicilor, după cum ni s-a poruncit. Că Monahul cel deştept, îşi robeşte mintea sa către Dumnezeŭ, şi îşi satură sufletul său de vedeniĭ. Iar somnul cel mult îngroaşă mintea. Ci te păzeşte şi nu te da pre sineţi întru privegherile gândurilor celor necuvioase, şi a vorbelor celor rele, că maĭ bine este să dormi, decât să priveghezi întru cuvintele şi vorbele cele deşarte.

35. Cel ce hrăneşte şarpe în sânul său, şi cugetul viclean în inimă, amândoi omorâţi vor fi. Acela în trup va fi omorât de ghimpele cel purtător de otravă, iar celălalt în suflet asemenea va pătimi. Ci precum cu lesnire omorâm puiĭ năpârcilor, aşa şi gândurilor celor rele să nu le dăm loc a să naşte în inimă, ca pre urmă să pătimim amărăciune de la dânsele.

36. Sufletul cel curat, vas ales va fi numit cu dreptate, „şi grădină încuiată, şi izvor pecetluĭt" (Cân.C.**4**.12) [17] şi „scaun simţirelor" (Pil.**12**.24) [18]. Iar cel ce se întină de gândurile cele spurcate, se va umple de toată putoarea păcatuluĭ.

37. Podoaba hainelor, săturarea pânteculuĭ, şi vorbirile cele rele, am auzit de la Părinţiĭ ceĭ iscusiţi şi cu fapte bune, că nasc în suflet toate gândurile cele rele.

38. Pofta avuţieĭ să nu se sălăşluĭască în sufletul (tăŭ) Monahuluĭ. Că Monahul cel bogat, este ca o corabie plină de aur, fiind înviforată de valurile grijilor, şi se afundă întru adâncul scârbelor. Că iubirea de argint este maĭca a multor patimi, şi pentru aceea pre dreptate s-a numit „rădăcină a tuturor răutăţilor" (1 Tim.**6**.10) [19].

[13] *Pildele lui Solomon*, **11**, 25: "Cel ce binecuvântează va fi îndestulat, iar cel ce blestemă va fi blestemat".
[14] *Idem*, **14**, 3: "În gura celui nebun este varga mândriei lui; buzele pe cei înţelepţi îi păzesc".
[15] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 8: "Vreau deci ca bărbaţii să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie şi fără şovăire".
[16] *Psalmii*, **103**, 16: "Ca să scoată pâine din pământ şi vinul veseleşte inima omului".
[17] *Cântarea Cântărilor*, **4**, 12: "Eşti grădină încuiată, sora mea, mireasa mea, fântână acoperită şi izvor pecetluit".
[18] *Pildele lui Solomon*, **12**, 24: "Mâna celor silitori va stăpâni, iar cea lăsătoare va fi birnică". Trimiterea din mss. indică un citat fără legătură cu cel din capitolul 36, ales din *Pildele lui Solomon*.
[19] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor şi cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credinţă, şi s-au străpuns cu multe dureri".

39. Neagonisala şi tăcerea, este vistierie ascunsă în câmpul Călugăreştiĭ vieţuiri. Mergi şi vinde toate ce aĭ, şi le dă săracilor, şi cumpără acest câmp, carele săpându-l şi aflând vistieria, păzeşte-o la tine cu mare pază, ca să nu ţi-o fure şi ca să te îmbogăţeştĭ cu bogăţie nefurată.

40. Dacă veĭ începe a petrece cu un Părinte Duhovnicesc, şi dacă veĭ simţi folos de la dânsul, nimenea să nu te despartă de el şi de dragostea luĭ. Şi întru nimic să nu-l osândeştĭ, şi de va fi în ceva şi vădit, să nu-l grăieştĭ de rău, măcar de veĭ fi şi chear bătut de dânsul. Şi deşi ar grăi cineva asupra luĭ, tu nicĭ în auzul tăŭ să nu primeştĭ cuvintele acelora. Nu te împărtăşi cu aceea ce îl vor cleveti, ca să nu se mânie Domnul asupra ta şi te va şterge din cartea vieţiĭ.

41. Nevoinţa supunereĭ să săvârşaşte prin lepădarea de sine, după cum ne-am învăţat de la ceĭ iscusiţi. Cel ce va petrece întru acestea, cu treĭ semne ale armelor să se îngrădească: zic, cu credinţa, cu nădejdea, şi cu dragostea, şi aşa fiind îngrădit cu bună nevoinţă să se nevoească şi va lua cununa dreptăţiĭ.

42. Nu fiĭ Judecător faptelor Părinteluĭ tăŭ, ci fiĭ împlinitor poruncilor luĭ. Că sunt obişnuiţi draciĭ ca să-ţi arate ţie o mică neajungere a luĭ, ca să-ţi asurzască urechile tale să nu auzi cele ce îţi va porunci ţie. Şi prin acestea să te arate neputincios şi fricos ostaş în război, saŭ să te facă să petreci întru necredinţa gândurilor, şi să te facă slab şi leneş la toată fapta cea bună.

43. Cela ce calcă poruncile Părinteluĭ săŭ, acesta să arată osândit asupra punctelor celor maĭ bune ale făgăduinţeĭ luĭ. Iar cel ce primeşte ascultarea, şi îşi taie voia sa cu sabia gânduluĭ celuĭ smerit, unul ca acesta şi-au împlinit făgăduinţa, pre care s-au făgăduit luĭ Hristos înaintea a multor martori.

44. Însemnând am cunoscut şi deschis ne-am învăţat: Că, pre aceea ce sunt sub ascultarea Părinţilor, foarte îi urăsc draciĭ vrăjmaşiĭ vieţiĭ noastre, scrâşnind cu dinţiĭ asupra lor, şi le fac toată meşteşugirea răutăţilor. Şi ce nu le fac, şi la ce nu-i îndeamnă? Numaĭ ca să-i poată lipsi şi să-i depărteze de la sânurile Părinteştĭ. Le arată şi chip de pricini bune, le aduce iuţială, scornesc urâciune asupra Părinţilor lor, învăţătura lor zicând că nu este bună. Şi le zice: Pentru ce voi fiind slobozi v-aţi făcut robi unor stăpâni nemilostivi ca acestora? Până când să fiţi roşi de jugul robieĭ, şi să nu vedeţi lumina cea slobodă? Iar dupre aceea le aduce aminte pentru primirea străinilor, pentru cercetarea bolnavilor, pentru milostenia săracilor. Dupre aceea le aduce aminte şi laudă viaţa cea cu tăcere, şi de nevoinţele cele Monahiceştĭ, cu care se nevoesc fiind la tăcere, şi toate chipurile cele rele le pun în inimele nevoitorilor, numaĭ ca să-i poată trage afară din grădina cea Duhovnicească, şi să-i tragă de la linişte tăcereĭ, ca să-i arunce în viforul socotinţeĭ ceĭ rele, în marea cea pierzătoare de suflet. Iar după aceea ca pre nişte robi luându-i sub a sa stăpânire, Vaĭ mie! îi fac de urmează dupre voia lor cea rea.

45. Iar tu fiind supus sub ascultarea Părinteluĭ tăŭ, să nu trăieştĭ înşălăciunea vrăjmaşuluĭ celuĭ ce te luptă. Şi nu uita făgăduinţa ta ce-aĭ făgăduit înaintea luĭ Dumnezeŭ, nicĭ să fiĭ biruit de ocara dracilor, şi nicĭ să fugi de vădire, saŭ de ocară nicĭ să te supui gândurilor celor rele, şi nicĭ pentru iuţeala Părinteluĭ tăŭ să fugi, şi să nu îndrăzneştĭ a necinsti pre smerita înţălepciune, nicĭ pre jugul cel bun, cu iubirea de sine şi cu slobozenia voiĭ tale. Ci pune în inima ta cuvântul Stăpânuluĭ „Cel ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui" (Matei **10**.22) [20]. „Şi prin răbdare aleargă la nevoinţa ta care îţi este pusă înainte, căutând la Începătorul credinţeĭ, şi la săvârşitorul Iisus" (Evrei **12**.1.2) [21].

[20] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 22: "Şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu; iar ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui".

[21] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 1, 2:

"1. De aceea şi noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară şi păcatul ce grabnic ne împresoară şi să alergăm cu stăruinţă în lupta care ne stă înainte;

2. Cu ochii aţintiţi asupra lui Iisus, începătorul şi plinitorul credinţei. Care pentru bucuria pusă înainte-I, a suferit crucea, n-a ţinut seama de ocara ei şi a şezut de-a dreapta tronului lui Dumnezeu".

46. Zlătarul dacă pune aurul în ulcea, apoi îl face şi maĭ curat. Aşa şi cel călugărit de curând, dacă se dă supunereĭ şi pătimireĭ şi tuturor scârbelor, după poruncile luĭ Dumnezeŭ, şi dacă va petrece întru ostenele şi întru răbdare, şi se va învăţa ascultarea, apoi îşi va îneca toate obiceiurile cele rele, se va umplea de smerenie, şi luminat va fi, şi va fi vrednic vistieriilor celor cereştĭ, şi petreceriĭ ceĭ nepieritoare, şi sfârşituluĭ celuĭ fericit, de unde s-a dus durerea şi toată scârba, şi suspinul, căcĭ că e sădită cu mirosul cel bun al veselieĭ.

47. Credinţa cea dreaptă şi paza poruncilor, naşte frica luĭ Dumnezeŭ, şi unde este frica luĭ Dumnezeŭ, acolo este şi paza poruncilor. Iar din paza poruncilor, să alcătuieşte fapta cea lucrătoare, care este începutul priviriĭ. Iar rodul acesteia este nepătimirea. Prin nepătimire se sălăşlueşte întru noĭ dragostea. Iar despre dragoste a strigat maĭ înainte iubitul ucenic. „Dumnezeŭ este dragoste, şi cel ce petrece întru dragoste, petrece întru Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ întru dânsul" (1Ioan **4**.16) [22].

48. Cu adevărat viaţa Monahicească, cât este de bună şi frumoasă! Când curge în hotarele şi legile eĭ, pre care le-aŭ aşezat Începătoriĭ şi Povăţuitoriĭ eĭ, de Duhul Sfânt fiind învăţaţi. Pentru că Ostaşul luĭ Hristos se cade să fie fără de avere, şi fără de nicĭ o grijă despre toate lucrurile şi turburările lumiĭ acesteia, dupre cum a zis Apostolul „Nimenea ostaş fiind să nu se amestece cu lucrurile lumiĭ acesteia, ca Voevoduluĭ să-i fie plăcut" (2 Timotei **2**.4) [23].

49. Să cade dar Monahuluĭ să fie fără de avere, fără de patimi, fără de nicĭ o poftă rea, să nu caute mâncări dulci, să nu fie beţiv, nemânios, nelenevos, neiubitor de argint, neiubitor de slavă, neiubitor de desfătări. Că cine nu se va lăsa de acestea, acela nu va putea săvârşi viaţa cea Îngerească. Iar ceĭ vrednicĭ pot să o săvârşască pre aceasta, fiindcă „este un jug bun, şi o sarcină uşoară" (Mat.**11**.30) [24], căcĭ că nădejdea cea spre Dumnezeŭ o uşurează pre aceasta, şi toate le face fără de patimi şi le lucrează cu odihnă. Într-adevăr că dulce este o viaţă ca aceasta, şi lucrarea frumoasă, şi partea cea bună, care nu se va lua de la sufletul care a câştigat aceasta.

50. Cela ce s-a depărtat de grijile lumeştĭ şi a intrat întru această nevoinţă Monahicească, unul ca acesta să nu poftească bogăţiĭ ca să le împarţă la săraci. Fiindcă şi aceasta este amăgirea vicleanuluĭ, care duce către mărirea deşartă, ca să aducă mintea întru lucrarea cea multă şi turburăcioasă. Căcĭ dacă este la tine numaĭ pâine şi apă, poţi chear numaĭ cu acestea să faci priimirea de streini. Iar de nu sunt nicĭ acestea la tine, apoi numaĭ cu cuvinte mângâietoare şi bune, poţi să miluieştĭ pre cel străin. Căcĭ numaĭ aceasta dacă o veĭ da cu dragoste, apoi într-adevăr că veĭ lua plata primireĭ de străini. Că aĭ pre văduva aceea care este mărturisită de Domnul în Evanghelie, că aceea numaĭ cu doi fileri * ce a dat în puterea bunăvoinţeĭ eĭ, a întrecut dările bogaţilor (Mat.**10**.42) [25].

51. Aceasta s-au poruncit numaĭ acelora ce petrec în tăcere. Iar celor ce sunt supuşi sub ascultarea Părinţilor săi, numaĭ una să aibă în minte, să nu cadă nicĭ dintr-o poruncă a Părinţilor lor. Împlinind aceasta, apoi toate le-a împlinit. După cum iarăşĭ, de vor cădea aceea dintru o viaţă ca aceasta, şi dintru o purtare de grijă ca aceasta, vor fi nesilitori în tot chipul, şi la toate faptele cele bune şi Duhovniceştĭ foarte împrotivitori.

52. Primeşte acest sfat al meu, O iubitorule de Hristos! Iubeşte înstrăinarea, şi dragostea, că acestea te va schimba de patria ta, şi de toate grijile. Nu te amăgi cu grijile Părinţilor tăi şi cu

[22] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 16: "Şi noi am cunoscut şi am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. *Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el*".

[23] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Nici un ostaş nu se încurcă cu treburile vieţii, ca să fie pe plac celui care strânge oaste".

[24] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 30: "Când jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară".

* *fileri*, probabil numele unei monede divizionare valorând a suta parte dintr-un forint. Din maghiarul *filer*. *DEX, ed.cit.*, p. 379. Contextul îndreptăţeşte această lectură.

[25] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 42: "Şi cel ce va da de băut unuia din aceştia nici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă: nu va pierde plata sa".

dragostea către neamuri. De traiul cel din Cetate, foarte să fugi. Rabdă în pustie neieşind, zi împreună cu Prorocul „Iată m-am depărtat fugind, şi m-am sălăşluit în pustie" (Ps.**54**.7) [26].

53. Aleargă la locurile cele deosebite şi depărtate de lume, măcar de ar fi şi lipsite de cele de nevoe, şi măcar de te-ar înconjura vrăjmaşiĭ ca albinele, saŭ maĭ vârtos a zice decât viespile cele rele, punându-ţi ţie înainte toate războaiele şi cu toate gândurile turburându-te. Ci tu nu-ţi lăsa locul, nu te înfricoşa, nu abate auzul cel bine ascultător, nu fugi de la nevoinţa pustniciei. Ci cu îndelungă răbdare iarăşĭ pătimeşte, cântând de-a pururea şi zicând „Aşteptând am aşteptat pre Domnul, şi a căutat spre mine şi a auzit rugăciunea mea" (Ps.**39**.1) [27]. Şi atuncea veĭ vedea măririle luĭ Dumnezeŭ, apărarea şi sprijinul, şi toată pronia Luĭ cea pentru mântuirea ta.

54. Să cade să aĭ prieteni folositori, O iubitorule de Hristos! care să urmeze vieţiĭ ceĭ bune. Oameniĭ paşniciĭ zice, să fie prieteniĭ tăi, şi fraţiĭ ceĭ Duhovniceştĭ să fie Părinţi Sfinţi, pentru care au zis Domnul „Muma Mea şi fraţiĭ Meĭ, aceştia sunt, care fac voia Părinteluĭ Meu celuĭ ce este în Ceruri" (Mat.**12**.49) [28].

55. Nu fiĭ poftitor de bucatele cele de multe feluri, de mâncărurile acelea care aduc moarte sufletuluĭ. „Că acela ce petrece întru desfătări zice, fiind încă viu a murit" (1Tim.**5**.6) [29], ci şi de cele de nevoe dacă sunt preste trebuinţă să te lepezi, de-ţi este cu putinţă. Fiindcă scris este „nu te amăgi cu săturarea pânteceluĭ" (Pilde **24**.15) [30].

56. Nu eşi adesea, niciĭ petrece afară din chilia ta, ci foarte te păzeşte de acestea, ci maĭ vârtos să iubeştĭ a şedea cu tăcere în chilia ta. Căcĭ acest lucru este foarte rău (ieşirea) fiindcă ia darul, întunecă mintea, vestejeşte râvna cea bună, şi pentru aceasta s-au zis „neînfrânarea pofteĭ, schimbă gândul cel fără de răutate" (Inţ.Sol.**4**.12) [31]. Taie legăturile cu ceĭ din afară, ca mintea ta să nu fie aplecată şi să nu-ţi turburĭ tăcerea.

57. Şezând în chilia ta, nu-ţi face lucrarea ta a fi necuvântătoare şi fără de silinţă. Că cela ce călătoreşte fără de cunoştinţă zice, în zadar se turbură. Ci îţi câştigă faptă bună, şi îţi adună mintea ta, şi moartea de-a pururea să o aĭ înaintea ochilor tăi. Adu-ţi aminte de turburarea mirenilor şi de deşertăciunea lumească, cum este de amăgitoare, netare, şi care nimic nu foloseşte. Cugetă ce răspuns straşnic avem a da la înfricoşata judecată, şi în ce chip vor să arate împrotivitoriĭ şi vrăjmaşiĭ vieţiĭ noastre, înaintea judecăţiĭ aceeia, toate faptele şi cuvintele noastre, şi gândurile noastre cele viclene, pre care ni le-aŭ pus înaintea noastră draciĭ, şi noĭ le-am primit. Adu-ţi aminte de muncile iaduluĭ în ce chip sunt, şi de sufletele ce sunt încuiate acolo, cu ce frică şi cu câtă durere aşteaptă. Adu-ţi aminte de ziua cea maĭ de pre urmă şi de învierea cea de obşte, şi de osândirea păcătoşilor cea groaznică a Judecătoruluĭ celuĭ nefăţarnic. Adu-ţi aminte de ruşinea aceea ce vor lua păcătoşiĭ atunci, de ocara şi de vădirea cugetelor lor, şi în ce chip aceea ce vor fi vădiţi vor fi lepădaţi şi izgoniţi de la Dumnezeŭ, şi aruncaţi în focul cel vecinic, acolo unde e vermele cel neadormit, întru întunerec necuprins, plânsul, şi scrâşnirea dinţilor, şi celelalte multe munci. Toate acestea nu înceta a le închipui în mintea ta, şi prin curgerea lacrămilor tale îţi udă faţa ta întru cunoştinţă, şi în tot locul să le aĭ în gândul tăŭ. Că cu gândurile acestea, pre mulţi am văzut că au câştigat mulţime de lacrămi, şi toate patimile cele sufleteştĭ până în sfârşit le-aŭ curăţit minunat.

58. Ci şi pentru bunătăţile cele ce s-au gătit drepţilor să cugeţi, şi de starea lor cea de-a drepta luĭ Hristos şi de glasul cel blagoslovit şi dulce al Stăpânuluĭ, cu care îi va chema întru moştenirea

[26] *Psalmii*, **54**, 7: "Iată m-aş îndepărta fugind şi m-aş sălăşlui în pustiu".
[27] *Idem*, **39**, 1: "Aşteptând am aşteptat pe Domnul şi S-a plecat spre mine".
[28] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **12**, 49: "Şi întinzând mâna către ucenicii Săi, a zis: Iată mama Mea şi fraţii Mei".
[29] *Întâia Epistolă către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 6: "Iar cea care trăieşte în desfătări, deşi vie, e moartă".
[30] *Pildele lui Solomon*, **24**, 15: "Nu pândi, nelegiuitule, casa celui drept şi nu tulbura locaşul lui".
[31] *Cartea Inţelepciunii lui Solomon*, **4**, 12: "Căci vraja viciului întunecă cele bune şi ameţeala poftei schimbă gândul cel fără de răutate".

împărăției ceĭ Cereștĭ. Și către acestea îți rădică mintea ta, aducându-ți aminte, de dănțuiri, de lumina cea prea dulce, de bucuria aceea care nu are sfârșit, de locașurile cele cereștĭ întru care nu petrece scârbă, de petrecerea cea împreună cu Îngeriĭ, și de toate făgăduințele acelea ce le-aŭ făgăduit Domnul celor ce se tem de Dânsul.

59. Aceste gândurĭ să petreacă cu tine în vremea meseĭ, să te însoțească la somn și cu dânsele să te scoli. Silește-te dar niciodată să nu le uiți pre acestea, oriunde aĭ fi tu, ca prin pomenirea acestora, gândurile cele rele foarte să le îndepărtezi de la tine, și apoi te veĭ umple de mângâierea cea Dumnezeească . Iar sufletul cela ce nu va fi îngrădit cu aceste (arme) fapte, nu va putea isprăvi viața cea cu tăcere, că izvorul cel ce nu are apă, în zadar și-au agonisit numele.

60. Și iată ce rânduială s-au rânduit pustnicilor să o facă, adecă: Să se postească din cât le va fi cu putință, să privegheze, să se culce pre pământ, și alte pătimiri rele să le rabde pentru odihna cea viitoare. Fiindcă zice scriptura „că pătimirea aceasta de acum, nu este vrednică slaveĭ ceĭ viitoare, care va să se descopere întru noĭ" (Rom.**8**.18)[32]. Iar maĭ ales este rugăciunea cea curată și neîncetată. Căcĭ că aceasta este tare zid, și liman foarte liniștit, și păzitoare a tuturor faptelor celor bune, pierzătoarea patimilor, bun ajutor al sufletuluĭ, curățirea mințiĭ, odihna acelor ce se ostenesc, mângâiere a celor ce plâng. Rugăciunea este voroavă cu Dumnezeŭ, privirea lucrurilor celor nevăzute, și aceea care doresc de dânsele, încredințare în adevărul lor, petrecerea cu Îngeriĭ, sporirea întru cele bune, întărirea celor așteptate. Această Împărătească a faptelor bune, stăruiește-te cu toate puterile, O nevoitorule! a o ține întru tine, roagă-te dar ziua și noaptea cu bună așezare, cu frică și cu cutremur, cu mintea trează, ca să-ți priimească Domnul rugăciunea ta, fiindcă zice: „Ochiĭ Domnuluĭ asupra drepților și urechile Luĭ spre rugăciunea lor" (Ps.**33**.14)[33].

61. Ni s-au zis de oarecare din ceĭ vechi foarte iscusiți întru viețuire, și cu cuviință ne-au arătat, că: maĭ mariĭ dracilor ne dau războiul cel maĭ tare, și de-a pururea ne îndeamnă pre noĭ să facem cele împrotivitoare, adecă: săturarea pântecului, – pofta cea rea –, iubirea de argint și slava cea deșartă, și alte patimi urmează acestora, și intră întru noĭ și multe pacoste ne solesc * sufletelor noastre.

62. Și întru adevăr că și noĭ chear dintru ispitire le-am cunoscut pre acestea. Că nu poate omul să cadă în păcat, saŭ într-altă patimă, fără numaĭ de nu va fi rănit maĭ întâi de una din acestea treĭ, iar într-alt chip nu este. Pentru aceea odinioară aceste treĭ gândurĭ le-aŭ adus diavolul și Mântuitoruluĭ. Pre care le-a biruit Domnul nostru, și diavoluluĭ i-au poruncit să se întoarcă înapoi, și ne-au dat nouă biruința asupra lor, ca un bun Stăpân și iubitor de oameni, care asupra Sa a luat trupul nostru, afară de păcat, și ne-au arătat cărarea cea fără de greșală și fără de înșelăciune, pre care umblând, închipuim întru noĭ pre omul cel nou, care se înnoește dupre chipul celuĭ ce l-aŭ făcut pre el (Colos.**3**.10)[34].

63. Cu urâciune desăvârșit să urâm pre draci, ca pre vrăjmașiĭ mântuireĭ noastre, după cum ne învață cuvântul luĭ David. Și acest lucru este foarte folositor către faptele cele bune. Și cine este care să urască pre vrăjmași cu urâciunea cea desăvârșită? Acela care să nu fi greșit, nicĭ cu fapta, nicĭ cu gândul, nicĭ cu cuvântul. Că dacă sunt întru noĭ vasele cele iubitoare de patimi, apoi în ce chip vom putea să urâm pre draci până în sfârșit? Că inima cea iubitoare de pofte, niciodată nu poate să urască pre aceștia.

---

[32] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 18: "Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi".

[33] *Psalmii*, **33**, 14: "Ochii Domnului spre cei drepți și urechile Lui spre rugăciunea lor.

* *soli, solesc*, vb. IV, intranz. Formă învechită, rară, a comunica ceva cuiva printr-un *sol*. Vestitor, din sl. *solŭ*. DEX, *ed. cit.*, p. 1000.

[34] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 10: "Și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit".

64. Nepătimirea este haina cea de nuntă a sufletuluĭ celuĭ cuvântător, a celuĭ ce s-a lepădat de toate patimile şi poftele lumiĭ ceĭ rele. Că mintea celuĭ iubitor de Dumnezeŭ, străluceşte cu vederea cea Dumnezeească. Şi acela ce se măguleşte cu patimile necinstiriĭ, se va dezbrăca de haina întregeĭ Înţelepciuni, şi se va îmbrăca cu haine foarte proaste şi de ocară. Şi se va ruşina dupre cum zice în Evanghelie „va fi legat de mâini şi de picioare şi-l vor arunca în întunerecul cel maĭ din afară" (Mat.**22**.13)[35]. Căcĭ că dintru nişte gândurĭ şi fapte ca acelea şi-au ţesut luĭ însuşi haină, pre care Cuvântul luĭ Dumnezeŭ a judecat, că nu este vrednic de veselia cea Dumnezeească şi de cămara cea de nuntă.

65. Iar că vin patimile cele viclene şi urâte din iubirea de sine, foarte cu înţălepciune şi pre dreptate au zis oricine. Căcĭ cel dintâi şi cel maĭ cumplit război, este patima iubiriĭ de sine, căcĭ că este ca un muncitor cumplit, şi stă înaintea tuturor cugetelor, cu care se împărtăşeşte şi alte treĭ, şi dupre aceea şi alte cinci, şi hrăpesc mintea noastră.

66. Mă minunez, că dacă se satură cineva totdeauna de bucate, şi apoi să poată câştiga nepătimirea. Nepătimire zic, nu numaĭ aceea ca să ne păzim de păcat cu lucrul, căcĭ aceea este înfrânare, ci aceea adecă, mintea noastră să o depărtăm de la capetele patimilor – a idolilor celor necuraţi – şi să o înălţăm sus. Care se numeşte şi curăţenia inimeĭ.

67. Maĭ lesne este a curăţi pre sufletul cel necurat, decât pre cel ce se curăţise, şi apoi iar s-a spurcat a-l face sănătos. Pentru că ceĭ ce s-au lepădat de turburarea lumiĭ şi n-au gustat dulceaţa cea Dumnezeească , şi apoi au căzut în vreun păcat, maĭ lesne este a ajunge la nepătimire. Iar ceĭ ce au gustat din dulceaţa cuvintelor luĭ Dumnezeŭ (Evr.**6**.5)[36], şi au umblat în căile mântuireĭ, şi după aceea iarăşĭ s-au întors la păcat, intrarea la nepătimire este îngrădită cu oarecare ziduri. Acela din deprinderea către păcat şi a obiceiuluĭ celuĭ viclean. Iar acesta neîncetat îi aduce, în minte pre idolul păcatuluĭ (nevroindu-se să-l arunce în groapa deznădăjduiriĭ). Ci sufletul cel îmbărbătat şi iubitor de osteneli, foarte le isprăveşte pre acestea cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ. Căcĭ că Dumnezeŭ este îndelung răbdător şi iubitor de oameni, şi de-a pururea să arată cu a sa milostivire spre noĭ, şi se abate cu îndurările cele negrăite, şi ne priimeşte pre noĭ, dupre cum şi din Evanghelie ne-am învăţat din pilda fiuluĭ celuĭ curvar (Luca **15**.11)[37].

68. Nici unul dintre noĭ numaĭ cu a sa putere, nu poate să biruiască răutăţile şi meşteşugirele cele viclene ale vrăjmaşilor luĭ, ci numaĭ cu puterea luĭ Hristos cea nebiruită. Că în zadar s-au amăgit cuvântătoriĭ de fire, pentru postirea ce au făcut eĭ, şi au gândit că numaĭ cu a lor putere vor birui păcatul, pre care numaĭ unul Dumnezeŭ l-aŭ biruit, căcĭ că l-aŭ biruit prin patimile cruceĭ Sale. Pentru aceasta luminătorul Bisericeĭ Ioan Gură de Aur zice: Cum că nu este din destul voinţa omenească, singură de sine, de nu va lua cineva ajutor de sus. Şi iarăşĭ, nimic nu va putea spori ajutorul cel de sus, nefiind voinţa. Pre amândouă le-aŭ arătat Iuda şi Petru: Acela priimind ajutor de sus, n-au avut nicĭ un folos, pentru că n-au alăturat voinţa şi silinţa sa. Iar Petru, deşi a arătat voinţă, însă nepriimind ajutor de sus, a căzut. Dintru-amândoă acestea să arată fapta cea bună. Pentru aceea s-au rugat, zice, (Gură de Aur). Că nu toate aruncându-le spre Dumnezeŭ, doarme; nicĭ celor sârguitori a li să părea că cu ale sale ostenele toate le vor îndrepta. (Ci celor ce arată voinţa luĭ Dumnezeŭ, şi de la Acela ajutor cerând.)

69. Dumnezeŭ nu voeşte a ne vedea pre noĭ nimic lucrând. Ci şi nouă ni să cuvine să arătăm luĭ Dumnezeŭ voinţa noastră, şi aşa să cerem ajutor de la Dânsul. Că pentru aceasta nu ne-au dat nouă

---

[35] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **22**, 13: "Atunci Împăratul a zis slugilor: Legaţi-l de picioare şi de mâini şi aruncaţi-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor".

[36] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 5: "Şi au gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu şi puterile veacului viitor".

[37] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **15**, 11: "Şi a zis: un om avea doi fii". Cu acest stih începe pilda despre fiul risipitor, cuprinsă în Luca, **15**, 11-32.

toate. Ci au risipit pre fieştecare răutate, şi ne-au lăsat nouă cele maĭ bune. Pentru aceasta bine învaţă şi Cântătorul de Psalmi zicând: „De nu va zidi Domnul casa, în zadar să ostenesc ceĭ ce zidesc“ (Ps.**126**.1) [38]. Cu anevoe dar este a „călca preste Aspidă, şi preste Vasilisc, şi preste Leu, şi preste Balaur“ (Ps.**90**.13) [39] de nu se va curăţi omul maĭ întâi, după cât îi este cu putinţă, nu va primi ajutorinţă de la Cel ce a zis Apostolilor: „Iată v-am dat vouă putere, ca să călcaţi preste Balaur, şi preste scorpiĭ şi preste toată puterea vrăjmaşuluĭ“ (Luc.**10**.19) [40]. Pentru aceasta dar ne-a poruncit să rugăm pre Tatăl Ceresc, ca să nu cădem în ispită, şi să ne izbăvim de cel viclean (Mat.**6**.13) [41]. Că de nu ne vom izbăvi de săgeţile cele arzătoare ale vrăjmaşuluĭ cu ajutorul şi cu puterea luĭ Hristos şi nu ne vom învrednicĭ a îndrepta nepătimirea, apoi în zadar ne vom nădăjdui că vom isprăvi ceva numaĭ de la sine. Decĭ cela ce voeşte să biruiască răutăţile vrăjmaşuluĭ, şi a le face nereuşite, şi să câştige slava cea Dumnezeească , dator este să cerce ajutorul luĭ Dumnezeŭ prin lacrămi, şi prin supunere şi nesăţioasă dorinţă cu suflet înfocat, şi prin tăcere ziua şi noaptea. Cela ce va voi să se împărtăşească acestora, să-şi câştige suflet curat despre toate poftele lumiĭ şi despre avuţie. Că pentru nişte suflete ca acestea au zis Dumnezeŭ: „Mă voi sălăşluĭ întru dânşiĭ, şi voi umbla“ (2Cor.**6**.16) [42]. Şi Domnul a zis Ucenicilor „Cel ce mă iubeşte pre Mine, poruncile mele păzeşte, şi Tatăl îl va iubi pre el. Şi vom veni la dânsul şi locaş întru el ne vom face“ (Ioan **14**.23) [43].

70. Oarecine din ceĭ de demult, a zis un cuvânt foarte bun, şi cu bună înţălepciune pentru gânduri: Judecă zice, gândurile în pragul inimeĭ, de sunt dintru-aĭ noştri, saŭ ale protivnicilor noştri. Şi pre cele bune ale noastre, să le punem în vistiria cea maĭ dinlăuntru a sufletuluĭ nostru, păzindu-le pre acestea întru vistieria cea nefurată. Iar pre gândurile cele împrotivitoare, să le muncim cu biciurile minţiĭ ceĭ cuvântătoare. Izgoneşte pre acelea şi nu le da loc împrejurul sufletuluĭ tăŭ, ori maĭ bine ucide-le cu sabia rugăciuniĭ şi a Dumnezeeştiĭ învăţături. Că de la aşa pierzare a vrăjmaşilor, frică să cadă şi a singur începătoruluĭ lor. Căcĭ cel ce aşa, zice, ispiteşte gândurile, este şi adevărat păzitor al poruncilor.

71. Cela ce va voi să biruiască mişcările patimilor celor ce ne dau război, să ia şi alţi ajutători, şi cu aceia să se întrarmeze la război. Precum: sufleteasca smerenie, osteneala trupuluĭ, şi toată altă pustnicească omorâre de sine, şi maĭ ales să se scârbească din toată inima, şi să se roage cu multe lacrămi, dupre cum cântă David zicând: „Vezi smerenia mea, şi osteneala mea, şi lasă toate păcatele mele“ (Ps.**24**.19) [44] şi „lacrămile mele să nu le treci“ (Ps.**38**.16) [45]. Şi iarăşĭ „lacrămile mele s-au făcut mie pâine ziua şi noaptea, şi băutura mea cu plângere o am amestecat“ (Psalm **41**.3) [46].

72. Vrăjmaşiĭ Vieţiĭ noastre, de multe ori micşurează mulţimea păcatelor noastre, şi să ispitesc să ne laude cu gândurile, şi ne zice că suntem drepţi şi fără de patimi, şi ne învaţă să nu ne tânguim

[38] *Psalmii*, **126**, 1: "De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzeşte".
[39] *Idem*, **90**, 13: "Peste aspidă şi vasilisc vei păşi şi vei călca peste leu şi peste balaur".
[40] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 19: "Iată, v-am dat putere să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului, şi nimic nu vă va vătăma".
[41] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 13: "Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava în veci. Amin!".
[42] *A doua Epistolă către Corinteni*, **6**, 16: "Sau ce înţelegere este între templul lui Dumnezeu şi idoli? Căci noi suntem templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că: «Voi locui în ei şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor şi ei vor fi poporul Meu»".
[43] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 23: "Iisus a răspuns şi a zis: Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu, şi Tatăl Meu îl va iubi, şi vom veni la el şi vom face locaş la el".
[44] *Psalmii*, **24**, 19: "Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi-mi iartă toate păcatele mele".
[45] *Idem*, **38**, 16: "Auzi rugăciunea mea, Doamne, şi cererea mea ascult-o; lacrimile mele să nu le treci".
[46] *Idem*, **41**, 3: "Făcutu-mi-s-au lacrimile mele pâine ziua şi noaptea, când mi se zicea mie în toate zilele: «Unde este Dumnezeul tău?»".

pentru păcatele noastre. Ci noĭ fraților, să ne aducem aminte pentru păcatele noastre, măcar deși socotim că le-am curățat prin pocăință, ci să ne aducem aminte și să oftăm și neîncetat să plângem pentru dânsele. Ca prin smerenie să câștigăm megiaș pre cel bun, și să scăpăm de lanțurile mândrieĭ și a slaveĭ ceĭ deșarte.

73. Nimenea să nu socotească, că va răbda saŭ va face numaĭ de la sine faptele cele bune. Că pricinuitorul a tot binele ne este nouă Dumnezeŭ, după cum este și amăgitorul diavol pricinuitorul al tututor răutăților. Deci de faci cele bune, mulțumește Pricinuitoruluĭ tuturor bunătăților. Iar de te superi de cele rele, acelea trimite-le începătoruluĭ asemenea lucruri.

74. Cela ce însoțește cele lucrătoare cu cele văzătoare, lăudat lucrător Duhovnicesc este. Căcĭ că din două izvoare dulci își adapă câmpul sufletuluĭ său. Că cea văzătoare adecă, întraripează mintea cu cea maĭ bună cunoștință a luĭ Dumnezeŭ. Iar împreună ajutătoarea eĭ, lucrarea, omoară *mădulările cele depre pământ, adecă: curvia, necurăția, patima, pofta cea rea (Col.3.5)* [47], *și fiind* acestea omorâte, apoi înfloresc florile cele frumoase ale faptelor bune, rodind îmbelșugate roadele cele Duhovnicești, adecă: „Dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, milostivirea, credința, blândețele, înfrânarea“ (Gal.5.22) [48]. Și atuncea unul ca acesta întreg înțelept lucrător, dupre ce-și va răstigni trupul cu patimile și cu poftele (Gal.5.24) [49] va zice împreună cu Propovăduitorul cel purtător de Dumnezeŭ „De acum nu maĭ trăiesc eu, ci viețuiește Hristos întru mine. Iar cu cât trăiesc eu, trăiesc cu credința Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, acel ce m-a iubit, și s-au dat pre sine pentru mine“ (Galateni 2.20) [50].

75. Și nicĭ aceasta să nu se tăinuiască despre tine, O iubitorule de Hristos! Că dacă își va afla loc numaĭ o patimă întru tine, apoi înrădăcinându-se aceea cu obiceiul, aduce și pre celelalte patimi în același loc. Și măcar că se socotesc că una alteia stă împrotivă, ci toate acestea dracíĭ le fac, și toate împreună încearcă pierzarea noastră.

76. Cela ce își vestejește înfocarea și floarea trupuluĭ cu postul, și își taie toată voia sa, acela „poartă ranele luĭ Hristos în trupul său cel muritor“ (Gal.6.17) [51].

77. Ostenelele cele pustnicești, se sfârșesc întru odihna cea fără de patimă.Iar feluritele mângâieri ale trupuluĭ, întru patimile cele de ocară.

78. Nu număra aniĭ ceĭ mulți aĭ călugărieĭ tale, nicĭ răbdarea cea din pustie, nicĭ nevoințele tale cele grele, nicĭ să fiĭ vânat cu lauda pentru multa petrecere în pustie, ci de-a pururea să aibĭ Cuvântul Stăpânuluĭ în mintea ta „Cum că eștĭ un rob netrebnic“ și încă nu ți-aĭ plătit datoria. De vreme ce încă suntem întru această viață, și încă nu suntem chemați din surgunie, ci încă ședem la râul Vavilonuluĭ, și încă tot pătimim întru slujba Egiptuluĭ, și încă n-am văzut pământul făgăduințeĭ, fiindcă nu ne-am dezbrăcat de omul cel vechi, care putrezește în poftele înșălăciuniĭ, și încă nu ne-am îmbrăcat în omul cel Ceresc, ci purtăm chipul celuĭ pământesc. Și pentru aceea ni se cuvine să plângem și să ne rugăm Celuĭ ce poate să ne mântuiască din robia luĭ Faraon celuĭ amar. Și să fim scoși din munca cea cumplită, și a ne duce în pământul făgăduințiĭ, și să fim odihniți întru Sfințirea luĭ Dumnezeŭ, învrednicindu-ne a fi puși de-a dreapta măririĭ celuĭ Prea Înalt. Și acestea maĭ presus decât înțelegerea bunătăților să le câștigăm noĭ, nu din faptele dreptățiĭ pre care socotim că le-am făcut noĭ, ci din mila luĭ Dumnezeŭ cea nemăsurată. Neîncetat dar să ne rugăm, lăcrămând ziua și

[47] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 5: "Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli".
[48] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 22: "Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința".
[49] *Idem*, 5, 24: "Iar cei ace sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele".
[50] *Idem*, 2, 20: "M-am răstignit împreună cu Hristos; și eu nu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine".
[51] *Idem*, 6, 17: "De acum înainte să nu-mi mai facă supărare, căci eu port în trupul meu, semnele Domnului Iisus".

noaptea, dupre cum s-au zis „Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrămile mele așternutul meu voi uda“ (Ps.**6**.6) [52]. Că „ceĭ ce seamănă cu lacrămi, cu bucurie vor secera“ (Psalm **125**.6) [53].

79. Pre duhul vorbireĭ ceĭ mult deșarte, să-l izgoneștĭ departe de la tine. Căcĭ că din vorba cea multă se naște toată patima cea cumplită. De acolo este pricirea, îndrăzneala, râsul, clevetirea, pâra, de acolo sunt cuvintele cele fără de rușine și nebunia, și să nu zic multe „din vorba cea multă nu veĭ scăpa de păcat“ (Pil.**10**.20) [54]. „Iar omul care păzește tăcerea cu înțelegere, este scaun științeĭ“ (Pil.**10**.24) [55]. Pentru aceea tăcerea este foarte trebuincioasă și de mult folos.

80. Pre ceĭ ce ne clevetesc și ne defăimează, să nu-i ocărâm, saŭ să le grăim împrotivă, ci maĭ vârtos să-i lăudăm și bine să-i cuvântăm, că așa ni s-au poruncit. Că cu cât ne împăcăm cu oameniĭ cu atâta ne luptăm cu draciĭ. Iar dacă urâm pre frați și ne sfădim cu dânșiĭ, atuncea cu draciĭ ne împăcăm, pre care să cade să-i urâm până în sfârșit, dupre cum ne-am învățat, și neîncetat a ne lupta cu dânșiĭ.

81. Fugi și nu împedica pre fratele cu limbă vicleană, ca să nu te împiedici de pierzătorul. Ascultă ce zice Prorocul „Pre bărbatul sângerărilor și vicleanul urăște Domnul“ (Ps.**5**.6) [56]. Și iarășĭ „Pierde-va Domnul pre toate buzele cele viclene, limba cea mult grăitoare“ (Ps.**11**.3) [57]. Fugi dar și nu defăima greșelile frateluĭ tăŭ, ca să nu cazi din bunătatea luĭ Dumnezeŭ. Că cele ce defaimă și nu are dragoste către fratele său, încă n-a cunoscut pre Dumnezeŭ. „Că Dumnezeŭ dragoste este“ dupre cum strigă Ioan Fiul tunetuluĭ, și iubitul ucenic al luĭ Hristos (1Ioan **4**.8) [58]. Că „dacă și-au pus Hristos și Mântuitorul tuturor sufletul său pentru noĭ, datori suntem și noĭ să ne punem sufletul pentru frați“ (1Ioan **3**.16) [59].

82. Cu dreptate s-au numit dragostea Mitropolia faptelor celor bune, și cap legiĭ și Prorocilor. Pentru aceea să arătăm pentru dânsa toată osteneala noastră, până când vom îmbunătăți pre cuvioasa dragoste, și printr-însa să ne smulgem din tirania patimilor, înălțându-ne cu aripile faptelor bune, și în Cerurĭ să ajungem, și pre Dumnezeŭ vom vedea, pre cât este cu putință firiĭ omeneștĭ.

83. Dacă Dumnezeŭ dragoste este, apoi acela ce are dragoste, pre Dumnezeŭ are întru sine. Iar nefiind dragostea, apoi nicĭ un folos avem, și cu neputință este a zice că noĭ iubim pre Dumnezeŭ. Că zice prea iubitul Ucenic „Cine va zice: că pre Dumnezeŭ iubește, iar pre fratele urăște, mincinos este“ (1Ioan **4**.20) [60]. Și iarășĭ: „Pre Dumnezeŭ nimenea nu l-aŭ văzut niciodată. De iubim unul pre altul, Dumnezeŭ întru noĭ petrece, și dragostea Luĭ desăvârșit este întru noĭ (1Ioan **4**.12) [61]. Și de aici se cunoaște arătat, că dragostea este vârful tuturor bunătăților, ţiind și acel sfârșit, adecă săvârșirea, dupre cum aflăm orânduit și în Sfintele Scripturi. Și nu este alt chip maĭ bun din faptele

[52] *Psalmii*, **6**, 6: "Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul voi uda".
[53] *Idem*, **125**, 6: "Mergând mergeau și plângeau, aruncând semințele lor, dar venind vor veni cu bucurie, ridicând snopii lor".
[54] *Pildele lui Solomon*, **10**, 20: "Limba omului drept este argint curat, dar inima celor fără de lege este lucru de puțin preț".
[55] *Idem*, **10**, 24: "De ceea ce se teme cel nelegiuit nu scapă, iar cererea celor drepți (*Dumnezeu*) o împlinește".
[56] *Psalmii*, **5**, 6: "Pierde-vei pe toți cei ce grăiesc minciuna; pe ucigaș și pe viclean îl urăște Domnul".
[57] *Idem*, **11**, 3: "Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene și limba cea plină de mândrie". În mss. se făcea trimitere la **11**, 5, stih cu alt conținut, firește, decât citatul din text.
[58] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 8: "Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire".
[59] *Idem*, **3**, 16: "În aceasta am cunoscut iubirea: că El Și-a pus sufletul Său pentru noi și noi suntem să ne punem sufletele pentru frați".
[60] *Idem*, **4**, 20: "Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească".
[61] *Idem*, **4**, 12: "Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată, dar de ne iubim unul pe altul, Dumnezeu rămâne întru noi și dragostea Lui în noi este desăvârșită".

cele bune, prin care omul poate să se apropie de Dumnezeŭ, dacă nu cu dragostea să va săvârşi, căcĭ de la dânsa primim negrăitul cuvânt, păzit şi ţinut.

84. Priimind pre fraţiĭ ceĭ ce vin către noĭ, să nu socotim aceasta că ne va fi spre păcat, saŭ spre turburarea tăceriĭ noastre, ca să nu cădem din nevoinţa dragosteĭ. Şi să nu socotim că le dăm ca un dar priimindu-i pre dânşiĭ, ci ca cum noĭ am primi dar pentru dânşiĭ. Cu dragoste şi cu linişte făcând acestea, să-i primim pre dânşiĭ precum a făcut Patriarhul Avraam. Că pentru aceasta strigă Ioan Cuvântătorul de Dumnezeŭ zicând „Fiiĭ meĭ, să nu iubim numaĭ cu cuvântul şi cu limba, ci cu fapta şi cu adevărul. Şi prin acestea vom cunoaşte că suntem din adevăr" (1Ioan **3**.18 şi 19) [62].

85. Patriarhul lucrând fapta iubireĭ de străini, şedea la poartă înaintea cortuluĭ, şi chema pre ceĭ ce treceau pre acolo, şi pre toţĭ îi ospăta, pre ceĭ necredincioşi, şi pre ceĭ de alt neam fără de făţărnicie, şi pentru aceea s-a învrednicit şi minunateĭ aceea mese, pre Îngeri premind şi pre Stăpânul tuturor. Să ne asemănăm şi noĭ aceluĭa, ca nu numaĭ pre Îngeriĭ Luĭ, ci şi pre însuşi Dumnezeŭ să-l priimim. Pentru că au zis Domnul „Cele ce aţi făcut unuia dintre aceştĭ maĭ mici, Mie aţi făcut" (Mat.**25**.40) [63]. Bine este tuturor a face bine, iar maĭ vârtos acelora ce nu au cu ce a ne răsplăti (Luca **14**.14) [64].

86. A căruia inimă este fără de prihană întru călcarea poruncilor luĭ Dumnezeŭ, ori întru negrijire despre priimirea gândurilor împrotivnicului, acela întru adevăr se va chema curat cu inima. Şi după cuviinţă se va învrednicĭ a auzi acestea „Fericiţi ceĭ curaţi cu inima, că aceea vor vedea pre Dumnezeŭ" (Mat.**5**.8) [65].

87. Să ne silim a ajunge acolo, ca cu cuvântul simţirile să le îndreptăm, iar maĭ vârtos: ochiĭ, urechile şi limba. Şi să le punem hotar, să nu grăiască nimic cu patimă, nicĭ să audă, nicĭ să vadă cele ce nu se cuvin. Căcĭ că alt nimic nu vedem întru mădularele noastre, fără numaĭ de-a pururea ne trag spre alunecarea păcatuluĭ, de nu ne vom povăţui cu Cuvântul. Şi nimic iarăşĭ gata către mântuirea lor, ca stăpânite fiind de cuvânt, şi îndreptate, şi întru care să cuvine şi voeşte a să duce. Iar aspră să întinde, şi nenumărate mulţimi de patimi vin şi fac întru noĭ ce voesc. Însă când acestea bine se îndreptează de cuvânt, atuncea de pretutindeni se arată întru noĭ multă pace şi neturburată linişte.

88. Că precum este mirul cel bun, care măcar de este pus în vas, şi astupat foarte bine, însă cu mirosul luĭ umple văzduhul, şi nu numaĭ pre ceĭ ce stau pe aproape, ci şi pre ceĭ de departe îi îndulceşte cu mirosul luĭ cel dulce. Aşa este şi mirosul sufletuluĭ celuĭ cu fapte bune şi de Dumnezeŭ iubit. Căcĭ că iese din toate simţirile trupuluĭ, şi arată tuturor fapta cea bună ascunsă întru el. Că cine a văzut pre unul ca acela, a căruĭ limbă să nu grăiască nicĭ o minciună, şi nimic să nu vorbească de ruşine, ci toate să le vorbească spre folosul celor ce-l ascultă, şi cu ochiĭ luĭ să privească lin, şi nimic cu auzul luĭ să nu primească din cele necuviincioase, şi cu picioarele luĭ să umble cuviincios, şi faţa luĭ să nu o strice cu râsul, şi să fie gata faptelor celor bune care petrece întru el? Că pentru aceasta a zis Mântuitorul „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune, şi să proslăvească pre Tatăl vostru, cel din Ceruri" (Mat.**5**.16) [66].

[62] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 3, 18 şi 19:
"18. Fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta şi cu adevărul;
19. În aceasta vom cunoaşte că suntem din adevăr şi în faţa lui Dumnezeu vom afla odihnă inimii noastre".

[63] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 40: "Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut".

[64] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **14**, 14: "Şi fericit vei fi că nu pot să-ţi răsplătească. Căci ţi se va răsplăti la învierea drepţilor".

[65] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

[66] *Idem*, **5**, 16: "Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, aşa încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri".

89. Calea care a numit-o „strâmtă și cu scârbe" în Evanghelie Hristos Dumnezeŭl nostru, maĭ pre urmă a numit-o şi „jugul cel bun, și sarcina cea ușoară" (Mat.7.13, 14. **11**.30)[67]. Şi în ce chip vor putea să se împreuneze acestea amândouă, la ceĭ ce socotesc pre acestea a fi împrotivă? Adevărat că amândouă se împreunează la ceĭ ce le săvârşesc pre acestea, la ceĭ ce le pricep şi le petrec pre acestea cu bună voință şi cu tare nădejde. Într-adevăr că acelora, aceste fapte le sunt iubite şi cu bună osârdie le săvârşesc. Căcĭ că acestea maĭ vârtos aduc dulceață, iar nu scârbă, sufletelor celor iubitoare de fapte bune. Iată pentru ce şi tu vezi pre ceĭ ce au ales pre această cale strâmtă şi cu scârbe, şi cu mare gătire merg pre dânsa, ascultă ce zice Dumnezeescul Luca „Că dacă au bătut pre Apostoli, eĭ foarte s-au bucurat ieşind de la fața soboruluĭ" (Fap.5.40, 41)[68]. Bătaia nu s-a obişnuit a aduce bucurie fireĭ omeneştĭ, ci scârbă şi durere. Decĭ dacă au născut bucurie bătăile cele ce au priimit pentru Hristos ce este de mirare că pentru Dânsul, şi alte chipurĭ de rele pătimiri şi necazurĭ se fac asemenea!

90. Fiind noĭ munciți şi robiți de patimi, de multe ori nu ne pricepem însuşi pentru sine, pentru ce pătimim acestea? Ci se cade dar să știm, că depărtându-ne de la privirea luĭ Dumnezeŭ, prin călcarea poruncilor luĭ, pentru aceea pătimim niște robiri ca acestea. Iar acela ce îşi va pironi mintea sa Stăpânuluĭ şi Dumnezeŭluĭ nostru, credincios este Dumnezeŭ ca singur să izbăvească pre aşa suflet din robia patimilor, precum zice Prorocul „Văzut-am pre Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clătesc" (Ps.**15**.8)[69]. Şi ce este maĭ tare şi maĭ dulce, decât aceea a avea pre Domnul de-a dreapta pururea, acoperind şi păzind, şi nelăsându-ne ca să nu ne alunecăm spre cele rele. Iar a o câştiga pre aceasta, în voia noastră este.

91. Bine şi drept a zis Părinţiĭ: Că nu va afla omul altă odihnă, de nu-şi va câştiga înlăuntrică aşezare ca aceea, adecă în lume numaĭ aceasta este: „el singur şi Dumnezeŭ", şi nicĭdecum şi întru nimic alt să nu-şi amăgească mintea sa, ci numaĭ însuşi pre acela să-l iubească, şi de acela să se lipească. Şi unul ca acela va afla întru sine odihna cea adevărată, şi slobozire de munca patimilor, şi se va învrednicĭ a cânta: „lipitu-s-au sufletul meu de Tine, şi pre mine m-a sprijinit dreapta Ta" (Ps.**62**.8)[70].

92. Iubirea de sine, şi iubirea de slavă, şi iubirea de pofte, pre câte treĭ acestea, le izgoneşte afară din sufletul omuluĭ POMENIREA* luĭ Dumnezeŭ. Iar iubirea de sine, este născătoare a multor răutăți, şi decĭ, nefiind întru noĭ aducerea aminte de Dumnezeŭ, apoi mult loc află întru noĭ toate turburările patimilor.

93. Cela ce va lepăda de la inima luĭ iubirea de sine, prea lesne va putea stăpâni şi alte patimi, cu ajutorințăul Domnuluĭ. Iar de va fi cineva biruit de mânie, de scârbă, de pomenirea de rău, de pofte, de îndrăzneală, apoi unul ca acela va fi stăpânit şi de alte fapte rele. Iar iubirea de sine, este aceasta: *adăugirea patimilor, iubirea către trup, şi împlinirea poftelor trupeştĭ.*

94. Cine ce iubeşte, cu aceea fără de îndoire va să şi petreacă, şi să nu să maĭ despartă, şi tot sfatul prietenilor care l-ar opri despre aceea, nicĭ voeşte să-l audă, şi încă se şi depărtează de

---

[67] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 13, 14; **11**, 30:
7, 13. "Intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată este calea ce duce la pieire şi mulți sunt cei care o află;
14. Şi strâmtă este poarta şi îngustă este calea ce duce la viață i puțini sunt care o află".
11, 30: "Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară".

[68] *Faptele Sfinților Apostoli*, **5**, 40-41:
"40. Şi l-au ascultat pe el; şi chemând pe apostoli şi bătându-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus, şi le-au dat drumul;
41. Iar ei au plecat din fața sinedriului, bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară".

[69] *Psalmii*, **15**, 8: "Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin".

[70] *Idem*, **62**, 8: "Şi întru acoperământul aripilor Tale mă voi bucura. Lipitu-s-a sufletul meu de Tine şi pe mine m-a sprijinit dreapta Ta".

* Pomenirea lui Dumnezeu este scris ca atare, autorii traducerii dorind o subliniere specială.

întâlnirile lor. Aşa este şi cel ce iubeşte pre Dumnezeŭ, căcĭ că de-a pururea doreşte să se apropie de Dânsul, şi să vorbească cu Dânsul. Aceasta să ajunge de noĭ, prin rugăciunea cea curată, pre cât ne va fi cu putinţă, şi prin osârdia cea de-a pururea către Dumnezeŭ. Că aceste ne apropie pre noĭ către Stăpânul, atât cât şi noĭ să putem zice „Dumnezeŭle, Dumnezeŭl meu, către Tine mânec *, însetat-au de Tine sufletul meu" (Ps.**62**.1, 2) [71]. Căcĭ că de-a pururea mă-neacă către Dumnezeŭ cela ce îşi depărtează mintea sa de la toată răutatea, şi de-a pururea se răneşte de dragostea Luĭ.

95. Din înfrânare, şi din smerenie precum ne-am învăţat se naşte nepătimirea. Iar din credinţă, cunoştinţa. Printr-însele sufletul sporeşte către dreapta socoteală şi dragoste. Şi sufletul cel ce a priimit în sânurile sale dragostea cea Dumnezeească, prin aripile rugăciuniĭ ceĭ curate, neîncetat să suie la înălţime, până ce ajunge la cunoştinţa Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, după cum au zis Apostolul: „De a fi bărbat desăvârşit, întru măsura vârsteĭ pliniriĭ luĭ Hristos" (Efeseni **4**.13) [72].

96. Lucrătoarea faptă bună, biruieşte pofta, şi înfrânează mânia, şi mintea acelora înălţându-se prin cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ şi vedere, se rădică de la cele trupeştĭ apropiindu-se de Dumnezeŭ, şi câştigă fericirea cea adevărată.

97. Nevoinţa noastră cea dintâi, aceasta să fie adecă: ca să împuţinăm patimile, şi cu stăpânire să le biruim. Iar a doua: să câştigăm fapte bune, şi să nu lăsăm sufletul deşert şi fără fapte bune. Iar cea a treia: să ne păzim rodul faptelor noastre şi a ostenelilor noastre, ca de-a pururea să avem Duhovnicesca trezvire. Căcĭ nu numaĭ ni s-a poruncit să ne ostenim, şi să facem fapte bune, ci şi cu trezvire să le păzim pre acestea de-a pururea.

98. „Să fie mijlocurile voastre încinse, şi candelele aprinse" a zis Domnul (Luc.**12**.35) [73]. Buna încinsoare a mijloacelor noastre, prin mijlocul cărora ne facem bine pregătiţi şi uşori la lucrări, este înfrânarea cu smerenia inimeĭ. Iar Duhovnicesca candelă şi ducătorul de lumină, este curata rugăciune şi desăvârşita dragoste. Şi ceĭ ce vor găti întru acest chip, vor fi asemenea într-adevăr oamenilor celor ce aşteaptă pre Stăpânul lor, ca când va veni El, îndată să-i deschidă. Şi intrând cu Tatăl, şi cu Sfântul Duh, lăcaş la dânşiĭ să facă. Şi „fericiţi vor fi robiĭ aceia, pre care viind Domnul, îi va afla făcând aşa" (Luc.**12**.36) [74].

99. Se cuvine dar Monahuluĭ ca unui Fiu, din toată inima şi din tot cugetarea a iubi pre Dumnezeŭ, şi ca un rob să se cucernicească înaintea Luĭ, cu frică şi cu cutremur să păzească poruncile Luĭ. Cu Duhul arzând, întru toată întrarmarea Sfântul Duh a fi îmbrăcat, cu nădejdea a priimi viaţa cea vecinică, a se odihni, toate cele poruncite netrecut a le face, a se trezi, a păzi inima sa de cugete rele, în cugete bune neîncetat a săvârşi Sfânta de Dumnezeŭ gândire, în fieştecare zi a face judecată pentru cugetele şi lucrurile luĭ, cele ce lipsesc a le împlini. Iar pentru faptele cele bune să nu se înalţe, ci să se numească că este un rob netrebnic, şi pentru cele ce a fost dator neîmplinindu-le cum trebuie. Să laude pre Dumnezeŭ, şi Aceluĭa să-i mulţumească, şi Aceluĭa să-şi scrie îndreptarea sa, şi nicĭdecum nimic să nu facă cu slavă deşartă, saŭ după plăcerea oamenilor, ci toate să le facă în taină, şi numaĭ de la unul Dumnezeŭ să caute lauda. Iar maĭ întâi decât toate, şi preste toate, să-şi îngrădească sufletul săŭ cu credinţa cea dreaptă şi adevărată, după porunca cea

* *mâneca, mânec*, vb. I, reflex. şi intranz. (Pop.), a se scula dis-de-dimineaţă, a pleca dis-de dimineaţă, a porni, a pleca, din latină, *manicare*. DEX, *ed.cit.*, p. 613.

[71] *Psalmii*, **62**, 1, 2:
"1. Dumnezeule, Dumnezeul meu, pe Tine te caut dis-de-dimineaţă;
2. Însetat-a de Tine sufletul meu, suspinat-a după Tine trupul meu".

[72] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 13: "Până vom ajunge toţi la unitatea credinţei şi a cunoaşterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos".

[73] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 35: "Să fie mijloacele voastre încinse şi făcliile voastre aprinse".

[74] *Idem*, **12**, 36: "Şi voi fiţi asemenea oamenilor care aşteaptă pe stăpânul lor când se va întoarce de la nuntă, ca, venind şi bătând, îndată să-i deschidă".

Dumnezeească a Sfinților Soborniceștiĭ și Apostoleștiĭ Biserici, după propovăduirea Sfinților Părinți, și a propovăduitorilor de Dumnezeŭ Apostoli și Muceniciĭ. Celor ce vor locui așa (petrece) multă răsplătire le va fi, și viața cea fără de sfârșit, și locașurile cele nerisipite, de la Tatăl, și de la Fiul, și de la Sfântuluĭ Duh, de la cel de-o Ființă și cu treĭ Ipostasurĭ Dumnezeiri.

100. „Sfârșitul cuvântuluĭ auzi-l, zis-au Eclisiastul. De Dumnezeŭ te teme, și păzește poruncile Luĭ, că acesta este tot omul" (Ecl.**12**.13)[75]. Eu dar zic ție, arătându-ți calea cea maĭ grabnică și maĭ înaltă a mântuireĭ: teme-te de Dumnezeŭ, și păzește poruncile Luĭ. Nu pentru frica muncilor, ci cu săvârșirea celor desăvârșiți făcând, pentru Cel ce ne-a poruncit, dragoste datori suntem a avea. Că dacă pentru frica muncilor nu facem păcate arătat este, că de nu ne-am fi supus muncilor, toate am fi făcut către păcat, iubitoare de păcat având voința. Iar dacă nu pentru munci urâm cele rele, ci de acestea ne înfrânăm, cu dragoste către Stăpânul lucrând faptele cele bune, temându-ne ca să nu cădem cândva, și dintru a ne teme nimic din cele poruncite să defăimăm, această frică curată este, pentru aceea pricinuitoare a tot binele să face, și curățește sufletele noastre deopotrivă în putere fiind cu săvârșirea dragosteĭ. Iar cel ce are această frică și cu dânsa păzește poruncile, acesta este tot omul desăvârșit, și nelipsit întru nimic. Acestea adecă înțelegându-le, de Dumnezeŭ să ne temem, și să păzim poruncile Luĭ „ca să fim desăvârșiți, întregi, și întru nimica lipsiți de faptele cele bune" (Iac.**1**.4)[76], având cuget smerit și inimă înfrântă, și neîncetat cea de la Marele Arsenie zisa rugăciune aducând Domnuluĭ: Dumnezeŭl meu, nu mă lăsa pre mine, că nimic bine nu am făcut înaintea Ta, ci dă-mi mie pentru milosârdia Ta a pune început. Că toată mântuirea noastră stă întru îndurările și în iubirea de oameni a luĭ Dumnezeŭ. Căruia i să cuvine:

Slava, și Stăpânirea, și Închinăciunea,
A Tatăluĭ, și a Fiuluĭ, și a Sfântului Duh,
acum și pururea,
și în veciĭ vecilor,
AMIN.

---

[75] *Ecclesiastul*, **12**, 13: "Iată pe scurt: tot ceea ce ai auzit aceasta este: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui! Acesta este lucrul cuvenit fiecărui om".

[76] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 4: "Iar răbdarea să-și aibă lucrul ei desăvârșit, ca să fiți desăvârșiți și întregi, nelipsiți fiind de nimic".

Ȃ aceluiaşĭ Prea Cuvios Părinteluĭ nostru Teodor Cuvânt teoreticesc

CÂT DE MARE este nevoința spre a rumpe pre aceste tari legături, şi a ne slobozi de slujirea materieĭ şi bună deprindere a agonisi. Cu adevărat aici trebuie suflet bărbătesc şi viteaz spre a fugi de materie. Şi este ceea ce să caută, nu numaĭ curăția patimilor, ci pregătire de faptele cele bune, spre curăția deprinderilor celor rele, şi spre dobândirea bunătăților. Iar curățirea sufletuluĭ, adecă a părțiĭ ceĭ cuvântătoare, este: a celor de jos învățăturĭ şi înşelătoare, dupre glasul Teologuluĭ, a grijilor viețiĭ zic, şi turburărilor şi viclenelor plecări, adecă a celor fără de locurĭ schimbări, desăvârşită a acelora lăsare. Iar a părțiĭ ceĭ poftitoare. Decĭ : către materie a nu să întinde, nicĭ a privi către simțiri, ci a fi cuvântuluĭ ascultătoare. Iar a părțiĭ ceĭ mânioase este: dupre urmare cu nimic a se turbura de cele ce să întâmplă. Dupre curățirea acestora şi omorârea necuratelor puteri, ori buneĭ aşezări, de nevoe este şi înălțarea, şi înDumnezeirea, celuĭ ce să abate de la rău şi face binele (Ps.**33**.13) [77]. Afară de acestea, maĭ întâi trebuie a se lepăda de sine „şi luând crucea a urma Stăpânuluĭ“ (Mat.**10**.38) [78], spre starea înDumnezeireĭ cea maĭ desăvârşită.

Dar ce este aceea, înălțarea şi înDumnezeirea? A mințiĭ, adecă a părțiĭ ceĭ cuvântătoare: desăvârşita cunoştință a celor ce sunt, şi a celor ce sunt maĭ presus de făpturi, după cât este cu încăpere fireĭ omeneştĭ. Iar a părțiĭ ceĭ poftitoare: către întâiul bine, neîncetată şi desăvârşită răpire şi mişcare. Iar a părțiĭ ceĭ mânioase: lucrătoare şi puternică mişcare către cea voitoare, nesmulsă şi neslăbită. Neruptă de nicĭ una din cele ce se întâmplă scârbicioase, ci cu îndrăzneală şi neîntoarcere a călători. Atâta se cuvine a fi ascuțite bunele mişcări ale sufletuluĭ maĭ mult decât mişcările luĭ către cele rele, pre cât frumusețile mințiĭ întrec pre cele simțitoare. Şi atâta să cuvine a face către trup întoarcere, pre cât este de ajuns spre îngrijirea şi căutarea celor de trebuință către alcătuire, ca nu cu nevoia să moară vieții. Acestea a le isprăvi, cu lesnire este adecă, iar a le lucra este maĭ cu greu. Nu fără de osteneală dar este ca, nelesnele şi stricatele acelea deprinderi a le dezrădăcina din suflet, nicĭ agonisirea cunoştințeĭ să se facă fără de nevoință. Şi cu adevărat către Fericita Ființă, stăruitoarea privire şi pornire să face cu multe ostenele, şi cu vreme îndelungată, până când întru deprinderea aceĭ porniri, voința vine către urmarea aceea. Şi multă împrotivire trebuie a avea mintea împrotiva simțirelor care o trag către cele de jos, şi aceasta este tăierea şi lupta cu trupul, cea până la moarte neîncetat, deşi să pare a se împuțina cu micşorare mânia şi pofta, şi cu biruința simțirelor covârşind înțelegerea mințiĭ. Dar aceasta se cuvine a cunoaşte, că sufletul cel neluminat, pentru că nu este de la Dumnezeŭ ajutat, nicĭ a se curăți adevărat poate, nicĭ către Dumnezeasca lumină a privi, precum s-au zis.

[77] *Psalmii*, **33**, 13: "Fereşte-te de rău şi fă bine, caută pacea şi o urmează pe ea".
[78] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 38: "Şi cel ce nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine"

Însă pentru ceĭ credincioşĭ, cea maĭ înainte zisă, cu cale să cuvine spre maĭ mare lămurire decât acestea în scurt a zice, pentru deosebirea cunoştinţeĭ. Decĭ cunoştinţa acestora, orĭ toată este după fire, orĭ, maĭ presus de fire; şi arătat este cea de a doua, din cea dintâĭ. După fire adecă, grăim cunoştinţa, cât poate priimĭ sufletul prin ispitirea şi căutarea fireştilor părţĭ, întrebuinţând puterile pentru făptură şi Făcătorul făptureĭ (adecă cât este de ajuns sufletuluĭ, legat fiind cu materia). Şi s-aŭ zis dar pentru simţirĭ, nălucirĭ şi minte, fiindcă să tâmpeşte lucrarea minţiĭ din împreunarea cu trupul şi prefacerea. Şi pentru aceea nu pot vederile minţiĭ a fi pipăite; cĭ trebuie către cugetare, închipuirea fireĭ ce este în chipurĭ, şi materialnica deosebire, şi împărţirea părţilor. Să cer dar măsurate vederĭ minţiĭ, fiind în trup, ca pre acelea să poată a le priimi. Aşa decĭ fiind mintea, pre cât poate priimĭ cunoştinţa cu al său meşteşug firesc, pe o asemenea cunoştinţă, firească o zicem. Iar cunoştinţa cea maĭ presus de fire, este care se face în minte maĭ presus de meşteşugul eĭ şi putere, oricând înţălegerea aceea covârşaşte măsura celor ce este cu trupul, precum a fi cunoştinţa care afară de trup, minţiĭ să lipeşte. Aceasta de la unul Dumnezeŭ să face, când foarte curată află El asemenea minte de toată materialnica împătimire, şi cuprinsă cu Dumnezeasca dragoste.

Nu numaĭ cunoştinţa în urmare aşa să desparte, ci şi fapta bună. Căcĭ alta este care nu covârşaşte pre fire, măcar deşĭ firească cu dreptate să zice; Iar alta de la întâiul Bine lucrată fiind maĭ presus de fireştile puterĭ şi aşezare, care şi maĭ presus de fire cu cuviinţă să cade a fi. Aşa de aceasta împărţită, ca cea firească, şi cunoştinţa şi fapta bună a o avea, poate neluminat de va fi cineva; Iar cea maĭ presus de fire, nicidecum. Căcĭ cum cel neîmpărtăşit de lucrarea Dumnezeireĭ poate a o avea pre aceea? Cel luminat pre amândouă le are. Ci maĭ vârtos pre cea maĭ presus de fire faptă bună nu o va dobândĭ fiecare, neagonisindu-şi maĭ întâĭ fapta bună cea după fire, care (căcĭ) Cunoştinţeĭ ceĭ maĭ presus de fire părtaş a fi, fără de cunoştinţa cea după fire, nimic nu o împiedecă. Dar aceasta să cuvine a şti, că precum simţire şi nălucire aŭ şi cele necuvântătoare, aşa şi omul are puterile acestea, mult maĭ bune şi maĭ înalte. Acestea şi întru cele fireştĭ fapte bune şi înţălegerĭ sau cunoştinţe, dacă şi de amândoa se va vorbi, se află, ci mult maĭ bune şi maĭ înalte le are pre acestea cel luminat decât cel neluminat. Încă şi cea firească maĭ înainte zisă cunoştinţă, care întru faptele cele bune, şi întru cele protivnicĭ deprinderĭ se face, îndoită a fi se pare. Unuia adecă, este înaltă (neajunsă), că n-aŭ adeverit cu iscusul filosofind pentru aceste aşezărĭ, care se face că acela se îndoeşte.

Iar altuia este lucrător, orĭ a zice însufleţit, când cu iscusul acestor aşezarĭ, cunoştinţa o întăreşte, Care arătat este şi credincioasă. De aicĭ nicĭ îndoiala, cĭ îndoită putere priimeşte.

Acestea aşa fiind, patru oarecare să par a fi care se împrotivesc minţiĭ spre agonisirea faptelor bune: Cea întâĭ, maĭ înainte priimind deprinderea celor protivnice, precum s-a zis, încep a îndemna cu îndelungat obiceiŭ, către cele pământeştĭ a să pleca. Alta: lucrarea simţirelor, întru simţitoarele bunătăţĭ arătându-se, atrage mintea către dânsele. A treia: potrivita lucrare a minţiĭ, pentru care unire are mintea cu trupul. Că nu precum este vederea către cele văzute şi în scurt a zice, simţirea către cele simţitoare, aşa mintea către cele înţelegătoare, mintea zic, sufletul, încă în trup fiind. De vreme ce nematerialnicele minţĭ, prin lucrare atâta ajung cele ale priviriĭ, pre cât vederea vede cele văzute. Ci dupre cum vederea tâmpită fiind, nearătate şi neluminate, maĭ vârtos turburate şi neseninate, de obiceiŭ închipueşte vederile lucrurilor celor văzute, aşa şi mintea care este întru noĭ, ajunge cele ale minţiĭ; căcĭ neputând bunătăţile minţiĭ a le privĭ arătat, nu poate de aceea a dorĭ pentru dânsele nimic; Că după măsura cunoştinţeĭ, să face şi măsura dorireĭ. Iar către simţitoarele bunătăţĭ plecându-se, maĭ seninat aceluia să închipueşte. Să cuvine dar întru una închipuită a să umplea de bunătate; dacă adevarată, orĭ nu este. Afară încă de acestea (al patrulea): necuratele şi de oamenĭ urâtoarele duhurĭ ale cumpliţieĭ: câte şi care nu este cu putinţa a le spune; Ci pre toată calea, Vai! a sufletelor le pune curse înainte în multe vederĭ, şi în multe chipurĭ, prin simţire, prin cuvânt, prin minte şi prin toate, precum am zis. Şi dacă nu ar fi priimit pre umerile Sale pre oaia cea

rătăcită (Luca. **15**.5) [79] cu negrăita pronie, ceĭ ce să uită spre Dânsul făcându-i înalţĭ, nu ar fi scăpat nicĭ un suflet de acele curse.

Şi ca să fugim de acelea, trei sunt nouă cele de nevoĭe. Dintru care cea dântăĭ şi maĭ mare este, către Dumnezeŭ a privĭ cu tot sufletul, şi de la Dânsul mână de ajutor a cere: Toată nădejdea spre Dânsul aruncând, şi desăvârşit încredinţându-ne, că dacă nu Acela ne-ar fi ajutat, netrecută ar fi stat nevoia, care ne ţine pre noĭ a fi duşĭ către acelea. A doua, care şi pricinuitoare a fi ceĭ dintâĭ, mi să pare că este: neîncetată hrană minţiĭ cu înţălegere. Înţălegere zic, a tuturor celor ce sunt simţitoare şi înţălegătoare. Care singure sunt acelea, şi care atârnare aŭ către Începutul cel întăi, ca de acolo şi întru aceiaşĭ dată suindu-se şi către pricinuitorul celor ce sunt, de la singură a acelora privire, cât se poate a ajunge. Căcĭ ispitirea lucrurilor fireĭ, pleacă mintea la împătimirea cea cu dorire către dânsele, şi de la acelea slobozindu-se de înşălaciune, către toate începuturile să duce. De la cele bune, şi minunate, şi marĭ la maĭ bune, şi maĭ minunate, şi maĭ mari, şi maĭ vârtos, şi maĭ presus de bunătate, şi minune, şi mărime, ca întru o oglindă dând a vedea. Întru acestea mintea pururea învârtindu-se, cum poate a nu dorĭ adevărata bunătate? Decĭ dacă către cel strein să pleacă mintea, cu mult maĭ vârtos către al său. Şi cu a acestora dragoste ţinut fiind sufletul, către ce din cele din cele de jos va voĭ a să lipi? Cine îl va trage de la cel ce iubeşte? Ci şi cu viaţa care este în trup se va amărî, când către cele bune îl împiedecă. Că deşĭ nelămurită precum s-aŭ zis, mintea întru materie fiind, totuşĭ priveşte la frumuseţea cugetuluĭ, Ci aceastea şi atâta fiind bunătatea priviriĭ, ca şi mică oarecare pornire şi supţire arătare a mărimeĭ aceleia bunătăţĭ îndeamnă pre minte, că poate pre toate cele materialnice a le asvârli, şi către aceleia, dacă chear şi întru oarecare amărăciune se va întâmpla să cadă.

A treia, să cuvine a să face omorârea înjungatuluĭ trup (Col. **3**.5) [80], altfel cu neputinţa este a priimĭ vedeniile acelea seninat şi arătate. Să omoară trupul deci, cu postirea, cu privigherea, cu culcarea pe jos, cu aspra haină cea de trebuinţă, cu ostenelele şi cu reaua pătimire. Aşa să omoară trupul; Iar maĭ vârtos, să răstigneşte luĭ Hristos (Gal. **5**.24) [81]. Şi supţiindu-se, şi curăţindu-se, şi uşor şi bine aşezat fiind, mişcărilor minţiĭ urmează fară împrotivire, şi să suie la înălţime cu lesnire. Iar afară de acestea, toată stăruinţa deşartă să arată. Această cinstită Treime, când întru sine singură va fi unită, naşte în suflet ceată de fericite bunătăţĭ. Cu neputinţă este decĭ înfrumuseţată fiind cu acestea treimea, orĭ urmă de răutate a afla orĭ a nu fi vreuna din faptele bune. Decĭ turbură pre minte, nelăsarea agoniseleĭ, şi nedefăimarea slaveĭ; că până când lipit este sufletul de acestea, cu multe patimĭ să răneşte. Iar eu foarte întăresc, că cu neputinţă este sufletuluĭ a sbura la înălţime, pironit fiind bogăţieĭ şi slaveĭ. Nu zic, că poate acestora a să lipĭ sufletul, nevoindu-se destul întru aceste trei zise, precum întru deprinderea acelora a veni.

Decĭ dar nicĭ unul este cu adevărat bun, fără numaĭ care este maĭ presus de tot binele. Şi de cât altele, maĭ bună este aceea care e asemenea cu cea dintâi, şi aşa până la cea maĭ de pre urmă. Cum dar vom iubi, şi vom lăuda, argintul, saŭ aurul, orĭ altceva din cele ce să târăsc pe jos? Aceste zise să fie şi pentru slavă. Că nicĭ este maĭ tare lucru, ca grija zic, ce împrotiva cuvântuluĭ stă. Pentru ce se va grijĭ cineva, către nimic din ceste de aicĭ întorcându-se şi întărâtându-se? Norul grijilor, ca de la o afumare oarecare, de la cele dintâĭ patimi, zic, iubirea de dulceţĭ, iubirea de argint, şi iubirea de slavă, să alcătueşte. Iar cel slobod de acestea, şi de grijă este strein. Ci nicĭ maĭ înainte vederea

[79] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **15**, 4-5: „Care om dintre voi, având o sută de oi şi pierzând din ele una, nu lasă pe cele nouăzeci şi nouă în pustie şi se duce după cea pierdută, până ce o găseşte? Şi găsind-o, o pune pe umeriĭ săi, bucurându-se". În mss. se face trimitere la Capitolul **15**, 5.
Am adăugat şi paragraful 4 pentru a se putea urmări parafraza mai bine.
[80] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 5: „Drept aceea, omorâţi mădularele voastre, cele pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli. "
[81] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 24: „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele."

cugetelor poate a fi maĭ cinstită decât întâlepciunea; şi decĭ maĭ întâĭ fiind înălţându-se sus, către cele zise nu ajunge. Căci întru înţălegerea fapteĭ bune, să cuprinde şi buna cunoştinţă, şi cea protivnică primejdioasă socoteală. Pentru care vederea minţiĭ, cere chipul întrebuinţăriĭ şi a lupteĭ, însă iscusul şi cu trupul luptarea învaţă. Iar pentru pricina friceĭ, nu va lipsĭ cuvântuluĭ. Că pre cât este maĭ mare dragostea, pre atâta şi frica să înmulţeşte. Şi pre cât nădejdea este bună a priimi, pre atâta frică a nu primi: care maĭ vârtos s-a obişnuit a roade cele rănite, decât îngrozirile pentru muncile cele nenumărate. A priimi, cea maĭ fericită este, şi a nu priimi, cea maĭ ticăloşită.

Însă ca cuvântul nostru să iasă pe cale dreaptă, de la sfârşit să cade a începe. Aşa şi tot ceea ce se face, de la al său sfârşit să pare a priimi, şi a părţilor despărţire, şi rânduiala acelora. Sfârşitul vieţiĭ noastre este fericirea, Saŭ asemenea a zice, Împărăţiea cea Cerească, orĭ a luĭ Dumnezeŭ. Iar aceasta nu este numaĭ a zice, a vedea stăpânitoarea Treime, ci afară de aceasta şi Dumnezeasca răvărsare a priimi, şi precum am zice înDumnezeirea; şi ceea ce este întru noĭ neîndestulat, şi nesăvârşit, a să umplea cu aceea şi a să săvârşi cu răvărsarea. Şi aceasta este hrana celor înţălegători, celor ce (ca cum) nu să îndestulează cu împlinirea acesteĭ Dumnezeeştĭ răvărsări. Şi este rotunjime oarecare neîncetată, de la aceea începându-se, şi tot prin aceea sfârşindu-se. Pre cât dar întălege, şi doreşte; şi pre cât doreşte, să îndulceşte; şi pre cât să îndulceşte, către întălegere să întărăşte; şi iaraşĭ începe nemişcata mişcare, orĭ nemiscătoarea nemişcare. Sfârşitul decĭ pre cât este cu putinţă a ajunge, aceasta este. Şi cum către acest sfârşit vom călători? Să cuvine a privi. Sufletelor celor cuvântătoare, fiind ca fiinţĭ întălegătoare, şi puţin celor ce staŭ (aproape) de la minţile Îngereşti, viaţa cea de aicĭ în trup, întru ostenele şi nevoinţe le este dată. Iar plata nevoinţilor, este zisa aşezare, dar împreună vrednică, şi de bunătate, ca toată osteneala, negrăit o covârşaşte dăruită putere. Pe lângă acestea, şi singură aceea ce este cu putinţă a lucra bine, Darul luĭ Dumnezeŭ este.

Care este aicĭ nevoinţa? Sufletul cuvântător saŭ înjugat cu trup vieţuitor, din pământ având pre a fi, şi către cele de jos plecându-se. Aşa către acestea prefăcându-se, că una dintru aceste două a fi protivnice sufletuluĭ şi trupuluĭ; nu neurmând întoarcere, saŭ amestecarea părţilor, să nu fie. Ci din două după fire despărţite fiind, cu o singură faţă a fi întru două firĭ desăvârşite. Aşadar îndoită firească oarecare această jivină amestecată omul, osebitoare fieştecăruia firĭ din parţĭ s-a obişnuit a face. Şi trupuluĭ a dorĭ adecă, fireşte cele asemenea. Această firească dorinţă, este către lucrurile cele asemenea luĭ, adecă din unirea celor asemenea cu facerea. Drept aceea şi a să îndulcĭ cu acelea, simţire fireşte are. Încă greu fiind aceluia, de folos să face slăbirea fireĭ ceĭ viĭ, căcĭ fireşte şi cele doritoare sunt acestea. Iar sufletuluĭ celuĭ cuvântător, ca fiinţă înţălegătoare, fireşte şi dorite ĭĭ sunt toate cele înţălegătoare, şi de acelea să îndulceşte cu osăbitorul luĭ chip. Maĭ întâĭ de toate, şi preste toate, dragostea către Dumnezeŭ într-însul fireşte este înrădăcinată. Şi iubeşte adecă cu acela a să îndulci, încă şi cu alte fiinţĭ înţălăgătoare, dar nu poate ne oprit aceasta a o face. Omul cel întâĭ fără de opreală putea, precum cu simţirea cele simţitoare, aşa şi cu mintea cele înţălegătoare a le priimi, şi cu acelea a să îndulci. Dar de nevoie a fost aceluia, nu întru cele rele, ci întru cele bune a să îndeletnici. Măcar deşĭ aŭ fost în puterea aceluia, ca cu mintea să petreacă cu cele înţălegătoare, orĭ cu simţirea cu cele simţitoare. Zic, că nu trebuia Adam a nu întrebuinţa simţirele. Că nu în deşert aŭ fost îmbrăcat cu trupul. Ci şi cu cele simtitoare a să îndulci, nu se cuvenea. Dar frumuseţea fǎptureĭ privindu-o de trebuinţă era a să suĭ către pricinuitorul: Şi cu aceea de acolo a să îndulcĭ cu minunare. Îndoite având pricinele de cele zidite minunându-se. Iar nu către cele simţitoare a să pironi, şi cu acestea minunându-se, să lase bunătatea înţălegereĭ. Aşadar, Adam, când rău a întrebuinţat simţirea, de bunătatea cea simţitoare s-a minunat, frumos arătându-se rodul către vederea luĭ, şi bun la mâncare (Fac. 3.6) [82], pre carele mâncând a lăsat îndulcirea minţiĭ. Drept aceea

[82] *Facerea*, 3, 6: „De aceea femeia, socotind că rodul pomului este bun de mâncat şi plăcut ochilor la vedere şi vrednic de dorit, pentru că din ştiinţă a luat din el şi a mâncat şi a dat bărbatului său şi a mâncat şi el”.

Dreptul Judecător nevrednic judecându-l, de acelea pre care le-aŭ defăimat, zic, de privirele luĭ Dumnezeŭ, și a celor ce sunt, l-aŭ izgonit pre el. Puind întunerec dinafară, între dânsul și ființele cele fără de trupuri. Nu se cuvenea decĭ celor spurcațĭ a le lăsa cele Sfinte pre care le-a iubit, cu acelea aŭ slobozit a să îndulci, dând a trăĭ cu simțirea, și cu puține urmărĭ ale mințiĭ.

De aceea nouă, maĭ grea ni s-aŭ făcut nevoința către simțirele mințiĭ; Că nu este în puterea noastră a ne îndulcĭ cu cele ale mințiĭ, precum de cele simțitoare cu simțirea, după cea zisă. Încă și cu Botezul ajutorițĭ suntem, curățiți, și înălțațĭ drept aceea pre cât ne este cu putință nouă, întru acelea îndeletnicĭ să cuvine, iar nu întru cele simțitoare. Și cu acelea a ne minuna, și pre acelea a le poftĭ iar de cele simțitoare întru nimic cu deosebire a ne minuna, nicĭ a ne îndulcĭ să voim. Cu adevărat unul ca acesta nicĭ un cuvânt către cele întălegătoare a avea să pare. Că pre cât este Ființa ființei, pre atât și bunătatea bunătățiĭ este maĭ minunată. Că în loc de bine împodobită, cea rușinoasă, și în loc de prea cinstită, necinstită, a dori, ce nebunie nu întrece!? Și acestea decĭ pentru amândouă fâpturile, simțitoare și întălegătoare. Ce putem a zice pentru cele ce sunt maĭ presus de acestea, când și acestora punem înainte materie neînchipuită, iar nu bine încuviințată? Aceasta este decĭ nevoința, ca să *luăm aminte nouă cu sârguință, ca pururea să ne îndulcim cu cele întelegătoare*. Către acelea și mintea și dorința întinzându-le ca întru nimic din acestea să fim furațĭ de cele simțitoare, plecându-ne către acelea cu simțirea, și a ne minuna noĭ înșine de lucrurile cele ce sunt. Iar dacă și simțirea să cuvine a o întrebuința, pentru aceea să cuvine a o întrebuința, ca din fâpturĭ să cunoaștem pre Făcătorul. Întru acelea privindu-l, precum în ape pe Soare. Pentru că chipurile celor ce sunt, aŭ pre întâiul pricinuitor al tuturor, pre cât acelora e încăpător. Aceasta este decĭ îndreptarea noastră. Iar cum trebuie a o îndrepta, să cuvine a căuta.

Este zis, că trupul voind a să îndulci, dorește deosebitoarele luĭ lucruri, prin mijlocirea simțirelor. Ceea ce protivnică este voințiĭ sufletuluĭ; Și pre cât maĭ mult dorește trupul, maĭ mult să întărește. Pentru aceasta întâĭ să se grijească trupul, ca tuturor simțirelor să puie frâu, ca nu cu cele simțitoare să se îndulcească, precum s-aŭ zis: ca pre cât să întărește trupul, maĭ mult să pornește, și pre cât să pornește, nețânut să face. Al doilea, a să sârguĭ să cade sufletuluĭ a-l omorî pre acela, cu postul, cu privigherea, cu culcare pe jos, cu șederea în picioare, cu nespălarea, și cu toată altă rea pătimire. Ca veștejind puterea luĭ, lesne cârmuit să-l facă și bine ascultător, către lucrările mințiĭ sale. Aceasta era maĭ înainte stătătoare către îndreptare. Dar de vreme ca aceasta adecă, a le dorĭ cu lesnire este, iar a le face cu nelesnire, și mult felurite sunt îndreptările acestora greșalele: dacă și foarte va lua aminte cineva, adesea orĭ să fură de simțiri. A treia doftorie s-aŭ aflat rugăciunea și lacrămile. Rugăciunea, mulțămire are pentru bunătățile cela date, și cerere pentru lăsarea păcatelor și întărire pentru puterile cele dinainte. Fiindcă afară de Dumnezeescul ajutor, precum și maĭ înainte zis, nimic poate a îndrepta pre suflet. Încă și unirea cu cea dorita, și îndulcire și desăvârșita voire a acelora, putere are către acea plecare. Că îndreptarea aceiĭ părțĭ este maĭ aleasă, adecă, a îndemna voința, aceasta pre cât este cu putință a voĭ foarte (Rugaciune). Iar lacrămile multă putere aŭ. Căci pentru păcate milostivesc pre Stapânul, și curățește spurcăciunele celor ce le avem noĭ de la simțitoarele dulcețĭ și către cele înalte întraripează voința.

Și acestea adecă, sunt așa. Iar cea următoare a acestora îndreptare, este privirea celor gânditoare și desăvârșita dorință. Iar de aicea a trupuluĭ împuținare, a căruia părți este, și postirea, și întreaga înțălepciune, și celelalte. Toate, una pentru alta săvârșindu-se. Pentru aceasta cu dânsele și rugăciunea, toate dintru acelea în multe părți să desparte. Că precum aceea pentru celelalte să face, așa aceea pentru acelea. Nimenea să nu gândească iubirea de slavă, și iubirea de argint, saŭ iubitoarea de dulcețĭ a trupuluĭ însușire, a căruia doftorie folositoare, s-au aflat omorârea trupuluĭ. Cele zise amândouă, zic, iubirea de slavă și iubirea de argint, nașteri sunt ale nebunieĭ. Din neiscusul

bunătăților celor adevărate, și necunoștința celor înțălegătoare, sufletul mincinoase a cugetat cele bune. Cu bogăția a cugetat a împlini lipsa: împreună și iubirea de dulceți și iubirea de slavă, pentru bogăție să grijaște. Care singură de sine este precum alt oarecare bine. Dar nu e adevărat, după cum am grăit, că din necunoștința adevăratelor bunătăți face aceasta. Iubirea de slavă, nu pentru lipsirea celor trupeștĭ, că nicĭ pentru mică lipsire a trupeștilor trebuințe, mângâiere de acolo nu să face. Ci din neiscusul și necunoștința întâiuluĭ Bine și a adevărateĭ Slave. Și acestora pricinuitoare, și în scurt a zice rădăcina tuturor răutăților, este nebunia. Cu neputință este firea lucrurilor a ajunge: adecă, de unde a ieșit fieștecare, și unde se va întoarce, căcĭ asemenea al său sfârșit defăimându-l, către cele pământeștĭ să trage. Că nu voește sufletul binele cel văzut. Măcar că din deprindere muncit să face. Ci și deprinderea a o birui poate el. Ci însă când încă nu a fost deprinderea, ci după necunoștință s-a înșelat.

Drept aceea din cele maĭ întâi, să cuvine a cugeta cu sârguință întâi și pentru cele ce sunt drept a cugeta, iar următoarea voință, către binele cel întâi a o înălța. Toate cele văzute a le defăima, cunoscând multa lor deșertăciune. Dar ce către al nostru sfârșit ajutorează? Și ca să zic tot în scurt: una este numaĭ lucru cuvântătoruluĭ Suflet în trup, a dori al său sfârșit. De vreme ce lucrarea voințeĭ fără de cunoștință, nemișcătoare este, pentru care cu mintea am primit a lucra. Decĭ dacă voințele pentru a înțelege, decĭ și pentru aceea singură voințile. Care și maĭ mult să pare. Că și Fericirea, nu numaĭ pricinuitoare,ci și chipul acesteĭ vieți pustniceștĭ îndoită are lucrările: înțălegerea și voința: adecă, dragostea și dulceața. Decĭ dacă îndoită e lucrarea, și dacă dintru amândouă una e maĭ de căpitenie, să filosofească de aceasta ceĭ ce voesc. Iar acum amândouă punem lucrările, dintre care una adecă, privire, iar cealaltă lucrare o numim. Cu neputință este decĭ una dintru amândouă fără alta a afla, întru multele aceste lucrări. Însă întru cele maĭ de jos și următoare acestora, să poate. Câte decĭ împiedică lucrările acestora, saŭ și către cele protivnice să pleacă, răutate le numim. Iar câte ajutorează, ori și de împedicare slobozesc, faptă bună. Lucrările care este la faptele cele bune, sunt îndreptări. Iar la cele protivnice, călcare și păcat. A toată lucrarea văzut făcătoare, ori către cele înalte, ori către cele bune, scoposul cel maĭ din vârf este L U C R A R E A, care de la înțelegere și voință, a împreunat pre a fi.

AMIN.

Scurtă cuvântare despre Sfântul Macsim Mărturisitorul

CEL ÎNTRU Sfinţi Părintele nostru Macsim Mărturisitorul, era întru Împărăţia luĭ Constantin Pogonatul, la anul 670 de la Hristos, cel dintăĭ surpător al răŭ cugetătorilor al eresuluĭ Monofteliţilor, carele petrecând maĭ întăĭ în palaturile Împărăteşti, cinstit fiind cu vrednicia întăiuluĭ Sfetnic, după acestea, politiceştile începătoriĭ lăsându-le, s-a dat către pustniceştile nevoinţe. Şi izvorul înţălepciuneĭ trecându-l, şi adăpându-se cu înviitoarele curgerĭ ale Dumnezeeştiĭ scripturĭ, râurĭ cu adevărat din pântecele luĭ, a Dumnezeeştilor dogme şi scripturĭ aŭ izvorât, umplând toate margenele pământuluĭ. Dintru care şi noĭ apa cea dulce şi înviitoare din moarte, prin aceste capete de faţă în această carte, ducându-ne ca printr-un canal, celor cuprinşĭ de setea buneĭ înţălepciunĭ, ca bând dintr-însa cu îndestulare în veac să nu înseteze. Întru acestea (400) şi Sfinţite şi făcătoare de viaţă a dragosteĭ, şi lucrare a înţălepciuneĭ să filosofeşte, şi prin acelea (700) negrăita slavă a înalteĭ Teologhiĭ să întăreşte, taina Dumnezeeştiĭ Iconomiĭ a Cuvântuluĭ cu bună credinţă să lărgeşte, prin care puternic să arată lucrătoarea privire a Dumnezeeştilor fapte bune, cu meşteşugire. Prin acestea să goneşte societatea protivnicilor răutăţĭ şi patimĭ urâte, şi prin care înfrumuseţarea obiceiurilor bine străluceşte, şi de multe şi deosebite pricinĭ de suflet folositoare să înveselesc. Prin acestea, de se va izbăvi cineva de toată răutatea şi se va deprinde întru fapte bune, va putea a să face petrecător Ceresc şi a dobândi slava cea Dumnezeească. Însă şi tâlcuitoarea dezvoltare a Părinteluĭ acestuia la Tatăl nostru, ca ceea ce covârşeşte prin multe altele, şi mult folos ascultătorilor dând, s-aŭ adăugat la capete. Despre acest Dumnezeesc şi Înţelept Părinte, aminteşte şi Fotie. Citeşte lista 191, foaia 251, care este în frasă scurtă şi cuprinzătoare.

A celuĭ întru Sfinţĭ Părinteluĭ nostru Macsim Mărturisitorul, cuvânt înainte la capetele cele pentru dragoste către Elpidie Preotul

IATĂ LÂNGĂ cuvântul cel pentru viaţa pustnicească, şi cuvântul cel pentru dragoste am trimis Cinsteĭ tale Părinte Elipidie, întru întocmaĭ cu numărul de capete cu cele patru Evangheliĭ prin sute, nimic poate vrednic de nădejdea ta, dar de cât de puterea noastră nu maĭ mic. Însă cunoască Sfinţia Ta că nicĭ acestea nu sunt roade ale minţiĭ mele. Ci după ce am trecut cuvintele Sfinţilor Părinţĭ, şi de acolo mintea ceea ce priveşte la pricina aceasta, şi întru puţine multe maĭ cu scurtare am adunat, ca bine pricepute să fie pentru lesne ţinerea de minte, trimiţând Cuvioşieĭ Tale. Te rog ca cu dragoste să ceteştĭ, şi singur folosul cel dintru dânsele să-l vânezi, iar neînfrumuseţarea cuvântuluĭ să o trecĭ cu vederea. Şi să te rog pentru măsura noastră, cea pustie de tot folosul Dumnezeesc. Încă de rog şi aceasta, să nu socoteştĭ întru supărare cele scrise, căcĭ că poruncă am împlinit a ascultăriĭ. Şi zic aceasta, de vreme ce ceĭ ce supărăm cu cuvintele, mulţĭ suntem astăzĭ, iar ceĭ ce învaţă prin lucrurĭ, saŭ şi învăţându-se, foarte sunt puţinĭ. Ci maĭ vârtos cu de-adinsul să iaĭ aminte la fieştecare din capete. Pentru că nu toate de toţĭ, precum mi să pare, sunt lesne pricepute, ci maĭ vârtos de multă împreună cercare cu mulţĭ aŭ trebuinţă cele maĭ multe, măcar de să şi pare că s-aŭ zis mai prost, că poate s-ar fi arătat ceva de folos, descoperindu-se sufletului dintru acestea, şi se va arăta cu adevărat prin darul lui Dumnezeŭ, celuĭ ce cu neiscoditor cuget, şi cu frica lui Dumnezeŭ, şi cu dragoste ceteşte. Iar celuĭ ce nu pentru folos Duhovnicesc ceteşte, orĭ această alcătuire (osteneală) a mea, orĭ alta orĭce fel, ci pentru ca să vâneze cuvinte spre a vinui pre cel ce a scris, ca pre sineşĭ orĭcum să se arate mai înţălept decât acela, ca un plin de părere, nici un folos de nicăĭri nu va afla.

Suta întâĭ, din capetele cele pentru dragoste

1. DRAGOSTEA adecă este, aşezământ bun al sufletuluĭ, întru care nimic din cele ce sunt, nu cinsteşte maĭ mult decât cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ. Dar cu neputinţă e a veni întru starea acestĕĭ dragoste, cel ce are pătimire către ceva din cele pământeşti.

2. Pre dragoste o naşte nepătimirea; Iar pre nepătimire, nădejdea cea întru Dumnezeŭ; Iar pre nădejde, îngăduirea (suferirea) şi îndelunga răbdare; Iar pre acestea, înfrânarea cea cuprinzătoare; Iar prin înfrânare, frica luĭ Dumnezeŭ; Iar pre frică, credinţa cea întru Dumnezeŭ.

3. Cela ce crede Domnuluĭ, să teme de muncă; iar cela ce se teme de muncă, să înfrânează de patimĭ; Iar cela ce se înfrânează de patimĭ, suferă scârbele; Iar cela ce sufere scârbele, va avea nădejde întru Dumnezeŭ; Iar nădejdea cea întru Dumnezeŭ, desparte pre minte de toată pătimirea cea pământească; Iar de aceasta minte despărţindu-se, va avea dragostea cea către Dumnezeŭ.

4. Cela ce iubeşte pre Dumnezeŭ, decât toate cele făcute de Dânsul, cinsteşte maĭ mult cunoştinţa Luĭ, şi nelipsit prin dorire, îngădueşte întru acestea.

5. Dacă toate cele ce sunt, prin Dumnezeŭ şi pentru Dumnezeŭ s-a făcut, iară Dumnezeŭ este maĭ bun decât cele ce prin'Trânsul s-aŭ făcut, cela ce lasă pre Dumnezeŭ şi întru cele maĭ rele să îndeletniceşte, să arată prin sineşĭ că cinsteşte maĭ mult decât pre Dumnezeŭ, pre cele ce prin-Trânsul s-aŭ făcut.

6. Cela ce are mintea pironită la dragostea cea către Dumnezeŭ, pre toate cele ce se văd, şi pre însuşĭ trupul îl defaimă, ca pre un strein.

7. Dacă maĭ bun decât trupul este sufletul, şi maĭ bun decât lumea fără de asemănare Cela ce o a zidit pre dânsa este Dumnezeŭ, atuncĭ cela ce cinsteşte trupul maĭ mult decât sufletul, şi decât pre Dumnezeŭ, lumea cea zidită de dânsul, nimic nu se deosebeşte de închinătoriĭ de Idolĭ.

8. Cela ce ş-aŭ despărţit mintea de dragostea şi îngăduirea cea lângă Dumnezeŭ, şi o are legată lângă vreun lucru din cele simţite, acesta este cela ce cinsteşte maĭ mult decât sufletul şi decât pre Dumnezeŭ Ziditorul, pre cele ce s-aŭ făcut de dânsul.

9. Dacă viaţa minţiĭ este luminarea cunoştinţeĭ, iară pre aceasta o naşte dragostea cea către Dumnezeŭ, bine saŭ zis, că decât Dumnezeasca dragoste nimic nu este maĭ mare.

10. Când cu dorul dragosteĭ către Dumnezeŭ mintea să duce, atuncea nicĭ pre sine, nicĭ pre altceva din cele ce sunt, nicĭdecum nu simte. Pentru că de Duhovniceasca şi nemărginita lumină cu totul luminându-se, rămâne fără de simţire către toate cele ce s-a făcut de Dânsul, precum şi ochiul cel simţitor nu vede stelele atuncĭ când răsare soarele.

11. Toate faptele bune ajutorează minţiĭ către Dumnezeescul dor, dar maĭ mult decât toate rugăciunea cea curată. Că prin aceasta către Dumnezeŭ, ca cu nişte aripĭ înălţându-se, afară se face de toate cele ce sunt.

12. Când prin dragoste, de Dumnezeasca cunoştinţă să răpeşte mintea şi afară de cele ce sunt să face, Dumnezeasca nemărginire o simte. Atuncea precum Dumnezeescul Isaiea, de uimire întru simţirea smereniеĭ sale venind, cu dragoste zice graiurile Proroculuĭ „O! ticălosul de mine, că m-am

umilit, că om fiind, şi necurate buze având, în mijloc de norod ce are buze necurate locuesc, şi pre Împăratul Domnul Savaot l-am văzut cu ochiĭ meĭ" (6.5. Is.) [1].

13. Cel ce iubeşte pre Dumnezeŭ, nu poate a nu iubi şi pre fieştecare om ca pre sineşĭ, măcar de să şi scârbeşte către patimilor celor ce încă nu s-au curăţit. Pentru aceasta şi bună petrecerea lor văzându-o şi îndreptarea, cu nemăsurată şi negrăită bucurie să bucură.

14. Necurat suflet este, cel plin de cugete, de poftă şi de urăciune.

15. Cel ce vede întru inima sa urmă de urăciune, pentru orĭce fel de greşală către orĭce fel de om, strein e cu totul de dragostea cea către Dumnezeŭ. Pentru aceasta dragostea cea către Dumnezeŭ, pre urăciunea cea către om, cu totul nu o sufere.

16. „Cela ce mă iubeşte pre Mine, zice Domnul, poruncile Mele va păzi" (Ioan **14**.15) [2]. „Şi aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiţĭ unul pre altul" (Ioan **15**.12.)[3]. Decĭ cela ce nu iubeşte pre aproapele, porunca nu o păzeşte. Iar cela ce nu păzeşte porunca, nicĭ pre Domnul nu poate a-l iubi.

17. Fericit e omul, care pre tot omul întocmai a-l iubi poate.

18. Fericit este omul, carele lângă nicĭ un lucru stricăcios saŭ vremelnic nu este lipit.

19. Fericită este mintea, care pre toate cele ce sunt le-a trecut, şi cu Dumnezeasca frumuseţă neîncetat să desfătează.

20. Cel ce face purtare de grijă pentru trup spre poftă, şi pomenire de răŭ pentru cele vremelnice către aproapele are, unul ca acesta slujeşte fâptureĭ, mai vârtos decât Făcătoruluĭ.

21. Cela ce pururea fără dulceaţă şi fără de boală păzeşte trupul, împreună rob îl are pre el către slujirea celor maĭ bune.

22. Cela ce fuge de toate poftele cele lumeştĭ, maĭ presus decât toată materia cea lumească pre sine să aşază.

23. Cel ce iubeşte pre Dumnezeŭ, şi pre aproapele cu adevărat îl iubeşte. Iar unul ca acesta banĭ a păzi nu poate, ci bine îĭ orânduieşte cu Dumnezească cuviinţă, şi fiecăruia din ceĭ ce are trebuinţă dându-i.

24. Cel ce face milostenie după urmarea luĭ Dumnezeŭ, nu ştie deosebire a celuĭ răŭ şi a celuĭ bun, a dreptuluĭ şi a nedreptuluĭ întru cele de nevoie ale trupuluĭ. Ci tuturor întocmaĭ după trebuinţă le împărţeşte, măcar deşi pentru buna voire, pre cel îmbunătăţit cinsteşte maĭ mult decât pre cel răŭ.

25. Precum Dumnezeŭ din fire, ca un bun şi fără de patimă, adecă pre toţĭ întocmaĭ îĭ iubeşte, ca pre nişte zidirĭ ale sale; însă pre cel îmbunătăţit îl slăveşte, ca pre cel ce şi cunoştinţa şi-o face aşa, iar pre cel răŭ pentru bunătatea îl milueşte, şi în veacul acesta certându-l îl întoarce. Aşa şi cel bun cu voirea şi fără de patimă, pre toţĭ oamenĭĭ întocmai îĭ iubeşte, pre cel îmbunătăţit adecă, şi pentru firea, şi pentru buna voirea; iar pre cel răŭ, şi pentru firea, şi pentru împreună durerea, miluindu-l ca pre un fără de minte, şi care întru întunerec umblă.

26. Nu numaĭ prin împărţirea banilor aşezământul dragosteĭ să cunoaşte, ci cu mult maĭ vârtos prin împărţirea cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi prin slujirea cea trupească.

27. Cel ce s-a lepătat curat de lucrurile lumiĭ, şi aproapeluĭ prin dragoste fără de făţărie îĭ slujeşte, de toată patima degrab să slăbozeşte, şi Dumnezeeştiĭ dragoste şi cunoştinţĭ părtaş să face.

28. Cela ce a agonisit întru sine Dumnezeasca dragoste, nu osteneşte urmând după Domnul Dumnezeul săŭ, precum Dumnezeescul Ieremia (Ier. **17**.16) [4]; Ci toată osteneala, batjocura şi ocara o sufere vitejaşte, nimăruiĭ cu totul nesocotindu-ĭ răŭ.

---

[1] *Isaia*, **6**, 5: "Şi am zis: «Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate şi locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Şi pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei!»".

[2] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 15: "De Mă iubiţi, păziţi poruncile mele".

[3] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 12: "Aceasta este porunca Mea: să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit Eu".

[4] *Ieremia*, **17**, 16: "Eu nu te-am îndemnat totuşi la mai rău, nici n-am dorit ziua nenorocirii. Tu ştii aceasta; şi ce a ieşit din gura mea e descoperit înaintea feţei Tale".

29. Când te veĭ scârbi de cineva, saŭ întru ceva nu te veĭ băga în samă, atuncĭ ia aminte despre cugetele mânieĭ. Ca nu cumva din dragoste prin întristare despărţindu-te, în locul urăciunei să te aşezĭ.

30. Când pentru ocară saŭ necinste te va durea, cunoaşte-te pre sineţĭ mult folosit, fiindcă prin defăimare, cu purtare de grijă, aŭ aruncat afară de la tine pre mărirea cea deşartă.

31. Precum pomenirea foculuĭ nu încălzeşte trupul, aşa credinţa fără dragoste nu lucrează în suflet spre luminarea cunoştinţeĭ.

32. Precum lumina Soareluĭ, pre ochiul cel sânătos la sine îl trage, aşa şi cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ pre mintea cea curată, fireşte prin dragoste către sineşĭ o trage.

33. Minte curată este, ceea ce s-a despărţit de necunoştinţă, şi pre Dumnezeasca lumină cu totul să străluceşte.

34. Suflet curat este, ce s-a lepădat de patimĭ, şi de Dumnezeasca dragoste neîncetat să veseleşte.

35. Patimă defăimată este mişcare a sufletuluĭ afară de fire.

36. Nepătimirea este, pacinic asezământ al sufletuluĭ. Întru care cu anevoie mişcat către răutate să face sufletul.

37. Cela ce pre roadele dragosteĭ prin sârguinţă le-aŭ agonisit, nu se mută dintru aceasta, măcar miĭ de rele de ar pătimi. Şi plece-te pre tine Ştefan ucenicul luĭ Hristos şi ceĭ asemenea luĭ, şi însuşĭ pentru ucigaşĭ rugându-se, şi ertăciune de la Dumnezeŭ ca celor ce nu cunoştea cerându-le (Fapt. **7**.60) [5].

38. Dacă dragosteĭ este aceea, adecă „îndelung a răbda şi a fi îndurat" (1Cor.**13**.4) [6], atunci cela ce este mânios şi răutăcios, strein cu adevărat este de dragoste. Iar cel strein de dragoste, de Dumnezeŭ este strein: „Pentru că Dumnezeŭ dragoste este" (1 Ioan **4**.8) [7].

39. „Să nu ziceţĭ, zice Dumnezeescul Ieremia (**7**.3) [8]: că lăcaş Domnuluĭ sunteţĭ", şi tu să nu zicĭ: că singura credinţă cea întru Domnul nostru Iisus Hristos poate să mă mântuiască. Pentru că cu neputinţă este aceasta, de nu şi dragostea cea către Dânsul, prin fapte o veĭ agonisi. Pentru că a crede gol „şi dracii cred, şi să cutremură" (Iac. **9**.19) [9].

40. Faptă a dragosteĭ este cea către aproapele din voire facere de bine, şi îndelungă răbdare, şi suferire, şi aceea, adecă, a unelti lucrurile cu dreaptă socoteală.

41. Cela ce iubeşte pre Dumnezeŭ, nu mâhneşte, nicĭ să mâhneşte de către cineva pentru cele vremelnice. Ci numaĭ cu o singură mâhnire de mântuire, şi mâhneşte şi să mâhneşte, cu care Fericitul Pavel şi s-aŭ mâhnit, şi aŭ mâhnit pre Corintenĭ (2 Cor. **2**.4) [10].

42. Cela ce iubeşte pre Dumnezeŭ, Îngerească viaţă pre pământ vieţueşte: postindu-se, priveghind, cântând şi rugându-se, şi pentru tot omul pururea bune socotind.

43. Dacă ceea ce pofteşte cineva, aceasta şi a o dobândi să nevoieşte, dar decât toate bunătăţile şi dorinţele, maĭ bun e Dumnezeŭ şi maĭ dorit fără asemănare; Cum decĭ nu toată sârguinţa suntem datorĭ a arăta, ca pre Cel din fire bun şi dorit să-l dobândim?

44. Să nu îţĭ întinĭ trupul tăŭ întru urâte fapte, şi să nu-ţĭ spurcĭ sufletul tăŭ cu rele cugete; şi pacea luĭ Dumnezeŭ va veni preste tine, aducând cu sine pre dragoste.

[5] *Faptele Sfiţilor Apostoli*, **7**, 60: "Şi îngenunchiind, a strigat cu glas mare: Doamne nu le socoti lor păcatul acesta! Şi zicând acestea, a murit".

[6] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 4: "Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte".

[7] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 8: "Cel ce nu iubeşte n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire".

[8] *Ieremia*, 7, 3: "Aşa zice Domnul Savaot, Dumnezeul lui Israel: «Îndreptaţi-vă căile şi faptele voastre şi vă voi lăsa să trăiţi în locul acesta!»".

[9] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **2**, 19: "Tu crezi că unul este Dumnezeu? Bine faci; dar şi demonii cred şi se cutremură".

[10] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Căci din multă supărare şi cu inima strânsă de durere, v-am scris cu multe lacrimi, nu ca să vă întristaţi, ci ca să cunoaşteţi dragostea pe care o am cu prisosinţă către voi".

45. Chinueşte-ţĭ pe trupul tău cu nemâncarea şi cu privigherea, şi îndeletniceşte-te fără de lenevire întru cântarea Psalmilor şi întru rugăciune, şi Sfinţenia întregeĭ înţălăpciunĭ va veni preste tine, aducând cu sine pre dragoste.

46. Cela ce s-a învrednicit Dumnezeeştiĭ Cunoştinţe, şi pre luminarea aceştia prin dragoste o a agonisit, nu se va îngâmfa nicĭ odinioară de duhul măririĭ deşarte. Iar cel ce încă nu s-a învrednicit aceştia, cu lesnire se poartă de aceea. Decĭ dacă unul ca acesta întru toate cele ce se lucrează de dânsul de către Dumnezeŭ va privi, ca cum ar face toate pentru Acela, cu lesnire împreună cu Dumnezeŭ va scăpa de acea boală.

47. Cela ce încă nu a dobândit Dumnezeasca cunoştinţă care să lucrează prin dragoste, înalt cugetă pentru cele ce după Dumnezeŭ se face de dânsul; Iar cela ce s-a învrednicit a o dobândi pe aceasta, cu dragoste grăeşte graiurile Patriarhuluĭ Avraam, care când s-a învrednicit Dumnezeeştiĭ arătărĭ le-aŭ zis: „Eŭ sunt pământ şi cenuşă“ (Facere **18**.27) [11].

48. Cela ce se teme de Domnul, împreună vorbitoare are pururea pe smerita cugetare; şi prin aducerile aminte ale aceştia, întru Dumnezeasca dragoste şi mulţămire vine. Pentru că îşĭ aduce aminte de petrecerea cea mai dinainte din lume, şi de greşalele cele de multe felurĭ, şi de ispitele cele ce i s-a întâmplat luĭ din tinereţă, şi cum din toate acelea l-aŭ izbăvit pre dânsul Domnul, şi l-aŭ mutat din viaţa cea pământească la viaţa cea după Dumnezeŭ; Şi împreună cu frica, priimeşte încă şi dragostea, mulţămind pururea cu multă smerită cugetare Făcătoruluĭ de bine şi Chivernisitoruluĭ vieţiĭ noastre.

49. Să nu-ţĭ întini mintea ta cu ţinerea întru sineţĭ de cugete ale pofteĭ şi ale mânieĭ, ca nu cumva din curata rugăciune căzând, de duhul trândăvieĭ să te porţĭ.

50. Atuncea mintea din îndrăsneala cea către Dumnezeŭ cade, când cu rele saŭ întinate cugete împreună vorbitoare să face.

51. Cel fără de minte, de patimĭ robindu-se, când adecă de iuţală se va mişca, să turbură, şi să grăbeşte fără de socoteală a fugi de fraţĭ. Iar când iarăşĭ de poftă se înferbintează, căindu-se iarăşĭ alergând întâmpină. Iar cel priceput întru amândouă împrotivă face; Pentru că dacă adecă, în vremea iuţeleĭ, pre pricinile turburăriĭ tăindu-le din suflet, de scârba cea către fraţĭ să izbăveşte pre sine. Iar în vremea pofteĭ, de pornirea ce necuvântătoare şi întâlnirea să înfrânează.

52. În vremea ispitelor să nu laşĭ Mănăstirea ta, ci suferă vitejaşte valurile cugetelor, şi maĭ vărtos ale scârbeĭ şi trândăvieĭ. Pentru că aşa cu Dumnezeasca purtare de grijă, prin necazurĭ ispitit făcându-te, veĭ avea adeverită nădejdea cea întru Dumnezeŭ. Iară de o veĭ lăsa, neiscusit, şi fără de bărbăţie, şi nestatornic te veĭ afla.

53. De voeştĭ să nu cazĭ din dragostea cea după Dumnezeŭ, nicĭ pre fratele să nu-l laşĭ să se culce scârbit fiind asupra ta, nicĭ tu să nu te culcĭ scârbit fiind asupra luĭ. Ci „mergĭ, împacă-te cu fratele tăŭ, şi viind (Mat. 5.24) [12] adă luĭ Hristos cu curată ştiinţă, prin întinsă rugăciune, darul dragosteĭ.

54. „Dacă cela ce are pre toate darurile Duhuluĭ, iar dragoste nu are, nimic nu se foloseşte, după cum grăeşte Dumnezeescul Apostol, (1Cor. **13**.3) [13], câtă sârguinţă suntem datorĭ a arăta, ca să o dobândim pre aceasta.

55. „Dacă dragostea rău nu lucrează aproapeluĭ“ (Rom. **13**, 10) [14], atunci cela ce zavistueşte pre fratele, şi să mâhneşte pentru bună iscusinţa luĭ, şi cu luărĭ în batjocoră întină părerea cea

[11] *Facerea*, **18**, 27: "Şi răspunzând Avraam, a zis: «Iată cutez să vorbesc Stăpânului meu, eu care sunt pulbere şi cenuşă!»". Trimiterea se făcea inexact în mss. (la **8**, 27). Am operat corectura necesară.

[12] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 24: "Lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău".

[13] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 3: "Şi de aş împărţi toată avuţia mea şi de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte".

[14] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 10" "Iubirea nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea legii".

pentru dânsul, sau prin vreun oarecare rău nărav îl băntueşte pre dânsul, cum nu strein pre sine de dragoste să aşază, vinovat veşniceĭ judecăţĭ (făcându-se)?

56. Dacă împlinirea legeĭ eşte dragostea (Rom. **13**, 10) [15], cela ce pomeneşte răul asupra frateluĭ, şi vicleşugurĭ împrotiva luĭ găteşte, şi să roagă împrotiva luĭ, şi să bucură de căderea luĭ, cum nu călcător de lege este, şi vecĭ niciĭ muncĭ vrednic?

57. Dacă cela ce cleveteşte pre fratele, şi judecă pre fratele, „cleveteşte legea şi judecă legea" (Iac. **4**, 11) [16] „iară legea luĭ Hristos este dragostea" (Ioan **13**, 34) [17], cum din dragostea lui Hristos, clevetitorul nu cade şi pricinuitor lui deşi de veşnica muncă nu se face?

58. Să nu dai auzul tăŭ limbeĭ clevetitoruluĭ, nicĭ limba ta auzuluĭ iubitoruluĭ de defăimare, cu dulceaţă grăind saŭ ascultând împrotiva aproapeluĭ, ca să nu cazĭ din Dumnezeasca dragoste, şi strein să te afli de vecinica viaţă.

59. Nu primi împrotiva Părinteluĭ tăŭ batjocorĭ, nicĭ invita pre cel ce-l necinsteşte pre el, ca să nu se mânie Domnul pentru lucrurile tale, şi cu totul să te şteargă din pământul viilor.

60. Astupă gura celuĭ ce cleveteşte întru auzurile tale, ca nu îndoit păcat împreună cu dânsul să păcătueştĭ, adecă, şi pre sineţĭ întru patimă de pieire obişnuindu-te, şi pre acela de a bârfi împrotiva aproapeluĭ neoprindu-l.

61. „Iară Eŭ zic vouă, zice Domnul, iubiţĭ pre vrăjmaşiĭ voştrĭ, bine faceţĭ celor ce vă urăsc pre voĭ, rugaţi-vă pentru ceĭ ce vă necăjesc pre voĭ" (Mat. **5**, 44) [18]. Pentru ce acestea a poruncit? Ca pre tine de urăciune, şi de scârbă, şi de mânie, şi de pomenirea de rău să te slobozească, şi agonoseleĭ ceĭ prea marĭ – dragosteĭ ceĭ desăvârşit – să te învrednicească. Pre care cu neputinţă este a o avea, cela ce nu iubeşte pre toţĭ oameniĭ întocmaĭ iubeşte şi voeşte să se mântuiască, şi la cunoştinţa adevăruluĭ să vie (1 Tim. **2**.4) [19].

62. „Iară Eŭ zic vouă, să nu staţĭ împrotiva celuĭ răŭ, ci cela ce te va lovi pre tine cu palma preste falca ta cea dreaptă, întoarce-ĭ luĭ şi pre ceilaltă. Şi celuĭ ce voeşte să se judece cu tine şi să-ţĭ ia haina, lesă-ĭ luĭ şi cămaşa. Şi cel ce te sileşte pre tine să alergĭ o milă, mergĭ cu dânsul două" (Mat. **5**.39–41) [20]. Pentru ce? ca şi pre tine nemânios, şi neturburat, şi nescârbit să te păzască, şi pre acela prin nerăutatea ta să-l învețe, şi pre amândoĭ ca un Părinte bun, sub jugul dragosteĭ să vă aducă.

63. Către care lucrurĭ vreodată am avut patimă, ale acestora şi nălucirele pătimaşe cu noĭ le purtăm. Decĭ cela ce birueşte pre nălucirele cele cu patimă, şi pre lucrurile ale cărora sunt nălucirele cu adevărat le defaimă. De vreme ce decât războiul cel către lucrurĭ, cel către pomenirĭ, atâta e mai cumplit, pre cât decât a păcătui cu lucrarea, cea cu gândul e mai lesne.

64. Din patimĭ unele adecă sunt trupeştĭ, iar altele sufleteştĭ, şi cele trupeştĭ din trup aŭ pricinele, iar cele sufleteştĭ din lucrurile cele din afară. Dar pre amândouă le taie dragostea şi înfrânarea; aceea adecă spre cele sufleteştĭ, iară ceilaltă pre cele trupeştĭ.

[15] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 10" "Iubirea nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea legii".

[16] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **4**, 11: "Nu vă grăiţi de rău unul pe altul, fraţilor. Cel ce grăieşte de rău pe frate, ori judecă pe fratele său, grăieşte de rău legea şi judecă legea; iar dacă judeci legea nu eşti împlinitor al legii, ci judecător".

[17] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **13**, 34: "Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiţi unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să vă iubiţi unul pe altul".

[18] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 44: "Iar Eu vă zic vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc".

[19] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină".

[20] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 39-41: "Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviţi celui rău: iar cui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt". Celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa. "Iar de te va sili cineva să mergi o milă, mergi cu el două".

65. Unele din patimĭ, ale ceĭ iuțoase, iară altele ale celeĭ poftitoare părțĭ ale sufletuluĭ sunt; Însă amândouă prin simțirĭ să mişcă; *Şi atuncea să mişcă, când sufletul de dragoste şi de înfrânare afară să află.*

66. Cu anevoe de biruit sunt maĭ vârtos patimile părțiĭ ceĭ iuțoase ale sufletuluĭ, decât ale ceĭ poftitoare. Pentru aceasta şi maĭ mare lecuire împrotiva aceleia porunca dragosteĭ de Domnul s-a dat.

67. Toate celelalte patimĭ, orĭ de partea cea iuțoasă a sufletuluĭ, orĭ de cea poftitoare numaĭ să ating, orĭ şi de cea cuvântătoare, precum uitarea şi necunoştința. Iară trândăvia de toate puterile sufletuluĭ atingându-se, pre toate – în scurt să zic – patimile împreună le porneşte. Pentru aceasta şi decât toate celelalte patimĭ este maĭ grea. Decĭ bine Domnul pentru lecuirea cea împrotiva eĭ, ne-aŭ dat nouă pre: „întru răbdarea voastră, zice, vețĭ câştiga sufletele voastre" (Luc. **21**.19) [21].

68. Să nu loveştĭ vreodinioară pre vreunul din frațĭ, mai vârtos fără de pricină, ca nu cumva nesuferind necazul, pre ascuns să fugă, şi nu veĭ scăpa nicĭ odinioară de mustrarea ştiințeĭ, pururea scârbă ție în vremea rugăciuneĭ pricinuindu-țĭ, şi de la Dumnezeasca îndrăsneală gonind mintea.

69. Să nu suferĭ părerile care îțĭ aduc ție smintele împrotiva oarecărora, saŭ şi pre oamenĭ. Pentru că ceĭ ce răŭ priimesc smintelele întru orĭce fel de chip, din cele ce de voie saŭ fără de voie să întâmplă, nu ştie calea păciĭ (Rom. 3.17) [22] care s-aduce prin dragoste întru cunoştința luĭ Dumnezeŭ, pre îndrăgitoru eĭ.

70. Încă nu are săvârşită pre dragoste, cela ce să schimbă după socotelele oamenilor, adecă, pre unul iubind, iar pre altul urând, pentru un lucru saŭ pentru altul. Sau şi pre acelaşĭ om uneorĭ iubindu-l, iar alteorĭ urându-l, pentru aceleaşĭ pricinĭ.

71. Dragostea ce a desăvârşit, nu desparte pre o fire a aceloraşĭ oamenĭ după socotelele lor cele osebite; Ci de-a pururea la aceasta privind, pre toțĭ oameniĭ întocmaĭ îĭ iubeşte; Adecă pre ceĭ îmbunătățițĭ ca pre nişte prietenĭ, iar pe ceĭ răĭ, ca pre nişte vrăjmaşĭ îĭ iubeşte, făcându-le bine şi îndelung răbdând, suferind cele ce i se aduc asupră de la dânşiĭ, de s-ar fi întâmplat, ca şi pre aceştia să-ĭ facă prietenĭ de este cu putință; Iar de nu, măcar din aşezământul săŭ nu cade, roadele dragosteĭ de-a pururea întocmaĭ către toțĭ oameniĭ arătându-le. Pentru aceasta şi Domnul nostru, şi Dumnezeŭ, Iisus Hristos dragostea Sa către noĭ arătându-o, pentru toată omenirea a pătimit, şi tuturor întocmaĭ nădejdea înviereĭ aŭ dăruit; Măcar deşi fieştecare pre sineşĭ, al slaveĭ, orĭ munciĭ să face vrednic.

72. Cela ce nu defaimă slava şi necinstea, bogăția şi sărăcia, dulceața şi scârba, dragoste desăvârşit nu a agonisit. Pentru că dragostea cea desăvârşit, nu numaĭ pre acestea le defaimă, ci şi pre însuşĭ vremelnica viața şi moartea.

73. Auzĭ pre ceĭ ce s-aŭ învrednicit dragoateĭ ceĭ desăvârşit, ce zic: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Hristos? Necazul? Saŭ strâmtoarea? Saŭ goana? Saŭ foamea? Saŭ goliciunea? Saŭ primejdia? Saŭ scârba?, precum s-aŭ scris" că, pentru Tine ne omorâm în toate zilele, socotitu-ne-am ca nişte oĭ de junghiere „Dar întru acestea toate prea biruim prin Cela ce ne-a iubit pre noĭ. Pentru că suntem bine încredințațĭ, că nicĭ moartea, nicĭ viața, nicĭ Îngerĭ, nicĭ Puterĭ, nicĭ Începătorĭ, nicĭ cele de acum, nicĭ cele ce vor să fie, nicĭ înălțime, nicĭ adânc, nicĭ vreo zidire alta va putea să ne despartă pre noĭ de dragostea luĭ Dumnezeŭ, cea întru Hristos Iisus Domnul nostru" (Rom. **8**,35–39) [23].

[21] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **21**, 19: "Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre".

[22] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 17: "Şi calea păcii ei nu au cunoscut-o".

[23] *Idem*, **8**, 35-39:

"35. Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos. Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?

36. Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca nişte oi de junghiere».

37. Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela care ne-a iubit.

38. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile.

39. Nici înălțimea, nici adâncul şi nici o altă făptură nu va putea să se despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru".

74. Iară pentru dragostea cea către aproapele, ascultă iarăşĭ ce zic: „Adevărul grăiesc întru Hristos nu minţ, mărturisind împreună cu mine şi ştiinţa mea întru Duhul Sfânt că scârbă îmĭ este multă, şi durere inimeĭ mele, că mă rugam a fi Anaftema însumĭ eŭ de la Hristos pentru fraţiĭ meĭ ceĭ de un neam după trup, care sunt Israilteni, ş.c.l." (Rom. **9.**1–4)[24] asemenea şi Moisi şi ceilalţĭ Sfinţĭ.

75. Cela ce nu defaimă slava şi dulceaţa, şi iubirea de argint care este crescătoare a acestora şi pentru acestea să face, pricinele mânieĭ nu poate a le tăia. Iară cela ce nu le taie pre acestea, dragoste desăvârşit a dobândi nu poate.

76. Smerenia şi reaua pătimire, de tot păcatul slobozesc pre om; Aceea adecă, pre ale sufletuluĭ, iar aceasta pre ale trupuluĭ patimĭ tăindu-le. Pentru că aceasta să vede că făcea şi Fericitul David, întru cele ce se ruga către Dumnezeŭ grăind „Vezĭ smerenia mea şi osteneala mea, şi lasă toate păcatele mele" (Ps. **24.**19)[25].

77. Prin poruncĭ adecă Domnul, nepătimaşĭ îĭ face pre ceĭ ce le lucrează pre dânsele; Iar prin Dumnezeeştile dogme, luminarea cunoştinţiĭ le dărueşte lor.

78. Toate dogmele, saŭ pentru Dumnezeŭ, saŭ pentru cele văzute şi nevăzute, saŭ pentru Pronia şi judecata cea întru dânsele sunt.

79. Milostenia, pre partea cea iuţoasă a sufletuluĭ o lecueşte; Iar postul, pofta o veştejaşte, şi prin rugăciune curăţeşte mintea, şi-o găteşte către vederea celora ce sunt. Pentru că după puterile sufletuluĭ ne-aŭ dăruit nouă Domnul şi poruncile.

80. „Învăţaţi-vă de la Mine, zice Domnul, că sunt blând şi smerit cu inima, ş.c.l." (Mat. **11.**29)[26]. Blândeţa adecă, neturburată păzeşte pre iuţală, iară smerenia, de trufie şi de mărirea deşartă slobozeşte pre minte.

81. Îndoită este frica luĭ Dumnezeŭ. Una adecă, din îngrozirele munciĭ născându-se întru noĭ, prin care înfrânarea, şi nădejdea cea întru Dumnezeŭ, şi nepătimirea, de aceea dragostea pre rând să face întru noĭ. Iară alta cu însuşĭ dragostea este înjugată, sfială pururea făcând în suflet, ca nu pentru îndrăsneala dragosteĭ, întru defăimarea luĭ Dumnezeŭ să vie.

82. Prin frica cea dintâĭ adecă, afară o aruncă dragostea cea desăvârşit din sufletul care aŭ agonisit-o pre ea (1Ioan **4.**18)[27] carele nu se maĭ teme încă de muncă. Iară pre a doua, pururea împreună înjugată o are sieşĭ, precum s-aŭ zis. Friceĭ adecă ceĭ dintâĭ, alcătuită îĭ este ceea ce zice „De frica Domnuluĭ să abate fieştecare de la rău" (Pil. **15.**29)[28], şi „începerea înţelepciuneĭ este frica Domnuluĭ" (Pil. **1.**7)[29]. Iară ceĭ de a doua, aceea „Nu este lipsă celor ce se tem de Dânsul" (Ps. **33.**9)[30].

83. „Omorâţĭ dară mădularile voastre cele de pre pământ: curvia, necurăţia, patima, pofta cea rea, lăcomia, ş.c.l." (Col. **3.**5)[31]. Pământ adecă, a numit pre cugetul trupuluĭ. Iară curvie a zis, pe cel

[24] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 1-4:
"1. Spun adevărul în Hristos, nu mint, martor fiindu-mi conştiinţa mea în Duhul Sfânt.
2. Că mare îmi este întristarea şi necurmată durerea inimii.
3. Căci aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru fraţii mei, cei de un neam cu mine, după trup.
4. Care sunt israeliţi, ale cărora sunt înfierea şi slava şi legămintele şi Legea şi închinarea şi făgăduinţele".

[25] *Psalmii*, **24**, 19: "Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi-mi iartă toate păcatele mele".

[26] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 29: "Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor noastre".

[27] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 18: "În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârşită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârşit în iubire".

[28] *Pildele lui Solomon*, **15**, 29: "Domnul se ţine departe de cei nelegiuiţi, dar ascultă rugăciunea celor drepţi".

[29] *Idem*, **1**, 7: "Frica de Dumnezeu este începutul înţelepciunii; cei fără minte dispreţuiesc înţelepciunea şi stăpânirea de sine".

[30] *Psalmii*, **33**, 9: "Temeţi-vă de Domnul toţi sfinţii Lui, că n-au lipsă cei ce se tem de El".

[31] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 5: "Drept aceea, omorâţi mădularele voastre, cele pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli".

cu lucrarea păcat. Iar necurăție, pre împreună tocmeala minții cu păcatul. Iar patimă, pre gândul cel cu patimă l-a numit. Iar poftă rea, pre cea supțire priimire a gândului și, a poftei. Iar lăcomie, pre materia cea născătoare și crescătoarea patimii. Deci acestea toate, ca pre cele ce sunt mădulări ale cugetului trupului, a le omorî a poruncit Dumnezeescul Apostol.

84. Întăi adecă aduce aminte pre supțire gândul către minte îl aduce, și dacă acesta zăbovește întrânsa, să pornește patima; Iar aceasta nelepădându-se, împilează mintea spre împreună tocmeală cu păcatul. Iar după ce se face aceasta, vine de aceea la păcatul cel cu lucrarea. Deci Prea înțăleptul Apostol, către cei de la neamuri scriind, poruncește a lepăda întăi săvârșirea păcatului, apoi pe rând întorcându-se înapoi, încetează la pricină. Iară pricina este cea născătoare, (precum mai întăi s-a zis) și crescătoarea patimii, adecă, lăcomia. Și mi să pare aceea că însemnează pre îndrăcirea pântecelui, ca pre ceea ce este maică și hrănitoarea curviei. Pentru că lăcomia, nu numai întru bani, ci și întru bucate este rea, precum și înfrânarea, nu numai întru bucate este, ci și întru bani.

85. Precum pasărea care este legată de picior începând să sboare, să smulge jos la pământ de șfoară trăgându-se; Așa și mintea care încă nu a agonisit nepătimire, și către cunoștința celor Cerești sboară, de patimi trăgându-se, la pământ jos să smulge.

86. Când mintea desăvârșit se va slobozi de patimi, atuncea și către vederea celor ce sunt, fără de întoarcere înapoi călătorește, către cunoștința Sfintei Treimi făcând călătoria.

87. Curată fiind mintea, înțălegerile lucrurilor primiindu-le, spre Duhovniceasca vedere printr-însele se pornește; Iară necurată prin lenevire făcându-se, pre înțălegerile celorlalte lucruri goale le nălucește. Iară pre cele omenești privindu-le, întru urâte și rele gânduri să preface.

88. Când totdeauna în vremea rugăciunei, nimic din înțălegerile lumii va face supărare minții, atuncea cunoaște-te pre sineți că nu ești afară de hotarele nepătimirei.

89. Când sufletul începe a simți sănătatea sa, atuncea nălucirele cele din somn, goale și fără turburare începe a le vedea.

90. Precum pre ochiul cel simțitor, frumusețea celor ce se văd, așa și prin mintea cea curată, cunoștința celor nevăzute o trage către sine. Iară nevăzute zic, pre cele fără de trup.

91. Mare cu adevărat este a nu pătimi către lucruri, dară cu mult mai mare, a rămânea nepătimaș către nălucirele lor. Pentru că războiul dracilor cel împrotiva noastră prin gânduri, decât războiul cel prin lucruri este mai cumplit.

92. Cela ce a săvârșit prin fapte bune, și s-aŭ îmbogățit cu cunoștința, ca cela ce de aicea înainte pre toate lucrurile firește le străbate cu cunoștința, pre toate cu dreaptă socoteală și le lucrează și le grăește, nicidecum abătându-se din dreapta socoteală, ne facem saŭ îmbunătățiți, saŭ răi.

93. Semn al cei desăvârșite nepătimiri este aceea: adecă, a să sui pre inimă goale înțălegerile lucrurilor totdeauna, și când priveghează trupul și în vremea somnului.

94. Prin lucrarea poruncilor, de patimi să desbracă mintea, iar prin Duhovniceasca vedere a celor văzute, de înțălegerile cele cu pătimire ale lucrurilor; Iar prin cunoștința acelor nevăzute, de vederea celor văzute. Iar de aceasta, prin cunoștința Sfintei Treimi.

95. Precum Soarele răsărind și lumea luminându-o, și prin sineși să arată, și pre lucrurile care să luminează de dânsul. Așa și Soarele dreptății răsărind întru mintea cea curată, și pre sineși să arată, și pre cuvintele a toate cele ce s-aŭ făcut de Dânsul, și care încă nu se va mai face.

96. Nu din Ființa Lui pre Dumnezeŭ îl cunoaștem, ci din mare lucrarea Lui și din pronia celor ce sunt. Că prin acestea, ca printr-o oglindă înțălegem nemărginita Bunătate, Înțălepciunea și Puterea.

97. Mintea cea curată, ori întru goale înțălegerile omeneștilor lucruri să află, ori întru vederea cea firească a celor văzute, ori întru a celor nevăzute, ori întru lumina Sfintei Treimi.

98. După ce s-aŭ făcut mintea întru vederea celor văzute, ori cuvintele lor cele firești le ispitește, ori pre cele înseamnează printr-însele, ori pre însuși pricina o caută.

99. Întru vederea celor nevăzute îndeletnicindu-se mintea, şi pre fireştile lor cuvinte le caută, şi pre pricina facerii lor, şi pre cele ce urmează acestora, şi care este pronia cea pentru acestea şi judecata.

100. Iară întru Dumnezeŭ făcându-se, întâĭ pre cuvintele cele pentru Fiinţa Luĭ le caută, adecă de dorire arzându-se, însă nŭ dintru cele ce se află întru Dânsa află mângâere (că cu neputinţă este aceasta, şi neînceput lucru de toată firea cea zidită întocmai) ci dintru cele ce se află împrejurul Luĭ să mângâie. Zic din cele ce sunt pentru vecĭnicie, pentru nemărginire, şi nehotărâre, şi bunătate, şi înţălepciune, şi putere ziditoare, şi maĭ înainte înţălegătoare şi judecătoare a celor ce sunt. Şi Singur aceasta a Luĭ este cu totul înţăles lucru, adecă, nemărginirea; şi aceasta adecă că a cunoaşte maĭ presus de minte este nimic a cunoaşte, precum grăitoriĭ de Dumnezeu bărbaţĭ aŭ grăit, zic, Grigorie şi Dionisie.

Ale Acestuiaşĭ,
pentru dragoste, suta a doua

1. CELA CE CURAT pre Dumnezeŭ iubeşte, acesta şi fără răspândire cu adevărat să roagă. Şi cela ce cu nerăspândire să roagă, acela şi curat pre Dumnezeŭ iubeşte. Deci nu să roagă fără de răspândire, cel ce are mintea pironită la ceva din cele pământeştĭ.

2. Mintea dacă zăboveşte întru lucru simţit, cu adevărat patimă are întru dânsul; precum de poftă, saŭ de scârbă, saŭ de mânie, saŭ de pomenirea de răŭ. Şi de nu va defăima lucrul acela, de patima aceea a să slobozi nu poate.

3. Patimele adecă stăpânind prin minte, o leagă pre dânsa cu lucrurile cele materialnice, şi de Dumnezeŭ depărtându-o, o face a să îndeletnici întru acestea. Iar după ce a stăpânit dragostea Luĭ Dumnezeŭ, o desleagă pre dânsa din legăturĭ, îndemnându-o a nu băga în samă nu numai lucrurile cele simţitoare, ci şi pre însuşĭ această viaţă vremelnică.

4. Lucru al poruncilor este, goale a face pre înţălegerile lucrurilor; Iar al cetireĭ şi al vedereĭ, nematerialnică şi neînchipuită a o lucra pre dânsa. Iară dintru aceasta urmează aceea, adecă fără de răspândire a să ruga.

5. Nu este din destul lucrătorul meşteşug pentru a să slobozi mintea desăvârşit de patimĭ, ca să poată ea neclătit a să ruga, dacă nu şi osebite Duhovniceştĭ vederĭ o vor priimi pre dânsa. Pentru că acesta adecă, de neînfrânare şi de urăciune o slobozeşte prin minte numaĭ, iar acelea, şi de uitare, şi de necunoştinţă pre ea o scapă. Şi pentru acest chip, va putea precum se cade a să ruga.

6. Ale rugăciuneĭ ceĭ curate, două sunt cele prea desăvârşit aşezământurĭ; Una adecă, celor lucrătorĭ, iar alta celor văzătorĭ întâmplându-se. Şi aceea adecă, din frica luĭ Dumnezeŭ, şi din nădejde bună în suflet să face; Iar aceasta, din Dumnezeească dragoste şi cea prea desăvârşită curăţenie. Iară semne părţiĭ adecă ceĭ dintâĭ este aceasta, adecă când îşĭ adună mintea de la toate lumeştile înţălegerĭ, şi ca cum însuşĭ Dumnezeŭ stă de faţă înaintea luĭ, precum şi este de faţă, a face rugăciunele fără de răspândire şi fără de supărare. Iar ceĭ de a doua, aceea: adecă, întru însuşĭ pornirea rugăciuneĭ a să răpi mintea de Dumnezeească şi nemărginita lumină, şi nicĭ pre sineşĭ, nicĭ altceva cu totul dintre cele ce sunt a nu simţi, fără numaĭ pre singur Cela ce prin dragoste întru dânsul pre acest fel de strălucire o lucrează. Atuncea şi către cele pentru Dumnezeŭ cuvinte pornindu-se, curate şi luminate primeşte arătarile cele pentru Dânsul.

7. Ceea ce iubeşte cineva, de aceea să şi ţine cu adevărat, şi pre toate cele ce ĭĭ fac luĭ zăticneală spre aceasta le defăimează, ca de aceasta să nu se lipească. Şi pre Dumnezeŭ iubindu-l, să nevoeşte întru curata rugăciune; şi toată patima care ĭĭ face luĭ zăticneală la aceasta, o leapădă afară din sineşĭ.

8. Cela ce pre maica patimilor o a lepădat, adecă, pre iubirea de sineşĭ, şi pre celelalte lesne cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ le leapădă, precum mânia, scârba, pomenirea de răŭ şi c.l.l. Iar cela ce de cea dintâĭ să ţine, de a doua măcar n-ar vrea să răneşte. Iar iubirea de sine este patima cea către trup.

9. Pentru aceste cinci pricinĭ oamenĭĭ iubesc unĭĭ pre alțĭĭ, lucru care este orĭ vrednic de laudă, orĭ de defăimare. Precum, saŭ pentru Dumnezeŭ, în ce chip cel îmbunătățit pre toțĭ, și în ce chip cel ce pre cel îmbunătățit, măcar deși nu încă este îmbunătățit; Saŭ pentru firea, precum părinţiĭ pre fiĭ, și împrotivă; Saŭ, pentru slava deșartă, precum cela ce se slăvește, pre cela ce-l slăvește; Saŭ pentru iubirea de argint, precum cela ce pre bogatul pentru luare; Saŭ pentru iubirea de dulcețĭ, în ce chip cela ce desmeardă pântecele și pre cele de sub pântece. Și cea dintâĭ e vrednică de laudă, iar a doua de mijloc, iar celelalte pătimașe.

10. Dacă pre oarecare adecă îĭ urăștĭ, iar pre oarecare nicĭ îĭ iubeștĭ, nicĭ îĭ urăștĭ, iar pre alțiĭ îĭ iubeștĭ, dar cu măsură, iară pre alțiĭ foarte îĭ iubeștĭ; dintru această neîntocmire, cunoaște că departe eștĭ de dragostea cea desăvârșit, care sfătuește ca pre tot omul întocmaĭ să-l iubeștĭ.

11. „Abate-te de la răŭ și fă binele“ (Ps. 36.26) [32] adecă, dă războĭ cu vrăjmașiĭ, ca să împuținezĭ patimile, iar după aceasta trezvește-te ca să nu crească. Și iarășĭ bate războiŭ, ca să agoniseștĭ faptele cele bune, și după aceasta trezvește-te, ca să le păzeștĭ pre dânsele. Și aceasta ar fi aceea, adecă „a lucra și a păzi“ (Facere 2.15) [33].

12. Ceĭ ce după slobozirea luĭ Dumnezeŭ ne ispitesc pre noĭ, saŭ pre cea pofitoare parte a sufletuluĭ o înferbintează, saŭ pre cea iuțoasă o turbură, saŭ pre cea cuvântătoare o întunecă, saŭ trupul în durerĭ îl aruncă, sau pre cele trupeștĭ le răpesc.

13. Orĭ prin sineșĭ ne ispitesc draciĭ, orĭ prin ceĭ ce nu se tem de Domnul împrotiva noastră îĭ întrarmează. Și prin sineșĭ adecă, când despre oamenĭ suntem osebițĭ, precum Domnul în pustie. Iar prin oamenĭ, când împreună cu eĭ petrecem, precum și pre Domnul prin Fariseĭ. Dar noĭ la Chipul nostru privind (adecă la Domnul), despre amândouă părțile să-ĭ înfrângem pre eĭ de la noĭ.

14. Când începe mintea a sporĭ întru dragostea luĭ Dumnezeŭ, atuncea și dracul huleĭ începe a o ispiti pre dânsa, și acest fel de cugete bagă întru dânsa, în ce fel dintre oamenĭ nimenea adecă, ci singur meșteșugarețul acestuĭ lucru diavolul izvodește. Și aceasta o face ispitind pre iubitorul de Dumnezeŭ, ca întru desnădăjduire venind ca acela ce a cugetat unele ca acestea, să nu maĭ îndrăsnească de aceea prin obișnuita rugăciune a sbura către Dânsul. Dar nimic dintre aceasta nu să folosește blestematul către scoposul săŭ, ci maĭ vârtos maĭ întărițĭ pre noĭ ne face. Pentru că dându-ne războiŭ și împrotivă dându-ĭ războiŭ noĭ, maĭ iscusițĭ și maĭ adeverițĭ întru dragostea luĭ Dumnezeŭ ne aflăm. „Iară sabia luĭ să intre în inima luĭ și arcele luĭ să se sdrobească“ (Ps. 36.15) [34].

15. Mintea puindu-se la gândirea celor văzute, după fire înțălege lucrurile prin mijlocirea simțireĭ. Și nicĭ mintea este lucru răŭ, nicĭ aceea, adecă după fire a înțălege, nicĭ lucrurile, nicĭ simțirea. Pentru că ale luĭ Dumnezeŭ lucrurĭ sunt acestea. Decĭ ce este răul? Arătat că patima înțălegereĭ ceĭ după fire, care poate a nu fi întru trebuința înțălegerilor, de va priveghea mintea.

16. Patimă este mișcare a sufletuluĭ afară de fire, saŭ către iubire necuvântătoare, saŭ către urăciune fără judecată, saŭ asupra cuiva orĭ pentru ceva din cele simțite, precum către iubire adecă, saŭ a niscareva bucate fără socoteală, saŭ a vreuneĭ muerĭ, saŭ a banilor, saŭ a slaveĭ ce trece, saŭ alt oarecare din cele simțite, saŭ pentru unele ca acestea. Iară către urăciune, precum saŭ a vreunuĭ lucru din cele maĭ sus zise, fără de judecată, saŭ către cineva pentru acestea.

17. Iar răutatea este judecata cea cu greșală a înțălegerilor căruia îĭ urmează obișnuința cea rea a lucrurilor, în ce fel precum pentru muere, judecata cea dreaptă a împreunăriĭ, este scoposul facereĭ de fiĭ. Decĭ cela ce la dulceață a privit, aŭ greșit pentru judecată, pre cel nu bun, bun socotindu-l; Decĭ unul ca acestea răŭ se obișnuește cu muere împreunându-se. Și întru alte lucrurĭ și înțălegerĭ asemenea.

[32] *Psalmii*, **36**, 27: "Ferește-te de rău și fă binele și vei trăi în veacul veacului". Trimiterea corectată față de mss, unde apare **36**, 26.
[33] *Facerea*, **2**, 15: "Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească".
[34] *Psalmii*, **36**, 15: "Sabia lor să intre în inima lor și arcurile lor să se frângă".

18. Când pre mintea ta dracii dintru întreaga înțălepciune o vor scoate, cu gândurile curviei înconjurându-o, atuncea cu lacrămi grăește către Stăpânul „Scoțându-mă acum m-aŭ înconjurat, bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce m-aŭ înconjurat pre mine", și te vei mântui (Ps. **16**.11 [35], **31**.8 [36]).

19. Greŭ este dracul curviei, și cumplit să pune asupra celor ce se nevoesc împrotiva patimii, și mai ales fiind întru nebăgarea de seamă a mâncărilor, și întru vorbirele muerilor. Pentru că mai întâi pre furiș prin alunecarea dulceților furând mintea, după aceasta năpădește prin pomenire asupra celui ce se liniștește, și pre trup înfocându-l, și feluri de feluri de chipuri puind în minte. Pentru aceasta și către învoirea păcatului pre dânsa o cheamă; Care chipuri de voești să nu întârzieze întru tine, priimește post, și osteneală, și priveghere, și pre buna liniște împreună și pre rugăciune.

20. Cei ce de-a pururea caută sufletul nostru, prin gânduri pătimașe îl caută, ca să-l arunce pre dânsul în păcatul cel cu gândirea, saŭ în cel cu lucrarea. Deci când va afla mintea nepriimind, atuncea „se vor rușina și se vor înfrunta". Iar când întru Duhovniceasca vedere se va îndeletnici, atuncea „se vor întoarce înapoi, și se vor rușina foarte degrab" (Ps. 34.4 [37]; **6**.10 [38]).

21. Întru măsura Diaconească a ajuns, ce către Sfințitele nevoința își îndeamnă mintea, și pre pătimașele gânduri le gonește de la dânsa. Iar întru cea Preoțească, cela ce o luminează pre minte întru cunoștința celor ce sunt, și pre cunoștința cea cu nume mincinos, cu totul întru nimic o perde. Iar întru cea Episcopească, cela ce cu Sfântul Mir al cunoștinței și al închinăciunei Sfintei Treimi o săvârșaște (pre minte).

22. Slăbesc dracii, când prin împlinirea poruncilor să împuținează patimile celor din noi; Și pier, când desăvârșit prin nepătimire să prăpădesc, nemaiaflând acelea, prin care în suflet se afla și da războiŭ împrotiva lui. Și aceasta ar fi putut fi aceea „Slăbi-vor, și vor peri de către fața Ta" (Ps. **9**.3) [39].

23. Unii adecă din oameni pentru frica omenească se depărtează de patimi. Iar alții pentru mărirea deșartă. Iar alții, pentru înfrânare, iar alții, prin Dumnezeești judecăți, de patimi să slobozesc.

24. Toate cuvintele Domnului, prin aceste patru cuprind: poruncile, dogmele, îngrozirile și făgăduințele. Și pre toată petrecerea cea aspră, pentru acestea o suferim; adecă, posturile, privigherile, dormirele pre pământ, ostenelele și nevoințile întru slujbe, ocările, necinstele, strămutările mădulărilor, morțile, și cele asemenea acestora. „Că pentru cuvintele buzelor Tale zice, eŭ am păzit căi năsilnice" (Ps. **16**.4) [40].

25. Plată a înfrânărei este, nepătimirea; Iar a credinței, cunoștința. Și aceea, adecă, nepătimirea, naște pre dreapta socoteală; Iar cunoștința, pre dragostea cea către Dumnezeŭ.

26. Pre lucrătoarea faptă bună, mintea adecă îndreptându-o, întru pricepere sporește; Iar pre cea văzătoare, întru cunoștință. Pentru că lucru al acelia adecă este, a aduce pre nevoitorul întru dreapta judecată a faptei bune și a răutății; Iar al aceștia, a aduce pre părtașul întru cele cu dreaptă socoteală pricini și cunoștințe, pentru cele fără de trupuri și pentru trupuri. Iar Darului celui Teologhicesc, atuncea să învredniceşte când pre cele ce mai sus zise, pre toate prin aripile dragostei trecându-le, și întru Dumnezeŭ făcându-se, cuvântul cel pentru Dânsul (saŭ pricina cea cu dreaptă socoteală), pre cât este cu putință minții omenești, îl va privi (socoti).

27. Vrând a Teologhisi, să nu cauți cuvintele (pricinile) cele ce sunt întru Dânsul, pentru că nu va afla mintea omenească, dar nici alt oareșcare din cele după Dumnezeŭ, ci pre cele ce sunt

[35] *Psalmii*, **16**, 11: "Izgonindu-mă acum m-au înconjurat ochii lor și au ațintit ca să mă plece la pământ".
[36] *Idem*, **31**, 8: "Tu ești scăparea mea din necazul ce mă cuprinde, bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce m-au înconjurat".
[37] *Idem*, **34**, 4: "Să fie rușinați și înfruntați cei ce caută sufletul meu; să se întoarcă înapoi și să se rușineze că ce gândesc rău de mine".
[38] *Idem*, **6**, 10: "Să se rușineze și să se tulbure foarte toți vrăjmașii mei; să se întoarcă și să se rușineze foarte degrab".
[39] *Idem*, **9**, 3: "Când se vor întoarce vrăjmașii mei înapoi, slăbi-vor și vor pieri de la fața Ta!".
[40] *Idem*, **16**, 4: „Ca să nu grăiască gura mea lucruri omenești, pentru cuvintele buzelor Tale eu am păzit căi aspre".

împrejurul Luĭ, pre cât este cu putinţă, ia aminte. Precum: pre cele pentru pururea vecuire, şi nemărginire, şi nehotărâre, şi bunătate, şi înţălepciune, şi putere ziditoare, şi maĭ înainte purtătoare de grijă, şi judecătoare a celor ce sunt. Pentru că acesta întru oamenĭ este mare Teolog, carele pre cuvintele (pricinele) acestora, măcar puţin cevaşĭ de le află.

28. Puternic bărbat este, cela ce a înjugat împreună cu fapta şi pre cunoştinţă. Că cu aceea adecă, pre poftă o veştejaşte, şi pre iuţală o îmblânzeşte; Iar cu aceasta, pre minte o înaripează, şi către Dumnezeŭ călătoreşte.

29. Când zice Domnul „Eŭ şi Tatăl una suntem" (Ioan **10**.30) [41], pre aceiaşĭ fiinţă o însemnează. Iar când iarăşĭ zice „Eŭ întru Tatăl şi Tatăl întru Mine" (Ioan **10**.33) [42] pre nedeosebirea Ipostasurilor o arată. Deci Tri-fteiţiĭ, deosebind pre Tatăl de Fiul, întru prăpastie de amândouă părţile cad. Că orĭ împreună vecuitor cu Tatăl zicând pre Fiul, dar deosebindu-l pre El de la Dânsul, se silesc a zice că nu dintru dânsul s-a născut, şi a cădea întru a zice trei Dumnezeĭ, şi trei Începătorĭ. Orĭ zicând că dintru Dânsul s-a născut, dar deosebindu-l, să silesc a zice că nu este împreună vecuitor cu Tatăl, şi a face supt ani pre al anilor Stăpân. Pentru că se cade şi pre un Dumnezeŭ a păzi, şi pre treĭ Ipostasurĭ a mărturisi, precum zice Marele Grigorie, şi pre fieştecarele Ipostas cu a sa osebire. Pentru că se desparte adecă, dar nedespărţit, precum acela a zis, şi să împreunează adecă, dar despărţit. Şi pentru aceasta prea slăvită este şi despărţirea şi împreunarea. Că ce prea slăvit lucru are, dacă precum om cu om s-aŭ împreunat şi s-aŭ despărţit, Aşa şi Fiul cu Tatăl, şi nimic maĭ mult.

30. Cel ce este desăvârşit întru dragoste, şi întru săvârşirea nepătimireĭ a ajuns, nu ştie deosebirea a luĭşi, saŭ şi a celuĭ strein, sau a celor ale sale, şi a celeĭ streine, saŭ a credinciosuluĭ şi a necredinciosuluĭ, saŭ a robuluĭ şi a celuĭ slobod, saŭ cu totul a bărbatuluĭ şi a femeiĭ. Ci fiindcă a ajuns maĭ presus cu totul de tirănia patimilor, şi la una singură a oamenilor fire priveşte, pre toţĭ şi întocmai ĭĭ priveşte, şi către toţĭ întocmai aşezământ al dragosteĭ are „Pentru că nu este întru dânsul Elen şi Jidov, nicĭ parte bărbătească şi femeiască, nicĭ rob şi slobod, ci toate şi întru toate Hristos". (Gal. **3**.28) [43].

31. Din patimile cele ce zac în suflet, iaŭ draciĭ pricinele a porni întru noĭ gândurile cele pătimaşe; Apoi prin acestea dând războiŭ împrotiva minţiĭ, o silesc a veni întru învoirea păcatuluĭ; Iar după ce s-ar fi biruit ea, o aduc la păcatul cel cu gândul, şi după ce şi acesta s-ar fi săvârşit, de aceea o aduc pre dânsa roabă la faptă; şi de aceea prin aceasta pustiind pre suflet prin cugete, împreună cu dânsele pre ascuns să trag în laturĭ, şi rămâne în minte numaĭ Idolul păcatuluĭ. Pentru care zice Domnul „Când veţĭ vedea urăciunea pustiereĭ stând în locul cel Sfânt, cel ce ceteşte înţeleagă" (Mat. **24**.15) [44]. Că loc Sfânt, şi locaş luĭ Dumnezeŭ, mintea omuluĭ este, întru care draciĭ prin cugetele cele pătimaşe pre suflet pustiindu-l, ca pre oarecare odor pun pre Idolul păcatuluĭ. Iară cum că şi istoriceşte aceasta până acum s-a făcut, nimenea din ceĭ ce a cetit pre cărţile luĭ Iosif Flavie, precum mi să pare, nu se îndoeşte. Însă oarecare zic, cum că şi în vremea luĭ Antihrist se vor face acestea.

32. Treĭ sunt acelea care ne pornesc pre noĭ către cele bune, seminţele cele fireştĭ, Sfintele Puterĭ, şi voirea cea bună. Şi adecă, seminţele cele fireştĭ, precum când ceea ce voim să ne facă nouă oameniĭ, şi noĭ asemenea să le facem lor, saŭ precum când am vedea pre cineva întru îmbulzală saŭ în nevoe, şi fireşte l-am milui. Iar Sfintele Puterĭ, precum când pornindu-ne spre lucrul bun, am

[41] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **10**, 30: "Iar Eu şi Tatăl Meu una suntem".
[42] *Idem*, **10**, 38: "Iar dacă le fac, chiar dacă nu credeţi în Mine, credeţi în aceste lucrări, ca să ştiţi şi să cunoaşteţi că Tatăl este în Mine şi Eu sunt în Tatăl".
[43] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 28: "Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că noi toţi una suntem în Hristos Iisus".
[44] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **24**, 15: „ Deci. când veţi vedea urâciunea pustiirii ce s-a zis prin Daniel proorocul, stând în locul cel Sfânt, cine ştie să înţeleagă".

afla sprijineală bună şi am bine spori. Iar buna voire, precum când alegând binele din rău, am alege maĭ vârtos pre cel bun.

33. Şi trei iarăşĭ sunt cele ce ne îndeamnă pre noĭ la cele rele, patimile, dracii şi voirea cea rea. Şi patimile adecă, precum când poftim lucru afară de socoteală, adecă, saŭ bucate afară de vreme, saŭ afară de trebuinţă, saŭ femeie afară de scoposul facerii de copiĭ şi pre cea nu după lege. Şi iarăşĭ, când ne mâniem şi ne scârbim afară de cuviinţă, precum împrotiva celuĭ ce ne-a necinstit saŭ ne-aŭ păgubit. Iar dracii, precum când întru lenevirea noastră, păzind vremea năpădesc asupra noastră fără de veste, cu multă cumplire pornind pre cele maĭ întâĭ zise patimĭ şi pre cele asemenea. Iar reaua voire, precum când întru cunoştinţa binelui fiind, în locul aceluia alegem răul.

34. Plăţĭ ale ostenelelor fapteĭ ceĭ bune sunt: nepătimirea şi cunoştinţa. Pentru că acestea se fac pricinuitoare Împărăţieĭ Cerurilor, precum şi patimile şi necunoştinţa, munciĭ ceĭ vecĭnice. Decĭ cela ce le caută pre acestea pentru slava oamenilor, şi nu pentru însuşĭ binele, aude de la scriptură „cereţĭ şi nu luaţĭ, pentru căcĭ rău cereţĭ" (Iacob 4.3) [45].

35. Sunt multe oarecare din fire bune care se fac de oamenĭ, dar nu bune iarăşĭ pentru oarecare pricină, precum: postul, privigherea, rugăciunea, cântarea Psalmilor, milostenia şi priimirea de streinĭ, din fire bune lucrurĭ sunt, dar când pentru mărirea deşartă să fac, nu sunt bune.

36. Al tuturor celor ce se fac de noĭ, scoposul îl caută Dumnezeŭ, orĭ pentru Dânsul facem, orĭ pentru altă pricină.

37. Când auzi scriptura zicând „Că Tu veĭ răsplăti fieştecăruia dupre lucrurile luĭ" (Rom. 2.6) [46], nu pentru cele ce se fac afară de scoposul cel drept, măcar deşi se pare a fi bune, Dumnezeŭ bune răsplăteşte, ci adevărat pentru cele ce se fac dupre cel drept. Că nu la cele ce se fac, ci la scoposul celor ce se fac, judecata lui Dumnezeŭ priveşte.

38. Dracul mândrieĭ îndoit are vicleşugul, pentru că orĭ pleacă pe Călugăr a scrie asupră-şĭ isprăvile, şi nu luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce şi dătător este al celor bune şi ajutător către isprăvirea; Orĭ acestuia neplecându-i-se, pre ceĭ maĭ nesăvârşiţĭ încă din Călugăriĭ fraţĭ, îĭ pun în cuget să-ĭ socotească de nimic. Dară nu cunoaşte şi întru acest chip, cela ce se lucrează (de dracul) că îl pleacă pre el a se lepăda de ajutorul luĭ Dumnezeŭ. Că dacă pe aceea ca cum nu aŭ putut isprăvi îĭ defaimă, pre sineşĭ cu adevărat ca cum dintru a sa putere ar fi isprăvit se aduce înlăuntru, care este cu neputinţă, fiindcă aŭ zis Domnul „fără de Mine, nu puteţĭ face nimic" (Ioan 15.5) [47]. Fiindcă neputinţa noastră pornindu-se către cele bune, fără de Dătătorul Bunătăţilor, la sfârşit a veni, nu poate.

39. Cela ce a cunoscut neputinţa fireĭ omeneştĭ, acela a luat cercarea Dumnezeeştilor Puterĭ. Şi unul ca acesta printr-însa, după ce pre unele adecă le-aŭ isprăvit, iară pre altele să sârgueşte să le isprăvească, nu defaimă vreodinioară pre nicĭ unul din oamenĭ. Pentru că ştie că precum luĭ i-a ajutat, şi de multe patimĭ şi cumplite l-aŭ slobozit Dumnezeŭ, aşa puternic este şi tuturor să le ajute când va voi, şi mai vârtos celor ce pentru Dânsul să nevoesc, măcar deşi prin oarecare judecăţĭ deodată pre toţĭ din patimĭ nu-ĭ izbăveşte, ci în osebite vremĭ, ca un Bun şi iubitor de oameni Doftor, pe fieştecare din ceĭ ce să sârguesc îĭ tămădueşte.

40. Preste nelucrarea patimilor se adaogă mândriea, orĭ pricinele täindu-se, orĭ draciĭ cu vicleşug depărtându-se.

41. Pe scurt tot păcatul pentru dulceaţă să face, şi stricarea acestuia, prin reaua pătimire şi întristare, orĭ întoarcere de bună voie prin pocăinţă, orĭ cu Dumnezeească rânduială, prin maĭ înainte

[45] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 3: "Cereţi şi nu primiţi, pentru că cereţi rău, ca voi să risipiţi în plăceri".
[46] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: "Care vă răsplătiţi fiecăruia după faptele lui".
[47] *Sfânta Evanghelia după Ioan*, 15, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

purtare de grijă aducându-se asupră. „Că de ne-am fi judecat pre înşine, nu ne-am fi osândit. Iar judecându-ne de la Domnul ne certăm, ca nu cu lumea să ne osândim" (1Cor. **11**.31–32) [48].

42. Când fără de nădejde îţĭ va veni ţie ispită, nu pricinui aceea prin care, ci aceea, adecă: pentru ce, caută, şi afli îndreptare. Fiindcă orĭ prin aceea, orĭ prin alta, aĭ avut a bea pelinul din păharul judecăţior luĭ Dumnezeŭ.

43. Ca cela ce eştĭ cu nărav răŭ, de a pătimĭ răŭ nu te lepăda, ca prin aceasta smerindu-te, mândriea să o daĭ afară.

44. Unele din ispite: dulceţĭ, iar altele scârbe, iar altele dureri trupeştĭ oamenilor aduc. Pentru că după pricina patimilor care zac în suflet, şi doftoria o pune Doftorul sufletelor prin judecăţile Luĭ.

45. Aducerile asupră ale ispitelor, unora adecă, spre stricarea păcatelor, celor ce până acum s-aŭ făcut; Iară altora, spre a celor ce se lucrează acum. Iară altele spre tăerea celor ce vor să le lucreze (se aduc) afară de cele ce se întâmplă pentru cercare, precum la Iov.

46. Cel priceput, socotind tămăduirea Dumnezeeştilor judecăţĭ, cu mulţămită suferea relele întâmplări, care i să întâmplă luĭ prin acestea, pre nimenea altul pricinuitor al acestora, fără numaĭ pre ale sale păcate socotindu-le. Iar cel fără de minte, necunoscând pre prea Înţeleapta maĭ înainte de purtare de grijă a luĭ Dumnezeŭ, păcătuind şi certându-se, orĭ pre Dumnezeŭ, orĭ pre oameni îi socoteşte pricinuitorĭ relelor sale.

47. Sunt oarecare (lucrurĭ) care opresc pre patimĭ din mişcarea lor, şi nu le lasă a spori întru creştere. Şi sunt altele care le împuţinează şi întru micşorare le aduc, precum: postu, osteneala şi privigherea, nu lasă pre poftă a creşte; Iară depărtarea de oamenĭ, şi vederea şi rugăciunea, şi dragostea cea către Dumnezeŭ o împuţinează pre dânsa, şi întru pieire o aduc. Încă şi cât pentru mânie asemenea: precum îndelunga răbdare, şi nepomenirea de răŭ, şi blândeţa, o opresc şi nu o lasă pre ea să crească, iară dragostea, şi milosteniea, şi bunătatea ei, şi (îndelunga răbdare) şi iubirea de oamenĭ, întru micşorare o aduc.

48. A căruia minte de-apururea este către Dumnezeŭ, a acestuia şi pofta aŭ prea crescut întru Dumnezeescul dor, şi mînia cu totul desăvârşit întru Dumnezeasca dragoste s-aŭ prefăcut. Pentru că cu zăbavnica împărtăşire a Dumnezeeştiĭ strălucirĭ, tot cu chip de lumină făcându-se, şi pre cea pătimitoare parte a eĭ către sine şĭ împreună strângând-o, întru dor Dumnezeesc precum s-aŭ zis, necuprins, şi întru dragoste neîncetată o a întors, cu totul din cele pământeştĭ, către Dumnezeŭ mutând-o.

49. Nu cu adevărat cela ce nu zavistueşte, nicĭ să mânie, nicĭ ţine minte răul asupra celuĭ ce l-a necăjit, îndată şi dragoste are către dânsul. Pentru că poate şi neiubind încă, răŭ în loc de răŭ a nu răsplăti pentru poruncă, dar nu cu adevărat poate şi bine în loc de răŭ a răsplăti fără silă. Pentru că din dragoste bine a face celor ce ne urăsc, e lucru a singureĭ dragosteĭ ceĭ Duhovniceşti.

50. Nu cela ce nu iubeşte pre cineva, îndată cu adevărat îl şi urăşte pre el. Nicĭ iarăşĭ cela ce nu urăşte, atuncea cu adevărat şi iubeşte, ci poate ca de mijloc a fi către el, adecă, nicĭ a-l iubi, nici a-l urî. Pentru că pre aşezământul cel iubitor, singure cele cinci chipurĭ, ce s-a zis întru Cap. 9 al acesteĭ sute, aŭ fire a-l face, adecă: cel de laudă, de mijloc şi de defăimare.

51. Când veĭ vedea mintea ta cu dulceaţă îndeletnicindu-se întru cele materialnice, şi întru înţelegerile acestora cu dragoste petrecând, cunoaşte pre sine, că pre acestea maĭ vârtos decât pre Dumnezeŭ le iubeşte. Fiindcă zice Domnul „Că unde este comoara voastră, acolo şi inima va fi" (Mat. **6**, 21) [49].

52. Mintea cu Dumnezeŭ împreunându-se, şi întru Dânsul zăbovind prin rugăciune şi dragoste, înţăleaptă să face, şi bună, şi puternică, şi iubitoare de oamenĭ, şi milostivă, şi îndelung răbdătoare,

[48] *Întâia Epistolă către Corinţeni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 31-32: "Căci de ne-am fi judecat noi înşine, nu am mai fi judecaţi. Dar fiind judecaţi de Domnul, suntem pedepsiţi, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea".
[49] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 21: "Căci unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta".

şi în scurt să zic, pre toate Dumnezeeştile fireştĭ osăbirĭ întru sine le poartă. Iar de acest lucru depărtându-se, orĭ dobitoceşte să face, iubitoare de dulcețĭ lucrându-se, orĭ de heară, bătând războiŭ cu oameniĭ pentru acestea.

53. Lume numeşte scriptura pre lucrurile cele materialnice. Şi lumeştĭ sunt, ceĭ ce îşĭ îndeletnicesc mintea întru acestea, către care şi zice maĭ cu mustrare „Nu iubițĭ lumea, nicĭ pre cele din lume. Pofta trupuluĭ, pofta ochilor şi trufia vieţiĭ, nu este de la Dumnezeŭ, ci din lume este ş.c.l." (1 Ioan **2**.15–16)[50].

54. Călugăr este cel ce de lucrurile cele materialnice ş-aŭ deosebit mintea, şi prin înfrânare, şi dragoste, şi cântarea Psalmilor şi rugăciune, îngădueşte lângă Dumnezeŭ neîncetat.

55. Hrănitor de dobitoace, în Duhovnicescul înțăles, este adecă, cel lucrător. Pentru că ca nişte dobitoace să înțăleg, isprăvile cele ce sunt ale năravului. Pentru care şi zicea Iacov „bărbațĭ hrănitorĭ de dobitoace sunt slugile tale". Iară păstor de oĭ este, cel cunoscător, pentru că ca nişte oĭ să înțăleg gândurile cele ce se pasc de minte pre munțiĭ vederilor. Pentru aceesta şi „urâciunea este Eghiptenilor tot păstorul de oĭ" (Fac. **46**, 34)[51], adecă, puterilor celor ce se împrotivesc.

56. Mintea adecă cea rea, când să porneşte trupul prin simţirĭ spre poftele şi dulceţile luĭ, urmează şi să tocmeşte cu nălucirele acestuia şi pornirele. Iară cea îmbunătăţită, să înfrânează, şi să ţine pre sine de către nălucirele şi pornirele cele cu patimă, şi maĭ vârtos filosofeşte (adecă, ca o iubitoare de înţălepciune să sârgueşte) a face maĭ bine pre acest fel de pornirĭ ale luĭ.

57. Din faptele bune, unele adecă sunt trupeştĭ, iar altele sufleteştĭ; Şi trupeştĭ adecă sunt, precum: postul, privigherea, dormirea pe jos, slujba, lucrul mâinelor, pentru ca să nu îngreueze (pre alțiĭ) saŭ pentru împărțirea (milosteniei) ş.c.l. Iar sufleteştĭ sunt, precum: dragostea, îndelunga răbdare, blândeța, înfrânarea, rugăciunea, ş.c.l. Decĭ dacă vreo nevoie, saŭ întâmplare trupească, precum de boală, sau de oarecare dintru acestea, ni se va întâmpla nouă să nu putem să săvârşim pre cele maĭ întâĭ zise trupeştĭ fapte bune, ertăciune avem de la Domnul, carele ştie şi pricinele lor; Iar pre cele sufleteşti nesăvârşindu-le, nicĭun răspuns nu vom avea, pentru că nu sunt supuse supt nevoe.

58. Dragostea cea către Dumnezeŭ, pleacă pre părtaşul eĭ să defaime toată dulceața ceea ce trece, şi toată durerea şi întristarea. Şi plece-te pre tine Sfinţiĭ toţĭ care atâtea a pătimit pentru Hristos.

59. Ia aminte de simțĭ despre maica răutăților, zic iubirea de sine, care este iubire a trupuluĭ necuvântătoare. Pentru că dintru aceasta cu bine vădită pricină, să nasc cele întâĭ, şi pătimaşe şi prea cuprinzătoare treĭ îndrăcite cugete: al îndrăcireĭ pântecluĭ zic, al iubireĭ de argint, şi al mărireĭ deşarte, pricinele ca cum dintru trebuința cea de nevoie a trupuluĭ luându-le. Iar dintru acestea se nasc tot numărul relelor. Deci să cade, precum s-aŭ zis, de nevoie a lua aminte, şi a bate războiŭ împrotiva aceştia cu multă trezvire. Pentru că aceasta perzându-se, să perd împreună toate (cugetele) cele dintru dânsa.

60. Patima iubireĭ de sineşĭ, Călugăruluĭ adecă îi pune în cuget să miluiască trupul, şi să vie la bucate afară de trebuință, ca cum pentru buna orânduială şi purtare de grijă, ca câte puțin, câte puțin pre furiş trăgându-se, în groapa iubireĭ de dulcețĭ să cadă. Iar mireanuluĭ de aicea îĭ pune în minte, ca să aibă purtare de grijă pentru dânsul, spre poftă (Rom. **13**.14)[52].

61. Cel prea desăvârşit aşezământ al rugăciuneĭ, acesta zic că este: adecă, a să face mintea afară de trup şi de lume, şi nematerialnică cu totul şi fără de chip când se roagă. Decĭ cele ce pre aşezământul acesta nevătămat îl păzeşte, acesta cu adevărat neîncetat se roagă.

---

[50] *Întâia Epistolă Soborniceească a Sfântului Apostol Ioan*, **2**, 15-16: "Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este întru el; Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume".

[51] *Facerea*, **46**, 34: "Să-i răspundeți: «Robii tăi am fost crescători de vite din tinerețile noastre până acum, şi noi şi părinții noştri», ca astfel să vă aşeze în pământul Coşen. Căci pentru Egipteni este spurcat tot păstorul de oi".

[52] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 14: "Ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceți spre pofte".

62. Precum trupul murind cu totul se despărţeşte de ale lumiĭ, aşa şi sufletul pre acel prea desăvârşit aşezământ al rugăciuneĭ cugetându-l, şi murind, de toate înţălegerile lumiĭ să despărţeşte. Pentru că de nu va muri o moarte ca aceasta, nu poate a să afla şi a trăi împreună cu Dumnezeŭ.

63. Nimenea să nu te înşale pre tine Călugăre, cum că îţĭ este cu putinţă a te mântui, robind dulceţiĭ şi măriređ deşarte.

64. Precum trupul prin lucrurĭ păcătueşte, şi are către învăţătură pre faptele bune cele trupeştĭ, ca să se facă cu întreagă înţălepciune; Aşa şi mintea prin gândurile cele cu patimă păcătueşte, şi are aşişderea către învăţătură pre faptele bune cele sufleteşti, ca curat şi fără de patimă văzând lucrurile să se înţăleptască.

65. Precum pre zile le priimeşte nopţile, şi pre verĭ iernile, aşa pre mărirea deşartă şi pre dulceaţă, scârbe şi durerĭ, orĭ în veacul de acum, orĭ întru cel ce va să fie.

66. Nu este cu putinţă după ce ar fi păcătuit cineva, a scăpa de judecata ce va să fie, fără de ostenele de bună voie aicea, saŭ fără de aducerі asupră fără de voie.

67. Pentru cinci pricinĭ zic că ne lăsăm noĭ de Dumnezeŭ ca să ni să dea războiŭ de la dracĭ. Şi cea dintâĭ adecă, zic că este, ca dându-ni-să războiŭ şi împrotivă dându-ĭ noĭ războiŭ, întru alegerea faptei bune şi a răutăţii să venim. Iar a doua, ca prin războiŭ şi prin osteneală pre fapta bună agonisindu-o, întemeiată pre ea şi necăzută să o avem. Iar a treia, ca sporind întru fapta bună, să nu cugetăm înalt, ci să ne învăţăm a cugeta smerit. Iară a patra, ca după ce am cercat răul, cu desăvârşită urăciune să-l urâm pre el. Iar a cincea, după toate, ca nepătimaşĭ făcându-ne, să nu uităm slăbiciunea noastră, nicĭ puterea Celuĭ ce ne-a ajutat.

68. Precum mintea celuĭ flămând, pâine năluceşte, şi a celuĭ însetat apă, aşa şi a celuĭ lacom cu pântecele, felurĭ de felurĭ de bucate; şi a iubitoruluĭ de dulceţĭ, chipurĭ femeeştĭ; şi a măreţuluĭ în deşeret, cinstele cele de la oamenĭ; şi a iubitoruluĭ de argint, câştigurile; şi a pomenitoruluĭ de răŭ, răsplătirea cea împrotiva celuĭ ce l-aŭ necăjit; şi a zavistniculuĭ, facerea de răŭ împrotiva celuĭ ce se zavistueşte; şi întru alte patimĭ asemenea. Pentru că de patimĭ turburându-se mintea, primeşte pre înţălegerile cele cu patimă, şi când e deştept trupul şi în somn.

69. Când pofta creşte, pre materiele cele făcătoare dulceţurilor în somn mintea le năluceşte. Iar când mânia, pre lucrurile cele făcătoare fricilor le vede. Şi cresc adecă patimile, necuraţiĭ dracĭ pre a noastră lenevire împreună lucrătoare luându-o, şi pre acestea întărindu-te. Iară Sfânţii Îngeri le micşorează către lucrarea faptelor bune mişcându-ne pre noĭ.

70. Partea cea poftitoare a sufletuluĭ maĭ adesea orĭ zădărându-se, deprindere a iubireĭ de dulceţĭ, cu anevoie mişcată pune în suflet. Iar mânia adesea orĭ turburându-se, fricos şi fără bărbăţie îl face pre el. Şi tămăduesc pre aceea adecă, nevoinţa cea întinsă a postuluĭ, a privigheriĭ şi a rugăciuneĭ, iar pre aceasta, bunătatea, iubirea de oamenĭ, dragostea şi mila.

71. Orĭ prin lucrurĭ dau războiŭ draciĭ, orĭ prin înţălegerile cele cu patimă întru lucrurĭ. Şi prin lucrurĭ celor ce sunt întru lucrurĭ, iar prin înţălegerĭ, celor deosebiţĭ de lucrurĭ.

72. Pre cât este maĭ cu lesnire a păcătui cu gândul decât cu lucrarea, pre atâta este mai greu războiul cel prin gândurĭ decât cel prin lucrurĭ.

73. Lucrurile adecă sunt în afară de minte, iar înţălegerile acestora înlăuntru să alcătuesc. Decĭ întru dânsa este aceea, adecă a le unelti pre ele bine, saŭ răŭ. Pentru că uneltireĭ cei cu greşală a înţălegerilor, reaua uneltire a lucrurilor urmează.

74. Prin trei acestea priimeşte mintea pre înţălegerile cele cu patimă: prin simţire, prin amestecare (adecă, prefacere, alcătuire şi schimbare a sângeluĭ dintru un aşezământ întru altul) şi prin pomenire. Şi prin simţire adecă, când lovind asupra eĭ lucrurile către care avem patimile, o pornesc spre dânsa către cugete cu patimă. Iar prin amestecare, când din petrecerea vieţiĭ cea neînfrânată, saŭ din lucrarea dracilor, saŭ din vreo boală, schimbându-se amestecarea trupuluĭ, o porneşte pre dânsa iarăşĭ către

cugete cu patimă, saŭ şi spre curvie. Iară prin pomenire, când pre gândurile lucrurilor către care avem patimă, pomenirea le aduce în minte şi o porneşte pre dânsa, aşişderea către cugete cu patimă.

75. Din lucrurile care ni s-aŭ dat nouă spre uneltire de la Dumnezeŭ, unele adecă în suflet, iar altele în trup, iar altele împrejurul trupuluĭ să află. Precum în suflet adecă, puterile luĭ; Iar în trup, organele simţireĭ, şi celelalte mădulărĭ; Iar împrejurul trupuluĭ, bucatele, averile, baniĭ, ş.c.l. Decĭ aceea adecă, a le unelti pre acestea bine, saŭ rău, saŭ pre cele ce se întâmplă împrejurul lor, orĭ îmbunătăţiţĭ, orĭ răĭ ne arată pre noĭ.

76. Decĭ cele ce se întâmplă întru lucrurĭ, unele adecă sunt din cele din suflet; iar altele, din cele din trup; iar altele din cele dimprejurul trupuluĭ lucrurĭ. Şi din cele adecă din suflet, precum: cunoştinţa şi necunoştinţa, uitarea şi pomenirea, dragostea şi urăciunea, întristarea şi bucuria, ş.c.l. Iar din cele dimprejurul trupului, precum naşterea de fii şi nenaşterea de fii, bogăţia şi sărăcia, slava şi neslava ş.c.l. Iar din cele din trup, precum: dulceaţa şi durerea, simţirea şi tâmpirea (nesimţirea), sănătatea şi boala, viaţa şi moartea, ş.c.l. Şi dintru acestea unele adecă, bune, iar altele, rele se par oamenilor; Însă nicĭ un lucru dintre acestea rău fiind după al său cuvânt (poate socoteală saŭ fire), ci pentru uneltirea, orĭ rele cu adevărat, orĭ bune să află.

77. Bună este cunoştinţa, după fire, asemenea încă şi sănătatea, dară însă pre ceĭ maĭ mulţĭ, cele împrotivă şi nu acestea i-au folosit. Pentru că celor răĭ, nu spre bine cunoştinţa li să întâmplă, măcar şi după fire, precum s-aŭ zis, bună este. Asemenea încă nicĭ sănătatea, nicĭ bogăţia, nicĭ bucuria, pentru că nu cu folos pre acestea le uneltesc. Decĭ oare cele împrotiva acestora le folosesc? Însă nicĭ acelea nu sunt rele, după al său cuvânt, măcar deşi să par rele.

78. Nu unelti rău înţălegerile, ca nu, de nevoie să uneltești rău şi lucrurile. Că de nu va păcătui cineva mai întâĭ cu gândul, nu va păcătui nicĭodată cu lucrarea.

79. Chip al celuĭ de ţărână sunt răutăţile cele cuprinzătoare (cele prea de obşte şi de neam din care odrăslesc altele) precum: recunoştinţa, împuţinarea de suflet, neînfrânarea, nedreptatea. Iară chip al celuĭ Ceresc, faptele bune cele cuprinzătoare, precum: priceperea, bărbăţia, întreaga înţălepciune, dreptatea. Ci precum am purtat chipul celuĭ de ţărână (pământesc) Să purtăm şi chipul celuĭ Ceresc.

80. De veĭ să afli calea care duce în viaţă, în cale caut-o pre dânsa, şi acolo o veĭ afla, întru ceea ce a zis „Eŭ sunt calea; Şi uşa, şi adevărul, şi viaţa“ (Ioan **14**.6 [53]; **10**.9 [54]). Însă foarte cu osteneală caută-o, pentru că puţinĭ sunt ceĭ ce o află pre dânsa (Mat. **7**.14) [55], şi nu cumva din ceĭ puţinĭ lăsându-te, (rămâind) cu ceĭ mulţĭ să te afli.

81. Pentru cinci acestea, sufletul de la păcate să taie: orĭ pentru frica oamenilor, orĭ pentru frica judecăţiĭ, orĭ pentru darea de plată ce va să fie, orĭ pentru dragostea lui Dumnezeŭ, orĭ sfârşitul tuturor, pentru ştiinţa care bate (roade).

82. Oarecare zic că nu ar fi fost răul întru fǎpturĭ, dacă nu ar fi fost altă putere oarecare, care ne trage pre noĭ la acela. Iar aceasta nimic alt nu este, fără numai lenevirea lucrărilor minţiĭ celor după fire. Pentru că ceĭ ce se nevoesc pentru acestea, pre cele bune adecă de-a pururea le fac, iar pre cele rele nicĭ odinioară. Decĭ de voeştĭ şi tu, împinge de la tine lenevirea, şi goneşte împreună şi răutatea, care este uneltirea cea cu greşală a înţălegerilor, căreia îĭ urmează reaua uneltire a lucrurilor.

83. A părţiĭ ceĭ cuvântătoare care este întru noĭ, lucru după fire este, a să supune Dumnezeescului Cuvânt, şi a stăpâni pe partea cea necuvântătoare care este întru noĭ. Decĭ această rânduială întru toate păzască-se, şi nicĭ răul va fi întru cele ce sunt, nicĭ ceea ce trage la acesta se va afla.

---

[53] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 6: "Iisus i-a zis: "Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine".

[54] *Idem*, **10**, 9: "Eu sunt uşa: de va intra cineva prin Mine se va mântui; şi va intra şi va ieşi şi păşune va afla".

[55] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 14: "Şi strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă şi puţini sunt care o află".

84. Unele adecă din cugete proaste sunt, iar altele împreună alcătuite. Şi proaste adecă sunt, cele fără patimă, iar împreună alcătuite, din patimă şi din gândire. Decĭ acestea aşa fiind, multe din cele proaste este cu putinţă a le vedea urmând celor împreună alcătuite, când ar fi început a să porni către a păcătui cu gândul. Adecă, precum întru aur, şi s-au pornit cu gândul spre a fura, şi au săvârşit în minte păcatul. Şi urmà pomenireĭ aurului, pomenirea punţiĭ, a secreiaşuluĭ, a caseĭ, şi a celorlalte. Şi pomenirea adecă a auruluĭ era împreună alcătuită, pentru că avea patima, iar a punţiĭ, a secreiaşuluĭ, a caseĭ şi a celorlalte, proastă, pentru că nu avea către acelea patimă mintea. Şi întru tot cugetul încă, aşişderea să întâmplă, şi pentru mărirea deşartă, şi pentru femeie, şi pentru celelalte. Pentru că nu toate cugetele cele ce împreună urmează cugetuluĭ celuĭ cu patimă, şi cu patimă sunt, precum cuvântul a dovedit. Decĭ dintru aceasta putem să cunoaştem, care sunt înţălegerile cele cu patimă, şi care celelalte.

85. Oarecare zic, că de mădulările trupuluĭ atingându-se draciĭ în somnurĭ, pornesc pre patima curvieĭ. Apoĭ patima pornindu-se, aduce în minte prin pomenire chipul femeiĭ. Iară oarecari zic, că să arată adecă minţiĭ în chip de femee, însă şi de mădulările trupuluĭ atingându-se pofta o pornesc, şi aşa să face nălucirele. Iară alţiĭ iarăşĭ, că patima care stăpâneşte întru dracul ce se apropie, porneşte pre patimă, şi aşa aprinde spre cugete sufletul, aducând aminte chipurile prin pomenire. Încă şi întru alte nălucirĭ cu patimă asemenea, uniĭ adecă întru acel chip, iară alţiĭ întru acest chip zic că se întâmplă. Însă întru nicĭunul din cele zise chipurĭ nu pot pre orĭce fel de patimă a o porni draciĭ, de va fi de faţă în suflet, dragostea şi înfrânarea, nicĭcând privighează trupul, nicĭcând doarme.

86. Unele adecă din poruncile Legeĭ, şi trupeşte şi Duhovniceşte nevoie este a le păzi. Iară pre altele Duhovniceşte numaĭ. Adecă precum pre aceea: să nu prea-curveştĭ, să nu ucizĭ, să nu furĭ, şi cele asemenea, şi trupeşte şi Duhovniceşte să cade a le păzi; Şi Duhovniceşte adecă întreit (prin cele treĭ părţi ale sufletuluĭ). Iar a să tăia împrejur, şi a păzi sâmbăta, şi a junghia melul, şi a mânca azimile cu păpădie, şi cele asemenea, Duhovniceşti numaĭ.

87. Treĭ aşezări prea cuprinzătoare ale năravuluĭ sunt întru Călugărĭ. Şi cea întâĭ este, a nu păcătui cu lucrarea. Iar a doua, a nu întârzia în suflet cugetele cele cu patimă. Iară a treia, a vedea cu gândul fără patimă chipurile femeilor, şi ale celor ce ne-aŭ pricinuit nouă scârbă.

88. Sărac este cel ce s-a lepădat de toate averile sale, şi nimic cu totul pre pământ nu are fără numaĭ trupul; Şi încă şi pre dragostea-i cea către dânsul rupându-o, luĭ Dumnezeŭ şi celor bine credincioşĭ, pre a sa purtare de grijă o aŭ aruncat.

89. Din ceĭ ce agonisesc, uniĭ adecă fără patimă agonisesc, (avere) pentru aceasta şi lipsindu-se de acestea, nu se întristează, precum „ceĭ ce cu bucurie a priimit răsipirea averilor sale (Evreĭ **10**, 34)[56]. Iară alţiĭ cu patimă agonisesc, pentru aceasta şi vrând a să lipsi să întristează, precum bogatul cel din Evanghelie „s-a dus întristat" (Mat. **19**, 22)[57] iară de să şi lipsesc, până la moarte să întristează. Decĭ pre al celuĭ fără patimă, şi al celuĭ cu patimă, aşezământ, lipsirea (păgubirea) îl vădeşte.

90. Pre ceĭ ce desăvârşit să roagă, îĭ luptă draciĭ, ca pre înţelegerile lucrurilor celor simţite, să nu le priimească în minte goale. Iară pre ceĭ cunoscătorĭ, ca să întârzieze întru eĭ cugetele cele cu patimă. Iar pre ceĭ ce se nevoesc întru faptă, ca să-ĭ plece pre eĭ să păcătuiască cu lucrarea. Însă în tot chipul către toţĭ să nevoesc ticăloşiĭ, ca pre oamenĭ de la Dumnezeŭ să-ĭ depărteze.

91. Ceĭ ce în viaţa aceasta de Dumnezeasca pronie, întru buna credinţă să iscusesc, prin aceste trei ispite să cearcă, adecă: orĭ prin darea celor dulcĭ lucrurĭ, precum este sânătatea, frumuseţa, naşterea de fiĭ, baniĭ, slava şi cele asemenea; Orĭ prin aducerea asupră a celor de scârbă, precum este lipsirea de fiĭ, şi de banĭ şi de slavă; Orĭ prin cele ce pricinuiesc trupuluĭ durerĭ, adecă prin

[56] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 34: "Căci aţi avut milă de cei închişi, iar răpirea averilor voastre aţi primit-o cu bucurie, bine ştiind că voi aveţi o mai bună şi statornică avere".
[57] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **19**, 22: "Ci, auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat căci avea multe avuţii".

boale, prin chinurĭ și prin celelalte. Și către ceĭ dintâĭ adecă zice Domnul „Dacă cineva nu se leapădă de toate averile sale, nu poate fi ucenic al Meŭ“ (Luca **14**.33) [58]. Iară către ceĭ de al doilea, și al treilea „întru răbdarea voastră, vețĭ dobândi sufletele voastre“ (Luca **21**.19) [59].

92. Patru acestea zic că prefac pre amestecarea trupuluĭ, și daŭ mințiĭ printr-însa cugete, orĭ pătimașe, orĭ fără de patimă. Adecă: Îngerii, draciĭ, văzduhurile și petrecerea viețiĭ (dieta). Și Îngerii adecă, prin cuvânt (adecă, către gândurĭ bune), zic că o prefac; Iară draciĭ, prin atingere; iară văzduhurile, prin schimbărĭ; Iară petrecerea viețiĭ, prin felurile bucatelor și ale băuturilor, și prin prisosire și împuținare, afară de prefacerile care i să întâmplă eĭ, prin pomenire, prin auzire și prin vedere, priimind maĭ întâĭ patimă sufletul dintru cele ce i să întâmplă luĭ lucrurĭ de întristare saŭ de bucurie făcătoare. Și dintru acestea adecă pătimind sufletul, preface pre amestecare trupului; Iară dintru cele maĭ întâĭ zise, amestecarea prefăcându-se, dă mințiĭ cugete.

93. Moarte este cu adevărat, depărtarea de Dumnezeŭ, Iară bold al morțiĭ, păcatul; pre care priimindu-l Adam, împreună de la lemnul viețiĭ, și din Raiŭ, și de la Dumnezeŭ izgonit s-aŭ făcut, căruia de nevoie i-aŭ urmat și moartea trupuluĭ. Iară viață cu adevărat, este cela ce a zis „Eŭ sunt viață“ (Ioan **14**,6) [60]. Acesta întru moarte făcându-se, pre cel mort, iarășĭ la viață l-aŭ adus.

94. Cuvântul scriindu-se, orĭ spre așa aducere aminte să scrie, orĭ pentru folos, orĭ și pentru amândouă, orĭ spre vătămare oarecărora, orĭ pentru arătare (a oamenilor), orĭ de nevoie.

95. „Loc de verdeață“ (Ps. **22**.2) [61] este fapta bună cea lucrătoare, iară apă de odihnă, cunoștința celor ce s-aŭ făcut.

96. „Umbră a morții“ este viața cea omenească. Decĭ dacă cineva este împreună cu Dumnezeŭ, și Dumnezeŭ împreună cu el, acesta poate să zică chiar aceea „De voiŭ și umbla în mijlocul umbreĭ morțiĭ, nu mă voiŭ teme de rele, că Tu cu mine eștĭ“ (Ps. **22**.4) [62].

97. Mintea, adecă cea curată, drepte vede pre lucrurĭ. Iar cuvântul iscusit, înaintea ochilor aduce pre cele ce s-aŭ văzut. Iară auzul, luminos, le priimește pre dânsele. Iară cel lipsit de câte treile, pre cel ce a grăit îl defaimă.

98. Împreună cu Dumnezeŭ este, cel ce cunoaște pre Sfânta Treime, și zidirea Eĭ, și pronia partea cea pătimitoare a sufletuluĭ nepătimașă o are.

99. Toiagul zice, că însemnează pre judecata luĭ Dumnezeŭ, iar varga, pe pronie. Decĭ lucru al celuĭ ce s-aŭ împărtășit cunoștințeĭ acestora, este a zice: „Toiagul Tăŭ, și varga Ta acestea m-aŭ mângâiat“ (Psalm **22**.5) [63].

100. Când mintea se va goli de patimĭ, și cu vederea celor ce sunt să va străluci, atuncea poate și întru Dumnezeŭ a să face, și dupre cum se cade se va ruga.

[58] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **14**, 33: "Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu".
[59] *Idem*, **21**, 19: "Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre".
[60] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 6: "Iisus I-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la tatăl Meu decât prin Mine".
[61] *Psalmii*, **22**, 2: "La loc de pășune, acolo m-a sălășluit; la apa odihnei m-a hrănit".
[62] *Idem*, **22**, 4: "Că de voi și umblu în mijlocul morții nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești".
[63] *Idem*, **22**, 5: "Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat".

A aceluiaşĭ:
Suta a treia

1. UNELTIREA cea cu bună cuvântare a înţălegerilor şi a lucrurilor, este făcătoare a întregeĭ înţălepciunĭ, şi a dragosteĭ şi a cunoştinţeĭ. Iară cea fără de cuvântare, şi a neînfrânăriĭ, şi a urâciuneĭ şi a necunoştinţeĭ.

2. „Gătit-aĭ înaintea mea masă, ş.c.l.". Masă aicea însemnează, pre fapta bună cea lucrătoare. Pentru că aceasta împrotiva celor ce ne urăsc pre noĭ, de la Hristos s-a gătit. Iară „unt-de-lemn", care îngraşă mintea, pre vederea celor ce s-aŭ făcut. Iară „păharul luĭ Dumnezeŭ" pre cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ. Iară „mila Luĭ", pre Cuvântul Luĭ, şi Dumnezeŭ. Pentru că Acesta prin Omenirea Sa goneşte în toate zilele, până ce va prinde pre toţĭ ceĭ ce se vor mântui, precum zice Pavel. Iară „casă", pre Împărăţie, întru care se aşază toţĭ Sfinţiĭ. Iar „lungimea zilelor" pre viaţa veşnică (Ps. 22. 6–7) [64].

3. După reaua uneltire, ni să întâmplă nouă răutăţile puterilor sufletuluĭ; precum, a ceĭ poftitoare, a ceĭ iuţoase, şi a ceĭ cuvântătoare. Şi a ceĭ cuvântătoare adecă puterĭ, reaua uneltire este, necunoştinţa şi nepriceperea; Iar a ceĭ iuţoase şi a ceĭ poftitoare, urăciunea şi neînfrânarea. Iară uneltirea acestora este, cunoştinţa şi priceperea, dragostea şi întreaga înţălepciune. Şi dacă acestea sunt aşa, nimic decĭ din cele ce de Dumnezeŭ s-a zidit şi s-aŭ făcut, nu este răŭ.

4. Nu bucatele sunt rele, ci nesaţiul pânteceluĭ; Nicĭ facerea de copiĭ, ci curvia; Nici baniĭ, ci iubirea de argint; Niciĭ slava ci mărirea deşartă. Şi dacă acestea sunt aşa, nimic decĭ întru cele ce sunt, nu este răŭ, fără numaĭ reaua uneltire, care se întâmplă din lenevirea minţiĭ întru fireasca lucrare.

5. Răul cel dintru dracĭ, acestea zice că sunt Fericitul Dionisie: Mânie necuvântătoare, poftă fără de minte, nălucire obraznică. Iară necuvântarea, nebunia şi obrăznicia întru ceĭ Cuvântătorĭ, lipsirĭ sunt ale cuvântăriĭ, ale minţiĭ şi ale socoteleĭ. Iară lipsirele sunt al doilea decât averile. Decĭ dară era când era întru dânşiĭ, cuvânt, şi minte şi socoteală cu bună cucernicie. Iar dacă aceasta, nicĭ draciĭ nu sunt răĭ, ci din reaua uneltire a fireştilor puterĭ, răĭ s-aŭ făcut.

6. Unele adecă din patimĭ, neînfrânăriĭ, iară altele, urâciuneĭ, iară altele, şi neînfrânăriĭ şi urâciuneĭ sunt făcătoare.

7. Mâncarea cea multă, şi mâncarea cea dulce, sunt pricinuitoare neînfrânăriĭ; Iară iubirea de argint şi mărirea deşartă, urâciuneĭ către aproapele; Iară maica acestora, iubirea de sineşĭ, amândorora este pricină.

8. Iubirea de sine este, iubirea cea cu patimă şi necuvântătoare către trup; Căruia împrotivă îi zice dragostea şi înfrânarea. Cel ce are pre iubirea de sine, arătat este că are pre toate patimile.

[64] *Psalmii,* 22, 6-7: "Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva celor ce mă necăjesc; uns-ai cu untdelemn capul meu şi paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic. Şi mila Ta mă va urma în toate zilele vieţii mele ca să locuiesc în casa Domnului, întru lungime de zile".

9. „Nimenea, zice Apostolul, pre al său trup l-aŭ urât" (Efe. 5. 29) [65] „ci îl chinuieşte adecă şi îl robeşte" (Cor. 9.27) [66], nimic maĭ mult dându-ĭ luĭ, afară de „hrană şi acoperământurĭ" (1 Tim. 6.8) [67], şi de acestea singure care sunt de nevoie vieţiĭ. Deci întru acest chip fără patimă îl iubeşte cineva pre dânsul, şi ca pre un slujitor al Dumnezeeştilor lucrări, îl hrăneşte şi îl încălzeşte pre el, cu singure acelea ce împlinesc lipsa luĭ.

10. Aceluia, pre carele îl iubeşte cineva, cu adevărat şi a-ĭ sluji luĭ să sârgueşte. Decĭ de iubeşte cineva pre Dumnezeŭ, cu adevărat şi cele plăcute Luĭ să sârgueşte a face. Iar de iubeşte trupul, pre cele ce veselesc pre dânsul le face.

11. Luĭ Dumnezeŭ adecă, îĭ place dragostea, întreaga înţălepciune, vederea şi rugăciunea. Iar trupuluĭ, îndrăcirea pânteceluĭ, şi ce sunt în trup, luĭ Dumnezeŭ a plăcea nu pot (Rom. 8.8) [68]. Iară aĭ luĭ Hristos trupul ş-aŭ răstignit cu patimile şi cu poftele" (Gal. 5.24) [69].

12. Mintea dacă va privi către Dumnezeŭ, are pre trup rob, şi maĭ mult luĭ nimic nu-ĭ dă, decât cele ce sunt de nevoe vieţiĭ. Iară de va privi către trup, să robeşte de patimĭ, având de-a pururea purtare de grijă pentru dânsul „spre pofte" (Rom. 13.14) [70].

13. De voeştĭ a birui gândurile, nevoeşte-te a vindeca patimile, şi cu lesnire le veĭ izgoni pre dânsele (pre gândurĭ) din minte, dintru acestea (adecă prin aceste bunătăţĭ), precum, întru curvie, posteşte şi priveghează, osteneşte şi asudă. Iară întru mânie şi întru necaz, defăimează slava şi necinstea, şi lucrurile cele materialnice. Iar întru pomenire de răŭ, roagă-te pentru cel ce te-a necăjit, şi te izbăveştĭ.

14. Nu te număra pre sineţĭ cu ceĭ maĭ neputincioşĭ din oameni, ci maĭ vârtos întinde-te întru porunca dragosteĭ. Pentru că cu aceea măsurându-te, în groapa părereĭ cazĭ, Iar întru aceea întinzându-te, întru înălţimea smeriteĭ cugetărĭ sporeştĭ.

15. De păzeştĭ cu totul porunca dragosteĭ cea către aproapele, pentru nimic nu veĭ arăta amărăciunea scârbeĭ ceĭ către dânsul. Saŭ arătat este că cinstind maĭ mult decât pre aceasta pre cele vremelnice, şi de acestea ţiindu-te, împrotiva frateluĭ daĭ războĭ.

16. Nu atâta pentru trebuinţă râvnit este de oameni aurul, cât pentru căcĭ ceĭ mulţĭ dulceţilor slujesc printr-însul.

17. Treĭ sunt pricinele dragosteĭ banilor: iubirea de dulceţĭ, mărirea deşartă, şi necredinţa. Însă maĭ cumplită decât cele două, este necredinţa.

18. Iubitorul adecă de dulceţĭ iubeşte argintul, ca printr-însul să se desfăteze; Iar măreţul în deşert, ca printr-însul să se slăvească; Iar necredinciosul, ca să-l ascunză şi să-l păzască, de foamete temându-se, saŭ de bătrâneţe, saŭ de boală, saŭ de străinătate. Şi spre acela mai vârtos nădăjduieşte, decât spre Dumnezeŭ, Cel ce este făcător a toată zidirea, şi maĭ înainte purtătorul de grijă, până şi la cele de apoĭ şi prea micĭ jivinĭ.

19. Patru sunt ceĭ ce îşĭ agonisesc loruşĭ banĭ: ceĭ maĭ întâi zişĭ treĭ, şi bine orânduitorul. Dar însă singur acesta cu adevărat drept agoniseşte, ca fieştecăruia trebuinţa dându-i-o, să nu lipsească vre-odinioară mâna luĭ.

20. Toate gândurile cele cu patimă, saŭ pre partea cea poftitoare a sufletuluĭ o zădărăsc, saŭ pre cea iuţoasă o turbură, saŭ pre cea cuvântătoare o întunecă. Şi dintru acestea să întâmplă minţiĭ a avea bolnavă privirea către vederea cea Duhovnicească şi către uimirea rugăciuneĭ. Şi pentru aceasta dator este Călugărul,

[65] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 29: "Căci nimeni vreodată nu şi-a urât trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi îl încălzeşte, precum şi Hristos, Biserica".
[66] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 27: "ci îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; că nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic".
[67] *Întâia Epistolă către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 8: "Ci având hrană şi îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulaţi".
[68] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 8: "Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu".
[69] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 24: "Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi am răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele".
[70] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 14: "Ci îmbrăcaţi-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceţi spre pofte".

şi mai vârtos cel din linişte, cu de-amănuntul a lua sama de gândurĭ, şi pre pricinele acestora, şi a le cunoaşte, şi a le tăia. Şi să cunoaşte întru acest chip, adecă: Zădărăsc pre partea cea poftitoare a sufletuluĭ, pomenirele cele cu patimă ale femeilor; însă pricina acestora este, neînfrânarea mâncărurilor şi a băuturilor, şi deasa şi necuvântătoarea vorbă a însuşi femeilor. Dară le taie pre acestea, foamea şi setea, şi privigherea şi depărtarea. Iară pre iuţală o turbură iarăşĭ pomenirele cele cu patimă ale celor ce aŭ pricinuit scârbă; Însă pricina acestuĭ lucru este iubirea de dulceţĭ, mărirea deşartă, şi iubirea de materie; că pentru acestea cel cu patimă să necăjeşte, saŭ ca cel ce s-a lipsit, saŭ ca cel ce nu o a dobândit. Dar le taie pre acestea, defăimarea însuşĭ acestora şi nebăgarea de samă întru nimic, pentru dragostea cea către Dumnezeŭ.

21. Să cunoaşte Dumnezeŭ pre sine şĭ cunoaşte şi pre cele făcute de Dânsul. Cunosc încă şi Sfintele Puterĭ pre Dumnezeŭ, cunosc, încă şi pre cele făcute de Dumnezeŭ; Dară nu precum Dumnezeŭ să cunoaşte pre sineşĭ şi pre cele făcute de Dânsul, aşa şi Sfintele Puterĭ pre Dumnezeŭ şi pre cele făcute de Dânsul.

22. Dumnezeŭ adecă să cunoaşte pre sineşĭ, dintru fericită Fiinţa Sa; Iară pre cele făcute de Dânsul, dintru înţălepciunea Sa, prin care, şi întru care toate le-a făcut. Iară Sfintele Puterĭ pre Dumnezeŭ adecă prin împărtăşire îl cunosc, carele este mai presus de împărtăşire; Iar pre cele ce s-aŭ făcut de Dânsul, prin primirea întru înţălegere a vederilor celor dintru ele.

23. Afară adecă de minte sunt cele ce s-aŭ făcut. Dar înlăuntru priimeşte pre înţălegere prin vederea lor. Însă nu aşa întru Dumnezeŭ cel pururea vecuitor, şi nemărginit, şi nehotărât împrejur, şi carele şi pre a fi, şi pre bine a fi, şi pre pururea a fi, a dăruit celor ce sunt.

24. Luĭ Dumnezeŭ Sfântuluĭ să împărtăşăşte fiinţa cea cuvântătoare şi prin însuşĭ aceea adecă a fi, şi prin isteţimea (îndemânarea cea firească) cea către bine a fi, zic adecă a bunătăţiĭ, şi a înţălepciuneĭ, şi prin darul cel către pururea a fi. Decĭ prin acestea cunoaşte pre Dumnezeŭ. Iară pre cele făcute de Dânsul prin priimirea cu înţălegere (precum s-aŭ zis) a înţălepciuneĭ ceĭ meşteşugitoare, care se vede întru cele ce s-a făcut, care e goală (proastă) şi neipostatnică, în minte alcătuindu-se.

25. Pre patru din Dumnezeeştile osebirĭ împreună ţiitoare, şi străjuitoare, şi pururea păzitoare a celor ce sunt, pentru cea desăvârşit bunătate, de obşte le-aŭ făcut Dumnezeŭ, dintru nefiinţă aducând întru a fi, pre fiinţa cea cuvântătoare şi de gând; adecă, pre ceea ce este, pre ceea ce pururea este, bunătatea şi înţălepciunea. Dintru acestea adecă, pre cele două fiinţile aŭ dăruit; iară pre acestea două, adecă bunătatea şi înţălepciunea, ceiĭ din voire îndemnărĭ (de Dumnezeŭ dăruite fireĭ cuvântătoare) ca, cel ce este după fiinţă, să se facă zidirea după împărtăşire. Pentru aceasta şi după chipul şi după asemănarea luĭ Dumnezeŭ să zice că s-aŭ făcut. Şi după chip adecă, ca ceea ce este, a celuĭ ce este, şi ceea ce este, a Celuĭ ce pururea este, deşi nu fără de început, dar fără de sfârşit. Iară după asemănare, ca un bun, al Celuĭ bun, şi ca un înţălept, al Celuĭ înţălept, al Celuĭ după fire, cel după dar. Şi după chipul luĭ Dumnezeŭ, toată firea cea cuvântătoare este. Iar după asemănare, singurĭ ceĭ bunĭ şi înţălepţĭ.

26. Toată fiinţa cea cuvântătoare şi de gând, s-aŭ despărţit în două: adecă, întru firea cea Îngerească, şi omenească. Şi toată firea cea Îngerească s-a despărţit iarăşĭ în două, de obşte socotele * şi turme: Sfinte adecă, şi nesfinte; adecă, întru Sfintele Puterĭ, şi întru necuraţiĭ dracĭ. Şi toată cea omenească, s-a despărţit în socotele numaĭ de obşte două: bine credincioase zic, şi necredincioase.

27. Dumnezeŭ adecă ca cela ce este însuşĭ fiinţa, şi însuşĭ bunătatea, şi însuşĭ înţălepciunea, iar mai vârtos ca să zic maĭ adevărat, şi maĭ presus decât aceste toate, nimic nu are cu totul în fiinţa prin împărtăşire şi prin dar. Dar cele cuvântătoare şi de gând, ca cele ce aŭ şi pre îndemnarea (cea dată lor de la Dumnezeŭ) a bunătăţiĭ şi a înţălepciuneĭ, aŭ împrotivă: fiinţiĭ adecă, pre a nu fi, iară îndemnăriĭ a bunătăţiĭ şi a înţălepciuneĭ, pre răutate şi pre necunoştinţă. Şi aceea adecă, a fi pururea, saŭ a nu fi acestea, întru stăpânirea Celuĭ ce le-aŭ făcut este; Iar a să împărtăşi bunătăţiĭ Luĭ, şi înţălepciuneĭ, saŭ a nu se împărtăşi, întru voirea celor cuvântătorĭ este.

* *socoteală*, *socoteli*, a socoti, calcul, operaţie aritmetică, consideraţie, evaluare, bilanţ, chibzuială, cercetare, gândire, examinare, DEX, *ed. cit.*, p. 999 şi *Glosar*, *Biblia 1688*, ed. 1988, p. 946.

28. Elinii adecă din pururea vecuire zicând, că este împreună cu Dumnezeŭ fiinţa celor ce sunt, şi cum că numaĭ pre felurimele cele de prin prejurul eĭ le-aŭ luat de la Dânsul. Fiinţeĭ adecă, nimic nu zic împrotivă, ci numaĭ întru singure felurimele, zic că este împrotivă. Dară noĭ zicem, că numaĭ singură Dumnezeasca fiinţă nu are ceva împrotivă, ca ceea ce este pururea, vecuitoare şi nemărginită, şi pururea vecuire altora dăruitoare. Iară fiinţiĭ celor ce sunt, zicem cum că, îĭ este împrotivă adecă, ceea ce nu este, şi cum că întru stăpânirea Celuĭ ce cu adevărat este, stă aceea, adecă pururea a fi ea, saŭ a nu fi. Şi cum că necăite sunt darurile Luĭ, şi pentru aceasta, şi este de-a pururea, şi va fi, cu atotţiitoarea puterea Luĭ ţiindu-se, măcar deşi are împrotivă pre a nu fi, precum s-aŭ zis, ca ceea ce dintru nefiinţă întru a fi s-a adus, şi întru voia Luĭ are prea a nu fi, saŭ a fi ea.

29. Precum răul, lipsire este a bineluĭ, şi necunoştinţa, lipsire este a cunoştinţeĭ; aşa şi ceea ce este, lipsire este al Celuĭ ce este, dară nu cu adevărat a Celuĭ ce întru adevăr este pentru că Acela nu are împrotivă, ci a celuĭ ce după împărtăşire este. Şi lipsireĭ adecă a celor mai dintăĭ, voireĭ celor ce s-a făcut urmează; Iar aceluĭ de al doilea, întru voia Celuĭ ce l-ai făcut este. Carele pururea pentru bunătate, voeşte a fi cele ce sunt, şi pururea de la Dânsul a li să face bine.

30. Toate cele ce s-a făcut, unele, adecă sunt cuvântătoare şi de gând, şi celor împrotivă priimitoare, precum fapteĭ bune şi răutăţiĭ, cunoştinţeĭ şi necunoştinţeĭ. Iară altele trupurĭ osebite, din cele împrotivă alcătuite, adecă, din pământ, din văzduh, din foc şi din apă. Şi acelea adecă sunt fără de trup cu totul şi nematerialnice, deşi oarecare dintru acestea sunt împreună înjugate cu trupurĭ. Iară altele, numaĭ din materie şi din chip aŭ alcătuirea.

31. Toate trupurile după fire sunt fără de mişcare, dară să mişcă de suflet, unele adecă de cuvântător, iară altele de necuvântător, iară altele de nesimţitor.

32. Din puterile cele sufleteştĭ, una adecă este, hrănitoare şi crescătoare, iară alta, nălucitoare şi pornitoare, iară alta cuvântătoare şi gânditoare. Şi ceĭ adecă dintăĭ singure, să împărtăşesc sadurile, iară ceĭ de a doua lângă aceasta, dobitoacele cele necuvântătoare. Iară ceĭ de a treia lângă cele două, oamenii. Şi adecă cele două puterĭ, sunt stricăcioase, Iară a treia, nestricată şi fără de moarte să dovedeşte.

33. Unele pre altele împărtăşind din luminare Sfintelor Puterĭ, şi pre firea cea omenească, orĭ dintru a lor faptă bună o împărtăşesc, orĭ dintru cunoştinţa cea dintru dânsele. Şi adecă, din fapta bună, precum din bunătatea cea următoare luĭ Dumnezeŭ după a căruia asemănare, şi loruşĭ, şi unele altora, şi celor ce sunt dedesubtul lor fac bine, cu Dumnezeescul chip făcându-le. Iar din cunoştinţă, orĭ pentru Dumnezeŭ ceva mai înalt, cât zice „Prea Înalt eştĭ Doamne" (Ps. **91**.8) [71], orĭ pentru trupurĭ maĭ adânc, orĭ pentru cele fără de trup maĭ cu de-amănuntul, orĭ pentru pronie mai luminos, orĭ pentru judecată maĭ arătat (aicea poate lipseşte acest cuvânt: adecă, făcând pre firea omenească să înţăleagă).

34. A minţiĭ necurăţie este, întâĭ adecă aceea, a avea cunoştinţă mincinoasă; Iar a doua aceea, a nu conoaşte ceva din cele de obşte, pre cât este cu putinţă minţiĭ ceĭ omeneştĭ zic. Căcĭ a Îngerilor este pre fieştecare din cele din parte a cunoaşte; Iară a treia este aceea, adecă, a avea gânduri cu patimă; Iar a patra adecă aceea, a să învoi cu păcatul.

35. A sufletuluĭ necurăţenie este aceea, adecă a nu lucra după fire. Că dintru aceasta să nasc în minte gândurile cele cu patimă. Pentru că atuncea după fire lucrează, când pătimitoarele luĭ puterĭ, mânia zic, şi pofta, întru vremea lucrurilor şi a înţălegerilor celor dintr-însele, fără de patimă rămân.

36. A trupuluĭ necurăţie este, păcatul cel cu lucrarea.

37. Iubeşte liniştirea, cela ce nu pătimeşte către ale lumiĭ; Şi cunoştinţă are a luĭ Dumnezeŭ şi a celor Dumnezeeşti (lucrurĭ), cela ce nu se sminteşte asupra cuiva, ori pentru greşale, orĭ pentru gândurĭ din părere.

38. Mare este aceea, adecă a nu pătimi către lucrurĭ. Dar cu mult mai mare decât aceasta este aceea, adecă, fără de patimă a rămânea către înţălegerile acestora.

[71] *Psalmii*, **91**, 8: "Ca să piară în veacul veacului. Iar Tu, Preaînalt eşti în veac, Doamne".

39. Dragostea şi înfrânarea, fără de patimă pururea păzesc pre minte, şi către lucrurî şi către înţălegerile acestora.

40. Mintea iubitorului de Dumnezeŭ, nu dă războiŭ către lucrurĭ, nicĭ către înţălegerile acestora, ci către patimile cele împreună înjugate cu înţălegerile. Precum, nu către femee dă războiŭ, nicĭ către cel ce l-a scârbit, nicĭ către nălucirele acestora, ci către patimile cele împreună înjugate cu nălucirele.

41. Tot războiul Călugăruluĭ către dracĭ, este, ca patimile să le deosebească de înţălegerĭ. Pentru că întru alt chip, fără de patimă a vedea lucrurile, nu poate.

42. Alta este lucru, alta înţălegerea, şi alta patima. Şi lucrul adecă este, precum: bărbat, femee, aur, ş.c.l. Iară înţălegere, precum pomenire goală a vreunuĭ lucru din cele maĭ întâĭ zisă. Iară patimă, precum iubire necuvântătoare, saŭ urăciune fără de judecată, a vreunuĭ lucru din cele maĭ întâĭ zise. Decĭ către patimă îĭ este lupta Călugăruluĭ.

43. Înţălegere cu patimă este, gând împreună alcătuit din patimă şi din înţălegere. Să deosebim patima de înţălegere, şi rămâne gândul gol. Şi o vom deosebi, prin dragoste Duhovnicească şi prin înfrânare, de vom vrea.

44. Faptele bune adecă, deosebesc mintea de patimĭ. Iară vederile cele Duhovniceştĭ, de înţălegerile cele proaste. Iar rugăciunea cea curată, o pune pre dânsa lângă însuşĭ Dumnezeŭ.

45. Faptele cele bune adecă sunt, pentru cunoştinţa celor ce s-aŭ făcut, Iară cunoştinţa, pentru cela ce cunoaşte, Iară cela ce cunoaşte, pentru Cela ce necunoscut să cunoaşte, şi maĭ presus de cunoştinţă cunoaşte.

46. Nu ca cum ar avea trebuinţă de ceva prea plinul Dumnezeŭ, dintru nefiinţă aŭ adus întru a fi pre cele ce s-aŭ făcut; Ci ca acelea adecă după măsură împărtăşindu-se Luĭ, să se îndulcească, iară El să se veselească pentru lucrurile Sale, văzându-le pre dânsele veselindu-se, şi din cele fără de saţiu, cu nesaţiu pururea săturându-se.

47. Pre mulţĭ are lumea „săraci cu Duhul", dară însă afară de cuviinţă; Şi pre mulţĭ care „plâng", dar însă pentru păgubirele de bani şi perderile de fiĭ; Şi pre mulţĭ „blânzĭ", dară. Însă către necuratele patimĭ; Şi pre mulţĭ care „flămânzesc şi însetoşează", dar însă de a răpi pre cele streine, şi a câştiga din nedreptate. Şi pre mulţĭ „milostivĭ", dar însă către trup şi către ale trupuluĭ; Şi „curaţĭ cu inima", dar însă pentru mărirea deşartă; Şi „făcătorĭ de pace", dar însă pre suflet supuindu-l trupuluĭ; Şi pre mulţĭ „izgoniţi", dar însă ca pre nişte fără de rânduială; Şi pre mulţĭ „care să ocărăsc", dar însă pentru urâtele greşale. Ci singurĭ aceea sunt fericiţĭ, care însă pentru Hristos şi le fac pre acestea şi le pătimesc. Pentru ce? Căcĭ „acelora este Împărăţia Cerurilor" şi „aceea vor vedea pre Dumnezeŭ" ş.c.l. (Mat. 5. 2–12) [72]. Drept aceea, nu căcĭ le fac pre acestea şi le pătimesc, sunt fericiţĭ, pentru că şi ceĭ maĭ sus zişĭ aceiaşĭ fac; Ci căcĭ pentru Hristos şi le fac pentru acestea, şi le pătimesc.

48. Întru toate cele ce se lucrează de noĭ, scoposul să caută de la Dumnezeŭ, (precum de multe orĭ s-a zis) orĭ de facem pentru El orĭ pentru altceva. Decĭ când voim a face vreun bine, să nu avem

---

[72] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 2-12:
"2. Şi deschizându-şi gura, îi învaţă zicând:
3. Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este împărăţia cerurilor.
4. Fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.
5. Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul.
6. Fericiţi cei ce flămânzesc şi înseteazǎ de dreptate, căci aceia se vor sătura.
7. Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui.
8. Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.
9. Fericiţi făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.
10. Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este împărăţia cerurilor.
11. Fericiţi veţi fi voi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva Mea.
12. Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că plata voastră multă este în ceruri, că aşa au prigonit pe proorocii cei dinainte de voi".

scopos pre plăcerea oamenilor, ci pre a luĭ Dumnezeŭ. ca către Dânsul privind pururea, pentru Dânsul toate să le facem, deşi osteneala să o suferim, şi plata să o pierdem.

49. Şi pre cele goale înţălegerĭ ale omeneştilor lucrurĭ, şi pre vederile celor ce s-aŭ făcut, leapădă-le din minte în vremea rugăciuneĭ; Ca nu pre cele maĭ micĭ nălucindu-le, din cel fără semănare maĭ bun decât toate cele ce sunt, să cazĭ.

50. De vom iubi pre Dumnezeŭ curat, prin această dragoste patimile le lepădăm; Iară dragostea aceea către Dânsul este aceea adecă, a cinsti maĭ mult pre Dânsul decât lumea, şi sufletul decât trupul; Întru a defăima adecă pre lucrurile cele lumeştĭ, şi a să îndeletnici întru Dânsul de-a pururea, prin înfrânare, prin dragoste, prin rugăciune, şi prin cântare, ş.c.l.

51. Dacă îndeletnicindu-ne întru Dumnezeŭ în multă vreme, şi pentru partea cea pătimitoare a sufletuluĭ vom purta grijă, nu vom maĭ scăpăta încă către asuprelele gândurilor. Ci şi maĭ cu de-amănuntul pre pricinele acestora înţălegându-le şi tăindu-le, maĭ străbătătorĭ întru vedere ne facem. Cât să se împlinească întru noĭ aceea „Şi aŭ privit ochiĭ meĭ întru vrăjmaşiĭ meĭ, şi întru ceĭ viclenĭ ce se scoală asupra mea va auzi urechea mea“ (Ps. **91**. 11) [73].

52. Când vezĭ mintea ta cu blagocestie şi cu dreptate petrecând întru înţălegerile lumiĭ, cunoaşte că şi trupul tăŭ curat şi fără de păcat petrece. Iar când vezĭ mintea cu cugetul îndeletnicindu-se întru păcate, şi nu o opreştĭ, cunoaşte că şi trupul tăŭ nu mult zăboveşte de a cădea întru acelea.

53. Precum trupul are lume pre lucrurĭ, aşa şi mintea are lume pre înţălegerĭ. Şi precum trupul curveşte cu trupul femeiĭ, aşa şi mintea curveşte cu înţălegerea femeiĭ, prin nălucirea a însuşĭ trupuluĭ săŭ. Pentru că pre chipul al însuşĭ trupuluĭ săŭ, îl vede amestecându-se în gând, cu chipul trupuluĭ femeiĭ. Asemenea şi împrotiva chipuluĭ al celuia ce l-aŭ scârbit răsplăteşte cu gândul, prin chipul însuşĭ trupuluĭ său. Şi întru alte păcate asemenea. Pentru că cele ce le face trupul cu lucrarea în lumea lucrurilor, acestea le face şi mintea în lumea înţălegerilor.

54. Nu este (oare) cu cuviinţă a să cutremura cineva, şi a să spăimânta, şi a să uimi cu gândirea, că Dumnezeŭ, adecă şi Tatăl, nu judecă pre nimenea, ci toată judecată o aŭ dat-o Fiului“ (Ioan **5**.22) [74]. Iară Fiul strigă „Nu judecaţĭ, ca să nu vă judecaţĭ“ (Mat. 7.1.) [75], „nu osândiţĭ, ca să nu vă osândiţĭ“ (Luc. **6**. 37.) [76]. Şi Apostolul asemenea „Nu maĭ înainte de vreme ceva judecaţĭ, până ce va veni Domnul (1 Cor. **4**.5.) [77] „Şi întru care judecată judecaţĭ pre altul, pre sineţĭ te osândeştĭ“ (Rom. **2**.1) [78]. Iară oameniĭ lăsând pre a plânge păcatele lor, aŭ rădicat judecata de la Fiul, şi eĭ ca nişte fără de păcate, judecă şi osândesc uniĭ pre alţiĭ. Şi Cerul adecă s-aŭ uimit pentru aceasta, iară pământul s-aŭ cutremurat , dară eĭ nu să ruşinează fiind fără simţire.

55. Cela ce iscodeşte pre ale altuia păcate, saŭ şi din părere pre fratele îl judecă, nu aŭ pus încă începătură de pocăinţă; Nicĭ de a ispiti ca să cunoască pre ale sale păcate, cum că întru adevăr maĭ grele sunt decât plumbul cel cu multă greutate; Nicĭ au cunoscut de unde se face omul „greŭ cu inima, iubind deşertăciunea şi căutând minciuna“ (Ps. **4**. 2) [79]. Pentru aceasta ca un nebun şi întru

[73] *Psalmii*, **91**, 11: "Şi a privit ochiul meu către vrăjmaşii mei şi pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea, îi va auzi urechea mea".

[74] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 22: "Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului".

[75] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 1: "Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi".

[76] *Sfânta Evaghelie după Luca*, **6**, 37: "Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi; nu osândiţi şi nu veţi fi osândiţi, iertaţi şi veţi fi iertaţi".

[77] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 5: "De aceea, nu judecaţi ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, care va lumina cele ascunse ale întunericului şi va vădi sfaturile inimilor. Şi atunci fiecare va avea de la Dumnezeu laudă".

[78] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 1: "Pentru aceea, oricine ar fi, o, omule, care judeci eşti fără cuvânt de răspuns, căci în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuţi te osândeşti, căci aceleaşi lucruri faci şi tu care judeci".

[79] *Psalmii*, **4**, 2: "Fiii oamenilor, până când grei la inimă? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna?".

întunerec umblând, lăsând pre ale sale păcate, pre ale altora le năluceşte, orĭcare sunt, orĭcare se par din părere (că sunt).

56. Iubirea de sine, precum de multe orĭ s-aŭ zis, a tuturor gândurilor celor cu patimă pricină este. Pentru că dintru aceasta să nasc cele trei prea de neam gânduri ale pofteĭ: al îndrăcireĭ pântecelui, al iubireĭ de argint, şi al slaveĭ deşarte. Iar dintru îndrăcirea pântecelui, să naşte al curvieĭ; Iară din al iubireĭ de argint, să naşte iubirea de agoniseală; Iară din mărirea deşartă, să naşte al mândrieĭ. Iară celelalte toate, fieştecăruia din cele trei urmează, şi al mânieĭ, şi al necazuluĭ, şi al pomenireĭ de rău, şi al trândăvieĭ, şi al zavistieĭ, şi al clevetireĭ, ş.c.l. Decĭ aceste patimĭ leagă pre minte cu lucrurĭ materialnice, şi o atârnă la pământ; ca o piatră prea grea zăcându-ĭ asupră, care din fire e maĭ uşoară decât focul şi maĭ iute.

57. Început adecă al tuturor patimilor este, iubirea de sine, iară sfârşit, mândria. Iară iubirea de sineşĭ este iubirea cea către trup necuvântătoare. Cel ce o a tăiat cu totul pre aceasta, împreună a tăiat pre toate patimile cele dintr-însa.

58. Precum născătoriĭ trupurilor, lipiţĭ sunt cu patimă de ceĭ ce s-aŭ născut dintr-înşiĭ; Aşa şi mintea, fireşte zace lipită de cuvintele sale (aicea cuvinte înţălege cugete saŭ noime); Precum dintru aceea celor maĭ pătimaşĭ, măcar deşi decât toţĭ întru toate ar fi prea de râs, decât toţĭ li să par prea frumoşĭ şi prea blânzĭ. Aşa şi minţiĭ ceĭ nebune cuvintele sale, măcar decât toate de ar fi maĭ urâte, decât toate i să par maĭ cu pricepere. Iară ceĭ înţălepte, nu aşa cuvintele sale, ci când i să va părea că i să încredinţază deplin, cum că sunt adevărate şi bune, atuncea maĭ vârtos nu crede judecăţiĭ sale, ci pre altele înţălepte, cuvintelor şi gândurilor sale judecătoare le pune „nu cumva în deşert aleargă, saŭ a alergat“ (Galatenĭ 2.2) [80], şi prin acelea adeverirea priimeşte.

59. Când pre unele din patimile cele maĭ de necinste le veĭ birui, precum: saŭ pre îndrăcirea pântecelui, saŭ curvia, saŭ mânia, sau lăcomia, îndată sboară asupră-ţĭ gândul măgireĭ deşarte. Iar dacă pre acesta îl veĭ birui, al mândrieĭ îl priimeşte.

60. Toate patimile cele necinstite ţiind pre suflet, pre gândul măgireĭ deşarte dintr-însul îl izgonesc; Şi toate cele maĭ întâĭ zise biruindu-se, asupra luĭ pre acela îl înmână.

61. Mărirea deşartă uneorĭ adecă surpându-se, iar alteorĭ rămâind, naşte pre mândrie. Şi surpându-se adecă, părere face în minte, iară rămâind, trufie.

62. Pre mărirea deşartă o surpă, lucrarea cea ascunsă; Iar pre mândrie, aceea, adecă a scri deasupra luĭ Dumnezeŭ, pre cele îndreptate.

63. Cela ce s-aŭ învrednicit cunoştinţeĭ luĭ Dumnezeŭ, şi din dulceaţa cea dintru aceasta s-a îndulcit curat, acesta defăimează pre toate dulcetile care se nasc din partea cea poftitoare.

64. Cela ce pofteşte pre cele pământeşti, orı bucate pofteşte, orĭ pre cele ce slujesc celor de supt pântece, orĭ slava omenească, orĭ banĭ, orĭ altceva din cele ce urmează acestora. Şi de nu ceva maĭ bun decât acestea va afla mintea, către care să-şĭ mute pofta, nu se va pleca a le defăima pre acestea desăvârşit. Iară maĭ bună decât acestea, fără de asemănare este cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ şi a celor Dumnezeeştĭ lucruri.

65. Ceĭ ce defăimează dulceţurile, orĭ pentru frică le defăimează, orĭ pentru nădejdea, orĭ pentru cunoştinţă, orĭ şi pentru dragostea cea către Dumnezeŭ.

66. Cunoştinţa cea fără de patimă acelor Dumnezeeştĭ (lucrurĭ), nu pleacă pre minte a defăima până în sfârşit pre cele materialnice, ci se aseamănă cu gând, gol al vreunuĭ lucru simţit. Pentru aceasta pre mulţĭ din oamenĭ este cu putinţă a afla cunoştinţă având multă, şi întru patimile trupuluĭ

[80] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 2: "M-am suit, potrivit unei descoperiri, şi le-am arătat Evanghelia pe care o propovăduiesc la neamuri, îndeosebi celor mai de seamă, ca nu cumva să alerg sau să fiu alergat în zadar".

ca nişte „porcĭ în noroiŭ tăvălindu-se“ (2 Petr. 2.22) [81]. Pentru că întru puţin din sârguinţă curăţiţĭ făcându-se, şi cunoştinţa dobândind-o, maĭ pre urmă lenevindu-se, s-aŭ asemănat luĭ Saul, care după ce s-a învrednicit Împărăţieĭ, şi cu nevrednicie ş-aŭ petrecut viaţa cu urgie înfricoşată dintr-însa afară s-aŭ aruncat.

67. Precum gol cugetul al lucrurilor celor omeneşti, nu sileşte pre minte a defăima pre cele Dumnezeeşti, aşa nicĭ goală cunoştinţa acelor Dumnezeeşti o pleacă pre dânsa până în sfârşit a defăima pre cele omeneştĭ. Pentru căcĭ întru umbre este acum adevărul şi întru sămuiri, şi pentru aceasta are trebuinţă de fericita patimă a Sfinteĭ dragosteĭ, care leagă pre minte cu vederile cele Duhovniceştĭ, şi o pleacă a cinstĭ maĭ mult decât pre cele materialnice pre cele nematerialnice, şi decât pre cele simţite, pre cele gândite şi Dumnezeeştĭ.

68. Nu cu adevărat cela ce a tăiat patimile, şi goale pre gândurĭ le-aŭ lucrat, acum îndată pre dânsele şi spre Dumnezeeşti le-aŭ întors, Ci poate nicĭ către cele omeneştĭ a pătimi, nicĭ către Dumnezeeştĭ; Care lucru să întâmplă la ceĭ lucrătorĭ numaĭ, şi care încă nu s-au învrednicit cunoştinţeĭ, care pentru frica munciĭ saŭ pentru nădejdea Împărăţieĭ, de patimĭ să înfrânează.

69. „Prin credinţă umblăm, nu prin chip“ (2 Cor. 5.7) [82], şi în oglindă avem pre fapta bună şi întru gâcituri; Şi pentru aceasta avem trebuinţă de multă îndeletnicire cea întru acestea, ca prin întârzietoare cugetare a acestora, şi în de deprindere cu anevoie de smuls a vederilor, să facem.

70. Dacă întru puţin pre pricinele patimilor tăindu-le, întru cele Duhovniceştĭ vederĭ ne vom îndeletnici, dar însă nu de-a pururea întru dânsele vom petrece, însă şi aceasta avându-o lucru, cu lesnire iarăşĭ la patimile trupuluĭ ne abatem, după ce nimic alt de acolo nu am agonisit rod, fără numaĭ goală cunoştinţă cu părere; Al căruia sfârşit este, întunecarea cea câte puţin însăşĭ cunoştinţa, şi cea desăvârşit întoarcere a minţiĭ la cele materialnice.

71. Patimă a dragosteĭ defăimată, îndeletniceşte pre minte întru lucrurile cele materialnice. Patimă a dragosteĭ lăudată, cu cele Dumnezeeştĭ o leagă pre dânsa. Pentru că are obicei mintea, întru lucrurile întru care întârziază, întru acelea a să şi lăţi; Iar întru cele ce să şi lăţeşte, întru acelea şi pofta şi dragostea a o hrăni, orĭ întru cele Dumnezeeştĭ, şi ale sale şi înţălese (gândurĭ) orĭ întru lucrurile şi patimile trupuluĭ.

72. Dumnezeŭ a zidit pre lumea cea nevăzută şi pre ceea ce se vede, şi pre suflet şi pre trup cu adevărat El le-aŭ făcut. Şi dacă lumea cea văzută, acest fel este de frumoasă, în ce fel oare este cea nevăzută? Şi dacă maĭ bună decât aceasta, aceea, cu cât maĭ presus decât aceste două, Dumnezeŭ, cela ce le-aŭ zidit pre acestea? Decĭ dară mai bun decât toate cele ce s-aŭ făcut, este Ziditorul tuturor celor bune; cu ce cuvânt, dar, lăsând mintea pre cel maĭ bun decât toate, întru cele maĭ rele decât toate să îndeletniceşte? Zic adecă, întru patimile trupuluĭ? Saŭ arătat este, că cu acestea adecă din naştere împreună a petrecut şi împreună s-a obişnuit; Iară aceluĭ maĭ Bun decât toate, şi maĭ presus de toate, încă nu a luat cercare desăvârşit. Decĭ dacă prin întârziitoare nevoinţă a înfrânăriĭ dulceţilor, şi a cugetăriĭ celor Dumnezeeştĭ, câte puţin pre dânsa de la acest fel de ţinere o vom rupe, şi lăţeşte întru cele Dumnezeeştĭ, câte puţin sporind, şi pre a sa vrednicie o va cunoaşte; şi sfârşitul tuturor, pre toată dorirea către Dumnezeŭ o va abate.

73. Cela ce fără de patimă spune greşala frateluĭ, pentru două pricinĭ o spune: orĭ ca pre dânsul să-l îndrepteze, orĭ ca pre altul să-l folosească. Iar dacă afară de acestea o spune, orĭ luĭ, orĭ altuia, batjocorindu-l şi luându-l în râs pre dânsul o spune, şi nu va scăpa de Dumnezeasca părăsire; Ci saŭ întru aceiaşĭ, saŭ întru altă greşală cu adevărat va cădea, şi de alţiĭ mustrându-se şi batjocorindu-se, să va ruşina.

[81] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 2, 22: "Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui şi porcul la noroiul mocirlei lui".
[82] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 7: "Căci umblam prin credinţă, nu prin vedere".

74. Nu un cuvânt al celor ce păcătuesc, acelaş păcat cu lucrarea este, ci osebite. Precum: alta este aceea, adecă a păcătui din deprindere, şi alta aceea, adecă din răpire. Carele (răpirea) nicĭ maĭ întâĭ de păcat avea aducere aminte, nicĭ după păcat; Ci şi maĭ vârtos foarte pentru ceea ce s-aŭ făcut să chinueşte. Iară cela ce din deprindere, dimprotivă (face). Pentru că şi maĭ întâĭ cu gândul nu înceta păcătuind, şi după ce l-a făcut, al aceluiaşĭ aşezământ este.

75. Cela ce pentru mărirea deşartă să nevoeşte întru fapta bună, arătat este că şi întru cunoştinţă pentru mărirea deşartă să nevoeşte; Iară unul ca acesta nicĭ spre zidire face ceva (cu adevărat) saŭ vorbeşte, ci întru toate pre cinstea cea de la ceĭ ce îl văd, saŭ îl ascultă vânându-o. Dar să vădeşte patima, când vreuniĭ din ceĭ mai întâĭ zişĭ asupra lucrurilor lor saŭ cuvintelor luĭ, defăimare aduc; Şi pentru aceasta foarte să întristează, nu pentru căcĭ aceea nu să zidesc, pentru că nicĭ aceasta a avut scopos, ci pentru căcĭ el s-a defăimat.

76. Patima iubireĭ de argint dintru aceasta să vădeşte: adecă, când ia, să bucură; iar când împărţeşte, să mâhneşte. Însă unul ca acesta nu poate a fi iconomisitor (bun ocârmuitor).

77. Pentru acestea pătimind cineva sufere: orĭ pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ, orĭ pentru nădejdea dăriĭ de plată, orĭ pentru frica munciĭ, orĭ pentru frica oamenilor, orĭ pentru firea, orĭ pentru dulceaţă, orĭ pentru câştig, saŭ mărire deşartă, orĭ pentru nevoe.

78. Alta este a să izbăvi cineva de gândurĭ, şi alta a să slobozi de patimĭ. Şi de multe orĭ de gândurĭ să izbăveşte, nefiind de faţă lucrurile acelea către care are patimile; Dară să ascund patimile în suflet, şi arătându-se la iveală lucrurile, să vădesc. Decĭ să cade a pândi pre minte întru lucrurĭ, şi a o cunoaşte către ce fel de lucru are patimă.

79. Priaten adevărat acela este, carele necazurile din întâmplare, şi nevoile, şi relele întâmplărĭ, în vremea ispiteĭ (năpăştiĭ) împreună le pătimeşte cu aproapele, ca pre cum ar fi ale sale, fără de sunet şi fără de turburare.

80. Să nu necinsteştĭ ştiinţa, care de-a pururea te sfătueşte pre tine cele prea bune. Pentru că socoteală Dumnezească şi Îngerească îţĭ pune ţie în minte, şi de cele ascunse ale inimeĭ întinărĭ te slobozeşte pre tine, şi îndrăsneală către Dumnezeŭ, întru eşire (din lume) îţĭ dărueşte ţie.

81. De voeştĭ să te facĭ cunoscător cu dreaptă socoteală şi măsurat, şi patimiĭ păredeĭ să nu-ĭ robeştĭ, de-a pururea caută întru cele ce sunt, ce este care se ascunde de cunoştinţa ta. Şi aflând prea multe şi osebite lucrurĭ care se tăinuesc de tine, te veĭ minuna pentru recunoştinţa ta, şi-ţĭ veĭ smeri înţălegerea. Şi pre sineţĭ cu de-adinsul cunoscându-te, veĭ pricepe multe şi marĭ, şi minunate lucrurĭ. Pentru că aceea, adecă, a i să părea cuiva că ştie, nu-l lasă să sporească întru cunoştinţă.

82. Acesta cu de-adinsul va să se mântuiască, carele nu stă împrotiva lecuirilor celor doftoreştĭ. Iar acestea sunt durerĭ şi scârbe, prin felurĭ deasuprele aducându-se asupră. Iară cela ce stă împrotivă, nu ştie ce aicea neguţătoreşte, nicĭ de ce aicea folosindu-să să va duce.

83. Mărirea deşartă şi iubirea de argint, unele altora sunt născătoare. Pentru că adecă ceĭ măreţĭ în deşert să îmbogăţesc, iară ceĭ ce să îmbogăţesc, să măresc în deşert; dară ca nişte mirenĭ. De vreme ce Călugărul fără de agonisală fiind, maĭ vârtos să măreşte în deşert, iară argint având, îl ascunde ruşinându-se, ca acela ce lucru necuvios chipuluĭ, are.

84. Osebit a măreĭ deşarte a Călugăruluĭ este aceea, adecă, pentru fapta bună a să mări în deşert, şi pentru cele ce urmează acestora; Iară osebit a mândrieĭ luĭ este aceea, adecă, pentru îndreptărĭ a să înălţa, şi a avea întru nimic pre alţiĭ, şi aceea, adecă a le scri deasupra lui şi pre acestea, şi nu luĭ Dumnezeŭ. Iară osebit a măreĭ deşarte şi a mândrieĭ mireanuluĭ este aceea, adecă pentru frumuseaţă, şi pentru bogăţie, şi pentru stăpânire, şi pentru pricepere a să mări în deşert, şi a să înălţa.

85. Îndreptările mireanuluĭ, căderĭ sunt ale Călugăruluĭ, şi îndreptările Călugăruluĭ, căderĭ sunt ale mireanuluĭ. Precum: îndreptările mirenilor sunt, bogăţie, şi slavă, şi stăpânire, şi îngrăşare,

şi desfătare, şi bună naştere de fiĭ, şi cele următoare acestora; întru care de ar fi venit Călugărul, piere. Iar îndreptările Călugăruluĭ sunt: agonisala, neslava, ne-puterea, înfrânarea, reaua pătimire, şi cele următoare acestora; Întru care de ar fi venit iubitorul de lume, afară de punere, le socoteşte cădere mare, şi de multe orĭ vine la primejdie să uneltească şi sugrumare; Iară uniĭ aŭ şi uneltit-o.

86. Bucatele, pentru două pricinĭ s-aŭ zidit: pentru hrană, şi pentru mângâiere. Decĭ ceĭ ce afară de acestea să împărtăşesc, ca ceĭ ce răŭ uneltesc pre cele ce spre uneltire de la Dumnezeŭ s-aŭ dat, ca nişte desfătători să osândesc. Încă şi întru toate lucrurile, reaua uneltire este păcatul.

87. Smerita cugetare să naşte din rugăciune neîncetată cu lacrămĭ şi cu durere. Pentru că aceasta pururea pre Dumnezeŭ întru ajutor chemându-l, întru aşa putere şi înţălepciune, nebuneşte a îndrăsni nu lasă, nicĭ împrotiva altora a să înălţa, care sunt cumplite bolirĭ ale patimiĭ mândrieĭ.

88. Alta este a să lupta cineva cu prost gând, ca să nu pornească pre patimă; şi alta este a să lupta cu cel pătimaş, ca să nu să facă învoială. Însă amândouă chipurile nu lasă pre gândurĭ ca să întârzieze în lăuntru.

89. Întristarea este înjugată cu pomenirea de răŭ. Când mintea prin faţa frateluĭ, ca în oglindă o sămueşte cu întristare, arătat este că pomenirea de răŭ are către dânsul. „Însă căile pomenitoruluĭ de răŭ întru moarte" (Pil. **12**.29) [83] pentru că „Tot pomenitorul de răŭ este călcător de lege" (Pil. **21**.24) [84].

90. Dacă adecă tu, pomeneştĭ răul asupra cuiva, roagă-te pentru dânsul, şi oprind patima din mişcarea sa, despărţeşte scârba prin rugăciune de la pomenirea răuluĭ care ţi l-aŭ făcut ţie; Şi cu dragoste făcându-te, şi iubitor de oamenĭ, desăvârşit răsipeştĭ patima din suflet. Iară dacă altul asupra ta pomeneşte răul, mulţămitor fă-te către dânsul, şi smerit, şi bine sălăşlueşte-te împreună, şi-l izbăveştĭ pre dânsul din patimă.

91. Mâhnirea zavistniculuĭ, cu osteneală o veĭ înceta, pentru că rea întâmplare socoteşte (luişĭ) pre lucrul ce să zavistueşte întru tine. Şi nu este cu putinţă întru alt chip a o înceta, de nu îl veĭ ascunde pre acela. Iar dacă pre mulţĭ adecă foloseşte, iară pre acela îl mâhneşte, pre care parte nu o veĭ băga în samă? De nevoie adecă este să se facă folosul celor mulţĭ; Şi pentru acela după putinţă să nu te leneveştĭ, nicĭ cu răutatea patimiĭ împreună să nu aducĭ, ca nu cumva nu împrotiva patimiĭ, ci împrotiva celuĭ ce pătimeşte să facĭ răsplătirea; Ci prin smerita cugetare să-l socoteştĭ pre dânsul, că te covârşaşte pre tine, şi în toată vremea, şi locul, şi lucrul, să-l cinsteştĭ maĭ mult pre dânsul. Iară pre zavistia ta, poţĭ să o potoleştĭ, dacă întru cele ce să bucură cel ce de tine să zavistueşte, împreună te bucurĭ; şi întru cele ce să mâhneşte, şi tu împreună te mâhneştĭ, împlinind aceea a Apostoluluĭ, adecă „a ne bucura cu ceĭ ce să bucură, şi a plânge cu ceĭ ce plâng" (Rom. **12**.15) [85].

92. Mintea noastră între a două oarecare este, care fieştecare lucrează pre ale sale: Una adecă, pre fapta bună, iară alta, răutatea, adecă, între Înger, şi între drac. Însă stăpânire are mintea şi putere, ceea ce voeşte, orĭ să-ĭ urmeze, orĭ să-ĭ stea împrotivă.

93. Sfintele Puterĭ ne îndeamnă pre noĭ la cele bune, iar seminţele cele fireştĭ, şi firea cea bună, ne ajută nouă. Iară pre asuprelele dracior, le adună împreună patimile şi reaua alegere.

94. Pre mintea cea curată uneorĭ adecă însuşĭ Dumnezeŭ suindu-se preste dânsa o învaţă; Iar alteorĭ, Sfintele Puterĭ, cele bune o sfătuesc; Iar alteorĭ, firea lucrurilor privindu-se (de gând).

95. Să cade mintiĭ ceea ce s-a învrednicit cunoştinţeĭ, şi pre înţălegerile lucrurilor a le păzi fără de patimă, şi vederile întemeiate; şi pre aşezământul rugăciuneĭ, fără de turbureală. Însă nu poate pre acestea a le păzi pururea, din dările în sus ale trupuluĭ (adecă, aburiĭ ce să rădică spre cap), prin pândirea saŭ (bântuirea) dracilor afumându-se.

[83] *Pildele lui Solomon*, **12**, 28: "Pe cărarea dreptăţii este viaţa şi pe calea pe care ea o însemnează, nemurirea, iar calea nebuniei duce la moarte".
[84] *Idem*, **21**, 24: "Cine este semeţ şi îngâmfat se cheamă batjocoritor; acela se poartă cu prisos de trufie".
[85] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 15: "Bucuraţi-vă cu cei ce se bucură; plângeţi cu cei ce plâng".

96. Nu pentru câte ne mâhnim, pentru acestea ne şi mâniem; pentru că prisosesc cele ce pricinuesc scârba decât mâniea; precum: s-aŭ furat aceasta, aŭ perit aceasta, aŭ murit cutarele. Că pentru unele ca acestea ne mâhnim numaĭ; Iar pentru celelalte şi ne mâhnim, şi ne mâniem, ca nişte neînţălepţĭ aflându-ne (adecă, cât să nu ne putem stăpâni pre înşine întru patimă).

97. Priimind mintea pre înţălegerile lucrurilor, către fieştecarele înţălegere are fire a-şi schimba forma. Iară văzându-le pre acestea Duhovniceşte, către fieştecare vedere, în multe felurĭ a-şĭ schimba chipul. Iară întru Dumnezeŭ făcându-se, neînchipuită cu totul şi fără de formă să face. Pentru că pre cel cu singuratec chip văzându-l (privindu-l), singuratecă cu chipul să face şi toată cu chip de lumină.

98. Suflet desăvârşit este, a căruia puterea cea pătimitoare s-aŭ plecat cu totul desăvârşit către Dumnezeŭ.

99. Minte desăvârşită este, ceea ce prin credinţă adevărată, pre Cel prea necunoscut, prea cu cunoştinţă prea l-aŭ cunoscut, şi pre cele prea de obşte din făpturile Luĭ le-aŭ văzut; Şi pre cunoştinţa cea cuprinzătoare a maĭ înainte purtăriĭ de grijă, şi a judecăţiĭ ceĭ dintr-însele, de la Dumnezeŭ o a luat. Însă zic pre cât întru oamenĭ (să poate).

100. În treĭ părţĭ să taie (împarte) vremea, în credinţă, adecă, cu câte treile tăiturile împreună să întinde; Iară nădejdea cu una; Iară dragostea cu două. Şi adecă, credinţa şi nădejdea, până la o vreme aŭ hotar; Iară dragostea întru nemărginite veacuri, cu cel prea nemărginit şi maĭ presus unindu-se, şi pururea maĭ presus crescând, rămâne neîncetat; Şi pentru aceasta „maĭ mare decât toate este dragostea“ (1Cor. **13**.13) [86].

[86] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 13: "Şi acum rămân acestea trei: credinţa, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea".

Ale acestuiaşĭ,
Suta a patra

1. ÎNTĂI ADECĂ se minunează mintea înţelegând pre cea întru toate Dumnezeească nemărginire, şi pre acel mult dorit noian netrecut. Iar a doua să înspăimântează, cum dintru nimic pre fiinţa celor ce sunt întru a fi o aŭ adus. Însă precum mărimeĭ Luĭ nu este margene (Ps. **144**.3) [87] aşa nicĭ priceperiĭ Luĭ nu este aflare.

2. Că cum nu s-ar fi minunat, văzând pre nemăsuratul acela şi maĭ presus de înspăimântare noian al bunătăţiĭ? Saŭ cum nu să minunează gândind, cum şi de unde s-au făcut fiinţa cea cuvântătoare şi de gând? Şi cele patru stihiĭ din care sunt trupurile, nicĭ o materie fiind maĭ întâĭ de facerea acestora? Şi ce fel de putere este aceea, care după ce s-aŭ pornit spre lucrare, pre acestea întru a fi le-aŭ adus? Ci aceasta fiiĭ Elinilor nu o primesc, necunoscând pre cea Atotputernică bunătate, şi pre înţălepciunea şi cunoştinţa Eĭ cea lucrătoare şi maĭ presus de minte.

3. Din pururea vecuire ziditor fiind Dumnezeŭ, când vă zideşte, cu cuvântul cel de o fiinţă şi cu Duhul, pentru nemărginita bunătate. Şi să nu zicĭ: cu carele Cuvânt acum a zidit, pururea bun fiind? Devreme ce şi eu îţĭ zic ţie, că înţălepciunea cea neurmată a Fiinţiĭ ceĭ nemărginite, supt omeneasca cunoştinţă nu cade.

4. Pre cunoştinţa cea din pururea vecuire, care era maĭ înainte întru sineşĭ, Ziditorul celor ce sunt, când aŭ vrut a înfiinţat-o şi aŭ pus-o înainte. Pentru că necuviincios lucru este întru Dumnezeul cel Atotputernic a să îndoi cineva, de poate ceva a înfiinţa când voeşte.

5. Pentru care pricină adecă Dumnezeŭ aŭ zidit, cearcă; Pentru că aceasta se poate cunoaşte. Iară pre aceea, adecă, cum, şi pentru ce acum de curând, nu cerca; Pentru că nu este lucru care să cază sub mintea ta. Pentru că din cele Dumnezeeştĭ, unele adecă sunt cuprinse, iară altele necuprinse de oamenĭ. Pentru că vederea cea fără de zăbală, poate că şi preste surpăturĭ va fi întinsă, precum aŭ zis oarecarele din Sfinţĭ.

6. Oarecare zic că sunt împreună cu Dumnezeŭ din pururea vecuire zidirele, carele este cu neputinţă. Că cum împreună cu Cel cu totul nemărginit, cele cu totul mărginite, a fi pot din pururea vecuire? Saŭ cum după adevăr sunt zidirĭ, dacă împreună vecuitoare sunt cu Ziditorul? Ci acest cuvânt al Elinelor este, cariĭ, fiinţiĭ adecă nicĭdecum, ci numai felurimilor Ziditor pre Dumnezeŭ îl aduc înlăuntru. Dară noĭ fiind am cunoscut pre Atotputernicul Dumnezeŭ, nu felurimilor, ci fiinţilor celor ce au primiit întru sineşĭ felurimĭ, zicem, cum că este Ziditor. Şi dacă aceasta este aşa, nu din pururea vecuire împreună înfiinţate cu Dumnezeŭ sunt zidirile.

7. După oarecare parte adecă, cunoscută este Dumnezeirea şi cele Dumnezeeştĭ, iară după oarecare, necunoscută; Şi cunoscută adecă, prin vederile cele ce sunt împrejurul Eĭ, iară necunoscută, prin cele ce sunt întru Dânsa.

[87] *Psalmii,* **144**, 3: "Mare este Domnul şi lăudat foarte şi măreţia Lui nu are sfârşit".

8. Să nu cauţĭ deprinderĭ şi iscusinţă, întru cea proastă (curată) şi nemărginită fiinţă a Sfintei Treimĭ, ca nu din părţĭ alcătuită să o facĭ pre Dânsa, ca pre zidirĭ. Care lucru este fără de cale şi fără de lege a-l înţălege întru Dumnezeŭ.

9. Singură proastă (curată) şi singuratecă cu chipul, şi fără de felurime, şi pacĭnică este Fiinţa cea nemărginită, şi Atotputernică şi Ziditorea a tuturor. Dară toată zidirea este alcătuită din fiinţă şi din felurime, şi având trebuinţă pururea de Dumnezeasca maĭ înainte purtare de grijă, ca ceea ce nu este slobodă de schimbare.

10. Toată fiinţa cea de gând, şi cea simţitoare, aŭ luat putere de la Dumnezeŭ, după ce din nefiinţă s-aŭ adus întru a fi, priimitoare a celor ce sunt (saŭ cuprinzătoare). Cea de gând adecă, pre gândirĭ; Iar cea simţitoare, pre simţirĭ.

11. Dumnezeŭ adecă să priimeşte, numaĭ cu împărtăşire; Iară zidirea, şi să împărtăşeşte, şi împărţeşte. Şi să împărtăşeşte adecă din a fi, şi din bine a fi; Iar împărţeşte din bine a fi numaĭ. Însă întru alt chip cea trupească, şi întru alt chip cea fără de trup fiinţă.

12. Fiinţa cea fără de trup adecă, şi grăind, şi lucrând, şi privindu-se, din bine a fi împărţeşte; iar cea trupească, văzându-se numai.

13. A fi adecă pururea, saŭ a nu fi fiinţa cea cuvântătoare şi de gând, întru voia Celuĭ ce pre toate le-aŭ zidit bune foarte este. Iară bune a fi acestea, adecă din voire (alegere) saŭ rele, întru voia celor ce s-aŭ făcut este.

14. Nu împrejurul fiinţeĭ celora ce s-aŭ făcut, răul se vede, ci împrejurul pornireĭ ceĭ cu greşală şi fără de socoteală.

15. Cu bună socoteală să mişcă sufletul, când partea cea poftitoare a luĭ, cu înfrânare s-aŭ prefăcut în altă felurime; Iar cea iuţoasă, de dragoste să ţine întorcându-se de la urăciune. Iar cea cuvântătoare, către Dumnezeŭ petrece, prin Rugăciune şi vedere Duhovnicească.

16. Încă nu are dragoste desăvârşit, nicĭ cunoştinţă întru adânc a Dumnezeeştiĭ maĭ înainte purtărĭ de grijă, cel ce în vreme de ispită nu rabdă îndelung, pentru cele de întristare care i să întâmplă, ci să tae pre sineşĭ de dragostea fraţilor celor Duhovniceştĭ.

17. Scopos al Dumnezeeştiĭ maĭ înainte de purtările de grijă este aceea: ca pre ceĭ de răutate în multe chipurĭ dejghinaţĭ *, prin dreapta credinţă şi prin Duhovniceasca dragoste să-ĭ facă una. Căcĭ pentru aceasta a pătimit Mântuitorul „Ca pre Fiiĭ luĭ Dumnezeŭ ceĭ răsipiţĭ, să-ĭ adune întru una" (Ioan **11**.52) [88]. Decĭ cela ce nu sufere pre cele de întristare, nicĭ rabdă pre cele de supărare, nicĭ îngăduește pre cele de durere, afară de Dumnezeasca dragoste şi de scoposul maĭ înainte purtărĭ de grijă umblă.

18. Dacă „dragostea îndelung rabdă, să milostiveşte" (1Cor. **13**.4) [89] cel ce să împuţinează cu sufletul pentru cele de întristare care i să întâmplă, şi pentru acestea face vicleşug împrotiva celor ce l-aŭ scârbit, şi din dragostea cea către eĭ pre sineşĭ să tae, cum din scoposul maĭ înainte purtăriĭ de grijă ceĭ Dumnezeeştĭ nu cade?

19. Ia aminte de sineţĭ, nu cumva răutatea care te despărţeşte pre tine de fratele, nu întru fratele ci întru tine să află, şi târgueşte-te a te împăca cu dânsul, ca nu din porunca dragosteĭ să cazĭ.

20. Să nu defaimi porunca dragosteĭ, că printr-însa Fiŭ luĭ Dumnezeŭ veĭ fi; pre care călcându-o, fiŭ gheneĭ te veĭ face.

21. Cele ce despărţesc pre dragostea priatenilor, acestea sunt adecă, a zavistui şi a să zavistui, a păgubi şi a să păgubi, a necinsti şi a să necinsti, şi gândurile cele din părere. Decĭ nu cumva aĭ făcut ceva de acest fel, saŭ aĭ pătimit, şi pentru aceasta şi de dragostea priatenuluĭ te despărţeştĭ?

* *dezbinaţi*

[88] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **11**, 52: "Şi nu numai pentru neam, ci şi ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăştiaţi".

[89] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 4: "Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte".

22. Întâmplatu-s-aŭ ţie ispită de la fratele, şi scârba întru urăciune te-aŭ adus? Nu te birui de urăciune, ci biruește întru dragoste pre urăciune. Şi o veĭ birui cu un chip ca acesta, rugându-te pentru dânsul curat către Dumnezeŭ, răspunsul luĭ priimindu-l (adecă cel de îndreptare). Saŭ şi însuţĭ prin acesta pre dânsul tămăduindu-l, şi pre sineţĭ pricinuitor ispiteĭ socotindu-te, şi îndelung răbdând, până ce va trece norul.

23. Îndelung răbdător este, cela ce aşteaptă sfârşitul ispiteĭ, şi lauda răbdăriĭ o priimeşte.

24. „Bărbatul îndelung răbdător, mult este întru pricepere" (Pil. **14**.29) [90]. Că prin toate cele ce i să întâmplă, către sfârşit le aduce, şi pre acela aşteptându-l, sufere pre cele de întristare; Iară sfârşitul este „viaţa cea vecĭnică" după Apostolul (Romanĭ **6**.22) [91]. „Şi aceasta este viaţa cea vecĭnică, ca să te cunoască pre Tine pre adevăratul Dumnezeŭ, şi pre carele a trimis, pre Iisus Hristos" (Ioan **17**.3) [92].

25. Nu fiĭ lesnicios spre lepădarea Duhovniceştiĭ dragoste, pentru căcĭ altă cale a mântuireĭ, nu s-aŭ lăsat oamenilor.

26. Nu pre cel de erĭ Duhovnicesc frate şi îmbunătăţit, pentru urăciunea care se face întru tine astăzi din meşteşugirea vicleanuluĭ, îl judecă răŭ şi viclean; Ci prin îndelung răbdătoarea dragoste, pre bunătăţile cele de erĭ socotindu-le, pre urăciunea cea de astăzĭ din suflet leapădă-o.

27. Nu pre carele îl lăudaĭ erĭ pre un bun şi îl propoveduiaĭ ca pre un îmbunătăţit, astăzĭ ca pre un răŭ şi viclean să-l grăeştĭ de răŭ, pentru a ta prefacere din dragoste în urăciune, pentru defăimarea fratelui, răspuns (îndreptare) a ceiĭ dintru tine viclene urăciuni făcându-o; Ci rămăĭ întru aceleaşĭ laude, măcar deşi încă eştĭ ţinut de scârbă, şi la mântuitoarea dragoste cu lesnire te veĭ întoarce.

28. Nu pre cea obişnuită a frateluĭ laudă, pentru scârba care încă este ascunsă întru tine către dânsul, întru întâlnirea celorlalţĭ fraţĭ să o spurcĭ, împreună amestecând în cuvinte pre furiş defăimarea. Ci curată laudă întru întâlnire unelteşte-o, şi curat pentru dânsul ca pentru tine roagă-te, şi de pierzătoarea urăciune prea degrabă te izbăveştĭ.

29. Să nu zicĭ nu urăsc pre fratele, în vreme când despre pomenirea luĭ te întorcĭ. Ci auzĭ pre Moisi care zice „să nu urăştĭ pre fratele tău în inima ta, cu mustrare veĭ mustra pre fratele tău, şi nu veĭ lua păcat pentru dânsul" (Lev. **19**.17) [93].

30. Dacă vreun frate poate ispitindu-se, îndelung va rămânea de răŭ grăindu-te pre tine, dară încaĭ tu să nu te aducĭ afară din aşezământul dragosteĭ, pre acelaşĭ viclean drac nesuferindu-l să te supere în cuget. Şi nu te veĭ aduce afară dintru aceasta, dacă ocărându-te, veĭ binecuvânta, dacă bântuindu-te, veĭ fi de bine voitor. Aceasta e calea Filosofieĭ ceĭ după Hristos. Şi cel ce nu călătoreşte pre ea, nu se va sălăşlui împreună cu Dânsul.

31. Nu ca pre nişte de binevoitorĭ socoti pre ceĭ ce îţĭ aduc ţie cuvinte care lucrează întru tine urăciune şi scârbă către fratele, măcar de s-ar şi părea că adeverează; Ci ca de nişte şerpĭ purtătorĭ de moarte, despre uniĭ ca aceştia întoarce-te, ca şi pre aceea de grăirea de răŭ să-ĭ opreştĭ, şi pre al tăŭ suflet de vicleşug să-l izbăveşti.

32. Să nu îmboldeştĭ pre fratele cu cuvintele prin gâciturĭ, ca nu pre cele asemenea de la dânsul împrotivă priimind, pre aşezământul dragosteĭ de la amândoĭ să-l izgoneştĭ. Ci cu îndrăsneală a dragosteĭ „mergĭ, mustră-l pre el" (Mat. **18**.15) [94] ca pre pricinele scârbeĭ deslegându-le, de turburare şi de scârbă, amândoĭ să vă izbăviţĭ.

---

[90] *Pildele lui Solomon*, **14**, 29: "Cel încet la mânie este bogat în înţelepciune, iar cel ce se mânie, degrabă îşi dă pe faţă nebunia".

[91] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 22: "Dar acum, izbăviţi fiind de păcat şi robi făcându-vă lui Dumnezeu, aveţi roada voastră spre sfinţire, iar sfârşitul viaţă veşnică".

[92] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **17**, 3: "Şi aceasta este viaţa veşnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Iisus Hristos, pe care L-ai trimis".

[93] *Leviticul*, **19**, 17: "Să nu duşmăneşti pe fratele tău în inima ta, dar să mustri pe aproapele tău, ca să nu porţi păcatul lui".

[94] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **18**, 15: "De-ţi va greşi ţie fratele tău, mergi, mustră-l pe el între tine şi el singur. Şi de te va asculta, ai câştigat pe fratele tău".

33. Cearcă ştiinţa cu tot de-amăruntul, nu cumva pentru a ta pricină fratele nu se împacă. Şi nu o amăgi pre aceasta, căcĭ cunoaşte pre cele ascunse ale tale, şi te părăseşte în vremea eşireĭ, încă şi în vremea rugăciuneĭ pomenire ţie să face.

34. Nu pomeni în vremea păciĭ, cele ce în vremea scârbeĭ de fratele s-aŭ grăit, măcar de s-ar fi grăit de faţă cele de întristare, măcar către altul pentru tine, şi după aceasta aĭ auzit; Ca nu gândurile pomenireĭ de răŭ îngăduindu-le, la perzătoarea urăciune a frateluĭ iarăşĭ să te întorcĭ.

35. Nu poate vreun suflet cuvântător, către om urăciune hrănind, cu Dumnezeŭ dătătorul poruncilor să se împace. „Că dacă, zice, nu veţĭ lăsa oamenilor greşalele lor, nicĭ Tatăl vostru cel Ceresc nu va erta greşalele voastre“ (Mat. 6.15) [95]. Iară dacă acela a să împăca nu voeşte, dară tu încaĭ pre sineţĭ de urăciune te păzeşte, rugându-te pentru dânsul curat, şi negrăindu-l pre el de răŭ către cineva.

36. Cea netâlcuită pace a Sfinţilor Îngeri, cu aceste două aşezământurĭ este ţinută, adecă, cu cea căre Dumnezeŭ, şi cu a unora către alţiĭ dragoste. Asemenea încă şi a tuturor Sfinţilor din veac. Decĭ frumos s-aŭ zis de Mântuitorul nostru „că întru aceste două poruncĭ legea toată şi Prorociĭ să spânzură“ (Mat. 22.40) [96].

37. Nu fiĭ de sineţĭ plăcut, şi nu veĭ fi urâtor de fraţĭ. Şi nu fiĭ iubitor de sineţĭ, şi veĭ fi iubitor de Dumenzeŭ.

38. După ce aĭ ales a fi împreună cu Duhovniceştĭ fraţĭ, de voile tale înaintea uşilor leapădă-te. Pentru că nu întru alt chip veĭ putea trăi în pace, nicĭ cu Dumnezeŭ, nicĭ cu ceĭ ce împreună vieţueşti.

39. Cela ce a putut să agonisească dragoste desăvârşit, şi pre toată viaţa sa către aceasta o aŭ bine tocmit, acesta zice: „Domnul Iisus, întru Duhul Sfânt“ (1Cor. 12.3) [97].

40. Dragostea adecă cea către Dumnezeŭ, către voroava cea Dumnezeească pururea să obişnueşte a înaripi pre minte. Iară cea către aproapele, pururea bune a cugeta pentru dânsul o face.

41. Maĭ ales al celuĭ ce încă iubeşte mărirea deşartă, saŭ la ceva din lucrurile cele materialnice este dat cu pătimire, lucru este a să mâhni pre oamenĭ pentru cele vremelnice, şi a le pomeni lor răul, şi a avea urăciune spre dânşiĭ, saŭ gîndurilor de ruşine a robi. Iară de la sufletul cel iubitor de Dumnezeŭ, acestea toate sunt streine.

42. Când nimic nu veĭ zice, nicĭ veĭ lucra ceva de ruşine cu gândul; şi când celuĭ ce te-aŭ păgubit, saŭ te-aŭ grăit de răŭ, nu-ĭ pomeneştĭ răul; şi când în vremea rugăciuneĭ, nematerialnică şi fără de chip aĭ pre minte pururea, atuncea cunoaşte că aĭ ajuns întru măsura nepătimireĭ, şi a dragosteĭ ceĭ desăvârşit.

43. Nu mică nevoinţă este, să se izbăvească cineva de mărirea deşartă; Şi să izbăveşte cineva prin lucrarea cea ascunsă a faptelor bune, şi prin cea maĭ adesea rugăciune. Iară semn al izbăvireĭ este acesta: adecă, a nu maĭ pomeni răul celuĭ ce aŭ grăit de răŭ, saŭ încă grăeşte de răŭ.

44. De voeştĭ să fiĭ drept, dă fieştecăruia celor dintru tine părţĭ, pre cele dupre vrednicie, sufletuluĭ, zic, şi trupuluĭ. Şi adecă, ceĭ cuvântătoare părţĭ ale sufletuluĭ, cetirĭ, vederĭ Duhovniceştĭ şi rugăciune; Iară ceĭ iuţoase, dragoste Duhovnicească, care să pune împrotiva urăciuneĭ; iară ceĭ poftitoare, întreagă înţălepciune şi înfrânare. Iară trupuluĭ, hrană nelipsită, şi acoperământurĭ, cele singure numaĭ de nevoie.

45. După fire mintea lucrează, când pre patimile are supuse, şi pre cuvintele celor ce sunt le vede şi către Dumnezeŭ le duce.

---

[95] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 15: "Iar de nu veţi ierta oamenilor, greşelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşealele voastre".

[96] *Idem*, 22, 40: "În aceste două porunci se cuprind toată legea şi proorocii".

[97] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 12, 3: "De aceea, vă fac cunoscut că precum nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! - tot aşa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus, - decât în Duhul Sfânt".

46. Precum sănătatea şi boala, către trupul dobitoculuĭ (vieţuitoruluĭ) privesc, şi lumina şi întunerecul către ochi; aşa şi fapta bună şi răutatea către suflet, şi cunoştinţa şi necunoştinţa către minte.

47. Întru trei creştinul filosofeşte: întru poruncĭ, întru dogme şi întru credinţă. Şi adecă poruncile, de patimĭ pre minte o despărţesc; Iar dogmele, înlăuntru cunoştinţeĭ celor ce sunt o aduce pre dânsa; Iar credinţa, întru vederea Sfinteĭ Treimĭ.

48. Uniĭ din ceĭ ce nevoesc, izgonesc de la sineşĭ numaĭ pre gândurile cele pătimaşe; iară alţiĭ, şi pre însuşĭ patimile le taie. Şi le izgoneşte adecă cineva de la sineşĭ, saŭ prin cântare de Psalmĭ, saŭ prin rugăciune, saŭ prin răspândire a minţiĭ, saŭ prin altă oarecare smulgere a minţiĭ din loc în loc. Însă le taie pre patimi, dacă pre lucrurile acelea le vom defăima, către care are spre dânsăle patimă.

49. Lucrurile către care avem pre patimĭ sunt acestea: adecă, femee, banĭ, slavă, ş.c.l. Şi pre femee atuncea poate cineva a o defăima, când şi după depărtare (de lume) şi trupul precum să cade prin înfrânare îl veştejaşte; Iară baniĭ, când supune pre gând întru toate, a călători cu cea din destul (adecă, cu ce s-ar fi întâmplat îndestulându-se); Iară slava, când va iubi pre ceea ascunsă lucrare a faptelor bune, şi care să arată singur luĭ Dumnezeŭ; şi întru altele asemenea. Iară cele ce le defaimă pre acestea, nicĭ întru urăciune va veni vreodată.

50. Cela ce s-aŭ lepădat de lucrurĭ, precum, de femee, de banĭ, şi de celelalte, pre omul cel din afară l-aŭ făcut Călugăr, dar nu încă şi pre cel dinlăuntru. Iară cela ce de înţălegerele cele cu patimă ale acestora, pre omul cel dinlăuntru, care este mintea. Şi pre omul adecă cel din afară cu lesnire îl face cineva călugăr, numaĭ de va voi; Însă nu puţină nevoinţă este pre omul cel dinlăuntru a-l face Călugăr.

51. Cine oare este întru neamul acesta, carele cu totul s-a izbăvit de înţălegerile cele cu patimă, şi curateĭ şi nematerialniceĭ rugăciunĭ s-a învrednicit, care e semn al celuĭ dinlăuntru Călugăr.

52. Multe patimĭ în sufletele noastre sunt ascunse. Şi atuncea să vădesc, când lucrurile să arată.

53. Poate cineva a nu să supăra de patimĭ dintru depărtarea lucrurilor, după ce a dobândit nepătimire din parte. Iar dacă se vor arăta iarăşĭ lucrurile, îndată patimile smulg (trag) pre minte întru răspândire.

54. Nu socoti cum că aĭ nepătimire desăvârşit, când lucrul nu este de faţă; ci când se va arăta şi veĭ rămânea nemişcat, şi către lucru şi către pomenirea luĭ după aceasta, atuncea cunoaşte pre sineţĭ că aĭ păşit deasupra hotarelor eĭ; însă nicĭ aşa să nu defaimĭ. Pentru că fapta bună întârziind, omoară pe patimi; iară nebăgându-se în samă, iarăşĭ le rădică pre dânsele.

55. Cela ce iubeşte pre Hristos cu adevărat şi se aseamănă Luĭ după putere, precum Hristos oamenilor făcându-le bine nu a încetat; şi nemulţămindu-i-să şi hulindu-să, îndelung răbda, şi bătându-să şi ucigându-să de dânşiĭ, suferea, nimăruĭ nicĭdecum răul socotindu-ĭ. Iară acestea treĭ, lucrurĭ sunt ale dragosteĭ ceĭ către aproapele, fără de care, cela ce zice că iubeşte pre Hristos saŭ că Împărăţia Luĭ vrea să o dobândească, pre sineşĭ să înşală. „Că nu cela ce-mi zice mie, zice, Doamne, Doamne, acela va intra întru Împărăţia Cerurilor, ci cela ce face voia Tatălui Meŭ" (Mat. 7.21) [98]. Şi iarăşĭ: „Cela ce mă iubeşte pre Mine, şi poruncile Mele va păzi, şi celelalte" (Ioan **14**.15–21) [99].

[98] *Sfânta Evaghelie după Matei*, **7**, 21: "Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor, ci cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri".

[99] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 15-21:

"15. De Mă iubiţi, păziţi poruncile Mele.

16. Şi Eu voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac.

17. Duhul Adevărului, pe care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaşte; voi Îl cunoaşteţi, că rămâne la voi şi în voi va fi!

18. Nu vă voi lăsa orfani: voi veni la voi

19. Încă puţin timp şi lumea nu Mă va mai vedea; voi însă Mă veţi vedea, pentru că Eu sunt viu şi voi ceţi fi vii.

20. În ziua aceea veţi cunoaşte că Eu sunt întru Tatăl Meu şi voi în Mine şi Eu în voi.

21. Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte pe Mine".

56. Tot scoposul Mântuitorului este, ca de neînfrânare, şi de urăciune să slobozească pre minte; Şi întru dragostea Sa şi a aproapeluĭ să o aducă, dintru care să naşte lumina Sfinteĭ cunoştinţeĭ ceĭ după lucrare.

57. După ce te-aĭ învrednicit de la Dumnezeŭ oarecăria cunoştinţe din parte, nu te lenevi de dragoste şi de înfrânare. Pentru că acestea pre partea cea pătimitoare a sufletuluĭ curăţind-o, calea cea către cunoştinţă pururea ţ-o găteşte ţie.

58. Cale către cunoştinţă este nepătimirea şi smerenia „fără de care nimenea nu va vedea pre Domnul" (Evr. **12**, 14) [100].

59. „De vreme ce cunoştinţa pricinueşte trufie, iară dragostea zideşte" (1 Cor. **8**.1) [101], înjugă dar împreună cu cunoştinţă pre dragoste şi veĭ fi netrufaş şi Duhovnicesc ziditor, şi pre sineţĭ zidindu-te şi pre toţĭ ceĭ ce se apropie de tine.

60. Dintru aceasta (de aicea) dragostea zideşte, de vreme ce nicĭ zavistueşte, nicĭ către ceĭ ce zavistuesc să amărăşte, nicĭ are lucrul (său) carele să zavistueşte (de alţiĭ) îl vădeşte spre a să arăta oamenilor; nicĭ socoteşte că acum a apucat scoposul (Filip. **3**.12) [102]. Şi a acelora pre care nu le ştie, mărturiseşte fără de ruşine necunoştinţa. Decĭ întru acest chip pe minte trufaşă o face, şi a spori întru cunoştinţă pururea o găteşte.

61. Are fire oareşicum a urma cunoştinţeĭ, părerea şi zavistia, întru început maĭ vârtos. Şi părerea adecă dinlăuntru numaĭ; Iară zavistia, şi dinlăuntru şi din afară. Şi dinlăuntru adecă, către ceĭ ce aŭ cunoştinţă; iar din afară, de la ceĭ ce au cunoştinţă. Decĭ dragostea, pre câte treile le răstoarnă; pre părere adecă, de vreme ce „nu să trufeşte", Iară pre zavistia cea dinlăuntru, de vreme ce „nu pizmueşte", Iară pre cea din afară de vreme ce „îndelung rabdă şi să milostiveşte" (1 Cor. **13**.4) [103]. decĭ nevoe este celuĭ ce are cunoştinţă, a lua lângă sine şi pre dragoste, ca nerănită pe minte întru toate pururea să o păzască.

62. Cela ce daruluĭ cunoştinţeĭ s-aŭ învrednicit, şi scârbă saŭ pomenire de răŭ către vreun om are, saŭ urăciune, asemenea este cu cele ce înghimpă pre ochĭ cu spinĭ şi cu pălămidă. Pentru aceasta de nevoe are trebuinţă cunoştinţa de dragoste.

63. Nu avea pre toată îndeletnicirea ta spre trup, ci hotărăştiĭ (hotărăşte-i) luĭ pre cea după putinţă nevoinţă, şi pre toată mintea ta la cele dinlăuntru abate-o. „Pentru că nevoinţa cea trupească întru puţin este de folos, iară blagocestia către toate este de folos, şi celelalte" (1 Tim. **4**.8) [104].

64. Cela ce întru cele dinlăuntru îşĭ face petrecerile, să face cu întreagă pricepere, îndelung rabdă, să milostiveşte, smerit cugetă; şi nu numaĭ (atâta), ci şi priveşte (adecă gânditor) şi cuvintează pe Dumnezeŭ, şi să roagă. Şi aceasta este care o zice Apostolul „cu Duhul umblaţi" ş.c.l. (Gal. **5**.16) [105].

65. Cela ce pre calea cea Duhovnicească a călători nu ştie, de înţelegerile cele cu patimă nu are grijă, ci pre toată îndeletnicirea spre trup o are; Şi orĭ să îndrăceşte cu pântecele, şi cu neînfrânare vieţueşte, şi să mâhneşte, şi să mânie, şi pomeneşte răul, şi dintru acestea pre minte o întunecă; saŭ fără de măsură să obişnueşte cu nevoinţa, şi-şĭ turbură gândul.

[100] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 14: "Căutaţi pacea cu toţii şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul".

[101] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 1: "Cât despre cele jertfite idolilor, ştim că toţi avem cunoştinţă. Cunoştinţa însă semeţeşte, iar iubirea zideşte".

[102] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 12: "Nu (zic) că am şi dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârşit, dar o urmăresc ca doar o voi prinde, întrucât şi eu am fost prins de Hristos Iisus".

[103] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 4: "Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare dragostea nu prizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte".

[104] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 8: "Căci deprinderea trupească la puţin foloseşte, dar dreapta credinţă spre toate este de folos, având făgăduinţa vieţii de acum şi a celei ce va să vină".

[105] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 16: "Zic dar: În Duhul să umblaţi şi să nu împliniţi pofta trupului".

66. Nicĭ pre una din cele ce ni s-aŭ dat nouă de la Dumnezeŭ spre uneltire nu le strică scriptura; ci pre nemăsurare o munceşte, şi pre nesocoteală o îndreptează. Precum, nu opreşte a mânca, nicĭ a face copiĭ, nicĭ a avea baniĭ şi drept a rândui; Ci opreşte a să îndrăci (cineva) cu pântecele, a preacurvi, şi celelalte. Încă nicĭ de a le gândi pre acestea opreşte, că pentru aceasta s-aŭ făcut, ci de a le gândi cu patimă.

67. Unele adecă din cele ce de noĭ după (voia luĭ Dumnezeŭ) se face, după poruncă se fac. Iar altele, nu după poruncă; Ci precum ar putea zice cineva, după aducere de bună voe, (aducere, precum când cineva aduce dar) precum poruncă aceea, a iubi pre Dumnezeŭ şi pre aproapele, a iubi pre vrăjmaşĭ, a nu curvi, a nu ucide, ş.c.l. Iară nu după poruncă, aceea: a feciori, ne-însurarea, depărtarea (de lume) ş.c.l. Acestea, cuvânt în loc de darurĭ se socotesc de la Hristos. Că dacă pre vreunele din poruncĭ a le împlini din neputinţă nu vom putea, prin darurĭ pre Bunul nostru Stăpân să-l îmblânzim (împăcăm).

68. Cela ce pre neînsurare, saŭ fecioria, de nevoie este a avea „mijlocul încins împrejur, şi făclia arzând" (Luca **12**.35) [106]. Mijlocul adecă, prin înfrânare, iar făclia, prin rugăciune, şi prin vedere, şi prin dragoste Duhovnicească.

69. Oarecare din fraţi să socotesc pre sine a fi afară de darurile Sfântuluĭ Duh, pentru că nu ştiŭ pentru lenevirea lucrăriĭ poruncilor, că cela ce are pre credinţa cea întru Hristos. nesmintită, pre toate darurile cele Dumnezeeştĭ împreună cuprinse le are întru sineşĭ. Că de vreme ce de cea după lucrare către Dânsul dragoste, şi care ne arată nouă pre cele dintru noĭ Dumnezeeştĭ comorĭ, pentru nelucrare (lenevire) departe suntem, cu cale ne socotim pre înşine afară de Dumnezeeştile darurĭ.

70. Dacă „Iisus Hristos întru inimele noastre lăcueşte prin credinţă după Dumnezeescul Apostol (Efes. **3**.17) [107] şi toate comorile înţălepciuneĭ şi ale cunoştinţeĭ, întru Dânsul sunt ascunse" (Col. **2**.3) [108], atuncĭ toate dară comorile înţălepciuneĭ şi a cunoştinţeĭ, întru inimele noastre sunt. Şi să arată inimeĭ după măsura curăţireĭ fieştecăruia prin poruncĭ.

71. Aceasta (poate aceasta adecă Hristos) este „comoara cea ascunsă în ţarina inimeĭ tale" (Mat. **13**.44) [109], pre care încă nu aĭ aflat-o pentru nelucrarea. Că de aĭ fi aflat-o, cu adevărat aĭ fi vândut toate şi aĭ fi agonisit ţarina aceasta. Iară acum fiindcă aĭ lăsat ţarina, pre cele dimprejurul ţarineĭ le grijeştĭ, întru care nimic alt nu se află, fără numai spinĭ şi pălămidă.

72. Pentru aceasta zice Mântuitorul „Fericiţĭ ceĭ curaţĭ cu inimă, că aceea vor vedea pre Dumnezeŭ" (Mat. **5**.8) [110]. Şi atuncea îl vor vedea pre Dânsul, şi pre comorile cele dintr-însul, când prin dragoste şi prin înfrânare, pre sineşĭ să curăţăsc; şi cu atâta maĭ mult, cu cât curăţirea o întind.

73. Pentru aceasta iarăşĭ zice „Vindeţĭ averile voastre şi daţĭ milostenie" (Luc. **12**.33) [111] „şi iată toate vouă curate vor fi" (Luca **11**.41) [112], fiindcă nu vă mai îndeletnicițĭ întru lucrurile cele dimprejurul trupuluĭ; ci pre minte a o curăţĭ vă sârguiţĭ de urăciune şi de neînfrânare, pre care „inimă o numeşte Domnul" (Mat. **15**. 19) [113]. Pentru că acestea pre minte întinând-o, nu o lasă a vedea pre Hristos care lăcueşte într-însa, prin Darul Sfântului Botez.

---

[106] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 35: "Să fie mijloacele voastre încinse şi făcliile voastre aprinse".

[107] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 17: "Şi Hristos să Se sălăşluiască, prin credinţă, în inimile voastre, înrădăcinaţi şi întemeiaţi fiind în iubire".

[108] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 3: "Întru care sunt ascunse toate vistieriile înţelepciunii şi ale cunoştinţei".

[109] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **13**, 44: "Asemenea este împărăţia cerurilor cu o comoară ascunsă în ţarină pe care, găsind-o un om, a ascuns-o şi de bucuria ei se duce şi vinde tot ce are şi cumpără ţarina aceasta:.

[110] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

[111] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 33: "Vindeţi averile voastre şi daţi milostenie; faceţi-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuţinată în ceruri, unde fur nu se apropie, nici molie nu o strică".

[112] *Idem*, **11**, 41: "Daţi mai întâi milostenie cele ce sunt înlăuntrul vostru şi, iată, toate vă vor fi curate".

[113] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **15**, 19: "Căci din inimă oes: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule".

74. Căĭ, scriptura pre faptele bune le numeşte; şi maĭ mare de cât toate faptele bune, dragostea este. Pentru aceasta zice Apostolul „Încă maĭ înaltă cale vouă vă arăt" (1 Cor. **12.** 31) [114] ca ceea ce supune a defăima lucrurile cele materialnice, şi nimic din cele vremelnice a cinsti, maĭ mult decât cele vecĭnice.

75. Dragostea cea către Dumnezeŭ, stă împrotiva pofteĭ, pentru că supune pre minte a să înfrâna de dulceţĭ, iar cea către aproapele, stă împrotiva iuţeleĭ; pentru că face a defăima slava şi baniĭ. Şi acestea sunt ceĭ doi dinarĭ, pre care Mântuitorul i-aŭ dat priimitoruluĭ de oaspeţĭ (Luc. **10.** 35) [115] ca să poarte grijă de tine. Însă să nu te araţĭ necunoscător (nemulţămitor), cu tâlhariĭ unindu-te, ca nu cumva iarăşĭ să te răneştĭ, şi nu încă jumătate mort, ci mort să te aflĭ.

76. Curăţeşte-ţĭ mintea ta de mânie şi de pomenire de rău, şi de gândurĭ de ruşine, şi atuncea veĭ putea să cunoştĭ pre sălăşluirea cea întru tine a luĭ Dumnezeŭ.

77. Cine te-aŭ luminat pre tine întru credinţa Sfinteĭ şi ceĭ de o fiinţă şi închinateĭ Treimĭ? Saŭ cine cunoscută ţ-aŭ făcut ţie pre rânduiala cea în trup a unuia din Sfânta Treime? Şi cine te-aŭ învăţat pre tine cuvintele (înţălegerile) cele pentru cele fără de trupurĭ? Saŭ cele pentru facerea şi sfârşitul lumiĭ ceea ce se vede? Saŭ pentru învierea cea din morţĭ, şi pentru viaţa cea vecĭnică? Saŭ pentru slava Împărăţieĭ Cerurilor, şi pentru înfricoşata judecată? Nu darul luĭ Hristos cel ce lăcueşte întru tine? Carele este arvuna Sfântului Duh. Ce este decĭ maĭ mare decât acest dar? Saŭ ce maĭ bun decât această înţălepciune şi cunoştinţă? Saŭ ce este decât făgăduinţele maĭ înalt? Iară de suntem nelucrătorĭ, şi lenevoşĭ, şi nu ne curăţim pre înşine de patimele cele ce ne orbesc pre noĭ, şi pre mintea noastră cu totul o robesc, ca să putem şĭ maĭ luminos decât Soarele, pre cuvintele cele pentru acestea a le vedea, pre înşine să ne pricinuim (vinuim) şi nu de cea întru noĭ lăcuire a daruluĭ să ne lepădăm.

78. Dumnezeŭ cela ce ţ-aŭ făgăduit ţie bunătăţile cele vecĭnice şi arvuna Duhuluĭ în inimă ţi-aŭ dat-o, ţ-aŭ poruncit ţie a purta grijă pentru viaţă; Ca omul cel dinlăuntru de patimĭ slobozindu-se, să înceapă de aicea dobândirea (îndulcirea) bunătăţilor.

79. După ce te-aĭ învrednicit Dumnezeeştilor şi înaltelor vederĭ, foarte te grijeşte de dragoste şi de înfrânare; Că pre partea cea pătimitoare neturburată pururea păzind-o, nelipsită să aĭ pre lumina sufletuluĭ (tăŭ).

80. Pre cea iuţoasă parte a sufletuluĭ, cu dragostea înfrâneaz-o; şi pre cea poftitoare a luĭ, cu înfrânarea veştejeşte-o; şi pre cea cuvântătoare a luĭ, cu rugăciunea înaripeaz-o, şi lumina minţiĭ nu se va întunca vreodinioară.

81. Cele ce strică pre dragoste sunt acestea: precum, necinstea, paguba, clevetirea, saŭ întru credinţă, saŭ întru viaţă, bătăile, lovirile, şi celelalte. Şi acestea saŭ luĭ întâmplându-i-se, saŭ vreunuia din rudeniile luĭ, saŭ prieteniĭ. Decĭ cela ce pe vreuna dintru acestea strică dragostea, încă nu a cunoscut care este scoposul poruncilor luĭ Hristos.

82. Sârgueşte precât poţĭ să iubeştĭ pre tot omul, Iară de încă nu poţĭ aceasta, măcar pre nimenea să nu urăştĭ. Însă nu poţĭ nicĭ aceasta să o facĭ, dacă nu veĭ defăima lucrurile lumiĭ.

83. Cutarele aŭ hulit? Nu-l urĭ pre acela, ci hula, şi pre dracul cela ce l-aŭ făcut pre dânsul să hulească. Iară de urăşte pre cela ce a hulit, om aĭ urât, şi porunca dragosteĭ o aĭ călcat; şi ceea ce a făcut acela cu cuvântul, tu facĭ cu lucrul. Iar de păzeştĭ porunca, pre ale dragosteĭ arată-le; şi de poţĭ ceva ajută, ca de rău pre dânsul să-l izbăveştĭ.

84. Nu te voeşte pre tine Hristos să aĭ urăciune către om, saŭ mâhnire, saŭ mânie, saŭ pomenire de răŭ nicĭdecum, pentru orice fel de chip, sau orĭce fel de lucru vremelnic; Şi aceasta fireşte căruia o strigă cele patru Evangheliĭ.

---

[114] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel,* **12,** 31: "Râvniţi însă la darurile cele mai bune. Şi vă arăt încă o cale care le întrecepe toate".

[115] *Sfânta Evanghelie după Luca,* **10,** 35: "Iar a doua zi, scoţând doi dinari i-a dat gazdei şi i-a zis: «Ai grijă de el şi, ce vei mai cheltui, eu când mă voi întoarce, îţi voi da»".

85. Mulţĭ suntem ce zicem (grăim), dar puţinĭ ceĭ ce facem. Dară însă pre Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, nimenea nu era dator a-l vătăma pentru aşa lenevire. Ci a mărturisi adecă pre a sa neputinţă, dară nu a ascunde pre adevărul luĭ Dumnezeŭ; ca nu vinovaţĭ să ne facem împreună cu călcarea poruncilor, şi releĭ tâlcuirĭ a cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ.

86. Dragostea şi înfrânarea, pre suflet de patimĭ îl sobozesc; Cetirea şi vederea, de necunoştinţă pre minte o izbăvesc; Iară aşezământul rugăciuneĭ, înaintea a însuşĭ luĭ Dumnezeŭ o pune de faţă pre dânsa.

87. Când ne vor vedea pre noĭ dracií că defăimăm lucrurile lumiĭ – ca nu pentru acelea pentru oamenĭ să-ĭ urâm, şi din dragostea să cădem –, atuncea clevetiri împrotiva noastră rădică, ca pre mâhnire nesuferind-o, pre ceĭ ce ne-au clevetit să-ĭ urâm.

88. Nu este durere de suflet maĭ grea decât clevetirea, orĭ întru credinţă, orĭ întru viaţă de cleveteşte cineva. Şi nimenea nu poate să o defaime pre aceasta, fără numaĭ singur cel ce priveşte la Dumnezeŭ; Precum Sosana, care singur poate şi din nevoĭ a izbăvi precum pre aceea, şi pre oamenĭ a-ĭ încredinţa, şi pre suflet cu nădejde a-l mângâia.

89. Pre cât te roagă din suflet pentru ceĭ ce te-aŭ clevetit, pre atâta şi Dumnezeŭ încredinţează pre ceĭ ce s-aŭ smintit.

90. Din fire bun singur Dumnezeŭ este; şi din voire bun, singur cel următor luĭ Dumnezeŭ. Pentru că scopos îi este Luĭ, ca cu cel din fire bun, pre ceĭ răĭ să-ĭ împreuneze, ca să se facă bunĭ. Pentru aceasta de dânşiĭ „batjocorindu-se, binecuvântează; gonindu-se, sufere; hulindu-se, să roagă; ucigându-se, prea să roagă (1 Cor. **4**. 12) [116] toate le face, ca din scoposul dragosteĭ să nu cază.

91. Poruncile adecă ale Domnuluĭ ne învaţă pre noĭ, ca pre cele de mijloc lucrurĭ cu bună socoteală să le uneltim; Iară cea cu bună socoteală uneltire a (lucrurilor) celor de mijloc, pre aşezământul sufletuluĭ îl curăţeşte şi acesta naşte pre dreapta socoteală; Iară dreapta socoteală, naşte pre nepătimire, dintru care se naşte dragostea cea desăvârşită.

92. Încă nu are pre nepătimire, cela ce pentru întâmplarea ispitei, nu poate trece cu vederea pre greşala prietenuluĭ; care saŭ poate este, saŭ să pare că este. Pentru că patimile cele ce zac în suflet turburându-se, orbesc cugetarea, şi nu o lasă să privească bine la razele adevăruluĭ; nicĭ să descurce cu dreaptă judecată pre cel maĭ bun (lucru) din cel maĭ rău. Decĭ nu cu adevărat, nicĭ pre dragostea cea desăvârşită, unul ca acesta nu o aŭ agonisit, care „afară aruncă pre frica judecăţiĭ" (1 Ioan **4**. 18) [117].

93. „Al prietenuluĭ credincios, schimb nu este" (Sirah **6**, 15) [118], de vreme ce pre relele întâmplărĭ ale prietenuluĭ, ale sale le socoteşte; şi împreună cu dânsul suferă, până la moarte pătimind (pentru dânsul).

94. Mulţĭ adecă sunt prieteniĭ, dar însă în vremea nenorocireĭ; Iar în vremea ispitelor, de abea aĭ fi putut afla unul.

95. Pre tot omul adecă să cade din suflet să-l iubim, dară întru Dumnezeŭ singur nădejdea să ni-o punem, şi din toată virtutea Luĭ să-ĭ slujim. Că întrucât El pre noĭ ne păzeşte, şi prieteniĭ toţĭ pre noĭ ne grijesc, şi vrăjmaşiĭ toţĭ către noĭ nu pot (nimica). Iară dacă El pre noĭ ne va lăsa, şi prieteniĭ toţĭ să întorc (adecă, de către noĭ), şi vrăjmaşiĭ toţĭ împrotiva noastră pot.

96. Patru sunt cele prea de neam (prea cuprinzătoare) ale lăsăriĭ (ale părăsireĭ) chipurĭ: Una adecă după purtarea de grijă (după Dumnezeasca rânduială), precum la Domnul; ca prin lăsarea care să pare, ceĭ lăsaţĭ să se mântuiască. Iară alta, spre cercare, precum la Iov şi la Iosif; ca acela

[116] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 12: "Să ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre. Ocărâţi fiind, binecuvântăm. prigoniţi fiind, răbdăm".

[117] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 18: "În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârşită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa iar cel ce se teme nu este desăvârşit în iubire".

[118] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **6**, 15: "Cu prietenul credincios nimic nu se poate asemăna şi nu este măsură a bunătăţii lui".

adecă, al bărbăției, iar acesta al înfrânării stâlp să arate. Iar alta, spre certare părintească, precum la Apostolul, ca smerit cugetând, pre covârşirea darului să o păzască. Iară alta, după întoarcerea feței, precum la Jidovi, ca muncindu-se, către pocăință să se împileze. Însă de mântuire toate chipurile sunt, şi de Dumnezeasca bunătate şi iubire de oameni pline.

97. Sânguri cei cu de-a dânsul păzitori ai poruncilor, şi adevărați tainici ai Dumnezeeştii judecăți, pre prietenii cei ce după iertarea lui Dumnezeŭ să ispitesc, nu-i lasă. Iară defăimătorii poruncilor, şi netainicii Dumnezeeştilor judecăți, când adecă prietenul bine zileşte (este norocit) să îndulcesc împreună cu dânsul; Iară când ispitindu-se rău pătimeşte, îl lasă pre dânsul, iară uneori cu cei protivnici staŭ.

98. Prietenii adecă ai lui Hristos pre toți îi iubeşte curat; dar nu de toți să iubeşte. Iară prietenii lumii, nici pre toți îi iubesc, nici de toți să iubesc. Şi adecă ai lui Hristos până la sfârşit nelipsit păzesc pre împreună ținerea dragostei; Iară ai lumii, până ce unul de altul, pentru ale lumii (adecă lucruri) s-ar fi smintit.

99. „Prietenul credincios, este acoperământ tare“ (Sirah **6**. 14) [119] de vreme ce şi în vreme când este bine norocit prietenul, îi este sfetnic bun şi ajutor de un suflet; şi în vremea când rău pătimeşte, sprijinitor prea adevărat şi apărător prea milostiv.

100. Mulți adecă, multe pentru dragoste aŭ grăit, dară însă întru singuri Ucenicii luii Hristos pre aceasta căutând-o vei afla. De vreme ce şi singuri aceea avea pre dragostea cea adevărată Învățător al dragostei; Pentru care zice Pavel „De voiŭ avea Prorocie şi voiŭ şti toate tainele şi toată cunoştința, iară dragoste nu am, nimic nu mă folosesc“ (1 Corinteni **13**. 2–3) [120]. Deci cela ce aŭ agonisit dragostea, pre însuşi Dumnezeŭ l-aŭ agonisit. De vreme ce „Dumnezeŭ dragoste este“ (1 Ioan **4**. 16) [121]

Aceluia slava şi Stăpânirea în vecii vecilor,
AMIN.

Sfârşitul celor patru sute de capete pentru dragoste, ale Sfântului Macsim Mărturisitorul.*

[119] *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **6**, 14: "Prietenul credincios este acoperământ tare; şi cel ce l-a aflat pe el aflat-a o comoară".

[120] *Întâia Epistolă către Corinteni*, **13**, 2-3: "Şi de aş avea darul prorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte şi orice ştiință, şi se aş avea atâta credință încât să mut şi munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Şi de aş împărți toată avuția mea şi de aş da trupul meu ca să fie ars iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte".

[121] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 16: "Şi noi am cunoscut şi am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. *Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el*".

* Am păstrat toate aceste note ale manuscrisului *Filocaliei* din dorința de a reda această pilduitoare lucrare de traducere, antologare, completare şi punere în circulație a *Filocaliei* editate la Veneția, în 1782.

Ale Prea Cuviosuluĭ
şi de Dumnezeŭ purtătoruluĭ
Părinteluĭ nostru: Macsim Mărturisitorul:
„Pentru Teologhie şi pentru Iconomia întrupăriĭ Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ“·
Către Talasie, 200 de capete *

1. UNUL Dumnezeŭ, fără de început, necuprins, Carele are toată puterea în Sine cu desăvârşire, cuprinzător cu totul, respingând toată înţelegerea – cum, şi de când?; Fiindcă la toţĭ este înţălegere cu de-amăruntul de fireasca privire.

2. Dumnezeŭ prin Sine este Acelaşĭ, întrucât este cu neputinţă nouă a-L cunoaşte; Nicĭ început fiind, nicĭ mijlocime, nicĭ sfârşit, nicĭ vreuna din câte se priveşce fireşce de-o potrivă acestora, (adecă este cu putinţă a se cunoaşce), pentru că este nehotărât, nemişcat şi nemărginit, ca Cel ce se află maĭ presus de toată fiinţa şi puterea şi lucrarea.

3. Toată fiinţa pre al ei şi hotar întru sineşĭ aducându-l dimpreună, firesce se află început al celor privite dupre puterea mişcăriĭ eĭ. Iar fieştecare fire (orĭ putere) către lucrarea mişcăriĭ eĭ, care se priveşce cu mintea dimpreună cu fiinţa, maĭ înainte de a lucra, este mijlocime, ca între amândouă dupre mijlocime fireşce hotărându-se. Şi fieştece lucrare care fireşce se prescrie dupre cuvântul eĭ, este sfârşit fiinţăşteĭ mişcărĭ care se priveşce gânditor maĭ înainte de ea.

4. Dumnezeŭ nu este fiinţă dupre cum îndeobşte să zice fiinţă, întrucât să fie şi început, Nicĭ putere, dupre cum îndeobşte putere, ca să fie şi mijlocime, Nicĭ lucrare ca cea îndeobşte lucrare, ca să fie şi sfârşit aceĭ dupre putere fiinţască mişcare: Ci este „ON“, (Cel ce este) întru adevăr, Făcător de fiinţă şi maĭ presus de fiinţă, şi Făcător de putere şi maĭ presus de putere înfiinţare şi maĭ presus de orĭce lucrare şi fără de sfârşit estime. Şi în scurt a zice, Făcător fieştecăruia fiinţe şi putere şi lucrare, asemenea şi la tot începutul şi mijlocul şi sfârşitul.

5. Începutul şi mijlocul şi sfârşitul, – poate cineva să zică adeverind, că sunt cunoştinţe câte să despart după vremĭ, şi tuturor îndeobşte câte în veac se văd. Pentru că adecă timpul de vreme ce îşĭ are mişcarea măsuratecă, să prescrie cu număr; Iară veacul fiindcă are împreună rânduiala fiinţăriĭ (categoria), carea prin minte să priveşce, pătimeşte distanţă, ca cela ce aŭ luat început de a fi. Iar dacă anul şi veacul nu sunt fără de început, cu mult maĭ mult cele ce să cuprind într-însele.

---

* În mss. *Filocaliei* de la Schitul Prodromul, în titlul acestei serii de capete apare menţiunea "Către Talasie, 200 de capete". În cuprins sunt prezentate 700 de capete. Am păstrat această compartimentare din mss., ţinând seama că titlul la cea de-a treia sută de capete este *Feluri de capete Teologhiceşti şi Iconomiceşti, pentru bunătăţi şi răutăţi*, în vreme ce la primele 200 de capete, titlul era *Pentru Teologie şi pentru Iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu, către Talasie, 200 de capete.*

6. Unul şi singur după fiinţă, totdeauna cu adevăr chear, (propriu) este Dumnezeŭ, carele cuprinde întru Sine după tot chipul tot pre chear (propriul), întrucât şi decât tot chear maĭ presus este, şi dacă să întâmplă aceasta, nicĭ un lucru cuprinzător nicăirĭ dupre nicĭ un chip care se zic că sunt, nu are desăvârşit pre chear: Aşadar nicĭ un lucru din veac nu se priveşce dupre deosebirea fiinţiĭ, nicĭ veacul, nicĭ timpul, nicĭ nimic din unele ca acestea cuprinzătoare, fiindcă nicĭodată nu se unesc între sine, adecă: a fi chear, şi nu a fi chear.

7. Tot începutul şi mijlocul, de toată cuprinderea categorieĭ (substanţeĭ), nicĭodată cu desăvârşire nu se leapădă. Iară Dumnezeŭ fiindcă se află decât toată relaţia cuprinderiĭ maĭ presus cu nemărginire nemărginit, aşadar nicĭ început este, nicĭ mijloc, nicĭ sfârşit, nicĭ altceva îndeobşte din câte poate a se privi întru acestea, după unirea ce să zice către ceva, (adecă relativ).

8. Toate cele ce sunt câte să zic înţălegătoare, fiindcă aŭ adevărată încredinţare a începutuluĭ lor pre conoşcinţa cea spre dânsele; Iară Dumnezeŭ fiindcă nu se numeşce cugetat, ci numaĭ din cele cugetate să crede că este: Pentru aceasta cu de-amăruntul dupre nicĭ un chip nu se aseamănă cu Dânsul nicĭ una din cele înţălegătoare.

9. Cunoşcinţa celor ce sunt, fireşce are următoare spre adeverire fiecare pre al lor cuvânt, prin care fireşce se cuprinde. Iară numaĭ Dumnezeŭ, prin Cuvântul care adeverează pre fiinţa celor ce sunt, se crede că este, şi dă la toţĭ credincioşii pre mărturisirea şi credinţa, cum că cu adevărat este, care este maĭ cu tărie întemeiată decât toată altă încredinţare. Pentru că credinţa este cunoşcinţă adevărată, care nu primeşce altă adeverire, fiindcă este ipostas al lucrurilor celor maĭ presus de minte şi de cuvânt.

10. Începutul totuluĭ (adecă al celor ce sunt) şi mijlocul şi sfârşitul este Dumnezeŭ, ca Cel ce lucrează, iar nu şi pătimeşte, dupre cum şi toate celelalte care se numesc de noĭ; Pentru că este început ca Ziditor al acestora, şi mijloc ca Purtător de grijă şi sfârşit ca o cuprindere a lor. Fiindcă zice scriptura: „Că dintr-Însul şi printr-Însul şi întru Dânsul sunt toate" (Ioan **1**. 3 [122]; Col. **1**. 16 [123]).

11. Nu se află dupre fiinţă suflet cuvântător maĭ cinstit decât alt suflet asemenea cuvântător. Pentru că Dumnezeŭ ca un Bun, pre tot sufletul dupre chipul Luĭ îl zideşte şi de sine stăpânitor îl aduce spre a fi; şi fiecare suflet dupre alegerea luĭ orĭ cinste culege, orĭ cu voea luĭ prin însuşĭ a luĭ lucrare priimeşce pre necinste.

12. „Dumnezeŭ este Soarele dreptăţiĭ" dupre cum este scris (Maleahi **3**. 20) [124], şi la toţĭ asemenea răsare şi-Şi aruncă razele bunătăţiĭ, Iară sufletul se face dupre alegerea luĭ, orĭ ceară, ca un iubitor de Dumnezeŭ, orĭ tină, ca un iubitor de materie. Aşadar dupre cum este arătat, ceara fireşce la soare să-nmoaie, iar tina să usucă: Întru acest chip şi fieştece suflet iubit de materie şi iubitor de lume, care de Dumnezeŭ să învaţă sfătuindu-se, însă ca nişce tină dupre socoteala sa împotrivindu-se soareluĭ să învârtoaşă, şi să împinge pre sineşĭ ca şi Faraon în perzare. Iar fiece suflet iubitor de Dumnezeŭ făcându-se moale ca ceara şi aşa priimind înlăuntru luĭ pre chipul şi haractirul celor Dumnezeeştĭ, să face sălăşluire luĭ Dumnezeŭ întru Duhul.

13. Acela carele ş-aŭ curăţit şi ş-aŭ luminat mintea luĭ cu Dumnezeeştile cugetărĭ, iară pre cuvânt l-a obicinuit a slavoslovi neîncetat cu Dumnezeeştĭ laude pre Ziditorul luĭ, şi cu cele curate

---

[122] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 3: "Toate prin El s-au făcut şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut".

[123] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 16: "Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri şi cele de pe pământ, cele văzute şi cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El şi pentru El".

[124] *Maleahi*, **3**, 20: "Şi va răsări pentru voi, cei care vă temeţi de numele Meu, soarele dreptăţii, cu tămăduire venind în razele lui şi veţi ieşi şi veţi zburda ca viţeii la îngrăşat". În mss., trimiterea se face la cap. **4**, 2 care nu există în *Maleahi*.

închipuiri ş-aŭ făcut tot cu totul sfinte pre simţiri, aceasta la fireasca frumuseţă, cea dupre chipul luï Dumnezeŭ, aŭ adăogat şi pre cea dupre asemănare cu alegerea bunuluï.

14. Îşi păzeşte cineva pre sufletul luï curat şi fără prihană înaintea lui Dumnezeŭ, dacă pre cugetul luï îl va deprinde cu mare silă să cugete numaï pre Dumnezeŭ şi pre bunătăţile Luï, Iară pre cuvânt de-l va pune drept povăţuitor şi tâlcuitor al bunătăţilor, şi pre simţire de o va struni a năluci cu bună cinstire pre lumea cea văzută şi pre toate cele ce sunt intr-însa, vestind sufletuluï pre mărimea cuvintelor celor dintr-însele (cele fireştĭ).

15. Dumnezeŭ, Carele ne-aŭ izbăvit de amara robie a tiranilor demonĭ, ne-aŭ dăruit pre smerita înţălepciune, care este jugul cel iubitor de oamenĭ, povăţuindu-ne către cinstirea de Dumnezeŭ; Prin care (smerită înţălepciune) fiece putere diavolească să biruieşte şi să face orĭce bunătate la aceea care ar voi înainte de a o cinsti şi a o urma, care bunătate să păzeşte nerăpită.

16. Cel ce crede, să teme, iar temându-se, să smereşte; iar smerindu-se, se face blând, fiindcă a dobândit deprinderea, întrucât cele afară de fire mişcărĭ ale mâniei şi ale poftiĭ a fi nelucrătoare. Iară blândul păzeşte poruncile. Iar acela carele păzeşte poruncile, să face curat, Iar cel ce să curăţeşte, să lumineazǎ şi priimeşte în sufletul luï pre Dumnezeasca strălucire, Iar luminându-se, să învredniceşte a se împreuna cu Mirele Cuvântul în vistieria Dumnezeeştilor taine.

17. Dupre cum cu de-amăruntul lucrătorul de pământ, carele caută loc potrivit de a răsădi vreunul dintre pomiĭ ceĭ sălbatecĭ, fără de nădejde află comoară săpând, Întru acest chip şi fiece pustnic * smerit cugetător şi cu prostime adevărată, drept şi blajin cu sufletul întru asprimea materiilor dupre Fericitul Iacob, carele întrebându-se de tatăl săŭ pentru chipul meşteşuguluï şi zicând: „Ce este fiul meŭ aceasta care aĭ aflat aşa degrab?", răspunde şi zice: „Aceea care me-a dat-o înaintea mea Domnul Dumnezeŭ" (Fac. 33. 5) [125]. Fiindcă când Domnul ne-ar da înţăleptele prevederĭ ale înţălepciuneĭ Luĭ, atuncea fără de nicĭ o osteneală şi fără de nădejdde am priimit în minte cum că avem a găsi neaşteptată Duhovnicească comoară. Fiindcă lucrător de pământ Duhovnicesc este ispititul pustnic, carele răsădeşte ca pre un pom sălbatec, adecă pre cea către simţire a privireĭ celor văzute, în locul acela unde sunt cele gânditoare, şi care găseşte comoară pre cea după Dar arătare a înţălepciuneĭ, carea se află întru cele ce sunt.

18. Cunoştinţa Dumnezeeştilor prevederĭ, fără de veste cade asupra pustniculuĭ (nevoitoruluĭ) şi pe neaşteptate, pentru smerenia luĭ. Aşadar întunecă pre gândul celuĭ ce spre arătare o caută pre aceasta cu durere şi cu osteneală mare şi nu poate a o afla. Şi de aicĭ se naşte întru acest neînţălegător zavistie spre fratele şi cugetă şi ucidere, iară luĭ şi mâhniciune, nedobândind pre slava deşartă, ce să naşte din laude.

19. Iară ceĭ ce caută cu dinadinsită osteneală pre cunoştinţă şi nu o dobândesc, aceştia orĭ pentru necredinţă nu nemeresc, orĭ poate de i se va da, are să se mândrească şi să se încontreze rău cu aceea care o aŭ pre acea cunoştinţă. Dupre cum demult norodul împrotiva luĭ Misi, către care are să zică Legea după cuviinţă: „cum că oarecare cu sila s-a suit în munte şi aŭ eşit Amoreul carele lăcuia în muntele acela, şi-ĭ lovea, şi-ĭ rănea pre eĭ" (Num. 14. 45) [126]. Fiindcă urmează nevoe, ca câţĭ spre arătare să făţărnicesc faptă bună, nu numaĭ să greşască, fiindcă cu vicleşug uneltesc pre buna cinstire, ci şi să se rănească de ştiinţa luĭ.

20. Cel carele pofteşte a dobândi cunoştinţă spre arătare şi prin urmare nu nemereşte, nicĭ să zavistuească pre aproapele luĭ, nicĭ să se mâhnească, ci făcând pregătire la vreunul din vecinĭ,

---

* *pustnic* – aici se înţelege şi cel ce se nevoieşte pentru fapta bună.(nota traducătorului).

[125] *Facerea*, 33, 5: "Apoi, ridicându-şi ochii şi văzând femeile şi copiii, Isav a zis: «Cine sunt aceştia?» Zis-a Iacov: «Copiii cu care a miluit Dumnezeu pe robul tău»!".

[126] *Numerii*, 14, 45: "Atunci s-au suit Amaleciţii şi Canaaneii care trăiau în muntele acela şi i-au înfrânt şi i-au gonit până la Horma şi s-au întors în tabără".

dupre cum este maĭ înainte rânduit, prin practica lucrare a trupuluĭ mai întâiŭ ostenindu-se, apoĭ să predee în suflet pre pregătirea cunoştinţeĭ.

21. Aceĭ ce drept şi cu bună cinstire să apropie şi cercetează pre toate cele ce sunt fără de vicleşug de a meşteşugi vreun chip spre arătare, aceştia vor afla întâmpinându-ĭ prin eĭ privirele cele adevărate cu totul lumină, care arată cu de-amăruntul pre cuprinderea acestora, către care zice Legea: „Intraţĭ şi moşteniţĭ cetăţĭ marĭ şi bune şi case pline de toate bunătăţile, pre care voĭ nu le-aţĭ zidit, şi lacurĭ în peatră cioplită, pre care voĭ nu le-aţĭ făurit, şi viĭ şi măslinĭ, pre care voi nu le-aţĭ sădit" (Is. Navi **24**. 13) [127]. Pentru că acela carele nu vieţueşte luĭ, ci luĭ Dumnezeŭ, unul ca acela se face plin de toate darurile, care până acum nu se vedea, din pricina strâmtorăriĭ patimilor acoperite fiind.

22. Precum cu amăruntul după două chipurĭ simţirea să zice şi una adecă dupre obiceiŭ, care este şi când dormim noĭ nu simţim desăvârşit pre cele puse înainte. A aceştia dar nu i se află nicĭ un folos, fiindcă nu priveşte către lucrare, iar ceilaltă dupre lucrare este, prin care simţim pre cele simţite. Asemenea şi cunoştinţa este îndoită: Una adecă meşteşugită, (ştiinţifică) care dupre obiceiŭ numaĭ învaţă pre cuvintele celor ce sunt, la care nu se află nicĭ un folos, fiindcă nu se întinde spre lucrarea poruncilor; Iar ceilaltă dupre lucrare lucrându-se, singură orânduind prin iscusinţă adevărată pre cuprinderea celor ce sunt.

23. Cel făţarnic, întrucât socoteşte cum că înşală pre oamenĭ, să linişteşte, fiindcă priimeşce pre slava şi lauda dintru a-l socoti că este drept. Iară când se va vădi, scoate cuvinte purtătoare de moarte, fiindcă socoteşce că cu ocările cele către alţiĭ va acoperi pre a luĭ ruşine. Al acestora cuvânt se aseamănă cu naşterea năpârcilor şi i se porunceşte ca la un născut din noŭ: „să facă rodurĭ vrednice de pocăinţă" (Mat. **3**. 7, 8) [128], adecă să prefacă pre starea cea ascunsă a inimeĭ luĭ întru înfăţăşătoare chipurĭ.

24. Zic oare că sunt heară de tot felul vieţuind şi pre pământ şi în mare şi în aer, pre care legea nu le priveşte curate, (Leviticul, **11**,1–47) [129] deşi domestice dupre obiceiŭ să văd; Asemenea şi cuvântul numeşce pre fiecare om dupre felul patimeĭ luĭ.

25. Cel ce spre vătămarea aproapeluĭ să preface cu vicleşug prietenie, este lup, carele sub pielea oiĭ ascunde pre răutăţile luĭ, şi când va afla obiceiŭ cu prostime curată, orĭ cuvânt după Hristos cu simplicitate saŭ făcându-se, saŭ zicându-se, îndată răpeşte şi dăspoaie şi bârfeşte, miĭ de prihane puind şi la cuvintele şi la obiceiurile lor, ca un spion şi iscoditor al ceĭ în Hristos slobozenie frăţească.

26. Acela carele să făţărniceşte tăcere cu vicleşug, pentru vreun scopos răŭ, acesta răutate meşteşugeşte împrotiva aproapeluĭ, iar de nu va nemeri, fuge, adăogând la patima luĭ altă patimă – a mâhniciuneĭ, iar cel ce tace cu folos, adaoge prieteşugul şi se mută cu bucurie, fiindcă aŭ priimit luminare care goneşte întunericul.

27. Acela carele întru adunare taie cu obrăznicie ascultarea cuvântului, acesta este arătat că pătimeşte de iubirea de slavă, de care este stăpânit: pentru aceasta face felurĭ de întoarcerĭ în vorbele luĭ, ca să tae rândul celor zise.

28. Cel înţălept şi când învaţă şi când să învaţă pofteşte numaĭ câte folosesc să înveţe şi să se înveţe; Iar cel ce să năluceşte că este înţălept, acela şi când întreabă şi când să întreabă, numaĭ pre cele curioase le pune înainte (mirătoare).

---

[127] *Cartea lui Iosua Navi*, **24**, 13: "Şi v-aţi dat ţara cu care nu v-aţi ostenit şi cetăţile pe care nu le-aţi zidit şi trăiţi în ele; din viile şi din grădinile de măslin pe care nu le-aţi sădit, iată mâncaţi roade".

[128] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **3**, 7-8: "Dar văzând Ioan pe mulţi din farisei şi saduchei venind la botez, le-a zis: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiţi de mânia ce va să fie? Faceţi deci roadă vrednică de pocăinţă".

[129] *Leviticul*, **11**, 1- 47 (*Animale curate şi necurate*).

29. Bunătățile cele ce dupre Darul luĭ Dumnezeŭ s-a învrednicit cineva a le avea, este dator cu îndestulare a da dintr-însele și la alțiĭ, fiindcă zice scriptura: „În dar ațĭ luat în dar să dațĭ" (Mat. **10.** 8) [130], De oarece acela carele ascunde Darul, clevetește pre Domnul ca pre un aspru, fiindcă refuzând pre fapta bună, curăță trupul. Iar acela carele vinde la vrăjmașĭ pre adevăr, în urmă de se va prinde, ca un iubitor de slavă, fiindcă nu sufere rușinea, să spânzură (ca Iuda) în spânzurătoare.

30. Câțĭ încă să tem de războiul cel din patimĭ și să înfricoșează de năvălirea celor nevăzuți vrăjmașĭ, acestora le este de nevoe a tăcea și să nu uneltească pre împrotivă grăitorul chip pentru dobândirea faptelor bune: Ci să alerge la Dumnezeŭ prin rugăciune, dându-I Luĭ grija cea pentru dânșiĭ, despre care să zice la eșire: „Domnul are să bată războiŭ pentru voĭ, iară voĭ tăcețĭ" (Es. **14.** 14) [131]. Iar câțĭ adecă după sfărămarea depărtaților Demonĭ caută să afle loc ca să se învețe și să dobândească pre bunătățĭ spre cunoștință (către Dumnezeŭ), aceștia să cuvine să aibă deschisă numaĭ pre urechea cugetuluĭ, către care zice: „Auzĭ Istraile" (2 Leg. **9.** 1) [132]. Iar la acela însă carele are mult și mare Dar și fiindcă s-a curățit întru Dumnezeasca cunoștință, este potrivită cucernica îndrăsneală către acesta se va zice: „Ce strigĭ către mine" (Es. **14.** 15)? [133] Așadar aceluia căruia i s-a dat poruncă de a tăcea pentru frică, potrivit îĭ este fugirea către Dumnezeŭ, iar celuilalt căruia i s-a poruncit să auză, potrivit îĭ este să fie gata către ascultarea Dumnezeeștilor poruncĭ, iar celălalt carele este îndămânatec prin cunoștință, potrivit îĭ este a striga neîncetat și pentru respingerea celor rele și pentru mulțămita cea pentru dobândirea bunătăților cărora s-a învrednicit.

31. Niciodată sufletul singur poate a se întinde spre cunoștința luĭ Dumnezeŭ, de nu va voi însușĭ Dumnezeŭ cu Dumnezeasca Luĭ pogorâre a se atinge de dânsul și să-l înalțe către Sine. Fiindcă niciodată nu este cu putință minte omenească a se suĭ întru atâta de mare înălțime, întrucât să simțască Dumnezeasca luminare, de nu o va ridica pre aceasta însușĭ acest Dumnezeŭ, dupre cât este cu putință mințiĭ omeneștĭ și să o lumineze cu Dumnezeeștile strălucirĭ.

32. Acela *carele urmează ucenicilor Domnului, nu se leapădă pentru* hatărul Fariseilor, a călători sâmbăta prin sămănăturĭ și a rumpe spice (Mat. **12.** 1) [134]. Ci după lucrătorească bunătate, ajungând la nepătimire, alege cuvintele celor făcute și așa să hrănește cu bunăcinstire cu Dumnezeească cunoștință a celor ce sunt.

33. Cel ce crede numaĭ după Evanghelie, pre muntele răutățiĭ luĭ prin lucrare îl mută, depărtând de la sineșĭ pre nestatornica înconjurare a celor de sub simțirĭ, adecă pre cea dintâĭ plecare care o avea către acesta. Iar acela ce poate a fi Ucenic, fiindcă primește de la Cuvânt prin mâinele celor cunoscătorĭ pre frântura de pâine, hrănește miĭ (Mat. **14,** 19) [135] prin faptă arătând cum să înmulțăște puterea cuvintelor. Iar acela carele a izbutit să fie Apostol, vindecă toată boala (Luca **10.** 9) [136] și toată neputința, gonind pre dracĭ, adecă pre lucrarea patimilor o alungă. Vindecă bolnavĭ, cu a introduce spre deprinderea buneĭ cinstirĭ prin nădejdea aceea care era lipsiți de dânsa. Și pre aceia carĭ din lenevire aŭ căzut, îi tămăduește Duhovnicește, cu înfricoșarea Judecățiĭ ce va să fie.

---

[130] *Sfânta Evanghelie după Matei,* **10,** 8: "Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați".

[131] *Ieșirea,* **14,** 14: "Domnul are să se lupte pentru voi, iar voi fiți liniștiți".

[132] *Deuteronomul,* **9,** 1: "Ascultă, Israele, de acum tu vei trece Iordanul, ca să intri și să cuprinzi popoare mai mari și mai puternice decât tine și cetăți mari cu ziduri până la cer".

[133] *Ieșirea,* **14,** 15: "Atunci a zis Domnul către Moise: «Ce strigi către Mine?

[134] *Sfânta Evanghelie după Matei,* **12,** 1: "În vremea aceea, mergea Iisus, într-o zi de sâmbătă, printre semănături iar ucenicii Lui au flămânzit și au început să smulgă spice și să le mănânce".

[135] *Idem,* **14,** 19: "Și poruncind să se așeze mulțimile pe iarbă și luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer a binecuvântat și, frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor".

[136] *Sfânta Evanghelie după Luca,* **10,** 9: "Și vindecați pe bolnavii din ea și ziceți-le: S-a apropiat de voi împărăția lui Dumnezeu".

Fiindcă poruncind a călca preste şerpi şi preste balaurĭ (Luca **10**. 19) [137] adecă pre începutul şi sfârşitul păcatuluĭ îl omoară.

34. Apostolul şi Ucenicul, cu adevărat este şi credincios. Iară Ucenicul, nu întru adevăr este şi Apostol, însă cu adevărat este credincios. Iară credinciosul, nicĭ Ucenic, nicĭ Apostol este, poate însă prin petrecere vrednică şi prin privire, întru rânduealǎ şi vrednicia celuĭ de al doilea şi cel de al treilea să ajungă şi cel de al doilea întru rândueala şi vrednicia celuĭ dintâĭ.

35. Câte adecă se fac în vreme după vremuri, când desăvârşit se va mări, încetează, fiindcă se sfârşeşte cea după fire adăogire. Iară câte se săvârşesc dupre fapta bună, prin cu de-amăruntul ţinere către Dumnezeŭ, când se va săvârşi, iarăşĭ să mişcă către creştere, pentru că sfârşitul acestora se face pricină şi început al altor bunătăţĭ; Căcĭ acela ce a încetat întru sineşĭ pre ipostasul celor stricăcioase, prin bunătăţile cele dupre lucrare, acesta aŭ făcut început al altor maĭ Dumnezeeşti întipărirĭ. Pentru căcĭ nicĭodată Dumnezeŭ de a face bine nu încetează, care bunătate nicĭ început a luat, fiindcă în ce fel lumina fireşce este a lumina, întru acest fel şi luĭ Dumnezeŭ este de a face bine. Pentru că în legea cea dupre timp, carea povăţueşte cea dupre vremurĭ starea tuturor întru naştere şi stricăciune, „cinsteşte pre sâmbătă cu nelucrare" (Es. **35**, 2) [138]; Iar la Evanghelie, – care ne înfăţoşază pre aşăzarea celor gândite, aceasta este împodobită (sâmbăta) cu bună facere a lucrurilor celor bune: deşi să mânie ceĭ ce încă nu s-aŭ învăţat, „cum că pentru om s-a făcut sâmbăta, iar nu omul pentru sâmbătă, şi cum că Domn e Fiul omuluĭ şi al sâmbeteĭ" (Mar. **2**. 27) [139].

36. Să află în Lege şi în Prorocĭ: şi Sâmbătă, şi Sâmbete, şi Sâmbăta Sâmbetelor, precum şi tăere împrejur, şi tăere împrejur a tăeriĭ împrejur, şi secerătură, şi seceriş a secerişuluĭ, după cuvântul carele zice: „Când veţĭ secera secerişul vostru" (Lev. **19**. 9) [140]. Aşadar se află cea întâi desăvârşită filosofie lucrătoare, şi firească şi Teologhicească. Iar cea de a doua, a facerіĭ şi a cuvintelor facerіĭ înfăţoşarea şi dobândirea. Şi aceasta este arătat cum că se face întreită, de a învăţa cel cunoscător pre cuvintele lor (înţălegerile), dupre care se zice: „Că Moisi afară de pământul cel Sfânt murind, sâmbătoreşte" (2 Leg. **32**. 50) [141]. Iară Iisus a luĭ Navi, după ce a trecut Iordanul taie împrejur (Is. Nav. **5**. 4) [142]; Iar aceia cariĭ moştenesc pământul cel bun, aduc luĭ Dumnezeŭ înmulţit pre cea dupre suire, adecă îndoit seceriş.

37. Sâmbăta este nepătimirea sufletuluĭ cuvântător, care după lucrarea faptelor bune, şterge cu totul semnele păcatelor.

38. Sâmbăta este slobozirea sufletuluĭ cuvântător, care prin Duhovnicească firească vedere, aŭ depărtat şi pre lucrarea cea dupre fire către simţirĭ.

39. Sâmbăta Sâmbetelor este desăvârşită Duhovnicească linişte a sufletuluĭ cuvântător, carele ş-aŭ adunat pre mintea luĭ de la acestea toate ale celor ce sunt Dumnezeeştĭ cuvinte, şi numaĭ cu Dumnezeŭ despre iubitoare întindere cu totul îmbrăcându-se, s-a făcut desăvârşit nemişcat de la Dumnezeŭ prin tainica Teologie.

---

[137] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 19: "Iată v-am dat putere să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului şi nimic nu vă va vătăma".

[138] *Ieşirea*, **35**, 2: "Şase zile să lucraţi, iar ziua a şaptea să fie sfântă pentru voi, zi de odihnă, odihna Domnului; tot cel ce va lucra în ziua aceea va fi omorât".

[139] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **2**, 27: "Şi le zicea lor: Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă".

[140] *Leviticul*, **19**, 9: "Când veţi secera holdele voastre în pământul vostru, să nu seceri tot până la fir în ogorul tău şi ceea ce rămâne după secerişul tău să nu aduni".

[141] *Deuteronomul*, **32**, 50: "Şi mori pe munte şi te adaugă la poporul tău, cum a murit şi Aaron, fratele tău, pe muntele Hor şi s-a adăugat la poporul său".

[142] *Cartea lui Iosua Navi*, **5**, 4: "Iată pricina pentru care Iosua a tăiat împrejur pe fiii lui Israel: Tot poporul de parte bărbătească care ieşise din Egipt, toţi cei buni de război, muriseră pe cale, în pustiu, după ieşirea din Egipt; 5. Căci tot poporul care ieşise din Egipt era tăiat împrejur..."

40. Tăere împrejur este depărtarea cea dupre suflet a pătimaşeĭ plecărĭ către cele ce se fac.

41. Tăere împrejur a tăerii împrejur este cea desăvârşită lepădare şi scădere (scoatere) şi a mişcărilor celor fireşti despre suflet către cele ce să fac.

42. Seceriş al sufletuluĭ cuvântător este adunarea şi cea cu de-amăruntul cunoştinţă cu mare scumpătate a celor maĭ Duhovniceşti cuvinte, care poartă pre fapta bună şi pre firea celor ce sunt.

43. Seceriş al secerişuluĭ este necunoscută de minte privire a luĭ Dumnezeŭ, care la toţĭ în general este necunoscută şi neumblată şi care urmează după cea tainică vedere a celor înţălegătoare, prin care (vedere a luĭ Dumnezeŭ) aduce dupre cum să cuvine cuviincioase slavosloviĭ celuĭ ce a zidit pre cele văzute şi pre cele nevăzute zidirĭ.

44. Se află şi alt seceriş maĭ Duhovnicesc, care se zice secerişul luĭ Dumnezeŭ, şi altă maĭ tainică tăere împrejur, şi altă maĭ ascunsă sâmbătă, întru care aŭ sfârşit Dumnezeŭ lucrurile Luĭ şi a încetat. Şi acestea potrivit cu cele zise, adecă: „Secerişul este mult, iar lucrătoriĭ puţinĭ" (Luc. **10**. 2)[143], Şi: „Duhovnicească tăere împrejur a inimiĭ" (Rom. **2**. 29) [144], Şi: „Aŭ binecuvântat Dumnezeŭ despre ziua a şaptea şi o aŭ sfinţit pre ea, fiindcă întru acesta a încetat de toate lucrurile Luĭ, pre care aŭ început Dumnezeŭ a le face" (Facere **2**. 3) [145].

45. Seceriş al lui Dumnezeŭ se zice, cea singură petrecere şi nestrămutată privire a tuturor celor vrednicĭ în genere, adecă care se face după veacurĭ.

46. Duhovnicească tăere împrejur a inimeĭ este, desăvârşita curmare a lucrărilor celor fireştĭ care se face în simţirĭ şi în minte către cele simţite şi gândite, prin înfăţoşarea Sfântului Duh cea fără de mijlocire, carea preface spre cel maĭ Dumnezeesc şi pre trup şi pre suflet.

47. Sâmbetire a luĭ Dumnezeŭ este ca să ajungă la El, adecă zicându-se pentru toate zidirile cuprinzător, dupre care încetează despre fireasca lucrare care se face întru dânsele, însă pre a Sa Prea Dumnezeească lucrare negrăit lucrând-o. Încetează dar Dumnezeŭ adecă pre fireasca lucrare, care se întâmplă la fiecare din cele ce sunt, după care fireşce s-aŭ făcut de a se mişca fiecare din cele ce sunt, iar când va priimi ele măsuratec pre Dumnezeasca lucrare, va hotărî atuncea pre a loruşĭ firească lucrare întru Dumnezeŭ.

48. Să cuvine, zice, să cerceteze ceĭ învăţaţĭ şi iscusiţĭ, care trebuie să înţălegem că sunt lucrurile care a început Dumnezeŭ să zidească, şi care iarăşĭ sunt acelea pentru care adecă nu aŭ făcut cunoscută începerea lor. Pentru că dacă Dumnezeŭ a încetat de toate lucrurile care aŭ început de a le face, arătat este că n-a încetat şi de acelea care n-a făcut început de a le face. Aşadar arătat este că lucrurĭ a luĭ Dumnezeŭ care aŭ început în vreme spre a fi, sunt toate fiinţele împărtăşite, adecă feluritele fiinţĭ ale tuturor celor ce sunt. Pentru că aceea – a nu fi, are pre el de a fi maĭ veche fiindcă au fost cândva când fiinţile nu eraŭ împărtăşite. Lucrări ale luĭ Dumnezeŭ care nu aŭ început în vreme spre a fi, sunt fiinţile cele împărtăşitoare, care după Dar să împărtăşesc cu fiinţile cele împărtăşite: precum bunătatea şi tot cuvântul cuprinzător de orĭce fel de bunătate, şi în scurt toată viaţa, nemurirea, prostimea, statornicia, nemărginirea şi câte fiinţăşte să privesc împrejurul luĭ Dumnezeŭ, care şi lucrărĭ ale Luĭ sunt şi început în vreme nu aŭ: pentru că aceea: a nu fi niciodată nu este mai înainte de fapta bună, nicĭ de vreuna din cele zise, deşi cele împărtăşite lor, între ele aŭ început în vreme. Fiindcă fără de început este toată fapta bună, care pre vremea eĭ nu o are început, deoarece numaĭ pre Dumnezeŭ îl are de a fi, pre singurul şi vecinicul Ziditor.

[143] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 2: "Şi zicea către ei: «Secerişul este mult, dar lucrătorii sunt puţini; rugaţi deci pe Domnul secerişului ca să vă scoată lucrătorii la secerişul Său»".

[144] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 29: "Ci este iudeu cel întru ascuns, iar tăierea împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă, a cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu".

[145] *Facerea*, **2**, 3: "Şi a binecuvântat Dumnezeu ziua a şasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a şaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut".

49. Decât toate cele ce sunt împărtăşitoare şi cele ce să împărtăşesc, Dumnezeŭ este cu nemărginire nemărginită mai presus. Fiindcă acelea, adecă după facere aŭ început în vreme, iar celelalte (ce după Dar să împărtăşesc de ele) aŭ dimpreună naştere firească toate înlăuntru lor întocmai ca o putere înfiinţată, care luminat propovăduesc pre Dumnezeul tuturor.

50. Toate cele nemuritoare şi chear această nemurire, şi toate cele vii şi chear această viaţă, şi toate cele sfinte şi chear această sfinţănie, şi toate cele îmbunătăţite şi chear această îmbunătăţire, şi cele în fiinţă toate şi chear această înfiinţare, şi toate cele bune şi această bunătate, vederat este că sunt lucruri ale lui Dumnezeŭ; Însă unele aŭ început în vreme de a fi, fiindcă a fost oarecândva când nu era bunătate şi faptă bună şi sfinţănie şi nemurire (la zidiri). Şi cele care aŭ în vreme începutul, cu împărtăşirea celor ce nu aŭ în vreme început sunt şi să zic acelea ca cum ar fi cu adevărat şi să zic, pentru că toatei vieţi şi ai nemurirei şi ai sfinţăniei şi ai bunătăţii, Făcător este Dumnezeŭ, fiindcă este mai presus de fiinţă şi mai presus de toate cuprinzător şi de cele gândite şi de cele grăite.

51. Ziua a şasea, după scriptură, înfăţoşază pre împlinirea fiinţilor celor ce sunt; Iar a şaptea cuprinde pre mişcarea cea în vreme a însuşirei lor, Iar a opta descopere pre chipul a ce-i mai presus de fire şi de vreme, după aşezare.

52. Acela care după Lege aduce numai prea a şasea zi, acesta prin mare fără de frică trece spre pustie, fugind de tirănia patimilor, care dupre lucrare strâmtorează şi necăjeşce pre suflet; şi aşa încetează (sărbătoreşce sabatism) numai pre lucrarea patimilor. Iar acela carele aŭ trecut Iordanul, aŭ venit la moştenirea bunătăţilor, după ce aŭ părăsit departe şi pre această nelucrătoare aşăzare a patimilor.

53. Cel ce aduce Evangheliceşte pre a şasea zi, după ce aŭ omorât mai întâi pre cele mai de căpitenie mişcări ale păcatelor, cunoaşce pre pustiirea a toată răutatea, care este aşăzarea nepătimirei; şi încetează despre minte şi de însuşi proasta nălucire a patimilor. Iar acela carele trece Iordanul, să mută în locul cunoşcinţelor, după care mintea cu tainic chip să zideşte prin pace şi se face Biserică şi Duhovnicească sălăşluire a lui Dumnezeŭ.

54. Acela care Dumnezeeşte a împlinit pre a şasea zi cu cele cuviincioase lucruri şi curate gânduri, şi aşa cu ajutorul lui Dumnezeŭ aŭ săvârşit pre ale lui lucruri, acesta a trecut cu de-amăruntul pre toată cunoşcinţa cea firească sub stare în vreme şi la cea tainică privire a veacurilor şi vecinicie s-aŭ mutat, şi încetează (serbează) necunoscut dupre minte, pre cea desăvârşit a celor ce sunt trecere şi părăsire. Iar carele s-a învrednicit şi cei a opta zi, din morţi aŭ înviat; Acei dupre Dumnezeŭ zic, adecă din a tuturor şi simţitelor şi gânditelor şi a cuvintelor şi a înţălegerilor: şi vieţuieşte pre fericita viaţă a lui Dumnezeŭ, Celui singur despre adevăr chear viaţă, şi zicându-se şi fiind: Deoarece şi acesta s-aŭ făcut prin îndumnezeire Dumnezeŭ.

55. Ziua a şasea este cea desăvârşit împlinire acelor fireşti lucrări, pre care le săvârşăsc cei lucrători de fapta bună; Iar a şaptea, este desăvârşirea tuturor înţălegerilor acelor fireşti, pre care o dobândesc cei privitori întru negrăită cunoştinţă; Iar a opta zi este, a se muta şi a se sui către înDumnezeire, Carea este săvârşirea celor vrednici. Şi se vede că poate întru această zi a şaptea şi a opta, mai tainic voind Domnul să o arate, o aŭ numit ziua şi ceasul sfârşitului (Mat. **24**. 36) [146], fiindcă cuprinde tainile şi cuvintele tuturor, de a cărora (ştiinţă) nimenea despre nici un chip, nici puterile cele cereşti, nici cei pământeşti va putea să se înveţe mai înainte de a se face, fără numai această Fericită Dumnezeire, carea le face pre acestea.

56. A şasea zi arată pre cuvântul fiinţelor celor ce sunt; A şaptea, pre chipul fiinţelor celor ce bine sunt însemnează, Iar a opta vesteşte pre cea negrăită taină, pre pururea bine este a fiinţelor celor ce sunt.

[146] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **24**, 36: "Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai tatăl".

57. După ce vom cunoaşte cum că a şasea zi este chipul practiceĭ lucrări, să ne silim ca să plătim întru aceasta pre toată datoria lucrurilor faptelor bune, întrucât şi pentru noĭ să se zică acest graiŭ: „Şi aŭ văzut Dumnezeŭ toate câte aŭ făcut, şi iată eraŭ bune foarte“ (Fac. **1**. 31) [147].

58. Împlineşte, zice, pre datoria buneĭ lucrărĭ, pre care o laudă Dumnezeŭ, acela carele prin lucrătoarea faptă bună a trupuluĭ pregăteşte în suflet pre buna podoabă cea împiestricită a tuturor faptelor bune.

59. Cel ce a săvârşit lucrurile dreptăţiĭ, iată aŭ trecut către odihna cunoscătoareĭ privirĭ, când şi va intra cu Dumnezească cuviinţă în cuvintele celor ce sunt, odihnindu-se întru mişcarea minţiĭ (prin cunoştinţa teorieĭ).

60. Acela carele se va împărtăşĭ de cea pentru noĭ mântuire a luĭ Dumnezeŭ a săptămâneşteĭ odihne, aceasta se va împărtăşĭ şi de cea pentru noĭ oprită lucrare spre înDumnezeire, (adecă tainicei odihne), şi decĭ acesta lăsând în mormânt zăcând înfăşurăturile şi mahrama capului, pre care văzându-le ca alt Petru şi Ioan, crede că s-aŭ sculat Domnul (Ioan **20**, 8) [148].

61. Mormânt Stăpânesc este, orĭ lumea aceasta, orĭ inima fiecăruĭ credincios; Iar înfăşurăturile sunt cuvintele celor simţitoare, care se află împreună cu chipurile celuĭ îmbunătăţit. Iar mahrama este, cea simplă şi nefelurită cunoştinţă a celor gândite, cu cea, după cât se poate, Teologhie, prin care maĭ întâi să cunoaşce Cuvântul, căcĭ fără de Acesta cu neputinţă este să înaintăm întru cuprinderea celor maĭ presus de acestea.

62. Câţĭ îngroapă cu cinste pre Domnul, aceştia Îl va şi vedea pre El întru slavă înviind, iar la toţĭ ceilalţĭ cariĭ nu sunt întru acest chip, va fi nevăzut, fiindcă nu maĭ este încă cu putinţă a să pipăi de ceĭ viclenĭ, nemaĭavând încă (tot întru acel chip) pre acoperământul cel dinafară (pe trup), prin care se prindea de toţĭ care vroeaŭ, însă cu voea Luĭ, şi prin care a suferit să pătimească pentru mântuirea tuturor.

63. Aceea cariĭ îngroapă pre Domnul cu cinste, sunt cinstiţĭ la toţĭ ceĭ iubitorĭ de Dumnezeŭ, fiindcă L-au izbăvit pre El de defăimare şi de ruşine, nelăsând la ceĭ necredincioşĭ pricină de hulă, pre pironirea Luĭ sus pre lemn. Iar câţĭ aŭ pus pre mormânt peceţĭ şi ostaşĭ aŭ aşăzat aproape, aceştia sunt urâcioşĭ pentru fapta aceasta, cariĭ şi înviind Cuvântul îl clevetesc că s-aŭ furat cu arginţĭ adecă, dupre cum la vânzare prin mincinosul ucenic, – zic adecă către chipul cel arătător al fapteĭ bune, întru acest chip răscumpărând pre ostaşĭ prin a cleveti pe Înviatul Mântuitor. Cunoaşce dar pre asemănarea celor zise cel cunoscător, carele înţălege cum şi dupre câte chipurĭ să răstigneşte Domnul, şi să îngroapă, şi inviază, şi cum că face adecă ca pre nişte moarte pre pătimaşele gândurĭ, care sunt sălăşluite în inimă de la dracĭ, care împart ca pre nişte haine pre chipurile podoabeĭ ceĭ năravnice, prin ispite, şi cum să trece pre chipurile care ca nişce peceţĭ zac pre suflet, adecă pre închipuirele păcatelor cele maĭ înainte obicinuite.

64. Tot iubitorul de argint carele să făţărniceşte fapta bună prin evlavie, când va afla cu prilej pre materia cea poftită, leapădă pre chipul evlavieĭ cu care să făţărnicea şi să părea mai înainte că era ucenic al Cuvântului.

65. Când veĭ vedea pre ceĭ mândrĭ că nu sufere a să lăuda ceĭ maĭ bunĭ decât eĭ, prin urmare şi maĭ înainte apucă cu felurĭ de meşteşugirĭ să surpe pre adevărata zicere, neapărat şi cu miĭ de supărărĭ silindu-se să o răstoarne şi cu nelegiuite chipurĭ de clevetirĭ: Ia-ţĭ întru vederea ta iarăşĭ cum că şi aceştia să răstigneşte Domnul şi să îngroapă şi să păzeşte prin peceţĭ şi cu ostaşĭ. Pre

[147] *Facerea*, **1**, 31: "Şi a privit Dumnezeu toate câte a făcut şi iată erau bune foarte. şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea".
[148] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **20**, 7-8:
"7. Iar mahrama care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfăşurată la o parte, într-un loc;
8. Atunci a intrat şi celălalt ucenic care sosise întâi la mormânt, şi a văzut, şi a crezut".

cariĭ, după ce se vor pocăi, Cuvântul prin mijlocirea celor asemenea, îĭ preface iarășĭ și așa să scoală; Și iarășĭ să arată la luptă cu cel împrotivnic și-l întărește prin pătimirea cea către nepătimire, fiindcă decât toțĭ este mai Puternic, deoarece și este să numeșce Adevăr.

66. Taina întrupăriĭ Cuvântuluĭ poartă pre puterea tuturor închipuirilor și gâciturilor celor din scriptură, precum și pre cunoștința zidirelor celor văzute. Și acela dar carele aŭ ințăles pre taina Cruciĭ și a înmormântăriĭ, acesta a cunoscut și pre cuvintele cele maĭ înainte zise. Iară cel ce s-a încredințat de puterea cea negrăită a Învieriĭ, a ințăles și scoposul pentru care Dumnezeŭ a zidit maĭ înainte pre toate.

67. Toate cele văzute aŭ nevoe de Cruce, zic adecă pre obicinuirea care ține asupra lor pre rudirea celor lucrate dupre simțire; Iar cele gândite, toate aŭ nevoe de îngropare, adecă a întregeĭ mișcărĭ ceea ce să lucrează cu mintea asupra acestora. Fiindcă dimpreună cu rudirea (atârnarea) după ce va rădica și pre cea întru toate firească lucrare și mișcare, Cuvântul singur de la Sine aflându-se, să arată ca un sculat din morțĭ, având cu Sine toate cele despre Dânsul zise dupre scriere, fără însă de a avea nicĭ una îndeobște din apropierea cea către Dânsul prin fireasca rudenie, pentru că după Har și nu după fire se află mântuirea celor mântuițĭ.

68. Toate și veacurile și aniĭ și locurile, sunt din cele către ceva (relativ), fără de care nicĭ una din cele ce sunt nu se află din câte să ințăleg împreună cu acestea. Iar Dumnezeŭ nu este din cele „către ceva“: pentru că nu are nimic îndeobște nicĭ una din cele ce împreună să cugetă. Întru adevăr dar (mântuirea) moștenirea celor vrednicĭ, însușĭ Dumnezeŭ este. Și acela carele se va învrednici acestuĭ Dar, va fi maĭ presus decât toate, și de veacurĭ și de anĭ și de locuri: fiindcă loc adecă va avea pre însușĭ Dumnezeŭ, după cea scrisă: „Fiĭ mie Dumnezeŭ scutitor și spre loc de scăpare ca să mă mântueștĭ (Ps. **30**. 2)[149].

69. Sfârșitul nu are nicĭ o asemănare cu mijlocul, fiindcă mijlocul nu este sfârșit. Mijlocime sunt toate dar, câte sunt după început și maĭ înainte de sfârșit. Iar dacă toate și veacurile și aniĭ și locurile cu toate îndeobște câte dimpreună să cugetă cu acestea, sunt după Dumnezeŭ-Carele este început fără de început, și fiindcă cu mult maĭ pe urmă să află acelea și cu nimic nu se osebesc de mijlocime: sfârșit dar al celor mântuițĭ este Dumnezeŭ. Iar după nemărginitul sfârșit, nimic nu va maĭ fi mijlocime, fiindcă ceĭ mântuițĭ dimpreună se vor face văzătorĭ (cu Dumnezeŭ).

70. Toată lumea cuprinzându-se întru deosebite cuvinte, și loc se zice și veac a celor dintr-însa viețuitoare; și are chipuri privitoare după firea lor, pre potrivirea cea întru ele, care poate să încapă din parte – dupre ințălegere – pre ințălepciunea luĭ Dumnezeŭ cea preste toate. Care, întrucât să uneltește către ințălegere, nu poate să fie deosebită de mijlocirea și de cuprinderea cea din parte; „Fiindcă când se va arăta sfârșitul, să va strica cea din parte“ (1 Cor. **13**. 10)[150], prin urmare și oglinzele toate și închipuirele vor trece, după ce va sosi adevărul, când față către față cel mântuit, după ce va săvârșĭ pre cea dupre Dumnezeŭ, Îl va vedea pre El, și atuncea dar maĭ presus va fi decât toată lumea și veacul și locul, prin care maĭ înainte ca un prunc să povățuea (prin zidirĭ).

71. Pilat este chip al Legeĭ ceĭ fireștĭ, iar mulțimea Iudeilor este chip al legiĭ ceĭ scrise. Cine dar după credință nu se va face maĭ presus de aceste două Legĭ, acesta nu poate să priimească pre adevăr, care este maĭ presus de fire și de lege (cuvânt), ci răstignește întru adevăr pre Cuvântul, priimind pre Evanghelie, „ori ca un Iudeŭ, sminteală, orĭ ca un Elen, nebunie“ (1 Cor. **1**. 23)[151].

[149] *Psalmii*, **30**, 2: “Pleacă spre mine urechea Ta, grăbește de mă scoate. Fii mie Dumnezeu apărător și casă de scăpare, ca să mă mântuiești”.

[150] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 10: “Dar când va veni ceea ce e desăvârșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa”.

[151] *Idem*, **1**, 23: “Însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru iudei sminteală; pentru neamuri nebunie”.

72. Când veĭ vedea pre Irod şi pre Pilat că fac prietenie (Luc. **23**. 12) [152] între eĭ, ca să omoare pre Iisus, atuncea pune în minte că împreună lucrează spre acelaşĭ scop şi dracul curvieĭ şi cel al slaveĭ deşarte, împreună învoindu-se între dânşiĭ ca să omoare pre cuvântul fapteĭ bune şi al cunoştinţeĭ. Pentru că adecă dracul slaveĭ deşarte să făţărniceşte Duhovnicească cunoştinţă şi îl trimite pre dânsul predându-l draculuĭ curvieĭ; Iar cel al curvieĭ Drac formăluindu-se curăţenie făţărnicească, îl trimite înapoĭ la dracul slaveĭ deşarte. Pentru aceea şi zice: „Că Irod îmbrăcându-L pre Iisus cu luminată haină, L-a trimis înapoi la Pilat" (Luca stih **11**) [153].

73. Bine este să nu lăsăm pre minte a să pironi la trup şi la patimĭ, fiindcă zice graiul: „Din mărăcinĭ nu culegĭ smochine" – care este de la patimĭ faptă bună, „nicĭ din rugĭ * strugurĭ" (Luc. **16**. 44) [154] adecă de la trup cunoştinţa care veseleşte.

74. Prin răbdarea cea întru ispite maĭ întâĭ să ispiteşte nevoitorul, şi prin trupeasca pustnicie şi iscusire să curăţăşte, iar prin îngrijirea la privirele cele înalte să face desăvârşit; şi prin acest chip să învredniceşte Dumnezeeştiĭ mângâerĭ, fiindcă zice Moisi: „Domnul din Sinaĭ va veni' (2 Leg. **33**. 2) [155] care se zice din ispite, „şi s-aŭ arătat nouă din Siir", care este din osteneala cea trupească, „şi aŭ venit cu silă şi cu grăbire din Muntele Farran cu miĭ de Cadicşĭ", adecă din muntele credinţeĭ cu miĭ de sfinte cunoştinţe.

75. Irod ţine cuvântul cugetăriĭ ceĭ trupeştĭ; iară Pilat al simţirelor; iară Chesar al celor simţite; Iară Iudeiĭ al sufleteştilor gândurĭ. Aşadar când sufletul din neştiinţă să va adaoge către cele simţite, *vinde la moarte pre Cuvânt simţirelor, şi aşa iscăleşte contra însuşĭ luişĭ (sufletul)*; cu mărturisirea întărind pre Împărăţia celor stricăcioase, căci zic Iudeiĭ „nu avem Împărat, fără numai pre Chesarul" (Ioan **19**. 15) [156].

76. Irod, ţine locul lucrăriĭ patimilor; Iar Pilat, aĭ releĭ înşelătoareĭ obicinuinţe a păcatelor; Iar Chesarul, al întunecatuluĭ Ţiitor de lume; Iar Iudeiĭ, aĭ sufletuluĭ. Când dară se va robi sufletul la patimĭ şi aşa va preda pre fapta bună zălog la obicinuinţa păcatuluĭ, atuncea arătat este că pre Împărăţia luĭ Dumnezeŭ o leapădă, şi să premută la făcătoarea de stricăciune tirănie a diavoluluĭ.

77. Nu-ĭ este din destul sufletuluĭ către veselia cea Duhovnicească numaĭ a i se supune patimile, de nu va dobândi şi fapte bune prin păzirea poruncilor, fiindcă zice: „Nu vă bucuraţĭ că draciĭ să supun vouă", care este lucrarea patimilor, „Ci mai vârtos vă bucuraţĭ că numele voastre s-aŭ scris în cerurĭ (Luca **10**. 20) [157], adecă, care cu Darul puneriĭ de fiĭ, prin bunătăţile voastre, s-aŭ scris în locul nepătimireĭ.

78. Celuĭ ce pofteşte pre cunoştinţă, fără de alt, de nevoe îi este ca pre bogăţia faptelor bune să o câştige prin lucrare; fiindcă zice: „Cel ce are pungă", care va să zică cunoştinţă Duhovnicească, asemena „să poarte şi traistă", care este – îmbelşugarea faptelor bune –, care cu îndestulare hrăneşte pre suflet; Iar acela carele nu are pungă, arătat este că nicĭ traistă nu are, care este –

[152] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **23**, 12: "Şi în ziua aceea, Irod şi Pilat s-au făcut prieteni unul cu altul, căci mai înainte erau în duşmănie între ei"

[153] *Idem*, **23**, 11: "Iar Irod, împreună cu ostaşii săi, batjocorindu-L şi luându-L în râs, L-a îmbrăcat cu o haină strălucitoare şi L-a trimis iarăşi la Pilat".

* *rug, rugi*, s.m. 1. tulpină (târâtoare) a unor plante 2. Mur 3. Măceş 4. Compus *rug-de-munte* sau *rug-de-zmeură* însemnând zmeur, din latină *rubus* DEX. *ed. cit.*, p. 937.

[154] *Idem*, **6**, 44: "Căci fiecare pom se cunoaşte după roadele lui. Că nu se adună smochine din mărăcini şi nici nu se culeg struguri din Spini". Trimitere eronată în mss. la cap. **4**, 44.

[155] *Deuteronomul*, **33**, 2: "Şi a zis el: «Venit-a Domnul din Sinai şi mi s-a descoperit întru slava Sa în Seir; strălucit-a din Munţii Paranului şi a ieşit cu mulţime mare de sfinţi, având la dreapta focul legii»".

[156] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **19**, 15: "Deci au strigat aceia: Ia-L, Ia-L! Răstigniţi-L. Pilat le-a zis: Să răstignesc pe Împăratul vostru? Arhiereii au răspuns: Nu avem împărat, decât pe cezarul".

[157] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 20: "Dar nu vă bucuraţi de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucuraţi că numele voastre sunt scrise în ceruri".

cunoştinţa şi bunătatea, acesta zice: „să-şĭ vânză haina şi să cumpere sabie" (Luc. **22**. 36)[158], adecă să-şĭ dea cu osârdie pre trupul luĭ la osteneala faptelor bune şi cu înţălepciune să unelteascā pre războiul cel asupra patimilor şi al dracilor, în cinstea păciĭ luĭ Dumnezeŭ, adecă cea întru cuvântul luĭ Dumnezeŭ obicinuinţă, carele desparte pre cel răŭ de cel bun.

79. Domnul după ce a venit în vârstă de treizeci de anĭ, atuncea esă întru arătare, să-şĭ înceapă lucrul Luĭ: Şi prin acest număr cu chip tainic învaţă pre ceĭ privitorĭ tainele cele pentru Sineşĭ. Fiindcă numărul 30, cu chip tainic, arătat înfăţoşază pre Domnul Ziditor şi al vremilor şi al firelor şi al celor înţălegătoare, care este maĭ presus decât firele cele văzute, asemenea şi de cele maĭ dinainte cugetate. Şi adecă anul, prin numărul de 7, fiindcă el este săptămânal; Iar cel al firelor, prin 5, fiindcă firea este cincime, deoarece se desparte în 5 după cele 5 simţirĭ; Iară cele gândite, prin 8, pentru că facerea celor gândite, este maĭ presus de numărătoarea înconjurare a anului; Iar precugetate, prin 10, pentru Sfânta zecime a celor 10 poruncĭ, care aşază pre oamenĭ îmbunătăţiţi şi norociţĭ. Şi prin acest chip al scrierii, cu chip tainic a început Domnul pre cuvenita propovăduire, cum că s-aŭ făcut anul. Aşadar când veĭ împreuna pre 5 cu 7, cu 8 şi cu 10, afli pre numărul 30. Acela dar carele voeşte şi hotărăşte a urma Domnului ca unuĭ Începător, va cunoaşte pre cuvântul acesta, despre carele şi el dupre numărul de 30 se va arăta puternic „a propovădui Evanghelia Împărăţieĭ" (Mar. **16**. 15)[159]. Fiindcă când bine şi mulţămitor va zidi pre lumea cea practică a faptelor bune, ca pre o cu de-amăruntul văzută fire, fără a preface prin înconjurare pre cea a sufletuluĭ luĭ (putere) – precum cu de-amăruntul cea a anuluĭ, care se întâmplă prin cele protivnice şi prin vedere, fără de greşală va aduna cunoştinţă şi prin însuşi deprinderea a înainteĭ cugetărĭ şi la alţiĭ va putea să o arate: atuncea şi acest-treizecit-este despre Duh, nestăpânit fiind de trupeasca vârstă, arătând împreună cu vremea pre cea întru alţiĭ lucrare şi pre ale luĭ bunătăţĭ.

80. Cel leneş şi care petrece întru dulceţile cele trupeştĭ nicĭ aĭ fapteĭ bune este lucrător, nicĭ către cunoştinţă este bine mişcat. Unul ca acesta nicĭ cugetare omenească are adecă „cu înţălegere", ca când se va turbura apa să se bage pre sineşĭ „în scăldătoare" (Ioan **5**. 7)[160], ceea ce este, întru înfăţăşătoarea faptă bună a cunoştinţeĭ, care vindecă toată boala; Fără numaĭ că cel ce boleşte, din lenevirea luĭ mută vremea, şi aşa altul maĭ înainte apucă, carele şi-l împedecă pre acesta să nu se apropie şi să se vindece. Pentru aceea şi 8 anĭ zace bolnav, fiindcă acela carele nu vede pre arătata zidire spre slava luĭ Dumnezeŭ şi nu-şĭ înalţă pre mintea luĭ cu bună cinstire către firea cea gândită, cu dreptate acesta rămâne bolnav, atâţia anĭ câţĭ am zis mai înainte. Fiindcă numărul de 30 când se ia fireşte, însemnează pre firea cea simţită, asemenea precum şi când se va socoti lucrător, însămnează pre lucrarea faptei bune; Iar cel de opt când se va înţălege, după alt tainic chip, arată pre cea înţălegătoare fire a celor fără de trup; Precum de asemenea când se va privi cu chip cunoscător, însămnează pre Prea Înţăleapta Teologhie, pentru care oricine care nu să mişcă spre Dumnezeŭ, rămâne slăbănog, până ce va veni Cuvântul şi-l va învăţa pre el grabnicul chip al vindecăriĭ, zicându-i: „Scoală, ia-ţĭ patul tău şi umblă" (Ioan **5**. 8)[161], vestindu-i şi poruncindu-i, adecă ca pre mintea luĭ să o întoarcă de la iubirea de dulceţĭ care-l stăpâneşte şi să-şĭ rădice trupul pre umărul faptelor bune, ducându-se la casa luĭ, adecă în cerurĭ; Fiindcă este maĭ bine ca cel maĭ răŭ să se ia pre umărul faptelor celor maĭ alese în bunătate, decât cel maĭ bun să se aducă de cel maĭ rău către iubirea de dulceţĭ prin lenevire.

[158] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **22**, 36: "Şi El le-a zis: Acum însă cel ce are pungă să o ia, tot aşa şi traista, şi cel ce nu are sabie să-şi vândă haina şi să-şi cumpere".

[159] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **16**, 15: "Şi le-a zis: Mergeţi în toată lumea şi propovăduiţi Evanghelia la toată făptura".

[160] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 7: "Bolnavul I-a răspuns: Doamne, nu am om, ca să mă arunce în scăldătoare, când se tulbură apa; că până când vin eu, altul se coboară înaintea mea".

[161] *Idem*, **5**, 8: "Iisus i-a zis: Scoală-te, ia-ţi patul tău şi umblă".

81. Până când ne vom covârşi curat pre a noastră fire şi pre a celorlalte toate, (afară de Dumnezeŭ) dupre cugetare, nu vom priimi încă pre obicinuirea de a fi statornicĭ în fapta bună. Iar când această vrednicie prin dragoste se va săvârşi, atuncea vom înţălege pre puterea Dumnezeeştiĭ făgăduinţe; fiindcă acolo se cuvine să crează ceĭ vrednici, cum că este neschimbată sălăşluire, unde mintea cu înainte povăţuire prin dragoste s-a înrădăcinat pre puterea eĭ. Deoarece acela carele nu-şi va ieşi din sineşĭ şi din toate cele gândite şi să ajungă întru tăcerea cea maĭ înaltă decât toată gândirea, nu este cu putinţă a se slobozi cu totul de închipuirĭ.

82. Fiece cugetare arată mulţime, orĭ cel puţin fără de alt doime; Fiindcă este mijloc de unire aĭ celor două margenĭ care le uneşte, adecă şi pre a cugeta şi pre cea cugetată. Decĭ nicĭ una din acestea două nicĭdecum nu păstrează pre prostime (nealcătuire), fiindcă şi a cugeta este oarecum supusă, care fără de alt are împreună cugetată pre puterea de a cugeta. Şi cea cugetată întru adevăr este oarecum supusă, care saŭ are pre cea supusă împreună cugetată cu ea pre puterea de a cugeta, saŭ are la cea înainte supusă pre fiinţa aceluia căruia îĭ este puterea. Pentru că nicĭ una din cele ce sunt, fără asemănare nu sunt fireştĭ ale fiinţiĭ lor aceasta – adecă de la sineşĭ a cugeta, ca să fie şi unime nedespărţită. Iară Dumnezeŭ orĭ fiinţă de-I vom zice, nu are fireşte pre a împreună a cugeta cu Dânsul pre puterea cugetăriĭ: aşadar nu este amestecat. Orĭ cugetare de-L vom zice, nu are firească priimitoare pre supusa fiinţă a înţălegeriĭ: Ci însuşĭ după fiinţă Dumnezeŭ este înţălegerea şi tot înţălegere, şĭ numaĭ El despre înţălegere este fiinţă şi tot fiinţă, şi singur şi tot maĭ presus de fiinţă; Pentru că şi Unime nedespărţită şi neîmpărţită şi simplă este. Acela dar carele are înţălegere oarecum, încă n-aŭ eşit din doime. Iar acela carele va lepăda-o desăvârşit pre aceasta, s-aŭ făcut oarecum unime, după ce pre puterea de a cugeta, cu chip covârşitor aŭ părăsit-o.

83. Decĭ adecă întru ceĭ mulţĭ să află deosebire şi neasemănărĭ şi felurimĭ. Iar întru Dumnezeŭ desăvârşit una se află şi singur tot începutul însuşire şi simplicime numaĭ şi asemănare. Aşadar nu este lucru sigur maĭ înainte de a ieşi afară din cele multe, a grăi şi a unelti pre privirele cele către Dumnezeŭ. Şi o arată aceasta Moisi, carele după ce aŭ înfipt cortul cugetăriĭ afară de tabară, atuncea vorbeşte cu Dumnezeŭ (Eşire 33. 7) [162]. Fiindcă este cu primejdie de a se sârgui cineva să înfăţoşeze cu cuvinte pre cele negrăite. Pentru că cuvântul cel pronunţat (rostit), şi doime este şi maĭ mult încă; Iar cel fără de glas, carele numaĭ prin minte priveşte pre Dumnezeŭ este maĭ tare, fiindcă stă dupre nedespărţită unime şi nu întru multe. Fiindcă Arhiereul carele abea avea voe numaĭ o dată într-un an să intre înlăuntru în Sfintele Sfintelor, adecă înlăuntru de catapeteazmă (Evr. 9. 7) [163]: învaţă cum că singur numai acela să cuvine carele va trece şi pre cele materialnice şi pre cele sfinte, şi va ajunge la sfintele sfintelor, adecă acela carele aŭ trecut pre toată firea cuprinzător (aŭ covârşit) şi pre cele simţite şi pre cele ale celor simţite şi pre ale celor gândite, şi s-aŭ făcut curat de toate însuşirele cele despre naştere şi gol cu cugetul s-a arătat: numai acesta, zic, să cuvine să întrebuinţeze închipuirele cele pentru Dumnezeŭ.

84. Marele Moisi, după ce aŭ făcut cortul luĭ afară de tabără, care este adecă, pre cunoştinţă şi pre cugetare după ce le-au întemeiat afară de cele văzute, atuncea începe a se închina lui Dumnezeŭ; şi intrând în norul cel neformăluit şi în locul cel fără de materie al cunoştinţelor, acolo săvârşa jertfele cele sfinţite.

85. Norul este neformăluita şi nematerialnica şi cea fără de trup stare, care are pre arătătoarea cunoştinţă a celor ce sunt: Înlăuntru căruia orĭcine de va intra, după cum ca alt Moisi, cu firea muritoare a trupuluĭ, înţălege pre cele nemuritoare; Prin care zugrăvind întru sine pre frumuseţa Dumnezeeştilor fapte bune, ca pre o icoană care cu mare şi cu scumpă asemănare, are pre

[162] *Ieşirea*, **33**, 7: "Iar Moise, luându-şi cortul l-a întins afară din tabără, departe de ea, şi-l numi cortul adunării; şi tot cel ce căuta pe Domnul venea la cortul adunării, care se afla afară din tabără".

[163] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 7: "În cel de-al doilea însă numai arhiereul, o dată pe an, şi nu fără de sânge, pe care îl aducea pentru sine însuşi şi pentru greşeala poporului".

asemănătoarea celor întăi închipuite frumuseţĭ. (De unde) pogorându-se, se pune pre sine spre pildă la câţĭ vor voi să urmeze pre fapta cea bună. Şi întru acestea arată pre iubirea de oamenĭ şi pre îmbelşugarea Darului, care le-au priimit neîntinat.

86. Câţĭ urmează pre cea după Dumnezeŭ filosofie cu chip curat, aceştia află mare câştig din meşteşugirea aceştia, cu a nu să schimba iarăşĭ împreună cu lucrările şi cu cunoştinţa lor; Ci cu statornică adeverire, unelteşte cu osârdie toate câte să cuvin în cuvântul fapteĭ bune.

87. După ce vom cufunda maĭ întâĭ în Hristos prin Duhul pre cea dupre trup, în urmă priimim pre nestricăciunea cea după Hristos în Duhul, prin predarea faptelor bune şi prin cea de bună voe moarte: Numaĭ de vom păzi pre cea dintâi neîntinată: după care nimenea nu se maĭ teme de a perde vreuna din bunătăţile pe care le-a dobândit.

88. Voind Dumnezeŭ ca să trimită către noĭ ceĭ de pre pământ, prin nespusă milă din cer, pre Harul Dumnezeeştiĭ fapte bune, cu închipuire aŭ alcătuit pre Sfinţitul Cort şi pre toate cele dintr-însul, care toate sunt închipuire şi ţinere de loc şi asemănare a înţelepciuneĭ.

89. Iar Harul nouluĭ Testament, tăinuit s-a ascuns în slova testamentuluĭ celuĭ vechiŭ, pentru care zice Apostolul: Că Legea este Duhovnicească „legea dar cu slova s-a învechit şi a îmbătrânit, rămâind nelucrătoare, iară cu Duhul întinereşte şi lucrează pentru totdeauna" (2 Cor. 5. 17) [164].

90. Aşadar legea este umbră a Evangheliei, iar Evanghelia este chip a bunătăţilor celor viitoare: Fiindcă Legea opreşte pre lucrările răutăţiĭ, iar Acesta ne înfăţoşează nouă pre lucrările bunătăţilor.

91. Toată Dumnezeasca Sfântă Scriptură, zicem că se desparte de trup şi în duh, ca când ar fi cineva Duhovnicesc om: Fiindcă cel ce va zice adecă cum că graiul scriptureĭ este trup, iară noima aceştia cum că este Duh, adecă suflet, nu va greşi din adevăr. Arătat dar, înţălept este acela carele lasă pre cea stricăcioasă şi să face următor cu totul celeĭ nestricăcioase.

92. Şi adecă Legea este trup Duhovnicesculuĭ om, după Sfânta Scriptură; Iar simţire, Prorociĭ; Iar Evanghelia, suflet înţălegător, carea lucrează prin trupul Legeĭ şi prin simţirea Prorocilor, iar pre puterea eĭ (Evangheliei) o arată la toţĭ prin lucrărĭ.

93. Legea dar avea umbră; iară Prorociĭ, chip a Dumnezeeştilor şi Duhovniceştilor bunătăţĭ cele ce să cuprind în Evanghelie; Iară Evanghelia ne-aŭ arătat nouă prin lucrurĭ pre însuşĭ Adevărul de faţă, care maĭ înainte era acoperit în lege ca în umbră, iar prin Proroci maĭ înainte închipuit.

94. Acela carele săvârşaşte Legea prin vieţuire şi petrecere bună, acesta numaĭ pre răutate nelucrătoare o aşază, jertfind luĭ Dumnezeŭ pre lucrarea necuvântătoarelor patimĭ: şi să îndestulează către mântuire, întru acest chip fiind Duhovnicesc prunc.

95. Cel ce să povăţueşte de Prorocescul cuvânt spre a lepăda pre lucrarea patimilor, aruncă afară şi pre cele dupre suflet asupritoare învoirĭ ale acestora: Ca nu cumva de la cel maĭ răŭ, zic adecă trupul, cu vrăjmăşie răutatea depărtându-o, cel maĭ bun, zic adecă sufletul, uitând aceasta, cu îndestulare să se lucreze (dea asuprele patimilor).

96. Iar acela carele îmbrăţoşază întru adevăr pre Evangheliceasca petrecere, acesta a tăeat desăvârşit pre începutul şi sfârşitul răutăţiĭ, şi fiece faptă bună o lucrează cu cuvântul şi cu lucrul: şi aşa jertfeşte jertfă de laudă şi de mărturisire; Slobod fiind de toată supărarea patimilor, asemenea slobod şi de lupta a celor ce sunt prin minte şi are numaĭ pre nădejdea viitoarelor bunătăţĭ, care este o nesăţioasă dulceaţă ce hrăneşte pre suflet.

97. Cuvântul Domnuluĭ (Scriptura) în două feţe să arată la ceĭ maĭ sârguitorĭ şi silitorĭ la Dumnezeasca scriptură: Una adecă este de obşte şi maĭ proastă şi la puţinĭ arătată, dupre care să zice: aceea „Că am văzut pre El, neavând chip nicĭ frumuseţă" (Isa. 53.2) [165]; Iar ceilaltă maĭ ascunsă

[164] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: "Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi".

[165] *Isaia*, 53, 2: "Crescut-a înaintea Lui ca o odraslă, şi ca o rădăcină în pământ uscat; nu avea nici chip nici frumuseţe, ca să ne uităm la El, şi nici o înfăţişare ca să ne fie drag".

și puținĭ foarte poate să o ajungă, cariĭ adecă aŭ făcut ca Apostoliĭ: Petru, Iacov și Ioan, „înaintea cărora Domnul S-a schimbat la față întru slavă“ (Luc. **9**.29) [166], Care biruea pre simțire, dupre care „este Frumos cu chipul, maĭ mult decât fiiĭ oamenilor“ (Ps. **44**.3) [167]. Din cele două chipurĭ, adecă cel dintâi este maĭ potrivit la ceĭ ce încep, iar al doilea, la aceea cariĭ după putere s-aŭ făcut desăvârșițĭ dupre cunoștință. Și unul adecă după închipuire este a întâiĭ venirĭ și Domnuluĭ, la care să cuvine să-ĭ zicem „graiŭ Evangheliеĭ“ fiindcă curățăște pre ceĭ lucrătorĭ prin pătimire; Iar al doilea este închipuire înainte aĭ a doua slăviteĭ venireĭ Luĭ, prin care să înțălege Duhul (Ev), Aceluĭ ce preface pre ceĭ cunoscătorĭ către înDumnezeire, prin înțălepciune, din schimbarea Cuvântuluĭ înaintea lor, când cu față descoperită văd pre slava Domnuluĭ.

98. Acela adecă carele în cinstea fapteĭ bune stăruește nemișcat întru ispitele cele cumplite, are întru sineșĭ lucrând pre cea întâi arătare a Cuvântuluĭ, care-l curățăște pre dânsul de toată necurăția. Iar acela carele are pre mintea luĭ adusă în starea Îngerilor prin privire, are pre puterea venireĭ a doua a Domnuluĭ, care lucrează întru el pre nepătimire și pre nerobire.

99. Simțirea adecă urmează pre cel lucrător, carele săvârșaște pre faptele cele bune cu osteneală. Iar nesimțire urmează la cel cunoscător, carele s-a adunat pre minte de la trup și de la lume, și o a înălțat la Dumnezeŭ. Fiindcă acela carele să nevoește să deslege pre fireasca legătură a rudenieĭ ceĭ sufleteștĭ către cea spre trup, prin lucrarea fapteĭ bune, are pre cunoștință clătinându-se des din ostenele; Iar acela carele aŭ tăeat pre rudenie (adecă pre cuele rudenieĭ aceștia le-aŭ rupt) prin vedere, dupre nicĭ un chip nimenea nu maĭ poate să-l oprească, adecă curat după ce s-aŭ făcut, ca Acela Carele firește s-a făcut să pătimească și să se ție de ceĭ ce vor voi.

100. *Manna* care s-aŭ dat luĭ Istrail în pustie, este Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, Carele are felurit pre Duhovnicеasca dulceață la câțĭ Îl mănâncă; și în fiece gust să schimbă, după felul pofteĭ acelora care-L mănâncă: Fiindcă are calitatea a întregeĭ Duhovniceștiĭ hrănirĭ. Pentru aceasta la aceea câțĭ s-aŭ păscut de sus din sământă nestricăcioasă și Duhovnicеască, să face lapte cuvântător și fără de vicleșug. Iar la ceĭ neputincioșĭ să face verdețurĭ (legume), care mângâe pre puterea cea sufletească ce aŭ pătimit. Iar la aceea iarășĭ cariĭ prin deprindere aŭ iscusite pre simțirele sufletuluĭ către deosebirea bineluĭ de răŭ, la aceștia să dă pre Sine hrană tare. Are decĭ și alte nenumărate puterĭ Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, care aicea nu încap; Iar dacă cineva ar voi să cerceteze maĭ mult și să se facă vrednic la multe, orĭ la toate, acela va lua și pre cele din parte puterĭ ale Cuvântuluĭ, fiindcă s-aŭ smerit întru acestea și s-aŭ socotit maĭ mic. Deoarece toată mărginirea cea întru acestea dată a Dumnezeeștilor dăruirĭ (saŭ mângâerea), când o veĭ înfățoșa către cele viitoare, rămâne maĭ de jos și mică.

[166] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **9**, 29: "Și pe când Se ruga El, chipul feței Sale s-a făcut altul și îmbrăcămintea Lui albă strălucind".
[167] *Psalmii*, **44**, 3: "Împodobit ești cu frumusețea mai mult decât cu fiii oamenilor; revărsatu-s-a har pe buzele tale. Pentru aceasta te-a binecuvântat pe tine Dumnezeu, în veac".

A Aceluiaşĭ:
Suta a doua

1. UNUL este Dumnezeŭ, fiindcă Una este şi Dumnezeirea. Fără de început. Simplă şi maĭ presus de fiinţă şi neîmpărţită şi nedespărţită; Aceeaşĭ este şi Unime şi Treime: Aceeaşĭ toată Unime şi aceeaşĭ toată Treime. Unime după fiinţă aceeaşĭ şi Treime toată după Ipostasurĭ aceeaşĭ; Fiindcă Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt este Dumnezeirea: Şi în Tatăl şi în Fiul şi în Duhul Sfânt este Dumnezeirea. Toată Dumnezeirea întru Tot Părintele aceeaşĭ, asemenea toată aceeaşĭ Dumnezeire şi întru tot Fiul, asemenea toată aceeaşĭ Dumnezeire şi întru tot Duhul Sfânt, şi tot Părintele întru toată Dumnezeirea, şi tot Fiul întru toată Dumnezeirea, şi tot Duhul Sfânt întru toată aceeaşĭ Dumnezeire. Toată Tatăl, şi întru tot Tatăl toată şi tot şi toată Tatăl şi toată întru tot Tatăl şi toată cu totul Tatăl; Şi tot în toată aceeaşĭ Dumnezeire Fiul, şi toată aceeaşĭ în tot Fiul, şi tot toată, şi în toată aceeaşĭ Fiul; Şi toată Duhul Sfânt, Aceeaşĭ, şi în toată Duhul Sfânt, şi tot Duhul Sfânt şi Tot Toată şi în tot toată aceeaşĭ Duhul Sfânt: Fiindcă nu din parte Dumnezeirea este în Tatăl, orĭ din parte Dumnezeŭ Tatăl; nicĭ din parte Dumnezirea în Fiul, orĭ din parte Dumnezeŭ Fiul; nicĭ din parte Dumnezeirea în Sfântul Duh, orĭ din parte Dumnezeŭ Sfântul Duh: Fiindcă nicĭ este împărţită Dumnezeirea, nicĭ este nesăvârşit Dumnezeŭ Tatăl, saŭ Fiul, saŭ Sfântul Duh, ci aceeaşĭ toată Dumnezeirea desăvârşit cu desăvârşire în desăvârşitul Tată, şi toată aceeaşĭ asemenea desăvârşit în desăvârşitul Fiu, şi toată aceeaşĭ desăvârşit în desăvârşitul Sfântul Duh. Fiindcă tot Tatăl este desăvârşit în tot Fiul şi în tot Sfântul Duh, şi tot asemenea Fiul este desăvârşit în tot Tatăl şi în tot Sfântul Duh, şi tot Duhul Sfânt desăvârşit este în tot Tatăl şi în tot Fiul: Şi prin urmare un Dumnezeŭ este Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, căci una şi aceeaşĭ Fiinţă şi Putere şi lucrare: Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, fără de a fi vre-una de alta cu despărţire, orĭ cugetându-se despărţită.

2. Toată cugetarea este şi a celor ce cugetă şi cele ce să cugetă. Iar Dumnezeŭ nu este nicĭ cele ce cugetă, nicĭ cele cugetate; fiindcă este maĭ presus de acestea; Deoarece (cugetarea) să prescrie ca o minte, după lipsire, a legătureĭ celuĭ ce cugetă, saŭ cugetându-se, şi cum că fireşte să supune întru cele cugetate, pentru legătură. Rămâne aşadar să socotim cum că Dumnezeŭ nicĭ ca a cugetăriĭ este, nicĭ ca a celora cugetate; Pentru că toate cele după Dumnezeŭ (despre), fireşte sunt din cele ce să cugetă şi din cele cugetate.

3. Toată cugetarea întru adevăr are pre însuşire (aşăzare) ca o calitate, după cum cu de-amăruntul să întâmplă şi la fiinţĭ, întru acest chip îşĭ are mişcarea către fiinţă alcătuită, de care nu este cu putinţă ca să o priimească pre aceasta ca o slobodă şi proastă întemeiere, fiindcă nu este desăvârşit slobodă şi simplă. Iară Dumnezeŭ şi după amândouă se află cu totuluĭ tot simplu şi fiinţă fără de a

avea pre cea supusă (Ipochimen) la Dânsa, şi înţălegere, care n-are pre cea supusă cu totul desăvârşit: Drept aceea nu este din cele ce să cugetă, fiindcă este maĭ presus de toată fiinţa şi cugetarea.

4. Dupre cum cu de-amăruntul în centru să priveşce cu desăvârşire nedespărţită Dumnezeirea de razele care să întinde din ea: Întru acest chip acela carele s-a învrednicit să ajungă prin fapta bună la Dumnezeŭ, va înţălege pre toate cuvintele cele maĭ înainte supuse (înfiinţate) la Dumnezeŭ a tuturor celor făcute, după oarecare proastă şi nedespărţită cunoştinţă.

5. Cugetarea, după ce va priimi schimbare acelor ce să cugetă, atuncea o cugetare se face multe cugetărĭ; şi preface pre fiecare cugetare după fel. Iar când se va face cu totuluĭ tot neînchipuită, trecând mulţimea celor simţite şi gândite, care o închipuia pre aceasta, atuncea cuvântul cel maĭ presus de cuget, cu chip firesc potrivit şi-o însuşeşte pre aceasta şi o încetează pre ea de la câte fireşte o prefăcea prin chipurile cele cugetate. Iară cel ce pătimeşte aceasta, şi el au încetat din lucrurile Luĭ, dupre cum de-amăruntul şi Dumnezeŭ au încetat din lucrurile Luĭ (care a început a le face).

6. Acela carele a ajuns săvârşirea, dupre cât este cu putinţă oamenilor, îĭ rodeşte luĭ pre: dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, ş.c.l. Iar în cel viitor nestricăciunea veciniciei şi cele asemenea acestora. Şi nicĭodată nu se potrivesc cele dintâĭ adecă la câţĭ săvârşesc pre lucrarea faptelor bune, iar cele de al doilea, la toţĭ aceea carîĭ prin adevărată cunoştinţă s-aŭ depărtat de la toate zidirile.

7. După cum păcatul este însuşĭ lucrul neascultărîĭ, asemenea şi fapta bună este însuşĭ lucrul ascultărîĭ. Şi precum la neascultare urmează călcarea poruncilor şi despărţire de la Acela carele aŭ dat poruncile; Aşa şi la ascultare urmează păzirea poruncilor şi unire cu Acela carele aŭ dat poruncile. Decĭ cel ce aŭ păzit porunca prin ascultare şi pre dreptate o aŭ lucrat, nu s-aŭ despărţit de la unirea cea după dragoste cu Cela ce aŭ poruncit.

8. Iară acela carele iarăşĭ voeşte să se adune pre sineşĭ din despărţirea cu care l-a despărţit călcarea porunciĭ, acesta maĭ întâĭ trebue să se despartă de patimĭ şi pe urmă de gândurile cele pătimaşe, apoĭ de cuvintele cele pentru firĭ şi de acelea pentru fiinţĭ, pe urmă de la înţălegerile lor şi de la cunoştinţa cea către acestea; şi în sfârşit după ce va trece împestriţarea cuvintelor celor pentru Pronie, întru acesta va veni cuvintele cele pentru Unime, necunoscut[ă] de el. Şi atuncea adecă mintea, după ce se va privi pre sineşĭ întemeeată şi neschimbată, să bucură cu cea negrăită bucurie, fiindcă maĭ ales a priimit „pacea luĭ Dumnezeŭ, care covârşaşte toată mintea“ (Filip. **4**.7) [168], şi care păzeşte necăzut totdeauna pre acela ce s-a învrednicit aceştia.

9. Iară frica Gheniĭ pregăteşte pre aceea carîĭ vin întru aceasta a se depărta de răutate; Iar dorul răsplătireĭ bunătăţilor, dărueşte osârdie spre lucrarea bunătăţilor la ceĭ sporiţĭ; Iar taina dragosteĭ, înalţă pre minte maĭ presus de toate zidirele, iar la toate cele dupre Dumnezeŭ îl face orb (fără de iscodire); Fiindcă numaĭ la aceea carîĭ s-aŭ făcut orbĭ la toate cele dupre Dumnezeŭ, Domnul îĭ înţălepţeşte şi le arată cele Dumnezeeştĭ (Psalm **145**.8) [169].

10. Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, carele se aseamănă cu grăuntele de muştar, maĭ înainte de a se semăna şi a se lucra, se arată cum că este foarte mic; Iar după ce se va lucra după cum se cade, atâta de mare se face, întrucât marea cuviinţă a cuvintelor celor simţite şi gândite ale zidirelor, – care sunt ca nişte paserĭ, se vor odihnĭ sus într-însul: Pentru că pre toate cuvintele le cuprinde asupra Luĭ, iar Acesta întru nicĭ una din cele ce sunt este încăput. Pentru aceea „acela carele are credinţă numai ca grăuntele muştaruluĭ, poate să mute prin Cuvânt Muntele“ (Mat. 17.80) [170] carele l-aŭ zis Domnul. Adecă poate să alunge şi să mute pre puterea cea protivnică nouă a diavoluluĭ din temeiul eĭ.

[168] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Şi pacea lui Dumnezeu, care covârşeşte orice minte, să păzească inimile voastre şi cugetele voastre, întru Hristos Iisus".
[169] *Psalmii*, **145**, 8: "Domnul îndreaptă pe cei gârboviţi, Domnul înţelepţeşte orbii, Domnul iubeşte pe cei drepţi".
[170] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **17**, 20: "Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puţina voastră credinţă. căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veşi avea credinţă cât un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, şi se va muta; şi nimic nu va fi vouă cu neputinţă".

11. Grăuntele de muştar, este Domnul, Care să samănă Duhovniceşte în inimele acelora cariĭ Îl priimesc. Pre Carele după ce-L va lucra bine şi cu îngrijire prin bunătăţĭ, pre muntele adecă al grijilor celor pământeştĭ îl mută, lepădând de la sineşĭ pre cea cu greŭ de mutat obicinuinţă a răutăţilor; Iară cuvintele poruncilor şi chipurile şi Dumnezeeştile puterĭ, oarecum ca nişce paserĭ se vor odihni într-însul.

12. Pre Domnul, ca pre oarecare piatră la temelia credinţiĭ pre înălţimea bunătăţilor suprazidindu-o noĭ, să punem asupră-I: aur, argint, petre scumpe, care sunt: Teologhie curată şi nemincinoşită şi viaţă strălucită şi luminată şi Dumnezeeştĭ cugetărĭ şi înţălegerĭ strălucitoare ca mărgăritarele; Nu însă „fân, nicĭ lemne, nicĭ trestie“ (1Cor. **3**.12) [171], adecă, nu închinare de idolĭ, adecă a căsca gura către cele simţite, nicĭ viaţă neînţelegătoare şi fără de cuvânt; Nicĭ gândurĭ pătimaşe, ca nişte paie şi lipsite de priceperea cea dupre înţălepciune.

13. Cel ce pofteşte cunoştinţa, acesta să-şĭ întemeeze tare întru Domnul pre temelia sufletuluĭ, întrucât să fie nemişcat, dupre cum zice Domnul luĭ Moisi: „Tu dar acolea şezĭ împreună cu mine“ (Eş. **24**.12) [172]. Decĭ să cuvine să înţălegem, cum că şi la aceea cariĭ staŭ aproape de Domnul se aflǎ deosebire: dacă întru adevăr nu se va cunoaşte cu lucru de aceĭ iubitorĭ de învăţătură, adecă aceasta: „şi sunt uniĭ, zice, din ceĭ ce staŭ aicea, care nu vor gusta moarte, până când vor vedea Împărăţia luĭ Dumnezeŭ viind întru putere“ (Mat. **16**.28) [173]. Fiindcă nu se arată totdeauna Domnul cu slavă la toţĭ aceĭ ce staŭ aproape de El; Ci la uniĭ care (se duc către Dânsul) adecă înaintează la fapta bună, vine în chip de rob; Iar la aceea care pot de a-I urma, când să suie sus la înălţimea Munteluĭ al Dzumnezeeştiĭ Schimbăriĭ Luĭ la faţă, la aceştia se arată în chip Dumnezeesc, precum aŭ fost şi maĭ înainte de a face lumea. Aşadar este cu putinţă a nu se arăta dupre asemenea chip însuşĭ Domnul la toţĭ cariĭ se întâmplă aproape de El, Ci la alţiĭ întru acest chip, iar la alţiĭ întru alt chip, după măsura credinţiĭ fieştecăruia.

14. Când Cuvântul luĭ Dumnezeŭ va voi a se face la noĭ cu totul arătat, ales şi luminat şi faţa Luĭ va străluci ca Soarele, atuncea Veşmintele Aceluia se vor arăta albe ca zăpada (Mat. **17**.2) [174]; Care sunt, adecă, graiurile Sfintei Scripturĭ ale Evangheliei, se vor descoperi puternice şi arătate, fără să aibă ceva acoperit. Ci „şi Moisi şi Ilie vin împreună“, (Mat. **17**.3) [175] care este adecă, cele maĭ Duhovniceştĭ cuvinte, ale Legiĭ şi ale Prorocilor.

15. Precum cu de-amăruntul „vine Fiul omuluĭ, dupre cum este scris, împreună cu Îngeriĭ Luĭ întru slava Tatăluĭ“ (Mat. **24**.30) [176] întru acest chip la fiecare procopsală a fapteĭ bune se preface Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, viind împreună cu Îngeriĭ Luĭ întru slava Tatăluĭ Luĭ. Fiindcă cele maĭ Duhovniceştĭ cuvinte ale Legiĭ şi ale Prorocilor, – pre care Moisi şi Ilie prin ei şi maĭ înainte şi le închipuiaŭ –, arătându-se împreună cu Domnul, după Schimbarea la faţă a luĭ Dumnezeŭ, păstrează pre potrivitatea slaveĭ lor, întrucât va desvăli pre puterea cea după urmă, încăpută întru ceĭ vrednicĭ.

---

[171] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 12: "Iar de zideşte cineva pe această temelie: aur, argint sau pietre scumpe, lemn, fân, trestie".

[172] *Ieşirea*, **24**, 12: "Şi a zis Domnul către Moise: «Suie-te la Mine în munte şi fii acolo, că am să-ţi dau table de piatră, legea şi poruncile, pe care le-am scriu Eu pentru învăţătura lor!»".

[173] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **16**, 28: "Adevărat grăiesc vouă: Sunt unul din cei ce stau aici care nu va gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Domnului venind în împărăţia Sa".

[174] *Idem*, **17**, 2: "S-a schimbat la faţă, înaintea lor, şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina". Indicaţia în mss. se referea la *Sfânta Evanghelie după Matei.*, **17**, 3 unde nu regăsim citatul.

[175] *Idem*, **17**, 3: "Şi iată, Moise şi Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El". Am introdus această trimitere care nu apare în mss. după acest citat ci acolo unde apare, în ediţia de faţă, nota 174.

[176] *Idem*, **24**, 30: "Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului şi vor plânge toate neamurile pământului şi vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere şi cu slavă multă".

16. Cel ce aŭ înţăles oarecum pre cuvântul Taineĭ Unimeĭ, acela fără de alt aŭ cunoscut şi pre cuvintele cele despre Pronie şi Judecată, carele se află dimpreună cu cuvântul Unimeĭ (Monadeĭ). Pentru aceea şi hotărăşte că „este bine a face trei corturi" aproape de El, pentru ceĭ ce să văd, dupre cum aŭ zis Sântul Petru (Mat. **17**.4) [177]; Care sunt cele trei deprinderĭ ale mântuitoarelor bunătăţĭ, adecă zic, pre ale fapteĭ bune, a cunoştinţeĭ şi a Teologhieĭ. Fiindcă una adecă are nevoe de bărbăţia cea lucrătoare şi de întreaga înţălepciune: Al căruia chip aŭ fost Fericitul Ilie; Iar aĭ ceilalte după fireasca privire, de dreptate, pre care o arată prin sine Marele Moisi; Iar a treia are nevoe de săvârşirea cea dupre întreaga înţălegere, pre care aŭ arătat-o Domnul. Decĭ s-aŭ numit adecă „corturĭ", fiindcă se află şi altele, decât acestea maĭ bune şi maĭ luminate, care aŭ a priimi în viitor pre ceĭ vrednicĭ.

17. Şi adecă cel lucrător întru fapta bună, prin trupeştile ostenele să zice nemernic: Fiindcă oarecum tae prin faptele cele bune pre legăturile sufletuluĭ către trup şi scoate pre înşălăciunea celor materialnice de la sineşĭ. Iar cel cunoscător (privitor) şi întru această faptă bună să zice că nemerniceşte, fiindcă „încă priveşce spre adevăr ca înlăuntru în oglindă şi întru închipuirĭ" (1Cor. **13**.12) [178], că încă nu s-aŭ arătat întru dânsul felul celor făgăduite ale bunătăţilor, dupre cum este pentru dobândirea pre a: feţiĭ către faţă. Deoarece fiece Sfânt, ca către cel viitor, adecă urmează (vadize) întru închipuirea bunătăţilor strigând: „Nemernic sunt eŭ şi strein ca şi toţĭ Părinţiĭ meĭ" (1 Parale **29**.15) [179].

18. Cel ce să roagă, nu se cuvine niciodată să se oprească de la înălţimea suireĭ ceĭ spre Dumnezeŭ, adecă a se aduce. Fiindcă precum se cuvine a se sui la lucrătoarea procopsală a faptelor bune, potrivit cu graiul ce zice: „din putere în putere" (2Cor. **3**.18) [180] şi prin înaintare în Dumnezeeştile cunoştinţe ale priviriĭ, adecă „din slavă în slavă"; Aşadar şi întru trecerea la înălţime prin Duhul de la graiul Sfintei Scripturĭ, asemenea să cuvine să facă, câţĭ vin în locul cel pentru rugăciune, adecă să-şi rădice mintea de la cele omeneştĭ, înălţându-şĭ înţălegerea sufletuluĭ spre cele Dumnezeeştĭ, ca să poată mintea să urmeze pre: „Cel ce a străbătut Cerurile – Iisus Fiul luĭ Dumnezeŭ" (Evr. **4**.14) [181], Carele pretutindenea se află şi vine totdeauna cu iconomie la noĭ, ca şi noĭ urmându-I Luĭ şi întru toate de vom petrece după Dânsul, vom ajunge la El: dacă întru adevăr îL vom cugeta nu după Inconomia micşorăriĭ a împreună-pogorâreĭ, ci după mărimea fireşteĭ Luĭ nehotărârĭ.

19. Bine este totdeauna să ne îndeletnicim şi să căutăm pre Dumnezeŭ, precum ni s-a poruncit. Fiindcă deşi nu vom putea în viaţa aceasta să ajungem la sfârşitul adâncimeĭ luĭ Dumnezeŭ pre carele îl căutăm, însă poate, cât de puţin să ajungem adâncimea Luĭ, privind sfânt la maĭ Sfinţit, şi Duhovniceşte la maĭ Duhovnicesc. Şi o arată aceasta cu închipuire Arhiereul intrând de la cea sfinţită Sfântă Curte în Sfintele Sfintelor, (Evr. **9**.8) [182] care sunt cele maĭ sfinţite ale Sfinţilor.

20. Fiece cuvânt a luĭ Dumnezeŭ, nicĭ multe cuvinte sunt, nicĭ multă cuvântare: ci este unul, carele se alcătueşte din felurite Dumnezeeştĭ privirĭ; şi fiecare dintre acestea sunt părţĭ ale cuvântuluĭ.

---

[177] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **17**, 4: "Şi răspunzând, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voieşti, voi face aici trei colibe: ţie una, şi lui Moise una, şi lui Ilie una".
[178] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 12: "Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă, acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum am fost cunoscut şi eu".
[179] *Cartea întâi Paralipomena* (întâia a *Cronicelor*), **29**, 15: "Căci călători suntem noi înaintea Ta şi pribegi, ca toţi părinţii noştri, ca umbra sunt zilele noastre pe pământ şi nimic nu este statornic".
[180] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 18: "Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slavă Domnului, ne prefacem, în acelaşi chip, din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului".
[181] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 14: "Drept aceea, având Arhiereu mare, care a străbătut cerurile, pe Iisus, fiul lui Dumnezeu, să ţinem cu tărie mărturisirea".
[182] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 8: "Prin aceasta, Duhul Sfânt ne lămureşte că drumul către Sfânta Scriptură nu era să fie arătat, câtă vreme cortul întâi mai sta în picioare".

Şi acela dar carele grăeşte pentru adevăr, deşi va putea să zică întru acest chip, întrucât să nu lipsască nimic din cele căutate întru ele, un cuvânt doar a luĭ Dumnezeŭ zice.

21. Şi adecă în Hristos ca Cel ce este Dumnezeŭ şi Cuvânt al Tatăluĭ, lăcueşte după fiinţă toată Dumnezeirea trupeşte (Col. **2**.9) [183]; Iar întru noĭ după Dar va lăcui plinirea Dumnezeireĭ atuncea, când vom aduna întru înşine pre toată bunătatea şi înţălepciunea, care dupre nicĭ un chip să nu aibă lipsire, dupre cât este cu putinţă oamenilor, de la aceea care fac adevărată urmare Chipuluĭ celuĭ dintâiŭ. Fiindcă nu se potriveşte dupre însuşirea cuvintelor (vizavi) să lăcuească şi întru noĭ plinirea Dumnezeireĭ, care se adună din felurite Duhovniceşti priviri.

22. Dupre cum cuvântul nostru carele esă din minte dupre fire, este vestitor al mişcărilor celor tăinuite ale minţiĭ; Aşa şi Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, Carele dupre fiinţă cunoaşte pre Tatăl, precum cu de-amăruntul cuvântul cel născut din minte, fără de a putea nicĭ una din cele născute a se apropia la Dânsul fără de El, descopere pre Părintele Carele L-aŭ născut ca pre un Cuvânt dupre fire; pentru aceea să şi zice: „Înger al Sfatuluĭ celuĭ mare" (Is. **9**.6) [184].

23. Marele Sfat al luĭ Dumnezeŭ şi Tatăl, este cea tăcută şi necunoscută taină a Icomonieĭ, pre Care aŭ descoperit-o după ce aŭ împlinit-o Fiul Unul născut prin întrupare, făcându-se Înger al Sfântului celuĭ maĭ înainte de vecĭ al Mareluĭ Dumnezeŭ şi Tatăl. Se face dar Înger al Mareluĭ Sfat al luĭ Dumnezeŭ, acela carele aŭ cunoscut pre tainele Cuvântuluĭ, carele şi să înalţă negrăit, atâta de înalt cu cuvântul şi cu lucrul totdeauna până ce va ajunge pre Acela, carele s-a pogorât atâta de jos către dânsul.

24. Dacă Cuvântul luĭ Dumnezeŭ pentru noĭ s-a pogorât cu iconomie întru cele maĭ de jos ale pământuluĭ şi s-aŭ suit maĭ presus decât toate cerurile, Acela carele era dupre fire cu totuluĭ tot nemişcat: când maĭ întâĭ va lucra întru El cele viitoare ca un Om, las să-şĭ ia aminte bucurându-se tainic acela carele pofteşte pre iubirea cunoştinţelor şi să socotească care este cel dupre făgăduinţă sfârşit al celor ce iubesc pre Domnul!!!

25. Şi dacă pentru aceasta s-aŭ făcut Fiu omuluĭ şi Om, al luĭ Dumnezeŭ şi Tatăl Dumnezeŭ Cuvântul, ca să facă Dumnezeĭ şi Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ pre omenĭ: Să credem că acolo vom ajunge, unde acum este acest Hristos ca un cap al întreguluĭ trup, Carele pentru hatârul nostru, S-a făcut înainte mergător către Părintele pentru noĭ; Fiindcă întru adunarea Dumnezeilor celor mântuiţĭ va să fie Dumnezeŭ (Ps. **81**.1) [185]; Carele va sta în mijloc, împărţând cele vrednice ale fericireĭ ceĭ de acolo, fără de a avea deosebit loc saŭ şădere de ceĭ vrednicĭ.

26. Acela carele încă săvârşaşte poftele luĭ cele pătimaşe, lăcueşte în pământul Haldeilor, ca un închinător şi făcător de Idolĭ (Fac. **28**.2) [186]. Iară când va lua în socoteală puţin lucrurile şi va priimi simţire de datoriile luĭ cu potrivit chip firesc, atuncea lasă pământul Haldeilor şi vine în Haranul Misopotamieĭ, zic adecă în starea cea între fapta bună şi răutate, care încă nu s-a făcut curată de înşălăciunea simţirelor: Fiindcă aceasta este Haran. Iar de va trece şi pre înţălegerea cea măsuratecă a bineluĭ, care se face prin simţirĭ, atuncea va ajunge către pământul cel bun, care este în starea ce slobodă de răutate şi de înţălegere. Pre carea nemincinosul Dumnezeŭ o arată şi o făgădueşte să o dea la aceia ce-L iubesc, ca pre un Dar al faptelor bune.

---

[183] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 9: "Căci întru El locuieşte, trupeşte, toată plinătatea Dumnezeirii".

[184] *Isaia*, **9**, 6: "Şi mare va fi stăpânirea Lui şi pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăţi pe tronul şi peste împărăţia lui David, ca s-o întărească şi s-o întemeieze prin judecată şi prin dreptate de acum şi până-n veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta".

[185] *Psalmii*, **81**, 1: "Bucuraţi-vă de Dumnezeu, ajutorul nostru; strigaţi Dumnezeului lui Iacob!".

[186] *Facerea*, **28**, 2: "Ci scoală şi mergi în Mesopotamia, în casa lui Batnel, tatăl mamei tale, şi-ţi ia femeie de acolo, din fetele lui Leban, fratele mamei tale".

27. Şi „dacă s-a răstignit pentru noĭ Cuvântul luĭ Dumnezeŭ dintru neputinţă şi s-a sculat din puterea luĭ Dumnezeŭ" (2Cor. **13**.4) [187] este dar arătat că Duhovniceşte pentru noĭ totdeauna o face aceasta şi o pătimeşte, ca Unul ce toate le face ca să mântuească pre toţĭ. Aşadar bine au zis Dumnezeescul Apostol Pavel, că întru Corintenĭ, fiind atuncea neputincioşĭ, nimic n-a judecat alta să cunoască, „fără numaĭ prin Hristos Iisus şi pre Acesta răsătignit" (1Cor. **2**.2) [188]. Iar către Efesenĭ cariĭ erau desăvârşiţĭ, scrie pre: „Dimpreună ne-aŭ sculat pre noĭ şi dimpreună ne-a pus Dumnezeŭ să şedem întru cele cereştĭ în Hristos Iisus" (cap. **2**.6) [189]; Zice adecă, că Dumnezeŭ Cuvântul se face dupre măsura puteriĭ fieştecăruia. Să răstigneşte dar pentru ceĭ ce vin lucrătoreşte la buna cinstire de Dumnezeŭ, pironind prin Dumnezeasca frică pre pătimaşele lor lucrărĭ. Să scoală dar şi să înalţă la cerurĭ pentru aceĭ „care s-aŭ desbrăcat cu totul de omul cel vechiŭ, care să strică cu poftele înşălăciuneĭ, şi s-aŭ îmbrăcat cu totul în cel noŭ, care să zideşte şi să face prin Duhul după Chipul luĭ Dumnezeŭ" (Rom. **6**, 2–11) [190]; şi ajung către Părintele toţĭ aceea câţĭ aŭ ajuns la acelea cereştĭ Darurĭ maĭ presus de toată începătoria şi stăpânirea, puterea şi domnia şi al tuturor numelor ce să numeşte, orĭ în veacul de acum, orĭ în cel viitor. Fiindcă toate Numele cele dupre Dumnezeŭ şi lucrurile şi vredniciile, toate acestea va să fie sub Acela, carele prin Dar aŭ venit la Dumnezeŭ.

28. Precum cu de-amăruntul maĭ înainte de a se înfăţoşa la toţĭ cea după Trup arătarea Luĭ, Cuvântul luĭ Dumnezeŭ gânditor cerceta pre Părinţĭ Patriarhĭ şi pre Prorocĭ şi maĭ înainte închipuia tainele venireĭ Luĭ. Întru acest chip şi după acestea, nu numaĭ vine şi cercetează pre aceia careiĭ încă sunt pruncĭ şi-ĭ hrăneşte Duhovniceşte şi-ĭ aduce măsurat în vrâsta săvârşireĭ ceĭ dupre Dumnezeŭ, ci şi la ceĭ desăvârşiţĭ (vine) întru care zugrăveşte ca într-o Icoană şi cu chip tainic pre haractirele arătăriĭ Luĭ ceĭ viitoare.

29. Dupre cum cu de-amăruntul cuvintele legiĭ şi ale Prorocilor, sunt înainte mergătoare aĭ ceĭ după trup arătare aĭ Cuvântuluĭ şi povăţuesc pre suflet ca un pedagog întru Hristos; Întru acest chip şi Acest Cuvânt a luĭ Dumnezeŭ după ce s-a întrupat, s-a făcut Înainte mergător aĭ Duhovniceştiĭ Luĭ veniri şi pregăteşte pre suflete ca un Povăţuitor prin cuvintele cele întocmite spre întâmpinarea arătării Dumnezeeştiĭ Luĭ înfăţoşărĭ; Pre care adecă şi totdeauna o face şi preface pre ceĭ vrednicĭ prin bunătăţĭ, din trupeştĭ, Duhovniceştĭ. Va face dar şi la sfârşitul veacululĭ aceasta, când cu totul arătat va descoperĭ cele negrăite la toţĭ ceĭ de atuncea.

[187] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 4: "Căci deşi a fost răstignit din slăbiciune, din puterea lui Dumnezeu este însă viu. Şi noi suntem slabi întru El. Dar vom fi împreună cu El, din puterea lui Dumnezeu faţă de voi".

[188] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 2: "Căci am judecat să nu ştiu între voi altceva decât pe Iisus Hristos, şi pe acesta răstignit".

[189] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 6: "Şi împreună cu El ne-a sculat şi împreună ne-a aşezat întru ceruri, în Hristos Iisus".

[190] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 2-11:
"2. Nicidecum! Noi care am murit păcatului, cum vom mai trăi în păcat?
3. Au nu ştiţi că toţi câţi în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat?
4. Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morţi, prin slava Tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii.
5. Căci dacă am fost altoiţi pe El prin asemănarea morţii Lui, atunci vom fi părtaşi şi ai învierii Lui.
6. Cunoscând aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului.
7. Căci cel care a murit a fost curăţit de păcat.
8. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom şi vieţui împreună cu El.
9. Ştiind că Hristos, înviat din morţi, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui.
10. Căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna, iar ce trăieşte, trăieşte lui Dumnezeu.
11. Aşa şi voi, socotiţi-vă că sunteţi morţi păcatului, dar vii pentru Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru".

30. Întrucât, zice, eŭ sunt nesăvârşit şi neascultător şi nu ascult pre Dumnezeŭ prin lucrarea poruncilor, şi nu mă fac dupre cunoştinţă desăvârşit cu mintea, întru acest chip ca de către mine şi HS. să socoteşte prin mine nesăvârşit şi neascultător; Fiindcă-L micşorez şi-L scurtez cu a nu spori dimpreună cu El dupre Duh, „Căcĭ sunt trupul luĭ Christos şi mădular din parte“ (1Cor. **12**.27) [191].

31. „Răsare soarele şi apune soarele“ zice Scriptura (Ec. **1**.5) [192] Aşadar şi Cuvântul, altădată să socoteşte sus şi altădată jos, adecă, după vrednicia şi a cuvântuluĭ şi a chipuluĭ acelora cariĭ lucrează pre fapta bună şi să mişcă spre Dumnezeasca cunoştinţă. Fericit dar este acela, carele ţine întru sineşĭ neapus spre Soarele dreptăţiĭ, dupre cum s-a întâmplat la Isus a luĭ Navi (**10**.2) [193]; – Fiindcă nu se cuprinde toată măsura zileĭ aĭ vieţiĭ ceştĭ de acum, cu înserarea răutăţiĭ şi a cunoştiinţeĭ –; Ca astfel să poată birui după lege pre vicleniĭ dracĭ ceĭ ce să scoală asupra noastră.

32. Când se va înălţa înlăuntru nostru Cuvântul luĭ Dumnezeŭ prin lucrare şi privire, atunci pre toate pe trage către Dânsul: şi pre cuvintele şi pre gândurile noastre, şi cele spre trup şi cele spre suflet, şi pre cele către firea celor ce sunt. Iar pre aceste părţĭ ale trupuluĭ şi pre simţirĭ le sfinţeşte către fapta bună; şi cu cunoştinţă, de la Sineşĭ aduce pre jurul Luĭ. Aşadar văzătorul celor Dumnezeeştĭ, las să se suie cu mare osârdie şi grăbire urmând Cuvântuluĭ, până când va ajunge locul în care este El: fiindcă acolo trage după cum zice Eclesiastul (**1**.5) [194]. „şi în locul Luĭ trage“ adecă, pre ceĭ ce urmează Luĭ, ca un mare Arhiereŭ, carele aduce în Sfânta Sfintelor, în care Singur a intrat pentru noĭ înainte mergător (Evr. **9**, 2–3) [195].

33. Acela carele cârmueşte cu bună credinţă pre filosofie şi către nevăzutele puterĭ să întrarmează, acesta roage-se ca şi fireasca dreapta socoteală să rămâe întru el, care are pre cuviincioasa lumină şi pre darul Duhuluĭ carele o luminează. Fiindcă cea dintâĭ povăţueşte pre trup spre fapta bună prin lucrare, iar ceilaltă luminează pre minte ca să protimisască din toate maĭ mult a petrece cu înţălepciunea, cu care sfarămă şi strică îngrăditurile răutăţiĭ şi „orĭce altă înălţime care să ridică asupra cunoştinţeĭ luĭ Dumnezeŭ“ (2Cor. **10**.5) [196]. Şi o arată aceasta Iisus a luĭ Navi, când cere prin rugăciune ca „să stea Soarele spre Gavaon“ (**10**.12) [197]; care este: a se păzi întru el neapusă lumina cunoştinţeĭ luĭ Dumnezeŭ în muntele priviriĭ dupre minte; „şi Luna spre Faranga“, care este: fireasca dreapta socoteală (cunoştinţă), care zace asupra neputinţeĭ trupuluĭ, spre a se păzi aceasta neprefăcută.

34. Gavaon zice: înaltă minte; Iară Faranga, se zice: trupul carele s-aŭ smerit prin moarte. Şi adecă Soarele este Cuvântul, carele luminează pre minte şi-ĭ dă în sine pre puterea privirelor şi o izbăveşte de toată necunoştinţa. Iar Luna este legea cea firească, care pleacă pre trup a se supune după lege la Duh, spre a priimi pre jugul poruncilor. Semnul firelor este Luna, pentru schimbarea eĭ: însă la Sfinţĭ rămâne neschimbată, prin neschimbarea deprinderiĭ fapteĭ bune.

---

[191] *Întâia Epistolă către Corinteni*, **12**, 27: "Iar voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte".

[192] *Ecclesiastul* **1**, 5: "Soarele răsare, soarele apune şi zoreşte către locul lui ca să răsară iarăşi".

[193] *Cartea lui Iosua Navi*, **10**, 2: "S-a spăimântat foarte tare, pentru că cetatea Ghibeonului era cetate mare, ca una ce era dintre cetăţile domneşti, mai mare decât Ai, şi toţi locuitorii ei erau oameni viteji".

[194] *Ecclesiastul* **1**, 5. Vezi nota 192.

[195] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 2-3:

"2. Căci s-a pregătit cortul mărturiei. În el se aflau, mai întâi, sfeşnicul şi masa şi pâinile punerii înainte; şi partea aceasta se numeşte Sfântă.

3. Apoi, după catapeteasma a doua, era cortul numit Sfânta Sfintelor".

[196] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 5: "Şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu şi tot gândul îl robim spre ascultarea lui Hristos".

[197] *Cartea lui Iosua Navi*, **10**, 12: "În ziua aceea în care Dumnezeu a dat pe Amorei în mâinile lui Israel şi când i-a bătut pe Ghibeon şi au fost zdrobiţi înaintea feţei fiilor lui Israel a strigat Iosua către Domnul şi a zis înaintea Israeliţilor: «Stai, soare deasupra Ghibeonului, şi tu lună, opreşte-te deasupra văii Aialon!»".

35. Ceĭ ce caută pre Domnul, nu afară, ci înlăuntrul lor să cuvine a-L căuta prin credință împreună și prin lucru; Fiindcă zice: „Aproape de tine este, adecă, graiul, în gură și în inima ta" (2 Leg. **30**.14) [198], carele este graiul credinţiĭ, fiindcă însușĭ Hristos este și graiŭ celuĭ ce-L caută.

36. Nicĭ după ce vom cunoaște nemăsurata înălțime a Dumnezeeștiĭ nemărginirĭ să ne desnădăjduim, cum că adecă pentru mărimea înălţimeĭ, nu poate să ajungă și la noĭ iubirea de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ; Nicĭ iarășĭ după ce vom înțălege nemărginitul adânc al căderiĭ noastre prin păcat, aducându-ne aminte, să nu fim necredincioșĭ, ca cum nu se face iarășĭ învierea fapteĭ bune care s-a omorât întru noĭ. Fiindcă amândouă sunt cu putință la Dumnezeŭ: și a Se pogorî și a lumina mintea noastră prin cunoștință; și a învia iarășĭ pre bunătate întru noĭ și a ne înălța pre noĭ împreună cu Dânsul prin lucrul dreptățiĭ, fiindcă zice: „să nu zici întru inima ta: Cine se va sui în ceruri" (2Leg. **30**.12) [199], care este, ca pre Hristos să-L pogoare; saŭ cine se va pogorî întru adânc, adecă ca să scoale pre Hristos din morțĭ. Poate după alt înțeles, adânc sunt toate cele după Dumnezeŭ; întru care vine tot Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, după Pronie, cu o viață ce o insuflă la ceĭ morțĭ. Fiindcă toate cele viĭ care aŭ murit vor priimi viață. Iar Cer, să înțălegĭ pre fireasca tăinuire a luĭ Dumnezeŭ, care și este întru toțĭ cu totul necuprinsă. Și iarășĭ dacă cineva prepune cum că Cer adecă este cuvântul Teologieĭ, adânc iarășĭ Taina Dumnezeeștiĭ Iconomiĭ, iarășĭ conglăsuit zice cu cuvântul meŭ. Fiindcă și amândouă sunt neajunse de aceia cariĭ să apucă să le caute cu dovezĭ; Iar maĭ ales cu totul sunt neumblate, când se vor iscodi fără de credință.

37. Și adecă la cel lucrător se îngroașă Cuvântul prin al fapteĭ bun chip și să face trup; Iar la cel privitor se subție prin Duhovniceștile înțălegerĭ și se face dupre cum aŭ fost din început Cuvântul către Dumnezeŭ Tatăl.

38. Face pre Cuvânt trup acela, carele prin pilde și prin cuvinte groase, după măsura puteriĭ celor ce ascultă, alcătuesce năravnică pre învățătura cuvântuluĭ; Și iarășĭ face Duh pre Cuvântul, acela carele înfățășază pre tainica Teologhie prin înălțimea privirelor.

39. Acela carele Teologhisesçe adeveritor (pozitiv), din așăzărĭ (Ftesion) face pre Cuvântul trup: Fiindcă nu poate din altă parte să cunoască pre Dumnezeŭ ca pricinuitor, fără numaĭ din cele arătate și pipăite. Iar cel ce Teologhisesçe tăgăduitor, din scăderĭ face pre Cuvântul Duh, cum a fost dintru început: Fiindcă cunoaşce pre Domnul bine, fără de a avea întru vedere nimic din câte poate să cunoască pre Domnul.

40. Cel ce a învățat a săpa și a deschide izvoarele fapteĭ bune și ale cunoștințeĭ, precum Patriarhiĭ (Fac. **26**.18) [200], prin lucrare și privire, va afla înlăuntrul lor pre Hristos Izvorul viețiĭ; din care ne poruncește Înțălepciunea să bem, zicând: Bea apă din vasele tale și din fântânile ce izvorăsc" (Pil. **5**.15) [201]. Decĭ aceasta când o vom face, vom afla înlăuntru nostru pre vistieriele aceștia.

41. Aceea cariĭ viețuesc ca dobitoacele, numaĭ simțitor, aceștia cu chip primejduincios fac pre Cuvânt trup, cariĭ spre slujirea patimilor lor răŭ întrebuințează pre zidirele luĭ Dumnezeŭ, și fără de a înțălege bine pre cuvântul înțălepciuneĭ care descopere la toțĭ cum să cunoaștem și să slăvim pre Dumnezeŭ din zidirele Luĭ (Rom. **1**.19) [202]; și fără să cugete: de când? de ce? și de cine? și unde ne-am făcut să ajungem? Ci urmează pre veacul acesta întru întunerec și pipăesc cele pentru Dumnezeŭ întru necunoștință numaĭ cu amândouă mâinele lor.

[198] *Deuteronomul* **30**, 14: "Ci cuvântul acesta este foarte aproape de tine; el este în gura ta și în inima ta, ca să-l faci".
[199] *Idem*, **30**, 12: "Ea nu este în cer, ca să zici: Cine se va sui pentru noi în cer, ca să ne-o aducă și să ne-o dea s-o auzim și s-o facem?".
[200] *Facerea*, **26**, 18: "Apoi a săpat Isaac din nou fântânile de apă, pe care le săpaseră robii lui Avraam, tatăl său și pe care le astupaseră Filistenii după moartea lui Avraam, tatăl său, și le-a numit cu aceleași nume, cu care le numise Avraam, tatăl tău, și le-a numit cu aceleași nume, cu care le numise Avraam, tatăl său".
[201] *Pildele înțeleptului Solomon*, **5**, 15: "Bea apă din puțul tău și din părâiașele care curg din izvorul tău".
[202] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 19: "Pentru că ceea ce se poate cunoaște despre Dumnezeu este cunoscut de către ei; fiindcă Dumnezeu le-a arătat lor".

42. Ceĭ ce-şĭ apropie numaĭ pre graiul (slova) Sfintei Scripturĭ şi-l ţin, şi prin trupeasca slujbă a legiĭ leagă pre vrednicia (Cuvântuluĭ) sufletuluĭ cu chip vrednic de prihănire fac întru eĭ şi pre Cuvânt trup, socotind cum că Dumnezeŭ să mulţămeşte cu jerfele necuvântătoarelor dobitoace. Deci uniĭ ca aceştia mult să grijesc cu multe felurĭ de mijlocirĭ să curăţească partea din afară a trupuluĭ (Mat. **23**.25) [203], însă să lenevesc de podoaba sufletuluĭ, care este rănită de necurăţiele cele din patimĭ; spre al căruia hatâr (al trupuluĭ), întreagă puterea celor văzute şi-o întemeiază şi pre fiece cuvânt Dumnezeesc şi lege îl are predat (adecă cu nepăsare).

43. Zice Sfânta Evanghelie, că „Domnul zace spre căderea şi sculareа multora întru Istrail" (Luc. **2**. 34) [204]. Aşadar zice să ne socotim bine, nu cumva zace spre căderea acelora cariĭ privesc pre zidirea cea văzută numaĭ către simţirĭ şi numaĭ pre slova Sfintei Scripturĭ o urmează, care din pricina necunoştinţiĭ lor, nu pot să se sue şi să ajungă la Duhul cel nou al Daruluĭ; Iar spre sculareа acelora, care şi privesc şi ascultă pre zidirele luĭ Dumnezeŭ şi pre graiurĭ Duhovniceşti, şi cu cuviincioase chipurĭ să grijesc numaĭ de Dumnezeasca icoană a sufletuluĭ.

44. Şi iarăşĭ aceea cum că: „Domnul zace spre căderea şi sculareа multora întru Istrail * „se va înţălege cu chip vrednic de laudă şi aşa: întru cădere zace adecă, să înţălege a patimilor şi a viclenilor gândurĭ, care se află în fieştecare din ceĭ ce cred; Iar spre sculare adecă, a faptelor bune şi a fieştecare gând de Dumnezeŭ iubitor.

45. Acela care socoteşte pre Domnul, Făcător numaĭ al celor ce să fac şi să strică, acesta cunoaşte pre Domnul ca şi Maria Magdalina „ca un grădinar" (Ioan **20**. 15) [205]. Pentru aceea spre folosul acestuia fuge Stăpânul de pipăirea acestuia, zicând: „nu te atinge de Mine"; Fiindcă cât despre acela n-aŭ putut a se sui către Părintele Luĭ. Deoarece cunoaşce cum că se vatămă unul ca acela carele se apropie cu această smerită idee pentru Dumnezeŭ.

46. Câţĭ pentru frica Iudeilor în Galilea aflându-se şi mai sus în foişor aŭ închis uşile şi aŭ şezut (Ioan **20**. 19) [206]: care este: câţĭ pentru frica Duhurilor celor viclene, în locul descoperirelor şi întru înălţimea Dumnezeeştilor privirĭ urmează cu întărire, păzind uşile dreptăţiĭ şi închizându-şĭ pre simţirele lor. Aceştia priimesc pre Dumnezeŭ Cuvântul Tatăluĭ fără de a cunoaşce cum, Carele se arată lor fără de lucrarea simţirelor şi Carele le dărueşce prin pace – nepătimirea –, şi prin însuflare, împărţirea Daruluĭ Sfântului Duh, hărăzindu-le şi pre stăpânirea Duhurilor celor viclene şi arătându-le pre semnele tainelor Luĭ cele ascunse.

47. Pentru aceea adecă care cearcă cele pentru Dumnezeŭ Cuvântul numaĭ după trup, Domnul nu se suie către Părintele; Iară pentru ceĭ ce-L caută pre El după Duh, prin înălţimea privirelor, să suie către Părintele. Deci să nu ţinem jos totdeauna, pre Acela carele pentru dragostea noastră aŭ venit jos, pentru iubirea de oamenĭ; Ci împreună cu Dânsul să ne suim sus către Părintele, după ce vom lăsa pământul şi cele despre pământ, ca să nu zică şi pentru noĭ, pre aceea pe care aŭ zis Iudeilor, fiindcă aŭ rămas neîndreptaţĭ: „Mă duc unde voĭ nu puteţĭ să veniţĭ" (Ioan **8**. 21) [207]; Deoarece fără de Cuvântul, este cu neputinţă să vie cineva către Părintele Cuvântuluĭ.

[203] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 25: "Vai vouă cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că voi curăţiţi partea din afară a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea din afară".
[204] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **2**, 34: "Şi i-a binecuvântat Simeon şi a zis către Maria, mama Lui: Iată. Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel şi ca un semn care va stârni împotriviri".
* În mss. (dactilograma) *Filocaliei* de la Prodromul, Israel, Israil, apare adeseori sub forma *Istrail*.
[205] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **20**, 15: "Zis-a ei Iisus: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauţi? Eu crezând că este grădinarul. I-a zis. Doamne dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus şi eu îl voi ridica".
[206] *Idem*, **20**, 19: "Şi fiind seară, în ziua aceea întâia a săptămânii (duminică), şi uşile fiind încuiate, unde erau adunaţi ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus şi a stat în mijloc şi le-a zis: «Pace vouă»!".
[207] *Idem*, **8**, 21: "Şi iarăşi le-a zis: Eu mă duc şi mă veţi căuta şi veţi muri în păcatul vostru. Unde Mă duc Eu, voi nu puteţi veni".

48. Pământ al Haldeilor, este viața cea împătimită, unde se lucrează și să închină la Idoliĭ păcatelor. Iar locul Misopotamieĭ este, feluritul îndoit chip al rodiriĭ către ceĭ protivnicĭ (orĭ sporireĭ). Iar pământul făgăduințeĭ, este deplina așăzare a toată bunătatea. Acela dar carele se lenevеșce întru această deprindere, precum și vechiul Istrail, iarăși se trage la lucrarea patimilor și așa să lipsește de slobozenia care i s-a dat luĭ.

49. Însămnăm, că nimenea dintre Sfințĭ de bună voe nu să arată că s-aŭ pogorât în Vavilon. Fiindcă nu era lucru potrivit de înțălepciunea cea cuvântărească, ca aceia cariĭ iubesc pre Dumnezeŭ să aleagă în loc de bunătățĭ pre răutățĭ. Iară dacă cineva dintre aceștia de silă acolo cu norodul s-aŭ dus, înțălegem pentru aceștia cariĭ după întâmplare și nu din bună voință, ci pentru mântuirea acelora care aveau nevoe de povățuire, au lăsat pre cuvântul cel înalt al cunoștințiĭ și al învățătureĭ, și adecă la dascălia cea pentru patimĭ petrecea; După care și Marele Apostol, „în trup a judecat a rămânea că-ĭ era maĭ de folos“ (Filip. **1.** 25) [208], care este: întru năravnica învățătură pentru ucenicĭ; Fiindcă avea tot dorul ca să-I într-aducă din cea năravnică învățătură și să-ĭ rădice cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ întru a mințiĭ și mai presus de lume simplă privire.

50. Despre cum fericitul David odihnea pre Saul, când îl sugruma Duhul cel necurat, cântându-ĭ luĭ din chitară (1 Împ. **16.** 23) [209]. Așa și fiece cuvânt Duhovnicesc, când se va îndulci cu înțălegerea privirelor, odihnește pre mintea ceea ce pătimește de la demonĭ, adecă răul obiceiŭ, din care o slobozește.

51. Cel bălan cu părul galben dimpreună cu frumusețea ochilor, este ca fericitul David acela, carele dimpreună cu luminata viață cea dupre Dumnezeŭ, are și pre cuvântul cunoștințeĭ care-l strălucește, după care și lucrarea și privirea le are întocmite; și prin una luminează cu chipurile fapteĭ bune, iar prin alta strălucește cu Dumnezeeștile înțălegerĭ.

52. Împărăția luĭ Saul este închipuirea slujireĭ ceĭ trupeștĭ a legiĭ, pre care Domnul o aŭ stricat, fiindcă: „nimic n-a săvârșit cu desăvârșire, zice, legea“ (Evr. **7.** 19) [210]. Iar împărăția Mareluĭ David, este înainte închipuire a slujbeĭ ceĭ Evangheliceștĭ, fiindcă cuprinde inimelnic întru cel maĭ desăvârșit grad pre voințele luĭ Dumnezeŭ.

53. Saul este legea cea firească, întru carea s-a întâmplat sorțul de la Domnul dintru început ca să stăpânească pre cele ale fireĭ. Carele fiindcă aŭ defăimat pre poruncă, prin neascultare, cruțând pre Agag, Împăratul Amalic (1 Împ. **15.** 20) [211], care este trupul, surpându-se la patimĭ, se alungă din Împărăție, ca priimească David pre Istrail (st. **26**) [212], care este legea cea Duhovnicească, ceea ce naște pacea, care zidește cu chip ales și luminat pre lăcașul priviret întru Dumnezeŭ.

54. Saul, se tâlcuește ascultarea luĭ Dumnezeŭ; până atuncĭ, întrucât cuvântul ascultăriĭ slujește înlăuntru nostru. Iară dacă Saul va cruța pre Agag, care este cugetarea cea pământească, atuncĭ are să-l omoare din râvnă Preotul-Cuvântul, (1 Împ. **15.** 33) [213]; Și va lovi decĭ cu rușinare pre mintea cea iubitoare de păcat, ca pre o călcătoare a Dumnezeeștilor dreptățĭ.

---

[208] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 25: "Și având această încredințare, știu că voi rămâne și împreună voi petrece cu voi cu toți spre sporirea voastră și spre bucuria credinței".

[209] *Cartea întâi a Regilor*, **16**, 23: "Iar când duhul cel trimis de Dumnezeu era peste Saul, David luând harpa, cânta și lui Saul îi era mai ușor și mai bine și duhul cel rău se depărta de el".

[210] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **7** 19: "Căci legea n-a desăvârșit nimic, iar în locul ei își face cale o nădejde mai bună prin care ne apropiem de Dumnezeu".

[211] *Cartea întâia a Regilor*, **15**, 20: "Iar Saul a zis către Samuel: «Eu am ascultat glasul Domnului și am plecat la drum încotro m-a trimis Domnul și am adus pe Agag, regele amalecit iar pe Amalec l-am pierdut»".

[212] *Idem*, **15**, 26: "Iar Samuel a răspuns lui Saul: «Nu mă voi întoarce cu tine pentru că ai lepădat cuvântul Domnului și Domnul te-a lepădat pe tine, ca să nu mai fii rege peste Israel»".

[213] *Idem*, **15**, 33: "Samuel însă i-a răspuns: «Precum sabia ta a lipsit pe mame de copiii lor, așa și mama ta să fie între femei lipsită de fiu». Și a tăiat Samuel pe Agag înaintea Domnului în Ghilgal".

55. După ce mintea va cugeta înalt şi va înceta de a întreba pre Cuvântul, zic al învăţăturei, prin a cerceta cu cuviincioasă cercare pentru cele făcute şi nefăcute, de la care s-a uns Împărat preste patimi, atunci fără de alt să stăpâneşte de patimi, prin care să depărtează de la Dumnezeu şi merge unde nu voeşte – la demoni, şi-şi înDumnezeeşte pântecele, cu a socoti, ca de acolo să afle mângâerea despre cei ce-l supără pre el. Şi las să te plece întru aceasta Saul, carele n-a primit sfaturile lui Samuil, şi pentru aceea de nevoe aŭ venit întru închinarea de Idoli şi s-aŭ prăpădit, şi de aceea vine de a întreba şi a cerca ca pre un oarecare Dumnezeu, pre înDumnezeitul de pântece (1 Împ. **28**. 7)[214].

56. Cel ce să roagă ca să priimească pre pâinea cea spre fiinţă, întru adevăr nu o priimeşte toată, despre cum este această pâine, ci despre puterea aceluia ce o priimeşte pre dânsa. Fiindcă la toţi adecă cei de cer, se dă pâinea vieţii pre Sine însăşi, ca un Iubitor de oameni, nu însă deopotrivă la toţi, ci la unii adecă care aŭ săvârşit mari lucruri, mai mult, iar celor mai mici după fapte, mai puţin: la fiecare măsuratec după vrednicia minţii.

57. Domnul câteodată să înstrăinează şi câteodată să apropie (adecă să află înlăuntru nostru). Se apropie dar dupre privire, – faţă către faţă; şi să înstrăinează iar după privire, – ca în oglindă şi în închipuire (2 Cor. **3**. 18)[215].

58. Şi adecă la cel lucrător se apropie Domnul prin faptele bune, iar să depărtează de la acela carele nicidecum nu face cuvânt pentru fapta bună. Şi iarăşi la cel privitor să apropie prin cunoştinţă adevărată acelor ce sunt, însă să depărtează de la acela care oarecum să rătăceşte întru aceasta.

59. Să înstrăinează din trup, acela carele din cea lucrătoare s-aŭ mutat la deprinderea cunoştinţei (privirei), răpindu-se ca în nişte nouri cu cele mai înalte înţălegeri în aerul cel străvăzător al tainicei priviri; după care va putea „fi totdeauna dimpreună cu Domnul" (1 Tes. **4**. 17)[216]. Călătoreşte iarăşi către Domnul acela, carele încă nu poate fără de lucrarea simţirelor cu mintea curată, dupre dorinţă, a privi înţălegerile, iar pre Cuvântul cel pentru Domnul, nu este putincios să-l înţăleagă prost şi fără de închipuiri.

60. Cuvântul lui Dumnezeu, nu se zice trup numai, căci S-a întrupat, ci şi după aceasta adecă, fiindcă să înţălege simplu Dumnezeu Cuvântul întru început la Dumnezeu şi Tatăl (Ioan **1**. 1.)[217]; Şi are cu de-amăruntul curate şi goale pre chipurile adeverirei tuturor şi nu cuprinde pilde saŭ închipuiri, nici istorii care aŭ nevoe de alegorie. Iar când se va apropia la oameni ce nu pot cu minte goală să ajungă întru goale înţălegeri, atuncea lămurindu-le din cele obicinuite întru acestea, şi prin pestriciunea istoriilor şi ale închipuirelor şi ale pildelor şi ale celor întunecate cuvinte, zic prin împestriciunea acestora se tocmeşte şi să face trup; Fiindcă dupre cum în cea dintâi apropiere, întru aceasta nu se învecinează în mintea noastră gol Cuvântul, ci Cuvânt întrupat adecă, prin împestriciunea graiurilor: Cuvânt adecă fiind dupre fire, iar trup dupre privire, încât cei mai mulţi să socotească cum că văd trupuri, iar nu cuvinte, deşi cu lucru este Cuvânt; Fiindcă nu este acesta înţălesul Scripturei care se arată la cei mulţi ci altul să socoteşte, deoarece Cuvântul să face trup prin fiece graiŭ care-l propunem.

61. Începutul şi pârga învăţăturei oamenilor către buna cinstire de Dumnezeu, fireşte să face numai către trup; Fiindcă după cea întâi intrare la Dumnezeasca credinţă, vorbim cu slova numai, iar nu cu Duhul. Însă treptat sporind cu Duhul şi pre grosimea graiurilor scăzând-o prin subţierea

---

[214] *Cartea întâia a Regilor*, **28**, 7: "Atunci Saul a zis slugilor sale: «Căutaţi-mi o femeie vrăjitoare, ca să merg la ea s-o întreb». Iar slugile i-au răspuns: «Este aici în Endor o femeie vrăjitoare»".

[215] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 18: "Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului".

[216] *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 17: "După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiţi, împreună cu ei, în nori, cât să întâmpinăm pe Domnul în văzduh şi aşa pururea vom fi cu Domnul".

[217] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 1: "La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul".

Dumnezeeştilor cuvinte, ajungem curat la Curatul Hristos dupre cât este cu putinţă oamenilor: Dintru care putem să zicem după Marele Apostol „Că deşi am cunoscut pre Hristos după trup, însă acum nu-L maĭ cunoaşcem într-acest fel" (2 Cor. **5**. 16)[218]; Adecă prin cea proastă a minţiĭ asupreală către Cuvânt, fără de acoperământurile cele asupră-I de la trup cunoscându-L, sporind noĭ spre slava celuĭ Unuia născut Fiŭ a luĭ Dumnezeŭ de la Părintele Săŭ.

62. Acela carele vieţuieşte viaţa cea întru Hristos, acesta aŭ covârşit pre dreptatea legiĭ şi a firelor; Pre care voind Dumnezeescul Apostol a o arăta, zice: „Întru Hristos Iisus nicĭ tăere împrejur este, nicĭ netăere împrejur" (Gal. **6**. 6)[219]. Şi adecă prin tăerea împrejur aŭ arătat pre dreptatea cea după lege, iar prin netăere împrejur a arătat acoperit pre unire Legiĭ şi a fireĭ.

63. Alţiĭ adecă s-aŭ renăscut prin apă şi prin Duh, iar alţiĭ în Sfântul Duh şi foc priimesc Botezul. Şi cele patru acestea, adecă: zic apa, şi Duhul şi focul şi Duhul cel Sfânt, întru Unul şi acelaşi Duh Dumnezeesc să înţălege. Fiindcă la uniĭ adecă Duhul Sfânt este apă, ca un curăţitor al celor din afară întinăciunĭ trupeştĭ; Iar la alţiĭ este Duh, ca un împreună lucrător faptelor celor bune; Iar altora foc, ca un curăţitor al celor dinlăuntru sufleteştĭ mânjiturĭ; Iar la alţiĭ adecă după Marele Daniile, Duh Sfânt, ca Cel ce izvorăşte înţălepciunea şi cunoştinţă. Pentru că de la feluritele lucrărĭ ale persoaneĭ, felurit primeşce şi pre numire Unul şi acelaşi Duh.

64. Legea aŭ dat pre Sâmbătă, „ca să odihnească, zice, înjugătorul tău şi robul tău" (Eş. **20**. 10)[220]. Şi amândouă acestea cu închipuire însămnează pre trup, fiindcă acelui lucrător mintea îĭ este împreună înjugată cu trupul: pre carele îl sileşte să poarte silnic pre sarcenĭ prin chipurile lucrătoarelor bunătăţĭ. Iar cel privitor îl are rob, dupre cum să socoteşte, ca să slujească Dumnezeeştilor priviri şi cuvântător prin cunoştinţa poruncilor. Şi la amândouă Sâmbetele este sfârşit cele bune, care se lucrează prin eĭ dupre privire şi lucrare, carele sfârşit cuprinde pre cea potrivită odihnă.

65. Cel ce lucrează cu cea cuviincioasă cunoştinţă pre fapta bună, înjugător are pre trup: carele prin Cuvânt să povăţueşte către lucrarea celor îndatorite; Iară rob, are pre chipul cel către bunătate dupre lucrare, adecă pre acel chip dupre care fireşte să face bunătatea: Care chip s-a cumpărat prin dreapta socoteală a gândurilor, ca cum am zice prin argint. Sâmbăta iarăşĭ, este nepătimaşa şi pacinica aşăzare către bunătăţia sufletuluĭ şi a trupuluĭ, adecă, neschimbata deprindere.

66. Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, la câţĭ adecă aŭ încă maĭ multă grijă la cele trupeştĭ felurĭ ale bunătăţilor, la aceştia se face paie şi fân, carele hrăneşce pre partea cea pătimitoare a sufletuluĭ lor spre slujirea la bunătăţĭ; Iar la aceea cariĭ s-aŭ suit la privirea adevăratelor şi Dumnezeeştilor înţălegerĭ, este pâine, carea hrăneşte pre cea înţălegătoare a sufletuluĭ lor spre săvârşirea Dumnezeeştilor privirĭ. Pentru aceasta aflăm pre Patriarhĭ că maĭ înainte prepară hrana pentru călătorie, şi adecă pâine pentru dânşiĭ, iar pentru măgariĭ lor, fân; Căcĭ Levitul carele să pomeneşte în cartea Judecătorilor, îĭ zice Prezviteruluĭ ce l-aŭ priimit pre el în gazdă în Gavaon: „Se află pentru noĭ pâinĭ, şi pentru măgariĭ noştri paie, şi pentru robĭ nu cumva se află lipsă de cele trebuinciosea?" (Jud. **19**. 19)[221].

67. Cuvântul lui Dumnezeŭ, şi se zice şi este rouă, şi apă, şi izvor şi pârău, adecă după cum este scris (Ioan **4**. 14)[222], după aşăzarea puteriĭ celor ce-L priimesc pre Acesta, acestea şi este şi să face.

[218] *Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 16: "De aceea noi nu mai ştim de acum pe nimeni după trup; chiar dacă am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-L mai cunoaştem".
[219] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 6: "Cel care primeşte cuvântul învăţăturii să facă parte învăţătorului său din toate bunurile".
[220] *Ieşirea*, **20**, 10: "Iar în ziua a şaptea este odihna Domnului Dumnezeului tău: să nu faci în acea zi nici un lucru: nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici sluga ta, nici slujnica ta, nici boul tău, nici asinul tău, nici orice dobitoc al tău, nici străinul care rămâne la tine".
[221] *Cartea Judecătorilor*, **19**, 19: "Noi avem şi paie şi nutreţ pentru asinii noştri; de asemenea pâine şi vin pentru mine şi pentru roaba ta şi pentru sluga aceasta a robilor tăi; n-avem nevoie de nimic".
[222] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **4**, 14: "Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face izvor de apă curgătoare spre viaţă veşnică".

Fiindcă la uniĭ este rouă, ca cea ce strânge înfocarea şi lucrarea patimilor, carea se află din afară pe lângă trupul lor; Iar la aceea cariĭ pre dinlăuntru se aprind cu otrava răutăţiĭ, se face apă: Nu numaĭ de a putea să strice prin luptarea patimilor pre cel potrivnic luptător, ci şi ca o putere dătătoare de viaţă spre bine a fi se face. Iar izvor, la aceĭ ce totdeauna aŭ şi izvorăsc pre obicinuinţa priviriĭ, ca un Începător al înţălepciuneĭ; Iară râŭ, adecă la câţĭ revarsă afară cu îndestulare pre buna credinţă şi dreapta şi mântuitoarea învăţătură: ca acela ce îĭ adapă cu îndestulare şi pre oamenĭ şi pre dobitoace şi pre heară şi pre sadurĭ, întrucât şi oameniĭ se fac Dumnezeĭ, după ce se vor înălţa cu înţălegerile celor zise. Decĭ câţĭ din pricina patimilor s-aŭ făcut dobitoace, după ce prin chipul cel cu amăruntul adeveritor al bunătăţilor iarăşĭ se vor face oamenĭ, vor priimi pre cuvântarea cea firească. Şi câţĭ s-aŭ făcut heară, cu relele obiceiurĭ şi lucrarea răutăţilor, după ce se vor domoli cu cea bună şi pacinică şi potrivită sfătuire, iarăşĭ se vor întoarce către fireasca îmblânzire. Iară câţĭ ca sadurile sunt nesimţitorĭ la fapta cea bună, prin întroducerea cuvântuluĭ către facerea de roadă şi puterea, şi pre gustul Cuvântului, care-i hrăneşce pre dânşiĭ.

68. Cuvântul luĭ Dumnezeŭ este cale pentru aceea cariĭ aleargă în stadia faptelor bune, bine şi cu răbdare şi cu sârguinţă, şi nicĭ în dreapta să înclină spre slava deşartă, nicĭ în stânga prin plecarea cea către patimĭ, ci-şĭ îndreptează către Dumnezeŭ paşiĭ lor. Aceasta dar fiindcă nu au păzit-o până în sfârşit Împăratul Iudeĭ Asà, zic că la bătrâneţile luĭ au pătimit de picioare (3 Împ. **15**. 23) [223], fiindcă s-aŭ bolnăvit în drumul petreceriĭ ceĭ după Dumnezeŭ.

69. Cuvântul luĭ Dumnezeŭ să zice şi „uşă" (Ioan **10**. 9) [224], fiindcă aduce spre cunoştinţă pre câţĭ aŭ urmat bine pre calea fapteĭ bune, dupre cel fără de prihană drum al bunătăţilor: şi ca o lumină de multe felurĭ de vistieriĭ ale înţălepciuneĭ este. Fiindcă Acelaşĭ este şi Drum şi Uşă şi Încuetoare şi Împărăţie. Şi Drum adecă ca un Povăţuitor; Iar Cheie, ca ceea ce deschide celor vrednicĭ; Uşă dar, ca ceea ce este ca o intrare; Iar Împărăţie, ca o moştenire, şi de toţĭ putându-se a se moştenĭ.

70. Domnul se zice „Lumină" (Ioan **9**. 5) [225] şi „Viaţă şi Înviere" (Ioan **11**. 25) [226] şi Adevăr. Şi Lumină adecă, ca o frumuseţă a sufletuluĭ lor şi ca o izgonitoare a neştiinţeĭ întunericuluĭ şi ca o strălucire a minţiĭ spre înţălegerea celor negrăite şi arătătoare a Tainelor, care sunt privite numaĭ de ceĭ curaţĭ. Iară Viaţă fiindcă dă pre mişcarea către cele Dumnezeeşti, care se cuvine numaĭ sufletelor celor ce iubesc pre Domnul. Iar Înviere fiindcă rădică pre minte de la omorâta împătimire către cele materialnice şi o face curată de tot felul de stricăciune şi omorâciune. Iar Adevăr, ca un Dăruitor celor vrednicĭ pre deprinderea bunătăţilor celor neschimbate.

71. Şi adecă a luĭ Dumnezeŭ şi Tatăl, Dumnezeŭ Cuvântul, cu tainic chip se află înlăuntru în fiecare din poruncile Luĭ; Iar Dumnezeŭ şi Tatăl este cu totul nedespărţit întru tot Cuvântul Luĭ fireşte. Acela dar carele priimeşte pre Dumnezeasca poruncă şi o face pre ea, priimeşte pre Dumnezeŭ Cuvântul Carele se află înlăuntrul eĭ; Iar acela ce aŭ priimit pre Cuvântul prin porunci printr-Însul aŭ priimit dimpreună şi pre Sfântul Duh carele se află în Cuvânt, fiindcă zice: „Amin dar zic vouă: Cel ce primeşte pre carele am trimis Eŭ, pre Mine mă priimeşte; Iar cel ce mă priimeşte pre Mine, priimeşte pre Cela ce m-aŭ trimis" (Ioan **13**. 20) [227]. decĭ acela carele aŭ priimit porunca şi o va săvârşĭ, are a priimi cu taină pre Sfânta Treime.

[223] *Cartea a treia a Regilor*, **15**, 23: "Toate celelalte fapte ale lui Asa, şi toate ostenelile lui, şi tot ce el a făcut şi cetăţile pe care le-a zidit sunt scrise în cronica regilor lui Iuda, afară de faptul că la bătrâneţea lui a fost bolnav de picioare".
[224] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **10**, 9: "Eu sunt uşa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; şi va intra şi va ieşi şi păşune va afla".
[225] *Idem*, **9**, 5: "Atât cât sunt în lume, Lumină a luminii sunt".
[226] *Idem*, **11**, 25: "Şi Iisus i-a zis: Eu sunt *iubirea* şi *viaţa*, cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi".
[227] *Idem*, **13**, 20: "Adevărat, adevărat zic vouă: cel care primeşte pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primeşte iar cine mă primeşte pe Mine, primeşte pe Cel ce m-a trimis pe lume".

72. Slăveşte pre Dumnezeŭ întru dânsul, nu acela carele numaĭ cu goale cuvinte slăveşte pre Dumnezeŭ, ci acela carele rabdă pătimirĭ pentru Dumnezeŭ şi pentru cinstea fapteĭ bune; şi să slăveşte de la Dumnezeŭ cu Dumnezească slavă, ca un Dar vrednic pentru fapta bună, priimind Darul nepătimireĭ după împărtăşire. Fiindcă orĭcarele slăveşte pre Dumnezeŭ întru sine, prin Harul bunătăţilor şi prin pătimirea cea pentru lucrarea fapteĭ bune şi aceasta să slăveşte întru Dumnezeŭ prin nepătimitoarea privire a Dumnezeeştilor strălucirĭ; Căcĭ zice Domnul viind spre patimă: „Acum s-a proslăvit Fiul omuluĭ şi Dumnezeŭ s-a proslăvit întru El. Dacă s-a proslăvit Dumnezeŭ întru el, şi Dumnezeŭ va proslăvi pre El întru Sine, şi îndată îl va proslăvi pre El" (Ioan **13**. 31) [228]. Dupre cum este arătat dintru acestea, la pătimirea cea pentru harul fapteĭ bune, urmează şi Dumnezeeştile Darurĭ.

73. Întrucât, zice, vedem în graiul Dumnezeeştiĭ Scripturĭ pre Dumnezeŭ Cuvântul cu multe chipuri întrupat prin închipuirĭ, încă n-am văzut pre Cel fără de trup şi simplu şi Unul şi numaĭ pre Părintele gânditor ca întru Cel fără de trup şi simplu unatec şi numai Fiŭ, dupre cea zisă: „Cel ce m-a văzut pre Mine, a văzut pre tată ... Eu întru Tatăl şi tată întru Mine" (Ioan **14**. 9, 11) [229]. Nevoe este dar de multă ştiinţă, ca după ce maĭ întâiŭ vom trece pre cele pentru Cuvântul acoperite graiurĭ, într-acest chip cu goală minte să vedem pre Cuvântul curat stând întru Sineşĭ, carele ne arată descoperit şi curat pre Părintele întru Sineşĭ, după cât este cu putinţă oamenilor. Pentru aceasta cu totul este de nevoe, ca acela ce caută cu bună cinstire şi cu osârdie pre Dumnezeŭ, să nu să îngrădească de nicĭ un graiŭ, ca nu cumva să priimească, fără de a înţălege, în loc de Dumnezeŭ, pre cele despre Dumnezeŭ, care va să zică, că iubeşte în loc de Cuvântul, cu primejdie pre graiurile Scriptureĭ. Aşadar Cuvântul alungă pre mintea ceea ce cugetă cum că ţine pre neîntrupatul Cuvânt, din pricina acoperământuluĭ de care să ţine; Dupre cum întru adevăr s-aŭ întâmplat şi la Eghipteanca aceea, carea nu pre Iosif, ci hainele luĭ le ţinea (Fac. **39**. 12) [230]; Asemenea aŭ pătimit şi oameniĭ ceĭ de demult, cariĭ fără de a înţălege, slujea zidireĭ şi nu Ziditoruluĭ, fiindcă aŭ stăruit numaĭ la podoaba celor văzute.

74. Cuvântul Sfinteĭ Scripturĭ, prin cele mai înalte zicerĭ după ce se va scoate alcătuirea celor zise, care trupeşte s-aŭ zidit deasupra acestora, atuncĭ se descopere minţiĭ ceĭ prevăzătoare, prin cea desăvârşită lepădare a celor dupre fire lucrărĭ, simţire numaĭ putând a priimi, pre cât Cuvântul cu simplicitate îl vesteşte, ca când ar fi în glas de vânt subţire, dupre Marele Ilie, carele s-aŭ învrednicit aceştiĭ privirĭ în peştera Horiv (3 Împ. **19**. 13) [231]. Horiv să tâlcueşte, – pământ noŭ de sămănat –, şi aceasta este deprinderea la bunătăţĭ întru Duhul cel noŭ al Daruluĭ; Iar peşteră este, cea dupre minte tăinuită înţălepciune: Şi acela ce aŭ ajuns la aceasta, va simţi tainic pre cunoştinţa cea prin simţirĭ, dintru care închee cum că este Dumnezeŭ. Aşadar tot cel ce caută pre Dumnezeŭ întru adevăr, precum Marele Ilie, nu numaĭ va ajunge în Horiv, (unde Ilie a văzut pre Dumnezeŭ), care este, ca un lucrător întru deprinderea bunătăţilor, ci şi în peşteră la Horiv, care este, ca un privitor întru cele ascunse ale înţălepciuneĭ, ceea ce să dă numaĭ prin deprinderea faptelor bune.

75. Când mintea va scutura de deasupra sufletuluĭ pre cele multe slăvirĭ pentru cele ce sunt, atuncea curat Cuvântul Adevăruluĭ se arată sufletuluĭ, şi-ĭ dă temeiul adevărateĭ cunoştinţeĭ aĭ puteriĭ ceĭ văzătoare, şi îmbrânceşte şi scoate pre cele maĭ dinainte rele apucăturĭ care zăceaŭ

[228] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **13**, 31: "şi când a ieşit el, Iisus a zis: Acum a fost proslăvit Fiul Omului şi Dumnezeu a fost preaslăvit întru El".

[229] *Idem*, **14**, 9-11: "Iisus i-a zis: De atâta vreme sunt cu voi şi nu M-aţi cunoscut, Filipe? Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl. Cum zici tu: Arată-ne pe Tatăl? Nu crezi tu că Eu sunt întru Tatăl şi Tatăl este întru Mine? Cuvintele pe care vi le spun nu le vorbesc de la Mine, ci Tatăl – care rămâne întru Mine – face lucrările Lui. Credeţi Mie că Eu sunt întru Tatăl şi Tatăl întru Mine, iar de nu, credeţi-Mă pentru lucrările acestea".

[230] *Facerea*, **39**, 12: "Ea l-a apucat de haină şi i-a zis: «Culcă-te cu mine!» El însă, lăsând haina în mâinile ei, a fugit şi a ieşit afară".

[231] *Cartea a treia a Regilor*, **19**, 13: "Auzind aceasta Ilie şi-a acoperit faţa cu mantia lui şi a ieşit şi a stat la gura peşterii. Şi a fost către el un glas care i-a zis: «Ce faci aici, Ilie»?"

într-însul, ca pre nişte solzĭ de peşce, dupre cum la Marele Pavel (Fapte **9**. 18) [232]. Fiindcă cu adevărat solzĭ sunt, care zac asupra sufletuluĭ celuĭ privitor şi-ĭ împedecă suirea întru curatul Cuvânt al Adevăruluĭ, adecă: şi nălucirele cele numaĭ către slova scriptureĭ şi cea după simţire pătimaşă privire a celor văzute ziduri.

76. Şi adecă Dumnezeescul Apostol Pavel, pre cunoştinţa cea despre Cuvânt aŭ zis-o cum că: „cunoşce din parte numaĭ" (1 Cor. **13**. 9) [233]; Iară Marele Evanghelist Ioan zice cum că: „Slava Luĭ, ca a Unuia născut de la Tatăl, plin de dar şi de adevăr" (**I**, 14) [234]. Şi nu cumva adecă Sfântul Pavel pre cunoştinţa Cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ, din parte zice că o cunoaşce? Deoarece din lucrărĭ oareşĭcum numaĭ să conoaşce; Fiindcă cunoştinţa de sine dupre fiinţă şi Ipostas, dupre acelaş chip este necunoscută, şi la Îngeri şi la oamenĭ dupre nicĭ un chip cunoscându-se. Iară Sfântul Ioan fiindcă s-aŭ învăţat desăvârşit cuvântul întrupăriĭ Cuvântuluĭ, pre slava Cuvântuluĭ celuĭ întrupat aŭ zis-o că aŭ văzut, carea este: pre cuvântul, adecă pre scoposul dupre care Dumnezeŭ s-aŭ făcut om, plin de dar şi de adevăr; fiindcă nu dupre cum este Dumnezeŭ (Cuvântul) dupre fiinţă şi de o fiinţă cu Dumnezeŭ şi Tatăl este cu dar dăruit Unul Născut: Ci dupre cum s-aŭ făcut om, dupre iconomie şi de o fiinţă cu noĭ, şi pentru noĭ este cu Dar dăruit, cariĭ avem nevoe de Dar. Şi din plinirea Luĭ priimim Dar pentru totdeauna şi după toată sporirea noastră măsuratec; Întrucât acela ce aŭ păzit întru sineşĭ pre Cuvântul desăvârşit, curat şi fără de prihană, va priimi pre slava cea plină de dar şi de adevăr, aceluĭ pentru noĭ întrupat Dumnezeŭ Cuvântul Carele pentru noĭ s-a slăvit pre Sine şi s-aŭ Sfinţit, după înfăţoşarea Luĭ, fiindcă zice: „Când se va arăta El, asemnea Luĭ vom fi" (1 Ioan **3**. 2) [235].

77. Întrucât sufletul urmează pre cea din putere în putere şi din slavă în slavă suire (2 Cor. **3**. 18) [236], care este: cea maĭ mare sporire din bunătate în bunătate şi cea maĭ înaltă suire din cunoştinţă în cunoştinţă, n-a încetat de a fi nemernic, după cea zisă: „Mult au nemernicit sufletul meu" (Ps. **119**. 6) [237]; Fiindcă multă este depărtarea şi mulţimea cunoştinţelor care este el dator a o trece, până „ce va ajunge la locul cortuluĭ celuĭ minunat; până la casa luĭ Dumnezeŭ, în glasul bucurieĭ şi a sunetuluĭ ce prăznueşte" (Ps. **41**. 4-5) [238]: Totdeauna adăogând glas înspre glasurĭ şi înţălegerĭ întru cele înţălese, prin sporirea Dumnezeeştilor graiurĭ acelor veselitoare, adecă pre bucuria şi pre măsuratecă mulţămirea minţiĭ pentru cele privite. Căcĭ aceste serbărĭ serbează toţĭ câţĭ aŭ priimit pre Darul Duhuluĭ întru inimele lor, „strigând Avà Părinte" (Gal. **4**. 6) [239].

78. Locul cortuluĭ celuĭ minunat, este nepătimirea şi nevătămarea obicinuinţă a faptelor bune, după care Cuvântul luĭ Dumnezeŭ împodobeşte pre suflet cu felurite frumuseţĭ ale bunătăţilor, dupre cum cu de-amăruntul pre cort. Iară casa luĭ Dumnezeŭ este cunoştinţa care se alcătueşte din multe şi felurite privirĭ, după care vine şi locueşte Dumnezeŭ în suflet, umplându-l de înţălepciune. Iară glas al bucurieĭ, este săltarea ce să întâmplă în suflet pentru bogăţia bunătăţilor. Iară mărturisirea,

[232] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **9**, 18: "Sâmbătă au căzut de pe ochii lui ca nişte solzi, şi a văzut iarăşi şi sculându-se, a fost botezat".
[233] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 9: "Pentru că în parte cunoaştem şi în parte prorocim".
[234] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 14: "Şi Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr".
[235] *Idem*, **3**, 2: "Acesta a venit noaptea la Iisus şi I-a zis: Rabi, ştim că de la Dumnezeu ai venit învăţător; că nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el".
[236] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 18: "Iar noi toţi, privind ca în oglindă cu faţa descoperită, slava Domnului, ne prefacem, în acelaşi chip, din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului.
[237] *Psalmii*, **119**, 6: "Mult a pribegit sufletul meu".
[238] *Idem*, **41**, 4-5: "De aceea mi-am adus aminte cu revărsare de inimă, când treceam cu mulţime mare spre casa lui Dumnezeu. În glas de bucurie şi de laudă şi în sunet de sărbătoare".
[239] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 6: "Şi pentru că sunteţi fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva Părinte!".

este mulţămirea care se face pentru slava veseliei cei dupre înţălepciune. Iară glas, este neîncetata slavoslovie, care cu taină să săvârşeşte din împreunarea celor două, adecă a bucuriei şi a mărturisirei.

79. Cel ce cu vitejie aŭ luptat pre patimile trupului, şi din destul s-a războit cu împrotivnicele necurate duhuri, şi din locul sufletului aŭ gonit pre înţălegerile lor: aceasta roage-se a i se da „inimă curată şi Duh drept şi să i să înnoească cele dinlăuntru ale lui" (Ps. **50.** 11)[240]; care este: a să deşărta desăvârşit de gândurile cele rele şi prin Dar a se umplea de Dumnezeeştile înţălegeri, adecă: ca să se facă podoabă înţălegătoare lui Dumnezeŭ, luminată şi mare, carele a împreunat din cele năravnice şi fireşti şi Teologiceşti, Dumnezeeşti graiuri.

80. Cel ce va răuşi a-şi face pre inimă curată, acesta va învăţa nu numai pre cuvintele cele subpuse (ce să înţăleg sub slovă) şi după Dumnezeŭ, ci şi pre însuşi Dumnezeŭ oarecum îl priveşte după trecerea tuturor, care este nemărginitul sfârşit al bunătăţilor. Şi întru aceasta dar inimă vine Dumnezeŭ şi o învredniceşte a se însămna într-însa prin Duhul cele asemenea scrisori, ca într-alte table ale lui Moisi (Eş. **34.** 1)[241], atât, cât aŭ şi înaintat prin lucrare şi privire, după porunca Dumnezeului, Carele cu taină porunceşte: „înmulţăşte-te" (Fac. **1.** 28)[242].

81. Inimă curată poate aceea să zice, carea nu are nici o mişcare firească spre nimic cu nici un chip. Întru carea ca într-un catastih curat prin desăvârşita prostime, vine Domnul şi scrie pre ale Lui şi Legi.

82. Inimă curată iarăşi este aceea, care are întru Dumnezeŭ pre pomenire cu totului tot neînchipuită şi neformăluită şi gata a se însămna numai prin închipuirea Lui, prin care se face arătat fireşte.

83. Mintea lui Hristos Iisus pre carea o primesc Sfinţii, după cea scrisă: „Noi avem mintea lui Hristos Iisus" (1 Cor. **2.** 16)[243], nu se face la noi după reajungerea puterii cei înţălegătoare ce este întru noi; Nici ca o îndeplinire a minţii noastre; Nici ca cum mutându-se cu fiinţa şi dupre Ipostas în mintea noastră: Ci ca luminând pre puterea minţii noastre, prin calitatea sa (ceimea) şi aducând către aceeaşi pre a ei lucrare. Iar eŭ cu adeverire zic, cum că mintea lui Hristos are acela, carele înţălége dupre El şi întru toate pre Dânsul îl cugetă (pre Hristos Iisus).

84. Ne zicem cum că suntem Trupul lui Hristos Iisus conglăsuit cu aceia: „Noi trupul lui Hristos Iisus suntem şi mădulări din parte" (1 Co. **12.** 27)[244]; Nu cum că făcându-ne Trupul acela, din lipsirea trupului nostru; Nici iarăşi că acelaş Trup se preface după Ipostas întru al nostru, ori cum că să sfărâmă în bucăţi: Ci cu a ne depărta de la păcate, prin care lepădăm stricăciunea păcatului, dupre asemănarea Domnului. Fiindcă dupre cum Hristos Iisus dupre fire a fost Om fără de păcat şi cu sufletul şi cu trupul, precum drept să cugetă, aşa şi noi carii am crezut întru Dânsul, putem să fim fără de păcate (prin dar).

85. Se află în Scriptură şi ani vecinici care cuprinde împreună sfârşitul şi a altor veacuri, despre cea zisă: „Încă o dată la sfârşitul veacurilor, ş.c.l." (Ev. **9.** 26)[245]; Şi alte iarăşi veacuri slobode de fireştile vremuri după cea de faţă această vreme a veacului, adecă cel de la sfârşitul veacurilor, după cea zisă: „Ca să arate la viitoarele veacuri pre covârşirea bogăţiei, ş.c.l." (Efes. **2.** 7)[246]. Mai aflăm

[240] *Psalmii*, **50**, 11: "Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele".
[241] *Ieşirea*, **34**, 1: "Zis-a Domnul către Moise: «Ciopleşte două table de piatră, ca cele dintâi, şi suie-te la Mine în munte şi voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost scrise pe tablele cele dintâi pe care le-au sfărâmat".
[242] *Facerea*, **1**, 28: "Şi Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l supuneţi; şi stăpâniţi peste peştii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietăţile ce se mişcă pe pământ şi peste tot pământul".
[243] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 16: "Căci «Cine a cunoscut gândul Domnului, ca să-L înveţe pe El?» Noi însă avem gândul lui Hristos".
[244] *Idem*, **12**, 27: "Iar voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte".
[245] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 26: "Astfel, ar fi trebuit să pătimească de mai multe ori, de la întemeierea lumii, ci acum la sfârşitul veacurilor, S-a arătat o dată, spre ştergerea păcatului, prin jertfa Sa".
[246] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 7: "Ca să arate în veacurile viitoare covârşitoarea bogăţie a harului Său, prin bunătatea ce a avut către noi întru Hristos Iisus".

dar în Scriptură mulţime de veacurĭ trecute şi prezente şi viitoare; şi alte veacurĭ care sunt ale veacurilor veacurĭ, şi veacul veacului, şi anĭ vecinicĭ, şi neamurĭ de veacurĭ împreunate cu veacurile; şi ca să nu lungim mult cuvântul spre pricina noastră, acuma zicându-se adecă: pentru vremile vecilor, şi ce iarăşĭ pentru veacurile anilor şi ale neamurilor voeşte să arate cuvântul? Şi iarăşi care se zic veacuri? Şi care veacurĭ ale veacurilor? Şi care-ĭ simplu veac al veaculuĭ? Şi cele pentru acestea, să le lăsăm la ceĭ iubitorĭ de învăţătură să le cerceteze. Iară noĭ către scopos despre acestea să ne întindem.

86. Cunoaşcem cum că este ceva maĭ presus de vecĭ, după Scriptură, pre care cum că adecă este aŭ însemnat-o, dar ce este aceasta, nu au numit-o, după cea zisă: „Domnul Împărăteşte vecurile şi în veac şi încă“ (Eş. **16.** 18) [247]. Aşadar se află oareşĭcare lucru maĭ presus de veacurĭ, care este cea neschimbată şi nemărginită împărăţie a luĭ Dumnezeŭ. Pentru că întru adevăr nu este cu putinţă să spunem cum că are început în vreme saŭ orĭ că se va ajunge de veacurĭ şi de vremurĭ Împărăţia luĭ Dumnezeŭ. Aceasta dar numaĭ credem, cum că este moştenirea celor mântuiţĭ, şi lăcaş şi loc, dupre cum ni le predă adevăratul Cuvânt, şi cum că este sfârşit al acelora, cariĭ prin dorire să mişcă să ajungă la cel de pre urmă dorit: care după ce vor ajunge priimesc sfârşit şi încetează fiece mişcare. Fiindcă pentru eĭ nu se maĭ află timp, saŭ veac, pre carele sunt datorĭ a-l urma, adecă maĭ pe urmă. Căcĭ după toate are maĭ ales a ajunge la Dumnezeul tuturor, Cel ce este maĭ presus maĭ înainte de toate veacurile, şi pre Carele fireşte a-l ajunge firea veacurilor, este cu totul cu neputinţă.

87. În câtă vreme se află cineva întru această viaţă, măcar pre sfârşit de l-ar avea, după această aşăzare, şi lucrarea şi privirea, pre cea din parte o are, şi cunoştinţa şi Prorocia şi însuşĭ arvona Sf. Duh: nu încă şi pre însuşĭ plinirea. Iar când odată va veni, după sfârşitul veacurilor, întru desăvârşită încetare, care arată pre acest adevăr întru ceĭ vrednicĭ faţă către faţă, atuncea maĭ ales nu maĭ are din parte împlinirea, ci priimeşte pre însuşĭ împlinirea Daruluĭ după împărtăşire; Fiindcă zice Dumnezeescul Apostol cum că: „vom ajunge toţĭ ceĭ mântuiţĭ întru bărbat desăvârşit în măsura vârsteĭ plinireĭ luĭ Hristos Iisus“ (Ef. **4.** 13) [248] precum este „întru care sunt vistieriele înţălepciuneĭ şi ale cunoştinţeĭ ascunse. Iar când aceasta se va arăta, cea din parte se va strica“ (1 Cor. **13.** 10) [249].

88. Cearcă uniĭ să se înveţe, cum va fi aşăzarea săvârşireĭ celor mântuiţĭ întru împărăţia Cerurilor? Care din cele două? Cea după sporire şi suire? Sau cea după însuşimea aşăzăriĭ? Şi cum trebuie să le priimească: şi sufleteşte şi trupeşte?? La aceasta adecă va zice cineva cu bună socoteală, cum că după cum cu de-amăruntul în viaţa cea trupească îndoit este cuvântul hraneĭ: şi unul adecă înspre creştere, iar celălalt spre ţinere sunt cele hrănitoare. Fiindcă până când vom ajunge la sfârşitul trupeştiĭ vârste, ne hrănim spre creştere, iar când trupul va înceta din creştere, nu se maĭ hrăneşte maĭ mult spre creştere, ci spre ţinere; Asemenea se întâmplă şi la suflet, îndoit este cuvântul hraneĭ: fiindcă mai întâĭ se hrăneşte înspre sporire şi a bunătăţilor şi a privirelor, până când vom trece cele ce sunt şi „vom ajunge la măsura vârsteĭ plinireĭ luĭ Hristos Iisus.“ Care după ce va ajunge sufletul la aceasta, încetează de orĭce înaintare spre creştere şi adăogirea cea prin mijlocire, ci să hrăneşte nemijlocit maĭ presus de înţălegere. Şi pentru aceea poate prin felul nestricăcioaseĭ hrane, care i s-aŭ dat luĭ spre ţinerea săvârşireĭ Dumnezeeştiĭ privirĭ şi arătarea nemăsurateĭ veseliĭ a hraneĭ aceia, după care de-a pururea bine este, priimeşte întru dânsa intrare, şi se face Dumnezeŭ după împărtăşirea Dumnezeescului Dar. Şi încetează de la toate cele către minte şi simţire, şi întru sineşĭ încetează

[247] *Ieşirea*, **16**, 18: "Dar măsurând cu omerul, nici celui ce adunase puţin n-a lipsit, ci fiecare, cât era de-ajuns la cei ce erau cu sine atât a adunat".

[248] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 13: "Până vom ajunge toţi la unitatea credinţei şi a cunoaşterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos".

[249] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 10: "Dar când va veni ceea ce e desăvârşit, atunci ceea ce este în parte se va desfiinţa".

dimpreună pre fireştile lucrări ale trupului, dupre cum şi acesta dimpreună se face Dumnezeŭ cu sufletul, după măsura împărtăşireĭ înDumnezeireĭ: Întrucât numaĭ Dumnezeŭ să se arate şi prin suflet şi prin trup, când se va mişca întru eĭ fireştile cunoştinţe, prin covârşitoarea slavă.

89. Cearcă oare cum iubitoriĭ de învăţătură, dupre care chip va fi deosebirea vecinicilor locaşurĭ şi ale făgăduitelor? Care din două: după Ipostasul loculuĭ, orĭ după înţălegerea calităţiĭ fiecăruĭ locaş Duhovnicesc? Şi la uniĭ adecă se pare cea dintăĭ, iar la alţiĭ cea de-a doua. Iar acela care aŭ înţăles ce este aceasta: „Cum că Împărăţia luĭ Dumnezeŭ este înlăuntru vostru" (Luc. **17**. 21) [250]; şi pre aceea „Multe lăcaşurĭ sunt la Tatăl meŭ: (Ioan **14**. 2) [251]: va urma maĭ ales pre cea de-a doua.

90. Cearcă oarecariĭ să ştie ce deosebire are Împărăţia Cerurilor de Împărăţia luĭ Dumnezeŭ? Care din două: dupre Ipostasurĭ să deosebesc, saŭ dupre înţălegere? Către aceştia zicem: Cum că aŭ deosebire aceste două, însă nu după Ipostas, ci după înţălegere; Căci Împărăţia cerurilor adecă este cuprinderea ceĭ adevărate maĭ înainte de vecĭ întru Dumnezeŭ cunoştinţă a celor ce sunt, după însăşĭ cuvintele lor; Iar Împărăţia luĭ Dumnezeŭ este predarea dupre Dar a fireştilor însuşirĭ a bunătăţilor luĭ Dumnezeŭ. Şi una după sfârşitul celor ce sunt, iar alta, după înţălegere cu sfârşitul celor ce sunt este.

91. Aceea că: „S-aŭ apropiat Împărăţia cerurilor" (Mat. **3**. 2) [252] socotesc cum că nu însămnează cuprindere în vreme; Fiindcă nu vine cu pândire, nicĭ vor zice „iată aicea, saŭ iată acolo" (Mat. **24**. 23) [253]; ci este aceea după întocmirea unireĭ către Dânsa a celor vrednicĭ de Ea. „Împărăţia dar a luĭ Dumnezeŭ, zice înlăuntru vostru este" (Luca **17**. 21) [254].

92. Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi tatăl, prin putere, este întru toţĭ ceĭ ce cred, Iar prin lucrare, este întru aceea cariĭ din punere s-aŭ depărtat cu totul luĭ tot de toată viaţa cea după fire sufletească şi trupească şi a dobândit numaĭ pre a Duhuluĭ viaţă, cariĭ şi pot să zică: Vieţuesc nu încă eŭ, ci vieţueşte adecă întru mine Hristos Iisus." (Gal. **2**. 20) [255].

93. Împărăţia cerurilor, o zic uniĭ cum că este cea în Cerurĭ petrecere a celor vrednicĭ. Iar alţiĭ o zic pre cea asemenea cu Îngeriĭ aşăzare a celor mântuiţĭ. Alţiĭ iarăşiĭ aceasta: adecă, însuşĭ chipul Dumnezeeştiĭ frumuseţĭ a vederiĭ acelora cariĭ aŭ purtat pre cea după chip a celuĭ Ceresc. Se conglăsuesc dar cu adevărul, după cum mi să pare, aceste trei cugete pentru slava aceştia, fiindcă la toţĭ se dă viitorul Dar, dupre măsura dreptăţiĭ ceĭ dintru dânşiĭ, dupre fel şi cetăţime.

94. Întrucât cineva după lucrătoarea filosofie vine la Dumnezeeştile nevoinţe cu bărbăţie, unul ca acela ţine prin poruncĭ pre Cela ce au eşit de la Tatăl în lume, pre Însuşĭ Cuvântul. Iar când va lăsa pre cele după lucrare, adecă pre luptele cele către patimĭ şi arătându-se ca un biruitor al patimilor şi al dracilor, va ajunge întru cunoascătoarea filosofie prin privire şi împreună va încăpea pre Cuvântul cu tainic chip, ca să lase iarăşĭ lumea şi să meargă către Părintele. Pentru aceea zice Domnul ucenicilor: „Ci voĭ m-aţĭ iubit pre mine şi aţĭ crezut, că Eŭ de la Dumnezeŭ am eşit. Eşit-am de la Tatăl şi am venit în lume, şi iarăşĭ las lumea şi merg către Tatăl" (Ioan **17**. 8) [256]. Lume este,

[250] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 21: "Şi nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru".

[251] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 2: "În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt. Iar de nu, v-aş fi spus. Mă duc să vă gătesc loc".

[252] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **3**, 2: "Spunând: Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor".

[253] *Idem*, **24**, 23: "Atunci de vă va zice cineva: Iată Mesia este aici sau dincolo, să nu-l credeţi".

[254] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 21: "Şi nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci iată, Împărăţia lui Dumnezeu esre înăuntrul vostru".

[255] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 20: "M-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu mai trăiesc ci Hristos trăieşte în mine. Şi viaţa mea de acum în trup, o trăiesc în credinţa în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit şi S-a dat pe sine însuşi pentru mine".

[256] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **17**, 8: "Pentru că cuvintele pe care mi le-ai dat le-am dat lor iar ei le-au primit şi au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieşit, şi au crezut că Tu m-ai trimis".

poate, cea cu osteneală a bunătăților după lucrare, iară Tatăl, pre cea dupre minte maĭ presus de lume aşăzare, pre izbăvirea cea cu totul a cugetăriĭ ceĭ materialnice, dupre care vine la noĭ Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, Care ne odihneşte despre lupta împrotivnicilor patimĭ şi a demonilor.

95. Cel ce aŭ poftit să omoare mădulările sale cele de pre pământ prin lucrare şi să biruească prin cuvântul poruncilor pre lumea patimilor, de aicĭ înainte nu va maĭ avea nicĭ o scârbă, fiindcă aŭ lăsat maĭ ales lumea şi aŭ venit la Hristos Iisus cel ce a biruit lumea patimilor şi dărueşce pre toată pacea. Pentru că acela ce n-a lăsat pre împătimirea celor materialnice, totdeauna va avea scârbă, cu cele dupre fire schimbăcioase prefăcându-se şi el dupre cuget; Iar acela ce a avenit la Hristos Iisus acesta dupre nicĭ un cuvânt nu va simțĭ oarecare materialnică prefacere. Pentru aceea zice Domnul: „Acestea am grăit către voĭ, ca întru mine pace să avețĭ. În lume scârbe vețĭ avea, ci îndrăznițĭ că Eu am biruit lumea" (Ioan **16**. 33) [257]; care este, întru al meŭ cuvânt al fapteĭ bune, pace avețĭ, izbăvițĭ fiind de amețala furtuniĭ şi a turburăriĭ materialnicelor patimĭ şi lucrurĭ; Iar în lume, care este, întru împătimirea celor materialnice, vețĭ avea scârbe, pentru cea una către alta prefacere a lor. Scârbe, într-adevăr, aŭ amândoĭ, şi acela carele lucrează pre fapta bună, pentru osteneala ce este împreunată cu dânsa, şi acela carele iubeşte pre lume, pentru nenemerirea celor materialnice. Însă cel dintâĭ are scârbă mântuitoare, iar celălalt, stricătoare şi putrezitoare; Şi la amândoĭ răsuflarea le este Domnul. Şi unuia adecă, fiindcă-ĭ încetează întru dânsul pre osteneala bunătăților prin nepătimirea cea privitoare; Iară celuilalt, după ce-ĭ va rădica pre apropierea împătimireĭ către cele stricăcioase, prin pocăință.

96. Titlul cel de pe Cruce, scriind pre pricina Mântuitoruluĭ, ne arată curat pre Domnul cel ce s-au răstignit, cum că este Împăratul lucrăriĭ şi al fireĭ (ceĭ privitoare) şi al Teologhiceştiĭ Filosofiĭ. Fiindcă „Râmleneşte, Elineşte şi Evreeşte" zice că era scris cuvântul (Ioan **19**. 20) [258]. Socotesc dar prin cea Râmlenească, pre lucrarea cea dupre faptă; fiindcă Împărăția Romanilor, dupre Daniile (**2**. 40) [259], s-aŭ hotărât cum că este cea maĭ puternică decât toate Împărățiile pământuluĭ: Asemenea dar dintre toate faptele bune, bărbăția este. Iară prin cea Elinească, pre fireasca privire, fiindcă neamuluĭ Elinesc i s-aŭ dat maĭ mult decât celorlalțĭ oamenĭ fireasca filosofie. Iar prin cea Evreească să înțălege Teologhia cea tainică, fiindcă neamul acesta arătat din început s-aŭ adus la Dumnezeŭ prin Părințiĭ ceĭ de demult.

97. Să cuvine nu numaĭ ca să fim noĭ omorâtorĭ trupeştilor patimĭ, dar şi perzătorĭ gândurilor celor pătimaşe ale sufletuluĭ, despre Sfântul ce zice: „În diminețĭ am ucis pre toțĭ păcătoşiĭ pământuluĭ, ca să pierz din Cetatea Domnuluĭ pre toțĭ ceĭ ce lucrează fără de lege" (Ps. **100**. 10) [260], care este adecă, patimile cele trupeştĭ şi gândurile cele fără de lege ale sufletuluĭ.

98. Cel ce ține pre drumul fapteĭ bune fără de vătămare, cu bună credință şi dreaptă cunoştință, fără de a se pleca în dreapta saŭ în stânga (Pil. **4**. 24) [261], acesta va cunoaşte pre arătarea luĭ Dumnezeŭ, care se va face întru dânsul prin nepătimire; Căci: „Cânt şi cuget în cale fără prihană, când veĭ veni către mine" (Ps. **100**. 2) [262]: Psalmul arată pre îmbunătățita lucrare, iară înțălegerea luĭ, pre îmbunătățita cunoscătoare ştiință, dupre care simțăşte pre Dumnezeasca venire. Iar cel ce aşteaptă pre Domnul luĭ prin privigherea bunătăților, acesta este întru adevăr credincios şi îmbunătățit.

[257] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **16**, 33: "Acestea vi le-am grăit, ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea".
[258] *Idem*, **19**, 20: "Deci mulți dintre iudei au citit acest titlu, căci locul unde a fost răstignit Iisus era aproape de cetate. Și era scris: evreiește, latinește și grecește".
[259] *Daniel*, **2**, 40: "Și un al patrulea regat va fi tare ca fierul și, după cum fierul sfărâmă și zdrobește totul, așa și el va sfărâma și va preface totul în pulbere, ca fierul care face totul bucăți".
[260] *Psalmii*, **100**, 10: "În dimineți voi judeca pe toți păcătoșii pământului, ca să nimicesc din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea".
[261] *Pildele lui Solomon*, **4**, 24: "Leapădă din gura ta orice cuvinte cu înțeles sucit, alungă de pe buzele tale viclenia".
[262] *Psalmii*, **100**, 2: "Cânta-voi și voi merge cu pricepere, în cale fără prihană. Când vei veni la mine?".

5b **99.** Nu se cade acela care vine la buna credință, să se povățuească către lucrarea poruncilor numaĭ prin bună lucrare, ci întru adevăr să cuvine să se nevoească maĭ des și prin pomenirea Dumnezeeștilor îndreptărĭ către scoposul acesta. Întrucât nu numaĭ să cuvine să aibă poftă, dorind cu dor pre cele Dumnezeeștĭ, dar și cu frica să se depărteze de răutățĭ, fiindcă zice: „Milă și judecată voiŭ cânta Ție Doamne“ (Ps. **100**. 1) [263]; ca astfel să și cânte întru Dumnezeŭ cu dorul rănindu-se, și să stea întemeiat la cântare, cu frica iscusindu-se.

100. Cel ce cu bună armonie aŭ împreunat pre cele trupeștĭ către cele sufleteștĭ prin bunătate și cunoștință, acela s-aŭ făcut luĭ Dumnezeŭ și chitară și fluer și lăcaș. Chitară adecă, fiindcă bine aŭ păzit pre armonia bunătăților: Iară fluer, deoarece prin Dumnezeeștile de Dumnezeŭ graiurĭ, priimește întru dânsul pre însuflarea Sfântului Duh; Iar lăcaș, fiindcă s-a făcut sălășluire a Cuvântuluĭ, prin curățănia mințiĭ.

---

[263] *Psalmii*, **100**, 1: “Mila și judecata Ta voi cânta ție, Doamne”.

Al Acestuiaşĭ Sfânt: Macsim Mărturisitorul:
Suta a treia
Feluri de capete Teologhiceştĭ şi Iconomiceştĭ, pentru bunătăţĭ şi răutăţĭ

1. UNUL este Cel maĭ presus de început şi maĭ presus de fire: Sfânta Treime în Tri-Ipostatica Unime: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Nemărginit cu firească unime cele Trei nemărginite; Carea pre aceea adecă: este? şi cum? şi ce? şi cine este? are zic cuvântul eĭ cu totuluĭ tot neumblat la toate cele ce sunt. Fiindcă fuge de orĭce gândire a celor ce să cugetă, dupre nicĭ un chip neeşind cea dupre fire ascunsă înlăuntru, spre a se cugeta, şi Toată cu totul de a tuturor cunoştinţelor, maĭ presus întinzându-se cu nemărginire nemărginit.

2. Cel dupre fiinţă chear, cel ce este bun este, care nicĭ început, nicĭ sfârşit are nicĭ are pricină pre: a fi, nici pre vreo oarecare mişcare are, nicĭ vreo pricină oarecare pre este. Este dar pre nu este de asemenea, nicĭ chear (on) se află ca început având şi sfârşit. Şi pricină pre: a fi, şi pre mişcare către oarecare pricină spre a fi pre: are, şi chear ce: nu este, de se va zice cum că este, dupre împărtăşire şi este şi se zice, cu voinţa Celuĭ ce întru adevăr este.

3. De va apuca înainte Cuvântul pre facerea celor ce sunt nicĭ aŭ fost, nicĭ este, nicĭ va fi cuvânt, maĭ presus ca Cuvântul. Cuvânt dar, nu fără Minte şi lipsit de Viaţă: ci înmintit, şi viu, fiindcă are Minte care fiinţăşte îL naşte, dimpreună petrecător pre Părintele, şi Viaţă dimpreună petrecătoare fiinţăşte dimpreună a fi pre Duhul cel Sfânt.

4. Un Dumnezeŭ, al Uniculuĭ Fiŭ Născător Părintele şi al Duhuluĭ Sfânt izvor; Unime neamestecată şi Treime nedespărţită. Minte fără de început: Numaĭ al Singuruluĭ Cuvânt fără de început Născător şi numaĭ aĭ Singureĭ Vieţĭ, adecă al Duhuluĭ Sfânt Izvor (Purcegător).

5. Un Dumnezeŭ, fiindcă Una este Dumnezeirea: Unimea fără de început şi simplă şi maĭ presus de fiinţă şi neîmpărţită şi nedespărţită; Aceeaşĭ Unime şi Treime, ş.c.l. ...

6. Dacă fiece împărtăşire decât cele împărtăşite maĭ înainte să înţălege; Arătat este, că a tuturor celor ce sunt, fără de asemănare dupre tot chipul înainte zace pricina celor ce sunt. Carea maĭ înainte era dupre fire şi maĭ înainte să înţălege de cele ce sunt: Însă nu ca o fiinţă amestecată, că atuncea va priimi pre cea Dumnezeească ca o amestecată, şi ca având pre Ipostas cele ce sunt spre împlinirea aflăriĭ lor: Ci ca o fiinţă maĭ presus de fiinţă. Fiindcă dacă meşteşugurile aŭ aflat pre chipurile cele dintru dânsele, iar dimpreună toată firea pre felurile cele spre dânsele, cu mult maĭ mult Dumnezeŭ din cele ce nu sunt aŭ adus spre a fi pre fiinţele totuluĭ Ca Un maĭ presus de fiinţă, şi maĭ presus şi fără de asemănare şi cu nemărginire maĭ presus de fiinţă: Carele şi aŭ împreunat dimpreună cu meşteşugurile pre ştiinţele lor şi pre a cunoaşte chipurile afărilor şi la fire aŭ dat pre lucrătoarea putere a felurimiĭ, şi chear însuşĭ aceea: – a fi –, al fiinţelor, l-au adus spre a fi.

7. Dumnezeŭ, carele nu să împărtăşeşte după fiinţă de cele ce sunt, ci vorbeşte dupre alt chip a se împărtăşi de ceĭ vrednicĭ: nu esă deloc din cea ascunsă a Luĭ după fiinţă, Întrucât şi acest chip, după carele voitor să împărtăşeşte, rămâne totdeauna la toţi neluat. Întru acest chip adecă şi de voe aŭ adus întru a fi pre cele împărtăşite, dupre cuvântul carele numaĭ El Singur îl cunoaşte cu de-amăruntul, din cea maĭ presus de putere a bunătăţiĭ Luĭ. Aşadar că a voi să zidească, nu este niciodată cu putinţă aceasta a se face de o împreună pururea vecinică cu Cel ce aŭ voit.

8. Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, Carele s-aŭ Născut o dată după trup, să naşte totdeauna vrând dupre Duh, la ceĭ ce voesc numaĭ, pentru iubirea de oamenĭ; Şi Se face Prunc pre Sineşĭ întru dânşiĭ alcătuindu-se prin bunătăţĭ; Şi se arată atât, cât cunoaşte bine cum că-L încape acela care-L priimeşte. Nu cum că micşorează pre arătarea Mărimeĭ Sale din zavistie, ci cu măsură cumpăneşte pre puterea acelora cariĭ aŭ dor ca să-L vază. Întru acest chip şi totdeauna arătându-se Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, cu chipurile împărtăşirelor, pururea cu cea maĭ presus de covârşire putere a taineĭ rămâne la toţĭ nevăzut; Întrucât Dumnezeescul Apostol cu multă înţălepciune, după ce au cercetat pre puterea tainiĭ, zice: „Iisus Hristos erĭ şi astăzĭ, Acelaşĭ şi în veci" (Evr. **16**. 8)[264]; Cunoscând că totdeauna Taina este nouă şi niciodată nu să învecheşte, ca despre cuprinderea minţiĭ.

9. Hristos Dumnezeŭ să naşte şi să face Om, prin luarea trupuluĭ care are suflet înţălegător. Decĭ Cel ce aŭ dat la toate pre naştere din ce nu aŭ fost, pre Acela maĭ presus de fire L-aŭ născut Fecioara, Căria nicĭ un semn al fecioriei nu i-a deslegat. Fiindcă dupre cum Acesta s-aŭ făcut om, fără de a preface firea cea Dumnezească; Aşa şi pre Ceea ce L-aŭ Născut, şi Maică o face, şi Fecioară o păzeşte, prin minune tâlcueşte minunea; şi cele invers (de-a-ndărăptul) iarăşĭ, printr-o minune ascunde pre alta. Fiindcă Dumnezeŭ prin Sine dupre fiinţă totdeauna este taină şi scoate atât numaĭ din fireasca Luĭ ascundere, cât aceasta prin arătare să aşază mult maĭ tăinuită. Şi atâta iarăşĭ o face Maică pre Ceea ce L-aŭ Născut Fecioară, cât prin mişcare să aşăze nedeslegate pre legăturile Fecioriei.

10. Să înnoeşte firea, şi Dumnezeŭ Om să face. Şi nu numaĭ Dumnezeasca şi statornica şi nemişcata fire, să porneşte şi să mişcă către firea cea mişcătoare şi nestatornică, ca să întărească pre aducere; Nicĭ numaĭ firea cea omenească, ceea ce fără de sămânţă maĭ presus de fire alcătueşte trupul care-L săvârşeşte prin Cuvânt, ca să stea aducerea: Ci şi Stea de la răsărit să arată în zi şi pre Maghĭ îĭ povăţueşte în locul unde s-aŭ întrupat Cuvântul (Mat. **2**. 9)[265]; Ca să arate cu tainic chip, că birueşte pre simţiri – Cuvântul – cel în Lege şi-n Proarocĭ arătat şi povăţueşte pre neamurĭ către Lumina cea mare a cunoştinţeĭ. Fiindcă către cunoştinţa Cuvântuluĭ celuĭ întrupat, curat şi Legea şi Prorocescul Cuvânt, dupre cum cu amăruntul Steaua aşa să cuvine cu bună credinţă a să înţălege, cum că povăţueşte pre ceĭ chemaţĭ prin dar, dupre înainte punere.

11. Fiindcă de bună voe, eŭ omul, am călcat Dumnezeasca poruncă şi pre statornicirea fireĭ mele răsturnând-o, cu nădejde că mă fac Dumnezeŭ, după ce m-aŭ înşălat diavolul şi m-aŭ tras la dulceaţă, prin care (dulceaţă) aŭ adus în stare spre a fi pre moarte, şi să măgulea fiindcă aŭ priimit pre stricăciunea firelor: Pentru aceea se face Dumnezeŭ desăvârşit om, fără de a lăsa ceva din cele ale fireĭ omeneştĭ, afară de păcat, – fiindcă acela nu era al fireĭ –: Ca cu acoperământul trupuluĭ, după ce va amăgi şi va zădărĭ pre nesăţiosul Balaur, să deşchiză gura luĭ şi să înghiţă pre trup, Carele la dânsul adecă să se facă otravă cu puterea Dumnezeireĭ cea dintr-însul, şi să-l strice; Iar la firea cea omenească Apărător şi Ajutător Organ; prin puterea cea într-însul a Dumnezeireĭ, ca să întoarcă iarăşĭ înapoĭ către cel dintâĭ Dar pre Om. Fiindcă dupre cum el (diavolul) ş-aŭ vărsat pre otrava răutăţiĭ luĭ prin lemnul cunoştinţeĭ şi au stricat pre firea carea aŭ gustat-o; Întru acest chip el după ce aŭ mâncat pre Trupul Stăpânuluĭ, s-aŭ stricat prin puterea Dumnezeireĭ carea să afla în Trup.

[264] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 8: "Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci este acelaşi".
[265] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **2**, 9: "Iar ei ascultând pe rege au plecat şi iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor până ce a venit şi a stat deasupra unde s-a născut Pruncul".

12. Taina cea mare a Întrupăriĭ, totdeauna rămâne Taină. Nu numaĭ când oareşĭcum să zice (saŭ să arată) prin puterea celor de Ea mântuiţĭ, cum că are aceea adecă, care nu să zice maĭ mare decât cea arătată: Ci cum că şi aceasta carea s-aŭ arătat, încă rămâne cu totuluĭ tot ascunsă taină, şi cu nicĭ un cuvânt a să cunoaşce după cum este nu să poate. Şi să nu să arate la cineva cu mirare cea zisă: Pentru că Dumnezeŭ fiindcă este mai presus de fiinţă, şi cuprinzător a zice de fiece maĭ presus înfiinţat cu nemărginire neasemănat, când va voi să vie în fiinţă, maĭ presus de fiinţă înfiinţază. Pentru aceea şi maĭ presus de om cu iubirea de oamenĭ, din fiinţa oamenilor după ce întru adevăr S-a făcut Om, pre chipul cum S-a făcut Om totdeauna îl are nearătat, fiindcă maĭ presus de om S-au făcut Om.

13. Să cugetăm cu credinţă pre Taina Dumnezeeştiĭ Întrupărĭ şi numaĭ să slăvim fără de nicĭ o iscodire pre Acela carele bine aŭ voit a să întrupa. Fiindcă cine este acela carele îndrăsneşte întru puterea cuvântătoareĭ adeverirĭ, să poată a spune cum să face zămislirea Cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ? Cum naştere trupească fără sămânţă? Cum S-a născut fără de stricăciune? Cum Maica carea l-aŭ Născut, după naştere aŭ rămas iarăşĭ Fecioară? Cum cel maĭ presus de săvârşire, în vârste înaintează? Cum cel curat s-aŭ Botezat? Cum hrănea Acela ce flămânzea? Cum Cel ostenit dăruia putere? Cum cel ce pătimea dăruea vindecare? Cum Cel ce murea, dăruea viaţă? Şi ca să zic cea maĭ întâĭ şi după urmă: Cum Dumnezeŭ *Om* să face? şi cea maĭ înaltă maĭ ales şi maĭ tăinuitoare; Cum Cuvântul fiinţază dupre Ipostas în Trup, carele dupre fiinţă Ipostatnic tot să află în tatăl? Cum însuşĭ tot este Dumnezeŭ dupre fire şi tot S-a făcut după fire Om, fără cu totuluĭ tot a tăgădui vreuna din firĭ, nicĭ pre cea Dumnezeească dupre cum se află Dumnezeŭ, nicĭ pre cea a noastră după cum s-aŭ făcut Om??? Aceste Taine, numaĭ credinţa le încape, care (Credinţa) „este Ipostas al celor maĭ presus de fire şi maĭ presus de cuvânt lucrurĭ“ (Evr. **11**. 1) [266].

14. Adam după ce au neascultat, aŭ învăţat că naşterea cea firească vine prin dulceaţă; Domnul o scoate pre aceasta din fire, nepriimind pre zămislirea cea din sămânţă. Murea (Eva) după ce aŭ călcat porunca, aŭ descoperit că naşterea cea firească să începe din durere; Domnul o scoate şi pre aceasta din fire, căcĭ când S-a născut, n-aŭ slobozit să pătimească stricăciune Ceea ce L-aŭ Născut pre El, ca astfel să iasă din fire dimpreună şi dulceaţa cea de voe şi cea dintr-însa fără de voe durere (scârbă): Al cărora nu era Ziditor; Ci aŭ făcut întoarcerea lor inversă (altfel, de-a-ndărăptul); şi aŭ învăţat cu tainic chip ca să începem o altă viaţă dupre cuget, carea poate adecă începe din scârbe şi ostenele, ci încă întru adevăr ajunge la dulceaţă Dumnezeească şi veselie nemăsurată. Pentru aceea Se face Om şi să Naşte ca omul Acela Carele aŭ făcut pre om, ca să mântuească pre om: şi să vindece prin ale Luĭ pătimirĭ, patimĭ. Şi să arate El cum că se află o patimă ca acea ce înnoieşte prin iubirea Luĭ de oamenĭ pre cele dupre Duh obicinuinţe ale patimilor noastre, cu chip maĭ presus de fire, adecă prin ale Luĭ cele dupre trup lipsirĭ (pătimirĭ).

15. Cel ce prin Dumnezeescul dor aŭ biruit pre aplecarea sufletuluĭ cea către trup, s-aŭ făcut nescris împrejur, deşi să află în trup. Fiindcă Dumnezeŭ carele răneşte cu Dorul pre pofta celuĭ ce pofteşte, este fără de asemănare mai înalt decât toate, şi nu lasă pre cel ce pofteşte să-şi înalţe pre pofta luĭ nicăirĭ. Să poftim dar pre Dumnezeŭ cu toată puterea fireĭ noastre. Iară pre alegerea voinţeĭ noastre, să o păzim nestăpânită despre toate cele trupeşti; şi maĭ ales să nu ne suim maĭ presus decât toate cele ce sunt şi simţite şi gândite, şi deloc să nu ne păgubim de cea firească cuprindere, ci dupre cunoştinţă totdeauna cu Dumnezeŭ să fim, Carele dupre fire este nescris împrejur.

16. Reaua pătimire a Sfinţilor, este nevoinţă şi împrotiva zavistieĭ şi pentru fapta bună; Şi adecă zavistieĭ, ca să se facă Domn cel ce să nevoeşte prin dorul de a biruĭ, iar a fapteĭ bune, pentru a rămânea nebiruit prin răbdarea a toateĭ rele pătimirĭ. Şi adecă celuĭ nevoitor, ca să-ĭ îndrepteze răutăţile prin muncirea celor ce aŭ săvârşit, iar ceilaltă, ca să cunoască pre ceĭĭ îmbunătăţiţĭ cariĭ se află în primejdiĭ.

[266] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 1: "Iar credinţa este încredinţarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".

17. Celenchiul * faptei bune este a se nevoi cineva întru ostenele; Iar celenchiul (decorația) biruinții, aduce la aceea carii aŭ răbdare pre nepătimirea sufletuluĭ, prin care să uneşte cu Dumnezeŭ prin dragoste, despărțându-se de trup şi de suflet prin buna punere. Fiindcă întărire a sufletuluĭ este întru ceĭ ce rabdă reaua pătimire a trupuluĭ.

18. Fiindcă ne-am amăgit de dulceață dintru început şi înainte am cinstit pre moarte, decât pre adevărata viață, cu mulțămită dar acum să răbdăm pre ucigătoarea aceştiĭ dulcețĭ, carea este: osteneala cea trupească. Decĭ, după ce omorâciunea aceştia împreună va perde cu sineşĭ pre moartea ceea ce o aŭ pricinuit nouă dulceața, atuncĭ rezidim pre viața, care întru acest chip se reîntoarce la noĭ; adecă vândută fiind prin dulceață, iarăşĭ să se răscumpere prin puțină osteneală trupească.

19. Dacă prin cea moleşită bună petrecere a trupuluĭ cineva s-a obicinuit a adăoga pre puterea păcatuluĭ, arătat este cum că când acela va petrece răŭ trupeşce, puterea fapteĭ bune începe fireşce a se înnoi. Ia să răbdăm dar cu vitejie pre reaua pătimire a trupuluĭ, care este curățitoare a întinăciuneĭ sufletuluĭ şi pricinuitoare a viitoareĭ slave: „Fiindcă nu sunt vrednice pătimirele ceste de acum, către slava ceea ce va să se descopere nouă“ (Rom. **8**.18) [267].

20. Nicĭ Doctoriĭ nu daŭ una şi aceaşĭ doctorie când vindecă trupul; aşa nicĭ Dumnezeŭ când tămădueşce boalele sufletuluĭ, nu numaĭ într-un chip pre vindecare o cunoşte potrivit la toate sufletele; Ci la fiecare pe potrivitul chip unelteşce şi lucrează tămăduirele. Ia să mulțămim dară tămăduindu-ne, deşi are osteneală şi muncă cea făcută, căcĭ sfârşitul e fericit.

21. Nicĭ una alta nu mustră (strică) atâta pre întocmirea sufletuluĭ, cât ca lepădarea releĭ pătimirĭ a trupuluĭ: întru care dacă va intra, se va arăta că iubeşce maĭ mult pre trup decât pre Dumnezeŭ. Iar dacă întru lepădarea aceştia va rămânea nemişcat, se va arăta atuncĭ cum că cinsteşte pre fapta bună maĭ mult decât pre trup, prin care va priimi pre Dumnezeŭ ca să locuească înlăuntrul luĭ; Carele aŭ priimit a pătimi pentru el, şi strigă dupre cum oarecând ucenicilor luĭ: „Îndrăsnițĭ, Eŭ am biruit lumea“ (Ioan **16**.33) [268].

22. Dacă toțĭ Sfințiĭ aŭ priimit felurĭ de pedepse, decĭ şi noĭ pedepsindu-ne să mulțămim, ca să ne învrednicim a ne face părtaşĭ şi slaveĭ acelora, „fiindcă pre carele iubeşte Domnul îl ceartă şi bate pre tot fiul carele priimeşce“ (Pil. **3**.12) [269].

23. Adam fiindcă aŭ priimit pre dulceață, carea i-aŭ pus-o înaintea luĭ coasta (adecă Eva), scoate afară din Raiŭ pre neamul omenesc; Iară Domnul prin durere când aceea s-aŭ deşchis cu sulița, „aŭ băgat pre tâlhar înlăuntru raiuluĭ“ (Ioan **19**.34) [270] Să iubim dar şi noĭ pre durerea cea trupească şi să urâm pre dulceața luĭ, fiindcă aceea ne bagă şi ne aşază întru cele bune.

24. Dacă Dumnezeŭ pătimeşce făcându-se om, cine pătimind şi nu foarte se va bucura având împreună părtaş la pătimire pre Dumnezeŭ? pentru care întrucât pătimeşce împreună cu Dumnezeŭ, se face părtaşĭ împărățieĭ; Fiindcă este adevărat Acela carele aŭ zis: „Adevărat dacă pătimim împreună, împreună ne vom şi proslăvi cu Dânsul“ (Rom. **8**.17) [271].

25. Şi dacă fără de alta se cuvine a ne osteni, fiindcă s-a amestecat în fire dulceața prin Strămoş, cu vitejie dară să răbdăm pre nevoințele cele vremelnice şi durerile, care şi pre holdul dulcețiĭ îl slăbeşte şi pre noĭ printr-acesta ne slobozeşte din muncĭ.

---

* *celenchiul*, înseamnă decorația, cum explică în continuare traducătorul, dar şi răsplătirea, premierea, împlinirea, rezultatul.

[267] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 18: "Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu".

[268] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **16**, 33: "Acestea vi le-am grăit ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea".

[269] *Pildele lui Solomon*, **3**, 12: "Căci Domnul ceartă pe cel pe care-l iubeşte şi ca un părinte pedepseşte pe feciorul care îi este drag".

[270] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **19**, 34: "Ci unul dintre ostaşi cu sulița a împuns coasta Lui în îndată a ieşit sânge şi apă".

[271] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 17: "Şi dacă suntem fii suntem şi moştenitori – moştenitori ai lui Dumnezeu şi împreună moştenitori cu Hristos dacă pătimim împreună cu El să ne şi preamărim".

26. Sfârşitul tuturor bunătăţilor este dragostea, fiindcă povăţueşce către Dumnezeŭ, Carele este nemărginitul bun şi a tot bunuluĭ pricină. Deci câţĭ călătoresc întru această dragoste, îĭ apropie şi-ĭ uneşce cu Dumnezeŭ, fiindcă rămân credincioşĭ şi statornicĭ, deoarece credinţa este temeiŭ celor după dânsa, adecă zic al nădejdiĭ şi al dragosteĭ; Iară nădejdea, este putere a mărginaşelor eĭ, adecă aĭ dragosteĭ şi aĭ credinţeĭ, carea arată rodul prin sineşĭ pre: a crede şi a iubi, şi învaţă prin sineşĭ să alergăm către El (Dumnezeŭ); Iară dragostea este împlinirea acestora şi cea dupre urmă poftită, carea toată cu totuluĭ tot îĭ acoperă şi le dă prin ea încetare a mişcăriĭ ceĭ despre ele şi pre luare împreună le duce de faţă prin sineşĭ, adecă în loc de a crede: este, iar în loc de a nădăjdui: cum că – de faţă este –.

27. Lucrul dragosteĭ este împlinirea şi sfârşit mărginaşelor eĭ ceĭ către această lucrare, prin schimbarea legătureĭ aceĭ către această împreună unire, întrucât între ele felurimile să se arate maĭ bine şi să pregătească pre chemări; adecă: şi pre om să-l facă Dumnezeŭ, iar Dumnezeŭ să se facă şi să se arate Om, prin una şi neschimbată şi a celor dupre alegere, adecă şi voinţa sfatuluĭ şi mişcarea.

28. Dacă întru adevăr noĭ suntem dupre chipul luĭ Dumnezeŭ, să ne facem dar pre înşine şi aĭ luĭ Dumnezeŭ, iar maĭ ales numaĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ: şi cu totul şi cu toţiĭ, fără de a aduce ceva pământesc împreună cu noĭ, ca apropiindu-ne de Dumnezeŭ, să ne facem Dumnezeĭ, dupre cum am priimit de la Dumnezeŭ, adecă pre a fi Dumnezeĭ; Fiindcă aşa să cinsteşce Dumnezeasca dăruire şi arătarea Dumnezeeştiĭ păcĭ, adecă cu iubirea înţălegeriĭ.

29. A marilor fapte bune este dragostea, precum şi a tuturor bunătăţilor întâiul şi alesul bine, fiindcă uneşce pre Dumnezeŭ cu ea, adecă pre cel ce o are pre dânsa; şi pregăteşce pre Ziditorul a să arăta ca omul, prin asemănarea şi neschimbarea cea către Dumnezeŭ a acelora, cariĭ întrucât este cu putinţă lor se fac Dumnezeĭ; Prin care neschimbare înfăţoşază, cum că lucrează prin aceea, adecă: „Să iubeştĭ pre Domnul Dumnezeul tăŭ din toată inima ta şi din tot sufletul tăŭ şi din toată vârtutea ta, şi pre aproapele ca însuţĭ pre tine" (Luc. **10**.27) [272].

30. Să cuvine să cunoaşcem, cum că diavolul ne-aŭ despărţit şi ne-aŭ depărtat pre noĭ de la Dumnezeŭ şi pre uniĭ de alţiĭ, dupre voinţă înşălându-ne pre noĭ cu vicleşug şi cu chip înrăutăţit şi maĭ înainte cugetat, adecă prin iubirea de sine şi prin asupreala dulceţiĭ. Căcĭ dupre ce aŭ întors pre adevăr, cu un chip oarecare aŭ împărţit pre fire în multe rele slăvirĭ şi nălucirĭ.

31. Treĭ (3) sunt cele maĭ marĭ şi începuturĭ ale răutăţiĭ, şi prost a zice, născătorĭ a toată răutatea: Necunoştinţa, iubirea de sine şi tirănia (cumpliţia), hrănindu-se una cu alta şi împreună stând una prin alta. Fiindcă din necunoştinţa cea despre Dumnezeŭ este iubirea de sine, iar dintr-aceasta, tirănia. Şi nimenĭ nu grăeşte împrotivă cuvântuluĭ, nu. Căcĭ prin chipul releĭ uneltirĭ al puterilor noastre, zic al cuvântăriĭ, al pofteĭ şi al mânieĭ, pre acelea vicleanul le vâră întru noĭ.

32. Să cuvine să ne mişcăm către singur Dumnezeŭ (cu) cunoştinţa cea dupre căutare în locul necunoştinţeĭ, prin mijlocirea cuvântuluĭ; Iar prin pofta cea curată de iubirea de sine, numaĭ în dorul cel către Dumnezeŭ prin mânie despărţită de tirănie. Şi să zidim pre Dumnezeasca şi fericita dragoste, care vine dintr-acestea şi carea uneşce cu Dumnezeŭ şi face Dumnezeŭ pre iubitorul de Dumnezeŭ.

33. Iubirea de sine, fiindcă este început, dupre cum am zis, şi maică a răutăţilor, să ne obicinuim ca pre toate cele dintr-însa şi pre cele după dânsa să le smulgem ca pre nişce pene şi să le aruncăm. Fiindcă, când aceasta se va afla cu totul nimica având, dupre nicĭ un chip nu poate a fi nicĭ semn nicĭ fel al răutăţiĭ.

34. Să cuvine să ne ţinem bine şi să ajutăm şi pre înşine şi uniĭ pre alţiĭ, atât, întrucât şi însuşĭ Hristos întâiŭ pre aceasta o aŭ arătat, după ce adecă aŭ pătimit pentru noĭ.

---

[272] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 27: "Iar el răspunzând a zis: Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuţi".

35. Prin dragoste Sfinţiĭ toţĭ s-aŭ împrotivit păcatuluĭ, fără de a socoti pre viaţa cea de faţă, răbdând felurĭ de morţĭ ca să iasă din lume şi să se unească şi cu sineşĭ şi cu Dumnezeŭ şi atât, cât firea aŭ încăput unind pre acestea cu sineşĭ. Fiindcă aceasta este cea adevărată şi fără de prihană Dumnezeească înţălepciune a credincioşilor: al căreia sfârşit este bunătatea şi adevărul. Negreşit întru adevăr bunătatea este iubirea de oamenĭ, iar adevărul, iubirea de Dumnezeŭ dupre credinţă, care sunt cunoştinţele dragosteĭ, ca ceea ce uneşce cu Dumnezeŭ şi uniĭ cu alţiĭ pre oamenĭ, şi pentru aceea şi are pururea statornică pre rămânerea bunătăţilor.

36. Lucrarea şi adeverirea desăvârşiteĭ dragoste ceĭ către Dumnezeŭ este, cea adevărată şi curată aşăzare din dragoste către aproapele, prin cea de bună voe alegere: Fiindcă „cel ce nu iubeşce pre fratele săŭ pre carele îl vede, pre Dumnezeŭ pre Care nu L-a văzut nu poate să-l iubească", zice Dumnezeescul Apostol Ioan (1 Ioan **4**.20) [273].

37. Calea adevăruluĭ este dragostea, fiindcă cu ea s-aŭ numit Dumnezeŭ Cuvântul pre Sineşĭ (Ioan **14**.6) [274], arătând pre aceea câţĭ călătoresc pre dânsa, cum că s-aŭ făcut întru Dumnezeŭ şi Părintele curaţĭ de toate cele protivnice.

38. Aceasta este uşa, prin care cel ce să pocăeşte intră la Sfintele Sfinţilor şi să face privitor aĭ ceĭ neapropiate frumuseţeĭ aĭ Sfinteĭ şi Împărăteseĭ Treimĭ.

39. Înfricoşat lucru este cu adevărat şi maĭ covârşitor decât toată osânda, ca adecă prin dragostea cea către cele stricăcioase, să facem moartă pre viaţa care ni s-aŭ dat nouă de la Dumnezeŭ prin Darul Sfântului Duh. Şi cunosc întru adevăr pre această frică, câţĭ aŭ ales înainte a cinsti pre cea adevărată iubire de sine, (decât pre iubirea de sine cea rea)(egoismul).

40. Ia să uneltim, întrucât să cuvine, pre pace; ca astfel pre iubirea cea către lume şi către Ţiitorul lumiĭ, care răŭ se află întru noĭ, după ce vom lepăda-o, să desfiinţăm pre lupta cea către Dumnezeŭ, ce prin patimile noastre se face, deşi târziŭ. Căcĭ după ce vom face întru şi cu Dumnezeŭ aşezământ de pace nedeslegat, spre stricarea păcatuluĭ celuĭ trupesc, atuncĭ pre vrajba cea către Dumnezeŭ vom înceta-o.

41. Este cu neputinţă a ne împrietenĭ cu Dumnezeŭ, noĭ ceĭ ce suntem împrotiva luĭ Dumnezeŭ cu patimile, şi suferim de a da bir viceanuluĭ tiran şi ucigătoruluĭ sufletelor noastre Diavol, prin răutatea noastră: de nu maĭ întâĭ ne vom face vrăjmaşĭ aĭ Diavoluluĭ; Fiindcă întrucât de bună voe slujim patimilor necinstireĭ, până atuncea suntem vrăjmaşi luĭ Dumnezeŭ şi luptătorĭ singurĭ aducând asupra noastră pre plăsmuirea patimilor. Şi nicĭ un folos nu se face întru noĭ de aicĭ înainte din pacea lumiĭ, întrucât sufletele noastre nu sunt întru bună aşăzare sculându-ne asupra şi a Însuşĭ Făcătoruluĭ şi nepriimind a ne pune sub Împărăţia luĭ Dumnezeŭ, ci încă ne robim la miĭ de stăpânĭ, cariĭ ne silesc la răutate şi ne face a protimisi calea ce duce spre perzare cu înşălăciune, decă ceia ce mântueşte.

42. Pentru aceasta, zice, ne-aŭ făcut pre noĭ Dumnezeŭ, ca să ne facem părtaşĭ Dzumnezeeştiĭ Luĭ Firĭ şi părtaşĭ vecinimeĭ Luĭ şi să ne arătăm asemenea ca Dânsul dupre cea prin Dar înDumnezeire, prin care întru adevăr este toată starea şi petrecerea celor ce sunt, şi trecerea şi naşterea acelor ce nu sunt.

43. Dacă poftim ca să fim şi să ne numim aĭ luĭ Dumnezeŭ, să ne nevoim ca să nu vindem pre Cuvânt la patimĭ, dupre cum Iuda, orĭ să ne lepădăm ca Petru; Fiindcă lepădarea de cuvânt, este cea din frică părăsire de a face cineva pre bunătate, iară vânzarea, este păcatul cel dupre lucrare, care maĭ înainte s-aŭ cugetat; precum şi pornirea cea spre păcate.

---

[273] *Întâia Epistolă Soborniceascā a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 20: "Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească".

[274] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 6: "Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa. Nimeni nu vine la Tătăl Meu decât prin Mine".

44. Sfârşitul a orĭşicăreia scârbe este bucuria; şi a toată osteneala, odihna; şi a tuturor necinstirelor, slava; Şi simplu al tuturor celor dureroase pentru hatârul faptei bune, sfârşitul le este (ţânta) de a ajunge la Dumnezeŭ şi de a fi cu Dânsul totdeauna, şi a dobândi vecinica odihnă, ce nu are sfârşit.

45. Dumnezeŭ fiindcă voeşte din fire ca să ne unească fireşce şi cu cunoşcinţă uniĭ cu alţiĭ şi la aceasta a aduce pre tot neamul omenesc, ca Un Bun, pentru aceasta cu iubire de oamenĭ aŭ însemnat întru noĭ pre Mântuitoarele poruncĭ, şi pentru Harul acestora au legiuit cuprinzător: a milui şi a ne milui.

46. Iubirea de sine a oamenilor, pre înţălegerea acelor dintre noĭ şi a legilor (fireşcĭ), după ce acest egoismŭ le-aŭ întors după isteţimea luĭ, cu acest chip pre o fire aŭ împărţit-o în multe părţĭ: şi aşa aŭ adus-o pre ea întru deslegare, carea supţine până astăzĭ pretutindenea; şi aşa aŭ întrarmat prin alegerea aceasta pre fire contra eĭşĭ. Pentru aceasta cu adeverire orşicine cu cuget întreg-înţălept şi cu alese cugetărĭ, de aŭ reuşit a deslega pre această neaşăzare a firelor, pre sineşĭ maĭ întâĭ s-aŭ milut, fiindcă aŭ zidit pre cunoştinţă dupre fire şi întru Dumnezeŭ aŭ înaintat prin aceea şi aŭ arătat asuprăşĭ întru sineşĭ, care este chipul Cuvântuluĭ celuĭ după Icoană, şi cum din început Dumnezeŭ pre a noastră fire cu bună cuviinţă aŭ zidit-o asemenea Luişĭ, şi arătat aŭ închipuit pre a Luişĭ bunătate într-însa, şi aşa aŭ aşăzat-o tare, nebiruită, pacinică, nemişcată, şi către Dumnezeŭ şi către sineşĭ strânsă prin dragoste, după care ţinem nedespărţit pre Dumnezeŭ adecă cu chip doritor, iar cu chip compătimitor uniĭ către alţiĭ.

47. Iubitorul de oamenĭ Dumnezeŭ, pentru aceea s-aŭ făcut Om, ca să aducă către Sineşĭ pre firea oamenilor şi să o împreune cu Sineşĭ şi pre a o înceta de a să aduce răŭ către sineşĭ, şi maĭ ales de a se scula firea asupra eişĭ, făcându-se împărţită, fără a avea vreo aşăzare dupre cunoştinţă pentru orĭşice, din pricina nesoeotiteĭ eĭ mişcărĭ.

48. Nicĭ un lucru din câte sunt după Dumnezeŭ, nu să socoteşce maĭ cinstit la ceĭ ce aŭ minte şi maĭ ales şi maĭ iubită luĭ Dumnezeŭ, ca desăvârşita dragoste; Fiindcă pre ceĭ despărţiţĭ îĭ uneşte întru una şi poate a zidi o aceeaşime întru mulţĭ şi chear în toţĭ dupre cunoştinţă. Pentru că aceea este al dragosteĭ, adecă ca să-ĭ alcătuească *întru o cunoştinţă pre toţĭ câţĭ caută să vieţuească dupre dânsa.*

49. Dacă fireşce Bunul este împreunător al celor despărţite şi întru una le adună, arătat este cum că răul este despărţitor al celor unite şi stricător; Fiindcă fireşte cel răŭ este răsipitor şi nestătător şi în multe felurĭ despărţitor.

50. Cea adevărată şi dupre cunoştinţă dragoste a luĭ Dumnezeŭ, este izbăvire de toate relele şi scurt drum către mântuire, încă şi al tuturor cu totul lepădare, adecă a dragosteĭ ceĭ despre suflet către trup şi către lumea aceasta. Pentru care după ce vom lepăda de asupra noastră pre pofta dulceţiĭ şi pre frica osteneliĭ, izbăvindu-ne de reaua iubire de sine, atuncĭ ne vom sui către cunoştinţa Ziditoruluĭ; Şi în locul vicleniĭ iubiriĭ de sine, dupre ce vom lua pre cea bună şi înţălegătoare iubire de sine, care este despărţită de dragostea cea trupească, nu vom înceta încă de a sluji luĭ Dumnezeŭ pre întemeerea sufletuluĭ. Fiindcă aceasta este întru adevăr slujirea cea cu totul plăcută luĭ Dumnezeŭ, adecă cea cu de-amăruntul grijire a sufletuluĭ pentru bunătăţĭ.

51. Acela care nu pofteşte pre dulceaţa cea trupească şi nu să teme cu totul de durerea osteneliĭ, s-aŭ făcut nepătimaş. Fiindcă prin aceasta dimpreună cu a acelora născătoare – iubire de sine –, aŭ omorât cu totul pre toate patimile, împreună şi cu neştiinţa, carea este începătoarea răutăţilor. Şi cu desăvârşire a ajuns pre fireştile bunătăţĭ, şi drept şi sârguitor întru toate cele asemenea pururea rămânând cu aceasta nemişcat (adecă cu nepătimirea); şi vede slava luĭ Dumnezeŭ cu descoperită faţă şi din strălucitoarea frumuseţă carea este întru Dânsa priveşte pre Dumnezeasca şi neapropiata Mărire.

52. Pre dulceaţa aceştiĭ vieţĭ şi pre frica dureriĭ, cu toată puterea noastră să le lepădăm, căcĭ atuncĭ cu totul ne vom slobozi de orĭce fel de răutate şi meşteşugire a patimilor şi a dracilor; Fiindcă pentru dulceaţă iubim patimile, iar pentru frica dureriĭ (osteneliĭ) ne depărtăm de bunătăţĭ.

53. De vreme ce toată răutatea fireşce este stricăcioasă dimpreună cu chipurile care împreună o ţine pre ea, află omul prin cercarea aceştia, cum că fiece dulceaţă fără de alt, moştenitoare are pre durere. Pentru aceea adecă către dulceaţă cu totuluĭ tot pornire aŭ luat; Iar de către durerea osteneleĭ, cu desăvârşire să depărtează. Decĭ pentru hatârul celeĭ dintâĭ, îşĭ pune toată puterea luĭ; iar celeilalte cu toată osârdia să nevoeşce a i se împotrivi: Fiindcă socoteşce cum că prin această meşteşugire, va depărta pre una de la ceilaltă, (care este cu totul cu neputinţă) şi numaĭ una cugetă, cum că va avea pre iubirea de sine împreunată cu dulceaţa vecinic, fără de durere cu totuluĭ tot. Şi să vede că n-aŭ socotit din pricina patimiĭ, cum că nu este cu putinţă niciodată ca dulceaţa să fie despărţită de durere; De vreme ce durerea osteneleĭ este amestecată cu dulceaţa: deşi cugetă întru alt fel ceĭ ce o aŭ fără de a înţălege cum că o aŭ întru acest chip, fiindcă ţine dulceaţa după patimă, căcĭ fireşce să vede pururea aceea că ţine şi strânge şi acopere pre simţirea celuĭ ce o are. Şi când dar căutăm pre dulceaţă prin iubirea de sine, şi iarăşĭ prin aceeaşĭ pricină ne silim a fugi de durerea osteneleĭ, meşteşugim pe cele negrăite naşterĭ ale stricăcioaselor patimĭ.

54. Desăvârşit nu cunoaşce cineva cu cercarea simţitor, atât pre dulceaţă cât şi pre durere, maĭ ales când se va lipi cu mintea cu totul de cel iubit şi dorit şi poftit Dumnezeŭ; Fiindcă s-a slobozit de dragostea cea trupească.

55. Dupre cum cu de-amăruntul nu poate cineva a sluji curat luĭ Dumnezeŭ, fără de a-şĭ curăţĭ maĭ înainte bine pre suflet; Întru acest chip nicĭ zidireĭ poate să-ĭ slujască, fără de a-şĭ netezi trupul şi a-l îngriji. Dupre care adecă trupul, când omul va săvârşi pre cea stricăcioasă slujire, şi prin acesta se va face iubitor de sine, are de aicea pre dulceaţă şi pre durere de neîncetat lucrându-se într-însul, şi mănâncă cu acest chip totdeauna din lemnul neascultăriĭ bineluĭ şi al răuluĭ, amestecând şi pre simţire întru aceasta; şi aşa are pre cunoştinţă din ispitire. Iar dacă cineva, poate, va zice pre cea arătată zidire cum că aceasta este lemnul cunoştinţeĭ bineluĭ şi al răuluĭ, nu va greşi de la adevăr; Fiindcă fireşte are pre împărtăşire, care este făcătoare a dulceţiĭ şi a dureriĭ.

56. Unde nu stăpâneşte cuvântul, acolo fireşte stăpâneşte cea dupre simţire, întru care oarecum frământată are şi pre puterea păcatuluĭ, mişcând dupre ipostas pre suflet prin dulceaţă către milostivire a împreună ruditului trup; Dupre care ca un lucru al eĭ firesc (al simţireĭ), zălogeşte întru dânsa prea pătimaşă dulceaţă de a îngriji pre trup prin dragostea fireştiĭ vieţĭ şi-l aşază a se face ziditor al neipostatniceĭ răutăţĭ.

57. Răutate a sufletuluĭ celuĭ înţelegător, este uitarea bunătăţilor celor dupre fire, ceea ce decurge din pătimaşa rudenie cea către trup şi către lume; Pre care o prăpădeşte când va stăpâni Cuvântul dupre meşteşugul cel Duhovnicesc: şi care cercetează şi dispută (ceartă) pre firea lumiĭ şi a trupuluĭ şi alungă pre suflet întru încăperea rudenieĭ luĭ ceĭ înţălegătoare, către care nu poate să treacă legea păcatuluĭ, căcĭ nu are încă presimţire ca pre un pod, prin care să poată păşi în minte, doarece o aŭ deslegat de rudenia cea către suflet, aruncându-o pre aceasta (pe simţire) de a căsca gura la cele simţite. Decĭ mintea covârşind pre rudenia cea dupre fire, desăvârşit nu maĭ simte nimic.

58. Dupre cum cu adevărat când Cuvântul va fi Domn al patimilor, face pre simţire organ al fapteĭ bune; Aşa şi patimile când va domni peste cuvânt, închipuesc pre simţirĭ către păcat. Şi trebue mare luare aminte a cerceta şi a cugeta, cum va putea face sufletul, care dupre cum să cuvine prin cea bună prefacere a unelti către naşterea bunătăţilor pre ipostasul acelora, prin care maĭ înainte aŭ păcătuit.

59. Sfânta Evanghelie ne învaţă lepădare adecă a vieţeĭ ceĭ trupeştĭ şi mărturisire a ceĭ Duhovniceştĭ. Ci pentru aceştia zic, adecă pentru ceĭ ce totdeauna dupre simţire omoară pre vieţuirea cea omenească în trup dupre veacul acesta, însă vieţuesc după Dumnezeŭ numaĭ a Duhuluĭ viaţă: dupre Dumnezeescul Apostol şi dupre ceĭ ca el, cariĭ desăvârşit nu vieţuesc asemenea

viaţă, „ci vieţueşce întru dânşiĭ Hristos“ (Gal. 2.20)[275], având numaĭ pre cea dupre suflet petrecere. Decĭ întru acest chip fiindcă ca ceĭ ce dupre Dumnezeŭ vieţuesc, morţĭ dupre trup în viaţa aceasta să judecă; şi aŭ scârbe adecă şi multe muncĭ şi strâmtorărĭ şi gonirĭ şi nenumărate felurĭ de ispite, însă cu bucurie le rabdă.

60. Când cea dupre fire se va rătăci, fiece patimă să împreună fără de alt cu împleticirea oareşĭcăruia simţit, şi dupre simţire şi dupre fireştile puterĭ, adecă – poate a mânieĭ saŭ a pofteĭ. Decĭ dacă mintea va privi spre sfârşitul cel către dânsele, adecă dupre strângerea celuĭ simţit şi a simţirelor şi a fireştilor eĭ puterĭ, şi va reîntoarce pre fiecare către cuvântul lor cel dupre fire, şi va privi curat pe cel simţit fără de împreunarea simţirelor cea către el, iar pre simţirĭ fără de apropierea celuĭ simţit către dânsele, şi pre pofta oareşĭcăruia alteĭ puterĭ dupre fire, fără de pătimaşa plecare a simţirelor, orĭ a celor simţite: (adecă aşa dupre cum odrăslirea patimiĭ pregăteşte a se face privirea mişcăriĭ în suflet): Atuncĭ ca pre viţelul vechiuluĭ Istrail risipind şi supţiind pre adunarea orĭşicăruia patimĭ, samănă lângă apa cunoştinţeĭ, perzând desăvârşit şi pre acea încă subţire nălucire a patimilor, cu reaşăzarea cea către dânsele a acelor lucrurĭ, care dupre fire săvârşaşte aceasta.

61. Cea întinată viaţă cu multe greşale ale trupeştilor patimĭ, este ca un veşmânt mânjit. Fiindcă ca un veşmânt oarecare ţesut din împreună petrecerea cea dupre viaţă, fiece om se arată fireşte, orĭ drept, orĭ nedrept. Şi unul adecă are veşmântul curat din viaţa cea cu fapte bune; Iar altul având petrecere întinată cu viclene fapte, maĭ ales îĭ este mânjit veşmântul de la trup, orĭ de la cel dupre ştiinţă obiceiŭ şi plecare, care schimbă sufletul prin pomenirea acelor din trup viclene mişcărĭ şi lucrărĭ, pe care o priveşte totdeauna către sineşĭ, ca pe un veşmânt oarecare, umplându-se de putoarea patimilor. Fiindcă dupre cum de la Duhul, prin bunătăţile cele dupre cuvânt s-aŭ ţăsut una cu alta ca o pânză, făcându-se sufletuluĭ haină nestricăcioasă, carele dupre ce-l va îmbrăca (Duhul) cu ea se face frumos şi slăvit; Întru acest chip şi de la trup se ţesă patimile una cu alta măsurate şi se face o haină necurată şi urâtă şi întinată, care arată dintru sine pre cunoştinţa sufletuluĭ (după ce o va îmbrăca), alt chip şi icoană, afară de cea Dumnezească.

62. Cu adevărat credinţă a nădejdeĭ ceĭ către înDumnezeire la firea oamenilor Întruparea luĭ Dumnezeŭ, care atâta face pre om Dumnezeŭ, pre cât s-a făcut şi El om. Pentru că Acela care fără de păcat S-a făcut om, arătat este că fără de prefacerea Dumnezeireĭ va înDumnezei pre fire, şi atâta o va înălţa spre Sineşĭ, pre cât Acesta pre sineşĭ s-aŭ pogorât pentru om. Carele cu tainic chip învaţă Marele Apostol şi zice: „Cum că se va arăta întru noĭ în veacurile cele viitoare, nemăsurata bogăţie a bunătăţiĭ luĭ Dumnezeŭ“ (Efes. 2.7)[276].

63. Când adecă va stăpâni cuvântul pre mânie şi pre poftă, lucrează pre faptele cele bune; Iară când mintea prin cuvânt va privi spre cele făcute, adună pre negreşita cunoştinţă; Iar când cuvântul după lepădarea acelora contra pusă va afla pre cea dupre fire dorită, şi mintea dupre trecerea celor cunoscute va înţălege pre pricina celor ce sunt şi pre cea maĭ presus de fiinţă şi de cunoştinţă: atuncea urmează cea după; Dar patimă şi a înDumnezeireĭ, Carea depărtează pre cuvânt de la fireasca înţălegere, întru care nu este cea socotitoare; Iară pre minte o încetează de la cea dupre fire cunoştinţă, întru care nu este cea cunoscătoare; Şi lucrează prin cea dupre aşăzare asemenea Dumnezeŭ pre acela carele s-a învrednicit Dumnezeeştiĭ împărtăşirĭ.

64. Când se va prea rugini sufletul cu întinăciunea dulceţilor, atuncea osteneala îl curăţăşte şi deslipeşte de la el pre legătura celor materialnice, dacă adecă îşĭ va cunoaşte paguba care-ĭ

[275] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 20: "M-am răstignit împreună cu Hristos, şi nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine. Şi viaţa mea de acum în trup, o trăiesc în credinţa în fiul lui Dumnezeu. Care m-a iubit şi S-a dat pe Sine însuşi pentru mine".

[276] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 7: "Ca să arate în veacurile viitoare covârşitoarea bogăţie a harului Său prin bunătatea ce a avut către noi întru Hristos Iisus".

pricinueşte iubirea cea către acelea: Pentru care pricină aŭ slobozit Dumnezeŭ pre Diavolul, dupre dreaptă judecată, ca să împileze pre oamenĭ prin muncĭ (spre cercare).

65. Dulceaţa şi întristarea, pofta şi frica, şi cele următoare acestora, în firea oamenilor nu s-aŭ zidit dintru început; Iar fiindcă şi împreună s-aŭ înjugat în hotarul firelor, aceasta o zic care o am învăţat de la Marele Grigorie Nisis: Cum că prin căderea noastră de la săvârşire, s-aŭ adăogat şi acestea, lipindu-se la necunvântătoarea parte a fireĭ. Prin care în loc de fericita şi Dumnezeasca Icoană, îndată cu călcarea s-aŭ făcut în om arătată şi cunoscută asemănarea necuvântătoarelor vietăţĭ. Fiindcă să cuvenea după ce s-aŭ acoperit vrednicia cuvântuluĭ, de la acelea prin care aŭ câştigat pre cele cunoscute celor necuvântătoare, drept şi după lege să se muncească firea oamenilor. Înţăleptăşte dar şi cu drept cuvânt, Marea Minte a luĭ Dumnezeŭ aŭ iconomisit prin acestea a aduce întru simţirea de sine pre om.

66. Şi patimile adecă întru bine să reface de către ceĭ osârduitorĭ, când cu înţălepciune şi cu cunoştinţă după ce le vom despărţi de cele trupeştĭ, le vom unelti spre dobândirea celor cereştĭ bunătăţĭ. Adecă, când pre poftă o vom face doritoare mişcare către înţălegătoarea poftire a celor Dumnezeeştĭ; Iar pre dulceaţă, atuncĭ când vom lucra veselitor fără de vătămare cu cea volnică lucrare a minţiĭ întru Dumnezeeştile Daruri; Iar pre frică, când vom lucra cu păzitoare îngrijire despre viitoarele muncĭ pentru cele greşite; Iar pre întristare, făcându-o îndreptătoare a păcăinţiĭ pentru răutăţile cele de faţă. Şi în scurt să zicem, după cunoştinţa Doftorilor, cariĭ cu otrăvitoarea heară a năpârciĭ scoate pre vătămarea cea dintru care este, orĭ care să se întâmple. Aşa şi noĭ prin patimile acestea, să uneltim a lepăda şi pre răutatea cea de faţă, orĭ pre cea aşteptată, asemenea şi spre dobândirea şi păzirea bunătăţilor şi a cunoştinţelor.

67. Şi adecă Legea Aşăzământuluĭ celuĭ dintăĭ, prin practica filosofie curăţăşte desăvârşit pre fire de orĭce întinăciune; Iar Legea Nouluĭ Aşăzământ, prin privitoare tainica lucrare înaltă pre minte cu chip cunoscător de la cele trupeştĭ către împreună rudenia privirelor celor înţălegătoare.

68. Dumnezeasca Scriptură, pre ceĭ ce intră prin cele dinainte uşĭ şi oareşĭcum încă se alfă în Dumnezeasca ogradă a faptelor bune, îĭ numeşte temătorĭ; Iar pre ceĭ ce aŭ dobândit măsuratecă deprindere a cuvintelor şi a chipurilor fapteĭ bune, îĭ numeşte sporiţĭ; Iar pre aceea care aŭ ajuns în vârful bunătăţilor şi maĭ ales al arătătoareĭ adeverirĭ cu cunoscător chip, pre uniĭ ca aceştia îĭ numeşte desăvârşiţĭ. Decĭ acela carele a reîntors spre întâia obişnuinţă şi legătură a patimilor şi pre toată plecarea lor prin frică o aŭ înălţat către Dumnezeeştile lucrurĭ, cu nicĭ un chip nu este maĭ de jos ca ceĭ ce aŭ intrat, deşi încă nu aŭ dobândit nicĭ o deprindere către faptele bune, însă s-aŭ făcut părtaşĭ aĭ Înţălepciuneĭ ceĭ numite celor desăvârşiţĭ. Dar nicĭ ceĭ de al doilea cariĭ aŭ sporit adecă, nu sunt maĭ de jos ca ceĭ desăvârşiţĭ, deşi încă nu aŭ dobândit pre aceeaşĭ aleasă cunoştinţă a celor Dumnezeeştĭ, care este întru ceĭ desăvârşiţĭ; Fiindcă şi ca ceĭ desăvârşiţĭ, ceĭ cu tainic chip s-aŭ învrednicit privitoareĭ Teologhiĭ, iară pre minte o aŭ aşăzat curată de fiece materialnică nălucire şi închipuire şi cariĭ aduc nelipsit pre toată asemănarea Dumnezeeştiĭ frumuseţĭ, se văd că aŭ învistierit înru ei şĭ pre Dumnezeasca dragoste.

69. Îndoită este frica: Una adecă curată, iară alta nu curată; Fiindcă adecă frica care să lucrează prin vinuirea muncilor, având pricină a însuşĭ naşteriĭ eĭ pre păcat, nu este curată, nicĭ are să fie totdeauna, deoarece să pierde dimpreună cu păcatul prin pocăinţă. Iară frica care să află pururea fără de întristarea păcatelor, aceasta este cea curată, carea nicĭodată nu se depărtează nicĭ să pierde; Fiindcă oareşĭcum fiinţăşte este înrădăcinată fireşte către zidire (frica luĭ Dumnezeŭ), carea face arătată pe toţĭ pre fireasca Luĭ respectare, prin cea maĭ presus de toată Împărăţia şi Puterea Covârşire.

70. Acela carele nu să teme de Dumnezeŭ ca de Un Judecător, ci-L cinsteşte pre El, prin covârşitoarea întrecere a nemărginiteĭ Luĭ Puterĭ, cu dreptate nicĭ o lipsă nu are, fiindcă se aflâ desăvârşit întru dragoste, cu felul şi cuviincioasa cinstire iubind pre Dumnezeŭ. Şi unul ca acesta

este acela carele aŭ dobândit pre: „frica luĭ Dumnezeŭ, carea rămâne în veacul veaculuĭ" (Ps. **18**.10)[277], şi nicĭodată întru dânsul cu desăvârşire nu să află vreo scădere (lipsă).

71. Din toate câte sunt, ne învăţăm pre pricina celor ce sunt; Şi din deosebirea celor ce sunt, ne învăţăm ipostatnica lor înţălepciune; Iar din fireasca mişcare a celor ce sunt, învăţăm prin Ipostatnica viaţă a celor ce sunt, adecă pre Puterea cea făcătoare de viaţă a celor ce sunt, carea este Duhul Sfânt.

72. Duhul cel Sfânt, de la nicĭ una din cele ce sunt nu este departe şi maĭ ales de la aceea care aŭ împărtăşire cu Cuvântul în orĭce chip. Pentru că se află cuprinzător de cunoştinţa fieştecăruia, adecă cum că Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ Duhul, şi încape după putere cu maĭ înainte purtarea Sa de grijă cea pentru toate, şi înnoeşte dupre fire pre Cuvântul cel din fieştecare (sădit) şi prin El aduce pre simţitorul către împreună simţirea a celor ce maĭ înainte lucrate păcate, în afară de fireasca lege; Iar pre alegere o înlesneşte prin cele din fire drepte cugetărĭ; Pentru aceia şi mulţĭ aflăm şi dintru ceĭ de afară varvarĭ şi nomazĭ oamenĭ, cum că din alegerea buneĭ voinţe lor ş-aŭ prefăcut şi aŭ lepădat pre năravul cel de heară, carele stăpânea totdeauna întru dânşiĭ.

73. Să află dar simplu întru toate Duhul cel Sfânt: precum este al tuturor celor ce sunt cuprinzător şi mişcător al fireştelor seminţe, maĭ înainte rânduind la toate pre cele ce sunt înlăuntru cuprinse în Lege, precum şi este Arătător al călcăriĭ poruncilor; Iar Luminător al făgăduinţelor celor numite întru Hristos. Iar la toate cele dupre Hristos afară de cele zise, este şi Făcător de Fiĭ, după Dar; Iar ca Un pricinuitor al înţălepciuneĭ, la nicĭ una din cele zise nu este prost şi cum s-ar întâmpla, ci numaĭ la ceĭ înţăleptĭ, cariĭ prin petrecerea cea întru Dumnezeŭ, s-aŭ aşăzat pre sineşĭ vrednicĭ aĭ Dumnezeeştiĭ Luĭ sălăşluirĭ. Fiindcă orĭşicine care nu face voea cea Dumnezeească, fie şi credincios, are neînţăleaptă pre inima luĭ, ca o prăvălie a viclenilor gândurĭ şi pre trup predat la păcate, ca cel ce totdeauna şi-l întină prin patimĭ.

74. Dumnezeŭ „Carele doreşte mântuirea tuturor oamenilor" (1Timof. **2**.4)[278] şi flămânzeşte de înDumnezeirea lor, pre trufia acestora o usucă ca pre un smochin neroditor (Mat. **21**.19)[279], întrucât cugetă că sunt dreptĭ maĭ mult decât ceea ce li să cuvine. Iar după ce se va desbrăca de făţarnica haină a obicinuiteĭ arătărĭ de sine şi se va întoarce la curata viaţă cea cu fapte bune dupre cum voeşte Dumnezeescul Cuvânt, şi întru acest chip pe urmă îşĭ va petrece viaţa cu bună credinţă, atuncĭ luĭ Dumnezeŭ să arate pre chipurile aşăzăriĭ luĭ ceĭ sufleteştĭ, maĭ vârtos decât oamenilor prin făţarnica închipuire.

75. Altul este cuvântul cel de a face şi altul cel de a pătimi. Şi adecă cuvântul cel de a face, este fireasca putere cea către lucrarea faptelor bune; Iar cuvântul de a pătimi, este harul a celor maĭ presus de fire, saŭ din învoirea acelor afară de fire. Fiindcă precum la cele ce maĭ presus sunt, nu avem pre fireasca putere, întru acest chip şi la toate ce nu sunt, fireşte pre putere nu avem. Decĭ pătimim pre înDumnezeire, dupre Dar, fiindcă este maĭ presus de fire aceasta, însă nu o lucrăm pre înDumnezeĭzeire, deoarece nu avem firească priimitoare putere a înDumnezeireĭ. Şi pătimim iarăşĭ pre răutate, ca pre o afară de fire, prin cunoscătoare învoire a răutăţiĭ. Întrucât dar lucrăm pre bunătăţĭ, suntem fireşte (împuternicіţĭ) adecă avem firească putere spre a face acestea; Iar pătimim în cea viitoare pre înDumnezeire, fiindcă priimim pre cel dupre dăruire har spre a pătimi aceasta.

76. Facem noĭ, întrucât avem fireşte împreună lucrătoare pre Cuvântătoarea făcătoare putere a faptelor bune şi pre a tuturor cunoştinţelor nemăsurată priimitoare înţălegătoare putere, care întrece

[277] *Psalmii*, **18**, 10: "Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecăţile Domnului sunt adevărate, toate îndreptăţite".

[278] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 4: "Care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştiinţa adevărului să vină".

[279] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **21**, 19: "Şi văzând un smochin lângă cale, S-a dus la el, dar n-a găsit nimic în el decât numai frunze şi a zis lui: De acum înainte să nu mai fie rod în tine în veac! Şi smochinul s-a uscat îndată".

pre toată firea celor ce sunt şi a celor ce să cunosc şi ajunge pre urmă toate veacurile prin minte. Pătimim iarăşĭ, când vom trece cu desăvârşire pre cuvintele celor ce sunt, venind necunoscut la Pricina celor ce sunt şi când vom odihni pre puterile noastre dimpreună cu cele fireştĭ trecute şi vom ajunge la uneltirea aceea, carea întru adevăr dupre nicĭ un chip nu se află slobod fireştiĭ puteri. De vreme ce firea nu are pre cea cuprinzătoare putere aceĭ maĭ presus de fire: Fiindcă nicĭ una din cele zidite, nu are dupre fire făcătoare putere pre a înDumnezeireĭ, căcĭ nu este cuprinzătoare a luĭ Dumnezeŭ. Fiindcă aceasta fireşte este Singuruluĭ Dumnezeescului Dar, cu a dărui la cele ce sunt pre înDumnezeire măsuratec (după vrednicia lor); Care Dumnezeesc Dar înfrumusețază prin Dumnezeasca Lumină maĭ presus de fire pre fire şi o înalță maĭ presus de cele văzute, dupre covârşitoarea slavă.

77. Încetăm de a face pre bunătățĭ, după cea de față încetare a viețiĭ; Iară pre cea după Dar patimă maĭ presus de acestea, niciodată nu încetăm pătimind pre înDumnezeire. Pentru că cea maĭ presus de fire patimă, este nehotărâtă, fiindcă este şi puternică; Iar cea afară de fire, este neînființată şi neputernică.

78. Chipurile Dumnezeeştilor bunătățĭ, sunt felurile şi cuvintele cele dupre bunătate ale celor ce sunt, prin care Dumnezeŭ totdeauna se face om. Şi are ca un trup adecă, pre chipurile bunătăților, iară ca un suflet, pre cuvintele celor dupre Duh ale cunoştințeĭ: prin care înDumnezeeşte pre ceĭ vrednici, dându-le ca haractir pre ipostasul bunătăților şi hărăzându-le înființat spre dobândire pre nerătăcita cunoştință.

79. Credincioasa şi lucrătoarea minte, dupre cum pre Sfântul Petru, prinzându-se de Irod (Fap. 12.5) [280] adecă de pielea legeĭ, – fiindcă Irod să tâlcueşte piele a cuiva –, care este cugetarea cea trupească, care o închide şi o ține înlăuntru ca în două temnițe şi o poartă de fier, şi să luptă şi de lucrarea patimilor şi de asupreala cugetuluĭ înspre patimĭ. Pre care ca pre nişte închisorĭ (precum pre Sfântul Apostol Petru prin Înger l-aŭ scos din temniță), prin cuvântul lucrătoareĭ filosofiĭ după ce le va trece, vine la poarta cea de fier, care aduce în cetate, adecă la statornicia şi neîntrerupta şi cu greŭ luptată aşăzare a simțirelor către cele simțite: Pre care o deşchide cuvântul fireştiĭ şi Duhovniceştiĭ privirĭ, şi fără de frică o trimite, adecă pre minte, la înțălegerile cele rudite, slobodă fiind de nebunia lui Irod (de patimĭ).

80. Diavolul, este luĭ Dumnezeŭ şi vrăjmaş şi izbânditor. Vrăjmaş adecă este, când ca urând pre Dumnezeŭ, să vede cum că are către noĭ oameniĭ pre pierzătoarea dragoste, şi să sârgueşte ca să ne plece dupre a noastră voință, prin chipul celor fără de voe patimĭ, a cinsti înainte pre cele vremelnice în locul bunătăților celor vecinice, prin care fură pre toată pofta sufletuluĭ şi o depărtează cu totuluĭ tot de la Dumnezeasca dragoste: şi aşa ne face de voe vrăjmaşĭ al Celuĭ ce ne-a făcut pre noĭ. Iară izbânditor al luĭ Dumnezeŭ este, după ce adecă va desgoli pre urâciunea luĭ cea către noâ, ca ceĭ ce ne-am făcut prinşĭ în mâinile luĭ prin păcat, caută pre urmă pre a noastră muncire; Fiindcă nicĭ un lucru nu este aşa de iubit deavoluluĭ, ca omul când să munceşte. Iar când la aceasta va lua pre cea de la Dumnezeŭ voe, născoceşte ispitele cele unele preste altele ale celor fără de voe patimĭ, şi ca pre o negură vârtoasă le pune înaintea acelora, asupra cărora, după slobozirea luĭ Dumnezeŭ, aŭ luat stăpânire; Nu că voeşte să facă porunca luĭ Dumnezeŭ, ci căcĭ pofteşte să-şĭ sature patima luĭ cea neîmpăcată a mânieĭ; Întrucât cu (din) multa greutate a primejdiilor celor dureroase, după ce va osteni pre suflet şi se va desnădăjdui omul din slăbire, să piarză pre puterea Dumnezeeştiĭ nădejdĭ; şi în loc de sfătuire să privească pre aducerea relelor întâmplărĭ, ca preo pricină a neDumnezeireĭ.

81. Aceĭ ce aŭ priimit de la Dumnezeŭ pre practica obicinuință şi pre cea privitoare cunoştință, când pre acestea le vor întoarce spre slava oamenilor, numaĭ obiceiŭ adecă închipuind ca nişte

[280] *Faptele Sfinților Apostoli*, 12, 5: "Deci Petru era păzit în temniță şi se făcea necontenit rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică".

zugravĭ cu arătătorul chip; şi grăesc numaĭ cuvinte ale înțălepciuneĭ şi ale cunoştințeĭ, fără de lucrurile dreptățiĭ, şi să fălesc numaĭ şi să mândresc către ceilalți ca nişte înfățăşătorĭ din fapta bună şi cunoştință: Uniĭ ca aceşti, cu drept cuvânt se predau la durerĭ şi ostenelĭ, dupre cum să cuvine, ca aşa prin a pătimi să se învețe smerita înțălepciune, care la eĭ era necunoscută, din deşarta lor părere.

82. Fiecare din demonĭ, dupre îndemânarea cea dinlăuntru luĭ ce o are adecă către aceasta orĭ către acea patimă, o aduce pre aceea răŭ prin ispite şi o lucrează; Fiindcă alt drac este lucrător al alteĭ răutăți, şi altul arătat este maĭ spurcat decât altul, şi în oareşĭcare fel al răutățiĭ este maĭ îndemnatec.

83. Fără de Dumnezeasca slobozire, nicĭ însuşĭ draciĭ dupre nicĭ un chip nu poate să slujească Demonuluĭ. Fiindcă cunoaşte Dumnezeŭ cu cuviincioasa Luĭ iubire de oamenĭ şi buna purtare de grijă, a slobozi pre demonĭ prin slujitoriĭ luĭ, să facă felurĭ de muncĭ; Şi aceasta o arată cu de-amăruntul scrierea cea pentru Iov (1.12) [281], carea povesteşte cum că diavolul n-aŭ putut de fel a se apropia de Iov fără de Dumnezeasca voe.

84. Credință înipostăsuită este, lucrarea cea cu lucrul, dupre care Cuvântul luĭ Dumnezeŭ să descopere la ceĭ lucrătorĭ şi se face trup prin Poruncĭ: prin care ca un Cuvânt înalță către Părintele pe ceĭ ce lucrează poruncele, întru care Părinte dupre fire se află şi Cuvântul.

85. Taina Nouluĭ Aşăzământ, propoveduеşte a viețiĭ strămutare şi slujire Îngerească şi de voe înstrăinare a sufletuluĭ de către trup şi naştere a Duhovniceştiĭ Dumnezeeştiĭ prefaceri. Iar Duhovniceasca tăere împrejur, Cuvântul obicinueşte a o numi, pre scoatereà pătimaşeĭ rudeniĭ a sufletuluĭ spre trup.

86. Fiindcă Dumnezeŭ să află Bun, şi voeşte a desrădăcina cu totuluĭ tot pre sămânța răutățiĭ, adecă pre dulceață, carea ca un tâlhar aŭ scos prin minte de la Dumnezeasca dragoste, pentru aceea sloboade pre diavolul să aducă contra noastră durerĭ, ostenelĭ şi muncirĭ, ca împreună cu vremea prin durerile sufletuluĭ, să radă şi să scoață pre otrava dulcețiĭ ceĭ maĭ dinainte; Iară către cele de față, întru care numaĭ îndulcitoare avem pre simțiri, nevoeşce ca de voe să ne punem în urăciune şi desăvârşită neplăcere, cu cele ce încă nu aŭ dupre întrebuințare nicĭ un folos la cele muncitoare; Iar pre puterea muncilor aceluia şi urăciunea de oamenĭ (a diavoluluĭ) să o facă pricinuitoare de bunătate şi cale către fapta bună, a acelora care s-aŭ alunecat şi aŭ căzut de voe din bunătate.

87. Cu cuviință şi cu dreptate este a se munci de diavolul, câți cu mulțămire aŭ priimit pre viclenile luĭ sfaturĭ, prin cea de voe sfătuire şi păcătuire; Fiindcă diavolul este şi sămănător al dulcețiĭ, prin cele de voe patimĭ, şi aducător al dureriĭ, prin cele fără de voe ispite.

88. Mintea cea privitoare şi cunoscătoare, de multe orĭ să predă la muncirea diavoluluĭ, carele pentru aceea cu dreptate aduce spre dânsa durerĭ, ostenelĭ şi primejdiĭ, ca să se învețe din ceea ce pătimeşte, să filosofească maĭ ales cele către stăruință şi răbdare întru durerĭ, decât să se poarte cu mândrie ca o neînțăleaptă întru lucrurile cele vremelnice.

89. Cel ce pătimeşte pentru călcarea porunciĭ, de va înțălege pre cuvântul Dumnezeeştiĭ purtărĭ de grijă, care-l vindecă pre el, priimeşte cu mare bucurie pre orĭce primejdie şi-şi îndreptează şi greşala luĭ pentru care să pedepsăşte. Iară acela carele este nesimțitor despre vindecarea aceştia, şi pre cel de față Dar îl pierde şi să predă şi turburăriĭ patimilor, fiindcă fuge de a veni către lucrarea acelora, care are pre dorire înlăuntru aşăzată.

90. Tot cel ce suferă de bună voe, având împreună cu simțirea pre cele făcute de dânsul, va priimi cu cuviincioasă mulțămire pre dureroasele ispite cele fără de voe aduse asupra luĭ, nedesgolindu-se de buna obicinuință şi de Dumnezeescul Dar al faptelor bune, fiindcă de voe a intrat sub jugul Împăratuluĭ Vavilonuluĭ (Daniil 1.1) [282] şi ca pre o datorie plăteşte prin muncile cele

[281] *Cartea lui Iov*, **1**, 12: "Atunci Domnul a zis către Satan: «Iată, tot ce are el este în puterea ta; numai asupra lui să nu întinzi mâna ta». Şi Satan a pierit din fața lui Dumnezeu".

[282] *Daniel*, **1**, 1: "În anul al treilea al Domniei lui Ioachim, regele lui Iuda, a pornit Nabucodonosor, regele Babilonului, împotriva Ierusalimului şi l-a împresurat".

aduse asupră-ĭ, pre care cu mulţămire le priimeşte: Rămâind dar întru acestea, plăteşte ca pre un bir, adecă: Împăratuluĭ Vavilonuluĭ, pre silnicile dureri cele din pătimitoarea fire şi pre asupreala cea spre minte, ca un datornic acelora pentru cea dintăĭ păcătuire; Iară luĭ Dumnezeŭ aduce pre îndreptarea acelora rămase din lenevire, prin adevărata slujire a smeriteĭ aşăzări.

91. Acela carele nu priimeşte cu mulţămire pre primejdia (nevoea) ispitelor, ce i-a venit asupră-ĭ spre îndreptarea luĭ, dupre slobozirea luĭ Dumnezeŭ, şi prin pocăinţă nu va lepăda pre nălucirea luĭ cum că este drept, unul ca acesta se predă în robie, ca cel ce stă contra Dumnezeeştilor ordine cele cu dreaptă judecată şi nu priimeşte de voe să se puie sub jugul Împăratuluĭ Vavilonuluĭ, dupre Dumnezeasca poruncire, şi rabdă şi lanţuri şi legăturĭ, şi foame, şi cuţit şi moarte, şi cu desăvârşire să isgoneşte din patria luĭ. Decĭ unele ca acestea şi maĭ multe decât acestea sufere cel ce să izgoneşte ca dintr-a luĭ patrie, adecă din obicinuinţa bănătăţilor şi a cunoştinţeĭ, fiindcă nu voeşte din mândrie şi din deşarta luĭ înălţare a plăti datoria pentru greşalele ce aŭ făcut, adecă să vieţuească cu scârbe, nevoĭ şi strâmtorărĭ cu mulţămire, dupre Dumnezeescul Apostol (2Cor. Cap. **4**) [283]. Pentru că aŭ cunoscut Marele Apostol cum că smerenia care să face prin durerile trupuluĭ, este păzitoare a Dumnezeeştilor comorĭ celor sufleteştĭ. Şi pentru aceea cu bucurie aŭ răbdat şi pre cea prin sine, şi pre cea pentru câţĭ le sta înainte a se face chip şi pildă a fapteĭ bune şi a credinţiĭ, ca (privindu-le acestea) eĭ cel puţin să pătimească ca un vinovat, dupre Corinteanul carele s-a certat (1Cor. **5**.5) [284], având spre mângâere şi urmare pre Acela Carele a pătimit întrucât era nevinovat.

92. Cel ce nu rămâne întru închipuirele cele văzute prin simţirĭ, ci cearcă dupre minte pre cuvintele lor, ca pre nişte închipuirĭ înţălegătoare, orĭ şi cuvintele ale simţirilor vede pre zidirĭ: unul ca acesta se învaţă, cum că nimic din cele văzute este necurat, fiindcă „Toate s-aŭ înfiinţat bune foarte“.

93. Cel ce cu mişcarea celor simţite nu se preface, precum ca şi acestea: acesta produce pre lucrarea celor negrăite fără de viclenire. Iar acela carele n-a închipuit în mintea luĭ pre chipurile acelora, unul ca acela aŭ dobândit pre adevărata slavă a celor ce sunt. Iară cel ce şi pre însuşĭ această fiinţă a celor ce sunt, prin minte o aŭ trecut, acesta ca un ales Teolog, aŭ ajuns necunoscut la Unime (Monadă).

94. Orĭce minte privitoare ce are pre: Sabia Duhuluĭ – carea este cuvântul luĭ Dumnezeŭ – (Efes. **6**.17) [285], cunoscând întru sineşĭ pre mişcarea arătatelor zidirĭ, aceea aŭ săvârşit pre fapta bună. Iar după ce va tăea desăvârşit de la sineşĭ pre nălucirea simţitoarelor închipuirĭ, va afla pre adevărul carele este în cuvintele celor ce sunt, dupre care a privi pre aşăzarea fireştiĭ privirĭ. Şi după ce se va înălţa maĭ presus de fiinţa celor ce sunt, va priimi pre luminarea Dumnezeeştiĭ şi ceĭ fără de început Unimĭ, dupre cum a avut pre aşăzare, adecă a Tainelor adevărateĭ Cuvântărĭ de Dumnezeŭ (Teologiĭ).

95. Fiecăruia, Dumnezeŭ se arată măsuratec, dupre punerea (aşăzarea) ce are în sineşĭ pentru slava luĭ Dumnezeŭ. Decĭ la aceea adecă cariĭ au trecut pre vârsta cea amestecată dupre aplecare şi aŭ pre puterile sufletuluĭ întocmaĭ puternice unele către altele şi pre aceeaşĭ pururea mişcare către Dumnezeŭ, la uniĭ ca aceştia se arată ca O Unime şi Treime, întrucât pre a luĭ stare oarecum să i-o arate şi pre chipul eĭ cu taină să-l înveţe. Iar la aceia iarăşĭ cariĭ au pre aplecare către ceva şi să mişcă numaĭ spre materialnica amestecare şi pre puterile sufletuluĭ le aŭ nelegate unele cu altele, la uniĭ ca aceştia nu să arată precum este El, ci precum sunt eĭ; Arătând cum că şi cu amândouă mâinele aŭ apucat şi s-aŭ apucat de cele materialnice, adecă îndoit (şi cu trupul şi cu sufletul), despre care aŭ aşăzat lume trupească (alcătuită) ca din nişte materiĭ şi felurimĭ.

[283] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, cap. **4** are ca titlu "Sfinţii cunosc slava lui Dumnezeu şi nădejdea în ea îi întăreşte a birui toate suferinţele".
[284] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 5: "Să daţi pe unul ca acesta Satanei, spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus".
[285] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 17: "Luaţi şi coiful mântuirei şi sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu".

96. Dumnezeescul Apostol, osebite darurĭ, numeşte pre feluritele lucrărĭ ale Unuiaşĭ Sfântul Duh, de Unul adecă şi Acelaşĭ Sfântul Duh lucrându-Se (1Cor. **12**.11) [286]. Decĭ dacă după măsura credinţiĭ, fieştecăruia i să dă arătarea Duhuluĭ, întru împărtăşirea Daruluĭ celuĭ de acest fel, arătat este cum că fieştecare din credincioşĭ, după măsura credinţeĭ şi a sufleteştiĭ aşăzărĭ ceĭ dintru dânsul, măsuratec priimeşte şi pre a Duhuluĭ lucrare, Carele dărueşte într-însul pre cuviincioasa deprindere către lucrarea cutăriĭ, orĭ a cutăriĭ poruncĭ.

97. Dupre cum adecă, unul priimeşte Cuvântul înţălepciuneĭ iar altul al cunoştinţeĭ; Altul iarăşĭ al credinţeĭ, şi altul al alteia oarecare dăruirĭ de ale Duhuluĭ, din acelea carele Marele Apostol le aduce spre urmare (1Cor. **12**.11) [287]; Întru acest chip unul priimeşte prin Duhul pre Darul desăvârşiteĭ dragoste, fără de mijlocire spre Dumnezeŭ, carea nicĭ o materie nu are, dupre măsura credinţiĭ; Iară altul prin Acelaşĭ Duh priimeşte dăruirea desăvârşiteĭ dragoste către aproapele; Iară altul, altă dăruire, dupre Acelaşĭ Duh, dupre cum am zis. Şi fiecare are lucrătoare pre felul dăruireĭ, fiindcă zice: Toată obicinuirea lucrându-se, este dăruirea Duhuluĭ.

98. Botez al Duhuluĭ este (Mat. **20**.22) [288], desăvârşita omorâre a voinţiĭ noastre către lumea cea simţită; Iar Păharul este, lepădarea şi a însuşĭ vremelniciĭ noastre vieţĭ, în Harul Adevăruluĭ.

99. Botezul Domnuluĭ, se află închipuirea durerilor noastre celor de voe dupre punere, pentru cinstea bunătăţilor, prin care (durerĭ) spălăm şi curăţim pre întinăciunele ştiinţiĭ, şi aşa priimim cu mulţămită pre moartea voinţiĭ cea volnică * către cele ce să văd. Iar Păharul, este închipuire a ascultărilor asupră-ne a ispitelor celor fără de voe, din primejdiile cele fără de voinţa noastră alcătuindu-se; Prin care, fiindcă înainte cinstim pre Dumnezeescul Dor maĭ mult decât pre fire, de voe venim în cea primejdioasă omorâre (moarte) a fireĭ.

100. Botezul, are deosebirea aceasta de către Păhar, adecă, căcĭ Botezul face moartă pre voinţă către cele dulcĭ ale vieţiĭ, în cinstea faptelor bune; Iar Păharul, face pre ceĭ credincioşĭ să cinstească înainte pre Adevăr şi maĭ mult decât pre alor fire.

---

[286] *Întâia Epistolă către Corinteni*, **12**, 11: "Şi toate acestea le lucrează unul şi acelaşi Duh, împărţind fiecăruia deosebit, după cum voieşte".

[287] *Idem. Ibidem.*

[288] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **20**, 22: "Dar Iisus răspunzând a zis: Nu ştiţi ce cereţi. Puteţi oare să beţi paharul pe care-l voi bea Eu şi cu botezul cu care Eu Mă botez să vă botezaţi? Ei I-au zis: Putem".

* *volnic*, ă, adj., puternic, învestit cu autoritate. În *Biblia* de la 1688, în *Cartea a treia a Regilor / A împărăţiei III* "Şi au făcut oamenii cetăţii lui cei bătrâni şi volnici". Alt sens al cuvântului cu care îl întâlnim în *Biblia de la 1688* este de "investit cu autoritate: *Ieremia*, **29**, 2: "Mai apoi ieşind Iehonia împăratul, şi împărăteasa, şi scopiţii, şi tot volnicul, şi meşterul, şi legatul, den Ierusalim". Vezi *Glosar* în *Biblia de la 1688*, ed. 1988. *Volnic*, ă, 1. liber, autonom, independent. 2. care se impune cu sila, care se face cu forţa, arbitrar, DEX, *ed. cit.*, p. 1169.

Âle Aceluea şĭ:
Suta a patra

1. MAI ÎNAINTE de Botez aŭ pus pre Păhar (Mat. 20.22) [289]; Fiindcă pentru adevăr este fapta bună, iar nu pentru fapta bună, Adevărul. Căcĭ când, cel ce face pre fapta bună pentru Adevăr nu se rănește cu săgețile iubireĭ de slavă; Iară acela care înadins uneltește pre adevăr ca cum pentru fapta bună, acela are împreună șăzătoare cu el pre părerea slaveĭ deșarte.

2. Să zice, cum că Adevărul este Dumnezeasca cunoștință; Iară fapta bună, nevoințele cele spre hatârul Adevăruluĭ (adecă acelor ce poftesc pre Adevăr). Acela dar carele pentru hatârul cunoștințeĭ suferă pre osteneala fapteĭ bune, nu se slăvește în deșert, fiindcă cunoaște cum că Adevărul firește nu să cuprinde prin osteneală. Iară cel ce uneltește într-adins pre cunoștință pentru nevoințele fapteĭ bune, fără de alt este slăvit în deșert, fiindcă socotește cum că a priimit pre cunună maĭ înainte de sudorĭ; Ci nu cunoaște cum că pentru cununĭ sunt ostenelele, iar nu pentru ostenele cununele (ca cele ce sunt neprețuite); Fiindcă orĭce firesc meșteșug, este necugetat maĭ înainte de a se aplica (săvârșĭ cu lucru) pentru care firește s-a făcut arătat, orĭ se săcotește că se va face.

3. Acela carele să fățărnicește într-adins numaĭ cu chipul cunoștințeĭ, adecă cu subțirele cuvânt, și carele a iarășĭ face într-adins numaĭ pre închipuirea fapteĭ bune, -- carele este subțirele obiceiu --, unul ca acesta este Iudeŭ, carele prin închipuirea Adevăruluĭ să mândrește.

4. Tot cel ce nu vede pre cea arătată slujire a legiĭ dupre simțire, ci cercetează pre fiecare din văzutele semne prin calea mințiĭ: acesta fiindcă într-acest chip se învață cuvintele cele de Dumnezeŭ săvârșitoare, care sunt ascunse în fiecare din cele văzute, află în Lege pre Dumnezeŭ. Și întrucât pipăe bine pre ințălegătoarea putere, ca într-un ghem, prin materia legiuitelor rânduielĭ, va afla poate ascuns acolo în trupul legeĭ pe mărgăritarul cuvântuluĭ, carele depărtează pre simțire de la aceea (de la Lege).

5. Și acela carele nu cuprinde numaĭ cu simțirea pre firea celor văzute, ci cearcă pre cuvântul cel din fiecare zidire dupre ințălegerea mințiĭ: și acesta va afla pre Dumnezeŭ, carele de la cea pusă înainte-Marea lucrare acelor ce sunt --, să învață pricina lor, adecă acelor ce sunt.

6. Decĭ fiindcă asemănarea celor ce pipăesc este Dreapta socoteală, acela dar carele trece pre închipuirele cele din Lege cu chip cunoscător, și pre cea arătată fire a celor ce sunt o vede cu iscusită știință, și drept socotește și pre Scriptură în slovă și Duh; Iară pre zidire, în cuvânt și în vedere; Iară pre sineșĭ, în minte și simțire; Și adecă din ale Scriptureĭ pre Duhul, Iar din ale zidireĭ,

[289] Vezi nota 288.

pre cuvânt; Iar din ale luişĭ, pre minte, după ce le va priimĭ şi le va uni, cu adevărat află pre Dumnezeŭ, ca cel ce a înțăles cu de-amăruntul după cum se cuvine şi dupre cât este cu putință, numaĭ pre Dumnezeŭ, carele să află în minte, în Cuvânt şi Duhul: izbăvindu-se de toate înşălările care-l trage la miĭ de slăvirĭ, zic adecă: de slovă şi de vedere şi de simțire, întru care se află deosebirea cătățimeĭ contra pusă de Unime. Iară dacă pre slova Legeĭ şi pre arătarea celor văzute şi pre însuşĭ simțirea le va împleti cineva şi le va face o amestecare, unul ca acesta este orb şi nu vede bine şi boleşte cu necunoaşterea Pricineĭ a celor ce sunt.

7. Dumnezeescul şi Marele Apostol, hotărând ce este credința, zice: „Credința este Ipostas acelor nădăjduite şi dovedire a lucrurilor celor ce nu se văd" (Evr. **11**. 1) [290]. Iar de ar hotărî-o zice, pre ea cineva cum că este o dinlăuntru bunătate înființată, saŭ cunoştință adevărată şi încredințare a celor negrăite bunătățĭ, unul ca acela nu iesă din adevăr.

8. Credința este o putere atârnătoare, saŭ atârnare lucrătoare a desăvârşiteĭ Unirĭ a ceĭ maĭ presus de fire, fără de mijlocire a celuĭ ce crede, către Dumnezeul pre carele îl crede.

9. Decĭ de vreme ce omul fiind din suflet şi din trup, se clatină de două legĭ: de a trupuluĭ zic şi de a Duhuluĭ. Şi adecă legea trupuluĭ, prin cea după simțire, iar legea duhuluĭ, prin cea după minte îşĭ are lucrarea. Şi adecă a trupuluĭ se face fireşte când se va împreuna şi se va lega cu materia, după simțire lucrându-se; Iar a duhuluĭ dacă se va lucra după minte, se împreună nemijlocit cu Dumnezeŭ. Aşadar cu bun cuvânt, acela carele nu va socoti în inima luĭ, care se zice în mintea luĭ, nu va socoti adecă de a tăia pre nemijlocita împreunare, carea s-a făcut cu Dumnezeŭ prin credință, acesta ca un nepătimaş şi maĭ ales ca un Dumnezeŭ, după ce s-aŭ făcut prin împreunarea cea prin credință, „va zice Munteluĭ acestuia mută-te, şi se va muta" (Mat. **17**. 20) [291], arătând prin cuvântul acesta pre înțălegerea şi a legiĭ şi a trupuluĭ; pre cel greŭ cu totul şi nelesne de mişcat, şi ca cum către fireasca putere desăvârşit nemişcat şi neclintit.

10. Atât de tare s-a înrădăcinat în firea oamenilor prin simțirĭ puterea necuvântăriĭ, întrucât ceĭ maĭ mulțĭ din oamenĭ să socotească, cum că nimic alt este omul, fără numaĭ trup care are putere pre simțirĭ spre dobândirea vieții ceĭ de față.

11. „Toate îți sunt cu putință, zice, celuĭ ce crede" (Mat. **21**. 22) [292] şi nimic nejudecat, care este: adecă la acela carele nu să desparte de la Dumnezeasca unire cea cu Dumnezeŭ, carea s-a făcut dupre minte întru el prin credință, prin unirea sufletuluĭ cu simțirea cea către trup, întrucât pre minte o înstreinează de lume şi de trup şi o apropie cu Dumnezeŭ desăvârşit prin cele săvârşite. Fiindcă aceasta se înțălege întru aceea: „Toate sunt cu putință celuĭ ce crede".

12. Credința este cunoştință neîncredințată. Şi dacă cunoştința este nedovedită, aşadar este şi unire maĭ presus de fire credința, prin care, necunoscut şi nu doveditoreşte ne unim cu Dumnezeŭ, dupre cea maĭ presus de înțălegere unire.

13. După ce mintea va priimi pre cea maĭ presus de fire nemijlocită unire către Dumnezeŭ, pre puterea de a înțălege şi a se înțălege o are nelucrătoare cu totuluĭ tot. Iară însă când se va deslega aceasta, va cugeta ce este ceea ce-l deosebeşte (pre suflet) din cele după Dumnezeŭ, carele aŭ tăeat pre cea maĭ presus de înțălegere unire cu Dumnezeŭ; Dupre care întrucât este dimpreună înțăles cu Dumnezeŭ, ca un maĭ presus de fire şi după împărtăşire Dumnezeŭ făcându-se, ca pre un Munte nemişcat mută pre legea fireĭ luĭ.

---

[290] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 1: "Iar credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".

[291] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **17**, 20: "Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțina voastră credință. Căci adevărul grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muştar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, şi se va muta; şi nimic nu va fi vouă cu neputință".

[292] *Idem*, **21**, 22: "Şi toate câte veți cere rugându-vă cu credință, veți primi".

14. Acela carele vine la buna credinţă şi să învaţă cele despre lucrurile dreptăţiĭ, acesta numaĭ pre faptă o lucrează cu toată ascultarea şi credinţa şi mănâncă ca pre nişte trupurĭ pre arătatele bunătăţĭ, adecă pre năravnica învăţătură. Iară de cuvintele poruncilor, întru care se află cunoştinţa celor desăvârşiţĭ, este depărtat întru Dumnezeŭ prin credinţă numaĭ, fiindcă nu poate a se întinde împreună cu lungimea credinţiĭ.

15. Cel desăvârşit, nu numaĭ pre rânduiala noilor începători, ci şi pre a celor sporiţĭ după ce o va trece, nu că nu cunoaşce pre cuvintele cele către dânsele făcute dupre poruncă, ci pre aceea maĭ întâĭ după ce o va petrece prin Duhul, mânâncă prin lucrurĭ pre tot trupul faptelor bune şi înalţă pre mişcarea celor lucrate dupre simţire întru cunoştinţa cea dupre minte.

16. Domnul când aŭ zis: „Căutaţĭ maĭ întâĭ Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi dreptatea Luĭ" (Mat. **6.** 33) [293], – carea este: maĭ întâĭ de toate a cere pre cunoştinţa adevăruluĭ, şi aşa pe urmă pre cele din pustnicie cuviincioase chipurĭ –: Aŭ arătat curat (Domnul) cum că să cuvine ceĭ ce cred, a cere numaĭ pre cele despre Dumnezeasca cunoştinţă şi pre acele bunătăţĭ, care prin lucrurĭ o împodobesc pre dânsa (pre cunoştinţă).

17. Fiindcă de ceĭ ce aŭ crezut sunt multe căutate către Dumnezeasca cunoştinţă şi către bunătate, dupre cum: slobozirea de patimi, răbdarea ispitelor, cuvintele bunătăţilor, chipurile lucrărilor, deslipirea aplecăriĭ ceĭ sufleteştĭ către trup, înstrăinarea uniriĭ simţirelor către cele simţite, despărţirea desăvârşit a minţiĭ de la toate cele făcute, şi în scurt, nenumărate alte sunt, adecă către depărtarea răutăţiĭ şi a necunoştinţeĭ, şi a săvârşireĭ cunoştinţeĭ şi a fapteĭ bune; Cu bun cuvânt Dumnezeŭ aŭ zis: „Toate câte veţĭ cere, crezând, veţĭ lua" (Mar. **11.** 24) [294]; Adecă aŭ zis, că se cuvine ceĭ bine credincioşĭ să ceară cu prostime câte împreună apropie către cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ şi fapta bună, şi pre acestea să le ceară adecă cu cunoştinţă şi cu credinţă, fiindcă pre toate acestea împreună le aduc, şi fără de alta le dă Domnul pre acestea la toţĭ aceĭ câţĭ le cer.

18. Acela dar carele numaĭ prin credinţă, adecă spre cea fără de mijlocire împreunare cu Dumnezeŭ, totdeauna cere pre cele către unire, negreşit are să le ia. Iară cel ce afară de pricina aceasta cere altele, măcar pre cele din maĭ înainte de le va cere, nu are să le ia; Fiindcă nu crede, ci ca un necredincios, prin cele Dumnezeeştĭ neguţătoreşte pre a luĭ slavă.

19. Acela carele curăţăşte prin cunoştinţă pre stricăciunea păcatuluĭ, unul ca acesta strică pre stricăciunea acelora care fireşte să strică. Fiindcă nestricăciunea buneĭ voinţe, s-aŭ făcut fireşte de a ţinea nestricăcioasă pre stricăciunea firelor, după Pronie, prin cea într-însa Dăruire a Duhuluĭ, neslobozind să se strice aceasta prin împrotivnicele felurimĭ.

20. Fiindcă nu este unul şi acelaşĭ, adecă, şi al fireĭ cuvânt şi al Daruluĭ; nu este dar cuviincios a nu ne pricepe noĭ, cum uniĭ adecă din Sfinţĭ altă dată era maĭ presus de patimĭ, iar altă dată maĭ ales cădea în patimĭ; Cunoaştem dar, cum că minunea (a sta) era a Daruluĭ, iară patima era a fireĭ.

21. Cel ce are pre pomenirea petreceriĭ Sfinţilor spre a le urma lor, acela adecă pre omorâciunea patimilor o leapădă, şi priimeşte pre viaţa faptelor bune.

22. În ce chip voind Dumnezeŭ, carele a rânduit pre viaţa fieştecăruia maĭ înainte de vecĭ, aşa şi orĭcarele din noĭ se aduce la sfârşitul vieţiĭ luĭ, orĭ drept, orĭ nedrept.

23. Cuget, cum că iarna cea întunecoasă, care i s-a întâmplat Fericituluĭ Pavel (Fap. cap. **27**) [295], este greutatea ispitelor celor fără de voe; Iară insulă, cum este întemeiata deprindere a Dumnezeeştiĭ nădejdĭ,

---

[293] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 33: "Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă".

[294] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **11**, 24: "De aceea vă zic vouă: Toate câte cereţi rugându-vă, să credeţi că le-aţi primit şi le veţi avea".

[295] *Faptele Sfinţilor Apostoli, Capitolul* 27. Acest capitol care are 44 de paragrafe sau stihuri se intitulează *Pavel în lanţuri, e pornit cu corabia spre Italia. Greutăţile călătoriei. Corabia se sfărâmă, lângă Malta dar oamenii scapă.*

care rămâne nemişcată; Iar focul, este obicinuirea cunoştinţeĭ; Iară găteajă, firea celor văzute, pre carea aŭ scuturat-o adecă prin mână, care este: prin pipăitoarea putere a minţiĭ după privire, reîntorcând înţălegerile cele dintru aceasta prin deprinderea cunoştinţeĭ; care obişnuinţă a cunoştinţeĭ vindecă pre posomorârea cea din iarna ispitelor, care s-aŭ frecat prin cugetare; Iară năpârca, este vicleana şi pierzătoarea putere, carea pe nesimţite s-aŭ ascuns înlăuntru în firea celor simţite. Aŭ muşcat adecă pre mână, care este: – pre cea după minte pipăitoare lucrare a priviriĭ –, însă nu a vătămat pre prevăzătoarea minte, carea îndată ca în foc o aŭ scuturat pre aceasta prin lumina cunoştinţeĭ; Adecă, pre pierzătoarea putere; Carea (mintea) este deslipită cu a eĭ lucrătoare mişcare, de privirea celor simţite.

24. Apostolul „era bună mireazmă de viaţă spre viaţă" (2 Cor. **2.** 15)[296], ca cel ce prin pilda luĭ a pregătit pre ceĭ credincioşi a se mişca prin lucrare întru buna mireazmă a faptelor bune; Orĭ pre aceia cariĭ se supuneaŭ la cuvântul Daruluĭ, ca un propoveduitor, îĭ muta din cea după simţire viaţă, în cea Duhovnicească petrecere. Iară „miros de moarte spre moarte" , era pentru aceia cariĭ din moartea necunoştinţeĭ aŭ ajuns în moartea credinţiĭ, dându-le lor să simţească pre muncile cele ce vor să fie. Şi iarăşĭ: „Miros de Viaţă spre Viaţă", era pentru aceia cariĭ se suia de la lucrare în privire; Iară „miros de moarte spre moarte", la ceĭ ce de la omorâciunea mădulărilor celor de pre pământ prin încetarea păcatelor, se mută întru lăudata omorâre a împătimitoarelor cugete şi a nălucirilor.

25. Treĭ sunt puterile sufletuluĭ: Cuvântul, Mânia şi pofta. Şi prin Cuvânt cerem; Iar prin poftă, poftim pre bunătăţile cele cerute; Iară prin mânie, foarte ne nevoim pentru cinstea acelora. Prin acestea dar puterĭ, ceĭ ce iubesc pre Dumnezeŭ, îngăduesc la Dumnezeescul cuvânt al fapteĭ bune şi al cunoştinţeĭ; şi adecă prin una cer, şi prin ceilaltă doresc, iar prin alta foarte se nevoesc; şi aşa priimesc hrană nestricăcioasă, care îngraşă pre minte prin cunoştinţa celor făcute.

26. Pre omorâta fire căreia i s-aŭ dat cunoştinţa, iarăşĭ o aŭ săvârşit în cunoştinţă, făcându-Se om Cuvântul luĭ Dumnezeŭ; Şi după ce aŭ iscusit-o de a fi statornică şi neprefăcută, o înDumnezeeşte, nu cu firea, ci după felimea aceştia, închipuindu-o pre ea nelipsită cu însuşĭ Duhul Luĭ, precum cu de-amăruntul apa, pre care o aŭ prefăcut în calitatea vinuluĭ prin putere, (Ioan **2.** 3-9)[297]. Pentru aceea dar şi să facem om dupre adevăr, ca să ne alcătuească pre noĭ Dumnezeĭ dupre Dar.

27. Dumnezeŭ, carele a zidit pre firea oamenilor împreună cu vremea, i-aŭ dat eĭ şi pre aceea de a fi după sfat, împreunând cu dânsa şi pre puterea cea făcătoare a datoriilor. Iar putere zic, care este în fire fiinţăşte mişcătoare spre lucrarea bunătăţilor; Iar pre cea dupre cunoştinţă, este la voinţa celuĭ ce o are, care putere atuncĭ se arată, adecă după întrebuinţare.

28. Firească Judecată avem pre cea firească Lege, carea ne învaţă: cum că să cuvine maĭ înainte de toată altă înţălepciune, pre pofta noastră a o mişca întru tainica povăţuire a introduceriĭ către Făcătorul tuturor.

29. Puţul luĭ Iacov, este Scriptura (Ioan **4.** 6)[298], iară apa, este cunoştinţa cea în Scriptură; Iar adânc, este cea nelesnicioasă tâlcuire a stăriĭ închipuirilor din Scriptură; Iară vadra, este învăţătura Cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ prin scrierĭ, pre care Domnul n-a avut-o, fiindcă să afla însuşĭ Cuvântul; şi Carele dă la ceĭ ce cred pre pururea curgătoarea înţălepciune a Duhovniceştiĭ dăruirĭ, iar nu pre cea din cugetare şi învăţată cunoştinţă; Care Duhovnicească înţălepciune niciodată nu să împuţinează: şi pre aceasta o dărueşte Domnul la câţĭ sunt vrednicĭ. Deoarece vadra, care este învăţătura, fiindcă puţină oareşĭcare

[296] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 15: "Pentru că suntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei ce se mântuiesc şi între cei ce pier".

[297] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **2**, 3-9:

"3. Şi sfârşindu-se vinul, a zis mama lui Iisus către El: Nu mai au vin...

9. Şi când numai a gustat apa care se făcuse vin şi nu ştia de unde este, ci numai slujitorii care scoseseră apa ştiau, a chemat nunul pre mire". Am corectat trimiterea eronată din mss.

[298] *Idem*, **4**, 6: "Şi era acolo fântâna lui Iacov, iar Iisus, fiind ostenit de călătorie, S-a aşezat lângă fântână şi era ca la al şaselea ceas".

parte a cunoştinţeĭ priimeşte, pre cea maĭ multă o lasă, căcĭ prin nici un cuvânt nu să poate a o ţinea (adecă toată în vadră). Iară cea după Dar cunoştinţă, toată are pre înţălepciune, pre cât este cu putinţă oamenilor, şi fără de cugetare, care să revarsă cu chip pestriţat (combinată) la trebuinţă.

30. Iară lemnul vieţiĭ, şi cel nu aşa (Fac. 2. 9)[299], şi numaĭ din numirĭ aŭ mare deosebire. Şi adecă lemnul vieţiĭ, iar cel nu al vieţiĭ, cĭ numaĭ: al cunoştinţeĭ bineluĭ şi al răuluĭ, dintru aceea zic şi numaĭ o aŭ prea multă şi neasemănată pre deosebire, fiindcă adecă lemnul vieţiĭ, fără de alt este şi făcător al vieţiĭ; Iar lemnul cel, nu al vieţiĭ, se arată cum că al morţiĭ făcător este. Fiindcă cel ce nu este făcător al vieţiĭ, şi din numire nu să numeşte lemn al vieţiĭ, curat întru adevăr se arată cum că este făcător morţiĭ; deoarece nicĭ un alt oarecare nume după împrotivire se pune contra vieţiĭ.

31. Lemnul vieţiĭ, şi ca o înţălepciune, are o mare deosebire de către lemnul de a cunoaşte binele şi răul: care nicĭ înţălepciune este şi nicĭ să numeşce. Fiindcă a înţălepciuneĭ asemănare îĭ este: mintea şi Cuvântul; Iar aceĭ către înţălepciune contra pusă obicinuire, asemănare îĭ este necuvântarea şi simţirea (cea dobitocească).

32. Şi fiindcă omul aŭ venit spre naştere, săvârşindu-se din suflet înţălegător şi din trup simţitor, lemn al vieţiĭ să zicem cum că este mintea sufletuluĭ, întru care se află vistieria înţălepciuneĭ; Iară lemnul cunoştinţeĭ bineluĭ şi al răuluĭ, cum că este simţirea trupuluĭ, întru care arătat se află mişcarea cea necuvântătoare: de care omul luând Dumnezeasca poruncă a nu să atinge cu lucrarea, n-aŭ păzit-o, ci aŭ cercat de s-aŭ atins şi aŭ gustat.

33. Şi amândouă lemnele oarecum închipuirĭ sunt din parte, după Scriptură, adecă a minţiĭ şi a simţireĭ; Şi mintea are putere socotitoare, a înţălegătoarelor şi a simţitoarelor, adecă a celor vecinice şi a celor vremelnice: Orĭ maĭ ales se află a sufletuluĭ putere socotitoare şi îl pleacă adecă pre unele să le urmeze, iar pre altele să le lase şi să se înalţe în sus; Iară simţirea are putere socotitoare, a dulceţiĭ trupurilor şi a dureriĭ; Orĭ maĭ ales se află putere ale însufleţitelor şi ale simţitoarelor trupurĭ, şi care le pleacă aşa ca pre dulceaţă să o urmeze, iar pre durere să o depărteze.

34. Decĭ omul, dacă va avea numaĭ dupre dulceaţă şi durere pre cea simţitoare socoteală (desluşire) a trupurilor, atuncea pre Dumnezeasca poruncă cu chipul acesta au călcat-o, şi mânâncă lemnul cunoştinţeĭ bineluĭ şi al răuluĭ, care este: cea dupre simţire necuvântare, având numaĭ pre cea socotitoare alcătuitoare a trupurilor: dupre care, ca unuĭ bun, urmează dulceţiĭ, iar ca de un rău, de durere să depărtează. Iară când va dobândi pre cea înţălegătoare socoteală, carea singură desluşăşte pre cea vremelnică de cea vecinică, atuncĭ acesta păzeşte pre Dumnezeasca poruncă, şi mănâncă pre lemnul vieţiĭ, adecă pre cea dupre minte înţălepciune: având numaĭ pre cea statornică socotire a sufletuluĭ, dupre care, ca pre un bun, priimeşte pre cereasca slavă a celor vecinice; Iar ca pre un răŭ, depărtează pre stricăciunea celor vremelnice.

35. Bunul minţiĭ adecă este, cea nepătimaşă aplecare către Duhul; Iară răŭ al minţiĭ adecă este, cea pătimaşă unire către simţire. Bun adecă al simţirelor adecă este, cea dupre dulceaţă pătimaşă mişcare către trup; Iară răul acestora, aplecarea cea dupre lipsire a însuşĭ dulceţiĭ (adecă durerea).

36. Acela carele a plecat pre ştiinţa luĭ a avea ca pre o bunătate pre cea lucrată răutate, unul ca acela ş-a întins pre cea lucrătoare, ca cum am zice, ca o mână, şi aŭ priimit cu chip vrednic de prihănire pre lemnul vieţiĭ, privind nemuritor pre cel înrăutăţit. Pentru care Dumnezeŭ după ce aŭ pus în om fireşte pre mustrarea răutăţiĭ despre ştiinţă, l-aŭ despărţit pre el de la viaţă, fiindcă s-aŭ făcut răŭ: pentru a nu maĭ putea izbuti cel răŭ să plece pre ştiinţa luĭ, cum că fireşte ca un bun se află cel înrăutăţit.

37. Via face vin, şi vinul, beţia; Iară beţia, face uimire (prefacere). Aşadar Cuvântul cel bine înflorit, carele este ca o vie, când se va lucra bine prin faptele bune, naşte cunoştinţa. Iară cunoştinţa, naşte pre cea bună uimire, carea scoate pre minte din rudenia cea dupre simţire (din necuvântare).

[299] *Facerea*, 2, 9: "Şi a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi plăcuţi la vedere şi cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieţii şi pomul cunoştinţei binelui şi răului".

38. Vicleanul diavol, obicinuieşte cu chip făcător de răŭ, (ucigaş) să grămădească împreună cu înţălegerile celor simţite şi pre felurile şi schimele celor simţitoare, prin care fireşte să zideşte patimile din arătarea celor văzute: căcĭ priimeşte starea pre cea după înţălegere suire întru noĭ a cuvântătoareĭ lucrărĭ prin mijlocirea simţurilor; Pentru aceea şi prea poate a săvârşi spre a stăpâni pre suflet şi a-l trage jos către unirea patimilor.

39. Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, totodată este şi Lihnar şi Lumină, adecă, şi ca luminând pre fireştile gândurĭ ale credincioşilor deslegând pre întunerecul vieţiĭ cel dupre simţirĭ la aceĭ ce să sârguesc să ajungă prin poruncĭ la viaţa ceea ce să nădăjdueşte, şi ca muncind cu arderea Judecăţiĭ pre ceĭ ce dupre cunoştinţă, prin iubirea trupuluĭ, urmează aceştiĭ întunecoase noapte a vieţiĭ de faţă.

40. Zice, că cel ce prin lepădarea patimilor celor afară de fire, de nu se va sui maĭ întâĭ către sineşĭ, nu are a să sui către însuşĭ Pricina (totuluĭ) adecă, către Dumnezeŭ, spre dobândirea cea în Dar a bunătăţilor celor maĭ presus de fire. Fiindcă cel ce să apropie dupre adevăr şi are a se uni cu Dumnezeŭ, să cuvine să se despartă dupre cuget de toate cele făcute.

41. Şi adecă lucru al Legeĭ ceĭ scrise este, izbăvirea de patimĭ; Iar al legeĭ ceĭ fireştĭ îĭ este, cea dupre întocmaĭ legiuire către toţĭ oameniĭ întocmaĭ cinstire. Iară săvârşirĭ al ceĭ Duhovniceştĭ Legĭ îĭ sunt, asemănarea cea către Dumnezeŭ, dupre cât este cu putinţă oamenilor.

42. Putere adecă a minţiĭ este, cunoştinţa cea dupre fire priimitoare: a trupurilor şi acelor fără de trup; Iar aĭ Sfinteĭ Treimĭ, numaĭ dupre Dar priimeşte închipuirele crezând numaĭ cum că este, iar niciodată şi obrăznicind ca ceĭ îndrăciţĭ cu mintea a cerceta, ce oare este după fiinţă? Fiindcă cel lipsit de cunoştinţă, dupre nicĭ un chip nu cunoaşte pre chipul cel dupre bunătate curăţitor al răutăţiĭ.

43. Cel ce iubeşte minciuna, se predă pre sineşĭ spre pierzare (pedepsitoare), de a se învăţa pătimind, ce aŭ făcut cu a luĭ voe: adecă, a se învăţa din iscusire, că fără de a cunoaşte, îmbrăţoşează pre moarte în loc de viaţă.

44. Numaĭ al Bineluĭ are pre cunoştinţă Dumnezeŭ, care se află dupre fiinţa fireĭ şi a cunoştinţeĭ Bineluĭ; Iar al răuluĭ are pre necunoştinţă, precum are şi pre neputinţa luĭ (de a-l face). Deoarece fiinţăşte are pre cunoştinţa acelora care fireşte are putere (adecă de a se săvârşi).

45. Pieptul cel Leviticesc (Levi. 7. 21, 22) [300], însămnează pre cea maĭ bună şi maĭ înaltă privire; Iară braţ, însămnează pre faptă, adecă pre obicinuirea şi lucrarea celuĭ cugetător, saŭ pre cunoştinţă şi pre fapta bună; Fiindcă adecă cunoştinţa apropie pre minte fără de mijlocire la însuşĭ Dumnezeŭ, iară bunătatea cea dupre lucrare, scoate de la dânsul pre toată cunoştinţa acelor ce sunt; Precum pre Preoţĭ i-aŭ despărţit Cuvântul (de ceilalţĭ), care numaĭ eĭ din toţĭ au dobândit moştenire pre Dumnezeŭ şi nimic din cele pământeştĭ cu totul nu aŭ agonisit (Numeri 3.9) [301].

46. Fiindcă inimele celorlalţĭ (adecă a noroduluĭ), prin cuvântul învăţătureĭ se fac priimitoare a buneĭ cinstirĭ şi a credinţeĭ, aceia dar cariĭ bine aŭ sporit Duhovniceşte prin cunoştinţă şi bunătate, şi pre practica lor deprindere şi putere o scoate (extrage) din învăţăturile stricăcioaselor firĭ şi o introduce către lucrarea celor maĭ presus de fire a nestricăcioaselor bunătăţĭ: Cu bun cuvânt dar a poruncit Cuvântul să dăruească la Preoţĭ, – aceea care aduc luĭ Dumnezeŭ spre jertfă pre pieptul cel deasupra, care este inima, şi pre braţul acelora, adecă pre lucrare.

47. Toată dreptatea dintru acestea, asemănându-se către cele viitoare, cuprinde cuvântul oglinziĭ şi are pre icoana lucrurilor celor întâĭ închipuite, iar nu şi pre lucrurile acelea dupre fel influenţate. Şi toată cunoştinţa întru acestea măcar şi cea maĭ înaltă, asemănându-se către cele viitoare, este sămuire şi înfăţoşare a formiĭ (figureĭ) adevăruluĭ, iar nu însăşĭ cea adevărată, dupre cum are să se arate.

[300] *Leviticul*, 7, 21-22: "Dacă vreun om, care s-a atins de ceva necurat, de necurăţenie omenească, sau de dobitoc necurat, sau de vreo târâtoare necurată, va mânca din carnea jertfei de izbăvire adusă Domnului, omul acela se va stârpi din poporul său".

[301] *Numerii*, 3, 9: "Dă pe leviţi la îndemâna lui Aaron, fratele tău, şi fiilor lui, preoţilor; să-Mi fie dăruiţi Mie dintre fiii lui Israel".

48. Aşadar de vreme ce cele Dumnezeeştĭ, împreună cuprind fapta bună şi pre cunoştinţă, adecă pre cele dupre bunătate întâĭ închipuite, dovadă este oglinda, şi pre cele dupre cunoştinţă întâĭ închipuite, arătătoare sunt sămuirile.

49. Decĭ cel ce prin lucrare bine aŭ plăcut luĭ Dumnezeŭ, acela prin privire către încăperea celor înţălegătoare, mută pre minte, ca să nu vază prin nălucirea oarecăruia pre moartea cea dupre simţire (Fac. 5. 24) [302], ca cel ce de la nimenea carele voeşce să-l prindă, cu totul să nu se afle.

50. Acela carele aŭ văzut prin curatul ochiŭ al credinţeĭ, pre buna podoabă a bunătăţilor celor viitoare, acesta ascultă să iasă cu osârdie din pământul şi din rudenia şi din casa părintească (Fac. **12**. 1) [303], părăsind adecă pre trup şi pre simţirĭ şi pre cele simţite şi pre legăturĭ şi pre împătimirĭ; Şi care şi decât însuşĭ firea în vremea ispiteĭ şi a nevoinţeĭ se face maĭ înalt, fiindcă aŭ cinstit înainte pre Pricină decât pre fire, dupre cum Marele Avraam, maĭ înainte aŭ cinstit pre Dumnezeŭ decât pre Isaac (Fac. **22**. 3) [304].

51. Cel ce lucrează pre fapta bună, nu pentru slavă, nicĭ cu pricinuire de lăcomie, nicĭ spre hatârul măgulireĭ, orĭ al plăceriĭ oamenilor, orĭ şi spre arătare, cu asemenea chip dar, saŭ şi spre cugetarea Dumnezeeştilor cuvinte cu meşteşugire făţarnică o aduce: Ci pentru Dumnezeŭ adecă toate le face şi zice şi cugetă: unul ca acesta pre calea adevăruluĭ cu cunoştinţă călătoreşte. Fiindcă Dumnezeescul Cuvânt fireşte nu să odihneşte în căĭ nedrepte, ci numaĭ de va afla ceva merinde gătite spre călătorie.

52. Acela carele posteşte şi să depărtează de la aprinzătoarea patimilor – diată –, şi toate celelalte chipurĭ face câte folosesc spre izbăvirea cea dupre răutate, aceasta dupre cea zisă: „ş-aŭ gătit calea“ (Mat. **3**. 3) [305]. Iar acela carele face pre unele ca acestea pentru slava deşartă, sau lăcomie, orĭ măgulire, orĭ spre hatârul alteĭ pricinĭ, iar nu ca să placă luĭ Dumnezeŭ, unul ca acesta „n-a făcut drepte pre căile luĭ Dumnezeŭ“, şi adecă pre osteneala pregătiţiĭ drumuluĭ aŭ suferit-o, iar pre Dumnezeŭ nu L-a avut împreună umblând pre cale (căĭ).

53. „Toată valea se va umplea“ (Isa. **40**. 4) [306]; însă nu simplu toată, nicĭ a tuturor: Fiindcă să alege aceĭ cariĭ n-aŭ gătit pre calea Domnuluĭ şi n-aŭ făcut drepte pre cărările Luĭ. Aşadar când valea, adecă trupul, orĭ şi sufletul al acelora, dupre cum am zis, care „aŭ gătit calea Domnuluĭ şi drepte aŭ făcut cărările Luĭ“ şi au umblat pre dânsele prin poruncĭ, prin arătarea luĭ Dumnezeŭ Cuvântul, se va umplea de cunoştinţă şi de faptă bună, atuncea toate duhurile mincinoaseĭ cunoştinţe şi aĭ răutăţiĭ se smeresc; fiindcă le calcă pre acestea Cuvântul şi le supune, şi pre vicleana putere care se mândreşte împrotiva fireĭ omeneştĭ o sfarămă şi ca pre un alt Munte înalt şi mare Deal îl sapă şi-l aduce spre umplerea văilor. Fiindcă lepădarea patimilor celor afară de fire şi punerea bunătăţilor celor dupre fire, umple pre văile sufletuluĭ, iară pre sâlnicia viclenilor care s-aŭ făcut ca un oarecare munte şi deal înalt cu totul o smereşte.

54. Iar „cele colţuroase“, care este, aducerile ispitelor celor fără de voe, „va fi spre cărărĭ netede“ (Is. **40**. 5) [307] atuncĭ, când maĭ ales mintea adecă cu bucurie şi veselie bine va voi ca să fie în slăbiciune şi scârbe şi nevoĭ (omul), prin cele fără de voe ostenele, carea pre toată stăpânirea patimilor celor de voe o sfarămă; Fiindcă aspre (saŭ vârtoase) numeşte pre primejdiile ispitelor celor fără de voe, care se prefac în căĭ netede, prin răbdare şi mulţămire.

[302] *Facerea*, **5**, 24: "Şi a plăcut Enoch lui Dumnezeu şi apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu".
[303] *Idem*, **12**, 1: "După aceea a zis Domnul către Avram: «Ieşi din pământul tău, din neamul tău şi din casa tatălui tău şi vino în pământul pe care ţi-l voi arăta Eu".
[304] *Idem*, **22**, 3: "Sculându-se deci Avraam dis-de-dimineaţă, a pus samarul pe asinul său şi a luat cu sine două slugi şi pe Isaac, fiul său; şi tăind lemne pentru jertfă s-a ridicat şi a plecat la locul despre care-i grăise Dumnezeu".
[305] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **3**, 3: "El este acela despre care a zis proorocul Isaia: «Glasul celui ce strigă în pustie: Pregătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui»".
[306] *Isaia*, **40**, 4: "Toată valea să se umple şi tot muntele şi dealul să se plece; şi să fie cele strâmbe, drepte şi cele colţuroase, căi netede".
[307] *Idem*, **40**, 5: "Şi se va arăta slava Domnului şi tot trupul o va vedea căci gura Domnului a grăit".

55. Acela carele doreşte pre adevărata viaţă, dupre ce se va învăţa cum să fie-ce osteneală, orĭ de voe orĭ fără de voe, se face moarte a maicĭĭ morţiĭ, adecă a dulceţiĭ, unul ca acesta pre toate cele aspre ale celor fără de voe ispite aduse asupră-ĭ le priimeşte cu veselie şi bucurie, şi prin răbdare pre scârbe prefăcându-le şi făcându-le căĭ bine norocite şi drepte; care şi fără de înşălăciune să îndreptează către (drumul) Darul chemăriĭ cel de sus, de vreme ce întru ele (căĭ) cu buna cinstire călătoreşte Dumnezeescul drum. Şi fiindcă maică a morţiĭ este dulceaţa, atuncea a dulceţiĭ moarte îĭ este osteneala şi durerea, orĭ cea din alegere, orĭ şi cea din nealegere.

56. Aşadar orĭşicine carele pre cea mult întoarsă şi mult împleticită dulceaţă, ce în multe chipurĭ este încurcată întru toate cele simţite, adecă va reuşi a o deslega (nimici) prin înfrânare, unul ca acesta pre cele strâmbe căile preface în drepte. Şi acela carele aŭ călcat prin răbdare pre cea cu greŭ umblată şi vârtoasă aducere a durerilor, acesta pre cele aspre căĭ le preface în netede; Carele ca pre un Dar al faptelor bune şi al ostenelilor celor pentru hatârul bunătăţilor – fiindcă întru adevăr bine şi după lege s-aŭ revoit şi pre dulceaţă prin Dorul fapteĭ bune o aŭ biruit şi pre scârbă o aŭ călcat prin dorul cunoştinţeĭ, şi cu amândouă vitejeşte trecând pre Dumnezeeştile nevoinţe –: pentru aceea „va vedea Mântuirea luĭ Dumnezeŭ", după cea scrisă (Luca **3**. 6) [308].

57. Cel ce iubeşte pre fapta bună, acela de voe depărtează de la sineşĭ pre cuptorul dulceţilor. Iară cel ce prin cunoştinţa adevăruluĭ este alcătuit (organisit) după minte, acesta nu să împedecă de durerile cele fără de voe din mişcarea cea neîncetată, care cu deplină alegere îl aduce către Dumnezeŭ.

58. Cel ce pre cele nelesne şi îndărătnice patimĭ de voe, adecă pre mişcările dulceţiĭ, prin înfrânare le-aŭ făcut drepte, iară pre cele aspre aduse asupră-ĭ, ale celor fără de voe ispite, adecă pre chipurile scârbeĭ, prin răbdare le-aŭ netezit şi în căĭ netede le-aŭ prefăcut: acesta cu bun cuvânt „va vedea Mântuirea luĭ Dumnezeŭ", fiindcă „s-aŭ făcut cu inima"; dupre carea prin bunătăţĭ şi privirĭ bine cinstitoare, vede pre Dumnezeŭ prin săvârşirile Luĭ, dupre aceea: „Fericiţĭ ceĭ curaţĭ cu inima, că aceea vor vedea pre Dumnezeŭ" (Mat. **5**. 8) [309]; Şi în locul durerilor faptelor bune, aŭ luat pre Darul nepătimireĭ, decât care nimic nu se află maĭ înalt, ca adecă să privească pre Dumnezeŭ maĭ ales aceĭ ce o aŭ pre aceasta (nepătimirea).

59. „Lacuri" (Fac. **26**. 19) [310] Sfânta Scriptură le numeşte, pre ale aceleĭ inimĭ ce sunt priimitoare de cereştile Dăruirĭ ale Sfinteĭ cunoştinţe, săpate fiind prin statornicul Cuvânt al poruncilor, şi caiĭ au lepădat de la dânşiĭ, ca pre nişte şanţurĭ: şi pre iubirea de dulceţĭ cea către patimĭ şi pre unirea cea către fire a celor simţitoare, şi se umple numaĭ din cea de sus adusă curăţitoare cunoştinţă a pătimirelor şi de viaţă făcătoare şi cu chip oarecare hrănitoare a cunoscătoarelor bunătăţĭ întru Duhul.

60. „Lacurĭ sapă şi deşchide Domnul în pustie" (2 Paral. **26**. 10) [311], adecă zic, în lume şi în firea oamenilor, şi pre inimele celor vrednicĭ le curăţăşte de greutatea materiilor şi de încărcătura lor, şi le face cu bună încăpere spre priimirea Dumnezeeştilor ploĭ, ale înţălepciuneĭ şi ale cunoştinţeĭ, ca să adape pre dobitoacele luĭ Hristos, adecă pre aceea zic, cariĭ aŭ nevoe de năravnică învăţătură, pentru pruncia sufletelor lor.

61. „Munte" zice Sfânta Scriptură (Ps. **67**. 16) [312] pre acea înaltă privire a fireĭ întru Duhul; Pre care bine o lucrează, câţĭ aŭ lepădat pre simţitele nălucirĭ şi aŭ trecut prin mijlocirea bunătăţilor întru înţălegerile cuvintelor ale celor simţite.

---

[308] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **3**, 6: "Şi toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu".

[309] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

[310] *Facerea*, **26**, 19: "După aceea au mai scăpat slugile lui Isaac şi în valea Gherara şi au aflat acolo izvor de apă bună de băut".

[311] *Cartea a doua Paralipomena (a doua a Corintenilor)*, **26**, 10: "A zidit de asemenea turnuri şi în pustiu şi a săpat multe fântâni pentru că avea multe vite şi pe şes şi pe vale, avea lucrători de pământ şi vieri în munte şi pe Carmel, căci el iubea lucrarea pământului".

[312] *Psalmii*, **67**, 16: "Munte al lui Dumnezeu este muntele Vasan, munte de piscuri este muntele Vasan".

62. Mintea întrucât are pre pomenirea luĭ Dumnezeŭ întru sineşĭ vie, caută pre Domnul prin privirĭ, nu prost, ci cu frica Domnuluĭ, care va să zică: întru lucrarea poruncilor. Căcĭ acela care caută pre Domnul prin privire fără de lucrare, nu-L află pre El, fiindcă nu a căutat pre Domnul cu frica Domnuluĭ (Ps. **1**. 6) [313]. Decĭ bine aŭ îndreptat pre acela Domnul, fiindcă Domnul le îndreptează pre toate, – lucrând cu cunoştinţă –, şi învăţându-ĭ pre eĭ chipurile poruncilor şi descoperindu-le lor, pre adevăratele cuvinte ale celor ce sunt.

63. Cuvântul cel înalt pentru Dumnezeire, este turn sufletuluĭ îngrădit prin lucrarea poruncilor; Şi aceasta este aceea care se zice: „Că Ozia a zidit turn în Ierusalim“ (2 Paralep. **26**. 9) [314]. Fiindcă acela carele bine călătoreşte întru a căuta pre Domnul prin privire, cu cea încuviinţată frică, care este lucrarea poruncilor, acesta zideşce turnurĭ în Ierusalim, adecă după cea proastă şi liniştită aşăzare a sufletuluĭ, înalţă pre cuvintele cele despre Dumnezeire.

64. Cuvintele cele din părţĭ înaintând într-un tot cuprinzător, lucrează pre unirele celor despărţite. Fiindcă cele din parte împreunând pre cuvinte, le priimesc cele maĭ cuprinzătoare, către care fireşce cele din parte să aduc. Căcĭ precum şi minte către simţire, şi Ceriŭ către pământ, şi cele simţitoare către cele înţălegătoare, şi fire către cuvânt, aŭ oarecum şi acestea unit cuvântul lor întru Duhul, care dă pre unire între dânsele.

65. Acela dar carele a reuşit ca să despartă pre simţirĭ din patimĭ şi pre suflet să-l deslipească de unirea simţirelor, acesta aŭ reuşit a închide ca prin nişte zidurĭ, pre intrarea Diavoluluĭ în minte, care să făcea până atuncĭ prin mijlocirea simţirelor. Pentru aceea – ca spre pustie –, zic adecă spre fireasca privire, ca pre nişte pârgurĭ întretăiate zideşce pre bine cinstitoarele slave despre cele ce sunt: Întru care orĭşicare scăpând, nu se maĭ teme de cele ce sunt în pustia aceasta, adecă de firea celor văzute, care de Demonĭ să omoară şi amăgeşte pre minte prin simţirĭ şi o trag întru întunecatul loc al neştiinţeĭ: Decĭ nu să maĭ teme de dânşiĭ, cariĭ prin cele arătate ale zidireĭ, amăgesc pre oamenĭ.

66. Fiece minte care are putere către privire, este adevărată lucrătoare, şi prin osârdia eĭ şi purtarea de grijă, păzeşte curate pre Dumnezeeştile seminţe de zizaniĭ: – întrucât va avea pre Dumnezeasca pomenire, carea o întăreşte. Fiindcă zice: „Şi era căutând pre Domnul în zilele Zahariei în frica Domnuluĭ“ (2 Paral. **26**. 5) [315]. Iar „Zaharia“ în limba Elinească să tâlcueşte „Pomenirea luĭ Dumnezeŭ“. Pentru aceea să ne rugăm Domnuluĭ totdeauna, ca să păzască întru noĭ pre Mântuitoarea Luĭ pomenire, de a nu strica şi prin aceasta pre cea săvârşită (adecă în suflet), fiindcă s-aŭ suit la mare înălţime şi aŭ îndrăznit ca un alt Ozia cele maĭ presus de fire (2 Paral. **26**. 16) [316].

67. Cea neamăgită privire a celor ce sunt, să săvârşeşte numaĭ de sufletul cel ce este izbăvit de patimĭ, carele să zice: „Ierusalim“, pentru negrăita luĭ bunătate şi nematerialnica cunoştinţă, carea vine nu numaĭ spre stârpirea patimilor, ci şi spre nimicirea simţitoarelor nălucirĭ.

68. Fără de credinţă, nădejde şi dragoste, nicĭ una din răutăţĭ nu să strică desăvârşit, nicĭ din cele bune nicĭ una cu totul nu să săvârşeşte. Fiindcă adecă credinţa, pleacă pre minte a se nevoi spre a înainta către Dumnezeŭ, şi să face la acel ce o are mângâere a toateĭ înainteĭ gătirĭ şi arvună Duhovnicească întru a priimi îndrăsneală; Iară nădejdea îĭ pune într-însul garant nemincinos al Dumnezeescului ajutor, şi-ĭ făgădueşte pre încetarea împotrivnicilor puterĭ; Iară dragostea îl pregăteşte să fie nelesne mişcat şi maĭ ales şi cu totuluĭ tot nemişcat de la Dumnezeasca îndrăgire, încă şi când să luptă să-şi înalţe la Dumnezeescul dor pre toată puterea luĭ cea firească.

[313] *Psalmii*, **1**, 6: "Că ştie Domnul calea drepţilor, iar calea necredincioşilor va pieri".
[314] *Cartea a doua Paralipomena*, **26**, 9: "Apoi a zidit Ozia turnuri în Ierusalim, deasupra porţilor din colţ şi deasupra porţilor din vale, cum şi la colţul zidului şi l-a întărit".
[315] *Idem*, **26**, 5: "Căci el a alergat la Dumnezeu în zilele lui Zaharia, care îl învăţa frica lui Dumnezeu. Şi în timpul cât a alergat el la Domnul şi Dumnezeu l-a ajutat de i-a mers bine".
[316] *Idem*, **26**, 16: "Şi când a ajuns puternic, el s-a mândrit în inima lui spre pieirea lui; şi a săvârşit o nelegiuire înaintea Domnului Dumnezeului său, căci a intrat în templul Domnului, ca să tămâieze pe jertfelnicul tămâierii".

69. Credinţa mângâe pre minte când să luptă, fiindcă să împuterniceşte cu nădejdea ajutorireĭ; Iară nădejdea alungă prin rădicarea asupră-ĭ acelor împrotivnice, fiindcă-ĭ înfăţoşează pre crezuta ajutorire, pre care nevoitorul o are înspre vederea Luĭ; Iară dragostea, pre asupreala ceea ce-l luptă, o aşază moartă înaintea minţiĭ ceĭ iubitoare de Dumnezeŭ, fiindcă prin dorul cel către Dumnezeŭ, desăvârşit să pierde (asupreala).

70. Dumnezeasca parte a celor ce sunt, adecă: cunoştinţa adevărateĭ înfiirĭ, este întâĭ şi numaĭ acel cuvânt, carele face întru noĭ dupre credinţă pre Dumnezeasca Înviere, cu cea cuviincioasă iconomie, adecă dreapta socoteală, carea răsipeşte pre sculările asupră-ne ale ispitelor celor de voe. Fiindcă cea întâĭ întru noĭ înviere a omorâtuluĭ în noĭ Dumnezeŭ, prin neştiinţa noastră, este credinţa, când bine să iconomisăşte prin lucrurile poruncilor.

71. Întoarcerea cea către Dumnezeŭ, vesteşte curat printr-însa pre împlinitorul cuvânt al Dumnezeeştiĭ nădejdĭ; Fără de care, niciodată şi dupre nicĭ un chip şi la nicĭ unul nu să face vreo cugetare de împreună învoire către Dumnezeŭ. Fiindcă cu de-amăruntul al însuşĭ Nădejdiĭ este de a înfăţoşa ca de faţă pre cele viitoare, şi carea pleacă a crede că dupre nicĭ un chip Dumnezeŭ nu să depărtează de a-ĭ apăra pre ceĭ ce să luptă de puterile cele împrotivnice; Prin Carele şi pentru Carele lupta să întâmplă la ceĭ Sfinţĭ. Fiindcă fără de aşteptarea oarecăruia, saŭ lesnicios, orĭ nelesnicios, întoarcerea cea către cel Bun, la nicĭ unul niciodată fireşte nu să face.

72. Despre adevăr, nicĭ una alta întru acest chip, nu adună pre ceĭ răsipiţĭ şi zideşte întru dânşiĭ o cugetare prin împreună voirea, ca dragostea: Al căruia haractir să află frumuseţa întocmaĭ cinstirĭ: Adecă adunăriĭ celor către acesta şi a uniriĭ sufleteştilor puterĭ spre cele Dumnezeeştĭ (care sunt: Cuvântarea, mânia şi pofta), al cărora unire, dragostea li să află naştere, Dupre care întru pomenirea noastră să zugrăveşte podoaba Dumnezeeştiĭ frumuseţĭ, câţĭ prin dar aŭ priimit pre cea întocmaĭ cinstire către Dumnezeŭ şi o păzesc neuitată; Fiindcă cea stăpânitoare a sufletuluĭ are zugrăvită spre aducere aminte şi bine închipuită pre neîntinata frumuseţe şi pre aplecarea cea către Dumnezeasca dragoste.

73. Orĭce minte înconjurându-se de Dumnezeasca putere, are ca pre nişte oarecare Prezviterĭ şi Boerĭ, adecă: pre puterea cea cuvântătoare, dintru carea cu cunoştinţă fireşte să naşte credinţa, dupre care să învaţă cum că Dumnezeŭ totdeauna este de faţă negrăit şi să înfăţoşează dimpreună cu cele viitoare, şi acestea ca de faţă prin nădejde; Şi pre cea poftitoare putere, dupre care se află asigurată Dumnezeasca dragoste şi prin care după ce dă voe se va pironi cu dorul curateĭ Dumnezeirĭ, atuncea pre aplecarea nedeslipită o are de către Cel dorit. Încă şi pre puterea cea mânioasă, dupre carea nedespărţită şi încleştată să află cu Dumnezeasca pace, apropiind pre mişcarea poftireĭ către Dumnezeescul Dor. Pre acestea dar puterĭ, fiece minte le are împreună lucrând: şi către despărţirea răului, şi spre aşăzarea fapteĭ bune şi spre păzirea aceştia.

74. Fără de cuvântătoarea putere, nu să află cunoştinţă din învăţătură; şi fără de cunoştinţă, credinţa nu să statorniceşte, din care decurge naşterea cea bună a nădejdiĭ şi dupre carea credinciosul apropie pre cele viitoare ca de faţă. Şi fără de puterea cea poftitoare, dor nu să alcătueşte, a căruia săvârşire este dragostea, fiindcă a iubi ceva, este a însuşĭ pofteĭ. Şi fără de puterea cea mânioasă, care împuterniceşte pre poftă şi o mişcă către împreunare cu cel plăcut, dupre nicĭ un chip nu să face pace, fiindcă pace adevărată este nesupărarea şi cea desăvârşită cuprindere a celuĭ dorit.

75. Nu să cuvine acela carele nu s-a curăţit maĭ întâĭ de patimiĭ, să se atingă de fireasca privire, prin închipuirea celor simţite, care poate să întipărească către patimĭ pre mintea aceluia care desăvârşit nu s-a izbăvit de patimĭ. Fiindcă mintea care rămâne (petrece) la cunoştinţa celor simţite, dupre nălucire, prin simţirĭ se face ziditoare necuratelor patimĭ, căcĭ nu poate să treacă prin privire către înţălegătoarele rudeniĭ.

76. Cela ce în vremea sculării asupră-ĭ a patimilor, cu vitejie îşĭ strânge simţirele, şi atât pre nălucirea cât şi pre pomenirea celor simţite le împinge cu totuluĭ tot de la sineşĭ şi împreună adună desăvârşit pre toate fireştile mişcărĭ ale minţiĭ din cercarea celor de afară: Acesta a biruit şi a ruşinat, prin Dumnezeasca mână, pre cea rădicată asupra luĭ vicleană şi tirănească sâlnicie.

77. Când cuvântul se face fără de minte, şi pofta necuvântătoare şi mânia înfuriată, iar pre suflet îl va stăpâni necunoştinţa şi tirănia şi neînfrânarea: atuncea obiceiul răutăţiĭ se face fireşte lucrător, fiindcă s-a împleticit cu feluritele dulceţĭ ale simţirelor.

78. Să cuvine mintea cea bine cunoscătoare, carea voeşte cu chip înţălept a se furişa de nevăzutele lupte, nicĭ firească privire să uneltească, nicĭ altceva să facă în vremea asupreliĭ viclenilor dracĭ: ci, orĭ numaĭ să se roage şi pre trup să-l smerească cu ostenele şi cu toată puterea să-l zdrobească pre cugetarea luĭ cea trupească, şi să păzască zidurile cetăţiĭ, adecă pre bunătăţile ce păzesc pre suflet; orĭ pre chipurile care păzesc pre bunătăţĭ, adecă: înfrânarea zic şi răbdarea, ca nu cumva să se amăgească prin cele de-a dreapta şi se va depărta de la Dumnezeŭ, după ce vrăjmaşul va fura pre aplecare, Care vrăjmaş adapă pre suflet cu băutură turbure şi prin cele cugetate ca cum bune, voeşte a trage pre minte la cele maĭ rele, întrucât caută pre cele bune.

79. Acela carele ş-a îngrădit simţirele prin chibzuită gândire şi cuprinzătoare înfrânare şi răbdare, şi prin puterile cele sufleteştĭ a închis cu întărire pre intrările cele în minte ale simţitelor închipuirĭ: acesta cu lesnire desleagă şi strică pre viclenile meşteşugirĭ ale diavoluluĭ şi-l face a se întoarce cu ruşine înapoi pe căile de unde a venit. Iară căile prin care vine diavolul, sunt cele materialnice care se văd, adecă acelea ce alcătuesc pre trup.

80. Mintea ceea ce prin mijlocirea Cuvântuluĭ aŭ adunat dimpreună cu sineşĭ pre simţirĭ, aceasta culege pre cea adevărată cunoştinţă din fireasca privire.

81. Să află izvoară afară de cetate, – care sunt ale sufletuluĭ –, „pre care le astupă Ezechia“ (2 Paral. **32.** 4) [317] adecă: toate cele simţite. Iar ape ale acestora izvoare întâmplate, sunt înţălegerile celor simţite; Iară râŭ carele curge prin mijlocul cetăţiĭ, este cunoştinţa cea după fireasca privire, adunată din simţitele înţălegerĭ, care vine prin mijlocul sufletuluĭ, fiind ca un hotar minţiĭ şi simţirelor. Fiindcă cunoştinţa celor simţite, nicĭ cu totul de tot s-aŭ înstrăinat de înţăleasa putere şi nicĭ cu totul s-aŭ lăsat în cea dupre simţire lucrare: ci dupre oareşĭcare chip să află mijloc al împreunăriĭ minţiĭ către simţirĭ şi al simţirelor către minte; Şi prin aceasta se face împreunarea acestora una către alta şi închipueşte adecă pre simţirĭ în shimele celor simţite dupre fel; Iar dupre minte, în cuvintele shimelor strămută pre chipurĭ. Pentru aceea râul trecând prin mijlocul cetăţiĭ, cu bun cuvânt s-aŭ numit „cunoştinţa celor văzute“, ca ceea ce al margenilor, zic, este hotar, adecă între minte şi simţirĭ.

82. Acela carele în vremea sculăriĭ asupră-ĭ a ispitelor, lasă pre fireasca privire şi ţine pre rugăciune, carea adună din toate pre minte către sineşĭ şi către Dumnezeŭ: acesta omoară pre obiceiul cel făcător de rele şi face pre diavolul acela, carele supune pre cel zis obiceiŭ, să fugă cu ruşine, întrucât avea încredere întru acest obiceiŭ al răutăţiĭ; şi pentru aceea a venit cu toată îngâmfarea luĭ în suflet, prin gândurile cele mândre înălţându-se asupra adevăruluĭ. Pre care şi Marele David aŭ cunoscut pătimind şi făcând, din care aŭ şi luat covârşitoare iscusire a taberiĭ înţălegătoarelor lupte, pentru aceea şi zice: „Când aŭ stătut păcătosul împrotiva mea, am asurzit şi m-am smerit şi am tăcut din bunătăţĭ“ (Ps. **38.** 2-3) [318]. Şi împreună cu acestea Dumnezeescul Ieremia, când poruncea noroduluĭ „să nu iasă afară din cetate, pentru sabia vrăjmaşuluĭ ce o avea înconjurată pre ea“ (Ier. **42.** 10) [319].

[317] *Cartea a doua Paralipomena*, **32**, 4: "Atunci s-a adunat o mulţime de popor şi a astupat toate izvoarele şi pârâul care curgea prin mijlocul ţării, zicând: Să nu vină regele Asiriei şi găsind apă multă, să se întărească.

[318] *Psalmii*, **38**, 2-3: "Pus-am gurii mele pază, când a stat păcătosul împotriva mea. Amuţit-am şi m-am smerit şi nici de bine n-am grăit şi durerea mea s-a înnoit".

[319] *Ieremia*, **42**, 10: "De veţi rămâne îşn ţara aceasta, Eu vă voi zidi şi nu vă voi mai dărâma, vă voi sădi şi nu vă voi mai smulge, căci Îmi pare rău de răul pe care vi l-am făcut".

83. Ci şi Fericitul Avel, dacă întru adevăr să păzea şi nu eşa în câmp la Cain (Fac. **4**. 8)[320]: care este: – la lățimea fireştiĭ privirĭ înainte de nepătimre –, nu era să se scoale acela şi să-l omoare cu vicleşug, înşălându-l pre el, – prin cele de-a dreapta cu privirea celor ce sunt, maĭ înainte de desăvârşita obicinuință –, legea trupuluĭ, carea şi este şi să zice: „Cain".

84. Asemenea şi Dina, fata cea mare a luĭ Iacob, dacă nu eşa dimpreună cu fetele cele din sat, care este: cu simțitoarele nălucirĭ, nu era să se „scoale Sichem fiul luĭ Emmor ca să o smerească pre dânsa" (Facere, cap. **34**)[321].

85. Bine este dar, ca maĭ înainte de desăvârşirea obicinuințeĭ, să nu uneltim pre firească privire: ca nu întrucât căutăm cuvinte Duhovniceşti ale văzutelor zidirĭ, să ne amăgim şi să adunăm patimĭ. Findcă maĭ mult sâlniceşte arătatele shime ale celor văzute către simțirĭ întru ceĭ nesăvârşițĭ, decât către suflet închipuirele cele tainice (ascunse), ale cuvintelor celor ce sunt.

Decĭ cățĭ Iudaiceşte ş-aŭ legat (pironit) cugetul numaĭ la slovă, aceştia dupre veacul acesta aşteaptă făgăduințele acelor viitoare curate bunătățĭ, necunoscând pre cele dupre fire bunătățĭ ale sufletuluĭ.

86. „Cel ce a purtat pre chipul celuĭ Ceresc" (1 Cor. **15**. 49)[322], să cuvine să urmeze întru toate pre Duhul Sfintei Scripturĭ, întru carele să află împreună ținerea sufletuluĭ prin bunătățĭ şi cunoştințe. Iar acela carele poartă pre chipul celuĭ pământesc, ia aminte numaĭ la slova, întru carea se află cea dupre simțire slujire către trup, carea zideşte pre patimĭ.

87. Prin puterea luĭ Dumnezeŭ se desființează patimile, reîntorcându-se spre bunătățĭ şi se face păzitoare (acea putere) a bine cinstitoarelor gândurĭ, pre care lucrarea poruncilor o naşte şi prin care pre vicleana putere, acelor ce să împrotivesc bunătăților, o stricăm, cu împreună lucrarea luĭ Dumnezeŭ, şi maĭ ales numaĭ cu puterea luĭ Dumnezeŭ. Iar înălțime a luĭ Dumnezeŭ, este cunoştința adevăruluĭ, pre care o naşte durerea şi osteneala priviriĭ celor făcute: Şi carea prin sudorile cele vărsate pentru lucrarea bunătăților, se fac Părințĭ (surorile) aĭ ostenelĭĭ; Prin care (cunoştință) prăpădim desăvârşit pre puterea minciuneĭ, cea protivnică adevăruluĭ, fiindcă „smerim pre toată înălțimea ceea ce să rădică asupra cunoştințeĭ luĭ Dumnezeŭ" (2 Cor. **10**. 5)[323] – a viclenilor Duhurĭ – şi desăvârşit o călcăm. Căci precum cu de-amăruntul lucrarea naşte pre bunătate, tot aşa şi privirea naşte pre cunoştință.

88. Iar cea neuitată cunoştință, fiindcă are nehotărâtă pre cea maĭ presus de cuget mişcare a mințiĭ către Dumnezeasca nemărginire, prin nehotărârea aceasta, închipueşte pre cea nemărginită slavă a adevăruluĭ. Iar prin urmare (imitare) cu de sineşĭ stăpânirea (urmând) celeĭ Prea ințălepte bunătățĭ aĭ Pronieĭ, cinste aduce mintea către Dumnezeŭ, pre slăvita arătare a întregeĭ (exacteĭ) asemănărĭ, dupre punere, pre cât e cu putință.

89. Limba este închipuire a cunoştințeĭ ceĭ dupre suflet, iar gâtlejul este semn doveditor al fireştiĭ iubirĭ de sine ceĭ către trup. Acela dar carele cu chip vrednic de prihănire pre acestea le lipeşce una cu alta, nu poate a-şĭ aduce aminte de obiceiul cel pacinic către fapta bună şi cunoştință, pentru marea turburare a îndulcitoarelor patimĭ trupeştĭ.

90. Poftile şi dulcețurile cele fireştĭ, fiindcă nu aduc prihănire la cele dobândite, ca pre unele de nevoe următoare fireştiĭ poftirĭ s-aŭ aşăzat. Căcĭ dulceața cea dupre fire, face şi hrană, făr de a voi noĭ, care hrană mângâie pre cea maĭ dinainte istovire. Asemenea şi băutura, depărtează strâmtorarea seteĭ. Şi somnul, înnoeşte pre puterea cea cheltuită în ostenelĭ: Şi câte altele fireştĭ să întâmplă

[320] *Facerea*, **4**, 8: "După aceea Cain a zis către Abel, fratele său: «Să ieşim la câmp!» Iar când erau ei în câmpie, Cain s-a aruncat asupra lui Abel, fratele său, şi l-a omorât".
[321] *Idem*, cap. **34**, *Dina şi Sichem*.
[322] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 49: "Şi după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm şi chipul celui ceresc".
[323] *A două Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 5: "Şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu şi tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos".

nouă de nevoe, adecă către ţinerea fireĭ noastre; Încă şi spre a dobândi faptele bune, se află cu folos la ceĭ silitorĭ, precum şi la orĭce minte să întâmplă care fuge de turburarea păcatelor, ca nu cumva să se oprească de acestea în turburarea şi robia patimilor celor dintru noĭ şi să ne vatăme: care nu are întru altă mişcare, fără numaĭ cea a patimilor celor fireştĭ, care fireşte nicidecum nu ne urmează întru nemuritoarea şi fericita viaţă.

91. Cuvintele luĭ Dumnezeŭ, când se vor înfăţoşa subţire şi numaĭ după zicere, nu să aud, fiindcă nu aŭ glas pre lucrarea celor ce să grăesc printr-însele. Iar dacă prin lucrarea poruncilor să grăesc, atuncea această strigare şi pre dracĭ îĭ face să se topească cu totuluĭ tot, şi pre oamenĭ, prin sporirea cea către lucrurile dreptăţiĭ, îĭ aşază de a zidi cu bună aplecare pre Dumnezeescul lăcaş al inimeĭ.

92. Dupre cum cu de-amăruntul, Dumnezeŭ dupre fiinţă nu să supune cunoştinţeĭ: Aşa nicĭ Cuvântul Luĭ nu să cuprinde prin a noastră cunoştinţă. Căcĭ deşi cuvântul Sfintei Scripturĭ priimeşce cuprindere după slovă, fiindcă săvârşeşte în vremĭ pre cele istorisite lucrurĭ, însă dupre Duh prin privirea celor ce să cugetă, totdeauna rămâne nescris împrejur.

93. Să cuvine acela carele cu chip cunoscător, după Hristos către suflet urmează pre Sfânta Scriptură, să se nevoească cu osârdie îmbelşugată şi cu iubire de osteneală la tâlcuirea numirilor, fiindcă poate din ele să înţăleagă pre noima celor scrise, – dacă întru adevăr îĭ pasă pentru cea cu amăruntul înţălegere a celor scrise. Însă nu să cuvine Iudaiceşte a scri împrejur pre Dumnezeeştile şi curatele făgăduinţe ale bunătăţilor celor înţălegătoare, şi prin stricăciunea celor cuprinzătoare să pogoare pre înălţimea Duhuluĭ către pământ şi trup.

94. Dupre cum cu de-amăruntul Rugăciunea este făgăduinţă după făgăduinţă a celor către Dumnezeŭ maĭ dinainte aduse bine de la oamenĭ, aşa şi Luarea aminte, dupre cuviinciosul cuvânt, va fi curată mângâere şi cerere a celor de la Dumnezeŭ dăruite bunătăţĭ oamenilor spre mântuire, ca o răsplătire a ceĭ maĭ dinainte mergătoare buneĭ plecărĭ. Iară glas este înaintarea şi sporirea cea după lucrare a celor îmbunătăţite chipurĭ, precum şi cea dupre privire a celor cunoscătoare şi de Dumnezeŭ grăitoare chipurĭ, în vremea sculăriĭ asupră a viclenilor demonĭ: pre care strigare, decât toate, fireşte maĭ mult o aude Dumnezeŭ, în loc de mare glas, zic adecă pre a acelora cariĭ din bună voinţă să grijeşte de fapta bună şi cunoştinţă.

95. Vicleana şi pierzătoarea Împărăţie a diavoluluĭ, să închipuieşte prin împărăţia Asirienilor, care adună şi porneşte războiŭ împrotiva fapteĭ bune şi a cunoştinţeĭ, şi să meşteşugeşte prin cea înfiptă cu îngâmfare putere a luĭ ca să zdrobească pre suflet. Şi maĭ întâĭ adecă zădăreşte pre poftă spre plăcerea celor afară de fire, şi o pleacă de a cinsti înainte pre cele simţite în locul celor gândite; Iar pre minte o stârneşte a se nevoi pentru hatârul celor după simţire, pre care le-aŭ ales pofta; Iar pre cea cuvântătoare, o dăscăleşte a meşteşugi pre chipurile dulceţilor celor simţite.

96. Aceĭ nemărginite Bunătăţĭ de asemenea este, ca nu numaĭ preste Dumnezeeştile şi netrupeştile fiinţĭ – cele ce să gândesc –, să aşăze închipuirele Slaveĭ celeĭ negrăite şi Dumnezeeştĭ, după ce vor priimi pre toată cea legiuită maĭ presus de cuget frumuseţă a neapropiatuluĭ Chip: Ci şi la cele simţite, care sunt fiinţĭ cu mult maĭ de jos decât fiinţile cele gânditoare, să amestece pre însuşĭ Răsunările MărimeĭEĭ (aĭ Bunătăţiĭ), care poate să treacă către Dumnezeŭ fără de înşălare pre mintea omuluĭ, şăzând asupra lor (a răsunărilor) ca într-o căruţă, şi să ajungă maĭ presus de toate cele ce să văd, fiindcă s-a suit (mintea) pre nemărginită Mărime.

97. Fieştece minte închipuindu-se şi încununându-se cu fapta bună şi cu cunoştinţa, carea dupre Marele Ezechia s-aŭ întâmplat a împărăţĭ în Ierusalim (4 Imp. cap. **18**) [324]: care este: petrecutul obiceiŭ, zic, numaĭ această singură vede pacea, adecă pre aşăzarea aceea carea este lipsită de toate patimile. Fiindcă Ierusalim să tâlcueşte „vederea păciĭ“, şi pre zidirea toată o are zălog (roabă) prin felul care o împlineşte pre ea. Şi adecă luĭ Dumnezeŭ din aceasta prin sine îĭ aduce ca pre nişte

[324] *Cartea a patra a Regilor*, cap. **18**. *Domnia lui Iesechia. Asirienii înconjură Ierusalimul.*

darurĭ pre cuvintele cele Duhovniceştĭ ale cunoştinţiĭ; Iar într-însul ca pre nişte darurĭ, iarăşĭ, aduce pre chipurile cele către fapta bună, care se află întru aceasta (în zidire) dupre fireasca lege; Şi prin amândouă chipurile priimeşte folos, cu alegerea acelora dupre bună voinţă care poate bine şi după amândouă să sporească; adecă zic pre acea înţăleaptă minte, carea s-aŭ făcut desăvârşită după cuvânt şi petrecere, prin lucrare şi privire.

98. Acela carele prin lucrare şi privire aŭ săvârşit nemărginit pre bunătate şi pre cunoştinţă, cu bun cuvânt să suie maĭ presus de toate patimile cele trupeştĭ care-l vătămà, înălţându-se şi maĭ presus de cele ce să zic fireştĭ trupurĭ, dupre lucrare: Adecă acelor ce sunt sub naştere şi stricăciune. Şi simplu ca în scurt să zic, pre toate felurile cele de sub simţire dupre privire trecându-le cunoscător şi pre toate cuvintele cele dintru acestea, unul ca acesta pre minte aŭ înălţat-o la cele dupre rudenie şi Dumnezeeştĭ.

99. Cel ce în nepătimire, ca într-un alt Ierusalim, s-a întâmplat să locuească prin practica osteneală şi este izbăvit de toată supărarea păcatelor, şi numaĭ pace şi grăeşte, şi face, şi aude şi socoteşte; după ce maĭ întâĭ ca priimi prin fireasca privire pre firea celor văzute, şi pre cele ce sunt într-însa maĭ Dumnezeeştĭ cuvinte ca pre nişte darurĭ prin sine le aduce Domnuluĭ, iar pre legile cele dintr-însa le aduce Împăratuluĭ ca pre nişte dogme, unul ca acesta zic să înalţă în ochiĭ tuturor neamurilor, suindu-se maĭ presus de toate, adecă şi de cele dupre trup patimĭ, prin lucrare, şi de cele fireştĭ trupurĭ şi de a tuturor felurilor celor dupre simţirĭ, prin privire, trecând şi pre Duhovniceştile cuvinte şi pre Chipurile lor.

100. Filosofia cea practică, pre ceĭ lucrătorĭ îĭ face maĭ presus de patimĭ; Iar privirea, pre ceĭ cunoscătorĭ îĭ înalţă maĭ presus de cele văzute, după ce şi aceştia aŭ înălţat pre mintea lor la înţălegerile cele rudite.

A aceluiaşĭ
Sfânt Macsim Mărturisitorul
Suta a cincea

1. ACELA care cunoaşte cu lucrul şi lucrează cu cunoştinţă este scaun şi aşternut picioarelor luĭ Dumnezeŭ. Scaun adecă este prin cunoştinţă; Iar aşternut picioarelor este, prin lucrare. Iar de va zice cineva şi pre mintea cea omenească cum că este ceriŭ, carea pre toată materia năluciriĭ o curăţăşte şi să îndeletniceşte în Dumnezeeştile cuvinte, orĭ maĭ ales să împodobeşte prin Dumnezeeştile cuvinte, unul ca acesta mi să pare că nu esă afară din adevăr.

2. Tot înţăleptul (să înţălege cel bine credincios), carele să păzeşte pre sine prin bunătăţĭ şi cunoştinţe, orĭ prin lucrare şi privire, când va vedea cum că vicleana putere prin patimĭ s-a rădicat asupra luĭ, dupre cum cu amăruntul la Ezechia de la împăratul Asirienilor (4 Împ. **18**. 17)[325], Unul numaĭ are pre ajutor, spre apărarea celor bune, adecă pre Dumnezeŭ, pre carele îL milostiveşte, fiindcă strică neîncetat prin maĭ multă putere cea dupre bunătate şi cunoştinţă, şi priimeşte spre împreună luptare, maĭ ales spre mântuire, pre Înger, adecă pre maĭ Marele Cuvânt al Înţălepciuneĭ şi al Cunoştinţeĭ, carele sfarămă pre toată luptarea şi puterea vicleanuluĭ şi pre Începătorul şi Generalul lor în tabără.

3. Fieştecare patimă fireşte are început pre cel de asemenea eĭ ceva simţitor, fiindcă nicĭ o patimă niciodată nu să poate face, fără de a avea oareşice pre de desubt pus care pre puterile sufletuluĭ, prin mijlocirea oarecăria simţirĭ le zădăreşte către dânsa: Căcĭ fără de vreun lucru simţit, patimă nu să alcătueşte. Pentru că fără de a fi muere, curvie nu să află. Şi fără de mâncărĭ, lăcomia pânteceluĭ nu este; Şi aur neaflându-se, iubire de argint nu este. Aşadar la toată mişcarea cea pătimaşă a fireştilor noastre puterĭ, început îl are pre cel simţit, adecă prin el zădărăşte demonul pre sufletul omuluĭ spre a păcătui.

4. Fiecare (zolirea) pierde pre lucrarea răutăţiĭ; Iar Prea frecarea şi pre însuşĭ pomenirea răutăţiĭ. Decĭ frecarea se află stricare numaĭ a lucrăriĭ ceĭ pătimaşe; Iară prea frecarea este desăvârşită perzare şi a viclenilor mişcărĭ ale Minţii.

5. Între Dumnezeŭ şi între oamenĭ sunt cele simţite şi cele gândite; Iar maĭ presus de acestea înaintează mintea cea omenească: adecă când, la cele simţite, dupre lucrare, nu să robeşte. Iar cele înţălegătoare, după privire, dupre nicĭ un chip de nu se va opri.

6. Zidirea însăşĭ se face prihănitoare oamenilor celor necredincioşĭ, căcĭ ea propovăduieşte pre Ziditorul eĭ prin cuvântul cel sădit întru dânsa, iar prin cea întru aceasta firească lege dupre felul fiecăria, povăţueşte pre oamenĭ către fapta bună. Şi adecă cuvintele să cunosc întru statornica

---

[325] *Cartea a patra a Regilor*, **18**, 17: "Şi a trimis regele Asiriei din Lachiş pe Tartan, pe Rabsaris şi pe Rabşache cu oştire mare asupra Ierusalimului şi, sosind, s-au oprit la canalul iazului de sus, care se află lângă drumul ce merge spre ţarina nălbitorului".

legătură dupre felul fiecăruia; Iară legea să arată întru aceeşimea fireştiĭ lucrărĭ dupre felul fieşte căruia: la care, de nu ne vom aruna mintea noastră, dupre înţălegătoarea noastră putere, şi nu vom cunoaşce pre Pricina celor ce sunt, atuncĭ, în cele afară de fire patimĭ vom cădea.

7. Cuvântul porunceşte ca să aducem noĭ Darurĭ luĭ Dumnezeŭ, ca şi El să-şĭ arate pre Dumnezeasca Luĭ nemărginită bunătate, Carele priimeşte pre dările noastre ca pre nişte Darurĭ, ca când nimenea pre acestea nimenea înaintea noastră nu le-aŭ adus, ci toată, a noastră aducere să socoteşte, – carea arată pre cea multă şi nemărginită spre noĭ bunătate a luĭ Dumnezeŭ, Carele pre ale Sale le priimeşte cu pre ale noastre Darurĭ, care să aduc Luĭ de la noĭ, şi mărturiseşte pentru acestea pre a Luĭ datorie, ca cum nu ar fi fost ale Luĭ, ci streine oarecare.

8. Omul înţălegând pre Duhovniceştile cuvinte ale celor ce să văd, să învaţă cum că să află oareşcare Făcător al celor văzute. Însă pre a înţălege ce fel este Acesta, o lasă necercetată, ca pre o neatinsă; Fiindcă văzându-se zidirea, pre înţălegerea cum că este Un Ziditor arătat o dă, însă nu şi pre aceea adecă, cine este Acela dupre fel.

9. Urgia luĭ Dumnezeŭ este, simţirea cea întru durere a celor ce să învaţă. Iar cea întru darurĭ simţire este, aducere: cea fără de voe a durerilor, pre care Dumnezeŭ le aduce de multe orĭ spre sfiala şi smerenia acelora cariĭ să mândresc pentru fapta bună şi cunoştinţă, şi-l face să fie bine cunoscător şi iscusit spre sineşĭ, şi a-şĭ simiţi pre neputinţa luĭ: pre care după ce o va cunoaşte bine, va lepăda pre deşarta umflarea a inimiĭ luĭ.

10. Urgia Domnuluĭ este, încetare a dărilor Dumnezeeştilor Darurĭ, ceea ce spre folos să întâmplă la toată mintea cea înaltă şi în deşert cugetătoare, care să îngâmfează ca pentru ale sale isprăvĭ pentru bunătăţile ce i s-aŭ dat luĭ de la Dumnezeŭ.

11. Toată mintea cea cunoscătoare şi înţăleaptă, (închipuitor) şi pre Tribul luĭ Iuda îl are şi pre Ierusalim. Şi pre Iuda adecă, ca pre o lucrătoare filosofie, iar pre Ierusalim, ca pre o privitoare a tainiceĭ lucrărĭ. Aşadar, când acea înţăleaptă minte, prin Dumnezeasca dăruire, dupre lucrătoarea şi privitoarea filosofie, după ce va împinge pre toată puterea care stă împrotiva fapteĭ bune şi a cunoştinţeĭ, şi desăvârşit se va vesti şi va încununa pre puterea cea către duhurile cele viclene, dar însă nu va aduce luĭ Dumnezeŭ pre cea cuvenită mulţămire, ca pre cela care este pricină a biruinţiĭ: ci se va înălţa cu inima şi va cugeta pre sineşĭ, cum că este pricină a toată săvârşirea: Atuncea fiindcă „nu a răsplătit luĭ Dumnezeŭ, dupre cea răsplătită, care aŭ răsplătit luĭ" (2Paral. **32**.25) [326], priimeştre nu numaĭ el pre urgia luĭ Dumnezeŭ, care să face la dânsul mânie a părăsireĭ, ci şi însuşĭ Iuda şi Ierusalimul, adecă care este: deprinderea lucrăriĭ şi a privireĭ, şi să face obiceiŭ al patimilor şi al necinstireĭ îndată, dupre slobozirea luĭ Dumnezeŭ; Care patimĭ să scoală către lucrare şi întină şi pre ştiinţa luĭ carea era până atuncĭ curată, şi mincinoase cugetărĭ împleteşce din privirea celor ce sunt, şi pre dreapta slăvire a cunoştinţiĭ o reîntoarce spre răŭ, fiindcă pre ceĭ ce să mândresc pentru săvârşirĭ, ĭĭ priimeşte necinstirea patimilor; Iară ceĭ ce să înalţă pentru cunoştinţă, ĭĭ sloboade dreapta judecată a greşi despre adevărata privire.

12. Cu adevărat este şi prea întemeat, cum că înlăuntru celor ce sunt să află Dumnezeesc hotar şi lege, care slobode dupre Dumnezeasca părăsire a Pronieĭ, ca să se pedepsească prin cele împrotivă puse către buna cunoştinţă, pre aceia câţĭ s-aŭ arătat nerecunoscătorĭ despre marele cunătăţĭ; şi prin încercarea celor împrotivă puse, să facă cunoscută pre cea săvârşitoare Dumnezeasca putere a celor bune: Ca să nu ni să întâmple să ne alunecăm spre povârnirea mândrieĭ ceĭ protivnice luĭ Dumnezeŭ, socotind cum că este firească moştenire fapta bună şi cunoştinţa, şi nu că o dobândim prin Dar, şi ne vom afla în stare să uneltim pre cel bun spre naşterea celuĭ răŭ. Pentru aceea zic nu dă voe Dumnezeasca Pronie să avem pre părere nesurpată jos, după ce ne vom rătăci pentru cel

[326] *Cartea a doua Paralipomena*, **32**, 25: "Însă Iezechia n-a fost recunoscător pentru binefacerea care i s-a făcut, căci s-a semeţit în inima lui. Şi a căzut mânia lui Dumnezeu peste el şi peste Iuda şi peste Ierusalim".

bun a avea pre înălțare; Ca nu cumva prin acelea care să cuvenea să rămâie la noĭ maĭ statornică și nemișcată Dumnezeasca cunoștință, prin acelea zic, ce nu folosà, care, O' de nu ar fi ajuns a se face! să cugetăm pre recunoștința aceștia (a cunoștințiĭ).

13. Hotar și lege cunoaștem că să aflǎ la toate cele ce sunt, pre cuprinzătoarea purtare de grijă a celor ce sunt; Carea după dreapta judecată pedepsește pentru lipsirea celor bune către buna cunoștință, pre aceea cariĭ întru îndestularea bunătăților s-aŭ aflat necunoscătorĭ către Dătătorul acestora, și-ĭ aduce întru simțire prin cele protivnice, adecă spre desăvârșita cunoștință a Aceluia carele dăruește pre cele bune. Fiindcă părerea despre bunătățĭ când va rămânea îndreptată, firește naște pre boala mândrieĭ, carea aduce pre așăzarea ceea ce stă contra luĭ Dumnezeŭ.

14. Cel ce să socotește pre sineșĭ că a apucat pre sfârșitul fapteĭ bune, dupre nicĭ un chip de aicĭ înainte va căuta pe izvorâtoarea bunătăților Pricină: ci numaĭ singur luișĭ îșĭ scrie împrejur pre puterea și pre aplecarea și prin sineșĭ pre însușĭ hotarul mântuireĭ, zic adecă pre Dumnezeŭ, de care s-a păgubit. Iar acela carele simte pre fireasca luĭ sărăcie despre bunătățĭ, nu încetează a alerga, fără a se uita în urma luĭ, către Acela Carele poate a împlini spre lipsire.

15. Acela carele va înțălege cu de-amăruntul pre nemărginirea fapteĭ bune, niciodată nu încetează pre călătoriea cea spre dânsa, pentru de a nu să păgubi de acest început și sfârșit al fapteĭ bune, adecă zic de Dumnezeŭ, puind spre sineșĭ pre mișcarea aplecăriĭ și oareșĭcum fără de a voi să socotească că aŭ apucat săvârșirea: Ci rabdă pre lipsirea de adevărul celor ce sunt, la care merge suindu-se cu toată osârdnica mișcare.

16. Dupre dreptate vine mânia spre mintea cea înalt cugetătoare, care este: părăsirea cea pedepsitoare, dupre cum are să se zică. Adecă, se va slobozi omul a să ispiti de dracĭ, după privire, ca să priimească simțire și fireștiĭ luĭ neputințĭ și să socotească pre cunoștința Dumnezeeștiĭ puterĭ și a Daruluĭ care-l acopere pre el și pre toate bunătățile le săvârșaște; Și smerindu-se, departe de el să lepede cu desăvârșire pre cea fără de rânduеală și afară de fire înălțare, întrucât să nu vie asupra luĭ și ceilaltă urgie, urgie adecă a rădicăriĭ Darurilor acelora care i s-aŭ dat luĭ, și atuncea se va smeri și va simți pre (lipsa) Aceluia, ce i-aŭ dat luĭ pre cele bune.

17. Cel ce nu să va înțăleptĭ cu întâiul fel al urgieĭ, adecă al părăsireĭ ceĭ pedepsitoare, și să vie la smerenie și să o cunoască pre ea dascăl al buneĭ cunoștințe: acela va priimi pre ceilaltă urgie, care arătat vine asupra luĭ și rădică pre lucrarea Darurilor și-l lasă pustiŭ de puterea care-l păza: Fiindcă zice: „Voĭ lua gardul luĭ, – pre care-l zice Dumnezeŭ pentru necunoscătorul Istrail – și va fi spre răpire. Și voi strica zidul luĭ și va fi spre călcare; și voi lăsa via mea și nu se va tăea, nicĭ să va săpa și va intra în ea vierul cel sălbatec ca într-un pământ pustiŭ cu mărăcinĭ, și voi porunci norilor ca să nu ploaie întru dânsa" (Isa. 8.6) [327].

18. Și încă către necredință la vale este drumul, pentru nesimțirea pagubeĭ faptelor bune. Fiindcă acela carele s-a obicinuit pre sineșĭ prin dulcețile trupuluĭ a nu asculta pre Dumnezeŭ, acesta și de însușĭ Dumnezeŭ se va lepăda, când va venĭ vreo împrejurare: Fiindcă maĭ înainte-șĭ cinstește pre viața trupuluĭ decât pre Dumnezeŭ, carele și pre dulcețile are maĭ bune decât pre Dumnezeeștile voĭ.

19. Iară când vom socoti cum că mintea a pătimit ceva în oarecare chip, atuncea să credem cum că împreună cu aceeașĭ minte aŭ pătimit și puterea lucrăriĭ și a priviréĭ eĭ, dupre fireștile lor cuvinte. Fiindcă nu este niciodată cu putință a pătimi persoana, fără de a pătimi și cele dinlăuntru eĭ: Iar persoană zic, pre minte, ca o priimitoare a fapteĭ bune și a cunoștințeĭ; Iar înlăuntru persoaneĭ zic, pre lucrare și pre privire, care către minte îșĭ alătură cuvântul întâmplărilor. Pentru aceea dupre tot chipul și împreună pătimesc și acestea pătimind aceea (mintea), fiindcă au pre oarecare mișcare însușitoare început al schimbăriĭ lor.

[327] *Isaia*, **8**, 6: "Fiindcă poporul acesta a nesocotit apele Siloamului, care curg lin, și a tremurat înaintea lui Rețin, feciorul Remaliei".

20. Tot omul cel iubitor de Dumnezeŭ şi îmbunătăţit, dupre Ezechia (2 Paral. 32.20–25)[328], după ce cu îndemânatec chip va slăvi şi va încununa pre stăpânirea cea asupra dracilor, de se va întâmpla a se face întru dânsul vreo asupreală a viclenilor Duhurĭ, care nevăzut să împleticesc la războiŭ cu el, şi prin rugăciune va priimi de la Dumnezeŭ pre îngerul cel trimis luĭ, zic adecă maĭ mare cuvânt al înţălepciuneĭ, şi pre toată tabăra drăcească după ce o va sfărâma şi o va smeri: şi a aceştiĭ biruinţe şi mântuirĭ de nu va mărturisi pricină şi dascăl pre Dumnezeŭ, ci toată biruinţa o va pune spre sineşĭ: acesta zice: „nu aŭ răsplătit luĭ Dumnezeŭ dupre răsplătirea luĭ" şi după mărimea mulţimeĭ *măririĭ Mântuireĭ ce i s-aŭ făcut nu aŭ mulţămit, nicĭ însăşĭ aplecarea luĭ nu aŭ fost întocmaĭ cu* facerea de bine Aceluĭ ce l-aŭ mântuit pre el.

21. Să ne luminăm mintea noastră cu Dumnezeeştile înţălegerĭ, fără trupul să ni-l împodobim cu chipurile celor maĭ Dumnezeeştĭ cuvinte ale celor înţălegătoare, după ce-l vom săvârşĭ pre el cuvântătoare fabrică a fapteĭ bune, prin lepădarea patimilor. Fiindcă patimile cele fireştĭ ce sunt sădite în trup, când se vor chivernisi prin cuvânt, nu aŭ prihănire; Iar când se vor mişca fără de Acesta, aduce vătămare: Pre acelea dar zice, cum că să cuvine a se lepăda, care pre mişcare o are adecă sădită, iară întrebuinţarea lor, ca cele ce nu să chivernisesc prin cuvânt, de multe orĭ să face afară de fire.

22. Tot cel ce să înalţă pre sineşĭ cu inima pentru Darurile ce a priimit, fiindcă cugetă înalt ca când nu aŭ priimit, pentru aceea cu dreptate priimeşte pre urgia care vine întru dânsul. Fiindcă sloboade Dumnezeŭ pre diavolul al lupta înţălegător şi aĭ mişca pre cele dupre lucrare chipurĭ ale fapteĭ bune, şi aĭ turbura şi pre cele dupre privire luminoase cuvinte ale cunoştinţeĭ; Ca după ce-şĭ va cunoaşte neputinţa luĭ, să înţăleagă cu de-amăruntul spre Singura Putere care lupta înlăuntru nostru pre patimĭ şi să se smerească prin pocăinţă; Iar după ce va lepăda pre greutatea păreriĭ şi va milostivi pre Dumnezeŭ, să-şĭ întoarcă urgia Luĭ care vine asupra celor nepocăiţĭ, şi din pricina căruia trage pre Darul care-ĭ acoperea sufletul şi părăsăşte pustie pre mintea cea nemulţămitoare.

23. Urgie mântuitoare este, Dumnezeasca slobozire, întru a lupta draciĭ prin patimĭ pre mintea cea înalt cugetătoare: Ca pătimind necinste, să ne înveţe când mult se va lăuda pentru bunătăţile eĭ, cine este Dătătorul acestora? şi să nu rămâie goală de cele streine, pre care cugetă că le are, fără de a le priimi.

24. Fericită şi întru adevăr fericită este mintea aceea, care cuprinzător despre toate cele ce sunt aŭ murit cu chip vrednic de laudă: De cele simţite adecă, prin lepădarea lucrăriĭ simţirelor; Iar despre cele înţălegătoare, prin încetarea înţălegătoareĭ mişcărĭ. Însămnează dar, cum că moartea minţiĭ lăudându-o, zice, pre despărţirea cunoştinţeĭ de la toate cele ce sunt, dupre care cu Darul cel Dumnezeesc fireşte a priimit pre viaţă; Iar în locul tuturor celor ce sunt aŭ primit cu chip neînţăles pe Pricina celor ce sunt (Pre Dumnezeŭ).

25. Fericit este acela carele aŭ împreunat adecă pre lucrare cu cea dupre fire bunătate, iar pre privire cu cel dupre fire adevăr. Fiindcă fiece faptă fireşte să face prin bunătate, şi toată privirea numaĭ

[328] *Cartea a doua Paralipomena*, 32, 20-25:
"20. Atunci s-a rugat regele Iezechia şi Isaia proorocul, fiul lui Amos, şi au strigat cu glas mare la cer;
21. Şi a trimis Domnul pe un înger care a pierdut pe tot viteazul şi războinicul şi căpetenia şi generalul din tabăra regelui Asiriei, încât acesta s-a întors cu ruşine în ţara sa; şi când a intrat în casa dumnezeului său, l-au ucis cu sabia acolo fiii lui;
22. Aşa a scăpat Domnul pe Iezechia şi pe locuitorii Ierusalimului din mâna lui Sanherib, regele Asiriei, şi din mâna tuturor celorlalţi şi i-a apărat din toate părţile;
23. Atunci mulţi au adus daruri Domnului în Ierusalim şi lucruri scumpe lui Iezechia, regele Iudei, care după aceasta a câştigat în ochii tuturor popoarelor mărire mare;
24. În zilele acelea s-a îmbolnăvit Iezechia de moarte şi s-a rugat Domnului şi Domnul l-a auzit şi i-a dat semn;
25. Însă Iezechia n-a fost recunoscător pentru binefacerea care i s-a făcut, căci s-a semeţit în inima lui. Şi a căzut mânia lui Dumnezeu peste el şi peste Iuda şi peste Ierusalim".

prin adevăr caută pre cunoştinţă; Pre care, de le va săvârşĭ, nu să va maĭ afla nicĭ una care să rănească pre lucrarea cea dupre suflet, nicĭ adecă pre privitorul aceştia care cu iuţală să-ĭ ciuntească pre privirea luĭ: fiindcă să face maĭ înalt decât toate cele ce sunt şi să înţăleg, şi intră la însuşĭ Dumnezeŭ cel singur Bun şi Adevărat şi maĭ presus de toată fiinţa şi înţălegerea celor ce sunt.

26. Al lucrăriĭ fapteĭ bune să zice că-ĭ este sfârşit Bunul, iar acesta să află împlinire a Dumnezeeştiĭ lucrărĭ, care aduce spre a fi pre cuvântarea sufletuluĭ, carea pre mânie şi pre poftă le uneşte dupre fire: şi întru care să întroduce fireşte cea dupre asemănare frumuseţă. Iar aĭ privitoareĭ filosofiĭ, zic că-ĭ este sfârşit, adevărul, carele este unatec împreunat fără de despărţire cu cunoştinţa tuturor celor despre Dumnezeŭ, către care să aduce mintea cea curată, carea aŭ stins cu totuluĭ tot întru sineşĭ pre socoteala simţirelor; Întru care cunoştinţă, curat să arată vrednicia Dumnezeeştiĭ Icoane.

27. Nimenea nu poate să binecuvânteze întru adevăr pre Dumnezeŭ, fără de a-şĭ sfinţi maĭ întâĭ trupul prin fapte bune, iar pre suflet să-l lumineze prin cunoştinţă, căcĭ aplecarea cea către fapta bună, este faţă a minţiĭ ceĭ privitoare, care o sue spre înălţimea adevărateĭ cunoştinţe, ca spre cerurĭ.

28. Fericit este acela care întru adevăr cunoaşte cum că întru noĭ, ca în nişte organe, Dumnezeŭ săvârşaşte toată lucrarea şi privirea, bunătatea şi cunoştinţa, biruinţa şi înţălepciunea, îmbunătăţirea şi adevărul, fără ca noĭ să-ĭ ajutăm ceva, fără numaĭ pre aplecarea care voeşte binele. Pre care avându-le Marele Zorovavel, către cele zise zice: „Binecuvântat eştĭ (către Dumnezeŭ zicând) şi Ţie mă mărturisesc Stăpâne al Părinţilor, de la Tine este biruinţa şi de la Tine este înţălepciunea şi a Ta este slava, şi eŭ sunt robul Tăŭ" (Ezdra 3.11) [329]. Ca un cunoscător şi adevărat slujitor, pre toate către Dumnezeŭ le aduce, carele pre toate le poate şi pre toate le-aŭ dăruit, şi de la Carele aŭ luat şi are pre înţălepciune, şi mărturiseşte Dânsuluĭ, ca (la) Părintele Părinţilor şi Stăpânul, pre puterea dăruitelor bunătăţĭ, care întru adevăr sunt: unirea biruinţiĭ, dupre cum s-aŭ zis, şi înţălepciunea şi bunătate şi cunoştinţa a lucrăriĭ şi a priviriĭ, a bunătăţiĭ şi a adevăruluĭ. Căcĭ acestea unindu-se una cu alta, străluceşte slava şi Lumina luĭ Dumnezeŭ.

29. Toate săvârşirile Sfinţilor, arătat că sunt Darurĭ ale luĭ Dumnezeŭ, fără de a avea cineva nimic desăvârşit, fără numaĭ pre bunătatea cea dată, măsuratec dupre potrivirea buneĭ cunoştinţe şi a buneĭ aplecărĭ aceluĭ ce priimeşte de la Stăpânul şi Dumnezeŭ: Şi pre acelea numaĭ le are, câte-ĭ dărueşte Stăpânul.

30. Mintea care înainte stă, ca un Epistat al fapteĭ bune şi al cunoştinţeĭ, şi voeşte a stârpĭ din suflet pre reaua robire a patimilor, „Prea covârşaşte, zice, în putere femeile şi prea birueşte adevărul"(). Şi femeĭ adecă aŭ numit pre bănătăţile cele cu cuviinţă Dumnezească, dintru care se face între oamenĭ unită dragostea cea către Dumnezeŭ şi uniĭ către alţiĭ. Cartea răpeşte pre suflete şi le scoate din toate cele de dincolo de acestea înţălegătoare fiinţe, şi-ĭ lipeşte cu singur Dumnezeŭ, dupre chipul uniteĭ dragoste, dupre cât întru adevăr este cu putinţă fireĭ omeneştĭ, şi zideşte pre cea curată şi Dumnezească împreună petrecere cu chip tainic. Decĭ întru adevăr s-aŭ grăit şi s-aŭ zis: cum că adevărul este numaĭ Unul Pricină a celor ce sunt, şi început, şi împărăţie, şi putere şi slavă, din Care şi prin Care toate s-aŭ făcut şi să fac, şi împreună să ţin întru a fi de Dânsa (de Pricină) şi printr-însa, şi în cinstea Căreia să află întru ceĭ iubitorĭ de Dumnezeŭ, toată ştiinţa şi toată mişcarea.

31. Şi adecă prin femeĭ aŭ arătat spre sfârşitul faptelor bune, adecă pre dragoste, Carea cu de-amăruntul este cea deplină voinţă a fireştiĭ bunătăţĭ, şi dulceaţă neamestecată, şi unire nedespărţită a celor împărtăşite. Iară prin adevăr aŭ însemnat pre margenea tuturor cunoştinţelor şi a tuturor celor făcute: Întru care cu adevărat ca un început şi sfârşit al tuturor celor ce sunt fiind, împreună trage pre cea dupre fire mişcare prin oarecare cuvânt de obşte, Care pre toate le birueşte

[329] *Cartea întâi a lui Ezdra*, 3, 11: "Şi au început ei să cânte pe rând «lăudaţi» şi «slăviţi pe Domnul că este bun, că în veac este mila Lui spre Israel». Şi tot poporul striga cu glas mare, slăvind pe Domnul, pentru că a ajutat să se pună temeliile templului Domnului".

dupre fire, ca un început adevărat, și pricină a celor ce sunt și împreună trage către sineși pre mișcarea tuturor.

32. Întru prea covârșitoarea lipsire a celor multe, ca Una și numaĭ Adevărul firește să privește, și acopere pre toate cele ce împuternicesc pre a cugeta, saŭ sunt cugetate, pre cunoscutele puterĭ care sunt maĭ presus de ființă după aflare, și maĭ presus de cugetare orĭ de cele cugetate; Și cuprinde prin nemărginirea puteriĭ pre mărginirea tuturor celor ce să află dupre început și sfârșit și adună către sineșĭ pre toată mișcarea tuturor. Decĭ la uniĭ adecă le dă arătată cunoștință întru a cunoaște pre lipsirea Daruluĭ; Iar la alțiĭ le dărueşte dupre simțire negrăită arătată cunoștință despre împărtășirea bunătățiĭ, adecă celor ce aŭ avut pre dorință.

33. Mintea este organ al înțălepciuneĭ, zice, iar cuvântul, al cunoștințeĭ; și al amândorora dupre fireasca deplin încredințare, uimitoarea credință le este organ; Iar al dăruireĭ tămăduirilor, este fireasca iubire de oamenĭ. Fiindcă fieștecare Dumnezeească dăruire, orĭ obiceiŭ, orĭ voință, oarecare organ primitor, dupre cum spre pildă: Acela ce aŭ făcut pre minte curată de toată nălucirea celor simțite, priimește pre înțălepciune; Iar acela carele va așăza stăpân al patimilor mânieĭ și al pofteĭ pre Cuvântul cel sădit întru noĭ, priimește pre cunoștință. Iar acela carele are neclătită pre încredințare dupre minte și cuvânt, pentru cele Dumnezeeștĭ, priimește pre credința aceea ce pre toate le poate; Iar acela carele aŭ săvârșit pre fireasca iubire de oamenĭ, după cea desăvârșită lepădare a iubireĭ de sine, priimește Darurile tămăduirilor.

34. Fiecare din noĭ, după măsura credințeĭ sale, are arătat pre lucrarea Duhuluĭ, și prin urmare se află fieștecare pre sineșĭ că are întru sineșĭ pre vistieria Duhuluĭ. Și niciodată cel înțălept va voi a zavistui pre cel ce bine înaintează la Darurĭ, întrucât și însușĭ are pre acea aplecare priimitoare a Dumnezeeștilor Darurĭ ale bunătăților.

35. Pricină, zice, cum că este a împărțireĭ Dumnezeeștilor bunătăți, măsura credințiĭ fieștecăruia. Fiindcă dupre cum credem, dupre potrivire avem și pre darea osârdieĭ spre a lucra. Acela dar carele lucrează, dupre măsura lucrăriĭ arată și pre măsura credințiĭ, priimind dupre cum aŭ crezut și pre măsura Daruluĭ. Iar acela carele nu lucrează, dupre măsura nelucrăriĭ arătând pre măsura necredințiĭ, priimește dupre cum nu aŭ crezut pre lipsirea Daruluĭ. Așadar răŭ face pizmuind cel zavistnic pre cel desăvârșit, dacă și într-însul arătat zace și de la dânsul atârnă și nu de la altul alegerea de a crede și a face, și a priimi pre Darul carele vine măsuratec dupre măsura credințiĭ fieștecăruia.

36. Decĭ cel doritor de bunătăți, dupre purtarea de grijă prin cuvântul înțălepciuneĭ, de voe merge spre harul înDumnezeireĭ; Iar nedoritorul acestora, dupre dreapta judecată pre chipul pedepseĭ, fără de voe să depărtează de răutăți. Și adecă cel dintăĭ, ca un iubitor de Dumnezeŭ să înDumnezeește prin Pronie; Iar celălalt prin judecată, ca un iubitor de materie, nu i se arată viind a se judeca; Fiindcă Dumnezeŭ ca un bun, cu cuvintele înțălepciuneĭ vindecă pre aceĭ câțĭ voesc; Iar prin chipurile pedepsiĭ, vindecă pre câțĭ sunt greŭ mișcațĭ către fapta bună.

37. Și adecă adevărata credință, este adevărul cel adunat și întemeat, neavând minciună; Iar buna știință are asupra eĭ pre dragoste împuternicită, ca ceea ce nu are nicĭ o călcare de poruncă.

38. „Și se va odihni, zice, preste dânsul 7 Duhurĭ, Duhul înțălepciuneĭ, Duhul înțălegeriĭ, Duhul cunoștiințiĭ, Duhul științiĭ, Duhul Sfatuluĭ, Duhul tărieĭ, Duhul temeriĭ de Dumnezeŭ" (Isaia 11.2,3) [330]. Decĭ însușirĭ ale darurilor Duhurilor acestora sunt acestea, adecă: al friciĭ, lepădarea celor rele; iar al tărieĭ, lucrarea celor bune; iar al sfatuluĭ, dreapta socoteală despre cele protivnice;

[330] *Isaia*, 11, 2- 3:

"2. Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei-credințe;

3. Și-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu. Și va judeca nu după înfățișarea cea din afară și nici nu va da hotărârea Sa după cele ce se zvonesc".

Iar al ştiinţiĭ, cunoaştere neviclenită a datoriilor; Iar al cunoştinţiĭ, lucrarea cea cuprinzătoare a Dumnezeeştilor cuvinte în fapta bună; Iar al înţălegeriĭ, cea cu totul împreună voirea sufletuluĭ către cele cunoscute; Iară al înţălepcineĭ, cea spre Dumnezeŭ neajunsă unire, precum dupre deplină voinţă la ceĭ vrednicĭ să face dobândire (Dumnezeŭ), carea (înţălepciunea) face prin împărtăşire pre Dumnezeŭ împărtăşit, şi-l aşază tâlcuitor al Dumnezeeştilor fericirĭ, dupre acea pururea izvorâtoare a Dumnezeeştilor taine către ceĭ ce să roagă şi neprihănită înainte ţinere şi petrecere.

39. Decĭ Duhul fricеĭ luĭ Dumnezeŭ, este încetare dupre lucrare a patimilor; Iar Duhul tărieĭ, cea osârdnică pornire şi mişcare către lucrarea şi săvârşirea poruncilor; Iar Duhul sfatuluĭ, este deprinderea drepteĭ socotele, dupre care cu cuvântul lucrăm pre Dumnezeeştile poruncĭ şi alegem pre cele bune din cele rele; Iar Duhul ştiinţiĭ, este acea necăzută cunoştinţă a chipurilor lucrăriĭ dupre fapta bună, dupre care, când lucrăm, dupre nicĭ un chip nu cădem din dreapta judecată a cuvântuluĭ; Iar Duhul cunoştinţiĭ, este cuprindere a poruncilor şi al cuvintelor lor, dupre care să alcătuesc chipurile fapteĭ bune; Iar Duhul înţălegeriĭ, este învoiala cea către chipurile şi cuvintele fapteĭ bune, orĭ maĭ adevărat să zicem, prefacere, dupre care să face amestecarea fireştilor puterĭ către chipurile şi cuvintele poruncilor; Iar Duhul înţălepciuneĭ, este înălţarea şi unirea către cea maĭ Duhovnicească pricină a poruncilor, dupre care necunoscut învaţă pre cele întru Dumnezeŭ simple cuvinte ale celor ce sunt, pre cât este drept legiuit între oamenĭ. Fiindcă inima odrăsleşte ca dintr-un izvor pre adevărul tuturor celor ce sunt, pre care-l aduce la oamenĭ.

40. De la cele adecă maĭ de pre urmă la Dumnezeŭ, iar la noĭ maĭ aproape, dupre hotar şi rânduеală ne suim la cele departe de noĭ, iar la Dumnezeŭ aproape. Fiindcă din nelucrarea răutăţilor, prin frică, venim întru tăria lucrăriĭ faptelor bune; Iară din lucrarea faptelor bune, venim întru alegerea sfatuluĭ; Iar din alegere, venim la deprinderea bunătăţilor, adecă la cea prin ştiinţă; Iară din deprinderea bunătăţilor, ne suim către cunoştinţa cuvintelor celor în fapta bună; Iar de la aceasta, venim întru prefacerea deprinderiĭ cea către cunoscutele cuvinte ale faptelor bune, adecă zic la înţălegere: şi de la aceasta, la cea proastă şi simplă privire a celor ce sunt. De la care făcând începutul, vom da multe şi felurite felurĭ de cuvinte bine credincioase pentru adevăr, din înţăleapta privire a fiinţelor celor simţite şi a celor gândite.

41. Cea întâĭ bunătate cât către noĭ după lucrare, care este frica, cuvântul Scripatureĭ aŭ numărat-o la urmă, ca început al înţălepciuneĭ: de la carele pornind, ne suim la înţălegere, care este sfârşitul înţălepciuneĭ, cu care ne facem aproape de Dumnezeŭ însuşĭ, având numaĭ pre înţălepciune a unireĭ ceĭ către Dânsul, carea mijloceşte aceasta. Fiindcă nu este cu putinţă să ajungă la înţălepciune, acela carele nu va lepăda deasupra luĭ maĭ întâĭ prin frică şi prin cele de prin mijloc adecă Dăruirĭ, şi pre boala neştiinţiĭ şi pre pulberea răutăţiĭ cu totuluĭ tot. Pentru aceea adecă rânduеala scrieriĭ aŭ aşăzat-o aproape la Dumnezeŭ pre înţălepciune, iar la noĭ pre frică, ca să ne învăţăm noĭ hotar şi lege a buneĭ rânduelĭ.

42. Când dară ne vom sui prin aceştĭ ochĭ aĭ credinţiĭ, adecă prin luminare, ne apropiem şi ne unim cu Dumnezeeasca Unire a înţălepciuneĭ. Iar prin împărţirea Darurilor care s-aŭ făcut pentru noĭ, o unim cu pricina Harurilor, prin suire şi înainte mergere a ceĭ dupre partea faptelor bune, fără a trece cu vederea pre împreună lucrarea luĭ Dumnezeŭ, adecă pre nicĭ una din cele zise, spre a nu ne lenevi treptat şi pe nesimţite; Căcĭ atuncĭ vom aşăza oarbă pre credinţa noastră şi fără de ochĭ, neavându-ĭ luminaţĭ prin lucrarea Duhuluĭ, şi ne vom osândi pre dreptate în nesfârşiţiĭ vecĭ, întrucât dupre noĭ am orbit cu totul pre Dumnezeeştiĭ ochĭ aĭ credinţiĭ.

43. Tot cel ce pre aceştĭ ochĭ aĭ credinţiĭ întru sine ar voi să-ĭ deşchidă prin nelucrarea poruncilor, acesta fără de alt este vrednic de osândă, întrucât nu maĭ are încă pre Dumnezeŭ ca să-l vază pre el. Fiindcă dacă zice Scriptura „că pre lucrările Duhuluĭ cuvântul le numeşte ochiĭ Domnuluĭ", iar acela carele nu-ĭ va deşchide pre aceştia, adecă prin lucrarea poruncilor, atuncĭ acesta nu are pre Dumnezeŭ

de a privi spre el. Căcĭ Dumnezeŭ fireşte nu priveşte pre ceĭ despre pământ prin alţi ochĭ, deacă * întru adevăr rază a Dumnezeeştiĭ vederĭ este luminarea bunătăţilor noastre.

44. Înţălepciunea luĭ Dumnezeŭ este unime, care nedespărţită să priveşte înlăuntru celor dintr-însa felurite fapte bune, şi să înţălege într-un singur fel prin lucrarea acelora; şi iarăşĭ proastă Unime să arată prin reîntoarcere la un loc al celor către dânsa şi dintr-însa bunătăţĭ, când noĭ prin aceea pre fiece bunătate după naştere ĭĭ vom face înaintarea, unindu-ne cu aceasta (cu înţălepciunea) prin fiece faptă bună cu grabnică sporire spre înălţime.

45. Oarbă îşĭ are pre credinţă, acela carele nu lucrează pre Dumnezeeştile poruncĭ ale credinţiĭ. Fiindcă dacă cele poruncite luĭ de Dumnezeŭ sunt lumină, arătat este că fără de Dumnezeasca lumină este acela, care nu face pre Dumnezeasca poruncă, şi goală aduce pre Dumnezeasca numire (de creştin) iar nu adevărată chear.

46. Nimenea întrucât păcătueşte, nu poate a avea părtinitoare pre neputinţa cea trupească căcĭ a păcătuit; Fiindcă unirea cea de către Dumnezeŭ Cuvântul, pre toată firea aŭ tămăduit-o, prin stricarea blestemuluĭ, şi aşa aŭ făcut pre împătimirea cugetuluĭ către patimĭ fără de pricinuire: Căcĭ Dumnezeirea Cuvântuluĭ totdeauna împreună să află dupre Dar cu ceĭ ce aŭ crezut într-însul, depărtând pre legea păcatuluĭ trupesc (de la eĭ).

47. Acela carele prin cea către Dumnezeŭ credinţă şi dragoste aŭ biruit pre cele necuvântătoare pofte ale patimilor celor afară de fire, adecă pre mişcările lor, şi să face afară şi de însuşĭ cele legiuite dupre fire şi în locul celor înţălegătoare să strămută: acesta şi pre cele de un neam dupre fire împreună cu streina lor robie, de la sineşĭ le leapădă.

48. Când nu să va înfrâna cunoştinţa cea dupre lucrare prin Dumnezeasca frică, pătimeşte de tifosul mândrieĭ. Care (tifos) îl pleacă pre cel ce l-a împrumutat, a înfăţoşa ca pre o a luĭ moştenire pre Darul cuvântuluĭ, uneltindu-l spre a luĭ laudă. Iar lucrarea când se va înmulţĭ împreună cu Dumnezeescul dor, fără de a primi pre cunoştinţa celor făcute lucrătorul, acesta lucrează pre cel practic cu chipul smeriteĭ înţălepciunĭ, smerindu-se pentru cele maĭ presus de putere ale cuvântuluĭ.

49. Cerească sălăşluire este, cel nepătimaş obiceiŭ dupre fapta bună, asemenea şi cunoştinţa ceea ce nu are nicĭ o noimă de înşălăciune care să o lupte.

50. Dupre cum cu de-amăruntul al mişcateĭ unimĭ sfârşit ĭĭ este milionul, şi început al nemişcăriĭ milionuluĭ este unime; Fiindcă începutul a tot sfârşitul arătat că se aflâ nemişcarea luĭ, şi sfârşit a tot început să află împlinirea aceştiĭ mişcărĭ; Asemenea şi credinţa aflându-se firesc început al faptelor bune, ca pre un sfârşit are pre împlinirea bunuluĭ celuĭ prin fapta bună. Şi cel din fire Bun, ca un sfârşit al bunătăţiĭ, început având pre credinţă, se uneşte cu dânsa dimpreună cu cea dinlăuntru aplecare: fiindcă credinţa este cel dinlăuntru tipărit bun, şi bunul este lucrătoarea credinţă. Iar dupre fire credincios şi Bun, este Dumnezeŭ: Una adecă ca cea maĭ principală întâĭ) bunătate, iar alta, ca cea dupre urmă poftită. Acestea dar cu tot chipul se află asemenea una către alta, şi dupre nicĭ un cuvânt, – afară de cuvântul cel după născocire, despărţindu-se între sineşĭ, prin mişcarea celor supuse (către Dumnezeŭ) şi sfârşindu-se întru El. Prin urmare milionul având chipul celuĭ de pre urmă dorit, cuprinde pre desăvârşita bună aplecare a celor mişcate către cel dorit, iar unimea având semnul întâiuluĭ bun, desăvârşit are întemeate pre cele mişcate către dînsul (cel bun).

51. Cea dintâĭ nepătimire, zice, care să priveşte la ceĭ de intră către fapta bună, este desăvârşită încetare de la cele lucrate răutăţĭ; Iar a doua, este desăvârşita lepădare a gândurilor minţiĭ, cea dupre împreună învoire, care să face la câţĭ uneltesc pre fapta bună dupre cuvânt. Iar a treia, este desăvârşita nemişcare a pofteĭ despre patimĭ, întru aceea cariĭ văd înţălegător pre cuvintele ale celor privite prin închipuirĭ; Iar a patra nepătimire, este cea desăvârşită curăţănie şi despre însuşĭ nălucirea lor, la aceea cariĭ prin cunoştinţă şi prin privire aŭ aşăzat pre cea stăpânitoare curată şi

* În mss. dactilografiat al *Filocaliei de la Prodromul,* cuvântul *dacă* apare ortografiat şi cu această formă veche *deacă.*

luminoasă oglindă a luĭ Dumnezeŭ. Acela dar carele s-aŭ curăţit pre sineşĭ de lucrarea patimilor şi s-aŭ slobozit din împreună învoirea minţiĭ cea spre patimĭ şi aŭ făcut încetare mişcăriĭ ceĭ poftitoare despre acestea şi aŭ aşăzat neîntinată pre minte şi de însuşĭ supţirea lor nălucire, unul ca acesta are pre cele patru maice căpitenie ale nepătimireĭ, şi esă din materie şi din cele materialnice şi ajunge la înţălegătoarea şi Dumnezeasca şi pacinica încetare a tuturor.

52. Pre cea dintâĭ nepătimire, o zice pre cea nepipăită mişcare după lucrarea către păcatul cel trupesc; Iar a doua, pre desăvârşita lepădare a împătimitoarelor gândurĭ sufleteştĭ, prin care alungă mişcarea patimilor, după cea dintâĭ nepătimire, neavând pre pătimaşele gândurĭ care să-ĭ aprinză pre acestea spre lucrare; Iar a treia, este cea desăvârşit nemişcare a poftiĭ despre patimĭ, prin care şi cea de a doua se face firească, cu care să uneşte prin curăţănia gîndurilor; Iar pre a patra nepătimire o zice, pre desăvârşita lepădare a tuturor simţitelor nălucirĭ ale minţiĭ, întrucât a luat pre naştere de la a treia, neavând pre nălucirele celor simţite care să-ĭ vestească aceştia pre icoanele patimilor.

53. La fiece lucrător, ca un oarecare rob şi roabă, şi cuvântul şi mintea să ostenesc, fiindcă cunosc pre chipurile lucrăriĭ fapteĭ bune şi le zidesc pre ele: şi fiindcă dupre oarecare chip aŭ pre toată puterea lor contra pusă împrotivnicelor duhurĭ ai lucrăriĭ ceĭ viclene. Iar după ce va săvârşi pre practica filosofie, pre care aŭ arătat-o al şasălea număr, fiindcă s-aŭ zis: că numărul al şasălea însămnează pre practica filosofie, le lasă pre ele slobode către cea Duhovnicească, adecă şi pre cuvânt şi pre minte, ajungând la privirea înruditelor cuvinte ale celor ce sunt.

54. De alt neam rob şi roabă este mânia şi pofta, pre care privitoarea minte totdeauna le pune sub jug întru stăpânirea cuvântuluĭ, pentru lucrarea bunătăţilor, prin bărbăţie şi întreagă înţălepciune şi nu le dă lor desăvârşit slobozenie, până când cu totul se va înghiţi legea fireĭ de legea Duhuluĭ, dupre cum moartea ticălosuluĭ trup să înghite de nemărginita viaţă, şi se va arăta toată curată Icoană aceĭ fără de început împărăţiĭ, carea are pre toată închipuirea aceluĭ întâiŭ Chip cu urmarea: Întru care când va ajunge privitorul, aşază de acum slobodă şi pre mânie şi pre poftă. Şi pre una adecă o preface spre neîntinată dulceaţă şi prea curată poftă a Dumnezeesculuĭ Dor; Iar pre ceilaltă o aduce spre căldură Duhovnicească şi nemărginită şi pururea nemişcată şi prea înţăleaptă manie (nebunie înfocată de dor) (amor înfocat).

55. Icoană aceĭ fără de început împărăţiĭ, este statornică a minţiĭ întru adevărata cunoştinţă şi nestricăciunea simţirelor înspre fapta bună. Iar după prefacerea cea întru Duhul a simţirelor către minte, suflet şi trup, acestea sunt împreună legate între dânsele numaĭ prin Dumnezeasca lege a Duhuluĭ, dupre care aŭ totdeauna pătrunsă pre nemişcată şi via lucrare a Cuvântuluĭ: Întru care departe cu totuluĭ tot să află toată neasemănarea şi contrazicere cea către cel Dumnezeesc.

56. Lucrătoare poftă o zic că este dulceaţa, fiindcă într-adevăr dupre hotarul eĭ are pre bunul cel de faţă; Iar nelucrătoare dulceaţă o zic pre poftire, fiindcă are pre viitorul bun dupre hotărârea eĭ; Iar pre mâine o zic, mişcare cugetată a porniriĭ; Iar pre pornire o zic mânie lucrătoare. Acela dar carele aŭ supus pre aceste puteri cuvântuluĭ, va afla pre poftă că să face întru dânsul dulceaţă dupre cea în Dar curată împleticire a sufletuluĭ către cel Dumnezeesc; Iară pre mânie, neîntinată căldură păzitoare a dulceţiĭ ceĭ Dumnezeeştĭ; asemenea şi cea întreagă înţăleaptă pornire, desăvârşită uimire de la cele ce sunt, dupre buna aplecare a sufletuluĭ, către cea prea puternică bunăvoinţă. Aşadar întrucât vieţueşte întru noĭ lumea şi cea de voe aplecare a sufletuluĭ este către cele materialnice, nu să cuvine să dăm voe slobodă acestor două puterĭ, ca nu cumva după ce se va amesteca cu cele simţite, ca cele de un neam, să lupte pre suflet şi-l va apuca rob desăvârşit către patimĭ, dupre cum de demult pre Ierusalim Vavilonenii. Fiindcă pre veacul de acum, întru carele aŭ poruncit legea celor de alt neam robĭ ca să lucreze, cunoscătoarea aplecare a sufletuluĭ cea spre lume, adecă spre această viaţă, cuvântul o aŭ arătat; Întrucât prin istorisire preface pre cele cugetate.

57. Cel răŭ, îl zice cum că are începutul în vreme, căcĭ are vremelnic început pre cea afară de fire mişcare întru noĭ. Iară pre cel bun, nu în vreme îl zice cum că are începutul, fiindcă este fireşte bun, maĭ înainte de toate veacurile şi vremea. Iar înţălegător îl zice pre bunul, carele numaĭ el să cuvine a să cugeta; Iar neînţăles pre cel răŭ, fiindcă să cuvine a nu să cugeta; Iar grăit îl zice pre Bunul, fiindcă acesta numaĭ să cuvine a să grăi, şi făcându-se îl numeşte pre El, fiindcă dupre fire este nenăscut, iar după Dar, pentru iubire de oamenĭ sufere a se face la noĭ spre înDumnezeirea noastră, când îl facem şi-l zicem pre El. Facem iarăşĭ pre Bunul, care numaĭ singur să cuvine a se face; Nu făcându-se dar zice pre cel răŭ, fiindcă firea celuĭ răŭ este stricăciune, care nicĭ o fiinţă nu are cu totul; Iară pre bun îl zice nestricăcios, fiindcă totdeauna să află şi niciodată nu încetează de a fi şi păzitor este al tuturor celor ce-L aŭ pre Dânsul: Şi adecă prin cel cuvântător, căutăm, iar prin cel poftitor, dorim; Iar prin mânie, păzim nejefuit (pre bunul); Iar prin cel simţitor, îl despărţim pre acesta dupre ştiinţă neamestecat de cele împrotivă; Iar prin cel glăsuitor prin grăire îl facem pre El arătat celor ce nu-L cunosc; Iar prin naştere, îl înmulţim, orĭ maĭ ales cu Harul Adevăruluĭ, noĭ ne înmulţim dupre acesta.

58. Să cuvine să avem prea privitoarea minte împărăţând peste înţălegerile celor ce sunt şi a privirelor şi a feluritelor lor mişcărĭ, având deprindere neroditoare de răutate, care este adecă: nicĭ să se prindă cu totul de răutate, nicĭ să o nască pre ea. Despre care să cuvine ea (mintea) să se abată, mişcându-se spre privire; Ca nu cumva întrucât face pre cugetare a celor ce sunt Duhovniceştĭ, fără de a voi să se amăgească şi va cădea în vreuna dintru acelea, care strică fireşte pre cea curată şi cu de-adinsul cugetare a inimiĭ, prin oarecare din cele simţite viclene duhurĭ.

59. Cel ce s-a rănit cu slava cea deşartă a oricăreia fapte bune, orĭ cunoştinţe, în deşert păstrează pre coamă, dupre cum Avesalom (2Inp. **14**.26) [331], care este săvârşire a păreriĭ şi o are amestecată, precum molarul, spre amăgirea acelora care o văd şi printr-însa arătând cum că năravnică petrecere adecă unelteşte. Prin care sboară prin văzduh şi socoteşte că aŭ prins prin învăţătura Cuvântuluĭ pre Născătorul Părinte; Şi voeşte pre aceea, care în Tatăl să află, adecă cea în Dumnezeŭ slavă a fapteĭ bune şi a cunoştinţiĭ, pre toată cu tirănie să o tragă spre sineşĭ ca un mândru. Însă acesta după ce aŭ eşit la lăţimea Duhovniceştiĭ fireştiĭ privirĭ către cel cuvântător războiŭ, în cinstea adevăruluĭ, prin vieţuitoarea simţire, acesta zic, să ţine în Dumbrava lumeştilor pădurĭ a materialnicilor privirĭ, şi are pre această deşartă înălţare care-l trage legat spre moarte şi care-l are spânzurat între cer şi între pământ. Fiindcă cel slăvit în deşert, nu are pre cunoştinţă care să-l tragă ca spre un alt cer şi să-l scoată din înălţarea care-l ţine jos; Nicĭ iarăşĭ pre pământ, adecă pre temeiul smerenieĭ al faptelor bune, care să-l tragă jos şi să-l despartă de mândria care-l trage în sus; Pre carele şi-l plânge murind, pentru iubirea de oamenĭ ca un iubitor de Dumnezeŭ dupre urmarea luĭ Dumnezeŭ, cel ce i s-aŭ făcut dascăl, „Carele nu voeşte moartea păcătosuluĭ, întrucât să se întoarcă el şi să fie viŭ“ (Iezec. **18**.23) [332].

60. Începutul şi sfârşitul mântuireĭ fiecăruia, este înţălepciune. Şi întâĭ adecă începe a zidi pre frică, şi treptat săvârşaşte pre Dorul, şi maĭ ales frica aceasta din început să face cu iconomie pentru noĭ, ca să înceteze pre îndrăgitorul răutăţiĭ; Şi Dorul pe urmă la sfârşit să află prin aceasta, ca să sature cu înţălegător râs, pre aceea câţĭ o schimbă pre ea în locul celor dimpreună petrecerea tuturor celor ce sunt.

61. Înţălepciunea şi frica, să fac lipsire dupre scăpare la aceea câţĭ nu o doresc pre ea; Încă şi Dorul fiind (adecă dorită) să află deprindere dobânditoare a lucrăriĭ acelora ce o iubesc pre ea. Fiindcă aceasta cu aşteptarea muncilor, slobozeşte de patimĭ şi lucrează pre frică; Iar Dorul lucrează pre dobândirea faptelor bune, obicinuind pre minte a vedea pre bunătăţile cele viitoare.

[331] *Cartea a doua a Regilor*, **14**, 26: "Când îşi tundea capul său – şi şi-l tundea în fiecare an, pentru că-l îngreuia – părul de pe capul lui cântărea două sute de sicli, după cântarul regesc".

[332] *Iezechiel*, **18**, 23: "Oare voiesc Eu moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu – şi nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale şi să fie viu?".

62. Orîce mărturisire smereşte pre suflet şi-l învață pre el adecă cum că cu Darul cel Dumnezeesc s-a îndreptat. Iar cum că este vinovat, îl învață prin greşalele cele din lenevirea cugetuluĭ luĭ.

63. Îndoit este cuvântul mărturisireĭ: şi unul să face pentru mulţămirea bunătăţilor celor dăruite; Iar celălalt spre cercetarea şi mustrarea răutăţior celor lucrate să zice. Fiindcă mărturisire să zice şi cea numărătoare a Dumnezeeştilor facerĭ de bine, cu mulţămirea acelora ce li s-aŭ făcut bine; precum şi spovedania a celor făcute răutăţĭ de ceĭ vinovaţĭ. Decĭ aceste două sunt făcătoare ale smereniei, de care ce să smereşte dimpreună şi cel ce mulţămeşte pentru bunătăţĭ, şi cel ce-şĭ mărturiseşte greşalele luĭ. Unul, fiindcă să judecă pre sineşĭ nevrednic de binele cel dat; Iar celălalt, căcĭ să roagă să priimească ertare de greşalele cele făcute.

64. Patima mândrieĭ să alcătueşte din două necunoştinţe; Iar cele două necunoştinţe de se vor aduna împreună, fac o înţălegere amestecată. Fiindcă numaĭ acela este mândru, care şi pre Dumnezeescul ajutor l-a uitat şi pre neputinţa omenească. Aşadar mândria este lipsire a Dumnezeeştiĭ şi omeneştiĭ cunoştinţe: fiindcă prin tăgăduirea celor adevărate margenĭ, una şi mincinoasă cu întărire să află.

65. Slava deşartă, este abatere din scoposul cel dupre Dumnezeŭ şi mutare la alt scopos nu după Dumnezeŭ. Fiindcă slăvit în deşert este acela, carele într-adins face pre bunătăţĭ, ale luĭ, iar nu pentru slava cea Dumnezeească adecă, şi cumpără prin osteneală pre cele fără de ipostas laude ale oamenilor.

66. Iar plăcătorul oamenilor, săvârşaşte numaĭ pre cele văzute obiceiurĭ şi maĭ ales şi pre cele linguşitoare cuvinte, ca prin una să tragă la dânsul pre privirea, iar prin ceilaltă pre auzirea acelora cariĭ să mulţămesc cu acestea şi să spăimântează de cele văzute şi auzite şi numaĭ prin simţirĭ prescrie (cuprinde) bunătăţĭ. Aşadar plăcere omenească, numaĭ prin obiceiurile şi cuvintele cele ce să fac spre arătare prin om, ca adecă ca cum spre bunătăţĭ.

67. Făţărnicia, este prefacere a prieteniei; orĭ urăciune, acoperită cu chipul prieteşuguluĭ; Orĭ vrajbă, care să lucrează prin prieteşug; Orĭ zavistie, care făţărniceşte chipul dragosteĭ; Orĭ petrecere, care are împodobire falşă; Orĭ bunătate, însă nu după lucrare; Orĭ prefacere a dreptăţiĭ, care stărueşte prin sine cum că este drept; Orĭ amăgire, care are numaĭ chipul adevăruluĭ: Pre care făţărnicie într-adins o lucrează, câţĭ urmează pre şarpe prin încolăciturile obiceiurilor lor.

68. Pricina celor ce sunt şi a bunătăţilor lor, este Dumnezeŭ. Acela dar carele să mândreşte pentru bunătăţĭ, orĭ pentru cunoştinţă, şi cu măsura bunătăţilor celor bine dăruite, adecă al sporireĭ, nu măreşte dimpreună şi pre împreună simţirea neputinţiĭ luĭ, acesta nu aŭ fugit de răutatea mândrieĭ. Iar acela carele într-adins face pre cel bun pentru a luĭ slavă, acesta maĭ înainte s-aŭ cinstit pre sineşĭ decât pre Dumnezeŭ şi s-aŭ pătruns cu chironul slaveĭ deşarte. Iar acela carele face orĭ grăeşte despre bunătăţĭ spre a se arăta oamenilor, acesta aŭ aşăzat maĭ sus pre cinstea oamenilor, decât pre cea Dumnezeească şi boleşte cu patima plăcerilor oamenilor. Iar acela care numaĭ văpseşte pre chipurile cinstitelor bunătăţĭ cu lucrare rea spre amăgire, şi prin vicleana aplecare a cugetuluĭ luĭ acoperă cu cea arătată shimă a evlavieĭ şi prin vicleşug şi făţărnicie răscumpărând pre bunătăţĭ: unul ca acesta aŭ depărtat pre scopos la altele, afară decât către pricina fiecăruia dintre unele ca acestea.

69. Nicĭ unul din viclenile Duhurĭ nu împedică vreodată osârdia celuĭ îmbunătăţit, ci maĭ ales şi pre lipsurile faptelor bune cu viclean chip le scade, şi îndeamnă pre ceĭ nevoitorĭ spre grabnică înaintare, şi le dă osârdie spre a aduce către sineşĭ pre toată înţălegerea nevoitoruluĭ (pustnicului); Ca astfel după ce va perde pre dreapta măsură a căiĭ ceĭ de mijloc, să se înşale şi să călătorească întru altă cale, fără de a înţălege el.

70. De aicĭ nicĭ pre întreaga înţălepciune o urăsc, nicĭ de post să scârbesc, nicĭ pre darea banilor, nicĭ prin iubirea de streinĭ, nicĭ pre cântare, nicĭ pre cetire, nicĭ pre linişte, nicĭ pre priveghere, nicĭ pre toat celelalte care închipuesc pre cea după Dumnezeŭ petrecere (le împedecă diavolul), până ce va cunoaşte scoposul şi pricina celor ce să fac.

71. Şi adecă pre alţĭ dracĭ maĭ degrab poate nevoitorul a-ĭ înţălege şi cu lesnire fuge dintr-a lor vătămare; Iar de aceia care să arată cum că împreună oarecum lucrează în drumul fapteĭ bune şi cu oareşĭcare chip voesc ca dimpreună să zidească Biserică Domnuluĭ (Ezdra 4.2) [333], care minte? măcar din cele prea înalte, poate să-ĭ înţeleagă pre eĭ, fără de lucrătorul şi viul cuvânt, „care pătrunde pre toate şi ajunge până la despărţirea sufletuluĭ şi a duhuluĭ" (Evr. 4.12, 13) [334]? Care este adecă, a înţălege şi a pricepe cu de-amăruntul: care lucrurĭ, orĭ şi înţălegerĭ sunt sufleteştĭ, adecă, felurĭ fireştĭ ale bunătăţiĭ, saŭ ale mişcăriĭ lor, şi care iarăşĭ sunt cele Duhovniceştĭ adecă, maĭ *presus de fire şi de Dumnezeŭ haracterisite, iar după Dar dându-se la fire; Şi care (adecă lucrătorul* Cuvânt) cu de-amăruntul cunoaşte pre unirea încheeturilor şi a mădulărilor către Duhovniceştile cuvinte ale chipurilor bunătăţiĭ, potrivite saŭ nepotrivite şi judecă pre aducerile aminte şi pre înţălegerile inimiĭ; Care sunt adecă: cele nevăzute dupre adâncime rudirĭ pre cele zise, şi cele dupre suflet nevăzute pricinĭ ale acestora, întru care nu să află zidirea nearătată întru noĭ, care socotesc că-l vor amăgi pre el: Ci pre toate cele făcute dupre înţălegere, încă şi câte aŭ a să face, orĭ vor a să înţălege de către noĭ, le cunoaşte cu de-amăruntul.

72. Despăţirea sufletuluĭ şi a duhuluĭ, zice, pre osebirea înfiinţatelor bunătăţĭ, ale cărora cuvinte fireşte le avem; şi pre ale celor Duhovniceştĭ fapte bune, pre al căror Dar îl priimim dupre hărăzire. Pre osebirea acestora dar, cu bună socoteală o face Cuvântul judecând.

73. Aducerile aminte şi înţălegerile inimiĭ, ale căror socotitor le este Cuvântul, zice, cum că sunt atârnările sufletuluĭ, atât către Dumnezeeştile cuvinte şi către cugetărĭ, cât şi însuşĭ către pricinile atârnăriĭ acestora. Fiindcă aducerea aminte mişcă spre pomenire, aĭ căruia însuşirea îĭ este atârnarea; Iar înţălegerea socoteşte maĭ departe (mărginirea), pre care o închipueşte pricina.

74. Şi dacă după fiinţă Dumnezeŭ este cunoştinţă, şi cum mintea covârşaşte arătat pre toată cunoştinţa, la care şi fireşte să supune: Atuncĭ să înţălege cum că Dumnezeŭ este maĭ presus de aceasta; Fiindcă şi maĭ presus de toată mintea cu nemărginire să află, căruia (adecă minţiĭ) cunoştinţa după oarecare chipurĭ fireşte să supune.

75. Şi cine dară fără de a avea pre Dumnezeŭ Cuvântul sălăşluit întru adâncul inimiĭ luĭ, va putea, după ce va intra şi va înţălege pre perzătoarele vicleşugurĭ ale înrăutăţiţilor demonĭ, ca să stea singuratec, fără vreo tovărăşie şi să zidească pre casa Domnuluĭ, dupre Marele Zorovavel? şi dupre Iisus şi dupre povăţuitoriĭ Părinţilor? cariĭ zic cu mare glas către cele înşălătoare ale mândrieĭ, şi ale slăvireĭ în deşert şi ale plăceriĭ oamenilor şi ale făţărnicieĭ, cum că: „nu noĭ cu voĭ vom zidi pre Casa Domnuluĭ şi Dumnezeuluĭ nostru; ci numaĭ noĭ vom zidi, întru Domnul luĭ Istrail" (Ezdra 4.3) [335]. Fiindcă aŭ cunoscut cum că tovărăşia acestora strică pre toată zidirea şi o răsipeşte, şi ocărăşte pre Darul podoabeĭ Dumnezeeştilor aducerĭ.

76. Nimenea nu poate să zidească pre fapta bună întru Domnul, de va avea tovarăş la aceasta pre vreunul din ceĭ sus zişĭ dracĭ. Fiindcă acesta nu are pre Dumnezeŭ sfârşit al celor făcute, pre Carele văzându-L, va putea săvârşĭ pre aceea (bunătatea); Ci pre patimă, de care să ţine prin aceasta.

---

[333] *Cartea întâi a lui Ezdra*, 4, 2: "Au venit la Zorobabel şi au zis către el: «Să zidim şi noi cu voi, căutăm pe Dumnezeul vostru şi Lui Îi aducem jertfe încă din zilele lui Asarhadon, regele Asiriei, care ne-a adus aici»".

[334] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 12-13:
"12. Căci cuvântul lui Dumnezeu e viu şi lucrător şi mai ascuţit decât orice sabie cu două tăişuri, şi pătrunde până la despărţitura sufletului şi duhului, dintre încheieturi şi măduvă, şi destoinic este să judece simţirile şi cugetările inimii;
13. Şi nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale şi descoperite, pentru ochii Celui în faţa Căruia noi vom da socoteală".

[335] *Cartea întâi a lui Ezdra*, 4, 3: "Iar Zorobabel, Iosua, şi celelalte căpetenii ale seminţiilor lui Israel le-au zis: «Nu se cuvine să zidiţi împreună cu noi templul Dumnezeului nostru, ci numai noi singuri vom zidi templul Domnului Dumnezeului lui Israel, precum ne-a poruncit Cirus, regele Perşilor»"

77. Aceĭ ce luptă dupre lipsire prin fapta bună, sunt draciĭ aceia, cariĭ învață curvie și beție, iubire de argint și zavistie... Iar câțĭ luptă pentru covârșire, sunt aceĭ cariĭ învață pre înălțare și pre slava deșartă și pre mândrie, și prin cele de-a dreapta pe ascuns, bortelesc * pre ceĭ de-a stânga (minează).

78. Fie ca și noĭ să zicem totdeauna la cele puse nevăzut de Duhurile vicleniеĭ către chipul falșeĭ împrietenirĭ, cariĭ voesc prin cel bun, fără să ințălegem, să ne pricinuească pre moartea păcatuluĭ, și ne zic, să zidim dimpreună cu voĭ pre Lăcașul cel în Domnul nostru: Fie dar să zicem: „Nu noĭ cu voĭ vom zidi Lăcaș Domnuluĭ Dumnezeuluĭ nostru, fiindcă numaĭ noĭ ne vom zidi în Domnul luĭ Istrail". Singurĭ adecă, fiindcă izbăvindu-ne de Duhurile cele ce ne luptă faptele bune dupre lipsire, nu voim, ca după ce prin covârșirea voastră ne vom înălța, să ne bortilim (minăm) și să cădem, cădere atât maĭ rea decât cea dintăĭ, întrucât acea dintăĭ, dupre lipsire, ușoară fiindu-ĭ întoarcerea, ne erta pentru neputința noastră (Domnul); Iar însă întru a doua cădere, orĭ cu totul nu se va afla nădejde de întoarcere, fiindcă ne-am urât (de Dumnezeŭ) pentru mândria noastră, și facem celor de-a dreapta, altă priimire maĭ dreaptă; orĭ nelesnicioasă vom avea pre eșire. Decĭ, nu, iarășĭ (să zicem) fiindcă avem pre Sfințiĭ Îngerĭ ajutătorĭ la cele bune, orĭ maĭ ales pre însușĭ Dumnezeŭ, care să arată pre sineșĭ nouă prin lucrurile dreptățiĭ și ne zidește pre noĭ în sine Lăcaș Sfânt și slobod de toată patima.

79. Al fapteĭ bune hotarul este, unirea cea dupre cunoștință a neputințeĭ omeneștĭ către (cu) Dumnezeasca putere. Acela dar, carele prescrie luișĭ pre neputința fireĭ, și în hotarul fapteĭ bune nu vine, și pentru aceea păcătuește, niciodată nu va priimi pre puterea aceea, care împuternicește pre neputință. Iar acela carele pre a luĭ neputință ca pre o putere a Dumnezeeștiĭ puterĭ cu obrăznicie împrotivă o pune, adecă cum că aŭ trecut acesta pre hotarul fapteĭ bune: pentru aceea nu va ințălege că păcătuește unul ca acesta, căcĭ mândria aŭ venit asupra luĭ, întrucât socotește că este faptă bună greșala. Așadar maĭ ales vrednic de ertare este acela, care aŭ prescris luĭ și pre neputința fireĭ, pătimind maĭ ales din lenevire pre căderea cea din fapta bună, decât acela carele împrotivă pune pre a luĭ neputință ca pre o putere spre facerea celor îndatorate, în locul Dumnezeeștiĭ puterĭ; Carele din obrăznicie maĭ ales aŭ făcut pre cădere ca o bunătate.

80. Decĭ de vreme ce este zis: „că mult poate rugăciunea dreptuluĭ care să lucrează" (Iacob **5**.16) [336]: dupre două chipurĭ cunosc pre aceasta lucrându-se: Și adecă dupre un chip, când împreună cu lucrurile poruncilor celor ce să roagă, aduce luĭ Dumnezeŭ pre această cerere, și nu numaĭ cu gol cuvânt și glas deșert al limbiĭ, întrucât rugăciunea să rămâie nelucrătoare și neipostăsuită, ci lucrătoare și vie, însuflețindu-se prin lucrurile poruncilor. Fiindcă ipostasul rugăciuneĭ și al cereriĭ este arătat împlinire: cea prin faptele bune ale poruncilor, dupre care dreptul are pre cerere puternică, și pre toate le poate lucrându-se prin poruncĭ. Iar dupre alt chip, când va avea nevoe dreptul de rugăciune, pre lucrurile rugăciuneĭ le lucrează, îndreptând și pre cele dintăĭ ale petrecerĭĭ luĭ, întrucât acestea și pre rugăciunea dreptuluĭ o face puternică, care să împuternicește prin a luĭ îmbunătățită petrecere.

81. Nicĭ un folos al rugăciuneĭ dreptuluĭ nu află acela ce are nevoe de ea, când să mulțămește maĭ mult a petrece în greșale decât în fapte bune. Fiindcă și Marele Samuil să mâhnea pentru Saul când aŭ greșit, însă nu a putut să milostivească pre Dumnezeŭ, fiindcă nu aŭ luat întru ajutorul luĭ și pre plângerea aceluia, adecă, pre cuviincioasa îndreptare a greșalelor luĭ Saul. Pentru aceasta Dumnezeŭ voind să înceteze pre robul Luĭ de la acest neînțălegător plâns, zice către dânsul „Până când tu plângi pentru Saul? căcĭ Eŭ l-am defăimat pre el și voesc să înceteze el și de a împărăți preste Istrail" (1 Imp. **16**.1) [337].

* *borteli, bortelesc*, vb. IV Tranz. (Reg.) a găuri. Contaminare între *bortă* și *sfredeli*. DEX, *ed. cit.*, p. 108. Cu sensul de a se mina, a se submina cum precizează mss.

[336] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **5**, 16: "Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului".

[337] *Cartea întâi a Regilor*, **16**, 1: "Domnul a zis către Samuel: «Până când te vei tângui tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israel? Umple cornul tău cu mir și du-te, că te trimit la Esei Betleemitul, căci dintre fiii lui Mi-am ales rege»".

82. Şi iarăşĭ plângătorul Ieremia, rugându-se pentru norodul Iudeilor care rămăsese întru înşălarea Idolilor, nu să ascultă; fiindcă nu avea înspre puterea rugăciuneĭ luĭ pre întoarcerea de la înşălăciune a neînDumnezeiţilor Iudeĭ. Întrucât şi Dumnezeŭ depărtându-l şi pre dânsul de la deşarta rugăciune, zice: „Şi tu nu te ruga pentru norodul acesta, şi nu cere să se miluească aceştia, şi să nu te apropiĭ către Mine pentru eĭ, – altă dată –, fiindcă nu te voiŭ asculta" (Ier. 7.16) [338].

83. Multă neînţălegere este cu adevărat, ca să nu zic nebunie, de a cere mântuire prin rugăciunea drepţilor acela, carele dupre aplecare să îndulceşte de cele rele, şi maĭ ales să ceară ertăciune acelora, pentru care îngâmfându-se, dupre lucrare el să întină de bună voe. Decĭ să cuvine să nu lase deşartă şi nepornită pre cererea dreptuluĭ, acela, carele are nevoe de dânsa, dacă întru adevăr şi urăşte pre cele rele: Ci să facă lucrătoare şi puternică pre cerere, carea să se întraripeze prin feluritele luĭ bunătăţĭ, şi să sboare şi să ajungă la Acela, Carele poate să-ĭ dea luĭ pre ertarea celor greşite.

84. „Mult poate rugăciunea dreptuluĭ", orĭ de dreptul care o face pre ea, orĭ de acela carele o cere (caută) pre aceasta de la dreptul, îĭ dă luĭ îndrăsneală către Dumnezeŭ, Cel ce poate a împlini cererile drepţilor; Iar de cel ce o caută pre aceasta de la cel drept, lucrătoare să face, când să depărtează acela pre sineşĭ de la cea dintâĭ mişălie şi-şi întoarce pre aşăzarea luĭ către bunătăţĭ.

85. – Întrebare – Fiindcă zice Apostolul: „Bucuraţi-vă acum puţin, (de să cuvine) fiindcă v-aţĭ întristat voĭ prin multe felurĭ de ispite" (1Petr. 1.6) [339]; Cum cineva întristându-se întru ispite, poate a să bucura, întrucât să măhneşte???

86. – Răspuns –: Pre întristare, cuvântul adevăruluĭ îndoită o cunoaşte: Pre una adecă, întristarea cea dupre suflet nevăzută; Iar pre alta, arătând, prin simţirĭ alcătuindu-se. Şi una adecă cuprinde pre tot adâncul sufletuluĭ, carea munceşte prin bătăile ştiinţiĭ; Iară ceilaltă, cuprinde pre toată simţirea, strâmtorând prin greutatea celor dureroase pre fireştile revărsărĭ. Şi una adecă, prin dulceaţa cea dupre simiţre află sfârşit; Iar ceilaltă, prin veselia cea dupre suflet află sfârşit; Iar maĭ ales una se întâmplă după cunoaşterea patimilor celor dupre simţire, iar cea de a doua se dobândeşte fără de cunoaşterea patimilor aceştia.

87. Întristare, dupre al meŭ cuget este, deplină aşăzare lipsită de dulceţĭ; Iar lipsire de dulceţĭ este, aducere de durerĭ; Iar durere arătat este, lipsirea firesculuĭ obiceiŭ este, patima fireştiĭ puterĭ care este supusă obiceiuluĭ. Iar patimă a fireştiĭ puterĭ aceĭ supusă la obiceiŭ este, chipul fireştiĭ lucrărĭ cel dupre rea întrebuinţare; Iar reaua întrebuinţare a chipuluĭ celuĭ dupre lucrare este, mişcarea care lucrează nu către cea dupre fire şi sub sprijinirea puteriĭ eĭ.

88. Al ceĭ dupre suflet întristare îĭ este sfârşit, dulceaţa cea dupre simţire: Fiindcă dintr-însa se face întristare sufletuluĭ; Dupre cum cu amăruntul şi a sufletuluĭ dulceaţă sfârşit îĭ este, cea dupre trup întristare: Fiindcă veselia sufletuluĭ să face întristare trupuluĭ.

89. Îndoită pre întristare o zic, pre una adecă cea prin simţirĭ, care împreună să adună dupre lipsirea trupeştilor dulceţĭ; Iar ceilaltă care să face în minte, după lipsirea bunătăţilor sufletuluĭ. Îndoite dar şi pre ispite le zic: pre unele adecă de voe, iar pre altele fără de voe. Şi adecă acelor de voe, le sunt părinţĭ, cele dupre simţire trupeştĭ dulceţĭ, iar ele (adecă cele de voe) născătorĭ sunt aĭ întristăriĭ ceĭ sufleteştĭ; Fiindcă păcatul când se va lucra, naşte pre întristare în suflet. Iar cele fără de voe ispite, care să arată la cele nesocotite durerĭ, acelor sufleteştĭ adecă dulceţĭ le sunt părinţĭ, iar acelor dupre simţire întristărĭ trupeştĭ le sunt născătorĭ.

[338] *Ieremia*, 7, 16: "Tu însă nu te ruga pentru acest popor şi nu înălţa rugăciune şi cerere pentru dânşii, nici nu mijloci înaintea Mea, că nu te voi asculta". În mss., trimitere la *Ieremia*, 7, 15: "Vă voi lepăda de la faţa Mea, cum am lepădat pe toţi fraţii voştri, toată seminţia lui Efraim".

[339] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 6: "Întru aceasta vă bucuraţi, măcar că acum ar trebui să fiţi trişti, încercaţi fiind de mai multe feluri de ispite pentru puţină vreme".

90. Dupre cum cu de-amăruntul îndoită pre întristare cuvântul o zice, aşa îndoit cunoaşte şi pre chipul ispitelor. Pre omul dupre cunoştinţă, iar pre celălalt, fără de cunoştinţă. Şi unul adecă este ziditor al dulceţiĭ ceĭ de voe, iar aceĭ fără de voe scârbe atrăgător. Fiindcă cea dupre socotire ispită, adună pre cele de voe dulceţĭ ale înainteĭ aplecărĭ; Iar aceĭ fără de socotire, arătat aduce pre cele fără de voe şi fără de înainte alegere dureri. Şi una adecă este pricină a întristăriĭ ceĭ sufleteştĭ, iar ceilaltă dupre simiţre, este pricină a întristăriĭ trupuluĭ.

91. Decĭ cea dupre socotire ispită, pre întristarea sufletuluĭ o alcătueşte şi zideşce pre cea arătată dupre simţire dulceaţă a trupuluĭ; iar cea fără de socotire ispită, alcătueşce pre dulceaţa sufletuluĭ, iar trupuluĭ pre întristare.

92. Socotesc cum că Domnul nostru şi Dumnezeŭ, învaţă pre învăţăţiĭ Luĭ cum să cuvine a să ruga, adecă să se roage să-ĭ izbăvească de cel dupre socotire fel al ispitelor, zicând: „şi nu ne duce pre noĭ în ispită“ (Mat. **6**.13) [340]: Adecă, al dulceţilor, şi socotitoare şi de voe ispită, să nu ne părăsească ca să luăm ispitire. Iar Sfântul Iacob, cel zis fratele Domnuluĭ, de către chipul cel fără de voe al ispitelor, învaţă să nu să strâmtoreze aceĭ ce să nevoesc pentru adevăr, zicând: „Toată bucuria să aveţĭ fraţiĭ meĭ, când veţĭ cădea în multe felurĭ de ispite (1.2): adecă, acelor fără de voe şi fără de socotire, care sunt făcătoare de durerĭ. Şi acolo adecă aduce Domnul: „Ci ne izbăveşte de cel viclean“; Iar aicĭ Marele Iacob adaogă: „Ştiind că ispita credinţiĭ voastre, lucrează răbdare: Iară răbdare lucru desăvârşit să aibă, ca să fiţĭ desăvârşit, întregĭ, şi întru nimica lispiţĭ (Iacob **1**.3, 4) [341].

93. Şi adecă Domnul nostru învaţă să ne temem şi să fugim de cele de voe ispite, că cele ce adecă trupuluĭ îĭ sunt dulceaţă, iară sufletuluĭ îĭ sunt făcătoare de durerĭ. Iară Marele Iacob ne îndeamnă să ne bucurăm pentru cele fără de voe ispite, fiindcă scot afară adecă pre a trupuluĭ dulceaţă, iar pre a sufletuluĭ durere.

94. Desăvârşit este acela carele să nevoeşte prin înfrânare împrotiva ispitelor celor de voe; Iar la cele fără de voe, îngădueşte prin răbdare. Şi întreg desăvârşit este acela, carele şi prin lucrare dupre cunoştinţă petrece, şi prin privire lucrează.

95. Iar dacă şi întristarea şi dulceaţa sunt despărţite în suflet şi în simţirĭ: Acela dar carele să îngrijaşte de dulceaţa sufletuluĭ, iar pre durerea simţirelor o priimeşte cu mulţămire şi răbdare, acesta se face cercat, şi desăvârşit şi întreg desăvârşit. Şi adecă cercat, prin iscusul celor protivnice simţurilor; Iară desvărâşit, fiindcă prin înfrânare şi răbdare să nevoeşte a nu să îndupleca de către dulceaţa şi întristarea simţurilor. Iar întreg desăvârşit, ca cel ce păzeşte nevătămate, despre luptătoarele obiceiurĭ care staŭ contra între sineşĭ dupre simţirĭ, ca pre unele ce sunt asigurate, zic adecă: pre lucrare şi pre privire: care împreună să leagă una cu alta şi nicĭ una nu să despărţăşte de ceilaltă. Şi adecă lucrarea înainte vesteşte prin felurĭ de chipurĭ pre cunoştinţa privireĭ, iară privirea numaĭ puţin ca prin cuvânt, pre bunătatea lucrăriĭ prin lucru o are îngrădită şi asigurată.

96. Acela carele a priimit cercare a întristăriĭ şi a dulceţiĭ trupuluĭ, poate să se zică cercat, ca un iscusit al lesnireĭ şi al nelesnireĭ lucrurilor celor trupeştĭ. Iar desăvârşit acela să zice, carele aŭ luptat prin puterea cuvântuluĭ pre dulceaţa trupuluĭ şi pre durere. Iar întreg desăvârşit este acela, carele aŭ păstrat neprefăcute pre obiceiurile lucrăriĭ şi ale privireĭ, prin întinderea Dumnezeescului Dor.

97. Şi adecă, a întristăriĭ ceĭ dupre suflet îndoit îĭ este chipul: Unul adecă pentru ale sale greşale, iar celălalt, pentru cele streine alcătuindu-se; Iar pricina aceşteĭ întristărĭ este arătată cea dupre simţire dulceaţă aceluĭ mâhnit. Fiindcă dupre cuvântul cel cu amăruntul, nu este nicĭ un

[340] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 13: "Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava şi-n veci. Amin!".

[341] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 3-4:
"3. Ştiind că încercarea credinţei voastre lucrează răbdarea;
4. Iar răbdarea să-şi aibă lucrul ei desăvârşit, ca să fiţi desăvârşiţi şi întregi, nelipsiţi fiind de nimic".

păcat, cuprinzător a zice, între oamenĭ, care să nu aibă (pricină) pre dulceaţă, prin cea fără de cuvânt atârnare a sufletuluĭ către simţirĭ, care este început al naşteriĭ eĭ. Iar a dulceţiĭ ceĭ dupre suflet pricina este arătată, cea dupre simţire întristare a celuĭ ce să mulţămeşte şi să bucură, orĭ pentru ale sale fapte bune, orĭ pentru cele streine. Fiindcă dupre cuvântul cel cu amăruntul, nu este maĭ cu samă faptă bună între oamenĭ, care să nu aibă gânditoare sufleteştĭ împrotivă pătimirĭ dupre simţirĭ, care este început al naşteriĭ eĭ.

98. Fără de împătimită rudenie a sufletuluĭ către simţirĭ, nu este cu totul desăvârşit între oamenĭ păcat. Decĭ maĭ întăĭ de toată întristarea care să alcătueşte dupre suflet, înaintează dulceaţa trupuluĭ.

99. Naşterea adevărateĭ fapteĭ bune este, cea de voe înstrăinare de către trup. Iar pre suflet îl veseleşte Duhovniceşte acela, carele oboseşte pre trup prin cele de voe ostenele.

100. Când sufletul, pentru cinstea fapteĭ bune, va dobândĭ împrotivă pătimire către simţirĭ, de nevoe atuncea simţirea va fi în durerĭ, fiindcă nu are putere a sufletuluĭ, pre înţălegătoarea rudenie a dulceţilor, care este dupre socotire împreună unită cu ea. Iar din contră, sufletul cel desăvârşit, adecă pre scularea asupră a dulceţiĭ aceştia, cu bărbăţia înfrânăriĭ o încetează; Iar către aducerea acelor afară de fire şi fără de voe durerĭ, prin răbdare rămâne neînduplecat, şi din cea cu Dumnezeească cuviinţă vrednicie şi slavă a faptelor bune nu esă, prin neipostăsuita dulceaţă, şi de către cuprinderea durerilor, pentru cruţarea trupuluĭ, prin dureroasa simţire, nu să pogoară din înălţimea fapteĭ bune. Iar aceĭ dupre simţire întristare pricina se află, cea desăvârşit neîndeletnicire a sufletuluĭ către cele fireştĭ. Iar a dulceţiĭ ceĭ trupeştĭ dupre simţire este: aceea care arătat zideşte pre cea afară de fire lucrare a sufletuluĭ, şi nu poate a avea alt început al estimeĭ, fără numaĭ pre lepădarea cea despre suflet a celor dupre fire.

A aceluiaşĭ
Suta a şasea

.1. CUVÂNTUL cunoaşce cugetător pre înţălegătoarea putere a sufletuluĭ: care când se desparte de la ţinerea cea dupre simţire, lasă pre trup pustiŭ de purtarea de grijă cea către dulceţĭ, dupre cunoscătoarea legătură (atârnare), şi nicĭ pre necazul trupuluĭ îl lasă de a se mângâea, pentru cea cu totul îndeletnicire către cele Dumnezeeştĭ, în unirea cea socotitoare.

2. Mintea şi simţirea aŭ între ele împrotivnică pre cea dupre fire lucrare, pentru cea nemărginită deosebire şi neasemănare a celor supuse lor. Fiindcă una are supuse pre înţălegătoarele şi fără de trup fiinţe, pre care fireşte le cuprinde (să împărtăşăşte) dupre fiinţă; Iar ceilaltă are supuse pre cele simţite şi trupeştĭ firĭ, pre care fireşte le cuprinde.

3. Lepădarea celor dupre fire ale sufletuluĭ, fireşce să face început a dulceţiĭ ceĭ dupre simiţire. Fiindcă întrucât sufletul lucrează pre bunătăţile cele după fire, nu să află puterea aceea care să afle pre chipul cel dupre simţire.

4. Când cuvântul povăţueşte pre simţirĭ dupre privirea celor văzute, atuncĭ trupul este lipsit fireşce de toată dulceaţa; Fiindcă nu are pre plecare slobodă şi deslegată de la cuvântătoarele legăturĭ, înspre slujirea dulceţilor luĭ. Întrucât şi de nevoe, fiindcă înainte stăpâneşce cel întru noiĭ Cuvânt, să munceşte trupul carele s-aŭ robit luĭ spre lucrarea faptelor bune.

5. Când mintea va aşăza pre simţire ca pre o putere a eĭ şi după fire şi se va împleticĭ la luptă cu cele simţite, începe pe neaşteptate a înţălege pre dulceţile cele trupeştĭ şi nu va putea să treacă pre firea celor văzute, stăpânită fiind de pătimaşa unire cea către simţirĭ.

6. Decĭ dacă nu va putea mintea să treacă şi să vie către cele împreună rudite gânditoare, fără de privirea acelor ce prin mijlocul celor simţite se află: iar aceasta se va face cu totuluĭ tot nemeşteşugită fără de cel simţit care zace împreună cu dânsa, însă este rudenie dupre fire cu cele simţite; Cu bună cuviinţă, dacă adecă supă asupreală cu cele arătate acelor văzute se va prinde de acestea, şi socoteşce cum că lucrare firească este simţirea cea împreună alcătuită cu ea: urmează cum că adecă din cele dupre fire înţălese au căzut, iar de cele afară de fire trupurĭ şi cu amândouă mâinele dupre cea zisă s-aŭ prins şi dupre urmare le va urma. Care lucrându-se fără de cuviinţă prin simţirea care aŭ biruit-o pre ea (pre minte), atuncĭ adecă a întristăriĭ sufletuluĭ să aşază născătoare, muncindu-se adesea orĭ prin bătăile ştiinţiĭ; Iar aceĭ dupre simţire dulceaţă, arătat i să face făcătoare, prin născocirea chipuluĭ celuĭ purtător de grijă al îngrăşăriĭ trupuluĭ. Iară dacă pre cea prin simţire neaşteptată arătare dimpreună îndată cu asupreala celor văzute le vor despărţi de Duhovniceştile cuvinte ale celor ce sunt şi va vedea curate pre semnele cele puse asupra lor; Atuncea adecă pre dulceaţa sufletuluĭ o săvârşeşte, – fiindcă nu se maĭ ţine de nicĭ una din cele văzute şi simţite; Iar pre întristarea simţirelor o aşază lipsită de toate cele dupre fire simţite.

7. Iar de vreme ce pre întristarea sufletuluĭ, adecă pre durere o alcătueşte cea dupre simțire dulceață; Iar pre întristarea simțirelor, adecă pre durerĭ, fireşce le face dulceața sufletuluĭ, cu cuviință dar acela carele pofteşte cu luare aminte să se facă moştenitor a nădăjduiteĭ, nestricateĭ, neîntinateĭ şi neveştejiteĭ viețĭ din cerurĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Hristos prin învierea cea din morțĭ, acesta adecă, dupre suflet are veselie şi bucurie negrăită, veselindu-se totdeauna cu nădejdea viitoarelor bunătățĭ; Iar dupre trup şi dupre simțire are pre întristarea feluritelor durerĭ ale ispitireĭ şi pre însuşĭ necazurile ispitelor. Fiindcă la toată fapta bună îĭ urmează dulceața şi durerea. Durerea adecă a trupuluĭ, fiindcă să lipseşte de linguşirea cea între sine a simțirelor, Iar dulceață, sufletuluĭ, fiindcă cu curățenie să veseleşte prin Duhovniceştile cuvinte ale tuturor celor simțite.

8. Cu cuviință este ca mintea dupre cea de față viață, totdeauna să se bucure cu sufletul şi să se veselească prin nădejdea vecinicilor bunătățĭ, şi dacă încă are pre simțire obosită, aceasta adecă este cea dupre trup mâhnire prin cele multe ostenele ale ispitelor, care să întâmplă înspre hatârul fapteĭ bune: „Fiindcă pătimirile vremiĭ de acum, nu sunt vrednice spre descoperirea viitoareĭ Slave" (Rom. 8. 18) [342] zice Dumnezeul Apostol.

9. Şi adecă trupul este al sufletuluĭ, iar nu sufletul al trupuluĭ; fiindcă zice: că cel maĭ de jos este al celuĭ maĭ ales bun, iar nu cel maĭ ales al tovarăşuluĭ. Decĭ de vreme ce prin călcare aŭ sădit în trup legea păcatuluĭ (Rom. 5. 12) [343] – care este: cea dupre simțire dulceață – prin care s-aŭ făcut osândit morțiĭ trupul prin durere spre stricarea legeĭ păcatuluĭ: Acela dar carele va înțălege cu de-amăruntul aceasta adecă, cum că aŭ intrat moartea prin păcat, spre stricarea acestuia, unul ca acesta are pre suflet totdeauna bucurându-se, fiindcă vede că prin feluritele durerĭ să strică legea păcatuluĭ celuĭ trupesc, spre priimirea aceĭ întru Duhul vecinică fericită viață; Aĭ căria cu neputință este de a ne învrednicĭ dupre alt chip, dacă maĭ înainte nu să va topi şi nu să va vărsa, ca dintr-un oarecare vas, legea păcatuluĭ celuĭ trupesc în viața cea de față, adecă cea dupre aplecare cugetare către trup.

10. Acela carele în cinstea fapteĭ bune să întristează cu durerile cele dupre trup, să bucură dupre suflet pentru această faptă bună, ca cel ce vede pre podoaba celor viitoare ca de față. Spre cinstea cărora, dupre Marele David, moare în toate zilele, prin părăsirea trupuluĭ dupre socotire, carele dupre cea Duhovnicească naştere a sufletuluĭ să înnoeşte totdeauna; Fiindcă întru adevăr şi pre dulceață o are mântuitoare şi pre întristare folositoare. Întristarea zicem, nu pre cea necuvântătoare acelor multe de lipsă patimilor, orĭ a lucrurilor celor materialnice care silnicesc pre suflet: fiindcă acestea nasc pre pornirĭ afară de fire la câte nu să cuvin, şi pre fugirea de la câte nu să potrivesc (a fugi); Ci pre cea înțăleaptă şi cunoscătoare întristare, pre cea aleasă de ceĭ înțăleptĭ întru cele Duhovniceştĭ, şi care sub însămnează (îl ocolesc) pre cel de față rău. Iar de față rău zic că este, întristarea care se face dupre suflet, când cea dupre simțire dulceață va stăpâni pre cuvântătoare deslușire. Iar supusă (durerilor) dupre simțire pre întristare o zic, când urcă drumul neîmpedicată, adecă drumul sufletuluĭ spre faptă bună; Care drum aduce atâtea durerĭ întru simțirĭ, câtă dulceață şi bucurie să face în suflet carea apropie şi uneşte cu Dumnezeŭ prin unirea Dumnezeeştiĭ strălucirĭ dupre faptă bună şi cunoştință (pre cel ce o are).

11. Dulceață mântuitoare numesc pre bucuria sufletuluĭ cea pentru fapta bună; Iar întristarea folositoare, pre scârba trupuluĭ cea pentru fapta bună (osteneala). Acela dar carele s-a dedat la patimĭ şi la lucrurile lor, unul ca acesta zideşce pre pornirĭ la câte nu să cuvin, Iar acela carele nu îmbrățoşază pre acelea care să învoesc să lucreze spre stârpirea patimilor şi a lucrurilor lor, acesta zideşce pre fugirea de la acelea care nu să cuvenea adecă a fugi.

[342] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 18: "Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi".

[343] *Idem*, **5**, 12: "De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa şi moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el".

12. Nicĭ Dumnezeescul Dar lucrează luminarea cunoştinţeĭ fără de a avea pre cea dupre fire putere care să priimească pre luminare, Nicĭ iarăşĭ priimitorul cunoştinţeĭ lucrează pre luminare, fără de Darul cel hărăzitor.

13. Darul Prea Sfântuluĭ Duh, nu lucrează înţălepciune în Sfinţĭ fără de mintea care o priimeşte pre aceasta; Nicĭ cunoştinţă, fără de priimitoare putere a cuvântuluĭ; Nicĭ credinţă, fără de deplina încredinţare acelor viitoare dupre minte şi cuvânt, care până atuncĭ erau cu îndoeală; Nicĭ Darul tămăduirilor, fără de cea firească iubire de oamenĭ; Nicĭ vreun alt oarecare din celelalte darurĭ, fără de deprinderea şi puterea fieştecăruia; Nicĭ iarăşĭ vreunul din câte am numărat va dobândi omul după fireasca luĭ putere, fără de Dumnezeasca putere care le dă pre acestea. Şi pre aceasta o arată curat toţĭ Sfinţiĭ, cariĭ împreună cu descoperirea celor Dumnezeeştĭ, căutaŭ eĭ şi pre cuvintele descoperirilor.

14. Cel ce cere fără de patimă, priimeşte pre dar de a putea să lucreze pre fapta bună dupre lucrare. Şi cel ce caută fără de patimă, află dupre fireasca privire pre adevărul celor ce sunt. Şi cel ce bate în poarta cunoştinţiĭ fără de patimă, fără de împedecare va veni întru cel ascuns Dar al Teologhieĭ.

15. Cel ce va cere pre cele Dumnezeeştĭ fără de patimă, fără de alt va priimi pre cea căutată; Iar cel ce caută cu vre-o patimă, nu va nemeri către cea căutată; Fiindcă zice: „Cereţĭ şi nu luaţĭ, fiindcă răŭ cereţĭ“ (Iacob 4. 3)[344].

16. Caută înlăuntru nostru Duhul cel Sfânt pre cunoştinţa celor ce sunt, şi cearcă. Caută dar pre cea cerută, nu pentru Sineşĭ, fiindcă este Dumnezeŭ şi maĭ presus de toată cunoştinţa; Precum cu de-amăruntul şi Cuvântul se face trup, nu pentru Sineşĭ, ci pentru noĭ vine în Taina întrupăriĭ. Fiindcă dupre cum fără de trup însufleţit-cugetător nu lucrează cu Dumnezească cuviinţă Cuvântul în trup pre cele dupre fire: Aşa nicĭ Sfântul Duh nu lucrează în Sfinţĭ pre cunoştinţele tainelor, fără de acea putere, care dupre fire caută şi cearcă pre cunoştinţă.

17. Precum nu este cu putinţă fără de materialnică lumină ca ochiul să priimească simţit pre cele simţite: Aşa nicĭ mintea omuluĭ fără de Duhovnicească lumină, nicĭodată nu va priimi pre Duhovniceasca privire. Fiindcă adecă, lumina cea simţită după fire luminează pre simţire întru a primi pre cele trupeştĭ; Iar Duhovniceasca lumină, străluceşte pre minte întru privire, spre înţălegerea celor maĭ presus de simţire.

18. Şi adecă pre cele foarte căutătoare şi foarte cercetătoare puterĭ acelor Dumnezeeştĭ firea oamenilor le are fiinţăşte bonţite * (smerite, dupre aceia că este ea trecătoare de la Ziditorul; Iar pre Dumnezeeştile descoperirĭ, dupre Dar le lucrează însuflând puterea Sfântul Duh. Fiindcă din început, prin păcate, vicleanul le-aŭ pironit pre acele puterĭ în firea celor văzute (a să nămoli) şi: „Aŭ lipsit cel ce înţălege, saŭ cel ce caută pre Dumnezeŭ“ (Ps. 52. 3)[345]; Fiindcă cuprinzător din câte aŭ priimit firea, pre înţălegătoarea şi cuvântătoarea putere, o are smerită şi aplecată numaĭ întru arătarea celor simţite, şi nicĭ o înţălegere nu are de cele maĭ presus simţire. Şi cu cuviinţă Darul Prea Sfântuluĭ Duh, pentru a nu să maĭ amăgi (firea oamenilor) dupre înainte alegere aceĭ dinlăuntru aplecărĭ, scârbindu-se de cele materialnice, a reîntors pre cea pironită putere de către ele: Pre care curată primind-o prin Dar (omul) întăĭ aŭ cerut şi aŭ cercetat, şi pe urmă aŭ foarte cerut şi aŭ foarte căutat, prin acelaş Dar al Duhuluĭ.

19. Mântuirea sufletuluĭ, întru adevăr este sfârşit (săvârşire) al credinţiĭ. Iar sfârşit al credinţiĭ, este adevărata descoperire a celuĭ ce crede; Iar adevărata descoperire a celuĭ ce crede este, cea

[344] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, 4, 3: "Cereţi şi nu primiţi, pentru că cereţi rău, ca voi să risipiţi în plăceri".

* Probabil de la a *bonti, bontesc*, a teşi muchia unui obiect dându-i o formă cilindrică. DEX, *ed. cit.*, p. 107.

[345] *Psalmii*, 52, 3: "Domnul din cer a privit peste fiii oamenilor, să vadă de este cel ce înţelege, sau cel ce caută pe Dumnezeu".

dupre măsura credințiĭ fieşte căruia încăpere întru sineşĭ Aceluĭ crezut negrăit; Iar cuprinderea a celuĭ crezut este, adunarea la un loc (recapitulație) aceluĭ ce aŭ din început către sfârşit; Iar cea de la început şi dupre sfârşit recapitulație aceluĭ ce crede este împlinirea pofteĭ celor ce să pornesc către Dumnezeŭ; Iar împlinirea pofteĭ este pururea mişcătoare stare acelor ce doresc către cel dorit; Iar pururea mişcătoare stare spre cel dorit acelor ce doresc este, cea pururea îndeşire şi neprecurmată dobândire aceluĭ poftit; Iar dobândirea aceluĭ poftit totdeauna şi necurmată este, împărtăşirea celor Dumnezeeştĭ şi maĭ presus de fire; Iar împărtăşirea celor maĭ presus de fire şi Dumnezeeştĭ este, asemănarea celor ce să împărtăşesc către cea împărtăşită; Iar asemănarea celor ce să împărtăşesc către cea împărtăşită este cea dupre lucrare prin asemănarea aceeşime a celor împărtăşițĭ către cea împărtăşită; Iar asemănarea totală a celor ce să împărtăşesc este, înDumnezeirea celor învredniciți înDumnezeireĭ, prin asemănarea către cea împărtăşită; Iar înDumnezeirea este, dupre cuvântul subscrieriĭ, cuprinderea şi trecerea a tuturor vremilor şi veacurilor şi a celor în vremĭ şi a celor în veacurĭ; Iar cuprindere şi trecere a vremilor şi a veacurilor şi a tuturor celor dintru acestea este, unire a curateĭ şi adevărateĭ începere a celor ce să mântuesc către curatul şi adevăratul sfârşit; Iar necurmata unire a celor ce să mântuesc cu curatul şi adevăratul început şi sfârşit este, cea maĭ aleasă trecere a celor dupre fire numărate fiinţăşte din început şi sfârşit; Iar trecere a celor dupre fire mărginite din început şi sfârşit este: cea fără de mijlocire şi nemărginită şi prea nemărginită la ceĭ ce să învrednicesc celeĭ maĭ alese şi înțălegătoare trecere a celor dupre fire – lucrare a luĭ Dumnezeŭ, ce atotputernică şi maĭ presus de putere; Iar cea fără de mijlocire şi nemărginită şi prea nemărginită lucrare a luĭ Dumnezeŭ cea atotputernică şi maĭ presus de putere este: cea negrăită şi prea negrăită dulceață şi bucurie a celor lucrațĭ, dupre negrăita şi cea maĭ presus de înțălegere unire: al căria cuvânt, saŭ înțălegere, saŭ zicere în firea celor ce sunt, cu desăvârşire cu neputință este a le afla.

20. Iar firea nu are pre cuvintele cele maĭ presus de fire dupre cum cu amăruntul nicĭ pre legile celeĭ afară de fire. Iar maĭ presus de fire zic, pre Dumnezeasca şi necuprinsa dulceață, pre care Dumnezeŭ fireşte o zideşce fire, când să uneşte dupre Dar cu ceĭ vrednicĭ. Iar afară de fire zic, pre necuprinsa întristare, carea se face dupre lipsirea aceştiĭ dulcețĭ, pre care obicinueşte Dumnezeŭ să o facă fire, când aceasta fără de Har să uneşte cu ceĭ nevrednicĭ. Fiindcă dupre de bună voe aplecare a fieştecăruia, Dumnezeŭ măsuratec unindu-se cu toțĭ, dupre cum cunoaşte însuşĭ o dă pre simțire la fiecare, dupre cum fieştecarele este înainte pregătit spre priimirea luĭ Dumnezeŭ: Carele fără de alta voeşte a se unĭ cu toțĭ oameniĭ la sfârşitul veaculuĭ (adecă cu ceĭ vrednicĭ).

21. Pre ceĭ ce caută pre Dumnezeeştile cuvinte şi chipurĭ ale însuşĭ Mântuireĭ, ĭĭ povățueşce spre înțălegere Duhul cel Sfânt Carele nu lasă să rămâie nemişcată şi nelucrătoare întru eĭ pre cea putere, prin care fireşte caută pre cele Dumnezeeştĭ.

22. Şi maĭ întâĭ cineva caută să omoare cu de sineşĭ alegerea pre păcat, şi prin păcat prin acea de sineşĭ alegere (adecă cu care a voit şi a ales pre păcat de a-l face) şi aşa cearcă cum va fi cu cuviință şi cu care chip va omorî pre acestea adecă una prin alta. Şi iarăşĭ după a acestora desăvârşită omorâre a uneia prin alta, caută pre viața fapteĭ bune cea dupre de sineşĭ alegere şi pre de sine alegerea cea dupre fapta bună, şi pre urmă cearcă cum va fi cu cuviință şi ce chip va face spre a zidi pre viața acestora între ele. Aşadar fiind, vom putea să zicem cu hotărâre în oarecare chip, cum că adecă căutarea este poftă a oarecăria dorințĭ, iar încercarea este chipul prin care ajunge cineva către lucrul cel dorit al pofteĭ.

23. Să cuvine dar întru adevăr, cum că acela carele voeşte să se mântuească, nu numaĭ să omoare pre păcat prin de sine alegerea, însă şi pre însuşĭ această de sine alegere a păcatuluĭ. Şi nu numaĭ prin fapta bună să învieze pre de sine alegerea, ci încă şi pre această faptă bună prin de sine alegere: Ca murind morțiĭ, pre despărțirea păcatuluĭ cu totuluĭ tot să nu o simțască; şi viețuind să viețuească cu totuluĭ tot fapteĭ bune, ca să se simțască de sine alegerea dupre unire nedespărțită. Fiindcă cel ce a

omorât pre de sine alegerea cea spre păcat, s-aŭ făcut împreună sădit cu asemănarea morţiĭ luĭ Hristos; Iar cel ce o aŭ înviat pre aceasta prin dreptate, s-aŭ făcut împreună sădit şi cu învierea Luĭ.

24. Păcatul şi de sine alegerea omorându-se una prin alta, aŭ pre nesimţire îndoită una către alta; Şi dreptatea iarăşĭ şi alegerea de sine, fiindcă aŭ una prin alta pre viaţă, îndoită aŭ şi pre simţire.

25. Hristos aflându-se dupre fire Dumnezeŭ şi Om, să moşteneşte de noĭ ca Dumnezeŭ maĭ presus de fire, dupre Darul negrăiteĭ împărtăşirĭ, şi pentru noĭ în felul nostru, ca un om, ne face aĭ Luĭ: şi aşa moşteneşte dimpreună cu noĭ şi pre Sineşĭ, dupre negrăita pogorâre. Pre care înainte văzându-o Sfinţiĭ cu taină prin Duhul, s-aŭ învăţat, cum că să cuvine să călăuzască pătimirile întru această vreme de faţă spre cinstea fapteĭ bune, decât slava, care întru cea viitoare este a se arăta în Hristos prin fapta bună.

26. Mintea adecă numaĭ cu de sine alegerea, cu chip necunoscut, să porneşte a căuta numaĭ pre pricina celor ce sunt; Iar cuvântul cu felurite chipurĭ ocheşte şi cearcă pre adevăratele cuvinte ale celor ce sunt.

27. Căutarea este, cea dintăĭ şi simplă mişcare cu de sine alegerea către însuşĭ Pricina; Iar cercarea este, *cea maĭ întăĭ şi simplă dreaptă socoteală a cuvântuluĭ spre a însuşĭ Pricineĭ dimpreună* cu oareşcare înţăles. Iar foarte căutarea este iarăşĭ, cea cunoscută mişcare a minţiĭ, dupre învăţătură, spre aceiaşĭ Pricină, cu oareşĭcare ferbinte de sine aplecare; Iar foarte cercarea este, cea a cuvântuluĭ dupre lucrarea faptelor bune pentru aceiaşĭ Pricină, cu oareşĭcare înţălegătoare şi înţăleaptă (iscusită) dreaptă socoteală.

28. Sfinţiĭ şi Dumnezeeştiĭ Prorocĭ, fiindcă foarte aŭ căutat şi foarte aŭ cercat pentru mântuirea sufletelor, – cu cunoştinţă şi cu înţălegere spre Dumnezeŭ –, aveaŭ înfocată şi ferbinte pre deplina mişcare a minţiĭ, şi înţăleaptă şi iscusită pre dreapta socoteală a cuvântuluĭ către lucrarea celor Dumnezeeştĭ. Pre cariĭ câţĭ îĭ formează, foarte caută pre mântuirea sufletelor lor cu cunoştinţă şi învăţătură; Iar cu înţălegere şi cu înţălepciune, adecă foarte cearcă totdeauna pre dreapta socoteală a Dumnezeeştilor lucrurĭ.

29. Cuvântul îndoită cunoaşte pre cunoştinţa celor Dumnezeeştĭ; Şi una adecă după atârnare, fiindcă zace numaĭ în cuvânt şi întru înţălegere, neavând dupre lucrare pre simţirea celuĭ cunoscut prin iscus, prin care simţire ne iconomisim dupre această viaţă; Iar ceilaltă, maĭ de căpitenie şi adevărată, numaĭ prin iscus dupre lucrare, fără de cuvânt şi înţălegere (lucrându-se) înfăţoşând pre toată simţirea celuĭ cunoscut prin împărtăşirea cea după Dar, prin care împărtăşire dupre viitoarea încetare, priimim pre cea maĭ presus de fire înDumnezeire, lucrându-se neîncetat. Şi pre cea adecă dupre atârnare, ca cea supusă cuvântuluĭ şi înţălegerilor, o zic cum că este mişcătoare, pornind pre aplecare către împărtăşirea cea dupre lucrare a cunoscutuluĭ; Iar cea dupre lucrare, care are pre aplecarea cunoscutuluĭ, prin iscus cu împărtăşire , o zic cum că este a luăriĭ, deosebind pre cunoştinţa cea zăcută în cuvânt şi în înţălegerĭ.

30. Îndoită zic cum că este cunoştinţa; Şi una adecă supusă cuvântuluĭ şi înţălegerilor, care dupre fel nu are de pre simţirea celor cugetate; Iar cea dupre lucrare, singură nu maĭ are pre cea dupre fel dobândire a celor adevărate, fără de (a avea nevoe) de cuvânt şi înţălegerĭ. De vreme ce cuvântul fireşte prin cunoştinţă, sub însămnează pre cel cunoscut, pornind pre aplecarea celor ce să mişcă prin sine, spre dobândirea celuĭ însămnat (de cuvântul cel prin cunoştinţă).

31. Zic ceĭ înţălepţĭ, cum că este lucru cu neputinţă a să afla dimpreună cu iscusul despre Dumnezeŭ şi cuvântul cel pentru Dânsul; saŭ dimpreună cu simţirea despre Dumnezeŭ, a fi şi înţălegerea cea despre Dânsul. Iar cuvânt despre Dumnezeŭ zic: pre cea măsuratecă despre Dânsul crescătoare privire din cele întru împărtăşire a celor maĭ presus de fire bunătăţĭ; Iar înţălegere despre Dumnezeŭ zic: pre cea din cele ce sunt simplă şi cunoscută şi pentru celelalte toate: Negreşit dacă iscusul acestuĭ lucru să îndeletniceşte prin cea despre Dânsul cunoştinţă. Iar iscus zic, pre

cea dupre lucrare cunoştinţă, care să întâmplă după tot cuvântul; Iar simţire, pre însuşi împărtăşirea celui cunoscut, care să arată după toată înţălegerea. Şi poate pre aceasta cu taină o învaţă Marele Apostol când zice: „Ori prorociile de se vor părăsi, ori limbele de vor înceta, ori cunoştinţele" (1Cor. **10**.8) [346], arătat este cum că zice pentru cea în cuvânt şi în înţălegere zăcută cunoştinţă.

32. Să cuvenea întru adevăr, cu Cel ce dupre fire este Ziditor al fiinţii celor ce sunt, să se facă Singur şi Însuşi Lucrător al cei dupre Dar înDumnezeire a celor făcute; Întrucât Dătătorul lui: – *este* –, să se arate şi Dăruitor al celui ce *„bine este totdeauna"*. Fiindcă nici una din cele ce sunt, nimic alt nu cunoaşte întru sineşi, ce oare este dupre fiinţă, cu urmare este cum că nici din cele ce vor să se facă, nimic nici una din cele ce sunt dupre fire aŭ pre a lor înainte cunoştinţă; Afară numai de cel mai presus de toate Dumnezeŭ: Carele şi pre Sineşi să cunoaşte ce este dupre fiinţă, şi a tuturor celor zidite de El, şi mai înainte încă de a să face aŭ cunoscut pre a lor înfiinţare. Iar cea dupre Dar cu bună dăruire la toate cele ce sunt – pre a lor cunoştinţă, şi a altora, adecă aceea ce este după fiinţă, precum şi cea într-însele simplă felurime, mai înainte aflându-se a cuvintelor şi a cunoştinţelor acelora, în viitorul veac are să se arate.

33. Dumnezeŭ Cuvântul, carele a zidit pre firea oamenilor, n-a alcătuit împreună într-însa nici pre dulceaţă, nici pre durerea cea după simţire, fără numai oareşicare putere pusă într-însa dupre minte spre dulceaţă, dupre care negrăit va putea a o dobândi aceasta: Întru acest fel aŭ zidit pre om. Iar pre această putere, adecă pre cea dupre fire a minţii drăgăstoasă aplecare către Dumnezeŭ, – pre care aŭ dat-o fără de mijlocire împreună cu naşterea lui şi întru simţire –, omul cel dintâi, dupre cea dintâi mişcare către cele simţite, pre dulceaţă aŭ aflat-o afară de fire lucrându-se prin mijlocirea simţirelor, (adecă a meşteşugit-o el); Şi atuncea dar, Dumnezeŭ, Cel ce să grijaşte pentru mântuirea noastră, a pus ca o oarecare putere muncitoare într-însa (în fire) pre durere, dupre care ca o lege s-a înrădăcinat în firea trupului cu înţălepciune moartea, cuprinzând pre cea mânioasă a minţii, care afară de fire cu turburare (turbare) să mişca către cele simţite.

34. Dulceaţa şi durerea nu s-aŭ alcătuit împreună cu firea trupului: ci pre una prin călcare întru stricăciune născocindu-o (inventându-o) de sineşi alegerea, iar pre ceilaltă, spre osândirea deslegării firilor; Întrucât dulceaţa de voe să aducă prin păcat moarte sufletului, iar durerea prin deslegare să cerce pre desfiinţarea (stricarea) trupului cea dupre fel. Fiindcă dupre purtarea de grijă Dumnezeŭ aŭ dat în fire pre cea fără de voe durere, şi pre moartea cea pentru aceasta, spre muncirea dulceţii cei de sine aleasă.

35. Prin cea necuvântătoare dulceaţă care aŭ păşit în fire, aŭ intrat într-însa şi cea dupre cuvânt durere, prin multe pătimiri, întru care şi din care „moartea", făcând pre desfiinţare acei afară de fire dulceţi; Nu însă şi desăvârşită desfiinţare a ei, dupre care fireşte să învedereazā cel dupre minte Dar al Dumnezeeştii dulceţi.

36. Născocirea (aflarea, invenţia) ostenelelor celor de voe şi intrarea acelor fără de voe, strică adecă pre dulceaţă şi încetează pre cea dupre lucrare pornire a ei; nu desfiinţază însă pre acea putere, care ca o lege zace în fire spre naştere. Fiindcă filosofia cea dupre fapta bună, fireşte lucrează pre nepătimirea cugetului, nu încă şi pre a firei; dupre care, adecă prin cugetătoarea nepătimire, vine Dumnezeescul Dar al Dumnezeeştii dulceţi cei dupre minte.

37. Fiece durere, care are ca pre o pricină a naşterii ei dupre lucrurile înainte povăţuind dulceaţa, este datoare adecă fireşte dupre pricină să plătească toate câte aŭ prefăcut firea; De care ce dulceţii cei afară de fire, fără de alt la toţi fireşte le urmează durerea, fiindcă a înaintat fără de pricină în naştere legea dulceţii. Fără de pricină zic, pre cea din călcare dulceaţă; fiindcă nu s-aŭ făcut ca o moştenitoare apucând înainte durere.

[346] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 8: "Nici să ne desfrânăm cum s-au desfrânat unii dintre ei, şi au căzut, într-o zi, douăzeci şi trei de mii.

38. Era cu totul cu neputință, ca firea care s-a plecat la cea dupre sineşĭ aleasă dulceață şi la cea fără de voe durere, iarăşĭ să se întoarcă la viața cea dintăĭ: fără numaĭ după ce s-aŭ făcut Om Ziditorul, care prin de sine alegere a priimit pre cea înainte proectată (cugetată) durere spre muncirea aceĭ de voe dulcețĭ a fireĭ, fără de a avea înainte povățuind pre dulceața cea din naştere: Ca să slobozească pre fire din cea după osândire naştere, priimind pre acea naştere, carea nu-şĭ avea începutul ei din dulceață.

39. Fiindcă după călcare, toțĭ oamenіĭ aveau înainte povățuind la a lor naştere firească pre dulceață, şi nimenĭ fără deosebire nu să afla slobod de cea firească împătimitoare naştere dupre dulceață: ci ca o datorie toțĭ plăteaŭ fireşte pre durerĭ şi aşteptaŭ pre moarte; Şi era cu totuluĭ tot cu neputință chipul slobozirіĭ acelora ce să tiränisea de nedreapta dulceață şi de dreapta durere şi prin aceasta pre dreptate moartea: Să cuvenea dar spre stricarea nedrepteĭ dulcețĭ şi ceĭ printr-însa drepteĭ durerĭ, despre care cu nemilostivire să muncea omul: fiindcă din stricăciune-şĭ avea începutul a naşterіĭ ceĭ prin dulceață, iarăşĭ în stricăciune să vie la sfârşitul vieţiĭ prin moarte. Însă spre reîndreptarea fireĭ ceĭ pătimitoare, să cuvenea a să înțălege o durere şi o moarte nedreaptă, dimpreună şi fără de vină. Fără de vină adecă, ceea ce să nu aibă cu totul înainte povățuind pre dulceață spre naştere; Iar nedreaptă, care să nu fie moştenitoare la nicĭ o viață împătimită; Ca astfel să se afle în mijlocul nedrepteĭ dulcețĭ, şi aĭ dureriĭ şi aĭ morțiĭ ceĭ după dreptate, o durere şi o moarte fără de dreptate, stricând cu totuluĭ tot pre cea dupre dulceață nedreaptă începere, şi pre cea printr-însa cu dreptate sfârşit prin moarte; şi să se facă iarăşĭ slobozit neamul omenesc de dulceață şi de durere, priimind firea pre cea dintăĭ bună norocire, fără de a se maĭ întina de nicĭ una din cele cunoscute, care s-aŭ răsădit la ceĭ din naştere şi stricăciune. Pentru aceasta Dumnezeŭ desăvârşit aflându-se dupre fire – Cuvântul luĭ Dumnezeŭ –, să face desăvârşit Om din suflet înțălegător şi trup pătimitor, alăturat nouă dupre fire, afară numaĭ de păcat; Şi adecă pre dulceața (trupuluĭ) cea din neascultare, cu totuluĭ tot n-a avut-o înainte povățuind spre naşterea Luĭ cea din Femee în vreme; Iară pre cea din trup durere, care să afla sfârşit al firelor, aŭ priimit-o pentru iubirea de oamenĭ, dupre voință, ca să pătimească cu nedreptate şi să strice pre cea din început naştere, care prin cea nedreaptă dulceață tiränisă pre fire. Fiindcă nu avea şi moartea Domnuluĭ, ca cum şi a celorlalțĭ oamenĭ, să plătească datoria pentru nedreapta dulceață; Ci maĭ ales înspre dânsa s-a reîntors ca o pierzare a eĭ moartea Domnuluĭ şi acel cu dreptate sfârşit, adecă cel prin moartea fireĭ; Fiindcă nu avea pre cea fără de lege dulceață, ca pricină spre a fi; prin care dulceață aŭ intrat în fire moartea, şi pentru care cu dreptate să muncea firea oamenilor.

40. Să cuvenea cu adevărat, să cuvenea, Ca Un înțălept şi Drept şi Puternic dupre fire fiind, Domnul, Ca un Înțălept adecă, să cunoască pre chipul vindecăriĭ; Iar ca un Drept, să nu facă cu tiränie pre mântuirea omuluĭ, carele să stăpânea de păcatul cel dupre socotire (alegere); Iar ca un Atotputernic, să nu slăbească spre împlinirea vindecăriĭ.

41. Şi adecă înțălepciunea luĭ Dumnezeŭ, să arată dupre adevăr întru Naşterea Luĭ; Iar dreptatea Luĭ, prin Naştere luând pre cea pătimitoare asemenea cu a fireĭ noastre; Iară puterea Luĭ, să arată: dintru a zidi prin patimĭ şi moarte în firea noastră, viață vecinică şi nepătimire neschimbată.

42. Şi adecă pre cuvântul înțălepciuneĭ l-aŭ arătat Domnul, întru chipul vindecăriĭ făcându-Se Om, fără de schimbare saŭ al vreuneĭ alteĭ oarecare prefacerĭ; Iară pre întocmirea dreptățiĭ aŭ arătat-o, întru mărimea pogorâreĭ Luĭ, de bună voe purtând pre osânda pătimitoareĭ firĭ, pre carea aŭ şi făcut-o armă spre stricarea păcatuluĭ şi a morțiĭ ceĭ prin El (psăcat) care adecă este dulceața, şi cea prin aceasta „durere“, întru care să află stăpânirea păcatuluĭ şi a morțiĭ şi tiränia cea dupre dulceață a păcatuluĭ şi prin el sâlnicia cea dupre durere a morțiĭ: Fiindcă în partea cea stăpânitoare a fireĭ, arătat să află stăpânirea dulcețiĭ şi a dureriĭ, şi maĭ ales amenda dureriĭ dupre fire, de care ne întindem maĭ mult, întrucât ne silim ca prin dulceață să o mângâem pre ea (pre durere). Fiindcă

voind să fugim de simţirea dureriĭ, alergăm spre dulceaţă, uneltindu-o ca să o mângâem, când firea noastră să strâmtorează şi să împilează prin ranele dureriĭ; Decĭ, când ne silim prin dulceaţă să împuţinăm prin pornirile dureriĭ, atuncĭ întărim maĭ mult pre însuşĭ Zapisul eĭ, fără a maĭ putea ca să avem slobodă pre dulceaţă de durerĭ şi de scârbe.

43. Prin tăria covârşitoareĭ puterĭ, aŭ arătat că prin cele protivnice care le-aŭ pătimit aŭ alcătuit pre naşterea firelor nevătămată; Fiindcă prin patimĭ, pre nepătimire; Iar prin durere, pre răsuflare şi prin moarte aŭ dăruit fireĭ pre viaţa cea vecinică; Şi aŭ aşăzat iarăşĭ prin lipsirile luĭ cele dupre trup, pre reînnoirea celorlalte firĭ, şi prin întruparea Luĭ, aŭ dăruit fireĭ pre Darul cel maĭ presus de fire, adecă pre înDumnezeire.

44. Dumnezeŭ făcându-se dupre adevăr Om, aŭ dat în fire un alt început, – pre a doua naştere – , care prin durerĭ ajunge întru dulceaţa veciniceĭ vieţĭ. Fiindcă dupre cum strămoşul Adam călcând pre Dumnezeasca poruncă, aŭ adus în fire un alt început al naşteriĭ, adecă pre cel din dulceaţă în locul celuĭ dintâĭ, ajungând prin durerĭ la moarte; Şi aŭ înţăles prin sfatul şarpeluĭ pre dulceaţă, aĭ căruia nu era maĭ întâĭ moştenitoare durere, ci maĭ ales să sfârşa în durerĭ, şi dupre cum şi el pre toţĭ nepoţiĭ ceĭ dupre trup, prin cel din dulceaţă nedrept început îl avea urmându-ĭ cu dreptul, – din început prin durere către al morţiĭ sfârşit: Întru acest chip şi Domnul făcându-se Om, aŭ zidit alt început în fire, pre a doua naştere cea din Duhul Sfânt. Şi pre cea prin durere a luĭ Adam dreaptă moarte priimindu-o întru Sineşĭ, adecă cea făcută cu nedreptate, fiindcă nu avea pre acelaşĭ început al naşteriĭ ceĭ cu nedreptate a strămoşilor prin dulceaţa cea din neascultare: pre al începutuluĭ şi pre al sfârşituluĭ zic al amândorora acestora omeneştĭ naşterĭ a luĭ Adam, le-aŭ lucrat pre stricare; Fiindcă întru adevăr nu să afla înainte povăţuind de la Dumnezeŭ în fire. Şi aşadar pre amândouă stricându-le, pre toţĭ câţĭ să renasc dintr-însul Duhovniceşte, îl aşază slobozĭ de vinuirea cea din dulceaţă.

45. Pre dulceaţa cea din legea păcatuluĭ, cea spre desaprobarea naşteriĭ ceĭ dupre trup, o desfiinţează Domnul de la ceĭ ce s-aŭ făcut într-însul prin dăruirea Duhuluĭ, slobozind să priimească eĭ pre moarte, (care maĭ înainte fiind spre osândirea fireĭ) acum să fie spre osândirea păcatuluĭ, fără să maĭ aibă lucrătoare pre cea a luĭ Adam şi pre cea din Adam dulceaţă a naşteriĭ, ci numaĭ cea prin Adam durere să se lucreze într-înşiĭ; Nu pentru vre-o datorie a păcatuluĭ, ci dupre iconomie, pentru cea dupre fire întâmplare a morţiĭ ceĭ dupre păcat slobode aceasta. Decĭ acelora ce nu maĭ aŭ maică a naşteriĭ lor pre dulceaţă, care fireşte este muncitoare, arătat atuncea le aşază pre moarte Tată a vieţiĭ vecinice. Fiindcă dupre cum cea cu dulceaţă viaţă s-aŭ făcut luĭ Adam maică morţiĭ şi a stricăciuneĭ: Asemenea şi moartea Domnuluĭ pentru Adam, Carele era slobod de cea din Adam dulceaţă, să face Părinte veciniceĭ vieţĭ.

46. Firea oamenilor după călcare, început aŭ luat al însăşĭ naşteriĭ ceĭ din zămislire pre sămânţa cea dupre dulceaţă şi prin cea dupre curgere naştere; Iar sfârşit, pre moartea cea prin durere pentru stricăciune. Iară Domnul fiindcă nu avea pre acel început al naşteriĭ ceĭ dupre trup, nicĭ de acel sfârşit, care este moartea, se afla stăpânit.

47. Pre Adam din început l-aŭ amăgit păcatul şi l-aŭ plecat să vie întru călcarea Dumnezeeştiĭ poruncĭ, dupre care s-aŭ alcătuit dulceaţa; şi pre sineşĭ, adecă păcatul, prin dulceaţă, tare întru adâncul firiĭ s-aŭ înfipt, şi aŭ osândit pre toată firea la moarte, împingând prin moartea omuluĭ la nealcătuire şi pierzare prin firea celor zidite. Căcĭ pre aceasta aŭ meşteşugit-o sămănătorul păcatuluĭ şi tatăl răutăţiĭ vicleanul diavol; Carele adecă pre sineşĭ din mândrie s-aŭ scos afară din Dumnezeasca slavă; Iară prin zavistia cea către Dumnezeŭ şi cea către noĭ şi pre Adam l-aŭ scos din Raiŭ, întrucât (voind) să pearză pre lucrurile luĭ Dumnezeŭ şi să le deslege întru nealcătuire.

48. Din zavistie diavolul şi cea către Dumnezeŭ şi cea către noĭ, prin vicleşug a uneltit ca să facă pre om să se urască de Dumnezeŭ, pregătindu-l ca să calce porunca luĭ Dumnezeŭ. Şi adecă pre Dumnezeŭ zavistueşte, pentru ca să nu să facă arătată dupre lucrare prea lăudata Luĭ Putere a

înDumnezeireĭ omuluĭ; Iar pre om îl zavistueşte arătat, ca să nu să facă dupre fapta bună părtaş al Dumnezeeştiĭ slave ceĭ dupre chip. Fiindcă zavistueşte prea spurcatul, nu numaĭ pre noĭ pentru fapta bună cea spre slava luĭ Dumnezeŭ: ci şi pre Dumnezeŭ pentru cea spre noĭ a Luĭ negrăită putere spre mântuirea şi înDumnezeirea noastră.

49. Dupre cum cu amăruntul în Adam moartea fireĭ era osândă, fiindcă aveau început al însuşĭ naşteriĭ pre dulceaţă; Aşa şi moartea, întru Hristos s-a făcut osânda păcatuluĭ, iară firea iarăşĭ ş-aŭ luat întru Hristos pre naştere curată de dulceaţă.

50. Dacă noĭ ceĭ cariĭ ne-am învrednicit să ne facem prin Darul Duhuluĭ locaş luĭ Dumnezeŭ, suntem datorĭ a arăta atâta mare răbdare întru ispite şi întru pătimirĭ pentru Dumnezeasca dreptate, spre osânda păcatuluĭ, şi ca nişte făcătorĭ de răŭ întrucât suntem bunĭ, cu osârdie să încercăm pre ocărâta şi necinstita moarte: Ce oare va fi sfârşitul? adecă osânda acelora ce nu să supun la Evanghelia luĭ Dumnezeŭ? Care este adecă: Carele va fi sfârşitul, saŭ osânda acelea care, nu numaĭ aŭ, cu mare osârdie până la sfârşit, vie şi lucrătoare dupre suflet şi trup prin cuget şi fire pre cea întru dulceaţă naştere a firelor, carea aŭ stăpânit pre Adam: Ci nicĭ n-aŭ priimit să numească Tată şi Dumnezeŭ, pentru Fiul cel întrupat (pre Părintele) şi nicĭ pre însuşĭ Fiul şi Mijlocitorul carele să roagă către Părintele pentru împăcare şi milostivire spre noĭ, carele s-aŭ dat pre Sineşĭ de voe la moarte cu bună voinţă şi vrerea Părinteluĭ (1Tim. **2**, 5-6) [347] întrucât atâta prin Sine pre noĭ ne slăveşte înfrumuseţându-se ca podoaba Dumnezeireĭ Luĭ, întrucât şi El pentru noĭ a primit a să necinsti cu ale noastre pătimirĭ?

51. Fiindcă a tuturor celor mântuiţĭ, Dumnezeŭ va fi loc nescris împrejur şi nedespărţit şi nemărginit; Carele la toţĭ să face toate, dupre măsura dreptăţiĭ, iar maĭ ales dupre măsura pătimiriĭ care o rabdă fireşte care cu cunoştinţă spre cinstea dreptăţiĭ întru acestea, să dărueşte pre sineşĭ la fiecare, ca mădular, saŭ parte, dupre puterea cea sălăşluită în fiecare mădular, care lucrează prin sineşĭ şi pentru sineşĭ şi spre „a fi" adună pre mădulărĭ, care dimpreună să ţin spre viaţă. „Iar necredinciosul şi păcătosul unde se va arăta?" (Pilde **11**.31) [348] lipsit de Darul aceştia? Fiindcă cel ce nu va putea să priimească lucrătoare dupre aceea ce: – bine este – pre arătarea luĭ Dumnezeŭ, unde se va arăta, răbdând pre căderea din Dumnezeasca viaţă, cea maĭ presus de vreme şi vecĭ şi loc??

52. Acela carele nu are pre Dumnezeŭ împreună având pre viaţa cea spre „bine este", şi carele – Dumnezeŭ – urmează la toţĭ ceĭ vrednicĭ a să face loc: Cum va fi acela întrucât nu are loc pre însuşĭ Dumnezeŭ dupre cea în Dumnezeŭ rămânere şi sălăşluire a celor ce „bine este"? (a celor vrednicĭ). Şi dacă cu mare nelesnire: „de abea dreptul să mântueşte" (Pil. **11**.31) [349]: ce se va face, saŭ de va pătimĭ acela carele nicĭ un cuvânt al buneĭ credinţe şi al fapteĭ bune nu aŭ făcut în viaţa aceasta??

53. Şi adecă Dumnezeŭ, dupre cea una şi nemărginită sfătuire a bunătăţiĭ Luĭ, va aduna pre toţĭ: şi Îngerĭ şi oamenĭ, bunĭ şi răĭ; Decĭ aceştia toţĭ, nu vor avea pre împărtăşirea luĭ Dumnezeŭ de asemenea şi de o potrivă cu Dumnezeŭ, Carele începe prin toţĭ fără ţinere, ci dupre măsura şi vrednicia fieştecăruia.

54. Câţĭ dară aŭ păzit pre cea de o potrivă întru toate a cugetuluĭ cu firea, şi l-aŭ aşăzat pre acesta (pre cuget) priimitor de cuvintele fireĭ dupre lucrare, dupre cuvântul acela: „bine este", prin buna pătimire a cugetuluĭ spre Dumnezeasca sfătuire, aceştia cu totul se vor împărtăşĭ de bunătate, dupre Dumnezeasca viaţă care străluceşte întru eĭ, ca în Îngerĭ maĭ ales, saŭ ca în oamenĭ. Iară câţĭ întru toate nu aŭ de o potrivă

[347] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 5-6: ".Căci unul este Dumnezeu, unul este şi Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni: omul Hristos Iisus. Care S-a dat pe Sine preţ de răscumpărare pentru toţi, mărturia adusă la timpul său".
[348] *Pildele lui Solomon*, **11**, 31: "dacă cel drept este răsplătit pe pământ, cu cât mai mult cel nelegiuit şi păcătos!".
[349] *Idem, Ibidem.*

asemenea pre cuget către fire şi l-aŭ arătat pre el (cuget) dupre lucrare deslegător al cuvintelor firelor (răsipindu-le pre ele), dupre tot cuvântul acela ce „bine este", prin împrotiva pătimire a cugetuluĭ spre Dumnezeasca sfătuire: Aceştia cu bună samă vor cădea din toată bunătatea, dupre împrotivirea cugetuluĭ lor către acel ce: „Bine este". Dupre care atâta va fi despărțirea şi depărtarea acestora de la Dumnezeŭ, cât nu aŭ avut dupre de sine alegere a cugetuluĭ pre cuvântul acela „bine este", carele ține viața cu lucrarea celor bune; Dupre care cuvânt (bine este) fireşte să arată Dumnezeasca viață.

55. Cumpăna (balanța) cugetuluĭ fiecăruia va fi la viitoarea Judecată, cuvântul fireĭ: carele va vădĭ pre mişcarea luĭ orĭ spre bine, – bine –, orĭ spre – Vaĭ! –, Dupre care (mişcare), orĭ împărtăşirea Dumnezeeştiĭ viețĭ, orĭ neîmpărtăşirea, fireşte să face. Fiindcă dupre aceea că: – este –, şi dupre aceea că – pururea este –, pre toțĭ îĭ va aduna de față Dumnezeŭ; Iar dupre aceea că: „pururea bine este", cu deosebit chip numaĭ pre Sfinții Îngerĭ şi spre Sfinții oamenĭ va aduna; Iar pre: „pururea Vaĭ! este" îl va lăsa acelora ce nu sunt asemenea (Sfințĭ), ca rod viclean al cugetuluĭ lor.

56. Taina Dumnezeeştiĭ întrupărĭ, nu aŭ adus dimpreună cu cea dupre fire însuşime a acelora din care împreună s-a aşăzat şi pre cea dupre Ipostas deosebire. (Adecă: n-a adus asupra Eĭ dimpreună cu cele două firĭ şi două Ipostasurĭ). Una adecă, ca să nu priimească adăogire Taina Treimeĭ, Iară alta, ca să nu se afle în Dumnezeire, dupre fire de un neam şi de o ființă. Fiindcă două firĭ într-un Ipostas s-aŭ făcut Unirea, şi nu spre o fire numaĭ. Ca şi Cel unul după Ipostasul celor două unite firĭ să se arate dupre unire, şi deosebirea acelor adunate întru nedespărțita unire, dupre cea firească osebire crezându-se, fără vre-o schimbare, saŭ amestecare.

57. Despre Hristos nu zicem deosebire Ipostasuluĭ, fiindcă Treimea a rămas iarăşĭ Treime şi după întruparea Cuvântuluĭ, fără de a se face adăogire a fețiĭ prin întrupare la Sfânta Treime. Zicem dar a firelor deosebire, ca să nu mijlocim adecă aceluĭ cuvânt: „de o ființă", pre trup dupre fire cu Cuvântul.

58. Acela care nu zice deosebire a firelor, nu are să încredințeze pre mărturisire, cum că Cuvântul s-aŭ făcut trup fără de schimbare, şi nu cunoaşte cum că să mântueşte şi luarea şi ceea ce s-aŭ luat dupre fire cu unirea Ipostasuluĭ a Unuia Hristos şi Dumnezeŭ Mântuitorul.

59. Întru adevăr dupre unire se află deosebire a firelor în Hristos – a trupuluĭ şi Dumnezeireĭ –, fiindcă nu să poate niciodată Dumnezeire şi trup despre ființă spre naşterea uneĭ firĭ şi nicĭ într-un chip unirea celor adunate au făcut aceasta; Ci spre un Ipostas, dupre care nicĭ un chip oarecare aflăm deosebire în Hristos. Fiindcă unul şi acelaş dupre Ipostas este Cuvântul cu trupul. Pentru că dacă Hristos dupre aceasta are deosebire (dupre Ipostas), dupre nicĭ un chip poate a fi unul. Şi precum dupre aceasta nu priimeşte vre-o deosebire, dupre nicĭ un chip cu desăvârşire, atuncea cel Unul cu bună credință întru El (Hristos) pentru totdeauna are pre(ON) este şi zicându-se.

60. Credința prin nădejde, pre cea întru Dumnezeŭ dragoste o aşază desăvârşită. Iară buna ştiință, zideşte prin păzirea poruncilor pre dragostea cea către aproapele. Fiindcă buna ştiință, nu are mustrare la nicĭ o poruncă călcată: ci numaĭ pre acestea le cunoaşte fireştĭ inima acelora, adecă: aceĭ ce doresc pre adevărata Mântuire.

61. Nicĭ un lucru nu este maĭ grabnic ca a crede, şi nimic maĭ uşor ca a mărturisi prin gură pre Harul celor crezute. Fiindcă cea dintăĭ, arată pre însuflețita dragostea a celuĭ ce aŭ crezut către Făcătorul luĭ; Iar a doua, pre cea de Dumnezeŭ iubită de sine aplecare către aproapele. Iară dragostea şi cea adevărată de voe aplecare, adecă credința şi buna ştiință, arătat sunt lucrurĭ ale pornireĭ inimeĭ, care nu are nevoe desăvârşit de materie spre naşterea lor cea dinlăuntru.

62. Acela carele boleşte cu desăvârşită mişcare către cel bun, făr' de alt acesta este bine mişcat către cel rău: Fiindcă şi la amândouă de a fi bine mişcat, este cu neputință. Întrucât Scriptura obicinuieşte a numi pre lenevirea sufletuluĭ despre cele bune, „pietre", fiindcă este nesimțitor la faptele bune. Iar lemne, numeşte pre osârdia cea spre cele rele; Iară cea dupre simțire mişcare când se va uni cu cea dupre minte lucrare, face pre cea cu cunoştință faptă bună.

63. „Zid“ (părete) din mijloc numeşte (Efes. 2. 14) [350], dupre cum socotesc, pre legea cea firească a trupuluĭ; Iar îngrădire, pre cea în lege atârnare a trupuluĭ spre patimĭ, adecă pre păcat. Fiindcă numaĭ atârnarea cea spre patimile necinstireĭ, a legeĭ ceĭ fireştĭ, care este partea cea pătimitoare a fireĭ, să face gard sufletuluĭ, care desparte ca un zid pre trup de suflet şi de cuvântul faptelor bune dupre lucrarea cea către trup, prin mijlocirea sufletuluĭ, neertând a se face trecerea. Iar după ce a venit Cuvântul, şi pre legea fireĭ, adecă pre pătimaşa parte a fireĭ, biruind-o, a stricat pre ţinerea patimilor celor dupre fire, ce este în trup (poate afară de fire).

64. Când adecă vicleanul cu înşălăciune prin vicleşug, pre cea sădită cunoştinţă a fireĭ despre Dumnezeŭ o scoate şi pre aceasta şi-o însuşeşte pentru sineşĭ, fur este, şi să ispiteşte să întraducă (transporte) de la Dumnezeŭ pre cinste la sine. Adecă, depărtează de la cel Duhovnicesc cuvânt al celor făcute privirea cea dupre minte, şi mărgineşte pre înţălegătoarea putere numaĭ spre înfăţoşarea celor simţite. Iar când el va începe aceasta, prin fireştile mişcărĭ trage jos cu meşteşug viclean (sofisticesc) spre cea afară de fire pre practica putere şi prin cele socotite bune, unelteşte să înalţe pre cea de voe aplecare a aceştia la cele maĭ rele: jurându-se cu minciună pre Numele Domnuluĭ, şi aduce fără a se ţine de făgăduinţă pre supunerea sufletuluĭ către altele. Şi fur adecă este, fiindcă scoate şi întoarce spre sineşĭ pre cunoştinţa fireĭ; Iar călcător de jurământ, fiindcă pleacă pre cea lucrătoare a sufletuluĭ în deşert a să sârgui la cele afară de fire.

65. Saŭ iarăşĭ, fur este acela, carele meşteşugeşte pre Dumnezeeştile cuvinte spre amăgirea celor ce-l ascultă, pre ale cărora Dumnezeeştĭ cuvinte, nu aŭ cunoscut pre puterea lor cea prin lucru, ci făcând subţire (delicată) pre grăire spre neguţătoria slaveĭ, să silesc să vâneze pre lauda ascultătorilor prin cel prin limbă cuvânt, alcătuind de a să numi dreptĭ. Şi prost a zice, (simplu) cel ce are viaţă nepotrivită cu cuvântul şi pre cea de voe aplecare a sufletuluĭ o are împrotriva cunoştinţeĭ, fur este, carele nu să socoteşte bun din streinele bunătăţĭ; Către care cu cuviinţă îĭ va zice cuvântul acela: „Iară păcătosuluĭ i-aŭ zis Dumnezeŭ: pentru ce tu povesteştĭ dreptăţile mele şi iaĭ aşăzământul de lege al meŭ prin gura ta?“ (Ps. **49**. 17) [351].

66. Asemenea fur este şi cel ce cu arătatele chipurĭ şi năravurĭ acopere pre lucrarea cea rea a sufletuluĭ luĭ, şi cu falşa facere de bine, ascunde pre cea dinlăuntru de voe aplecare; Şi fură, dupre cum acela prin aducerea cuvintelor cunoştinţeĭ pre cugetul ascultătorilor, întru acest chip dară şi acesta cu chipul făţărniciеĭ năravurilor, fură pre simţirea celor ce-l văd. Către carele asemenea se va zice: „Ruşinaţi-vă ceĭ îmbrăcaţĭ cu hainele altora“ (Sofonie **1**, 8) *; şi pre: „Descoperi-va Domnul pre chipul lor în ziua aceea (Isa. **3**, 17) **. Fiindcă dupre a fiecăruia ce are ascuns în dugheana inimeĭ sale, cuget că vom auzi pre Dumnezeŭ zicându-ne cu mare glas pre amândouă acestea în ziua aceea, ca la nişte osândiţĭ.“

---

[350] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 14: "Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două – una, – surpând peretele din mijloc al despărţiturii".

[351] *Psalmii*, **49**, 17: "Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: «Pentru că tu istoriseşti dreptăţile Mele şi iei legământul Meu în gura ta?".

* În mss. apărea o paranteză care urma să fie completată cu trimiterea la un text din Sfânta Scriptură. Am identificat această trimitere folosindu-ne de versiunea în limba engleză a *Filocaliei*, *The Philokalia*, The complete texte, compiled by St. Nikodimos of the Holy Mountain and St. Makarios of Corinth, volume two, Translated from the Greek and edited by G.E.H. Palmer, Philip Sherrard, Kalistos Ware, with the assistance of the Holy Transfiguration Monastery (Brookline) Constantine Cavarnos, Basil Osborne, Norman Russell, Faber and Faber, London, Boston, 1981, p. 252 (ed. americană din 1986):
Sofronie, **1**, 8: "Şi în ziua ospăţului voi pedepsi pe căpetenii şi casa regelui şi pe toţi cei care se îmbracă în veşminte străine".

** În mss. dactilografiat nu este completată referinţa. Am identificat-o cu ajutorul ediţiei americane a versiunii engleze a *Filocaliei*. Vezi supra, *The Philokalia, ed. cit.*, p. 252:
Isaia, **3**, 17: "Domnul va pleşuvi creştetul capului fiicelor. Şi omului Domnul va descoperi goliciunea lor".

67. Iar călcător de jurământ este, cel ce să jură cu minciună pre Numele Domnuluĭ, făgăduind luĭ Dumnezeŭ să viețuească viață cu fapte bune: şi afară de făgăduință şi de tocmeală şi de aşăzământul mărturisireĭ lucrează altele, călcând făgăduința luĭ prin nelucrarea poruncilor. Şi în scurt a zice, acela care ş-a ales a viețui dupre Dumnezeŭ, însă nu aŭ murit desăvârşit despre viața aceasta, este mincinos şi călcător de jurământ, fiindcă s-aŭ jurat adecă luĭ Dumnezeŭ: care este: saŭ făgăduit să urmeze fără prihană pe calea Dumnezeeştilor nevoințe şi nu ş-aŭ împlinit făgăduința; şi pentru aceea nicĭ ca cum nu să laudă. Fiindcă aceea: „Se va lăuda tot cel ce să jură întru El" (Ps. **62.** 10) [352] este adecă: tot cel ce să făgădueşte luĭ Dumnezeŭ viață cu fapte bune şi împlineşte prin lucrurile dreptățiĭ pre jurământul buneĭ făgăduințe.

68. Acela carele să fățărniceşte cunoştință numaĭ prin aducerea cuvintelor, acesta fură spre slava luĭ pre cugetul ascultătorilor. Iar acela carele să fățărniceşte faptă bună pentru amăgitoare năravurĭ spre a luĭ slavă, acesta fură pre vederea celor ce-l privesc: Şi amândoi prin înşălăciune fură şi amăgeşte, Unul adecă pre cugetul sufletuluĭ celor ce-l ascultă, iară celălalt, pre simțirea trupuluĭ celor ce-l privesc.

69. Şi dacă fără de alt are laudă împlinitorul făgăduințelor luĭ, adecă ca cel ce să jură luĭ Dumnezeŭ şi adeverează, arătat este că mustrare şi necinste va avea călcătorul de făgăduință, fiindcă s-aŭ jurat luĭ Dumnezeŭ şi aŭ mințit.

70. Nu să luminează prin cuvânt „tot omul ce vine în lumea aceasta" (Ioan **1.** 9) [353], fiindcă mulțĭ rămân neluminațĭ şi neîmpărtăşițĭ de lumina cunoştințiĭ: ci arătat cum să fie care om dupre a luĭ socoteală viind întru adevărata lume a faptelor bune, de la Cuvânt fără de alta să luminează şi priimeşte obiceiŭ întemeeat şi neclătit al fapteĭ bune şi ştiință a adevărateĭ cunoştințe negreşită. Căcĭ aşa să luminează tot omul, care prin de sine voe a renaşteriĭ vine într-această lume (foarte bune).

71. Nu toată şi la toate aŭ pre aceeaşĭ conglăsuire (zicerile Scriptureĭ) ca să se înțăleagă şi fiecare dupre a lor chip; ci fiecare din cele zise, să cuvine să se înțăleagă pre puterea cea zăcută sub slova Sfinteĭ Scripturĭ, (adecă Duhul), de vom voi să nemerim pre scoposul celor zisă acolo.

72. Nicĭ una din cele ce să aduc în Sfânta Scriptură, adecă: saŭ față, saŭ loc, saŭ vreme, orĭ alte lucrurĭ însuflețite, saŭ neînsuflețite, simțite saŭ gândite, dupre acelaşĭ chip totdeauna înțălegându-se nu are împreună glăsuirea cu sineşĭ pre istorie, saŭ pre privire. Pentru aceea să cuvine cel ce voeşte să cunoască fără de greşală pre Dumnezeeasca pricină a Scriptureĭ, să priimească prin deosebitele chipurĭ ale fiecăruia din cele numărate cu osebirele acelor făcute, orĭ grăite, şi să dea la fiecare dupre cum să cuvine pre cuviincioasa privire, dupre loc, orĭ dupre vreme.

73. Să cuvine să învățăm pre toțĭ ceĭ din toată lumea, să viețuească şi să petreacă numaĭ prin cuvânt, şi atâta numaĭ să aibă pre îngrijire pentru trup, întrucât de la multa îngrijire să taie pre atârnarea sufletuluĭ spre acestea şi să nu dea nicĭ o nălucire a materiei în suflet, stingând prin Cuvânt pre cea din început simțire, – care adecă pre cuvânt îl depărtează, iar pre necuvântătoarea dulceață o priimeşte, ca pe un şarpe târâtor, după a căruia simțire s-aŭ hotărât cu dreptul moartea –, ca să înceteze de a avea diavolul intrare în Suflet.

74. Întrucât dupre neam una să află simțirea, să face încincită după fel, prin cuprinzătoarea lucrare a fiecăruĭ fel, înduplecând pre amăgitul suflet, să iubească pre simțirea cea lipită fireĭ în locul luĭ Dumnezeŭ. Pentru aceea cel ce urmează cu de-amăruntul pre cuvântul înțălepciuneĭ, maĭ 'nainte de moartea cea silnică şi fără de socotire, de voe hotărăşte pre moartea trupuluĭ, adecă făcând cu desăvârşire pre despărțirea cugetuluĭ cea spre simțirĭ.

75. După ce simțirea a prins supusă pre minte, învață prin fiecare simțire pre multa Dumnezeire, şi slujăşte celuĭ simțit lipit fireĭ, ca celuĭ Dumnezeesc, prin robirea cea către patimi.

[352] *Psalmii*, **62,** 10: "Iar împăratul se va veseli de Dumnezeu; lăuda-se-vor tot cel ce se jură întru El, că s-a astupat gura celor ce grăiesc nedreptățiți".
[353] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1,** 9: "Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume".

76. Acela carele să ține numaĭ de slova scripturei, acesta are domnind pre fire numaĭ prin simțire, dupre care aplecarea sufletuluĭ către trup fireşte să înțălege. Şi adecă Scriptura care nu să înțălege Duhovniceşte, are numaĭ pre simțirea care o cuprinde din glăsuirea eĭ, şi nu sloboade pre puterea celor scrise să treacă către minte. Decĭ dacă pre Scriptură, şi-o însuşeşte numaĭ către simțire, atuncĭ tot cel ce o priimeşte pre dânsa numaĭ Iudaiceşte cu pre o singură istorie, vieţueşte dupre trup, murind în toate zilele dupre cuget cu moartea păcatuluĭ, pentru via simţire neputând prin Duhul să omoare pre faptele trecutuluĭ, ca să vieţuească întru Duhul fericită viață. Fiindcă trupuluĭ, ca să vieţuească întru Duhul fericită viaţă; Fiindcă zice Dumnezeescul Apostol: „Dacă vieţuiţi dupre trup, aveţĭ să muriţi, iar dacă veţĭ omorî prin Duhul pre faptele trupuluĭ, veţĭ fi viĭ" (Rom. 8. 13)[354].

77. Nu dară aprinzând pre Dumnezeescul sfeşnic (Mat. 3. 13)[355], carele este luminătorul cuvânt al cunoştinţelor prin lucrare şi privire, sub obroc să-l punem, ca să nu ne osândim, ca ceĭ ce cuprind numaĭ în slovă pre cea nemărginită putere a înţălepciuneĭ, ci deasupra pre sfeşnic, care să zice: în Biserică întru înălţimea adevărateĭ privirĭ, ca la toţĭ să strălucească lumina celor Dumnezeeştĭ (Efes 3. 10)[356].

78. Orĭ carele rabdă cu statornică înţălegere despre asuprelele celor fără de voe ale ispitelor, precum fericitul Iov şi vitejiĭ Mucenicĭ, acesta este sfeşnic întărit şi păzeşte nestinsă pre lumina mântuireĭ, carea să păstrează sub chipul bărbăteştiĭ răbdărĭ, ca cel ce are pre Domnul putere şi laudă. Iar cel ce cunoaşte pre meşteşugirile vicleanuluĭ diavol şi pre împleticirele cele nevăzute ale luptelor fiindu-ĭ ştiute, şi acesta cu lumina cunoştinţiĭ strălucit fiind, altă făclie să arată, carele potrivit zice cu Marele Apostol: „Nu că nu cunoaştem înţălegerile luĭ" (2 Cor. 2. 11)[357].

79. Şi adecă pre curăţenia faptelor bune celor curate, Duhul Sfânt o lucrează întru ceĭ vrednicĭ prin frică şi buna credinţă şi cunoştinţă; Iar pre luminarea cunoştinţeĭ acelor ce sunt, dupre cum să află cuvintele lor, să dărueşte la ceĭ vrednicĭ prin putere şi sfat şi înţălegere. Iară săvârşirea înDumnezeireĭ să hărăzeşte la ceĭ vrednicĭ, prin cea prea luminată şi simplă şi întru tot puternică înţălepciune, rădicându-ĭ pre eĭ fără de mijlocire după tot chipul, precât este cu putinţă la oamenĭ, către pricina celor ce sunt şi cunoscându-se numaĭ din Dumnezeeştile asemănărĭ ale bunătăţiĭ, dupre care adecă de la Dumnezeŭ să cunosc pre sineşĭ, iară din sineşĭ pre Dumnezeŭ, fără a se afla zid în mijloc care să-ĭ despartă. Fiindcă între înţălepciunea cea către Dumnezeŭ, nimic nu se află în mijloc, căcĭ va avea pre neschimbare statornică, după ce va trece cu totuluĭ tot pre toate mijloacele, întru care să află altădată primejdie de a să amăgi pentru cunoştinţă. Iară mijloc numeşte pre fiinţa celor simţite şi gândite, prin care omeneasca minte fireşce să rădică spre Dumnezeŭ, ca la o Pricină a celor ce sunt.

80. Şi adecă pre practica filosofie, o lucrează frica şi buna credinţă şi cunoştinţa; Iar pre cea firească întru Duhul privire, o săvârşeşte tăria şi sfatul şi înţălegerea; Iar pre tainica Teologiea, numaĭ Dumnezeeasca înţălepciune o dărueşte.

81. Dupre cum este cu neputinţă a să ţinea lihnarul * nestins fără de unt-de-lemn, întru acest chip cu neputinţă este a păzi pre lumina Darurilor fără de deprindere potrivită între ele a cuvintelor, şi a chipurilor, şi a năravurilor, şi a înţălegerilor şi a gândurilor celor cuviincioase, pre care bine le hărăzăşte şi această obicinuire. Fiindcă orĭce dăruire Duhovnicească are nevoe de cuviincioasă deprindere, carea neîncetat ţine într-însa ca un alt unt-de-lemn pre înţălegătoarea materie, ca să rămâie păstrându-se cea priimită dăruire, dupre deprindere (adecă dăruirea cea Duhovnicească).

[354] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 13: "Căci dacă vieţuiţi după trup, veţi muri, iar dacă ucideţi, cu Duhul, faptele trupului, veţi fi vii".

[355] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 3, 13: "În acest timp a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să se boteze de către el".

[356] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 10: "Pentru ca înţelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută acum, prin Biserică, începătoriilor şi stăpâniilor, în ceruri".

[357] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 11: "Ca să nu ne lăsăm covârşiţi de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute".

* lampa, candela.

82. Precum dupre adevăr fără de maslinĭ, este cu neputinţă a să afla natural unt-de-lemn, aşa şi fără de vas, nimenĭ nu poate a păstra unt-de-lemn; şi lumina iarăşĭ a lihnaruluĭ întru adevăr să stinge, când nu să va hrăni prin unt-de-lemn. Întru acest chip fără de Sfintele Scripturĭ, cu adevărat nu să află putere a înţălegerilor celor cu Dumnezească cuviinţă; Iară fără de deprinderea cea priimitoare a înţălegerilor, precum vasul, dupre nicĭ un chip nu poate a să tocmi înţălegere Duhovnicească şi dacă cu Dumnezeeştile înţălegerĭ nu să va hrăni lumina cunoştinţeĭ darurilor, nu să ţine nestinsă întru aceia ce o aŭ.

83. Şi dacă pre vechiul Aşezământ, socotesc că-l însămnează cel de-a stânga măslin, ca cel maĭ ales să grijăşte de lucrătoarea filosofie; Iară Noul aşezământ pre cel de-a dreapta, ca un Învăţător al noilor Taine şi ca un făcător al privitoarelor obiceiurĭ a fiecăruĭ credincios. Fiindcă acela (cel vechiŭ) chipurile faptelor bune, iară celălalt, cuvintele cunoştinţeĭ despre cele Dumnezeeştĭ aduce la ceĭ înţăleptĭ. Şi unul adecă răpeşte din negura celor văzute pre minte, rădicând-o către cea rudită, şi curată o face de fiece materialnică nălucire, Iar celălalt (aşăzământ) curăţăşte desăvârşit pre acesta (pre minte) de toată materialnica împătimire prin a eişĭ bărbăţie, carele ca cu un ciocan oarecare loveşte şi scoate pre cuele cugetuluĭ din trup dupre atârnare.

84. Şi adecă vechiul Aşăzământ, înalţă pre trup gânditor către suflet prin mijlocirea fapteĭ bune, şi împedecă pre minte de a să pogorî către trup; Iar Noul aşăzământ, pre minte o înalţă către Dumnezeŭ, înferbântându-se prin focul dragosteĭ. Şi adecă cel vechiŭ, pre trup către minte dupre aplecare îl mişcă; Iar cel noŭ, pre minte către Dumnezeŭ dupre deprinderea Daruluĭ o înalţă. Şi atâta are pre asemănarea cea spre Dumnezeŭ, întrucât Dumnezeŭ să se cunoască pre el. Iar cum este dupre fire, la nimenea nu este cunoscut)Dumnezeŭ) desăvârşit şi dupre nicĭ un chip.

85. Şi iarăşĭ, vechiul aşăzământ fiindcă poartă semnul lucrăriĭ fapteĭ bune, pregăteşte a întocmi dupre mişcare pre trup către minte; Iar Noul aşăzământ fiindcă este făcător al priviriĭ şi al cunoştinţeĭ, împodobeşte tainic pre minte cu Dumnezeeştile înţălegerĭ şi dăruirĭ. Şi adecă cel vechiŭ, dă pre chipurile fapteĭ bune la cel lucrător; Iar cel Noŭ, dărueşte pre cuvintele adevărateĭ cunoştinţe la cel privitor (cunoscător).

86. Dumnezeŭ să zice şi să face Părinte al acelora numaĭ, care aŭ pre cea cugetătoare şi Duhovnicească naştere dupre fapta bună. Dupre care cu scumpătate faţa sufletuluĭ având pre icoana luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce l-aŭ făcut, şi prin fapta bună privindu-se dupre viaţă, pregăteşce pre ceĭ înDumnezeiţĭ prin prefacerea chipurilor a slăvi pre Dumnezeŭ, şi le dărueşte lor întru aceiaşĭ dată spre urmare pre pilda celeĭ maĭ alese rodirĭ a faptelor bune. Fiindcă Dumnezeŭ fireşte nu să slăveşte numaĭ cu goale cuvinte, ci cu lucrurile dreptăţiĭ, care maĭ mult decât orĭce glăsuesc pre Dumnezeasca marea cuviinţă.

87. Cea de-a stânga adecă, este fireasca lege ce prin simţirĭ care aducând la cuvânt pre chipurile fapteĭ bune, face lucrătoare pre cunoştinţă. Iară cea de-a dreapta este legea cea Duhovnicească, care prin minte amestecă cu simţirea pre Duhovniceştile cuvinte a celor ce sunt, şi face pre lucrare cunoscătoare.

88. Cel ce arată pre cunoştinţă întrupată prin lucrare şi pre lucrare însufleţită prin cunoştinţă, acesta aŭ aflat cu de-amăruntul pre chipul cel adevărat al Dumnezeeştiĭ lucrărĭ; Iar acela carele are despărţită pre una de alta, adecă oareşĭcum pre una din aceste două, unul ca acela orĭ pre cunoştinţă aŭ făcut-o neipostăsuită nălucire, orĭ pre lucrare aŭ aşăzat-o Idol. Fiindcă cunoştinţă nelucrătoare, dupre nimic nu să deosebeşte de nălucire, de vreme ce nu are de temeiŭ pre această lucrare; Şi lucrare fără de cunoştinţă, este asemenea cu Idolul, pentru că nu are pre cunoştinţă ca să o însufleţească pre ea.

89. Taina mântuireĭ noastre adecă, pre viaţă (petrecere) o face arătătoare cuvântuluĭ, iară pre cuvânt slavă a vieţiĭ. Şi adecă pre lucrare o face privire lucrătoare, iară pre privire, lucrătoare o

săvârşaşte cu taină. Şi în scurt a zice, adecă, prin fapta bună face arătată pre cunoştinţă, iar prin cunoştinţă împreună ţine pre puterea faptei bune, şi prin amândouă acestea zic, a faptei bune şi a cunoştinţei, o înţălepciune. Ca să ne învăţăm cum că să întocmesc între sine întru toate aceste două aşezământurī dupre Har, întru împlinirea uneī taine, maī mult decât are sufletul şi trupul spre naşterea unuī om, dupre unire, când să împreună glăsuesc între dânsele.

90. Dupre cum cu amăruntul sufletul şi trupul săvârşaşte pre om dupre amestecare, aşa şi lucrarea şi privirea, dupre adunare săvârşaşte o cunoscătoare înţălepciune; Şi vechiul şi noul Aşăzământ o taină lucrează. Decī numaī a luī Dumnezeŭ dupre fire este bunul, din care după împărtăşire toate să luminează şi să îmbunătăţăsc, acela zic adecă ce dupre fire sunt priimitoare de lumină şi de bunătate.

91. Acela carele înţălege pre lumea cea văzută, priveşte şi pre cea gânditoare, fiindcă tipăreşte în simţirī pre închipuirele cele înţălegătoare, şi închipueşte dupre minte pre multa învălmăşală a adunăriī lumeī ceī simţite. Şi înţălege adecă în cea gândită pre cea simţită, după ce va întroduce pre cuvintele cele simţite spre minte; Iar în cea simţită pre cea gândită, după ce aŭ meşteşugit chip, va întroduce pre minte şi o va închide, ca cu un lanţ legându-o, prin chipurī.

92. Pre cel întâiŭ cuvânt pentru Unire, Proorocul l-aŭ numit „Cap", ca pre un început a orīşicăreī fapte bune, că zice: „Capul meŭ în crăpăturile munţilor" (Pild. 8.2)[358]. Iar prin mintea duhurilor vicleşuguluī le-aŭ numit: crăpăturī de munţī, despre care s-a înghiţit mintea noastră prin călcare; Iară: pământ maī de jos, pre deprindere, care dupre nicī un chip nu simte pre Dumnezeasca cunoştinţă, orī pre îmbunătăţiteī vieţī; Iar adânc aŭ numit, pre necunoştinţa care zace întru obiceiul răutăţiī, întru carele intră mările răutăţiī, precum deasupra pământul; Orī pământ aŭ zis, pre ţapăna obicinuinţă a răutăţiī; Iar zăvoară vecinice, pre împătimitoarea stăruinţă către cele materialnice, care ţine pre obiceiul răutăţilor.

93. Răbdarea Sfinţilor, strică pre vicleana putere care-ī asupreşte, fiindcă-ī pleacă a să înfrumuseţa cu durerile cele pentru adevăr; Şi învaţă a să întinde încă maī mult la pătimire decât la odihnă pre aceia cariī prea mult să îngrijesc pentru cea trupească viaţă; fiindcă aceī prea covârşitoare dupre Duh putere pricină este cea firească slăbiciune a trupuluī, carea le dă putere spre a pătimī. Vezi dar cum? şi dupre care chip aceī prea covârşitoare Dumnezeeştī Puterī pricină este cea firească slăbiciune a Sfinţilor? Decât care (slăbiciune) maī de jos l-aŭ arătat Domnul pre mândrul Diavol.

94. Cuvântul Daruluī, prin multe ispite trece către firea oamenilor, adecă zic spre Biserica neamurilor; dupre cum Iona, prin multe scârbe a intrat în Cetatea cea mare – Ninevi –, şi aŭ plecat spre cel ce împărăţă, adecă – pre Legea fireī –, ca să se scoale dupre scaun, adecă – din cea dintâī obicinuire a simţirelor către cel răŭ –, şi să-şī lepede podoaba luī, adecă – să arunce pre tifosul slaveī ceī lumeştī –, şi să poarte sac, adecă, – pre plângere şi pre cel nelesnicios şi vârtos drum al releī pătimirī, carea să potriveşte la cea dupre Dumnezeŭ viaţă –, deasupra căria şade cel ce să învaţă a vieţui cu bună credinţă şi are pre biciul ştiinţiī muncindu-l pre el pentru cele greşite (Iona cap. 2)[359].

95. Vezī cum Împărat, zice adecă pre fireasca lege; Iar scaun, pre pătimaşa obicinuinţă către simţirī; Iar veşmânt, pre asupreala slaveī deşarte; Iară sac, pre plângerea pocăinţiī; Iară prin cenuşă, pre smerita înţălepciune (aŭ arătat); Iară oamenī, pre ceī spre pofte; Iară noī, pre ceī spre mânie; Iară eī, pre câţī greşesc despre privirea celor văzute (i-aŭ însemnat).

96. Orīcarele prin legiuita faptă bună, aruncă în uitare pre patimile trupuluī, – ca de-a stânga –, şi prin negreşita cunoştinţă nu să stăpâneşte de boala păreriī pentru săvârşirī – ca de-a dreapta – acela s-aŭ făcut bărbat, fără să cunoască dreapta luī (Pilde 4.24)[360] ca cel ce nu pofteşte slavă stricăcioasă, nicī stânga luī, ca cel ce nu să zădărăşte de patimile trupuluī. Dreaptă dar, cum se vede

[358] *Pildele lui Solomon*, **8**, 2: "Pe vârfurile cele mai înalte, pe cale, la răspântiile drumurilor stă".
[359] *Iona*, cap. **2**, subintitulat *Rugăciunea lui Iona pentru izbăvire.*
[360] *Pildele lui Solomon*, 4, 24: "Leapădă din gura ta orice cuvinte cu înţeles sucit, alungă de pe buzele tale viclenia".

cuvântul aŭ zis, pre slava deşartă cè pentru săvârşirĭ; Iar stângă, pre neînfrânarea cea către neruşinatele patimĭ. Fiindcă cuvântul fapteĭ bune, nu cunoaşte păcat trupesc, ca de-a stânga; Iar cel al cunoştinţeĭ, nu cunoaşce răutatea sufletuluĭ, ca de-a dreapta.

97. Cea dupre cuvânt cunoştinţă a faptelor bune, adecă adevărata cunoştinţă cea dupre lucrare, care e pricină a faptelor bune, fireşce face desăvârşită necunoştinţă a drepteĭ şi a stângeĭ, adecă să află în mijlocul faptelor bune, fugind despre amândouă părţile: şi de covârşirĭ şi de lipsurĭ. Fiindcă dacă fireşte nicĭ o necuviinţă nu este desăvârşit în cuvânt, arătat dar este, carele s-aŭ suit la cuvântul faptelor bune, dupre nicĭ un chip va cunoaşte pre starea celor fără de cuviinţă; Fiindcă nu este cu putinţă să se vază una de alta cele contra pusă, şi una să se cunoască prin ceilaltă, când deodată se vor arăta ele.

98. Şi dacă în credinţă, nicĭ un cuvânt nu să află al necredinţeĭ, nicĭ Lumina nu să află pricină întunereculuĭ, şi nicĭ fireşte este ca dimpreună cu Hristos întru aceiaşĭ vreme să se arate şi diavolul: Arătat este că nicĭ cu cuvântul nicĭodată împreună să află necuvântarea. Iar dacă este desăvârşit cu neputinţă ca dimpreună a să arăta cel fără de cuvânt cu cuvântul, atuncĭ, orĭcarele s-a suit în cuvântul faptelor bune, nu va cunoaşce nicĭdecum pre locul celor fără de cuvânt; Cunoscând numaĭ cum că să află fapta bună, ci nu şi cum să cunoaşce: Şi pentru aceia nu cunoaşce cu de-amăruntul nicĭ dreapta, prin covârşire, nicĭ stânga, prin lipsire; Fiindcă despre amândouă părţile curat să arată cea fără de cuvânt.

99. Necredinţă zice, pre lepădarea poruncilor; Iar credinţă, pre învoirea acestora; Iar întunerec, pre necunoştinţa celuĭ bun; Iar lumină, pre cunoştinţa acestuia. Iar Hristos pre fiinţa celuĭ bun şi pre Ipostasul luĭ (celuĭ bun); Iar Diavol, pre născătorul tuturor relelor şi al obiceiurilor celor înrăutăţite.

100. Dacă cuvântul să află hotar şi măsură a celor ce sunt, urmează cum că cea dimprotivă spre necuvântare duce, şi pentru aceea fără de cuvânt este cea fără de hotar şi fără de măsură; Orĭ tot una iarăşĭ a să porni maĭ pre deasupra de hotar şi maĭ presus de măsură. Fiindcă de asemenea şi către amândouă (margenele) cele ce să pornesc, întru acest chip, aduce pre căderea din cele ce cu adevărat sunt. Şi adecă cădere să face cea necunoscută şi nehotărâtă pornire a căiĭ prin nemăsurarea minţiĭ, neavând scopos pre Dumnezeŭ, ca pre un sfârşit la acestea maĭ înainte înţălese: Care (cădere) să întâmplă să se facă la ceĭ de-a dreapta maĭ îndemânatecĭ la înţăles. Iar cea fără de scopos (să face) către numaĭ aĭ pleca pre eĭ să facă pre mişcarea drumuluĭ prin ameţala minţiĭ, care cugetă numaĭ dupre simţire pre cel înainte cugetat sfârşit, prescriind într-înşiĭ pre cele ce întru adevăr nu le cunosc şi nepătimind pre cel împreună adunat numaĭ cu cuvântul fapteĭ bune: Ci prescriind luişĭ pre toată mişcarea cea dupre minte a însuşĭ puteriĭ luĭ, şi pentru aceea nimic nu poate a înţălege ce este adecă cea maĭ presus de cuvânt şi ce este cea afară de cuvânt.

A aceluiaşĭ
Suta a şaptea de capete Teologhiceştĭ

1. CUVÂNTUL cel firesc, prin mijlocirea faptelor bune, fireşce înalţă pre mintea acelora care să grijesc de lucrare. Iară mintea aduce prin privire către înţălepciune pre cel ce pofteşte cunoştinţă. Iară patima cea necuvântătoare pleacă pre acela care să leneveşte de poruncĭ, să pogoare pre minte la simţirĭ, a căruia sfârşit este pricina eĭ către dulceaţă.

2. Faptă bună numeşte cuvântul, pre cea nepătimaşă şi statornică deprindere către cele bune, Care, fiindcă poartă haractirul luĭ Dumnezeŭ, întru care nimic nu să află protivnic, pentru aceea nimic nu are pre împrotivire la fiecare din ele. Iar pricina faptelor bune, este Dumnezeŭ: Iar a Acestuia cunoştinţă cea după lucrare, adecă este, aceĭ cu adevărat cunoscută luĭ Dumnezeŭ prin Duhul prefacere după deprindere.

3. Iar dacă cuvântul aŭ hotărât pre naştere fiecăruia dupre cum se vede fireşte, nicĭ una dar din cele ce sunt, fireşte, orĭ maĭ presus de covârţire, orĭ maĭ prejos cu lipsă s-aŭ făcut de firescul hotar. Aşadar hotar al celor ce sunt, este: cunoştinţa cea dupre aplecare a priciniĭ; Iar măsură: cea dupre putinţă întocmaĭ urmare a pricineĭ celor ce sunt dupre lucrare. Iar a aduce pre aplecare maĭ presus de hotar şi de măsură cele ce să mişcă, face nefolositor pe drumul acelora, fiindcă nu ajung la Dumnezeŭ, întru Care stă cea după aplecare mişcare, care priimeşte de sine Ipostăsuit sfârşit, pre dobândirea luĭ Dumnezeŭ. Iar pre cea de voe aplecare a o aduce afară de hotar, (cu covârşire) şi afară de măsură (cu lipsă) cele ce să mişcă, face nefolositor pre drum, fiindcă în loc de Dumnezeŭ ajung la simţire, întru care zace cea dupre dulceaţă neipostăsuită dobândire a patimilor.

4. Mintea care s-a suit către pricina celor ce sunt fără de vre-o ţinere, nu va cunoaşte altceva cu totul desăvârşit, neprivind nicĭ un cuvânt în Dumnezeŭ, cel ce este dupre fiinţă şi maĭ presus de cuvânt dupre toată pricina. Către care acest Dumnezeŭ ajungând după ce din toate cele ce sunt s-aŭ adunat pre sineşĭ, nu cunoaşte nicĭ un cuvânt al celor ce sunt, de la care s-aŭ depărtat: ci numaĭ pre ale acelora în care aŭ ajuns după Dar, le vede netălcuit; Şi maĭ ales încă (mintea) lasă şi pre cuvintele cele netrupeştĭ, alergând către Dumnezeŭ prin uimire. Fiindcă nu este cu putinţă fireşte nicĭ un lucru din cele după Dumnezeŭ, a să vedea şi a să cerceta dimpreună cu Dumnezeŭ.

5. Blestemată patimă cu adevărat este tifosul (adecă – părerea – trufia – umflarea – îngâmfarea...), care să alcătueşte din două rele, adecă din mândrie zic, şi din slavă deşartă. Care adecă mândrie tăgădueşte pre pricina fapteĭ bune şi a fireĭ (adecă pre Dumnezeŭ). Iar slava deşartă, şi pre fire şi pre însuşĭ fapta bună o aşază mincinoasă. Fiindcă cel mândru, nicĭ un lucru nu face după Dumnezeŭ; Asemenea şi de la cel slăvit în deşert, nimic dupre fire bun nu să aduce.

6. Al însuşĭ mândrieĭ este de a tăgădui (lepăda) pre Dumnezeŭ ca Ziditor al fapteĭ bune şi al fireĭ; Iar al slaveĭ deşarte asemenea este, de a împărţi pre fire către împuţinare (lipsă); Iar al acestora firească naştere este, tifosul (trufia): care este amestecat obiceiŭ al răutăţiĭ, priimind de voe pre a tăgădui pre Dumnezeŭ şi pre necunoştinţă aceĭ dupre fire întocmaĭ cinstire. (trufia).

7. Tifosul este amestecătură a mândrieĭ şi a slaveĭ deşarte. Şi are către Dumnezeŭ adecă pre defăimare, dupre care huleşte şi prihăneşte pre fireasca pronie; Iar către fire are pre neasemănare, dupre care unelteşte pre toate cele ale fireĭ afară de fire, şi pierde pre buna podoabă a firelor cu întrebuințarea chipuluĭceluĭ rău.

8. Decĭ prin Duhul cel arzător, arată, nu numaĭ pre ispite, ci şi pre părăsirea luĭ Dumnezeŭ, care rădică pre hărăzirea Darurilor celor Dumnezeeştĭ de la Iudeĭ; Iar prin a Duhuluĭ apropiere, desleagă adecă pre unirea aplecăriĭ ceĭ către trup şi o pleacă a alerga dupre dor şi a să uni cu Dumnezeŭ.

9. Şi adecă fireasca lege, când nu va avea pre simțire împreună cu încuviințatul cuvânt, pleacă pre toțĭ să îmbrățoşeze, fără de învățător, pre rudirea cea de un neam şi să aibă pre ajutorire dascăl acelor ce să cer (trebuincioase) aceleiaşĭ firĭ, şi pre toțĭ cuprinzător îĭ pleacă ca să voească pre aceia la toțĭ, adecă aceia ce cugetă cum că le este cu mulțămire: carea aceasta se face din partea luĭ însuşĭ, decât de la ceilalțĭ. Şi pre aceasta o învață Domnul zicând: „Câte voițĭ să vă facă vouă oameniĭ, facețĭ şi voĭ asemenea lor" (Mat. 7.12)[361].

10. Lucru al fireştiĭ legĭ, zice că este: cea socotitoare şi conglăsuită atârnare a tuturor către toate. Fiindcă întrucât să arată învingătoare firea prin cuvânt, a acestora fireşte una le este şi aplecarea; Iar întrucât aplecarea este aceiaşĭ, este unul şi acelaşĭ, adecă ceva dupre cuget aplecare între sine, una şi aceiaşĭ li să află legătura, care aduce către un cuget şi spre un acelaşĭ cuvânt al fireĭ pre toțĭ: întru carele desăvârşit nu să află despărțire, care acuma stăpâneşte pre fire prin iubirea de sine. Iar legea cea scrisă, prin frica cea prin certărĭ, care o are pentru pornirile celor fără de rânduială ale celor neînțelepțițĭ, îĭ deprinde şi-ĭ învață pre eĭ să caute numaĭ către necurmarea tocmireĭ (ceĭ de un cuget): dupre care stăpânirea dreptățiĭ cu intrarea vremeĭ adeverindu-se, să preface în fire, făcând adecă pre frică, plăcere, carea liniştit şi treptat să împuterniceşte dimpreună cu cugetul despre cele bune; Iar ca un obiceiŭ, preface pre deprinderea carea să curățăşte prin uitarea celor maĭ dinainte, şi naşte dimpreună cu sineşĭ şi pre dragoste cea a unora către alțiĭ.

11. Legea cea scrisă, zice, opreşte pre nedreptate prin frică şi deprindere spre dreptate; Iară după trecerea vremeĭ, pre deprindere o face poftire a iubireĭ de dreptate, şi treptat să face obiceiŭ întemeiat spre cele bune, care maĭ pre urmă aduce uitare a celor maĭ dinainte răutățĭ.

12. Iar Legea Daruluĭ, învață ca îndată să urmeze pre însuşĭ Dumnezeŭ, carele atâta de mult ne-a iubit pre noĭ, ca să zicem aşa, maĭ mult ca pre Sine, şi maĭ ales fiind vrăjmaşĭ aĭ Luĭ prin păcat, întrucât să vie fără de schimbare şi întru a noastră ființă, însuşĭ fiind maĭ presus de toată ființa: Şi fire să priimească cu chip maĭ presus de ființă, şi om să se facă şi voind a să socoti ca unul dintre oamenĭ şi a nu să lepăda de a primi şi pre a noastră osândă. Şi atâta ne-a înDumnezeit dupre Dar, întrucât El dupre Iconomie s-a făcut om, întrucât nu numaĭ de a ne învăța spre a ne ajuta între înşine fireşte şi ca pre înşine să iubim Duhovniceşte pre alțiĭ, ci maĭ presus de noĭ să îngrijim cu Dumnezeesc chip de alțiĭ; Şi această adeverire aceĭ între noĭ dragoste să facem, întrucât să hotărâm cu osârdie pre moartea cea de voe pentru alțiĭ. Fiindcă „nu să află maĭ mare dragoste, zice, decât aceasta, ca să-şi jertfească cineva sufletul săŭ pentru prietenul răŭ" (Ioan 15.13)[362].

13. Şi pentru ca să zicem pe scurt, legea cea firească adecă, este cuvântul cel firesc, care-aŭ prins pre sub mână pre simțire spre rădicarea necuvântăriĭ, dupre care necuvântare se face despărțire celor unite fireşte. Iară Legea cea scrisă, este cuvântul cel firesc carele să întâmplă după rădicarea necuvântăriĭ ceĭ dupre simțire, după ce aŭ luat şi Duhovnicesc dor, carele este cuprinzător aceĭ după rudire neîntreruptă ținere una de altul. Iară legea Daruluĭ este cuvânt al ceĭ maĭ presus de fire,

[361] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 12: "Ci toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea şi voi faceți lor, că aceasta este Legea şi proorocii".

[362] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 13: "Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi".

care neschimbat preface pre fire spre înDumnezeire şi arată nelipsit la firea oamenilor, ca în icoană, pre cea maĭ presus de fiinţă şi maĭ presus de fire întăiul Chip, şi aduce pre necurmarea aceluĭ ce: pururea bine este.

14. Şi adecă a avea cineva pre aproapele ca pe sineşĭ, este asemenea cu a să griji numaĭ de viaţă, către aceea adecă „este“, carea se află lucru al fireştiĭ legĭ; Iar a iubi pre aproapele ca pre sineşĭ, este asemenea şi ca spre: „bine este (ev) dupre fapta bună a să griji pentru aproapele, pre carea încuviinţează legea cea scrisă. Iar de a iubi pre aproapele maĭ presus de sine, aceasta este maĭ ales al însuşĭ Legiĭ Daruluĭ.

15. Acela carele să opreşce de la pornirile dulceţiĭ ceĭ către trup, acesta învaţă pre cuvintele Proniei, care ţine pre cea cuprinzătoare materie a patimilor; Iar acela carele primeşte pre bătăile cele pentru dulceaţa trupuluĭ, să învaţă cuvintele judecăţiĭ, care-l curăţăşte pre el prin cele fără de voe dureri de întinăciunele cele maĭ dinainte.

16. Şi adecă cuvântul cel scris, zice, pre Proarocul că s-aŭ mâhnit pentru cort şi tidvă (Iona 4.10) [363], adecă pre trup şi pre dulceaţa trupuluĭ în pilde aducându-le pre acestea; Iară Dumnezeŭ mâhnindu-Se aŭ ajutat Nineviĭ: Arătat este că din cele ce sunt cinstite şi înainte iubite la oamenĭ, cea arătată către Dumnezeŭ prin iubire, este mult maĭ bună şi maĭ cinstită decât toate cele ce sunt. Care întru adevăr cele ce nu sunt, dupre greşită judecată să arată că sunt, întrucât nimenea cu desăvârşire nu alfă cuvânt al fiinţiĭ acestora, ci numaĭ nălucirea amăgeşte pre minte şi aduce închipuire neipostăsuită, care numaĭ la patimă are pre ipostas.

17. Şi adecă cea cu amăruntul cunoştinţă a cuvintelor Domnuluĭ, fireşte să descopere numaĭ la ceĭ vrednicĭ de Duhul, cariĭ prin multa purtare de grijă a faptelor bune, ş-aŭ curăţit mintea de necurăţia patimilor, ca pre o altă oglindă curată şi luminată, şi aşa priimesc îndată ca pre o faţă pre cunoştinţa celor Dumnezeeştĭ, care cade şi să tipăreşte într-înşiĭ. Iar câţĭ aŭ pre viaţă întinată cu necurăţiile patimilor, aceştia abea prin sămuire sămuesc pre cunoştinţa celor Dumnezeeştĭ, nu însă şi întru adevăr înţăleg, ci să obrăznicesc când grăesc pentru aceasta cu amăruntul.

18. Acela carele a priimit pre cea întru Duhul Duhovnicească închipuire a minţiĭ, adecă pre cea din fapte bune cunoştinţă, unul ca acesta să zice cum că aŭ pătimit pre cea Dumnezeească, fiindcă nu o aŭ priimit pre aceasta fireşte după estime, ci în dar după împărtăşire. Iar acela carele n-a priimit pre cunoştinţă din Dar, şi de va zice ceva cunoscător, nu cunoaşce dupre iscus pre puterea celor zise. Fiindcă învăţătura cea goală, nu dă pre cea din deprindere cunoştinţă.

19. Mintea care desăvârşit să curăţăşte prin faptele bune, aceasta cu bună cuviinţă învaţă fireşte pre cuvintele faptelor bune, carea cu dăruire Dumnezeească aŭ luat ca haractir semnul cel cunoscător al feţiĭ eĭ; Fiindcă dupre sineşĭ toată mintea să află fără închipuire şi fără haractir, însă are închipuire înlăuntru oglindită în urmă luată: orĭ pre cea întru Duhul cunoştinţă, carea s-a făcut din faptele bune, orĭ pre necunoştinţă carea să întâmplă din patimĭ.

20. Tot cel ce aŭ căzut din Dumnezeasca dragoste, acesta are împărăţind în trup pre legea trupuluĭ prin dulceaţă, carele nu poate să păzască nicĭ o Dumnezeească poruncă, saŭ nicĭ voeşte. Fiindcă înainte a cinstit pre petrecerea cea iubitoare de dulceţĭ, decât pre cea întru Duhul viaţă şi împărăţie cea din bunătăţĭ, şi au dobândit pre necunoştinţă, în loc de cunoştinţa cea Dumnezeească.

21. Cel ce cu mintea nu să suie la cea dinlăuntru prin Duhul Dumnezeească bună cuviinţă a legeĭ ceĭ scrisă, acesta fireşte naşte pre iubitoare de dulceaţĭ atârnare a cugetuluĭ, adecă pre lumeasca împătimire şi iubirea de podoabă, din cea goală numaĭ învăţătură a grăitelor cuvinte.

22. Ruşine a gureĭ este, cea iubitoare de lume cugetare a gândurilor dupre minte şi cea iubitoare de trup. Fiindcă întru aceea lume, din trupeasca plăzmuire care să arată în legea cea scrisă, fireşte s-a

[363] *Iona*, 4, 10: "Şi a zis Domnul: «Tu ţi-ai făcut necaz pentru acest vrej pentru care nu te-ai trudit şi nici nu l-ai crescut, care şi-a luat fiinţă într-o noapte şi într-alta a pierit»!".

făcut dupre atârnarea cea socotitoare, adecă aplecarea, care iubeşte lumea şi pre cea dupre minte iubitoare de dulceţĭ cugetare a gândurilor. Fiindcă către aceea întru care stăruim dupre atârnare, întru aceea avem şi pre cugetarea cea dupre minte.

23. Saŭ iarăşĭ, ruşine a gureĭ este, mişcarea minţiĭ care să târaşte la patimĭ felurite şi plăzmueşte către simţire pre cea dupre chip dulceaţă. Fiindcă fără de născocitoarea putere a minţiĭ către plăzmuirea chipuluĭ, dupre nicĭ un chip să aduce patima, orĭ anatema (streină) este şi cea materialnică şi fără de frumuseţă şi neînchipuită mişcare a patimilor. Ruşine dar a gureĭ este, mişcarea care formălueşte pre patimă către simţire şi cu născocirea aduce potrivită materie patimiĭ.

24. Iar acela carele crede cum că pentru cea trupească desfătare şi odihnă s-aŭ rânduit cele dupre legea luĭ Dumnezeŭ, adecă jertfele şi sărbătorile şi lunile nouă, acesta fără de alt se va face vinovat lucrăriĭ patimilor şi sub ruşinarea cea despre dânsele a neruşinatelor gândurĭ, şi va fi rob stricăcioaseĭ lumĭ şi iubitoarelor de trup cugetărĭ ale gândurilor, şi sub materia patimilor şi a nălucirilor, fără de a putea ca să aibă altceva maĭ cinstit, afară de cele stricăcioase.

25. Orĭcarele aŭ crezut cum că Dumnezeasca poruncă cea dupre lege, este spre a se desfăta trupeşte, acesta are ca pre un Dar Dumnezeesc pre lăcomia pânteceluĭ, spre împreună vieţuirea cea cu bucurie, din care naşte prin reaua uneltire pre chipurile celor ce pre lucrarea celor simţite o întină.

26. Când privitorul suflet va îmbrăţoşa către împreună vieţuire pre desfătarea cea în slova *legiĭ, ca pre o Dumnezeească poruncă, atuncea unelteşte afară de fire pre întrebuinţarea simţirilor,* fără a slobozi de a se vedea dupre fire întrebuinţarea la vre-o lucrare. Fiindcă naşte şi pre obiceiul cel către patimĭ şi pre lucrare, şi priimeşte numaĭ pre lăcomia pânteceluĭ ca o Dumnezeească, spre naşterea chipurilor, care prin reaua uneltire întină pre simţirĭ, şi atuncea să strică fireştile cuvinte ale celor ce sunt şi săminţele lor.

27. Nimenea nu poate de fel a priimi firesc cuvânt, saŭ gând dacă să întemeează numaĭ la cele trupeştĭ slujirĭ ale legiĭ, deoarece acestora nicĭ fireşte le sunt semnele la fel cu firea; Fiindcă cel ce să lipseşte de semnele legiĭ, nu poate dupre cuvânt să vază pre firea celor ce sunt, şi să dobândească pre acelea, pre care fiinţăşte Ziditorul le-aŭ aşăzat întru cele ce sunt; Căcĭ aŭ deosebire semnele de firea celor ce sunt.

28. Acela carele are pre pântece ca pre un Dumnezeŭ, şi prin urmare să împodobeşte cu neruşinarea, pre care o are ca pre o slavă, acesta numaĭ una ştie, ca să ţăie cu osârdie şi cu îngrijire, ca pre nişte Dumnezeeştĭ, pre patimile necinstireĭ, şi pentru aceasta să grijaşte de cele vremelnice, care este: de materie şi de felurime, şi pre cea încincită lucrare a simţirelor răŭ o unelteşte. Deoarece simţirea împleticindu-se şi amestecându-se cu materia dupre felurime, fireşte naşte pre patimă şi omoară şi strică pre fireştile cuvinte: Căcĭ patimă şi fire, dupre cuvântul de a fi, nicĭodată şi dupre nicĭ un chip nu să întocmesc între ele, nicĭ să află împreună; Fiindcă nu să arată fireşte dimpreună cu patima şi cu cuvântul firelor, dupre cum nicĭ să naşte dimpreună cu firea patima dupre naştere.

29. Acela carele nu crede că Scriptura este Duhovnicească, acesta nu simte pre sărăcia luĭ cea dupre cunoştinţă, ci să strică prin foame. Foamete dar este întru adevăr, lipsire a cunoscătoarelor bunătăţĭ dupre iscus, şi lipsă şi desăvârşită rărime a Duhovniceştilor mâncărĭ, care împreună ţin pre suflet. Fiindcă cum să nu privească ca pre o foame cineva, orĭ pagubă, pre lipsa cunoscătoarelor bunătăţĭ odată şi pentru totodeauna?

30. Întru adevăr flămânzeşte cuvântul credincioşilor acelora şi prea bine aŭ cunoscut pre acest adevăr şi sufletul fieştecăruia, care aŭ lăsat pre cea întru Duhul Duhovnicească privire, şi s-aŭ făcut supus la smerita robire a sloviĭ; Fiindcă nu hrăneşte pre minte cu cele marĭ simţimânturĭ ale înţălegerilor, ci umple pre simţire de pătimaşe nălucirĭ, cu cele trupeştĭ închipuirĭ ale semnelor sloviĭ.

31. Tot cel ce nu să apropie de Duhovniceasca privire a Sfintei Scripturĭ, acesta şi pre cea firească şi pre cea scrisă lege a aceştia aŭ depărtat-o, dupre cum şi Iudeiĭ, şi pre cea dupre Dar lege

nu o cunoaşte, dupre care să dă înDumnezeirea la aceea care vieţuesc dupre legea aceasta a Daruluĭ. Acela dar carele priimeşte trupeşte pre legea cea scrisă, nu-şĭ hrăneşte sufletul cu faptele bune; Şi cel ce nu-şĭ apropie pre cuvintele celor ce sunt, acesta nu să hrăneşte dupre minte prin împestriciunea înţălepciuneĭ luĭ Dumnezeŭ cu galantomie *. Şi cel ce nu cunoaşte pre marea taină a nouluĭ Dar, nu să veseleşte cu nădejdea viitoareĭ înDumnezeirĭ. Aşadar lipsirea priviriĭ dupre legea cea scrisă, are următoareĭ eĭ pre sărăcia cea înţălegătoare a împestriţateĭ înţălepciuneĭ luĭ Dumnezeŭ, dupre legea cea firească, care iarăşĭ are urmându-ĭ eĭ prin necunoştinţa înDumnezeireĭ tuturor, carea se va da în Dar dupre taina cea nouă.

32. Fiece minte dupre Hristos prevăzătoare şi tare la vedere, totdeauna pofteşte şi caută faţa Domnuluĭ (Ps. **26**.13) [364]; Iar faţa Domnuluĭ este: cea dupre fapta bună adevărata privire şi cunoştinţă a celor Dumnezeeştĭ, pre care când o caută, învaţă pre pricina sărăcieĭ şi a sirimănieĭ ** luĭ. Fiindcă dupre cum faţa arată pre haracterul fieştecăruia, aşa şi Duhovniceasca cunoştinţă arată pre haractirul celor Dumnezeeştĭ: Iar acela carele o caută pre aceasta, să zice cum că caută faţa Domnuluĭ. Iar acela carele să face trup prin jertfele cele din legea cea scrisă, are poftind pre necunoştinţă, priimind pre poruncă numaĭ către dulceaţa trupuluĭ, şi are numaĭ şi numaĭ dupre simţirĭ pre materia sloveĭ ceĭ trupeştĭ.

33. Cel ce trupeşte adecă slujeşte dupre lege, naşte ca pre o materie pre păcatul cel după lucrare, şi ca pre un fel deslegător plăzmueşte prin dulceţile cele unele către altele ale simţirilor pre împreună învoirea legiĭ. Iar acela carele priimeşte Duhovniceşte pre slovă, ca pre o materie adecă, pre lucrarea păcatuluĭ, iar ca pre o felurime pre împreună învoirea luĭ împreună cu chipurile simţirilor către dulceaţă dupre întrebuinţarea cea rea le omoară, prin fireştile gândurĭ întru înălţimea priviriĭ.

34. Duhovniceasca lege, orĭ mintea, predă la moarte prin înaltele cuvinte ale fireştiĭ privirĭ şi prin gândurile eĭ pre materie şi pre felurime, şi pre cele despre materie şi despre felurime dupre reaua întrebuinţare a celor cinci chipurĭ, dupre cele cinci simţirĭ; Care este, împătimitoarea şi cea afară de fire a simţirelor către cele simţite, adecă pre cea vremelnică şi stricăcioasă intrare dupre slovă a slujireĭ legeĭ ceĭ trupeştĭ şi pre trecerea necunoştinţeĭ; Încă şi pre cea sobornicească atârnare dupre vreme ale închipuirelor celor către simţirĭ şi trup o pierde şi o omoară, după ce va ajunge la înălţimea Duhovniceştiĭ privirĭ aĭ legeĭ.

35. Fără de fireasca privire, nimenea nu cunoaşte cu de-amăruntul pre deosebirea şi neasemănarea acelor din lege închipuirĭ către cele Dumnezeeştĭ. Fiindcă dacă nu maĭ întâĭ va cerceta pre neasemănarea şi osebirea închipuirelor către cele Dumnezeeştĭ şi gândite, este cu neputinţă să vie şi să poftească pre buna podoabă a celor gândite; fiindcă are aşăzare afară de cele Dumnezeeştĭ cu totul pre simţire după minte şi nu poate deodată cu desăvârşire să se deslege de trupeasca împestricire a aşăzărilor. Şi întrucât să află în starea aceasta a sloviĭ, cu bun cuvânt nicĭ o mângâere nu priimeşte întru sărăcia care să naşte din foamea cunoştinţiĭ. Fiindcă s-aŭ osândit pre sineşĭ a mânca pământuluĭ sloviĭ, adecă pre trup, dupre cel amăgitor şarpe, şi nu după Hristos pre cel ceresc să-l mânânce, adecă pre Duhul sloviĭ şi pre suflet, care este cereasca şi Îngereasca pâine, adecă: pre cea întru Hristos Duhovniceasca privire a celor scrisă şi pre cunoştinţă să o mânânce, pre aceea, pre care o dă Dumnezeŭ cu îndestulare la ceĭ ce-L iubesc pre El, dupre cea scrisă: „Pâine din cer le-aŭ dat lor, pâine Îngerească aŭ mâncat omu!" (Psalm **77**.29) [365].

36. Să cuvine pre priimirea (înţălegerea) sloveĭ ceĭ dupre simţire către trup să o omorâm (prăpădim): fiindcă arătat este născătoare a patimilor; Iar pre atârnarea aceĭ de voe aplecare către

* *galantomie* sau *galantonie*. Familiar, rar, cu dărnicie, generozitate. DEX, *ed. cit.*, p. 409. Din galanton + suf. *ie*; din franceză *galant homme*.

[364] *Psalmii*, **26**, 13: "Ţie a zis inima mea: Pe Domnul voi căuta. Te-a căutat faţa mea; faţa Ta, Doamne, voi căuta".

** *sirimănie*, cuvânt creat din adjectivul *siriman*, ă, însemnând *sărman* + suf. *ie*.

[365] *Psalmii*, **77**, 29: "Pâine îngerească a mâncat omul; bucate le-a trimis lor din destul".

cele vremelnice şi curgătoare, care este: pătimaşa lucrare a simţirelor către cele simţite, ca pre fiiĭ şi nepoţiĭ luĭ Saul (2Imp. 4.8) [366] prin fireasca privire la munte, care să face prin buna lucrare a Duhovniceştilor cuvinte, să-ĭ pierdem zic, şi atuncea de abea poate izbăvindu-se de dânşiĭ, vom pofti pre Dumnezeescul Dar.

37. Nedreptăţăşte pre adevăr şi pre lege, înţălegându-le numaĭ după slovă şi norodul Iudeilor şi ceĭ ce urmează lor dupre cuget, şi pre puterea legeĭ cuprinzându-o numaĭ în slovă şi neprimind pre fireasca privire a cunoştinţelor, care este ascunsă cu taină în Scriptură şi care să află mijloc între închipuirĭ şi adevăr: adecă de la chipurĭ depărtând şi către adevăr întroducând; Însă o leapădă pre aceasta (pre privire) cu totul şi esă afară de tainica săvârşire a celor Dumnezeeştĭ. Pre această dar închipuire a sloviĭ, adecă pre trupeasca şi vremelnica priimire a legeĭ, ca pre o vremelnică şi curgătoare, să cuvine să o omorâm prin fireasca privire şi prin înălţarea cunoştinţiĭ în munte, câţĭ suntem osârduitor aĭ celor Dumnezeeştĭ privirĭ.

38. Pre trupeasca minte a sloveĭ o pierde desăvârşit acela, carele lucrător prin fireasca privire omoară pre cea iubitoare de dulceţĭ şi iubitoare de trup atârnare către nestatornica şi curgătoare materie, care să naşte în suflet din legea cea scrisă; şi cu chipurĭ oarecare, ca cu o pavăză, să apără şi să păzăşte din toate părţile spre a nu să pironi la cele de jos, prin legea cugetuluĭ (ca de nişte nepoţĭ şi fiĭ aĭ luĭ Saul) şi prin mijlocirea fireştiĭ privirĭ, ca în munte, la înălţimea cunoştinţeĭ o aşază arătat înaintea Domnuluĭ prin mărturisire, adecă pre cea dintăĭ priimire a trupeştiĭ legĭ. Fiindcă aceasta poate a să înţălege de ceĭ iubitorĭ de învăţătură, pre a o pune ca la soare înaintea Domnuluĭ, adecă: aducând la lumină prin cunoştinţă, pre cea plăzmuită înainte rea apucare a sloviĭ; Care întru adevăr este, a o arăta moartă pre slova legeĭ, dupre înălţimea priviriĭ prin Duhovniceasca cunoştinţă.

39. „Slova omoară, zice, iară Duhul face viŭ" (2Cor. 3.6) [367]. Pentru aceea să cuvine pre aceea care este de a omorî, a să omorî Duhovniceşte prin Duhul cel făcător de viaţă: Fiindcă este cu totul cu neputinţă şi după lucrare împreună a să afla una cu alta, şi totdeodată şi socoteala cea trupească a legiĭ şi cea Dumnezeească, adecă slova şi Duhul. Fiindcă fireşte nicĭ să conglăsuesc, adecă Duhul, cel ce are fire a da pre viaţă dupre fire, cu slova (socoteala cea trupească a legiĭ) ceea ce poate a ridica pre viaţă.

40. Şi adecă Duhul, este aducător de viaţă, iară slova rădicătoare de viaţă. Aşadar nu poate şi slova şi Duhul să facă unire întru aceiaşĭ parte, precum asemenea nu este cu putinţă împreună a să afla şi Duhul cel făcător de viaţă, cu cel făcător de stricăciune.

41. Tainica tăere împrejur este, despoerea cea desăvârşit a pătimaşeĭ atârnarĭ a minţiĭ către naşterea cea depre urmă dobândită. Fiindcă fireşte cercetând lucrurile, cunoaştem, cum că nu este săvârşire cea dupre fire de la Dumnezeŭ despoere a întregimeĭ. Deoarece nu facem săvârşirĭ când să ciuntează firea prin meşteşug, şi prin agerimea minţiĭ lepădând pre cele ce sunt Dumnezeeştĭ după cuvântul zidireĭ ca să nu aducem pre meşteşug maĭ puternic spre adeverirea dreptăţiĭ luĭ Dumnezeŭ; şi pre agerimea minţiĭ lăsare înapoĭ (lipsire) a firelor, făcându-o împlinitoare a lipsurilor celor dupre zidire, întru dreptate: Ci din locul stăriĭ celuĭ tăiat împrejurul trupuluĭ, ne învăţăm să facem cugetător pre tăerea împrejur aceĭ pătimaşe de voe aplecărĭ a sufletuluĭ, întrucât cugetul întocmeşte şi reglează pre pătimaşa aceĭ maĭ în urmă dobândite naştere a fireĭ: făcându-o să alerge maĭ ales deopotrivă cu firea.

42. Decĭ netăerea împrejur este firească; Iar orice este firesc, cu urmare este lucru al Dumnezeeştiĭ zidirĭ şi foarte bun dupre glasul carele zice: „Şi au văzut Dumnezeŭ toate câte aŭ făcut şi eraŭ

[366] *Cartea a doua a Regilor*, 4, 8: "Şi au adus capul lui Işboşet la David, la Hebron, şi au zis către rege: «Iată capul lui Işboşet, fiul lui Saul, duşmanul tău. Acum Domnul a răzbunat pe domnul meu regele, împotriva lui Saul, vrăjmaşul tău, şi împotriva urmaşilor lui»".

[367] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 6: "Cel ce ne-a învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai duhului; pentru că litera ucide, iar duhul face viu".

bune foarte" (Fac. **1**. 31)[368]. Iar legea poruncind a scoate prin netăerea împrejur prin tăerea împrejur ca o necurată, înfăţoşează pre Dumnezeŭ ca voitor prin meşteşug a drege pre al luĭ lucru: care şi a cugeta cineva este cea din urmă necinstire. Aşadar cel ce cercetează fireşte pre semnele cele închipuitoare ale legiĭ, cunoaşte cum că Dumnezeŭ nu drege pre fire prin meşteşug, ci porunceşte a să tăea împrejur prin cuvânt, acea uşoară aplecare a împătimitoruluĭ suflet, care să arată cu închipuire prin trupeasca părticică a mădularuluĭ, pre care, cunoştinţa cea firească o leapădă prin bărbăteasca lucrare a cugetuluĭ: Fiindcă Preotul cel ce tăea împrejur, însămnează pre cunoştinţă, carele ca pre un fier are pre cea către patimă pre puternica bărbăţie a cuvântuluĭ, fiindcă nimiceşte pre darea legiĭ când Duhul prea să întăreşte maĭ mult decât slova scrieriĭ.

43. Sâmbăta este, odihna despre patimĭ şi a mişcăriĭ minţiĭ către firea celor ce sunt: saŭ cea desăvârşită nelucrare a patimilor şi cu totul încetare a mişcăriĭ minţiĭ către cele făcute, şi către cel Dumnezeesc trecere desăvârşit; Unde, acela ce a ajuns prin fapta bună şi cunoştinţă după putere, nu să cuvine ca de nişte alte lemne (Eş. **35**. 2-3)[369] desăvârşit să nu-şĭ amintească de aprinzătoarea materie a patimilor, nicĭ cu totul să nu cugete cuvintele firilor, pentru ca să nu să întâmple să dogmatisască pre Dumnezeŭ ca Eleniĭ mulţămindu-se cu patimile întru o măsură cu hotarul firelor, pre care-L cheamă numaĭ cea desăvârşită tăcere (adecă pre Dumnezeŭ) şi-L înfăţoşează cea desăvârşită necunoştinţă dupre întrecere.

44. Cunună a bunătăţilor este, credinţa cea curată, care ca nişte pietre de mult preţ încununează ca pre un alt cap pre mintea cea iubitoare de Dumnezeŭ, cu înaltele grăirĭ ale dogmelor încununând-o şi cu cuvinte Duhovniceştĭ şi cu Dumnezeeştĭ înţălegerĭ. Orĭ maĭ ales cunună a bunătăţilor este însuşĭ Cuvântul luĭ Dumnezeŭ, Carele prin chipurile cele de multe felurĭ ale Proniei şi ale judecăţiĭ: adecă, cu înfrânarea acelor de voe patimĭ, şi cu răbdarea acelor fără de voe, cuprinde pre minte ca pre un chip, şi prin împărtăşirea Daruluĭ înDumnezeireĭ, face pre minte maĭ frumoasă decât maĭ înainte.

45. Dintru acestea pre înfrânare o zice, cum că este lucru al Proniei, fiindcă este curăţitoare a patimilor celor dupre cuget (de voe); Iar pre răbdare o zice că este săvârşire a Judecăţiĭ, ca ceea ce să încontrează cu cele fără de voe ispite şi să află semn (acestea) al lucrătoareĭ filosofiĭ, care-ĭ înalţă către fapta bună pre ceĭ ce o ţin pre aceasta bine, ca din alt oarecare Eghipet al păcatuluĭ.

46. Domnul porunceşte a să cinsti de oamenĭ şi sâmbăta, şi lunile cele nouă, şi sărbătorile: nu că voeşte Dumnezeŭ a să cinsti zilele, fiindcă întru acest chip ar fi dogmatisit dupre porunca legiĭ a sluji oameniĭ zidireĭ maĭ mult decât Ziditoruluĭ, cugetând că dacă sunt cinstite zilele, pentru aceea sunt şi închinate. Ci închipuitor prin zile s-aŭ arătat pre El a-L cinsti oameniĭ, fiindcă El este adecă Sâmbăta, ca răsuflând de osteneala trupuluĭ pre suflet şi încetare a durerilor celor dupre Dumnezeasca dreptate fiind. Iar Pashă este, ca un Izbăvitor al celor ce să ţinea de amara robie a păcatuluĭ. Iară Cinzecime este, ca pârgă şi sfârşit al celor ce sunt şi Cuvânt prin carele toate s-aŭ făcut. Vezĭ dară cu luare aminte, cum pierde legea pre câţĭ o înţăleg pre ea trupeşte şi pleacă a sluji pre zidire decât pre Ziditorul, şi să aibă cinstite pre cele făcute de dânşiĭ, cariĭ nu cunosc pre Acela prin Carele eĭ s-aŭ făcut? (adecă pre Dumnezeŭ).

47. Şi adecă lumea este loc mărginit şi stare înconjurătoare cu chip mărginit. Iară vremea este mişcare cu chip înconjurătoare, întrucât şi schimbăcioasă se află mişcarea vieţiĭ acelora dintr-însa. Iar când firea va trece pre loc şi pre vreme, după lucrare şi înţălegere, adecă pre cele ce sunt, nu însă şi fără de cele ce sunt desăvârşit de nevoe –, carele este: adecă, pre locul cel mărginit al stăriĭ şi al

[368] *Facerea*, **1**, 31: "Şi a privit Dumnezeu toate câte a făcut şi iată erau bune foarte. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea".

[369] *Ieşirea*, **35**,

"2. Şase zile să lucraţi, iar ziua a şaptea să fie sfântă pentru voi, zi de odihnă, odihna Domnului; tot cel ce va lucra în ziua aceea va fi omorât.

3. În ziua odihnei să nu faceţi foc în toate locaşurile voastre. Eu sunt Domnul!".

mişcăriĭ, şi când, zic fără de mijlocire se va aduna cu Pronia, îndată află pre cuvântul Pronieĭ dupre fire simplu şi aşăzat, fără ca să aibă ceva întru toate cu chip mărginit, şi pentru aceia cu desăvârşire nicĭ mişcare.

48. În lume aflându-se după vreme firea, are prefăcută pre mişcare, prin cea mărginită stare a lumiĭ şi pre cea după schimbare aducere a vremiĭ; Iar când va ajunge la Dumnezeŭ, prin fireasca Unime, a ajuns la „Cel ce este" şi va avea stare nemişcată şi şădere de sineşĭ mişcătoare pre cea făcută vecinic pentru aceasta spre Acela (Dumnezeŭ); Şi numai unul cunoaşte cuvântul cum că este fără de mijlocire către întâia Pricină (unire), adecă: pre statornica aşăzare a celor făcute dintr-însa.

49. Taina Cin-zecimeĭ este, cea fără de mijlocire unire către Pronia acelor maĭ dinainte cugetate: adecă unirea fireĭ către Cuvânt dupre născocirea (ocârmuirea) Pronieĭ, dupre care unire nicĭ o înfăţoşare a vremiĭ şi a naşterilor cu totul nu este. Iar trâmbiţă este iarăşĭ cuvântul cel întru înşine, fiindcă ne învaţă cele Dumnezeeştĭ şi negrăitele cunoştinţe. Iar atrăgător de milă, fiindcă s-aŭ făcut om şi desleagă pre ale noastre greşale şi înDumnezeeşte pre păcătuitoarea fire prin hărăzirea Daruluĭ cea întru(Dânsul) Duhul. Iar înfigere a corturilor, ca o lucrare a neschimbăriĭ noastre spre Dumnezeasca urmare a deprinderiĭ către cel bun şi ca o cuprinzătoare legătură a prefaceriĭ către nemurire.

50. Acela carele să bucură de cele proaste şi sângerate jertfe, acesta pregăteşte (înlesneşte) celuĭ ce jertfeşte ca cu împătimire să se grijească pentru patimĭ; Fiindcă iubeşte să se bucure cinstind pre cea cu chip legiuit de câte să bucură ceĭ ce să închină. Întrucât adecă pre jertfă, cuvântul cunoaşte pre junghierea patimilor maĭ ales şi pre aducerea fireştilor puterĭ, care cu adevărat sunt închipuirĭ aĭ cuvântuluĭ; Iar taur închipueşte pre mânie, iar capră însămnează pre poftă.

51. Cunoaştem cum că sunt jertfe Duhovniceştĭ, nu numaĭ omorârea patimilor, care patimĭ să junghie cu „sabia Duhuluĭ, carea este Cuvântul luĭ Dumnezeŭ" (Efes. 6. 17) [370], precum şi toată vieţuirea cea spre trup, ca pre nişte sânge, şi pre cea după înainte punere deşertare, orĭ vărsare: ci şi acelor filosofeştĭ năravurĭ omorârea şi a tuturor fireştilor puterĭ aducerea la Dumnezeŭ, şi prin focul Daruluĭ Duhuluĭ jertfindu-se spre Dumnezească încetare.

52. Mintea cea pământească a sloviĭ stăpânind pre suflet, leapădă pre fireştile cuvinte, pre care le pierde prin reaua întrebuinţare a fireştilor puterĭ. Fiindcă întrucât aceasta trăeşte, întru adevăr împreună săvârşeşte şi goneşte şi strică şi pre fireştile cuvinte şi pre gândurĭ, hotărând pre lege numaĭ trupeşte şi cinstind ca Dumnezeeştĭ pre patimile necinstiriĭ, Pre care (minte) cu adevărat fireştile gândurĭ o pierde şi o omoară pre ea, luând voe de la legea Duhuluĭ.

53. Când cineva va muta cuvântător pre filosofia faptelor bune, întru aceiaşĭ vreme aŭ întrodus şi pre închipuirea celor scrisă fireşte spre Duhul, şi slujăşte lucrător pre Dumnezeŭ prin înaltele privirĭ întru înnoirea Duhuluĭ, iar nu întru învechirea sloviĭ făcându-se hrănitor patimilor, dupre Iudeĭ şi slujitor al păcatuluĭ prin cea maĭ smerită priimire a legiĭ către trup dupre simţire.

54. Când cineva va înceta de a priimi pre slovă dupre simţire către trup, întru aceiaşĭ vreme aleargă dupre minte către Duhul, prin mijlocirea firelor, şi lucrează Duhovniceşte pre acelea, pre care lucrându-le trupeşte Iudeul, are mâniitor pre Dumnezeŭ.

55. Fiece minte înaltă şi prea înălţată după Dumnezeŭ, junghie şi pre lucrarea patimilor şi pre schimonosita mişcare a gândurilor, pe lângă acestea şi pre cele răŭ întrebuinţate şi neînfrânate chipurĭ ale lucrăriĭ simţirilor; Fiindcă să strică patimile de cele înalte fireştĭ gândurĭ, care (patimĭ) sfărâmându-se, să împublicează dupre înalta privire.

56. Pre stăpânirea păcatuluĭ, adecă pre cugetarea cea trupească, fireşte o pierde Darul Sfântului Botez şi cea dupre lucrare ascultare a Dumnezeeştilor poruncĭ, omorând-o prin sabia Duhuluĭ

[370] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 17: "Luaţi şi coiful mântuirii şi sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu".

adecă, prin graiul Dumnezeeştiĭ cunoştinţe a Duhuluĭ, care strigă tainic împrotiva patimiĭ păcatuluĭ, ca Marele Samuil către Agag: „Fiindcă sabia ta a lăsat maice fără fiĭ, fără de fiĭ să va arăta astăzĭ între femeĭ şi maică-ta" (1 Împ. **15**. 33) [371].

57. Pre multe fapte bune le-aŭ arătat fără fiĭ patima îmbuibăriĭ pântecelui, ca printr-o sabie prin amăgitoarele dulceţĭ. Pentru că pre seminţele întregeĭ înţălepciunĭ le omoară prin neînfrânare; Iar pre cea de o potrivă cinstire a dreptăţiĭ o strică prin lăcomie; Iar pre fireasca legătură a iubireĭ de oamenĭ o desparte prin iubirea de sine. Şi în scurt a zice, patima lăcomiei de pântece, este răsturnătoare a tuturor celor născute din faptele bune.

58. Patima îmbuibăriĭ pântecelui, omoară pre toate Dumnezeeştile naşterĭ ale faptelor bune; Aceasta însă se omoară şi prin ascultarea Dumnezeeştilor poruncĭ şi prin Darul credinţiĭ cel din cuvântul cunoştinţiĭ.

59. „Lumină este întru adevăr a neamurilor" (Luc. **2**. 32) [372] Domnul nostru, Carele să descopere întru aceştia prin adevărata cunoştinţă a ochilor minţiĭ, cariĭ le sunt acoperiţĭ cu întunerecul necunoştinţiĭ; Şi iarăşĭ să pregăteşte pre sineşĭ aleasă pildă a fapteĭ bune spre Dumnezească hrană a credincioşilor, făcându-Se la dânşiĭ chip şi pildă: către Carele căutând, ca la Începătorul mântuireĭ noastre, săvârşim faptele bune dupre urmare prin lucrare, pre cât este nouă cu putinţă.

60. Tot carele prin zavistie urăşte şi împublicează răŭ cu felurĭ de pârăciunĭ pre cel maĭ puternic decât el în nevoinţe şi întru bogăţia cuvântuluĭ Duhovniceştiĭ cunoştinţe, acesta este ca alt Saul, carele să sugrumă de vicleanul Duh (1 Împ. **16**. 15) [373] şi nu sufere pre slava celuĭ maĭ bun decât el, pentru buna nenorocire a fapteĭ bune şi a cunoştinţeĭ aceluia. Şi pentru aceea maĭ mult să înnebuneşte, fiindcă nu poate să-l facă pe sub mână pre făcătorul de bine. Şi de multe orĭ alungă departe cu amar şi pre acestuia iubit Ionatan (1 Împ. **20**. 33) [374] carele este gândul cel sădit înlăuntru al ştiinţiĭ, şi carele mustră pre nedreapta urăciune, şi povesteşte săvârşirile celuĭ zavistuit cu chip iubitor de adevăr.

61. Ia să rugăm şi noĭ pe gânditul David, ca să cânte din chitara (1 Împ. **16**. 23) [375] Duhovniceştiĭ privirĭ şi a cunoştinţiĭ şi întru a noastră minte, carea pătimeşte de demonul materieĭ, întrucât să gonească departe pre vicleana înconjurare a materieĭ simţirelor, ca să putem a înţălege pre legea cea Duhovnicească şi să aflăm pre cuvântul cel tainic ce este ascuns întru ea, pre Carele să-l facem pentru totdeauna ca o moştenire a noastră spre trebuinţa vieţiĭ ceĭ vecinice.

62. Tot carele doreşte pre a luĭ Mântuire, orĭ cu totul pre lucrare urmează, orĭ pre privire; Fiindcă fără de faptă bună şi cunoştinţă, nimenea dupre nicĭ un chip poate vreodată a dobândi mântuire. Căcĭ cu de-amăruntul adecă fapta bună înfrânează pre pornirea trupuluĭ, şi ca un frâu prin dreptul gând întoarce cu meşteşugire pre a luĭ pornire de la cel răŭ; Iar privirea, adecă cunoştinţa, hotărăşte cu înţălegere şi alege pre cele bine cugetate şi judecate.

63. Şi fiindcă putere înţălegătoare este aceea: de a cugeta; iar înţălegătoare, cea cugetată; Iară hrană cu chip oarecare se află a celuĭ ce cugetă cea cugetată: Cu bun cuvânt Dumnezeŭ, fiindcă întru adevăr fără de trup fiind minţile, El să face la dânşiĭ – dupre cât pot să ajungă cele ce cugetă – şi ceea ce să înţălege, şi-I străluceşte pre dinlăuntru, şi aşa mintea înţălege şi să hrăneşte.

[371] *Cartea întâi a Regilor*, **15**, 33: " Samuel însă i-a răspuns: «Precum sabia ta a lipsit pe mame de copiii lor, aşa şi mama ta să fie între femei lipsită de fiu». Şi a tăiat Samuel pe Agag înaintea Domnului în Ghilgal".

[372] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **2**, 32: "Lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău Israel".

[373] *Cartea întâi a Regilor*, **16**, 15: "Şi au zis slugile lui Saul: «Iată un duh rău trimis de Domnul te tulbură»".

[374] *Idem*, **15**, 33: "Atunci Saul a repezit suliţa în el ca să-l lovească. Şi a înţeles Ionatan că tatăl său este hotărât să ucidă pe David".

[375] *Idem*, **16**, 23: "Iar când duhul cel trimis de Dumnezeu era peste Saul, David, luând harpa, cânta şi lui Saul îi era mai uşor şi mai bine şi duhul cel rău se depărta de el".

64. Alta este cea cugetată şi alta cel ce cugetă. Fiindcă cea cugetată este oarecum hrană celuĭ ce cugetă, dupre cum s-aŭ zis: Căcĭ cu de-amăruntul cea cugetată, ca ceea ce este înţălegătoare, este maĭ mare şi maĭ înainte înţăleasă celuĭ ce cugetă, care este cea cugetată aceea. Fiindcă înţălegătoare să zic câte înţăleg ca nişte minţĭ pre cele maĭ presus de cuget, Iar cugetate sunt cele ce să înţăleg, care ca o hrană sunt celuĭ înţălegător, adecă celuĭ ce cugetă.

65. Să cuvine a cunoaşte, cum că cele pricinuite aŭ pre pricinuitoarele icoane ale pricinilor; Iar pricinuite sunt, toate câte s-aŭ zidit; Iar pricină, câte aŭ zidit, şi nicĭ o asemănare nu să află între ele, adecă între pricinĭ şi pricinuite.

66. Să cuvine a cunoaşte, cum că mintea noastră are adecă pre putere de a cugeta, prin care priveşte pre cele cugetate iar pre unire o are covârşind pre firea minţiĭ cu care să uneşte cu cele maĭ presus şi maĭ înalte decât ea. Dupre această dar unire să cuvine să înţălegem pre cele Dumnezeeştĭ, iar nu dupre noĭ: Căcĭ după ce vom eşi afară din toate ale noastre, atuncĭ cu totul ne vom face aĭ luĭ Dumnezeŭ. Fiindcă maĭ bine este a fi aĭ luĭ Dumnezeŭ, şi nu aĭ noştri. Întru acest chip dar va fi darea celor Dumnezeeştĭ la câţĭ să unesc cu Dumnezeŭ.

67. Mintea voind a înţălege, să pogoară maĭ jos de sineşĭ la cele înţălese: Fiindcă cele înţălese sunt maĭ de jos de cele ce cugetă, ca nişte înţălese şi desăvârşit cuprinse, prin urmare şi răsipitoare şi despărţitoare ale unireĭ minţiĭ sunt. Fiindcă adecă mintea este simplă şi nedespărţită, Iar înţălegerile sunt prea multe cu mulţimea şi răspânditoare. Pentru aceasta cele înţălese, care sunt cele cugetate, maĭ de jos sunt a celor ce înţăleg, adecă a celor ce cugetă. Iar unire a minţiĭ zice, dupre cum maĭ jos grăeşte maĭ curat, pre cea spre Dumnezeŭ privire, prin care să rădică maĭ presus de sineşĭ şi esă din toate cele simţite şi cugetate, încă şi din însuşĭ mişcarea eĭ, şi aşa pe urmă priimeşte raza Dumnezeeştiĭ cunoştinţe.

68. Şi dacă să mişcă măsuratec înţălegător cea cugetătoare întru sineşĭ, fără de alt şi înţălegere; Iar dacă înţălege, fără de alt şi iubeşte pre cea înţăleasă. Iar dacă iubeşte fără de alt şi pătimeşte pre uimire către cel dorit; Iară dacă pătimeşte, arătat este că să şi sileşte, Iar dacă să sileşte, fără de alt întinde foarte iute pre mişcare, Iar dacă întinde foarte pre mişcare, nu stă nicĭdecum până ce să uneşte cu totuluĭ tot cu cel dorit, şi cuprinzându-se de voe de tot, priimeşte dupre înainte alegere pre mântuitoarea cuprindere, încât tot să se facă un trup cu Cel ce-l cuprinde; Întrucât de atuncea deloc să nu poată a voi de la sineşĭ a să cunoaşte toată această cuprindere, ci din Cel cuprins ca un văzduh carele este luminat cu lumină, saŭ ca un fier carele în foc să roşeşte, saŭ ca o altă asemenea.

69. Nu să află cu adevărat asemănare a pricinilor şi al celor pricinuite; Cĭ cele pricinuite aŭ numaĭ pre priimitoarele icoane ale pricinilor. Iar aceste pricinĭ sunt maĭ presus de cele pricinuite şi dă aşăzare, dupre cuvântul al însuşĭ începutuluĭ, fiindcă şi maĭ cu covârşire şi fiinţăşte cele pricinuite maĭ înainte eraŭ înlăuntru în pricinĭ.

70. Pricinuite sunt toate câte vin întru zidire, orĭ în cer orĭ pre pământ. Iară pricină, cele ce aduc pre zidire, carea este: Cele Trei Ipostasurĭ ale SfinteĭTreimĭ. Arătat este dar cum că nicĭ o asemănare nu să află între dânsele, pricinile zic, şi cele pricinuite.

71. Multă este unirea acelor ce cugetă către cele cugetate şi a celor simţitoare către cele simţite atârnarea. Iar omul carele să află din suflet şi din trup simţitor, şi să cuprinde şi cuprinde, fiindcă are fireşte pre atârnare şi felurime şi către amândouă părţile ale zidireĭ: pre una adecă cu fiinţa, iar pre ceialaltă cu puterea, Fiindcă fireşte şi să cuprinde dupre cele simţite şi cugetate, ca cel ce să află suflet şi trup, şi cuprinde pre acestea dupre putere, ca cel ce cugetă şi simte. Iară Dumnezeŭ este maĭ presus de cele ce sunt, simplu şi necuprins şi de cele cuprinse şi de cele necuprinse, ca Cel ce este Absolut desăvârşit întru toate.

72. Toată dulceaţa acelor ce sunt oprite, fără de alt întru adevăr să face fireşte din patimă spre ceva simţit prin mijlocirea simţirilor, fiindcă nimic altceva nu este dulceaţa, fără numaĭ felurimea simţirilor, care priimeşte închipuire la cel simţitor prin oareşĭcare simţit, saŭ chipul simţitoareĭ

lucrări, care să face după pofta cea necuvântătoare. Fiindcă pofta când va cădea asupra simțireĭ, îndată să preface în dulceață, deoarece aduce într-însa pre a aceștia închipuire, și simțirea pornindu-se spre poftă, alcătuește pre dulceață, de care ce au priimit pre cea simțită. Și fiindcă Sfinții aŭ ințăles că sufletul să pornește către materie prin mijlocirea trupuluĭ afară de fire, îmbrăcându-se cu chipul celuĭ pământesc, pentru aceia eĭ maĭ ales mișcându-se prin mijlocirea sufletuluĭ către Dumnezeŭ, aŭ cugetat ca și pre trup să-l apropie la Dumnezeŭ, împodobit cu Dumnezeeștile înfățoșărĭ care le-aŭ priimit prin nevoința faptelor bune.

73. Cu mare iscusință Sfinții pre cele de față nevoințe ale veacului, le-aŭ trecut prin adevăratul și negreșitul chip al fireștiĭ mișcărĭ; Și adecă pre simțire au unit-o către minte prin mijlocirea cuvântuluĭ, care minte are pre cuvintele celor ce sunt; Iară pre minte au dus-o la Dumnezeŭ, după ce s-aŭ curățit desăvârșit și s-aŭ izbăvit de cele ce sunt dupre mișcare, și s-aŭ așăzat liniștită și de însășĭ această lucrare. Și așa cu totul apropiindu-se de Dumnezeŭ, toțĭ s-aŭ unit cu totDumnezeŭ prin Duhul și pre toată icoana celuĭ ceresc aŭ purtat-o, după putința omenească; Și întru atâta aŭ apropiat pre Dumnezeasca înfățoșare (dacă să cuvine să zică cineva așa), întrucât eĭ cu apropierea s-aŭ pus înaintea luĭ Dumnezeŭ.

74. Zic că sunt pilde una alteia cele între Dumnezeŭ și oameni. Și atâta se face Dumnezeŭ om prin iubirea de oamenĭ, întrucât și omul prin dragostea cea către Dumnezeŭ aŭ reușit și s-aŭ făcut pre sineșĭ Dumnezeŭ; Și atâta omul dupre minte să răpește de Dumnezeŭ către cel necunoscut, pre cât și omul, pre cel firește nevăzut Dumnezeŭ, prin faptele bune l-aŭ arătat.

75. Tot cela ce ș-aŭ omorât mădulările sale cele de pre pământ, și aŭ stins pre toată cugetarea cea trupească a luĭ, și aŭ scuturat de deasupra luĭ cu totul pre toată atârnarea cea către trup, prin care să împarte dragostea, și pre care suntem datorĭ numaĭ luĭ Dumnezeŭ (a o da), și aŭ lepădat pre toate cunoștințele cuprinzător, și cele trupeștĭ și cele lumeștĭ pentru Dumnezeescul Dor, întrucât de a putea să zică cu fericitul Pavel: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Hristos"? și celelalte (Rom. **8**. 35–39)[376]; Unul ca acesta fără de tată și fără de mamă, și fără de neam (negeneologhisit) s-aŭ făcut ca Marele Melhisedec (Evr. **7**. 3)[377], neavând încă a să ținea de trup și de fire pentru unirea ceea ce s-aŭ făcut cu Duhul.

76. Sfârșitul vieții ceĭ de față, cuget că nu este cu dreptul a-l numi moarte, ci izbăvire a morțiĭ, și despărțirea a stricăciuneĭ, și slobozire a robieĭ, și odihnă a turburăriĭ, și stricare a luptelor, și deosebire a întunereculuĭ, și răsuflare a durerilor, și încetare a fierberiĭ, și acoperire a rușineĭ, și depărtare a patimilor; și ca să zic pe scurt: a tuturor răutăților hotarul; despre care cu de-amăruntul prin cea de voe omorâre Sfinții aŭ reușit și s-aŭ pus pre sineșĭ streinĭ și nemernicĭ aĭ viețiĭ, fiindcă bărbătește aŭ luptat pre lume și pre trup, și pre înșălăciunea cea dintru amândouă, care să întâmplă din împleticirea simțirelor către cele simțite, după ce desăvârșit le-aŭ sugrumat pre acelea, păzind eișĭ pre vrednicia sufletuluĭ nerobită.

77. Semn nu mic este de a avea firește întru noĭ pre cunoștința Pronieĭ; și pre aceasta firea ne-o dăruiește orĭ de câte orĭ ne pregătește, fără de a ne învăța cineva, în cele fără de veste primejdiĭ și

[376] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 35-39:
"35. Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtoarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?;
36. Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți că am fost ca niște oi de junghiere»;
37. Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit;
38. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile,
39. Nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru".

[377] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 3: "Fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, ci, asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, el rămâne preot pururea".

ca cum ne-ar îndemna de a fugi spre Dumnezeŭ şi de la El să cerem pre izbăvire prin rugăciune; Fiindcă când pe neaşteptate ne aflăm noĭ în nevoĭ, fără de a cugeta maĭ înainte altceva strigăm către Dumnezeŭ, ca când Pronia ne trage spre sineşĭ şi fără de a gândi noĭ, ca să biruească pre zidul cel pus între noĭ al înţălegătoareĭ puterĭ, făcând arătat pre Dumnezeasca ajutorinţă maĭ puternică decât toate. Căcĭ nu ne aducea pre noĭ firea, fără de sine-ne alegerea la aceea la care nu era fireşte a să face. Iară tot carele urmează ceva fireşte, are puternică şi nebiruită pre întărirea adevăruluĭ către puterea aceea, care la toţĭ cu nelesnire să înţălege.

78. Fiindcă toate cele ce sunt, sunt bune, iară celelalte, (ce nu sunt) sunt rele: şi acestea orĭ de sunt de faţă, orĭ viitoare. Şi adecă, pre cele aşteptate bunătăţĭ le numeşte poftă, iar pre cele de faţă, dulceaţă. Şi iarăşĭ, aşteptate răutăţĭ le numeşte frică, iar de faţă răutăţĭ întristare, dupre cum sunt şi să văd: adecă, pentru cele bune, care sunt întru adevăr bune orĭ să socotesc bune, pre dulceaţă şi pre poftă (i-o atribuie) iar pentru cele rele, pre întristare şi pre frică; Fiindcă când le va dobândi pofta, lucrează pre dulceaţă, iară când nu le va nemeri, naşte pre scârbă.

79. Răul zic cum că este toată scârba întru a eişĭ fire. Pentru că dacă şi cel sârguitor lucrător să scârbeşte pentru relele cele streine, ca un milostiv, însă aceasta o face nu încă ca pentru răul cel înainte cugetat dupre înainte punere, şi pentru cel următor dupre împrejurare. Iar cel privitor petrece nepătimaş întru acestea, fiindcă s-a unit pre sineşĭ cu Dumnezeŭ şi s-aŭ înstrăinat pre sineşĭ din toate cele ale lumiĭ.

80. Sfinţiĭ toţĭ cariĭ au ţinut pre Dumnezĭescul şi nerătăcitorul cuvânt întru adevăr curat, aŭ trecut pre veacul acesta, fără a rezăma, pre sufletul lor în urma a nicĭ unia din cele veselitoare ale lumiĭ aceştia. Cĭ maĭ ales ş-au întins pre minte, pre cât este cu putinţă oamenilor – spre nemărginitele cuvinte cele despre Dumnezeŭ, zic, ale bunătăţiĭ şi ale dragosteĭ: Întru care Dumnezeŭ s-aŭ mişcat şi s-aŭ învăţat de Dumnezeŭ, cum că pre ceea ce: „este" au dat-o la toate, iar pre „bine este" au dăruit-o. Şi dacă întru adevăr să cuvine a zice pre mişcarea luĭ Dumnezeŭ, aceluĭ ce singur este nemişcat, ci să zic maĭ bine sfătuire, care pre toate le mişcă şi spre a fi le aduce şi împreună le ţine şi nicĭodată nu să mişcă şi dupre nicĭ un chip.

81. Sufletul fiindcă să află înţălegătoare şi cuvântătoare fiinţă, pentru aceea şi înţălege şi gândeşte, şi putere adecă are pre minte, iară mişcare pre înţălegere, iară lucrare pre cugetare, fiindcă acesta este sfârşitul cugetărilor, şi aceluĭ ce cugetă şi aceluĭ cugetat, ca cel ce să află cuprinzător al unireĭ margenelor către sineşĭ. Fiindcă sufletul când înţălege, încetează de a cugeta pre cea înţăleasă după înţălegerea luĭ. Fiindcă ceea ce s-au înţăles odată nu aduce iară pre putere spre a o înţălege; Aşa şi orĭce înţălegere priimeşte încetare a orişicăria înţălegerĭ despre înţălegerea celuĭ ce s-aŭ înţăles.

82. Precum cu de-amăruntul necunoştinţa este despărţitoare a celor rătăcite cu răspândire; Întru acest chip şi arătarea înţălegătoareĭ luminĭ adunătoare şi împreunătoare a celor luminate, încă şi săvârşitoare şi întorcătoare spre cele ce sunt întru adevăr din multele slăvirĭ întorcându-le şi pre împestriţatele feţe, orĭ maĭ ales a zice pre nălucirĭ, le adună întru una adevărată şi curată şi de un fel cunoştinţă, umplându-le de o unatică lumină.

83. Întru acest fel este bunătatea Bunuluĭ, fiindcă dupre toată pricina pofteşte pre cel bun şi pre bunătate şi toate cele ce sunt să împărtăşăsc de cel Bun şi de bunătate: fiindcă la toţĭ bunătatea şi Bunul este minunat, dorit, pre dorit, plăcut, şi ales şi iubit. Însemnează dar cum că Dumnezeescul dor maĭ înainte să află (înlăuntru) întru cel bun şi aŭ născut pre bunătate dorul nostru, prin care poftim pre bunătate şi pre cel bun, dupre cela ce zice: „Îndrăgitor m-am făcut frumuseţiĭ eĭ şi o am prea dorit pre ea, şi o am păzit şi o am îngrădit şi are să mă înalţe" (Inţ. Solom. 8.3) [378].

[378] *Cartea Înţelepciunii lui Solomon*, 8, 3: "Neamul ei cel bun şi-l premăreşte prin petrecerea laolaltă cu Dumnezeu, şi Stăpânul a toate o are în mare iubire".

84. Cuvântătoriĭ de Dumnezeŭ, pre cel Dumnezeesc, câteodată îl numesc dor, altă dată, dragoste, altă dată prea plăcut şi iubit, întrucât ca un dor adecă şi dragoste are pre pornire, iară ca un prea plăcut şi iubit mişcă spre Dânsul pre toate cele priimitoare de dor şi de dragoste. Şi ca să zicem maĭ curat (limpede) adecă, să porneşte, fiindcă bagă înlăuntru pre atârnarea doruluĭ şi al dragosteĭ la cele priimitoare acestora, iară mişcă ca o fire apropietoare de plăcerea celor pornite spre dânsele. Şi iarăşĭ, mişcă şi porneşte ca însetând de a înseta, şi dorind de a dori, şi iubind de a iubi.

85. Decĭ să află Dumnezeescul dor şi uimitor, şi nu lasă pre îndrăgitor a şi-L însuşĭ, ci celuĭ îndrăgit. Şi o arată pre aceasta adecă, că cele maĭ înalte ale Pronieĭ să fac (purtătoare de grijă) celor maĭ de jos, şi cele de o rânduială unele cu altele să alcătuesc; Şi aşa cele maĭ smerite să întorc către cele dintăĭ cu Dumnezeească întoarcere. Pentru aceea şi Marele Pavel făcându-se sălăşluire acestuĭ Dumnezeesc dor, şi împărtăşându-se de uimitoarea putere, cu cea înDumnezeită gură zice: „Vieţuesc nu încă eŭ, ci vieţueşte întru mine Hristos“ (Gal. 2.20)[379], cu lucrul întru adevăr îndrăgitor şi uimitor, adecă afară de sineşĭ, dupre cum însuşĭ aŭ zis, că vieţuesc întru Dumnezeŭ, iar nu întru sinemĭ vieţuesc, ci pre viaţa celuĭ dorit adecă, ca un foarte iubit.

86. Să cuvine a îndrăzni şi a zice şi pre aceasta în cinstea adevăruluĭ, cum că şi însuşĭ Pricina bunurilor şi a bunătăţilor şi a tuturor dorurilor, să face ca cum afară de sineşĭ, (pentru covârşitoarea bunătate şi dragoste) prin purtarea de grijă la toate, şi cu chip oarecare de atragere din bunătate şi dragoste şi dor; Şi din cea maĭ înaltă decât toate şi maĭ presus de toate să pogoară către toţĭ, dupre puterea răpireĭ ceĭ maĭ presus de fiinţă, (fără a se depărta de sineşĭ). Pentru aceea minunaţiĭ Teologhĭ ÎL numesc râvnitor, fiindcă are multă pre a bunătăţiĭ dragoste către toate cele ce sunt şi ca o râvnă zădărâtoare a iubituluĭ Luĭ dor: şi ca pre un râvnitor pre El arătându-L, iar al celorlalte toate şi îndemnător către râvnă şi ca un însuşĭ râvnitor al tuturor celor ce sunt şi maĭ înainte purtător de grijă.

87. Al dragosteĭ şi al doruluĭ, înainte aducător şi Născător zic pre însuşĭ Dumnezeŭ, fiindcă însuşĭ aŭ adus pre acestea şi la cele de afară de El, toate fiind maĭ înainte întru Sineşĭ (dragoste, ş.c.l.) adecă le-aŭ adus pre acestea şi la zidirĭ, şi pentru aceasta s-aŭ zis că „Dumnezeŭ dragoste este“ (1 Ioan 4.8)[380]. Şi iarăşĭ cel drăgăstos şi cu totul dorit însuşĭ El este, dulceaţă şi poftă, adecă dorul: Unul adecă prin a scoate din Sineşĭ pre dorul dragosteĭ, să zice că să mişcă Născătorul aceştia; Iar altul, întrucât El este cu adevărat dorit şi iubit şi prea dorit şi ales plăcut, să zice că El mişcă pre cele ce văd pre acestea, şi întru acestea puterea aţintireĭ (atârnăriĭ) este măsuratecă.

88. Să cuvine a înţălege, rogu-te, că Dumnezeŭ este şi cel ce aduce şi scoate (propoveduitor) şi pornitor către îndrăgitoarea lipire cea întru Duhul, adecă mijlocitor al aceştia şi de o întocmire către acestea, a să dori El şi a să iubi de zidirele Sale. Iar pornitor îL numeşte, fiindcă porneşte pre fiecare dupre al săŭ cuvânt a să întoarce către Dânsul. Iar înţălegerea a scoateriĭ şi a eşireĭ, deşĭ ceĭ din afară filosofĭ nu o însămnează lucru bun, însă întru acestea însămnează pre Pricinuitorul mijlocireĭ împreunăriĭ cu Dumnezeŭ.

89. Mişcarea dragosteĭ a celuĭ bun, maĭ înainte să află în cel Prea bun, simplă şi de sineşĭ mişcată, şi din cel Prea Bun eşind, şi iarăşĭ întorcându-se către Sineşĭ: fiindcă fără de început şi fără de sfârşit, Care arată pre a noastră cea pururea şi mişcată dorire şi unire către cel Dumnezeesc. Fiindcă drăgăstoasa unire cea către Dumnezeŭ, este cu mult maĭ înaltă şi maĭ presus de orĭce altă unire.

90. Pre Amor (iubire înfocată), orĭşicum de-L vom numi: orĭ Dumnezeesc, orĭ îngeresc, orĭ înţălegător, orĭ sufletesc, orĭ firesc, să cuvine a-l înţălege pre el, cum că este o putere unitoare şi

[379] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 20: "M-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine. Şi viaţa mea de acum, în trup, o trăiesc în credinţa în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit şi S-a dat pe Sine însuşi pentru mine".

[380] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, 4, 8: "Cel ce nu iubeşte, n-a cunoscut pe Dumnezeu pentru că *Dumnezeu* este iubire".

ţăitoare, mişcând adecă pre pronia celor maĭ covârşitoare către purtarea de grijă celor maĭ de jos; Iară pre cele de o rânduială iarăşĭ întru împărtăşirea legătureĭ ceĭ de o potrivă; şi în sfârşit prin cele maĭ de jos cu întoarcere sfiicioasă către cele maĭ alese şi maĭ presus de ele.

91. Şi dacă cunoştinţa este unitoare a celor cunoscute, iar necunoştinţa pururea este pricină a prefaceriĭ şi a despărţireĭ necunoştinţelor celor din ea; Acela dar carele aŭ crezut întru adevăr, dupre sfinţitul cuvânt, nicĭ un lucru nu-l va maĭ mişca din starea cea întru adevărata credinţă, deasupra căreia va avea numaĭ pre statornica nemişcare şi neprefacere a înDumnezeireĭ luĭ. Fiindcă bine cunoaşte acela carele s-aŭ unit cu adevărul, cum că adecă petrece bine, deşĭ ceĭ maĭ mulţĭ voesc a-l înţălepţi pre el ca pre un eşit din minte şi nebun. Să înşală dar uniĭ ca aceştia, neştiind cine este el, căcĭ acesta maĭ ales aŭ eşit din înşălăciune şi aŭ venit întru adevărata credinţă. El însă să cunoaşte pre sine cu adevărat, nu însă aceia care-ĭ zic luĭ că este nebun, ci izbăvit este de cea fără de stare şi prefăcută stricăciune a împestriţateĭ şi de multe felurĭ înşălăciune.

92. Sfinţiĭ s-aŭ făcut bunĭ şi iubitorĭ de oamenĭ, milostivĭ şi înduraţĭ, fiindcă s-aŭ înduplecat să aibă o aşăzare a dragosteĭ către tot neamul; Dintru care aŭ dobândit întru toată viaţa lor pre cel maĭ ales fel al tuturor bunătăţilor, zic pre adevărata smerenie, carea este păzitoare adecă a tuturor bunătăţilor, iar stricătoare a celor ce-ĭ staŭ contra; Fără de a-ĭ putea să-ĭ stăpânească pre eĭ, saŭ să-ĭ strâmtoreze ispitele, atât cele de voe, cât şi cele fără de voe; Şi pre cele adecă ridicate asupră, le smerea prin înfrânare; Iar pre cele fără de voe asuprelĭ ale ispitelor, prin răbdare le nimicea.

93. Şi adecă desăvârşita lucrare a faptelor bune, naşte pre credinţa cea dreaptă şi frică de Dumnezeŭ curată. Iară negreşita firească privire cea dupre suire, face nădejde adevărată şi curată înţălegere. Iară cea după înălţare înDumnezeire, dragoste desăvârşită întăreşte şi aşăzare a minţiĭ ca către cele ce sunt, dupre prea întrecere, – de voe a pătimi –.

94. Lucru al practiceĭ filosofiĭ, zic că este, a aşăza pre minte curată de fiece pătimaşă nălucire; Iar a priviređ ceĭ fireştĭ lucru este, de a arăta iscusită pre minte întru adevărata cunoştinţă a pricineĭ, prin Care să află toate cele ce sunt; Iar a Teologhieĭ tainceĭ lucrărĭ este, a face, dupre putinţă, asemenea şi întocmaĭ cu Dumnezeŭ, dupre deprindere prin Dar, fără de a cugeta vreuna din cele după Dumnezeŭ, cu preaîntrecere.

95. Aceea este Etir, adecă stihia cea înfocată a lumiĭ ceĭ simţite, aceasta în lumea minţiĭ este înţălegerea, ca o deprindere luminătoare a tuturor celor ce sunt, şi maĭ cu samă arătătoare a Duhovniceştilor cuvinte, care arată pre pricina tuturor nemărginit (prin aceste Duhovniceştĭ cuvinte), şi atrăgătoare a dragosteĭ sufletuluĭ spre cel Dumnezeesc. Şi aceea care este a erta lumea cea simţită, aceasta la lumea cea gândită este bărbăţia, ca o deprindere mişcătoare; Iar a sufletuluĭ pururea mişcătoare către cel Dumnezeesc. Şi precum în lumea cea simţită apa, aceasta la cea gândită este întreaga înţălepciune, care este deprindere făcătoare a rodireĭ ceĭ întru Duhul de viaţă ţiitoare şi născătoare pururea izvorâtoare, dupre atârnare, a atrageriĭ doruluĭ către cel Dumnezeesc. Şi dupre cum în simţite lume este pământul, aceasta în lume este gândită este dreptatea, carea este deprindere născătoare a tuturor cuvintelor celor ce sunt dupre fel, şi împărţitoare la fiecare întocmaĭ dăruire a Duhovniceştiĭ ţinerĭ de viaţă şi neprefăcută întemeere a temelieĭ caseĭ întru cel bun după aşăzare.

96. Dupre cum cu de-amăruntul când grijim şi îngrăşăm pre trup, sufletul să munceşte cu patimile şi să întunecă, iar obicinuirea faptelor bune şi luminarea cunoştinţeĭ să pierde; Aşa şi sufletul când să va păzi bine şi se va împodobi cu podoaba faptelor bune Dumnezeeştĭ şi cu luminarea cunoştinţeĭ, atuncĭ omul cel din afară să strică, dupre ce va lepăda pre cea firească puternică sănătate, fiindcă aŭ venit cuvântul de faţă (adecă, să orcârmueşte de el).

97. Omuluĭ nu-ĭ era cu putinţă dupre alt chip a să arăta Fiul luĭ Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ după cea din Dar înDumnezeire, de nu maĭ întâĭ după cea de voe alegere să năşteĭ din Duhul, prin cea firească de sine mişcată putere şi de sine stăpânitoare putere care să află într-însul. Pre care, adecă pre cea

făcătoare de Dumnezeŭ şi Dumnezeească şi nematerialnică naştere părăsindu-o omul cel dintâĭ, fiindcă înainte aŭ cinstit pre cea dupre simţire frumuseţă, în loc de cea gândită şi nevăzută, pentru aceea şi cu dreptate s-aŭ osândit să aibă pre materialnica şi cea fără de voe şi vremelnică naştere.

98. Să mişcă acum omul, orĭ prin cea iubitoare de dulceţĭ nălucire a patimilor celor necuvântătoare din amăgire, orĭ de împrejurărĭ pentru nevoea meşteşugitelor cuvinte, orĭ prin învăţătură de fireştile cuvinte ale vireĭ: care nicĭ una dintru acestea din început de silă n-aŭ atras pre om, fiindcă era fireşte maĭ înalt decât toate acestea, căcĭ aşa să cuvenea din început să fie omul, să nu să grijască de nimic nicĭdecum, fără numaĭ pentru sineşĭ şi pentru desăvârşirea sa. Fiindcă de nimenea nu avea nevoe, fără numaĭ de unul singurătec, (absolut) al mişcăriĭ ceĭ către Cel maĭ presus de el, adecă zic de Dumnezeŭ, dupre toată drăgăstoasa putere.

99. Omul cel dintâĭ, nu avea nimic care să se puie între el şi între Dumnezeŭ; căcĭ neîmpedecat era de nimic prin dragostea cea de sine aleasă către viitoarea rudenie a mişcăriĭ ceĭ către Dumnezeŭ. Şi fiindcă dupre Dar se afla nepătimaş, era neîncercat prin înşălăciunea patimilor de nălucirea cea din dulceaţă. Şi fiindcă de nimenea nu avea nevoe, era slobod de cea înconjurătoare nevoe a meşteşugurilor pentru trebuinţă. Şi fiindcă să afla înţălept întru privirea fireĭ, era maĭ presus de toate prin cunoştinţă.

100. Dumnezeŭ carele aŭ zidit pre toată firea cu înţălepciune potrivit după puterea fiinţelor celor cuvântătoare, în fiecare pre cunoştinţa Luĭ ascuns aŭ pus-o; şi aşa şi nouă oamenilor ne-aŭ dat ca un Stăpân mare dăruitor pre fireasca poftă şi dorul către Dânsul şi aŭ împletit fireşte întru noĭ şi pre puterea cuvântuluĭ; întrucât să putem cu lesnire ca să învăţăm pre chipurile împlinireĭ pofteĭ ceĭ către Dânsul, şi să nu să întâmple să nu nemerim din neluarea aminte pre aceea, pentru care ne nevoim să o dobândim. Însă după acest dor mişcâdu-ne, să ne pornim ca să căutăm pre cele pentru adevărul Luĭ şi ale înţălepciuneĭ şi ale îndreptăriĭ, ca astfel să dobândim pre aceea, în cinstea căreia am priimit pre poftire.

Al aceluiaşĭ Sfânt:
Macsim Mărturisitorul,
Tâlcuire pe scurt la rugăciunea „Tatăl nostru"
către un iubitor de Hristos

PRE ÎNSUŞI priimesc, pre Dumnezeŭ păzitul meŭ Stăpân, ce prin cele prea lăudate scrisorĭ ale sale viind, totdeauna adecă este de faţă şi niciodată putând a să depărta cu Duhul. Însă pentru cea îndestulată bunătate a sa, nu să leapădă de a se apropia de robiĭ luĭ, urmând pre Dumnezeŭ, şi pentru pricina pe carea aŭ dat-o Dumnezeŭ în fire. Pentru aceea minunându-mă de mărirea pogorământuluĭ luĭ, doar amestecat împreună cu frică am născut, şi una singură din amândouă, adică – din dor şi din frică –, dragoste am împrumutat, împreună alcătuind-o prin sfieală şi prin împreună pătimirea, ca să nu să facă nicĭ frica urăciune, când va fi goală de dor, nicĭ dorul să se schimbe în defăimare, neavând pre întreg-înţeleapta frică împreunată: Ci ca să arate pre al legiĭ dragoste, maĭ vârtos al ceĭ dinlăuntru dragoste a inimeĭ, carea însuşeşte cu ale eişĭ pre toate cele dupre fire şi de un neam. Prin împreună pătimirea adecă, aşăzând biruită pre urăciune; Iar prin sfială, alungând departe pre defăimare. Pre care frică maĭ ales înţălegându-o bine Dumnezeescul David, cum că după covârşire decât toate celelalte aceasta este alcătuitoare a Dumnezeeştiĭ dragoste, zice: „Frica Domnuluĭ curată, carea rămâne în veacul veaculuĭ" (Ps. **18**.10) [381]. Adecă, altă frică o înţălege pre aceasta, deosebită de ceilaltă frică care se face din greşale pentru frica muncilor, carea numaidecât se pierde cu înfăţoşarea dragosteĭ: dupre cum oare unde în cuvintele sale, Marele Evanghelist Ioan, arătând zice: „Iar dragostea afară scoate pre frică" (1Ioan **4**.18) [382]. Iară Dumnezeasca frică, închipueşte fireşte pre legea adevărateĭ dragosteĭ ceĭ din inimă, carea pentru sfială păstrează în vecĭ Sfinţilor pre legea dragosteĭ şi chipul nestricat cu totul şi către Dumnezeŭ şi unul către altul.

Aşadar şi eŭ mestecând pre dor cu frică, precum am zis puţin maĭ sus, către al meŭ Stăpân, am păstrat pre legea dragosteĭ până în ziua de astăzĭ. Şi adecă prin sfială mă opresc de a scri, ca să nu priimească loc defăimarea; Iar prin împreună-pătimirea mă îndemn de a scri, ca să nu mi să socotească urăciune cea desăvârşită părăsire de a scrie. Însă scriŭ, fiindcă mi să porunceşte ca să fac aceasta, cu câte eŭ cuget, ci câte Dumnezeŭ voeşte şi prin Dar dă câte sunt potrivite către facerea celor folositoare; Fiindcă zice David: „Sfatul Domnuluĭ rămâne în veac şi gândurile inimeĭ Luĭ în neam şi în neam" (Ps. **32**.11) [383]. Şi adecă sfat, poate a numit, a luĭ Dumnezeŭ şi Părinteluĭ, pre negrăita pogorâre a Fiuluĭ celuĭ Unuia Născut către înDumnezeirea fireĭ noastre, despre care are cuprinsă pre sfârşitul tuturor veacurilor; Iar gândurile inimeĭ Luĭ, pre cuvintele Pronieĭ şi ale judecăţiĭ: Dupre care, şi pre această

[381] *Psalmii*, **18**, 10: "Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecăţile Domnului sunt adevărate, toate îndreptăţite".
[382] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 18: "În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârşită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârşit, în iubire".
[383] *Psalmii*, **32**, 11: "Iar sfatul Domnului rămâne în veac, gândurile inimii Lui, din neam în neam".

viață de față și pre cea viitoare, le scoate la iveală ca pre niște alte neamurĭ, și împărățăște cu potrivit chip la fiecare pre cuviinciosul fel al lucrăriĭ. Iar dacă al Dumnezeuluĭ Sfat lucru este, înDumnezeirea fireĭ noastre, iar scoposul Dumnezeeștilor gândurĭ este, aducerile către sfârșit a celor trebuincioase viețiĭ noastre: Decĭ ni să cuvine maĭ întâĭ ca pre cele învățate să le și lucrăm, și așa să scrim cu bună cuviință pentru rugăciunea Domnuluĭ, adecă pentru puterea graiurilor eĭ.

Iar de vreme că și Stăpânul meŭ, scriind către mine robul Săŭ, de la Dumnezeŭ mișcat fiind, aŭ pomenit de rugăciunea aceasta maĭ ales, pre carea și eŭ de nevoe făcându-o pricină cuvintelor mele, rog pre Dascălul aceștiĭ Rugăciunĭ, pre Domnul, ca să-mi deșchidă mintea către înțălăgerile tainelor ce sunt într-însa, și să-mĭ dea măsurat cuvânt către alcătuirea și tâlcuirea celor înțălese. Fiindcă are dupre cuprindere tot scoposul ascuns cu taină înlăuntru cuvintelor aceștia; Orĭ ca să zic așa, care este și maĭ adevărat, care are în cuvinte pre scoposul, carele arătat să propovedueşte la ceĭ puternicĭ dupre minte. Fiindcă cuvântul acesta al rugăciuneĭ are cererea a tuturor acelora, câte cuvântul luĭ Dumnezeŭ smerindu-Se s-aŭ făcut însușĭ lucrător și ne învață ca pre acele bunătățĭ să le cerem, câte Singur Dumnezeŭ și Părintele prin Fiul carele firește mijlocește, întru Duhul Sfânt adevărat le dă. De vreme ce întru adevăr, „Domnul nostru Iisus Hristos este mijocitor luĭ Dumnezeŭ pentru oamenĭ" dupre Dumnezeescul Apostol (Efe. **2**.18) [384]. Și adecă oamenilor, prin trup le arată pre Părintele cel necunoscut de eĭ; Iară că Părintele îĭ împacă pre oamenĭ întru Sine, și-ĭ apropie și-ĭ unește prin Sfântul Duh, pentru hatârul cărora și pentru care s-aŭ făcut om neschimbat. Și să face însușĭ Lucrător și Dascăl al atâtor de multe și nouă taine, întrucât este cu neputință cuvântul a le număra și dupre mulțime și dupre mărime. Dintre care adecă șapte cu numărul sunt maĭ de căpăetenie decât celelalte care aŭ a să arata; fiindcă le dăruește oamenilor maĭ ales după Dar, pre al cărora scop al rugăciuneĭ cu taină o are pre puterea lor, dupre cum am zis; adecă: 1) pre puterea Cuvântăriĭ de Dumnezeŭ; 2) Punerea de fiĭ întru Dar. 3) întocmaĭ cinstea cu Îngeriĭ. 4) Împărtășirea veciniceĭ vieţĭ. 5) Reașăzarea fireĭ, ca fără de patimă să se plece către sineșĭ. 6) Stricarea legiĭ păcatuluĭ; și 7) surparea tiränieĭ vicleanuluĭ carele prin înșălăciune ne stăpânea pre noĭ.

Să cercăm acum dar pre adevărul cuvintelor noastre.

Prin urmare a cuvânta de Dumnezeŭ, adecă ne învață Cuvântul luĭ Dumnezeŭ prin întruparea Luĭ, ca Cel ce întru adevăr ne arată întru Sineșĭ pre Părintele și pre Sfântul Duh. Fiindcă tot Tatăl, și tot Sfântul Duh, ființăște este întru totul Fiul celuĭ întrupat desăvârșit, însă nu întrupându-se și aceștia; Ci adecă Părintele binevoind, iară Sfântul Duh împreună lucrând cu Fiul, Cel ce S-a făcut singur lucrător al întrupăriĭ. De vreme ce cu mintea înțălegându-se a petrecut Cuvântul și a vieţuit, fără cu totul a încăpea întru altceva dupre ființă, fără numaĭ în Tatăl și în Duhul, și cu Trupul prin iubirea de oamenĭ făcând pre unire după Ipostas. 2). Iar pre punerea de fiĭ o dă, hărăzându-ne pre cea maĭ presus de fire de sus prin Duhul în Dar naștere și înDumnezeire; A căreia păzire în Dumnezeŭ și ținere, este înainte alegerea celor ce să nasc; Către naștere, prin cea adevărată dragoste priimește mulțămitor pre Darul cel dat, și prin lucrarea poruncilor, cu sârguință împodobește pre bunătatea care i s-aŭ hărăzit după Dar; și dupre atât prin omorârea patimilor să face omul Dumnezeŭ, dupre cât Cuvântul luĭ Dumnezeŭ cu iconomie smerindu-se pre sineșĭ dintr-a luĭ slavă, de bună voe, s-au făcut om cu adevărat deplin. 3). Iar de o cinste aŭ făcut pre oamenĭ cu Îngeriĭ, nu numaĭ cum că prin Sângele Cruce Luĭ aŭ împăcat pre cele cereștĭ cu cele pământeștĭ, călcând pre protivnicele puterĭ care umplea locul cel din mijloc al ceruluĭ și al pământuluĭ, și o serbare arătând că este a celor cereștĭ și a celor pământeștĭ puteri către împărțirea Dumnezeeștilor Darurĭ, când firea omenească cu mare bucurie după una și aceeașĭ voce împreună cântă cu puterile cele de sus pre Slavoslavia luĭ Dumnezeŭ: nu numaĭ zic după acestea: Ci și după împlinirea cea pentru noĭ a Iconomieĭ, când S-a

[384] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 18: "Că prin El avem și unii și alții apropierea către tatăl, într-un duh".

înălţat cu Trupul cel luat, aŭ unit Cerul şi pământul cu Sine, şi cu cele gânditoare aŭ unit pre cele simţitoare şi pre zidita fire aŭ arătat-o una cu margenea părţilor sale; Iar după faptele bune şi după întâile pricinĭ ale cunoştinţeĭ, către El însuşĭ legându-o. Arătând, gândesc, prin acelea câte lucra cu tainic chip, cum că adecă Cuvântul este unirea părţilor celor despărţite, iar necuvântarea este despărţitoare a celor unite. Decĭ ia să ne învăţăm să ne însuşim nouă pre Cuvânt prin faptele bune, întrucât nu numaĭ să ne unim cu Îngeriĭ dupre fapta bună, ci şi cu însuşĭ Dumnezeŭ cu cunoştinţă, după ridicarea celor ce sunt. 4). Să predă dar Dumnezeească viaţă pre Sineşĭ celuĭ ce o mânâncă, precum numaĭ Însuşĭ ştie, şi priimesc de la El aşa înţălegătoare simţire, întrucât prin gustarea aceştiĭ mâncărĭ pot a cunoaşte cu adevărat „că bun este Domnul" (Ps. **33**.8) [385]; Carele prin Dumnezeească bunătate către înDumnezeire preface pre ceĭ ce o mânâncă; Fiindcă întru adevăr, arătat şi este şi să zice pâinea, şi viaţă şi putere. 5). Şi nu numaĭ după cât S-a făcut om, nepătimaşă şi nestrămutată a păzit pre voe către fire, reaşăzând pre fire către sineşĭ, ci nicĭ de ceĭ ce L-aŭ răstignit nicĭdecum nu să clătea cea dupre fire temelie; Ci dimpotrivă maĭ ales alege pre moarte pentru eĭ în loc de viaţă. Dupre care să arată cea de voe pătimire a Luĭ, carea o adevereează buna aplecare cea iubitoare de oamenĭ a celuĭ ce pătimesc. Ci încă „şi pre vrajbă o aŭ stricat, înălţând pre Cruce zapisul păcatelor noastre" (Col. **2**.14) [386], din care firea avea neîmpăcat războiŭ către sineşĭ. „Şi aŭ chemat şi pre ceĭ de departe şi pre ceĭ de aproape" (Efes. **2**.13) [387], adecă şi pre ceĭ de sub lege şi pre ceĭ afară de lege, „şi aŭ stricat pre zidul cel din mijloc al îngrădireĭ" (Col. **2**.14) [388], adecă pre Legea poruncilor aŭ canonisit-o-n dogme, şi pre amândouă le-aŭ zidit într-un om noŭ; Şi aşa face pace şi ne împacă cu Părintele Luĭ şi pre noĭ uniĭ cu alţiĭ" (Evr. **2**.16–18) [389], şi de aicĭ să nu maĭ avem pre voe protivnică fireĭ, ci asemena şi voirea şi firea la noĭ să fie neprefăcute. 6). Iar curată pre fire de legea păcatuluĭ o aşază; fiindcă nu a slobozit de a urma înainte dulceaţa în trupul Luĭ; A căruia Zămislire s-a făcut fără de sămânţă şi prea slăvită, şi fără de stricare şi maĭ presus de fire Naşterea, adecă Cel Născut Dumnezeŭ prin naşterea Luĭ maĭ mult a strâns pre cheile feciorieĭ Maiceĭ Luĭ, şi pre toată firea o slobozeşte din sila legeĭ ceĭ stăpânea, adecă pre aceea câţĭ întru adevăr voesc ca prin „omorârea mădulărilor celor dupre simţire" (Col. **3**.5) [390] să urmeze pre cea de voe moarte a Luĭ; Pentru că Taina mântuireĭ este pentru ceĭ ce o voesc numaĭ, iar nu tiraniseşte (pre ceĭ ce nu voesc). 7). Şi strică adecă pre tirănia vicleanuluĭ „care ne ţinea pre noĭ cu înşălăciune" (Evr. **2**.14) [391], pre trupul cel biruit în Adam puindu-l înainte ca pre o armă contra luĭ şi-l birueşte desăvârşit; Ca să arate că acela care maĭ înainte să stăpânea de moarte, acum acela stăpâneşte pre acela care-l stăpânea, şi prin fireasca moarte strică pre viaţa aceluia; Şi i se face adecă luĭ otravă, fiindcă a

[385] *Psalmii*, **33**, 8: "Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduieşte în El".

[386] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 14: "Ştergând zapisul ce era asupra noastră, care ne era potrivnic cu rânduielile lui, şi l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce".

[387] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 13: "Acum însă, fiind în Hristos Iisus, voi care altădată eraţi departe, v-aţi apropiat prin sângele lui Hristos".

[388] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 14: "Ştergând zapisul ce era asupra noastră, care ne era potrivnic cu rânduielile lui, şi l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce".

[389] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 16-18:

"16. Căci, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sămânţa lui Avraam a luat;

17. Pentru aceea dator era întru toate să Se asemene fraţilor, ca să fie milostiv şi credincios arhiereu în cele către Dumnezeu, pentru curăţirea păcatelor poporului;

18. Căci prin ceea ce a pătimit, fiind El însuşi ispitit, poate şi celor ce se ispitesc să le ajute".

[390] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 5: "Drept aceea, omorâţi mădularele voastre, cele pământeşti; desfrânarea, necuraţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli".

[391] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 14: "Deci, de vreme ce pruncii s-au făcut părtaşi sângelui şi trupului, în acelaşi fel şi El S-a împărtăşit de acestea, ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morţii, adică pe diavolul".

izbutit de a înghiţit pre toţĭ câţĭ eraŭ ţinuţĭ de moarte, iar acum prin acela îĭ boreşte; Iar la neamul omenesc i să face viaţă, care pre toată firea ca pre o frământătură o porneşte spre învierea vieţiĭ, în cinstea căruia pentru aceia după covârşire Cuvântul să face om, Dumnezeŭ fiind, (cu adevărat prea slăvit lucru şi auzire) şi de voe priimeşte pre moartea trupuluĭ.

Întru toate acestea, precum am zis, cuvântul rugăciuneĭ se va afla că are cerere: fiindcă zice Tată, şi pre numele de Tată, şi Împărăţie, şi iarăşĭ la acest Părinte înfăţoşază pre cel ce să roagă, ca pre un Fiŭ dupre Dar, şi cere ca să se facă ceĭ de pre pământ uniţĭ la a Luĭ voe cu ceĭ din cer: şi porunceşte să cerem pre pâinea cea de o fiinţă, şi legiueşte împăcarea între oamenĭ, şi împreună leagă pre fire către sineşĭ prin punerea legiĭ de a ierta şi a se ierta, prin care nu se sloboade a despărţi pre voe. Şi învaţă să ne rugăm de a nu intra în ispită (în legea păcatuluĭ), şi înainte ne îndeamnă a ne izbăvi de cel viclean. Să cuvenea dar ca însuşĭ Lucrătorul şi Dătătorul bunătăţilor ca să fie şi Învăţător, pre care ucenicilor celor ce vor crede într-însul şi-ĭ vor urma petreceriĭ Luĭ ceĭ în trup, să le dăruească pre graiurile rugăciuneĭ ca pre un aşăzământ şi pildă a vieţiĭ, prin care descoperea pre ascunsele Luĭ comorĭ ale înţălepciuneĭ şi ale cunoştinţeĭ. Şi arătat este că spre dobândirea acestora pornea pre pofta acelora cariĭ prin rugăciune cerea. Pentru aceea socotesc că rugăciune numeşte cuvântul pre învăţătura aceasta, care după Dar să dă de la Dumnezeŭ oamenilor. Fiindcă întru acest chip de Dumnezeŭ insuflaţiĭ Părinţiĭ noştri aŭ hotărât pre rugăciunea aceasta, şi aŭ zis, că este cerere a acelora, pre care Dumnezeŭ cu bună cuviinţă s-a obicinuit a le dăruĭ oamenilor; precum cu amăruntul şi rugăciunea cum că este făgăduinţă a acelora pre care le priimesc oameniĭ ceĭ ce cu cunoştinţă slujesc luĭ Dumnezeŭ: Despre care cu potrivit cuvânt cu felurĭ de chipurĭ mărturiseşte, arătând cu aceasta şi Scriptura dupre cum spre pildă: „Rugaţi-vă şi răsplătiţĭ luĭ Domnuluĭ Dumnezeuluĭ nostru (Ps. **75**.11)[392] Şi: „Câte am făgăduit voiŭ da ţie Domnuluĭ pentru mântuirea mea" (Iona **2**.10)[393], care pentru cerere s-aŭ zis. Şi iarăşĭ pentru rugăciune, precum aceea: „Şi s-aŭ rugat Ana către Domnul zicând: Doamne Adonai Eloi Savaot, dacă auzind veĭ auzi pre roaba ta şi-mĭ veĭ dar rod pânteceluĭ (1 Imp. **1**.10)[394]; Şi: „S-aŭ rugat Ezechea Impăratul luĭ Iuda şi Isai fiul luĭ Amos Prorocul către Domnul" (2 Paral. **32**.20)[395] ; Şi aceea „Când voĭ vă rugaţĭ ziceţĭ: Tatăl nostru carele eştĭ în cerurĭ" (Luc. **11**.2)[396] pre care aŭ zis-o Domnul către ucenicĭ. Dintru acestea dar să vede, cum că cererea adecă este păzire a poruncilor după voea celuĭ ce să roagă întărit, iar rugăciunea, cereau celuĭ ce a păzit poruncile cu luare aminte, schimbându-se către cele maĭ bune. Orĭ maĭ ales să zice: Cererea este, nevoinţa păzireĭ, crucilor, carea aducându-se, foarte cu dragoste o, priimeşte Dumnezeŭ; Iar rugăciunea este, celenchiul (decoraţia) fapteĭ bune, pre care o răsplăteşte Dumnezeŭ foarte bucurându-se.

Aşadar fiindcă acum s-a făcut arătat cum că rugăciunea aceasta este cerere a bunătăţilor, care se daŭ de la întrupatul Cuvânt, pre El însuşĭ dară înfăţoşându-l Învăţător cuvântuluĭ rugăciuneĭ aceştia, să ne apropiem la Dânsul cu curaj ca să ne deprindem la înţălegerea cea după putere al fiecăruia graiŭ, prin privire, cu cuviincioasă osârdie, precum Acest Cuvânt să obicinueşte să dea şi pre cele de folos, şi a încăpea dărueşte pre puterea şi mintea celuĭ ce zice:

„Tatăl nostru carele eştĭ în cerurĭ, Sfinţască-se Numele Tău, „Vie Împărăţia Ta". Îndată Domnul învaţă întru acestea dupre cuviinţă, ca să facă începutul ceĭ ce să roagă de la Teologhie, şi în

[392] *Psalmii*, **75**, 11: "Faceţi făgăduinţe şi le împliniţi Domnului Dumnezeului vostru. Toţi cei dimprejurul Lui vor aduce daruri".

[393] *Iona*, **2**, 10: "Dar eu îţi voi aduce Ţie jertfe cu glas de laudă şi toate făgăduinţele mele le voi împlini, căci mântuirea vine de la Domnul!".

[394] *Cartea întâi a Regilor*, **1**, 10: "Ea însă s-a rugat Domnului cu sufletul întristat şi a plâns amarnic".

[395] *Cartea a doua Paralipomena*, **32**, 20: "Atunci s-a rugat regele Iesechia şi Isaia proorocul, fiul lui Amos şi au strigat cu glas mare la cer".

[396] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 2: "Şi le-a zis: Când vă rugaţi, ziceţi: Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău. Vie împărăţia Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ".

oarecare chip şi fiinţa despre făcătoarea pricină a tuturor celor ce sunt maĭ înaine făcute cu taină îĭ povăţueşte, a cărora Singur după fiinţă este pricinuitor. Fiindcă graiurile rugăciuneĭ aceştia aŭ arătare a Tatăluĭ şi Numele Tatăluĭ şi Împărăţia Tatăluĭ, ca să ne învăţăm din începutul aceştia să cinstim pre Unimea Treimeĭ, pre Carea să o şi rugăm şi să I ne închinăm. Fiindcă Numele luĭ Dumnezeŭ şi Tatăluĭ, fiinţăşte şi Ipostatniceşte petrecător, este Fiul cel Unul născut. Iar Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi Tatăluĭ, fiinţăşte şi Ipostatniceşte petrecătoare, este Duhul cel Sfânt. Fiindcă pre aceasta ce o zice aicea Împărăţie Evanghelistul Mateiŭ, un alt Evanghelist în alt loc o numeşte Duhul Sfânt, precum: să vie Duhul cel Sfânt şi să ne curăţască pre noĭ". Pentru că Părintele nu are pre Nume dobândit pe urmă, nicĭ iarăşĭ înţălegem pre Împărăţie ca o vrednicie privită în Dumnezeŭ: Că nu are început de a fi, întrucât să aibă început ca Tată, orĭ de a fi şi Împărat ; Ci pururea fiind, pentru aceea şi de-a pururea şi Tată este şi Împărat. Prin urmare şi Fiul şi Duhul Sfânt fiinţăşte dimpreună să află cu Tatăl, din însuşĭ Tatăl fiind şi la Dânsul maĭ presus de pricină şi de cuvânt fiind, Nu însă şi după Dânsul pentru pricinĭ în urmă aŭ fost. Fiindcă atârnarea are putere de o împreună vreme, şi nu dă voe să se privească ca cele ce sunt şi să zic atârnărĭ, ca cum ar fi una după ceilaltă, ci de o împreună vreme. Şi aşa prin începutul rugăciuneĭ aceştia şi prin aceasta venim întru a slavoslovi pre Treimea cea de o fiinţă şi maĭ presus de fiinţă, ca pre o fiinţă trecătoare a faceriĭ noastre. Către acestea dar ne învăţăm să mărturisim şi pre punerea de fiĭ a noastră cea dupre Dar, învrednicindu-ne a chema Tată după Dar pre cel firesc Ziditor al nostru, întrucât cucernicindu-ne de numirea cea după Dar a Născătoruluĭ, să ne silim prin fapte bune în viaţa noastră, ca să ne însemnăm pre haractirurile celuĭ ce ne-a născut, şi cu acest chip să sfinţim Numele Luĭ pre pământ, şi cu vrednicie să-L numim Tată. Şi prin lucrurĭ arătându-ne fiĭ, şi pre cel de o fiinţă Fiŭ al Tatăluĭ, pre însuşĭ Făcătorul şi al puneriĭ de fiĭ să-L mărim, prin acelea câte înţălegem şi lucrăm.

Sfinţâm dară pre Numele cerescului Părinte, dacă vom omorî pre toată pofta noastră cea materialnică şi ne vom curăţi pre înşine de stricăcioasele patimĭ. Pentru că sfinţănie cu amăruntul este, cea desăvârşită nemişcare şi omorâre a patimilor şi a poftiĭ ceĭ dupre simţire. Iar după ce vom ajunge la aceasta, smerim pre cele necuviincioase pornirĭ ale mânieĭ, ne maĭ având încă pre poftă care o zădărăşte pre ea. Iară pre poftă o supunem a nu să maĭ griji şi a se nevoi pentru hatârul dulceţilor, fiindcă le-am omorât prin cea dupre Dar sfinţănie. Pentru că fireşte mânia este răzbunătoare şi părtinitoare aĭ poftiĭ, şi încetează fireşte de furie când o va vedea pre aceasta omorâtă. Acum întru adevăr cu lepădarea mânieĭ şi a pofteĭ, (după rugăciunea Domnuluĭ) vine către noĭ stăpânirea Împărăţieĭ luĭ Dumnezeŭ şi Tatăl, la aceia careiĭ voesc, după lepădarea acestora învrednicindu-se a zice: „Vie Împărăţia Ta": care este, Duhul cel Sfânt după cum ne-am făcut lăcaşurĭ luĭ Dumnezeŭ cu cuvântul şi cu chipul blândeţiĭ, prin Darul Sfântuluĭ Duh (Efes. **2**.22) [397]; Fiindcă zice: „Spre Cine voiŭ căuta, fără numaĭ spre cel blând şi smerit cu inima şi carele să cutremură de cuvintele mele" (Is. **66**.2) [398]. Decĭ să arată din aceasta că a celor blânzĭ şi smeriţĭ este Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi Tatăluĭ; Fiindcă zice: „fericiţĭ ceĭ blânzĭ, că aceia vor moştenĭ pământul" (Mat. **5**.5) [399]. Însă nu pre pământul acesta carele a primit fire cu aşăzare în mijlocul totuluĭ l-aŭ făgăduit Dumnezeŭ celor ce-L iubesc pre El: De vreme ce adevereazâ zicând: „Că când vor învia oameniĭ din morţĭ, nicĭ să vor însura, nicĭ să vor mărita, ci vor fi ca Îngeriĭ în cerurĭ" (Mateiŭ **22**.30) [400]; Şi: „Veniţĭ binecuvântaţĭ Părinteluĭ Meŭ de moşteniţĭ Împărăţia cea gătită vouă de la întemeerea lumiĭ"

[397] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 22: "În Care voi împreună sunteţi zidiţi, spre a fi locaş al lui Dumnezeu în Duh".
[398] *Isaia*, **66**, 2: "Toate acestea mâna Mea le-a făcut şi sunt ale Mele, zice Domnul. Spre unii ca aceştia Îmi îndrept privirea Mea; spre cei smeriţi, cu duhul umilit şi care tremură la cuvântul Meu!".
[399] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 5: "Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul".
[400] *Idem*, **22**, 30: "Căci la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer".

(Mat. 25.34) [401]. Şi iarăşi în alt loc altuia ce a lucrat cu mulţămire zice: „Intră întru bucuria Domnuluĭ Tăŭ" (Mat. 25.21) [402]; Şi după aceasta Dumnezeescul Apostol zice: „Va trâmbiţa şi ceĭ morţĭ întru Hristos. Întăĭ să vor scula nestricăcioşĭ" (1Cor. 16.22) [403], „după aceea noĭ ceĭ viĭ cariĭ vom fi rămaşĭ dimpreună cu dânşiĭ ne vom răpi în norĭ întru întâmpinarea Domnuluĭ în văzduh, şi aşa pururea cu Domnul vom fi (1Tes 4.17) [404].

Decĭ dacă acestea întru acest chip sunt făgăduite celor ce iubesc pre Domnul, cine pironindu-şĭ mintea numaĭ către un singur graiŭ al scriptureĭ va zice vreodată cum că asemenea cu pământul este şi cerul, şi Împărăţia cea maĭ înainte gătită de întemeerea lumiĭ, şi cea tainică bucurie a Domnuluĭ, şi cea de-a pururea desăvârşit nedespărţită rămânere şi petrecere a celor vrednicĭ împreună cu Domnul şi prietenia? Cine zic, va zice pre acest cuvânt, pornindu-să şi voind a fi rob al osteneliĭ şi al ticăloşieĭ? Ci socotesc că aicĭ întru adevăr – pământ – numeşte pre statornicul şi cu totul neprefăcut obiceiŭ al blânzilor şi putere de la cel bun; Dupre care împreună cu Domnul aflându-se totdeauna, şi Împărăţieĭ învrednicindu-se a ceĭ maĭ înainte gătite şi bucuria care niciodată nu piere având, şi învrednicindu-se stăriĭ şi rânduelii ceĭ din cerurĭ: cu chip oarecare ca într-un pământ, priimesc stare ca în mijlocul tuturor faptelor bune; dupre care blândul se află în mijlocul laudeĭ şi al defăimăriĭ, şi rămâne nepătimaş, fără de a se mândri din laude, saŭ a să mâhni şi a să strâmtora din defăimare. Fiindcă după ce a depărtat pre poftă dintru acelea, al cărora cuvântul dupre fire este slobod, nu maĭ simte pre acestea când se strâmtorează prin asuprele, fiindcă aŭ încetat pre sine de la învăluirele şi ameţălele acestora, şi aŭ întors pre toată pornirea şi puterea sufletuluĭ către Dumnezeasca şi cea fără de învăluire şi neameţită libertate. Pre aceasta dorindu-o Domnul să o dea ucenicilor Săĭ, zice: „Luaţĭ jugul meŭ preste voĭ, şi învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţĭ afla odihnă sufletelor voastre" (Mat. 11.29) [405]. Decĭ odihnă zice pre stăpânirea Dumnezeeştiĭ Împărăţiĭ, carea înfăţoşază la ceĭ vrednicĭ pre stăpânire slobodă de fiece robie.

Iar dacă celor smeriţĭ şi blânzĭ li să dă stăpânirea slobodeĭ şi nestricăcioaseĭ Împărăţiĭ, atuncĭ cine este atât de rece şi nesimţitor şi fără de poftă cu totul către bunătăţile cele Dumnezeeştĭ, întrucât să nu poftească pre smerenie şi pre blândeţă de a să face haractir al Dumnezeeştiĭ Împărăţiĭ pre cât este cu putinţă oamenilor, şi să poarte întru sineşĭ pre Aceluĭ dupre fire şi dupre fiinţă Marele Împărat Hristos cea întru Duhul închipuire neprefăcută după Dar? la care zice Dumnezeescul Apostol „nu este parte bărbătească şi femeească" (Gal. 3.28) [406] ceea ce este: mânia şi pofta; Care una cu sâlnic chip poartă pre socoteală şi dă afară pre minte din legea celor fireştĭ; Iar ceilaltă făcând maĭ mult vrednică de dragoste pre cele ce sunt după dânsa, decât al Uneia şi numaĭ nepătimaşe poftirĭ şi pricină şi fire: pentru aceea pune pre trup maĭ osârduitor decât pre Duh, şi pre dobândirea celor văzute o face maĭ drăgăstoasă şi maĭ gustoasă decât pre slava şi pre frumuseţa celor gândite, şi împedecă pre minte de la Dumnezeasca şi cea de un neam cu cele gândite apucare, prin cea dupre simţire deslegare a dulceţiĭ. Iar cuvântul singuratec şi numaĭ aĭ ceĭ fără de patimă

[401] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 34: "Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii".
[402] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 21: "Zis-a lui stăpânul: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău".
[403] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **16**, 22: "Cel ce nu iubeşte pe Domnul să fie anatema! Maran atha! (Domnul vine)".
[404] *Epistola Întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 17: "După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiţi, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh şi aşa pururea vom fi cu Domnul".
[405] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 29: "Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre".
[406] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 28: "Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus".

fiind, şi de fireasca dragoste şi aplecarea cea către trup desăvârşit desgolindu-se, pentru cea prea îmbelşugată bogăţie a bunătăţilor, supune cu desăvârşire pre fire Duhuluĭ şi pleacă pre minte să înceteze de la năravnica filosofie când i să cuvine eĭ a să apropia de Cel maĭ presus de fiinţă Cuvânt cu simplă şi nedespărţită privire: Dacă şi dupre fire împreună va lucra către tăerea şi mutarea acelor vremelnice şi stricăcioase, pre care le va trece, nu maĭ este cu cuviinţă de a să îngreoia, ca de un oarecare ce joc, prin cel dupre nărav chip, acela carele s-aŭ arătat neţinut de cea dupre simţire.

Şi o arată curat Marele Ilie (4Imp. **2**.13, 14) [407] prin cele ce aŭ lucrat, cu taină închipuind pre aceasta. Şi adecă pre cojoc, care este omorârea trupuluĭ, întru care s-a înfipt marea cuviinţă a năravniceĭ buneĭ împodobirĭ, il dă luĭ Eliseiŭ spre ajutorirea Duhuluĭ asupra orişicăriĭ împrotivnice puterĭ, şi spre lovire (rană) nestatorniceĭ şi trecătoareĭ firĭ, al căria chip să află Iordanul, spre a nu să împedeca ucenicul de a trece către pământul cel sfânt, înconjurându-se de turburea şi perzătoarea împătimire a celor vremelnice. Iară el (Ilie) înainta către Dumnezeŭ cu toată răsuflarea, fără a să împedeca desăvârşit cu cea după atârnare unire de nicĭ una din cele ce sunt; Simplu adecă dupre poftă şi neîndoit dupre voie, şi către Cel simplu cu firea Dumnezeŭ, – prin cele legate una cu alta soborniceştĭ fapte bune, care cu chip îndămânatec şi cunoscut sunt împreună legate una cu alta ca nişte caĭ de foc face suirea. Fiindcă a cunoscut cum să cuvine ucenicul luĭ Hristos să lepede de pre sineşĭ pre cele nepotrivite de voe aplecărĭ, a cărora neasemănare mustră pre înstrăinare. De vreme ce pricinueşte patimă cea dupre poftă răsipire a sângeluĭ celuĭ dimprejurul inimeĭ iar cea mânioasă pornindu-se, lucrează înferbântarea sângeluĭ. Şi maĭ înainte ajungând aşa, întrucât „în Hristos să vieţuească şi să se mişce şi să se afle" (Fap. **17**.28) [408] aŭ aruncat de la sineşĭ pre naşterea celor neobicinuite şi fără de rânduială, fără să maĭ aducă împreună cu el, ca ceva bărbătesc, orĭ femeesc, – adecă pre împrotivnicele plecărĭ ale patimilor acestora, precum am zis maĭ înainte; ca să nu să facă cuvântul rob la acestea, prefăcându-se cu cele neaşăzate schimbărĭ ale acestora: Cu care cuvânt fireşte este amestecată cinstirea Dumnezeeştiĭ închipuirĭ, carele pleacă spre cuget a să muta dupre cuget către Dumnezeasca asemănare şi să se facă Prea luminată sălăşluire a Mareĭ Împărăţiĭ a tuturor, orĭ a Sfântuluĭ Duh, care fiinţăşte împreună să află cu Părintele şi Dumnezeul tuturor, şi prin care cinste priimeşte pre toată (dacă să cuvine să zică cineva întru acest chip) stăpânirea cunoştinţeĭ şi a Dumnezeeştiĭ firĭ, dupre putere: Prin care pre naşterea celor rele fireşte o leapădă, iar pre a celor bune s-a obicinuit a o alcătui, când sufletul asemenea cu Dumnezeŭ dupre Darul atârnăriĭ păzeşte ca o nejefuită într-însul pre Ipostasul bunătăţilor celor dăruite. Despre care şi Hristos voind, pururea să naşte cu taină şi să întrupează prin ceĭ ce să mântuesc, şi Maică Fecioară lucrează pre născătorul suflet, care nu are, ca să zic pre scurt, dupre atârnare precum parte bărbătească, orĭ femeească, adecă pre cele cunoscute firelor către stricăciune şi naştere.

Şi să nu să mire cineva când va auzi că maĭ înainte să pune stricăciunea de naştere; Fiindcă când cineva fără de patimă şi cu drept cuvânt va cerceta pre firea celor născuţĭ şi perduţĭ, va afla curat pre naştere cum că să începe din stricăciune şi să sfârşaşte tot în stricăciune. Aĭ căria naşterĭ osebitoare patimĭ nu le-a avut Hristos dupre cum aŭ zis; Adecă cel al luĭ Hristos cuvânt şi cea după Hristos petrecere. De vreme ce adevărat este cel ce a zis: „Că în Hristos Iisus nu este parte bărbătească şi femeească" (Gal. **3**.28) [409], adecă semnele şi patimele fireĭ ceĭ de sub stricăciune şi sub naştere; ci

[407] *Cartea a patra a Regilor*, **2**, 13-14:
"13. Apoi apucând mantia lui Ilie, care căzuse de la acesta, s-a întors înapoi şi s-a oprit pe malul Iordanului;
14. Şi a luat mantia lui Ilie care căzuse de la acesta şi a lovit apa cu ea, zicând: «Unde este Domnul Dumnezeul lui Ilie»? Şi lovind apa s-a tras la dreapta şi la stânga şi a trecut Elisei".

[408] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **17**, 28: "Căci în El trăim şi ne mişcăm şi suntem, precum au zis şi unii dintre poeţii voştri: căci al Lui neam şi suntem".

[409] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 28: "Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus".

este numaĭ cuvânt închipuitor de Dumnezeŭ, închegat cu cunoștință Dumnezească și cu mișcare unatecă de cunoștință și socotință, care iubește numaĭ pre fapta bună. Nicĭ Elin saŭ Iudeŭ, prin care să însămnează feluritele păreri aĭ slăvireĭ de Dumnezeŭ; Orĭ ca să zicem maĭ drept cea dimprotivă: Că acela (Elenul) fără dă înțălegere înfățoșază multe începătorii; Iară pre o Începătorie despărțindu-o în protivnice puterĭ și lucrărĭ, făurește cinstirea a multor Dumnezeĭ, care cinste aduce celor ce să închină multă despărțire și turburare, și cu feluritul chip al închinăriĭ se fac de râs; Iară acesta (Iudeul) una, adecă o singură Începătorie învățând, însă strâmtă și nesăvârșită, și maĭ ales și neipostăsuită, ca o pustie și deșartă de cuvânt și de viață, cade către o întocmaĭ răutate, după cuvântul cel maĭ sus zis, prin cele împrotivnice, adecă în neDumnezeire. Fiindcă împrejur scriind numaĭ într-o singură față pre cea una Începătorie și pre aceasta Ipostăsuindu-o fără de Cuvânt și Duh, orĭ întrupată prin Cuvânt și Duh, adecă cu multă desăvârșire dăruită cu bunătățile; Neînțălegând că, ce Dumnezeŭ este acela care este lipsit de acestea (de Cuvânt și Duh)? Orĭ cum va petrece Dumnezeŭ acela, carele prin împărtășire de asemenea cu ceĭ de sub naștere și cuvântătorĭ din întâmplare ș-aŭ apropiat pre acestea (ca niște bunătățĭ)?

Decĭ în Hristos însă nicĭ una dintru acestea, precum am zis maĭ sus, ci numaĭ Cuvânt adevărat al buneĭ cinstirĭ și așăzământ întărit al tainiceĭ Teologhiĭ; Carele și pre rășchirarea Dumnezeireĭ a celuĭ de maĭ înainte cuvânt o leapădă, (pre multa Dumnezeire) și pre strângerea cea de pre urmă a celuĭ de al doilea nu o priimește; Prin urmare și pre cel rășculător pentru firească mulțime (a Dumnezeilor) o alungă, ca pre o Elinească; Asemenea și pre cea pătimitoare prin unimea cea dupre Ipostas, ca pre o Iudaicească, întrucât lipsit de Cuvânt și de Duh, s-aŭ întrupat îmbunătățit prin Cuvânt și Duh cel Dumnezeesc să cinstește de eĭ, ca când nu ar fi Minte și Cuvânt și Duh. Decĭ ne învață (cuvântul și porunca luĭ Hristos) pre ceĭ credincioșĭ, cariĭ cu chemarea Daruluĭ am venit la cuvântul adevăruluĭ prin credință, o fire și o putere a Dumnezeireĭ să cunoaștem, adecă Un Dumnezeŭ în Tatăl și Fiul și Sfântuluĭ Duh privindu-să. Adecă a cunoaște pre cea una și nepricepută Minte ființăște și Ipostatnicește petrecătoare, Singură Născătoare după ființă numaĭ al Singuruluĭ Ipostatnicește petrecător fără de început Cuvânt, și numaĭ aĭ ceĭ de-a pururea viitoare vieți ființăște și Ipostatnicește petrecătoare (familiară) al Duhuluĭ Sfânt Izvor. În Treime Unirea, și în Unime Treimea, nu alta în alta; Fiindcă Treimea nu este întâmplată în Unime, ca calitatea în ființă; orĭ și altfel în Treime Unimea, căcĭ este fără de calitate (ceime). Nicĭ iarășĭ ca alta și alta Unimea și Treimea, orĭ Treimea de Unime: simplă și de o fire fiind. Nicĭ iarășĭ ca alta osebită de alta, fiindcă n-are osebire dupre putere Unimea de Treime nicĭ Treimea de Unime; și nicĭ vre-o schimbare are Unimea de Treime și privită îndeobște a celor spre dânsa din parte, orĭ precum deobște oarece și de un neam cu o singură cugetare privindu-se, să deosebește în parte de cele ce sunt sub dânsa, așa ca cum s-ar deosebi și Unimea de Treime, (nicĭdecum); Ci este ființă de Sineșĭ ființăște, și Putere de Sineșĭ putere. Nicĭ iarășĭ ca alta prin alta; Fiindcă Treimea nu este după strămutare din Unime (derivându-se), nenăscută aflându-se și de Sineșĭ arătată: Ci Aceiașĭ, precum cu adevărat și înțălegându-se și Unime și Treime: Și aceasta după cuvântul ființiĭ, iar ceilaltă dupre chipul ființiĭ: Toată Unimea aceiașĭ nedespărțându-Se în părțĭ prin Ipostasurĭ; și toată Treimea aceiașĭ, afară de a se amesteca prin Unime, ca să nu aducă prea multă Dumnezeire prin împărțire, și pre neDumnezeire prin amestecare, de carea să depărtează cuvântul cel după Hristos și să face strălucind cu lumina (lămurireĭ).

Decĭ zic cuvânt al luĭ Hristos pre cea nouă propoveduire a adevăruluĭ, întru care nu este parte bărbătească, orĭ femeească, care sunt: semnele și patimele fireĭ ceĭ de sub stricăciune și naștere. „Nu Elin și Iudeŭ" (Col. 3.11)[410], care sunt: cele contra puse cuvinte despre Dumnezeire. „Nu tăere împrejur și netăere împrejur", care sunt: cele prin acestea potrivite lor slujirĭ; și adecă ale tăeriĭ

[410] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 11: "Unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos".

împrejur înrăutăţază pre cea arătată zidire, prihănindu-o prin semnele legiĭ, iar pre Ziditoru-L bănuesc ca pre un rău ziditor; Iar al netăeriĭ împrejur, prin patimĭ a o face Dumnezeŭ şi zidirea să se răscoale asupra Ziditoruluĭ: şi amândouă merg spre deopotrivă răutate şi cheamă la sineşĭ pre Dumnezeasca mânie. „Nu Varvar şi Schit", adecă învrăjbitoare turburare (revoluţie) ale uneĭ firĭ cu sine însăşĭ dupre alegere (socoteală); prin care a intrat legea cea afară de fire între oamenĭ a să ucide uniĭ pre alţiĭ. Şi: „Nicĭ rob şi slobod", care este: cea fără de socoteală despărţire a aceleiaşĭ firĭ; precum pre cel împreună cinstit după fire îl face necinstit, în lege ajutătoare a iubireĭ de stăpânire prefăcând pre reaua aplecare a celor stăpâniţĭ, care tiranisăşte pre vrednicia chipuluĭ: „Ci toate şi întru toate Hristos " (Col. 3.11) [411], Carele zideşte pre cea întru Duhul asemănare a Împărăţieĭ ceĭ fără de început, prin cele maĭ presus de fire şi maĭ presus de lege; Pre carea, dupre cum este arătat, o închipueşte fireşte smerenia şi blândeţea inimeĭ, şi pre a cărora împreună adunare, alcătueşte desăvârşit pre omul cel zidit după Hristos.

Pentru că fiece smerit cugetător, fără de alta este şi blând; şi fiece blând este şi smerit cugetător. Smerit cugetător adecă, fiindcă a înţăles că a priimit – pre a fi – cu împrumut; Iară blând, fiindcă aŭ cunoscut cu amăruntul pre întrebuinţarea puterilor ce i s-aŭ dat luĭ după fire. Şi adecă prin cuvânt dă pre întrebuinţarea acestora (a puterilor) către naşterea faptelor bune, iar de la simţirĭ desăvârşit pre lucrarea acestora o strânge. Şi pentru aceasta adecă dupre minte către Dumnezeŭ este pururea mişcător, iar dupre simţire nicĭdecum pornindu-se, măcar de ar priimi cu desăvârşire pre cercarea tuturor celor dimpreună întristătoare ale trupuluĭ, nicĭ o schimbare de întristare nu închipueşte în suflet cea dintr-însul făcătoare de bucurie aplecare. Pentru că pre durerea simţirelor nu o socoteşte lipsire a dulceţilor, fiindcă o singură dulceaţă cunoaşte; pre împreună vieţuirea sufletuluĭ cu cuvântul; de a căruia lipsire este muncă nesfârşită, pre care o însămnează împrejur toate veacurile. Şi pentru aceasta lasă pre trup şi pre cele ale trupuluĭ şi urmează alergând către Dumnezeasca vieţuire; Şi o singură pagubă socoteşte luĭşĭ a fi, deşĭ încă ar fi domn al tuturor celor de pre pământ, adecă pre nedobândirea înDumnezeireĭ ceĭ nădăjduite după Dar.

Aşadar, „să ne curăţim pre înşine de toată întinăciunea trupuluĭ şi a Duhuluĭ" (2Cor. 7.1) [412] ca să sfinţim pre Dumnezeescul Nume. Şi stingând pre necinstita pornire cea spre patimĭ a poftiĭ, şi prin cuvânt legând bine pre nebuna mânie, carea către dulceţĭ să porneşte fără de rânduealǎ ca o îndrăcită, să primim pre Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi Părinteluĭ, carea vine la noĭ prin blândeţă. Şi pre cele rămase cuvinte ale rugăciuneĭ legându-le cu cele dintâĭ, să zicem:

„Facă-să voea Ta, precum în Cer aşa pre pământ".

Decĭ cela ce cu taină aduce pre slujirea luĭ Dumnezeŭ numaĭ după puterea cea cuvântătoare, despărţită de poftă şi de mânie, acesta împlineşte pre voea luĭ Dumnezeŭ pre pământ, dupre cum rânduelele Îngerilor fac în Cer, şi să face întru toate împreună slujitor cu Îngeriĭ, având Îngerească petrecere, dupre cum zice într-un loc Marele Apostol: „Petrecerea noastră este în cerurĭ" (Filip. 3.20) [413], întru care nu să află poftă, ca prin dulceţĭ să slăbănogească pre puterea minţiĭ; Nicĭ mânie cu turbare, ca pre ceĭ de un neam fără de ruşine să hămăească: Ci este cuvânt singuratec, carele fireşte povăţueşce pre cele cuvântătoare fiinţĭ către întâiul Cuvânt; şi întru aceasta numaĭ să bucură Dumnezeŭ şi pre aceasta o cere şi de la noĭ robiĭ Luĭ; şi pre aceasta o descopere zicând către Marele David: „Ce-mi este mie în cer şi de la tine ce am voit pre pământ?" (Ps. 72.24) [414]. Nimic alt

[411] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 11. Vezi nota 409.

[412] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 7, 1: "Având deci aceste făgăduinţe, iubiţilor, să ne curăţim pe noi de toată întinarea trupului şi a duhului, desăvârşind sfinţenia în frica lui Dumnezeu".

[413] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, 3, 20: "Cât pentru noi, cetatea noastră este în ceruri, de unde şi aşteptăm Mântuitor, pe Domnul Iisus Hristos".

[414] *Psalmii*, 72, 24: "Că pe cine am eu în cer afară de Tine? Şi afară de Tine, ce am dorit pe pământ?".

nu să află în Cerurĭ carea să aduce luĭ Dumnezeŭ de la Îngerĭ, fără numaĭ cuvântătoarea slujire, pre care şi de la noĭ o cere, şi pentru aceasta ne-a învăţat să zicem când ne rugăm „facă-să voea Ta, precum în cer şi pre pământ". Aşadar ia să se mişce şi al nostru cuvânt spre căutarea luĭ Dumnezeŭ: şi adecă puterea cea poftitoare spre dorul Luĭ, iar cea mânioasă să se nevoească spre păzirea doruluĭ celuĭ către El. Orĭ maĭ ales şi maĭ adevărat să zicem: Toată mintea adecă să fie întinsă spre Dumnezeŭ, împuternicindu-să care cum prin mâniosul chip, ca c-un glas oarecare tare; şi înferbântându-se prin dorul aplecăriĭ ceĭ de voe al ceĭ poftitoare. Iară când întru acest chip vom urma pre cereştiĭ Îngerĭ, ne vom afla slujind luĭ Dumnezeŭ totdeauna, şi arătând pre pământ pre o asemenea petrecere cu Îngeriĭ, având pre mintea noastră mişcându-se spre Dumnezeŭ asemenea cu aceia, şi către nimic alt din cele ce nu sunt după Dumnezeŭ.

Şi dacă vom petrece întru acest chip, vom priimi Dar după rugăciunea noastră, pre Pâinea cea înfiinţată şi făcătoare de viaţă, spre hrănirea sufletelor noastre şi spre împreună păstrarea bunelor averĭ a bunătăţilor celor privite întru noĭ, dupre cuvântul Celuĭ ce aŭ zis: „Eŭ sunt Pâinea care din cer să pogoară şi dă viaţă lumiĭ" (Ioan **6**.51, 33) [415]; Care (Pâine) toate se face, dupre măsura celor ce ne hrănim cu fapta bună şi cu înţălepciunea, şi să întrupează prin fiecare din ceĭ ce să mântuesc în multe chipurĭ, precum El cunoaşte, întrucât încă suntem întru acest veac de faţă, dupre puterea graiuluĭ rugăciuneĭ, carele zice:

„Pâinea noastră cea spre fiinţă, dă-ne-o nouă astăzĭ".

Socotesc dar întru adevăr că prin zicerea: „astăzĭ", arată pre veacul cest de faţă, precum altul tâlcuind locul acesta al rugăciuneĭ maĭ lămurit, zice: Pâinea noastră, carea o aĭ gătit din început pentru nemurirea firelor, dă-ne-o nouă astăzĭ celor ce suntem întru această viaţă de faţă muritoare, ca să biruim pre moartea păcatuluĭ: hrana pâineĭ vieţiĭ şi a cunoştinţeĭ; A căria împărtăşire de s-ar fi făcut părtaş întâiul om, nu i-ar fi urmat călcarea Dumnezeeştiĭ poruncĭ. Fiindcă întru adevăr dacă s-ar fi săturat de aceasta Dumnezească hrană, nu era să se stăpânească de moartea păcatuluĭ. (Însă dar cel ce să roagă ca să priimească pre pâinea aceasta spre fiinţă, întru adevăr nu o priimeşte întreagă, dupre cum este acestă Pâine, ci dupre cum poate acela carele o priimeşte. Căcĭ întru adevăr la toţĭ ceĭ ce cer să dă pre Sine adecă Pâinea vieţiĭ, nu însă şi cu acelşĭ chip la toţĭ, ci la câţĭ adecă aŭ săvârşit marĭ lucrurĭ, cu maĭ bogat chip; iar la ceĭ ce aŭ săvârşit lucrurĭ maĭ micĭ, maĭ puţin se dă: la fiecare dar pre cât poate să priimească după vrednicia cea dupre minte.).

Către această dar înţălegere a graiuluĭ celuĭ de faţă povăţuindu-ne Mântuitorul, prin porunca care o aŭ dat prin graiŭ, cu mare glas ucenicilor Luĭ a poruncit să nu facă nicĭ o grijire pentru hrana cea simţită, zicând: „Nu vă grijiţĭ cu sufletul vostru ce veţĭ mânca, saŭ ce veţĭ bea, nicĭ cu trupul vostru cu ce vă veţĭ îmbrăca (Mat. **6**.25) [416]; că acestea toate păgâniĭ lumiĭ aceştia le caută" (Luc. **12**. 30) [417]; Ci „căutaţĭ maĭ întâĭ Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi dreptatea Luĭ şi acestea toate se vor adaoge vouă" (Mat. **6**.33) [418]. Cum dară este cu putinţă să înveţe ca rugându-ne să cerem lucrurĭ, pre care maĭ întâĭ ne-a poruncit să nu le cerem? Arătat dar este întru adevăr că prin rugăciune n-a poruncit să cerem pre acelea, care prin poruncă nu a sfătuit să le căutăm. Fiindcă prin rugăciune

[415] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **6**, 51, 33:

"51. Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viaţa lumii este trupul Meu;

33. Căci pâinea lui Dumnezeu este cea care se coboară din cer şi care dă viaţă lumii".

[416] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6** 25: "De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca; nu este sufletul mai mult decât hrana şi trupul decât îmbrăcămintea?".

[417] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 30: "Căci toate acestea păgânii lumii le caută; dar Tatăl vostru ştie că aveţi nevoie de acestea".

[418] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 33: "Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă".

suntem datorĭ a o cere numaĭ pre aceia, care după poruncă a o căuta să cuvine. Aceea dar care n-am priimit prin poruncă slobozire să o căutăm, dacă prin rugăciune voim a o dobândi, poate este fără de lege de a o cere. Decĭ dacă Mântuitorul aŭ dat poruncă să căutăm numaĭ pre Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi pre dreptatea Luĭ, pre aceasta prin urmare şi cu cuviinţă prin rugăciune porunceşte să ceară ceĭ ce poftesc pre Dumnezeeştile Darurĭ, ca să încredinţeze prin rugăciune pre darul celor cerute şi să unească pre voea celor ce cer, cu vocea Aceluia care dă pre Dar. Iar dacă şi pre pâinea cea de toate zilele, prin care fireşte să împuterniceşte această viaţă de faţă, numaĭ că nu trecem pre hotarul rugăciuneĭ, cu a ne lăcomi învârtindu-ne pentru petrecerea de mulţĭ anĭ, (adecă de a aduna multe) şi înşălându-ne cu nesimţirea, să uităm cum că suntem muritorĭ şi ca o umbră trecătoare avem pre viaţă; Ci să cerem pre pâinea zileĭ prin rugăciune fără de grijă, şi să arătăm că înţăleptăşte după Hristos, cugetând pre viaţa noastră, gândim de moarte, cu voea maĭ înainte apucând de fire, şi maĭ înainte de a ne ajunge moartea, noĭ ne ostenim a despărţi pre suflet de la îngrijirea celor trupeştĭ, ca să nu să pironească către cele stricăcioase, şi pre întrebuinţarea pofteĭ ceĭ fireştĭ să o cheltuească la cele materialnice, învăţându-ne lăcomia, carea lesne ne va lipsi de cuviincioasa bogăţie a Dumnezeeştilor bunătăţĭ.

Să fugim dar cu toată puterea noastră de împrietenirea cea materialnică şi de însuşirea eĭ, şi să le lepădăm de asupra minţiĭ ca pre nişte praf când ne spălăm; şi să ne îndestulăm numaĭ cu cele desăvârşit de nevoe pentru starea aceştiĭ vieţĭ, iar nu cu cele ce o îndulcesc pre ea: Şi pentru acelea, precum ne-am învăţat, să rugăm pre Dumnezeŭ, ca să putem să păzim pre suflet nerobit, fără de a să stăpâni de nicĭ una din cele văzute prin trup; şi să se arate că priimim hrană pentru acea numaĭ ca să trăim, iar să nu ne ruşinăm că trăim pentru aceea ca să mâncăm. Fiindcă adecă ceĭ dintâĭ este a cuvântătoareĭ firĭ, iar ceilaltă a ceĭ necuvântătoare. Ci să ne facem cu de-a măruntul păzitorĭ aĭ rugăciuneĭ, şi prin lucrurile aceştia arătându-ne cum că ţinem nedespărţit numaĭ o singură viaţă, adecă prin cea întru Duhul viaţă, şi spre dobândirea aceştia, uneltim pre cele ale aceştiĭ vieţĭ: În cinstea căria, atâta să iubim pre întrebuinţarea aceştia, încât să nu ne lepădăm de a o întări numaĭ cu pâine, şi pre fireasca eĭ bună sănătate să o păzim pre cât putem nestricată: iar nu ca să trăim nouă, ci ca să vieţuim luĭ Dumnezeŭ, având vestitor sufletuluĭ pre trup înţăleptit prin fapte bune; Iar pre suflet propoveduitor de Dumnezeŭ, întrupat cu statornicia la cel bun. Şi pentru aceia numaĭ pentru o zi încheind pre pâine, fără de a îndrăsni pentru ea să întindem pre cerere şi pentru a doua zi. Şi aceasta, în cinstea Celuĭ ce ne-a dăruit rugăciunea. Căcĭ întru acest chip numaĭ prin înşine întocmindu-ne cu lucru, dupre puterea rugăciuneĭ aceştia, vom putea să înaintăm curat şi la celălalt graiŭ, zicând: „Şi ne lasă nouă greşalele noastre, precum şi noĭ iertăm greşiţilor noştrĭ".

Acela carele dupre întăia sfătuire a graiuluĭ celuĭ ce maĭ înainte a povăţuit, va privi cu luare aminte pre veacul acesta, al căruia închipuire este cuvântul cel zis: „astăzĭ", şi care prin rugăciune pre nestricata Pâine a înţălepciuneĭ, de la care din început cu îngrădire ne-aŭ depărtat pre noĭ călcarea porunciĭ: acesta fiindcă întru adevăr numaĭ o singură dulceaţă cunoaşte bine, pre dobândirea celor Dumnezeeştĭ, al cărora Dătător adecă dupre fire este Dumnezeŭ; iară păzitor după voinţă este buna alegere a celuĭ ce o priimeşte. Şi numaĭ o durere cunoaşte, pre nedobândirea celor Dumnezeeştĭ, aĭ căruia învăţător este Diavolul; Iar însuşĭ lucrător este, tot carele prin neputinţa cugetuluĭ pierde pre cele Dumnezeeştĭ, nepăzind cinstea lor prin cea de bună voe aplecare a cugetuluĭ; Şi fiindcă la nicĭ una din cele văzute nu să pleacă voinţa luĭ, şi pentru aceia întru întristările cele trupeştĭ care i să întâmplă luĭ nu să arată cârtind cu sufletul: întru acest chip acesta cu adevărat fără de patimă iartă pre aceia cariĭ i-aŭ greşit luĭ; Fiindcă pre cel după atârnare (alegere) bun al luĭ, care să sileşte să-l dobândească, nimenea nu poate să i-l ia, neluat după fire fiind crezut. Şi puindu-se pre sineşĭ chip şi pildă cu fapta bună către Dumnezeŭ, (dacă şi aceasta să cuvine să

o zică cineva), îndemnând să vie spre urmarea luĭ pre Cel neurmător zice către Dumnezeŭ: „Iartă-ne nouă greşalele noastre, precum şi noĭ lăsăm celor ce ne greşesc nouă". Şi dupre cum el asemenea aŭ făcut aproapeluĭ, roagă pre Dumnezeŭ ca aşa să se facă şi la el. Fiindcă întru adevăr voeşte a i să erta luĭ de la Dumnezeŭ, dupre cum el aŭ ertat greşalele acelora ce i-aŭ greşit luĭ. Adecă: dupre cum Dumnezeŭ fără de patimă iartă la ceĭ care iartă, aşa şi acesta rămâne nepătimaş la câte i să întâmplă, şi iartă pre ceĭ ce i-aŭ greşit luĭ, fără de a lăsa nicĭ o mică aducere aminte din cele ce aŭ apucat maĭ înainte întristăcioase; Ca să nu să mustre că despreţueşte pre fire cu vocea, când are deosebire spre vre-un om, om fiind şi el; Şi întru acest chip numaĭ după ce se va uni voinţa cu cuvântul cel firesc, se face fireşte împăcarea luĭ Dumnezeŭ către fire. Şi nicĭ nu este cu putinţă dupre alt chip, întrucât firea să scoală asupra eişĭ dupre voe, să priimească pre Dumnezeasca şi negrăita pogorâre.

Şi pentru aceasta poate Dumnezeŭ voeşte ca noĭ maĭ întâĭ să începem între noĭ împăcare, nu ca să se înveţe de la noĭ a să împăca cu ceĭ ce-ĭ păcătuesc şi să erte multele şi înfricoşatele lor greşale ca o datorie, ci ca să ne curăţască pre noĭ de patimĭ, şi să arate că împreună urmează deplina aplecare a celor ertaţĭ cu aşăzarea Doruluĭ. Şi lămureşte foarte seninul şi statornic, că după ce se va uni voea cu cuvântul cel firesc, va fi cu totul nestrămutată de sine alegerea cea spre Dumnezeŭ a celor ce aŭ săvârşit aceasta. Fiindcă cu amăruntul, nicĭ o necuviinţă nu să arată în cuvântul firelor, a cărora legea este firească şi Dumnezească, când va priimi pre mişcarea cea socotitoare lucrătoare unită cu dânsa. Şi dacă nicĭ o necuviinţă nu să află în cuvântul firelor, urmează că voinţa mişcându-se după cuvântul cel firesc, va avea întru toate pre lucrare întocmită cu vocea luĭ Dumnezeŭ, care este cea de voe aplecare lucrătoare cu multă desăvârşire către naşterea faptelor bune, prin Darul fiescululuĭ Bun. Întru acest chip dar să roagă acela, carele cere pre înţălegătoarea pâine; şi pe urma acestuia merge şi acela care cere pre pâinea cea din toate zilele, pentru sila fireĭ; şi întru acest chip se va aşăza, după ce va lăsa celor greşiţĭ greşalele; adecă, după ce va înţălege cum că după fire se află muritor, şi de aicĭ în colo în toate zilele pentru necunoscuta moarte pre care o aşteaptă, înainte apucă de fire cu voinţa, şi să face de voe şi cu de sineşĭ alegerea mort în lume, dupre cuvântul ce zice: „Că pentru Tine ne omorâm în toată ziua, socotitu-ne-am ca nişte oĭ de junghiere" (Ps. **43**.24) [419]; şi pentru aceasta întemeează cuvântul cu toţĭ în obşte (să împacă), de a nu aduce împreună vre-o cunoştinţă ticăloasă a veaculuĭ acestuia, când se va muta în vecinica viaţă cea neîmbătrânită, şi va priimi de la Domnul şi Mântuitorul ca răsplată întocmaĭ pentru toate câte el aicea a răsplătit maĭ înainte. Fiindcă de nevoe este curata şi buna aşăzare către câţĭ ne-aŭ mâhnit aicea, şi maĭ ales la amândouă părţile prin săvârşirea lucrurilor lor; Fiindcă pentru toate adecă, şi nu maĭ puţin însă şi pentru puterea graiurilor celor ce urmează, care sunt întru acest chip: „Şi nu ne duce pre noĭ în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean".

Prin acestea dar, cuvântul arată, că cel ce nu va erta desăvârşit pre ceĭ ce i-aŭ greşit, întrucât să-şĭ arate luĭ Dumnezeŭ pre inima luĭ curată de toată întristarea şi împodobită cu lumina împăcăriĭ ceĭ cu aproapele, acesta fără de alt nu va dobândi pre Darurile cele bune, pentru care maĭ înainte s-a rugat: şi cu dreaptă judecată se va da în ispită şi la cel viclean, ca să se înveţe de a înceta de la păcat, după ce va scoate pre cele mânioase întorsătură ale feţiĭ care le hrăneşte împrotiva celorlalţĭ. Ispită dar zice aicĭ acum, pre legea păcatuluĭ, pre care întâiul om nu o avea când a venit întru fiinţă; Iar viclean zice pre Diavolul, carele a amestecat pre această lege în firea oamenilor, şi prin înşălăciune a aşăzat pre om să reîntoarcă pre buna aplecare a sufletuluĭ luĭ de la cel ertat la cel oprit, şi să-l plece pre călcarea porunciĭ ceĭ Dumnezeeştĭ; Pentru a căria săvârşire, s-aŭ făcut lepădarea nestricăciuneĭ ceĭ date luĭ după Dar. Orĭ iarăşĭ adecă ispită zice, pre cea de voe de sine aplecare a sufletuluĭ către

[419] *Psalmii*, **43**, 24: "Că pentru Tine suntem ucişi toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de junghiere".

patimile trupuluĭ; Iar viclean zice, pre chipul lucrăriĭ, carele este împlinitor a ceĭ de voe împătimită aşăzare a sufletuluĭ. Dintru care pre nicĭ unul dintru aceia nu va scoate Dreptul Judecător, cariĭ n-aŭ lăsat celor greşiţĭ datoriile, şi dacă încă şi acesta gol – fără de fapte –, precum am zis, cere prin rugăciune. Şi pentru aceasta să slobode şi în legea păcatuluĭ să se întine unul ca acesta, şi-l părăsăşte ca pre un vârtos şi aspru cu voinţa a stăpâni de cel viclean: Pentru că pre patimile necinstireĭ, – al cărora sămănător este Diavolul –, le-aŭ înainte cinstit decât pre fire (Rom. 1.26)[420], – al căria Ziditor este Dumnezeŭ. Încă şi pentru căcĭ de voe nu alungă pre atârnarea luĭ de la patimile trupuluĭ, nu să izbăveşte de împlinitorul chip cel după lucrare, după cum am zis, aĭ împătimiteĭ de sine alegere către aceasta; Fiindcă socoteşte maĭ de jos pre fire, decât pre neipostăsuitele patimĭ, prin cea către acestea osârdie a luĭ, uitând pre al aceştia cuvânt, adecă (al fireĭ), dupre care cuvânt după ce s-aŭ biruit, să cuvenea să cunoască bine care este legea cea firească şi care legea patimilor cea după de sine alegerea, iar nu după fire aducând şi sâlnică şi muncitoare stăpânire. Şi adecă pre cea dintâĭ să o grijască, care împreună să ţine prin fireştile lucrărĭ; Iar pre cea a patimilor dupre de sine alegerea, să o alunge departe: Şi prin cuvânt să păzască pre fire, care stă singură de sine curată, neprihănită şi nepătată, fără urăciune şi despărţire; şi iarăşĭ pre voe să o aşăze tovarăşă alăturea cu firea, fără de a aduce ceva cu totul dimpreună cu ea din câte nu sloboade cuvântul cel firesc. Şi pentru aceasta orĭce urăciune cuprinzător, şi fiece despărţire a fireĭ ceĭ de un neam să se alunge, pentru ca să se asculte, zic, când rosteşte pre rugăciunea aceasta, şi să priimească îndoit pre Dar de la Dumnezeŭ în locul celor proaste; Care este: şi al ertăriĭ al celor maĭ dinainte păcate, şi pre acoperirea şi izbăvirea despre cele viitoare; şi fără a se slobozi să intre în ispite şi fără a se lăsa să fie stăpânit de cel viclean. Şi acestea pentru una numaĭ adecă, că cu osârdie lasă greşalele aproapeluĭ.

Drept aceea şi noĭ, ca peste puţin să încetăm cuvântul, aşa pe scurt să spunem puterea celor zise. Dacă întru adevăr nu poftim să intrăm în ispită, iar de cel viclean voim să ne izbăvim, las să credem în Dumnezeŭ şi să lăsăm greşalele greşiţilor noştrĭ: „Că dacă, zice, nu veţĭ erta oamenilor greşalele lor, nicĭ Părintele vostru cel ceresc nu va erta vouă" (Mat. 6.15)[421]: Ca nu numaĭ să priimim pre ertarea celor păcătuite, ci şi să biruim pre legea păcatuluĭ, fără de a ne slobozi să intrăm în cercarea acestuia, şi ca să călcăm pre vicleanul şarpe, pre al aceştiĭ legĭ născătorul, întrucât şi ne rugăm ca să ne izbăvim de el, ajutorindu-ne ca de un Voevod şi de Hristos carele a biruit lumea, şi ne întrarmează cu legea poruncilor şi prin lege ne depărtează de la patimĭ, şi ne leagă prin dragoste către firea acestora (a poruncilor); şi ne mişcă către Sineşĭ, fiind Pâinea vieţiĭ şi a cunoştinţeĭ, şi a înţălepciuneĭ, şi a dreptăţiĭ, şi cu nesăturare mişcă pre pofta noastră către Dânsul. Şi prin săvârşirea voilor Părinteştĭ, ne aşază împreună slujitorĭ cu Îngeriĭ, şi prin Îngereasca noastră petrecere cea dupre vieţuire, arătăm pre cea cerească bună plăcere după buna urmare. Iar de acolo iarăşĭ ne înalţă la nemărginita suire, la cele Dumnezeeştĭ firĭ, prin cea după Dar împărtăşire a Duhuluĭ (2Petru 1. 4)[422] întrucât ne facem fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, având împreună cu noĭ pre însuşĭ Lucrătorul acestuiĭ Dar, iar după fire Fiŭ al Părinteluĭ tot fără de prescriere, curat. De la carele, şi prin carele, şi întru Carele, şi avem şi vom avea a vieţui, şi a fi şi a ne mişca.

Decĭ tot scoposul rugăciuneĭ aceştia, către această Taină a înDumnezeireĭ las să fie îndreptat; ca să ne învăţăm în locul cărora şi în ce fel şi în ce chip ne-am făcut, prin Trupeasca pogorâre a

[420] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 1, 26: "De aceea Dumnezeu i-a dat unor patimi de ocară, căci şi femeile lor au schimbat fireasca rânduială cu cea împotriva firii".
[421] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 6, 15: "Iar de nu veţi ierta oamenilor greşelele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşealele voastre".
[422] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 1, 4: "Prin care El ne-a hărăzit mari şi preţioase făgăduinţe, ca prin ele să vă faceţi părtaşi dumnezeieştii firi, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume".

Fiuluĭ celuĭ Unuia Născut: şi de unde şi unde ne-a înălţat pre noĭ, prin puternica Mână a iubireĭ de oamenĭ; Pre noĭ, zic, cariĭ eram cuprinşĭ de cel maĭ de desupt loc al tuturor, întru care ne-a surpat greutatea păcatuluĭ.

Şi aşa să iubim încă maĭ mult pre Acela, carele ne-a gătit această mântuire aşa de cu înţălepciune. Şi să arătăm împlinită pre rugăciune prin lucrurile noastre, şi să ne înfăţoşăm întru acest fel cum că propoveduim pre adevăratul Dumnezeŭ, Părinte şi Dumnezeŭ al nostru după Dar: Nu încă şi Părinte al vieţiĭ pre cel viclean prin patimile necinstireĭ să-l avem, carele totdeauna unelteşte să stăpânească pre fire cu tiranie. Şi să nu ne arătăm zic, că avem pre acesta (pre cel viclean) ca pre Acela, şi cu nesimţirea în loc de viaţă să cumpărăm pre moarte. Fiindcă cu amăruntul fiecare din aceştĭ doĭ, fireşte dărueşte la ceĭ ce le urmează lor din cele ce să află la dânşiĭ. Şi adecă cel dintâĭ (Dumnezeŭ), dărueşte viaţă vecinică la ceĭ ce-L iubesc pre El, iar cel de-al doilea (cel viclean), insuflă moarte la ceĭ ce să apropie de dânsul, prin punerea ispitelor celor de voe.

Şi iarăşĭ îndoit este chipul ispitelor, după Scriptură: Unul adecă îndulcitor, iară celălalt dureros; Şi adecă unul de voe, iar celălalt fără de voe. Şi acela adecă născător al păcatuluĭ, întru carele şi ni s-aŭ poruncit, dupre învăţătura Domnuluĭ, a ne ruga să nu intrăm, când zicem: „şi nu ne duce pre noĭ în ispită"; Şi: „Privegheaţĭ şi vă rugaţĭ, ca să nu cădeţĭ în ispită" (Mat. **26**.1) [423]. Iar celălalt (chip) pedepsitor al păcatuluĭ, muncind pre iubitoarea de păcate aşăzare a sufletuluĭ prin cele fără de voe aduse durerĭ: Pre al căror chip de durerĭ, orĭcine de-l va răbda, maĭ ales de nu va fi pătruns cu chiroanele răutăţiĭ, acesta va auzi pre Marele Iacob strigându-ĭ curat: „Toată bucuria să socotiţĭ fraţilor, când veţĭ cădea în felurĭ de ispite, Fiindcă cel curat al credinţeĭ voastre răbdare lucrează, – iar răbdarea iscusinţă – (Rom.**5**.4) [424], iar iscusinţa las să aibă lucru desăvârşit" (Iac. **1**.2–4) [425]. Şi pre amândouă felurile ale acestor ispite, şi pre ale celor de voe şi pre ale celor fără de voe, le unelteşte cu osârdie şi cu răutate vicleanul. Şi prin unul adecă, pre carele îl samănă şi-l zădărăşte prin dulceţile trupuluĭ, să meşteşugeşte să depărteze pre voinţa cea către Dumnezeasca dragoste; Iar prin celălalt cu măgulitor chip, caută să strice pre fire prin boale, după care să silească pre sufletul cel ostenit şi trudit de durerĭ, prin chipul luĭ cel amăgitor, a porni pre gândurĭ spre prihănirea Ziditoruluĭ. Însă noĭ cunoscând cu de-amăruntul înţălegerile vicleanuluĭ, pre cea de voe ispită prin rugăciune să o depărtăm, ca să nu alungăm pre aplecarea noastră de la Dumnezeasca dragoste; Iar pre cea fără de voe ispită, care ne vine cu slobozirea luĭ Dumnezeŭ, să o răbdăm cu vitejie, ca să ne arătăm, cum că înainte cinstim pre Ziditorul fireĭ, decât pre însăşĭ firea. Fie dar nouă tuturor celor ce chemăm Numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, şi de dulceţile vicleanuluĭ ceste de acum a ne izbăvi, şi de cele viitoare durerĭ a ne slobozi: prin împărtăşire Ipostatnică a bunătăţilor celor viitoare;

Cu Darul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Carele Singur dimpreună cu Părintele şi cu Prea Sfîntul Duh, să slăveşte de toată zidirea, în veciĭ vecilor AMIN. AMIN. AMIN.

(Sfârşitul scrierilor din această carte ale Sfântuluĭ Macsim Mărturisitoruluĭ).

[423] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **26**, 1: "Iar după ce a sfârşit toate aceste cuvinte, a zis Iisus către ucenicii săi".
[424] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 4: "Şi răbdarea încercare, şi încercarea nădejde".
[425] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 2-4:
"2. Mare bucurie să socotiţi, fraţii mei, când cădeţi în felurite ispite;
3. Ştiind că încercarea credinţei voastre lucrează răbdarea;
4. Iar răbdarea să-şi aibă lucrul ei desăvârşit, ca să fiţi desăvârşiţi şi întregi, nelipsiţi fiind de nimic".

Scurtă cuvântare despre Sfântul Talasie

PREA Cuviosul şi de Dumnezeŭ Purtătorul Părintele nostru Talasie, aŭ fost pe la aniĭ 660, întru Împărăţiea luĭ Constantin Pogonatul; fiind Prezviter şi Egumen a uneĭ Monastirĭ în Pustiele Livieĭ pe timpul Sfântuluĭ Macsim Mărturisitorul, cu care aŭ fost întru strânsă legătură Duhovnicească, şi care maĭ mult aŭ cinstit pre acest Avă Talasie, numindu-l întru o scrisoare ehear al săŭ povăţuitor. Cele puse înainte 400 de capete, sunt pline de zicerĭ pentru dragoste, înfrânare şi Duhovnicească vieţuire. Toate acestea sunt năravnice, şi cuprins Ascheticesc, dar sunt şi unele care cuprind înţălegerĭ dogmatece.

Ale Prea Cuviosuluĭ
şi de Dumnezeŭ Purtătorul
Părinteluĭ nostru Ava Talasie – Livianul şi Africanul
Pentru dragoste, înfrânare şi cea după minte petrecere
Capete patru sute, către Pavel Prezviterul
Suta întăĭ

A căruia stihurĭ pre margene sunt acestea:

Duhovnicesculuĭ frate şi iubit, Domnuluĭ Pavel, Talasie,
cel ce adeca cu arătarea este pustnic,
iară cu adevărul neguţător al slaveĭ ceĭ deşarte.

1. DORIREA cea către Dumnezeŭ cu totul întinsă, leagă dimpreună cu Dumnezeŭ, şi cu uniĭ pre alţiĭ, pre ceĭ ce doresc.

2. Mintea ce a dobândit Duhovniceasca dragoste, nu cugetă pentru aproapele cele necuviincioase dragosteĭ.

3. Întru amăgire de dragoste ascunde făţărnicia, cel ce cu gura adecă, binecuvintează, iară cu inima defaimă.

4. Cela ce a dobândit dragoste, rabdă neturburat întristările şi durerile cele ce i să aduc asupră de la vrăjmaşĭ.

5. Singură dragostea împreunează zidirea cu Dumnezeŭ, şi pre uniĭ cu alţiĭ întru un cuget.

6. Dragoste adevărată acela are, cela ce nu suferă părerĭ, nicĭ cuvânt împrotiva aproapeluĭ.

7. Cinstit este lângă Dumnezeŭ şi lângă oamenĭ, cela ce nimic nu meşteşugeşte spre deslegarea dragosteĭ.

8. Osebit este al dragosteĭ cei nefăţarnice, „cuvânt adevărat din ştiinţă bună“ (1Tim. **1**.5) [1].

9. Ascunde zavistia întru chip de bună gândire, cela ce aduce frateluĭ defăimărĭ de la altul.

10. Precum trupeştile fapte bune, pre a oamenilor slavă, aşa şi celeĭ Duhovniceştĭ pre a luĭ Dumnezeŭ, o trag după sineşĭ.

11. Dragostea şi înfrânarea, curăţesc sufletul; iară mintea o luminează, rugăciunea cea curată.

12. Puternic bărbat e acela, care cu lucrare şi cu cunoştinţă, goneşte răutatea.

13. Acela aflat dar lângă Dumnezeŭ, care a dobândit nepătimire şi cunoştinţă Duhovnicească.

14. De voeştĭ să birueştĭ cugetele cele pătimaşe, dobândeşte înfrânare şi dragoste către ceĭ de aproape.

15. Strărueşte-te pre tine de neînfrânare, şi de urăciune, şi nu veĭ afla împedecare în vremea rugăciuneĭ tale.

16. Precum nu e cu putinţă a afla în noroiŭ mirezme, aşa nicĭ în sufletul ţiitoruluĭ minte de răŭ, bună mireazma dragosteĭ.

[1] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 5: "Iar ţinta poruncii este dragostea din inimă curată, din cuget bun şi din credinţă nefăţarnică".

17. Ţine-ţĭ vităjaşte mânia şi pofta, şi degrab te veĭ schimba din cugetele cele viclene.

18. Strică pre mărirea deşartă, lucrarea cea ascunsă şi goneşte pre mândrie, aceea, adecă de a nu defăima pre nimenea.

19. Osebit al măririeĭ deşarte este, făţărnicia şi minciuna; iară a mândrieĭ, părerea şi zavistia.

20. Stăpânitor acela este, care s-aŭ stăpânit pre sine, şi sufletul şi trupul le-aŭ supus cuvântuluĭ.

21. Adevericiunea prietenuluĭ întru ispită să arată, când nevoiĭ dimpreună părtaş să face.

22. Închide simţirele prin chipul tăcereĭ, şi judecă cugetele ce sosesc la inimă.

23. Către cugetele cele de întristare, întâmpenă fără ţinere minte de răŭ, Iar către cele iubitoare de dulceţĭ, staĭ vrăjmăşeşte.

24. Tăcerea, rugăciunea, dragostea şi înfrânarea, sunt căruţă împătrit împletită ce aduce mintea la cer.

25. Topeşte-ţĭ trupul tăŭ cu nemâncarea şi cu privegherea, şi goneşte pre muncitorul cuget al dulceţiĭ.

26. „Precum să topeşte ceara de faţa foculuĭ“ (Ps. 67.2) [2], aşa de frica luĭ Dumnezeŭ, cugetul cel necurat.

27. Rea pagubă a sufletuluĭ priceput este, a întârzia mintea întru patimă defăimată.

28. Rabdă aducerile asupră ale celor de întristare şi de durere, că prin aceasta te curăţeşte pre tine pronia luĭ Dumnezeŭ.

29. Lepădând materia, şi lepădându-te de lume, leapădă-te de aicea şi de cugetele cele viclene.

30. Osebit lucru minţiĭ este acela, a să îndeletnici de-a pururea întru cuvintele luĭ Dumnezeŭ.

31. Precum lucru a luĭ Dumnezeŭ este, a chivernisi lumea; aşa şi a sufletuluĭ, a chivernisi trupul.

32. Cu ce nădejde să întâmpinăm noĭ pre Hristos dulceţilor trupeştĭ până acum slujind?

33. Strică pre dulceaţă, reaua pătimire şi întristare, saŭ cea de voe, saŭ cea ce să aduce din pronie.

34. Materia patimilor este iubirea de argint, ca ceea ce este crescătoare a dulceţiĭ ceĭ cuprinzătoare.

35. Nedobândirea dulceţiĭ, naşte întristare; Iară dulceaţa, împreună cu toată patima s-a înjugat.

36. „Cu ce măsură măsorĭ – trupuluĭ tăŭ, întocmaĭ împrotivă de la Dumnezeŭ-i se va măsura“ (Mateiŭ 7.2) [3].

37. Ale Dumnezeeştilor judecăţĭ lucrurĭ, sunt răsplătirĭ drepte, pentru cele ce s-aŭ lucrat prin trup.

38. Fapta bună şi cunoştinţa, naşte nemurirea: a căror lipsire, morţiĭ s-aŭ făcut maică.

39. Întristarea cea după Dumnezeŭ, strică dulceaţa; Iară stricându-se dulceaţa, înviere să face sufletuluĭ.

40. Nepătimire este, nemişcare a sufletuluĭ spre răutate; care a o dobândi, nelesne este, fără de mila luĭ Hristos.

41. Mântuitor este sufleuluĭ şi trupuluĭ Hristos întru ale căruia urme cel ce urmează, să slobozeşte de răutate.

42. De voeştĭ să dobândeştĭ mântuire, lepădă-te de dulceţĭ; şi înfrânare şi dragoste primeşte, împreună cu rugăciune întinsă.

43. Osebit este a nepătimireĭ, socoteala cea adevărată; după care toate lucrează-le cu măsură şi cu canon.

44. Domnul nostru şi Dumnezeŭ, unul este Iisus Hristos şi mintea ceea ce urmează Luĭ, nu va petrece în întunerec.

45. Adună-ţĭ mintea ta, şi pândeşte-ţĭ cugetele tale, şi pre cele ce le veĭ afla pătimaşe, luptă-te cu dânsele.

46. Treĭ lucrurĭ sunt din care vin cugetele: simţirea, pomenirea şi alcătuirea trupuluĭ; Dar maĭ cumplite sunt cele din pomenire.

---

[2] *Psalmii*, 67, 2: "Precum se stinge fumul, să se stingă; cum se topeşte ceara de faţa focului, aşa să piară păcătoşii de la faţa lui Dumnezeu".

[3] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 2: "Căci judecata cu care judecaţi, veţi fi judecaţi, şi cu măsura cu care măsuraţi, vi se va măsura".

47. Căruia s-a dat înțălepciune, cuvintelor celor fără de trup s-aŭ făcut părtaş, şi a cunoscut care e începutul şi sfârşitul lumiĭ.

48. Nu te lenevi de lucrare, şi se va lumina mintea ta. Că zice „Comorĭ ascunse vecĭnice îțĭ voiŭ deschide ție" (Is. **45**.3) [4].

49. A aflat darul luĭ Dumnezeŭ, acela ce s-a slobozit de patimĭ; şi mila cea mare, cela ce s-a învrednicit cunoştințeĭ.

50. Mintea ce sà lepădat de patimĭ, cu chip de lumină să face, de vederile celor ce sunt, nelipsit strălucindu-se.

51. Luminare a sufletuluĭ, Sfânta cunoştință este; de care lipsindu-se cel nebun, ca întru un întunerec umblă.

52. Nebun este, cela ce petrece întru întunerec; pre carele îl priimeşte întunerecul necunoştințeĭ.

53. Cela ce iubeşte pre Iisus, se va slovozi de răutate; şi cela ce urmează Luĭ, va vedea cunoştință adevărată.

54. Mintea ce s-a slobozit de patimĭ, subțirĭ vede înțălegerile, şi deştept fiind trupul, şi în somn.

55. Mintea ce s-a curățat desăvârşit, să strâmtorează întru cele ce sunt, şi afară pofteşt a fi de toate cele ce s-aŭ făcut.

56. Fericit este acela ce a ajuns întru nemărginirea cea necovârşită. Şi acela a ajuns, care a covârşit cele covârşite.

57. Cearcă cuvintele luĭ Dumnezeŭ, cel ce îl cinsteşte pre Dânsul; şi le află pre dânsele, îndrăgitorul adevăruluĭ.

58. Mintea ce să porneşte din îndreptare, află adevărul; Iară ceea ce din vre-o patimă oarecare, nu-l va dobândi pre Dânsul.

59. Precum cu ființa necunoscut este Dumnezeŭ, aşa şi cu mărimea este necovârşit (nehotărât).

60. A căruia ființă început şi sfârşit nu îĭ este, a aceştia nicĭ fireĭ nu-ĭ este aflare.

61. Mântuire este a toateĭ zidirĭ, pronia cea prea bună. Decĭ să mulțămim pentru dânsa, Celuĭ ce o aŭ lucrat.

62. Întăreşte Domnul pre toțĭ ceĭ ce cad, şi întru îndurărĭ îndreptează pre toțĭ ceĭ surpațĭ.

63. Hristos este judecător al viilor şi al morților, şi al fapteĭ fieştecăruia răsplătitor drept (Fap. **10**.42 [5]; Ps. **61**.11) [6].

64. De voeştĭ a stăpâni sufletul şi trupul, apucând maĭ înainte taie pricinele patimilor.

65. Înjugă dimpreună cu faptele bune, puterile sufletuluĭ, şi te veĭ desjuga cu adevărat de tirănia patimilor.

66. Pornirele pofteĭ, înfrânează-le cu înfrânarea; Iar pre ale mânieĭ, cu dragoste Duhovnicească.

67. Linişteа şi rugăciunea sunt arme prea marĭ ale fapteĭ bune. Că acestea curățind mintea, prea văzătoare o face.

68. Vorba dimpreună foloseşte numaĭ cea Duhovnicească; Iară decât celelalte toate, maĭ de folos este tăcerea.

69. Din cele cincĭ chipurĭ ale vorbeĭ, pre cele treĭ alege-le, iară întru al patrulea nu îndesi; iară de al cincelea, depărtează-te.

70. Iubeşte linişteа, cela ce nu pătimeşte către ale lumeĭ; şi pre toțĭ oameniĭ, cela ce nimic nu iubeşte omenesc.

[4] *Isaia*, **45**, 3: "Şi îți voi da ție vistierii ascunse, bogății îngropate în pământ, ca să ştii că Eu sunt Domnul Cel Care te-a chemat pe nume. Eu sunt Dumnezeul lui Israel".

[5] *Faptele Sfinților Apostoli*, **10**,42: "Şi ne-a poruncit să propovăduim poporului şi să mărturisim că El este Cel rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii şi al celor morți".

[6] *Psalmii*, **61**, 11: "Odată a grăit Dumnezeu, aceste două lucruri am auzit: că puterea este a lui Dumnezeu şi a Ta, Doamne, este mila; că Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui".

71. Învăţător adevărat, ştiinţa este; pre care cela ce o ascultă, nepoticnit petrece.

72. Pre aceea singurĭ nu-ĭ judecă ştiinţa, care aŭ ajuns întru săvârşirea fapteĭ bune, saŭ a răutăţiĭ.

73. Nepătimirea cea desăvârşit, curate face înţălegerile; Iar cunoştinţa cea desăvârşit, ne pune înaintea Feţiĭ Celuĭ Prea necunoscut.

74. Să mâhneşte cu întristare, cel ce n-a dobândit dulceţile, pre care cel ce nu le-aŭ băgat în samă, nescârbit rămâne.

75. Întristare preste tot, lipsire este a dulceţiĭ, măcar ceĭ după Dumnezeŭ veĭ înţălege, măcar ceĭ după (Duhul) lumeĭ.

76. Împărăţia luĭ Dumnezeŭ este bunătatea şi înţălepciunea; pre care cel ce le-aŭ dobândit, în Cerurĭ vieţueşte.

77. Acela e om ticălos, care a cinstit maĭ întăĭ lucrurile, decât sufletul, adecă – trupul –, şi decât pre Dumnezeŭ, lumea.

78. Întocmaĭ dragoste către toţĭ a dobândit, cel ce adecă pre ceĭ îmbunătăţi-ţĭ nu-ĭ pizmueşte, şi pre ceĭ răĭ îĭ milueşte.

79. Acela să cădea cu adevărat a stăpâni, care a pus lege sufletuluĭ şi trupuluĭ, pre faptele bune.

80. Acela e neguţător Duhovnicesc, care pentru cele ce vor să fie întocmaĭ să sârgueşte, şi de dulceţile vieţiĭ şi de cele de întristare cu totul să depărtează.

81. Împuterniceză adecă pre suflet, dragostea şi înfrânarea; Iar pre minte, rugăciunea cea curată, şi vederea cea Duhovnicească.

82. Auzind cuvinte de folos, nu judeca pre cel ce grăeşte, ca nu de sfătuirea cea folositoare, pre sineţĭ să te lipseştĭ.

83. Inima vicleană, rele îşĭ aduce aminte, şi pre isprăvile aproapeluĭ în loc de grăşălĭ, răŭ le cunoaşte.

84. Nu crede cugetuluĭ când judecă pre aproapele, căcĭ având comoară a relelor, rele şi cugetă.

85. Inima cea bună, bune gândurĭ aduce, şi întocmaĭ cu comoara eĭ sunt şi aducerile aminte ale eĭ.

86. Pândeşte cugetele şi fugĭ de răutate; ca nu întunecându-se mintea, altele în loc de altele să vadă.

87. Adu-ţĭ aminte de Jidovi şi te îngrădeşte pre sineţĭ (de pre lucrurile lor), cariĭ din zavistie orbindu-se, pre Domnul Dumnezeŭ răŭ l-aŭ făcut cunoscut întru velzevul.

88. Părerea cea rea întunecă cugetul, şi face a vedea cele afară din cale, în loc de cele cu cale.

89. Aproape de toate faptele bune, sunt înfipte relele; şi pentru aceasta ceĭ pătimaşĭ răŭ cunosc faptele bune, în loc de răutate.

90. Întârziind mintea întru dulceaţă, saŭ întru scârbă, degrab cade în patima trândăvieĭ.

91. Ştiinţa cea curată, rădică sufletul; iară cugetul cel întinat, jos îl surpă pre dânsul.

92. Pornindu-se patimile, gonesc mărirea deşartă; iară răsipindu-se (acelea) iarăşĭ o întorc înapoĭ pre dânsa.

93. De voeştĭ a te schimba de toate patimile, împreună priimeşte înfrânare, şi dragoste şi rugăciune.

94. Mintea prin rugăciune zăbovindu-se întru Dumnezeŭ, pre partea cea pătimaşă a sufletuluĭ o schimbă din patimĭ.

95. Dumnezeu (dacă) aŭ dat celor ce sunt fiinţa, şi cu pronia Luĭ dimpreună pre toate le-aŭ legat.

96. Stăpân fiind şi rob făcându-se, săvârşirea pronieĭ, zidireĭ o aŭ arătat.

97. Dumnezeŭ Cuvântul neschimbat întrupându-se, cu toată zidirea prin trup s-aŭ împreunat.

98. Streină minune în Cer şi pre pământ! Căcĭ Dumnezeŭ pre pământ şi omul în Cer, ca împreunând pre oamenĭ cu Îngeriĭ, dimpreună la toată zidirea să dăruiască înDumnezeirea.

99. Sfinţănia şi înDumnezeirea a Îngerilor şi a oamenilor este, cunoştinţa Sfinteĭ şi ceĭ de o fiinţă Treimĭ.

100. Ertarea păcatelor, slobozire de patimĭ este; de care cel ce încă nu s-a izbăvit cu darul, nu a dobândit încă ertarea.

Ale acestuiaşĭ, către acelaşĭ:
Suta a doua

Ale cărora stihurĭ pre margene sunt acestea:

„Roagă-te pentru mine frate prea cinstite,
că marĭ rele aştept, vrednice voiĭ mele,
scârbe sufletuluĭ şi durerĭ trupuluĭ".

1. DE VOEŞTI deodată a te schimba de rele, de maica relelor, – de iubirea de sineţĭ – leapădă-te.

2. Sânătatea sufletuluĭ este, nepătimirea şi cunoştinţa; care cu neputinţă este a o dobândi, cel ce slujaşte dulceţilor.

3. Usucă pre dulceţĭ şi pre cele sufleteştĭ şi pre cele trupeştĭ, întrânarea, dimpreună cu răbdarea, dragostea şi cu îndelungă răbdarea.

4. Începătură relelor s-aŭ făcut sufletuluĭ, iubirea de sine. Şi iubirea de sine, este prietenia trupuluĭ.

5. Osebit este al celuĭ cuvântător, a să supune cuvântuluĭ; şi a-şĭ rănĭ şi a-şĭ robi trupul.

6. Batjocură este celuĭ cuvântător, a să supune celuĭ necuvântător şi a purta grijă de dânsul spre pofte urâte.

7. Răŭ lucru al celuĭ cuvântător suflet este a lăsa pre Ziditorul, şi a jertfi trupuluĭ.

8. Poruncitu-ţi-s-aŭ a avea pre trup slugă, iară nu a robi dulceţilor luĭ afară de fire.

9. Rupe legăturele prieteniei ceĭ către trup, şi nimic nu îĭ veĭ da robuluĭ, fără numaĭ ceea ce este spre toată nevoia.

10. Încue-ţĭ simţirele întru paza tăcereĭ, ca să nu smulgă pre minte spre ale sale pofte.

11. Prea marĭ arme sunt ale celuĭ ce tace cu răbdare, înfrânarea, dragostea, rugăciunea şi cetirea.

12. Nu încetează mintea înconjurând împrejurul dulceţilor, până când robind pre trup, să va îndeletnici în vedere.

13. Pentru poruncĭ ne nevoim, ca să ne slobozim de patimĭ; Iar pentru Dumnezeeştile dogme, ca să ne învrednicim cunoştinţeĭ.

14. Nemurire a sufletuluĭ este, nepătimirea şi cunoştinţa; Carea nu este lesne a dobândi, cela ce este rob dulceţilor.

15. Robeşte-ţĭ trupul curăţindu-l de dulceţĭ, şi îl schimbă pre dânsul de robia cea grea.

16. Slobod fiind zidit şi spre slobozire fiind chemat, nu suferi a robi patimilor celor necurate.

17. Draciĭ prin cele simţitoare leagă pre minte cu scârbe, şi cu dulceţĭ, şi cu (patimĭ) pofte şi frică.

18. Frica Domnuluĭ ţine (înfrânează) poftele, şi întristarea cea după Dumnezeŭ, goneşte dulceţile.

19. Pofta înţălepciuneĭ nu bagă samă de frică; şi dulceaţa cunoştinţeĭ, goneşte întristarea.

20. Patru acestea coprind scripturele: poruncĭ, dogme, înfricoşările şi făgăduinţele.

21. Opreşte pre poftă, înfrânarea şi osteneala; şi o micşorează pre dânsa, tăcerea şi dragostea cea Dumnezeească.

22. Nu îmboldi pre fratele cu cuvintele prin vorbe întunecate, că nu veĭ suferi, împrotivă priimind cele asemenea.

23. Opreşte pre mânie, îndelungă răbdarea, şi neţinerea minte de răŭ, şi o micşorează pre ea, dragostea şi dimpreună pătimirea.

24. Căruia i s-a dat cunoştinţă, i s-a dat lumină de gând. Şi cel ce după ce o aŭ luat o necinsteşte, va vedea întunerec.

25. Păzirea poruncilor luĭ Dumnezeŭ, naşte nepătimirea; Iar nepătimirea sufletuluĭ, păzeşte dimpreună cunoştinţa.

26. Adă în sus pre cele simţitoare spre vedere gânditoare, şi trage înapoĭ pre simţire deasupra simţirelor.

27. Femeea cea simţitoare însemnează pre sufletul cel lucrător, cu care împreunându-se mintea, naşte pre faptele bune.

28. Cercarea cuvintelor luĭ Dumnezeŭ, învaţă cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ pre cela ce o caută întru adevăr cu bună cucernicie şi dorire.

29. Ceea ce este lumina celor văzute şi celor ce se văd, aceea este şi Dumnezeŭ, celor ce gândesc şi celor ce se gândesc.

30. Întristarea cea simţitoare, însemnează pre tăria credinţeĭ, întru care toţĭ Sfinţiĭ ca luminătoriĭ strălucesc.

31. Ierusalim Ceresc este, cunoştinţa celor fără de trup; că întru aceasta să vede vederea păciĭ.

32. Nu te lenevi de lucrare, de vreme ce să împuţinează cunoştinţa, şi făcându-se foamete, te pogorĭ la Egipt (Fac. **26**.1–2)[7].

33. Slobozenie gânditoare este, schimbarea de patimĭ; care nimenea nu o dobândeşte, fără de mila luĭ Hristos.

34. Pământ al făgăduinţeĭ este, Împărăţia Cerurilor, căria pricinuitoare se fac, nepătimirea şi cunoştinţa.

35. Egipet gânditor este, întunecarea patimilor; întru carele nimenĭ nu să pogoară, de nu va cădea în foamete.

36. Întru Duhovniceştĭ cuvinte să se umple urechea ta, şi de cugetele cele necurate să depărtează mintea ta.

37. Bun, şi Înţălept, singur din fire este Dumnezeŭ. Şi se face după împărtăşire şi mintea, dacă se va sârgui.

38. Înfrânează pântecele, somnul, mânia şi limba; şi „nu se va poticni de piatră piciorul tăŭ" (Psalm **90**.12)[8].

39. Nevoeşte-te a iubi pre tot omul întocmaĭ, şi goneştĭ dimpreună toate patimile tale.

40. De obşte a minţiĭ şi a simţireĭ este, vederea celor simţitoare; şi deosebit a minţiĭ, vederea celor gânditoare.

41. Cu neputinţă este a să îndeletnici mintea întru cele gânditore, dacă nu va tăia ţinerea ce o are către simţire şi către cele simţitoare.

42. Patimă firească are simţirea către cele simţitoare, şi trage dimpreună pre minte, trădându-se pre dânsele.

43. Pleacă-ţĭ simţirea spre slujba minţiĭ, şi nu îĭ da eĭ vreme împrotivă a o trage pre dânsa.

44. Când se va întâmpla a să îndeletnici mintea întru cele simţitoare, trage înapoĭ pre simţire, aducând spre minte, pre cele ce îţĭ staŭ înainte (adecă lucrurĭ).

---

[7] *Facerea*, **26**, 1-2:
"1. Şi a fost o foamete în ţară, afară de foametea cea dintâi, care se întâmplase în zilele lui Avraam. Atunci s-a dus Isaac la Gherara, la Abimelec, regele Filistenilor;
2. Atunci Domnul i S-a arătat şi i-a zis: «Să nu te duci în Egipt, ci să locuieşti în ţară, unde-ţi voi zice Eu»".

[8] *Psalmii*, **90**, 12: "Pe mâini te vor înălţa ca nu cumva să împiedici de piatră piciorul tău".

45. Semn e cum că să îndeletniceşte mintea întru cele gânditoare, aceea, de toate a nu băga samă cele ce vatămă simţirea.

46. Deschizându-se mintea întru vederea cea gânditoare, cu anevoe despărţită are dulceaţa cea pentru dânsele.

47. Când mintea va fi bogată de cunoştinţa unimeĭ, atuncea şi pre simţire cu totul o are robită.

48. Opreşte-ţĭ mintea ta a umbla împrejurul celor simţitoare, ca să nu rodească într-însele, dulceţĭ şi scârbe.

49. A cărora mintea întru cele Dumnezeeştĭ să îndeletniceşte dea pururea, a acestora şi partea cea pătimaşă Dumnezeească armă s-a făcut.

50. Cu neputinţă este a să preface mintea de cunoştinţă, dacă nu maĭ întâĭ va înfrumuseţa (înlocui) pre partea cea pătimaşă prin ale sale fapte bune.

51. Streină de ale lumiĭ atuncea se face mintea, când pre ţinerea cea spre simţire de tot o va tăia.

52. Osebit este a ceĭ gânditoare părţĭ a sufletuluĭ, a să îndeletnici întru cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ; Iară a ceĭ pătimaşe a luĭ, întru dragoste şi înfrânare.

53. Cu neputinţă este a să îndeletnici mintea întru lucru simţit, dacă nu cu adevărat are patimă spre acesta.

54. Mintea ceea ce s-a prefăcut de cunoştinţă, desăvârşită este. Iar suflet desăvârşit e, cel ce s-a amestecat cu faptele bune.

55. Plecarea minţiĭ cea spre simţire, roabă pre dânsa o aşază dulceţilor celor trupeştĭ.

56. Să clăteşte mintea din locul cunoştinţeĭ, când partea cea pătimaşă a sufletuluĭ se va mişca întru ale sale fapte bune.

57. „Am luat stăpânire a ne face Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ" (Ioan **1**.12) [9]. Dar nu ne facem, dacă nu ne vom desbrăca de patimĭ.

58. Nimeĭ să nu socotească, cum că s-a făcut Fiŭ luĭ Dumnezeŭ după lucrare, dacă nu a dobândit întru sineşĭ Dumnezeeştile închipuirĭ.

59. Asemănarea cea după obiceiŭ, a bunătăţiĭ, saŭ a răutăţiĭ; saŭ Fiĭ Luĭ Dumnezeŭ, saŭ aĭ Sataniĭ ne face.

60. Priceput bărbat este, cel ce ia aminte întru sine, şi să sârgueşte a să despărţi de toată întinăciunea.

61. Sufletul cel orbit, bătându-se nu simte; şi întru simţirea cea de bine a Făcătoruluĭ, a veni nu sufere.

62. Haina cea întinată, scoate afară din Dumnezeeştile nunţĭ, şi părtaşĭ lucrează aĭ întunereculuĭ celuĭ maĭ din afară (Mat. **22**.12-13) [10].

63. Cel ce se teme de Dumnezeŭ, să nevoeşte pentru sufletul luĭ; şi de împărtăşirea cea rea să schimbă pre sine.

64. Nu este lesne a dobândi mila luĭ Dumnezeŭ, cel ce l-aĭ lăsat pre Dânsul şi robeşte dulceţilor.

65. Iisus Hristos este cela ce zice, – deşi a crede nu voim – „Că nimenea nu poate sluji la doi Domnĭ" (Mat. **6**.24) [11].

66. Sufletul ce s-a întinat de patimiĭ, s-a orbit; Şi fără de tăierĭ şi arzăturĭ, a crede nu sufere.

67. Cercărĭ înfricoşate priimesc ceĭ aspri, că fără de marĭ ostenele a să muia nu sufere.

[9] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 12: "Şi celor câţi L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu".

[10] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **22**, 12-13:
"12. Şi i-a zis: Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă? El însă a tăcut;
13. Atunci împăratul a zis slugilor: Legaţi-l de picioare şi de mâini şi aruncaţi-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor".

[11] *Idem*, **6**, 24: "Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va dispreţui; nu puteţi să-i slujiţi lui Dumnezeu şi lui mamona".

68. Bărbatul cel priceput să nevoeşte pentru sine, şi prin ostenele de voe scapă de cele fără de voe.

69. Nevoinţă a sufletuluĭ este, reaua pătimire şi smerenia; Prin care Dumnezeŭ iartă toate păcatele.

70. Precum poftele şi mâniele înmulţesc pre păcate, aşa înfrânarea şi smerenia, le şterg pre dânsele.

71. Frânge pre inimă, întristarea cea după Dumnezeŭ; Iară pre aceasta o naşte, frica muncilor (iaduluĭ).

72. Întristarea cea după Dumnezeŭ, curăţeşte inima; şi întinările dulceţilor, le goneşte de la dânsa.

73. Răbdarea este iubirea de osteneală a sufletuluĭ; şi unde este iubirea de osteneală, iubirea de dulceaţă s-a izgonit.

74. Tot păcatul pentru dulceaţă să face; Şi toată iertarea, prin reaua pătimire şi prin scârbă.

75. Cela ce nu sufere a să pocăi prin ostenelele cele de voe, cade după purtarea de grijă în cele fără de voe.

76. Hristos este mântuitor a toată lumea, şi „pocăinţă a dăruit oamenilor spre mântuire" (Mat. 4.17) [12].

77. Păzirea poruncilor naşte pocăinţa; Iară păzirea pocăinţiĭ, face curăţirea sufletuluĭ.

78. Curăţirea sufletuluĭ, schimbare este de patimĭ; Iar schimbarea de patimĭ, naşte dragoste.

79. Suflet curat este, cel ce iubeşte pre Dumnezeŭ; Şi minte curată este, ceea ce s-a despărţit de neştiinţă.

80. Pentru poruncile luĭ Hristos nevoeşte-te până la moarte; că prin acestea curăţindu-te, veĭ intra întru viaţă.

81. Meşteşugeşte-ţĭ trupul ca pre o slugă a poruncilor, păzindu-l pre cât îţĭ este puterea, neiubitor de dulceaţă, şi fără boală.

82. Scularea asupră a trupuluĭ să face din lenevirea rugăciuneĭ, şi a mâncăriĭ, şi a buneĭ tăcerĭ.

83. Bunĭ fiĭ naşte buna tăcere: înfrânarea, dragostea, şi rugăciunea cea curată.

84. Cetirea şi rugăciunea, curăţesc pre minte; Iar dragostea şi înfrânarea pre partea cea pătimaşă a sufletuluĭ.

85. Păzeşte de-a pururea pre înfrânare deopotrivă, ca nu pentru neîntocmirea, să cazĭ întru cele protivnice.

86. Cela ce pomeneşte de-a pururea faptele sale prin lacrămĭ, acela nu va cădea întru alte rele.

87. Apusurĭ sunt gânditoare, sufletele cele pătimaşe; că unora ca acestora a apus Soarele dreptăţiĭ.

88. Fiŭ al luĭ Dumnezeŭ este, cel ce s-a asemănat cu Dumnezeŭ prin bunătate, şi înţălepciune, şi putere şi dreptate.

89. Boală a sufletuluĭ este deprinderea răuluĭ; Iară moarte, păcatul cel după lucrare (Rom. 5.12) [13].

90. Necâştigare gânditoare este nepătimirea cea desăvârşit; întru care făcându-se mintea, să depărtează de cele de aicĭ.

91. Păzeşte faptele bune ale sufletuluĭ întru o tocmire, că dintru aceasta să naşte roada dreptăţiĭ.

92. Vederea celor gânditoare zic, cum că este netrupească, ca ceea ce cu totul este schimbată de materie şi de chip.

93. Cel ce legiueşte pre sine, să nu calce pre sine. Că cel ce nu bagă în samă pre sine, să înşală pre el însuşĭ.

94. Precum cele 4 stihiĭ din materie şi din chip, aşa şi trupurile cele dintr-însele, dintru aceleaşĭ s-aŭ alcătuit.

95. Trup făcându-se Cuvântul pentru iubirea de oamenĭ (Ioan 1.14), nicĭ ceea ce o aŭ făcut o a schimbat, nicĭ ceea ce a fost, o a prefăcut.

[12] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 4, 17: "De atunci a început Iisus să propovăduiască şi să spună: Pocăiţi-vă căci s-a apropiat împărăţia cerurilor".

[13] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 12: "De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa şi moartea a trecut la toţi oamenii, pentru că toţi au păcătuit în el".

96. Precum din Dumnezeire şi din omenire, şi întru Dumnezeire şi întru omenire; aşa din două firĭ, şi în două firĭ, zicem pre Hristos.

97. Un ipostas la Hristos mărturisim, în două firĭ împreunate (şi) nedespărţite.

98. Nedespărţit pre un ipostas a luĭ Hristos slăvim şi neamestecată pre împreunarea a amândouă firelor o mărturisim.

99. Uneĭ fiinţe în Treĭ Ipostasurĭ a Dumnezeireĭ ne închinăm, şi de o fiinţă pre Sfânta Treime o mărturisim.

100. Osebirĭ ale celor trei Ipostasurĭ: Părinţimea, Fiimea, Purcederea. Iar de obşte a celor treĭ Ipostasurĭ: Fiinţa, Firea, Dumnezeirea, Bunătatea.

Ale acestuiaşĭ, către acelaşĭ
Suta a treia

A cărora stihurĭ pre margene sunt acestea:

Iară rele cu adevărat, nu cele pre trup îl strică,
şi pre suflet îl curăţesc; ci cele
ce întristează pre ştiinţă, iară pre trup îl veselesc.

1. PENTRU cel din fire Bun, bune gândeşte, şi pentru tot omul, bune cugetă.

2. Pentru cuvinte, şi pentru lucrurĭ, şi pentru gândurĭ, răspuns ni se va cere de la Dumnezeŭ în ziua judecăţiĭ.

3. Deprinderea fapteĭ bune saŭ a răutăţiĭ, ne porneşte pre noĭ a gândi bune saŭ rele, saŭ a grăi, saŭ a lucra.

4. Mintea ce s-a biruit de patimĭ, gândeşte cele necuviincioase; Dar arată pre gând, cuvintele şi lucrurile.

5. Decât gândul cel răŭ, merge maĭ înainte patima; Iară pricină a patimiĭ, este simţirea; Iară a releĭ obişnuirĭ a aceştia, arătat este cum că este mintea.

6. Încue-ţĭ afară simţirea, şi te luptă cu asupreala, şi cu armele poruncilor ucide patimile.

7. Răutatea zăvobind, are trebuinţă de nevoinţă zăbavnică; Pentru că obiceiul după ce s-a înfipt, îndată nu se mută din loc.

8. Nevoinţa este întinsă a dragosteĭ şi a înfrânăriĭ, prin răbdare şi prin tăcere, ucide pre cele ce îĭ staŭ asupră.

9. Porneşte-ţĭ mintea spre rugăciune adesea, şi strică pre cugetele cele ce sosesc la inimă.

10. Are trebuinţă nevoinţa de răbdare şi de îndelungă răbdare; Pentru că iubirea de osteneală cea zăbavnică, (adecă prin ea), să izgoneşte iubirea de dulceţĭ.

11. Lesne te iscuseştĭ întru ostenelele nevoinţelor, dacă le veĭ lucra toate cu măsură şi cu canon.

12. Păzeşte măsura nevoinţeĭ deopotrivă, şi să nu deslegĭ canonul, afară de vreo nevoe.

13. Precum pre cugete le curăţeşte dragostea şi înfrânarea, aşa şi „pre toată înălţarea ce să rădică asupră" (2Cor. **10.**5) [14], vederea şi rugăciunea.

14. Ştiinţa curată fac ostenelele nevoinţiĭ, adecă: Postul, privegherea, răbdarea şi îndelungă răbdarea.

15. Cel ce rabdă aducerile asupră ale ispitelor celor fără de voe, smerit cugetător, bine nădăjduit şi cercat să face.

16. Răbdare este, iubire de osteneală a sufletuluĭ; Şi să alcătueşte aceasta, din ostenelele cele de voe, şi din ispitele cele fără de voe.

---

[14] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 5: "Şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu şi tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos".

17. Topeşte pre răutate, îngăduirea celor cumplite, şi o pierde desăvârşit, răbdarea cea până la sfârşit.

18. Durere pricinueşte simţireĭ, aducere asupră a ostenelelor; şi pre dulceaţă o strică, pornirea aspră a scârbeĭ.

19. Patru sunt prea de obşte patimĭ, pre care înţălepţeşte le meşteşugeşte Pronia una împrotiva alteia.

20. Pre dulceaţă o ruşinează aducerea asupră a scârbeĭ, şi pre poftă o veştejaşte frica munciĭ (iaduluĭ).

21. Mintea cea înţăleaptă, iscuseşte sufletul săŭ şi întru toată nevoinţa obişnueşte trupul săŭ.

22. Sârgueşte-te a arăta Călugăr, nu pre omul cel din afară, ci pre cel dinlăuntru schimbându-l de patimĭ.

23. Lepădarea cea dintăĭ este, schimbare de lucrurĭ; Iar a doua, şi a treia, este cea de patimĭ şi de neînţălegere.

24. Lesne cineva să schimbă de lucrurĭ; Iară de cugetele cele spre dânsele nu cu puţină osteneală.

25. Ţiindu-ţĭ pofta, şi pre mânie o veĭ birui; Că aceasta este pricină a turburăriĭ mânieĭ.

26. Oare ne-am schimbat de cugetele pătimaşe? şi rugăciunea cea curată şi nematerialnică o am câştigat, saŭ încă nu?.

27. Mare este mintea ceea ce s-a schimbat de patimĭ, şi care despărţindu-se de cele ce sunt, întru Dumnezeŭ petrece.

28. Întru trei acestea filosofeşte cela ce sporeşte înainte: întru poruncĭ, întru dogme şi întru credinţa Sfinteĭ Treimĭ.

29. Mintea ceea ce s-a slobozit de patimĭ, întru acestea să află: adecă, întru priceperile cele subţirĭ, întru vederea celor ce sunt, şi întru a lor lumină. (adecă, cea vecĭnică).

30. Prea rele patimĭ în sufletele noastre s-aŭ ascuns, şi atuncĭ să arată, când să vădesc lucrurile

31. Mintea petrece uneorĭ nesupărată, căcĭ a dobântit nepătimire din parte, dar e necercată, pentru depărtarea lucrurilor.

32. Să pornesc patimile prin aceste trei: prin pomenire, prin amestecare din stihiĭ a trupuluĭ, şi prin simţire, precum s-a zis.

33. Mintea după ce a încuiat simţirea, şi după ce a domolit amestecarea, către singură pomenirea are războiul.

34. De simţirĭ atuncea să pornesc patimile, când înfrânarea nu va fi de faţă şi dragostea cea Duhovnicească.

35. Postul cel cu măsură, şi privigherea, şi cântarea Psalmilor, aŭ fire a domoli amestecarea trupuluĭ.

36. Treĭ acestea cu adevărat prefac pre amestecarea întru cea maĭ rea stare, adecă: neorânduiala mâncăriĭ, prefacerea aeruluĭ, şi atingerea dracilor.

37. Pomenirele cele pătimaşe, prin acestea să subţiază: prin rugăciune, prin cetire, prin înfrânare şi prin dragoste.

38. Simţirea maĭ întăĭ încuie cu tăcerea, şi atuncĭ cu armele faptelor bune, dă războiŭ cu pomenirele.

39. Păcatul cel după gândire este, reaua obişnuire a cugetelor; Iar cel după lucrare este, reaua obişnuire a lucrurilor.

40. Reaua obişnuire a cugetelor şi a lucrurilor este aceea, a nu le obişnui pre amândouă cu bună credinţă şi cu dreptate.

41. Legăturĭ sunt minţiĭ patimile cele de ocară, ce o ţin pre dânsa între lucrurile cele simţitoare.

42. Acela are nepătimire desăvârşit, carele nicĭ spre lucrurĭ pătimeşte, nicĭ spre pomenirele lor.

43. Sufletul cel bun, bine face aproapeluĭ, şi necunoscându-se, îndelung rabdă spre el, şi pătimind rabdă cele de la dânsul.

44. Averĭ rele sunt cugetele cele viclene; de care cel ce nu se leapădă, nu va fi ucenic cunoştinţeĭ.

45. Cela ce ascultă pre Hristos spre sineşĭ la lumină să aduce, Şi cela ce-L urmează pre El, spre sineşĭ să îndreptează.

46. Ţinerea minte de răŭ, lepră este sufletuluĭ; și să întâmplă aceaste, din necinste, din pagubă, saŭ din cugetele păgereĭ.

47. Pre mintea cea zavistnică o orbește Domnul, căcĭ să întristează cu nedreptate pentru bunătățile aproapeluĭ.

48. Sufletul cel clevetitor, are limbă cu trei bolduri, că pre sine, și pre cel ce-l ascultă, uneorĭ și pre cel ce se clevetește îl vatămă.

49. Neţiitor minte de răŭ este cela ce se roagă pentru cela ce l-aŭ scârbit; și să schimbă de ţinerea minte de răŭ, cela ce nu cruţă darurile.

50. Urăciunea către aproapele este moarte sufletuluĭ; Şi aceasta o are și o lucrează sufletul clevetitoruluĭ.

51. Trândăvirea este defăimare a sufletuluĭ, și sufletul ce defaimă este acela, care bolește cu iubirea de dulcețĭ.

52. Cela ce iubește pre Iisus, să iscusește întru ostenele; Iar suferirea ostenelelor, gonește trândăvirea.

53. Să împuterniceaază sufletul prin ostenelele nevoințeĭ, și când face toate cu măsură, gonește trândăvirea.

54. Cela ce-șĭ înfrânează pântecele, veștejaște pofta, și cugetelor curvieĭ nu îșĭ robește pre mintea sa.

55. Mintea celuĭ înfrânat, este locaș Sfântuluĭ Duh; Iar a celuĭ îndrăcit cu pântecele, este sălășluire a corbilor (Isa. 34.11) [15].

56. Sațiul feluritelor înfrumusețărĭ ale mâncărilor, face pofta, iară foamea îndulcește și însușĭ singură pâinea.

57. Să schimbă de zavistie, cela ce dimpreună să bucură întru ascuns cu cela ce să zavistuește; Şi să schimbă de zavistie, cela ce ascunde pre cel ce să zavistuește.

58. De cela ce viețuește cu lenevire, depărtează-te pre sinețĭ, măcar de a dobândit nume mare lângă mulțĭ.

59. Bărbat iubitor de osteneală câștigă-țĭ ţie prieten, și afli acoperământ ochior tăĭ.

60. Cel leneș la mulțĭ stăpânĭ s-aŭ vândut pre sine, și cum îl poartă pre dânsul, așa să și preface (trăește).

61. Bine îțĭ cugetă ție ca un prieten în vremea păciĭ, și în vremea ispiteĭ, ca un vrăjmaș te luptă.

62. Sufletul îșĭ pune pentru tine maĭ înainte de pornirea patimilor; Iar când se vor porni, sufletul tăŭ apucă.

63. Pământul ce s-a înțălenit, s-aŭ umplut de mărăcinĭ; și sufletul cel lenevos, de patimĭ necurate.

64. Mintea cea înțăleaptă, îșĭ înfrânează sufletul săŭ, și îșĭ căznește trupul, și robește patimile.

65. Semne a celor dinlăuntru, sunt mișcările cele arătate înainte. Precum roadele ce să aduc înainte, arată ce copac le-a făcut.

66. Pre fățarnic îl vădesc cuvintele și lucrurile, și pre mincinosul proroc cel ascuns, îl aduc la arătare.

67. Mintea cea fără de socoteală, nu pedepsește sufletul săŭ; și de dragoste și de înfrânare îl depărtează pre el.

68. Pricină a gândurilor celor rele este, deprinderea cea rea, care să alcătuește din mândrie și din îngâmfare.

69. Osebite ale celor maĭ sus zise sunt: fățărnicia și vicleșugul, lucrarea relelor, luarea în râs și netrebnica minciună.

[15] *Isaia*, **34**, 11: "Pelicanul și ariciul vor fi stăpânii lui, bufnița și corbul locuitorii lui. Şi pe deasupra, Domnul va întinde peste el frânghia nimicirii și cumpăna pustiirii. Şi oameni cu chip de țap într-însul vor locui și de viță bună socotiți vor fi".

70. Slujesc celor maĭ sus zise: zavistia şi pricina, iuţimea şi mânia, scârba şi ţinerea minte de răŭ.

71. Aceasta este calea celor ce vieţuesc în lenevire, şi acesta este comoara celor ascunse întru mine.

72. Mântuesc sufletul, reaua pătimire şi smerenia, şi din patimile cele maĭ sus zise îl schimbă pre dânsul.

73. Osebit este al gânduluĭ celuĭ priceput, cuvântul cel de folos; şi a sufletuluĭ celuĭ bun, fapta cea îmbunătăţită.

74. Mintea cea luminată, grăeşte cuvinte înţălepte; şi sufletul cel curat, lucrează cugete Dumnezeeştĭ.

75. Gândurile celuĭ îmbunătăţit, înţălepciune cugetă; şi cuvintele luĭ, luminează pre ceĭ ce le aud.

76. Când zac în suflet fapte bune, bune cugete lucrează; Iar când sunt cele rele, rele cugete naşte.

77. Sufletul celuĭ pătimaş, este prăvălie a gândurilor celor nebune, şi din comoara luĭ scoate cele viclene (Mat. 12.35) [16].

78. Comoara cea bună, deprinderea fapteĭ ceĭ bune este; şi mintea cea bună, dintru aceasta scoate cele bune.

79. Mintea lucrându-se de Dumnezeasca dragoste, bune gândurĭ pentru Dumnezeŭ lucrează; Iar de iubirea de sine, împrotivă (naşte).

80. Mintea pornindu-se de dragostea către aproapele, bune nelipsit pentru dânsul cugetă (1Cor. 13.5) [17]; Şi iarăşĭ, din cea împrotivă, cele viclene pune întru sineşĭ.

81. Ale gândurilor celor bune, izvoare sunt faptele bune; Iară a faptelor bune, poruncile; Iar a lucrăriĭ acestora, este voia.

82. Faptele bune şi răutăţile, făcându-se şi desfăcându-se (în suflet) pornesc pre gândurile ce sunt unele asupra altora.

83. Pricinĭ ale gândurilor celor viclene, sunt răutăţile; Iară ale răutăţilor, neascultarea; Iar a neascultăriĭ, înşălăciunea simţireĭ; Iară a aceştia, lenevirea minţiĭ pentru încuerea aceştia.

84. Întru ceĭ ce adecă sporesc înainte, aşezările celor protivnice să fac nemutate; Iară întru ceĭ desăvârşiţĭ, după amândouă să face obiceiŭ cu anevoie mişcat.

85. Putere a sufletuluĭ este, obiceiul fapteĭ bune cel cu anevoe mişcat, întru carele cel ce a ajuns, ca un nerobit grăia: „Cine ne va despărţi pre noĭ de dragostea luĭ Hristos?" (Rom. 8.36) [18].

86. Povăţueşte adecă înaintea tuturor patimilor, iubirea de sine; Iar maĭ pe urma tuturor, urmează mândria.

87. Cele treĭ prea de obşte cugete ale pofteĭ, din patima iubireĭ de sineşĭ aŭ naşterea.

88. Înţălege cu adevărat cugete: pre al îndrăcireĭ pânteceluĭ, ale măriareĭ deşarte, şi al iubireĭ de argint. Cărora urmează toate întru o împărtăşire.

89. Cugetuluĭ îndrăcireĭ pânteceluĭ, îĭ urmează al curvieĭ; Iar celuĭ al măriareĭ deşarte, al mândrieĭ; Iară toate celelalte întru o împărtăşire urmează celor treĭ.

90. Urmează întru o împărtăşire celor treĭ (zise), cugetele, adecă: al mâhnireĭ, al mânieĭ, al ţinereĭ minte de răŭ, al zavistieĭ, al trândăvieĭ, şi celelalte Rugăciune.

91. Stăpâne al tuturor Iisuse Hristoase, dintru toate acestea izbăveşte-ne pre noĭ, adecă, şi de patimile cele pierzătoare, şi de cugetele cele ce să nasc dintr-însele.

---

[16] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 12, 35: "Omul cel bun din comoara lui cea bună scoate afară cele bune, pe când omul cel rău, din comoara lui cea rea scoate afară cele rele".

[17] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 13, 5: "Dragostea nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândeşte răul".

[18] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, 8, 36: "Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâţi toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de junghiere".

92. Pentru Tine suntem făcuţĭ, pentru ca puindu-ne în Raiul cel făcut de Tine, să ne desfătăm.

93. Şi pre necinstea cea de acum, am luat-o asupra noastră, cinstirea maĭ întâĭ decât desfătarea cea fericită, pre cea perzătoare.

94. A cărora răsplătire împrotivă întru înşine o am câştigat, am schimbat viaţa cea vecĭnică cu moartea.

95. Decĭ acum Stăpâne precum aĭ căutat spre noi şi te-aĭ făcut om, şi la sfârşit caută, şi ne mântueşte pre noĭ pre toţĭ.

96. Că aĭ venit să ne mântueştĭ pre noĭ ceĭ perduţĭ, nu ne despărţi pre noĭ din partea celor mântuiţĭ.

97. Învie sufletele, şi mântueşte trupurile, curăţindu-ne pre noĭ pre toţĭ de toată spurcăciunea.

98. Rupe legăturele patimilor celor ce ne ţin pre noĭ, cela ce aĭ rupt taberile dracilor celor necuraţĭ.

99. Şi ne izbăveşte pre noĭ de tirănia cea de la dânşiĭ, că Ţie singur să-ţĭ slujim lumineĭ ceĭ vecĭnice.

100. Înviind din morţĭ şi dimpreună dănţuind, fericita şi veşnica şi nestricata dănţuire.

AMIN.

Ale acestuiaşĭ, pentru aceleaşĭ: Suta a patra

Ale cărora stihurĭ pre margene sunt acestea:

Dar însă şi de cele cu adevărat,
şi de cele nu cu adevărat, însă,
Părinte, roagă-te întins către
Domnul Dumnezeul nostru, ca să ne izbăvească pre noĭ.

1. CELA ce a despărţit mintea de prietenia cea către trup şi de momială, acela a „omorât fratele trupuluĭ, cu Duhul cel vieţuitor" (Romanĭ **8**.13) [19].

2. Nu ţi să pară că te-aĭ despărţit de ţinerea cea către trup, încă având mintea umblând întru cele ale trupuluĭ.

3. Precum ale trupuluĭ osebite sunt, simţirea şi cele simţite, întru acest chip şi ale sufletuluĭ osebite sunt, mintea şi cele gândite.

4. Strânge-ţĭ sufletul despre simţire şi despre cele simţite, şi să află mintea întru Dumnezeŭ, şi întru cele gândite.

5. Ale însuşĭ Dumnezeireĭ sunt firele cele de gând, şi de singură mintea numaĭ ajunse. Iară simţirea şi cele simţite, spre slujirea minţiĭ s-aŭ zidit.

6. Slujască-ţĭ ţie simţirea şi cele simţite către vederea cea Duhovnicească; şi nu către mulţămirea pofteĭ trupeştĭ.

7. A omorî ţi s-aŭ poruncit faptele trupuluĭ, ca pre suflet după ce a murit dulceţilor, să-l înviezĭ cu ostenelele.

8. Stăpâneşte-te de Dumnezeŭ, şi-ţĭ stăpâneşte simţirea, şi nu da stăpânirea, tu cel maĭ bun, celuĭ maĭ răŭ.

9. Pururea fiitor este Dumnezeŭ, şi netrecut, şi nevăzut, şi bunătăţĭ pururea fiitoare, şi netrecute, şi negrăite, aŭ făgăduit celor ce îl ascultă pre Dânsul.

10. Osebit e al minţiĭ a petrece întru Dumnezeŭ, şi pentru Dânsul a gândi, şi pentru pronia Luĭ, şi pentru judecăţile Luĭ cele înfricoşate.

11. Aĭ stăpânirea atârnăreĭ spre amândouĭ, fă-te al celuĭ maĭ bun, şi supuĭ pre cele mai răŭ.

12. Bună este simţirea, şi bune cele simţite, ca cele ce sunt lucrurĭ ale bunuluĭ Dumnezeŭ, dar însă cu totul nu se aseamănă cu mintea şi cu cele de gând.

13. Fiinţa cea cuvântătoare şi de gând, priimitoare a tot şi a cunoştinţeĭ sale o aŭ zidit Stpânul; Iară simţirea şi cele simţite, spre trebuinţa aceştia le-aŭ adus.

---

[19] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 13: "Căci dacă vieţuiţi după trup, veţi muri, iar dacă ucideţi, cu Duhul, faptele trupului, veţi fi vii".

14. În ce chip necuviincios este robului celuĭ rău, a supune pre Stăpânul cel bun; Întru acest chip necuviincios este minţiĭ ceĭ cuvântătoare, a robi trupuluĭ celuĭ stricăcios.

15. Mintea ce nu stăpâneşte simţirea, prin ea cade în răutăţĭ; că de dulceaţa celor simţite înşălându-se, naşte eişĭ răutate.

16. Ţiindu-ţĭ simţirea, opreşte-ţĭ şi pomenirea; Că pentru asuprelele simţireĭ, să ridică patimile.

17. Supune trupul şi te roagă adesea, şi de cugetele cele din asuprele, degrab te veĭ schimba.

18. Îndeletniceşti-te nelipsit întru cuvintele cele Dumnezeeştĭ, că osteneala cea întru acestea, cheltueşte patimile.

19. Izbăveşte pre minte de înşălăciunea cea întru patimĭ, citirea, privegherea, rugăciunea şi cântarea Psalmilor.

20. Precum primăvara porneşte sadurile spre a odrăsli, aşa şi nepătimirea porneşte pre minte către cunoştinţa celor ce sunt.

21. Păzeşte de-a pururea poruncile, şi veĭ avea pace, şi pre Dumnezeŭ veĭ iubi, şi cunoştinţa veĭ dobândi.

22. Cu osteneală, şi cu durere, şi cu sudoarea feţeĭ, pâinea cunoştinţeĭ te-aĭ osândit a o mânca.

23. Lenevirea, pre strămoşul l-aŭ osândit întru călcarea porunciĭ, şi în locul desfătăriĭ Raiuluĭ, l-aŭ osândit la moarte.

24. Porunceşte şi tu Eveĭ tale, a să păzi de şarpe, ca nu înşălându-te, să-ţĭ dea ţie din pomul cel oprit.

25. Precum dupre fire, sufletul face viŭ pre trup, aşa şi pre suflet, fapta bună şi cunoştinţa.

26. Nor fără de apă este, mintea cea cu părere înţăleaptă, care să aduce afară de duhurile mărireĭ deşarte şi ale mândrieĭ.

27. Înfrânându-te de mărirea deşartă, ia-te aminte despre curvie, nu cumva fugând de cinste, să cazĭ în necinste.

28. Scăpând de mărirea deşartă, priveşte spre Dumnezeŭ; Iară de nu, cu adevărat saŭ în părere veĭ cădea, saŭ în curvie.

29. Osebit al mărireĭ deşarte este, izvodirea cea arătătoare; Iar a mândrieĭ, a defăima, şi a să mânia.

30. Fugind de îndrăcirea pânteceluĭ, păzeşte-te de plăcerea oamenilor, care năluceşte maĭ înainte a arăta gălbigiune feţiĭ.

31. Frumoasă postire este, mâncarea cea puţină, care să bucură şi mâncare proastă având, şi de plăcerea oamenilor scăpând.

32. Postind până sara, să nu te saturĭ întru saţiu; Ca nu cele ce le surpĭ, acestea iarăşĭ să le zideştĭ.

33. Nebând vin, să nu te saturĭ de apă; Iară de nu, pre aceiaşĭ materie daĭ curvieĭ.

34. Mândria face a să depărta de Dumnezeescul ajutor, şi a să nădăjdui luişĭ, şi a să rădica împrotiva oamenilor.

35. Împrotiva mândrieĭ două lucrurĭ staŭ înainte, care cel ce nu le priimeşte, pre al treilea îl va avea foarte cumplit.

36. Pre mândrie o surpă rugăciunea cea cu lacrămĭ, şi a nu defăima pre nimenĭ, şi aducerile asupră fără de voe.

37. Toiag de gând este certarea cea prin ispite, care învaţă a cugeta smerit, pre cel ce se înalţă întru nebunie.

38. Osebit lucru al minţiĭ este, a nu suferi cugetul ce grăeşte întru ascuns împrotiva aproapeluĭ.

39. Precum grădinarul nesmulgând erburile, îneacă verdeţurile; aşa şi mintea necurăţind cugetele, pierde ostenelele.

40. Priceput bărbat este cela ce ascultă sfătuirea, şi maĭ vârtos a Duhovnicescului Părinte ce îl sfătueşte după Dumnezeŭ.

41. Cel ce s-a omorât de patimĭ, nu simte sfătuirea, şi certarea cea Duhovnicească nicĭdecum nu o sufere.

42. Cela ce nu priimeşte sfătuirea, nu-şĭ îndreptează căile luĭ, ci pre prăpăstiĭ de-a pururea şi pre văĭ să aduce.

43. Călugăr este, mintea ceea ce s-a lepădat de simţire, şi cuget al dulceţiĭ nicĭ a vedea sufere.

44. Doftor este, mintea ceea ce s-a tămăduit pre sine, şi din ceea ce s-a tămăduit, pre altul tămăduеşte.

45. Caută fapta bună şi să nu te păgubeştĭ de dânsa, ca să nu trăeştĭ răŭ şi să morĭ cu ticăloşie.

46. Domnul nostru Iisus tuturor a dăruit lumină, dar ceĭ ce nu să pleacă Luĭ, pre sineşĭ să întunecă.

47. Nu socoti că este mică paguba fapteĭ bune, că prin aceasta a intrat moartea în lume.

48. Ascultarea porunciĭ, morţilor este înviere; că fapteĭ bune după fire îĭ urmează viaţa.

49. De vreme ce am murit cu mintea prin călcarea porunciĭ, de nevoe a urmat pre urmă şi moartea trupuluĭ.

50. Precum Adam călcând porunca a căzut sub moarte, aşa Mântuitorul ascultând, pre moarte aŭ omorât-o.

51. Omoară răutatea, pentru ca să nu înviezĭ mort; şi din moarte mică, să te pogorĭ în cea mare.

52. Pentru călcarea porunciĭ luĭ Adam, Mântuitorul s-aŭ făcut om; ca deslegând blestemul, pre toţĭ să-ĭ învieze.

53. Din viaţă la viaţă acela să mută, carele a omorât patimile şi s-aŭ despărţit de necunoştinţă.

54. Ispiteşte scripturile şi veĭ afla poruncile, şi cele grăite fă-le, şi te veĭ schimba de patimĭ.

55. Ascultarea porunciĭ, face curăţirea sufletuluĭ; Iară curăţirea sufletuluĭ, face împărtăşire de lumină.

56. Lemnul vieţiĭ, cunoştinţă a luĭ Dumnezeŭ este; căruia împărtăşindu-se cel curat, fără de moarte rămâne.

57. Începerea lucrăriĭ, credinţa luĭ Hristos este; Iară sfârşitul eĭ, dragostea luĭ Hristos.

58. Iisus este Hristos şi Domnul nostru şi Dumnezeŭ, carele ne-aŭ dăruit nouă credinţa cea întru El, spre primirea vieţiĭ ceĭ vecĭnice.

59. Din suflet şi din trup şi din Dumnezeire s-aŭ arătat nouă, ca şi sufletul şi trupul, ca un Dumnezeŭ, din moarte să le izbăvească.

60. Să câştigăm credinţă, ca să venim întru dragoste, dintru care se naşte luminarea cunoştinţeĭ.

61. Agoniseleĭ credinţeĭ, acestea pe rând îĭ urmează: frica luĭ Dumnezeŭ, înfrânarea dulceţilor, răbdarea ostenelelor, nădejdea întru Dumnezeŭ, nepătimirea şi dragostea.

62. Din dragostea cea curată, se naşte cunoştinţa cea firească; Iară pre aceasta o priimeşte cel prea desăvârşit poftit, şi acesta este, darul cuvântăriĭ de Dumnezeŭ.

63. Mintea ce stăpâneşte patimile, din frică cu adevărat le stăpâneşte pre ele, crezând luĭ Dumnezeŭ pentru care le-aŭ nădăjduit, şi pentru cele ce s-a făgăduit.

64. Căruia s-a dat credinţă, i să cere înfrânare, care zăbovind, naşte răbdare, ceea ce este deprindere iubitoare de osteneală.

65. Semn al răbdăriĭ, nădăjdueşte a dobândi pre cele făgăduite, şi a scăpa de cele înfricoşate.

66. Aşteptarea bunătăţilor ce vor să fie, împreunează pre minte cu cele ce să aşteaptă; Întru care zăbovind, uită pre cele de acum.

67. Leapădă pre cele de acum, cela ce a gustat din cele nădăjduite; Căcĭ toată dorirea a deşertat-o întru acelea.

68. Dumnezeŭ este cela ce a făgăduit bunătăţile cele viitoare; Căruia crezând cel înfrânat, pofteşte pre cele ce vor să fie, ca cum ar fi de faţă.

69. Semn cum că petrece mintea întru cele nădăjduite este, a face uitare desăvârşit celor de aicĭ, şi a să lăţi ea întru cunoştinţa celor ce vor să fie.

70. Bună este nepătimirea care o învață Dumnezeul adevărului, de aicĭ adeverind pre sufletul cel iubitor de Dumnezeŭ.

71. Prea vecĭnice, şi maĭ înainte de tot veacul, şi maĭ presus de minte şi de cuvânt, sunt bănătățile cele gătite celor ce moştenesc făgăduințele.

72. Să ne îndreptăm pre înşine, cu îndreptările buneĭ credințe; ca nu abătând-ne spre patimĭ, să cădem din nădejde.

73. Iisus este Hristos unul din Treime, căruia şi moştean veĭ să fiĭ.

74. Cel ce s-a învățat cunoştința celor ce sunt de la Dumnezeŭ, nu crede cu anevoe scriptureĭ pentru cele maĭ înainte zise.

75. Minte golită de patimĭ aflând Sfântul Duh cu taină o învață pre dânsa, după măsură, pentru toate cele nădăjduite.

76. După măsura curățireĭ mințiĭ, şi cunoştința celor Dumnezeeştĭ să dă sufletuluĭ.

77. Cela ce ş-aŭ îndreptat trupul, şi petrece întru cunoştință, de însuşĭ cunoştința prea mult să curățăşte.

78. Mintea ce începe a filosofi pentru cele Dumnezeeştĭ, din credință începe, şi prin aceasta în mijloc petrecând, ajunge iarăşĭ la credința cea prea înaltă.

79. Să vede adecă începutuluĭ filosofieĭ urmându-ĭ frică, iară sfârşituluĭ, povățuind înainte dragoste.

80. Din credința cea de aproape mintea începând filosofia, săvârşaşte întru Teologhia cea maĭ presus de toată mintea, pre care o hotărăsc credință neuitată, şi vedere de lucru nearătat.

81. Cuvintele cele pentru Dumnezeŭ, nu din cele asemenea cu Dânsul, ci din cele pentru El, de Sfințiĭ şi Fericițiĭ Părințiĭ noştri să văd.

82. Şi să înțăleg toate cuvintele cele pentru Dânsul, adecă, pentru Dumnezeŭ, unele după punere, iar altele după lipsire.

83. După punere, precum este: Ființa, Dumnezeirea, Bunătatea şi câte altele cu hotărâre să zic. Iar neînceperea, nemărginirea, nehotărârea şi câte cu nehotărâre sunt, după lipsire să grăesc.

84. Una fiind cea maĭ presus de minte şi de cuvânt, şi ascunsa Dumnezeire a Sfinteĭ Treimĭ, cele ce să văd pentru Dânsa, zic a fi cele maĭ sus zise şi cele asemenea.

85. Şi precum o Dumnezeire a Sfinteĭ Treimĭ zic, întru acest chip şi treĭ Ipostasurĭ ale uneĭ Dumnezeirĭ slăvesc.

86. Şi înțăleg pre cele ce maĭ sus s-aŭ zis, după lipsire şi după punere, de obşte la Sfânta Treime, afară de osebirĭ. De vreme ce şi întru acestea, cele maĭ multe adecă, să grăesc după punere, iară unele după lipsire.

87. Şi zic iarăşĭ osebirele Dumnezeeştilor Ipostasurĭ acestea, adecă: Părințimea, Fiimea, Purcederea, şi câte altele deosebĭ să grăesc.

88. Iar prin Ipostas îl hotărăsc, ființă împreună cu osebirĭ. Pentru aceasta fireşte carele Ipostas are şi obştirea ființiĭ şi osebirea Ipostasurilor.

89. Şi iarăşĭ, cele ce maĭ sus s-aŭ zis de obşte după lipsire la Sfânta Treime, decât cele ce s-aŭ zis după punere, mai Domnitoare le judecă. Dar nu întru acest chip şi la osebirĭ; De vreme ce şi dintru acestea, unele adecă după punere, iară altele după lipsire, precum maĭ sus s-aŭ zis, le grăesc. Precum aceea adecă: Născut, şi aceea adecă, nenăscut, şi cele asemenea. Pentru că nenaşterea, după singură însemnarea deosebeşte de naştere. Pentru că aceea adecă, însemnează cum că nu s-aŭ născut Tatăl, iară aceasta, cum că s-aŭ născut Fiul.

90. Şi iarăşĭ graiurĭ şi cuvinte obicĭnuesc, spre deosebire cuvintelor ce să văd pentru ființa Sfinteĭ Treimĭ, precum s-a zis, dar nu celor asemenea cu ființa. Pentru că acestea, sunt necunoscute, şi negrăite de minte, şi de tot cuvântul, şi sunt cunoscute numaĭ de singură Sfânta Treime.

91. Şi precum în treĭ Ipostasurĭ grăesc pre o fiinţă a Dumnezeireĭ, aşa şi de o fiinţă spre Sfânta Treime o mărturisesc.

92. Şi să vede iarăşĭ de Dânşiĭ, Tatăl şi fără de început, şi începere. Şi adecă, fără de început, ca un nenăscut; Iară începere, ca un născător al Fiuluĭ, şi Purcegător al Sfântului Duh, care vecĭnic esă dintr-însul, şi sunt după fiinţă într-însul.

93. Unimea până la Treime, dintr-însa pornindu-se, rămâne unime. Şi Treimea până la Unime iarăşĭ împreună adunându-se, rămâne Treime; ceea ce este şi prea slăvită.

94. Şi înţăleg iarăşĭ pre Fiul şi pre Duhul, nu adecă fără de început, ci pururea fiitoare. Şi fără de început adecă, ca cele ce se aduc către începătură şi izvor, către Tatăl; Iar pururea fiitoare, ca cele ce sunt din cel pururea fiitor; unul adecă, după naştere fiind dimpreună cu Tatăl, iar altul după Purcedere.

95. Nedespărţită pre o Dumnezeire a Treimeĭ, o păzesc; Şi neamestecate pre cele trei Ipostasurĭ ale uneĭ Dumnezeirĭ, le mărturisesc.

96. Şi osebirĭ zic a Tatăluĭ, aceea adecă, fără de început, şi nenăscut. Iară a Fiuluĭ aceea, întru început, şi născut. Iară a Sfântului Duh aceea, dimpreună cu începutul, şi purces. Şi începătură a Fiuluĭ, şi a Sfântului Duh, nu vremnică zic; Că cum? Ci pre pricină o arată dintru care, precum din Soare lumina, aşa din cel pururea fiitor aŭ starea întru siine. Că dintr-însul sunt după fiinţă, măcar de şi nu una aceştia.

97. Osebirea iarăşĭ a Ipostasurilor, nemişcată şi nemutată se păzeşte totdeauna lângă Dânsele, încă şi obştirea fiinţeĭ adecă, a Dumnezeireĭ, nedespărţită.

98. Unime în Treime, şi Treime întru Unime, mărturisesc; despărţită nedespărţit, şi împreunată fără de amestecare.

99. Şi începătură una a tuturor (adecă a Dumnezeireĭ) pre Tatăl ştiŭ; Al Fiuluĭ adecă, şi al Duhuluĭ; Ca pre un născător, şi, ca pre un izvor pururea fiitor, şi dimpreună vecuitor, şi împreună nemărginit şi nehotărât (celor nehotărâţĭ. Şi aceşia Treĭ sunt) de o fiinţă, şi nedespărţiţĭ. Iară al zidirelor, ca pre un Ziditor, şi maĭ înainte ştiutor prin Fiul, cu adevărat întru Sfântul Duh. „Că din Trânsul, zice, şi prin Trânsul, şi întru Dânsul, toate, acestuia slavă în vecĭ amin" (Rom. **11**.36) [20].

100. Şi iarăşĭ dimpreună vecuitoare cu Tatăl, zic pre Fiul şi pre Sfântul Duh, dar nu fără de început. Şi dimpreună vecuitoare adecă, ca cele ce sunt dimpreună cu Tatăl, ca dintr-un nemărginit, iar nu fără de început, ca cele ce nu sunt fără de pricină; Căcĭ sunt din Trânsul, măcar deşi nu pre urmă de Dânsul, precum din Soare lumina, precum maĭ sus s-aŭ zis. Şi le zic iarăşĭ şi fără de început, când cineva ia cuvântul cel din vreme. Pentru ca să nu să socotească sub vreme, Acela dintru care este vreme. Decĭ după pricină, nu sunt fără de început, iar cât după vreme, fără de început, şi maĭ presus de veacurĭ, şi maĭ presus de vreme, prin care tot, şi veacul, şi vremea s-aŭ făcut. Încă şi cele în veac, şi cele în vreme, şi cât, cu Tatăl precum s-aŭ zis maĭ sus, sunt împreună vecuitoare: Cu care împreună Luĭ să cuvine Ţinerea şi Slava, în veciĭ vecilor,

AMIN.

[20] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel,* **11**, 36: "Pentru că de la El şi prin El şi întru El sunt toate. A Lui să fie mărirea în veci. Amin!".

Scurtă cuvântare despre Sfântul Ioan Damaschin

CEL DINTRU SFINȚI Părintele nostru Ioan Damaschin carele prin strălucirea cea în chipul auruluĭ, al săŭ Dar de învățătură, s-aŭ numit „izvorâtor de Aur", a fost în timpul luĭ Leon Isavrul, la aniĭ 730, și ca o Muză s-aŭ arătat Sfinteĭ Dumnezeeștĭ Bisericĭ aĭ luĭ Hristos. Prea multe scrierĭ aŭ lăsat aceștia, de negrăită dulceață ce pică Dumnezeesc Har; în care și pre cel de față cuvânt îl numără, și aicĭ l-am pus, prea mult luând parte la materia aceștiĭ cărțĭ, celor ce doresc a ști, care pre mulțĭ îĭ înșală, cunoștința fapteĭ bune și a răutățiĭ, ca unul ce învață lămurit, câte, și în câte să împarte dupre fel și dupre neam, și cum le are cineva pre unele în aflare, iar pre altele și în lucrare. Și cu totul piatră de Liza este, încercătorul Auruluĭ al fapteĭ bune, și pre neadevăratul metal al răutăților cu meșteșugire deosebindu-l; Încât și cunoștința luĭ învistierându-l în inimă, meșter cunoscător va fi tuturor în scurt faptelor bune și patimilor.

Al celuĭ dintru Sfinţĭ
Părinteluĭ nostru Ioan Damaschin,
Cuvânt de suflet folositor şi minunat

DECI A ŞTI ni să cuvine, că îndoit este omul, adecă din suflet şi din trup; şi îndoite are şi simţirele, îndoite şi pre faptele bune ale acestora. Cincĭ sunt adecă ale sufletuluĭ, şi cincĭ ale trupuluĭ. Şi simţirele adecă cele sufleteştĭ, pre care şi puterĭ ceĭ Înţăleptĭ le numesc, sunt acestea: Mintea, Gândul, Părerea, Nălucirea şi Simţirea. Iară cele trupeştĭ sunt acestea: vederea, mirosirea, auzirea, gustarea şi pipăirea. Pentru aceea îndoite sunt faptele bune ale acestora, îndoite şi răutăţile. Drept aceea, de nevoe este a şti arătat tot omul, câte adecă, sunt faptele bune cele sufleteştĭ, şi câte cele trupeştĭ. Şi iarăşĭ care sunt patimile cele trupeştĭ, şi care cele sufleteştĭ.

Sufleteştĭ fapte bune, zicem cu urmare că sunt cele patru prea cuprinzătoare, care sunt acestea: Bărbăţia, Înţălepciunea, Întreaga-înţălepciune şi Dreptatea; Şi întru acestea să nasc faptele bune cele sufleteştĭ! Credinţa, nădejdea, dragostea, rugăciunea, smerenia, blândeţa, îndelunga răbdare, suferirea răuluĭ, bunătatea, nemânierea, cunoştinţa cea Dumnezeească, neiuţimea, prostimea, neturburarea, nefăţărnicia, neîngâmfarea, nemândria, nepizmuirea, neviclenia, neiubirea de argint, împreună pătimirea, milostivirea, împărţirea milosteniei, netemerea, neîntristarea, umilinţa, sfiala, evlavia, poftirea bunătăţilor celor de voe să fie, dorirea de Împărăţia luĭ Dumnezeŭ şi pofta punereĭ de fiĭ. Iară fapte bune trupeştĭ sunt acestea; iar maĭ vârtos unelte ale faptelor bune, care întru cunoştinţă şi dupre Dumnezeŭ se fac, şi afară de toată făţărnicia, şi de plăcerea oamenilor, şi care spre sporirea smereniei şi a nepătimireĭ aduc pre om: înfrânarea, postirea, foamea, setea, privigherea, starea de toată noaptea, deasa plecare a genunchilor, nespălarea, purtarea numaĭ de o haină, pre jos culcarea, sărăcia, necâştigarea, murdarepsirea, neîmpodobirea, neiubirea, îndestularea cu ce se întâmplă, tăcerea, a lucra rocodelie cu mâinele sale, şi toată reaua pătimire, şi nevoinţa trupească, şi altele ca acestea. Care toate, când trupul este sânătos, şi de patimile cele trupeştĭ să supără, sunt prea de nevoe şi prea folositoare; Iară când este bolnav, şi cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ le birueşte pre acestea, atuncea nu atâta de nevoe sunt acestea; fiindcă Sfânta smerenie şi mulţămirea, pre toate le împlineşte.

Decĭ datorĭ suntem a zice şi pentru răutăţile cele sufleteştĭ şi pentru cele trupeştĭ; adecă pentru patimĭ. Şi patimĭ sufleteştĭ sunt acestea: uitarea, trândăvirea, şi necunoştinţa, de care, adecă de acestea treĭ, ochiul sufletuluĭ, mintea întunecându-se, să domneşte de toate patimile, care sunt acestea: păgânătatea, reaua credinţă, adecă tot eresul, hula, mânia, urgia, amărăciunea, iuţimea, urârea de oamenĭ, pomenirea de răŭ, clevetirea, osândirea, scârba cea dobitocească, frica, temerea, râvna, pizmuirea, slava deşartă, mândria, făţărnicia, minciuna, necredinţa, lăcomia, iubirea de măteriĭ, împătimirea, lipirea de lucrurile cele pământeştĭ, cu scârbă trândăvire, părerea, fudulia, trufia, iubirea de stăpânire, plăcerea oamenilor, viclenia, obrăznicia, nesimţirea, linguşirea, vicleşugul, luarea în batjocură, îndoirea de suflet, învoirea cu patimile cele din partea cea poftitoare, şi deasa cugetare

a acestora, rătăcirea gândurilor, iubirea de sineşĭ, născătoarea tuturor relelor; şi rădăcina tuturor relelor, iubirea de argint; reaua obicĭnuire şi răutatea. Iară patimĭ trupeştĭ, sunt acestea: lăcomia pânteceluĭ, îndrăcirea gâtlejuluĭ, desfătarea, beţia, mâncarea pre ascuns, iubirea de dulceţĭ, cea în multe felurĭ, curvia, prea curvia, înverşunarea, necurăţia, amestecarea de sânge, stricarea de copiĭ, umblarea cu dobitoacele, poftele cele rele, şi toate urâtele patimĭ, cele afară de fire: furtişagul, furarea de cele Sfinte, tâlhărie, uciderea, toată odihna trupească, şi îndulcirea de voile trupuluĭ, maĭ ales când trupul este sânătos; vrăjile, fermecătoriele, vrăjirele cu paserĭ, vrăjirele din pântece, iubirele de împodobirĭ, flecăriele, moliciunele, împodobirele, sulimenturile feţelor, nălucirea cea cu totul osândită, răspândirele, jucările în arşicurĭ, reaua uneltire cea pătimaşă a celor dulcĭ ale lumiĭ, viaţa cea iubitoare de trup, care îngroşând pre minte, pământească şi dobitocească pre acestea o lucrează, şi nicĭodată nu o lasă să caute către Dumnezeŭ, şi către lucrarea faptelor bune. Şi rădăcinele tuturor patimilor acestora, şi ca cum ar zice cineva întâile pricinĭ, sunt: iubirea de dulceţĭ, iubirea de slavă şi iubirea de argint, dintru care se naşte tot răul. Şi nu păcătueşte omul nicĭ un păcat, de nu maĭ întâĭ Uriaşiĭ aceştia marĭ, dupre cum zice Marcul cel între pustnicĭ prea înţălept, îl va birui, şi îl va stăpâni, adecă: uitarea, trândăvirea şi necunoştinţa. Iară pre aceştia le naşte, dulceaţa, şi odihna, şi a iubi slava oamenilor, şi răspândirea. Iară întâia pricinuitoare a tuturor acestora, şi ca o maică prea rea, dupre cum maĭ înainte s-aŭ zis, este iubirea de sineşĭ, adecă dobitoceasca iubire a trupuluĭ, şi pătimaşa împătimire către ceva. Iară răvărsarea, şi slăbănogirea minţiĭ, împreună cu glumirea, şi cu urâta cuvântare, cum şi îndrăsneala, şi râsul, a multor rele şi căderĭ sunt pricinuitoare. Şi lângă acestea toate, să cuvine a cunoaşte, că împestrită o are şi în multe felurĭ pătimaşă, iubirea de dulceţĭ. Şi multe sunt dulceţile care amăgesc pre suflet; când nu să trezveşte către Dumnezeŭ, să se întărească cu Dumnezeească frică, şi cu dragostea luĭ Hristos şi de lucrarea faptelor bune să se grijască. Că nenumărate dulceţĭ şi desmerdărĭ să arată, şi trag către sine pre ochiĭ sufletuluĭ: cele ale trupurilor, cele ale banilor, cele ale desfătăriĭ, cele ale slaveĭ, cele ale trândăvieĭ, cele ale mânieĭ, cele ale stăpânireĭ, cele ale iubireĭ de argint, cele ale lăcomieĭ. Şi să arată întru amăgire, căcĭ îşĭ aŭ feţele strălucite de dragoaste, cât sunt vrednice a trage pre ceĭ ce sunt uimiţĭ către acestea, şi nu foarte iubesc fapta cea bună şi pre asprimea aceştia nu o rabdă. Încă şi toată unirea cea pământească, şi împătimirea către ceva din cele materialnice, dulceaţă şi veselie fac întru cel împătimit. Şi nefolositoare şi vătămătoare pre partea cea poftitoare a sufletuluĭ, cu împătimirea întru acesta o arată. Cât pentru aceasta întru mânie, şi sub iuţime, şi sub întristare, şi sub pomenire de răŭ, pentru lipsirea lucruluĭ celuĭ dorit luĭ, cel biruit să supune. Iară dacă împreună cu împătimirea, şi o mică oarecare obicĭnuinţă îl va stăpâni, cu nesimţirea, Vaiŭ!, şi cu nevindecarea până la sfârşit, face pre cela ce l-aŭ prins, de dânsa să se ţie, de dobitoceasca împătimire, pentru dulceaţa cea de aicea, care este ascunsă.

Decĭ în multe felurĭ este împărţită dulceaţa pofteĭ, precum maĭ înainte s-aŭ zis. Şi nu numaĭ întru curvie, şi întru ceilaltă îndulcire trupească să împlineşte, ci şi întru celelalte patimĭ. Fiindcă întreaga înţălepciune, nu numaĭ aceasta este, ca adecă numaĭ de curvie să se depărteze cineva, şi de dulceţile cele de sub pântece, ci şi de celelalte dulceţĭ şi desmerdărĭ, afară să fie. Pentru aceea, cela ce pre iubirea de banĭ, şi pre iubirea de argint, şi cela ce pre lăcomie o iubeşte, înverşunat este. Că precum acela îndrăgeşte trupurĭ, aşa şi acesta baniĭ; iar maĭ vârtos, aceasta este maĭ înfricoşată; cu cât nicĭ atâta silă are din fire care să-l împingă pre dânsul către patima aceasta. Pentru că şi Hăţuitorul adecă Vizitiul, neînvăţat, acela ar fi putut cu adevărat, şi maĭ ales să se zică, nu cela ce pre calul cel vârtos, şi cu greŭ de hăţuit nu ĭ-l ţine, ci cela ce pre cel domesticit, şi maĭ blând, şi învăţat, nu-l poate supune. Şi arătat este despre toate părţile, că de prisosit şi nu dupre fire este pofta banilor, ca ceea ce nu dupre fire pre silă o are, ci din reaua voire. Pentru aceea, şi fără de iertare păcătueşte, cela ce de aceasta voind, să birueşte.

Drept aceea să cuvine arătat a cunoaşte noĭ, cum că nu întru desfătarea numaĭ şi întru îndulcirea trupurilor, iubirea de dulcețĭ să hotăraşte, ci întru tot chipul şi lucrul, care cu voirea sufletuluĭ este iubit şi spre pătimire. Şi ca maĭ lămurit şi maĭ descoperit, încă să se cunoască patimile celor trei părțĭ ale sufletuluĭ, şi aceasta în scurt am judecat a să adăuga.

Sufletul să desparte în trei părțĭ, în partea cea cuvântătoare, în cea mânioasă şi în cea poftitoare. Şi patimile părțiĭ ceĭ cuvântătoare sunt acestea: necredința, eresul, nebunia, hula, nemulțumirea, şi învoirele spre păcate, care să pricinuesc din partea cea pătimaşă. Iară vindecarea şi tămăduirea relelor acestora este, credința cea neîndoită către Dumnezeŭ, şi adevăratele, şi nerătăcitele, şi pravoslavnicele dogme ale blagocestieĭ; De aşa cugetare a cuvintelor Duhuluĭ, rugăciunea curată şi necontenită, şi mulțumirea cea către Dumnezeŭ. Iar ale părțiĭ ceĭ mânioase, patimile sunt acestea: nemilostivirea, urăciunea, neîmpreună pătimirea, pomenirea de răŭ, pizma, uciderea, şi deasa cugetare cea întru unele ca acestea; Iară vindecarea acestora, şi tămăduirea este: iubirea de oamenĭ, dragostea, blândeța, iubirea de frațĭ, împreună pătimirea, suferirea răuluĭ, şi bunătatea. Iar ale părțiĭ ceĭ poftitoare, patimile sunt acestea: lăcomia pânteceluĭ, îndrăgirea gâtuluĭ, beția, curvia, preacurvia, necurăția, înverşunarea, iubirea banilor, pofta slaveĭ deşarte şi a auruluĭ, şi a bogățieĭ, şi ale dulceților celor trupeştĭ; Iară vindecarea şi tămăduirea acestora este: postul, înfrânarea, reaua pătimire, necâştigarea, răsipirea banilor la săracĭ, dorirea de bunătățile cele ce vor să fie, a celor nemuritoare, pofta Împărățieĭ Cerurilor, şi pofta puneriĭ de fiĭ.

33 Decĭ trebuință este a pune întru voĭ şi cunoştința gândurilor celor pătimaşe, prin care tot păcatul să săvârşaşte. Opt sunt toate cele maĭ cuprinzătoare gândurĭ ale răutățiĭ: Cel al lăcomieĭ de pântece, cel al curvieĭ, cel al iubireĭ de argint, cel al mânieĭ, cel al întristăreĭ, cel al slaveĭ deşarte şi cel al mândrieĭ. Şi gândurile acestea opt, a ne supăra adecă, saŭ a nu ne supăra, este din cele ce nu sunt întru puterea noastră; Iar a rămânea întru noĭ, şi a nu rămânea, saŭ a porni pre patimĭ, saŭ a nu le porni, din cele ce sunt întru puterea noastră este. Şi alta este asupreala, şi alta învoirea, şi alta lupta, şi alta patima, şi alta întocmirea, care se apropie şi să asamănă cu fapta; Şi alta lucrarea, şi alta robirea. Şi asupreala adecă, este aducere aminte, care aşa prost să face de la vrăjmaşul, precum: fă aceasta, saŭ aceea; Precum la Domnul şi Dumnezeul nostru „zi ca pietrele acestea să se facă pâinĭ" (Mat. 4.3) [1], şi aceasta dupre cum s-aŭ zis, nu este întru puterea noastră. Iară înviorea este: priimirea gânduluĭ celuĭ supus de la vrăjmaşul, şi ca cum cugetarea cea cu dânsul, şi dulcea vorbire cea din voirea noastră. Iară patima este: deprinderea care se face din învoirea patimeĭ ceĭ supuse de la vrăjmaşul, şi ca cum deasa cugetare şi nălucire. Iară lupta este: starea împrotiva gânduluĭ celuĭ pătimaş, către surparea patimiĭ ceĭ din gând, saŭ către întocmirea cu gândul, după cum zice Apostolul „Că trupul pofteşte împrotiva Duhuluĭ, iar Duhul împrotiva trupuluĭ" (Gal. 5.17) [2]. Şi acestea, unele altora să împrotivesc. Iară robirea este: silnică şi fără de voe ducere depărtare a inimeĭ, care din maĭ nainte prinderea în minte, şi din lunga obicĭnuință, să tiranisăşte. Iară întocmirea este: plecarea către patimă a gânduluĭ. Iară lucrarea este: însuşĭ fapta a gânduluĭ celuĭ pătimaş, dintru împreună întocmirea (pătimaşă).

Decĭ cela ce pre cea dintăĭ, fără de patimă o gândeşte, saŭ prin împrotivă grăire, saŭ prin certare cu îngrozire, dintru întăia ivire o alungă de la sine, adecă pre asupreală, pre toate cele de pre urmă le-aŭ curmat şi le-aŭ tăiat. Iară a celor opt patimĭ surparea, aşa facă-se: lăcomia de pântece, să ucide de înfrânare; iar de Dumnezeescul dor şi de dorirea bunătăților celor ce vor să fie, curvia; Iară de împreună pătimirea cea către ceĭ săracĭ, iubirea de argint; Iară de dragostea cea către toțĭ şi de bunătate, mânia; Iară de Duhovniceasca bucurie, întristarea cea lumească; Iară de răbdare, şi de îngăduire, şi de mulțumirea cea către Dumnezeŭ, trândăvirea; Iară de lucrarea cea ascunsă a faptelor

---

[1] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **4**, 3: "Şi apropiindu-se, inspititorul a zis către El: De eşti tu Fiul lui Dumnezeu zi ca pietrele acestea să se facă pâini".

[2] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 17: " Căci trupul pofteşte împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceți cele ce ați voi".

bune, şi de deasa rugăciune ceea ce se face cu sdrobirea inimeĭ, slava cea deşartă; Iară dintru a nu judeca pre cineva şi a nu-l defăima ca Fariseul cel mult lăudător, ci a să socoti pre sine cel maĭ pre urmă decât toţĭ, mândria. Decĭ aşa de patimile cele zise mintea slobozindu-se, şi către Dumnezeŭ înălţându-se, de aicea vieţueşte viaţa cea fericită, priimind arvuna Sfântuluĭ Duh; Şi din cele de aicea ducându-se, cu nepătimire, şi cu cunoştinţă adevărată, va sta înaintea lumineĭ Sfinteĭ Treimĭ, cu Dumnezeeştiĭ Îngerĭ, în veciĭ ceĭ nemărginiţĭ, şi netrecuţĭ, cu totul acoperindu-se.

Decĭ în treĭ împărţit fiind sufletul, după cum maĭ înainte s-aŭ arătat, că treĭ sunt părţile acestuia: gândul, mânia şi pofta; Dacă este în partea cea mânioasă, dragoste şi iubire de oamenĭ; şi în partea cea poftitoare, curăţănia şi întreaga înţălepciune, atuncea gândul este luminat. Iară dacă întru cea mânioasă este urăciunea de oamenĭ, şi întru cea poftitoare, neastâmpărarea, atuncea gândul este întunecat. Decĭ gândul adecă, atuncea este sănătos, şi întreg înţălept, şi să luminează, când pre patimile are supuse, şi pre cuvintele luĭ Dumnezeŭ, Dumnezeeştiĭ le priveşte, şi către Fericita şi Sfânta Treime să suie. Iar mânia iarăşĭ atuncea să porneşte dupre fire, când pre toţĭ oameniĭ ĭĭ iubeşte, şi către nicĭ unul dintre eĭ, nicĭ scârbă, nicĭ pomenire de răŭ nu are; Iară pofta, când prin smerita cugetare, şi prin înfrânare, şi prin necâştigare va omorî patimile, adecă: dulceaţa trupuluĭ, şi pofta banilor, şi a slaveĭ ceea ce este trecătoare, şi se va întoarce către dorul cel Dumnezeesc, şi fără de moarte. Pentru că pofta către treĭ pre pornire o are orĭ către dulceaţă şi desmerdarea trupuluĭ, orĭ către slava deşartă, orĭ către amăgirea banilor. Şi pentru necuvântătoarea această poftă şi dobitocească, defaimă pre Dumnezeŭ, şi pre Dumnezeeştile Luĭ poruncĭ, şi pre bun neamul săŭ şi-l uită, şi către aproapele să sălbătăceşte, şi pre gând îl întunecă, şi nu îl lasă să caute în sus către adevăr. Decât oarecela ce a câştigat, pre cuget maĭ înalt, de aicea, dupre cum s-aŭ zis, priimeşte Împărăţia Cerurilor; Şi vieţueşte viaţă fericită, cu aşteptarea fericireĭ ceĭ gătite celor ce iubesc pre Dumnezeŭ, Căria şi noĭ să ne învrednicim, prin Darul Domnuluĭ nostru Iisus Hristos Amin.

A şti ni să cuvine încă şi aceasta, că nu este cu putinţă a veni cineva în vre-o măsură a orĭce fel de faptă bună, dacă nu cu iubire ostenicioasă, spre câştigarea aceştia, cu toată puterea, să va sârgui în toată viaţa, prin sârguinţă lucrătoare. Precum vino ca să zicem aşa, pentru milostenie, saŭ pentru înfrânare, saŭ pentru rugăciune, saŭ pentru dragoste, saŭ pentru oarecare din faptele bune cele cuprinzătoare; că fieştecarele om lucrează vre-o faptă bună dintru acestea din parte; Precum pre milostenie o lucrează cineva până la o vreme, dar dintru căcĭ o lucrează pre aceasta în puţină vreme (o aŭ lucrat), pre acesta chiar milostiv nu îl vom zice, şi maĭ ales când nu bine şi cu plăcere de Dumnezeŭ, să săvârşaşte lucrul cel ce să face. Că nicĭ bun este bunul, când nu bine să face. Ci bun cu adevărat este, dacă nu îşĭ pierde plata sa, pentru aceasta, saŭ pentru aceea; poate pentru plăcerea oamenilor, zic, saŭ pentru vânarea slaveĭ, saŭ pentru lăcomie, saŭ pentru nedreptate. Fiindcă şi Dumnezeŭ, nu pre cele ce să fac şi să par că sunt bune le caută, ci scoposul, pentru care să fac. Că zic şi de Dumnezeŭ Purtătoriĭ Părinţiĭ noştri, cum că când mintea va uita scoposul blagocestieĭ, atuncea lucrul cel arătat al fapteĭ bune, să face nefolositor. Pentru că cele fără de socoteală, şi fără de scopos să fac, nu numaĭ că nimic nu folosesc, măcar de şi bune ar fi, ci şĭ vatămă. Precum almintrelea, şi la cele ce să par rele, dacă cu scopos blagocestiv şi dupre Dumnezeŭ să fac; precum când cineva în casa cea de curvăsărie ar fi intrat, şi pre curvă din pierzare o ar fi tras. De unde arătat este că nu este milostiv, cela ce de puţine orĭ aŭ făcut milostenie; Nicĭ înfrânat, cela ce pre înfrânare aşişderea o aŭ lucrat. Ci cela ce la maĭ multă vreme şi prin toată viaţa luĭ, pre fapta bună cu totul o a uneltit, cu socoteală negreşită. Că maĭ mare decât toate faptele bune, este socoteala, ca una ce este Împărătească, şi faptă bună a faptelor bune.

Decĭ precum iarăşĭ la cele împrotivnice: nu zicem curvar, saŭ beţiv, saŭ mincinos, pre cela ce odată, întru fieştecare dintru acestea s-aŭ alunecat; Ci pre cela ce maĭ de multe orĭ, întru unele ca acestea cade, şi neîndreptat (rămâne) petrece. Încă şi ceasta, maĭ vârtos lângă cele zise, să cuvine a o şti, şi tuturor prea de nevoie, celor ce pre fapta bună adecă, să sârguesc a o isprăvi, iară de la răutate să nevoesc a să abate.

Că cu cât sufletul decât trupul, cu neasemănare este maĭ bun, şi întru multe şi prea marĭ cu totul este maĭ deosebit, şi maĭ cinstit, pre atâta sunt faptele bune cele sufleteştĭ, şi maĭ ales cele următoare de Dumnezeŭ, şi cu nume Dumnezeesc numite sunt, decât faptele bune cele trupeştĭ. Şi împrotivă să cade a înţălege şi pre răutăţile cele sufleteştĭ, cum că sunt maĭ rele şi maĭ marĭ, decât patimile cele trupeştĭ; şi cum că şi întru lucrările cele dintru dânsele, şi întru câştigarea muncilor să deosebesc, măcar deşi ceĭ mulţĭ nu ştiŭ cum, aceasta tăinuindu-se fuge. Fiindcă de beţie adecă, şi de curvie, şi de prea curvie, şi de furtişag, şi de cele asemenea acestora, să sfiesc, şi să tem şi fug, saŭ le pedepseşte, căcĭ multora, dintru ceea ce se vede, sunt greţoase şi urâte; Iară către cele care decât acestea, sunt cu mult maĭ rele, şi maĭ grele, adecă patimile cele sufleteştĭ; care şi întru aşezarea dracilor aduc, şi către vecînica muncă cea gătită acestora, celor ce fără de îndreptare să ţin de acestea, şi cu nedurere şi cu nesimţire să află. Către pizmă zic, şi către Pomenire de răŭ, şi către răutate şi viclenie, şi către nesimţire, şi către „rădăcina tuturor relelor, adecă, către iubirea de argint“ dupre Apostolul (1 Timot. 6.10) [3], şi către cele asemenea acestora.

Ci acestea adecă aşa, dupre cum cu prostime ne-am aflat întru învăţătură, le-am alcătuit, lesne cuprins şi înţăles, şi descoperit desemnând cuvântul cel pentru faptele bune şi pentru patimĭ. Ca cu lesnire să poată cineva a desluşi, şi a cunoaşte, despărţirea acestora şi deosebirea, prin luminarea cea cu de-amăruntul făcută cea pentru acestea. Că pentru însuşĭ aceasta împistrit şi în multe felurĭ pre fieştecarele le-am alcătuit, ca nicĭ un chip de-ar fi cu putinţă, de faptă bună, saŭ de răutate, să nu rămâie necunoscut. Şi în ce chip pre acelea, adecă cu osârdie către înşine să le tragem, pre faptele bune adecă, şi maĭ ales pre cele sufleteştĭ, prin care şi la Dumnezeŭ ne apropiem; iar despre răutate şi foarte abătându-ne să fugim. Că fericit este cu adevărat, cela ce caută fapta cea bună, şi pre aceasta o lucrează, şi carele ce este faptă bună cu osârdie cearcă, ca printr-însa să se apropie la Dumnezeŭ, şi cu Acesta prin minte să se împreuneze. Că acestuia i să dă chear pricepere, şi bărbăţie, înţălepciune, cunoştinţă nemincinoasă, şi băgăţie nejăfuită, ca adecă prin fapta bună cea lucrătoare, către privirea Făcătoruluĭ să se suie. Iar fapta bună, şi voitoare să numeşte. Căcĭ cu alegerea şi cu sineşĭ voirea, voeşte să facem noĭ pre cel bun, nu fără de voe şi cu de-a sila. Iară pricepere să zice, căcĭ aduce în minte pre cele folositoare.

Şi de voeştĭ să adăogăm puţin la prostul acesta cuvânt al meŭ, ca o pecete de aur, şi pentru cel dupre chipul şi dupre asemănare făcut, adecă pentru cel prea cinstit decât toate zidirele luĭ Dumnezeŭ, omul jivina cea gânditoare, şi dupre asemănarea luĭ Dumnezeŭ. Dupre chipul (adecă luĭ Dumnezeŭ) să zice tot omul, adecă dupre vrednicia minţiĭ, şi dupre a sufletuluĭ; adecă, dupre necuprinderea, dupre nevederea, dupre nemurirea, şi dupre de sineşĭ stăpânirea. Aşa cu adevărat şi dupre stăpânire, şi dupre naşterea de fiĭ şi dupre facerea de zidirĭ. Iară dupre asemănare este, dupre cuvântul fapteĭ bune, şi dupre faptele acestea care sunt cu nume Dumnezeesc numite, şi de Dumnezeŭ următoare. Adecă, dupre a fi cu iubire de oamenĭ către ceĭ de un neam, a fi îndurat, şi a milui, şi a iubi pre cel împreună rob; a arăta toată milostivirea în împreună pătimirea. „Că faceţi-vă zice, Hristos Dumnezeul nostru, desăvârşiţĭ, precum şi Tatăl vostru cel Ceresc desăvârşit este“ (Mat. 5.48) [4]. Şi pre adecă, cea dupre chip, tot omul o are; că necăite sunt darurile luĭ Dumnezeŭ. Iară pre cea dupre asemănare, rarĭ, şi singurĭ, ceĭ îmbunătăţiţĭ şi Sfinţĭ şi cariĭ pre bunătatea luĭ Dumnezeŭ dupre cât este cu putinţă oamenilor, o urmează.

De a căruia prea bună iubire de oamenĭ (dea Dumnezeŭ) să ne învrednicim şi noĭ, după ce bine îĭ vom plăcea Luĭ prin facerĭ de bine, şi după ce următorĭ ne vom face, aĭ celor ce din veac, bine aŭ plăcut luĭ Hristos Dumnezeŭ. Că a Luĭ este mila, şi Luĭ i să cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu cel fără de început a Luĭ Părinte, şi cu prea Sfântul şi Bunul, şi de viaţă Făcătorul luĭ Duh, acum şi de-a pururea, şi în veciĭ vecilor

AMIN.

---

[3] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 6, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor şi cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credinţă, şi s-au străpuns cu multe dureri".

[4] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 48: "Fiţi, dar, voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este".

Scurtă cuvântare despre Sfântul Filimon

PREA CUVIOSUL Părintele nostru Filimon, din Purtătorii de Dumnezeŭ Părinţi, trezvitor şi plângător a fost, iar întru care anĭ a înflorit, istoria pentru aceasta nouă nu ne arată. Dar ca un bun cucernic şi mult iscusit, liniştea foarte a iubit-o maĭ mult decât alţĭ bătrânĭ, şi următor cu de-adinsul a fost a Mareluĭ Arsenie, care în cuvântul acesta ceĭ ce voesc vor putea a vedea. Întru rugăciune şi întru cererĭ ziua şi noaptea, întru a sa pustnicească peşteră a petrecut, ca întru oarecare desfătată cămară şi cu izvoarele lacrămilor cele pururea curgătoare, şi cu suspinurile adesea orĭ udându-se pre sine, nu că avea oarecare prihană întru sine, ci şi partea cea maĭ bună având, şi toată împreună şi cea simţitoare şi cea gânditoare trecând cu iubire de Dumnezeŭ, ca un surd şi mut aŭ stat înaintea luĭ Dumnezeŭ; şi învrednicindu-se de minunatul şi de Dumnezeescul dar, părtaş aŭ fost lumineĭ. La care ca la o strălucire de Soare, cu ispitirea, cu socoteala, cu osârdia şi cu maĭ înainte vederea, şi nemărginit lipindu-se linişteĭ şi tăcereĭ, cu belşug s-aŭ îmbogăţit pre sine, pururea Slăvitul Filimon prea Cuviosul.

Martor a acestor zise vrednic de credinţă, este cuvântul acesta ce ne zace înainte, întru care Sfinţita trezvire a socotitoareĭ învăţăturĭ, dacă şi întru alt oarecare cuvânt să uneşte ca întru o Porfiră de Dumnezeŭ ţăsută, întru prea luminata bunătate. Cât şi către lucrare să întinde, şi cât către privirea minţiĭ sporeşte, adevărul aŭ întărit lucrurile, cu vremea îndelungată şi cu ispitirea. Dacă decĭ cuiva îĭ este dorinţa, ca de spurcatele şi cele fără de chip hainele patimilor – orĭ cum s-ar zice – a să desbrăca de omul cel vechiŭ, şi a să îmbrăca cu haina daruluĭ şi a luminateĭ nepătimirĭ, care este omul cel nou întru Hristos Iisus acestea din acest cuvânt des învăţându-se, şi după putere cu singur lucru sârguindu-se a le împlini, cu lesnire va primi cea dorită.

Pentru Sfântul Filimon, Cuvânt foarte folositor

SPUNEA Părinţiĭ de Ava Filimon sihastrul, că s-aŭ încuiat pre sine întru oarecare peşteră puţin depărtată de Lavra ce să numea „Romieva". Şi s-aŭ dat pustinceştilor nevoinţe gânditor, precum zicea Marele Arsenie, grăind întru sine: Filimoane pentru ce aĭ ieşit tu aicea? Decĭ aĭ petrecut în peştera aceea multă vreme; lucrând la împletiturĭ, şi cosând coşniţe, şi le da Economuluĭ, şi lua puţină pâine pentru hrana luĭ. Şi nimic de trup nu să grija. Mânca numaĭ pâine cu sare; şi aceasta o dată în două zile. Era înlăuntru luminat de Dumnezeŭ, şi acolo, de nespuse taine să învrednicea petrecând întru Duhovnicească veselie. Mergea la biserică în toate Sâmbetele şi Duminicele. Şi singur umbla, nelăsând pre nimenea ca să se apropie de dânsul; Pentru ca să nu-şĭ taie mintea de către lucrarea ce avea. Iară în Biserică şedea întru un unghiŭ, cu faţa către pământ plecată, slobozind izvoare de lacrămĭ, neîncetat fiind întristat, împreună cu pomenirea morţiĭ, dupre chipul Sfinţilor Părinţĭ, şi maĭ ales a Mareluĭ Arsenie, căruia a-ĭ urma să silea *.

Iară când în Alecsandria a început eresurile şi în laturile de prin prejur, el s-a despărţit, şi s-aŭ dus în Lavra ce să numeşte a luĭ „Nicanor", şi l-aŭ primit pre el Pavlin ** iubitorul de Dumnezeŭ, puindu-l pre el întru un loc al luĭ, singur, şi aşezându-l întru toate fără de grijă. Şi nu lăsa nicĭ pre unul ca să-ĭ turbure liniştea luĭ, încă şi el numaĭ la vreme de trebuinţă mergea de-ĭ aducea pâine. Iar în ziua Sfinteĭ Învierĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos era amândoĭ întru vorbele pustniceşteĭ nevoinţe ceĭ Duhovniceştĭ. Şi când cuvântul s-aŭ atins de viaţa pustnicească, atuncĭ a înţăles Sfântul Filimon, că şi cucernicul săŭ frate Pavlin, hrăneşte dorul de a vieţui în pustie; şi arătându-ĭ tot chipul de scripturĭ prin cuvinte pustniceştĭ adecă: că cu neputinţă este omuluĭ a îngădui lângă Dumnezeŭ, fără de linişte desăvârşit; Precum oarecând Moisi, minunatul Părinte, cu dragoste să înţălegĭ. Că liniştea naşte nevoinţa; iar nevoinţa, plânsul; iară plânsul, frica; iar frica, smerenia, iar smerenia, vederea; iar vederea, dragostea; Iară dragostea face pre suflet fără de durere şi nepătimaş; şi atuncea cunoaşte omul că nu este departe de Dumnezeŭ.

Pentru acestea pentru toate grăia luĭ: să cade ţie cu linişte desăvârşită a-ţĭ curăţĭ mintea, şi a-ĭ da eĭ necontenită lucrare Duhovnicească. Că precum ochiul întorcându-se spre cele simţite, vede cele văzute; aşa şi mintea cea curată vede cele gândite, şi să spăimântează de vederea cea Duhovnicească, şi cu anevoie este trasă de acolo. Şi cu cât să trezveşte pre sine prin linişte şi curăţirea poftelor, pre atâta să învredniceşte şi cunoştinţeĭ. Şi atuncea este mintea desăvârşită, când fireasca sa înţălegere o va călca, şi se va uni cu Dumnezeŭ. Şi având dregătorie Împărătească, maĭ mult sărăcia *** nu o voeşte a să apuca de pofte multe, măcar de i-ar aduce luĭ şi toate Împărăţiele. Decĭ de îţĭ este voia să ajungi întru acestea bunătăţĭ, fără de grjă fiĭ şi de către tot omul

* Sintagma *să silea* este adăugată cu creionul.
** Paulinos.
*** În mss. dactilogramă, apare *bogăţia*, cuvântul fiind tăiat cu creion negru şi înlocuit cu *sărăcia*.

depărtat; Şi fugind fugĭ de lume, şi umblă cu osârdie pre calea Sfinţilor, şi leapădă grija despre chipul cel din afară. Aibĭ chip smerit, şi haine proaste, şi obiceiŭ prost, şi graiŭ neviclean, şi păşirea fără mărirea deşartă, şi glas fără de chip; şi să vieţueştĭ în sărăcie, şi nebăgat în samă să fiĭ de toţĭ; şi maĭ ales decât aceasta păzeşte-ţĭ mintea, şi trezvire, şi răbdare întru toate cele maĭ grele. Şi cu tot dinadinsul, păzeşte neschimbate şi nevătămate bunătăţile cele agonisite. Şi te păzeşte pre tine cu de-adinsul, a nu primi nicĭ una din poftele cele ce intră cu lenevire. Că deşi liniştea taie poftele cele sufleteştĭ, însă când ele de noĭ să scarpină, atuncea maĭ cu tărie să învăpăează şi să sălbătăcesc, şi pre ceĭ ce aŭ acestea, maĭ mult îĭ nevoesc a greşĭ. Precum şi ranele cele trupeştĭ, frecate şi scărpinate fiind, nevindecate să fac. Că poate şi cuvântul cel deşert a ne despărţĭ de pomenirea luĭ Dumnezeŭ, ajutând dracíĭ spre aceasta, şi cu simţirea plecându-se lor. Că mare nevoinţă şi frică, este a păzi pre suflet.

Decĭ să cade a te despărţĭ de tot de lume, şi a-ţĭ întoarce sufletul de către pătimirea trupuluĭ; şi a fi fără cetate, fără masă, strein dulceţilor, neiubitor de argint, neagonisitor, neiuţos, nenumit, neschimbat, nedeprinzător lucrurilor omeneştĭ, smerit cugetător, milostiv, bun, blând, tăcut, gătit cu inima a priimi * toate cele ce vor fi închipuite de Dumnezeasca cunoştinţă. Că nu este cu putinţă a scri pre tablă, de nu maĭ întâĭ veĭ şterge scrisorile cele ce sunt pre dânsa. Că aşa ne învaţă pre noĭ Marele Vasile. Că aşa ceata Sfinţilor Părinţĭ fiind despărţită de viaţa cea lumească, neturburată aŭ păzit întru eĭ înţălepciunea cea Cerească, şi cu Dumnezeeştile legĭ pre sine s-aŭ întărit şi cu lucrurĭ şi cu cuvinte de bună credinţă aŭ strălucit. Şi ş-aŭ „omorât mădulările cele de pre pământ" (Col. **3**.5) [1] cu înfrânarea şi cu învăţătura Dumnezeeştilor scripturĭ, deşchizându-li-să ochiĭ ceĭ de gând aĭ sufletuluĭ, aŭ văzut pre Împăratul Puterilor, făcându-li-să dor mare şi călduros. Că aprinzându-se în suflet foarte neţinută Dumnezeasca dorinţă, să cuprinde trupul de Duhul, şi să face omul cu totul Duhovnicesc. Iată de ce să învrednicesc lucrătoriĭ fericiteĭ linişte! Care depărtându-se pre sine de toată mângâierea cea omenească, sângurĭ către sângur Stăpânul carele este în Cerurĭ, vorbesc curat neîncetat.

Acestea auzind acel iubitor de Dumnezeŭ frate, şi cu Dumnezeasca dorire aprinzându-i-să sufletul, merseră cu dânsul în schit; unde Părinţiĭ ceĭ marĭ aŭ arătat alergarea buneĭ credinţe. Şi sălăşluindu-se în Lavra Sfântuluĭ Ioan Colov, purtarea de grijă o aŭ dat Economuluĭ Lavreĭ; de vreme ce vrea să petreacă cu totul în linişte şi în tăcere. Şi aŭ vieţuit cu darul luĭ Dumnezeŭ întru toată liniştea; Iar eşire necurmat făcea în toate Sâmbetele şi Duminecele la Biserică; dar întru celelalte zile, petrecea întru rugăciune şi întru slujbe, fieştecarele deosebĭ.

Şi era slujba Sfântul Bătrân întru acest chip: Noaptea cânta Psaltirea împreună şi cu cântările luĭ Moisi, negrăbindu-se, şi cetea un Evanghelist; Decĭ cădea zicând întru sine, Doamne milueşte, întinzându-şĭ ochiĭ minţiĭ către Dumnezeŭ, cât nicĭ a răspunde nu putea. Şi aşa puţin somn primind: iarăşĭ la zorĭ cânta întâiul ceas. Şi şedea pe scaunul săŭ privind la răsărit; şi iarăşĭ cetea de la Apostol şi de la Evanghelist; Şi aşa cetea toată ziua necurmat cântând şi rugându-se; cât de multe orĭ răpindu-se cu mintea întru vedere, nu ştia ce este pre pământ. Decĭ văzându-l fratele aşa necurmat întru slujbele luĭ Dumnezeŭ, şi câteodată schimbat de Dumnezeeştile cugete, zise către Bătrânul; Greŭ îţĭ este ţie Părinte a te osteni întru atâta bătrâneţă cu bărbăţia? Iară el a zis către dânsul: Să crezĭ fiule, că atâta osârdie şi dorire către Sfânta Rugăciune a băgat în sufletul meŭ Dumnezeŭ, cât nu pociŭ a sfârşi orânduiala eĭ. Iară dorirea care este către Dumnezeŭ, şi nădejde către binele cel ce va să fie, biruește slăbiciunea cea trupească; şi nu numaĭ în celelalte vremĭ a avea mintea zburată la cer, ci încă şi în vremea meseĭ. Odinioară l-aŭ întrebat fratele cel ce vieţuia cu el: oare ce este vederea tainelor? şi

* Verbul *a rădica* şters cu creionul a fost înlocuit de verbul *a priimi*, scris cu creionul, ca majoritatea corecturilor operate în dactilogramă.

[1] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 5: "Drept aceea, omorâţi mădularele voastre pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli".

văzându-l că foarte doreşte a-l înştiinţa, vrând aŭ răspuns luĭ. Grăesc ţie fiule: când se va curăţi mintea cuiva până la sfârşit, Dumnezeŭ descoperă puterile slujireĭ, şi vederea chipurilor Îngereştĭ.

Şi iarăşĭ l-aŭ întrebat: Pentru ce Părinte, te îndeletniceştĭ maĭ mult decât cu altă Dumnezeească scriptură * cu Psaltirea? Şi pentru ce cântând încet, te închipueştĭ ca către oarecare vorbind de faţă? Iară el a răspuns: Zic ţie fiule, aşa s-aŭ închipuit puterea Psalmilor în smeritul meŭ suflet, ca şi Proroculuĭ David, nu pociu; pentru că Psalmiĭ coprind toată Dumnezeească scriptură. Aceasta a mărturisit-o el celuĭ ce l-aŭ întrebat, cu mare smerenie, pentru folos, şi pentru nedepărtata întrebare. Deci a venit un frate oarecare anume Ioan, din locul ce să cheamă „laturile de pre lângă mare" către acest Sfânt şi mare Părinte FIlimon, şi coprinzând picioarele luĭ, zise către dânsul: Ce voiŭ să fac Părinte ca să mă mântuesc? Că văz că minea mea zboară încoace şi încolo întru cele ce nu să cade? Iară el puţin socotind, aŭ zis: Această patimă (sufletească) din cele din afară este, şi petrece; Pentru că n-aĭ dobândit dorirea cea desăvârşit către Dumnezeŭ. Şi încă nu aŭ venit căldura dragosteĭ Luĭ, şi a cunoştinţeĭ Luĭ întru tine. Şi aŭ grăit fratele: Dară ce voiŭ face Părinte? Şi i-aŭ grăit luĭ: Mergĭ îndată şi aibĭ învăţătură ascunsă în inima ta, care poate să-ţĭ curăţască mintea dintru acestea. Iară fratele neştiind de cele ce să grăeşte, zise către Bătrânul: Ce este învăţătura cea ascunsă ** Părinte? şi zise către el: Mergĭ de te trezveşte în inima ta şi în cugetul tăŭ, cu frică şi cu cutremur, şi zi: „Doamne – Isuse Hristoase Fiul luĭ Dumnezeŭ miluşte-mă"; Că şi Fericitul Diadoh celor noĭ începătorĭ, aşa le da.

Deci mergând fratele, şi cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, şi cu rugăciunele Părinteluĭ liniştindu-se, puţin s-aŭ îndulcit cu această învăţătură. Iară dacă s-aŭ depărtat de năprasnă această dulceaţă de la el, şi neputând a să ruga şi a lucra, aŭ venit iarăşĭ către Bătrânul, şi spunea ce i s-a întâmplat; Şi aŭ zis Bătrânul: Acum aĭ cunoscut tu urma linişteĭ şi a lucrăriĭ minţiĭ, şi dintru această dulceaţă aĭ gustat; să aibĭ dar în inima ta pururea această zicere, saŭ de mânâncĭ, saŭ de beĭ, saŭ de te aflĭ în vorbă cu cineva, saŭ de eştĭ afară de chilie, saŭ pre cale de te veĭ întâmpla, să nu să ducă de la tine cugetul trezvireĭ, şi cu minte neînşălată te roagă cu această rugăciune; ci şi la însuşĭ trebuinţa cea de nevoie, să nu aştepte mintea ta învăţându-te în taină şi rugându-te. Că aşa veĭ putea a înţălege adâncul Dumnezeeştiĭ scripturĭ, şi puterea cea ascunsă care este întru dânsa. Şi să-ţĭ fie ţie necontenită lucrarea minţiĭ, ca să săvârşeştĭ cuvântul cel Apostolesc care zice grăind „neîncetat vă rugaţĭ" (1 Tes. 5.17) [2]. Decĭ ia aminte cu de-adinsul, şi-ţĭ păzeşte inima ta, ca să nu priimească gândurĭ viclene, şi deşarte, şi fără de folos; Ci în toată vremea, dormind, sculându-te, mâncând, bând, şi vorbind, inima ta cu cugetul cel ascuns să ia aminte; uneorĭ adecă, să se înveţe în Psalmĭ; Iar alteorĭ, să se roage tot întru aceeaşĭ, adecă: Doamne Iisuse Hristoase Fiul luĭ Dumnezeŭ milueşte-mă. Şi iarăşĭ când cânţĭ cu limba, ia aminte, nu unele să grăesc gura, şi întru altele să cugeţĭ.

Şi iarăşĭ l-aŭ întrebat fratele: în somn multe nălucirĭ văz. Iară Bătrânul aŭ grăit: Nu te lenevi, nicĭ te împuţina; ci maĭ înainte de a adormi tu, fă rugăciune cu mintea întru inima ta; şi să staĭ împrotiva gândurilor, a nu să purta ele împrejurul voiĭ diavoluluĭ; ci ca să te priimească Dumnezeŭ. Şi pre cât îţĭ este puterea te nevoeşte. Ca după învăţătura cea curată, şi în Psalmĭ să adormĭ; şi să nu te leneveştĭ, şi să nu laşĭ cugetul tăŭ a primi gândurĭ streine; ci întru care te rogĭ, întru acelea şi învăţându-te te culcă. Ca dormind, să te păzască pre tine; şi sculându-te, să grăească cu tine în inima ta. Şi să zicĭ şi Sfântul Simbol al credinţĭ în inima ta; şi din buze adecă a grăi într-unul Dumnezeŭ; că cel ce slăveşte pre Dumnezeŭ într-adevăr cu credinţă, izvor este şi pază a tuturor bunătăţilor.

Şi iarăşĭ l-aŭ întrebat fratele grăind: Fă dragoste Părinte şi să-mĭ spuĭ mie, care lucrare are mintea ta? Învaţă-mă pre mine ca şi eŭ să mă mântuesc. Iară el a zis: Ce voeştĭ acestea multe ale ispiteĭ? Iară

* S-a adăugat cu creionul pe margine *mai mult decât cu altă Dumnezeească scriptură.*

** Cuvântul *ascunsă* a fost adăugat cu cerneală pe magine.

[2] *Epistola Întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 17: "Rugaţi-vă neîncetat".

fratele sculându-se, şi apucându-se de picioarele luĭ, le săruta şi-l ruga ca să-ĭ spuie luĭ. Iar după mult ceas aŭ zis luĭ: Nu poţĭ dară a le purta; Că a bărbatuluĭ este, care până la sfârşit s-aŭ curăţit pre sine de cugetele cele rele, şi aŭ trecut toate faptele cele bune. Care întru înţălegere să fac, şi poate să împartă fieştecăruia simţirĭ lucrul cel cuviincios. Drept aceea, dacă eştĭ poftitor unora ca acestora, ţine învăţătura aceea a Sfinţilor, cea ascunsă în inimă curată.. Că de veĭ petrece în rugăciune, şi întru învăţătura Sfintelor scripturĭ, ţi se vor deşchide ţie ochiĭ sufletuluĭ ceĭ de gând, şi-ţĭ va fi ţie veselie şi bucurie mare, şi dorire oarecare nespusă şi călduroasă. Că aprinzându-se trupul de Duh, face pre om cu totul Duhovnicesc. Decĭ de te va învrednici Domnul a te ruga cu inimă curată, saŭ în noapte, saŭ în zĭ fără de turburare întru linişte, nu lua aminte praveleĭ tale; Ci cât îţĭ este puterea ta, întinde-te ca să te lipeştĭ de Dumnezeŭ cu această trezvire, şi acela va lumina inima ta, la lucrarea cea Duhovnicească de care te-ai apucat. Către acestea a maĭ adăogat Bătrânul: Oare când a venit la mine, un Bătrân, şi când el m-aŭ întrebat pentru aşăzarea minţiĭ mele, luĭ i-am spus: Doĭ anĭ am petrecut eŭ la rugăciune înaintea luĭ Dumnezeŭ, din toată inima rugându-l întins ca să-mĭ dăruească mie, ca neîncetat şi cu răspândire să se pecetluiască în inima mea rugăciune care El aŭ dat Ucenicilor Luĭ. Şi Domnul cel mare întru darurĭ, văzând osteneala mea şi răbdarea, mi-aŭ dat cererea. Şi iată ce a maĭ zis el: Cugetele cele despre lucrurile deşarte acre sunt în suflet, sunt o boală deşertuluĭ şi negrijilivuluĭ suflet; Pentru aceea ni să cuvine nouă, după scriptură, cu toată luarea aminte a păzi inima noastră, cu înţălegere a cânta fără de răspândire şi a ne ruga cu minte curată. Şi aşa frate, Dumnezeŭ voeşte ca noĭ să arătăm către dânsul osârdie maĭ întâĭ cu ostenelele (faptelor bune), după aceea cu dragoste şi cu neîncetată rugăciune, şi El ne va da nouă calea mântuireĭ. Arătat este că nu este altă cale care să ne suie la cer – care este desăvârşita linişte –, fără de desăvârşita depărtare de tot răul, agonisirea a tot binele, dragostea cea desăvârşită către Dumnezeŭ, şi petrecerea cu Dânsul în cuvioşie şi dreptate. Aşa că cine le va avea pre acestea, degrab va călători către cetele cele Cereştĭ.

Către acestea fieştecăruia ce voeşte a să urca la Cereasca înălţime, fără de alta să cuvine a omorî mădulările cele de pre pământ. Fiindcă când sufletul nostru se va îndulci de vederea celor adevărate bunătăţĭ, nu să maĭ întoarce către nicĭ una din patimĭ, pornite de pofta păcatuluĭ; ci întorcându-se despre toată trupeasca dulce pătimire, cu curat şi neîntinat cuget primeşte arătarea luĭ Dumnezeŭ. Şi aşa ne trebueşte nouă mare pază, multe ostenele trupeştĭ, şi curăţire a sufletuluĭ, ca să sălăşluim pre Dumnezeŭ în inimele noastre, ca ceilaltă vreme fără de greşală să împlinim Dumnezeeştile Luĭ poruncĭ, şi ca singur El să ne înveţe pre noĭ a păzi tare legile Luĭ, slobozind asupra noastră ca razele Soareluĭ lucrările Sale, cu darul Sfântuluĭ Duh puse întru noĭ. Cu ostenelele şi cu ispitele suntem datorĭ a curăţi chipul după care suntem ziditĭ noĭ cuvântătorĭ, şi a ne învrednici a priimi toată înţălegerea şi asemănarea luĭ Dumnezeŭ, purtând simţirele curate de toată spurcăciunea, prin a lor spălare în cuptorul ispitelor; şi a veni întru împărăteasca vrednicie. Dumnezeŭ a zidit firea omenească a fi părtaşă tuturor bunătăţilor, care poată să se privească gânditor, adecă: dănţuirele Îngerilor, a Domniilor, a Puterilor, a Începătoriilor, a Stăpâniilor, lumina cea neapropiată şi slava cea prea luminoasă. Iar tu când veĭ isprăvi vreo faptă bună, vezĭ ca să nu să înalţe cugetul tăŭ asupra frateluĭ, că tu aĭ putut isprăvi aceea, iară el s-a lenevit; Că aceasta este începutul mândrieĭ. Şi cu toată puterea sileşte-te, ca nimic a face după plăcerea omenească. Când te lupţĭ cu vreo patimă, vezĭ să nu te mâhneştĭ nicĭ te împuţina cu sufletul, de aceea că lupta stă asupra ta, ci sculându-te aruncă-te pre sineţĭ înaintea feţiĭ Domnuluĭ, din toată inima zicând „Judecă Doamne pre ceĭ ce mă necăjesc“ (Ps. **34.** 1)[3] fiindcă nu sunt puternic împrotiva lor. Şi El văzând smerenia ta, degrab va trimite ajutorul Săŭ. Când mergĭ cu cineva în cale, nu primi vorbe deşarte, ci dă minţiĭ tale Duhovnicească lucrare care a avut-o, ca să fie întru dânsa buna deprindere, şi uitarea dulceţilor lumiĭ, şi ca să nu iasă din limanul nepătimireĭ. Aşa şi cu maĭ multe cuvinte învăţând Bătrânul pre fratele, l-aŭ slobozit.

[3] *Psalmii*, **34**, 1: "Judecă, Doamne, pe cei ce-mi fac mie strâmbătate; luptă împotriva celor ce se luptă cu mine".

Însă nu trecând mult timp, el iarăşĭ a venit, şi începând vorba a întrebat: Ce să fac, Părinte, în rugăciunea de noapte somnul mă îngreuiază, şi nu-mĭ dă mie trezvie a mă ruga şi a priveghea maĭ mult? Şi voesc a lua lucrul în mâinĭ când cânt? La acestea Bătrânul a zis: Când poţĭ a te ruga cu trezvie, nu te atinge de rocodelie. Iar când te va cuprinde dormitarea, atuncea nevoindu-te puţin împrotivă cugetul împedecându-l, atinge-te de rocodelie. Acela iarăşĭ l-aŭ întrebat: Tu singur Părinte, nu te îngreuezi cu somnul în vremea slujireĭ tale? Stareţul, a zis: nu aşa uşor, dar totuşĭ când năpădeşte câteodată dormitarea, puţin mă mişc, şi încep a ceti de la început Evanghelia de la Ioan, înălţând către Dumnezeŭ ochiul minţiĭ, şi dormitarea îndată piere. Asemenea fac eŭ şi cu gândurile, când anume vine vreunul, eŭ în întâmpen ca focul cu lacrămile, şi el piere. Iar tu încă nu te veĭ întrarma aşa asupra lor. Ci maĭ vârtos ţine învăţătura ascunsă, şi cu osârdie săvârşeşte cele aşezate de Sfinţiĭ Părinţĭ rugăciunĭ de zi, precum ceasul al treilea, al şaselea, al nouălea şi vecernia, precum şi cele de noapte rugăciunĭ, şi cu toată puterea sileşte-te nimic a face după plăcerea oamenilor; şi fereşte-te a nu avea vrajbă cu oarecare din fraţĭ, ca să nu te depărteze pre tine de la Dumnezeul tăŭ. De asemenea cu stăruinţă păzeşte cugetul tău nerăşchirat cu toată osârdia luând aminte gândurilor celor dinlăuntru. Când stând în Biserică veĭ avea gând a te împărtăşi cu Sfintele ale luĭ Hristos taine, nu eşi dintr-însa până nu veĭ primi pacea cea desăvârşit; Stând la un loc, nu te mişca de acolo până la otpust; întru sineţĭ cugetând că te aflĭ în Cer, şi cu Sfinţiĭ Îngeri aĭ luĭ Dumnezeŭ doreştĭ; Având a-l priimi pre Dânsul întru inima ta, găteşte-te către aceasta cu frică şi cu cutremur, ca nu cu nevrednicie să te facĭ părtaş Sfintelor Puterĭ. Bine în aşa chip întrarmând Stareţul pre fratele, şi dându-l Domnuluĭ şi Duhul daruluĭ, l-aŭ slobozit.

Către aceasta povestea fratele cel ce trăia cu dânsul următoarele: Şezând odinioară lângă dânsul, eŭ l-am întrebat: aŭ fost ispitit de înfricoşările dracilor, trăind el în pustie? El mi-a răspuns: Iartă frate, dacă Dumnezeŭ va slobozi a veni asupra ta ispitele de la diavolul care a venit asupra mea, nu cred că tu veĭ putea a răbda amărăciunea lor. Mie în 70 de anĭ şi maĭ mult, multe ispite am răbdat trăind în multe pustiĭ, şi în desăvârşită tăcere. De ce m-am ispitit, şi ce am răbdat eŭ de la aceşti dracĭ, spre amărăciunea lor, nefolositor este acelora care încă nu a gustat liniştea. În aşa ispite, totdeauna aşa am urmat: am aruncat totdeauna nădejdea la Dumnezeŭ, Căruia i-am şi dat făgăduinţa lepădăriĭ, şi El m-a izbăvit din toată nevoia. Pentru aceasta frate, eŭ nicĭ o purtare de grijă pentru sinemĭ nu fac; Căcĭ ştiŭ că El să grijăşte pentru mine, şi foarte uşor rabd ispitele ce vin asupra mea. Şi eŭ numaĭ una îĭ aduc Luĭ, ca neîncetat să mă rog. Nu maĭ puţin ajută şi aceea, nădăjduind că pre cât scârbele şi nevoile năpădesc maĭ marĭ, pre atâta de marĭ să gătesc şi cununile celor ce le rabdă; fiindcă la Dreptul Judecător, şi unele şi altele deopotrivă cumpănesc. Iară de aĭ intrat în mijlocul lupteĭ să te luptĭ, luptă-te, însufleţindu-te cu aceea că foarte mulţĭ sunt ceĭ ce să luptă cu noĭ împrotiva vrăjmaşilor luĭ Dumnezeŭ, maĭ mulţĭ decât pâlcurile vrăjmaşilor. Şi cum am putea a sta noĭ cu îndrăzneală împrotiva înfricoşatuluĭ vrăjmaşuluĭ nostru, dacă nu puternica Dreaptă a luĭ Dumnezeŭ Cuvântul, nu ne va ajuta, nu ne va îngrădi şi nu ne va acoperi? Cum ar răbda firea omenească năpădirele luĭ?

Auzi ce zice Dreptul Iov: „Cine va descoperi faţa îmbrăcăminţeĭ luĭ? şi la încheerea zileĭ luĭ cine va intra? Porţile feţeĭ luĭ cine le va deşchide? Împrejurul dinţilor luĭ este frică. Ficaţiĭ luĭ paveze de aramă, iară legăturele luĭ ca piatra Smirinuluĭ. Unul de altul să lipesc, şi Duh trece printr-Însul, bărbat cu fratele săŭ să va lipsi. Împreuna-se-vor şi nu se vor despărţi. Întru strănutarea luĭ va străluci lumina, şi ochiĭ luĭ chip de luceafăr. Din gura luĭ esă ca nişte flăcărĭ de foc, şi scapără ca nişte gratiĭ aprinse. Şi din nările luĭ esă ca nişte fum de cuptor aprins cu cărbunĭ de foc. Sufletul luĭ ca cărbunele, şi ca para foculuĭ din gura luĭ esă. Şi în cerbicea luĭ stă putere, şi înaintea luĭ curge pierzare. Şi cărnurile trupuluĭ sunt lipite, toarnă preste el şi nu se va clăti. Inima luĭ este înfiptă ca o

piatră, şi stă ca un ilăŭ * neclătit. Şi când să întoarce el, să înfricoşază fiarele cele cu 4 picioare, care sar pre pământ. De îl vor întâmpina pre el lănci, nimica nu îl vor înfricoşa, suliţa rădicată şi zaua. Că socoteşte ferul ca paele, şi arama ca lemnul putred. Nu îl va vătăma pre el arc de aramă, şi lovitura de piatră o socoteşte ca iarba. Ca trestia a socotit ciocanele, şi râde de frica purtătoruluĭ de foc. Aşternutul luĭ ţăpuşĭ ascuţite, şi tot aurul măriĭ supt el, ca nişte tină nespusă. Fierbe adâncul ca o căldare, şi Marea o socoteşte ca un vas de unsoare. Şi pre portarul adânculuĭ ca pre un rob: socotit-aŭ adâncul ca un loc de plimbare. Nimic nu este pre pământ asemenea luĭ făcut să se batjocorească de Îngeriĭ Meĭ. Pre tot cel înalt vede: şi pre el Împăratul tuturor celor din ape." (Iov **41**. 9–24) [4].

Iată împrotiva căruia avem noĭ a lupta frate! Iată cum şi prin ce cuvinte a închipuit pre acest tiran. Cu toate acestea biruinţa se face asupra luĭ lesnicioasă, de aceia care dupre cum trebuie trec viaţa pustnicească: din pricina sărăcieĭ lor, din pricina lepădăriĭ lor de lume, din pricina faptelor celor bune şi marĭ, şi din pricina aceea că noĭ avem pre Cel ce să luptă cu noĭ. Că cine spune-mĭ apropiindu-se către Domnul, şi frica luĭ priimind în minte, nu s-aŭ schimbat cu firea, luminând pre sine cu Dumnezeeştile legĭ şi fapte? Nu s-aŭ făcut sufletul săŭ luminos, şi bun şi vrednic a străluci cu Dumnezeeştile cugete? Iar deşartă a fi (mintea) niciodată, nicĭ dă eĭ voie având pre Dumnezeŭ întru sine, căcĭ îndeamnă pre minte cu nesaţiu a să abate către lumină. Duhul nu lasă pre suflet a să momi cu patimile, care în aşa fel lucrează neîncetat; Ci ca un oarecare Împărat suflând cu înfricoşată mânie, fără cruţare le taie. Unul ca acesta niciodată nu să întoarce îndărăt, ci cu practica faptelor bune, cu înălţarea mâinilor la Cer, şi cu rugăciunea minţiĭ, ţine biruinţa în luptă.

Spunea acelaşĭ frate, că pe lângă alte fapte bune, avea Ava Filimon şi aceasta: nu putea a răbda nicĭ un cuvânt în deşert, şi dacă cineva uitând spunea ceva ce nu era de folos sufletuluĭ, el cu totul nu lua aminte la aceasta. Aşişderea când eŭ mă duceam undeva pentru oarecare lucru, el nu întreba pentru ce aĭ umblat? Şi când mă întorceam nu mă întreba, unde aĭ fost, şi ce aĭ lucrat? Aşa odinioară am intrat eŭ în Alecsandria pentru oarecare trebuinţă de nevoie; şi de acolo cu un lucru Bisericesc m-am pornit la Ţarigrad, nespuind aceasta robuluĭ luĭ Dumnezeŭ. Pe urmă petrecând acolo vreme destulă, cercetând pre fraţiĭ ceĭ cucernicĭ de acolo, m-am întors către dânsul la Schit. Văzându-mă pre mine, Bătrânul s-a bucurat, şi după obicinuita rugăciune de întâmpinare a şezut; dar desăvârşit de nimic nu m-a întrebat pre mine, ci aŭ petrecut după obiceiŭ, cu obicinuita sa lucrare a minţiĭ. Oare când vrând a-l ispiti, vreo câteva zile nu i-am dat pâine să mănânce. El nicĭ pâine nu a cerut, nicĭ nimic la aceasta nu a zis. Atuncĭ eŭ făcând metanie l-am întrebat: Fă dragoste Părinte spune-mĭ mie,

---

* *Ilău, ilaie*, s.m. (Reg.). Nicovală. Variantă *ileu*. Din maghiară *üllö*. DEX, *ed. cit.*, p. 548.

[4] *Cartea lui Iov*, **41**, 9-24:

"9. Iată, este o deşertăciune să mai nădăjduieşti în izbândă; numai înfăţişarea lui şi te dă la pământ;
10. Cine este atât de nechibzuit încât să-l întărâte ? Cine va îndrăzni să dea piept cu Mine?;
11. Cine M-a îndatorat cu ceva, ca să fiu acum dator să-i dau înapoi? Tot ce se află sub ceruri este al Meu;
12. Cât despre leviatan, voi vorbi despre mădularele lui şi despre tăria lui şi despre frumoasa lui întocmire;
13. Cine a ridicat pulpana din faţă a veşmântului lui şi cine poate pătrunde în căptuşeala armurei lui?;
14. Cine a deschis vreodată porţile gurii lui? Zimţii lui sunt îngrozitori!;
15. Spinarea lui este ca un şirag de scuturi, pe care le-ai fi întărit şi pecetluit puternic;
16. Ele sunt strânse unul într-altul atât de tare, că nici vântul nu pătrunde printre ele;
17. Fiecare e lipit de cel de lângă el şi se ţin aşa şi nu se mai despart;
18. Din strănutul lui scapără lumină şi ochii lui sunt roşii ca pleoapele zorilor;
19. Din gura lui ies parcă nişte torţe aprinse şi izbucnesc valuri de scântei;
20. Din nările lui iese fum, ca dintr-o căldare pusă la foc şi care fierbe;
21. Răsuflarea lui este de cărbuni aprinşi şi din gura lui ţâşnesc flăcări;
22. Puterea lui e adunată în grumazul lui şi înaintea lui ţâşneşte groaza;
23. Carnea lui e îndesată; oricât ai apăsa în ea nu se lasă;
24. Inima lui este tare ca piatra, tare ca piatra râşniţei, cea de dedesubt".

nu te-aĭ scârbit că nu ț-am adus ție după obiceiŭ să mănâncĭ? El a răspuns: Iartă-mă frate, dacă 20 de zile nu-mĭ veĭ da mie pâine să mănânc, eŭ la tine nu o voiŭ cere; fiindcă cât rabd cu sufletul, atâta rabd şi cu trupul. Aşa aŭ fost el îndeletnicindu-se cu vederea adevăratelor bunătățĭ.

Zicea el: de când am venit în Schit, nu am lăsat gândul meŭ a eşi afară de păreţiĭ chilieĭ; şi nicĭ în cugetul meŭ nu am primit nicĭ un fel de gând, afară de frica luĭ Dumnezeŭ, şi judecata veaculuĭ viitor, ţiind în pomenire groaznica judecată a păcătoşilor, şi focul cel vecĭnic, şi întunerecul cel maĭ din afară. Şi aceea cum că trăesc sufletele păcătoşilor şi a drepţilor, şi care bunătăţĭ sunt gătite drepţilor. Şi cum fiecare priimeşte plata după ostenele; unul pentru ostenelele nevoinţeĭ, altul pentru milostenie şi dragoste nefăţarnică, altul pentru neagoniseală şi întreagă lepădare de lume; altul pentru smerita înţălepciune şi desăvârşita linişte; altul pentru ascultarea cea desăvârşită; altul pentru iubirea de streinĭ. Toate acestea ţiindu-le în minte, nu am dat voie nicĭ unuĭ cuget a lucra întru mine, şi nicĭ nu pot a fi cu oameniĭ, şi nicĭ nu pot a-mi îndeletnici mintea cu dânşiĭ, ca să nu mă despărţesc de la Dumnezeeştile cugetărĭ.

Către acestea a adăogat şi spunea despre oarecare liniştitor, zicând: cum că ajunsese la nepătimire, şi din mâinele Îngeruluĭ primea pâine pentru hrană. Iar din pricina leneviriĭ luĭ, s-aŭ lipsit de această cinste; Fiindcă când sufletul slăbănogeşte pre cea privitoare şi întinsa luare aminte, pre acel suflet îl cuprinde noaptea. Că unde nu luminează Dumnezeŭ, acolo toate să răşchiră ca întru întunerec; Şi nu poate atuncea sufletul a căuta către Dumnezeŭ cel unul, şi a să cutremura de Cuvântul luĭ. „Dumnezeŭ de aproape sunt Eŭ, zice Domnul, şi nu Dumnezeŭ departe. Aŭ ascunde-se-va cineva întru cele ascunse, şi Eŭ nu-l voiŭ vedea pre el? Aŭ nu umplu Eŭ Cerul şi pământul? zice Domnul" (Ierem. **23**–24) [5]. Şi pentru mulţĭ asemenea care aŭ pătimit ne aducea aminte el. Aŭ adus şi căderea lui Solomon, care zice, aşa de Înţălept fiind şi de slăvit, *că era ca un luceafăr ce răsare dimineaţa, cu strălucirea înţălepciuneĭ pre toţĭ luminându-ĭ* *, pentru o mică dulceaţă a perdut toată slava. Şi aşa de înfricoşat este a ne momi cu lenevirea; Ci ni să cuvine ca neîncetat să ne rugăm, ca nicĭ un gând aflându-ne, să nu ne despartă pre noĭ de la Dumnezeŭ; şi în loc de Dânsul a-şĭ închipui mintea alt oarece. Numaĭ curata inimă făcându-se Încăpere Sfântuluĭ Duh, curat vede întru sine pre singur Dumnezeŭ, ca întru o oglindă.

Ascultând acestea, zice (fratele cel ce trăia cu Ava Filimon) şi la lucrul luĭ privind, am înţăles că întru dânsul desăvârşit a încetat patimile trupeştĭ, şi că el a fost osârdic îndrăgitor a toată săvârşirea. Aşa că totdeauna să vedea schimbat Dumnezeescul Duh (din slavă în slavă), şi suspina cu suspinurĭ negrăite, care într-însul să învârtea şi pre el îl măsura; şi cu toate să nevoia ca nimic viind să nu-ĭ turbure curăţenia minţiĭ luĭ, şi spurcăciune oarecare în taină să nu să lipească de dânsul. Văzând, zice eŭ aceasta, şi îndemnat de râvnă pentru chipul vieţiĭ luĭ, cu osârdie m-am apropiat de el, întrebându-l: cum pot să fac şi eŭ, ca să-mi agonisesc curăţenia minţiĭ, precum şi Sfinţia Ta? El a răspuns: Mergĭ şi osteneşte-te, că pentru aceasta trebuie osteneală şi durerea inimeĭ; Că bunătăţile Dumnezeeştĭ care sunt vrednice de osârdnica căutare şi osteneală, nu se vor da nouă dacă vom şedea pre paturĭ şi vom dormi. Că şi pământeştile bunătăţĭ, nimănuĭ nu se daŭ fără de osteneală. Cel ce voeşte a veni în sporire, i să cuvine maĭ întâĭ a-şĭ tăia toate voile sale şi poftele, şi a agonisi neîncetat plâns şi neagonisală, neluând aminte la greşalele altora, ci numaĭ la ale sale, şi pentru dânsele să plângă ziua şi noaptea. Şi să nu aibă deşartă prietenie nicĭ cu unul din oamenĭ. Fiindcă sufletul cel ce să scârbeşte pentru săràceasca sa aşezare, şi este rănit cu pomenirea despre păcatele sale cele maĭ dinainte, să face mort lumiĭ, precum şi lumea a murit despre dânsul. Adecă, atuncea nelucrătoare, să fac patimile trupuluĭ, şi omul nelucrător este pentru dânsele. Către aceasta Cel ce

[5] *Ieremia*, **23**, 24: "Poate oare omul să se ascundă în loc tainic, unde să nu-l văd Eu, zice Domnul? Au nu umplu Eu cerul şi pământul, zice Domnul?".
* Text adăugat cu creionul pe maginea paginei. Vezi mss. p. 551.

să leapădă de lume, şi cu Hristos s-a împreunat, şi liniştea o îmbrăţişează iubind pre Dumnezeŭ, păzeşte chipul Luĭ, şi cu asemănarea Luĭ să îmbogăţeşte; fiindcă de sus priimeşte dăruirea Duhuluĭ, şi să face lăcaş a luĭ Dumnezeŭ, iar nu al dracilor; şi faptele cele bune le închină luĭ Dumnezeŭ. Aşa suflet oare s-a făcut curat în viaţă şi slobod de spurcăciunele trupuluĭ, şi neavând întinăciune nicĭ prihană, să îmbracă în sfârşit cu cununa dreptăţiĭ, şi luminează cu frumuseţa bunătăţilor.

Decĭ, întru cine de la începutul lepădăriĭ de lume nu s-a sălăşluit în inima luĭ plânsul, nicĭ lacrămĭ Duhovniceştĭ, nicĭ pomenire despre muncile cele fără de sfârşit, nicĭ linişte adevărată, nicĭ rugăciune neîncetată, nicĭ cântare de Psalmĭ şi învăţătură întru Dumnezeeştile scripturĭ; întru cine nu s-aŭ făcut acestea întru deprindere, ca şi nevrând el să fie îndemnat a lucra acestea de la minte, nicĭ frica luĭ Dumnezeŭ nu domneşte în sufletul acela: unul ca acela să odihneşte întru legătura prietenieĭ cu lumea, şi nu poate a avea mintea curată întru rugăciune; Fiindcă numaĭ blagocestia şi frica luĭ Dumnezeŭ curăţesc sufletul de patimĭ, şi lucrează pre minte slobodă, şi o duc pre ea în fireasca ei aşezare a vedereĭ, şi ĭĭ înlesneşte eĭ a să atinge de Cuvântarea de Dumnezeŭ, pre care o priimeşte ea în chipul fericirelor. Că pentru ceĭ ce s-aŭ învrednicit de aceasta, slujăşte ca o arvună (a viitoruluĭ) şi păzeşte Duhovniceasca aşezare neclătită. Şi aşa cu toate puterile să ne silim pentru lucrare, care ne suie pre noĭ la blagocestie; adecă, către gânditoarea curăţie; rodul căria este, fireasca, Teologhiceasca privire. Fiindcă lucrarea este, suire către privire, dupre cum zice pătrunzătoarea şi Teologhiceasca minte (Sfântul Grigorie Teolog) *.

Decĭ ne vom lenevi de lucrarea aceea, vom fi streinĭ de toată iubirea de înţălepciune. Că deşi cineva ar ajunge la vârful bunătăţilor, totuşĭ ĭĭ trebueşte ostenelele nevoinţeĭ, care împilează pornirele trupuluĭ cele fără de rânduială, şI strânsă păzire a cugetuluĭ. Şi cu aşa chip, abea putem noĭ a ne pregăti pentru sălăşluirea luĭ Hristos. Că precât să înmulţeşte dreptatea noastră, pre atâta să înmulţeşte şi Duhovniceasca bărbăţie. Şi mintea viind întru săvârşire, cu totul să lipeşte de Dumnezeŭ, şi să luminează de Dumnezeasca lumină, şi i să descopere taine negrăite. Atuncea cu adevărat cunoaşte el unde este înţălepciunea, unde este puterea, unde este cunoştinţa pentru înţălegerea tuturor, unde este lungimea anilor şi viaţa, unde este lumina ochilor şi pacea. Că precât mintea este îndeletnicindu-se cu patimile până atuncea cu neputinţă ĭĭ este eĭ a să îndulci ce cele zise. Aşa că faptele bune, şi prihănirele, oarbă o fac pre minte. Acelea, ca să nu cunoască faptele bune (cele făcute); iar acestea, ca să nu vază prihanele. Iar când va primi ea odihnă de la luptă, să învredniceşte Duhovniceştiĭ dăruirĭ; şi atuncea neîncetat fiind lucrată de dar, cu totul să face văzătoare de lumină, şi neruptă de la vederea lucrăriĭ ceĭ Duhovniceştĭ. Unul ca acesta cu nimic este legat de cele de aicea, ci a trecut din moarte în viaţă. Cel ce începe a urma cu neprihănită viaţă, şi voeşte cu râvnă a să apropia către Dumnezeŭ, i să cuvine a avea neprihănită inimă, şi buze curate; ca cuvântul ce va eşi din curatele luĭ buze, curat să poată cu vrednicie a căuta pre Dumnezeŭ. Fiindcă sufletul ce s-a lipit de Dumnezeŭ, neîncetat cu El vorbeşte.

Să dorim frate a ajunge la aşa înălţime de fapte bune, să încetăm de a ne lipi de pământ cu patimile. Că cel ce s-a nevoit şi a ajuns apropiere către Dumnezeŭ, şi s-a împărtăşit lumineĭ Luĭ, şi s-a rănit cu dorire către Dânsul, acesta să îndulceşte cu Dumnezeasca şi neajunsa veselie Duhovnicească, precum zice Dumnezeescul Proroc „Desfătează-te în Domnul, şi ţĭ se va da ţie cererile inimeĭ tale; Şi va scoate ca lumina dreptatea ta, şi judecata ta ca amiază-zi“ (Ps. **36**. 4 şi 6) [6]. Şi care dorire este aşa de tare şi neţinută, ca aceea ce Dumnezeŭ a vărsat-o în sufletul cel curăţit de tot păcatul? Asemenea suflet, din adevărata aşezare a inimeĭ zice „Rănită sunt de dragoste astăzĭ“

* Sfântul Grigorie Teologul (din Nazianzos), *Oration*, 4, 133.

[6] *Psalmii*, **36**, 4 şi 6:
"4. Desfătează-te în Domnul şi îţi va împlini ţie cererile inimii tale;
6. Şi va scoate ca lumina dreptatea ta şi judecata ca lumina de amiază".

(Cân. C. 2. 5) [7]. Negrăite şi neînţălese sunt strălucirele Dumnezeeştiĭ frumuseţĭ! Nu poate a le închipui cuvântul, nicĭ auzul a le încăpea. La strălucirea zileĭ de veĭ arăta, la luminarea lumeĭ, la lumina Soareluĭ toate acestea nu sunt îndestulătoare spre alăturare cu slava aceea, şi cu multă scădere înaintea feţiĭ adevărateĭ luminĭ; ca o noapte adâncă, şi întunerec nepipăit, înaintea curateĭ luminĭ ceĭ de amiază-zi. Aşa ne-au predat nouă şi Vasilie cel minunat între Dascălĭ, din iscus cunoscând acestea şi învăţându-se.

Acestea, şi maĭ multe decât acestea, spunea fratele cel ce a trăit cu Ava. Cine nu se va minuna de dânsul, şi pentru următoarea, ca o adevărată dovadă a mareĭ smerenieĭ Luĭ? Fiind învrednicit de darul Preoţieĭ de demult, şi cu adevărat atingându-se de cele Cereştĭ, cu viaţa şi cu cunoştinţa, el totdeauna fugea de Dumnezeeştile Sfinte lucrărĭ, ca de o sarcină prea grea. Aşa că în curgere de mulţĭ anĭ aĭ nevoinţeĭ luĭ, nu să învoia a să apropia către Sfânta Masă (pentru Sfânta lucrare). Dar şi Dumnezeeştilor taine a să împărtăşa când să întâmpla a intra în vorbă cu oameniĭ; deşi la acestea nu să vorbea nimic pământesc, ci numaĭ cele pentru folosul sufletuluĭ, de ceĭ ce căuta voroavă de la dânsul. Iar când voia a să împărtăşi cu Dumnezeeştile taine, atunci maĭ înainte de aceasta, mult supăra pre Dumnezeŭ milostivindu-l, cu rugăciunĭ, cu cântărĭ de Psalmĭ şi mărturisirĭ. Să spăimânta el de glasul Preotuluĭ când zicea vozglasul „Sfintele Sfinţilor". Că în vremea aceea, zicea el, toată Biserica este plină de Sfinţiĭ Îngerĭ, şi singur Împăratul Puterilor, cu taină sfinţit lucrând, şi pâinea şi vinul prefăcându-le întru al Său Trup şi Sânge, prin Sfânta Împărtăşire sălăşluindu-se în inimele noastre. Pentru aceea adăoga el: Să cuvine nouă a fi neprihăniţĭ şi curaţĭ, şi ca cum afară de trup a fi, fără de toată îndoiala şi clătire, a îndrăzni la împărtăşirea Prea curatelor a luĭ Hristos taine, ca să ne facem părtaşĭ luminăriĭ ceea ce să face dintr-însele. Mulţĭ din Sfinţiĭ Părinţĭ vedea pre Sfinţiĭ Îngerĭ, care îĭ apăra de tot ce este necuvios. Pentru aceea şi singur să ţină pre sine întru adâncă tăcere, nevorbind cu nimenea.

Şi iată ce a maĭ spus acel frate: Când era nevoie Stareţuluĭ ca singur să-şĭ vânză rocodelia sa, ca să nu să facă oare care minciună, orĭ jurământ, saŭ cuvânt de prisos, saŭ alt chip de păcat, adecă din vorbire şi din târguială, el sta prefăcut la chip ca nebun, şi fiecare voind a cumpăra rocodelie de la dânsul, lua şi-ĭ da luĭ ce voia. Lucra el coşurĭ micĭ, şi plata pentru dânsele o priimea cu mulţămire, nimic maĭ mult vorbind, acest iubitor de înţălepciune Bărbat.

AMIN.

---

[7] *Cântarea Cântărilor*, 2, 5: "Întăriţi-mă cu vin, cu mere răcoriţi-mă, că sunt bolnavă de iubire".

Scurtă cuvântare despre Sfântul Teognost

PREA CUVIOSUL Teognost, Părintele capetelor celor de faţă, aŭ fost Alecsandrean tâlcuitor, despre care pomeneşte Fotie în cetirea 106, orĭ alt cineva, şi în vreme a trăit cu încredinţare a zice nu putem. Dar dupre cum din rod să arată pomul, şi acesta a fost din numărul celor ce aŭ vieţuit bine cu lucrarea şi cu cunoştinţa, şi pentru curăţenia vieţiĭ, s-aŭ învrednicit a avea întru sine pre Prea Sfântul Duh. Cu a căruia strălucirĭ luminându-se în minte, şi cu vieţuitoarele suflărĭ însufleţit fiind, ca o cântare oarecare Sfântă, a cânta zicând aceste capete. Aşa că întru dânsele şi credincios chip să aşterne a vieţiĭ ceĭ lucrătoare, şi să arată nerătăcita suire către viaţa cea privitoare. Maĭ mult decât aceasta, cel ce doreşte poate a să învăţa, şi cum trebuie să fie, şi cum trebuie să lucreze cel cinstit cu treapta Preoţieĭ. Şi maĭ ales aceea care cu iubire de osteneală le va ceti, acestea le vor aduce bogată năravnică învăţătură, şi credincioasă ducere de mână către mântuitoarea trezvire.

Ale prea Cuviosuluĭ Părinteluĭ nostru Teognost, Capete 75 Pentru lucrare, pentru vedere și pentru Preoție

Prea Cuvioșilor Părinți: Lazăr și Varlaam,
Teognost cel prea prost și nevrednic de toată lumea.

1. Atuncea socotește că ai adevărata faptă bună, când pre toate cele depre pământ desăvârșit le veĭ defăima, și veĭ avea gata pre inimă prin curată știință, totdeauna a te duce către Domnul. Și dacă voeștĭ a fi cunoscut de la Dumnezeŭ, fă-te necunoscut de la oamenĭ, precât îțĭ este cu putință.

2. Vezĭ pre mângâerele cele de prisosit ale trupuluĭ, și te ferește despre dânsele, ca nu cumva să scază știința, saŭ ceva să ia din ostenelele tale. Adecă, pre cât preste ostenelele cele ce a apucat maĭ înainte de nepătimire, odihna cea de aicea dintru acestea intră. Pagubă socotește-o, nu lipsire de cele dulcĭ, ci pre a cădea prin desfătarea acestora, din cele maĭ bune.

3. Fiĭ, furnică avându-te pre sinețĭ, verme întru toată simțirea, ca să te facĭ om de Dumnezeŭ zidit. Că de nu va fi aceea întâĭ, nu va urma pe urmă aceasta. Și pre cât te vei pogorî, pre atâta te vei înălța. Iar când și pre sinețĭ ca pre un nimic înaintea Domnuluĭ te veĭ socoti, dupre Cântătorul de Psalmĭ (**38**. 6-7)[1] atuncea te veĭ face mare din mic pre taină. Și când te socoteștĭ că nu aĭ și nu știĭ nimic, atuncea eștĭ bogat și cu fapta, și cu cunoștința lăudată întru Domnul.

4. „Zdrobește brațul celuĭ păcătos și răŭ“ (Ps. **9**. 35)[2], al dulceților zic, și al vicleniеĭ, dintru care toată răutatea să naște. Zdrobește-l încă prin înfrânare și prin nerăutatea cea din smerenie; că dacă deși se va căuta păcatul tăŭ, cu puternic cuvânt, tot în vremea cercăriĭ celor lucrate, să nu să afle ceva. Că să șterg greșalele, când pricinele acestora, prin care s-aŭ lucrat (păcatele) urându-le noĭ, și asupra lor ne vom ostăși; pre biruirea cea maĭ dinainte, cu biruința cea maĭ de pre urmă, înapoĭ chemând-o (sau încununându-ne).

5. Nimic este maĭ bun, decât rugăciunea cea curată; dintru care ca dintr-un izvor, faptele bune izvorăsc: priceperea, blândeța, dragostea, înfrânarea și sprijineala cea din lacrămĭ să face întru noĭ (de la Dumnezeŭ) împreună și mângâerea. Iară frumusețа aceștia este, să fie cugetul întru singure cele zise, și ințălese, și pofta nesățioasă totdeauna de dobândirea luĭ Dumnezeŭ. Când pre Stăpânul Săŭ prin privirea celor ce sunt îl urmează mintea, și îl caută cu dorire arzătoare, și cu sete să află să vază pre cel nevăzut. Apoĭ văzând întunerec ascunderea Luĭ, să întoarce iarășĭ întru sine, prea cu evlavie strângându-se; îndestulându-se adecă, deocamdată, cu vederea ceea ce spre folos i să

[1] *Psalmii*, **9**, 35: “Zdrobește brațul celui păcătos și rău, păcatul lui va fi căutat și nu se va afla”.
[2] *Psalmii*, **38**, 6-7: “Și numărul zilelor mele care este, ca să știi ce-mi lipsește”. Iată cu palma ai măsurat zilele mele și statul meu ca nimic înaintea Ta”.

descopere luĭ, şi cu aceasta mângâindu-se. Dar bine nădăjduit fiind, că negreşit atuncea va ajunge pre cel dorit, când arătările dezlegându-se, şi nălucirea cea din umbră, ca întru o oglindă şi gâcitură, şi înaintea feţeĭ curată vedere va fi de-a pururea (1 Corint. **13**. 12)[3].

6. Strânge-te şi te sfieşte despre vederile cele prea înalte, dacă încă nu te-aĭ suit la nepătimirea cea prea desăvârşit. Şi nu alerga fără de oprire, poftind cele maĭ presus de tine. Că de voeştĭ, zice, să te faci Cuvântător de Dumnezeŭ, împreună şi văzător, prin petrecere sue-te; şi prin curăţenie câştigă-ţĭ pre curăţitorul. Dar de vreme ce că de Cuvântarea de Dumnezeŭ, mi-am adus aminte, vezĭ pre înălţimea aceştia, şi nu te întinde întru nemărginire. Şi caută de vezĭ, cum că nu să cuvine nouă celor ce încă cu laptele faptelor bune ne adăpăm, a ne ispiti să zburăm către aceasta, ca nu cumva să cază tuleile, ca ale puilor celor nedesăvârşiţĭ; deşi mierea cunoştinţeĭ sileşte pre dorire. Şi când cu întreaga înţălepciune şi cu lacrămĭ curăţindu-ne, de la pământ ca Ilie, saŭ ca Avacum ne-am înălţa, pre răpirea cea în norĭ de-acum atuncea maĭ înainte începând-o: Şi cu curată rugăciune, şi văzătoare şi nerăspândită, afară de simţirĭ aflându-ne, căutând pre Dumnezeŭ, atuncea poate şi de Cuvântarea de Dumnezeŭ din parte ne vom atinge.

7. Poate pofteştĭ a te învrednici Dumnezeeştiĭ vederĭ şi arătăriĭ în cuget? Maĭ întâĭ îmbrăţişează viaţa cea pacĭnică şi liniştită, şi îndeletnicindu-te, cunoaşte-te pre sineţĭ şi pre Dumnezeŭ. Iar dacă aceasta va fi, nimic nu opreşte ca într-un vânt subţire, întru aşezarea cea curată şi neturburată de toată patima, pre Cel ce este tuturor nevăzut, a-l vedea cu mintea, mântuire ţi-e prin cunoştinţa Luĭ cea maĭ adevărată, bine vestindu-ţĭ.

8. Precum când înainte aleargă fulgerul, îndată să aşteaptă tunetul, aşa unde Dumnezeasca milostivire a strălucit, acolo şi furtuna patimilor să alinează. Şi unde este aceasta, acolo împreună călătoreşte cu cela ce o aŭ câştigat şi arvuna fericireĭ ceĭ de acolo. Iar în sufletul cel ce iubeşte lumea maĭ mult decât pre Ziditorul, şi cu împătimire să aflǎ către cele văzute, şi cu totul să ţine de dulceţile şi desfătările trupeştĭ, acolo nu este Dumnezeasca milă, şi nădejde de nepătimire.

9. Pre Dumnezeŭ, ce oare este? şi unde? nu îl căuta cu mintea. Că maĭ presus de fiinţă este, şi cu locul neţinut, ca Cel ce este maĭ presus de toate. Ci numaĭ pre Dumnezeŭ Cuvântul împrejur scris ca întru o oglindă priveşte-l, pre cât este cu putinţă, slobozind raze luminoase cu Dumnezeasca fire, şi în loc socotit fiind Cela ce este pretutindenea. Însă precât te veĭ curăţi, dupre atâta şi străluciréĭ te veĭ învrednici.

10. Cunoştinţă adevărată poftind, şi deplineĭ adeverirĭ de mântuire neîndoită, maĭ înainte filosofeşte a rupe pre legăturile cele pătimaşe ale sufletuluĭ către trup, şi ocolind împătimirea celor materialnice, pogorăte întru adâncul smereniéĭ, şi veĭ afla Mărgăritarul cel de mult preţ al mântuireĭ tale, ca întru un vas de lut, întru Dumnezeasca cunoştinţă ascuns, şi pre strălucirea Împărăţieĭ luĭ Dumnezeŭ, maĭ înainte logodind-o ţie.

11. Celuĭ ce pre supunerea, adecă cea gânditoare o aŭ isprăvit şi o a îndreptat, şi au supus pre trup Duhuluĭ, nu-ĭ este trebuinţă de supunere omenească. Că acesta să supune Cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ şi Legeĭ, ca un supus bine cunoscător. Iară întru acela întru care este luptă, şi războiŭ al trupuluĭ împrotiva sufletuluĭ, nevoie este a ne supune, şi a avea Voevod şi ocârmuitor, carele să ne ocârmuiască cu ştiinţă, şi bine să ne întrarmeze, ca nu cumva de duşmaniĭ ceĭ gândiţĭ să ne robim, împreună de patimĭ pentru neiscusinţă să ne cufundăm.

12. Când de nicĭ o patimă nu te veĭ supăra, şi Dumnezeescul dor creşte înlăuntru întru inima ta; şi când ca pre un somn socotind pre moarte nu te înfricoşezĭ, ci maĭ vârtos doreşti pre dezlegare: atuncea şi pre arvona mântuireĭ precum să cade o aĭ câştigat, şi pre Împărăţia Cerurilor înlăuntru împrejur o porţi, cu bucurie negrăită bucurându-te.

[3] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 12: "Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum am fost cunoscut şi eu".

Pentru PREOȚIE

13. Preoției ceĭ Dumnezeeștĭ și cinstite te-aĭ învrednicit; Să știĭ că pre sinețĭ maĭ înainte te-aĭ îndatorit a te avea jertfit prin omorârea patimilor și a dulceților, și așa să îndrăzneștĭ a te atinge de jertfa cea de viață făcătoare și înfricoșată, dacă nu voeștĭ ca niște materie lesne de ars, de Dumnezeescul foc de tot să te arzĭ. Că dacă Serafimul fără de cleşte, n-aŭ îndrăznit de Dumnezeescul cărbune să se atingă (Isa. **6**. 6.)[4], cu cât maĭ vârtos (tu) fără de nepătimire te veĭ atinge? Prin care și pre limbă o veĭ avea sfințită, și buzele curățite, și pre suflet curat împreună cu trupul; încă și pre însușĭ mâinele, decât tot aurul maĭ strălucite, ca pre niște slujitoare ale foculuĭ celuĭ maĭ presus de ființă, și ale jertfeĭ (ceĭ Dumnezeeștĭ).

14. Pricepe cu tărie puterea celor ce să zic; că pre mântuirea aceea a luĭ Dumnezeŭ totdeauna o primeștĭ, pre care odată văzându-o Simeon Bătrânul, s-aŭ spăimântat, și pentru slobozire să ruga. Și de nu te-aĭ înștiințat de la Duhul Sfânt cum că eștĭ priimit mijlocitor al luĭ Dumnezeŭ și al oamenilor, ca un întocmaĭ Înger, să nu îndrăzneștĭ cu aruncare în primejdie, asupra înfricoșateĭ și prea curateĭ Sfințiteĭ săvârșirĭ aĭ celor Dumnezeeștĭ, pre care și Îngeriĭ o cinstesc, și mulțĭ din Sfințĭ ca de o nestricăcioasă prea cu evlavie s-aŭ sfiit; ca nu cumva ca Zan acela cu părerea bunuluĭ să te prăpădeștĭ.

15. Ia aminte de sinețĭ, dupre cela ce a zis (1 Tim. **4**. 16)[5]. Că dacă și vreun lucru întinat poate s-aŭ făcut maĭ înainte întru tine din neputință, cu Dumnezeescul foc să se mistuiască, și pentru ale tale păcate, maĭ înainte totdeauna să aducĭ prinos. Că așa, ca un vas de alegere bine trebuincios, și curat, și de o jertfă ca aceasta vrednic, să poțĭ întru firea argintuluĭ, saŭ și întru a auruluĭ să te prefacĭ, dacă și ceva de lemn, orĭ de lut ar fi fost, numaĭ dacă veĭ avea din îndrăzneala cea cu nădejde, pre Dumnezeŭ plecându-se ție. Că unde este Dumnezeŭ gata spre ascultare, nu este nicĭ o împedecare, schimbăriĭ dintru aceasta întru aceasta.

16. Decĭ caută a câtă cinste întocmaĭ cu a Îngeruluĭ te-aĭ învrednicit, și sârguește-te a rămânea neprihănit întru treapta în care te-aĭ chemat, prin toată fapta bună și curățenia. Că pre Luceafărul cel ce a căzut, îl știĭ din ce fel, în ce fel s-aŭ prefăcut pentru trufie. Care lucru ca nu și tu să-l pătimeștĭ, mare pentru tine nălucindu-te, aibi-te pre tine pământ și cenușă, și lăturĭ, și câine oarecare. Și plângĭ totdeauna, că cu totul te învredniceștĭ întru Dumnezeasca Împărtășire, și rudenie a te chema, prin lucrarea, și înfricoșata, și Sfințita săvârșire a celor Sfinte, pentru iubirea de oamenĭ cea negrăită și nespusa bunătate a luĭ Dumnezeŭ.

17. Cel Sfințit, de toate patimile adecă să cuvine să fie curat, dar maĭ ales de curvie, și de pomenirea de răŭ, nicĭ subțire nălucire să aibă; dacă nu voește ca un vătămat, saŭ cu funingină maĭ înainte uns pe obraz, atingându-se de trup Împărătesc, să fie urâcios și grețos.

18. Cu curgerĭ de lacrămĭ maĭ întâĭ, maĭ mult decât zăpada albindu-te, așa încă cu știința albită prin curățenie, atinge-te de cele Sfinte, ca un Sfânt. Prin cea dinafară albiciune în chipul Îngeruluĭ, pre cea dinlăuntru frumuseță a sufletuluĭ pre taină arătându-o. Și vezĭ să nu te adeverezĭ întru săvârșitoarea începătorie acelor Dumnezeeștĭ, cu predaniele cele numaĭ de la oamenĭ, ci fie-țĭ ție și darul pre ascuns, împreună și tainic, cele maĭ înalte înțăleptindu-te.

19. Nestricăciune și nemurire poftind, cu cinste și cu evlavie, și cu credință uneltește făcătoarele de viață și pre cele ce nu să strică. Poftind și pre ducerea cea de aicea, ca unul ce te-aĭ făcut desăvârșit prin credință. Iară dacă te temĭ de moarte, încă nu te-aĭ amestecat prin dragoste cu

[4] *Isaia*, **6**, 6: "Atunci dintre serafimi a zburat spre mine, având în mâna sa un cărbune, pe care îl luase cu cleștele de pe jertfelnic".

[5] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 16: "Ia aminte la tine însuți și la învățătură; stăruie în acestea, căci, făcând aceasta, și pe tine te vei mântui și pe cei care te ascultă".

Hristos, pre carele te-aĭ învrednicit cu însuşĭ mâinele tale a-l jertfi, şi de ale căruĭ cărnurĭ te saturĭ. Că dacă te-aĭ fi amestecat, te-aĭ fi sârguit a te duce, unde este şi cel iubit; de trup şi de viaţă de aicea, nicĭ o purtare de grijă făcând.

20. Al trupuluĭ luĭ Dumnezeŭ şi jertfitor făcându-te, şi părtaş prin comunicătură, împreună sădit a te face şi prin asemănarea morţiĭ Luĭ dator eştĭ, „nemaĭvieţuind ţieţĭ, dupre Apostolul, ci Celuĭ ce pentru tine s-aŭ răstignit şi aŭ murit" (2 Cor. 5. 15)[6]. Iar dacă vieţueştĭ trupuluĭ şi lumiĭ cu împătimire, găteşte-te prin moarte, către munca cea fără de moarte, de nu te veĭ opri de voie maĭ înainte de sfârşit, despre jertfa cea fără de Sânge. Fiindcă mulţĭ şi aicea din ceĭ ce au nevrednicie lucrează cele Sfinte, cu moarte grabnică şi fără de veste răpindu-se, la muncile cele de acolo s-aŭ trimis.

21. Pentru că un Preot oarecarele, întru aceiaşĭ vreme împreună şi Monah, slăvă de evlavie având, şi multora pentru arătare şi vestea cea dinafară cinstit socotindu-se, iară dinlăuntru pre ascuns înverşunat fiind, şi întinându-se; Dumnezeasca şi sfinţita jertfă săvârşindu-o când s-aŭ apropiat la cântarea de laudă a Heruviculuĭ, grumeziĭ plecându-şĭ după obiceiŭ, înaintea Sfinteĭ Mese, şi cetind „nimenea este vrednic", de năprasnă s-aŭ aflat mort, întru o formă ca aceasta, lăsându-l pre el Sufletul.

22. Decât cuvântul drept, şi decât cunoştinţa curată, nimic nu este maĭ de nevoie şi maĭ de folos. Că de aicea să face întru noĭ frica, şi dorul către Dumnezeŭ. Aceea adecă, curăţindu-ne prin evlavie şi sfială; Iar acela (dorul), desăvârşit făcându-ne prin deprindere luminătoare, şi prin socoteală şi desluşire, şi pre minte înalt călătoare lucrându-o, prin vedere şi suire înaltă. Însă făr de frică, cu neputinţă este către Dumnezeescul dor a trece, şi prin el a zbura şi a să odihni întru cele nădăjduite.

23. Decĭ vino, plecându-te mie, tu cela ce eştĭ aprins cu dorul mântuireĭ, şi cu ferbinţeală aleargă, până ce veĭ ajunge, căutând cu durere, cerând necontenit, şi bătând cu răbdare, până ce veĭ dobândi; temelie înfigând, credinţă tare şi smerenie. Şi atuncea veĭ ajunge pre cel dorit, nu când numaĭ lăsarea păcatelor veĭ dobândi, ci când nu te veĭ maĭ speria, nicĭ te veĭ maĭ teme de vreo sculare asupră-ţĭ a vreuneĭ patimĭ, fără de frică, şi cu îndrăzneală de trup despărţindu-te.

24. Caută cu multe lacrămĭ a lua deplin adeverire; Însă nu maĭ înainte de sfârşit, dacă eştĭ smerit cugetător, ca nu cumva întru cea de aceea înainte, ca un fără de grijă făcându-te, să o defaimĭ; Ci atuncea aproape de eşire să afli, însă cu întemeere, ca nu bizuindu-te să te afli batjocorit din trufie, şi să greşeşti despre cel poftit, vremea cea nădăjduită atuncea apucându-te. Şi unde te veĭ duce ticăloase fără de arvună, şi fără de adeverirea ceea ce fără de îndoială mântueşte, care să dă prin Duhul Sfânt?

25. Nepătimirea cea făcătoare de Dumnezeŭ iubindu-o, prin ascultare maĭ întâĭ, şi prin smerenie află pre cea dorită; Ca nu prin altă cale călătorind, osteneală ţie să-ţĭ pricinuieştĭ. Iară nepătimire are, nu cela ce uneorĭ adecă să supără de patimĭ, iară alteorĭ să linişteşte şi să odihneşte; Ci cela ce totdeauna să desfătează întru nepătimire, şi pricinele patimilor de faţă fiind, el rămâne nemişcat; maĭ ales încă şi cela ce nu pătimeşte către noimele acestora.

26. Luptându-se şi ocărând, cu semeţie vine vrăjmaşul asupra sufletuluĭ, când esă din trup, făcându-se pârâş amar şi înfricoşat pentru cele greşite. Dar să poate a vedea atuncea pre sufletul cel iubitor de Dumnezeŭ, măcar deşi cu multe păcate de multe orĭ maĭ înainte s-aŭ pătruns, nespăimântându-se de pornirele şi îngrozirele aceluia; Ci maĭ vârtos întărindu-se întru Domnul şi întraripându-se cu bucurie, şi bizuindu-se Sfintelor Puterĭ celor ce îl povăţuesc, şi îngrădindu-se cu lumina credinţeĭ şi strigând cu multă îndrăzneală asupra vicleanuluĭ: Ce este ţie şi nouă izgonitule din Cerurĭ, şi robule răŭ? nu aĭ tu stăpânire asupra noastră. Hristos Fiul luĭ Dumnezeŭ, şi asupra noastră şi asupra tuturor are stăpânire, Luĭ i-am greşit, Luĭ şi răspunsu vom da; Amanet având noĭ al milostivireĭ ceĭ către noĭ, şi al mântuireĭ, pre cinstita Cruce a Acestuia. Iar tu fugĭ departe de la

[6] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 15: "Şi a murit pentru toţi, ca cei ce viază să nu mai vieze loruşi, ci Aceluia care, pentru ei, a murit şi a înviat".

noĭ pierzătorule, nimica ţie şi robilor luĭ Hristos. Acestea zicându-le sufletul cu îndrăzneală, dosul de aceea dă diavolul, cu strigărĭ tânguindu-se, căcĭ nu a putut să stea împrotiva Numeluĭ luĭ Hristos. Şi maĭ sus fiind sufletul, sboară asupra vrăjmaşuluĭ pălmuindu-l pre dânsul, precum cela ce să numeşte „iute sburător“ adecă şoimul, pre corb. Şi după acestea de Dumnezeeştiĭ Îngerĭ să duce bucurându-se, în locurile cele hotărâte luĭ, după aşezarea luĭ.

27. Dragostea către lucrurile cele curgătoare, nu te va trage pre tine jos la pământ, cela ce pre cele Cereştĭ le oglindeşte. Iar dacă vreo împătimire acelor pământeştĭ, pre tine către acelea te leagă, te asemenĭ Vulturuluĭ celuĭ ţinut în laţ de unghie şi oprit despre a zbura înainte. Decĭ aibi-le şi socoteşti-le pre toate gunoaie, prin nădejdea celor maĭ bune (Filip **3**. 8) [7], şi însuşĭ trupul, vremea chemând scuturându-l, urmează Îngeruluĭ luĭ Dumnezeŭ, celuĭ ce te povăţueşte pre tine.

28. Precum nu este cu putinţă banul, cel ce nu are chipul Împăratuluĭ, în vistieriele Împărăteştĭ împreună cu ceĭ obicinuiţĭ a să rândui, aşa cu neputinţă este fără de cunoştinţă dreaptă şi fără de nepătimire, a primi arvuna fericireĭ ceĭ de acolo, şi cu îndrăzneală, şi cu deplin adeverire aceştia, din cele de aicea către cele nădăjduite, şi împreună cu ceĭ aleşĭ a ne rândui. Iară cunoştinţă zic, nu înţălepciune, ci pre ştiinţa ceea nerătăcită a luĭ Dumnezeŭ, şi acelor Dumnezeeştĭ. Prin care iubitorul de Dumnezeŭ să înalţă către înDumnezeire, prin darul Duhuluĭ, neträgându-se în jos de patimĭ.

29. Măcar pre toată fapta cea bună lucrătoare de o aĭ fi isprăvit, nicĭ aşa să nu te nădăjdueştĭ ţieţĭ, cum că aĭ ajuns la nepătimire, şi fără de grijă petrecĭ cu bucurie în lume; Ca nu închipuirĭ de patimĭ de aicea tipărind în minte, nelesnire să afli ducându-te (de aicea). Ci de-a pururea cu frică ca un copil povăţuindu-te, grijăşte-te de firea ta cea schimbătoare şi prefăcută. Depărtează-te cu înţălepciune de pricinele patimilor. Că nepătimirea cea desăvârşit, neschimbăcioasă este, întru ceĭ ce aŭ ajuns întru dragostea cea desăvârşit; şi întru ceĭ ce prin vedere necontenită, s-aŭ rădicat maĭ presus de simţirĭ, şi cu trupul s-aŭ suit maĭ presus de smerenie. De care nu să atinge încă văpaia patimilor, fiindcă s-aŭ tăiat, şi s-aŭ curmat prin glasul Domnuluĭ, pentru căcĭ s-aŭ schimbat şi s-aŭ deprins acestea acum întru nestricăciune.

30. Nepătimirea iubeşte-o şi doreşte-o, nu maĭ înainte de vreme, ca să nu pătimeştĭ ceea ce o aŭ pătimit cel întâĭ zidit; împărtăşindu-se fără de vreme din lemnul cunoştinţeĭ. Ci lucrând întru răbdare prin cuprinzătoarea înfrânare, şi întinsă rugăciune, şi păzindu-te prin prihănirea de sine, şi prin smerita cugetare cea desăvârşit pre cele lucrate, aşteaptă după acestea în vreme bine cuviincioasă darul nepătimireĭ; După multă furtună şi turburare, pre limanul odihneĭ. Că nu este nedrept Dumnezeŭ, celor ce drept călătoresc, pre uşa nepătimireĭ să le o închidă, când să cade (a intra).

31. Mergĭ către furnică, O, leneşule! (Pil. **6**. 6) [8], şi învaţă-te lucrarea cea cu iubire de osteneală de la dânsa. Către aceasta nu uita cum că de bunătăţile noastre nu are trebuinţă Dumnezeŭ, cela ce este nelipsit şi prea deplin, ci cu bogată dăruire face bunĭ şi mântueşte în dar pre voitoriĭ şi pre ceĭ bine cunoscătorĭ, deşi pre lucrarea cea după putere, cu iubire de asemenĭ o primeşte. Decĭ dacă adecă ca un datornic te osteneştĭ, pentru bunătăţile cele ce maĭ înainte s-aŭ făcut de la Dânsul, bine facĭ şi aproape este Dumnezeasca milă. Iar dacă îndatorit socoteştĭ că aĭ pre Dumnezeŭ, prin bunătăţile acelea care ţi să pare că le lucrezĭ, de la adevăr te-aĭ rătăcit. Că cum este datornic Făcătorul de bine? Însă şi aşa aleargă ca un năimit, şi câte puţin sporind, veĭ ajunge cu mila luĭ Dumnezeŭ, pre lucrul cel ce să caută de tine.

32. Voeştĭ şi altă cale de mântuire, iar maĭ vârtos de nepătimire să-ţĭ arăt ţie? Sileşte pre Ziditorul întru rugăciune cu toată puterea, ca să nu te greşeştĭ de lucrul cel pus înainte, mijlocitorĭ către Dânsul totdeauna puind înainte, pre toate Puterile Cereştĭ, şi pre toţĭ Sfinţiĭ, împreună cu cea

[7] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 8: "Ba mai mult; eu pe toate le socotesc că sunt în pagubă, faţă de înălţimea cunoaşterii lui Hristos, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate şi le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc".

[8] *Pildele lui Solomon*, **6**, 6: "Du-te, leneşule, la furnică şi vezi munca ei şi prinde minte!".

Prea Curată Maică a luĭ Dumnezeŭ. Şi nepătimire adecă nu cere, ca un nevrednic de acest dar; ci cere mântuire cu durere, şi veĭ lua împreună cu acesta, şi pre (aceea) nepătimire. Că acesta adecă, argintuluĭ; iar aceea, auruluĭ celuĭ curat să asamănă. Şi să aibĭ maĭ ales şi ascunsă lucrare, care este slujitoare a luĭ Dumnezeŭ, şi cuvinte ale oarecărora taine ascunse către El; care cuvinte te fac pre tine Dumnezeŭ, de care să veseleşte împreună şi să pleacă Dumnezeŭ.

33. Nevoeşte-te ca să iaĭ arvuna mântuireĭ pre ascuns înlăuntru întru inima ta, cu adeverire neîndoită, ca să nu afli turburare şi înfricoşare nenădăjduită în vremea eşireĭ. Şi atuncea o aĭ luat, dacă nu maĭ aĭ pre inimă prihănindu-te întru oarecare neajungerĭ, şi pre ştiinţă bătându-te întru întărâtărĭ; dacă sălbăticia hearelor patimilor s-aŭ domesticit de tine, cu Dumnezeescul dar; dacă lacrămile mângâereĭ izvorăsc, şi mintea curat şi nerăspândit să roagă; Şi când cu blândeţă întru gătirea inimeĭ aştepţĭ pre moartea cea neprimită, împreună şi înfricoşată.

34. „Graiurĭ ale vieţiĭ ceĭ vecĭnice" pre care s-aŭ mărturisit de Verhovnicul Apostolilor multora (Ioan **6**. 68) [9] cum că le are Dumnezeŭ Cuvântul, sunt cuvintele celor ce s-aŭ făcut de Dânsul, pre care cela ce cu taină le învaţă de la Dânsul ca un nespurcat, încă de aicea le-aŭ câştigat, şi viaţa cea vecĭnică şi arvuna Duhuluĭ, şi nădejdea cea neruşinată a mântuireĭ. Iară cela ce cinsteşte maĭ mult pre trup, decât sufletul, şi are împătimire şi ţinere către cele pământeşti, nu să învredniceşte de acestea.

35. Cuvântător, nu este cela ce are numaĭ cuvânt vorbitor, că pre acesta tot omul îl are; ci cela ce pre cuvântare caută, şi urmează a căuta pre Dumnezeŭ. Şi nicĭdecum nu va afla ce oare este cu fiinţa, Cel maĭ presus de fiinţă, că acest lucru este cu neputinţă la toată firea; „Ci prin înţălepciunea cea ziditoare a celor ce sunt, şi prin pronie, şi prin ocârmuirea, împreună şi chivernisirea şi păzirea. Întru care să află, şi ca cum să vede Prea Bunul Meşter, în ce chip şi un ziditor de casă, prin lucrul mâinelor sale să cunoaşte" (Inţ. Sol. **13**. 1, 4. 5) [10].

36. Neagonisală precum să cade, fără de nepătimire nu veĭ isprăvi. Nicĭ nepătimire, fără de dragoste. Nicĭ pre aceasta, fără de frică şi curata rugăciune. Nicĭ pre acestea, fără de credinţă şi negrijire; Prin care întraripându-se mintea, pre cugetul adecă cel de cele de jos râvnitor îl leapădă. şi sboară la cele înalte, şi la cele de sus, pre al săŭ Stăpân căutându-l.

37. Păzeşte curăţenia de pre lumina ochilor, ca să te facĭ Biserică a luĭ Dumnezeŭ, şi casă prea iubită. Că cu neputinţă este fără de întreaga înţălepciune, a te face a luĭ Dumnezeŭ. Şi le naşte pre acestea, dorul cel Dumnezeesc, şi neîmpătimirea, şi fugirea de lume; Şi împreună le păzeşte smerita cugetare, împreună şi înfrânarea, şi rugăciunea cea necontenită şi vederea cea Duhovnicească, şi împreună cu nemânierea şi lacrămile cele întinse. Iar pre frumuseţa socoteleĭ, fără de nepătimire, nu o veĭ dobândi.

38. Nimenea să nu te amăgească pre tine frate, cum că „fără de Sfinţenie, dupre Apostolul, să vede Dumnezeŭ" (Evr. **12**.14) [11]. Că nu primeşte Dumnezeŭ, cel prea bun, şi carele este maĭ presus decât toată curăţia, a să arăta celuĭ necurat. Că precum „nevrednic de Dânsul este, cela ce pre tatăl, saŭ pre muma sa, maĭ mult decât Acesta iubeşte, saŭ iarăşĭ pre fiică saŭ pre fiŭ" (Mat. **10**.37) [12]; aşa

[9] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **6**, 68: "Simon Petru I-a răspuns: Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieţii celei veşnice".

[10] *Cartea Înţelepciunii lui Solomon*, **13**, 1, 4-5:
"1. Deşerţi sunt din fire toţi oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu şi care n-au ştiut, plecând de la bunătăţile văzute, să vadă pe Cel care este, nici din cercetarea lucrurilor Sale să înţeleagă pe meşter;
4. Iar dacă se minunează de putere şi de lucrare, să înţeleagă din acestea cu cât este mai puternic Cel care le-a făcut;
5. Căci din mărimea şi frumuseţea făpturilor poţi să cunoşti bine, socotindu-te, pe Cel care le-a zidit".

[11] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 14: "Căutaţi pacea cu toţi şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul".

[12] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 37: "Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine".

şi cel ce orice din cele vremelnice şi materialnice iubeşte. Şi cu mult maĭ mult, cela ce pre păcatul cel urât şi puturos cinsteşte maĭ mult, decât pre dragostea Domnuluĭ. Că leapădă Dumnezeŭ pre cela ce nu să întoarce despre întinăciune. „Că nicĭ stricăciunea pre stricăciune o va moşteni" (1Cor. **15**.50) [13].

39. Dumnezeeştiĭ dragoste, fără de cunoştinţă, nu te veĭ învrednici; nicĭ aceştia, fără de credinţă. Iară credinţă zic, nu aşa prost pre cea goală, ci pre ceea ce să face întru noĭ din lucrarea faptelor bune. Iară pre adevărata umilinţă, atuncea o veĭ dobândi, când prin înfrânare, şi priveghere, şi rugăciune, şi smerenie, pre dulceaţa cea firească a trupuluĭ veştejându-o, te veĭ răstigni împreună cu Iisus; nemaivieţuind cu împătimire, ci Dumnezeescululĭ Duh vieţuind, şi umblând cu nădejdea mântuireĭ ceĭ de sus (2 Petru **1**.10) [14].

40. „Întru acestea am cunoscut că m-aĭ voit pre mine, – strigă şi tu către Dumnezeŭ –, că nu se va bucura vrăjmaşul meŭ de mine"(Ps. **40**.12) [15], până în sfârşit tiranisindu-mă prin patimĭ şi trudindu-mă. Ci ca maĭ înainte de sfârşit, din mâna luĭ să mă răpeştĭ pre mine, şi a vieţui Duhovniceşte după plăcerea Ta, învrednicindu-mă prin sfârşit bun, mântuit înaintea Divanuluĭ Tăŭ să mă puĭ; unde pre arvuna mântuireĭ, pentru mila Ta, şi spre adeverirea cea fără de îndoială să o primesc. Ca nu turburat în vremea eşireĭ şi negătit aflându-mă, nesuferit să socotesc pre necazul, şi decât moartea, şi decât munca maĭ amar şi maĭ răŭ.

41. Nu este aşa prost lucru gol şi cum s-ar întâmpla, credinţa şi nădejdea. Ci credinţa adecă, de suflet tare are trebuinţă; Iară nădejdea, de socoteală şi inimă dreaptă. Că cum va crede cineva cu lesnire celor ce nu să văd, fără de darul? Şi cum va nădăjdui pentru cele nearătate ce vor să fie, dacă nu va avea oarecare – din îndreptare – cercare a darurilor Domnuluĭ? Prin care şi pentru acelea ar fi luat deplin adeverire, precum pentru cele de faţă. Drept aceea întru amândouă, şi de faptă bună, şi de plecarea şi ajutorul luĭ Dumnezeŭ avem trebuinţă. Care nefiindu-ne nouă de faţă, în zădar ne ostenim.

42. Naşterea a fapteĭ bune cu adevărat este, orĭ cunoştinţa, orĭ nepătimirea, orĭ şi amândouă acestea. Iară de nu, apoĭ deşartă s-aŭ făcut, şi nu este adevărată, ceea ce să părea nouă faptă bună. Că dacă ar fi fost, s-ar fi fost împodobit şi cu roadele, nu numaĭ cu frunzele. Iar acum, orĭ pre plăcerea oamenilor, orĭ pre plăcerea de sine, ne adevărată, şi nu iubitoare de Dumnezeŭ este; orĭ altceva din cele ce nu plac luĭ Dumnezeŭ târând după sine. Dar noĭ pricina îndreptându-o, vom dobândi spre folos, fără de îndoială, şi pre darul Bunuluĭ Dumnezeuluĭ nostru, ce ne aduce când să cade, şi câtă, pre cunoştinţă şi pre nepătimire.

43. „Înţălege noimele vrăjmaşuluĭ" (2Cor. **2**.11) [16], prin luminarea daruluĭ, şi aruncându-te pre sineţĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ cu plângere, mărturiseşte-ţĭ neputinţa ta. Nimic să te aĭ pre sineţĭ, deşi a te părea că eştĭ ceva te pleacă amăgitorul. Nicĭ iarăşĭ rugându-te pentru dăruirea darurilor, fără numaĭ să fie pricinuitoare de mântuire, şi de smerita cugetare păzitoare. Şi caută pre cunoştinţa ceea ce nu te umflă, ca pre una ce este pricină de cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ. Şi ca să nu te stăpâneştĭ până la sfârşit de patimĭ ca de nişte tiranĭ. Ci ca să te slobozĭ din trup întru nepătimire, orĭ întru milă pentru greşale, lucru cel maĭ smerit.

44. Precum nu este cu putinţă a sbura la cele înalte şi la cele de sus fără de aripĭ, aşa nicĭ a dobândi cele nădăjduite, fără de adeverirea, şi vestirea, cea fără de îndoială cea de aicea. Iară deplin

[13] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 50: "Aceasta încă zic, fraţilor: Carnea şi sângele nu pot să moştenească împărăţia lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moşteneşte nestricăciunea".
[14] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **1**, 10: "Pentru aceasta, fraţilor, siliţi-vă cu atât mai vârtos să faceţi temeinică chemarea şi alegerea voastră, căci, făcând acestea, nu veţi greşi niciodată".
[15] *Psalmii*, **40**, 12: "Iar pe mine pentru nerăutatea mea m-ai sprijinit şi m-ai întărit înaintea Ta, în veac".
[16] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 11: "Căci dintre oameni ştie ale omului, decât duhul omului, care este în el? Aşa şi cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le-a cunoscut, decât Duhul lui Dumnezeu".

adeverirea să face, din smerita cugetare cea desăvârşit, saŭ din darul Sfântuluĭ Duh, întru ceĭ desăvârşiţĭ împăcaţĭ cu Dumnezeŭ; Întru care este şi nepătimirea cu adevărat, saŭ din parte, saŭ maĭ desăvârşit, dupre împăcare şi dupre curăţire. Iară ceĭ ce întru alt fel de trup să despărţesc, ca într-o iarnă a patimilor, saŭ Sâmbătă, adecă, despărţiţĭ de fapte bune (Mat. **24**.20) [17], supt judecată şi supt cercare sunt, ca nişte vinovaţĭ în vremea despărţireĭ.

45. Mântuindu-te în dar, mulţămeşte Mântuitoruluĭ Dumnezeŭ. Iar de voeştĭ şi darurĭ a-ĭ aduce, adu-ĭ din sufletul tăŭ cel văduvit pre ceĭ doi banĭ, cu bună cunoştinţă smerenie zic, şi dragoste. Şi le va primi pre acestea, bine ştiŭ, maĭ mult decât mulţimea faptelor bune, cele ce să aruncă de la ceĭ mulţĭ în Gazofilachia mântuireĭ. Iară dacă şi ca Lazăr (Ioan **11**.) [18] aĭ trebuinţă de înviere, după ce te-aĭ omorât de patimĭ pre însuşĭ acestea (adecă două fapte bune) ca pre nişte surorĭ adevărate, pune-le înainte mijlocitoare către Dânsul, şi negreşit veĭ dobândi lucrul cel căutat.

46. Pre fapta bună cea lucrătoare isprăvindu-o, nu veĭ putea printr-însa singură, a te apropia către nepătimire, ca şi curat împreună, şi neràspândit să te rogĭ, dacă nu şi Duhovniceştĭ vederĭ ar diadohisi pre minte, ale cunoştinţeĭ ceĭ lucrătoare, şi ale înţălegerilor celor ce sunt. De care întraripindu-se, şi strălucindu-se, să înalţă cu totul prin darul adevărateĭ rugăciunĭ, cu întindere în sus, către luminele cele de un neam, ale nematerialnicelor rânduelĭ a celor de sus, şi de acolo pre cât îĭ este cu putinţă către lumina cea mare şi cu treĭ luminătorĭ, a Treimeĭ ceĭ Dumnezeeştĭ începătoare, să poartă.

47. Nu ne vom muncĭ în veacul viitor pentru aceea că am păcătuit, nicĭ ne vom osândi pentru aceasta, luând cu soartă fire schimbăcioasă şi nestatornică; Ci căcĭ după ce am păcătuit, nu ne-am pocăit; nicĭ ne-am întors de la calea cea rea, către Domnul; Stăpânire după ce am luat, şi vreme de pocăinţă, şi maĭ mult pre cel bun, carele este Dumnezeŭ, dar nu pre cel protivnic, ca pre un pătimaş să-l arătăm pre taină, ca cum muncindu-l şi mâniindu-să. Însă pre răutate, dar nu pre noĭ; Că El este afară de toată patima şi de toată munca. Deşi să zice că El să închipueşte dupre lucrurile şi aşăzările noastre, ca o oglindă fieştecăruia cu vrednică dare pentru cele lucrate în viaţă răsplătind.

48. Clătindu-te din starea cea maĭ bună, nu te spăriea, ci îndreptează-te, degrab înapoĭ alergând la starea cea maĭ dinainte: cu scârbă şi cu mâhniciune, şi cu aspră prihănire de sine; dar încă şi cu destulă vărsare de lacrămĭ întru zdrobirea Duhuluĭ; prin care eşind din căderea cea întâmplată, veĭ veni în sânul mântuitoareĭ bucuriĭ: De aceea înainte întemeindu-te şi păzându-te cu toată puterea, ca nu iarăşĭ pre Judecătorul mândiindu-l, să aĭ trebuinţă de lacrămĭ şi de necaz, spre împăcare şi milostivire. Iară dacă nu aicea va fi aceasta, apoĭ negreşit de muncă în veacul cel ce va să fie.

Pentru Preoţie

49. Iarăşĭ pentru cinstita Preoţie ne este nouă cuvântul, ca ceea ce de rânduială şi de curăţie Îngerească are trebuinţă, şi de maĭ multă întemeere, ci după aceasta şi de întreagă înţălepciune, decât cea maĭ dinainte. Fiindcă acel pângărit, poate ceva puţin curat să se facă; iară cel curat, cum cu adevărat şi se va pângări, de nu am voi cu lumina pre întunerec amestecându-l, şi cu mirul pre reaua putoare, vaiul şi pierzarea să o moştenim: Ca nişte furătorĭ de cele Sfinte, ca Ananiea şi ca Sapfira.

50. Din vas pierdut împreună şi netrebnic, deşi ţi să pare că cu vrednicie poate te-aĭ suit la treapta Preoţieĭ cea întocmaĭ cu Îngeriĭ şi Cerească, pentru o mică curăţie, vas de alegere şi Domnuluĭ bine trebuincios, ca Pavel făcându-te, fereşte cinstea neîntinată căreia te-aĭ învrednicit; Păzind Dumnezeescul dar, ca lumina ochiuluĭ, ca nu spurcându-te, fără de luarea aminte, să te lepezĭ dintru înălţime cu adevărat în groapă, şi cu anevoe să afli întoarcere înapoĭ.

[17] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **24**, 20: "Rugaţi-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta".
[18] *Sfânta Evaghelie după Ioan*, Cap. **11**: Învierea lui Lazăr. Arhiereii şi fariseii uneltesc împotriva lui Iisus.

51. Înțălege ca un mintos, cum că Dumnezeŭ făcând drept pre cineva „nimenea nu este cine să osândească“ (Rom. **8**.33) [19]. Și dacă chemat fiind, aĭ intrat în darul cel maĭ presus de lume al Dumnezeeștiĭ Preoțiĭ, nimic nu-țĭ pasă ție pentru viața cea maĭ dinainte, dacă undeva ceva poate și s-aŭ întâmplat, dar prin Dumnezeŭ iarășĭ și prin a ta îndreptare s-aŭ curățit; ci fie-țĭ ție sârguința și trezvirea după aceea, să nu înnegreștĭ Darul. Că deși cineva fără de minte, de Sfințita vrednicie a ta să va îndoi, pentru cele trecute, să ia în urechĭ Dumnezeescul glas cel ce întru noĭ răsună „cele ce Dumnezeŭ le-aŭ curățit, tu nu le spurca“ (Fap. **10**.15) [20].

52. Ușoară este vredniciea Preoțieĭ, și jugul bun; dar însă până când să alege împreună precum să cuvine, și să îndreptează, și dacă nu este cumpărare Darul Dumnezeescului Duh. Iar dacă cu sârguire omenească și cu dar stricăcios s-ar cumpăra cel necumpărat, și chemarea nu este de sus, grea adecă este sarcina foarte, ca ceea ce să poartă afară de vrednicie și maĭ presus de putere. Iară jugul aspru și vârtos foarte, carele roade și grumazul și vârtutea celuĭ ce îl trage, de nu s-ar lăsa, maĭ înainte până ce nu îl va cheltui pre acesta, și îl va roade desăvârșit.

53. După ce te-aĭ vârât sub jugul Preoțieĭ cu îndrăsneală, îndreptează-țĭ căile tale, și taie drept cuvântul adevăruluĭ, cu frică și cu cutremur, prin însușĭ adevărul, pre mântuirea ta lucrându-o. Că Dumnezeul nostru este foc care mistuește. Și dacă adecă te veĭ atinge de acesta, ca niște aur, saŭ și ca niște argint, nu te teme de aprindere, precum nicĭ Coconiĭ în Vavilon de foc. Iar dacă fânos și trestios eștĭ al materieĭ ceĭ maĭ lesne aprinzătoare, ca un cugetător de cele pământeștĭ, cutremură-te, să nu te arzĭ de tot focul cel Ceresc, dacă nu veĭ fugi ca Lot de urgie, prin depărtarea de cele maĭ înfricoșate taine. Nu știŭ, de nu ar fi fost oarecare din păcate pre micĭ greșale de Dumnezeescul acest foc cheltuindu-se întru prea Sfânta slujbă, și de aicea să rămâĭ tu nears în foc, și nevătămat, ca neputinciosul acela sad al ruguluĭ.

54. De pătimește aprinderea, ca un curgător de sământă, neputând a te smulge și a te rupe, pentru obiceiul cel de multă vreme, cum îndrăsneștĭ asupra celor ce și Îngerilor sunt neapropiate ticăloase?! Decĭ orĭ înfricoșază-te, și depărtează-te de aceia de Dumnezeasca Sfințita săvârșire și așa veĭ milostivi dreptatea luĭ Dumnezeŭ, orĭ așteaptă ca un nesimțitor împreună și neîndreptat, în mâinele Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ cu urgie să cazĭ. Carele nu te cruță cu iubire de oamenĭ, ci cu nemilostivire te muncește pre tine: Pentru căcĭ îndrăsneștĭ cu obrăznicie asupra nunțiĭ ceĭ Împărăteștĭ, și cu sufletul și cu haina întinată, ca un nevrednic și de însușĭ intrarea, necum de ședere.

55. Am cunoscut eŭ pre oarecarele din ceĭ Sfințiți, carele asupra celor Dumnezeeștĭ îndrăsnea cu nevrednicie, pentru căcĭ căzuse în patima curvieĭ. Că aŭ căzut adecă maĭ întâĭ în boală nevindecată și cumplită, și acum de moarte s-aŭ apropiat. Și de vreme că pre toate făcându-le spre deslegarea răuluĭ, n-aŭ săvârșit nimic maĭ mult, ci maĭ vârtos i să și întindea, și i să creștea luĭ răul, întru simțirea oarecând venindu-șĭ, și cum că să omoară, căcĭ fără de vrednicie sluja cele Sfinte, s-aŭ lepădat adecă îndată de Sfințita leturghie cu jurământ. Și îndată după aceea și tămăduirea aŭ urmat, cât nicĭ urmă de boală n-a rămas.

56. Luminată este vredniciea Preoțieĭ și îmbrăcămintea, dar până are înlăuntru și pre suflet împreună strălucind prin curățenie. Iară după ce s-ar întina de neluarea aminte, și știința mărturisindu-i, el pentru rușine ar defăima-o, lumina să face întunerec, și a vecĭniculuĭ foc și întunerec pricinuitoare. Dacă nu cumva pre calea aceasta lăsându-o, ca pre o de amândouă părțile prăpăstioasă, pre alta să ne abatem, care prin fapta bună și smerenie fără primejdie întru Împărăția luĭ Dumnezeŭ ne duce.

---

[19] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 33: "Cine va ridica pâră împotriva aleșilor lui Dumnezeu? Dumnezeu este cel ce îndreptează".

[20] *Faptele Sfinților Apostoli*, **10**, 15: "Și iarăși, a doua oară, a fost glas către el: cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate".

57. Câştigarea mântuireĭ, prin prostime şi prin fapta bună să face, nu prin slăvita Preoţie, şi care cere petrecere întocmaĭ cu a Îngerilor. Decĭ orĭ fă-te ca Îngeriĭ nepătimaş, ca un afară de lume şi de trup cu cugetul, şi aşa pre Cereasca această scară păşaşte; orĭ cunoscător al neputinţeĭ tale făcându-te, teme-te de înălţimea eĭ, ca de o a uneĭ marĭ căderĭ pricinuitoare celor ce nu a isprăvit fapta bună; şi pre petrecerea cea multora iubită alege-o, care nu maĭ puţin decât acea (adecă decât Preoţia) te împrieteneşte cu Dumnezeŭ. Întru care măcar deşi ţi se va întâmpla să cazĭ, lesnicioasă este iarăşĭ scularea prin căinţă, cu mila, împreună şi cu darul luĭ Dumnezeŭ.

58. „Trupul şi sângele, Împărăţia luĭ Dumnezeŭ nu o vor moşteni" (1Cor. **15**.50)[21]; Şi cum tu cu Trupul şi cu Sângele luĭ Dumnezeŭ împărtăşindu-te nu te facĭ de un trup, şi nu te amestecĭ împreună cu Sângele Acestuia? Acum având înlăuntru Împărăţia Cerurilor, ci de patimile trupuluĭ şi ale sângeluĭ te încunjurĭ? Temu-mă nu cumva să nu rămâie întru tine ca întru un trupesc Duhul luĭ Dumnezeŭ (Fac. **6**.5)[22], şi veĭ fi tăiat în două, atuncea în vremea Judecăţiĭ, luându-se de la tine Cinstita Preoţie, ca de la un nevrednic de un Dar ca acesta, şi trimiţându-te în munca cea veşnică.

59. Înaintea ochilor tăĭ frica luĭ Dumnezeŭ nefiind, ţi să pare că gol oarecare lucru este cu nevrednicie a lucra cele Sfinte, de iubirea de sineţĭ amăgindu-te, şi de aceea bun pre Dumnezeŭ socotindu-l. Aceasta şi Daftan şi Aviron de demult aŭ pătimit până ce pre aceştia pământul i-aŭ înghiţit (Numer. **16**.32)[23]. De care lucru şi tu temându-te şi înfricoşându-te cu adevărat, unde este şi frică (Ps. **13**.5)[24], înţălege mărimea lucruluĭ. Şi cu curăţie, şi cu vrednicie, ca să nu zic întocmaĭ ca un Înger, lucrează lucrul Dumnezeeştiĭ Preoţiĭ, orĭ opreşte-te de înfricoşata jertfă ca un priceput; ca nu cumva întru acest lucru defăimând tu, şi pre ştiinţa ta care te mustră pre tine amăgindu-o, să zicĭ atuncea cu durere judecându-te şi osândindu-te, când toate să vor judeca şi se vor îndrepta „Frica de care mă înfricoşam aŭ venit preste mine, şi aceea de care mă temiam, m-aŭ întâmpinat pre mine" (Iov **3**.25)[25].

60. Cu trezvire şi cu durere pentru sineţĭ maĭ întâĭ, adă cu zdrobire şi cu lacrămĭ, pre jertfa cea mântuitoare de lume şi Sfinţită, spre împăcare şi milostivire. Că pre cine veĭ avea durundu-l pentru tine asemenea ca tine, şi aduncându-o după moarte? Pentru aceea ca un isteţ şi ascuţit la minte apucând maĭ înainte, pre sineţĭ îngroapă-te de acum, şi maĭ înainte pomeneşte-te; spre mijlocirea mântuireĭ, pre Sfintele acestea pre Sfânta Masă puindu-le înaintea luĭ Dumnezeŭ. Şi pre junghierea cea de bună voie şi iubitoare de oamenĭ, Acestuia de aicea pomenindu-o.

61. Negrăită şi netâlcuită dulceaţă este sufletuluĭ, când întru deplină adeverire să desparte de trup, şi să desbracă de acesta ca de o haină. Că aŭ dobândirea acelor nădăjduite acum, îl leapădă pre acesta fără de scârbă şi să duce cu pace, către Îngerul cela de la înălţime luminat cu dânsul prin văzduh, nevătămându-se nicĭdecum de duhurile răutăţiĭ, ci suindu-se întru bucurie, cu îndrăsneală şi cu glasurĭ de mulţămită, până ce va ajunge spre închinarea Făcătoruluĭ. Şi de acolo va primi hotărârea, ca împreună cu ceĭ asemenea şi întocmaĭ la măsură întru fapta bună, să se rânduească, până la învierea cea deobşte.

62. Strein cuvânt, pentru maĭ înainte prinderile în minte, poate cele ce te tiranisăsc; dar aflându-te în vremea eşireĭ, întru adâncul smereniеĭ, nimic nu maĭ puţin decât cel nepătimaş, maĭ din toate faptele bune s-aŭ arătat, dar şi piatra cea scumpă a smereniеĭ, decât toate este maĭ vrednică. Nu numaĭ de împăcare şi de curăţire, celuĭ ce o are este pricinuitoare înaintea luĭ Dumnezeŭ, ci şi de împreună intrarea cu ceĭ aleşĭ în cămara de nuntă a Împărăţieĭ Sale.

[21] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 50: "Aceasta însă zic, fraţilor, Carnea şi sângele nu pot să moştenească împărăţia lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moşteneşte nestricăciunea".
[22] *Facerea*, **6**, 5: "Văzând însă Domnul Dumnezeu răutatea că oamenilor s-a mărit pe pământ şi că toate cugetele şi dorinţele inimii lor sunt îndreptate la rău în toate zilele".
[23] *Numerii*, **16**, 32: "Şi şi-a deschis pământul gura sa şi i-a înghiţit pe ei şi casele lor, pe toţi oamenii lui Core şi toată averea".
[24] *Psalmii*, **13**, 5: "Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică, că Dumnezeu este cu neamul drepţilor".
[25] *Cartea lui Iov*, **3**, 25: "De ceea ce mă tem, aceea mi se întâmplă şi de ceea ce mi-e frică tocmai de aceea am parte".

63. Curățire a greșalelor luând de la Dumnezeŭ, slăvește pre Cel nepomenitor de răŭ, împreună și suferitor de răŭ; întemeindu-te pentru greșalele cele de voe, cu toată puterea. Că deși pocăința cea în fieștecare zi este milostivire a lor până la eșire, dar ți să pare că pentru căcĭ cu lesnire a greși, și întru cunoștință, este necunoscător și nemulțămitor (lucru). Însă gonind tu cu piatra buneĭ nădăjduirĭ, pre câinele desnădăjduireĭ, și cu nerușinare totdeauna, și cu statornicie cerând (darul luĭ Dumnezeŭ), să vor lăsa ție păcatele cele multe; Ca cu datorie să iubeștĭ și tu maĭ mult pre Cel milostiv și prea bun în veacul cel ce va să fie.

64. Când de Dumnezeescul dar lucrându-te, te veĭ afla înaintea luĭ Dumnezeŭ cu lacrămĭ întru rugăciune, tăvălește-te pre pământ întins fiind în chipul Cruceĭ, și bătându-te preste cap, și cere pre deslegarea cea de aicea, ca pre o slobozire din stricăciune și înstrăinare în ispite. Însă nu după voia ta, ci precum luĭ Dumnezeŭ i să pare, și când, și unde. Poftind adecă atuncea ducerea și iubindu-o, dacă împreună cu lacrămile, te-aĭ fi dus către Domnul, întru adâncul smereniеĭ, ca să stingĭ văpaia doruluĭ și a rugăciuneĭ. Dar însă răbdând întârzierea acum de această dată, ca cum ceva maĭ bun înainte văzând Dumnezeŭ; Iar pre negreșire, cu silire și cu jurământ ceri-o; ce adecă nu făcând și ce nu zicând, și ce nu privind și meșteșugind, ca să nu cazĭ de la Dumnezeŭ.

65. Purtător de trup fiind, nu te ispiti pre cele gândite precum sunt a le iscodi, deși partea cea gânditoare a sufletuluĭ aduce către acestea prin curăție. Că de nu partea cea netrupească, cu suflarea și cu sânge ținută fiind în legăturĭ, s-ar deslega de grosime și cu cele gândite s-a face, nu va putea pre acestea, precum să cade, a le socoti și a le ajunge. Decĭ maĭ înainte gândindu-te a eși din materie, ca dintru alt oarecare al doilea și întunecat pântece de maică, către nematerialnicele acelea și luminoasele , veselește-te slăvind pre Făcătorul de bine, care ne trece pre noĭ prin moarte, către cele nădăjduite nouă. Și trezvește-te totdeauna pentru necurațiĭ dracĭ ceĭ ce împrejur umblă și sporireĭ noastre de-a pururea vrăjmășuesc, și pre călcăiul nostru cu viclenie, adecă pre sfârșitul viețiĭ va să fie, fiindcă schimbăcios te-aĭ zidit și prefăcut, pentru de sinețĭ stăpânirea.

66. Atuncea vrăjmașul cu slăbatece și înfricoșate ispite ne întâmpină pre noĭ, când simte pre suflet că marĭ măsurĭ ale fapteĭ bune a agonisit. Și sămuește el acest lucru și din graiurile rugăciuneĭ, și din suirea cea maĭ presus de doimea cea materialnică a trupuluĭ și a simțirelor. Și atâta de cu pizmă urătorul de oamenĭ ne ispitește, cât să ne lipsască pre noĭ și de vieață. Și poate nu cunoaște deșertul, de câte bunătățĭ pricinuitor să face nouă, lămurițĭ de aicea pre noĭ prin răbdare lucrându-ne, și maĭ strălucite cununĭ nouă împletindu-ne.

67. Nu este altă luptă maĭ mare, decât a întregeĭ ințălepciunĭ și a fecioriеĭ. Că și de însușĭ Îngeriĭ să laudă, cela ce cinstește neînsurarea, și decât pătimitoriĭ nu maĭ puțin să încununează. Că cu trup și cu sânge legat fiind cineva, a să sârgui să urmeze pre nematerialniciea celor fără de trupurĭ, prin curăție de-a pururea, de câte trude și sudorĭ are trebuință? Și atâta cu adevărat mare și înaltă este isprava aceasta, cât puțin lipsește de a i să părea că și cu neputință este, ca o maĭ presus de fire întărindu-o cu Dumnezeesc dar, și cu nădejdea darurilor celor gătite și învistierite nevoitorilor.

68. Trupul umezindu-se cu multa băutură și cu multa dormitare, mare împedecare este către întreaga ințălepciune. Iar întreaga ințălepciune cea adevărată, și întru nălucirele cele din somn rămâne nemișcată. Că a alerga mintea către acestea, semn este că încă poartă întru adânc ea pre boala patimiĭ. Iar dacă prin darul te-aĭ fi învrednicit și fără de trup, în somn a vorbi cu Dumnezeŭ, atuncea ea rămâne nepipăită, și deșteaptă păzitoare și a sufletuluĭ și a trupuluĭ, liniștindu-se ele ca un câinișor oarecare pentru lupiĭ ceĭ bântuitorĭ trezvindu-se și nejertfindu-se.

69. Prea slăvit cuvânt îțĭ zic ție, și nu te minuna. Este oarecare taină pre ascuns între Dumnezeŭ și între suflet săvârșindu-să. Însă aceasta este a măsurilor celor prea înalte, și al curățireĭ ceĭ desăvârșit, și a dragosteĭ și a credințeĭ; Când omul prin împăcarea cea desăvârșit, se va uni cu Dumnezeŭ prin împrietenie, și prin rugăciune și privire necontenită. Întru aceasta Ilie adecă a încuiat Cerul cu neploarea;

Iară Moisi, Marea, şi prin întinderea mâinelor aŭ biruit pre Amalic; Şi Iona din chit şi din adânc s-aŭ mântuit; Că sila aduce pre Dumnezeŭ cel pre iubitor de oamenĭ unde şi voeşte. Cela ce s-a învrednicit măsureĭ aceştia, deşi în trup petrece, dar a covârşit măsura stricăciuneĭ şi a muriciuneĭ, ca un somn de obşte pre moarte aşteptându-o, ca cu dulceaţă să-l trimită către cele ce să nădăjduiesc.

*Iarăşi * Pentru Preoţie*

70. Cucernicindu-te de patimile cele Stăpâneştĭ, şi de deşertarea luĭ Dumnezeŭ Cuvântuluĭ cea pentru noĭ, dar încă şi de jertfirea şi de amestecarea întru noĭ a Trupuluĭ şi a Sângeluĭ celuĭ de vieaţă făcător şi Dumnezeesc; A cărora nu numaĭ împărtăşireĭ, ci şi Sfinţiteĭ lucrărĭ ne-am învrednicit, smereşte-te pre sineţĭ, ca şi o oaie de junghiere, socotindu-ĭ întru adevăr pre toţĭ că te covârşesc pre tine. Şi sârgueşte-te ca să nu răneştĭ ştinţa cuiva fără de socoteală maĭ ales. Şi fără de Sfinţenie să nu îndrăzneştĭ asupra stingereĭ de cele Sfinte, ca nu ca nişte iarbă arzându-te de Dumnezeescul foc, şi ca ceara topindu-te, să te sfârşeştĭ.

71. Aşa cu adevărat, dacă precum să cade, veĭ lucra pre înfricoşata săvârşire de cele Sfinţite a Dumnezeeştiĭ şi Cinstiteĭ lucrărĭ, şi să nu te bată pre tine ştiinţa ta întru nimic din toate, cât dintru aceasta să nădăjdueştĭ mântuire. Că maĭ presus de toată lucrarea şi vederea, folosul cel de aicea să face întru tine. Iară dacă nu aşa, tu însuţĭ veĭ vedea. Şi maĭ bine este cu totul a te îndepărta prin buna cunoştinţă a neputinţeĭ tale de înălţimea Preoţieĭ, decât cu nesăvârşire şi cu necunoştinţă de aceasta ţiindu-te. Şi celor mulţĭ părându-te că eşti înalt, să zacĭ în cădere vrednică de plâns din nevrednicie.

72. Atâta de înaltă este slujba Cinstiteĭ Preoţiĭ, şi împăcarea către Dumnezeŭ şi înduplecarea decât toată cântarea de Psalmĭ şi rugăciunea, precât Soarele covârşaşte decât Stelele. Că pre însuşĭ Acela unul născut, îl jertfim, şi îl punem înainte, şi îl aducem întru rugăciune, pre Cela ce pentru păcătoşĭ în Dar s-a junghiat pentru iubirea de oamenĭ. Şi nu numaĭ pentru lăsarea păcatelor, ci şi pentru acelea de care ne-am ruga spre folos este cu adevărat, şi pentru moştenirea Împărăţieĭ Cerurilor, de nu ştiinţa este spurcată. Şi trupul adecă unit fiind cu Dumnezeirea, ca un oarecare cărbune, arde toată materia fărădelegilor, şi pre inimile celor ce vin cu credinţă le luminează. Aşişderea încă şi Dumnezeescul şi Cinstitul sânge şterge şi curăţăşte maĭ presus decât tot Isopul, toată spurcăciunea şi întinăciunea, celor ce cu toată puterea, cu curăţie şi nu cu necurăţie asupra celor Sfinte îndrăznesc, dacă ceva ar fi răspuns după întâmplare.

73. Nu trupul luĭ Dumnezeŭ Cuvântul cel înălţat, oarecarele din Sfinţĭ aŭ zis, din Cer pogorându-se să jertfeşte, ci însuşĭ pâinea şi vinul să preface în Trupul şi Sângele lui Hristos cu credinţă, şi cu frică, şi cu dorire, şi cu evlavie, de ceĭ ce s-aŭ învrednicit Dumnezeeştiĭ Preoţiĭ ceĭ Sfinţite săvârşindu-se; Şi pre schimbarea cea dintru aceasta, întru aceasta primindu-o cu lucrarea şi cu venirea asupră a Sfântuluĭ Duh. Nu făcându-se alt trup afară de acela Stăpânesc, ci întru acesta prefăcându-se, făcând nestricăcioşĭ, iar nu stricăcios. Decĭ de câtă curăţenie şi Sfinţenie are trebuinţă Preotul, atingându-se de Dumnezeescul Trup, şi de ce fel de îndrăzneală, mijlocitor, între Dumnezeŭ şi între oamenĭ făcându-se. Şi împreună rugătorĭ luând împrejurul săŭ, împreună cu cea prea Curată şi Maica luĭ Dumnezeŭ, pre toate Puterile Cereştĭ ale Îngerilor, şi pre Sfinţiĭ ceĭ din veac. Mie mi să pare cum de Îngerească saŭ de Arhanghelicească, precum cu adevărat, de vrednicie, aşa are trebuinţă el şi de împrietenie.

74. Asemenea să cuvine ţie O! Pisinie (frate) a şti, cum că pentru aceasta acoperite să pun înainte Sfintele, după simbolul credinţeĭ, pre Sfânta Masă vrând să se sfinţască, ca cum s-ar ruga în oarecare chip pentru ceĭ ce le aduc, şi ar striga cu glasurĭ negrăite, către Cel ce lăcueşte în Cerurĭ.

* Cuvânt adăugat cu creionul înaintea titlului *Pentru preoţie* dactilografiat.

Că privind Acela, nu trece alăturea cu privirea; şi văzând, nu trece cu vederea; Aducându-şĭ aminte de cea pentru păcătoşĭ de voie deşertare, şi de negrăita pogorâre, şi de iubitoarea de oamenĭ junghiere. Că nu în dreptate fiind noĭ, preţ de răscumpărare ne-aŭ dăruit prin pătimire; şi pre mântuire, Bunul şi suferitorul de răŭ, ci pre noĭ ceĭ greşiţĭ ne-aŭ miluit, şi înapoĭ ne-aŭ chemat.

75. Măcar deşi grijindu-te de curata rugăciune, care uneşte cu Dumnezeŭ nematerialnic, pre mintea cea nematerialnică, aĭ ajuns ca întru o oglindă a vedea odihna ceea ce va să te primească pre tine, ca pre cela ce aĭ primit arvuna Duhuluĭ, şi pre Împărăţia Cerurilor înlăuntru o aĭ întru toată simţirea şi deplin adeverirea, cu toate acestea, să nu suferĭ a te slobozi din trup, fără de maĭ înainte cunoştinţa morţiĭ; Ci încă şi te roagă cu de-adinsul pentru aceasta, şi fiĭ bine nădăjduit, că veĭ dobândi aceasta, aproape de eşire, de va fi de folos: Către care găteşte-te totdeauna, toată temerea lepădându-o. Că trecând prin aer, şi de duhurile răutăţiĭ scăpând, cu îndrăzneală şi fără de temere, înlăuntru bolţilor celor Cereştĭ să te facĭ. Cu cetele cele Îngereştĭ împreunându-te, şi adăogire celor aleşĭ din veac şi drepţilor făcându-te; şi pre Dumnezeŭ, precât este cu putinţă văzându-l; Apoĭ pre bunătăţile cele de la Dânsul, şi pre Cuvântul luĭ Dumnezeŭ văzându-l, cu raze luminoase cele maĭ presus de Cerurĭ, cu o închinăciune slujindu-se şi cinstindu-să, cu prea Curatul luĭ Trup, dimpreună cu tatăl şi cu Duhul, de toată Oastea cea Cerească, şi de toţĭ Sfinţiĭ,

AMIN.

Scurtă cuvântare
despre Sfântul Filofteŭ Sinaitul

Filofteŭ, Prea Cuviosul Părintele nostru, fostul Egumen al Cuvântătoareĭ turmĭ ceĭ din Sinai, care pentru aceasta „Sinait" s-aŭ numit, în ce vreme a înflorit şi s-aŭ sfârşit, nu să ştie.

Această carte de faţă împărţită în 40 de capete, ce pre o aleasă de dânsul fiind alcătuită, şi multe pentru care nu să poate a zice, de Duhovniceasca înţălepciune şi de sufletescul folos plină, către ceata celorlalte capete de trezvire s-aŭ adăogat aicĭ. Iar că multe sunt de trebuinţă spre îndreptarea ştiuteĭ trezvirĭ, şi păzirea minţiĭ şi curăţia inimeĭ, să poate zice întru adevăr.

(Spre ştiinţă). La aceste capete a Sfântuluĭ Filofteŭ Sinaitul, Stareţul Vasilie de la Poiana Măruluĭ din Romania, a făcut o înainte cuvântare vrednică de toată luarea aminte, pe care şi Greciĭ aŭ tipărit-o în filadă aparte. Iar noĭ pentru a urma întocmaĭ originalul *Filocalieĭ* Eline, am adăogat la urmă aicĭ. (Nota traducătorului).

Âle Fericitului Filofteiŭ Sinaitul, Pentru Trezvire, Capete 40*

1. ESTE ÎNTRU noĭ înşine războiŭ de gând, maĭ cumplit decât cel simţitor. Şi să cuvine lucrătoruluĭ buneĭ credinţe, a alerga şi după scopos a goni în minte **, ca desăvârşit pre cea de Dumnezeŭ aducere aminte, în inimă ca pre un mărgăritar, saŭ altă piatră scumpă, a o învistieri. Şi să cade toate a le vinde, şi trupul şi pre viaţa cea de acum a o defăima, pentru ca pre Dumnezeŭ singur în inimă să-l câştigăm. Căcĭ că aŭ zis Dumnezeescul Gură de Aur: ajunge cea după minte vedere de Dumnezeŭ, a pierde pre războinicіĭ ceĭ viclenĭ.

2. Decĭ cu toată puterea sunt datorĭ ceĭ ce gânditorĭ să nevoesc, lucrărĭ Duhovniceştĭ din Dumnezeeştile scripturĭ a alege, şi a le pune pre minte ca pre nişte însănătoşetoare plasture. Şi de dimineaţă adecă, cu prea sârguitoare aducere aminte de Dumnezeŭ, şi cu rugăciunea cea nelipsită a luĭ Iisus Hristos în suflet, cu bărbăţie şi cu asprime a sta în porţile inimeĭ, şi a omorî prin strejuirea cea gânditoare pre toţĭ păcătoşiĭ pământuluĭ. Şi întru starea şi Aducere aminte de Dumnezeŭ ceĭ credincioase, împreună a tăia capetele celor puternicĭ prin Domnul, şi începătoriele gândurilor celor luptătorĭ. De vreme ce în chip oareşĭcare ştim, şi întru sudorile cele gânditoare oarecare Dumnezeească lucrare şi rânduială. Şi aşa să cuvine a face, silindu-ne până ce vremea ospătăriĭ sta de faţă. Iar după aceasta mulţămind Domnuluĭ, Celuĭ ce pentru singură iubirea de oamenĭ, îndoit ne umple pre noĭ de hrană, şi Duhovniceşte, şi trupeşte; (pre ceilaltă vreme întru aducerea aminte şi cugetare de moarte să cade să o cheltuim; Şi în ziua cea viitoare, iarăşĭ că de abea aşa în fieştecare zi făcând, vom putea a scăpa întru Domnul de mrejile vrăjmaşuluĭ celuĭ Gândit. Aşa lucrarea întărindu-se întru noĭ, naşte pre aceste treĭ fapte bune: credinţa, nădejdea şi dragostea. Din care adecă, credinţa, ne aşază pre noĭ către adevărata frica luĭ Dumnezeŭ. Iar nădejdea pre frica cea robească gonindu-o, naşte dragostea luĭ Dumnezeŭ şi a oamenilor. Dacă nădejdea nu ruşinează, dupre obiceiŭ născând îndoita dragoste de care să spânzură legea şi Prorociĭ, atuncĭ şi dragostea din partea sa niciodată nu cade, nicĭ în veacul acesta, pentru că aicĭ să face întru împărtăşirea sa pricina împrinireĭ Dumnezeeştilor punerĭ de lege, şi nicĭ în cel viitor veac.

3. Însă foarte rar este a afla, pre ceĭ ce cu partea cea cuvântătoare să linişte sc. Şi singur acelora este, careiĭ pre cea Dumnezeească bucurie dupre mângâiere, prin lucrul acesta meşteşugind a să apropiea de dânşiĭ. Decĭ dacă voim a umbla întru cea dupre Hristos iubire de înţălepciune, prin păzirea minţiĭ şi prin trezvire întru lucrarea cea gânditoare, prin înfrânarea mâncărilor celor multe, dupre ceea ce este de faţă calea aceasta să o începem, cu cumpănire mâncările şi băuturile primindu-le. Pentru că să grăeşte trezvire cu cuviinţă, calea adecă ceea ce duce întru Împărăţie: şi întru cea

* Numele apare dactilografiat *Filofteŭ* şi *Filofteiŭ*.
** În versiunea engleză a *Filocaliei* apar mult mai multe trimteri. De pildă în acest cap. 1 se fac două trimiteri inexistente în mss. *Filocaliei de la Prodromul*: Fil. **3**, 14 şi Mat. **13**, 44-46.

dinlăuntru nostru, şi întru cea ce va să fie. Iar de gând lucrare, ca ceea ce lucrează şi albeşte năravurile minţiĭ, şi dintru cea pătimaşă, întru nepătimire ne mută. Pentru că se aseamănă uneĭ ferestruice luminoase prin care Dumnezeŭ plecându-se se arată minţiĭ.

4. Unde este smereniea şi aducerea aminte de Dumnezeŭ care, întru trezvire împreună alcătuindu-se, şi desimea rugăciuneĭ împrotiva vrăjmaşilor fiind înstâlpită acolo, este de aceia locul luĭ Dumnezeŭ; Adecă, Cer inima, întru care pâlcul cel drăcesc să teme a petrece, pentru Dumnezeŭ Cel ce în locul acela lăcueşte.

5. Nimica nu este maĭ turburătoare, decât multa vorbire; şi decât limba cea neînfrânată maĭ răŭ, ceea ce poate a pierde trezvirea şi statorniciea sufletuluĭ. Pentru că cele ce în fieştecare zi le zidim, le răsipeşte multa cuvântare. Şi pre cele ce cu osteneală le adunăm, prin bârfire sufletul le răsipeşte. Ce este decât aceasta maĭ rea? Căcĭ că ea e o neînfrânată răutate. Decĭ să cuvine aceştia a-ĭ hotărî, saŭ şi silă a-ĭ pune, şi a o sugruma pre aceasta, ca aşa să zic, cele ce sunt spre trebuinţă, numaĭ prin cuvinte a le sluji. Că cine poate să spuie toată paguba ceea ce să pricinueşte din limbă?

6. Întâia uşă ce duce înlăuntru întru gânditorul Ierusalim al luăriĭ aminte, este tăcerea gureĭ cea întru înţălegere, măcar dacă şi nu încă mintea liniştează până acum. Iar a doua: cea despre mâncărĭ şi băuturĭ înfrânare cu măsură. Iar a treia ceea cu mintea şi cu trupul curăţeşte: a morţiĭ nelipsită cugetare şi aducere aminte. Frumuseţa aceştia eŭ adecă odată văzându-o, şi cu Duhul, iar nu cu ochiul, rănindu-mă, şi veselindu-mă, soţie miĭe întru toată viaţa am voit a o câştiga, iubitor prin râvnire a buneĭ cuviinţĭ şi a frumuseţeĭ aceştia făcându-mă. O! cum este de smerită! cu bucurie mâhnindu-să; Socotitoare înspăimântată a drepteĭ cercărĭ ceĭ fiitoare, temându-să de sorocul vieţiĭ; Şi din ochiĭ ceĭ simţitorĭ adecă, apă vie dătătoare de vieaţă vindecătoare, obicĭnueşte din fire a pica. Iar din ochiĭ ceĭ înţălegătorĭ, izvor slobozind de cugetărĭ prea înţălepte, care curgând şi săltând, veseleşte pre minte. Pre aceasta, precum am zis, pre fiica luĭ Adam, adecă pomenirea morţiĭ, însetam de-a pururea împreună vieţuitoare a o câştiga, şi împreună cu aceasta a dormi, şi cu aceasta a vorbi, şi ce va să fie după stricăciunea trupuluĭ acestuia împreună a ispiti; Ci de multe orĭ nu m-aŭ lăsat pângărite de uitare, fiica diavoluluĭ cea întunecată.

7. Este războiŭ întru ascuns de la duhurile vicleniei, prin gândurĭ cu sufletul lovindu-să. Pentru că nevăzut acesta fiind, şi acelea de răŭ voitoare puterĭ, după asemănarea fiinţiĭ acestuia, prin războiul cel nevăzut să apropie de dânsul. Şi este a vedea între dânşiĭ, şi între dânsul, şi arme, şi întrarmărĭ, şi înşălăciunĭ viclene, războiŭ înfricoşat, şi luptare războinicească, şi biruinţă, şi biruirĭ despre amândouă părţile. Însă numaĭ una îĭ lipseşte gânditoruluĭ acestuia, de care ne învăţăm un războiŭ cel văzut, adecă: vremea soroculuĭ războiuluĭ. Pentru că războiul cel simţit adecă, ştie a hotărî luişĭ vreme şi rânduială; Iar aceasta, fără de veste să întrarmează, şi de năprasnă împrejurul părţilor celor maĭ din mijloc micĭ ale inimiĭ stând, pre suflet îl omoară prin păcate. Pentru ce dar nevoinţa aceasta şi lupta să alcătueşte împreună asupra noastră? Pentru aceea, ca voia luĭ Dumnezeŭ care ne rugăm grăind „Să fie voia Ta întru noĭ“ (Luc. **11**.2) [1] prin noĭ să se facă. Iar aceasta poruncile luĭ Dumnezeŭ. Şi dacă cineva gânditor întru Domnul pre mintea sa cu trezvire prin încetare, oprindu-o despre înşălăciunea dracilor, intrările acestora şi împletiturile cele ce din nălucirĭ să alcătuesc, împreună cu Dânsul le-ar pândi, va afla prin iscus. Pentru aceasta şi Domnul împrotiva necuvioşilor dracĭ, scoposul întinzându-l, ca un Dumnezeŭ înţălegerile acestora înainte văzându-le, din împrotiva minţiĭ acestora, aŭ pus poruncile Sale, înfricoşând pre ceĭ ce le calcă.

8. Când întru oarecare deprindere ne-am face, a înfrânăriĭ grăesc, şi a depărtăriĭ de relele cele ce să văd, care prin cele cinci simţirĭ să lucrează, maĭ pre urma acestora, vom putea şi inima a o păzi, şi cu oarecare dorire ferbinte, bunătatea luĭ prin minte a o gusta. De vreme ce nu pentru altceva am

[1] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **11**, 2: "Şi le-a zis: Când vă rugaţi, ziceţi: Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, Vie împărăţia Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ".

luat lege a curăți inima, ci pentru ca norii vicleşugului, eşind din văzduhul inimei, şi răsipindu-să prin desimea rugăciunei, ca întru un sănin curat, să putem a vedea pre Iisus Soarele dreptății; Şi despre o parte prin luminare a ne străluci în minte, cu înțălegerile cuvintelor Măririi Luĭ. De vreme ce nu obicinuesc din fire a să arăta tuturor, fără numaĭ celor ce-şĭ curățesc cugetul.

9. Aşa să cuvine a nu săvârşĭ pre înşine în fieştecare zi, în ce fel ni să cuvine a ne arăta înaintea luĭ Dumnezeŭ. Pentru că zice Prorocul Osie (**12**.6)[2] „Mila şi judecata păzind, apropie-te la Dumnezeul tăŭ totdeauna". Şi iarăşĭ Malahie (**1**.6)[3] ca despre fața luĭ Dumnezeŭ zice „Fiul slăveşte pre Tatăl, şi sluga de Domnul săŭ să teme. Şi dacă Părinte sunt Eŭ, unde este Slava mea? Şi dacă Domn sunt, unde este frica mea? grăeşte Domnul a tot Țiitorul" Şi Apostolul zice: „Să ne curățim pre înşine de toată supărăciunea trupuluĭ şi a Duhuluĭ" (2Cor. **7**.1)[4]. Şi înțălepciunea „Cu toată păzirea păzeşte pre inima ta; Că dintru aceasta sunt eşirele vieții" (Pil. **4**.23)[5]. Şi Domnul Iisus Hristos zice „Curăţeşte pre cea dinlăuntru a păharuluĭ, pentru ca să fie şi cea din afară curată (Mat. **23**.26)[6].

10. Vorbirele cele fără de vreme uneorĭ adecă, urăciune, de la ceĭ ce ascultă ne pricinuesc nouă; Iar alteorĭ, dosădire şi batjocură, pre cea a graiurilor nebunie, defăimându-o. Iar alteorĭ, întinăciune a ştiinții; Altele, pre cea de la Dumnezeŭ osândire şi întristare a Sfântuluĭ Duh: Care şi mai înfricoşată este decât celelalte toate.

11. Cel ce curățeşte pre inima sa, şi din rădăcină smulge păcatul, prin Domnul, şi să osteneşte pentru cunoştință maĭ Dumnezeească, şi vede în minte pre cele nevăzute de mulțĭ, nu i să cuvine pentru aceasta asupra cuiva a să înălța. Căcĭ că nimica este mai curat întru cele zidite, decât cel fără de trup, şi nimic este decât Îngerul maĭ cunoscător; Ci înălțându-se, din Cer, ca un fulger a fost aruncat jos pre pământ. Aşa că înțălegerea cea înaltă a însuşĭ acestuia, necurăție la Dumnezeŭ s-aŭ socotit. Decĭ arătațĭ sunt ceĭ ce sapă Aurul.

12. Zice Apostolul „Cel ce să nevoeşte, de toate să înfrânează" (1Cor. **9**.25)[7]. Pentru că nu este cu putință împreună cu pântecele plin de bucate, spre Începătoriĭ şi Stăpânitoriĭ, spre cele nevăzute şi voitoare de răutate Puterĭ a să întrarma, ceĭ ce s-aŭ legat împreună cu chinuitorul şi de-a pururea împrotiva Duhuluĭ poftitorul trupul acesta. „Căcĭ că nu este Împărăția luĭ Dumnezeŭ mâncare şi băutură" (Rom. **14**.17)[8]. „Înțălegerea trupuluĭ că nicĭ poate" (Rom. **8**.7)[9]. Şi arătat este cum că pentru aceasta nu poate a să supune, de vreme ce pământesc fiind, şi cu vărsătură, şi cu sânge, şi cu arsură împreună fiind amestecat, şi de-a pururea cu îngreuere jos atârnând, de-a pururea pătimeşte spre ceste pământeştĭ; şi să îndulceşte întru dulcețile ceste peritoare ale veacului acestuia. „Fiindcă înțălegerea trupuluĭ este moarte. Iar ceĭ ce sunt în trup, luĭ Dumnezeŭ a plăcea nu pot" (Rom. **8**.8)[10].

13. De multă smerenie este trebuință nouă, celor ce prin purtarea de grijă ne grijim prin Domnul de străjuirea mințiĭ; Întăĭ către Dumnezeŭ şi către oamenĭ. Prin tot chipul totdeauna a zdrobi pre

---

[2] *Osea*, **12**, 6: "Dar Dumnezeu este Domnul Savaot, Domnul este numele Lui".
[3] *Maleahi*, **1**, 6: "Feciorul cinsteşte pe tatăl său şi sluga se teme de stăpânul său; şi dacă Eu sunt părinte, unde este cinstea ce trebuie să-Mi dați? Şi dacă sunt Stăpân, unde este teama de Mine?, zice Domnul Savaot către voi, preoților, care defăimați numele Meu. Dar voi răspundeți: «Cu ce am disprețuit numele tău»?".
[4] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 1: "Având deci aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului şi a duhului, desăvârşind sfințenia în frica lui Dumnezeu".
[5] *Pildele lui Solomon*, **4**, 23: "Păzeşte-ți inima mai mult decât orice, căci din ea țâşneşte viața".
[6] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 26: "Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea din afară".
[7] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 25: "Şi oricine se luptă se înfrânează de la toate. Şi aceia ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestricăcioasă".
[8] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **14**, 17: "Căci împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură, ci dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt".
[9] *Idem*, **8**, 7: "Fiindcă dorința cărnii este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate".
[10] *Idem*, **8**, 8: "Iar cei ce sunt în carne nu pot să placă lui Dumnezeu".

inimă, tot ceea ce smereşte meşteşugind. Iar a zdrobi şi a smeri pre inimă, ştie aducere aminte a vieţuireĭ noastre ceĭ dintăĭ în lume, dacă cu amăruntul să pomeneşte de la noĭ. Şi aducere aminte a tuturor păcatelor celor din pruncie, după chip de la minte de iznoavă văzându-să, afară de cele trupeşcĭ, că aducerea aminte a acestora, pregătitoare este. Şi a smeri ştie, şi lacrămi a naşte, şi pre buna mulţămire luĭ Dumnezeŭ din toată inima pre noĭ a ne porni, precum şi cea de-a pururea curgătoare şi arătată aducere aminte de moarte. Căcĭ că aceasta şi plângere naşte, cu dulceaţă oarecare, dimpreună şi cu bucurie, şi cu trezvire a minţiĭ. Şi prea tare smereşte pre înălţarea cea prea înaltă; Şi aducera aminte a patimilor Domnuluĭ nostru Iisus Hristos dupre chip şi acestea prin aducerea aminte adunându-se şi pomenindu-se, lacrămĭ daŭ adecă şi acestea. Şi spre acestea smeresc întru adevăr pre suflet şi facerile de bine ale luĭ Dumnezeŭ cele multe, cele spre noĭ dupre chip numărându-să şi de iznoavă văzându-să. De vreme ce spre dracĭĭ mândrieĭ luptarea o avem.

14. Nu lepădà din pricina iubireĭ de sine pre unele ca acestea mântuitoare şi de suflet lecuitoare ierburĭ, o omule! De vreme ce nu eştĭ de aceia ucenic al luĭ Hristos încă nicĭ luĭ Pavel următor. „Nu sunt îndestulat, zice, a mă chema Apostol" (1Cor. **15**.9) [11]. Şi iarăşĭ „pre cela ce eram maĭ întăĭ hulitor, şi gonitor, şi dosăditor" (1Tim. **1**.13) [12]. Vezĭ Mândrule, pre Sfântul, cum nu era uitător vieţuireĭ ceĭ maĭ dinainte? Încă şi toţĭ Sfinţiĭ dintru începutul zidireĭ până şi acum, cu acestea desăvârşit prea maĭ de pre urmă a luĭ Dumnezeŭ Sfânta îmbrăcăminte să îmbrăcà. Fiindcă şi însuşĭ Domnul nostru Iisus Hristos Dumnezeŭ fiind necuprins, şi necunoscut, şi negrăit, vrând a arăta calea vieţiĭ ceĭ vecĭnice, şi a Sfinţenieĭ, cu smerenie s-aŭ îmbrăcat întru toată viaţa Luĭ cea în trup. Decĭ aşa şi Dumnezeasca bunătate, cu dreptate este datoare a să chema, şi Stăpânesc veşmânt Sfânta Smerenie. Încă şi Îngeriĭ, şi toate cele de sus, Puterile cele luminoase, spre bunătatea aceasta să nevoesc şi o păzesc. Ştiind în ce fel de greşală a căzut Satanà cel ce s-aŭ mândrit. Şi întru pilda fricеĭ cădereĭ şi a Îngerilor şi a oamenilor, zace întru adâncime vicleanul, decât toată ceilaltă zidire, maĭ fără de cinste spre Dumnezeŭ, pentru a sa mândrie arătat făcându-să. Şi ştim şi în care cădere a căzut Adam din mândrie. Decĭ atâtea pilde având ale bunătăţiĭ ceĭ făcătoare de suflet, prin tot chipul de-a pururea să ne smerim, pre acestea uneltindu-le pre cât ne este puterea. Să ne smerim cu sufletul şi cu trupul, şi cu cunoştinţa şi cu voirea, şi cu graiurile, şi cu înţălegerile şi cu chipurile, şi pre dinafară şi pre dinlăuntru, care maĭ ales a o căuta să cuvine, pentru ca nu pre Iisus Hristos pre Fiul luĭ Dumnezeŭ, şi Dumnezeŭ, pre Cel ce este pentru noĭ, împrotiva noastră să-l avem. „Căcĭ că Domnul mândrilor li să împrotiveşte, iar smeriţilor le dă darul" (Pil. **3**.34) [13]. Şi „necurat este la Dumnezeŭ tot cel înalt cu inima" (Pil. **16**.6) [14]. Şi „cel ce să smereşte, pre sine, înălţa-se-va" (Luc. **18**.14) [15]. Şi „învăţaţi-vă de la mine că blând sunt şi smerit cu inima" (Mat. **11**.29) [16]. Pentru aceasta ni să cuvine a lua aminte!

15. „Vedeţĭ, zice Mântuitorul nostru, să nu să îngreuieze inimile voastre, ş.c.l." (Luc. **21**.34) [17]. Şi Apostolul „Cel ce să nevoeşte de toate să înfrânează" (1Cor. **9**.25) [18]. Decĭ toate cele ce sunt către

[11] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 9: "Căci eu sunt cel mai mic dintre apostoli, care nu sunt vrednic să mă numesc apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu".
[12] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 13: "Pe mine, care mai înainte huleam, prigoneam şi batjocoream. Totuşi am fost miluit, căci în necredinţa mea, am lucrat din neştiinţă".
[13] *Pildele lui Solomon*, **3**, 34: "de cei batjocoritori El râde, iar celor smeriţi le dă har".
[14] *Idem*, **16**, 6: "Prin iubire şi credinţă se ispăşeşte păcatul şi prin frica de Dumnezeu te fereşti de ele".
[15] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 14: "Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine, se va nălţa".
[16] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 29: "Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre".
[17] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **21**, 34: "Luaţi seama la voi înşivă, să nu se îngreueze inimile voastre de mâncare şi de băutură şi de grijile vieţii, şi ziua aceea să vină peste voi fără de veste".
[18] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 25: "Şi oricine se luptă se înfrânează de la toate. Şi aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestricăcioasă".

noĭ grăite întru Dumnezeasca scriptură ştiindu-le, cu înfrânare vieaţa să o sugrumăm. Maĭ înainte de toate despre mâncările cele multe, prin orânduială îmbunătăţită, şi prin obicĭnuinţă trupul să-l obicĭnuim, cu măsură hrana acestuia dându-i-o. Pentru că aşa şi săltările a singure părţiĭ ceĭ poftitoare, maĭ cu lesnire să alinează, şi să supun, Stăpânuluĭ, adecă părţiĭ ceĭ cuvântătoare, dacă să cuvine adecă credincios şi adevărat a zice, şi cele ale părţiĭ ceĭ iuţoase. Căcĭ şi de la celelalte greşale cu lesnire ne depărtăm. De vreme ce şi bunătate adevărată aceasta să socoteşte, celor ce ispitire aŭ luat a bunătăţiĭ, adecă, (cea cu deprindere) a să depărta despre tot chipul răuluĭ. Căcĭ că pricină a curăţenieĭ cu urmare înainte adecă este Dumnezeŭ, pricinuitorul şi dătătorul tuturor bunătăţilor; Iar apoĭ şi cea despre mâcările cele multe, în fieştecare zi potrivită şi măsurată înfrânare.

16. Precum Satana împrotivindu-să luĭ Dumnezeŭ, pentru ca să nu facă voia Luĭ, ceea ce sunt poruncile, prin care însuşĭ să ispiteşte prin noĭ cu Dumnezeŭ a să lupta. Aşa iarăşĭ prin noĭ voeşte Dumnezeŭ a să săvârşi Prea Sfânta Sa voire, ceea ce este precum am zis Dumnezeeştile şi de vieaţă făcătoarele Luĭ poruncĭ, prin cea a noastră şi a acestuia plecare pre pierzătorul gând al vicleanuluĭ surpându-l. Căcĭ că pre cea a vrăjmaşuluĭ neînţăleasă sfătuire care să pare, luĭ Dumnezeŭ împrotivă a să pune, prin care face poruncile acestuia prin nebăgare de samă a să călca, însuşĭ Dumnezeŭ iarăşĭ prin neputinţă omenească le surpă. Şi vezĭ, dacă nu este aşa. Toate poruncile Dumnezeeştiĭ Evangheliĭ, adecă, pre cele trei părţĭ ale sufletuluĭ, să par prin punere de lege a le îndrepta, şi sănătoase a le face prin cele ce porunceşte. Şi maĭ vârtos nu numaĭ că văd, ci şi întru adeverinţă pre acestea le însănătoşază. Decĭ pre acestea trei părţi ale sufletuluĭ şi diavolul să vede ziua şi noaptea luptându-le. Şi cu cele trei părţĭ luptându-să Satana, arătat este cum că cu poruncile luĭ Hristos să luptă, fiindcă Hristos pre cele trei părţĭ ale sufletuluĭ învaţă prin poruncĭ. Iar acestea sunt: cea iuţoasă, cea poftitoare, şi cea cuvântătoare. Şi socoteşte, cel ce să mânie pre fratele săŭ în deşert, este vinovat judecăţiĭ (Mat. 5.22) [19] şi celelalte poruncĭ ale Acestuia. Iată lecuire a ceĭ iuţoase. Iar vrăjmaşul pre porunca aceasta, şi pre cele ce sunt împrejurul aceştia, prin gândurile pricinelor, şi ale ţinereĭ minte de răŭ, şi ale pizmeĭ, înlăuntru a le surpa să ispiteşte. Pentru că ştie însuşĭ împrotivă luptătorul, cum că a părţiĭ ceĭ iuţoase, stăpânitor este partea cea cuvântătoare. Şi pre aceasta prin gândurĭ, precum am zis, săgetându-o, ale părerilor, ale pizmeĭ, ale iubireĭ de biruire, ale pricireĭ, ale vicleşuguluĭ, ale măriréĭ deşarte, o face a să pleca şi a-şĭ părăsi casnica sa începătorie, şi a da iuţimeĭ frâiele şi neocârmuită o lasă. Iar mâniea ca pre un ocârmuitor (pre cuvântare) pierzându-o, scoate prin gură întru cuvinte, pre cele ce maĭ întâĭ zăcea în inima acestuia, cele ce prin gândurile vrăjmaşuluĭ, şi prin trândăviea minţiĭ, în inimă aŭ fost învistierite. Şi prin inimă în loc de Dumnezeesc Duh, şi de cugetărĭ Dumnezeeşti, de răutate fiind plină, atuncea este a o vedea precum a zis Domnul „din prisosinţa inimeĭ grăeşte gura (Luca 6.45) [20]. Căcĭ că dacă spre cuvinte pre cele ce înlăuntru să cugetă, afară a le scoate va putea vrăjmaşul, nu numaĭ „raca" va zice frateluĭ, fiind robit şi nebun, ci din graiurĭ dosăditoare, şi întru ucidérĭ va cădea de multe orĭ. Şi acestea adecă, le unelteşte vicleanul, pentru Dumnezeŭ cela ce a dat poruncă a nu să mâniea în zădar. Cele ce cu putinţă era a nu eşi afară spre graiurĭ dosăditoare, şi cele ce după acestea urmează, dacă din asupreală îndată s-ar fi izgonit prin rugăciune, şi prin luarea aminte de cele dintru inimă. Aşa necuratul gândul săŭ îl dobândeşte, dacă adecă pre cele ce prin gândurĭ le-aŭ băgat în inimă, le ar afla răsipind Dumnezeasca poruncă.

17. Iar care sunt cele ce dupre partea cea poftitoare de la Stăpâneasca poruncă aŭ fost poruncite? „Cel ce a căutat spre muere, spre a o pofti pre ea, iată aŭ prea curvit cu dânsa întru inima

[19] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 22: "Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; şi cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului".

[20] *Sfânta Evanghelie după Luca*, 6, 45: "Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria rea a inimii lui, scoate cele rele. Căci din prisosul inimii grăieşte gura lui".

sa" (Mat. 5.28) [21]. Şi pre această cale văzându-să lucrătorul răutăţiĭ, felurĭ de mrejĭ împrotiva porunciĭ împleteşte în minte. Căcĭ că departe de la materiea cea zădărâtoare depărtându-să, războiul aceştiea îl suferă înlăuntru pătimind (omul) Şi este a vedea în minte zugrăvindu-să de la dânsul, şi chipurĭ, şi feţe curveştĭ, şi cuvinte a auzi zădărâtoare spre patimă. Şi altele, cele ce ceĭ ce aŭ iscusinţa minţiĭ le ştiŭ.

18. Dar oare, care este porunca ceea ce sfătueşte pre partea cea cuvântătoare? „Iară Eŭ zic vouă, nicĭdecum să nu vă juraţĭ" (Mat. 5.34) [22]. „Şi va fi cuvântul vostru, aşa, aşa; şi nu, nu (37) [23] Şi cel ce nu s-aŭ lepădat de toate, şi nu urmează mie, nu este Mie vrednic" (Luc. 14.33) [24] „Şi intraţĭ prin uşa cea strâmtă" (Mat. 7.13) [25]. Acestea sunt poruncile părţiĭ ceĭ cuvântătoare. Decĭ iarăşĭ luptătorul, ca pre un oareşcarele Voevod prea ales, vrând a-l robi, carele este partea cea cuvântătoare, prin gândurile îndrăcireĭ pântecelui, şi a nebăgăriĭ de samă şi a nedeosebireĭ pre aceasta din minte despărţindu-o şi batjocorindu-o, mâniea şi pofta, ca pre nişte slujitorĭ bălaurul le unelteşte. Iar puterile acestuia, partea cea poftitoare grăesc, şi cea iuţoasă, de cea cuvântătoare slobozite fiind, pre cele cinci simţirĭ ale noastre spre a păcătui, întru arătare slujitoare le unelteşte; şi acestea sunt greşalele. Decĭ atuncea şi ochĭ iscoditorĭ împrejur, neavând pre minte înlăuntru legându-ĭ pre dânşiĭ, şi urechĭ deşarte, iubind a auzi; şi mirosire, de slăbănogire mijlocitoare; şi gură neînfrânată; şi mâinĭ slobode spre cele ce nu să cuvine, este a vedea. Cărora le urmează: nedreptate, în loc de dreptate; Nebunie, în loc de înţălegere; Pângăriciune, în loc de curăţenie; Frică în loc de bărbăţie. Pentru că acestea patru bunătăţi cuprinzătoare, adecă: Dreptatea, înţălegerea, întreaga înţălegere, şi bărbăţiea, sânătoase fiind, prin cele trei părţĭ ale sufletuluĭ le chiverniseşte. Şi cele trei părţĭ bine ocârmuindu-să, opresc pre simţirĭ de la cele necuviincioase. Şi atuncea adecă pre linişte mintea aducând, puterile sale Dumnezeeşte ocârmuindu-se şi ascultătoare fiind, lesne va izbândi întru luptarea cea de gând. Iar dacă să turbură puterile sale, de neluarea aminte şi de asuprele biruindu-să, Dumnezeeştile poruncĭ cu nebăgare de samă le calcă. Decĭ călcătoriĭ poruncilor prin tot chipul urmează, saŭ pocăinţă de asemenea, saŭ muncă întru cea viitoare. Decĭ bine este de-a pururea a să trezvi mintea prin care lucru întru cea dupre fire stând, să face păzitoare de Dumnezeeştile poruncĭ, cu adevărat.

19. Sufletul, ca un părete fiind îngrădit şi înconjurat de duhurile răutăţiĭ, să leagă cu legăturile întunerecului. Şi din pricina aceasta nu poate a să ruga cum să cuvine. Decĭ să leagă cu dânsele în taină, şi orbesc pre ochiĭ ceĭ dinlăuntru. Iar când el va pune început cu rugăciunea a alerga către Dumnezeŭ, şi va începe după putere a să trezvi întru rugăciune, atuncea încet, încet, va începe a să deslega cu puterea rugăciuneĭ şi de întunerec. Iar altfel a să deslega cu neputinţă este. În vremea aceasta cunoaşte el că înlăuntru inimeĭ este altă luptă, altă împrotivă luptare ascunsă, altă luptă în cugete, de la duhurile răutăţiĭ pornindu-să, precum mărturiseşte şi Sfinta scriptură când zice „Dacă Duhul celuĭ ce stăpâneşte se va sui asupra ta, nu-ĭ lăsa locul luĭ" (Eclis. 10.4) [26]. Locul minţiĭ, este cea întărită stare în faptele bune, şi în cea păcătoasă, unde scriptura zice „Fericit bărbatul carele n-a

---

[21] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 28: "Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui".
[22] *Idem*, 5, 34: "Eu însă vă spun vouă: Să nu vă juraţi nicidecum, nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu".
[23] *Idem*, 5, 37: "Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este".
[24] *Sfânta Evanghelie după Luca*, 14, 33: "Aşadar, oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu".
[25] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 7, 13: "intraţi prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată este calea care duce la pieire şi mulţi sunt care o află".
[26] *Ecclesiastul*, 10, 4: "Dacă mânia stăpânitorului se ridică împotriva ta, nu te clinti din locul tău, căci firea domoală înlătură mari neajunsuri".

umblat în sfatul necredincioşilor, şi în calea păcătoşilor n-a şezut" (Ps. **1**.1) [27] Şi Apostolul învaţă „Fie mijloacele voastre încinse cu Adevărul (Ef. **6**.14) [28].

20. Să ţinem pre Hristos foarte cu tărie, despre ceĭ ce să nevoesc neîncetat a-l lua pre Acesta din suflet. Pentru ca să nu iasă Iisus, mulţime de gândurĭ fiind în locul sufletuluĭ (Ioan **5**.13) [29]. Pre carele nu este cu putinţă fără de durerea sufletuluĭ cu tărie a-l ţinea. Şi să pipăim pre cea în trup a Acestuia vieţuire, pentru ca pre cea a noastră cu smerenie să o ocârmuim. Şi să ţinem pre patimile Acestuia întru simţire, pentru ca pre cele necăjitoare să le suferim, râvnind Acestuia. Şi să gustăm pre cea negrăită şi împreună pogorâtoare pentru noĭ a Acestuia rânduială, pentru ca din gustarea cea bună a sufletuluĭ, să cunoaştem cum că bun este Domnul. Şi preste toate, saŭ şi maĭ înainte de toate, fără de îndoială să credem Acestuia, care vine la noĭ în fieştecare zi să o aşteptăm, şi orĭcum s-ar întâmpla viind cu bună mulţămire, şi cu sărutare, şi cu osârdie să o primim. Pentru ca să ne deprindem numaĭ către Dumnezeŭ a privi carele toate le chiverniseşte prin Cuvântul Dumnezeeştiĭ Înţălepciunĭ. Şi când toate acestea le-am face, atuncea nu departe undeva de la Dumnezeŭ suntem. De vreme ce blagocestiea, nesăvârşitoare săvârşire este, precum aŭ zis unul din Bărbaţiĭ ceĭ purtătorĭ de Dumnezeŭ şi desăvârşit cu Duhul.

21. Pentru că cel ce bine răscumpără pre a sa vieaţă, şi prin toate întru cugetare şi aducere aminte de moarte să îndeletniceşte, cu înţălepciune în patimĭ furând pre minte, prin lucrul acesta, unul ca acesta şi pre fiinţele cele de faţă ale asuprelelor dracilor, în fieştecare ceas, maĭ cu isteţime a le vedea arătat obicĭnueşte din fire. Iar cel ce a voit a petrece fără de aducere aminte de moarte, pentru singură cunoştinţa curăţind inima, şi nepăzind cugetarea cea plângătoare cu totul; uneorĭ acestuia părândui-să, că prin alergare osârduitoare toate patimile cele pierzătoare le-aŭ stăpânit, legat fu de una precum nu ştie, de cea maĭ rea decât toate, şi cade, când este fără de Dumnezeŭ, întru înalta înţălegere. Acestuia i să cade foarte a să trezvi, pentru ca nu îngâmfându-se, să-şĭ prăpădească minţile. Pentru că obicĭnuesc din fire, precum grăeşte Pavel Apostolul (1Cor. **8**.1) [30] sufletele cele ce de aicĭ şi de acolo adună cunoştinţa, a să înălţa asupra celor ce sunt maĭ micĭ, cărora înlăuntru nu este scânteie a dragosteĭ ceea ce zideşte, precum mi se pare. Iar cel ce de aducere aminte de moarte, adecă aducându-şi aminte despre seară, năpădirele dracilor maĭ iute izgonind le loveşte maĭ vârtos decât cel ce în altfel să află văzându-le.

22. Obicĭnueşte din fire aducerea aminte cea frumoasă a luĭ Dumnezeŭ, adecă Iisus, împreună cu mâniea inimeĭ, şi amărăciune mântuitoare, a răsipi toate amărăciunele cele meşteşugitoare ale gândurilor, înţălegerile, cuvintele, nălucirele, chipurile cele întunecate: Şi deodată prost a zice, prin cele ce să turbură şi să trufeşte a tot perzătorul, sufletele pipăindu-le, a le înghiţi căutându-le. Iar chemându-să Iisus, pre toate le arde cu lesnire, pentru că întru nimenea altul este mântuirea noastră, fără numaĭ întru Iisus Hristos. care adecă şi însuşĭ Mântuitorul a zis „Fără de mine nu puteţĭ face nimica" (Ioan **15**.5) [31].

23. Decĭ cu toată păzirea, pre inima noastră în tot ceasul, şi întru cea maĭ mică parte a ceasuluĭ, să ne păzim de gândurile cele ce ca o negură întunecă oglinda sufletuluĭ (inima): Întru care a să scrie adecă şi luminos a să închipui Iisus Hristos obicĭnueşte din fire înţălepciunea luĭ Dumnezeŭ şi a

---

[27] *Psalmii*, 1, 1: "Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor nu a stat şi pe scaunul hulitorilor n-a şezut".

[28] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 14: "Staţi deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcându-vă cu platoşa dreptăţii".

[29] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 13: "Iar cel vindecat nu ştia cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulţimea care era în acel loc".

[30] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 1: "Cât despre cele jertfite idolilor, ştim că toţi avem cunoştinţă. Cunoştinţa însă semeţeşte, iar iubirea zideşte".

[31] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

Părinteluĭ şi Puterea; şi înlăuntru inimeĭ neîncetat Împărăţiea Cerurilor să o căutăm. Şi grăuntele, şi mărgăritarul, şi aluatul, şi toate celelalte taine le vom afla înlăuntru nostru, dacă vom curăţi ochiul minţiĭ. Căcĭ pentru aceasta şi Domnul nostru Iisus Hristos a zis „Împărăţia Cerurilor înlăuntru vostru este" (Luc. **17**.21)[32]. Arătând înlăuntru inimeĭ toată Dumnezeirea petrecând.

24. Şi trezvirea adecă luminos curăţeşte pre ştiinţă. Iară aceasta urăţindu-să, ca o lumină acoperită îndată strălucind, mare întunerec goneşte. Iar acesta izgonit fiind, cu deasă curăţeniea trezvireĭ, cele ascunse iarăşĭ ştiinţa le arată. Şi prin minte învaţă cu trezvire pre lupta cea nevăzută, şi pre Războiul cel cuvântător, şi cum să cuvine a arunca săgeţile întru luptarea cea sigurатecă, şi a lovi adecă gândurile cu săgeţile cele bine nemeritoare, şi a nu să lovi mintea, ascunzâdu-să către Hristos, în locul vătămătoruluĭ întunerec, lumina poftindu-o; pre care cel ce aŭ găsit, a înţăles ceea ce grăesc. A căruia luminĭ gustarea, cu foamea sugrumă maĭ vârtos pre suflet, cu Duhul hrănindu-să, şi nicĭdecum săturându-să. Ci pre cât mănâncă, iarăşĭ flămânzeşte. Lumină care trage pre minte, precum Soarele pre ochiŭ. Care netălmăcită fiind, tălmăcindu-să nu cu cuvântul, ci prin iscusul celuĭ ce o aŭ primit, saŭ maĭ cu adeverinţă a zice, a celuĭ ce s-aŭ rănit, a tăcea mie îmĭ porunceşte. Cu adevărat că mintea voeşte a să desfăta întru a grăi pentru cele ce să zice „Pacea să ţinețĭ cu toţiĭ şi Sfinţeniea, fără de care nimenea nu va vedea pre Dumnezeŭ" (Evr. **12**.14)[33]. Că pentru câştigarea dragosteĭ şi a curăţenieĭ sunt acestea, adecă, Pacea şi Sfinţeniea.

25. Să cuvine a întrarma mâniea spre singurĭ dracii ceĭ ce prin gândurĭ nouă ne vrăjmăşuesc, şi asupra noastră să mânie. Iară pre chipul războiuluĭ celuĭ dintru noĭ din fieştecare ceas, ascultă şi-l fă. Cu trezvirea împreunează rugăciunea, căcĭ că trezvirea pre rugăciune o curăţeşte; iar aceasta, pre ceea ce o curăţeşte. Fiindcă trezvirea adecă cu nelipsire pândind pre toate cele dinlăuntru, pricepe pre ceĭ ce intră, şi oprindu-ĭ pre dânşiĭ puţin de la intrare, chemă întru ajutorinţă pre Domnul nostru Iisus Hristos să izgonească pre ceĭ viclenĭ; Iar luarea aminte îĭ opreşte pre dânşiĭ grăind împrotivă. Şi glăsuindu-să Iisus, izgoneşte pre dracĭ dimpreună cu nălucirele lor.

26. Foarte cu de-amăruntul, să fiĭ păzindu-ţi pre mintea ta. Decĭ când aĭ cunoaşte gândul, să grăeşti luĭ împrotivă; şi îndată de grab cheamă pre Hristos spre izbândire. Iar dulcele Iisus, încă tu grăind va zice: iată de faţă sunt, a da ţie apărare. Iar tu, toţĭ vrăjmaşiĭ aceştiea prin rugăciune arătat îmblânzindu-să, iarăşĭ ia minte minţiĭ. Iată iarăşĭ valurĭ, maĭ multe decât cele dintăĭ, unele preste altele pornindu-să asupra ta, de care sufletul să pară că să cufundă întru adânc. Ci iată iarăşĭ Iisus de la Ucenicĭ deşteptându-să, şi pre viclenile duhurile acestea, ca un Dumnezeŭ certându-le (Mat. **8**, 23-26)[34]. Iar prin îndeletnicire bine vremelnicind dintru acestea un ceas toate, saŭ un sfert slăveşte pre Cel ce te-a mântuit, şi cugetă de moarte.

27. Decĭ, cu a inimeĭ luare aminte, să călătorim întru simţirea sufletuluĭ; Căcĭ că luarea aminte şi rugăciunea în fieştecare zi înjugându-să, de asemenea sunt caruluĭ celuĭ purtător de foc a luĭ Ilie, la înălţimea Ceruluĭ pre părtaşul săŭ înălţându-l. Şi ce grăesc? Căcĭ că inima cea curată a celuĭ ce trezvirea o îndreptează, saŭ o îndreaptă sa sârgueşte, cu Soarele, şi cu Luna şi cu Stelele cele înţălegătoare, înţălegător Cer s-aŭ făcut, şi luĭ Dumnezeŭ celuĭ neîncăput, încăpere să face, după tăinuitoarea încăpere şi suire. Căruia dar laudă pentru Dumnezeeasca bunătate, să se ispitească a

[32] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 21: "Şi nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru".

[33] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 14: "Căutaţi pacea cu toţi şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul".

[34] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **8**, 23-26:
"23. Intrând El în corabie, ucenicii Lui L-au urmat.
24. Şi iată, furtună mare s-a ridicat pe mare, încât corabia se acoperea de valuri; iar El dormea.
25. Şi venind ucenicii la El, L-au deşteptat zicând: Doamne, mântuieşte-ne că pierim.
26. Iisus le-a zis: De ce vă este frică, puţin credincioşilor? S-a sculat atunci, a certat valurile şi marea şi s-a făcut linişte deplină".

aduce, împreună cu ajutorința Domnuluĭ, și cu osârdie cuvintele spre lucrurĭ. Și cel ce cu oarecare silă oprește pre cele 5 simțirĭ, dintru care știe sufletul a să vătăma, maĭ ușoară face mințiĭ sale pre lupta inimeĭ și războiul. Decĭ oprește pre toțĭ ceĭ din afară cu oarecare meșteșugită chibzuire, și te luptă cu gândurile cele ce să nasc înlăuntru dintru dânșiĭ, prin meșteșugirele cele Dumnezeeștĭ, povățuidu-te de Duhovnicescul iscus. Prin osteneala privegheriĭ, dulcețurile le izgonește; și despre mâncărĭ și băuturĭ, cu înfrânare te ține; și trupul de ajuns îl subțiează, ca ușor pre războiul inimeĭ cu lesnire să ți-l facĭ, ție bine făcând, nu altuia. Și cu cugetarea morțiĭ muncește pre suflet. Cu pomenirea lui Iisus Hristos adună prea răspândita ta minte. Pentru că în nopțĭ maĭ vârtos obicĭnuește mintea în a însemna prin vedeniĭ luminos cele ale luĭ Dumnezeŭ și ale celor Dumnezeeștĭ.

28. Și să nu ne lepădăm de ostenelele nevoințelor celor trupeștĭ. Că din pământ adecă grâŭ, iar dintru unele ca acestea, Duhovnicească bucurie și iscus a celor bune odrăslește. Nicĭ pre știință să o amăgim, vorbind nouă cele mântuitoare și lucrătoare; și cele ce să cad cele ce sunt cu datorie, cu neîncetare grăindu-le; și maĭ ales, dacă s-ar întâmpla prin lucrătoare și făcătoare și supțire trezvire a mințiĭ curățindu-să. Fiindcă atuncea cu cuviincioase graiurĭ, și cu neîndoite judecățile cele grabnice pentru curățirea eĭ, obicĭnuește a aduce afară. Pentru aceasta nu să cuvine a o amăgi pre dânsa pentru acestea. Căcĭ că vieață plăcută luĭ Dumnezeŭ vestește înlăuntru a fĭ; Și pre suflet cu asprime mustrându-l, care cu păcate ca când văpsită fiind mintea, pre îndreptarea greșaleĭ iarășĭ o arată; sfătuind pre inima ceea ce a greșit a să pocăi, cu frumoasă împreună sfătuire vindecarea arătându-o.

29. Fumul sus săltând din lemne, greŭ să face ochilor; Ci însă arată lumină acestora, și veselește maĭ pre urmă, pre care maĭ întâĭ îĭ mâhnea.Și luarea aminte adecă cu nelipsire țiind ochiĭ mințiĭ, aduce greutate, iar ajungând întru rugăciune, pre Iisus chemându-l luminează inima. Și a Acestuia pomenire, dă împreună și strălucirea, ceea ce e maĭ bună decât toate bunătățile.

30. Obicĭnuește din fire vrăjmașul nostru în chip oarecare a turbura pre minte, și țărână a mânca și noĭ împreună cu el dorește. Și poftește cu ceĭ dupre chipul luĭ Dumnezeŭ, pre pântece a umbla. Pentru aceasta zice Dumnezeŭ „Vrăjmășie voiŭ pune între tine și între el" (Fac. **3**.15) [35]. Pentru aceasta să cuvine nouă de-a pururea pre Dumnezeŭ a-l răsufla, ca dintru aceasta nerănițĭ de săgețile dieavoluluĭ cele înfocate în toate zilele să petrecem. „Acoperi-l voiŭ pre dânsul, zice, pentru că aŭ cunoscut Numele meŭ" (Ps. **90**.14) [36]. Și „însă aproape este mântuirea Luĭ, de ceĭ ce să tem de Dânsul" (Ps. **84**.10) [37].

31. Fericitul Apostol Pavel, vasul alegeriĭ, grăitorul cel întru Hristos cel ce avea multă iscusință a războiuluĭ celuĭ dinlăuntru, și întru noĭ înșine nevăzut și gânditor: Efesenilor scrie grăind „Nu este nouă lupta spre sânge, saŭ spre trup, ci spre începătoriele, spre stăpânirele, spre lumeștiĭ stăpânitoriĭ întunereculuĭ, spre duhurile vicleșuguluĭ cele ce sunt sub cele Cereștĭ" (Ef. **6**.12) [38]. Iar Apostolul Petru zice „Trezviți-vă, privigheațĭ, fiindcă dieavolul pârâșul vostru, umblă ca un Leŭ răcnind, căutând pre cine ar înghiți. Căruia împrotivă-ĭ stațĭ, întărițĭ fiind cu credința" (1 Petr. **5**.8-9) [39]. Iar Domnul nostru Iisus Hristos vorbind pentru felurĭ de înainte alegerĭ, a voințelor celor slobode ale celor ce ascult cuvintele EvangelieĬ, aŭ zis: „Apoĭ vine dieavolul, și ia cuvântul din inimă, – adecă,

[35] *Facerea*, **3**, 15: "Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul".

[36] *Psalmii*, **90**, 14: "Că spre Mine a nădăjduit și-l voi izbăvi pe el, zice Domnul; îl voi auzi pe el; îl voi acoperi pe el că a cunoscut numele Meu".

[37] *Idem*, **84**, 10: "Dar mântuirea Lui aproape este de cei ce se tem de Dânsul, ca să se sălășluiască slava în pământul nostru".

[38] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 12: "Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva a începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor, întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduhuri".

[39] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **5**, 8-9:

"8. Fiți treji, priveghiați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită.

9. Căruia stați împotrivă, tari în credință, știind că aceleași suferințe îndură și frații voștri în lume".

prin uitare vicleană, furarea lucrându-o –, pentru ca nu crezând să se mântuiască" (Luc. 8.12) [40]. Şi iarăşĭ Apostolul „Căcĭ că împreună mă bucur cu Legea luĭ Dumnezeŭ întru omul cel dinlăuntru. Însă văd altă lege oştindu-să împrotiva legeĭ minţiĭ mele, şi robindu-mă pre mine" (Rom. 7.22-23) [41]. Iar acestea le-aŭ grăit învăţându-ne pre noĭ, şi pre cea ascunsă de noĭ, cunoscută făcându-o.

32. Obicĭnueşte din fire, cunoştinţa, în chip oareşĭcum a să înălţa, părându-i-să că decât mulţĭ ar fi maĭ presus, dacă adecă, s-ar lipsi de ocărârea de sine şi de smerenie. Decĭ cariĭ avem cunoştinţă a neputinţeĭ noastre, aceasta o să înţălegem, ascultând pre cel ce grăeşte „Fraţilor, eŭ spre nimenĭ nu încă socotesc cum că am ajuns, ci numaĭ una, pre cele din urmă uitându-le, iar spre cele dinainte întinzându-mă. După scopos gonesc spre darul chemăriĭ ceĭ de sus a luĭ Hristos." (Filip. 3.13-14) [42]. Şi iarăşĭ: „Eŭ aşa alerg, nu ca nearătat, aşa mă lupt, ca nu bătând văzduhul; Ci supţiez pre trupul meŭ, şi-l robesc, ca nu cumva altora propoveduind, însumĭ neiscusit să fiŭ" (1Cor. 9.26) [43]. Văzut-aĭ smerenie, cât este dimpreună şi alergare spre bunătate? Vezĭ pre una ca acesta atâta smerenie a Sfântuluĭ Pavel în ce fel este? „Hristos zice, a venit în lume, să mântuiască pre ceĭ păcătoşĭ, dintru care cel dintăĭ sunt eŭ" (1Tim. 1.15) [44]. Decĭ nevoie este a ne smeri noĭ, de vreme ce pre cea proastă a fireĭ avem. Căci ce este maĭ prost decât tina? Şi a ne aduce aminte noĭ de Dumnezeŭ, de vreme ce pentru aceasta ne-am făcut. Ci şi spre înfrânare ni să cuvine a ne nevoi, pentru ca uşorĭ să alergăm întru Hristos Iisus.

33. Cu neputinţă este celuĭ ce aŭ dat pre sine viclenelor gândurĭ, curat a fi de păcate întru omul cel dinafară. Şi nu este cu putinţă nedesrădăcinându-să gândurile cele viclene, a nu le aduce înainte pre acestea spre lucrurĭ viclene. Şi a căutătureĭ ceĭ prea curveştĭ, pricina este aceasta, adecă, înainte precurvitor şi întunecat a fi ochiul cel dinlăuntru. Şi a voi a auzi scârnave, pricina este aceasta, adecă, a asculta cu urechile cele sufleteştĭ pre scârnaviĭ dracĭ ceĭ dinlăuntru, în ce fel şoptesc împrotiva noastră. Decĭ datorĭ suntem prin Domnul, a ne curăţi pre înşine, şi pre dinlăuntru şi pre dinafară, şi a păzi fieştecarele din noĭ pre simţirele sale, şi a le curăţi în fieştecare zi de patimĭ, şi de lucrurĭ şi de păcate. Şi precum maĭ întăĭ întru necunoştinţa noastră, în lume învârtindu-ne, întru deşertăciunea minţiĭ noastre, cu toată mintea şi cu simţirele am slujit înşălăciuneĭ păcatuluĭ; Aşa iarăşĭ ni să cuvine nouă întru cea după Dumnezeŭ vieaţă mutându-ne cu toată mintea a sluji Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ şi adevărat, şi Dreptăţiĭ şi voiĭ luĭ Dumnezeŭ.

34. Este întăĭ asupreală, apoĭ împreunare, după aceea împreună învoire, pe urmă robire, apoĭ patimă înfiinţată prin desime şi prin obicĭnuinţă. Decĭ iată biruinţa înşălăciuneĭ cea împrotiva noastră. Pentru că aşa şi de la Sfinţiĭ Părinţĭ a fi să hotăraşte.

35. Şi asupreală zic a fi gând supţire, saŭ închipuire a lucruluĭ, precum s-ar întâmpla prin arătare tânără născută din inimă, şi minţiĭ arătându-să. Iar împreunare este aceasta: adecă, împreună a vorbi după patimă, saŭ fără de patimă cu cel ce s-aŭ arătat. Iar împreună învoire este aceasta: adecă, plecare poftitoare a sufletuluĭ spre cela ce s-aŭ arătat făcându-să. Iar robire este aceasta: adecă aducere a inimiĭ fără de voie, saŭ petrecătoare, şi de cea prea bună a noastră stare prăpăditoare,

[40] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **8**, 12: "Iar cea de lângă drum sunt cei care aud, apoi vine diavolul şi ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască".

[41] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 22-23:
"22. Că, după omul cel lăuntric, mă bucur de legea lui Dumnezeu.
23. Dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minţii mele şi făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele".

[42] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 13-14:
"13. Fraţilor, eu încă nu socotesc să o fi cucerit.
14. Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele de dinainte, alerg la ţintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus".

[43] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 26: "Eu, deci, aşa alerg, nu ca la întâmplare. Aşa mă lupt, nu ca lovind în aer".

[44] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 15: "Vrednic de credinţă şi de toată primirea e cuvântul că Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu".

cu ceea ce s-ar întâmpla împreunare. Iar patimă întru adevăr aceasta grăesc a fi: adecă, ceea ce întru îndelungată vreme în suflet cu împătimire să încuibează. Dintru acestea toate, cea dintăĭ adecă, este fără de păcat; Iar a doua, nu cu totul; Iar a treia este întru statorniciea celuĭ ce să nevoeşte. Iar luptarea, saŭ a cununilor, saŭ a muncilor este pricinuitoare.

36. Robir... întru alt fel este în vremea rugăciuneĭ, şi întru alt fel este nu în vreme. Iar patima fără de îndoială zace, saŭ sub cea deopotrivă cu cumpănire pocăinţă, saŭ sub pedepsirea cea viitoare. Decĭ cela ce ceiĭ dintăĭ îĭ stă împrotivă, saŭ fără de pătimire o socoteşte adecă asupreala, toate cele scârnave sub una le-aŭ tăiat împrejur. Această luptare, şi către Călugărĭ, şi către ceĭ ce nu sunt călugărĭ este a viclenilor dracĭ, şi biruire este, şi biruinţă precum am zis. Şi saŭ cununi pentru biruinţă, saŭ muncĭ acelora ce aŭ greşit şi nu s-aŭ pocăit urmează. Decĭ să ne nevoim gănditor împrotiva acestora, pentru ca nu pre sfătuire cele viclene ale acestora, spre lucrurĭ de păcate văzute, să le aducem; Ci din inimă păcatul tăinuindu-l, Împărăţia Cerurilor înlăuntru nostru să o aflăm. Şi curăţenia inimeĭ noastre, şi umilinţă de ajuns către Dumnezeŭ să păzim, prin una ca aceasta bună lucrare.

37. *Mulţĭ din Călugărĭ nu ştiŭ pre cea a minţiĭ înşălăciune, care o rabdă de la dracĭ.* Şi să află îndeletnicindu-să în faptă, negrijindu-să de minte; proştĭ şi neprefăcuţĭ petrec vieaţa, dupre cum mi să pare, sunt neavând iscusinţa curăţenieĭ inimeĭ, cu totul necunoscând întunerecul patimilor celor dinlăuntru. Decĭ câţĭ nu ştiŭ luptarea, pre care o grăeşte Sfântul Pavel „numeşte nouă lupta spre sânge saŭ spre trup" poate nicĭ spre iscusinţă întru cel bun înfiinţându-să, pre cele dupre lucrare numaĭ păcate le judecă, iar pre cele cu cugetarea biruirĭ şi biruinţe sunt necunoscându-le. De vreme ce nicĭ vederea obicĭnueşte din fire a le vedea pre acestea, nepovestite fiind; şi de singur Puitorul de nevoinţă Dumnezeŭ, şi de ştiinţa celuĭ ce să nevoeşte cunoscându-să. Cărora mi să pare a fi grăit scriptura aceea „Şi am zis pace, zice, şi nu a fost pace" (Eze. **13**.10)[45]. Decĭ aflându-să fraţiĭ din prostime aşa, să cuvine a ne ruga pentru dânşiĭ, şi maĭ ales ni să cuvine a-ĭ învăţa, pentru ca nu numaĭ de faptele cele rele după lucrare să se depărteze, ci şi de răutatea care să lucrează în inimă. Iar cărora este poftire Dumnezească văzătoruluĭ sufletul a să curăţi să ştie că alta este fapta luĭ Hristos şi alta taina.

38. Cuprinzător cu adevărat a multor bunătăţĭ, este aducerea aminte de moarte cea arătată: Născătoare este a plânsuluĭ; Îndemnătoare este a fi cu înfrânare despre toate; aducere aminte este a gheniĭ; maică este a rugăciuneĭ şi a lacrămilor; strajă este a inimeĭ; nepătimire este a lutuluĭ şi a celuĭ de lut; izvor este a cunoştinţeĭ împreună cu socoteala. Ale căror fiĭ sunt, frica luĭ Dumnezeŭ cea îndoită. Şi curăţire este a inimeĭ de gândurile cele pătimaşe, saŭ şi cuprinzătoare este a multor poruncĭ Stăpâneştĭ este. Întru acestea să vede luptarea cea foarte cu anevoie de biruit în fieştecare ceas; şi aceasta este grija la mulţĭ din nevoitoriĭ luĭ Hristos.

39. De năprasnă lovire de războiŭ, s-aŭ năpaste năpădind, vatămă nu puţin luarea aminte a cugetuluĭ. Şi pre minte din privirea sa afară scoţându-o, o abate de la cel maĭ bun. Iar pricina pierderiĭ noastre aceştia, este aceasta: adecă, fără de grijă cu totul a ne afla întru aducerile asupră.

40. Nimic nu ne vatămă pre noĭ întru cele mâhnitoare cu întristare, dacă în toate zilele vom fi gata a întâmpina cele de scârbă, odată ştiind şi cugetare făcând, însuşĭ aceasta, pentru care zice Apostolul „Bine voesc întru neputinţe, întru dosădirĭ, întru nevoĭ" (2 Cor. **12**. 10)[46]. Şi „Toţi ceĭ ce voesc cu bună credinţă, a vieţuĭ întru Hristos. Iisus, goniţĭ vor fi" (2 Timof. **3**. 12)[47].

Căruia i să cuvine slava în veciĭ vecilor

AMIN

---

[45] *Iezechiel*, **13**, 10: "Pentru că duc poporul Meu în rătăcire, spunând «pace», atunci când nu e pace ; şi pentru că atunci când el face zid, el îl tencuiesc cu ipsos".

[46] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 10: "De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos căci, când sunt slab, atunci sunt tare".

[47] *Epistola a doua către Timotei*, **3**, 12: "Şi toţi cei care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniţi".

Scurtă cuvântare despre Sfântul Ilie Ecdicul

DUMNEZEESCUL acesta Părinte Ilie, care şi Ecdict (apărător) numit a fost, dacă este Ilie Criteanul, care a fost Ucenic învăţăturilor Sfântuluĭ Grigorie Teologul, acesta este, saŭ altul, nouă neştiut este. Întrucât El de la aceste capete, îl putem a-l cunoaşte că a fost lucrător bărbat, care s-aŭ suit la vârful înţălepciuneĭ ceĭ din afară, şi maĭ mult a ceĭ Duhovniceştĭ şi maĭ bune. Puterea luĭ în cuvinte, şi îmbelşugata luĭ slavă de fapte bune, cu lesnire poate fiecare cunoscător întru acelea a cunoaşte. Precum şi noĭ am cunoscut, şi de mult îmbelşugatul rod al năravnicilor şi înţălegătoarelor învăţăturĭ ni-am minunat, şi cu acelea dupre adevăr îndestulându-se, ca oarecare frunze de acoperământ, rodul şi frumuseţa podoabeĭ celor ce să daŭ zic, şi cu zisele bunătăţĭ cu care la masa aceea Părintele pregătind cetire iubitorilor de învăţătură punem înainte. Şi cu dragoste în frumoasa aceea şi bine mirositoarea livadă, cu multe şi înalte saduri a cuvintelor Duhovniceştĭ sădită, şi cu pâraele înţălepciuneĭ adăpată fiind, şi sub umbra eĭ a intra şi a şedea vă poftim; Ca şi aceea nu numaĭ din pâraele lucrătoareĭ înţălepciunĭ a să îndulci, ci şi de poamele teorieĭ până la săturare a gusta.

Capetele Sfântului Ilie Ecdicul
Adunări de flori
Partea întâi *

Florii ** de cuvinte sfătuitoare, a iubitorilor de înțălepciune celor sârguitori. Cu sârguință făcute de prea micul Ilie, Prezviter și Ecdict. Izvor ce curge rouă de cuvinte de năravnice învățături, aicea veĭ afla, dacă veĭ trece curat.

1. Să cuvine tot creștinuluĭ celuĭ ce drept crede întru Dumnezeŭ, să nu fie fără de grijă, ci totdeauna să îngăduiască, și să aștepte ispită. Ca când îĭ va veni, să nu să spăimânteze, nicĭ să se turbure; ci cu mulțămită să rabde osteneala scârbeĭ, și să înțăleagă ce cântând împreună cu Prorocul grăește „Ispitește-mă Doamne și mă cearcă“ (Ps. **25**. 2) [1]. Și n-aŭ zis, că: învățătura Ta m-a îndărătnicit, ci „m-au îndreptat până în sfârșit“ (Ps. **17**. 39) [2].

2. Început adecă acelor bune, este frica luĭ Dumnezeŭ; Iar sfârșit, dorirea Acestuia.

3. Începătură a tot binele, este cuvântul cel lucrător, și lucrarea cea cuvântătoare. Pentru aceasta nicĭ lucrarea fără cuvânt este bună, nicĭ cuvântul cel ce înainte esă, fără lucrare.

4. Lucrare a trupuluĭ adecă este, postul și privegherea. Iar a gureĭ, cântarea și rugăciunea, și tăcerea cea maĭ cinstită decât cuvântarea. Și a mâinilor lucrare este, ceea ce de dânsele fără de cârtire să face. Iar a picioarelor, ceea ce prin ele din cea dintru întâĭ îndemnare să săvârșaște.

5. Înaintea tuturor acestora povățuește mila și adevărul; a cărora zămislire este smerenia. Și ceea ce dintru aceasta să face, după Părinți este socoteală, fără de care nicĭ una nicĭ alta, pre al săŭ sfârșit va putea a-l vedea. Pentru că lucrarea necinstită, pre cumpăna cuvântuluĭ aicea și acolo împrejurul celor nefolositoare purtându-o, ca oarecare juni ce se află rătăcindu-se. Iar cuvântul lepădând pre hainile cele cinstite, ale ceĭ lucrătoare fapte bune, nu este cu bun chip, măcar deși unul ca acesta a fi oarecum cu părere să închipuește.

6. Sufletul cel bărbătesc, precum este o muere, în toată viața sa ținând ca sfeșnice arzătoare, pre cea lucrătoare și pre cea văzătoare, lucrând pre cele cu datorie; Iar pre cele împotrivnice, le lucrează cel slăbănogit cu dulcețile.

7. Nu-ĭ ajunge sufletuluĭ spre izbăvirea cea desăvârșit a răutăților cea de voie rea pătimire, dacă nu și prin cea fără voie arzătoare nu s-ar strica. Pentru că sufletul este ca oarecare sabie, dacă nu va trece prin foc și prin apă, adecă prin durerile cele de voie, și prin cele fără de voie, nestricat, de împrotivirile celor ce să întâmplă, nu să păzește.

---

* Această împărțire a textului nu apare în mss. *Filocaliei de la Prodromul.* O aflăm în ediția engleză și americană.
** florilegiu. În ediția engleză și americană s-a tradus prin *A Gnomic Anthology*.
[1] *Psalmii*, **25**, 2: "Cercetează-mă, Doamne, și mă cearcă; aprinde rărunchii și inima mea".
[2] *Idem*, **17**, 39: "Și certarea Ta m-a îndreptat până în sfârșit, și certarea Ta însăși mă va învăța".

8. Precum ale ispitelor celor de voie, trei sunt pricinele cele maĭ sobornicești *: sânătatea, bogăția și slava. Așa și ale celor fără de voie trei sunt: pagubele, dosădirele și neputințele. Și să fac acestea, unora adecă spre zidire, iar altora spre surpare.

9. De față înainte stă sufletuluĭ adecă, dorirea și necazul; Iar trupuluĭ, dulceața și durerea. Și pricină a dureriĭ este dulceața. Pentru că voind a scăpa de cea întru durere întristăcioasă simțire, către dulceață aleargă. Iar necazulu-ĭ e dorire (pofte).

10. Înlăuntru așezată adecă îmbunătățitul, are pre bunătate; Iar mărețul în deșert, pre cea din aflare izvodită o are. Iar pre răutate sârguitorul adecă o are pre dinafară, iar înadâncată o are pre răutate, iubitorul de dulcețĭ.

11. Lucrare a sufletuluĭ este, înfrânare întru prostime, și prostimea cu înfrânarea lucrându-să.

12. A mințiĭ lucrare este, cea întru înțălegere (a afla) rugăciune, și întru rugăciune înțălegere.

13. De puține orĭ adecă, și nu cu osârdie întru răutate să află, cel ce urăște pre acesta; Iar maĭ de multe orĭ, și maĭ cu dinadinsul, cel ce să apropie către pricinele răutățiĭ.

14. Cărora nu după înainte punere le este pocăința, acestora adesea orĭ le este și greșalele. Iar celor ce fără înainte punere le este greșala, (acelora) vestită le este pocăința; și pricina aceștiea nu adeseaorĭ.

15. Simțirea și știința cu cuvântul la împrotiva vorbire se adună. Ca pacĭnică și Dumnezeescul Cuvânt în mijlocul acestora face a să afla, ca să nu să rușineze pentru îndrăzneală, saŭ pentru nemăsurarea celor ce să grăesc.

16. Nu cela ce cu lucrurile, nu nedreptățește pre sufletul săŭ, acela și cu cuvântul nespurcat l-aŭ păzit pre acesta. Nicĭ cela ce cu lucrurile nu nedreptățește pre sufletul săŭ, acela și cu cuvântul nespurcat l-aŭ păzit pre acesta. Nicĭ cela ce cu acesta îl păzește nespurcat, iată și cu spurcăciune nu l-aŭ spurcat. Pentru că de 3 felurĭ sunt greșalele.

17. Nu veĭ putea vedea fața fapteĭ bune cu dulceață, încă fața răutățiĭ privindu-o. Și urâtă ție atuncea se arată cea de-a doua când din dulceața ceĭ dorite gustând, și pre vederea unuĭ chip ca acestuia îl veĭ înstreina.

18. Prin gândurĭ, iar nu prin lucrurĭ cu maĭ înainte povățuire luptă dracíĭ pre suflet. Pentru că lucrurile singure pentru sineșĭ să luptă. Și a lucrurilor adecă, auzul este pricina și vederea; iar a gândurilor, obiceiul și dracíĭ.

19. De trei felurĭ adecă aflăm pre cea păcătuitoare parte a sufletuluĭ: în lucrurĭ, în cuvinte și în cugete, și nedreptățind pre frumuseța nepăcătuireĭ. Pentru că să cuvine a păzi fără de păcat pre cele cinci simțirĭ, și pre cuvântul cel vorbitor; „prin care cel ce nu păcătuește, bărbat desăvârșit este, puternic a ișĭ înfrumuseța și pre celelalte părțĭ ale sufletuluĭ" (Iac. **3**. 2) [3].

20. În șase părțĭ să împarte partea cea necuvântătoare a sufletuluĭ; în cinci simțirĭ cuvântul vorbitor. Care (cuvânt) când este nepătimaș, trezvește toate celelalte părțĭ, nedespărțit împărțindu-să în ele. Iar când este pătimaș, le spurcă pre toate.

21. Nicĭ trupul poate a să curățĭ fără de post și privighere; nicĭ sufletul, fără de milă și adevăr; Și nicĭ mintea, fără de a luĭ Dumnezeŭ vorbire și vedere. Pentru că aceste însoțirĭ, întru acestea sunt prea arătate.

22. Îngrădit fiind sufletul cu aceste fapte bune, nebiruită de ispite ișĭ păzește cetatea sa, care este răbdarea. Căcĭ zice Cuvântul „Întru răbdarea voastră, vețĭ agonisi sufletele voastre" (Luc. **21**.19) [4]. Iar dacă altele va avea (și nu acestea), este ca o cetate neângrădită, care încă de depărtatul vuet, cu legăturile friceĭ se va cutremura.

---

* *sobornicesc, ească, sobornicești*, adj. Formă învechită. Întemeiat pe hotărârile sinoadelor ecumenice, ecumenic, sinodal de la *sobornic* + sufix *-esc*. Din sl. *sŭborŭnŭ*. DEX, *ed. cit.*, p. 998.

[3] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **3**, 2: "Dar, dacă noi punem în gura cailor frâul, ca să ni-i supunem, ducem după noi și trupul lor întreg".

[4] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **21**, 19: "Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre".

23. Nu câţĭ întru cele dupre cuvânt sunt înţălepţĭ, aceştiea şi întru cele după înţălegere. Ci câţĭ întru cele după înţălegerea, aceştia şi întru simţirea cea din afară se va afla. Pentru că măcar deşĭ pre toţĭ supuşiĭ îĭ are simţirea, ci nu de asemenea îĭ daŭ eĭ dajdiele. Pentru că din prostime ceĭ maĭ mulţĭ, întru cele după dânsa a o cinsti precum aceea cere, nu ştiŭ.

24. După fire netăiată este înţălegerea; Însă să taie şi să împarte în multe părţĭ. Unuia să dă maĭ multă, iar altuia maĭ puţină parte. Până când crescând fapta cea bun lucrătoare, va uni cu sine pre faptele cele începătoare, şi potrivit pentru fiecare va împlini bunătatea. Mulţĭ din lipsa vieţiĭ ceĭ lucrătoare şi a înţălegereĭ, aŭ primit parte maĭ mică.

25. Întru cele protivnice fireĭ, puţinĭ înţălegătorĭ se vor afla; Iar întru cele fireştĭ mulţĭ. Pentru că către acelea, cea dupre fire înţălegere lăsând, acolo puţinĭ înţălegere are; fiindcă întru cele ce nu să cuvin, şi nu sunt dupre fire, ci şi nelăudătoare, pun pre înţălegere.

26. Întru ceĭ cu bună cunoştinţă, vremea şi măsura sunt meseniĭ. Iar masa aceea, este adevărul. Pentru care nimic de cele ce caută, află intrând tatăl păcatuluĭ, la sufletul cel ce să duce acolo.

27. Milostiv adevărat este, nu cel ce dă cele prisositoare, ci cela ce iartă cele de nevoie celor ce răpesc.

28. Uniĭ adecă, prin bogăţiea cea materialnică, câştigă pre cea nematerialnică cu legile milosteniеĭ. Iar alţiĭ prin cea nematerialnică leapădă pre cea materialnică, întru simţirea ceĭ neîmpuţinate făcându-să.

29. Drăgăstos este fieştecăruia a să îmbogăţi întru bunătăţĭ. Iară scârbicios este, celuĭ ce s-a îmbogăţit Dumnezeeşte, şi nu este lăsat maĭ mult a să veseli de dânsa.

30. Din afară adecă sânătatea sufletuluĭ să pare, iar dinlăuntru dacă se cuvine cu adevărat, din afară adecă a să face boala aceea, prin secerarea mustrărilor, şi dinlăuntru adecă sânătatea acestuia, prin înnoirea minţiĭ; fără de minte dar este, cel ce leapădă mustrarea şi neruşinarea, căcĭ zace totdeauna în boniţa nesimţireĭ (ne dureгеĭ) (adecă în spital).

31. Nu te scârbi asupra celuĭ ce fără de voie cu mâinele îţĭ lucrează ţie (mântuirea). Ci căutând spre urăciunea ta ceea ce să deşărtează, ticăloşaşte-te adecă însuţĭ pre sine, şi ferіceşte pre cel ce să face ţie pricinuitor al folosuluĭ acestuia prin iconomiea lui Dumnezeŭ.

32. Nu pentru ceva cumplit, să te desnădăjdueştĭ de boala ta. Ci prin doftoriele cele maĭ lucrătoare ale iubireĭ de osteneală, departe fiĭ de aceasta, cel ce te nevoeştĭ pentru sănătatea sufletuluĭ.

33. Să nu te sfieştĭ de Cela ce la bună vreme te răneşte pre tine. Ci apropie-te către Acesta, şi-ţĭ va arăta ţie, cât este de bună ceea ce încet şi lin taie pre simţirea ta, şi veĭ mânca miezurĭ dulcĭ pre cele din sânătate, după ce se va cheltui lepădătura cea din amărăciune.

34. Pre cât simţeştĭ durerile, pre atâta primeştĭ pre Cela ce prin mustrărĭ ţi le arată ţie pre acestea. Pentru că al curăţenieĭ ceĭ desăvârşit pricinuitor ţie să face, fără de care în locul cel curat al rugăciuneĭ nu poate a să face mintea.

35. Când te veĭ mustra, saŭ a tăcea să cuvine, sau cu blândeţă a răspunde celuĭ ce asupră-ţĭ grăeşte. Nu pentru a alcătui pre ale sale, celuĭ ce te mustră, ci pentru ca să rădicĭ pre cel ce s-a poticnit, poate, pre cel ce întru neştiinţă mustră.

36. Cel ce să pocăeşte maĭ înainte de a să chema, de cel ce l-aŭ scârbit pre el pre dreptate, nimic nu să păgubeşte de cele cuviinciоase. Iar cel ce după mângîere să pocăeşte, de îmbelşugare pre jumătate să păgubeşte. Însă câştigă pre cea maĭ înainte lepădată, cel ce nicĭ odinioară pentru scârbă nu să află despărţit de adunare; însă adaoge şi plată luişĭ, cel ce pre greşală o pune deasupra sa întru toate.

37. Nicĭ cel înalt cu mintea cunoaşte în cel fel îĭ sunt greşalele sale; nicĭ smeritul cugetător pre ale sale bunătăţĭ. Pentru că îl acopere adecă pre acela; răutatea cea fără de minte; iar pre aceasta, smerenia cea plăcută luĭ Dumnezeŭ.

38. Mândrul nu voeşte a să aduna cu ceĭ de asemenea cu cinsteaa întru ceĭ bunĭ; Iar între ceĭ împrotivnicĭ răĭ alăturându-să, către ceĭ ce-ĭ covârşaşte, cu suferire îşĭ socoteşte greşala sa.

39. Ocărârea, adecă tare; iar lauda, slăbănogit pre suflet îl lucrează, şi maĭ zăbavnic către cele bune.

40. Alcătuirea bogăţieĭ, este aurul; iar a fapteĭ bune, smerenia. Decĭ precum cel ce să lipseşte de aur, sărac este, măcar deşi este întru cele dinafară şi maĭ luminat. Întru acest chip, fără de smerenie îmbunătăţit nu va fi cel ce să nevoeşte.

41. Precum neguţătorul fără de aur nu este neguţător, măcar deşi foarte spre neguţătorie este sârguitor; Aşa şi fără de smerita cugetare nu se va afla întru stăpânirea îndulcitoarelor fapte bune, cel ce să deprinde, măcar deşi foarte ar nădăjdui spre înţălepciunea sa.

42. Cel ce să scârbeşte pentru smerita cugetare, maĭ jos de a sa înălţime să face; Iar maĭ înalt, cel ce fără de aceea, nicĭ sufere de voie, a să număra nicĭ lângă ceĭ maĭ mici; şi pentru aceasta, pentru şederile cele maĭ de sus, scârbă arată.

43. Bine este adecă nevoitorul, să cugete pre cele maĭ mici decât lucrarea sa, şi să lucreze pre cele maĭ bune, decât a sa plecare. Pentru că întru acest chip, şi oamenilor adevărat cinstit se va afla, şi luĭ Dumnezeŭ neruşinat lucrător.

44. Cel ce să teme ca să nu se arate strein de ceĭ ce şed în cămara cea de mire, i să cuvine, saŭ să se îndrepteze întru toate poruncile luĭ Dumnezeŭ, saŭ pre una smerita cugetare, să o facă a sa.

45. Amestecă pre înfrânare cu prostime, şi împărechează adevărul cu smerita cugetare, şi te veĭ arăta împreună ospătător cu dreptatea; La a căruia masă iubeşte a să aduna toate celelalte fapte bune.

46. Orb este adevărul, fără de smerita cugetare. Pentru aceasta şi pre împrotiva cuvântare o unelteşte povăţuitor, a să răzăma el pre ceva ostenindu-să, însă nu află, fără numaĭ pre întărirea pomenireĭ de răŭ.

47. Obiceiul cel bun, mărturiseşte pre frumuseţa fapteĭ bune; Iar buna stare a mădulărilor, pre aşezarea sufletuluĭ.

48. Întăia bunătate adecă este aceea, ca nicĭ întru una parte a greşi; Iar a doua, este aceea: a nu ascunde prin ruşine greşala sa, nicĭ adecă a să înălţa pentru dânsa, ci maĭ vârtos a să smeri. Şi defăimându-te mult pre sineţĭ să te defăimezĭ, şi să priimeştĭ cu bucurie certarea. Iar aceasta nefăcându-se, netare este tot ceea ce să aduce luĭ Dumnezeŭ.

49. Către cea de voie rea pătimire, să cuvine şi pre cea fără de voie a o primi; pre cea de la dracĭ zic, de la pagubă şi de la neputinţă. Pentru că cel ce nu primeşte pre aceea, ci cârteşte, asemenea este cu cel ce nu cu sare, ci numaĭ cu miere voeşte să mănânce pâinea sa; care are prieten totdeauna pre dulceaţă, iar pre nesaţiu, de-a pururea îl are megiaş.

50. Stăpân fiind, în chip de rob îmbrăcat să vede, cel ce cu Dumnezeeştile cuvinte, spală haina cea învechită a aproapeluĭ, saŭ o coasă cu facerile de bine. Însă să socotească cel ce face pre acestea, ca nu cumva pentru a nu săvârşi pre aceea ca un rob, să-şi piarză şi plata şi vrednicirea stăpânuluĭ, în care să află el, pentru slava deşartă.

51. Precum „credinţa celor ce să nădăjduesc, adeverire este" (Efes. **11**. 1) [5], aşa sufletuluĭ adevărata înţălepciune, iar fapteĭ bune, smerenia. Şi minune! cum însuşĭ cele desăvârşite, fără de cele întâmplătoare, nesăvârşite sunt!

52. „Domnul va păzi intrarea ta şi eşirea ta" (Ps. **120**. 8) [6], a bucatelor adecă, şi a graiurilor cu înfrânare. Pentru că cel ce să înfrânează spre intrarea şi eşirea bucatelor şi a graiurilor, scapă de pofta cea din ochĭ, şi pre mânia cea din mândrie, o îmblânzeşte. Pentru care şi să cuvine maĭ înainte de toate, cel ce să nevoeşte, să facă nevoinţa, şi în tot chipul să se sârguiască. Pentru că prin acestea, partea cea lucrătoare adecă, să însănătoşează, iar cea văzătoare să întăreşte.

[5] *Epistola către Efeseni*, (trimitere eronată în mss). De fapt este un citat din *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 1: "Iar credinţa este încredinţarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".
[6] *Psalmii*, **120**, 8: "Domnul va păzi intrarea ta şi ieşirea ta de acum şi până în veac".

53. Unii adecă, pentru intrarea bucatelor multă nevoință fac; iar pentru eșirea graiurilor, cu lenevire să află; Unii ca aceștia nu știu să lepede mânia de la inimă, și pofta de la trup după Eclisiastul (**11**. 9) [7], prin care inima cea curată, să obicinuiește a să zidi de la înnoitorul Duh.

54. Neprisosirea bucatelor, adecă la felurime, cea mai mică a hranei; iar nevinovăția graiurilor, la cea mai bună felurime a tăcerei, se va afla.

55. Aprinde rărunchii tăi cu nemâncarea bucatelor, și cearcă pre inima ta, cu înfrânarea graiurilor; și vei avea spre slujirea bunătăților, pre cea poftitoare parte, și pre cea mânioasă.

56. Dulceața celor de sub pântece, adecă jos cade la cei ce postnicesc, trupul îmbătrânind. Iar încă petrece lângă gâtul celui ce n-aŭ ajuns a o munci cu dreptate pre dulceață. Deci să cuvine a să sârgui prin pricina celui pricinuit a șterge ocara, ca nu strein aflându-te acolo de cea întreagă înfrânare a faptei bune, cu rușine să te îmbraci.

57. De nevoie este pustnicului a ști, când, și cu ce fel de bucate a hrăni pre trup, ca pre un vrăjmaș, iar când a-l mângâia, ca pre un prieten, și când ca pre un neputincios a-l întări. Ca să nu să tăinuiască adecă, cele ale vrăjmașului, prietenului, și cele ale prietenului, vrăjmașului, și cele ale acestuia iarăși înaintea celui neputincios puindu-le, și pre amândoi ca cum amintindu-i, în vremea ispitirei îi va afla luptându-l pre el.

58. Când cela ce să hrănește, mai cinstită face pre hrană decât pre desfătare atuncea darul lacrămilor viind către dânsul, a-l mângâia începe, și pre altfel de dulceață face a o uita; ca ceea ce fără de asemănare cu dulceața acestora s-a înghițit ca ceea ce fără de asemănare cu dulceața acestora s-a înghițit.

59. De la cel ce să lățește, s-aŭ ascuns lacrămile; Însă iarăși izvorăsc acelea, celui ce iubește calea cea strâmtă.

60. Nu este fără de scârbă, nici păcătosul nici dreptul. Adecă acela, că nu cu totul a lăsat răutatea, iar acesta, că încă nu s-a atins de săvârșire.

61. Din cele întru noi, cele dupre putere fapte bune, sunt: rugăciunea și tăcerea. Iar din cele nu întru noi, ci ca mai de multe ori ale așezării trupului, sunt postul și privigherea. Deci care este mai cu îndămânare nevoitorului, pre aceasta a o unelti să cuvine.

62. Casă adevărată a sufletului este răbdarea, pentru că să ține împrejur întru dânsa. Iar avere îi este smerenia, pentru că să hrănește printr-însa.

63. De nu vei răbda întru ostenele, cu laude nu te vei cinsti. Iar mai înainte de dulceață privind spre durere, vei scăpa de cea de întristare a aceștiea.

64. Să nu te legi cu cel mic (răŭ), și nu vei sluji celui mai mare. Pentru că nu s-aŭ obicinuit răul cel mai mare, înaintea celui mai mic a să zămisli.

65. Privind către cele mai mari, înfricoșat vei fi celor mai mici, și lesne defăimător te vei arăta acestora, către acelea lepădându-te a privi.

66. Nu vei putea a ajunge la cele mai mari din fapte bune, atingându-te de vârful celor după putere.

67. Întru carii stăpânește mila și adevărul, întru aceea și tot orice ar fi lui Dumnezeŭ bine plăcut este. Pentru că aceea, adecă, pre nimenea nu judecă fără de milă; iar acesta spre nimenea să milostivește, fără de adevăr.

68. Cu prostimea amestecând pre înfrânare, întru luare în scurt vei fi a fericirei cei de acolo.

69. Nu vei vedea nicidecum pre patimile cele ce te luptă pre tine, dacă nu mai întâi pre pământul dintru care să hrănesc îl vei lăsa nearat.

[7] *Ecclesiastul*, **11**, 9: Trimiterea din mss. la **11**, 10 nu află un asemenea stih 10 în ediția Sfintei Scripturi pe care am utilizat-o. Aceeași trimitere apare în ediția engleză și americană. În ediția română a *Bibliei* citatul apare la: "Bucură-te, omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale și mergi pe căile inimii tale și după ce-ți arată ochii tăi, dar să știi că, pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa. Alungă necazul din inima ta și depărtează suferințele de trupul tău, căci copilăria și tinerețea sunt deșertăciune".

70. Uniĭ adecă numaĭ pre spurcăciunea trupuluĭ să sârguesc a o curăţi, iar alţiĭ şi pre a sufletuluĭ. Pentru că aceia adecă, numaĭ împrotiva celuĭ dupre putere păcat, aŭ luat putere; iar aceştia împrotiva patimilor. Iar împrotiva poftelor, prea puţinĭ.

71. Materie vicleană a trupuluĭ este, înlăuntru pătimirea; Iar a sufletuluĭ, dulcea pătimire; Iar a minţiĭ, spre pătimirea. La aceea adecă, pipăirea; Iar la acesta, celelalte simţirĭ; Iar la cel de la sfârşit, protivnica aşezare.

72. Dulce pătimaşul, aproape este de înlăuntru pătimaşul; Iar spre pătimaşul, de dulce pătimaşul; Iară departe de amândoĭ este, ne-pătimaşul.

73. Înlăuntru pătimaşul este, cela ce are pre partea cea păcătuitoare a cuvântăriĭ, maĭ silnică, măcar deşi nu greşaşte afară încă. Iar dulce pătimaş este, cela ce are pre lucrarea păcatuluĭ, maĭ slabă decât a cuvântăriĭ, măcar deşi pătimeşte înlăuntru. Iar spre pătimaşul este, cela ce cu slobozenie maĭ vârtos decât cu robia celor dinlăuntru petrece. Iar nepătimaş este, cel ce pre deosebirea tuturor acestora nu o cunoaşte.

74. Pierde din suflet înlăuntru pătimirea, adecă prin post şi prin rugăciune; Iar dulcea pătimire, prin priveghere şi prin tăcere; Iar spre pătimirea, prin linişte şi prin luarea aminte. Iar nepătimirea să alcătueşte, din „Pomenirea luĭ Dumnezeŭ".

75. Din buzele nepătimaşuluĭ, ca nişte „fagurĭ de miere" pică cuvintele vieţiĭ ceĭ vecinice. Decĭ cine s-ar fi învrednicit de buzele acelea să le atingă pre ale sale, şi prin mijlocul ţâţelor aceleia a să sălăşlui; şi de mirosul cel dulce al haineĭ aceea a să împărtăşi, adecă de legile faptelor bune a să îndulci, „acelora ce sunt, zice maĭ presus decât toate aromatele simţitoareĭ cunoştinţĭ" (Cânt. C. 4. 11)[8].

76. Golĭ de haina iubireĭ de sine, poate sunt mulţĭ; Iar de haina iubireĭ de împodobire, puţinĭ sunt; Iar de haina slaveĭ deşarte, care şi pre urmă să grăeşte, golĭ veĭ afla pre ceĭ nepătimaşĭ.

77. De trupul cel văzut, adecă, tot sufletul se va goli; Iar de al păcatuluĭ, acela ce s-a împărtăşit în viaţa cea de aicea, din cele dulcĭ, puţine.

78. Morţi adecă din viĭ, toţĭ se vor vedea; Însă se vor omorî păcatuluĭ, singurĭ ceĭ ce l-aŭ urât pre acesta din aşezământ.

79. Cine s-a văzut pre sineşĭ gol de păcat, maĭ înainte de moartea cea de obşte a trupuluĭ? Şi cine este cel ce s-aŭ cunoscut pre sine, şi pre a sa fire, în ce feliŭ va fi, maĭ înainte de goliciunea ceea ce va să fie?

Partea a doua *

Pentru rugăciune

80. Când în mijlocul ceĭ simţitoare şi ceĭ a minţiĭ lumină, stă cuvântătorul suflet, atuncĭ i să dă dupre simţitoarea lumină, a lucra cele ale trupuluĭ; Iar dupre cea a minţiĭ, cele ale Duhuluĭ. Iar dacă s-a întunecat întru dânsul lumina minţiĭ, i s-a lămurit pentru vechiul obiceiŭ lumina simţireĭ. Decĭ dacă fiecare cu rugăciunea în minte nu va fi aşa, atuncea acela spre cele Dumnezeeştĭ a privi nu poate. Nevoie este dar acestuia, între întunerec şi lumină a fi; Între întunerec, după nălucire; iar întru lumină, după deprinderea întoarcereĭ.

81. Mintea cea pătimaşă, nu poate a intra înlăuntru prin porţile cele strâmte ale rugăciuneĭ, de nu maĭ întâĭ va lepăda grija cea dupre deprindere. Cĭ totdeauna, se va osteni neîncetat, fără de roadă în umbrele grijeĭ acelia.

[8] *Cântarea Cântărilor*, **4**, 11: "Ale tale buze miere izvorăsc, iubito, miere curge, lapte curge, de sub limba ta; mirosul îmbrăcămintei tale e mireasmă de Liban".

* La ediţia engleză şi americană a Filocaliei, Partea a II-a este însoţită de următorul distih: *Prayer unites with the Bridegroom / A soul wounded by nuptial love.*

82. Să petreacă împreună în minte rugăciunea, precum raza în Soare, fără de care grijele cele simțitoare, ca oarecare nori fără de apă împrejur zburând, opresc pre minte de la a sa Lumină.

83. Puterea rugăciuneĭ adecă este, flămânzirea bucatelor cea de voie. Iar flămânzirea adecă este aceea, nicĭ a auzi, nicĭ a vedea; nicĭ nimic ceva din cele lumeştĭ, ceea ce nu este de toată nevoia. Pentru acestea cel ce nu face grijă, pre zidirea postuluĭ nu o a întărit; Iar pre zidirea rugăciuneĭ, întru dânsa a să răsipi o aŭ făcut.

84. De nu se va înstrăina mintea din toate cele simțitoare, să face sus purtată nu poate, şi pre a sa vrednicie nu o cunoaşte.

85. Al zileĭ adecă semn este, postul; pentru cea arătată faptă; Iar al nopțiĭ, pentru cea nearătată, este rugăciunea. Decĭ cel ce trece pre amândouă (faptele) acestea, întru celelalte amândouă cu dreptate va ajunge la cetatea ce a țintit, dintru care a fugit durerea, şi scârba şi suspinarea.

86. Lucrarea cea Duhovnicească, şi fără de cea trupească cu mare osteneală a să alcătui s-a obicĭnuit. Decĭ fericit este, cel ce socoteşte maĭ bună pre lucrarea cea nematerialnică, decât pre cea materialnică. Pentru că prin aceasta a împlinit lipsa lucruluĭ viețuind viața cea ascunsă a rugăciuneĭ, şi arătată luĭ Dumnezeŭ.

87. A răbda noĭ adecă întru credință ne roagă Dumnezeescul Apostol „şi a ne bucura întru nădejde, şi întru rugăciune a petrece" (Rom. **12**. 12) [9], ca binele bucurieĭ întru noĭ să petreacă. Iar dacă cel ce nu rabdă, nu este credincios, şi cel ce nu să bucură nu este cu bună nădejde; pentru aceasta este aşa, că a lepădat pre rugăciune, pre pricina bucurieĭ, a nu petrece întru dânsa.

88. Întru cele lumeştĭ gândurĭ dintru început petrecând mintea, aŭ câştigat atâta prieteşug cu dânsa; câtă apropiere nu ar fi câştigat cu rugăciunea cea desăvârşită? Pentru că întru cele ce zăboveşte zice, întru acelea şi a să lăți s-a obicĭnuit.

89. Precum de al săŭ lăcaş despărțindu-să de demult mintea, ş-aŭ uitat strălucirea cea de acolo; aşa să cuvine iarăşĭ întru uitarea acestora de aicĭ făcându-să, către acelea a maĭ alerga prin rugăciune.

90. Precum un oarecare prunc, către țâțele cele moarte ale maică-siĭ, dacă se va afla aşa mintea către rugăciune, nu va putea să o mângâie pre dânsa. Iar către ceea ce să află întru altfel, ca un prunc ce adoarme de dulceață în brațele eĭ.

91. Acolo zice la sânul plângereĭ, adecă al viețeĭ ceĭ îmbunătățite, dupre cea întru cântare, ar fi zis şi Mireasa – rugăciunea către al săŭ îndrăgitor „Da-voiŭ ție țâțele mele, dacă cu totul mie te veĭ da" (Cânt. Cân. **6**. 10) [10].

92. Nu poate a avea iubire către rugăciune, cela ce nu s-a lepădat de toată materia.

93. Osebit de viață şi de suflare, afară de altele, fiĭ întru rugăciune, dacă voeştĭ cu singură mintea a fi.

94. A mințiĭ ceĭ iubitoare de Dumnezeŭ, mărturie îĭ este, rugăciunea cea singură gânditoare, şi cuvântul cel al bună vreme al cugetuluĭ celuĭ înțălept, şi de un chip să fie gustul simțireĭ ceĭ slobode. Decĭ întru acestea treĭ, a să însănătoşa cele ale sufletuluĭ să grăesc.

95. A să netezi bine şi a să muia ca a pruncilor să cuvine firea celuĭ ce să roagă. Ca după firea acelora, şi a acestuia fire, să priimească cu bună supunere, pre cea dintru rugăciune înlăuntru rânduită luminare. Drept aceea nu să leneveşte, cel ce voeşte a să împreuna cu dânsa.

96. Nu toțĭ pre acelaşĭ scopos îl aŭ întru rugăciune. Ci unul adecă pre acesta, iar altul, pre celălalt. Unul adecă să roagă, că dacă este cu putință, totdeauna inima luĭ să fie cu rugăciunea. Iar altul, şi spre a o săvârşi pre aceasta. Iar altul, ca nu de gândurĭ să se taie întru rugăciune. Însă toțĭ să roagă, saŭ a să păzi întru bunătate, saŭ a nu fi duşĭ împreună cu răutatea.

---

[9] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 12: "Bucurați-vă în nădejde; în suferință fiți răbdători; la rugăciune stăruiți".

[10] *Cântarea Cântărilor*, **6**, 10: "Cine-i aceasta, ziceau ele, care ca zarea străluceşte şi ca luna-i de frumoasă, ca soarele-i de luminoasă şi ca oastea de război temută".

97. Dacă din rugăciune nimenea nu este nesmerit (pentru că cel ce să roagă, să sfarămă cu smerenie), nu adecă cu smerenie să roagă, cel din afară îndrăzneţ (lăudăros).

98. Către văduva ceea ce pornea spre izbândă pre Judecătorul cel crud, privind cel ce să roagă, nu se va necăji nicĭ odinioară pentru zăbovirea făgăduinţeĭ celor bune (Luc. **18**. 3) [11].

99. Nu va petrece cu tine rugăciunea, dacă zăbovesc înlăuntru gândurile cele deşarte, şi din afară vorbirile cele goale. Ci ea (rugăciunea) degrab să va întoarce către acela, care pentru dânsa maĭ mult va tăia acelea în sine.

100. Dacă nu vor intra graiurile rugăciuneĭ întru sânurile sufletuluĭ, nu să vor lăsa lacrămile împrejur a să vărsa preste fălcile obrazuluĭ.

101. Vor răsări mănunchile adecă lucrătoruluĭ de pământ, dacă nu pre faţa pământuluĭ va arunca seminţele; Iar Monahuluĭ vor izvorî lacrămile, dacă cu osteneală va unelti rugăciunea.

102. Cheie a Împărăţieĭ Cerurilor, este rugăciunea. Pre aceasta cel ce o ţine cum să cuvine, vede pre bunătăţile cele păzite întru dânsa prietenilor eĭ. Iar pre singure cele de faţă împrejur le priveşte, cel ce nu are îndrăzneală întru aceea.

103. Nu poate mintea în vremea rugăciuneĭ a grăi cu îndrăzneală către Dumnezeŭ; „Rupt-aĭ legăturile mele, Ţie voiŭ jertfi jertfă de laudă" (Ps. **115**. 7) [12], dacă nu se vor rupe prin dorirea celor maĭ bune, frica (saŭ voinţa) trândăvirea, multa dormitare şi dulceaţa mâncărilor, dintru care să naşte păcatul.

104. Afară de Catapiteazma cea dintâĭ stă întru rugăciune cel ce să răspândeşte; Iar dinlăuntru să face, cel ce o săvârşeşte pre dânsa cu singură gândirea; Iar întru Sfintele Sfinţilor s-a ivit, singur cel cu pacea gândurilor celor fireştĭ şi pre cele ce covârşesc pre toată mintea le socoteşte, şi să învredniceşte oarecărora de acolo Dumnezeeştĭ arătărĭ.

105. Când de la cele din afară îndeletnicirĭ (se va depărta) sufletul, îngreuindu-să cu rugăciunea, atuncea ca oarecare văpaie înconjurându-o pre dânsa aceea (rugăciunea), precum pre fer focul, înfocat pre tot îl lucrează. Şi este sufletul adecă acelaşĭ, însă nu încă şi pipăit. Pentru că nicĭ ferul cel înfocat de atingerile cele din afară este pipăit.

106. Fericit este cel ce în viaţa aceasta aşa a să vedea s-a învrednicit, şi pre chipul săŭ cel cu firea de tină, prin darul, de foc văzându-l.

107. Intrătorilor înlăuntru (adecă noilor începătorĭ) greŭ le zace asupră-le legea rugăciuneĭ, ca un stăpân oarecare; Iar celor sporiţĭ, precum o dorinţă care sileşte pre cel flămând la o masă de mult preţ.

108. Pre ceĭ ce bine uneltesc pre cea lucrătoare faptă bună, uneorĭ adecă rugăciunea ca un nor umbrindu-ĭ, opreşte de la dânşiĭ pre gândurile cele arzătoare; Iar alteorĭ, ca cu nişte picăturĭ ale lacrămilor pre aceştia răurându-ĭ, le arată videniele cele Duhovniceştĭ.

109. Dulce adecă se va afla dulceaţa alăuteĭ, lovindu-se de cineva din afară. Iar sufletul neîmpreunându-să întru rugăciune, tainiceĭ glăsuirĭ întru Duhul, bine uneltit nu s-a obicinuit a să face.

„Pentru că de ce ne vom ruga, precum să cuvine, nu ştim şi celelalte" (Rom. **8**. 26) [13] tot spre aceasta, aduce pre cel ce să ROAGĂ *.

AMIN

[11] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 3: "Şi era în cetatea aceea, o văduvă, care venea la el, zicând: Fă-mi dreptate faţă de potrivnicul meu".

[12] *Psalmii*, **115**, 7: "O, Doamne, eu sunt robul Tău, au sunt robul Tău şi fiul roabei Tale; rupt-ai legăturile mele".

[13] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 26: "De asemenea şi Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci însuşi Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite".

* majuscule în dactilogramă.

Ale acestuia,

Partea a III-a *
139 de capete

Să luminează mintea, de cunoscătoare privirĭ, către înălţime rădicându-să, cetind cuvintele acestea; Însă iarăşĭ să întunecă, înglodindu-să în patimĭ **.

1. De nevoie este să ştie cel cunoscător, când adecă mintea luĭ este în laturea înţălegereĭ, şi când este în laturea gândurilor, şi când întru cea după simţire. Şi întru aceasta iarăşĭ întru cele ce sunt, oare în vreme, s-aŭ întru cele afară de vreme, maĭ vârtos să află.

2. Întru înţălegere nefiind mintea, întru gândurĭ cu adevărat este. Iar întru gândurĭ fiind, întru înţălegere nu este. Însă întru simţire făcându-se, cu toate este.

3. Prin înţălegere mintea adecă trece către cele înţălegătoare; Iar prin gând, către cele cuvântătoare cu cuvântul. Şi către cele lucrătoare, prin nălucirea simţireĭ.

4. Întru sineşĭ aducându-să mintea, nimic nicĭ din cele după simţire, nicĭ din cele ce sunt după gândire nu vede; Ci goale minţiĭ şi Dumnezeeştĭ strălucirĭ care izvorăsc pace şi bucurie.

5. Alta este mintea lucruluĭ, şi alta cuvântul luĭ, şi alta ceea ce sub simţire să aduce. Şi aceea adecă, este fiinţa; iar aceluia, întâmplarea; iar acestuia este, osebirea lucruluĭ celuĭ ce zace dedesubt.

6. Multe căĭ trecând mintea, nesăţioasă să arată. Iar aducându-să către una a rugăciuneĭ, maĭ înainte de săvârşire, strâmtorată să vede, rugând pre părtaşul a să întoarce către acelea dintru care a eşit.

7. Dintru înălţime aducându-să jos mintea, nu aleargă iarăşĭ acolo, dacă nu va face pre cea desăvârşită defăimare a celor de jos, prin îndeletnicirea pentru cele Dumnezeeştĭ.

8. Dacă nu poţĭ a face pre sufletul tăŭ, a fi cu singure gândurile cele pentru dânsul, măcar sileşte pre trupul tăŭ a singurătăţi, socotind de-a pururea pre ticăloşia cea pentru dânsul. Pentru că aşa cu vreme, cu mila luĭ Dumnezeŭ, şi către cea dintâĭ vrednicie a bunuluĭ neam veĭ putea a alerga.

9. Lucrătorul adecă poate cu lesnire a supune pre minte, rugăciuneĭ; Iar privitorul, pre rugăciune minţiĭ. Acela adecă, de la chipurile cele văzute adunându-şĭ simţirea; Iar acesta, aducând sufletul către cuvintele cele ascunse în chipurĭ. Şi acela adecă, supune pre minte a nu cunoaşte cuvintele celor fără de trupurĭ. Şi fără de trup sunt cuvintele trupurilor şi osebite fiinţele lor.

10. Când pre mintea ta o veĭ slobozi de pătimirea cea dulce a trupuluĭ, şi a mâncărilor, şi a averilor, atuncea măcar ce aĭ face, aducere (dar) curată luĭ Dumnezeŭ se va socoti. Şi ţĭ se va răsplăti ţie cu deşchiderea ochilor inimeĭ tale, şi luminându-te a te învăţa întru cuvintele luĭ Dumnezeŭ

* Nu apare în mss. *Filocaliei de la Prodromul.* Împărţirea revine în mai multe versiuni străine ale *Filocaliei.*
** La ediţia engleză şi americană apare umătorul stih: *Exalted as it reads these texts / The intellect is radiant with spiritual contemplation.*

cele înlăuntru scrise întru dânsa, Care maĭ mult decât mierea și fagurul se vor socoti gâtlejuluĭ tăŭ celuĭ de gând, cu dulceață cea dată afară din ele.

11. Nu veĭ putea a face pre minte maĭ presus decât poftirea trupuluĭ, și a avereĭ, și a mâncăriĭ celor nu de nevoie, dacă nu o veĭ duce pre dânsa în latura cea curată a Dreptăților; Întru care cea a morțiĭ și a luĭ Dumnezeŭ pomenire iarăși izvorând, va șterge de pre cea pământească inimă, toată scularea pofteĭ.

12. Nimic nicĭ decât cugetul morțiĭ maĭ înfricoșat, nicĭ decât POMENIREA luĭ Dumnezeŭ maĭ minunat. Iar aceasta este dăruitoare de veselie; Pentru că „adusu-me-am aminte de Dumnezeŭ, zice Prorocul, și m-am veselit" (Ps. **76**.3) [14]. Și Înțăleptul „Adu-țĭ aminte de cele de pre urmă ale tale, și nu veĭ greșĭ" (Sirah **7**.38) [15]. Însă cu neputință este a să face cineva întru ținerea ceĭ de a doua, neluând iscusul a crimeĭ ceĭ din tâĭ.

13. Până ce nu va vedea mintea cu descoperită față pre slava luĭ Dumnezeŭ, nu va putea sufletul a grăi întru simțirea sa: „Iar eŭ mă voiŭ veseli întru Domnul" (Ps. **103**.35) [16] „bucură-mă-voiŭ de mântuirea Luĭ" (Ps. **19**.5) [17]; Pentru că acoperământul iubireĭ de sine zace pre inima luĭ, spre a nu i să descoperi luĭ temeliele lumiĭ, care sunt cuvintele celor ce s-aŭ făcut, netrecând pre cele de voie ostenele și pre cele fără de voie.

14. Nu „după fugirea din Egipet" (Eș. **12**.41) [18], care este păcatul cel după lucrare; Nicĭ „după trecerea Măriĭ" (Eș. **14**.29) [19] zic a robieĭ ceĭ după ținere; Ci după petrecerea în pustie, ceea ce zace în mijlocul răutăților celor lucrătoare și mișcătoare, Povățuitorul de norod a luĭ Israil, va putea privi „pământul făgăduințeĭ" care este nepătimirea, „trimițând pre puterea sa cea văzătoare și luminătoare" (2Lege **32**. 49) [20].

15. Decĭ ceĭ ce șed în pustie, adecă întru nelucrarea patimilor cu singur auzul aŭ pre bunătățile pământuluĭ fericireĭ aceea. Iar ceĭ ce socotesc pre cele dintru dânsul, s-aŭ făcut adecă, întru înțălegere supțire a privirelor celor ce să văd. Iară ceĭ ce s-aŭ învrednicit a intra întru dânsul, cu toată simțirea, a ceĭ dintâĭ zic, și a ceĭ de-a doua privirĭ s-aŭ săturat.

16. Nu „s-aŭ răstignit împreună cu Hristos " (Gal. **5**.24) [21], cel ce are încă fireștĭ mișcările trupuluĭ. Nicĭ „împreună s-aŭ îngropat" (Col. **2**.12) [22], cel ce este tras de suflеteștile cugetărĭ; Decĭ cum „va înviea împreună cu Dânsul" (Col. **2**.13) [23] unul ca acesta, a viețui întru învoirea viețiĭ?

17. Treĭ fiind în suflet cele maĭ cuprinzătoare din bunătățĭ: postul, rugăciunea și tăcerea, de nevoie este adecă celuĭ din rugăciune, vrând a să odihni, întru oarecare firească privire a cugeta; Iar celuĭ din tăcere, întru cea de nărav învățătoare vorbă; Iar întru ceilaltă, cu bun dar hrana celuĭ ce să posteşte.

[14] *Psalmii*, **76**, 3: "Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am cutremurat; gândit-am și a slăbit duhul meu".

[15] *Cartea Înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **7**, 38: "În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată".

[16] *Psalmii*, **103**, 35: "Plăcute să-I fie Lui cuvintele mele, iar eu mă voi veseli de Domnul".

[17] *Idem*, **19**, 5: "Iar dacă voi vă faceți tari și mari împotriva mea și-mi scoateți ochii cu ticăloșia mea".

[18] *Ieșirea*, **12**, 41: "Iar după trecerea celor patru sute treizeci de ani a ieșit toată oștirea Domnului din pământul Egiptului, noaptea".

[19] *Idem*, **14**, 29: "Fiii lui Israel însă au trecut prin mare ca pe uscat și apa le-a fost perete la dreapta și stânga lor"..

[20] *Deuteronomul*, **32**, 49: "Suie-te în muntele acesta al Abarimului, în muntele Nebo, care este în pământul Moabitului, în fața Ierihonului, și privește asupra Canaanului, pe care-l dau în stăpânirea fiilor lui Israel".

[21] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 24: "iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele". În ediția engleză și americană se face trimitere la Gal. **2**, 20: "M-am răstignit împreună cu Hristos, și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe sine însuși pentru mine".

[22] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 12: "Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat prin credința în lucrarea lui Dumnezeu. Cel ce L-a înviat pe El din morți".

[23] *Idem*, **2**, 13: "Iar pe voi care erați morți, în fărădelegile și în netăierea împrejur a trupului vostru, v-a făcut vii, împreună cu Sine, iertându-ne toate greșalele".

18. Până când este mintea întru cele Dumnezeeştĭ, păzeşte pre cel după asemănare, şi bună şi milosârdică aflându-să; Iar întru cele după simţire fiind, dacă adecă la bună vreme şi cu cuviinţă să pogoară, iscusinţă dând şi luând, întru acelea bine însănătoşând, iarăşĭ întru sine să întoarce mulţămind. Iar afară de vreme, şi de trebuinţă (pogorându-să), ca un oarecare Voevod maĭ iscusit se va afla, pre puterea sa cea multă tăindu-o când se va lupta cu împrotivnicii.

19. Raiul cel ascuns întru noĭ al nepătimireĭ, chip este al celuĭ ce va să primească pre ceĭ Dreptĭ. Însă nu toţĭ afară de acela se va afla, câţĭ n-aŭ putut a să face întru cel înlăuntru cuprins (adecă al nepătimireĭ).

20. Soarele cel simţit adecă, streine pre razele sale le face de casele cele încuiate. Iar cel înţălegător, nu ar fi slobozit pre cele dulcĭ întru sufletul cel ce aşteaptă, neavând închise simţirele despre cele văzute.

21. Cunoscător este, cel ce pre pogorârele sale adecă cu mare cuviinţă, iară pre ale sufletuluĭ suişurĭ, cu smerită cuviinţă le rânduеşte.

22. Albina adecă sburând împrejurul florilor, de acolo pre pricina miereĭ o câştigă; Iar sufletul felurĭ de veacurĭ împrejur umblând, de acolo dulceaţă în minte sloboade.

23. Cerbul adecă mâncând şerpĭ, aleargă la izvoarele apelor să stingă veninul (Ps. **41**.1) [24]. Iar sufletul rănindu-să cu săgeţile cele Dumnezeeştĭ, trage către Cel ce l-aŭ rănit, pre dragostea cea neîncetată.

24. Spurcate gândurĭ adecă, în vieaţa cea Călugărească odrăslesc; Iar scornirĭ, întru cea despărţită. Iar întru sufletul cel mult liniştit, gândurile adecă s-aŭ gonit, iar numaĭ minţiĭ goale ale trupurilor către dânsul, apropie cuvintele cele pentru pronie şi pentru judecată, ca oarecare temeliĭ ale pământuluĭ, descoperit luĭ îĭ arată.

25. Întru vieaţa cea despărţită, bărbătească şi femeiască, cu prostime a să vedea nu s-a obicĭnuit; pentru că aceasta întru cea Călugărească se va afla, întru care a bărbatuluĭ şi a femeiĭ deosebire pentru cea dupre asemănare întru Hristos nu se va cunoaşte.

26. Gândurile, nicĭ ale părţiĭ ceĭ necuvântătoare sunt sufletuluĭ (pentru că nu este gând întru cele necuvântătoare) nicĭ aĭ ceĭ înţălegătoare (de vreme ce nicĭ întru Înger nu sunt), însă naşterĭ sunt ale însăşĭ ceĭ cuvântătoare; Pre nălucire uneltindu-o ca pre o scară, să suie adecă către minte de la simţire, pre cele ce sunt ale eĭ, vestindu-le (minţiĭ) aceea, şi să pogoară către aceea (către simţire de la minte), pre cele ce sunt ale aceea sfătuindu-le (adecă prin gândurĭ).

27. Precum uniĭ dintru adânc în sus suindu-să, şi să ispitesc a se apuca de ceva întru ajutor; Aşa gândurile răutăţiĭ se vor afla, ca o corabie a răutăţiĭ primejduindu-să de potopul lacrămilor.

28. După ceea ce zace înainte felurime a sufletuluĭ, saŭ ca tâlhariĭ ceĭ după mare a îneca, saŭ ca nişte văslaşĭ împreună a ajuta, să adună gândurile împrejurul celuĭ ce să primejdueşte; uniĭ adecă trag către lucrul necuvioaselor gândurĭ, iar alţiĭ alegând apropiere, către limanul cel lin pre corabie (o trag) o abat.

29. Al şaptelea fiind gândul slaveĭ deşarte, dorind sufletul a-l lepăda ca pre cel maĭ de pre urmă, dacă nu va desbrăca pre cele dinaintea luĭ, nu va putea a să îmbrăca întru cel ce este al 8-a după dânsele, pre carele şi „lăcaş Ceresc" a-l numi, ştie Dumnezeescul Apostol, şi „prin suspinurĭ a putea a să îmbrăca" (2Cor. **5**.2) [25]. ceĭ ce să golesc de cele materialnice printr-însul.

30. Către rugăciunea cea desăvârşită adecă, Îngereştĭ gândurĭ s-aŭ obicĭnuit a veni; Iar către cea de mijloc, Duhovniceştĭ; Iar către cea de noŭ începător, fireştĭ cuvântărĭ.

31. Precum bunul neam prin al gânduluĭ prin spic, aşa şi curăţiea privireĭ prin rugăciune, a să arăta s-aŭ obicĭnuit. Însă aŭ câştigat acela adecă, spre apărare de paserile cele ce adună seminţele, ca pre oarecare suliţe, pre aţăpociĭ care îl învăluesc împrejur. Iar aceea, pre ceĭ ce să nevoesc întru ispititoare gândurĭ, spre acelora (gândurĭ) surpare.

---

[24] *Psalmii*, **41**, 1: "În ce chip doreşte cerbul izvoarele apelor, aşa Te doreşte sufletul meu pe Tine, Dumnezeule".
[25] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 2: "Căci de aceea şi suspinăm, în acest trup, dorind să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră cea din cer".

32. Cele văzute prin lucrare adecă a sufletuluĭ, sunt ca nişte aripĭ argintuite ale porumbiţeĭ. Iar cele gândite, zic adecă cele dintre umere, pentru privire, „ca întru strălucire de aur" sunt (Ps. **67**.14)[26]. Pentru că sufletul cel ce nu s-a împodobit, a sbura şi a să odihni nu poate, unde e lăcaşul celor ce să veselesc.

Partea a IV-a *

Lucrătoare şi Privitoare. (Capete)

Stih: Câmp plin de roade Duhovniceştĭ
ale lucrăriĭ şi ale privireĭ.

33. Pârgele ** din arie şi din curătoare ***, de demult adecă celor vechĭ li s-aŭ poruncit să le ducă în Biserică (Eşi. **23**.16)[27]. Iară acum noĭ adecă, pre pârgele ce-ĭ lucrătoare să cuvine să le aducem luĭ Dumnezeŭ: pre înfrânare şi pre adevăr. Iar fapte bune ceĭ privitoare: pre dragoste şi pre rugăciune. Prin acelea adecă, pre poftă cea necuvioasă şi pre întărâtările mânieĭ sa le tăiem. Iar prin acestea, pre cugetele cele deşarte, şi pre năvălirele cele de la aproapele (tăindu-le)

34. Începătură adecă aceĭ lucrătoare este, înfrânarea şi adevărul; Iar mijlocul, întreaga înţălepciune şi smerita cugetare; Iar sfârşitul eĭ, pacea gândurilor şi Sfinţănia trupuluĭ.

35. Lucrare este, nu ceea ce a putea adecă a lucra cu prostime pre cele bune, ci şi ceea ce precum să cuvine a le lucra pre acestea; vremea şi măsura celuĭ ce lucrează, împreună aducându-să către cele ce să lucrează.

36. Privire este, nu ceea ce a vedea numaĭ, precum sunt trupurile cu firea, ci ceea ce şi pre cuvintele lor către ce să văd.

37. Nu este niciĭ lucrarea întărită fără de privire, nicĭ privirea adecă, fără de lucrare. Pentru că să cuvine şi lucrarea cu vrednică cuvântare a fi; şi privirea lucrătoare. Că prin aceea adecă, netare să se afle răutatea; Iar prin aceasta, puternică să se afle fapta bună, cu bunăvoirea bunătăţiĭ.

38. Margene adecă a celor lucrătoare este, omorârea patimilor; Iar sfârşit a celor cunoscute, privirea fapteĭ bune.

39. Precum materiea, vedereĭ; aşa lucrarea, privireĭ. Şi precum ochiul, feţeĭ; aşa privirea, lucrăriĭ să arată.

40. În stadiea fapteĭ bune ceĭ lucrătoare, mulţĭ adecă aleargă, „însă unul ia darul" (1Cor. **9**.24)[28], cel ce maĭ înainte de sfârşit, prin privire doreşte să vie aicea.

41. Băutura umilinţeĭ adecă bea lucrătorul întru rugăciune; şi cu păhar prea puternic, să adapă privitorul (să îmbată). Unul adecă, întru cele dupre fire filosofind; Iar altul, şi pre sineşĭ necunoscându-să când să roagă.

---

[26] *Psalmii*, **67**, 14: "Dacă veţi dormi în mijlocul moştenirilor voastre, aripile voastre argintate vor fi ca ale porumbiţei şi spatele vostru va străluci ca aurul".

* Conform cu împărţirea din ediţiile engleză şi americană.

** *pârgă*, s.f. Ca formă veche şi regională, cum apare în text ca s. colectiv, la plural, cele dintâi fructe sau roade dintr-un an, roadele timpurii. Din sl. *prŭga*. DEX, *ed. cit.*, p. 769.

*** *curătoare* şi *curătură, curături*, s.f. Loc într-o pădure curăţat de arbori, de mărăcini etc. pentru a putea fi cultivat. Runc. Deal sau povârniş acoperit cu vii. *Cura* + sufix *-atoare sau -arătură*. DEX, *ed. cit.*, p. 251.

[27] *Ieşirea*, **23**, 16: "Să ţii apoi sărbătoarea secerişului şi a strângerii celor dintâi roade ale tale, pe care le-ai semănat în ţarina ta, şi sărbătoarea strângerii roadelor toamna, când aduni de pe câmp munca ta". În ediţia engleză se face trimiterea la *Numerii*, **18**, 12.

[28] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 24: "nu ştiţi voi că acei care aleargă în stadion, toţi aleargă, dar numai unul ia premiul? Alergaţi aşa ca să-l luaţi".

42. Nu să lasă cel lucrător întru Duhovniceasca privire la multă vreme să îngăduiască; Pentru că să află ca ospătat de cineva, şi din casa aceluia degrab pre taină eşind.

43. *Ca întru nişte porţĭ intră lucrătoriĭ poruncilor luĭ Dumnezeŭ când să roagă. Şi ca întru nişte* curţĭ ale faptelor bune, cu cântărĭ privitoriĭ mulţămind. Uniĭ adecă că s-aŭ dezlegat de legăturĭ; Iar alţiĭ că şi robiţĭ aŭ prins pre ceĭ ce îĭ luptă pre eĭ.

44. Să cuvine după stăpânirea ceĭ lucrătoare, şi stăpânirea a ceĭ privitoare să se afle. Ca nu după asemănarea corăbieĭ ceĭ ce nu potrivite i să poartă împrejur vetrelele, saŭ primejdie rabdă a vânturilor, cu cumpliţie pentru nemăsurarea lor, saŭ pagubă a duhurilor pentru împuţinarea cea din corabie.

45. Vâslaşĭ adecă înţălege aĭ corăbieĭ ceĭ de gând, pre gândurile cele blagocestive; Iar vâsle, pre puterile cele vieţuitoare ale sufletuluĭ: pre mânie şi pre poftă, pre voire şi pre înainte voire. Al acestora adecă cel lucrător, întru trebuinţă le este totdeauna; iar nu totdeauna şi celuĭ privitor. Pentru că în vremea rugăciuneĭ, pre toate acestea lăsându-le, însuşĭ pre sine, pre cârmele înţălegereĭ puindu-să, preste toată noaptea priveghind întru privire, laude aducând Atot Ţiitoruluĭ. Măcar undeva şi ceva cântare drăgăstoasă luând, adapă sufletul săŭ. De departe socotind pre cele ale alteĭ Mărĭ înălţărĭ şi sunătoare pornirĭ, înspăimântându-să de Dumnezeeştile judecăţĭ şi îndreptărĭ.

46. Cela ce să află între lucrare şi între privire, nicĭ cu totul face înotare ca corăbieriĭ cu vâslele, nicĭ cu totul cu cele gânditoare vetrele; ci prin amândouă, pre trebuinţa buneĭ înotărĭ o lucrează. Cu dulceaţă purtând şi pre ostenele ceĭ lucrătoare pentru măsura privireĭ; şi pre cuvintele privireĭ ceĭ nesăvârşite, pentru ajutorul cel de la lucrare.

47. Cel privitor adecă având pre fire, împreună alergând cu înainte voire, precum oarecare curgere adecă, fără de osteneală face înotarea. Iar lucrătorul, aflând pre zălog împrotiva înainteĭ voirĭ, mult vifor rabdă al gândurilor, şi maĭ să primejdueşte întru deznădejduire a veni pentru greutate.

48. Nicĭ ţarina nu s-a obicĭnuit a da îndărăt sămănătoruluĭ sămânţa curată şi mult îmbelşugată, nelucrându-să bine; Nicĭ cel ce trece pre cea lucrătoare, dacă nu cu nevoinţă pre aceasta o va trece şi fără de arătare, nu va vedea pre cel din rugăciune rod, şi mult şi curat.

49. Cu pământul cel călcat adesea orĭ să asamănă cugetul cel frecat cu urmele cele neîncetate ale rugăciuneĭ. Pentru că acela adecă, neted va fi, iar acesta, drept către primire. Acela pentru picioarele cele moĭ; Iar acesta rugăciunea cea curată.

50. Întru cele materialnice adecă, are mintea ajutător pre gând. Iar întru cele nematerialnice, dacă pre acela nu îl va lăsa, ca pre un bolditor îl va avea, pre cel ce îmboldeşte.

51. Acoperământ are adecă lucrătorul întru rugăciune preste inima sa, pre cunoştinţa celor simţitoare, a să descoperi pentru ţinere neputând. Iar numaĭ privitorul pentru neţinere cu faţă descoperită poate a vedea din parte, pre slava luĭ Dumnezeŭ.

52. Rugăciunea cea cu Duhovnicească privire, pământ al făgăduinţeĭ este, întru care curge ca laptele şi ca mierea cunoştiinţa cea pentru pronie, şi pentru judecata cuvintelor luĭ Dumnezeŭ. Iară ceea ce este cu ceva lucrurĭ fireştĭ, Egipet este, întru carele ce să roagă, să face pomenire a poftelor celor maĭ groase. Iar cea proastă, Mană este din pustie, care pentru a fi de un chip, celor nerăbdătorĭ adecă încuind pre cele maĭ bune prin dorirea celor făgăduite. Iară celor răbdătorĭ, întru una ca această strâmtorată hrană, pricinuind pre gustarea cea maĭ bună şi petrecătoare.

53. Lucrarea adecă împreună cu privirea, este ca un trup cu Duh stăpânitor. Iară fără de privire, ca un trup cu Duh Înainte voitor se va socoti.

54. A sufletuluĭ celuĭ cuvântător, curte adecă este simţirele; Iar Biserică, cugetele; Iar Arhiereŭ, mintea. Decĭ în curte stă mintea ceea ce să taie de gândurile cele fără de vreme; Iar în Biserică, ceea ce de cele în bună vreme (să taie). Iar de nicĭ unul dintru acestea, cela ce s-a învrednicit a intra în Dumnezeească Sfinţitorie.

55. Plângere, adecă şi cântare, şi Vaĭ! în casa sufletuluĭ celuĭ lucrător, pentru osteneală se va afla. Iar „glasul bucurieĭ şi al mărturisireĭ" (Psalm. **41**. 5) [29] pentru cunoştinţă în casa celuĭ privitor se va auzi.

56. Lucrătorul adecă, doreşte să se dezlege, pentru ostenele şi cu Hristos a fi; Iar privitorul, binevoeşte maĭ vârtos în trup a petrece" (Filip. **1**. 23) [30]. Şi pentru bucuria pre care o primeşte din rugăciune, şi pentru folosul cel ce să face aproapeluĭ.

57. Întru ceĭ maĭ cuvântătorĭ adecă, privirea decât lucrarea maĭ înainte povăţueşte. Iar întru ceĭ maĭ proştĭ, lucrarea decât privirea. Întru un sfârşit adecă amândouă sfârşindu-să. Iar maĭ în scurt acesta se va arăta întru ceĭ ce privirea decât lucrarea maĭ înainte povăţueşte.

58. Raiŭ adecă este privirea celor gânditoare. Întru acesta cunoscătorul, ca întru a sa casă înlăuntru cu rugăciunea intră; Iar lucrătorul, ca un drumeţ se va arăta, dorind adecă, înlăuntru a să ivi, însă nelăsându-să pentru a covârşi gardul, maĭ mult decât cea Duhovnicească vrâstă a luĭ.

59. Patimile cele trupeştĭ adecă, cu fearele sunt asemenea; Iar cele sufleteştĭ, cu paserile. Ci pre acelea adecă le goneşte lucrătorul de la viea cea cuvântătoare, dar nu încă şi pre paserĭ, dacă nu va veni întru privire Duhovnicească; măcar că şi maĭ vârtos face multă sârguinţă pentru păzirea celor dinlăuntru.

60. Cel ce întru a năravuluĭ bună cuviinţă este, lucrător a fi nu poate, dacă nu şi el după Patriarhul Avraam afară va fi; precum din pământul săŭ, adecă, din fireasca Lege; iar precum din rudeniea sa, din cea după vrâstă, iubireĭ a vieţui. Pentru că aşa şi acesta ca o pecete va lua pre rădicarea dulceţiĭ ceĭ soborniceşti, preste care împrejur zăcând acoperemântul cel din naştere, nu lasă a să da nouă slobozenia cea desăvârşit.

61. Precum mânzul nu rabdă primăvara la esle a fi şi a mânca cele ce sunt într-însa, aşa nicĭ noiĭ începătorĭ, nu rabdă strâmtorarea cea din rugăciune a fi multă. Cu dulceaţa maĭ vârtos, precum mânzul, dorind a eşi în largul fireştiĭ privirĭ, decât a să afla întru cântarea Psalmilor şi cetire.

62. Precum fapta bună cea lucrătoare, cu postirea şi cu privegherea „încinse are mijloacele" (Efes. **6**.14) [31], adecă pre cele vieţuitoare puterĭ ale sale; aşa cea văzătoare faptă bună, pune ca pre nişte sfeşnice arzând, pre cele (două) cunoscătoare puterĭ, adecă, tăcerea şi rugăciunea. Aceea adecă, acelora, pre cuvântare ca pre un învăţător; Iar aceasta, acestora, pre cuvântul cel înlăuntru aşezat, ca pre un împodobitor de mireasă.

63. În viea cea rodită a rugăciuneĭ, pre mintea cea nesăvârşită nu o lasă să intre. Iar numaĭ şi abia ca pre nişte săracĭ strugurĭ din vârf, întru glăsuirea Psalmilor ce goală (2Leg. **24**.21) [32].

64. Precum nu toţĭ ceĭ ce intră către vorbirea Împăratuluĭ, a prânzi împreună cu dânsul pot; aşa nicĭ ceĭ ce merg către vorbirea rugăciuneĭ, întru privirea cea întru dânsa se va vedea.

65. Al Mânieĭ frâŭ adecă se va face, tăcerea cea la bună vreme. Iar al pofteĭ ceĭ necuvioase, cea măsurată mâncare. Iar al gânduluĭ celuĭ cu anevoie ţinut, rugăciunea cea singură gândită.

66. Şi cel ce întru adâncul cel de jos se afundă, pentru cel simţit, şi cel ce întru al cunoştinţeĭ pentru cel gândit Mărgăritar ca pre acela să-l scoaţă: dacă nu se va goli, acela adecă, de haine, iar aceasta de simţire, amândoĭ vor greşi de cea căutată.

---

[29] *Psalmii*, **41**, 5: "În glas de bucurie şi de laudă şi în sunet de sărbătoare".

[30] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 23: "Sunt strâns din două părţi: doresc să mă despart de trup şi să fiu împreună cu Hristos, şi aceasta e cu mult mai bine".

[31] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 14: "Staţi tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcându-vă cu platoşa dreptăţii".

[32] *Deuteronomul*, **24**, 21: "Când vei strânge roadele viei tale, să nu aduni rămăşiţele, ci lasă-le străinului, orfanului şi văduvei".

67. Mintea ceea ce să face înlăuntru cugetuluĭ când să roagă, ca mirele cu mireasa în cămară vorbind se va afla. Iar cel ce nu să sloboade a intra, stând din afară strigă suspinând „Când mă voiŭ duce la Cetatea îngrădireĭ? saŭ: cine mă va povățui" (Ps. **107**.11 [33] și **39**.6 [34]) până a nu privi la deșărtăciunĭ și la nebuniĭ mincinoase.

68. În ce fel este gâtuluĭ hrana cea fără de sare; întru acest fel se va socoti și Mințiĭ rugăciunea, ceea ce fără de umilință să face.

69. Sufletul căutând încă rugăciune, adecă ceiĭ ce să chinuește în vremea naștеriĭ este asemenea. Iar cel ce a ajuns, ceiĭ ce aŭ născut, și plină făcându-se de bucurie pentru naștere.

70. Vechiul Amoreŭ trăind în Muntele Sionuluĭ (Num. **14**.41 [35] 2Lege. **1**.44 [36]) eșea pierzând pre ceĭ ce vrea să treacă (Jud. **11**.19) [37]. Și cum vicleana uitare, oprește pre ceĭ ce să ispitesc a să sui maĭ înainte de curăția inimeĭ, la înalta și curata rugăciune.

71. Rugăciuneĭ ceĭ curate, întru vrăjmășie multă s-aŭ obicĭnuit a-ĭ fi draciĭ. Îĭ înfricoșază pre aceștia, nu mulțimea Psalmilor precum pre vrăjmașiĭ ceĭ din afară oastea, ci a acestor trei împreună unirea: a mințiĭ către cuvânt, și cuvântuluĭ către simțire.

72. Rugăciunea cea goală adecă, precum pâinea se va arăta celor ce să roagă întărind. Iar ceea ce este cu oarecare privire, precum untul de lemn îngrășând. Iar cea fără de chip, precum vinul cel cu bun miros, dintru care cel ce cu nesațiu să satură, să uimește (Psalm **103**. 16–17) [38].

73. Măgarul cel sălbatec să grăește că râde de mulțimea noroduluĭ cetățiĭ, și cel cu un corn de nimenea putând a să lega. Iar mintea împărățind preste cuvintele cele fireștĭ și preste cele împrotiva fireĭ, îșĭ râde adecă de gândurile deșertăciuneĭ rugându-să, însă nicĭ de la unul din cele de sub simțire, poate a o stăpâni.

74. Cel ce scutură toiagul adecă asupra câinilor, îĭ sălbătăcește asupra sa. Iară cel ce să nevoește asupra dracilor cu curăție să roagă.

75. Să cuvine celuĭ ce să nevoește să strângă pre simțirea sa întru cea de un chip hrană; Iar pre minte întru rugăciunea cea de sine pornitoare. Pentru că așa nețînută făcându-să de patimĭ, și întru răpire către Domnul va veni când se roagă.

76. Ceĭ dulce pătimași rugându-se, fiind ca niște bălțĭ, aŭ gândurile ca niște broaște ce să desfătează. Iar ceĭ puțin pătimașĭ, sunt ca niște păsărĭ care să îndulcesc a sbura dintru o creangă pre alta, aceștia aŭ în deosebite privirĭ schimbările. Tăcerea însă este firească celor nepătimașĭ, și multă liniște a gîndurilor și a înțălegerilor aŭ eĭ când să roagă.

77. De demult adecă cea a luĭ Moisi Mariam văzând căderea vrăjmașilor, luând tâmpina * înainte celor ce cânta, cele de biruință a început (Eș. **15**.20) [39]. Iar acum spre bună lauda sufletuluĭ celuĭ ce a biruit pre patimĭ, cea maĭ bună întru bunătățĭ, dragostea sculându-să, pre alăuta cea cu cântare, ca pre oarecare privire uneltindu-o, ceea ce demult aŭ făcut întru acest

[33] *Psalmii*, **107**, 11: "Cine mă va duce la cetatea întărită? Cine mă va povățui până în Idumeea?".

[34] *Idem*, **39**, 6: "Fericit bărbatul, a cărui nădejde este numele Domnului și n-a privit la deșertăciuni și la nebunii mincinoase".

[35] *Numerii*, **14**, 41: "Moise însă le-a zis: «Pentru ce călcați porunca Domnului? Nu veți izbuti»".

[36] *Deuteronomul*, **1**, 44: "Dar v-a ieșit înainte poporul amoreu care locuia pe muntele acela și a tăbărât asupra voastră ca albinele și v-a zdrobit de la Seir până la Horma".

[37] *Cartea Judecătorilor*, **11**, 19: "De acolo a trimis Israel soli la Sihon, regele Amoreilor, regele Heșbonului, și a zis Israel către el: «Dă-ne voie să trecem prin țara ta la locul nostru»".

[38] *Psalmii*, **103**, 16-17:
"16. Ca să scoată pâine din pământ și vinul veselește inima omului.
17. Că să veselească fața cu untdelemn și pâinea inima omului o întărește".

* *tâmpina, tâmpine*. Formă învechită, dairea, tobă, darabană. Din sl. *tompanŭ*. DEX, *ed. cit.*, p. 1076.

[39] *Ieșirea*, **15**, 20: "Atunci a luat Mariam proorocița, sora lui Aaron, timpanul în mâna sa, și au ieșit după dânsa toate femeile cu timpane și dănțuind".

chip spre covârşirea frumuseţiĭ, nu încetează cu cele dimprejurul eĭ bucurându-să, a lăuda pre Dumnezeŭ.

78. Când se vor ţinea în inima celuĭ ce să roagă cuvintele Psalmuluĭ cu desimea cea întru rugăciune; atuncea şi inima ca nişte pământ bun, începe însăşĭ de sine a aduce: ca nişte trandafirĭ, adecă pre vederea celor fără de trup, şi ca nişte crinĭ, pre cele luminoase din trupurĭ, şi ca nişte florĭ mirositoare, pre felul şi nelesne vederea Dumnezeeştilor judecăţĭ.

79. Întru materie legându-să văpaia, de lumină purtătoare să face. Iar sufletul de materie deslegându-să, de Dumnezeŭ purtător să află. Şi aceea, a să înălţa s-a obicĭnuit până la cea dedesupt ardere; Iar acesta, până la săvârşirea cea întru Dumnezeasca îndrăgire.

80. Sufletul carele desăvârşit s-aŭ tăiat de la sine, şi cu totul s-aŭ întins la rugăciune, nu când voeşte să pogoară jos, maĭ sus de făpturĭ aflându-să; Ci când cu dreptate a fi i să pare, toate ale noastre cu măsură şi cu cumpănă Celuĭ ce îndreptează.

81. Când din suflet adecă trândăvia se va goni, şi din cugetare vicleşugul se va scutura, atuncea mintea goală făcându-să cu prostime, şi cu viaţa cea nemeşteşugită, şi fără de tot acoperământul cel după ruşine, cântare nouă adecă cântă şi ea luĭ Dumnezeŭ. Şi mulţămind lovind cîntare cu veselie, cu aceasta prăznueşte înoirele vieţiĭ ce va să fie.

82. Când şi cele Dumnezeeştĭ lucrărĭ va începe a lucra sufletul cel ce să roagă, atuncea este asemenea mireseĭ ceĭ ce zice acestea în cântare, către ceĭ cu năravurile asemenea „Frăţiorul meŭ, băgat-aŭ mâna sa pre bortă, şi pântecele s-a turburat spre El (Cânt. C. 5. 5) [40].

83. Şi ostaşul de la război întorcându-să, pre greutatea armelor o leapădă; şi lucrătorul întru privire viind, pre gândurĭ. Pentru că nicĭ acela are trebuinţă de arme, fără numaĭ în război, nicĭ acesta de gândurĭ, dacă nu pre taină petrece întru cele de supt simţire.

84. Lucrătoriĭ în care stare să află, văd trupurile; Iar privitori, în ce fire sunt. Singurĭ ceĭ maĭ înainte văzătorĭ, văd cuvintele amândorora acestora.

85. În cuvintele celor trupeştĭ, să cunosc ceĭ fără de trupurĭ. Iar întru ceĭ fără de trupurĭ, Cuvântul cel maĭ presus de fiinţă: către care să sileşte a să deslega tot sufletul cel bun.

86. Cuvintele celor fără de trupurĭ descoperindu-să celor simţitorĭ, sunt ca oasele pre care nimenea nu le ştie, din ceĭ ce nu s-aŭ făcut afară despre împătimirea celor simţite.

87. Aruncă şi Ostaşul armele, isprăvindu-să lupta; şi privitorul gândurile, înălţându-să către Dumnezeŭ.

88. Voevodul lipsindu-să de dobândă în luptă, să scârbeşte. Aşa şi Lucrătorul, când nu să învredniceşte Duhovniceştiĭ privirĭ în rugăciune.

89. Cerbul aleargă spre izvoarele cele trupeştiĭ privirĭ ale apelor, de cea prea dulce a rugăciuneĭ, spre razele celor fără de trupurĭ.

90. Nicĭ ochiul trupuluĭ nu poate vedea pre bobul grâuluĭ, nicĭ mintea lucrătoruluĭ pre aşa fire: dacă nu se va goli; acela de învăluire, iar aceasta de ţinere ceea ce împrejur o acopere pre ea.

91. Să ascund Stelele, după răsăritul Soareluĭ; Şi gândurile, după ce mintea să întoarce întru împărăţia sa.

92. După sfârşitul ceĭ lucrătoare, Duhovniceştile privirĭ vărsându-să împrejurul minţiĭ, ca oarecare raze ale Soareluĭ, de la Cel hotărât ivindu-să, să pare de afară de Dânsul a veni, ale Luĭ fiind; şi pentru curăţiea cuprinzându-l pre dânsul.

93. Unele ca acestea poate a grăi şi mintea cea privitoare, când de sus din cer se va pogorî, plecându-se de nevoile fireĭ în ce fel şi cel ce a grăit: decât Dumnezeasca frumuseţă, ce este maĭ

[40] *Cântarea Cântărilor*, 5, 5: "Iute să-i deschid m-am ridicat, din mână mir mi-a picurat, mir din degete mi-a curs prin închizitoarea uşii".

minunat? Care dorire e maĭ puternică, şi maĭ nesuferită, precum ceea ce să face de la Dumnezeŭ în sufletul cel ce s-a curăţit de toată răutatea? şi din aşezământ grăind: „Că rănită sunt eŭ cu dragostea“ (Cânt. C. **2**.5 [41], C. **5**.9 [42]).

94. A aceluia e graiul „înferbântatu-sa inima mea înlăuntrul meŭ, şi în cugetul meŭ se va aprinde foc“ (Ps. **38**.4) [43], carele nicĭ s-a ostenit în urma luĭ Dumnezeŭ a urma prin rugăciune, nicĭ ziua omuluĭ poftit să o vază.

95. Să grăiască şi lucrătorul suflet după lepădarea relelor, precum aceea în cântărĭ, către răiĭ dracĭ şi gândurĭ viclene, care îl îndeamnă iarăşĭ „a căuta la deşertăciunĭ şi la nebuniĭ mincinoase“ (Ps. **39**.6) [44] „Desbrăcatu-m-am de haina mea, cum mă voiŭ îmbrăca cu ea? Spălat-am picioarele mele, cum le voi întina? (Cânt.C. **5**.3) [45].

96. A sufletuluĭ celuĭ iubitor de Dumnezeŭ este a grăi „Spune-mĭ mie păstorule bune, unde paştĭ pre oile tale? Şi unde odihneştĭ întru amiază-zi pre mieluşeiĭ tăĭ? Că acestora urmând, să nu fiŭ ca un lepădat întru turmele prietenilor tăĭ“ (Cânt. C.**1**.6.) [46].

97. Căutând sufletul cel lucrător pre cuvintele rugăciuneĭ, şi neputând, unele ca acestea după cea întru cântărĭ şi acesta strigă „Pre aşternutul meŭ în noptĭ, am căutat pre carele am iubit, căutatu-l-am şi nu l-am aflat pre el; Chematu-l-am pre el, şi nu m-a auzit“ Dar scula-mă-voi cu maĭ ostenicioasă rugăciune, „şi împrejurând prin cetate, pre uliţe şi pre la târgurĭ, voi căuta pre carele am iubit“ (Cân. C. **3**.1, 2) [47], poate se va afla de mine Cel ce întru aceasta fiind, şi de toată aceasta afară: „Sătura-mă-voi, când mi se va arăta slava Ta“ (Ps. 16. 15) [48].

98. Când tot sufletul va începe a să face lăcrămos, dintru bucuria cea întru rugăciune, atuncea şi el îndrăsneşte ca Mireasa către Mire strigând „Pogoară-se frăţiorul meŭ în grădina sa, şi mânânce pre cea făcută-mângâiere a lacrămilor mele, ca pre o roadă a pomilor“ (Cânt. C. **5**.1) [49].

99. Când sufletul lucrătoruluĭ, din mulţimea şi bunătatea făptureĭ, va începe a să minuna de Făcătorul, şi cu dulceaţa cea de la dânsele va începe a să mângâia, şi acestea şi acesta strigă: „Ce te-aĭ înfrumuseţat Mire, Rodul Părinteluĭ tăŭ? Floarea câmpuluĭ, şi chedrul luĭ precum chedrul Livanuluĭ. Sub umbra luĭ am dorit şi am şăzut, şi dulce e rodul luĭ în gâtlejul meŭ (Cânt. C.**2**.1–3) [50].

---

[41] *Cântarea Cântărilor*, **2**, 5: "Întăriţi-mă cu vin, cu mere răcoriţi-mă, că sunt bolnavă de iubire".

[42] *Idem*, **5**, 9: "Ce are iubitul tău mai mult ca alţii, o tu, cea mai frumoasă-ntre femei? Cu cât iubitul tău e mai ales ca alţi iubiţi, ca să ne rogi aşa cu jurământ?".

[43] *Psalmii*, **38**, 4: "Înfierbântatu-s-a inima mea înăuntrul meu şi în cugetul meu se va aprinde foc".

[44] *Idem*, **39**, 6: "Fericit bărbatul a cărui nădejde este numele Domnului şi n-a privit la deşertăciuni şi la nebunii mincinoase".

[45] *Cântarea Cântărilor*, **5**, 3: "Haina eu mi-am dezbrăcat, cum s-o-mbrac eu iar? Picioarele mi le-am spălat, cum să le murdăresc eu iar?" Am corectat trimiterea din ms. care indica paragraful (stihul 4 din cap. 5). Sunt destul de frecvente aceste decalări cu o cifră, chiar două, ale stihurilor la care se fac referinţe sau sunt folosite în parafraze.

[46] *Cântarea Cântărilor*, **1**, 6: "Spune-mi dar, iubitul meu, unde-ţi paşti tu oile? Unde poposeşti tu la amiază? De ce oare să rătăcesc zadarnic pe la turmele tovarăşilor tăi?".

[47] *Idem*, **3**, 1-2:
"1. Noaptea-n pat l-am căutat pe dragul sufletului meu, l-am căutat, dar, iată, nu l-am mai aflat.
2. Scula-mă-voi, mi-am zis, şi-n târg voi alerga, pe uliţe. prin pieţe, amănunţit voi căuta pe dragul sufletului meu. L-am căutat, nu l-am mai aflat".

[48] *Psalmii*, **16**, 15: "Iar eu întru dreptate mă voi arăta feţei Tale, sătura-mă-voi când se va arăta, slava Ta".

[49] *Cântarea Cântărilor*, **5**, 1: "Venit-am în grădina mea, sora mea, mireasa mea! Strâns-am miruri aromate, miere am mâncat din faguri, vin şi lapte am băut. Mâncaţi şi beţi, prieteni, fiţi beţi de dragoste, iubiţii mei!".

[50] *Idem*, **2**, 1-2:
"1. Eu sunt narcisul din câmpie, sunt crinul de prin vâlcele.
2. Cum este crinul între spini, aşa este draga mea între fete".
3. Cum este mărul între copaci, aşa este dragul meu printre flăcăi. Să stau la umbra mărului îmi place, dulce este rodul lui în gura mea!"

100. Dacă cel ce primeşte pre Împăratul în căsuţa sa, aşa luminat să află, şi împrejur privind, şi de toată bucuria plin; cu cât maĭ vârtos sufletul când să curăţăşte, primind după nemincinoasa făgăduinţă a Aceluia, pre Împăratul Împăraţilor? Însă cu cucernicie foarte unul ca acesta a să întări pre sine dator este. Afară aruncând tot ceea ce să pare nu spre odihna Aceluia; Iar înlăuntru aducând, tot ce este spre plăcerea Aceluia.

101. Cel ce aşteaptă a să chema de Împăratul ca mâine, pentru ce altă va avea grijă, fără decât numaĭ pentru cugetarea cuvintelor celor ce sunt spre plăcerea aceluia? Pre aceasta păzindu-o sufletul, nu se va arăta negătit la judecata cea de acolo.

102. Fericit este sufletul, cel ce pentru a aştepta pre Domnul său a veni astăzĭ, nu socoteşte nimic pre osteneala zileĭ nicĭ pre a nopţiĭ. Pentru aceea aşteaptă arătarea Aceluia îndată dimineaţa.

103. Pre toţĭ adecă îĭ vede Dumnezeŭ, şi văd pre Dumnezeŭ ceĭ ce nu văd nimic când să roagă. Şi câţĭ adecă văd pre Dumnezeŭ, să şi aud de la Dânsul. Iar câţĭ nu să aud, nicĭ îl văd pre El. Decĭ fericit este cel ce crede că se vede de Dumnezeŭ, pentru că nu se va clăti picioarele luĭ, afară de plăcerea Aceluia.

104. Bunătăţile Împărăţieĭ ceĭ ce este înlăuntru nostru (Luca 17.21) [51] pre carele ochiul cel iubitor de podoabă nu le-aŭ văzut, şi auzul cel iubitor de cinste nu le-a auzit, şi pre inima cea deşartă de Sfântul Duh nu s-a suit: logodirĭ sunt ale bunătăţilor celor ce vor să se dea dreptăţilor întru Împărăţia ceea ce va să fie de la Dumnezeŭ. Şi cel ce nu să desfătează întru acestea, care sunt rodurile Duhuluĭ, întru desfătarea acelora nu poate fi.

105. Gândurile celor lucrătorĭ, să asamănă cerbilor. Precum aceştia locuesc pre vârfurile munţilor, pentru frica vânătorilor, iar pentru dorinţa de a să hrănĭ să pogoară în văĭ; Aşa şi aceştia, ceĭ ce nicĭ totdeauna în privire Duhovnicească pot a fi, pentru neputinţa lor; nicĭ totdeauna în cea fi- rească, pentru că nu totdeauna caută linişte. Că văzătoriĭ privirelor pământeştĭ, maĭ înainte văzătorĭ să fac.

106. Picăturile cele de rouă adecă, adapă pre brazdele pământuluĭ; Iar pre aşezările sufletuluĭ întru rugăciune, umejoase de suspinurĭ de la inimă izbucnind.

107. Cea înţăleasă în Treime Dumnezeire, nimenĭ nu aŭ văzut-o în videniĭ, materialnică doime, şi de cea aproape unime, maĭ presus nu s-aŭ arătat; Nicĭ decât aceasta va fi maĭ sus, nelucrând al său unul, întru cele ce cunoaşte mintea.

108. Nu este aşa cu greutate a tăia calea râuluĭ, ca să nu curgă în jos, precum a ţinea pornirea minţiĭ, ca întru cele văzute să nu se răspândească, când va voi să se înalţe către cele înalte şi de un neam cu dânsa când să roagă; Măcar că aceasta este după fire, iar ceilaltă nu după fire.

109. Mintea ceea ce s-aŭ curăţit înlăuntru despre cele văzute, de atâta înspăimântare şi bucurie să umple, cât nimic alt din cele pământeşĭ nu poate a încăpea, măcar deşi s-ar strecura către dânsa, toate cele poftitoare.

110. Ajunge celor zise legile fireĭ, ca să ne minunăm de dânsele; Iar viele cele socotitoare ce să află bine înflorite, izvorăsc dulceaţă a Duhovniceştiĭ mese, ca o dulce băutură din curate florĭ.

111. Întru răuroasele florĭ ale grădineĭ, albinele roiuluĭ împrejurul matceĭ sboară. Iar întru umilinţa ceea ce neîncetat să face în suflet, împrejurând ca nişte prietene puterile cele înţălegătoare, împreună lucrează pre cele dorite.

112. În lumea ce văzută, adecă, ca altă oarecare lume să vede omul; Iar întru cea înţălegătoare, gândul. Pentru că al Ceruluĭ, şi al pământuluĭ, şi al celor din mijloc, acesta, acelora le este vestitor. Iar al minţiĭ şi al simţireĭ, şi al ceĭ de pre lângă dânsa, mărturisitor este gândul, fără de care amândouă lumele ar fi fost surde.

---

[51] *Sfânta Evanghelie după Luca*, 17, 21: "Şi nici nu voi zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru".

113. Nu aşa cu bucurie călătoreşte cel ce s-aŭ slobozit, robit fiind întru o vreme, precum mintea slobozindu-să de ţinere, călătoreşte către cele Cereştĭ ca către ale sale cu vesel picior.

114. Celuĭ ce nu cu luare aminte să roagă, ci cu răspândire, Varvara adecă Psalmul i să va socoti luĭ, şi el Psalmilor, şi ca un Varvar şi ca nişte sălbatecĭ amândoĭ dracilor (se va socoti).

115. Nu una şi aceiaşĭ este, cuĭ „lumea s-a răstignit", şi cine „lumiĭ". Pentru că celor dintăĭ, le slujesc postul şi privigherea; iar acelora (2), neagonisala şi defăimarea. Afară de al doilea, ostenelele celor dintăĭ sunt nefolositoare.

116. Nimenea nu poate a să ruga cu curăţie, de patima iubireĭ de frumuseţă şi a iubireĭ de cinste ţiindu-să. Pentru că către acesta având lipire gândurile ţinereĭ şi ale deşertăciuneĭ, ca nişte funiĭ să fac, împleticindu-să pe lângă dânsul, trăgând jos pre mintea ceea ce să ispiteşte a sbura în vremea rugăciuneĭ, ca pre o pasăre legată.

117. Cu neputinţă este în vremea rugăciuneĭ pacĭnică a să face mintea, ceea ce nu a câştigat pre iubita înfrânare şi dragoste. Pentru că una adecă să nevoeşte să strice pre vrăjmăşiea cea din trup, care este asupra sufletuluĭ; Iar alta, pre cea deasupra aproapeluĭ a o strica pentru Dumnezeŭ. Şi de aceea pacea ceea ce covârşaşte toată mintea viind, să făgădueşte a face lăcaş, întru cela ce întru acest fel s-a împăcat.

118. De nevoie este celuĭ ce să nevoeşte a intra întru Împărăţia luĭ Dumnezeŭ (Mat. **11**.12) [52], să prisosască întru bunătăţĭ, lucrul dreptăţiĭ luĭ; Întru milostenie adecă, prin darea cea din lipsĭ, iar întru ostenelele cele de pace, prin judecata răbdăriĭ, pentru Dumnezeŭ.

119. Nicĭ cel ce este întru fapta bună lipsit pentru lenevire, nicĭ cel ce prisoseşte pentru părere, înlăuntru adăpostireĭ ceĭ după nepătimire se va afla. Pentru că nicĭ unul, nicĭ altul, nu s-a făcut întru desfătarea bunătăţilor din dreptate, în mijloc aflându-să între dânşiĭ, lipsa şi covârşirea.

120. Nicĭ pământul de nu va dărui plugaruluĭ sămânţă mult înmulţită, nu poate să-l facă pre el bogat, numaĭ sămânţa dându-ĭ, saŭ şi puţin oarecare adaos; Nicĭ lucrătoruluĭ, cea săvârşită, dacă nu se va afla sârguinţa cea către Dumnezeŭ maĭ bună decât înainte voirea luĭ, drept a să face nu poate.

121. Nu toţĭ ceĭ ce nu iubesc pre aproapele, a-l urĭ pot. Nicĭ ceĭ ce nu îl urăsc pre el, a-l iubi. Şi alta este adecă a zavistui înainte sporirea aceluia, iar alta a nu te face împedecător aceluia către înainte sporire. Iar treapta răutăţiĭ ceĭ maĭ de pre urmă se va afla, că nu numaĭ a să muşca pentru întăiuciunele a aceluia, ci şi a cleveti pre unele ca acestea ale aceluia, ca cum nu sunt bune.

122. Altele sunt patimile cele trupeştĭ, şi altele cele sufleteştĭ. Altele cele după fire, şi altele afară de fire. Şi cele ce pre unele adecă le lucrează, iar pentru celelalte nu face purtare de grijă ca să le lepede; asemenea este omuluĭ celuĭ ce pune gard înalt acoperit împrotiva hearelor, şi să îndulceşte împreună cu paserile cele ce mânâncă struguriĭ vieĭ ceĭ cuvântătoare, care sunt cu adevărat luminaţĭ.

123. Maĭ întăĭ să face sufletul întru nălucirea răuluĭ, apoĭ întru poftire, după aceea întru dulceaţă, saŭ scârbă, apoĭ întru acest fel întru simţire, şi după aceasta întru pipăire la arătare şi la nearătare. Întru toate împreună urmează gândurile, afară de ceĭ maĭ întăĭ mişcare, care nepriimindu-să, tot răul cel după (lucrare) aceasta, nelucrător se va afla.

124. Ceĭ ce să apropie către nepătimire, de singure nălucirele să clătesc; Iar de poftire, ceĭ puţin pătimaşĭ; Iar întru simţirea răuluĭ să fac, ceĭ ce răŭ uneltesc pre cele de trebuinţă, însă scârbindu-să; Iar întru pipăire, ceĭ ce să împreună cu ea fără de scârbă.

125. Dulceaţa întru toate mădularele trupuluĭ are scaun, iar nu să vede supărând pre toţĭ tot într-un fel. Ci la unele adecă maĭ vârtos întru partea cea poftitoare a sufletuluĭ; iar la altele, întru cea mânioasă, iar la altele, întru cea cuvântătoare: prin îndrăcirea pânteceluĭ, prin neţinerea mânieĭ, şi prin vicleşug, pricinele tuturor necuvioaselor patimĭ.

[52] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 12: "Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăţia cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea".

126. De nevoie este adecă, pre simțiri ca pre porțile Cetății a le deschide; Dar de nevoie este întru deschiderea celor de nevoie, a nu lăsa să intre împreună și neamurile cele ce voesc război, și luptării pricinuitori făcându-ne.

127. Dulceața adecă, maică a poftirei este; Iar a mâniei, iuțimea ferei; Iar a zavistiei, vicleșugul să face (maică) Și nu are pace cu cei de pre urmă, cel ce nu să nevoește împrotiva începătorilor; Nici poate a intra întru adăpostirea măsuratei pătimiri, cel ce nu cu sila lucrează poruncile.

128. Cei ce alungă năvălirele, nu lasă să intre înlăuntru gândurile ca niște vermi; în viea cea cuvântătoare, și celor ale acestora spre vătămare a să face. Iar cei ce să alcătuesc adecă, ci nu împreună să îndulcesc, cu prostime a intra pre ele (gândurile) le lasă, iar nu să apropie de ceva dintru ale lor. Iar cei ce cu dulceață adecă împreună vorbesc cu patimile prin gânduri, iar întru alcătuire neviind, sunt asemenea cu cei ce lasă pre vierul cel sălbatec înlăuntru țarinei și al gardului a intra, însă nu îl lasă pre el să se sature din strugurii viei; apoi îl aflară pre el mai tare decât puterea lor, întru alcătuirea patimilor de multe ori aflându-să.

129. N-aŭ ajuns încă întru prostime, cel ce are încă trebuință de gardul nevoinței cel din înfrânare. Pentru că cel desăvârșit zice, nu să înfrânează, ci cel ce să nevoește. Și asemenea este cu cel ce are vie saŭ holdă, nu prin mijlocul altora, ci într-un unghi oareunde; și pentru aceasta trebuiește multă pază și trezvire. Pentru că acelui ce a ajuns întru multă prostime, despre toate părțile viea neatinsă să face; Ca a Împăratului s-aŭ a altuia oarecăruia stăpân înfricoșat, și din singur auzul făcând pre tâlhari și pre trecători a să teme de apucare.

130. Mulți să suie pre crucea pătimirei cei rele, însă puțini primesc și pre pironirea ei. Pentru că ai ostenelelor și ai necazurilor celor după înainte voire, sunt mulți ascultători; Iar ai celor ce vin nu cu înainte voire, numai cei ce aŭ murit desăvârșit lumei aceștiea și odihnei ei.

131. Mulți adecă de toate hainele cele de piele să desbracă, iar de cea de pre urmă care este a slavei deșarte, numai cei ce s-aŭ îngrețoșat de maica aceea, de iubirea de sine.

132. Lauda oamenilor și odihna trupului, cel ce primește adecă însă nesuferind acesta, de haina cea de pre urmă a slavei deșarte gol făcându-să, s-a învrednicit a să îmbrăca de aicea întru strălucirea cea din Cer, a lăcașului celui căutat întru multe suspinuri.

133. Alta este fapta, și alta lucrarea. Și aceasta adecă, e arătătoare a păcatului celui săvârșit; Iar aceea numai a dulcei pătimiri cei ce înlăuntru să lucrează, iar nu din afară; precum cei ce din pământul lor nu sunt mișcați, însă daŭ dajdie * stăpânitorului pentru cele dorite lui.

134. Gustul țiindu-să de dulceți, cu neputință este a nu împreună urma și toate celelalte simțiri; Măcar deși a celor mai reci, li se pare a păciui cele de sub pântece, precum a celor îmbătrâniți care din veștejire nu pătimesc înfocare. Ci nu pentru a nu naște cea stearpă preacurvind, înțăleaptă se va chema. Iar întreg înțălept, pre cel ce nu pătimește înlăuntru l-am fi zis, și care nici cu vederea nu să îndulcește.

135. Întru hrană, în chip și în glas, cea poftitoare parte a sufletului să vădește în ce fel este. Și cu cele îndulcitoare, și cu cele ce întru alt fel să află, în gust, în vedere și în auz, saŭ ca uneltindu-le pre dânsele, saŭ ca răŭ uneltindu-le, saŭ de mijloc către amândouă aflându-să.

136. Întru cei ce nu povățuesc înainte frica, ca cele ce nu aŭ păstor, gândurile întru turburare se vor afla. Iar întru bună rânduială și înlăuntrul staulului celui cu bună legiuire, urmându-i, saŭ înaintea lui mergând.

137. Al credinței, fiŭ este frica; Iar al poruncilor, aceasta este păscător. Și cel ce nu aŭ câștigat pre maica, oaie a să arăta a pășunei cei după Domnul, nu să va învrednici.

138. Unii adecă numai pre începuturile bunătăților le aŭ; Iară alții, și pre mijloacele acestora; iar alții, și pre săvârșirele lor fără de care ca un ostaș gol fieștecare se va afla, saŭ ca un dregător fără

* *dajdie*, formă învechită, impozit, dare, bir. Plural *dăjdii* din sl. *dažda*.

leafă. Şi pentru aceasta acela, numaĭ pre a sa casă o păzeşte de ceĭ ce să apucă să o surpe pre ea; Iar acesta, nu întru cinste necuvioasă să află cu care s-ar aduna.

139. Ceĭ ce ne îndeamnă pre noĭ ceĭ ce suntem nesăvârşiţĭ să petrecem împreună cu dulceţile gâtuluĭ, asemenea oarece fac, cu ceĭ ce poruncesc a tăia ranele cele ce acum vin întru vindecare; saŭ a scărpina râile pentru dulceaţă; saŭ a mânca pre cele ce aprind pre frigurĭ, saŭ a desgrădi pre viea sa, şi a lăsa să intre ca un porc sălbatec pre înţălegerea trupuluĭ, şi pre cugetele cele bune, ca pre nişte strugurĭ a le paşte. Cărora a să supune nu să cuvine, nicĭ celor fără de vreme momele a să pleca, şi ale oamenilor şi ale patimilor. Ci maĭ vârtos a întări gardul prin înfrânare, până ce vor înceta a răcni fearele, adecă patimile cele trupeştĭ, şi gândurile cele deşarte a nu să pogorî ca nişte paserĭ să strice pre via sufletuluĭ celuĭ îmbelşugat cu videniele cele întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i să cuvine slava şi stăpânirea, în veciĭ vecilor

AMIN.

Ticălosul Monah,
cu numele Teofan,
Scară alcătuită a Dumnezeeştilor darurĭ,
care prin cercare s-a cunoscut de Purtătoriĭ de Dumnezeŭ.

Dumnezeasca suire

10.	Săvârşirea
9.	Luminarea inimeĭ
8.	Streina strălucire
7.	Vederea Tainelor
6.	Curăţiea minţiĭ
5.	Pacea gândurilor
4.	Lacrăma inimeĭ
3.	Sfânta Lucrare
2.	Căldura inimeĭ
1.	Curata Rugăciune

Întâĭ rugăciunea cea prea curată este,
Dintru care oarecare ferbințală a inimeĭ este.
După care lucrare streină şi Sfântă,
Apoĭ lacrămĭ Dumnezeeştĭ din inimă,
Pentru care a gândurilor celor de multe felurĭ pace,
Dintru care curățiea mințiĭ izvoraşte,
Şi a tainelor celor de sus vederea.
După care cu chip negrăit e streina strălucire,
Dintru care este a inimeĭ negrăita luminare.
Şi de aicea iarăşĭ săvârşire nesăvârşită,
Lățime adecă nemărginită treaptă are,
Măcar deşi dintru stihurĭ să alcătueşte.
Îndată scăriĭ, treapta cea de jos,
Numaĭ pre Rugăciunea cea curată i-o iscăleşte
Iar felurile eĭ sunt prea multe foarte,
Şi de am voi acum a le număra pre ele,
Se va întinde nouă cuvântul întru lungime.
Oarece întru acest fel, înțălege întru toate iubite,
Că cercarea e dascălul lor, iar nu cuvântul.
Scară este care să tinde strein către Cer,
Zecimea treptelor, e streină Înviere a sufletuluĭ,
Zecimea treptelor, vieața sufletuluĭ o vesteşte.
Şi zice oare unde, din Purtătoriĭ de Dumnezeŭ acestea:
Cel ce nu să sârgueşte a câştiga viața sufletuluĭ,
De aicĭ cu nădejdĭ deşarte să nu să amăgească,
Pre sineşĭ că o va lua pre dânsa acolo.
Zecimea treptelor este Dumnezeasca filosofie.
Zecimea treptelor este rod al tuturor cărților.
Zecimea treptelor arată săvârşirea.
Zecimea treptelor, suie la Cerurĭ,
Zecimea treptelor face a cunoaşte pre Dumnezeŭ.
Scară să vede cu lungimea prea scurtă,
Dar dacă prin cercare ar fi intrat cineva înlăuntru inimeĭ,
Bogăție va afla neîncăpută lumiĭ,
Şi izvor Dumnezeesc izvorând vieață streină.
Dascăl prea bun este scara aceasta,
De a cunoaşte arătat fieştecarele măsurile sale.
Văzând Dumnezeasca scară a celor zece Darurĭ.
Dacă socoteştĭ că staĭ întărit întru aceasta,

Spune-mĭ întru care treaptă a aceştia eştĭ,
Spre folosul şi al nostru al celor trândavĭ?
Dacă voeştĭ iubite ceva a te învăţa pentru aceasta,
Fă-te fără de grijă despre toate felurile de lucrurĭ,
Şi despre cele nebinecuvântate, şi despre cele cu părere Binecuvântate.
Că nu veĭ învăţa nimic fără de negrijire,
Ci cu cercarea să cunosc acestea, iar nu cu cuvântul.
Însă aceasta ce spre pomenire îţĭ zic ţie,
Şi este cuvântul Sfinţilor celor de Dumnezeŭ purtătorĭ,
Deşi greŭ întru auz intră:
Cela ce nu se va afla întru una din trepte,
Orĭ în cuget totdeauna întru acestea,
Întru săvârşire şi în vremea morţiĭ,
Frică cu adevărat şi cutremur mare va avea,
Şi temere nemăsurată să nu să depărteze.
Întru înfricoşare aŭ încetat stihurile.
Cu folos însă foarte s-aŭ întâmplat aşa,
Că nu maĭ mulţĭ prin cele bune să povăţuesc,
spre pocăinţă şi spre facere de bine,
Ceĭ maĭ vârtoşĭ dintre care eŭ sunt cel dintâĭ,
Cât cu cele înfricoşate, şi care frică pricinuesc.
„Cela ce are urechĭ de auzit să auză".
Auzĭ şi înţălege tu cela ce aĭ scris acestea,
Cum aĭ îndrăsnit a zice unele ca acestea?
Om care n-aĭ nimic nicĭdecum dintru acestea
Şi cum nu te-aĭ înfiorat a învăţa pentru acestea?
N-aĭ auzit ce a pătimit Zan * acela?
Vrând să îndrepteze Chivotul cel Dumnezeesc?
Să nu socoteştĭ că-nvăţând zice acestea,
Ci pre sinemĭ să mă mustru întru acestea,
Văzând celenchiurile celor ce să nevoesc,
Şi pre a mea nerodire din toate.
AMIN.

* *Zan*, apare şi în scrierile Sfântului Teognost, în cap. 14 (*Pentru preoţie*). Zan s-a prăpădit din cauza părerilor lui legate de cele sfinte.

Scurtă cuvântare
despre Sfântul Petru Damaschin

ACELA CUVIOSUL Părintele nostru Petru Damaschin, fostul Episcop al Damascului, aŭ trăit întru Împărăția luĭ Constantin Copronim, pe la aniĭ 775. Trecând maĭ întâĭ viața pustnicească, aŭ fost așa de neagonisitor *că nicĭ cărțĭ avea ale luĭ, dupre cum singur mărturisește, dar priimind de la alțiĭ cărțile Sfinteĭ Scripturĭ*, ale vechiuluĭ și nouluĭ așezământ, și scrierile tuturor Sfinților Părințĭ, aŭ fost așa iubitor de osteneală, că învățându-să în legea Domnuluĭ ziua și noaptea, și adăpându-să de acolo cu râurile cele făcătoare de vieață, s-aŭ arătat cu adevărat după Psalmistul: Pom înalt și Ceresc, răsădit lângă singure izvoarele Duhuluĭ. Că acela, odată în vremea sa își dă rodul săŭ, iar acesta, în toată vremea, neîncetat petrecea nelipsit, și totdeauna înflorind făcea roadurĭ Duhovniceștĭ, frumoase vederiĭ, dulcĭ gustuluĭ, și mirositoare mirosuluĭ, care hrănesc toate simțirele trupeștĭ și sufleteștĭ, și din care curge nemuritoare și bine mirositoare dulceață. Că multe și marĭ rodurĭ aŭ adus în vieața sa cu ostenelele pustniciei, dar încă maĭ marĭ la moarte cu primirea cununiĭ Mucenicieĭ; (pentru înființarea răŭ slăvitoruluĭ Eres al Maniheilor și al Aravilor, Vlad: fiul stăpânitoruluĭ Arăbesc – Irim –, i-aŭ tăiat luĭ limba, și l-aŭ trimis în surgunie în norocita Aravie, unde Sfântul Petru curat vorbind, și lucrând cele Sfințite, s-aŭ săvârșit). Iar după moarte ne aduce El rodurĭ și maĭ marĭ cu covârșirea, lăsându-ne ca o părintească și nefurată moștenire, această cu adevărat frumoasă și prea plină de tot binele Carte, care este alcătuită cu mare sârguință, cu iubire de osteneală și nu negrăit Dar. Ea este de obște de suflet mântuitoare lauda tuturor faptelor bune, vistieria vederiĭ, adunarea Duhovniceștilor dăruirĭ, înălțimea Dumnezeeștilor fericirĭ, jertfelnicul trupeștilor fapte, supțire alegere a patimilor, cornul cel îmbelșugat al Pustniceștiĭ viețuirĭ, încăperea Dumnezeeștiĭ cunoștințe și a înțălepciuneĭ, și ca să zic în scurt: cuprinzătoarea zicere a Sfinteĭ Trezvirĭ.

Știind această înrudire a cărțiĭ „Filocalia", care mult ne-a ajutat către împlinirea scoposuluĭ nostru cel început, am socotit de trebuință a lipi și această carte, dimpreună cu celelalte, ca cum ar zice cineva: Filocalie, cu Filocalie; Mărime cu mărime, cea cuprinzătoare împreună cu cea pe larg. Că cu neputință ni s-aŭ arătat nouă a o depărta pre aceasta, cum am zis lanțul Duhovniceștilor rodurĭ, adunarea Dumnezeeștiĭ cete de Sfințite năravurĭ ale nevoitorilor (singură această carte ne-ar fi înființat pre noĭ întru necunoștința bineluĭ, nesuferind a sa despărțire de ceilalțĭ Sfințĭ Părințĭ, care o știŭ și o iubesc pe dânsa, care să nu fie). Ca nu nouă din partea aceasta să împuținăm cumpărăturile, care trebuința cere și această adăugare. Și totodată nelipsind și pre frațiĭ noștrĭ de mare folos, fiindcă totdeauna înmulțirea bineluĭ face după obiceĭ și mare bunătate. Dacă cineva voește a afla două aripĭ a Porumbuluĭ Duhovnicesc, pre care David le-aŭ căutat, dar nu le-aŭ aflat, acela las cu iubire de osteneală să citească această Carte: Că minunat va afla el întru dânsa, o aripă a faptelor toată de argint, și alta a privirelor toată de aur; cu ajutorul cărora înălțându-să de la ceste pământeștĭ, va sbura către înălțimea Cerească. Și ca o Porumbiță bună mutându-să în locurĭ înalte, se va odihni întru Cereasca fericire.

Început împreună cu Dumnezeŭ,
a pricinii Cărții aceștiea:
A Prea Cuviosului și de Dumnezeŭ Purtătorului,
Părintelui nostru, Sfințitului Mucenic: Petru Damaschin

DE MULTE și mari Darurĭ învrednicindu-mă după Dar eŭ ticălosul de la Dumnezeŭ, și nicĭ odinioară vre un bine făcând, m-am temut nu cumva prin deșertăciune și trândăvie să viŭ întru uitarea unora ca acestora (Darurĭ) și atâtea facerĭ de bine ale luĭ Dumnezeŭ, și ale greșalelor mele, și nicĭ măcar bine cunoscător și mulțămitor către făcătorul de bine să fiŭ. Decĭ pentru aceasta am scris pe această aducere aminte, spre mustrarea ticălosuluĭ meŭ suflet. Și pre câte scripturĭ ale Sfinților Părințĭ, și viețĭ, și cuvinte am cetit, după nume le pusei, ca să le am pre acestea spre aducere aminte de cuvintele lor, măcar din parte; De vreme ce nicĭdecum cu totul carte osăbită n-am agonisit nicĭ odinioară, ci de la iubitoriĭ de Hristos le luam, precum și toate trebuințele cele trupeștĭ, pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ. Și pre acestea cu toată îndeletnicirea cetindu-le, le dam iarăși acelora; Care sunt acestea: Și cel noŭ, și cel vechiŭ așăzământ, adecă din cel vechiŭ: Psaltirea, ceĭ 4 Împărațĭ, Ințălepciunele, Profețiele, Paralipomeniĭ... Iar din cel noŭ: Faptele Apostolilor, (scrierile lor) Sfințitele Evangheliĭ, și ale tuturor celor grăite tâlcuirele, cele Părinteștĭ, și cele învățătoare toate ale celor marĭ, adecă ale luĭ Dionisie, Atanasie, Vasilie, (Grigorie) Cuvântătoruluĭ de Dumnezeŭ, Gură de Aur, Grigorie Nisis, Antonie, Arsenie, Macarie, Nil, Efrem, Isac, Marco, Damaschin, Scărarul, Macsim, Dorofteiŭ, Filimon, și ale tuturor Sfinților viețile și cuvintele lor.

Și învrednicindu-mă nevrednicul cercăriĭ tuturor acestor cărțĭ, cu toată slobozeniea și sârguința, căutam începătura mântuireĭ, și a pierzăriĭ omuluĭ. Și dacă oare toată întreprinderea (apucătura) saŭ orĭce meșteșugire, mântuește saŭ nu? Și ce este ceea ce să caută de la toțĭ? Și cum vechĭ, și noĭ, aŭ bine plăcut luĭ Dumnezeŭ; Întru bogăție, și întru sărăcie; În mijlocul multor păcătoșĭ, și în pustie; Întru însurare, și întru feciorie; Și prost întru tot locul și începăture, aflăm vieață și moarte, mântuire și pierzare. Însă nu numaĭ, ci și întru noĭ Călugăriĭ, felurĭ de așăzărĭ aflăm. Grăesc adecă: supunere sub Părinte a trupuluĭ și a sufletuluĭ; Liniște care curățăște pre suflet; Sfătuire Duhovnicească în loc de supunere; Egumenie și Arhierie: și din toate mântuițĭ și perițĭ aflăm. Și nu numaĭ de aceasta mă minunez, ci și de Îngerul cel de demult din Cer, din nematerialnică fire fiind, întru ințălepciune și întru toată bunătatea, de năprasnă Dieavol făcându-să (Luca **10**, 13) [1] întunerec și necunoștință, și început și sfârșit a toată răutatea și vicleșugul. Apoĭ de Adam, carele întru atâta cinste, și desfătare a bunătăților, și apropiere de Dumnezeŭ, și cu ințălepciune și bunătate fiind împodobit, înlăuntrul Raiuluĭ singur cu Eva, de năprasnă izgonit s-aŭ făcut, și pătimaș, și muritor, cu osteneală și nevoință lucrând întru sudoare, și necaz mult (Fac. **3**). Dintru carele Cain împreună cu Avel singurĭ frațĭ în tot

[1] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 13: "Vai ție, Horazine! vai ție, Betsaido! Căci dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile care s-au făcut la voi, de mult s-ar fi pocăit, stând în sac și în cenușă".

pământul, cum a biruit pizma, vicleşugul, şi aŭ născut uciderea, blestemul, cutremurul (Fac. cap.**4**)[2]. Apoĭ de ceĭ dintru aceştia, pentru a cărora mulţimĭ întru greşale s-aŭ făcut potopul. Şi iarăşĭ pentru iubirea de oamenĭ, pre ceĭ din corabie Dumnezeŭ mântuindu-ĭ, unul dintr-înşiĭ fu blestemat Hanaan, fiul luĭ Ham celuĭ ce a păcătuit. Pentru ca să nu strămute dreptul Noe blagosloveniea luĭ Dumnezeŭ, pe fiul în locul Părinteluĭ l-au blestemat (Fac. **9**.25)[3]. Iară după aceştiea de ceĭ de la Turn, de Sodomitenĭ, de Israiltenĭ, de Solomon, de Ninevitenĭ, de Ghezi, de Iuda, şi de toţĭ ceĭ ce să făcu întru bunătăţĭ, şi să abătu spre răutate!

Şi cum bun fiind prea bunul Dumnezeŭ, şi mult îndurat, aŭ slobozit să se facă ispitele şi necazurile lumiĭ cele multe şi de multe felurĭ? Unele dintr-însele adecă vrând după slobozenie, adecă: ostenelele pocăinţiĭ, grăesc, ale foameĭ, ale ănsetăriĭ, ale plângeriĭ, ale lipsireĭ celor ce nevoe, ale înfrânăriĭ despre cele dulcĭ, topirile trupuluĭ întru postnicie, privigherile, ostenelile, durerile, lacrămile cele multe şi amară, suspinurile, frica morţiĭ, a dăriĭ de samă, a lăcuinţiĭ în Iad cu draciĭ, înfricoşata aceea zi a judecăţiĭ, ruşinea ceea ce va să fie înaintea a toată zidirea, cutremurul, mustrarea cea amară, pentru fapte, cuvinte şi cugete, îngrozirea, mâniea, muncile cele vecĭnice şi de multe chipurĭ, plânsul cel nefolositor, şi lacrămile cele neîncetate, întunerecul cel neluminos, frica, durerea, căderea, necazul, strâmtorarea şi sugrumarea sufletuluĭ în veacul de acum şi în cel ce va să fie; Împreună cu primejdiile cele din lume, înecările corăbiilor, boalele cele de multe felurĭ, fulgerile, tunetile, grindenile, cutremurile, foameţile, înecările, morţile cele de năprasnă şi fără de vreme, şi prost toate cele ce să fac nouă fără de voe dureroase, după slobozire. Iară pre altele nevrând Dumnezeŭ, ci noĭ, şi draciĭ, adecă: Sfezile, patimile, păcatele cele întru multe felurĭ şi chipurĭ, ale cărora trecând maĭ înainte cuvântul va arăta numirele, dintru neînţălegere, până la desnădăjduire şi desăvârşită pierzare, năpădirea dracilor, războaele, tiraniea patimilor, părăsirele, turburările şi prefacerile vieţiĭ, mâniele, clevetirele, şi tot necazul, noĭ vrând, spre înşine, şi uniĭ spre alţiĭ aducem nevoind Dumnezeŭ. Şi cum iarăşĭ în mijlocul atâtor răutăţĭ, mulţĭ s-aŭ mântuit, nimenea putând a-ĭ împedecà, şi alţiĭ a perit nevoind Dumnezeŭ.

Şi aceste toate şi altele maĭ multe, din Dumnezeeştile scripturĭ înţălegându-le, cu durere şi osteneală m-am zdrobit cu sufletul ca apa vărsându-mă (Ps. **21**.14)[4] de multe orĭ întru nepricepere soseam. Măcar că nu aveam prea mult întru simţire cele grăite; Pentru că de le-aşĭ fi simţit, nu aşĭ fi putut rămânea întru această vieaţă, care este plină de răutate şi de neascultare de Dumnezeŭ; prin carele s-aŭ făcut cumplitele acestea care sunt în veacul de acum şi în cel ce va să fie. Ci însă poftirea căutărilor mele din Dar dobândindu-o, din socotelele Sfinţilor Părinţĭ, am aflat aşa: – Cum că începătura adecă a tot binele, este cunoştinţa cea firească, care este dată de la Dumnezeŭ, saŭ din scripturĭ prin om, saŭ prin Înger, saŭ prin cela ce să dă de la Dumnezeescul Botez spre păzirea sufletuluĭ fieştecăruia credincios, carele şi ştiinţă să grăeşte, şi aducere aminte a Dumnezeeştilor poruncĭ ale lui Hristos prin care să păzeşte Darul Sfântuluĭ Duh întru cel ce să botează, dacă ar fi voit a le păzi pre ele. Şi după cunoştinţă, (adecă vine) voirea omuluĭ. Căcĭ ea este începătura mântuireĭ, adecă a lăsa omul voile şi înţălegerile sale, şi a face voile şi înţălegerile luĭ Dumnezeŭ. Şi dacă pre acestea le-ar putea să le facă, nu să află întru toată zidirea lucru, saŭ apucare, saŭ loc, care să poată a-l împedeca pre el, să nu să facă precum Dumnezeŭ dintru început a voit să fie, după chipul şi după asemănarea Luĭ, şi cu punerea luĭ Dumnezeŭ după Dar, nepătimaş, drept, bun şi înţălept, orĭ întru bogăţie, orĭ întru sărăcie, orĭ întru feciorie, orĭ întru însurare, orĭ întru începătorie şi slobozenie, orĭ întru supunere şi slujire, şi prost: întru toată vremea şi locul şi lucrul. Pentru aceasta şi ceĭ maĭ înainte de lege, şi în lege, şi întru Dar, mulţĭ Dreptĭ să află, cum că înainte aŭ cinstit

[2] *Facerea*, cap. **4**. *Cain şi Abel. Urmaşii lor.*
[3] *Idem*, **9**, 25: "A zis: «Blestemat să fie Canaan! Robul robilor să fie la fraţii săi!».
[4] *Psalmii*, **21**, 14: "Ca apa m-am vărsat şi s-au risipit toate oasele mele".

cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ, şi voiĭ luĭ (Dumnezeŭ) a supus voile şi înţălegerile lor. Şi iarăşĭ pre mulţĭ întru aceleaşĭ vremĭ şi apucărĭ îĭ aflăm pierduţĭ, pentru că pre ale sale voĭ şi înţălegerĭ aŭ cinstit înainte decât pre ale luĭ Dumnezeŭ.

Şi acestea adecă aşa. Însă aŭ osăbire locurile şi izvodirile. Pentru că dator este (cineva) fiecare socoteală a avea, orĭ prin smerita cugetare care de la Dumnezeŭ este dată, orĭ prin întrebarea celor ce aŭ Darul socoteliĭ. De vreme ce fără de acestea, nu sunt bune cele ce să fac, măcar deşi necunoscând ni să pare că sunt bune. Iară din socoteală pentru puterea sa deprinzându-să spre ce fel de apucare voeşte să vie, aşa începe în lucrare a bine plăcea luĭ Dumnezeŭ. Însă, precum s-aŭ grăit, dator este întru toate a să lepăda de voile sale, ca să nemerească scoposul cel Dumnezeesc, adecă întru care izvodire îl voeşte Dumnezeŭ a petrece el; Iar dacă nu aşa, apoĭ nu poate a să mântui nicĭ întru una. Pentru că din călcarea luĭ Adam pătimaşĭ toţĭ ne hrănim, şi din deprinderea patimilor nu voim binele cu Bucurie, nicĭ cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ o poftim, nicĭ din dragoste îl facem pre acesta (binele), precum ceĭ nepătimaşĭ, ci maĭ vârtos patimile şi vicleşugurile le iubim, iară bunătăţile nicĭdecum nu le voim, fără numaĭ de nevoe pentru frica muncilor, şi maĭ vârtos ceĭ ce priimesc Cuvântul Domnuluĭ cu adevărată credinţă şi înainte punere, iară ceilalţĭ nicĭ aşa voim. Ci şi necazurile vieţiĭ şi muncile celor ce vor să fie în loc de nimic socotindu-le, cu tot sufletul patimilor slujesc; iară uniĭ nicĭ simţind amărăciunea acestora, de nevoe şi nevrând întru durerile faptelor bune petrec. Şi s-aŭ făcut nouă cele vrednice de urăciune, poftite dintru neînţălegere. Pentru că precum ceĭ ce bolesc aŭ trebuinţă de tăierĭ şi de arsurĭ pentru sănătatea care o aŭ perdut, aşa şi noĭ trebuinţă avem de ispite, şi de ostenelele pocăinţiĭ, şi de frica morţiĭ şi a muncilor, ca iarăşĭ să chemăm sănătatea sufletuluĭ cea dintru început, şi boala pre care nepriceperea noastră ne aŭ pricinuit-o, să o lepădăm.

Şi decĭ pre câtă durere maĭ vârtos Doftorul sufletelor noastre ne dărueşte de voe saŭ fără de voe, pre atâta suntem datorĭ a mulţămi iubireĭ luĭ de oamenĭ, şi a priimi pre aceasta cu bucurie. Pentru că bine făcându-ne nouă, aŭ înmulţit pre cele dureroase, de voe prin pocăinţă, şi fără de voe prin ispite, şi prin muncĭ; că ceĭ ce nu voesc adecă necăjiţĭ a fi de muncile cele ce vor să fie, însă poate şi de cele de acum, de voe să se izbăvească de boală; Iară necunosocătoriĭ măcar pentru frica muncilor, şi a ispitelor celor de multe felurĭ să se vindece, după Darul Doftoruluĭ. Însă ceĭ ce iubesc boala şi petrec într-însa, muncile cele vecĭnice cu vrednicie loruşĭ îşĭ mijlocesc, asemănându-să dracilor, şi cu dreptate împreună cu dânşiĭ vor priimi muncile cele vecĭnice, şi care sunt gătite lor, fiindcă aŭ voit împreună cu dânşiĭ a fi nerecunoscătorĭ către făcătorul de bine. De vreme ce nu toţĭ priimesc facerile de bine asemenea, ci uniĭ adecă focul Domnuluĭ, adecă cuvântul Luĭ primindu-l prin lucrare, ca ceara moĭ să fac cu inima; Iară alţiĭ prin nelucrare, ca tina maĭ vârtoşĭ, aspri şi împestriţĭ ne arătăm. Şi când nu priimim de asemenea, nu sileşte pre cineva din noĭ Domnul. Ci precum Soarele razele sale le trimite şi luminează toată lumea, şi cel ce voeşte adecă a-l vedea pre el, să vede de dânsul, Iar cel ce nu voeşte a-l vedea pre el, nu este silit despre dânsul; Şi nimenea nu este pricinuitor de lipsirea luminiĭ, fără numaĭ însuşĭ cela ce nu voeşte a o vedea pre dânsa. Pentru că Dumnezeŭ a făcut şi pre ochiŭ şi pre Soare, iară omul are stăpânire (a vedea saŭ a nu vedea), aşa şi aicea, Dumnezeŭ adecă străluceşte tuturor cunoştinţele, ca pre nişte raze, însă aŭ dat după cunoştinţă, şi pre credinţă ca pre un ochiŭ.

Decĭ cela ce voeşte prin credinţă să priimească cunoştinţa cea adevărată şi întărită, prin lucrurĭ păzeşte pomenirea, căruia Dumnezeŭ îĭ dă şi maĭ mare osârdie, şi cunoştinţă, şi putere. Fiindcă din cunoştinţă cea firească să naşte osârdiea celuĭ ce o alege pre dânsa, şi din osârdie putere spre a lucra, şi prin lucrare să păzeşte pomenirea, şi din pomenire să face maĭ mare lucrare, şi prin aceasta să dă maĭ mare cunoştinţă, şi dintru această grăită pricepere să naşte înfrânarea patimilor, şi răbdarea celor cu durere. Dintru care esă îndeletnicirea cea după Dumnezeŭ, şi cunoştinţa Darurilor luĭ

Dumnezeŭ, şi a greşalelor sale, întru care buna cunoştinţă, prin care frica luĭ Dumnezeŭ, de unde este păzirea poruncilor, grăesc adecă: plângerea, blândeţa, smerita cugetare, dintru care să naşte socoteala, şi dintru aceasta vederea înainte, adecă a vedea greşalele cele viitoare şi a le tăia maĭ înainte de vreme, din iscus şi din aducerea aminte de cele ce s-aŭ făcut maĭ înainte, prin curăţăniea minţiĭ, şi dintru aceste de faţă şi care după furare să fac. Şi dintru acestea nădejdea, dintru care nepătimirea şi prin care dragostea cea desăvârşit. Deci atuncea unul ca acela nu voeşte nicĭdecum ceva afară de voea cea Dumnezeească, ci şi prin însuşĭ vieaţa această vremelnică, cu bucurie o părăseşte pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ şi a aproapeluĭ, prin înţălepciunea şi sălăşluirea Sfântuluĭ Duh, şi prin punerea de fiĭ, pentru că „împreună s-aŭ răstignit, şi împreună s-aŭ îngropat, şi împreună s-aŭ sculat" (Rom. **6**.3–5)[5], şi împreună s-aŭ înălţat cu Hristos gânditor prin urmarea luĭ, adecă prin petrecerea cea în lume. Şi în scurt, cu înfierea Dumnezeŭ după Dar să face, luând arvuna fericireĭ ceĭ de acolo, precum zice Teologul în cele pentru cele opt gândurĭ. Nepătimaş, drept, bun, şi înţălept făcându-să, pre Dumnezeŭ avându-l întru sineşĭ, precum însuşĭ Hristos aŭ zis (Ioan **14**.20)[6] prin păzirea poruncilor Luĭ, dupre rânduiala cea dintâĭ şi pre celelalte (4) pentru care voiŭ grăi după acestea, când voiŭ arăta pentru acestea, cum este datoare a să face împlinirea poruncilor.

Ci de vreme ce acuma pentru cunoştinţa faptelor bune s-aŭ grăit, vom zice şi pentru patimĭ: – Vine cunoştinţa, precum Soarele, şi de voe nebunul îşĭ închide ochiĭ, adecă voirea, prin necredinţă, saŭ prin lenevire, şi îndată întru uitare cade, prin nelucrarea ceea ce să face din trândăvie. Pentru că dintru neînţălepţie să face trândăviea, dintru care nelucrarea, prin care uitarea, şi dintru aceasta iubirea de sineşĭ, adecă a iubi voile şi înţălegerile sale, care sunt: iubirea dulceţilor, şi iubirea de slavă, prin care iubirea de argint rădăcina tuturor răutăţilor (1Tim. **6**.10)[7], prin care grija pentru cele lumeştĭ, dintru care necunoştinţa cea desăvârşit a Darurilor luĭ Dumnezeŭ, şi a greşalelor sale, dintru care sălăşluirea celorlalte patimĭ, adecă a celor opt înainte stătătoare, grăesc adecă: a îndrăciriĭ pânteceluĭ, dintru care curviea, prin care iubirea de argint, dintru care mâniea când nu ar fi dobândit cineva voia sa, dintru care necazul, prin care trândăviea, apoĭ mărirea deşartă, dintru care mândriea; Şi dintru acestea opt, toată răutatea, şi patimile şi păcatul; prin care să naşte desnădăjduirea şi cea desăvârşit pierzare. Şi cela ce este înghiţit de acestea, şi întru cădere de la Dumnezeŭ vine, şi întru asemănarea dracilor, precum s-aŭ grăit. Pentru că în mijlocul amândorora căilor acestora stă omul, grăesc adecă a dreptăţiĭ şi a păcatuluĭ, şi întru care voeşte îşĭ face alergarea şi întru aceasta petrece. Iară calea luându-l pre dânsul, şi ceĭ ce îl povăţuesc pre dânsul întru dânsa, orĭ Îngerĭ şi oamenĭ după Dumnezeŭ, orĭ dracĭ şi oamenĭ răĭ, până la sfârşitul eĭ îl duc pre dânsul, şi nevrând; Ceĭ bunĭ adecă la Dumnezeŭ şi întru Împărăţiea Cerurilor, iară ceĭ aĭ păcatuluĭ către Dieavolul şi întru munca cea vecĭnică. Şi nimenea nu este pricinuitor al perzăriĭ, fără numaĭ voia sa, iară a mântuiriĭ, este Dumnezeŭ, care a dăruit după a fi, şi bine a fi, şi cunoştinţa, şi puterea, pre care nu poate omul a le avea afară de Darul luĭ Dumnezeŭ. Dar nicĭ Diavolul poate a da ceva către perzare, adecă voire protivnică, saŭ slăbănogire, saŭ necunoştinţă, fără de voe, saŭ altceva nicĭdecum, ca să silească pe om, ci numaĭ aducerea aminte a răuluĭ aruncă pe ascuns.

Decĭ cela ce lucrează binele, luĭ Dumnezeŭ este dator a scri Darul, ca celuia ce toate dupre a fi ne-aŭ dăruit nouă; Iară cela ce voeşte pre cea protivnică şi o face, numaĭ pe sine prihănească-se şi

[5] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 3-5:
"3. Au nu ştiţi că toţi câţi în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat?
4. Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morţi, prin slava tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii.
5. Căci dacă am fost altoiţi pe El prin asemănarea morţii Lui, atunci vom fi părtaşi şi ai învierii lui".

[6] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 20: În ziua aceea veţi cunoaşte că Eu sunt întru Tatăl Meu şi voi în Mine şi Eu în voi".

[7] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor şi cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credinţă, şi s-au străpuns cu multe dureri".

pricinuiască-se, pentru că nimenea nu poate cu sila să-l tragă pre el. De vreme ce însuşĭ de sine stăpânitor l-aŭ făcut pre el Dumnezeŭ, întrucât vrednic de laude se va face de la Dânsul, văzându-l pre el voind înainte a cinsti pre cel bun, şi nu de nevoea firiĭ, precum cele necuvântătoare şi neînsuflețite a fi părtaş bunuluĭ, ci cum să cuvine cuvântătoruluĭ, precum Dumnezeŭ l-aŭ cinstit pre el. Iară noĭ de bună voe, şi maĭ ales cu alegere răul îl facem, deprinzându-l pre acesta de la aflătorul răutățiĭ. Şi nu ne sileşte pre noĭ cel dupre prea covârşire bunul Dumnezeŭ, ca nu siliți fiind şi neascultând, să avem maĭ mare osândă, nicĭ rădică de la noĭ însuşĭ de sine stăpânirea de sine, pre care bine ne-aŭ dăruit-o nouă. Ci cela ce voeşte a face binele, ceară-l prin rugăciune de la Dumnezeŭ, şi îndată i să dă luĭ cunoştință şi putere, ca să se arate Darul cu dreptate trimițându-să de la Dumnezeŭ. De vreme ce şi fără de rugăciune ne-ar fi dăruit, precum şi după rugăciune; ci precum nu are laudă cela ce primeşte văzduhul spre a fi viŭ, ştiind că fără de acesta nu poate a fi viŭ, ci maĭ vârtos dator este mult a mulțămĭ celuĭ ce l-aŭ făcut pre el, şi i-aŭ dăruit pre cea priimitoare mirosire şi sânătate, spre a primi (văzduhul) şi a fi viŭ; Aşa şi noĭ datorĭ suntem maĭ vârtos a mulțămĭ luĭ Dumnezeŭ, că şi rugăciunea, şi cunoştința, şi puterea, şi faptele cele bune, şi pre noĭ, şi pre toate cele ce sunt pentru noĭ le-aŭ făcut dupre Dar. Şi nu numaĭ, ci şi toată meşteşugirea făcându-o nu încetează, pre a birui răutatea noastră şi a vrăjmaşilor noştrĭ dracĭ.

Şi de vreme ce şi însuşĭ Dieavolul pierzând cunoştința luĭ Dumnezeŭ, prin neînțălegere şi prin mândrie, de nevoe s-aŭ făcut necunoscător, şi pentru aceasta nu poate de la sineşĭ a cunoaşte ceva a face; Ci pre Dumnezeŭ îl vede ce face, ca să ne mântuiască pre noĭ, şi dintru aceasta să învață viclenindu-să, şi să meşteşugeşte asemenea a face spre pierzarea noastră, pentru că urăşte pre Dumnezeŭ, şi neputând a face ceva împrotiva luĭ, ne luptă pre noĭ ceĭ după chipul luĭ Dumnezeŭ, părându-i-să întru aceasta a-şĭ izbândi împrotiva luĭ Dumnezeŭ, şi ne află pre noĭ ascultătorĭ voiĭ luĭ, precum zice cel cu Gura de Aur. Că văzând pre Dumnezeŭ carele aŭ făcut pre Eva spre ajutorul luĭ Adam, Dieavolul o aŭ făcut pre dânsa ajutătoare spre călcarea porunciĭ. Dumnezeŭ aŭ dat poruncă, ca păzându-o pre aceasta Adam, să păzască pomenirea unora ca acestora Darurĭ, şi bine cunoscător să fie către făcătorul de bine; Iară Dieavolul aŭ făcut şi însuşĭ porunca să fie pricină a neascultăriĭ şi a morțiĭ. Şi în locul Prorocilor, Prorocĭ mincinoşĭ. În locul Apostolilor, Apostolĭ mincinoşĭ. În locul legiĭ, călcare de lege. În locul faptelor celor bune, răutățile. În locul poruncilor, călcările. În locul a toată dreptatea, tot păcatul. Şi în locul dogmelor celor drepte, eresurĭ urâte. Şi iarăşĭ, văzând pre Hristos pogorându-să, pentru nemărginita bunătate către Sfințiĭ Mucenicĭ, şi spre Cuvioşiĭ Părințĭ, orĭ prin Sineşĭ, orĭ prin Înger, saŭ prin altă oarecare negrăită rânduială arătându-să, precum aŭ zis (Ioan **14**. 20) [8]; Aŭ început şi Diavolul a arăta oarecărora înşălărĭ multe spre pierzare. Şi pentru aceasta aŭ scris Părințiĭ ceĭ socotitorĭ, cum că pre unele ca acestea nu să cade a le priimi. Orĭ prin oarecare chipurĭ, orĭ prin lumină, orĭ prin foc, orĭ prin altă oarecare înşălare. Pentru că meşteşugeşte a înşăla măcar întru aceasta în somn, saŭ deştept. Iar dacă aceasta o primim, face pre minte din părere, şi din cea maĭ depre urmă necunoştință, a-şĭ închipui oarecare forme saŭ închipuirĭ, cum că arătare este a luĭ Dumnezeŭ saŭ a Îngeruluĭ. Şi de multe orĭ şi draciĭ în somn, saŭ deştept arată ca când biruindu-să, şi prost toată meşteşugirea izvodeşte spre pierzarea noastră, întru ceĭ ce să pleacă luĭ.

Decĭ când acestea făcându-le Dieavolul ar greşi de aşa nădejde: pentru că grăesc Sfințiĭ Părințĭ, cum că în vremea rugăciuniĭ, datorĭ suntem a avea mintea neînchipuită, fără de formă, nevăpsită, nicĭdecum priimind ceva, orĭ lumină, orĭ foc, orĭ altceva cu totul; Ci întru singure graiurile ce să grăesc, datorĭ suntem cu toată puterea să ne închidem cugetul. Pentru că cela ce să roagă cu gura singură, văzduhuluĭ să roagă, şi nu luĭ Dumnezeŭ. Căcĭ Dumnezeŭ mințiĭ îĭ ia aminte, şi nu cuvintelor,

[8] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 20: "În ziua aceea veți cunoaşte că Eu sunt întru Tatăl Meu şi voi în Mine, şi Eu în voi".

precum oamenii. „Întru Duhul, zice, şi întru adevăr, să cuvine a să închina luĭ Dumnezeŭ" (Ioan **4**. 24) [9]. Şi „Voiŭ cinci cuvinte a grăi cu mintea mea, decât întunerece cu limba" (1 Cor. **14**. 19) [10]: Atuncea dară Diavolul atuncea, nepricepându-să dintru toate acestea, gând de deznădăjduire ne aduce nouă, cum că alte vremĭ era acelea, şi alţĭ oamenĭ întru care aŭ arătat Dumnezeŭ minunile, ca să crează. Iară acuma nu este vremea a trebuinţiĭ aceştia a osteni. Iată creştinĭ suntem toţĭ, şi botez purtăm „Cela ce aŭ crezut, zice, şi s-aŭ botezat, mântui-se-va" (Mar. **16**. 16) [11]. Ce de aceea am trebuinţă? Însă noĭ dacă ne vom pleca Luĭ, şi aşa vom rămâne, pustiĭ cu adevărat vom fi, numaĭ nume având de creştin, neştiind, cum că cela ce aŭ crezut şi s-aŭ Botezat, dator este ca toate poruncile luĭ Hristos a le păzi, şi când pre toate le-ar îndrepta, să grăească: „Rob netrebnic sunt" (Luc. **17**. 10) [12]. Precum aŭ zis Domnul către Apostolĭ, învăţându-ĭ pre dânşiĭ „a păzi toate câte v-am poruncit vouă" (Mat. **28**. 20) [13]. Pentru că tot cela ce să botează, să leapădă grăind: Mă lepăd de Satana şi de toate lucrurile luĭ; Şi mă împreun cu Hristos şi cu toate poruncile luĭ. Şi unde este lepădarea noastră, dacă nu vom părăsi tot păcatul, şi patimile pre care le voeşte Diavolul? Şi nu maĭ vârtos din suflet le vom urĭ? Şi nu vom iubi pre Hristos prin păzirea poruncilor Luĭ? Şi cum poruncile Luĭ le vom păzi, de nu vom lepăda toată voia şi toată înţălegerea noastră? Iară voirĭ, şi înţălegerĭ, acelea s-ar grăi care să împrotivesc poruncilor luĭ Dumnezeŭ.

De multe orĭ sunt oarecare, orĭ din amestecare, orĭ din obicĭnuinţă, binele întru oareşĭcare lucrurĭ iubindu-l, iară răul urându-l. Căcĭ sunt şi înţălegerĭ bune, ca şi cele ce aŭ mărturiĭ din Dumnezeeştile scripturĭ, însă aŭ trebuinţă şi de socoteală de la ceĭ iscusiţĭ. De vreme ce fără de socoteală, nicĭ acestea care să grăesc bune sunt bune. Orĭ pentru că sunt afară devreme, orĭ afară de ceea ce să cuvine, adecă afară de vrednicie, saŭ cu necunoştinţă înţălegând pre cele ce să grăesc. Pentru că nu numaĭ scriptura, ci şi pre ceea ce s-ar întâmpla întrebare, dacă nu vor lua aminte amândoĭ: şi cel ce să întreabă, şi cel ce întreabă, departe de înţălegerea celor ce să grăesc să fac, şi nu pre ceea ce s-ar întâmpla mică pagubă le aduce. Fiindcă şi eŭ de multe orĭ am pătimit, şi întrebând, şi întrebându-mă. Iară când am înţăles pre ceea ce să grăeşte precum să cuvine, maĭ pe urmă acestea deprinzându-mă, m-am spăimântat! Cum de asemenea sunt cuvintele, iară înţălegerile departe aŭ stătut una de alta. Aşa şi întru celelalte toate, de socoteală avem trebuinţă, cum suntem datorĭ a face ca să lucrăm voile luĭ Dumnezeŭ. Că însuşĭ ştie firea noastră cu de-adinsul ca un făcător al tuturor, şi ceea ce foloseşte nouă aŭ rânduit; şi aŭ legiuit nu cele streine de fire, ci pre cele ale însuşĭ aceştiea, fără numaĭ spre săvârşire poate, celor ce voesc de bună voe către Dânsul a să sui maĭ presus de fire. Adecă: Fecioria, neagonisala, smerita cugetare, însă nu şi bine-recunoştinţa, pentru că aceasta este firească, iară smerita cugetare maĭ presus de fire. De vreme ce cel smerit cugetător pre toată fapta o petrece, şi nimic fiind dator, are pre sineşĭ dator, şi de desubtul tuturor. Iară cel bine-recunoscător, dator fiind, îşĭ mărturiseşte datoria. Precum şi cel ce milueşte, dintru cele ce are milueşte, şi nu este maĭ presus de fire, precum neagonisitorul. Nicĭ cela ce petrece întru însurare, ca cele ce păzeşte fecioria, pentru că maĭ presus de fire este darul acesta. Pentru acesta unul adecă să mântueşte, dacă pre ale sale voĭ le părăseşte, şi ar împlini pe ale luĭ Dumnezeŭ. Iară altul cununa răbdăriĭ şi slavă de la Dumnezeŭ va lua: ca cela ce aŭ lăsat nu numaĭ pre cele neoprite de lege, ci împreună cu acestea şi pre însuşĭ firea sa, Dumnezeŭ

[9] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **4**, 24: "Duh este Dumnezeu şi cei ce i se închină trebuie să I se închine în duh şi în adevăr".
[10] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **14**, 19: "Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăţ şi pe alţii, deci zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină".
[11] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **16**, 16: "Iar ostaşii L-au dus înăuntrul curţii, adică în pretoriu, şi au adunat toată cohorta".
[12] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 10: "Aşa şi voi, când veţi face toate cele poruncite vouă, să ziceţi: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem".
[13] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **28**, 20: "Învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, şi iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului. Amin".

ajutând, biruind-o, iubind pre Dumnezeŭ cel maĭ presus de fire din tot sufletul, şi după putere urmându-ĭ nepătimireĭ Luĭ. Dar de vreme ce nu cunoaştem nu numaĭ pre înşine, şi pre cele ce să fac de noĭ, ci şi scoposul acestora, şi pre ceea ce de la toțĭ să caută; pentru aceasta ni să arată nouă Dumnezeeştile scripturĭ, şi cuvintele Sfinților neunite şi neîmpreună glăsuite; Şi ale bărbaților celor vechĭ, ale Prorocilor, grăesc, şi ale Drepților, şi ale Sfinților celor noĭ. Şi ceĭ ce acuma voesc a să mântui, cu neîmpreună glăsuire să află uniĭ lucrurilor vedem, cum că tot omul dacă va voi să se mântuiască, nimenea nu poate să-l împedece pre el, nicĭ vremea, nicĭ locul, nicĭ apucarea. Numaĭ dacă nu ar petrece afară de trebuința lucruluĭ celuĭ ce voeşte a-l face, ci precum să cade cu socoteală către scoposul cel Dumnezeesc, toată înțălegerea plecându-o. Pentru că nu cele ce să fac sunt de nevoe, ci pentru care să fac. Nicĭ fără de voe păcătuim, dacă nu de bună voe cu gândul întâĭ împreună ne alcătuim, şi întru robie cădem. Şi atuncea şi însuşi gândul fără de voe şi nevrând, aduce pre cel robit spre a păcătui. Asemenea şi greşalele cele ce să fac întru necunoştință, izvorăsc dintru cele ce să fac întru cunoştință. Pentru că de nu se va îmbăta cineva de vin, orĭ de poftă, nu perde cunoştința. Iară dintru a să îmbăta, începe mintea a să întuneca; şi dintru aceasta a cădea, iar de aceea a muri. Întrucât nu moartea aŭ venit prin necunoştință, ci beția cea întru cunoştință, aŭ adus pre moartea cea întru necunoştință. Şi multe va afla cineva întru înțălegerĭ, cum că dintru cele cu voe, întru cele fără de voe, şi dintru cele întru cunoştință, întru cele întru necunoştință cădem. Ci pentru că ni să arată nouă cele dintâĭ uşoare şi dulcĭ, pentru aceasta venim întru cele de a doua fără de voe prin necunoştință.

Decĭ de am fi voit din început a păzi poruncile, aşa precum ne-am Botezat, nu am fi venit întru atâtea rele, şi am fi avut trebuință de ostenele şi de durerile pocăințiĭ. Cu toate acestea, iarăşĭ dacă vom voi, Darul al doilea a luĭ Dumnezeŭ, adecă pocăința, poate să ne aducă pre noĭ la frumuseța cea dintru început. Iară de nu ne grijim nicĭ de aceasta, de nevoe precum draciĭ ceĭ ce nu să pocăesc, în vecĭnica muncă mergem împreună cu dânşiĭ, vrând maĭ vârtos, decât nevrând. Pentru că nu spre urgie ne-aŭ zidit pre noĭ Dumnezeŭ, ci spre mântuire, ca bunătățile Luĭ priimindu-le cu mulțămire, şi cu bună cunoştință să ne aflăm către făcătorul de bine. Însă lenea noastră despre cunoştința Darurilor Luĭ, întru trândăvie ne-aŭ adus pre noĭ, şi aceasta întru uitare ne-aŭ trimis, dintru care necunoştința aŭ împărățit întru noĭ. Iară când voim a pune început spre a ne întoarce de unde am căzut, de multă osteneală avem trebuință, pentru că nu voim a părăsi voile noastre, ci ni să pare împreună cu ale luĭ Dumnezeŭ, că vom putea face şi pe ale noastre: care este cu neputință. Pentru că însuşĭ Domnul au zis „nu fac voia mea, ci voia Tatăluĭ meŭ celuĭ ce m-aŭ trimis pe mine" (Ioan **6**. 38) [14]. Măcar că o voe este a Tatăluĭ şi a Fiuluĭ şi a Sfântuluĭ Duh, precum şi o fire nedespărțită; Însă pentru noĭ acestea le-aŭ grăit, şi după voea trupuluĭ. Pentru că de nu să va înghițĭ trupul, şi se va face omul tot purtându-să de Duhul luĭ Dumnezeŭ, nu face voea cea Dumnezeească fără de silă. Iară când ar împărțĭ Darul Duhuluĭ întru noĭ, atuncea nu de aceea a sa voe, ci orĭce s-ar face, voea luĭ Dumnezeŭ este. Atuncea pace avem, şi Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ se vor chema uniĭ ca aceştiea, fiindcă vocea Părinteluĭ voesc, precum şi Fiul luĭ Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ. Iară pre acestea cu neputință este a le afla cineva, afară de păzirea poruncilor, prin care tăere a toată dulceața, adecă a osăbiteĭ voi, şi a toată durerea care să face, pentru această răbdare să face. Pentru că din neînțălegere dulceața şi durerea să nasc, precum maĭ înainte s-aŭ grăit, şi dintru acestea toată răutatea. De vreme că nebunul, iubitor de sineşĭ este, şi nu poate a fi iubitor de frate, nicĭ iubitor de Dumnezeŭ, şi nicĭ are înfrânare, adecă a voilor celor ce-ĭ plac luĭ; Nicĭ răbdare a celor cu durere. Ci uneorĭ adecă dobândind voea sa, creşte într-însul dulceața şi înălțarea; Iar alteorĭ nedobândindu-o şi pentru durerea aceştia tiranisindu-să, vine întru împuținare de suflet, şi întru sugrumarea sufletuluĭ, care este logodire a gheniĭ.

[14] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **6**, 38: "Pentru că M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine".

Iară din cunoştinţă, adecă din înţălegere, să naşte înfrânarea şi răbdarea. Pentru că cel înţălept, voea sa îşĭ înfrânează, şi sufere durerea cea pentru aceasta; Şi de dulceţĭ adecă ca pre un nevrednic pre sineşĭ socotindu-să, să face bine cunoscător şi mulţămitor către făcătorul de bine, temându-să nu cumva pentru bunătăţile cele multe, pre care i le-aŭ dăruit Dumnezeŭ în veacul de acum, să se păgubească în cel ce va să fie. Şi aşa prin înfrânare şi pre celelalte fapte bune le lucrează, socotindu-să pre sineşĭ dator întru toate. Şi cât de puţin a răsplăti făcătoruluĭ de bine neafiând ceva, ci şi pre faptele cele bune ca maĭ mare datorie le socoteşte: pentru că priimeşte şi nu dă. Şi aceasta numaĭ că s-aŭ învrednicit a mulţămi luĭ Dumnezeŭ, şi priimeşte mulţămirea luĭ, maĭ mare datorie o socoteşte, şi petrece pururea mulţămind, toată bunătatea făcându-o, şi pururea spre maĭ mult datornic pre sineşĭ, şi de desubtul tuturor să are smerit cugetând. Veselindu-să întru Dumnezeŭ cela ce îĭ face bine luĭ, şi cu cutremur bucurându-să, şi către Dumnezeasca şi necăzuta dragoste viind, prin smerita cugetare; pre cele dureroase ca un vrednic le priimeşte, şi maĭ vârtos şi de maĭ multe decât cele ce îĭ vine asupra luĭ, vrednic pre sine să socoteşte, şi să bucură pentru că puţin ceva s-aŭ învrednicit a să necăji în veacul acesta, şi măcar uşurare va priimi de muncile cele multe, pre care şi le-aŭ gătit luişĭ înainte în veacul cel viitor. Şi pentru că întru aceasta cunoaşte neputinţa sa, şi nu să înalţă, şi că s-aŭ învrednicit pre acestea a le cunoaşte şi a le suferi, din Darul luĭ Dumnezeŭ, vine întru dorire Dumnezească. Pentru că smerita cugetare naştere este a cunoştinţiĭ, iară cunoştinţa, naştere este a ispitelor. Cela ce aŭ cunoscut pre sine, i să dă cunoştinţa tuturor. Şi cela ce să supune luĭ Dumnezeŭ, supune luĭ şi toată meşteşugirea cea trupească; Şi după acestea i să vor supune luĭ toate, când ar împărţi smerenia întru mădulările luĭ. Pentru că cela ce s-aŭ cunoscut pre sine precum zic Sfinţiĭ Vasilie şi Grigorie, cum că în mijloc este a mărimeĭ şi a smereniеĭ: ca cela ce are suflet gânditor, şi ca cela ce are trup muritor şi pământesc, nicĭ odinioară nu să înalţă, nicĭ să desnădăjdueşte. Ci ruşinându-să de înţălegătorul sufletul luĭ, despre toată cele prea urâte să întoarce, şi neputinţa sa cunoscându-o, de toată înălţarea fuge.

Decĭ cela ce aŭ cunoscut aşa neputinţă, dintru ispitele cele multe ale patimilor, şi ale celor sufleteştĭ, şi ale celor trupeştĭ, acesta ştie puterea luĭ Dumnezeŭ cea nemărginită, cum îĭ izbăveşte pre ceĭ smeriţĭ care strigă către Dânsul din inimă, prin rugăciunea cea dureroasă. Şi să face de aicea unuia ca acestuia rugăciunea ca o desfătare. Ştiind cum că fără de Dumnezeŭ nu poate să facă ceva, şi de frică ca să nu cadă, să nevoeşte a să lipi de Dumnezeŭ; Şi să minunează socotind, cum l-aŭ izbăvit pre el Dumnezeŭ întru atâtea ispite şi patimĭ, şi mulţămeşte celuĭ ce poate izbăvi, şi împreună cu mulţămirea, smereniea şi dragostea o priimeşte. Şi nu cutează nicĭdecum a judeca pe cineva, cunoscând cum că cum i-aŭ ajutat luĭ Dumnezeŭ, aşa poate şi tuturor a le ajuta când voeşte, precum zice Sfântul Macsim. Şi poate că şi puternic este cineva a să lupta cu multe patimĭ şi a le birui, însă să are pre sineşĭ cum că este neputincios, şi pentru aceasta îndegrab i-aŭ ajutat luĭ Dumnezeŭ, ca să nu piară desăvârşit sufletul luĭ. Şi alte maĭ multe socotind cela ce îşĭ cunoaşte neputinţa sa, petrece necăzut. Dar cu neputinţă este a veni cineva întru aceasta, de nu va pătimi ispite multe, şi sufleteştĭ, şi trupeştĭ; Şi cu puterea luĭ Dumnezeŭ prin răbdare împuternicindu-să, ar deprinde iscusul. Iară unul ca acesta nu cutează nicĭdecum a-şĭ face voea sa, fără de întrebarea celor iscusiţĭ, nicĭ înţălegere a alcătui. De vreme ce care este trebuinţa celuĭ ce voeşte, nu spre a fi viŭ trupeşte, fără numaĭ decât a să mântui sufleteşte, să facă ceva osăbit saŭ să gândească? Iară dacă cineva nu cunoaşte care voe dator este a părăsi, şi care înţălegere, ispitească tot lucrul şi toată înţălegerea, prin depărtarea şi ţinerea aceştia, şi ce fel de supărare aduce: şi făcându-să adecă, dulceaţă; iar oprindu-să, durere rea este. Şi dator este a o defăima pre aceasta maĭ înainte până a nu zăbovi, căcĭ are a osteni (mult) spre a o birui pre aceasta, când ar simţi vătămarea aceştiea.

Iară aceasta grăesc pentru tot lucrul şi înţălegerea, fără de care adecă putem vieţui trupeşte, şi luĭ Dumnezeŭ bine a plăcea. De vreme ce obiceiul zăbovindu-să priimeşte puterea firiĭ, şi dacă nu-ĭ

daĭ acestuia, adecă obiceiuluĭ, slăbeşte, şi câte puțin piere. Pentru că orĭ pre obiceiul cel bun, orĭ pre cel răŭ, vremea ştie a-l hrăni, precum se fac materiile. Pentru aceasta datorĭ suntem pre cel bun cu toată puterea a-l cugeta şi a-l face, ca să vie deprinderea, şi obiceiul singur de sine lucrează pre cea întâmplată, fără de osteneală; precum Părinţiĭ întru cele micĭ pre cele marĭ aŭ biruit. Pentru că cela ce nu să pleacă a avea pre cea de nevoe trebuință a trupuluĭ, ci pre aceasta o împinge, ca să călătorească calea cea strâmtă şi necăjită, când întru iubirea de agonisală va veni? Pentru că nu numaĭ agonisala cea multă este iubire de agonisală, ci orĭce ar avea cu împătimire, saŭ afară de trebuință, saŭ maĭ presus de trebuință. Pentru că mulțĭ din Sfințiĭ ceĭ vechĭ, multă agonisală aveaŭ adecă, şi Avraam şi Iov, şi David, şi alțĭ mulțĭ, dar nu era într-înşiĭ împătimire; ci avea lucrurile ca pre ale luĭ Dumnezeŭ, şi maĭ vârtos prin acelea li să părea a-ĭ bine plăcea Luĭ. Iară Domnul prea desăvârşit fiind, şi însuşĭ înțălepciunea, aŭ tăiat şi rădăcina. Pentru că nu numaĭ banĭ, şi averĭ a nu avea, pre ceĭ ce îl urmează luĭ prin asemănare, prin cea desăvârşită bunătate i-aŭ învățat, ci nicĭ suflet, adecă voe, saŭ înțălegerea sa. Şi aceasta ştiind Părințiĭ fugea de lume, ca de o împedecare către săvârşire. Şi nu numaĭ de lume, ci şi de voile eĭ, pentru că nimenea dintr-înşiĭ voea sa nu o aŭ făcut vre-odinioară. Ci uniĭ adecă într-o supunere, ca în locul luĭ Hristos pre Părintele cel Duhovnicesc îl avea întru toată înțălegerea. Iară alțiĭ în pustie, şi întru fugirea cea desăvârşit despre oamenĭ, pre însuşĭ Dumnezeŭ îl avea învățător, pentru carele şi pre moartea cea după voire aŭ voit a o suferi. Iară alțiĭ calea cea Împărătească o aŭ ținut, adecă împreună cu unul sau doi liniştind bine, având unul pre altul sfetnicĭ bunĭ, spre bună plăcerea luĭ Dumnezeŭ. Şi câțĭ din supunere după îndemnarea Părintească, aŭ fost rânduițĭ începătorĭ preste alțĭ frațĭ, ca întru supunere, aşa petrecea, aşăzământurile Părinților lor păzându-le, şi aşa s-aŭ făcut toată apucare (întreprinderea) bună.

Însă acum de vreme ce nu voim, nicĭ ceĭ întru supunere, nicĭ ceĭ întru începătorie a părăsi voile sale, pentru aceasta nu vine nimenea întru sporire. Şi de aceea aŭ rămas poate, dacă şi este, fugirea de (lume) oamenĭ, şi de lucrurile cele lumeştĭ, ca să călătorească în calea cea bărbătească, şi să liniştească cu unul saŭ cu doĭ, şi poruncile luĭ Hristos să le cugete ziua şi noaptea, şi toată scriptura. Ca măcar din toate mustrându-să şi de ştiință, şi de luarea aminte a cetiriĭ şi a rugăciuniĭ, să sosască cineva întru porunca cea dintâĭ, adecă întru frica luĭ Dumnezeŭ, care să face din credință, şi din cugetarea Dumnezeeştilor scripturĭ. Şi prin aceasta întru plângere să vie, prin care întru celelalte poruncĭ, precum aŭ zis Apostolul „Credința, nădejdea şi dragostea" (1Cor. **13**.13) [15]. Pentru că cela ce crede Domnuluĭ, să teme de muncă; Şi cela ce să teme de muncă, păzeşte poruncile; Şi cela ce păzeşte poruncile, suferă necazurile; Şi cela ce rabdă necazurile, va avea nădejdea cea întru Dumnezeŭ; Şi nădejdea despărțeşte pre minte de toată împătimirea, şi de aceasta despărțită fiind, va avea dragostea cea spre Dumnezeŭ. Acestea orĭunde ar voi cineva a le face, să mântueşte. Iară liniştea ca o începătură a curățenieĭ sufletuluĭ fiind, şi fără de osteneală toate poruncile le izvodeşte, celuĭ ce înainte le voeşte. Fugĭ, zice, tacĭ, linişteşte-te (s-aŭ zis Sfântul Arsenie), pentru că acestea sunt rădăcinele nepăcătuiriĭ. Şi iarăşĭ: Fugĭ de oamenĭ, şi te veĭ mântui. Pentru că nu lasă vorbirele a vedea mintea, nicĭ pre greşalele sale, nicĭ vicleşugurile dracilor, ca să se păzască omul pre sineşĭ; Nicĭ iarăşĭ facerile de bine ale luĭ Dumnezeŭ, şi purtările de grijă, ca dintru acestea să câştige cunoştința luĭ Dumnezeŭ şi smereniea.

Şi pentru aceasta dator este cela ce voeşte a călători cale scurtă către Hristos, adecă nepătimirea, şi cunoştința, şi cu bucurie săvârşirea a o ajunge, nu pre aiurea adecă de-a dreapta sau de-a stânga, ci întru toată petrecerea sa, calea cea împărătească călătorească cu sârguire; fugind cu tărie şi de prea întrecerĭ şi de lipsurĭ, ca de cele ce amândouă fac dulceață; Şi nicĭ cu mulțimea mâncărilor şi a vorbirelor să-şĭ întunece mintea, şi cu răspândirile oarbă să o pregătească: Nicĭ iarăşĭ prin cea prea

[15] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 13: "Şi acum rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea".

întinsă postire şi privighere, să-şĭ turbure mintea şi cugetul. Ci pre cele şapte chipurĭ, pre cele trupeştĭ fapte grăesc, bine cu răbdare lucrându-le, ca în scară să se sue necontenit, pre cele şapte deodată ţiindu-le, şi călătorească către cea a năravuluĭ faptă, prin care Duhovniceştile vederĭ să daŭ de la Darul luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce crede, precum zice Domnul (Mar. **9**.23 [16]; Ioan **7**.38 [17]) Şi cum că „toată scriptura de Dumnezeŭ însuflată şi folositoare este" (2Tim. **3**.16) [18]: Şi cum că nu poate cineva să împedece pre cela ce voeşte să se mântuiască, nicĭ are altul spre noĭ stăpânire, fără numaĭ singur Dumnezeŭ carele ne-aŭ zidit, Carele şi gata este spre ajutor şi acoperământ despre toată ispita celor ce strigă către Dânsul, şi voesc a face Sfânta Luĭ voe. Pentru că fără de Dânsul, nu poate cineva nicĭdecum bine a face, nicĭ răŭ a pătimi fără de voe, dacă nu El însuşĭ sloboade spre a pedepsi pre cel ce greşaşte, şi să mântuiască sufletul luĭ. Şi cum că lucrurile cele rele adecă ale noastre sunt, din trândăviea noastră făcându-să, şi din lucrarea dracilor. Iar toată cunoştinţa, şi bunătatea, şi puterea, Darurĭ ale luĭ Dumnezeŭ sunt, precum şi celelalte toate. Şi cum că după Dar „aŭ dat stăpânire tuturor, Fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ a să face" (Ioan **1**.12) [19], prin păzirea Dumnezeeştilor poruncĭ. Şi cum că singure poruncile maĭ vârtos ne păzesc pre noĭ, şi Dar al luĭ Dumnezeŭ sunt. Pentru că fără de Darul Luĭ, nicĭ acestea nu putem a le păzi, şi nu avem ce-ĭ aduce Luĭ, fără numaĭ credinţă şi voire. Şi cuprinzător, toate dogmele cele drepte, din credinţă adevărată, şi din auzire ţiindu-le, începe lucrarea neraşchirată, ca întru o şcoală învăţăturile, aşa cu sârguinţă pre cele înainte grăite şapte fapte trupeştĭ, cu lucrul a le deprinde, care sunt acestea:

Arătare trebuincioasă şi înfrumuseţată pentru cele şapte fapte trupeştĭ

ÎNTÂI, LINIŞTEA, adecă petrecerea cea fără de grijă, care depărtează de toată grija cea lumească, ca să poate prin depărtarea oamenilor şi a grijilor, a fugi de turburare; şi de cela ce umblă ca un Leŭ împrejur răcnind, şi caută pre cine să înghiţă" (1Pet. **5**.8) [20], pre vorbirele şi grijele vieţiĭ. Şi ca numaĭ o grijă să aibă, cum să placă luĭ Dumnezeŭ, şi sufletul neosândit în ceasul morţiĭ să-l facă, şi cu toată îndeletnicirea să deprinză furările dracilor, şi greşalele sale cele ce să fac maĭ presus de năsipul măriĭ, şi ca praful cu supţirătatea, de ceĭ mulţĭ necunoscându-să. Şi plângând de-a pururea adecă pre firea omenească, să mâhneşte, însă să mângâie de la Dumnezeŭ, ca un bine cunoscător făcându-să. Şi să mângâie, pentru că aŭ ajuns să vadă cele ce nu nădăjduea să le vadă vreodinioară afară de chilie petrecând. Şi cunoscând neputinţa sa şi puterea luĭ Dumnezeŭ, să teme şi nădăjdueşte, şi nicĭ îndrăznind să cadă din cunoştinţă, nicĭ uitând iubirea de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ să se desnădăjduească, măcar orĭce i s-ar întâmpla luĭ.

A doua, postire cu măsură, adecă odată a mânca în fiecare zi, şi a nu să sătura: Dintru proaste hrană un chip, din cele ce să află fără de grijă, pre care nu le pofteşte sufletul, fără numaĭ de nu undeva nu este alta, ca îndrăcirea pânteceluĭ, şi îndrăcirea gâtuluĭ, şi pofta să o biruească şi fără de grijă să petreacă. Şi împreună, ca nu şi de chip a oarecărora să se depărteze cu totul, lepădate făcând răŭ, pre

[16] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **9**, 23: "Iar Iisus i-a zis: De poţi crede, toate sunt cu putinţă celui ce crede".
[17] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **7**, 38: "Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui".
[18] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 16: "Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu şi de folos este spre învăţătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înţelepţirea cea întru dreptate".
[19] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 12: "Şi celor câţi L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu".
[20] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **5**, 8: "Fiţi treji, privegheaţi. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită".

cele ce foarte bune s-aŭ făcut de la Dumnezeŭ; Nicĭ iarăşĭ sub una pre toate să le înghiță, fără de ținere şi cu iubire de dulceață. Ci un chip în fieştecare zi, câte una mâncând cu înfrânare, pre toate întru slava luĭ Dumnezeŭ să le uneltească, de nicĭ una depărtându-să, precum fac prea blestemațiĭ Ereticĭ, ca un răŭ. Iară vinul în vreme, Pentru că întru bătrânețã, şi întru neputință (boale), şi la frig trebuitor este foarte, însă şi atuncea puțin; Iară întru tinerețã şi ferbințală, şi sânătate, apa este maĭ bună; însă şi aceasta puțină cu toată puterea, pentru că însătoşarea, maĭ bună este decât toate faptele cele trupeştĭ.

A treia, privighere cu măsură, adecă jumătate de noapte spre somn a o avea, şi jumătate întru cântarea Psalmilor, şi întru rugăciune, şi întru suspinurĭ, şi întru lacrămĭ. Că prin postirea şi privigherea cea cu măsură, trupul adecă bine plecat sufletuluĭ să se facă, şi sânătos, şi spre tot lucrul bun gata, iară sufletul bărbăție şi luminare să priimească, spre a vedea şi a face cele bune, şi cele ce să cuvin.

A patra, cântarea de Psalmĭ, adecă rugăciunea trupească, prin Psalmĭ şi prin plecările genunchilor. Ca să se chinuească trupul, şi să se smerească sufletul, şi să fugă draciĭ vrăjmaşiĭ noştri, şi să vie împreună ajutătorĭ Îngeriĭ, şi va cunoaşte omul de unde priimeşte ajutor, nu cumva necunoscând să se înalțe, părându-i-să că ale sale sunt lucrurile, şi lăsat să se facă de al Dumnezeŭ spre a-şĭ cunoaşte neputința sa.

A cincea, Rugăciunea Duhovnicească, prin minte făcându-să, care depărtează de toată gândirea, şi întru cele ce să grăesc stând mintea, şi căzând către Dumnezeŭ cu înfrângerĭ negrăite, caută singur Dumnezeasca voe a să face, întru toate apucările şi înțălegerile sale; Nicĭdecum priimind gând, saŭ închipuire, saŭ formă, saŭ lumină, saŭ foc, saŭ altceva cu totul. Ci ca ceea ce lângă Dumnezeŭ să vede, şi cu El singur vorbeşte. Pentru că aceasta este rugăciunea cea curată, care să cuvine încă celuĭ lucrător; Iar văzătoruluĭ, altele maĭ marĭ decât acestea.

A şasea, cetirea întru cuvintele şi întru viețile Părinților; Nicĭdecum pentru dogme streine, saŭ pentru altele oarecare auzind, şi maĭ ales Ereticeştĭ; Ca să se deprinză din Dumnezeeştile scripturĭ, şi din socoteala Părinților, cum să biruească patimile, şi să câştige bunătățile; şi ca să se umple mintea luĭ de cuvintele Sfântuluĭ Duh, şi să uite pre cele maĭ dinainte necuvioase graiurĭ şi înțălegerĭ, care le-aŭ auzit afară de chilie fiind. Şi ca prin vorbirea cea multă a rugăciuniĭ şi a cetiriĭ, să vie spre a cugeta cugetărĭ bune. Pentru că rugăciunea să ajutorează despre cetirea întru linişte, şi cetirea despre rugăciunea cea curată, când cineva va lua aminte celor ce să grăesc, şi nu cu nebăgare de samă ar ceti saŭ ar cânta; Ci cu multă socoteală a celor ce să grăesc, deşi nicĭdecum nu poate să înțăleagă precum să cuvine puterea lor, dintru întunecarea patimilor. Măcar din părere saŭ mândrie ne înşălăm de multe orĭ, şi maĭ ales celor ce li să pare cum că aŭ pre înțălepciunea lumiĭ aceştia, neştiind cum că avem trebuință de cunoştința cea lucrătoare, spre a înțălege pre acestea. Şi nu din auzire numaĭ să foloseşte cela ce voeşte a deprinde cunoştința luĭ Dumnezeŭ: Pentru că alta este auzirea, şi alta fapta. Căcĭ că precum dintru singură auzirea nu poate cineva a să face meşter, ci dintru a face şi a vedea, şi multe a greşi, şi a să îndrepta de la ceĭ iscusițĭ, şi prin răbdare şi prin tăcerea voilor sale, şi prin îndelungare de vreme, vine întru deprinderea meşteşuguluĭ. Aşa şi cunoştința cea Duhovnicească, nu vine numaĭ din singură cugetarea, ci de la Dumnezeŭ după Dar să dă celor ce smerit cugetă. Pentru că cela ce ceteşte scripturile, şi poate despre o parte i să pare a cunoaşte, nimic nu este minunat, maĭ ales dacă ar fi lucrător; Dar nicĭ iarăşĭ cunoştința luĭ Dumnezeŭ are unul ca acesta, ci auzind numaĭ cuvintele celor ce aŭ cunoştința, Întrucât ceĭ ce aŭ scris adecă aveaŭ de multe orĭ cunoştința luĭ Dumnezeŭ, precum Prorociĭ, iară acesta nu încă. Dar şi eŭ aşişderea din Dumnezeeştile scripturĭ adunând, şi nu de la Duhul învrednicindu-mă a auzi, ci de la ceĭ ce auzea, de la aceea am auzit, precum oarecare pentru oareşĭcare cetate, saŭ om auzind de la ceĭ ce ştiŭ pre acestea.

A şaptea, întrebarea celor iscusițĭ, pentru tot cuvântul şi apucarea. Pentru ca nu din neiscusință şi plăcerea de sineşĭ, alta în locul alteia înțălegând şi făcând careva, să rătăcească de multe orĭ, şi

întru părerea sa să cadă, părându-i-să a ști precum să cuvine, nimic știind nicidecum, după Apostolul (1Corin.8.2) [21]. Apoi după aceste șapte fapte trupești, răbdare să cuvine a avea, a tuturor celor ce îi vin asupră, pre care va Dumnezeŭ a slobozi spre deprinderea, iscusința și cunoștința neputinții sale. Și nici a îndrăsni, nici a să desnădăjdui, orișice i s-ar întâmpla lui bine saŭ răŭ. Și despre tot visul, și despre tot lucrul deșert și cuvântul, dator este a să întoarce de-a pururea. Și a cugeta Numele lui Dumnezeŭ mai mult decât a răsufla, în toată vremea, și locul, și lucrul, și a cădea către Dânsul din suflet, adunând pre minte din toate înțălegerile lumii, și numai singură voea lui Dumnezeŭ căutând a să face. Și atuncea începe mintea a vedea greșalele sale ca năsipul Mării, și aceasta este începătura luminării sufletului, și semn al săvârșirii lui. Și prost să face sufletul, zdrobit, și inima smerită, și să socotește pre sine dedesubtul tuturor întru adevăr; și începe a înțălege adecă facerile de bine ale lui Dumnezeŭ, și pre cele osăbite și cuprinzătoare care să află în Dumnezeeștile scripturi, și pre greșalele noastre. Și păzește poruncile întru cunoștință, întru cea dntăi și pre celelalte; De vreme ce Domnul ca o scară le-aŭ pus pre acestea, și nu poate cineva a păși peste una, și întru ceilaltă a vei vre-odinioară, și ca pre o treptișoară, așa dintru cea dintăi, în cea de a doua, și dintru aceasta în cea de a treia, până ce ar face Dumnezeŭ pe om, după Darul celui ce le-aŭ dăruit pre acestea, celor ce le voesc.

Cum cei ce voesc a păzi poruncile, trebuie a începe cu frica lui Dumnezeŭ, ca să nu cază în prăpastie

IARĂ DACĂ cineva voește înainte a apuca, spre acestea arate mai mult sârguința (spre împlinirea poruncilor), și nu de pre aiurea, de vreme ce întru adâncime, iar mai vârtos întru prăpastie va a cădea. Pentru că precum cele șapte Daruri ale Duhului, dacă nu va începe cineva din frică, nu poate a să sui spre celelalte vre odinioară, așa și întru fericirele Domnului. Fiindcă: „Începătura Înțălepciunii, zice David, este frica Domnului" (Ps. **110**.9) [22]. Iară alt Proroc mai de sus grăind pentru acestea, aŭ zis „Duhul înțălepciunii, și al priceperii, Duhului sfatului și al tăriei, Duhul cunoștinții, și al dragostii, Duhul fricii lui Dumnezeŭ (Is. **11**.2) [23] Și Domnul de la frică aŭ început a învăța, zicând:

„Fericiți cei săraci cu Duhul" (Mat. **5**.3) [24] adecă, a să face cineva cutremurat de frica lui Dumnezeŭ, având negrăită zdrobire a sufletului. Pentru că ca o temelie aŭ pus Domnul porunca aceasta, cunoscând cum că afară de aceasta, măcar în Cer cineva de ar petrece, nu să folosește având mândriea, prin care Dieavolul, Adam, și alți mulți aŭ căzut. Și pentru aceasta dator este cela ce voește a păzi pre cea dintăi poruncă, adecă frica precum s-aŭ grăit, întru îndeletnicire multă cu luare aminte, a cugeta pre întâmplările vieții cele mai înainte scrise, și care covârșesc toată măsura, și facerile de bine ale lui Dumnezeŭ cele nemăsurate și neurmate, și câte aŭ făcut și face cu noi, prin văzute și nevăzute, și porunci și dogme, și înfricoșări și făgăduințe, păzându-ne, hrănindu-ne, ocârmuindu-ne, vii făcându-ne, izbăvindu-ne de vrăjmași văzuți și nevăzuți; Boalele pre care le aduce nerânduiala noastră, vindecările prin rugăciunile și solirile Sfinților Lui, asupra păcatelor noastre, și a păgânătăților, și a fărădelegilor, îndelung răbdând pururea, câte am făcut și facem, și

[21] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 2: "Iar dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască".
[22] *Psalmii*, **110**, 9: "Nu va locui în casa mea cel mândru; cel ce grăiește nedreptăți nu va sta înaintea ochilor mei".
[23] *Isaia*, **11**, 2: "Și se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al bunei credințe".
[24] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 3: "Fericiți cei săraci cu duhul, căci a lor e împărăția cerurilor".

vom face, dintru care ne-aŭ izbăvit pre noĭ Darul Luĭ. Şi cât îl mâniem pre Dânsul cu lucrul, cu cuvântul şi cu gândul. Şi nu numaĭ ne sufere pre noĭ, ci şi maĭ cu mărime lucrează binele, prin Sineşĭ, prin Îngerĭ, prin Scripturĭ, prin Dreptĭ, şi Prorocĭ, şi Apostolĭ, şi Mucenicĭ, şi Învăţătorĭ,, şi prin Cuvioşiĭ Părinţĭ. Şi socotind adecă ale unora chinurile, iară ale altora nevoinţile. Apoĭ minunându-să de împreună pogorârea Domnuluĭ nostru Iisus Hristos, de petrecerea Luĭ cea în lume, de prea Curatele Luĭ patimĭ, de Cruce, de moarte, de îngropare, de Înviere, de Înălţare, de Pogorârea Sfântuluĭ Duh, de minunile cele negrăite, care pururea şi în fieştecare zi să fac: De Raiŭ, de cununĭ, de punerea de Fiĭ, căriia ne-aŭ învrednicit pre noĭ, şi de toate câte cuprinde Dumnezeasca scriptură; Şi de maĭ multe gândind, să uimeşte adecă, înţălegând iubirea de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ dar să cutremură şi să minunează de îndelunga răbdare, şi de suferirea Luĭ spre noĭ, şi să mâhneşte de paguba care o aŭ pătimit firea noastră: Grăesc adecă, de nepătimirea cea cu chip Îngeresc, Raiul, şi toate bunătăţile dintru care am căzut, şi întru care răutăţĭ ne-am pogorât, grăesc adecă: în dracĭ, în patimĭ, şi în păcate, şi să zdrobeşte cu sufletul pentru răutatea noastră, şi pentru vicleană lucrarea dracilor.

Pentru a doua poruncă,
şi cum că din Frică să naşte plânsul

ŞI AŞA îĭ dărueşte luĭ Dumnezeŭ pre fericitul plâns, adecă pre a doua poruncă, pentru că zice „Fericiţĭ ceĭ ce plâng" (Mat. **5**. 4), adecă pre sineşĭ şi pre aproapele, din dragoste şi cu împătimire a plânge. Şi să face precum ceĭ ce plâng peste mort, dintru înţălegerile cele înfricoşate care să fac maĭ înainte de moarte, şi după moarte; Văitându-să cu suspinurĭ dintru adâncul inimiĭ şi cu multe şi amară şi dureroase lacrămĭ, şi negrăite plângerĭ. Şi nicĭ pentru o cinste şi necinste are grijă, ci şi pre singură viaţa o defaimă, şi hrana o uită de multe orĭ din durerea inimiĭ, şi din plângerile cele de-a pururea.

Şi aşa Darul luĭ Dumnezeŭ şi Maica cea de obşte a tuturor, îĭ dărueşte luĭ cu blândeţa, şi începătura urmăriĭ luĭ Hristos adecă pre a treia poruncă, precum zice Domnul „Fericiţĭ ceĭ blânzĭ" (Mat. **5**. 5) [25]. Şi să face ca o peatră întărită şi nicĭdecum clătită de vânt saŭ de valurile vieţiĭ; Ci de-a pururea întocmaĭ să are, întru îndestulare şi întru lipsire, întru lesnire şi întru nelesnire, întru cinste şI întru necinste, şi prost: întru toată vremea şi lucrul, cunoaşte întru socoteală cum că toate trec, şi cele dulci, şi cele cu durere, şi cum că cale este vieaţa aceasta, către veacul ce va să fie; Şi cum că toate, măcar deşi nu vom voi pre cele ce să fac, să fac cu noĭ, şi în deşert ne turburăm şi de cununa răbdăriĭ ne păgubim, şi împrotivnicie arătăm voiĭ luĭ Dumnezeŭ. De vreme ce toate câte Dumnezeŭ face sunt foarte bune (Fac. **1**. 3) [26], măcar că noĭ nu cunoaştem. Pentru că „va povăţui, zice, pre ceĭ blânzĭ întru judecată" (Ps. **24**. 10) [27], şi maĭ ales întru socoteala lucrurilor. Dar şi în vremea mânieĭ unul ca acesta nu să turbură nicĭdecum, ci maĭ ales să bucură, ca cela ce a aflat vremea de câştig, şi de filosofie. Socotind cŭm că fără de pricină, nu s-aŭ făcut ispita: ci, saŭ pre Dumnezeŭ, saŭ pre fratele, saŭ pre altul cineva aŭ mâhnit maĭ înainte, întru cunoştinţă, saŭ întru necunoştinţă. Şi cum că maĭ ales ş-aŭ aflat pricină ertăriĭ sale, ca şi prin răbdare să priimească ertăciune despre o parte a relelor sale celor multe. Şi cum că „dacă nu va lăsa datoriile celuia ce îĭ este luĭ dator, nicĭ Tatăl nu-ĭ va lăsa Luĭ datoriile" (Mat. **6**. 15) [28]; Şi cum că nu este decât această poruncă maĭ grabnică spre lăsare, pentru că zice „Lăsaţĭ, şi se va lăsa vouă" (Luc. **6**. 37) [29]. Şi să bucură că s-aŭ învrednicit pre acestea

[25] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 5: "Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul".
[26] *Facerea*, **1**, 3: "Şi a zis Dumnezeu: «Să fie lumină!» Şi a fost lumină".
[27] *Psalmii*, **24**, 10: "Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăţa-va pe cei blânzi căile Sale".
[28] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 15: "Iar de nu veţi ierta oamenilor greşealele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşealele voastre".
[29] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 37: "Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi".

a le cunoaşte şi a le face, după urmarea luĭ Hristos blând prin darul poruncii făcându-să. Însă să mâhneşte maĭ mult pentru fratele, că pentru ale sale păcate s-aŭ ispitit (fratele) de la vrăjmaşul cel de obşte, făcându-să doftorie spre vindecarea neputinţiĭ luĭ, de vreme ce toată ispita ca o vindecare să sloboade de la Dumnezeŭ, spre vindecarea sufletuluĭ celuĭ bolnav. Pentru că lăsare (ertare) dărueşte de cele ce maĭ înainte s-aŭ făcut, şi de cele de faţă, şi împedecare a relelor celor ce vor să fie.

Decĭ nu are laudă nicĭ Diavolul, nicĭ cel ce ispiteşte, nicĭ cel ce să ispiteşte. Fiindcă Diavolul adecă, vrednic este de urăciune, ca un făcător de rele, pentru că nu purtare de grijă având face aceasta. Iară cel ce ispiteşte, vrednic este de milă de la cel ce să ispiteşte, nu că din dragoste făcând (ispitire), ci pentru că este batjocorindu-să şi chinuindu-să. Iară cel ce să ispiteşte, de la greşalele sale sufere necazurile, şi nu pentru altul cineva, ca să aibă laudă; Pentru că nimenea este fără de păcat. Iară dacă şi este, ceea ce este cu neputinţă, dar însă cu nădejdea plăţilor şi cu frica muncilor sufere. Şi aceştia adecă aşa; Iară Dumnezeŭ ca unul ce nu are trebuinţă, şi tuturor ocârmuitor de ceea ce foloseşte, vrednic este de mulţămire, pentru că şi pre Diavolul, şi răutăţile oamenilor, îndelung răbdând, sufere răsplătind tot binele, şi maĭ înainte de păcat, şi după păcat celor ce să pocăesc. Decĭ toată socoteala deprinzând de la ce s-aŭ învrednicit a să face păzitor al porunciĭ a treia, maĭ mult nu se va maĭ batjocori întru cunoştinţă saŭ întru necunoştinţă; Ci luând Darul smereniеĭ, să socoteşte pre sine cum că este nimic. Pentru că blândeţe este naştere a smereniеĭ, iar aceasta este uşă a nepătimiriĭ, şi prin aceasta intră întru cea necăzută şi desăvârşită dragoste, cela ce îşĭ cunoaşte firea sa ce aŭ fost maĭ înainte de a să face, şi ce după moarte va fi. Pentru că omul nu este nimica, fără decât numaĭ mică şi degrab peritoare rea împuţiciune, şi maĭ răŭ decât toată zidirea. Pentru că nicĭ o zidire alta însufleţită saŭ neînsufleţită, aŭ strămutat sfatul luĭ Dumnezeŭ vre-odinioară, Ci firea omenească, adecă ceea ce priimeşte multă facere de bine, şi mult întărâtă pre Dumnezeŭ de-a pururea.

Şi aşa să învredniceşte de a patra poruncă, adecă de dorire către câştigarea faptelor bune. „fericiţĭ, zice, ceĭ ce flămânzesc şi însetoşază de dreptate“ (Mat. 5. 6) [30]. Şi să face ca cela ce flămânzeşte şi însetoşază spre toată dreptatea, adecă spre fapta bună şi trupească şi a năravuluĭ, adecă sufletească. Pentru că dacă nu va gusta cineva din lucru, nu ştie de ce să lipseşte, zice Marele Vasilie, iară cel ce a gustat mult doreşte. Aşa şi cel ce a gustat din dulceaţa poruncilor, şi ştie cum că după puţin către urmarea luĭ Hristos îl duc pre el poruncile, mult doreşte câştigarea celorlalte, întrucât pentru acestea, şi moartea de multe orĭ o defaimă. Pentru că simţind puţin ceva din tainele luĭ Dumnezeŭ, cele ce sunt, ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ, însetoşază mult spre a înţălege, şi pre cât luoa cunoştinţă, maĭ mult însetoşază, şi arde, ca cel ce bea văpae; Iară pentru că este tuturor necuprinsă Dumnezeirea, petrece însetoşând de-a pururea. decâ precum sânătatea şi boala la trup, aşa şi fapta bună şi răutatea spre suflet, şi cunoştinţa şi necunoştinţa spre minte. Şi pre cât cineva să grijeşte de blagocestie, adecă de faptă, pre atât mintea să luminează în cunoştinţă.

Şi aşa să învredniceşte miliĭ prin porunca a cincea, precum zice Domnul „Fericiţĭ ceĭ milostivĭ“ (Mat. 5. 7) [31]. Iar milostiv este, cel ce milueşte pre aproapele din cele ce însuşĭ aŭ luat de la Dumnezeŭ: Orĭ banĭ, orĭ bucate, orĭ vârtute, orĭ cuvânt spre folos, orĭ rugăciune, orĭ întru a suferi pre ceĭ ce îl necăjesc pre el, şi prost: în ce fel îĭ este cu putinţă a-l milui pre cel ce are trebuinţă de dânsul, socotindu-să dator a fi. Pentru că maĭ mult aŭ luat decât ceea ce i să cere, şi pentru că s-aŭ învrednicit precum Dumnezeŭ, milostiv a să chema (Luc. 6. 36) [32], şi aceasta de la Hristos întru veacul cel de acum, şi întru cel viitor înaintea a toată zidirea; Şi pentru că prin fratele, Dumnezeŭ îl roagă pre dânsul, şi dator Luĭ să face. Şi fiindcă afară adecă de ceea ce să caută de la dânsul, poate

[30] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 6: "Fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura".
[31] *Idem*, **5**, 7: "fericiţi cei milostivi căci aceia se vor mântui".
[32] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 36: "Fiţi milostivi, precum şi Tatăl vostru este milostiv".

săracul a trăi după Marele Vasilie, însă afară de a milui dupre ceea ce îĭ este Luĭ cu putinţă, nu poate a să mântui. Şi de vreme ce pre firea sa nu voeşte a o milui, cum roagă pe Dumnezeŭ să-l miluească pre el? Şi aşa altele multe socotind, cel ce s-aŭ învrednicit poruncilor, dă nu numaĭ pre ale sale, ci şi pre singur sufletul pentru aproapele. Pentru că aceasta este cea desăvârşită milostenie, precum adecă şi Hristos pentru noĭ moarte aŭ răbdat, tuturor puind pildă şi chip, ca unul pentru altul să murim. Şi nu numaĭ pentru prietenĭ, ci şi pentru vrăjmaşĭ, vremea chemând. Însă nu este de nevoe a avea lucru ca când spre a milui: aceasta maĭ ales este mare neputinţă; Ci, ca nicĭdecum având ceva a milui, îndurare să aibă spre toţĭ, şi din cele ce poate să ajute celor ce aŭ trebuinţă, fără de patimă adecă spre lucrurile vieţiĭ făcându-să; Însă către oamenĭ împreună pătimire a avea. Dar nicĭ a învăţa nu să cuvine pentru mărirea deşartă, celuĭ ce nu cu lucrul maĭ întâĭ aŭ arătat, ca când folosind adecă sufletele celor ce sunt neputincioşĭ, şi el maĭ ales maĭ presus decât aceea pre care i să părea a-ĭ folosi, maĭ neputincios fiind. Pentru că tot lucrul, de vreme şi de socoteală are trebuinţă, pentru ca nu afară de vreme, saŭ afară de uneltire, ceva să facă. Pentru că celuĭ neputincios, maĭ bună este fugirea întru toate; Şi necâştigarea dupre prea întrecere, maĭ bună este decât milostenia.

Decĭ prin neîmpătimire să învredniceşte porunciĭ a şasea, precum zice Domnul „fericiţĭ ceĭ curaţĭ cu inima“ (Mat. 5. 8)[33], adecă, ceĭ ce aŭ îndreptat toată fapta cea bună după gândurĭ Sfinte, şi aŭ ajuns ca să vază lucrurile după fire. Şi aşa întru pacea gândurilor vine cineva, adecă cel ce să nevoeşte.

„Fericiţĭ, zice, făcătoriĭ de pace“ (Mat. 5. 9)[34], adecă ceĭ ce fac pace sufletuluĭ şi trupuluĭ, întru a supune pe trup Duhuluĭ, pentru ca să nu poftească maĭ mult trupul împrotiva Duhuluĭ; Ci darul Duhuluĭ să împărăţască în suflet, ducându-l, precum voeşte, şi dăruindu-ĭ Dumnezeasca cunoştinţă; Prin care poate unul ca acela a „suferi gonirĭ, şi dosădirea, şi ocărârea pentru dreptate, şi să bucură pentru că plata luĭ multă este în cerurĭ“ (Mat. 5. 10–12)[35]. Pentru că toate fericirele, Dumnezeŭ după Dar, fac pre om: blând făcându-să, toată dreptatea dorindu-o, milostiv, fără de patimă, făcător de pace, suferind toată durerea cu bucurie, pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ şi a aproapeluĭ. Întrucât Darurĭ sunt ale luĭ Dumnezeŭ, şi datorĭ suntem mult a-ĭ mulţămi luĭ, pentru acestea şi pentru dăruirele cele ce sunt puse, adecă pentru Împărţia Cerurilor în veacul ce va să fie, şi pentru mângâerea aceea, şi umplerea de tot binele, şi milă de la Dumnezeŭ: şi pentru arătarea luĭ Dumnezeŭ, prin vederea tainelor celor ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ şi întru toate zidirele Luĭ, şi pentru plata cea multă în Cerurĭ, urmare luĭ Hristos făcându-să pre pământ, şi pentru fericirea fieştecăriia poruncĭ, pentru cea prea desăvârşită bunătate, adecă pentru sfârşitul celor dorite. De vreme ce după Apostolul, însuşĭ Dumnezeŭ este fericit, „lăcuind în lumină neapropieată“ (1 Tim. **6**. 16)[36]. Însă deşi avem datorie a păzi, şi maĭ ales păziţĭ a fi de poruncĭ, ci iubitorul de oamenĭ Dumnezeŭ Dăruirile, şi aicĭ şi acolo, le va dărui celuĭ ce crede Luĭ.

Decĭ toate acestea dintru fericita plângere făcându-să, priimeşte mintea uşurare de patimĭ, împăcându-să cu Dumnezeŭ pentru păcatele sale, prin lacămile cele amară şi multe, şi împreună să răstigneşte cu Hristos gânditor, prin fapta cea bună cea spre îndreptarea vieţiĭ, adecă prin păzirea poruncilor precum s-aŭ grăit, şi prin păzirea celor cinci simţirĭ, ca nu afară de trebuinţă ceva să facă

[33] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 8: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".
[34] *Idem*, **5**, 9: "Fericiţi făcătorii de pace, căci aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema".
[35] *Idem*, **5**, 10-12:
"10. Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este împărăţia cerurilor.
11. Fericiţi veţi fi voi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minţind din pricina Mea:
12. Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că plata voastră multă este în ceruri, căci aşa au prigonit pe proorocii cei dinainte de voi".
[36] *Epistola Întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 16: "Cel ce singur are nemurire şi locuieşte întru lumină neapropiată; pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă; a Căruia este cinstea şi puterea veşnică. Amin!".

cu totul. Iar pornirile cele necuvântătoare mintea ţiindu-le, începe a înfrâna patimile cele împrejurul eĭ, zic mâniea şi pofta. Şi acum adecă mâniea sălbăticindu-să, o încetează cu moliciunea poftiĭ, iară acum cu asprimea mânieĭ, domoleşte pre poftă. Şi viindu-şĭ întru sineşĭ mintea, cunoaşte vrednicia sa, cum că singură de sine stăpânitoare este; şi priimeşte a vedea lucrurile după fire. Pentru că să deşchide ochiul cel stins, pre care l-aŭ orbit Diavolul prin stăpânirea patimilor. Şi să învredniceşte omul împreună a să îngropa cu Hristos gânditor despre lucrurile lumiĭ, şi nu să fură maĭ mult de cea din afară bună închipuire; Ci vede aurul, argintul, pietrile cele scumpe, şi cunoaşte cum că din pământ sunt, precum celelalte neînsufleţite şi lemne şi pietri. Şi pre om asemenea ca o putrejune şi mică ţărână în groapă după moarte fiind. Şi pre toate cele frumoase ale vieţiĭ ca pre o nimica socotindu-le, schimbările acestora le vede de-a pururea cu multă sfătuire ceea ce să face din cunoştinţă, şi să face mort lumiĭ, şi lumea moartă luĭ, lepădându-să de dânsa cu bucurie, şi de aceea nu maĭ are silă, ci maĭ ales odihnă şi nepătimire. Şi aşa prin curăţeniea sufletuluĭ, să învredniceşte împreună cu Hristos a inviea gânditor, şi priimeşte vârtute spre a vedea fără de patimă şi pre cele din afară frumuseţĭ ale lucrurilor, şi slăveşte printr-însele pre cele ce aŭ făcut toate. Şi văzând puterea şi Proniea luĭ Dumnezeŭ ce este întru toate celelalte zidirĭ, şi bunătatea şi înţălepciunea, după Apostolul (Rom. **1**. 20) [37], şi tainile cele ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ văzând, să învredniceşte mintea înălţăriĭ împreună cu Hristos prin vederea zidirelor celor gânditoare, care este cunoştinţa tuturor puterilor celor gânditoare.

Decĭ înţălege din lacrămile cele multe ale priceperiĭ şi ale bucurieĭ, din cele văzute, pre cele nevăzute, din cele vremelnice, pre cele vecĭnice. Socotind cum că dacă vremelnica lume aceasta, care să grăeşte întru surguniea şi osândirea celor ce aŭ călcat poruncile luĭ Dumnezeŭ, atâta este de bună, cu cât maĭ vârtos cele vecĭnice şi nepricepute bunătăţĭ „cele ce aŭ gătit Dumnezeŭ celor ce-L iubesc pre Dânsul" (1 Cor. **2**. 9) [38], şi dacă bunătăţile acelea sunt nepricepute cu prea întrecere, cu cât Dumnezeŭ maĭ ales cel ce a făcut toate din nimic? Pentru că dacă s-ar îndeletnici cineva despre toate, şi ar purta grijă de cele trupeştĭ şi sufleteştĭ fapte, de cele ce să grăesc de la Părinţĭ blagocestie; Şi nu ar crede la tot visul şi înţălegerea sa, care nu are mărturie din scripturĭ, şi ar fugi de toată împreunarea deşartă, pentru ca nicĭdecum să auză, saŭ să cetească ceva deşert, şi maĭ ales pentru eres: atuncĭ să înmulţăsc întru el lacrămile priceperiĭ, şi ale bucurieĭ, întrucât a le bea pre acelea pentru mulţimea lor. Şi vine la ceilaltă rugăciune, adecă întru cea curată, ceea ce să cuvine văzătoruluĭ. Pentru că precum alte cetirĭ dator este a avea atuncea, şi alte lacrămĭ şi rugăciune, aşa şi acum. De vreme ce întru vederĭ Duhovniceştĭ aŭ venit mintea, pentru aceasta dator este de acum a ceti întru toate Dumnezeeştile scripturĭ, ca netemându-se de graiurile cele cu anevoe socotite ale scripturiĭ, precum lucrătoriĭ încă şi neputincioşĭ pentru necunoştinţa. Iară pentru că s-aŭ zăbovit el şi să nevoeşte pentru faptele cele trupeştĭ şi ale năravuluĭ, împreună s-aŭ răstignit cu Hristos şi împreună s-aŭ îngropat prin cunoştinţa lucrurilor, şi cu firea şi cu schimbarea, şi s-aŭ sculat prin nepătimire şi prin cunoştinţa tainilor luĭ Dumnezeŭ, acelor întru zidirele Luĭ ceste simţite, dintre care împreună cu Dânsul la cele maĭ presus de lume s-aŭ suit, prin cunoştinţa celor gânditoare, şi a tainilor celor ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ. Din frică, întru blagocestie, dintru care este cunoştinţa, prin care esă sfatul, adecă socoteala, dintru care este puterea, prin care esă priceperea şi vine întru înţălepciune. Pentru că prin toate faptele cele înainte grăite şi vederĭ, să învredniceşte de rugăciunea cea curată şi desăvârşit, din ceea ce să face din pace, şi din dragostea luĭ Dumnezeŭ, şi întră întru sălăşluirea Sfântuluĭ Duh. Şi aceasta este ceea ce să grăeşte: Câştigă pre Dumnezeŭ întru sine, şi

[37] *Epistola către Romani a Sfântului Apotol Pavel*, **1**, 20: "Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înţelegându-se din făpturi, adică veşnica lui putere şi dumnezeire, aşa ca ei să fie fără cuvânt de apărare".

[38] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 9: "Ci precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeul celor ce-L iubesc pe El".

înlăuntru arătarea şi înlăuntru sălăşluirea luĭ Dumnezeŭ, precum aŭ zis Sfântul Ioan Gură de Aur, întru a să face trup şi suflet, după cea prin putinţă, precum a lui Hristos fără de păcat. Şi minte a luĭ Hristos are, pentru a înţălege cu Darul şi cu înţălepciunea Duhuluĭ, ceea ce este cunoştinţa lucrurilor celor Dumnezeeştĭ şi omeneştĭ.

Despre cele patru fapte bune ale sufletuluĭ

IARĂ CHIPURI ale înţălepciuniĭ sunt patru: Înţălegerea, adecă cunoştinţa acelor ce să cuvin a le face, şi a celor ce a nu le face, şi deşteptarea minţiĭ. Întreaga înţălepciune, adecă întreagă a să face înţălegerea, întru cât să poată a ţine pre sineşĭ, afară de lucru, şi de cuvânt, şi de gând care nu place luĭ Dumnezeŭ. Bărbăţie, adecă vârtute şi aşteptare întru durerile şi ispitele cele după Dumnezeŭ. Dreptatea, adecă împărţirea, care dă tuturor acestora cea deopotrivă. Iară aceste patru soborniceştĭ fapte bune, să nasc adecă din cele trei puterĭ ale sufletuluĭ, aşa: Din cea gânditoare adecă din minte, două: înţălegerea şi Dreptatea, adecă socoteala. Iară din cea poftitoare, întreaga înţălepciune, şi din cea iuţoasă, Bărbăţia. Şi în mijloc primeşte fieştecare, de la două patimĭ, afară de fire. Înţălegerea, sus adecă, dintru a înţălege maĭ presus; iară jos, dintru neînţălegerea. Întreaga înţălepciune, sus adecă, dintru împetrire; iară jos, dintru neînfrânare. Bărbăţiea, sus adecă, dintru obrăznicie; Iară jos, dintru temere. Dreptatea, sus adecă, dintru maĭ puţină avere; iară jos, dintru maĭ multă avere. Şi aceste patru adecă, sunt chip ale celuĭ Ceresc; iară cele opt, chip al celuĭ pământesc. Iară aceste toate cu de-adinsul le cunoaşte adecă Dumnezeŭ, precum şi pre cele întâĭ făcute, şi pre cele ce sunt de faţă, şi pre cele ce vor să fie. Iară din parte, cele ce după Darul luĭ Dumnezeŭ cu lucru le-aŭ învăţat de la Dânsul, şi s-aŭ învrednicit a să face după chipul şi asemănarea Luĭ. Pentru că cela ce grăeşte a şti precum să cuvine din singură auzirea, aŭ minţit; Pentru că mintea omuluĭ, nu poate fără de ducător de mână, în cer a să sui vreodinioară; Nicĭ iarăşĭ nesuindu-să şi nevăzând, a zice ceva celuĭ ce n-aŭ văzut. Ci dacă ceva de la scriptură aude, pre aceste singure este dator a le grăi dintru auzire cu bună cunoştinţă, şi a mărturisi pre Părintele cuvântuluĭ, precum aŭ zis Marele Vasilie. Şi nu părându-i-să a avea cunoştinţă, petrece maĭ rău decât necunoscătorul, pentru că a i să părea, nu lasă să se facă ceea ce să pare, zice Sfântul Macsim. Pentru că este necunoştinţă lăudată, precum zice cel cu Gura de Aur, adecă când cineva întru cunoştinţă ar cunoaşte, cum că nu cunoaşte. Şi este necunoştinţă, departe de toată necunoştinţa: când ar cunoaşte cineva cum că nu cunoaşte. Însă este şi cunoştinţă mincinoasă cu numirea, când i s-ar părea cuivaşĭ a şti, „nimica ştiind" dupre cum zice Apostolul (1 Cor. **8**. 2) [39].

Pentru cunoştinţa cea lucrătoare

ESTE CUNOŞTINŢĂ adevărată, şi este necunoştinţă cu totul; însă maĭ bună este decât toate, cunoştinţa cea prin lucrare. De vreme ce, ce să foloseşte omul, dacă toată cunoştinţa ar avea, şi maĭ cu seamă al lua-o de la Dumnezeŭ, dupre Dar, precum Solomon, – care este cu neputinţă unul ca acesta altul a să face vreodinioară –, şi a merge întru munca vecĭnică? iar nu din lucrurĭ şi din credinţă adevărată, adeverire luând prin mărturisirea ştiinţiĭ, cum că să slobozeşte de munca ceea ce va să fie, întru a nu-l defăima pre el, cum că s-aŭ lenevit ceva din cele ce sunt cu datorie luĭ după putinţă, precum zice Teologul? „Dacă nu ne-ar defăima pre noĭ inima noastră, îndrăsneală avem

[39] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 2: "Iar dacă i se pare cuiva că cunoaşte ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască".

către Dumnezeŭ ş.c.l." (1 Ioan. **3**. 21) [40]. Ci însă precum zice Sfântul Nil, cum că şi ştiinţa aceasta n-au minţit, prin întunecarea patimilor dosădită fiind, precum zice cel al Scării. Pentru că dacă singur vicleşugul obicînuieşte a întuneca pe minte, zice Marele Vasilie, şi părerea oarbă o face, şi nu lasă a să face ceea ce ni să pare, ce dar vom zice pentru ceĭ ce slujesc patimilor, dacă li s-ar părea a avea ştiinţă curată? Şi maĭ ales văzând pre Apostolul Pavel carele avea pre Hristos întru sine, cu lucrul şi cu cuvântul, grăind „cum că nimic întru însumĭ ştiu, greşind adecă, ci nu întru aceasta m-am îndreptat?" (1 Cor. **4**. 4) [41]. Pentru că dintru multa nesimţire ni să pare celor mulţĭ, cum că suntem ceva nimica fiind. Ci „când, zice Apostolul, ar grăi a avea pace, atuncea le vine peirea" (1 Tes. **5**. 3) [42]. de vreme ce nu avea pace, ci grăia, socotind pace a avea, zice cel cu Gura de Aur, dintru multa nesimţire. Şi precum scrie Sfântul Iacov, fratele luĭ Dumnezeŭ pentru uniĭ ca aceştia „cum că uitătorĭ făcându-să de păcatele sale" (Iac. **1**. 25) [43]. Neştiindu-să pre sineşĭ dintru ceĭ mândrĭ, mulţĭ zice cel al Scăriĭ, nepătimire părându-li-să a avea, şi celelalte.

Decĭ şi eu de ceĭ trei urieaşĭ aĭ Diavoluluĭ, pentru care aŭ scris Sfântul Marco Pustnicul, ca unul ce de la dânsele sunt ţinut pururea, şi temându-mă nu cumva neştiind a mea măsură, mă voiŭ afla afară din calea cea dreaptă, precum zice Sfântul Isac, această de faţă împreună adunare o am scris. Pentru că cela ce urăşte mustrarea, patimă a însemnat, adecă pre cea a mândrieĭ zice cel al Scăriĭ. Iară cela ce aleargă, de legătură să slobozeşte. Şi Solomon a zis „neînţălegătoruluĭ celuĭ ce a întrebat pentru înţălepciune, înţălepciune i să va socoti luĭ" (Pil. **17**. 28) [44]. Pentru aceasta şi numirele cărţilor şi ale Sfinţilor le puseiŭ la început, pentru ca nu după fieştecare graiŭ grăindu-l al cuĭ este, să se îndelungească cuvântul. Pentru că Sfinţii Părinţĭ graiurile Dumnezeeştilor scripturĭ, precum zic de multe orĭ le-aŭ scris, precum Grigorie Teologul pre ale luĭ Solomon, şi ceilalţĭ, şi precum puitorul de cuvânt Simeon Matafrast aŭ zis pentru cel cu Gura de Aur, cum că nebunie este, graiurile aceluia a le lăsa, şi pre ale mele a le grăi, măcar că putea, pentru că dintru acelaşĭ Duh Sfânt, toţĭ au luat. Însă unele le numesc adecă a cuĭ este zicerea, ca înfrumuseţându-să, pentru smerenie înainte cinstind graiurile scripturilor; Iar altele nenumite lăsându-le, pentru mulţimea, ca nu spre lungime multă să vie ceea ce să zice.

Cum că faptele trupeştĭ sunt unelte celor sufleteştĭ

DAR DE VREME CE maĭ bună este cea maĭ deasă aducere aminte, iată cele maĭ multe dintru cele grăite, voiŭ începe a le spune. Şi cum că nu sunt ale mele acestea, ci graiurĭ şi socotirĭ, şi ale Sfinţilor Bărbaţĭ, şi ale Dumnezeeştilor scripturĭ. Pentru că grăeşte Damaschin, cum că faptele bune cele trupeştĭ, şi maĭ ales uneltele faptelor bune, de nevoe adecă sunt, când cineva întru smerenie şi cunoştinţă Dumnezeească le-ar trece pre dânsele; De vreme ce fără de acestea, nu să fac nicĭ faptele

[40] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **3**, 21: "Iubiţilor, dacă inima noastră nu se osândeşte, avem îndrăznire către Dumnezeu".

[41] *Epistola întâia către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 4: "Căci nu mă ştiu vinovat cu nimic, dar nu întru aceasta m-am îndreptat. Cel care mă judecă pe mine este Domnul".

[42] *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 3: "Atunci când vor zice: pace şi linişte, atunci, fără de veste, va veni peste ei pieirea, ca şi durerile peste cea însărcinată, şi scăpare nu vor avea".

[43] *Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 25: "Cine s-a uitat, însă, de aproape în legea cea desăvârşită a libertăţii şi a stăruit în ea, făcându-se nu ascultător care uită, ci împlinitor al lucrului, acela fericit va fi în lucrarea sa".

[44] *Pildele lui Solomon*, **17**, 28 (trimitere eronată **17**, 29 în mss.): "Chiar şi nebunul când tace trece drept înţelept; când închide gura este asemenea unui om cuminte".

cele bune sufleteşti. Iară de nu aşa, ci singure de sine, nimic nu folosesc; Căci precum nicĭ pomiĭ fără de roadă aşa, nicĭ fără de îndeletnicire şi de voinţă, poate cineva cu meşteşugire şi cu întărire a învăţa meşteşug vreodinioară. Decĭ pentru aceasta cu lucrarea, trebuinţă avem şi de cunoştinţă, şi prin toate, de îndeletnicirea cea fără de care nu poate cineva vre-odinioară să câştige faptă bună. Şi cela ce s-a învrednicit adecă cu totul şi de-a pururea a să îndeletnici, pre cea desăvârşit bunătate aŭ dobândit. Iar carele nu aşa, măcar despre o parte să nu să lenevească. Însă fericiţĭ sunt ceĭ ce să îndeletnicesc cu totul, orĭ întru a să supune cuiva şi lucrător şi liniştit după cuvânt, orĭ întru linişte şi fără de grijă despre toate, împreună a să supune voiĭ ceĭ Dumnezeeştĭ, cu de-adinsul şi cu sfătuirea celor iscusiţĭ, întru toată apucătura, şi cuvântul, şi înţălegerea: Care voesc maĭ ales să ajungă fără de osteneală la nepătimire şi cunoştină Dumnezească, prin îndeletnicirea cea întreagă după Dumnezeŭ, precum însuşĭ Domnul aŭ zis prin Prorocul ce zice: „Îndeletniciţi-vă şi cunoaşteţĭ că Eŭ sunt Dumnezeŭ" (Psalm **45**. 10) [45].

Iară oameniĭ ceĭ vieţuitorĭ ceĭ ce sunt în lume grăesc, şi ceĭ ca când Călugărĭ, măcar despre o parte să ne îndeletnicim, precum Dreptiĭ ceĭ de demult, spre a cerca pre ticălosul suflet, maĭ înainte de moarte, şi îndreptare saŭ smerenie luĭ a-i pricinui, şi nu desăvârşită pierzare, prin cea cu totul necunoştinţă, şi prin greşalele cele întru necunoştinţă şi cunoştinţă. Pentru că David era Împărat, însă în fieştecare zi şi noapte îşĭ uda aşternutul luĭ cu lacrămile (Ps. **6**. 6) [46] dintru simţirea Dumnezeeştiĭ fricĭ, precum zice întru Iov „Cutremuratu-s-aŭ periĭ meĭ, şi celelalte" (Iov. **4**. 14) [47]. decâ şi noĭ, măcar o parte a zileĭ şi a nopţiĭ, precum ceĭ vieţuitorĭ să ne îndeletnicim, şi să vedem ce vom răspunde Dreptuluĭ Judecător, întru înfricoşata ziua judecăţiĭ? Şi să ne grijim pentru aceasta maĭ ales, adecă pentru nevoia fricii muncilor celor vecĭnice, iar nu pentru aceea cum aŭ a vieţui săraciĭ, şi cum a să îmbogăţi iubitoriĭ de argint; şi nu toată grija noastră întru lucrurile ceste lumeştĭ să o facem cu neînţălegere, precum zice cel cu Gura de Aur. Cum că a lucra adecă să cuvine, ci însă nu a ne griji şi a ne jertfi pentru multe, precum aŭ zis Domnul către Marta (Luc. **10**. 41) [48]. de vreme ce grijile vieţiĭ, nu lasă pre cineva să se grijască pentru sufletul săŭ, şi să cunoască cum este, precum cela ce să îndeletniceşte şi ia aminte de sine, precum zice în Lege „Ia aminte de sine ş.c.l." (2 Lege **15**. 9) [49] Şi pentru această zicere, aŭ scris Marele Vasilie cuvânt vrednic de minune, şi plin de toată înţălepciunea.

Cum că cu neputinţă este a ne mântui
fără de păzirea minţiĭ cea cu de-adinsul

IARĂ FĂRĂ DE luarea aminte şi deşteptarea minţiĭ, este cu neputinţă a ne mântui, şi a ne izbăvi de Diavolul, de cela ce „ca un Leŭ răcnind umblă împrejur şi caută pre cine să înghită" (1 Pet. **5**. 8) [50] precum zice Damaschin. Pentru aceasta maĭ ales grăia Domnul către Ucenicii săĭ „privigheaţĭ

[45] *Psalmii*, **45**, 10: "Opriţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sunt Dumnezeu, înălţa-mă-voi pe pământ".
[46] *Idem*, **6**, 6: "Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda".
[47] *Cartea lui Iov*, **4**, 14: "Cutremur m-a apucat şi fiori mi-au scuturat toate oasele".
[48] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **10**, 41: "Şi răspunzând, Domnul i-a zis: Mario, Mario, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti".
[49] *Deuteronomul*, **15**, 9: "Păzeşte-te să nu intre în inima ta gândul nelegiuit şi să zici: Se apropie anul al şaptelea, anul iertării; şi să nu se facă din pricina aceasta ochiul tău nemilostiv către fratele tău cel sărac şi să-l treci cu vederea; că acela va striga împotriva ta către Domnul şi va fi asupra ta păcat mare".
[50] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **5**, 8: "Fiţi treji, privegheaţi. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită".
[51] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **13**, 33: "Luaţi aminte, privegheaţi şi vă rugaţi, că nu ştiţi când va fi acea vreme".

înainte vestindu-ne, pentru ca gătiţî să fim spre răspuns priimit, care să face din lucrărĭ şi din luarea aminte. De vreme ce dracii adecă, precum zice Sfântul Ilarion, nematerialnicĭ fiind şi fără de somn, toată grija avându-o pentru ca să ne lupte pre noĭ, şi să pearză sufletele noastre, prin cuvânt, şi prin lucru, şi prin gând. Iară noĭ nu aşa: Ci uneorĭ adecă ne grijim pentru desfătare şi pentru slavă trecătoare, iară alteorĭ pentru lucrurĭ lumeştĭ, şi pentru alte multe de-a pururea, şi nicĭ măcar ceva parte voim a avea spre a cerca vieaţa noastră, ca dintru aceasta să poată priimi mintea obicĭnuinţa, şi fără de îndeletnicire de multe orĭ a lua aminte de sineşĭ, şi să ne păzească pre noĭ de cursele vrăjmaşuluĭ.

„Ia aminte de sine, că prin mijlocul a multe curse trecĭ, zice Solomon" (Sir. **9**. 18) [52]; pentru care aŭ scris cel cu Gura de Aur, luminând ce sunt aceste curse, cu multă adeverire şi înţălepciune prea deplin. Iară Domnul vrând a tăia toată grija, şi pre singura hrană şi îmbrăcămintea ne-aŭ poruncit a o defăima (Mat. **6**. 34) [53], pentru ca o grijă să avem, adecă cum să ne mântuim ca o căprioară din laţ, şi ca o pasăre din cursă; Şi pentru ca să ajungem întru vederea cea iute a dobitoculuĭ acestuia, şi întru zburarea cea înaltă a păsăriĭ prin negrijă. Şi cea minunată adecă, ca Împărat fiind Solomon grăia acestea, şi Părintele acestuea asemenea grăind şi făcând. Şi cu atâta luare aminte şi multe nevoinţe, şi întru toată înţălepciunea şi fapta bună fiind, dupre atâtea dăruirĭ şi înlăuntru arătare a luĭ Dumnezeŭ, de păcat, Vaiŭ! s-aŭ biruit. Întrucât unul deodată adecă pentru atâtea cumplite fapte a căzut (3 Împ. **11**. 3) [54]. Oare nu este plin de cutremur şi de îngrozire aceasta celora ce iaŭ aminte, precum zic Părinţiĭ Scărarul şi Pustnicul Filimon? Oare cum nu ne cutremurăm, şi nu fugim de grijile vieţiĭ, pentru neputinţa noastră ceĭ ce nu suntem nimica, ci ca cele necuvântătoare nu simţim? Şi O! de aşĭ fi păzit firea precum cele necuvântătoare ticălosul, precum aŭ zis oarecarele din Părinţĭ, că câinele este maĭ bun decât mine, şi celelalte.

Pentru că ceĭ ce voesc să se vază pre sine întru care năravurĭ sunt, nu întru alt fel, fără numaĭ prin fugirea voilor sale, şi prin supunere şi linişte, şi maĭ ales ceĭ pătimaşĭ

DECI DACĂ voim să ne vedem pre înşine, întru care nărav purtător de moarte suntem, să fugim de voile noastre şi de lucrurile vieţiĭ. Şi prin fugirea tuturor, să ne îndeletnicim cu durere, întru Sfânta şi fericita îndeletnicire cea dupre Dumnezeŭ (Ps. **45**. 10) [55], căutând fieştecarele sufletul săŭ prin cugetarea Dumnezeeştilor scripturĭ, orĭ întru supunere desăvârşită sufletuluĭ şi a trupuluĭ, orĭ întru linişte întru petrecerea cea întru tot lăudată a Îngerilor, maĭ ales încă ceĭ pătimaşĭ, şi ceĭ care sunt neînfrânaţĭ împrejurul poftelor sale micĭ şi marĭ. Şezĭ, zice, în chiliea ta, şi acestea toate te va învăţa pre tine. Şi iarăşĭ: Liniştea este început al curăţenieĭ sufletuluĭ, precum zice Marele Vasilie. Şi Solomon „Migăială vicleană a dat Dumnezeŭ fiilor omeneştĭ, zice, a migăi întru cele deşarte" (Ecl. **1**. 13) [56]. Pentru ca nu din cea necuvântătoare şi pătimaşă nelucrare, să se abată adecă la cele maĭ rele. Iară cel ce s-aŭ izbăvit cu Darul luĭ Dumnezeŭ din amândouă prăpăstiile, şi s-a învrednicit a să face Călugăr şi a purta Schima, cea în chip Îngeresc şi Călugăresc, cât dintru aceasta asemănăriĭ a singur luĭ Dumnezeŭ

[52] *Cartea Înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, **9**, 18: "Cel care vorbeşte bine, bine este temut în cetate, şi flecarul este urât".
[53] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 34: "Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei".
[54] *Cartea a treia a Regilor*, **11**, 3: "Şi a avut el şapte sute de femei şi trei sute de concubine; şi femeile i-au smintit inima lui".
[55] *Psalmii*, **45**, 10: "Opriţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sunt Dumnezeu, înălţa-mă-voi pe pământ".
[56] *Ecclesiastul*, **1**, 13: "Şi m-am sârguit în inima mea să cercetez şi să iau aminte cu înţelepciune în tot ceea ce se petrece sub cer. Acesta este un chin cumplit pe care Dumnezeu l-a dat fiilor oamenilor, ca să chinuiască întru el".

precât este cu putinţă, cu lucrul şi cu cuvântul a să arăta, precum zice Marele Dionisie: cum nu este dator a să îndeletnici de-a pururea, şi minţiĭ a lua aminte, întru toată izvodirea, şi a avea cugetare oarecare petrecătoare după Dumnezeŭ către starea pre care o aŭ ajuns? Precum zic Sfinţiĭ Părinţĭ Efram şi ceilalţĭ către noiĭ începătorĭ. Unul adecă Psalmĭ avea în buze, iar altul stih, şi alţiĭ zicând, cu mintea întru Psalmĭ şi întru tropare a lua aminte, celor ce încă nu s-aŭ învrednicit a veni întru oarecare vedenie, adecă cunoştinţă (Duhovnicească). Pentru ca nicĭdecum să se afle cineva afară de oarecare cugetare lăuntrică, orĭ lucrând, orĭ călătorind, orĭ iarăşĭ plecându-să maĭ înainte de a dormi; Ci împreună întru a împlini canonul cel hotărât luĭ, îndată să cade a încuia mintea întru oareşĭcare cugetare, ca nu în deşert despre Dumnezeasca pomenire aflându-o vrăjmaşul, să-ĭ arunce asupră aceleaşĭ cumplirĭ.

Şi acestea adecă către toţĭ s-aŭ grăit, Iară când cineva prin multă nevoinţă, zic prin faptele cele bune sufleteştĭ şi trupeştĭ, întru lucrare Duhovnicească, adecă gânditoare ar putea să vie, gânditor cu Darul lui Hristos spre a-şĭ plânge sufletul său, dator este a păzi ca lumina ochiuluĭ gândirea ceea ce aduce lacrămile cele dureroase, precum zice cel al Scăriĭ, până ce focul şi apa s-ar depărta prin rânduială, adecă pentru înălţare. Focul adecă este durerea inimiĭ, şi credinţa cea ferbinte; Iară apa sunt lacRămile. Însă nu tuturor să daŭ acestea, zice Marele Atanasie, ci celor ce s-aŭ învrednicit a vedea pre cele maĭ înainte de moarte şi după moarte cumplite, prin pomenirea cea de-a pururea întru linişte pentru unele ca acestea, precum zice Isaia Pustnicul: Urechea liniştitoruluĭ minunat aude. Şi iarăşi „îndeletniciţi-vă şi cunoaşteţĭ“ (Ps. **45**. 10) [57]. Pentru că singură aceasta are fire a naşte pre cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ, ca ceea ce poate a ajuta maĭ ales şi celor foarte pătimaşĭ şi maĭ neputincioşĭ, prin petrecerea cea fără de grijă, şi prin fugirea de (lume) oamenĭ, şi a vorbelor şi grijilor celor ce întunecă pre minte, nu numaĭ acelor lumeştĭ, ci şi acelor de nimica, şi acelor ce să par fără de păcat, precum zice cel al Scăriĭ: mic păr aŭ turburat ochiul, ş.c.l. Şi Sfântul Isac zice: Să nu socoteştĭ cum că a avea aur saŭ argint numaĭ, este iubire de argint, ci orĭ întru ce ar atârna gândul. Şi Domnul zice „Unde este comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră“ (Mat. **6**. 2) [58], orĭ întru cele Dumnezeeştĭ, orĭ întru lucrurile şi înţălegerile cele pământeştĭ. Decĭ pentru aceasta tuturor adecă li să cuvine a să griji, şi aceea adecă a să îndeletnici după Dumnezeŭ. Orĭ despre o parte ceĭ lumeştĭ, precum înainte s-aŭ zis, pentru ca după puţin să vie întru înţălegere şi cunoştinţă Dumnezeească; Orĭce pot cu totul a să îndeletnici, şi toată grija a avea întru a bine plăcea luĭ Dumnezeŭ. Ca să vadă Dumnezeŭ voirea lor, şi să le dăruească lor odihna prin cunoştinţa cea Duhovnicească, şi să-ĭ facă pre dânşiĭ să ajungă întru a cugeta pre întăia videnie, spre a câştiga nespusă zdrobire a sufletuluĭ, şi a să face sărac cu Duhul. Şi aşa după puţin la celelalte vedeniĭ aducându-ĭ pre dânşiĭ, îĭ va învrednici pre eĭ păziriĭ fericirelor, până ce ar ajunge întru pacea gândurilor, carele este loc al luĭ Dumnezeŭ, zice Sfântul Nil, luând uneltirea din Ps. (**75**. 2) [59] „şi s-aŭ făcut în pace locul Luĭ“.

Pentru cele opt privirĭ gânditoare (Duhovniceştĭ)

IAR PRIVIRI Duhovniceştĭ, precum mi să pare, opt sunt. Şi cele şapte adecă, sunt ale veaculuĭ acestuia, iară a opta, lucrare este aceluĭ ce va să fie; precum zice Sfântul Isac. Decĭ întăĭ este cunoştinţa necazurilor şi a ispitelor vieţiĭ aceştiea, precum zice Sfântul Dosofteiŭ, şi mâhneşte de toată paguba pre care o aŭ pătimit firea omenească de la păcat. A doua, cunoştinţă este a greşalelor noastre şi a facerilor de bine ale luĭ Dumnezeŭ, precum zice cel al Scăriĭ, Sfântul Isac şi alţĭ mulţĭ din

[57] *Psalmii*, **45**, 10: "Opriţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sunt Dumnezeu, înălţa-mă-voi pe pământ".
[58] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 2: "Deci, când faci milostenie, nu trâmbiţa înaintea ta, cum fac făţarnicii în sinagogi şi pe uliţe, ca să fie slăviţi de oameni; adevărat grăiesc vouă: şi-au luat plata lor".
[59] *Psalmii*, **75**, 2: "Că s-a făcut în Ierusalim locul Lui şi locaşul Lui în Sion".

Părinţĭ. A treia, este cunoştinţa celor cumplite maĭ înainte de moarte şi după moarte, precum să află întru toate Dumnezeeştile scripturĭ. A patra, este înţălegerea petreceriĭ Domnuluĭ nostru Iisus Hristos în lumea aceasta, şi a Ucenicilor Luĭ şi Apostolĭ, şi a celorlalţĭ Sfinţĭ, şi Mucenicĭ, şi Cuvioşĭ, lucrurile şi cuvintele lor. A cincea, este cunoştinţa firiĭ, şi a schimbăriĭ lucrurilor, precum zic Sfinţii Părinţĭ, Grigorie şi Damaschin. A şasea, este privirea celor ce sunt, adecă cunoştinţa şi înţălegerea celor simţitoare zidirĭ ale luĭ Dumnezeŭ. A şaptea, este înţălegerea zidirilor luĭ Dumnezeŭ cele gânditoare. A opta, este cunoştinţa cea pentru Dumnezeŭ care să grăeşte Cuvântare de Dumnezeŭ.

Decĭ aceste opt privirĭ, cele treĭ, adecă să cuvine celuĭ ce încă este lucrător, pentru ca să poată prin multe şi amară lacămĭ să-şĭ curăţe sufletul său din toate patimile, şi după Dar priimeşte de la Dumnezeŭ pre celelalte. Iară cele cinci, văzătoruluĭ, adecă cunoscătoruluĭ, pentru ca să păzască bine şi pre faptele cele trupeştĭ, şi pre cele învăţătoare de nărav, adecă cele sufleteştĭ, şi să le facă pururea, dintru care să învredniceşte simţiriĭ unora ca acestora, arătat şi gânditor. Pentru că dintru cea dintăĭ priimeşte lucrătorul începătura cunoştinţiĭ, şi de atuncea să grijeşte pentru lucrare, şi cugetă întru înţălegerile cele ce i să daŭ luĭ, şi înainte sporeşte întru dânsele, până când ar veni întru deprinderea unora ca acestora, şi aşa de sineşĭ vine întru ceilaltă cunoştinţă, asemenea şi întru celelalte. Dar pentru ca arătat să se facă ceea ce să grăeşte, voiŭ zice despre o parte, deşi nu pot a grăi şi pentru fieştecare vedere, ce sunt cele ce să înţăleg şi să grăesc; ci pentru ca pricină să aflăm, pre a ne cunoaşte pre noĭ, aceea adecă cum suntem datorĭ a face, când Darul ar începe a deşchide ochiĭ sufletuluĭ spre a înţălege şi a să uimi dintru înţălegerile şi graiurile cele ce pot a sălăşlui întru noĭ frica precum s-aŭ zis maĭ înainte, adecă zdrobirea sufletuluĭ.

Arătare trebuincioasă pentru întăia cunoştinţă,
şi cum să cuvine a să începe aceasta

PENTRU ÎNTĂIA cunoştinţă, pentru care să daŭ şi celelalte maĭ întăĭ să vorbim. Decĭ cela ce s-aŭ învrednicit a veni întru întăia această cunoştinţă, aşa este dator a face: Să şază către răsăriturĭ precum odinioară Adam, şi să cugete aşa: Şăzut-aŭ Adam atuncea şi aŭ plâns înaintea desfătăriĭ Raiuluĭ, cu mâinile faţa bătându-şĭ, şi grăia, Milostive miluește-mă pre mine cel căzut. Asemenea şi celălalt icos: Văzând Adam pre Îngerul carele îl împingea, şi aŭ închis uşa Dumnezeeştiĭ grădinĭ, aŭ suspinat tare şi zicea: Milostive miluește-mă pre mine cel căzut. Apoĭ sămuind pre cele ce să făcu atuncea, începe plângerea aşa suspinând din tot sufletul, şi clătinând cu capul său, grăeşte cu durerea inimiĭ: Vaĭ mie păcătosuluĭ, ce am pătimit! Vaĭ mie ce am fost şi ce m-am făcut! Vaĭ mie ce am perdut şi ce am aflat! În locul Raiuluĭ, stricăcioasă lumea aceasta! În locul luĭ Dumnezeŭ şi a petreceriĭ cu Îngeriĭ, pre Diavolul şi pe draciĭ ceĭ necuraţĭ! În locul odihniriĭ, osteneală! În locul bucurieĭ şi a desfătăriĭ, necazul şi întristarea lumiĭ! În locul păciĭ şi a neîncetateĭ veseliĭ, frica şi lacrămile cele dureroase! În locul faptelor bune şi a dreptăţiĭ, nedreptăţile şi păcatele! În locul bunătăţiĭ şi nepătimiriĭ, răutatea şi patimile! În locul înţălepciuniĭ şi a lăcuinţiĭ cu Dumnezeŭ, necunoştinţa şi izgonirea! În locul negrijiĭ şi a slobozenieĭ, vieaţa cea cu multă grijă, şi robia cea prea rea! Vaĭ mie! Cum Împărat m-am zidit, şi rob patimilor dintru neînţălegere mă făcuĭ! Amar mie ticălosuluĭ! Cum în locul vieţiĭ, moartea am tras prin neascultare! Amar! Amar! Vaĭ mie! Vaĭ mie! Ce am pătimit prin nesfătuire! Ce voiŭ face? Aicea războiŭ, şi aicea turburărĭ. Aicea bolirĭ, şi aicea ispite. Aicea primejdiĭ, şi aicea înecărĭ ale corăbiilor. Aicea fricĭ, şi aicea necazurĭ. Aicea patimĭ, şi aicea păcate. Aicea amărăciune, şi aicea strâmtorărĭ. Amar mie ticălosuluĭ! Ce voiŭ face? Unde voiŭ fugi? „Strâmte mie toate" precum zice Sosana (Stih **21**). Ce a cere nu ştiŭ. Că dacă vieaţă aşĭ cere, mă tem de ispitele vieţiĭ, şi de schimbările, şi de întâmplările aceştiea.

Văzŭ pre Îngerul Satana, ca cel ce răsare ca un Luceafăr de dimineață, Dieavol făcându-să și grăindu-să. Pre cel întâĭ zidit, izgonit. Pre Cain, ucigător de frate. Pre Hanaan, blestemat. Pre Sodominteni, de foc arșĭ. Pre Isav, căzut. Pre Israilteni, urgisițĭ. Pre Ghezĭ și pre Iuda Apostolul, căzuțĭ, bolind de iubirea de argint. Pre Marele Împărat și Proroc, pentru două păcate plângând. Pre Solomon cu atâta înțălepciune, căzut. Pre ceĭ dintru ceĭ șapte Diaconĭ și dintru ceĭ patruzeci de Mucenicĭ, căzuțĭ. Precum zice Marele Vasilie: Veselindu-să începătorul relelor, aŭ răpit din ceĭ doisprezece pe Iuda, din Edem pre om, și din ceĭ patruzeci, pre cel căzut. Pre carele plângându-l același, iarășĭ zice: Deșertul cu mintea și vecĭnicul de tânguire, carele despre amândouă viețile aŭ greșit, pentru că prin foc s-aŭ topit și către focul cel nestins s-a dus. Și pre alțĭ mulțĭ căzuțĭ, a cărora nu este număr, nu numaĭ necredincioșĭ, ci și în vremea Părinților mulțĭ după multe sudorĭ. Ce sunt eŭ, cel și decât toțĭ maĭ rău și maaĭ neputincios? Oare ce voiŭ zice pentru sinemĭ? De vreme ce Avram grăește pre sineșĭ „pământ și cenușă a fi" (Fac. **18**. 27)[60] David „câine mort și purice întru Israil" (1 Împăr. **24**. 15)[61]. Solomon, „copilaș mic necunoscând dreapta și stânga". Ceĭ treĭ Cuconĭ „rușine și ocară ne-am făcut Ție" (Stih **9**). Isaia Prorocul „ticălos sunt eŭ" zice (**6**. 5)[62]. Irimiea„ și „eŭ maĭ tânăr sunt zicea" (**1**. 6)[63]. Apostolul, întâĭ păcătos grăind pre sine a fi. Și ceilalțĭ toțĭ nimica fiind grăesc. Decĭ ce voiŭ face eŭ? Unde mă voiŭ ascunde de relele cele cele multe?? Ce mă voiŭ face cele ce nu sunt nimica? Și maĭ rău decât cela ce nicăirea nu este nimica? Pentru că cela ce nu este nimica, nu a păcătuit, ci nicĭ facerĭ de bine nu a priimit, precum eŭ. Vaiŭ mie! Oare cum am a săvârși ceilaltă vreme a vieții mele? Saŭ oare cum am a scăpa de cursele Dieavoluluĭ? Pentru că dracii sunt fără de somn și nematerialnicĭ. Și moartea aproape, și eŭ neputincios. Doamne ajută-mĭ mie, nu lăsa zidirea Ta a peri, că Ție îțĭ pasă pentru mine ticălosul. „Arată-mĭ mie Doamne calea în care voiŭ merge, că către Tine am rădicat sufletul meŭ" (Ps. **142**. 10)[64]. „Nu mă părăsi pre mine Doamne Dumnezeul meŭ, nu te depărta de la mine, ia aminte spre sufletul meŭ, Doamne al mântuiriĭ mele" (Ps. **37**. 22)[65]. Și așa se va zdrobi sufletul dintru unele ca acestea graiurĭ, de adecă simțire ar avea câtușĭ decât. Și zdrobindu-să el întru unele ca acestea, și făcându-să întru deprinderea Dumnezeeștiĭ fricĭ, începe mintea a înțălege și a cugeta graiurile priviriĭ ceĭ de a doua, care sunt acestea.

Pentru a doua privire

VAI MIE ticălosuluĭ, ce voiŭ face? și ce mă voiŭ face? Mult am greșit, multe facerĭ de bine am priimit, mult sunt neputincios. Ispitele sunt multe, trândăviea mă ține pre mine. Uitarea mă întunecă, și nu mă lasă a mă vedea pre sinemĭ, și mulțimea relelor mele. Necunoștința este rea, călcarea cea întru cunoștință este maĭ rea. Fapta bună anevoe îndreptată; Patimile sunt multe. Draciĭ sunt viclenĭ. Păcatul lesnicios. Moartea aproape. Darea de samă amară. Amar mie ce voiŭ face? Unde voiŭ scăpa despre mine? De vreme ce eŭ sunt pricina perzăriĭ mele. Pentru că m-am cinstit cu stăpânirea de sinemĭ, și nimenea nu mă poate a mă sili pe mine. Eŭ adecă am păcătuit și păcătuesc pururea, și lenevos petrec întru tot lucrul bun, iară cela ce silește, nu să află, pre carele am a-l pricinui. Dumnezeŭ este bun și iubitor de oamenĭ, pururea dorind de pocăința (mea), și de întoarcerea

[60] *Facerea*, **18**, 27: "Și răspunzând Avraam, a zis: «Iată cutez să vorbesc Stăpânului meu, eu care sunt pulbere și cenușă!»".
[61] *Cartea întâia a Regilor*, **24**, 15: "Asupra cui a ieșit regele lui Israel? După cine alergi tu? După un câine mort, după un purice?".
[62] *Isaia*, **6**, 5: "Și am zis: «Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei!»
[63] *Ieremia*, **1**, 6: "Iar eu am răspuns: «O, Doamne, Dumnezeule, eu nu știu să vorbesc, pentru că sunt încă tânăr»".
[64] *Psalmii*, **142**, 10: "Învață-mă să fac voia Ta, că Tu ești Dumnezeul meu. Duhul Tău cel bun să mă povățuiască la pământul dreptății".
[65] *Idem*, **37**, 22: "Ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mântuirii mel".

cea către Dânsul. Îngerii mă iubesc și mă păzesc pre mine. Oamenii asemenea voesc sporirea mea. Dracii nu pot pe cineva a-l sili, nevrând el a peri, orĭ din lenevire, orĭ din desnădăjduire. Dar cine este pricina? Fără numaĭ eŭ ticălosul.

Iată puțin am cunoscut cum piere sufletul meŭ, și nu voesc a pune începătură a buneĭ cinstirĭ. Pentru ce suflete al meŭ te lenevești de sinețĭ? Pentru ce nu te rușinezĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, și a îngerilor Luĭ păcătuind? Precum te rușinezĭ de oamenĭ? Vaĭ mie ticălosuluĭ! Vaĭ mie! Vaĭ mie! că nicĭ ca de un om nu mă rușinez de Dumnezeŭ și Făcătorul meŭ și Stăpânul. Pentru că înaintea unuĭ om nu pot a păcătui, ci toată meșteșugirea o fac pentru ca să mă arăt pre sinemĭ drept făcând, și înaintea luĭ Dumnezeŭ stând, cele viclene gândesc, și grăind de multe orĭ nu mă rușinez. O de nebuniea mea! răul făcând, de Dumnezeŭ cela ce vede nu mă tem, și unuĭ om a grăi cele ale mele spre îndreptare nu pot. Amar mie! Amar mie! Că munca o cunosc, și a mă pocăi nu voesc. Împărățiea cerească o iubesc, și fapta bună nu o am. Întru Dumnezeŭ cred, și poruncile Luĭ pururea nu le ascult. Pre Dieavolul îl urăsc, și cele ce îĭ plac luĭ nu încetez a le face. dacă m-așĭ ruga, mă lenevesc, și ca un nesimțitor mă aflu. Dacă postesc, mă înalț și maĭ cu mărime mă osândesc. Dacă așĭ privighea, mi să pare a face ceva, pentru ca nicĭ aceasta să se facă trebuincioasă. Dacă cetesc, una dintru amândouă relele fac nesimțitorul, orĭ pentru multa învățătură și mărirea deșartă fac aceasta, și spre maĭ mult mă întunec; orĭ cunoscând și nefăcând maĭ cu mărime mă osândesc. Dacă poate de a păcătui după lucrare, cu Darul luĭ Dumnezeŭ încetez, dar prin cuvânt a păcătui pururea nu preget; Însă dacă și despre aceasta m-ar acoperi Darul luĭ Dumnezeŭ, prin gândurĭ întărât pre Dumnezeŭ de-a pururea ticălosul. Oh! Oh! ce am a face? Oriunde m-așĭ duce păcate aflu. Pretutindenea dracĭ. Desnădăjduirea este maĭ rea decât toate. Pre Dumnezeŭ l-am întărâtat, Pre îngerĭ asemenea i-am necăjit, Pre oamenĭ i-am vătămat de multe orĭ și i-am smintit. „Așĭ fi vrut cu lacrămĭ a șterge zapisul greșalelor mele Doamne, și în ceilaltă vreme a vieții mele, prin pocăință a bine plăcea Ție; Ci vrăjmașul mă amăgește pre mine, și luptă sufletul meŭ. Doamne maĭ înainte de sfârșit până ce nu peiŭ mântuește-mă. Păcătuit-am la Tine Mântuitorule, ca fiul cel curvar, priimește-mă Părinte pe mine cela ce mă căesc, și mă miluește Dumnezeule! Strig Ție Hristoase Mântuitorule, glasul Vameșuluĭ, curățește-mă ca pre acela, și mă miluește.

Oare ce va fi întru cele de apoĭ? Saŭ ce este ceea ce va să fie? Vai mie ticălosuluĭ, vaĭ mie! Cine va da apă capuluĭ meŭ, și ochilor meĭ izvor de lacrămĭ? (Irim. **9**. 1)[66]. Cine va putea să mă plângă pre mine după vrednicie?? De vreme ce eŭ nu pot a face aceasta, venițĭ Munțĭ acoperițĭ-mă pre mine păcătosul! Oh! Oh! ce am a zice? O! câte bune me-aŭ făcut mie Dumnezeŭ, carele El singur știe, și câte rele aŭ arătat necunoștința mea, cu lucrul, și cu cuvântul, și cu cugetul, pururea mânjind pre Făcătorul de bine. Și pre cât Acela îndelung rabdă, pre atâta defăimez eŭ ticălosul, făcându-mă maĭ nesimțitor decât petrile cele neînsuflețite. Însă nu mă desnădăjduesc, ci cunosc iubirea Ta de oamenĭ. Pocăință nu am, ci iarășĭ nicĭ lacrămĭ, pentru aceasta rogu-te pre Tine Mântuitorule, maĭ înainte de sfârșit întoarce-mă, și îmĭ dă mie pocăință pentru ca să mă izbăvesc de muncă. Doamne Dumnezeul meŭ nu mă părăsi pre mine, că nu sunt nimica înaintea Ta, ci păcătos tot. Și oare unde așĭ afla simțire a relelor mele celor multe? Pentru că aceasta singură a nu face eŭ, este de mare osândă. Ce să cădea Ție a face spre mine după dar și nu aĭ făcut? Pentru mine Cerul și pământul. Pentru mine cele patru stihiĭ, și cele ce să fac dintru acestea, precum zice Teologul. Iară celelalte le voiŭ tăcea, că nu este vreme a grăi de mulțimea relelor mele. Pentru că cine poate a ințălege facerile de bine cele nemăsurate care să fac spre mine, măcar de s-ar fi învrednicit a avea și Îngerească minte? Ci iată pentru nepocăitul meŭ obiceiŭ, din toate voiŭ a cădea eŭ ticălosul. Și așa unele ca acestea cugetându-le, vine după oarecare vreme întru a treia cunoștință și plângând de-a pururea grăește:

[66] *Ieremia*, **9**, 1: "O, cine va da capului meu apă și ochilor mei izvoare de lacrimi, ca să plâng ziua și noaptea pe cei loviți ai fiicei poporului meu?".

Pentru privirea a treia

VAI MIE! ce fel de luptă are sufletul despărțându-să de Trup; Vaĭ mie! cât lăcrămează atuncea! și nu este nimenea cel ce îl milueşte pre dânsul! Către Îngerĭ pironind ochiĭ în deşert să roagă, către oamenĭ mâinile întinzându-şĭ, nu are pre cel ce să-ĭ ajute luĭ. Plâng şi mă tânguesc, când gândesc la moarte, şi văz în mormânturĭ zăcând frumuseța noastră cea zidită după Chipul luĭ Dumnezeŭ, grozavă, neslăvită, neavând chip. O minune! Ce taină este aceasta care s-aŭ făcut pentru noĭ? Cum ne-am dat stricăciuniĭ? Cum ne-am înjugat cu moartea? Cu adevărat cu a luĭ Dumnezeŭ poruncă, precum este scris (Fac. **3**. 19)[67]. Vaĭ! Vaĭ! Oare ce voiŭ face întru tot ticălosul în vremea morțiĭ, când vor înconjura draciĭ pre ticălosul meŭ suflet? Pre cele lucrate de mine în scris cumplit avându-le, cele întru cunoştință, şi întru necunoştință, cele cu cuvântul, şi cu lucrul, şi cu cugetul, şi cerând de la mine răspuns pentru toate acestea? Ci vaĭ mie! Că şi fără de alt păcat, foarte sunt osândit pentru poruncile care nu le-am păzit, şi cu cuviință. O ticăloase suflete! spune-mĭ mie acum: Unde sunt făgăduințele Botezuluĭ? Unde este împreunarea luĭ Hristos? şi lepădarea de Satana? Unde păzire poruncilor luĭ Dumnezeŭ? Unde este urmarea luĭ Hristos prin faptele bune cele trupeştĭ şi sufleteştĭ? prin carele creştin m-am chemat? Unde este făgăduința chipuluĭ celuĭ Călugăresc?

Iară poate de neputința trupească pricinueştĭ, unde este credința ceea ce aruncă toată grija spre Dumnezeŭ, prin care aĭ fi putut a muta şi munțiĭ? Dacă adecă „ca un grăunț de muştar aĭ fi câştigat-o pe aceasta" (Mat. **17**.20)[68]. Unde este desăvârşita pocăință, ceea ce depărtează de tot lucrul şi cuvântul viclean? Unde este zdrobirea sufletuluĭ, şi plânsul cel desăvârşit? Blândeța? Milosteniea? Curățeniea inimiĭ de gândurile cele viclene? Înfrânarea cea cuprinzătoare, care ține tot mădularul trupuluĭ, şi toată înțălegerea şi voirea, nemişcându-să afară de trebuința cea de nevoe, spre mântuirea sufletuluĭ, saŭ trupeasca viețuire? Unde este răbdarea, ceea ce sufere necazurile cele în multe chipurĭ pentru Împărăția Cerurilor? Mulțămirea cea întru toate? Rugăciunea cea nelipsită? Grija morțiĭ? Lacrămile minciuniĭ, dacă adecă la ale dragosteĭ nu aĭ ajuns? Priceperea cea după Dumnezeŭ, care păzeşte pe suflet despre cursele vrăjmaşilor şi ale luptătorilor? Întreaga înțălepciune, ceea ce depărtează tot orĭce este nu după Dumnezeŭ făcându-să, saŭ de bună voe socotindu-să? Bărbăția ceea ce sufere cele cumplite, şi îndrăzneşte asupra vărjmaşilor prin nădejde? Dreptatea care dă fieştecăruia deopotrivă? Smerita cugetare, care cunoaşte a sa neputință, şi necunoştință, şi pre a luĭ Dumnezeŭ iubire de oamenĭ, prin carele vreĭ a te izbăvi de toată meşteşugirea vrăjmaşuluĭ? Unde este nepătimirea şi dragostea cea desăvârşit? „Pacea care covârşaşte toată mintea" (Filip. **4**.7)[69] prin care vream a mă chema Fiul luĭ Dumnezeŭ? Pentru că aceste toate a le avea dator este, acela ce voeşte şi fără de virtutea cea trupească, dintru singură înainte voire.

Oare ce am a zice spre acestea? Ce am a face ticălosul? Când pre puțin mă îndreptez dintru neadeverire, că cu totul m-am lenevit ceva dintru cele ce era cu datorie a le face după puterea mea, sub Iad voiŭ a fi, precum zice Marele Atanasie. Vaĭ de mine ticălosul! Ce mi-am adus mie, nu numaĭ prin care am păcătuit, ci maĭ ales prin care n-am voit a mă pocăi. Că dacă m-aşĭ fi căit precum curvarul, ar fi priimit întoarcerea mea iubitorul de oamenĭ Părinte; Şi dacă m-aşĭ fi făcut bine cunoscător precum Vameşul, pre sinemĭ singur, iar nu pre altul cineva judecând, aşĭ fi luat şi eŭ lăsare păcatelor de la

[67] *Facerea*, **3**, 19: "În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce".
[68] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **17**, 20: "Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțina voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință".
[69] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus".

Dumnezeŭ; Dar maĭ ales dacă adecă din tot sufletul m-aşĭ fi rugat precum acela. Iară acuma nu încă mă văz pre sinemĭ unul ca acela, pentru aceasta mă tem de cea în Iad lăcuinţă cu draciĭ, şi de judecata ce va să fie. Că acolo râŭ de foc este, şi Scaunele şi cărţile deşchise, Îngeriĭ, toată firea oamenilor de faţă stă, toate goale şi arătate înaintea dreptuluĭ Judecător. Vaĭ mie! cum voiŭ a suferi mustrarea , mâniea înfricoşatuluĭ şi nemitarniculuĭ Judecător, alergarea ce împreună a Îngerilor celor nenumăraţĭ, cererea cu înfricoşată îngrozire a socoteliĭ, hotărâre care nu are întoarcere, tânguirea cea neîncetată, şi lacrăma cea nefolositoare, întunerecul cel neluminos şi vermile cel neadormit, focul cel nestins şi muncile cele în multe chipurĭ. Căderea dintru Împărăţie, şi depărtarea de Sfinţĭ, depărtarea de Îngerĭ, şi înstreinarea de Dumnezeŭ. Împuţinarea sufletuluĭ şi vecĭnica moarte. Vaĭ mie păcătosuluĭ ce am pătimit! şi pentru ce să peiŭ răŭ? Am încă vreme de pocăinţă. Stăpânul mă cheamă, şi eŭ să nu mă duc? Până când suflete al meŭ petrecĭ întru greşale? Până când mutare a pocăinţiĭ? Ia aminte judecata ceea ce va să fie, strigă luĭ Hristos Dumnezeŭ, ştiutorule de inimĭ greşit-am, maĭ înainte până a nu mă osândi pre mine, miluеşte-mă. Întru înfricoşată venirea Ta Hristoase: să nu auzim „nu vă ştiŭ pe voĭ" (Luc. **13**.25) [70], pentru că nădejdea spre Tine Mântuitorule o am pus, deşi poruncile Tale nu le lucrăm, pentru lenevirea noastră, însă ne rugăm Ţie cruţă sufletele noastre.

Vaĭ mie Doamne! că te-am mânieat pre Tine şi n-am simţit, ci aceasta nu mă dumeresc ticălosul, că s-aŭ cutremurat ticăitul meŭ suflet! Însă oare am a vieţui puţin spre a plânge amar, a spăla întinatul meŭ trup şi suflet? Saŭ iarăşĭ un ceas plângând, iarăşĭ încetez, nesimţind ca întotdeauna. Oare ce făcând voiŭ afla durere nesocotită a sufletuluĭ? Posti-voiŭ şi priveghea-voiŭ? însă fără de smerenie nu mă folosesc. Cânt cu gura singură numaĭ şi cetesc; dar patimile a întunecat mintea mea, şi nu pot a pricepe puterea celor ce să grăesc. Caz cu osârdie Ţie dătătoruluĭ bunătăţilor, ci nu am îndrăsneală. Desnădăjduitu-saŭ vieaţa mea, perdutu-saŭ sufletul meŭ. Doamne ajută-mĭ mie şi ca pre Vameşul priimeşte-mă (Luc. **18**.14) [71]. Că ca curvarul „greşit-am la Cer şi înaintea Ta" (Luc. **15**.18) [72] şi ca curva ceea ce a lăcrămat (Luc. **7**.37) [73], pentru care s-aŭ zis: Cea desnădăjduită pentru vieaţă, şi cunoscută pentru nărav, Mirurĭ ţiind s-aŭ apropieat la Tine strigând, nu mă lepăda pre mine curva, cela ce te-aĭ născut din Fecioară; Nu trece cu vederea lacrămile mele, bucuriea Îngerilor; Ci priimeşte-mă pre mine ceea ce mă pocăesc, pe care nu m-aĭ lepădat păcătuind. De vreme ce şi eŭ ticălosul desnădăjduit adecă sunt pentru păcatele mele cele multe, întru noianul cel nemărginit al îndurărilor Tale, spre carele aruncând desnădăjduirea suflteuluĭ meŭ, cutez a-mĭ aduna mintea mea întru Sfântă pomenirea Ta; şi sculându-mă, măcar o cerere voiŭ face întru frică şi cutremur mult, pentru ca să mă învrednicesc şi eŭ nevrednicul a fi robul Tăŭ, şi după Dar a avea minte fără de patimă şi neînchipuită, şi fără de formă şi nematerialnică. Ţie unuia Dumnezeuluĭ şi făcătoruluĭ tuturor a cădea precum odinioară Daniil înaintea Îngeruluĭ Tăŭ, pre genunche şi pre cotile * umerilor (Dan. **8**.17) [74]. Şi întâĭ mulţămire, apoĭ mărturisire a aduce înaintea Ta. Şi aşa pre Sfântă voia Ta încep a o căuta eŭ ticălosul, Darul Ţie mărturisindu-l pentru toate bunătăţile cărora m-aĭ învrednicit pre mine ţărâna, praful şi cenuşa. Şi pentru că cu singură mintea m-am învrednicit a sta înaintea Ta pământeanul tot, şi precum părându-mi-să a mă vedea la Tine, din tot sufletul strig şi grăesc: «...

[70] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **13**, 25: "După ce se va scula stăpânul casei şi va încuia uşa şi veţi începe să staţi afară şi să bateţi la uşă, zicând: Doamne, deschide-ne! - şi el răspunzând, vă va zice: Nu vă ştiu de unde sunteţi".

[71] *Idem*, **18**, 14: "Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa".

[72] *Idem*, **15**, 18: "Sculându-mă mă voi duce la tatăl meu şi-i voi spune: Tată, am greşit la cer în înaintea ta".

[73] *Idem*, **7**, 37: "Şi iată era în cetate o femeie păcătoasă şi, aflând că şade la masă, în casa fariseului, a adus un alabastru cu mir".

* *cotil, cotili*, s.m. Cavitate osoasă în care se articulează un alt os. Din franceză *cotyle*.

[74] *Daniel*, **8**, 17: "Şi el a venit unde eram eu şi, când se apropia, m-am înspăimântat şi am căzut cu faţa la pământ. Şi el mi-a grăit: «Ia aminte, fiul omului, căci vedenia este pentru a arăta sfârşitul veacurilor»!".

Stăpâne mult milostive, mulțămescu-țĭ Ție, slăvescu-te, și te laud pre Tine, și mă închin Ție, că m-aĭ învrednicit pre mine nevrednicul a mulțămĭ Ție în ceasul acesta, și a tot aurire a avea pentru oarecare minunate facerĭ de bine ale Tale, care aĭ făcut și facĭ cu noĭ după Dar, și sufleteștĭ și trupeștĭ, și nemăsurate, și neurmate, și arătate, și nearătate, și care știm și care nu știm. Mărturisesc darurile Tale. Nu ascund facerile Tale de bine. Propoveduesc milele Tale. „Mărturisi-mă-voiŭ Ție Doamne Dumnezeul meŭ cu toată inima mea, și voiŭ slăvi Numele Tăŭ în veac, că mila Ta mare este spre mine" (Ps. 35.11.12)[75], și nespusă este suferirea și îndelungă răbdarea Ta, spre mulțimea păcatelor și a fără de legilor mele, care am făcut și fac pururea, și care vreŭ a face, dintru care m-aŭ izbăvit pre mine Darul Tăŭ, și dintru cele întru cunoștință și întru necunoștință, și dintru cele în cuvânt, în lucru, și în cuget, carele știĭ știutorule de inimĭ Doamne, de la nașterea mea până la sfârșitul viețiĭ mele; Pentru care îndrăsnesc prea ticălosul a face mărturisire înaintea Ta. Păcătuit-am, nelegiuit-am, făcut-am strâmbătate, și răŭ înaintea Ta am făcut, și nu sunt vrednic a privi și a vedea înălțimea Ceruluĭ; Ci îndrăsnind la iubirea Ta de oamenĭ cea nespusă, și maĭ presus de minte bunătate și milostivirea Ta, „miluește-mă Doamne că neputincios sunt" (Psalm 6.2)[76] și-mĭ iartă mie mulțimea relelor mele, și nu mă lăsa pre mine încă a păcătui, saŭ a mă rătăci din calea cea dreatpă, nicĭ a vătăma saŭ a necăji pre cineva; Ci înfrânează toată răutatea mea și obiceiul viclean, și pornirea cea necuvântătoare, a sufletuluĭ și a trupuluĭ, a mânieĭ și a poftiĭ, și mă învață pre mine să fac Sfântă voia Ta.

Și miluește Doamne pe frațiĭ și Părințiĭ meĭ, și pe toțĭ de pretutindenea: Pre Monahĭ și pre Preoțĭ, pre născătoriĭ meĭ, pre frațĭ și pre rudeniĭ, pre ceĭ ce ne slujesc nouă și ne-aŭ slujit, pre ceĭ ce să roagă și ne-aŭ poruncit nouă să ne rugăm pentru dânșiĭ, pre ceĭ ce ne urăsc și ne iubesc pre noĭ, pre care i-am vătămat, saŭ i-am scârbit, pre ceĭ ce me-aŭ făcut mie acestea vreodinioară saŭ vor a-mĭ face, și pre toțĭ cariĭ cred întru Tine. Și iartă nouă toată păcătuirea și cea de voe și cea fără de voe, și păzește vieața noastră, și eșirea din lumea aceasta despre duhurile cele necurate, și despre toată ispita, și toată păcătuirea și vicleșugul, și de părere, și de desnădăjduire, și de necredință, și de mândrie, și de înălțare, și de temere, și înșălare, și tiranie, și de furarea și cursa Diavoluluĭ. Și ne dăruește nouă cele ce folosesc sufletelor noastre întru acest veac de acum, și întru cel ce va să fie, precum binevoește iubirea Ta de oamenĭ. Și odihnește pre ceĭ maĭ înainte dușĭ Părințiĭ și frațiĭ noștri. Și prin rugăciunile tuturor miluește ticăloșiea mea, milostivește-te spre peirea mea. Vezĭ durerea mea întru toate, îndreptează vieața mea, ocârmuește petrecerea mea și sfârșitul în pace, și fă-mă pre mine în ce fel voeștĭ, și precum voeștĭ, măcar de voesc, măcar de nu voesc, numaĭ să nu greșesc de starea cea de-a dreapta Ta în ziua judecățiĭ, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meŭ, măcar de așĭ fi cel maĭ de pre urmă din ceĭ mântuițĭ robĭ aĭ Tăĭ. Și împacă lumea, și miluește pre toțĭ precum știĭ. Și mă învrednicește pre mine împărtășiriĭ prea Curatuluĭ Tăŭ Trup și Cinstituluĭ Tăŭ Sânge, întru lăsarea păcatelor, spre îmăpărtășirea Sfântuluĭ Tăŭ Duh, spre logodirea vieţiĭ vecĭnice ceĭ întru Tine, împreună cu aleșiĭ Tăĭ. Prin solirea Prea Curateĭ Maiciĭ Tale, ale Sfintelor și Cereștilor Puterĭ, și ale tuturor Sfinților Tăĭ. Că bine eștĭ cuvântat în veciĭ vecilor, Amin.

Întru tot Sfântă Stăpână de Dumnezeŭ Născătoare, toate Cereștile Puterĭ ale Sfinților Îngerĭ, și ale Arhanghelilor și toțĭ Sfințiĭ, solițĭ pentru mine păcătosul. Stăpâne Dumnezeule, Părinte Atot Țiitorule, Doamne Fiule unule născut Iisuse Hristoase, și Duhule Sfinte, O Dumnezeire! O Putere! miluește-mă pre mine nevrednicul robul Tăŭ, că bine eștĭ cuvântat în vecĭ Amin.

Și îndată grăește către gândurile sale: Venițĭ să ne închinăm și să cădem la Împăratul nostru Dumnezeŭ, de trei orĭ; și începe a cetĭ Psalmiĭ, făcând după Antifon întreit Sfinte, și închizând

[75] *Psalmii*, **35**, 11-12:
"11. Să nu vină peste mine picior de mândrie și mâna păcătoșilor să nu mă clatine.
12. Acolo au căzut toți cei ce lucrează fărădelegea; izgoniți au fost și nu vor putea să stea".
[76] *Idem*, **6**, 2: ""O, dacă durerea mea s-ar cântări și nenorocirea mea ar fi pusă la cântar!".

mintea întru cele ce să grăesc. Iar după sfârşitul a celor patruzeci de Doamne miluește, și după a fieștecăruia Antifon, rugăciune făcând, grăește întru sineșĭ închinându-să adecă, aceasta: greșit-am Doamne, iartă-mĭ mie, odată. Iară sculându-să, și mâinile în sus ridicându-le, aceasta: Dumnezeule curăţeşte-mă pre mine păcătosul, odată. Şi după a să ruga el, dator este a grăi a doua rugăciune, adecă: Veniţĭ să ne închinăm, de trei orĭ, și celălalt Antifon asemenea. Însă de câte orĭ Darul umileşte inima luĭ întru înţălegerile umilinţiĭ, dator este a avea maĭ ales minte nelucrătoare, măcar poate ar înceta gura dintru a cânta, și s-ar robi cugetul de robirea cea bună, precum zice Sfântul Isac, că vremea este a culesuluĭ, și nu este vreme a răsădi atuncea; Şi pentru aceasta dator este a rămânea între unele ca aceste înţălegerĭ, ca maĭ cu mărime să se umilească inima, și roada adecă să o dea lacrămile cele după Dumnezeŭ. Umilindu-te, zice cel al Scăriĭ întru un graiŭ, rămâĭ într-însul. De vreme ce toată lucrarea cea trupească, postire zic, priveghere, cîntarea psalmilor, cetire, liniştea, şi celelalte, pentru ca să curăţască pre minte să face; Iară mintea fără de plângere, nu poate a să curăţi ca să se unească cu Dumnezeŭ prin curata rugăciune, ceea ce odihnește pre ea dintru toate înţălegerile, și o face pre dânsa fără de chip și fără de formă. Pentru că toate adecă dintru acestea, bune fiind, bine să fac, precum şi cea protivnică. Pentru că tot lucrul trebuinţă are de socoteală, ca bine să se facă, și fără de aceasta nu cunoaștem firea lucrurilor.

Şi poate ceĭ mulţĭ ne smintim, când am vedea nepotrivindu-să cele ce să grăesc de Sfinţiĭ Părinţĭ şi să fac adecă, precum Biserica a luat a cânta troparele cu vers, și cântărĭ multe; Iară cel al Scăriĭ pre ceĭ ce plâng după Dumnezeŭ, zice, lăudându-ĭ, că uniĭ ca aceştiea nu vor striga către sineşĭ întru cântărĭ. Şi Sfântul Isac zice pentru ceĭ ce să roagă curat, cum că de multe orĭ să află cineva adunând mintea sa întru rugăciune, și îndată cade fără de silă la pământ pe genunche, precum odinioară Daniil Prorocul, și are mâinele sale întinse, și ochiĭ luĭ privesc la Crucea luĭ Hristos. Iară gândurile luĭ să schimbă, și slăbesc mădularele luĭ dintru înţălegerile cele nouă, care de sineşĭ vin în minte. Şi iarăşĭ asemenea mulţĭ din Sfinţii Părinţĭ, pentru oareşĭcare unele ca acestea scriŭ, că nu numaĭ cântărĭ și Psalmĭ au covârşit prin trezvirea minţiĭ, ci și pre singură mintea o aŭ uitat, precum zice Sfântul Nil. Şi Biserica adecă bine și cu plăcerile de Dumnezeŭ cântările, și celelalte tropare aŭ priimit, pentru neputinţa minţiĭ noastre, ca prin dulceaţa cântăriĭ ceĭ dulci să lăudăm pre Dumnezeŭ, necunoscătoriĭ, ca fără de voe. Iară ceĭ ce aŭ cunoştinţă, vin spre înţălegere și umilinţă din cuvintele cele grăite, și ca în scară ne suim spre a înţălege înţălegerĭ bune, precum zice Damaschin. Şi pre cât sporim înainte prin obiceiul gândurilor celor după Dumnezeŭ, pre atâta dorirea luĭ Dumnezeŭ ne trage pre noĭ, ca să ajungem a înţălege „și a ne închina întru Duhul și întru adevăr Părinteluĭ" precum zice Domnul (Ioan **4**.24) [77]. Şi după Apostolul „Cincĭ cuvinte voiŭ zice cu mintea mea, decât zece miĭ în limbă" (1Cor **14**.19) [78]. Şi iarăşĭ: „Voesc ca bărbaţiĭ în tot locul a rădica cuvioase mâinĭ fără de mânie, și fără de gândurĭ" (1Tim. **2**.8) [79]. Întrucât adecă, unele sunt lecuirĭ ale neputinţiĭ, iară altele săvârşirĭ ale minţiĭ.

Şi aceasta este deslegarea unora ca acestora căutărĭ. Pentru că toate adecă sunt bune în vremea lor, însă nu în vreme toate nepotrivite să văd necunoscătorilor, vremea a fieştecăruia, precum zice Solomon „vremea este la tot lucru" (Ecl. **3**.1) [80]. Însă când ar ajunge cineva la gândurĭ bune, dator este a lua aminte cu de-adinsul ca să rămâie într-însul unele ca acestea privirĭ, ca nu cumva din

[77] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **4**, 24: "Duh este Dumnezeu și cei ce i se închină trebuie să i se închine în duh și în adevăr".
[78] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **14**, 19: "Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăţ și pe alţii, decât zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină".
[79] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 8: "Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire".
[80] *Ecclesiastul*, **3**, 1: "Pentru orice lucru este o clipă prielnică și vreme pentru orice îndeletnicire de sub cer".

lenevire saŭ înălţare, părăsit va fi de Dar, precum zice Sfântul Isac: Cum că dacă adecă cresc în sufletul omuluĭ gândurile cele după Dumnezeŭ, şi spre umilinţă şi smerenie maĭ mare îl aduc, dator este a mulţămi pururea, şi a mărturisi luĭ Dumnezeŭ, că atât s-a învrednicit unele ca acestea a cunoaşte, nevrednic pre sine socotindu-să că este; Iară de vor înceta, şi să întunecă iarăşĭ cugetul, şi frica o perde şi plângerea, dator este a să mâhni, şi a să smeri pre sine cu lucrul şi cu cuvântul, de vreme ce acuma l-aŭ părăsit pre el cu Darul; pentru ca să-şĭ cunoască neputinţa sa şi să câştige smerenie, şi de îndreptare să se grijască, precum zice Marele Vasilie: Cum că dacă nu s-ar fi lenevit cineva despre plânsul cel după Dumnezeŭ, când ar fi voit, nu s-ar fi lipsit de lacrămĭ. Pentru aceasta datorĭ suntem pururea a cunoaşte neputinţa noastră, şi Darul luĭ Dumnezeŭ; Şi nicĭ a ne desnădăjdui pre înşine, orĭce ni s-ar întâmpla nouă, nicĭ iarăşĭ a îndrăsni cum că suntem ceva cu totul. Ci maĭ ales a nădăjdui pururea spre Dumnezeŭ cu smerenie.

Şi acestea adecă celuia ce caută lacrămĭ multe, cu lucrul şi cu cuvântul i să cuvin, pentru că de atâta Dar s-a învrednicit, şi n-a păzit cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ, pentru lenevirea ceea ce apucă înainte, saŭ care este de faţă, saŭ care va să fie, saŭ pentru înălţare, precum s-aŭ grăit. Iară celuĭ ce de bună voe aŭ părăsit unele ca aceste dăruirĭ, grăesc adecă, plânsul, lacrămile, înţălegerile cele luminos strălucitoare, ce alt i să cade? Fără numaĭ Vaiul! Pentru că nu are lumea maĭ nebun, decât, pre unul ca acesta, ca cela ce să învrednicisă de la cele afară de fire, prin care vrea după Dar, întru cele maĭ presus de fire a ajunge, grăesc adecă, lacrămile înţălegeriĭ şi ale dragostiĭ; şi prin oarecare lucrurĭ de nimica, saŭ gândurĭ streine, şi voirĭ osăbite, să întoarce întru necunoştinţa dobitoacelor, „precum câinele la borâtura sa" (2Pet. **2**.22) [81] Însă de ar voi, şi s-ar îndeletnici iarăşĭ după Dumnezeŭ, întru cetirea Dumnezeeştilor scripturĭ, cu luare aminte şi cu grija morţiĭ, şi pe minte o ar păzi pre cât ar putea despre gândurile cele deşarte întru rugăciune, are a afla cele ce a perdut. Şi maĭ ales dacă nicĭ odinioară nu să scârbeşte asupra cuiva, măcar deşi cele prea marĭ rele de la dânsul ar pătimi de multe orĭ, şi pre nicĭ unul va lăsa să se necăjască asupra luĭ, ci cu toată puterea îl vindecă pre acesta, cu lucrul şi cu cuvântul: Atuncea maĭ ales maĭ cu mărime să veseleşte mintea, izbăvindu-să de turburarea mânieĭ. Şi să face iscusit spre a nu să lenevi nicĭ odinioară de sufletul săŭ, temându-să nu cumva iarăşĭ va fi părăsit. Şi din frică petrece necăzut, având pururea lacrămile pocăinţiĭ şi ale plânsuluĭ, până ce s-ar sui întru ale dragosteĭ şi ale bucurieĭ, dintru care ar veni întru pacea gândurilor cu Darul luĭ Hristos.

Şi acestea adecă aşa. Iară noĭ ceĭ încă pătimaşĭ, şi greĭ la inimă, datorĭ suntem pururea a cugeta graiurile plânsuluĭ, şi a cerca pre înşine în fieştecare zi, şi maĭ întâi decât cel hotărât canon, şi prijn mijlocul acestuia, şi la sfârşit. Măcar lucrând, ceĭ încă maĭ neputincioşĭ spre cea după Dumnezeŭ deşteptare şi îndeletnicire a tuturor, precum zice Sfântul Isac; Orĭ deşerţĭ împreună şezând, ceĭ ce aŭ ochĭ nedormitaţĭ, şi cuget treaz, precum zice cel al Scăriĭ, pentru ca să se stoarcă sufletul nostru, şi să înceapă a lăcrăma, precum zice Sfântul Dorofteiŭ. Ci acestea s-aŭ grăit adecă pentru cele înainte grăite întru cele treĭ videniĭ, ca să ne învrednicim a veni întru celelalte videniĭ dintru care cea a patra (este acum).

Pentru privirea a patra

ACEASTA ESTE gândirea cea prea dulce a pogorâreĭ Mântuitoruluĭ nostru Iisus Hristos, şi a petreceriĭ Luĭ în lume. Şi după puţin spre a uita noĭ şi singură hrana, precum zice Marele Vasilie; Şi precum pe prea Fericitul David l-am auzit cum că uita a mânca pâinea sa (Ps. **101**.5) [82] precum zice

[81] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **2**, 22: "Cu el s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui şi porcul scăldat la noroiul mocirlei lui".
[82] *Psalmii*, **101**, 5: "Rănită este inima mea şi s-a uscat ca iarba; că am uitat să-mi mănânc pâinea mea".

cel al Scării. Întru a să hrăni cugetul luĭ întru cele minunate ale luĭ Dumnezeŭ, întru îngrozire multă, şi a să nedumeri spre răsplătire, precum zice Vasilie arătătorul de cele Cereştĭ. Ce vom răsplăti Domnuluĭ pentru toate câte ne-aŭ răsplătit nouă? Pentru noĭ Dumnezeŭ întru oamenĭ; Pentru firea cea stricată „Cuvântul trup s-aŭ făcut şi s-aŭ sălăşluit întru noĭ" (Ioan **1**.14)[83]. Către ceĭ nemulţămitorĭ, făcătorul de bine. Către ceĭ robiţĭ, slobozitorul; Spre ceĭ ce şăd întru întunerec, Soarele Dreptăţiĭ; Pre Cruce, cel fără de patimă, În Iad, lumina: În moarte, vieaţa; Învierea pentru ceĭ căzuţĭ, către carele să strigăm: Dumnezeul nostru slavă Ţie.

Şi iarăşĭ Ioan cel din Damasc: Umplutu-s-aŭ de aceasta Cerul, şi margenile pământuluĭ s-aŭ îngrozit, că Dumnezeŭ s-aŭ arătat oamenilor trupeşte, şi Pântecele Tăŭ s-aŭ făcut maĭ desfătat decât Cerurile. Pentru aceasta pre Tine de Dumnezeŭ Născătoare, începătoriile cetelor Îngerilor şi ale oamenilor te măresc.

Şi iarăşĭ: Înfricoşatu-s-aŭ tot auzul de negrăita pogorâre a luĭ Dumnezeŭ, Cum cel prea Înalt de bună voe s-aŭ pogorât până şi la trup, din Pântece Feciorese făcându-să om, pentru cea prea curată... ş.c.l. Veniţĭ noroadelor, ascultaţi-mă pre mine, să ne suim la Muntele cel Sfânt, cel Ceresc, nematerialnic, ca să stăm în cetatea Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ, şi să privim gânditor Dumnezeirea cea nematerialnică, a Părinteluĭ şi a Duhuluĭ, care aŭ strălucit întru Fiul cel unul născut. Îndulcitu-m-aĭ cu dorire pre mine Hristoase, şi m-aĭ schimbat cu Dumnezeească Ta dragoste. Ci arde cu focul cel nematerialnic păcatele mele, şi mă învredniceşte a mă desfăta de desfătarea cea întru Tine, ca de cele două veselindu-mă, să măresc bună venirea Ta Bunule! „Tot eştĭ dulceaţă Mântuitorule, tot eştĭ poftire şi dorire cu adevărat nesăţioasă, tot eştĭ frumuseţă neurmată" (Cânt. C. **5**.17)[84].

Şi cel ce aŭ luat adecă prin faptele cele bune trupeştĭ şi sufleteştĭ, cunoştinţa unora ca acestora, şi a tainelor celor ascunse întru cuvintele Sfinţilor Bărbaţĭ, şi ale Dumnezeeştilor scripturĭ, şi maĭ ales ale Sfinţitelor Evangheliĭ, acesta nu încetează din dorire (a iubi pre Dumnezeŭ), şi din lacrămile cele multe, care i să fac luĭ fără de silă de-a pururea. Iară noĭ ceĭ ce auzim din singure scripturile, datorĭ suntem pururea a ne îndeletnici şi a cugeta, pentru ca din multa vreme să se tipărească dorul luĭ Dumnezeŭ întru inima noastră, precum zice Sfântul Macsim, şi precum Părinţiĭ făcea, maĭ înainte de a lua cunoştinţa cea din sineşĭ, şi pre dorul cel arzător. (Precum zice oarecare pentru Sfinţiĭ Mucenicĭ): Tot dorul Mucenicilor să întindea către singur Stăpânul, prin dragostea Luĭ unindu-să, şi cântând. Şi precum Damaschin aŭ zis pentru ceĭ trei Cuconĭ: pentru legile Părinteştĭ, Fericiţiĭ în Vavilon înainte primejduindu-să, aŭ scuipat asupra poronciĭ ceĭ nesocotite a Împăratuluĭ, şi împreunaţĭ fiind cu focul, de carele nu s-aŭ mistuit, Atot Ţiitoruluĭ vrednică cântare aŭ cântat, şi cu cuviinţă.

Decĭ când ar simţi cineva minunele luĭ Dumnezeŭ, tot să uimeşte, şi uită şi pre singură vieaţa dintru înţălegerea Dumnezeeştilor scripturĭ, zice Sfântul Isac. Şi poate nu precum noĭ ne uimim puţin din scripturĭ, şi din trândăvie şi uitare, şi necunoştinţă iarăşĭ ne întunecăm, şi ne facem simţitorĭ de patimĭ. Pentru că cel ce s-aŭ curăţit de patimĭ prin plâns, acela simte tainile cele ascunse întru toate scripturile, şi din toate să îngrozeşte, iară maĭ ales din Sfinţita Evanghelie, şi din lucrărĭ, şi din cuvinte. Şi cum cele nelesnicioase, înţălepciunea luĭ Dumnezeŭ lesnicioase le-aŭ făcut, întrucât dupre puţin, Dumnezeŭ îl face pre om: Bun, ca să poată a iubi şi pe vrăjmaşĭ (Mat. **5**.44)[85]; Îndurător, precum şi Tatăl îndurător este (Luc. **6**.36)[86]; Fără de patimă, precum şi Dumnezeŭ nepătimaş

[83] *Evanghelia după Ioan*, **1**, 14: "Şi Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi şi am văzut slava Lui, slavă ca Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr".

[84] *Cântarea Cântărilor*, **5**, 17. Trimiterea eronată în mss. Capitolul 5 are doar 16 stihuri. textul este însă o parafrază la celebra parte din *Cântarea Cântărilor*, intitulată *Frumuseţea mirelui*.

[85] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 44: "Iar Eu vă zic vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc, şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc".

[86] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 36: "Fiţi milostivi, precum şi Tatăl vostru este milostiv".

este; Toată fapta bună şi săvârşire având, precum şi Părintele desăvârşit este (Mat. 5.48) [87]. Şi simplu câte luĭ Dumnezeŭ i să cuvine, învață Sfințita această carte pre om, pentru ca după punere Dumnezeŭ să se facă. Şi cine nu să minunează de neguțătoria Sfinteĭ Evangheliĭ? Că dintru singură înainte alegerea dărueşte toată odihna, întru cel de acum veac şi întru cel ce va să fie, cu multă cinste, precum zice Domnul „Cel ce să smereşte pre sineşĭ înălța-se-va" (Luc. **18**.14) [88]. Şi aicea mărturiseşte Petru, lăsând mrejile şi luând cheile Cerurilor. Şi ceilalțĭ Apostolĭ, fieştecarele cele ce avea părăsindu-le micĭ oarecare, lumea toată sub mână o aŭ luat, întru veacul cel de acum, şi întru cel ce va să fie, „cele ce ochiul nu aŭ văzut, şi urechile nu aŭ auzit, şi la inima omuluĭ nu s-aŭ suit, precum zice Apostolul" (1Cor. **3**.9) [89]. Şi nu numaĭ la Apostolĭ s-aŭ făcut acestea, ci şi la toțĭ ceĭ ce înainte le aleg pre acestea să face până astăzĭ, precum zic oarecare din Părințĭ, cum că deşi să ostenea în pustie, ci însă multă odihnă avea. Iar aceasta zicea, pentru viața cea neturburată şi fără de grijă.

Şi oare, cine ni să pare nouă odihnă şi cinste a avea maĭ mare?: Cela ce să îndeletniceşte după Dumnezeŭ, şi împlineşte pre ale Sale (poruncĭ), saŭ carele petrece în turburărĭ, şi în divanurĭ şi grijĭ lumeştĭ? Cela ce vorbeşte pururea cu Dumnezeŭ prin cugetarea Dumnezeeştilor scripturĭ, şi prin rugăciunea cea nematerialnică, şi prin lacrămĭ? Saŭ cel ce să osteneşte şi priveghează întru furărĭ, şi în fapte fără de lege, care nedobândindu-le, singură moartea cea îndoită şi osteneala poate aŭ dobândit? Iată dar moarte suferim cu multă osteneală şi necinste, fără de dobândă! Ci maĭ ales şi pre mare pagubă de multe orĭ oarecare aŭ pătimit pentru perzarea sufletuluĭ: tâlhariĭ grăesc, înecătoriĭ, curvariĭ, şi luptătoriĭ, cariĭ nu aŭ voit cu odihnă şi cinste şi dobândă a să mântui. Ci o orbire! moartea pentru ca să perim o suferim, şi pentru ca să ne mântuim, nicĭ vieața nu o iubim. Iară deşi moartea zace înainte pentru Împărățiea Cerurilor, ce facem cea de prisosit decât tâlharul şi de spărgătorul de mormânturĭ? Saŭ de ostaşul care pentru singură pâinea, pre cea viitoare moarte cu cea de față o aŭ suferit de multe orĭ? De nu cândva pentru Hristos s-ar face întâiul scopos, prin care să dă Împărăția Cerurilor celor ce aleg înainte: întru cea de față adecă, lumea, gânditor, când le va defăima toate, şi roabe luişĭ a le avea, şi va împărăți nu numaĭ peste lucrurĭ, ci şi peste trup prin defăimarea acestuia, şi peste moarte prin buna cutezare a credințiĭ; Iar întru ceea ce va să fie împreună cu Hristos vecĭnic va împărăți cu trupul, prin Darul învieriĭ ceĭ de obşte. Şi moartea adecă deopotrivă a păcătosuluĭ şi a dreptuluĭ să face, însă osăbirea este multă. Şi ca nişte muritorĭ adecă mor amândoĭ, şi nu este de mirare, ci unul adecă fără de plată, poate şi osândit; Iară celălalt, fericit, şi întru cel de acum, şi întru cel viitor veac.

Şi ce este mare a câştiga banĭ? pre care nevrând vrea a-ĭ lăsa, cela ce i să pare a-ĭ avea pre aceştia, nu numaĭ în vremea morțiĭ, ci şi maĭ înainte de aceasta de multe orĭ cu multă ruşine, şi osteneală, şi durere? Şi poate şi moarte uniĭ aŭ răbdat pentru aceştia, după ispitele bogățieĭ cele nenumărate, frica zic, grija, şi necazul, şi turburarea cea de-a pururea, şi de voe şi fără de voe. Iară Sfânta poruncă izbăveşte pre om dintru toate acestea, şi toată negrija şi netemerea îĭ dărueşte luĭ. Şi de multe orĭ şi veselie negrăită, maĭ ales acelora ce de bună voe maĭ înainte cinstesc neaverea. Ce dar este maĭ poftit, decât a să face cineva nepătimaş, nicĭdecum țiindu-să de mânie, saŭ de oarecare poftă a lucrurilor celor ce sunt în lume? Ci pre cele poftite multora, întru nimica socotindu-le, şi deasupra tuturor făcându-să, ca în Raiŭ, şi maĭ ales în Cer a petrece, şi maĭ înalt decât toată nevoia prin negrijă, şi prin îndeletnicirea cea după Dumnezeŭ? Pentru că când va răbda cu bucurie cele ce-ĭ vin asupră, tot orĭce s-ar face îl odihneşte pre el. Şi întru a iubi pre toțĭ, de toțĭ să iubeşte; Şi când defaimă toate, deasupra tuturor să face; Şi când nu va voi a avea ceva, maĭ ales, pentru care să

[87] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 48: "Fiți, dar, voi desăvârşiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este".
[88] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 14: "Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălța".
[89] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 9: "Căci noi împreună-lucrători cu Dumnezeu suntem; voi sunteți ogorul lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu".

luptă altul şi să necăjeşte nedobândindu-o, şi poate s-aŭ osândit ceea ce doreşte dobândindu-o. Iară cela ce nu pofteşte ceva, să izbăveşte el prin poruncă de toate relele cele ce sunt în veacul de acum şi în cel viitor. De vreme ce a nu voi a avea ceva şĭ din cele ce nu are, de toate odihnit este, şi de bogăţie departe este. Precum şi celuĭ ce pofteşte cele ce nu are, muncă prea mare îĭ este înainte de munca cea vecĭnică. Şi unul ca acesta rob este, măcar deşi Împărat i s-ar părea a fi, şi bogat. Şi ce greutate găsesc poruncile Domnuluĭ, care nu le facem ticăloşiĭ fără de plată cu multă osârdie?

Decĭ cela ce aŭ putut a înţălege Darul Sfintei Evangheliĭ din parte, şi cele ce zac întru aceasta, găsesc adecă faptele şi învăţăturile Domnuluĭ, şi poruncile Luĭ, şi dogmele, şi înfricoşările, şi făgăduinţile, acesta ştie ce fel de comorĭ nelipsite aŭ aflat, deşi nu poate pentru unele ca acestea a povesti după cum să cade, pentru că nespuse sunt cele Cereştĭ. Pentru că Hristos în Evanghelie s-a ascuns, şi cel ce voeşte a-l afla pre El, dator este a vinde toate averile sale, şi a cumpăra Evanghelia. Pentru ca nu numaĭ să-l afle pre El, dintru cetire poate, ci şi să-l ia întru sineşĭ prin urmarea petreceriĭ Luĭ ceĭ din lume. Pentru că cela ce caută pre Hristos zice Sfântul Macsim, nu este dator a-l căuta pre El pre dinafară, ci întru sineşĭ, adecă a să face cu trupul şi cu sufletul precum Hristos fără de păcat, după ceea ce este cu putinţă omuluĭ; şi mărturisirea ştiinţiĭ cu toată puterea păzându-o, pentru ca să împărăţască peste toată voia sa, şi să biruiască prin defăimarea aceştia, măcar în lume mişăl ar fi şi nu de bun neam. Pentru că care folos are cel ce i să pare a fi Împărat, şi de mânie şi de poftă să stăpâneşte, adecă în veacul acesta, iar întru cel viitor găseşte munca cea vecĭnică, de nu, adecă a păzi poruncile cele Dumnezeeştĭ? Ci O! nebunie! Cum bunătăţile adecă le lepădăm, iar cele protivnice le poftim, şi nu voim prin micĭ oarecare şi vremelnice, a lua cele marĭ şi vecĭnice bunătăţĭ! Şi ce este maĭ prost decât păcarul de apă rece, saŭ decât o bucată de pâine? Saŭ decât depărtarea voiĭ şi înţălegeriĭ sale ceĭ micĭ? Prin care ne zace nouă Împărăţiea Cerurilor, cu Darul celuĭ ce aŭ zis „Iată Împărăţia Cerurilor înlăuntru vostru este" (Luc. **17**.21) [90]. Pentru că nu este departe zice Damaschin, nicĭ dinafară, ci înlăuntru. Numaĭ voeşte a birui patimile, şi iată o aĭ pre dânsa întru sineţĭ, pentru a vieţui cu Dumnezească plăcere. Iar dacă nu voeştĭ, nimica aĭ; De vreme ce Împărăţiea luĭ Dumnezeŭ, zic Părinţiĭ, să grăeşte vieţuire cu plăcere Dumnezească, şi întâia venire a Domnuluĭ, şi a doua.

Şi pentru aceea a doua (venire) s-aŭ scris maĭ înainte, adecă întru graiurile plângeriĭ, iară pre cea dintâĭ, cela ce o aŭ înţăles din Dar întru simţirea sufletuluĭ, dator este a grăi cu multă îngrozire aşa: Mare eştĭ Doamne, şi minunate sunt lucrurile Tale, şi nicĭ un cuvânt este de ajuns spre lauda minunilor Tale. Iată prea dulcele meŭ Stăpâne, robul Tăŭ înaintea Ta fără de glas, şi deşert stând către Tine, aşteptând luminarea cunoştinţiĭ ceĭ de la Tine, pentru că Tu aĭ zis Doamne „cum că fără de mine nu puteţĭ face nimica? (Ioan **15**.5) [91]. Tu dar învaţă-mă cele pentru Tine. Pentru aceasta am cutezat către prea Curatele Tale picioare, a şădea ca sora luĭ Lazăr prietenuluĭ Tăŭ ca să auz şi eŭ cevaşĭ gânditor; Deşi nu pentru Dumnezeirea Ta cea necuprinsă, ci însă pentru petrecerea Ta cea trupească în lume, pentru ca să iaŭ oareşĭcare mică simţire a celor grăite întru Sfânta Evanghelie a Daruluĭ Tăŭ. Şi cum aĭ petrecut cu noĭ, „blând şi smerit cu inima" (Mat. **11**.29) [92], precum aŭ zis prea Sfântă Gura Ta, spre a le învăţa noĭ de la Tine acestea. Şi întru atâta sărăcie, cel bogat întru milă; Întru osteneală şi însetoşare de bună voe, cel ce daĭ Samarinenciĭ apa cea vie, precum aĭ zis Doamne „Cel însetat să vie la Mine şi să bea" (Ioan **7**.37) [93] Că tu eştĭ izvorul vindecărilor. Şi cine poate a lăuda petrecerea Ta cea din lume?

[90] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 21: "Şi nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru".

[91] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

[92] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 29: "Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre".

[93] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **7**, 37: "Iar în ziua cea din urmă – ziua cea mare a sărbătorii – Iisus a stat între ei şi a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine şi să bea".

Decĭ de vreme ce m-aĭ învrednicit pre mine ţărâna, cenuşa, praful, călcătorul, de sine omorâtorul, carele multe Ţi-am greşit Ţie, şi pururea păcătuesc, a înţălege cu totul ceva din faptele şi din graiurile Tale, şi a cuteza să te întreb pre Tine pentru acestea, că din credinţă, mi să pare a te vedea pre Tine cel nevăzut de toată făptura: Iartă cutezăriĭ mele! Că Tu ştiĭ Doamne cunoscătorule de inimĭ, cum că nu ispitind întreb, ci caut a mă deprinde, crezând, cum că dacă mă voiŭ învrednici cunoştinţiĭ ceĭ de la Tine, ca un iubitor de oamenĭ, aĭ a-mĭ dărui mie şi lucrarea cea după putere, precum şi celor ce te iubesc pre Tine, spre a urma petreceriĭ Tale ceĭ în trup, prin care după Dar m-aĭ chemat creştin. Deşi nicĭ unul nu poate precum UceniciĭTăĭ a suferi moartea cea pentru vrăjmaşĭ, dar nicĭ pre a Ta sărăcie şi a lor, şi faptă bună a câştiga, ci din parte fieştecarele din noĭ, către înainte alegerea luĭ. Pentru că deşi cineva în toate zilele ar muri pentru Tine, nicĭ aşa poate a fi lăsat de datorie. Pentru că Tu adecă Doamne Dumnezeule desăvârşit fiind, şi om desăvârşit fără de păcat aĭ petrecut în lumea aceasta, şi pentru toţĭ toate aĭ suferit. Iar noĭ măcar ceva poate de am suferit, pentru sineşĭ, saŭ pentru păcatele noastre pătimim. Şi câte nu să uimeşte socotind nespusa pogorâre? Că Dumnezeŭ fiind necuprins, Atot puternic, Atot ţiitor, şezând preste Heruvimiĭ ceĭ ce să grăesc înţălepciunea care să înmulţăşte, pentru noĭ cariĭ mult te mâniem pre Tine dintru început, de sus te-aĭ smerit pre sineţĭ, întrucât aĭ priimit naştere şi hrănire, gonirĭ, împroşcărĭ cu pietri, pălmuirĭ, batjocurĭ şi scuipirĭ *. Apoĭ Cruce şi piroane, burete şi trestie, oţăt şi fiere, şi câte nu sunt vrednic a le auzi. Apoĭ cu suliţa s-aŭ împuns nestricăcioasa Ta Coastă, dintru care ne-aĭ izvorât nouă vieaţă vecĭnică, cinstitul Tăŭ sânge, şi apă.

Decĭ cânt naşterea Ta, şi pre Ceea ce te-aŭ Născut pre Tine, pre care o aĭ păzit Fecioară, şi după Naştere, precum şi maĭ înainte de Naştere. Închinu-mă Ţie, cel ce în peşteră şi în esle te-aĭ înfăşat. Slăvescu-te pre Tine, cela ce te-aĭ depărtat de la Egipt cu prea Curata Maica Ta şi Fecioara, şi aĭ lăcuit în Nazaret, şi te-aĭ supus Părinţilor celor după trup: Părinteluĭ celuĭ ce să legiuia, şi Maiciĭ ceĭ întru adeverinţă. Te cânt pre Tine, în Iordan Botezîndu-te de la Mergătorul Tăŭ înainte Doamne; şi pre Părintele carele te-aŭ mărturisit pre Tine, şi pre Sfântul Duh carele arătat te-aŭ făcut pre Tine şi Botezul Tăŭ, şi pre Ioan Botezătorul Tăŭ, Prorocul şi sluga Ta. Slăvescu-te pre Tine, cela ce te-aĭ postit pentru noĭ, şi te-aĭ ispitit de bună voe, şi aĭ biruit pre vrăjmaşul, prin trupul carele l-aĭ luat din noĭ, şi carele dărueşte nouă biruinţa asupra luĭ, prin nespusă înţălepciunea Ta. Şi împreună aĭ petrecut cu Uceniciĭ Tăĭ, şi leproşiĭ i-aĭ curăţit, şi şchiopiĭ i-aĭ îndreptat, şi orbilor lumină le-aĭ dăruit, surzilor şi muţilor a auzi şi a grăi le-aĭ dat; Pre cela ce binecuvântaĭ pâinele, şi pre Mare ca pre uscat umblaĭ, şi gloatele învăţaĭ pentru lucrărĭ şi pentru privirĭ, şi pentru Tatăl şi pentru Sfântul Duh le vesteaĭ. Şi pentru cele ce vor să fie, şi pentru înfricoşărĭ şi făgăduinţe maĭ înainte le grăiaĭ, şi pentru toate cele ce folosesc spre mântuirea noastră. Şi pre vrăjmaşul înainte apucându-l, şi patimile desrădăcinându-le, le-aĭ smuls prin învăţătura cea întru tot înţăleaptă. Şi pre ceĭ nebunĭ, adecă i-aĭ înţăleptit, iară pre ceĭ viclenĭ neînţăleptĭ i-aĭ surpat prin nemărginită înţălepciunea Ta, şi pre ceĭ morţĭ i-aĭ sculat prin negrăită puterea Ta, şi draciĭ îĭ scoteaĭ cu stăpânire ca un Dumnezeŭ a toate. Şi nu numaĭ aceasta făcând prin sineţĭ, ci şi slugilor Tale stăpânire dăruindu-le ca să facă maĭ marĭ, cu maĭ cu mărime să ne minunăm precum aĭ zis Doamne (Ioan **14**.12) [94].

Mare este Numele Tăŭ, că prin Tine toate să fac cele minunate de Sfinţiĭ Tăĭ. – Stăpâne Doamne Iisuse Hristoase, Fiule şi Cuvinte a luĭ Dumnezeŭ, Numele cel prea dulce al mântuiriĭ noastre: Mare este slava Ta, marĭ sunt lucrurile Tale, minunate sunt cuvintele Tale, şi „maĭ dulcĭ sunt decât mierea şi fagurul" (Ps. **18**.11) [95]. Slavă Ţie Doamne, slavă Ţie. Şi cine poate a lăuda şi a slăvi pogorârea Ta,

* *scuipiri*. Scuipări.

[94] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 12: "Adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine va face şi el lucrările pe care le fac Eu şi mai mari decât acestea va face, pentru că Eu mă duc la Tatăl".

[95] *Psalmii*, **18**, 11: "Dorite sunt mai mult decât aurul, şi decât piatra cea de mare preţ; şi mai dulci decât mierea şi fagurele".

bunătatea, puterea, înţălepciunea, petrecerea în lume, şi învăţătura? Şi cum fireşte Sfintele Tale poruncĭ cu lesnire învaţă vieaţă îmbunătăţită? precum aĭ zis Doamne „lăsaţĭ, şi să vă las nouă" (Luc. **6**.37) [96]. Şi iarăşĭ „Căutaţĭ şi veţĭ afla, bateţĭ şi se va deşchide vouă, şi, câte aţĭ voi să vă facă vouă oamenii, aşa şi voi faceţĭ lor" (Mat. **7**.7 –12) [97]. Şi cine dar luând simţire a poruncilor Tale şi a cuvintelor celorlalte, nu se va îngrozi, socotind înţălepciunea Ta cea nemărginită? Înţălepciunea luĭ Dumnezeŭ, vieaţa tuturor, bucuria Îngerilor, lumina cea negrăită, învierea morţilor, Păstorul cel bun carele îşĭ pune sufletul pentru oĭ (Ioan **10**.14) [98]. Laud Schimbarea Ta la faţă şi Răstignirea, Îngroparea şi Învierea, Înălţarea şi şederea de-a dreapta luĭ Dumnezeŭ şi a Părinteluĭ. Venirea Sfântului Duh, şi venirea Ta cea de a doua, cu putere şi cu slavă multă şi nepricepută. Slăbit-am Doamne înaintea minunilor Tale, şi către tăcere din nedumerire voesc a fugi. Dar ce a face nu ştiŭ? Că dacă adecă voiŭ tăcea, mă îngrozesc; Iară dacă voiŭ cuteza a zice ceva, nu mă dumeresc şi mă uimesc. Nevrednic pe mine mă socotesc Ceruluĭ şi pământuluĭ, şi vrednic de toată munca: Nu numaĭ pentru care am păcătuit, ci cu mult maĭ vârtos pentru facerile de bine care am priimit, nemulţămitor fiind eŭ ticălosul. Pentru că mi-am umplut sufletul de tot binele, Doamne prea Bunule! Înţăles-am lucrurile Tale din parte, şi mi-am umplut cugetul. Întru nimic tot mă făcuĭ, singure ale Tale văzându-le Stăpâne, însă nu este a mea cunoştinţa, nicĭ lucrarea, ci a Daruluĭ Tăŭ. Pentru aceasta pun mâna la gură, precum odinioară Iov (**40**, 4) [99] şi fug către Sfinţĭ din nedumerire ticălosul.

Stăpână a lumiĭ Bună, Tu ştiĭ că nu avem îndrăsneală noĭ păcătoşiĭ către Dumnezeŭ pre care l-aĭ născut, ci la Tine îndrăsnind noĭ robiĭ Tăĭ, cădem prin Tine la Stăpânul, ca prin ceea ce aĭ îndrăsneală către Dânsul, ca către un Fiŭ al Tăŭ, şi Dumnezeŭ al nostru. Decĭ acestuia şi eŭ nevrednicul crezându-ĭ, rogu-te pre Tine Stăpână ca să-mĭ dăruiască mie simţire a Darurilor Tale şi ale celorlaţĭ Sfinţĭ. Şi cum atâtea bunătăţĭ aţĭ arătat, şi pre Tine singură adecă aceasta numaĭ a să naşte Fiul luĭ Dumnezeŭ din Tine, te-aŭ mărturisit cum că eştĭ maĭ înaltă decât toate cele ce sunt; Pentru că pre Tine te-aŭ aflat Vas vrednic de a Sa sălăşluire, Cela ce cunoaşte toate maĭ înainte de a să face, ca un făcător al tuturor. Şi nimenea nu poate a întreba pentru cele ale Tale, pentru că sunt maĭ presus de fire, şi maĭ presus de minte şi de cuget. Cu adevărat de Dumnezeŭ Născătoare te mărturisim pre Tine, ceĭ mântuiţĭ prin Tine Fecioară Curată, împreună cu Cetele cele fără de trupurĭ mărindu-te pre Tine. Pentru că pre Dumnezeŭ a-l vedea nu este cu putinţă oamenilor, spre carele nu cutează a privi Cetele Îngereştĭ, însă prin Tine prea Curată s-aŭ văzut oamenilor Cuvântul întrupat, pre Carele mărindu-l cu oştile Cereştĭ, pre Tine te fericim. Ce să te chemăm pre Tine O! cea ce eştĭ plină de Dar! Cerŭ? Că aĭ răsărit pre Soarele dreptăţiĭ, ş.c.l. (la ceas întâĭ). Născătoare de Dumnezeŭ Tu eştĭ Viţa cea adevărată, carele aĭ odrăslit rodul vieţiĭ, pre Tine te rugăm, soleşte slăvită cu Apostoliĭ şi cu toţĭ Sfinţiĭ, să se miluească sufletele noastre, ale celor ce cu dreaptă credinţă, Născătoare de Dumnezeŭ te mărturisim şi te fericim, ceea ce eştĭ pururea fericită, precum aĭ zis maĭ înainte (Luc.

[96] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 37: "Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi; nu osândiţi şi nu veţi fi osândiţi, iertaţi şi veţi fi iertaţi".

[97] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 7-12:
"7. Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide.
8. Că oricine cere ia, cel care caută află, şi celui care bate i se va deschide.
9. Sau cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră?
10. Sau de-i va cere peşte, oare el îi va da şarpe?
11. Deci, dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?
12. Ci toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, asemenea şi voi faceţi lor, că aceasta este Legea şi proorocii".

[98] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **10**, 14: "Eu sunt păstorul cel bun şi cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc pe Mine".

[99] *Cartea lui Iov*, **40**, 4: «Dacă am fost uşuratic, ce răspuns să-Ţi mai dau? Voi pune mâna mea pe gura mea". În mss. se face trimitere la Iov, 39, 34. Probabil la cele două capitole, **39**, *Minunile făpturii*, şi **34**, subintitulat *Elihu înfruntă pe Iov*.

1.48) [100], pentru că pre tine neamurile toate te vor ferici singură Născătoare de Dumnezeŭ, pre cea maĭ cinstită decât Heruvimiĭ, şi maĭ slăvită fără de asemănare, ş.c.l. Însă neputând pre cele ale Tale a le înţălege, voiŭ grăi ale celorlalţĭ Sfinţĭ minunându-mă.

Cum petreceaĭ în pustie, O Botezătorule şi înainte mergătorule al Domnuluĭ? Şi ce să te chem pre tine Prorocule? Înger? Apostol? Saŭ Mucenic? Înger, că aĭ petrecut ca un fără de trup; Iar Apostol, că aĭ vânat neamurile; Şi Mucenic, că capul tăŭ pentru Hristos s-aŭ tăiat; Pre El îl roagă pentru sufletele noastre. Zice adecă Solomon „Pomenirea Dreptuluĭ cu laude“ (Pild. **10**.8) [101] iară ţie destul îţĭ este mărturiea Domnuluĭ mergătorule înainte, pentru că te-aĭ arătat cu adevărat şi decât Prorociĭ maĭ cinstit, că şi a Boteza în repejuni pre Cel propoveduit, te-ĭ învrednicit, ş.c.l.

Sfinţilor Apostolĭ şi Ucenicĭ aĭ Mântuitoruluĭ, singurĭ văzătorĭ aĭ tainelor făcându-vă, pre cela ce nu să vedea şi început nu are, l-aţĭ propoveduit grăind „Întru început era Cuvântul“ (Ioan **1**.1) [102]. Nu v-aţĭ zidit maĭ înainte de Îngerĭ, nu aţĭ învăţat de la oamenĭ, ci din înţălepciunea cea de sus; Pentru aceasta îndrăsneală având, rugaţi-vă pentru sufletele noastre, că mă minunez de a voastră iubire de Dumnezeŭ. Doamne, pre Tine curat pre pământ Apostoliĭ iubindu-te, gunoiŭ aĭ socotit toate, pentru ca singur pre Tine să te dobândească, şi pentru Tine trupurile ş-aŭ dat bătăilor, pentru aceasta mărindu-să solesc pentru sufletele noastre. Şi cum oamenĭ fiind voĭ, şi trup de lut purtând, aţĭ arătat atâtea bunătăţĭ, întrucât aţĭ suferit moarte pentru ceĭ ce vă omora pre voĭ? Şi cum ceĭ puţinĭ, toată lumea aţĭ biruit? şi proştĭ şi necărturarĭ, pre Împăraţĭ şi pre puternicĭ aţĭ biruit? Şi aceştia neîntrarmaţĭ, şi golĭ, şi prin aceea pre draciĭ ceĭ nevăzuţĭ îĭ gonea, ceĭ săracĭ, şi îmbrăcaţĭ cu neputinţa trupuluĭ. Şi ce adecă aŭ fost una ca aceastâ putere, iară maĭ ales credinţă, prin care aţĭ luat puterea Sfântuluĭ Duh? Şi voĭ, şi Sfinţiĭ Mucenicĭ, cariĭ bine v-aţĭ nevoit şi v-aţĭ încununat? Rugaţi-vă către Domnul să se miluească sufletele noastre. Apostolilor, Mucenicilor, Prorocilor, Ierarhilor, Cuvioşilor, ...ş.c.l.

Cine nu să uimeşte Sfinţilor Mucenicĭ, văzând lupta cea bună cu care v-aţĭ nevoit? Cum în trup fiind, pe vrăjmaşul cel fără de trup l-aţĭ biruit? Mărturisind prin Hristos şi cu Crucea întrarmându-vă? Pentru aceasta după vrednicie v-aţĭ arătat izgonitorĭ aĭ dracilor, şi luptătorĭ aĭ vrăjmaşilor; neîncetat rugaţi-vă să se mântuiască sufletele noastre. Pentru că precum ceĭ maĭ înainte de voĭ, ceĭ trei Cuconĭ, nu cu nădejdea plăţilor nevoinţile aţĭ grăit „Deşi nu ne-ar izbăvi adecă, nicĭ aşa nu ne vom lepăda de Dânsul, ca de cel ce nu izbăveşte“ (Dan. **3**.18) [103]. Mă minunez de smerenia voastră Sfinţilor trei Cuconĭ *, că a nu vă dumeri spre mulţămire în mijlocul văpăiĭ fiind, aţĭ grăit „Şi nu este în vremea aceasta Boer, şi Proroc, şi Povăţuitor, ş.c.l. (3Cuco. & 14) [104], ci întru suflet smerit şi zdrobit, şi duh de smerenie“. Şi mă minunez şi de puterea luĭ Dumnezeŭ care s-aŭ făcut întru voĭ, şi întru Prorocul Ilie, precum zice Damaschin: Din văpae Cuvioşilor, rouă aĭ izvorât, şi jertfa Dreptuluĭ, cu apă o aĭ ars, pentru că toate le facĭ Hristoase cu singură voirea.

Decĭ care voiŭ socoti întâĭ? Neguţătoriea Sfinteĭ Evangheliĭ, saŭ faptele Sfinţilor Apostolĭ? Nevoinţile Sfinţilor Mucenicĭ, saŭ luptele Sfinţilor Părinţĭ, a celor vechĭ saŭ a celor noĭ Sfinţĭ, şi a

[100] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **1**, 48: "Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile".

[101] *Pildele lui Solomon*, **10**, 8: "Cel cu inimă înţeleaptă primeşte sfaturile, iar cel nebun grăieşte vorbe spre pieirea lui".

[102] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **1**, 1: "La început a fost Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul".

[103] *Daniel*, **3**, 18: "Şi chiar dacă nu ne va scăpa, ştiut să fie de tine, o, rege, că noi nu vom sluji dumnezeilor tăişi înaintea chipului de aur pe care tu l-au aşezat nu vom cădea la pământ!".

* Sfinţii cei trei Cuconi, sunt cei trei tineri şi *Cântarea celor trei tineri* care pare să-şi fi aflat un puternic ecou în felul în care s-a scris mai ales *Pentru privirea a patra* din *Cartea întâi* a Sfântului Petru Damaschin.

[104] *Cântarea celor trei tineri*, 14: "Şi nu mai este în vremea aceasta căpetenie, prooroc, nici conducători, nici ardere de tot, nici jertfă, nici prinos, nici tămâie, nici loc unde să aducem înaintea Ta pârga noastră şi să aflăm har la Tine".

bărbaţilor şi a femeilor? Vieţile tuturor şi cuvintele, saŭ tâlcuirile şi socotelile lor? Nu mă pricep şi mă spăimântez.

Ci rogu-mă Ţie Doamne iubitorule de oamenĭ, ca să nu laşĭ să se facă acestea spre osânda mea pentru nevredniciea mea, şi pentru năravul meŭ cel nemulţămitor, când voiŭ socoti eŭ atâtea taine, care aĭ descoperit Sfinţilor Tăĭ, şi prin aceea mie păcătosuluĭ şi nevredniculuĭ robuluĭ Tăŭ. Că iată Stăpâne, robul Tăŭ stă înaintea Ta deşert despre toate şi fără de glas, ca mortul petrecând, şi nu cutez altceva a zice, saŭ fără de ruşine a socoti, ci după obiceiŭ caz dintru adâncul sufletuluĭ strigând şi grăind: Stăpâne mult milostive... ş.c.l.

Decĭ să cade a să sârgui de ceilaltă rugăciune, şi de Psalmĭ, întru păzirea năravurilor ale sufletuluĭ şi ale trupuluĭ, ca să vie spre deprinderea Dumnezeeştilor înţălegerĭ. Întrucât, să poată a înţălege toate tainile cele ce zac întru Dumnezeeştile scripturĭ, şi lucrurile cele minunate întru multă simţire, şi îngrozindu-să de Darurile luĭ Dumnezeŭ, să ajungă întru a-l iubi pre El singur, şi cu bucurie să pătimească pentru Dânsul, precum toţĭ Sfinţiĭ. Pentru că pline sunt Dumnezeeştile scripturĭ de toată îngrozirea (adecă înspăimântare) precum zice Solomon.

Împreună cu celelalte minunĭ, şi pentru Mană mă minunez, de puterea Luĭ Dumnezeŭ. Că acelaşĭ chip până a doua zi adecă nu să păzea, ci să topea, şi să afla plină de vermĭ (Eşi. **16**.20) [105], pentru ca nu ceĭ necredincioşĭ să se grijască pentru mânie; Iară întru Năstrapa ceea ce era în cort, nevătămată era pururea. Şi iarăşĭ de foc adecă arzându-să rămânea nearsă, iar de neguroasa rază a Soareluĭ să topea, ca nu nesăţioşiĭ maĭ presus de trebuinţa cea de nevoe să adune. O minune! cum lucrează Dumnezeŭ pretutindenea mântuirea oamenilor, precum zice Domnul pentru Dumnezeasca Pronie „Tatăl meŭ până acum lucrează, şi Eŭ lucrez (Ioan **5**.17) [106]. Decĭ cel ce să îndeletniceşte întru singură aceasta după Dumnezeŭ, să învaţă adecă din Dumnezeeştile scripturĭ simţitor, iară de la Proniea luĭ Dumnezeŭ gănditor. Şi începe a vedea lucrurile după fire, precum grăesc Sfinţii Părinţĭ: Grigorie Nisis şi Damaschin. Şi maĭ mult nu să fură de frumuseţile cele dinafară ale lucrurilor lumiĭ aceştiea, zic adecă, de frumuseţĭ, de bogăţie, de slava deşartă şi trecătoare, şi de unele ca acestea nicĭ să amăgeşte de umbra ceea ce stă asupra lor, ca ceĭ pătimaşĭ.

Pentru a cincea privire

PENTRU că dintru această cunoştinţă a cincea, care să grăeşte „Sfat“ după Proorocul (Isa. **11**. 2) [107] cunoaşte cineva, precum s-aŭ zis înainte la sfârşitul fericirilor, firea şi schimbarea zidirilor cestor simţitoare, cum că din pământ sunt, şi iarăşĭ în pământ să întorc, după cea zisă de Eclisiastul (**1**. 2) [108] „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune“. Şi Damaschin aceiaşĭ: Toate sunt deşertăciune cele omeneştĭ, câte nu sunt după moarte, nu rămâne bogăţie, nu călătoreşte împreună slava pentru că viind moartea, pre toate acestea le-aŭ prăpădit. Şi cu adevărat deşertăciune sunt toate, şi vieaţa aceasta este umbră şi vis, că în deşert să turbură tot cel născut din pământ precum aŭ zis scriptura, când dobândim lumea, atuncea în groapă ne sălăşluim, unde sunt Împăraţiĭ şi săraciĭ.

[105] *Ieşirea*, **16**, 20: "Dar ei n-au ascultat pe Moise, ci unii au lăsat din aceasta pe a doua zi; dar a făcut viermi şi s-a stricat. Şi s-a mâniat pe ei Moise".
[106] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 17: "Dar Iisus le-a răspuns: tatăl meu până acum lucrează; şi Eu lucrez".
[107] *Isaia*, **11**, 2: "Şi se va odihni peste el Duhul lui Dumnezeu, duhul înţelepciunii şi al înţelegerii, duhul sfatului şi al tăriei, duhul cunoştinţei şi al bunei-cuviinţe".
[108] *Ecclesiastul*, **1**, 2: "Deşertăciunea deşertăciunilor, zice Ecclesiastul, deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciuni".

Pentru a şasea (cunoştinţă) privire

ŞI ÎNTRU deprinderea neîmpătimiriĭ, i să dă luĭ cunoştinţa a şasea, ceea ce să zice „vârtute" (Ps. **28**. 11) [109] şi (Isa. **11**. 2) [110]. Şi începe fără de patimă a vedea frumuseţile zidirelor cestor simţitoare. Pentru că trei aşăzărĭ sunt toate gândurile: cel omenesc, cel drăcesc, şi cel Îngeresc. Şi cel omenesc adecă este: precum când s-ar sui pre inimă gândire supţire a oarecărora din zidirĭ, adecă, bărbat, aur, şi orĭce alt din zidirele ceste simţite. Iară cel drăcesc să face alcătuit, din înţălegere şi din patimă, adecă pre om îl aşază în mintea luĭ, saŭ spre prieteşug dobitocesc, adecă spre ţinerea care nu după Dumnezeŭ să face spre prieten, ci numaĭ spre curvie; saŭ iarăşĭ spre urăciune fără de socoteală, adecă spre pomenire de răŭ, saŭ spre prihănirea oarecăruia. Iară pre aur asemenea, saŭ spre iubire de argint, saŭ spre furare saŭ spre răpire, şi orĭce este dintru unele ca acestea: saŭ spre urăciune şi hulă împrotiva lucrurilor luĭ Dumnezeŭ, ca dintru amândouă să-şĭ lucreze perzarea. De vreme ce dacă nu după cuviinţă iubim lucrurile, ci pre acestea le cinstim maĭ mult decât dragostea luĭ Dumnezeŭ, nimic nu ne deosebim de ceĭ ce să închină Idolilor, zice Sfântul Macsim. Şi iarăşĭ, dacă le urâm pre acestea ca pre cele nu foarte făcute bune, pre Dumnezeŭ îl mâniem. Iară cel Îngeresc este, vederea lucrurilor cea nepătimaşă, care este în mijlocul amândurora perzărilor, ceea ce păzeşte pre minte, şi desparte scoposul cel drept de cele şase curse ale Diavoluluĭ care-l înconjură pre el, zic adecă: de cea de sus, şi de cea de jos, de cea de dreapta, şi de cea de stânga, de cea dinlăuntru, şi de cea din afară a scoposuluĭ celuĭ drept, adecă cunoştinţa cea adevărată care stă ca un bold în mijlocul celor şase curse grăite; Ceea ce să învaţă de la Îngerĭ, aceĭ ce s-aŭ omorât pre sineşi lumiĭ, ca să se facă mintea fără de patimă spre a vedea lucrurile precum să cade.

Decĭ nicĭ din sus de scoposul cel drept să treacă, prin înălţare, părându-i-să ceva a înţălege dintru aşa înţălegere; Nicĭ iarăşĭ jos, prin necunoştinţă, ca cela ce nu poate să ajungă săvârşirea. Nicĭ de-a dreapta, prin întoarcerea şi urăciunea lucrurilor; Nicĭ de-a stânga, prin prieteniea cea dobitocească, adecă prin împătimire; Nicĭ iarăşĭ dinlăuntru de scoposul cel drept, prin cea soborniciească necunoştinţă şi lenevire; Nicĭ din afară, prin multa lucrare, şi prin sârguinţă necuvântătoare, din împuţinare saŭ vicleşug. Ci cunoştinţă cu răbdare şi smerită cugetare, şi cu nădejde bună din credinţă adevărată a priimi. Pentru că a cunoaşte adecă ceva din parte, spre dragoste Dumnezească să se înalţe, iar pentru a nu cunoaşte, întru cunoştinţă din nedumerire, să câştige smerita cugetare. Şi prin cea petrecătoare nădejde şi credinţă, să dobândească scoposul lucruluĭ celuĭ ce să caută. Şi nicĭ ceva cu toul urând ca pre un răŭ, nicĭ iarăşĭ dobitoceşte iubind; Ci pre Om îl socoteşte spre a să minuna, cum icoană este mintea nehotărâtă a luĭ Dumnezeŭ celuĭ nevăzut? Deşi în trup acum să hotărăşte, zice Marele Vasilie. Şi cum ajunge până la margenile formiĭ precum Dumnezeŭ purtând grijă pentru lume? Şi pentru că mintea să închipueşte spre tot lucrul, şi să văpseşte spre închipuirea lucruluĭ celuĭ ce să priimeşte de la dânsa. Iar când s-ar învrednici a să face întru Dumnezeul cel nevăzut şi neînchipuit, atuncea nevăpsită să face şi neînchipuită. Apoĭ să minunează cum poate aceea a păzi toată gândirea, şi nicĭ cele de pre urmă ale înţălegerilor pre cele dintâĭ pot a le schimba, nicĭ iarăşĭ înţălegerile cele dintâĭ pre cele de pre urmă a le vătăma cu totul; Ci ca pre o vistierie cugetul ţiindu-le pre toate fără de uitare. Şi voind mintea prin limbă arată pre cele ce să gândesc, nu numaĭ pre cele proaspete ci şi pre cele mult maĭ înainte învistierite? Şi cum iarăşĭ eşind pururea cuvintele, aceiaşĭ minte nelipsită să află?

Şi iarăşĭ socotind trupul, cum ochiĭ, şi urechile, şi limba, priimesc din afară trebuinţa spre voile sufletuluĭ: Eĭ adecă prin lumină, iară ele prin văzduh, şi nicĭ una din simţirĭ nu împiedecă pre

[109] *Psalmii*, **28**, 11: "Domnul tărie poporului Său va da, , Domnul va binecuvânta pe poporul Său cu pace".
[110] *Isaia*, **11**, 2: "Şi se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înţelepciunii şi al înţelegerii, duhul sfatului şi al tăriei, duhul cunoştinţei şi al bunei-credinţe".

ceilaltă, saŭ afară de scoposul sufletuluĭ poate a face ceva? Şi cum trupul cel neînsufleţit cu porunca luĭ Dumnezeŭ amestecat s-aŭ făcut, cu sufletul cel înţălegător şi cuvântător, carele s-aŭ zidit de la Sfântul Duh, precum zice Damaschin prin însuflare? Deşi oarecare pre acestea nu le cunosc, părându-li-să cum că este din Dumnezeirea cea maĭ presus de fiinţă, care lucru este cu neputinţă. Pentru că zice cel cu Gura de Aur, ca să nu să socotească mintea omenească însuşĭ Dumnezeŭ, uitare şi necunoştiinţă aŭ pus Dumnezeŭ într-însa, ca dintru aceasta să câştige smerenie. Şi iarăşĭ voind Ziditorul, întru această firească amestecare, despărţire face: Şi sufletul cel cuvântător adecă, precum zice Cel al Scăriĭ, saŭ sus în Cer, saŭ jos în Iad, Vaĭ! să duce; Iară trupul cel pământesc, în pământ să întoarce dintru care s-aŭ luat. Şi iarăşĭ prin Darul Mântuitoruluĭ nostru Iisus Hristos cele despărţite întru a doua venire să împreunează, pentru ca fieştecarele din noĭ să ia dupre lucrurile luĭ. O minune! Cine puţin ar simţi taina aceasta şi nu să minunează şi să îngrozeşte? Că pre om îl scoală iarăşĭ din pământ după atâtea rele, care aŭ lucrat, defăimând poruncile Luĭ, şi nemurirea pe care o avea maĭ înainte îĭ dărueşte, şi nu aŭ păzit poruncile celuĭ ce îl păzeşte pre el de moarte şi de stricăciune, ci neascultând, moartea o aŭ tras.

Decĭ minunându-să de acestea de toate pentru om, de mişcarea Îngerească gânditor învăţându-să omul, şi de altele multe, să îngrozeşte. Şi iarăşĭ priveşte frumuseţa auruluĭ, şi trebuinţa, şi să minunează cum din pământ s-aŭ făcut unul ca acesta pentru noĭ? Pentru ca ceĭ neputincioşĭ adecă, prin milostenie să cheltuească baniĭ, şi ceĭ ce n-aŭ voit a-l împărţi pre acesta, nevrând prin oarecare ispite se vor ajutora spre a să mântui dacă adecă cu mulţumită sufere pre cele ce îĭ vin asupră: şi să mântuesc amândoĭ. Iară ceĭ ce maĭ înainte cinstesc necâştigarea se vor încununa, ca ceĭ ce fac maĭ presus de fire; precum şi ceĭ ce să nevoesc spre feciorie. Şi ca pre un lucru stricăcios adecă (aurul) şi pământesc, nu-l cinstesc pre acesta maĭ înainte de porunca luĭ Dumnezeŭ, ci ca pre o făptură a luĭ Dumnezeŭ, şi trebuincios spre a vieţui trupeşte şi a să mântui; şi nu de urăciune vrednic, ci de înfrânare şi de dragoste. Şi prost frumuseţa şi trebuinţa a tot lucru fără de patimă văzându-o, cela ce să luminează, doreşte pre Făcătorul. Şi socoteşte pre toate ceste simţitoare, şi pre cele de sus, şi pre cele de jos zidirĭ, zic adecă: cerul, soarele, luna, stelele, noriĭ, suflările, ploile, zăpada, grindina, şi cum întru atâta arşiţă să îngheaţă apa? Apoĭ tunetele, fulgerele, vânturile, văzduhurile, şi schimbarea acestora: vremea, aniĭ, zilele, nopţile, ceasurile, sferturile, pământul, marea, dobitoacele cele fără de număr, jivinele cele cu patru picioare, fearele, şi cele ce să târăsc, cele micĭ cu cele marĭ, neamurile cele multe ale păsărilor, izvoarele şi râurile, neamurile cele fără de număr ale sadurilor şi ale erburilor, şi cele dumestice, şi cele sălbatece, pentru că vede întru toate rânduiala, aşăzarea, mărimile, frumuseţile, tocmirea, împreunarea, alcătuirea, închipuirele, formele, întoarcerea cea iarăşĭ spre aceiaşĭ, rămânerea cea întru cele stricăcioase. Şi cuprinzător toate zidirele ceste simţitoare în minte adunându-le, să îngrozeşte adecă minunându-să de Ziditorul: Cum dintru nefiinţă cu singură porunca aŭ adus pre aceste patru stihiĭ, adecă pământul, apa, focul, şi văzduhul? Şi cum cele ce sunt protivnice, cu înţălepciunea luĭ Dumnezeŭ, unele despre altele nu să strică? Şi cum întru acestea pre toate le-aŭ făcut pentru noĭ? Şi acestea, micĭ fiind, spre pogorârea luĭ Hristos precum zice Cuvântătorul de Dumnezeŭ, şi spre bunătăţile cele ce vor să fie. Şi înţălegând bunătatea luĭ Dumnezeŭ, şi înţălepciunea care este ascunsă în zidirĭ, Puterea şi Pronia, precum însuşĭ a zis luĭ Iov (38) [111] pentru meşteşugurĭ.

Apoĭ pre cea întru cuvinte şi în cărţĭ, cum prin puţina aceasta şi neînsufleţita cerneală, atâtea şi unele ca aceste taine ne-aŭ descoperit nouă prin Sfintele scripturĭ. Şi ce este minunat adecă, că Sfinţiĭ Proroci, şi Apostolĭ, cu multă osteneală şi cu dragostea cea către Dumnezeŭ atâtea bunătăţĭ aŭ

[111] Capitolul **38**, unul dintre cele mai frumoase texte din Sfânta Scriptură, unde, aşa cum arată şi titlul, *Dumnezeu Se destăinuieşte din norii cerului şi Însuşi dă învăţătură*: Desfăşurarea amplă interogativă, cosmică, lirică e urmată şi în capitolele **39** (*Minunile făpturii*) şi **40** *Arătarea atotputerniciei lui Dumnezeu la hipopotam*.

dobândit, iar noi din singură cetirea ne deprindem, pentru că ca nişte scripturi cuvântătoare ne grăesc nouă prin slove. Şi acestea cunoscându-le, crede cum că nu este întru zidire ceva deşert, nici rău, cât pre cele ce să fac afară de Dumnezeasca voe, întru bunătăţi le preface Dumnezeu cu minune. Adecă: Căderea Diavolului nu a fost voea lui Dumnezeu, ci iată s-au făcut spre folosul celor ce să mântuesc. Pentru că slobozit fiind spre a ispiti pre cei ce înainte aleg, spre a fieştecăruia putere, precum zice Sfântul Isac, pentru ca să se batjocorească de oamenii cei îmbunătăţiţi şi întocmai cu Îngerii; Şi să birueşte cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai despre bărbaţi, ci şi despre femei, prin răbdare şi prin credinţă către puitorul de nevoinţă, de la Carele cununile nestricăciunii priimesc, cu Darul şi cu iubirea Lui de oameni: De vreme ce El este cel ce a biruit şi birueşte pre şarpele cel fără de ruşine şi omorâtor de oameni. Şi cela ce au luat adecă Darul cunoştinţii cei Duhovniceşti, cunoaşte „cum că toate sunt bune foarte" (Fac. 1.31) [112] precum însuşi Făcătorul au zis; Iară cela ce începătură are a cunoştinţii de Dumnezeu, dator este a cunoaşte întru smerenie, cum că nu ştie, întru tot lucrul grăind: nu ştiu, precum zice cel cu Gura de Aur. Pentru că au zis: Dacă cineva ar zice pentru înălţimea Cerului, că atâta este, şi eu aşi fi zis, nu ştiu, cu adevărat, adevărul am zis, măcar deşi acela să rătăceşte părându-i-să a şti, cel ce nu ştie precum să cuvine, după Apostolul (1Corinteni 8.2) [113].

Pentru aceasta datori suntem din credinţă adevărată, şi din întrebarea celor iscusiţi a priimi dogmele Bisericei, şi socotelile învăţăturilor, pentru Dumnezeeştile scripturi, şi pentru zidirile cele simţitoare şi cele gânditoare, ca nu întărindu-ne întru a noastră înţălegere, să cădem în degrab, precum zice Sfântul Dorofteiu. Ci întru toate a afla necunoştinţa sa datori suntem. Pentru ca căutând cineva, şi necrezând înţălegerilor sale, să dorească a să învăţa; şi nedumerindu-să, întru cunoştinţă multă să cunoască necunoştinţa sa, dintru înţălepciunea lui Dumnezeu cea nemărginită. Pentru că mintea cea înţălegătoare, zice, cu adevărat înţălegăroare simţire priimeşte, când s-ar curăţi pre sine lui Dumnezeu, precum zice Teologul. Însă spre mai mare frică datori suntem a avea cunoştinţa, ca nu cumva să se afle vreo dogmă vicleană în suflet ascunsă, care să poată a-l perde pre el, afară de alt păcat, zice Marele Vasilie. Pentru aceasta nu să cade dintru defăimare, sau din osârdiea cea în deşert mărită, a alerga spre cunoştinţa aceasta mai înainte de vreme, ci după rânduiala poruncilor lui Hristos şi cunoştinţele cele înainte grăite lucrându-le fără de înălţare. Şi prin răbdare şi prin lacrămi multe, cele ale fricii şi ale plângerii, spălând sufletul său, şi viind întru a vedea după fire; Şi întru deprinderea acelora făcându-să, atuncea de sineşi singură vine mintea spre cunoştinţa aceasta, de Îngeri fiind povăţuită gânditor.

Iară dacă cutezător s-ar afla cineva, şi ar voi a intra mai înainte de cele dintâi întru cele de a doua, cunoască, cum că nu numai nu poate nemeri scoposul plăcerii lui Dumnezeu, ci şi multe războaie are a rădica asupra sa, şi mai ales din vederea cea împrejurul omului, precum am auzit pentru Adam. Pentru că nimic nu foloseşte pătimaşilor încă a face lucrurile celor nepătimaşi, sau a lua în minte înţălegeri, precum nici pruncilor hrana cea tare, măcar deşi foarte este folositoare celor desăvârşiţi. Ci cu socoteală este dator a dori, şi a să depărta ca un nevrednic. Şi nici din desnădăjduire şi din lenevire a să întoarce când ar veni Darul, nici iarăşi din obrăznicie a căuta ceva mai înainte de vreme; pentru ca nu pre cele ale vremii mai înainte de vreme căutându-le, precum zice cel al Scării, nici în vreme să le dobândească pre acestea. Ci rătăcindu-ne, poate nici îndreptare vom afla despre oarecare om sau scriptură, pentru că dacă ar avea cineva scopos după Dumnezeu întru smerenie şi întru răbdarea ispitelor celor ce îi vin asupră, ar căuta lucru dintru nedumerire şi poate s-ar rătăci întru aceasta, are a afla deslegare de la Dumnezeu; şi aşa cu multă ruşine şi bucurie să întoarce

[112] *Facerea*, 1, 31: "Şi a privit Dumnezeu toate câte a făcut şi iată erau bune foarte. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă; ziua a şasea".

[113] *Întâia Epistolă către Corinteni aSfântului Apostol Pavel*, 8, 2: "Iar dacă i se pare cuiva că cunoaşte ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască".

înapoĭ, căutând calea Părinților. Pentru că ceea ce după Dumnezeŭ să face, și nu după altceva, zice cel al Scăriĭ, spre bine să socotește nouă de la Dar, măcar deși ar fi foarte nu bună ceea ce să face. Iară de nu este așa, nicĭ răbdare are multă, și nicĭ smerenie: a pătimi cele ce mulțĭ aŭ pătimit din nebuniea lor, crezând înțălegerilor sale, și li s-aŭ părut bine a călători fără de povățuitor, saŭ fără de iscusință, ceea ce să face din răbdare și din smerenie. Pentru că iscusința nu are necaz, nicĭ ispită, poate nicĭ războiŭ. Iară dacă slobozir ar fi puțin luptat a fi, să face ispita aceasta celuĭ iscusit, pricinuitoare de multă bucurie și folosință, de vreme ce slobozit este de la Dumnezeŭ, spre a deprinde iscusința, și bărbăție a priimi împrotiva vrăjmașilor.

Decĭ semn al aceștiea (al iscusințiĭ) sunt lacrămile, și zdrobirea sufletuluĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, și fugirea spre liniște și la Dumnezeŭ cu răbdare, și a cerca cu durere scripturile, și cu credință a dori scoposul luĭ Dumnezeŭ. Iară al ceĭ dintâĭ semnul este acesta: a să îndoi despre ajutorul luĭ Dumnezeŭ, și întru a să rușina a întreba cu smerenie, și a fugi de liniște și de cetire, și a iubi grija și împerecherile, părându-i-să dintru acestea odihnă a dobândi, care nu este; Ci mai ales întru una ca această vreme rădăcinĭ prinde patimile, și maĭ marĭ să fac ispitele, și să înmulțăște împuținarea sufletuluĭ, și nemulțămirea și trândăviea dintru multa necunoștință. Pentru că altele sunt ispitele fiilor spre pedepsirea și învățătura deprinderiĭ ceiĭ ce s-ar întâmpla, și altele cele ale vrăjmașilor spre perzare: Iară maĭ ales când din mândrie cineva să batjocorește, „Că Dumnezeŭ mândrilor le stă împrotivă, zice Domnul, iară celor smerițĭ le dă Dar“ (Pil. **3**.34) [114]. Tot necazul adecă care are răbdare, bun este și folositor, iar cela ce nu o are pre aceasta, întoarcere este a luĭ Dumnezeŭ și nefolositoare, dacă cineva nu o va vindeca pre aceasta prin smerita cugetare, pentru că altă doftorie nu este. Fiindcă cel cel smerit cugetă, prin sineșĭ să prihănește și să pricinuește când s-ar necăji, și nu pre altcineva, și dintru aceasta rabdă, căutând de la Dumnezeŭ deslegare, și aflându-o să bucură, și cu mulțămită rabdă, și făcându-să întru iscusința unora ca acestora, priimește cunoștință. Și pre așa necunoștință și neputință cunoscându-o, caută cu osteneală pe Doftorul, și căutându-l, află (Mat.7.8) [115] vindecarea, precum însușĭ Hristos aŭ zis, și dobândindu-o pre aceasta, dorește, și dorind maĭ mult dorește, și curățind pre sineșĭ după putere, să nevoește a face loc celuĭ ce să dorește: Și Acela loc aflând, lăcuește, precum zice cartea bătrânilor, și lăcuind păzește casa sa, și începe a o străluci, și strălucindu-să, cunoaște, și cunoscând să cunoaște, precum zice Sfântul Ioan Damaschin.

ѕ Decĭ acestea și cele maĭ întâĭ grăite, după rânduială dator este cineva a le păzi, și câte adecă ar putea a înțălege, să cade să lucreze, iar câte nu ar putea înțălege, cu tăcere să cuvine a mulțămi, precum zice Sfântul Isac, și să nu cuteze a întreba fără de rușine. Pentru că zice același de la Pilde (**25**. 16) [116] luând uneltirea „Când veĭ afla miere mănâncă cu măsură, ca nu umplându-te să borăștĭ“. Și precum zice Teologul: Cum că privirea cea neînfrânată, poate și în prăpăstiĭ va împinge, adecă a căuta cineva maĭ presus de măsură, și a nu voi a zice, cum că Dumnezeŭ știe aceasta, iară eŭ cine sunt? Și a crede că cel ce a făcut Munțiĭ, și chițiĭ ceĭ marĭ, însușĭ este găurind și acul Albiniĭ, precum zice Marele Vasilie. Decĭ cele ce din vârtute a sosit întru înțălegere, cunoaște dintru cele simțitoare pre cele gânditoare, și din ceste văzute și vremelnice, pre cele nevăzute și vecĭnice. Și înțălegând din Dar pentru Puterile cele de sus, cum că nu este vrednică toată lumea unuĭ Drept. Și socotește mie, zice cel cu Gura de Aur, atâtea neamurĭ și limbĭ, decât Dreptul este maĭ mare, Îngerul cu adevărat maĭ mare este decât omul, și ajunge vederea unuia spre toată îngrozirea. Și iarășĭ: Ce aŭ pătimit Daniil cel întocmaĭ cu Îngeriĭ, văzând pre Înger? (Daniil **8**. 17) [117].

---

[114] *Pildele lui Solomon*, **3**, 34: "De cei batjocoriți El râde, iar celor smeriți le dă har".
[115] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 8: "Că oricine cere ia, cel care caută află, și celui care bate i se va deschide".
[166] *Pildele lui Solomon*, **25**, 16: "Dacă ai găsit miere, mănâncă atât cât îți trebuie, ca nu cumva să te saturi și să verși".
[117] *Daniel*, **8**, 17: "Și el a venit unde eram eu și, când se apropia, m-am înspăimântat și am căzut cu fața la pământ. Și el mi-a grăit: «Ia aminte, fiul omului, căci vedenia este pentru a arăta sfârșitul veacurilor»!".

Pentru a şaptea privire

PENTRU CĂ învrednicindu-să cunoştinţiĭ a şaptea, să minunează de mulţimea puterilor celor fără de trupurĭ, a Stăpâniilor, a Scaunilor, a Domniilor, a Serafimilor, a Heruvimilor, adecă a celor nouă cete, a celor ce să aflâ întru toate Dumnezeeştile scripturĭ; A cărora firea, şi Puterea, şi celelalte bunătăţĭ care împrejurul lor să văd, cunoscute (sunt) de Dumnezeŭ şi făcătorul lor. Şi cum după rânduială staŭ. Dar şi alte vredniciĭ aŭ cetele cele de sus, pentru care zice cel cu Gura de Aur, cum că Domnul Savaot, Domnul Oştilor Puterilor să tâlcueşte. Şi cum uniĭ la alţiĭ daŭ luminarea: Îngeriĭ adecă zice, pre noĭ oameniĭ ne luminează, iară eĭ de la Arhanghelĭ priimesc luminarea, şi aceea de la începătoriĭ, şi aşa fiecare ceată de la ceilaltă priimeşte luminarea şi cunoştinţa. Şi iarăşĭ, cum neamul omenesc o oae grăesc a fi, pre care o aŭ perdut, nu Dumnezeŭ, ci ea singură, iară a Îngerilor nouăzeci şi nouă. Şi socotind înţălepciunea şi puterea Ziditoruluĭ, cum atâtea mulţimĭ a făcut cu singură porunca. Întâĭ adecă zice Teologul, gândeşte pre puterile cele Îngereştĭ, ş.c.l.

Şi intrând gânditor dinlăuntru Bisericeĭ, adecă a Catapitezmiĭ, să face nematerialnic, precum zice Sfântul Isac. Că închipuirele are Biserica cea dinafară a lumiĭ aceştiea, iară Catapiteazma, adecă uşile Altaruluĭ, a tărimiĭ Ceruluĭ, iară Sfintele Sfintelor, acelor maĭ pre sus de lume, unde ceĭ netrupeştĭ şi nematerialnicĭ neîncetat laudă pre Dumnezeŭ, şi pentru noĭ îl roagă pre Dânsul, precum zice Marele Atanasie. Şi aşa vine întru pacea gândurilor, şi Fiŭ a luĭ Dumnezeŭ după dar să face, cunoscând tainile cele ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ, precum zice Damaschin: Desfăcutu-s-aŭ Catapiteazma Bisericeĭ cea Dumnezeească întru răstignirea Ziditoruluĭ, arătând credincioşilor adevărul cel ascuns întru scripturĭ; Bine cuvântat eştĭ Dumnezeul Părinţilor noştri. Şi precum zice Sfântul Cozma scriitorul de cântărĭ: Din lemn gustând cel întâĭ întru oamenĭ, întru stricăciune s-aŭ sălăşluit, prentru că cu lepădare prea necinstită a vieţiĭ osândit fiind, pre tot neamul l-aŭ împărtăşit boaleĭ, ca oarecare stricătoare de trupurĭ vătămare (Fac. 3. 19) [118] Ci aflând pământeniĭ a doua chemare (Rom. 5. 12) [119] prin lemnul Cruciĭ strigăm: şi celelalte ...

Pentru a opta privire

IARĂ DINTRU aceasta a şaptea cunoştinţă, să înalţă întru cunoştinţa cea către Dumnezeŭ, prin rugăciunea cea a doua şi curată care să cuvine privitoruluĭ, întru cât întru singură pornirea rugăciuniĭ să răpeşte mintea de Dumnezeească dorire, şi maĭ mult cu totul nu ştie ceva din lumea aceasta, precum zic Sfinţii Părinţĭ: Macsim şi Damaschin. Şi nu numaĭ pre toate le uită mintea, ci şi însuşĭ pe sine, pentru că zice Sfântul Nil, cum că dacă încă ştie mintea pre sineşĭ, nu este întru singur Dumnezeŭ, ci şi întru sineşĭ: Pentru că atuncea priimeşte, zice Sfântul Macsim, arătărĭ pentru Dumnezeŭ, şi să face Cuvântător de Dumnezeŭ, învrednicindu-să veniriĭ Sfântuluĭ Duh. Iară pentru Dumnezeŭ auzind, să nu să pare cuiva dintru necunoştinţă cum că însuşĭ Dumnezeŭ este cele ce să văd împrejurul Luĭ, adecă: bunătatea, îmbunătăţirea, dreptatea, sfinţirea, lumina, focul, fiinţa, firea, puterea, înţălepciunea, şi unele ca acestea, zice Marele Dionisie. Dar nicĭ câte poate mintea a le hotărî împrejur, pentru că nehotărâtă este Dumnezeirea, şi nescrisă împrejur, şi nu să Teologhiseşte dintru cele dupre sineşĭ, ci dintru cele dimprejurul Luĭ, precum zice Marele Dionisie

[118] *Facerea*, **3**, 19: "În sudoarea feţei tale îţi vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care eşti luat; căci pământ eşti şi în pământ te vei întoarce".
[119] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 12: "De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa şi moartea a trecut în toţi oamenii, pentru că toţi au păcătuit în el".

către Sfântul Timofteiŭ, mărturie aducând de la Sfântul Iroteiŭ. Maĭ cu dreptate este şi maĭ ales a zice: necuprinderea, neurmarea, neispitirea, şi câte nu este cu putinţă a le hotărî. Pentru că maĭ presus de cuget şi de minte este, şi luişĭ singur cunoscut, un Dumnezeŭ în trei Ipostasurĭ, fără de început, fără de sfârşit, prea bun, şi prea lăudat. Şi cele ce să grăesc adecă pentru Dânsul din Dumnezeasca scriptură, dintru nedumerire să grăesc, spre a cunoaşte noĭ, cum că este Dumnezeŭ, şi nu ce este, pentru că e necunoscut de toată firea cea cuvântătoare şi înţălegătoare.

Decĭ asemenea de întruparea Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi de unirea cea după Ipostas, precum zice Sfântul Chiril, să cuvine a ne minuna. Şi cum întru Dumnezeirea Luĭ înfiinţându-să Trupul, pe carele l-a luat dintru noĭ, precum zice Marele Vasilie, Că precum fierul şi focul, aşa este şi unirea, pentru ca să cunoaştem pre unul Hristos în două firĭ, precum aŭ zis Damaschin către Născătoarea de Dumnezeŭ, un Ipostas adecă, însă în două firĭ aĭ născut cea întru tot fără de prihană, pre Dumnezeŭ cel ce s-aŭ întrupat, căruia toţĭ îĭ cântăm: Dumnezeule bine eştĭ cuvântat. Şi iarăşĭ: Cel nehotărât rămâind neschimbat, cu trupul după Ipostas s-aŭ unit întru tine ca un milostiv, cea întrutot Sfântă, Cel singur binecuvântat.

Cum că întru Dumnezeeştile scripturĭ nu este neglăsuire

ŞI SIMPLU toată cetirea, saŭ cântarea Psalmilor, socotind, cel ce s-aŭ luminat puţin, cunoştinţă află, şi Cuvântare de Dumnezeŭ şi pre fieştecare scriptură mărturisită de ceilaltă scriptură. Iară cel ce are mintea încă neluminată, i să pare cum că are Dumnezeeştile scripturĭ împrotivirĭ, ci nu este întru Dumnezeeştile scripturĭ aceasta, să nu fie. Pentru că Dumnezeeştile scripturĭ unele adecă şi mărturie de la alte scripturĭ, iară altele aŭ vremea pricină, saŭ faţă, şi pentru această toată zicerea cea din scriptură neprihănită este. Iară cea dinafară de chipurile acestea, este lucrul necunoştinţiĭ noastre, şi nu este dator cineva a prihăni scripturile, ci cu toată puterea a le păzi pre acestea precum să află, şi nu după voia lor, precum făceaŭ Eliniĭ şi Jidoviĭ, nepriimind a grăi nu ştiŭ ce este aceasta; ci din părere şi din plăcerea de sineşĭ scripturile şi firea lucrurilor prihăneaŭ, şi după părerea lor aŭ înţăles, iar nu după voia luĭ Dumnezeŭ; pentru aceasta s-aŭ rătăcit, şi spre toată răutatea s-aŭ abătut. Pentru că tot cela ce caută scoposul scripturiĭ, nu va alcătui vre odinioară înţălegerea sa, saŭ bună, aŭ rea; Ci precum aŭ zis Marele Vasilie, şi cel cu Gura de Aur, Dumnezeasca scriptură are învăţător, şi nu învăţăturile lumiĭ. Că orĭce ar pune Dumnezeŭ în inima cea curată fără de socotire, pe aceea o priimeşte, dacă împreună cu dânsa s-ar afla şi mărturiea din Dumnezeeştile scripturĭ, precum zice Marele Antonie. Pentru că înţălegerile cele ce vin de sineşĭ în minte, celor ce liniştesc după Dumnezeŭ fără socotire, priimite sunt, zice Sfântul Isac.

Decĭ a cerca, şi a să socoti cineva, voia sa este şi ştiinţă trupească; Şi maĭ ales dacă sileşte scriptura, ca un fur spre tâlcuire, zice cel cu Gura de Aur, şi nu intră prin uşa smeriteĭ cugetărĭ, ci suindu-să pre aiurea (Ioan **10**. 1) [120]. Pentru că scoposul silindu-l, saŭ prihănindu-l spre a alcătui cunoştinţa sa iară maĭ ales necunoştinţă, nu este pre pământ maĭ neînţălegător decât unul ca acesta! Decĭ ce înţălegere este aceasta, ca precum ar voi cineva scoposul scripturiĭ a-l face, şi împrotivă a cuteza a schimba zicerile? Însă acela este ştiutor, carele zicerile, neclătite văzându-le, şi prin înţălepciunea Duhuluĭ aflând tainile cele ascunse, din Dumnezeeştile scripturi le întăreşte, şi maĭ ales de la aceştia trei marĭ luminătorĭ: Vasilie zic, Grigorie Teologul, şi Ioan Gură de Aur. Saŭ din singură zicerea mărturiea aflându-o, saŭ dintru altă zicere a scripturiĭ. Şi nu are ceva a zice cel ce voeşte împrotivă a grăi, cum că nu din afară aduc mărturiea, pentru ca să zică cineva a sa înţălegere este, ci

[120] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **10**, 1: "Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce nu intră pe uşă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur şi tâlhar".

dintru aceiașĭ pricină care zace înainte, saŭ din altă scriptură care arată pentru aceatsa. Și cu cuviință: pentru că de la Duhul Sfânt aŭ și înțălegerea, și grăirea ca niște vrednicĭ. Decĭ tot lucrul care nu are mărturie cum că este bun, ci îndoire, nu este dator cineva pre aceasta a-l face, saŭ împreună a să pogorî gândul. Pentru că ce trebuință este a părăsi lucrul cel arătat, și mărturisit bun a fi și luĭ Dumnezeŭ plăcut. Și a face altul orĭ bun orĭ nu? Fără decât numaĭ după patimă este. Și acesta adecă așa.

Despărțire a cunoștințiĭ tuturor și a rugăciuniĭ

IARĂ PENTRU cele opt cunoștințe să cuvine nouă a ști, cum că întru cele patru, adecă pre zicerile cele înainte scrise întru fieștecare a le grăi datorĭ suntem; Iară întru celelalte, Doamne miluește pentru tot, precum s-aŭ grăit pentru Sfântul Filimon; Și a avea mintea prin tot uimită spre înțălegerĭ. Pentru că așa să cuvine a fi petrecerea sârguitoruluĭ, uneorĭ adecă a avea mintea întru vederea cestor simțitoare, iară alteorĭ întru cunoștința celor gânditoare, și întru neînchipuire. Și iarășĭ întru oarecare gândire a scripturilor, și întru rugăciunea cea curată. Iară trupul, uneorĭ întru cetire, iar alte orĭ întru rugăciune, alteorĭ întru lacrămĭ pentru sineșĭ, saŭ și pentru aproapele, dintru împreună pătimire după Dumnezeŭ; Uneorĭ întru lucrare, spre ajutorul oarecăruia bolnav cu sufletul, saŭ cu trupul. Pentru că tot cu totul să se facă lucrurile Sfinților Îngerĭ, și nicĭdecum pentru oarecare din cele ale lumiĭ aceștiea grijindu-să. Și Dumnezeŭ cela ce l-aŭ ales pre dânsul și l-aŭ osăbit spre a fi vorbitor împreună cu Dânsul, și i-aŭ dăruit luĭ petrecerea aceasta și negrija, El grija luĭ va face și-l va hrăni și sufletește și trupește. Pentru că „Aruncă, zice, spre Domnul grija ta, și El te va hrăni" (Ps. **54**.23) [121]. Și precum el spre Dânsul îșĭ pune nădejdea, întru toate cele după sineșĭ cu sufletul și cu trupul, pre atâta îl află pre El grijindu-să de dânsul, întrucât a socoti pre sine sub toată zidirea, din multe darurile luĭ Dumnezeŭ, din cele arătate și în cele nearătate, din cele sufleteștĭ și din cele trupeștĭ; Ca unul ce mult dator fiind, nu poate nicĭdecum a să înălța întru vreun lucru de rușine, înaintea facerilor de bine ale luĭ Dumnezeŭ.

Și pre cât îĭ mulțămește Luĭ, și să nevoește a sili pre sineșĭ pentru dragostea Luĭ, pre atâta Dumnezeŭ să apropie de el prin Darurile Sale, și poftește a-l odihni pre el, și a-l face să cânte Împărățiile pământuluĭ, și afară de (acestea) și răsplătire întru cel viitor. Pentru că Sfințiĭ Mucenicĭ bolea, adecă muncițĭ fiind de vrăjmașĭ, dar dorul Împărățieĭ și dragostea luĭ Dumnezeŭ, biruea durerile, și aceasta singură a primi putere spre a birui pre vrăjmașĭ, o socotea mare mângâere și datorie, că s-aŭ învrednicit moarte a răbda pentru Hristos întrucât dintru aceasta de multe orĭ nesimțitorĭ să făcea. Asemenea și Sfințiĭ Părințĭ, mult silind pre sineșĭ la începuturĭ prin nevoință de multe chipurĭ, și prin războaele cele ce să făcea de la duhurile răutățiĭ; Ci biruea dorul și nădejdea nepătimiriĭ. Pentru că după osteneală, fără de grijă să făcea, cel fără de patimă, ca cela ce aŭ biruit patimile. Însă să pare bine a să afla și cel pătimaș, ci din orbire. Căcĭ singur cel ce să grăește luptător, are osteneala și războiul, pentru a voi a birui patimile și a nu putea. Pentru ca să sloboade unul ca acesta, uneorĭ a să birui de la ceĭ ce îl luptă pre el, ca smerenie să câștige. Și pentru aceasta dator este a-șĭ cunoaște neputința sa, și a fugi cu tărie de cele ce îl vatămă pre dânsul, pentru ca să uite obiceiul săŭ cel maĭ dintâĭ. Că dacă nu fuge cineva maĭ întâĭ de împătimire, și nu ar câștiga tăcere desăvârșit, nu poate a veni întru a avea ceva fără de patimă, saŭ întru a grăi pururea bine. Și prost întru tot lucrul să cuvine cea desăvârșit fugire de grijă, ca să nu să tragă cineva de obiceiul cel dintâĭ.

Însă nimenea din cunoștință auzind pentru smerita cugetare, și pentru nepătimire, saŭ pentru unele ca acestea, să i să pară a le avea pre acestea; Ci al fieștecăruia lucru, semnul dator este a-l căuta și a-l afla întru sineșĭ.

[121] *Psalmii,* **54**, 23: "Întinat-au legământul Lui, risipiți au fost de mânia feței Lui și s-au apropiat inimile lor".

Pentru smerita cugetare

IARĂ SEMNE sunt ale smeritei cugetări adecă, ca toată fapta cea bună, şi trupească şi sufletească având, a socoti pre sine mai mult dator a fi lui Dumnezeŭ, ca unul ce aŭ luat multe prin Darul, nevrednic fiind. Şi orice ispită i-ar veni luĭ de la dracĭ, saŭ de la oamenĭ, vrednic să socoteşte de unele ca acestea, şi de altele şi mai multe, pentru ca măcar puţin din datorie să fie lăsat, şi uşurare să afle la judecată de muncile cele ce să nădăjduesc de dânsul. Şi când una ca aceasta adecă nu ar pătimi, mult să necăjeşte şi să nevoeşte, căutând a afla ceva să silească pre sineşĭ. Iar dacă ar dobândi aceasta, iarăşĭ ca un Dar de la Dumnezeŭ luându-l mai mult să smereşte, şi neputând a afla ce să răsplătească Făcătoruluĭ de bine pentru aceasta, petrece pururea lucrând, şi mai mult dator pre sineşĭ să socoteşte.

Pentru nepătimire

IARĂ SEMNUL nepătimiriĭ poate acesta este: întru toate a fi fără de turburare şi fără de frică, ca cela ce a luat prin Darul luĭ Dumnezeŭ a putea toate după Apostolul (Filip. **4**.13) [122] întru a nu avea nicĭdecum grijă pentru trup. Ci cu câtă silă s-ar nevoi, şi ar ajunge întru odihnă din deprindere, şi mulţămind iarăşĭ altă silă izvodeşte, pentru ca să se afle pururea luptat, şi biruind cu smereniea. Şi aceasta este sporirea omuluĭ. Pentru că cele ce să fac fără de silă, nu sunt lucrurĭ, precum zice Sfântul Isac, ci mai vârtos Darurĭ. Iară dacă despre faţa ostenelii s-aŭ făcut odihna, este dăruire a biruinţiĭ, şi nu este vrednică de laudă. Pentru că nu ceĭ ce priimesc plata să laudă, ci ceĭ ce să silesc întru lucrare, şi nu iaŭ nimica. Şi ce avem a zice? Oare câte am face, şi câte am mulţămi făcătoruluĭ de bine, cu atâtea datorĭ suntem numaĭ? Ci cu mult mai multe. De vreme ce El adecă nelipsit este, şi de nimic nu are trebuinţă, iară noĭ „fără de Dânsul nu putem ceva bine a face“ (Ioan **15**.5) [123]. Pentru că cela ce s-aŭ învrednicit a lăuda pre Dumnezeŭ, el mai ales dobândeşte, ca o mare şi vrednică de laudă Dăruire; şi pre cât laudă, mai mult dator să face. Şi sfârşit, saŭ tăere, a cunoştinţiĭ luĭ Dumnezeŭ, saŭ a mulţămiriĭ, saŭ a smereniei, saŭ a dragostiĭ nu află; pentru că nu sunt acestea ale veacului acestuia, ca să aibă sfârşit, ci din veacul cel fără de sfârşit carele sfârşit nu are, ci mai ales creştere a cunoştinţilor şi a Darurilor. Şi cela ce adecă s-aŭ învrednicit acestora, cu lucrul şi cu cuvântul, să slobozeşte de toate patimile.

Decĭ cela ce voeşte a le câştiga pre acestea, dator este a petrece lângă Dumnezeŭ, şi nicĭdecum grijă a avea pentru veacul acesta, şi nicĭ a să spăimânta de nicĭ o ispită, pentru că dintru aceasta va a să sui la mai mare sporire, şi la mai înaltă treaptă. Şi nicĭ din visurĭ rele, şi ca când bune, nicĭ din gândire oareşcare vicleană, saŭ bună, nicĭ din necaz, saŭ ca când din bucurie, nicĭ din părere, saŭ din cunoştinţă, saŭ din adânc, saŭ din înălţime, saŭ din părăsire, saŭ din oarecare ajutorinţă, ca când şi din vârtute, nicĭ din nebăgare de samă, saŭ din sporire, saŭ ca cum din osârdie, saŭ din arătată nepătimire, saŭ din multă împătimire: Ci vieaţă liniştită şi negrijilnică a păzi cu smerenie, crezând că nimenea nu ne poate face nouă răŭ nevoind noĭ; Iară pentru a ne înălţa numaĭ, şi a nu scăpa pururea la Dumnezeŭ, poate. Şi a să arunca pre sineşĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, căutând întru toate voia Luĭ a să face, grăind către tot gândul care vine către dânsul: nu ştiŭ cine eştĭ, Dumnezeŭ ştie, aŭ bun eştĭ, aŭ ba? Pentru că Eŭ în mâinile Luĭ m-am aruncat, şi mă arunc pre sinemĭ. Şi Luĭ îĭ

[122] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 13: "Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întăreşte".
[123] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 5: "Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic".

pasă pentru mine. Pentru că precum dintru nefiinţă m-aŭ făcut, aşa şi după Dar are a mă mântui, dacă plăcut Luĭ ar fi. Singură voea Luĭ cea Sfântă să se facă în veacul de acum, şi în cel că va să fie, precum voeşte, şi când ar voi, pentru că eŭ voe nu am. Una ştiŭ, că multe am greşit, multe şi facerĭ de bine priimesc, (şi nimic nu am ce să aduc Luĭ, fără numaĭ credinţă şi voire); Şi nicĭ măcar după putere cu lucrul saŭ cuvântul mulţămesc bunătăţiĭ Luĭ. Ci întru aceste toate, poate, şi voeşte pre toţĭ aĭ mântui, şi cu toţĭ şi pe mine precum voeşte. Pentru că de unde ştiŭ om fiind, saŭ aşa mă voeşte pre mine a fi, saŭ aşa? Decĭ eŭ pentru frica păcătuiriĭ am fugit şi am venit aicea, şi pentru păcatele mele şi neputinţele cele multe, şed deşert (adecă nelucrător) în chilie, precum ceĭ ce să ţin în legăturĭ, aşteptând hotărârea Stăpânuluĭ.

Şi măcar deşert de s-ar vedea pre sineşĭ şi perdut, să nu să spăimânteze, pentru că spre zdrobirea sufletuluĭ, şi spre lacrămĭ cu durere va a veni, de nu ar eşi din chilie. Măcar iarăşĭ multă osârdie spre toată lucrarea cea Duhovnicească şi lacrămă ar avea, să nu socotească aceasta bucurie, ci furare şi gătire a războiuluĭ. Şi cuprinzător, tot lucrul bun saŭ protivnic, dator este a-l defăima, pentru ca să petreacă fără de turburare întru toate, liniştind, şi după putere nevoindu-să, făcând câte aŭ luat, de adecă aŭ avut pe cineva sfetnic, iară de nu, pre Hristos dator este a-l avea, ca întru toată apucarea şi gândul pre El să-l întrebe, prin rugăciunea curată din inimă şi cu smerenie. Nicĭdecum cutezând cum că s-aŭ făcut iscusit Monah, până ce ar întâmpina pre Hristos în veacul cel ce va să fie, precum zice Scărarul şi Ava Agaton. Şi dacă are gândul tot spre a mulţămi luĭ Dumnezeŭ, însuşĭ îl învaţă pre el voea Sa, orĭ gânditor adeverindu-l pre el, orĭ prin oarecare om saŭ scriptură; Şi de are tăria voile sale pentru Dânsul, însuşĭ cu bucurie nepovestită îl va face pre dânsul să ajungă întru săvârşire, precum nu ştie el. Şi aceasta văzându-o foarte se minunează, cum de pretutindenea începe a izvorî bucuriea şi cunoştinţa, şi din tot lucrul află folos. Şi împărtăşeşte Dumnezeŭ întru dânsul, ca întru cel ce nu are voea sa, pentru a să supune el Sfinteĭ voiĭ Luĭ, şi să face ca un Împărat: Orĭ de şi-ar aduce aminte, fără de osteneală şi gata i să face luĭ de la Dumnezeŭ, cela ce face grijă pentru dânsul. Şi aceasta este credinţa pre care o aŭ zis „Dacă aţĭ avea credinţă, ş.c.l. (Mat. **17**.20) [124] şi pre credinţa aceasta să zidesc celelalte fapte bune, după Apostolul (1Cor. **15**.2) [125].

Pentru aceasta toată meşteşugirea face vrăjmaşul, ca să de despărţească omul de linişte, şi să cază în grijă, şi în chip oarecare necredincios să se afle, nădăjduind spre a sa petrecere şi putere, saŭ cu totul saŭ din parte. Şi dintru aceasta, pricină priimeşte vrăjmaşul ca să-l biruească pre el, şi ca pre un ticălos să-l ia robit. Iară cel ce aŭ cunoscut pre acestea, toată desfătarea şi odihna lumiĭ părăsind, ca cele ce nimic nu sunt, să sârgueşte spre negrijire, orĭ întru supunere având pe povăţuitorul în locul luĭ Hristos şi arată acestuia toată înţălegerea, cu cuvântul şi cu lucrul, ca nicĭdecum să aibă ceva; orĭ pentru linişte din credinţă întărită de toate fugind, şi are în locul tuturor pe Hristos, şi El să face luĭ toate, precum zice cel cu Gura de Aur şi Damaschin, în veacul de acum şi în cel viitor: hrănindu-l, îmbrăcându-l, bucurându-l, mângâindu-l, veselindu-l, odihnindu-l, învăţându-l, luminându-l şi simplu, precum ucenicĭĭ Luĭ, aşa şi acesta face grijă; deşi nu are a osteni precum aceea, ci însă credinţă are întărită, pentru care nu face grijă de sineşĭ precum ceilalţĭ oamenĭ. Ci pentru frica Duhurilor, precum Apostoliĭ frica Jidovilor (Ioan **20**.19) [126], şade în chilie, aşteptând pe învăţătorul, ca prin cunoştinţa celor ce sunt, adecă prin cunoştinţa zidirilor Luĭ, să-l rădice gânditor din patimĭ, şi pace să-ĭ dăruească, precum Apostolilor uşile fiind încuiate, zice Sfântul Macsim.

[124] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **17**, 20: "Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puţina voastră credinţă. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, veţi zice muntelui aceluia: Mută-te de aici dincolo, şi se va muta; şi nimic nu va fi vouă cu neputinţă".

[125] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **15**, 2: "Prin care şi sunteţi mântuiţi; cu ce cuvânt v-am binevestit-o – dacă o ţineţi cu tărie, afară numaidacă n-aţi crezut în zadar –".

[126] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **20**, 19: "Şi fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii (*duminică*), şi uşile fiind încuiate, unde erau adunaţi ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus şi a stat în mijloc şi le-a zis: Pace vouă!".

Pentru cele şapte fapte trupeşti, cunoştinţă prea aleasă

IARĂ PENTRU cele maĭ înainte scrise întru începutul cuvântuluĭ, adecă cele şapte fapte trupeştĭ, şi cele de nărav învăţătoare, de-a pururea să cuvine a le păzi. Şi nicĭ a le micşora cu lipsirea, nicĭ a le creşte cu covârşirea; de nu undeva este vreme a războiuluĭ celuĭ trupesc, pentru tinereţa, saŭ pentru virtutea care întrece, pentru care trebuinţă are de nevoinţă prea întrecătoare; Saŭ iarăşĭ pentru neputinţă, pentru care are trebuinţă de mică odihnă. Însă nu după deslegare desăvârşit, pentru că aceasta poate a vătăma şi pe ceĭ neputincioşĭ, precum a zis Sfântul Isac, ci după nevoe fă-ţĭ odihna, ca o doftorie a neputinţiĭ, şi să nu voească sufletul pricină aflând, întinderea a o slăbi. Pentru că aceasta este deslegarea, când cu tot sufletul ar voi cineva odihna; Iară odihna, zice, pre ceĭ tinerĭ şi sănătoşĭ obicinueşte a-ĭ vătăma. De vreme ce zice Sfinţiĭ Părinţĭ Vasilie şi Macsim, adecă cum că pre tămăduirea foameĭ şi a setiĭ pâine numaĭ cu apă sunt trebuincioase. Iar spre sânătate şi putere a trupuluĭ, celelalte cu iubire de oamenĭ s-aŭ dăruit nouă de la Dumnezeŭ; Şi pentru ca nu un chip pururea mâncându-să, întru nedulceaţă să aducă pre cel neputincios, ci una câte una precum s-aŭ zis înainte sunt folositoare. Pentru că depărtarea de bucate şi neîngrânarea sunt cele ce aduc neputinţile, iară înfrânarea şi schimbarea mâncărilor în fieştecare zi, să fac pricinuitoare de sânătate, pentru ca trupul să se păzască fără de dulceaţă şi nebolnăvicios, şi ca să se facă ajutător spre dobândirea faptelor celor bune.

Şi aceasta adecă către ceĭ ce să nevoesc s-aŭ grăit, iară ceĭ pătimaşĭ prin pruncimea cea întru Hristos de multe orĭ pentru multe zile nu mânâncă, uitând trupul, precum Sfântul Sisoe, carele după ce a mâncat căuta să se împărtăşască cu Prea Curatele taine, dintru uimirea cea către Dumnezeŭ. Şi precum zice Apostolul spre folosul multora „Orĭ de ne-am uimit cu mintea, luĭ Dumnezeŭ: orĭ de suntem aşăzaţĭ cu mintea, vouă suntem“ (2Cor. **5**.13) [127]. Şi precum zice şi Marele Vasilie pentru oarecare, şi alţiĭ oareşĭcariĭ. Nicĭ iarăşĭ împreună cu alţiĭ mâncând uniĭ ca aceştia din multe bucate, avea simţire unora ca acestora, ci ca nimica mâncând să afla; Pentru că mintea unora ca acestora nu este în trup, ca să simţă odihna saŭ durerea luĭ. Şi arătat adecă este de la mulţĭ Părinţĭ, şi de la Sfinţiĭ Mucenicĭ, şi arătat este şi de la Sfântul acela pentru carele aŭ scris Sfântul Nil, cum că era oarecare bătrân, zice, în pustie rugându-să cu mintea, pre carele, din slobozirea luĭ Dumnezeŭ, spre folosul săŭ şi al altora multora, de mâinĭ şi de picioare îl lua draciĭ, şi întru înălţime îl scutura, şi iarăşĭ pentru ca să nu să vatăme trupul când va cădea dintru atâta înălţime, în rogojină, îl priimea. Şi aceasta spre mult făcându-o, ispitea de să pogoră mintea luĭ din Cerurĭ, şi nu aŭ putut aceasta a o săvârşi. Decĭ unul ca acesta când ar simţi mâncarea şi băutura, saŭ oarecare din cele trupeştĭ? Şi iarăşĭ Sfântul Efrem după ce aŭ biruit toate patimile cele sufleteştĭ şi trupeştĭ, cu Darul luĭ Hristos ca să nu să afle deşert despre războaiele vrăjmaşuluĭ, şi pentru aceasta să se odihnească, precum i să părea, din negrăita smerenie cerea să i să ea de la dânsul Darul nepătimiriĭ. Pentru carele Ioan cel al Scăriĭ îngrozindu-să aŭ scris: cum că sunt oarecare decât nepătimaşiĭ maĭ nepătimaşĭ, precum singur acela zice, ş.c.l.

Pentru dreapta socoteală

PENTRU ACEASTĂ trebuinţă avem de dreapta socoteală la tot lucrul, ca în vreme să judecăm toată izvodirea; Pentru că dreapta socoteală, lumină este, arătând celuia ce o are pre dânsa, vremea, izvodirea, aşăzarea omuluĭ, vârtutea, vrâsta, puterea, neputinţa, voirea, osârdiea, petrecerea,

[127] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 13: "Căci, dacă ne-am ieşit din fire, este pentru Dumnezeu, iar dacă suntem cu mintea întreagă, este pentru voi".

deprinderea, necunoştinţa, puterea trupuluĭ, şi amestecarea, sânătatea, boala, năravul, locul, împreunarea, hrănirea, credinţa, aşăzământul, scoposul, vieţuirea, volniciea, ştiinţa, priceperea cea firească, sârguinţa, privigherea, zăbăvniciea, şi cele de acestea. Apoĭ firea lucrurilor, uneltirea, suma, chipurile, scoposul luĭ Dumnezeŭ care zace întru Dumnezeeştile scripturĭ, mintea fieştecăruia zicerĭ, precum este zicerea ceea ce să grăeşte întru Evangheliea cea de la Ioan, când aŭ venit Eliniĭ căutând a vedea pre Domnul, şi îndată aŭ zis „venit-aŭ ceasul ş.c.l." (Ioan **12**.22) [128]. Arătat este cum că aŭ ajuns chemarea neamurilor, pentru că s-aŭ început vremea patimiĭ, şi aceasta ca un semn punea. Fiindcă dreapta socoteală pre toate acestea le luminează. Şi nu numaĭ, ci şi scoposul tâlcuiriĭ, şi aceasta ca un semn punea. Fiindcă dreapta socoteală pre toate acestea le luminează. Şi nu numaĭ, ci şi scoposul tâlcuiriĭ Părinţilor; pentru că nu lucrul cel ce să face este ceea ce să caută, ci pentru care să face, zice Sfântul Nil. Şi cela ce face ceva fără de cunoştinţa celor înainte zise, să osteneşte poate mult, însă nimic nu poate a săvârşi, precum zice Sfântul Antonie şi Sfântul Isac, pentru ceĭ ce să nevoesc spre bunătăţile ceĭ trupeştĭ, iar de lucrarea minţiĭ lenevesc, măcar că aceasta este ceea ce să caută, precum zice Sfântul Macsim: dă trupuluĭ lucrarea cea după putere, şi toată nevoinţa sa spre minte o abate.

Pentru că cela ce lucrează cele trupeştĭ, zice, uneorĭ să birueşte adecă de îndrăcirea pântecelui, şi de dormirea cea multă, şi de grijă, şi de multa cuvântare, şi dintru acestea să întunecă mintea; Iară alte orĭ cu prea întinsă postire, şi cu privegherea, şi cu prea întrecerea ostenelelor, turbură cugetul. Iară cela ce poartă grijă de minte, priveşte, să roagă, Cuvintează de Dumnezeŭ, şi toată fapta bună poate a o îndrepta. De vreme ce omul cel priceput, cu meşteşugire să nevoeşte a face pre cât poate micĭ pe trebuinţele cele trupeştĭ, ca dintru aceasta să se facă puţin cu grija, saŭ şi fără de grijă, spre a păzi poruncile, precum zice Domnul „nu vă grijiţĭ, ş.c.l." (Mat. **6**.25–34) [129]. Iară întru multa grijă nicĭ pre sine nu poate cineva a să vedea, şi cum poate a vedea cursile vrăjmaşuluĭ cele gătite maĭ înainte de vreme? Deoarece vrăjmaşul nu obicĭnueşte totdeauna a face arătat războiŭ, precum zice cel cu Gura de Aur. Că dacă aceasta ar fi fost, nu am fi căzut cu lesnire în cursele luĭ, ca puţinĭ să se afle ceĭ ce să mântuesc, precum zice Domnul (Luca **13**.23) [130]. Ci când ar voi întru cele marĭ pre cineva (a-l arunca), izvodeşte a să lenevi de cele micĭ şi nearătate; şi înainte de prea curvie, de cea deasă şi curvească vedere; şi maĭ înainte de ucidere, de cea mică mânie; şi maĭ înainte de întunecarea cugetuluĭ, de cea mică grijă, şi maĭ înainte de aceasta, iarăşĭ de cea ca cum de nevoe trebuinţă a trupuluĭ. Pentru aceasta Domnul ca cele ce toate înainte le cunoaşte, ca cela ce este înţălepciunea Tatăluĭ, înainte întâmpinând vicleşugurile dracilor porunceşte maĭ înainte de vreme a tăia pricinile, ca nu părându-i-să a fi lesne ertate cele

[128] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **12**, 22: "Filip a venit şi i-a spus lui Andrei, şi Andrei şi Filip au venit şi i-au spus lui Iisus".
[129] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 25-34:
"25. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana şi trupul decât îmbrăcămintea.
26. Priviţi la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitniţe, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte. Oare nu sunteţi voi cu mult mai presus decât ele?
27. Şi cine dintre voi, îngrijindu-se poate să adauge staturii sale un cot?
28. Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiţi? Luaţi seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc.
29. Şi vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceştia.
30. Iar dacă iarbă câmpului, care astăzi este şi mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puţin credincioşilor?
31. Deci, nu duceţi grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ne vom îmbrăca?
32. Că după toate acestea se străduiesc neamurile; ştie doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveţi nevoie de ele.
33. Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă.
34. Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei".
[130] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **13**, 23: "Şi I-a zis cineva: Doamne, puţini sunt, oare, cei ce se mântuiesc? Iar El le-a zis:".

micĭ, să cădem cu ticăloşie întru cele marĭ şi cumplite păcate. Şi zice „Zisu-saŭ celor de demult, adecă celor în Lege, acestea şi acestea, iar Eŭ zic nouă“ (Mat. 5.21) [131].

Decĭ cela ce s-aŭ învăţat de Sfântul Evanghelie, dator este a face şi a lua aminte cele ce să învaţă într-însa de Mântuitorul, ca să se izbăvească de cursile vrăjmaşuluĭ, şi a avea poruncile ca o iubire de cinste maĭ ales, şi marĭ facerĭ de bine, pentru că cu mare înţălepciune pot a mântui pre suflet. Fiindcă poruncile, Darurĭ sunt ale luĭ Dumnezeŭ, şi cu cuviinţă, „toată darea cea bună, şi tot Darul desăvârşit, de sus este“, zice fratele luĭ Dumnezeŭ (Iac. **1**.17) [132] ş.c.l. precum zice şi Damaschin: Pus-aĭ nouă neruşinată solitoare *, pre ceea ce te-aŭ Născut pre Tine Hristoase, cu rugăciunile aceştiea să ne daĭ nouă Duh milostiv, dătător de bunătate, carele din Tatăl esă prin Tine. Pentru că cela ce aŭ lăudat Darul luăriĭ aminte a Dumnezeeştilor scripturĭ, precum zic Părinţiĭ, tot binele îl află ascuns întru toate Dumnezeeştile scripturĭ, precum zice Domnul „Cela ce s-aŭ învăţat întru Împărăţia Cerurilor, ş.c.l.“ (Mat. **13**.52) [133] adecă întru îndeletnicirea cea după Dumnezeŭ, şi întru cetirea Dumnezeeştilor scripturĭ. Că altă faţă arată scriptura celorlalţĭ oamenĭ, măcar deşi li să pare a cunoaşte, şi alta arată celuia ce aŭ deosebit pre sine spre a să ruga nelipsit, adecă a avea gândirea luĭ Dumnezeŭ în loc de răsuflare, întru toate. Măcar în lume prost ar fi, şi neînvăţat întru învăţăturile oamenilor, precum zice Marele Vasilie. Iară maĭ ales prostimiĭ şi smereniei să arată Dumnezeŭ, zice Scărarul, şi nu ostenelelor, saŭ înţălegeriĭ ceea ce să strică; Ci maĭ ales să întoarce despre aceasta Dumnezeŭ, dacă adecă nu ar avea smerenie. Pentru că maĭ bun este cineva prost cu cuvântul, iar nu cu cunoştinţa, precum zice Apostolul (2Cor. **11**.6) [134]. De vreme ce cunoştinţa cea Duhovnicească, Dar este, iar meşteşugirea cuvântuluĭ, învăţătură omenească este, şi precum şi celelalte învăţăturĭ ale lumiĭ aceştiea, şi nu foloseşte oarecărora spre mântuirea sufletuluĭ, şi arătat este aceasta la Elinĭ.

Decĭ cetirea spre aducerea aminte, celor ce ştiŭ pre cele grăite din iscusinţă, şi celor neiscusiţĭ spre învăţătură să face. Când, zice Marele Vasilie, ar afla Dumnezeŭ inimă curată de toate lucrurile şi învăţăturile cele lumeştĭ, atuncea ca întru o carte nescrisă, scrie dogmele Sale. Şi aceasta o zic pentru ca să nu cetească cineva pre cele ce nu ajutorează spre plăcerea de Dumnezeŭ; Însă măcar neştiind cineva o aŭ cetit pre aceasta, nevoească-se degrab a şterge pomenirea aceştiea prin Duhovnicească cetire, acelor ce ajutorează spre mântuirea sufletuluĭ, după aşăzarea întru care aŭ ajuns. De adecă este lucrător, întru vieţile şi cuvintele Părinţilor; Iar dacă Darul l-a înălţat pre dânsul întru cunoştinţă Duhovnicească, să cetească întru toate Dumnezeeştile scripturĭ, ca cela ce poate după Apostolul, „asupra a toată înălţarea ceea ce să rădică împrotiva cunoştinţiĭ luĭ Dumnezeŭ“ (2Cor. **10**.5) [135] şi a izbândi spre toată neascultarea şi călcarea, prin lucrarea şi prin cea adevărată cunoştinţă a poruncilor şi a dogmelor luĭ Hristos, celor Dumnezeeştĭ. Iar afară de aceasta, nicĭdecum să nu cetească ceva. Căcĭ care trebuinţă este a lua duh necurat, în locul Duhuluĭ Sfânt? Pentru că întru care cuvânt să îndeletniceşte cineva, Duhul cuvântuluĭ voeşte a avea, deşi nu să vede luĭ cu anevoe lucrul, precum celor iscusiţĭ.

---

[131] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 21: "Aţi auzit că s-a zis celor de demult: «Să nu ucizi»; iar cine va ucide, vrednic va fi de osândă".

[132] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 17: "Toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor, la Care nu este schimbare sau umbră de mutare".

* *solitoare*, femininul de la *sol*, vestitoare, aducătoare de solie.

[133] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **13**, 52: "Iar El le-a zis: De aceea, orice cărturar cu învăţătură despre împărăţia cerurilor este asemenea unui om gospodar, care scoate din vistieria sa noi şi vechi".

[134] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 6: "Şi chiar dacă sunt neiscusit în cuvânt, nu însă în cunoştinţă, ci v-am dovedit-o în totul faţă de voi toţi".

[135] *Idem*, **10**, 5: "Şi toată trufia care se ridică împotrivă cunoaşterii lui Dumnezeu şi tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos".

Pentru cea după Dumnezeŭ cetire

DECI să fie cetirea după Dumnezeŭ spre a nu să rătăci mintea, că aceasta este începătura mântuiriĭ. „Urăşte, zice Solomon, glasul întăririĭ" (Pild. **11**.15) [136] vrăjmaşul adecă; precum şi rătăcirea cugetuluĭ începătură este a păcătuiriĭ, precum zice Sfântul Isac. Iară cela ce voeşte a scăpa de aceasta desăvârşit, în chilie i să cade a să îndeletnici maĭ de multe orĭ. Dacă adecă sub prieteşugul trândăvieĭ este, să lucreze puţin, ca şi cel fără de patimă şi cunoscător spre folosul altora, şi spre ajutorul oarecărora neputincioşĭ, precum făcea ceĭ maĭ marĭ din Părinţĭ împreună pogorându-să, şi să asemăna pătimaşilor pentru smerita cugetare; Ca ceĭ ce pot pretutindenea a avea pre Dumnezeŭ întru sineşĭ, şi întru cunoştinţa cea întru Dumnezeŭ a să îndeletnici, şi întru lucrarea mâinilor, şi în târg, precum zice Marele Vasilie către ceĭ foarte desăvârşiţĭ, întrucât şi întru mulţimea noroduluĭ, zice, ca ceĭ ce sunt singurĭ întru sineşĭ, şi întru Dumnezeŭ totdeauna sunt. Iară cela ce nu are încă pre acestea, ci voeşte a da carte de slobozenie trândăvieĭ, toată vorbirea oamenilor, şi somnul cel fără de cuviinţă, dator este a-l lepăda de la sineşĭ, şi a lăsa pre aceasta a topi trupul şi sufletul luĭ, până ce ea (trândăviea) s-ar depărta văzând răbdarea luĭ întru îndeletnicirea cea de-a pururea după Dumnezeŭ, şi întru rugăciune curată, şi întru cetire. Pentru că tot războiul dacă ar vedea pre sine ceva a putea săvârşi, petrece luptând; Iar dacă nu, să depărtează, saŭ desăvârşit, saŭ până la o vreme. Pentru aceasta dator este cela ce voeşte a birui pe vrăjmaşul, a avea toată răbdarea, „Cela ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui" (Mat. **10**.22) [137]. Cu dreptul este, zice Apostolul, „a da necaz celor ce ne mâhnesc pre noĭ, iară nouă celor ce ne necăjim răsuflare" (2Tesal. **1**.6–7) [138].

Decĭ nu este răŭ nicĭ un lucru care după Dumnezeŭ să face cu smerenie, însă osăbirĭ aŭ lucrurile şi izvodirile. Prin urmare tot orĭce este afară de trebuinţa cea de nevoe, împedecare să face celuĭ ce voeşte a să mântui. Adecă, tot orĭce nu ajutorează spre mântuirea sufletuluĭ, saŭ spre vieaţa cea trupească. De vreme ce nu bucatele, ci lăcomiea pânteceluĭ este rea; Nicĭ baniĭ (saŭ avuţia), ci împătimirea; Nicĭ grăirea, ci deşarta cuvântare; nicĭ cele dulcĭ ale lumiĭ, ci neînfrânarea; Nicĭ dragostea către aĭ săĭ, ci cea dintru aceasta lipsire spre plăcerea luĭ Dumnezeŭ; Nicĭ îmbrăcămintele cele spre a să acoperi numaĭ, şi a scăpa de frig şi de arsurĭ, ci cele de prisosit şi scumpe; Nicĭ oasele spre a scăpa numaĭ împreună cu cele grăite şi de bântuitorĭ, şi de feară şi de oamenĭ, ci cele cu două rândurĭ, şi cu trei rândurĭ, şi marĭ şi cu multă cheltuială; Nicĭ a avea cineva lucru este răŭ, ci a nu-l avea pre acesta spre trebuinţa cea de nevoe; Nicĭ cărţĭ a avea ceĭ foarte câştigătorĭ, ci a nu le avea pe acestea pentru cetirea cea după Dumnezeŭ; Nicĭ a avea prietenĭ, ci pre ceĭ ce să află nu cu trebuinţă spre folosul sufletuluĭ; Nicĭ femeea este rea, ci curviea; Nicĭ băgăţiea, ci iubirea de argint; Nicĭ vinul, ci beţiea; Micĭ mâniea cea firească care este dată spre a pedepsi pre păcat, ci a o unelti pre aceasta împrotiva oamenilor de un neam; Nicĭ a începători, ci iubirea de începătorie; Nicĭ slava, ci iubirea de slavă, şi mărirea deşartă care este maĭ rea decât acestea; Nicĭ bunătate a câştiga, ci a să părea a o avea; Nicĭ cunoştinţa, ci a i să părea a fi cunoscător; şi ceea ce este maĭ rea decât aceasta, a nu cunoaşte necunoştinţa sa. Nicĭ cunoştinţa cea adevărată, ci cea cu nume mincinoasă; Nicĭ lumea este rea, ci patimile; Nicĭ firea, ci cele afară de fire; Nicĭ unirea, ci ceea ce spre a face răŭ, şi care nu să face spre mântuirea sufletuluĭ; Nicĭ mădulările trupuluĭ, ci cea rea uneltire a acestora:

[136] *Pildele lui Solomon*, **11**, 15: "Celui ce se pune chezaş pentru un străin îi merge rău; cel ce nu se pune chezaş stă la adăpost".

[137] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 22: "Şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui".

[138] *Epistola a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 6-7:
"6. De vreme ce drept este înaintea lui Dumnezeu să răsplătească cu necaz celor ce vă necăjesc pe voi.
7. Iar vouă celor necăjiţi, să vă dea odihnă, împreună cu noi, la arătarea Domnului Iisus din cer, cu îngerii puterii Sale".

Pentru că nu ca să poftim cele ce nu să cade s-aŭ făcut vederea, ci pentru ca văzând zidirele, să slăvim dintr-însele pre Ziditorul, şi spre a călători noĭ întru cele ce folosesc sufletul şi trupul; Nicĭ auzurile, spre a asculta clevetirile şi nebuna cuvântare, ci spre a auzi cuvântul luĭ Dumnezeŭ, şi toată grăirea care o auzim de la oamenĭ, şi de la păsărĭ, şi de la celelalte, şi întru acestea a slăvi pe Făcătorul; Nicĭ mirosirea este spre a mueri pe suflet, şi a deslega întinderea luĭ cu mireazma cea bine mirositoare, precum zice Teologul, ci spre a răsufla şi a primi văzduhul cel dăruit nouă de la Dumnezeŭ, şi a slăvi pre El pentru aceasta, fără de carele nimenea adecă nu poate a fi viŭ trupeşte, nicĭ om, nicĭ dobitoc.

Decĭ mă minunez de înţălepciunea Făcătoruluĭ, cum lucrurile cele maĭ de nevoe, la toţĭ cu lesnire să află, zic adecă văzduhul, focul, apa, şi pământul. Şi nu numaĭ acestea, ci şi cele ce pot să mântuească pe suflet, maĭ lesnicioase le-aŭ făcut decât pre celelalte lucrurĭ; iară cele ce îĭ aduc perzare luĭ, maĭ cu anevoe. Precum săraciea obicĭnueşte maĭ mult a mântui pre suflet, iară bogăţiea împedecare să face celor mulţĭ; Şi săraciea adecă orĭcine o află, iară ceilaltă nu este întru noĭ. Apoĭ: necinstea, smerenia, răbdarea, ascultarea, supunerea, înfrânarea, postirea, privigherea, tăerea voiĭ sale, boalele trupeştĭ, mulţumirea întru toate acestea, ispitele, pagubele, lipsirea celor de nevoe, depărtarea de dulceţĭ, golătatea, îndelunga răbdare, şi prost toate izvodirile cele ce să fac pentru Dumnezeŭ, neîmpedecate sunt, şi nimenea nu să luptă pentru unele ca acestea, ci maĭ ales dă voe celor ce voesc a le avea pre acestea, orĭ cu voe orĭ fără de voe viind asupră. Iară cele ce spre perzare ajutorează, sunt cu anevoe aflate: adecă, bogăţiea, slava, mândriea, neprimirea, stăpânirea, a începători, neînfrânarea, multa mâncare, multa băutură, multa dormitare, a face cele ce voeşte, sănătatea şi vârtutea trupuluĭ, voinţa cea fără de ispită, dobânzile, a avea câte pofteşte, împărtăşirea dulceţilor, a avea îmbrăcămintĭ şi acoperământurĭ multe şi de mult preţ, şi unele ca acestea. Pentru care multă este nevoinţa, iară puţină aflarea; Şi vremelnică este folosinţa şi mult este necazul adecă, iară puţină este desfătarea. Pentru că celor ce le aŭ pe acestea, şi celor ce nu le aŭ, dar poftesc a le avea, tot necazul le pricinuesc, măcar că nu este răŭ nimica, şi pre uneltirea acestora, precum s-aŭ zis. – Pentru că nu ca să furăm şi să răpim, şi mâinele uniĭ asupra altora să întindem răŭ, s-aŭ făcut nouă mâinĭ şi picioare, ci ca pre acestea să le câştigăm spre toată lucrarea după Dumnezeŭ spre milostenie săracilor, ceĭ maĭ neputincioşĭ cu sufletul spre săvârşire, şi spre ajutorul celor ce aŭ trebuinţă. Iară ceĭ maĭ puternicĭ cu sufletul şi cu trupul, prin necâştigare şi prin urmarea luĭ Hristos şi a Sfinţilor Luĭ Ucenicĭ, şi spre a slăvi pre Dumnezeŭ, şi a ne minuna de înţălepciunea Luĭ cea ascunsă întru toate mădulările noastre. Şi cum mâinele acestea şi degetele cele micĭ, spre toată meşteşugirea şi lucrarea, şi scrierea, şi izvodirea, gata să află cu Pronia luĭ Dumnezeŭ. Dintru carele este cunoştinţa meşteşugurilor celor nenumărate, şi a scripturilor, a înţălepciuniĭ, şi a doftoriilor celor tămăduitoare, a limbilor şi a slovelor celor de multe felurĭ. Şi cuprinzător, toate cele ce maĭ înainte s-aŭ făcut, şi să fac, şi să vor face, pentru cea desăvârşit bunătate nouă s-aŭ dăruit, şi pururea să dau spre a vieţui trupeşte şi a ne mântui sufleteşte, dacă după scoposul luĭ Dumnezeŭ vom unelti toate cele ce sunt, şi prin aceasta l-am slăvi pre Dânsul cu toată cunoştinţa cea bună. Iară dacă nu, cădem şi perim, şi toate cele ce sunt să fac nouă spre necaz în veacul de acum, şi nu numaĭ, ci şi în cel ce va să fie spre muncă veşnică, precum s-aŭ zis înainte.

Pentru dreapta socoteală cea adevărată

CELA CE cu Darul luĭ Dumnezeŭ a luat Darul dreptеĭ socotelĭ, din multa smerita cugetare, dator este a-l păzi pre acesta cu toată puterea, ca nicĭdecum să facă ceva fără de dreapta socoteală, pentru ca nu întru cunoştinţă din nebăgare de seamă greşind, maĭ mare osândă să-şĭ pricinuească luişĭ. Iară cela ce încă nu a luat Darul acesta, dator este nicĭdecum a alcătui înţălegere, saŭ cuvânt,

saŭ lucru, afară de întrebare, şi de credinţă adevărată, şi de rugăciune curată: fără de care întru dreapta socoteală cea fără de minciună a să înălţa nu poate. Aceasta adecă să naşte din smerita cugetare, precum s-aŭ zis, şi naşte celuĭ ce o are pre dânsa, cunoştinţa, precum grăesc Sfinţii Părinţĭ: Moisi şi Scărarul, pentru ca cel ce o are, să vadă înainte măestriele vrăjmaşuluĭ cele ascunse, şi să taie pricinile lor maĭ înainte de vreme, după cuvântul luĭ David „Şi aŭ privit ochiul meŭ întru vrăjmaşiĭ meĭ" (Ps. **91**.11). [139] Iară semnele drepteĭ socotelĭ sunt: cunoaşte fără de minciună pre cele bune, şi pre cele protivnice, apoĭ a şti şi Dumnezeasca voe întru toate izvodirile. Iară ale vederiĭ (adecă cunoştinţiĭ) a cunoaşte greşalele sale maĭ înainte de a sosi în lucru, şi cele ce să fac de la dracĭ după furare; apoĭ şi tainile cele ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ, şi întru zidirile ceste simţitoare.

Decĭ are adecă şi maica acestora, smereniea, semn precum înainte s-aŭ grăit pentru dânsa, însă să cunoaşte şi dintru aceasta: Că dacă este adecă cineva şi smerit cugetând, dator este toată bunătatea a o avea, şi ca cela ce maĭ mult este dator, a crede întru adevăr, a fi dedesuptul a toată zidirea. Iară dacă nu aşa să află, singură aceasta vestire este, cum că maĭ răŭ este decât toată zidirea, măcar de i s-ar părea a avea petrecerea întocmaĭ cu Îngeriĭ; De vreme ce şi cel întru adevăr Înger, n-a putut după atâtea bunătăţĭ şi înţălepciune a plăcea Făcătoruluĭ, fără de smerenie. Ce dar are a zice cela ce i să pare a fi Înger, afară de smerenie, pricina tuturor bunătăţilor, celor ce sunt, şi celor ce vor să fie? Dintru care să naşte dreapta socoteală, precum s-aŭ zis, care luminează margenile, fără de care, toate sunt întunecoase. Pentru că lumină este şi să grăeşte, şi pentru aceasta maĭ înainte de tot cuvântul şi izvodirea, trebuinţă avem de lumina aceasta, ca pre celelalte văzându-le să ne minunăm. Încă ne minunăm şi de Dumnezeŭ, cum întru întâia şi Doamna zilelor, întâĭ lumina o aŭ făcut (Fac. **1**.3) [140], pentru ca nu cele ce să fac după aceasta nevăzute să rămâe, ca cele ce nu ar fi, zice cel din Damasc: Lumină adecă precum înainte s-aŭ zis, este dreapta socoteală. Însă maĭ de nevoe este decât toate Darurile, cunoştinţa ceea ce să naşte dintr-însa, pentru că ce este maĭ de nevoe decât a vedea cineva furările dracilor, şi a păzi sufletul săŭ, Darul împreună ajutând? Şi maĭ de nevoe adecă decât toate lucrurile, este curăţeniea ştiinţiĭ, zice Sfântul Isac, şi sfinţăniea trupuluĭ, fără de care nimenea nu va vedea pre Domnul, precum zice Apostolul (Evreĭ **12**.14) [141].

Pentru a nu să desnădăjdui, deşi mult greşaşte cineva

ÎNSĂ NU să cuvine nouă a ne desnădăjdui, nefiind cum să cade a fi. Răŭ este, o, omule, că aĭ greşit, însă ce năpăstueştĭ pre Dumnezeŭ, şi îl aĭ pre Dânsul neputincios din necunoştinţă? Pentru că aŭ nu poate să mântuească sufletul tăŭ, cela ce aŭ făcut pentru tine atâta lume pre care o vezĭ? Iară de grăeştĭ, cum că şi aceasta osânda mea este, precum şi împreună pogorârea Luĭ, pocăeşte-te, şi priimeşte pocăinţa ta precum a curvaruluĭ şi a curviĭ. Iară dacă nicĭ aceasta nu poţĭ, ci din obiceiŭ greşeştĭ întru care nu voeştĭ, aĭ smerenie ca Vameşul, şi ajunge ţie spre mântuire (Luc. **18**.13) [142]. Pentru că cela ce păcătueşte fără de pocăinţă, şi nu să desnădăjdueşte, de nevoe sub toată zidirea să are pre sine, şi nu cutează a osândi saŭ a prihăni pe vreun om, ci să minunează maĭ ales de a luĭ Dumnezeŭ iubire de oamenĭ, şi bine cunoscător să află către făcătorul de bine, şi alte bunătăţĭ poate avea. Deşi a ascultat pe Dieavolul spre a păcătui, ci însă iarăşi pentru frica luĭ Dumnezeŭ nu ascultă pe vrăjmaşul cela ce îl împinge pre el spre desnădăjduire; Şi dintru această parte este a luĭ

[139] *Psalmii*, **91**, 11: "Şi a privit ochiul meu către vrăjmaşii mei şi pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea".
[140] *Facerea*, **1**, 3: "Şi a zis Dumnezeu: «Să fie lumină!» Şi a fost lumină".
[141] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 14: "Căutaţi pacea cu toţi şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul".
[142] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 13: "Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului".

Dumnezeŭ, având bună cunoştinţă, mulţumire, răbdare, frica luĭ Dumnezeŭ a nu judeca, ca să nu să judece, care sunt foarte de nevoe. Precum zice cel cu Gura de Aur, pentru ghena, că în scurt ne face nouă bine, şi maĭ mult decât Împărăţiea Cerurilor, că prin ea (ghena) mulţĭ intră întru Împărăţie, iară prin Împărăţie puţinĭ; însă prin a luĭ Dumnezeŭ iubire de oamenĭ, Una adecă goneşte cu frica, iară ceilaltă îmbrăţişază, şi prin amândouă ne mântuim, cu Darul luĭ Hristos. Pentru că precum ceĭ ce să luptă de multe patimĭ sufleteştĭ şi trupeştĭ, dacă rabdă, şi nicĭ daŭ stăpânirea de sine din lenevire, nicĭ să desnădăjduesc, să încununează; Aşa şi cel ce a aflat nepătimirea cu uşurinţă şi cu odihnă, cade degrab, de nu ar mărturisi Darurile pururea, şi întru nicĭdecum a osândi pe cineva. Iar dacă aceasta ar cuteza, arate, cum cu aşa putere bogăţie luişĭ a câştigat? zice Sfântul Macsim. Şi precum mare primejdie are cel pătimaş încă şi neîmpărtăşit de luminarea cunoştinţiĭ, de ar începători pre oarecariĭ, zice Damaschin; Aşa şi cel ce a luat nepătimire de la Dumnezeŭ, şi Duhovnicească cunoştinţă, dacă nu ar folosi şi pe alte suflete. Aşadar nimic alt nu foloseşte neputinciosuluĭ, precum fugirea la linişte. Nicĭ pătimaşuluĭ şi necunoscătoruluĭ, precum supunerea cea întru aceasta. Nicĭ este ceva maĭ bun, decât a cunoaşte neputinţa sa şi necunoştinţa; Nicĭ maĭ răŭ, decât a nu le cunoaşte pre acestea. Nicĭ aşa este urâtă altă patimă, precum mândriea. Nicĭ vrednică de batjocură, ca iubirea de argint, aceasta „care este rădăcina tuturor relelor" (1Tim. **6**.10) [143]. Pentru că baniĭ pre care săvârşindu-ĭ oameniĭ din materiea pământuluĭ cu multă osteneală, iarăşĭ în pământ deşerţiĭ ĭĭ pune. Pentru aceasta zice Domnul „Nu strângeţĭ comorĭ pre pământ, ş.c.l." Şi iarăşĭ: Unde este comoara voastră, acolo şi inima voastră" (Mat. **6**.19–21) [144]. Că mintea cea omenească întru care să zăboveşte cu dorul, să trage de obiceiŭ, orĭ întru lucrurile cele pământeştĭ orĭ întru bunătăţile cele cereştĭ şi vecĭnice. Iară obiceiul zăbovindu-să, obicĭnueşte a primi puterea fireĭ, zice Marele Vasilie. Decĭ când ar fi bolnav cineva, atuncea maĭ ales dator este a lua aminte de mărturiea ştiinţiĭ, pentru ca din toată osânda să slobozască pe sufletul săŭ, nu cumva va sosi sfârşitul vieţiĭ, şi va a să căi fără de folos, şi a plânge în vecĭ. Aşadar cela ce nu poate a suferi pentru Hristos moarte simţitoare precum acela, măcar pre cea după voire, să cade gânditor a o suferi, şi va fi Mucenic cu ştiinţa, când nu se va supune dracilor saŭ voilor celor ce bat războiŭ cu dânsul, ci ĭĭ va birui pre dânşiĭ, precum Sfinţiĭ Mucenicĭ şi Cuvioşiĭ Părinţĭ, că uniĭ adecă simţitor, iar alţiĭ gânditor aŭ mărturisit. Decĭ puţin silindu-să cineva, aŭ biruit pe vrăjmaşul; saŭ puţin lenevându-să şi întunecându-să, aŭ perit.

Scurtă cuvântare: spre câştigarea bunătăţilor,
şi spre depărtarea răutăţilor

NIMIC AŞA, zice Marele Vasilie, obicĭnueşte a întuneca pre cuget, precum vicleşugul; Nicĭ luminează pre minte, precum cetirea întru linişte. Nicĭ spre grabnică durere a sufletuluĭ, precum gândirea morţiĭ obicĭnueşte, Nicĭ nearătată sporire înainte este, ca ocărârea de sine şi tăerea voilor sale; Nicĭ nevăzută perzare, ca părerea şi plăcerea de sine; Nicĭ pricinuitoare de întoarcerea luĭ Dumnezeŭ şi de nepedepsirea omuluĭ, precum cârtirea; Nicĭ cu lesnire este spre a păcătui, precum turburarea şi multa cuvântare. Nicĭ scurt lucru spre câştigarea fapteĭ bune, ca singurătatea şi împreună cugetarea, Nicĭ spre buna cunoştinţă şi mulţumire, precum cugetarea de Darurile luĭ

[143] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 10: "Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor şi cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credinţă, şi s-au străpuns cu multe dureri".

[144] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **6**, 19-21:

"19. Nu vă adunaţi comori pe pământ, unde molia şi rugina le strică şi unde furii le sapă şi le fură.

20. Ci adunaţi-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă şi nu le fură.

21. Căci unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta".

Dumnezeŭ şi a răutăţilor noastre, Nicĭ pre creşterea faptelor bune, precum laudele acestora; Nicĭ mântuire fără de voe obicĭnueşte a aduce, precum ispitele; Nicĭ scurtă cale către Hristos adecă către nepătimire şi înţălepciunea Duhuluĭ, precum calea cea Împărătească, ceea ce să depărtează de prea întrecere şi de lipsire întru toate; Nicĭ altă faptă bună poate a înţălege voea cea Dumnezească, precum smerita cugetare, şi a părăsi toată înţălegerea şi voea sa; Nicĭ ajutor întru tot lucrul bun, precum rugăciunea cea curată; Nicĭ împedecare spre câştigarea faptei bune, precum grija şi înălţarea cugetuluĭ, măcar şi foarte mică ar fi. Că pre câtă curăţenie are cineva, pre atâta să vede a greşi multe dintru a vedea, şi pre cât multe greşaşte, să întunecă, măcar să vede având curăţenie. Şi iarăşĭ, câtă cunoştinţă are, pre atâta să vede necunoscător; Şi pre cât nu cunoaşte necunoştinţa sa, şi pre cea din parte cunoştinţă Duhovnicească, pre atâta să pare a fi cunoscător. Şi pre cât sufere necazurĭ nevoitorul, pre atâta va birui pre vrăjmaşul. Şi pre cât să nevoeşte cineva să facă bine întru o zi, pre atâta dator este întru toate zilele vieţiĭ sale, zice Sfântul Marco, de ar fi puterea luĭ şi osârdiea, iar dacă este Dar a luĭ Dumnezeŭ, şi pentru aceasta când Darul a venit a putut, ce laudă are unul ca acela, pentru că i să pare poate ceva a face bine de la sineşĭ, şi pre ceĭ ce nu pot cu nedreptate osândindu-ĭ? Fiindcă cel ce cere ceva de la aproapele, de la sineşĭ maĭ ales este dator maĭ cu dreptate a cere.

Decĭ precum ceĭ ce păcătuesc, datorĭ sunt, ca ceĭ ce aŭ întărâtat pre Dumnezeŭ, aşa şi ceĭ acoperiţĭ de Darul luĭ Dumnezeŭ, pentru a lor neputinţă şi gătirea spre desnădăjduire, datorĭ sunt maĭ ales a să cutremura ca ceĭ ce multe sunt datorĭ. Şi precum mare prăpastie este necunoştinţa scripturilor, zice Sfântul Epifanie, aşa şi maĭ mare răutate este călcarea cea întru cunoştinţă. Şi precum maĭ mare este sufletul decât trupul, aşa maĭ mare este facerea de bine a sufletuluĭ prin cuvânt, decât a rugăciuniĭ. Şi când ar suferi cineva pe aproapele, pentru ca să nu să năcăjască cela ce îl năpăstueşte pre dânsul, ci ca să odihnească voea luĭ în vremea turburăriĭ luĭ, zice Sfântul Dorofteĭŭ, făcând milă cu sufletul luĭ, purtând greutatea luĭ, şi să roagă pentru dânsul, poftind mântuirea luĭ, şi orĭce altă bunătate este trupească şi sufletească. Şi aceasta este cea curată nepomenire de rău, care curăţăşte pre suflet, şi-l înalţă pre dânsul către Dumnezeŭ. Pentru că mângâerea omuluĭ, maĭ bună este decât toată lucrarea şi bunătatea. Fiindcă nimic nu este maĭ mare şi maĭ desăvârşit decât dragostea aproapeluĭ întru bunătăţĭ. Iar semn al aceştiea este, nu numaĭ a nu avea vreun lucru de carele altul are trebuinţă, ci şi moarte a suferi pentru dânsul cu bucurie, după porunca Domnuluĭ (Ioan **15**.13) [145], şi acestea ca o datorie a le socoti, şi cu cuviinţă. Pentru că dator este a iubi pe aproapele până la moarte, nu numaĭ pentru îndreptarea firiĭ, ci şi pentru sângele cel prea cinstit carele s-a vărsat pentru noĭ a luĭ Hristos celuĭ ce aŭ poruncit. Nu fiĭ iubitor de sine, zice Sfântul Macsim, şi veĭ fi iubitor de Dumnezeŭ; şi nu fiĭ cu plăcere de sine, şi veĭ fi iubitor de frate. Aceasta adecă din nădejde să face, iară nădejdea este ca să crează fără de îndoire din tot cugetul, cum că cu adevărat va dobândi ceea ce să nădăjdueşte. Şi aceasta iarăşĭ din credinţa cea adevărată să naşte, adecă nicĭdecum grijă a face pentru vieaţa sa, saŭ pentru moarte, ci toată grija a o lăsa la Dumnezeŭ; precum s-aŭ zis maĭ înainte pentru cela ce voeşte a dobândi semnele nepătimiriĭ, a cărora temelie este credinţa. Pre care cela ce o are, dator este a socoti, că precum Dumnezeŭ toate aŭ făcut, şi pre noĭ împreună cu toate dintru nefiinţă, pentru cea desăvârşit bunătate, aşa cu adevărat are a rândui şi sufletul şi trupul precum ştie însuşĭ.

Pentru cum câştigă cineva credinţa cea adevărată

ÎNSĂ CEL ce doreşte câştigarea aceştiea, (care este temelia tuturor bunătăţilor, şi uşa tainilor luĭ Dumnezeŭ, şi biruinţă fără de osteneală asupra vrăjmaşilor, şi maĭ de nevoe decât toată fapta

[145] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 13: "Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi".

bună, și aripi ale rugăciunii și sălășluire a lui Dumnezeŭ în suflet) dator este a răbda toate ispitele, cu care va a să ispiti de la vrăjmași, și de la gândurile cele multe și de multe feluri, pre care nu poate nimeni a le socoti, nici a zice ceva pentru acestea, saŭ a afla, fără numai aflătorul răutății Dieavolul. Ci să îndrăsnească unul ca acesta, că de ar birui ispitele cele ce îi vin lui asupră-i cu silă multă, și a ținea mintea sa a nu să plece gândurilor celor ce răsar în inima lui, are a birui deodată toate patimile. Că nu este el cel ce a făcut biruința, ci Hristos carele prin credință aŭ venit într-însul. Pentru unii ca aceștiea zice Domnul „Că cela ce are credință cât un bob de muștar, va zice Muntelui acestuea, ș.c.l., " (Mat. 17.20) [146]. Ci măcar gândul slăbindu-să s-ar pleca, să nu să teamă, nici să se desnădăjduească, nici să scrie ale sufletului său cele ce să zic de la începătorul răutății. Ci cu răbdare pre cea după putere lucrare a faptelor bune, și păzire a poruncilor, cu sârguință făcând, întru liniște, și îndeletnicire după Dumnezeŭ despre toate cele ce să gândesc de voe. Pentru că toată meșteșugirea și nălucirea, noaptea și ziua vrăjmașul pornind, și neaflându-l pre dânsul grijă făcând cu jucăriile și închipuirele cele ce să fac de la dânsul, împreună cu toate înțălegerile, cu care ca cum înfricoșând cu adevărat arătând jucăriile cele pline de minciună, urându-i-să, să se depărteze.

Deci priimind iscusință lucrătorul poruncilor lui Hristos pentru neputința vrăjmașului, mai mult nu să înfiorează de meșteșugirea lui; Ci cu bucurie tot orice voește după Dumnezeŭ fără de opreală face, cu credința întărindu-să și ajutorindu-să de la Dumnezeŭ, întru carele aŭ crezut; Precum însuși Domnul zice „toate îi sunt cu putință celui credincios" (Mar. 9.23) [147]. Pentru că nu el este cela ce bate războiŭ cu vrăjmașul, ci Dumnezeŭ cela ce să grijaște pentru dânsul prin credință. Zice Prorocul „Pre cel prea înalt ai pus scăpare ție, ș.c.l." (Ps. 90.2) [148]. Pentru că nicidecum mai mult unul ca acela nu face grijă pentru ceva, cunoscând că „Calul să gătește la războiŭ, și la Domnul este mântuirea lui" zice Solomon (Pil. 21.31) [149]. Și prin aceasta cuteză asupra tuturor, precum zice Sfântul Isac: Câștigă credință întru sineți, ca să calci pre vrăjmașii tăi. Pentru că nici petrece ca un stăpânitor de sine, ci ca un dobitoc dându-să de voe lui Dumnezeŭ precum zice Prorocul „Dobitoc m-am făcut la Tine și eŭ pururea cu Tine" (Ps. 72.22) [150]. – „Voești, zice (omul), a mă odihni pre mine, prin cunoștința Ta (Dumnezeule), nu grăesc împrotivă. Voești iarăși pentru smerenie, ispite a slobozi asupra mea, asemenea sunt împreună cu Tine, nu am ceva cu totul de la sinemi; Pentru că afară de Tine nu m-am făcut din neființă, ci nici viŭ a fi, saŭ a mă mântui pot. Fă orice voești cu zidirea Ta. Și crez, cum că bun fiind, bine ai a rândui asupra mea spre folos, măcar că nu le cunosc pre acestea; Ci nici sunt vrednic a le cunoaște, nici ceiŭ a le deprinde, ca răsuflare să am, poate nu-mi este mie de folos. Nici ușurarea oarecăruia războiŭ cutez a ruga, deși neputincios sunt întru toate, fiindcă nu cunosc care folosește. Tu știi toate, și precum știi fă, numai să nu greșesc orice s-ar face; Ci măcar voesc, măcar nu voesc, mântuește-mă. Și aceasta dacă este Ție plăcută. Însă eŭ lucru nu am, înaintea Ta sunt ca un fără de suflet: Sufletul meŭ în prea Curatele Tale Mâini îl pun, în veacul de acum, și în cel ce va să fie. Tu adecă toate le poți, și toate le cunoști, și tot binele tuturor îl voești, și poftești pururea mântuirea mea. Și arătat este din toate facerile Tale de bine, care ai făcut, și faci pururea cu noi, arătat și nearătat, care știm și care nu știm, și din sigură pogorârea Ta la noi cea mai presus de minte, Fiule și cuvinte a lui Dumnezeŭ. Deci eŭ cine sunt să cutez a vesti Ție cunoscătorule de inimi? Pentru ca cunoscut să mă fac mie și vrăjmașilor, că către Tine limanul

[146] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **17**, 20: "Iar Iisus le-a răspuns: Pentru puțina voastră credință. Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință".

[147] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **9**, 23: "Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede".

[148] *Psalmii*, **90**, 2: "Va zice Domnului: «Sprijinitorul meu ești și scăparea mea; Dumnezeul meu, voi nădăjdui spre dânsul»".

[149] *Pildele lui Solomon*, **21**, 31: "Calul este gata pentru ziua de război, însă biruința vine de la Domnul".

[150] *Psalmii*, **72**, 22: "Că eram fără de minte și nu știam; ca un dobitoc eram înaintea Ta. Dar eu sunt pururea cu Tine".

mântuireĭ mele scăpând, grăesc acestea. Că iată am cunoscut din Darul Tăŭ, că Dumnezeul meŭ eştĭ Tu, şi nu încă cutez a zice multe, ci mintea numaĭ nelucrătoare, surdă şi mută voesc a o pune lângă Tine. Însă nu eŭ, ci Darul Tăŭ toate lucrează. Pentru că nu ştiŭ pre sinemĭ vreo odinioară bine făcând, ci mulţimĭ de răutăţĭ pururea. Pentru care căzând Ţie chip de rob arăt, că maĭ învrednicit pre mine a mă pocăi, şi că rob al Tăŭ sunt, şi Fiŭ slujnicii Tale (Ps. **115**.7) [151].

Ci să nu mă laşĭ pre mine, Doamne al meŭ, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meŭ, a face, saŭ a grăi, saŭ a gândi, cele ce nu voeştĭ. Pentru că îmĭ ajunge mie mulţimea atâtor păcate ale mele care am făcut maĭ înainte, ci precum voeştĭ, milueşte-mă! Păcătuit-am, milueşte-mă pre mine precum ştiĭ. Crez Doamne, că ascultaţĭ pre ticălosul glasul meŭ acesta, ajută necredinţiĭ mele, cele ce mi-aĭ dăruit mie a fi, şi creştin a fi eŭ. Mare este mie, zice Carpaftie, că m-am chemat Călugăr şi creştin. Precum aĭ zis Doamne către oarecarele din slugile Tale „Că mare este ţie că s-aŭ chemat de tine Numele Meŭ" (Isa. **49**.6) [152]; Maĭ bună îmĭ este mie aceasta maĭ mult decât toate Împărăţiile pământuluĭ, şi decât Cerul; Numaĭ să nu greşesc de chemarea prea dulceluĭ Tăŭ Nume. Stăpâne mult milostive, mulţămesc Ţie, şi celelalte, precum s-aŭ scris maĭ înainte (poate în privirea a patra).

Decĭ precum alte cetirĭ sunt cuviincioase lucrătoruluĭ, şi alte graiurĭ, şi lacrămĭ, şi rugăciunĭ, aşa şi altă credinţă, afară de cea dintâĭ care naşte pre linişte; Aceea adecă este credinţa auzuluĭ, iară aceasta a priviriĭ, precum zice Sfântul Isac; Iară privirea (vederea) maĭ întărită este decât auzul. Pentru că din cunoştinţa cea firească zice, să naşte întâĭ şi cea de obşte credinţă a pravoslavnicilor, dintru care să naşte îndeletnicirea cea după Dumnezeŭ, precum s-aŭ zis: postul, privigherea, cetirea, cântarea Psalmilor, rugăciunea şi întrebarea celor iscusiţĭ; Şi dintru toate acestea să nasc bunătăţile sufletuluĭ, adecă păzirea poruncilor, şi aşăzarea obiceiurilor, prin care credinţa cea mare, nădejdea, şi dragostea cea desăvârşit, ceea ce răpeşte pre minte către Dumnezeŭ întru rugăciune, precum s-aŭ zis, când cineva să uneşte cu Dumnezeŭ gânditor, precum zice Sfântul Nil. Iară graiurile rugăciuniĭ odată s-aŭ scris, pentru ca să se roage pururea cu aceleaşĭ, cel ce voeşte a pune de faţă mintea sa nemişcată înaintea Sfinteĭ şi ceĭ de vieaţă începătoareĭ Treimĭ, întrucât părându-i-să a să vedea, deşi a vedea ceva cu totul este cu neputinţă; Ci fără de închipuire, neformăluită, fără de văpsală, neturburată, fără de grijă, nemişcată, nematerialnică, de nimic cu totul dintru cele ce sunt întru toată zidirea, înţălegându-să şi pricepându-să. Ci întru pace adâncă şi linişte desăvârşită a vorbi cu Dumnezeŭ, şi Sfântă pomenirea luĭ a o avea pururea singură, până ce ar sosi întru răpirea minţiĭ; după ce să va învrednici el a grăi precum să cade rugăciunea Domnuluĭ, adecă, Tatăl nostru carele eştĭ în Cerurĭ... precum Sfântul Filimon, Sfântul Irina, Sfânţii Apostolĭ cu Muceniciĭ şi Cuvioşiĭ aŭ zis.

Însă ceea ce este afară de acestea, înşălare este care să face din părere. Pentru că nehotărâtă este Dumnezeirea, şi nescrisă împrejur, şi mintea ceea ce s-aŭ făcut întru sineşĭ, aşa i să cade a fi, ca după Dar să se învrednicească veniriĭ Sfântului Duh. „Nu din închipuire, ci prin credinţă umblă, zice Apostolul" (2Cor. **5**.7) [153]. Pentru aceasta datorĭ suntem a zăbovi întru nevoinţă, pentru ca să se tragă mintea spre cele Dumnezeeştĭ prin multă vreme, cu Darul, dintru obicĭnuinţă. Pentru că dacă nu ar afla mintea altceva maĭ mare decât lucrurile cele simţitoare, nu-şĭ trage poftirea către aceasta, şi nu părăseşte pre cele ce de multă vreme le-aŭ obicĭnuit. Decĭ precum iubitoriĭ de oamenĭ şi nepătimaşiĭ nu să vatămă prea mult din lucrurile vieţiĭ, de vreme ce bine pre acestea le rânduesc, aşa şi ceĭ ce aŭ Darurile cele marĭ; pentru că luĭ Dumnezeŭ scriŭ îndreptările.

[151] *Psalmii*, **115**, 7: "O, Doamne, eu sunt robul Tău, eu sunt robul Tău şi fiul roabei Tale; rupt-ai legăturile mele". Trimiterea în mss. se făcea la Psalmul **115**, stihul 6.

[152] *Isaia*, **49**, 6: "Mi-a zis: «Puţin lucru este să fii sluga Mea ca să aduci la loc seminţiile lui Iacov şi să întorci pe cei ce-au scăpat dintre ai lui Israel. Te voi face Lumina popoarelor ca să duci mântuirea Mea până la marginile pământului»".

[153] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 7: "Căci umblăm prin credinţă, nu prin vedere".

Pentru că maĭ mult foloseşte pătimaşilor linişte

TUTUROR adecă foloseşte liniştea, şi fugirea de lucrurĭ, şi de oamenĭ, însă maĭ mult celor pătimaşĭ şi neputincioşĭ. Pentru că nu poate mintea a să face nepătimaşă din singură lucrarea cea din afară, dacă nu o va primi pre dânsa multe şi Duhovniceştĭ privirĭ. Nicĭ grija şi a începători, fără de vătămare trece pe cineva, de nu maĭ întăĭ din fugire, nepătimirea o va agonisi. Iară grija vieţiĭ, şi turburarea, şi pre ceĭ desăvârşiţĭ şi nepătimaşĭ obicĭnueşte a-ĭ vătăma; Pentru că nicĭ un folos să face, zice cel cu Gura de Aur, din lucrarea omuluĭ, fără de plecarea cea de sus; Nicĭ iarăşĭ plecarea cea de sus vine peste cel ce nu o voeşte: Ci de amândouă avem trebuinţă, şi de cea Dumnezeească şi de cea omenească, şi de lucrare şi de cunoştinţă, şi de frică şi de nădejde, şi de plângere şi de mângâere, şi de temere şi de smerenie, şi de socoteală şi de dragoste. Pentru că zice: toate sunt îndoite ceste ale vieţiĭ: ziuă şi noapte, lumină şi întunerec, sânătate şi boală, faptă bună şi răutate, lesnire şi nelesnire, vieaţă şi moarte. Pentru că prin unele adecă ceĭ neputincioşĭ să iubim pre Dumnezeŭ, iară prin altele să fugim de a păcătui cu frica ispitelor. Iară ceĭ tarĭ, prin toate iubesc ca pre un Părinte pe Dumnezeŭ, cunoscând „Că toate sunt bune foarte" (Fac. **1**.31) [154] şi cu folosinţă le rândueşte Dumnezeŭ pre acestea. Şi despre cele dulcĭ adecă să înfrânează, iară pre cele aspre le pofteşte, ştiind că prin unele adecă, trupurile să fac viĭ spre slava Făcătoruluĭ, iară prin altele să vor ajutora sufletele spre a să mântui, pentru nespusa milă a luĭ Dumnezeŭ.

Decĭ trei sunt aşăzările cele omeneştĭ: Robĭ, năimiţĭ *, şi fiĭ. Şi robiĭ adecă nu iubesc binele, însă şi de răŭ să depărtează pentru frica muncilor; Şi este aceasta adecă zice Sfântul Dorofteiŭ, bunătate, dar nu şi bine plăcută (Filip. **4**.18) [155]. Iară năimiţiĭ iubesc binele, şi urăsc răul, însă cu nădejdea plăţiĭ. Iară fiiĭ ca ceĭ ce sunt desăvârşiţĭ, nicĭ de frica muncilor să depărtează de la răŭ, ci cu tărie îl urăsc pre acesta; Nicĭ iarăşĭ binele cu nădejdea plăţi îl face, ci ca pre o datorie pre acesta îl socotesc. Şi nepătimirea o iubesc ca pre o urmare a luĭ Dumnezeŭ, şi pricinuitoare de înlăuntru sălăşluirea Luĭ, prin care de toată răutatea să depărtează, măcar deşi nu zace înainte înfricoşare. De vreme ce de nu s-ar face cineva nepătimaş, nu trimite prea bunul Dumnezeŭ pre Sfântul Duh peste dânsul, pentru ca nu de obicĭnuinţă încă trăgându-să, către patimĭ să se afle; şi să se facă vinovat venirĭ Sfântului Duh, şi maĭ mare osândă să aibă. Ci când din deprinderea faptelor bune, maĭ mult nu ar avea prieteşug cu vrăjmaşiĭ, nicĭ s-ar trage de obicĭnuinţa patimilor, atuncea priimeşte Darul, şi aşa neosândit rămâne când îl va priimi pre El. Pentru aceasta, zice cel al Scăriĭ, nu descopere Dumnezeŭ voea sa, ca nu pre aceasta deprinzându-o, să facem neascultare (în urmă), şi maĭ cu mărime să ne osândim; deşi ca nişte pruncĭ nu cunoaştem milostivirea Luĭ cea nemărginită către noĭ nemulţămitoriĭ. Pentru că cel ce voeşte a deprinde voea cea Dumnezeească, dator este a muri despre toată lumea şi despre toate vocile sale. Pentru aceasta tot lucrul care are îndoială, nu este dator cineva a-l face pre acesta, saŭ a-l alcătui ca pre un bun, de nu undeva nu poate a vieţui, saŭ a să mântui fără de acesta. Şi de aceea trebuinţă are de întrebarea celor iscusiţĭ, atuncea dintru adevărată credinţă şi rugăciune, una ca aceasta adeverire luând, maĭ înainte de nepătimirea cea desăvârşit, ceea ce face pre minte nebiruită întru tot lucrul bun.

---

[154] *Facerea*, **1**, 31: "Şi a privit Dumnezeu toate câte a făcut şi iată erau bune foarte. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea".

* *năimiţi*, formă învechită şi populară, adj. Persoană angajată cu plată pentru a efectua o muncă temporară. Închiriat, arendat, angajat temporar. DEX, *ed. cit.*, p. 671.

[155] *Epistolă către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 18: "Am de toate şi am şi de prisos; m-am îndestulat primind de la Epafrodit cele ce mi-aţi trimis, miros cu bună mireasmă, jertfă primită, bine-plăcută lui Dumnezeu".

Aşadar mult este războiul, însă omul nevătămat, rămâne „Pentru că puterea Mea întru neputință să săvârşaşte“ zice Domnul către Apostol (2Cor. **12**.9) [156]. Şi însuşĭ Apostolul zice „Când sunt neputincios, atuncea sunt tare şi puternic“ (2Cor. **12**.10) [157]. Fiindcă neluptat a fi cineva nu este bine: De vreme ce să depărtează draciĭ de multe orĭ, zice cel al Scăriĭ, prin multe chipurĭ, saŭ pentru pândire, saŭ pentru părere, lăsând saŭ înălțare, saŭ altă răutate ceva, îndestulându-să întru aceasta ca ceea ce poate a împlini locul tuturor celorlalte patimĭ. Pentru că Părințiĭ adecă, zice cartea bătrânilor, aŭ păzit poruncile, iară ceĭ după aceea, le-aŭ scris pre acestea; Însă noĭ cele scrise, le-am pus pe ferestre. Iar şi dacă voim a ceti, nu ne îndeletnicim măcar întru singură aceasta, a înțălege pre cele ce să grăesc, şi a le face pre acestea cu lucrul. Ci saŭ că în treacăt le cetim, saŭ ni să pre mare ceva că facem şi ne înălțăm, necunoscând că maĭ ales osândă avem, dacă nu vom lucra, precum zice cel cu Gura de Aur. „Cunoscând, zice Domnul, voea Domnuluĭ săŭ, ş.c.l.“ (Luc. **12**.47) [158]. Întrucât bună este cetirea şi cunoştința, ci când ar aduce spre maĭ mare smerenie; Asemenea şi sfatul, când nu ar iscodi cineva vieața învățătoruluĭ, precum zice Teologul: Nu căuta vrednică încredințare aceluia ce te învață pre tine, saŭ predică. Şi precum zice Domnul „Câte ar zice vouă Preoțiĭ... ş.c.l.“ (Mat. **23**.3) [159]. Pentru că nu să face nicĭ o pagubă cuiva şĭ celuia ce întreabă, din lucrurile celuia ce îl învață pre dânsul, dar nicĭ iarăşĭ folos, dacă nu lucrează însuşĭ; De vreme ce fieştecarele pentru sineşĭ va da cuvânt, după Apostolul“ (Rom. **14**.12) [160], Învățătorul adecă pentru al săŭ cuvânt, iară cel ce să învață pentru ascultarea luĭ cea din lucrurĭ; Iară cea afară de acestea făcută, afară de fire este şi vrednică de osândă. Pentru că precum zice Sfântul Evstratie, bun fiind Dumnezeŭ şi Drept, şi prin bunătate adecă tot binele ni-l dărueşte nouă, când îl vom avea cu bună cunoştință, ca de la sfârşit drept ca cum prin mulțămire, Dar dacă nemulțămitorĭ ne-am arăta, cădem din bine, după dreapta judecată a luĭ Dumnezeŭ. Întrucât de tot binele, adecă bunătatea şi dreptatea luĭ Dumnezeŭ pricinuitoare sunt nouă după fire, iară după reaua uneltire, de vecĭnica muncă.

Pentru că mare bine este pocăința cea adevărată

ÎNSĂ DACĂ ar voi cineva iarăşĭ a pune început prin pocăință, căcĭ zice: Căzut-aĭ? scoală-te, şi iarăşĭ aĭ căzut? iarăşĭ te scoală, nedesnădăjduindu-te nicĭdecum de mântuirea ta, măcar orĭce s-ar întâmpla; Nicĭ să daĭ pre sinețĭ de bună voe vrăjmaşuluĭ, şi îțĭ ajunge ție răbdarea aceasta împreună cu ocărârea de sine spre mântuire. „Eram, zice Apostolul, odinioară şi noĭ neînțălegătorĭ, umblând după poftele noastre“ (Tit. **3**.3) [161] ş.c.l. Decĭ şi tu să nu te desnădăjdueştĭ nicĭdecum, necunoscând ajutorul luĭ Dumnezeŭ. Pentru că poate câte voeşte a face. Ci nădăjdueşte spre Dânsul, şi una dintru acestea va face: saŭ că prin oarecare ispite, saŭ prin alte chipurĭ va izvodi a să face îndreptarea ta. Saŭ priimeşte răbdarea şi smereniea ta în loc de lucrare; saŭ alt chip, pre carele tu nu îl ştiĭ, prin

[156] *A doua Epistolă către Corinteni*, **12**, 9: "Şi mi-a zis: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos".
[157] *Idem*, **12**, 10: "De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos, căci, când sunt slab, atunci sunt tare".
[158] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 47: "Iar sluga aceea care a ştiut voia stăpânului şi nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult".
[159] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 3: "Deci toate câte vă vor zice vouă, faceți-le şi păziți-le ; dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac".
[160] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **14**, 12: "Deci, dar, fiecare din noi va da seama despre sine lui Dumnezeu".
[161] *Epistola către Tit a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 3: "Căci şi noi eram altădată fără de minte, neascultători, amăgiți, slujind poftelor şi multor feluri de desfătări, petrecând viața în răutate şi pizmuire, urâți fiind şi urându-ne unul pe altul".

nădejde va face cu iubirea de oamenĭ, spre a să mântui sufletul tăŭ cel fără de îndrăsneală. Numaĭ să nu părăseştĭ pre Doftorul, de vreme ce răŭ veĭ a suferi moartea cea îndoită, pentru a nu cunoaşte scoposul luĭ Dumnezeŭ cel ascuns. Precum s-aŭ zis pentru cunoştinţă, şi acum se va zice pentru lucrare; pentru că în mijloc între şase curse este toată lucrarea cea trupească şi sufletească. De-a dreapta grăesc, şi de-a stânga, adecă cu prea întrecerea ostenelelor, şi cu lipsirea, Sus şi Jos, cu înălţarea şi cu desnădăjduirea; Dinlăuntru şi din afară, adecă cu frică şi cu obrăsnicie, de care zice Teologul, cum că departe este de la îndrăsneală prea cu covârşire, deşi numele de asemenea este. Iară în mijlocul a acestor şase curse este lucrarea cea cu măsură întru smerenie şi cu răbdare.

Decĭ să cade a să minuna de mintea omenească, cum schimbă toate cele ce sunt întru sine precum voeşte, deşi neschimbate sunt, şi întru altele aşa petrec. Pentru aceasta nu acest scopos toţĭ îl avem pentru cele ce sunt, ci fieştecarele unelteşte lucrurile precum voeşte, orĭ bine, orĭ răŭ: Pre acestea simţitoare adecă cu lucrul, iară pre cele gânditoare, cu cuvântul şi cu gândul. Patru vederĭ sunt precum mie mi să pare, iară după Cuvântătorul de Dumnezeŭ, aşăzărĭ la toţĭ oameniĭ: Uniĭ adecă, bine aicea, şi întru cel ce va să fie, precum toţĭ Sfinţiĭ, şi ceĭ ce s-aŭ făcut fără de patimă; Iară alţiĭ, numaĭ aicea bine, ca ceĭ ce priimesc facere de bine cu nevrednicie sufleteştĭ saŭ trupeştĭ, pentru a nu avea bună cunoştinţă împrejurul făcătoruluĭ de bine, precum bogatul acela (Luca **16**.19) [162] şi uniĭ ca acestea. Alţiĭ iarăşĭ aicea numaĭ să muncesc, precum ceĭ ce sunt ţinuţĭ cu boală îndelungată, ca slăbănogul acela (Ioan **5**.5) [163] şi ceĭ ce să ispitesc cu mulţămită dintru a lor voe. Şi alţiĭ iarăşĭ aicea şi acolo să muncesc, precum ceĭ ce să ispitesc din voile lor, precum Iuda, şi uniĭ ca aceştiea. Şi iarăşĭ, patru scopurĭ aŭ oameniĭ pentru lucrurile ceste simţitoare: Uniĭ adecă urăsc lucrurile luĭ Dumnezeŭ, precum draciĭ, şi din rea voire le prihănesc; Iară alţiĭ, ca pre cele bune le iubesc, însă cu patimă, ca dobitoacele, nimic pentru privirea cea firească, saŭ pentru mulţămită grijindu-să; Şi alţiĭ ca nişte oamenĭ fireşte cu cunoştinţă Duhovnicească, şi cu mulţămită, pre toate le uneltesc cu înfrânare. Iară alţiĭ iarăşĭ maĭ presus de fire, precum Îngeriĭ le văd pre toate, spre slava Ziditoruluĭ, nimic uneltind dintru acestea, fără numaĭ cele de nevoe spre a vieţui, după Apostol (1Tim. **6**.8) [164].

Pentru facerile de bine ale luĭ Dumnezeŭ, cele cuprinzătoare şi cele din parte

PENTRU aceasta datorĭ suntem a mulţămi pururea luĭ Dumnezeŭ toţĭ oameniĭ, pentru cele cuprinzătoare şi pentru cele de o parte facerĭ de bine, pentru cele sufleteştĭ şi pentru cele trupeştĭ. Şi cele cuprinzătoare adecă, sunt cele patru stihiĭ, şi toate cele ce să fac dintr-însele, şi toate minunile şi prea slăvitele lucrurĭ ale luĭ Dumnezeŭ, care zac întru Dumnezeeştile scripturĭ. Iară cele de o parte, cât aŭ dat Dumnezeŭ fieştecăruia om; orĭ bogăţie, spre milostenie; orĭ sărăcie, spre răbdare bine mulţămitoare; orĭ stăpânire, spre dreaptă judecată, şi spre alcătuirea bunătăţiĭ; orĭ supunere şi slujire, spre gata mântuire sufletească; orĭ sânătate, spre ajutorul celora ce aŭ trebuinţă, şi spre lucrarea după Dumnezeŭ; Orĭ boală, spre cununa răbdăriĭ; Orĭ cunoştinţă şi putere, spre câştigarea faptelor bune; orĭ neputinţă şi necunoştinţă, spre supunere întru linişte, cu smerenie, şi cu fugirea de lucrurĭ; Orĭ lipsire a lucrurilor fără de voe, spre mântuire de voe, şi spre ajutorul celor

[162] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **16**, 19: "Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră şi în vison, veselindu-se în toate zilele în chip strălucit".

[163] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 5: "Şi era acolo un om, care era bolnav de treizeci şi opt de ani".

[164] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 8: "Ci având hrană şi îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulaţi".

ce nu pot a veni la săvârşirea necâştigăriĭ, saŭ măcar spre milostenie; Orĭ răsuflare şi bună zilire, spre a să nevoi de bună voe, şi a să osteni întru faptele bune, întrucât a să face nepătimaş, şi pre alte suflete a mântui; Orĭ ispită şi nelesnire, spre a să mântui fără de voe, ceĭ ce nu pot a-şĭ tăia voile sale, saŭ iarăşĭ spre săvârşirea celor ce pot a răbda cu bucurie.

Decĭ toate cele zise, măcar de sunt protivnice unele altora, ci însă după uneltire adecă toate sunt bune foarte (Fac. **1**.31) [165]; Iară afară de uneltire, nu sunt bune, ci maĭ ales vătămătoare sufletuluĭ şi trupuluĭ. Însă maĭ bună decât toate cele grăite, este răbdarea celor necăjicioase. Şi cela ce s-aŭ învrednicit de acest mare Dar, dator este a mulţămi luĭ Dumnezeŭ, ca cela ce maĭ marĭ facerĭ de bine a priimit: Pentru că următor luĭ Hristos şi a Sfinţilor luĭ Apostolĭ, şi a Mucenicilor, şi a Cuvioşilor Părinţĭ, s-aŭ făcut. De vreme ce multă putere şi cunoştinţă a luat de la Dumnezeŭ, spre a să depărta de bună voe de dulceţurĭ, şi pre cele cu nelesnire maĭ ales a le pofti, prin tăerea voilor sale, şi prin lepădarea înţălegerilor celor ce nu sunt după Dumnezeŭ, ca de-a pururea să facă şi să înţăleagă cele plăcute luĭ Dumnezeŭ. Şi ceĭ ce s-aŭ învrednicit a unelti lucrurile după trebuinţă adecă, datorĭ sunt cu mărime a mulţămi întru smerenie multă, că cu Darul luĭ Dumnezeŭ, s-aŭ slobozit din cele afară de fire, şi din călcarea poruncilor. Iară noĭ ceĭ încă pătimaşĭ şi cariĭ răŭ uneltim lucrurile, ca ceĭ ce facem afară de fire, datorĭ suntem a ne cutremura, şi cu mărime a mulţămi Făcătoruluĭ de bine, cu toată buna mulţămită, minunându-ne de nespusa îndelunga răbdarea Luĭ: Că şi neascultând poruncile Luĭ, şi lucrurile fără de trebuinţă uneltindu-le, şi despre Darurile Luĭ întorcându-ne, sufere nemulţămirea noastră, şi făcând bine nouă nu părăseşte, ci aşteaptă pururea şi pocăinţa noastră până la suflarea cea maĭ de pre urmă. Întrucât datorĭ suntem toţĭ oameniĭ a-ĭ mulţămi Luĭ, precum s-aŭ zis dupre Apostolul „întru toate mulţămiţĭ“ (1Tes. **5**.18) [166], şi dintru aceasta să face alt graiŭ al luĭ, precum zice „neîncetat vă rugaţĭ: (stih 17) adecă a avea pomenirea luĭ Dumnezeŭ întru tot lucrul, locul şi vremea. Că orĭce ar face cineva, dator este a avea pomenirea Făcătoruluĭ lucruluĭ celuĭ ce s-aŭ întâmplat. Adecă, vezĭ zice, lumina, să nu uiţĭ pre cel ce ţ-aŭ dăruit-o ţie pre aceasta. Vezĭ Cerul, şi pământul, Marea şi toate cele ce sunt, minunează-te şi slăveşte pre cel ce le-aŭ făcut. Haină aĭ îmbrăcat, cunoaşte a cuĭ este dăruirea, şi laudă pre cel ce poartă grijă de vieaţa ta. Şi prost, toată mişcarea şi pricina, spre slava luĭ Dumnezeŭ facă-să ţie, şi iată nelipsit te rogĭ. Şi dintru acestea totdeauna să bucură sufletul tăŭ, dupre Apostolul (1Tes. **5**.16) [167]; Pentru că pomenirea luĭ Dumnezeŭ îl veseleşte pre dânsul, zice Sfântul Dorofteiŭ, mărturie aducând pre David care zice: „Adusu-me-am aminte de Dumnezeŭ şi m-am veselit“ (Psalm **76**.3) [168].

Pentru că toate spre folosul nostru le-aŭ făcut Dumnezeŭ

CUM CĂ toate cele ce sunt, spre folosul nostru le-aŭ făcut nouă Dumnezeŭ, adecă: de la Îngerĭ ne păzim, şi ne învăţăm. Iară de la dracĭ ne ispitim, spre a ne smeri şi a scăpa către Dumnezeŭ; Prin care ne mântuim, şi de înălţare şi de lenevire ne izbăvim cu frica ispitelor. Şi dintru aceste dulcĭ adecă ale lumiĭ, din sânătate zic, din buna zilire, din vârtute, din odihnă, din bucurie, din lumină, din cunoştinţă, din bogăţie, din sporire întru toate, din aşăzare pacĭnică, din desfătare, din cinste, din

[165] *Facerea*, **1**, 31: "Şi a privit Dumnezeu toate câte a făcut şi iată erau bune foarte. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea".

[166] *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 17-18:

"17. Rugaţi-vă neîncetat.

18. Daţi mulţumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi".

[167] *Idem*, **5**, 16: "Bucuraţi-vă pururea".

[168] *Psalmii*, **76**, 3: "Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu şi m-am cutremurat; gândit-am şi a slăbit duhul meu".

stăpânire, din îndestulare, şi dintru toate cele ce să socotesc bune în vieaţa aceasta, ne înălţăm spre buna cunoştinţă şi mulţămire împrejurul Făcătoruluĭ de bine, şi spre a-l iubi pre El, şi a face binele cel după putere, ca ceĭ ce avem datorie firească, pentru Darurĭ prin lucrarea bineluĭ a-ĭ răsplăti, ca cum socotind, măcar că nu este cu putinţă aceasta, ci maĭ mare datorie. Iară din cele ce să socotesc nelesnicoase, zic adecă din boală, din nelesnire, din osteneală, din necaz fără de voe, din întunecare, din necunoştinţă, din sărăcie, din rea nenorocire întru toate, din frică, din lipsire, din necinste, din ispitire, din trebuinţă, şi din toate cele ce să împrotivesc celor maĭ înainte zise, venim spre răbdare, şi spre smerenie, şi bună nădejde întru veacul ce va să fie. Şi nu numaĭ, ci şi în veacul de acum de marĭ mângâerĭ să fac nouă pricinuitoare. Întrucât toate bune le-aŭ dăruit nouă Dumnezeŭ cu minune, pentru negrăita bunătate. Şi cel ce voeşte a le cunoaşte pre acestea şi precum să cuvine a le avea, nevoiască-să spre câştigarea faptelor bune, întrucât toate cele grăite, cu mulţămită a le priimi, şi pre cele bune şi pre cele împrotivnice ce să văd, şi întru toate fără de turburare să află.

Decĭ nu numaĭ întru acestea, ci şi când gându mândru i-ar pune înainte draciĭ spre a-l înălţa pre dânsul, atuncea îşĭ aduce aminte de cele maĭ dinainte prea urâte, de cele ce să grăia de la dânşiĭ, şi îl surpă pre acesta, şi vine către smerenie. Iar când prea urât ceva iarăşĭ ar pune înainte, de mândrul acelaş (gând) aducându-şĭ aminte, îl surpă pre acesta. Întrucât cu ajutorul Daruluĭ, face a surpa uniĭ pre alţiĭ prin pomenire, pentru ca nicĭ spre desnădăjduire pentru cele prea urâte, nicĭ spre trufie pentru părere să vie vreodinioară. Ci când ar înălţa spre mintea luĭ vrăjmaşul, scapă către smerenie, şi când l-ar smeri pre dânsul, să înalţă către Dumnezeŭ prin nădejde, pentru ca nicĭ odinioară îndrăsnind să cază, nicĭ iarăşĭ temându-să să se desnădăjduească până la suflarea cea maĭ de pre urmă. Şi aceasta este lucrarea cea mare a Călugăruluĭ, precum zice cartea bătrânilor. Ci când războiniciĭ o ar pune pre aceasta înainte, el pre ceilaltă o aduce de faţă, şi când acela pre ceilaltă, el pre aceasta o aduce în mijloc, cunoscând cum că nu este nimic nicĭdecum ceva în vieaţa aceasta neschimbat. Ci „Cela ce aŭ răbdat adecă până la sfârşit, acela se va mântui, zice Domnul" (Mat. **10**.22) [169]. Iară cel ce voeşte a să face lucrurile precum voeşte, nu ştie unde merge; Ci ca un orb bătându-să de tot vântul, orĭşice ar veni spre dânsul, tot prin tot aceluiaşĭ să face, şi ca un rob să teme de cele necăjicioase, şi ca un robit este dus împreună cu părerea, din bucuriea cea dobitocească părându-i-să a le avea, pre cele ce nicĭodinioară le ştie, şi de unde sunt. Iară dacă grăeşte a le şti, atuncea maĭ ales maĭ cu mărime să orbeşte. Pentru că aceasta să face dintru a nu să prihăni pre sine, care să grăeşte plăcere de sine, şi nevăzută perzare, precum zice Sfântul Macarie întru capetele cele pentru Călugărul cel perit, după ce a vuzut el Ierusalimul cel de sus, rugându-să el cu oarecare fraţĭ, când s-aŭ răpit mintea luĭ, pentru a i să părea luĭ că aŭ ajuns ceva, şi nu maĭ ales maĭ mare datorie a avea. Decĭ precum ceĭ foarte pătimaşĭ, nicĭ pre cele arătate celor mulţi le ştie dintru negura patimilor, Aşa şi ceĭ nepătimaşĭ, pre cele ce de mulţĭ nu să cunosc, le cunoaşte prin curăţeniea minţiĭ lor.

Cum că cuvântul luĭ Dumnezeŭ, nu este multă cuvântare

PENTRU că cuvântul luĭ Dumnezeŭ, zice Sfântul Macsim, nu este multă cuvântare: Ci când am grăi toţĭ oameniĭ multe, atuncea un cuvânt al luĭ Dumnezeŭ n-am împlinit, adecă, zis-aŭ Dumnezeŭ „Veĭ iubi pre Domnul Dumnezeul tăŭ din tot sufletul tăŭ, ş.c.l." (Mat. **22**.37) [170]; Decĭ, câte aŭ zis

[169] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 22: "şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui".
[170] *Idem*, **22**, 37: "El i-a răspuns: Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău".

Părinţiĭ, şi câte aŭ scris, şi încă grăesc şi scriu, şi nu aŭ împlinit pe graiul acesta! Pentru aceea din tot sufletul, zice Marele Vasilie, este, ca nicĭdecum cevaşĭ a iubi împreună cu Dumnezeŭ. De vreme ce dacă ar iubi cineva pre sufletul săŭ, nu iubeşte din tot sufletul pre Dumnezeŭ, ci din jumătăţime. Iară dacă pre înşine şi altele nenumărate am iubi, cum putem a iubi pre Dumnezeŭ, saŭ am cuteza a zice aceasta? Asemenea încă şi la dragostea aproapeluĭ. Dacă cea vremelnică viaţă, încă poate şi pre ceea ce va să fie nu vom lepăda pentru aproapele, precum Moisi şi Apostolul, cum ziceam pre el a-l iubi?; pentru că acela adecă aŭ zis pentru norod către Dumnezeŭ „De veĭ lăsa lor greşalele, lasă-le, iară de nu, şterge-mă şi pre mine din cartea vieţiĭ întru care m-aĭ scris" (Eşir. **32**.32) [171]. Iară Apostolul zice „Anaftema a fi de la Hristos ş.c.l." (Rom. **9**.3) [172] Pentru că s-a ruga a să face perzarea luĭ, ca alţiĭ să se mântuească, şi maĭ ales, cel ce căuta pre el să-l omoare, „Care sunt Israilteni (**2**:4) [173].

Unele ca acestea sunt sufletele Sfinţilor, pre vrăjmaşĭ îĭ iubea maĭ mult decât pre sineşĭ. Întrucât în veacul de acum, şi în cel ce va să fie, maĭ întâĭ pre aproapele îl cinstesc întru toate, măcar vrăjmaş al lor ar fi dintru rea voire; necăutând răsplătire de la ceĭ ce să iubesc de la dânşiĭ, ci ca luând să bucură, când daŭ altora pre toate cele ale sale: ca să placă Făcătoruluĭ de bine, şi după putere să urmeze iubiriĭ luĭ de oamenĭ; Că bun este către ceĭ nemulţămitorĭ şi păcătoşĭ. Şi maĭ ales pre cât se va învrednicĭ cineva unele ca acestea Darurĭ a avea, pre atâta dator este pre sineşĭ a socoti luĭ Dumnezeŭ celuea ce l-aŭ înălţat pre dânsul de pre pământ, şi a învrednicit ţărâna a urma luĭ Dumnezeŭ şi Făcătoruluĭ despre o parte. Pentru că a suferi nedreptăţile cu bucurie şi cu nerăpştire *, a face bine vrăjmaşilor, şi a pune sufletul săŭ pentru aproapele, şi unele ca acestea, Darurĭ sunt ale luĭ Dumnezeŭ, însă să daŭ celor ce voesc a le lua pre acestea de la dânsul prin sârguinţă, spre „a lucra şi a păzi" precum s-aŭ zis către Adam (Fac. **2**.15) [174], pentru ca să rămâe prin buna cunoştinţă împrejurul Făcătoruluĭ de bine. De vreme ce nicĭ un bine avem al nostru vreodată, ci toate bunătăţile noastre de la Dumnezeŭ după Dar, că întru nefiinţă spre a fi să fac. Pentru că „ce aĭ ceea ce nu aĭ luat?" zice Apostolul, – de la Dumnezeŭ în Dar adecă – „Iar dacă şi aĭ luat, ce te lauzĭ ca cel ce nu aĭ luat? ce însuşĭ pre sine facĭ?" (1Cor. **4**.7) [175] care este cu neputinţă, precum zice Domnul „fără de mine nu puteţĭ face nimic".

Fără de smerita cugetare, cu neputinţă este a ne mântui

NU ŞTIU, nu cumva dintru întunecarea cea multă a patimilor întru atâta nebunie cineva ar veni, poate, i să pare deopotrivă a fi cu Îngeriĭ, iară maĭ ales şi maĭ mare, întrucât a i să părea afară de smerita cugetare a să mântui; pre care perzându-o întâiul Luceafăr, afară de alt păcat întunerec s-aŭ făcut. Dar ce are a pătimi cel ce nu are smerenie, muritorul şi ţărâna, ca să nu zic păcătosul? Poate orb fiind, nu crede cum că păcătos este. Că toată nevoea, zice cel cu Gura de Aur, omul cel

[171] *Ieşirea*, **32**, 32: "Rogu-mă acum, de vrei să le ierţi păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris".
[172] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 3: "Căci aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru fraţii mei, cei de un neam cu mine, după trup".
[173] *Idem*, **9**, 2 şi 4:
"2. Că mare îmi este întristarea şi necurmată durerea inimii.
4. Care sunt israeliţi, ale cărora sunt înfierea şi slava şi legămintele şi Legea şi închinarea şi făgăduinţele".
* *nerăpştire*, substantiv construit din verbul *a răpşti*, IV, a murmura, a cârti, a striga, reflex. a se răsti. Regionalism. Din sl. *rŭpŭtati-šton*. DEX, *ed. cit.*, p. 689.
[174] *Facerea*, **2**, 15: "Şi a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse şi l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze şi s-o păzească".
[175] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Căci cine te deosebeşte pe tine? Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?".

desăvârşit a să face întocmaĭ cu Îngeriĭ, precum zice Domnul (Mateiŭ 22.30) [176] întru învierea morţilor adecă, iar nu în veacul de acum; Ci nicĭ atuncea Îngerĭ, ci întocmaĭ cu Îngeriĭ sunt oameniĭ, aŭ zis. Pentru că nu pot oameniĭ aşĭ părăsi firea lor, zice, ci precum aceea neschimbaţĭ sunt după Dar, şi de toată nevoea slobozĭ, aŭ stăpânire de sineşĭ aleasă, şi neîncetată bucuriea şi dragostea cea către Dumnezeŭ, şi câte omul nu le-aŭ văzut, şi celelalte, după Apostolul (1Cor. 2.9) [177]. Iar aicea desăvârşit a să face cineva este cu neputinţă, ci ca o logodire a bunătăţilor celor făgăduite priimeşte. Pentru că precum ceĭ neîmpărtăşiţĭ cu Darurĭ, datorĭ sunt a să smeri ca nişte săracĭ, aşa şi ceĭ ce le aŭ pre acestea, ca ceĭ ce le-aŭ de la Dumnezeŭ, ca nu prin necunoştinţă să se osândească. Şi precum bogaţiĭ datorĭ sunt a mărturisi Darul luĭ Dumnezeŭ prin dăruirĭ, aşa şi ceĭ ce sunt bogaţĭ cu bunătăţile, cu mult maĭ cu mult. Şi precum datorĭ sunt săraciĭ a mulţămi luĭ Dumnezeŭ, şi a iubi pre bogaţiĭ ceĭ ce le fac bine, pentru că priimesc facerĭ de bine de la dânşiĭ, aşa şi bogaţiĭ cu mult maĭ cu mult, pentru că şi în veacul de acum, şi în cel ce va să fie să mântuesc pentru milostenie, cu proniea luĭ Dumnezeŭ; Pentru că afară de săracĭ nu aŭ mântuire sufletească, ci nicĭ de ispitele bogăţiiĭ pot scăpa. Şi precum uceniciĭ pre învăţătorĭ, aşa şi învăţătoriĭ pre ucenicĭ datorĭ sunt a-ĭ iubi, şi uniĭ pentru alţiĭ a-ĭ mulţămi luĭ Dumnezeŭ pentru Darul celuĭ ce dă tuturor cunoştinţa, şi tot orĭ ce alt bine, pentru care datorĭ suntem toţĭ pururea a-ĭ mulţămi luĭ, şi maĭ ales ceĭ ce aŭ luat putere spre a chema a doua oară prin pocăinţă (Darul) Dumnezeescululĭ Botez, fără de care nimenea nu poate a să mântui. Fiindcă aŭ zis Domnul „Ce mă chemaţi Doamne, Doamne, şi nu faceţĭ cele ce vă zic" (Luc. 6. 46) [178], cestea auzind cum că de nu ar fi chemat pre Domnul fără de prihană să făcea? Ci maĭ ales maĭ mult s-aŭ osândit, precum zice Domnul „Dacă în lemnul cel umed să fac acestea, dar în cel uscat ce să face?" (Luc. 23. 31) [179]. Şi „dacă Dreptul de-abea să mântueşte, zice Solomon (Pil. 11. 31) [180] nedreptul şi păcătosul unde să va arăta? Decĭ nu cumva iarăşĭ văzându-să pre sineşĭ strâmtorat de pretutindenea de la Dumnezeeştile poruncĭ, să se desnădăjduească, şi maĭ rău să se osândească decât ucigaşul de sine. Ci maĭ ales este dator a să minuna de Dumnezeeştile scripturĭ şi de poruncĭ, cum aicea şi acolo împing pre om spre săvârşire, pentru ca să nu afle undeva a fugi dintru cel bun, ca să afle răsuflare întru cele rele; Ci împreună când ar vrea a face una ca aceasta, cele cumplite poate înaintea sa aflându-să, să întoarce către cel bun, Dumnezeŭ cu iubirea de oamenĭ rânduind vrednice de minunĭ; Pentru ca tot omul desăvârşit să se facă în chip oarecare şi nevrând, deşi stăpânire are întru sineşĭ. Iară ceĭ bine cunoscătorĭ, maĭ ales din facerile de bine ruşinându-să, să nevoesc precum ceĭ ce aŭ trecut râul dormind, precum aŭ zis Sfântul Efrem. Pentru aceasta, zice Sfântul Isac, aŭ înmulţit Dumnezeŭ ispitele, ca cu frica unora ca acestora să scăpăm către Dânsul. Iar cel ce nu înţălege aceasta, şi prihăneşte Darul luĭ Dumnezeŭ din iubirea de dulceaţă, însuşĭ pre sine s-aŭ omorât, şi aŭ pierit; Căcĭ luând arme asupra vrăjmaşilor, le-aŭ uneltit pre acestea spre a sa junghiere. Pentru că precum zice Marele Vasilie, bun fiind Dumnezeŭ, tuturor voeşte a face bine. Aşa şi Diavolul viclean fiind, pofteşte a trage pre toţĭ întru a sa răutate, deşi nu poate. Şi precum ceĭ iubitorĭ de copiĭ, din Părinţĭ cu înfricoşare făcând afară de cuvânt, întorc pre fiĭ, cu dragoste purtându-să, Aşa şi Dumnezeŭ sloboade ispitele ca un toiag, carele întoarce pre ceĭ vrednicĭ dintru rea sfătuirea Dieavoluluĭ. „Cela ce cruţă, zice Solomon, toiagul săŭ, urăşte pre fiul săŭ; Iară cele ce îl iubeşte, cu sârguinţă pedepseşte" (Pil. 13. 25) [181].

[176] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **22**, 30: "Căci la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer".
[177] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 9: "Ci precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El".
[178] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 46: "Şi pentru ce Mă chemaţi Doamne, Doamne, şi nu faceţi ce vă spun?".
[179] *Idem*, **23**, 31: "Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?"
[180] *Pildele lui Solomon*, **11**, 31: "Dacă cel drept este răsplătit pe pământ, cu cât mai mult cel nelegiuit şi păcătos!"
[181] *Idem*, **13**, 25: "Dreptul mănâncă şi îşi îndestulează sufletul său, iar pântecele celor fără de lege duce lipsă".

Însă de vreme ce nouă iubitorilor de dulcețĭ, și iubitorilor de sine, dintru amândouă părțile, înainte zace primejdiea: (deși iubitorilor de Dumnezeŭ maĭ ales mântuire este, ispitele zic, slobozind Dumnezeŭ); și căderea spre pierzare care este din mândrie, și din a nu petrece lângă Dumnezeŭ, precum și fiiĭ pedepsindu-să, iar nu omorându-să, Decĭ cea maĭ ușoară ni să cade nouă a alege. Pentru că maĭ bine este prin răbdarea celor ce ne vin asupră a scăpa la Dumnezeŭ, decât cu frica primejdiilor a suferi căderea, și a cădea în mâinile Dieavoluluĭ vecĭnică cădere, și maĭ ales muncă împreună cu dânsul a trage. De vreme ce una din două ne zace nouă înainte: saŭ a suferi ce este dintâĭ și vremelnice, saŭ pre cele de a doua și vecĭnice. Iară de Dreptĭ nu să atinge nicĭdecum nimic dintru amândouă primejdiile, pentru că cu bucurie iubesc cele ce să arată nouă nelesnicioase și ca o vreme de dobândă aflând sărută ispitele, și rămân nerănițĭ dintr-însele. Fiindcă nu cela ce aŭ priimit săgeata și nu s-aŭ rănit obicĭnuește a muri, ci cela ce a priimit rana aceștiea, acela piere. Și ce? oare aŭ vătămat pre Iov rana, și nu maĭ ales l-aŭ încununat? Saŭ pre Apostolĭ, și pre Mucenicĭ înfioratu-i-aŭ vreodinioară? „Să bucuraŭ, zice, că s-aŭ învrednicit a să necinsti pentru numele luĭ Iisus“ (Fap. 5. 41) [182]. Iară precât biruitorul luptat este, pre atâta să încununează, și dintru aceasta maĭ multă bucurie are, Căcĭ când ar auzi glas de trâmbiță, nu că junghiere propovăduește, să teme unul ca acesta, ci căcĭ dărĭ ale cununilor înainte zice, să veselește maĭ ales.

Prin urmare nimic așa fără de osteneală obicĭnuește a lucra biruința, precum buna cutezare cu credință adevărată. Nicĭ biruirea, precum iubirea de sine și temerea cea din necredința, obicĭnuește a o face. Nicĭ spre bărbăție este de mână ducător, precum sârguința și iscusința lucruluĭ. Nicĭ spre supțirătatea gândurilor, precum cetirea întru liniște. Nicĭ pricinuitoare de uitare, precum deșertăciunea; Nicĭ spre lăsarea păcatelor, precum nerăutatea. Nicĭ pricinuitoare de împăcarea greșalelor, precum pocăința și tăerea răuluĭ. Nicĭ sporirea în scurt a sufletuluĭ, precum este tăerea voilor și a înțălegerilor sale. Nicĭ maĭ mare lucru este, precum a să arunca cineva pre sine înaintea luĭ Dumnezeŭ ziua și noaptea, și a-l ruga pre Dânsul a să face voea luĭ întru toate. Nicĭ altceva maĭ rău, precum a iubi slobozenia, și rășchirarea sufletuluĭ, saŭ a trupuluĭ. Pentru că nouă celor ce de frica muncilor și a ispitelor iubim pre cel bun, nu ne folosește nicĭdecum slobozenia, ci păzirea și fugirea de lucrurĭ; Ca măcar din depărtarea celor ce vatămă neputința noastră, să punem a ne lupta cu gândurile. Fiindcă pre Duhurile cele începătoare, adecă pre Boerĭ, le supun ceĭ fără de patimă, ca ceĭ ce aŭ biruit patimile cele prea urâte. Iar ceĭ ce sunt întru supunerea Părinteluĭ, pre cele ce să începătoresc. De vreme ce, zice Sfântul Macarie, Ava Cronie, și ceilalțĭ Părințĭ, începător și începătorindu-să, sunt dracĭĭ. Și începătoare adecă sunt: mărirea deșartă, părerea, și cele de asemenea. Iar începătorindu-să sunt: îndrăcirea pântecеluĭ, curviea, și unele ca acestea. Pentru că ceĭ ce aŭ ajuns întru dragostea cea desăvârșit, stăpânire aŭ, fiindcă fără de silă fac pre cel bun, și să bucură când îl fac pre acesta, nicĭ odinioară voind a-l părăsi pre el (binele). Dar cât poate s-ar face lor împedecare fără de voe, ca ceĭ ce să muncesc așa să află. Și trăgându-să de dorul cel Dumnezeesc, îndată fug la liniște, și la lucrare, ca la o desfătare și a lor obicĭnuință. Pentru că către uniĭ ca aceștia zică Părințiĭ: puțin roagă-te, puțin cetește, puțin cugetă, puțin lucrează, puțin păzește pre minte, și așa cheltuește vremea.

Și acestea le grăesc, pentru ca ceĭ ce sunt fără de patimă, stăpânesc pre sineșĭ, și nu să robesc de oarecare voe afară de cuviință, ci unde voesc aŭ mintea, și trupul ca pre un rob îl supun. Iară noĭ datori suntem a fi supt lege și canon, pentru ca fără de voe și nevrând, ca de o datorie silițĭ fiind, să facem pre cel bun. De vreme ce încă patimile și dulcețile maĭ ales iubim, adecă odihna trupuluĭ, și voile noastre, și unde voește vrăjmașul duce mintea noastră. Asemenea și trupul, pornirile fără de rânduială avându-le, orĭce voește ca un dobitoc face. Și cu cuviință: Unde nu este statorniciea mințiĭ, toate dobitoceștĭ și afară de fire să fac. Și nu precum Israiltenii ceĭ adevărațĭ, precum zice

[182] *Faptele Sfinților Apostoli*, 5, 41: "Iar ei au plecat din fața sinedriului, bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară".

Domnul către râvnitorul Simon Cananitul: „Iată întru adevăr Israiltean, întru carele vicleşug nu este" (Ioan **1.** 47)[183], bunătatea bărbatului propoveduindu-o. Pentru că – Natanail – „Râvnă a luĭ Dumnezeŭ" să tâlcueşte, şi numele luĭ cel din naştere „Simon" aŭ fost, Iară – Canait – pentru că era din Cana-Galileiĭ. Şi – Natanail – iarăşĭ, pentru bunătatea luĭ, precum – Israiltean – adecă „minte văzătoare de Dumnezeŭ", afară de tot vicleşugul. Pentru că zice Marele Vasilie, obiceiŭ este Dumnezeeştiĭ scripturĭ, din bunătatea bărbatuluĭ, maĭ ales a-l numi, decât din naştere. Pentru că Verhovniciĭ Apostolilor, Petru şi Pavel, unul adecă – Simeon – s-aŭ chemat, şi pentru tărimea bărbatuluĭ, l-aŭ numit Domnul „Petru". Iară celălalt adecă – Saul – adecă „Turburare", şi în – Pavel – l-aŭ mutat, carele este „Încetare" adecă „odihnă"; Şi cu cuviinţă. Că precât a turburat maĭ înainte pe credincioşĭ, pre atâta maĭ pre urmă aŭ odihnit sufletele tuturor, cu lucru şi cu cuvântul, precum zice pentru dânsul cel cu Gura de Aur.

Vezi cucerniciea Apostoluluĭ, pentru că aducându-şĭ aminte de Dumnezeŭ, nu învaţă până ce maĭ înainte nu ar fi dat luĭ Dumnezeŭ pre cea datornică mulţămire şi rugăciune; Arătând că de acolo are cunoştinţa şi vârtutea. Şi cu cuviinţă, zice împreună cu rugăciunea pre învăţătură. Şi Dumnezeescul Luca adecă neîmplinite lăsând Faptele Apostolilor, nu din lenevire, saŭ din altă oarecare nevoe, ci s-aŭ dus la Dumnezeŭ. Iară noĭ când am părăsit neisprăvit lucrul saŭ apucarea, din lenevire şi din neîndestulare o pătimim. De vreme ce nu facem lucrul luĭ Dumnezeŭ cu sârguinţă, şi nu îl iubim ca pre un adevărat lucru, ci îl defăimăm, ca pre un lucru de prisosit şi însărcinător; Şi pentru aceasta rămânem nesporiţĭ, saŭ şi ne întoarcem înapoĭ uniĭ de multe orĭ, precum ceĭ ce s-aŭ întors odinioară înapoĭ, şi de aceea nu aŭ urmat luĭ Iisus (Ioan **6.** 66)[184], măcar că, zice cel cu Gura de Aur, nu era cuvântul sacru precum socotea, ci pentru dogme era ceea ce să ziceaŭ lor atuncea. Dar unde nu este voire nicĭ osârdie, şi cele lesnicioase nelesnicioase să află, precum şi cea dimpotrivă.

Pentru zidirea rugăciuniĭ prin fapte bune

PENTRU că trebuinţă are tot omul de răbdare maĭ înainte de toate, zice Marele Vasilie, precum pământul de ploaie, pentru ca temelia, precum zice Apostolul (Evr. **6.** 7)[185] adecă credinţa, pre dânsa să o puie, şi după puţin zideşte dreapta socoteală, precum ziditorul cel iscusit pre casa sufletuluĭ: Pururea adecă pune tină din pământul smereniеĭ, pentru ca să strângă peatră către peatră, adecă bunătate către bunătate, până ce s-ar pune acoperământul, adecă dragostea cea desăvârşit. Şi aşa Stăpânul casiĭ intră şi lăcueşte în suflet dacă are portarĭ bunĭ, pururea arme purtând, adecă înţălegerĭ luminoase, şi lucrurĭ luĭ Dumnezeŭ cuviincioase, care pot a face pre Împăratul nesupărat, iar nu femee portăriţă, şi aceasta ţiind lucrul mâinilor, precum zice Sfântul Nil, tâlcuind istoriea cea veche (Fac. **18.** 2)[186] şi (2 Împ. **4.** 1)[187]. Pentru aceasta, zice, n-aŭ pus Avraam Patriarhul femee portăriţă, ci maĭ ales viteaz oare acrele şi cumplit gând, şi aceste arme purtând, precum zice Apostolul, împreună cu celelalte şi „sabiea Duhuluĭ, care este graiul luĭ Dumnezeŭ" (Efes. **6.** 17)[188], ca pre ceĭ ce intră către dânsul, saŭ să-l omoare, saŭ să-ĭ lepede, de vreme ce neadormitor este şi stând. Şi omorând adecă pre

[183] *Sfânta Evanghelie după Ioan,* **1**, 47: "Iisus a văzut pe Natanael venind către El şi a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleşug". Am corectat din mss., care indica, cu creionul: **1**, 48.
[184] *Idem,* **6**, 66: "Şi de atunci mulţi dintre ucenicii Săi s-au dus înapoi şi nu mai umblau cu El".
[185] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel,* **6**, 7: "Ţarina, când absoarbe ploaia ce se coboară adeseori asupra ei şi rodeşte iarba folositoare celor pentru care a fost muncită, primeşte binecuvântarea de la Dumnezeu".
[186] *Facerea,* **18**, 2: "Atunci ridicându-şi ochii săi, a privit şi iată trei Oameni stăteau înaintea lui; şi cum I-a văzut, a alergat din pragul cortului său în întâmpinarea Lor şi s-a închinat până la pământ".
[187] *Cartea a doua a Regilor,* **4**, 1: "Auzind Işboşet, fiul lui Saul, că a murit Abner în Hebron, i-au slăbit mâinile şi tot Israelul s-a tulburat".
[188] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel,* **6**, 17: "Luaţi şi coiful mântuirii şi sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu".

gândurile cele streine, cu lucrarea ceea ce să împrotiveşte, şi cu cuvântul cel grăitor împrotivă, Şi leapădă tot orĭce vine în inimă afară de scoposul luĭ Dumnezeŭ, cu defăimarea acestuea, şi cu lepădarea, spre a nu avea nicĭdecum slobozenie mintea cea luminată din privirea cea pentru Dumnezeŭ, şi din înţălegerile cele Dumnezeeştĭ, adecă, a să răspândi.

Lucrul liniştiĭ zice, este ceea ce să grăeşte. Precum aiurea să află aducând Sfântului Nil Dumnezeasca scriptură, şi arătând că grija nu este pricină de întunecarea minţiĭ. Şi cu cuviinţă. Pentru că nu este ţinută mintea de pretutindenea, precum apa în jgheab, nu ar fi putut cugetul a să aduna către sineşĭ, ca şi către Dumnezeŭ să se înalţe. Iară neînălţându-să cineva gânditor, şi negustând ceva din cele de sus, cum poate cu lesnire a defăima cele de jos?? Întru cât din credinţă datorĭ suntem a alerga după Apostolul (Evr. **12**. 1) [189], cu răbdare, lucru având singur acesta, a bine plăcea luĭ Dumnezeŭ. Şi vremea chemând, pot ceĭ ce bine aleargă din parte a cunoaşte şi a înţălege. Şi după acestea toate cel viitor, oglinzile deslegându-să (1 Cor. **13**. 12) [190], adecă stricăcioasa această vieaţă, unde sufletul maĭ mult nu pofteşte împrotiva trupuluĭ, nicĭ trupul împrotiva Duhuluĭ (Gal. **5**. 17) [191]. Nicĭ trândăviea pe uitare, şi uitarea pre necunoştinţă pot aduce, precum acum pătimim ceĭ mulţĭ, întru cât trebuinţă avem a scrie spre aducere aminte. Pentru că de multe orĭ gândire oarecare ce singură de sine aŭ venit, şi silinţa adecă o aŭ dat pre aceasta spre aducerea aminte, şi o avem pre dânsa în vremea războiuluĭ pricinuitoare de ajutor, saŭ de uşurare, saŭ de mulţămită, când ar avea mărturiea din Dumnezĭeasca scriptură. Iară dacă cu lenevire pentru unele ca acestea ne aflăm, de aceea nu să află când trebuinţă avem de dânsa, şi m-am păgubit de folosul aceştiea, din pricina uităriĭ cea cu totul rea.

Pentru aceasta datorĭ suntem cu lucru a deprinde faptele bune, ca cu deprinderea acestora să se păzească pomenirea celuĭ bun, iar nu cu singur cuvântul. „Nu este, zice Apostolul, Împărăţiea luĭ Dumnezeŭ întru cuvânt, ci întru putere“ (1 Cor. **4**. 20) [192]. Pentru că cela ce caută cu lucru, acela ştie paguba şi dobânda întru care lucru petrece, zice Sfântul Isac, şi aşa poate sfat a da celorlalţĭ, ca cela ce de multe orĭ a pătimit, şi deplin aŭ aflat iscus. De vreme ce sunt lucrurĭ, zice, bune văzându-să adecă, însă nu aŭ puţină pagubă ascunsă; Şi sunt altele văzându-să rele, însă aŭ dinlăuntru prea mare dobândă. Pentru aceasta zice, nu este tot omul credincios spre a da sfătuire celor ce caută; Ci carele aŭ luat de la Dumnezeŭ Darul dreptei socotelĭ, şi din zăbovirea întru nevoinţă aŭ câştigat minte văzătoare, precum zice Sfântul Macsim. Şi aceasta cu multă smerenie, a sfătui nu pre toţĭ, ci pre ceĭ ce caută de bună voe, şi fără de silă îl întreabă pre dânsul, şi ca întru rânduiala celuĭ ce întreabă, să se închipuească cuvântul în sufletul celuĭ ce ascultă cuvântul, şi să se înferbinte din credinţă, văzând pre sfătuitorul cel bun, precum prea minunatul acela Sfetnic, pre carele l-aŭ numit Prorocul Isaia „Dumnezeŭ tare biruitor, Domn al păciĭ, ş.c.l.“ (Is. **9**. 6) [193]: Zic pre Domnul nostru Iisus Hristos, pre cela ce aŭ zis către cela ce clevetea „Cine m-a pus pre mine Judecător şi împărţitor peste voĭ?“ (Luc. **12**. 14) [194], măcar că zice: „Toată judecata aŭ dat-o Fiuluĭ“ Părintele adecă (Ioan

[189] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 1: "De aceea şi noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară şi păcatul ce grabnic ne împresoară şi să alergăm cu stăruinţă în lupta care ne stă înainte".

[190] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 12: "Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum am fost cunoscut şi eu".

[191] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 17: "Căci trupul pofteşte împotriva duhului, iat duhul împotriva trupului; caci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceţi cele ce aţi voi".

[192] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 20: "Căci împărăţia lui Dumnezeu nu stă în cuvânt, ci în putere".

[193] *Isaia*, **9**, 6: "Şi mare va fi stăpânirea Lui şi pacea Lui nu va avea hotar. Vă împărăţi peste tronul şi peste împărăţia lui David, ca s-o întărească şi s-o întemeieze prin judecată şi prin dreptate, de acum şi până-n veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta".

[194] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 14: "Iar El i-a zis: Omule, cine M-a pus pe Mine judecător sau împărţitor peste voi?".

5. 12 şi 5.15) [195]. Ci arătând nouă, precum întru toate şi întru aceasta, cale de mântuire, prin Sfânta Luĭ smerenie, Că nu sileşte, ci „Oricine voeşte, zice, în urma mea a veni, lepede-să de sine, şi urmeze mie" (Mat. **16**. 24) [196], adecă nicidecum grijă pentru vieaţa sa să nu facă, ci precum Eŭ fac şi rabd pentru toţĭ moartea cea de voe simţitoare, aşa şi el cu lucrul şi cu cuvântul urmeze-mĭ, precum Apostoliĭ şi Muceniciĭ; Iară de nu, măcar moartea cea după voire să o sufere. Şi iarăşĭ către bogatul acela zice „Dacă veĭ a fi desăvârşit, mergĭ, vinde-ţĭ averile tale, ş.c.l." (Mat. **19**. 21) [197]. Pentru carele zice Marele Vasilie, că aŭ minţit zicând: că am păzit poruncile adecă, pentru că de le-ar fi păzit, nu ar fi avut averĭ multe, Legea zicând „întâĭ iubiĭ-veĭ pre Domnul Dumnezeul tăŭ din tot sufletul tăŭ" (2 Lege **6**. 5) [198]. Pentru că a zice „din tot sufletul" nu aŭ lăsat pre cela ce iubeşte pre Dumnezeŭ, şi altceva a iubi, iară cel ce nu face aşa, leapădă această zicere. Şi iarăşĭ „iubi-veĭ pre aproapele ca pre sineţĭ" (Mat. **22**. 39) [199], adecă pre tot omul. Şi cum este păzitor al acestora, mulţĭ alţĭ trebuinţă având de hrană, el având averĭ multe, şi pre acestea cu patimă! Pentru că de le-ar fi avut pre acestea precum Avraam, Iov, şi ceilalţĭ Dreptĭ, ca nişte averĭ ale luĭ Dumnezeŭ, nu s-ar fi dus mâhnindu-să. Asemenea şi cel cu Gura de Aur zice: aŭ crezut adecă că cele zise de la Domnul către dânsul adevărate sunt, pentru aceasta mâhnindu-să s-aŭ dus, şi aŭ slăbit spre lucrare; Pentru că sunt mulţĭ care cred adecă cuvintele scripturilor, însă neputincioşĭ sunt spre împlinirea celor scrise.

Pentru că mare bunătate este dragostea, şi sfătuirea cea cu smerenie

DECI acestea, şi altele maĭ multe decât acestea, să află Domnul sfătuind, asemenea şi Apostoliĭ scriind, vă rugăm pre voĭ iubiţilor, acestea şi acestea să faceţĭ. Iară noĭ nu primim a ruga pre ceĭ ce caută de la noĭ sfătuirea, pentru ca să ne vadă pre noĭ smeriţĭ, şi cinstindu-ĭ pre dânşiĭ, cu bucurie să asculte, şi vestire să priimească, cum că cu dragoste multă şi cu smerenie grăim cuvântul Sfintei Scripturĭ, şi pentru cinstea şi dragostea care o aŭ de la noĭ, să vor sârgui, şi împreună cu acestea, şi pre cele nelesnicioase vor priimi, şi ca nişte lesnicioase din dragoste să vor arăta lor. Precum Apostolul Petru, Crucea şi moartea auzind de multe orĭ, să bucura, şi ca nimic una ca aceasta auzind să afla, din dragostea care avea către Învăţăforul; Şi pentru minunĭ adecă nu avea nicĭ o grijă, precum ceĭ necredincioşĭ, ci „cuvinte zice, ale vieţiĭ vecĭnice, şi celelalte" (Ioan **6**. 68) [200].

Însă nu aşa Iuda, cela ce de două orĭ a murit: s-aŭ spânzurat şi n-aŭ murit, ci trăind fără de pocăinţă şi cumplit bolnăvindu-să, s-aŭ despicat prin mijloc, precum zice Apostolul Petru în *Faptele Apostolilor* (1. 18) [201]. Şi iarăşĭ Apostolul Pavel către fraţĭ scriind, uneorĭ adecă zice „poftind bună voinţă a vă da vouă, nu numaĭ Evangheliea luĭ Hristos ci şi sufletele noastre" (1 Tes. **2**. 8) [202]. Iară alte orĭ: „Noĭ robiĭ

[195] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 12: "Ei l-au întrebat: Cine este omul care ţi-a zis: Ia-ţi patul tău şi umblă". şi **5**.15: "Atunci omul a plecat şi a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos".
[196] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **16**, 24: "Atunci Iisus a zis ucenicilor Săi: Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie".
[197] *Idem*, **19**, 21: "Iisus i-a zis: Dacă voieşti să fii desăvârşit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer; după aceea, vino şi urmează-Mi".
[198] *Deuteronomul*, **6**, 5: "Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău şi din toată puterea ta".
[199] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **22**, 39: "Iar a doua, la fel ca aceasta: să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi".
[200] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **6**, 68: "Simon Petru I-a răspuns: Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieţii celei veşnice".
[201] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **1**, 18: "Deci acesta a dobândit o ţarină din plata nedreptăţii şi, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc şi i s-au vărsat toate măruntaiele".
[202] *Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 8: "Astfel, iubindu-vă, eram bucuroşi să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar şi sufletele noastre pentru că ne-aţi devenit iubiţi".

voştri pentru Hristos" (2 Cor. 4. 5) [203]. Şi iarăşî către Timofteiŭ scriind zice „a avea pre ceî maî bătrânî, ca pre nişte părinţî, pre ceî maî tineri ca pre nişte fraţî" (1 Tim. 5. 1) [204]. Şi cine este îndestulat a înţălege smerenia Sfinţilor, şi dragostea lor cea înfocată ce aveaŭ către Dumnezeŭ şi către aproapele?

Deci nu numaî acestora datorî suntem a lua aminte, ci şi către carele grăim, şi scrim. Pentru că cela ce voeşte a învăţa, saŭ sfat a da cuiva, iară maî ales aducere aminte, precum zice cel al Scăriî, dator este a să curăţi maî întâî de patimî, ca să cunoască fără de minciună scoposul luî Dumnezeŭ, şi aşăzarea celuî ce cere de la dânsul cuvântul. De vreme ce nu tuturor aceiaşî doftorie să cuvine, măcar poate neputinţa una ar fi. Apoî încredinţat a fi de la cela ce cere sfătuirea, orî dintru că s-aŭ supus el de odată cu sufletul şi cu trupul, orî dintru că s-aŭ rugat însuşî de sine cu ferbinte credinţă, şi cuvânt aŭ căutat fără de întrebarea învăţătoruluî, saŭ fără altă nevoe care îl sileşte pre dânsul spre a să făţărnici, când ca cum doreşte a auzi cuvânt, ca nu amândoî să cază în minciună, şi întru multa cuvântare, şi vicleşug, şi întru alte multe. Şi unul adecă silindu-să spre cel ce ca cum îl învaţă pre el a zice afară de a voi, şi cu minciună ruşinându-să, şi să făţărniceşte cum că cel bun voeşte a face, iară celălalt, să vicleneşte, şi-l momeşte pre cel ce să învaţă, pentru ca pre cele ascunse în cugetul aceluea ca cum să le nemerească, şi prost toată măestriea pornind, precum zice Solomon „din multa cuvântare nu va scăpa de păcat" (Pil. 10. 20) [205]. Încă aŭ scris şi Marele Vasilie care sunt greşalele aceştiea. Însă nu s-aŭ zis acestea, nu ca pre ceî de supt mână, şi care să apropie cu credinţă adevărată a nu-î învăţa, şi maî ales ceî ce se află fără de patimă, ci pentru ca nu cu obrăznicie, pre ceî ce nicî din lucrurî nicî din credinţă ferbinte voesc a asculta, să-î învăţăm din mărirea deşartă, ceî ce încă sunt pătimaşî, nicî cu stăpânire aceasta să o facem. Ci precum Părinţiî ziceaŭ, cum că fără de întrebarea fraţilor, nu să cuvine a grăi cuiva ca cum pentru folos, ca dintru voire să se facă binele, precum Apostolul zice „Nu ca cum stăpânind turma, ci chip făcându-vă, ş.c.l." (1 Petru 5. 3) [206]. Şi către Timofteiŭ Apostolul aŭ zis „Să cuvine plugaruluî întâî el din roade a să împărtăşi" (2 Tim. 2. 6) [207] pentru ca să lucreze el cele ce voeşte a învăţa, grăind adecă. Şi iarăşî „Nimenea să nu defaime tinereţile tale" (1 Tim. 4. 12) [208], adecă nicîdecum să facî ceva copilăresc, ci fiî ca un desăvârşit întru Hristos. Asemenea şi în cartea bătrânilor zice" Că fără de întrebarea fraţilor, nu grăia Părinţiî pentru mântuirea sufletuluî, ci o socotea pre aceasta deşartă cuvântare. Şi cu cuviinţă.

Pentru că dintru a ni să părea a avea cunoştinţă noî maî mult decât altul, pornim cuvântul singurî de sine; pentru că pre cât suntem vinovaţî, pre atâta slobozeniea ni să pare a avea. Precum Sfinţiî, precât să apropie de Dumnezeŭ, pre atâta să aŭ pre sineşî maî păcătoşî, zice Sfântul Dorofteiŭ, Pentru că îngrozându-să pentru cunoştinţa cea pentru Dumnezeŭ, ca ceî ce o aŭ dobândit pre aceasta, întru nedumerire vin. Asemenea şi Sfinţiî Îngerî dintru nemărginita veselie şi îngrozirea slavoslovilor săturare nu priimesc. Şi că s-aŭ învrednicit a lăuda pre unul ca acesta Stăpân, neîncetat îl laudă, minunându-să de cele ce să fac de Dânsul, precum zice cel cu Gura de Aur. Şi înainte sporind întru maî mare cunoştinţă, precum zice Teologul, asemenea şi toţî Sfinţiî în veacul de acum şi în cel ce va să fie. Şi precum Puterile cele gânditoare daŭ unele la altele lumina, aşa şi ceî

[203] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 5: "Căci nu ne propovăduim pe noi înşine, ci pe Hristos Iisus, Domnul, iar noi înşine suntem slugile voastre, pentru Iisus".
[204] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 5, 1: "Iar ţinta poruncii este dragostea din inimă curată, din cuget bun şi din credinţă nefăţarnică".
[205] *Pildele lui Solomon*, 10, 20: "Limba omului drept este argint curat, dar inima celor fără de lege este lucru de puţin preţ".
[206] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, 5, 3: "Nu ca cum aţi fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei".
[207] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 6: Cuvine-se ca plugarul ce se osteneşte să mănânce el mai întâi din roade".
[208] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 4, 12: "Nimeni să nu dispreţuiască tinereţile tale, ci fă-te pildă credincioşilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa, cu curăţia".

cuvântătorĭ, unul de la altul să învață; Uniĭ adecă luând iscusința din Dumnezeeştile scripturĭ, pre ceĭ maĭ micĭ îĭ învață. Iară alțiĭ, gânditor de Sfântul Duh învățându-să, şi altora tainile cele descoperite lor arătate le fac prin scrisoare. Pentru aceasta toțĭ avem trebuință a ne smeri luĭ Dumnezeŭ, şi unul altuea, ca ceĭ ce am luat pre a fi, şi celelalte toate de la Dumnezeŭ, şi printr-însul Unul luăm de la Dânsul cunoştința. Şi cela ce are smerenie adecă, maĭ mult să luminează, iară cela ce nu voeşte a să smeri, petrece întru întunerec, precum cel maĭ întâiŭ luceafăr, şi maĭ pre urmă Dieavol. De vreme ce maĭ întâĭ era a ceĭ maĭ de jos cete a puterilor celor gânditoare, adecă a ceĭ de a zecea, de la ceata cea prea înaltă, adecă de la ceea ce stă lângă nesuferitul scaun, şi a ceĭ întâĭ de la pământ. dar pentru înălțare nu numaĭ de la cele noă cete, ci şi decât noĭ pământeniĭ maĭ de jos s-aŭ făcut împreună cu ceĭ ce l-aŭ ascultat pre el, şi sub cele de jos ale pământuluĭ fiind aruncat, pentru necunoştință.

Pentru aceasta de multe orĭ s-aŭ zis, că fără de alt păcat, ajunge mândriea spre perzarea sufletuluĭ. Pentru că cela ce are greşalele sale micĭ, să slobozeşte a cădea în maĭ marĭ, zice Sfântul Isac. Şi cela ce aŭ luat de la Dumnezeŭ Dar, şi cu nemulțămire să află, izvodeşte a să face lipsirea acestuia, pentru că nevrednic s-aŭ făcut pre sineşĭ de Darul luĭ Dumnezeŭ, precum zice Marele Vasilie. Pentru că mulțămirea soleşte pentru noĭ. Însă să nu fie mulțămirea noastră ca a Fariseuluĭ aceluea (Luc. **18**. 11) [209] pre alțiĭ adecă osândindu-ĭ, iară pre sine îndreptându-să, ci maĭ ales ca cum maĭ multe decât toțĭ fiind dator, şi dintru nedumerire mulțămind şi îngrozându-să, socotind nespusa îndelunga răbdare şi suferire a luĭ Dumnezeŭ. Şi nu numaĭ, ci şi a ne minuna să cuvine, cum fără lipsire fiind prea lăudatul Dumnezeŭ, priimeşte de la noĭ mulțămirea, şi maĭ ales întărâtându-l şi amărându-l pururea noĭ, cu atâtea şi cu unele ca acestea facerĭ de bine, cu cele cuprinzătoare şi cu cele din parte; Pentru care aŭ scris şi Sfântul Grigorie Teologul, şi ceilalțĭ Părințĭ, nu numaĭ pentru cele trupeştĭ, ci şi pentru cele sufleteştĭ, prin multe chipurĭ ale cărora nu este număr. Dintru care şi aceasta este, a fi unele arătate adecă şi bine înțălese cele ce să zic întru Dumnezeeştile scripturĭ, iar altele nearătate şi cu anevoe înțălese; Pentru ac prin unele adecă, să tragă pre ceĭ trândavĭ la credință, şi spre căutarea celor ce le lipsesc, şi ca nu din prea nepricepere întru necredință să cădem. Iară prin altele, ca nu osândă maĭ mare să avem, defăimând zicerea ceea ce să înțălege; Ci ca de bună voe ostenindu-să ceĭ ce voesc, cu lucrul a căuta pre cele nearătate, şi vor avea laudă dintru aceasta, precum zice Sfântul Ioan Gură de Aur.

Pentru că nu este multă cuvântare,
cea maĭ deasă pomenire a Dumnezeeştiĭ scripturĭ

ŞI IARĂŞI pre aceea zicere o cuprinde Dumnezeasca scriptură, şi nu este multă cuvântare, zice, ci pentru ca prin cea maĭ deasă pomenire, şi pre ceĭ foarte trândavĭ către ascultare, către pomenire şi către înțălegerea celor ce să grăesc, să-ĭ aducă cu prea slăvire şi cu iubire de oamenĭ, şi ca să nu scape de auzire cuvântul, pentru grăbniciea şi micşorarea ziceriĭ ceea ce s-ar întâmpla. Şi maĭ ales când ne îndeletnicim întru lucrurile cele lumeştĭ, ceĭ ce nu cunoaştem nicĭ din parte. Măcar că zice cel cu Gura de Aur, că despre o parte nu este parte întreagă, ci parte a părțiĭ. Şi să va strica, nu ca să se prăpădească şi întru nimic să meargă, de vreme ce nu am fi avut cunoştință zice, nicĭ oamenĭ am fi fost, ci să va strica adecă cea din parte față către față, precum vieața prunculuĭ dintru a să face bărbat, precum însuşĭ Apostolul aŭ zis, tâlcuind zicerea luĭ prin pilda prunculuĭ (1 Cor. **13**. 10) [210], precum zice iarăşĭ cel cu Gura de Aur: Cum că acum cunoaştem cerul cum că este,

[209] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 11: "Fariseul, stând, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri, sau ca şi acest vameş".
[210] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 10: "Dar când va veni ceea ce e desăvârşit, atunci ceea ce este în parte se va desființa".

iar nu ştim ce este, Iară atuncea se va strica cea mai cu putinţă despre cea mai mare, adecă despre a cunoaşte noi şi ce este, întru cât mai ales creşte cunoştinţa. Pentru că sunt multe taine ascunse întru Dumnezeeştile scripturi, şi nu cunoaştem scoposul lui Dumnezeu întru cele ce să grăesc. Ci să nu te înalţi, zice Teologul, asupra noastră, celor ce mărturisim bună cunoştinţă necunoştinţa, zicerile prihănindu-le; Pentru că necuvântător şi cu nebunie este, a nu lua aminte puterii scoposului, ci zicerilor, zice Marele Dionisie. Iară când ar căuta cineva prin fericitul plâns, atuncea află: Pentru că aceasta este lucrarea fricii, prin care să face descoperirea (tainelor) celor ascunse.

Deci iată Prorocul Isaia grăeşte: „Iară cei morţi, vieaţă nu vor avea“ (Cap. **26**. 14) [211] şi iarăşi „înviea-vor morţii“ (Stih **19**) [212]. Ci nu este aceasta împrotivă glăsuire, precum li să pare celor ce nu cunosc scoposul, precum s-aŭ zis, din privirea scripturii. Că pentru Idolii neamurilor adecă, aŭ zis vieaţă nu vor avea, fiindcă sunt neînsufleţiţi; Iară pentru învierea cea de obşte, şi pentru veselie drepţilor, aceea: vor înviea morţii. Şi nu numai, ci şi pentru sculare a celor adormiţi împreună cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos prorocind. Asemenea încă şi Sfânta Evanghelie, pentru schimbarea la faţă a însuşi Domnului zic Evangheliştii, Unul adecă „şi după şase zile“ (Mar. **9**. 2) [213], iară celălalt „şi după opt zile“ (Luca **9**. 28) [214] împreună cu facerea de minuni ce apucaseră mai înainte, şi cu învăţătura Domnului adecă. Însă unul adecă zice, pre cea dintâi şi cea mai depre urmă trecându-o, pre cele şase le-aŭ zis în mijlocul acestora; Iară celălalt şi pre aceasta, şi pre aceea împreună lăudându-le, aŭ zis opt. Şi iarăşi Sfântul Ioan Teologul, zice întru a sa Sfânta Evanghelie în două locuri. Întru unul adecă „Sunt încă şi altele multe, care aŭ făcut Iisus înaintea Ucenicilor săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta“ (Ioan **20**. 30) [215]; Iar întru altul „sunt încă şi altele multe, care aŭ făcut Iisus“ (**21**.25) [216] şi nu zice înaintea Ucenicilor săi. Pentru care aŭ scris Sfântul Prohor cela ce aŭ scris pre amândouă, că aceea adecă pentru minuni, şi pentru celelalte care aŭ făcut Domnul, zice Evanghelistul, pre care nu le-aŭ mai scris însuşi Teologul, pentru că era scris mai înainte de ceilalţi Evanghelişti, pentru aceasta am adăugat şi înaintea Ucenicilor lui; Iară ceilaltă zicere este pentru facerea lumii, când era fără de trup Cuvântul lui Dumnezeu, cu carele împreună pre toate, Părintele le-aŭ făcut dintru nefiinţă, zicând „Facă-să aceasta, şi s-aŭ făcut“, Care de s-ar fi scris câte una ş.c.l.

Şi cuprinzător, toată scriptura, şi tot cuvântul lui Dumnezeu, saŭ al oarecăruia Sfânt, are întru sine scopos ascuns, saŭ al simţitoarelor, saŭ al gânditoarelor zidiri. Şi nu numai, ci şi tot cuvântul omenesc. Dar nu cunoaşte nimenea mintea zicerii cei întâmplate, de nu prin descoperire. Precum zice Domnul pentru vânt „Că Duhul unde voeşte suflă ş.c.l.“ (Ioan **3**.8) [217]. Pentru care aŭ zis cel cu Gura de Aur, că nu ca cum stăpânire are văzduhul, aŭ zis Iisus Hristos unde voeşte, ci împreună pogorându-să, neputinţii lui Nicodim, aŭ pus Domnul vântul, pentru ca să cunoască ceea ce să zice lui. Şi vântul întru pilda Duhului Sfânt aŭ zis adecă a Cuvântului carele îl grăia către dânsul, şi

[211] *Isaia*, **26**, 14: "Morţii nu vor mai trăi şi umbrele nu vor învia, fiindcă Tu le-ai pedepsit şi le-ai nimicit şi le-ai şters până şi numele lor".
[212] *Idem*, **26**, 19: "Morţii Tăi vor trăi şi trupurile lor vor învia! Deşteptaţi-vă, cântaţi de bucurie, voi cei ce sălăşluiţi în pulbere! Căci roua Ta este rouă de lumină şi din sânul pământului umbrele vor învia".
[213] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **9**, 2: "Şi după şase zile a luat Iisus cu Sine pe Petru şi pe Iacov şi pe Ioan şi i-a dus într-un munte înalt, de o parte, pe ei singuri, şi S-a schimbat la faţă înaintea lor".
[214] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **9**, 28: "Iar după cuvintele acestea, ca la opt zile, luând cu Sine pe Petru şi pe Ioan şi pe Iacov, S-a suit pe munte, ca să Se roage".
[215] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **20**, 30: "Deci şi alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta".
[216] *Idem*, **21**, 25: "Dar sunt şi alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus şi care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărţile ce s-ar fi scris. Amin".
[217] *Idem*, **3**, 8: "Vântul suflă unde voieşte şi tu auzi glasul lui, dar nu ştii de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine este născut din Duhul".

către alţiĭ oarecare „Că cele ce să grăesc vouă, Duh sunt" (Ioan **6**.63)[218], adecă Duhovniceştĭ, şi nu precum voĭ socotiţĭ. Că nu pentru lucrurĭ trupeştĭ grăesc, zice, pentru ca uniĭ ce sunteţĭ trupeştĭ să cunoaşteţĭ. Pentru aceasta zice Damasachin, că de nu ar auzi cineva de la acela a căruia este cuvântul, pentru însuşĭ scoposul, nu poate a zice, cum că cunosc scoposul care să grăeşte de la dânsul. Şi cum cutează cineva a zice, că cunosc scoposul luĭ Dumnezeŭ cel ascuns întru Dumnezeeştile scripturĭ, fără de descoperirea Fiuluĭ Luĭ? Precum însuşĭ Hristos aŭ zis „şi căruia ar voi Fiul să-ĭ descopere" (Mat. **11**.27)[219], dacă însuşĭ ar voi adecă a lua de la Dânsul gânditor prin păzirea Dumnezeeştilor Luĭ poruncĭ, fără de care cela ce zice că cunoaşte, aŭ minţit. Pentru că chibzuinţă grăeşte, iar nu cu adevărat, zice cel al Scăriĭ, de la Dumnezeŭ învăţându-să, măcar că din părere să laudă întru cele fără de măsură. Către carele zice Teologul: uneorĭ: O tu iubitorule de înţălepciune, ş.c.l. Alteorĭ: o tu Gramaticule, înălţarea ocărându-o, dintru care unul ca acesta, cu cunoştinţă i să pare a avea ceva. Căcĭ aceasta „Care i să pare a avea, să va lua de la dânsul" (Mat. **13**.12)[220], pentru a nu voi a zice „nu ştiŭ" precum toţĭ Sfinţiĭ (ziceaŭ); pentru ca prin smerenie să i să dea luĭ, şi să i să înmulţască, precum şi acelora, care măcar că ştieaŭ, grăia a nu şti nimica. Precum zice cel cu Gura de Aur, cum că n-aŭ zis Apostolul „nu încă ştiŭ nimic", ci „Nimic ştiŭ, precum să cuvine a şti" (1Cor. **8**.2)[221], întrucât, ştie adecă, însă nu precum să cuvine.

Arătare pentru cunoştinţa cea cu numire mincinoasă

ACEASTA este cunoştinţa cea cu numire mincinoasă, pentru a i să părea a şti, cele ce nicĭodinioară le ştie. Şi aceasta este maĭ rea decât cea cu totul necunoştinţă, zice cel cu Gura de Aur: Ca ceea ce nu priimeşte îndreptare de la oamenĭ oarecare învăţaţĭ, dintru a socoti cum că bine să află necunoştinţa cea cu totul rea. Pentru aceasta grăesc Părinţiĭ, că cele ce sunt în scriptură adecă, datorĭ suntem a le căuta cu durere, cu smerenie, şi cu sfătuirea celor iscusiţĭ, cu lucrul maĭ ales decât cu cuvântul a le deprinde. Iară pre cele tăcute de Dumnezeeştile scripturĭ, a nu le ispiti nicĭdecum, pentru că dobitocesc lucru este acesta, precum zice Marele Antonie, pentru ceĭ ce cer a cunoaşte maĭ înainte cele ce vor să fie, şi nu maĭ ales a să desbate de aceasta ca nişte nevrednicĭ; Măcar şi poate din proniea cea Dumnezeească să face, precum la Navuhodonosor (Daniil **4**)[222], şi la Valam cel de demult (Numere **22**)[223] spre folosul cel de obşte, deşi nevrednicĭ era, şi nu de la dracĭ. Şi maĭ ales când s-ar face prin visurĭ şi nălucirĭ oarecare. Însă nu s-aŭ zis aceasta, ci pentru ca prin faptele cele trupeştĭ şi îndreptătoare de năravurĭ să ispitim scripturile, dupre porunca Domnuluĭ, şi viaţă vecĭnică a afla (Ioan **5**.39)[224]. Şi pentru ca nu cu singur cuvântul să căutăm, şi din părere să socotim ceva a înţălege, şi maĭ ales pre cele ascunse de la noĭ spre maĭ mare smerenie, şi pentru ca să nu ne osândim ca uniĭ ce am trecut întru cunoştinţă. De vreme ce cela de s-aŭ învrednicit a câştiga mintea cunoştinţiĭ, şi întru îndeletnicirea Dumnezeeştilor scripturĭ, şi a cunoştinţilor celor ce să daŭ luĭ, nu să îndeletniceşte întru multă îndeletnicire şi luare aminte, cu smerenie şi cu frica luĭ

[218] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **6**, 63: "Duhul este cel ce dă viaţă; trupul nu foloseşte la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh şi sunt viaţă".
[219] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 27: "Toate Mi-au fost date de Tatăl Meu şi nimeni nu cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere".
[220] *Idem*, **13**, 12: "Căci celui ce are i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, şi ce are i se va lua".
[221] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 2: "Iar dacă i se pare cuiva că cunoaşte ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască".
[222] *Daniel*, **4**, capitol intitulat *Al doilea vis şi tâlcuirea lui.*
[223] *Numerii*, **22**, capitol intitulat *Valaam.*
[224] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 39: "Cercetaţi Scripturile, că socotiţi că în ele aveţi viaţă veşnică. Şi acelea sunt care mărturisesc despre Mine".

Dumnezeŭ, ca un nevrednic celor dăruite luĭ de la dânsul, cu înfricoşare să scoate din cunoştinţă, precum Saul din împărăţie, zice Sfântul Macsim. Însă cela ce să îndeletniceşte şi să nevoeşte, adecă este ca David a să ruga pururea, şi a grăi: „Inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule, şi Duh drept înnoeşte întru cele dinlăuntru ale mele" (Ps. **50**.11) [225], pentru ca vrednic să se facă veniriĭ Luĭ. Precum odinioară aŭ luat Apostoliĭ Darul în ceasul al treilea, precum să zice în Fapte (**2**.15) [226]; Că era ceasul al treilea din zi, şi în zi de Duminică, precum zice Sfântul Luca. Pentru că cincĭzecimea este Duminica a şaptea, de la Duminica întru care să face ceea ce să zice în limba Evreească „Fască" şi să tâlcueşte „slobozenie" în cea Elinească. Şi în Duminica cea după cincizeci de zile, să grăeşte al cincizecilea, ca ceea ce este plină de cele în mijlocul eĭ, şi a Paştelor cincizeci de zile, după Lege. Precum şi Ioan Teologul zice întru Sfânta sa Evanghelie „Întru praznicul cel maĭ de pre urmă şi mare" (**8**.37) [227] pentru că era atuncea dare prazniculuĭ Paştelor. Întru al treilea din ceasurĭ bine aŭ moştenit Darul, adecă zice Damaschin, ş.c.l. Adecă întru ceasul al treilea, dar întru una, zice, întru Doamna zilelor, pentru ca să arate trei Ipostasurĭ, adecă a uniĭ Dumnezeirĭ. Fiindcă una este Doamna Săptămâniĭ, şi nu întâia să grăeşte, zice cel cu Gura de Aur, pentru că o despărţăşte pre aceasta Dumnezeeasca scriptură. Cea veche adecă prorocind pentru dânsa, pentru aceasta şi nu cu urmare pre dânsa o numeşte, precum pre cea a doua şi celelalte. Pentru că dacă nu s-ar fi despărţit, întâĭ s-ar fi grăit, ci pentru aceasta să grăeşte „una din Sâmbete" adecă a săptămâniĭ. Şi întru Darul cel nou, Duminică, Sfânta aceasta şi chemată zi să numeşte, de vreme ce întru aceasta s-aŭ făcut lucrurile cele maĭ domnitoare şi maĭ stăpâneştĭ: Buna vestire, Naşterea Domnuluĭ, Învierea Luĭ, şi învierea cea de obşte a morţilor să va face. Pentru că întru aceasta s-aŭ făcut lumina aceasta simţită, zice Damaschin, şi iarăşĭ întru aceasta va fi venirea Domnuluĭ. Pentru ca întru netrecuţiĭ vecĭ, să rămâe ziua aceasta şi a opta, ca ceea ce este afară de acestea şapte veacurĭ care aŭ zile şi nopţĭ. Dar de vreme ce ne-am învrednicit a deprinde de la Sfinţĭ scoposul unora ca acestora lucrurĭ, să ne deprindem de aceea şi scoposul fieştecăruia izvodirĭ a cuvântuluĭ cestuĭ de faţă, dintru început şi maĭ din sus.

Decĭ este deodată a grăi numirile cărţilor şi ale Sfinţilor, pentru ca totdeauna să ne aducem aminte de cuvintele acestora, şi spre râvna vieţiĭ lor, precum zice Marele Vasilie, şi spre cunoştinţa celor ce nu le cunosc pre acestea, precum zice Teologul: Cela ce cunoaşte adecă, îşĭ aduce aminte, iar cela ce nu cunoaşte, are a veni spre căutarea cărţiĭ ceea ce s-ar întâmpla. Iară a numi după acestea dupre loc pre Sfântul, saŭ scriptura cea întâmplată, pentru maĭ deasă aducere aminte s-aŭ pus; Şi ca prin puţine graiurĭ, de lucrurile şi de cuvintele a fieştecăruia dintr-înşiĭ să ne aducem aminte; Şi spre a înţălege cele de aceea a fiecăruia zicerĭ, a Dumnezeeştiĭ scripturĭ saŭ a învăţătoruluĭ, socoteala şi sfătuirea cea bună; Şi pentru că nu sunt ale mele cele ce să grăesc, ci ale Dumnezeeştiĭ scripturĭ, şi spre a ne minuna şi a socoti nespusa iubire de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ, cum prin hârtie şi cerneală aŭ rânduit mântuirea sufletelor noastre, şi ne-aŭ dăruit nouă atâtea scripturĭ şi învăţăturĭ aĭ drept-slăvitoareĭ credinţe. Şi cum prost şi trândav fiind eŭ, m-am învrednicit a trece atâtea scripturĭ, nicĭdecum având carte a mea, saŭ altceva cu totul, ci strein şi sărac fiind pururea, şi maĭ ales întru toată odihna şi fără de grijă petrecând cu multă desfătare trupească. Iară a părăsi pre oarecare nenumite, dintru a mea lenevire este, şi pentru ca să nu să lungească cuvântul. Iară căutările şi deslegările lucrurilor celor de obşte, spre cunoştinţă, şi mulţămită s-aŭ pus, celuĭ ce aŭ dăruit Sfinţilor săĭ, Părinţilor noştrĭ, cunoştinţa şi socoteala, şi prin aceea nouă nevrednicilor, şi spre defăimarea noastră a neputincioşilor, şi a necunoscătorilor.

[225] *Psalmii*, **50**, 11: "Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele".
[226] *Faptele Sfinţilor Apostoli*, **2**, 15: "Că aceştia nu sunt beţi, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi".
[227] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **8**, 37: "Ştiu că sunteţi sămânţa lui Avraam, dar căutaţi să Mă omorâţi, pentru că cuvântul Meu nu încape în voi".

Deci s-aŭ zis şi pentru Drepţiĭ ceĭ de demult ceĭ ce s-aŭ mântuit întru multă bogăţie, şi în mijlocul păcătoşilor şi necredincioşilor oamenĭ, măcar că eraŭ oamenĭ de aceeaşĭ fire, precum şi noĭ, ceĭ ce nu voim a ajunge la măsura săvârşiriĭ. Măcar că maĭ multe iscusinţe şi cunoştinţĭ a bineluĭ şi a răuluĭ am luat, ca ceĭ ce am deprins pre cele ale acelora, şi ca ceĭ ce ne-am învrednicit de maĭ multe Darurĭ, şi de atâtea cunoştinţe a scripturilor. Şi pre celelalte iarăşĭ ale izvodirilor noastre, ale Călugărilor, spre a cunoaşte noĭ cum că putem a ne mântui pretutindenea, dacă vom părăsi voile noastre, şi cum că dacă nu vom face aşa, nu vom avea odihnă. Dar nicĭ cunoştinţa şi lucrarea voilor celor Dumnezeeştĭ putem a avea: pentru că zid în mijloc este voea noastră, despărţându-ne pre noĭ de la Dumnezeŭ. Şi de nu să va surpa zidul cel din mijloc, nu putem a face şi a deprinde pe cele ale luĭ Dumnezeŭ, ci din afară de Dânsul ne aflăm, şi de la vrăjmaşĭ ne muncim fără de voe şi nevrând. Şi cum că linişteа maĭ mare este decât toate, şi fără de aceasta nu putem să ne curăţim, şi a cunoaşte neputinţa noastră, şi vicleşugurile dracilor; Ci nicĭ puterea şi pornirea luĭ Dumnezeŭ vom putea a înţălege din Dumnezeeştile cuvinte, prin cele ce să cântă, şi să cetesc. De vreme ce toţĭ oameniĭ avem trebuinţă de una ca această înţălegere, orĭ din parte, orĭ desăvârşit. Şi fără de aceasta, cu neputinţă este a veni cineva întru cunoştinţă Duhovnicească şi întru smerita cugetare: prin care cela ce voeşte, va înţălege tainile cele ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ, şi întru toate zidirile. Şi cum că nu să cuvine a unelti lucru, saŭ cuvânt, saŭ apucare, saŭ înţălegere, afară de uneltirea cea de nevoe, de cea sufletească şi mântuitoare, şi de cea trupească vieaţă. Şi cum că fără de dreapta socoteală, nicĭ cele ce să par a fi bune, primite sunt de la Dumnezeŭ. Însă nicĭ afară de scoposul cel drept, lucrarea cea bună poate a folosi pre cineva. Iară troparele cele maĭ înainte scrise, spre înţălegerea lor, şi a celorlalte scripturĭ, şi pricină spre a să umili ceĭ ce aŭ mintea neputincioasă s-aŭ pus, precum zice cel al Scăriĭ. Pentru că versul, zice Marele Vasilie, trage cugetul omuluĭ spre ceea ce voeşte, orĭ spre plângere, orĭ spre dorire, orĭ spre mâhniciune, orĭ veselie.

Şi cum că datorĭ suntem a cerca scripturile, după porunca Domnuluĭ, ca să aflăm vieaţa vecĭnică într-însele (Ioan **5**.39) [228]. Şi înţălegeriĭ Psalmilor şi troparelor a lua aminte; Şi pentru ca să cunoaştem întru multă cunoştinţă cum că nu cunoaştem. Pentru că zice Marele Vasilie: Dacă nu ar gusta cineva din cunoştinţă, nu ştie de câte să lipseşte. Iară naşterile bunătăţilor şi ale patimilor, spre iscusinţă şi cunoştinţă s-aŭ scris, ca să cunoască cineva pre acestea, şi spre născătoriĭ acestora să se nevoească, pre uniĭ adecă aĭ câştiga, iară pre alţiĭ aĭ birui, cu lucrarea ceea ce să împrotiveşte. Şi cum că faptele cele trupeştĭ adecă, precum sadurile, datorĭ suntem a le păzi deodată pururea prin lucrare; Iară de cele sufleteştĭ bunătăţĭ, datorĭ suntem a lua aminte pururea, şi a cugeta cum să câştigăm pre fiecare bunătate. Şi dintru Dumnezeeştile scripturĭ, şi de la Sfinţiĭ Bărbaţĭ pentru aceasta a ne deprinde, şi a păzi pre aceasta cu de-adinsul, cu durerea sufletuluĭ ca pre o vistierie prin lucrare, până când vom veni întru deprinderea bunătăţiĭ ceea ce s-ar întâmpla. Şi aşa cu sârguinţă vom începe câştigarea a celeilalte, precum zice Marele Vasilie, că nu deodată spre toate puindu-ne, poate să slăbim. Ci să începem prin răbdarea celor ce ne vin asupră, şi aşa către celelalte mergem cu bună întindere, şi cu toată osârdiea, având scoposul a bine plăcea luĭ Dumnezeŭ. Pentru că toţĭ suntem datorĭ a păzi poruncile ca nişte creştinĭ, de vreme ce nu avem trebuinţă de osteneală trupească, întru câştigarea bunătăţilor celor sufleteştĭ, ci de singură voirea, şi de osârdie spre a priimi Darul, precum zice Marele Vasilie, Teologul Grigorie, şi ceilalţĭ Părinţĭ. Însă prin faptele cele trupeştĭ să face maĭ cu lesnire, şi maĭ ales celor ce liniştesc prin vieţuire fără de grijă despre toate şi prin nerăspândire; Pentru că nu poate cineva a vedea şi a îndrepta năravurile sale, de nu ar fi întru slobozenie şi întru grija unora ca acestora. Pentru aceasta dator este cineva întâĭ nepătimire a câştiga, prin fugirea de locurile şi agoniselele cele omeneştĭ, şi de atuncea vremea chemând, a

[228] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 39: "Ei au răspuns şi I-au zis: tatăl nostru este Avraam. Iisus le-a zis: Dacă aţi fi fiii lui Avraam, aţi face faptele lui Avraam".

povăţui şi pre alţiĭ, şi a rândui lucrurile fără de osândă şi fără de vătămare: Dintru deprinderea nepătimiriĭ, întru cea desăvârşită nepătimire ajungând. Şi maĭ ales dacă de la Dumnezeŭ aŭ luat chemarea, zice Damaschin, precum Moisi, Samuil, şi ceilalţĭ Prorocĭ, şi Sfinţiĭ Apostolĭ spre mântuirea a multora. Şi nu numaĭ aceasta zice, ci şi să cuvine a pune suişurĭ precum Sfinţiĭ Părinţĭ Mosi zic, Avacum, Grigorie Teologul, şi alţiĭ. Şi precum aŭ zis Sfântul Prohor, pentru Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeŭ, cum că nu aŭ voit a părăsi pre cea iubită luĭ linişte, măcar că datorie avea ca un Apostol a nu linişti, ci a propovedui. Şi nicĭ ca un pătimaş a fugit la linişte, cel prea fără de patimă, să nu fie! Ci ca cela ce nu voea a să despărţi de privirea cea pentru Dumnezeŭ, şi a să lipsi de dulceaţa liniştiĭ vre odinioară. Iară alţiĭ iarăşĭ din smerita cugetare nepătimaşĭ fiind, aŭ fugit întru cele maĭ dinlăuntru pustiităţĭ, de turbare temându-să, precum Marele Sisoe, chemându-să spre odihnă de ucenicĭĭ săĭ, nu s-a plecat, ci aŭ zis: unde nu sunt oamenĭ acolo să mergem; Măcar că întru una ca această nepătimire a ajuns, întrucât robit s-aŭ făcut de dragostea cea către Dumnezeŭ, şi dintru aceasta nesimţitor, necunoscând saŭ a mâncat, saŭ nu.

Decĭ cuprinzător, toţĭ îşĭ tăea voile sale întru toată liniştea, şi aşa ca nişte ucenicĭ de la învăţătorul s-aŭ aşăzat spre a învăţa pre alţiĭ şi a priimi gândurile, şi a stăpâni peste alţiĭ, orĭ prin Arhierie, orĭ prin Egumenie, de la Duhul Sfânt cu simţire gânditoare luând pecetea prin venirea Luĭ, precum Sfinţiĭ Apostolĭ, şi ceĭ maĭ înainte de aceştiea, Aron zic, Melhisedec, şi ceilalţĭ. Iară Damaschin zice, cela ce să ispiteşte cu îndrăsneală a păşi pre una ca această treaptă, s-aŭ osândit; Pentru că dacă ceĭ ce trec vredniciele fără de poruncă Împărătească, sufere prea mare osândă, cu cât maĭ mult să osândesc ceĭ ce cutează împrotiva celor ce sunt ale luĭ Dumnezeŭ, afară de porunca Luĭ, zice, şi maĭ ales dacă dintru necunoştinţă, şi din părere, lipsă pare fără de osândă a fi înfricoşată această apucare, saŭ spre cinste şi spre odihnă a o trece pre aceasta socotindu-o, şi nu maĭ ales ca întru adâncul smereniei, şi spre moarte pentru ascultătorĭ, şi pentru vrăjmaşĭ, vremea chemând a intra înlăuntru; Precum Apostoliĭ aŭ făcut întru a învăţa pre alţiĭ, şi maĭ ales nepătimaşĭ şi înţăleptĭ fiind după prea întrecere.

Iară dacă nicĭ singură aceasta, adecă cum că neputincioşĭ şi neîndestulaţĭ suntem, nu cunoaştem, ce să cade şi a zice? Pentru că părerea şi necunoştinţa, orbĭ face pre ceĭ ce nu vor întru îndeletnicire a vedea neputinţa şi necunoştinţa sa. Că zice cartea bătrânilor: Cum că chiliea Călugăruluĭ este cuptorul cel Vavilonesc, întru carele ceĭ trei Cuconĭ, aŭ aflat pre Fiul luĭ Dumnezeŭ. Şi iarăşĭ zice: Şezĭ în chiliea ta, şi toate te va învăţa pre tine. Şi Domnul „Unde sunt doi saŭ trei adunaţĭ întru Numele Meŭ, te abaţĭ, zice Solomon, adecă între cele de-a dreapta, saŭ întru cele de-a stânga, ci calea Împărătească călătoreşte (Pil. 4.27) [229] adecă cu unul saŭ cu doĭ liniştind. Şi nicĭ singur în pustie, nicĭ întru tovărăşie multă. Pentru că mijlocul amândorora, zice, celor mulţĭ este cuviincios. Şi iarăşĭ, postul smereşte pre trup, privigherea luminează pre minte, liniştea aduce plângere, plângerea botează pre om, şi aceasta spală pre suflet, şi îl face fără de păcat pre dânsul. Pentru aceasta s-aŭ scris la sfârşit în scurt numele tuturor bunătăţilor şi ale patimilor, pentru ca să cunoaştem câte fapte bune suntem datorĭ a câştiga, şi pentru câte rele a plânge. De vreme ce fără de plângere curăţire nu să face, iară plânsul cu gâlceavă pururelnică nu este. Şi afară de curăţirea sufletuluĭ, vestire nu să face; Iară fără de vestire, despărţirea sufletuluĭ din trup este primejdioasă; Pentru că cel nearătat, zice Scărarul, poate adecă este şi necrezut. Iară cele înainte grăite opt privirĭ, nu sunt lucrurĭ ale noastre, ci plată a lucrăriĭ bunătăţilor; Şi nu suntem datorĭ dintru singură cetirea a le câştiga pre acestea, măcar de ne-am şi sârgui din osârdiea cea cu mândrie precum zice cel al Scăriĭ, pentru cele maĭ desăvârşite, adecă pentru cele patru maĭ de pre urmă, de vreme ce Cereştĭ sunt, şi necurată minte nu încape pre unele ca acestea. Ci toată sârguinţa noastră datorĭ suntem a o avea spre bunătăţile cele trupeştĭ şi sufleteştĭ, şi aşa să naşte întru noĭ întâia poruncă, adecă frica luĭ Dumnezeŭ.

[229] *Pildele lui Solomon*, 4, 27: "Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga, ţine piciorul tău departe de rău".

Şi zăbovindu-ne întru aceasta, să naşte plânsul. Şi de câte orĭ întru deprinderea a uniĭ privirĭ ne facem, atuncea Darul luĭ Dumnezeŭ şi Maica cea de obşte a tuturor, precum zice Sfântul Isac, va dărui nouă pre cele maĭ departe decât acestea, până ce vom câştiga întru înşine cele şapte cunoştinţe, şi de-a opta, care este lucrarea celuĭ ce va să fie, va învrednici pe ceĭ ce lucrează bunătăţile cu sârguinţă, şi cu drept scopos al plăceriĭ de Dumnezeŭ.

Decĭ noĭ datorĭ suntem, de câte orĭ însuşĭ de sine gândirea cea după Dumnezeŭ ar veni, orĭ cea dintâĭ, orĭ care este de năprasnă, noĭ neştiind, precum zice Bătrâniĭ, îndată cea lumească şi pre însuşĭ canonul a-l lăsa de multe orĭ, şi pre cea întâmplată cunoştinţă Duhovnicească şi umilinţă, ca lumina ochiuluĭ a o păzi, până ce cu rânduială să va depărta. Şi de atuncea zicerile cele scrise ale fricii şi ale plângeriĭ, a le cugeta pururea şi maĭ înainte de canon şi după acesta; Şi de câte orĭ slobozenie avem ziua şi noaptea, orĭ la rocodelie fiind, ceĭ încă neputincioşĭ, şi spre somn şi spre trândăvie lesnicioşĭ; Orĭ fără de lucru, ceĭ ce pot tot prin tot plângere a să face, şi a să robi întru graiurile cele ce să grăesc de la dânşiĭ, şi întru lacrămile cele ce să fac. Că pentru aceasta s-aŭ scris, ca şi ceĭ neiscusiţĭ de unele ca acestea, şi eŭ, prin graiurĭ să rădicăm trândăviea minţiĭ, cu cugetarea acestora şi cu luarea aminte; Fiindcă ceĭ ce aŭ osârdie şi iscusinţă, din deprinderea întru lucrarea bunătăţilor, cu mult maĭ mult decât cele grăite, ştiŭ şi grăesc, şi maĭ ales în vremea umilinţiĭ ceĭ de sineşĭ. De vreme ce multă putere are ceasul, maĭ mult decât cea din izvodirea noastră. Însă să nu iasă pre cuiva, a fi lucrător al unora ca acestora Darurĭ, ci maĭ ales ca unul ce maĭ presus de vredniciea luĭ a luat, are trebuinţă a mulţămi mult şi a să teme, nu cumva va avea osândă maĭ mare pentru aceasta, că nimic ostenindu-să, să va învrednici lucrăriĭ Îngerilor. Pentru că spre îndemnarea şi vârtutea minţiĭ să dă cunoştinţa, spre a păzi noĭ poruncile şi bunătăţile; Şi ca să cunoaştem cum, şi pentru ce le facem pre acestea, şi ce să cade adecă a face, şi de care a ne depărta, pentru ca să nu ne osândim; Şi pentru ca din cunoştinţă înaripindu-ne cu bucurie să lucrăm, şi maĭ mare cunoştinţă să luăm, şi vârtute întru a lucra, şi bucurie. Şi aceasta făcându-să, să ne învrednicim a mulţămi celuia ce ne-aŭ dăruit pre acestea, cunoscând de unde am luat atâtea bunătăţĭ. Şi mulţămirea priimind, maĭ marĭ bunătăţĭ ne dărueşte nouă, şi luând Darurile, maĭ mult pre Dânsul să-l iubim, şi prin dragoste la înţălepciunea luĭ Dumnezeŭ să ajungem, a căruia începătură este frica luĭ Dumnezeŭ (Pil. **1**.7) [230] Iar lucrarea fricii este pocăinţa, zice Sfântul Isac, prin care să face descoperirea celor ascunse.

Decĭ înţălegerile fricii, aşa să cuvine a le cugeta: După urmarea pavicerniciţiĭ, dator este a zice „Crezul", Tatăl nostru şi Doamne milueşte de multe orĭ. Şi apoĭ şade spre răsărit, ca ceĭ ce plâng pentru cel mort, clătind cu capul săŭ întru durerea sufletuluĭ, şi cu suspinarea inimiĭ, zicând graiurile cunoştinţiĭ ceĭ întâmplate, începând de la cea dintâĭ, până ar ajunge la rugăciune, şi aşa cade pre faţă înaintea luĭ Dumnezeŭ cu înfricoşare nepovestită, şi să roagă întâĭ cu mulţămită, apoĭ mărturisire, şi cu celelalte graiurĭ ale rugăciuniĭ, precum s-aŭ zis înainte. Pentru că zice Marele Atanasie, datorĭ suntem a ne mărturisi, pentru greşalele cele întru neştiinţă, şi pentru cele ce voeam a greşi, dintru care Darul luĭ Dumnezeŭ ne-aŭ izbăvit pre noĭ, pentru ca nu în ceasul morţiĭ să fim întrebaţĭ pentru acestea. Şi iarăşĭ unul pentru altul după porunca Domnuluĭ, şi a Apostolilor. Iară scoposul celor ce să grăesc întru rugăciune acesta este: Mulţămită, adecă pentru mulţămita cea din ceasul acesta, mărturisind neîndestularea cea către mulţămită, şi lenevirea în vremile celelalte, şi cum că Darul luĭ Dumnezeŭ este ceasul acesta. Iară mărturisirea, propoveduęşte pre cele dăruite, cum că nemăsurate sunt, şi cum că nu toate aŭ putut a le înţălege, dar nicĭ a le cunoaşte, fără numaĭ auzire singură a avea, şi aceasta cu totul pentru oarecare, iar nu pentru toate. Şi cum că arătat şi nearătat pururea facerĭ de bine priimim, şi cum că nespusă este suferirea Luĭ, spre mulţimea păcatelor mele. Şi cum că nevrednic sunt, şi de singură aceea a privi în sus, precum aŭ făcut Vameşul, şi cum că nu la altceva

[230] *Pildele lui Solomon*, **1**, 7: "Frica de Dumnezeu este începutul înţelepciunii; cei fără minte dispreţuiesc înţelepciunea şi stăpânirea de sine".

îndrăznind, fără numaĭ caz la a Ta iubire de oamenĭ, precum Daniil înaintea Îngeruluĭ, şi aceasta cu îndrăsneală, pentru că sunt nevrednic pre aceasta a o face. Şi a mărturisi chipurile greşalelor, întru scurtime, spre a-mĭ aduce aminte de acestea, şi a plânge pentru acestea. Şi a mărturisi neputinţa mea „ca să vie peste mine puterea luĭ Hristos" după Apostolul (2Cor. **12**.9) [231], şi ca să mi să erte mulţimea răutăţilor mele, fiindcă nu cutez pentru toate a cere, ci pentru mulţimea relelor mele. Şi ca să mi să înfrâneze toată răutatea mea, şi obiceiul meŭ cel viclean.

Decĭ ca cela ce nu pot a sta împrotivă, rog pre Atotputernicul, ca să oprească năvălirea patimilor, şi să nu mă lase pe mine să greşesc înaintea Luĭ, saŭ înaintea altor oamenĭ, ca măcar dintru aceasta să dobândesc mântuire după Dar. Şi pentru ca din pomenire să câştig durere sufletuluĭ, şi ca pentru alţiĭ a cere, ca o poruncă împlinind după Apostolu (Iac. **5**.16) [232], şi dragoste către toţĭ. Şi a număra chipurile patimilor, ca cele ce mă tiranisesc de dânsele, a scăpa către Stăpânul, şi către umilinţă. Şi a cere eŭ pentru ceĭ ce i-am necăjit, ca şi pentru ceĭ ce m-aŭ necăjit pe mine, saŭ vor ca să mă necăjască, ca cela ce voesc a nu avea nicĭdecum urmă de pomenire de răŭ; şi temându-mă de neputinţa mea, după vremea cea de atuncea, nu cumva nu voiŭ a putea suferi cu nepomenire de răŭ, saŭ a mă ruga pentru dânşiĭ, după porunca Domnuluĭ (Mat. **5**.44 [233]; Luc. **6**.28 [234]). Şi pentru aceasta apuc vreme înainte, precum zice Sfântul Isac, că maĭ înainte de boală caută pre Doftorul, şi maĭ înainte de ispită roagă-te. Şi pentru ceĭ ce maĭ înainte s-aŭ dus, ca să dobândească mântuire, şi pentru ca să-mĭ aduc aminte de moarte, şi arătare a dragosteĭ este a mă ruga pentru toţĭ, şi trebuinţă având de rugăciunea tuturor. Şi a mă chivernisi de la Dumnezeŭ, şi a mă face în ce chip voeşte, şi a mă amesteca împreună cu ceilalţĭ, ca prin rugăciunile acelora miluit să fiŭ, şi ca unul ce ĭĭ am pre dânşiĭ maĭ înalţĭ. Şi nu cutez acum a cere ertăciune a tot păcatul, ca nu pre însumĭ micşorându-mă, pre alţiĭ nevrednicĭ de ertare să-ĭ socotesc. Şi ca cela ce nu cunosc, şi nu pot ceva a face, alerg şi caut, precum binevoieşte iubirea Luĭ de oamenĭ a să face, temându-mă eŭ de dreptate şi a grăi ca un păcătos, numaĭ să nu greşesc de starea cea de-a dreapta Ta, măcar maĭ de pe urmă decât toţĭ care să mântuesc să mă aflu, ca unul ce nicĭ de aceasta nu sunt vrednic. Şi a mă ruga eŭ pentru toată lumea precum am luat de la Biserică.

Şi pentru ca să mă învrednicesc eŭ împărtăşiriĭ ceĭ Dumnezeeştĭ ca o datorie; şi ca maĭ înainte de aceasta rugându-mă să aflu gata ajutorul, când aşĭ voi a mă împărtăşi; Şi ca să-mĭ aduc aminte de prea Curatele patimĭ ale Mântuitoruluĭ nostru, şi să viŭ spre dragostea pomeniriĭ, şi ca spre împreunarea Sfântuluĭ Duh să se facă împărtăşirea. Că însuşĭ Mântuitorul mângâie pre ceĭ ce plâng după Dumnezeŭ, în veacul de acum, şi în cel ce va să fie, şi pre ceĭ ce îl roagă pre Dânsul şi grăesc cu multe lacrămĭ: Împărate Ceresc, Mângâitorule, Duhul adevăruluĭ, ş.c.l. Şi ca să se facă spre logodirea vieţiĭ ceĭ vecĭnice întru Hristos împărtăşireaa prea Curatelor şi de vieaţă făcătoarelor taine, prin solirea prea Curateĭ Maiciĭ Sale, şi ale tuturor Sfinţilor. Apoĭ la toţĭ Sfinţiĭ, rugându-ĭ pre dânşiĭ, ca rugăciune a face pentru mine, ca ceĭ ce pot a aduce rugăciune Stăpânuluĭ. Şi aşa dupre obiceiŭ pre rugăciunea Mareluĭ Vasilie, ca pre ceea ce are minunată Cuvântare de Dumnezeŭ, şi a căuta numaĭ voia cea Dumnezeească, şi a binecuvânta pre Dumnezeŭ. Şi după acestea îndată către ale sale gândurĭ cu întindere multă şi cu luare aminte: Veniţĭ să ne închinăm, de trei orĭ, şi celelalte precum s-aŭ scris maĭ înainte. Pentru ca prin rugăciunea inimiĭ, şi prin cugetarea Dumnezeeştilor scripturĭ, să se curăţască mintea, şi să înceapă a vedea tainile cele ascunse întru Dumnezeeştile scripturĭ.

[231] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 9: "Şi mi-a zis: Îţi este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos".

[232] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **5**, 16: "Mărturisiţi-vă deci unul altuia păcatele şi vă rugaţi unul pentru altul ca să vă vindecaţi, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului".

[233] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**, 44: "Iar Eu vă zic vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc".

[234] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 28: "Binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, rugaţi-vă pentru cei ce vă fac necazuri".

Însă să fie sufletul afară de toată răutatea, şi maĭ ales de pomenirea de răŭ în vremea rugăciunii, precum zice Domnul (Marcu **11**.25)[235]. Pentru că şi Marele Vasilie cuvântarea împrotivă pedepsindu-o, ca pre ceea ce este născătoare a aceştiea, zice către Egumenul, să dea metaniĭ multe celuĭ ce grăeşte împrotivă până la o mie; şi însemnându-ĭ numărul a zis: orĭ o mie către Dumnezeŭ, orĭ una către Egumenul, adecă iartă Părinte. Şi priimeşte deslegarea legăturilor, prin una singură, prin ceea ce este cu adevărat pocăinţă, şi tăere a patimiĭ cuvântăriĭ împrotivă. Nu este, zice Sfântul Isac, cuvântarea împrotivă a vieţuiriĭ creştinilor, luând uneltirea de la Apostolul, pentru că zice „Iară dacă cineva să ispiteşte a grăi împrotivă, noĭ un obiceiŭ ca acesta nu avem" – şi pentru ca să nu i să pare cuiva a împinge de la sine singur pre cela ce grăeşte împrotivă, aŭ adaos – „nicĭ Bisericile luĭ Dumnezeŭ" (1Cor. **11**.16)[236]. Pentru ca să cunoască cineva cum că afară de toate Bisericile, şi de Dumnezeŭ este, gând ar grăi împrotivă. Şi trebuinţă are de minunata una aceea metanie, pre care perzându-o, nicĭ miĭ nu-ĭ pot a folosi, având năravul cel nepocăit. Pentru că pocăinţa este tăerea răuluĭ, zice cel cu Gură De Aur; Iară cele ce să grăesc metaniĭ, plecărĭ ale genunchilor sunt maĭ ales, şi chip de rob arată a avea, cela ce cade fără de înălţare la Dumnezeŭ şi la oamenĭ, când ar greşi cineva întru ceva, pentru ca să afli loc a răspunderiĭ, dacă nicĭdecum nu ar grăi împrotivă, nicĭ a îndrepta spre sineşĭ s-ar ispiti precum Fariseul acela; Ci maĭ ales ar urma Vameşuluĭ, ca să se socotească pre sineşĭ maĭ răŭ decât toţĭ, şi nevrednic a privi în sus. De vreme ce de i s-ar părea a avea pocăinţă, şi s-ar ispiti a grăi împrotiva celuia ce-l judecă pre dânsul, binecuvântat saŭ nu binecuvântat, nu este vrednic ertăriĭ ceĭ după Dar, ca cela ce caută divan, şi îndreptare, şi ca cela ce socoteşte din drept ceva sfârşit a săvârşi; Care streină este apucarea aceasta de poruncile Domnuluĭ. Şi cu cuviinţă.

Unde sunt îndreptărĭ în cuvinte, acolo dreptul să caută, iar nu iubirea de oamenĭ, şi aŭ încetat de aceea Darul, carele îndreptează afară de lucrurile dreptăţiĭ, prin singură buna cunoştinţă, şi prin suferirea mustrărilor, întru mulţămirea celor ce îl mustră, şi întru suferirea celor ce îl clevetesc, cu toată nepomenirea de răŭ, pentru ca curată rugăciunea luĭ să se facă, şi pocăinţa luĭ lucrătoare. Pentru că pre cât să roagă cineva pentru ceĭ ce îl năpăstuesc pre dânsul şi îl clevetesc, pre atâta Dumnezeŭ vesteşte celor ce vrăjmăşuesc asupra luĭ, şi odihnă îĭ dărueşte luĭ, prin rugăciunea cea curată şi cu răbdare. Şi nu că învăţând pre cunoscătorul din inimĭ Dumnezeŭ, grăim pe cele ce să cer după supţirătate, ci ca noĭ dintru unele ca acestea să ne umilim. Şi ca ceĭ ce poftesc maĭ mult lângă purtarea luĭ de grijă a petrece, înmulţim cuvintele, mulţămindu-ĭ şi mărturisindu-ne Luĭ pentru unele ca acestea ale Luĭ facerĭ de bine, după cât se poate, precum zice însuşĭ cel cu Gura de Aur pentru Fericitul David, cum că nu este multă cuvântare, saŭ necuvântare, a grăi de multe orĭ aceeaşĭ zicere, saŭ pre cea de asemenea aceştiea, ci cu Dorul purtându-să Prorocul, şi pentru ca să pecetluească cuvântul Dumnezeeştiĭ scripturĭ în mintea celuĭ ce să roagă, saŭ a celuĭ ce ceteşte. Pentru că Dumnezeŭ toate le ştie maĭ înainte de a să face, şi nu are trebuinţă a auzi prin cuvânt, ci noĭ de aceasta avem trebuinţă, spre a cunoaşte noĭ ce cerem, şi ce ne vom ruga, pentru ca să avem bună cunoştinţă, şi prin cerere să ne lipim de Dânsul. Şi pentru ca nu despre gândurĭ învăluindu-ne, să ne biruim de vrăjmaşĭ, ca ceĭ ce suntem afară de pomenirea luĭ Dumnezeŭ. Ci ca ajutorindu-ne de la rugăciune, şi de la cugetarea Dumnezeeştilor scripturĭ, să dobândim căştigarea bunătăţilor. Pentru care Sfinţiĭ Părinţĭ altul aiurea aŭ scris cu Darul Sfântuluĭ Duh. Dintru care şi eŭ deprinzându-mă, voiŭ spune numirile acestora, după putinţă, deşi nu ale tuturor pentru lipsirea cunoştinţiĭ.

[235] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **11**, 25: "Iar când staţi de vă rugaţi, iertaţi orice aveţi împotriva cuiva, ca şi Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greşealele voastre".

[236] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 16: "Iar dacă se pare cuiva că aici poate să ne găsească pricină, un astfel de obicei (ca femeile să se roage cu capul descoperit) noi nu avem, nici bisericile lui Dumnezeu".

Arătare a faptelor bune

CELE CE sunt: Înțălegerea, întreaga înțălepciune, Bărbăția, Dreptatea, Credința, Nădejdea, Dragostea, Frica, Buna cinstire, Cunoștința, Sfatul, Tăriea, Priceperea, Înțălepciunea, Zdrobirea, Plângerea, Blândeța, Cercarea Dumnezeeștilor scripturĭ, Milosteniea, Curățenia inimiĭ, Pacea, Răbdarea, Înfrânarea, Așpteptarea, Voirea cea bună, Înainte punerea, Simțirea, Sârguința, Răzimarea cea Dumnezească, Ferbințala, Deșteptarea, Căldura Duhuluĭ, Cugetarea, Osârdiea, Trezvirea, Pomenirea, Cugetarea de sineșĭ, Buna cucernicie, Sfieala, Rușinea, Căința, Depărtarea de rele, Pocăința, Întoarcerea către Dumnezeŭ, Împreunarea luĭ Hristos, Lepădarea de Dieavolul, Păzirea poruncilor, Păzirea sufletuluĭ, Curățeniea științiĭ, Pomenirea morțiĭ, Durerea sufletuluĭ, Lucrarea bunătăților, Osteneala, Chinuirea, Petrecerea cea aspră, Postul, Privigherea, Foamea, Însetoșarea, Puțina trebuință, Îndestularea, Buna rânduială, Buna închipuire, Seriozitatea, Netrufiea, Defăimarea banilor, Neiubirea de argint, Lepădarea de cele lumeștĭ, Supunerea, Ascultarea, Înduplecarea, Săráciea, Scăpătarea, Fugirea de lume, Tăerea voilor, Lepădarea de sine, Sfătuirea, Mărimea sufletuluĭ, Îndeletnicirea după Dumnezeŭ, Liniștea, Pedepsirea, Culcarea pe jos, Nespălarea, Starea, Nevoința, Luarea aminte, Mâncarea cea uscată, Goliciunea, Topirea trupuluĭ, Singurătatea, Vieața în pustie, Alinarea, Veseliea, Îndrăzneala, Cutezarea cea bună, Râvna cea Dumnezească, Înfocarea, Sporirea, Nebuniea pentru Hristos, Păzirea mințiĭ, Așăzarea năravurilor, Cuvioșiea, Fecioria, Sfințăniea, Curățiea trupuluĭ, Nespurcăciunea sufletuluĭ, Cetirea pentru Hristos, Grija cea Dumnezească, Cunoștința, Vredniciea, Adevărul, Neiscodirea, Neosândirea, Lăsarea datoriilor, Orânduieala, Priimirea dreaptă, Istețimea mințiĭ, Potrivirea, Uneltirea cea dreaptă a lucrurilor, Știința, Buna creștere, Iscusirea, Cântarea Psalmilor, Rugăciunea, Mulțămirea, Mărturisirea (credințiĭ), Rugămintea, Plecarea genunchilor, Mângâerea, Ruga, Cererea, Întâmpinarea, Cântarea de laudă, Cuvântarea de mărire, Mărturisirea (păcatelor), Grijea, Plângerea, Necazul, Tânguirea, Durerea, Tânjirea, Suspinul, Plânsul, Lacrămile cele cu durere, Umilința, Tăcerea, Dumnezeasca căutătură, Vaetul, Negrija despre toate, Nepomenirea de răŭ, Nemărirea deșartă, Neiubirea de mărire, Prostimea sufletuluĭ, Împreună pătimirea, Neiubirea de arătare, Năravul cel bun, Lucrurile cele după fire, Cele maĭ presus de fire, Iubirea de frățime, Unirea cea după Dumnezeŭ, Împărtășirea, Dulceața, Așăzarea cea Duhovnicească, Potolirea, Sinceritatea, nerăutatea, Îmblânzirea, Întregimea, Prostimea, Lauda, Buna cuvântare, Buna lucrare, Înainte cinstirea aproapeluĭ, Dragostea cea după Dumnezeŭ, deprinderea cea îmbunătățită, Desimea, Felimea, Buna cunoștință, Smereniea, Neîmpătimirea, Marea cuviință, Suferirea, Îndelunga răbdare, Îmbunătățirea, Bunătatea, Socoteala, Lesne primirea, Lesne grăirea, Neturburarea, Privirea (Duhovnicească), Povățuirea, Întemeerea, Departe vederea, Nepătimirea, Bucuriea cea Duhovnicească, Întărirea, Lacrămile înțălegeriĭ, Lacrăma cea sufletească, Dumnezeescul Dor, Îndurarea, Milostivirea, Iubirea de oamenĭ, Curățăniea sufletuluĭ, Curățăniea mințiĭ, Vederea înainte, Curata rugăciune, Nerobitul gând, Tărimea, Buna întindere a sufletuluĭ și a trupuluĭ, Luminarea, Câștigarea a doua oară a sufletuluĭ, Urăciunea viețiĭ, Învățătura precum să cuvine, Dorirea morțiĭ cea bună, Pruncimea cea întru Hristos, Neclătirea, Călăuzirea, Îndemnarea, Asemănarea, Vitejiea, Schimbarea cea lăudată, Uimirea cea către Dumnezeŭ, Sălășluirea cea întru Hristos, Nemincinoasa Luminare, Dorirea cea Dumnezească, Răpirea mințiĭ, Sălășluirea luĭ Dumnezeŭ, Iubirea de Dumnezeŭ, Iubirea de înțălepciunea cea dinlăuntru, Cuvântarea de Dumnezeŭ, Făgăduința, Defăimarea morțiĭ, Sfințirea, Îndreptarea, Sânătatea cea desăvârșit a sufletuluĭ, Fapta bună, Lauda de la Dumnezeŭ, Darul, Împărățiea, Punerea de Fiĭ, și prin toate împreună 228. Iară cu punerea a să face omul (Dumnezeŭ) este cu Darul celuĭ ce ne dă nouă biruință asupra patimilor, ale cărora numirile acestea precum mi să pare sunt:

Arătare a patimilor

Cumplițiea, Amăgirea, Vicleșugul, Ințălegerea cea rea, Nerândueala, Înfrânarea, Momeala, Neistețimea, Nemeșteșugirea, Nelucrarea, Răceala, Împetrirea, Lingușirea, Nebuniea, Strigarea cea fără rânduială, Eșirea din sineșĭ, Ințălegerea întru o parte, Mojiciea, Semețiea, Temerea, Slăbirea, Nelucrarea bunătăților, Greșala, Averea de maĭ mult, Năpăstuirea, Necunoștința, Lipsirea de minte, Cunoștința cea cu numire mincinoasă, Uitarea, Nesocotința, Nesimțirea, Nedreptatea, Voirea cea rea, Sufletul cel fără de știință, Zăbăvniciea, Bârfirea, Călcarea, Păcatul, Nelegiuirea, Fără de legea, Călcarea de lege, Patima, Robirea, Alcătuirea cea vicleană, Împreunarea cea dobitocească, Asupreala cea drăcească, Zăbovirea, Odihna cea trupească afară de trebuință, Răutatea, Poticnirea, Boala sufletuluĭ, Slăbirea, Neputința mințiĭ, Lenevirea, trândăviea, Mâhniciunea cea prihănită, Defăimarea luĭ Dumnezeŭ, Abaterea, Întoarcerea, Necredința, Crederea cu anevoe, Credința cea rea, Împuținarea credințiĭ, Eresul, Unirea cu eresul, Multa Dumnezeire, Închinarea Idolilor, Necunoștința de Dumnezeŭ, Păgânătatea, Fermecătoriea, Pândirea, Vrăjirea, Descântarea, Lepădarea, Nebunia de Idolĭ, Desfrânarea, Răsfățarea, Iubire de multă cuvântare, Sfieala trândavă, Iubirea de sine, Neluarea aminte, Nesporirea, Înșelarea, Rătăcirea, Obrăzniciea, Otrăvirea, Plângăriciunea, Mâncarea otrăvită, Desmerdarea, Nestâmpărarea, Îndrăcirea pântecelui, Curviea, Iubirea de argint, Mâniea, Necazul, Nepăsarea, Mărirea deșartă, Mândriea, Părerea, Înălțarea, Trufiea, Orbirea mințiĭ, Urăciunea, Săturarea, Gingășimea, Întunecarea capuluĭ, Dulceața, Nesăturarea, Îndrăcirea gâtuluĭ, Neumplerea, Mâncarea în taină, Mâncarea cea fără de sațiu, Mâncarea cea singuratecă, Nedeosebirea, Lesnirea, Sfătuirea de sineșĭ, Nesfătuirea, Plăcerea de sinețĭ, Plăcerea de oamenĭ, Neiscusința bunuluĭ, Nepedepsirea, Nedestoiniciea, Ușurarea mințiĭ, Tâmpirea, Țărăniea, Grăirea împrotivă, Iubirea de pricire, Cuvântarea de răŭ, Strigarea, Turburarea, Luptarea, Iuțimea, Pofta cea dobitocească, Fierea, Întărâtarea, Sminteala, Vrăjmășiea, Multa iscodire, Pâra cea mincinoasă, Amărăciunea, Grăirea cea aspră, Clevetirea, Osândirea, Prihănirea, Urăciunea, Ocărârea, Dăsădirea, Necinstirea, Sălbăticiea, Turbarea, Asprimea, Împletirea răuluĭ, Atingerea, Jurământul cel strâmb, Jurământul, Nemilosteniea, Urăciunea de frațĭ, Nepotrivniciea, Uciderea de Tată, Uciderea de Maică, Stricarea, Slăbănogirea, Luarea de dar, Furarea, Răpirea, Zavistiea, Pricirea, Pizma, Măscăriciunea, Gluma, Mustrarea, Batjocurile, Luarea în râs, Neguțătoriea, Puterniciea, Trecerea cu vederea aproapeluĭ, Bătaia, Disprețuirea, Spânzurarea, Sugrumarea, Nedreptatea, Neîmpăcarea, Nealcătuirea, Nepriceperea, Pizmuirea, Neîmblânzirea, Nerușinarea, Nesfințeala, Robiea gândurilor, Întunecarea, Nevederea, Tâmpirea mințiĭ, Pătimirea către cele vremelnice, Împătimirea, Deșertăciunea, Neplecăciunea, Greutatea capuluĭ, Dormitarea sufletuluĭ, Multa dormitare, Nălucirea, Multa băutură, Bețiea, Netrebniciea, Moliciunea, Veseliea cea dobitocească, Iubirea de dulcețĭ, Lăcomia, Cuvântarea cea urâtă, Femeiciunea, Aprinderea, Malahiea, Înșălarea spre curvie, Prea curviea, Sodomiea, Împreunarea cu dobitocul, Spurcăciunea, Nesațiul spre curvie, Întinarea sufletuluĭ, Amestecarea de sânge, Necurățiea, Pângăriciunea, Prieteșugul ce de o parte, Râsul, Jocurile, Jucarea, Plesnirea în palme, Cântecele ce necuvioase, Danțurile, Zicăturile, Îndrăzneala, Multa rânduеală, Nesupunerea, Nestatorniciea, Unirea cea prihănită, Băntuiala, Războiul, Uciderea, Începătoriea de tâlharĭ, Furarea de cele Sfinte, Dobânda cea urâtă, Camăta, Întinderea vicleană (cursa), Spargerea de mormânturĭ, Învârtoșarea inimiĭ, Reaua vestire, Cârtirea, Hula, Prihănirea, Nemulțămirea, Sfătuirea cea rea, Împuținarea, Micșorarea sufletuluĭ, Amestecarea, Minciuna, Bolirea limbiĭ, Deșarta cuvântare, Bucuriea cea dobitocească, Împrăștierea, Prieteșugul cel dobitocesc, Năravul cel scump, Bârfirea, Vorbirele cele rele, Multa cuvântare, Nepriimirea, Îngreuerea, Multa câștigare, Pomenirea de răŭ, Rea uneltirea, Deprinderea cea rea, Iubirea de vieață, Fuduliea, Îngâmfarea, Iubirea de începătorie,

Făţărniciea, Vorbirea în batjocoră, Răzbunarea, Glumirea, Biruirile, Dorul cel Satanicesc, Iscodirile, Poticnirile, Netemerea de Dumnezeŭ, Neascultarea, Necunoştinţa, Înalta înţălegere, Lauda, Îngâmfarea, Ocărârea aproapeluĭ, Nemilostivirea, Nesimţirea, Nenădejdea, Lăsarea, Urârea de Dumnezeŭ, Desnădăjduirea, Omorârea de sineşĭ, şi prin toate căderea de la Dumnezeŭ, şi cea desăvârşit perzare, împreună toate acestea fac 298.

Decĭ patimile acestea le-am aflat numindu-să întru Dumnezeeştile scripturĭ, şi deodată le-am pus, precum şi cărţile la începutul cuvântuluĭ. Iară după rânduealâ nicĭ nu am putut, nicĭ m-am ispitit spre aşăzare, ca spre ceea ce este maĭ presus de mine, pentru cuvântul care l-aŭ zis cel al Scăriĭ: Căuta-veĭ la ceĭ răĭ, zice, înţălegere, şi nu veĭ afla. De vreme ce fără de rânduealâ toate sunt cele ale dracilor. Şi un scopos numaĭ aŭ, întru carele şi să potrivesc nepotriviţiĭ şi necuvioşiĭ, a perde sufletele celor ce priimesc sfătuirea lor cea prea rea. Deşi altora oareşĭcărora oamenĭ să fac pricinuitoare de cununĭ, când s-ar birui de credinţa şi de răbdarea celor ce nădăjduesc spre Domnul, şi prin lucrarea bunătăţilor, şi prin starea împrotivă a gândurilor, lucrând împrotivă, şi rugându-să împrotiva acestora.

Pentru osăbirele gândurilor şi ale asuprelelor

De vreme ce gândurile aŭ multă osăbire întru toate, şi unele adecă sunt fără de păcat, iar alte nu încă, Precum este ceea ce să zice asupreală, adecă aducere aminte a bunuluĭ, saŭ a răuluĭ, care nicĭ răsplătire nicĭ prihană are. După aceasta ceea ce să zice împreunarea, adecă vorbirea gânduluĭ, saŭ spre alcătuire, saŭ spre lepădare. Şi are adecă laudă când ar fi plăcută luĭ Dumnezeŭ, însă puţină, precum şi prihănire, când ar fi vicleană. Apoĭ ceea ce să zice luptare, saŭ biruind, saŭ biruindu-să despre minte, şi cunună, saŭ muncă pricinuind când ar ajunge la lucrare. Asemenea încă şi împreună alcătuirea, care este îndulcirea sufletuluĭ, făcându-să, spre ceea ce s-aŭ arătat, dintru care să face robiea, ceea ce duce pre inimă cu sila şi fără de voe spre lucrare, iară când va zăbovi în suflet gândul cel pătimaş, să face ceea ce să zice patimă, ca întru deprindere aducând pre suflet, prin obicĭnuinţa cea către sine, cu singură voirea, şi singur de sineşĭ alegător, spre lucrare îl lucrează pre dânsul. Care patimă fără îndoeală întru toate saŭ sub pocăinţă întocmaĭ cumpănită, saŭ sub munca ceea ce va să fie zace, zice cel al Scăriĭ, pentru nepocăinţa adecă, şi nu pentru războiŭ. Pentru că de ar fi fost aceasta, nu am fi putut ceĭ mulţĭ ar priimi lăsare afară de cea desăvârşit nepătimire, precum însuşĭ cel al Scăriĭ aŭ zis, cum că toţĭ adecă nepătimaşĭ a să face nu este cu putinţă, iară toţĭ a să mântui, şi cu Dumnezeŭ a să împăca, nu este din cele cu neputinţă.

Decĭ cela ce are minte, pre aceea cu răutate de maică, adecă şi vicleană asupreală o leapădă, ca pre toate relele cele dintr-însa deodată să le taie; Iară pre asupreala cea bună, lucrare gata o are pururea, ca sufletul şi trupul să se facă întru deprinderea fapteĭ bune, şi de patimĭ să se slobozească cu darul luĭ Hristos. Pentru că nu avem cu totul ceva care nu am luat de la Dânsul, nicĭ ceva a-ĭ aduce luĭ fără numaĭ voirea, pre care perzându-o, nicĭ cunoştinţă nicĭ putere aflăm întru a lucra binele. Şi acesta lucrul iubireĭ de oamenĭ a luĭ Dumnezeŭ este, pentru ca să nu ne osândim ca nişte deşerţĭ; Pentru că nelucrarea este începătură a toată răutatea. Şi nu numaĭ, ci şi singură lucrarea cea bună, zice cartea bătrânilor, are trebuinţă de dreapta socoteală. Pentru că Fecioara cea ce postea săptămânile şase şase, şi de-a pururea cugeta pre cea veche scriptură, şi pre cea noă, nu avea de asemenea lucrurile cele nelesnicioase şi cele lesnicioase, măcar că i să cădea eĭ dintru atâtea ostenele a câştiga nepătimirea, ci nu s-aŭ făcut; Pentru că bunul, nu este bun, dacă nu ar avea scoposul (spre Dumnezeasca voe). De vreme ce să află, zice, întru Dumnezeasca scriptură de multe orĭ, întru oarecare lucru mâhnindu-să Dumnezeŭ împrotiva oarecăruia, ce face lucrul cel bun arătat

la toţĭ. Şi iarăşĭ priimind pre altul carele să vede făcător de rele. Şi martor este Prorocul acela: carele căutând de la oareşĭcarele, rănit a fi, şi cum zice cel ce nu a ascultat, ca un bine ca cum făcând, de fiară mâncat a fost (3 Împ. 20. 35) [237]. Şi Petru părându-i-să ceva bine a face, lepădându-să de a să spăla, certat aŭ fost (Ioan **13**. 8) [238].

Pentru aceasta datorĭ suntem cu toată puterea, Dumnezeasca voe a o afla, şi a o face, măcar deşi nu s-ar părea nouă nu bun a fi. Drept aceea nicĭ fără de osteneală să face lucrarea bunuluĭ, ca să nu ne păgubim împreună cu stăpânirea de sine, şi de lauda cea din silă. Şi cuprinzător, toate câte rânduește Dumnezeŭ, minunate sunt, şi maĭ presus de minte, şi de gândire. Că nu numaĭ să cuvine a ne minuna, adecă de mintea celor ce să săvârşesc în Biserica pravoslavnicilor, ci şi de semnele acestora. Cum prin Dumnezeescul Botez Fiĭ ne facem, după Dar (Ioan **1**. 12 [239]; Gal. **3**. 26 [240]) nimic maĭ înainte de acesta lucrând, nicĭ iarăşĭ după acesta, fără numaĭ păzirea poruncilor. Şi cum aceste înfricoşate lucrurĭ, zic adecă Sfântul Botez, Sfânta Împărtăşire a prea Curatuluĭ Trup şi Sânge al Domnuluĭ, fără de Preoţie nu să face, zice cel cu Gura de Aur. Pentru că întru aceasta să vede stăpânirea cea dată luĭ Petru Verhovniculuĭ Apostolilor. Pentru că de nu se vor deşchide uşile Împărăţieĭ Cerurilor prin Preoţeasca lucrare, nimenea nu poate a intra, precum zice Domnul „de nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, ş.c.l." (Ioan **3**. 5) [241]. Şi iarăşĭ „de nu veţĭ mânca Trupul Fiuluĭ omenesc, şi nu veţĭ bea Sângele Luĭ, nu veţĭ avea vieaţă întru voĭ" (Ioan **6**. 53) [242]. Şi cum era adecă Biserica cea veche dinafară chip al lumiĭ, întru care Preoţiĭ sîvârşeaŭ jertfele, iară dinlăuntru Sfintele Sfintelor, unde să aducea tămâea cea din patru chipurĭ din Livan zic, din zmirnă, din stacti şi din Casiea, dintru care să arată cele patru bunătăţĭ cuprinzătoare. Pentru că cele ce să făceaŭ dinafară împreună pogorârea luĭ Dumnezeŭ era atuncea, ca nu prin cântece şi prin desfătărĭ, să se abată la Idolĭ Jidoviĭ ceĭ cu mintea prunceascā. Iară Biserica cea nouă închipuire este a celor ce vor să fie, pentru aceasta şi cele ce să săvârşesc într-însa Cereştĭ sunt şi Duhovniceştĭ. Că precum nouă cete sunt în Cer, aşa şi în Biserică, adecă: Patriarhiĭ, Mitropoliţiĭ, Episcopiĭ, Preoţiĭ, Diaconiĭ, Ipodiaconiĭ, ceteţiĭ, Cântăreţiĭ şi Călugăriĭ.

Şi cum iarăşĭ prin închipuirea cinstiteĭ şi de vieaţă făcătoareĭ Crucĭ, să izgonesc draciĭ, şi boalele cele de multe felurĭ, lucru la toţĭ şi necheltuicios şi neostenicios. Şi laudele aceştiea adecă cine poate a le număra? Iară semnele Sfinteĭ Eĭ închipuirĭ, Sfinţiĭ Părinţĭ le-aŭ dat nouă spre a grăi împrotiva necredincioşilor şi a ereticilor. Pentru că cele două degete adecă, şi mâna una, arată pre Domnul nostru Iisus Hristos, carele s-aŭ răstignit, în două firĭ şi întru un Ipostas cunoscându-să. Iară dreapta, nemărginită puterea Luĭ, şi pomeneşte şederea cea de-a dreapta Părinteluĭ. Şi de sus începându-să prin pogorârea Luĭ cea către noĭ din Cerurĭ. Şi iarăşĭ de-a dreapta parte, spre cea de-a stânga, goneşte adecă pe vrăjmaşĭ, şi arată, cum că cu nebiruita Luĭ putere Domnul aŭ biruit pre Dieavolul pre cela ce este stângaciŭ, neputernic şi întunecat. Şi cum iarăşĭ prin micĭ văpsele, precum zice Grigorie Nisis, istoriea a atâtor minunĭ, care de atâtea anĭ s-aŭ făcut de Domnul, şi de la toţĭ Sfinţiĭ, ca acum săvârşindu-să le arată nouă prin Proniea luĭ Dumnezeŭ; ca cu ochiŭ luminos

[237] *Cartea a treia a Regilor*, **20**, 35: "Acum un om din fiii proorocilor a zis către un prieten al său. După cuvântul Domnului: «Bate-mă!» Dar acesta nu s-a învoit să-l bată".
[238] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **13**, 8: "Petru I-a zis: Nu-mi vei spăla picioarele în veac. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine".
[239] *Idem*, **1**, 12: "Şi celor câţi L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu".
[240] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 26: "Căci toţi sunt fii ai lui Dumnezeu prin credinţa în Hristos Iisus".
[241] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **3**, 5: "Iisus a răspuns: Adevărat, adevărat zic ţie" de nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu".
[242] *Idem*, **6**, 53: "Şi le-a zis Iisus: Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi".

văzându-le pre acestea, maĭ mult să dorim, precum zice Petru Verhovnicul Apostolilor, întru Muceniea Sfântuluĭ Pangratie şi al săŭ Ucenic.

Decĭ toate cele zise din începutul cuvântuluĭ, fără de dreaptă credinţă nimic nu folosesc, ci nicĭ să fac. Precum nicĭ credinţa fără de lucrurĭ. Şi pentru credinţă adecă, şi pentru lucrurĭ aŭ scris mulţĭ din Sfinţĭ, însă spre aducere aminte voiŭ zice în scurt, cum că lucrurĭ adecă datorĭ suntem a avea pre cele scrise, fieşte care în ceata sa: Iară credinţă, pre cea pravoslavnică care o am luat de la aceştĭ Sfinţĭ scris maĭ înainte. Ca împreună cu dânşiĭ să dobândim vecĭnicile bunătăţĭ. Cu Darul şi cu iubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos. Căruia să cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu cel fără de început al luĭ Părinte, şi cu Prea Sfântul, şi Bunul, şi de vieaţă făcătorul Săŭ Duh, Acum şi pururea şi în veciĭ vecilor

AMIN

(Sfârşitul cărţiĭ întâĭ).

Á Prea Cuviosuluĭ Părinteluĭ nostru Petru Damaschin Cartea a doua

Cuvinte scurte douăzeci şi patru după Alfa-Vita, pline fiind de Duhovnicească cunoştinţă

(Stihurĭ). Înainte cuvântarea iată şi **Alfa** stihiea, pre cea Duhovnicească înţălepciune o cuprinde. Că precum aceasta a tuturor slovelor, începătură este întru toată limba, aşa a tuturor faptelor bune, şi aceasta începătură este, măcar iarăşĭ sfârşit al tuturor. Ci precum Alfa-Vita este prunceaseă învăţătură, fără de care nu este cu putinţă de a deprinde ceva din învăţăturĭ, aşa adecă şi începătura cunoştinţiĭ, măcar este foarte mică, ci fără de aceasta nu este a afla faptă bună cu totul.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

Cuvântul 1

ÎNCEPUT al tuturor slovelor şi fieştecare limbă **A (alfa)** este, măcar că oarecare nu cunosc. Şi început al tuturor faptelor celor bune este înţălepciunea cea Duhovnicească, măcar că sfârşit iarăşĭ al tuturor este. Pentru că de nu se va apropia aceasta la minte, nu poate omul să lucreze ceva bun, pentru a nu avea nicĭodinioară auzire pentru aceasta; Iar dacă câtuşĭ decât s-aŭ învrednicit a auzi, singură aceasta înţălepciune este. Ci precum Alfa-Vita prunceaseă învăţătură este, şi fără de aceasta nu este a afla înţălepciune, şi a le deprinde dintru învăţăturile cele de jos; Aşa şi începutul cunoştinţiĭ, deşi mic este foarte, ci afară de acesta nu este cu putinţă a afla faptă bună cu totul. Pentru aceasta mă tem a scrie ceva pentru înţălepciune, cu totul neînţălept fiind; Fiindcă precum mi să pare, patru osăbirĭ sunt, cele ce fac pre minte ca să poată grăi: Saŭ Darul de sus maĭ presus de fire, şi de fericire; saŭ curăţeniea ceea de dupre Dumnezeŭ să face prin nevoinţă, şi poate aduce pre suflet la frumuseţa cea din început; Saŭ iscusul învăţăturilor celor de jos, prin omenească învăţătură şi pedepsire, şi prin nevoinţa înţălepciuniĭ ceĭ din afară făcându-să; Saŭ iarăşĭ cea blestemată şi Sataniceascǎ înşălare, din mândrie şi din vicleşugul dracilor făcându-să, şi cu strâmtorarea firiĭ. Iară eŭ nepărtaş fiind al tuturor celor maĭ înainte zise, cum pot a scri? Nu mă pricep; Nu ştiŭ nu cumva credinţa voastră, a celor ce mă siliţĭ spre aceasta după Dumnezeŭ, va trage Darul către treiste (condeiŭ), de vreme ce mintea şi mâna mea nevrednice sunt şi necurate.

Însă ştiŭ luminos din iscus, precum şi s-aŭ făcut mie de multe orĭ aceasta, şi să face pururea. Pentru că de câte orĭ, Credeţĭ mie Părinţilor, am voit a scrie ceva, nu am putut a o aduce pre aceasta în minte, maĭ înainte până a ţinea eŭ treistea; Ci numaĭ înţălegere mică de multe orĭ din scripturĭ, saŭ din auzire, şi din privirea oareşĭcărora lucrurĭ, cestor simţite ale lumiĭ, dintru care de multe orĭ mintea a luat pricina. Şi împreună întru a ţinea eŭ treistea, şi scrisoarea a începe, îndată am aflat

lucrul carele voiam a-l scri; pentru carele aveam pre cel ce mă silea a-l scri pre acesta. Şi aşa fără de opreală şi fără de grijă scriŭ de atuncea, pre cât poate mâna, nicĭdecum având aşteptare; Ci orĭce pune Dumnezeŭ întru întunecata mea inimă, aceasta o scriŭ fără de socotire. Şi socotesc pentru ca să nu mi să pară a avea ceea ce am luat, din rugăciunile altuea oarecăruia, după cuvântul celuĭ al Scăriĭ, „ce aĭ ceea ce nu aĭ luat? – luând uneltirea de la Apostol –; Iară şi dacă aĭ luat, ce te lauzi ca cela ce nu aĭ luat" (1Cor. **4**.7) [243], ci însuţĭ o facĭ? Pentru că înţălegerile cele ce vin de la sineşĭ fără de socotire, în mintea celor ce lucrează după Dumnezeŭ, trebuie a fi priimite fără de îndoeală, zice Sfântul Isac; Iar aceea a socoti cineva, a sa înţălegere este. Şi Sfântul Antonie zice, tot lucru saŭ cuvântul, dator este a avea mărturie din Dumnezeeştile scripturĭ. Pentru aceasta precum odinioară asinul luĭ Valaam a grăit (Num. **22**.28) [244], aşa şi eŭ acum voiŭ începe a scri. Nu învăţând, să nu fie! Ci spre mustrarea ticălosuluĭ meŭ suflet, pentru ca măcar de cuvinte ruşinându-se, precum zice cel al Scăriĭ, să înceapă lucrarea, cela ce nu are lucru, ci cuvânt adecă. Şi cine ştie de am trăi, ca să pot a scri? saŭ iarăşĭ voĭ lucru veţĭ putea a săvârşi? Ci însă să începem amândoĭ, amândouă, şi unde ar putea a ajunge fieştecarele. Pentru că moartea noastră este nearătată, şi nu ştim când va veni sfârşitul; Iară luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce cunoaşte toate, înainte cunoscute sunt ale noastre. Aceluia slava în veciĭ vecilor,

AMIN.

Cuvântul 2

(Stih) Întâiul cuvânt acum s-aŭ scris afară de nădejde. Şi iarăşĭ iată a doua stihie **V. (Vita)** zice şi cuvântul al doilea, în scurt să va grăi împreună cu acesta, pentru că credinţa naşte pe ceilaltă, şi pre cea mare credinţă, precum zic Sfinţiĭ Părinţĭ, pre cea a faptelor bune temelie, precum aŭ zis cela ce o aŭ pus pre aceasta, Apostolul Domnuluĭ. Pentru că ceilaltă adecă afară de lucrurile legiĭ să face, iară aceasta din lucrurĭ să săvârşaşte. Să află adecă întru linişte aceasta, însă prin multe războaie să săvârşaşte.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

VRÂND Cuviosul Părintele nostru Isac a arăta credinţa, pre care o aŭ zis Apostolul „temelie a fi a lucrurilor celor după Dumnezeŭ" (1Cor. **3**.10) [245], pre cea adecă a Dumnezeescului Botez luată prin Darul luĭ Hristos şi nu din lucrurĭ. Şi pentru că aceasta naşte frica care esă din credinţă, şi păzitoare a poruncilor să face, şi răbdare a ispitelor, precum zice Sfântul Macsim; Şi pentru că după a lucra noĭ, atuncea să face întru noĭ acea mare credinţă a priviriĭ, pentru care aŭ zis Domnul „Că de veţĭ avea credinţă cât un bob de muştar, ş.c.l." (Luca **17**.6) [246]. Aceasta o aŭ zis, cum că alta este credinţa cea de obşte a pravoslavnicilor, adecă dogmele cele drepte şi pentru Dumnezeŭ, şi pentru zidirile Luĭ cele înţălegătoare şi simţitoare, precum prin Darul luĭ Dumnezeŭ a luat Sfânta şi Sobornicească Biserică; Şi alta este cea a priviriĭ, adecă a cunoştinţiĭ, care nu să împrotiveşte nicĭdecum celuea ce o naşte pre dânsa, ci maĭ ales obicĭnueşte a o face . Pentru că prea una adecă din auzire o am învăţat, moştenindu-o de la născătoriĭ Părinţĭ ceĭ bine credincioşĭ, şi de la dascăliĭ pravoslavniceĭ credinţe. Iară ceilaltă, dintru a crede drept şi a ne teme de Dumnezeŭ întru carele am crezut, să face, pentru că din frică înainte am ales a păzi poruncile. Şi pentru aceasta am voit a lucra bunătăţile cele trupeştĭ, liniştea zic, postul, privegherea cea cu măsură, cântarea Psalmilor, rugăciunea,

[243] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Căci cine te deosebeşte pe tine? Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?".
[244] *Numerii*, **22**, 28: "Dar Domnul a deschis gura asinei şi aceasta a zis către Varlaam: «Ce ţi-am făcut eu că mă baţi acum pentru a treia oară»?"
[245] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 10: "După harul lui Dumnezeu, cel dat mie, eu, ca un înţelept meşter, am pus temelia; iar altul zideşte. Dar fiecare să ia seama cum zideşte".
[246] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **17**, 6: "Iată Domnul a zis: De aţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, aţi zice acestui sicomor: Dezrădăcinează-te şi te sădeşte în mare, şi vă va asculta".

cetirea, şi întrebarea pentru tot gândul, şi cuvântul, şi apucarea de ceĭ ce sunt întru iscusinţă, pentru ca prin unele ca acestea fapte, să se curăţască adecă trupul de patimile cele prea urâte, zic adecă de îndrăcirea pântecelui, şi de curvie, şi de baniĭ ceĭ ce prisosesc, îndestulându-să cu cele ce sunt de faţă dupre Apostolul (1Tim. **6**.8) [247], Şi de aceea primeşte omul virtute spre a rămânea lângă Dumnezeŭ prin negrijă. Să deprinde din scripturĭ, şi de la oamenĭ iscusiţĭ, şi pentru Dumnezeeştile dogme şi pentru poruncĭ, şi de aicea începe a defăima pre ceilalţĭ opt înainte stătătorĭ aĭ răutăţiĭ. Şi socotind înfricoşările să teme de Dumnezeŭ, nu prost, ci ca de un Dumnezeŭ, după Sfântul Nil.

Decĭ din această frică începe păzirea poruncilor întru cunoştinţă. Şi pre cât rabdă pentru fiecare poruncă moartea cea după înainte voire, pre atâta vine întru maĭ mare cunoştinţă, şi vede pre cele ce să fac întru Dânsul de la Darul luĭ Hristos. Şi dintru aceasta crede, cum că cu adevărat mare este credinţa pravoslavnicilor. Şi începe a dori cum să placă luĭ Dumnezeŭ, şi nu să îndoeşte maĭ mult precum maĭ întâĭ, pentru ajutorul luĭ Dumnezeŭ, ci toată grija luĭ o pune spre Dânsul, după Prorocul, (Psalm **54**.25) [248]. Şi precum zice Marele Vasilie: Că cela ce voeşte a avea întru sineşĭ credinţa cea mare, nu este dator nicĭdecum a face grijă pentru vieaţa sa, saŭ pentru moarte; Ci măcar de ar vedea heară, măcar sculărĭ asupră al dracilor, saŭ ale oamenilor celor răĭ, nicĭdecum nu să înfricoşază, ca cela ce cunoaşte cum că ale unuĭ Făcător zidirĭ sunt, şi cum că împreună roabe sunt cu dânsul, şi nu aŭ stăpânire asupra luĭ, de nu Dumnezeŭ ar slobozi. Pentru că de el singur să teme, ca de cela ce are stăpânire, precum aŭ zis Domnul: „Voiŭ arăta vouă de cine să vă temeţĭ – şi aŭ adaos –, Temeţi-vă de cela ce are stăpânire, a pune în ghena şi sufletul şi trupul“ (Luca **12**.5) [249] şi pentru ca să adevereze cuvântul zice „aşa grăesc vouă de acesta să vă temeţĭ“. Pentru că de ar fi fost altul adecă având stăpânire afară de Dumnezeŭ, ni să cădea nouă de acela a ne teme. Dar de vreme că El singur este Făcător şi Stăpân, al celor de sus şi al celor de jos, cine este cel ce poate a face ceva fără de Dânsul? Iară de zice cineva, cum că sunt zidirĭ având însuşĭ de sine stăpânirea, voiŭ zice şi eŭ: Cum că aŭ puterile cele gânditoare şi oameniĭ, asemenea şi draciĭ. Ci rânduelele adecă cele Cereştĭ fără de trupurĭ, şi oameniĭ ceĭ bunĭ, nu sufăr nicĭdecum a vătăma pre cineva din cele împreună slugĭ, măcar de este foarte răŭ, ci maĭ ales îl miluesc, şi pre Dumnezeŭ îl roagă pentru dânsul, precum zice Marele Atanasie. Iară oameniĭ ceĭ răĭ, şi învăţătoriĭ acestora draciĭ vicleşuguluĭ, voesc adecă, însă nu pot nicĭdecum a vătăma pre cineva, de nu undeva însuşĭ omul ar da pricină părăsit a fi de la Dumnezeŭ, prin lucrurĭ viclene. Şi aceasta să face luĭ de la prea bunul Dumnezeŭ spre pedepsire şi mântuire, dacă adecă voeşte şi însuşĭ prin mulţămitoare răbdare a să îndrepta de răutatea sa; Iară de nu, spre folosul altora, fiindcă voeşte prea bunul Dumnezeŭ, ca toţĭ să se mântuească. Iară ispitele drepţilor, şi ale oamenilor celor Sfinţĭ, după buna voire a luĭ Dumnezeŭ să fac, şi spre săvârşirea sufletelor lor, şi spre ruşinarea vrăjmaşilor lor Dracĭ.

Decĭ acestea luându-le întru cunoştinţă lucrătorul poruncilor luĭ Hristos crede nu prost, cum că Dumnezeŭ este Hristos şi cum că poate. (Pentru că pre Acesta draciĭ l-aŭ văzut şi s-aŭ cutremurat), ci cum că toate sunt Luĭ cu putinţă, şi toată voirea Luĭ este bună, şi fără de Dânsul nu să poate face vreo bunătate. Şi pentru aceasta nu voeşte unul ca acesta a face ceva fără de Dumnezeasca voe, măcar vieaţă este. Deşi este a afla aceasta. Ci maĭ ales voea luĭ Dumnezeŭ, vieaţă vecĭnică este, şi bună foarte; Măcar că să vede unora dureroasă lucrarea uneia ca aceştiea vieţĭ. Şi pentru aceasta, maĭ răŭ sunt decât cel necredincios ticălosul, că nu voesc a lucra pentru ca să aflu credinţa cea mare, şi printr-însa să fiu întru frica luĭ Dumnezeŭ, şi întru înţălepciunea cea începătoare a Duhuluĭ. Ci uneorĭ adecă de voe închizând ochiĭ sufletuluĭ, calcŭ legea; Iară alteorĭ din uitare întunecându-mă,

[247] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 8: "Ci având hrană şi îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulaţi".
[248] *Psalmii*, **54**, 25: "Aruncă spre Domnul grija ta şi El te va hrăni; nu va da în veac clătinare dreptului".
[249] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **12**, 5: "Vă voi arăta însă de cine să vă temeţi: Temeţi-vă de acela care, după ce a ucis, are putere să arunce în gheena; da, vă zic vouă, de acela să vă temeţi".

viŭ întru cea desăvârşită necunoştinţă. Şi de aceea nu cunosc ceea ce foloseşte sufletuluĭ meŭ, şi viind întru obicĭnuinţă, mă fac întru deprinderea răutăţiĭ. Întrucât măcar şi voiŭ voi a mă întoarce de unde am căzut, nu pociŭ; De vreme ce voea mea să face zid (de aramă) în mijloc, despărţându-mă pre mine în mijloc de la Dumnezeŭ, precum zic Părinţiĭ, şi nu voesc a mă osteni ca să răsipesc din mijloc zidul acesta. Pentru că de aşĭ fi avut credinţa, ceea ce să face din lucrurile pocăinţiĭ, aşĭ fi putut a zice „Întru Dumnezeul meŭ voiŭ trece zidul „după Prorocul" (Ps. **17**.32) [250], şi nu m-aşĭ fi temut dintru îndoire, grăind întru sinemĭ: oare ce mă va întâmpina pre mine, când voiŭ năvăli eŭ ca să trec înălţimea ziduluĭ? Nu cumva prăpastie este acolo? Nu cumva nu voiŭ putea trece pre sus, şi prăpăstuindu-mă iarăşĭ mă voiŭ întoarce jos după ce mă voiŭ osteni? Şi altele multe ca acestea. Care cel ce are credinţă cum că aproape este Dumnezeŭ, şi nu departe, nicĭodinioară nu le socoteşte pre acestea, ci aleargă îndată către Dumnezeŭ cela ce are toată puterea şi stăpânirea, şi toată bunătatea şi iubirea de oamenĭ, pentru ca să ajungă după Apostolul „ca nu văzduhul bătând" (1Cor. **9**, 26) [251] ci înotând, cele de sus le caută, şi toată voea jos lepădânu-o, către Dumnezeasca voe călătoriea, până când ar auzi şi el limba cea nouă, saŭ poate ar grăi, şi tainele ar cunoaşte. Şi din putere lucrătoare întru puterea priviriĭ făcând suirile, şi maĭ ales priimindu-le,cu Darul şi cu iubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos căruia să cade toată slava cinstea şi stăpânirea în vecĭ AMIN.

Cuvântul 3

(Stih) A treia adecă întru stihiĭ este **G. (Gama)**, Iară cuvântul al treilea este pentru frică, fiindcă două sunt fricele Domnuluĭ, (una) înlăuntru aducătoare depărtând de la răutate, şi alta cea desăvârşit care lucrează cu sârguinţă (toate).

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

ÎNDRĂCIREA pântecelui adecă este, cea întâĭ pentru ceĭ opt înainte stătătorĭ aĭ răutăţiĭ; Iară frica cea Dumnezeească şi întâia poruncă, pre toate le surpă. Şi cel ce nu are pre aceasta, nicĭ altă bunătate poate avea. Pentru că cum ar fi putut a păzi porunca cela ce nu să teme? De nu undeva întru dragoste a ajuns unul ca acesta. Ci însuşĭ acesta din frică a început, măcar poate nu cunoaşte cum aŭ trecut dintr-însul frica cea înlăuntru aducătoare. Iar dacă zice cineva cum că prin altă cale aŭ călătorit către dragoste, robit aŭ fost: orĭ de Dumnezeasca bucurie, orĭ de nesimţire, precum ceĭ ce aŭ trecut Râul dormind, după cuvântul Sfântuluĭ Efrem. De vreme ce unul ca acesta din facerile de bine cele multe ale luĭ Dumnezeŭ, cărora s-aŭ învrednicit prin Dar înspăimântându-să, iubeşte pe Făcătorul de bine. Iară când cineva cu nesimţire petrecând întru deşertăciune şi slavă, precum bogatul acela, şi părându-li-să cum că ceĭ ce să topesc de frică şi petrec în ispite, din păcate pătimesc, să înalţă asupra acestora din mândrie, socotindu-să pre sine vrednicĭ de una ca aceasta odihnă, pe care o aŭ dobândit nevrednic fiind, dintru a face pre sine nevrednic vieţiĭ ceea ce va să fie; şi prin această vremelnică dobitocească prietenie să întunecă. Şi poate i să pare cum că întru dragoste a ajuns, şi dintru aceasta priimeşte facerĭ de bine, maĭ presus decât aceea. Pentru aceasta şi maĭ ales n-aŭ cunoscut împreună pogorârea luĭ Dumnezeŭ cea pentru dânsul, drept aceea şi fără de răspuns să va afla la judecată unul ca acesta, şi va auzi cu dreptate aceea „aĭ luoat bunătăţile tale în vieaţa ta" (Luca **16**.25) [252]. Şi aceasta arătat este dintru a fi mulţĭ din necredincioşĭ uniĭ ca

[250] *Psalmii*, **17**, 32: "Căci cu Tine mă voi izbăvi de ispită, şi cu Dumnezeul meu voi trece zidul".
[251] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **9**, 26: "Eu, deci, aşa alerg, nu ca la întâmplare. Aşa mă lupt, nu ca lovind în aer".
[252] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **16**, 25: "Dar Avraam a zis: Fiule, adu-ţi aminte că ai primit cele bune ale tale în viaţa ta, şi Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuieşti".

aceştiea, cu nevrednicie priimind facerile de bine, şi nimenea nu-ĭ ferіceşte pre dânşiĭ din ceĭ bine slăvitorĭ, saŭ îĭ grăeşte cum că vrednicĭ sunt a să iubi de Dumnezeŭ, saŭ că iubeşte pre Dumnezeŭ, şi poate pentru aceasta bine norociţĭ sunt în viaţă. Şi aceasta adecă aşa.

Iară frica Domnuluĭ îndoită este, precum şi credinţa: Unele adecă înlăuntru aducătoare, iar altele săvârşitoare, şi din cele înlăuntru aducătoare făcându-să. Pentru că cela ce să teme de muncĭ, să teme ca un rob şi să abate de la cele rele „Cu frica Domnuluĭ, zice, să abate fieştecine de la răŭ" (Pil. **15**.29)[253]. Şi: „Frica Domnuluĭ voiŭ învăţa pre voĭ" (Ps. **33**.11)[254]. Decĭ acestea şi unele ca acestea s-aŭ zis pentru frica cea înlăuntru aducătoare, după Sfântul Dorofteiŭ, ca cu frica înfricoşărilor să venim păcătoşiĭ la pocăinţă, căutând cum să aflăm deslegare păcatelor noastre. Şi iarăşĭ petrecând întru noĭ frica, ne învaţă pre noĭ calea vieţiĭ, precum zice „Abate-te de la răŭ şi fă binele" (Ps. **33**, 13)[255]. Şi pre cât cineva să nevoeşte spre cel bun, pre atâta frica creşte într-însul, până când şi pre cele prea micĭ greşale ale luĭ, care întru nimica le socotea odinioară, fiind întru întunerecul necunoştinţiĭ, le arată luĭ. Şi frica săvârşindu-să, să săvârşaşte omul şi prin plângere, şi maĭ mult nu va voi a greşi. Ci temându-să de întoarcerea patimilor, petrece întru frica cea curată nerănit. „Frica Domnuluĭ curată, care rămâne în veacul veacului" (Ps. **18**.10)[256], de vreme ce întâia frică nu este curată, ci maĭ ales din păcate este; Iară acum fără de păcat să teme cela ce s-aŭ curăţit, cu ca greşind, ci ca un om schimbăcios şi îndămânatec spre cel răŭ. Şi pre cât s-ar sui prin câştigarea faptelor bune, pre atâta să teme, ca cela ce smerit cugetă. Şi cu cuviinţă. Pentru că tot cela ce are bogăţie, maĭ mult să teme de pagubă, de muncă, şi de necinste; şi după înălţare, cădere. Iar săracul fără de grijă şi fără de frică petrece maĭ de multe orĭ, numaĭ să teme să nu fie bătut.

Decĭ acestea adecă pentru ceĭ foarte desăvârşiţĭ s-aŭ zis, şi curaţĭ cu inima şi cu trupul; Iară de este cineva încă greşind, măcar prea micĭ şi de nimica greşale, să nu să înşale. S-aŭ înşălat, zice cel al Scăriĭ, pentru că nu este una ca aceasta frică curată, nicĭ smerenie, ci bună mulţămire de rob şi frică a înfricoşărilor. Pentru aceasta şi trebuinţă are unul ca acesta de îndreptarea gânduluĭ, pentru ca să se deprinză întru care frică este, şi prin plânsul cel desăvârşit, întru răbdarea necazurilor, să curăţască greşalele sale; şi aşa va putea veni întru cea desăvârşită frică, cu Darul luĭ Hristos. Iară semn al fricіĭ ceĭ dintâĭ este: a urî pre păcat şi a să mâniea asupra luĭ, ca cel rănit de heară. Iară al ceĭ desăvârşit, este a iubi fapta bună, şi a să teme de schimbare, pentru că nimenea nu este neschimbat. Pentru aceasta la tot lucrul în vieaţa aceasta datorĭ suntem pururea a ne teme de cădere, văzând pre Marele Proroc şi Împărat plângând pentru două păcate, şi prin Solomon sper atâta răutate aplecat; şi precum zice Apostolul „Cel ce i să pare a sta, să vază ca nu cumva să cază" (1Cor. **10**.12)[257]. Iară dacă zice cineva că „dragostea goneşte afară pre frică" după Ioan Teologul (1Ioan **4**.18)[258], bine zice, ci pre cea dintâĭ şi înlăuntru aducătoare. Iară pentru cea desăvârşit frică, zice Prorocul şi Împăratul David „Fericit bărbatul care să teme de Domnul, întru poruncile Luĭ va voi foarte" (Ps. **111**.1)[259], adecă, a iubi foarte fapta cea bună. Şi aceasta întru rândueala Fiuluĭ este, pentru că nu de frica muncilor face aceasta, ci din dragostea ceea ce scoate afară pe frică. Pentru aceasta va voi foarte, şi nu ca robul după nevoe făcând poruncile de frica muncilor. De care să ne izbăvim, prin Darul, şi prin iubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos, Căruia i să cuvine toată slava cinstea şi închinăciunea, în vecĭ

AMIN.

---

[253] *Pildele lui Solomon*, **15**, 29: "Domnul se ţine departe de cei nelegiuiţi, dar ascultă rugăciunea celor drepţi".
[254] *Psalmii*, **33**, 11: "Veniţi fiilor, ascultaţi-mă pe mine, frica Domnului vă voi învăţa pe voi".
[255] *Idem*, **33**, 13: "Fereşte-te de rău şi fă bine, caută pacea şi o urmează pe ea".
[256] *Idem*, **18**, 10: "Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului. Judecăţile Domnului sunt adevărate, toate îndreptăţite".
[257] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **10**, 12: "De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă".
[258] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 18: "În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârşită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârşit în iubire".
[259] *Psalmii*, **111**, 1: "Fericit bărbatul care se teme de Domnul; întru poruncile Lui va voi foarte".

Cuvântul 4

(Stih) Al patrulea pentru blagocestie este cuvântul cel de faţă, şi stihiea **D. (Delta)**, pentru că slova aşa zice. Însă are acesta înfrânare, pentru că începutul celor 8 împrotivă luptătorĭ este al celor opt patimĭ împreună cu întreaga înţălepciune; Pentru că acestea sunt lucrurĭ ale blagocestieĭ.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

ARĂTAT ESTE cum că blagocestiea este numire în multe chipurĭ şi în multe felurĭ, precum este filosofiea cea dinafară. Pentru că precum cele zece învăţăturĭ, când împreună s-ar săvârşi, atuncea să zice Filosofie, şi nu una singură, saŭ două învăţăturĭ este numirea aceasta, ci chemarea celor zece ştiinţĭ. Aşa şi blagocestiea nu este numire a uniĭ fapte bune, ci chemare a tuturor poruncilor, dintru a blagocestivi, adecă bine a sluji. Iar dacă cineva zice, cum că pentru credinţă este cuvântul, aceea crede bine, spue nouă, cum că omul maĭ întâĭ să teme de Domnul, şi atuncea crede, şi nu maĭ ales întâĭ crede Domnuluĭ, şi aşa să teme de Dânsul? Întrucât din credinţă este frica, şi dintru aceasta blagocestiea, după Prorocul care aŭ grăit de sus pentru înţălepciune, şi pogorându-să aŭ zis „Duhul cunoştinţiĭ, şi al blagocestieĭ, Duhul fricii luĭ Dumnezeŭ" (Is. **11**.2, 3) [260]. Şi Domnul din frică începând, întru plângere aŭ povăţuit pre ceĭ ce are frica. Şi de aceea după rânduează a zice pentru toată blagocestiea, adecă pentru lucrarea cea Duhovnicească, nu este vreme. Ci pre faptele cele trupeştĭ care sunt maĭ întâĭ (adecă la început) de credinţa cea mare şi de frica cea curată, lăsându-le, ca pre cele ce sunt cunoscute de toţĭ pentru sadurile Raiuluĭ celuĭ gânditor, adecă pentru bunătăţile cele sufleteştĭ, să va zice întru scurtă tăcere, Darul ajutând. Dintru care este cuprinzătoarea înfrânare, zic depărtarea de toate patimile; De vreme ce este altă înfrânare aparte întru faptele cele trupeştĭ. Şi aceea adecă uneltirea mâncărilor şi a băuturilor învaţă, iar aceasta, ţine pre tot gândul şi pre toată pornirea mădulărilor, care nu să face după Dumnezeŭ, care să zice înfrânarea patimilor. Pentru că nu sufere cela ce o are pre aceasta nicĭdecum gând saŭ mişcare a piciorului, saŭ a mâniĭ, saŭ a oareşĭcăruia din celelalte mădulărĭ ale trupuluĭ, afară de trebuinţa cea de nevoe a trupuluĭ, adecă a trăi trupeşte, şi a să mântui sufleteşte. Şi de aicea să înmulţăşte ispitele dracilor, văzând pre Îngerul cel în trup întru osârdie şi întru lucrarea bunătăţilor. Şi acestea poate ar fi „a lucra şi a păzi" (Fac. **2**.15) [261] de vreme ce este lucru desăvârşit, şi trebuinţă are de păzirea cea neîncetată, nu cumvaşĭ să va tăinui vreuna din patimile cele ce staŭ din afară, şi va intra înlăuntru.

Decĭ nu de asemenea să află cele două înfrânărĭ şi întregĭ înţălepciunĭ, ci pentru că una adecă curviea o opreşte, şi pre patimile cele prea urâte, iară ceilaltă şi pre gândul cel prea supţire şi neputincios îl adună către sine, şi prin sineşĭ îl înalţă către Dumnezeŭ. Pentru aceasta nicĭ poate cineva cu de-adinsul prin cuvânt a grăi, saŭ a cunoaşte din auz, ci din iscus întru lucrarea şi cunoştinţa fiecăruia dintru acestea, ce foarte îngrozesc pre minte viind. Şi cum o numire goală atâta poate, întrucât a aduce ţărâna, şi a face nematerialnic pre cel înmaterialnic? Alte nume adecă şi din pedepsirea cea din afară le cunoaşte ce sunt, din adevărata cuvântare pricina luând. Iară iscus şi câştigarea faptelor bune, de ajutorul luĭ Dumnezeŭ are trebuinţă, şi pentru osteneală multă, şi prin vreme să face, şi maĭ ales ale celor sufleteştĭ, pentru a fi acestea maĭ tainice şi cu adevărat fapte bune. Pentru că faptele bune cele trupeştĭ, şi maĭ ales uneltele faptelor bune, maĭ lesnicoase sunt, deşi aŭ trebuinţă de ostenelele trupeştĭ; Iară ale sufletuluĭ, deşi de strejuirea a singur gânduluĭ are trebuinţă,

[260] *Isaia*, **11**, 2-3:
"2. Şi se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înţelepciunii şi al înţelegerii, duhul sfatului şi al tăriei, duhul cunoştinţei şi al bunei-credinţe.
3. Şi-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu. Şi va judeca nu după înfăţişarea cea din afară şi nici nu va da hotărârea Sa după cele ce se zvonesc".

[261] *Facerea*, **2**, 15: "Şi l-a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse şi l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze şi s-o păzească".

însă cu anevoe îndreptată aŭ câştigarea. Pentru aceasta întâĭ legea zice „Ia aminte de sine“ (2Lege **15**.9) [262]. Decĭ pentru graiul acesta aŭ scris Marele Vasilie, cuvânt vrednic de laudă. Iară noĭ ce vom zice? Nicĭdecum luând aminte, ci ca Fariseiĭ oarecare suntem? Posturĭ, adecă, şi privigherĭ, şi unele ca acestea poate aŭ uniĭ, şi de multe orĭ întru cunoştinţă din parte, însă dreaptă socoteală neavând, pentru a nu voi noĭ a lua aminte de sine, şi a cunoaşte ceea ce să caută de la noĭ. Pentru că nicĭ voeşte cineva a răbda întru luarea aminte a gândurilor, că poate iscus ar lua din războaele şi ispitele cele multe, şi măcar s-ar face altora iscusit corăbire, deşi nu stăpân de corabie. Ci precum vedem, toţĭ orbĭ fiind, grăim cum că vedem după fariseĭ. Pentru aceasta zice „maĭ mare osândă vor lua“ (Mat. **23**.14) [263]. Pentru că „de am fi fost orbĭ, nu am fi avut osândă“ (Ioan **9**.41) [264], ci ar fi ajuns nouă buna cunoştinţă, şi a mărturisi biruinţa şi necunoştinţa. Ci vaĭ mie! pentru aceasta maĭ mare osânda avem după Elinĭ, precum zice Solomon, că atâtea aŭ scornit, şi ceea ce să caută aŭ perdut. Dar să tăcem ca ceea ce nu avem lucrarea? ci maĭ mare răŭ să face. Şi maĭ ales zice, şi mustraţĭ fiindcă „cele ce să fac întru ascuns ruşine este şi a le grăĭ“ (Ef. **5**.12) [265].

Drept aceea, pentru acestea voiŭ tăcea, iară pentru faptele cele bune, cele vrednice de minunĭ, voiŭ începe a grăi. Pentru că îndulcire are întunecata mea inimă din pomenirea şi dulceaţa lor; Pentru aceea şi dintru aceasta îmĭ uit măsura mea şi nu-mĭ pasă mie pentru osânda cea învistierită mie, dintru a zice şi a nu face. Decĭ înfrânarea şi întreaga înţălepciune, de asemenea aŭ puterea şi îndoite sunt precum s-aŭ zis; Însă acuma pentru cele maĭ desăvârşit să grăim. Decĭ cela ce are cu Darul luĭ Dumnezeŭ credinţa cea mare a priviriĭ, şi frica cea curată şi Dumnezeească, şi dintru acestea înfrânarea şi întreaga înţălepciune ar voi a ţinea, dator este a stăpâni pre sine dinafară şi dinlăuntru cu totul, şi ca un mort cu sufletul şi cu trupul despre lumea aceasta, şi despre oamenĭ a să afla; Grăind întru toate către gândul săŭ: Cine sunt eŭ? şi cine este Ipostasul meŭ! fără numaĭ îngreţoşare. Şi în sus adecă pământ, iară maĭ pe urmă putrejune, iară mijlocul, de toată dosădirea, şi maĭ departe. Ce este vieaţa mea? Şi câtă este? Un ceas, şi moartea. Ce-mĭ pasă mie de aceasta, saŭ de acela? Acuma mor, pentru că vieaţa şi moartea Hristos le stăpâneşte, iară eŭ ce mă grijăsc şi mă pricesc în deşert? De puţină pâine este trebuinţă, şi multul pentru ce? De adecă de am acestea, aŭ încetat toată grija; Iară de nu, pentru singură aceasta poate mă voiŭ griji, pentru nesăvârşirea cunoştinţiĭ, măcar că Dumnezeŭ este cel ce poartă grijă. Decĭ toată grija omuluĭ pentru păzirea simţirilor şi a gândurilor să fie, ca nicĭdecum să nu alcătuească saŭ să facă ceva, din cele ce nu după Dumnezeŭ să par a fi. Însă să se gătească pre sineşĭ, şi spre răbdarea celor ce-ĭ vin asupră, şi de la dracĭ şi de la oamenĭ, din cele dulcĭ şi din cele nelesnicioase, întrucât nicĭ dintru acestea, nicĭ dintru acelea să se înfioreze, saŭ să vie întru bucurie dobitocească şi părere, saŭ întru necaz şi desnădăjduire, nicĭdecum priimind îndrăsneală a gânduluĭ, până când va veni Domnul. Acestuea mărirea în veciĭ vecilor

AMIN.

[262] *Deutenoromul*, **15**, 9: "Păzeşte-te să nu intre în inima ta gândul nelegiuit şi să zici: Se apropie anul al şaptelea, anul iertării; şi să nu se facă din pricina aceasta ochiul tău nemilostiv către fratele tău cel sărac şi să-l treci cu vederea; că acela va striga împotriva ta către Domnul şi va fi asupra ta păcat mare".
[263] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 14: "Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că mâncaţi casele văduvelor şi cu făţărnicie vă rugaţi îndelung; pentru aceasta mai multă osândă veţi lua".
[264] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **9**, 41: "Iisus le-a zis: Dacă aţi fi orbi n-aţi avea păcat. Dar acum ziceţi: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră".
[265] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 12: "Căci cele ce se fac întru ascuns de ei, ruşine este a le şi grăi".

Cuvântul 5

(Stih) Al cincilea adecă este cuvântul şi stihiea **E. (Epsilon).** Însă pentru răbdare este. Pentru că aceasta este întăia şi cea mare, întru faptele bune şi întru toată meşteşugirea.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

AU ZIS DOMNUL: „Cela ce va răbda până la sfârşit, acela să va mântui" (Mat. **10**.22) [266]. Iară răbdarea este împreună alcătuire a tuturor faptelor bune. Pentru că nu stă fără de aceasta nicĭ una din faptele bune; Fiindcă „tot cel ce să întoarce înapoĭ, nu este îndreptat întru Împărăţiea Cerurilor" (Luca **9**.62) [267]. Ci dacă şi întru împărtăşirea tuturor faptelor bune i să pare a fi cuivaşĭ, nu este bine îndreptat nerăbdând până în sfârşit, şi nemântuindu-să din cursele Dieavoluluĭ, întru Împărăţia Cerurilor va ajunge. De vreme ce şi acestea logodirea luând, de răbdare aŭ trebuinţă, ca cea desăvârşit dăruire să primească întru veacul cel viitor. Pentru că întru toată meşteşugirea şi cunoştinţa, de răbdare este trebuinţă. Şi cu cuviinţă. Pentru că nicĭ singure lucrurile ceste simţitoare să fac fără de aceasta, ci măcar s-ar face ceva dintr-însele, de răbdare are trebuinţă, pentru ca să rămâe aceea ce s-aŭ făcut. Şi cuprinzător a zice: tot maĭ întâĭ de a să face, prin aceasta să face, şi făcându-să printr-însa rămâne, şi fără de aceasta nu stă, şi nicĭ să săvârşaşte. Pentru că dacă este adecă bun, aceasta este dătătoare şi păzitoare; Iară de este răŭ, aceasta odihnă şi mărime de suflet dă, şi nu lasă pre cela ce să ipsiteşte a fi strâmtorat, dintru micşorarea sufletuluĭ, care este logodirea gheniĭ. Aceasta obicĭnueşte a omorî pre desnădăjduirea ceea ce ucide pre suflet. Aceasta învaţă pre suflet a să mângâeà şi a nu să mâhni, de mulţimea războaelor şi a necazurilor. Pre aceasta perzându-o Iuda aŭ aflat moartea cea îndoită, ca un neiscusit în războiŭ. Pre aceasta Petru, vârful Apostolilor aflându-o, ca un iscusit întru războiŭ, şi căzând, aŭ biruit pre Dieavolul cela ce-l surpase pre dânsul. Pre aceasta aflându-o Călugărul acela, carele maĭ înainte căzuse în curvie, aŭ biruit pre cela ce-l biruise, precum zice Patericul, şi pentru a nu să supune gânduluĭ desnădăjduiriĭ, carele îl împingea ca să se depărteze de chilie şi de pustie, ci cu răbdarea zicea către gândurĭ: n-am păcătuit, şi iarăşĭ grăesc vouă, nu am păcătuit. O înDumnezeită înţălegere şi răbdare a bărbatuluĭ celuĭ viteaz!

Fericita aceasta aŭ săvârşit pre Iov, şi pre cele dintâĭ ale luĭ lucrurĭ bune. Pentru că dacă puţin s-ar fi abătut dreptul de la aceasta, toate cele dintâĭ le-ar fi perdut; Însă cela ce cunoştea răbdarea luĭ, aŭ slobozit rana spre săvârşirea luĭ, şi folosul multora. Decĭ cela ce cunoaşte folosul aceştiea, maĭ înainte de toate să nevoeşte a avea pre aceasta, după Marele Vasilie, că zice: Nu cu toate patimile să baţĭ războiŭ deodată, că poate slăbindu-te te veĭ întoarce înapoĭ, şi nu te veĭ afla bine îndreptat întru Împărăţiea Cerurilor (Luca **9**.26) [268], ci spre una din fiecare patimă să baţĭ războiŭ, începând de la răbdarea celor ce vin asupră. Şi cu cuviinţă. Pentru că de nu are pre aceasta o are cineva, nicĭodinioară va putea a sta în războiŭ simţitor; şi nu numaĭ luişĭ, ci şi altora fugirea şi perzarea o aduce prin abatere, după cuvântul carele aŭ zis Domnul către Moisi „Cum că fricos la războiŭ să nu iasă" (2Lege **20**.8) [269] ş.c.l. Şi întru războiul cest simţitor poate cineva a rămânea înlăuntru în casă, şi poate a nu eşi la războiŭ, şi dintru aceasta cade adecă din Darurĭ şi din cununĭ, şi rămâne întru sărăcie şi întru singura necinstire. Iar întru războiul cel gânditor, nu este a afla loc întru care să nu fie războiŭ; Măcar pre toată zidirea de o ar trece cineva, ci orĭunde s-ar duce războiŭ

[266] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 22: "Şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui".
[267] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **9**, 62: "Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mâna pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu".
[268] *Idem*, **9**, 26: "Căci de cel ce se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele, de acesta şi Fiul Omului se va ruşina, când va veni întru slava Sa şi a Tatălui şi a sfinţilor îngeri".
[269] *Deuteronomul*, **20**, 8: "Ba căpeteniile oştirii să mai spună poporului şi să zică: Cine este fricos şi puţin la suflet, acela să iasă şi să se întoarcă acasă, ca să nu facă fricoase şi inimile fraţilor lui, cum este inima lui".

află. În pustie, heară şi dracĭ, şi celelalte rele pătimirĭ. În linişte, dracĭ şi ispite. În mijlocul oamenilor, dracĭ şi oamenĭ supărătorĭ. Şi nu este loc fără de vătămare nicĭdecum. Pentru aceasta fără de răbdare, nu este a afla odihnă.

Decĭ aceasta să face din frică şi din credinţă, şi să începe din înţălegere. Pentru că cela ce are înţălegere, ispiteşte lucrurile înainte, şi aflându-le pre acestea strâmte, precum a zis Sosana *, înainte alege pre cele maĭ bune precum aceea. Pentru că aŭ zis Fericita aceasta către Dumnezeŭ „Strâmte îmĭ sunt mie toate. De voiŭ face voea Preoţilor celor fără de lege, piere sufletul meŭ prin prea curvie; Iară de nu voiŭ asculta pre dânşiĭ, clevetesc asupra mea prea curvie, şi ca nişte Judecătorĭ aĭ noroduluĭ fiind, mă vor osândi fără de vină spre moarte. Însă maĭ bine este mie a scăpa la cel puternic a toate măcar că moarte îmĭ zace înainte“ (Dan. **13**.22) **. O! Înţălegerea Ferіciţiĭ aceea! că aşa aŭ judecat, şi nu aŭ greşit de nădejde. Ci împreună întru a să aduna norodul, şi a şedea Judecătoriĭ ceĭ fără de lege, spre a o cleveti pre dânsa, şi a o osândi spre moarte ca pre o prea curvă, pre cea fără de prihană, îndată Daniil de 12 anĭ fiind, Proroc s-aŭ arătat de la Dumnezeŭ, şi o aŭ izbăvit pre dânsa de moarte, întorcând moartea asupra Preoţilor, celor ce voiaŭ a o judeca pre dânsa cu nelegiuire. Şi dintru aceasta aŭ arătat Dumnezeŭ, cum că aproape este de ceĭ ce voesc a răbda pentru Dânsul ispite, şi a nu vinde fapta bună, din defăimare, cu pricina dureriĭ, ci înainte a cinsti legea luĭ Dumnezeŭ, prin răbdarea celor ce vin asupră, întru nădejdea mântuiriĭ veselindu-să. Şi cu cuviinţă. Pentru că dacă două primejdiĭ zac înainte, una adecă vremelnică, iară alta vecĭnică, oare nu este bine pre cea dintâĭ a o alege? Pentru aceasta zice Sfântul Isac, maĭ bine este a răbda primejdiile pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ, şi a scăpa către Dânsul cu nădejdea vieţiĭ vecĭnice, decât cu frica ispitelor a cădea cineva de la Dumnezeŭ, în mâinile Dieavoluluĭ, şi împreună cu el a să duce în muncă (2Cor. **8**.2 [270]; Iacov **1**.2 [271]).

Drept aceea bine ar fi fost, dacă cineva să bucură întru ispite precum Părinţiĭ, ca nişte iubitorĭ de Dumnezeŭ; Iară de nu suntem uniĭ ca aceştiea, măcar cea maĭ uşoară să o alegem, pentru nevoea care zace înainte. De vreme ce nevoe stă înainte, saŭ aicea a ne primedjui trupeşte, şi împreună cu Hristos a împărţi Duhovniceşte, în veacul de acum prin nepătimire, şi întru cel viitor; saŭ de frica ispitelor a cădea precum s-aŭ zis, şi a ne duce în vecĭnica muncă. Dintru care să ne izbăvească pre noĭ Dumnezeŭ prin răbdarea celor cumplite, care este ca o peatră neclătită, înaintea vânturilor şi a valurilor vieţiĭ. Şi nicĭ vărsare făcându-să slăbeşte, saŭ să întorce înapoĭ, cela ce o aŭ dobândit pre aceasta; Nicĭ iarăşĭ odihnă şi bucurie aflând, împreună să duce cu părerea, ci de asemenea să află pururea, întru norocire şi întru nenorocire, pentru aceasta şi nerănit petrece de cursele vrăjmaşuluĭ. Căcĭ când iarnă află, cu bucurie rabdă aşteptând sfârşitul. Şi când bine înseninată vreme să face, aşteaptă ispită până la răsuflarea cea maĭ de pre urmă, după Marele Antonie. Pentru că unul ca acesta, cunoşte cum că nu este ceva neschimbat în vieaţa aceasta nicĭdecum, ci toate trec. Pentru aceasta şi nicĭ o grijă face pentru vreuna dintru acestea, ci luĭ Dumnezeŭ le lasă toate, că Luĭ îĭ pasă pentru noĭ, şi Luĭ să cuvine toată mărirea cinstea şi stăpânirea în veciĭ vecilor.

AMIN.

* Susana. Vezi *Istoria Susanei*.

** Trimiterea din mss. se face la un capitol care nu există în *Daniel*. În volumul trei al ediţiei engleze şi americane *The Philokalia, op. cit.*, p. 223 identificăm trimiterea exactă Susana (22-23): "22. Că de voi face aceasta, moarte îmi este; iar de nu voi face, nu voi scăpa din mâinile voastre. 23. Mai bine este pentru mine să nu fac şi să cad în mâinile voastre decât să păcătuiesc înaintea Domnului".

[270] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 2: "Că în multa lor încercare de necaz, prisosul bucuriei lor şi sărăcia lor cea adâncă au sporit bogăţia dărniciei lor".

[271] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 2: "Mare bucurie să socotiţi, fraţii mei, când cădeţi în felurite ispite".

Cuvântul 6

(Stih) Evangheliceşte s-aŭ scris iarăşĭ cuvântul, iar acum pentru nădejdea celor ce vor să fie.
Pentru că **Z. (Zita)** este a şasea întru stihiĭ. Şi caută mintea fără de grijă a să face.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

VIEAŢĂ este nădejdea cea fără de grijă, şi bogăţie nearătată după simţire, însă mărturisindu-să de înţălegere şi de firea lucrurilor. Pentru că lucrătoriĭ pământuluĭ ostenesc sămănând şi sădind; şi înotătoriĭ asemenea multe primejdiĭ sufăr, şi copiiĭ, cetirea, şi celelalte meşteşugurĭ învăţând. Şi aceştiea toţĭ la nădejde privesc, pentru aceasta şi cu bucurie să ostenesc, şi lucrurile cele gata le trimit la perzare după ceea ce să vede, iar după ceea ce să înţălege, spre a câştiga maĭ marĭ sufăr acestea. De multe orĭ şi lipsindu-să de cele ce vor pune. Ci acestea adecă, poate va zice cineva, din iscus deprinzându-să pentru dobândă; Iară pentru cele gânditoare, n-aŭ înveat nimenea din morţĭ, ca să ne deprindem Decĭ acestea să face dintru neiscusinţa Darurilor celor Duhovniceştĭ, şi a cunoştinţilor, şi nu este minune. De vreme ce şi ceĭ neiscusiţĭ, dintru ceĭ maĭ dintăĭ, să înfricoşază până când ar priimi iscusinţa. Pentru că copiiĭ folosul slovelor şi al celorlalte învăţăturĭ necunoscându-l, fug de acestea. Dar Părinţiĭ dobânda simţindu-o, ca nişte iubitorĭ de fiĭ, îĭ duc şi-ĭ silesc spre unele ca acestea. Iară vremea chemând priimesc şi copiiĭ iscusinţa, şi încep nu numaĭ pre acestea şi pre ceĭ ce-ĭ silesc a-ĭ iubi, ci şi singurĭ pătimesc cu bucurie pentru învăţăturile care aŭ dobândit. Pentru aceasta şi noĭ datorĭ suntem întăĭ din credinţă prin răbdare a alerga, şi nu a slăbi întru necazurĭ, şi vremea chemând, spre a cunoaşte folosul celor ce să face vom veni, şi aşa cu bucurie şi cu veselie lucrăm fără de osteneală, „Că prin credinţă umblăm, iar nu prin vedere" zice Apostol; (2Cor. **5**.7) [272].

Ci precum nu este cu putinţă printr-însa (prin nădejde) a afla cineva dobânda celor neguţătorează în vremea aceasta (neostenindu-să); Aşa nu este cu putinţă a afla cineva cunoştinţă şi odihnă, maĭ înainte de a să osteni cu lucrul şi cu cuvântul întru faptele cele bune. Şi precum aceea să tem de pagubă, şi nădăjduesc spre dobândă, aşa şi aceea până la cea maĭ de pre urmă răsuflare. Şi precum ceĭ maĭ dintăĭ, nu numaĭ când vor câştiga aleargă, ci şi după pagubă şi după primejdie, iarăşĭ aleargă; Aşa şi ceĭ de al doilea datorĭ sunt a face, ştiind cum că lucrătorul nu mănâncă din ostenelele sale, pentru aceasta şi sărac să face, şi dator poate de mulţĭ talanţĭ. Pentru aceea „spre nădejde m-aĭ sălăşluit pre mine" (Ps. **4**. 8) [273] zice Prorocul; şi „întru nădejde s-aŭ slăşluit" (Evr. **12**. 18) [274] zice Apostolul. Şi acestea adecă din firea lucrurilor, şi din Dumnezeeştile scripturĭ întru tăere s-aŭ grăit. Iară dacă cineva voeşte a deprinde iscusul, lucreze după cât este cu putinţă luĭ cele şapte fapte trupeştĭ, cu totul ca întru o şcoală cu neînălţare, şi de cea nărăvnică lucrare să se grijască, adecă de cea sufletească. Şi de aicea întru nădejde ajungând, şi aşteptând într-însa, va afla cunoştinţa celor ce să grăesc întru adeverire. Şi cum că dintru începutul pocăinţiĭ, când pre cele 7 le-aŭ început, dintru cea dintăĭ lucrare, adecă din linişte, aŭ fost plata nădejdiĭ şi dobânda gata, maĭ înainte până a osteni întru cele 6 adecă întru postire, întru privegherea, ş.c.l., ci împreună întru cea dintăĭ, şi începătura curăţenieĭ sufletuluĭ, întru linişte nevoindu-să el, îndată fu gătită dobânda. Însă neiscusit fiind ucenicul, nu cunoaşte Darul Stăpânuluĭ. Precum nicĭ pruncul folosul Părinţilor, măcar că maĭ înainte de a să naşte el, după înainte voire, părinţiĭ, făcătorĭ de bine eraŭ aĭ acestuea, rugându-să a să naşte şi a trăi el. Şi nu numaĭ, ci şi a-ĭ moşteni pre dânşiĭ, şi a avea şi câte aŭ gătit

[272] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 7: "Căci umblăm prin credinţă, nu prin vedere".
[273] *Psalmii*, **4**, 8: "Cu pace, aşa mă voi culca şi voi adormi, că Tu, Doamne, îndeosebi întru nădejde m-ai aşezat".
[274] *Epistola către Evrei a sfântului Apostol Pavel*, **12**, 18: "Căci voi nu v-aţi apropiat nici de muntele ce putea fi pipăit, nici de focul care ardea cu flacără, nici de nor, nici de beznă, nici de vijelie".

înainte, şi pre cele ce după aceasta să vor osteni. Ci acesta adecă necunoscând, nicidecum nu face grijă pentru unele ca acestea, ci supărare socoteşte supunerea părinţilor, şi de nu ar fi fost nevoea hranii şi a firii, nicidecum ar fi fost cunoscător.

Deci cela ce voeşte a moşteni Împărăţiea Cerurilor, şi nu rabdă pre cele ce-i vin asupră-i, mai neînţălegător să vede. Pentru că în Dar s-aŭ zidit, şi toate ceste ce sunt luându-le, şi cele ce vor să fie nădăjduindu-le, şi vecinic a Împărăţi împreună cu Hristos cu cela ce l-aŭ învrednicit pre el, carele nu era nimica, de unele ca acestea şi de atâtea Daruri, şi simţitoare şi înţălegătoare. Întrucât şi prea Cinstitul Săŭ Sânge, pentru dânsul a-l vărsa bine aŭ voit, nimic cerând de la el, fără numai înainte a alege ca să ea bunătăţile Lui, şi mai mult nimica. Pentru că aceasta şi singura cererea Lui cea cu datorie, pre care cela ce aŭ putut a o înţălege, să îngrozeşte. Că ce caută Dumnezeŭ de la tine, zice? O! neînţălegere! cum văzând nu vedem înfricoşatele Lui taine? Pentru că singură aceasta ceea ce şi căutând să vede, mai mare dăruire este. Cum nu înţălegem, că mai bun este decât toţi cela ce să grijeşte de fapta bună, şi din sus decât toţi stă, mai presus zburând, măcar sărac ar fi, şi nu de bun neam? Nu am văzut Proroci întru cest de acum veac, nici pre Apostoli şi pre Mucenici, şi pentru cele ce vor să fie ne îndoim? Să vedem vieţile lor şi ce aŭ făcut, şi de unde grăesc ei a lua Darul şi puterea, nu numai vieţuind, ci şi după moarte lucrează minuni. Să vedem pre Împăraţi şi pre bogaţi cum să închină Sfintelor lor Icoane şi Moaşte. Să vedem pre cei îmbunătăţiţi acum, întru toată buna mulţămire şi fapta bună petrecând, şi întru bucurie Duhovnicească, iară pre cei bogaţi tânjind şi mai mult decât pustnicii şi necâştigătorii, ispitindu-să.

Deci dintru aceasta nădăjduim cum că cu adevărat fapta bună mai bună este decât toate. Iară de nu aşa, să socotim cum că cei necredincioşi pre Dumnezeŭ adecă nu-l cunosc, iară pre fapta bună o laudă, măcar de altă credinţă să vede lor îmbunătăţitul. Pentru că ştie a să ruşina de fapta bună şi vrăjmaşul. Şi dacă credem cum că fapta cea bună este bună, de nevoe dar Dumnezeŭ carele aŭ făcut fapta bună şi o aŭ dăruit oamenilor, bun este; Şi dacă este bun, de nevoe este şi drept. Pentru că dreptatea este faptă bună, pentru aceasta şi frumoasă. Iar dacă bun şi drept este Dumnezeŭ, cu adevărat şi din bunătate face câte aŭ făcut şi face, măcar aceasta celor răi nu să vede. Fiindcă nimic aşa obicinueşte a întuneca pre minte, precum vicleşugul. Iară prostimii şi smereniei să arată Dumnezeŭ, şi nu ostenelelor. Însă să iveşte nu precum li să pare unora din neputinţă, ci prin vederea celor ce sunt, adecă a zidirilor Sale, şi prin descoperirea tainelor celor ce sunt întru Dumnezeeştile scripturi. Aceasta este plata liniştii şi a celorlalte fapte bune în veacul cest de acum, şi în cel ce va să fie, care „Ochiul nu le-aŭ văzut, şi urechea nu le-aŭ auzit, şi la inima omului nu s-aŭ suit, – după Apostolul –, cele ce aŭ gătit Dumnezeŭ celor ce îl iubesc pre Dânsul" (1 Cor. 2. 9) [275] şi părăsesc voile sale, prin răbdarea şi nădejdea bunătăţilor celor ce vor să fie; Care să ne rugăm ale dobândi, prin Darul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. Cărea i să cade toată slava cinstea şi închinăciunea în veci

AMIN.

[275] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 9: "Ci precum este scris: «Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El»".

Cuvântul 7

(Stih) A şaptea este întru stihiï **I. (Ita)**. Cuvântul cest de faţă este pentru neîmpătimire, şi să naşte aceasta din nădejde, şi aceasta este fugirea de toată lumea.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

NEÎMPĂTIMIREA să face din nădejde, pentru că cela ce nădăjduește a dobândi aiurea bogăție vecînică, cu lesnire defaimă pre cea de sub mână, măcar toată odihna cea vremelnică de ar avea. Iar dacă şi dureroasă este vieaţa, şi mult chinuită, cine pleacă pe cuvântătorul om a cinsti pre aceasta înainte, decât dragostea luï Dumnezeŭ carele dă pre aceasta şi pre aceea, celor ce-l iubesc pre El? De nu undeva orb ar fi, nicïdecum putând a vedea dintru necredinţă, saŭ dintru reaua înainte voire şi vicleana obicïnuinţă. Pentru că dacă ar fi crezut, s-ar fi luminat, şi dacă ar fi priimit puţină cunoştinţă a luminăriï, dintru credinţa cea adevărată, s-ar fi nevoit a răsipi cel prea răŭ al săŭ obiceiŭ, Şi dacă ar fi pus aceasta în suflet, darul ar fi ajutat, şi împreună s-ar fi nevoit. Ci pentru aceasta zice Domnul „puţinï sunt ceï ce să mântuesc" (Luca **13**. 23)[276], pentru că dulcï să arată cele ce să văd, măcar că amare sunt. Căcï că câinile lingându-şï nasul cu limba sa, din dulceaţă nu-şï simte durerea, că din sângele săŭ bea. Şi îndrăcitul cu pântecele, mâncând cele ce îl vatămă pre el sufleteşte şi trupeşte, nu priimeşte simţire a vătămăriï sale; Şi toţï care slujesc patimilor, asemenea pătimesc din nesimţire, iară poate dacă şi s-ar desmetici, ci din obiceiŭ iarăşï să trag. Pentru aceasta zice Domnul „Silă este Împărăţia Cerurilor" (Mat. **11**. 12)[277], nu din fire,, ci din obicïnuinţa patimilor. Pentru că dacă din fire ar fi fost cu anevoe, nimenea nu ar fi intrat într-însa; Ci celor ce adecă înainte o aleg „Jugul este bun, şi sarcina uşoară" adecă a Domnuluï, precum însuşï aŭ zis (Mat. **11**. 30)[278]. Iară celor ce nu înainte aleg pre cea „strâmtă uşă, şi necăjicioasă cale" aŭ zis iarăşï El „cu anevoe este Împărăţiea" (Luca **13**. 24)[279]. Pentru că celora maï dintâï dinlăuntru şi aproape este, pentru a o voi pre dânsa, şi îndatăşï dobândesc pre nepătimire.

Decï voirea este ceea ce împreună lucrează, şi opreşte, spre a ne mântui, şi nimica alta. Aï voit ceva bun, pre acesta fă-l; Nu poţï, înainte îl alege, şi îndată îl aï pre dânsul, măcar neavându-l pre el. Şi iată aşa după puţin obiceiul de năprasnă * lucrează, orï bunul, orï răul. Pentru că dacă nu ar fi fost aceasta nicï un tâlhar nu s-ar fi mântuit; şi nu numaï, ci şi aŭ strălucit mulţï din tâlharï. Vezï câtă depărtată este calea între tâlharï şi între Sfânt, şi nu aŭ putut obiceiul, ci aŭ biruit înainte voirea. Iară cucernicul, cu Darul luï Hristos saŭ şi Călugărul, ce este ceea ce-l opreşte a să face ca şi dânsul? Acela departe, acesta aproape, şi cea maï multă din cale aŭ luat-o după Dar, saŭ fireşte, saŭ de la născătorï, blagocestiea, şi cucerniciea aŭ moştenit. Oare nu este strein, când tâlhariï şi spărgătoriï mormânturilor Sfinţï să fac, şi Călugăriï să vor osândi? Ci vaï mie ticălosuluï! „că ruşinea feţiï mele m-aŭ acoperit pre mine" (Psalm **43**. 17)[280]. Împăraţiï sărăcesc, precum Iosaf şi uniï ca aceştia, şi săracul nu poate pre cea dintâï obicïnuinţă a o ţinea, şi fără de osteneală a intra întru Împărăţiea Cerurilor, prin neîmpătimirea lucrurilor, care nu le-aŭ dobândit dintru moştenirea născătorilor. Ci când aŭ zis: mă lepăd, – de cele ce nu le avea –, pentru că lumea şi cele din lume, altul le stăpâneşte; iar acesta a pofti numaï a avea stăpânirea, şi de aceasta s-aŭ lepădat, atuncea s-aŭ făcut mult câştigător; Şi zice: nu pot a fi necâştigător, nicï a răbda pre cele ce îmï

[276] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **13**, 23: "Şi I-a zis cineva: Doamne, puţini sunt, oare, cei ce se mântuiesc? Iar El le-a zis".

[277] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **11**, 12: "Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăţia cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea".

[278] *Idem*, **11**, 30: "Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară".

[279] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **13**, 24: "Siliţi-vă să intraţi prin poarta cea strâmtă, că mulţi, zic vouă, vor căuta să intre şi nu vor putea".

* *năprasnă*, *năprasne*. (Formă învechită şi regională). Întâmplare nefericită, groaznică, ivită pe neaşteptate. Locuţiune adverbială *de năprasnă*, dintr-o dată, fără veste. Din sl. *naprasĭno*. DEX, *ed. cit.*, p. 672.

[280] *Psalmii*, **43**, 17: "Toată ziua înfruntarea mea înaintea mea este şi ruşinea obrazului meu m-a acoperit".

vin asupră-mĭ. Pre care să le rabzĭ, spune-mĭ mie? Temniţile şi legăturile, care le aveaĭ maĭ înainte? Măcar poate Boer eraĭ, pentru că ceĭ ce aŭ începătoriĭ şi bogăţiĭ, aceştiea maĭ ales pătimesc. Ci care? Lipsirea celor de nevoe, goliciunea, ş.c.l. care le aveaĭ cumplite?

Ci pentru ca nu după supţirătate grăind să lungesc cuvântul, şi să ruşinez pre ceĭ plinĭ de ruşine, pentru aceasta ajunge nouă aceasta singură, adecă împătimire a avea a oare cărora din cele ce să văd, de care cu poftirea ne-am lepădat, spre ruşine şi ocară în veacul ce va să fie, dupre cum Ghezi şi Iuda. Fiindcă unul, adecă, aŭ poftit pre cele ce nu le avea, pentru aceasta şi lepră împreună cu durerea aŭ luat de la Dumnezeŭ; Iară celălalt, lepădându-să de cele ce avea, iarăşĭ a poftit a le avea, pentru aceasta a moştenit împreună cu spânzurarea şi pierzarea. Şi ce este maĭ mult al Călugăruluĭ, dacă nu vieţueşte în Feciorie şi cu necâştigare? Pentru că pre celelalte poruncĭ, şi toţĭ ceilalţĭ sunt datorĭ a le păzi, ca pre cele ce sunt fireştĭ. Fiindcă aceea: a iubi pre Dumnezeŭ, şi pre aproapele, şi a suferi cele ce-i vin asupră, şi a unelti lucrurile după fire şi a să depărta de lucrurile cele viclene, măcar nu voeşte cineva, dator este (a le păzi), că fără de păzirea acestora nicĭdecum va afla odihnă. Pentru că şi legile muncesc pre ceĭ ce greşesc, şi stăpânitoriĭ silesc spre alcătuirea faptelor bune, după Apostolul „că nu în zadar poartă sabiea", şi iarăşĭ: „voeştĭ a nu te teme de stăpânire, pre cea bună fă-o, şi veĭ avea laudă dintr-însa" (Rom. **12**. 3. 4) [281]. Şi pre acestea toate adecă ca pre nişte fireştĭ toţĭ, şi le voesc, şi le fac, nu numaĭ, ci şi le izbândesc. Iară soarta Monahuluĭ sunt cele maĭ presus de fire, ca un ostaş a luĭ Hristos. Pentru aceasta şi dator este a gusta din patimile Luĭ, ca să dobândească şi slava Luĭ. Însă şi aceasta firească lege este, mărturisindu-să din lucrurile ceste simţite. Oare Ostaşiĭ Împăratuluĭ, nu dintru a pătimi împreună să proslăvesc? Aŭ nu pre cât pătimeşte fieştecarele, atâta laudă are aicea? Şi pre cât s-ar părea neîndestulat să necinsteşte? Aŭ nu cu cât după asemănare hainiĭ Împăratuluĭ poartă cineva, să vede maĭ osăbit Luĭ, şi pre cât este departe de aceea să vede strein?

Drept aceea, aşa să cuvine a chibzui şi pentru Împăratul nostru. Pentru că pre cât cineva pătimeşte împreună şi urmează sărăcieĭ luĭ Hristos gustând din patimile şi din dosădirile Luĭ, pre maĭ înainte de a să răstigni pentru noĭ, şi a să îngropa, pre atâta a să face maĭ osăbit al Luĭ, şi împreună părtaş al slaviĭ Luĭ, după Apostolul „Dacă adecă împreună pătimim, zice, împreună şi să ne proslăvim" (Rom. **8**. 17) [282]. Vaĭ mie! nu cunoaştem cum că pentru singură pâinea, cât pătimesc ostenindu-să ostaşiĭ, şi tălhariĭ? Şi cât să înstreinează călătoriĭ, şi ceĭ ce să luptă cu Mările? Şi câtă durere sufere toţĭ oameniĭ, fără de nădejdea Împărăţieĭ Cerurilor? Măcar că de multe orĭ, nicĭ scoposul pentru carele să ostenesc îl dobândesc. Iar noĭ pentru Împărăţiea Cerurilor, şi pentru bunătăţile cele vecĭnice, nu voim a răbda puţin ceva. Şi aceasta poate, nu să face cu multă osteneală, dacă înainte voirea bine ar voi, şi nu să socoteşte însărcinătoare şi nesuferită câştigarea faptelor bune, ci maĭ ales bucurie şi odihnă prin nădejde, şi prin negrijă, şi prin cinstea cea fără de voe care urmează fapteĭ bune, (pentru că ştie pre aceasta a o cinsti şi a o lăuda şi vrăjmaşiĭ), şi sfârşitul aceştiea este bucuriea şi veseliea, şi nu numaĭ, ci şi într-însa are bucuriea amestecată, neîmpătimirea, precum necazul întru patimĭ în vieaţa cea materialnică. De care să ne izbăvim şi să dobândim cea nematerialnică şi vecĭnică vieaţă, prin neîmpătimirea ceea ce naşte pre omorârea trupuluĭ: Întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia i să cuvine toată slava cinstea şi închinăciunea în veciĭ vecilor

AMIN.

---

[281] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 3-4:
"3. Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înţelept, precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei.
4. Ci precum într-un singur trup avem mai multe mădulare şi mădularele nu au toate aceeaşi lucrare".

[282] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 17: "Şi dacă suntem fii, suntem şi moştenitori - moştenitori ai lui Dumnezeu şi împreună-moştenitori cu Hristos, dacă pătimim împreună cu El, ca împreună cu El să ne şi preamărim".

Cuvântul 8

(Stih) Al optulea este cuvântul, şi stihiea **Ft (Ftita)**. Că omorârea patimilor naşte neîmpătimirea. Fiindcă de nu o va ţine pre aceasta cineva cu durere, nicĭ de patimĭ nu să izbăveşte unul ca acesta.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

DE DUMNEZEU ia aminte totodeauna prin privire neîmpătimaşul, pentru că neîmpătimirea cestor simţite, privirea celor gânditoare deşteaptă. Iară privirea aceea nu are pre cea a celor ce sunt, ci pre cea a celor cumplite maĭ înainte de moarte şi după moarte. Pentru care să învaţă de la Dar neîmpătimaşul spre omorârea patimilor, din plângere, ca să vie întru blândeţa gândurilor, vremea chemând. Fiindcă din credinţă, frica, şi dintru aceasta, buna cinstire, adecă înfrânarea, răbdarea, plânsul, blândeţa, flămânzirea şi însetoşarea de dreptate, adecă de toate faptele cele bune, milosteniea după fericirele Domnuluĭ, neîmpătimirea, şi dintru aceasta omorârea trupuluĭ, din suspinurile cele multe, şi din lacrămile cele amară ale pocăinţiĭ, şi ale necazuluĭ, dintru care sufletul leapădă bucuriea lumiĭ, şi pre singură hrana, din tânjire; Fiindcă începe a vedea greşalele sale ca năsipul măriĭ. Şi aceasta este începătură a luminăriĭ sufletuluĭ, şi semnul sânătăţiĭ luĭ. Pentru că lacrămile cele ce să fac maĭ înainte de aceasta, şi ca cum înţălegerĭ Dumnezeeştĭ şi umilinţă, şi unele ca acestea, batjocoră sunt, şi furăturĭ ale dracilor, şi maĭ ales celor ce petrec în mijlocul oamenilor, saŭ întru turburarea grijelor, măcar foarte mică ar fi. Pentru că nu este cu putinţă încă spre ceva din ceste simţitoare fiind împilat sufletul, a birui patimile. Iară dacă cineva pune înainte pe bărbaţiĭ ceĭ vechĭ şi drepţĭ, cum le avea pe amândouă, cunoască că le aveaŭ adecă, însă nu după patimă aŭ uneltit ceva cu totul. Şi arătat este dintru a lua eĭ femeĭ, şi după mulţĭ anĭ a le cunoaşte pre acestea, precum s-aŭ scris în cea veche (Fac. **5**) [283] pentru cuvântarea de neam a oamenilor, cum că „şi având şi neavând asemenea eraŭ" (1 Cor. **7**. 29) [284], şi de la Iov, şi de la ceilalţĭ drepţĭ. Şi nu numaĭ, ci şi David, Împărat şi Proroc era, şi Solomon până la oarecare vreme, şi cum aŭ zis acesta „grijire vicleană aŭ dat Dumnezeŭ fiilor oamenilor, a să griji întru ceste deşarte, ca să nu să abată întru cele maĭ rele adecă" (Ecl. **1**. 13) [285] şi acestea firea lucrurilor învaţă; Pentru că deşi milioane de grijĭ fiind, uniĭ află vreme bună ca să facă cele nelegiuite, cu cât maĭ ales de ar fi fost vieaţa noastră fără de grijă.

Pentru aceasta unul ca acesta adecă grijască-se, că maĭ bine este ca răŭ a să griji el, şi despre lucrurile şi înţălegerile cele Dumnezeeştĭ deşert a să afla, decât a face alte multe maĭ rele decât acestea. Iară cela ce a ajuns cu darul luĭ Dumnezeŭ întru cea din parte cunoştinţă, şi ar putea a înţălege cele maĭ înainte de moarte şi după moarte cumplite, pre care neascultarea le-aŭ adus, nu este dator a părăsi unele ca acestea înţălegerĭ, şi lucrurile cele ce aduc pre acestea întru toată liniştea şi fără de grijă, şi a să griji întru cele deşarte. Pentru că „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune" zice Eclisiastul (**1**. 2) [286]. De la carele luând pricina Damaschin, aŭ zis: Cu adevărat deşertăciune sunt toate, şi vieaţa aceasta este umbră şi vis, pentru că în deşert să turbură tot omul, precum au zis scriptura (Ps. **38**. 9) [287]. Şi cu cuviinţă. Fiindcă unde este sfârşitul putrejune şi ţărână, ce este mai deşert? Pentru aceasta omorârea adecă este neîmpătimirea, însă nu a minţiĭ, ci a trupuluĭ, despre mişcările luĭ cele maĭ de nainte spre desfătare şi odihnă, pentru că odihna este

[283] *Facerea*, **5**: Capitol intitulat *Neamurile patriarhilor de la Adam până la Noe.*
[284] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **7**, 29: "Şi aceasta v-o spun, fraţilor: Că vremea s-a scurtat de acum, aşa încât şi cei ce au femei să fie ca şi cum nu ar avea".
[285] *Ecclesiastul*, **1**, 13: "Şi m-am sârguit în inima mea să cercetez şi să iau aminte cu înţelepciune la tot ceea ce se petrece sub cer. Acesta este un chin cumplit pe care Dumnezeu l-a dat fiilor oamenilor, ca să se chinuiască întru el".
[286] *Idem*, **1**, 2: "Deşertăciunea deşertăciunilor, zice Ecclesiastul, deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciuni!".
[287] *Psalmii*, **38**, 9: "Deşi ca o umbră trece omul, dar în zadar se tulbură".

voea cea trupească, măcar foarte mică ar fi. De vreme ce sufletul dintru aceasta maĭ ales să îndreptează, dacă adecă vede întru sineşĭ vreun lucru Duhovnicesc, saŭ cunoştinţă. Iar dacă este şi acesta trup, „nu rămâne Duhul luĭ Dumnezeŭ" (Fac. **6**. 3) [288]. Drept aceea nicĭ îi pasă luĭ pentru vreun lucru bun, ci voile trupuluĭ şi ale patimilor celor ce zac într-însul, să nevoeşte a le împlini, şi întunerec spre întunecare priimind, pururea petrece în necunoştinţă cu totul, cu osârdie.

Iară cela ce s-aŭ luminat spre a-şĭ vedea greşalele sale, nu încetează plângând pre sine, şi pre toţĭ oamenii, văzând atâta suferire a luĭ Dumnezeŭ, şi atâtea greşale, care adecă de sus şi dintru început am făcut, şi facem pururea ticăloşiĭ; Şi dintru aceasta să face bine cunoscător, nicĭdecum cutezând a osândi pe cineva, ruşinându-să de facerile de bine cele multe ale luĭ Dumnezeŭ, şi de greşalele noastre. Şi de aceea părăseşte toată voea sa care nu după Dumnezeŭ să face, şi să grijeşte de simţirĭ, ca nu ceva să facă cu totul afară de trebuinţa cea de nevoe, după Prororcul „Doamne, zice, nu s-aŭ înălţat inima mea, nicĭ s-aŭ răspândit ochiĭ meĭ" (Ps. **130**. 1) [289]. Însă să cuvine a lua aminte, nu cumva şi acesta, după ce ar ajunge întru atâta înălţime, dintru lenevire saŭ dintru înălţare, să pătimească ale aceluea, şi poate nu se va putea pocăi precum acela. Fiindcă păcatul adecă îndemânatec este şi celor foarte dreptĭ, iară pocăinţa nu tuturor este îndemânatecă, pentru că moartea este aproape, şi maĭ înainte de aceasta este desnădăjduirea. Decĭ bine este adecă, a nu cădea, iar dacă s-ar întâmpla a cădea, bine este a nu ne desnădăjdui, şi a nu ne înstreina de a Stăpânuluĭ iubire de oamenĭ. Că poate voind, şi făcând milă cu neputinţa noastră (va face), numaĭ să nu ne depărtăm de la Dânsul, nicĭ să ne strâmtorăm de poruncĭ silindu-ne, şi neputând a ajunge să obosim. Ci să ne deprindem „Că 1000 de anĭ înaintea Domnuluĭ, ca o zi, şi o zi ca o mie de anĭ" (2 Pet. **3**. 8) [290]. Nicĭ să ne îngreuem, nicĭ să ne îndoim, ci pururea să punem început, precum zic Părinţiĭ: Căzut-aĭ? Scoală-te. Şi iarăşĭ aĭ căzut? Iarăşĭ te scoală, numaĭ nu părăsi pre Doftorul, că decât ucigaşul de sine, maĭ rău te veĭ osândi cu a te desnădăjdui. Aşteaptă-l pre Dânsul, şi El va face milă, orĭ prin întoarcere, orĭ prin ispite, orĭ prin altă purtare de grijă, necunoscând tu. Pentru că are obiceiŭ dieavolul a pune în suflet, în ce fel aflǎ zăcând înaintea luĭ: orĭ bucurie şi părere, orĭ necaz şi dejnădăjduire, orĭ covârşire a ostenelelor, orĭ nelucrare desăvârşit, ca cum lucrurĭ şi înţălegerĭ afară de trebuinţă şi afară de vreme; orĭ întunecare şi urăciune nesocotită către toate cele ce sunt. Şi cuprinzător, ce fel de materie va afla zăcând în fieştecare suflet, una ca aceasta şi pune asupră-ĭ, ca nu trebuincioasă să se facă (ceea ce să face).

Şi decĭ de asemenea bună este şi plăcută luĭ Dumnezeŭ, dacă măsurată s-ar face, de la ceĭ ce pot a judeca lucrurile, şi ar afla scoposul luĭ Dumnezeŭ cel ascuns în mijlocul celor şase patimĭ care îl înconjură pre el, grăesc adecă: cea din sus de dânsul, şi cea maĭ de jos, cele de-a dreapta luĭ, şi cele de-a stânga, şi cea dinafară de el, şi cea dinlăuntru. Pentru că orĭ faptă bună după Dumnezeŭ, orĭ cunoştinţă, are scopos bun stând înlăuntru celor şase patimĭ ce să împrotivesc luĭ. Pentru aceasta are trebuinţă a întreba cineva întru tot lucrul, după Marele Antonie; Şi aceasta nu pre ceĭ ce s-ar întâmpla, ci pre ceĭ ce aŭ Darul socoteliĭ, ca nu neiscusiţĭ fiind, să cadă amândoĭ în groapă, după pilda cea Evanghelicească (Luca **6**. 39) [291]. Pentru că fără de dreapta socoteală, nimica bun nu să face, măcar foarte bun să vede celor ce nu să cunosc, orĭ pentru că este afară de vreme, sau afară de trebuinţă, orĭ peste măsura lucruluĭ, saŭ peste puterea omuluĭ, saŭ peste cunoştinţa luĭ, şi altele multe. Pentru că cela ce are Darul dreptеĭ socotelĭ, din smerita cugetare l-aŭ luat pre acesta, pentru aceasta toate le

[288] *Facerea*, **6**, 3: "Dar Domnul Dumnezeu a zis: «Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceştia, pentru că sunt numai trup. Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani»!"

[289] *Pslamii*, **130**, 1: "Doamne, nu s-a mândrit inima mea, nici nu s-au înălţat ochii mei, nici n-am umblat după lucruri mari, nici după lucruri mai presus de mine".

[290] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **3**, 8: "Şi aceasta una să nu vă rămână ascunsă, iubiţilor, că o singură zi, înaintea Domnului, este ca o mie de ani şi o mie de ani ca o zi".

[291] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **6**, 39: "Şi le-a spus şi pildă: Poate orb pe orb să călăuzească? Nu vor cădea amândoi în groapă?"

cunoaşte după Dar, şi vremea chemând vine întru privire. De aceea din plângere şi din răbdare, să face nădejdea şi neîmpătimirea, prin care omorârea despre lume. Şi dacă bine ar răbda cineva nedesnădăjduindu-să dintru a vedea pretutindenea strâmtorări şi morţi, şi cunoscând cum că ispită este şi luminare; Nici iarăşi nădăjduind cum că a ajuns la măsură, văzând lacrămile cele multe ale necazului, vine spre a vedea luminos patimile cele Sfinte ale Domnului şi dintru aceasta să mângâe foarte, şi socoteşte pre sineşi de desuptul tuturor întru adevăr, văzând atâtea bunătăţi care să fac spre dânsul, de la Darul lui Dumnezeŭ, Acestuia mărirea şi stăpânirea în vecii vecilor

AMIN.

Cuvântul 9

(Stih) **I (Iota)** este, şi al noulea este cuvântul, pentru cinstitele patimi ale lui Hristos.
Fiindcă din pomenirea morţii şi a greşalelor, lacrămi multe să nasc lucrătorului,
şi dintru acestea poate cineva a avea în minte patimile lui Hristos, şi ale Sfinţilor Lui.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

PENTRU CĂ a nu i să părea cuivaşi mare ceva a face dintru posnicie *, şi din suspinurile şi lacrămile cele multe, i să dă lui cunoştinţa patimilor lui Hristos şi ale tuturor Sfinţilor. Şi acestea înţălegându-le, să îngrozeşte, minunându-să împreună şi zdrobindu-să pre sine întru nevoinţă. Pentru că cunoaşte neputinţa sa, din vederea atâtor ispite a cărora nu este număr. Şi cum atâtea aŭ răbdat Sfinţii cu bucurie? Şi câte aŭ pătimit pentru noi Domnul? Şi împreună cu acestea să luminează spre cunoştinţa celor ce să fac şi să grăesc de la dânsul. Şi toate cele zise în Evanghelie înţălegându-le, începe uneori adecă a plânge amar de necaz, iară alteori din mulţămire să bucură Duhovniceşte. Nu că gândeşte a avea lucruri bune, pentru că aceasta părere este, ci pentru că păcătos fiind foarte, s-aŭ învrednicit de privirea acestora; Şi să smereşte mai ales cu lucrul şi cu cuvântul, prin cele zise şapte fapte, şi prin fapta cea nărăvelnică, adecă sufletească, şi prin păzirea celor cinci simţiri, şi a poruncilor Domnului. Şi nu le socoteşte pre acestea ca pre nişte lucruri bune şi vrednice de plată, ci mai ales datorie, şi nicidecum nădăjduindu-să a fi slobod de datorie, dintru mărimea cunoştinţilor celor dăruite lui. Şi să face în oarecare chip, ca cel robit spre înţălegerile cuvintelor celor ce să cetesc şi să cântă, şi din dulceaţă de multe ori uită fără de voe păcatele sale, şi începe din bucurie a lăcrăma dulce ca mierea.

Şi iarăşi, temându-se de înşălare nu cumva afară de vreme este aceasta să sfieşte, şi aducându-şi aminte de petrecerea lui cea dintăi, amar lăcrămează iarăşi, şi aşa prin mijlocul amândorora lacrămilor călătoreşte, de ar lua aminte şi întru toate s-ar sfătui împreună cu cineva iscusit, şi ar cădea la Dumnezeŭ prin curata rugăciune, care este cuviincioasă lucrătorului, întru a-şi aduna pre mintea sa din toate cele ce a văzut, saŭ a auzit, spre pomenirea lui Dumnezeŭ; şi a căuta numai voea lui Dumnezeŭ a să face întru toate apucările şi înţălegerile sale. Iară de nu, are a să înşăla, întru a i să părea cum că vederea va a vedea, a oarecăruia din Sfinţi Îngeri, saŭ a lui Hristos neştiind cum că cela ce caută a vedea pre Hristos nu este a-l căuta din afară, ci întru sineşi, prin urmarea petrecerii, Lui cei în lume, şi prin a să face cu trupul şi cu sufletul fără de păcat, precum Hristos Şi mintea a o avea pentru Hristos (şi după Hristos) înţălegând pururea. Iară închipuire, saŭ formă, saŭ gând, a avea în vremea rugăciunii, nu numai nu este bine, ci şi mai ales foarte vătămător. Pentru că nu în locul lui Dumnezeŭ a fi mintea, aŭ arătat Sfântul Nil, luând uneltirea de la Psalmi „şi s-aŭ făcut, zice, în pace locul lui" (75.2) [292]. Iară pacea este, ca nicidecum a avea gând bun, saŭ rău. De vreme ce, zice acestaşi, dacă mintea lui ar simţi, nu este întru singur Dumnezeŭ, ci şi întru sineşi. Şi cu

* *posnicie*, variantă rară pentru *pustnicie*, sihăstrie, viaţă de pustnic. *Pusnicie*, variantă mai frecventă.

[292] *Psalmii*, 75, 2: "Că s-a făcut în Ierusalim locul Lui şi locaşul Lui în Sion".

cuviinţă. Nescris împrejur este Dumnezeŭ, şi nehotărât, şi neînchipuit, şi fără de formă, şi cela ce grăeşte a fi cu Dumnezeŭ singur, aşa este dator a fi: nevăzător (de nimic), fără de formă, neînchipuit, şi negrijnic. Iară cea afară de aceasta, este înşălare drăcească.

Pentru aceasta dator este cineva a lua aminte, şi afară de întrebarea celor iscusiţĭ să nu alcătuească gând bun, saŭ răŭ nicĭdecum, pentru că pre amândouă nu le cunoaştem. Că draciĭ să închipuiesc, şi să arată întru care voesc, precum şi mintea cea omenească, spre ceea ce voeşte şi aceasta să închipueşte, şi să văpseşte spre închipuirea lucruluĭ celuĭ ce să priimeşte de la dânsa. Ci dracii adecă o fac aceasta spre a ne înşăla pre noĭ; Iar mintea noastră să rătăceşte dobitoceşte, ispitindu-să a ajunge ea întru săvârşire. Însă precât poate cineva, dator este a o ţinea pre dânsa întru oarecare cugetare după Dumnezeŭ. Că precum şapte sunt lucrările cele trupeştĭ, aşa şi privirele minţiĭ opt sunt, adecă cunoştinţe. Şi trei sunt cele înainte grăite, pentru prea Curatele patimĭ ale Domnuluĭ, pre care şi dator este cineva de la sine a le cugeta pururea, spre a plânge sufletul săŭ, şi al celor de un neam, adecă a gândi cele cumplite, care s-aŭ făcut dintru început din călcare, şi cum aŭ căzut firea întru atâtea patimiĭ, şi greşalele sale, şi ispitele cele ce să fac spre îndreptare. Apoĭ moartea, şi pre cele cumplite după moarte, care aşteaptă pre păcătoşĭ, pentru ca storcându-să sufletul, să se îndeletnicească întru plângere, spre mângâerea şi smereniea acestuea; Pentru ca poate să nu să desnădăjduească dintru multele şi înfricoşatele acelea înţălegerĭ, nicĭ iarăşĭ să i să pară cum că a ajuns la lucru Duhovnicesc; ci pentru ca să rămâe întru frică, şi întru nădejde, care să grăeşte blândeţa gândurilor, care asemenea să află (adecă întru toate). Şi aceasta întru cunoştinţă, şi întru dreapta socoteală aduce pre minte, după Prorocul, pentru că „va povăţui, zice, pre ceĭ blânzi întru judecată" (Ps. **24**. 10)[293], iară maĭ ales întru Dreapta socoteală, care să grăeşte de Prorocul cunoştinţă cu bună cinstire.

Decĭ precum buna cinstire una este, adecă cu numirea, însă multe lucrărĭ are; Aşa şi cunoştinţa, una adecă să numeşte, însă multe cunoştinţe şi privirĭ are. Pentru că începutul fapteĭ ceĭ trupeştĭ, cunoştinţă aŭ fost, şi fără de cunoştinţă nimenea nu vine spre a face pre cel bun. Şi până la sfârşitul puneriĭ de Fiĭ zic, şi a înălţăriĭ minţiĭ la Cer întru Hristos, cunoştinţa şi privire să zice. Ci una adecă este maĭ întâĭ de osteneală, pentru ca printr-însa să se îndrepteze lucrul, precum prin unealtă zidirea; Iară alta este după credinţă, ca să se păzească ca un zid din frică. Şi iarăşĭ cunoştinţa să face şi lucrare a bunătăţilor sufletuluĭ, pentru ca sadurile Raiuluĭ să se gătească şi să se sădească. Apoĭ aşa cunoştinţa minţiĭ, şi lucrarea cea Duhovnicească, adecă statorniciea aceştiea, şi aşăzarea năravurilor sufletuluĭ, ca cu ştiinţă să lucreze şi să păzască, lucrătorul poruncilor. Dintru care sârguinţă de sadurĭ, şi Dumnezeasca cârmuire să face; precum soarele, ploaea, vântul şi creşterea, fără de care toată osteneala lucrătoruluĭ deşartă este, măcar că poate după cuvânt s-ar face. Pentru că nicĭ poate a face cineva ceva bun de plecare, ci nicĭ plecarea cea de sus, nicĭ Darul nu să face peste cela ce nu voeşte, zice Dumnezeescul Gură de Aur. Ci toate sunt îndoite cele ale vieţiĭ aceştiea: fapta şi cunoştinţa, înainte voirea şi Darul, frica şi nădejdea, nevoinţile şi încununările. Ci nicĭ cele de a doua nu să fac, până ce nu să va săvârşi cele dintâĭ. Iară deşi poate să văd, ci înşălare este. Precum cel neiscusit de ştiinţa plugărieĭ, când ar vedea floare, şi i s-ar părea cum că este roadă, îndată ar năvăli ca să o adune pre aceasta, şi nu ştie că roada o perde, când adună ceea ce să vede. Aşa şi aicea. Pentru că părerea nu lasă să se facă aceea ce să pare, zice Sfântul Nil.

Pentru aceasta dator este cineva a rămânea lângă Dumnezeŭ, şi cu dreaptă socoteală a face toate. Şi aceasta să face dintru a întreba cu smerenie, şi dintru a prihăni pre sineşĭ, şi pre cele ce să fac şi să înţăleg de la dânsul, Pentru „că să închipueşte Dieavolul întru Îngerul luminiĭ" (2 Cor. **11**. 14)[294], şi nu este minune. De vreme ce şi gândurile cele ce odrăslesc de la dânsul, ca nişte înţălegerĭ ale dreptăţiĭ să arată

[293] *Psalmii*, **24**, 10: "Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăţa-va pe cei blânzi căile Sale".
[294] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 14: "Nu este de mirare, deoarece însuşi satana se preface în înger al luminii".

celor neiscusiți. Smerenia este ușa nepătimirii, zice cel al Scării, iară naşterea a aceştiea, blândeța este, după Marele Vasilie. Pentru că aceasta face pre om asemenea acelaşi a să afla pururea, şi întru cele nelesnicioase, şi întru cele lesnicioase lucruri, şi înțălegeri. Şi nicĭ de cinste, nicĭ de necinste să grijăşte, ci pre cele dulci şi pre cele dureroase, cu bucurie le priimeşte, şi nu să turbură, precum fecioara aceea, pentru carele aŭ zis Marele Antonie: Cum că şezând eŭ odinioară la Ava (cutarele), aŭ venit oare carele fecioară şi aŭ zis bătrânuluĭ: Avo, petrec pre cele şase, şase (adecă odată în săptămână a mânca), şi pre cele vechĭ şi pre cele nouă le cetesc pre de-a rostul pre fiecare în parte. Către carele aŭ răspuns bătrânul acela: Făcutu-s-aŭ ţie lipsirea, precum ca îndestularea? Iară aceea aŭ zis, nu. Nicĭ necinstirea, ca lauda? Aŭ zis, nu Avo. Nicĭ vrăjmaşiĭ, ca prieteniĭ? Iară aŭ zis, nu. Zice către dânsa înțăleptul acela bătrân: mergĭ, lucrează, fiindcă nimica aĭ. Şi cu cuviință. Dacă atâta au postit întrucât odată în săptămână mânca, şi aceasta ceva prea puțină mâncare, nu i să cuvinea aceştiea a avea lipsirea ca îndestularea? Şi iarăşĭ pre cea veche şi pre cea nouă pre fieştecare le cetea pe de-a rostul, şi nu s-aŭ învățat a să smeri pre sine? Şi neavând ceva cu totul din cele vremelnice, nu i să cădea pre toți prietenĭ a-ĭ avea? Nicĭ măcar pre vrăjmaşĭ ca pe prietenĭ aŭ putut a să deprinde dintru atâtea ostenele? Bine de aceea aŭ zis bătrânul: nimica aĭ. Iară eu şĭ adaog, cum că unul ca acesta, şi foarte s-aŭ osândit, precum zice cel cu Gura de Aur, pentru cele fecioare nebune. Cum că spre cel maĭ greŭ a putut a să nevoi, adecă spre cea maĭ presus de fire feciorie, şi spre cea maĭ uşoară n-aŭ putut; adecă spre milostenie, pre care maĭ ales şi Eliniĭ şi necredincioşĭ o fac, ca pre o firească până astăzĭ. Ci precum nu cunoştea ceea ce să caută, să ostenea în deşert. „Să cădea nouă, zice Domnul, acestea a le face, şi pre acelea a nu le lăsa" (Mat. **23**. 23)[295]. Bună este adecă nevoința, ci împreună cu scopos drept. Şi pre aceasta nu ca pre un lucru, ci datorĭ suntem a o avea ca pre o găsire a lucruluĭ. Nicĭ ca pre o roadă, ci ca pre un pământ carele poate cu vreme, şi cu osteneală, şi sadurile a le hrăni împreună cu Dumnezeŭ, dintru care să face roada, care este curățeniea mințiĭ, şi unirea cu Dumnezeŭ, Acestuea slava în vecĭ

AMIN.

Cuvântul 10

(Stih) A zecea este **K. (Kapa)**, iată şi cuvântul. Pentru smerenia luĭ Hristos iarăşĭ. Dintru a nu să griji nicĭdecum pentru ceva, ci pre sineşĭ cu totul a să judeca, pururea sufletul împreună cu toată lucrarea.

Iar acum începutul îl binecuvântează O, Părinte.

CU ADEVĂRAT cel smerit cugetător, nu încetează vre odinioară de a să smeri pre sine, măcar deşi toată lumea s-ar lupta cu dânsul şi l-ar necinsti. Pentru ca nu numaĭ fără de voe să se mântuească, precum ceĭ ce aŭ răbdare, ci ca de bună voe să alerge către patimile luĭ Hristos dintru care aŭ deprins unul ca acesta, pre cea maĭ mare întru faptele cele bune, întru carele locueşte Duhul Sfânt. Pentru că aceasta este uşa Împărăţieĭ, adecă a nepătimiriĭ. Şi cela ce aŭ intrat prin aceasta, merge către Dumnezeŭ. Şi fără de aceasta deşartă este osteneala şi călătoriea cea maĭ dureroasă. Iar aceasta toată odihna dărueşte celuĭ ce o are pre dânsa întru inima sa, de vreme ce pre Hristos îl are lăcuitor înlăuntru. Fiindcă prin aceasta Darul rămâne, şi dăruirile să păzesc. Aceasta adecă să naşte din multe fapte bune, adecă, din ascultare, din răbdare, din necâştigare, din sărăcie, din Dumnezeească frică, din cunoştință, şi dintru altele. Însă maĭ cu adevărat dintru care este dreapta socoteală, ceea ce luminează marginele mințiĭ. Însă să nu i să pară cuiva, cum că prost şi cum s-ar fi întâmpla să face smerit cugetător. Ci este lucru maĭ presus de fire, şi în scurt dupre câte este mare dăruirea, dupre

[295] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **23**, 23: "Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că daţi zeciuială din izmă, din mărar şi din chimen, dar aţi lăsat părţile mai grele ale Legii: judecata, mila şi credinţa; pe acestea trebuia să le faceţi şi pe acelea nu le faceţi".

atâta are multă şi nelesnirea, şi de multă înțălegere are trebuință, şi de răbdare împrotiva ispitelor, şi a dracilor carĭ să împrotivesc luĭ, fiindcă toate cursele lor le trece.

Smerenia naştere este a cunoştinţiĭ, iară cunoştinţa naştere este a ispitelor. Cela ce a cunoscut pre sine, i să dă luĭ cunoştinţa tuturor; Şi cela ce s-aŭ supus luĭ Dumnezeŭ, să vor supune luĭ toate, când va împărţi smereniea întru mădulările luĭ. Şi cu cuviinţă. Pentru că prin multe ispite, şi prin răbdarea acestora, să face cineva iscusit, şi dintru aceasta cunoaşte neputinţa sa, şi puterea luĭ Dumnezeŭ. Şi dintru cunoştinţa neputinţiĭ şi a necunoştinţiĭ sale, ştiind cum că care nu le cunoştea odinioară, acuma le-aŭ învăţat, socoteşte: cum că cu adevărat precum nu le cunoştea pre acestea odinioară, şi nu ştia cum că nu cunoaşte, aşa şi altele multe sunt, a cărora după acestea toată cunoştinţa are a lua, după Marele Vasilie, pentru că zice: Că de nu ar fi gustat cineva din lucru, nu ştia de ce să lipseşte. Iară cela ce a gustat din cunoştinţă, cunoaşte din parte cum că nu cunoaşte, şi să face luĭ cunoştinţa pricinuitoare de smerenie. Şi iarăşĭ: cela ce s-aŭ cunoscut pre sineşĭ, cum că zidirea este schimbăcioasă, nicĭodată nu să înalţă întru nimica; Fiindcă măcar de ar avea ceva poate, este al celuĭ ce l-aŭ zidit pre el. Pentru că nimenea laudă vreun vas, cum că el pre sine s-aŭ făcut bine trebuincios, ci pre făcătorul luĭ îl laudă; Iar când s-ar prăpădi, atuncea pe pricinuitorul îl prihăneşte. Iară dacă este vas cuvântător, de nevoe şi singur de sine stăpânitor este. Şi aşa întru cele bune, Făcătorul este dătător, precum şi al zidiriĭ este pricinuitor; Iară pricina căderiĭ şi a abateriĭ, slujaşte înainte voirea a însuşĭ de sine stăpânitoruluĭ. Decĭ precum cel ce petrece după Dar neschimbat, primeşte laudă, aşa şi prihană celuĭ ce priimeşte răutatea şarpeluĭ. Pentru că nu celuĭ ce priimeşte Darul, îĭ este laudă, ci celuea ce dă, i să cuvine împreună cu mulţămirea. Şi după Dar poate are laudă, pentru a lua cu punere înainte, pre cele ce nu le avusese, şi maĭ ales pentru a recunoaşte împrejurul Făcătoruluĭ de bine. Şi de nu să va face aceasta, nu numaĭ cade din laudă, ci şi s-aŭ osândit cu a sa nemulţămire.

Însă nimenea nu cuteză a grăi aşa fără de ruşine, cum că nu aŭ luat Dar. Ci cu lucrare vicleană lauda furându-o, şi lăudându-să în linişte, osândeşte pre ceĭ ce nu să fac ca cum după dânsul, ca cum el bogăţiea pre care i să pare a o avea, aŭ adus-o la sineşĭ, şi nu după Dar aŭ luat-o. Iar dacă poate şi mulţămeşte unul ca acesta Făcătoruluĭ, ci după Fariseul acela să făţărniceşte, şi zice către sineşĭ „Mulţămim Ţie, că aşa şi aşa sunt...“ (Luca **18**.11) [296]. Dar bine aŭ zis Evanghelistul, şi maĭ ales Dumnezeŭ cunoscătorul de inimĭ, „către sineşĭ“ ci nu către Dumnezeŭ grăia. Pentru că dacă şi i să părea cu gura a grăi, însă cela ce cunoştea pre sufletul luĭ cel înălţat, nu către Dumnezeŭ aŭ zis, ci zice „stând Fariseul, grăia către sineşĭ acestea...“ Iară aceea, a zice de multe orĭ scriptura aceleaşĭ graiurĭ, saŭ cele de asemenea acestora; nu este, zice cel cu Gura de Aur, altă cuvântare, saŭ multă cuvântare, precum li să pare unora, ci pentru ca să se pecetluească cuvântul în inima ascultătoruluĭ. Iară cântăreţul de Psalmĭ din dorire nu voea a părăsi zicerea, precum ceĭ ce n-aŭ gustat din dulceaţa aceştiea, ci din trândăvie şi pre singură aceeaşĭ zicere o calcă, pentru ca să se izbăvească de greutatea aceştiea. Oare unul ca acesta vreodinioară va rodi ceva trebuincios din Dumnezeeştile scripturĭ? Şi nu maĭ ales osândă, şi întunecarea minţiĭ, pentru a deşchide uşa dracilor ce să luptă cu dânsul? după zicerea Domnuluĭ „dacă întru lemnul cel verde acestea fac, întru cel uscat ce să va face“? (Luca **23**.31) [297]. Şi „dacă dreptul abea să mântueşte , nedreptul şi necredinciosul unde să va afla?“ (Pilde **11**.31) [298]. Şi dacă cu ceĭ ce aŭ mintea cu totul nematerialnică, şi neînchipuită întru pomenirea luĭ Dumnezeŭ, bat războiŭ draciĭ, şi de nu Dumnezeŭ i-ar fi apărat pre dânşiĭ prin smerita cugetare a unora ca acestora, nu s-ar fi putut sui rugăciunea lor, ci să întorcea deşartă? Ce vom face

---

[296] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 11: "Fariseul, stând, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca acest vameş".

[297] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **23**, 31: "Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?".

[298] *Pildele lui Solomon*, **11**, 31: "Dacă cel drept este răsplătit pe pământ, cu cât mai mult cel nelegiuit şi păcătos!".

noĭ ticăloşiĭ, că nicĭ măcar prin gură în văzduh nu grăim, ca târziŭ cândva milostivindu-să Dumnezeŭ, să se împreună pogoare recunoştinţiĭ şi neputinţiĭ noastre prin buna mulţămireĭ.

Iară cum că şi pre ceĭ desăvârşiţĭ îĭ luptă draciĭ, să auzim ce zice Sfântul Macarie: că nimenea aicea în veacul de acum nu să face desăvârşit, de vreme ce arvună a fost ceea ce să dă aicea. Şi mărturie aduce pre oarecarele din fraţĭ, carele să ruga împreună cu oareşĭcariĭ, şi îndată s-aŭ răpit cu cugetul la Cer, şi aŭ văzut Ierusalimul cel de sus, şi corturile Sfinţilor, şi pogorându-să, aŭ căzut din fapta cea bună, şi aŭ ajuns întru perzare desăvârşit, pentru a i să părea luĭ ceva a ajunge, şi nu maĭ ales maĭ mare datorie a avea, ca cela ce s-a învrednicit de una ca aceasta înălţime, nevrednic fiind, şi ţărână după fire. Şi iarăşĭ acesta zice: Pre mulţĭ ştiŭ cu de-adinsul, cum că nimenea nu este desăvârşit aicea. Ci măcar deşi nematerialnic cu totul s-ar face, şi iscusit cu Dumnezeŭ unindu-să, păcatul iarăşĭ urmează dinapoea luĭ, şi nicĭodinioară maĭ înainte de moarte să perde desăvârşit. Şi Sfântul Nil pentru oarecare aŭ zis: cum că să ruga, şi după slobozirea luĭ Dumnezeŭ spre folosul luĭ, şi altora mulţĭ, îl scutura pre dânsul draciĭ întru înălţime, luându-l pre dânsul de mâinĭ şi de picioare, şi pentru ca să nu să vatăme trupul luĭ căzând la pământ, îl primea în rogojină; Şi nicĭ aceasta făcându-o spre mult, n-aŭ putut pogorî mintea luĭ din Cerurĭ. Oare unul ca acesta vreodinioară ar simţi mâncarea? Saŭ va avea vreodată trebuinţă de cântarea Psalmilor şi de cetire? Însă noĭ avem trebuinţă de acestea pentru neputinţa minţiĭ noastre, deşi nicĭ aşa nu voim a lua aminte. Vaĭ unul ca acesta Sfânt să luptă, şi noĭ să nu ne grijim pentru războiŭ? Sfinţiĭ prin smerenie să păzesc dă cursele Dieavoluluĭ, şi noĭ să ne înălţăm din necunoştinţă. Şi cu cuviinţă. Necunoştinţă mare este, aceea a să înălţa cineva întru aceea care nu o are, pentru că „ce aĭ, zice, ceea ce aĭ luat în Dar de la Dumnezeŭ, – saŭ prin rugăciunile altora oarecărora? Iar şi dacă aĭ luat, ce te lauzĭ cu cela ce nu aĭ luat, ca cum tu însuţĭ aĭ făcut“ (1Cor. **4**.7) [299]. iară Ava Casiean, că smerenia să naşte din cunoştinţă, şi aceasta naşte pe dreapta socoteală, dintru care să naşte privirea cea firească, pre care o numeşte Prorocul „Sfat“ (Is. **11**.2) [300] care vede lucrurile după fire, şi să omoară mintea despre lume prin privirea zidurilor luĭ Dumnezeŭ, Acestuea slava în vecĭ

AMIN.

Cuvântul 11

(Stih) Al unsprezecilea sunt cuvintele, şi **L (Lamda)**. Iară smereniea naşte a socoti, pre cea după fire a zidirilor cestor simţitoare.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

FOARTE ESTE bine a întreba întru toate, însă pe ceĭ iscusiţĭ, iară pe ceĭ neiscusiţĭ este primejdios, pentru că eĭ nu aŭ dreapta socoteală. Dreapta socoteală cunoaşte vremea, trebuinţa, aşăzarea omuluĭ, suma, puterea, cunoştinţa celuĭ ce întreabă, şi înainte voirea, scoposul luĭ Dumnezeŭ, şi a fieştecăruia zicerĭ a Dumnezeeştilor scripturĭ, şi altele multe. Pentru că cela ce nu are dreaptă socoteală, poate osteneşte adecă mult, însă nimica nu poate a săvârşi: Şi dacă s-ar afla cineva pre aceasta adecă avându-o, povăţuitor este al orbilor, şi lumină celor întru întunerec. Şi datorĭ suntem acestuiea a le arăta toate, şi pre cele de la unul ca acesta a le priimi, măcar poate nu vedem precum voim dintru necunoştinţă. Ci însă cela ce are pre aceasta, dintru aceasta maĭ ales să arată, dintru a putea el a izvodi, să înţălegem cele ce să grăesc, fără de voe şi nevrând. De vreme ce Duhul cearcă, şi arătare este a Dumnezeeştilor lucrurĭ, dintru a putea să plece pre minte, şi nevrând

[299] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 7: "Căci cine te deosebeşte pe tine? Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?".
[300] *Isaia*, **11**, 2: "Şi Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înţelepciunii şi al înţelegerii, duhul sfatului şi al tăriei, duhul cunoştinţei şi al bunei-credinţe".

să crează, precum Iona, Zahariea şi David cel din tălharĭ, pre carele l-aŭ ţinut Îngerul ca să nu grăească nicĭdecum, afară de canonul săŭ întru a cânta. Iară dacă poate nu este a fi cineva acum întru dreapta socoteală întru neamul acesta, pentru că nu este smerenia care o naşte pre aceasta, datorĭ suntem cu durere, a ne ruga pentru fieştecare apucare, dupre Apostolul (Col. **4**.2) [301]. Fiincă măcar deşi suntem lipsiţĭ de mâinĭ cuvioase, adecă de curăţeniea sufletuluĭ şi a trupuluĭ, ci dar să ne sârguim a fi fără de gândurĭ, şi fără de pomenire de răŭ. Pentru că aceasta este cea Apostolească „adecă, fără de mânie, şi fără de gândurĭ, a rădica mâinĭ cuvioase" (1Tim. **2**.8) [302]. Şi dacă gândim ceva după Dumnezeŭ a fi, fără de patimă să facem, măcar poate nu foarte bun este, însă pentru nedumerire şi pentru scoposul cel după Dumnezeŭ, spre bine cea lucrată, de la Dar să va socoti nouă; de adecă nu este patimă, ci spre voea cea Dumnezeească, precum s-aŭ grăit.

Şi acestea adecă după nevoe, pentru singură bunătatea luĭ Dumnezeŭ; Iară unde este a sa voe, şi nu cea Dumnezeească, acolo este înălţare şi nu binevoeşte Dumnezeŭ, nicĭ descopere sfatul Săŭ, pentru ca nu cineva cunoscând, şi nefăcând, maĭ cu mărime să se osândească. Pentru că câte ne dă nouă Dumnezeŭ, şi câte le ţine despre noĭ, spre folos le face, măcar deşi noĭ ca nişte pruncĭ nu cunoaştem. Nu trimite pre Sfântul Săŭ Duh, celuĭ ce nu s-aŭ curăţit pre sineşĭ de patimĭ, prin faptele cele trupeştĭ şi năravnice, pentru ca nu din obicĭnuinţă să se abată unul ca acesta, şi să se facă vinovat veniriĭ Prea Sfântuluĭ Duh. Ci când ar zăbovi cineva întru pusnicie, şi a curăţĭ maĭ întâĭ trupul de păcatul cel după lucrare, şi mic şi mare, apoĭ sufletul despre toată pofta, şi chipul mânieĭ, şi năravurile prin obicĭnuinţa cea bună le-ar alcătui, spre a nu face ele nicĭdecum ceva afară de voirea minţiĭ prin ceste cinci simţirĭ, nicĭ după omul cel dinlăuntru, ar face împreună pogorâre spre ceva una ca aceasta, şi se va supune luĭ (Dumnezeŭ) omul, atuncea şi Dumnezeŭ le supune luĭ toate cu Darul Prea Sfântuluĭ Duh, prin nepătimire; Pentru că i să cade luĭ a să supune întâĭ legiĭ luĭ Dumnezeŭ, şi aşa supune ca un cuvântător pre ceĭ de sub mână, întrucât a împărţi mintea, precum dintru început s-aŭ zidit, Împărăţie înţălegătoare, întreagă înţăleaptă, vitează şi dreaptă. Şi acum încetează mâniea, adecă prin moliciunea poftiĭ, iar acum poftirea o alinează cu asprimea mânieĭ, şi cunoaşte cum că însuşĭ de sine stăpânitor este, şi lucrează toate mădulările trupuluĭ după porunca luĭ Dumnezeŭ, şi nu de aceea de uitare şi de necunoştinţă să fură ca maĭ întâĭ.

Decĭ atuncea dintru îndeletnicirea cea după Dumnezeŭ să face văzător, şi începe a vedea înainte cursele Dieavoluluĭ cele gătite, cele ce întru nevedere să fac după furare. Dar însă nu vede, cele ce înainte vor să fie, precum Prorociĭ, pentru că aceasta maĭ presus de fire este, şi să dă spre folosul cel de obşte. Iară vederea firească este, şi curăţindu-să mintea, aceasta să iveşte din stăpânirea patimilor, ca întru întunerec acoperită fiind. Iară prin smerita cugetare vine Darul, şi deşchide ochiul sufletuluĭ, pre care l-aŭ orbit Dieavolul, şi îndată începe a vedea omul lucrurile după fire, şi nu să amăgeşte de aceea de cea din afară vedere a lucrurilor, precum maĭ întâĭ. Pentru că vede cu nepătimire unul ca acesta, aurul, argintu, pietrile cele scumpe, şi nu să înşală, nicĭ judecă cu împătimire, ci cunoaşte cum că din pământ sunt acestea, precum şi celelalte materiĭ ale lumiĭ, după Sfinţiĭ Părinţĭ. Vede omul, şi cunoaşte cum că din pământ este, şi în pământ va a să întoarce; Şi aceasta nu prost o gândeşte. Pentru că toţĭ oameniĭ din cercare le cunosc pre acestea, însă tiranisiţĭ fiind de patimĭ să împătimesc întru lucrurĭ. Iară dacă i să pare cuiva din părere, cum că fără cele maĭ dintâĭ durerĭ şi fapte bune, aŭ ajuns întru a vedea lucrurile după fire, nimic nu este minunat. Pentru că aceasta ştie a face şi pre orbĭ să li să pară a vedea, şi pre ceĭ nebunĭ, a să mărĭ în deşert. Drept aceea dacă aşa de uşor ar fi fost a vedea lucrurile după fire, dintru a gândi numaĭ, de prisosit ar fi fost plânşu, şi curăţirea cea dintru aceasta; Nu numaĭ, ci şi nevoinţa cea în multe chipurĭ, şi smerenia, şi Darul cel de sus, şi nepătimirea. Ci nu este aceasta, nu este. Pentru că să face maĭ de multe orĭ maĭ cu lesnire întru ceĭ prostatecĭ, şi

[301] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 2: "Stăruiţi în rugăciune, priveghind în ea cu mulţumire".
[302] *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 8: "Vreau deci ca bărbaţii să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie şi fără şovăire".

care aŭ mintea curată despre lucrurile şi vicleşugurile lumiĭ, când s-ar întâmpla a să supune la unul ca acesta iscusit, şi Duhovnicesc Părinte, saŭ iarăşĭ după ceĭ vechĭ, după rânduealǎ de la Dar, maĭ înainte de a cunoaşte el „cele de-a dreapta şi cele de-a stânga" (Pil. **4**.27) [303] precum zice Solomon.

Iară aceea a robi noĭ patimilor din tânără vârstă, şi întru tot vicleşugul, şi cu lesnire, rea lucrare a ne nevoi în scurt cu toată osârdiea, fără de osteneală, şi fără de vreme, şi fără de Dumnezeŭ, de unele ca acestea rele a fi izbăviţĭ, şi a şi vedea, este cu neputinţă; Fără numaĭ dacă pre acela (urâm), şi pre câştigarea faptelor bune iubind, de acestea cu sârguinţă ne sârguim cu lucrul şi cu cuvântul; Deşi nicĭ aşa de multe orĭ să fac trebuincioase nouă sârguirile, orĭ pentru a nu suferi ispitele până la sfârşit, orĭ de a nu cunoaşte noĭ calea, saŭ scoposul (luĭ Dumnezeŭ), saŭ din lenevire, saŭ din necredinţă, saŭ pentru alte multe chipurĭ, a cărora nu este număr. Iară dacă acestea aşa sunt, şi departe suntem după covârşire, cum să cutezăm a zice cum că am ajuns întru frumuseţa cea dintâĭ? de nu din plăcerea de sine ne înşălăm, şi din perzarea cea nevăzută. Pentru că precum ocărârea de sine, este nearătată sporire înainte, pentru a călători bine, şi a nu simţi; Aşa şi părerea, şi plăcerea de sine, este nearătată perzare, pentru a ne întoarce noĭ înapoĭ, şi a nu cunoaşte. Şi cu cuviinţă. În sufletul cel mărit în deşert, zic Părinţiĭ, să întorc iarăşĭ patimile cele ce să curăţise de la Dar. Şi Domnul „Când ar eşi, zice, necuratul Duh ş.c.l." (Mat. **12**.43) [304]. Pentru ce? Pentru că nu are lucrare Duhovnicească locul dintru care aŭ eşit, nicĭ smerenie, pentru aceasta şi cu adăogarea a altora şi multora rele dintru înfricoşare vine, şi lăcueşte. Cela ce înţălege, înţăleagă. Pentru că nu voeşte cuvântul a le da pre toate arătate, nicĭ iarăşĭ împrotivă a le părăsi, ci precum foloseşte. Pentru că, zice cel cu Gura de Aur, că mare facere de bine este şi aceasta a luĭ Dumnezeŭ, întru a fi unele din Dumnezeeştile scripturĭ bine arătate, iară altele nearătate. Pentru ca prin acelea adecă, să venim întru credinţă şi sârguinţă, iară nu dintru neînţălegere foarte să cădem întru necredinţă şi trândăvie. Iară prin altele, spre căutare cu durere să ne rădicăm, şi de mândrie să ne izbăvim, şi smerenie să aflăm, dintru a nu putea noĭ a înţălege. Şi aşa dintru amândouă să rodim smerenie, şi dorire către Dumnezeŭ, ce am priimi simţire a dăruirilor celor ce să fac spre noĭ.

Decĭ a cincea privire, pentru care este cuvântul şi întărirea, aceasta este, aceea a putea cineva cu lucrul a vedea zidirile ceste simţitoare, şi gândurile, din dreapta socoteală şi nu dintru oarecare înşălare a le necunoaşte, şi afară de scoposul cel Dumnezeesc pătimaşiĭ a face ceva, saŭ împreună a să pogorî gânduluĭ. Ci măcar deşi moartea stă înainte, a nu eşi afară din Dumnezeescul scopos, cu cuvântul şi cu lucrul. Iar aceasta pentru sfârşitul cunoştinţiĭ s-aŭ zis, de vreme ce la început ca un ucenic, din nevoe nu nemereşte scoposul. Iară poate şi din lucru, biruindu-să de obicĭnuinţă. Şi uneorĭ adecă după rânduealǎ să birueşte puţin, şi îndată să întoarce cu multă smerenie; Iar alteorĭ din plăcere să făţărniceşte spre înălţare. Însă când să află aşa, dator este a cunoaşte, cum că Darul pedepsindu-l, îl învaţă a să smeri, şi a cunoaşte de unde să cade a priimi vârtute, şi cunoştinţă, pentru „ca să nu fim nădăjduindu-ne spre înşine, zice, ci spre Cela ce aŭ rădicat... şi celelalte" (1Pet. **4**.11 [305]; 2Cor. **1**.9 [306]), care şi aicea să face. Pentru că dacă sufere cineva, nicĭ înălţându-să, nicĭ întorcându-să din fapta cea bună, să rădică şi el din omorârea trupuluĭ şi a lucrurilor, spre cunoştinţa celor ce sunt; Pentru că, după Apostolul „împreună să răstigneşte" (Gal. **5**.24) [307] omul trupeşte,

[303] *Pildele lui Solomon*, **4**, 27: "Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga, ţine piciorul tău departe de rău".
[304] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **12**, 43: "Şi când duhul necurat a ieşit din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă şi nu găseşte".
[305] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **4**, 11: "Dacă vorbeşte cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujeşte cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se slăvească prin Iisus Hristos. Căruia Îi este slava şi stăpânirea în vecii vecilor. Amin".
[306] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 9: "Ci noi, în noi înşine, ne-am socotit ca osândiţi la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morţi".
[307] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 24: "Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele".

prin faptele cele trupeştĭ, şi sufleteşte, prin faptele cele sufleteştĭ. Apoĭ aşa împreună să îngroapă, prin omorârea simţirilor, şi prin cunoştinţa cea după fire, şi învieazǎ prin nepătimire gânditor; Întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în vecĭ

AMIN.

Cuvântul 12

(Stih) Stihiea **M.(Mi)**, şi al douăsprezecilea este cuvântul cel de faţă, şi al simţitoarelor zidirĭ iscusinţă arătă a privirii acestora. Şi pentru ca nimenea să nu caute afară de vreme.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

MINTEA necâştigând omorâre despre patimĭ, nu-ĭ foloseşte eĭ a veni întru privirea acestor simţitoare zidirĭ. Iar dacă şi să învăluește întru grijĭ, şi nu să îndeletniceşte întru cugetarea Dumnezeeştilor scripturĭ întru cunoştinţă, şi în linişte, să întunecă omul maĭ ales din uitare, şi după puţin vine întru necunoştinţă; Măcar poate întru cunoştinţa minţiĭ aŭ ajuns unul ca acesta, şi maĭ ales dacă nu de la Dar aŭ venit cunoştinţa, el neştiind, ci din cetire şi de la ceĭ iscusiţĭ, încă deprinzându-se pentru unele ca acestea. Căcĭ că precum plugarul, dacă nu lucrează pământul, buruenos să face, şi maĭ ales pre cât este de bun. Aşa şi mintea, dacă nu să îndeletniceşte întru răgăciunĭ şi întru cetire, şi nu are aceasta lucru, să îngroaşă şi nu cunoaşte. Şi precum dacă s-ar ploua pământul, şi s-ar însori, nu să foloseşte plugarul dacă nu l-ar sămăna, şi nu l-ar păzi pre acesta. Aşa şi mintea, nu poate a avea cunoştinţă afară de fapta cea năravnică, măcar poate din Dar le-aŭ luat pre acestea. Ci împreună cu a să întoarce puţin din lenevire către patimĭ, îndată şi să rătăceşte. Iară dacă şi spre părere priveşte cineva câtuşĭ decât, părăsit să face de la Dar.

Decĭ pentru aceasta Părinţiĭ, măcar dintru bătrâneţă şi din neputinţă, aŭ micşorat de multe orĭ faptele cele trupeştĭ, ci însă pre cele sufleteştĭ, niciodinioară; Pentru că în locul celor trupeştĭ, avea neputinţa cea trupească, care putea pre trup ticălos a-l face. Iară aceea a păzi pre suflet fără de păcat, ca să se lumineze mintea, fără de fapta cea năravnică cu neputinţă este. De vreme ce lucrătorul de pământ, de multe orĭ schimbă uneltele, ci poate încă şi le strânge pre ele, iară pământul nelucrat, şi nesămănat, şi nerăsădit, saŭ iarăşĭ roada nepăzită, niciodinioară va lăsa, dacă adecă voeşte „a să împărtăşi din roadă" (2Tim. **2**.6) [308]. Iară dacă cineva „fur este şi tâlhar" şi nu ar voi a intra prin uşa aceasta, ci pre aiurea suindu-să precum zice Domnul" (Ioan **10**.1) [309] pre unul ca acesta nu-l ascultă oile: adecă înţălegerile cele Dumnezeeştĭ, dupre Sfântul Macsim. Pentru că „furul nu intră fără numaĭ pentru ca să fure" prin auzire, şi să omoare prin altă grăire, neputând a înţălege scriptura, şi să piarză pre sineşĭ şi înţălegerile sale, cu a sa cunoştinţă cea cu numire mincinoasă prin părere. Pentru că păstorul împreună răŭ pătimeşte adecă cu înţălegerile „ca un bun ostaş al luĭ Hristos" după Apostolul (2Tim. **2**.3) [310], prin păzirea Dumnezeeştilor poruncĭ, şi intră înlăuntru prin „uşa cea strâmtă" (Mat. **7**.13) [311], adecă prin smerita cugetare, şi uşa nepătimiriĭ. Şi maĭ întâĭ până a să învrednici Daruluĭ celuĭ de sus, să îndeletniceşte, şi din auzire să deprinde pentru toate. Şi de câte orĭ vine Lupul în chipul oiĭ, îl goneşte pre el cu ocărârea de sine zicând: nu ştiŭ cine eştĭ? Dumnezeŭ te ştie. Iar dacă poate fără de ruşine intră înţălegerea, şi caută priimită a fi grăind: cum că dacă nu veĭ alcătui înţălegerile, nicĭ veĭ socoti lucrurile, necredincios eştĭ şi necunoscător;

[308] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 6: "Cuvine-se ca plugarul ce se osteneşte să mănânce el mai întâi din roade".

[309] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **10**, 1: "Adevărat, adevărat zic vouă: cei ce nu intră pe uşă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur şi tâlhar".

[310] *Epistolă a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 3: "Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaş al lui Hristos Iisus".

[311] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **7**, 13: "Intraţi prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată este calea ce duce la pieire şi mulţi sunt cei care o află".

Răspunde-ĭ aceasta: ci şi nebun dacă veĭ zice sunt, după Dumnezeescul Gură de Aur, cunoscând cum că cel nebun în lumea aceasta, înţălept să face, după Apostolul, (1Cor. **3**.18)[312]. Şi precum zice Domnul „Cum că Fiiĭ veaculuĭ acestuea, maĭ înţălepţĭ sunt decât Fiiĭ luminiĭ în neamul lor" (Luc. **16**.8)[313].

Şi cu cuviinţă. Fiindcă dacă adecă, a birui, şi a să îmbogăţi, şi a fi înţălepţĭ, şi a să slăvi, şi a să stăpâni, şi altele unele ca acestea doresc, măcar poate nu le dobândesc pre unele ca acestea, ci însă iarăşĭ să sârguesc, când va rămânea lor osteneala nefolositoare, şi maĭ presus de putere (aleargă) întru unele ca acestea. Iar aceea, pre cele împrotivnice celor maĭ înainte grăite vor avea, prin care şi aicea de multe orĭ priimesc logodirea fericiriĭ ceĭ de acolo, şi să sârguesc măcar după aceea, pentru ca slobozenie să priimească mintea după Dar, prin care poate a avea pomenirea cea nezăbavnică, şi înţălegerile, saŭ a le cunoaşte pre acestea ca pre nişte mărturisite de Dumnezeeştile scripturĭ, şi de ceĭ ce sunt întru iscusinţa Duhovniceştiĭ cunoştinţe; Saŭ măcar întru cunoştinţă multă a necunoaşte dintru nedumerire, cunoscând cum că înţălegerile cele maĭ înainte de aceasta ispite eraŭ, spre iscusinţa singureĭ de sine stăpâniri, pentru ca cel smerit cugetător să se întoarcă, şi să nu crează gânduluĭ săŭ, şi scoposuluĭ, ci maĭ ales să se teamă, şi să întrebe lăcrămând, şi să fugă către smerenie, şi ocărârea de sine, şi ca pre o mare pagubă să socotească cunoştinţa şi dăruirele. Iară cel mândru aleargă a-şĭ alcătui înţălegerile sale, neauzind ce zice Scara: să nu căutăm pre cele ale vremiĭ, maĭ înainte de vreme, ş.c.l. Şi pe Sfântul Isac învăţând: să nu intre înlăuntru fără de ruşine, ci cu tăcere mulţămeşte. Şi pre cel cu Gura de Aur zicând: nu ştiŭ, de la Apostolul deprinzându-să. Şi pre Damschin pentru Adam zicând: Cum că nu era vremea a să apuca de privirea cestor simţitoare. Pentru că prunciĭ, spre hrana cea vârtoasă sunt neputincioşĭ, „şi aŭ trebuinţă de lapte" după Apostolul (Evr. **5**. 13)[314]. Pentru aceasta să nu căutăm privire, nu în vremea priviriĭ, ci maĭ întâĭ pre maicile faptelor bune să câştigăm, şi cunoştinţa vine singură de sine, cu Darul luĭ Hristos Căruia i să cuvine mărirea în veciĭ vecilor

AMIN.

Cuvântul 13

(Stih) Stihiea **N. (Ni)** şi al treisprezecilea este cuvântul. Pentru cunoştinţa celor gânditoare este aicea. Adecă a ostaşilor celor gânditorĭ fără de trupurĭ, dintru ceste simţitoare sămueşte cel ce vede.

Iar acum începutul îl binecuvintează, Părinte.

GÂNDITOARE adecă să face cunoştinţa, după deprindere, întru privire simţitoare. Şi nu Înger are a vedea cunoscătorul; Pentru că cum lucru nematerialnic, şi carele să cunoaşte de singur Făcătorul poate omul a-l vedea? Carele nicĭ pre al săŭ suflet îl vede? Dar spre folosul cel de obşte, după proniea luĭ Dumnezeŭ, să închipuea de multe orĭ Îngeriĭ la Părinţiĭ noştrĭ; Iară la noĭ nicĭ aceasta să face, pentru că din părere o voim aceasta, şi nicĭ pentru folosul cel de obşte avem grijă, nicĭ pătimim ceva după Dumnezeŭ. Pentru aceasta şi cel ce pofteşte oarece una ca aceasta, drac maĭ ales pofteşte a vedea. „Pentru că să închipueşte în Îngerul luminiĭ" zice Apostolul (2Cor. **11**.14)[315]. Iar maĭ ales când cineva nicĭdecum gândeşte unele ca acestea, nicĭ le crede, măcar s-ar face poate; atuncea să face, dacă priimeşte, spre folosul cel de obşte. Decĭ să cunoaşte aceasta, dintru a nu voi noĭ nicĭdecum nicĭ în vis a priimi una ca aceasta, saŭ întru socoteală a o avea dacă s-ar face, ci ca

[312] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 18: "Iat noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slava Domnului, ne prefacem în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului".

[313] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **16**, 8: "Şi a lăudat stăpânul pe iconomul cel nedrept, căci a lucrat înţelepteşte. Căci fiii veacului acestuia sunt mai înţelepţi în neamul lor decât fiii luminii".

[314] *Epistola Către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 13: "Pentru că oricine se hrăneşte cu lapte este nepriceput în cuvântul dreptăţii, de vreme ce este, prunc".

[315] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **11**, 14: "Nu este de mirare, deoarece însuşi satana se preface în înger al luminii".

niciştiind ceva, a ne afla noĭ. Pentru că Îngerul cel întru adevăr, are stăpânire de la Dumnezeŭ, şi nevrând mintea a o face a să împăca, şi a-l priimi pre dânsul. Iară dracul nu poate aceasta a o face, ci dacă ar vedea pre minte a-l priimi pre dânsul, să arată după slobozire; Iară de nu, să depărtează, gonindu-să de Îngerul carele este pus păzitor de la Dumnezeescul Botez, pentru a nu vinde mintea singura de sine stăpânirea. Şi aceastea adecă aşa.

Însă să va zice pentru o privire a rânduelelor celor de sus, şi cum că nouă cete sunt, după Marele Dionisie, şi precum aflăm întru toate Dumnezĭeştile scripturĭ. Aŭ adecă cele nouă cete, numirĭ după fire, şi după lucrare. Şi fără de trup adecă să grăesc, ca nişte nematerialnicĭ; Iară gânditoare, ca nişte minţĭ ce sunt; Iarăşĭ oştĭ, ca nişte Duhurĭ slujitoare ce sunt ale Împăratuluĭ tuturor, după Apostolul (Evr. **1.** 14) [316]. Şi iarăşĭ alte chemărĭ aŭ împreună de obşte şi deosebĭ, adecă puterĭ şi Îngerĭ să cheamă. Ci aceasta adecă a uniea cete este chemarea, iară după lucrare să grăesc cele nouă puterĭ, ca cele ce poate toate voile cele Dumnezeeştĭ a săvârşi. Iară Îngeriĭ iarăşĭ de osebĭ chemare, a unuea este, aceĭ adecă dintru (de la)noĭ întâia, iară de la nesuferitul scaun a noua este. Dar după lucrare toţĭ să grăesc Îngerĭ, ca ceĭ ce vestesc oamenilor poruncile luĭ Dumnezeŭ. Pentru că întru Iov (**1.** 18) [317]„alt Înger, zice Solomon, aŭ venit", şi n-aŭ fost Sfântul Înger, de vreme ce s-aŭ pogorât singur (adecă sluga), zice cel cu Gura de Aur, şi aŭ venit a vesti. Ci şi pre Domnul, Înger în felurĭ de locurĭ îl grăeşte înainte Dumnezeasca scriptură. „Pre Îngerĭ aŭ priimit, zice Avraam" (Fac. **18**) [318]: Şi Domnul aŭ fost fără de trup, precum zice Damaschin către Născătoarea de Dumnezeŭ: În Cort aŭ văzut Avraam taina cea întru Tine Născătoare de Dumnezeŭ, pentru că pre Fiul Tăŭ, fără de trup l-aŭ priimit, ş.c.l. Şi iarăşĭ în cuptor acestaşĭ aŭ fost împreună cu Cuconiĭ (Daniil **3.** 25) [319]. Însă să zice după lucrare Înger, precum zice Prorocul Isaiea (**9.** 6) [320] „Înger al Mareluĭ Sfat". Şi precum însuşĭ Domnul, singur aŭ zis „Că cele ce am auzit de la Părintele meŭ, acestea voiŭ vesti vouă" (Ioan **15.** 15) [321]. Acestuia mărirea în vecĭ

AMIN

Cuvântul 14

(Stih) Cuvântul cel după stihiea de faţă **X. (Xi)**, pentru adevărata nepătimire este cu totul.
Şi capete patrusprezece am cu Darul luĭ Hristos, care sunt întru scurtă cuprindere.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

STREIN lucru şi prea slăvit este nepătimirea, pentru că poate după ce birueşte omul patimile, a-l face pre dânsul spre obicĭnuinţă a urma luĭ Dumnezeŭ, după cât este cu putinţă omuluĭ. Pentru că pătimind nepătimaşul, şi răbdând năvălire de la dracĭ şi de la oamenĭ răĭ, să află ca altul pătimind, precum eraŭ Sfinţiĭ Apostolĭ şi Muceniciĭ; Şi nicĭ slăvindu-să să înalţă, nicĭ ocărându-să să necăjeşte. Pentru că socoteşte cum că cele dulcĭ, adecă dar a luĭ Dumnezeŭ, şi împreună pogorâre sunt afară

---

[316] *Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 14: "Îngerii oare nu sunt toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii".
[317] *Cartea lui Iov*, **1**, 18: "Nu sfârşise vorba bine şi altul a sosit şi a spus: «Feciorii tăi şi fetele tale mâncau şi beau vin în casa fratelui lor mai mare»".
[318] *Facerea* **18**: capitol intitulat *Avraam primeşte pe Sfânta Treime la stejarul Mamvri.*
[319] *Daniel*, **3**, 25: "Şi începând din nou a grăi, a zis: «Iată, eu văd patru bărbaţi dezlegaţi, umblând prin mijlocul cuptorului, nevătămaţi, iar chipul celui de al patrulea, ca faţa unuia dintre fiii zeilor".
[320] *Isaia*, **9**, 6: "Şi mare va fi stăpânirea Lui şi pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăţi pe tronul şi peste împărăţia lui David, ca s-o întărească şi s-o întemeieze prin judecată şi prin dreptate, de acum şi până-n veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta".
[321] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **15**, 15: "De acum nu vă mai zic slugi, că sluga nu ştie ce face stăpânul său, ci v-am numit pe voi prieteni, pentru că toate câte am auzit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute".

de vrednicie. Iară cele nelesnicioase, ispitirĭ. Şi unele adecă aicea după Dar spre mângâere să daŭ, iară altele spre smerita cugetare şi nădejdea bunătăţilor întru cel viitor; şi ca un nesimţitor întru multă simţire a durerilor, să află din socoteală. Pentru că nepătimirea nu este numaĭ o faptă bună, ci numire a tuturor faptelor bune. Fiindcă precum omul nu este numaĭ un mădular, ci mădulările cele multe ale trupuluĭ arată pe om, şi nicĭ iarăşĭ acestea singure, ci împreună cu sufletul. Aşa şi nepătimirea, este împreună punere a multora fapte bune, şi în locul sufletuluĭ, are pre Sfântul Duh. Pentru că neînsufleţite sunt toate lucrurile cele Duhovniceştĭ care să grăesc, dacă nu aŭ pre Sfântul Duh, prin care şi numirea o aŭ luat cela ce să zice Duhovnicesc. Pentru că dacă nu va lepăda sufletul patimile, nu va veni Sfântul Duh peste dânsul. Ci nicĭ iarăşĭ fără de Acesta nepătimire să zice, această cuprinzătoare faptă bună. Ci măcar deşi poate s-ar face cineva unul ca acesta, întru nesimţire maĭ ales este.

Pentru aceasta şi Eliniĭ nu cunoşteaŭ, zicea acestea: să nu fiĭ nepătimaş ca un neînsufleţit, nicĭ pătimaş ca un necuvântător. Şi aceea adecă a zice „nepătimaş ca un neînsufleţit", după cunoştinţa acelora aŭ zis, neavând cunoştinţa Sfântuluĭ Duh. Iară aceea, a zice pre omul cel pătimaş necuvântător, şi noĭ aceiaşĭ zicem, nu că de la aceea învăţându-o aceasta prost o grăim. Pentru că aceasta nicĭ este cunoştinţă, nicĭ iscusinţă. Ci că întru iscusinţa tiranieĭ patimilor făcându-ne, ne-am învăţat de unde am pătimit. Şi iarăşĭ de la Părinţiĭ ceĭ ce s-aŭ învrednicit nepătimiriĭ, deprinzându-ne câştigarea faptelor bune, scriem. Pentru că zice, cum că ca un robit şi nesimţitor să face, cel foarte pătimaş, din prieteniea cea către patimĭ; Şi uneorĭ adecă dintru oarecare poftă, năvălind fără de socoteală, ca un necuvântător; şi alteorĭ din mânie izbândind poftirea, ca o heară cu dinţiĭ scrâşnind asupra celor de un neam. Aşa şi omul cel nepătimaş, dintru dragostea cea desăvârşit a luĭ Dumnezeŭ, nesimţitor să face. Şi uneorĭ adecă întru Dumnezeŭ are îndeletnicirea, iară alteorĭ întru privire oarecare a facerilor Luĭ de minunĭ, şi întru zicerĭ ale Dumnezeeştilor scripturĭ, după Sfântul Nil. Şi măcar în mijlocul multora, şi în târg este, mintea luĭ ca o singură să află. Şi aşăzarea aceasta să face din păzirea poruncilor luĭ Hristos, Căruia i să cuvine mărirea şi stăpânirea, în veciĭ vecilor

AMIN.

Cuvântul 15

(Stih) Al păziriĭ Dumnezeeştilor poruncĭ, semn este dragostea luĭ Dumnezeŭ şi a aproapeluĭ. Că pentru aceasta şi pentru dragoste este cuvântul cel de faţă, şi stihia **O. (Omicron)**, şi după număr este al cincisprezecelea. Pentru că dragostea este început şi sfârşit al Legiĭ.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

CELA CE voeşte a zice ceva pentru dragoste, cutează a grăi pentru Dumnezeŭ, după Cuvântătorul de Dumnezeŭ Ioan „Dragostea, zice, Dumnezeŭ este, şi cela ce petrece întru dragoste, petrece întru Dumnezeŭ" (1 Ioan **4**. 8, 16) [322]. O minune! aceasta maĭ adevărat decât toate faptele bune, este maĭ firească. Pentru aceasta şi întru început, pre aceasta o aŭ zis Legea „Să iubeştĭ pre Domnul Dumnezeul tăŭ, din tot sufletul tăŭ, ş.c.l." (2 Lege **6**. 5) [323]. decĭ eu auzind aceea „din tot

---

[322] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **4**, 8, 16:
"8. Cel ce nu iubeşte n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că *Dumnezeu este iubire*";
16. "Şi noi am cunoscut şi am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are către noi. *Dumenzeu este iubire* şi cel ce *rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el*".

[323] *Deuteronomul*, **6**, 5: "În toate zilele făgăduinţei sale de Nazireu să nu treacă brici pe capul său; până la împlinirea zilelor, câte a afierosit Domnului, este sfânt şi trebuie să crească părul pe capul lui".

sufletul" m-am uimit, şi maĭ mult nu avuseiŭ trebuinţă de celelalte graiurĭ. Pentru că aceea „din tot sufletul", cea gânditoare (saŭ cuvântătoare) parte, cea iuţoasă, şi cea poftitoare sunt: Pentru că dintru aceste trei este sufletul alcătuit. Şi mintea adecă gândeşte pururea cele Dumnezeeştĭ; Iar poftirea, pre acest singur (Dumnezeŭ) îl pofteşte totdeauna, şi nu pre altul oarecare, nicĭdecum, de vreme ce „din tot" legea aŭ zis; Şi iuţimea fireşte lucrează înlăuntru, împrotiva celor ce opresc pre una ca aceasta poftire, şi nu altfel. Decĭ bine aŭ zis, că „Dumnezeŭ dragoste este". Iar dacă pre aceste trei puterĭ ale sufletuluĭ, le-ar vedea Dumnezeŭ către Dânsul numaĭ având dorul, precum a poruncit, de nevoe şi El ca un bun, nu numaĭ îl iubeşte, ci „şi va lăcui înlăuntru, şi va umbla într-însul, precum aŭ zis, prin venirea Sfântului Duh" (2 Cor. **6**. 16)[324]. Iară trupul fără de voe şi nevrând să va supune cuvântuluĭ ca un necuvântător, şi nu „pofteşte maĭ mult trupul împrotiva Duhuluĭ" precum zice Apostolul (Gal. **5**. 17)[325]. Ci precum soarele şi luna cu porunca luĭ Dumnezeŭ călătoreşte spre a lumina lumea, deşi neînsufleţite sunt; Aşa şi sufletul cu voirea, face pre trup a lucra lucrurile luminiĭ. Şi precum adecă soarele de la răsărit la apus în fiecare zi călătoreşte, şi o zi să face, şi prin lipsirea acestuea să face noapte; Aşa şi fiecare faptă bună pre care o face omul luminează pre suflet, şi prin lipsirea aceştiea patimă şi întunerec să face, până ce iarăşĭ ar câştiga fapta bună, şi aşa lumina vine. Şi precum soarele de la margenea răsărituluĭ începând, până la ceilaltă margene câte puţin mutându-şĭ razele, să săvârşeşte anul; aşa şi omul de la începutul faptelor bune, câte puţin crescând, să face nepătimaş. Şi precum luna creşte şi să micşorează după lună; aşa şi după o faptă bună, întru creştere şi micşorare vine omul în fiecare zi, până ce s-ar face întru deprinderea fapteĭ bune ceĭ întâmplate. Şi uneorĭ adecă să năcăjeşte după Dumnezeŭ, iar alteorĭ, să veseleşte mulţămind luĭ Dumnezeŭ, nevrednic fiind de câştigarea faptelor bune. Şi uneorĭ iarăşĭ să luminează, iar alteorĭ să întunecă ce s-ar săvârşĭ călătoriea. Şi unele adecă pentru înălţare, iar altele maĭ înainte păzitoare pentru desnădăjduirea să face, prin rânduealǎ după lucrarea proniеĭ luĭ Dumnezeŭ. Şi precum în veacul de acum, soarele face schimbările, şi luna creşterile şi micşorările, iar întru cel viitor de-a pururea lumină este drepţilor, şi întunerec păcătoşilor, Vaĭ! celor asemenea mie! Aşa şi acum maĭ înainte de dragostea cea desăvârşit şi de înDumnezeita privire, schimbările, amestecate le are sufletul, şi mintea întunecările, împreună cu faptele bune şi cu cunoştinţile, până ce s-ar învrednici omul, prin dragostea cea desăvârşit, lucrăriĭ veacului ce va să fie, pentru care toată osteneala să face. Fiindcă, pentru dragoste ascultă porunca cel întru supunere; şi pentru aceasta neavut şi rob să face, bogatul şi slobodul, pentru ca să dea voe celor ce voesc, a le avea pre acelea şi pre sineşĭ. Şi cela ce posteşte asemenea, pentru ca alţiĭ să mănânce cheltuirile, care însuşĭ vrea să le mănânce. Şi cuprinzător toată lucrarea, saŭ pentru dragostea luĭ Dumnezeŭ, saŭ pentru a aproapeluĭ să face. Şi cesta zice adecă, şi cele de asemenea acestora, pentru dragostea aproapeluĭ să fac, fără privigherea, cântarea Psalmilor, şi câte unele ca acestea, pentru cea a luĭ Dumnezeŭ; Acestuea, i să cuvine mărirea cinstea şi închinăciunea, în veciĭ vecilor

AMIN.

---

[324] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, 6,16: "Sau ce înţelegere este între templul lui Dumnezeu şi idoli? Căci noi suntem templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că: «Voi locui în ei şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor şi ei vor fi poporul Meu»".

[325] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 17: "Căci trupul pofteşte împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului; căci acestea se împotrivesc unul altuia, ca să nu faceţi cele ce aţi voi".

Cuvântul 16

(Stih) Stihiea **P. (Pi)** şi al şaisprezecilea este cuvântul. Pentru cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ întru scurtime (să va zice), de vreme ce mulţĭ pentru Cuvântarea de Dumnezeŭ aŭ zis întru multe, şi canoane, şi cuvinte.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

TOATE adecă câte aŭ făcut Dumnezeŭ aŭ început, iară de ar voi, şi sfârşit; pentru că dintru nefiinţă s-aŭ făcut. Iară Dumnezeŭ nicĭ început are, nicĭ sfârşit, asemenea şi bunătăţile Luĭ; Fiindcă nicĭ odinioară aŭ fost fără de acestea. Ci de-a pururea prea bun este, şi drept, întru tot înţălept, întru tot puternic nebiruit, fără de patimă, nescris împrejur, nehotărât, neurmat, necuprins, fără de sfârşit, pururea fiitor, nezidit, neschimbat, neprefăcut, adevărat, nealcătuit, nepipăit, nevăzut, necuprins împrejur, desăvârşit, maĭ presus de fiinţă, negrăit, nepriceput, mult milostiv, întru toate îndurat, mult milosârd *, atotţiitor, atotvăzător. Nu cum că având bunătăţile, zice Marele Dionisie, să sileşte spre a face pre fieştecare, precum ceĭ îmbunătăţiţĭ, ci vrând, face bunătatea, şi ca pre o unealtă o unelteşte, cu stăpânire, prin voirea cea de sineşi aleasă. Decĭ Îngeriĭ şi oameniĭ ceĭ îmbunătăţiţĭ, după Dar de la Dânsul aŭ luat pre a fi eĭ, şi faptele cele bune, prin care şi după urmarea Luĭ, s-aŭ făcut dreptĭ, bunĭ, şi înţăleptĭ. Şi aceştiea adecă ca nişte zidirĭ ce sunt, aŭ trebuinţă de ajutorinţa şi plecăciunea Atotţiitoruluĭ, fără de carele, nicĭ faptă bună, nicĭ înţălepciune poate a avea, pentru că priimitoare de schimbare sunt zidirele şi ca nişte împreună alcătuite din oarecare din felurĭ, împreună puse să grăesc. Iară Dumnezeŭ este fără de trup, simplu, fără de început, un Dumnezeŭ, în Tatăl, şi în Fiul, şi întru Duhul Sfânt, şi închinându-să şi mărindu-să de toată zidirea.

Prin urmare cela ce s-aŭ făcut după urmarea Luĭ, o voe are, şi nu multe împreună alcătuite, ci simplă are mintea, pururea întru cel fără de chip să îndeletniceşte, precât este despre dânsul; Însă şi după rânduealā să pogoară fără de voe, de la cel fără de chip, către privirea oare căruia scripturĭ, saŭ a zidirilor. Şi pentru ca să nu se osândească, face purtare de grijă pentru trup, nu ca iubindu-l pre acesta voeşte a-l hrăni ci ca un netrebnic să-l facă desăvârşit, şi pentru aceasta să se osândească, precum s-aŭ zis maĭ înainte. Pentru că precum mintea nu leapădă patimile cele ce sunt împrejurul eĭ, ci le unelteşte pre acestea fireşte, aşa nicĭ sufletul nu leapădă pre trup, ci îl unelteşte pre acesta spre tot lucrul bun. Şi precum mintea pornirile cele necuvântătoare ale patimilor ţiindu-le, şi îndreptând pre fieştecare dintr-însele, către vocea cea Dumnezeească; Aşa şi omul ţiind mădulările trupuluĭ, o voe să face, şi nu multe. Pentru că nicĭ pre cele patru stihiĭ ale trupuluĭ, saŭ pre cele multe mădulărĭ ale luĭ, le va lăsa a lucra cele ce voesc; Nicĭ pre cele treĭ puterĭ ale sufletuluĭ, fără de socoteală, şi fără de înfrânare, a gândi, saŭ a porni pre trup spre lucrare, ci prin Duhovnicească înţălepciune înainte văzând, nedreptăţită face voea celor treĭ puterĭ. Iară chipurĭ sunt pentru ale înţălepciuniĭ aceştiea: Înţălegerea, întreaga înţălepciune, bărbăţiea, şi dreptatea; Pentru care aŭ scris Cuvântătorul de Dumnezeŭ (Grigorie), prea cu înălţime, Întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i să cuvine toată mărimea şi stăpânirea, în veciĭ vecilor

AMIN.

---

* *milosârd*, din aceeaşi familie cu *milosârdie*. s.f. formă învechită, milă, îndurare. Din sl. *milosrŭdije*.

Cuvântul 17

(Stih) Iată acum al şaptesprezecilea este cuvântul; pentru una din faptele cele soborniceştĭ este.
De vreme ce am ajuns stihia **R. (Ro)**, înţălegerea este cea întâĭ din cele patru.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

MAI lesne adecă este tuturor celor ce voesc, pentru cele patru soborniceştĭ fapte bune, de la Teologul (Grigorie) a să învăţa, ci însă pentru fieştecare puţin se va zice şi aicea. Decĭ toată fapta, trebuinţă are de aceste patru, şi toată apucarea de cea dintâĭ, adecă de înţălegere are trebuinţă, şi fără de aceasta nu să face. Pentru că cum fără de înţălegere, să face lucrul cel întâmplat? Aceasta adecă să naşte din partea cea gânditoare a sufletuluĭ, însă să află între vicleşug, adecă dintru înţălegerea cea maĭ presus de măsură, şi dintru neînţălegere. Şi aceea adecă, în sus trage înţălegerea, spre a vicleni şi a vătăma pre sufletul celuĭ ce o are pre dânsa, şi pre câţĭ poate. Iară aceasta, nesimţitor îl face, şi deşert, şi nicĭ pentru lucrurile cele Dumnezeeştĭ lasă pre minte a avea grijă, nicĭ pentru ceva din cele ce folosesc pre suflet, saŭ pre aproapele. Şi să aseamănă una adecă, cu Munte prea înalt, iară ceilaltă, cu prăpastiea. Şi cela ce călătoreşte prin câmpuşorul carele este în mijlocul acestora, înţălept este. Iar cela ce călătoreşte pre dinafară, saŭ jos în prăpastie cade, saŭ din sus spre maĭ mult să ispiteşte a să sui, şi neaflând calea, să prăpăstueşte fără de voe şi nevrând în prăpastie; şi nu poate a sta, fiindcă nu voeşte a să întoarce la înţălegere, prin pocăinţă, dintru înălţimea munteluĭ. Nicĭ în prăpastie căzând, roagă cu smerenie pre cela ce poate a-l aduce pre dânsul în calea cea Împărătească a fapteĭ bune. Iară cel înţălept, nicĭ în sus să sue înălţându-să, şi căutând a vătăma pre cineva, nicĭ jos să pogoară cu neînţălegere, şi să se vatăme de la cineva. Ci pre cele bune adunându-le, le păzeşte întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i să cuvine mărirea şi stăpânirea, în veciĭ vecilor

AMIN.

Cuvântul 18

(Stih). Stihiea a optsprezecea **S. (Sigma)** este, şi cuvântul cest de faţă, pentru întreaga înţălepciune este.

Iar acum începutul îl bine cuvintează, O Părinte.

ÎNTREAGA înţălepciune este, înţălegere întreagă, adecă nelipsită, şi nicĭ spre neînfrânare lasă a să abate pre cela ce o are pre dânsa, nicĭ spre împetrire; Ci păzeşte pre bunătăţile cele ce să adună dintru înţălegere, şi leapădă pre toate cele maĭ rele, şi împreună adună gândul către sine, şi prin sineşĭ îl înalţă către Dumnezeŭ. Şi ca un bun păstor oile, adecă înţălegerile cele Dumnezeeştĭ, înlăuntru împrejur le strânge, şi pre neînfrânare o omoară ca pre un câine turbat, prin depărtarea celor vătămătoare; Iară pre împetrire o izgoneşte, ca pre un lup sălbatec, şi nu lasă să mănânce oile, ci pururea îl vede pre acesta, şi arătat îl face părţiĭ ceĭ gânditoare, pentru ca nu întru întunerec să se ascundă, şi să petreacă împreună cu înţălegerile sale. Însă să naşte aceasta din partea cea poftitoare a sufletuluĭ, iară fără de aceasta nu să păzeşte vreo faptă bună, măcar poate s-ar face. Pentru că nefiind întreaga înţălegere (de faţă), saŭ sus să duce întreita parte a sufletuluĭ, saŭ jos, adecă către împetrire, saŭ spre neînfrânare. Însă nu grăesc neînfrânare, pre ceea ce are grijă numaĭ pentru îndrăcirea pânteceluĭ, şi pentru curvie, ci pentru toată patima şi gândul, care să gândeşte de bună voe, şi nu după Dumnezeŭ. Pentru că aceasta, pre toate acestea le munceşte, şi ţine pornirile cele necuvântotoare ale sufletuluĭ, şi ale trupuluĭ şi le îndreptează pre acestea către Dumnezeŭ. Acestuea i să cuvine toată mărimea în vecĭ

AMIN.

Cuvântul 19

(Stih). Stihiea **T. (To)**, şi pentru bărbăţie este cuvântul, decĭ iarăşĭ al nouăsprezecilea este cel de faţă, şi adecă să naşte aceasta (bărbăţiea), din cea mânioasă parte, însă este în mijlocul semeţieĭ şi al temeriĭ.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

OSĂBIREA bărbăţieĭ este, nu întru a birui şi a supune pe aproapele: pentru că semeţie este aceasta, şi maĭ din sus de bărbăţie este. Nicĭ iarăşĭ a fugi cu frica ispitelor, de la cele după Dumnezeŭ lucrurĭ şi fapte bune; pentru că aceasta iarăşĭ temere este, şi maĭ din jos este. Ci întru a petrece întru tot lucrul bun, şi a birui patimile sufletuluĭ şi ale trupuluĭ. De vreme ce „nu ne este nouă lupta spre sânge şi spre trup", adecă către oamenĭ, precum de demult Iudeiĭ, pentru ca cel ce birueşte întru războaele cele de alt neam, face lucrul luĭ Dumnezeŭ, ci „către începătoriile şi căpiteniile" (Efes. **6.** 12) [326], adecă către nevăzuţiĭ dracĭ. Şi cela ce birueşte, gânditor birueşte, saŭ să birueşte de patimĭ. Pentru că războiul acela, chip era al războiuluĭ nostru. Pentru că aceste două patimĭ, de să şi văd protivnice una alteea, ci însă dintru neputinţă ne turbură. Şi semeţiea adecă sus trage afară, şi înfricoşează ca cum îngrozând ca un Urs neputincios, iară temerea, fuge ca un câine gonit fiind. Pentru că nimenea din ceĭ ce aŭ una dintru acestea două patimĭ, nădăjdueşte spre Domnul. Pentru aceastea două patimĭ, nădăjdueşte spre Domnul. Pentru aceasta nu poate a sta în războiŭ, şi de să semeţăşte, şi de să teme. „Iară dreptul ca un Leŭ îndrăsneşte" (Pilde **28.** 1) [327]. Întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia mărirea şi stăpânirea i să cuvine în veciĭ vecilor

AMIN.

Cuvântul 20

(Stih). Cuvântul al douăzecilea întru carele **I. (Ipsilon)** este stihiea: pentru toate faptele bune ale dreptăţiĭ este. Dar aceasta este ceea ce împărţăşte deopotrivă, şi iarăşĭ din minte să naşte aceasta.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

SĂ LAUDĂ Dumnezeŭ, zice Marele Dionisie, şi prin dreptate. Şi cu cuviinţă. Pentru că fără de aceasta toate sunt nedrepte, şi fără de aceasta nu poate sta nimic. Şi să grăeşte adecă dreaptă socoteală, şi dă cea deopotrivă la toată apucarea, pentru ca nicĭ lipsire, prin maĭ puţină avere, să se facă întru ceva, nicĭ prin maĭ multă avere, prea întrecere. Pentru că deşi protivnice să văd, ca cele ce sunt maĭ din sus, şi maĭ din jos de dreptate, ci însă spre o parte nedreaptă să abat amândouă. Pentru aceasta ca şi liniea, dacă are cotitură, să abate de la dreapta întindere, şi cumpăna asemenea, spre care parte îngreuează, prisoseşte decât ceilaltă. Iară cela ce poate a ţinea dreptatea, nicĭ jos prin neînţălegere, şi prin neînfrânare, şi prin temere şi prisos cade, şi să târăşte ca un şarpe pe pântece, mâncând ţărână şi slujind patimilor necinstiriĭ; Nicĭ iarăşĭ sus prin vicleşug, şi prin semeţie să înalţă, şi maĭ presus înţălege, viclenindu-să afară de vrednicie: ci chibzueşte ca să înţăleagă cu întregime, şi rabdă cu smerenie, cunoscând cum că după Dar aŭ luat ceea ce are, după Apostolul (Rom. **12.** 3) [328]. Şi nu tăgădueşte Darul. Pentru că nedreptăţeşte pre sineşĭ şi pre aproapele, şi maĭ

[326] *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel*, **6**, 12: "Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduhuri".

[327] *Pildele lui Solomon*, **28**, 1: "Cel nelegiuit fuge fără ca nimeni să-l urmărească, iar dreptul stă ca un pui de leu fără grijă".

[328] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 3: "Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înţelept, precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei".

ales pre Dumnezeŭ, acela ce îșĭ scrie lui șĭ îndreptările. Ci de i să pare a avea de la sineșĭ cu totul vreo bunătate, care luĭ i să pare a avea, „luase-va de la dânsul" precum zice Domnul (Luca **8.** 18) [329]. Acestuea mărirea și stăpânirea în vecĭ

AMIN.

Cuvântul 21

(Stih). Stihiea **F (Fi).** Cuvântul douăzeci și unul, pentru pacea cea desăvârșit a gândurilor este, pre care o aŭ dobândit Uceniciĭ de la D-l, fiindcă acesta este cea de la Dumnezeŭ dată.

Iar acum începutul îl binecuvântează, O Părinte.

ZICÂND Domnul către Apostolĭ „Pacea mea daŭ vouă" aŭ adaos: „nu precum lumea dă" (Ioan **14.** 27) [330] adecă nu prost precum oameniĭ latureĭ aceștiea, când unul altuea daŭ ziua bună grăind: pace vouă. Și precum aŭ zis Somaniteancă ție. Și iarășĭ Eliseiŭ către Ghezi „și vei zice: pace ție, adecă către dânsa, pace bărbatuluĭ tăŭ, pace prunculuĭ tăŭ?" (4Imp. **23**, 26) [331]; Ci pacea care covârșaște toată mintea, dă Dumnezeŭ celor ce-l iubesc pre Dânsul din tot sufletul, pentru războaele și primejdiile cele ce să fac maĭ înainte de aceasta. Fiindcă pentru aceasta iarășĭ aŭ zis Domnul „Întru mine pace să avețĭ, – și aŭ adaos: în lume necaz vețĭ avea, ci îndrăsnițĭ, Eŭ am biruit lumea" (Ioan **16.**33) [332], adecă, deși necazurĭ multe ar avea cineva, și multe primejdiĭ de la dracĭ și de la oamenĭ, ci însă țiind pacea Domnuluĭ, pre toate întru nimic le socotește; Și iarășĭ aŭ zis „Pace să avețĭ întru voi înșivă" (Mar. **9.**50) [333]. Iar acestea toate le-aŭ zis lor Domnul, că urma aceea în războaie a veni, și în necazurĭ, și asuprirĭ pentru Dânsul. Iară după Duhovniceasca înțălegere, fieștecare din noĭ credincioșiĭ, are patimile luptându-l și smintindu-l pre el, și dacă ar avea pace cu Dumnezeŭ, și cu aproapele, le biruește pre toate. Pentru că acestea sunt lumea, pre care aŭ poruncit Ioan Teologul a o urî (1Ioan **2.**15) [334], iar nu zidirile, ci poftele cele lumeștĭ. Însă păciuește sufletul cu Dumnezeŭ, când întru sine ar păciui, și s-ar face tot după Dumnezeŭ. Ci să face iarășĭ așa, când cu toțĭ oameniĭ ar păciui, măcar cumplite ar pătimi de la dânșiĭ; Pentru că prin nepomenire de răŭ, nicĭdecum nu să turbură, ci toate le sufere, tuturor voește binele, pre toțĭ îĭ iubește pentru Dumnezeŭ și pentru fire. Și pentru ceĭ necredincioșĭ plânge, ca pentru ceĭ pierduțĭ, precum aŭ făcut Domnul, și Apostoliĭ; iar pentru ceĭ credincioșĭ, să roagă și împreună pătimește pentru eĭ (Luca **23.**34) [335]. Și așa pacea gândurilor o priimește, și petrece cu mintea întru privirĭ, și întru curata rugăciune către Dumnezeŭ. Căruia mărirea i să cade în veciĭ vecilor

AMIN.

[329] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **8**, 18: "Luați seama deci cum auziți: Celui ce are i se va da; iar de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el".

[330] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **14**, 27: "Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze".

[331] *Cartea a patra a Regilor*, **23**, 26: "Cu toate acestea Domnul nu a schimbat marea iuțime a mâniei Sale, cu care se aprinsese mânia Sa asupra lui Iuda, din pricina tuturor relelor pe care le făcuse Manase ca să-L mânie".

[332] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **16**, 33: "Acestea vi le-am grăit, ca întru Mine pace să aveți. În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea".

[333] *Sfânta Evanghelie după Marcu*, **9**, 50: "Bună este sarea; dacă însă sarea își pierde puterea, cu ce o veți drege? Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții".

[334] *Întâia Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan*, **2**, 15: "Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el".

[335] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **23**, 34: "Iar Iisus zicea: Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac. Și împărțind hainele Lui, au aruncat sorți".

Cuvântul 22

(Stih) Cuvântul 22, şi stihiea **H. (Hi)** fiindcă bucuriea să naşte din pace.
Pentru care puţin se va zice, pentru că şi Duhovnicească bucurie este, şi alta oarecare.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

„BUCURAŢI-VĂ ÎNTRU DOMNUL" zice Apostolul (Filip. **3**.1) [336]; Bine a zis „întru Domnul", pentru că dacă nu întru Domnul s-ar face bucuriea, nu numaĭ nu să bucură cineva, ci în scurt nicĭ odinioară nu să bucură. Căci că Iov numărând vieaţa omenească, aŭ aflat având tot necazul (Iov **14**.22) [337], asemenea şi Marele Vasilie. Iar Grigorie al Nisuluĭ, pentru nesimţirea paserilor, şi ale celorlalte jivinĭ aŭ zis a să bucura, iar cuvântătorul om, nicĭdecum a avea lesnire despre plângere. Pentru că zice, că nicĭ cunoştinţa singură a bunătăţilor dintru care am căzut ne-am învrednicit a o avea. Pentru aceasta şi firea învaţă a plânge maĭ ales, pentru că mult dureroasă este vieaţa, şi mult ostenitoare, şi ca o surgunie şi mult păcătoasă. Însă dacă cineva pomenirea luĭ Dumnezeŭ o are de-a pururea, să veseleşte, după Cântătorul de Psalmĭ „Adusu-me-am aminte de Dumnezeŭ, şi m-am veselit" (Ps. **76**.3) [338]. Pentru că veselindu-să mintea dintru pomenirea luĭ Dumnezeŭ, uită necazurile lumiĭ, şi dintru aceasta nădăjduеşte spre Dânsul, şi fără de grijă să face, şi negrija, bucurie face, şi a mulţămi izvodeşte; Iară mulţămirea cu bună înţălegere făcându-să, creşte Darurile şi dăruirile; Şi precât să înmulţăsc facerile de bine, creşte mulţămirea, şi rugăciunea cea curată, împreună cu lacrămile bucurieĭ; Şi după puţin din lacrămile cele întristătoare, esă omul afară şi din patimĭ, apoĭ aşa prin tot chipul vine întru bucuriea cea Duhovnicească. Şi pentru cele dulcĭ adecă să smereşte şi mulţămeşte; Iar pentru ispite să adeverează nădejdea întru dânsul în cel viitor, şi prin amândouă să bucură, şi iubeşte pre Dumnezeŭ, şi pre toţĭ fireşte ca pre nişte făcătorĭ de bine, şi nu află întru toată zidirea ceva care să poată a-l vătăma pre dânsul.

Decĭ din cunoştinţa luĭ Dumnezeŭ luminându-să, despre toate zidirele să bucură întru Dumnezeŭ, minunându-să de a luĭ purtare de grijă, pre care o are împrejurul zidirilor sale. Pentru că nu de singure ceste ce să văd vrednice de laudă să minunează, cela ce a ajuns întru cunoştinţa cea Duhovnicească, ci şi de cele ce nevoe, care nu să văd de ceĭ neiscusiţĭ, şi uimeşte din simţire. Şi nu să minunează numaĭ de singură ziua pentru lumină, ci şi de noapte. Pentru că noaptea tuturor este folositoare; lucrătorilor adecă le dă linişte şi slobozenie, iară pre ceĭ ce plâng, îĭ duce către pomenirea morţiĭ şi a iaduluĭ; şi pre ceĭ ce trec pre cea năravnică, adecă lucrare, spre cugetare maĭ cu de-adinsul, şi ispitire a lucrurilor, şi statornicie a năravurilor găteşte, precum zice Cântătorul de Psalmĭ „Cele ce ziceţĭ întru inimele voastre, întru aşternuturile voastre vă umiliţĭ" (Psalm **4**.4) [339], adecă întru liniştea nopţiĭ, aducându-vă aminte de lucrurile cele ce să fac întru turburarea zileĭ, şi „învăţându-vă pre înşivă întru laude şi întru cântărĭ Duhovniceştĭ „precum zice Apostolul (Col. **3**.16) [340]. Adecă pentru rugăciunĭ şi cântărĭ de Psalmĭ învăţându-vă pre înşivă a petrece, prin cugetarea de Dumnezeŭ şi prin luarea aminte a cetiriĭ. Pentru că aşa să îndreptează fapta cea năravnică: întru a cugeta pre cele ale ziliĭ, pentru ca cineva simţire să priimească prin liniştea nopţiĭ, şi să poată a plânge pentru cele ce aŭ păcătuit. Şi când darul l-ar aduce pre dânsul întru înainte sporire, şi ar afla întru adevăr,

[336] *Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 1: "Mai departe, fraţii mei, bucuraţi-vă întru Domnul. Ca să vă scriu aceleaşi lucruri, mie nu-mi este anevoia, iar vouă vă este de folos".
[337] *Cartea lui Iov*, **14**, 22: "Carnea lui e în întristare mare numai pentru el. Sufletul lui numai pentru el e cuprins de jale".
[338] *Psalmii*, **76**, 3: "Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu şi m-am cutremurat; gândit-am şi a slăbit duhul meu".
[339] *Idem*, **4**, 4: "Mâniaţi-vă, dar nu greşiţi; de cele ce ziceţi în inimile voastre, întru aşternuturile voastre, vă căiţi".
[340] *Epistola către Coloseni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 16: "Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăţie. Învăţaţi-vă şi povăţuiţi-vă între voi, cu toată înţelepciunea. Cântaţi în inimile voastre lui Dumnezeu, mulţumindu-l, în psalmi, în laude şi în cântări duhovniceşti".

şi nu nălucire oarecare, din cele năravnice ale sufletuluĭ, saŭ ale trupuluĭ, prin lucrărĭ, saŭ prin cuvinte după porunca luĭ Hristos făcându-să, mulţămeşte cu frică şi cu smerenie, şi să nevoeşte prin rugăciunĭ, şi prin lacrămĭ multe către Dumnezeŭ, a păzi acel nărav bun, învăţându-se pre sine spre pomenirea acestuea, pentru ca nu din uitare, să se piarză iarăşĭ acesta. Fiindcă prin vreme multă să îndreptează întru noĭ năravul cel bun, şi ceea ce să îndreptează prin multă vreme şi osteneală, cu putinţă este întru o clipeală a vremiĭ a o perde.

Şi acestea, adecă pentru lucrătorĭ sunt. Iară pentru ceĭ privitorĭ, noaptea are multe privirĭ, precum zice Marele Vasilie. Pentru că aceasta în fiecare zi, naşte aducere aminte de facerea lumiĭ, şi ne aşază către privire. Iar în timpul nopţiĭ să face nearătată din pricina întunereculuĭ toată zidirea, precum maĭ întâĭ, adecă: cum Cerul era singur odinioară, şi fără de stele, precum şi acum de norĭ nevăzute să fac. Şi în chilie intrând, şi singur întunerecul văzând, îşĭ aduce aminte de întunerecul acela ce era pe deasupra adânculuĭ (Fac. **1**.1) [341], şi iarăşĭ de năprasnă cerul curat făcându-să. Şi afară de chilie stând, unul ca acesta să uimeşte văzând lumea cea de sus, şi aduce laudă luĭ Dumnezeŭ, precum zice întru Iov pentru Îngerĭ când aŭ văzut stelele (Iov. **38**.7) [342]. Şi vede şi pământul nevăzut, şi negătit, precum atuncea, şi pre oamenĭ de somn ţiindu-să, ca cum nu ar fi, şi să face prin simţire singur, precum Adam, şi laudă întru cunoştinţă împreună cu Îngeriĭ, pre Ziditorul şi Făcătorul zidiriĭ. Şi din tunetele şi fulgerile cele ce să fac, gândeşte de ziua Judecăţiĭ; Iară din glasurile paserilor, ca cum simte glasul trâmbiţiĭ ceĭ de atuncea; Şi din răsărirea luceafăruluĭ şi a razeĭ, chibzueşte arătarea Cinstiteĭ şi de viaţă făcătoareĭ Crucĭ; Şi dintru scularea oamenilor din somn, sămueşte învierea; Şi din Soare, venirea Domnuluĭ. Şi cum uniĭ adecă înainte întâmpenă prin cântărĭ de laudă, precum Sfinţiĭ atuncea pre norĭ, iară alţiĭ să lenevesc şi petrec dormind, ca ceĭ ce vor atuncea a să judeca. Şi uniĭ adecă întru cuvântare de mărire, şi întru privire, şi rugăciune, şi întru celelalte fapte bune, prin toată ziua veselindu-să, întru lumina cunoştinţiĭ petrece, precum drepţiĭ atuncea. Iară alţiĭ întru patimĭ, şi întru întunerecul necunoştinţiĭ rămân, precum atuncea păcătoşiĭ.

Şi cuprinzător a zice, cela ce are cunoştinţă, tot lucrul îl află ajutător luĭ spre mântuirea sufletuluĭ, şi spre slava luĭ Dumnezeŭ, pentru care şi s-aŭ făcut de la Domnul Dumnezeul cunoştinţilor, precum zice Maica luĭ Samuil Proroculuĭ: „Pentru aceasta să nu să laude înţăleptul întru înţălepciunea sa, şi celelalte... Ci numaĭ întru aceasta să se laude, cel ce să laudă: întru a înţălege şi a cunoaşte pre Domnul" (1Împăraţ. **2**.3–11) [343], adecă întru a cunoaşte întru înţălegere

[341] *Facerea*, **1**, 1: "La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul".
[342] *Cartea lui Iov*, **38**, 7: "Atunci când stelele dimineţii cântau laolaltă şi toţi îngerii lui Dumnezeu Mă sărbătoreau?".
[343] *Cartea întâia a Regilor*, **2**, 3-11:
"3. Nu vă lăudaţi şi cuvinte trufaşe să nu iasă din gura voastră, căci Domnul este Dumnezeul a toată cunoştinţa şi lucrurile la Dânsul sunt cântărite.
4. Aurul celor puternici s-a frânt, iar cei slabi s-au încins cu putere.
5. Cei sătui vor munci pentru pâine, iar cei flămânzi nu vor mai avea foame. Cea stearpă va naşte de şapte ori, iar cea cu copii mulţi va fi neputincioasă.
6. Domnul omoară şi învie; El coboară la locuinţa morţilor şi iarăşi scoate.
7. Domnul sărăceşte pe om şi tot El îl îmbogăţeşte; El smereşte şi El înalţă. El ridică pe cel sărac din pulbere şi din gunoi pe cel lipsit, punându-i în rând cu cei puternici şi dându-le scaunul măririi, căci ale Domnului sunt temeliile pământului şi El întemeiază lumea pe ele.
8. Paşii sfinţilor săi El îi păzeşte, iar nelegiuiţii vor pieri întru întuneric căci omul nu prin putere este tare.
9. Domnul va zdrobi pe cei ce se împotrivesc Lui; va tuna din cer asupra lor. Sfânt este Domnul; să nu se laude cel înţelept cu înţelepciunea sa şi cel puternic să nu se laude cu puterea sa, nici cel bogat să nu se fălească cu bogăţia sa; ci cel ce voieşte să se laude, cu aceea să se laude că ştie şi cunoaşte pe Domnul şi face judecată şi dreptate în mijlocul pământului.
10. Domnul din înălţimea cerului va tuna peste vrăjmaşii Săi, El va judeca marginile pământului, drept fiind, El va da tărie regilor noştri şi fruntea Unsului Său o va înălţa.
11. Şi au lăsat pe Samuel acolo, înaintea Domnului. Apoi Elcana s-a dus la casa sa în Rama, iar copilul a rămas să slujească Domnului sub povaţa preotului Eli".

multă pre Domnul dintru zidirele Luĭ, şi a urma Luĭ după putinţă, prin păzirea Dumnezeeştilor Luĭ poruncĭ, prin care pre Dânsul îl cunoaştem, şi „a face judecată şi dreptate în mijlocul pământuluĭ“ (Ps. **73**.13) [344], după acela, cât va putea, pentru că pentru răstignirea şi învierea Domnuluĭ prorocind acestea zicea. Şi pentru ca împreună să pătimească unul ca acesta prin câştigarea faptelor celor bune, şi împreună să se proslăvească, prin nepătimire, şi prin cunoştinţă, şi laudă să aibă întru sineşĭ, ca cela ce s-aŭ învrednicit a să face rob al unuea ca acesta Stăpân, şi următor smerenieĭ Luĭ, nevrednic fiind. Şi atuncea laudă să va face de la Domnul, după Apostolul (Romanĭ **2**.29 [345]; 1Cor. **4**.5 [346]). Atuncea: Când? când va zice celor dea dreapta: „Veniţĭ blagosloviţiĭ Părinteluĭ Meŭ, de moşteniţĭ Împărăţiea cea gătită vouă, maĭ înainte de întemeerea lumiĭ“ precum însuşĭ Domnul aŭ zis (Mateiŭ **25**.34) [347]. Căruia să ne învrednicim toţĭ, prin Darul, şi prin iubirea Luĭ de oamenĭ, Căruea mărirea şi stăpânirea i să cuvine întru toţĭ veciĭ

AMIN.

Cuvântul 23

(Stih). Pentru scripturĭ este cuvântul al 23-lea, stihiea **(Psi)** Ca nicĭdecum vreo neglăsuire să aibă, ceĭ ce voesc a le cerca pre acestea, ci a înţălege pre toate cele scrise precum să cuvine.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

„Cântaţĭ cu înţălegere“ zice Prorocul (Ps. **46**.7) [348]; şi „cercaţĭ scripturile“ zice Domnul (Ioan **5**.39) [349]. Şi cela ce ascultă adecă, să luminează; Iară cela ce nu ascultă, să întunecă. Pentru că de nu ar lua aminte cineva celor ce să grăesc, nu atâta rodeşte din Dumnezeeştile scripturĭ, măcar poate ar cânta, şi ar ceti de multe orĭ. „Îndeletniciţi-vă şi cunoaşteţĭ, zice“ (Ps. **45**.11) [350]. Pentru că îndeletnicirea, adecă adună pre minte; Iar dacă şi ar voi puţin ceva a fi luător aminte, „cunoaşte din parte“ după Apostolul (1Cor. **13**.12) [351], şi maĭ ales cela ce are din parte nănavnica lucrare; Pentru că aceasta mult iscusită face pre minte, dintru împleticirea patimilor. Însă, nu câte taine are fieştecarele graiŭ ascuns al scripturiĭ la Dumnezeŭ, le cunoaşte, ci câte poate curăţeniea minţiĭ a primi de la Dar. Şi arătat este dintru a cunoaşte noĭ de multe orĭ oarecare scripturelnic după privire, şi a nemeri din scoposul pentru care s-aŭ scris, una saŭ două. Şi după oarecare vreme, să face mintea poate maĭ curată, şi să învredniceşte alteĭ cunoştinţe maĭ înaltă, decât de întâia aceea. Întrucât dintru nedumerire, şi dintru a să minuna de Darul luĭ Dumnezeŭ, şi de negrăita înţălepciunea Luĭ, soseşte întru a să îngrozi, şi a să cutremura înaintea Dumnezeuluĭ cunoştinţilor, precum aŭ zis Ana Prorociţa, „că Dumnezeul cunoştinţilor este Domnul“ (1Împ. **2**.3) [352]. Însă nu zic de ar auzi cineva din oarecare

[344] *Psalmii*, **73**, 13: "Dar Dumnezeu, Împăratul nostru înainte de veac, a făcut mântuire în mijlocul pământului".
[345] *Epistola Către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 29: "Ci este iudeu cel întru ascuns, iar tăierea împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă; a cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu".
[346] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **4**, 5: "De aceea nu judecaţi ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului şi va vădi sfaturile inimilor. Şi atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda".
[347] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **25**, 34: "Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniţi, binecuvântaţii tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii".
[348] *Psalmii*, **46**, 7: "Că Împărat a tot pământul este Dumnezeu; cântaţi cu înţelegere".
[349] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **5**, 39: "Cercetaţi Scripturile, că socotiţi că în ele aveţi viaţă veşnică. Şi acelea sunt care mărturisesc despre Mine".
[350] *Psalmii*, **45**, 11: "Domnul puterilor cu noi, sprijinitorul nostru, Dumnezeul lui Iacob".
[351] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **13**, 12: "Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum am fost cunoscut şi eu".
[352] *Cartea întâia a Regilor*, **2**, 3: "Nu vă lăudaţi şi cuvinte trufaşe să nu iasă din gura voastră, căci Domnul este Dumnezeul a toată cunoştinţa şi lucrurile la Dânsul sunt cântărite".

scriptură, saŭ de la om. Pentru că aceasta nu este curăţenie a minţiĭ, nicĭ descoperire; Ci când ar cunoaşte cineva, şi nu ar crede luişĭ, până când ar afla pre Dumnezeasca scriptură, saŭ pre oarecare din Sfinţĭ, împreună mărturisind a graiuluĭ scripturiĭ, saŭ a celuĭ simţitor, saŭ a celuĭ gânditor lucru. Măcar că poate în locul uniea înţălegerĭ multe ar afla, saŭ ar auzi de al Dumnezeasca scriptură, saŭ de la Sfinţiĭ Părinţĭ, nu ar necrede, şi neglăsuirĭ a fi pre ele le-ar socoti.

Pentru că sunt oarecare multe înţălegerĭ ale uniĭ scripturĭ, precum este a îmbrăcămintiĭ. Fiindcă dacă ar zice cineva, cum că încălzăşte, şi altul cum că acopere, şi altul iarăşĭ, cum că împodobeşte, şi câte treĭ adevărul grăesc, pentru că trebuincioasă este haina spre căldură, spre acoperemânt, şi spre împodobire; Şi câte treĭ aŭ nemerit Dumnezeescul scopos pentru haine. Şi mărturie aŭ pre Dumnezeasca scriptură, şi firea lucrurilor. Iară dacă cineva răpitor, saŭ fur fiind, asupra înţălegerilor ar zice, cum că trebuincioasă este haina spre răpire, saŭ spre furare, cu adevărat, minte. Pentru că nicĭ scriptura, nicĭ firea lucrurilor, nu întăreşte cum că pentru acestea s-aŭ făcut; De vreme ce şi legile muncesc pre unul ca acesta. Asemenea şi pentru tot lucrul simţitor şi gânditor, saŭ pentru cuvântul Dumnezeeştiĭ scripturĭ să face. Pentru că nicĭ Sfinţiĭ cunoşteaŭ tot scoposul luĭ Dumnezeŭ, pentru fiecare lucru, saŭ cuvânt scripturelnic; nicĭ iarăşĭ deodată le scriŭ, pre cele ce să cunosc de la dânşiĭ. Una adecă, pentru că Dumnezeŭ este necuprins, şi înţălepciunea Luĭ nu are sfârşit; pentru ca Înger, saŭ om să încapă toate, precum zice cel cu Gura de Aur, pentru oarecare privire. Fiindcă şi noĭ am zis aceasta, câte să cade a zice acum; iară Dumnezeŭ împreună cu aceste grăite, şi altele necuprins cunoaşte. Iară alta iarăşĭ, pentru că nu foloseşte, ca singur Sfinţiĭ să grăească câte cunosc, pentru neputinţa oamenilor, şi ca să nu să lungească cuvântul, şi urâcios să se facă, saŭ nepriceput din turburare, ci pentru ca măsurate să se facă cele ce să grăesc, după Teologul. Căcĭ că pentru aceasta şi astăzi acelaşĭ, pentru acelaşĭ lucru, altele grăeşte; Şi mâine altele. Şi nu este aceasta neglăsuire, dacă ar avea ascultătorul cunoştinţa saŭ iscusinţa celor ce să grăesc. Şi iarăşĭ: unul adecă acestea grăeşte, iar altul altele, pentru acelaşĭ cuvânt al Dumnezeeştiĭ scripturĭ, pentru că de multe orĭ şi pre acestea, şi pre acelea le-aŭ dăruit Dumnezĭescul Dar, după oamenĭ, şi după vreme.

Ci aceasta singură este ceea ce să caută: ca după Dumnezeescul scopos să se facă ceea ce să face; saŭ să se grăească ceea ce să grăeşte, şi ca mărturie să aibă din Dumnezeeştile scripturĭ, ca să nu auză de la Apostolul „Anaftema să fie“ (Gal. **1**.8) [353] dacă ar binevesti pre altul afară de scoposul cel Dumnezeesc, măcar Înger este, saŭ afară de firea lucrurilor, precum zic Sinţiĭ Părinţĭ: Marele Dionisie, Antonie, şi Macsim Mărturisitorul. Pentru aceasta, zice cel cu Gura de Aur, nu copiiĭ Elinilor nĭ le-aŭ dat nouă pre acestea, ci Sfânta scriptură; Şi nu este neglăsuire a zice scriptura pentru oarecarele „cum că n-aŭ văzut Vavilonul întru robie“ (Ezec. **12**.13) [354]. Şi iarăşĭ aiurea „Cum că l-aŭ luat pre el împreună cu ceilalţĭ în Vavilon“ (Irim. **40**.1) [355]. Pentru că află cela ce ceteşte cu luare aminte, alt loc al scripturiĭ pentru dânsul zicând „Cum că l-aŭ orbit pre el, şi aşa l-aŭ luat rob în Vavilon“ (Ier. **52**. 7–9) [356]. Şi de aceea aŭ intrat în Vavilon adecă, precum aŭ zis unul pentru

[353] *Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel*, **1**, 8: "Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o – să fie anatema!".

[354] *Iezechiel*, **12**, 13: "Dar voi întinde mreaja Mea în calea lui şi-l voi prinde în laţul Meu, şi-l voi duce la Babilon, în ţara Caldeilor, dar el nu o va vedea şi va muri acolo".

[355] *Ieremia*, **40**, 1: "Cuvântul care a fost de la Domnul către Ieremia, după ce Nebuzaradan, căpetenia gărzii, i-a dat drumul din rama, unde fusese găsit ferecat în lanţuri în mijlocul celorlalţi robi ai Ierusalimului şi ai lui Iuda, care au fost strămutaţi la Babilon".

[356] *Ieremia*, **52**, 7-9:

"7. Atunci s-a făcut o spărtură în cetate, pe unde au ieşit toţi oştenii şi au fugit din cetate noapte pe porţile ce se aflau între cele două ziduri de lângă grădina regelui; iar Caldeii erau împrejurul cetăţii.

8. Şi a alergat oştirea Caldeilor după rege şi a ajuns pe Sedechia în şesurile Ierihonului. Atunci toată oştirea lui a fugit de la el.

9. Deci au luat pe rege şi l-au dus la regele Babilonului în Ribla, în ţinutul Hamat, unde acesta l-a judecat".

dânsul, şi nu l-aŭ văzut pre acesta, precum aŭ zis altul. Şi iarăşĭ, oarecare zic dintru neiscusinţă, cum că trimiterea cea către Evreĭ, nu este a luĭ Pavel Apostolul; Nicĭ iarăşĭ un cuvânt al Sfântuluĭ Dionisie, dintru celelalte ale luĭ cuvinte; Ci dacă cineva ar lua aminte, întru aceleaşĭ cuvinte află adevărul. Pentru că Sfinţiĭ, dacă este ceva adecă lucru firesc, din vedere, adecă din cunoştinţa cea firească, din privirea celor ce sunt, adecă dintru a zidirilor, din ceea ce să face din curăţeniea minţiĭ, şi cu toată adeverinţa grăesc scoposul luĭ Dumnezeŭ, şi scripturile cercând, precum zice cel cu Gura de Aur. Pentru că ceĭ ce voesc a scoate aurul din materiile pământuluĭ, cum pre cele prea supţirele din vine le află. Pentru ca să nu cază o iotă *, saŭ o cirtă **, precum Domnul zice (Mat. **5**.18) [357]. Şi iota adecă, a zecea stihie este, iară cirta este ceea ce să zice linie, fără de care nu putem a scri drept; şi acestea adecă s-aŭ zis pentru lucrurile cele după fire. Iară când este lucrul simţitor, saŭ gânditor, maĭ presus de fire făcându-să, şi graiŭ scripturelnic, prin înainte privire şi prin descoperire îl cunosc, dacă să dă lor cunoştinţa despre aceasta de la Sfântul Duh. Iară dacă poate nu li să dă, ci spre folos necuprins rămâne, nu să ruşinează a grăi adevărul, şi a mărturisi neputinţa omenească, pentru a zice „nu ştiŭ, Dumnezeŭ ştie", după Apostolul (2Cor. **12**.3) [358]. Şi precum zice Solomon „treĭ nu cunosc, şi a patra nu o ştiŭ" (Pil. **30**.18) [359]. Şi cel cu Gura de Aur iarăşĭ zice: Eŭ nu ştiŭ, măcar necredincios m-ar chema pre mine ereticiĭ, las să mă cheme şi nebun.

Şi cuprinzător, aceştiea care pre cea îndoită înţălepciune o aveaŭ, pre cea de sus înţălepciune întâĭ o cinstea. Însă aŭ uneltit şi pre cea dinafară pedepsire cu înţălepciune, întru măsurat scopos, supuindu-să Apostolesculuĭ Canon, pentru ca să nu se laude întru cele fără de măsură, precum Egipteniĭ aceea, cariĭ batjocoreau prostimea ziceriĭ Apostoluluĭ Varnaviĭ, necunoscând că avea cuvintele vieţiĭ vecĭnice propoveduirea Luĭ, precum zice scrisoarea luĭ Clement. Pentru că pătimim mulţĭ aceasta, când am auzi pre oarecarele altă limbă grăind, şi râdem; Măcar poate înţălept ar fi acela întru a sa limbă, şi pentru taine înfricoşate ar grăi; Ci aceasta adecă din neiscusinţă să face. Iară Părinţiĭ, şi voind aŭ scris prost, după vreme şi dupre oameniĭ către care scriea. Precum zice Sfântul Grigorie Nisis, lăudând pre Sfântul Efrem: cum că înţălept fiind, aŭ scris pe prost; Şi cum că mult iscusit fiind întru dogme, cum aŭ lipit cu meşteşugire foile blestematelor cărţĭ ale ereticuluĭ aceluea cu înţălegere pruncească, şi cum acela de mândrie nesuferind ruşinea, ş-aŭ lepădat sufletul. Pentru că maĭ presus de fire este Sfânta smerenie, şi nu poate a o avea pre aceasta necredinciosul, ci afară de fire o socoteşte, precum zice Marele Dionisie pentru uniĭ ca aceştiea, scriind către Sfântul Timofteiŭ: Cum că celor vrednicĭ, afară de fire li să arată învierea morţilor, iară mie, şi ţie, şi adevăruluĭ, nu afară de fire, ci maĭ presus de fire este. Şi aceasta cât spre noĭ, iară spre Dumnezeŭ nicĭ maĭ presus de fire, ci fireşte, pentru că porunca luĭ Dumnezeŭ, lucrarea firiĭ Luĭ este. Iară Părinţiĭ, pre smerenie o iubesc, maĭ ales cu lucrul şi cu cuvântul, precum cela ce aŭ scris cartea bătrânilor, măcar deşi Episcop era, şi pentru Hristos surgunit, pentru că zice, pentru o haină ruptă a oarecăruia Fecioare: cum că şi o am luat eŭ pre aceasta, ca să mă blagoslovesc. Şi Sfânţii Părinţi: Doroteĭ şi Casian, înţălepţĭ fiind aŭ scris prost.

Decĭ aceasta aŭ zis, pentru ca să nu i să pară cuiva, cum că din mândrie aŭ scris oarecare înalt graiŭ, saŭ iarăşĭ alţiĭ dintru neînvăţătură, pe prost; Ci că mintea amândorora una este, şi dintru unul Duhul Sfânt dându-să. Iară scoposul aŭ fost pentru folosul tuturor. Pentru că dacă ar fi scris toţĭ pe prost, nimenea nu s-ar fi folosit vreodinioară dintru ceĭ înalţĭ, pentru că întru nimica le-ar fi socotit

* *iotă*, s.f. (Pop. şi fam. în expresii) *(nici) o iotă* = deloc, câtuşi de puţin, nimic. Din ngr. ióta.

** *cirtă, cirte*, s.f. (Pop.) Lucru foarte mic, neînsemnat, interval de timp foarte scurt, clipă, DEX, *ed. cit.*, p. 180.

[357] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **5**.18: "Căci adevărat zic vouă: Înainte de a trece cerul şi pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate".

[358] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 3: "Şi-l ştiu pe un astfel de om – fie în trup, fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie –".

[359] *Pildele lui Solomon*, **30**, 18: "Trei lucruri mi se par minunate, ba chiar patru, pe care nu le pot pricepe".

pre acestea, pentru prostimea ziceriĭ. Ci nicĭ iarăşĭ, cineva din ceĭ maĭ proştĭ s-ar fi folosit, dacă ar fi scris toţĭ înalt, dintru a nu înţălege eĭ puterea celor ce să grăesc. Şi cela ce are iscusinţa priviriĭ scripturilor, cunoaşte cum că mintea una este a graiuluĭ celuĭ prea prost al scripturiĭ, şi al celuĭ prea cu întrecere înţălept, care este, şi priveşte spre a mântui pre om. Iară cela ce este lipsit de aceasta, să sminteşte de multe orĭ, necunoscând cum că foarte ajutorează pedepsirea cea de jos, când s-ar face căruţă înţălepciuniĭ Duhuluĭ ceĭ de sus; Pentru că una adecă înţălegere luminoasă, iar ceilaltă dă putere a cuvântuluĭ, dacă ar vedea înţălegerea statornică, şi pre întreaga înţălepciune împreună lăcuitoare, prin care şi să teme de neînţălegere, şi de gândirea cea maĭ presus de măsură, şi socoteşte spre întreg a înţălege, după Apostolul (Rom. **12**.3)[360]. Decĭ precum aceea: Amin, care să zice în cela de la Luca „Adevărat" (**9**.27[361]; **12**.44[362], **21**.3[363]) statornic este cuvântul, adeverind pre cele ce să grăesc maĭ înainte de dânsul. Aşa şi priceperea, statornică înţălegere este, care poate păzi adevărul. Pentru că aceea: Amin, arată petrecerea Daruluĭ celuĭ nou, pentru aceasta şi întru aşăzământul cel vechiŭ, nicĭdecum nu să află, pentru că chip era; Iară întru Darul cel noŭ, pretutindenea să grăeşte, pentru a rămânea el în veac şi în veacul veaculuĭ.

AMIN.

Cuvântul 24

(Stih). **O. (Omega)** este acum şi al 24-lea, cuvântul cel de faţă simţire inimiĭ aduce, ca să cunoască cineva ceea ce foloseşte.

Iar acum începutul îl binecuvintează, O Părinte.

O! CÂTE LACRĂMI aşĭ fi voit a avea, când din parte văz pre sinemĭ! Cum că de nu voi greşi, din mândrie mă înalţ; Iară dacă voiŭ greşi, şi aş putea a vedea, dintru neiscusinţă mă mâhnesc şi întru desnădăjduire viŭ; Iară dacă spre nădejde aş scăpa, iarăşĭ mândriea vine; Şi dacă voiŭ plânge, întru părere mie mi să face; Şi dacă nu voiŭ plânge, iarăşĭ patimile vin. Vieaţa mea este moartea, şi moartea este maĭ rea pentru frica munciĭ. Rugăciunea mea, ispită mie să face, şi neluare aminte, perzare. „Cela ce aŭ pus cunoştinţă, aŭ adăugat durere" zice Solomon (Ecl. **1**.18)[364]. Nu mă dumeresc, şi mă uimesc, şi nu cunosc ce voi face? Iară dacă cunosc şi nu fac, spre osândă îmĭ este mie cunoştinţa. Vaĭ mie! ce voiŭ alege? Toate mie din necunoştinţă, protivnice mi să arată, şi nu pot a alege ceva dintru unele ca acestea. Şi nu aflu pre fapta bună cea ascunsă, şi pre cea întru ispite înţălepciune, pentru că nu am răbdare. Ci fugind din linişte pentru gândurĭ, aflu afară patimile întru ispită prin simţirĭ. Dacă voesc a priveghea şi a nu mânca, aflu părerea, şi pe slăbănogire împedecare. Dacă mănânc şi dorm fără de măsură, viŭ spre a păcătui nevrând fără de cruţare. Despre toate mă sfiesc, şi fug pentru frica păcatuluĭ, şi trândăviea iarăşĭ mă slăbănogeşte pre mine, măcar deşi văz pre mulţĭ dintru unele ca acestea războaie şi ispite, cununĭ luând, pentru că aŭ credinţă adevărată, prin care aŭ luat frica cea Dumnezeească, şi prin frică aŭ dobândit lucrarea celorlalte fapte bune. Că dacă aşĭ fi avut şi eŭ credinţă precum aceea, aş fi aflat frica, prin care şi blagocestiea, dupre

[360] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **12**, 3: "Căci, prin harul ce mi s-a dat, spun fiecăruia din voi să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înţelept, precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei".

[361] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **9**, 27: "Cu adevărat însă vă spun vouă: Sunt unii dintre cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăţia lui Dumnezeu".

[362] *Idem*, **12**, 44: "Puneţi în urechile voastre cuvintele acestea: Căci Fiul Omului va fi dat în mâinile oamenilor".

[363] *Idem*, **21**, 3: "Şi a zis: Adevărat vă spun că această văduvă săracă a aruncat mai mult decât toţi".

[364] *Ecclesiastul*, **1**, 18: "Că unde este multă înţelepciune este şi multă amărăciune, şi cel ce îşi înmulţeşte ştiinţa îşi sporeşte suferinţa".

Prorocul, şi cunoştinţa o aş fi luat, dintru care vârtutea şi sfatul, înţălegerea şi înţălpeciunea Duhuluĭ (Isa. **11**.2) [365] să face celor ce petrec lângă Dumnezeŭ întru fără de grijă, şi întru îndeletnicire întru Duhovniceştile scripturĭ cu răbdare, carele toate şi cele de sus şi cele de jos, întocmaĭ să fac (adecă prin răbdare).

Pentru că când o patimă să închipueşte întru fapta bună, vremea şi cercarea, obicĭnueşte arătată a o face; Iară când iarăşĭ fapta bună s-ar abate spre patimă, vremea şi cercarea, obicĭnueşte a o despărţi prin răbdare. Pentru că de nu s-ar naşte aceasta în suflet din credinţă, nicĭdecum poate a avea fapta cea bună. „Întru răbdarea voastră veţĭ câştiga sufletele voastre“ zice Domnul (Luca **21**.19) [366]. „cela ce aŭ zidit deosebi inimile oamenilor“ precum zice Cântătorul de Psalmĭ“ (**32**.15) [367]. Şi dintru aceasta arătat este, cum că deosebĭ să zideşte inima, adecă mintea, prin răbdarea celor ce vin asupră. Pentru că cela ce crede cum că are pre altul oarecarele, cârmuindu-ĭ nevăzut vieaţa luĭ, când se va supune gânduluĭ săŭ celuĭ ce-ĭ grăeşte, aceasta voesc, aceasta nu o voesc, aceasta bună este, saŭ aceasta rea este? Dacă adecă are oarecare ocârmuitor simţitor, dator este a întreba întru tot lucrul, şi prin urechĭ a priimi răspuns, şi cu lucrul a împlini pre cele ce să grăesc adecă de la dânsul; Iară de nu are pre cineva, are după Evhaiteanul * pre Hristos, şi prin rugăciune adecă din inimă a-l întreba pre El, iară din credinţă a nădăjdui răspunsul, cu lucrul şi cu cuvântul; Pentru că nu Satana neputând cu lucrul a face, să răspundă cu cuvântul, închipuindu-să pre sine ocârmuitor a fi, şi să tragă spre perzare pre ceĭ ce nu aŭ răbdare. Pentru că să sârguesc dintru necunoştinţă, a luoa pre cele ce nicĭodinioară li să dă lor; „Că o zi întru ochiĭ Domnuluĭ, ca o mie de anĭ, şi o mie de anĭ, ca o zi, zice scriptura“ (2Petru 3.8) [368]. Iară cela ce are din răbdare iscusinţa măestriilor vrăjmaşuluĭ, după Apostolul face (Rom. **5**.4) [369], să luptă şi aleargă cu răbdare, pentru ca să ajungă, şi să poată a zice „pentru că noĭ cunoaştem înţălegerile luĭ“ (2Cor. **2**.11) [370], adecă meşteşugirile luĭ, cele nearătate, care de mulţĭ sunt necunoscute. Pentru că zice: „să închipueşte întru Îngerul luminiĭ, şi nu este minune“ (2Cor. **11**.4) [371]. De vreme ce şi gândurile cele ce răsar de la dânsul în inimă, să arată celor neiscusiţĭ precum li să pare ca nişte gândurĭ ale dreptăţiĭ.

Decĭ pentru aceasta bine este să zicem: nu ştiŭ. Pentru ca nicĭ celor ce să grăesc de la Înger, să nu creadă, nicĭ celor ce să fac de la vrăjmaşul dupre viclenie să creadă, ci să fugă prin răbdare de amândouă prăpăstiile, şi să aştepte cu lucrul a să face răspunsul, prin mulţĭ anĭ fără de voe, el neştiind, precum aŭ zis oarecarele pentru privirea celor ce sunt, adecă a zidirilor luĭ Dumnezeŭ: până ce ar ajunge întru oarecare liman, adecă întru cunoştinţa cea lucrătoare. Şi când ar vedea-o pre aceasta rămâind mulţĭ aniĭ, atuncea s-ar deprinde, cum că cu adevărat s-aŭ auzit, şi răspuns aŭ priimit nevăzut. Adecă: să roagă cineva pentru biruinţa patimilor celor ce îl luptă pre el, şi cuvânt adecă nu aude, saŭ chip al înşălăriĭ nu vede; Ci măcar poate de s-ar face aceasta în somn, saŭ simţitor, nicĭdecum crede. Iară după anĭ oarecare vede pe războiul acela biruit de la Dar, şi înţălegerĭ oarecare trăgând pre minte întru smerenie, şi întru cunoştinţa neputinţiĭ sale, şi nicĭ aşa crede, ci

[365] *Isaia*, **11**, 2: "Şi se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înţelepciunii şi al înţelegerii, duhul sfatului şi al tăriei, duhul cunoştinţei şi al bunei-credinţe".
[366] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **21**, 19: "Prin răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre".
[367] *Psalmii*, **32**, 15: "Cel ce a zidit îndeosebi inimile lor, Cel ce pricepe toate lucrurile lor".
* Este sau Ioan Mitropolitul din Evhaita (sec. XI) sau mai probabil Simeon, Mitropolitul Evhaitei (în secolul XI sau XII).
[368] *A doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru*, **3**, 8: "Şi aceasta una să nu vă rămână ascunsă, iubiţilor, că o singură zi, înaintea Domnului, este ca o mie de ani şi o mie de ani ca o zi".
[369] *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, **5**, 4: "Şi răbdarea încercare, şi încercarea nădejde".
[370] *A doua Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **2**, 11: "Ca să nu ne lăsăm covârşiţi de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute".
[371] *Idem*, **11**, 4: "Căci dacă cel ce vine vă propovăduieşte un alt Iisus, pe care nu l-am propovăduit noi, sau luaţi alt duh, pe care nu l-aţi luat, sau altă evanghelie, pe care nu aţi primit-o – voi l-aţi îngădui foarte bine".

aşteaptă mulţĭ anĭ, temându-să nu cumva şi aceasta furare este. Precum zice cel cu Gura de Aur, pentru Apostolĭ, cum că pentru aceasta aŭ zis Domnul către dânşiĭ necăjicioasele acelea, şi aŭ adaos: „Cela ce va răbda până în sfârşit acela se va mântui" (Mat. **10**.22)[372], pentru ca nicĭodinioară să fie fără de grijă, şi să se nevoească din frică. Pentru că nu să foloseşte cineva din celelalte fapte bune, măcar deşi în Cer ar petrece, dacă ar avea mândriea, prin care Dieavolul, şi Adam, şi alţiĭ prea mulţĭ aŭ căzut.

Pentru aceasta nicĭodinioară este dator cineva a lepăda frica, până ce ar ajunge întru limanul dragostiĭ ceĭ desăvârşit, şi s-ar face afară de trup şi de lume. Pentru că unul ca acesta nu lasă frica de bună voe, ci din credinţa cea mare, care face pre minte fără de grijă pentru vieaţa şi moartea trupuluĭ, vine întru frica cea curată a dragostiĭ. Pentru carele zice Marele Atanasie către ceĭ desăvârşiţĭ, cum că nu te teme de Dumnezeŭ ca de un tiran, ci te teme din dragostea Luĭ. Pentru că nu numaĭ pentru a păcătui să ne temem, ci şi pentru a ne iubi, şi a nu-l iubi, şi pentru că facerĭ de bine cu nevrednicie am priimit. Ca prin frica unora ca acestora bunătăţĭ, să tragă pre suflet spre a-l iubi, şi să se facă vrednic de cele ce să fac şi să vor face spre dânsul facerĭ de bine prin buna mulţumirea lui cea împrejurul Făcătoruluĭ de bine. Şi din frica cea curată a dragostiĭ, vine întru smerenia cea maĭ presus de fire. Fiindcă pre cât ar pătimĭ bine unul ca acesta, şi câte rele sufere, nicĭdecum nu i să pare cum că are răbdare, dintru a sa putere, sau înţălegere, saŭ bine să află sufleteşte, saŭ trupeşte; Ci din smerita cugetare, dreapta socoteală aŭ priimit, prin care şi cunoaşte cum că zidire a luĭ Dumnezeŭ este, şi cum nicĭ bunătatea poate a o face de la sineşĭ, nicĭ a o păzi pre aceasta, făcându-să de la Dar, nicĭ ispita a o birui, nicĭ a suferi dintru a sa bărbăţie saŭ pricepere. Şi din dreapta socoteală vine întru cunoştinţa cea din parte a lucrurilor, şi începe a vedea cu mintea toate cele ce sunt, şi cuvintele acestora necunoscându-le, pofteşte pe învăţătorul, şi neaflându-l pre acesta, pentru a fi El nevăzut, noĭ iarăşĭ priimind pre oareşĭcare întru închipuire, ca cela ce s-aŭ deprins aceasta din dreapta socoteală, saŭ măcar înţălegere nemărturisită: rămâne nepricepându-să.

Decĭ dintru aceasta, toate cele ce să fac de la dânsul, şi să învaţă, întru nimica le socoteşte, văzând înaintea luĭ atâta mulţime de oamenĭ cariĭ aŭ căzut, împreună cu multe sudorĭ şi cunoştinţe, de la Adam, şi din ceilalţĭ după urmă. Şi cum aude şi nu înţălege cineva din cele ce să grăesc întru Dumnezeeştile scripturĭ, începe a lăcrăma din necunoştinţa aceasta, adecă dintru a cunoaşte, cum că cu adevărat nu cunoaşte precum să cuvine. Şi minune este cu adevărat, cum cela ce i să pare a şti, „nu încă ştie nimica" precum zice Apostolul, (1Cor. **8**.2)[373], şi „ceea ce să pare a avea, luase-va de la dânsul" zice Domnul (Mat. **13**.12)[374], pentru a i să părea, iară nu a avea adecă. Şi aceasta este, cela ce să pare a fi nebun, şi neînţălegător, şi neputincios, şi necunoscător, şi pentru aceasta el plânge şi să tângueşte, dintru a i să părea a priimi, şi pre cele ce adecă nu le are, prin buna cunoştinţă. Deoarece smerenia se naşte adecă din multe fapte bune, iară aceasta naşte pre cele maĭ săvârşitoare; Asemenea şi cunoştinţa, şi mulţămirea, şi rugăciunea, şi dragostea: pentru că de-a pururea priimesc creşterea bunătăţile acestea. Spre pildă: Să smereşte cineva ca un păcătos şi plânge, şi dintru aceasta să înfrânează, şi rabdă necazurile cele ce să fac, de voe şi fără de voe, şi de la dracĭ prin nevoinţă, şi de la oamenĭ spre ispitirea credinţiĭ, (Iacov **1**.3)[375], pentru ca să se arate, oare spre Dumnezeŭ are nădejdea, saŭ spre om, saŭ spre a sa putere şi pricepere. Şi iscusit făcându-să prin răbdare, şi prin a lăsa toate la Dumnezeŭ, priimeşte credinţa cea mare, pre care o zice Domnul „Însă

[372] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **10**, 22: "Şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui".

[373] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **8**, 2: "Iar dacă i se pare cuiva că cunoaşte ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască". Trimitere greşită în mss. la **6**. 3.

[374] *Sfânta Evanghelie după Matei*, **13**, 12: "Căci celui ce are i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, şi ce are i se va lua".

[375] *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov*, **1**, 3: "Ştiind că încercarea credinţei voastre lucrează răbdarea".

Fiul omuluĭ venind, oare afla-va credință pre pământ?" (Luca **18**.8) [376]. Şi prin credința aceasta dobândeşte biruință asupra luptătorilor; şi aceasta dobândindu-o, priimeşte cunoştința neputințiĭ şi neştiințiĭ sale, care să face spre dânsul din puterea şi din înțălepciunea luĭ Dumnezeŭ.

Aşadar începe prin smereniea sufletuluĭ a mulțămi, şi să cutremură temându-să, nu cumva iarăşĭ precum maĭ înainte va cădea întru neascultarea luĭ Dumnezeŭ. Şi din frica cea curată, din ceea ce fără de păcat să face, şi din mulțămire, şi din răbdare, şi din smerenie, căruia s-aŭ învrednicit din cunoştință, începe a nădăjdui, după Dar, milă a dobândi. Iară din cercarea facerilor de bine, care să fac spre dânsul, aşteaptă şi să teme, nu cumva nevrednic să va afla de unele ca acestea Darurĭ ale luĭ Dumnezeŭ? Şi de aicĭ creştere priimeşte a smereniei, şi a rugăciuniĭ ceĭ din inimă. Şi pre cât vroeşte acestea împreună cu mulțămire, priimeşte maĭ mare cunoştință. Şi aşa dintru cunoştință întru frică, şi dintru frică vine întru mulțămirea cea pentru acestea. Şi de aicĭ iubeşte pre Făcătorul de bine fireşte, şi cu bucurie pofteşte a-ĭ slujĭ Luĭ ca un datornic întru cunoştință. Şi îndată priimeşte creştere a cunoştințiĭ, şi vede împreună cu cele osebite facerĭ de bine, şi pre cele cuprinzătoare; Pentru care neputând a mulțămi (îndeajuns) plânge, şi iarăşĭ minunându-să de Darul luĭ Dumnezeu, să mângâie. Şi uneorĭ adecă dureroase lacrămĭ varsă, iară alteorĭ iarăşĭ din dragoste (scoate) maĭ dulcĭ decât mierea, prin Duhovnicească bucurie, care să face din negrăita smerenie, când ar pofti întru adevăr toată voea luĭ Dumnezeŭ a să face, şi ar urĭ toată cinstea şi odihna, şi ar avea pre sineşĭ dedesubtul tuturor, întrucât nicĭdecum socoteşte cum că este cevaşĭ, ci este dator luĭ Dumnezeŭ, şi tuturor oamenilor celor deopotrivă cu dânsul. Şi pentru aceasta socoteşte ipsitele, şi necazurile, marĭ facerĭ de bine, iară bucuriea şi odihna, multă pagubă. Şi pre acelea le iubeşte din tot sufletul, orĭ de unde ar veni, însă de acestea să teme, măcar de la Dumnezeŭ să fac spre ispitire.

Decĭ fiind el întru lacrămile acestea, începe mintea a priimi curățeniea, şi vine întru aşăzarea eĭ cea maĭ dinainte, adecă întru cunoştința cea firească, şi care o aŭ perdut prin prieteniea patimilor. Aceasta, de la oarecare, pricepere să grăeşte, pentru a vedea mintea lucrurilor precum sunt din fire. Şi iarăşĭ de la oaareşĭcare, să grăeşte privire, pentru a cunoaşte cela ce o aŭ dobândit pre aceasta, oareşĭcare parte din tainile cele ascunse, adecă scoposul luĭ Dumnezeŭ carele să află întru Dumnezeeştile scripturĭ, şi întru fieştecare zidire. Însă să naşte aceasta din dreapta socoteală, şi poate a înțălege cuvintele celor simțitoare şi ale celor gânditoare. Şi pentru aceasta să grăeşte privire a celor ce sunt, adecă a zidirilor; Aceasta adecă firească este, şi din curățăniea mințiĭ să face. Iară dacă cineva s-ar învrednicĭ a veni întru înainte vedere, pentru folosul cel deobşte, aceasta este maĭ presus de fire. Pentru că singur Dumnezeŭ cunoaşte toate întru toate, şi pentru ce aŭ făcut fieştecare lucru, saŭ cuvânt al Dumnezeeştiĭ scripturĭ, şi după Dar, dă celor vrednicĭ a cunoaşte, ca cum privirea, zic adecă, a aceloraşĭ zidirĭ simțitoare şi gânditoare, care să grăeşte: pricepere, privire, care totodată şi cunoştință firească este. Pentru că aŭ fost maĭ înainte în fire adecă, ci patimile aŭ întunecat pre minte, şi de nu va rădica Dumnezeŭ patimile, prin bunătatea cea lucrătoare, nu poate a privi. Iară înainte vederea, nu aşa, ci Dar este maĭ presus de fire. Însă şi aceea afară de Dumnezeŭ nu să face, măcar că firească este. De vreme ce şi Eliniĭ multe adecă aŭ scornit, însă nu aŭ aflat scoposul luĭ Dumnezeŭ întru cele simțitoare şi gânditoare zidirĭ, precum zice Marele Vasilie. Ci nicĭ pre Dumnezeŭ nu l-aŭ aflat, pentru că n-aŭ avut smereniea şi credința luĭ Avraam. Pentru că atuncea credincios să grăeşte cineva, când ar crede întru cele ce să văd, celor nevăzute. Iară a crede celor ce să văd ale acestuea, nu crede celuea ce îl învață pre dânsul, saŭ îĭ propoveduește.

Pentru aceasta spre ispitirea credințiĭ, ispitele adecă sunt arătate, iară ajutorințele nearătate. Pentru ca credinciosul să afle prin răbdare, cunoştința, după sfârşitul ispitiĭ; şi dintru aceasta cunoaşte cum că nu cunoaşte, şi cum că facere de bine priimeşte, şi rodeşte smereniea şi dragostea cea către

[376] *Sfânta Evanghelie după Luca*, **18**, 8: "Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ?"

Dumnezeŭ, ca către un Făcător de bine, şi cea către aproapele, pentru plăcerea luĭ Dumnezeŭ. Şi fireşte o socoteşte aceasta, şi datorie, prin carele şi poruncile pofteşte a le păzi. Şi patimile adecă le uraşte, ca pre nişte vrăjmaşĭ, iară pre trup îl trece cu vederea, ca pre o împedecare a nepătimiriĭ şi a cunoştinţiĭ luĭ Dumnezeŭ socotindu-l, adecă a înţălepciuniĭ Luĭ ceĭ ascunse, şi cu cuviinţă. Pentru că al înţălepciuniĭ lumiĭ aceştiea, adecă cela ce biruеşte, şi să desfătează, şi are odihna şi slava lumiĭ aceştiea, să vede prieten al aceştiea. Iară al înţălepciuniĭ luĭ Dumnezeŭ, prietenul aceştiea, între cele protivnice acestora să nevoeşte, adecă cela ce chinueşte, şi să înfrânează, şi are tot necazul şi necinstea, pentru Împărăţiea Cerurilor (Mat. 5.10)[377]. Pentru că acela adecă spre bunătăţile cele ce să văd, şi învăţăturile cele de jos, şi de Împăraţĭ pofteşte a să apropiea, şi pentru darurile acestuea pătimeşte de multe orĭ; Iară acesta pătimeşte împreună cu patimile luĭ Hristos (2Tim. 2.3)[378]. Pentru că acela adecă aicea să aibă nădejdile, de adecă le-ar putea a le avea pre acestea, pentru că vremelnice sunt, şi cu anevoe nemerite; Iară acesta aicea să ascunde despre ochiĭ nebunilor, precum zice Dumnezeasca scriptură (Înţăl. Sol. 3.2)[379], şi să arată întru cel ce va să fie veac, când arătate se vor face cele ascunse. Şi nu numaĭ, ci şi spre mângăerea celor ce plâng adecă privirea Dumnezeeştilor scripturĭ, şi a zidirilor, precum s-aŭ grăit. Pentru că din credinţă să naşte frica, dintru care este plângerea, prin care smerenia, dintru care dreapta socoteală, şi dintru aceasta privirea, şi după Dar, înainte vedereaa.

Prin urmare cunoscătorul, nu este dator cu totul a-şĭ alcătui înţălegerea sa, ci pururea să voească a avea mărturie pe Dumnezeasca scriptură, saŭ firea lucruluĭ. Iară dacă nu le are pre acestea, nu este cunoştinţă adevărată, ci vicleşug, şi înşălare, precum zice Marele Vasilie pentru stele. Pentru că Dumnezeasca scriptură adecă, puţine oarecare numeşte, iară Eleniĭ rătăcindu-să, multe nume grăesc. Fiindcă scoposul Dumnezeeştiĭ scripturĭ acesta este, cele ce pot a mântui pre suflet, şi a descoperi oarecărora tainile Dumnezeeştiĭ scripturĭ, şi cuvintele celor ce sunt, adecă scoposul, pentru ce s-a făcut fieştecare lucru, şi spre a să lumina mintea întru dragostea luĭ Dumnezeŭ, şi a cunoaşte mărimea Luĭ, şi pre nespusa Luĭ înţălepciune, şi proniea, dintru cea a Luĭ purtare de grijă pentru zidirĭ. Pentru ca din cunoştinţa aceasta, să se teamă de călcarea poruncilor Luĭ, şi pre a sa neputinţă, şi necunoştinţă să o prihănească; Şi de aicea smerit cugetă, şi iubeşte pre Dumnezeŭ, şi nu defaimă poruncile Luĭ, precum ceĭ ce sunt neîmpărtăşiţĭ cunoştinţiĭ Luĭ ceĭ după lucrare. Şi iarăşĭ Dumnezeŭ ascunde despre dânsul oareşĭcare din taine, pentru ca să poftească, iar nu atins de săturare să se facă ca Adam, şi din afară aflându-l pre el vrăjmaşul, să-l tragă către a sa răutate. Şi aşa adecă să face la ceĭ îmbunătăţiţĭ; iară pre ceĭ neînţălegătorĭ, prin ispite adecă îĭ înfricoşază, spre a să depărta de a păcătui, iară prin cele trupeştĭ facerĭ de bine, îĭ ţine spre a nu să desnădăjdui.

Şi acestea adecă, prin nemărginita bunătatea Sa le face pururea Dumnezeŭ, ca să mântuească pre toţĭ, şi din cursele Dieavoluluĭ să-ĭ izbăvească, orĭ dând, orĭ oprind despre noĭ facerile de bine, şi cunoştinţile; şi spre buna mulţămire a fiecăruia dă Darurile, şi înţălegerile. Asemenea şi pe Dumnezeasca scriptură o aŭ făcut a să ascunde, şi cunoscută a fi unora spre folos, după înainte voirea celuĭ ce ceteşte. Iară scoposul înţălegerilor celor din afară, nu era aşa; ci fieştecarele avea sârguinţă spre a birui pre altul, şi a să arăta maĭ înţălept. Şi pentru aceasta nu aŭ aflat pre Domnul aceia , ci nicĭ aceĭ ce după dânşiĭ fac aşa. Pentru că nu ostenelelor zice cel al Scăriĭ, ci smereniеĭ şi prostimiĭ să arată Dumnezeŭ, prin credinţă, adecă prin privirea scripturilor şi a zidirilor. Pentru care zice Domnul: „Cum veţĭ putea a crede, mărire unul de la altul luând?, şi celelalte" (Ioan 5.44)[380]. Iară

[377] *Sfânta Evanghelie după Matei*, 5, 10: "Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este împărăţia cerurilor".
[378] *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, 2, 3: "Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaş al lui Hristos Iisus".
[379] *Calea Înţelepciunii lui Solomon*, 3. 2: "În ochii celor fără de minte, drepţii sunt morţi cu desăvârşire şi ieşirea lor din lume li se pare mare nenorocire".
[380] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, 5, 44: "Cum puteţi voi să credeţi, când primiţi slavă unii de la alţii, şi slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutaţi?".

aceasta este credința cea mare, ceea ce poate toată grija a o pune întru Dumnezeŭ, pre care o numește Apostolul „temelie“ (1Cor. 3.11) [381], iară cel al Scării: maică a liniștiĭ. Și Sfântul Isac: credința priviriĭ, și ușa tainilor. Pentru că cela ce o are pre aceasta, este întru toate fără de grijă, precum toțĭ Sfințiĭ, cariĭ și singure numirile le aŭ de asemenea (adecă cu faptele), precum Drepțiĭ ceĭ de demult: Pentru că Petru, al tărieĭ; Pavel, odihnă, Iacov, lovitor cu călcâiul, ca cela ce aŭ lovit cu călcâiul pre Veliear; și Ștefan, carele adecă este numit cu numele cununiĭ ceĭ neveștejite; Iară Atanasie, cu cel al nemuririĭ; Și Vasilie, cu al Împărățieĭ; Și Grigorie, cu al ințălepciuniĭ ceĭ deșteptate, adecă cu al Cuvântăriĭ de Dumnezeŭ; Iară cel cu Gura de Aur, al lucruluĭ celuĭ de mult.

Și cuprinzător a zice, precum întru cea veche scriptură, așa și întru cea nouă, de asemenea sunt numirile. Pentru că Adam, este numit cu numele celor patru margenĭ: Alfa, adecă Apostolĭ, iar Delta, Disiea; iarășĭ Alfa, Arctos, iar Mi, Mesemvria. Și iarășĭ omul, adecă după cea de atuncea zicere, adecă cea Sirienească, foc să numește, zice cel din Damasc, pentru asemănarea firiĭ. Pentru că dintr-un om s-aŭ făcut toată lumea, precum și dintr-o făclie, pre câte altele ar voi cineva a le aprinde, și întăelnica aceea nelipsită este. Iară după turburarea limbilor, una adecă din uitare pre care o are omul, adevărat îl cuvintează, iară alta, dintru celelalte ale luĭ izvodirĭ. Iară cea Elinească, iarășĭ pentru a privi în sus, adevărat îl cuvintează pre om. Însă cea maĭ adevărată fire a luĭ, este cuvântul. Pentru aceasta și cuvântător să numește, ca cela ce singur osăbit pre acesta îl are. Pentru că întru alte numirĭ ale sale, are și alte zidirĭ împreună cu dânsul numindu-să. Pentru aceasta datorĭ suntem a lăsa toate (după Cuvântătorul de Dumnezeŭ), și cuvântul înainte a-l cinsti, ca niște cuvântătorĭ, și cuvinte, prin cuvânt, a aduce Cuvântuluĭ luĭ Dumnezeŭ, pentru ca din Trânsul în locul cuvintelor, cuvinte ale Duhuluĭ Sfânt a lua să ne învrednicim întru cel de acum veac, după ceea ce să grăește „dând rugăciunea celuĭ ce să roagă“ (1Împărat. 2.5) [382], adecă celuĭ ce să roagă bine cu cea trupească rugăciune, îĭ dă Dumnezeŭ, rugăciunea cea în minte. Și iarășĭ, celuĭ ce o are pre aceasta cu sârguință, pre cea neînchipuită și fără de formă, dintru frica cea curată a luĭ Dumnezeŭ (pre aceasta o aŭ câștigat). Și iarășĭ, celuea ce pre aceasta bine o face, Dumnezeasca privire a zidirilor, și dintru aceasta răpirea mințiĭ, va dărui spre cuvântarea Dumnezeiriĭ, și spre facerea de bine aceluea ce va să fie, celuea ce să află întru depărtarea despre toate, și întru El cugetă cu lucrul, și cu cuvântul, și nu numaĭ cu singur auzul.

Decĭ cunoștința, dacă adecă fără de voe și spre smerenie aduce pre cela ce o are pre aceasta, din rușinare, și pentru că o are pre aceasta afară de vrednicie, și ca despre o vătămare să întoarce, după cuvântul Scăraruluĭ, spre maĭ răŭ adecă smerindu-să; și dacă poate de Dumnezeŭ este dată, bine ar fi; Iară dacă este rănit, precum cel odinioară, de Eftioplenĭ, adecă de ceĭ cu fețele arse, prin cea cu treĭ dințĭ, O! primejdie! Cum avea acesta nume mare? Și atâta să iubea de oamenĭ, întrucât toțĭ a plânge moartea luĭ, și ca pre o mare pagubă lipsirea acestuea o socotea, (precum zice Patericul). Însă pentru mândriea pre care o avea ascunsă, aŭ auzit dintru înălțime, cela ce vedea pre acestea: nu îl odihnițĭ pre el, pentru că un ceas nu m-aŭ odihnit pre mine. Vaĭ! cela ce să numea de la toțĭ Sfânt, și cum că prin rugăciunile luĭ mulțĭ nădăjdueaŭ a să mântui dintru toate felurile de ispite, așa și întru acest fel avu sfârșitul, pentru înălțare!! Iar cum că pentru aceasta aŭ fost pricina, tuturor este arătată. Pentru că de ar fi fost alt păcat, nu ar fi putut a să tăinui despre toțĭ, ci nicĭ întru tot ceasul a-l face pre acesta. Iară dacă eres ar fi fost, întru tot ceasul adecă ereticul întărâtă pre Dumnezeŭ în minte, prin hulirea sa, însă nicĭ aceasta întru tot desăvârșit să face nearătată, ci după a luĭ Dumnezeŭ rânduea1ă să arată, spre îndreptarea celuĭ ce o are pre

[381] *Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel*, **3**, 11: "Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos".

[382] *Cartea întâia a Regilor*, **2**, 5: "Cei sătui vor munci pentru pâine, iar cei flămânzi nu vor mai avea foame. Cea stearpă va naște de șapte ori, iar cea cu copii mulți va fi neputincioasă".

dânsa, dacă ar fi voit a să întoarce, iară dacă nu, apoĭ spre întărirea celorlalțĭ oamenĭ. Pentru aceasta, singură aceasta, precum zic Părințiĭ, înalta ințălegere, împreună cu plăcerea de sineşĭ, poate a să tăinui despre toțĭ, în scurt şi despre singur cela ce o are pre dânsa, dacă nu ar fi slobozit a cădea în ispite, dintru care vine sufletul spre mustrare, şi cunoaşte neputința şi neştiința sa. Şi pentru aceasta nu avea nicĭ un ceas Duhul Sfânt odihnă, întru ticălosul acela suflet, pentru că pururea pe acelaş gând îl avea, şi să bucura de dânsul ca de oarecare îndreptare. Drept aceea s-aŭ şi întunecat precum draciĭ. Că nevăzându-să pre sine nicĭdecum greşind, poate hrănea o patimă în locul celorlalte, şi ajungea aceasta dracilor, ca ceea ce putea a împlini locul celorlalte rele, precum zice cel al Scăriĭ.

Însă nu eŭ am aflat pre această socoteală, şi privirea priciniĭ aceştiea, ci de la Sfântul Petru o am scris, carele aŭ zis, şi pentru Sfântul Pavel cel prost, cum că pentru aceasta n-aŭ ascultat dracul îndată ca să iasă din om, pentru că i-aŭ zis luĭ Marele Antonie: Avo Pavel, scoate pe dracul din fiica aceasta, şi n-aŭ pus îndată metanie ascultând, ci cu chip oareşĭcare împrotivă îĭ grăia zicându-ĭ: dar tu de ce? şi după ce aŭ auzit, cum că eŭ nu am când, atuncea aŭ ascultat. Şi pentru aceasta aŭ zis Fericitul Bătrân, cum că n-aŭ eşit îndată dracul, ci după ce aŭ ostenit mult. Şi cu cuviință. Pentru că nu numaĭ să crede bătrânul ca un de Dumnezeŭ purtat; Ci şi a spălăriĭ picioarelor luĭ Moisi (2Lege **32**.51)[383], şi cea a Proroculuĭ aceluea, ce căuta odinioară rănit a fi de cineva (3Împărat. **20**.35–43)[384]. Ci de vreme ce are privire istoriea aceasta şi nu s-aŭ grăit, se va zice aicea (adecă pentru acel Proroc):

Oarecarele Împărat, să pomeneşte în Paralipomena, cum că cu tirănie îşĭ chivernisea Împărățiea, întrucât iubitorul de oamenĭ Dumnezeŭ, tirăniea nesuferindu-o, aŭ poruncit Proroculuĭ a merge, şi a mustra pre Împăratul acela. Iară acesta cruzimea luĭ cunoscându-o, nu voea prost a merge, adecă cum s-ar întâmpla, cu cumva văzându-l pre dânsul de departe, şi cunoscând pentru care pricină a venit, îl va izgoni pre el, şi nu va putea Prorocul a-l mustra pre dânsul. Sau iarăşĭ începând de la: Dumnezeul meŭ m-aŭ trimis pentru cruzimea ta, nu va lua aminte la cele ce s-ar fi grăit: Ci aŭ neguțătorit aceasta, ca de la oarecarele să se rănească, şi încruntat să meargă, ca cum părând, ca dintru aceasta să amăgească pre Împăratul cu meşteşugire, şi să-l facă a asculta pre cele ce s-ar fi zis. Decĭ călătorind, aŭ aflat pre oarecarele lângă cale, având în mână săcure, şi aŭ zis către dânsul: „Aşa grăeşte Domnul, rădică-țĭ (mâna) săcurea ta, şi izbeşte-mĭ capul meŭ"; Iară acela cinstitor de Dumnezeŭ fiind aŭ zis: nicĭdecum Domnule al meŭ, a luĭ Dumnezeŭ sunt eŭ, şi nu voiŭ pune mâna mea pre unsul Domnuluĭ. Şi aŭ zis Prorocul: „Aşa grăeşte Domnul, pentru că nu aĭ ascultat glasul

[383] *Deuteronomul*, **32**, 51: "Pentru că ați greşit înaintea Mea în mijlocul fiilor lui Israel, la apele Meribei, la Cadeş, în pustiul Sin, şi pentru că n-ați arătat sfințenia Mea între fiii lui Israel".

[384] *Cartea a treia a Regilor*, **20**, 35-43:

"35. Atunci un om din fiii proorocilor a zis către un prieten al său, după cuvântul Domnului: «Bate-mă!» Dar acesta nu s-a învoit să-l bată".

36. Atunci i-a zis: «Pentru că nu asculți de glasul Domnului, iată, când vei pleca de lângă mine, te va ucide un leu». Şi plecând omul acela de la el, l-a întâlnit un leu şi l-a ucis pe dânsul.

37. Iar cel din fiii proorocilor a găsit un alt om şi i-a zis: «Loveşte-mă!» Şi acest om l-a lovit şi l-a rănit.

38. Şi s-a dus proorocul în calea regelui, acoperindu-şi ochii cu părul capului său.

39. Iar când a trecut regele pe lângă el, a strigat după rege şi a zis: «Robul tău a fost la bătălie, şi iată un om care stătuse la o parte mi-a adus un alt om şi mi-a zis: Păzeşte pe omul acesta; de îl vei scăpa vei răspunde cu sufletul tău pentru sufletul lui sau va trebui să-l plătiți cu un taler de argint.

40. Când robul tău se îndeletnicea cu unele treburi, acela a scăpat». Şi i-a zis regele lui Israel: «Osânda ta singur ai spus-o».

41. Atunci el şi-a dat la o parte părul de peste ochii lui şi l-a cunoscut regele că este unul dintre prooroci.

42. Şi i-a zis: «Aşa zice Domnul: Pentru că ai dat drumul din mâinile tale unui om blestemat de Mine, sufletul tău va fi în locul sufletului lui şi poporul tău în locul poporului lui!»

43. Şi s-a dus regele lui Israel acasă, trist şi aprins de mânie şi a venit în Samaria".

Domnuluĭ, să vie leul din pustie, şi să te mânânce pre tine“ (Stih **36**). Decĭ aceasta nu aŭ fost mânie, să nu fie; Ci spre folosul multora s-aŭ făcut. Şi pentru că era vrednic bunul acela om, ca să nu moară precum ceilalţĭ din oamenĭ, ci ca după cuvântul Domnuluĭ, mâncat să fie de heară, şi cunună prin moartea cea amară să priimească. Precum zice şi Patericul, pentru ceĭ patru Părinţĭ, care aŭ făcut împreună glăsuire: şi cum să rugaŭ adormiţiĭ întru Hristos, ca mâncat să fie slujitorul lor de Leu, pentru curviea pe care o aŭ făcut: şi nu i-aŭ ascultat pre dânşiĭ Domnul, ci aŭ judecat a asculta pre liniştitorul, carele să ruga pentru dânsul, ca să se depărteze de la dânsul Leul.

Apoĭ aflând Prorocul pre altul ascultător, i-aŭ zis luĭ: „Aşa grăeşte Domnul: rădicăţĭ săcurea ta şi izbeşte-mĭ capul meŭ“. Iară acela „Aşa grăeşte Domnul“ auzind, nesocotit aŭ lovit capul Proroculuĭ cu săcurea sa. Şi Prorocul, precum odinioară Moisi, aŭ zis către dânsul: „Binecuvântarea Domnuluĭ peste tine, că aĭ ascultat glasul Domnuluĭ“ (Eşire **32**.29) [385]. Întrucât unul adecă, din multa bunătate s-aŭ ruşinat de Prorocul, şi nu l-aŭ ascultat, precum maĭ pre urmă Petru Verhovnicul Apostolilor la spălare (Ioan **13**.8) [386]. Iară celălalt nesocotind, ascultarea aŭ săvârşit, precum norodul luĭ Moisi, ascultare aŭ săvârşit, când aŭ junghеat unul pre altul (Eşir. **32**.27) [387]. Şi întru arătare, adecă cela ce ascultă Dumnezeeasca voe, maĭ bine face, pentru că are maĭ înţăleaptă şi maĭ dreaptă, decât cunoştinţa cea firească, porunca cea maĭ presus de fire a stăpânuluĭ fireĭ; Iară cela ce nu ascultă, maĭ puţin face, ca cela ce are bunătăţile sale cele ce să văd, maĭ drepte decât cele ale luĭ Dumnezeŭ. Iară întru ascuns nu este aşa, ci spre scoposul ascultăriĭ, saŭ al neascultăriĭ. Pentru că cine are scopos a plăcea luĭ Dumnezeŭ, acela este carele face maĭ bine. Şi întru arătare adecă, să vede Dumnezeŭ mâniindu-să asupra celuĭ ce nu a ascultat, şi binecuvântând pre cela ce aŭ ascultat. Însă întru ascuns, nu este aşa, ci precum s-aŭ zis după privirea cea firească, deopotrivă eraŭ amândoĭ, şi bunĭ să întâmplase, pentru că după Dumnezeŭ era scoposul amândorora.

Şi acestea adecă aşa. Iară Prorocul ducându-să către Împăratul, şi stând înaintea luĭ, aŭ zis: „Izbândeşte-mĭ mie O! Împărate, pentru că viind eŭ, s-aŭ întâmplat cu mine oarecine în cale, şi mi-aŭ lovit capul meŭ“. Iar Împăratul văzând sângiuirile şi rana, s-aŭ mânieat după obiceiul săŭ, însă nu asupra celuĭ ce pîrî (adecă a Proroculuĭ), ci maĭ ales socotind, cum că pre altul oarecare are a judeca, şi nu pre sine, răspuns aŭ dat greŭ asupra împrotiva celuĭ ce aŭ făcut această fărădelege. Iară Procurorul dobândind ceea ce nădăjduea, grăeşte: „Bine aĭ zis O Împărate! Pentru aceasta, aşa grăeşte Domnul: rumpând voiŭ rupe Împărăţiea din mâna ta, şi din seminţiea ta, pentru că tu eştĭ cela ce aĭ făcut aceasta“. Şi dintru aceasta aŭ împlinit Prorocul prorociea precum voea, şi cu meşteşugire aŭ făcut pre Împăratul a lua aminte celor ce să ziceaŭ de la dânsul, şi s-aŭ dus proslăvind pre Dumnezeŭ.

Decĭ unele ca acestea eraŭ sufletele Prorocilor, iubind pre Dumnezeŭ, şi pre voea Luĭ sârguindu-să a pătimi, dintru cunoştinţa de Dumnezeŭ. Şi cu dreptate. Pentru că cela ce cunoaşte cu adevărat oarecare cale saŭ ştiinţă, cu toată osârdiea şi lesnirea o trece pre aceasta, şi altora le arată fără de greşală călătoriea, saŭ tainile meşteşuguluĭ, şi înţălegerile, măcar poate tânăr cu vrâsta şi prost s-ar întâmpla de multe orĭ, şi alţiĭ de mulţĭ anĭ fiind şi înţăleptĭ întru alte învăţăturĭ. Pentru că Prorociĭ, Apostoliĭ, Muceniciĭ, nu aŭ învăţat cunoştinţa de Dumnezeŭ şi fapta cea bună, precum ca noĭ din

[385] *Ieşirea*, **32**, 29: "Căci Moise le zisese fiilor lui Levi: «Afierosiţi-vă astăzi mâinile voastre Domnului, fiecare prin fiul său sau prin fratele său, ca să vă trimită El astăzi binecuvântare»!".

[386] *Sfânta Evanghelie după Ioan*, **13**, 8: "Petru I-a zis: Nu-mi vei spăla picioarele în veac. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine".

[387] *Ieşirea*, **32**, 27: "Iar Moise le-a zis: «Aşa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: Să-şi încingă fiecare din voi sabia sa la şold şi străbătând tabăra de la o intrare până la cealaltă, înainte şi înapoi, să ucidă fiecare pe fratele său, pe prietenul său şi pe aproapele său»".

auz, ci sângiurĭ aŭ dat, şi aŭ priimit Duh. După ceea ce să grăeşte de la Bătrânĭ: cum că dă sânge, şi priimeşte Duh. Pentru aceasta şi Părinţiĭ, în loc de mucenie simţitoare după ştiinţă aŭ mărturisit, având în loc de moarte trupească, pre cea după înainte voire, pentru ca mintea să biruească, voile cele trupeştĭ, şi să împărăţască: Întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruea i să cuvine toată mărirea, cinstea, şi închinăciunea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor:

AMIN.

Sfârşitul tuturor cuvintelor, ale Prea Cuviosuluĭ Părinteluĭ nostru Petru Damaschin
Iar luĭ Dumnezeŭ să fie Har.
AMIN.